SALGADO DE SOMOZA, Francisco

D. Francisci Salgado de Somoza... Tractatus de supplicatione ad sanctissimum a literis et bullis apostolicis, in perniciem Reipublicae, Regni, aut Regis, aut juris tertii praejudicium impetratis, et de earum retentione interim in Senatu... : copiosa literarum perpoliticarum exornatione... illustratum. -- Editio prima Lugdunensis. -- Lugduni : Sumptibus Laurentii Anisson, 1664

[16], 473, [129] p., a2, e6, A-Z6, 2A-2Z6, 3A-3C6, 3D7 ; Fol.

Port. a dos tintas, con marca de imp. xil.: "Papillon f." -- Texto a dos col.

1. Jurisprudencia civil 2. Jurisprudentzia zibila 3. Jurisprudencia eclesiástica 4. Elizako jurisprudentzia I. Tractatus de supplicatione ad sanctissimum a literis et bullis apostolicis, in perniciem Reipublicae, Regni, aut Regis, aut juris tertii praejudicium impetratis, et de earum retentione interim in Senatu... : copiosa literarum perpoliticarum exornatione... illustratum II. Título

R-6582

D. FRANCISCI SALGADO DE SOMOZA,

IN REGALI CANCELLARIA VALLISOLETANA SENATORIS,

TRACTATUS DE SUPPLICATIONE

AD SANCTISSIMUM A LITERIS ET BULLIS APOSTOLICIS, IN PERNICIEM

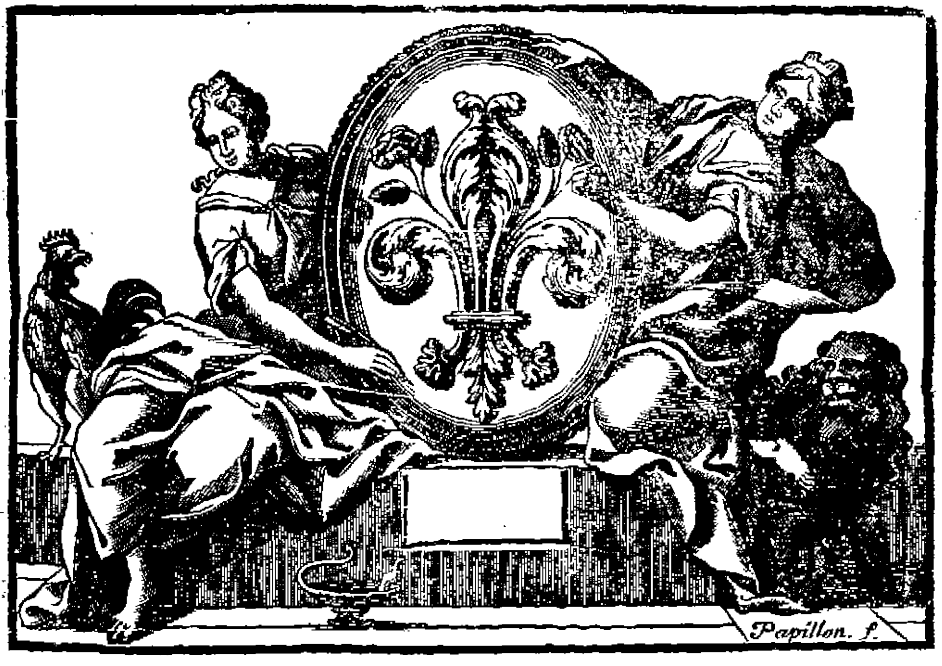
Reipublicæ, Regni, aut Regis, aut juris tertii præjudicium impetratis:

ET DE EARUM RETENTIONE INTERIM IN SENATU.

Opus utrique Reipublicæ, Ecclesiasticæ, & temporali utilissimum;

Copiosa literarum perpoliticarum exornatione (tum ad Regimen, tum ad Status rationem conducibilium) illustratum.

EDITIO PRIMA LUGDUNENSIS.

LUGDUNI,

Sumptibus LAURENTII ANISSON.

M. DC. LXIV.

CUM SUPERIORUM PERMISSU.

CLARISSIMO UTRIUSQUE JURIS PROFESSORI

DON FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA,

JUDICI REGIÆ MONARCHIÆ IN ULTERIORI SICILIÆ REGNO,

ET VIRO UNDEQUAQUE DOCTISSIMO,

C. S. M. R. N. C. A. S. & IN S. I. S. S.
Grammatophylacii Præfectus.

S. F. O.

LICET omnes mihi ſingulari quadam, ac præcipua laude digni videantur (glorioſi nominis Vir inter eruditiſſimos, quos cœli oculus unquam aſpexit) qui in aſſequendâ honeſtarum artium ſcientia, operam, & induſtriam ſuam locarunt; tum ij præcipuè qui veluti majore quodam numinis afflatu perculſi, propè omnibus poſthabitis, ad *divinarum humanarumque rerum notitiam, juſti atque injuſti ſcientiam*, omnes cogitationes ſuas, atque omnia ſtudia contulerunt. Igitur cùm magnis ſemper extolli præconiis mereatur, qui maximum hoc atque Auguſtiſſimum Imperium terra marique à continuis hoſtium exercitibus claſſibúſque, viribus, armis, ac pecuniis tuentur; Qui vigiliis, laboribus, & ſcriptis ſuis præclaris cauſam Reipublicæ, & jus Regis ſui protegunt, nihil minùs commendari debent, quàm pro patria pugnantes. Quò reſpiciens eloquentiæ Princeps *in oratione pro Murena*, urbanam militiam appellat hanc curam reſpondendi, ſcribendi atque cavendi. *Non enim ſolùm illos pro imperio militare* teſtantur Leo, & Anthemius Imperatores, *qui gladiis, clypeis, & thoracibus* armati in hoſtes *nituntur, ſed* eos *etiam qui dirimunt ambigua facta cauſarum*, ſiſique patrocinii *viribus ſæpè publicis in rebus ac privatis* oppreſſa ſublevant, *lapſa erigunt*, labantia *reparant*, omniáque demum jure faciunt finibus ſuis eſſe contenta, neque *minus humano generi provident, quàm ſi præliis, atque vulneribus patriam parenteſque ſervarent.* Gratulor ergo lucubrationibus tuis (ſacri ac profani Juris Lumen) ſiquidem ingenii tui ſecundi partus ac maturi fructus in lucem prodeunt abſque indigentia Tutani Tutilinæque numinum (quæ olim invocare laborantes ſolebant) non enim ope, auxilio vel aſylo illorum eges, cum labores tuos ſacraveris obſequio & Majeſtati Philippi Catholici Regis noſtri multis titulis & rationibus Magni, innumeris heroicíſque virtutibus Maximi, cujus Regia jura ab ineunte

ætate magnis conatibus ac ſtudiis viriliter tutaris. Sed lucubrationum tuarum ea eſt doctrinæ vis ac pondus, ut auctorem non tantum in hac mortali vita verè felicem, verè illuſtrem, efficiat, ſed poſt ſupremum diem nominis etiam perpetuitate ac optimæ famæ immortalitate donare queat, eamque ad extremas uſque terras, & omnem poſteritatem maxima cum gloria poſſit tranſmittere. Nec immeritò, namque præter innumeras alias ſcriptorum tuorum virtutes, admirantur utique omnes facilitatem, claritatémque in explicando ac exornando utroque jure tam genuinis, nativis ac peculiaribus quæſtionibus, ut quaſi Atlantis humeris cœlum, ita tuis ſcriptis omnibus numeris undequaque abſolutis, harum artium dignitates ſuſtineri credantur. Quid dicam de ordinis virtute ac venere? (ut Romanæ Lyræ fidicinis verba uſurpem) quem ſemper ſapientiſſimus quiſque plurimi fecit: & cui tantum tribuerunt quidam ex veteribus Philoſophis, ut ſummum ac ſupremum hujus univerſitatis parentem & opificem Deum dicerent in condendo Orbe, nihil aliud præſtitiſſe, quàm ut confuſas & permiſtas inter ſe rudis materiæ partes diſcreverit, certóque ordine ſuis quamque in ſedibus collocarit. Impia cæterum opinio, fateor; omnia enim non tantum ſ geſſit ac diſpoſuit, ſed ex nihilo effecit ac procreavit Deus. Nec profecto ignorat, quantum ſplendoris ex tuorum editione operum obtineat ipſa Gallæcia patria tua, nobiliſſimorum Equitum, & ſapientiſſimorum virorum parens feraciſſima, quæ te genuit, quæque te ſuo aluit ſinu, quandoquidem gloriatur eum genuiſſe virum ſummæ eruditionis admiratione adeò pollentem, ut quos ad contemplationem ſui maxima provinciæ decora trahere non potuiſſent, tui ſolius famam illam produxiſſe in ultimas univerſi Orbis terrarum partes credendum eſt. Fatetur idem Sicilia noſtra, fidelitatis, ſplendoris, fortitudinis & ſcientiarum Emporium, ea eſt enim illius inclytæ inſulæ in te obſervantia, ac eo amore ut vehementiſſimo tui ſuprà quàm dici poſſit, univerſæ illæ civitates, & populi exardeſcant deſiderio; idque comitate, ac virtute, ita in hac Regia Curia comparaſti, ut nemo tam magna de te animo conceperit, quin tu multò majora præſtiteris. Ne efficacius Magnes chalybem attrahit, quàm tu omnium mentes in tui amorem rapis, nec tam facilè vicina flamma ad Naphtham (Nedeæ id oleum vocant) tranſvolat, undecumque illud viſum, quam facilè tu in omnium mortalium pectora deſcendis. Nec injuria profectò: decet enim magnos animos, & ſublimem fortunam lenitas; nec cadere poteſt, niſi in eos qui clari ſanguine, ac ſtirpe exiſtunt: procul ab ea rudes aut viles homines, qui plerumque ſævire conſueverunt, ubi licentia; aut ſuperbire, ubi fortunæ favor adeſt. Omnia demum quæ ex ore tuo profluunt aut calamo exarantur, talia ſunt, ut in eo genere nec excogitari prudentius, aut diſputari acutius, aut certius definiri, ſtatuíque poſſit. Itaque cum in omnibus habeam quod admirer, in nullo habeo quod deſiderem. Præfulciat hanc veritatem quodcúmque ſcriptorum tuorum vel caput, aut verſus particula, illud tam validum, hæc tam ſubtilis & ingenioſa, ut tam ij qui ſupremis Magiſtratibus Tribunalibúſque præſunt, quàm etiam qui in foro Curiaque verſantur ducti ſingulari tua doctrina, non minus ex ſacro quàm ex profano penu deprompta ſimul atque ſuboluere typis mandari, ſtatim ſive Jugata ſeu deſultoria folia certatim poſtulavere, tam enixè tantáque contentione, ut non omnibus meritò pro innata animi tui comitate poſſes ſatisfacere, præ nimio cujuſque deſiderio & feſtinatione vicendi ac legendi ea ad confirmandam ſui altetiúſve ſententiam apud Togatos Supremi Senatus, Patréſque cæterorum

cœtuum

cœtuum conſcriptos. Quod quidem effecit ut binis Typographus uti cogeretur prælis ad excuſandam operarum tarditatem, ac tædia quæ cum Bibliopolis ac aliis Librariam negotiationem exercentibus interèa tolerabas, dum publicè non proſtabant. Clarè inde liquet librum hunc omni ſane juris ornamento plenum, téque illius Auctorem virum doctiſſimum, & vario genere litterarum mirum in modum excultum, ac tractationem de ſupplicatione ad Sanctiſſimum Patrem ac ſummum Chriſtianæ Religionis Antiſtitem quâ decet obſervantiâ pertractantem, nec minus eleganter exornantem. Quid mirum? Si hæreditario quodam jure in te defluxiſſe ſpectamus progenitorum admiranda virtutum ornamenta. Qui non ſolùm nobilitate, & antiqua ſtirpe in Gallæcia celebres fuere, verùm etiam ſtudiis Juriſprudentiæ, atque eloquentiæ ita nituere, ut eos inter primos Reipublicæ Gallæciæ, nedum litterariæ, annumeret ſecunda & conſtans Hiſpaniæ fama. Fidem faciat, ne longiùs abeam, maximæ vir doctrinæ parens tuus: qui variis ingenii monumentis, non modò ſe ab injuria oblivionis aſſeruit, ſed etiam effecit, ut meritò illuſtrium Hiſpaniæ Juriſprudentum albo inſcriberetur. Quid de fratre tuo dicam? Cujus ut cæteras animi dotes ſileantur, adeò Civili maximè ſcientia atque eloquentia floruit, ut ejus Opera cedro & ære digna præ oculis ſemper habenda ſint. Miramur igitur, jure miramur hæc majorum tuorum decora (nate in exemplar Advocatorum, & Juriſprudentum omnium Magiſter) at magis magiſque admiramur te parum fortunæ, & corporis, verum ſummis animi bonis undequaque cumulatum. Quæ ejuſmodi ſunt ut quidquid rarum in progenitoribus fuit, quicquid eximium, & ſuſpiciendum in te cumulatè niteſcere videatur. Meritò ergo doleamus, qui tibi arctiſſimo neceſſitudinis vinculo conjuncti ſumus, tam procul à nobis fuiſſe munus tibi commiſſum, ut jure ſimul quæramus quod ſummum Togæ, alteriúſve Dignitatis decus in Hiſpania feliciſſima communi patria non obtinueris: *Sed quod Principi placuit, & legis vigorem habet.* Euge modò (ſacer utriuſque Juris arbiter & interpres) exequere præjudicata dexteritate bonis omnibus approbantibus præfecturam tibi delatam, manet enim te (nî fallor) pro longiſſimo iſto at glorioſiſſimo itinere alia major dignitas, ad quam munificentia Catholici Regis noſtri nullis finibus circumſcripta opinione, citius evehâris. Plura vellem, imò deberem ſingularibus tuis dotibus, niſi moderationem incomparabilis tua modeſtia ſuaderet. Noviſſimè neutiquam prætermittam Opus hoc tuum Authori ſuo compar, quod cum dico, magnum dixi, nec majus etiam exclamare potero, à quo procul abſit invidia; Nemo enim (Stoico docente) invidet, quod ſe facere poſſe deſperat. Opus hoc inquam feliciter perennaturum ſic aveo, ſic ſpondeo. Tuus ex animo: Mantuæ Carpentanorum Kalendis Martiis anni reparatæ ſalutis. M. DC. XXXIX.

DIVISIO OPERIS IN DUOS TOMOS PARTITI.

PARS PRIMA

Continet juſtitiam recurſus Supplicationis ad Sanctiſſimum & retentionis in Senatu, nec non cauſas legitimas retentionis inductivas, formam examinandi illas, ſingularéſque quæſtiones proceſſum tangentes.

PARS SECUNDA

Continet recurſum ad Regem ob contraventionem Sacroſancti Concilii Tridentini, præſertim circa præſervationem primæ inſtantiæ Ordinariorum.

EX TOMO SECUNDO

PARS TERTIA

Complectitur Retentionem litterarum Apoſt. in derogationem Juris Originariorum hujus Regni, aut filiorum patrimonialium, ac etiam Magiſtralium Doctoralium & Lecturæ Cathedralium Hiſpaniæ.

PARS QUARTA

Complectitur retentionem litterarum Apoſtol. in derogationem Juris Regii patronatus, nec non Laicorum.

Authoris Proteſtatio.

Quidquid in tam gravi utilique Tractatu dixerim, Sanctæ Matris Eccleſiæ limæ, & cenſuræ, ac me ipſum pariter ſubmitto. Quæ ſi aliud cenſet, alitérve ſtatuat, id ipſum Ego cenſeo, & ab ſcriptis libenter deſiſto, teſtórque potius me fragilitate humana tunc labi deceptum, quàm intentione, quæ procul dubio ſana eſt, & pia.

INDEX

INDEX
PARTIUM ET CAPITUM quæ in hoc primo Tomo continentur.

PARS PRIMA.

CAPUT I.

PROTECTIO vaſſallorum, necnon Eccleſiæ, ejuſque ſtatus, cultus Divini, Dogmatum, & Conciliorum tuitio: & quo ſit jure Regalia Principis temporalis à Corona indiviſibilis.

Et an ſuper Regalia ipſa, vel alia ab Eccleſia obtenta Rex inter Eccleſiaſticos cognoſcat. pag. 1.

§. UNIC.

De juſtitia retentionis litterarum Apoſtolicar. ob longam Hiſpaniæ diſtantiam, aditùmque difficilem ad Sedem Apoſtolic. urgente neceſſitate, inſtantéque ſcandali periculo exequendi interim eaſdem in perniciem Reipublicæ. p. 20

CAPUT II.

Retentio Bullarum ex vera violentiæ cauſa, an in Bulla Cœnæ Domini expreſsè prohibeatur, vel expreſsè, aut virtualiter (ſupplicatione præmiſſa) permittatur. p. 27

SECTIO I.

Oppreſſo ſupplicanti ad Sanctiſſim. incumbit ſupplicationem proſequi, cujus culpa, & deſidia Regis Regaliæ nec imputari, nec obeſſe poteſt. p. 38

SECTIO II.

Et an ipſa Bulla Cœnæ recipiat intellectum excluſivum recurſus uti provenientis ex immutabili jure naturali. p. 41

SECTIO III.

Et an in iis, quibus non fuit in Hiſpania recepta, liget. p. 42

SECTIO IV.

A Bulla Cœnæ, quatenus tangat Regalias, & præjudicium Regis cautè ſtat humiliter ſupplicarum. p. 45

SECTIO V.

Tolerantia S. Apoſtol. quàm ſit efficax ad juſtitiam Recurſus pro Retentione litterarum, etiam ſemoto proprio Jure, & Regalia Regis.

Ubi motiva aliquot Neotericorum contraria examinantur, & manifeſtè diluuntur. p. 48

CAPUT III.

Bullarum executio quibus ex cauſis violenta dicatur, ut earum retentio (juxta Bullam Cœnæ) licita judicetur. p. 55

§. UNIC.

Secunda juſſio poſt priorem in Senatu retentam ab eadem Sede Apoſtolica emanata, quando & qualiter operetur. p. 61

CAPUT IV.

Scandali cauſa imminentis, ſeu etiam minati an legitima ſit, ut litterarum Apoſtolicarum retentio licita, & permiſſa dicatur. p. 71

CAPUT V.

Præjudicium Regis, vel Regni, atque ideò damnum publicæ utilitatis, an ſit litterarum Apoſtolicarum retentionis legitima cauſa. p. 77

CAPUT VI.

Novitatis, & abuſus notorii cauſa, an legitima ſit dicenda ad Bullarum retentionem. p. 85

CAPUT VII.

Præjudicium tertii, an, & quando legitima cauſa dici poterit, ut Bullarum retentio licitè permittatur. p. 90

CAPUT VIII.

An ob quamlibet litterarum ſimplicem ſurreptionem queat in Senatu ipſarum retentio decerni. p. 98

Index Partium & Capitum.

CAPUT IX.

Retentio Bullarum, an ultra sex casus à lege Regia specialiter expressos locum habeat. p. 106

CAPUT X.

Esto, quod Retentionis Bullarum remedio licitè quis uti possit post earum executionem jam peractam, & possessionis apprehensionem, an Senatus sui decreti virtute valeat eam reponere.

Vel an, & quomodo decretum tunc retentionis istud queat exequi.

Vel quo sit tunc remedio vim patienti consulendum.

Et an decretum Senatus coram executore Bullarum fidem faciat, & ad quem finem. p. 115

§. UNIC.

Executionis litterarum jam peractæ repositio per quem facienda erit virtute Decreti Regii, violentiæ ipso executore mortuo vel longè absente.

An per judices & Executores superstites in litteris nominatos, & an si plures sint præventivè, electio comperat utrique parti, vel impetranti dumtaxat.

An & quando per Ordinarium hæc valeat fieri repositio.

Et an tunc per sequestrum fructuum beneficii vim patienti & litterarum retentionem obtinenti consulatur. p. 135

CAPUT XI.

Concurrentibus in Senatu Bullarum retentionis remedio, & violentiæ querela (ob non delatam appellationem ab executore emissam in earum executione procedente) sive ab una dumtaxat parte, sive ab utraque intentatis; an violentiæ cognitio suspendenda sit, donec retentionis articulus terminetur.

Et an utrumque remedium simul concurrere, & cumulari possit, vel an etiam eodem decreto terminari. p. 147

CAPUT XII.

Contra semel intentantem in Senatu Bullarum retentionem ex una causa res judicata obtenta, an ei obstet denuò iterum agenti ex alia tunc non deducta.

Et quid si deducta semel fuerit eadem causa, non tamen, sed alia prosequuta.

Ubi accuratè, an condemnatus uti Prælatus, administrator, vel majoratûs possessor, possit insuper jure proprio executorialium executionem impedire. p. 152

CAPUT XIII.

Pendente recursu ad Regem ob Bullarum retentionem, concordia inita inter collitigantes, absque tamen Fiscalis Regis interventu, an faciat ipsum cessare recursum.

Ubi exactè de effectibus juris complicati, atque connexi cum jure alterius.

Et an ipsorum unus condemnatus queat ex jure alterius complicati executionem in totum evitare. p. 156

CAPUT XIV.

De Regalia Principis in divisione, aut dismembratione Provinciarum, nec non generum causarum Bullarum retentionem attingentium inter supremum Consilium, cæteraque Cancellarias.

Et an, & qua via in istis queat cognosci de causis tangentibus conservationem, & executionem Sacri Concilii Trident. aliàs Supremo Senatui specialiter reservatis. p. 165

CAPUT XV.

Pendente recursu ad Regem ob Bullarum resignationis retentionem, duranteque causæ examine in Senatu, an suspendatur terminus ad illas publicandum. p. 171

CAPUT XVI.

In retentionis Bullarum cognitione quid principaliter, tam respectu principii, quàm respectu finis in Senatu deducatur, & quid incidenter: & quemadmodum in examinanda causa (ut legitimè appareat) in eo procedatur, & qualiter decreta concipiantur.

Et an & quando decretum violentiæ (de conocer, y proceder ultra decreta laïcorum) in Supremo Consilio expediatur, & numquid cætera Tribunalia Regia eo uti valeant. p. 174

SECUN-

SECUNDÆ PARTIS

INDEX CAPITUM.

CAPUT I.

QUO jure Rex Catholicus, quibúsve rationibus litteras Apoſtolicas in contraventionem œcumenici Concilii Tridentini importunè impetratas, vel retinere, vel remittere valeat, & de utriuſque differentia, de qua latiùs, c. 26. pag. 185

CAPUT II.

Regalia in protectione Sacri Concilii Tridentini, an Rex Catholicus uti poſſit, quando per litteras Apoſtolicas percutitur non ſolùm ejus ſenſus litteralis, ſed & ſenſus intellectualis declaratus per ſacram Congregationem Cardinalium. p. 192

CAPUT III.

De praxi, & ſtylo Senatus in obſervationem Decreti Concilii Tridentini præſervantis primam inſtantiam Ordinario. Et de fundamentali ejus ratione.

Et an facultas Auditoris Cameræ ex eodem ſit, & qualiter ſublata. p. 195

§. UNIC.

Quod an in Ordinarii, an in ejus ſubditorum favorem ſit inductum.

Et an alterutrius conſenſus in juriſdictionem alienam impediat hanc protectionem per Regem impertiri. p. 199

CAPUT IV.

Regalia protectionis an Rex uti poſſit non ſolùm ubi percutitur prima inſtantia Epiſcoporum, ſed etiam Abbatum, aliorúmque Prælatorum inferiorum, ordinariam juriſdictionem legitimè habentium. p. 201

CAPUT V.

Protectio an à Rege deneganda erit his in caſibus, in quibus de jure Canonico, & ante Tridentini decretum ab Ordinario in prima inſtantia licitè recedere fuit permiſſum. p. 207

§. I.

An ob recuſationis legitimam cauſam ab Ordinario liceat recedere in prima inſtantia, & an recuſatio omiſſionem præcedere debeat. p. 208

§. II.

An per appellationem ante diffinitivam ab aliquo gravamine, etiam extrajudiciali appellabili poſſit ab Ordinatio recedere in prima inſtantia? p. 213

§. III.

An ratione contractûs, vel ratione delicti alibi geſtorum, aut etiam rei ſitæ, & qualiter à prima Ordinarii inſtantia recedatur?

Et obiter circa bona majoratûs exiſtentia in diverſis Regnis & Provinciis, ſeu diſtrictibus, qui forus attendatur. p. 214

§. IV.

An per remiſſionem cauſæ per Ordinarium voluntariè factam ad ſuperiorem in prima inſtantia ceſſet Trident. & inde Regalis protectio. p. 218

CAPUT VI.

Protectio Sacri Concilii Tridentini à Rege penitùs deneganda his in caſibus ab eodem Concilio ſpecialiter exceptis, ubi etiam quales iſti ſint.

Præſertim circa formam ſubſcriptionis propria manu Sanctiſſimi, & de ejus ſpeciali natura, & efficacia, & an ejus omiſſio commiſſionem, & inde ſequuta cunctáque derivativa vitiet. p. 221

§. UNIC.

An litteræ annulo Piſcatoris munitæ eandem vim habere dicantur, ac ſi propria manu Sanctiſſimi fuiſſent ſubſcriptæ. p. 227

CAPUT VII.

An Rex Catholicus hac protectionis Regalia uti poterit in obviando ſtylo, etiam immemoriali conſuetudine munito ab aliquo Tribunali diù invento, ut inhibitio temporalis perpetuò inficiat, ita ut etiam termino tranſacto cauſet attentata, ſive in prima Ordinarii inſtantia, ſive ulteriori alia. p. 232

CAPUT VIII.

Si in Rota, alióve Tribunali cognoſcente de appellatione novirer aliquod deducatur jus, an novum dicatur judicium, ita ut nova egeat inſtantia, ut hanc omnino Senatus remittat Ordinario. p. 237

CAPUT IX.

Litteras monitoriales, aliáve reſcripta ad cognoſcendum in Rota de cauſa reconventionis ibidem oppoſitæ (ad quam cauſa conventionis fuit per appellationem devoluta dumtaxat)

Index Capitum.

an Senatus retineat, & causam Ordinario remittat.

Et quid si appellatum fuerit ante diffinitivam, vel etiam à gravamine extrajudiciali. p. 240

CAPUT X.

An Bullæ Apostolicæ pro executione gratiæ super beneficio reservato in prima instantia alteri quàm Ordinario commissæ, sint per Senatum Ordinario remittendæ.

Et generaliter an in viis executivis liceat percuti Ordinarii prima instantia, ubi accuratè de motu proprio Gregorii XIII. p. 243

CAPUT XI.

Protectionis Regalia an utatur Senatus contra conservatores procedentes in prima instantia in causis exemptorum.

Et quid si exempti in jurisdictionem consenserint Ordinarii, aut aliter renuntient suæ.

Et an exemptus citatus ad Romanam Curiam hac protectione utatur.

Et quid si ab exempto reus citetur, ut coram conservatore litiget extra Regnum. p. 248

CAPUT XII.

Commissione manu Sanctissimi subscripta, impetrata contra aliquem cum clausula (omnésque alios) an causa sit Ordinario remittenda, mortuo eo re integra, contra quem nominatim fuerit impetrata. Et quid contra successores ejus re integra mortui sub dicta clausula generali comprehensi. p. 261

§. UNIC.

Commissionem cum clausula (omnésque alios) subscriptam manu Sanctissimi obtinens, si insuper aliam non subscriptam impetret, ex qua citavit aliquem, aliàs comprehensum sub clausula generali prioris, si sic citatus pro remissione ad Ordinarium in Senatu instet, an ex prima subscripta excludi queat.

Et numquid impetrans renuntians secundæ commissioni & citationi, possit prioris virtute noviter citare, atque remissionem Ordinario per Senatum faciendam evitare.

Et quid si in supplicatione unus tantùm nominetur adversarius, per Cursores tamen in extensione clausula generalis sit apposita, an sub subscriptione Sanctissimi inclusa intelligatur. p. 271

CAPUT XIII.

Si coram Judice appellationis, seu delegato in prima instantia, ex commissione manu propria Sanctissimi subscripta compareat tertius excludendo (& quid quando coadjuvando) an per Senatum illius sit causa Ordinario remittenda.

Ubi latè quando tertii causa seorsum tractanda, ita ut cursum litis inter alios pendentis non suspendat.

Ac etiam quando lis inter plures queat validè pro singulis terminari. p. 277

CAPUT XIV.

In judiciis mixtis, juribúsque connexis commissionem manu Sanctissimi non subscriptam contra reos existentes sub diversis Ordinariorum districtibus impetratam, an Senatus retineat, & causam singulis Ordinariis remittat.

Et quid si à Nuntio Apostolico, etiam contra exemptos hæc manaverit commissio. p. 287

CAPUT XV.

Monachus, altérve alius ab Ordinario exemptus, & provisus ad Parochialem; munúsve aliud non exemptum, an remedio retentionis litterarum uti valeat, ut ejus causa Ordinario remittatur.

Ubi non ineleganter, quando duorum jura in eadem persona concurrunt, diversas etiam personas discretivè repræsentet. p. 291

CAPUT XVI.

Commissio non subscripta impetrata ad cognoscendum super jurisdictione Ordinaria prætensa per Prælatos inferiores Episcopo, an per Senatum retinenda, ita ut ei uti Ordinario remittatur prima instantia. p. 296

CAPUT XVII.

Si pars non contradicens patiatur in Rota alióve superiori Tribunali causam in prima instantia tractari, vel etiam cum protestatione, etiam occulta, consentiat illic de bono jure agi, an executoriales inde obtentæ, sive super principali, sive super incidenti (puta manutentione) sint insuper retinendæ, Ordinario per Senatum causæ remissione facta.

Et nunquid consensus Ordinarii superveniens revalidet executoriales, & impediat in Senatu causæ denuò tractandæ ad eundem remissio. p. 301

CAPUT

Index Capitum.

CAPUT XVIII.

Si emptori pignoris in subhastatione facta per Judicem Delegatum quæstio moveatur, an coram eodem Delegato sit tractanda, vel potiùs per Senatum Ordinario remittenda.

Et an litteris Apostolicis semel executis, si possessor ceciderit à possessione, istius causa, sive in possessione, sive in proprietate deducta Ordinario remittatur. p. 312

CAPUT XIX.

Impetrata commissione ob recusationem Ordinarii, postmodum (re tamen integra) decedentis, vel recedentis, an per Senatum causa remittenda erit ejusdem Ordinarii successori. p. 316.

CAPUT XX.

Dum in Senatu (ad quem litteræ monitoriales in prima instantia à Rota emanatæ fuerunt allatæ) articulus remissionis Ordinario disceptatur: si per contradictas in eadem Rota causa insuper prosequatur, an executoriales sic obtentæ sub remissionis, & retentionis decreto comprehendantur. p. 321

CAPUT XXI.

Nuntius Apostolicus cum potestate Legati de Latere, esto, quod de jure Ordinarius dici potest, an cum Ordinariis in prima instantia concurrat, ita ut ejus litteras Senatus Ordinario non remittat.

Et an Nuntius ipse queat exequi litteras Apostolicas in prima instantia directas Ordinario, sive in forma dignum, sive in forma gratiosa, seu dispensationes. p. 330

CAPUT XXII.

Per manus appositionem Papæ super collatione, permutatione, aut unione beneficiorum, actusvè confirmatione, an etiam in prima instantia super eorum surreptione, ita avocata censeatur jurisdictio ab Ordinario, ut eidem per Senatum sit deneganda remissio. p. 334

CAPUT XXIII.

Ab electione, aliisve actis capitularibus appellationis, seu contradictionis virtute impetrata commissio, an primam Ordinarii instantiam percutere dicatur, ita ut ei fiat per Senatum remissio. p. 337

CAPUT XXIV.

Letrones, seu Cedulones publicis locis affixi pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum Apostolicarum, quæ juris requisita habere debent, ut integra fides illis detur.

Et quando ex eis prima Ordinarii percutitur instantia, qualiter Senatus sic oppresso consulere soleat.

CAPUT XXV.

In his causis, quæ vel jure speciali, vel tanquam Sedis Apostolicæ delegatum ad Ordinarium pertinent, si in prima instantia impetretur commissio (absque tamen subscriptione propria manu Sanctissimi) an per Senatum retenta, Ordinario erit remittenda cognitio. p. 353

CAPUT XXVI.

Litteræ Apostolicæ percutientes primam Ordinarii instantiam, an sint indistinctè parti per Senatum tradendæ, ut coram Ordinario eis utatur.

Vel quarum sit facienda in Senatu retentio, Ordinario simpliciter cognitionis negotii facta remissione.

Et an litteræ gratiosæ in monitorialibus è Romana Curia emanatis insertæ fidem faciant.

Et numquid quando in processu fulminato insertæ sint, an ad probationem originalibus desuper egeat impetrans? p. 359

CAPUT XXVII.

Ob executionem Romæ factam contra obligatum ibidem in forma Cameræ, etiam Romæ non repertum, sive Clericus sit, sive laicus, an percuti dicatur prima Ordinarii instantia, ut Regis protectio locum habeat. p. 370

CAPUT XXVIII.

Executorialium ad quantitatem in Rota legitimè obtentarum virtute exequi, an possit condemnari debitor, vel an potius istius causa sit per Senatum Ordinario remittenda.

Et generaliter, ubi tertius in executorialibus prædictis non est comprehensus; an hoc recursu licitè uratur. p. 379

CAPUT XXIX.

Semel ad Rotam legitimè devoluta causa in qua vel infirmando, vel confirmando Ordinarii sententiam, suam tulit, an executoriales inde ortæ percutere dicantur primam instantiam Ordinarii in judicio executivo, ita ut debeant eidem per Senatum remitti. pag. 382.

CAPUT XXX.

De signatura propriæ manus Sanctissimi, & quales litteras, quâve forma ipse subscribat

Index Capitum.

subscribat, & quot à signatura per *concessam*, nec non per *annulum Piscatoris differat.* p. 386

§. I.

Et an sub ipsa signatura manus Sanctissimi in gratia apposita simul subscripta intelligatur commissio executionis in literis lecta. p. 394

§. II.

Et esto quod litteras avocatorias non subscribit Sanctissimus, nec in illis mentionatur subscriptio supplicationis, an & quomodo probanda erit in Senatu. p. 398

§. III.

Et an per exemplum supplicationis subscriptæ probatio sufficiat in Senatu, ne litteræ remittantur Ordinario. pag. 403

§. IV.

Et nunquid monitorialibus, ex quibus per relationem judicis, vel notarii apparet de subscriptione Sanctissimi, sit adhibenda fides, ut nec Ordinario causæ fiat per Senatum remissio. pag. 408

§. V.

Senatus Regis an potius literali Tridentini dispositioni (appetenti subscriptionem Sanctissimi in ipsismet rescriptis primæ instantiæ advocatoriis) inhæreat: an verò sola supplicatione (qua avocatio petitur) sic subscripta juxta assertas aliquot Declarationes Cardinalium contentetur.

Et ex quibus earumdem fides vacillet, dubia necnon, & incerta reddatur. pag. 412

CAPUT XXXI.

Inhibitiones Rotales, an, & quibus casibus, sive in prima, aliisve instantiis Tridentini decreta dicantur offendere, ut in Senatu litteræ retineantur. p. 417

CAPUT XXXII.

Delegato ex commissione non subscripta super appellatione (quæ verè non fuit emissa) procedenti in causa prout in prima, vigore clausulæ (quam, & quas) inclusa in eadem, vel super articulo separato, an obstet nova Tridentini dispositio, ita ut nihilominus fiat per Senatum Ordinario remissio. pag. 428

CAPUT XXXIII.

Literas Apostolicas non subscriptas manu Sanctissimi avocatorias primæ instantiæ in causis tangentibus Tribunal Sanctæ Inquisitionis, an Senatus Regius examinet, ut eidem remittat Tribunali?

Et nunquid Rex Catholicus non solùm easdem literas, sed & alias quaslibet expeditas in derogationem privilegiorum S. Inquisitionis retinere valeat tam ex sua Regalia generali, quàm ex speciali indulto Apostol. munita. p. 430

CAPUT XXXIV.

Utrùm Ordinarius (cui fit per Senatum Bullarum Apostolicarum, aliorúmve rescriptorum in prima instantia cognitionis remissio) an uti Delegatus executor, & in via executiva; an uti Ordinarius, & in via ordinaria procedere debeat?

Et insuper quibus in casibus Bullarum executor causam Ordinario in prima instantia remittere teneatur?

Et amplissimè præ cæteris, qui dicatur legitimus contradictor ad impediendam executionem gratiæ Apostolicæ.

Et an, & quando in beneficiis reservatis provisus ab Ordinario immissionem possit impedire litterarum Apostolicarum.

Et per totum cap. clara discretione quando Bullarum virtute via executiva, seu via ordinaria sit præcisè procedendum. p. 450.

APPRO-

APPROBACION DEL LICENCIADO
Juan de Zurita.

HE visto un Libro escrito de mano, intitulado: *Tractatus de Supplicatione ad Sanctissimum à literis & Bullis Apostolicis nequam & impar tunc impetratis in perniciem Reipublicæ Regis, aut Regni, aut tertii præjudicium; & de earum retentione interim in Senatu*: Autor Don FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA, &c. Y certifico, que me parece, que es traslado de otro del mismo Autor, y de la misma materia, que vi y approbè por comission del Señor Lorenço de Iturrizarra Vicario desta Villa, avrà quatro años, y que concuerda con èl con ventajas, por averse añadido doctrinas muy importantes en la misma sustancia que el original, con que le ha exornado el Autor con questiones nuevas, y con intento de que las vea y censure el Consejo, en Madrid a 30. Junio de 1638.

El Licenciado JUAN DE ZURITA.

LICENCIA DEL ORDINARIO.

NOs el Licenciado Lorenço de Iturrizarra Vicario general de la Villa de Madrid su Partido, &c. Por la presente, y por lo que a nos toca, damos licencia para que se pueda imprimir y imprima, un libro intitulado: *De Supplicatione ad Sanctissimum à literis & Bullis Apostolicis, & de earum retentione in Senatu*, compuesto por el Licenciado Don FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA. Attento que nos consta, que en el no ay cosa contra nuestra santa Fè y buenas costumbres. Dado en Madrid à 30. de Junio de 1638.

Licenciado LORENÇO DE ITURRIZARRA.

APPROBACION DEL LICENCIADO
Don Geronimo de Camargo.

HE visto una copia manuscrita que me mostrò el Licenciado Don FRANCISCO SALGADO, de un libro que ha compuesto, *De Supplicatione ad Sanctissimum à literis & Bullis Apostolicis, & de earum retentione in Senatu*: Y certifico y asseguro a los Sennores del Consejo, que corresponde con el original, que el Autor presentò en èl, y que se rubrico del Escrivano de Camara, y se dio licencia para imprimirle, y que no ay differencia alguna, sino es aver exornado las questiones con algunos nuevos fundamentos que su Autor considerò de nuevo, que le han dado ultimo complemento, y que no constituyen nueva calidad, lo qual se, porque con el afecto à la curiosidad de la materia leì el original antes que se llevasse, por necessitar de algunas questiones para casos particulares que se me offrecian: y despues acà he buelto aver esta copia con el mismo intento, y no defiere de su original: y assi tengo por conveniente, que el Consejo mande con brevedad se imprima, porque salga a luz libro tan docto, y de tanto fruto y escusar que en Francia no le saquen antes adulterado, y con las resoluciones de la materia al contrario de lo que el Autor las resolvio. En Madrid à 18. de Julio de 1638.

El Licenciado Don GERONIMO DE CAMARGO.

APPRO-

APPROBACION DEL LICENCIADO *Bujan de Somoça.*

CErtifico yo el Licenciado Bujan de Somoça, Relator de los Consejos de Aragon y de la Santa Cruzada, que el libro de Don FRANCISCO DE SALGADO DE SOMOZA, intitulado: *De Supplicatione ad Sanctissimum à litteris & Bullis Apostolicis, &c. & de earum retentione in Senatu.* Lo he visto en su original desde la primera letra que el Autor à empeçado a escrivir lo, por aver assistido en su compania quatros años y mas, y conferido con èl muchas cosas de las escritas, y assistido a la primera copia dèl y leyendo à los escrivientes, y otras vezes escriviendo tambien; y despues que la dicha copia fue a Francia, he leido y manejado por momentos el original que le quedò, assi para enterarme de sus doctrinas y resoluciones, como para muchissimos negocios que han occurrido. Y certifico esta copia que oy se presenta, ser sacada de aquel dicho original primero; porque assistiendo los mas de los dias en el estudio del Author, y a quatro escrivientes que tenia, vi, y reconoci siempre los mismos quadernos de dicho original, que como dicho tengo manegè por momentos, è infinidad de vezes, y despues algunas aquesta copia que oy se presenta. Tambien se, que el dicho Don Francisco Salgado lo ha limado y perficionado mejor, añadiendo muchas doctrinas a las que tenia escritas. Y tambienque tiene hechos algunos capitulos nuevos para añadirlos, y otros prevenidos para hazer, y con intencion de presentarlos en el Consejo para la censura: y assi lo certifico por verdad. En Madrid à nueve de Julio de 1638.

Licenciado BUJAN DE SOMOÇA.

PERMISSUS.

LIbrum hunc inscriptum, *Tractatus de Supplicatione ad Sanctissimum, à litteris & Bullis Apostolicis*, &c. Auctore FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA, Typis mandari & in lucem edi, Sumptibus LAURENTII ANISSON Bibliopolæ Lugdunensis: Ego Regis Consiliarius & Procurator in Lugdunensi Præfectura, non impedio. Lugduni die 8. Augusti 1662.

VIDAUD.

CONSENSUS.

LIbrum qui inscribitur, SALGADO DE SOMOZA, *Tractatus de Supplicatione ad Sanctissimum, à litteris & Bullis Apostolicis, &c.* Typis mandari permittimus, ac simul, ne quis citra factam ei potestatem denuo excudat, interdicimus. Lugduni eodem anno & die.

DESEVE.

TRACTA-

LICENTIATI

D. BARTHOLOMÆI BUIAN

DE SOMOZA, S. S. R. C. ARAGONUM QUONDAM Relatoris, ac etiam Sanctæ Cruciatæ, nunc verò in Supremo Sanctæ & Generalis Inquisitionis Consilio idem exercentis munus, in laudem.

NOBILIS ET PERITISSIMI LICENTIATI

DON FRANCISCO SALGADO

DE SOMOZA JURIS UTRIUSQUE ACERRIMI & præclarissimi Propugnatoris, dignissimique totius Siciliæ Regni Monarchiæ Judicis.

OBSTUPUERE quidem Phœbi, Salgado, sorores,
Mirantes genii prodigiosa tui.
Ast ego (sed quis enim Musis mirantibus auxit
Hæc nisi non aptus?) linquite, facto, canem.
Vix ea protuleram, triplex cum causa repugnat.
Quo minus officium persequar ipse meum.
Nempe solum patriæ nobis commune duobus,
Quin & amicitiæ fœdus utrumque ligat.
Adde quod eloquii vires, authórque, libérque
Exuperat longè magnus uterque mei.
Hinc timor occurrit, patriam seu pectus amicum
Exprobret in primis ne invida turba mihi.
Terrificæ verum pulsabo cuspidis ictum.
In me nec robur livor habebit edax.
Namque tuis scriptis munimine sacra petenti
Protectum poterunt lædere tela nihil.
Sanam constituunt siquidem quæ pharmaca Bullam,
Hæc, Salgado, tuus continet usque liber.
Vidimus antiphrasim Bullæ sub nomine quondam,
Dum vafer impostor prorsus iniqua petit.
Sedula sed fraudem removet tua cura dolosam,
Nec finis injustis nomen adesse boni.
Justitiæ, paritérque tui studiosa voluntas
Impulit ad numeros (quæ tibi fida) manum.
Hinc mihi polliceor veniam, tibi Nestoris ævum
Opto, ut perpetua Jus tuearis ope.

PERILLUSTRI, SAPIENTISSIMOQUE

D.D. FRANCISCO SALGADO

DE SOMOZA, MERITISSIMO JUDICI

MONARCHIÆ SICULÆ,

D. JOANNES GARCIA FERRER,

ADVOCATUS IN REGIS CONSILIIS

hæc laudatoria Carmina, pignus amoris, dicat.

SI inter doctos tu meritò doctissimus adsis?
Atque inter Magnates es clarissimus heros?
Si tu prudentes es prudentissimus inter?
Ingenioque omnes, cultu, virtuteque præstas?
Quisne tibi summos Salgado negabit honores?
Quis te non mirabitur, & venerabitur unâ?
Scilicet oppressos gaudet defendere Princeps,
Tu Regis nobis regis ob tua dogmata dextram:
Te oppressorum Patrem aiunt, te dulce levamen
Juris naturæ, tua jam volumina monstrant.
Concilii protector tu validissime Trenti.
Dicant (causæ omnes) ejus quoque cætera jura.
Tuta omnes Reges per te sua jura tenebunt,
Tranquillâque diu potientur Regna quiete,
Atque suum quisquam poterit constanter habere.
Ex hoc te juvenes, & te veneranda senectus
Plaudit, & extremis ad cœlum laudibus effert.
Tu splendor, patriæque tuæ tu culmen honoris,
Hispaniæque decus magnum per secla manebis,
Atque tuum nomen, toto celebrabitur Orbe.
Felix térque quatérque Trinacria Judice tali,
Jam nunc invideat totus sua sæcula mundus
Aurea, nam Nemesis per te dominabitur illi.
Scribere ne cesses clarissima lumina Juris,
Tam felici cœpto parcas neve labori,
Præmia pro meritis Petri dabit alma potestas.
Nulla tuis quidquam ambitio superaddere scriptis,
Tollere néve illis quidquam censura valebit.
Heù mea si posset tot laudes dicere penna
Quot sentit mens, felicem me semper haberem.
Sic mea magna affectio, sic tua merita poscunt.

CLARISSI-

TRACTATUS

DE

SUPPLICATIONE

AD SANCTISSIMUM

A Litteris Apoſt. &c. Et de earum interim Retentione in Senatu.

PARS PRIMA.

Continet Juſtitiam recurſus ſupplicationis ad Sanctiſſ. & retentionis in Senatu, nec non cauſas legitimas retentionis inductivas, atque formam examinandi illas, ſingulareſque quæſtiones, proceſſum, & praxim tangentes.

CAPUT PRIMUM.

Protectio vaſſallorum, nec non Eccleſiæ ejuſque ſtatus, cultus divini, dogmatum, & Conciliorum tuitio: an & quo ſit jure Regalia Principis temporalis à Coronâ indiviſibilis.

Et an ſuper Regalia ipſa, vel alia ab Eccleſia obtenta Rex inter Eccleſiaſticos cognoſcat.

SUMMARIUM.

1 *Supplicatio ad Papam, qua imbibitur reverentia, & humilitas, eſt Regalia Sedis Apoſtolicæ.*

2 *Supplicatio ad Papam eſt actus humilitatis, & reverentiæ.*

Et ſignum ſupremæ Majeſtatis, & Poteſtatis Papæ, ibid.

Supplicatio ſupponit altitudinem ſupremæ majeſtatis, & pleniſſimæ poteſtatis, ibid.

Qui alios ſupplicant, fatentur ſe humiles, & adoratis minores, ibid.

Omnes ſupplicationis & adorationis modi, quibus veteres utebantur eò tendunt, ut humiles ſe fa-

teantur, ibidem.

Superſedens in litterarum executione ad effectum reſcribendi, dicitur ſervire Principi, ib.

3 *Reſpublica infelix judicatur violentiis oppreſſa protectore carens.*

4 & 14. *Omnia, & miſera, & felicia indigent protectore.*

5 *Plures Sacræ Scripturæ authoritates congeruntur concludentes infelicitatem vi oppreſſi carentis protectore.*

6 *Vim patientem acclamantem malus Judex non exaudit.*

7 *Deus miſeretur ejus, qui liberat miſeros ab oppreſſionibus potentum.*

8 *Deus eſt protector generis humani, ut ex variis Sacræ Scripturæ authoritatibus latè comprobatur.*

9 *Propheta Rex paſſim Deum protectorem invocat.*

10 *Deus liberat vi oppreſſos de manu potentium.*

11 *Deus ab origine creationis de hominis tutela curavit.*

12 *Deus ut verus protector præſto adeſt acclamantibus vi oppreſſorum, tacitis & expreſſis.*

Multa Scripturæ loca ad idem recenſentur, ib.

13 *Principes Dei exemplo viduas habere debent ſub ſua protectione.*

14 *Divi Jacobi Hiſpaniarum unici Patroni authoritas recenſetur.*

15 *Deus in humani generis protectione utitur Angelorum miniſterio, ut illos regant, dirigant, & tueantur*

tueantur à diabolicis violentiis, ibid.

16 Deus mandavit Angelis, ut homines cuſtodiant, & tueantur.

17 Angelos mittit Deus, ut tollam ſcandala Regni.

18 Violentias & ſcandala abhorret Deus.

19 Deus cuncta ordinavit ad defenſionem Reipublicæ.

20 Reges Deus creavit, ut protegant vi oppreſſos à violentiis.

21 Saul conſtitutus fuit Rex à Deo ad protectionem populi.

22 Pacì omnium Provinciarum providendum eſt.

23 Reges in temporalibus dicuntur Vicarii Dei, ejuſque vicem, & locum tenent.

24 Reges in temporalibus Dei imaginem habent, & ideò veraces eſſe debent.

25 Rex eſt Vicarius Dei, non ad oſtentationem, ſed ad protectionem vaſſallorum.

26 Et ſicut à Deo habent delegatam poteſtatem, Deum debent imitari, ibid.

27 Protectionem, cum ſæpè ſit neceſſaria, non eſt verò ſimile ſibi reſervaſſe Deum, ſed ſuâ vicem gerentibus commiſiſſe.

28 Recurſus ad Deum immediatè in cunctis oppreſſionibus non eſt homini poſſibilis.

29 & ſeqq. Principium præcipuum officium eſt Eccleſiam, dogmata & perſonas Eccleſiaſticas tueri.

31 Regia poteſtas non ſolùm ad mundi regimen, præcipuè ad Eccleſiæ præſidium fuit collata.

32 Rex ad reſtaurationem, & readificationem Templorum poteſt reddibus Eccleſiæ ſequeſtrare exemplo Regis Joas, n. 32. 39. & 65.

33 & 34. Ad Reges Chriſtianos pertinet, ut temporibus ſuis pacatam habeant ſuam Matrem Eccleſiam.

35 & 36. Reges ſerviunt Deo, ſi in Regno ſuo bona jubeant & mala prohibeant, quæ ad Religionem dictam pertinent.

37 Ubi gubernaculum diſciplinæ contemnitur, reſtat ut religio naufrageatur.

38 Reges quomodo ſervient Domino, ſi ea quæ contra ipſam fiunt religioſa ſeveritate non plectuntur.

39 Boni Principis eſt omnia, quæ ad Eccleſiaſticam functionem ſpectant tueri.

40 Eccleſiæ tranquillitas, & Religionis, Principi intereſt.

41 Pro protectione præſtanda tributum datur Regi.

42 Princeps magnam debet habere ſollicitudinem circa Dei dogmata, & Sacerdotum honeſtatem.

43 Regibus commendavit Deus defenſionem Eccleſiæ.

44 45. 46. & 47. Et ſtatum Eccleſiæ cuſtodire, & ejus tranquillitatem curare.

48 Principes præciſam habent obligationem, ut Eccleſiæ protectores, Chriſtianæ Religionis curâ habendi, ſtatumque Eccleſiaſticum in pace conſervare.

49 & 50. & ſeqq. Principes ſpeciali ſtudio debent res Eccleſiæ tueri.

Atque cultum divinum, ibid.

51 Principes Catholici ſicut protectores ſunt Eccleſiæ, ita honoribus condecorandi per Pontificem.

52 Principes Deo reddent rationem Eccleſiæ, quam à Chriſto tuendam ſuſceperunt.

52 & 53. Principes à Deo poteſtatem acceperunt principaliter, ut Dei Eccleſiam juvarent.

54 & 55. Princeps vim, fraudes, turbas, & externa mala ab Eccleſia debet arcere.

56 Principis boni eſt, omnia quæ ad Eccleſiaſticam functionem ſpectant tueri.

57 & 58. Imperatores aſſiſtebant Conciliorum celebrationi, ut obſiſterent inquietis, & turbationibus.

58 Principes in coronatione jurant defenſare Eccleſiam, fidem, & Sedem Apoſtolicam, quarum ſunt protectores.

59 & 60. Et ſunt protectores Conciliorum & omnium ad ſtatus Eccleſiaſtici conſervationem & tuitionem ſpectantium.

61 Regis manus mutus eſt Eccleſiæ.

62 Diviſio inter juriſdictionem Regiam, & Pontificiam, non procedit per viam repugnantiæ, ſed ſimplicis diſtinctionis.

63 Principi quandoque licet definire ſuper concernentibus honeſtatem Eccleſiæ, & ejus tranquillitatem.

64 Rex vocatur protector Eccleſiæ.

65 Boni Principis eſt de pace Eccleſiarum tractare, & contritas reparare, & ædificare.

66 Rex multum poteſt circa reformationem ſtatus Eccleſiaſtici.

67 Principes Chriſtiani protectores ſunt Concilii Tridentini, ſicut univerſaliter Eccleſiæ.

68 Sunt protectores Religionis Catholicæ, ibid.

69 Imperia non dubitaverunt ſacris ſervire.

70 Religionis tutela, & conſervatio, & timor Dei ſolus cuſtos ſocietatis hominum inter ſe.

71 Imperii ſecuritas in Eccleſiarum pace conſiſtit.

72 Vaſſallorum otium, & tranquillitatem debet Principis vigilantia, induſtria, & occupatio, defendere.

73 Cor Regni (nempe Rex) vigilat dormiente Regno.

74 Reges exemplo apum, & gruum dantur ad regimen, & protectionem oppreſſorum.

75 Imperium nihil aliud eſt, quàm cura ſalutis alienæ.

76 & 77. Regnum non tam ad Regis, quàm ad vaſſallorum utilitatem eſt introductum.

77 Rex non eſt effectus Dominus rerum particularium, ſed earum creatus protector.

78 Abſque imperio nec natura ipſa, nec gens, nec mundus ſtare poterat.

79 Reges electi ſunt, ut timore ſuos populos à malis coerceant, & vaſſallos in fide, & æquitate defendant.

Et ut vim hoſtium propulſent, ibid.

80 & 81. Principes armis ad tuendum imperium, & propulſandas injurias inſtructi eſſe debent.

82 Regnantis eſt laus, ſi ab omnibus pax ametur, & tota Reſpublica morum honeſtate veſtiatur.

83 & 84. Principis opinionem latè diſtentat ſubditorum cuſtodita tranquillitas.

85 Regi præcipua eſt Reipublicæ ſalus, & vaſſallorum tranquillitas.

86 Regibus nihil magis ſtudioſum, quàm Sacerdotum honeſtas.

87 Principis præcipuum eſt intereſſe, ſubditos tranquillitate frui.

88 Vaſſallorum divitiæ, & utilitates ſunt ſicuti Principis, quia utilitas Regni eſt utilitas Regis.

89 Princeps laudatur in opulentia, & fortitudine vaſſallorum.

90 Regnantis eſt gloria ſubditorum otioſa tranquillitas.

91 Honor Regis in pace ſubditorum conſiſtit.

Nihil glorioſum niſi tutum, ibid.

92 Ubi neceſſitas & violentia inſtant, imperiale remedium invocandum eſt.

93 Finis & objectum Regis creandi eſt tuitio Regni, & vaſſallorum.

94 Miſerabiles à potentioribus ſemper vexari multæ Sacræ Scripturæ teſtimonia habentur.

95 Princeps tanquam tutor, pater, & defenſor vaſſallorum debet poteſtatem ſibi demandatam exercere.

Regem cum Regno eam rationem habere, quam tutor cum pupillo, maritus cum uxore, &c. ibid.

96 Juſti-

96 *Justitia Principis pax est populi, tutamen patriæ, immunitas plebis, solatium pauperum, &c.*
97 *Violentum est, quod contra legem est.*
98 *Princeps vigilans esse tenetur, ne violentias subditi patiantur.*
99 *Publicus rerum status ex privato sæpius turbatur & ex eo publica oriuntur pernicies.*
100 *Vis in populo abesto, lex est duodecim Tabularum.*
101 *Hispaniarum Principibus pietate præexcellentioribus magis convenit vi oppressorum protectio.*
102 *Defensio vi oppressorum cum ipso est Regno ab origine orta & Regni objectum.*
Regnum non propter Regem, sed propter protectionem vi oppressorum à Deo fuit creatum, ibid.
103 *Protectio est de Regalibus Principi competens in signum supremæ potestatis.*
104 *Piscationum redditus inter Regalias Principis computatur.*
105 *Piscari non est de jure prohibitum.*
106 *Piscatio quantum ad protectionem est Regalia Principis.*
107 *Littora maris sunt Regalia Regis respectu protectionis.*
108 *Suprema Principis potestas (quæ Regalia est) versatur in vigilantia in subditos.*
109 *Recursus ad Regem est Regalia ipsius inalienabilis, & inseparabilis à Corona.*
110 *& seqq. Rex non potest à se abdicare Regaliam recursus, nisi renuntiando Regno.*
111 *Recursus ad Regem est de Regalibus majoribus competentibus ei in signum supremæ potestatis.*
112 *Recursus ad Regem est Regalia à Rege inabdicabilis.*
113 *Et Principi reservata in signum supremæ majestatis, inalienabilis, & impræscriptibilis, ibid.*
114 *Majestati Regis nihil convenientius quàm Ecclesiæ instituta, ritus, & Sacerdotalia jura tueri.*
115 *De Regalibus solus judicat Senatus interdicta aliis Judicibus cognitione.*
116 *Jus competens Regi ex privilegio, aut consuetudine in Ecclesiis est Regalia ipsius.*
117 *Majoria Regis est custodire, & tueri bona Ecclesiæ Cathedralis mortuo Prælato tradenda noviter electo, refertur consuetudo Hispaniæ.*
118 *Et hæc majoria Regis Regalia ejusdem dicitur.*
119 *Regium jus est Ecclesiasticam disciplinam, & mystica sacra tueri.*
120 *Protectio oppressorum præcipuum Regis officium est, aliis alienum, non precario, sed proprietate suum.*
121 *Regaliæ eæ dicuntur, quia aliqua specialiter Regi magis conveniunt.*
122 *Ubi absolutè Regalia nominatur præcipuè intelligitur de protectione vi oppressorum.*
123 *Honor Regius, quæ est ipsa Majestas dicitur Regalia Regis inabdicabilis.*
124 *Majoria Regis dicitur Regalia de ipsi reservatis in signum supremæ Majestatis.*
125 *Majestas summa Coronæ reservata dicitur majoria Regis.*
126 *Recursus ad Regem est majoria inseparabilis à Corona.*
127 *Regnum nihil aliud est quàm nobilis servitus.*
128 *In pretium summi laboris plura specialia Regibus reservantur ad publicæ utilitatis commoda.*
129 *Regaliæ verbum comprehendit omnia patrimonialia, & Fiscalia Regis.*
130 *Regaliæ numerata in cap. 1. quæ sunt Regalia non excludunt alias esse Regalias.*
131 *Genus non taxatur in enumeratione specierum, cum loco exempli appositæ intelligantur.*
132 *De Regalibus potest Princeps cognoscere etiam inter Ecclesiasticos.*
133 *Rex super protectionis Regalia cognoscit inter Ecclesiasticos.*
134 & 135. *Super controversia jurium Regalium Rex cognoscit etiam inter Ecclesiasticos, cujus jurisdictio nequit declinari, ubi de jure Regio patronatus.*
136 *Ecclesiastici ratione Regalium, quæ tenent sequuntur forum Regis temporale.*
137 *Regalia Regis est jus Regium patronatus.*
138 *Jus patronatus pertinens Regi efficacius est alio quolibet.*
139 & 140. *Super beneficiis Regis patronatus, eorum redditibus, & dotibus etiam inter Ecclesiasticos cognoscit Rex, tam de proprietate, quàm possessione.*
141 *Jus percipiendi decimas Regi concessas à Sede Apostolic. ipsius Regalia est.*
142 *Et de iis juribus, decimis, & tertiis cognoscit Rex.*
143 *Sive tractetur de jure harum decimarum, sive de facto.*
144 *Super re donata per Regem Ecclesiæ cognoscit Rex.*
145 *Res Ecclesiæ procedens à Rege efficitur de foro ipsius Regis.*
146 *Super redditibus (vulgò Juros) & aliis mercedibus factis per Regem Ecclesiis cognoscit Rex.*
147 *Super feudis habitis à Rege per Ecclesiam cognoscit Rex.*
148 *Super protectione vi oppressorum (qua Regi competit de jure uti Regalia) potest Rex cognoscere inter Ecclesiasticos, cum aliter suum auxilium præstare non possit.*
149 *Oppressus occurrens ad Regem debet de violentia docere.*
150 *Violentia non præsumitur, nisi probetur à vim patiente.*
Tanquam juri naturali odiosa, ibid.
151 *Violentiæ probatio incidit in protectionem per necessariam consequentiam.*
152 *Rex ad præstandam defensionem quamvis egeat cognitione, non tamen jurisdictione eget.*
153 *Protectio Ecclesiæ, aut personæ, cui commendata est defensio extrajudicialis, non jurisdictio attributa intelligitur.*
154 *Protector, cui protectio commendata est, potest etiam armis commendatum defendere contra oppressores.*
155 *Commendatus protectioni alicujus ad instar forensis habetur, in quem protector non acquirit jurisdictionem.*
156 *Populi jure fœderis, vel pro pacis mediis alicujus potestati commissi, liberi esse non desinunt.*
157 *Limita, nisi submissio ita procedat, ut jurisdictionem etiam indicet.*
158 *Exemptio à jurisdictione ordinaria non inducitur, quando Ecclesia, aut Hospitalis alterius protectioni committitur.*
159 *Jurisdictio non requiritur in supersedente ex justa causa in executione rescriptorum ad effectum rescribendi Pontifici.*
160 *In retentionis Bullarum recursu, cur probatio per testes admittitur, remissivè.*
161 *Ubi adest necessitas publica, damnum irreparabile Reipublicæ, etiam Ecclesiasticæ, scandalumve aliquod, Princeps summa reverentia detinet literas Apostolicas, donec Pontifex informatus quid censerit, rescribat.*

162 *Regali officio pertinet statum Ecclesiasticum spiritualem, cultum divinum, dogmata, & Religionem in pace custodire, & in tuto conservare.*

163 *Principes culpantur, qui contra præcepta Dei instituta non prohibent, laudantur autem hoc facientes.*

164 *Violentiam, & injuriam factam Prædicatoribus missis ad terras infidelium ad prædicationem verbi Dei Rex Christianus omnino repellere tenetur.*

165 & 166. *Ubi etiam quod teneatur defendere vassallos tyranni Principis, & infidelis impedientis eos recipere Evangelium, & audire verbum Dei.*

167 *Hæc debellatio, & defensio non tendit ad compellendum, ut recipiatur fides, sed ad protectionem innocentium, tam prædicantium, quàm volentium illam recipere.*

168 *Christiani jus habent denuntiandi Evangelium ubique terrarum, & mittendi concionatores, ad quoscumque infideles.*

169 & 170. *Rex infidelis impediens suos vassallos audire verbum Dei, vim illis, & injuriam facit per Christianos Principes propulsandam.*

171 *Principes infideles omnes compelli possunt, ne fidei Prædicatoribus vim, & impedimentum inferant.*

172 *Bellum infidelibus inferri inquit, eò tantum quod fidem non recipiunt.*

173 *Bene tamen si prædicatoribus, aut volentibus fidem recipere violentia inferatur.*

174 & 175. *Pontifex potest mittere Prædicatores in universam & alicui Principi Christiano submittere eos, qui vim prædicationi inferunt.*

176 *Prædicatores Fidei à se ejicientes, & relegantes vim inferunt contra jus divinum, & naturale.*

177 *Principes Christiani ex debito officii tenentur Ecclesiam, cultum divinum, dogmata, & religionem tueri.*

178 *Indi uti miserabiles personæ, talium privilegiis gaudent.*

179 *Indorum protectio & defensio maximè commendata est à Catholicis Regibus.*

180 *Noviter ad fidem conversis, uti miserabilibus personis debita est protectio ab injuriis & violentiis.*

181 *Recursus ad Regem cum universaliter apud omnia Christiana Regna fuerit introductus, jus gentium dicendum, à juris naturalis ratione proveniens.*

182 *Jus gentium semper à Ratione naturali æstimandum, licet à principio ab omnibus gentibus non fuerit inventum.*

183 *Mos gentium sequi debet.*

184 *Recursus retentionis Bullarum ab omnibus fere doctis, & piis viris tam Juristis, quàm Theologis fuit approbatus.*

185 *Recursus ad Regem fundatur in jure naturali.*

186 *Quod in legem naturalem, aut divinam committitur, in omnium tendit injuriam.*

187 *Respublica ubi vel Idololatria, vel oppressionibus violentis vexatur, cuilibet licet eam defend. . Lege naturali ordinante, ibid.*

188 *Homines, vel sola naturalis humanitatis ratione cogente tenentur hominum mores ad bonum dirigere, & ab oppressionibus sub tyrannorum jugo passis protegere.*

189 *Communis societatis vinculo cogimur vim patientes adjuvare.*

190 *Non defendens ab injuria, si potest, tam in culpa est, ac si patriam, & patrem deserat.*

191 *Fortitudinis virtus est obviare injuriis, & vim patientem defendere.*

192 *Reges ad virtutem fortitudinis tenentur, obviando violentiis.*

193 *Protectio vi oppressorum, & patriæ, fortitudo est plena justitiæ.*

194 *Violentia oppressorum urbanius tolletur per Principem, qui suum, & eorum jus gerit, cuique ex debito Regalis officii protectio competit.*

195 *De juris naturalis incommutabilitate plura remissivè.*

196 *Vim inferunt, & actum involuntarium reddunt nimiæ persuasiones, & importunæ preces.*

197 *Senatus praxis refertur quo expediuntur provisio, ut Novitius constituatur in tuto, & libertate, & ejus exploretur voluntas ad profitendum, quoties adest suspicio de morali violentia per importunas preces, aut fraudes.*

198 *Augustini Barbos. & Anton. Dianæ fundamenta contra recursum noviter intuentium, destruantur, remissivè.*

Recursum ad Regem impugnans nullus hactenus authoris invincibilibus fundamentis satisfecit, sed consulto omisit ne in responsione labatur, ib.

INter præclaras Sedis Apostolicæ sublimes, & majores Regalias, hæc una inabdicabilis (quæ visceribus sacri Diadematis Pontificalibus affixa est & connexa) † reverentia nempè humilis & obedientia, 1
ab omnibus Catholicæ Fidei, & Christianæ Religionis professoribus præstanda, uti jure divino inviolabiliter debita. Quæ certè signum est, & effectus illius supremæ majestatis, & potestatis Papæ, Franciscus Joannettus Bononiensis *in cap. 90. & 93.* Paulus Æmilius *lib. 2. historiarum Francorum*, Wympel. *in epitome rerum Germanicarum, cap. 9.* Aimoinius *in lib. 4. de gestis Gallorum, cap. 90.* Joseph. Stevanus *in tractat. de adoratione pedum Roman. Pontificis à cap. 1. & seqq. & cap. 6.* Marta *de jurisdiction. 1. part. cap. 46.*

Quæ sanè humilis reverentia tunc meritò exhibetur, quoties ad eam recurrunt Fideles, & supplicationem interponunt à litteris importunè, & subreptitiè impetratis contra suam sanctissimam intentionem, in damnum, & perniciem Reipublicæ temporalis, Ecclesiasticæ aut spiritualis scandalum patientis, ut de convenienti remedio provideri dignetur, ne pax publica turbetur, & commune votum detrimentum patiatur.

Sic sanè recognovit Imperator, dum in *Authent. ut qui provincialem hominem extra territorium suum jus prodierit, &c.* in principio, inquit: *Multi sanè, cum nos adeunt, docent potentiam nostram*; atque merito supplicatio ad Papam, aliúmve Principem supremum † actus est humilitatis & reverentiæ abun- 2
dè probat Abb. Panormit. *in cap. ex litteris num. 6. de restit. in integrum*, Marque. *de commissionibus 1. par. cap. 1. num. 44.* ac verè obtemperat, qui humiliter rescribit, licèt interim executionem suspendat litterarum, Pereira *de manu Regia 2. part. cap. 65. num. 3.* quod & Nos copiosè tractamus hac *1. par. cap. 3. & §. unico*, imò per omnia *cap.* ejusdem *1. part.* & post Abba. Palat. Rub. Driedo, & Covarr. idem firmat Manuel Rodriguez loco per Nos citato, hac *1. part. cap. 7. num. 58. & 59.* Supponit etenim supplicatio altitudinem supremæ Majestatis, & plenissimæ potestatis simul, ut per Catald. *de Bon. com. in tractat. de potestat. Papæ, num. 14. & 15. & per l. Princeps, ff. de legibus, & l. digna vox, C. eodem, l. fin. C. si contra jus vel utilit. publ. cap. proposuit de concessionis*

fion. præben. Bal. *in cap. 1. qual. de feud. prop. prin. in cap. cum veniſſent. de judiciis.* Craveta *conſ. 41. num. 3. & 4.* aſſerit Marcheſanus *de commiſſion. 1. part. dict. cap. 1. num. 1. & 2.* quoniam qui alios ſupplicant, fatentur ſe humiles, & adoratis minores, juxta illud Horatii *lib. 1. Epiſtolar. Epiſtol. 2. ad Lucium:*

——Jus Imperiumque Phraates
Cæſaris accepit genibus minor.

Livius *de legatis Locrenſium, lib. 29.* Virgilius 8. *Æneidos.*

——Meme ipſe meſmque
Abjeci caput, & ſupplex ad limina veni.

Ovidius.

Et genibus pronis ſupplex, ſimiliſque roganti.

Et qui Reges Principéſque adeunt, adulatoriè, & paraſiticè Deos faciunt, dum illos rogant, & ſupplicant, uti Martialis peracutè ſenſit *lib. 8. Epigrammate 24. ad Cæſarem Domitianum.*

Si quid fortè petam timido, gracilique libello,
Improba non fuerit ſi mea carta, dato.
Et ſi non dederis, Cæſar, permitte rogari:
Offendunt nunquam thura, precéſque Jovem.
Qui fingit ſacros auro, vel marmore vultus,
Non facit ille Deos, qui rogat, ille facit.

Omnes quippe adorationis, & ſupplicationis modi, quibus antiqui utebantur, eò tendunt, ut ſe adorantes ſubmiſſos, & humiles erga adoratos intendant, ut referunt Rhodiginus multis in locis, Pytheus *adverſariorum 1. cap. 17.* Averetus *lib. 10. variarum cap. 1.* Juſtus Lipſius *2. lib. elect. cap. 6.* Pierius Valerianus *Hieroglyphicorum lib. 35.* & alii, quos citat Pater Pineda è Societate JESU *in commentariis in Job.* & tandem facit illud Virgilii *2. Æneidos.*

Ad te confugio, ſupplex tua numina poſco.

Atque etiam ſupplicatio gratiam & liberalitatem arguit ejus, cui ſupplicatur; Marant. *de ordine judicis 6. part. actu. 2. tit. de appellat. nu. 18. in fin.* Afflict. *deciſ. 341. n. 3.* Lancelotus *de attent. 2. part. cap. 19. n. 25.* Hieronym. Gonza. *in Reg. de menſi. & alterna. gloſ. 49. n. 10.* Nicol. Garci. *de benef. 5. part. cap. 1. ſub n. 233.* Sic inſuper Principi ſervire dicitur, qui ſuperſedendo in litterarum executione eundem conſulit, & reſcribit, ac damna inde oritura humiliter repræſentat, *Gloſſa notabilis in §. ſi quis autem, verb. Nuntians in Authent. de mandat. Princ.* Cagnollus *in Rubric. ff. ſi quis jus dicenti non obtemperaverit, n. 8.* Ponte *de poteſtat. Proregis, tit. 2. de abundantia civitatis, §. 3. n. 13. & ſeqq.* ubi Torus *additionator. & in deciſ. 23. & in conſ. 53. n. 5. lib. 1.* Afflict. *in conſtit. ac legat. n. 11. & 12.* infinitos alios congerit Anton. Amat. *variar. reſolut. lib. 2. reſolut. 72. num. 26.* & ex aliis *Nos infra hac 1. p. cap. 7. num. 95.*

Ac ideò hanc humilem reverentiam, huncque recurſum Regaliam eſſe, tenerique Principem ſupremum ex debito officii, & de neceſſitate muneris omnino ſaluti Reipublicæ, ejuſque paci & tranquillitati conſalere, & violentiis vigilanter occurrere: ſatis abundè per hujus capituli diſcurſum apparebit, atque etiam plura jura Canonica oſtendunt clarè infra hac *1. part. cap. 3. §. unic. à n. 45. & ſeq.* allegata.

Reſpublica illa infelix & lamentabunda judicatur,
3 quæ violentiis oppreſſa, remediis deſtituta † protectore caret, ſic *Eccleſiaſ. cap. 4.* in hæc verba: *Verti me ad alia, & vidi calumnias, quæ ſub ſole geruntur, & lacrymas innocentium, & neminem conſolatorem: nec poſſe reſiſtere eorum violentiæ cunctorum auxilio deſtituto;* & D. Auguſtinus *ſuper Pſalmo 32.* in-
4 quit: *Omnia indigent domino, † & miſera, & felicia; quia ſine illo miſer non ſublevatur, & felix non regitur:* comprobatur authoritate Deuteronomii, *cap. 28. lit. C. Opprimaris violentia, nec habeas qui liberet te.* † Et Pſalmo 37. *Qui juxta me erant de longè ſteterunt, & vim faciebant, qui quærebant animam meam.* Et Pſalmo 81. *Deus meus es tu, ne diſceſſeris à me: quoniam tribulatio proxima eſt: quoniam non eſt qui adjuvet.* Et Pſalm. 70. ibi: *Dicentes, Deus dereliquit eum, perſequimini, & comprehendite eum; quia non eſt qui eripiat.* Et ideò Eccleſiaſtes, *cap. 4.* ſic dicitur: *Væ ſoli, quia cùm ceciderit, non habet ſublevantem ſe;* & Job. *cap. 6. Ecce non eſt auxilium mihi in me, & neceſſarii quoque mei receſſerunt à me:* & illud Iſaiæ Prophetæ, *cap. 5. n. 20. Clamat pauper vim patiens; malus Judex † eum non exaudit, vociferatur, & non eſt qui judicet, pauperes deſpicitis, & divites honoratis. O miſeri, qui judicatis voſmetipſos, & facti eſtis Judices excogitationum iniquitatum.* Commemorat Anton. Roſel. *lib. 2. memorabilium cap. 2. n. 3.* Redin. *de poteſt. Principis, verbo largum beneficium, n. 37.* Pechius *in regula in judiciis, n. 3. de regul. jur.* Manſinus *de jure Principum, lib. 8. cap. 7.* Bobadill. *in Polit. lib. 5. cap. 1.* ubi refert Plutarchum, Guillelmus à Robille *de juſtit. & injuſt. lib. 3. fol. 23. col. 4. & fol. 24. col. 1. & 2.* Conducit Pſalmus 71. *Qui liberavit pauperem à potente, & pauperem cui non erat adjutor;* in Eccleſiaſtes *cap. 51.* ita legitur: *Circumdederunt me undique, & non erat qui adjuvaret; reſpiciens eram ad adjutorium hominum; & non erat: memoratus ſum miſericordiæ tuæ † Domine, & operationis quæ* 7
à ſeculo eſt, quoniam eruis ſuſtinentes te Domine, & liberas eos de manu gentium.

Sed Deus ipſe, Rex Cœleſtis, Imperator, † crea- 8
tor generis humani variis Sacræ Scripturæ locis, protector ejuſdem acclamatur, prout multorum meminimus *in tractat. de Reg. protect. 1. par. cap. 1. à n. 40. cum multis ſequentibus:* quibus & plurima alia hoc capite ſunt addenda, Geneſis 15. *C. Ego Dominus protector tuus,* Eccleſiaſtes *in lib. 2. litter. C. Protector eſt omnibus exquirentibus ſe, & cap. 51. litter. A. Adjutor & protector factus eſt,* & per Prophetam Regem paſſim hoc attributum Deo † reperimus, & Pſalm. 9
17. *lit. A. & E.* Pſalm. 26. *lit. A.* Pſalm. 27. *C.* Pſalm. 3. *A.* Pſalm. 32. *D.* Pſalm. 70. *A.* & 113. *C.* & 142. *A.* & alibi paſſim. Geneſis 19. ibi: *Noli timere Abraham, ego protegam te, merces tua multa erit vaide, &c.* Relatum *in cap. dicat aliquis 23. quæſt. 5.* quare Deus dicitur fortis & Princeps pacis, Iſaiæ *c. 9.* ibi: *Deus fortis, pater futuri † ſeculi, Princeps pacis,* & 10
lib. 4. Regum cap. 20. Ita loquitur Deus: *Sed & de manu Regis Aſſyriorum liberabo te, & civitatem hanc, & protegam urbem iſtam,* &c.

Geneſis *cap. 2.* legimus, ab origine creationis Deum de hominis † tutela curaſſe, ibi: *Tulit ergo Dominus Deus hominem, & poſuit eum in paradiſo voluptatis, ut operaretur, & cuſtodiret illum,* &c. Quod altius interpretatur Auguſtinus *lib. 8. de Geneſi ad litteram, cap. 10.* videndus etiam Pater Guzm. *in tractat. Bienes del honeſto trabaio;* & per Hieremiam *cap. 1.* inquit Dominus: *Ne formides à facie eorum, nec enim timere te faciant vultum eorum; ego quippe dedi te hodie in civitatem munitam, &c. Et vallabunt adversùm te, & non prævalebunt, quia ego tecum ſum, ait Dominus, ut liberem te,* &c. Facit etiam homilia venerabilis Bedæ *ſuper c. 6. Marci lib. 2. cap. 28. tomo 5.* ibi: *Unde eſt illa vox inter undas procellaſque tentationum deprehenſa, atque auxilium protectionis illius gemebundo clamore quærentis, ut quid Domine,* &c.

Protector itaque ipſe Deus promptè præſtoque vi
oppreſſorum † clamantibus adeſt expreſſis; juxta il- 12
lud Iſaiæ *cap. 28. Domine vim patior; reſponde pro me,* &c. Sed adhuc & tacitis acclamantibus, & diligẽs protector occurrit, teſtatur Divus Chryſoſtomus,

homil. 2. *super Matthæum*, ibi: *Quando pauper violentiam patitur à potente, etiam si non est ausus vociferari; sed latenter lacrymatur, tacitus ejus clamor in excelso auditur*, &c. ratio redditur Ecclesiastes, *cap.* 5. ibi: *Quis vox pauperis penetrat nubes, & non descendit donec audiatur*, &c. meminit Gregorius Lopez *in l.* 5. *titul.* 3. *par.* 3. Bobad. *in Polit. lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 35. in margine; & eodem Ecclesiastes, *cap.* 5. sic legimus: *Si videris calumnias egenorum, & violenta judicia, & subverti justitiam in provincia; non mireris super hoc negotio; quia excelsior est alius, & super hos quoque eminentiores sunt alii, & insuper universæ terræ Rex imperat.* Baruc. 4. *litter. F. Nocentes peribunt, qui te vexaverunt, &* 2. Machab. 1. ibi: *Afflixisti opprimentes nos.* & Ecclesiastes 4. *D.* ibi: *Noli esse quasi leo usque opprimens subjectos tibi*; & Ecclesiastes *cap.* 35. inquit: *Non despiciet Dominus viduam, si fundat loquelam gemitus, nonne lacrimæ viduæ à maxilla descendunt? Et exclamatio super deducentem eas, à maxilla enim descendunt usque ad cælum & Dominus exaudiet, delectabitur illis.* Quare tuendas esse viduas à
13 Principe, & alios oppressos, † dicit Mastrillus *de magistrat. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 7. *& seqq.* & Job. *cap.* 29. inquit: *Auris audiens beatificabit me, & oculus videns testimonium reddebat mihi, eò quod liberassem pauperem vociferantem, & pupillum, cui non esset adjutor*, &c. Conducit quod gloriosissimus Apostolus noster
14 Hispaniarum unicus † patronus, Divus Jacobus, *cap.* 2. ibi: *Nonne divites per potentiam opprimunt vos, & ipsi trahunt vos ad judicia? &c.* Et Machabæorum, *lib.* 1. *cap.* 12. *& dixit Jonathæ: ut quid vexasti universum populum, cùm bellum nobis non sit?* Facit illud Homeri, Odyss.

Immortalium divum auxilium desiderat omnis.

Hinc Deus zelotes generis humani ad hujus protectionem, †
15 utitur etiam Angelorum ministerio, & ad mundum gubernandum, & ad tuendos homines ab omnibus violentiis diaboli, juxta Prophetam Psalm. 37. ibi: *Et vim faciebant, qui quærebant animam meam*, &c. Colossenses *cap.* 1. *versicul.* 16. Ephes. 1. *vers.* 21. Et ut ab omni diabolica vi custodiant homines, & tueantur, Psalm. 9. 11. Math. 18. 10. 2. Regum 6. 16. & 17. Actuum Apostolor. 5. *cap.* 19. quatenus in afflictionibus, tam ad corporalem quàm ad spiritualem vitam tangentibus homines consolantur Angeli, corroborant, & erigunt consiliis, piisque auxiliis. 2. *Samuel* 24. 25. 26. 1. *Regum* 19. 5. 7. 2. *Regum* 1. 3. *Actuum* 27. 23. 24.

Atque denique Angelorum opera utitur Deus in
16 nobis custodiendis, multaque per † illos nobis beneficia præstat, *Daniel.* 10. 5. 6. *Matthæi* 28. 3. & Psalm. 90. ibi: *Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis*; super quo Psalmo multa videndaper Divum Bernard. Deus etiam Angelos suos mit-
17 tit, ut tollant scandala Regni, † Matthæi *cap.* 13. *lit. F.* ibi: *Mittet filius hominis Angelos suos, & colligent de Regno ejus omnia scandala, & eos qui faciunt iniquitatem.* Et illud Psalm. 33. *Iste pauper clamavit & Dominus exaudivit eum, & de omnibus tribulationibus eripuit eum, immittit Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos.*

Et cùm violentias abhorreat Deus, Ezech. *cap.* 46.
18 *vers.* 18. & rigorosè † puniat, Proverbiorum 11. *vers.* 24. cuncta in terris ita ordinavit, & Reges creavit ad defensionem vi oppressorum, ut testatur ipse Deus per
19 Isaiam *cap.* 45. ibi: *Ego tamen † totum ordinavi ad liberationem populi mei*, &c. Quippe à Deo datum est regimen Principibus temporalibus hoc tantùm fine, qualitate, & attributo; ut populum, Rempublicam & vas-
20 sallos defendant à violentiis, † eosque in pace & quiete conservent & tueantur, latissimè probavimus *in tract. de Regia protect.* 1. *part. cap.* 1. *præludio* . à *n.* 4. *cum multis seq.* & iterum, *præludio* 3. *à n.* 5.

Quibus adde Sacræ Scripturæ authoritatem, 1. *Regum cap.* 15. ubi *Saul constitutus est † à Deo Rex ad pro-* 21
tectionem populi, & illud Esther *cap.* 16. ibi: *Providendum est paci omnium provinciarum. Judicum, † cap.* 3. 22
n. 8. *& seqq.* ibi: *Et clamaverunt ad Dominum, qui suscitavit eis salvatorem, & liberavit eos, Othoniel videlicet filium*; &c. *& Quievitque terra quadraginta annis*, &c. Exodi *cap.* 2. *n.* 17. ibi: *Supervenere pastores, & ejecerunt eas: surrexitque Moyses & defensis puellis adaquavit oves earum*, &c.

Quare Reges in temporalibus dicuntur Vicarii Dei, ejusque locum † tenentes, ac substituti, & hoc attri 23
buto & fine constituti sunt à Deo, ut latissimè probavimus 1. *part. de Reg. protect. cap.* 1. *à n.* 41. quibus adde *l.* 3. *tit.* 8. *lib.* 8. *Recopilation.* ibi: *Ca tan grande es el poder del Rey, que todas las cosas y todos los derechos tiene sobre si, y el su poder no los ha de los hombres, mas de Dios, cuyo lugar tiene en las cosas temporales*, &c. Pelaez Mieres *in tractat. de major.* 4. *part. quæst.* 22. *n.* 42. Bobad. *in Polit. lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 18.

Hinc Ægidius Columna *in tract. de regimin. Princip. lib.* 1. *part.* 2. dicit: *Decere Reges & Principes esse veraces, quia Dii sunt † in terris, & Dei imaginem ha-* 24
bent. Divus Augustinus *quæst.* 35. *in vet. tractat.* Plutarchus *in lib. ad Princip. ineruditum.* Schaumbergius *de Regio animo, part.* 1. *pa.* 82. idem Plutarch. 3. *tomo moral. in comment. libri* cui titulus, *in Principe requiri doctrinam*, in hæc: *Quemadmodum enim Deus in Cœlo pulcherrimum sui ipsius simulachrum constituit Solem, & Lunam, talis est in Republica, imago, & lumen Princeps, qui Dei reverens justitiam tuetur*; hoc est, Dei rationem gestat: ut interpretatur Valençuela Velazquez *in discursu status, & belli part.* 2. *considerat.* 13. *à n.* 13. ubi latè comprobat quod Rex in temporalibus Vicarius sit Dei, Vegetius *lib.* 2. *de re milit. capit.* 5. Chassaneus *in Catalogo glor. n.* 9. *part. considerat.* 24. *cap.* 30. *n.* 16. Petrus Gregorius *de Republic. lib* 6. *cap.* 5. *n.* 3. *& seq.* Divus Thomas *de Regim. Princip. cap.* 12. Randin. *de Majestat. Princip. verb. Imperatoriam, n.* 10. Orozco *de Regis institut. tract.* 1. *cap.* 25. Anton. Augustin. *de legibus, c.* 2. *in principio* & alii quos citat Valençuel. ubi proxim. & Navarrete *en los discursos politicos c.* 22. *colum.* 5. dicit, quòd Reges sunt Vicarii Dei in temporalibus, † 25
non ad ostentationem & fastum, sed ad protectionem vassallorum miserabilium, & sicut à Deo habent delegatam, & mandatam potestatem, ita illum debent imitari.

Comprobatur ex eo quod dicit Bellarmin. *de officio Princip. lib.* 1. *cap.* 9. *fol.* 53. *Principes*, ait, *quibus †* 26
Deus nomen suum communicare dignatur, ea puritate nitere procurent, quæ tanto nomini convenit, sequitur Marius Giurb. *cons.* 1. *sub n.* 27. ubi latissimè pluribus citatis Doctoribus & divinæ Scripturæ locis, inquit, Principes Deos esse, & Dei vicem & locum obtinere (scilicet in temporalibus) vide inferius *hoc cap.* 2. 95. *vers. Potestatem ergo*, &c. ubi probatur, quòd mandatam habent potestatem à Deo.

Nam cùm ista protectio vi oppressorum sæpè fit moraliter necessaria † in multis casibus occurrentibus; 27
non est verisimile, eam sibi Deum reservasse; sed hominibus, quos suos ministros instituit, commisisse, quia aliàs multum defeciisset Deus hominibus in necessariis, quod non est providentiæ ipsius consentaneum, ut cum Cajetano, Soto, Felino, Navarro, Covar. & aliis probat Suarez *de legibus, lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 2. reddens rationem in hæc: *Quia recursus ad Deum ipsum immediatè, non est homini possibilis, nec † est con-* 28
sentaneus ordini naturali, ut homines essent perplexi, & miraculo esset opus, vel speciali revelatione divina ad dirigendas suas operationes, quod repugnat omni prudenti providentiæ, &c.

Hinc

Hinc præcipuum Principum & Regum piorum officium est; Ecclesiam, ipsius immunitatem, † dogmata, & personas Ecclesiasticas defendere, atque tueri, scripsit Divus Augustinus *epistol.* 48. 50. & 165. quem ad hoc refert Michaël Agia, *de exhibendis auxiliis, fundamento* 27. *in princip. pag.* 109. & testatur Divus Isidorus *in cap. Principes* 23. *quæst.* 5. in hæc: *Principes sæculi nonnunquam intra Ecclesiam potestatis adeptæ culmina tenent, ut per eandem potestatem* † *disciplinam Ecclesiasticam muniant; cæterum intra Ecclesiam potestates necessariæ non essent, nisi ut quod non prævalent Sacerdotes efficere per doctrinæ sermonem, potestas hoc impleat per disciplinæ terrorem. Sæpe per Regnum terrenum cœleste Regnum proficit: ut qui intra Ecclesiam positi contra Fidem, & disciplinam Ecclesiæ agunt, rigore Principum conterantur, ipsamque disciplinam, quam Ecclesiæ humilitas exercere non prævalet, cervicibus superborum potestas principalis imponat, & ut venerationem mereantur virtutem potestatis impertiat,* sequitur & facit: *Cognoscant Principes sæculi Deo debere se rationem reddere, propter Ecclesiam, quam à Christo tuendam suscipiunt, nam sive augeatur pax & disciplina Ecclesiæ per fideles Principes, sive solvatur, ille ab eis rationem exiget, qui eorum potestati suam Ecclesiam credidit.* Hactenus de eleganti textu, cujus verba attentè consideranda & ponderanda sunt, & *in cap. dicat aliquis* 25. in ordine 23. *quæst.* 5. in fin. ita dicitur, *Præterea sicut Principibus & potestatibus fidem & reverentiam exhibere cogimur, ita sæcularium dignitatum administratoribus defendendarum Ecclesiarum necessitas incumbit, quod si facere contempserint, à communione sunt repellendi,* &c.

Ad id tendit textus *in cap. administratores plenè* 26. in ordine 23. *quæst.* 5. ibi: *Administratores planè sæcularium dignitatum, qui ad Ecclesiarum tuitionem, pupillorum ac viduarum protectionem, rapaciumque refrenationem constituti,* &c. quorum redditur ratio uno verbo *in capit. res autem* 21. in ordine 23. *quæst.* 5. in hæc: *Res autem humanæ aliter tutæ esse non possunt, nisi quæ ad divinam confessionem pertinent, & Regia, & Sacerdotalis defendat authoritas.*

31 Et Leo Papa *epistola* 75. ad Leonem Augustum † sic scripsit: *Debes Imperator incunctanter advertere, Regiam potestatem non solùm ad mundi regimen, sed maximè ad Ecclesiæ præsidium esse collatam,* &c. *Ut ausus nefarios comprimendo, & quæ bene sunt statuta defendas, & veram pacem his, quæ sunt turbata, restituas,* &c. quam refert Michaël Agia *de exhibend. auxil. fundamen.* 23. & idem repetit Anastasius 2. *in epistola* ad Anastasium Imperatorem, & Gregorius *lib.* 9. *epistol.* 66. *ad Regem Angliæ*, Agatho. *in epist. ad Constantinum* 4. prout refert Anton. Augustin. *in Epitome veteris juris Pontificii, lib.* 11. *tit.* 13. *cap.* 3. Fab. Montel. *in praxi arbitrali* 4. *part. princip. quæst.* 1. *num.* 15. & 16. Valençuel. Velazquez *in discurs. status, & belli. part.* 2. *consid.* 2. *num.* 96. & 97. & facit textus *in cap. Reatina* 63. *distinction.* ibi: *Reatina Ecclesia, quæ per tot temporum spatia pastoribus destituta curis consistit, dignum est, ut brachio amplitudinis vestræ sublevetur, ac gubernationis tegmine protegatur,* &c. Facit illud Regis Joas *lib.* 4.
32 *Regum cap.* 12. ubi dicitur: † *Igitur usque ad vigesimum tertium annum Regis Joas non instauraverunt Sacerdotes fatta tecta templi, vocavitque Rex Joas Joiadam Pontificem, & Sacerdotes, dicens eis: Quare fatta tecta templi non instauratis? Nolite ergo amplius accipere pecuniam juxta ordinem vestrum, sed ad restaurationem templi reddite eam,* &c. de quo infrà *num.* 65. & *num.* 39. quod probatur *in cap. quando* 39. in ordine 23. *quæst.* 4. ibi: *Quia commoventur potestates Christianæ adversus detestandos dissipatores Ecclesiæ. Si non ergo moverentur, quomodò redderent rationem de Imperio suo Deo? Intendat charitas vestra, quid dicam: quia hoc pertinet* † *ad Reges sæculi Christianos, ut temporibus suis pacatam velint* 33 *habere, unde spiritualiter nati sunt,* &c. Quod & idem comprobatur authoritate Divi Augustin. *tract.* 11. *in Joannem*, sic dicentis, *Pertinet hoc ad Reges sæculi Christianos; ut temporibus suis pacatam velint* † *habere* 34 *matrem suam Ecclesiam; sic ergo quando vult Deus concitare potestates adversus dissipatores Ecclesiæ, adversus sufflatores Christi, adversus blasphematores baptismi, non miretur, quia Deus concitat, ut à Sara verberetur Agar: mirantur autem quia commoventur potestates Christianæ adversus detestandos dissipatores Ecclesiæ; non ergo mirentur & quomodo redderent rationem de Imperio suo Deo;* Textus etiam *in cap. incestuosi* 23. *quæst.* 5. ibi: *Quos oportet per secularis potentiæ disciplinam à tam prava consuetudine coërceri,* &c.

Mirabiliter conducit ad propositum, quod ipse Divus † Augustin. *lib.* 3. *super Chrysostom.* asserit in hæc: 35 *In hoc serviunt Reges Deo; si in Regno bona jubeant, mala prohibeant, non solùm quæ pertinent ad societatem humanam; sed quæ ad Religionem divinam,* &c. Lactantius *lib.* 5. *institut. cap.* 10. *cùm nihil sit* (inquit) *in rebus humanis præstantius, Religionem* † *summa vi oportere* 36 *defendi,* sequitur Erasmus à Cochier *in thesauro politic. lib.* 1. *cap.* 5. *vers. Nec mente tantum* 1. *part.*

Ubi gubernaculum disciplinæ contemnitur, restat, † 37 *ut Religio naufragetur,* inquit Pontifex Clem. II. *in princip. de statu Monach.* facit etiam text. *in cap. de Liguribus* 43. in ordine 23. *q.* 5. loquendo de ministris Ecclesiæ, ibi: *Quos idonea est excellentia vestra, & ratione & potestate reprimere,* &c. Et iterum ibi: *Nolite ergo dubitare hujusmodi homines principali, vel judiciali authoritate comprimere: quia regulæ patrum hoc specialiter constituerunt, ut si qua Ecclesiastici officii persona,* &c. *Per potestates opprimantur, ecce Domine, quòd animus vester fortè timidus est, ne persequi videaris, de patrum vobis authoritate hæc breviter dirigenda curavi, cum millia alia exempla, & constitutiones sint, quibus evidenter agnoscitur, ut scissuras facientes in Ecclesia Dei, non solùm exiliis, sed etiam proscriptione rerum, & duræ custodia per publicas potestates debeant coërceri,* &c. Facit text. *in cap. nimium* 23. *q.* 4.

Quomodo ergo Reges servient Domino † *in timore; ni* 38 *si ea quæ contra ipsum Dominum faciunt Religiosa severitate puniendo, atque plectendo,* verba sunt Divi Augustin. in epistola ad Bonifacium, relata *in cap. si Ecclesia in fin.* 42. in ordin. 23. *quæst.* 4. *cap. duo ista, eadem causa, & quæst.* refert etiam Albanus *lib.* 1. *politic. c.* 7.

Cùm boni Principis sit omnia, quæ ad Ecclesiasticam functionem † spectant, tueri, & protegere, *cap.* 39 *boni Principis est, & religiosi Ecclesias contritas atque conscissas restaurare, novas ædificare, Sacerdotes honorare, atque tueri,* &c. 96. *distinction.* cùm tranquillitas & pax in Ecclesia ipsorum Principum studii & Religionis † interfit, *text. in cap. bene* §. *Sancta Syno-* 40 *dus* 96. *distinction. quanquam* (inquit Pontifex) *studii vestri, & Religionis interfit, ut in Episcopatus electione concordia principaliter servetur in Ecclesia,* &c.

Propter quod tributum † Principibus persolvendum 41 admonet Urbanus Papa in *cap. tributum* 23. *quæst.* 8. ibi: *Pro pace, & quiete, quâ nos tueri, & defendere debent Imperatoribus persolvendum,* &c. & Divus Thomas *in epistola ad Romanos, homilia* 25. *cap.* 13. *lection.* 1. ibi: *Principes tributa recipiunt, quasi stipendia sui ministerii: laborant enim ad omnium pacem & quietem servandam, peccant autem Principes, si utilitatem populi non procurant,* & Lucas de Penna *in l. quicumque, C. de omni agro deserto.*

Hanc insuper obligationem profitentur Principes
42 † Christiani, ut *in Authent. quomodo oporteat Episcop. §. nos igitur, collat.* 1. ibi: *Nos igitur magnam habemus sollicitudinem circa Dei dogmata, & Sacerdotum honestatem*, &c. Et iterum ibi: *Hoc autem futurum esse credimus, si sacrarum regularum observatio custodiatur*, &c. *l.* 2. *tit.* 3. *lib.* 1. *ordinam.* ibi: *Y à los Reyes y Principes encomendo Dios la defension*
43 *de la † santa Madre Iglesia*; & iterum in eadem *l.* 2. sequitur & facit, ibi: *E nos recibimos en nuestra*
44 *guarda, e seguro, y defendimiento † à los juezes Ecclesiasticos, que pusieren sentencias de excommunion, y à los mensajeros que llevaren la cartas*, &c. Facit etiam text. *in l. universi.* 4. *C. de fundis rei privatæ, & saltibus divinæ domus*, in hæc: *Universi fundi Templorum*
45 *ad rationalium † rei privatæ sollicitudinem earumque pertineant, atque ab his anniversariis solutionibus postulatis peculiari (ut semper fuit) studio defendantur*, &c. & *l.* 28. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* quæ tractat de cultu divino conservando, augendo & nulla ex causa minu-
46 endo; † & causam diminutionis amovendo, ita insuper profitentur Imperatores Theodosius & Valentinianus *in l. unica, C. nemini liceat signum Salvatoris*, &c. Cujus mirabilia verba ita sonant: *Cùm sit nobis cura diligens per omnia superni numinis Religionem tueri*, &c. text. *in l. claras*, §. *victor Justinianus* in princip. ibi: *Reddentes honorem Apostolicæ Sedi, & vestræ Sanctitati, quod semper nobis in voto fuit, & est (ut decet patrem) honorantes vestram beatitudinem, omnia, quæ ad Ecclesiarum statum pertinent, festinamus ad notitiam deferre vestræ Sanctitati, quoniam semper nobis fuit magnum studium, imitatem vestræ Apostolicæ Sedis, & statum Sanctarum Dei Ecclesiarum custodire*, &c. *C. de Summa Trinit. & Fide Cathol.* & iterum propè principium, ibi: *Hoc est enim, quod vestrum firmat Imperium: hoc quod vestra Regna servat: nam pax Ecclesiæ, Religionis unitas auctorem facti in sublime provectum grata sibi tranquillitate custodit; neque enim parva ei vicissitudo à potentia Divina tribuitur, per quem nullis rugis Ecclesia divisa secernitur, nullis incertis maculis variatur*, &c.

47 Hoc enim ad Regis officium pertinet † ut docet Divus Thomas *in tractat. de regim. Princip. cap.* 14. & 15. in hæc verba: *Quia igitur vitæ qua in præsenti vivimus, finis est beatitudo cœlestis: ad Regis officium pertinet, ea ratione vitam multitudinis bonam procurare, secundùm quod congruit ad cœlestem beatitudinem, ut scilicet ea percipiat, quæ ad cœlestem beatitudinem ducunt; & eorum contraria, secundùm quod fuerit possibile interdicat*; hæc D. Thomas.

48 Et quod principes temporales Christiani non † solùm habeant auctoritatem, sed & præcisam obligationem, tanquam protectores, & defensores Ecclesiæ atque Christianæ Religionis, curam habere de tranquillitate & pace status Ecclesiastici, & illam ab omnibus insidiis, & violentiis protegere, impediendo ea quibus cultus Divini diminutio causatur, nec non omnia media pacis impeditiva & scandali nutritiva evellere, quæque inquietem præstent suorum vassallorum animabus avertere, probant ultra hactenus tot jura citata, infiniti penè Doctores *glossa verbo Rationalium indic. l. Universi, C. de fundis rei privatæ, & saltibus*, & ibi, Lucas de Penna, *n.* 10. & Joannes de Platea *n.* 1.
49 dicens: *Et † nota, quod pro Ecclesiastica re tuenda & exigenda cognoscere potest Princeps & ejus procurator, quia speciali studio Princeps debet defendere res Ecclesiæ*; idem deducit Cujac. *ex eadem lege*, Afflict. *decis.* 2. *n.* 1. optimè Baldus *in c. quanto de judic.* dicit:
50 quod Rex etiam si non sit patronus, tenetur res † Ecclesiæ defendere: mirabiliter Olivanus *de jure fisci, cap.* 13. *à princip. & n.* 49. ubi de cultu Divino tuendo, seu agendo & conservando agit, videnda, *l.* 1. *tit.* 15. *part.* 1. Propositus *in c. Imperium, n.* 3. *distinct.*

Anneus Robertus *rerum judicatar. lib.* 3. *c.* 1. *pag.* 548. in hæc: *Nihil certè Regiæ Majestati convenientius videtur, quàm si Christiani Principes Ecclesiæ instituta, ritus, & leges ac Sacerdotalia jura servent, & tueantur*; idem Azevedus *conf.* 37. *n.* 15.

Valdesius *in tract. de dignitate Regum cap.* 10. *à n.* 4. latè comprobat; quod Imperator, & Reges Ecclesiæ defensores & advocati ab eadem vocantur, *in cap. per venerabilem, de elect. Clement. ne Romani de election.*

Pater Frater Lusitanus *in tract. de Justo imperio Lusitano*; † *Asiatico cap.* 6. *n.* 46. *& n.* 53. *vers. Idem-* 51
que summa cum ratione, ubi quod cum Principes Catholici defensores sint Ecclesiæ, & ad id constituti, atque omnino necessarii, condecens esse, ut honoribus & præmiis pro meritis à supremo Ecclesiæ Principe condecorentur.

Ægidius Bellamera *conf.* 40. *n.* 42. & Duarenus *li.* 1. *de sacris Ecclesiæ ministeriis, cap.* 5. ubi quod Principes sæculares † Deo sunt reddituri rationem Eccle- 52
siæ, quam à Christo tuendam susceperunt, quàmque eorum potestati credidit.

Abbas Panormit. *in cap. tua, n.* 10. *de decimis*, ubi
ait: † Principes accepisse à Deo potestatem principa- 53
liter, ut Ecclesiam Dei juvarent, & in necessitatibus suis subvenirent.

Petrus Gregorius *lib.* 2. *de Repub. cap.* 2. *n.* 3. Bellarmin. *de Princip. Christian. cap.* 11. Joannes Ekius *in Enchiridio locorum commun. contra Lutherum, cap.* 32. Gundisalvus Pontius *adversùs Vvaramundum, cap.* 2. *vers. Verùm*, Justus Lipsius *contra Dialogistam in princip.* Agia *in tract. de exhibendis auxiliis, fundamento* 27. Aur. Augustin. *in epitome veteris juris Pontificii. l.* 11. *tit.* 13. *c.* 3. Fabio Montel. *in praxi arbitrali*, 4. *par. princ.*

Concludentes omnes hi, præcipuum piorum Regum munus & officium esse, Ecclesiam ejusque immunitatem & libertatem defendere, ac severis legibus, ac pœnis adversarios coercere.

Valençuela Velazquez (meritissimus Præses Cancellariæ † Granatensis) accuratè plurimâ conjecit circa 54
munus Principis temporalis, in protectione Ecclesiæ, *in discursu status & belli, part.* 2. *consideratione* 2. *à n.* 48. ubi ait: quod Princeps sæcularis vim, fraudes, turbas, & externa mala ab Ecclesia debet arcere, & quantum in ipso sit, pacatam, sacram, & quietam præstare Ecclesiam, & latè prosequitur *numeris seq. ib.*

Anastasius Germon. *de sacrorum immunit. lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 73. *& cap.* 17. *n.* 32. *&* 33. ubi quod boni † Prin- 55
cipis est, omnia quæ ad Ecclesiasticam functionem spectant tueri & defendere, tanquam Ecclesiæ protectoris. Et ipse iterum in eodem tractat. *lib.* 2. *in proœmio, n.* 17. 18. *& cap.* 12. *n.* 24. *&* 25. dicit, hinc morem increbuisse, veteres Imperatores œcumenicis interesse Conciliis, ut quæ à Patribus proponerentur decreta, adhibito pœnarum terrore observari modis omnibus efficerentur; † & quæ Pontificiis, & Synodalibus le- 56
gibus nocumento ac impedimento esse poterant, consultissimè averterent.

Quò tendit illud Martiani Imperatoris in sexta actione † Concilii Chalcedonensis, relatum in *c. Nos* 96. 57
distinction. dum dixit Imperator: *Nos ad fidem confirmandam, non ad potentiam ostendendam, exemplo Religiosissimi Principis Constantini Synodo interesse voluimus, ut veritate inventa, non ultra multitudo pravis doctrinis attracta discordet*, &c.

Ascanius Tamburinus *in tract. de jure Abbat. tomo* 1. *disp.* 15. *quæst.* 5. *à n.* 15. *&* 16. Quod Principes sunt protectores † & defensores Ecclesiæ ex textu (quem allegat) 58
in Clementina 1. *de jurejurando*, ubi *in* §. *porrò*, apponitur forma juramenti, quod Imperatores præstant Summo Pontifici in eorum coronatione, & inter alia continet quod Fidem & Sedem Apostolicam defendent.

Pulchrè

Pulchrè etiam Narbona *in l. 59. l. 2. tit. 4. Recopila-*
59 *tion. gloſ. 2.* per totam, ubi quod Reges, † Imperatores, ac cæteri Principes ſupremi, & Chriſtiani Eccleſiarum, Conciliorum, & eorum omnium, quæ ad ſtatus Eccleſiæ cõſervationem & tuitionem ſpectant, protectores & defenſores, ex Regio ipſo ſibi jure poteſtatis, & injuncto munere ſunt, quod comprobat à principio *dict. l. 2. & ration. n. 12. Nos* plura diximus de hac protectione à Regibus præbẽda Eccleſiis Eccleſiaſticiſq;
60 † perſonis, *in tract. de Reg. protect. 1. part. c. 1.* per totum, & præcipuè *à n. 57. & à n. 97.* quibus hæc omnia & dicenda addere poteſt, iis etiam omnia alia ibidem ſe ipſa ſupplere, adde text. *in c. quæcumque 25. quæſt. 2.* ibi; *Omnibuſque qui Eccleſiæ deſervium, tuitio defera-*
61 *tur* &c. † Ac proinde diximus *in dicto c. 1. n. 113.* quod manus Regis murus eſt Eccleſiæ.

Joannes Quintinus Hæduum *in repetitione, c. no-*
62 *vit, de judiciis, n. 127.* in hæc: *Diviſio* † *inter juriſdictionem Regiam, & Pontificiam non procedit per viam repugnantiæ; ſed per viam ſimplicis diſtinctionis, atque ideò ubi publica neceſſitas id expoſcat, permittitur Pontifici in Regis ditionem, & è converſo, Regi in ditionem Pontificis ſuum Imperium exercere, nam obnoxia & precaria utriuſque poteſtas eſſe debet, non aliquo dominationis faſtu, ſed humili atque concordi adminiſtratione,* &c. qui *n. 140.* hæc addit: *Hoc pertinere ad Reges ſæculi Chriſtianos, ut temporibus ſuis pacatam*
63 *velint Matrem ſuam Eccleſiam habere, unde ſpirituа-liter* † *nati ſunt, & hanc eſſe rationem, cur Principi quandoque liceat, ſuper iis definire, quæ concernunt Eccleſiam, ne matris ulla in re violetur honeſtas, neve turbetur ejus tranquillitas ab iis potiſſimum, cujus eſt commendata,* &c. Idem etiam affirmat Turrecremata *in c. filiis vel nepotibus 16. quæſt. 7.*

Later Enriquez etiam *in 3. tomo ſummæ de Ponti-*
64 *ficis clave, lib. 2. c. 15.* poſt principium, ibi: *Quare* † *tenetur Rex adhibere efficax, præſentaneum, & breve remedium pro ſuo Regis jure, & protectoris Eccleſiarum officio,* qui *in gloſ. ibi liter. D.* dicit: *Regem vocari protectorem Eccleſiæ,* ex divi Hieron. *in Hieremiam, c. 7. 21. & 22.* & comprobat ex *1. Reg. cap. 15.* ubi Saul conſtitutus fuit Rex à Deo in protectionem populi.

Chaſſaneus *in Catalogo gloriæ mundi 5. part. conſid.*
65 *17.* dicit: † quod Principes temporales apud Deum majorem gloriam habere non poſſint, quàm ſi per eos Eccleſiarum diſperſarum potuerit ſocietas reſtaurari, ex text. *in c. ſicut excellentiam 23. quæſt. 4.* Atque eſſe boni Principis, Eccleſias contritas reparare, & ædificeare, ex *c. boni Principis 96. diſtin.* Imò poſſe Principem temporalem, Eccleſias reparare in negligentiam Sacerdotum ex propriis ipſius Eccleſiæ redditibus; exemplo Joadis Regis Iſraelitæ, qui negligentias videns Sacerdotum, captis redditibus templi ipſum fecit reparari, *1. Regum cap. 12. & c. 22. & Paralipom. c. 24.* Cogere enim & facere reparare Eccleſias, & Religionem exequi, mixti fori eſſe, pertinereque non ſolùm Pontifici, ſed & Principibus temporalibus, dicit ipſe Chaſſaneus *ex l. hæreditas in fin. ff. de petition. hæred. l. ſi in aliquas ades ſacras, ff. de officio Proconſulis.* Atque etiam ex *cap. 1. ne ſede vacante,* quod Rex cum proceribus Regni multum poteſt,
66 † & operatur circa ſtatum Eccleſiæ reformandum, haberique etiam textum apertum, *in c. filiis vel nepotibus 16. quæſt. 8.* ubi Prælatis diſſipantibus bona Eccleſiæ adiri poteſt dignitas Regia; ad quæ etiam allegat Guillelmum Benedictum *in c. Rainutius, in verbo, Si abſque liberis moreretur, de fideicommiſſ. ſubſtit. n. 34. & 35. de teſtamentis.*

Hinc Principes & Reges Chriſtiani, ſicut Eccleſiæ
67 pariter, † & protectores ſunt Concilii Tridentini, & per Summum Pontificem ad protectionem ejuſdem Principes omnes allicit & convocat, expreſsè appareat ex Bulla pro confirmatione Concilii Trident. promulgata, quæ ſedet poſſeſſiones ejuſdem Concil. & *in c. 20. ſeſſion. 21.* ibi: *Seculares quoque Principes officii admonendos eſſe cenſuit, confidens eos, ut quos Deus Sanctæ fidei, Eccleſiæque protectores eſſe voluit,* &c. tenent Paz. *in praxi. 2. tom. ultimo præludio n. 10.* Azeve. *in l. 2. tit. 6. lib. 1. Recopilatio. verſ. 7. & conſequenter*; & ipſe Azeved. *in conſil. 37. n. 12.* Hieronym. de Zevallos *communium contra commun. 4. tom. q. 897. n. 220. & n. 218. & 219. & 339.* Narbona *in l. 59. gloſſa 2. à princip. & n. 14. tit. 4. lib. 2. Recopilation. in 3. part.* Cardinalis Bellarmin. *l. 2. c. 18. de laicis, fol. 1347.* Bobadilla *in politica, lib. 2. cap. 18. n. 194. & 208.* D Franciſcus Carraſcus *in interpretation. aliquarum legum Regni, cap. 9. §. 4. n. 18.* & iterum ipſe Narbona *eadem 3. part. Recopilation. ſuper leg. 81. tit. 5. lib. 2. gloſſa unica, n. 3.* Aloiſius Riccius *in practicarum Aurea. reſolution. 299.* Pater Enriquez è Societate JESU *in 3. tom. ſummæ de Pontificis clave, l. 2. c. 15. poſt princip. §. 1. in gloſſa littera D.* & ipſe Enriquez. *c. 11. §. 3. littera T. & cap. 12. §. 2. in fin. & c. 20. gloſſa fi.* & iterum *cap. 23.* Flores Diaz de Mena, *l. 1. variarum quæſt. 12. ex n. 8. & quæſt. 4. n. 35.* & Bobadilla *dicto lib. 2. c. 5. n. 33.* Zevallos *de cognition. violent. gloſſa 6. n. 62. Nos in tractat. de Regia protect. 1. part. cap. 1. n. 73. & à n. 70. cum ſeqq.* agimus latiſſimè, Principem eſſe Eccleſiæ (tam in particulari, quàm in univerſali) atque Catholicæ Religionis protectorem & defenſorem acerrimum, & per totum præludium † multa 68
videnda utiliſſima. Sed quia articulus iſte peculiarem tractatum deſiderat, quo omnes difficultates abſolvantur infra 2. *part. hujus tract. de retentione Bull.* erit apponendum, nunc miſſam facimus.

Prædictis nec alienum eſt, quod Valerius Maximus, *lib. 4. c. 1.* ait: *Non dubitaverunt Sacris Imperia ſervire, ita ſi rerum humanarum futura* † *regimen exiſtimantia, ſi Divinæ potentiæ bene & conſtanter fuiſſent famulatæ.* Juſtus Lipſius *contra Dialogiſtam, fol. 27. c. 2.* 69
inquit: *Firmamenta Imperii* † *in Religione Principis poſita ſunt*; nec mirum cum Religionis tutela, ac conſervatio, & timor Dei ſolus ſit qui cuſtodit ſocietatem hominum inter ſe: Lactantius Firmianus *de ira, c. 12.* Lipſius *lib. 4. civil. doctrin. c. 3. & in monitis & exemplis politic. lib. 2. c. 2.* Divus Aug. *epiſt. 48. 50. & 165. & lib. 3. epiſtol. 32. ad Pantaleonem, Præfectum Africæ l. 5. epiſt. 63. ad Maurum Imperatorem, & l. 7. epiſt. 5. ad Brunechildem Reginam Francorum,* Bellarm. *lib. 1. de Princip. Chriſtian. c. 11.* Petrus Gregorius *de Republ. lib. 2. c. 2. n. 3.* 70

Recenſet idem Petrus Gregorius *l. 2. de Republic. c. 2. n. 13.* quod pax Eccleſiæ, Religionis unitas, auctorem † facti in ſublime provectum grata ſibi tran- 71
quillitate cuſtodit, dicente Petro Ærodia *l. 1. rerum judicatarum, tit. 6. c. 19. Imperii ſecuritatem in Eccleſiarum pace conſiſtere.*

Nam ut Gregorius Plaguiari, *obſervation. 454. ad l. 1.* Cornel. Tacit. refert ex Seneca *in l. de brevit. vitæ, Principes* † *eſſe ea de cauſa inſtitutos, ut omnium* 72
quietem illorum vigilia, omnium otium, eorum labor; omnium delitias, illorum induſtria; omnium vacationes, illorum occupatio defendat. Et conducit quod ipſe Seneca *ad Polybium c. 26.* inquit: *Cæſari cui omnia licent, propter hoc multa non licent, omnium domos illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delitias illius occupatio,* quo tendit quod dixit Antigonus Æliano: *An ignoras fili mi, noſtrum Regnum eſſe nobilem ſervitutem?*

Quo quidem ſenſu accipiendum eſt illud Canticor- 73
5. Ego dormio, † *cor meum vigilat*; cũ Rex cor det. *in* Regni & Reipublicæ, ad quod videndus *N. ſuprà. los diſcurſos politicos, c. 22. fol. 147.* 56 utitur Dives
Et facit exemplum apum. *& gr* Hiero-

74 Hieronym. *in c. in apibus 7. q. 1.* Nam † quem ad modum in quolibet apum examine unus est Rex, & agmina grum dum volant, unum Rectorem ordine litterato sequuntur; ita convenit in qualibet bene constituta Republica, Regno, vel Provincia aliquem Imperatorem, Principem, aut Rectorem constitui, qui æqua lance inter subjectos sibi populos jura reddere possit, & imbecilles à potentiorum injuriis, & violentiis defendere, quam fuisse præcipuam Regum creandorum causam, optimè scripsit Justinus *Histor. lib. 1. in princip.* Aristot. *lib. 3. politicorum c. 11. & l. 5. c. 10.* Cicer. *lib. 2. officior.* Divus Augustl. *lib. 4. de civitat. Dei, c. 6.* Div. Thom. *de Regim. Princip. lib. 1. c. 14.* Div. Iren. *lib. 5. adversùs hæreses*, & Alphonl. Gerrer. Nicol. Boërius & alii quos refert Menchaca *in præfation. ad controver. illustres n. 102. & seq. & n. 120. & lib. 1. cap. 1. n. 10. & 24.* Episcopus Chiapiensl. *in tractatu comprobat. Indiar. fol. 51.* Guillelm. Bened. *in c. Raimutius, verbo Condidit, cl. 1. n. 34. in fin. vers. Propter quos, & n. 35. cum seqq.* & Julius Lipsius *lib. 2. civilium doctrinar. c. 11.* Matthæus, Lopez Bravo *in suo aureo libello, de Rege, & regendi ratione. lib. 1. fol. 8.* Melchior de Valencia *Illustrium tract. jur. tract. 2. c. 5. n. 5. & seqq.* & Ægidius Benedictus *in l. ex hoc jure, ff. de justit. & jure, tom. 1. c. 3. n. 7. & 8.* Insignis præceptor noster Dom. Joannes à Solorzano *in tract. de jure Indiarum, lib. 2. cap. 21. n. 59.* Alios quamplures Doctores ultra hîc citatos adduximus inferiùs *à n. 93. vers. Finis enim & objectum*, &c. & superiùs, & alios citavimus *n. 76.*

Nam ut præclarè ait Ammian. Marcel. *lib. 29. Nihil*
75 *aliud est Imperium*, † *nisi cura salutis alienæ*; Anneus Robertus *lib. 2. rerum judicat. c. 22.* Regnum namque, aut Principatus non tam ad Regis aut Principis,
76 quàm ad ipsius † Regni, & civium utilitatem introductum fuit, ut posit Platonem tradit Marcus Tullius *lib. 1. officior.* Divus Irenæus *lib. 5. contra hæreses*, Divus Thor *opusculo 21. ad Ducissam Brabantiæ*, Aristotel. *lib. 1. politicor.* Abbas *in clem. unica de Baptismo*, Lucas de Penna *in l. militaribus, C. de decurion.* Alphonl. Guerre *in thesaur. Christia. Religion. c. 54. n. 52.* Vazquez *in præfation. lib. 1. controvers. Illustr. n. 101. & 104. & lib. 2. c. 82. n. 2.* Valenç. Velazquez *in discursu status & belli, part. 2. considerat. 14. n. 8.* & Regnum non propter Regem, sed propter Regnum, & regimen datum esse à Deo Principibus temporalibus, diximus *1. part. de Regia protection. c. 1. à n. 40. & seqq.* quibus & hæc adde.

Et est *l. 2. tit. part. 2.* ibi: *Ca mager los Romanos,*
77 † *que antiguamente ganaron consu poder el sennorio del mundo, fixiessen Emperador, è le otorgassen todo el poder, è el semorio que avian sobre las gentes, para mantener è defender derec samente el pro communal de todos, con todo esse non fue su entendimiento, de lo hazer sennor de las cosas de cada uno*, &c.

Plato, *lib. 3. de legibus*, ait: *Nihil porrò tam aptum*
78 † *est ad jus conditionemque naturæ, quàm Imperium, sine quo nec domus ulla, nec civitas, nec gens, nec hominum universum genus stare, nec rerum natura omnis, nec ipse mundus.* Et confirmat Marcus Tullius *lib. 2. officiorum*; dum inquit: *Sed etiam apud majores nostros servandæ justitiæ causa, videntur olim benè morigerati Reges constituti: nam cum premeretur inops multitudo ab iis qui majores erant, opus fuit capite, & gubernatore, qui eos in æquitate contineret.* Siman. *lib. 3. de Republ. c. 4.* Menchaca *in præfatione, l. 1. nov. illust. n. 110. & 124.* Joannes Stobeus *sermo-*
Republica 41.

79 *no. c. 47.* & sententia Divi Isidori *lib. 3. de summo bo-*
terrore suo pop. Principes Regesque † electi sunt, ut
vendum legibus subjugato coercerent; atque ad
. Et Hieronym. Vida *l. 2. de*
Reipub. dignitat. Imperium gentium (ait) *initio delatum fuit ad unum justum simul & sapientem habitum, ut ille præesset cæteris, existeretque unus in civitate, justi, & æqui custos, ac vindex, quæ sunt firmissima vincula civitatum, gereretque unius civitatis personam, & communi utilitati serviens, cives sibi subjectos æquitate, & fide defenderet*, &c.

Ossorius *lib. 7. de Regis institutione*, ait: *A principio Reges creatos, † ut miseros & afflictos à tyrannidis* 80
crudelitate liberarent, & ut judiciorum scelera coercerent, & unicuique quod suum est tribuerent, & vim hostium propulsarent, &c. Simanchas *ubi supra de Republica, c. 4. n. 11.* Valençuel. Velazq. *in discurs. status, & belli, p. 2. consid. 22. à n. 50.*

Aristoteles *lib. 7. politicor. c. 8.* dixit: *Qui Reipublicæ † præsunt, hos armis tam ad tuendum Imperium, ut* 81
detrectantes coerceantur; quàm ad vim si quis injuriam extrinsecus inferre conetur, propulsandam instructos esse, necesse est: idem tradit Imperator Justinian. *in l. 2. C. de officio Præfecti Prætor. Africæ*, Philo Jud. *lib. 1. de vita Moysis*, Divus Chrys. *serm. de Ascens.* Simanc. *lib. 9. de Republic. cap. 18.* ferè per totum, Frater Joannes Guardiola *de nobilitat. Hispan. c. 15. fol. 39.* Azev. *in l. 1. tit. 6. lib. 7. Recop.* Bobad. *lib. 4. polit. c. 1. n. 30.* Redin. *de Majestat. Princip. verb. Non armis, n. 27.* Bernard. Mend. *in lib. Theoricæ & practic. Belli, pag. 9. lib. 5.* Lipsius *lib. 5. politic. cap. 6.* Petrus Gregorius *de Repub. lib. 11. c. 3. n. 16.* Lelius Zechius, *lib. 2. de Princip. c. 4. n. 2.* Sebastianus Foxius *lib. 2. de Regno Regisque institut.*

Cassiodor. *lib. 1. epistolar. epist. 22.* dicit: *Decet*
82 *apices Regalis † curam generaliter custodire concordiam, quoniam ad laudem Regnantis trahitur, si ab omnibus pax ametur; quid enim est, quod Principem melius prædicet, quàm quietus populus, concors Senatus & tota Respublica morum honestate vestita.*

Et iterum ipse Cassiod. *lib. 2. epist. 39.* inquit: *Principis † opinionem longè lateque distentat subditorum cu-* 83
stodita tranquillitas. Et in epist. 29. l. 5. ait: *Quies suavissima populi, & dispositio tranquilla Regnorum, præconium probatur esse Regnantium*, &c. Anchises, quoque dixit suo filio Æneæ, ut refert Virgil. 6. Æneidos:

Hæ tibi erunt artes, pacique imponere morem.

Seneca *tragœdia 7.*

84 ——*Hoc † Reges habent:*
Magnificus & ingens nullis, quod rapiat duxi,
Prodesse miseris, supplices fido lare
Protegere.

Seneca *act. 2.* loquendo de Rege:

Consulere patriæ, afflictis fera
Cæde abstinere, tempus atque iræ dare,
Orbi quietem, sæculo pacem suo,
Hæc summa virtus, petitur hac cœlum via.

Ovidius *2. Pont. 9.*

Regia, crede mihi, res est, succurrere lapsis.

Regi enim magis convenit Reipublicæ salutem, pacem, & tranquillitatem tueri subditorum, *l. nam salutem 3. de officio præfect. vigil. nam salutem* (inquit † Ulpianus) *Reipublicæ tueri, nulli magis credidit con-* 85
venire, nec alium sufficere, quàm Cæsarem, &c. Quod & idem profitetur Imper. Justin. *in l. Imperialis, C. de nupt.* ibi: *Imperialis benevolentiæ proprium esse judicantes, ut omni tempore subjectorum commoda, tam investigare, quàm eis mederi procuremus*, &c. *Authentic. quo modo oporteat Episcop.* in principio, ibi: *Maxima quidem inter homines dona*
Dei sunt à superna collata † clementia, Sacerdotium 86
& Imperium: quorum illud quidem Divinis ministrans; hoc autem humanis præsidens, ac diligentiam exhibens rebus, ex uno eodemque principio utraque procedentia, humanam exornant vitam; ideoque nihil sic erit studiosum Imperatoribus, sicut Sacerdotum honestas,

honeſtas, &c. *Imperium autem rectè & competenter exornet traditam ſibi Rempublicam*, &c. Illius enim
87 eſt præcipuum intereſſe, ut ſubditi † in tranquillitate vivere poſſint, *authentic. de hæredibus & falſ. col.1.* ibi: *Quid Princeps*, Anneus Robertus *lib.2. rerum judicat. c.11.* Valenç. Velazquez *in diſcurſ. ſtat. & Bell. part.2. conſil.22. n.46.* quo etiam tendit Alphonſus Rex *in l.9. tit.1. p.2. E deben otroſi guar-*
88 *dar mas † la pro cominal, que la ſuya miſma; porque el bien y la riqueza dellos es como ſuya* &c. ad idem *l.14. tit.5. part.2.* conduc *l.25. tit.18. l.6. Recopilation.* qua dicitur: *Que el bien del Reino es el bien y utilidad del Rey.* Et quod laudatur Princeps in fortitudine & potentia ſubditorum, & de aliis doctrinis
89 huic conducibilibus, plurimos † citat Giurba *conſ. 1. n.16.* & quod ex Platone monet Cicero *lib.1. de officiis. Qui Reipublicæ præſuturi ſunt, utilitatem civium ſic tueantur, ut quidquid agant ad eam referant, obliti commodorum ſuorum.* Menoch. *conſ.1283. n.36.* Giurb. *conſ.1. n.38.*

Hinc Regum gloriam conſiſtere in tranquillitate,
90 pace & quiete Vaſſallorum, † Caſſiodor. *lib.2. epiſt.29. Regnantis eſt gloria ſubditorum otioſa tranquillitas.* Navarrete *in diſcurſ. politic. diſcurſ.2. fol.33. col.2.* ſupr. Chaſſaneus *in Catal. glor. mund. 5. par. conſid.16.*
91 ubi etiam dicit, quod honor Regis & Principis † in pace ſubditorum conſiſtit; & Saluſtius *in oratione Lepidi; nihil glorioſum* (inquit) *niſi tutum.*

Juſtus Belſius Haganus *in Cebetis Thebani tabulam, lib. 5 fol.322.* ſic ait: *Ex Græcis Nos fortitudinem diſcimus, quæ Imperatoria quædam eſt virtus, non illo ſanè genere, quo prudentia, quæ cognitionis vi, & judicio ſubjectis partibus præeſt, ſed alio quopiam à petitionis nimirum facultate, qua compeſcere quidem inferiorem animi partem, & in officio continere; externam autem vim propulſare, & ab injuria defendere, quorum propugnatio ad ipſam pertinet, valet.* Et Nicol. Cauſinus *in parallelis eloquentiæ Sacræ & humanæ, lib.11. fol.444.* dum ita ait: *Hoc veri Principis ac etiam Conſulis, reconciliare æmulas civitates,*
92 *tumenteſque populos non † imperio magis, quàm ratione compeſcere; intercedere iniquitatibus magiſtratuum, infectumque credere, quidquid fieri non oportuit: poſtremò velociſſimi ſideris inſtar, omnia inviſere, omnia audire, & undecumque invocatum ſtatim numen adeſſe.*

Idcirco ubi neceſſitas & oppreſſio violenta inſtat, Imperiale remedium implorandum eſſe, nos docet Imperator Juſtin. *in l.2. C. de veteri jure enucleando*, ibi: *Auguſtum imploretur remedium, quia ideò Imperialem fortunam rebus humanis Deus præpoſuit, ut poſſit omnia, quæ noviter contingunt, & emendare, & componere, & modis, ac regulis competentibus tradere*, &c.

93 Finis enim & objectum, † quo Rex & regna inſtituta fuere, eſt ut regnent nempe, Regnumque in pace, juſtitia & tranquillitate conſervent & tueantur. Cicer. *lib.2. de officiis*, Ariſtot. *1. Ethicor. lib.4.* Cremen. *in Rhapſod. cap.20.* Plato *lib.1. civilium*, Valençuel. *conſ.70. n.3.* Azevedius *conſ.37. n.16.* Molin. *diſp. 25.* Bobad. *politic. cap.1. n.1. & 2.* Tepatus *de Princip. poteſtat. §.5. n.27.* Bardell. *conſ.111. n.47.* Cavalcan. *de Brachio Regio 1. p. n.124.* Menoch. *conſ.1283. n.33.* Aldovin. *conſ.20. n.218.* Petr. Greg. *de Repub. lib.6. c.6. n.4. & 5.* Natta *conſ.179. n.3.* Parlador. *lib. 2. rerum quotidian. c.1. n.5.* Afflict. *deciſ.265. n.80. & 81.* Marta *voto 166. n.21. & 22.*

Semper enim imbecilles, timidos, & miſerabiles à po-
94 tentioribus † vexari, multis Sacræ Scripturæ, & bonorum Authorũ teſtimoniis cõprobat Gaſpar. Sanct. *in Iſaiam cap.51 n.71. & c.73. n.13.* cõſonat illud Michael. Hoſpitalis *lib.5. ſuarum poeticar. epiſt.* in epiſtol. ad Carolum Cardinalem Lotharenum, ubi inter alia, ſic ait:

Imbellem, timidumque valentior exuit armis,
——Et vita Zonaque: &c.

Eoque alludens Juvenalis *Satyra 8.* inquit:
Curandum in primis, ne magna injuria fiat
Fortibus, & miſeris tollas licet omne quod uſquam eſt, &c.

Et Martialis *in diſtich.*

Dente timetur aper, defendunt cornua cervum,
Imbelles damæ, quid niſi præda ſumus?

Qui quidem cum *Divo Paulo 2. Corinth. 1.* poſſunt conqueri; *ſupra modum gravati ſumus ſupra virtutem, ita ut tæderet nos, etiam vivere*, &c. aut cum Hierem. plorare, *Lamentation. 5. Recordare Domine quid acciderit nobis, intuere, & reſpice opprobrium noſtrum, & laſſis non dabatur requies*, &c.

Poteſtatem ergo ſibi demandatam † profiteri debet 95
Princeps, ut ſe tanquam Principem, tutorem, defenſorem, & patrem cum ſubditis gerat, loco & vice Dei, Petr. Greg. *de Repubi. lib. 9. c.2. n.1.* Salas *de legibus, diſp.7. ſection.15. §. ad ſecundam*, Molineſius *in ſcholio ad conſuetudinem R.N. in proœmio, quæſt.4. n.25. & 26.* Borellus *de præſtantia Reg. 62. n.117.* Sayr. *lib.9. clav. Reg. cap.16. n.31.* Olibanus *de actionib. part.1. lib.3. n.4. à n.8.* latè Molina *de juſtit. & jure, tractat.1. diſp. 15. tom.1.* Surdus *conſ. 289. n.3.* Cagnolius *in proœmio decreta. Montis Ferra. §.1. n.10. & 11.* Ponte *de poteſtat. Proreg. tit. de annonis civit. §.5. n.7. tit. de Regal. impoſ. §.8.* Marius Giurba *cœſ.1. ſub n.36. ad fin.* retigimus ſupra *n.26.*

Renatus Choppinus *de dominio Franciæ, lib.1. tit. 1. n.25.* inquit: *Regem cum Regno eandem rationem habere quam tutor cum pupillo, curator cum adoleſcente, maritus cum uxore, gubernator cum navigante, templi Sacerdos cum Eccleſia ſacra*; & Franciſcus Othoman *in c.1. quæſtion. Illuſtr.* ſic ſcribit: *Rex tanquam populi ſui tutor præſcripram tutoribus regulam ſervare debet, ut tunc denique pro domino habeatur, cùm pupillis provident, hoc eſt, cum ſalutem & incolumitatem tuetur, l. tutor. 27. ff. de admin. tutor. l.7. & tutor ff. pro emptor.* D. Joannes del Caſtillo (poſt hæc ſcripta) *in tract. de tertiis, c.17. ſub n.9.* ante fin. Vida. *lib.2. de Reipublicæ dignitat.* ibi: *Principes † enim* 96
verò, & qui aliis præſunt, tales eſſe oportet, ut cogitent, civium ſe potius patrocinium ſuſcipere, quàm Imperium, aut dominationem, taleſque Rectores Plato, non dominos, ſed Reipublicæ ſervatores vocat, ſub quibus tutè ac liberè vivitur, nulliuſque rei cura illis major incumbat, quàm civium libertas, quæ ab æquitate proficiſcitur.

His congruit quod optimè docuit Cyprianus *de duodecim abuſibus*, dicens: *Quod juſtitia Regis pax eſt populorum, tutamen patriæ, immunitas plebis, munimentum gentis, cura languorum, gaudium hominum, temperies aëris, ſerenitas maris, terræ fœcunditas, ſolatium pauperum, hæreditas filiorum, & ſibimet ipſis ſpes futuræ beatitudinis*, quem refert Maſtrill. *de Magiſtrat. lib.3. cap.1. n.61.*

Et cùm Regis objectum ſit, quod juſtum eſt, † juxta 97
Ariſtotelem *5. politic. c.10.* nec aliud juſtũ dicere ſolemus, niſi quod ex lege eſt, quod verò contra ipſam eſt, id violentum eſt, Xenophon. *lib.4. memor. fol.626. & lib.1. de inſtitut. Cyr. fol.10.* latè Tiraquell. *de legibus connubial. gloſſ.9. princip.* Ambroſ. *deciſ.23. n.18.* Valenç. Vaſq. *conſ.70. n.24.* Giurba *conſ.1. n.16.*

Ideò debet Princeps totis viribus † vigilans eſſe, 98
ne injuſtas & violentas oppreſſiones ſubditi patiantur, Maſtrillus *de Magiſtrat. lib.3. cap.4. à n.7. cœt. frq.* Quia publicus rerum ſtatus ex privato ſæpius turbatur, privataque injuſtitia ſaltem cauſativè, publicam producit perniciem. Zevallos † *comm. comm. quæſt.909. n.391. p.4.* Giurba *diſt. conſ.1 n.* 99
15. ad fin. & n.16.

Hinc

Hinc duodecim tabularum lex inquit: *Vis in populo*
100 *abeſto*, † cujus meminit Giurba *dict. n.* 16. atque re-
ctè illam interpretatur, ut nec loquatur ſolùm de vi
armorum, ſed etiam ubi titulo ficto ſeu apparenti do-
minationis non legitimo, aliquid quæritur, ex *l. cre-
ditore, ff. de vi privata*, *l. in rebus*, *C. de jure dot. l.
extat, ff. quod metus cauſa.*

Hæc miſerabilium & vi oppreſſorum protectio,
101 præ cæteris Hiſpaniarum † Principibus pietate præ-
excellentibus convenit, juxta illud Claudiani:

Quid dignum memorare tuis Hiſpania terris,
Vox humana valet? Primò lavat æquora Solem
India, tu feſſos exactâ luce jugales
Proluis: inque tuo reſpirant ſydera fluctu
Dives aquis, frugum facilis, pretioſa metallis,
Principibus fœcunda piis.

Igitur cùm protectio vi oppreſſorum, ac ſubditorum
102 defenſio cum ipſo † ſit Regno ab origine orta, ita
ut Regni objectum ſit, & cauſa finalis, Regnum ſi-
quidem propter protectionem vi oppreſſorum, non
protectio propter Regnum aut Regem creatum eſt à
Deo, ſitque protectio attributum naturale inhærens
viſceribus Regiminis, & qualitas infixa offibus, ac
ſubſtantiæ Diadematis; ita ut Regimen & protectio
unum ſit effectum continens indiviſibile, juxta ea
quæ accuratè comprobata ſunt *in epilogo proœmiali à
princip. in tract. de Reg. protect.* quibus & quæ latè hîc
conjecimus, addere potes.

Legitima conſequentia inducitur, ut protectio vi
103 oppreſſorum ſit de Regalibus, † ipſi competens in ſig-
num ſupremæ poteſtatis, prout obiter diximus in *dict.
1. c. 2. n. 97.* ex Camillo Borello *de præſtant. Regis Ca-
tholic. c. 5. n. 7. & 26.* & iterum eadem *1. part. cap. 2.
n. 32.* ubi quamplurimos Doctores citavimus, quos hîc
omittemus. Et quòd hic recurſus ad Regem pro tol-
lenda violentia illata ab Eccleſiaſticis, tam in non defe-
rendis appellationibus, quàm in executione litterarum
Apoſtolicarum in damnum, & detrimentum Reipu-
blicæ Eccleſiaſticæ ſpiritualis, aut temporalis ſit Re-
galia Regis, abundè Nos ſequimur noviſſimè comprobat Caſtillo *in tractat. de tertiis, cap. 41. à n. 163.* ubi
quamplurimos Doctores ad eandem concluſionem
congerit, quos etiam citavimus. Et iterum ipſe Caſt.
ib. à n. 82. & ſeq. ubi de hac Regalia Regis in retinen-
dis litteris Apoſtolicis, qui *n. 185.* in fine, ſe remittit
ad hunc noſtrum Tractatum.

Sed quod protectio ſit Regalia Principis, altiùs hoc
capite erit comprobandum, & in primis ad id expendo
104 doctrinam Andr. de Iſernia, † & Jacobi de Albarotis,
circa interpretationem text. *in c. 1. quæ ſunt Regalia in
uſibus feudorum*: firmantium, quod licet in eo text.
inter Regalia Principis apponatur piſcationum reddi-
tus; cùm jus piſcandi omnibus ſit commune, nec ſit
edictum prohibitorum, ne cui piſcari liceat, nec ad
piſcandum quilibet indigeat licentia Principis, ta-
men protectio & juriſdictio pertinet Regi, & hoc re-
ſpectu Regalia eſt Principis; latiſſimè & eleganter pro-
105 ſequitur † & explicat Roderic. Suar. *allegatione 17. à
n. 11. verſic. Nec prædictis obſtat, & n. 12.* ibi: *Et ſic
expone Regaliam, quantum ad protectionem Principis*; idem repetit Andreas de Iſernia poſtillando verbum,
106 *Ripaticum*, † de quo in dic. *c. 1.* ad idem etiam videndus
erit Peregrinus *de jure fiſci, lib. 1. tit. 1. n. 16. & 17.
fol. 4.* Chaſſan. *in Catalog. glor. mund. 5. p. conſ. 2.*
ibi: *Vel ut alii volunt publica & Regalia*, ut dicit
Iſern. *quo ad defenſionem & protectionem*, &c.

107 Sicut & de littoribus maris ſenſit Celſus † Juriſ-
conſult. *in l. 3. ff. ne quid in loco publico*, dum ea populi
Romani eſſe dixit, & ejus Imperio ſubjecta: juxta pro-
poſitionem Accurſii ibidem, verbo *Arbitror*, qui ait:
*Hoc (ne aliis juribus adverſetur, in quibus litora maris publica, ſive communia omnium eſſe dicuntur) de
prædicta generali, & ſuprema tuitione, & gubernatione
accipiendum eſſe, qua mediante Romanus Imperator legem admodum imponere poteſt, quatenus eiſdem ripis &
litoribus ſit utendum, & cavere, ne quilibet pro ſuo ar-
bitrio, & cum damno Reipublicæ uſum eorum ſibi vin-
dicet*: quam gloſſam poſt antiquiores ibidem ſequuntur Balduinus, Vvenſembec, & alii *in §. & quidem in-
ſtitut. de rerum diviſion.* Brecheus *in l. bona 15. n. 1.
de verb. ſignificat.* Everardus Broncorſt. *centuria 1.
antinom. c. 13.* D. Joannes de Solorzan. *in tract. de ju-
re Indiarum, lib. 2. c. 21. n. 66. & 69. & lib. 3. c. 3. n.
33. & ſeqq. & lib. 2. cap. 6. n. 22.* quare manifeſtè pro-
bant, protectionem eſſe Regaliam Principis.

Probatur etiam, quia ſuprema Principis poteſtas eſt
Regalia ipſius, ut notum eſt, & mox dicendum, † ſed 108
ſuprema poteſtas Principis verſatur in vigilantia in
ſubditos, juxta Ariſtotelem *1. œconom.* Andreas de
Iſern. *in c. Imperialem, §. præterea, n. 80. de prohibita
feudor. alienation.* per Federic. Capiblanc. *de authori-
tate Baronum, n. 56.* Belluga *in ſpeculo Princip. rubr. 8.*
quos ſequitur Maſtrill. *in tractat. de Magiſtrat. lib. 3.
c. 1. n. 25.* pro quo allegant text. *in §. itaque Deo in
authent. ut jud. ſine quoquo ſuffrag.*

Quod magis in ſpecie probant Jacobus Cancerius,
& ab eo allegati *variar. reſolut. 2. part. c. 2. de juriſd. n.*
114. In hæc quæ † Regaliæ, non fiunt conceſſibiles, 109
declarat Covar. *in dict. regula poſſeſſor. p. 2. §. 2. n. 8.* ubi
dicit, quod Regalias, quæ competunt Regi, in ſignum
ſupremæ juriſdictionis, ut ad ipſum appelletur, & per
oppreſſos ad eum recurratur, Princeps à ſe abdicare
non poteſt, & ſic ſunt impræſcriptibiles; idem poſt
Mieres notat Micha. Fer. *1. part. obſervation. cap. 13.*
ubi dicit: Regem non poſſe † ſibi auferre ſupremam 110
Regaliam recurrendi ad eum, niſi Sedi Regiæ renun-
tiaret, allegat Innocent. *in c. cum venerabilis de cenſi-
bus*; & etiam videndus Belluga *in ſpeculo Princip.
rubr. 23. verſic. Sed pone, n. 12.* &c. hæc Cancerius,
qui benè loquitur & ad propoſitum.

Et quod recurſus ad Principem, ſit de Regalibus
majoribus † ex competentibus ei ſignũ ſingularis præ- 111
eminentiæ & Regalis prærogativæ omnino inalienabilis, ex Micha. Ferr. *1. part. obſervat. c. 13.* idẽ affirmat
Maſtrillus *de Magiſtrat. lib. 1. c. 19. ſub n. 1.* dicens: Regem non poſſe ſibi auferre ſupremam Regaliam recurrendi ad eũ, niſi † Sedi Regiæ renuntiaret, ad quam 112
doctrinam allegat Avenda. *de exequend. mandat. lib. 2.
c. 4. n. 2.* Gaſpar. Vill. *in l. Imperium, n. 79. de juriſdict.
omnium judic.* Jaſ. *conſ. 208. lib. 2.* Decium *conſ. 307. n.
9. Reſtaur. de Imper. quæſt. 54.* Oliban. *de jure fiſci, c. 6.*
per totum, Natta *conſ. 640. n. 18.* Romanum *conſ. 371.
circa fin.* de magis communi teſtatur Socinus Senior.
conſ. 275. n. 5. vol. 2. Purpura. *l. 1. n. 4. ff. de officio ejus, &
in conſ. 16. n. 12. vol. 2.* Roſental. *de feudis, c. 5. concluſ.
16.* Et quod recurſus ad Regem ſit Regalia ipſius, quæ
à Rege abdicari nequit, probat expreſsè Olibanus *de
jure fiſci, c. 3. n. 40. & c. 14. n. 6. & 114.* quem referens
ſequitur Marius Giurb. *conſ. 66. n. 12.*

Et quod recurſus ad Regem ſit de Regalibus ſupre-
mis † competens Principi in ſignum ſupremæ poteſta- 113
tis, & quod ſit alienabilis & impræſcriptibilis, latè com-
probat pluribus Doctoribus citatis Matienc. *in l. 1. Gl.
9.* per totam, & *in l. 3. gloſſ. 7. n. 8. tit. 10. novæ Recop.*

Et magis in ſpecie quod hæc protectio, quâ tenetur
uti Rex † ad cõſervationẽ ſtatus Eccleſiaſtici, Rituum 114
& Sacerdotalium juriũ, probat Anneus Robertus *re-
rum judicatarum, l. 3. c. 1. pag. 548.* in hæc: *Nihil certè
Regiæ Majeſtati convenientius videbitur, quàm ſi Chri-
ſtiani Principes Eccleſiæ inſtituta, Ritus, leges, & Sacer-
dotalia jura fervent, & tueantur*, &c. Et iterum eodẽ
c. 1. pag. 552. inquit, de Regaliis ſolus † judicat Se- 115
natus, interdicta aliis judicibus cognitione; hoc au-
tem Regaliæ jus Chriſtianiſſimi Reges in Eccleſiis

Cathe-

cathedralibus, non ſine magna & probabili ratione ſibi vendicant; Cathedrales hujus Regni Eccleſiæ Regem Chriſtianiſſimum agnoſcere tenentur patronum, fundatorem, cuſtodem, largitorem, ac magnificum donatorem, &c. Quod quanta majori ratione de noſtro Inviciſſimo Rege Hiſpaniarum ſit prædicandum, nemo eſt qui neſciat, alibi dicam; interim eſt, *l.14. tit. 3. lib.1. Recopil. & l.6. tit. 6. lib.1. Recopil.* omnino videndæ, Anneus Robertus *lib. 3. cap.1. pag. 552.*

116 Ulteriùs probatur, nam † ſi jus competens Regi in Eccleſia ex conceſſione & privilegio Apoſtolico, aut conſuetudine, in perpetuum appellatur Regalia ipſius Principis, juxta mirabilem text. *in cap. generali* 13. ibi: *Generali conſtitutione ſancimus, univerſos & ſingulos, qui Regalia, cuſtodiam ſive guardiam advocationis, ſeu defenſionis titulum in Eccleſiis, Monaſteriis, ſeu quibuſlibet aliis piis in locis de novo uſurpare conantes*, &c. ubi gloſſ. pluribus in locis videnda, & in eodem text. id ipſum notat Archidiaconus, *n.1.* ubi declarat illum text. in verbo *Regalia*, inquit, quòd Regalia dicuntur ea, quæ Rex capit vacante Eccleſia; ea ſequuntur Joannes Andreas *ibidem n.4.* Anton. de Butrio *num.3.* Geminianus *nu.9.* Joan. Monach. & alii Doctores, Baldus *de feudis in c.1. numer.8. Epiſcopum vel Abbat.* quos refert Belluga *in ſpeculo Prin. rubric.13.§. tractamus, num. 38. verſic. Hoc jus*: Anneus Robertus *rerum judicat.lib.3. c.1.* Carol. de Graſſis *de Regalium Franciæ jure* 3. Renatus Choppinus *de dominio Franciæ, lib.2.tit.9. n.3.* Bertrandus *cons.276.* incipit, *viſa conceſſione, par. 3.* Ruzeus *de Regalibus, privilegio 16.n.19.* Petrus Gregor. *ſyntag.juris, part. 2. l.17. q.17. num.19. fol. 223.* unde generalem regulam deducit Belluga, ubi proximè allegatus, quòd ea, quæ Princeps habet ex privilegio Romanorum Pontificum appellantur Regalia, ſequuntur Caſtillo *in tract. de tertiis cap. 3. n.30.* Regnerius Sixtimus *in tr. de Regalibus. lib. 1. cap. 2. num. 54. & 55. fol. mihi 361.* Peregrinus *de jure fiſci, lib. 1. tit. 2. num 38.* Maſtrillus *de Magiſtratibus, lib. 1. c.3. ex nu.2. & c. 13. 14. & 15.* Ergo multò magis Regalia debet dici hæc Principis protectio Eccleſiarum, rerum & perſonarum Eccleſiaſticarum, cùm ſibi de jure communi, & ex debito inſeparabili attributo officii ei competat.

Pro quo eſt text. mirabilis *in l.18. tit.5. par.1.*
117 cujus † ſunt verba: *Antigua coſtumbre fue de Eſpanna, è duro toda via, è dura oy dia, que quando fina el Obiſpo de algun lugar, que lo haze ſaber el Dean, è los Canonigos al Rey por ſus meſſageros de la Igleſia, con carta del Dean, è del Cabildo, como es finado ſu Prelado, è que le piden por merced, que le plaga, que ellos puedan hazer ſu ellecion deſembargadamente, è que le encomiendan los bienes de la Igleſia; el Rey debe ſelo entregar, è embiarlo à recaudar. E despues que la elecion huvieren echo, preſentele el eligido, è el mandalo entregar aquello que recibio*; ſequitur &
118 facit: *E eſta mayoria è honra † han los Reyes de Eſpanna por tres razones. La primera, por que ganaron las tierras de los Moros, è bizieron las Mezquitas Igleſias, è echaron de dicir el nombre de Maboma, è metieron el nome de nueſtro Senor* Jesu Christo. *La ſecunda, por que ſe la fundaron de nuevo en lugares donde nunca las huvo. La tercera, porque les dotaron, è demas les bizieron mucho bien, è por eſſo han derecho los Reyes, &c.* & ibi Gregor. Lopez & circa hanc cuſtodiam bonorum Eccleſiæ vacantis comperentem Regibus Hiſpaniæ & aliis. Vide quæ latè ipſe Gregor. Lopez *in l.1. tit.15. part.1.* verbo *Mayordomo*: ubi *in dict.l. ad fin.* Quando patroni poſſunt ponere œconomum bonis, & redditibus Eccleſiæ vacantis, de quo latiùs Renatus Choppinus *de ſacra politica, l.1.t.7.* per totum; ub. hoc vocat Regaliam, & meritò, ſicuti etiam hoc ipſum Regaliam expreſſè vocavit Pontifex *in dict. c. generali*, & Doctores alii laudati ſuprà *num.116.* & ipſe Renatus Choppinus *dict. tit. 7. in n.2.* dicit: Quòd tanta eſt vis Regaliorum, ut ſi quis moliatur Romani Pontificis candidatus, quo Regium jus minuatur, id velut abuſivè factum reſcindat Curia.

Facit etiam ipſe Renatus Choppinus, *de ſacra polit. forenſ. in præfatione, n.11.* in hæc; † Ec- 119
cleſiaſticam certè diſciplinam, & myſtica ſacra tutari, jus Regium eſt, adeò ac politicum, ut in curanda Divinorum mandatorum executione eluceſcat imprimis Chriſtiani Principis ſolertia, atque prudentia, *Deuteron.17.* teſte idem Beato Hieronym. *in Hieremiam*, unde tractus ſanctior Canon *Regum officium 23.qu.5.* Hanc verò civilem tantùm interpretamur, externàmque penes Reges politiam Eccleſiaſticam, quaſi tutelares ejuſdem patronatus, *Canon. boni Princ.96. diſtinct. c. tributum 23. qu. 8.* ſicuti enim Arnulphi Lexionenſ. verbis (Eccleſiaſtica dignitas Regiam provehit; ita Regalis dignitas Eccleſiaſticam conſervare potiùs conſuevit, quàm tollere libertatem) *l.6. epiſtola 96.* &c. hæc Choppinus.

Sed quid mirum, quòd Regalia ſit, cum protectio vi oppreſſorum † proprium officium ſit 120
Regis, ex *dict. c. Regum officium proprium eſt*, &c. ita ut aliis ſit alienum. Et proprium, non permiſſione, aut precariò ab alio, ſed in proprietate ſuum, prout etiam interpretamur in *tr. de Reg. protectio. 1. part. c.2. à num. 26.* Quo etiam modo loquendi utitur in propoſito Imperator *in l. Imperialis benevolentiæ propriam eſſe, C. de nuptiis.* Ergo Regis Regaliam protectionem vi oppreſſorum dici, non eſt dubitandum.

Quia Regaliæ ideò ita dictæ ſunt, quando aliqua duntaxat † Regi pertinent, & conveniunt 121
uti particulari, probant Igneus *in neceſſarios*, §. *nam aliàs*, & §. *noviſſimè*, *num. 139. ff. ad Silanian.* Bart. *in l.1.*§. de qua re, ff. *de poſtulan. & in l. quominus 2.qu.ff. de flumin.* Boſius *de Regalibus in princ.* Rollandus à Valle *conſ.4.n 14.* & notant Doctores *in c. per venerabilem, qui filii ſint legitim.* & ex authoribus latè comprobat Calepinus verbo, *Regale*, Cabedus *dec. 42. num. 3. part.2.* Natta *cons. 66. num. 16.* Maſtrill. *de Magiſtrat. lib. 1.c.4. ſub num. 2. verſic. Et ideo Regalia dicuntur, quia ad Regem pertinent* &c. ubi plurimos allegat; Quare cùm protectio vi oppreſſorum tantùm ſit majoria Regiæ Coronæ, & dignitas Principi reſervata, ut hactenus dictum eſt. Ideò Regaliam eſſe neceſſe eſt, optimè explicat Maſtrill. *lib.3. c.1. n.29.* pluribus Doctoribus citatis.

In tantum quod licet tot ſint ſpeciales prærogativæ, quæ pertinent Regi, uti Regalia; † ta- 122
men ubi abſolutè, & generaliter loquatur de Regalia, intelligitur præcisè de hac protectione vi oppreſſorum, & ſtatus Eccleſiæ, prout eleganter conſiderat in iis (de quibus loquimur) terminis Anneus Rubert. *rerum judic. libr.3. cap. 1. pag. 551.* hæc. Atque hoc jus tanta dignitate commendare voluerunt majores noſtri, ut licet nomen Regaliæ generale ſit, multaque ſua univerſali appellatione comprehendat, tamen huic uni rei præter cætera Regii ſceptri jure eximia, quadam ſpe-

ſpeciali prærogativa Regiæ appellationem tribuere, viſum ſit &c.

Et idemmet intentum hujus ſublimis juris &
123 poteſtatis habuerunt Reges * noſtri Catholici, dum de hac re & protectione loquentes peculiaribus utuntur ſignis, & ſpeciali ſignificatione, prout conſtat ex *l.14. tit.3. lib.1. Recop.* ibi : *Y como quiera que eſta preeminencia redunda en nueſtra Real dignidad*, &c. Et paulò inferius, ibi: *Pues la tal oposicion es sobre la exempcion y honra y guarda de la preeminencia de su Rey, y de su patria*, &c. Et quod Imperialis & Regnis honor, quæ eſt ipſa Majeſtas, ſit Regalia Regis inſeparabilis & inabdicabilis, probat poſt alios Peregrinus *de jure fiſci, lib.1. tit. 2. num.71. fol.53.* & probatur *in l.* 18. *tit. 5. part. 1.* ibi: *E eſta mayoria è honra han los Reyes de Eſpaña por tres razones*, & quod majoria Regis ſit Regalia, & de ipſi re-
124 ſervatis * in ſignum ſupremæ Majeſtatis, plurimos Doctores citavimus *in 1. part. de Reg. protect. c.2. à n. 37. cum ſeqq.*

Et quod ſuperioritas Principis ſit de Regalibus inabdicabilis ab eo, probat Peregrinus *de jure fiſci, l.1. tit. 1. n.13. & fol.4. tit.* * *n.71.*

125 Et quod ipſa ſumma Majeſtas, * ejuſque eſſentia, forma, & ſubſtantia Coronæ Regi reſervata in ſignum ſupremæ poteſtatis, dicatur majoria, in terminis Scaccia *de appellation. quæſt. 8. num.111. verſic. Oppono ſecundò*, ubi etiam, quod
126 recurſus, ſeu querela ad Regem * eſt majoria inalienabilis & inſeparabilis à Corona, & ipſa ſuprema Majeſtate; optimè Covarruv. *pract. lib.1.cap. 4. n.1.* ibi: *Hanc etenim juriſdictionem ideò majoriam vocamus, quòd ea propriè pertineat ad ſupremam Principatus recognitionem*, &c. Sicque hæc vox, majoria, relata ad Regem Regalia dicitur Regis, maximè in Hiſpania, ſicuti omnes ferè leges Regiæ de Regalibus loquentes hac voce majoria utuntur, ſicuti etiam dicit Bobadilla *in politica, l.1. c. 1. à n.14. uſque ad nu.22.* Caſtillo *de tertiis, c.41. ſub n.19.* ante finem.

Nam cum ex *Antigoni* ſententia: *Nihil aliud eſt*
127 *Regum*, * *quàm nobilis ſervitus*; prout Nos latè ſuperiùs, *num. 69.* & inſuper idem dicit D. Auguſtinus *de civitate Dei, lib.19. cap.14. Chriſtiani Principes dum rectè imperant, etiam ſerviunt eis, quibus imperare videntur; Imperant enim, ut conſulant ſaluti & utilitati eorum, quibus imperant*; ut Divus Chryſoſt. *Hæc enim eſt illis vita, hoc ſtudium, ut tu quo modo pace fruaris.*

Ob idque multa ſpecialia jura, quæ aliis omnino
128 * interdicuntur, ſibi tanquam ſupremo Principi, ejuſque fiſco in ſignum ſupremæ præeminentiæ ob immenſi laboris præmia, & publicæ utilitatis commoda, ad Regiam dignitatem & Majeſtatem conſervandam tendentia, competere, & reſervata eſſe dignoſcuntur; ut eleganter dicit Maſtrill. *de Magiſtratib. lib.3. c. 1. à n.29.* & firmant Joannes Andreas, Reven. Bald. Præpoſit. Laudenſ. & cæteri *in c.1. quæ ſint Regalia*, Corſetus *de poteſtat. Regis, quæſt* 49. Boſius *tit. de Regal. l. 1.* Avendanno *de exequend. mandat. c.4. num.20. part. 2.* Otalora *de nobilitate part. 1. c. 1.* Alvar. Valaſc. *de jure emphyt. quæſt.9.* Pe. s Gregorius *de conceſſione feud. part.7. qu.5. nu. 1.* Rolandus à Valle *cons.1. nu.153. vol.2.* Volte. *de fundis, lib.1.c.5.n.7.* Peregrinus *de jure fiſci, lib. 1.tit.1.n.4.* Ferret. Mont. *de feud.c.7.* & alibi paſſim. Quare cùm hæc protectio vi oppreſſorum, & recurſus Principi uti tali duntaxat pertineat, hujus generis ſit, Regaliam ipſius dici non erit ambigendum.

Hinc conducit quod dixit Maſtrill. ubi proximè,
numero 54. & ſeqqu. Proſequendo diſcurſum, * 129
quòd verbum (*Regalibus*) comprehendit omnia patrimonialia, & fiſcalia, ex Joann. Andrea & Liparul. *in addition. rubr. quæ ſint Regalia in addit magn. littera L*, Camerar. *in cap. Imperialem, col.3. fol. 37. de prohibita feud. alienatione, per Feder. Bart. in cap.1. num. 8. Epiſcop.* vel Abb. Bald. *in l. ſi vacantia, C. de bonis vacan.* Lucas de Pen. *l.1.c. 5. C. de privil. ſcol.* Cravetta *cons. 128. n.5.*

Non obſtare inquit ipſe Maſtrillus ibi *num.37.*
quod *in dict. cap. unic.* Quæ ſint Regalia, * ali- 130
qua tantum enumerentur, ideoque ea duntaxat eſſe Regalia dicat Alvar. Valaſcus; ubi proximè *qu. 9.* quoniam verum eſt, alia relatis ſimilia dici etiam Regalia, quæ non excludi *cap.unic.* firmat Andreas ibi *n.3.* Quia genus non taxatur enumeratis, nam expreſſa * loco exempli deducta intelligun- 131
tur, ut notant Afflict. & Alban. *in dict. cap.1. in princ.* Jacobus *de feud. verb. Feudum, num.4.* Cabedo *dec.42. num.2. part.2.* Maſtrill. loco citat. *num. 37. & 38.*

Ex his, quæ longa ſerie in hoc dicta ſunt capite, & fortiter comprobata; duo præcisè inferuntur, & primum ex eo quòd nunc diximus (protectionem Reipublicæ, Eccleſiæ, ac Catholicæ Religionis, omniumve vi oppreſſorum univerſaliter eſſe Regaliam Principi * reſervatam & 132
præeminentiam Regiæ dignitatis) deduciturr poſſe Principem de hujuſmodi cauſa cognoſcere ad illum tantum finem, ut violentia tollatur.

Quoniam omnium eſt Doctorum concors ſententia, quòd de Regalibus poteſt Princeps cognoſcere, etiam inter perſonas Eccleſiaſticas, & tangentibus ſpiritualitatem, prout de ſuo patronatu Regio, optimum eſt *conſilium* Cald. Pereira *q.* per totum, videndus omnino; *& in num. 3.* citat ad id Aufrerium, Guillelm. Benedict. Covarr. & alios, & de aliis ſimilibus, prout quando Eccleſiaſtici occupant Regalias, & juriſdictionem Regiæ, ut ipſe inter ipſos cognoſcat, probant Bobadill. *in politic. to.4.lib.2.c.18. num.60.* ibi: *Si los* * *Prelados ò ſus juezes, ò qualeſquier otros Eccleſia-* 133
ſticos uſurpan la juriſdicion Real, ò otras Regalias, ſon avidos por eſtrannos deſtos Reinos, y pierden las temporalidades, en lo qual por el buen govierno, y politicamente, y con conſideracion tienen mano los juezes ſeglares; idem dixerat Joannes Garcia *de nobilitat. gloſ.9. num.37.* Borrel. *de præſtant. Reg. Cathol. cap.71. num. 55.* Peguera *in pract. crim. ca. 24. num. 7. cum ſequent.* Seſſe *de inhibitionibus, c. 8. §. 3. num.100.* Olivanus *de jure fiſci, c. 12. à num. 3.* & alii plures citati, ſed non ſequuti (ut de more habet) ab Anton. Diana, *lib. 4. reſol. moral. tract.1. de immunit. Eccleſ. res 77.* Et quod Rex cognoſcat de cauſa civili inter Eccleſiaſticos, quoties vertitur quæſtio ſuper Regalibus ſuis, quoquomodo agatur, optimè Olivanus *de jure fiſci, cap.15. num.14. & c. 11. & c.14.n. 26.* Caſtillo *in l.13. Tauri*, verbo, *De qualquier qualidad.*

Et loquendo de Rege protectore Eccleſiæ, ut hoc ſit Regalia, & quod de hac & aliis Regalibus ſolus cognoſcat Rex, & ejus Senatus ſuperior, interdicta aliis judicibus, cognitione expreſsè, & in terminis, tenet Anneus Robert. *rerum jud. l. 3. c.1. pag.552.* & ſuperius *à pag.248.*

Et quod ubi vertitur contentio, & dubitatio ſuper juribus Regalibus, prout juriſdictione * & ſi- 134
milibus, etiam inter perſonas Eccleſiaſticas, aut Eccleſias ipſas, Rex cognoſcit de hac cauſa, cujus juriſdi-

risdictio declinari nequit, optimè post plures Doctores Palat. Rubeus *in repet. c. per vestras, post notabil. 3. vers. Sed est pulchra dubitatio, num. 49.* in magnis *fol. 189. col. 1.* videndus omninò, & Didacus Perez *in l. 2. tit. 1. lib. 3. ordinamenti, glos. 1. vers. Quæro si est dubium inter Episcopum.*

Et quod de Regalibus inter personas Ecclesiasticas cognoscat Rex ipse, benè probavimus *in tract.*
135 *de Regia protect. 3. p. c. 10. à num. 188. & à num.* 190. in hæc: Nihilominus tamen † illud & specialissimum in causis Ecclesiasticis, & inter personas Ecclesiasticas, quæ sive in possessione, sive in proprietate Regium Coronæ patronatum attingant, vel aliàs sint Regalia, Regem ejusque consilium cognoscere, esseque usu receptum, & permissum non solùm *in Hispania*, verùm etiam in Regnis *Galliæ, Angliæ, Hungriæ, Apuliæ*, testantur Aufrerius *in addit. ad Capellam Tholos. dec. 165. n. 25. vers. 25. fallit*, & quæ tradit Zuch. *allegat. 8. num. 14. vers. Verum*, Stephan. Aufrerius, *de potest. secular. super Eccl. fallen. 25.* Costall. *in l. de quibus, C. de legibus* (quos duos citat, sed non sequitur) Marta *de jurisdict. 2. part. c. 4. num. 1.* Joan. Garcia *de nobilitat. glos. 9. 24. & seqq. post Speculator. tit. de competent. jud. add. §. generaliter, nu. 2. vers.* 4. Guillielm. Bened. *in c. Raimutius verb. Et uxorem in 2. num. 62. fol. 48. de testam. & num. 74. 78. & 79.* optimè Castell. à Bobad. *in polit. lib. 2. c. 18. n. 213.* &c.

Quibus adde Carabitam *super ritu 52. notab.*
136 *5. sub num. 6.* ubi de † communi testatur Gregor. Tolosanus *in tract. de appellat. lib. 4. c. 5. sub numer. 4. vers. Et communis*, Scaccia *de appellat. quæst. 8. sub num. 92. vers. Extende primò*, firmantes communiter, quod Ecclesia & Ecclesiastici ratione Regalium, quæ tenent, sequuntur forum Regis temporale. Et quod de Regalibus suis solus Rex inter Ecclesiasticos cognoscit, Giurba *cous. 80. n. 31. & seqq.*

Et insuper probatur, quoniam jus patronatus
137 † Regium Regalia Regis dicitur, *Nos de Reg. protection. 3. par. c. 10. num. 148. & numer. 226.* quia, ut inquit Pal. Rubeus, *de beneficiis vacant. in Curia*, §. 11. quod jus patronatus pertinens ad Re-
138 gem in beneficiis † efficacius est aliorum inferiorum jure patronatus; etenim, ut dicit Imperator *in l. cum multa, C. de bonis quæ liber. Imperialis fortuna omnes supereminet alias.*

Quare super his beneficiis Regalibus (hoc est
139 quibus adest Regaliorum jus patronatus, † & de patrimonio Regio sunt) ut cognoscat ipse Rex tam super possessione, quàm super proprietate. & de redditibus, & dotibus dictorum beneficiorum, etiã inter Clericos & alias Ecclesiasticas personas, seu Ecclesias, probant Olibanus *in dict. usat. alium namque, c. 13. nu. 14. & num. 18.* Cancerius *variarum resol. lib. 3. c. 14. de manutent. à num. 31. cum seqq.* ubi sub. *n. 32.* advertit, quod aliàs fiscus regaliter ad suos Judices fiscales, non trahit perso-
140 nas Ecclesiasticas, † quasi dixerit, hoc esse speciali ratione Regaliæ, cujus cognitio pertinet Regi, *Nos* latissimè *3. part. 1. de Reg. protect. à nu. 188. cum seqq. &* supra, ubi plures Doctores citavimus ultra dictos.

Et quod cognitio juris Regii patronatus ad Coronam Regiam spectantis pertineat ipsi Regi, videndus Cardoso *in praxi judic. verbo Causa, à n.* 10. Cabedo *de patronatu Regiæ Coron. c. 5. num. 5. & c. 49. à num. 1.* ipse Cabedus *in dec. Lusit. 2. part. dec. 120. num. 3. & Arresto. 91.* Caldas Pereira *qu. for. cons. 5. num. 6. & sequentibus*, Curia Philipp. *part. 1. §. 5. numer. 4.* Azebed. *in l. 2.*

numer. 4. tit. 1. lib. 4. nov. Recopil. & remissivè Barbosa *in collect. ad c. de jure 16. numer. 4. de jure patron.* Vivianus *in tract. de jure patron. l. 11. c. 9. num. 1.*

Hinc jus percipiendi decimas, vel alios fructus Ecclesiasticos, † aut proventus Ecclesiæ conces- 141
sum Regibus ex justa causa, & ut plurimum favore fidei, efficitur Regalia ipsorum, Petrus Barbosa *in l. Titia 35. numer. 41. ff. soluto matrim.* Gratianus post alios plures *disceptation. forens., cap. 138. nu.* 28. Ac propterea, quia Regalia efficiuntur, cognoscit † Rex de iis juribus, decimis, seu tertiis 142
sibi concessis. Covarruvias *practicar. c. 33. sub numer. 2. versic. Tertiò quoties*, Didacus Perez *in l. 1. tit. 5. lib. 1. ordinament. pag. 215.* Guttierrez *practicar. lib. 1. qu. 14. à num. 3.* & suprà, ubi infinitos allegat: ubi, sive tractetur de jure harum decimarum sive de facto, cognitio pertinet † juris 143
dictioni temporali: sequitur Hieronymus de Zevallos alios citans, *commun. contra communes, qu.* 822. *à num. 84. & supra à num. 67. cum seqq.* Bobadilla *in politica, lib. 2. c. 18. à num. 46.* Barbosa ubi proximè.

Quibus convenit, quod lis agitata super re donata per Regem Ecclesiæ, † aut Clerico, alteri- 144
ve Ecclesiasticæ personæ, debet coram Rege tractari, etiam inter Ecclesias & Clericos, & adversùs ipsos; latè agit (& eruditè) ipse Hieron. de Zevallos *in dict. quæst. 822. à n. 92. cum seqq.* ubi valida applicat fundamenta, & est *l. 57. tit. 6. part. 1.* & doctrina Afflict. *dec. 2. num. 4.* loquens in his terminis, atque rem Ecclesiæ procedentem † à 145
Rege effici de foro ipsius Regis: circa quod & aliis pluribus doctrinis hactenus relatis plura congerit, & plurimos Doctores noviter referens videndus, D. Joan. del Castillo *in tract. de tertiis, c. 12. per totum.* De quo quando scilicet jus patronatus competens Regi alteri illud concedat, retineat, vel amittat naturam primævam juris Regii patronatus, & ejus privilegia, commodiori loco *infra 2 tomo hujus tractatus*, erit agendum; quare hîc omitto.

Et loquendo de redditibus vulgò (*Juros*) & aliis 146
mercedibus, † aut donationibus factis à Rege Ecclesiis, vel Ecclesiasticis personis, aut Monasteriis, probat Bobadilla *in politic. lib. 2. c. 18. num. 159.* allegat *l. 6. tit. 1. l. 4. Recop. Ant. Gom.* & Didacus Perez ubi etiam, quod Rex potest imponere pœnas Clericis prorogantibus super iis actionibus Regalibus jurisdictionem Ecclesiasticorum, ex Benedict. *in c. Raimutius verbo Et uxore 2. n. 53. & seq. & n. 139. de testam.*

Qui quidem Babadilla ibidem à *num. 155. cum* 147
seqq. latè tractat; quod Rex potest legitimè † cognoscere de rebus habitis per Ecclesias vel Ecclesiasticas personas ab ipsos in feudum, sive super possessione agatur, sive super propr etate, ubi plurimos Doctores cumulat; vide etiam Zevallos ubi proximè. Innumerabiles penè Doctores congerit ad idem Car. de Grassis *de effectu Cleric. effect. 1. à n. 718. cum seq.*

Igitur necessariò fatendum est, quod cum Principi à jure sit sibi hæc attributa potestas, † tollen- 148
di violentias, & oppressiones factas in suo Regno suis vassallis vi oppressis, iflaq; potestio ei incumbat ex debito officii uti Regalia; sequitur, ut ad ipsum debeat pertinere examen, & cognitio, ea dumtaxat, quantum sufficiat rei veritati, & notitiæ, aliter enim nec poterit protectionem præstare, nec suam authoritatem interponere, nec vim tollere; quia oppressus recurrens ad Regem pro tollenda violentia sibi illata debet de ea docere, Gaspar Rodriguez † *de annuis reddit. lib. 1. quæst. 15. n. 71.* ubi

dicit: quod qui dicit se vim passum, in judicio probare tenetur, aliàs non præsumitur, sed imò contrarium, ex doctrina Bart. *in l. de pupillo*,
150 §. *si quis ipsi prætori*, * *num.* 14. *de oper. novi nunciat.* Boerius *dec.*122. *num.*5. *vers. Unde hoc*, Decius *in cap. fin.num.*1. *vers. Et subjecit, hic, de appell.* plurimos ad id congerit Doctores, Mascard. *de probationibus concl.*1416. *à num.* 2. qui inter alias rationes, hanc reddit *num.* 3. *&* 4. ut violentia odiosa sit omni juri, præsertim naturæ, ex *l. secundùm naturam*, *ff. de cond. indebiti*, *l. si quis in tantam*, *C. unde vi.* Quod quidem ad protectionem venit in necessariam consequentiam.
151 * Sed quia de hoc ampliſſimè actum est, *tract. de Reg. protect. cap.* 2. *per totum*, *& vide à n.* 58. *&* 59. *&* *à num.*95. *cum multis seqq.* hoc *c.* omittimus.

Et ex his quæ hoc cap. dicta sunt à principio
152 infertur, quod licèt * assertio legitimè comprobatâ illatione prima, juridica, & veriſſima sit, ut quamvis cognitione egeat Princeps regulariter ad tollendam vim, & præstandam tutelam; nihilominus jurisdictione non egeat, nec requiritur; prout latissimè comprobatum est *in tract. de Reg. protect.*1. *par. c.*1. per totum, & præcipuè *præludio* 5. *à n.*194. quò te remitto, ubi inter alia validissima fundamenta eo usi sumus, *à nu.*205. quod cui commendata, data, attributa est pro-
153 tectio Ecclesiæ, † vel personæ, sola defensio extrajudicialis, non tamen jurisdictio in eo data est, prout ampliſſimè ibi comprobavi, juribus & authoribus.

Quibus insuper adde, quod dicit Regnerius Sixtinus *in tract. de Regalibus*, *lib.* 2. *cap.*14. *à n.*
154 103. quod licet * jus protectione tantùm sit, & tam efficax, ut protector armis etiam & vi contra injuriam aliorum, & vim majorem defendere possit, & debeat eos, quos in tutelam & protectionem recepit, *ex l. deserторem*, §. *fin. ff. de re milit.* Bart. *in proœm. ff. in princ. col.*1. *in fin. vers. Idem dicitur hic*, Schurff. *cons.*23. *num.* 1. *&* 2. *centur.*3. Gaill. *obser.*54. *n.*2. *l.*2. Tamen hujusmodi protec-
155 ti & defensi sunt ad instar * forensium, & jus protectionis jurisdictionem non tribuit, *ex c. recipimus in fin. & c. ex parte de privileg.* & ex Joanne de Platea *in rubr. de domestic. & potest. lib.*12. Natta *cons.*636. *n.*69. Gaill. *dict. obser.* 54. *à n.*1. *cum sequent.* communem dicit Schurff. *dict. cons.*23. *à n.*1. Adeò ut si Cæsar ipse in clientem suum aliquem peculiariter recipiat, & de hac re privilegium largiatur, tamen mediatæ jurisdictioni ordinariæ inferioris magistratus, cui alioquin hujusmodi persona & bona subjecta sunt, non derogetur, nec præjudicium ullum afferat, ut addit Gaill. *dict. obser.* 54. *n.* 7. alios allegans.

Quibus addere possumus, quod licèt regulariter
156 populi, qui se alicujus superiori potestati * & protectioni jure fœderis, vel clientelæ, pro pacis mediis, vel alia ratione committunt, liberi esse non desinunt, nec sibi aliquam subjectionem imponunt, ut tradunt communiter Bartol. & Doctores *per text. ibi in l. non dubito*, 7. §. *liber autem ff. de captivis*, *& postlim. revers.* Felinus *in c. cum non liceat*, *num.*9. *& sequent. de præscription.* Jo. de Platea *in l.*1. *C. de excusat.* Joan. Cheal. *cons.*228. Modestin. Pistorius *cons.*43. *nu.*30. *decision. Cameræ Imperial.* 1. *tomo p. voto* 27. *num.* 10. *fol.*159. Joan. Bodinus *in tract. de Republ. lib.* 5. *cap.* 6. Choppin. *de dominio Franciæ*, *lib.* 3. *tit.*18. *n.*7. Petrus Gregor. *lib.* 2. *Syntagm. cap.* 5. & plurimi alii relati ab Henrico Rosen. *l.* *in epitome feudo. part.* 1. *cap.*4. *concl.*14. *fol.*124. D. Joan. à Solorzano *Senator Regius in tract. de jure Indiar. lib.*3. *c.*1. *n.*38. ubi rectè *num.* 39. limitat,
* quando ita submissio alterius protectionis fiat, 157
& ultra procedat, ut jurisdictionem significet, ubi plures Doctores allegat.

Et Sixtinus *dict. c.*14. *sup. nu.*107. dicit, quod Ecclesiasticæ personæ à Principe habitæ in protectionem & tutelam suam, nequeant ab eo collectari, vide Gaill. *d. obser.*54. *nu.* 1. *& seqq.*

Et quod protectio Ecclesiæ, aut hospitalis alicui competens, vel concessa, nec attributa
* jurisdictio, nec exemptio à jurisdictione ordi- 158
naria censeatur, dicit Hieron. Gabr. *cons.* 195. *lib.* 2. Joseph. Ludov. *dec.* 4. *nu.* 3. Seraphinus *dec.*1021. *num.*7. latiùs prosequitur, Toto *in compendio*, *dec.*2. *part. verbo Judex delegatus* per totum, *fol.*309. *& seqq.* Mascardus *de probat. cons.* 513. *n.*2. novissimè Erasmus à Chockier *in tract. de juris in exemptos*, 1. *p. quæst.*9. *num.* 3. Augustin. Barbos. *in collectan. ad c. recipimus*, *nu.*8. *à princ. & num.*7. *& in c. ex parte de privilegiis*, Tambur. *de jure Abb. tom.*1. *disp.* 15. *quæst.* 15. *à num.*14. *cum seqq.* qui quidem Doctores alios allegant, & de articulo altiùs tractant.

Maximè juxta receptiorem & veriorem opinionem contra Decium, quæ habet, quod ad * rescribendum Principi, & supersedendum in ejusdem rescriptorum, aut *litterarum* executione non sit necessaria jurisdictio in rescribente, atque ita merus & simplex executor, aut quilibet alius mandatarius licitè hoc jure, & facultate uti potest, prout latissimè pro utraque parte disputans, ita ut veriorem, probabiliorem & receptiorem resolvat Anguianus *in tract. de legibus contr.*5. *à n.*37. *usque ad n.*50. de quo latiùs *hac* 1. *part. in c.*8. *à n.*21. *cum seqq. vers. Comprobatur ulteriùs*, &c. & suprà, nihilominus videnda erunt, quæ adduximus in hac 1. *part. c. fin. à n.*17. *cum seqq. & à pr.* ubi apposuimus rationes fundamentales, quare in hoc re-
tentionis * recursu probatio per testes admittitur, 160
atque judicio ordinario causa retentionis deducta in Senatu examinatur.

Quare ubi adest necessitas, seu * utilitas publi- 161
ca, damnum, aut præjudicium irreparabile Reipublicæ Ecclesiasticæ & spirituali, Regi aut Regno, vel scandalum aliquod; poterit Princeps interponendo suam authoritatē detinere summa reverentia litteras, & rescripta Apostolica, ne ex eorum executione perturbetur tranquillitas publica, neque violentia inferatur, cum evitetur per suspensionem illarum, ne pars eis utatur, donec Sum. Pont. (ad quem supplicatio interponitur) melius de veritate informatus, quid censerit, rescribat; iis scilicet casibus quibus de jure ipsemet Pontifex permittit, & præcipit suarum litterarum executionem suspendi, absque metu censurarum in illis contentarum, de quibus omnibus causis, & earum justificatione, *cap.* 2. *& seqq.* successivè discreti, neque erit agendum ex magna Doctorum utriusque juris & Theologiæ professorum caterva illas comprobantium, quos recensemus videndos, *cap. sequenti* à princip. Qui omnes hunc retentionis recursum exactè approbant, & justificant.

Hoc enim pertinet Regali officio, omnia media 162
adhibere, ut * status spiritualis, Ecclesiasticus, cultus Divinus, Religio & dogmata Catholica in pace custodiantur, & in tuto sint conservata, neque diminutionem aliquam patiantur, sed potius incrementum in dies recipiant, prout latissimè hoc *cap. à princip. & infra* 2. *part. cap.*1. latè & abundè deducimus.

Audi insuper Augustinum *epist.*50. *Aliter servit*

in-

inquit) *Rex Deo ; quia homo eſt, ei ſervit, vivendo*
163 *fideliter : quia verò etiam Rex eſt, ſervit , * leges juxta præcipientes & contraria prohibentes, convenienti vigore ſanciendo, ſicut ſervivit Ezechias, lucos & templa Idolorum deſtruendo, ſicut ſervivit Joſias, talia & ipſi faciendo ; ſicut ſervivit Rex Niniviturum, univerſam civitatem ad placandum Dominum compellendo ; ſicut ſervivit Darius, Idolum frangendo, in poteſtatem Danieli dando : ſicut ſervivit Nabuchodonoſor, omnes in Regno ſuo poſitos à blaſphemato Deo, lege terribili prohibendo:* (& ibidem ſubdit ipſe Auguſt.) *quis mente ſobrius Regibus dicat : nolite curare in regno veſtro, à quo teneatur, vel oppugnetur Eccleſia Domini veſtri? Non ad vos pertinet in Regno veſtro : quis velit eſſe ſibi Religioſus, ſive ſacrilegus, quibus non poteſt dici: non ad vos pertineat in Regno veſtro, quis velit eſſe pudicus* ; hactenus Auguſtinus.

Et ita exemplo Ezechiæ, Joſiæ, & Nabuchodonoſoris (qui laudantur *lib.4. Reg.c.18. & cap. 23. & Daniel cap. 14.*) Div. Auguſt. *epiſt.48. & 50. ad Bonifacium comitem*, ita Principes Chriſtianos exhortatur : *Omnes* (inquit) *Reges qui in populo Dei non prohibuerunt, nec everterunt Idola, & alia quæ contra Dei præcepta fuerant inſtituta, culpantur ; & qui prohibuerunt, & everterunt, ſuper aliorum merita laudantur.*

Hinc provenit receptiſſima ſententia omniũ Do-
164 ctorum * tam Theologorum. quàm Juriſperitorũ; quod ſi Prædicatores miſſos ad terras infidelium ad docendum fidem , & prædicandum Dei Sanctum Evangelium, licet ipſi infideles ad Dei veri cultum, & ſacri Baptiſmatis ſuſceptionem inviti compelli nequeant, attamen ſi monitionem hanc recipere recuſent, impediendo & reſiſtendo prædicatoribus, illis injuriam & vim inferunt; talem violentiam Rex Chriſtianus omnino tenetur repellere, & vi armorum tutelam ſic miſſis Religioſis præſtare, illoſque
165 & infideles , qui fidem * recipiunt, vel recipere velint , defendere & tutam illis viam aperire ; quam ſententiam tradunt Innocent. *in cap. quod ſuper , col. ult. vers. Item licet , de voto* , relatus à Bertachino *in repertor, verb. Infideles*, & ad utramque partem diſputans reſolvit Borg. Cavalcan. *decis.21. num.13. & ſeqq.* Joan. Azorius 1. *tom.inſtit.moral. lib.8. cap.26. vers. Tertiò quæritur*, Philippus Paſchalis *in tract.de virib.patriæ poteſt.1.part.cap.7.n.17.* Anton.Ruciolus *in tract.de jure perſon. extra grem. Eccleſiæ exiſtent.lib.2.cap. 37.* Gregor. Lop. *in l.2. tit.23. part.2. col.11. & 12. & col.20. vers.3.4. & 8. concluſion.* & Zevallos *in pract.commun. contra comm. lib.4. quæſt.fin. n.172. & ſeqq.* & meliùs *n.295. & ſeq.* & Covar. ſtatim citandus, & doctiſſimus atque diligentiſſimus Præceptor noſter Solorzan. *in tract.de jure Indiar. lib.2. cap.20. à n. 1. ſeqq.*

Et Theologi omnes hanc eamdem opinionem communiter ſequuntur poſt Div. Thom. *in 2.2. quæſt.10.art.8.* Joan. Major. *in 2.diſtin.44 q.2. & 3.* Albertinus *in rubr.de hæreticis, lib.6.q.8.* Gines Sepulbeda *in objection. 10. contra Epiſcopum de Chiapa.* Alphonſ. à Caſtro *de juſta hæretic. punit. lib.2.cap.14.* Domin. Soto *in 4.diſtinct.quæſt.n.art. 1.pag.162.* Salmeron *tom.12.tract.38. vers. Deinde, pag.323.* Cardinal. Bellar. *lib.5.de Roman.Pontific. cap.7.* Becan. *in ſum. tom. c.13. quæſt.4. numer.12. & ſeqq.* Fr. Ant. à Corduba *in quæſt.lib. 2.quæſt.57. dubio 4. vers. Tertia pars , & dub.6. verſic. Quartum dictum*, Gabr. de Valen.3. *tomo, diſp.1.quæſt.10. punct.6. column.4.10.* poſt Cajetan. *2. 2. quæſt. 10. art.8. column. 254.* Toletus *in ſumma lib.4. cap.2. num. 2.* Pater Ledeſma 2. *tomo ſummæ, tract.1.cap.3.* Torres *de fide, art.8. diſ.51. dub.2.* Thomas Sanchez *in ſumma , tom. 2. lib.2. cap.1. num. 4.* & noviſſimè Pater Suarez *de fide , diſp.18. ſect.2. n.8.*

Covar. *in regula peccatum , 2. part.§. 10.num.*
13. * *vers. Quartò licitum, & §. 11. num.5. vers.* 166
Fateor planè, ubi cum Div.Thoma, & aliis Theologis docet , Chriſtianos non poſſe , nec debere impediri juſtè in prædicatione Chriſtianæ fidei , & quod ſi impediantur Chriſtiani ipſi , eis fit injuria , ad quam propulſandam , poſſunt juſtum bellum Principes Chriſtiani movere ; vel quando infideles moniti , ab Idolorum vano cultu ſe non abſtineant , ubi impedimentum aufert Religioni Chriſtianæ , & Legis Evangelicæ prædicationi.

Domin. Bannez *in 2.2.quæſt. 10.art.10.column. 527. verſi. Tertia & quarta concluſio* ; ubi concludit, infideles etiam non ſubditos jure compelli, * 167
ne ullo modo Chriſti fidem impediant, atque inde ſi nuntium Evangelii perveniat ad exteras, & barbaras Nationes , & impediatur prædicare populis à Principibus illarum Nationum; tunc poſſe Principem Chriſtianum, ut miniſtrum Pontificis debellare illos Principes, ne impediant prædicationem, quia non eſt hoc compellere ad audiendum , ſed defendere innocentes, quoſdam quidem ad prædicandum jus habentes, alios verò ſimiliter jus habentes ad audiendum legem Evangelicam , quia utrique vim patiuntur in ſuo jure.

Pater Ludovicus Molina *de juſtit, & jure, tract. 2. diſp.105. & in materia de Fide , quæſt.10. art.* 8. ubi concludit , quod * cum Chriſtiani jus ha- 168
beant denuntiandi Evangelium ubique terrarum, pariter quoque poteſtatem habent, concionatores ad quoſcumque infideles deferendi , & infideles ipſos cogendi , non quidem ut Evangelium ſuſcipiant ; ſed ne impedimento ſint , tam prædicatoribus , quominus illud denuntient, quàm etiam ſuis gentibus, aut vaſſallis, quominus illud audiant, ſuſcipiant & juxta illud vivant; nempe quantum ſit neceſſe ad violentiam illam & injuriam illatam propulſandam. Et quod hoc fine etiam invitis ipſis infidelibus poteſt Rex Chriſtianus cum navibus ad eos accedere, tamdiùque & cum ea potentia in eorum portubus, & terris commorari, quamdiu, & quantum neceſſe fuerit , ut hæc tutò faciant, atque * 169
levetur violentia : quod ſi gentes aliquæ, aut Reges, & Dynaſtæ reſiſtant & impediant, fas eſſe nobis Chriſtianis , bello illos oppreſſores coercere , injuriamque Fidei, & Evangelio in ea parte illatam reprimere , & amovere.

Pater Joan. Azorius 1. *tom. inſtitut.moral.lib.*
8. *cap.26. * vers. Septimò quæritur*, quem ſequitur 170
& tranſcribit Frat. Thom. à Jeſu, *lib.5. de procurat. omnium gent. Salute 1.part. dubio 3.* ubi poſt alios reſolvunt , non ſolùm infideles Chriſtianis Principibus ſubditos, verùm & quoſlibet Paganos & Barbaros, etiam non ſubditos , ad audiendum Chriſti Evangelium compelli poſſe, quia non ideo dici debet, quod ad credendum etiam compellantur, atque ideo negari non poteſt, quod ſi viri probatæ vitæ, & ſpectatæ virtutis mittantur ad Chriſti Evangelium Paganis annuntiandum, jure naturali digni eſſent, quod audirentur, nec jure ullo Paganorum , Princeps , aut prohiberet , quominus qui velint, Evangelium audirent, aut idoneos Chriſti nuntios, aut præcones & interpretes impediret, ne illud annuntiarent; alioqui enim his , aut illis vim & injuriam manifeſtam adferret , ad quam propulſandam Chriſtiani Principes tenentur.

Magiſter Petrus Lorca *in 2.2. art.8. quæſt.11.*

171 *sect.* 3. ubi * pluribus probat, omnes infideles indistinctè compelli posse, ne fidei, & ejus Prædicatoribus injuriam, violentiam, & impedimentum inferant.

Seraphinus Freitas *de justo Imperio Asiatico, c.* 172 *9. numer. 6. & 7.* inquit, quod * licet infidelium debellatio non omninò justificetur ob id tantum, quod fidem audire recusent; benè tamen admittere Doctores ab eo citatos, quod si Prædicatoribus Christianis prædicationem impediant, aut alios 173 volentes * illam audire, & forsan fidem suscipere, ad nos accedere prohibeant nec sinerent Prædicatores loqui verbum Dei sine vi, aut fraudibus volentibus audire; jure posse Christianum Principem eorum violentiam, etiam armis propulsare, quia omninò semper manet jus integrum Ecclesiæ ad prædicandum in quolibet Regno, & ad defendendum innocentes, id est, particulares personas, quæ voluerint audire verbum Dei Evangelicum.

Et novissimè Ægidius Benedictus *in l. ex hoc jure, ff. de just. & jure, cap. 3. n. 16.* ubi pluribus Do- 174 ctoribus * relatis probat, posse Summum Pontificem mittere Prædicatores in mundum, & subjicere alicui Principi Christiano eos, qui Prædicatores non acceperint, vel injuriosè & male affecerint; ad quod allegat Bellarmin. *lib. 1. de Rom. Pont. cap. 9. & seqq.* Patrem Suarez *lib. 1. contra sectam Angelicam, cap. 10.* affluenter quidem rem hanc tractat diligentissimus præceptor noster D. Joan. à Solorzano *de jure Indiarum, lib. 2. cap. 20.*

Quo pertinet quod eleganter dixit Joseph à Costa *lib. 2. de procuran. Indorum salute, cap. 13.* hoc 175 * jus ab ipso omnium conditore Deo conditum videri, ut quæ Christiani à Deo didicerunt, doceant & ipsi omnes mortales, quorum salutem optare, & quærere debent; qui enim dixit: *Ite in mundum universum, & prædicate Evangelium omni creaturæ;* 176 certè liberum aditum quocumq; terrarum * aperire voluit, quem, qui nobis præcludere velit, & Summi Dei Prædicatores ac legatos inauditos à se relegant, & ejiciunt, & contra jus divinum & naturale, & contra salutem suam facere, putandi sunt; sequitur etiam Solorzan. *ubi proximè sub n. 4. vers. Idem* 177 *sentit.* Atque ideò cum hoc * tendat contra jus divinum & naturale, omninò tenetur Princeps Christianus eodem jure naturali adstrictus, violentiam repellere, & innocentes ab injuriis illatis defendere, & protegere, ut hactenus à princip. hujus cap. latè cõprobavimus, & uberius *in tract. de Reg. protectione, 1. p. c. 1. per totum, & c. 2.* Quia ex debito officii 178 Regii tenentur omni jure Principes Christiani * Ecclesiam, cultum Divinum, ejus dogmata Catholica, & Religionem defendere, & omni studio, & conatu auxilium suum præstare.

Hinc provenit (de quo à doctissimo quodam Se- 179 natore Supremo fuit * semel consultum) quod Indi & alii noviter ad fidem conversi miserabilium personarum numero haberi solent, eorumque privilegiis uti & gaudere debent, ex doctrina Innocentii *in c. Judæi de Judæis*, Barbatia *in c. significantibus de officio deleg. in fin.* & Palacius Rub. *in repetition. cap. per vestras, notabil. 2. n. 11.* D. Joan. à Solorzano *de jure Indiar. 3. part. c. 7. numer. 50.* Et ideò eorum protectio & defensio à violen- 3 & oppressionibus maximè commendata est à Nos- 180 tris Catholicis Regibus * per varias, & multas cedulas Regias, quarum verba recenset Solorzan. ubi proximè *lib. 3. c. 6. à numer. 26. cum multis sequentibus*, videndus.

Prout generaliter in jure hujusmodi gentium noviter ad fidem nostram conversarum protectio 181 * & defensio à violentiis commendatur, ut miserabilium personarum, sicuti satis constat ex *Extravaganti 2. de Judæis, inter communes*; ubi Pontifex statuit, eos molestandos non esse, nec suis bonis privandos, præcipitque Rectoribus, & singulis officialibus, ne ullam illis molestiam inferant, nec ab aliis inferri permittant, sed imò ipsos à molestiis, & injuriis protegant, & defendant, ut sic de servitute ad libertatem transisse cognoscant, & percipiant, ne redire prætextu mendicitatis horribilis, & tædio affecti ad amissam perfidiam compellantur. Rebuf. *in tract. de senten. provisionali art. 3. glossa ultima, vers. Decimo quarto*, Solorzan. *de jure Indiar. lib. 3. cap. 7. à numer. 48.* de quo etiam videndi sunt, Mascard. *in tract. de Judæis & infidel. 1. p. cap. 2.* & Roland. à Valle *cons. 25. volum. 3.* Paschal. *de viribus patriæ potest. 1. p. cap. 7. num. 14.*

Atque tandem in hujus Regiæ protectionis justificatione illud * ponderandum erit, ut cum ista 182 violentiarum cognitio, atque ad Principes Supremos recursus universalis sit, eòque utantur omnes nationes, in cunctis Christianæ Religionis Ditionibus, Regnis, & Provinciis, ut adnotavimus *dict. tract. de Regia protection. 1. p. c. 1. à num. 159. cum seqq.* à ratione naturali inductus, & ab omnibus gentibus postulatus, & ob publicam utilitatem inventus, pro jure quodam gentium haberi debet. ut & benè Conanus dixit *lib. 1. comment. cap. 5. n. 8.* ibi: *Hodie si quid novi excogitatum fuerit, quo agnito, & sponte sua, & libenter omnes utantur, diceretur esse juris gentium, cum ratio naturalis id apud cunctas Nationes constituerit*, &c.

Ad quod mirificè addidit Antonius Faber *jur. pruden. Papinian. tit. de jure natural. princip. 4. illation. 1.* ibi: *Nam cùm ex ratione * naturali sem-* 183 *per æstimandum sit jus gentium; parum refert, an quod ratione naturali primum comparatum est, ab omnibus populis sit receptum, nec ne, ut juris gentium esse, vel non esse existimetur, fieri quidem potest, licet rarius, & difficilius; ut illa etiam quæ * naturalem* 184 *rationem habent, & ad communem omnium gentium utilitatem pertinent: non tamen ab omnibus sint recepta, idque propter specialem aliquam & propriam rationem*, &c.

Ideòque ista hæc universalis observatio, gen- tiumque mos justus & legitimus * haberi debet 185 & sequi, *l. Labeo*, ibi: *Morem gentium sequi debemus, ff. de statu liber. l. quidam referunt*, ibi: *A majoribus nostris observatur, ff. de jure codicillorum, l. si quis donationes*; ibi: *Quoniam ita usitatum est, ff. si usus fruct. petatur, l. filii ad Macedonianum, l. Julius, ff. eodem, cap. cum venissent, de institution.*

Maximè cùm semper fuerit à tot tantisque doctissimis piisque viris, * tam Jurisperitis, quàm 186 Sacræ Theologiæ Professoribus, ut vera recepta & fulcita opinio (quos in unum conjecimus infra *cap. 2.* à prin.) quorum assertio apud omnes disputata, securum & justum reddit hunc recursum, juxta *l. athelas*, ibi: *Ita omnes opinantur, ff. de iis qui not. infam. l. 1.* ibi: *Crebrius apud veteres opinio, ff. de officio quæstoris, l. 1. de eo qui sibi, vel hæredibus suis*, ibi: *Cùm inter sapientes super hac quæstione fuit disputatum*, &c. Quo quidem tutam Regis nostri reddi conscientiam, altiùs comprobavimus *cap. seq. num. 53.*

Fundatur quippe hoc jus gentium, * & iste 187 Principis recursus in lege naturali, quâ violentia damnatur, ac vim vi repellere permittitur (ut sæpè dixi *de Reg. protect. 1. part. cap. 1. per totum*) Sed id quod in legem naturalem committitur, vel in Divinam, * in omnium tendit injuriam, *l. Mani-* 188

cheos,

theos, verſiculo Ac primum, C. de hæreticis, l. 4. tit. 5. lib. 16. Cod. Theodoſ. Bartol. *in l. Gallus, §. ille caſus. num. 3. de liberis & poſthumis, c. tergentis, ubi gloſſa de hæretic.* Juſtus Lipſius *lib. 4. civilium doctrin. cap. 3.* Salvian. *de gubernation. Dei, lib. 4.* Melch. Junius *quæſt. politic. part. 3. quæſt. 94.* Anneus Robertus *rerum judicat. lib. 1. cap. 12.* Lelius Zechus *in tractat. de Princip. cap. 5. n. 1.* Solorzan. *de jure Indiar. lib. 2. cap. 13. num. 7. & 8.* doctiſſimus & inſignis vir D. Joan. Baptiſta Valençuela Valaſq. Regii Supremi Senatus digniſſimus *in Monito. contra Venetos 7. part. nu. 117.* & Petrus de Aragon. *in 2. quæſt. 10. art. 3. verſiculo Secunda concluſio*, ubi ait: Quòd quotieſcumque
188 aliqua Reſpublica, * vel ad Idololatriam vergit, vel ea innocentes opprimantur, atque injuria efficiantur; licitum eſt unicuique, illos bello, & armis defendere, lege naturali id ordinante, ut ejus obſervantia ſalva & libera maneat, & idem quoque probant ſupra citati Doctores, Cajetan. 2. 2. *quæſt. 40. art. 1.* Gregor. Lop. *in l. 2. tit. 23. part. 2. gloſſa magna verſiculo tertio, in fin.* Covar. *in reg. peccatum, 2. part. §. 10. num. 1. vers. tertio, in fin.* Matta *tract. de juriſdict. 1. part. cap. 24. num. 28.* Maſcard. *in tract. de infideli. 3. p. cap. 1. num. 39.*

Debent namque homines, vel ſola humanitatis, & cognationis naturali ratione cogente,
189 * aliorum hominum mores ad bonum dirigere, & injurias atque oppreſſiones, quas ſub tyrannorum jugo patiuntur, pro viribus impedire, atque vim paſſos defendere; ut optimis exemplis oſtenditur Machabæor. *cap. 1. 3. & 4.* Zachariæ *cap. 14. &* Oſeæ *cap. 10.* & communiter notat Bartol. & Doctores *per text. ibi in l. ut vim, ff. de juſtitia & jure, l. 1. ff. de iis qui ſunt ſui vel alien. jur. l. ſi ſervus ea lege, ff. de ſervis exportat. l. metum 9. §. ſed licet, ff. quod metus cauſa, l. non tantum 6.* ibi: *Humanitatis ratione, ff. de appellat. l. culpa caret, ff. de reg. juris, l. 1. §. ſed meo, ff. ad Sylanianum, c. quanto, de ſententia excomm. c. delicto, eodem tit. lib. 6.* junctis aliis, quæ obſervant Div. Ambroſ. *lib. 3. officior. cap. 3.* Divus Auguſt. *lib. de morib. cap. 27.* Marcus Mantica *lib. 4. obſervat. 36.* Tiraquel. *de pœnis temperand. cauſa 24.* Menchaca *in præfatione controver. Illuſtr. nu. 2. & ſeq. & lib. 1. c. 8. ex num. 18. & c. 16. num. 10. & c. 21. num. 29. & ſeq.* Pinel. *in rubr. C. de reſcind.* Cujacius *in recitat. poſthum. ad dict. l. ut vim.* Bobadilla *in politica, lib. 5. cap. 2. nu. 2. lit. D,* in pulchro caſu reſolvit D. Soto *in 4. dict. 5. quæſt. art. 10.* quem ſequitur Gabriel. *in 4. diſt. 4. quæſt. 2. art. 3.* Victor *in 2. relection. de Indis.*

Quibus arridet Juſtus Lipſius *lib. 5. civili-*
190 *um doctrin. cap. 4.* ubi inquit: *Nec * ſimilis ratio in oppreſſis, quos ſi gravior aliqua vis, aut extrema tyrannis urgeat, videtur cogere te communis ſocietatis vinculum, ut adjuves,* & Salom. *Proverbior. c. 14. Erue eos, &c. & qui trahuntur ad interitum liberare neceſſe eſt,* &c. conſonat Cicero *l. 1. efficior.* dum ait: *Qui enim non defendit,*
191 *nec obſiſtit injuriæ, ſi poteſt, tam eſt * in vitio, quàm ſi parentes, aut patriam, aut ſocios deſerat;* quod & probat Divus Anaſtaſ. & Damaſcen. relatus *in c. qui poteſt obſervare, & perturbare 23. quæſtio. 5.* Sicut enim vitium eſt & peccatum non defendere oppreſſum vim patientem, quia peccat contra le-
192 gem & virtutem fortitudinis; ita iſtius * eſt virtus obviare injuriis; ita eleganter argumentatur D. Ambroſius *de officiis lib. 1. cap. 36.* tranſcriptus *in c. non in inferenda 23. quæſt. 3.* in hæc: *Non in inferenda, ſed in depellenda injuria lex virtutis eſt; qui enim non repellit à ſocio injuriam, ſi poteſt, tam eſt in vitio, quàm ille qui facit; unde Sanct. Moyſes hinc prius ortus eſt tentamenta bellicæ fortitudinis: nam cum vidiſſet Hebræum ab Ægyptio injuriam accipientem defendit, ita ut Ægyptium proſterneret,* &c. In cujus text. commentario plurima ad propoſitum congeſſit Doctor Navar. ubi late *tract. 1. & 2.* Reges ad hanc virtutem * fortitudi- 193
nis teneri, in obviandis oppreſſionibus & violentiis, ac de vitiis & peccatis, quæ in omittendo perpetrantur diſputat. Hæc namque fortitudinis virtus exercenda, ubi urget neceſſitas, plena juſtitiæ eſt, ut probat *text. in c. fortitudo, quæ vel in bello tuetur à Barbaris patriam, vel domi defendit infirmos, vel ſi à latronibus & ſocios plena juſtitiæ eſt 23. quæſt. 3.* & eſt doctrina Div. Thom. *in Epiſt. ad Rom. 13. cap. lection. 1.* ibi: *Principes tributa recipiunt, quaſi * ſtipendia ſui miniſterii,* 194
laborant enim ad omnium pacem, & quietem ſervandam: pectant autem Principes, ſi utilitatem populi non procurant. Lucas de Pen. *in l. quicumque C. de omni agro.*

Quantò igitur urbanius meliùſque Principi hæc protectio, * & defenſio vi oppreſſorum 195
debita eſt, qui tam ſuum jus, quàm ſuorum vaſſallorum in injuriis & oppreſſionibus ſedandis ex debito & neceſſitate Regalis officii proſequitur, cum ad id in genere & in ſpecie præciſè teneatur; prout à principio hujus capitul. latiùs comprobavimus; non immeritò igitur ſibi omni jure naturali & poſitivo licere atque ea uti in neceſſitatibus teneri; ut ſic Rex noſter obvians inquietis, impetentibus Reipublicæ, ſtatuſque ſpiritualis & Eccleſiaſtici turbatoribus, miſeros opprimendi duntaxat cauſâ commotis, dicere valeat cum Job. 29. *c. verſic. 17. Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædã.*

Ex hoc principio juris naturalis, quo Prin-
ceps tenetur * non pati ſubditorum violentiam, 196
deducitur praxis quotidiana hujus Supremi Senatus expedientis litteras, ut Novitiis ante profeſſionem in tuto & libertate ponatur, quoties timetur per nimias perſuaſiones Religioſorum cogi ad profeſſionem; ex eo quòd nimiæ perſuaſiones & importunæ preces * vim inferunt, & reddunt 197
actum omnino involuntarium, *l. 1. §. perſuadere, ff. de ſervo corrupt.* ibi: *Perſuadere eſt plus quàm compelli, & cogi ſibi parere, l. 4. §. ſi quis volentem, ff. de libero homin. exhibendo; l. 1. C. ne filius pro patre, l. 5. C. de Apoſtat. l. unica, C. de raptu virgin. l. 1. tit. 19. part. 7.* ibi: *Como manera de fuerça, es ſolſacar.* Imò aſſueta perſuaſio, plus eſt, quàm compulſio, prout copioſè exornant, ex Oldrado, Caſtren. Deciano, Graveta, Curtius Junior, Petrus Surdus *cons. 373. à n. 14. cum ſeq.* Mantica *de conjectur. ultim. voluntat. lib. 2. tit. 7. n. 4.* Mieres *de majorat. 1. part. q. 25.* copioſè & abundè Caſtillo *l. 3. controver. à n. 118. cum multis ſeqq.* & iterum ipſe Caſtillo *lib. 4. cap. 22. à n. 81. cum multis ſeqq.*

Quare ad tollendam hanc violentiam Novitiis factam, Senatus ſuam authoritatem interponere
* ſolet, prout de hac praxi teſtatur etiam Pater 198
Enriquez *de Pontific. clave. cap. 19. §. 3.* in hæc: *Si in adoleſcentis admiſſione ad Religionem eſſet ſuſpicio de morali quadam violentia per importunas preces, aut de fraude ſub ſpecie pietatis; datur proviſio in Senatu Regis, ut Novitius in domo alicujus tuta, aut in ipſo Templo conſtituatur in libertate per triduum, & exploretur ejus voluntas, an liberè & ſcienter velit in monaſterio perſeverare,* &c.

Et tandem obiter erit adnotandus Augustinus Barbosa, dum *in c. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ*
199 *de constit. ex num. 7.* aliqua * minus urgentia fundamenta exagitavit, contra recursum ad Regem; quibus aliisque multò fortioribus à nemine hactenus consideratis, sed à me ipso noviter inventis, valdè, & efficaciter præbuimus responsum *in tractat. de Regia protect. 1. part. c. 1. per totum*; quæ singula omnia & Nos novissimè allegans recopilavit Castillo *in tract. de tertiis, cap. 41. à n. 163. cum multis seqq.* Ad hunc nempè finem impugnandi Augustinum Barbosam scribendo signanter singula Nostra Responsa, ad diluenda argumenta ejusdem, qui temere non callens naturam negotii, qualitatem, modum, & formam procedendi in remedio violentiæ (vel quia semper abfuit ab Hispania, & ejus Tribunalibus Supremis quibus hæc materia cuditur, & legitimus procedendi modus agnoscitur, indeque justitia recursus deregitur & in Romana Curia residebat, vel adulandi forsan gratiâ, vel potiùs (ut ego rectius arbitror) irritatus, eò quòd in proprio negotio suus adversarius contra illum usus fuit hoc recursu in Regno Lusitaniæ) receffit à communi tantorum priorum Doctorum tam Sacræ Theologiæ, quàm Jurisprudentiæ Professorum, recursum hunc provenientē ex fonte perenni juris naturalis, ad bonum regimen, pacem & tranquilitatem Reipublicæ, & ab immemoriali observantia, stylo & praxi omnium Catholicorū Regnorum munitum comprobantium: & licèt aliqui Theologi adversus recursum aliquid insurgere voluerunt, ignari formæ procedendi, & moti ex regulis generalibus excludentibus jurisdictionem Ecclesiasticam à judicibus laicis, quæ nihil pertinent, nec obsunt recursui violentiæ; adhuc tamen & ipsi non fuerunt ausi penitus illum reprobare, & agnoscentes, non esse vi oppressis tollendam defensionem, quam præstare suis vassallis tenetur Rex omni jure. Ideò amplius non curamus respondere Barbosæ, contenti iis, quæ in eum insurgit Castillo loco citato, *ex nostrilmet* doctrinis, & fundamentis.

§. UNICUS.

De justitia Retentionis Litterarum Apostolic. ob longam Hispaniæ distantiam, aditùmque difficilem ad Sedem Apostolicam urgente necessitate, instanteque scandali periculo exequendi interim easdem in perniciem Reipublicæ.

SUMMARIUM.

1 *Pro utilitate communi multa recepta sunt contra rationem disputandi.*

2 *Retentionem litterarum ob difficilem aditum ad Sedem Apostolicam, & longam distantiam, omnes fere Doctores justificant.*

3 *Retentionis litterarum Apostol. Regalia omnes totius Orbis Christiani Principes tantum.*

4 *Regi Catholico præ omnibus principibus ratio superadditur difficilis aditus ad Sedem Apostol. ad justitiam retentionis litterarum, cum Hispaniarum Regna in ultimis Europæ, & Orbis finibus sita sint.*

5 *Suspensio litterarum Apostol. si à Sede Apostol. spectaretur, de nihilo prodesset: cum non nisi jam illata violentia, & scandalo ruente accedere ad Hispaniam posset.*

6 *Si in Italiæ ditionibus prope Romam existentibus recursus ad Principes licitus est; multò magis Regnis Hispaniæ procul ab ea distantibus.*

Observatio Camilli Borrelli ad idem adnotatur, ibi.

7 *Eam provinciam longè distare à Romana Curia dicitur, quæ extra confines Italiæ sita est.*

8 *Text. singularis in cap. cum longè 93. distin. adducitur expressè probans longè distare Hispaniarum Regna à Curia Romana, & signanter Regnum Galleciæ, esseq; difficillimum adium.*

9 *Ob difficilem aditum ad Sed. Apostolic. licitus redditur recursus ad Regem pro suspendenda interim executione litterarum.*

10 *Executor specialiter datus à Sed. Apost. ad executionem litterarum nullum habet in Regno superiorem, ad quem recurratur pro earum suspensione.*

11 *Recursus quando ita facilè haberi nequit ad Sed. Apost. potest recurri ad Regem pro litterarum suspensione, donec Pontifex consulatur.*

Jacobi de Grassis singularis observatio ad id refertur, distinguens inter Regna remota, & proxima Curiæ Romanæ, ibidem.

12 *Retentionem litterarum, adeò justam reddit longinquitas Regnorum, & difficilis aditus, ut etiam Doctores qui eam impugnant legitimam rationem esse expressè fateantur.*

13 *Patronus qui Ecclesiam dotavit, pro removenda dissipatione bonorum Ecclesiæ potest recurrere ad Regem.*

14 *Text. in cap. administratores, &c. Princeps, & alia jura ponderantur per Martam & seqq.*

15 *Principis officium est liberare vi oppressos.*

16 *Res & personæ Ecclesiasticæ in tuto esse non possunt, nisi eas & Regia, & Sacerdotalis regat potestas.*

17 *Ob difficilem aditum ad Sedem Apost. & loci distantiam recursus habetur ad Principem secularem. Observatio Martæ refertur.*

18 *Periculum ubi est in mora, multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur.*

19 *Propter periculum moræ quis subjicitur judici non suo.*

Et ob moræ periculum non est consulendus Summus Pontifex, ibidem.

20 *Dianæ observatio dicentis posse Monachum pro sublata violentia recurrere ad Regem, quando ejus Prælatus longè distat, & instans est gravamen vel cœptum jam.*

21 *Periculum ubi est in mora posse Clericum pro auferenda violentia recurrere ad Regem, absque metu censurarum, agnoscit Diana.*

22 *Prælatos Ecclesiasticos inobedientes mandatis Regis non posse ejici à Regno, dixit Diana.*

De cujus tamen opinionis veritate legendi sunt Doctores remissivè hìc laudati, ibidem.

23 *Ob longam distantiam, & imminens periculum in mora posse Regem Prælatos inobedientes à Regno expellere, agnoscit Diana.*

24 *Scandalum & periculum Reipublicæ, quando timetur, & Pontifex consuli non potest, recurri posse ad Regem, firmat Diana.*

25 *Ad defensionem justam conditio necessaria est moderamen inculpatæ tutelæ.*

26 *Conditiones petitæ à Diana pro justitia recursus ad Regem, concurrunt omnes in violentiis illatis per Judices Ecclesiasticos in Regnis Hispaniæ longissimè distantibus à Sede Apostol.*

Si ad Sedem Apost. recurri deberet, & ab ea remedium expectandum, nunquam vis illatæ defen-

sio

sio naturalis prodesset, ob tam longam distantiam, & difficilem aditum, num. 27.

Deteriorib usque inconvenientiis, sumptibus & vexationibus ansa & occasio præberetur, n. 28.

Rationes longæ distantiæ, difficilis aditus, periculi minantis, & urgentis necessitatis efficaciter urgent in Hispaniarum Regnis, ob executionem, litterarum Apostol. in damnum publicæ utilitatis obtentarum, n. 29.

Necessitas urgens, & periculum minans, indiscreta & accelerata executio occasionem præbent vi oppressis impulsu naturæ licitum aliunde remedium quærendi, num. 30.

Dispendia longè majora considerantur in remotis locis, quàm in proximis, num. 31.

Hispaniam in extremis terrarum sedere, esseque principium & finem Europæ, & universi Orbis: apud omnes Geographos constans est, n. 32. & seqq.

Prophetiam Isaiæ c. 18. loquentem de extremitate terrarum in Hispania verificari, declarant plures DD. num. 33.

Spania (nomen Hebraïcum significans quid absconditum) fuit appellata Hispania ob ejus remotissimum situm, num. 34.

Insula Cadiz vocabatur Gadeira *Græcè, significans extremitatem terræ, num. 35.*

Sacrum promontorium (Cabo de S. Vicente) Europæ & Orbis terminus est remotissimus, nu. 36.

Epitaphia notabilia sepulchrorum recensentur, quibus Hispania extremitas Orbis appellatur, n. 37. 38. & 39.

Cantabria sita est in extremitate terræ, & Orbis, num. 40.

Item Provincia Hispalensis, num. 41.

Item Regnum Galleciæ (Auctoris nobilissima patria) ubi est Promontorium Finis terræ. *Sic dictum ob terræ universæ finem, num. 42.*

Nomen rei convenire debet, num. 43.

A nomine arguimus, cùm talis quis præsumatur, qualis denominatio demonstrat, num. 44.

Promontorium Finis terræ *Regni Galleciæ semper, & usque adhuc conservavit hoc nomen, ibid.*

Roma cùm sita sit in medio Regnorum Christianorum Europæ, perneceſſe longè distat ab Hispania sita in ejus extremitate, num. 45.

Sedes Apostolica semper recognovit extremitatem Hispaniæ, longum iter, & difficilem aditum, quam ideò excusavit in multis non recipientibus dilationem, num. 46.

Hispania nunquam destitit recognoscere Christi Vicarium uti caput Ecclesiæ universalis, n. 47.

Hispani Catholici antiquissimi gubernabantur cum aliqua indevendentia à Sed. Apostol. ob terrarum distantiam, & inconvenientia in tarda negotiorum expeditione & recursu ad eam, n. 48.

Pontifices antiquitus creabant Legatum à latere quem Prælatum Hispaniæ, ad evitanda inconvenientia, & dispendia causata ob necessitatem recurrendi ad eos, num. 49.

Plurima Concilia celebrata fuere in Hispania, ad quorum Congregationem, & decretorum observationem, nunquam adita fuit Sedes Apostol. ob longam distantiam, & tardam negotiorum expeditionem, num. 50.

Nec in causis criminalibus, & depositione Episcoporum ad S. Apostol. recurrebatur, num. 51.

Nec ad ipsum appellationes interponebantur, sed causæ penitus finiebantur in Hispania, ibidem.

Assertio Gerberti Episcopi Remiensis. dicentis, interiora Hispaniæ Papæ judicia nescire, declaratur, num. 52.

Ex notissima difficultate aditus ad S. A. ob tam longam & remotam distantiam, & iter non tutum, sed plenum maris & terræ periculis, justitia legitimi recursûs ad Regem pro interim retinendis litteris Apost. probabiliter, & securè deducitur, num. 53.

Pro utilitate communi plura recepta sunt contra rationem disputandi, n. 54.

Publicæ utilitatis causa etiam naturali juri derogatur, num. 55.

Publicæ utilitatis ratio quando urget, Ordo est, ordinem non servare, num. 56.

Ob necessitatem publicam urgentem, & periculum imminens jura transgredi, & licita, licet judicentur aliàs prohibita, nu. 57.

Ob necessitatem urgentem actus fieri possunt omissa solemnitate, & consensu alterius aliàs requisiti & necessarii, num. 58.

Licentia Papæ requiritur in oppositione tributorum comprehendente Clericos, etiam ad bonum & utilitatem communem & publicam, num. 59.

Aditus ad Sedem Apostol. quando urget necessitas publica, & imminet periculum, non requiritur, ut Princeps petat à Clericis contributionem, n. 60.

Necessitas habet secum dispensationem annexam cujuscumque prohibitionis, num. 61.

Necessitas quando urget, & periculum est in mora, facultatesque laicorum non suppetunt notoriè, non consulitur Sedes Apostol. pro imponenda contributione, n. 62.

Si ob moræ periculum, & damnum publicum inevitabile consensus Papæ haberi non potest, præsitus hoc casu à Papa intelligitur, num. 63.

Periculum instans, & distantia locorum excusat ab Ordinis postulatione, n. 64.

In retentione Bullarum, de qua in Hispania versatur urgens necessitas, minans aut imminens periculum in mora, difficilis aditus ad Papam ob extremitatem locorum, 65.

Exemptio Clericorum, & eorum bonorum non extenditur ad necessitatem naturalis defensionis, num. 66.

Occurrere urgentibus necessitatibus juris naturalis est, à quo nulla potest persona excipi, ib.

Jus naturale caret lege permissiva, prohibitiva, & consultiva, ibidem.

Necessitas & periculum in mora tribuit jurisdictionem non habenti, n. 67.

Exempti si non habent judicem in Regno, apud Regem conveniuntur, ne in eo deficiat justitiæ administratio contra commune bonum, & in detrimentum populi, n. 68.

MULTA *autem jure civili contra rationem disputandi pro utilitate * communi recepta esse, innumerabilibus rebus probari potest*, docet Consultus *in l. ita vulneratus, ff. ad leg. Aquil.* & Pontifex *in cap. Abbat. §. fin. verſic. Præſertim cùm nonnulla pro utilitate communi contra juris asperitatem ex æquitatis mansuetudine tolerari noscantur de sententia & re judicata, lib. 6.* Omnes ferè Doctores, præsertim Hispani tradantes * de justitia recursûs ad Regem pro tollenda violentia illata à judicibus Ecclesiasticis, inter alias rationes communem utilitatem, & bonum publicum pertingentes, ei amplius nituntur, quàm honestant, & qualificant difficiles aditus ad S. Apostol. ob longissimam abhinc distantiam, & periculum imminens, urgentemque necessitatem, quæ nullatenus patitur dilationem, ut per Nos videre est abundè, *in tract. de Regia protect. 1. part. c. 1. præludio 3. à num. 99. cum seq.* ubi per plurimorum

jurium

jurium ponderationem, rationes, & Doctorum allegationem hunc articulum accuratè resolutum reperies.

Quæ ratio fortior est, & præstantior insurgit in
3 hac, qua versamur retentionis regalia: qua licèt* utantur omnes totius Orbis Principes Christiani, sicuti ex aliis plurimis Doctoribus adnotavimus infra *in c.2. n.4. & 19. nu.25. & 37. & hac 1. part.* ex fundamentalibus rationibus scriptis partim per Doctores, partim per Nosmet noviter & utiliter consideratis *in c.1. & seqq. hac 1. part.*

Adhuc tamen Regi nostro Catholico præter generalia fundamenta omnibus Christiani Orbis* Prin-
4 cipibus cōmunia hoc aliud impenetrabile superadditur, quod Hispaniarum Regna in ultimis Europæ, Orbisque & terræ finibus sita sunt (ut mox apparebit) & longissimè distantia à Romana Curia, cujus aditus ob id difficillimus redditur: & non nisi post longissimum temporis spatium, maximaque, & novissima terræ ac maris pericula, à qua
5 impossibile foret remedium sperare, * nisi jam demum litterarum suarum executione peracta, violentia illata, & scandalo jam ruente, & jacturam Reipublicæ operante: quippe executores earum, velut fulgur ad executionem, & inde ruinam populi festinanter currunt, quibus si celeriter & opportunè non occurreretur, per hoc salubre (etsi instantaneum, & brevi duraturum) præsidium retentionis (quo illorum furor detinetur & modestè per Senatum temperatur) ut in executione toti populo Christiano nociva, & scandalosa supersedeant interim dumtaxat, quod de inconvenientiis, periculo, & damnis (juxta Canonum permissionem, de quibus infra *c.3.* per totum) consulatur Romanus Pontifex & per humilem supplicationem certus de veritate, & legitima causa instruatur, inde speretur & remedium quieti Reipublicæ magis congruens, & conveniens; certè periclitaretur Reipublica hæc, & scandalis ureretur, atque inde pax publica & status Regni tranquillus turbaretur, quoniam non nisi incongruo tempore, & intempestivè potest à Sede Apostolica sperari remedium, quando jam nec prodesse potest nec aliquid proficere.

Hanc considerationem in iis terminis de recursu
6 ad Principes* temporales cæterarū ditionum comparatione ad Regem nostrum Catholicum, & Regna Hispaniarum reperio singulariter fecisse Camillum Borrellum *in tract. de præstantia Regis Catholici, c.71. à nu.58.* qui *in num.59.* sic ait: *Ne turbetur status Regni tranquillus præsertim subditorum Laicorum, maximè quia in hoc Regno Neapolitano, quod vicinissimum est Summo Pontifici, & Urbi Romanæ, qui statim adiri possit, cujus contrarium militat in Hispania, ut propter longinquitatem, & Romanæ Curiæ distantiam Rex, sitque Magistratus modestè clericales contumelias, inter ipsos vertentes compescant*; etiam advertit Villalobos, &c.

Cujus assertio & ex eo justa redditur, quod
7 Nos in iisdem* terminis post alios Doctores adnotavimus *tract. de Regia protect. 1. part. c.1. nu.* 200. & 201. ut ea provincia longè distare dicatur à Romana Curia, quæ sita sit ultra termi-, & confines Italiæ: pro quo adest textus expressus
8 signanter loquens * de iis Hispaniarum Regnis, atque etiam nominatim de Regno Galleciæ (dulcissima patria Nostra) *in c. cum longè 93. distinct.* quem ex pluribus doctrinis juribusque exornavimus in loco, ubi proximè allegato, & num. sequent. & ex aliis valdè singularibus ornabitur ulterius hoc *in §. à n.46. & seq.* Nec non ex assertione Geographorū omnium protinus describenda; hoc ipsum clarius apparebit ad securitatem, & majorem cautionem justitiæ Retentionis litterarum Apostolic. ab ipsamet necessitate inventæ in Hispania, & salubriter introductæ jure gentium & instinctu naturæ.

Idem etiam affirmat Flores de Mena *practicar. qu. * lib. 1. qu. 12. à num.8.* ibi: *Ob vitandas* 9
infinitas lites & importunas mollities, & vexationes, quæ à Curialibus, aut ab aliis quotidie fiebant degentibus in remotis partibus, &c. Hoc ipsum in his terminis considerat Pater Henriquez *de Pontificis clave, in 3. tomo summæ, tractat. de Pontific. clave l.2.c.16.§.1. in glossa, litt.D*, cujus observationem ad litteram retulimus hac *1. part.c.2. à n.* 70. & signanter *nu.74. & 75.* qui omnes Doctores ultra Cenedum, & alios per Nos laudatos, *in tractat. de Regia protect. dict.c.1. à n.99.* in unum & idem firmiter conveniunt: recursum ad Regem licitum reddi ex tam longa distantia horum Hispaniarum Regnorum à Romana Curia, ad quam difficillimum est, imò impossibile recurrere pro vitando periculo minante, atque etiam tollenda * 10
violentia inferenda per executores suarum litterarum, nec eos cogere ad supersedendum in executione, quoties ad id subsit justa causa, & legitima à jure Pontificio approbata, ut publicum Regni detrimentum evitetur, cùm nullus aditus in iis Regnis superior delegatis specialiter datis à Papa, qui ea posset ate uti valeat; ad quæ rectè concurrunt plurimæ Sacræ Scripturæ authoritates cumulatæ suprà *c. 1. à num.3. cum seq.* & præsertim illud Psalm.81. *Deus meus es tu, ne discesseris à me: quoniam tribulatio proxima est, quia non est qui adjuvet.* Ex quibus verbis clarè constat in tribulationibus proximis, quàm damnosa sit longa distantia, & discessus protectoris remotus.

Clarè etiam, & singulariter hoc probat Jacobus de Graffis* *in decis. aureis, lib.4. c.18. n.119.* 11
dum ibidem circa explicationem Bullæ Cœnæ Domini, ita ait: *Et cum timeatur magnum gravamen irrefragabile, & non ita facile haberi possit recursus ad Sedem Apostol. tunc enim licitum est appellare, litterasque Apostol. retinere, donec ad Sedem Apostolicam recurratur; hoc intelligitur in partibus longinquis, secùs autem in proximis.*

Et hæc ratio difficilis aditus ad Sedem Apostolicam, ob longam ejus* distantiam, adeò ur- 12
gens est ad justitiam recursus ad Principem sæcularem, pro tollenda instantanea violentia per executores litterarum inferenda; ut etiam hi Doctores, qui tepidè acquieverunt Regio hujusmodi recursui, imò & hi, qui incautè, & intrepidè illum impugnarunt, adhuc ausi non fuerunt eandem denegare, & vim, & efficaciam illius agnoscentes, apertissimè fatentur; quod ubicumque ratio hæc versetur, semper licitus erit justus & jure probabilis talis recursus, teste Marta *de jurisdiction. 1.part.c.48.* qui *à n.25.* ait: quod tunc dicetur Ecclesiasticam potestatem deficere, si nimium absens fuerit summus ille Prælatus, à quo justitia obtineri debet, motus ex doctrina prudentissimi Nicolai Babb. *in quodam suo consil.n.33.* post *dec.181.* Cacherani impresso, pro quo & ipse Marta rectè ponderat, & allegat text. *in c. filiis vel nepotibus 16.quæst.7.* quo canone cavetur, ut hæres ejus qui fundavit, vel dotavit Ecclesiam, * si viderit ministrum ex collatis rebus 13
aliquid defraudare, Episcopo corrigenda denuntiet; & si Episcopus talia attentaverit, Metropolitano, & Metropolitanus, Regis hæc auribus intimare non differat; sed cur (quærit ipse Autor) potius Regi, quàm Papæ, omnium, præsertim spiritua-

tualium Domino: ſolvit ex gloſſa ibi in verbo *Regis*, dicente, ut eum corrigat, cum per Eccleſiaſticum cogi non poteſt, pro quo allegat, *c. ad-*
14 *miniſtratores, & c. Principes 23. quæſt. 5.* ubi * adminiſtratores ſecularium dignitatum, qui ad Eccleſiarum defenſionem, rapacium refrænationem conſtituti eſſe debent, quoties ab Eccleſiaſticis viris conventi fuerint, eorum querimonias attentiùs audiant, & ſecundùm quod neceſſitas expoſcerit, abſque negligentia examinent, ac diligenti ſtudio corrigant. Ratio eſt, quia Principis officium eſt li-
15 berare * de manu calumniantium vi oppreſſos, *c. 1. de pace tenend. in princip.* Bart. *in proœm. ff. in vers. omnem col. 2. & 4.* præſertim Eccleſiaſticas perſo-
16 nas; quoniam res, & perſonæ Eccleſiaſticæ * nequaquam in turo eſſe poſſunt, niſi eas & Regia, & Sacerdotalis regat poteſtas *c. res 33. q. 5. c. fin. diſt. 96.* prout obſervat dicta gloſſa per Martam ponderata, & explicata.

Qui quidem Doctor Marta ad juſtificationem
17 prædictorum * ulterius *in num. 27. & 28.* proſequitur in hunc modum: certè melius dixiſſet gloſſa, ideò à Metropolitano recurſum haberi ad Regem, quia non ita facillimè Pontificis aditum haberi poterat, tum ex proprietate dignitatis, tum propter multitudinem negotiorum Sedis Apoſtolicæ: imo propter loci diſtantiam; ut dicit Sanenſ. *in proœmio regular. Cancellar.* quibus caſibus
18 abſentia inducitur, & ubi periculum * eſt in mora, multa permittuntur, quæ alias non permitterentur, argument. *c. cum Eccleſiarum, juncta gloſſ. de officio. ordinan. c. baptizarem, diſtin. 3.* & dicit gloſſa *in cap. ſacro, §. caveam, in verſicul. Periculo moræ de ſenteni. excommun.* propter periculum more aliquando quem ſubjici judici non ſuo, &
19 quod ob moræ * periculum non ſit conſulendus Summus Pontifex, Abbas *in cap. non metus, colum. penult. ver. Putarem, & col. ultim. ver. Puto, de immunitate Eccleſiaſtica.* Hinc videmus D. Paulus timentem à Judæis occidi, qui in eum conſpiraverant, miſiſſe adoleſcentem, qui indicaret Tribuno Judæorum conſilium procedendi, & occidendi illum, ut legitur *Actuum capit. 23.* ergo propter moræ periculum, ne bona Eccleſiæ dilapidarentur, melius eſt haberi recurſum ad Regem, &c.

In id ipſum concidit noviſſimè Antonius Diana (qui aliàs acriter fert Regaliam recurſus ad Reges,
20 * ſicuti, & cæteras alias quas ab Eccleſia obtinent) *in reſolut. moral. 1. part. tractatu de immunitate Eccleſiaſt. reſolutione 13.* & ante finem cognoſcit, quod quando Prælatus Eccleſiaſticus, ad quem poteſt recurri pro tollenda violentia, longè diſtat, ita ut oppreſſus non poſſit illum adire pro inſtante gravamine, vel etiam cæpto, poſſe tunc Religioſum, vel Clericum recurrere ad Principem ſæcularem, qualis eſt Rex, quia quando periculum eſt
21 in mora licitum eſſe, ait, * Principi ſæculari ad ſe advocare cauſam Eccleſiaſticam, & violentiam auferre abſque metu, & incurſu cenſurarum Bullæ Cœnæ Domini, ex Souſa *in d. Bull. c. 15. diſp. 78. n. 2. & ſeqq.* & Portel. *in addition. ad dub. Regul. in fine operis, verbo appellare, n. 3.* & ex Azor, & Bonacina.

Hoc ipſum agnovit ipſemet Diana, ibidem, *in*
22 *reſolutione 17.* * qui poſtquàm amplexus fuit contrariam opinionem, non poſſe nempe Epiſcopos, & perſonas Eccleſiaſticas inobedientes mandatis Principis, à Regno expelli (ad cujus tamen veram reſolutionem conſulendus eſt Caſtillo *in tractatu de tertiis, cap. 31. à numero 186. cum multis ſeq.* qui omnes Doctores articulum tangentes, in unum congerit) adhuc tamen ipſum Dianam evicit vis, & efficacia rationis difficilis recurſus, & longæ diſtantiæ à Sede Apoſtolica, atque periculi imminentis, quam agnoſcens dicit; quod ſi tanta adeſſet neceſſitas, quod clarè periculum * eſſet in 23
mora; tunc adversùs Clericos & Epiſcopos turbantes pacem Reipublicæ, liceret Principi ſæculari per modum juſtæ defenſionis facere id, quod recta ratio ad impediendum damnum Reipublicæ imminens, neceſſarium eſſe dictaverit, ad quod allegat Molinam *de juſtitia & jure, tom. 1. tractat. 2. diſputat. 31. concluſ. 4.* Salas *de legibus, tractat. 14. diſputat. 14. ſect. 9. num. 111.* Janerium *in 2. diſput. 4. quæſt. 4. dubio 1. n. 30.* qui inſuper ex Zevallos *in tract. de cognition. per viam violent. part. 2. quæſt. 77. num. 9.* & Ugolino *in Bulla Cœnæ c. 11. p. 2. verſic. Aut eos, §. 1. n. 3. in fin.* & Salzedo *in practic. crimin. Canon. c 45. litt. B*, repetit, id poſſe Principes * facere de licentia Romani Pontificis, 24
vel quando grave ſcandalum, vel periculum Reipublicæ timetur, & Romanus Pontifex conſuli non poteſt, cujus rationem eam eſſe, inquit Diana ipſe; quia quando non adeſt *periculum in mora*, non habet locum modus juſtæ defenſionis, nam conditio neceſſaria ad juſtam defenſionem eſt, ut efficiatur cum moderamine inculpatæ tutelæ; ſed quando * Princeps poteſt à Summo Pontifice de- 25
fenſionem poſtulare; non inculpatè ſe defendit: ergo, &c. remittens ſe ad Suarez contra Regem Angliæ, *lib. 4. cap. 34.*

Hanc Dianæ reſolutionem latè examinat Caſtillo *in tractatu de tertiis, cap. 41. à num. 186. cum ſeqq.* qui *n. 190.* ipſius Dianæ * recenſet aſſertio- 26
nes, & dicit omninò facere pro recurſibus, quibus Senatus Hiſpaniarum utuntur in tollenda violentia per Eccleſiaſticos Judices illatas. Supponit enim inde ipſe Caſtellus, omnes conditiones petitas à Diana ad juſtificationem recurſus Regis de plano concurrere in violentiis illatis per eos, in his Hiſpaniarum Regnis longè admodum à Romana Curia diſtantibus, dum dicit; quod ſi ad Romanum Pontificem, vel Judices alios Eccleſiaſticos * recurri deberet, aut Sedis Apoſtolicæ reme- 27
dium expectandum eſſet, nunquam in articulis violentiæ, & vis illatæ defenſio naturalis prodeſſet, & ſpe tantæ dilationis futuræ, defectuſque naturalis protectionis ſuorum vaſſallorum (pertinentis privativè ad Regem, non ad ſuperiores Eccleſiaſticos, frequentiſſimè judices & executores violenter ſe geſſiſſent in magnum ſubditorum omnium, & Reipublicæ detrimentum, necnon in dedecus, & contemptum Regiæ Majeſtatis, & authoritatis. Dicit inſuper, quod ſemper adeſt magnum periculum in mora in caſu inobedientiæ Eccleſiaſticarum, atque ideò modus juſtæ defenſionis urget omninò: nec deficit conditio neceſſaria ad juſtam defenſionem, imo adeſt omninò, & fit cum omni moderamine inculpatæ tutelæ, & quod ſi à Romano Pontifice [proſequitur ipſe Caſtillo] remedium * expectaretur, magnis inconvenientiis, & 28
ſumptibus, moleſtiſque & vexationibus anſa, & occaſio daretur, & lites ipſæ deſererentur, executiveque in caſibus jure non permiſſis vaſſalli juribus, & rebus ſuis privarentur, nunquam etiam recurſus ad Regia Tribunalia pro vi illata auferenda effectum ſortiretur, & perinde eſſet, ac ſi recurſus ipſe tolleretur, aut prohiberetur, ſi ad Romanum Pontificem partes gravatæ tot ſumptibus dilationibus, & cenſuris ſuccenſi præcisè petere, & recurrere deberent.

Urinam hæ rationes minantis periculi, urgentis neceſſitatis, publici ſtatus * tranquilli turbatio- 29
nis, & difficilis aditus ad Sedem Apoſtolicam

pro

pro remedio vi oppressorum consequendo, hactenus consideratæ, & per discursum amplius justificandæ, ita efficaciter non urgerent in his Hispaniarum Regnis, longè admodum distantibus à Romana Curia, & quod causæ, quæ passim se offerunt periculi, & scandali, præsertim ex aliquot litteris perperam & importunis precibus obtentis à Sede ipsa in detrimentum publicæ utilitatis congruam parerentur dilationem, atque facilem aditum ad Sanctissimum, ut cuncta hæc intolerabilia mala cessarent, & executores litterarum illa præ oculis haberent, ut sua sponte juxta Canonum decreta, de quibus infra *cap.*3. per totum, in celeri & indiscreta imprudentesque executione supersederent, & Papam consulerent.

At eorum imprudentia, indiscreta celeritas in exequendis litteris festinanter, * & longa distantia (proh dolor!) occasionem præbent tanti damni, vi oppressis, & in angustia positis, & ut plurimum Ecclesiastica censura succensis & innodatis, petulanter, & festinè perquirendi aliud, & licitum remedium, ipsius juris naturalis impulsu, quo omnia animantia imbuuntur, ut alibi latius scripsimus: recurrunt igitur ad eum, Regem nempe, qui solùm creatus fuit & destinatus ad vi oppressorum præsidium, quique violentias, injurias, & externa mala vassallorum in suis Regnis avertere omni studio tenetur, & insomnis super eorum quieto & pace vigilare.

Et si (ut à principio hujus §. diximus) omnibus licet Principibus Christiani Orbis retentionis litterarum Regalia uti, propè * Romanam Curiam degentibus, quibus facilè petat aditus ad eam recurrendi, ut in totius Italiæ Ditionibus, quantò magis potentissimo Regi nostro Catholico in suis Hispaniarum Regnis tam remotis, & longè ab ea distantibus hoc licebit? quorum ob id dispendia longè majora sunt, & considerantur, ut in similibus terminis prudenter argumentatur Pontifex *in c. unico de Clericis ægrotantib.* ibi: *Verùm ne hos prætextu Ecclesiæ* [*existentes præcipuè in remotis*] *dispendia patiantur, Nos eorum in hac parte indemnitatibus prævacere volentes*, &c.

Constans est etenim apud Geographos, Hispaniam in extremis terrarum ad Solis Occasum sedere, esseque extremum principium * & caput totius Europæ, necnon universalis terræ & Orbis finem, & extremitatem, juxta Plinium *de naturali historia*, *in proœmio* post medium, & *in c.*1. *in principio*, Mariana *de rebus Hispaniæ*, *c.*2. à principio, Ambrosius de Morales, *lib.*8. *c.* 10. & *c.* 48. Didacus del Castillo, *c.* 10. Strabon. *de situ Orbis*, *lib.*3. *à principio*, Malvenda *lib.*3. *de Antichristo*, *c.* 17. & *c.*12. & l.5.c.12. & post plurimos alios eruditè tractat diligentissimus Frater Joannes de la Puente *in convenientia utriusque Monarchiæ*, *lib.*3. *c.*19.§.1. per totum, & §. 2. *pag.* 121. ubi accuratè, & valdè singulariter interpretatur, & declarat * illam propheriam Esaiæ *c.*18. *Ite Angeli veloces ad gentem convulsam, & dilaceratam, ad populum terribilem, post quem non est alius*; intelligatur de Apostolis missis ad prædicandum in Hispaniam, in qua verba ejus verificantur, eò quod sit sita extremis Orbis, & totius terræ, post quam alius non est populus, & iterum *in lib.*1.§.2. *ad principium*, ita ait: *Es España la ultima tierra del mundo; no es passo para otras Provincias, como lo son Italia, Grecia, y Tracia, y esta distancia è independencia es causa de que se ignoren nuestras cosas.*

Et in hoc sensu voluere aliqui, quod nomen *Spania*, quo antiquissimi has denominavere * provincias, est Hebraicum, significans absconditum, & occultum; ex eo quod id quod longè abest (prout est Hispania ultima terrarum Occidentalium) quasi quid absconditum, occultum & coopertum videatur, ut videre est per Pinedam. *de verbis Salomonis*, *lib.*4.*c.*14.*pag.*187. ubi allegat * Stepanum antiquissimum Geographum loquentem de Insula Cadiz, & dicentem vocari *Gadeira*, quod Græcè significat extremitatem terræ, in illis verbis: *Gadaira Urbs & insula in mare Oceano, angusta, & oblonga, quasi fascia, sic dicta veluti Gisdeira, id est extremitas terræ.*

Et Strabon *lib.* 3. *de situ Orbis*, loquens de sacro Promontorio, hoc est Cabo de Sanvicente, * ita ait: *Hoc enim non Europæ modò, sed Orbis universi in Occidentem remotissimum signum terminatur.*

Hoc etiam nomine antiquissimi declararunt Hispaniam in suorum * sepulchrorum epitaphiis, prout unum cujusdam militis Italia oriundi refert Ambrosius de Morales, *lib.*8. *c.*8. affirmans fuisse inventum in Capparra, antiqua civitate penes Placentiam, & Castillo *c.*10. dicit fuisse inventum Eziie, quod sic se habet.

Quam. varia. hominum fata. Ortus. in Marsis. Domitius. Toranus. ultimas. adii. terras. arma. sequutus. infelicia. CN. Pomp. hîc. occubui. &c.

Quod Hispanicè transcriptum sic inquit; *Quan diversos son los hados de los hombres; Yo Domicio Torano naci en los pueblos Marsos de Italia, vine à estas postreras partes del mundo, siguiendo las desdichadas armas de Cneyo Pompeyo, cai aqui muerto * en la batalla.* Lapis alter fuit repertus in civitate Eboræ Regni Lusitani super sepulchro Sertorii, ita subscriptus.

Sertor. Lusit. Dux. in extrem. Orb. plaga D. immort. vovet. anim. busto. corpus. &c.

Cujus Hispanica traductio hoc indicat: *Sertorio Capitan de los Lusitanos, aqui en esta postrera Region del mundo, ofrece su alma à los Dioses immortales, y el cuerpo à la sepultura*; quod epitaphium refert Ambrosius de Morales *lib.* 8. *c.* 20. alter etiam * repertus fuit in civitate Gienensi hoc est de Cadiz in hunc modum.

Heliodorus. insanus. Cartaginensis. ad extremum Orbis. Sarcophago. testamento. me hoc. jussi condier. ut viderem si. me. quisquam. insanior. ad me. visendum. usque. ad. hæc. loca penetraret.

Qui vulgari lingua hoc importat: *Yo Eliodoro loco, natural de Cartago, en mi testamento me mandè enterrar en este sepulchro, aqui en lo postrero del mundo, para ver si avria otro mas loco que yo, que porverme llegasse hasta este lugar*; cujus meminere Cyriacus Anconitanus *in libro scriptionum antiquarum*, Petrus Appianus *de antiqui-*

riquitatibus, & Ambroſ. de Morales *in eadem tractatu*, laudati per de la Puente *in convenientia utriuſque Monarchiæ*, *lib. 5. c. 19. §. 1.* prope
40 finem, qui §. 2. abunde probat Cantabriam † eſſe ſitam in extremitate terræ, & Orbis, & de pro-
41 vincia Hiſpalenſi, quó ſignificatu Hercules † affixit columnas circumſcriptas, *non plus ultra*, Frat. Joan. de la Puente ubi proximè, §. 2. à principio videndus.

Atque tandem de Regno Galleciæ nobiliſſimo
42 admodum, atque ſemper fideliſſimo; & noſtra † cariſſima ac dulciſſima patria teſtimonium præbet apertum *promontorium finis terræ*, Cabo de Finis terræ, vulgo ſemper appellatum non procul à civitate Corunnæ (à qua & ego oriundus) ita dictum & nominatum, eò quòd Finis terrarum,
43 & Orbis ſit, ut rei nomen rectè conveniunt, † ex §. *eſt & aliud inſtitut. de donationibus*, *l. cum multa* 20. *C. de donat. ante nuptias*, §. *in reliquam*, *verſic. cujus auditores*, *& ibi gloſſa*, *verbo Juſti-*
44 *nianum*, *in proœmio Digeſtorum*, *c. Michaël.* † *de filiis presbyteror. cap. per tuas*, *de probationibus*, & ab ipſo nomine arguatur, cùm talis quis præſumatur, qualis denominatio demonſtrat, Menoch. *de præſumptionibus*, *lib. 6. quæſt.* 30. plurima de hoc congerit Gratianus *diſceptation. forenſibus*, *tom. 4. c. 798. n. 14. & ſeq.* Borellus *de præſtantia Regis Catholici*, *c. 1.* per totum, præſertim *à n. 8.*

Quod & in iſtis terminis aſſerit Florian. de Ocampo, *lib. 2. c. 2.* Pater Joannes de la Puente *in convenientia utriuſque Monarchiæ*, *lib. 3. c. 19. §. 2. col. 4.* in principio, ibi: *A cierta punta que haze el Reino de Galicia dentro del mar Oceano llamaron*, *Finis terræ*; *y haſta oy retiene el miſmo apelli-*
45 *do* Et hæc extremitas, longáq; diſtantia horum †
Hiſpaniarum Regnorum inſuper, & ex eo patet, quod ſcriptum reliquit ipſemet Joan. de la Puente, ubi proximè, *l. 1. c. 4. §. 2.* prope principium, ſic dicens: *La primera reſide en el Obiſpo de Roma*, *Padre univerſal de los Fideles*, *de quienſe deriva toda noticia Catolica*, *tiene ſu ſilla en medio de los cuerpos celeſtiales*, *quiero dexir*, *de los Reinos de la Igleſia*; *porque la ciudad de Roma*, *patria communde las gentes*, *eſt à en medio de las Naciones Chriſtianas*, *que deſde el principio de la Igleſia haſta oy han conſervado la Religion*, *que una vez recibieron*; qui Author ne ab aliquo reprehendatur, ſe ipſum gloſſavit, & generalem illam aſſertionem reſtrinxit, & coarctavit ad Regna Europæ, *in Gloſſa marginali*, *lit. D. Quales ſon las naciones Catolicas de Europa*, *cuyo coraçon y medio es Roma*, nam ſi Hiſpania extremitas ſit Europæ, & Finis terræ, ſequitur tum multum diſtare à Roma, tum etiam comparatione ad cætera Regna intermedia, multò majorem rationem militare in iſtis Hiſpaniarum ad juſtitiam retenticnis litterarum ex hactenus abundè comprobatis.

Semper enim Sancta Romana Sedes, Regéſque
46 Hiſpaniæ, & ejus habitatores recognoverunt † longiſſimam diſtantiam à Romana Curia, difficiliſſimum & periculoſum aditum, ita ut in multis Hiſpaniam excuſavit neceſſitas urgens ab illius aditu, prout ſignanter & in terminis probat text. ſingularis *in cap. cùm longè* 63. *diſtinctione*; *cum longè* (inquit Pontifex) *latéque diffuſo tractu terrarum commeantium*, *impeditur celeritas Nuntiorum*, *quo aut non queat Regis auribus decedentis Præſulis tranſitus innoteſcere*, *aut de ſucceſſore moriturisEpiſcopi libera Principis electio præſtolari*, *naſcitur ſæpe*, *& noſtro ordini de relatione taliũ difficultas*, *& Regiæ poteſtati*, *dum conſultum noſtrum proſubrogandis Pontificibus ſuſtinet innumeroſa neceſſitas. Unde placuit omnibus Pontificibus Hiſpaniæ*, *atque Galliciæ*, *ut ſalvo privilegio utriuſcujuſque provinciæ*, *licitum moveat deinceps Toletano Pontifici*, *quoſcumque Regalis poteſtas elegerit*, *& jam dicti Toletani Epiſcopi judicium dignos eſſe probaverit in quibuſlibet Provinciis*, *& in præcedentium ſedibus proficere Præſules*, *& decedentibus Epiſcopis eligere ſucceſſores*: conſonat text. *in c. juxta patrum*, *& canonum inſtituta*, *omnes Epiſcopi*, *qui hujus Apoſtolicæ ordinationi ſubjacent*, *qui propinqui ſunt*, *annue circa Idus Maii Sanctiorum Principum Apoſtolorum Petri*, *& Pauli liminibus præſententur*, *omni occaſione ſepoſita. Qui verò de longinquo*, *juxta Chirographum ſuum impleant.* 63. *diſtinction.*

Circa quod ſingularis adeſt obſervatio diligen-
tiſſim: † Fr. Joannis la Puente *in dict. tractat. de con-* 47
venientia utriuſque Monarchiæ, *lib. 1. c. 11. §. 2.* in hæc: *Nunca Eſpanna dexò de reconocer al Vicario de Chriſto*, *como à Obiſpo miverſal de los Fieles*, *y cabeça de la Igleſia* (quod in margine comprobat ex quadam *Epiſt. Epiſcoporum Hiſpaniæ ad Papam*, apud Cæſarem Baronium, *tom. 6. anno* 463. *n. 22.* Malvendam *lib. 2. de Antichriſto*, *cap. 1.*) *pero* † *governavanſe los antiquiſſimos Catolicos de* 48
Eſpanna con alguna independencia de la Igleſia Romana, *por la diſtancia de las tierras*, *y por los inconvenientes que hallaron aquellos ſantos Prelados Padres de nueſtra Fé*, *en vagar los Eccleſiaſticos*, *y en la dilacion del deſpacho*, *y en los recurſos*, *y apelaciones al ſupremo Tribunal*: *y para evitarlos bazian los Papas Legado à Latere à uno de los Obiſpos de Eſpanna*: prout fuiſſe † Joannem Epiſcopum 49
Tarraconenſem, Saluſtium Epiſcopum Hiſpalenſem, probat ipſe in Gloſſa marginali, *littera C.* ex Epiſtolis Papæ ad eoſdem Epiſcopos & Legatos, *tom. 6. Annalium*, *anno* 517. *n.* 63. item Leandrum, & S. Iſidorum Hiſpaniarum Prælatos fuiſſe ſimiliter Legatos à Latere S. Sedis Apoſtolic. ex Loaiſa *de primatu Eccleſiæ Toletanæ*, §. 5.

Qui Joann. de la Puente ad alia ſpecialia deſcen-
dens proſequitur prout in verſ. *Ninguna* † *nacion* 50
Catolica ha celebrado mas Concilios, ad quorum convocationem & Congregationem, decretorúmque obſervantiam nunquam recurrit ad Romanam Curiam ob longam diſtantiam, & difficilem aditum, atque expeditionem admodum moroſam & tardam: item † nec in cauſis criminalibus, 51
nec in condemnatione, & depoſitione Epiſcoporum recurri ad Sedem Apoſtolicam, nec ad ipſam appellationes interponi; ſed in Hiſpania cauſas omnes definiri, & ultimo terminari, affirmat ibidem ex variis exemplaribus à ſe adductis in verſiculo, *en las cauſas criminales*, ita concludens: *Y pues no apelò para la Igleſia Romana acà feneciam las cauſas*, *y no eſtabamas pueſto en platica recurrir à la Igleſia Romana*; quod per multi temporis ſpatium hanc eandem independentiam à Romana Curia perduraſſe in Hiſpania, quouſque penitus ab internis inimicis quievit, & bellorum incendium ceſſavit; quo ſenſu intelligenda eſt aſſertio Gerberti intruſi † Epiſcopi Remenſis, 52
quando tractans de actis Synodi Remenſis loquendo de Papa, ita ait: *Interiora Hiſpaniæ ejus judicia neſciunt*; quem in abſoluta, & in diſcreta propoſitione mentiri dicunt Malvenda, *lib. 2. de Antichriſto*, *c. 1.* & Io. de la Puente ubi proximè *dict. §. 2. in gloſſa marginali*, *litter. A.* ad finem.

Suppoſita igitur hac notiſſima difficultate aditus ad Sedem Apoſtolicam, ob tantam extremita-

53 tem, † longissimámque distantiam ab istis Hispaniarum Regnis, admodum ab illa remotis, iterque difficillimum & plenum periculis maris & terræ, & ut plurimum bellis, & inimicis gloriosissimæ Majestatis, & tantæ potentiæ & felicitati Nostri Regis Catholici invidis (qualem nullus unquam universi Orbis Monarcha, alius consequutus fuit, nec habet) impeditum; atque simul stante, instanteque & urgente necessitate, & periculo violenter & festinanter exequendi litteras Apostolicas in detrimentum publicæ utilitatis, & in scandalum populi, licitus & omni jure permissus judicandus erit iste ad Regem recursus Retentionis, ne executor, interim quod consulitur, & instruitur Sanctissimus de legitima suspensionis causa, litteras exequatur, sed potius supersedeat, prout ex Pontificalium Canonum decretis tenetur ad latè tradita per Nos, infra *cap. 3. per totum.*

Multa autem (ut ad initium hujus §. redeamus) *jure civili contra rationem disputandi pro utilitate*
54 *communi* † *recepta esse, innumerabilibus rebus probari potest*, dicit Consultus *in L. ita vulneratus ad legem Aquili.* quam exornant latissimè Zevallos *communium contra commun. 4. part. quæstion. 906. numer. 341. & seq.* Valenzuel. Velazquez *in consil. 99. per totum*; dicens cum aliis plurimis
55 Doctoribus quòd publicæ † utilitatis causa etiam naturali juri derogatur, & copiosè per Nicol. Balvi, *in suo consilio posito post decision. 68.* Octaviani Cacherani *num. 31.* ex multorum observatione, quòd ex magna & publica causa licitum est, legem transgredi; & addit, quòd quando publicæ utilitatis ratio urget, ordinem non servare, ordo est.

Quod multo magis procedit, in casu urgentis necessitatis, & instantis periculi dilationem non
56 patientis. Ob necessitatem namque † publicam, quæ urget, ut illi consulatur, & occurratur, leges etiam, & jura transgredi licet. Necnon quàm plurima permittuntur, quæ aliàs eodem jure sunt prohibita. Adeò ut in omni dispositione, quan-
57 tumcumque † generali, semper urgentis necessitatis causa excepta intelligitur, sicuti abundè videre est ex cumulatis per Castillo *controversiarum, tomo 3. c. 11. num. 15. 18. & 19. & superiùs à nu. 4. cum seqq.*

Quia necessitas nulli legi subjicitur, sed supra
58 legem est, † & ipsa facit legem, nec est culpabile quod fit necessitate cogente, adeò ut propter necessitatem urgentem possint fieri actus sine voluntate expressa, & consensu ejus, aliàs deberet concurrere, & requirebatur, atque necessarius erat: Decius *in cons. 51. num. 1. & 2. lib. 3.* Vivius *decis. 223. per totam, lib. 2.* Marienzo *in l. 1. tit. 10. glos. 22. ex n. 7.* Thuscus *lit. N. conclus. 17. & 19. & seqq. usque ad conclus. 24.* Cacheranus *decis. Pedemont. 68. n. 26. & tribus seqq.* Bobadilla *lib. 2. c. 18. ex num. 316. & seqq.* plurimi recensentur per Castillo *controversiarum. 6. c. 113. nu. 19. & seqq. & antea ex num. 15.*

Hinc est, quòd licet requiratur & necessaria sit
59 præcedens licentia Romani Pontificis, ut ob † necessitates publicas & communes & mixtas laicorum, & Clericorum, tributum & contributiones Ecclesiasticis personis imponantur, ut post longam disputationem rectè observat Castillo *de tertiis, capitul. 9. à n. 32. cum multis seqq.*

Tamen quando necessitas publica ita urgeat, ut
60 periculum sit in mora, † ita ut non possit prius consuli nec adiri Sedes Apostolica, absque magno detrimento, & periculo Reipublicæ; tunc licitum esse Principi temporali, hujusmodi exactiones necessarias Clericis etiam imponere, & exigere, ut tanto damno publico celeriter occurratur, cum necessitas faciat licitum, quod aliàs est illicitum, & habeat secum dispensationem annexam cujuscumque prohibitionis, aut requisiti in contrarium. Imò, & permissionem expressam habere videatur ex naturalis, & divini juris ratione, eò quòd necessitas nulli legi subjiciatur, ut permulti communiter probant. Pater Ludovic. Molina *de justitia & jure, tom. 5. disp. 672. col. 3. in fin.* Marta *de jurisdict. 4. p. casu 1. n. 48. & 49.* post Alexandrum, Signorolum Seniorem, Gail. Ifernia, Afflict. Covar. Calderinum, Federicum de Senis, Summam Angelicam, Speculatorem, Turrecrematam, Zabarellam, Lucam de Penna, Archidiac. Collectarium, Innocentium, Bertachinum, Bartol.
61 Albericum, † Jacob. Butricarium, Cepola, Plateam Barulum, Nicol. de Neapoli, Parisi. Corneum, Ripam, Bertrandum, Decianum, Menoch. Duennas, Octavian. Avendan. Mexiam, Menchaca, Salzed. Franchis, Guido Papa, & alios, quos pro hac parte ita laudat, & intelligit ipse Marta. Post quos, eleganter articulum hunc resolvit & fundat Lucas de Penna, *in l. cum ad felicissimum, C. de quibus muner. vel præstat, nemini liceat se excusare, versic. Sed jam hodie à* princip. *& à n. 6.* & per eundem Aviles *in cap. Prætorum 23. gloss. Ordin. numer. 5. & seqq.* ubi exclamat hanc Lucæ de Penna observationem, Rebuffus *etiam in constitut. Regaliæ, tit. de feument. provisionalib. art. 3. glos. 6. pag. 286.* Ludovicus Mexia *in pragmat. taxæ panis, conclus. 1. n. 60. & 61. fol. 21. & conclus. 3. num. 63. & seqq.* Nicol. Balvi. *in consilio*, quod habetur post *decis. 68.* Octaviani Cacheran. *n. 29. & seqq.* sequitur etiam, & validissimè comprobat Octavianus ipse *dicta decis. 68. ex numero 4. usque ad num. 13. & numero 20. & 21.* ubi concludit cum aliis authoribus, quos citat, quòd quando imminet † necessitas, & peri-
62 culum est in mora, facultatésque laicorum notoriè non suppetunt, non est consulendus Romanus Pontifex, & sic locum non habere decisionem *c. non minus, & cap. adversus de immunitat. Ecclesiast.* & repetit *nu. 23. 24. & 30. & 31.* Zevall. *communi. contra commun. tom. 2. q. 578.* in fin. in illis verbis, *Sed si fuerit imminens periculum in mora, si recurratur ad Romanum Pontificem, tunc recedendum est à regulis juris*, Gutier. *practicar. q. lib. 1. q. 3. num. 4. & 5.* Olanus *in antinomia juris inter. C. num. 38.* Azeved. *in leg. tit. 3. lib. 1. Recopil. num. 6. & 7.* constanter Men. *in cons. 800.* per totum, *lib. 8.* & meliùs *in cons. 1000. num. 36. & 37. & 38. lib. 10.* ubi hanc conclusionem securè affirmat, & per plurimorum allegationem † 63
idem tenet Augustinus Barbosa *in collect. ad c. pervenit, de immunitate Ecclesiarum*, ubi concludit, quòd quando propter moræ periculum, & damnum inevitabile, consensus Papæ haberi minimè potest, tunc tacitè in hoc casu ab eodem Romano Pontifice præstitus censetur, notanter quoque Pater Suarez *in defension. Fidei l. 4. immunit. Ecclesiarum, c. 26. n. 18. fol. 290.* in fin. in his verbis: *Solum ergo limitari potest illa conclusio in casu urgentis necessitatis, quando est periculum in mora, quia necessitas caret lege*, &c. Bobadilla *in politica, lib. 2. capitul. 18. num. 315. usque ad n. 326. & 332.* ibi: *Ni la* † *instancia del peligro, y distancia del*
64 *lugar le diessen à sperar otro orden y decreto*, latissimè disputat, & per plurimorum Doctorum observationes, hanc eandem opinionem veram resolvit novissimè Castill. *in tractatu de tertiis, c. 9. à nu. 32.* cum multis seqq.

Sic

Sic igitur cum in noſtro caſu, quo verſamur,
65 concurrat utilitas publica, † & ejus damnum, urgens neceſſitas, inflans periculum dilationem non patiens, ac locorum longinquitas, maximáque extremitas, & in Regno non adſit alius qui poſſit reprimere violentiam executoris Sedis Apoſtolicæ: ut ſaluti publici ſtatus conſulatur, licitus redditur, & jure permiſſus recurſus ad Regem, antequam adeatur Sedes Apoſtolica, ut interim ſuperſedeat executor in litterarum exe-
66 cutione; † prout eleganter obſervat Bobad. (maximæ authoritatis Doctor) *in politic. lib. 2. c. 18. à num. 284. cum ſeqq. & num. 297. fallentia* 23. ita ait: *Y porque ſu exception y franqueza concedida à la dignidad, ò à la Religion, ò à las perſonas no ſe eſtiende à la neceſſidad de la natural defenſa, ni à la publica de conſervar el bien commun, ni à las oppreſſiones &c. Porque eſta neceſſidad ſiempre queda exceptuada;* & memorabiliter comprobat, *n.* 316. ſic ſcribens: *Porque ſocorrer a las urgentes y extremas neceſſitades, es de derecho natural, del qual ninguna perſona ſe puede exceptuar, pues en el no cabe diſpenſacion. Y anſi aunque los Eccleſiaſticos ſean exemptos por ſus perſonas y haziendas, &c. Pero en llegando,* qui *n.* 317. ſic ſcribit: *Porque la neceſſidad no tiene lai permiſiva, ni prohibitiva, ni conſultiva, & n.* 318. *Y por la neceſſidad muchas vezes ſe alteran, y diſpenſan los preceptos, no ſolo del derecho humano, ſino del natural y divino;* itaque perſuadente ad hoc juſta & legitima cauſa cum antea ſit impoſſibile ipſam Sedem adire, & neceſſitas urgeat, periculum ſit in
67 mora, quod tribuit juriſdictionem † non habenti, etiam contra Clericum, & ex aliis fundamentis ex hoc capite legitimum eſſe recurſum ad Regem, accuratè comprobavimus *in tract. de Regia protect. 1. part. c. 1. à n. 99. cum ſeqq.* cui & hoc §. addere poteſt, cui reſolutioni rectè inſuper conducunt, quæ ſcripſimus infrà hac *1. part. c. 10. §. amico, n. 31. & à n. 36. & ſeqq.* & melius quæ poſt plurimorum relationem diximus. *2. part. c. 11. nu. 87.*
68 *& ſeqq.* Firmantium de cauſis † exemptorum non habentium in Regno judicem proprium poſſe Regem cognoſcere, ne juſtitia careat in detrimentum, & perniciem vaſſallorum ſuorum.

CAPUT II.

Retentio Bullarum ex vera violentiæ cauſa, an in Bulla Cœnæ Domini expreſsè prohibeatur, vel expreſsè, aut virtualiter, (ſupplicatione præmiſſa) permittatur.

SUMMARIUM.

1 *Ex origine juris naturalis gentium, divini, & poſitivi provenit, Principem poſſe obviare violentis executionibus litterarum Apoſt.*

2 *Litteræ Apoſtolic. in his Regnis Hiſpaniarum multis in caſibus ad ſuprema Tribunalia vehuntur, ut examinentur, an quid contineant in damnum Regis, aut Regni, aut contra publicam utilitatem.*

3 *Litteræ Apoſtolicæ in perniciem Reipublicæ Eccleſiaſticæ, ſpiritualis, & temporalis in Senatu reverenter retinentur, donec Pontifex de veritate informatus, vel revocet, vel confirmet ſupplicatione præmiſſa.*

4 *Litterarum Apoſtolicarum examine omnes Chriſtiani Principes utuntur, & 19.*

5 *Retentionem Bullarum legitimè factam Doctores, tam Juriſtæ, quàm Theologi approbantes recenſentur.*

Aliud eſt poteſtatem ſecularem mandare abſolutè, ne litteræ Apoſtolicæ executioni mandentur, aliud ne ſine ſuo examine exequantur, & de ratione differentiæ, ibidem.

6 *Carolus Imperator obtinuit à Synodo privilegium, ne ſine ſuo conſenſu inſtituerentur Epiſcopi.*

7 *Rex in retentione Bullarum, non intendit judicium Eccleſiaſticum uſurpare, ſed vult ad ædificationem Reipublicæ ſtatum Eccleſiaſticum promovere.*

8 *Apoſtolicæ litteræ contra publicam utilitatem detinentur, quia ad Regem pertinet jure naturali populos ſibi ſubjectos ab hujuſmodi oppreſſionibus liberare.*

9 *Abuſui notorio Eccleſiaſticæ poteſtatis Princeps obviat cum moderamine inculpatæ tutelæ, ne pax publica turbetur.*

10 *Litterarum Apoſtolicarum in præjudicium Sanctæ Inquiſitionis executio ſuſpendenda.*

11 *Litterarum Apoſtolicarum executio ſuſpendenda erit cum debita reverentia, & ſecunda juſſio expectanda.*

12 *Statutum Florentinum, ne litteræ Apoſtolicæ exequantur, niſi habita prius licentia à Senatu ob vitanda ſcandala, validum eſt; & 13.*

14 *Edita hæc ad evitanda ſcandala ordinata valent.*

15 *Statutum ne alienigena obtineat beneficium in Regno pro bono publico, & evitando ſcandalo valet.*

16 *Litteræ Apoſtolicæ in damnum Regis, aut Regni licitè retinentur ex juſta cauſa, donec Pontifex melius informatus ſupplicatione præmiſſa ſecundam mittat juſſionem, & 17.*

18 *Litteræ Apoſtolicæ falſis ſuggeſtionibus contra publicam ſpiritualis, Eccleſiaſticæ & temporalis utilitatem præter Pontificis voluntatem impetratæ detinentur in Senatu ne exequantur.*

Et non ob id aliquas incurri cenſuras, ibidem, & num. ſequent. & 24. & 30. & 31. & 33.

20 *Bullarum retentio exiſtente juſta cauſa provenit ab origine, & principio juris naturalis dictantis defenſionem vi oppreſſorum, & 21.*

22 *Litteræ Apoſtolicæ juſta deficiente cauſa retineri non poſſunt.*

23 *Cauſæ legitimæ Bullarum retentionis variæ ſunt arbitrio docti & pii viri relictæ, num. 23.*

Litteræ Apoſtolicæ quæ ſine cauſa tollunt jus tertio quæſitum, juſtè retinentur, ibidem.

24 *Principes & Senatores retinentes litteras Apoſtolicas ex juſta cauſa non incurrunt cenſuras Bullæ Cœnæ, & 30. & 33.*

25 *Retentionis litterarum Apoſtolicar. recurſu omnes utuntur Principes Chriſtiani.*

26 *In Francia obſervatur.*

27 *Litteræ Apoſtolicæ, contra jus Regis, aut Regni, aut contra œcumenica Concilia generalia ad ſuprema Tribunalia vehuntur, illicque examinantur, & retinentur.*

28 *Retentio in caſibus permiſſis exiſtente juſta cauſa fieri debet [ut aſſolet] cum maxima reverentia Sedis Apoſtolicæ ad effectum ſupplicandi.*

Juſta cauſa retentionis quando à Senatu non reperitur, ſtatim litteræ reddantur impetranti.

29 *Litterarum Apoſtol. retentio, & examen in Regno Neapolitano, ibidem.*

30 *Ubi quod exiſtente juſta cauſa licitè retinentur litteræ Apoſtolicæ, nec hoc damnare Bullam Cœnæ.*

31 *Bullarum retentio ex principio juris naturalis provenit, & ex neceſſitate officii Regalis, quo adſtringitur Rex ad defenſionem impertiendam, num. 31.*

32 *Reipublicæ Chriſtianæ utile fore, Principem obtinere privilegium, ut omnes litteræ juſtitiæ & gratiæ præſententur in Senatu ante earum executionem, qui dixerint.*

33 *Litterarum examen, & retentio licitè ſit à Rege, abſque incurſu cenſurarum, ubi ita convenit conſervationi, & paci boni regiminis.*

34 *Dummodo id fiat ſine fraude, aut dolo, non ex cauſa executionem litterarum impediendi.*

35 & 36. *Praxis retentionis litterarum Apoſtolic. in Hiſpania jam diu inolevit, ut ſi adverſentur ſacris Conciliis generalibus, informatus Pontifex de veritate, quid Eccleſiæ ſaluti, fidelium utilitati, Reipublicæ commoditati diſponat.*

37 *In Regno Neapolitano, & Siculo non exequuntur litteræ Apoſtolicæ, donec interponatur brachium Regium vulgo dictum (exequatur.)*

38 *Judices Regii caveant, ne in... impediant litterarum Apoſtolicarum executionem.*

39 *Princeps jure naturæ, quo tenetur ad ſedandum tumultum, & ſeditionis pericula in Regno cujus eſt protector, in bonis etiam Eccleſiaſticis, poteſt ex hoc litterar. Apoſtolic. executionem impedire.*

40 *Conſuetudo examinandi liter. Apoſt. apud varias Orbis nationes viget, ſciente, & patiente Papa.*

Quam non damnat Pater Henriquez, niſi ob ſuſpicionem fraudulentæ inobedientiæ, aut niſi Rex de fide ſit ſuſpectus, ibidem.

Antonius Diana inſurgens in retentionem litterarum Apoſtolicarum reprehenditur.

Retentio in Senatu fit pro tollenda violentia, ibidem.

41 *In Regno Siciliæ non permittitur, litteras Apoſtolicas executioni dari, donec examinentur à Regio Magiſtratu, & inde emanet decretum (exequatur.)*

42 *Monarcha Siciliæ dicitur Rex Hiſpaniæ ex conceſſione Apoſtolica, qua exercet juriſdictionem Eccleſiaſticam in Prælatos Regni, & non videtur procedere authoritate laicali, ſed Apoſtolicæ.*

Hæc Siciliæ Praxis originem habet à privilegio Apoſtolico dato Rogerio primo Regi, qui conſtitutus fuit legatus Sedis Apoſtolicæ in ſuo Regno, ibidem.

43 *Monarchia Siciliæ cognoſcit etiam in prima inſtantia in cauſis Eccleſiaſticis & exemptorum, non obſtante Trident.*

Concilium Trident. in cap. cauſæ omnes: *non fuit uſu receptum in Regno Siciliæ, quoad Tribunal Monarchiæ, ibidem.*

44 *Legati de latere licèt comprehendantur expreſſè in excluſione* cap. cauſæ omnes, *non tamen Rex Siciliæ, uti legatus Sedis Apoſtolicæ, cum de eo ſpecificè debuit fieri mentio.*

45 *Verba privilegii Monarchiæ Siciliæ, qu. Rex creatus fuit perpetuus legatus, qui referant.*

46 *Authores plurimi recenſentur, qui tenorem prædicti privilegii, praxim procedendi, & circa quæ additi, & ſequentibus.*

47 *Rex Catholicus in Regno Siciliæ habet Monarchiam in temporalibus & ſpiritualibus.*

Author eſt Judex Tribunalis Monarchiæ à Rege Catholico nominatus, ibidem.

48 *Cæſar Baronius contra Monarchiam Regni Siciliæ in ſpiritualibus nonnulla ſcripſit.*

49 *Contra quæ nonnullæ Apologiæ exierunt in publicum, necnon Regia edicta.*

50 *Princeps poteſt non admittere in ſuo Regno Prælatum electum ad dignitatem ſibi ſuſpectum.*

51 *Nuntiorum facultates ad Senatum Regium deferuntur, ut illic examinentur, & quibus utà conveniat in Hiſpania admoneantur per Senatum.*

Nuntiorum litteræ pro negotii gravitate examinantur in Senatu ante earum uſum, ne inconvenientibus horum Regnorum moribus utantur, & ad id Summus Pontifex conſulatur, ibidem.

52 *Nuntiorum Sedis Apoſtolicæ litteræ non vebuntur ad Senatum ad effectum examinandi idoneitatem perſonæ, ſed ut cognoſcatur ex litterarum oſtenſione, an verè ſit miſſus, & quibus facultatibus, ne illis abutatur, & excedat.*

53 *Principes tuta conſcientia utuntur Regalia retentionis Bullarum, tuti tot DD. authoritate.*

Et etiamſi res foret dubia, poſſet ſequi opinionem favorabilem, ibidem.

54 *Retentionis Bullarum uſus jure immemoriali, & fundamentis vallatur remiſſivè.*

55 *Retentioni Bullarum non obſtat, imò favet Bulla in Cœna Domini.*

56 *Bullæ Cœnæ Domini quantum attinet ad Bullarum retentionem verba referuntur.*

57 *Bullam in Cœna Domini in cap. 14. tangente retentionem litterarum Apoſtolicar. qui Doctores referant ad litteram.*

58 *Bullam in Cœna Domini conformem eſſe uſui Hiſpaniæ in litteris retinendis oſtenditur.*

59 *Litteræ Apoſtolicæ in Hiſpania, hoc tantum licito fine detinentur, ut ſupplicetur Pontifex, certius informandus.*

60 *Prælati, & Capitula Hiſpaniæ admonentur à legibus Regiis, ut ſupplicent à litteris, quæ offendant publicæ utilitati, etiam ſpirituali, illaſque ad Senatum mittant.*

61 *Retentionem Bullarum, in c. 14. Bullæ Cœnæ expreſſè permiſſam eſſe [ſupplicatione præmiſſa] plurimi recenſentur Doctores, id firmantes, & ſequentibus.*

62 *Fiſcales Regios non comprehendi in Bulla Cœnæ ſupplicantes à litteris Apoſtolicis ob bonum publicum Regni, aut Regis.*

63 *Impedientes litterarum Apoſtolicarum executionem text. informandi, & ſupplicandi Pontificem, & ſupplicationem proſequendi, non incurrunt cenſuras Bullæ Cœnæ.*

64 *Quia hoc indulſit Pontifex expreſſè in Bulla, quoties arbitratur litteras continere iniquum gravamen.*

65 *Recurſum ad Regem ob tollendam violentiam, ex litterarum Apoſtolic. executione oriundam, non comprehendi in Bulla, nec ejus cenſuris, qui affirmant.*

66 *In cenſuras aliquas non incidunt, juſta exiſtente cauſa, ſuſpendentes litterarum Apoſtolicarum executionem ad effectum melius informandi Sanctiſſimum.*

67 *Excommunicatio Papæ contra ſibi legitimè reſiſtentem non ligat quoad Deum.*

68 *Recurſus ad Regem ad Bullarum retentionem immunis eſt à cenſuris, cum fiat jure, & Papa permittentibus, exiſtente legitima ſuſpendendi cauſa.*

69 *Bullas Apoſtolicas in derogationem Regii patronatus, Rex retinere poteſt, nec ob non paritio-*

nem

nem aliquas incurrit cenſuras juxta Bullam Adriani.

70 *Bulla in Cœna tollit fictum prætextum violentiæ ad Bullarum retentionem, admittit tamen ſupplicari ſub prætext. probabili violentiæ.*

71 *Si ſupplicationes proſequantur legitimè hi, quorum intereſt.*

72 *Bulla Cœnæ non cogit, ut de ſingulis litteris detentis mittatur ſtatim peculiaris informatio Pontifici.*

73 *Papa contentari ſolet una generali allatione ſupplicationum à litteris Apoſto.*

74 *Supplicationum ſingularium informatio foret Papæ, in graviſſimis occupato, valdè moleſta.*

75 *Partèſque interdum pauperes expenſis gravibus, & longo itinere gravarentur, ſi ad ſingulorum proſequutionem aſtringerentur.*

76 *Pontifex aliquando permittit quædam negotia tractari per Catholicos Reges, Eccleſiaſtica ſua ſalva authoritate, ut appareat ſuavitas legis temporalis Evangelicæ.*

77 *Dictio* prætextus *includit dolum, quando pars malitiosè ad effectum differendi, & litterarum executionem impediendi, contra jura utitur recurſu, & ſeqq.*

78 *Plurimi graviſſimi Doctores, Salmantini, & Complutenſes, qui ſic intellexerunt verbum (ſub prætextu) Bullæ Cœnæ, recenſentur.*

79 *De dictionis prætextûs declaratione, remiſſivè.*

80 *Evidentiæ certitudo in rebus humanis quærenda non erit.*

81 *Senatus in retentione litterarum Apoſtolicarum non examinat negotium principale, nec determinat, ſed violentiam principaliter deductam.*

EX hoc principio, & conſtanti fundamento debitæ & neceſſariæ protectionis, & defenſionis provenientis ab origine & fonte perennitatéque in-
1 commutabili † juris naturalis, moribus gentium Chriſtianorum inducto, & approbato omni jure Divino, etiam & poſitivo, Canonico & civili, necnon inconcuſſa & obſervata immemoriali conſuetudine vallato [de quo latiſſimè diximus *in tr. de Regia protect. 1. par. c. 1. per totum, & c.*] inductum eſt, poſſe Principem temporalem Supremum violentiæ executioni litterarum debita reverentia humiliter obviare.

2 Ac propterèa iis in Regnis † multis in caſibus & negotiis litteræ Apoſtolicæ ante executionem earundem ad Regia mitti ſolent Suprema Tribunalia, Regio præcedente decreto, ut illic examinentur, ne quid fiat, & obtineatur falſis precibus, ac ſuggeſtionibus importunis à Summo Eccleſiæ univerſalis Præſide, Pontifice Maximo, adverſus Regni, Regumque Hiſpaniarum privilegia, indulta, & conceſſiones Apoſtolicas; œcumenicaque concilia univerſalia & provincialia, neque litteræ hæ interdum ſurreptivæ contra publicam ſpiritualis Eccleſiaſticæ, & temporalis Regnorum horum utilitatem, cum ſcandalo, aut etiam damno juris tertii [unquam minimè citati] ac denique juſta & legitima exiſtente cauſa, quæ à jure Pontificio fuerit approbata, præter concedentis voluntatem & conſenſum executioni mandentur, imò in ea
3 ſuperſedeatur † interim duntaxat quòd [ab eiſdem litteris ſupplicatione interpoſita ad ipſummet Pontificem] de legitima ſuſpenſionis cauſa melius informatus, & inſtructus Sanctiſſimus vel revocet, aut reformet, vel ſecundam remittat juſſionem, per quam ſua voluntas libera manifeſtè detegatur.

Hoc itaque protectionis genus & recurſum [quo quidem & alii † Chriſtiani Orbis Princi- 4
pes utuntur, & hactenus uſi fuere, prout apparebit, & *de Regnis Hiſpaniarum, Galliæ, Neapolis, Flandriæ, Cathaloniæ, Aragoniæ, Caſtellæ, Siciliæ*, atque in *ſtatu Milanenſi*, aliàs *Dolanenſi*, & de tota *Italia*, multi Doctores laudati infrà *num.* 37. teſtantur, & Ant. Amato *variar. reſol. lib. 2. reſol. 72. & ſeqq.* cum Doctoribus ab eo citatis] & alii infiniti approbant Doctores utriuſque Juris, & Sacræ Theologiæ piſſimi profeſſores, quorum plurimos ſignanter & non inutiliter recenſemus.

Doctores retentionem Bullarum probantes.

JOannes Driedorus (vir & moribus & Sacra Theologia inſignis) *in l. 1. de libertate Chriſtiana, pag.* 183. diſtinguens, † ita mirabiliter lo- 5
quitur in re hac. Hinc ſecundum eſt, quod aliud eſt, poteſtatem ſecularem abſolutè mandare, aut conſtituere, ne quiſquam pareat litteris Apoſtolicis juſtitiam, & gratiam concernentibus, ne executioni mandet eaſdem; aliud verò eſſe poteſtatem ſæcularem mandare, aut conſtituere, ut ſine ſuo beneplacito, & examine nemo pareat hujuſmodi litteris, nec executioni mandet eaſdem; nam primum cum ſit directè contra libertatem & poteſtatem Eccleſiaſticam foret eam prorſus tollere, & extinguere, nec poteſt fieri abſque contemptu Eccleſiaſticæ poteſtatis, nec poteſt abſque ipſius Pontificis privilegio convenire Regi, aut ſæculari poteſtati. Secundum autem videtur poſſe fieri abſque contemptu Eccleſiaſticæ poteſtatis, & abſque injuria, & odio, aut gravamine, ſeu præjudicio Eccleſiaſticæ libertatis, vel ſanctæ Sedis Apoſtolicæ, aut etiam litterarum ejuſdem. Poteſt enim contingere, quòd Princeps quiſpiam, aut ex privilegio, aut ex commiſſione Papæ hoc faciat: ſicuti Carolus Imperator habuit ex privilegio Synodi, ne ſine ſuo conſenſu conſecraretur, † vel inſtitueretur Epiſco- 6
pus, aut ex cauſa rationabili, ſecundùm congruentiam loci & temporis ad ſic ſtatuendum, atque mandandum moveatur propter abuſus tollendos, ne præficiantur extranei, aut inidonei, qui per nimiam importunitatem, falſáſque ſuggeſtiones litteras Apoſtolicas impetrarunt, vel impetratis abuti volunt, ad oppreſſiones pauperum, qui alioquin ſub prætextu litterarum Apoſtolicarum longis litibus, gravibúſque ſumptibus vexari poſſint: non quod poteſtas ſecularis velit ſibi aut Judicium Eccleſiaſticarum rerum uſurpare, aut viros idoneos † authoritate Apoſtolica inſtitutos impedire, 7
aut ſuper illorum idoneitate judicium ſumere, ſed quod velit ad ædificationem Reipublicæ ſtatum Eccleſiaſticum promovere, &c. Hactenus Driedorus, qui rei veritatem rectè calluit.

Simancas etiam *in tract. de Catholicis inſtitu.* (in excuſis Hiſpaniæ) *tit. 45. de pœnis, à num.* 34. qui *nu.* 35. in hæc verba inquit: Unde fit, † quòd ſi 8
aliquid Papa diſcernat contra publicam utilitatem, utputa, contra patronatus laicorum, contra jus eligendi beneficia, ſeu Sacerdotia patrimonialia, vel quidpiam ſimile, manu Regia retineri, & impediri ſoleat, quia Regum officium eſt ab hujuſmodi injuriis populos ſibi ſubjectos liberare, & jure naturalis defenſionis licet Principibus

seculoribus † cum moderamine inculpatæ tutelæ, id est salva semper in omnibus Summi Pontificis authoritate obviare abusui notorio Ecclesiasticæ potestatis, ne pax publica perturbetur, & comune bonum detrimentum patiatur? Hieremias *c. 21. cum seqq. cap. Regum, 23. qu. c. 5. filiis vel nepotibus 16. q. 7.* Stephanus Aufrerius *de potestate seculari, regul. 2.* Guillelm. Benedictus *in c. Raimutius, verbo, Et uxorem, nu. 454.* Cajetanus *de potestat. Papæ, c. 27.* Navarrus *in dict. c. cum contingat de rescriptis 1. remedio fundam. 10.* Hermas *lib. 7. de instaurat. Religio. c. 25.* hæc Simanchas mirabiliter loquitur.

Qui ibidem, *num. 34. antecedenti*, aliud & quidem singulare † dicit, quòd si Summus Pontifex 10 concesserit rescriptum seu privilegium aliquod in præjudicium officii Sanctæ Inquisitionis, illi esse obtemperandum; in executione autem superfedendum, cùm verò simile non sit, ut Summus Ecclesiæ Pastor aliquid facere voluerit in detrimentum Catholicæ Fidei, & hæreticorum favorem.

11 Cajetanus etiam *1. tomo, tract. Sancti Thomæ,* † *tit. de authorit. Papæ, cap. 27. vers. Ad fundam rationem*, ubi, quod cum debita reverentia sit suspendenda executio, secunda jussio expectanda.

Victoria *in relatione de potestate Papæ, & Concilii in 22. propositio. cum seqq.*

Angelus *in cons. 23.* ubi probat, quòd licèt lai-12 cis nulla sit attributa † potestas in beneficialibus, valet tamen statutum Florentinum, quo cavetur, ut nulla gratia Apostolica, seu litteræ ad beneficia exequantur; nisi habita prius licentia à Senatu, ne scandala & dissensiones oriantur in perniciem & exitium Reipublicæ, sicque contra publicam utilitatem, ad quod plurimos Doctores conjecimus infrà *hac 1. part. c. 4. à n. 38.*

Capicius *dec. 131. num. 6. & 7.* idem quod An-13 gelus repetit, allegans † Abbatem contrarium tenentem, quem quidem procedere posse, cùm nulla justa causa & publica ad id subsit, nec præsumatur; hoc sequitur enim Azevedus *in l. 14. & 25. tit. 3. lib. 1. Recopil. sub num. 46.* id ipsum Antonius Thesaurus *dec. 131. num. 3. & 7.* ubi sentit, talia statuta & edicta fieri posse pro bono pu-14 blico, ad evitanda scandala & rixas, quando † oriri timentur, affirmat Petrus Antonius de Petra *in tract. de potestate Principis, c. 6. num. 9.* ibi disputat Codex Fabianus *lib. 3. tit. 1. de judiciis, ad fin. 39.* Quintilian. Mandosius *in tract. de monitoriis, q. 13. num. 3.* videndus ad id Didacus de Sahagum, *in cap. eam te, num. 24. ad fin. de rescriptis,* & noviſſimè Marius Anton. *variarum resolution. l. 1. resolut. 91. post num. 2.* nec non Hieronymus Portolles & ab eo citati in addition. ad Molibum, §. *alienigena, num. 1. cum multis seq.* ubi quod validum est statutum, ut alienigena 15 non possit in Regno † beneficia obtinere, pro bono publico, & scandalo inde oriundo vitando, optimè Cancerius *variar. resolut. lib. 3. c. 4. de manutentione à n. 61. 62. & 63.* ubi inquit post Compostellà, quòd licèt aliqui hoc contradicant; tamen in Regno *Castellæ, Aragonum, & Galleciæ*, servari ex multis Doctoribus à Portolles cumulatis, latissimè etiam videndus Cænedus *in quæst. Can. on. q. 18. per totum.*

Palatius Rubeus vir doctissimus *in tract. seu libello de beneficiis vacantib. in Curia* per totum, ma-16 ximè §. 4. 5. 6. 7. & 8. Quibus quidem † amplissimè & abundè comprobat multis rationibus, & fundamentis validissimis, licitè posse Regem retinere litteras à Sede Apostolica impetratas justa & legitima causa existente, ex iis quæ à jure approbatæ sunt (quæ latius prosequitur) ut in executione earundem superfedeatur, donec mediante supplicatione Summus Pontifex † de veritate pre- 17
cum melius informatus de remedio provideat, & interim secunda jussio expectanda, non tamen prima exequenda in damnum Regni, aut Regis, aut publicæ utilitatis.

Episcopus Covarruvias (doctissimus Præsul toto Orbe terrarum meritò celebratus) *in practicar. quæstion. quæst. 36. num. 4. versic. Sic etiam* † *in* 18
his Regnis multis in casibus & negotiis litteræ Apostolicæ ante executionem earum ad Regias mittuntur audientias & tribunalia; idque fit ex Regio decreto, ut illic examinentur, ne quid fiat & obtineatur falsis precibus, & importunis suggestionibus à Summo Pontifice, adversus Regni, Regumque Hispaniarum privilegia, & Apostolicas concessiones: denique ne litteræ Summi Ecclesiæ Præsulis contra publicam spiritualis, Ecclesiasticæ, & temporalis hujus provinciæ utilitatem præter ipsius concedentis voluntatem, & consensum executioni mandentur. Etenim † & 19
alii Christiani Orbis Principes eodem jure utuntur, & hactenus usi fuere, &c.

Ipse Covarruvias, latiùs rem hanc tractat circa articulum retentionis Bullarum Apostolicarum *pract. quæst. cap. 36. num. 3.* per totum, necnon videndus per totum *cap.* videndus etiam *n. 12. vers. Hæc verò scripsimus.*

Navarrus *in manuali Latino, cap. 17. n. 70. vers. 1.*

Dominicus Bannez *22. q. 67. art. 1. divis. 2.*

Vega *in summa, 1. par. verbo De communion. c. 85. casu 18. & casu 19.* mirabiliter loquitur, ubi non ob id aliquas incurri censuras, firmat.

Pater Villalobos *in summa tr. 17. diffic. 21. à n.* 20
22. ubi citat † *alios simul comprobantes*, hanc literarum Apostolicarum retentionem ad effectum vim tollendi, ob idque censuras Bullæ Cœnæ non incurri simul affirmantes.

Thoro *in cõpendio, dec. verbo Judex laicus, p. 294.*

Tapia *ad jus Regni Neapolit. part. 1. sub rubrica, quando Rex inter Eccles. personas.*

Practicus Monterosso *in sua pract. 5. tratado de las Chancelarias, in c. Siguese el quarto processo, que es sobre la retencion de Bullas, fol. 95.*

Filliucius *tract. 16. c. 10. quæst. 4. n. 158.*

Bonacina *de morali Theolog. tom. 3. tract. de censuris in Bulla Cœnæ Domin. disp. 1. qu. 15. puncto 4. §. 2.* per totum.

Antonius Sousa latè *in tract. de censuris ad Bullam Cœnæ Domini c. 14. disp. 75. num. 8. cum seq. & disp. 76. num. 1. 2. 3.* qui omnes prælegati DD. & alii plurimi ob hanc retentionem litterarum Apostol. nullas incurri censuras securè firmant.

Marius Mutta *decis. Siciliæ 91. num. 4. &*

Ferdinandus Vasquez Menchaca *controv. illustr. lib. 1. c. 1. à n. 19. cum multis seqq.* ubi doctè † 21
quidem, & eruditè comprobat hanc Bullarum retentionem factam per Senatum Regium, ex origine & principio juris naturalis, dictantis protectionem, auxilium & defensionem vi oppressorum.

Manuelis Rodriguez *quæst. regul. tom. 1. q. 6. art. 7.* per totum, ubi amplissimè justam probat suspensionem litterarum Apostolicarum legitima & justa causa existente.

Et ipse Rodriguez *ibidem, art. 8. seq.* in his terminis hæc scribit: *Certissimum esse* † *apud om-* 22
nes, litteras Apostolicas sine justa causa minimè posse detineri; ne executioni mandentur, ut suprà artic. antecedenti satis patet. *Causæ autem istius*

deten-

23 *detentionis sunt variæ, quæ arbitrio † boni, docti & pii viri relinquuntur, sicut omnia, quæ à jure non habent expressam determinationem, &c. Sed non possum unam subire principalem causam, propter quam hujusmodi detentio, & suspensio potest optimo jure fieri; & est, quando litteræ Apostolicæ, sine causa tollunt jus tertii, non enim Papa potest sine causa tollere jus tertio quæsitum*, &c.

Avendannus *de exequend. mandatis, lib. 1. c. 1. num. 32. vers. Item ex eadem*, ubi idem quod Covar. probat.

Idem Rodriguez *in addition. ad §. 9. Bullæ Cruciatæ, fol.* 158. ita ait: *Dudase mas, si los †* 24 *Reyes, Principes, y Oidores de los Consejos Reales, deteniendo las letras Apostolicas, quedan descomulgados por la Bulla de la Cena, y respõdo, que no, porque el juez Ecclesiastico no los tiene por descomulgados, ni su Santidad, Sabiendo lo que hazen de ordinario, los declara por tales, ni el pueblo Christiano los evita*, &c. & quòd ex hac retentione litterarum Apostolicarum legitimo modo, & fine, justàque de causa facta nulla incurratur censura; pariter profitentur Pater Vega, Villalobos, Navarrus, Corduba; & ferè omnes supra citati Doctores, & citandi.

Eandem etiam praxim probarunt Joan. de la Cruz. *de statu Religionis, lib. 1. c. 6. art. 2. dub. 5. concluf. 1.*

Pater Henriquez *lib. 2. c. 12. numero 6. in gloss. lit. Q.* & aliis in locis specificè inferiùs referendis.

Graffis *in decisionibus Aureis casuum conscient. par. 1. lib. 4. c. 18. n. 119.* qui iterum, *n.* 120. ita ait circa explicationem Bullæ Cœnæ, quæ per totum illud, *cap.* 18. enucleatur per singulas ejus partes, & capitula: *Excommunicantur inhibentes litteras Apostolicas, justitiam vel gratiam concernentes executioni demandare, sine eorum beneplacito, examine, aut assensu*: facit text. *in capit. quoniam de immunit. Ecclesiast.* latè per Navarr. *c. 27. n. 60. cum seqq. Et ratio est, quia cum Sedes Apostolica à nemine dependeat, vult à nemine judicari. Sed in Regno secus est quia consideratis considerandis, visisque litteris de hac re à Papa Regi Philippo missis, & è contra censeo, non esse condemnandos nec incurrere Regios Magistratus expedientes Regium exequatur, & illud impetrantes, donec aliter à Sede Apostolica decisum fuerit; caveant autem ministri Regis, ne excedant finem mandati Regis, cujus mens Sanctissima est; in non inferendo præjudicium Sanctæ Sedi Apostolicæ, ne diu vexent negotiatores in non expediendo Regium exequatur. Vult enim Rex noster, ut quàm primum statimque litteræ Papæ executioni mandentur, concesso eis Regio exequatur.*

Malderius *in 22. quæst. 1. art. 1. dubio 8.* qui in fin. sic scribit. *Non videtur improbabile, quod* Covarruvias *practicarum quæst. cap. 35. accuratè, ex Papæ consensu, præscriptione, & usu immemoriali, & evidenti spiritualis regiminis utilitate, Tribunalia Regia in quibusdam Regnis ritè ita practicare, ut sine sua permissione & consensu nequeant quædam Apostolica mandata executioni mandare.*

Salzedus *in practicar. criminal. Canon. c. 54. numer. 11. numer. 17. 19. numer. 20. & 22.* Quo
25 loco rem hanc abundè tractat, & defendit † hanc retentionis Hispaniæ praxim, & *in dict. numer. 22.* asserit, ut non solùm Hispaniæ Reges hoc jure utantur, sed alii omnes Christiani Orbis Principes, ex testimonio Joannis Driedorii *lib. 1. de libertat. Christ. pag.* 138.

Morla *in emporio juris, 1. p. tit. 2. q. 14. n. 11.* ubi plures Doctores ad hoc allegat.

Humada *in l. 3. tit. 15. p. 1. in gloss. 9. n. 1. vers. Quæ rescripta.*

Roja *singulari* 148.

Botteus *in tract. de Synodo Episc. 3. p. n. 285. & num.* 286.

Azevedus *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recop. à num. 29. cum multis seqq.* ubi doctè & eruditè multis fundamentis hanc retentionem probat.

Vivaldus *in Candelabro Ecclesiæ in explicatione Bullæ in Cœna Dom. casu 14. ex num. 102.* cum multis seqq. & ferè per totum.

Doctor Gerrerus *de concilio, cap. 12. vers. mas esto tambien podria cessar.*

Rebuffus *in praxi beneficia. 3. part. signatu. vers. Nec non jure, n. 12. & 36.*

Et ipse Rebuffus *in tractat. nominatio. q. 15. n. 12.* ubi † idem observari in Francia testatur, prout 26
& Morla ubi proximè, *num. fin.*

Joannes de Hevia *in Curia Philippica, p. 1. §. 5. numero* 5.

Castellus de Bobadilla *in politic. lib. 2. cap. 18. num. 206.* ubi ita ait, *numer.* 103. Caso es † en la 27
retencion que se haze en el Supremo Consejo, y en las Audiencias, y Chancillerias Reales, en muchos casos de las letras y Bullas Apostolicas, para examinar, si fueron concedidas con falsatò siniestra relacion (con le qual muchas vezes los Pontifices y Principes son engannados) ò si las tales Bullas son contra *el derecho, ò privilegios del Rey, ò del Reino*, concediendose por ellas beneficios Ecclesiasticos à estrangero, *ò por otras vias, ò si son contra otras Bullas, è indultos Apostolicos, ò contra los Concilios generales de la Iglesia*: y que esto se haga assi por estas razones, lo disponen à cada paso los decretos de los Summos Pontifices, y las decisiones de Emperadores, y lo tienen los Santos de la Iglesia, y el Obispo Covarruvias, y muchos otros graviſſimos Doctores. Loqual quando † convenga 28
hazerse, ha de ser, como se haze, con sumo respeto y veneracion de la Santa Sede Apostolica, por las dichas causas, y con el zelo Christianissimo de nuestros Reyes, y sus Consejeros, *para supplicar dello à su Santidad*, como cabeça y Rector de la Iglesia, para que informado de la verdad y congruencia, provea y mande, lo que à la salud y bien universal de la Republica spiritual y temporal convenga, † *y cessando las dichas causas*, luego se bue- 29
luen y restituyen las dichas Bullas con facilidad à sus duennos, para que libremente usen della, &c.

Gaspar Rodriguez *de annuis redditibus, lib. 1. quæst. 17. n. 75. vers. Quarto*, ubi de praxi testatur.

Joannes Gutierrez *lib. 2. Canonic. cap. 11. numero* 31.

Flores Diaz de Mena *practic. qu. lib. 1. q. 12. num.* 8. & 9.

Zerola *in praxi Episcopali*, §. *litteræ Apostolicæ*, ubi affirmat, id ità practicari etiam in Regno Neapolitano.

Hieronymus Llamas optimè *1. part. instruction. Confessor. c. 7.* §. 19. in hæc: *Est advertendum,* † 30
quod ab immemoriali consuetudine Reges Hispaniæ examinant litteras Apostolicas sic gratiæ, sicut justitiæ cum omni reverentia, & subjectione, solùm ne dolosæ suspectæ sint, vel furtivæ, & surreptivæ, & hoc cecidit in obsequium Apostolicæ Sedis, & finis limites non excedunt; hoc non damnant Summi Pontifices, nec censuris vetant, secus si malitiosè id fiat, in favorem unius & damnum alterius, consonat suprà *num. 19. & numero* 24.

Hieronymus de Zevallos *commun. contra communem, lib. 4. q. 897. à n. 291.* cum multis seq. *& de cognitione per vtam violentiæ, gloſſa 6. à nu. 62. cum ſeq.* Quibus locis multa in genere, quæ à Doctoribus dicta erant, in hujuſmodi retentionis juſtificatione recenſet.

Cenedus *in collectan. ad decretum collectan. 5.* maximè *nu. 4.* ubi ex principio defenſionis naturalis, † & obligatione ſeu officio Principis ad illam
31 impertiendam oppreſſis, dicit *dict. nu. 4.* Reipublicæ Chriſtianæ optimum utileque fore, Principes ſæculares obtinere privilegium à Sede Apoſtolica, ut illitteræ citationis, & aliæ omnes Bullæ
32 obtentæ à Romano Pontifice, † anteaquam executioni mandentur in partibus, examinentur à Regis Tribunalibus, prout eruditiſſimè advertit Gerrero *de Conciliis, c. 12. verſ. Mas eſto*, ſequitur Bobadilla *in politica, dict. lib. 2. capit. 18. n. 208. in margine lit.* D. ubi ad idem refert Vivaldum, & Rojas, qui pariter hoc idem ſentiunt, multum conveniens fore utrique Reipublicæ, Eccleſiaſticæ, & temporali, quoniam ſi illud habent Regna, & ditiones Italiæ prope Romam exiſtentia: quantò magis forer utile his Hiſpaniarum Regnis ab illa tam remotis, juxt obſervationes, & doctrinas utiliter conſideratas ſuprà *c. 1. §. unico*, per totum.

Cenedus ipſe *in quæſtion. Canon. q. 18. num. 5. & ſequentib. & in q. 45. ſub num. 9. verſic. Supra dicta etiam confirmantur*, ex traditis per eundem
33 † Manuelem Rodriguez *tom. 1. quæſt. regular. qu. 6. artic. 8.* ubi aſſerit, ſine timore excommunicationis *Cœnæ Domini*, poſſe Reges, & Principes, & ſuorum Tribunalium Conſiliarios detinere literarum Apoſtolicarum executionem, ſi intelligant, ita convenire ad conſervationem, pacem & tranquillitatem boni regiminis Regni ſui: dum
34 tamen id fiat ſine fraude, & dolo, † & non cauſa tantùmmodo impediendi executionem ipſarum literarum, de quo etiam vide *num. 10. 19. 24.* Idque ita practicari in Regno Neapolis, teſtatur Thomas Zerola *in praxi Epiſcop. § Litteræ Apoſtolicæ*, aſſerens non ex eo Judices Regios incidere in Bullam Cœnæ Domini: cum id non fiat ad impediendum, ſed ad videndum & examinandum, an contineant aliquam ſubreptionem, vel oppreſſionem, vel an quod conceditur ſit juriſdictionis Regis, quod dummodo id malitiosè, & cautelosè non fiat, nec in favorem unius & damnum alterius, ſed ad informandum melius Romanum Pontificem ſequitur Hieronymus Llamas *1. part. method. c. 7. §. 19.* hæc ille Cenedus.

Narbona noviſſimè *in l. 59. tit. 4. lib. 2. Recopil. in 3. tomo, gloſ. 2. num. 16. fol. 158.* in hæc. Ex
35 quibus ſanè † tam diu in Hiſpania noſtra praxis inolevit, ut ſi Romanorum Pontificum expediantur diplomata, quæ propter ſiniſtras impetrantis preces, falſas ſuggeſtiones, *vel alias cauſas quaſcumque Sacris Canonibus, aut generalibus Conciliis adverſentur* Judicum Supremi Regii prætorii auribus intimentur, quibus ſi ita eſſe compertum fiat, Regias litteras, quæ vulgò [proviſiones] dicuntur, expediendas decernunt; ut antequam Apoſtolicæ litteræ executioni mandantur, originaliter ad Regia prætoria deferantur, ut illic an ex mallis precibus, & importunis ſuggeſtionibus contra Sacra Conciliorũ decreta obtentæ ſint, examinentur.
36 Quo † comperto Summus Pontifex illius rei certior fit, ac precibus commoveatur ut jam veritatis expers, quæ univerſalis Eccleſiæ ſaluti, fidelium utilitati, Reipublicæ commoditati, profutura diſcernat, ac laudabiliter ſtatuat, nec in hoc Regia decreta Pontificiam juriſdictionem quidpiam lædere, aut Sacris conſtitutionibus adverſari videntur, ut ſatis apparet ex iis, &c. Seſſe *de inhibitionibus Regni Aragon. cap. 8. §. 3. n. 83. & 88.* Caſtillo noviſſimè *in tractatu de tertiis, cap. 14. à n. 182. cum ſeqq.* ubi ſe remittit ad hunc noſtrum tractatum, conſcius noſtræ diligentiæ, & continuæ vigilantiæ, eſſeque jam approbatum à Concilio, juxta plurima familariſſima colloquia inter Nos aſſiduè de eo præhabita.

In Regno *Siciliæ, Neapolis* & in cunctis *Italiæ* ditionibus hoc idem obſervari, quoties litteræ Apoſtolicæ † tendunt in præjudicium tertii, 37
aut in damnum Reipublicæ temporalis, turbando Regalem juriſdictionem, & pacem ſubditorum, ut impediatur per Regios Conſiliarios earum executio, latè probat Antonius Amato *variarum reſol. to. 2. reſol. 82. à n. 28. cum ſeqq.* & videndus *à n. 26.* qui *n. 28.* ad idem allegat Cabedum *dec. Luſitã. 2. n. 7.* Cancerium *variar. reſol. lib. 3. c. 14. nu. 6.* Olibanum *de jure fiſci, cap. 10. num. 4.* Portolem ad Molinam, §. *alienigena*, Grammat. *conſ. 109.* Ferretum *conſil. 1. nu. 14.* Petrum de Gregorio *de conceſſion. feud. part. 8. quæſt. 7. num. 8.* Follerum *in conſtit. poſt mundi machinam*, alioſque quamplures, &c. Doctor Don Marius Cuteli R. C. Siciliæ Senator meritiſſimus *in Codicem leg. Sicular. ad leg. Feder. nota 46. per totam.* & iterum *ad legem Martini, nota 64. per tot.* quibus locis ponit praxim & ſtylum Regni Siciliæ in examinandis omnibus litteris à Sede Apoſtolica emanatis, Jacobus de Graffiis *in deciſionibus Aureis cujuum conſcientiæ, l. 4. circa explicationem Bullæ in Cœna Domini, c. princ. 18. n. 120.* ubi *de Regio exequatur* Regni Neapolis, de quo ulteriùs infrà *num. 11. & ſeq.*

Camillus Borellus *in tractat. de præſtantia Regis Catholic. cap. 52. nu. 3. & 4.* loquendo in prærogativa Regis Hiſpaniæ retinente Bullas ex juſta cauſa, donec per ſupplicationis auxilium fiat Summus Pontifex certior, quantum detrimenti Reipublicæ immineat, & quàm grave ſcandalum ſuboriatur ex illarum executione.

Borellus *ipſe, cap. 50. ſub num. 19.* recenſet & praxim Regni Neapolitani, ne admittantur Bullæ reſcripta, & collationes Sacerdotiorum, Prælaturarum, aut beneficiorum à Sede Apoſtolica emanatæ, niſi prius interponatur *Regium brachium*, vulgò dictum [*exequatur*] & unde inoleverit hæc praxis affert ibi, *à n. 18.* antecedentibus.

Et iterum ipſe Borellus *in addition. ad Belluganm in ſpeculo Princip. rubr. 6. in verbo Privilegiis.*

Pater Henriquez è Societate Jesu *in 3. tomo Summæ de Pontificis clave, lib. 2. cap. 22. §. 1.* latiſſimè juſtam aſſerit hanc Bullarum retentionem, quando ex legitima & juridica cauſa fit, *& in c. 19. §. 1.* & iterum *eodem lib. 2. cap. 15. §. 1. ad fin.*

Ipſe etiam Henriquez *in eodem tract. de Pontificis clave, lib. 2. c. 11. §. 3.* mirabiliter † ſcri- 38
bit in hæc: Prudenter perpendant Judices Regii, ne injuſtè impediant, fieri executionem abſque ſuo ipſorum conſenſu, ubi tamen appellatio, ſeu potius *ſupplicatio ad Papam* melius informandum, non videtur frivola; (quippe quæ nititur longo malorum experimento, quæ alias ſequi ſolent bono communi in Hiſpania ob falſas impetrantium impetrationes) non prohibetur *impedire interim Rex*, & ejus Senatus, imò ex jure naturæ pro ſuo officio † tenetur ad ſedandum tu- 39
multum, aut periculum ſeditionis & ſchiſmatis in

Re-

Regno tanquam protector sui Regni, in bonis etiam Ecclesiasticis, & potest tollere violentias ob pericula vitanda. Id præstat Rex Hispaniæ etiam ex privilegio Alexandri Papæ VI. aut immemoriali consuetudine, nam Pontifex longè ab Hispania distans à statutis quibusdam, aliqua concedit falsa informatione deceptus, aut importuna quadam vi precum victus non intendit libera voluntate concedere, cum ignorantia, & quædam coactio impediat voluntarium. Rex verò curat, suspendi executionem litterarum fraudulenter impetratarum, interim dum Pontificem per suum Legatum melius informet.

Similis consuetudo extat sciente & permittente Pontifice, apud varias Christiani † Orbis 40
regiones, quam non damnarem quidem, nisi ob suspicionem fraudulentæ inobedientiæ contra litteras Papæ (ubi Rex de fide aut schismate esset suspectus) at rebus benè perspectis, meritò excusat in Regis verè Catholici Ditione, præsertim dum simul nititur privilegio ejusdem Pontificis saltem tacito Regibus concesso, &c. Hactenus Pater Henriquez, qui doctè quidem & eruditè loquutus fuit.

Henriquez ipse Pater variis aliis in locis ejusdem *tract. de Pontificis clave, lib. 2. c. 16. §. 1.* & iterum *cap. 16. §. 3. & cap. 23. §. 3.* Quibus & alibi passim mirabiles doctrinas apud eundem hanc Bullarum retentionem debito modo factam justificantes legimus, in discursu hujus tractatus commemorandas.

Hinc non est audiendus modernus Diana *resol. moral. in tractatu de immunitat. Ecclesiast. resol. 12. per totam*, qui (immemor tantorum piorum Doctorum utriusque juris, & Theologicæ professionis hanc retentionem, praxim, & universalem consuetudinem omnium ferè Christianæ Religionis Regnorum comprobantium) noviter adversùs eandem resolvit, nullo probabili fundamento nixus, qui nec rationes urgentissimas, utilissimasque Reipublicæ perpendens, nec gravitatem negotii considerans facilè labitur, & in suam opinionem temerè involvitur in damnum miserabilium oppressorum, (qui alio remedio humano sunt destituti) nec non Reipublicæ, non tantùm temporalis, verùm & ipsius Ecclesiasticæ & spiritualis: quem idcò meritò carpit post hæc scripta doctissimus Dominus Joannes del Castillo *in tr. de tertiis, c. 41. à n. 182. cum seqq.* sed ipsum Dianam manifestè convincens ex his quæ in hoc *c. & sequentibus, & in c. 1. supra hac 1. part.* juridicè & fundamentaliter comprobata sunt pro hujus retentionis debito modo factæ, & justa existente causa, justificatione. Qui quidem Castill. *sub d. numero 182.* ex Covar. Olibano, & Zevallos asserit, hanc retentionem litterarum Apostolicarum discerni in Senatu pro tollenda violentia, quæ ex earum executione speratur.

Hinc in Regno Siciliæ, ejusque Senatu non solùm examinantur litteræ Apostolicæ, an ali-
41 quid contineant in damnum Regis, † Regni, & præjudicium tertii, ut ex aliis Doctoribus annotavimus superius hoc eodem *cap. numero 37. vers. Et in Regno Neapolit. & Siciliæ*, &c. comprobant insuper hoc *Regium exequatur*. Ant. Costa *cons. 1. per totum*, Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 65.* Manuel Rodriguez *in addit. ad Bullam Cruciatæ*, §. 9. Pater à Costa *in eadem Bulla, quæst. 96. per totam*, licèt Antonius Diana *variarum resolutionum, 4. par. tr. 1. de immunitate Ecclesiast. resol. 9.* dicat Regem nostrum in hoc *Regio exequatur* procedere ex privilegio Pontificis, vel ex concordatis vel ex Bannez *in 2. 2. quæst. 67. articul. 2. dub. 2. concl. 6.* Castro Palao *in opere morali, tomo 2. disput. unica, puncto 9. nu. 10.* Jacobo de Graffiis *decision. aureis, part. 1. lib. 4. cap. 18. n. 120.* ubi hæc addit verba: caveant ministri Regis, cujus mens sanctissima est, in non inferendo præjudicium Sanctæ Sedi Apostolicæ, nec divexent negotiatores in non expediendo *Regium exequatur*, &c. cùm dicti Doctores minimè de privilegio loquantur, sed de litteris missivis particularibus ad invicem inter Papam, & Regem, ut est videre *suprà sub num. 4.*

Verùm etiam Rex noster Catholicus est Monarcha exercens utramque †j urisdictionem etiam 42
spiritualem, tanquam Legatus à latere, in suo illo Regno creatus, & constitutus à tempore *Rogerii* ejusdem Regni primi Regis, qui ob eximia beneficia in Ecclesiam obtinuit ab *Urbano Papa II.* non solùm titulum Regis Siciliæ, verum & singulare privilegium, nempe ut deinceps Siciliæ Princeps habeat utrumque gladium. Qui cognoscit de omnibus causis Ecclesiasticis, & spiritualibus tangentibus ad forum Ecclesiasticum, atque de causis exemptorum, tanquam Legatus à Latere Sedis Apostolicæ, cujus in hac parte jurisdictionem exercet ex dicto privilegio; & non tam per viam appellationis ab omnibus Ordinariis, & Judicibus exemptorum ante definitivam emissæ, verùm etiam in prima † instantia per viam simpli- 43
cis gravaminis, seu recursus absque appellatione, imò gravaminis aditu mediante solet impunè Judex Illustrissimus Monarchiæ retinere totam causam in suo Tribunali, juxta praxim retrò vetustissimam & immemorialem, continuatam etiam post *Concilium Trid. sess. 24. de reformat. c. 20.* præservans aliàs primam Ordinariorum instantiam, ita ut in illo Tribunali Monarchiæ, & Regno Siciliæ, hæc cōstitutio conciliaris non fuerit recepta, quoad prædictum modum procedendi semper continuatum, juxta ea quæ abundè cumulavimus infrà *hoc in c. à n. 114. cum multis seqq.* ubi etiam de aliquibus capitulis *Conc. Trid.* minimè observatis, quia usu non fuere recepta; de quo etiam specialiter egimus *in tract. de Reg. protect. 1. part. c. 1. à nu. 131.* & superiùs. Et hoc *c. n. 133. & 134.*

Et quæ in similibus terminis latè comprobat Nicol. Garc. *de benefic. 11. p. c. 5. à n. 149. cum multis seqq.* ubi de decreto quodam *Concilii Trid.* non recepto ab aliquibus Cathedralibus Ecclesiis, *& à nu. 158.* satisfacit difficultati ortæ ex eo, quod in Hispania fuit generaliter receptum totum Concilium Tridentinum, ut tanquam generalis non obstet aliquorum decretorum speciali non receptioni, quem consulere potes pro latiori explanatione.

Et insuper quia licèt *in d. Trid. decreto* prohibitivo Legati quoque de latere expressè comprehendantur, tamen inter illos minimè comprehenditur Rex Catholicus, & ejus hæc Regalia. Etenim cùm omne quod à Sede Apostolica Reges obtinent in perpetuum, Regaliam Regis esse diximus *suprà hac 1. p. c. 1. num. 116. & à n. 141.* Idcirco in quibusvis constitutionibus generaliter loquentibus, Regum jura & privilegia minimè includuntur, sed potius excepta, intacta, & præservata remanent, ob eorum prærogativam & excellentiam, *text. in c. fi. in pr. de offic. deleg. in 6.* ibi: *Regibus & Regnis, qui sicut dignitatis altitudine præeminent, sic prærogativa gratiæ ipsos convenit ante-*

auferri dumtaxat ex capitis, &c. *c. ne reliqui, de privilegiis, lib. 6. c. solitæ de major. obed.* & per hæc & aliqua alia jura & Doctores copiosè resolvit Hieron. Gonçal. *l. de alter. glos. 24. à nu. 116. cum seqq.* nam quod speciali nota & expressione dignum est, si fuit omissum, censetur quasi neglectum, *l. item apud Labeonem*, §. *ait prætor, ff. de injuriis*, *l. C. eos, de aquæ ductu*, quod latè exornat Castillo *de tertiis, c. 20. d. num. 8. & à pr.* Jus enim Regum efficacius est alio quolibet, ut dicit *Imperator, in l. cum multæ, C. de bonis quæ lib.* ibi: *Imperialis fortuna omnes superemineat alias*; de quo suprà *c. 1. à n. 137.* quo supposito in *Concil. Trid. d. c. causæ omnes*, non includitur Monarchiæ Tribunal, quod semper continuavit suum antiquissimum jus cognoscendi in prima instantia, quod equidem validissimis aliis fundamentis (quæ pro nunc omittimus, cum nostri instituti non sint) roborari posset.

Et quod Tribunal Monarchiæ non solùm cognoscat per viam appellationis ab omnibus Regni judicibus ordinariis, & exemptorum, sed & per viam gravaminis adeatur in prima quoque instantia, & quod hæc Regia Monarchia minimè comprehendatur *in Bulla Cœnæ Domini*, & de aliis pluribus justificationem Monarchiæ, atque ftyli tangentibus, latissimè Pater Henriquez *in tractatu de Pontificis clave, c. 26. per totum*, ubi quod Rex Catholicus non videtur procedere authoritate laicali, sed Apostolica (cui & ego libenter assentio.)

Quo loci refert ad litteram hoc privilegium *Urbani*, & ob quam † causam fuit *Regi Rogerio* concessum; ejusdem privilegii etiam verba refert Borell. *de præstantiæ Regis Catholici, cap. 71.* ubi latissimè comprobat non solùm in temporalibus, verùm *in spiritualibus Reges nostros*, quoad illud Regnum Siciliæ Monarchas appellari posse, quoniam in eo Legati de latere Sedis Apostolicæ cum plenissima super omnes Prælatos Ecclesiasticos ejusdem Regni potestate & jurisdictione constituti sint ex concessione *Urbani II. Rom. Pont. Rogerio Normantino, tunc Comiti Siciliæ & Calabriæ*, ejusque filiis hæredibus & successoribus in perpetuum facta *anno Domini 1099. tertio Nonas Julii*; cujus verba ibidem ad litteram refert, & latè comprobat. Adducit etiam casus speciales, qui à Judice Monarchiæ ad Sedem Apostolicam per † appellationem fuere delati, & ad eandem Monarchiam per Papam iterum remissi; quos etiam recenset Marius Murta *super c. Regni Siciliæ, tomo 3. per totum, fol. mihi 161. & seqq.* ubi de ejus justificatione pariter tractat; ejusdem etiam privilegii verba extant apud Thom. Facellum *rerum Sicular. decad. 2. lib. 7. cap. 1.* Marianam *de rebus Hispaniæ, lib. 10. cap. 5.* Gaufredum Monachum *de rebus Normannis in Italia gestis, lib. 4. cap. 29.* Joseph. Carnebal Siculus *lib. 1. de Historia Siciliæ*, Joan. Lucam Barberium *in cap. Brevium Siciliæ.* Hieronym. Zurita *l. 3. Annalium Aragon. cap. 68.* Francisc. Maurolium *in compendio rerum Sicularum, lib. 3. fol. 98.*

Cujus Bullæ virtute ut iidem Authores recensent, Reges Siciliæ ex eo tempore † ibidem Tribunal tenent, quod Monarchia appellatur, in quo introducuntur appellationes ab ejus Regni Prælatis, & ad suos Regios Magistratus devolvuntur, ab eisque uti Legatis de latere causæ deciduntur, per quos etiam Doctores idem recenset doctissimus Præceptor Noster Joan. de Solorzan. meritissimus Senator Consilii Indiarum *in singulari tractat. de jure Indiarum, lib. 3. c. numero 71. cum sequentibus*; & licet quondam Rex ipse, & ejus Proreges de causis spiritualibus cognoscebant, concordantia postea facta est inter Sedem Apostolicam, & Regem Catholicum, ut judex quidem sacris initiatus præesset huic Monarchiæ Tribunali nominandus à Rege independenter à Sede Apostolica, quo munere me insignivit, immeritum decoravit & munificentissimè contulit *Sacra Catholica Majestas Philippus IV.* cognomine *Magnus, anno 1636.*

Et licet Illustrissimus Cardin. Cæsar Baronius *in suis Annalibus Ecclesiasticis, tom. 11. anni Christi 1097. numero 18. cum multis seqq.* supra dictis † authoribus, aut non visis, aut insuper habitis, Monarchiam hanc Ecclesiasticam exagitet, ferióque improbet, & rigidis atque asperis verbis piissimos Reges Nostros ea utentes succenseat: *Bullamque Urbani II.* commentitiam, vel nimis adulteratam esse ostendere nitatur. 48

Tamen contra eum plures docti viri peculiares † Apologias scripsere, & præcipuè illustrissimus Domin. Joan. Beltranus de Guebara Archiepiscopus Compostellanus; qua propter Regiis edictis, & schedulis, *Datta en el Pardo 15. Junii 1611.* liber ille Baronii intercipi jussus est ut tradunt Jacobus Gordanus *in sua Chronographia, anno 1610. pag. 195.* de cujus executione testatur Solorzan. *lib. 3. numero 76. & 77. cap. 1.* 49

Ad hujusmodi etiam Bullarum legitimam retentionem [à qua supra modum digressi sumus, dulci impulsu Monarchiæ ducti] redeuntes, rectè conducunt † illi omnes Doctores sine contradictione probantes, posse Principem secularem non admittere à Sede Apostolica, aliterve provisum seu electum, *si sit persona sibi suspecta*, de qua non possit confidere, ne fortè revelet adversariis arcana, & secreta sui Regni, Innocent. *in c. super his numero 8. de accusation.* Abb. *in c. 1. numero 9. & in c. cum terra sub numero 2. in cap. quod sicut numero 7. de election.* Hostiensis *tit. de election.* §. *quis possit eligere, numero 5. vers. Sed electione jam facta*, Joan. Andræa *in cap. nobis 25. sub num. 12. de jure patron.* Joan. Selva *de benefic. 2. part. quæst. fin. nu. 65.* Palatius Rubeus *in rubrica de donat. inter virum & uxorem, in præfatione*, §. *decretalis, numer. 29. & 30.* ubi in proposito alia plura conducit Hieronym. Gonz. *in regula de alter. glossa 4. num. 166.* & suprà, Joannes Igneus *in l. necessarias* §. *non aliàs num. 331. ff. ad Sylanianum*; Chassaneus *in Catalogo gloriæ mundi, part. 5. consider. 24. vers. 194.* Covarruvias *in cap. quamvis pactum in 2. part. relectionis, nu. 5. in fin.* Borellus *de præstan. Regis Catholici, cap. 50. num. 19.* facit text. *in l. si quis aliquid.* §. *transfugæ, ff. pœnis. l. omnes*, §. *exploratores, ff. de re militari*, text. singularis *in l. mercatores*, ibi: *Ne alieni Regni (non convenit) scrutentur arcana*, &c. *C. de commerciis & mercatorib.* plurimos Doctores, citat Azevedius *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopil. n. 19. & 20.* ergo ubi concurrat similis illi causa justa contra Reipublicæ utilitatem, aut cum scandalo, &c. litteræ provisionis licitè (reverenter tamen) retineri possunt. 50

Conducunt etiam Doctores illi qui ex praxi usitata affirmant, etiam in aliis multis casibus extra legem Regiam expressis Apostolicas litteras ad Summum Senatum deferri, prout apud Hispanos † potestas, seu facultas Legatorum seu Nuntiorum Apostolicæ Sedis examinatur, ut admoneri possint à Summo Regis Prætorio, quibus uti conveniat dispensationibus, & commissionibus, ne 51

quid

quid fiat in Reipublicæ diſpendium, cum plerumque Nuntii Apoſtolici exteri ſint, nec ſatis noverint, quæ ſint præcavenda, ne falſis precibus & ſuggeſtionibus decipiantur, quod & apud Gallos, & Belgicos Flandriæ obſervari ex aliis teſtatur Covar. *practic. qu. cap. 35. num. 4. ad princip.* Salzedus *in praxi criminal. c. 54. num. 19.* ubi quod ante facultatem hujuſmodi uſum pro negotii magnitudine examinantur, ut Pontifex Summus conſulatur, quibus facultatibus in his Regnis uti conveniat, quæ autem ſint relegandæ; & licet hos Doctores non alleget, bene probat fundamentis Zevallos *commun. contra comm. q. 897. à n. 338. tom. 4.*

Probat etiam Pater Henriquez *lib. 2. de Pontificis clave, c. 22. §. 3.* dicens, quod quando Nuntius, aut Legatus à latere mittitur à Pontifice, in more habet Senatus Regis † petere, ut oſtendat facul-
52 tates commiſſas à Pontifice, non animo examinandi idoneitatem perſonæ miſſæ: ſed ut hunc juvet, quem litteris patentibus conſtat eſſe Nuntium aut Legatum Papæ, & ut adhibeatur ei fides, in iis quæ pertinent ad munus ſuum.

Quibus ita ſuppoſitis atque ulterius hoc in cap. & præcedentibus aliiſque ſequentibus conſecutivè ſupponendis, tot juris naturalis, Divini & poſi-
53 tivi † fundamentis munitis, totque Doctorum utriuſque profeſſionis authoritate roboratis, meritò affirmare debemus, nullum ſcrupulum conſiderari poſſe ex parte Regum; qui jam diu ab immemoriali conſuetudine Regalia retinendi litteras Apoſtol. (ad finem dumtaxat obviandi damnis Reipublicæ & violentiam ſincerè tollendi, & reverenter humiliterque ſupplicandi Sanctiſſimum de medela & remedio proviſurum) uſi fuerunt. Cum putare non debuerint, tot Catholicos antecеſſores ſuos erraſſe, nec falſum eſſe, quod omnes ferè tam docti, tamque Catholici Doctores ſecurè licere affirmant; cenſent, & conſulunt. Tritum enim eſt in jure noſtro, & apud Theologos Scholaſticos & Morales, certum velut axioma; ſapientium, Doctorumque omnium ſententias, & opiniones ſequendas eſſe tuta conſcientia, & ab omni culpa excuſare tam in foro interiori, quàm exteriori, ut notant Bartol. per tex. ibi, *in l. in bonorum, ff. de bonorum poſſeſſ.* Bald. & alii *in l. juris ignorantia, C. qui admitti*, Ancharan. & alii *in Clementin. ne Romanæ delectioni*, Paz ad Scala *in tractatu de Conſilio ſapientium ferè per totum*, Sylveſter *in ſumma., verbo Dubium, num. 4. & verbo Ignorantia.* Navarr. *in Manuali Latino, cap. 27. num. 289.* Cardin. Toletus *in ſumma, lib. 5. cap. 26. in fi.* Sà *verbo Dubium, nu. 3.* Suarez *de cenſuris, diſp. 4. ſect. 8. nu. 18.* latiſſimè Tiraquell. *de pœnis temporal. caſu 51. nu. 26.* Menochius *de arbitrar. l. 1. q. 23. & centur. 2. caſu 117. nu. 5. & in tractatu de præſumpt.* Infinitos etiam penè Doctores congerit in ſimilibus terminis Solorzano *de Jure Indiarum, l. 3. c. 2. n. 29. cum multis ſeq.*

Imò etiam & ſi res hæc foret dubia, tutiſſimi Reges ſunt, ſequentes opinionem favorabilem, & probabilem, ut ex Victoria, Cajetano, Sylveſtro, Navarro, Valencia, Bannez, Ayala, Lorca, Suarez, Molina, aliiſque plurimis probat Solorzan. ubi proximè *n. 38.* etiam omiſſis opinionibus magis probabilibus, prout multis relatis firmat Solorzan. *ſub dict. nu. 38.* & latiſſimè Nicol. Garcia *de beneficiis, 7. part. c. 2. n. 24. & part. 11. c. 5. à nu. 351.* plura cumulat exempla, var ôſque caſus ſub hac doctrina comprehenſos noviſſimè Antonius Diana *ref. moral. 4. p. tract. 3. de conſcientia dubia*, per totum.

Bulla in Cœna Domini, caſu 14.

TAntorum Doctiſſimorum virorum (quorum hactenus mentionem fecimus approbantium, hunc retentionis Bullarum antiquiſſimum † uſum, 54
& immemorialem conſuetudinem legitimis fundamentis vallatam, & jure omni comprobatam & fulcitam, ut in *c. 1.* hujus tractat. & *in cap. 1. & 2. part. de Regia protection.* adduximus longa ſerie, ubi adeſt legitima ad ſuſpenſionem earundem litterarum Apoſtolicarum cauſa, de quibus ulterius ſigillatim in capitibus erit tractandum) opinioni receptiſſimæ & communi, *cap. 14. Bullæ in Cœna Domini*, nec obſtat, imò potiùs in eo (ſi debito † modo, & ad evitandam violentiam fiat litterarum Apoſtolicarum retentio) expreſsè, vel potius cauſativè approbatur, & ut hæc veritas clarior fiat ejuſdem verba infero. 55

Item excommunicamus, & anathematizamus omnes & ſingulos, † qui per ſe, vel alios authoritate propria, aut de facto, quarumcumque exemptionum, vel aliarum gratiarum, & litterarum Apoſtolicarum prætextu beneficiales, & decimarum, ac alias cauſas ſpirituales, ac ſpiritualibus annexas, ab Auditoribus, & Commiſſariis noſtris, aliiſque Judicibus Eccleſiaſticis avocant, illorúmve curſum, & audientiam, ac perſonas, Capitula, Conventus, Collegia, cauſas ipſas proſequi volentes impediunt, ac ſe de illarum cognitione, tanquam Judices interponunt; quive partes actrices, quæ illas commoti fecerunt, & faciunt, ad revocandum, & revocari faciendum citationes, vel inhibitiones emanarunt, à cenſuris & pœnis, in illis contentis abſolvi, per ſtatutum, vel aliàs compellunt, vel executionem litterarum Apoſtolicarum, ſeu executorialium, ac decretorum prædictorum, quomodolibet impediunt, vel ſuum ad id favorem, conſilium aut aſſenſum præſtant, etiam prætextu violentiæ prohibendæ, vel aliarum prætenſionum, ſed etiam donec ipſi ad Nos informandos, ut dicunt, ſupplicaverint, aut ſupplicare fecerint, niſi ſupplicationes hujuſmodi coram nobis & Sede Apoſtolica legitimè proſequantur, &c. 56

Hunc *caſum 14. Bullæ Cœnæ Domini*, ad litteram referunt Cardinalis Toletus *in ſumma, l. 1. c. 27.* † Auguſtin. Barboſa *de poteſtate Epiſc. allegat. 50. nu. 71. tom. 2. fol. 13.* Piaſequius *in praxi Epiſcop. 2. part. c. 1. ſub nu. 3.* aliquam partem ſcilicet ultimam, *dict. c. 14.* etiam refert Cenedus *in qu. canon. 45. n. 11.* Vivaldus *in candelabro Eccleſiæ, in explicatione ejuſdem Bullæ, c. 14. fol. 391.* in ultima impreſſione eundem refert ad litteram Pater Villalobos *in ſumma, tr. 17. de la deſcommunion, difficult. 21.* 57

Vides igitur, quàm conformis ſit *Bulla Cœnæ Domini*, Hiſpaniæ uſui, & immemorabili † conſue- 58
tudini ſuſpendendi interim executionem litterarum Apoſtolicarum, ubi juſta & legitima violentiæ cauſa timetur ad effectum ſupplicandi ab illis ad eundem Summum Pontificem melius informandum; hoc enim licito & jure permiſſo ſine dumtaxat detinentur, & interim ſuſpenduntur, ut expreſsè † diſponunt, & profitentur Hiſpaniarum Reges, *in lib. 24. tit. 3. lib. 1. Recopil.* ibi: 59
Lo qual es en mucho dano y perjuizio de nueſtros Reinos: mandamos, que † quando algunas Bullas ſobre lo ſuſodicho vinieren, ſupliquen dellas los Cabildos y las Igleſias donde ſe trageren, y embien luego la relacion al nueſtro Conſejo, para 60

que

que alli se provea, &c. Et *in l. 26. eodem tit.* ibi: *Y encargamos a los Prelados y Cabildos, y personas Ecclesiasticas, que si algunas Bullas cerca desto vinieren, y les fueren notificadas, supliquen dellas, y las embien ante los del nuestro Consejo, para que alli las vean, y provean cerca dello lo que convenga*, &c. *l. ejusdem tit.* ibi: *Tencargamos à los Prelados y Cabildos y personas Ecclesiasticas que si algunas Bullas cerca desto vinieren y les fueren notificadas, supliquen dellas, y las embeen ante los del Nuestro Consejo, para que por ellos vistas provean cerca lo que convenga* &c. Quibus quidem legibus convenit concors opinio Doctorum omnium, quos à principio hujus c. laudavimus, & in unum congessimus.

Quare Doctores, qui *dict. c. 14. Bullæ* ponderarunt, & attentè legerunt, † unanimiter profitentur, in eo expressè approbari suspensionem executionis litterarum Apostolicarum supplicatione proposita demum prosequuta, ut in terminis Manuelis Rodriguez post alios *in summa, 1. par. c. 156. n. 8. & in addit. ad §. 9. n. 87.* Conedus *in quæst. Canonic. q. 45. n. 11.* ubi ad id allegat Vivaldum *in explicat. Bullæ Cœnæ Dom. n. 109.* vide... os etiam in ultima impressione *anni* 1620. super eodem casu 14. *nu.* 3. ibi: *Omnes detinentes Apostolicas litteras, nisi in casu à Bulla concesso*, &c. Ponderat etiam Suarez *in tract. de censuris, tom. 5. disp. 21. n. 75. & 76.* Simancas *de Catholica instit. tit. 45. de pœnis, n. 54.* optimè notat Vega *in summa, 1. part. Defcommunion, c. 85. casu* 18. & *casu* 19. pulchrè Pater Villalobos *in summa, tr. 17. difficult. 21. à n. 2.* ubi alios scilicet, Navarr. *in Manual. Latino, c. 27. n. 69. & 70.* & Cordub. *in summa, qu. 35.* ita tenentes citat, & explicantes dictum *c. 14.* Bullæ Cœnæ.

Pater Henriquez etiam *in tr. de Pontific. clave.* 62 *12. §. 2. in glossa litt. R.* in nostris † terminis † affirmat, in Bulla Cœnæ Domini non comprehendi fiscalem Senatus, dum supplicat nomine Regis, & boni communis ac publici, ad Regnum pertinentis, ne derogetur lex, aut consuetudo immemorialis, & privilegia: & iterum ipse ibidem, *c. 16. §. 2.* & in alijs locis inferius citandis.

Et cum Alterio, & Filiucio, Bonac. *de Morali Theol. to. 3. de censuris, disp. 1. q. 15. punct. 4. §. 2.* ubi 63 in hæc: *Impedientes † litterarum Apostolicarum executionem, excusari possunt ab excommunicatione hujus Canonis, si impediant prætextu informandi, aut supplicationem tamen coram Sede Apostolica legitimè prosequantur, ita expressè in hoc Canone habetur: cum enim sæpè contingat, ut quis litteras Apostolicas subreptitias esse, aut iniquum gravamen, vel similia continere arbitretur; Summus Pontifex in-* 64 *dulsit, † ut impedientes litterarum Apostolicarum executionem interposita apud ipsum supplicatione, immunes sint ab excommunicatione, modo hujusmodi supplicationem coram ipso Summo Pontifice, & Sede Apost. prosequantur*, &c. L 113.

Eodem etiam modo hunc Bullæ casum explicant, & intelligunt Graffis superius citatus *sub n.* 24. & Manuel Rodriguez *in addit. ad Bullam Cruciatam, §. 9. nu. 89.* Vivald. *in Candelabro aureo 2. p. de Bulla Cœnæ Dom.* per quos & Navar... m loco citato, singulariter observat, & interpretatur *Bullam Cœnæ*, Pater Villalobos loco proximè citato, *tract. 17. difficult. 21.* qui *n. 3.* ita subdit: Acerca de lo qual se ha ad advertir, que esta censura de la Bulla liga tambien à las personas Ecclesiasticas, quo hazen lo que en ella se probibe, que nos solicito avocar à si las causas aunque sea por via de fuerça, como expressamente lo dize la clausula, y lo advierten Cayetano, y Suarez. Y quanto à las fuerças se ha de advertir, que los Reyes, y Governadores del Reino pueden, quando en realidad † de verdad se haze agravio y fuerça, 65 remover los impedimentos que estorvan la paz, tranquilidad y buen governo del Reino, y suplicar a su Santidad conforme à un capitulo de derecho. Y aun se colige de las palabras de la censura, que dize: *Nisi supplicationes hujusmodi coram Nobis, & Sede Apostolica legitimè prosequantur*, para que desta manera su Santidad mejor informado de los inconvenientes que ay, suspenda la execution de sus letras Apostolicas, y ponga el remedio al damno, que de su execucion se podia seguir, commo dize el Padre Fray Manuel Rodriguez, siguiendo a Vivaldo, Navarro, y Cordoua, la palabra *Sub prætextu*, queda declaranda arriba, dize que quiere de zirlo mismo, *que socolor.*

In id ipsum etiam tenent omnes alii Doctores, qui meritò affirmant, in nullas censuras † incidere eos, qui ex justa & legitima causa à 66 jure Pontificio approbata suspendunt executionem, litterarum Apostolicarum ad melius informandum Summum Pontificem, & ut ejusdem spectetur secunda jussio, *glossa in Authentico de mandatis Princip. §. si quis autem*, tenent Abbas *nu. 2.* Zabarella *q. 1.* Ripa *nu. 17.* & cæteri communiter Doctores *in c. si quando de rescriptis*, Maranta *disputatione 1. num. 19.* Barbosa *in collect. ad c. si quando in additis*, super verbo, *Quare adimplere non possis*, probat Rodoanus *in tractat. de rebus Eccles. q. 49. n. 23.* ubi inquit, quòd excommunicatio † tota per Papam contra sibi legitimè resi- 67 stentem non ligat quod ad Deum. Plures Doctores adducit Anguianus *in tract. de legibus, lib. 1. controver. 5. n. 7.*

Adsunt etiam in his terminis verba Palatii Rubei *in libello seu tract. de Benefic. vacan. in Curia, §. 7. per totum, & §. 12. ad fin.* ibi: Et per hoc † defendi satis probabiliter potest id, quod nos 68 Regii Consiliarii quotidie in Regio Senatu facimus; præcipimus enim, quòd quando aliquæ litteræ Apostolicæ emanarunt, &c. supersedeatur in executione, donec literæ ad Regium deducantur Senatum; ut videatur, an aliquid in eis contineatur, quod Reges, vel patronos laicos tangat, quo cognito supplicetur humiliter Papæ, ut sua Sanctitas dignetur informari de veritate, & Regis, vel patronorum, vel filiorum, patrimonium gravamen revocetur, nec per hoc (ut arbitror) excommunicationem, vel alias pœnas incurrimus, cum jure, & Papa permittentibus hoc facimus, ut ex jam dictis satis patet, & plenè dico *in c. ex eo de pœniten. & remission. in recollectis*; hæc Palatius. Tenent etiam in his terminis Azevedus *in l. 14. tit. 3. l. 1. Recopil.* Graffis *in decis. Aureis casuum conscientiæ, part. 1. l. 4. c. 18. n. 119. n. 120.* & alii plurimi citandi inferius, *c. seq. n. 25.*

Hoc etiam ita in his terminis declaravit Summus Pontifex, *Adrianus* VI. † dumin Bulla loquen- 69 do de jure patronatus Regii (quam ad litteram adduximus *in tractat. de Reg. protectione, 3. part. cap. 10.*) ita ait ibi: *Et quascunque litteras Apostolicas, desuper quolibet pro tempore confectas, etiam quascumque derogationes quorumvis jurium præsentandi, etiam cum quibusvis efficacissimis & prægnantissimis clausulis in se contentis, nullius roboris vel momenti existere, vosque ac dictos successores vestros, seu vestrum aliquem illis nullatenus parere debere; & ob non paritionem hujusmodi, aliquas*

etiam

etiam in ejuſdem litteris contentas cenſuras, & pœnas nullatenus incidere poſſe, &c. Hactenus Adrianus Pontifex.

Alias autem doctrinas, quæ omninò conveniunt materiæ & declarationi hujus capitis, videbimus in *c. ſequenti*, *à nu.* 10. *& ſequentib.* Non tamen omittam eas, quas ſcriptas reliquit Pater Henriquez, quæ miro modo conducunt rei, de qua agimus, ac propterea ejus verba ad litteram referenda erunt.

Ipſe igitur *in 3. tomo Summæ tractat. de Pontificis clave*, *lib. 2. c. 16. §. 1.* ita loquitur: Pontifex in Bulla Cœnæ Domini prima facie videtur tollere excuſationem, qua Judices * Regii 70
ſub prætextu violentiæ, ſe ingerentes *ſupplicant*, *vel ſupplicari faciunt à parte litigante*, *aut Fiſcali ad Papam melius informandum*. Pontifex vetat fictum prætextum, admittit tamen ita ſupplicari ſub prætextu probabili violentiæ, quæ illata creditur, aut ſi vis impedit, timetur inferenda, ut explicabitur, 71
c. 17. §. Si modo * *dictas ſupplicationes coram Sede Apoſtolica legitimè proſequantur illi, quorum interest*: quæ verba non cogunt, ut de ſingulis impeditis, litteris Apoſtolicis ſtatim mittatur pecu- 72
liaris informatio Pontifici; cùm * enim multæ quædam ferè derogationes paſſim è Roma in Hiſpaniam afferantur, conſueuus eſſe ſolet una gene- 73
rali allatione * litterarum, ſeu ea informatione, quæ Pontifici per annos aut per ſtatuta tempora à legato Regio offertur. Hæc enim cenſetur multorum negotiorum ſpecialis informatio, cum in virtute contineat varias ſupplicationes, & informationes, quas ſigillatim Judices Regii adhibere poſſent pro temporum, & cauſarum opportunitate, nam repetitio, & delatio ſingularum ſupplica- 74
tionum, & informationum * eſſet Papæ in graviſſimis, & penè infinitis Orbis negotiis adſtricto minus grata, imò valdè moleſta, & inutilis, nec commodè poſſet, aut vellet, ſingula etiam minutiſſima expedire, & ob prolixitatem cauſæ nimiis paſſim expenſis gravarentur partes litigan- 75
tes, quarum intereſt. Et ſuccumberet * pauper, qui pecunias pro tam longo itinere non habet, periculumque eſſet, in tanto negotiorum numero apud Judices tam longè poſitos taceri verum, & in actibus proceſſus, aut litteris expeditis admiſceri falſam informationem, quare ut conſtet, ſuavem eſſe ſtatum, jugumque temporalis legis Evangelicæ, decenter * Pontifices fiuunt, 76
quædam negotia Eccleſiaſtica expediri per Judices Catholicos, ſalva ſemper Pontificis authoritate, & reverentia &c. Hactenus Doctiſſimus, & Religioſiſſimus ille vir.

Cui doctrinæ rectè conſonat obſervatio quædam ſingularis, & non abſimilis Lucæ de Penna *in l. cum ad fœliciſſimam*, *C. de quibus muneribus*, *vel præſtationibus*, *nemini liceat ſe excuſare*, *à n.* 2. ubi tractans de aditu ad Sedem Apoſtolicam pro imponendis, & exigendis muneribus ſeu exactionibus ab ſtatu Eccleſiaſtico in utilitatibus, & neceſſitatibus mixtis, & communibus publicis, ita ait. In iis quæ bonum commune directò reſpiciunt, & ipſi Clerici non minus quàm laici commodum exinde conſequuntur, non eſt opus, quòd proinde Romanus Pontifex adeatur: argumento ſuprà *de theſaur. l. 1. poſt principio*, *ff. de condition. inſtitution. quæ ſub conditione*, §. *ultimo* 24. *qu.* 1. *capitul.* 1. Satisque abſonum videretur, ut pro modica pecunia, quæ ſortè alicui villæ imminet in iis caſibus exolvenda, ut Romanus Pontifex in longinquò conſiſtens neceſſariò proinde conſulatur. Jam pluris tunc eſſet oneris, expenſarumque ſubjectio, quàm commodi ex contributione Clericorum illatio, quod lex abhorret, ſuprà *de annonis*, *& tributis*, *l. mediterran. ff. de judiciis*, *l. ſed & ſi ſuſceperit*, §. 2. *& l. ſi longius*, §. 1. Hoc enim potius eſſet, pauperes univerſitates, portione contingente Clericos, & Eccleſias pro majori parte defraudare, quàm grati Conſilii ſuper hoc munus impendere ad hoc *in Authentica de judiciis*, §. *ne autem*. Item quia ubi per præſcriptas leges facta proviſio invenitur, non eſt veriſimile, quòd Romanus Pontifex ſe conſuli ſpecialiter reſervaverit argument. *ff. de aliment. legatis*, *l. alimenta*, §. *Baſilicæ*, *& l. ſi Stichus de verborum obligat. l. doli clauſula*, *ff. de pœn. ſanctio. & l. 6. de præbendis*, *c. dudum*. *&c. quamvis tibi*, &c. Et inferius ibi: Veriſimile eſt igitur, quòd ipſe nolit ulterius ſuas aures moleſtari ſuper eo, quod eſt per leges tam ſalubriter definitum, *dict. l. 1. ſupra de theſauris*, &c. Quem ad idem referunt, & ſequuntur Avileſius, Rebuffus, Mexia, & Nicolaus Balui laudati à Caſtillo *in tractatu de tertiis*, *c. 9. num.* 35. *&* 36. & conducunt, quæ latiùs diximus *hac 1. cap. 1. §. unico*, per totum.

Adhuc & ipſe Henriquez in gloſ. ejuſdem, §. 1. multa notabilia ponit in comprobationem eorum omnium, quæ dicit in ejus contextu, quorum aliqua ſpeciali annotatione digna repetam; dicit igitur ibidem littera A. in hæc, *c. 12. §. 1. P. & tunc Judex incurrit excommunicationem infra*, *c. 21. §. 2. nam vox* (prætextus) *includit dolum*, *puta*, *dum* * *pars aut Judex*, *ut malitioſè contra jura differat litem & cauſam effugii*; *curavit iterum atque iterum habere recurſum ad Regia Tribunalia*, *& opponit titulum ſimulatum de prohibenda vi*, *accipitque in quendam fictum prætextum & colorem*; *quando conſtat*, *nullam ſubeſſe vim*, Michaël Thomaſius & Salmantini, & Complutenſ. * Theologi, 78
ac Juriſperiti Moya, Frater Gallo, Frater Bartholomæus de Medina, Noſter Deza, Auditor ille Atienza (qui fecit recopilationem legum) *& praxis hæc ita à peritis & timoratis Auditoribus defenditur*, *& citat. c. 12. §. littera M. N.* &c. Ad id autem quod hîc dicitur de dictione (*Prætextus*) vide quæ in comprobationem adduximus *Nos in tract. de Regia* * *protection. 1. p. cap. 2. nu. 16. 17.* 79
& num. 18. in propoſitum ejuſdem ſignificationem ponderantes, & hoc *c. à n.* 111. *& ſeqq.*

Qui Henriquez *ſub littera B.* ubi dixerat admitti in Bulla ſupplicationem prætextu probabili violentiæ, ita gloſſat: * *Quia in rebus humanis non* 80
eſt quærenda certitudo evidentiæ, *cap. 19. §. 3. littera F. Et Judices auditis advocatis viſum proceſſum diligenter examinant*, *non ut decidant principalem cauſam Eccleſiaſticam*, *tanquam Judices*, *ſed examinant de aliis*, *ut explorent an inſit violentia*, *de qua principaliter* * *cognoſcunt*: *& qui* 81
habet jus ad cognitionem circa finem pro bono communi; *habet & ad media proportionata*, *ut auferatur vis*; *ut autem tutius procedant habet Rex privilegium Papæ aut tacitum ejus conſenſum ex conſuetudine immemoriali*, &c.

SECTIO I.

Oppresso supplicanti ad Sanctissim. incumbit supplicationem prosequi, cujus desidia, aut culpa Regis Regaliæ nec imputari, nec obesse potest.

SUMMARIUM.

82 *Supplicationem à litteris Apostolicis, quas partes interponunt, vel per Senatum interponere jubentur, Regius Fiscalis prosequi suis aut Regis expensis non adstringitur.*

83 *Senatus ubi reperit causam retentionis litterarum legitimam in eodem decreto, simul solet in aliquibus casibus jubere, ut pars, cujus interest, supplicet Sanctiss.*

84 *Bulla Cœnæo solo contentatur, ut Rex supplicet à litteris, vel supplicare faciat.*

85 *Dictio (aut) est alternativa, & sufficit alterum adimpleri.*

Sive dispositio, quæ opponitur, sit affirmativè, sive negativè concepta.

86 *Bullæ Cœnæ verba declarantur, ut unusquisque tam Rex, quàm pars suas supplicationes prosequantur.*

Singula singulis congruè referenda sunt, ubi ad plura singularia infertur.

Manutentionis, & immissionis simul petitio si adsunt bona possessa, & non possessa, sustinetur, referendo singula singulis.

Si præcessit dispositio distributiva inter aliquos, & sequatur clausula generalis copulativa, intelligitur distributiva inter illos.

87 *Regi de jure permittitur tollere violentiam illatam ex litteris Apostolicis in damnum Reipublicæ impetratis per executionis suspensionem.*

88 *Supplicationem prosequi coram Sanctissimi in privatis negotiis non Regi, sed parti, cujus interest, incumbit.*

89 *Impetrans, cujus Bullæ detinentur post examen tanti Senatus, merito diffidens de secunda jussione, causam deserit, cognoscens Sanctiss. noviter, & verius informandum.*

90 *Litteris desertis per impetrantem ob legitimam retentionis causam supplicationis prosequendæ obligatio videtur cessare.*

91 *Apellans consentiendo gravamini renuntiat appellationi, & inhibitioni appellationis virtute expeditæ.*

92 *Supplicans à litteris Apostolicis nullo termino est adstrictus ad eam supplicationem prosequendam.*

93 *Ponderantur verba Bullæ Cœnæ, ibi*, legitimè prosequantur, *ut intelligantur cum partis citatione, & causæ cognitione.*

94 *Parte supplicante à litteris citata, & non comparente, secunda jussio obtenta obtemperatur in Senatu.*

95 *Recursus precedens legitimè interpositus in litterarum retentione, non redditur illicitus ob non prosequutam supplicationem per oppressum interpositam, & seq.*

96 *Actus licitus respectu principii, & prohibitus respectu finis, illud attenditur ut licitus judicetur.*

97 *Præscriptio inchoata tempore permisso, completa tamen tempore prohibito licita judicatur, & seqq.*

Finis quando habet necessariam consequentiam ad principium, non finis, sed principium attenditur.

98 *Quòd secundùm legem factum est, ex eventu non retractatur.*

99 *Præscriptio bona fide inchoata, & perfecta, per supervenientem malam fidem non redditur illicita.*

100 *Rex per suum legatum per annos refert Pontifici supplicationes.*

Et plures recensentur legati Regii missi ad Pontificem, ut conferrent hanc retentionis materiam.

QUod autem ipse Pater Henriquez dixerat in contextu: *Si modo dictas supplicationes coram Sede Apostolica legitimè prosequantur*, &c. justam litteram ejusdem Bullæ (de quo superius, *nu.*70. ubi ad litteram hunc Authorem retulimus) ita glossa ibidem, *in litt. C. Non* * *tenentur Judices, aut Fiscalis, suis aut Regis expensis deferre* 82
singulas litteras impetratas, sed pars litigans, cujus interest, debet privatam suam causam deferre; Fiscalis verò in generali refert Pontifici per Legatum Regium. Ita post maximum studium, & consultationem resolvit Doctor Julianus de Castrejon, cum esset Fiscalis Senatus Regii, & eam praxim Senatus probant viri sapientes, &c.

Quæ veriſſima doctrina, & assertio ex plurimis aliis exornatur, & roboratur. Etenim Senatus Regius, quando indagatâ causâ propositâ * & 83
deductâ, legitimam & justam retentionem litterarum reperit, easque retineri decernit: in eodem simul injungit decreto, & præcipit, ut ad suam Sanctitatem supplicet pars oppressa. Quo solo, quantum attinet ad Regem his in causis & negotiis, suum auxilium præstantem oppressis, Summus ipse Pontifex in eadem Bulla contentatur, ut & clarè * indicant ejusdem verba, ibi: *Etiam sub pre-* 84
textu violentiæ prohibendæ, vel quod ad Nos informandos (ut ipsi aiunt) supplicaverint, aut supplicari fecerint, &c. Ponderata illa dictione distributiva, & adversativa (*aut*) apposita inter illas bipartitas orationes *supplicaverint*, relata ad partem cujus interest executionis suspensio: & aliam *supplicari fecerint*, relatam ad Regem & Senatum, qui hoc onus oppresso expressè imponere assolent, ex qua sufficit * alterum adimpleri, *l. si haredi plu-* 85
res, ff. de conditionibus instit. l. plerumque, §. *final. ff. de jure dotium, l. quis stipulatus fuerit, in fin. ff. de verbor. obligation.* cum pluribus similibus. Quod procedit sive dispositio sit affirmativa, sive negativa, quia si utatur hac dictione alternativa (*aut*) similiter operatur, ut sufficiat alterum adimpleri, latè Cenedus *singulari.* 6. *n.* 3. Barbos. *in diction.* 46. *à princ. & n.* 3.

Cùm enim hæc Bulla primitus loquatur alternativè, & distributivè de Regibus, seu parte * vim 86
patiente quoad supplicationem interponendam, ibi (*supplicaverint, vel supplicari fecerint*) nempè quando Reges supplicant, quod tunc accidit, quando causa immediatè, & directè tangit jus Regis, vel generaliter jus publicum Regni, quia tunc Fiscalis Regis supplicat, juxta doctrinam inferiùs, *n.*159. *& seq.* latiùs etiam *in c.*13. *à num.*53. *versicul. Ex quibus omnibus mirabiliter*, & per totum, cap. præsertim, *à num.*6. *versic. Quibus tamen, & aliis, & à num.*57. *vers. Quam nostram resolutionem.*

Quando autem negotium tangit jus partis particu-

ticularis, & privatæ, tunc ipsa pars supplicat, quam supplicare faciunt, & expressè decernunt Senatores. Idcirco verba illa alia generaliter, indiscretè, & indistinctè & copulativè prolata per dictam Bullam postmodum subsequuta, ibi: *Nisi supplicationes hujusmodi*, &c. *Legitimè prosequantur*; distributivè & discretivè accipienda, & intelligenda sunt singula singulis congruè referenda juxta præcedentem distributionem, & alternativam, ut ei incumbat supplicationem prosequi, qui eam amisit, attenta significatione vocabuli, *Prosequantur*, quod non verificatur nisi in incipiente, & eandem supplicationem emittente, jura sunt expressa, *in c. cum sit Romana, de appellation. & relation. ibi: Quòd si is qui appellaverit, causam appellationis non fuerit prosecutus*, &c. *c. persona, c. ex ratione eodem titulo*, cum infinitis. Sicque de necessitate referenda sunt ad proponentem, etenim quoties præcedit dispositio, & clausula distributiva inter aliquos, & subsequitur generalis copulativa omnes complectens, intelligitur eodem themate retento, distributivè inter illos, singula singulis referendo, Rotæ *decis.* 611. *num.* 3. & 4. penes Farinacium *in posthumis*, *tom.* 1. & *decis.* 568. *num.* 3. & *decis.* 206. *num.* 3. optimè Mantica *de contractibus*, *lib.* 2. *tit.* 3. *numer.* 18. & *suprà*, & in singulari casu Burgos de Paz, *quæst. nu.* 3. bona doctrina Viviani *de jure patronatus*, *part.* 2. *lib.* 13. *cap.* 8. *num.* 249. idem Farinacius *tom.* 1. *noviter novissima decis.* 160. *num.* 4. ubi de eo qui petit immissionem simul, & manutentionem, quòd si adsunt bona possessa, & non possessa; remedia postea petita promiscuè, generaliter referuntur singula singulis, manutentio ad bona possessa, immissio ad non possessa: sequitur Ludovisius post *de manutention. observation.* 59. *n.* 75. Cassanate *cons.* 36. *n.* 8. *seq.* Surdus *cons.* 362. *à n.* 17. *lib.* 3. *cons.* 150. *à num.* 65. & *in consil.* 336. *num.* 26. D. Joan. Baptista Valençuel Velasquez, *cons.* 121. *nu.* 30. *tom.* 2. & *cons.* 171. *num.* 6. Alexand. Ludovis. *decis.* 297. *num.* 9. & *decis.* 433. *num.* 9. Rotæ *decis.* 605. *num.* 4. & 5. Seraphin. in qua aliæ recensentur, Flamin. Parisius *de resignat. tom.* 2. *quæst.* 7. *à nu.* 100. ubi quod si in supplicatione duo supplicantes petant res diversas, & postea in conclusione ambo copulativè loquantur, petendo indistinctè easdem res simul loquendo, intelligatur distributivè, non cumulativè, sed referendo singula singulis ad præcedentia, Castillo *tom.* 5. *c.* 86. *à n.* 22. (licèt nullum ex præcipitatis Doctoribus alleget) qui omnes consulendi sunt pro singularibus casibus.

Quocirca Regi non incumbit, omnes etiam privatorum supplicationes prosequi, sed unusquisque quam prorumpit; ita ut ob negligentiam & desidiam partis in eam prosequendo, juri, & Regaliæ Regis (qui semel retentionem legitimè decrevit, & supplicare simul mandavit) detrahi & obesse non possit, ut statim *à n.* 95. *cum sequentibus*, & facit *l. quid ergo*, §. *contrarium*, *versic. Sufficit de contr. & utili action. tutel.* ibi: *Sufficit tutori bene, & diligenter negotia gessisse, etsi eventum adversum habuerit, quod gestum est*, *l. sed an ultro*, §. *is autem*, *ff. de negot. gestis*, *l. tutor qui*, §. *si posthum. ff. de administration. tutel.* ubi sit tutor cœpit utiliter gerere rem pupilli, licèt postea malus exitus sequatur non culpa tutoris, nihil ei imputatur, sed est excusatus; quæ jura & alia plura latè exornat Præsul Valençuela, *consil.* 154. *à n.* 14. *cum multis sequentibus*, *tomo* 2.

Rex igitur & Senatus quantum in se est, faciunt; sibi enim permittitur, & à jure tanquam

* protectori, & in Bulla Cœnæ Domini, interim reverenter suspendere executionem litterarum, quoties ex ea notabile damnum in perniciem Reipublicæ temporalis, aut Ecclesiasticæ indeque vis aliqua timetur, ad effectum supplicandi, ad Summum Pontificem melius informandum, & ut coram sua Sanctitate supplicationem eandem legitimè prosequantur partes, quibus hoc onus in privatis suis negotiis, non alius incumbit, ut * tenet expressè P. Henriq. loco supra citato, *à n.* 70. & 82. & consonat Pacius Scala *in tract. de consilio sapient. lib.* 4. *c.* 25. *post medium*, *versic. si verò litteræ*; ubi dixit, quòd potiùs judici est honestum, quàm necessarium Principi, rescribere, cum potiùs ad ipsas partes, quarum interest, quàm ad judicem reclamatio spectet. 87 88

Quæ si (postquam sibi à Rege mandatur, suam emittere * supplicationem) negligunt eam prosequi, nihil Regi est imputandum, sed partibus ipsis, quæ ut plurimum ita cunctantur in prosecutione supplicationis, ex eo forsan, quod vel intolerabiles expensas metuunt, longissimùmque, & periculosum valdè iter aufugiunt; vel quod altera pars impetrans (cujus litteræ suspenduntur in Senatu) an plùs de earum confirmatione, aut secunda jussione non curat, forsan meritò difficens à sua Sanctitate iterum concedi, dum coram Sede Apostolica noviter affertur causa probabilis, ac in Senatu detegitur legitima, post longum examen, diligenter adhibitum à tot Catholicis viris litteris & experientia ornatis, Christiano zelo summàque reverentia Sedis Apostolicæ succensis perscrutantibus; quæ si fuissent cognita à Summo Ecclesiæ Præsule tempore impetrationis, vel non concederet, vel saltem difficilior ad concedendum redderetur. 89

Qua etiam legitima causa, & ratione moti impetrantes ipsi, * ut plurimum consultè viam illam, & litteras deserunt, negotium asperum, aut nimis difficile, maximisque ambagibus, & infructifero labore involutum prudenter judicantes, cum Pastor Orbis (qui suam Rempublicam Ecclesiasticam & spiritualem, ac etiam temporalem pacatam habere, toto desiderio conatur) secundam jussionem melius noviter informatus denegabit, ne pax publica turbetur & bonum commune detrimentum patiatur: quod quotidie ferè in omnibus iis negotiis accidere videmus, & experimur. Quo supplicans aliquo modo ad prosequendum excusatus videtur. 90

Quare principali fundamento sublato, neglecto, & derelicto, à quo * supplicatio, & cætera omnia procedunt & dependent meritò & ipsa supplicatio, ac per consequens, & ejus prosecutionis obligatio cessare videtur ad text. in cap. cum cessante causa, de appellation. cum sua materia, conducunt bene quæ *Nos in tractatu de Regia protect. 1. c. 5. à num. 17. usque ad nu. 21. & num.* 78. ubi post multos Doctores, quòd appellatio interposita à gravamine, & ejus virtute impetratum rescriptum, & inde emanata inhibitio cessant, ubi gravamen principale tacitè, vel expressè consentiat pars, vel revocet judex à quo, quia cum principale non subsistit, nec ea quæ sequuntur locum habent, ex juris regula vulgari. 91

Videtur enim hoc casu moraliter excusatus supplicans à prosecutione, * qui ad eam termino nullo adstrictus est à Bulla. Quia ubi tempus non est determinatum à lege aliquid fieri præcipiente, sufficit quocumque tempore fieri, *l. qui fundum*, *ff. de contr. emptione* Aymon Cravetta *consil.* 4. *num.* 13. Petrus Surdus *dec.* 326. *n.* 76. facit etiam *text. in l.* 1. *ff. de ventre inspicien.* 92

& cum Riminaldo idem Surdus *decis.* 266. *num.* 4. Caldas Pereira *de nomination. emphyt. l.* 1. *quæst.* 17. *n.* 24. & per B. Roman. Jasson. & Rebuffum, Castillo *controversiarum, l.* 4. *c.* 36. *n.* 11. idem in casu practico observant Gregorius Lopez *in l.* 25. *tit.* 9. *part.* 6. *verbo, Del anno adelante* Covarruvias *in l. c.* 3. *n.* 7. *de testamentis*, Padilla *in l. cum quidam, n.* 27. *delegatis* 2. Mieres *de majoratu*, 1. *qu.* 48. *n.* 2 Matienzo *in l.* 7. *tit.* 4. *glossa* 2. *n.* 2. *lib.* 5. *Recopil. & in l.* 14. *glos.* 1. *n.* 45. *eodem titulo, & lib.* Joan. Gutierrez *practicarum lib.* 2. *quæst.* 46. *n.* 2. Castillo ubi proximè, *num.* 11. *cum seqq.* ubi *à nu.* 16. nisi subsequatur requisitio, & interpellatio, post utrumque Molinam, Padillam, Sarmientum, Tuschum, Petrum Surdum, & alios; maximè agnoscens adversarium suum jus ex litteris habere pro derelicto.

Quò videntur tendere illa verba *dict. c.* 14. *Bullæ Cœnæ Domini*, ibi: *Nisi supplicationes hujusmodi coram nobis, & Sede Apostolica † legitimè* 93 *prosequantur*, &c. Ponderando illud verbum, *Legitimè*, hoc est cum parte legitima si adsit, & cum causæ cognitione prosecutio facienda. Ut secus sit, quando impetrans instat pro suarum litterarum confirmatione, & secunda jussione coram Sede Apostolica, citato adversario, cujus interest, & non comparente, suàmque supplicationem de- 94 ferente; legitimè dicetur † eam prosequi, meritòque secunda jussio obtenta omnimodo obtemperabitur, & executio utrarumque litterarum relaxabitur, & libenter permittitur, prout in cap. sequenti altius explicabimus, atque etiam quomodo quandòve hæc litterarum relaxatio fit.

Nec ex eo quòd ex accidentibus supra dictis 95 subsecutis, absque tamen culpa Regis ob omissam † supplicationis prosecutionem, cùm ab eo fieri præcipiatur; erit illicita judicanda protectio nec recursus præcedens, justâ & legitimâ causâ jam semel præstitus, quoniam quando actus licitus est respectu principii, & prohibitus aliquo pacto respectu finis, inspicitur principium, ut licitus dicatur: plura † congerit Alphonsus Villagut. 96 *de extensione legis pœnal. à jure inflig. procurant. aborium, à n.* 33. *fol.* 277. optimè conducunt, quæ latè adducit Ludovisius Molin. *de majoratu, lib.* 2. *cap.* 10. *nu.* 3. infinitos penè Doctores congerit Castillo *controversiarum, tomo* 5. *c.* 93. §. 8. *à num.* 97 23. ubi quod præscriptio inchoata † tempore permisso, si prosequatur, ac compleatur tempore prohibito, licita admodum & permissa judicatur, quia attenditur initium permissum. De quo ulterius erit agendum, Deo dante, in tractatu de concursu contrariorum circa idem subjectum edendum. Sicque attendendum est principium protectionis præstitæ licitum, non quod postmodum accidentaliter successit ob culpam & negligentiam supplicantis.

Quia quando finis habet necessariam consequentiam ad principium non finis sed principium attenditur, *l. in ratione, in princ.* §. *Imperator. ff. ad legem Falcid. l. Pomponius* 2. *de nuntiis gestis* multa per Rodrig. *de annuis redditibus, lib.* 2. *quæst.* 17. *numero* 25. Lancelotus *de attentat.* 2. *part. capit.* 4. *numero* 4. *cum sequentibus*, & facit *text. in l. Sancimus, Cod. de administrat. tutor.* ibi: *Non enim debet, quòd secundum leges factum est ex alio eventure tractari*; quo fit, ut quando 98 bona † fide & titulo, & justis initiis inchoat, & perfecta præscriptio fuit, si postmodum mala fides superveniat, præscriptio ipsa legitima reputatur, ita ut nec præscribens restituere teneatur, † sive juris civilis, sive Canonici juris regulas at- 99 tendamus, ut *cum* magis vera, & communi opinione refidet *glossa in c. vigilanti, verbo temporis, de præscript.* ubi Innocentius, Hostiens. Abbas Bald. Felin. Butrius, Collectarius, & alii, Joannes Andreas, Ancharran. Phillippus Franchus, & Petrus Pechius *in regula possessor. de reg. juris, l.* 6. Didacus Covarruvias *ibid.* 3. *p.* §. 2. *n.* 1. Bartol. *in extravagant. ad reprimendum, verbo, De renuntiation.* Angelus *in l.* 1. *num.* 59. *Cod. de judiciis*, Jasson. *in l. post divisionem, Cod. de jurit & facti ignorantia*, & innumeri alii, quos referunt, & sequuntur Tiraquell. *in tractatu cessante causa, limitation.* 12. *nu.* 16. Menchaca *lib.* 2. *controversiarum Illustris. c.* 74. *num.* 1. Balbus *de præscription.* 2. *part.* 3. *principal. quæst.* 9. *nu.* 1. Everardus Broncorst. *antinomia. centuria* 4. *assertion.* 7. Zevallos *commun. contra communem, quæst.* 657. *per totam, & quæst.* 729. *num.* 20. Joannes Garcia *de nobilitate, glossa* 6. *nu.* 5. & noviss. mè Pater Gilkenius, qui utriusque opinionis Authores, & argumenta recenset *in tractatu de præscript.* 2. *part. membr.* 2. *c.* 8. *per totum*, & ex Theologis idem probant & defendunt Divus Thomas *quodlibeto* 12. *artic.* 24. Paludan. & Major. *in* 4. *sententia. distin.* 15. *quæst.* 11. Dominic. Sotus *lib.* 4. *de justitia & jure, quæst.* 5. *art.* 4. Angelus *in summa, verbo, Præscriptio*, §. 26. Sylvester *eodem verbo num.* 13. quod & superius citati Doctores tenent.

Et insuper prædictis etiam congruit, quod ipse † Pater Henriquez ubi suprà ad litteram, *à num.* 100 60. *& seqq.* relatus prosequitur *in Glossa lit.* D. ad comprobationem illius propositionis a se firmatæ in contextu, ibi: *Contentus esse solet Papa una generali allatione litterarum, seu ea informatione, quæ Pontifici per annos, aut per statuta tempora à Legato Regis offertur*, qui quidem, *in Glossa dicta lit. D.* in hæc inquit; Sic à Rege Catholico Ferdinando missus est Palatius Rubeus ad Pontificem, ubi edidit libellum de beneficiis vacantibus in Curia; per Philippum Secundum ad Pium V. missus est Franciscus Vera (quem postea creavit Consiliarium Regium) cum Marchione de Alcannixas & per alios Legatos suos id sæpè facit Rex. Item cum Cardinali Alexandrino misso in Hispaniam à Pio V. anno 1572. hæc praxis, & cum Nuntiis latè disputata, & tractata est: Carolus V. Imperator, & Rex Hispaniæ misit Joannem à Vega Legatum ad Pontificem, qui postea fuit Prorex Siciliæ, Præses Senatus Regii, item Franciscus de Vergas (qui fuerat Fiscalis) missus est Legatus, qui defendit consuetam praxim Hispaniæ, &c. hactenus Henriquez.

Ac iterum ipse Henriquez *in c.* 11. §. 3. *in glossa lit. V.* affirmat, Regem per suum Legatum, certis temporibus monere Pontificem de statu istorum negotiorum.

Hujus Authoris ideò tam exactam volui facere specificam mentionem, tum ob ejus gravitatem, religionem, & insignem scientiam cunctis notam; tùm etiam quia iste liber *de Pontificis clave*, ita facilè præ manibus non habetur.

SECTIO

SECTIO II.

Bulla Cœnæ non recipit intellectum excluſivum recurſus, uti provenientis ex incommutabili jure naturali.

SUMMARIUM.

101 *Defenſio vi oppreſſis non prohibetur in Bulla Cœnæ per Principes legitimè præſtanda, & omnis jure debita.*
102 *Pontifex eſt fons, & origo juſtitiæ, & pater pacis.*
103 *Defenſio, ut tollatur, à nulla conſtitutione ſumenda erit interpretatio.*
104 *Defenſio nec in ſpecie tolli poteſt per aliquam diſpoſitionem.*
105 *Defenſio differri, modificari, & variari poteſt.*
106 *Defenſio provenit à jure naturali, Divino, Canonico, & Civili.*
107 *Defenſio à nemine poteſt tolli proveniens à jure naturali.*
108 *Defenſio, nec à Principe tolli poteſt.*
109 *Defenſio nec per Papam tolli poteſt.*
110 *Defenſio, nec directè, nec indirectè poteſt tolli.*
111 *Verba Bullæ Cœnæ ibi, (ſub prætextu violentiæ tollendæ) intelliguntur, quando ficto colore malitioſè impeditur litterarum Apoſtolicar. executio.*
112 *Lex tollens defenſionem interpretatur de defenſione frivola non de legitima.*
113 *Et intelligitur tollere defenſiones civiles, non naturales.*

NEc enim in dicta *Bulla Cœnæ Dom.* neceſſaria defenſio * prohibetur vi oppreſſis, legi- 101
timè per Principes præſtanda, ab eiſdemque omni jure naturali debita, cum affixa ſit viſceribus Coronæ, & dignitatis, Regaliſque officii, ut ſæpè diximus *c. 1. hac 1. part.* & latiùs in ſpecie dictæ Bullæ comprobavimus *in tractatu de Regia protect. 1. part. c. 1. prælud. 5. à n. 232. cum multis ſeq.* In quo univerſi Doctores dictam Bullam Cœnæ enucleantes in hoc eodem conſonant, & uniformes conveniunt, prout eſt videre ſuperius *hoc c. à n. 54. & ſeq.* ultra quos plurimos allegat alios Diana *reſolut. moral. tom. 1. tract. de immunitat. Eccleſiaſtica, reſolution. 6. per totam* (qui tandem contra nonnullos reſolvit in dicta Bulla Cœnæ non comprehendi cognitionem per viam violentiæ quam Principes & Reges habent.)

Nec tam abſonus intellectus capiendus erit à Sancta & Chriſtiana intentione Pontificum conditorum præfatæ conſtitutionis (cum ſint ſuos & 102
origo * juſtitiæ, & patres pacis) velle tollere miſeris vi oppreſſis hoc refugium tam ſalubre, tamque neceſſarium univerſali Reipublicæ.

Sicuti à nulla alia lege, ſtatuto aut conſtitu- 103
tione talis intellectus ſumi * debet, ut tollatur defenſio, uti notavit Dominic. *in c. dilect. de litis conteſtatione in gloſſa 3. in fin. lib. 6.* Decius *in c. ex parte el 2. n. 77. de officio delegati*, ubi etiam Felinus *com. 99.* idē Felin. *in rubrica de exception. in principio*, Cæſar Contardus *in repetition. l. diffamari, n. 4. C. de ingenuis & manumiſſ.* ubi ponit differentiam, quando ſtatutum tollit defenſionem, & quando exceptionem, & hoc non ſine ratione; quia defenſio numquam cenſetur per legem, ſtatutum, vel aliam quamlibet diſpoſitionem ſublata, *Clement. paſtoralis de re judicata, l. 1. §. cum arietes, ff. ſi quadrupes pauper. feciſſe dicat.* Natta *conſ. 119. n. 13. lib. 1.* Curtius Junior, *conſil. 235. n. 12. & 13.*

Imò nec in ſpecie poteſt tolli defenſio per * 104
aliquam diſpoſitionem, Korchou. *in commun. opinionib. cent. 4. concluſ. 62. n. 34.* ubi alios allegat; Bonacoſa *in quæſtion. crimin. lib. 1. in verbo Defenſio, in fine, & in 2. lib. 1. in verbo Defendere, per totum*, Beccius *conſil. 51. numero 9.* Carolus de Graſſis *in tract. de exceptionibus exception. 21. nu. 1. & 3.*

Et licèt poſſit defenſio differri, modificari, & variari * juxta Abb. *c. cum olim. num. 22. de* 105
appellation. Alexand. *conſ. 225. num. 11. lib. 6.* Roland. à Valle *conſ. 19. num. 39. & 40. lib. 1.* Vantius *in tract. de nullit. tit. de nulli. ex defect. citata, num. 19. in fine*, Intrigol. *cons. 23. num. vol. 1.*

Nihilominus defenſio, cum proveniat à jure naturali, * Divino, Canonico, & Civili, *cap. non* 106
inferenda 23. q. 3. l. ſciendum, §. qui cum aliter. ff. ad leg. Aquil. l. 1. Cod. unde vi, notat. Marſil. *in l. unicus, §. cognitorum, n. 56. ff. de quæſtione & in l. ut vim, ff. de juſtitia & jure, & conſ. 4. n. 4. & in §. quoniam n. 76. gloſ. in §. quod verò inſtituta de jure natural. gent. & civil.* Curtius Junior *cons. 235. n. 11.* Beccius *cons. 51. n. 80.* Nevizan. *cons. 16. n. 43.* Gofredus *cons. 48. n. 20.* Manſaſia, *cons. 14. n 9.*

Et cùm jus naturale ſit immutabile. §. *jus natural. inſtitut. de jure natural. gent. & civil.* à nemi- 107
ne poteſt tolli * defenſio, quæ eo jure provenat, Marſill. *in practicar. crimin. in §. ultima quæſt. nu. 23. & 31. & conſil. 8. nu. 30. & conſil. 16. num. 24. & conſil. 25. num. 52.* Beccius *cons. 51. nu. 9.* Brunus *in ſuo repertorio, verbo, Defendere*, Bonacoſa *in dicto verbo, Defendere*, Caravita *ſuper Ritu Regni Neapolitan. ritu 220. n. 13.*

Imò nec per Principem * poteſt tolli defenſio, 108
Beccius *dict. conſ. 51. n. 9.* Marſilius *dicto cons. 8. numero 28. & cons. 81. numero 48. & conſil. 73. numero 52.* Borell. *ſuper pragmat. odia litium, §. 2. gloſſa 4. numero 38.* Joan. de Amicis, *numer. 117. numero 6.* Marius Anguiſol. *conſ. 42. numero 13.* Gramat. *conſil. 150. numero 2. in civili.* Carolus de Graſſis *de exception. excep. 21. num. 5.*

Et quod plus eſt, nec etiam * per Papam 109
poteſt tolli defenſio, Marſillus *in practica. §. quoniam, numero 79. & dicto cons. 16. num. 22. & cons. 251. n. 52. & 81. n 43. & cons. 73. num. 52.* Borrellus ubi proximè, & Graſſis *nu. 5. & 6.* ubi dicit: quòd nec directè, nec indirectè tolli * poſſit defeſio, Marius Anguiſol. *conſil. 76.* 110
numero 19. Beccius *dict. conſil. 71. num. 9.* Ideòque nullatenus intelligendum erit, voluiſſe per dictam Bullam, Papam tollere juſtam, & legitimam defenſionem miſeris vi oppreſſis, ut clarè indicant verba ejuſdem, prout latiùs explicavimus *de Regia protect. 1. p. c. 1. prælud. 5. à num. 232. & ſeqq.*

Et præſertim illa, *ſub prætextu violentiæ tollenda*, * ut intelligantur, quando hoc quæſito colo- 111
re frivolè, & calumniosè impeditur juriſdictio Eccleſiaſtica, & Bullarum Apoſtolicarum executio, ut in ſpecie ponderavimus, *dict. tract. de Regia protect. 1. par. c. 2. num. 16. & 17.* & ſuprà *hoc c. num. 77. & ſeqq.*

Et quia lex quæ tollit defenſionem, ſic intelligi, & * interpretari debet, ut ſolummodo tol- 112
lat frivolas, inanes, & non legitimas, & juridi-

cas, ut probant Bartol. *in Lomnes populi in penult. column. verſic. Ultimo quæro, ff. de juſtitia & jure, & in l. 1. §. 1. ff. quod vi aut clam.* Alberic. de Raſſar. *in 1. part. ſtatuto. quæſt. 65.* Paul. de Caſtro *cons. 183. col. 3.* Hippolitus de Marſill. *conſil. 16. num. 1. & cons. 64. n. 5. & in prac. §. ultima quæſt. num. 1. & 32.* Jaſſon. *in l. col. 2. C. de Sacroſanct. Eccl.* Carolus de Graſſis *in tract. de exception. 21. n. 7.*

Atque etiam cenſetur tollere defenſiones civiles,
113 non autem defenſiones naturales, * Bald. *in cap. à nobis in fin. de exception.* Felinus *in c. cum dilecti, col. 5. eodem tit.* Marſillis *cons. 75. nu. 51. & conſil. 31. n. 42. & conſil. 72. n. 51. & in prac. dict. §. quoniam, n. 78.* Camillus *in verbo defenſio, in principio,* ubi alios allegat. Graſſis *dict. exception. 21. n. 8.* ubi *n. 10.* poſt Bart. *in l. facultas, C. de jure fiſci.* Felinum *in c. dilecti, n. 7. de exceptionib.* Cumian. *ſuper ritu Magnæ Curiæ, cap. 40. num. 42.* Quòd cenſetur lex tollere defenſiones facti, non juris; quapropter hæc defenſio cum proveniat à fonte perenni, & origine juris naturalis incommutabilis & perpetui, quo omnia animantia imbuuntur; nihil mirum, ut hac Bulla Cœnæ Domini minimè comprehendatur, nec intelligatur ex hactenus dictis & aliis pluribus dicendis inferius *2. p. cap. 20. à n. 76. & ſeqq.*

SECTIO III.

Bulla in Cœna Domini, quantum attinet ad protectionem vi oppreſſorum in his Eccleſiaſticis cauſis, non fuit recepta in Hiſpania.

SUMMARIUM.

114 *Bulla in Cœna in his, quæ attinent Regaliam Regis in tollenda vi & retentionem Bullarum juſta cauſa factam in Hiſpania non fuit recepta.*

115 *Lex non recepta, nec moribus utentium comprobata, non ligat.*

116 *Legis non receptæ tranſgreſſor non dicitur, illam non ſervans.*

117 *Lex ſub conditione lata intelligitur, ſi moribus utentium approbetur, cui tacitè conditioni ſubjicitur, & ſequentibus.*

118 *Etiam ſi habeat clauſulam irritantem, &* 119.

120 *Dum diſceptatur ſuper conſtitutione Pontificali, an fuerit recepta non ligat.*

121 *Lex Canonica non ligat, ubi eſt veriſimile, Papam ignorare rei difficultatem, pro tali loco, vel tempore.*

122 *Contraventio, & obſervantia contraria paulatim tollit vires legis, & cenſuras, etiam ſi ab initio cum peccato fuerit introducta.*

Dubitans, an conſtitutio excommunicationem imponens ſit recepta, tutus eſt contraveniens.

123 *Lex Pontificia non recepta à majori parte populi prætextu rationabilis cauſæ non obligat.*

Leges humanæ tam Civiles, quàm Canonicæ non receptæ non ligant, nec obligant.

124 *Lex Canonica ex tempore, loco, & cauſa intelligitur lata, atque ex eorum diverſitate temperari.*

125 *Divus Paulus per ſingulas Eccleſias vulneribus medetur.*

Uno collyrio omnium oculos curare imperiti Medici eſt.

126 *Pontifex univerſo præeſt Orbi, & ſingulorum Regnorum mores facile ignorat.*

127 *Unaquæque Provincia abundat in ſuo ſenſu, & variis corporis, & animi inclinationibus ducitur.*

128 *Patriæ moribus multæ leges non conveniunt.*

129 *Pontificis ignorantia, de moribus Regni in dubio præſumenda.*

130 *Mores ſingulares gentium ſequi debemus.*

131 *Leges Pontificiæ multæ non recepta in aliquibus Regnis, quia eorum moribus non conveniunt, cum ſeqq.*

132 *Eccleſia Orientalis jus Canonicum non recipit ob morum diverſitatem.*

133 *Concilium Tridentinum in aliquibus Regnis non obligat, quia non receptum.*

134 *Tridentin. capitul. 17. ſect. 24. in Hiſpania non eſt receptum, quia antea, & poſt uni plura ſimplicia conferuntur.*

135 *Conſtitutio 9. Julii 3. non eſt in uſu in Regnis Hiſpaniæ.*

136 *Conſtitutio Pii V. de non conferendis beneficiis reſignatis conſanguineis Epiſcoporum in Hiſpania non fuit recepta, ſed ab ea ſupplicatum.*

137 *Conſtitutio Gregorii de facienda publicatione reſignationis, aut permutationis beneficiorum facta coram ordinario non eſt in Hiſpania recepta.*

138 *Bulla Clementis de largitione munerum Religioſis prohibita, non fuit recepta.*

139 *Leges Pontificiæ non obligant, non receptæ.*

140 *Motus proprius Pii IV. de profeſſione Fidei in aliquibus religionibus, non ligat, quia non recepta.*

141 *Bulla Gregorii XIV. de immunitate Eccleſiarum in Hiſpania non fuit recepta.*

142 *Regula Cancellariæ circa conſervatores alicubi non fuit recepta.*

143 *Bulla Cœnæ quoad Capitula tangentia Regaliam protectionis non obligat in Hiſpania, quia non fuit recepta.*

144 *Lex habens plura Capitula quoad non recepta non ligat, quoad cætera ſic.*

145 *Cenſuræ pro parte Canonis recepta ligant dumtaxat, non pro parte non recepta.*

146 *Conſuetudo Provinciæ attenditur, obſervantia ad juſtitiam actus, ſit ne licitus, aut illicitus.*

147 *Ad valorem Conſtitutionis cenſus attenditur conſuetudo, & obſervantia Provinciæ.*

SED quando dicta Bulla in aliquo offenderet Regaliæ, & præeminentiæ Regis, omni jure
* protectoris legitimi Reipublicæ Eccleſiaſticæ & 114
temporalis, ut ſuprà probatum eſt, *c. 1. hujus tractatus, &c. 2. in tractatu de Reg. protect.* immemorabili conſuetudine munito, de quo ampliſſimè egimus *eodem tract. c. 1. à n. 102. cum multis ſeq.* (quò te remitto) tantorumque doctiſſimorum Doctorum juſtificatione, & fundamentis fulcito, & comprobato, quos accurratè congeſſimus, hoc eodem *c. à princip.* & ſignanter *à nu. 54.* quando in eadem Bulla ita expreſsè (prout hactenus vidiſti) non foret permiſſus (juſta & legitima cauſa exiſtente) iſte retentionis Bullarum uſus: tutus judicatur Rex ob non receptam dictam Bullam in Regnis Hiſpaniæ

paniarum quantum ad illam ejus partem duntaxat, quæ poſſet Regiæ Regaliæ in propulſanda violentia inter ſuos ſubditos indiſtinctè obeſſe, cùm & ante ipſius Bullæ promulgationem per tempus immemoriale ſemper hæc prærogativa, & præeminentia (viſceribus regiminis & Coronæ adhærente) uſus eſt, & poſt eam uſque nunc abſque intermiſſione, & interruptione aliqua utitur, & à cunctis ſubditis & vaſſallis, quomodolibet vi oppreſſis indiſtinctè poſtulatur, eiſdemque frequenter impertitur, cum moribus, privilegiis, & indultis horum Regnorum, inconveniens in hac parte tantum fuerit judicata: quam conſiderationem licèt alibi fecerimus, *in tract. de Regia protect. 1. part. c. 1. præludio 5. à nu.* 315. noviter aliis mediis hîc erit proſequenda & altius, alitèrque conſideranda.

Certi namque juris eſt, legem, & diſpoſitionem Principis non receptam, nec acceptatam, nec moribus utentium comprobatam non li-
115 gare * ſubditos, ſaltem quando non fuit obſervata ſciente & tolerante Principe, *c. in iſtis 4. dict.* Sicut enim moribus utentium in contrarium nonnullæ leges hodie abrogatæ ſunt; ita moribus utentium ipſæ leges confirmantur, *l. de quibus, ff. de legibus*, ibi: *Leges nulla alia cauſa nos tenent, quàm quod judicio populi receptæ ſunt*, &c. Ariſtot. *lib. 2. polit. cap. 6.* dicit, quod *lex nullam vim habet, ut illi pareatur, niſi ex more.*

Legis itaque non dicuntur tranſgreſſores, non ſervantes leges non receptas, ex Quintiliano
116 * Mandoſ. ad Lapum *allegat. 36. in lit. Q.* & ex Ancharano, Jaſſon. Guttierr. & aliis tener Cenedus *in collect. ad decretales, col. 84. n. 2.* & tenent infiniti penè Doctores tam Theologi, quàm Juriſtæ, quos retulimus *in tract. de Regia protect. 1. p. cap. 1. prælud. 5. à n.* 321. ultra quos hîc alios plurimos laudabimus.

Unde Domin. Geminian. *in §. leges, d. cap. de*
117 *iſtis*, ſubdit, *quod Princeps * videtur ſtatuere à principio ſub tali conditione; ſcilicet, ſi moribus utentium approbetur, & ſic habet deſuetudo ſaltem tacitum conſenſum Principis, qui legem condendo, ipſam fecit ſubjectam tali conditioni; ergo non ſervantes non dicuntur venire contra præceptum ſuperioris.* Hactenus Geminianus.

Et quod lex Principis habeat tacitam hanc con-
118 ditionem, * ſi à populo approbetur, & recipiatur; pluribus comprobat Romanus *in conſ.* 330. *à nu.* 16. ubi copiosè Horatius Mand. *in additione lit. M.* Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib. 8. quæſt. 8. nu.* 154. Gonzalez *gloſ. 26. num. 1. & ſeq.* Gratianus *diſceptation. forenſ. cap. 202. numer. 17. lib. 2.* ubi,
119 quod procedit, * etiam ſi lex habeat *clauſulam irritantem*, quia non habet locum non verificata conditione, Alexander Ludov. *dec. 159. num. 7.* Hieronym. Gonçal. *in dict. regul. 8. de alterna gloſ. 66. numer. 25, cum ſequentibus*, qui omnes receptiſſimam ſententiam cenſent, quam ſequuntur Felin. *in c. 1. num. 6. & 7. de tregua & pace, numer. 12. vers. Sed ſi à principio noluerunt obſervare novam*, &c. Covar. *lib. 2. variar. c. 16. nu. 6.* ubi dicit communem: Beneintendi *dec. 13. numer. 9.* Duennas *regula 79. amplia. 3.* Joſeph. Ludovic. *dec. Peruſm. 98. numer. 1.* Navarrus *conſ. 1. conſtit. à nu. 25. cum ſequentibus*, Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 2.* Cochier. *de juriſdict. ordinar. in exemptos, part. 1. quæſt. 5. à numer. 8.* Sayrus *in clavi Regia, lib. 3. cap. 5. numer. 13.* Manuel Rodriguez *quæſt. regulari, tom. 1. quæſt. 6. art. 6. & 11.* alios plurimos recenſet Auguſtinus Barboſa *in collect. ad capitul. 1. numer. 9. de tregua & pace*, Puteus *decis. 1. lib. 1.* Paul. Æmilius Verallí. *dec. 203. num. 1. & 2. part. 3.* Farinacius *dec. 415. num. 3. part. 2. noviſſimo*, Cardinal. Mantica *de contractibus, lib. 5. tit. 13. num. 35.* Marta *de juriſd. caſu 19. num. 16. & 17.* ubi dicit communem, & *caſu 94. num. 71. cum ſeq.* Petrus Surdus *conſ. 58. num. 8. lib. 1.* Maſcardus *de ſtatutis, concl. 8. num. 27. & ſeq.* Azeved. *in l. 3. tit. 1. l. 2. Recop. num. 23.* ubi alios allegat, & idem tenuerunt plures Theologi, Vaſquez *1. 2. tom. 2. diſp. 156. cap. 5. nu. 34. cum ſequentibus*, Suarez *de legibus, lib. 3. c. 19.* ubi fatetur communem, Bonacin. *tom. 2. tit. de legibus, diſ. 1. quæſt. 1. punct. 3. num. 45.* Salas *de legibus, quæſt. 69. tract. 14. diſp. 13. ſect. 1.* dicit communem; Laimann *tom. 1. tr. 6. de legibus, c. 3. num. 3. vers. Tertium ſi lex in provinciis, pag. 47.* Caſtro Palao *in ſuis operib. moral. tom. 1. tract. 3. diſ. 1. punct. 3. n. 9. 10. & ſeqq.*

Sequitur Gratian. *in diſcept. forenſ. cap. 588. à numer. 13. cum ſeqq.* ubi ait: Quod dum diſceptatur * de acceptatione Pontificalis conſtitu- 120
tionis, antequam per uſum comprobetur, non ligat.

Et ipſe Suarez *in dict. tract. de legib. l. 4. c. 16. num. 4.* dicit legem * Canonicam inducere obli- 121
gationem præciſam, licèt ſit dura & difficilis, niſi veriſimile ſit, legiſlatorem ignoraſſe rei præceptæ difficultatem pro tali loco, vel tempore, aut alia occaſione; nam ſi probabiliter creditur hæc ignoraſſe, credi etiam poteſt, noluiſſe cum tanto rigore obligare.

Quia contraventio, & obſervantia contraria paulatim vires legum, earumque pœnas, & cenſuras abrogat, & enervat, etiamſi ab initio * irra- 122
tionabiliter & cum peccato fuerit introducta, juxta doctrinam Panormitan. *in c. 1. de tregua & pace*, Sylveſter *verbo. Conſuetudo, quæſt. 6.* Caietan. *1. 2. quæſt. 97. art. 3.* Soto *lib. 1. de juſtitia & jure, quæſt. 7. art. 2. ad 2.* Avila *de cenſuris 1 part. dubio 8.* & colligitur *in c. cum venerabil. de conſuet. ubi gloſſa*, Joan. Andreas, & Panormitan. *num. 5.* Jaſſon. *in l. de quibus, num. 8. lit. F. de leg.* Ancharran. Hoſtienſ. Alexand. & alii plures, quos refert & ſequitur Covar. *in cap. quamvis pactum, 1. part. §. 7. numer. 12. de pact. lib. 6.* Tiraq. *de pœnis temperand. cauſa 42. numer. 1. & ſeqq.* Anton. Gabriel. *lib. 2. commun. concluſ. tit. de maleficiis, concl. 8. num. 16.* Guttierrez *conſ. 38. numer. 1.* Cardin. Tuſch. *verbo Conſuetudo, concl. 448.* doctiſſimus Præceptor Noſter Solorzano *de jure Indiar. lib. 2. cap. 24. num. 81. &c. 14. n. 72.* conferunt quæ inferiùs dicimus hoc *cap. à n. 146. vers. Ad cognoſcendum*, &c. & *à n. 143. & ſeq.* & cum Ugolino, Azorio, Navarro, & aliis probat latè Monetа *de conſervatoribus, cap. 7. à n. 611. cum ſeqq.*

Adeò ut dubitans, an conſtitutio excommunicationem imponens ſit uſu recepta, tutè poſſit exiſtimare, & ſequi opinionem, negantem receptam fuiſſe, ita ut nullatenus ligatus maneat conſtitutionis cenſurâ pro tuta opinione in utroque foro; tenent Azorius *inſtitut. moralium. lib. 2. cap. 19. quæſt. 12.* Salas *in part. 2. 21. tract. 8. diſp. uni. ſect. 18. numer. 169.* Caſtro Palao *tom. 1. diſp. 3. punct. 6. numer. 4.* Emanuel de Moura *opuſculo 1. de exſalmis, & incantatione, ſect. 1. c. 5. n. 13.* Ant. Diana *reſolut. moral. 4. part. tract. 3. reſol. 14.* Rebellius *part. 2. lib. 1. de contract. in genere, q. 2. ſect. 1. n. 4. §. 2.*

Et quod lex Pontificia promulgata, ubi non ſit recepta * majori parte populi prætextu ratio- 123
nabilis cauſæ, non obliget; tenent Navar. *conſ. 1.*

de consc. quæst. 5. Azor. *instit. moralium*, *lib.* 5. *cap.* 4. *q.* 4. Suarez *de legibus*, *lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 11. Joan. Maio. *in* 4. *distin.* 15. *q.* 5. Salas ubi proximè, Layman *in summa Theol. mor. tom.* 1. *tract.* 4. *de legibus*, *cap.* 2. *n.* 4. ubi optimè alios allegat. Hieron. Gonz. *gloss.* 26. *à n.* 21.

Et quod leges humanæ tam civiles quàm Pontificiæ, si non sint usu receptæ, non ligent, nec obligent, probant Mastrill. *de Magistrat. lib.* 3. *c.* 3. *n.* 108. *& tribus seq.* post Fel. Socin. Pariſ. Cephalus, Roland. & Joseph. Ludov. Augustinus Barbos. *in collect. ad c.* 1. *de tregua & pace*, *n* 9. remissivè ad Felin. Covarr. Benintendi, Didac. Perez. Duenas, Gaillum, Rebuff. Hipolyt. de Marsil. Joseph. Ludov. Navar. Flamin. Vasquez Menoch. Cochier. Sayr. Gonça. Carrascum, Narbon. & Azor. idem Ant. Dian. *mor. resol. tract.* 18. *de leg.* post Conchier. Valentiam, Tannerum, Filiciun, & Mirand. Becanum, Sanctarellum, Reginald. Homobonum, & Navar. idem tenet Azeved. *in l.* 1. *tit.* 1. *de las leyes*, *num.* 8. singulariter etiam Villalobos *in summa*, *tit. de legib. difficult.* 16. plures Doctores Theologos referens.

Certum est enim, ex tempore, loco, persona
124 & causa, regulas Canonum * subintelligi, atque ex diversitate eorum temperari, ut docuit Isidorus, relatus *in cap.* 1. *dist.* 29. in hæc: *Sciendum est, quod pleraque capitula ex causa, ex persona, ex tempore considerandæ sunt, quorum modi, quia medullitus non indagantur, in erroris labyrinthum nonnulli intricando impinguntur*, text. *in c. regulæ Sanctorum Patrum, pro tempore, loco, & persona, & negotio, instante necessitate, tradita sunt, eadem dist.* text. *in c.* 3. (qui continuatur etiam in sensu cum *dict. c.* regulæ Sanctorum, proximè antecedenti) & sic prosequitur, in hæc: *Necesse est, ut juxta diversitates locorum, & temporum & hominum, quibus scripturæ sunt, diversas causas, & argumenta, & origines habeant. & quomodo?* Beatus Joannes *in Apocalypsi sua, septem scribens Ecclesiis in unaquaque earum specialia reprehendit, vel virtutes probat; ita & Sanctus Apostolus Paulus per singulas Ecclesias vulneribus* * *medetur illatis: nec ad instar imperiti Medici uno collyrio omnium oculos vult curare.* 29. *dist.* qui quidè singularis est text. consonat text. *in l. ideo* 4. *ff. quod certo loco*, ibi: *Pecuniarum quoque licèt videatur una, & eadem potestas ubiq; esse, tamen aliis locis facilius, & levioribus usuris juventur, aliis difficilius & gravioribus usuris*, nec retardat hanc regionum varietatem quod traditur *in l. supervacuam, C. de temporib. in integr. restit.* in illis verbis, ibi: *Ex differentiis enim locorum aliquod induci diximus, satis nobis absurdum visum*, quæ tendunt ad rem longè diversam, ut & rectè considerat Rea *in decis. Granaten. disputation.* 11. *n.* 25. *& in cap.* 2. *dist.* 4. qualitates Canonis recensentur, ubi: *Erit autem lex honesta, justa, possibilis, secundùm naturam, secundùm patriæ consuetudinem, loco, temporique conveniens.*

126 Quoniam cùm Summus Pontifex universali * præsit Orbi, juxta jura laudata, infra hanc 1. *part. cap.* 3. §. *unico*, *num.* 45. facillimè potest singulorum Regnorum & Provinciarum mores nescire, ac inde damna eorum ignorare, cujus intentio quidem est, illa inferre nolle juxta text. *in c.* 1. *de constitutionibus*, *lib.* 6.

Quippe unaquæque provincia abundat in sensu
127 * suo, *cap. jus Quiritum.* 1. *dist. cap. utinam distinct.* 75. *l. observare*, *ff. de officio Proconsul.* & variis corporis & animi affectionibus, & inclinationibus ducitur, *l. quod si nolit*, §. *qui principia*, *ff. de ædilit. edicto* junctis aliis quæ eleganter notat Aristot. *politic. cap.* 10. Cicero *in oratione de provincia. consul.* Eutropius *in Iconibus omnium nationum*, Joannes Bocemius *de moribus omnium gentium*, Tiraquell. *in l.* 7. *connubialium* 12. *& de nobilitat. cap.* 12. Mantica *in glossario classi* 17. *cap.* 32. *numer.* 1. Claud. Pratus Gonzal. *gener. juris*, *lib.* 3. *titul. quart. cap.* 3. qui inde rectè inferunt ad diversitatem & varietatem morum. Et post Anchar. & Felinum dicit Gonza. *in regul.* 8. *glos.* 25. *n.* 4. Quod multæ * leges mo- 128
ribus patriæ non conveniunt, & ideò permittitur cuilibet provinciæ abundare suo sensu.

Mores namque singulares gentium sequi debemus, *l. Labeo.* ibi: *Morem * gentium sequi de-* 129
bemus, *ff. de stat. lib. quidam*, ibi: *A majoribus nostris observatur*, *ff. de jure codicill. cap. cum veniſſem de institut.* quorum quidem ignorantia in Pontifice in dubio præsumenda, prout ipse profitetur *in cap. bonæ el* 2. §. *intelleximus*, ibi: *Quia verò non * plenam de personis illius Regni notitiam* 130
habebamus, ideòque non poteramus salva conscientia eidem Ecclesiæ in alia persona, quam de Regno Hungariæ originem duxerit, congruè providere, nec vellemus ei præficere alienum, &c. *de postulatione Prælatorum.*

Hinc fit, ut multæ constitutiones, & leges Pontificales, * ac motus proprii non obligent, 131
quia non sint receptæ in aliquibus Regnis, & Provinciis, quia earum moribus non convenire compertum est, prout patebit inferiùs ex Doctoribus citatis, *n.* 59. vers. *Ad quod quidem varia.*

Hinc * Ecclesia Orientalis jus Canonicum, 132
& ejus Canones non recepit, ut ex aliis probat Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus*, *in præfation. n.* 417.

Hinc etiam Concilium Trident. in aliquibus * Regnis & Provinciis non obligat, quia rece- 133
ptum non fuit, Navar. *in consil.* 1. *de constit. quæst.* 7. *&* 8. docet Salas *de legibus*, *disp.* 13. *section.* 3. *in fine*, Layman. *in summa Theol. moral. tract.* 4. *de legibus cap.* 3. *num.* 4. *ad fin.* plures refert Cenedus *Canonicar. qu. cap.* 21. *per totum*, ubi multa.

Hinc Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 17. in Hispania non * fuisse receptum, eò quod post il- 134
lius promulgationem, sicut antea uni plura beneficia simplicia conferuntur, & pacificè retinentur, probat Nicol. Garcia *de beneficiis*, *part.* 11. *cap.* 5. §. 3. *num.* 23. Imò & alia decreta ejusdem Concilii Trident. in Hispania recepta non fuere, nec usu admissa absque reatu, nec obstare quod in Regnis Hispaniæ fuit generaliter admissum, & receptum, de quo supra *hoc cap. à n.* 43. & sursum ex eodem Garcia.

Et quod *constitutio* 9. *Julii* non sit in usu in His- 135
paniæ Regnis, *& in provincia Mediolanensi, testatur post alios Nicol. Garcia *de beneficiis*, 2. *part. c.* 1. *à n.* 11. *cum seq.* Sicuti etiam *Paulina constitutio*, prohibens alienationem rerum Ecclesiæ, & novam imponens formam alienationi, ultra jus commune non observatur in Regno Scotiæ, quia non fuit recepta, juxta Rotam ut per Crescentium, *dec.* 3. *n.* 4. *de jurejurand. aliàs dec.* 150. *fol.* 63.

Et similiter *constitutionem Pii* præscribentem 136
casus, in quibus * Ordinarii possunt admittere resignationes, in Hispania non fuisse receptam, sed ab ea ad Sedem Apostolicam supplicatum, probat Garcia 11. *part. c.* 3. §. 3. *à n.* 270. *& seq.* Saltem quoad illam partem constitutionis

ejusdem,

ejuſdem, de non conferendis beneficiis reſignatis conſanguineis, affinibus, aut familiaribus Epiſcoporum.

Conſtitutionem etiam *Gregorii* XIII. diſponentem reſignationis, † & permutationis, factæ coram Ordinario faciendam publicationem præcisè, non eſſe per uſum receptam in Hiſpania, firmat ipſe Garcia *part.* 11. §.4. *n.*332.

Item conſtitutionem *Sixti V.* de habitu & cenſura diſponentem cum pœna privationis ipſo jure beneficii, hoc reſpectu, & parte non eſſe uſu receptam in Hiſpania, probat Garcia *ipſe, p.7. cap.* 1. *n.* 24.

Hinc *Bullam Clementis VIII.* de largitione † munerum prohibita religioſis ſub pœnis, non fuiſſe receptam, ſed idcirco non ligare, probant Stephanus Gratian. *diſceptat. cap.*102. *num.*17. *tom.* 2. Patr. Megala *part.* 2. *l.* 2. *cap.* 17. *q.* 7. *num.* 65. Joannes Valerus *verb. Munera*, *nu.*106. Homobonus *de caſib. reſervat. part.*4. & Victorellus *in notis*, *ad Manuelem Navarri*, *cap.*18. *n.*105. Homobonus *de bonis, in ſuo exam. Eccleſiaſt. part.* 1. *tract.*7. *cap.* 30. *quæſt.* 123. Megala *conſil.* 33. *num.*17. Tannerus *in* 2. 2. *diſp.* 6. *quæſt.* 3. *dubio num.* 107. Scortia *in conſt. Pontific. epiſt.*159. *theorema* 399. *in fin.* Peirinus *de Religion. ſub tit.* 1. *cap.* 2. *qu.* 2. §. 6. ex communi ſententia, † leges Pontificias non obligare, niſi recipiantur à ſubditis, de qua teſtatur Becanus *in ſumma Theolog.*1. *tomo. part.*2. *tract.*3. *c.*6.*q.* 8.*n.*3. Azor. 1. *part. l.*5.*c.*4. *q.*1. Diana *reſol. moral. tom.*1.*tract.* 6. *reſol.*1. *per totam.*

Hinc *motus proprius Pii IV.* quoad fidei profeſſionem † obligans Prælatos Regulares, cùm in uſu non fuerit receptus in aliquibus Religionibus, iſtas non ligare probat Tamburin. *in tractat. de jure Abbatum*, *tom.*2. *diſp.*8. *q.*3. *num.* 3. Hieronym. Sorbo. *annotat. ad compendium privileg. tract. profeſſio fidei*, *num.*3. Sigiſmundus Bonac. *in tractat. de elect. part.*1. *cap.* 8. *dubio* 50. *c.* 7. Villalobos *in ſumma*, *tom.*2. *tract.*1. *difficul.* 6. *n.*3. Thomas Sanchez *in ſumma tom.*1. *l.*2. *c.*5. *nu.*3. Pater Diana *reſol. moral. tract.*2. *de dubiis regul. reſol.* 78.

Pariformiter *Bulla Gregorii XIV.* ſuper immunitate Eccleſiarum † diſponens, in Hiſpania non ſervatur, quia uſu recepta non fuit, ut teſtantur Fagundez *de præcepto Eccleſ. tract.* 2.*l.*4. *cap.* 4. *num.*46. & ex Portel. Villadiego, Gambacurta, & Suarez, firmat Pater Diana *reſol. moral.*1. *part. tract. de immun. Eccleſiaſt. reſol.* 5. *per totam* & iterum *in reſol.*39. *in fin.*

Item quoque *Regula Cancel. Clement. VIII.* circa conſervatores † aliqua diſponens, in aliquibus partibus non fuit recepta, nec obſervatur, ut teſtatur Moneta *de conſervat. c.*5. *num.*151. & 152. ubi comprobat, & vide à *num.*144. ubi ad litteram refert *dict. Regulam.*

Quare cùm his Regnis Hiſpaniæ dicta Bulla Cœnæ, quatenus tangeret † præeminentiam, & Regaliam Regis Noſtri conſiſtentem in protectione vi oppreſſorum, non fuerit unquam recepta, ſciente & tolerante Sede Apoſtolica, non debet obligare quoad ipſa ejuſdem capitula, licèt quoad cætera omnia ſic; quoniam quando lex habet plura capitula diſtincta ſuper diverſis rebus, & quod ad unum, † vel alterum capitulum non fuit recepta, quoad iſta non ligat, quoad cætera autem omnino. Ita poſt Valentiam, & Navarrum, tradit Salas *de legibus*, *diſp.*13. *ſect.*1.*n.*7. *vers. Tertiò adverto*, *pag.*292. Quia limitata cauſa limitatum producit effectum, jura vulgaria, ad quam doctrinam aliis ſimiles & ſingulares applicare poterit, de quibus infrà 2. *p. cap.* 31. *à n.*101. *cum ſeqq.*

Et in ſpecie probant Ugolinus *de cenſuris tabula* 1.*c.*12.§.10. poſt Felin. *c. inter alios*, §.1.*num.* 5. *de conſtitut.* † & latè tradit Azorius *inſtit. moral.* 1.*part.lib.*5.*cap.*18. quod latè etiam Joan. Petrus de moneta *in tract. de conſervat.c.*7. *à n.*61. *cum ſeq.* ubi quod pro ea tantum parte cenſuræ Canonis ligant, pro qua fuerit receptum, pro parte autem non recepta non ligant, poſt Ugolinum, Azor. Navarr. & alios.

Ad cognoſcendum etenim, & judicandum, an aliquis actus † ſit licitus, vel illicitus; conſuetudo & obſervantia, quæ viget in aliqua provincia attenditur, ut licitus habeatur apud omnes, probant Bart. *in l. quis ſit fugitivus*, §. *apud Labeonem*, *ff. de ædilit. edicto*, *& ibi gloſſa*, Oldradus *cons.*197. *num.* 7. Joannes de Amicis *cons.*154. *numero* 18. ubi per conſuetudinem contractus, qui ex ſe eſſet illicitus, fit licitus & validus, Tiraquel. *de retrac. convent. ad fi.tit.n.*131. Decianus, & plurimi alii Doctores, quos pro hac opinione allegat Cencius *de cenſibus*, *part.*1.*c.*1. *q.*4. *num.*4. *cum pluribus ſeq.* Rota *decis.*124. *num.*12. apud ipſum Cencium, Robertus *ad pragmaticam* 5.*de cenſibus*, *n.*118. *& ſeq.* Bonacina *tom.*2.*tit. de legibus*, *diſp.* 1.*q.* 1.*punct. ult.* §.3. *vers. Præterea ſi dubium ſit*, *pag.*71. Farinac. *in praxi*, *tomo* 3. *q.*91. *num.*5. Portoles ad Molinam *tomo* 4. *verb. Uſura*, *nu.*12. Theſaurus *l.*1.*q. forens. q.*32.*num.*5. ubi quod ad valorem † conſtitutionis cenſus attendatur Regionis conſuetudo, Liaman *tit. de contractibus*, *ſect.* 5. *tract.*5. *c.*18. *de cenſibus*, *num.*10. *& ſeq. & ad finem*, ibi: *Denique plures audivi, qui adeò contractum illum Germanicum in his Regionibus invaluiſſe, teſtantur, ut ſine maxima negotiatione, & commerciorum jactura tolli non poſſe videatur; ergo non eſt cauſa cur contractum iniquitatis damnemus, &c.*

Quæ doctrinæ conducibiles rectè ſunt, etiam ad articulum ſupplicationis immediatè tractandum, quo plurimæ aliæ ſimiles congregantur. Ex quibus omnibus ſecurè affirmandum erit, quod Bulla Cœnæ Domini (caſu quo intenderet in aliquo detrahere Regaliæ recurſus ad Regem Catholicum) non ligat in his Hiſpaniarum Regnis, cùm recepta non fuerit in iis, quæ detrahere poteſt legitimo recurſui, ex eo quod gentium & provinciarum harum moribus nec congruit, nec conveniens eſt.

SECTIO IV.

A Bulla Cœnæ, quatenus tangat Regalias & præjudicium Regnis, cautè ſtat humiliter ſupplicatum.

SUMMARIUM.

148 *A lege lata non appellatur.*

149 *Niſi allata in præjudicium certarum perſonarum.*

150 *A lege etiam Pontificia ſupplicari licet ex juſta cauſa; quando moribus alicujus Provinciæ non convenit.*

151 *Legem univerſaliter latam, facilè accidit non convenire moribus gentium omnium.*

Eccleſia complectitur varia Regna habentia varios ritus, & modos vivendi.

152 *Supplicari poteſt à lege Pontificia per Regnum illud, cujus moribus non convenit, & ſeqq.*

159 *Sci-*

153 *Scientia univerſalis Pontificis non poteſt extendi ad particularia Regnorum.*

154 *Leges Canonicæ non recepta non ligant.*

155 *Supplicatio à lege Pontificia ſuſpendit interim ejus effectum, & ſequentibus.*

157 *Fas eſt populi communi conſenſu ſuſpendere legis effectum, animo ſupplicandi Principem.*

158 *Dum diſceptatur de receptione legis, nemo ſua poſſeſſione privatur.*

159 *A Motu proprio Pii V. de cenſibus in Hiſpania non recepto ad Papam fuit ſupplicatum nomine Regis.*

160 *Motus proprius Pii V. de cenſibus in Neapoli non fuit receptus, nec in Sicilia.*

161 *A Brevi Pii V. de iterum examinandis Religioſis ſemel approbatis ad confeſſiones audiendas, ob ſcandalum inde ortum in Eccleſia ſupplicavit Philippus II.*

Quod ob id Gregorius XIII. poſtea reformavit, ibid.

162 *A Bulla Cœnæ in Capitibus tangentibus Regaliam protectionis vi oppreſſorum magis ex reverentia Rex ſupplicavit.*

163 *Supplicatio à Bulla Cœnæ ſuſpendit ejus effectum, ita ut licitè Rex recurſu utatur.*

164 *Decretalis non conveniens juri communiter obſervato in Provincia non admittitur in litibus, ſed ad Pontificem reſcribendum.*

Cap. Paſtoralis de fide inſtrum. ponderatur, & interpretatur, ibi.

165 *A Bulla Cœnæ pro majori cautela, & Regis Regaliæ ſecuritate humiliter fuit ſupplicatum.*

166 *Titulos plures cumulare, ſive certus, ſive incertus de jure ſuo ad majorem ejus corroborationem, & cautelam nemo prohibetur.*

167 *Renuntiare juri ſuo non videtur impetrans illud iterum ex privilegio.*

168 *Jus commune, & privilegium concurrentia ad idem non confunduntur, ſed utroque poteſt quis uti.*

169 *Per privilegium incompatibile cum jure aliàs alicui competente, iſti renuntiatum cenſetur.*

170 *Titulorum multiplicatio in beneficialibus ad majorem corroborationem ſui juris non prohibetur.*

171 *Ex titulorum incompatibilitate data in beneficialibus defendi quis poteſt, non agere.*

Et quando debet eligere unum ex titulis incompatibilibus.

148 QUamvis à lege lata per Summum Pontificem, aut Principem * Supremum non detur appellatio, ex Bart. *in l. fi. ſub num. 3. de appellat. recipiend.* : latiùs Scaccia *in tractatu de appellation. quæſt. 17. limitat. 20.* Id tamen limitatur, ſi fuerit condita in præjudicium certarum perſonarum, ut

149 puta contra unum quaternum civitatis, vel * contra homines alicujus civitatis, Rota *decis. 50. num. 6. cum ſeqq. part. 2. diverſorum*, plura per Cancerium *variar. reſolut. tomo 2. c. 3. tit. de privileg. à n. 92. cum ſeqq.* & alibi paſſim.

Ab ea tamen ſupplicare licitum eſt ex inſta

150 cauſa, quando * moribus alicujus Provinciæ inconveniens ſit, tradunt Caſtro *de lege pœnali, lib. 1. c. 1. fol. 8. ſub lit. B.* ubi loquitur de lege per Principem temporalem lata, & idem de lege Pontificia, tradit Manuel Rodriguez *quæſt. regul. tomo 1. q. 6. art. 7.* Suarez *de leg. lib. 4. c. 16. num. 6.* Salon. *de cenſuris, tom. 2. art. 3. diſp. 4. concl. 5.* Salas qui latè proſequitur, *de legibus, tract. 14. diſp. 13. ſect. 4.* Anguiano *de legibus, controvers. 5. nu. 2. & per totam*, & plures alii citandi.

Nam ut inquit Suarez *dict. c. 16. nu. 17.* eo ipſo, quod lex univerſaliter fertur, facilè * accidere 151
poteſt, ne congruat moribus, aut diſpoſitionibus gentium omnium, pro quibus fertur, quod maximè contingere poſſe ait, in legibus Canonicis, & Pontificiis, quæ pro univerſali Eccleſia feruntur: Eccleſia quippe complectitur varia Regna, & Provincia habentes varios ritus, & modos vivendi; unde licèt talis lex, regulariter loquendo, non ſit diſconveniens, vel nimis dura pro univerſali Eccleſia. Idcirco licet reſpectu * totius non 152
habeat locum ſupplicatio: nihilominus uni, vel alteri Regno aut Provinciæ poteſt eſſe nimis diſſentiens à moribus ejuſdem, contra conſuetudines illius, quas non ſolent Pontifices velle mutare, niſi id exprimant, ſed potius conſervare, juxta *c. certificari de ſepulturis.* In tali ergo caſu ratio poſtulat) inquit ipſe Suarez) videlicet, ſupplicare Pontificem, quia ſcientia ejus univerſalis non poteſt ſemper * extendi ad hæc particularia; jux- 153
ta text. *in c. bonæ el 2. §. intelligimus, de poſtulation. prælat.* & hoc ipſum eſt à Pontificibus cautum *in c. 1. de conſt. lib. 6.* ex quo videtur colligi abſque alia ſupplicatione à lege Pontificia, ipſam ex vi illius conſtitutionis & juris ipſo facto non obligare in ſimili caſu, nihilominus tamen quia poteſt contingere, ut caſus non ſit ita clarus & certus, quin ſit conveniens nova declaratio Pontificis, ergo tali caſu [infert Suarez] licita erit ſupplicatio, atque juri conſentanea.

Et cum Granado *in part. 2. contract. tract. part. 1. diſp. 7. num. 6.* Malder. *in part. 2. quæſt. 90. articul. 3. dubio 2. folio 341. colum. 2.* Salas, Suarez, & aliis pro veriore reſolvit Antonius Diana *in reſolut. moral. tomo 1. tract. 10. de legibus, reſol. 6.* & Villalobos *in ſumma, tomo 1. tractat. 2. dubio 16. num. 6.* ubi ſic ait: *Las leyes Canonicas, ſino * ſe* 154
reciben, no obligan, de la qual concluſion ſe ſigue: que ſi ſe ſupplicaſſe de las leyes del Pontifice, tambien ſuſpenderia ſu efecto, como dize Felino, y otros, y conſta de la coſtumbre que ay en muchas Provincias de la Igleſia, que ſupplican al Pontifice, y el paſſa por ello, &c. Cujus ratio eſt, quia talis præſumitur rationabilis voluntas legiſlatoris; nam poſita aliqua juſta cauſa, conſonum videtur, ut ſubditi habeant aditum ad legiſlatorem pro revocanda lege, & interim non obligentur illam * ſervare, donec 155
legiſlator mentem ſuam explicaverit, quam reddunt Diana, & ceteri Doctores relati.

Omnes inſuper ſupra dicti citati Doctores (uno dempto Manuale Rodriguez) * tenent, quod ſi 156
ex cauſa juſta & rationabili ſupplicatum fuerit à lege lata per Principem temporalem, vel à conſtitutione Pontificia; poteſt licitè ſuſpendi ejus executio, Suarez *ubi ſup. lib. 4. c. 16. num. 8.* Banncz, & Salon, quos ſequitur Salas *dict. ſect. 4. nu. 21. & ſect. 1. ſub num. 2.* dicens: *Fas eſſe communi conſenſu * populi, vel Principis inferioribus ſuſpendere* 157
aliquantulum executionem legis, animo ſupplicandi ad ſuperiorem legiſlatorem, & dum expectatur reſponſum legiſlatoris, non peccabunt, qui legem non obſervaverint, &c. hæc Salas. Idem etiam tenet Anguianus *de legibus, contr. 5. numer. 8. & numero 9.* Rota *dec. 50. part. 2. diverſor.* Ubi quod dum * controvertitur, an lex ſit exequen- 158
da, non debet quis ſua poſſeſſione privari prætextu legis vel ſtatuti.

Cui doctrinæ conſonat quod determinavit Rota, ut per Ludoviſium *dec. 289. per totam*, ubi

ubi benè per Oliverum Beltrami. *in adnotat.* per Nicol. Garciam, Surdum & alios. Quod virtute privilegii, vel tituli habentis ſtatum implicitum, an ſit validum, vel nullum, puta quia factum dicatur à Pontifice ſchiſmatico, interim ante declarationem prodeſt poſſidenti.

Ad quod quidem varia exemplа præ manibus
159 habemus. * Etenim *Motus proprius Pii V.* circa ſenſus conſtitutionem diſponens, in Hiſpania receptus non fuit, & ab ea conſtitutione Regio nomine humiliter fuiſſe ſupplicatum, cavetur *in l. 10. tit. 15. lib. 5. Recop.* interimque ejus effectus eſt ſuſpenſus, nec ad determinationem cauſarum admittitur, ut in terminis probat Bernardus Diaz, *in pract. Canonic. c. 88.* Guttierrez *lib. 2. pract. quæſt. civil. quæſt. 117. in fin.* ſentit Laſarte *in tract. de decima vendit. c. 10. numero 2. & numero 20. in fin.* Manuel Rodriguez *in explicat. ejuſdem motus prop. Pii V. in princ.* latè Gaſpar Rodriguez *de annuis redditibus, lib. 1. quæſt. 4. à num. 28. & 29.* Salas *de legibus. diſp. 13. ſect. 4. num. 21. vers. Conſentit* Bannez *pag. mihi 297.* Salon, *de juſtitia, tom. 1. tract. de caſibus, art. 3. controv. 4. vers. Secundò affirmant, col. 1277.* Ledeſma *in ſumma, 2. part. tract. 8. c. 34. vers. A eſta duda ſe reſponde, pag. 460.* & uterque Rodriguez locis citatis trahunt ad litteram petitionem Regni, cui reſpondit Rex *A eſto vos reſpondemos, que el proprio motu que dezis, no eſta recibido, antes ſe ha ſuplicado del por el Fiſcal de nueſtro Conſejo, adonde ſe ha hecho juſticia en los caſos que ſe han ofrecido,* &c.

Pariter nec in Neapoli iſte motus proprius fuit
160 * receptus, ut teſtantur Molfeſ. *in ſumma, tom. 2. tract. 12. cap. 6. num. 81.* Gratto *de credit. cap. 2. part. 7. num. 1210.* nec in Sicilia receptus fuit, ut per Maſtrill. *dec. 262. n. 2. p. 3.*

Pariformiter *Conſtitutionem Pii* V. præſcribentem caſus, in quibus Ordinarii poſſunt admittere reſignationes, ob ſupplicationem interpoſitam ad Sedem Apoſtolicam in Hiſpania non fuiſſe receptam, teſtatur Nicol. Garcia *de beneficiis 11. p. c. 3. §. 3. à n. 170. & ſeqq.*

Hinc cùm publicaretur brevis *Pii V.* ut Epiſ-
161 copus * ſucceſſor potuiſſet iterum denuò examinare Religioſos ſemel examinatos & approbatos ad confeſſiones audiendas à ſuo prædeceſſore, *Philippus II. Hiſpaniarum Rex* ab eo ſupplicavit ad eandem ſedem Apoſtolicam, ob tumultus & ſcandala inde orta, & timenda, & ob gravia inconvenientia: *Greg. XIII. Pontifex maximus*, illud poſtea reformavit melius informatus, *anno* 1572. quæ reformatio reperitur in *Bullario, tom. 1. pag. 1208. & ſeq.* Alia quam plurima exempla conjecimus ſuperiùs hoc eodem capite circa receptionem Bullæ in Cœna, *ſect. 3. à num. 114. cum multis ſeq.* per totam ſectionem.

Similiter igitur quamvis à capitibus ejuſdē *Bullæ Cœnæ*, quatenus ſub generalitate & involucro ver-
162 borum tangerent * recurſum ad Regem, & retentionem Bullarum debito modo factam, non erat neceſſaria ſupplicatio, quia ut vidiſti ſuperiùs *à n. 34. cum multis ſeq. & ſectione 1. à n. 82. per totam*, nihil detrahunt Regaliæ, & præeminentiæ Regis noſtri: nihilominus ad omnimodam ſecuritatem, & majorem cautelam, neque ex eorum capitulorum generalitate ignari forſan diverſimodè ſentiant; vel dubitandi aliquod veſtigium ſubſit, aut ſcrupulus, ideo pro parte ſuæ Majeſtatis ſupplicatum fuiſſe ab eiſdem, teſtantur Morla *in emporio juris, 1. part. tit. 4. q. 14. nu. 8. in fin.* Cenedus *in q. canon. q. 45. n. 36.* ſubdentes hujuſmodi ſupplicationem de jure Canonico operari effectum ſuſpenſivum, eaque interpoſita rectè poſſe recurſu & protectione * uti, præſertim, cum 163
timeatur ſcandalum, vel aliud grave inconveniens in tota Hiſpania, ſi hæc antiqua immemorialis conſuetudo hactenus uſitata, hocque tam ſalubre refugium à miſeris oppreſſis moreque gentium mirè inventum, & introductum ſuſpenderetur, quod ex hactenus juridicis aſſertionibus fortius comprobatum remanet per totam hanc *ſectionem* 4. ulterius ex juribus in cap. ſequent. citandis in verſic. *Hanc iſtamque ob cauſam*, &c. *à n. 13.* Ad quod eſt text. expreſſus *in cap. paſtoralis 8. de fide inſtrumentorum*, in hæc: *Paſtoralis*, &c. *Et infra*, * 164
authoritate præſentium duximus ſtatuendum; ut cum decretalis aliqua, de qua judex meritò dubitet, allegatur, ſi eadem juri communi ſit conſona, ſecundùm eam non metuat judicare, cum non tam ipſius, quàm juris communis authoritate procedere videatur; verum ſi juri communi ſit diſſona, ſecundum ipſam non judicet, ſed ſuperiorem conſulat ſuper ea; hactenus Pontifex, qui ſuperſedendi in executione decretalis, ubi juſta cauſa aderit, tribuit facultatem.

Itaque ut dictum eſt, pro majori reverentia Sedis Apoſtolicæ, nec * non majori cautela, & ſe- 165
curitate Regis Regaliæ, ut in totum ſecura ſemper remaneat, & tuta; ab eadem Bulla (quatenus forſan generaliter, & confuſè, licèt non in particulari obeſſe poſſet Regio recurſui huic) ſupplicatum ſtat pro parte ſuæ Majeſtatis, ad majorem ſui juris ſecuritatem, & corroborationem, argum. *l. inutiliter, ff. de leg.* abundans quippe cautela non ſolet eſſe nociva, *l. non ſolent. 94. ff. de reg. juris, l. teſtamentum 17.* cum vulgaribus, *C. de teſtam.* prout vulgare eſſe proverbium inter Juriſperitos, dicit D. Auguſtinus *lib. 4. de civitate Dei, c. 27.*

Cùm nemo prohibeatur plura jura & titulos cu-
mulare, tam ad ſui juris confirmationem, * cùm de 166
eo certus eſt, quàm ad majorem cautelam, quando de eo dubitat, *l. 4. ff. ad legem Falcidiam, c. Sacrorum 12. q. 2. c. poſt electionem, de conceſſ. præbendæ*, cum aliis quæ plenè congerit Felinus *in c. in noſtra, n. 2. de reſcriptis*, Ludov. Roman. *cons. 350. n. 13.* Paul. Caſtrens. *in l. quidam*, §. *ſed cum veteres, n. 2. C. de neceſſar. ſervo. hæred. inſtit.* Zazius *in l. 3. §. ex pluribus, nu. 34. ff. de adquirend. poſſeſſione.* Ofredus *cons. 1. n. 56.* Cavalinus *milleloquio 773.* Cervantes *in l. Tauri, n. 66. 72.* Menochius *lib. 4. per totam*, Molina *de primogeniis, lib. 2. cap. 2. n. 11. in fin. & n. 14. & c. 7. n. 70.*

Hinc provenit verior illa reſolutio, quòd quan-
do quis impetrat per privilegium illud * idē, quod 167
ſibi de jure cōmuni cōpetebat, non dicitur juri ſuo renuntiare, quando non adeſt incōpatibilitas, repugnantia, ſeu contrarietas cum jure ſuo, quod quidē nec diminutionem aliquam, aut confuſionem patitur, nec renuntiationem inducit, ſed potius unum jus alterum confirmat, ac juvat, & electivum manet, aut etiam ſimultaneum, ſi (ut diximus) ſe invicem non impediant, *c. poſt electionem, de conceſſione præbend.* ubi Abb. *num. 4. & in cap. veniens, num. 18. & in cap. auditis de præſcript. cap. cum perſona*, §. *cum ſi tales, de privileg. lib. 6. c. cum dilectus, de conſuet.* & eſt optimus text. *in l. forma*, §. *fin. ff. de cenſibus*, ibi: *Si quis veniam petierit, ut ſibi cenſum emendare permittatur, deinde poſt hoc impetratum cognoverit, ſe non debuiſſe hoc petere, quia res emendationem non deſiderabat, nullum præjudicium: ex*

eo,

eo, quod petit, ut cenſum emendaret, fore, ſæpiſſimè reſcriptum eſt; ubi *gloſſa verbo, Reſcriptum*, alios concordantes allegat. *l. fin. C. de repudian. hæreditat.* per quam ſolam, ſic poſt Bald. Alexandrum, & alios quos refert, docet Molina *de primogen. lib. 2. capit. 10. num. 95.* ibi: *Nam quo-*
168 *ties concurrunt quoad aliquid jus commune*, * *& privilegium, non confunduntur, ſed poteſt quis quoad id uti jure communi, & etiam privilegio*, optimè proſequitur diligentiſſimus Præceptor noſter laude omni dignißimus Solorzano *de jure Indiar. lib. 3. cap. 1. à n. 56. & ſeq.* ultra quos idem probat Anton. Gomez *in l. 45. Tauri, num. 97. & 98.* & Joannes Andreæas Monach. & Dominic. *in dict. cap. cum perſonæ*, Cravetta *cons. 16. num. 6.* Decianus *cons. 13. num. 1. col. 2.* pulchrè etiam Decius *cons. 271. n. 19.* Rodericus Suarez *cons. 10. n. 65.* Roman. *cons. 350. n. 14.* Mandoſ. *in addit. ad ipſum Roman. conſ. 433. lit. E.* latiſſimè pro utraque parte diſputans, & reſolvit Cancer. *variarum reſolut. tom. 2. part. 3. c. 3. à num. 81. cum multis ſeq.*

At ſecus erit, quando inter jus jam competens,
169 & * impetratum per privilegium adeſt incompatibilitas, & contrarietas, quia tunc ſic impetrans videtur juri ſuo renuntiare, argum. *cap. veniens, de præſcript. l. ſi mulier. 8. fin. ff. de eo quod metus cauſa, l. ſicut, ubi gloſſ. verbo. Mutandæ, ff. de ſervitut. l. de pupillo*, §. *meminiſſe, ff. de novi oper. nun.* quæ jura ſic loqui & intelligenda eſſe ſub præfata diſtinctione, probant ſupra citati Doctores, & plura fundamenta, doctrinas, & jura, pro hoc diſtinctionis membro videre poteris apud Cancer. ubi proximè per *plures numeros.*

Ex qua doctrina infertur, quod titulorum mul-
170 tiplicatio etiam * in beneficialibus ad majorem cautelam, & majorem juris ſui corroborationem non prohibetur, ut per *dict. cap. poſt ceſſionem de conceſſ. præbend.* ſæpe tenuit Rota ut per Caſſiod. *dec. 291. numer. 5. ſuper regul. & dec. 3. de cauſſa poſſeſſion. & propriet.* Verall. *dec. 280. lib. 1. in manuſcriptis*, Rota ut per Nicol. Garcia *de Benefic. 5. part. cap. 1. ſub num. 591. ad fin. dec. adductæ, & 6. part. cap. 4. ſub numero 39. in deciſion.* ibi, poſt medium, & in una *Virduen. Canonicatus 6. Martii 1595.* de qua per eundem Garciam *5. part. c. 3. numero 43.* tenet Gonzal. *de altern. gloſ. 52. numero 54.* Rota ut per Coccinum *dec. 317. numero 4. & in dec. 47. numero 20.* quæ deciſiones videntur inſinuare, eſſe ſpeciale in beneficialibus, admitti titulorum etiam incompatibilium multiplicationem, ut *in dict. dec. 47. num. 20.* ibi: *Poſtremò, quod dicebatur jus Franciſci Alphonſi eſſe incompatibile cum jure quod Joannes habebat ex reſignatione Petri, non fuit habitum in conſideratione, cùm in beneficialibus admittatur multiplicatio titulorum*, &c.

Sed tu declara verum eſſe multiplicationem
171 hanc in beneficialibus admitti, ita tamen, ut * ubi datur incompatibilitas titulorum defendi poſſit ex utiliori, non verè agere, vide Solorzan. *de jure Indiarum, lib. 3. c. 1. à nu. 65. & 66.* & ſurſum. Quia tunc cogitur actor unum ex titulis incompatibilibus eligere; & ita intelligi debent dictæ Rotæ deciſiones, & conducit Rota *dec. 570. à num. 2.* ut per Farin. *in poſthum. tom. 1. fol. 520.* Qua dicitur, quòd quando in electo concurrunt plures tituli habētes contrarietatem, unum eligere tenetur, ut irrelligatur quando electus, & beneficiatus vult agere duplici titulo incompatibili & contrario, nā tunc opinor indubiè, audiendum non eſſe, ſed unum quem maluerit eligere cogatur, adverſario deſiderante, per communem Doctorum reſolutionem, & diſtinctionem, quam etiam in terminis ſequitur Auguſtinus Barboſa *in tr. de jure Eccleſ. lib. 3. c. 13. à n. 212.* videndus.

SECTIO V.

Tolerantia S. Apoſtolicæ, quàm ſit efficax ad juſtitiam recurſus pro retentione litterarum, ſemoto etiam proprio jure, & Regalia Regis.

Ubi motiva aliquòt neotericorum contraria examinantur, & apertè diluuntur.

SUMMARIA.

172 *Recurſus ad Regem pro tollenda violentia ex executione litterarum in damnum Reipublicæ competit Regi jure proprio, & eſt Regalia ipſius, quæ in Bulla Cœnæ non prohibetur, & ideò nec tolerantia Papæ eget.*

173 *Tolerantia Pontificum legitimum præſtaret titulum ad juſtitiam recurſus retentionis, quando in Bulla Cœnæ comprehenderetur.*

174 *Conſuetudines aliquot contra libertatem Eccleſiaſticam, per tolerantiam longiſſimam Pontificum juſtinentur & juſtificantur.*

175 *Per Bullæ Cœnæ publicationem tolli conſenſum omnem Pontificis in aliquibus caſibus, verum non eſſe probat Diana.*

176 *Qui cum aliis loquitur in conſuetudinibus contra libertatem Eccleſiaſticam, contra quam non fuit inventus recurſus pro tollenda violentia, ſed in ejus favorem.*

177 *Retentionem litterarum in Hiſpania juſtificat tolerantia Pontificum, eò quod in evidentem ſpiritualis regiminis utilitatem vergit.*

178 *Doctores aliqui Theologi volentes enervare robur tolerantiæ in recurſu ad Regem recenſentur, & examinantur, & ſeqq.*

179 *Per Bullæ Cœnæ quotannis publicationem tolli conſenſum Papæ orum ex tolerantia recurſus, & conſuetudinem contra libertatem Eccleſiaſticam, qui dixerint.*

180 *Tolerantiam Pontificum cum ſcientia non inducere ſufficientem conſenſum ad juſtitiam recurſus pro tollenda violentia, & conſuetudinē contra libertatem Eccleſiaſticam, qui dixerint.*

181 *Tolerantia Papæ non eſſe approbativam animo inducendi, vel confirmandi conſuetudinem contra libertatem Eccleſiaſticam, ſed ut ſcandalum vitetur, qui dixerint.*

182 *Tolerantiam Pontificum inducere conſenſum approbativū in conſuetudinibus aliquot contra libertatem Eccleſiaſticam, plurimi Doctores tenent.*

183 *Tolerantia Pontificum ſuper recurſibus pro tollenda violentia non cadit ſuper conſuetudine contra libertatem Eccleſiaſticam, uti falſò ſupponunt aliquot Theologi, & 184.*

185 *Recurſus pro tollenda violentia, qui non eſt contentus in Bulla Cœnæ, per quamlibet ejus publicationem non inficiatur.*

186 *Recurſus pro tollenda violentia, etſi comprehenderetur in Bulla Cœnæ, ſtante tolerantia per tot ſæcula ejus publicatione ſubſequuta non includeretur, ſed foret præſervatus.*

187 Ge-

187 *Generalis provisio non extenditur ad eos casus, qui habent specialem providentiam.*

188 *Tolerantia Principis habet vim dispensationis, confirmationis, & consensus.*

189 *Tolerantia Pontificum in recursu pro tollenda violentia provenit ex animo approbandi, ex natura negotii conformis juri naturali, & divino, & pro utilitate publica.*

190 *Tolerantia recursus non oritur à causa vitandi scandali, sed ex agnitione Pontificum, utilem esse & necessarium recto utriusque Reipublicæ regimini.*

191 *Iste Pontificum animus ex multis colligitur, ex Bulla nempe Martini V.*

192 *Et ex aliquibus epistolis Pontificum, & Regum Catholicorum ad invicem missis.*

193 *Quas concordata vocavit Diana.*

194 *Epistolæ Papæ, & Principis legis vim habent, & pro lege possunt allegari.*

195 *Animus Pontificum approbans recursus ex eo colligitur, quod aliqua verba rigidiora illum respicientia, noviter fuere sublata à Bulla Cœnæ Domini.*

196 *Regalia recursus pro tollenda violentia, plurimi Theologi vocârunt privilegium.*

197 *Privilegia, ex quibus competit ad Principes cognitio de aliquibus causis spiritualibus non sunt revocata per Bullam juxta magis receptam sententiam.*

198 *Privilegia Regum obtenta à Sede Apost. ob remunerationem circa jura spiritualia Summus Pontifex debet revocare.*

199 *Pontifices multum deferunt Regaliis, & consuetudinibus immemorialibus Principum Christianorum, circa res spirituales, maximè in Regno Hispaniæ tam remoto à Sede Apostol.*

200 *Animus approbans recursus pro retinendis litteris colligitur ex Bulla Cœnæ, quæ expressè permittitur.*

201 *Supplicatio ad Papam humilitatis & reverentiæ indicativa ostentat potentiam supremæ Majestatis S. A. quam hac Regalia privare velle non est verisimile.*

202 *Recursum pro resentione litterarum nunquam impugnavit Rota. n. 203.*

204 *Tolerantia Pontificum approbativa recursus multis justissimis utilitatis rationibus applicari potest, non vitando scandalo, ut putarunt Theologi aliqui.*

205 *Animus alicujus directè probari nequit, sed ex verbis ejus, aut actibus externis.*

206 *Tolerantia recursus tametsi provenerit ex vitando scandalo, non ideò tolerantiæ effectus enervantur, & sequentibus.*

207 *Multa per patientiam tolerantur, quæ si in judicium deducerentur, non tolerarentur, quomodo intelligatur, & sequentibus.*

Tolerantia Papæ post impletam præscriptionem integrum jus, & omnes effectus dispensationis, & approbationis integrè consequitur, ibidem.

208 *Tolerantia Papæ, pro evitando scandalo in juribus pertinentibus ad Sedem Apost. post completam præscriptionem præstat integrum jus tolerato, non antea.*

Cap. nihil de præscriptionibus &c. nisi esset de præbendis, ad id interpretatur, & verus intellectus adducitur, ibidem.

209 *Tolerantia Papæ ob scandalum vitandum majorem præstat causam ad dispensandum, & magis Papam arctat.*

210 *Propter pacem firmandam, & habendam, ut cessaret scandalum, facilior redditur Papa ad dispensandum in prohibitis.*

211 *Tolerantia Papæ, non præstat apparitionem, nec dispensationem statuti contra jus divinum.*

212 *Tolerantia Papæ in iis, quæ non sunt contraria juri divino, approbationis & dispensationis vim habet.*

213 *Tolerantia Principis in iis quæ non dependent à sua potestate nihil operatur.*

214 *Theologi negantes effectus tolerantiæ Pontificum in recursibus falsò autumant, recursus esse contra jus divinum.*

215 *Recursus pro tollenda violentia sunt conformes juri naturali, & divino, & in favorem libertatis Ecclesiasticæ.*

216 *Recursus pro tollenda violentia ut rem tam gravem non tolerarent tandiu Pontifices, si utiles non judicarent utrique Reipublicæ.*

217 *Recursus pro tollenda violentia, si Pontifices judicarent juri naturali aut divino, necnon libertati Ecclesiasticæ obviare, viriliter resisterent, & non tolerarent.*

218 *Sicuti in similibus fecisse, & passim facere pro salute animarum, & Pastorali officio, ostenditur ex multis Canonicis decretis.*

219 *Pontifices tolerant recursus ad Regem pro tollenda violentia agnoscentes ita utile & necessarium esse utriusque Reipublicæ bono regimini.*

220 *Tolerantia Pontificum multum operaretur ad recursus justitiam, quando ea egeret Rex, cui hæc regalia competit jure proprio, & ex debito Regalis officii.*

QUANDO recursus ad Regem pro tollenda violentia orta ex executione litterarum Apostolicar. in perniciem Reipublicæ obtentarum, non foret proprium jus, & Regalia ipsius. Et † consequenter quando ex Bulla Cœ 172
næ Domini damnatus fuisset Recursus hic ad Principes temporales, pro tollenda violentia (prout per eam minimè damnatum fuisse, nec illius generalitate comprehensum, imò specialiter permissum esse pro suspensione executionis litterarum Apostolicarum, justa & legitima existente causa publicum detrimentum tangente, interim quod supplicatione præmissa recurritur ad Sanctissimum longè absentem, satis abundè ostensum est capitibus antecedentibus, & signanter in hoc 2. à principio. Atque magis in specie circa Bullam Cœnæ Domini, *à numero 54. ad numer. 172.*

Adhuc tamen tolerantiam tot Pontificum per † 173
longissimum & immemorabile tempus consensum, dispensationem atque per consequens, justum & legitimum titulum præbuisse Regi nostro, ut eo licitè uti possit cum moderamine inculpatæ tutelæ, ac semper servata reverentia Sanctæ Sedi Apostolicæ, post multorum piorum Doctorum utriusque professionis ostendimus, & accuratè probavimus *in commentariis de protect. Regia 1. p. c. 1. à numero 139.* usque *ad numer. 252.* quo in loco copiosè hunc articulum examinavimus, & impenetrabilibus, atque indissolubilibus fundamentis roboravimus.

Et ultra Doctores ibidem laudatos hanc eandem verissimam sequuntur Lessius *de justitia & jure, lib. 2. c. 33. dubio 5. numero 19.* Turrianus *in 2. 2. tom. 2. disp. 14. dubio 4. num. 12.* Salas *de legibus, quæst. 96. tract. 14. sect. 11. numero 121.* Vasquez *in opusculo de restitut. capitulo 6. §. 1. numero 33.* Molina *de justitia & jure, tomo 3. tract.*

2. *disp.* 270. *numero* 5. Malderus *in* 2. 2. *tract.* 5. *capit.* 6. *dubio* 8. post Henriquez quem sequitur & remissivè ad nostram doctrinam loco citato. Idem novissimè dixit Castillo *in tract. de tertiis, capitul.* 41. *sub numero* 279. ante finem, & Diana etiam novissimè *in resolutionibus moralib. tomo* 1. *de immunitate Ecclesiastica tract.* 1. *resol.* 5. Qui post-
173 quam † retulit aliquos Doctores contrarium sentientes, ita tandem resolvit. Sed his non obstantibus non desunt Doctores excusantes aliquas consuetudines adversùs libertatem Ecclesiasticam ex tolerantia, & tacito consensu Pontificis, quia scit, & tolerat, ut Salgado *de protect. Regia, tom.* 1. *part.* 173 *prælud.* 3. *numer.* 178. &c. Ergo † non est verum dicere absolutè, quòd per publicationem Bullæ tollitur omnis consensus Pontificis, sed dicendum est, quòd stante publicatione Bullæ, quando adest talis consensus Pontificis tacitus, & approbativus, colligendus erit prudenter, ut notat Malderus, ubi suprà, cum Henriquez. Sed, quia res est multum dubia & periculosa, videant Principes, & ministri laicalis jurisdictionis, quid faciant. Hæc Diana, qui plurimos a-
176 lios Doctores † ad idem allegat; in quo & illud vellem attendas, quod Diana, & cæteri alii loquuntur in terminis longè magis rigorosis, quando scilicet hæc Pontificis tolerantia cadit super consuetudinibus introductis contra libertatem Ecclesiasticam, extra quos terminos Nos versamur, & nostra residet disceptatio; cum recursus pro tollenda violentia ex executione litterarum aliquot Apostolicarum sit potius inductus in favorem & robur libertatis Ecclesiasticæ, prout inferiùs annotabimus *à n.* 183. *& à n.* 211. *cum seqq.*

Tenent etiam signanter in hoc articulo reten-
177 tionis † cum Covar. idem Malderus alio in loco 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. in hæc non videtur improbabile quod Covar. *pract. c.* 35. tradidit ex Papæ consensu, præscriptione, & usu immemoriali, & evidenti spiritualis regiminis utilitate; tribunalia Regia in quibusdam Regnis rite ita practicare, ut sine sua permissione, & consensu nequeant quædam Apostolica mandata executioni mandare, &c. Idem observant Palatius Rubeus relatus supra *hoc c.* ad principium, *n.* 68. Pater Henriquez ad litteram relatus ibid. *n.* 40. & pariter Manuel Rodericus ibidem transcriptus, *n.* 24. & infiniti alii maximè Hispani Doctores hanc retentionem litterarum justificant, etiam ex hac tolerantia Pontificum, & excusant à Bullæ Cœnæ censurarum incursu, quos reconsere foret tædiosum valdè.

178 Sed quia nonnulli Neoterici † quadam ficta & apparenti ratione, carente juris nomine voluere hanc fundamentalem firmiter per omnes receptam debilitare, & robur ab ea eradicare, non incongruum putavimus, eosdem hìc referre, & earum fundamenta appendere, & attentè examinare; ut nemo de cætero decipiatur, sed attentè, & cautè eos perlegat, Azorius *part.* 1. *lib.* 5. *c.* 12. *vers. Quæri solet*, Filliucius *tom.* 2. *tract.* 16. *c.* 10. *nu.* 236. Pensantius *de immunitate Eccles. disput.* 3. *num.* 2. Alterius *de censuris tom.* 1. *lib.* 5. *disput.* 16. *c.* 2. *fol.* 686. Acosta *in Bullam Cruciatæ, q.* 79. Quorum aliqui loquuntur genericè in tolerantia Papæ su[illegible] consuetudine contra libertatem Ecclesiasticam; a-
179 lii verò † specialiter contra recursum ad Principes temporales ex eadem ratione dicentes, quòd talis consensus non posset præsupponi, cùm Summus Pontifex quotannis excommunicet contrarium facientes, & tollit omnes consuetudines cum amplissimis clausulis; & Joan. Malderus *in* 2. 2. *n.* 96. *art.* 4. *col.* 1. sic asserit: *Sanè ne tolerantia Papæ in hac re allegari possit in defensionem consuetudinis, impedit vel ipsa Bulla Cœnæ, quotannis repetita, quæ diserte resistit ejusmodi cõsuetudini*, &c. Idem dicit Laiman. *in Theol. mor. lib.* 4. *tract.* 9. *c.* 10. *n.* 1. Vigianius *tractatu de immunitate Ecclesiastica, capitul.* 2. *tom.* 4. ubi ita ait: *Cùm quotannis die Cœnæ publicè excommunicat magistratus, & persuasissimum cuique esse debet, Summum Pontificem, hanc consuetudinem, quam corruptelam vocant, æquo animo non perferre, & consequenter nec expressè, nec tacitè assentire* &c. Et hoc etiam dicit Ugolinus in responso ad Jurisconsult. Gymnasii Patavini, *c.* 7. Barbosa *in collect. lib.* 1. *decret. tit.* 2. *c. Ecclesia S. Mariæ, de constit. n.* 25. Philiarchus *de officio Sacerdotum, p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. *in fin.* Tannerus *in* 2. 2. *disp.* 5. *quæst.* 5. *dub.* 4. *n.* 132.

Aliam etiam ad id rationem † novam confide-180 rat Suarez *de legibus, lib.* 7. *c.* 13. *num.* 12. dicens, tolerantiam solà suppositâ scientia, non indicare sufficienter consensum; quia multa per patientiam tolerantur, quæ non approbantur, juxtà *c. cum jam dudum, de præb.* Qui tamen text. id non probat, nec ad id potest allegari, cum ejus verba hæc sint: *Cùm multa per patientiam tolerantur, quæ si deducta fuerint in judicium, exigente justitia non deberent tolerari*; quæ ad aliud tendunt, & aliud diversum significant, ut est videre inferius *à num.* 204. unde ait Filliucius *ubi supra, tom.* 1. *tract.* 16. *cap.* 10. *numero* 256. Loquens in terminis nostri casus, simplex tolerantia, quando scilicet Princeps non potest commodè providere, non satis est ad dispensandum ex *cap. denique, dist.* 4. & Jurisconsultus Surdus *tom.* 3. *cons.* 301. *num.* 57. asseruit, in his casibus tolerantiam Papæ † non esse approbativam animo in-181 ducendi, vel confirmandi consuetudinem; sed potiùs ut scandalum vitetur, & hoc ipsum post ea etiam docuit Collegium Bononiense *contra Venetos in resp. pro liber. Eccles. n.* 57.

Sed contra hos omnes Doctores, quos refert, resolvit Diana ubi suprà allegatus *à n.* 174. sequutus † quam plurimorum aliorum veriorem reso-182 lutionem, cui consonat Pater Suar. *contra Regem Angliæ, lib.* 4. *c.* 32. *num.* 23. ubi sic asserit: Ex dictis satis constat, nullam consuetudinem, etiam si immemorialis sit, ullo modo contra immunitatem Ecclesiasticam prævalere posse, solùm objici solent quædam particulares consuetudines aliquorum Regnorum, quæ licèt sint contra immunitatem Ecclesiasticam, sine scrupulo à magistratibus laicis observantur; ad illas verò possumus uno verbo respondere, illas consuetudines non ad jus, sed ad facta hominum pertinere, propter quæ veritatem negare non possumus, nec illorum rationem dare tenemur, sed ad illos hoc spectat, qui consuetudines illas observant. Ita Suar. & pro eodem Suare facit Jurisconsultus *in l. ita vulneratur. ff. ad leg. Aquil.* in illis verbis: *Multa autem jure civili contra rationem disputandi pro utilitate communi recepta esse, innumerabilibus rebus probari potest.*

Adhuc tamen pro examine horum motivo-
rum quibus moventur † Doctores allegati pro 183 contraria parte, *à numero* 178. Primitùs animadvertendum, quod inter Doctores ipsos controversia cadit generaliter super tolerantia Papæ consuetudinum manifestè infringentium libertatem Ecclesiasticam. Nos autem versamur in tolerantia approbativa immemorabilis cujusdam consuetudinis inductæ in favorem ejusdem, & reverentiam Sedis Apostolicæ prout copiosè videre est *in Commen. de protect. Regia, t. p. c.* 1. *à numero* 146. *& à numer.* 139. *cum multis seqq.* & videndus Hie-

ron.

ron. de Llamas ſuperius citatus, *hoc c.* 2. ad princip. *n.*30. & ferè omnes hoc fatentur cum ſit hîc recurſus conveniens juri naturali, divino, & humano. Nos *dict. c.* 1. *à nu.* 79. *cum multis ſeq. & in c. & ſeqq. hujus tractatus de ſupplicatione.* Atque ideò licèt nonnulli Doctores ex ſupra citatis tenentes tolerantiam Papæ non inducere conſenſum, loquantur in recurſu ad Regem, eo tamen moventur falſo ſuppoſito, & minus cautè ſupponunt, recurſum eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam. Et ſic Malderus pro contraria parte citatus, *n.* 179. licèt generaliter illam partem aſſequutus fuerit: ni-
184 hilominus † alio in loco *in* 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. per Nos citatus ad principium hujus *c. ſub n.* 24. dum ſibi obtulit occaſio ſpecialiter tractandi de hoc recurſu ad Regem pro retentione litterarum Apoſtol. aliud agnovit ex eo motus, quòd vergat in evidentem utilitatem Regiminis Reipublicæ ſpiritualis & temporalis, recurſus iſte.

Nec obſtat, quod præfati doctores dicunt de
185 publicatione Bullæ quotannis, † repetita, ex qua impediri conſenſum Papæ ſectantur, cui multipliciter reſpondetur. Primò, quoniam ſi legitimus recurſus ad Principes pro tollenda violentia non continetur in eadem Bulla, nec per eam intelligitur reprobatus, ut à principio hujus *c. diximus præſertim à n.* 54. ubi etiam ſpecialiter de hac retentione litterarum ad effectum ſupplicandi Pontificem, quæ expreſsè ad hunc finem in eodem *c.* 14. approbatur, & permittitur: quomodo quæſo, publicatio quantumvis repetita poteſt recurſum comprehendere; quia illa publicatio eſt quædam ratificatio, & confirmatio generalis, quæ ultra ea quæ in Bulla continentur, & comprehenduntur, nihil poteſt operari. Ad latiſſimè tradita per Nos infrà 2. *p. c.* 12. *ſ. ult. cc, num.* 53. *& ſeqq. & in c.* 30. §. 1. per totum.

Deinde quia & ſi recurſus comprehenderetur
186 in dicta Bulla (quod † ex communiſſima vere & recepta omnium Doctorum ſententia demptis relatis ſuprà, negamus) adhuc ſtante Pontificum tolerantia, ex qua inducitur conſenſus, approbatio, & diſpenſatio, ſicuti probat magna illa Doctorum caterva per Nos laudata *in comment. de protect. Regia*, 1. *p. c.* 1. *à n.* 139. & ſignanter *à n.* 148. (de quo ulterius ſtatim erit tractandum) ſequitur, quòd publicatio quantumvis repetita non impedit præſtitum jam conſenſum Papæ, cùm ei inhæreat qualitas ſpecialis tolerantiæ, prout ex Leſſio, Turriano, Sal. Vaſq. Molina, Malderio, & Nobis contra alios rectè advertit Ant. Diana *in reſ. mor. tr.* 1. *de immunit. Eccleſ. reſ.* 5. *ad fin. verſ. Sed his non obſtantibus.*

187 Quoniam cùm dicta Bulla † contineat varia capitula, & complectatur varia Regna, in quibus variæ & diverſæ conſuetudines adſunt, quarum aliquæ forſan ſint cõtra libertatem Eccleſiaſticam, vel retrò introductæ, vel de novo introducendæ (quæ cum ignorentur à Papa, minimè etiam toleratæ dicentur.) Ideò ob eas publicatur Bulla cum ſua qualitate, & exceptione earum quæ ſcienter toleratæ fuerunt; quia in diſpoſitione generali non comprehenduntur illa quæ ſpecialem providentiam habent, atque ideò præſervatæ ſunt ab hac generalitate, *l. Stichus* 20. *ff. de adiment. legatis, l. aliment.* §. *Baſilicæ, ff. eodem tit. l. Seiæ* 20. *in pr. ff. de fundo inſtructo, l. cohæredi*, §. *qui patrem, ff. de vulgari & pupill. ſubſtit.* Bart. *in l. quæſitum*, §. *fin. ff. de fundo inſtructo, & in l. talis ſcriptura*, §. *fin. ff. de legatis* 1. Beroius *in conſ.* 37. *n.* 11. *vol.* 3. Ant. Gabriel. *commun. concl. lib.* 6. *tit. de clauſulis, concluſ.* 9. *num.* 8. per quos & alios hanc regulam conſtruit Petrus Surdus *in conſ.* 426. *n.* 4. & 5. per text. capitalem *in dict.* §. *qui patrem*, *vol.* 3. Riminald. *in conſ.* 720. *& nu.* 50. *& ſe q. lib.* 6. *& in conſ.* 265. *numer.* 6. *lib.* 3. Fachineus *in conſ.* 26. *num.* 36. *lib.* 1. Alexand. Raudens. *dec. Piſan.* 22. *nu.* 44. Tiber. Decian. *conſ.* 103. Ludovi. Caſanate *conſ.* 57. *num.* 15. *& conſ.* 19. *n.* 1. *& 17. & conſ.* 26. *num.* 3. *conſ.* 37. *n.* 30. *& conſ.* 44. *n.* 5. abundè per Caſtillo *controv. tom.* 5. *c.* 29. *à nu.* 23. *cum ſeq.* ubi latè examinat omnes, ex d. §. qui particularem eam eliciunt regulam, quod generalis proviſio non extenditur ad eos caſus, qui habent ſpecialem providentiam, maximè ſi ſpecialis præcedit generalem.

Nec obſtat alia ratio reddita † de qua per
188 Suarez, Fill. & Colleg. Bonoienſe citatos ſup. *nu.* 80. videlicet tolerantiam cum ſcientia Papæ in conſuetudinibus infringentibus libertatem Eccleſiaſticam, non eſſe approbativam, nec animo inducendi conſenſum ex eo, quod multa tolerantur, quæ non permitterentur, ſi in judicio fuiſſent deducta, quæ quidem aſſertio tam generalis, & abſoluta magis in divinatione animi Pontificum, quàm in doctrinali fundamento conſiſtit, & uti indiſtincta & indiſcreta complectens omnes caſus univerſaliter incerta redditur; contra quam reclamant innumerabiles penè Doctores conſtanter affirmantes, tolerantiam Principis inducere actus confirmationem, conſenſum, & diſpenſationem, quorum nomenclaturam congeſſimus *in comm. de protect. Regia*, 1. *p. d. c.* 1. *à nu.* 148. ultra alios qui ſignanter de recurſu, & retentione, ibi, & *à n.* 130. & hac in ſectione à principio.

Ut igitur prædictorum Doctorum fundamentum diluamus, obiter notandum erit. Primò, quòd in hoc, de quo agimus recurſu, & retentione †
189 litterarum pro tollenda violentia, & ejus conſuetudine immemorabili, non poteſt dubitari de animo, & intentione Pontificum. Tum ex hactenus ſcriptis in hac ſectione, & ex magis communi, & recepta Doctorum in numero excedentium. Tùm ex natura, qualitate & juſtitia negotii tam conformis juri naturali, divino, & poſitivo, quæ clamant pro defenſione vi oppreſſorum, pro ſedandis ſcandalis, pro quiete & pace Reipublicæ Eccleſiaſticæ & temporalis, & imponentia ſtrictam obligationem Principibus ad hanc defenſionem impartiendam vi oppreſſis.

Si igitur animum Pontificum ad præſumptionẽ
190 † reducere volunt illi Doctores citati ſuprà, *num.* 188. (quamvis illi nullam in contrarium pro ſe conſideraverint) hæc potentiſſima eſt, & quibuſlibet urgentior, ex qua clarè detegitur animus tolerãtiæ Pontificum, non proveniſſe ob vitãdum ſcandalum ex contradictione, & impugnatione orundum; ſed ex eo quòd agnoſcentes manifeſtam & evidentem neceſſariam utilitatẽ recurſus legitimo modo præſtiti utrique Reipublicæ, indecens judicant & inhumanum, illum miſeris vi oppreſſis adimere, ut ſæpè ſæpius diximus in hoc *c.* 2. & aliis pluribus.

Hæc inſuper Pontificum intentio, & animus ex aliis variis actibus externis, & decretis Canonicis † cognovimus, & in primis *ex Bulla* 191
Martini V. quam ad literam retulimus, in noſtris *commentariis de protect. Regia*, 1. *p. c.* 1. *à num.* 190. per quam declaravit Pontifex, in Bulla qua ſub gravibus cenſurarum pœnis inhibuerat Clericis patientibus ſe conveniri coram ſæcularibus Judicibus, non comprehendi, nec ſuæ intentionis fuiſſe, caſus illos Eccleſiaſticos pertinentes Regi tam de jure, quàm de conſuetudine immemoriali; conſonat text. *in c. Agatho*, 2. ibidem. *Non debeat ordinari, qui electus*

eſtdus fuerit, niſi prius decretum generale introducatur in Regiam Urbem ſecundùm antiquiſſimam conſuetudinem, ut cum ejus ſcientia & juſſione debeat Ordinario provenire 63. diſtinctio, junctis *c. Iudis, & c. Reatina, & c. cum longe eadem diſt. 63.* & eſt etiam text. ſingulariſſimus *in c. cauſamque 7. qui filii ſint legitimi*, ibid. *Si eadem poſſeſſione fuiſſet per violentiam ſpoliatus. Nos attendentes, quòd ad Regem pertinet non ad Eccleſiam de talibus poſſeſſionibus judicare, ne videamur juri Regis Anglorum derogare, qui ipſarum judicium ad ſe aſſerit pertinere, fraternitati veſtræ mandamus, quatenus Regi poſſeſſionis judicium relinquentes, de principali, &c. plenius cognoſcatis.*

Apparet etiam hic Pontificum animus, & in-
192 tentio ex epiſtolis miſſis à Papa ad Catholicum† Regem Noſtrum, & è contra, quarum meminit Jacobus de Graffis *in deciſimibus Aureis, 1. part. l. 4. c. 10. numer. 130.* ibid. *Sed in Regno ſecus eſt, quia conſideratis conſiderandis, viſiſque literis de hac re à Papa Regi Philippo miſſis, & è contra, cenſeo non eſſe condemnandos, nec incurrere Regios Magiſtratus expedientes Regium* exequatur, &c. (quas epiſtolas privatas, & miſſas concordata cum eodem Summo Pontifice vocat, &
193 minus rectè opinatur† Diana *in reſolut. moral. 4. part. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſolut. 9.* poſt me-
194 dium) quæ quidem Epiſtolæ uti procedentes† à Papa & Rege vim legis habent, & poſſunt hæ epiſtolæ allegari pro lege: ita notabiliter dicit Angel. *in l. item veniunt, §. cæterum, ff. de petit. hæreditatis*, Roman. *in conſ. 160. num. 1.* ubi de epiſtola Pontificis loquitur, ſequitur addition. ad Bart. *in l. 1. ff. de feriis*, & in epiſtola cujuſlibet Principis idem probavit Alexand. *in dict. l. 1. nu. 14.* Corſetus *in tract. de Regibus, qu. 22.* Fulgoſ. *in l. civitas, ff. ſi certum pet.* ubi etiam Jaſſ. *nu. 7.* & ibi Decius *nu. 5. & 6.* idem Decius *in rubrica de reſcriptis, col. 2.* in princ. ſequitur Petr. Surdus *in conſ. 371. n. 27.* qui cum pluribus aliis probat procedere tam in epiſtola Papæ, & Principum contra Angelum hoc limitantem in ſola epiſtola Papæ, & Imperatoris.

Atque inſuper conſtat iſte animus Pontificum
195 ex eo, quod verba † quædam circa hæc generalia, & rigidiora contenta in Bulla Cœnæ tempore Gregorii XIII. fuerunt per poſteriores Pontifices moderata, & temperata, ut adnotavit Malderus *in p. 2. quæſt. 96. art. 4. fol. mihi 407. col. 1.* & Fagundez *de præcept. Eccl. tract. 1. lib. 3. cap. 7. n.* 17. relatâ à Diana *1. p. tract. 1. de immunit. Eccleſ. reſolut. 6. verſ. Sed poſt hæc ſcripta.*

Ex quo plurimi Doctores inferunt, quod hoc jus, & Regalia competens Regibus Hiſpaniæ cognoſcendi & tollendi violentias inter quoſli-
196 bet † etiam Eccleſiaſticos, (quam privilegium vocant plures Theologi, Bannez *in 2. 2. quæſt. 67. art. 1. dubio 1. concl. 2.* Joan. de la Crux *in directorio conſcient. part. 1. præcept. 8. quæſt. 3. art. 1. dubio 1, concluſ. 3.* Peſantius *de immunitate Eccleſiaſtica, diſputation. 3.* Caſtr. Palao *in opere moral. tom. 2. diſputatione unica, puncto 9. num. 10.* Diana *diſt. 4. part. tract. 1. de immunitate Eccleſiaſt. diſt. reſol. 9. verſ. Igitur contrariam ſententiam*, *in tom. 1. eodem titulo & tract. reſol. 6. in principio,*) non ſit per Bullam Cœnæ Domini revocata, ſicut nec cætera privilegia hujus generis, quæ habent in rebus Eccleſiaſticis Reges, & per immemorabilem conſuetudinem per eos obſervata fuere, ex quorum Doctorum numero ſunt jam citati, & Zanardus *in directo. Confeſſor. tom. 1. cap. 50.* Decianus *tom. 1. lib. 4. cap. 9. numero 66.* Zippæus *Analo. jur. Canon. lib. 2. de foro competent. numer. 41. in fin.* Pater Henriq. *lib. 16. cap. 15. numer. 5. in gloſſa littera G.* quem citato nomine ſequitur Malderus *in 2. 2. tract. 5. c. 6. dubio 7. in fine.* Aſſerentes etiam, Pontificem jura quædam ſpiritualia, quæ Rex quiſpiam ex contractu † remune 197 ratorio, aut immemoriali habet, revocare non debere, Filincius *tom. 1. tract. 16. cap. 10. num. 258.* Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. c. 34. numero* 20. ex Cardin. Bellarmino, Navarrus *in manual. c. 27. nu. 71.* Vaſquez *in p. 2. tom. 2. diſput. 167. c. 4. num. 32.* Becanus *in ſumma Theolog. 2. tract. 3. c. 6. quæſt. 11. num. 2.* Salas *de legibus, diſp. 14. ſect. 9. nu. 108.* Malderus *in part. 2. quæſt. 96. art. 4.* Fagundez *de præcept. Eccleſ. tract. 1. lib. 3. cap. 7. num. 17.* & nos allegans tenet contra alios Diana 1. *part. tract. 1. de immunitate Eccleſiaſtica, reſolut. 6.* ex quo colligitur animus † Pontificum, 199 multum deferentium juribus, Regaliis, & immemorabilibus conſuetudinibus Principum Chriſtianorum, verè agnoſcentium, utiles eſſe utriuſque Reipublicæ recto regimini, præſertim in his Hiſpaniarum Regnis tam remotis, atque longiſſimè diſtantibus à Sede Apoſtolica, à qua opportunè obtineri non poteſt neceſſarium remedium, inſtante periculo violentiæ, cujus rationis robur oſtendimus clarè ſuprà, *c. 1. unico per totum.*

Oſtenditur denique & iſte animus Pontificum ex Bulla Cœnæ Domini, c. 14. quod † retulimus, & 200 copioſè exornavimus hoc *in c. 2 à princip.* & ſignanter *à n. 54. cum infinitis ſeq.* libenter aſſentientium hujuſmodi litterarum retentioni, & ſuſpenſioni legitimo modo factæ per Principes Chriſtianos, interim quod ad Sedem Apoſtolicam pro remedio recurritur mediante ſupplicatione ad eam interpoſita & legitimè proſequuta, nec ſtatus Regni tranquillus turbetur, & violentiis opprimatur. Quæ ſupplicatio ſic humiliter interjecta præclarè † oſtentat, & agnoſcit illam altitudinem ſupre- 201 mæ Majeſtatis eſſe Sedis Apoſtolicæ, uti manifeſtè probavimus ſuprà *c. 1. à n. 1. cum ſeqq.* & non eſt veroſimile velle Pontifices hac Regalia ſe privare, & amittere, ſeu à Sede ipſa eradicare.

Quod recurſûs genus nunquam ſublatum, aut impugnatum vidimus à Rota Romana (quæ licet à paucis hinc annis reſtiterit recurſui violentiæ ob non elatam appellationem † legitimã, improbabil. 202 fundamento nitens, nempe Principes ſæculares, incapaces eſſe juriſdictionis Eccleſiaſticæ, & ſpiritualis, quod nos fatemur; negamus tamen illum recurſum interponi per viam juriſdictionalem, ut alibi adnotavimus latiſſimè *in commentariis de Regia protect. 1. part. c. 1. & c. 2.*) Tamen ſuper hoc recurſu retentionis litterarum nullibi legi aliquam deciſionẽ, † tametſi omnia volumina hucuſque impreſ 203 ſa attentè & cunctanter perlegerim, & revolverim, & nullam reperire potui, quæ de retẽtione hac aut ejus impugnatione tractallet, licet plures deciſiones enumeraverim infrà *2. part. cap. 2. à nu. 4. & ſeq.* loquentes de Senatu hoc Regio detinente monitoriales, compulſoriales, & ſimiles, quæ ad aliud tendunt, nempe ad recurſum pro tollenda violentia facta Ordinariorum primæ inſtantiæ.

Si igitur tot adſunt certæ legitimæ & juſtiſſimæ cauſæ, quibus attribui poteſt tolerantia † Pon 204 tificum per longum & immemorabile tẽpus continuata in iſtis recurſibus Regnorum Hiſpaniæ ſalubriter introductis tollenda violentia, cur quæſo, præfati Doctores tolerantiam hanc divinatoriè adaptare & attribuere conantur incertæ cuidam præſumptioni improbabili, nempe ob excuſan-

dum

dum ſcandalum, cujus nullum etiam indicium reddunt, ex quo verè intentio talis deducatur, &
205 præſumatur. Nam cum ea † quæ in animo alicujus conſiſtunt indirectè improbabilia non aliter inducantur, quàm vel ex verbis prolatis, vel ex actis externis ipſius, ut latè per Maſcard. *de probationi. concluſion. 94. & ſeq.* Quorum neutrum Theologi oſtendunt, nec teſtantur; & de auditu proprio, & verbis ſummorum omnium, & ſingulorum Pontificum retro per immemorabile hoc tempus ſedentium in Cathedra S. Petri, attestatio illis impoſſibilis eſt. Sicque animi atteſtatio iſta magis in divinatione præſatorum Doctorum conſiſtit, quàm in vera probabilitate, cui reſiſtunt juridicæ præſumptiones ſcriptæ ſuperius, & ſcribendæ.

Et dato caſu, quod vera ſit animi inductio
206 Theologorum, ut iſta Pontificum tolerantia † cauſetur ex ſcandalo vitando; adhuc tamen ob id tolerantiæ effectus non impediuntur, quoniam licet veriſſimum ſit, quod multa per patientiam tolerantur, quæ ſi in judicio deducerentur non tolerarentur, juxta *dict. c. cum jam dudum de præbendis*, citatum ſupra *num.* 108. non exinde ſequitur, quod hæc talis tolerantia præcedente ſcientia, poſt tempus neceſſarium ad præſcriptionem non operetur conſenſum, approbationem, diſpenſationem & omnes ſuos juris effectus, nempe jus, & titulum legitimum, atque efficacem in tolerato, quovis reſpectu ipſa tolerantia producatur, prout decepti, & temerè dixerunt præfati Theologi [quorum ut plurimum in ſuis legalibus propoſitionibus adulteratam paſſim agnoſcimus juriſprudentiam, & ejus ſubverſa principia aliàs conſlancia] ſicque text. *in dict. c. dudum*, loquitur (& benè) interim quod in judicium deduci poteſt tolerantia controverti, non verò poſt completam præſcriptionem, & ex ea cauſa tam extinctionem juris, & actionis tolerantiæ.

Quoniam nulla adeſt tolerantia in Principe,
207 †quæ ab aliquo ſpeciali & particulari reſpectu non cauſetur: & tamen patientia, & tolerantia ipſa ſemper præſtat legitimam cauſam præſcribendi, & ex integris titulis *de præſcriptionibus & uſucapionibus*, juris Civilis, & Canonici, & poſt perfectam præſcriptionem jus integrum, titulum legitimum, & incommutabilem, nulla adhibita, nec ſcripta diſtinctione, quo reſpectu patientia & tolerantia præſtita fuerit (niſi ſit precaria, vel jure familiaritatis) ut in ſpecie de hac tolerantia Papæ, & alterius cujuſlibet Principis ultra citatos Doctores ſuprà à *nu.* 173. *& ſeq.* probat illa Doctorum caterva per Nos cumulata *in tract. de protect. Regia*, 1. *part. c.* 1. *à numero* 108. quibus adde Oldrad. Abbat. Fenlium, Stephanum, Aufrerium, & Guillelm. Benedict. relatos & ſequutos à Menochio *in conſil.* 800. *num.* 46. *tom.* 8. & poſt alios Petrus Surdus *in conſ.* 361. *numero* 58. *tom.* 3. Beroius *conſ.* 183. *numer.* 16. *lib.* 3. Craveta *conſ.* 168. *numero* 4. idem Beroius *conſ.* 258. *num.* 2. *lib.* 3. latè Burſatus *conſ.* 331. *numero* 26. *& 27. & num.* 54. *lib.* 3. Bartol. 3. *conſ.* 223. & infinitos alios.

Et ſiguanter de tolerantia Papæ ob evitandum
208 ſcandalum, & jurgia litium in juribus † pertinentibus ad Sedem Apoſtolicam, ut ſcilicet poſt completam præſcriptionem adquiratur jus perfectum tolerato, licèt interim, quod non completur, Papæ toleranti, & ſucceſſoribus ſuis non officiat, eſt text. expreſſus *in c. nihil de præſcriptionibus*, juxta unum & veriſſimum & indubitabilem intellectum (ſic dictum per ſcribentes laudandos) cujus verba ſunt: *Nihil poteſt*; & infrà, *nihil cum ſcandalo, nihil cum forali ſtrepitu vobiſcum nos velle de cauſis pauperum definire, vobis ſcripſiſſe meminimus. Sed illud ſcire vos credimus, taciturnitatem atque potentiam noſtram futuris poſt me Pontificibus in rebus pauperum præjudicium non facturam*; quem textum ita intelligit Joan. Andræas, & ſummat. ſequuntur Abbas Panormitan. ibidem, *nu.* 6. Paulus Pariſius *in repetitione ejuſdem text. à n.* 9. *& ſeq.* ubi latè diſcutit & reſolvit hunc intellectum eſſe veriſſimum, & ab omnibus ferè receptum, & quantum ad ſui veritatem à nemine impugnatum, nempe ut hæc tolerantia Papæ non inferat præjudicium interim, quod non completur præſcriptio ex poſſeſſione, & tolerantia cauſata; ſecus poſt eam. Idem dicit Maſcardus *de probat. concluſ.* 304. *num.* 5. poſt Felin. *in c.* 1. *de litis conteſtat.* Geminian. *conſ.* 91. *præmitto.* Idem Felin. *in c. ſuper his, columa. penult. de accuſat.* poſt Innocentium ibi, Decius *in conſil.* 118. *viſo inſtrumento, vel.* 2. latè Jaſſ. *in l. ſciendum, col.* 8. *in* 4. *limitation. principal. C. qui admitt.* plura etiam per Felin. *in c. Albericus, col.* 2. *de teſtibus.* Adeſt & ad idem text. *in c. niſi eſſent, de præbendis & dignit.* ubi tolerantia Papæ pro bono pacis præſtitâ ſuper quodam pacto illicito, & omni jure reprobato inter collitigantes efficaciter operatur, juſtumque & legitimum titulum confert, ibi: *Se pro bono pacis, utilitatis hoc ordinaſſe fatentur.* Et ibidem protinus: *Nos eam hoc adhibito moderamine toleramus*, junctis iis quæ in duobus numeris proximè ſequentibus ſcripſimus.

Ergo falsò opinantur † Theologi, quod conſenſus, & diſpenſatio non ita perfectè inducatur ex 209
tolerantia cauſata, & præſtita ob evitandum ſcandalum, cùm potius hæc ratio evitandi ſcandali efficacius influat in eam, & arctet Papam, & Principem ad facilius conſentiendum, & diſpenſandum in prohibitis, & aliis illicitis, & ex ea ratione majus robur, & efficaciam nec non juſtitiam recipit tolerantia ipſa (ſi ſuper iis cadat, quæ pendeant à poteſtate Principis de quo protinus) quia valdè intereſt boni communis ſcandala vitari; hanc doctrinam ſingulariter firmant Hoſtienſis, *in c. quia circa in fi. de conſanguinitate, & affinit.* & ibi Joan. Andræas, *n.* 4. Abbas *n.* 2. Alexand. de Nevo, *n.* 2. Præpoſitus, *n.* 1. Henricus, *in fi.* Mandoſ. *de ſignatura gratiæ, tit. diſpenſationes matrimoniales*, verbo *Ad evitanda gravia ſcandala*, Antonius Cuchus, *lib.* 5. *inſtitution. majorum, tit.* 13. *n.* 14. Covar. *in* 4. *decretal.* 2. *part. c.* 6. §. 10. *n.* 3. Henriquez, *lib.* 12. *de matrimoni. cap.* 3. *n.* 9. Gutierrez *quæſt. Canon. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 107. Petrus de Ledeſma *de matrimonio, quæſt.* 58. *art. ultim. dubio* 4. *col.* 2. Felinus *conſ.* 26. *n.* 19. Menochius *conſ.* 385. *nu.* 7. *vol.* 4. Thomas Sanchez *de matrimonio, lib.* 8. *diſp.* 19. *n.* 9. *& ſeqq.*

Sicuti etiam ex identitate † rationis propter 210
pacem firmandam, vel habendam, & ut ceſſent, & extinguantur lites, & controverſiæ, et quibus oriri ſolent ſcandala, juſta eſt cauſa concedendi diſpenſationem in prohibitis & vetitis, Navarrus *in ſumma Latina, c.* 22. *addit. ad numero* 85. *in fi. cap.* 22. Divus Thom. 2. 2. *quæſt.* 63. *art.* 2. *ad* 2. Paludan. 4. *diſtin.* 40. *quæſt. unic. artic.* 3. & ibi ſupplementum Gabrielis, *quæſt. un. art.* 3. *dub.* 3. Divus Antonius 3. *par. tit.* 1. *c.* 14. §. *ultimo ad fi.* Victoria *Summa, ubi de matrimonio, num.* 295. Henriquez *lib.* 12. *de matrimonio, cap.* 2. *numer.* 9. Petrus de Ledeſma *de matrimonio, quæſt.* 58. *art. ultimo ad fi. & in ſumma Sacrament. ubi de matrimonio, cap.* 27. *concluſ.* 5. Ludovic. Lopez

Lopez *inſtructor. conſcient. de matrimonio, cap. ultimo, col. penult.* Manuel Rodriguez *1. tomo, ſumme 2. editione, cap. 237. concl. 1. numer. 2.* Graſſius *in deciſ. aureis 1. part. lib. 2. c. 81. in fin.* Vega *2. tomo, ſummæ cap. 34. caſu 167.* Abbas *in cap. quia circa, num. 2. de conſanguinitate, & affinit.* & ibi Alexand. de Nevo *nem. 2.* Præpoſitus, *num. 1.* Mandoſius *de ſignatura gratiæ, titulo diſpenſationis matrim. verſic. Juſta cauſa diſpenſandi,* Cuchus *lib. 5. inſtitut. majorum, tit. 13. numer. 14.* Gallego *de cognation. ſpirituali. cap. 22. numer. 7. & 16.* Sicque tantum abeſt quod cauſa vitandi ſcandali, adimat vires, & enervet effectus tolerantiæ, ut potius eidem robur addat, & facilitet conſenſum, & diſpenſationem.

Petrus Surdus *in dict. conſil. 301. numer. 57. & 58.* in contrarium allegatus ſuprà *numer. 181.* no-
211 ſtram probat doctrinam communem, † dum diſputans & probans, quoddam ſtatutum temporale, de quo ibi, contra Clericos promulgatum eſſe contra jus divinum, in quo non cadit diſpenſatio expreſſa, & per conſequens nec tolerantia. Sic *à n. 57. & 58.* loquitur in hæc: tollitur ex prædictis, quod allegat Domin. Menochius, præſumi ſcientiam, & licentiam Pontificis, ejuſque tolerantiam haberi pro diſpenſatione, & privilegio: nam ſi expreſſa Pontificis conceſſio non poteſt Clericos poteſtati ſæculari ſubjicere: multò minus id efficiet ſimplex ſcientia, & tolerantia; ita arguit Additionat. ad Marian. *in dict. c. ſi quis Clericus, numer. 46.* validior enim eſt expreſſus conſenſus, quàm tacitus, *c. ſcienti de reg. juris in 6.* &c. Et in ſpecie, quod ſcientia & tolerantia Papæ non validet conſuetudinem, per quam Clerici ſubjiciuntur laicis: probarunt Joannes de Lignano, & Gaſpar Calderin. *in c. decernimus de judiciis*; quia patientia non juvat in eo, quod irrationabiliter fit, & multa tolerantur, quæ tamen non permittuntur, aut conceduntur, ut in propoſito benè dicit Abbas *in c. Clerici, num. 6. de judiciis*, ubi ſuſtinet, quod hæc conſuetudo eſt nulla, tamque contra Eccleſiaſticam libertatem, Marianus *in dict. c. ſi quis Clericus, n. 43.* ubi etiam vult, quod talis conſuetudo non juberur per ſcientiam, & tolerantiam Pontificis [ſequitur & facit ipſe Petrus Surdus] quæ ergo à Menochio allegantur
212 † de Papæ ſcientia, tolerantia & diſpenſatione, optimè procedunt in iis, quæ juri divino non contrariantur: at ubi repugnat divinum jus, tunc non eſt credendum, quòd Papa velit circa id patiendo, & tacendo diſpenſare, quod expreſsè ſtatuendo, & diſponendo facere non poſſet. Hactenus obſervatio Petri Surdi.

213 Quæ quidem juridica eſt, † & veriſſima, nam poſtquam probabiliter ſuppoſuit illud ſtatutum Principis temporalis fuiſſe editum contra jus divinum; rectè ſequitur, quod tolerantia Papæ nihil operatur, ſicuti etiam viribus careret, ſi præſtetur ſuper iis, quæ non conſiſtunt in poteſtate Principis, tenent Beroius *conſ. 183. num. 25. l. 3. addit.* ad Bertazol. *in conſ. 176. verſ. 4. maximè.* Alexand. *conſ. 84. num. 3. l. 1.* Natta *conſ. 636. n. 191.* quod etiam reſolvimus *in noſtris Commentariis de proteſt. Regia, 1. part. c. 1. num. 150.* ubi poſt Abbat. Loazes, Maſcardum, & Cenedum, diximus. Quod Summi Pontificis tolerantia in eo, quod à jure naturali non prohibetur, pro diſpenſatione ha-
214 betur expreſſa. In quibus etiam terminis † loquuntur Doctores contrarii citati ſuperiùs *à num. 178.* dum ad tollendum vires, & effectus tolerantiæ Pontificum eo fundamento moventur, quod recurſus ad Regem pro tollenda violentia ſunt contra jus divinum, & per conſequens contra libertatem Eccleſiaſticam, quæ ſuppoſitio ſi foiſſet vera (ſicuti eſt falſa) rectè procederet conſequentia, & illatio ex hactenus comprobatis, quod contra jus divinum, & naturale non operatur tolerantia Principis.

At cùm iſti noſtri ſaluberrimi recurſus ad Regem pro tollenda violentia, non ſolùm † non ſint 215
contra jus divinum, aut naturale, ſed imò juri naturali, & divino, admodum conformes, & ab eiſdem fluxerint, deriventur, & juſtitiam trahant, nec adhuc in aliquo obſiſtant libertati Eccleſiaſticæ, ſed ei nervosè aſſiſtant, & in ejus favorem præcipuè dirigantur, ut ſæpius probavimus ex omnium ferè Doctorum hac de re tractantium aſſertione, & ſuprà hac *ſect. 5. num. 183.* retigimus. Sequitur, quod patientia, & tolerantia Pontificum ſuas integraliter vires obſervet, & conſenſum juſtum, & legitimum titulum præſtet hujuſmodi recurſibus legitimè introductis, & præſtitis.

Nec enim credendum eſt rem tam gravem, & 216
notabilem per tot ſæcula, & immemorabile † tempus, tot Pontifices tacere, & tolerare voluiſſe, niſi agnita juſtitia Regis ex maxima Reipublicæ utilitate procedente, & omni jure roborata, ad text. celebrem, *in l. ſi fortè*, §. 1. *ff. de pœnis*, ibi: *Nec enim debebat tam magnam rem tandiu reticere, & c. 1. de frigidis, & maleficiatis* ibi: *Quia ſi proclamare voluit, cur tandiu tacuit, l. 6. tit. 8. part. 4. Præſertim cum nonnulla pro utilitate communi contra juris aſperitatem ex æquitatis mansuetudine tolerari noſcantur*; quæ ſunt verba expreſſa Pontificis *in cap. Abbate, §. ſi. verſ. Præſertim, de ſententia & re judicata, lib. 6.* quæ jura clarè monſtrant, ex quo fonte, & cauſa publicæ utilitatis nempe Pontificum Romanorum tolerantiam hujuſmodi fluxiſſe, & originem trahere.

Si enim putarent Pontifices Maximi, hos recurſus pro tollenda violentia † obſiſtere juri divino, 217
naturali, aut libertati Eccleſiaſticæ, aut in aliquo detrahere juribus, & authoritati Sedis Apoſtolicæ, & Principes ob id innodatos eſſe cēſuris Eccleſiæ, nullatenus paterentur; ſed pro ſalute animarum, & populi Chriſtiani obſiſterent viriliter, utrum cum judicio perpendunt omnes ferè Doctores, præſertim Hiſpani de hac re tractantes ſuperius ad principium hujus *c. 2.* per multos numeros laudati: ſicuti ratione muneris, & paſtoralis officii ad id tenentur, & uti paſtores evigiles intrepidè & nervosè prædictis ſe opponerent, & animosè ſubverterēt, & eradicarent, prout nullo humano reſpectu attento contra plures Reges, & regna feciſſe (ubi ſaluti † a- 218
nimarum conſulere ſibi ipſis viſum fuit) pluribus in decretis Canonicis legimus, ut *in c. Clerici 3.* ibi: *Suæque ſubmittere ditioni, & (quod dolenter referimus) nonnulli Eccleſiarum Prælati Eccleſiaſticæque perſonæ trepidanter, ubi trepidandum non eſt, tranſitoriā pacem quærentes, plus timentes majeſtatem tēporalem offendere, quàm æternā; talium abuſibus non tam temerariè, quàm improvidè acquieſcūt. Nos igitur talibus iniquis actibus obviare volentes, de fratrū noſtrorū Conſilio Apoſtolicæ Authoritate ſtatuimus*, &c. *de immunitate Eccleſiaſtica, lib. 6.* conſonat bene illud Divi Greg. *2. Paſtoralis, c. 4.* relatus *in c. ſit Rector. 43. diſtinction. Sæpè Rectores improvidi humanam amittere gratiam formidātes, loqui liberè recta, pertimeſcunt*, text. etiam *in cap. fin.* ibi: *Nos juſtitiam noſtram, & Eccleſiæ Sponſæ noſtræ nolentes negligere, qui alios in ſua juſtitia confovemus*, &c. *de immunitate Eccleſiaſtica, lib. 6.* qui text. totus

legen-

legendus erit, quia multùm confert rei de qua ſpecialiter agimus, & text. *in capitul.* 1. ibi: *Expedit, quod per diligentiam, & authoritatè Sedis Apoſtolicæ (quæ curam habet Eccleſiarum omnium & tuelam) contra talium auſus, & conamina opportunum remedium apponatur, ut Eccleſia ipſa in plenitudine juris ſui, & libertatis integritate lætetur, ac deteſtabilis malignorum audacia & inſolentium nefaria temeritas propulſetur.* Sanè intelleximus, quod *in Regno Franciæ, &c. eodem titulo, & lib. cap.* 1. ibi: *Hac generali conſtitutione animarum periculis obſiſtere cupientes, &c. de jurejurando, lib.* 6. & tandem ſingularis ad propoſitum eſt text. *in c. loci* 29. *quæſt.* 9. in illis verbis: *Si negligenter ea, quæ malè uſurpantur, omittimus, exceſſus viam aliis procul dubio aperimus.* Idem legitur *in cap. pervenit*, 93. *diſtinct.* & infinitis aliis.

219 Concludendum erit igitur, quod † cùm Summi Pontifices tot evigiles Paſtores ſalutis animarum, juriſque & authoritatis Sedis Apoſtolicæ non obſtiterint, & obviant his recurſibus pro tollenda violentia; ſed tolerant per tot ſæcula, & immemorabile tempus, eo moveri, quod valdè utiles, & neceſſarios utrique Reipublicæ ſemper agnoverunt. Et quod hæc tolerantia (licèt aliàs ea non egeat Rex noſter Catholicus, cujus eſt proprium jus, munus, & Regalia inſeparabilis à ſua Corona, ut per *c.* 1. *& ſeq. hac* 1. *part. & in commentariis de protect. Regia, capitul.* 1. *&* 2. latiùs

220 comprobavimus) Tamen quando ea egeret, † indubiè valdè prodeſſet ad juſtitiam horum recurſuum, juſtamque cauſam præſcribendi, & inde legitimum titulum, & diſpenſationem adquirendi præſtaret ſcientia hæc, & longiſſima Pontificum tolerantia juxta communem, & magis receptam Doctorum ſententiam, tenentium etiam in aliis conſuetudinibus immemorialibus, non contra jus divinum, aut naturale, ſed aliter contra libertatem Eccleſiaſticam introductis; tolerantiam Pontificum inducere conſenſum, approbationem, confirmationem, & diſpenſationem, de quibus ſuprà *à num.* 1. *& ſeq.* & per totam hanc ſectionem. Et hanc conſequentiam legitimam etiam probant omnes alii Theologi negantes tolerantiæ Pontificum effectus in ipſis recurſibus pro tollenda violentia, dum ad id moveantur falſo ſuppoſito, quod recurſus hîc ſint contra jus divinum, & libertatem Eccleſiaſticam, quod ſi deficit, jam agnoſcunt tolerantiam Pontificum ſuos omnes juris effectus operaturam, ut *numer.* 214. annotavimus.

CAPUT III.

Bullarum executio quibus ex cauſis violenta dicatur, ut earum rerentio (juxta Bullam Cœnæ) licita judicetur.

1 *In Bullarum retentione nihil fit, quod detrahat Pontificis authoritati, ejuſve puriſſimas aures offendat.*

2 *Rex Catholicus omni reverentia, & conatu pro ipſius ſumma Religione decreta Pontificia colit, & exequi conatur.*

3 *Papa non concederet Reipublicæ ſpirituali, & temporali damnoſa reſcripta, ſi illud ſciret à principio.*

4 *Damnum illatum per litteras Pontificales Reipublicæ, non aliter participaretur à Sede Apoſtolica, quàm per delationem omnibus numeris abſolutam factam Papæ per Senatum.*

5 *Reges ſuum præſtant auxilium, ut exequantur litteræ Apoſtolicæ mediocriter toleranda, & ſub graviſſimis pœnis idem exhortantur.*

6 *Litteræ aliquot interim ſuſpenduntur, dum Summus Pontifex inſtructus de damno publicæ utilitatis aliud cenſeat.*

7 *Multa jura Canonica, & Civilia grato animo ferunt ſuſpenſionem litterarum ſuggeſtionibus obtentarum in damnum Reipublicæ.*

8 *Pontifex per importunitatem nimiam multoties concedit non concedenda.*

9 *Importuna petitio non ſolum Papam, & Principes temporales, ſed & ipſum Chriſtum vicit.*

10 *Importunitas in Principem quandam infert violentiam, qua multoties involuntariè multa concedit non concedenda.*

11 *Violentia, & immodica perſuaſio æquiparantur à jure.*

12 *Per importunitatem obtenta, cum fiant invito concedente, non valent.*

13 *Multa jura permittunt litterarum Apoſtolicarum ſuſpendi executionem legitima exiſtente cauſa, ad effectum reſcribendi ad Principem.*
Cap. ſi quando de reſcriptis, verba ponderantur. ibid.

14 *Cap. cum teneamur de præbend. verba declarantur.*

15 *Authent. de mandatis Princip. §. deinde competens ponderatur.*

16 *Authent. ut nulli Judic. §. & hoc verò mirabilis adducitur.*

17 *L. fin. C. ſi contra jus vel utilit. public. ponderatur.*

18 *Plures leges Partitæ, & Recop. conferuntur mandantes Regis litteras non exequendas, ſed reſcribendum Regi de damnis publicæ utilitatis.*

19 *Mandatum Superioris in dubio juſtum præſumitur, eique obediendum.*

20 *Principis mandati executio ſuſpendenda, ſi timetur ex ea majus damnum, quàm ex dilatione.*

21 *Principis mandatum injuſtum, aut ipſo jure nullum non eſt exequendum.*

22 *Commiſſarius non ſuſpendens executionem præſcripti notoriam continentis injuſtitiam ad effectum reſcribendi, an puniatur pœnæ ordinaria, remiſſivè.*

23 *Reſcriptorum executio ſuſpendenda, donec de inconvenientiis, aut periculo Princeps informatus, vel revocet, vel ſecundam mittat juſſionem.*

24 *Si ex litteris Pontificis, vel Principis oritur ſcandalum, vel magnum damnum, peccat obediens.*

25 *Juſta cauſa ſuſpendendi reſcriptum ubi adeſt, illius cenſura non incurritur.*

26 *Qui jure contendit non dicitur inobediens.*

27 *Cenſuræ contra inobedientes fulminatæ eos ligant, qui cum obſtinatione non adimplent.*

28 *Retentio Bullarum ex legitima cauſa, zelòque Chriſtiano ob bonum publicum ſpirituale, aut temporale, non odio, nec immodeſtia facta licita judicatur à Doctoribus.*

29 *In litteris, ex quibus reſultat damnum publicum, deficit intentio Papæ.*
In Bullarum retentione Senatus nihil agit de Pontificis poteſtate, nec de viribus litterarum, ſed de ejus intentione dubitatur, quod licitum eſt, ibidem.

30 *Voluntas & potestas ubi ad invicem repugnant, nihil agitur.*

31 *Defectus intentionis, vel facti annullat litteras Apostolicas.*

32 *Defectus intentionis Papæ, & surreptio æquiparantur.*

33 *Clausulæ quantumcumque pragnantes non tollunt defectum intentionis Papæ.*

34 *Clausula (motu proprio) non tollit defectum intentionis.*

35 *Clausula (motu proprio) nihil operatur contra præsumptam, vel verisimilem voluntatem concedentis.*

36 *De defectu intentionis Papæ, qui latè tractent DD. remissivè.*

37 *Exceptio defectus intentionis, vel facti, non censetur excluſa ab statuto rejiciente omnes exceptiones.*

38 *Ista exceptio non censetur rejecta per pactum de non opponendo, & admittitur contra exceptionem.*

39 *Defectus intentionis, & facti non tam est exceptio, quàm defensio non comprehensa in statuto excludente exceptiones.*

40 *Nec comprehenditur in statuto negante defensiones.*

41 *Exceptio defectus intentionis, & facti etiam post terminum datum à Judice ad opponendum admittitur.*

42 *Exceptio defectus intentionis, & facti ex illis est quas Judex suppleæ tenetur parte non opponente.*

43 *De hac exceptione defectus intentionis qui tractent, & explicent, remissivè.*

44 *Senatus in recursu retentionis tantum indagat intentionem Papæ, quæ deficit existente justa causa ad suspendendam executionem litterarum.*

45 *Si Curiæ Roman. ministri recognovissent finem, & prætextum Regis in hac Bullarum retentione, non agre ferrent eandem.*

1 NON existimet aliquis, quidquam apud † Regia Hispaniarum Prætoria in hisce rebus, & negotiis Ecclesiasticis fieri, quod, vel minimum deroget Summi Pontificis potestati, vel puriſſimas ejus aures offendat: abſit enim hoc à Catholicis Hispaniarum Principibus, qui Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ejùsque Summi, & totius Christiani
2 Orbis Pontificis Sacrosancta † Decreta, & mandata maximo conatu, pro ipsorum pietate, & in Deum religionem colunt, exequuntur, & venerantur: is obsecro candido animo expendat, litterarum Apostolicarum executionem quandoque differri, ac suspendi regii Prætorii Decreto, & authoritate: ut maximus Christi Vicarius interim certior fiat, quot, & quantis † afficiatur incom-
3 modis, & gravaminibus, calamitatibus, & ærumnis Respublica ista, propter multa, quæ ab ipso falsis precibus, & suggestionibus impetrantur, quæ minimè Sanctissimus Pontifex foret concessurus, si per sinceram, justamque narrationem certò sciret, quid spirituali, Ecclesiastico, & temporali hujus Regni, & principatus recto regimini magis conveniens, & conducibilius, quanta insuper incommoda illa adversarentur. Quod non aliter percipi valet, quàm per delationem omnibus
4 numeris absolutam, quæ à viris prudentissimis, † atque in hujus Respublicæ administratione diu continua experientia & tantorum, atque gravissimorum negotiorum cursu exercitatissimis ipsimet Pontifici fiat. Ut & benè advertit Præsul Episcopus, Covar. *pract. quæst. cap.* 35. *n.* 6. Azeved. *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *Recopil. col.* 3. *fol.* 106. Cened. *Canon. quæst.* 45. *n.* 11. qui alios allegant, Salzed. *in pract. crimin. Canon. cap.* 54. *num.* 21.

Reges etenim noſtri hoc tantùm fine, & animo litteras sic Reipublicæ præjudiciales Apoſtolicas detinent, † cum aliàs omni conatu, & obedientia certant Summi Ecclesiæ præsulis cunctas 5
omnes tolerabiles litteras exequi, & ad id ſuum auxilium libentiſſimè præstant, ut ipsemet Reges profitentur, atque testantur *in l.* 14. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil. in fine.* ibi: *Yes de creer, que nuestro muy Santo Padre condescendera à la suplicacion que sobre esto le hizieremos, aviendo acatamiento à la justicia y buena razon sobre que se funda, y à la obediencia que su Santidad y sus predecessores siempre fallaron en nos, y en nuestros progenitores.* Et similiter *in l.* 25. *eodem, tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* ibi: *Se nos ha dado muchas querellas de los agravios, que cada dia reciben en esto nuestros Reinos, de provisiones que se despachan en corte de Roma, en derogacion de las preeminencias dellos, y de la costumbre immemorial, suplicandonos por el remedio. Y porque nuestra intencion y voluntad es, como siempre ha sido, y sera, que los mandamientos de su santidad, y Santa Seda Apostolica, y sus ministros, sean obedecidos y cumplidos con toda la reverencia y accamiento debido, y assi lo tenemos encargado; y por esta encargamos, mandamos à los Arçobispos, y Obispos, y à todos los Cabildos, Abades, y Priores, y Archipestes destos nuestros Reinos, y a sus juezes y officiales, que assi lo hagan y que todas las letras Apostolicas que vinieren de Roma, en lo que fuere justas, y razonables, y se pudieren buenamente tolerar, las obedezcan, y hagan obedecer y cumplir en todo y por todo, sin poner en ello impedimento, ni dilacion alguna, porque nos teniamos por defervidos de lo contrario, y mandaremos proceder con todo rigor contra los inobedientes, &c.*

Inter omnes totius Orbis Christianas nationes nulla excellentior Hispanica in obsequio præstando Sedi Apostolicæ, in ejus authoritate tuenda, in reverentia, & obedientia Pontificum decretis propter fidei puritatem, & ardentem Catholicæ Religionis zelum, & cultum, quo semper Hispaniarum Reges, eorum ministros effluxisse noscuntur, Historiographi exteri, & naturales, ultra plures alios ita ostendit Lucius Marinæus Siculus *in Reb. Hisp. lib.* 5. *cap. de Hisp. sobrietate*, ibi: *Quare quidem meo judicio in Orbe toto terrarum, nulla gens est hodie Hispana, ut ita dicam, Christianior.* Joannes Basæus Belga, *lib.* 1. *Chronicor. Hispan. c.* 9. ibi: *Fuit profecto Hispania Christianæ Religionis semper observantissima, & Fidem Catholicam, qua semel imbuta sincerissimè usque coluit, Hæreticis infestissima*, quod & latè prosequitur Simancas *de Catholicis institut.* 3. *n.* 3. & 14. Borellus *de præstantia Regis Catholici, c.* 81. Baldesius *de dignit. Reg. Hispan. cap.* 20. *à n.* 19. Domin. Gregor. Lopez, Madera *Supremi Consilii dignissimus Senator in Monarchia Hispan. cap.* 6. *fol.* 46. & *cap.* 112. *à n.* 3. & novissimè Frat. Joan. à Salazar. *in Politica Hispan. propositio.* 3. Navarrete *in discurs. politic.* 7. Doctissimus Præceptor Noster Solorzan. *in tract. de jure Indiarum, lib.* 2. *cap.* 25. *à numero* 12. & *per totum, cap. videndus*; qui plura congerit in proposito. Et de hac natione Hispanica nimis obediente prælatis Ecclesiæ, Frat. Joan. de la Puente *in convenient. utriusque Monarchiæ, lib.* 1. *cap.* 2. §. 3. *ad medium.*

Interim

Interim igitur dum Summus Pontifex instruc-
6 tior hisce de rebus publicæ † utilitati consulere decernit per secundam jussionem, aliquot litterarum Apostolicarum executio differtur, eò quod nec ipse Summus Ecclesiæ Pastor vult, quemquam opprimi, & violenter gravari, imò potius hoc ipsum denotat in dicta *Bulla in Cœna Domini*, *dict. cap.* 14. dum supplicationes ad ipsum, Sedémque Apostolicam permittit interponi, ut ipse melius informatus de inconvenientiis suspendat suarum litterarum per importunitatem nimiam extortarum effectum, dignetúrque ea damna evitare, & tollere, ut in illis verbis *Dict. Bullæ in Cœna Domini*, ibi: *Vel aliàs executionem litterarum Apostolicarum, vel executorialium, etiamsi sub prætextu violentiæ prohibendæ; vel quod ad nos informando, (ut ipsi aiunt) supplicaverint; aut supplicari fecerint, nisi ipsæ supplicationes hujusmodi coram nobis, & Sede Apostolica legitimè prosequantur*, &c. De quo amplissimè cap. antecedenti actum est, Cened. *quæst. Canon.* 45. *numero* 11. & alii, *cap.* 2. citati à principio.

Hoc enim grato animo ferunt Pontifices, &
7 Principes † omnes per varia Canonica Decreta & Cæsarea responsa meritò prævidentes damna oriunda ex multis litteris Apostolicis, per suggestiones, & importunitatem extortis contra ipsorum voluntatem, in damnum publicæ utilitatis. Quòd si cognovissent eo tempore, minimè concessissent, prout in dies lamentantur Pontifices, ut *in c. in juventute*, §. *cæterum*, ibi: *Cæterum quia procurator instabat, compulsi fuimus, non tam juris necessitate, sed importunitate petentis*, &c. *de purgat. Canonica*, (text. *in c. tuæ*, ibi: *Quæ per ambitionem nimiam, per quam non concedenda multoties concedimus*, &c. *De præ-*
8 *bendis* textus *in c. fi.* ibi: *Sed quia non solum* † *importuna petentium inhiatio postmodum multiplicationem extorsit, de præscriptionibus in 6. textus in extravagant. execrabilis, de præbendis*, in principio, ibi: *Et improbitas importuna petentium à nobis, & prædecessoribus nostris non tam obtinuisse, quàm extorsisse plerumque noscuntur*, &c. & ibi glossa verb. *Quam extorsisse*, ait, *Ab invito per talem importunitatem*, & Imperatores hoc ipsum affirmant, *ut in l. 2. C. de petit. honor. sublatis*, ibi: *Inverecunda petentium inhiatione constringimur*, &c. & *in l. fi. C. de manibus non excus.* ibi: *Sed quoniam plerumque in nonnullis causis inverecunda petentium inhiatione constringimur, ut etiam non concedenda tribuamus*, &c. textus etiam *in l. 2. C. de Canone frum. l. 2. C. de fundis limitrophis, auth. ut non fiant pignorationes, colat.*

Et non solùm Principes Ecclesiasticos, & tem-
9 porales vincit † prolixa, & importuna petitio; sed & ipsum *Christum*, ut & Divus Hieronymus loquendo de *Cananea*, dixit, obtinuisse à Christo importunitate, quod precibus non potuerat, ibi: *Quod precibus non potuit, tædio impetravit.*

Quoniam importunitates in nobilibus ani-
10 mis Principum quandam vim, † & violentiam inducunt, ut multoties non concedenda concedant, ex d. juribus, & facit *l. 5. C. de Apostatis*, ubi violentia, & importuna, immodicà-
11 ve persuasio † æquiparantur, ut constat ibi: *Qui servum, sive ingenuum invitum, vel suasione*, &c. text. *in l. 2. inviti persuadere, ff. de servo corrupto*, ibi: *Persuadere est plusquam compelli, & cogi sibi parere*, &c. & est singularis *l. 1. tit. 19. p. 7. in fi.* ibi: *Como manera es de fuerça solfacar.* Facit *l. unica, C. de raptu virginum, in fi.* Conducunt etiam quamplures authoritates Doctorum, † qui variis in causis, & negotiis, re-
12 spondent per importunitatem obtentâ non debere valere, & dici fieri, invito concedente, horum numerum habent Glossa, Dominicus, Rebuffus, Palatius Rubeus, Matienzus, Azeved. Peralta, Ludovic. Burgen. Antonius de Petrus, Segura, Avila, Cœpola, Lucas de Pena, Gomez, Arias, Boërius, Calcane. Spino, Roman. Curtius Junior, Decianus, Padila, Menoch. Gutierr. Angelus de Ubald. Martinus de Garatiis; & alii, quorum dicta, & observationes congessit Pater Thom. Sanch. copiosissimus & doctissimus vir, *in tractat. de matrimonio, lib. 4. de consensu coact. disp. 3. n. 4. per tot. fol. 720. & seq.*

Multa etiam congerit Castillo *controver. l. 3. c. 1. à n. 105. cum multis seqq.* & iterum ipse Castillo *lib. 4. c. 22. à n. 18. cum seqq.* quibus locis copiosè, & doctè (ut assolet) hunc articulum examinat.

Hanc itaque obrationem merito permittunt Pon-
13 tifices, & jura, † ut justa causa existente possit in executione litterarū Apostolicarum superseder, interim dum informatus Summus Pontifex de legitima causa, vel revocet concessionem & mandatum, vel secundā mittat jussionem, text. est capitalis, & expressus *in c. si quando 5. de rescriptis*, *Si quando* (inquit Pontifex) *aliqua tuæ fraternitati dirigimus, quæ animum tuum exasperare videntur, turbari non debes* (& infra) *Qualitatem negotii, pro quo tibi scribitur diligenter considerans, aut mandatum nostrum diligenter adimpleas, aut per litteras tuas, quare adimplere non possis, rationabilem causam prætendas, quia patienter sustinebimus, si non feceris, quod prava nobis fuerit insinuatione suggestum*, &c. Dignissima quidem Decretalis tali Pastore.

Textus est etiam *in c. cum teneatur 6. de præbendis*, in hæc: *Cùm* † *teneamur (& infrà) si mandatum nostrum pro aliquius provisione receperis, qui aliud beneficium habeat, de quo valeat commodo sustentari, nisi fortè in litteris ipsis de hoc mentio habeatur, aut si non potest ei sine scandalo provideri, aquanimiter sustinemus, si pro ea mandatum nostrum non duxeris exequendum*, &c. 14

Similis text. *in auth. de mandatis Principum*, §. *deinde competens*, ibi: *Si quis autem, cui tale* † *aliquid jussum est, venit: omnino non respicias eum, nisi sacram nostram pragmaticam ostendat formam pro hoc scriptam: tunc suspiciens quidem talem formam, non autem aliquid agens ex ea, antequam ad nos nuntians, secundam præceptionem nostram suscipiat*, &c. Ubi glossa verbo, *Nuntians*, ita ait: *Et hoc est contra miseros Prælatos, qui timent in tantum litteras Domini Papæ, ut non audeant reclamare, quod facere non debent, ut hic dicitur, &c. Neque per hoc deserviunt legi, imò serviunt propter hoc Papæ, vel Principi, ut C. de appellationibus l. fin. in fin.* 15

Text. mirabilis *in Auth. ut nulli Judicum. §. & hoc verbo*, in hæc verba: *Si verò* † *hujusmodi in scriptis jussio publicum respicit, inquirat eam, & si quidem non lædatur Fiscus, quæ in ea comprehensa sunt adimpleat, si verò ad læsionem est Fisci, nihil super ea omnino agi: nuntiare verò nobis primum, ut secunda nostra fiat de hoc jussio. Si verò præcepta & cujuslibet Judicis sint, & priusquam insinuentur hæc, aut præcipientem, aut ad quem præcepta facta sunt, contigerit removeri, de singulo sic. Qui factus fuerit Judex hæc suspiciat, & exigat, si legitimè facta sunt, si verò contra legem, aut contra publicum facta sunt, hæc pro non scriptis esse jubemus*, &c. 16

Textus etiam *in l. fi. C. contra jus, vel utilit. public.* cujus sunt verba: *Omnes cujuscumque* † *majoris vel minoris administrationis universæ nostræ Reipublicæ Judices monemus, ut nullum rescriptum* 17

nul-

nullam pragmaticam ſanctionem, nullam ſacram adnotationē, quæ generali juri, vel utilitati publicæ adverſa eſſe videantur, in diſceptationem cujuſlibet litigii patiantur proferri, ſed generales ſacras Conſtitutiones modis omnibus non dubitent obſervandas &c. Concordat *c. Paſtoralis, de fide inſtrum. l. univerſa reſcripta, C. de precibus Imperatori offerend.* Idem probatur *in l. nec damnoſa, C. eodem tit. l. jubemus, C. de ſacroſan. Eccleſ. l. 1. C. de petit. bono. ſublatis*, cum pluribus aliis utriuſque juris.

Et plurimis noſtri Regni legibus hoc idem ſta-
18 † tutum eſt, ſimilia reſcripta Regis obediri, non tamen adimpleri, & exequi, ſed ſuſpenſis reſcribatur Regi de inconvenientiis, & damnis publicæ utilitati contrariis. Indeque ſecunda juſſio, & reſponſio expectetur, ut optimè *in l. 19. tit. 18. p.* ibi: *E ſi fuerem contra los Derechos del Rey, no deben luego ſer las primeras cumplidas, ca non han fuerça ninguna, porque pueden ſer dadas con prieſa de afincamiento, ò con gran cuita, non pudiendo al fazer, por deſeñar ſu gran danno, ò aviendo dever otras coſas, porque non pudieſſe y parar mientes, mas aquellos à quien Las emblare deben lo fazer ſaber al Rey, como recibieron tales cartas, qué eran contra ſus derechos, ò amenguamien. dellos, que les embie ha dezir como hagan, E ſi les embiare las ſecundas cartas en aquella miſma razon de bien las cumplir*, &c. Et *in l. 30. eodem tit. Fueren dadas algunas cartas non deben ſer cumplidas las primeras, ca non han fuerça, porque ſonen daño de muchos, mas debenlo moſtrar al Rey, rogandole, è pidiendo merced ſobre aquello que les embia à mandar en aquella carta*, &c. Et inferiùs: *Nin ſe deben cumplir haſta que lo hagan ſaber al Rey aquellos à quien fueron ambiadas, que les embie ha dezir la razon, porque la manda hazer. Catodo höbre debe ſoſpechar, que deſpues que el Rey entēdiere el fecho, que les non mandar à cumplir las cartas*, &c. Idem *in legibus 31. & 32. eodem tit.* Ad id vide omninò *l. 1. tit. 14. lib. 4. Recopil. & l. 3. & l. 4. ejuſdem tit.* & alias plures infrà citatas, *hac 1. p. c. 7. à num. 17. cum multis ſeqq.*

Quamvis enim præceptum Superioris indubiè
19 † præſumatur juſtum, *ex gloſſ. verbo, Iniquitas, in c. quid culpatur 23. q. 1. gloſſa, verbo, Obedientiam, in c. ad aures, de temporibus ordinand. gloſ. verbo, Mandato, in c. ex tenore*, & ibi ſcribentes *de ſentent. excomm. text. & gloſ. in c. 2. de majoritate, & obedien.* Et notat Paludan. *in 4. diſt. 19. q. 4. col. 3.*

Multa ad hoc congerit circa obedientiam mandatorum Principis, ut illis omnino ſit parendum, Farinac. *in praxi crimin. quæſt. 97. caſu 1. à princip. & caſu 2. à num. 22. lib. 3.* ubi infinitos Doctores ad id allegat.

20 Attamen hujuſmodi præcepti † executio poteſt licitè ſuſpendi, & differri, quoties majus damnum timetur ex eo, quàm ex dilatione, quæ fit, donec appareat de vera talis præcepti juſtitia, ſecundum Adrianum *quodlibeto 2. verſ. pro ſolutione.* Dominicus Soto *in relect. de ſecreto memb. 3. q. 2. concluſ. 1. & 2.* Navarr. *in c. inter verba 11. q. 3. col. 53.* latè Palatius Rubeus *in libello de beneficiis vacan. in curia*, §. 3. §. 4. *& ſequent.* Cenedus *in collect. ad Decretales, colum. 3. n. 1. & 2.*

Mandatum enim Principis injuſtum, ipſo jure nullum, aut notoriam injuſtitiam continens,
21 † obtemperandum non eſt, nec exequendum, text. *in c. ſi dominus, in c. qui reſiſtit. 11. qu. 3. gloſ. in c. 2. verbo Principis, & in verb. Mortis de majorita. & obedient.* Marſill. *in l. 1. numero 122. ff. ad leg. Cornel. de Sicar. per l. meminiſſe*, cum ibi notatis per DD. *und. vi, & ex. B.* Bal. Angel. Roma. & Felin. in locis ibi per eum notatis, Maranta *in ſua diſp. 1. poſt practicam, nu. 20. & 37.* Carrerius *in pract. in 3. tract. de homic. & aſſi.* §. *ſequitur ex quibus cauſis excuſetur mandatarius numero 19.* ubi alii recenſentur concordantes, Jacob. Novell. *reg. 47. fallentia 2.* Ant. Gomez *de delictis, tit. de homicid. numero 42. poſt princ.* Petrus à Plaça *in epitome delictorum, lib. 1. c. 15. numero 25.* Roland. *conſ. 12. n. 80. & ſeqq.* Novel. *in tractat. ad defenſionem in princ. numero 85.* Timquel. qui plures congerit *in tractat. de pœnis temper. cauſa 36. à princ.* Carrerius *in praxi crimin. in tractatu de homicid. numero 95.* Clarus *in pract. criminal.* §. *fin. q. 60.* Jacobus de Graffis *in ſuis deciſionib. lib. 2. c. 64. nu. 11. p. 1.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſ. 354. à numero 1. & ſeqq.* ampliſſimè Farinac. *in pract. crimin. lib. 3. quæſt. 97. de pœnis temper. caſu 1. per totum, & caſu 2.* ubi latiſſimè hinc inde diſputat, an caſu quo Commiſſarius poſſet ſuperſedere † in 22
executione reſcripti nullius, vel continentis notoriam injuſtitiam & reſcribere ad Principem, puniatur, ſi ita non faciat, vel potiùs excuſetur à pœna etiam arbitraria.

Quare juſtiſſimè per præfata jura Canonica, & Civilia deducitur, & mandatur, ut reſcripta Pontificalia, Regiàque ſuſpendantur, & in eorum † executione ſuperſedeatur, quoties aliqua 23
cauſa ſubſit juſta, ob quam executio debeat differri, donec de inconvenientiis, & damnis, aut periculis inſtantibus conſultus Pontifex, aut Princeps de remedio provideat, revocando, aut ſecundam juſſionem mittendo, æquanimiter & patienter ſuſtinens juſtam hanc cauſam ſuſpenſionis. Hanc concluſionem ex d. Juribus deduxerunt, & communiter DD. probarunt omnes, ſcribentes præcipuè *in d. c. ſi quando de reſcriptis*, prout ſunt Abb. *antiqui Collectar.* Zabarella, Barba, Bellamera, Joan. Andr. Anan. Imola, Hoſtienſ. Ancarran. Abb. Panormit. Bald. Felinus, Decius, Ripa, Butrius, Henricus Boich. Mart. Uranus. Et in repetitione, ad dictum text. Didacus de Sahagun, & Doctor Navarr. qui omnes probant, quòd præceptum Superioris, ubi injuſtum, durum, aſperum apparet, nullo modo eſt exequendum, & tenetur illud impediens ſecundam juſſionem expectare, probant inſuper Alpharus *in collect. n. 507.* Cardinalis *conſ. 142.* Doctiſſimus Dominus Palatius Rubeus *de beneficiis vacant. in Curia.* per totum, pulchrè Azeved. *in l. 1. ex n. 33. tit. 3. lib. 1. Recop.* Robertus Maranta *in diſp. 1. n. 19.* Felin. *in c. nonnulli de reſcriptis. n. 9. &* 14. Didacus Perez *lib. 2. tit. 4. l. 29. gloſ. 1. verſic. Unde contra prædictum reſcriptum, ex pag. 252.* Lancelot. Conradus *in templo omnium judicum, lib. 1. c. 1.* §. *tit. de præſtantia & potent. Imperator. verſ. Obedite ei omnes debent, n. 16. fol. 91.* Jacobus Menoch. *de arbitrariis, caſu 334. nu. 6.* Alphonſus Oieda *de benef. incompat. 1. p. cap. 21. n. 5.* Ægidius Boſſius *in praxi crim. tit. de homicidio, ex n. 96.* latiſſimè Nevizz. *in Sylva nuptial. lib. 6. n. 49.* Franciſcus Perſona, *de judiciis, q. 17. n. 8.* optimè Covar. *pract. q. c. 35. n. 6. & in Regula peccatum 1. p. in princ. n. 5.* optimè Joan. de Segura Davalos *in decreto Judic. Eccleſiaſtico, 2. p. c. 5. ex n. 3.* eruditus Hieronym. Portoles *in Scholiis ad Molinum in* §. *conſultatio, ex n. 17.* latiſſimè Flaminius Cartarius *de executione ſentent. capite.* Bannito *in c. fin. ex num. 327.* Padilla *in l. cauſas, num. 4. C. de tranſaction.* Roderic. Suarez *allegation. 12. numer. 49. & 50. & in l. poſt rem judicat. caſu 12.* per totum, plures referens Baldeſius

ſius *in ejus addition. ad leg. Regni*, §. *eſt alius caſus notab. 12. verſic. Alius eſt evidenter*, *pag. mihi* 100. Jacobus de Graſſis *in deciſion. aur. p. 1. lib. 2. c. 10. à num. 21.* noviſſimè Joan. Baptiſta Fini. *de reg. juris*, *concl. 33. verſ. Benigniſſima*, Doctor Anguianus *de legibus*, *diſp. 5.* per totam & nullis ex his allegatis, alios tamen quam plures citans Farinac. *l. 3. de pœnis temperand. q. 97. caſu 2. à n. 33. cum ſeq.* & poſt Innocent. dixit Pineli. *in 1. part. rubricæ, C. de reſcind. vendit. c. 2. numer. 20. in final. verbis.* Quod peccat obediens mandato
24 injuſto Pontificis, † vel Principis, quando ex tali mandato oriuntur ſcandala, vel magnum damnum, ſequitur Cened. *in collect. ad Decretales 3. in fi. & à princip.* Barboſa *in collectan. ad c. ſi quando, de reſcriptis*, *numero 2.*

Quare ubi adeſt juſta cauſa ſuperſedendi in e-
25 xecutione † reſcripti, non incurri illius cenſuras, probant Abb. *in dict. c. ſi quando*, *nu. 2.* Zabarella *quæſt. 1. n. 3.* Ripa *nu. 17.* latiſſimè probat Palatius Rubeus *in libello de benefic. vacant. in Curia* per totum, & præcipuè §. 7. & §. 12. ad fi. ita reſolvit etiam Aug. Barboſa *in collect. ad c. ſi quando in addition. verſic. Ibidem poſt*, *num. 3.* Maranta *in diſp. 1. num. 19.* Felin. *in dict. c. ſi quando, n. 2. verſ. Per iſtum text.* ubi ampliat etiam, ſi Papa mandet ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ ex Anchorrano, quem allegat *in conſ. 285. incipit per prædicta ſubtiliter*, &c. ſequitur Farinac. *in praxi crimin. lib. 3. de pœnis temperand. q. 79. caſu*
26 *2. numero* 40. Quia tunc non dicitur non parere, † cum faciat lege permittente, ex dijuribus, & quia qui jure contendit non dicitur inobediens, Menochius *conſ. 29. n. 19.* probat etiam Barboſa *in dict. c. ſi quando, à n. 3.* & amplius in noſtris terminis probant omnes DD. citati ſuprà *c. 2. circa* Bullam Cœnæ Domini *à numero 19. & ſeqq. numero 24. 30, 33. & numero 34.*

Quoniam revera illæ pœnæ, & cenſuræ con-
27 tra præcisè † non obtemperantes fulminatæ intelliguntur, & eos dumtaxat comprehendunt, qui cum obſtinatione, & inobedientia, non adimplent, & in propoſito quando ſubeſt legitima cauſa ſuperſedendi, quod mandatarii ſubditi non ſunt inobedientes, qui quamvis realiter mandata non compleant attento tenore verborum; animo tamen ſuperioris, & ejus juris menti ſatisfaciunt, prout ex plurimis Doctoribus & fundamentis, comprobat Anguianus *de legib. lib. 1. controverſ. 5. n. 7.*

Hanc eandem concluſionem exornat magna illa
28 Doctorum † caterva, quorum nomenclaturam in unum congeſſimus ſuprà *c. 2. à princ.* & per totum (quos ulterius non recenſeo) qui quidem inter alia fundamenta, hoc hactenus adducto juſtificant retentionem litterarum Apoſtolicarum omni reverentia, Chriſtiano zelo, legitimo fine, nullo odio nec immodeſtia, ſed ob bonum publicæ utilitatis, & quietem Reipublicæ ſpiritualis, Eccleſiaſticæ & temporalis factam per Regiã ſuprema Prætoria, & Tribunalia horum Hiſpanorum Regnorum juſtificant, & licitam aſſerunt exiſtente juſta, & legitima cauſa ex iis quæ à jure Pontificio approbatæ ſunt prout hactenus vidiſti, & de ſingulis inſuper in cap. ſequentibus erit accuratè tractandum.

In quibus omnibus cùm deficiat intentio Ponti-
29 ficis, vel facti, † quia ipſe non fuit informatus de inconvenientiis tangentibus damnum publicæ utilitatis, ut per capita ſequentia latiùs videndum erit, ſequitur, ut legitimè inter Bullarum retentionẽ, in qua nihil agitur de poteſtate Pontificis, nec de viribus litterarum ad effectum decernendi ſuper illis (abſit) ſed dumtaxat de ejus voluntate & intentione dubitatur, quod licitum eſſe latiùs probat Hieronymus Gonçalez *in reg. 8. gloſſ. 9. §. 2. à n. 69. cum ſeq.* Ubi poſt alios, quòd non ſufficit poſſe facere, niſi intendat, & velit facere; & quod quando † voluntas, & poteſtas ad invicem repugnant, 30
nihil agitur ex *c. cum ſuper de officio delegati*, & aliis Doctoribus. Quæ ſi tales ſint litteræ, quæ offendant Rempublicam Eccleſiaſticam, aut temporalem, ex quo non fuit ſua Sanctitas informata, nec ſibi de inconvenientiis, & damnis fuit facta relatio; deficit intentio ejus ex defectu facti, & per conſequens litteræ corruunt, & nullæ ſunt, eaſque exequi nullo modo vult nec permittit † San- 31
ctiſſimus. Rota ut per Seraphinum *deciſion. 261.* per totam, & *numero 1.* ſic ait: *Quia prætenditur gratiam Equitis Guceii fuiſſe invalidam ex eo, quòd tempore datæ dictæ gratiæ jus fuerit quæſitum fratri Rodulpho vigore dictæ expectativæ maximè ſtante cõfirmatione Apoſtolica, & ideo cum Papa non habuerit ſcientiam juris alteri quæſiti gratiam ex defectu intentionis corruere*, &c. Et iterum *num. 9. Ideò hujus juris ignoratio reddit gratiam nullam ex defectu intentionis, & neceſſarium erat derogare Regulæ de jure quæſito non tollendo*, &c. Et ipſe Seraphinus *in deciſion. 341. num. 8. & 9.* ibi: *Ex quo etiam ſequitur quod revocatio iſtius conſenſus redderet gratiam nullam uſque ab initio propter defectum intentionis Papæ, qui defectus annullat gratiam ab initio*, Caſſiodorus *deciſion. 3. de penſionibus, n. 5.* gratiæ enim à tempore datæ initium ſumit, & propterea tempus illud attenditur, *c. ſi ſuper gratia de officio delegat.* Gigas *quæſt. 22. num. 16. de penſionibus.* Clarus eſt autem defectus intentionis, quia Papa noluiſſet inferre hoc præjudicium Domin. Julio, &c. & in *deciſ. 1498. n. 1. & n. 3.* ibi: Et ideò gratia corruit ex defectu intentionis, ut per Geminia. *conſ. 36. in princip. Collectan. in c. conſtitutus quæſt. 5. de conceſſione Præbendæ*, Roman. *conſ. 335.* &c.

Aliam recenſet ipſe 338. in hæc, gratiam fuiſſe nullam à principio ex defectu intentionis reſervatæ generaliter, ſive eventualitate, & demum 20. Martii, eadem deciſio per Dominos confirmata, præcipua fundamenta deciſionis fuerunt; primo authoritas Doctorum *in c. cauſámque el 2. de teſtibus*, ubi Gloſſa, Hoſtienſ. Joann. Andr. Ægidius, Abbas, Felin. Aretin. & alii per informantes allegati, Jaſon *in l. 2. nu. 2. C. ut lite pendente*; Antonius de Butrio *in c. cum noſtris, colum. 2. circa med. verſ. Quia licet Papa*, & ibi Abb. *ſub n. 9. verſic. Nam motus proprius, de conceſſione præbend.* idem Abb. *in c. ad aures, ſub nu. 5. de reſcriptis*, & *in cap. cum olim, numer. 15. de re judic. & in c. quia circa, ſub num. 7. de conſanguinitate & affinitate*, Felin. *in tractat. quando littera Apoſtolica, num. 2. verſicul. Ampliatur*, Probus ad Menoch. *in c. ſi motu proprio, num. 6. de præbend.* in 6. Ripa *lib. 2. reſponſ. 1. c. 28. n. 22.* Ricurius *conſ. 116. ſub numer. 5. volum. 1.* Et hoc idem, quod gratia etiam motu proprio ſit nulla ex defectu intentionis, ſemper tenuit Rota *Antiqua*, *Moderna*, *& Moderniſſima*, ut per Ægidium *deciſ. 392.* Rota *in antiq. deciſ. 445.* Caſſiodor. *dec. 3. de penſionib. & Chaſin. 97.* Qui omnes uno ore dicunt, gratiam etiam motu proprio factam eſſe nullam, quando adeſt defectus intentionis, & licet non dicant eſſe ipſo jure nullam; tamen ſunt etiam aliqui, qui hoc dicunt, veluti Pariſius *conſ. 74. num. 32. lib. 4.* Et hoc idem videtur firmare Caſſiodor. *deciſ. 3. de penſion. num. 3. in fi.* &c. & tandem, *numero 5.* tradit eſſe

nullam

nullam ipso jure, licet fundet se etiam in subreptione, quia in casu suo gratia erat ad partis postulationem, sed non tollit æquiparationem, quem
32 facit subreptionis, † & defectus intentionis, quia passim æquiparant subreptionem, & defectum intentionis, &c. ubi latè prosequitur, & iterum Seraphinus ipse *in decis.* 351. *numer.* 26. 29. & 39. ubi hæc æquiparatio sub optionis, & defectus intentionis, ut utroque casu gratia reddatur ipso jure nulla.

Et ita pluries tenuit Rota, ut constat ex Alexandro Ludovisio *decis.* 164. à *numer.* 7. ibi: Præsertim quia Papæ non fuit narratus hujusmodi defectus, nec intellexit præjudicium quod inferebatur Domino Paulo Emilio, si ejus obligatio deberet sortiri effectum, propterea non est dicendum confirmationem operari, quod non sequitur, & fuit omnino alienum à mente, & intentione confirmantis, ex latè adductis *in Romana Secretaria* 30. *Aprilis* 1592. *coram Reverendissimo Patriarcha*, in qua etiam fuit dictum, †
33 clausulas quantumvis prægnantes, & cujuscumque generis non tollere defectum intentionis, nec contra eam operari, quod fuit etiam resolutum *in Mediolanens. fructuum* 24. *ejusdem mensis, coram Illustrissimo Cardinali Blancheto*, &c. plures ad id Rotæ decisiones, quòd defectus intentionis vitiet gratiam, refert Maresc. *variar. resolut. libro* 2. *c.*
34 18. à *num.* 47. Et quod clausula motu proprio † non tollat defectum intentionis, probant Felin. *in c. si propter, verf. Et finaliter, de rescriptis in* 6. Jo. Andreas *in c. si motu proprio, in principio, de præbendis in* 6. Abbas *in c. quia circa, versic. Sed quæro, de consanguinitate, & affinitate.* Imola *in c. mandatum, verf. Et ex prædictis, de rescriptis, & in l. quidem consulebant, verf. Et similiter*, Aretinus *in c. causámque el* 2. & ibi Felinus *de testibus*, Ægidius *decis.* 392. & *decis.* 475. Milles *in Repertor. gratia si est impetrata*, Felin. *in c. ceterum, versic. Septima restrictio, de rescriptis, & in c. constitut. verf. limita quartò, eodem tit.* Alexander *in cons.* 215. *vol.* 7. Socinus *cons.* 115. *n.* 2. & *sequentib. volum.* 3. & *cons.* 120. *verf. Non obstat, volum.* 2. Curtius Senior *consil.* 35. *n.* 36. & *seq.* & *consil.* 50. *nu.* 154. Martin. de Lauden. *in tractatu de privileg. & rescriptis, conclus.* 62. Vitallin. *in tractat. clausula, versic. Clausula motu proprio*, Ruinus *cons.* 123. *n.* 19. *vol.* 3. Rebuffus *super concordant. in ultimo effectu, versicul.* 8. *non tollit*, Parisius *consil.* 82. *n.* 66. *vol.* 1. & *cons.* 74. *num.* 23. *vol.* 4. & *consil.* 79. *nu.* 22. *eodem volum.* & *cons.* 74. *num.* 76. *volum.* 1. Ant. Gabriel. *commun. conclus. tit. de clausulis, conclus.* 2. à *n.* 18.

Ubi *n.* 19. quod nec operatur hæc clausula (*motu proprio*) contra † præsumptam, vel verisimilem voluntatem
35 concedentis, Cardinalis *in Clemen. si Romanus, in* 2. *quæst. de præbendis*, Antonius de Butrio *in c. cum in nostris, & ibi*, Abb. *num.* 19. *de concessione præbend.* Abb. *in c. causamque el* 2. *in quæst.* 2. *de testibus*, Barba. *in c. ad res, numero* 36. *de rescriptis*, Cardin. *cons.* 96. Ægidius *consil.* 392. Felin. *in c. ad aures, versicul. Quantus casus, de rescriptis*, Selva *de beneficiis*, 3. *part. quæst.* 12. *versicul. Quinus casu*, Segas *de pensionibus, q.* 29. *n.* 5. & *q.* 9. *n.* 6. Cassiodor. *decis.* 3. *de pension. num.* 4. Ruinus *cons.* 98. *volum.* 4. Marian. Junior. *in cons.* 77 *num.* 104. *vol.* 1. & aliter ampliat Ant. Gabriel. ubi proximè, *nu.* 21. & *seq.* & *n.* 23. Quòd Papa debet esse plenè informatus, ut non adsit defectus intentionis

Et post Cardos. Vincent. de Franch. Flamin. Paris. Joan. Cochier, Monetam, Farinac. & alios, necnon Rotæ decisiones † de hoc defectu intentionis, latiùs tractat Augustinus Barbos. *in tract. de clausulis, claus.* 79. à *num.* 47. *cum seq.* 36

Et hinc est quòd exceptio defectus intentionis, & facti † non censeatur rejecta à statuto rejiciente 37
omnes exceptiones; secundùm Decium *in c. ex parte el* 2. *num.* 85. *de officio delegati*, Bald. *in l. peremptorias, num.* 27. & 38. *C. de donationibus, & in l. in rebus in fi. de jure dotium*, Alexander *in l. qui se debere, n.* 2. *ff. de condit. causa data.* ubi Jass. *num.* 6. Afinius *in pract.* §. 31. *c.* 47. Menoch. *de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* 48. *num.* 37. Felinus *in rubric. de exception. numero* 7. Covar. *in c. possessor. in* 1. *part. relect. num.* 4. *in fi. de reg. jur. in* 6. Alexand. *in additionibus ad Bart. in l.* 1. *parv. numer.* 7. *littera A, versicul. Adde quod ff. quod vi aut clam.* Surdus *consil.* 186. *num.* 26. *lib.* 2. Cumian. *super ritibus magn. Curi. c.* 26. *num.* 39. Berojus *in c. item cum quis, num.* 19. & 20. *de restitut. spoliat.* Guido Pap. *in tract. de compulsoria. litter. quæst.* 9. Riminald. Junior. 41. *n.* 4. *lib.* 1. Purpuratus *in l.* 2. §. *creditum, num.* 19. & 20. *ff. si certum pet.* Milanens. *decis.* 3. *numero* 27. & *decis.* 2. *num.* 169. & 170. & *decis.* 8. *num.* 45. *lib.* 2. ubi dicit, quòd ista exceptio non censetur rejecta, etiam † per pactum de non 38
apponendo, & quod admittitur contra executionem, sequitur Carolus de Grassis alios referens *in tractatu de exceptionibus, excep.* 26. *n.* 1. & 2. Cumian. *super dict. Ritu, c.* 40. *n.* 231.

Et ratio hujus doctrinæ benè quadrat huic retentioni, quia hæc exceptio † defectus intentio- 39
nis, & facti non est propriè exceptio, sed potius defensio, ideò non comprehenditur in statuto loquente, & excludente exceptionem, Paulus de Castro *in l.* 2. *ff. de exceptionibus*, Baldus *in dict. l. peremptorias, col. penult. C. senten. rescindi non posse*, Petrus Calefac. *in repetit. l. juris gentium, numero* 66. *ff. de pact.* Cumia. *in dict. Ritu dict. cap.* 16. *num.* 4. Carolus de Grassis *dict. excep.* 26. *numero* 3. qui *num.* 4. ampliat, ut nec † etiam com- 40
prehendatur in statuto denegante defensiones, ex Alexandro *in l. qui se debere, numero* 1. & *ibi*, Jasson. *num.* 6. *ff. de condition. causa data.* Bene intend. *decis.* 69. *in fine*, Menochio *dict. præsump.* 58. *num.* 37. Bertachin. *in repertor. in verbo defensio, numero* 14. Cumia. *super dict. capitul.* 40. *Ritus numero* 231. ubi allegat *Provincialem*, & vide ndi sunt Aret. & Doctores *in l. cum servum, C. de servis fugitivis*, Maur. Burgen. *in tractatu de laudemi. part.* 4. *inspection.* 40. *numero* 116. Milanens. *decis.* 2. *num.* 156. Fulvius Pacianus *in tract. cui incumb. onus prob. negat.* 1. *part. c.* 66. *num.* 60. & *seqq.*

Et est defensio, & exceptio intentionis, & facti tam privilegiata, quod etiam post terminum † datum à Judice ad opponendum omnes excep- 41
tiones, hæc potest opponi, Pacianus ubi proximè, *num.* 73. post Bald. *in l. in rebus, num.* 26. *C. de jure dotium* Jas. *in l. qui se debere, ff. de condit. causa data*, Felin. *in Rubr. de except. n.* 7. Graffis *dict. except.* 26. *n.* 6.

Nec non hæc exceptio defectus intentionis, & facti, est una † ex illis quas Judex etiam parte non 42
opponente tenetur supplere, Glossa *in c.* 1. *in verbo Defensionis, de litis contestat. in* 6. *Speculator. in tit. de exceptionibus*, §. 1. *num.* 4. Jasson. *in dict. l. qui se debere, num.* 6. *ff. de condit. causa data*, Bald. *in l. si constat, nu.* 3. *C. de compensationibus.* Fulvius Pacian. *in pract. probatio negat.* 1. *part. c.* 68. *numero* 80. Petrus Surdus *cons.* 186. *numero* 26.

lib.

lib. 2. Alexand. *conſ.* 83. *n.* 10. *lib.* 5. Cumia *ſuper Ritib. magnæ Curiæ, c.* 42. *n.* 39. Graſſis *dict. except.* 26. *n.* 7. ubi poſt alios, quòd habens hanc exceptionem non tenetur ex parte ſua aliquid probare.

Et quæ ſit hæc exceptio intentionis, & facti, & ad
43 ejus † intelligentiam, vide ultra deciſiones Rotæ ſuperius adductas, Afflict. *ſuper Conſt. Regni, lib.* 2. *Rubric. de non retard. litis conteſtat. n.* 3. Petrum Surdum, *dict. conſ.* 186. *n.* 26. Millanenſ. *deciſ.* 2. *n.* 115. *& deciſ.* 9. *n.* 83. *& deciſ.* 15. *n.* 19. *lib.* 2. qui alios allegant.

Senatus igitur in hac retentione litterarum † Apo-
44 ſtolicarum tantùm inquirit, & ſequitur intentionem Pontificis, quæ omnino deficit in litteris ab eo impetratis ex ſuggeſtione, in quibus concurrit aliqua ex legitimis cauſis, de quibus in hoc capite, & in quatuor, ſeu quinque ſequentibus, cùm in eis adſit damnum publicæ utilitatis, de quo Summus ipſe Pontifex informatus non fuit, nec ſibi facta relatio, vel ſaltem integra, & cum deficiat omnino ejus voluntas, & intentio, juſtum eſt, ut cum tanto damno, & pernicie publicæ utilitatis non exequantur, cum uti nullæ, ipſo jure executionem non remorantur ex ſuperius deductis, ac propterea dum inſtruitur, & de veritate, ac inconvenientiis informatur Sanctiſſimus; detinentur in Senatu dictæ litteræ, ne inſuper temerè cum ſcandalo, & de facto eas exequatur Judex.

Quòd ſi tam juſtus prætextus attentè fuiſſet † à
45 miniſtris Curiæ Romanæ recognitus, non eſt credendum, tam ægrè laturos hunc ſalubrem recurſum; putant enim in Senatu hoc Regio tractari de viribus litterarum ad effectum determinandi in negotio principali, (abſit) cum ſolum deducatur, & tractetur in Senatu de cauſa ſcandaloſa Reipublicæ, & de violentia, ut interim detentis litteris per ſupplicationem inſtruatur, & informetur Sanctiſſimus, quod & ipſe permittit in ſimilibus cauſis juxtà jura in hoc capite citata, & in ſequentibus citandâ, quod ejus miniſtri litteras hujuſmodi expedientes ægrè ferunt (*juxta l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* in illis verbis: *Porque qualquiera coſa que ſe proveyere por ſu Santidad, y ſus miniſtros, en derogacion de las coſas ſuſodichas.*)

Sed hic eſt defectus humanæ naturæ noſtræ, no-
46 lentis † audire id quod contra ſemel apprehenſum, & reſolutum eſt, tendit, ut dicit Sanctus Sixtus III. *in epiſtola de malis Doctoribus. Habet enim hoc conditio humanæ naturæ, ut aliud nolit audire, quàm animo decreverit exercere.* Difficilis † res eſt, fateor, &
47 acerbum ſuadere Principi, id quod utilius eſt, & magis conducens Reipublicæ, ut rectè conſideravit Cornelius Tacitus *lib.* 17. dicens: *Suaderi Principi, quod oporteat, multi laboris aſſentio erga Principem quemcumque, ſine affectu peragitur.* Salluſtius *ad C. Cæſarem, de Republica ordinanda. Scio ego difficile atque aſperum factu ſit, conſilium dare Regi, & Imperatori;* rationem deducimus, ex Solon apud Diogenem Laërtium, *Principi non dulciora, ſed optima ſunt conſulenda.*

Sed hanc humanam conditionem naturæ noſtræ
48 facilè domant † Chriſtiani Principes; & præcipuè Sanctitas & Chriſtiana charitas S. Apoſtolicæ permittentis conſuli damna, & ſcandala, quæ ex ſuis juſſibus importunè, & ſubreptitiè extortis oritura timentur in Republica, & patienter ſpectantis, atque ferentis eorum ſuſpenſionem ad effectum conſulendi, prout ex adductis *in toto hoc cap. & in §. ſequenti*, clarè demonſtratur, atque apertiſſimè Pontificum intentio detegitur.

§. UNICUS.

Secunda Juſſio poſt priorem in Senatu retentam ab eadem Sede Apoſtolica emanata, quando, & qualiter operetur.

SUMMARIUM.

1 *Diſputatio ſacrilega de poteſtate Vicarii à Chriſtiana imaginatione abeſt.*

2 *Papæ poteſtas nullis legibus, aut regulis coarctatur.*

3 *Papa facit unum Conſiſtorium cum Deo.*

4 *In retentione Bullarum non diſceptatur poteſtas, ſed voluntas Papæ, quæ certè eſt nolle aliquid diſponere in perniciem Reipublicæ ſpiritualis, aut temporalis.*

5 *Juſſione ſecunda adveniente à Papa per juridicos tramites obtenta, informato de inconvenientiis obtemperanda erit.*

6 *In adimplemento ſecundæ juſſionis poſt litterarum retentionem factam à Senatu variant Doctores.*

7 *Covarruvias inſinuat nunquam admittendas litteras in derogationem juris patronatus.*

8 *Bulla Adriani refertur, qua immunes ſunt Reges Hiſpaniæ à cenſuris quibuslibet non parentes litteris in derogationem juris Regii patronatus.*

9 *Retentionis Bullarum recurſus originatur à jure naturali.*

10 *Pontifex ſemel etiam informatus de inconvenientiis litterarum retentarum ſimiles duplicans adhuc retinendas, cum non à mente ejus, ſed ab officialium negotiatione procedere præſumi firmat Menchaca.*

11 *Litterarum damnum publici regiminis ſuper materia, qua Princeps nequit diſponere, etiam ſecundò, & tertiò miſſas non exequendas firmat Anguianus.*

12 *Retentionis recurſum poſtulare non debet Fiſcalis animo impediendi executionem litterarum, ſed ſupplicandi Sanctiſſimum, ut inſtructus provideat quod magis Reipublicæ Eccleſiaſticæ conveniat.*

13 *Pontifici iterum, atque iterum mandanti, quod repugnat Reipublicæ, iterum replicari, cum non fiat ad contentionem obdureſcere, ſed veritatem ſtudioſius indagare affirmat Zaballos.*

14 *Abraham, Job, & Moyſes Deo replicare, & argumentari in pluribus Sacræ Scripturæ locis legimus.*

15 *Si Papa informatus ſecundam mittat juſſionem; poſſe ſecundo ſupplicari, & interim ſuſpendi executionem, donec tertia accedat juſſio, firmat Pater Henriquez.*

16 *Si in ſecunda juſſione novum aliquod gravamen addatur ex falſa informatione, admitti poſſe in re gravi tertiam ſupplicationem, aſſerit Pater Henriquez.*

17 *Author non admittit abſolutè obſervationes Doctorum circa ſecundam, aut tertiam juſſionem; ſed cum fœdere diſtinctionis.*

18 *Supplicatione à litteris interpoſita legitimè, & cum partis citatione proſequuta ſecunda juſſio à Papa obtenta, regulariter obtemperabitur in Senatu.*

19 *Jura permittentia ſuperſedere in litterarum executione ad effectum reſcribendi; & expectandi ſecundam juſſionem, nullam faciunt mentionem de tertia.*

20 *Bullarum executio suspenditur quando ex justa præsumitur extorta voluntas Principis, quod durat donec de libera voluntate appareat.*

21 *Quando clarè constat de Principis jam instructi, & informati intentione, velle etiam injustum mandatum exequi, obtemperandum erit.*

22 *Primæ litteræ habentes clausulas, ex quibus appareat libera voluntas Principis exequendæ sunt, quia habent vim secundæ jussionis, declaratur, n. 34. & sequentibus.*

23 *Impetrans (cujus litteræ fuere in Senatu retentæ) si secundam jussionem obtineat non citato supplicante, adhuc in Senatu detinendam.*

24 *Verba Bullæ Cœnæ (legitimè prosequantur) ponderantur.*

Legitimum dicitur, quod à lege approbatur, & secundùm eam fit, ibid.

25 *Informatio Senatus, qui bullas retinuit, necessaria est in supplicationis prosequutione.*

26 *Papa non legitimè instructo de inconvenientiis, ex quibus suæ litteræ sunt retentæ, secunda jussio in idem incidit inconveniens, & defectum.*

27 *Nihil volitum, quin præcognitum.*

28 *Professionem nullam non ratificat exercens actus professi, dum est ignarus causæ n...itatis suæ professionis.*

29 *Ordines metu assumptos ratificat non ordinatus, per eorum exercitium dum adhuc latebat.*

30 *Quia primus consensus qui nullus fuit videtur perdurare, nec dum est ignorans denuo consentit, sed in virtute prioris consensus nullius agit.*

31 *Papa dum non est instructus, & certus de inconvenientiis primarum litterarum [quas Senatus retinuit] secundam concedens jussionem denuo non consentit, sed virtute prioris consensus agit, idem continentis inconveniens.*

32 *Ad secundam jussionem obtinendam debet consueta juris forma servari.*

33 *Supplicari posse Sanctissimum semel, & iterum quando litteræ continent damnum Reipublicæ spirituale, & temporale, & scandalum timeatur.*

34 *Littera Principis si contineans damnum intolerabile, & irreparabile, tutius est secundo replicare, & expectare tertiam jussionem.*

35 *Clausula (non obstantibus, &c.) in rescripto apposita habet vim secundæ jussionis.*

36 *& seq. In rescripto Principis habente clausulam (non obstante scandalo) nihilominus supersedendum ad effectum rescribendi Principi.*

37 *Rescriptum continens scandalum contra Rempublicam, non exequendum, adeo ut nec secundæ jussioni obtemperetur.*

38 *Secundam jussionem in derogationem juris patronatus Regis, aut laicorum retinet Senatus.*

39 *Pontifex non vult ita durius agere contra Regem per tres jussiones, cum ejus non sit intentione Regis, aut Regni juribus, & consuetudinibus derogare.*

40 *Papa non impedit Regem hac Regalia uti, sed ingenere hortatur & terret, ne ministri per abusum excedant.*

41 *Ex derogatione juris Regii patronatus maximum potest timeri scandalum vitandum omnino.*

42 *Consuetudo vetusta, ex qua Princeps confert beneficia, tolli non debet, quando timetur scandalum.*

43 *Censuræ non publicandæ in Regem, quoties timetur scandalum, refertur casus Zabarellæ.*

44 *Supplicari iterum Sanctissimum posse à secunda, & ulteriori jussione in derogationem juris strangerii ob universale scandalum.*

45 *Pontifex semel informatus à Senatu de inconvenientiis Reipublicæ suarum litterarum non solet ita durius agere, ut aliam mittat jussionem.*

46 *Pontifex, ut pastor vigilans semper suos subditos invitat ad pacem, non vulque aliquem vim pati.*

47 *Pontifex semel informatus de damno Reipublicæ, non dubitat remedium adhibere, nec aliud verendum de suo paternali amore, ad quem nos invitat pro reparatione damni ex suis litteris, & decretis orti.*

48 *Mirabilis text. in c. nos si incompetenter 2. q. 7. & alia singularia jura ponderantur in proposito.*

49 *Litteras Principis ex justa causa suspensas certissimè de ea, & de damno, exequendas insuper non mandat Princeps.*

50 *Princeps facilè corrigit, quæ injustè mandavit damno cognito.*

Sapiens timet, & declinat, ibid.

Sapiens audiens sapientior erit, ib.

Plura jura recensentur, in quibus Princeps pollicetur corrigere, quæ ipse malè informatus decrevit, adhibitis perfectioribus consiliis, ibidem, & num. seq.

51 *Diversa jubere non procedit ex levitate Principis, sed ex utilitate Reipublicæ.*

52 *Dei incommutabilem naturam pro misericordia mutasse, & temperasse suam sententiam sæpè in sacris litteris legitur.*

53 *Senatus Regius semper est vigilantissimus in Reipublicæ salute, & humili reverentia non de facili causam retentionis examinat.*

Supplicatio est actus humilitatis, ib.

Verè obtemperat, qui litterarum Apostolicarum executionem justè suspendit. ib.

54 *Pontifex ob gravitatem tanti Senatus sibi notam, illius supplicationi, & informationi acquiescit.*

55 *Cap. veniam 45. q. 9. mirabiliter ponderatum in proposito.*

56 *Sedes Apostolica nonnulla rationabiliter ordinat, quæ suadente subditorum utilitate consultius revocat.*

57 *Ob evidentem utilitatem, vel urgentem necessitatem quandoque statuta variantur humana.*

58 *Pontifex ad relationem tanti Senatus damna delet, certus aliter non moveri, quàm publica poscit subditorum salus.*

59 *& seq. De Senatus Regii authoritate, scientia, & experientia, de ejus fidelissima relatione, & quanta sit ei fides danda, plurima jura ponderantur.*

60 *Senatores partes Principis sunt, à quo ut patres venerantur.*

61 *Senatus pars corporis Principis est, & inter ejus membra numeratur.*

62 *Senatorum scientia est officium civilis intelligentiæ.*

63 *Senatus nihil proprius, quàm omni vigilantia curare de bono publico.*

64 *Senatores sunt electi tam doctrina legum, quàm experientia pollentes.*

65 *Principi [quem Senatus repræsentat] asserenti de timore scandali, inconvenientiis statur, & creditur de jure.*

66 *Jussio secunda, ulteriorve ad hæc Regna non solent expediri, vel quia partes timent expensas in prosequutione supplicationis, vel agnoscentes, quanta sit fides adhibenda fidentissimæ Senatus relationi.*

67 *Impetrans secundam, vel tertiam jussionem, proterve;*

vè, & temerè agit expositus privationi naturalitatis, & incapacitati obtinendi beneficia in his Regnis.

68 *Impetrans protervè secundam, aut tertiam jussionem, præstat causam seditioni, ac turbationi pacis publicæ; qui, ut seditiosus, expelli potest à Regno.*

69 *Publicus rerum status sæpius ex privato turbatur, privataque injustitia causativè publicam producit perniciem.*

70 *& seqq. Papæ placet, ut iterum, atque iterum sibi replicetur, & arguatur circa damnum Reipublicæ, ut veritas clarius luceat.*

71 *Pro æquitate servanda justi Principes sibi patiuntur contradicere.*

72 *Principes debent permittere Consiliariis liberè judicium suum proferre, ne deterriti verum taceant.*

73 *Abusibus resistere maximè laude dignum est.*

74 *Supplicare sæpè Pontificem à litteris in perniciem Reipublicæ licet.*

75 *Per replicationem, & argumenta veritas clarior patet.*

76 *Mores gentium agnoscere impetrantibus conducibile est.*

77 *Papa non potest ab alio, quàm à Senatu Regio certus reddi de damno Regni.*

78 *Æquius est, ut unus Princeps multorum sequatur consilium, quàm ut multi unius voluntatem.*

ABsit ab imaginatione Christiana sacrilega disputatio de Summi Pontificis † (totius Orbis Pastoris, Vicarii Christi, vices ejus gerentis, qui omnia potest, caput universale) Potestate, juxta text. *in l. disputare de crimine sacrilegii*, Craveta *cons.* 141. *num.* 2. Costa *consil.* 19. *num.* 24. ejus enim potestas controverti non potest, Berrettus *cons.* 134. *num.* 36. Bardellus *cons.* 136. *num.* 2. Menoch. *cons.* 156. *num.* 2. Costa *dict. consil.* 19. *num.* 4. Petra *de potestate Princ. c.* 1. Natta *cons.* 625. *num.* 2. Butrius *de Princ. num.* 70. Giurba *cons.* 49. *num.* 1. *&c.* quia Papæ † potestas nullis legibus, aut regulis coarctatur, Grammaticus *cons.* 2. *num.* 23. ad finem decisionum suarum, & facit † unum consistorium cum Deo, Gonçalez *in Regula de mensib. & alternat.* §. 1. *procœmiali*, ubi multa congerit de potestate omnimoda, & absoluta Pontificis, cujus Brevia, rescripta, & mandata summa reverentia, obedientia, & humilitate recipienda, & obedienda sunt, secundùm Hieronymum Alvanum *in tractatu de potestate Princ.* 1. *part. num.* 123. *&* 2. *part. num.* 137. *&* 249. Lælius Jordanus *in tractatu de Romanæ Sedis Origine, c.* 12. *num.* 23. Michaël de Aninio *in tractatu de unitate Ovilis, & pastoris, c.* 29. *ex num.* 9. Turrecremata *in summa de Ecclesiast. lib.* 1. *c.* 37. Petrus Amonte, *in tractatu de potestate Principis, rubrica de potestate, præstantia, & excellentia ejus, ex n.* 7. *cum seq.* Victoria *in relectione* 4. *de potestate Papæ, & Concilii, propositione* 16. ubi congerit quam plurima, & Fulvius Pacianus *in cons.* 80. *ex num.* 16. *cum multis seq. & in consil.* 123. *ex num.* 86. *volum.* 1. Petra *de potestat. Princ. c.* 8. *& c.* 29. ubi latiùs, Masstrillus *de Magistratibus lib.* 1. *c.* 2. per totum.

In hac igitur litterarum Apostolicarum retentionis cognitione † nunquam disceptatur, nec dubitatur de Summi Pontificis potestate (absit) sed de ejus voluntate dumtaxat, cùm certa sit, nolle aliquid disponere in perniciem Reipublicæ spiritualis, Ecclesiasticæ, aut temporalis, æquo animo permittentem suarum litterarum executionem suspendi, donec de legitima suspensionis causa, & inconvenientiis consultus, vel revocet, vel secundam mittat jussionem, ad hunc dumtaxat finem sua Sanctitas hoc permittit; ut amplissimè hactenus dictum fuit à principio hujus capitis tantorum Jurium caterva, quam meritò exornant tanti Doctores in comprobationem citati insequentes intentionem juris, & finem suspensionis approbantes. Quare adveniente † secunda Pontificis Maximi jussione legitimè, ac per juridicos tramites obtenta mandantis, ut prior jussio exequatur, humiliter quidem obtemperanda erit juxta præfata jura superiùs adducta, & in unum congregata à principio hujus *c.* 3.

Sed quia in re hac quantum attinet ad complementum secundæ † jussionis, adhuc varios viderim Doctores; ideò cunctanter insistendum & accuratè ulteriùs examinandum, ne quid illicitè, indecensve contra jus fieri contingat.

Nam Dominus Præsul Covarruvias *practicarum quæst. capitul.* 36. *num.* 3. ad principium, † dum loquitur de retentione Bullarum, in derogationem juris patronatus laicorum, insinuat absolutè unquam admitti hujusmodi derogationes in hæc: *Apud Hispanos minimè derogationes istæ admittuntur, nec admitti consuevere: imò ipsa Suprema Regis Tribunalia, & qui regio nomine illic justitiæ ministeria præsunt, statim Apostolicas litteras examinantes propter publicam utilitatem earum executionem suspendunt, earumdem usum gravissimis pœnis, & comminationibus interdicentes; idem apud Gallos fieri testantur* Petrus Rebuffus *in prax. beneficiorum, 3. p. Signaturæ in verbo, Necnon jure patronatus, num.* 12. *&* 37. idem Rebuffus *in tractat. de nomination. q.* 15. *num.* 2. &c.

Cui & quidem consonat *Bulla Adriani VI.* dum loquendo † de juris patronatus Regii derogatione, per litteras Apostolicas facta, ita ait: *Vosque, aut dictos Successores vestros, seu vestrum aliquem illis nullatenus parere debere, & ob non paritionem hujusmodi aliquas etiam in eisdem litteris contentas censuras, & pœnas nullatenus incidere posse*, &c. Quam Bullam ad litteram adduximus *in tractat. de Regia protect.* 3. *part. capitul.* 10. *à n.* 10. ponderando illa verba (*nullatenus parere debere*) quæ secundam. & ulteriorem jussionem excludunt, & absolutam renitentiam clarè ostendunt.

Ferdinandus Vazquez, Menchaca vir doctissimus magis resolutivè, & apertius fuit loquutus *in lib.* 1. *controversiar. illustrium, c.* 41. qui † postquam *à num.* 19. latè comprobavit hanc litterarum Apostolicarum retentionem ex principio debitæ defensionis à jure naturali originato, *à num.* 24. infert ad justam hanc Bullarum retentionem ob legitimam causam violentiæ factam à Senatu, ut Summus Pontifex de inconvenientiis informetur, *in n.* 26. ad nostrum propositum sic quærit in hæc: *Quid autem si Summus Pontifex, † etiam postquam ad eum rescriptum esset, rem illam non correxisset, & Bullas duplicasset? Certè etsi similes duplicasset, idem adhuc dicerem, quia semper id ab ejus mente alienum intelligerem, & officialium inclinatione perpetratum, vel eo, quòd ipse nullum habeat superiorem, sed sit omnibus eminentior, inque vim jurisdictionis nullus possit factum ejus corrigere: tamen in vim, naturalis defensionis nullus est, qui non possit, quinimò debeat, & teneatur resistere vim inferenti, aut inju-*

injurium, & auxilium patienti vim, aut injuriam, gradatim tamen; nam primum hoc cura pertinet ad Magistratus, quibus impeditis, vel non volentibus, reliquis quoque privatis hominibus hanc ad rem patet aditus, & ita sunt intelligendæ, & defendendæ leges Hispaniæ hac de re loquentes, &c. Hactenus Menchacæ resolutio.

11 Eodem pariter ferè modo † loquutum fuisse Doctorem Anguianum *in tractatu de legibus controvers. 5. num. 65.* in hæc: *Ex quibus manifestè deducitur quantum interest mandata Principum esse justa, & rationi, rectæque Reipublicæ administrationi consentanea, aliàs enim, si fuerint injusta, & super materia super qua Princeps ipse ex defectu potestatis disponere nequeat, & auferre inconvenientia, quæ probabiliter timentur, nullatenus erunt exequenda, etiamsi per primam, secundam, & tertiam jussionem diminaverint.*

Etenim cum omnia mandata Principum ob defectum voluntatis, & potestatis corruere possint, atque deficere, sicuti quando præcipit aliquid prima simplici jussione, quia probabiliter creditur, si præceptum sit tale, quòd sine scandalo non possit adimpleri, defecisse ejusdem Principis voluntatem, eo quæsito colere possumus, & debemus in executione supersedere; ut latius tradidimus in præcedentibus: ad eundem modum, si deficiat in Principe potestas, quia præcipit aliquid, in quo non possit disponere, nec ex vi suæ dispositionis injustitiam, & peccatum tollere, utique non erit illi ullo modo obtemperandum; ut justè considerarunt, & philosopharunt, Felinus & plures alii *in dicto c. si quando, de rescriptis*, Decius *in dict. c. cum teneamur, num. 5.* ubi Abbas *& communis Schola*, & post eos Covar. *in d. c. 5. cum pluribus aliis ab ipso relatis.* Hæc Anguianus.

12 Hieronymus de Zevallos autem † in re hac apertè etiam, & intrepidè loquutus fuit, *in practicar. commun. contra communem, q. 899. à num. 291. lib. 3.* qui à *num. 294.* in hæc: *Quòd fieri debet à Regio Fiscali, non animo, nec intentione impediendi executionem litterarum Apostolicarum, sed ut informetur Pontifex Maximus, ut melius instructus de precibus supplicationis provideat illud, quod magis Sedi conveniat, & sacrosanctis Decretis Concilii, & sic Regii Consiliarii, cum Pontifex interloquitur, non debent illius Decreta impugnare, sed qua debent, decentia, modestia, ac reverentia suam accommodatius proferre sententiam, quia text. in c. si quando, de rescriptis, ut quando rescriptum Papæ videatur repugnare legibus, expectetur secunda jussio, ut ipsi Principi. si ita res postulet, Magistratus potest replicare, quando negotium publicæ utilitati manifestè adversatur, ut in Authentic. de mandatis Princip. §. deinde, ubi glossa verbo, Nuntians, l. si vindicari, C. de Pœnis, in tantum quod etiamsi Princeps, & Pontifex iterum urgeant, dum non animo illud impugnandi, sed veritatem facilius inveniendi,* 13 † *poterunt Consiliarii iterum, atque iterum respondere, & rationes quæ obstant moderatè refutare, cum hoc non sit ad contentionem obdurescere, sed ad veritatem studiosius indagare, cum veritas aliquando lateat, & in profundo abstrusa sine argumentis, & sine disputationibus difficulter comprehendi potest. Cujus rei exempla in sacris litteris extant.* Genesis 18. Exodi 32. Num. 14. b. 14 10. *& 13. Ubi* † *Abraham, Job, & Moyses, & alios Sanctos viros, ita plerumque cum Deo causas egisse, ut aliquando argumentarentur, obsisterent, & rationibus quodammodo convincere tentarent*, &c. Hactenus Zevallos. Quod latius exornatur *ad fi. hujus c. à num. 70. vers. Tandem igitur*, &c. *& n. segq.*

Pater Henriquez doctissimus, & religiosissimus vir *in lib. 2. de Pontificis clave, capitul. 16. §. 2.* latè prosequitur † hunc discursum, & concludit. Quòd 15 si Papa vellet (non obstante supplicatione, aut informatione generali) ut nihilominus mandatum, & litteræ exequantur; posset servata consuetæ juris forma addere secundam jussionem, sententiam in particulari, & tamen interim suspenderetur executio repetita supplicatione ad Pontificem, donec accederet tertia jussio, quæ habet vim sententiæ, &c.

Et iterum ipse Henriquez ibidem, *dicto c. 16. in §. 3.* ita ait: *Interdum* † *à Judicibus Regiis prima Bulla* 16 *Apostolica detinetur propter vitium subreptionis, ut quia mentionem non fecit de præjudicio pleno juris, alieni aut de consensu patroni, & tamen pars ad Pontificem recurrens si afferat secundas litteras, habito, vel suppleto consensu Patroni, admittitur planè in Senatu, sinente, ut litteræ mandentur executioni; si tamen in secunda, aut etiam tertia jussione, & sententia constet ex falsa informatione, adjectum esse gravamen, non contentum in prioribus sententiis admitti posse in re gravi tertia supplicatio ab adjectione gravaminis*, &c.

Hæc sunt, quæ in hoc articulo secundæ jussionis circa hanc † retentionem litterarum Apostolicarum 17 dixere viri tot docti, quorum assertiones in re tam gravi, ita absolutè non auderem confirmare absque fœdere distinctionis casuum, & conclusionum sequentium.

Prima fit, quoties ob legitimam & probabilem causam à jure approbatam † in Senatu facta fuit Bul- 18 larum retentio, impetranique pro consequenda secunda jussione à Sede Apostolica, aut supplicans prosequendo suam supplicationem, aut horum quilibet proposuerit coram eadem Sede præfatam causam, ut certior de ea fiat Pontifex, atque ita supplicationem ad ipsum interpositam legitimè fuerit prosequuta (juxta *Bullæ in Cœna Domini* tenorem) hoc est cum causæ cognitione, & citata parte, cujus interest, obtineatur secunda jussio, ei (regulariter loquendo) omnino humiliter parendum est à Senatu Regio, sinente executioni litteras liberè mandari.

Hanc conclusionem probant omnia jura, & Doctores à principio hujus capituli citati, cum nullibi illorum jurium tertiæ jussionis † mentio fiat, sed 19 dumtaxat permissa litterarum Apostolicarum suspensio, & retentio, donec Romanus Pontifex consulatur, & quid sit faciendum provideat, præcipuè ex textu expresso *in capit. 2. de officio delegat.* ibi: *Donec Romanum Pontificem consulant, & suam exinde cognoscant plenius voluntatem, executioni supersedeant utrarumque*, &c. Hoc ipsum constat ex mente omnium illorum Doctorum, quos in unum congessimus suprà *capit. 2. à principio*, qui dùm probant in Rege hanc retentionem ex justa causa, interim dum Summus Ecclesiæ Pastor de ea fiat certior, vel revocet, vel secundò rescribat. Supponunt igitur omnes (prout in eorum lectura manifestè continetur) retentionem litterarum, & earum † suspensionem durare dumtaxat, do- 20 nec sua Sanctitas melius informata jubeat, & per secundam jussionem tacitè declaret suam intentionem & voluntatem liberam fuisse, non invitam, extortam precibus importunis, nec partis suggestionibus; ex iis omnibus juribus, & authoritatibus copiosè adductis suprà *hoc cap. à principio*, quasi tunc constito de Summi Pontificis libera voluntate, cessaverit causa finalis principalis retentionis, in cujus cognitione non disce-

disceptatur ejus potestas (absit) sed ejus dumtaxat voluntas in dubium (ubi adest justa dubitandi ratio) vertitur.

21 Et insuper hæc conclusio † probatur, quia quando Princeps certioratus à Judice nolente à principio suum præceptum exequi, adhuc secundò jusserit omnino exequi, tunc enim etiam obediendum est, quia certum est, quod Princeps ita vult, & ejus mandato, quamvis duro, & injusto parendum est, quando clarè constat, Principem velle, ut illud exequatur sive justum sive injustum. Ita ex hac ratione probant Felin. *in c. consanguinei, num.* 8. *vers. Et si Princeps consultus, de re judicata*, post B. Butrium, & Immolam in locis per eum relatis, Decius *in c. si quando, num.* 8. *in fine, & n.* 9. *de rescriptis*, Hypolitus de Marsil. *in l.* 1. §. *si quis ultro, num.* 51. *verficul. Et si Princeps, ff. de quæstionib.* Bosius *in practic. crimin. tit. de homicidio, num.* 96. *& 97. in fin. & num.* 99. post Angelum, & Alexand. quos allegat *in l. à Divo Pio, de re judicata*, Vivius *opinio.* 638. *num.* 13. ubi testatur de communi, Farinacius *in praxi criminal. lib.* 3. *de pœnis temperand. q.* 97. *casu* 2. *à num.* 48. Conducunt etiam plurimi Doctores ab eo ibidem citati, *à num.* 46. *& seq.* dicentes, quòd

22 si litteræ habeant † clausulas, ex quibus deducatur voluntas libera Principis, absque suggestionibus, & subreptionis præsumptione (cum tales clausulæ habeant vim secundæ jussionis) primis litteris obtemperandum esse. Supponunt igitur secundæ jussioni acquiescendum. Vide nihilominus Farinacium ibidem, cujus facienda mentio inferiùs ad hujus doctrinæ intelligentiam, & temperamentum, cum sic generaliter scripta, rigorosa nimis sit, & dissonans, *num.* 34. *& seq.* ulterius erit agendum.

Secunda sit conclusio. *Si pars* [cujus litteras

23 Apostolicas Senatus retinuit] præveniendo, † ac supplantando prosequutionem supplicationis ab adversario suo interpositæ, secundam jussionem obtineat, absque tamen citatione partis supplicantis, quæ secundùm *Bullam in Cœna Domini in c.* 14. ac juxta *c. si quando de rescriptis*, cum concordantibus, legitima est, & ut talis legitimus fuit effectus, contradictor, & absque causæ cognitione nihil agit, quoniam ad revocationem litterarum Apostolicarum, vel ad discernendam secundam jussionem à Summo Pontifice supplicationis prosequutio legitimè debet fieri, ut ex *Bulla Cœnæ Domini, c.* 14. patet ibi, *Nisi supplicationes hujusmodi coram nobis, & Sede Apostolica legitimè prosequantur, &c.* Nec enim potest dici legitimè prosequuta, ubi deficiunt omnino substantialia, prout est citatio, quæ omnino requiritur à jure, ubi de interpretatione rescripti, vel Principis privilegii tractatur, Hostiens. Innocent. & Joannes Andræas & Abbas *in c. olim, n.* 21. Socin. Junior. *consil.* 77. *num.* 112. *volumin.* 1. Borellus *in summa decision. tit.* 44. *de citatione, num.* 119. *& n.* 320. Giurba *in consil.* 39. *num.* 45. ubi quoque post plures alios idem esse, ubi agitur de modificando, aut moderando privilegio, & rescripto; quare aliàs si contra juris dispositionem fiat prosequutio, non dicetur legitimè prosequuta supplicatio.

24 Legitimum quippe illud dicitur, † quod à lege approbatur, & secundùm legem fit, *l. legitima, ff. de pactis, l.* 3. §. *final. ff. pro socio*, Decius *cons.* 258. *num.* 4. *vol.* 2. Joan. Garcia *de expens. c.* 6. *n.* 16 *ad finem*, Parladorius *lib.* 2. *rerum quotidianarum, c. fin.* 5. *part.* §. 11. *n.* 4. *Nos in tractat. de Regia protect. Salgado de Supplic. & Retent.* 4. *part. c.* 7. *n.* 2. *&* 3. idem dicit plura jura allegans & rubricas Moneta *de commutation. ultim. volunt. c.* 10. *in princip. n.* 17.

Supplicationis enim prosequutio æquiparatur appellationi, nisi in casibus, in quibus reperitur expressa differentia, Capicius *decis.* 28. *sub n.* 11. Roland. *consil.* 94. *n.* 9. *lib.* 1. Scaccia *de appellation. c.* 2. *quæst.* 19. *remed.* 3. *n.* 24. *in fi. & n. sequenti*, Afflict. *in proœmio constitution. quæst.* 10. Peregrinus *cons.* 79. *cum* 3. *lib.* 1. Menoch. *de arbitrar. quæst.* 7. *n.* 55. Mattrill. *decision.* 39. *num.* 9. Seraphin. *decision.* 495. *n.* 1. *&* 8. Marius Giurba *decision.* 30. *à num.* 7. Antonin. Amato *variarum resolut.* 1. *part. resolut.* 7. *n.* 22. ubi laudat Doctores apponentes decem differentias.

Quoniam aliter sua Sanctitas non benè potest de inconvenientiis informatus dici, nisi negotium per legitimos suos juris tramites tractetur, ex juribus, & doctrinis vulgaribus, cùm etiam Summus Pontifex de se ipso dicat non posse contra inauditam partem aliquid definire *in c.* 1. *de causa possessionis, & propriet.*

Maximè quia ad idem præcisè debet intervenire, & permitti Senatus Regii relatio, & informatio circa inconveniens, damnumque † Re publicæ, quòd longo 25
examine, auditis utriusque partis defensionibus ut legitimam causam censuit, & judicavit ad Bullarum prædictarum retentionem interim faciendam, ut dicit Henriquez *lib.* 2. *de Pontificis clave, c.* 19. §. 3. Alioquin quomodo simpli i unius partis relationi (ut plurimum incertæ) fides adhibenda erit à Sede Apostolica?

Ac propterea dum legitimè, & ex integro, vereque non constiterit † suæ Sanctitati de inconvenien- 26
tiis priorum litterarum: Secunda jussio priorem ratificans in idem incidit inconveniens, quæ uti informis non probat voluntatem liberam, & absque suggestionibus extortam suæ Sanctitatis. Ut enim actus præcedentis inutilis ratificatio valeat, debet ratificans de causa nullitatis esse certus; nihil enim volitum, † quin præcognitum, ut probant 27
Doctores flatum citandi, affirmantes, quòd si professio, aut matrimonium ex aliquo defectu, aut causa fuit nullum; † licèt expressè ratificetur à 28
conjuge, vel à novitio, ignoro tamen nullitatis prioris professionis, & ex qua causa nullitas ipsa provenerit, non validatur, nec convalescit, etiam per plures actus, professo vero pertinentes, ut quamplures Doctores probant, & variè exornant. In variis prædictis & aliis materiis, Cajetan. 2. 2. *quæst.* 589. *artic.* 5. *paulò post princip.* Navarrus *in summ. c.* 12. *num.* 71. *& comm.* 4. *de regularib. num.* 74. §. *advertendum quartò, & lib.* 2. *consiliorum in* 1. *edition. tit. de his quæ vi, cons.* 5. *num.* 8. *& lib.* 3. *tit. de Regularibus, consil.* 5. *num.* 15. *& 18. & consil.* 39. *n.* 4. *& consil.* 44. *num.* 4. *& consil.* 96. *num.* Azorius *lib.* 12. *de institut. moral. c.* 4. *quæst.* 7. Sorbus *in compend. privileg. Mendicantium, verbo Novitius, nota* 4. Graffis 1. *part. decisionum, lib.* 3. *c.* 5. Manuel Rodriguez 2. *tom. Summæ, capitul. num.* 2. *& c.* 8. *concluf.* 4. *num.*.. Ancharan. *in c. litteras de dispensatione impuberum, num.* 8. Francus *in capitul. unico eodem tit. in* 6. *num.* 5. Brunellus *de sponsalib. concluf.* 5. *num.* 1. Rosella *in summa, verbo votum* 1. *n.* 13. *& verbo votum, Matrimonium, num.* 4. §. 10. Navarr. *in summa Latina, capitul.* 12. *nu.* 71. Corduba *in summa, quæst.* 146. *&* 147. idem Rodriguez 2. *tom. summæ, c.* 99. *num.* 7. Vega *lib.* 5. *summæ, casu* 97. *&* 105. Ricard. *in* 4. *dict. articulo* 2. *quæst.* 1. Paludan, *ibi, quæst.* 1. *art.* 1. *concl.* 3.

num. 9. Rosella *verbo*, *Impedimentum*, *impedimento* 3. *n.* 6. *&* 7. Angelus *in Summ. verbo*, *Matrimonium tertiò*, *impedimento* 4. *n.* 8. Sylvestr. *in Summ. verbo*, *Matrimonium octavò*, *quæst.* 3. *dict.* 2. Tabiena *verbo*, *Impedimentum*, *impedimento* 1. *quæst.* 11. *n.* 12. Sotus *in* 4. *dist.* 35. *quæst. unica*, *artic.* 2. *versic. Sed est præterea.*

Thomas Sanchez *de matrimonio*, *tom.* 2. *lib.* 7. *disp.* 37. *quæst.* 7. *à n.* 59. *& lib.* 1. *disp.* 16. *num.* 7. ubi plura similia fundamenta congerit, & iterum, *lib.* 2. *disp.* 36. *num.* 3. *& lib.* 7. *disp.* 6. *num* 9. Ubi
29 etiam † non censeri ratum haberi ordinem metu assumptum per ipsius exercitium, dum exercens latebat, se ad ordinis observantiam adstrictum non esse, quia incertitudo tollit consensum, & voluntatem, ut iis in locis exactissimè probat.

Et hanc eandem considerationem reperio fecisse nostris terminis Doctorem Anguianum *in tractatu de legibus*, *controvers.* 5. *sub n.* 25. *post medium*, licèt sic nec exornet, nec comprobet.

Et est elegans doctrina Glossæ *capitul.* 1. *de eo qui duxit in matrimonium*, *verbo*, *Iuscia.* ibi: *In primo*
30 † *consensu*, *qui nullus fuit*, *videtur perdurare*, *& non aliud approbare*, ubi Innocentius *in fin.* ita ait: *Nam ex consequentia prioris consensus videt ignorans cognoscere*, & idem repetit Hostiensis ibidem *in principio*, Joan. Andræas *ad fin.* Anton. *n.* 8. Ancharran. *n.* 4. Cardinal. paulò post princip. vers. *Oppono.* Henricus, & Alexand. de Nevo, *num.* 11. Præpositus *n.* 1. *in fin.*

31 Igitur Papa dùm non est † instructus, & certus de inconvenientiis priorum litterarum (quas Senatus justè motus retinuit) secundam concedens jussionem, denùò non dicitur consentire, sed virtute prioris consensus agere idem continentis inconveniens, ex jam relatis doctrinis, quam alii comprobant.

Scotus *in* 4. *distin.* 35. *quæst. unica*, §. *respondeo primus consensus*, his verbis: *Non consentit novo consensu*, *sed tantum agit in virtute prioris consensus.* Idem dicit Abulens. 1. *Regum* 8. *quæst.* 38. Cuchus *lib.* 5. *instit. major. tit.* 12. *num.* 50. Sylvest. *verbo*, *Matrimonium* 8. *quæst.* 2. *dicto* 2. Henriquez *lib.* 11. *de matrimonio*, *c.* 3. *num.* 6. Adrianus *in* 4. *materia de sponsalibus*, *dubio* 23. *versicul. Præterea*, ibi: *Quia semper intelligitur ex priori consensu facere*, Viguerius 3. *lib. institution. cap.* 16. §. 7. *vers.* 9. *impedim.* 1. Veracruz 3. *part. special. art.* 12. *conclus.* 1. *&* 1. *par. artic.* 9. Anglesi. *in florib. Theolog.* 1. *part. de matrimon. quæst.* 10. *de impediment. error. artic.* 1. *dub.* 1. *conclus.* 3. Petrus de Ledesma *de matrimonio*, *quæst.* 52. *art.* 1. *dub.* 2. Philiarcus *de officio Sacerdot. tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 2. *c.* 5. *impedim.* 2. Ludovic. Lopez *instructor.* 2. *part. de matrimonio*, *c.* 47. *fol.* 118. Villalobos *in communibus*, *lit. M. n.* 68. Covarruvias *in* 4. *c.* 2. *part. num.* 5. Gregorius Lopez *in l.* 4. *tit.* 5. *part.* 4. *verbo*, *Nos est ansi*, Didacus Perez *in lib. ordinan. tit.* 1. *lib. fol.* 41. Sicque non plenè instructo Papa de priorum litterarum inconvenientiis, per secundam jussionem confirmatoriam prioris non potest argui, & percipi ejus libera voluntas sine suggestionibus, nimiisque persuasionibus emanata, sed imò eodem modo extorta secunda, quo prior præsumenda, deficiente sufficationis legitima prosequutione, quam *Bul. Cœnæ* appetit. Atque ideò similiter hujusmodi secunda jussione retenta, iterum ab ea supplicari licebit.

Et quod ad obtinendam à parte (cujus litteras Apo-
32 stolicas † Senatus retinuit) secundam jussionem, à Sede Apostolica, debeat fieri servatione consueta juris forma [hoc est, causæ cognitione adhibita cum partis citatione] expressè in his terminis tenet Henriquez *lib.* 2. *de Pontificis clave*, *Capitul.* 16. §. 2. *superius relatus*, *n.* 15.

Tertia sit conclusio, quando litteræ Apostolicæ manifestè † vergant in damnum publicæ utilitatis, 33
& Reipublicæ spiritualis, Ecclesiasticæ aut temporalis, aut scandalum ex earum executione probabiliter timeatur, vel damnum aliquod notabile inducatur, semel & iterum posse humiliter supplicari Sanctam Sedem Apostolicam, arbitror ut pro sua pissima misericordia velit tanto damno obviare, atque sic ulterius expectari tertiam jussionem, & ad terminos hujus conclusionis bene admittam reducendam doctrinam Covar. *pract. quæst. c.* 36. *num.* 3. *ad princip.* Zevallos *in contra commun. lib.* 3. *quæst.* 897. *à n.* 292. [qui quidem rectè, & eruditè loquutus fuit in hoc articulo] Menchacam etiam, & Doctorem Anguianum suprà citatos *à num.* 7. *cum seq.* Pater Henriquez *lib.* 2. *de Pontificis clave*, *cap.* 16. §. 2. & iterum *in* §. 3. Quorum quidem Doctorum specificam fecimus mentionem suprà, & amplius latiùs comprobatur eorum assertio sic, ut præmissimus, declarata, & intellecta ad finem hujus §. versic. *Tandem igitur*, *à num.* 70. *cum seq.* ubi alii etiam Doctores in hoc articulo specialiter, & signanter loquentes laudantur.

Et comprobantur, quoniam † quando litteræ 34
Principis continent duritiem, aut injustitiam, ex qua inferri potest damnum irreparabile; tutius esse ulterius, & secundò replicare, atque ita tertiam jussionem expectare probant Grammaticus *voto* 32. *num.* 18. Nevizanius *in Sylva nuptiali*, *lib.* 6. *n.* 50. *ad finem*, ubi quod non obstante secunda jussione adhuc Principi injusta mandanti obediendum non sit, sequitur Farinac. *in prax. criminal. lib.* 3. *de pœnis temperandis*, *quæst.* 97. *casu* 2. *num.* 51. ubi ita declarat, & temperat generalem, & absolutam [duram tamen] opinionem aliquorum [quos retulerat ipse, ibi, *num.* 50. *antecedenti*, & Nos suprà *in prima conclusione*, † *vers. Et insuper* 35
hac conclus. & n. 21.] dicentium secundæ Principis jussioni, etiam injustæ, duræ, & asperæ obediendum esse.

Probatur etiam, † quoniam clausula, *Non obstantibus*, *&c.* in rescripto appositа habet vim secundæ 36
jussionis, prout ex allegatis à Farinacio ubi proximè, *n.* 46. 47. *&* 48. sed quando rescriptum Papæ ex cujus executione timeretur futurum scandalum habeat clausulam, *Non obstante scandalo.* Nihilominus supersedendum erit & rescribendum Pontifici, sicuti expressè probat Felin. *in cap. si quando*, *in verbo*, *superfederit*, *n.* 2. *&* 3. Jacobus de Graffiis *in suis decisionibus casuum conscientiæ*, *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 25. *n.* 8. quos sequitur Farinac. ubi proximè, *dict. q.* 97. *casu* 2. *n.* 36. *ad finem.* Ergo ex hac causa ulterius secundæ jussioni, licitè & tutius erit replicandum, & in executione supersedendum. Et conducunt quæ *in cap. sequentib.* latiùs erunt tractanda.

Et quod quando rescripta † Principis sint injus- 37
ta, & rationi, rectæque Reipublicæ administrationi consentanea non sint; esse in executione earum supersedendum, adeò ut neque secundæ, vel tertiæ, vel quartæ sit obtemperandum, quantumvis sit ipse jam Princeps instructus de inconvenientiis, etiam si nihilominus rescribat cum clausula [*Non obstante scandalo*] latissimè & constanter post alios probat Anguianus [Præceptor primariæ Cathedræ in Universitate Complutensi, & postmodum Senator

in

in Cancellaria Vallisoletana] *in tractatu de legibus, lib. 1. controvers. 5. à n. 65. 66. & num. 67. & seq.*

38 Ad hanc conclusionem reducendam, † applicanda erunt rescripta Apostolica continentia derogationem Jurispatronatus Regii, cæterarumque Regaliarum Regis, ac litteræ derogationem patronatus laïcorum, prout probant Henriquez, Covarruvias, & Zevallos locis allegatis ad principium hujus §. *à num. 7. cum seq.* & ulteriùs in ea derogatione Juris Regii patronatus, ut nullatenus admittantur litteræ Apostolicæ in contrarium, neque illis Rex nullatenus parere teneatur, facit in terminis *Bulla Adriani Papæ VI. sup. adducta, vers. Cui, & quidem consonat, num.* 8. Pro quo adest insuper doctrina Henriquez *l. 2. de Pontificis clave, c. 16. dicto* §. 2. ubi latè de tertia jussione expectanda, dicit etiam, quòd Pontifex non vult ita
39 diuriùs † agere contra Regem per tres jussiones & tres sententias, cùm non sit Pontificis intentio derogare Juribus Regalibus Regis ex privilegiis Papæ utentis, nec Regnorum, atque Tribunalium consuetudini. Advertit insuper, quod quamvis velit Papa Regem uti suo consueto jure, nihilominus non desinit in communi, & generi-
40 cè monere, † & terrere (prout gerere assolet Prædicator in genere) ne fortè ministri per abusum excedant. Est enim in hoc casu cœlestis, & prudentialis monitio, & Christiana providentia, & medicina. *Multoties namque vetandum est aliquid etiam ex licito; ne excessus perveniat seu attingat prohibitum.*

Ig tur cùm ex hac Regum juris derogatione, ut
41 plurimum † ser per timeantur scandala & seditiones; omnino vitandæ sunt, meritoque sub conclusione ista comprehenditur. Facit doctrina Felini *in capitul. nihil sub, n. 4. versic. Vigesimo sexto, de præscriptionibus*; dicentis quod non debet Epis-
42 pus mutare veterem † consuetudinem, quamvis invalidam, ex qua Princeps diu contulit beneficia à se fundata, quando ex hoc dubitatur de scandalo, sed debet rescribere Papæ, qui consuetudinem eradicet, vel confirmet, allegat Cardinal. *cons. 58. proposita quæstione in fin.* sequitur Joan. à Kochier *in tractat. de juris exempt. tom. 2. in Scholiis ad Constit. Concilii Lateranens. 1. part. §. 3. num. 24. folio* 32.

Conducit ulterius doctrina elegans Cardin. Zabarellæ *in cap. si quando, n. 30. in fin. vers. Quæro circa hæc*; † ubi testatur, se aliàs consuluisse, differen-
43 dam esse *Urbani VI.* jussionem directam Episcopo Florentino, ut certos publicaret processus contra Carolum Regem Hierusalem, & Siciliæ, eidemque Urbano rescribendum ob timorem publici scandali inde proventum, quem referens sequitur Farin. *d. q. 97. casu 2. sub n.* 36.

44 Sub hac etiam conclusione includuntur litteræ † impetratæ ab alienigenis horum Hispaniarum Regnorum, ex quarum executione probabiliter timeri potest maximum scandalum universale, quo turbaretur pax publica si indultis suæ Sanctitatis, & consuetudini immemoriali, foisset fortè in aliquo detractum, de quo, & aliis similibus videndum erit *in cap. seq.* Atque etiam ex identitate rationis, de qua *in l. 25. tit. 3. lib. 1. Recopilat. & in l. 21. eodem tit. & lib. 1.* Idem dicendum erit in litteris impetratis in derogationem juris filiorum patrimonialium; atque etiam Canonicatuum Doctoralis, Magistralis, lecturæ, & pœnitentiariæ, juxta quæ latiùs diximus hac *1. par. c. 10. à n. 69. & in §. unico à n. 90. cum multis seq. & c. 9. num. 53.*

Nec in præjudicium juris tertii, quod per dictas litteras tollatur, & auferatur, nam cum hoc fiat contra jus naturale, & per consequens divinum, etiam tertio replicari debet, & supplicari, ut latiùs videre est infrà, *c. 7. per totum*, & signanter *à n. 19.*

Sed licèt hæc ita se habeant de rigore Juris, † 45 ejusque honestate; tamen in hac de qua versamur retentione, rarò, aut nunquam nostris temporibus, vidimus, nec audivimus; summum Ecclesiæ Præsulem informatum se vel de inconvenientiis, & damnis Reipublicæ, secundam, vel tertiam jussionem concedere, qui pro sua pissima misericordia, paternali affectu, & Apostolica charitate erga Respublicas suorum Christianorum subditorum, nequit ita diuriùs agere, quas potiùs ad quietem, tranquillitatem indies invitat, & solicitus est, & uti pastor evigilans toto desiderio conatur scandala removere, & subditos medelis consolari; nequit enim quemquam in debito gravari, & violentiam pati, nec scandalum aliquod, prout teslatur ipse Pontifex *in c. 1. de officio legati, lib. 6.* in hæc verba: *Officii nostri debitum remediis invigilat subditorum, quia dum eorum excutimus onera, dum scandala removemus. Nos in eorum quiete quiescimus, & fovemur in pace: & in cap. ad Apostolicæ 2. de re judicata*, lib. 6. ibi: *Nec non cum omnibus hominibus optabamus parati sibi pacem & tranquillitatem dare, ac mundo etiam universo*, texum etiam in Clement. Pastoralis, *de sententia, & re judicata: Pastoralis Cura* (inquit Clemens V.) *sollicitudinis nobis divinitus super cunctas Christiani populi nationes injuncta, Nos invigilare remediis subjectorum, eorundem periculis obviare, & scandala removere compellit*, & Bonifac. VIII. *in proœmio 6. decretalium in principio*, in hæc: *Sacrosanctæ & Romanæ Ecclesiæ [quam imperscrutabilis divinæ providentiæ altitudo, universis incommutabili dispositione prætulit Ecclesiis, & totius Orbis præcipuum obtinere voluit Magistratum] regimini præsidentes, curis solicitamur continuis, & assidua meditatione urgemur; ut juxtà creditæ nobis dispensationis officium, subditorum commodis [in quorum prosperitate utique prosperamur] jugi, quantum nobis ex alto concessum fuerit, solicitudinis studio intendamus. Ampletimur quippe voluntarios pro ipsorum quiete labores, & noctes quandoque transimus insomnes, ut scandala removeamus ab ipsis.* Quod & ipsum profitetur Gregor. IX. *proœmio decretalium, cap. studendum 90. distinction. cap. ipsa pietas 23. q. 4. cap. 1. de tregua, & pace*, & alibi passim. Singulariter etiam comprobatur *in c. cùm ad verum 96. distinction.* in illis verbis: *Pastoralis cura solicitudinis nobis divinitus super cunctas Christiani populi Nationes injuncta, nos invigilare remediis subjectorum, eorundem periculis obviare, & scandala removere compellit. Extravag. Joan. XXII. de electione, c. 2. de majoritate, & obedient. c. unico*, ibi: *Ecclesiæ Romanæ eorumque fidelium dispendia dissimulare non possumus, quin postquam nobis cognita fuerint, adversus ea opportunis remediis occurramus, de majoritate, & obedientia, inter extravagant. Joannis XXII.* prout in his quibus versamur terminis advertit Henriquez *lib. 2. de Pontificis clave, c. 16. §. 2.*

Semel enim informatus † Summus Pontifex de 46 damno Reipublicæ, de scandalo futuro [ubi meritò timeri potest ex suarum litterarum executione detrahentium indultis, & privilegiis Apostolicis, laudabilibus horum Regnorum immemorabilibus

consuetudinibus ab Ecclesia semper toleratis, & approbatis à jure) non dubitabit, remedium adhiberi salubre, ut constat ex ratione textus *in cap. non minus, de immunitate Ecclesiarum*, in illis verbis: *Romanus Pontifex prius consulatur, cujus interest communibus utilitatibus providere.* Aliud enim, nec debemus vereri, nec suspicari de immensa illa pie-
47 tate, & paterno amore, ad quem nos † omnes invitat, ac pollicetur ipsa Sedes Apostolica, *in extravaganti unica, de sentent. excommunicat.* in hæc: *Cùm ad sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ sinum velut ad matris ubera referta dulcedine, ac ad Romani Pontificis Christi Vicarii, successorisque Petri clementiam, tanquam ad Patris plenam providentia pietatem, orbis terrarum, qui habitant in eo gratiarum spe assiduè confluant universi, indignum credimus nostris fore temporibus, ut quibus Nos, & Ecclesia ipsa exuberamus in gratiis, deficiamus in donis, ne murmurandi inde præsetur occasio, unde gratitudine necessitas aderat collaudandi: neve Scriptura reddat onustum, quod liberalitas fecerat gratiosum*, &c. Textus etiam *in c. Nos si* 41. *in ordine*
48 2. *qu.* 7. in hæc: *Nos si* † *incompetenter aliquid egimus, & subditis justæ legis tramitem non conservavimus, vestro ac missorum vestrorum cuncta volumus emendare judicio*, &c. Prout sic rescripsit Pontifex Imperatori, ut patet in textu, ibi: *Quemadmodum, si vestra præsens fuisset Imperialis gloria*, &c. *c. ad Apostolicæ. 2. de re judicata, lib. 6.* ibi: *Præterea, quod si Ecclesia eum in aliquo contra debitum læserat (quod non credebat) parata erat corrigere, ac in statum debitum reformare*, textus *in c. statutum, quod circa Judices à Sede Apostolica deputandos nuper edidimus: cum quædam contenta in eo, quæ pro communi utilitate credebamus inducta [sicut experientia docuit] tendere dignoscantur ad noxam: sanctione præsenti (quam irrefragabiliter observari mandamus) suadente utilitate in melius duximus reformandum* 11. *in ordine, de rescriptis, lib. 6.* faciunt *c. sententiam, capitul. Apostolicæ Sedis, c. grave, c. Gregorius, cap. sicut ergo* 35. *quæst.* 9. *cap. Joannes Chrysostomus* 50. *distinct.*

49 Quod etiam in his terminis † assecurat Sapiens ille Alphonsus Rex *in l.* 30. *tit.* 18. *part.* 3. ibi: *Tales cartas no han fuerça ninguna, nin se deben cumplir, fasta que lo fagan saber ad Rey, aquellos à quien fueron embiadas, que les embie ha dezir la razon porque lo manda hazer, cada uno home debe sospecar, que despues que el Rey entendere el fecho, que no les mandar à cumplir la carta*, &c.

Dignum quidem pignus, & assecuratio tanti, ac Catholici Principis. Facit etiam quod Imperator dixit *in Authentica de nuptiis, collat.* 4. ibi: *Non enim*
50 † *erubescimus, si quid in melius etiam in eorum, quæ prius diximus adinveniamus hoc sentire, & competentem prioribus imponere correctionem, nec ab aliis expectare corrigi*, &c. & Proverb. *c.* 14. *Sapiens timet, & declinat*, & Prov. *c.* 1. *Audiens sapiens sapientior erit.*

Et facit *Authent. de nuptiis, col.* 8. ibi: *Existimavimus autem oportere nunc Consiliis perfectioribus causam considerantes, etiam quædam corrigere non aliorum solummodo; sed etiam, quæ à nobis ipsis sancita sunt; non enim erubescimus, si quid melius etiam horum, quæ ipsi prius diximus, adinveniamus, sancire, & competentem prioribus imponere correctionem, nec ab aliis expectari corrigi*, &c.

51 Et facit illud Esther. 18. *c.* 9. ibi: † *Nec putare debetis, si diversa jubeamus ex animi nostri lenitate procedere, sed ex necessitate temporum, ut Reipublicæ posceit utilitas ferre sententiam*, &c. Magnæ sapientiæ est revocare hominem, quæ malè loquutus est, text. *in c. magnæ sapientiæ 22. quæst.* 4. prout etiam † mira- 52
biliter argumentatur Pontifex *in c. incommutabilis*, ibi: *Incommutabilis, eademque semper existens Dei natura parcens sua sæpè in Sacris litteris legitur mutasse promissa, & pro misericordia temperasse sententiam. 22. q.* 4. & idem docemur *in c. non semper*, ibi: *Denique ipse Dominus frequenter suam mutat sententiam, sicut Scriptura indicat, eadem causa & quæstion.*

Hoc ipsum nimis confidenter, & intrepidè sibi promittunt Reges nostri Catholici de Sede Apostolic. Summoque Pontifice, ut omnia, quæ in damnum Reipublicæ, & vassallorum fuerint ab ea emanata, aut per nimiam importunitatem perperam extorta, libenter revocabit in melius ad supplicationem Regum, ut *in l.* 14. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* manifestè legimus, ibi: *Y supplicacion, que entendemos hazer à su Santidad, que por respeto de las cartas nuestras de naturaleza, ni de alguna dellas, &c. No dè ni provea de gracia expectativa, dignidad, ni Canongia, &c. Y si algunas cosas so este color ha dado, las revoque su Santidad*, &c. sequitur & facit: *Y es de creer, que nuestro muy Santo Padre condescendere à la supplicacion que sobre esto l. fizieremos, viendo acatamiento à la justicia, y buena razon sobre que se funda; y à la obediencia que su Santidad sus predecessores siempre hallaron en nos, y en nuestros progenitores.*

Quod & securius redditur ex † gravitate, & au- 53
thoritate tanti Regii Senatus vigilantissimi in Reipublicæ salute, qui Christianissimo zelo, humilique reverentia, & timorata conscientia rem hanc tractat, atque adimplere, & obedire instar Summi Ecclesiæ Præsulis Decreta, & œcumenica Concilia, cujus quidem Apostolicas litteras non aliter derineri, & suspendi desiderat; nisi demum, ubi justa, & legitima causa subsit, quæ vergat in detrimentum publicæ utilitatis, quam quidem attentè considerat Senatus ipse, & non ita facilè, sed post longam examinationem partium defensionibus hinc inde propositis, præhabitis, & auditis, perscrutando decernit, qua posthabita Senatus informationi, humilique supplicationi, & deprecationi (quæ sanè actus est reverentiæ, & veræ humilitatis, quo indubiè imbibitur suprema Majestas, potestasque, & Regalia Sanctæ Sedis Apostolicæ, ut fusiùs scripsimus hac 1. *p. c.* 1. *in prin.*) merito Summum Pontificem † multùm deferre, nemo dubitet, cum tanti Se- 54
natus Regii, ex eminentioribus Orbis viris ornati electis Pontifex maximus integram notitiam habeat.

Propterea, illius justæ deprecationi, & informationi acquiescere nemo ambigit juxta text. optimum *in c. veniam* 5. *in ordine* 35. *quæst.* 9. ubi ita id ipsum profitetur Summus Pontifex in hæc: *Quia res ad salutem* † *redit, veniam Nos hanc in* 55
tantum vobis admittentibus post condemnationem more Apostolico subrogamus, tantisque vestris assertionibus, vobisque tam bonis, tam charis non dare consensum omnibus rebus duris durius arbitramur, pro vestra ergo approbatione (fratres charissimi) & sententia, ac postulatione Episcoporum Photinum habetote (licitum est enim ita constituere, ut deprecamini) & nostram in melius conversam sententiam labore, vel testimonio vestro compotem vobis suscipere, &c.

Qui quidem textus litteris aureis erit ad propositum describendus. Facit etiam ad idem textus celebris *in c. Alma mater* 24. *de sententia excommunicationis*,

56 tionis, *libro* 6. in hæc: *Alma mater Ecclesia*, † *plerumque nonnulla rationabiliter ordinat, & consultè: quæ suadente subjectorum utilitate, postmodum consultius, ac rationabilius revocat, in melius ve commutat*, & Textus etiam *in c. non debet* 8. ibi: *Non debet reprehensibile judicari, si secundùm va-*
57 *rietatem temporum* † *statuta quandoque varientur humana, præsertim, cum urgens necessitas, vel evidens utilitas id exposcit: de consanguinitate, & affinitate* bona jura, *in c.* 1. 2. & 3. 29. *distinct.* text. etiam *in c.* 2. *ad Apostolicæ, de sententia & re judicata, lib.* 6. cujus verba adduximus sup. *n.* 48. *Sæpenumero ea quæ factu optima videntur, nisi opportunè fiant, ingentes afferunt jacturas*, inquit Polybius *lib.* 3. *pag.* 199. & illud Ovidii *lib.* 3. *de Ponto*:

Curando fieri quædam majora videmus
Vulnera, quæ melius non tetigisse fuit.

Quare ad relationem fidelissimam tanti Senatus
58 gravissimi † in dies evigilantis super utilitate Reipublicæ, Summus Pontifex damna delet, certus illum aliter non moveri, quàm publica salus subditorum poscat. Facit textus *in l. Divi fratres* 17. *de jure patronatus*, ibi: *Sed cum & ipso Metiano, & aliis amicis nostris Jurisperitis adhibitis plenius tractavimus magis visum est*, &c. *l. nonnumquam* 8. *de collat. bonorum*, textus *in l. si aviam* 3. ibi: *Si cum peritioribus tractatum habuisse facilè cognoscere, C. de ingenuis & manumissis, l.* 2. §. *fin.* ibi: *Scilicet, consulendo prudentiores, ut diligentem patremfamilias consulere dignum sit, ff. quis ordo in bonor. possess. servetur.*

Mirabilis textus *in l. unica*, §. 1. *ff. de officio Præfecti Prætor.* ibi: *Credidit* † *enim Princeps eos, qui*
59 *ob singularem industriam, explorata eorum fide & gravitate ad hujus officii magnitudinem adhibetur, non aliter esse judicaturos pro sapientia, ac luce dignitatis suæ, quam ipse foret judicaturus*, &c. Quibus quadrat quod Imperator dixit *in l. humanum, C. de legib.* ibi: *Benè enim cognoscimus, quòd cum vestro consilio fuerit ordinatum, id ad beatitudinem nostri Imperii, & ad nostram gloriam redundare.*

De quo Senatu dixit Alphonsus Sapiens Rex, *in*
60 *l.* 7. *tit.* 1. *p.* 4. *E à tal Consejeros* † *como este llaman en Latin Patricio, que es assi como padre del Principe.* Consonat *l. quisquis*, ibi: *Qui à nobis loco Patrum veneratur, C. ad Jul. Majest.* & firmat D. Tho. *de regimine Principis: Sed Patricii ideò dicuntur, quia sicut pater filiis, sic illi Cives Romanæ Reipublicæ curam gerunt*; & Cassiod. *lib.* 6. *epist.* 1. *Patritiatus culmen ascende, quod quidam juriaicorum à Patribus esse dictum voluerunt*; imò Senatus hîc
61 pars corporis † Regis est, *dict. l. quisquis*, ibi: *Nam & ipsi pars corporis nostri sunt, in quo nos ipsos numeramus*, &c.

Et quia cùm, ut dixit Rex Alphonsus *in l.* 2. *tit.*
62 21. *part.* 3. *Son sabidores* † *de los aconsejar por arte, è por uso.* Atque idem Senatorum scientia est officium civilis intelligentiæ, secundùm Platonem, *Dialogo Euthydemo*, & Aristot. 4. *Politicor. c.* 4. ibi: *Est mu-*
63 *nus Civilis intelligentiæ*, nihil Senatus proprius, † quàm omni cura, & vigilantia curare de bono publico, ut dicit Cassiodorus *lib.* 2. *epistola* 32. ibi: *Quid enim tam Senatorium, quàm si utilitatibus publicis intendat affectum*; & ideò dicit Consultus *in l.* 2. *ff. de just. & jure. Justitiam namque colimus, & boni, & æqui notitiam profitemur, licitum ab illicito discernentes*, &c.

Et ut dixit Justinianus Imperator, *in l.* 2. *C. de*
64 *veteri jure enucleando*, ibi: *Gloriosissimis* † *electis viris, tam doctrina legum, quàm experientia rerum pollentibus*, quibus profectò venerabilibus Senatoribus quadrat omnino illud Danielis *c.* 1. *In quibus nulla esset macula, decoros forma, & eruditos omni sapientia, cautos scientia, & doctos disciplina, & qui possent stare in Palatio Regis*, &c. Multa alia tangentia authoritatem Senatus, ad quem legitimè recurritur pro inconvenientiis ortis ex litterarum Apostolicarum executione, cum ipse certius cognoscat mores Regni, privilegia, & consuetudines laudabiles, longa manu scripsimus infrà *c.* 5. *vers. Quare ad harum causarum, à num.* 63. *cum seqq.*

Quapropter hac ratione attenta Summus ipse Pontifex rarò, aut numquam [quod ipse audierim, nec viderim, ut suprà dictum fuit] secundam, aut tertiam jussionem concedit in his casibus, certus fortè de Christiana tanti Senatus intentione & zelo; ac de justa & legitima causa retentionis litterarum, postquam ab ipso Senatu diligenter indagata est negotii veritas, & certitudo ad effectum informandi Summum Pontificem, cui, ut diximus, informationi multum ipse defert, juxta illud Machabæorum 1. *c.* 1. ibi: *audivit autem Judas, & populus sermones istos, convenit Ecclesia magna cogitare, quid facerent fratribus suis, qui in tribulatione erant.*

Et jure probatur, quia Principi † quem Sena- 65
tus repræsentat ex supra dictis, & in specie probat Avendanus *in Dictionario, verbo, Chanciller*, post Casaneum, Afflictum, & alios, & est textus *in l. quaminus, ff. de fluminibus*, ubi Jason, & Ripa, Gloss. *in l. cum ambigitur*, ubi Bart. *ff.* Afflict. *decis.* 120. *in fine*, Decius, Aymon. & alii relati à Rolando à Valle *consil.* 68. *n.* 17. *volum.* 3. Doctor Perez de Lara (quondam Pinciancæ Cancellariæ Senator gravissimus, nunc Toletanæ Ecclesiæ Canonicus Doctoralis doctissimus) *in tractatu de Anniversar. & Capellaniis, lib.* 1. *capitul.* 10. *n.* 39. & 40. Zevallos *communium contra communem, lib.* 3. *quæst.* 282. *à n.* 107. Castillo [eum laudans *in tractatu de tertiis, c.* 12. *n.* 33. & per textus *in l.* §. *de aqua autem. ff. de postul.* Bart. *in l. Æmilius ad fin. ff. de minoribus.* Craveta *consil.* 144. *n.* 20. & *consil.* 198. *num.* 7. Roland. à Valle *cons.* 169. *num.* 26. *vol.* 3.] asserenti de timore scandali, aut de inconvenientiis aliis standum est, & credendum post multos Doctores quos laudat, probat Mascardus *de probationibus, tomo* 2. *conclus.* 1233. *à n.* 20. & *seq.* & latiùs *Nos* infrà, *c. seq. à n.* 57. & vide superius ibidem de hoc puncto.

Ulteriùs etiam, causa ob quam † ad hæc Regna 66
non perveniat secunda Pontificis jussio, fortè potest etiam esse ea, quam superius latiùs examinavimus, *capit.* 2. *vers. Cui adde, quod Senatus Regius*, &c. *à n.* 83. *cum seq.* Nempè partes (quibus Senatus præcipit supplicari à dictis litteris Apostolicis ad Pontificem melius informandum de causa retentionis earum) vel timentes magnas expensas in profectione supplicationis, nec non longa itinera tot plena maris, & terræ periculis, vel impetrantes agnoscentes summum ipsum Pontificem legitimam habiturum causam retentionis à Senatu, jam accuratè examinatam, ejusque informationi meritò fore delaturum, viam illam deserunt, & litteras impetratas negligunt, & de bono exitu merito diffidentes à tam aspera, & rigida prætentione consultò desistunt; & ideò secundam jussionem ulterius non procurant.

Huc pertinet, quod Henriquez *lib.* 2. *de Pontificis clave, c.* 16. §. 3. in his terminis affirmat, qui ‡ postquam dixerat quando certis jussis 67
fit

sit expectanda, à Sede Apostolica mittenda, inquit, in hæc: *At si quis contentiosa quadam contumacia afferret à Papa tertiam beneficii Bullam cum derogatione expressa patronatus laicorum, aut Regii, censetur hic aperire ostium in damnum commune Regni, & interdum privatur per Senatum Regium naturalitate Regni factusque exterraneus manet incapax beneficiorum Hispaniæ, atque ita oportet, ut hic rursus inchoata lite fieret capax ex dispensatione, & obtineret à Papa justæ causæ per alias tres sententias conformes, quod vix ullus audebit tentare contra Regium Senatum propter summam negotii difficultatem, & nimias expensas, &c.* Hactenus Henriquez.

Quod ex eo potest comprobari, quia ille talis ex
68 sua protervia † præbet causam seditionis, & pacem publicam turbat, ac inde majoribus verendis malis occasionem non remotam suggerit, quem ut seditiosum, & pacis publicæ turbatorem, posse etiam Clericum à suo Regno Regem expellere, quia ratione originis seu habitationis subditus est Regi tamquam capiti politico, ac ideò turbantem pacem publicam coërcitione œconomica à Regno expelli cum honore posse, juxta receptissimam quamplurimorum Doctorum sententiam, ut post Graff. Negotium Lopez. Azeved. Bobad. Covarruvias, Gutierrez, Sesse, Meriam, Avendannum, Cened. & innumerabiles alios Doctores probavimus *in tractatu De Regia protectione*, 1. *part. capitul.* 2. *à n.* 273. *cum multis seq.* quibus adde Giurbam *in consil.* 49. *à num.* 16. & à principio, vide infrà *capitul.* 5. *num.* 56. ubi redduntur exemplaria Regnorum Hispaniæ, & Franciæ, è quibus Nuntius, & Cardinalis expulsi fuere, turbantes statum Reipublicæ tranquillum.

Quàm plurimos etiam Doctores noviſſimè post hæc scripta refert ad idem Castillo *in tractatu de tertiis*, *c.* 41. *nu.* 186. *cum multis seq. &* à *n.* 190. invehit in Antonin. Dianæ resolutionem, dum ipse *tractatu de immunitate Ecclesiastica, resolut.* 17. contrarium scribit, qui quidem Author modernus, iterum noviter hoc idem firmavit *in* 4. *p. resolut. moral. tract.* 1. *de immunitate Ecclesiastica, resol.* 81. qui tantum sequutus Megalii opinionem, ausus est à communi tot patribus, & fundamentis comprobata recedere, motus quidem puerilibus, ne dicam, ridiculis fundamentis. Primum quia de jure divino Clerici possunt liberè in quacumque mundi parte habitare, & exercere officia Ecclesiastica, juxta Marcum *cap.* 16. *Euntes in mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ, &c.* Sed quid ad rem? Prædicare Evangelium jussi sunt, non tamen scandalizare populum, quod est contra ipsum Evangelium, & jus divinum, prout latissimè probabimus infrà *capit.* 7. à *princ.* Fundatur etiam Diana & ipse in Concil. Trid. *sess.* 23. *cap.* 16. *de reformatione*, quo disponitur, Clericos per litteras commendatitias suorum Ordinariorum liberè undique posse incedere, & sacra ministeria exercere, quod fatemur, non autem pacem publicam turbare, & scandalizare, cum nullus, sive Rex, sive Papa à Deo licentiam acceperit peccandi, ut alibi latiùs diximus, *cap.* 7. *à num.* 8. *& seq.* Igitur ne pax publica turbetur, & seditioni aliquis occasionem præbere audeat, pro-videt Senatus remedio prædicto utitur, de quo *n.* 68. *& seq.*

69 Sæpiùs enim publicus rerum status † ex privato turbatur, privataque injustitia saltem causativè publicam producit perniciem, Zevallos *commun. opinionem, quæst.* 906. *n.* 391. *part.* 4. Giurba *in consil.* 1. *n.* 15. cui damno obviam ire à principio necesse est, ablata causa & occasione immediata.

Tandem igitur pro Coronide hujus discursus illud adnotandum erit; † quod quoties agnoscatur in 70
Senatu, litteras Apostolicas grave damnum, aut scandalum Reipublicæ illaturas, aut aliter, Summum Ecclesiæ caput minus plenè esse informatum de inconvenientiis, periculo, & damno populi, semel, ac iterum sibi potest replicari, ut integrè instruantur, juxta illud Prophetæ Psalmo 121. *Rogate quæ ad pacem sunt Hierusalem.* In quo Senatus multum deservit ei, qui libenter desiderat damna tollere, & negotium in melius commutare, ut superius abundè fuit ostensum, *à num.* 46. *cum seq.* justam enim & legitimam replicationem supplicationemque Papæ placere, quis dubitat? juxta sententiam Regis Theodorici: *Nam pro æquitate servanda, & nobis patimur contradici*, ut refert Cassiodorus *lib.* 3. *Formul.* & justus Lipsius *in proœmio Politicorum*, inquit: *Ut illud in principatu beatissimum est, non cogi; ita non miserrimum, non finere suaderi*, comprobat Seneca *de beneficiis*, *lib.* 6. *c.* 30. quod & Martialis peracutè consideravit *lib.* 8. *Epigrammate* 24. ad Cæsarem Domitianum:

Si quid forte petam timido gracilique libello
Improba non fuerit si mea carta, dato.
Et si non dederis, Cæsar, permitte rogari:
Offendunt numquam thura, precesque locum.
Qui fingit auro sacros, vel marmore vultus,
Non facit ille Deos, qui rogat, ille facit.

Et consonat quod Isocrates † dixit Regi: *Hos* 71
fidos existima, non qui quidquid dixeris, faceriſve laudant, sed qui errantem increpant, permitte prudentibus liberam loquendi facultatem, ut si quid extulerit, de quo ambigas; habeas cum quibus rem expendere possis, & ne timeant † ob id suam gratiam, 72
favorem, & benevolentiam amittere, ut refert Carmenat. in Rhapsod. *c.* 18. *pag.* 188. & Divus Gregorius 2. *part. Pastoral. c.* 4. relatus *in c. sit Rector.* 43. *distinct. Sæpè Rectores improvidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui libere recta pertimescunt*; maxima ideò habenda est fidelitas illorum subditorum, & vassallorum, qui prævidentes jussu sui Principis paritura esse executioni mandata contrarios effectus suæ intentionis, curant illos divertere, & damna vitare, ut scribit *Attalaricus Tullo Patritio*, apud Cassiodorum *l.* 8. *variar. c.* 9. *Rarum confidentiæ genus est, interdum resistere contra vota Principis.*

Quod & in nostris terminis comprobat Simancas *de Catholicis institut. c. de Papa, n.* 32. *aliàs* 35. ibi: *Est quippe laude dignum resistere hujusmodi abusibus, congruis remediis, non obediendo in malis, non adulando,* † *non tacendo, sed arguendo etiam* 73
exemplo Pauli, c. ultimo ad Colossens. & quod semel, & iterum in his causis retentionis litterarum Apostolicarum, de quarum executione damnum Reipublicæ timetur, sit licitum semel, & iterum, † 74
sæpeque Papæ rescribere, & supplicare, fundat Pereira *de manu Regia, c.* 65. *num.* 3. ubi tacito Authore transcribit Zevallos loco superiùs laudato, *à num.* 12. *& seq.* Idem etiam ex aliis probat Mastrillus *de Magistratibus, lib.* 5. *c.* 6. *à num.* 220. *& seq.*

Conducit rectè illud Divi Pauli *ad Ephes. c.* 5. *Omnia autem † quæ arguuntur à lumine manifestantur, omne enim quod manifestatur lumen est,* 75
&c. Magis autem redarguite, veritas quippe sæpius examinata magis illucescit, *cap. grave* 36. *quæst.* 9. *c. inter dilectos, de fide instrumentorum*, Roland. *consil.* 6. *num.* 2. *vol.* 1. *& consil.* 66. *num. volum.* 2. *& consil.* 12. *n.* 1. *vol.* 4. Cravata *consil.* 135. *num.*

18.

18, Flamin. Parisius, *de resignat. lib.* 11. *quæst.* 21. *n.* 3. Hieronym. Grac. *consil. Syndicatus, num.* 265. *cum seq.* Bobadilla *in Politicar. lib.* 1. *cap.* 10. *nu.* 1. Quia per disputationem magis certitudo invenitur, *l. numerum*, §. *fin. ff. de muneribus & honoribus*, textus *in cap. grave* 35. *quæst.* 9. ibi: *Quia veritas sæpius exagitata magis splendescit in luce, & pernicies revocata in judicium gravius, & sine pœnitentia condemnatur.*

Apostolica quippe Sedes, quæ ferventi zelo, &
76 charitate paterna † cupit omnia corrigere, & in melius commutare semel à se disposita, quæ noxia esse deteguntur, à nemine alio potest ita plenius, & syncerè instrui de damno publico, quàm à Senatu in dies vigilante pro Reipublicæ salute, & utilitate, quippe dexteritate, & experimento cognoscit mores Regni, ignoros Papæ, ut sæpius diximus suprà. Conducit illud Senec. *Tragica* 7. *Si judicas cognosce, si regnas jube, conducibile enim est hominum mores nosci*, quod, & alia plura similia scripsimus superius, maximè *cap.* 2. *à n.* 124. *cum multis seqq.*

77 Non aliter enim quàm à Senatus † informatione potest his in causis Pontifex desiderium suum implere, *l. hac consultissima*; *C. qui testam. facere poss.* ibi: *Sed nec locum quidem relinquat insidiis tot oculis expectata, tot insinuata sensibus tot insuper in tuto locata manibus*, &c. *l. si aviam C. de ingenuis & manumiss.* ibi: *Si cum prudentioribus tractatum habuisses, facilè dignosceres, l. in bonor.* ibi: *Aut consulendo prudentiores, l.* 2. *ff. quis ordo in bonorum posses. serv. l. utique*, §. *culpa, de rei vindic. l.* 11. *tit.* 22. *part.* 3. singularis textus ad propositum *in c. de quibus* 20. *distinct.* ibi: *Seniores provinciæ congrega, & eos interroga. Facilius namque invenitur, quod à senioribus*
78 *quæritur*, † *c. porro* 4. *distinct. Job* 12. *in antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia, Proverb.* 11. 14. *ibi salus, ubi multa consilia.* Et *Esther.* 1. 13. Assuerus nimis laudatur, quia *interrogavit sapientes, qui ex more Regio semper ei aderant, & illorum faciebat cuncta consilio, proverb.* 20. 18. *&* 24. 6. *Cogitationes consiliis roborantur, & gubernaculis tractanda sunt bella, quia cum dispositione initur bellum, & erit salus ubi multa consilia, c. prudent. in fin. de officio delegat.* ibi: *Integrum est judicium, quod plurimorum sententiis confirmatur, c. Ecclesia, de electione.*

Hac virtute appetendi consilium, & sequendi uti solebat Marcus Antonius magnus Imperator, & Philosophus, ut de eo scribit Julius Capitol. *Semper* †
79 *sanè cum Optimatibus non solùm bellicas res, sed etiam civiles priusquam faceret, aliquid contulit, denique sententia illius præcipua semper hæc fuit, æquius est, ut ego tot, & talium amicorum consilium sequar, quàm ut tales amici meam unius voluntatem sequantur.*

CAPUT IV.

Scandali causa imminentis, seu etiam minati an legitima sit, ut litterarum Apostolicarum retentio licita, & permissa dicatur?

SUMMARIUM.

1 *Scandala abscindi Christus in Evangelio jubet.*
2 *Casus, ad supersedendum in executione litterarum Apostolicarum, quas justas esse, jura prudentis arbitrio reliquerunt.*
3 *Scandali causæ, ut eminentioris specialiter meminit jus ad litterarum suspensionem.*
4 *Cum scandalo nihil agendum.*
5 *Angelos suos mittet Deus, ut omnia tollant scandala à Regno.*
6 *Pro scandali suspicione auferenda satagendum est.*
7 *Pro scandalo vitando Dei protectionem invocat Propheta.*
8 *Scandalum ubi imminet in executione litterarum Apostolicarum supersedendum est.*
9 *Retentio Bullarum ob scandalum justificatur.*
10 *Cum scandalo etiam Papæ non obediendum, ubi rectitudo rationis dicta potius expedire, non obtemperari, quàm quod scandalum nascatur.*
11 *Scandalum novum quando oritur ex mandato Principis, observantia omittenda erit.*
12 *Scandalum, vel absurditas, aliudve inconveniens si oritur ex mandato Principis, officialis excusatur non obtemperans.*
13 *Scandalum si imminet, vel malum aliquod contra bonum publicum litteræ Apostolicæ non exequenda ob majus vitandum damnum.*
14 *Executio rescripti non facienda, ubi timetur de universali futuro scandalo.*
Adducitur exemplare de processu fulminato contra Carolum Regem Siciliæ, ob scandalum suspenso, ibid.
15 *Censuræ in litteris fulminatæ contra non obtemperantes non ligant, non obtemperantem ratione scandali vitandi.*
16 *Propter scandalum suspendi potest mandati executio quantumvis pœnalis.*
17 *Scandali periculum ubi versatur, Principi non obtemperatur. Nec Papæ, ib.*
Novitas à lege introducta scandalis, & seditionibus occasionem præbet, ib.
18 *Censuræ litterarum suspenduntur, suspensa earum executione ob scandalum. Ubi adducitur exemplare quoddam, ib.*
19 *Papæ etiam rescribendi cum clausula (non obstante scandalo) non obtemperatur si imminent.*
20 *Scandalum est contra finem præcepti divini.*
21 *Scandalum subditorum præcavere debent Prælati.*
22 *Superior caret potestate præcipiendi aliquid exequi cum scandalo, quia concurrit cum præcepto divino.*
23 *Potestas data à Deo Principi non fuit in destructionem, sed in ædificationem.*
24 *Potestas Principis justitia coarctatur, & ultra non potest, quàm honestè, non quando lædit pietatem, aut bonos mores.*
25 *Triginta & tres casus, quibus ob scandalum recedit à juris dispositione refert Felinus.*
26 *Scandalum maximum oriretur in Regno, si alienigenæ admitterentur ad beneficia, aut ob derogationem Regii patronatus.*
27 *Scandala, & seditiones magnæ fuere in Hispania ortæ, anno 64. ob admissionem alienigenarum ad beneficia.*
28 *Ob scandala, & turbationes ortas in Hispania, concessit Paulus III. quod nullus alienigena potiretur pensionibus & beneficiis in ea.*
29 *Ex Reipublicæ turbatione scandalum nascitur.*
30 *Ob scandalum imminens compellitur quis cedere, beneficio obtento.*
31 *Ob scandalum debet quis renuntiare electioni de se factæ.*
32 *Ob scandalum potest Episcopus compelli renunciare Episcopatui.*

33 *Ob*

33 *Ob scandalum quis privatur.*
34 *Ob scandalum transfertur quis de una Ecclesia ad alteram.*
35 *Scandali tanta est vis, ut ejus ratione multa fieri permittantur, quæ alias non permitterentur.*
36 *Ob scandalum vitandum legitimè retinentur in Senatu litteræ in derogationem Regii patronatus, laicorum, & juris strangerii.*
37 *Ob scandalum vitandum litteræ in derogationem Concilii Tridentini retinentur in Senatu.*
38 *Ob scandalum vitandum licita est lex Regni disponens, ne alienigenæ in Regno obtineant beneficia.*
39 *Propter scandalum vitandum, & quietem Reipublicæ potest etiam Clericus à Regno, aut Civitate expelli per œconomicam Regis potestatem.*
40 *Breve Pii V. de iterum examinandis Religiosis Confessoribus ob ingens scandalum inde ortum reformavit Gregorius XIII. ad supplicationem Philippi II.*
41 *& seqq. Ex novitate magna oriri assolent scandala inter Religiones, & Clerum omnino vitanda.*
42 *Declaratio S. Congregationis referta, quæ ad evitanda scandala inter Ordinarios, & religiones oriuntur propter novum Confessorum examen noviter decrevit.*
43 *Doctores qui videndi circa novum examen Religiosorum Confessorum.*
44 *Ob suspensionem generalem licentiarum Religiosis ad confitendum datarum factam in Archiepiscop. Toletano per D. Villegas, maxima orta fuere scandala, quæ Rex, ut protector status Ecclesiastici sedanda curavit.*
45 *Cum Episcopus Cordubensis idem obtinuisset per Breve, ob scandali causam decrevit Senatus, ne fiat novitas.*
46 *Si ex præcepto injusto Papæ præsumitur statum Ecclesiæ turbari, & oriri scandalum, non obtemperatur sine peccato.*
47 *Scandalum ubi timetur potest Rex pro illo sedando inter Ecclesiasticos, & Religiosos procedere, & componere non jurisdictione, sed œconomica potestate.*
48 *Ubi ob scandalum turbatur Regis status tranquillus, Rex inter Ecclesiasticos extrajudicialiter cognoscit.*
49 *Ob longam Romæ distantiam Hispani difficillimè possunt adire Pontificem, ac ideo contumelias inter Ecclesiasticos Senatus modestè compescit.*
50 *Per Legatos ad Romam missos, scandala, quæ patitur Ecclesia, Rex vetat.*
51 *Princeps ante oculos habere debet ne scandala mistantur.*
52 *De pace omnino procuranda in Republica, remissivè.*
53 *Ob scandala vitanda, & pacem habendam multi sunt casus speciales, in quibus recedituri à jure, remissivè.*
54 *Scandalum nascitur ex inobservantia legum, & privilegiorum, è contrario verò pax.*
55 *Non omnia, quæ possunt fieri sunt facienda, ubi adest inconveniens.*
56 *Retentio Bullarum locum habet, etiam mero jure validarum, si ex earum executione scandalum damnumve notabile timeatur.*
57 *Senatus examen, quo legitimam retentionis causam reperiit, ubilibet talis debet judicari.*
58 *Principi asserenti timorem scandali, aut alicujus damni omnino standum erit.*
59 *Pontifex multum defert examini Senatus ad Bullarum retentionem, ejusque informationi super damnis oriundis ex litterarum executione.*

CHristus Omnipotens Dominus per Matthæum *cap.* 28. † exclamando, inquit, *Væ mundo à scandalis*, &c. *Si autem manus tua, vel pes tuus scandalizat te, abscinde eum*, & iterum ibi: *Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & projice abs te.* 1

Quam justa igitur & legitima sit scandali imminentis, † seu minantis causa, ad retinendas litteras Apostolicas in Senatu ad effectum supplicandi, & rescribendi ad Summum Pontificem melius instruendum, & informandum; in hoc potissimum cognoscetur, quod licet in omnibus Pontificalibus Decretis citatis in *cap. antecedenti*, à principio, supersedendum patienter permittentibus in executione rescriptorum justa existente causa, nullibi specificatur, quæ justa dicatur, sed judicio discretionis, & arbitrio executoris justo omnino relinquitur, ut eorum lectura manifestè monstrat. 2

At cùm causa scandali eminentior sit, ejusdem † specialiter meminit Pontifex *in c. cum teneamur. 6. de præbendis*, ibi: *Aut si non poteris ei sine scandalo providere, æquanimiter sustinemus, si pro ea mandatum nostrum non duxeris exequendum*, &c. Quia nihil † cum scandalo fieri animadvertit Pontifex, *in c. nihil 2. de præscriptionibus*, ibi: *Nihil cum scandalo, nihil cum forali strepitu vobiscum nos velle de causis pauperum definire, vobis scripsisse meminimus*, &c. 3 4

Et in Matthæo *c.* 13. *littera F.* legimus: *Et mittet filius † hominis Angelos suos, & colligent de Regno ejus omnia scandala, & eos qui faciunt iniquitatem.* Quem locum S. Gregorius super Matth. *c.* 25. *homil.* 12. sic declarat: *Sed sciendum nobis est quod sæpè in sacro eloquio Regnum cœlorum præsentis temporis Ecclesia dicitur, de quo alio in loco Dominus dicit, Mittet filius hominis Angelos suos, & colligent de Regno ejus omnia scandala. Nec enim in illo Regno beatitudinis, in quo pax summa est, inveniri scandala poterunt, quæ colligantur*, &c. 5

Satagendum quippe est † pro auferendo suspicionis scandalo, ut inquit text. *in c. satagendum* 10. *in ordin.* 25. *quæst.* 1. Sicque Propheta Rex Dei protectionem invocat pro evitando † scandalo, Psal. 140. *Custodi me* (inquit) *à laqueo, quem statuerunt mihi, & à scandalis operantium iniquitatem.* 6 7

Quare ubi imminet scandalum in executione gratiæ, & † litterarum Apostolicarum, exequendam non esse, sed supersedendum in ea, & rescribendum ex *dict. c. cum teneamur*; plurimi Doctores probant, & fundamentis exornant: Innocent. *in c. nisi cum pridem, de renuntiat.* Abb. *in c. quæsitum, de rerum permutat. & in dict. c. cum teneamur*, Felinus *in c. si quando, colu. 2. de rescriptis*, ubi Decius *num.* 3. 5. & 14. idem Felin. *in c. consanguinei, num. 7. de re judicat.* optimè Cardinal. Zabarel. *in dict. c. si quando, num.* 30. *in fin. vers. Circa hæc*, Felin. *in c. quæ in Ecclesiarum, num.* 64. *de constitut.* post Innoc. & Abbat. in locis ab eo citatis, Sylvester Aldobran. in additionibus ad Decium *in dict. c. si quando, num.* 14. *lit.* G. Felin. *in c. nihil de præscriptionibus*, latè Rebuffus *in* 1. *tom. tit. de litteris obligatoriis, art.* 6. *gloss.* 2. *numer.* 9. & 10. plura congerit Loazes *de matrimonio Regum Angliæ, dub.* 3. *numer.* 21. *cum pluribus seq.* Mexia *in apparatu ad legem Toleti. de taxa panis, fundament.* 12. *part.* 12. *à num.* 33. *cum seq.* qui *numer.* 47. hanc doctrinam applicat † retentioni Bullarum factæ per Senatum, 8 9

Ob

Oldrad. *cons.*292. *n.* 2. *vers. sed si quælibet unio*; ub: dicit: Reſcripta Pontificis aliquibus ſcandalis ſubſequutis non exequenda, latiſſimè Alphonſus Azeved. *in l.*14. *tit.*3. *lib.* 1. *Recopil. à num.*29. *cum ſeqq.*

Latiſſimè & mirabiliter per Covar. *in repet. c. peccatum* 1. *part. à n.*7. *&* 10 *in verſic. Hinc ſanè ſit, ut cum* * *ſcandalo minimè ſit obediendum ſuperiori, & etiam Papæ, quoties rectitudo rationis dictat, potius expedire, quòd non obtempereatur, quàm quod ſcandalum oriatur.* Et in principio dicit, quod propter vitandum ſcandalum omitti juſtè poteſt obedientia, aliàs debita ſuperiori, Selva *de beneficiis*, 3. *part. quæſt.* 8. *n.*1.

Pelaez à Mierez *in tractatu de majorat.*4. *part. quæſt.* 1. *limit.*1. *n.*106. * ubi ex Cardinali, Imola, & aliis *in c. ſi quando, de reſcriptis*, & Romano *in l. ſi verò*, §. *de jure Valentia* 7. *de ſoluto matrimon.* Socin. Junior. *in l. hæredes mei*, §. *cum ita*, *ff. ad Trebellian. n.*36. *fol.*223. dicit, quòd quando ex obſervantia mandati Principis ſequitur novum ſcandalum, non tenetur quis obedire.

12 Palatius Rubeus *in c. per veſtras. fol.*66. *in* * *magnis, col.*3. *concluſ.*§.18. *n.*16. & latiſſimè *in tractat. de beneficiis vacantibus in Curia*, §. *per totum*, ubi eleganter multa congerit, & per totum tractatum, *& in* §. 11. *col.* 3. *ad finem*, *& col.* 4. *ad princip.* Cenedus *in collectanea ad Decretales, collect.*3. qui *n.*2. ex plurimis Doctoribus ab eo citatis dicit, quòd excuſatur officialis non obtemperans primo ſuperioris mandato, quando ex eo ſequitur abſurditas, vel ſcandalum, aut aliud inconveniens, optimè Jacobus de Graffis. *in ſuis deciſionibus caſuum conſcientiæ*, *part.*2. *lib.*3. *c.*25. *n.*8.

Obiter cum Azevedo, tantum dicit Barboſ. *in collectan. ad c. cum teneamur*, *n.*2. *de præbendis.*

13 Ipſe Barboſ. melius * *in addition. collect. ad c. ſi quando, de reſcriptis*, ubi *in colu.* 1. *poſt princip. & col.*2. *in princip.* dicit, quòd quando imminet ſcandalum, vel malum aliquando contra bonum publicum, ita ut majus damnum timeatur ex litterarum Apoſtolicarum executione, quàm ſit bonum ex eis prætenſum, ſuperſedendum eſſe.

Latiſſimè etiam Anguinanus *in tractat. de legib. & conſtitut. lib.*1. *controvers.*5. *n.*3.5.18.21.50. & aliis plurimis ejuſdem controverſiæ.

Antonius Faber *in ſuo Cadice, lib.*7. *tit. de appellat. tanquam ab abuſu, de fin.*8. *pag.*471. *definit.* 23. *p.* 475.

Farinacius *in prax. criminal. part.*3. *tom.*1. *tit. de pœnis temperand. quæſt.*97. *caſu* 2. *n.*36. dicit, quòd
14 * quando in executione reſcripti timetur de univerſali futuro ſcandalo, non erit facienda.

Ubi *& ſub nu.*33. adducit doctrinam Cardinal. Zabarell. *in c. ſi quando, nu.*30. *in fin. vers. Quæro circa hæc*, teſtantis ſe aliàs conſultuſſe, differendam eſſe Urbani VI. juſſionem factam Epiſcopo Florentino, ut certos publicaret proceſſus contra Carolum Regem Hieruſalem, & Siciliæ, eidemque Urbano reſcribendum, & expectandam ſecundam juſſionem, non obſtantibus graviſſimis pœnis contentis in prima juſſione, & hoc propter ſcandalum magnum, de quo in prædictis Regnis, & Provinciis dubitabatur, aut timebatur, ſi ſalis fieret publicatio.

Farinacium, & Zevallos laudans, idem refert Antoninus Amato *variarum reſolut. l.*2. *c.*72. *nu.* 29. ubi proſequitur hunc articulum, ſuperſedendum eſſe in executione litterarum Apoſtolicarum, quando in ea periculum imminet ſcandali, & in Senatu eidem denegandũ eſſe (exequatur) quo Rex in Sicilia utitur, uti adnotavimus multis citatis Doctoribus ſuperiùs *in c.* 2. *n.* 37. *& 41. num ſeqq.*

Ejuſdem Zabarellæ caſum ad litteram adducit Palatius Rubeus, §. 11. *& §.*7. *ante finem.* Ubi proximè citatus, * advertens, eſſe notandum, cùm ex 15 hoc evitentur plurima inconvenientia, quæ accidere nt litteris indiſtinctè, & indiſcretè parendo, ex qua doctrina deducit ipſe Palatius Rubeus unam concluſionem, quam dicit notabilem ad propoſitum, in quo verſamur retentionis. Quòd ſi Papa aliquid præcipit fieri ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, ipſo facto incurrendæ contra non obedientes, vel obtemperantes, ſi ex mandati exequutione timetur ſcandalum, vel alia mala futura, vel aliter dubitatur de mente Principis, licitè ſine metu excommunicationis mandatarius differre poteſt, dum Papæ reſcribit, & ſecundam juſſionem expectat.

Et poſt Felinum *in c. nihil*, * *verſic.*30. *de præ-* 16 *ſcriptionibus*, Joannes à Cochier. *de juris in exempt. tomo* 2. *in Scholiis ad Conſtit. Concil. Lateranenſ. part.* 1. §. 3. *folio* 32. *n.*20. dicit, quod propter ſcandalum poteſt ſuſpendi executio mandati Apoſtol. quantumvis pœnalis, *& n.*21. Quòd Principi non eſt obediendum, * quoties vertitur periculum ſcandali, 17 ex Divo Thoma 2. 2. *quæſt.*8. *articul.* 1. Vincent. Caroſius *de remediis, except.*6. *n.*28. videndus Tiraquellus *de pœnis temper. cauſa* 46. nec Papæ obediendum eſſe, quoties vertitur periculum ſcandali, Fimian. Barbatia *de præſtantia Cardinal. p.*1. *num.*37. Hieronymus Gratus *conſ.*1. *num.*39. *column.*2. Cochier. ubi proximè, *num.*26. & comprobatur authoritate Divi Auguſtini *de Civitate Dei, lib.*3. *c.*24. ubi loquens de novitate inducta per legem Agrariam, inquit: *Quòd fuit initium civilium ſeditionum, & bellorum in Republica. Volebant enim* (inquit) *Grachi legibus Agrariis agros populo dividere, quos nobilitas perperam poſſidebat; ſed eis tam vetuſtam iniquitatem audere convellere perniciosiſſimum: imò verò, ut ipſa res docuit, perniciosiſſimum fuit, nec enim legibus, & ordine poteſtatum, ſed turbis, armorumque conflictibus nobiles, ignobileſque necabantur.*

Comprobat hanc concluſionem * Palatius Ru- 18 beus ex alio exemplari adducto per Petrum de Ancarranis *in conſil.* 241. incipiente, *Per prædicta*; conſulentem non eſſe obtemperandum cuidam mãdato Papæ, per quod mandabat cuidam moniali, ut ad primum rediret monaſterium (à quo legitimè, & cum ejus authoritate fuerat egreſſa) ſub graviſſimis pœnis, & cenſuris, & conſuluit, quòd non obtemperando, excommunicationem nullatenus incurrit, quia clauſula, *Si preces veritate nitantur*, etiam tacitè ſubintellecta juxta *capitul. de reſcriptis*; ſuſpendit effectum excommunicationis.

Quod ampliatur, etiãſi Papa vel Princeps reſcriberet * cum clauſula (*non obſtante ſcandalo*) quo- 19 niam adhuc executio ſuſpendenda erit, Felin. *in c. ſi quando, de reſcriptis, in vers. Superſedere, n.*2. *&* 3. Graffis *in deciſionibus aureis caſuum conſcientiæ, part.*2. *lib.*3. *c.*25. *num.*8. Anguianus *de leg. lib.*1. *controvers.*5. *n.*68. Abbas *in c. quæſtum de rerum permut. & in cap. cum teneamur, de præbendis*, Azevedus *in l.*14. *tit.*3. *lib.*1. *Recopilation. ſub n.* 29. optimè Covarru. *in prælection. c. peccatum* 1. *part. num.*7. *poſt medium*, Farin. *praxim. crim.*3. *part. tit. de pœnis temperan. q.*97. *caſu* 2. *num.*36. & per Navarr. *in c. Sacerdos, num.* 130. *& num.* 131. & Abb. *in dict. c. cum teneamur, de præbend.* tenet Cochier. *de juriſdiction. ordin. in exemptos, tomo* 2. *in Scholiis ad Conſtitution. Concilii Lateranen. part.*1. *paragrapho* 3. *num.*44. *fol.* 33. Ubi dicunt, etiam Papam non poſſe ſuper

scandalo dispensare, nec tunc illi obediendum.

20 Ratio est, quia superior * non potest ita hoc præcipere, cùm sit contra charitatem, quæ finis est præcepti divini, 1. *ad Timotheum c.* 1. & præcipuè cavere debent Prælati * subditorum scandalum, *c. cavendum* 10. *quæst.* 3. Unde superior potestatem non habet præcipiendi aliquid exequi existente scandalo, cum concurrat cum præcepto di-
22 vino, * cui nihil detrahi potest, sicut sentit Bald. *in l. rescripta, C. de precibus Imperator. offeren. col.* 2. & Decius *in c. si quando, de rescriptis, col.* 2. Archidiacon. *in c. si peccaverit, col.* 3. 2. *quæst.* 1. quem sequitur Palatius Rubeus *in repetit. c. per vestras, fol.* 66. *in magnis, col.* 3. *conclus.* 1. §. 18. *n.* 16. optimè Covar. & Azeved. ubi proximè citati, Augulan. *dict. controvers.* 5. *nu.* 5. dicens, quòd Princeps potestatem non habeat præcipiendi aliquid, ex quo scandalum, aut aliud grave ma-
23 lum sit sequendum, quia potestas, quam dedit * illis Deus non fuit in destructionem, sed ædificationem, teste D. Paulo 2. *ad Corint.* 10. *& ultim.* & facit *c.* 14. *dist.* ibi: *Peccandi licentiam suscipere*, ex qua impotentia in superiore infert consequentiam ad inferiorem subditum, ut eodem modo nequeat obedire, sed resistere, cùm potestas Prin-
24 cipis justitia coarctatur, & ultra non potest, * quàm honestè possit, & quando facta Principis lædunt pietatem, existimationem, verecundiam, & generaliter contra bonos mores, facere non posse, credendum est; magnam Doctorum catervam, multasque speciales doctrinas videndas per Giurbam *cons.* 1. *à num.* 17. *cum seq.* quibus quidem mirabiliter exornabis verba textus *in d. c. si quando, de rescriptis*, ibi: *cùm non possis justè*, &c.

Felinus *in c. nihil, de præscriptionibus*, refert
25 triginta & tres casus, * quibus ob scandalum recedit à juris communis dispositione.

Ex quibus infertur ad nostrum propositum, quòd
26 cum maximum * timeatur scandalum in his Regnis Hispaniarum inter Regnicolas, & originarios, si ipsis expulsis alienigenæ admitterentur ad beneficia Ecclesiastica in derogationem juris, & privilegiorum hujus Regni, ut expresè considerat Rex noster, *in l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* ad medium, ibi: *Porque qualquiera cosa que se proveyesse por su Santidad, y sus Ministros, en derogacion de las cosas susdichas, ò qualquiera dellas, traeria muy grandes y notables inconvenientes, y dello podian nacer escandalos, y cosas fuessen en de cervicio de Dios nuestro Semor, y nuestros daño, y desto Reinos, y naturales dellos*, &c. Et *in l.* 14. *eodem tit. & lib.* idem dicitur ibi: *Est à muy cierto y conocido, que quando las dignidades, y beneficios de nuestros Reinos se dan à los estrangeros, resultan dello muchos inconvenientes que se siguen*, &c. Et ibidem inferiùs post medium, ibi: *Y como quiera que ante de agora veiamos, y sentiamos esta injuria, y*
27 *daños*, * *que nos, y nuestros naturales recibian, specialmente del año de sesenta y quatro a esta parte, que se commençaron los movimientos, y turbations en nuestros Reinos*, &c. refert copiosè Doctor Illescas *in sua historia Pontificali, capitulo de*
28 *la guerra final del Rey de Francia*, * *para cobrar el Ducado de Milan*, §. 10. *fol.* 225. ubi refert has commotiones hac de causa evenisse, quòd contra jus Regni providerentur exteris officia, & beneficia, *& lib.* 6. *ejusdem historiæ, c.* 27. §. 17. *de Paulo III. Pontifice* 228. *fol.* 338. refert, tunc fuisse per ipsum *Paulum III.* concessum, quod beneficia, pensiones, & Ecclesiastica exteris non darentur, hoc idem refert Azeved. *in d. l.* 14. *num.* 31. Salzedus *in practica crimin. Canon. c.* 54. *n.* 18.

Quibus quidem turbatur Respublica, & inter omnes oritur scandalum, * juxta illud *Sanct. Hi-* 29
larii in Commentar. in Matthæum, c. 25. dum ait: *Atque his quidem vexationibus multi turbabuntur, & in tantis insurgentibus malis scandalizabuntur, & usque in mutuum odium excitabuntur*, &c.

Nihil enim est, quod pacem & tranquillitatem Reipublicæ, & subditorum magis turbet, quàm scandala, quæ ideò evigilans Principis munus omnibus modis, & remediis adhibitis abscindere, & delere conatur, ut & ipse etiam pace & tranquillitate fruatur; hanc status rationem Nos docet Pontifex *in c.* 1. *de offic. legati, lib.* 6. in hæc verba: *Officii nostri debitum remediis invigilat subditorum, quia dùm eorum excutimus onera, dum scandala removemus, Nos in eorum quiete quiescimus, & fovemur in pace*; ex quo text. etiam, & illud colligitur, quòd pax, & tranquillitas Principis, in pace & tranquillitate subditorum consistit, & quod una ab alia reciprocè dependet. Videnda alia jura allegata suprà *c.* 3. *à num.* 45. *& seqq.* quò tendit illud Davidis Prophetæ Psalm. 44. *Conturbatæ sunt gentes, & inclinata sunt Regna.*

Hinc provenit celebris doctrina Innocent. *in c. nisi cum pridem, de renuntiat.* ubi dicit, quòd propter scandalum * imminens, non solùm gratia 30
non est exequenda, verùm etiam potest quis compelli cedere beneficio suo jam obtento, in quo jus habet radicatum, pro quo facit *c. cùm decorem, de Clerico conjug.* in fin. quod commendat Barbatia *in tractatu de præstant. Cardinal. nu.* 37. & declarat Rochus de Curte *de jure patronat. verb. Honorificum, num.* 3. *column.* 3. Plures alios allegat Mexia *de taxat. panis in apparatu.* 11. *fundament. part.* 22. *num.* 23. *cum sequentibus, & num.* 47. videndus etiam novissimè Vivianus *de jure patronat. l.* 7. *c.* 8. *num.* 14. *& à num.* 9. Azeved. *in l.* 14. *tit.* 3. *lib. Recopilat. num.* 29. *in principio*, & post Abbatem, Felin. & Decium, idem probat Covar. *in regula peccatum,* 1. *part. num.* 7. *ad medium*, ubi, quòd propter scandalum debet quis renuntiare electioni * de se factæ (apud 31
quem, *num.* 4. latè videbis, quando scandalum est passivum, aut dativum, seu activum prout est in suprà dictis casibus) Azeved. *in dict. l.* 14. *num.* 51.

Et etiam Episcopatum propter scandalum potest quis * compelli ad dimittendum, & renuntiandum. 32
Federic. de Senis *in tractat. de permutat. benefic. num.* 4. Hostiens. *in c. nisi cum pridem. num.* 63. *de renuntiat.* Cardinal. Jacoba, *de Consil. lib.* 9. *art.* 3. *num.* 24. *& num.* 37. Mant. *in Dialogo de Consil. num.* 55. & est communis opinio in praxi quoque recepta, ut affirmat Parisius, *de resignat. beneficiorum, l.* 3. *q.* 18. *n.* 22. namque * ratione scan- 33
dali quis privatur, Gambar. *in extravagant. Julii II. de simoniaca Papæ electione, n.* 156. Stephanus Aufrerius *in Clem. ut Clericorum, num.* 12. *de offic. Ordinar.*

Et ratione scandali quis transfertur de una Ecclesia * ad aliam, Archidiacon. *in c. suggestum* 7. 34
quæst. 1. Abbas *in c. de electione.* Rodoanus *de rebus Ecclesiæ non alienand. rub.* 18. *n.* 54. Paris. ubi proximè *n.* 24. communem dicens.

Tanta enim est vis scandali, * ut multa fiant ra- 35
tione scandali, quæ aliàs non permitterentur, Philippus Probus *de jure Regalium, q.* 23. *n.* 3. Cepolla *de simulat. contract. n.* 247. Cardinal. Parisius *consil.* 68. *n.* 132. *vol.* 4. Flamin. Paris. *dict. lib.* 3. *q.* 18. *n.*

27. qui

15. qui poſt alios *n.* 26. *& ſeq.* idē affirmat in Papatu. Borrellus *in tractatu de præſtantia Regis Cathol.*

36 *c.* 52. *num.* 3. 4. *&* 5. Loquendo de * prærogativa Regis Hiſpaniarum in retinendo Bullas Apoſtolicas in derogationem ſui Juris Regii patronatus vel laicorum, vel Juris ſtrangerii, licitè fieri ob evitandum ſcandalum hinc ſuboriundum, ex hac etiam ratione ſcandali obviandi eſſe legitimam, & jure permiſſam hanc, de qua agimus, Bullarum Apoſtolicarum retentionem, latiſſimè probat Palatius Rubeus *de beneficiis vacantibus in Curia*, §. 7. *&* §. 11. *per totum*; imò etiam per totum tractatum, & Mexia abunde *in lege Toleti de taxa panis, fundamento* 11. *part.* 12. *à n.* 33. *uſque ad* 47. Salzed. *in pract. criminal. Canonic. c.* 54. *num.* 20. Covar. *practic. c.* 36. *in principio.* Ex qua ratione & fundamento fere Doctores omnes, qui de hac Bullarum retentionis uſu, & praxi tractant, quos in unum congeſſimus ſuprà *c.* 2. à Principio, illam juſtam, & licitam profitentur.

37 Et loquendo in retentione * litterarum Apoſtolicarum contra diſpoſitionem *Concilii Tridentini* obtentarum ob evitandum ſcandalum inde ſperandum licitè facienda probat Henriquez *lib.* 2. *de Pontificis clave, c.* 23. §. 3. videndus, cùm ſit in detrimentum, & præjudicium boni communis, & publicæ utilitatis, ut videre licet.

Hinc eſt, quod ad evitandum ſcandala, quæ futura eſſe timentur, * ex quibus damnum oritur, 38 licita eſt lex Regni, vel ſtatutum diſponens, ne alienigeni obtineant beneficia Eccleſiaſtica in Regno, vel Provincia, Angelus *conſil.* 23. Capitius *deciſ.* 132. *num.* 6. *&* 7. Azevedus *in l.* 14. *tit.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilation. ſub num.* 46. optimè Ant. Theſau. *deciſ.* 131. *num.* 3. *&* 7. Petrus Ant. Petra *in tract. de poteſtate Princip. cap.* 6. *num.* 9. Codex Fabian. *lib.* 3. *tit.* 1. *de judiciis, definition.* 39. Quintilian. Mandoſ. *in tractatu de monitor. quæſt.* 13. *n.* 3. Hieronym. Portoles, & ab eo citati *in addition. ad Molin.* §. *alienigena, nu.* 1. *cum ſeq.* Cancer. *variarum reſolut. lib.* 3. *cap.* 14. *de manutent. à num.* 61. *cum ſeq.* Ubi mirabiliter de hac ratione ſcandali, & alii per Nos citati ſuprà *cap.* 2. *hac* 1. *part. verſic.* Angelus *in cons. à num.* 12. quibus adde Pariſium *de reſignation. lib.* 4. *quæſt.* 7. *num.* 3. Ojeda *de beneficio incompatibil.* 1. *par. cap. fin. num.* 116. Azorius *in inſtitut. moralib. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *quæſt.* 25. *verſic. Deinde cum alienigenæ*, ex quo ita infert, ibi: *Hinc eſt quod ſtatutis & legibus Principum, & regum exteri, & alienigenæ penitus excludantur à beneficiis in Regno, Provincia, vel Urbe inſtitutis, quæ leges jure Canonico permittuntur, nec improbantur, &c.*

Confert etiam, quoniam propter ſcandalum vi-39 tandum, * & quietem Reipublicæ poteſt etiam Clericus expelli à Regno, aut civitate per Regem œconomica poteſtate, ut in exemplis adductis ex aliis Doctoribus per Jacobum de Graſſis *in tractat. de effectibus Cleric. effectu* 1. *num.* 10. *&* 11. & ex iis quos latiùs citavimus ſuprà *cap.* 3. *hac* 1. *in* §. *unico à num.* 67. *uſque ad fin. atque infra* 1. *part. cap.* 1. *à num.* 32. *& ſeqq.* ubi plurimi citantur.

40 Hinc eſt etiā quod cùm * publicaretur *Pii V. Breve*, ut Epiſcopus ſucceſſor in dignitate potuiſſet ad ſuæ conſcientiæ ſecuritatem iterum examinare Religioſos, ex licentia prædeceſſoris ſui adminiſtrantes pœnitentiæ Sacramentum; orta eſt maxima diſſenſio inter omnes, quare ob bonum publicum, & evitanda ſcandala in damnum Reipublicæ Eccleſiaſticæ, & temporalis, *Philippus II. Hiſpaniarum Rex* ſupplicavit ab eodem Brevi; & inſtanter petiit humiliter à Sede Apoſtolica ejus revocationem ob hoc ſcandalum futurum, quod quidem propterea illud reformavit *Gregorius XIII. Anno* 1572. quæ reformatio ſtat in *Bullario tom.* 1. *pag.* 1208. *& ſeq.* Et ex hac novitate, quàm * magna ſcandala ut 41 meri debeant, & oriri ſoleant inter Religioſos, & Clerum, in terminis videnda ſunt & legenda, *in Clementin. dudum de ſepulturis*, per totam, maximè *in vers. Ab olim.*

Et referendo has eaſdem Bullas ſcilicet *Pii V. & Gregorii XIII.* latè & optimè hunc articulum examinat noviſſimè Joan. Maria Novarius *in pract. concluſion. novi juris Pontific. tit. de confeſſion. Sacramen. abſque loci ordinar. approbat. non audiend. concluſion.* 2. alias reſpectu operis, *concluſion.* 69. *per totam*, *& n.* 4. adducit ſequentem declarationem Cardinal. quæ cùm * conducat rectè rei, de 42 qua agimus illam non omittam in hæc.

Cùm Sacræ Congregationi Cardinalium negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum innotuerit, Confeſſarios Regulares graviter conqueri, quod ab Archiepiſcopis, Epiſcopis locorumque Ordinariis ab audiendis Confeſſionibus quavis de cauſa diſcriminat, ſuſpendantur: & propterea ſæpè contingere, ut ab eiſdem Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum Ordinariis omnibus ſimul unius Conventus Confeſſariis Confeſſiones audiendi facultas adimatur, illuſtriſſimi ejuſdem Sacræ Congregationis Patres rati vix fieri poſſe, ut hæc ſine ſcandalo, magnaque animarum pernicie contingant, re maturè perpenſa ad omnem ſcandali materiam ſubmovendam, & quò magis ſpirituali piarum mentium conſolationi conſulatur; Statuunt, ac decernunt Archiepiſcopis, Epiſcopis, aliiſque Ordinariis locorum, ad quos Confeſſarios approbandi jus ſpectat, Confeſſarios Regulares, aliàs ab ipſis liberè approbatos ab audiendis confeſſionibus poſthac ſuſpendere minimè licere, niſi ex nova cauſa, eaque ad confeſſiones ipſas pertinente, aut ob non ſervatum interdictum ab ipſis Ordinariis poſitum, ſtatuunt inſuper eoſdem Archiepiſcopos, & locorum ordinarios confeſſiones audiendi facultatem omnibus ſimul unius Conventus Regularibus Confeſſariis eadem ſacra Congregatione conſulta nullo pacto adimere poſſe, quod quidem Decretum, ut illi Illuſtriſſim. Patres opportunum. & neceſſarium duxerunt, ita inviolabiliter jubent obſervari. Romæ 20. *Novembris* 1615. *A. Mar. Epiſcop. Hoſtienſ. Cardinalis Gallus V. Theatin. Secret.*

Quæ declaratio omnimodam in hoc caſu tollit difficultatem, ne ſcandala * oriantur. Et circa hanc 43 controverſiam, videndi inſuper ſunt Ricius *in prax. tom.* 4. *reſolution.* 70. *numer.* 5. Zanard. *in direct. Theolog.* 1. *part. de pœnitent. Sacrament.* 14. §. 4. Fagund. *præcept.* 2. *lib.* 7. *c.* 2. *numer.* 30. Miranda *in Manuel. Prælat. tom.* 1. *q.* 45. *art.* 7. Joann. Hieronym. Campanil. *diverſor. Juris Canon. rubr.* 12. *c.* 13. *num.* 70. Villalobos *in ſumm. tom.* 2. *tract.* 9. *diffin.* 53. *num.* 5. Dian. *in reſolution. moral. tractat.* 2. *de dubiis regular. reſolut.* 27. *&* 28.

Et cùm Doctor Villegas (vir non ſatis laudandus) hujus * Archiepiſcopatus Toletani Gubernator 44 Generalis pro Sereniſſimo infante Cardinali, voluiſſet ſuſpendere licentias Religioſorum ad confitendum obientas, & prædicandū ſine ſua, Rex Catholicus noſter Philippus Quartus, tanquam Protector ſtatus Eccleſiaſtici (prout latiſſimè probavimus *cap.* 1. *hac* 1. *part. per totum*) authoritatem Regiam interpoſuit, ad evitanda ſcandala maxima, &

commotiones indè potas in Ecclesia Dei, ac ita decrevit *Novitas ne fieret.*

His etiam temporibus nostris Episcopus Corduben-
sis ad id ipsū obtinuit Breve à Sede Apostolica,
45 & ex eadem ratione scandali vitandi, * & ob quie-
tem Reipublicæ Ecclesiasticæ, & temporalis ac spi-
ritualis, idem ordinatum & Decretum fuit à Re-
gio supremo Senatu ad quod cōducunt omnes do-
ctrinæ hactenus relatæ à principio hujus Capituli;
& facit insuper, quam adducit Palatius Rubeus *in*
tractatu de beneficiis vacantibus in Curia, §. 11.
col. 3. *ad fin. & col.* 4. ex doctrina Innocentii *in*
c. Inquisitioni, de sentent. excommunication. in fine,
46 dicentis: Quod si ex præcepto * injusto Papæ ve-
hementer præsumitur statum Ecclesiæ turbari, vel
scandala ventura esse, non esse parendum, imò fo-
ret peccatum, obtemperare; & videndus est Ce-
ned. *in collectan.* 1. *part. collect.* 5. *num.* 3. ubi plu-
rimas allegat hujus Decreti comprobationes. Ad
quæ videnda sunt, quæ longa serie diximus hac
1. *part. c.* 1. *per totum*, quæ omnino probant, quæ
hîc dicuntur.

47 Supra dicta omnia roborantur * ex eo, quod ubi
timetur scandalum exoriri, & seditiones, procede-
re potest Rex pro illis sedandis, etiam inter Ec-
clesiasticas personas, & Religiosos, & componere
non jurisdictione, sed œconomica potestate, & au-
thoritate, ne pax publica turbetur, & bonum pu-
blicum detrimentum patiatur, probant Archidiacō.
in c. 1. *de restitutione spoliatorum*, Augustin. Beroi.
consil. 56. *n.* 13. *volumin.* 3. Guido Papæ *decision.*
1. *& ibi*, Ranch. *in addition. & decis.* 552. *& con-*
sil. 78. Anton. Thesaur. *decis.* 82. *decisione* 131,
nu. 10. *& utrobique addition.* Guttierrez *practica-*
rum quæst. c. 34. *numer.* 18. *& 22. lib.* 2. Rodri-
guez *de annuis redditibus, lib.* 2. *quæst.* 22. *num.*
60. & Codex Fabianus *lib.* 3. *tit.* 1. *de judiciis*,
definition. 38. Et quod Princeps licitè possit author-
itatem suam Regiam interponere, ubi timetur scan-
dalum inter Religiosos, & Ecclesiasticas personas
non per viam judicii, sed extraordinariæ cognitio-
nis, notant insuper Zephales *cons.* 19. Albanus *con-*
sil. 75. *num.* 5. Bosius *in tractatu causar. crimin.*
titulo de Principe, nu. 211. Olivanus *usitat. alium*
hamque, c. 14. *num.* 144. Petra *de potestate Prin-*
cip. c. 6. *num.* 85. Cavedus *de patronatu Regio, c.*
36. *num.* 3. Thesaur. *dict. decis.* 131. *num.* 8. &
ex aliis Cancer. *variarum resol. lib.* 3. *c.* 14. *de ma-*
nutent. à n. 7. *cum seqq.*

Borellus *de præstantia Regis Catholici, capitul.*
71. *à n.* 58. dum loquutus fuerat de Rege Catholi-
co, & ejus Tribunalibus cognoscentibus de violen-
tiis factis inter personas Ecclesiasticas, *n.* 59. ita ait:
48 *Et hoc ambiguum esset, * si faceret per viam cogni-*
tionis ordinariæ, & propriæ jurisdictionis, sed potiùs
per modum defensionis cujusdam extrajudicialis, ne
inter personas Ecclesiasticas in Regno scandala, &
rixæ oriantur, & perturbetur status Regni tranquil-
lus præsertim subditorum laicorum, maximè quia in
hoc Regno Neapolitano, quod vicinissimum est Sum-
mo Pontifici, & Urbi Romanæ, qui statim adiri pos-
sit, cujus contrarium militat in Hispania, ut propter
longinquitatem, & Romanæ Curiæ distantiam, Rex,
49 *suique magistratus modestè Clericales * contumelias*
inter ipsos vertentes compescant, etiam adver. Vil-
lalobos, &c.

Quibus consonat bonus textus *in c. qui à Sancta*
50 *Romana Ecclesia, * cui auctore Deo præsidemus à*
pluribus patitur violentias, &c. Ab Imperatore di-
recti interfunt Nuntii, qui scandala fieri vetent,
&c. Ne vel Ecclesia scandalizetur, & Imperialis
honorificentia minuatur, & c. 28. *in ordine*, 63. *di-*
stinctione.

Et quod ad scandalum vitandum possit Princeps
Regiam manum interponere ex *l. æquissimam* 17. *de*
usufructu, ubi notant omnes communiter scriben-
tes, *& in l.* 1. *C. de prohibita sequestrat. pecun.* Petrus
Gregorius 3. *part. syntagmat. lib.* 23. *c.* 3. *num.* 23.
Franciscus de Ponte *cons.* 21. *num.* 1. *vol.* 1. Man-
delus de Alba *consil.* 78. *lib.* 1. *num.* 2. ibi: *Cùm*
& passim jura dicant, debere Principem, & Ju-
*dicem * habere ante oculos viam tutiorem, præser-* 51
tim ne scandala committantur, &c.

Et de pace omnino curanda ob sedandos tumul-
tus, rixas & concitationes ex quibus quies turba-
tur Reipublicæ, non sine magno omnium scanda-
lo: multa in jure specialia introducta sunt, quæ
aliter non permittentur, ex textu *in l. cum pater*
77. §. *dulcissimis* 20. *de legatis* 1. *l. qui decem*
16. *in fi. ad l. Cornel. de Sicariis, l. æquissimum*
14. *ff. de usufruct. l. cum oportet*, §. *non autem*
hypotheca, versic. Sin autem res, C. de bonis quæ
l. cum teneamur, de præbendis, c. 2. *ubi bona glos-*
sa, desponsa. impuber. Hostiens. *tit. de foro com-*
petent. versic. Ex præmissis, col. 4. * Aufrerius *de po-* 52
testat. Eccles. super laicos, num. 16. tradit plura
Mieres *de majoratu* 4. *part. quæst.* 22. *à num.* 8. &
20. *cum sequentibus*, Cenedus *in collectan.* 70. *ad*
decretales, num. 1. Lancelotus Conradus *de tem-*
plo Judicum, part. 6. *de pace, conclus.* 102. *num.*
2. *fol.* 53. *& libro* 1. *de Imperatore*, §. 4. *asser-*
tion. 16. *fol.* 81. *num.* 1. latè Petrus Gregorius *in*
tractatu de Republica, lib. 11. *c.* 13. *& c.* 14. Gre-
gor. Lopez *in l.* 58. *glossa. & Estos, tit.* 6. *part.*
1. Quesada *in suis diversis quæst. c.* 29. *num.* 1. *in*
fin. apud quos multa videre poteris, & facit *c.*
final. de transactionibus. Necnon alia plura jura * 53
& Doctrinas videre poteris per Guillel. Benedi-
ctum *in c. Raimuntius, verbo, Et uxorem nomine,*
decis. 2. *à nu.* 114. *& in verbo, Mortuo itaque testa-*
tore. 1. *à num.* 227. *cum multis seq.* ubi abundè
congerit multos casus, quibus à jure receditur ad
pacem habendam, seditiones, & scandala vitanda,
cum in pace vertatur utilitas publica, latissimè etiam
per Martam *de jurisdiction.* 1. *part. c.* 41. *per totum*,
& post plurimos Doctores, Tiberius Decianus *in*
practicarum crimin. tomo 1. *c.* 10. *num.* 3. & co-
piosè per Franciscum de Borullinis *in tractatu de*
duobus fratribus, num. 20. *tomo* 6. 1. *part. diver-*
sorum, plura congerit Pater Thomas Sanchez *de*
matrimonio, lib. 8. *disp.* 19. *à n.* 8. *cum sequentibus*,
Mastrillus *de Magistratibus, lib.* 3. *c.* 4. *à num.* 98.
& à n. 275. *cum seqq.*

Ex observantia quippe legum, & privilegiorum
Regni * pax conservatur, aliter atque cunctis est 54
scandalum, juxta illud Prophetæ: *Pax multa*
diligentibus legem tuam, & non est illis scanda-
lum, &c.

Insuper notandum erit pro complemento, quod
non omnia, quæ * possunt fieri facienda sunt, sed 55
evitanda, quando habent inconvenient, *l. Julius*
15. *ff. de condition. institut. l. in causa* 16. §. *idem*
Pomponius, ff. de minoribus, l. 1. *in princip. ff. de*
aqua quotidiana & æstiva. l. non omne ff. de reg.
juris, Pinellus *in l.* 2. *C. de rescind. venditione,*
part. 1. *c.* 1. *num.* 35. latissimè plura congerens Pe-
trus Gregorius *de Republica, l.* 9. *capitul.* 1. per
totum, & dixit Mecænas Augusto Cæsari apud
Dionem, *lib.* 5. *Id tibi Consilium do, ne quando*
abutaris potentia tua deque eam putes esse diminu-
tionem potentiæ tuæ, si non omnia simul facias,
quæ possis, sed quamò magis omnia, quæ statuere
poteris

poteris perficere, tantò magis cura, ut optima tibi quæque proponas, Gregorius Acaius *lib. 3. de privilegiis, c. 5. num. 46.* Ut & rectè Claudianus ad Theodosium *in Panegyr. in 4. Consula. Honor.* ait :

Nec tibi quod liceat, sed quod fecisse licebit
Occurrat, mentemque domet respectus honesti.

Et inde Seneca *Troas, actu 2.*

Quod non vetat lex, hoc vetat fieri pudor.

Quò tendit illud Theodorici Gothici Regis, relati per Cassiodorum *l. 4. Epistolarum, c. 9. Nostræ providentiæ est, ut non solum justa fiant, sed fieri videant omnes, sciantque, & ab omnibus probata æmulatrix posteritas suscipiat, &c.*

56 Quod quidem latiùs examinandum * hac *1. part. c. 8. à num. 12. & seq. versic. Et ad hanc nostram verissimam, &c.* ubi tractatur, quod Bullarum retentio hæc locum habet, etiam quando ipsæ de jure validæ sunt, & non subreptitiæ, attamen ob scandalum, aliquodve aliud notabile damnum, & inconveniens, inde ortum, vel futurum, probabiliter timetur (ut in hoc *c. & seq.*) suspendi debet earumdem executio.

Pro quo & pro Coronide hujus capituli unum
57 utile erit notandum * quod & cæteris etiam causis, quas legitimas dicimus in hoc tractatu ad hujusmodi retentionem conveniat ; nam postquam Senatus Regius (juxta quæ latiùs dicimus in *c. sequent. vers. Quare ab harum causarum. & c. à n.* 63.) exactam (ut assolet) examinationem alicujus causæ ad retentionem faciendam proposita, justam esse arbitratur, talem congruit decetque, ubilibet apparere & judicari, quoniam Principi asserenti de
58 timore scandali, * vel alicujus damni omnino standum est ; optimè Jacobus Mandellus, *consil. 75. num. 6.* latè Alexander *consil. 116. nec arguendi sumus, col. 9. volum. 2. & in consil. 21. consideratis, in principio, vol. 2. & in l. 1. col. 18. vers. Sed juxta hoc quæritur, de officio ejus* Decius *cons. 125. in causa spoliationis, numer. 4.* Rolandus à Valle *cons. num. 68. vol. 2.* Currius Senior. *consil. 20. n. 10. &* Cephalus *consil. 173. num. 26.* Jason. *consil. 217. in novo fundamento, vol. 2.* Tiraquellus *de utroque retractu, part. 1. §. 1. glossa 14. num. 49.* optimè Jacobus Mascardus *in tract. de probation. conclus. 1233. à num. 20. ubi num. 21. & 22.* reddit rationem. Et quod de timore scandali sit superiori credendum, probat cum Srat. *cons. 10. c. 10. p. 1.* Cochier. *in tract. de Jurisdiction. in exceptos, tomo 2. in Scholiis ad Const. Concil. Lateran. p. 1. §. 3. n. 35. fol. 32.*

59 Cui doctrinæ optimè conducunt ea quæ latiùs * dicimus hac *1. part. c. 3. §. unico, versic. Sed licet hæc ita se habeant, & c. à numer. 45. & seq.* Quod Pontifex Maximus in his causis retentionis multum defert informationi sibi factæ per Senatum Regium supremum super inconvenientiis, & damnis oriundis ex executione litterarum aliquot Apostolicarum, cum ipse Senatus eas accuratè examinaverit. Ex eisdemque movetur ad earum litterarum retentionem, interim quod per supplicationem emissam, vel emittendam ad Sanctissimum, ipse instructus, & certiùs informatus de veritate precum, periculoque & scandalo minantibus de salubri Reipublicæ provideat remedio.

Salgado de Supplic. & Retent.

SECTIO V.

Præjudicium Regis, vel Regni, atque ideò damnum publicæ utilitatis an sit litterarum Apostolicarum retentionis legitima causa.

SUMMARIUM.

1 *Regni, & Regis damnum ad invicem compatiuntur, cum unum faciant indivisibile corpus.*
2 *Rex est cor, & anima Reipublicæ.*
3 *& seq. Rex est caput, & anima Reipublicæ, & ipsa ejus corpus.*
Custodiri Regem à malis nihil prodest, si & Regnum non custodiatur, ibid.
4 *Mundus homo grandis dicitur, & homo symbolum est Reipublicæ.*
Inter hominem, & Rempublicam magna, & propria similitudo reperitur, quoad singula utriusque membra, ibid.
5 *Membra non debent à capite discedere.*
6 *Regnum uti corpus infirmitatibus, & accidentibus est subjectum.*
7 *Regna sicut corpora humana florent, & interitum patiuntur.*
8 *& 9. Bellum nullum suscipiendum, nisi pro fide, aut salute Reipublicæ.*
10 *Salus corporis in bene composito more, ac ejus administratione decora consistit.*
11 *Utilitatem publicam non convenit diutina ludificatione differri.*
12 *Reipublicæ salus nulli magis convenit, & interest, quàm Principi.*
13 *Ex bono regimine Reipublicæ simultaneum oritur utile Regi, & Regno.*
14 *Regnantis est gloria subditorum otiosa tranquillitas.*
15 *Princeps magis commodum commune, quàm suum custodire debet, quia divitiæ vassallorum quasi suæ sunt.*
16 *Princeps ita suos vassallos tueri debet, ne debiles inveniat quando illis eget.*
17 *Utilitas Regni est commodum Regis.*
18 *Quanto quis melioribus præest, tanto major ipse & honorabilior est.*
19 *Regem divitiis, & auro abundare nihil prodest, si populus sit tributis lacessitus, & oppressionibus infirmus.*
Exemplo statuæ Nabuchodonosoris contrita comprobatur, ibid.
20 *& seq. Utilitas publica ita tuenda, ut commodi proprii obliviscatur Rex.*
21 *Salus populi suprema lex esto.*
22 *Pro conservanda utilitate pulica cum potentioribus est dimicandum.*
23 *Vigilantia Principis omnium domos defendit ; omnium otium illius labor, omnium deliciæ illius occupatio.*
24 *Salutem Reipublicæ turbant violentiæ, & scandala.*
25 *Ne pax publica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiatur, valet Rex inter Ecclesiasticos authoritatem suam œconomicam interponere.*
Majestas Imperii publicæ salutis tutela est, ibid.
26 *& seqq. Ad Reipublicæ conservationem debet Princeps obviare iis, quæ suis Regaliis, & suorum privilegiis, & consuetudinibus obsunt.*

17 *Si negligenter, quæ uſurpantur omittimus, exceſſus viam aliis aperimus.*
18 *Regi nihil magis noxium, quàm ſemel amittere ſuam majoriam.*
19 *Majus eſt dedecus paratæ omittere, quàm omnino non paraviſſe.*
30 *Debilis in obviando cognitus ferociori animo invaditur.*
31 *Publicæ neceſſitas ubi poſſit, permittitur Pontifici in ditionem Regis, & è converſo ſuum imperium exercere.*
32 *Propter publicam utilitatem multa admittuntur contra rationem diſputandi, quæ aliàs de jure non permittuntur.*
33 *Publicæ utilitatis cauſa poteſt Princeps auferre dominium.*
34 *& ſeq. Damnum publicæ utilitatis, nempe Regni, aut Regis juſta cauſa eſt ad Bullarum retentionem.*
35 *& ſeq. Plura jura ad idem ponderantur, civilia, & Regia permittentia ſuſpendi executionem litterarum in damnum publicæ utilitatis Regis, & Regni.*
40 *& 41. Retentionem Bullarum in Senatu ob damnum Reipublicæ faciendam ex ll. Regiis Recopil.*
42 *Damnum, ſeu utilitas Regni, aut Regis ad invicem convertuntur, quia non dabimus damnum Regni, quin vergat in damnum Regis. Ponderatur, & interpretatur in propoſito* Authent. ut nulli judic. §. hoc verò, *ibid.*
43 *Genus præcedens non reſtringitur per ſpeciei appoſitionem, cum fiat loco exempli.*
44 *Quoties plura habent eandem rationem, licet de uno tantum fiat mentio, cenſetur fieri exemplariter.*
45 *& ſequentibus, uſque ad n. 55. Damnum Reipublicæ Eccleſiaſticæ ſpiritualis aut temporalis legitimam eſſe cauſam retentionis litterarum Apoſtolicarum in Senatu, omnes ferè firmant Doctores de hac retentione tractantes, relati, quorum obſervationes ad litteram recenſentur.*
56 *Papæ præceptum, ex quo præſumitur publicum Eccleſiæ ſtatum turbari, non eſt exequendum. Exemplum redditur de Cardinali expulſo è Regno Franciæ turbante publicum Regni ſtatum, ibid. Simile exemplum habetur in Hiſpania è qua Philippus Secundus expulſit Nuntium Apoſtolicum reſiſtentem decreto violentiæ Senatus. ibid.*
57 *Reſcriptum conceſſum privato non derogat conceſſo ad publicam utilitatem.*
58 *Privilegium, quod tranſit in contractum, aut ob aliam cauſam oneroſam obtentum poteſt revocari ex cauſa publicæ utilitatis.*
59 *Privilegium ob remunerationem ſervitiorum ex pretio, vel alia oneroſa cauſa modificari, aut revocari poteſt, ſi ſit noxium Regi, aut Regno.*
60 *Ob publicam utilitatem poteſt Rex concedere legem, ne alienigenæ obtineant beneficia in Regno.*
61 *Ob damnum publicum litterarum Apoſtolicarum in executione eſt ſuperſedendum.*
62 *Supplicari poteſt à lege, quæ non convenit utilitati publicæ.*
63 *Senatui ſuo Rex committit cauſarum ob quas petitur retentio, examen, qui in dies evig it in ſalute Reipublicæ.*
64 *Senatores ſcientia, & experientia experti meliùs agnoſcunt, quod utilitati publicæ ſit conveniens, aut noxium.*
65 *Senatores cognoſcunt mores Regni, conſuetudines, & privilegia.*
66 *Senatores ſciunt præterita, & de futuris æſtimant eruditè.*
67 *Senatores Regii ut prudentes ex præſentibus accidentibus, quæ mala ventura erunt agnoſcunt, quæ damna præcavenda.*
68 *Prudentiæ eſt cavere, quæ non putantur emergere.*
69 *Providentia eſt notio futurorum, & adveniens calamitatum munimen.*
70 *Multa de Senatorum laude, & munere in Reipublicæ ſalute, remiſſivè.*
71 *Regnorum finis, quo creata ſunt, is eſt, ut Vaſſalli in pace conſerventur.*
72 *Recurſus retentionis quatenus tendit in utilitatẽ Reipublicæ omnino favorabilis eſt cenſendus.*

REgni, & Regis damnum ad invicem * compatiuntur, cùm, ut Seneca ait, *in libro de Clementia*, Rex & Regnum unum & idem faciant indiviſibile corpus in hæc: *Ille eſt enim vinculum, per quod Reſpublica cohæret; ille ſpiritus vitalis, quẽ hæc tot millia trahunt, nihil ipſa per ſe futura, niſi onus & præda, ſi mens illa ſubtrahatur.* Optima *l. 5. tit. 1. part. 2.* (E por ende lo llamaron coraçõ è alma del pueblo * ca aſſi como y aze el alma en el coraçon del hombre; è por ella vive el cuerpo, è ſe mantiene: aſſi en el Rey y aze la juſticia, que es vida è mantenimiento del pueblo de ſu ſennorio. E bien otro ſi, como el coraçon es uno, è por el reciben todos los otros miembros unidad para ſer un cuerpo, bien aſſi todos los del Reino, maguer ſean muchos (porque el Rey es, è debe ſer uno) por eſſo deben otro ſi ſer todos unos con èl &c. (Et in fine illius legis, ibi:) Onde el es alma, * è cabeça, è ellos miembros, &c. Et ad idem vinculum, & unitatem Regis, & Regni eſt, *l. 3. tit. 19. par. 2.* ibi: E por ende dixeron los Sabios antiguos, que ſon como alma è cuerpo, que maguer en ſi ſean departidos, el Ayuntamiento les haze ſer una coſa. Onde maguer el pueblo guardaſſe al Rey, è todos coſas ſobredichas, ſi al Reino no guadaſſen de los males, que y podrian venir, non ſeria la guarda complida, &c.)

Et iterum hæc unitas apparet ex eadem *l. 5.* ubi Rex dicitur caput Reipublicæ; quæ ideò corpus myſticum dicitur: ibi: (E naturalmente dixeron los Sabios, que el Rey es cabeça del Reino, ca aſſi como de la cabeça nacẽ los ſentidos, porque ſe mandan todos los miembros del cuerpo, bien aſſi por el mandamiento, que nace del Rey, que es ſennor, è cabeça de todos los del Reino, ſe deben mandar, è guiar, è aver un acuerdo con el, para obedecerle, è amparar, è guardar, è acrecentar el Reino onde el es alma, è cabeça, è ellos miembros, &c. Quod & dicit Divus Thomas *l. 1. de regimine Principis, capitul. 12. Hoc igitur officium Rex ſe ſuſcepiſſe cognoſcat, ut ſit in Regno ſicut in corpore anima; & ſicut Deus in mundo, quæ diligenter recogitet*, &c.

Moſes *in primo verbo Hebraico Geneſis*, mundũ vocat * hominem grandem, homo etiam ſymbolum eſt Reipublicæ; D. Paulus *ad Rom. 12. Ezechiel. c. 24.* & Interpretes Eccleſiaſtici in eiſdem locis. Sanderius *l. 5. de viſibili Monarchia, c. 3.* atque ideo Picus Mirandula *in Epiaplo*, myſteriosam quandã refert expoſitionem, & veram ſimilitudinem inter corpus myſticum, & individuum, atque itidem Sixtus Senenſis *lib. 2. Bibliothecæ ſanctæ*, & Andreas Laurentius Protomedicus Henrici IV. Regis Franciæ *in libro de Anatomia*, ſubtiliter quidẽ explicat proportionem hanc inter hominem, & Rempublicam. Dicunt enim, quòd inter has duas creaturas poſſit abſq; ulla improprietate nomina permutari, eò quod in Regno Rex eſt caput, apud quẽ reſidet regimen,

corpus

corpus autem populus est, & vassalli, oculi sunt Senatores Consilii juxta illud *Proverb. capit. 4. Oculi tui recta videant*, cõmuniter insuper Interpretes explicarunt teste Hieronymo Laureto *in sua Sylva, verbo, Oculus*, cum assistant Principi, & illum adjuvent in regimine Reipublicæ, brachia sunt hujus corporis duces, & milites, *Daniel. 11. c. 11.* & ibi Lyra, in quibus consistunt opera fortitudinis, & executionis qua Respublica defenditur, atque inimici offenduntur. Universitates, & studia generalia diversarum Artiũ (unde juventus docetur, & Respublica abundat Doctoribus Theologis, Jurisperitis, Medicis, & aliis similibus) sunt stomachus, & officinæ, quas condidit natura ad coquendum cibum, eique dat perfectam formam: ut distribuatur per omnes corporis partes, dando cuilibet necessarium alimentum. Carceres autem loca sunt, ad quæ natura prorumpit inutile, & nocivum cibi. Tiremes denique, & cætera loca assignata facinorosis pro pœna sunt latrinæ, seu propriùs Cloacæ, & Foricæ in quas projiciuntur excrementa, hoc est expurgatur, seu exoneratur Respublica gẽtibus perniciosis. Igitur in omnibus reperiemus proportionabilem æquiparationem, & similitudinem inter hominem, & Rempublicam. Videndus ad idem Frater Joan. de la Puente, *en la conveniencia de entrambas Monarchias*, &c. *lib. 1. §. in prine. c. 1.*

Inde infertur hæc unitas inter Regem, & Rempublicam, ille caput, hæc membra inseparabilia * à suo capite, quia membra non debent à capite discedere, *c. cum non liceat 12. de præscriptionibus*, Molina *de Hispanor. primogen. l. 1. c. 1. nu. 17.* Romanus *singular. 50.* Nicolaus Losæus *de jure universitatis, part. 3. c. 13. n. 7.* Felinus *in c. Pastoralis, nu. 10. de officio delegati*, Menochius *cons. 51. per totum, & consil. 257.* Alexander Ludovisius *decis. 284. n. 2. & 3.* Augustin. Barbos. novissimè *in tract. de Canonicis, & Dignitatibus, c. 18. n. 55.* textus *in c. novit. de his quæ fiunt à Prælat.* cum aliis. * 5

Quare Rex & Regnum ad invicem * debent sua damna, & infirmitates communicare, & de remediis opportunis ad suam conservationem, & Reipublicæ salutem mutuo tractare. Quoniam Regnum uti corpus benè consideratum subjicitur accidentibus, & infirmitatibus, ut inquit Poëta Claudianus *de bello Getico.* * 6

Quid mirum si Regna labor mortalia vexat?

Cui consonat quod dixit Vellejus Paterculus, *lib. 2. ut appareat* * *quemadmodum Urbium, Imperiorumque; ita gentium, nunc florere fortunam, nunc senescere, nunc interire*, &c. Cicero ad Atticum *lib. 2. Epistolar. 20.* Dolens de Republica infirmitate oppressa, cùm nec esset qui de medicamento ad ejus salutem, & convalescentiam tractasset, ita ait: *Nunc quoque novo quodam morbo civitas nostra moritur, ut cum omnes, quæ sunt apta improbent, quærantur, & doleant; & varietas in re nulla sit, aperteque loquantur, & jam clarè gementi medicina nulla afferatur*, &c. * 7

Cui convenit, quod idem Cicero tractat *l. 3. de Republica*, dicens: *Nullum bellum à civitate* * *optima suscipitur; nisi aut pro fide, aut pro salute*; cujus meminit Præclarus Jurisprudentiæ, atque humanarum litterarum Princeps doctissimus Senator Valençuela Velasquez, meritissimus pronunc Præses Regiæ Granatensis Cancellariæ, *in monitorio contra Venetos, p. 7. n. 60. pag. 448.* * 8

In qua Ciceronis authoritate animadvertes, fidẽ ibi non accipi, * quatenus cum Religione Catholica convenit (quis hæc Ciceroni fuit incognita) sed pro fœdere in ita tuenda Republica, juxta regulam juris; *frangenti fidem fides frangatur eidem, de reg. juris, l. 6. l. conventio. n. 5. de pactis*, ut notat Ferdinandus Mendoça *lib. 2. c. 9.* Conanus *lib 5. Commentar. c. 1.* Guibertus Constanus *quæstion. Juris, c. 3.* Revardus *lib. 4. variarum capitul. 1.* Vincent. Cabotius, *lib. 2. disputation. c. 10. & seq.* & in specie advertit Divus Augustinus ita Ciceronem intelligens, *lib. 22. de Civitate Dei, capitul. 6.* & Joseph Acosta *lib. 2. de procurand. Indor. salute, c. 4. pag. 223.* & *de salute*, non intelligitur de salute corporis individui, sed de corporis mystici Reipublicæ, ut declarant Doctores citati, de quâ Nos hactenus loquimur in hoc capite. * 9

Consonat rectè Joachimus Opelius Frisius * de vera Jurisprudentia, *lib. 1. tit. 5. de definition. Nomothetic. cujusque salus* (inquit) *in optimè composito more, atque ejus administratione decora consistit*, refert Maximus Tirus *sermon. 6. fol. 77.* * 10

Etenim sicut homo parvus gubernatur, pariter sic mundus totus universalis similitudinariè, ut docet Aristoteles, at cùm in regimine unius individui corporis naturalis constat, quòd ubi nullus humorum excessus, nulla est rebellio repugnans, nullaque distributio conservationum: ubi autem est humorum excessus propter inordinatum forte regimen, tunc pugna est naturæ tendentis in conservationem cum excessibus tendentibus ad destructionem corporis, ut aliquando sufficiat naturalis potentia ad correctionem humorum, ipsos expellendo de corpore, & aliquando propter excessum morbi natura est per se impotens, egetque adjutorio extrinseco, ut medicamine sapientis, qui exhortator est naturæ ministrando congrua ad expulsionem morbi, ipsius naturæ auxiliator existat; ita in Republica, & magno mundo contingere experimur quotidie, uti corpore mistico, nam aliquando in climatibus ejus nullus est rebellium excessus, & tunc cessat pugnat, sed tendit solum natura ad mundi conservationem salutis, quæ est in pace, & tranquillitate vivere; aliquando & rebellis excessus, & discordia tendentium ad destructionem, & tunc opus medicamine sapientis, & hoc fieri potest, vel ab ipsa natura reducente rem ad proprios terminos, sedando rebelles, ut videmus interdum, quod orta seditione ipsi invicem eorum prudentia reconciliantur, aliquando est tantus excessus rebellium, quòd non potest ipsa natura sola, & tunc opus est medicamine rebellico, ut expulsis rebellibus revertatur Respublica ad pristinam sanitatem. Unde merito Deus, qui est omnium creator, & Medicus universi, adhibuit ministros, & Medicos ad domanda multa, & gravia mala gentium, ut hominem, & mundum magnum in pace, societate, & salute conservarent, ut statim dicemus, & vide Martam *de jurisdict. 1. p. c. 40. à princ.*

Quò tendit illud Poëtæ.

Temporibus medicina valet, data tempore prosunt,
Et data non apto tempore vina nocent.

Et Ecclesiastes *c. 43. vers. 24.* ibi: *Medicina omnium in festinatione*, &c.

Et illud Cassiodori. *Utilitatem* * *publicam non convenit, diuturna ludificatione differri. Nec enim* (secundùm Aristotelem *5. Politicor. c. 8.*) *cujusvis hominis est, sed civilis intelligentiæ præditi, malum quod efficitur in principio cognoscere*, &c. Et Plato *lib. 6. de sapientia Ciceronis Philippi II.* ibi: *Civilis facultas, & Civitatis, & Gentium communa bonum conjectans.* * 11

Quare Princeps cõtinuò debet esse evigilans pro salute populi, ne ob scandala, & pacem turbatam infirmetur. Quid enim utilius aptiusq; Reipublicæ saluti pace, ut inquit Pontifex * in *c. 3. 13. quæst. 1.* ibi: *Si autem pax humana tam dulcis est pro temporali salute mortalium*, &c. & ibi superiùs: *Non enim* * 12

pax quæritur, ut Bellum excitetur; ſed bellum quæritur, ut pax adquiratur. Concordia quippe & pax ſunt præcipuè nexus, & vincula, quibus quaſi indiſſolubiliter annectuntur omnia corpora myſtica, quæ ad ſimilitudinem corporis naturalis, (de qua ſuprà) requirunt concordiam pro ſui conſervatione, & ſalute. Sicut enim naturale corpus per ſuarum partiũ concordiam, & annexionem conſervatur in valetudine, & virium robore, & per earumdem diſcrepantiam reſolvitur, & perit: ita & miſticum corpus ex ſingulorum membrorum & partium diſcordia inordinatur, infirmatur, & perit, ſic ex D. Paulo 1. *ad Corint.* 12. probat D. Joan. Ramirez *in tractatu de confirmat. Ordin. S. Jacobi, c.* 25. *n.* 1. Et hanc corporis miſtici conſonantiam uti penitus ad ejus conſervationem neceſſariam præ oculis in ſomnis habere tenetur Rex, nã Reipublicæ valetudo nulli magis prodeſt, quàm Regi ipſi, teſte Ulpiano *in l.* 3. ibi: *Nam ſalutem Reipublicæ tueri, nulli magis credidit convenire, nec alium ſufficere, quàm Cæſarem, &c. de officio Præfecti vigilum,* atque etiam Imperatore Juſtiniano *in l. Imperialis, C. de nuptiis,* ibi: *Imperialis benevolentiæ proprium eſſe judicantes, ut omni tempore ſubjectorum commoda, tam inveſtigare, quàm eis mederi procuremus* &c. *& in l. humanum, C. de legibus*, ibi, *Bene enim cognoſcimus, quòd cum veſtro conſilio fuerit ordinatum, id ad beatitudinem noſtri Imperii, & ad noſtram gloriam re-*
13 *dundare, &c.* Ex quo textu colligitur * ex bono regimine ſimultaneum, & unitum oriri beneficium Regno, & Regi; adeſt etiam text. ſingularis *in c. de officio legati, l.* 6. ibi: *Officii noſtri debitum remediis invigilat ſubditorum, quia dùm eorum exercitus onera, dum ſcandala removemus, Nos in eorum quiete quieſcimus, & fovemur in pace*; ex quo textu duplici doctrina imbuimur, altera quod pax & tranquillitas vaſſallorum pax eſt, & quies Principis, & promiſcuè omnes ea fruuntur, quapropter Principis intereſſe, & debitum muneris eſſe pacem ſubditorum mediis omnibus curare. Altera ex ſcandalis Reipublicæ ſubditorum pacem, & quietem turbari, ab ſcandaliſque inquietem gigni, & oriri: alia plura ſimilia jura videbis ſuprà *c.* 3. §. *unico*, à *n.* 45. in idem tendentia.

Facit textus in *Authent. de mandat. Princip.* §. *deinde conveniens, collat.* 3. ibi: *Deinde conveniens eſt, ut nulli populi civitatum alterutris ſeditiones faciant, ſed omnem pacem eſſe Dei civitatibus æquitas*, &c.

14 Et conducit * illud Caſſiodori *l.* 2. *epiſtol.* 29. ibi: *Quia regnantis eſt gloria ſubditorum otioſa tranquillitas*; pulchrè Divus Auguſtinus *de Civitat. Dei, l.* 19. *c.* 14. *Chriſtiani Principes dum rectè imperant etiam ſervientes eis, quibus imperare videntur; Imperant enim, ut conſulant ſaluti, & utilitati eorum quibus imperant.* Et Divus Chryſoſtomus: *Hæc enim eſt illis vita, hoc ſtudium, ut tu quoquomodo pace fruaris.*

15 Clarè etiam & mirabiliter * hoc idem dixit Rex Alphonſus *in l.* 9. *t.* 1. *p.* 2. ibi: *E deben otro, ſi guardar mas la pro comunal, que la ſuya miſma, porque el bien, è la riqueza dellos es como ſuya*, &c.

16 Mirabilis eſt etiam * ad conſervationem ſalutis Reipublicæ, quod ipſe Alphonſus Rex dixit *in l.* 14. *tit.* 1. *par.* 2. ibi: *E como quiera que el Rey es ſeñor de ſus pueblos para mantenerlos en juſticia, è ſervir ſe dellos, con todo eſſo guardarlos debe, en manera que no le falleſcan, quando meneſter los oviere*, &c.

17 Ita etiam Rex Henricus III. * dixit bonum, & utile ſui Regni propriam ſuam eſſe utilitatẽ Regis, *in l.* 25. *tit.* 19. *lib.* 6. *Recopilat.* ibi: *Mandamos por el proveeho comun, que es pio mio*, &c.

Quanto enim quilibet præeſt * melioribus, tanto major ipſe, & honeſtior eſt, verbis utor Juſtini Imperatoris *in Authent. de defenſo Civit. c.* 7. §. *nos igitur, collat.* 3. quod exornat Probus ad Monach. *in c. novit. num.* 11. *ad fin. de Judic.* Anton. Sola *de Decreta Sabaud. tit. de nominat. domina. gloſſ.* 2. *n.* 2. *& tit. de edicto annon. gloſſ.* 1. *num.* 4. Lancelotus Gallian. *cons.* 46. *n.* 40. Valençuela Velaſquez *conſil.* 59. *n.* 15. Marzar. *cons.* 26. *num.* 19. *&* 21. Guerrero *in Theſaur. Chriſtianæ Relig. cap.* 16. Laudaturque Princeps, ex potenti opulentia, & fortitudine ſubditorum; Borrellus *de præſtantia Regis Catolici, cap.* 82. *num.* 14. & alii videndi per Giurbam *cons.* 1. *n.* 16. 18

Quid enim divitiæ Regis, & theſauri proſunt, auroque * abundare, ſi populus ejus miſerè infirme- 19
tur, & tributis, oppreſſionibuſque ſit laceſſitus, & languidus? nihil certè ex hactenus dictis, ac etiam exemplo ſtatuæ potentiſſimi Regis Nabuchonoſoris, cujus caput erat aureum (quo figuratur Rex in populo) pectus argenteum, cæterave membra diverſi metalli, pedes verò lutei erant, lapis de monte elapſus eos tetigit tantùm, quo ſolo caput aureũ cæteraque membra fortia illico ceciderunt collapſa, quæ vera eſt figura inter Regem & populum. Quod & inſinuavit Bald. *in cons.* 410. *n.* 5. *verſic. Nam theſaurus Principis non eſt Fiſcus, ſed ſubditi bene ſe habentes, lib.* 5. *folio* 108. & eſt bonus textus *in Authent. ut Judices, ſine quoquo ſuffragio*, §. *cogitatio, verſic. Conſideravimus enim, quia licet quæſtus immodicus imminuitur imperio; attamen noſtri ſubjecti incrementum maximum percipient, ſi indemnes à Judicibus conſerventur, & Imperium, & Fiſcus abundabit, utens ſubjectis locupletibus: & uno hoc introducto ordine plurima rerum, & innumera erit ubertas.* Conſonat *l.* 2. *C. de omni agro deſerto.*

Quibus legibus benè * convenit, quod inquit 20
Cicero *lib.* 1. *de officiis. Qui Reipublicæ profuturi ſunt, utilitatem civium ſic tueantur, ut quidquid agant, ad eam referant obliti commodorum ſuorum.* Menoch. *conſil.* 1283. *num.* 35. Giurba *conſil.* 1. *n.* 38. Et de Rege idem dicit Eraſmus à Cochier. *in theſaur. Politico* 2. *part. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 6. *commodum omnium præferatur utilitati ſingulorum, unius & commodo Principis ipſius, per l. unic.* §. *penult. C. de caducis tollend.* ubi etiam adducit illud Ciceronis 1. *de legibus, & rurſus* * *de finibus, lib.* 5. *Salus* 21
populi ſuprema lex eſto.

Et docet Cicero in oratione pro Caio Rabir. *Eſt* (inquit) *boni Magiſtratus* * *cum auxilia Reipublicæ labefactari, convellique videt, ferre opem patriæ,* 22
ſuccurrere ſalati, fortunaſque communibus ſuam ſalutem potiorem ſalute communis ducere. Et idem Cicero rurſus *in oratione pro Sextio*, ait: *Sudandum eſt iis, qui Magiſtratum gerunt, pro communibus commodis, adeundæ inimicitiæ, ſubeundæ ſæpè Reipublicæ tempeſtates cum multis audacibus, improbis, nonnunquam etiam potentibus dimicandum.*

Deducitur etiam hoc officium, & obligatio Principis in ſalute, & vigilantia Regni, cum ipſe populi dicatur cor, ex *legib. Partitæ*, ad principium citatis.

Quia cùm cor ſit origo venarum, & fons ſanguinis † quod celeritate maxima, & impetu ſuccurrit 23
omnibus aliis membris, abſque prolixa dilatione. Ut ex Plato. *Dialogo, Timæo. Cor venarum origo, fonſque ſanguinis, impetu quodam manans*; &c. Et ſicut hoc munus exercet cor, etiam quieſcẽte, & dormiente corpore; ita Princeps illud debet imitari, ut & benè inquit Seneca *ad Polybium. Cæſari, cui omnia licent, propter hoc multa non licent, omnium de-*

mos

mos illius vigilia defendit, omnium otium illius labor, omnium delicias illius occupatio, &c. Quo sensu intelligo, quod dicitur *Canticorum capitul.5.* ibi: *Ego dormio, cor meum vigilat.*

Et ideo ne salus Reipublicæ langueſcat, & detrimentū patiatur (cujus præcipua * causa ſolet eſſe
24 turbatio pacis, orta ex violentiis, & ſcandalo obveniente, cujus eſt cauſa immediata, juxta illud S. Hilarii *Commentar. in Matthæum, cap.25.* dum inquit: *Atque his quidem vexationibus multi turbabuntur, & tantis inſurgentibus malis ſcandalizabuntur, & uſque in mutuum odium excitabuntur*, &c. Ex hac quippè vaſſallorum inquiete, & turbatione Regni interitus ſuccedit, juxta illud Davidis Prophetæ, Pſalmo 45. *Conturbatæ ſunt gentes, & inclinata ſunt Regna.* Prout latiùs in Capitulis ſeq. & cap. præcedenti monſtravimus.]

Princeps omnino curare debet infirmitatem hanc
25 per vigilantem * protectionem ſuorum vaſſallorū, juxta *l.13.tit.13.part.2.* ibi: *E para defenderlos, que non reciban mal nia fuerça*, *l.18.tit.9.part.1.* Et ea, quæ abundè diximus *in tractatu de Regia protect.1.part.cap.1. à n.66. & ſeq.* & à princip. per totum Cap. Ut Natalis Com. *lib.3. hiſtoriæ primum* [inquit] *omnium bonorum humanorum pax eſt, & tranquillitas populorum, quam Principes in primis debent procurare*; cùm ex pace, & concordia tot utilitatibus Reſpublica ſibi commendata. & ipſi pariter ſimul fruantur; quod cõſideravit Auguſtinus *in libro de Sermone Domini in monte*, in hæc inquiens: *Concordia eſt ſerenitas mentis, tranquillitas animi, ſimplicitas cordis, vinculum amoris, conſortium charitatis; hæc ſimultates tollit, Bella compeſcit, iras comprimit, ſuperbos calcat, humiles amat, diſcordias fedat, inimicos concordat, cunctis eſt placida, neſcit extolli, neſcit irſcari, hanc qui accipit, teneat, qui perdidit, repetat, qui amiſit, adquirat; ſine tamen juſtitiæ adminiſtratione pax aſſiſtere nequit*, &c.

Negitur pax publica turbetur, & bonum publi-
26 cum detrimentum patiatur, * licite poſſe Regem etiam inter Eccleſiaſticos authoritatem ſuam œconomicā interponere, firmant omnes Covar. *in pract. c.35. n.3.* laiſſimè Navarrus *in c. cum contingat, de reſcriptis, in 1. remedio* per totum, Carol. Graſſal. *lib.2. Regal. Franc. jure 7.* Olaſcus *deciſione 30.* Menochius *de retinenda poſſeſſ. remed.3. ex n.558.* Segura Davalos *in Director. Judic. Eccleſiaſt. fori 2.part.c.13.n.51.* Azeved. *in l.2. per totum, titul. 6. lib.1. Recopilat.* Joan. Martines de Olano *in antinom. lit. l, n.73.* Avenda. *de exequendis mandatis Princ.1. part.c.1.n.32.* Didacus Perez *lib.3. tit. 13.l.6.pag.718. verſic. Ratio eſt, quia.* Et optimè *in l.5. in gloſſ. pueden conocer, titul.1. lib.2. ordin. pag.169.* Navarrus *in l. Manuali Latino, c.27.n. 69.* Guttierrez *de Juramento confirmator.1.par.c.2. n.26.* Bartol. Humana *in l.13.tit.13.part.2. in gloſſa 4. verbo, Nin fuerça, ex n.1.* Hieronym. Portoles *in ſcholiis ad Molinam, §. firma, n.101.* Gregor. Lopez *in dict.l.13. in gloſſa, Nin fuerça*, Vival. *in Candelabro Eccleſiæ in explicatione Bullæ in Cœna Domini, caſu 14. ex n.102.* & optimè *caſu 16. n.115.* oprimè Salzedus *in addition. ad praxim crimin. Canon.* Bernard. Diaz. *c.102. lit.A*, Lancelotus Robert. *de attentat. 2. p.c.4. n.36.* Cened. *in collect. ad Decretum 1.p.collect.5.n.3.* & alii plurimi, quos omitto, & videre poteris *in tract. de Regia protect.1. p. c.1. à n.119.*

Quapropter dixit Quintus Curtius *lib.8.* relatus à Valençuela Velaſquez *in tract. de ſtatu, & bello 2. part. conſideration.6.nu.11. Majeſtatem Imperii publicæ ſalutis eſſe tutelam.*

Ad cujus conſervationem omni conatu debet Princeps * obviare iis, quæ utilitati publicæ adver- 27
ſantur, conſervando ſuā præeminentiā & honorem Regium, ſuas Regalias, ſua, & ſuarum Provinciarum privilegia, atque conſuetudines laudabiles, & jure approbatas ne aliter inde cõtraventione oriantur ſcandala, prout abundè diximus *in c. antecedente.* Et ait Vannozius *in animadverſion. politic. vol.2. n.1978.* dixit, & ſatis prudenter Divus Gregorius Joanni Epiſcopo Syracuſano *lib.7. epiſtol. 28.* Et Stephanus Papa in *c. loci 29.q.9.* ibi: *Si negligenter ea, quæ malè uſurpantur * omittimus, exceſſus* 28
viam aliis aperimus, habetur *in c. pervenit.93. diſt.* Florianus de Sancto Petro *in l. ſed & ſi quid, §. mancipiorum, n.14. ff. de uſufruct.* Valet quela Velaſquez ubi proximè *n.13.* qui *n.12.* advertit; non aliam rem eſſe, * quæ Regnis plus noceat, quàm 29
Principem ſemel amittere authoritatem, & majoriā ſuam, & Salvianus *lib.7.* dicens: *Poteſtas magna, & potentiſſima, quæ inhibere ſeelus poteſt, qua probans cum ſciens patiatur, perpetrari*, Gregorius Paghar. *obſervation.207. ad lib.2.* Cornelii Taciti. Et Saluſtius *de Bello Jugurtino*, ait: *Majus dedecus* * 30
eſſe parata omittere, quàm omnino non paraviſſe, imò Tacitus *lib.15. Annalium* dixit, quòd *ſua retinere privatæ domus; de aliena certare Regiam laudem eſſe.* Unde Demoſthenes *in Oratione de Rhodiorum libertate*, ait: *Nemo enim eſt, qui pari contentione, & rapinas, & opes ſuas proprias defendat, ſed de his, quæ de propriis auferuntur, omnes vi ſumma pugnant, de finibus autem propugnandis, opibuſque audiendis non ita.*

Hoc, & idem ſignavit * Marcus Portius Cato, 31
contra conjurationem Catilinæ, dicens Senatui: *Quanto majori vigilantia occurreritis negotio; tanto magis ipſi animo cadent, ſed ſi in vobis cognoverit aliquam debilitatis ſimilitudinem, aut formam; illico vos invadent animo feroci*; ad quod plura adducit Frachetta *lib.1. de Principe, c.4. & lib. 2. c.2.* Titus Livius *lib. 8.*

Hinc ad noſtrum propoſitum conducit, quod Joannes Quintinus Hæduum *in repetition. c. novitat. de judiciis, n.126.* dicit in hæc: *Diviſio inter juriſdictionem Regiam, & Pontificem non procedit per viam repugnantiæ, ſed per viam ſimplicis diſtinctionis: atque ideo quoties publica neceſſitas id expoſcat, permittitur Pontifici in Regis ditionem, & è converſo Regi in ditionem Pontificis ſuum imperium exercere, nam obnoxia, & precaria utriuſque poteſtas eſſe debet, non aliquod dammationis faſtu, ſed humili, atque concordi adminiſtratione*, &c.

Et n 140. addit * *Hoc pertinere ad Reges ſeculi* 32
Chriſtiani, ut temporibus ſuis pacatam velint Matrem ſuam Eccleſiam habere, unde ſpiritualiter nati ſunt, ne matris ulla in re violetur honeſtas, neve turbetur ejus tranquillitas ab iis potiſſimum, quibus eſt commendata, &c.

Et Turrecremenſa *in c. filiis, vel nepotibus 17. qu.7.* facit *l.40. titul.5. lib.2. Recopil.* in fine.

Multa enim ob utilitatem * publicam contra ra- 33
tionem diſputandi admittuntur & permittuntur, quæ aliàs non permitterentur de jure, text. eſt *in l. ita vulneratus 51. ad finem. ff. ad legem Aquiliam.* Concordat *l. licitatio, §. quod illicitè, de publicanis*, exactè Larata *conſ.45. nu.3. cum ſeq.*

Textus etiam *in l. Lucius, ff. de evictionibus, l. item ſi verberatum, §. 1. ff. de rei vendica.* * *l.* 34
quod ſemel, ff. de decretis ab ordine faciend. Quibus juribus probatur, poſſe Principem ex cauſa publicæ utilitatis auferre dominium alicui quæſitum, de quo vide Monetam *de commutation. ultimarum voluntat. c.8. quæſtion.6. à nu.50.* & latè etiam per Martam *de juriſdictione 1.part.c.41. à n.23. & ſeq.*

Reſcripta

Reſcripta igitur Papæ, vel alterius cujuſlibet
35 Principis * hac de cauſa, quando ſcilicet vergunt in damnum publicæ utilitatis, hoc eſt, Regni, vel Regis, detineri juſtè poſſunt, & in eorum executione ſuperſedendum ad effectum reſcribendi, & expectandi ſecundam juſſionem emanandam ab eodem Principe, meliùs de inconvenientiis, & damno publico inſtructo, & informato; quia damnum publicæ utilitatis Regis, ſcilicet, & Regni legitimum, ad hoc cauſam eſſe, jura probant textus *in authent. ut nulli Judicum*, §. *& hoc verò*, *collation.* 9. ibi : *Si verò hujuſmodi* * *in ſcriptis juſſio*
36 *publicum reſpicit, inquirat eam, & ſi quidem non lædatur Fiſcus, quæ in ea comprehenſa ſunt adimpleat. Si verò ad Læſionem eſt Fiſci, nihil ſuper eo omninò agi, nuntiare verò vobis primùm, ut ſecunda noſtra fiat de hoc juſſio*, &c. Textus etiam *in*
37 *authent.* * *de mandat. Principum*, §. *inde competens*, *collation.* 3. ibi : *Et nec permittere alicui proferenti præcepta cujuſcumque fori; hæc videlicet, quæ ſolemniter dirigiuntur formam aquæ cauſa, & portuum, & itinerum ſternendorum, & imaginum, & murorum, & domuum deſtructionis, tanquam in publico factæ, & aliorum talium damnificare noſtros ſubjectos. Non enim volumus, nec per talem cauſam ullum eis inferri damnum*, &c. ſequitur & facit, ibi: *tunc ſuſcipiens quidem talem formam : non autem aliquid agens ex ea, anteaquam ad nos nuntians ſecundam præceptionem noſtram ſuſcipias*, &c.

38 Textus eſt etiam ad idem * expreſſus *in l. final. C. ſi contra jus, vel utilitatem publicam*, ibi : *Omnes cujuſcumque majoris, vel minoris adminiſtrationis univerſæ noſtræ Reipublicæ Judices monemus, ut nullum reſcriptum, nullam pragmaticam ſanctionem, nullam ſacram admonitionem, quæ generali juri, vel utilitati publicæ adverſa eſſe videantur, in diſceptationem cujuſlibet litigii patiantur proferri*, &c.

39 *L. nec damnoſa Fiſco*, * *nec juri contraria poſtulari oportet, C. de precibus Imperatori offerendis*, *textus*
40 *in l. 1. C. de petition. bonor. ſublat.* ibi : * *Fiſcus invaſerit : nullus ſub ſpe munificentiæ principalis audeat proprio jure poſcere, qui contra legem id auſus fuerit ſperare quod non licet*, &c.

41 Concordant nonnulla jura * Regni, *l. 29. tit. 18. part. 3.* (Cartas, ò privilegios, y à de otra manera, que ſon contra fuero, è contra derecho, eſſa pueden ſer ganadas en muchas guiſſas, Ca ò ſon ganadas contra derecho de nueſtra Fè, de que hablamos en el primero libro; ò contra los derechos del Rey, ò ſon contra derecho del pueblo communalmente, ò contra derecho de algun hombre ſennalado, &c. E dezimos, que ſi ſon contra la nueſtra Fè, non han fuerça ninguna, ni ne deben ſer recibidas en ninguna manera, ni ne deben valer, è ſi fueren contra los derechos del Rey, non deben ſer luego las primeras cumplidas, &c.

42 Et *in l. 30.* ſeq. continuatur diſpoſitio * præcedentis in hæc: (Si contra derecho comunal de algun pueblo, ò a danno del fueren dadas algunas cartas, non deben ſer cumplidas las primeras, ca no han fuerça, porque ſon a danno de muchos, mas debenlo moſtrar al Rey, &c.

Ad idem eſt etiam textus expreſſus ad hunc articulum retentionis *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopilat.* (Y como quiera que eſta preheminẽcia redunda en nueſtra Real dignidad, principalmente del uſo y guarda della, ſe ſigue grande honra, y provecho à nueſtros ſubditos y naturales, &c.) Et iterum: (Porque vemos y ſentimos quantos incovenientes eſtrae à nueſtros Reinos, y quanto es en derogacion y mueng a de nueſtra Real dignidad, de la Corona de Caſtilla, &c. (Et iterum circa unem, ibi :) Y otro mandamos, y damos facultad a todos, y qualeſquier nueſtros ſubditos, y naturales, que ſobre eſto ſe puedan oponer, y hazer reſiſtencia, pues la tal opoſicion es ſobre la exempcion y honra y guarda de la preheminencia de ſu Rey, y de ſu patria, &c. Et ad idem, & ſuper eadem diſpoſitione facit *l. 15. ſequens eodem tit. 3. lib. 1.* ibi : Y porque nueſtra voluntad es de proveer à la honra de nueſtros ſubditos, y naturales, &c.

Et *in l. 24. eodem tit. & lib.* ibi : Lo qual es en mucho dannoy perjuizio de nueſtros Reinos, &c. Et *in l. 25.* ibi: Y dello podian nacer eſcandalos, y coſas q; fueſſen en deſervicio de Dios nueſtro Sennor, y nueſtro danno, y deſtos Reinos, y naturales dellos, &c. Et ibi paulò poſt loquendo de litteris Apoſtolicis in damnum Regni, & Regis: (Que ſubreſcan en el cumplimiento dellas, y no las executen ni permitan, ni den lugar que ſean cumplidas, ni executadas, y las embien ante nos, ò ante los del nueſtro Conſejo, para que ſe vea y provea la orden que convenga, que en ello ſe ha de tener.)

Et idem etiam diſponunt leges ejuſdem tituli citatæ, quæ omnes loquuntur in conſervatione præeminentiæ, utilitatis publicæ Regis, & Regni, & eorum laudabilis conſuetudinis immemorialis, ne exteri obtineant à Sede Apoſtolica beneficia Eccleſiaſtica horum Regnorum, cum hoc redundet in commodum, ſalutem & utilitatem Reipublicæ.

Ex quibus omnibus juribus * unum notabile de- 43
duces, quantam connexionem, & vinculum habeant inter ſe utilitas, aut damnum Regni, & Regis; convertuntur enim ad invicem; non enim poſſumus dare damnum Regni, quin redundet in damnum Regis, & è converſo, prout à principio hujus capituli latiùs comprobavimus.

Utroque enim caſu vertitur utilitas publica; prout mirabiliter deducitur ex *dict. authent. ut nulli Judic.* §. *& hoc verò*, ibi : *Publicum reſpicit, inquirat eam, & ſi quidem non lædatur Fiſcus*, &c. Quo quidem textu præcedit genus in illis verbis (*publicum reſpicit*) & ſequitur * enumeratio ſpe- 44
ciei ibi (*Et ſiquidem non lædatur Fiſcus*) loco exempli, quod non reſtringit genus præcedens, textus optimus *in l. quæſitum*, 12. §. *final. ff. de inſtructo fundo legat.* Jacobus Gallus *conſil.* 69. per totum latè Caſtillo *controverſiar. tomo 4. c. 41. è n. 18.* Quia quoties multa habent eandem rationem, * licet de 45
uno tantùm fiat mentio, videtur fieri exemplariter, non reſtringendi gratiâ. Caſtillo *tom. 6. c. 177. n. 2.* de quo altiùs tractatur infrà *c. 9. hac 1. part. à n. 15. cum multis ſeq.*

Hinc eſt quod ferè omnes Doctores tractantes de hac praxi Hiſpaniæ * in retinendis litteris Apoſtoli- 46
cis inter alias cauſas præcipuè hanc publicæ utilitatis temporalis, Eccleſiaſticæ, & ſpiritualis legitimã, probant; Simancas *de Catholicis inſtitut. tit. 45. de pœnis, n. 35.* in hæc : *Unde fit, quod ſi aliquid Papa decernat contra publicam utilitatem, ut puta, contra patronatus laicorũ, contra jus eligendi beneficia, ſeu Sacerdotia patrimonialia, vel quidpiam ſimile, manu Regia detineri, & impediri ſoleat, quia Regum officiũ eſt ab hujuſmodi injuriis populos ſibi ſubjectos liberare, & jure naturali defenſionis liceat Principibus ſecularibus, cum moderamine inculpatæ tutelæ, id eſt, ſalva ſemper in omnibus Summi Pontificis authoritate, obviare, ne pax publica turbetur, & cõmune bonum detrimentum patiatur.* Jeremias *cap. 21. cum ſeq. capit. Regum. 23. quæſt. 5.* Stephan. Aufrer. *de poteſtat. ſecular. regul. 2.* Guillelm. Bened. *in c. Raymuntius, verb. Et uxorem. n. 114.* Cajetan. *de poteſtate Papæ, cap. 27.* Navarr. *in dict. cap. cum contingat, de reſcript. 1. remed. fundament. 10.* Hermoſ.

lib.

lib. 7. instauration. Religionis, cap. 25. Hæc Simancas.

Palatius Rubeus *in tractatu de beneficiis vacantibus * in Curia*, §. 11. *per totum*, & præcipuè
47 *col. 4. ad fin. & col. seq.* ubi probat hanc retentionem litterarum Apostolicarum in damnum Regis, & Regni, cùm ex eis nasci præsumatur scandalum omnino vitandum, & per totum §. illum.

Doctissimus Præsul Covarruvias *practicarum*
48 *quæstion. * cap. 35. n. 4. in principio*, ibi: *Ne quid fiat in Reipublicæ dispendium, & in dict. n. 4. vers. Sic etiam in his Regnis*, ibi: *Ne quid fiat, & obtineatur falsis precibus, & importunis suggestionibus adversùs Regni, Regumque Hispaniarum privilegia, & Apostolicas concessiones. Denique nè litteræ Summi Ecclesiæ Præsulis contra publicam spirituales, Ecclesiasticæ, & temporalis hujus Provinciæ utilitatem*, &c.

In his etiam * terminis Driedorus *in lib. 1. de*
49 *libertate Christiana, pagin. 183.* loquendo de hac Bullarum retentione, ibi: *Sed quod velit ad ædificationem Reipublicæ statum Ecclesiasticũ promovere, &c.* Quem Driedorum etiam allegat Covarruvias ibidem, *dicto n. 4.* qui *& in dict. capitul. 35. n. 6.* in principio, iterum repetit, ibi: *Litterarum Apostolicarum quandoque differri executionem, ac suspendi Regio Prætorio Decreto, & authoritate, ut Maximus Christi Vicarius interim certior fiat, quot, & quantis afficiatur incommodis, & gravaminibus Respublica ista propter multa, quæ ab ipso falsis precibus, & suggestionibus impetrantur, quod minimè Sanctissimus Pontifex foret concessurus, si per syncera, justámque narrationm certò sciret, quid spirituali, Ecclesiastico, & temporali hujus Regni, & Principatus recto regimini sit conducibilius.*

Et ipsemet Covarruvias * iterum *in cap. 37. sub*
50 *num. 12. versic. Hæc verò scripsimus*, ad finem ita loquitur: *in aliquot tamen casibus, quibus hæc Respublica existimat, & experimento cognoverit maximè lædi, & multorum hominum suggestionibus, falsisque precibus gravari, per supplicationem multis nominibus obsequentissimam ab ipso Sanctissimo Pontifice remedium sperantes*, &c. Et ulteriùs in eodem *c. 36.* in principio; ibi: *Donec per supplicationis auxilium Summus ipse Pontifex certior fiat, quantum detrimentum hinc Reipublicæ immineat, quàm grande scandalum ex hisce frequentissimis derogationibus, ut tandem huic læsioni publicæ occurrat*, &c. Amplius *capitul. 35. sub n 3. vers. 5.*

Salzed *in addition. ad praxim* Bernard. Diaz.
51 *capit. 54. n. 20. n. 21.* ibi: *Sed ideò litterarum * executio suspenditur, ut Pontifex certior factus intelligat, quot, quantisque calamitatibus, & ærumnis ista Hispaniarum Regna afficiantur, quando falsis precibus, & suggestionibus gratiæ Apostolicæ impetrantur, quas Sanctissimus Antistes minimè concederet, si ea damna, & incommoda quæ maximè adversantur spirituali, Ecclesiastico, & temporali regimini præ oculis haberet*, &c.

Alphonsus Azeved. *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopi-*
52 *lationis, n. 42.* ibi: *Si ergo Principi, * vel Regno damnosa peti non debent, & si petantur, & concedantur, censentur per importunitatem concessa, & per circumventionem, & subreptionem tanquam præjudicialia, cùm in derogationem tanti privilegii sint, & in damnum Regis, & Regni obtenta*, &c. *& n. 43.* in principio, ibi: *Dicendum est, rescriptum, privilegium, vel gratiam, in contrarium concessa damnosa esse, & præjudicialia Regno*, &c. Ubi latè prosequitur, & iterum *à n. 6.* & meliùs omnino videndus, *à num. 46.* ad fin. *& num. 50.* ubi de damno Regis, & Regni latiùs discutit, & legitimam causam ad retentionem probat.

Borrellus *in tractatu de præstantia Regis Catholici, cap. 52. n. 4.* ubi loquendo de hac praxi Hispaniæ in retentione Bullarum in hac, inquit: *Et ideò Regios Magistratus suspendere executionem litterarum Apostolicarum, donec per supplicationis auxilium fiat Summus Pontifex certior, quantum detrimenti Reipublicæ immineat*, &c.

Cenedus *in quæstion. Canon. quæst. 18. sub n. 19.*
ibi: *Sed ideò litterarum * executio Regia authorita* 53
te à Summis Senatoribus suspenditur, ut Pontifex Summus certior factus intelligat, quot quantisque calamitatibus, & ærumnis ista Hispaniarum Regna afficiantur, quando adversùs has leges pro bono Reipublicæ, omnium populorum consensu editas, & adversùs immemorabilem consuetudinem, tot seculis præscriptam falsis precibus, & suggestionibus Gratiæ Apostolicæ impetrantur, quas sanctissimum Antistitem minimè concessurum meritò arbitramur; si ea damna, & incommoda, quæ maximè adversantur spirituali, Ecclesiastico, & temporali regimini, præ oculis sua Beatitudo haberet, &c.

Castellus à Bobadilla *in Politica lib. 2. cap. 18.*
n. 208. ibi: *Para que informado * de la verdad y* 54
congruencia proveá y mande lo que à la salud y bien universal de la Republica è spiritual y temporal mas convenga.

Pater Henriquez *lib. 2. de Pontificis clave, c. 23.*
§. 3. ubi dicit retinendas litteras Apostolicas in derogationem Concilii Tridentini expeditas, ob bonum publicum, unde oriatur scandalum. Et quod publica utilitas, seu damnum Regni, aut Regis sit justa causa ad retinendas litteras Apostolicas, plures referens probat Pereira *de manu Regia 2. p. c. 65. n. 2. & à n. 4 & seqq.* qui benè loquitur ad propositum videndus.

Cerola * *in praxi beneficior. § litteræ Apostoli-* 55
cæ, loquitur de hac retentione Bullarum quando vergunt in damnum & præjudicium Juris Regii.

Emanuel Rodriguez *quæstion. regular. 1. tomo, qu.*
6. art. 8. dicit, posse fieri * hanc retentionem lite- 56
rarum Apostolicarũ, si notum sit Senatoribus illud convenire cõservationi, & pacifici Reipublicæ temporalis (& eo dumtaxat citato) dem dicit Hieronymus de Zevallos *in tractatu de cognitione per viam violentiæ, glossa 6 sub n. 64.* & ipsemet Zevallos *in communi contra communem, qu 897 sub n. 367.* refert Victo iam *in relection. de potestate Papæ, & Concilii, c. 27 propos. 22.* Quod non solum licebit non parere talibus mandatis; sed etiam facto, vi resistere illis potest, maximè intercedente publica utilitate Principis servato moderamine inculpatæ tutelæ.

Nam ubi præcepto Papæ præsumitur publicum statum Ecclesiæ perturbari, * vel aliqua mala futu- 57
ra, non est obediendum illum, ut per Aymon. Craveta, Menochium, & alios probat Azevedus *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopil. n. 32.*

Pulchrè Borrellus *de præstantia Regis Catholici, capitul. 71. à n. 58. & seq.* Antonius Scapus *de jure non scripto, lib. 1. c. 16. n 1. & 2.* plurimi citantur suprà *c. 3. §. unico, à n. 67. cum seq.* Et videndus est Menochius, *cons* 1000. per totum, *lib* 100. maximè *n. 27. & seq. & n. 60. & seq. &* 97. ubi adduxit exemplum de quodam Cardinali expulso à Regno Franciæ ex hac ratione turbati publici status. Et simile exemplum, & ob eandem causam audio in Hispania permanere, à qua Nuntium Apostolicum expulsit sapiens Rex ille Philippus Secundus, eò quod inobediens resistere præsumpsit decreto Senatus, quo declaraverat vim illum fecisse.

Ac insuper per Felinum *in c. si quando de rescriptis, verbo, Superfederi, * column.* dicit Gregor. Lo- 58
pez

pez *in l.19. sub glossa 2. verbo, Contra los derechos del Rey.* Quod rescriptum concessum ad privatam utilitatem non derogat concessio ad utilitatem publicam, etiamsi ex certa scientia, & motu proprio sit expeditum. Optimè etiam Rodericus Suarez *in allegation. 12. à n.48. & seqq.*

E. facit ad hæc validissimum fundamentum; nam
59 si privilegium (non loquor de simplici, * & gratioso, quod ad libitum Principis revocari potest) quod transit in contractum, aut ob aliquam causam onerosam ob eum potest ex causa publicæ utilitatis revocari, multi Doctores tenent, quos refert & sequitur Antonius Gabriel. *practic. conclus. tit. de jure quæsito non tollendo, conclus. 6. n. 19. junctis n. 6. cum tribus sequentibus*, Pater Sanchez *de matrimonio, lib. 8. disp. 33. n. 3.* Suarez *de legibus, lib. 8. c. 37. n. 9.* Moneta *de commut. ultim. volunt. c. 8. q. 6. à n. 500. cum seq.* qui alios plurimos Doctores allegant. Ergo à fortiori gratia simplex beneficii poterit suspendi, ubi adest causa publicæ utilitatis.

Et quod privilegium, quod transiit in vim con-
60 tractus, vel aliàs onerosum * ob remunerationem servitiorum, vel ex pretio, ex quo fuit tertiò jus jam quæsitum potest revocari, aut modificari, quando est nocivum Regi, aut Regno, & publicæ utilitati; probant Doctores plurimi, in unum relati à Castillo *controvers. tom. 5. c. 89. n. 93. & à nu. 86. cum seqq.*

Hinc etiam oritur quod ob bonum Regni, &
61 ob causam * publicæ utilitatis potest Rex temporalis concedere legem, ne alienigenæ obtinere queant beneficia Ecclesiastica in suo Regno, ut ex Angelo, Capicio, & Azevedo, Antonio Thesauro, Petro Antonio Petra, Portoles, Jacobo Caseno, Flaminio Parisio, Azor & aliis diximus *c. præcedenti 4. vers. Hinc est quod ad evitanda scandala. n. 58.*

62 Quò pertinet quod dicit Barbosa *in collect. * ad c. si quando, de rescriptis in addition. tomo 2.* post principium, *& in versic. ibi, post. n. 3. in textu ibi, &c.* Quòd ob aliquod scandalum, vel notabile malum præsertim publicum non sint exequendæ litteræ Apostolicæ, sed supersedendum in earum executione.

Et post alios Doctores multa ad hoc idem congerit omnino videndus, Rodericus Suarez *in allegatione 12. n. 48. cum seq.*

Dicit etiam post alios Anguianus *in tractatu de legibus, controvers. 5. n. 5. n. 16. & nu. 18.* Quod quando ex executione litterarum Apostolicarum timetur aliquod damnum notabile, aut notabile præjudicium, probabiliter debeat in ea supersederi, nullum damnum istius qualitatis potest dari, quàm hoc tangens publicam utilitatem Regni, vel Regis ex supra dictis.

63 Quibus adde, * quæ suprà *c. 2. hac 1. part.* diximus, *versicul. Quamvis à lege lata, &c. n. 148. cum multis seq.* ubi de causa legitima tractavimus, ob quam à lege superioris Principis queat supplicari, quoniam rectè conducunt ibidem scripta materiæ hujus capituli.

Quare ad harum causarum rectam examinationē
64 * Senatus sui Patribus Rex Catholicus commisit, & meritò confidit, quibus horum negotiorum comprehensio competit, qui in dies pro salute Reipublicæ horum Regnorum tuenda, & conservanda continuò evigilant, hique scientia, & experientia, zeloque Christianissimo melius cognoscunt, quod utilitati Reipublicæ, & Regi magis sit aptius, & convenientius, vel adhuc nocivum, & lethale, juxta quæ Cassiodorus *lib. 8. epistol. 9.* in hæc: *Senes*
65 *ipsi Consiliis sapientiam * discunt, & à maturis in communi quæritur, quod pro omnium salute, & utilitate tractatur, solatium curarum frequenter sibi adhibent maturi Reges, & hinc æstimantur meliores, si soli omnia non præsumunt.* Hinc Tacitus *lib. 1. Annalium*, experiendo dixisse: *Quàm arduum, quàm subjectum fortunæ regendi cuncta onus: Proinde in Civitate tot illustribus viris subnixa satius esse, non ad unum omnia differri, plures facilius omnia Reipublicæ societatis laboribus executuros, &c.* Qui quidē præ oculis habent illud Claudiani.

Tu Civem, Patremque geras, tu Consule cunctis,
Non tibi: nec tua te moveant, sed publica damna.

Tanti enim Senatores præclari cognoscunt, & sc ūs
* mores Regni, & consuetudines, & privilegia, 66
necnon Regis, ad quos meritò pro causis justæ, & legitimæ retentionis consulendum est, juxta illud Esther. *c. 1.* ibi: *Interrogavit sapientes qui ex more Regio aderant ei, & illorum faciebat cuncta consilio scientes leges, ac jura majorum, &c.*

Quibus Senatoribus benè quadrat illud *Sapientiæ 8. c. 8. Sciunt præterita, * & de futuris æstimant* 67
erudite. Seneca *Trag. 7. Si judicas cognosce, si regnas jube: conducibile est enim hominum mores nosse;* facit textus *in c. de quibus 20. distinct.* ibi: *Seniores Provinciæ congrega, & eos interroga, facilius namque invenitur quod à pluribus senioribus quæritur, c. porrò 84. dist.* Jeb. *c. 22. In antiquis est sapientia, & multo tempore prudentia.*

Ipsi etiam tot prudentes Christiana providentia
agnoscunt * ex præsentibus accidentibus, quæ dā- 68
na futura erunt præcavenda, ut dicit Laurent. Justinian. *de casto connubio, c. 6. ante omnem eventum, quæ futura sunt adversa cogitanda proponantur. & futura tanquam præterita examinanda sunt, ut nihil novi contingere, videatur.* & Cassiodor. *l. 3. epistola 48. tamen prudentiæ nihilominus est * cavere etiā* 69
quæ non putantur emergere, &c. Et juxta Terent. *illud est sapere, non quod ante pedes modo est videre; sed etiam illa quæ futura sunt, prospicere, &c.* Aug. *de spirit.* ibi: *Providentia * est notio futurarum per* 70
tractans eventum, cujus officium est ex præsentibus futura perpendere adversùs advenientium calamitatem, se consilio præmunire.

Quibus quidem doctissimis Senatoribus convenit rectè, quod de Consiliariis dixit Alphonsus Rex *in l. 5. tit. 9. part. 2. Et tales deben ser Consejeros al Rey, que muy de lueñe sepan catar las cosas, è conocerlas antes, &c.* Et iterum ipse Rex *in l. 1. tit. 5. part. 3. E porende debe catar muy de lueñe las cosas, que son a su propio, è a su honra, è a su guarda.* Et probatur Genes. *c. 49. & 41.* Et Daniel. *27. c.* Scientiâ etenim, prudentiâ, & arte debent conjecturare, quæ utilitati publicæ cōveniant, ut inquit Plato *lib. 6. de sapientia Ciceronis Philipp. 12.* Pro quibus meritò velut fortissimis humeris (in quibus tota Hispanica Respublica validè requiescit) potest rectè Regi nostro Catholico dici, quod Claudianus in Rufinum.

Quid dignum te laude feram, qui penè ruenti
Lapsuroque tuos humeros objeceris Orbi?

Alia multa circa Senatus hujus supremi gravitatem, * fidem, & authoritatem, vigilantiam affi- 71
duam in Reipublicæ salute, atque etiam quanta ubique debeatur fides ejus relationi fidelissimæ, post examen causæ urgentis ad retentionem litterarum Apostolicarum, longa serie scripsimus *in c. 3. §. unic. à n. 45. vers. Sed licet hæc ita se habeant.* & pluribus *num. seq.* & signanter *à nu. 53. usque ad finem §.*

Hæc etenim una est obligatio Regis, ut pro salute Reipublicæ * semper evigilet, cùm finis, quo 72

Reges,

Reges, & Regna instituta fuere & creata, is sit dumtaxat, ut regnent, Regnumque in pace conserveut, ac justitia, Cicero *lib. 2. de officiis*, Aristoteles 1. *Ethicor. lib. 4.* Cremen. in Rapsid. *cap. 2.* Plato, *lib. 1. Civili*; Divus Thomas *in opusculo ad Ducissam Barbam*, Valençuela *consil. 70. num. 3.* Azeved. *consil. 37. num. 16.* Molina *disput. 25.* Bobadilla *in Politica, lib. 2. capit. 1. n. 1. 2.* Lop. *de Princip. potestat. §. 5. num. 27.* Bardellus *consil. 111. n. 47.* Cavalcanus *de brachio Regio, part. 1. n. 124.* Menochius *consil. 1283. num. 34.* Aldovin. *consil. 20. num. 218.* Petrus Gregor. *de Republica, lib. 6. c. 6. num. 4. & 5.* Natta *consil. 179. nu. 3.* Parladorius *lib. 2. rerum quotid. c. 1. num. 5.* Afflictis *decis. 265. num. 80. 81.* Marta *vol. 116. n. 21.* Galliac. *cons. 1. à num. 57. & cons. 46. à num. 21. & 22.*

73 Retentionis igitur * remedium, hoc quatenus tendit ad humani generis utilitatem & salutem Reipublicæ, ut favorabile omnino amplectendum erit, ut jura docent, *l. ita vulneratus, ff. ad leg. Aquil. l. congruit, ff. de officio Præsid. l. cum hi de transactionib. l. si cui de servitutib. l. in fundo de rei vindic. l. 3. §. hi qui*, ibi: *Quòd in commune utile est, ff. ad Silanian* facit *l. si operis, §. penult. l. si longius. 10. §. 1. de judiciis, c. licet Heli de simonia, c. ut famæ, de sentent. excommunicat. c. fin. de postulat. Prælat. B. in l. quemadmodum, C. de agricol. & censit.* & ibi latè Lucas de Penna, Bald. *in l. 1. num. 5. Cod. de novo Cod. facien. & in l. omnes populi, num. 23. de justitia & jure, & in Authent. ingressi, numer. 24. in fine, Cod. de sacrosc. Eccles. & in l. cum quidam, column. 5. versicul. Primò ergo, ff. de liberis & posthum.* Felin. *in c. de quarta, col. 5. de præscription.* Decius *in c. Eccles. Sanctæ Mariæ in fin. versicul. Et materia favorabilis, de constitutionibus, & in consil. 327. nu. 5. & consil. 65. column.* Alexander *consil. 171. col. 2. versic. Fortificat. lib. 3.* Romanus *consil. 105. column. ultima.* Farinacius *consil. 2 §. nu. 13. lib. 1.* Ubi Fabianus Censolinus, *littera H.*

CAPUT VI.

Novitatis & abusus notorii causa, an legitima sit dicenda ad Bullarum retentionem.

SUMMARIUM.

1 *Terminos antiquos à Patribus nostris constitutos transgredi non libet.*

2 *Mutatio ipsa consuetudinis, etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat.*

3 *Novitatis & abusus effectus est turbare Rempublicam, & statum inquietare.*

Omne novum & incognitum, quid suspectum est, ibid.

Mutatio in melius sæpe numero consuevit majorum malorum esse principium, ib.

Nemo est tam fortis, qui rei novitate non turbetur, ib.

Periculosa est omnis in Republica legum mutatio, ib.

4 *Ecclesiastica instituta, & Concilia laudabiliter in Regno observata, & moribus Provinciarum recepta semper conservanda sunt.*

5 *Ex novitate, & abusu turbario populorum oritur.*

6 *Ad perpetuam, & communem utilitatem, quæ fuere introducta, nulla mutatione variandа sunt.*

7 *Statuta saluberrima à majoribus constituta, nec excedenda, nec immutanda sunt.*

8 *Ex mutatione, & novitate circa ea, quæ à patribus nostris admissa sunt, juri publico detrahitur.*

9 *Ex novitate, abusu, & mutatione eorum, quæ ab antiquo sunt observata, oritur scandalum tanquam causa à causato.*

10 *Ecclesiæ universalis concordia custoditur, si quæ à patribus instituta fuere, ætas subsequens reverenter observet.*

11 *Mutanda non erit consuetudo, quia Princeps diu contulit beneficia, ne ex novitate, & mutatione oriatur scandalum.*

A restitutione Regni excusatur Rex etsi injustus possessor, si magnum damnum inde oriatur suo statui, ib.

12 *Juripatronatus laicorum, licèt de juris rigore posset Papa derogare, tamen non est faciendum cum tanto Regis, & Regni scandalo.*

13 *Si ex præcepto injusto Papæ vehementer præsumitur statum Ecclesiæ turbari, non est parendum.*

14 *Propter scandalum vitandum recediture à forma data.*

15 *Ob scandalum vitandum Ecclesia patitur Decimas non solvi in Provinciis, in quibus solvi non consueverunt.*

16 *Ecclesia multa debet tolerare ob scandali timorem.*

17 *Multa per patientiam tolerantur, quæ exigente justitia si in judicium deducerentur non tolerarentur.*

18 *Canonem novum Papæ potest Episcopus contradicere, eò quod Religioni suæ non conveniat.*

19 *A constitutionibus maximè Pontificalibus supplicari licet, eò quod non conveniunt moribus vetustis Regni.*

20 *Novitates, & abusus cùm sint genitrices scandali in damnum publicæ utilitatis, justa causa est ad Bullarum retentionem.*

21 *Novitates, & abusus valde duri vulgo apparent.*

22 *Universalis vulgi opinio est quodam modo jus naturale, non artificiosè; sed originaliter gentium mentibus infixum.*

23 *Rescriptis Principum insolitis non est parendum.*

24 *Insolitum dicitur, quod non solet fieri, solitum verò quod aliquando factum fuit.*

25 *Contrà insolita rescripta præsumitur, ideò in eorum executione sæpe sedendum.*

26 *Rescriptum continens inconsuetà, suspectum est de falso.*

27 *Abusus dicitur perperam, & contra jus, ac rationem uti.*

Abusus in jure vocatur perniciosus, detestabilis & illicitus, ibid.

28 *Abusus notorius in materia retentionis ille dicitur, quoties in illo actu usus nullus sit.*

29 *In Regno Franciæ appellatur ad Senatum ab abusu notorio facto per Ecclesiasticos contrà sancta Decreta, & concordata.*

30 *De abusu notorio potest Curia cognoscere, quando veniat quis contra authoritatem Regiam.*

31 *Et contra sancta decreta, & concordata.*

32 *Abusus notorius est trahere Regnicolam extrà Regnum, à quo in Francia appellatur ad Curiam.*

33 *Regaliorum tanta est vis, ut si quis aliquid impetret*

fetret in diminutionem juris Regii Curia reſcindit.

34 *Retentionum Bullarum ex abuſu, & novitate ſcandali genitrice, ſtatus perturbetur, licitè fieri, juſtamque & legitimam eſſe cauſam multi probant.*

35 *Litteræ Apoſtolicæ prætextu violentiæ retinentur quando continent novitatem circa decimas, aut redecimas.*

36 *Novitas, & abuſus notorius violentia quædam eſt.*

37 *Princeps inter perſonas Eccleſiaſticas poteſt obviare novitati & abuſui notorio, ne pax publica turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur.*

38 *Pro novitatibus vitandis Imperiale implorandum auxilium.*

39 *Privilegia Regis, aut Regni, expreſsè, & tacitè conceſſa per Sedis Apoſtolicæ tolerantiam irrevocabilia, & intacta eſſe debent, cum fuerint in remunerationem ſervitiorum conceſſa, & tolerata diù.*

40 *Si negligenter ea, quæ malè uſurpantur amittimus, exceſſus via aliis aperitur.*

41 *Privilegia, & toleratæ conſuetudines Regni, & Regis tanquam factæ, & inductæ à protectoribus, & defenſoribus Eccleſiæ, nec convellendæ, nec mutandæ à Pontifice ſunt.*

PROVERBIORUM *capit.* 22. Sapiens ait: 1 **Nec tranſgrediaris terminos antiquos, quos poſuerunt Patres tui.* Et Deuteronom. *c.* 8. *Interroga Patrem tuum, & annunciabit tibi.* Repetitum *in c.* 8. *Job. Interroga enim generationem priſtinam, & diligenter inveſtiga patrum memoriam.* Et per Hieremiam docemur *c.* 6. *State ſuper vias, & videte, & interrogate de ſemitis antiquis, quæ ſit via bona, & ambulate in ea.*

2 Laudabiles igitur conſuetudines in aliquibus* Regnis, & Provinciis à Sancta Sede Apoſtolica diu toleratæ, privilegiaque ob remunerationem conceſſa Regi, aut Regno, intacta ſemper manere debent, nec novitate turbari, etſi ex mutatione, & abuſu videatur utile naſci, ut & mirificè docet D. Auguſtinus *epiſt.* 118. *c.* 5. ibi: *Ipſa quippe mutatio conſuetudinis, etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat*, &c.

3 Novitatis quidem, & abuſus *is eſt inevitabilis effectus, turbatio Reipublicæ, ac inquies publici ſtatus. Tanquam ſummoperè nocivæ, nec ſunt introducendæ, ubi evidens, atque manifeſtiſſima utilitas non deregitur; exornarunt nonnullis, & contra novitates acriter ſcripſerunt, Arias Pinellus *in l.* 2. *part.* 2. *capitul.* 4. *num.* 2. *C. de reſcindenda vendit.* Alciatus *reg.* 2. *præſumption.* 80. Joan. Nevizan. *conſil.* 26. *num.* 9. Menchaca *de ſucceſſion. creat.* §. 30. *num.* 312. Mantica *in Enchirid. rerum ſingul. c.* 5. Pater Villalobos in loco ſtatim referendo, Menochius *præſumpt.* 34. *lib.* 5. *& in conſil.* 302. *num.* 16. *vol.* 4. *& in conſ.* 1042. *num.* 11. Franciſcus Vivius *deciſon.* 255. *numer.* 26. *& ſeqq.* Rebuffus *in Rubric. de reſcriptis, num.* 25. *& in tractatu nomination. quæſt.* 30. *numer.* 34. Caſtillus Ramirez *de lege Regia*, §. 11. *num.* 31. Gregor. Lopez *in l.* 33. *tit.* 12. *part.* 5. Valençuela Velaſquez *in conſil.* 25. *à num.* 1. *cum ſeq. tomo* 1. ubi refert Ludovicum Morocium *reſponſo* 99. *num.* 1. *& ſeqq.* ubi & illud refert Tertulliani: *Novum omne, & incognitum quod eſt, ſuſpectum eſt*; & addit, quod maximè reprehenſione dignus eſt, qui novitates introducit, ex *c.* Hæc autem ſcripſimus 35. *diſtin.* etiam ſi bono animo id faciat dicat, cum adhuc ex eo detur origo malorum: nam, ut ait Lucianus *lib.* 1. *verarum hiſtoriarum. Sæpe numerò etiam mutatio in melius majorum malorum conjuevit eſſe principium*; addit idem Valençuelamet ipſe quod inquit Cæſar *lib.* 6. *de bello Gallico, nemo eſt tam fortis, qui non rei novitate turbetur*, & ultra eum Franciſcus Balduinus *in* §. 7. *ſed naturalia, n.* 24. *&* 25. notabiliter obſervat; quod periculoſa eſt omnis in Republica mutatio legum, nam eam ſequitur repentina quædam, & morum, & vitæ mutatio; videndus Pater Villalobos *in Summa, tit.* 2. *de las leyes, difficult.* 37. *n.* 2. Quære dicit Conſultus *in l. penul. ff. de conſtitut. Principum*, ibi: *In rebus novis conſtituendis evidens eſſe utilitas debet.* Sanct. Thomas 2. 2. *q.* 79. Soto *de juſtitia & jure, l.* 1. *q.* 7. *artic.* 1. Sarmiento *lib.* 2. *ſelectar. capitul.* 4. *n.* 9. *in fine*, Simancas *de Catholicis inſtit. tit.* 31. *n.* 28. Menochius *conſil.* 52. *n.* 154. & plures relati à Bobadilla *in Politica, l.* 1. *cap.* 5. *n.* 9.

Semper enim novitas nociva eſt Reipublicæ, * 4 & ſcandali nutritiva ex ſupra dictis, & ſpecialiter probandis inferius. Docet Leo Papa *lib.* 12. *epiſtola* 82. *ad Anaſtaſium, cap.* 2. *Si ea deſtruerem, quæ Ameceſſores noſtri ſtatuerunt, non conſtructor, ſed everſor eſſe juſtè comprobarer, teſtante veritatis voce*, relatus *in c. ſi ea deſtruerem* 4. in ordine 25. *quæſt.* 2. *& in capitul.* 2. ibi: *Nulla poſſunt improbitate convelli, nulla novitate mutari*, &c. & *in c.* 3. ibi: *Nec prætermitti poſſet hoc, quod antiqua Patrū inſtitutio.*

Conducunt alia plura jura Civilia adducta ſuprà *c.* 1. *à n.* 181. *verſ. Atque tandem*, &c.

Conducit quod S. Joann. Chryſoſtom. *ſuper Pſalmo* 43. ibi: *Non enim pro uxoribus & liberis & ancillis patrieque everſione, & captivitate, ſed pro lege, & patria Republica pugnabant*, &c.

Canonica etenim inſtituta, & œcumenica Concilia Patrum antiquitùs diſpoſita, & laudabiliter obſervata in Regnis, moribuſque Provinciarum recepta & cuſtodita ſemper conſervanda ſunt, & in tuto eſſe debent. Facit illa celebris ſententia Caſſiodori *lib.* 2. *epiſtola* 4. *Delectamur vetuſtatis invento, & ſequi regulas conſtitutas libenter amplectimur; quia locus ſurreptionibus non relinquitur quoties rationabiliter conſtituta ſervantur.* Idem Caſſiodorus *lib.* 16. *epiſtola* 25. Et Magiſter Alvarez Archiepiſcopus Tranenſis *in Iſaiam, c.* 12. *num.* 13.

Eraſmus à Cochier, *in Theſau. Politicor.* 1. *part. lib.* 1. *cap.* 5. *verſic. Nec mente tantum, cum P. in Gallo*, inquit: *Majorum enim inſtituta tueri, ſacris ceremoniisque retinendis ſapientis eſt.* Et conducit valde notabile illud Mæcenatis prudentis viri conſilium, quod refert Diocaſius *lib.* 52. *hiſtor.* Simancas *de Catholicis inſtitut. tit.* 46. *n.* 21. & Petrus Gregorius *lib.* 33. *Syntagmat. c.* 7. *nu.* 8. *& lib.* 8. *de Republica, c.* 2. *n.* 14. Solorzano *de jure Indiarum, lib.* 2. *c.* 16. *num.* 73. *Deum ſemper & ubique cole, ut moribus patriis eſt receptum, ad eumdemque cultum alios compelle, &c.*

Cùm ex novitate, abuſu, & mutatione conturbatio populorum oriatur, * & ſeditiones atque 5 diſcordias ſæpe numero generari per novitates, dixit text. *in c. cum conſuetudinis de conſuet.* Alciatus *in tractat. de præſumption. regul.* 2. *præſumpt.* 30. Menochius *lib.* 5. *præſumption.* 34. *num.* 2. Ancharanus *conſil.* 157. *num.* 4. Jaſſ. *in l. in rebus, n.* 2. *ff. de conſtitution. Princip.* Rebuffus *in repetition. Rubricæ de reſcriptis, num.* 24. *verſic. Item in rebus, & in titulo nomination.* 5. *quæſt. principali*

n. 34.

n. 34. juxta illum Aphorismum Hippocratis: *Omnes mutationes periculosæ.* Omnis enim novitas præsumitur mala, secundùm Jasl. ubi proximè, *n.* 4. *Ecclesiasticæ moderationi* (inquit Gregorius Papa) *est omnino conveniens, ut quæ ordinata fuerint, vel rationabiliter decisa, nulla in posterum debeant refragatione turbari, in c. Ecclesiasticæ* 12. in ordine 25. *quæst.* 2. repetitum *in c.* 1. 35. *quæst.* 9. ibi: *Omnibus modis Ecclesiasticæ disciplinæ, vel moderationi conveniens est, ut quæ rationabiliter ordinata fuerint, vel decisa, nulla in posterum debeant refragatione turbari.* E. *in c. non puto.* 25. *q.* 1. ibi: *Ea, quæ sunt ab Apostolis eorumque successoribus instituta, nulla desidia negligantur, nulla dissensione violentur, nulla concertatione turbentur, &c.* & *in c. privilegia* 3. in ordine eadem causa, & quæstione; ibi: *Nulla possint iniquitate convelli, nulla novitate mutari,* &c.

Quæ ad perpetuam utilitatem generaliter in-
6 stituta sunt,* nulla commutatione varientur, nec ad privata trahantur commoda, quæ ad bonum sunt commune præfixa, sed manentibus terminis, quos constituerunt Patres, nemo injustè usurpet alienum, sed intra fines proprios atque legitimos, prout quis voluerit in latitudine se exerceat charitatis, inquit, ad litteram Pontifex *in c. quæ ad perpetuam* 25. *q.* 1. Conducunt verba *l. testamenta* 18. ibi: *Mos namque retinendus est fidelissimæ vetustatis;* conducunt benè *l.* 2. *ff. de constitutionibus Princip. l. minimè ff. de legibus.*

Quod Patres nostri, sive in sanctis Canonibus,
7 sive * in mundanis affixêre legibus excedere minimè debemus: contra eorum quippe salubérrima agimus instituta, si quod ipsi divino statuerunt consulto, infractum non conservamus, &c. Ut verbis utar Leonis Papæ IV. relatis *in c. ideò* 25. *q.* 2. *& in c. quod verò* 25. *quæst.* 1. ità ait Pontifex: *Quod verò dicitis nostris temporibus servari debere, quæ à meis quoque prædecessoribus tradita, atque custodita sunt, absit à me, ut statuta majorum consacerdotibus meis in qualibet Ecclesia infringam, quia mihi injuriam facio, si fratribus meis jura perturbo,* &c.

Quoniam ex novitate, & abusu intentato contra ea quæ antiqua traditione, & consuetudine sunt à
8 nostris Patribus, * & Prædecessoribus admissa, & constanter observata detrahitur juri publico, & inde tumultui & dissensioni occasio datur, pacemque publicam turbari probabiliter timere debemus.

Si quidem novitas, & abusus maximum vincu-
9 lum, * & affinitatem habent cum scandalo, & tamquam causa à causato inter se habentur, quod omni conatu evitandum. Docet Pontifex *in c. quod dilecto, de consanguinitate & affinitate,* in hæc mirabilia verba, ibi: *Unde in hac parte consultius duximus multitudini, & observatæ consuetudini deferendum; quàm aliud in dissensionem, & scandalum populi statuendum quadamadhibita novitate, &c.* quo alio testimonio hujus veritatis egemus, aut quærimus? Probat insuper textus *in c. consuetudinis, de consuetudine,* ibi: *Et plerumque discordiam pariunt novitates: novitas* (dixit Joannes Chrysostomus homilia 9. ad Corinth. 2.) *omnium animos offendit, ea verò acerbitatem majorem affert, quæ priscorum rituum fundamēta effringit, ac leges radicitus evellit. &c.* Semper enim novitates Rempublicam lædunt, ut ex Aristotele refert Patricus *de Republica, lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 44. ibi: *Civitatis statum diligant, consentique eo nihil moliantur, nihil cogitent, quod alienum, novumque sit, sed eam viam ire pergant, quam majores instituerunt, quæque aliorum vestigiis attrita sint, novarum enim rerum studium semper Rempublicam labefactare solet, quàm eam aliqua ex parte meliorem reddere, &c.* Nimis enim periculosæ sunt novitates, solentque in Republica dissidium parere, prout latè probat Menochius *lib.* 5. *præsumption.* 34. & diximus suprà *à n.* 1. *cum seqq.*

Et cùm hanc recognovisset veritatem Pontifex
* Symmachus in quadam Epistola ab eo scripta, 10
& missa Episcopis Franciæ, hæc dixit: *Sedis Apostolicæ instituta sollicitant, ut de concordia universalis Ecclesiæ pervigili cura tractemus, quæ in eo præcipuè efficaciùs adoleſcit, si ea quæ à Patribus statuta sunt, etas subsequens reverenter observet.* Quam Epistolam ad litteram refert Pater Azorius *institut. moral. lib.* 3. *c.* 36. *littera E.*

Ex hoc fonte provenit doctrina Cardinalis *in*
consil. 8. *proposita quæstion.* in fine, prudenter* do- 11
centis, quòd Episcopus non debet mutare consuetudinem, ex qua Princeps diù contulit beneficia à se fundata, quando ex hoc dubitatur de scandalo inde orituro, sed debet reſcribere Papæ, qui consuetudinem vel eradicet, vel confirmet.

Quod plurimorum doctrina comprobatur communiter recepta affirmantium, Regem etiam injustè possidentem Regnum aliquod à restitutionis necessitate excusari, si ex ea damnum, aut periculum aliquod timeatur in suo statu, atque si damna magna inde consequeretur Respublica, quos in unum congessit Solorzano *in tractatu de jure Indiarum, lib.* 3. *c.* 5. *à n.* 25. *cum seqq.* cujus doctrinæ argumento Navarrus *in Commentar. ad text. in cap. cum minister.* 23. *quæst.* 1. *& in Epistola ad Ducem de Alburquerque, versicul. Ad primum igitur, pagin.* 368. Defendit retentionem Regni Navarræ (quod etiam nunc possident nostri Reges Catholici) eò quod *per restitutionem præfati Regni certum est,* (inquit) *apertum ire ostium Gallis inferendi maxima damna in alia Regna Hispaniæ per montes Pyreneos;* & in similibus casibus præfatam doctrinam probant Episcopus Chiapi, Victoria, Acosta, Joan. Matienzo, Joan. Boterus, Rebellus, Freitas, & alii quos studiosè congessit Solorzan. modò citatus *à n.* 29. & à princip. illius *c.* 5. videndus.

Et suprà scriptam Cardinalis doctrinam referens
sequitur * Felin. *in cap. nihil, sub num.* 4. *vers.* 26. 12
de præscriptionibus, quem, & alios sequitur Palatius Rubeus *de beneficiis vacantibus in Curia,* §. 11. *col.* 3. *ad fin. & col. sequenti,* in hæc: Undè licet de juris rigore Papa præjudicare possit juri patronatus laicorum, ut traditur in allegatis Juribus, tamen non est fiendum, cum tanto Regis, & Regni scandalo, ut dicit Joannes Immola, *dict. c.* 2. *vers. Pontifex in fine, de præbendis, lib.* 6. quem alii sequuntur, & Franciscus Cardinalis *c. præterea el* 1. *de Jure patronat. & in conſ.* 57. refert & sequitur Felin. *in c. nihil, de præscriptionibus, col.* 2. *vers.* 26. dicentes: Quòd si ex consuetudine immemoriali Reges habent jus conferendi præbendas, & ex hujus consuetudinis violatione oritur scandalum, permittendum est sibi, ut beneficia conferant, quia cum scandalo nihil fiendum est, *capit. nihil, de præscriptionibus,* cum concordantiis, multò fortiùs.

Item videtur circa præsentationem, quæ cadit in laicū, & notatur *in cap. quanto de judiciis,* ad hoc benè facit, quod notanter voluit Immola *in cap. Inquisitione, de sent. excommunication.* in fine. Ubi dicit, quòd si ex præcepto injusto Papæ vehemēter præ-
sumitur * tantum Ecclesiæ turbari, vel alia mala ven- 13
tura esse, non esse parēdum mandato, imò peccaret quis obediēdo; cum debeat futura mala præcavere, non juvare secūdùm eum, quem omnes sequuntur, &c. Imò propter scandalum vitādum recedi potest

14 *à forma data à Superiore, Felinus *in dict. c. nihil ſub n. 4. verſiculo, Trigeſimo ſecundo*, & latiùs *in capit. cum dilecta. col. 33. verſ. Limita ſeptimo, de præſcriptis.* Hæc Palatius Rubeus.

Cui conſonat, quòd propter vitandum ſcan-
15 dalum* probabiliter orirandum Eccleſia non petit decimas *in terris*, & Provinciis, in quibus non conſueverunt dari, imò præeligit læſionem talis damni ad evitandum periculum alterius majoris mali, prout eſt ſcandalum, & ſtatus publici turbatio, ut firmat Cardinalis Turrecremata *in c. ſi tributum 11. q. 1. num. 1.* per totum, & per eum fatetur Marta *de jurisdiction. 1. part. cap. 25. num. 43.* ſequitur Felinus *in dict. cap. nihil, ſub n. verſ. Trigeſimo*
16 *tertio*. ubi ad finem dicit, hanc doctrinam loco* exempli eſſe ſecundùm Gloſſam, eſſeque applicabilem ad multa, quæ Eccleſia tolerat ob ſcandali timorem, quæ ipſemet Felinus recenſet *in c. 1. de tregua & pace*. Quia multa per patientiam toleran-
17 tur* quæ ſi fuiſſent in judicium deducta, exigente juſtitia tolerari non deberent, ita dicit Pontifex *in c. dudum de præbendis*, Alexand. Ludovis. *dec. 162. n. 11.* ubi alii citantur.

Cui adaptatur Gloſſa *in c. in inſtit. 4. diſtin. verb. Judicent.* quæ per textum ibi dicit: *Cùm ergo Pa-*
18 *pa vult condere Canones, Epiſcopi* poſſunt contradicere, & dicere, Canon iſte non convenit conſuetudini Regionis noſtræ, &c.*

Ex hac etiam ratione multi probant Doctores,
19 à mandatis,* & legibus principum ſuperiorum, & Pontificis licere ſupplicare ex juſta cauſa, quæ tunc talis judicatur, quando moribus laudabilibus, & veteriſſimis alicujus Regni, aut Provinciæ minimè cõveniunt, maximè à Conſtitutionibus Summi Pontificis Paſtoris, & Principis univerſalis Eccleſiæ, quæ ſub ſe tot complectitur Provincias, & Regna, quorum mores, & conſuetudines probabiliter (quia in facto, & non jure ſcripto conſiſtunt, ignorare præſumitur, ac propterea ſupplicare licitè judicant Doctores omnes, cum ex hac novitate, & morum mutatione turbatio Reipublicæ, & ſtatus Eccleſiaſtici probabiliter timeatur, & exinde facillimè ſcandala oriri aſſolent (ut dictum eſt) probant Caſtro *de lege pœnal. libro 1. cap. 1. folio 8. ſub lit. B.* Manuel. Rodriguez *quæſtion. Regul. tom. 1. quæſt. 6. articul. 7.* Suarez *de legibus, lib. 4 cap. 16. nu. 6.* & Salas *de cenſur. tomo 2. articul. 3. diſputat. 4. concluſion. fin.* Salas *de legibus, tract. 14. diſputat. 13. ſanct. 4.* Anguianus *de legibus, controverſ. 5. num. 2. & per totum*, Bannez, & Salon. quos referens ſequitur Salas *dicta ſanct. 4.* Suarez ubi proximè *num. 4.* Sed quia de hoc articulo plurima congeſſimus hac *1. part. cap. 2. verſicul. Nam ut inquit Suarez à n. 148. cum multis ſeqq.* ad quæ te remitto, ulterius non tracto.

Et cùm hæ novitates, & abuſus ſint genitrices
20 ſcandali,* & turbationis pacis, & tranquillitatis publicæ, ex quibus morabilia damna, & inconvenientia dilabuntur, omni modo præcavenda ſunt, juſtaque tunc cauſa & legitima dicitur ad ſuſpendendam executionem litterarum Apoſtolicarum, ne pax publica turbetur, & bonum commune detrimentum patiatur; propterea huic articulo abuſûs, & novitatis eas omnes doctrinas poteris applicare, quas longa manu congeſſimus *cap. 4. & 5. ſupra hac 1. parte*. Quæ omnino conveniunt ex identitate rationis, & ex præciſa, & neceſſaria conſequentia, ut hactenus in hoc capite vidiſti. Cùm ex novitate & abuſu oriatur ſcandalum in damnum Reipublicæ, atque utilitatis publicæ

21 Novitates, & inſolita, ſeu* abuſus (quæ idem ſunt in effectu) acerbiſſima, & valde dura, & aſperа vulgo ſemper apparent, quæ omnino præcavenda ſunt, ut dicit Patianus *in conſil. 113. num. 7. uſque ad n. 12. folio 69.* ibi: *Quod vulgo inſolitum, & duriſſimum videtur, id quippe à Judicibus fieri*
22 *non poteſt, debemus etenim cavere,* ne aliquid judicando, vel conſulendo dicamus, quod vulgo videatur iniquum, quia univerſalis vulgi opinio, eſt quodammodo jus naturale, non artificioſe, ſed originaliter mentibus hominum infixum.*

Quare inſolitis reſcriptis Principum parendum*
23 non eſſe, ſed imò ſperni dicit Menochius *conſ. 1. n. 343.* Giurba *deciſion. 47. n. 1. & 2.* ubi dicit. Idcirco libenter Imperatorem concederе, *in l. reſcripta, C. de precibus Imperator. offerend.* reſcripta, mandataque ſua non obſervari, ſi juri repugnent, Aldovinus *conſil. 20. n. 58.* Scaccia *de judicijs, c. 53. ſub n. 33.* Cartharius *de execution. ſentent. capto Bannito c. fin. n. 341.* plura apud Grammatic. *conſ. 45. n. 48. & 49.* Farinac. *quæſt. 37. n. 74.* Bologuet. *conſil. 1.* Peregrinus *conſ. 2. ſub n. 143. vol. 2.*

Inſolitum nempè dicitur,* quod numquam ſo-
24 let fieri, nam cum ſolitum dicatur, quando aliquid fuit aliquando factum una vice, *l. nulla. §. ſed ſi aliment. ff. de alimentis, & cibariis legat.* ubi Bart. Curtius Junior, *conſ. 19. n. 4.* Angelus, & Paulus Caſtrenſ. *in l. conſentaneum, C. quomodo, & quando Jud.* Zephalus *conſ. 28. n. 31. vol. 1.* Solorzano *de jure Indiarum, l. 2. c. 24. num. 89.* Decianus *in conſ. 124. num. 8. lib. 2.* Craveta *conſ. 899. n. 6.* Tuſchus *lib. 6. litt. S. conclu. 334. num. 11.* Caſtillo *de tertiis, c. 9. num. 53. in fin.* ultra quos Doctores ex aliis nempè, ex Alexand. Raud. Petro Surdo, Gozadino Brunoſe à Sole, Antonio Gabriel. & aliis diximus *in tractatu de Regia protectione, 2. par. c. 9. à n. 21. cum ſeqq.* ita è converſo, inſolitum dici, quando numquam factum fuit, probavimus ex aliis, ibid. *n. 23.*

Hinc contra inſolita reſcripta,* & inconſueta
25 præſumendum eſt, adeò ut in ejus executione ſit ſuperſedendum, probant Felin. *in c. 2. n. 16. de reſcriptis*; ubi etiam textus, pro quo facit textus *in c. in memoriam, 19. diſtinct.* Abbas *in dict. c. 2. & in c. ex parte el. 1. in fin. de officio delegat. & in c. cum inſtantia prope fin. de cenſibus*, textus *in c. ex parte. de Capillis Monachorum, & in l. ſacri aſſatus*, & ita ibi ſumat Bald. *de diverſis reſcriptis, c. porrecta*, ubi Gloſſa magna in verbo, *Confirmat*; *de confirmat. utili, vel inutil.* Roman. *conſil. 378. quæſtio eſt, nu. 12. verſicul. Secunda ratio*, Decius *in c. ex parte, verſic. Nota tertiò.* Rolandus à Valle *conſil. 39. n. 29. vol.* Mandoſ. *ſuper Regula Cancellar. de infirmis. quæſt. 16. n. 8.* & ex aliis probat Maſcardus *de probationibus, concluſione 1275. à n. 3.* qui *n. 11.* dicit, quod reſcriptum continens* in-
26 conſueta, cenſetur ſuſpectum de falſo, per Ripam *in dicto cap. 2. n. 32. col. 8. & 9.* Curtium Junior. *in conſil. 174.* Abbas *in dict. c. ex parte*, per text. *in capit. quamvis, de reſcriptis in 6.* & ex aliis probat Maſcardus ibidem.

Pariter etiam abuſus dicitur.* perperam; & ma-
27 le uti contra jus, & rationem, *l. plenum, §. 1.* ibi: *Non uſque ad abuſum, ff. de uſu, & habition.* Qui propterea in jure aliquando vocatur ab uſu pernicioſus, ut *in c. pernicioſus, de celebratione Miſſarum*, aliquando deteſtabilis, ut *in c. ſi Canonici in fin. de officio Ordinar. in 6.* aliquando nequiter abuti, ut *in c. Sedes, de reſcriptis*; aliquando abuſus dicitur illicitus uſus, *c. ut privilegia, de privilegiis, & c. privilegium 11. quæſt. 3.* Lucas de Penna *in l. uſum aquæ, col. Cod. de aquæductu*, Guido Papa *ſingulari 577. utrum quis*, Rebuffus *in tract. de congrua portion. quæſtion. final.* Rebuf-

fus

Fos ipſe in l. bona civitatis, ſuper verbo, Abuſive, verſ. Abuti etiam dicimus, ff. de verborum ſignificat. & per Archidiacon. *in c. quamvis, de officio delegat. in* 6. & Lucam de Pen. dicit ipſe Rebuf. *in tractat. de appellatione tanquam ab abuſu, n.* 5.

28 Et tandem in noſtra ſpecie* abuſus notorius ille dicitur, quoties in actu, qui geritur uſus nullus fiat, *l. ob quæ vitia, §. idem Pomponius, ff. de ædilitio edicto*, & latiùs explicavimus *de Regia protectione, 2. part. c. 1. à n. 116. & ſeqq.*

29 Qui quidem Rebuffus ibidem* dicit, inde in Regno Franciæ introductam eſſe appellationem, quæ vocatur *à notorio abuſu*, quando ſcilicet palam, & notoriè quia ſanctis decretis, ac concordatis, privilegiiſque Galliæ perperam utitur, juxta illud Ciceronis pro Roſcio Amerino: *Quid eſt aliud judicio, ac legibus, ac majeſtate abuti?* Et ibidem idem Re-
30 buffus in *n.* 8. dicit, poſſe de notorio abuſu Curiam* cognoſcere, quando quis venit contra autheritatem Regiam, ut ſi in illo Regno Comes Palatinus legitimet in temporalibus, vel creet Notarios, ut tunc ab iſta legitimatione appelletur ad Curiam Regiam tanquam ab abuſu ſecundùm Benedictum *in c. Raimundus, in verbo, & uxorem, n. 197. & ſeqq.* Aufrerium *in ſtylo Parlamenti, arreſto* 251. & ipſe
31 Rebuffus *in n.* 10. Quando quid fit contra ſancta* Decreta, & concordata, ut puta, quando quis omiſſo medio velit appellare ad Papam, vel quando Judex delegatus ab eo voluerit cognoſcere in prima inſtantia, ut ob abuſum notorium appelletur ad Curiam Regiam.

Et in *n.* 11. recenſet ipſe Rebuffus caſum, quan-
32 do* contra privilegia Regni aliquid fiat, ut ſi aliquis exterus trahat aliquem Regnicolem extra Regnum, ſecundùm Aufrerium in ſtylo Parlamenti, *arreſto* 359. *& arreſto* 269.

Hinc dixit Renat. Choppinus *de ſacra politia,*
33 *lib. 1. tit. 7. n. 2.* ibi: *Tanta* vis eſt Regaliorum ut ſi quis moliatur Romani Pontificis candidatus, quo Regium jus minuatur, id velut abuſivè factum reſcindat Curia, &c.*

Cùm igitur ex abuſu, & * novitate perturbatio
34 ſtatus, atque ſimul inde ſcandalum oriatur, meritò dicunt Doctores, juſtam & legitimam eſſe cauſam, ut à Senatu ſupremo fiat litterarum Apoſtolicarum reverenter retentio, probant Driedorius *in lib. de libertate Chriſtiana, pagin.* 183. cujus verba ad litteram retulimus ſuprà *cap. 2 à numer.* 5. Salzedus *in praxi crimin. Canon. c.* 54. *n.* 22. Martinus Navarrus *in c. cum contingat, remedio 1. verſic. Decimò facit, de reſcriptis*, Aufrerius *de poteſtate ſeculari ſuper Eccleſias, folio* 30. Simancas *de Catholicis inſtitution. tit.* 45. *num.* 35. Azevedus *in l.* 14. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil. à numer.* 45. ubi dicit, quòd etiam in ſententia Principis ſuperſedendum eſt, quoties aliquid irregulare, & novum præcipit, poſt Felinum, Decium, Cepolam, Rebeum, Suarez, Guillelmum Benedict. Chaſſaneum, & alios plures, ex quo infert ad noſtram, de qua agimus Bullarum retentionem, ut ſi juſta cauſa quando in eis præcipiatur quid novum, & irregulare, & fere omnes, qui de juſtificatione hujus retentionis litterarum Apoſtolicarum tractant, quos recenſui ſuprà *in l.* 2. à principio, id ipſum conſtanter, & communiter affirmant.

Et ipſe Azevedus *in l.* 2. *tit.* 5. *lib.* 1. *Recopil. ante finem*, ubi dicit, litteras retineri Apoſtolicas
35 *prætextu violentiæ, quando continent novitatem decimarum, aut redecimæ. Quia novitas in decimis petendis & exigendis, nec inducenda, nec permittenda eſt, ſed antiqua in illis percipiendis conſuetudo ſervanda, ob vitandum ſcandalum, & commotiones inde oriundas, *Gloſſa verbo, Decimarum, verſic. Alii dicunt, in c.* 1. *de decimis in* 6. & ex notatis per Bald. *in l.* 3. *n.* 9. *C. de ſervitut. & aquæ* tradit Barba. *in addition. ſi. ad eum*, & ibi Anton. de Butrio *in c.* 2. *num.* 1. *de decimis*; dicens contra tales novas exactiones de jure præſumi. Anton. Faber. *lib.* 1. *ſui Codicis, tit.* 2. *de ſacroſanctis Eccleſ. diffinit.* 63. Papon. *lib.* 1. *tit. de decimis, Arreſto* 3. Vincent. de Franchis *deciſion.* 124. *num.* 3. Azeved. *in l.* 6. *tit.* 5. *lib.* 1. *novæ Recopil. num.* 1. Inde ut Covarruvias ait, *lib.* 1. *variar. c.* 17. *n.* 8. perpendi poteſt ratio vera, & ſanè juſtiſſima, quæ Catholicos Hiſpaniarum Reges, & præſertim Carolum Cæſarem Invictiſſimum induxerit, ut publicis edictis vetuerint in his Regnis, decimas etiam à laicis exigi, quæ per conſuetudinem contrariam ne ſolverentur, inductum erat, ut cautum fuit ab eodem Cæſare *in Comitiis Toleti, anno* 1515. *l.* 14. *& 76. & l.* 19. *&* 56. quæ hodie habentur *in dict. l.* 6. *cum ſeqq. tit.* 5. *lib.* 1. *Recopil.* Gregor. Lopez *in l.* 1. *tit.* 20. *p.* 1. *gloſ.* 3. *ad fin.* Valençuel. Velaſquez *in conſ.* 146. *à nu.* 46. *cum ſeqq.* ubi ſingulariter perpendit damna Reipublicæ, & ſeditiones ortas ex hujuſmodi novitate, & abuſu. Idemque apud Gallos ſtatutum fuiſſe à Philippo IV. *anno* 1353. & ex conſuetudinibus *Albernia* conflat, *tit.* 17. *art.* 18. *& ex Bituricenſibus, tit. de conſuet. prædiali.* §. 12. ubi Boërius, pluries ita fuiſſe judicatum refert, traditque Carol. de Graſſalib. *l.* 23. *Regal. Franc. jure.* 7. ex Ordinatione Philippi pulchri, Francorum Regis *edita anno* 1324.

Ratio eſt hujus concluſionis, quia re vera novitas, & abuſus notorius violentia quædam eſt, *ut 36
probat Martinus Navarrus ubi proximè *in c. cum contingat, remedio 1. verſ. Decimo facit, de reſcriptis, & Nos dict. c. 1. ſub n.* 117. *de Regia protect.* Ex ea novitate etenim, & abuſu notorio violantur laudabiles conſuetudines, & vetuſti uſus jura, & privilegia Regni, aut Regis; ac inde vim notoriam fieri, quis dubitat? ſi ſubvertantur.

Undè fit, ut Principes inter perſonas Eccleſiaſticas poſſint novitati inſolitæ, & abuſui notorio
obviare, ne pax publica* turbetur, & commune 37
bonum detrimentum patiatur, ut poſt magnam Doctorum catervam, probat Cened. *in collect. 1. p. col. 5. n.* 3. & poſt Simancas, & alios idem probat ipſe Cenedus *in quæſt. Canonic. 45. n.* 6. *& 7. Nos in tract. de Regia protect. 1. p. c. 1. à num.* 116. ubi alios allegamus ad hoc propoſitum.

Hinc docet Imperator* Juſtinianus *in l. 2. C. de* 38
veteri jure enucleando; quòd in novitatibus remedium Imperiale imploretur, ibi: *Auguſtum imploretur remedium, quia ideò Imperialem fortunam rebus humanis Deus propoſuit, ut poſſit omnia, quæ noviter contingunt, & emendare, & componere, & modis, ac regulis competentibus tradere*, &c. Hinc Poëta de Didone teſtatur.

Res dura & Regni novitas me talia cogunt
Moliri, & late fines cuſtode tueri.

Ad curam enim Regis pertinet novitates, quæ in Republica moliuntur, feſtinanter evellere, juxta notabilem Epiſtolam Regis Antiochi, quam ad litteram refert Joſephus *l. b. 12. antiquitatum, c.* 3. in hæc: *Rex Antiochus Zenxidi patri ſalutem: Si vales bene eſt, ego quoque valeo. Quia quoſdam in Phrygia, & Lydia res novas moliri audio, videtur hoc negotium curam meam depoſcere; quapropter conſultis de hac re amicis, placuit mihi ex Judæis, qui Babyloniam, ac Meſopotamiam incolunt, duo millia familiarum cum tota ſupellectili eò traducere, & locis opportunis per præſidia diſponere*, &c. Eandem refert Joan. de la Puente *en la con-*

venientia de entrambas monarchias, lib. 2. c. 17. §. 6. ad finem.

Igitur privilegia Regis, aut Regni à Sancta Se-
39 de Apostolica concessa ob remunerationem * servitiorum Ecclesiæ gestorum ab eisdem Rege, & Regno (tanquam protectoribus, & defensoribus acerrimis Sanctæ Ecclesiæ Catholicæ Religionis) sive expressa, sive tacita ex permissione, & tolerantia ob hanc causam, cæteræque laudabiles, & vetustissimæ consuetudines diu vigentes, ut latè probatur *in l. 14. tit. 3. l. 1. Recopil.* inviolabiliter debent permanere, & incommutabiliter conservari, nulli subjecta alterationi, nec novitatis turbationi, juxta *c. cum longe 63. distinctione*, ibi: *Salvo privilegio imiuscujusque provinciæ.* Ne Respublica ista commotiones, & scandala patiatur, sine cujus maximo detrimento quævis in iis novitas securè non transibit; talia quippè privilegia, tamquam facta in remunerationem servitiorum, quæ transeunt in vim contractus non possunt revocari. Infinitos penè Doctores congessit Giurba *consil. 89. n. 14.* & infrà latiùs *in consil. 114.* principio & à *num. 4. cum multis seq. & consil. 94. num. 12.* & in nostris terminis, quòd hujusmodi privilegia concessa Regi, vel Regno, cùm sint in remunerationem servitiorum, & obsequia in Ecclesiam præstita, transeant in vim contractus, & facta dicantur ob causam onerosam, & ideo non posse revocari, in terminis Pater Henriquez *de Pontificis clavè, cap. 24.* latè per totum, Azevedus *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopilation. à n. 42.* & suprà. Infinitos alios Doctores Theologos in iis terminis loquentes laudavimus suprà *cap. 2. à num. 196. usque ad n. 199.* Ideò nihil mirum, ut per Bullarum retentionem earum executionis suspensionem, nection humilem supplicationem ad Sanctissimum tanto damno publico obvietur, & celeriter occurratur, ut nulla novitate turbentur in notabile damnum & perniciem, scandalumve horum Regnorum, omni modo præcavendum.

Facit optimus textus *in c. loci 29. quæst. 9.* ibi:
40 *Ecclesiastici* *quippe vigoris ordo confunditur, si aut temerè illicita præsumantur, aut non concessa impunè tententur; proinde si negligenter ea, quæ malè usurpantur, omittimus, excessus viam procul dubiò aliis aperimus, &c.* Quæ quidem verba repetuntur *in c. pervenit 93. distinctione*, in fin. Quare ne occasio aliis nequiter impetrantibus detur, sed via omnino omnibus claudatur, talium importunitatibus, & suggestionibus diligenter occurrendum est, atque hujusmodi damnis Reipublicæ per eosdem causatis.

Et insuper quoniam hujusmodi privilegia tam
41 expressa, * quàm tacita ex tolerantia justa Sedis Apostolicæ, ut inquit, *dict. l. 14.* cùm facta sint, & tolerata Regi, & Regno tamquam protectoribus Ecclesiæ, & acerrimis defensoribus, intacta semper debent permanere, ut profitetur Gregorius Pontifex Bonifacio I. defensori Ecclesiæ, relatus *in c. institution. 7.* in hæc: *Institutionis nostræ decreta, quæ pro defensorum sunt privilegiis, & ordinatione disposita, perpetua stabilitate, & sine aliqua constituimus refragatione servari, sivè quæ rescripto decrevimus, sive quæ in nostra præsentia videntur esse disposita, nec à quoquam Pontificum in toto, vel in partes ea qualibet occasione convelli, decernimus, vel mutari. & c. 25. q. 2.* qui textus multa dignus est ponderatione.

CAPUT VII.

Præjudicium tertii an, & quando legitima causa dici possit, ut Bullarum retentio licitè permittatur.

SUMMARIUM.

1 *Principis objectum est, quod justum est, juxta Aristotelem.*
2 *Violentum est, quod injustum est, & contra legem.*
3 *Potestatis supremæ prætextu à licito recedere non licet.*
4 *Destructio paratur civitati in qua legi magistratus præsunt, non istis lex.*
5 *Principes, quibus Deus nomen suum communicavit, ea puritate niterè procurent, quæ tanto nomini convenit.*
6 *Ubi non est cura juris, pietas, & fides, instabile Regnum est.*
7 *Sublata justitia, fluctuat orbis terrarum universus.*
8 *In plenitudine potestatis Principibus data à Deo non veniunt illicita.*
Vera Principis potestas est, quæ in peccando posita non est, ibid.
9 *Potestas Principis absoluta æquo, & bono temperanda est.*
10 *Deus non dedit Principi jurisdictionem peccandi, nec auferendi alienum.*
11 *Potestas Principis non cognoscitur, ubi subditis fit injuria.*
12 *Princeps quod ultra justitiam operatur, ex imposita gerit.*
13 *Id est posse, quod licitè, & justè fieri potest.*
14 *Princeps non dicitur posse quod honestè non potest.*
15 *Absoluta principis potestas non cadit in Principe Christiano, cui nihil licet, quod divino, naturali, aut Gentium juri repugnet.*
16 *Potestatis absolutæ mentio aliqua non habetur in toto jure.*
17 & 18. *Pontifices & alii Principes justè statuere, rescripta omnia in præjudicium tertii emanata non exequendo, quia contra jus sunt, & Principis voluntatem.*
19 *Contra jus naturale privilegium concessum à Rege non valet.*
20 *Privilegium contra jus naturale dicitur, quo res alterius alicui conceditur.*
21 & 22. *Ob publicam utilitatem res aliena auferatur data recompensa, vel pretio soluto, juxta l. Partitæ.*
22 *Litteræ contra jus naturale in præjudicium juris tertii non adimplentur.*
23 *Imperator Dominus est subditorum quoad protectionem ne vim patiantur, non tamen rerum particularium, quas auferre nequit, nisi ob causam publicam data recompensa.*
24 *Imperatoris potestas dominium, in gubernatione, & protectione subditorum consistit dumtaxat, non in rebus singulorum.*
25 *Rescripta, quæ à Rege impetrantur in præjudicium juris tertii obedienda esse, non tamen exequenda, leges Regiæ enixè commendant.*
26 *Princeps nisi ex justa causa à lege approbata jus tertii tollere nequit.*

27 *Nec*

27 *Nec ex plenitudine potestatis, quia à bono, & æquo temperatur, aliter non cadit in Principe Christiano.*

28 *Princeps quantumcumque supremus de bonis subditorum non potest disponere, nisi ex justa causa, & data recompensa, juxta veriorem opinionem.*

29 *Summus Pontifex sine causa alicui auferre beneficium, & alteri dare non potest.*

30 & 31. *Pontifex ex justa causa auferre potest beneficium alicui, data tamen recompensa.*

32 *Causa publicæ utilitatis legitima dicitur, ut Princeps tollat dominium proveniens à jure naturali, aut gentium.*

33 *Danda tamen tunc erit recompensa.*

34 *Propter pacem, & concordiam potest Rex jus unius alteri dare.*

35 *Ex causa publicæ utilitatis superveniente potest Rex revocare, aut modificare donationem, privilegium, aut contractum à se gestum, quando graviter lædunt Coronam.*

36 *Id tamen faciendum per legem generalem.*

37 *Rex, vel ejus successor, an possit revocare donationem, aut privilegium ob remunerationem servitiorum, remissivè.*

38 *Rex ex causa publicæ utilitatis potest dominium tollere tam de jure Civili, quàm de jure gentium quæsitum, intellige ut ibi.*

39 *Nec Papæ, nec Regi obtemperandum in illicitis.*

40 *Litteræ impetratæ contra jus tertii, tanquam contra jus naturale obtentæ non sunt exequendæ, sed suspendendæ.*

41 *Executor non suspendens executionem litterarum contra jus naturale, an debeat puniri.*

Et quid contra jus positivum, vel consuetudinarium, ib.

42 *Contra rescriptum tollens jus tertii præsumitur, cum sit contra voluntatem Principis.*

43 *Papa tolerat suspendere executionem rescripti in grave tertii præjudicium obtentum.*

44 *Litteræ Apostolicæ retinentur in Senatu ob grave damnum juris tertii ad effectum supplicandi Sanctissimum.*

45 *Papa sicut quilibet alius peccat tollendo jus tertii.*

46 *Rescripta contra jus tertii censentur impetrata ob nimiam importunitatem maximè Curialium.*

47 & *seqq. Præjudicium tertii justa causa est retinendi litteras Apostolicas in Senatu.*

50 *Litteræ, quibus tollitur jus tertii radicatum justo titulo ad beneficium cum deficiat potestas, sunt in Senatu retinendæ.*

51 *Litteræ Principis emanatæ super materia, in quâ deficit potestas in principe non exequentur, etiam accedente secunda, & tertia jussione.*

52 *Litteras in præjudicium juris tertii retineri in Senatu, nulli magis, quàm ipsi Papæ interest.*

53 *Supplicare licet Clerico à litteris, quibus jus suum ad beneficium tollitur, ut melius informatus Papa illas reformet.*

54 *Et peccaret Papa non admittendo hanc supplicationem.*

55 & 56. *Ad Papam pacificentem cum Clero de præstanda certa summa nomine decimæ, si aliquem postea eximat à solutione, potest Clericus supplicare.*

Immunitas à solutione facta per Regem alicui particulari cedit in damnum Regis, non Regni concedentis certam summam, ib.

57 *A litteris in præjudicium tertii potest ad Papam supplicari, qui si non admitteret supplicationem, peccaret.*

58 *Supplicatione reverenter, & cum causarum expressione interposita suspendantur litteræ Apostolicæ in præjudicium juris tertii.*

59 *Contra mandatum Papæ, aut Principis non dicitur venisse, qui pro majori utilitate, & honore Papæ illud suspendit.*

60 *Executio litterarum suspenditur, quoties timetur majus damnum ex ea, quàm ex dilatione.*

61 *Jus tertii potest tolli per legem generalem quæ cunctos comprehendat, non particulares.*

62 *Retentio litterarum in Senatu ob præjudicium juris tertii, tunc habet locum dumtaxat quando ex executione earum inducitur violentia, aut aliud damnum publicum.*

Litteræ in derogationem juris patronat. laici non jam retinentur ob præjudicium patroni, quàm ob damnum publicum inde illatum, ib.

63 *Litteræ Apostolicæ in præjudicium juris tertii tunc continent violentiam, si expediantur absque ejus citatione, & causæ cognitione.*

64 *Justa causa tollendi jus tertii, tunc præsumitur in Principe quando facit cum citatione partis, non aliter.*

65 *Princeps absque citatione, & juris ordine aliquem condemnans iracundia motus suspendenda erit executio.*

66 *Mandatum Principis contra jus divinum, aut naturale indultum suspendendum erit, non exequendum.*

67 *In executione rescripti supersedenda inferentis notabile præjudicium.*

68 *Rescriptum contra jus tertii eo tamen non citato retinetur in Senatu, ne violentia fiat per executionem ejusdem.*

69 & *seqq. Pater Henriquez declaratur in confusione duorum remediorum, appellationis, nempe ab executore, & Bullarum retentionis remedio.*

70 *Tertius de cujus præjudicio conqueritur in Senatu, si fuerit ad id citatus, non utitur remedio retentionis litterarum, sed appellationis ab executore, quando excedat, & ob non delationem per viam violentiæ aditur Senatus.*

71 *Si in expeditione litterarum Apostolicarum contra jus tertii, iste non citetur, nec causæ cognitio adhibeatur ob violentiam sibi factam potest recursu retentionis uti.*

72 *Privata justitia saltem causativè publicam quandoque producit perniciem.*

73 *Injustitia, qua jus tertii tollitur, vis publica est.*

ILLUD Principis Suprémi objectum * (inquit Aristotel. 5. *Politicor. c.* 10.) quod justum est: nec enim aliud * justum dicere solemus, nisi quod legis est, quod verò contra legem est, id violentum est, dixit Xenophon *lib.* 5. *moral. folio mihi* 336. & *lib.* 1. *de institution. Cyr. fol.* 10. latè Tiraquellus *ad leges connubiales, glossa* 9. *princ.* Ambrosinus *decis.* 23. *n.* 18. Valençuela Velasquez *cons.* 70. *num.* 24. Marius Giurba *cons.* 2. *num.* 16. Tum quia dirigitur ad bonum publicum, & commune, Camillus Borellus *de præstantia Regit, c.* 31. *num.* 34. Tùm quia potestatis supremæ * prætextu à justitia, & licito recedere non licet, *c. quisquis* 11. *q.* 3. exornat Paleotus *in tractat. consultat. sacrarum conslit. p.* 1. *q.* 9. Callistus Ramirez *de lege Regia, §.* 3. *n.* 116. 117. & *seqq.*

Hinc Plato, *lib.* 4. *de legibus*, inquit, *Paratum*

4 exitium * illi Civitati video, in qua non lex Magiſtratibus, ſed legi Magiſtratus præſunt, comprobat Decianus *libro crimin. c.* 30. *num.* 7. Borellus *de Magiſtratib. edit. lib.* 3. *c.* 4. *numer.* 2. Petrus Gregorius *de Republica, lib.* 7. *c.* 20. *nu.* 2. & alii, ut per Mexiam *de taxa panis, concl.* 7. *n.* 29. notat Boterus *lib.* 2. *de ratione ſtatus, c. penult. fol.* 62.

Ideò Bellarminus *de officio Principis, lib.* 1.
5 *c.* 9. *fol.* 53. *Principes* (ait) *quibus Deus* * *nomen ſuum communicare dignatur, ea puritate nitere procurent, quæ tanto nomini convenit.* Et Seneca *in Trag. Thyeſt.* inquit, *ubi non eſt pudor, nec cu-*
6 *ra* * *juris, ſanctitas, pietas, fides, inſtabile Regnum eſt,* & Sophocles apud Stobæum *ſermone* 48. *juſto reſiſtente non eſt facile Philemonis, juſtitiæ tum apud mortales, tùm apud Deos immortales perpetuo gloria ſolius perduret*; his connectit Bellarmi-
7 nus ubi proximè *lib.* 1. *c.* 19. *fol.* 122. *Sublata* * *juſtitia fluctuat Orbis terrarum univerſus,* Bardellus *conſil.* 136. *n.* 28.

Tùm quia licèt Deus dederit Principi amplitu-
8 dinem * poteſtatis (de qua differunt copiosè Sarez, *lib.* 1. *de legibus, c.* 8. Bobadilla *in Politic. lib.* 3. *capitul.* 9. Vaſquez *lib.* 1. *controverſ. illuſtrium, c.* 4. *num.* 11. *& c.* 5. Tepatus *lib.* 1. *variarum, tit. de Principis poteſtate,* per totum) Ea tamen conceſſione non veniunt illicita, *l.* 1. *ff. de iis, qui ſunt ſui. vel alieni jur. l. ſi procurator ff. de condit. indebiti, c.* 1. *de jurejurand.* Petra *de poteſtat. Principis, cap.* 24. *n.* 28. Menochius *de arbitrar. lib.* 1. *c.* 7. *num.* 77. Sola, *tit.* 23. *de inſult. glo.* 2. *num.* 2. Top. *de Princip. poteſtate,* § 8. *num.* 22. Montier *deciſ.* 8. *num.* 19. Quia vera Principis poteſtas eſt, quæ in peccando poſita non eſt, *c.* 1. *diſt.* 40. *ſunt quidem* 25. *q.* 1. Burſatus *conſ.* 162. *n.* 12. Canagnolus Montiſter. *decret.* 20. *§.* 1. *q.* 10. *n.* 8.

9 Abſoluta etenim illa poteſtas * Principi attribuitur non recognoſcenti ſuperiorem, ut ea utatur ad juſtitiam æquo, & bono temperandam, Morla *in emporio jur. tit.* 1. *de legibus, q.* 1. *num.* 17. Peregrinus *conſ.* 7. *numer.* 22. *lib.* 4. Renneri. *deciſ.* 22. *numer.* 19. *part.* 4. Surgen. de Neapol. *illuſtrat. lib.* 1. *c.* 18. *nu.* 18. Marius Giurba *conſ.* 1. *num.* 36.

Hinc Bart. *in fi. num.* 2. *C. ſi contra jus vel uti-*
10 *litatem publicam,* * ita inquit: *Non enim Principi dedit Deus juriſdictionem peccandi, nec auferendi alienum,* Soto *lib.* 4. *de juſtit. & jure, q.* 4. *articul.* 1. Morla ubi proximè *dict. num.* 7. Fabius Anna *conſ.* 62. *num.* 26. Villar. *conſ.* 8. *ſub num.* 21. in fin. Rota Avenionenſ. *deciſ.* 133. *n.* 20.

Quoniam ut ſubditis fiat injuria, illic ſe Prin-
11 cipis * poteſtatem non cognoſcere (inquit Sazius *conſ.* 10. *num.* 7. *vol.* 2.) ſed tyranni; Covarruvias *lib.* 1. *variarum reſolut. c.* 6. *numer.* 8. Paſcalis *de viribus patriæ poteſtatis,* 1. *part. c.* 1. *numer.* 92. Marta *voto* 166 *numer.* 22. Maſcard. *de generali ſtatutor. interpretat. concluſ.* 5. *num.* 281. Gaill. *lib.* 2. *obſervat.* 58. *num.* 14. Parlador. *lib.* 2. *rerum quotidian.* 1. *part. c. fin.* §. 7. *numer.* 10. Morla *in emporio juris, tit. de legibus, quæſt.* 1. *numer.* 7. Marta *de fideicommiſſ. lib.* 3. *c.* 21. *n.* 15. Et od
12 ultra gerit, * non ex potentia, ſed ex impotentia procedere, dicit Petrus Gregorius *de Republica, li.* 9. *c.* 1. *n.* 1.

13 Non enim poteſtas eſt, * quæ ad injuſtitiam exercendam potens eſt, quia id eſt, poſſe, quod juſtè & licèt fieri poteſt. Plures citat Thomas Sanchez *de matrimonio, lib.* 2. *diſp.* 15. *ſub n.* 3. Acac. *lib.* 3. *de privileg. c.* 3. *num.* 44. Molina *l. b.* 2. *de primogeniis, c.* 7. *à numer.* 31. *cum ſeqq.* Menochius *lib.* 4. *præſumpt.* 283. *num.* 5. Fontanella, *de pactis nuptialibus, claus.* 4. *glo.* 4. *num.* 41. Gratian. *deciſ.* 13. *num.* 34. Peregrinus *conſ.* 4. *num.* 12. *vol.* 4. Surdus *de aliment. tit.* 7. *quæſt.* 14. *num.* 1. Theſaur. *deciſ.* 15. *num.* 3. Moſcſ. *ad R. N. conſuet. part.* 5. *de aliment. quæſt.* 11. *num.* 9. Petrus Cened. *collectan.* 167. *ſub num.* 2. *part.* 2. Matienço *in Dialogo relato, part.* 4. *c.* 12. *num.* 9. Bardellus *conſil.* 136. *num.* 25. Gregor. *de Republica, lib.* 9. *c.* 2. *nu.* 1. apud quos plures alios videbis, * nec dicitur Princeps poſſe, quod bone- 14
ſtè non poteſt, Riminald. *conſil.* 215. *n.* 14. Fabius Anna. *conſil.* 62. *n.* 25. Caval. *conſ.* 111. *nu.* 35. *vol.* qui alios allegant.

Ex his facilè probabis, poteſtatem illam, quam
aliqui abſolutam vocant, nullo juris principio ni- 15
ti, * ipſam certè in Principe Chriſtiano non agnoſco, cum bono Principi, Chriſtiano ſaltem, nihil liceat, quod vel divino, vel naturali, vel gentium juri repugnet. Parlador. *lib.* 2. *rerum quotid. c. finali,* 1. §. 7. *num.* 9. Cavalcan. *de brachio Regio,* 1. *part. num.* 168. Nizol. *allegation.* 1. *num.* 25. Gratianus *diſceptation.* 218. *n.* 27. Menochius *lib.* 2. *præſumption.* 9. *num.* 28. *& de arbitr. caſu* 389. *n.* 21. Villar. *conſil.* 8. *ſub num.* 21. *in* 1. Bardellus *conſ.* 136. *n.* 19. *&* 44.

Credendum itaque eſt, chimericam hanc poteſtatem abſolutam in Principe damnari, & merito à Pinello *part.* 1. *Rubric. de reſcind. vendit. capit.* 2. *numer.* 24. *&* 25. Soto *de juſtitia & jure, lib.* 4. *quæſt.* 4. *artic.* 1. Vaſquez *lib.* 1. *controverſ. illuſtr. controverſ.* 26. *num.* 15. Mendoça *lib. de pactis, c.* 5. *numer.* 37. Alvarus Vaz *de jure emphyteut.* 1. *part. quæſt.* 3. *numer.* 10. Bajard. ad Jul. Clar. §. *final. quæſt.* 59. *numer.* 71. Covarruvias *lib.* 3. *variarum, c.* 6. *n.* 8. Matienço *in l.* 3. *glo.* 12. *num.* 2. *tit.* 10. *lib.* 5. *Recopil.* Parlador. *lib.* 2. *rerum quotid. c. fina. part.* 1. §. 7. *numer.* 10. Burſat. *conſ.* 162. *numer.* 13. Capiblanc. *de Baronibus, pragmat.* 1. *num.* 9. Seſſe *de inhibitionibus, c.* 4. §. 3. *num.* 13. Morla *in emporio juris, tit.* 1. *de legibus, quæſt.* 1. *num.* 7. *& tit.* 3. *de pactis in prælud. num.* 69. Mendoça *lib.* 1. *de pactis, c.* 5. *num.* 35. Pater Sanchez *de matrimonio, lib.* 2. *diſputat.* 15. *num.* 1. Fachineus *lib.* 8. *controverſia. jur.* 63. *verſic. Ad ſecundum,* Rodolphinus *de ſuprema Principis poteſtate, capitul.* 1. *num.* 3. Fontanella *de pactis nupcial. claus.* 4. *glo.* 14. *n.* 40. Matheatius *de fideicommiſ. lib.* 3. *cap.* 22. *nu.* 45. Petrus Gregorius *de Republica, lib.* 9. *cap.* 20. *n.* 57. Jacobus Laurent. *de judice ſuſpecto, capitul.* 2. *ſub num.* 17. Sarmientus *ſelectar. interpretat. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 20. Topi. *de Princip. poteſtat.* §. 6. *num.* 2. Surdus *conſ.* 419. *num.* 49. Paſcalis *de virib. patriæ poteſtat.* 1. *part.* 1. *num.* 94. Caved. *deciſion.* 9. *num.* 9. *pagin.* 1. Amatus *deciſion.* 8. *num.* 6. *&* 8. Spino *de teſtamentis, gloſſa* 1. *Rubric. n.* 25. Theſaurus *deciſ.* 91. Canagnol. Montiſter. *decreto.* 20. §. 1. *quæſt.* 10. *à numer.* 6. *& ſeq.* Ramirez *de lege Regia,* §. 23. *num.* 3. & idem Caliſtus Ramirez §. 30. *numer.* 53. *&* 54. & ſuperiùs Cavedo *deciſ.* 12. *numer.* 9. *part.* 2. latiſſimè Ludovic. Molina *de primogeniis, lib.* 1. *c.* 8. *ex num.* 28. *uſque ad* 36. *& lib.* 4. *c.* 3. *à num.* 1. *& ſeq.* Camillus Gallinus *de verborum ſignific. lib.* 10. *c.* 33. *à nu.* 44. *&* 45. Tapia *de conſtitution. Princip. cap.* 1. *n.* 77. *&* 78. 1. *part. gloſſ. Rubricæ, num.* 25. Peregrinus *de jure fiſci, lib.* 1. *tit.* 3. *num.* 67. *fol.* 22. Azeved. *in l.* 1. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recopilation. ex numer.* 23. *uſque ad num.* 31. Morla *in emporio juris,* 1. *part. tit. de legibus,*

quæ-

quæſtion. 1. *num.* 7. Petrus de Cened. *collect.* 167. *num.* 2. *part.* 2. Gaill. *lib.* 2. *obſervat.* 56. *num.* 9. Cavalcan. *deciſion.* 35. *num.* 98. *part.* 2. Canceri. *variarum reſolut. lib.* 3. *cap.* 3. *de privilegiis, n.* 114. Eugenius *conſil.* 1. *nu.* 88. Valençuela Velaſquez *conſil.* 69. *num.* 132. & Petrus Gregorius ubi proximè ſubdit, nec Papinianum * nec Ulpianum, nec ullum alium veterem Juriſconſultum in toto jure hujus abſolutæ poteſtatis, nec verbò quidem meminiſſe, Peregrinus *de fideicommiſſ. art.* 52. *n.* 122. Giurba *conſil.* 1. *n.* 37.

Quare ſanctiſſimè ſancitum eſt à Pontificibus, * 17
aliiſque Principibus temporalibus Chriſtianis, reſcripta emanata in præjudicium juris tertii vim nullam habere, nec à Judicibus adimplenda, cum contra jus expedita fuerint, & ſuggeſtionibus, aut nimia petentium importunitate contra concedentis Principis voluntatem extorta præſumantur, textus eſt *in cap. reſcripta contra jus elicita ab omnibus judicibus præcipimus refutari, niſi forte aliquid eſt, quod non lædat alium, & proſit petenti, & c.* 25. *q.* 2. *& in cap. nec damnoſa Fiſco, nec juri contraria poſtulari oportet, eadem cauſa & quæſt. & in c. Imperiali conſtitutione apertè conſtitutum eſt, ut ea quæ contra leges fiunt, non ſolùm nulla, ſed etiam pro infectis habenda ſint, dict.* 25. *quæſt.* 2. & iterum *in cap. dicenti*, 16. in ordine ibi: *Illa ſacrâ uniuſcujuſque ſupplicantis deſiderio conceſſa prævalere, & effectui mancipari, quæ cum juris, & legum ratione concordant, eâ verò, quæ ſubrèptione, vel falſis precibus forſitan impetrantur, nullum ſupplicantibus fert remedium, &c.* Eadem cauſa & quæſtione, quæ jura leges Partitæ mox citandæ clarius declarant.

Ad idem* eſt etiam *lex final. C. ſi contrà jus, vel* 18
util. publicam, l. reſcripta, l. nec damnoſa, C. de precibus Imperator. offerend. l. omnium, C. de vectigal. l. 2. §. *ſi quis, ff. ne quid in loco publ.*

L. 30. *tit.* 18. *part.* 3. ibi: (E ſi ſon contra derecho de alguno ſennaladamente, aſſicomo que le tomen lo ſuyo ſin razon, è ſin derecho, ò que hagan otro tuerto conocidamente en el cuerpo, ò en el aver, tales cartas non han fuerça ninguna, nin ſe deben cumplir, haſta que lo hagan ſaber al Rey aquellos à quien fueron embiadas, que les embie ha dezir la razon porque lo manda hazer, ca todo hombre debe ſuſpechar, que deſpues que el Rey entendieſſe el hecho que los non mandar à cumplir la carta, &c.

Et mirabiliter hoc explicat *l.* 31. *& ſeq.* Contra 19
derecho natural* non debe dar privilegio, nin carta Emperador, nin Rey, nin otro ſennor, è ſi la diere non debe valer, è contra derecho natural ſeria, ſi 20
dieſſen por privilegio * las coſas de un hombre a otro, non aviendo hecho coſa porque las debieſſe perder aquel, cuyas eran, fuera ende ſi el Rey las ouieſſe meneſter, por hazer dellas, ò en ellas algu- 21
na labor, ò alguna * coſa que fueſſe a pro comunal del Reino, aſſi como ſi fueſſe alguna heredad, en quo veeſſen à hazer caſtillo, ò torre, ò puente, ò alguna otra coſa ſemejante deſtas, que tornaſſe à pro, ò à amparamiento de todos, ò de algun lugar ſennaladamente; pero eſto deben hazer en una deſtas dos maneras, dandole cambio por ello primeramente, ò con prandoſelo ſegun que valiere, &c. Et *in l.* 32. *ſeq.* ibi: E los que eſtas cartes ganan mueveníe malicioſamente à demandar ſu pro à dano de otro, &c. Et iterum: E porque tal carta 22
como eſta es contra el derecho natural, * tenemos por bien, è mandamos, que el juzgador, ante quien pareciere, non conſienta que ſe creida, ni vala, &c.

In tantùm ut hæ litteræ quæ auferunt jus tertii, cùm ſint expeditæ contra ipſum jus naturale, & per conſequens, etiam divinum, ſuſpendendæ ſint, & ſuperſedendum in earum executione, etiam ſi ab eodem Principe emanaverit ſecunda, tertia vel ulterior juſſio cum quibuſlibet, etiam prægnantiſſimis clauſulis (uti expreſsè Chriſtiano impulſu moti, & Catholica charitate ſuccenſi determinarunt Reges Catholici, *in l.* 2. *tit.* 14. *l.* 4. *Recopilat.* in hæc: Muchas vezes por importunidad de los que nos piden algunas cartas, mandamos dar algunas cartas contra derecho: y porque nueſtra voluntad es, que la nueſtra juſticia florezca, y aquella no ſea contrariada, eſtablecemos, que ſi en nueſtras cartas mandaremos algunas coſas en perjuizio de partes, que ſean contra ley, ò fuero, ò derecho, que la tal carta ſea obedecida, y no cumplida no embargante, &c. Que las tales cartas no ayan efeto, aunque las nueſtras cartas contengan las mayores firmezas, que pudieren ſer pueſtas, &c. melior *l.* 3. *ſeq. eodem tit. & lib.* in hæc: Mandamos, que le ley de Viruieſca antes deſtas, porque es juſta, ſe guarde en todo ſegun en ella ſe contiene; y demas de aquella mãdamos, que ſi entre partes y privadas perſonas ouiere contienda, ò debate, y en perjuizio de qualquiera dellas ſe diere alguna nueſtra carta ò proviſion, y ſobre ella ſe de ſecunda juſſion y otras qualeſquier nueſtras cartas, y ſobrecartas, con qualeſquier penas y clauſulas derogatorias, y firmezas, y abrogaciones, y derogaciones, &c. Aunque ſe diga proceder de nueſtro proprio motu, y cierta ciencia, y poderio Real abſoluto, &c.

Singulariter eſt alia *lex* 2. *tit.* 1. *De los Emperadores, y Reyes, part.* 2. ibi: Otroſi dezimos que quando* el Emperador quieſſe tomar heredamiento, ò 23
alguna otra coſa para ſi para darlo a otro, como quier que el ſea ſennor de todos los del Imperio; para amparallos de fuerça, è paramentenerlos en juſticia: Con todo eſſo non puede el tomar à ninguno lo, ſuyo ſin ſu placer, ſi non hizieſſe tal que lo debieſſe perder ſegun ley. E ſi por aventura jo lo ouieſſe à tomar, por razon que el Emperador ouieſſe meneſter de hazer alguna coſa en ello, que ſe tornaſſe à procomunal de la tierra, tenido es por derecho de le dar ante buen cambio, que vala tanto, ò mas, de guiſa que el ſinque pagado à bien viſta de hombres buenos, &c. Sequitur & facit rationem reddens: Ca maguer los Romanos que antiguamente ganaron con ſu poder el ſennorio del mundo, hizieſſen Emperador, è le otorgaſſen todo el poder, è el ſennorio del mundo que avia ſobre las gentes, para mantener è defender derechamente el pro comunal de todos, con todo eſſo non fue ſu entendimiento de lo hazer ſennor de las coſas de çada uno, de manera que las pudieſſe tomar à ſu voluntad, &c. Et ad exactam interpretationem dictarum legum Partitæ, videndus erit Gregorius Lopez, ibid.

Eſtque omnium communis obſervatio, ut non 24
ita plenum, & abſolutum dominium Imperatori * fuerit attributum, ut de ſubditis ſibi hominibus, eorumque bonis, & rebus ad libitum diſponere poſſit; ſed tantùm ut ſupremam in illis juriſdictionem exercear, ſeu dominium quoddam univerſale, quod magis in gubernatione, & protectione ſubditorum, quàm in eorum ſpoliatione, aut expilatione conſiſtit, juxta dominiorum diſtinctionem, quam tradit Bart. *in l.* 1. §. *per hanc, ff. de rei vendicatione, & in extravaganti ad reprimendum, verbo. Totius Orbis*, Paulus Caſtrenſis *conſ.* 56. *num.* 2. *vol.* 2. Alexand. *conſ.* 46. *vol.* 5. Abbas *in cap. ſignificaſti* 2. *not. ab. de præſcriptionibus*, Socinus *in l.* 1. *in princip. col.* 3. & 4. *ff. de acquir. poſſeſſ.* Jacobus de Sanct.

Greg.

Greg. *in inveſtitura feudor. verbo, Inveſtitura*, Guido Papæ *dec.* 551. Mandellus *conſil.* 62. *n.* 21. *lib.* 1. Covarruvias *in regul. poſſeſſor. 2. part.* §. 2. *n.* 2. Cujacius *lib.* 15. *obſervat. cap.* 30. & plures alii relati à Petro Gilkent. *in l. properandum, n.* 4. *Cod. de judiciis*, Cardinalis Tuſchus, *verb. Imperator concluſ.* 33. *n.* 3. & 5. Maſtrillus *de Magiſtratibus, lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 5. & 9. Solorzano *de Jure Indiarum, lib.* 2. *c.* 21. *à n.* 64.

Ad idem faciunt *l.* 1. 2. & 3. *tit.* 14. *lib.* 4. *Recopilat.* Quibus* diſponitur in variis caſibus, quod ſi aliqua reſcripta procedant, & impetrentur, quæ jus in tertii præjudicium tangant & lædant, obediantur; ſed non exequantur, nec compleantur, *in l.* 2. ibi: (Que ſi nueſtras cartas mandaremos algunas coſas en perjuizio de partes, que ſean contra ley, ò fuero, ò derecho, que la tal carta ſea obedecida, y no cumplida, non embargante, que en la dicha carta ſe haga mencion general, ò eſpecial de la ley, ò fuero, ò ordenamento contra quien ſe dieſſe, &c. Y aunque las nueſtras cartas contengan las mayores firmezas que pudieren ſer pueſtas, &c.) Et latius fortiúſque diſponitur *in dict. l.* 3. *ſeq. & in fine*, ibi: (Que la tales cartas non ſean cumplidas, faſta que nos las embie monſtrar, y proveamos como à la nueſtra merced fuere; &c. Videndæ dictæ leges omnino. 25

Quare Doctores communiter * tenent, quòd Princeps non poſſit abſque juſta & legitima cauſa à jure approbata tollere jus tertii, & ejus rem Cynus *in l. reſcripta, C. de precibus Imperato. offer.* Gloſſa *in l. quoties eodem titul. Bart. in prœmio Digeſtorum, & in l. fin. verſicul. Aut vult mihi auferre, Cod. ſi contra jus vel utilitatem publicam.* Bald. *in l. fin. verſicul. Sed immediatè oppono, Cod. ſententi. reſcind. non poſſe*, Angelus *in conſil.* 139. *verſic. Non enim poteſt civitas*, lentit Bart. *in l. item verbaratum in §. 1. ff. de rei vendic. & in l. Antiochienſium, ff. de privileg. credito.* ubi dicit, quòd per viam legis generalis poteſt hoc facere Princeps, ſecus autem reſcribendo ad privatam utilitatem, Antonius de Butrio *in cap. quæ in Eccleſiarum, verſic. Si quæritur an poſſit ſtatuere, de conſtit.* & ibi Imola, & Joan. Andræas, Bald. *in l. reſcripta, verſicul. Tertiò quærum*, Doctores *C. de precib. Imperator. offer.* Cardinal. *in dicto cap. quæ in Eccleſiarum, quæſt.* 6. Roman. *in conſ.* 310. Jaſſo. *in l. Barbatius, verb. Decimo tertiò fallit, ff. de offic. Prætor.* Felin. *in dicto cap. quæ in Eccleſiarum verſic. Secundum verò membrum*, Fulgoſi. *in l. final. C. ſi contra jus vel utilit. publicam*, dicens, quòd iſta pars eſt communior, & rationabilior, quam etiam communem dicit Brun. *conſil.* 11. *verſic. Ceterum*; ubi nulla ſupereſt cauſa, Barbat. *in conſil.* 1. *verſ. Quod notat Gloſſa, vol.* 2. Bertrandus, qui dicit communem opinionem, *conſil.* 15. *vol.* 1. Socinus *conſil.* 164. *lib.* 2. ubi communem dicit Abbas *in cap. fin. de confirmation. utili vel inutili*, Cardin. *in conſ.* 142. Domini. *in cap. per principalem 9. quæſt.* 3. Ancharan. *in dict. c. quæ in Eccleſiarum, num.* 8. & ibi Imola, Fulgoſius, *conſ.* 61. ubi dicit communem Jaſſon. *in l. quominus de flumin.* dicens communiter teneri Aymon. *conſil.* 5. Pariſius. *conſil.* 11. *num.* 15. *vol.* 1. & *in conſil.* 101. *eodem vol.* Pariſius dicens communem *in conſ.* 87. *num.* 52. *vol.* 1. Brunus *in conſ.* 1. Bertrand. *conſil.* 1. *vol.* 1. *in antiquis*, magis communem dicit poſt plures alios Ant. Gabriel. *communi. opinion. tit. de jure quæſito non tollendo, concl.* 1. *à principio*, qui *n.* 2. amplat, etiam in dominio directo, & *n.* 16. 26

Quòd nec de plenitudine poteſtatis, * quia ut ſuperiùs probavimus, non eſt danda plenitudo poteſtatis, quæ juſtitia non contineatur, & bono, & æquo temperetur. 27

Longè namque verior opinio eſt, * non poſſe Imperatorem, nec alium Principem, quantumvis ſuperiorem non recognoſcat, bona ſubditorum auferre nec diſponere, niſi ubi contrarium urgens aliqua, & neceſſaria cauſa ſuadeat, & tunc id quod aufertur competenti ſatisfactione penſandum eſſe, ut ad expoſitionẽ textus difficilis *in l. Lucius, ff. de evictionibus, & in item ſi verberatum*, §. *item ſi forte, ff. de rei vendicat.* & aliorum, quæ latè recenſet poſt magnam Doctorum antiquorum catervam. Ant. Gabriel. locis citatis, Portius *lib.* 5. *communi. concluſio.* 15. Covarruvias *lib.* 2. *variarum, cap.* 6. *num.* 6. Menchaca *lib.* 1. *controverſiar. illuſtr. c.* 4. 5. & 6. Andræas Guillelmus *lib.* 1. *obſervat. cap.* 56. Hieronymus Franchus *in Regul. id quod noſtrum, n.* 12. *ff. de reg. juris*, Tiraquel. *in l. ſi unquam, verbo, Donatione largitus, n.* 4. *C. de revocand. donat.* Zevallos *communum contra communem, lib.* 4. *qu. fin. per totam*, Bobadil. *in Politic. lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 11. Caſtillo *lib.* 2. *controverſiarum, cap.* 28. & ultra eos Alciatus *lib.* 2. Parergon. *cap.* 38. Duarenus *libro* 2. *diſputat. animadverſ. cap.* 35. Forcat. *in Necromantia, dialog.* 18. *n.* 5. Adrianus Puledus *in tractatu de rei alienæ diſtraction. cap.* 2. Antonius Faber *lib.* 2. *conjecturarum, cap.* 4. Vincentius Cabotius *lib.* 1. *diſputat. jur. cap.* 23. *cap.* 29. *pag.* 359. latiſſimè Anton. Petra *in tractatu de poteſtat. Principis, cap.* 21. & *ſeqq.* Solorzano *de jure Indiarum, lib.* 2. *c.* 21. *à n.* 62. plures alios citat & ſequitur Cancer. *variarum reſolut. tom.* 2. *part.* 3. *cap.* 3. *de privilegiis; & n.* 84. *cum ſeq. & ſurſum.* 28

Imò nec Summus Pontifex* (licèt ſit Dominus Beneficiorum) poteſt ſine cauſa auferre beneficium alicui, & alteri dare, nec à Prælato prælaturam tollere, Abbas *in c. fin. de confirmat. utili, vel inutil. & in cap. conſtituitur, verſ. Aut quæritur, de Religio. domib. & in cap. final. de poſtulation. Prælato. in* 2. *diſputat.* incip. *Epiſcopus*, Romanus *in conſil.* 345. Cardinal. *in conſil.* 142. Dominicus *in cap. quod per principalem. 9. quæſt.* 3. Selva *in tractat. de beneficio, in* 3. *part. quæſt.* 40. Felinus *in cap. cum olim, verſ. Secundum exemplum eſt, de ſent. & re judic.* Barbacia *in cap. quod tranſlationem* (ubi proſequitur hanc quæſtionem) *de officio legati, & in conſil.* 3. *vol.* 3. Jaſſon. *in conſil.* 145. hanc ſequitur, & dicit communiorem, Felinus *in c. quæ in Eccleſiarum, de conſtit.* duas opiniones contrarias refert Antonius Gabriel *communi opin. tit. de jure quæſito non tollendo, concl.* 1. *à num.* 9. & *ſeqq.* quas reconciliari intendit Aymon. *de antiquitate tempor. num.* 37. & *ſeq. in* 1. *part.* ut hæc procedat de æquitate, & honeſtate, contraria autem procedat de juris rigore, & abſoluta poteſtate, ſed ut ſuprà diximus, abſoluta poteſtas non cadit in Principe Chriſtiano. 29

Et licèt Hieronymus Gonçales alios Doctores pro contraria opinione referat *in regula de menſi. & alternat.* §. 1. *prœmia, à numer.* 33. tamen indeciſus manet, dicens ſe pro tunc non examinare dictam quæſtionem & ultra citatos, hanc negativam veriorem ſequuntur poſt Baldum, Caved. *deciſ.* 18. *num.* 13. *part.* 2. poſt quos & Calicium *extravagan. gra.* Curia. *c.* 7. *num.* 4. *verſ. Septimò quia Princeps* & in Margarit. Fiſto. 8. *dubio, num.* 34. *ſing.* 210. Cancer. *variarum reſolut. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 3. *de privilegiis, numer.* 84. *in fin.*

Quoniam

Quoniam quemadmodum æqua est potestas Principis secularis circa leges civiles, & Pontificis quoad Canonicas constitutiones; sequitur, ut sicut ille non potest alterius juri derrahere in rebus prophanis suæ ditionis; ita nec Pontifex in suo jure Canonico, ac sic in utroque par debet esse defectus potestatis in jure quæsito tollendo, hoc argumentum non habere congruam responsionem, tradit Molina *l.4.de primog.cap.3.n.13.in fin.* cui adde quod *ex cap. super eo, ubi glossa, verbo intentionis, de officio delegati*, citatis Hostiens. Panormitano, Felino, & alius notavit Rota, ut per Farinacium *1.part.novissimarum, dec.234. num.8. in* Principe Ecclesiastico eam præsumptionem esse urgentiorem, ne velit tertio præjudicium inferre, sequitur noviſſimè D. Joan. Baptista de la Rea *in decision. Granaten. disp.8.n.87.* & signanter *nu.88.*

Ipse autem Antonius Gabriel, ibidem *n.13.* post multos Doctores* ab eo allegatos limitat contrariam opinionem, ut tunc debeat Pontifex dare recompensam, ubi alias plures limitationes annectit huic opinioni negativæ hactenus relatæ. 30

Et quod hoc casu Princeps debet* dare recompensam, ultra supra citatos probant post alios Mastrill. *de Magistrat. lib.3. c.3. à num.355.* Roland. *cons.69.n.44.* Ponte *consil.41. num.6. lib.2.* Rodulfin. *de suprema Princip. potestat. capitul.6. n.165.* & suprà, Marius Muta *decis.83. Siciliæ, à n.8. & seqq.* Bimius *consil.214. à num.2. & à principio, lib.3.* Mandellius *cons.25. num.19.* Gratianus *tom.5. cap.991. nu.85.* Gonzales *de alternati. glossa 36. num.37. & 38.* Capiblancus *de Baronib. pragmat.8.p.1.num.214.* apud quos latè videbis Principem supremum non posse tollere jus tertii, nisi ob publicam utilitatem, vide etiam Petram *de potestate Principis, c.32. & §. capio nunc, à num.143. & seq.* Cancerium *lib.3. cap.3. à n.90. cum seqq.* Et suprà qui latè* post alios tractant, quando Princeps tollere possit dominium rei alienæ, cum proveniat à jure naturali, & gentium, etiam per legem generalem. 31 32

Et quamvis apud exteros controvertatur, an Princeps possit abdicare jus quæsitum alicui ex jure civili; tamen apud nos receptius est, non posse etiam in hoc præjudicium tertio inferre, ideoque magis commune esse constat ex relatis ab Antonio Gabriele *dict.concl.1.n.17.* & resolvit tanquam inconcussum Covarruv. *lib.3. variarum, cap.6.n.9.* Matienzo *in dialogo relator.4.part.cap.12.* Molina *lib.4. de Hispanor. primogen. c.3.nu.12.* de la Rea meritissimus supremi Consilii Fiscalis, *in dec.Granat.disp.8.n.47. & n.48.* Quæ opinio & resolutio legibus Regiis expressè, & clarè roboratur, quas adduximus superiùs *à n.18. cum seqq.*

Et ipse Antonius Gabriel ibidem *in concl.2.* latè prosequitur causam, ex qua Princeps possit jus tertii tollere, & dominium tam de jure Civili, quàm de jure gentium quæsitum: & principalis est publica utilitas, prout ibi latè *à numer.14. & 15.* pluribus citatis, quod etiam contra factum potest venire Princeps ex causa publicæ utilitatis; *& per num. seqq. & à nu.25.* Hanc tamen limitationem sublimitat, ut tunc possit* Princeps tollere jus tertii, & dominium prædictum ex causa publicæ utilitatis, data nempe recompensa, ubi in comprobationem magnam Doctorum catervam adducit, & consonant leges Partitæ supra citatæ, *à num.4.* & suprà; quod propter pacem, & concordiam* potest Princeps jus unius alteri dare, quem per te vide, quia latè prosequitur, & videndi infrà laudati Doctores, *n.38.* 33 34

Et quod Princeps possit ex causa superveniente, non solùm modificare donationes à se factas, sed etiam revocare, * & etiam factas per viam privilegii, aut contractus ex causa superveniente, puta publicæ utilitatis, quia graviter Coronam lædunt, aut cœperunt esse damnosa Regi, aut Regno, & Reipublicæ, idque procedere, & habere locum per legem generalem* faciendo. Infinitos penè Doctores congerit Castellus *lib.5.contr.cap.80. à n.83. cum multis seqq.* videndus omnino. 35 36

Et an possit revocare donationem à se factam, *aut privilegium, ob remunerationem servitiorum, vel an successor Principis concedentis: Vide ibidem *à n.86.cum multis seqq.* ubi magnam ad id adducit Doctorum catervam. 37

Et quod Princeps ex causa publicæ utilitatis urgente* queat tollere jus tertii, & dominium, tam jure Civili, quàm de jure gentium quæsitum; latè prosequitur Sanchez *de matrimonio lib.8. disp.33. à num.1. cum seqq.* quæ & alia plura videbis per Monetam *de commutat. ultimarum volunt. cap.8. quæst.6. à numer.50. cum multis seqq. fol. mihi 807.* 38

Ex hactenus dictis deduces,* quod nec Principi, nec Papæ etiam obediendum sit in illicitis, *cap. si Dominus 11. quæst.3.* Abbas *in cap.cum ad monasterium de statu Monachor.* Marius Giurba *consil.1. n.36.* ad medium. 39

Deinde, quia ut suprà diximus *ex l.32. tit.18. part.3.* quod litteræ* Principis contra jus tertii impetratæ non sint adimplendæ, quia sunt expeditæ contra jus naturale. Pariter hoc ipsum probant per textum *in cap. non licet, distinction.10.* Archidiaconus *in c. rescripta, nu.2. vers. Aut alicui obest 25. quæst.2. & ibidem*, Bellamer. *n.2. vers. Nulli, & vers. si parum*, Bald. *in cap. cum adeo sub num. 11. post principium, de rescriptis*; Archidiaconus *ubi suprà, vers. Si juri naturali*; Martinus Laudens. *in tractat. de Principe, quæst.28.* Grammaticus *voto 32. nu.8.* quos referens sequitur Farinacius *in praxi crimin. quæst. 97. casu 1. à num.6.* qui *num.7. & 8.* tractat, an executor non suspendens * executionem litterarum expeditarum contra jus naturale debeat puniri, & affirmat post alios, quod sic, contra jus autem positivum, vel consuetudinarium distinguit inter notabile, graveque præjudicium tertii, & leve, ut tunc non sit puniendus in parendo, quando est parvum, & leve præjudicium. Et quando sit supersedendum in executione rescripti impetrati contra jus latissimè probat post plura jura, & Doctores Rodericus Suarez, *allegat.11.nu.44.* & per totam allegat. 40 41

Quoniam præsumitur contra* rescriptum, quo jus alterius tollitur, cum princeps non præsumatur rescribendo auferre jus alicujus, ita Alciatus *de præsumptionibus, reg.3. præsumpt.11. in princ.* & post plures alios Doctores, Mascard. *de probat. concl.1175. à n.10.* 42

Et quod quando agitur de gravi præjudicio tertii, * permittat, & toleret Papa suspendere executionem litterarum Apostolicarum, & supersedere in eadem, latissimè probat post plures Doctores Felin. *in cap. si quando, n.2. super verbo, Supersedere, de rescriptis*, & iterum ipse Felinus ibidem sub *n.7. vers. dicta per istum textum.* 43

Et in nostris terminis, quod litteræ Apostolicæ, impetratæ* contra jus radicatum tertii, & in ejus damnum, & præjudicium quod non sint executioni mandandæ, sed potius in ea supersedendum, ad effectum humiliter supplicandi Summum Pontificem, ut de damno, & tertii præjudicio informatus, & instructus provideat de remedio, probat latè Alphonsus 44

phonsus Azevedus *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopilat. à nu. 58.* ubi dicit post Andræam Iserniam *in cap. 2. verbo, Flumina; num. 4. Quæ sint Regalia in usibus feudor.* & per Palatium Rubeum *de beneficiis vacantibus in Curia, §. 4. cum seqq.* & Rebuffum *in prax. benef. in reg. de non tollend. sitere quæsito, quæst. 21. num. 62. & seqq.* & per doctrinam Soti *de justitia & jur. lib. 3. quæst. 6. art. 3. colimn. penultim. pag. 244.* Quod est injustitia tollere jus
45 tertio quæsitum, eoque casu* peccare Papam, sicut quemlibet alium, & quod ista hæc injustitia est data, & non intentata, quia Papa in dubio nemini vult præjudicium facere, ex Bald. *in l. acceptam. in fin. C. de usuris*, per textum expressum, *in c. si clientulus, §. si diversum de alienatione feudi*, latè Palatius Rubeus *in rubrica, dict. tract. §. 7. col. 8.* Barba. *consil. 47. col. 17. in fin. cum seqq. lib. 1.* Decius *consil. 695. num. 25. & 26.* & per dicta per Avendanum *in cap. Præto. cap. 4. numer. 6. in princip.* Et est optima *l. 11. tit. 18. part. 3.* ubi latè Gregorius Lopez, plurimos alios Doctores refert Azeved. ubi suprà *à num. 48. cum seqq.* & supra, & *à n. 45.* Quod ista rescripta impetrata contra
46 *jus, & in* præjudicium & damnum* juris tertii radicati censeantur impetrata propter nimiam importunitatem, maxime à Curialibus ad quod plurimos Doctores allegat videndus.

Hieronymus de Zevallos *in contra communem. quæst. 897. à n. 338. cum seqq. & à n. 351. usque ad n. 356.* latè probat litterarum Apostolicarum executionem in præjudicium tertii obtentarum suspendendam esse, & supersedendum, donec Pon-
47 tifex* Maximus informetur melius per humilem supplicationem, quia hoc casu ipsum præsumi circumventum, cum Princeps, qui omnibus vult, & debet prodesse, nemini debet nocere, per *l. neque causas, C. de appellat. l. fin. C. si per vim, vel alio modo*, & per alias rationes justificat istam causam retentionis litterarum Apostolicarum, ad quem te remitto eruditè loquentem. Quem referens in his terminis etiam sequitur novissimè Castillo *in tr. de tertiis, c. 41. sub n. 158.*

Et quod litterarum Apostolicarum retentio in
48 Senatu Regio sit legitima ob hanc causam* præjudicii, & damni tertii, probat etiam in terminis Henriquez *lib. 2. de Pontificis clave, cap. 16. §. 3.* ubi latè, & latius & apertiùs ipse *in cap. 18. §. 2.* ubi prosequitur, cujus inferiùs meminimus.

49 Mirabiliter tamen, & melius* cæteris loquutus est Man. Rodriguez *in quæst. regular. tomo 1. quæst. 6. art. 8.* in hæc. Certissimum esse apud omnes, litteras Apostolicas sine justa causa minimè posse detineri, ne executioni mandentur, ut ex supra dicto articul. antecedenti satis patet; causæ autem istius detentionis sunt variæ, quæ arbitrio docti, boni, & pii viri relinquuntur, sicut omnia, quæ à jure non habent expressam determinationem, &c. *Sequitur, & facit*, ibi; sed non possunt unam subire principalem causam, propter quam hujusmodi detentio & suspensio potest optimo jure fieri; & est quando litteræ Apostolicæ sine causa tollunt jus tertii; nam Papa sine causa non potest tollere jus tertio quæsitum, prout concludit Iserna *in c. vers. Flumina, n. 4. quæ sunt Regalia in usibus feudorum.*

Palat. Rub. *in tr. de benefic. vacant. in Curia §. 4. cum seqq.* Rebuff. *in pract. benefic. in Regula non toll. jure quæsit. glos. 6. n. 13. & 14. & de nominat. q. 21. n. 62.* Soto *lib. 3. de justitia & jure, q. 6. art. 3. col. penult. pag. 244. &c.* ubi latè prosequitur quod hoc casu, quando adest præjudicio juris tertii, censetur Papa per importunitatem concedere tale rescriptum, ubi varia exempla refert hujus mirabilis doctrinæ: & quidem mirificè, & juridicè loquutus fuit in hoc articulo, & juxta ea omnia quæ hactenus diximus à principio hujus cap.

Et in nostris etiam terminis, quod Bullæ Apostolicæ* sint in Senatu Regio retinendæ, quando 50
Summus Pontifex ex eis tollit beneficium; in quo ex collatione Canonica, & legitimo titulo quis habet jus quæsitum & radicatum, quasi proveniant ex injustitia, & defectu potestatis, probat latè Ferdinand. Vasqu. Menchaca *controvers. illustr. lib. 1. cap. 41. à n. 24. & seq.* ubi quod nec secunda jussio sit admittenda, prout suo loco eum retulimus.

Idem etiam* probat Anguianus *in tractatu de* 51
legibus, controvers. 5. nu. 65. dicens quòd quando litteræ Principis emanaruht super materia, super qua Princeps ipse ex defectu potestatis disponere nequeat, nec auferre inconvenientia quæ probabiliter timentur, tunc nec prima, nec secunda, nec aliqua jussio executioni mandandæ sunt, sed in ea supersedendum, quæ robur recipiunt ex supra dictis à principio hujus capitis.

Et reddit rationem Menchaca ubi proximè *n.* 52
25. dicens: Tunc ad Pontificem* rescribendum, ut re melius cognita ipsemet eam debitè reformaret, & nullius hoc tantum interest, quàm ipsiusmet Papæ, cùm hujusmodi ausus, & tyrannides nunquam procedant à sanctissima ejus mente, sed ab avaritia, & machinatione officialium.

Horum Doctorum assertio comprobatur, quo- 53
niam tertio ipsi Clerico, quem litteræ ita indebitè lædunt, permissa est supplicatio* ad Summum Pontificem, ut melius informatus de damno tertii (cui sua Sanctitas non intendit præjudicare) illud revocet, ut probat Selva *de beneficiis, 3. part. quæst. 8. num. 10. versicul. Decimònono*, & in nostris terminis Azevedus *in l. 14. tit. 3. lib. 1. Recopilat. à nu. 49.* ubi latè probat, permissam esse hanc supplicationem à litteris Papæ *ex c. cum ex litteris, de in integrum restitut. & c. pastoralis, de appellationibus & authen. quæ supplicatio. C. de precibus Imperat. offeren.* Et quod peccaret Papa hanc sup- 54
plicationem* non admittere, & quod hæc supplicatio habet effectum, ut Papa melius informatus mutet sententiam in melius, juxta celebrem text. *in c. veniam 35. q. 9.* Et quod quoties rescriptum videtur præjudiciale, posse probari, Papam non fuisse bene informatum, secundùm Decium *in consil. 407. col. fin. & consil. 606. col. fi.* quem reprobato Corneo, sequitur Gomezius *in Regula Cancellariæ de jure quæsito non tollendo, quæst. 1. pag. 3. in princip.* in parvis & ipse Azeved. latè prosequitur comprobans. Et ipsum transcribens idem dicit Zevallos *in contra communibus, q. 8. 97. num. 405.* Authore tamen citato.

Quod tenet etiam mirabiliter Moneta post Ab- 55
bat. Felinum, & alios, *quos allegat circa illam quæstionem, quod Papa, vel Camera Apostolica convenit cum Clero certæ Diœcesis, ut sibi solvat Clericus nomine decimæ impositæ certam summam: si deinde Papa eximit à solutione aliquem, vel aliquos beneficiatos, an adhuc teneatur reliquus solvere integram summam conventam. Ad quod plurimos Doctores ad id allegat Moneta *in tract. de decimis, c. 9. q. 3. à n. 130. cum seqq. usque ad finem*; de qua etiam videndus est Cancer. *variar. resolut. lib. 3. c. 3. de privilegiis, à num. 306. cum seqq.*

Quia tunc maximum dicitur præjudicium Cleri & tolerabile, quod non in ipsius præjudicium, sed Papæ eximentis debet refundi ex eisdem DD. & per plures alios idem affirmat Mastrillus *de Magistratibus, lib. 5. c. 15. à num. 10. & seqq.* ubi quòd immunitas à solutione facta per Regem alicui particulari

culari perſonæ cedit in damnum & præjudicium Regis eximentis, non tamen Regni promittentis in genere certam ſummam diſtribuendam & exigendam à ſubditis Regni.

Tamen Monetа ipſe *à n.* 131. *cum ſeqq.* latè diſ-
56 cutit † doctrinam Abbat. *in c. accedentes, n.* 8. *de præſcriptionib.* & concludit, quod ob hoc damnum, & præjudicium ſeu læſionem tertii poteſt Clerus ſupplicare ad Summum Pontificem, cum Felino etiam *in dict. c. accedentes, n.* 8.

Optimè etiam hanc noſtram † doctrinam probat
57 in his terminis Rodriguez *in q. Regul. t.* 1. *q.* 6. *artic.* 7. per totum dicens, non eſſe dubium ſuam Sanctitatem poſſe ſupplicari, ut ſuas Conſtitutiones aut revocet, aut moderetur, imò & à mala informatione facta poſſe Clericum ſupplicare, ſecundùm Selvam, ubi proximè citatum, imò amplius firmat, peccare Papam non admittentem juſtam hanc ſupplicationem pro moderatione, aut revocatione alicujus reſcripti particularis, & quod hæc ſupplicatio habeat effectum, ut Papa bene informatus mutet ſententiam in melius.

Quo loci ulterius proſequitur dicens, quòd exe-
58 cutio reſcriptorum, † & litterarum particularium interpoſita ſupplicatione poteſt ſuſpendi, obediendo tamen reverenter ipſis litteris Apoſtolicis, allegando cum debita humilitate cauſas, & circumſtantias, propter quas non poſſunt commodè executioni mandari, allegat ad id Hoſtienſ. Abbat. Palatium Rub. Driedorum, & Covarruviam, & quod tunc ſit expectanda ſecunda juſſio, non enim (inquit Pater ipſe) dicitur contra mandatum Regis, nec Papæ veniſſe, qui pro majori utilitate,
59 † & honore Papæ, aut Regis non facit id, quod in aliquo reſcripto, aut litteris particularibus ipſi imponitur faciendum, ex doctrina Bald. *in l. fi. C. de negotiis geſtis*, Alexand. *conſil.* 106. quod iterum confirmat ex eo, quòd executio præcepti
60 Superioris differri poteſt, † quotieſcumque majus damnum timetur ex executione, quàm ex dilatione, quod fit, uſquedùm appareat de vera præcepti juſtitia, ubi comprobat.

Convenit rectè, quæ latè proſequitur poſt plurimos alios Cancerius *variarum reſolut. tom.* 2. 3. *part. cap.* 3. *à n.* 99. *cum multis ſeq.* Quòd nempè Princeps poteſt ex cauſa per legem univerſa-
61 lem, † & generalem jus tertii auferre, quæ univerſaliter comprehendat omnes, & quæ in ſe non reſpiciat magis præjudicium unius, quàm alterius, quia leges non ſunt ſtatuendæ contra ſingulares perſonas, ſed generaliter, & ob bonum publicum, aliàs ſi in præjudicium particularis tendat lex dumtaxat, poterit ab ea ſupplicari per ipſum intereſſe habentem, & interim ſuſpenſa manet ejus executio.

62 Hanc tamen Doctorum † aſſertionem hactenus relatam, qua diximus præjudicium juris tertii cauſam eſſe legitimam, ut Senatus Regius queat licitè litteras Apoſtolicas retinere, ut intelligas velim procedere dumtaxat eo in caſu, quando ex earum executione violentia inducatur, non aliàs, quoniam ubi ceſſat violentia, Princeps, & Senatus authoritatem ſuam nequit interponere, nec vult, attamen ea interveniente licitè poſſe, probatur abunde in capitibus antecedentibus, *& in tractat. de Regia protect. cap.* 1. *per totum.*

Ita tamen ut non procedat hæc litterarum retentio ex quolibet levi remoto, aut incidente tertii præjudicio, prout ſuperiùs *num.* 41. ſed tantum quando ex earum executione contra privatum intentata inferatur, atque conſequutivè inducatur damnum aliquod publicum, cederéve in detrimentum Reipublicæ Eccleſiaſticæ aut temporalis, quod tunc procedet, & verificabitur in præjudicio juris tertii lædente jus naturale, prout ſuperiùs, quoniam illud omne quod in legem naturalem, aut divinam committitur violentia eſt, juxta quæ abundè comprobavimus 1. *part. c.* 1. *à n.* 185. *cum ſeq.* prout quando in principe ad detrahendum juri tertii deficit poteſtas, ex hactenus plenè probatis, quia tunc ſcandalum naſci in perniciem Reipublicæ & violentiam, non eſt dubium, juxta quæ ſurſum, *c.* 4. *per totum*, atque etiam ſic de ſingulis cauſis retentionis, de quibus *in c.* 3. *uſque ad* 7. inclusivè ſuprà hac 1. *part.* cum ex ſingulis violentam induci executionem in perniciem Reipublicæ latiùs comprobaverimus in eiſdem cap. & inſuper in *c.* 2. *& c.* 3.

Exemplum hujus doctrinæ etiam verſatur in litteris expeditis in præjudicium juriſpatronatus laicorum, quæ ideò retinentur, non quatenus tangunt ſimpliciter jus tertii, hoc eſt patronorum, ſed quatenus conſequutivè vergunt in detrimentū, & perniciem Reipublicæ ſpiritualis, ut cum Simanca *de Catholic. inſtit. in præf. Hiſpaniæ, tit.* 45. *de pœnis, à n.* 34. *&* 35. ibi: *Si aliquid Papa decernat contra publicam utilitatem, utputa, contra patronatus laicorum, contra jus eligendi beneficia, ſeu Sacerdotia patrimonialia, vel quidpiam ſimile*, &c. idem dicit Bobadilla *in politica, lib.* 2. *c.* 18. *n.* 208. Salzed. *in pract. crimin. Canon. c.* 54. *à n.* 20. & ex Covarru. & Borell. diximus infrà, *cap.* 8. *à n.* 30. *verſicul. Imò, & omnes Doctores, &c.* ea ratione. Nempe ne fideles laici abſtrahantur à fundatione, conſtructione, & dotatione Eccleſiarum, & ſic ab hujuſmodi piis operibus, & ſanctis, quod redundaret in perniciem Reipublicæ ſpiritualis, & Eccleſiaſticæ, *Gloſſa verbo, Collation. in c.* 2. *de prabend. in* 6. Simoneta *de reſervat. q.* 9. cum ibidem citatis, Covar. *practic. quæſt. cap.* 36. *n.* 4. Gonçales *in regul. de alternat. gloſ.* 9. §. 1. *à n.* 67. & latiùs *in gloſ.* 18. *n.* 2. *&* 3. ubi quamplurimos Doctores recenſet, quod ex identitate rationis, & principio idem procedit in litteris ad beneficia patrimonialia impetratis, ex eodem Simanca, necnon in aliis ſimilibus de quibus infra hac 1. *p. c.* 10. *à n.* 69. *& in* §. *unico à n.* 90. *cum multis ſeqq.*

Tunc etiam ſcies violentam † executionem lit- 63
terarum & reſcriptorum eſſe, quando expediantur in damnum, & præjudicium juris tertii, abſque ejus citatione & cauſæ cognitione, quia tunc pati violentiam, & ſpolium, atque itidem executorem vim committere, affirmant Chirchovi. *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 1. *n.* 329. *pag.* 220. & ibidem Vivius *n.* 304. *verſ. Idem ampliatur, pagin.* 217. Gozadin. *conſil.* 93. *n.* 16. Mantica *deciſ.* 29. *n.* 3. *& deciſ.* 44. *n.* 1. Rota per Farinac. *deciſ.* 135. *n.* 3. *& deciſ.* 295. *n.* 11. *part.* 2. *in recent.* Menoc. *de recuper. poſſeſſ. remedio* 8. *n.* 20. *& in conſil.* 104. *in fin. volumin.* 2. Didacus Perez *in l.* 1. *gloſ.* 1. *tit.* 14. *lib.* 3. *ordinamen. fol.* 723. Franciſc. Maldonad. *in conſil.* 104. *in fi. vol.* 2. Lancelotus *de attentatis* 1. *part. c.* 2. *n.* 89. Azeved. *in l.* 2. *n.* 25. *cum ſeq. tit.* 13. *lib.* 4. *Recopil.* Maſcard. *de probation. concluſ.* 489. *n.* 7. Hondedeus *conſ.* 82. *n.* 23. *vol.* 1. Gratian. *deciſ.* 110. *n.* 9. Bernard. Greva. *ad pract. Cameræ Imper. lib.* 2. *concluſ.* 76. Auguſtinus Barboſ. *in collect. ad c. conquerente* 7. *de reſtitut. ſpoliat. per textum ibi*, Marius Anton. *variar. reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 56. *n.* 8. *& reſolut. ult. caſu* 52. & alibi paſſim Doctores.

Quæ doctrina comprobatur, quoniam licèt quan-
64 do Papa vel Princeps † tollit jus tertii ex justa causa, puta propter publicam utilitatem, ut superiùs latè probatum est, præsumatur tunc causa, tamen fallit quando ipse Papa, vel Princeps procedit sine citatione partis ad dispositionem tertiò præjudicialem, Socinus *in conf.* 266. *&* *in conf.* 164. *&* *in conf.* 62. *vol.* 4. Jas. *conf.* 233. *vol.* 2. Aymon. Gravet. *conf.* 50. *n.* 5. Socin. *in conf.* 27. *n.* 20. *vol.* 3. Curtius Jun. *in conf.* 170. *num.* 23. Curtius Senior, *in conf.* 20. *vers. Tertiò potest responderi*, Abb. *c.* 1. *de caus. possess. & propriet.* Ant. Gabriel. *commun. opin. tit. de jure quæsito non tollend. concl.* 3. *à n.* 7. *&* *n.* 9. & idem est quando ad præjudicium tertii procedit absque causæ cognitione, Ruinus *conf.* 8. *vol.* 3. sequitur Gabr. *ibid. n.* 10.

Infinitos penè Doctores in his terminis adducit Mascard. *de probation. conclus.* 275. *à num.* 18. *cum seqq.* & iterum *à n.* 27. quibus locis latè de rescriptis Principis non admittendis in præjudicium juris tertii quæsiti jure gentium, *&* *à n.* 8. videndus.

Pro qua doctrina facit, quod de se ipso dixit Summus Pontifex, minimè posse procedere contra inauditam partem, *in c.* 1. *de causa possess. & propriet.*

Hinc dicit Barbosa *in collect. ad c.* 2. *de major. & obed. n.* 13. † post Covar. Avila. Menoch.
65 Bobadilla, Azeved. Gama. & alios, quòd quando Princeps absque causæ cognitione, & non servato juris ordine aliquem condemnavit iracundia, aut vindicta motus, ut tunc sit supersedendum in executione sententiæ, mandati Principis, latè probat Cened. *in Canon. quæst.* 9. *num.* 117. & ipse Barbosa ubi proximè *n.* 11. quod quando mandatum Principis constat esse contra præceptum di-
66 vinum, vel aliud † præeminentius, putà jus naturale, vel sacræ Scripturæ, cum sit injustum tale præceptum, erit supersedendum in ejus executione, alios allegat.

Hinc etiam DD. communiter probant supersedendum in executione † rescripti inducentis ali-
67 quod notabile præjudicium, ut latè est videre per Anguianum *de leg. controvers.* 5. *à num.* 18. *cum seqq.*

Et hoc est quod in nostris terminis voluit dicere Henriquez *lib.* 2. *de Pontificis clave*, *c.* 18. §. 2. in hæc: Interdum data Romæ sententia
68 etiam † trina à Judice Apostolico, & fulminato processu mittitur executor in Hispaniam, & interdum executoriales litteræ continent violentiam, ut si sententia lata sit ex falsa præsumptione contra partem absentem, & non auditam, aut si litteræ sint subreptitiæ, aut non faciunt expressam derogationem rei necessariæ, aut quia hîc contra jus tertii legitimè possidentis exequitur, & intimat censuras, ut mittat in possessionem eum, qui mitti non debet, sic appellatio ab executore modum excedente admittitur; apud Judices Regios, aut per litteram Senatus ante datas Prætor (facta summaria informatione de violentiæ periculo, aut de subreptione litterarum) arripit litteras executoriales, & defert in Senatum Regis. Porro Judices Regii quia extra eorum territorium degentes Judices Apostolicos rogare, aut compellere non possunt, ut sublata violentia suspendant executionem, comprehendi jubent executorem injustum, & reponi quidquid ab illo cum vi notoria factum, seu attentatum est, compelluntque si executor mixtus sit cum aliqua cognitione causæ, ut ipse absolvat reponat attentata, & deferat appellationi, seu supplicationi, aut certè ut ipse, qui merus est executor respectu prioris sententiæ, suis expensis procuret plenam absolutionem hominis læsi, aut fieri suspensionem causæ per Papam, vel Nuntium, qui eum misit, atque ita spoliatus restituitur in pristinum statum, vel potius conservatur in antiqua possessione sublata vi attentata, quia hoc non est ex mente Pontificis absque causæ cognitione procedere velle. Hactenus Henriquez.

Qui quidem licèt veram praxim Senatus referat in hoc articulo, & casu; tamen illam confundit ex inordinata appositione duorum remedio-
69 rum, † quibus tertius læsus potest uti ad diversos effectus per hunc authorem licet confusè, & intricatè relatos, de quibus inferiùs dicendum erit distinctè, & apertiùs hac 1. *p. c.* 11. *ad finem*, à *n.* 39. & juxta dicta in hoc capite. Et sic eum declara, & reduce ad terminos claros, & juridicos de quibus in *dict. c.* 11. *&* *in c.* 10. *à n.* 80. *cum multis seqq.* ubi latè quando hæc duo remedia simul jungenda, & ad quem finem.

Ex quibus omnibus doctrinis facilè colliges si
70 hîc tertius, de cujus præjudicio conqueritur in Senatu, † fuerit legitimè citatus, & causæ cognitione adhibita, amplius hac via retentionis audiendus nullo modo erit, licet executorialibus possit suas legitimas exceptiones opponere, & abnegata admissione appellationem prorumpere ab executore; cui si non deferat, aditus Senatus Regius per viam violentiæ, deferendum, & reponendum decernet; juxta quæ latissimè diximus *in tract. de regia protect.* 4. *p. per tot.*

At verò quando absque tertii citatione, & cau-
71 sæ cognitione † per litteras Apostolicas jus tertio tollitur contra voluntatem suæ Sanctitatis, cum tertio fiat ex earum executione notoria violentia; litteræ retineri possunt in Senatu, ut hactenus probatum est, ne Respublica turbetur, cum publicus rerum status ex privato sæpius turbatur, privatáque injustitia saltem causativè publicam perducit in perniciem, Cevallos *commun. contra commun. q.* 906. *n.* 391. *p.* 4. † Giurba *in conf.* 1. *n.* 15. *&* 72
seqq. Erasmus à Cochier. *in thesauro politic.* 2. *p. lib.* 1. *c.* 4. *n.* 5. ibi: *Tam suo populo tranquillitas in membris quibusque privatim constet, quàm publicè universis*, & Giurba ubi proximè, latiùs probat † hanc injustitiam vim esse publicam, qui ad 73
id adducit illud duodecim tabularum legis, *Vis in populo abesto.*

CAPUT VIII.

An ob quamlibet litterarum simplicem surreptionem queat in Senatu ipsarum retentio decerni.

SUMMARIUM.

1 *Surreptio simplex an sit sufficiens ad litteras in Senatu retinendas, magna semper fuit inter Senatores, & Advocatos dissensio.*

2 *&* 3. *Surreptionem simplicem sufficere ad Bullarum retentionem in Senatu jura nonnulla insinuant.*

4 *usque ad n.* 9. *Ob surreptionem retineri litteras in Senatu qui Doctores insinuant, inclusivè recensentur, declarantur, n.* 28. *&* *seqq.*

10 *&* *seq.*

10 *& ſeq. Simplicem ſurreptionem non ſufficere, nec eſſe fundamentum habile ad retentionem Bullarum: verius oſtenditur.*

11 *Principis facultas in retentione Bullarum unico nititur fundamento turbationis Reipublicæ Eccleſiaſticæ, ſpiritualis, & temporalis.*

12 *& 13. Facultas à jure data ad ſuperſedendum in executione litterarum non ſurreptione, ſed in damno publicæ utilitatis, & ſi litteræ valide ſint mero jure.*

14 *Electio mero jure valida ſi inde oriatur, vel timeatur ſcandalum executioni non traditur.*

15 *Ob ſcandalum vitandum poteſt Pontifex privare aliquem ſuo beneficio obtento data recompenſa.*

16 *Præſumptio juſtæ cauſæ in Principe concedente alteri jus tertii, ceſſat ubi adeſt ſcandalum.*

17 *Ad ſupplicandum, & ſuperſedendum in executione litterarum Apoſtolicarum jura ſolum conſiderarum bonum, & utilitatem publicam.*

18 *& ſeqq. Cap. ſi quando, &c. cum teneamur cum aliis juribus interpretantur.*

19 *& 20. Litteræ licet ſurreptitiæ non ſint, retinentur, ne exequantur, ubi juſta cauſa adeſt.*

21 *Executor merus carens juriſdictione licitè ſuperſedit in executione litterarum ad effectum ſubſcribendi ob ſcandalum, aliudve notabile damnum.*

22 *Ad cognoſcendum de cauſa juſta retentionis, & ſuſpendendarum litterarum non eſt neceſſaria juriſdictio, ſed extrajudicialis cognitio.*

23 *Senatus non eget juriſdictione ad examinandam cauſam legitimæ retentionis.*

24 *Abſurdum eſt fundare retentionem Senatus in ſimplici ſubreptione, deficiente qualitate publici damni, cum ad ejus cognitionem egeret juriſdictione Senatus.*

25 *De ſubreptione ſimplici ubi agitur, cum tractatur de viribus tituli, de ejus validitate, aut nullitate, cauſa jam eſſet merè ſpiritualis, cujus Senatus, etiam incidenter, eſſet incapax.*

26 *Judex ſecularis de facto rei ſpiritualis incidenter cognoſcere poteſt, non tamen an validum, vel invalidum quid ſit, quia eſt res ſpiritualis.*

27 *Judex laicus non cognoſcit de facto rei ſpiritualis inter duos Clericos, ſi præcedat inhibitio Eccleſiaſtici.*

28 *& à n. 34. Doctores, qui in retentione Bullarum mentionem faciunt de ſurreptione, non loquuntur ſimpliciter, ſed adhibita qualitate damnant Reipublicæ.*

29 *In litteris quæ tangunt damnum publicum, de quo non fuit facta relatio Papæ, includitur ſurreptio.*

30 *Ex litteris in derogationem juris patronatus laici oritur damnum publicum.*

31 *Cerola loquens de ſurreptione in Bullarum retentione declaratur.*

32 *Bonacina etiam.*

33 *Surreptio ſimplex abſque qualitate publicæ utilitatis non eſt ſubjectum habile ad retentionem Bullarum à Senatu decernendam, nec petendam.*

34 *Surreptio ſimplex non impedit in Sicilia litterarum Apoſtolic. executionem, ſed conceditur Regium exequatur affirmativum, ut executor de ſurreptione cognoſcat.*

35 *Retentio Bullarum fundatur in damno publico ob violentiam executionis.*

36 *Surreptio eſt imbibita in præjudicio Reipublicæ, de quo non eſt facta mentio ab impetrante.*

37 *Jus tertii, & privatæ perſonæ, de quo non fuit facta relatio, ſi eſt cauſa ſurreptionis, multo fortius publicum, & ejus damnum.*

38 *Potentius jus eſt publicum quolibet privato.*

39 *Doctores tractantes de retentione Bullarum ob detrimentum Reipublicæ rectè illas ſurreptionem ad retentionem pati ſupponunt.*

40 *& ſeqq. Anton. Dianæ indiſcreta reſolutio negativa in retentione Bullarum declaratur.*

41 *Antonin. Dian. abſolutè improbans retentionem Bullarum loquitur contra Bullam Cœnæ, & Doctores per ſe laudatos.*

42 *Surreptionis ſimplicis litterarum cognitio ad Judicem Eccleſiaſticum, non ſecularem ſpectat.*

43 *Surreptio orta ex damno publico Regis, aut Regni, cauſa legitima eſt ad retentionem Bullarum.*

44 *Non ad effectum declarandi ſuper ea, aut valore litterarum, ſed humiliter ſupplicandi Sanctiſſimum, & ſuperſedendi in executione.*

MAgna fuit quandoque inter omnes Juriſperitos tam Advocatos, quàm Senatores hujus Supremi † Regii Tribunalis, cæterorúmque etiam inferiorum orta controverſia (ſemper tamen diſſenſio atque incerta reſolutio) an Bullarum retentionis cognitio fundari poſſit ſuper qualibet ipſarum ſubreptione ſimplici abſque interventione alicujus qualitatis, quas licitas ad retentionem eſſe in capitibus præcedentibus firmavimus; qua propter ut deinceps omnis dubitandi occaſio ceſſet, quid verum ſit, & certum, per diſputationem lucebit. 1

Et pro parte affirmativa, ſufficere nempe ſolam quamlibet ſurreptionem † multa jura Pontificia clamant, & imprimis expendo textum capitalem ad hunc retentionis articulum in *c. ſi quando de reſcriptis*, ibi: *Quia patienter ſuſtinemus, ſi non feceris, quod prava nobis fuerit inſinuatione ſuggeſtum, &c.* Quo quidem apertè probari videtur ſurreptionem eſſe cauſam legitimam ad ſuperſedendum in executione litterarum, & reſcribendum. 2

Ad id ipſum urget textus difficilis *in c. cùm teneamur, de præbend. & dignit.* 6. in ordine, ubi ſuſpendi † executionem æquanimiter ſuſtinetur, ſi adeſt ſurreptio, ut clarè demonſtrant ejuſdem textus verba, quæ hæc ſunt: *Si mandatum noſtrum pro alicujus proviſione receperis, qui aliud beneficium habeat, de quo valet commodè ſuſtentari, niſi forte in litteris ipſis de hoc mentio habeatur, aut ſi non poteſt ei ſine ſcandalo provideri; æquanimiter ſuſtinemus, ſi pro ea mandatum noſtrum non duxeris exequendum, &c.* Quibus quidem verbis manifeſtè monſtratur, ſubreptione motum fuiſſe Pontificem ad illius text. deciſionem, cum certi juris ſit juxta communem Canoniſtarum Scholam in *c. caterum eodem titulo, de reſcriptis*, ſurreptitiam eſſe gratiam obtentam ad aliquod aliud beneficium, ab eo qui aliud ſufficiens habet, cujus mentionem non fecerit. 3

Et difficilior redditur ille text. ex disjunctiva, *aut*, poſita inter ſurreptionem, & ſcandalum, ut alterum dumtaxat ſufficiat ad ſuſpendendam executionem, & ſuperſedendum interim, dum ſuper ea conſulitur Apoſtolica Sedes.

Hinc multi Doctores, qui de hac praxi Hiſpaniæ circa Bullarum † retentionem ſcripſere, hoc ipſum indicant, ſubreptionem earum eſſe cauſam legitimam ad retentionis juſtitiam & fundamentum, Covarruvias *in practicarum quæſt. c.* 36. *n. final.* ad fin. ibi: *Et multorum hominum ſuggeſtionibus,* 4

nibus, falsisque precibus gravari per supplicationem multis nominibus exequentissimam ab ipso sanctissimo Pontifice remedium sperantes, &c. Et iterum, *n.* 4. *versic. Sic etiam in his Regnis, &c.* ibi: *Idque fit ex Regio decreto, ut illic examinentur ne quid fiat, & obtineatur falsis precibus, & suggestionibus à Summo Pontifice, &c.*

Joannes Driedorius *lib.* 1. *de libertate Christiana, pag.* 183. ibi: *Qui per* † *nimiam importunitatem, & falsas suggestiones litteras Apostolicas impetrarunt, &c.*

Castellus à Bobadilla *in politica, lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 208. ibi: En la † retencion que se haze en el Supremo Consejo, y Chancillerias Reales, en muchos casos de las letras y Bullas Apostolicas, para examinar si fueron concedidas con falsa ò siniestra relacion, &c.]

Cerola *in praxi Episcopali, verbo litteræ Apostolicæ*, in princip. ibi: *Quòd* † *non fit ad impediendum, sed ad videndum, & examinandum; primò an contineant aliquam surreptionem, aut obreptionem*; secundò an quod &c. & eundem referens id ipsum dixit Cenedus *Canonicarum q.* 45. *sub n.* 9.

Pariformiter novissimè loquitur Castillo *in tractatu de tertiis, c.* 41. *sub num.* 182. ibi, ut constet an litteræ ipsæ sint expeditæ contra decreta Conciliorum adversùs leges Regias, & Romanorum Pontificum concessiones, & falsis precibus, vel importunis suggestionibus, aut in præjudicium alicujus tertii, aut surreptione, aliisve remediis similibus, &c. Ex relatione, & assertione de Zevallos *communem contra comm.* 4. *part. quæst.* 897. *ex n.* 292. atque *etiam ex n.* 307. usque ad *n.* 337. qui quidem, & cæteri omnes per eundem, & præmeditatum sermonem, quo Covarruvias loquuntur, & ab eo mutuarunt loquendi modum, illúmque litteraliter transcribentes & sequentes.

Bonacina *in lib.* 3. *de censur.* † *in Bulla Cœnæ Domin. content. disputation.* 1. *quæst.* 15. *puncto* 4. §. 2. *fol. mihi* 113. dum declarans, *c.* 14. *Bullæ*, in hæc inquit: Impedientes litterarum Apostolicarum executionem excusari possunt ab excommunicatione hujus Canonis; si impediant prætextu informandi, aut supplicationem exhibendi Summo Pontifici, modò tamen supplicationem coram Sede Apostolica legitimè prosequantur, ita expressè in hoc Canone habetur, cum enim sæpè contingat, ut quis litteras Apostolicas, *surreptitias esse, aut iniquum gravamen, vel similia continere arbitretur*, Summus Pontifex indulsit, ut impedientes litterarum Apostolicarum executionem, interposita apud ipsum supplicatione immunes sint ab excommunicatione, modò hujusmodi supplicationem coram ipso S. Pontifice, & Sede Apostolica prosequantur, &c.

Hoc ipso loquendi modo utitur Henriquez *l.* 2. *de Pontificis clave, c.* 18. §. 2. ibi: *Aut si litteræ sint surreptitiæ, aut* † *non faciunt expressam derogationem rei necessariæ, &c.* Quibus quidem juribus, & authoritatibus satis difficilis reddi videtur illius quæstionis resolutio, necnon aliquo modo excusari Juriperiti, qui hanc partem sectari voluere.

Quibus tamen, & aliis non obstantibus, firmiter tenendum est, & nervosè defendendum, † simplicem surreptionem litterarum Apostolicarum, nullatenus esse fundamentum habile ad earundem retentionem in Senatu discernendam, nec etiam disponendam, nisi concurrat aut inde inferatur damnum publicæ utilitatis, & aliqua ex causis relatis superiùs, *cap.* 3. & sequentibus; † ex quibus inferri possit turbatio Reipublicæ spiritualis, Ecclesiasticæ aut temporalis, quo solo unico fundamento hæc retentionis cognitio, & facultas defertur Principi supremo Ecclesiæ & Regni protectori, eò quòd inde violenta executio inducitur, prout abundè in genere, & in specie probavimus in septem capitulis præcedentibus, & antea in *cap.* 1. *& 2. in tractatu de regia protect.* uti clarè patet ex legibus Regiis, & signanter *ex l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* Quæ, postquam retulit plures causas, & casus retentionis, ita dicit: (Porque qualquiera cosa que se proveyesse por su Santidad, y sus Ministros, en derogacion de las cosas susodichas, ò qualquiere dellas, traeria muy grandes y notables inconvenientes, y dello podrian nacer escandalos, y cosas que fuessen en desservicio de Dios nuestro Sennôr, y nuestro danno, y destos Reinos, y naturales dellos, &c.) Itaque in damno publicæ utilitatis dumtaxat fundatur suspensiva hæc litterarum Apostolicarum, & ad Senatum recursus, non in damno privato quolibet ita non qualificato. Quod ulterius specificè apparebit ex vera dictorum jurium interpretatione, necnon veraci Doctorum, quorum hactenus mentionem fecimus intelligentia & assertione, atque loquendi modo, quo ferè omnes in hoc articulo loquuti fuere.

Ad hanc nostram verissimam † opinionem sequendam moveor, primò ex communi, veráque interpretatione tradita per Doctores ad text. *in dict. c. si quando, de rescriptis, & in dict. c. cum teneamur, de præbendis*; suprà pro contraria parte adductos, ut scilicet eorum dispositio indubiè procedat, etiam si rescripta mero jure valeant, & omni surreptionis, aut obreptionis vitio careant, nam ad effectum supersedendi in earum executione, & rescribendi, sufficit, quòd aliqua legitima subsit causa, ob quam rectitudo rationis dictet, potiùs expedire, quod illis non obtemperetur, nec executioni mittantur, quàm quod interim suspendantur, ut ex eisdem juribus rectè ponderatis probant Cardinalis *in dict. c. cum teneamur*, & ibidem etiam Decius, Felinus *in c. nihil, colum.* 2. *n.* 3. *& n.* 4. *de præscriptionibus*; & à principio videndus; ita hæc jura rectè interpretatur & intelligit Augustt. Barbosa *in collectanea, ad dict. c. si quando, in additionibus*; quas habet *in* 2. *tom. collect.* à principio, super verbo, *Rationabilem causam*, qui tamen nullum Doctorem adducit. 12

Hanc eandem interpretationem tradit Covarruvias † *in relectione cap. peccatum, de regulis juris in 6. part.* 1. *num.* 7. ubi dicit, jura prædicta procedere etiam si Summus Pontifex aliquid jussum præcipiat, subsit tamen aliqua rationabilis causa non obtemperandi, puta scandalum & fundatur ex glossa *in cap.* 2. *distinct.* 3. dum probat, electionem alioqui justè factam, & validam mero jure, † irritam fiendam, & revocandam, aut executioni minimè tradendam ob vitandum scandalum inde oriundum aut minantem, notant hoc idem Abbas *in cap.* 1. *colum.* 2. *de electione*, Felinus *in dict. cap. nihil, à n.* 2. & Decius *in dict. cap. cum teneamur*, quibus adstipulatur text. singularis *in cap. nisi cum pridem*, §. *pro gravi quoque scandalo, de renuntiatione, & in c. quæsitum*, ubi Panormitanus *de rerum permutatione.* 13

Hinc sanè fit, ut ratione vitandi scandali possit † Romanus Pontifex aliquem privare suo beneficio Ecclesiastico, quantumvis legitimo titulo, & Canonico illud obtinuerit, & possideat, si commodè 14 15

modè fieri poteſt dato alio itidem beneficio, vel damni læſione compenſata, tradunt Romanus *in ſingulari* 683. & 684. Innocentius *in dicto cap. miſi cum pridem*, *gloſſa in cap. Epiſcopus de loco 7. quæſt.* 1. & ibi, Archid. Federicus *de permutation. benefic. quæſt.* 25. Cardinalis *in Clementin.* 1. *quæſt.* 4. *de rerum permutat.* Covarruvias ubi proximè ſub *num.* 7. conducunt omnino quæ diximus poſt plurimos Doctores in cap. antecedenti, verſic. *Imò nec Summus Pontifex*, *à num.* 29. *cum ſeq.* & ſuperius.

16 Fulcitur hæc interpretatio † Covarruv. quoniam etiam in iis caſibus, in quibus juſta cauſa interveniente, poteſt Pontifex, vel alter ſupremus Princeps aliquid concedere in judicium juris tertii prout in capite antecedente loco proximè citato diximus: tamen in eadem conceſſione ceſſat præſumptio juſtæ cauſæ, quando ex ea oriretur ſcandalum, & ſic non exequenda, nec adimplenda, Hippolytus *ſingular.* 8. Abbas *in cap. quæ in Eccleſiarum*, *de conſtitution.* Innocentius *in cap. Inquiſitionib. de ſententia excommunicationis*, Abbas *in diſputatione*, incip. *Epiſcopus*, *verſicul. Venio ad tertium membrum*, Innocentius *in cap. quanto*, *de conſuetudine* & ibi Abbas *num.* 11. Romanus *in conſil.* 383. *verſ. Tertiò quia examinatæ*, Felinus *in dict. cap. quæ in Eccleſiarum*, *verſicul. Limita quartò*, *& in c. ſi quando*, *de conſtitutionibus*, Antonius Gabriel. *commun. opinion. tit. de jure quæſito non tollendo*, *concluſion.* 3. *n.* 15. latius proſequitur poſt alios Maſcardus *de probationibus*, *concluſ.* 275. *à n.* 22.

De eorundem jurium interpretatione, & declaratione, † nempè *dict. cap. ſi quando*, *& dict. c. cum teneatur*, ampliſſimè & abundè tractat, & latè proſequitur Anguianus *in tractatu de legibus*, *& conſt. l.* 1. *controverſ.* 5. *à n.* 25. *cum multis ſeq.* reſolvens poſt longam diſputationem, quod ad juſtificandam ſupplicationem, & reſcribendum Pontifici, ſolum jura conſiderant rationem illam boni publici, quæ conſiſtit in vitando ſcandalo, ſive alio quovis malo notabili, quod vel timetur, vel timeri poteſt, quod quidem verificatur, ubi litteræ mero jure valent, & omni ſurreptionis vitio carent. 17

18 Qui quidem ipſe Anguianus † in *n.* 29. pulchrè ad hoc ponderat, text. *in dicto c. ſi quando*, in ejus ſpecie non fuiſſe propoſitum caſum aliquem emergentem, qui de facto contigerit, ad quem interrogatus, & conſultus Pontifex reſpondere poſſet: reſcriptum fuiſſe ab impetrante ſurreptitiè obtentum, ſed generaliter regulam conſtituiſſe pro futuris temporibus, præveniendo judices, atque eis regulam conſtituendo, quid in ſimilibus reſcriptis ſit faciendum, ne ex exaſperatione, nimiàque obedientia turbati pejus eligant exequendo, ad text. celebrem *in c. cum contingat.* 24. *de reſcriptis*, *& in c. adverſus de immunitate Eccleſiar.* in illis verbis: *Propter imprudentiam tamen quorumdam Romanus Pontifex prius conſulatur*, *cujus intereſt communibus utilitatibus providere*; quod quidem apertè colligitur ex *dict. c. ſi quando à principio*, ibi: *Si quando aliqua tuæ fraternitati dirigimus*, *quæ animum tuum exaſperare videntur*, *turbari non debes*, *&c.* Quo colligitur abſolutè, & regulariter loqui Summum Pontificem, non arctatum ad aliquem ſpecialem caſum contingentem, *Si quando*, enim inquit, ad idem eſt etiam textus *in authentic. ut nulli judicium*, §. *& hoc verò*, *collation.* 9. ibi: *Ut ſi contigerit in ſcriptis noſtram juſſionem*, *&c.* text. etiam *in authentic. de mandat. principum*, §. *deinde competens*, *& in l.* 29. *titul.* 18. *part.* 3. *l.* 20. *eodem titul. & partita.* Quibus quidem juribus omnibus generalis regula conſtituitur in poſterum abſque particularis caſus contingentia; ſed diſponentibus, quando caſus contingat nullo habito reſpectu ad aliquem particularem, ſed quomodocumque reſcripta emanent, nulla habita conſideratione ad caſum aliquem tunc contingentem, ex quo argui poſſit ſurreptio ob ſuggeſtionem, & defectum narrativæ.

Ex qua vera interpretatione, & declaratione meritò † inferunt Doctores communiter, ipſa jura procedere etiam in caſu, ubi nulla ſurreptio dari poteſt, quia ſcilicet reſcriptum emanavit non ad petitionem partis, nec ad ejus relationem; ſed motu proprio ipſius Pontificis, in quo jam ceſſat ſuggeſtio, aut falſa relatio, ut cum judicio conſiderarunt Franciſcus Ripa, *num.* 14. *&* 17 Felin. *n.* 3. *in dict. c. ſi quando*, Cardinalis *in conſil.* 142. *col. ult.* Rebuffus *tit. de reſcriptis*, *artic.* 1. *gloſ.* 5. *verſic. Et ipſe*, tradunt etiam Gregorius Lopez *in l.* 27. *titul.* 18. *part.* 3. *gloſſa fin.* Palatius Rubeus *de beneficiis vacant. in curia* §. 13. Anguianus *dict. controverſia* 5. *à num.* 25. *cum ſeq.* ſequitur etiam nullo ex eis Doctoribus citatis relato, Auguſtinus Barboſa *in dict. collectanea ad dict. cap. ſi quando in addition.* 2. *tom. col.* 1. propè finem. 19

Fulcitur etiam hæc vera declaratio, & interpretatio ad dicta jura, † quoniam ſi Pontifex non loqueretur de reſcriptis mero jure validis, ſed ſurreptitiis, & nullis non reſponderet, *patienter ſuſtinebimus*, *&c. Et æquanimiter ſuſtinebimus*, *&c.* de quibus verbis *in dict. c. ſi quando*, *& dict. cap. cum teneamur*, cum executor ſuo proprio jure, & poteſtate poterat, & debeat reſcriptum nullum, & irritum declarare, & in totum executionem denegare, quando vitio ſurreptionis erat obnoxium juxta jura vulgaria *in c. ſuper litteris in fin. de reſcriptis*, cum ſimilibus, & tunc reſponderet Pontifex ſimpliciter ut aſſolet, ne mandatum exequeretur, ut *cap. ad aures*, *de reſcriptis*, *& in c. cum adeo*, *eodem titulo*; ac propterea cum Pontifex in dictis juribus dicat, *Patienter ſuſtinebimus*, *& æquanimiter ſuſtinebimus*, *&c.* Ad effectum reſcribendi, & ſuperſedendi, ſupponit manifeſtè loqui, quando reſcriptum mero jure valet, ſubeſt tamen juſta cauſa ab extra, judicio ejus examinanda, Papæ ſcilicet, qui incommodis, & indemnitatibus ſubditorum publicis ſubvenit, ut plurima jura Pontificia aſſerunt relata ſuprà *cap.* 3. §. *unico*, *à n.* 45. *cum ſeq.* reſervata, ex qua non debeat exequi interim, quòd conſultatio hæc durat, prout rectè & latiùs ponderantes verba, *dicti cap. ſi quando*, *& dict. c. cum teneamur*, deducunt Auguſtinus Barboſa ubi ſuprà per totum collecta. addit & melius Anguianus *dict. controverſ.* 5. *à n.* 26. *cum ſeq.* ad quem te remitto pro latiori explicatione, & melius infrà hoc *tract.* 2. *p. c.* 5. §. 4. *num.* 2. 20

Pro quorum verborum legitimâ & propriâ expoſitione adderem ego, quòd cùm de jure executori permittatur, & detur facultas liberè cognoſcendi, & declarandi ſuper ſurreptione litterarum & illis executionem denegandi ex juribus, & Doctoribus citatis; abſonum videretur, voluiſſe Papam ſibi ſpecialiter reſervare cognitionem ſurreptionum litterarum ſuarum in tam grave damnum, & detrimentum litigantium cogentem eos adire Sedem Apoſtolicam, cum ſciat

sciat per jus Pontificium & civile, pertinere hujus rei cognitionem eidem executori, & delegato, ut in similibus omninò terminis mirabiliter considerarit Lucas de Penna *in l. cum ad felicissimam, C. de quibus munerib. vel præstationib. nem. liceat se excus. à num. 2. cum seq.* ubi ita notanter post multa alia prosequitur in hunc modum. Item quia ubi per scriptas leges facta provisio invenitur, non est verisimile, quòd Romanus Pontifex se consuli specialiter reservaverit, argum. *ff. de aliment. legat. l. alimenta*, §. *Basilicæ, & l. si stichus, de verborum obligationibus, l. doli clausula, ff. de pœnis sanction. & lib. 6. de prœbendis, cap. dudum; & cap. quamvis tibi.* Sicut etiam ubi est permissio Principis, non est opportuna de cætero authoritas judicantis, quæ aliàs est necessaria supra *de administration. tutor. l. quæ*, §. *final. quando decreto opus non est, l. final. ff. de minoribus, l. & sine*, §. *quæsitum.* Ita & ubi est dispositio juris scripti, non est opus, quòd Romanus Pontifex adeatur, item sicut licet prædium minoris alienari sine decreto Prætoris, cum pater ejus hoc disponit in testamento, *eodem titulo quando decreto, l. penult. ita & in casu* nostro postquam invenitur dispositio legis, non est opus, ut propterea Romanus Pontifex consulatur. Quid plura, scriptæ leges per se juvare debent, non extrinseca dispositione Pontificum egere, *in authentic. de hæredib. & falcid. post princip.* Nam & vero simile est, Papam velle, quod leges volunt, *in authent. de judiciis*, §. *omnes autem.* Quod enim in legum positum est potestate, atque per eas jam summa deliberatione decretum, satis incongruum est, ut extrinseca dispositione indigeat, *in auth. ut in medio lit. non fieri sacras fer.* §. 1. *collat. 8. &c.* sequitur & facit; verisimile est igitur, quod ipse nolit ulterius suas aures molestari super eo, quod est per leges tam salubriter definitum, *dict. l. 1. supra de thesauris.* Hactenus de tam singulari observatione Lucæ de Penna mirabiliter conducibili interpretationi verborum d. jurium hucusque traditæ.

21 Comprobatur ulterius ex ea veriori † tenenda resolutione (contra Philippum Decium *in dict. c. si quando, de rescriptis, n. 2.* ubi adversùs plures ab eo citatos contrariam opinionem sectari voluit) quæ habet textum *in dict. cap. si quando, & dicto c. cum teneamur*; procedere in quovis executore litterarum Apostolicarum, ita ut simplex & merus executor causæ cognitione, & jurisdictione carens, posset suspendere executionem, & supersedere in ea ob justam causam, puta quoties timetur scandalum, aut aliud quodlibet notabile malum, quoniam iste talis executor ad cognitionem, & informationem faciendam de hujusmodi causa, quæ intus non tangit justitiam litterarum, & medullam, aut earum substantiam, & valorem, ut suprà diximus, non eget jurisdictione aliqua, quia
22 sufficit se extrajudicialiter informare, † & extrajudicialem cognitionem legitimæ causæ adhibere, ut benè probat Petrus Rebuffus *in tractatu de rescriptis, artic. 1. glos. 5.* Atque latissimè per plura fundamenta disputat, & cum judicio ponderat Anguianus *de legibus, controversia. 5. à num. 37. & multis seq.* Videndus omnino ubi ita constanter, & benè resolvit contra opinionem contrariam Philippi Decii, & licet obiter idem tenet Antonius Marius *variarum resolut. lib. 2. resolut. 72. sub n. 29.* post principium, ubi in istis terminis nostris loquitur, & ad hoc propositum.

Ex quorum *resolutione* rectè colligitur, text. *in dict. c. si quando, & c. cum teneamur*, non loqui de simplici surreptione, sed de rescripto mero jure valido, cum ad surreptionis cognitionem jurisdictio omnino necessaria esset, & causæ cognitio in contradictorio judicio, qua merus executor caret penitus, juxta text. *in c. Pastoralis*, §. *quia verò, de officio delegat.* cum similibus per Nos adductis, ubi abundè de hoc egimus *in tractatu de Regia protect. 4. part. c. 3. à num. 1. cum multis seq.*

Ex qua doctrina rectè infertur, quod Senatus Regius in examinatione causæ tangentis publicam utilitatem, & damnum Reipublicæ † Ecclesiasticæ, 23
spiritualis, aut temporalis ad effectum supplicandi ad Sedem Apostolicam, jurisdictione non eget, nec de juris rigore, & necessitate negotii illam appetit, sed extrajudicialem cognitionem, informationem, & indagationem ad fideliter certiorem reddendum summum Ecclesiæ pastorem super damnis, & inconvenientiis, quibus affligi potest Respublica hæc, ut diximus suprà *c. 1.* ante finem, quia tunc de mero facto tractatur, quod non tangit intùs Bullarum valorem, sed de quodam accidenti externo, & ab extra proveniente, de quo tamen vide quid infra diximus, *cap. 16. à n. 16. verf. Allatis igitur, & n. sequentibus.*

Secundò ex eadem doctrina infertur ad propositum, de quo agimus, † ut cum ad cognitionem 24
surreptionis requiratur jurisdictio, & causæ cognitio, cum agatur de litteris annullandis, & irritandis, & absolutè privandi impetrantem jure suo quæsito ex litteris & provisione Apostolica, absurdum foret dicere, nec tentare posse Senatum ipsum supremum Regium fundare retentionem Bullarum super simplici surreptione, quando aliàs omninò ex executione cessat qualitas damni publici, aut publicæ utilitatis Regni, aut Regis, ac inde turbatio status publici, quod quidem in simplici, & non ita qualificata surreptione litterarum penitus cessat, sed imò tunc jam agitur de jure & justitia earumdem, quod est penitus spirituale, † cum 25
agatur de titulo validitatis, aut nullitate, an ritè, & rectè fuerit expeditus, & impetratus, quo casu nec principaliter, nec etiam incidenter potest tractari in Senatu Regio, & temporali omnino incapace, prout explicant distinguentes quæstionem facti rei spiritualis à quæstione juris: magna illa Doctorum caterva, præsertim Regnicolarum de qua *in tractatu de Regia protect. 1. part. c. 1. à n. 217.* ultra quos videndi erunt, Cynus *in l. Arethusa, n. 6. ff. de statu homin.* Bartol. *in l. Titia, n. 8. ff. soluto matrim.* ubi etiam abundè Petrus Barbosa *à nu. 21. & 24.* Bald. *in consil. 175. in fin. lib. 3.* & per plura exempla declarat, Alvarus Velascus *in consultation. 159. num. 12. tomo 2.* latissimè etiam Fontanella *de pactis nuptialibus, tomo 1. clausula 4. glossa 13. part. 2. à num. 27. cum multis seq.* benè etiam Cardosus *in praxi judicum, verbo, Causa, num. 8.* ubi plures allegat ibidem Doctores.

Qui omnes juris quæstionem eam esse asserunt, si partes sunt in facto concordes, sed dubium est, an illud ritè & rectè intercesserit. Facti verò eam dici quæstionem, quando partes jus illius facti supponentes dubitant, & exquirunt dumtaxat; an factum illud adfuisset, & intercesserit, ut ultra citatos Doctores, alios etiam ad id laudans explicat Giurba *consil. 8. num. 32.* Antonin. Amato *variarum resolut. lib. 2. resolut. 83. n. 2.* & latiùs *nu. 11. & resolut. 86. à num. 61.* & Nos infra hac *1. p. cap. 16. à num. 23. cum multis seq.* ubi plura singula-

singularissima constituravimus.

Hoc ipsum confirmant omnes Doctores tractan-
26 tes † posse judicem laicum cognoscere incidenter de quæstione facti rei spiritualis; non tamen de jure, an validum aut invalidum aliquid sit, cum hoc casu causa merè sit spiritualis, pertinens duntaxat judicio Ecclesiæ, ut post Bartholum (cujus fuit doctrina) *in l. 2. col. 2. num. 4. ff. jurisdict. omnium judicum*, Curtium, Alexand. Otolcom, Romanum, Castrensem, Alciatum, Jason. Bald. Abbatem, Archidiacon. Decium, Ripam, Felinum, Bernardum Diaz, Covarruvias, & ex aliis pluribus Doctoribus, benè tractat, & explicat Padilla *in l. 1. quamvis, à num. 56.* usque *ad 59. C. de juris & facti ignorantia.* Trois. *super ritu magnæ Curiæ* 236. *n. 1.* ampliſſimè videndus Petrus Barbosa *in l. Titia à n. 22. cum multis seq. ff. solut. matrim.* Zevallos *in commun. contra commun. quæstion.* 403. *n. 3.* Ant. Gamma, *decisio.* 194. abundè Farinacius *in praxi criminal. l. 1. de Inquisitione, quæst.* 8 *à n. 25.* latè etiam Dadeus de Sahagun *in repetit. cap. decernimus, à num. 60. de judiciis*; benè etiam per Valasco *consultation. 159. n. 9. tomo* 2. ubi ad id plurimos allegat, Maria *de jurisd. 2. part. capitul. 9. à n. 22.* bene etiam Riccius *in praxi fori Ecclesiastici, decisio.* 339. per totam, Cardoso ubi suprà, plurimos etiam ad id citat Castillo *controversia. tomo 5. cap. 105. à n. 5.* Vantius *de nulli. ex defectu jurisdiction. n. 54.* Grassis *de effectib. Clerica. effectu. 1. n. 407.* & ex Capitio, Aponte, Gaill. Franchis, Rosentall. Trois. & pluribus aliis observat Giurba *in cons. 80. num. 32.* abundè etiam & pulchrè per Fontanellam *de pactis nuptialibus, tomo 1. clausula 4. glossa 13. part. 2. à num. 25. cum seq.* Et de materia à principio totius glos-
27 sæ, qui *n. 26.* sequitur si gularem † limitationem Farinacii ubi proximè, ut hæc conclusio non procedat; quando causa spiritualis sit tractanda inter duos Clericos, & Judex Ecclesiasticus inhibuisset sæculari, etiam super cognitione facti: quare omninò affirmandum est, simplicem surreptionem litterarum Apostolicarum non esse fundamentum habile, & capax ad petendam iparum retentionem in Senatu, tangat jus ipsum spirituale, & ejus determinationem finalem respiciat, quod longè abest ab intentione, fine, & effectu articuli retentionis nostræ.

Ad Doctores verò superiùs citatos pro contra-
28 ria parte, † respondetur, ut omnes ipsi simul cæteri, qui de retentione Bullarum tractavere, quos recensui suprà *cap. 2.* à principio, & signanter *cap. 5.* ex quorum verborum relatione clarè patet quod expressè loquuntur, quand litteræ lædunt jus publicum Regni vel Regis, & in damnum vergunt publicæ utilitatis, ex quarum executione turbari timetur Respublica, ac publicus status Ecclesiæ. Nullus autem de surreptione simpliciter loquutus fuit; sed omnes insequentes modum loquendi Præsulis Covarruvias mentionem faciunt, prout ipse de surreptione litterarum Apostolicarum, hac adhibita publici detrimenti qualitate, & fundamento necessario, & inexcusabili; ut ex eorum lectura patet, & videbis expressè, & indubitanter, prout etiam multorum verba adduximus *in dicto cap. 2. & in dict. cap. 5. versic. Hinc est quod ferè omnes Doctores, &c. à num. 45. cum multis seq.* & videbis etiam ex tot doctrinis adductis septem capitibus præcedentibus, quibus non alia ratione fundamus hunc recursum, & hanc Bullarum retentionem, nisi in damno Reipublicæ orto, & caulato ex executione illarum, ut ad oculum patet ex expressis verbis Covarruvias quæ retulimus supra *cap. 2. à num. 18.* à quo velut à fonte cæteri omnes Doctores fundamentum, & doctrinam sumpsere.

Et quatenus ipsi Doctores faciunt mentionem de surreptionibus † & falsis litterarum suggestionibus 29
bene loquuntur, quoniam ut plurimum, cum impetrentur contra jus Regis, aut Regni, & eorum privilegia & indulta Apostolica, necnon in præjudicium juris tertii repugnante, & reluctante penitùs jure naturali tacent impetrantes hæc, quibus simul surreptitiæ redduntur ipsæ litteræ, non q od in dictis surreptionibus dicti Doctores fundent justitiam retentionis, sed ut evidentiùs appareat de involuntate Summi Pontificis, principale quippe Doctorum fundamentum est quies, & tranquillitas publica, quæ turbata meritò consideratur ex talium litterarum executione, ex qua simul violentiam oriri pluries per discursum hujus 1. *part.* diximus, & comprobavimus, quæ altiùs explicantur inferiùs *à n. 34. & seqq.*

Imò & omnes Doctores qui tractant de retinen
dis litteris † Apostolicis obtentis in præjudicium 30
jurispatronatus laicorum, eo etiam moventur, ne in damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ & temporalis, retrahantur sæculares à fundatione Ecclesiarum, hospitalium, & aliarum piarum voluntatum ultimarum, ut per Simancas *de Catholicis institut. in* impressione Hispaniæ *tit. 45. de pœnis, à num. 34. & 35.* cujus verba retulimus suprà *cap. 2. versic. Simancas etiam, à num. 8.* Covarruvias *practicar. quæst. c. 36. in principio, n. 3. & num. fin. ad fin.* optimè Salzed. *in praxi crimin. Canon. cap. 54. n. 20.* Borellus *de præstantia Regis Catholici, cap. 52. à n. 4. & seq.* pro quo apertissima extat *l. Regia 23. tit. 3. lib. 1. Recopil.* supra ponderata *n. 11.* & alibi passim per Doctores suo loco infrà *4. part. hujus tractatus* adducendos, & *cap. antecedente, n. 62.* retigimus.

Cerola autem pro contraria parte citatus *n. 71.*
vel intelligendus secundùm Covarruvias, quem † 31
ad id allegat (juxta quem intelligendi sunt & cæteri omnes qui brevitate, & curtatione usi, minus integrè ejus doctrinam retulere) vel perperam loquutum fuisse. Cenedus verò, qui licet ejusdem Cerolæ doctrinam retulit, nihil tamen de simplici subreptione ad retentionem asserit, sed imò multis in locis de damno publicæ utilitatis, & pernicie Reipublicæ loquitur, & se fundat in eo, & ib dem etiam prosequitur. Henriquez eodem modo, quo Covarruvias & cæteri loquuntur, cujus verba adduximus *c. antecedenti in fi.* expressè omnes præmittentes, & apertè loquentes de litteris in damnum & perniciem Reipublicæ sive spiritualis, sive temporalis impetratis, & propterea retinendis.

Bonacina autem pro contraria parte adductus *n. 8.* loquitur generaliter † de impedientibus exe- 32
curionem litterarum Apostolicarum, nihil in specie dicens de hac Senatus retentione, & cum Bulla Cœnæ Domini *in dict. c. 14.* loquatur tam de Ecclesiasticis personis, quàm de Tribunalibus, & Principibus supremis, nihil mirum, ut ipse de subreptionis causa loquatur, at si de hac Senatus retentione intellexerit, vel minùs cautè loquutum fuisse, dicendum erit, velut grandi Theologo juris principiis praxis, & stylo Tribunalium ignaro, & destituto, indulgendum.

Concludendum est igitur, † quod simplex surrep- 33
tio rescriptorum non sit subjectum habile nec capax per se solum nulla admixta qualitate de iis, quas

in ſeptem capitibus præcedentibus adſcripſimus abundè, quia Senatus eſt incapax hujuſmodi cognitionis, cum omnino tangat jus ſpirituale, attamen quando aliqua ex parte reſcriptum tangit damnum publicum, atque publicam tranquillitatem Reipublicæ Eccleſiaſticæ, ſpiritualis, aut temporalis, ita ut id ex litterarum executione notabile inferatur, quantumvis inter privatos facta, & ſuper ipſorum jure particulari, licitè dumtaxat poteſt fundari recurſus iſte, qui ſolo & unico fundamento nititur, prout *in c.* 1. & ſequentibus, altiùs comprobavimus, atque ideò jam noſtris temporibus hoc in Senatu Supremo de hac difficultate amplius non dubitatur, ſed imò firmiter, & communiter ſervatur, & meritò hæc noſtra prævaluit opinio, ut nullatenus fundetur, nec admittatur propoſitio contraria, quod ex ſupra dictis in hoc cap. & ſuperioribus rectè comprobabis.

Et hæc etiam opinio practicatur in Regno Siciliæ, † prout latè per exempla firmat Amato *variarum reſol. lib.* 2. *reſol.* 72. qui poſtquam *à n.* 26. *cum multis ſeq.* comprobavit retentionem litterarum tam Apoſtolicarum, quàm Principum temporalium ad effectum reſcribendi cauſas urgentes, tendentes in præjudicium juris Regii, aut Reipublicæ, aut in turbationem pacis ſubditorum, aut in præjudicium tertii, poſtmodum *à n.* 29. refert doctrinam uſitatam in illo Regno, quod ſi aliquis conqueratur in Senatu, opponens ſe petenti executorias litterarum Apoſtolicarum, non eſſe denegandas, quando continent ſurreptionem, aut obreptionem dumtaxat, imò tunc conceduntur executoriæ ſalvis juribus partis coram Judice delegato proponendis, & proſequendis, ad quod adducit varia exemplaria, *in facti contingentia.* 34

Nam ut hactenus diximus à n. 28. *&* 29. nec Doctores *aliquid* ſimpliciter † loquuntur de ſurreptione circa juſtificationem retentionis, ſed præcipuum eorum fundamentum eſt publica utilitas, ſeu damnum publicum, non privatum ſimplex, à quo illud non deriveturi, nec inſurgat. 35

Pro quo ulterius pondero text. *in d. c. cum teneamur, de præbendis*; ex cujus veriſſimo intellectu expreſsè apparebit noſtræ opinionis ſingulare aliud fundamentum, nam Pontifex in caſu illius text. non dedit executori litterarum facultatem ſuperſedendi in executione propter ſurreptionem ortam ob non factam expreſſionem, & relationem beneficii jam antea obtenti, ut ſup. *à n.* 20. ſed ſolùm propter præjudicium, & detrimentum recti regiminis Reipublicæ Eccleſiaſticæ inde cauſatum, ex eo nempe, quod unus plura beneficia ambiat, cum ſingula ſingulis deſtinata ſint, tunc quippe ordo Reipublicæ confunditur, quando unus plurium officia, aut beneficia occupat, *l. nemo, C. de aſſeſſoribus*, ibi: *Nec ſit conceſſum cuiquam duobus aſſidere Magiſtratibus, & utriuſque judicii coram peragere, nec enim facile credendum eſt, duobus neceſſariis rebus unum ſufficere: nam cum uno judicio adfuerit, alteri abſtrahi neceſſe eſt. Sicque nulli eorum idoneum in totum inveniri, ne dum ad utrumque feſtinat, neutrum bene peragat, text. etiam in l.* 1. *C. de agentibus in reb. l.* 7. *C. qui militare non poſſ. authent. ut judices ſine quorum ſuffra.* §. *l. illud, ille à quo* 13. §. *tempeſtivum*, & ibi gloſſa, verbo, *Triplici, ff. ad Trebellianum, l. ſi plures* 9. *ff. de pactis, l. licet* 42. §. *ſi plures, ff. de procurat.* Plato *dialogo* 8. *de legibus. Duas verò* (inquit) *artes, aut duo ſtudia diligenter exercere, humana natura non patitur, nec plures Magiſtratus in unum hominem cumulandi videntur*, idem prædixit Ariſtoteles *lib.* 2. *politicorum, c.* 9. *& lib.* 1. *c.* 1. Caſſiodorus *lib.* 6. *formula* 7.

Et ob hanc ordinis, & recti regiminis turbationem, & inæqualitatem inter ſubditos plura damna, & inconvenientia Reipublicæ Eccleſiaſticæ cauſari, in his terminis conſiderat Pontifex in *extravaganti execrabilis, de præbendis & dignitatibus*, Joan. XXII. à principio; & protinus, ibi: *Unde inter cætera inconvenientia infra ſcripta naſcuntur, quod videlicet interdum, unus, qui unum quamvis modicum, vix officium implere ſufficeret, plurimorum ſibi vindicat ſtipendia, quæ multis fame pollentibus, qui mendicant, poſſent abundè ſufficere, de qua diſtributione collata, habentibus ipſa paratur vagandi materia, divini cultus minuuntur, hoſpitalitas in ipſis beneficiis debita non ſervatur: & dum non ſunt ſui in unaquaque regione rectores Eccleſiarum, detrahitur commodis, & honori, quæ carentes defenſorum auxilio in juribus ſuis, & libertatibus multipliciter collabuntur, ruinis patent ædificia, &c.*

Quæ ſingula, & alia damna conſiderata à Pontifice in dicta *Extravaganti* lædunt penitùs Rempublicam Eccleſiaſticam, deſolantur equidem cæteri ſubditi ex hac plurium beneficiorum, & officiorum cumulatione in unum: *Gemat ipſe, gemant ſubditi neceſſe eſt*, inquit in propoſito Mariana *lib.* 3. *de Rege*, & Imperator, *in l. hac parte, C. de proximis ſacrorum ſcriniorum*, ibi: *Supra dicti autem Memoriales nullo modo duplici fungantur officio, nec geminis hærentes chartis irrepſerint, ut non occupentur plura in unum ſe commoda collocaturi, nihilque reliquis relicturi*; & ne ſine maximo omnium ſcandalo permitti poſſunt, quippe non tranſeunt tranſgreſſiones ordinis politici, & recti regiminis abſque notiſſimo in populo ſcandali periculo, prout probant infinita penè jura, & doctrinæ abundè cumulatæ ſuprà *cap.* 5. *&* 6. & ſignanter atque in individuo probat text. in *dict. cap. cum teneamur*, ibi: *Aut ſi non poteris ei ſine ſcandalo providere.* text. eſt etiam expreſſus *in cap. cùm non ignores* 15. *eodem titulo de præbendis, & dignitatibus*, ibi: *Cùm ipſorum ſcandalo non debet locum in ipſa Eccleſia quærere, vel habere.* Ideóque Summus Pontificem in *dict. cap. cum teneamur*; movit damnum, & pernicies Reipublicæ Eccleſiaſticæ (ne pateretur ſcandalum) ad dicendum, *æquanimiter ſuſtinemus, ſi pro ea mandatum noſtrum non duxeris exequendum.* Non tamen ſimplex ſurreptio illum movit, nec moveret ad ſic dicendum, & reſpondendum; prout latiùs annotavimus ſuprà *à num.* 20. Atque ideò neceſſe fuit, ut cum dicta ſurreptione concurreret cauſa hæc publica abuſus, & turbati regiminis ſui natura productiva ſcandali, quod juſtè ex executione illarum litterarum timebatur in perniciem Reipublicæ Eccleſiaſticæ. Ex quo text. manifeſtè colligitur, ſimplicem ſurreptionem non eſſe cauſam legitimam, & ſufficientem ad ſuperſedendum in executione litterarum Apoſtolicarum, & reſcribendum, niſi ex ea aliquod inferatur damnum publicum prout in caſu illius text.

Sicque ex iis omnibus illa fluit certa & juridica regula; & ex ea facilis cognitio, quando ſurreptio legitimam præſtet cauſam ad ſuperſedendum in executione litterarum, & decernendam retentionem earum in Senatu: etenim aut ſurreptio ita ſimplex, &, ut nec vergat in notabile præjudicium tertii, nec damnum inferat Reipublicæ, ſed tantùm aliunde litteræ ſint ſurreptitiæ ob non factam relationem alicujus requiſiti de jure; &

tunc

tunc in Senatu neganda erit retentio litterarum, ut coram executore earum ſurreptio ipſa opponatur, & controvertatur, ex hactenus dictis à principio hujus capit.

Aut ſurreptio talis ſit qualitatis, quæ aut vergat in præjudicium notabile juris tertii, in iis nempe caſibus, in quibus deficere poteſtatem in Principe tollendi jus tertii reſiſtente jure naturali, diximus *c. 7. per totum.* Quia tunc adeſt notiſſima violentia, idcirco ob ſurreptionem hujus qualitatis in dubio retentio litterarum diſcernenda, ut ibidem reſolvimus, & probavimus abundè. Vel etiam quando ex ſurreptione infertur præjudicium & damnum Reipublicæ Eccleſiaſticæ, aut temporali, & ejus recto regimini adverſatur, & ſic vergit in detrimentum publicæ utilitatis, & tunc ſimiliter ſuſpenſio litterarum, & retentio in Senatu, concedenda, juxta *dict. c. cum teneamur de præbendis*, ejuſque veram & genuinam interpretationem per Nos aſſignata, & tantorum Doctorum obſervationem, de quibus à principio hujus cap. qui in hoc caſu omnes loquutos fuiſſe hactenus oſtendimus.

Quia cùm ex regimine populi capiat fundamentum hæc retentio, omniſque violentiæ cognitio, cùm defenſio Principis ad hoc tendat dumtaxat, & dirigatur, atque ex eo tantùm inter Eccleſiaſticos juſtificetur, ut clarè latiúſque oſtendimus ſuprà *1. part. c. 1.* per totum, *& c. 3.* cum quatuor ſequentibus; indè fit, ut cum Doctores præmittant hoc neceſſarium, & præciſum fundamentum; nihil mirum, quod mentionem faciant, & incidenter deducant, & inferant ad ſurreptionem
36 litterarum † præjudicium publicum inducentium, quo præciſè ſurreptio inhibita eſt, & intrinſecò incluſa; prout latiſſimè probavimus ſuprà *cap. 3. à num. 29. cum ſeq.* Clarè quippe patet, quod quoties impetrantur litteræ in damnum publicæ utilitatis, puta contra privilegia Regni, aut Regis laudabileſque & uſitatas conſuetudines ejus (quo unico fundamento nititur retentio Senatus, & Doctorum reſolutio) per neceſſariam conſequentiam infertur ex eiſdem præjudicium juri publico, & per conſequens ſurreptio, cum de eo non ſit facta Papæ (cujus intentio defuit) relatio vel non ex integro, juxta celebrem Caſſiodori ſententiam *lib. 2. epiſtol. 4. delectamur* (inquit) *vetuſtatis inventa, & ſequi regulas conſtitutas, libenter amplectimur, quia locus ſurreptionibus non relinquitur, quoties rationabiliter conſtituta ſervantur.* Idem Caſſiodorus *l. 10. epiſtola 25.* & Magiſter Alvarez Archiepiſcopus Travenſis *in Iſaiam, cap. 11. n. 13.*

Etenim ſi de damno, & præjudicio particularis juris debet fieri mentio ad excuſandam ſurreptionem; † quanto magis de jure publico quod
37 ſemper cenſetur intactum, & præſervatum, cuique nihil detrahitur, ut abundè diximus plurima congerentes ſuprà *c. 5.* per totum. Atque alio quolibet privato potentius ſit, *l. munerum*, §. *item, de muner. & honorib. l. ſancimus, C. de ſacroſanct. Eccleſ. l. unica*, §. *final. C. de caducis tollend. Authent. res quæ, C. communia de lega. cap. mutationes 7. quæſt. 1. cap. bonæ, de poſtul. prælat.* cæteriſque privatis præfertur, juxta illud Eccleſiaſtic. *c. 17.* ibi: *Mandavit Deus unicuique de proximo ſuo, ergo multo magis de Republica*, Nicephor. *lib. 12. Eccleſiaſticæ hiſtor. c. 23.* ubi latiſſimè Ambroſius *de obitu Theodoſii*, ibi:
38 *Rempublicam boni Imperatores & † parentibus, & filiis prætulerunt*, Cicer. *lib. 3. de finibus, chariorem eſſe patriam nobis quàm noſmetipſos*, & dicit ad Herennium *l. 4. Vituperandus, qui in Reipublicæ diſcrimine, ſuæ plùs quàm communi ſaluti conſulit, & lib. 1. officiorum, Chari ſunt parentes, chari liberi, propinqui, & familiares, ſed omnes omnium charitates patria una complexa eſt.* D. Auguſtinus *ſerm. 6. de verbo Domini*, Nazianzenus *in oratione in laudem Baſilii.* Polineus apud Stobæum *ſermon. de Republica*, ibi: *Negotia publica civitatis omnium exiſtimare oportet maxima, ut fœliciter augeatur*, & paulò poſt ibi: *Civitas enim proſperè agens fœlicitas eſt magna, in hac inſunt omnia, hâc ſervatâ cuncta ſervantur, hac pereunte nihil non præſumit*, Thucydides *lib. 2. in oratione Periclis. Ego exiſtimo, melius agi cum civibus privatim, ſi tam civitas fortunata ſit quàm ſi per ſingulos cives fœlix ſit, publicè verò labefactetur, nam cum everſitur patria, is, cui privatim bene eſt, nihil tamen minus, & ipſe everſitur, cui autem malè, is in illa proſperè agente multo magis incolumis eſt, & c.* Item Plinius Nepos, *epiſt. lib. 7. epiſt. ad Caninum*, ait: *Oportet privatis utilitatibus publicas, mortalibus æterna anteferre.*

Quare meritò, conſultóque † Doctores tractan- 39
tes de retentione Bullarum ob damnum Reipublicæ mentionem faciunt de ſurreptione earum, ac ſuggeſtionibus, quibus impetrari ſolent; non facta præjudicii & juris publici relatione Sanctiſſimo (imò huic eſt incognitum) cui derogatum non intelligitur, nec ideo inde inferendum erit ad litteras quaslibet ſurreptitias, quæ ſimpliciter tangunt jus privati, nec regulariter ex eis earumque executione infertur damnum aliquod publicæ utilitati ad effectum, ut in ſe retentio per Senatum concedatur.

Hinc venit declarandus Antonin. Diana *moral. reſolut. 1. par. de immunitat. Eccleſiar. reſol. 12.* dum generaliter movet † quæſtionem: an Regii 40
miniſtri poſſint in Cancellariis retinere Bullas Apoſtolicas, primitùs cumulat aliquos Doctores affirmantes, poſtmodum autem negantes, quibus tandem ipſe (ut aſſolet) adhæret ſine ratione, & fundamento hoc unico uſus dumtaxat, quod de ſurreptione litterarum poteſt cognoſcere Judex Eccleſiaſticus, non ſæcularis.

Quo ſuppoſito clarè monſtrat non calluiſſe qualitatem, naturam, & eſſentiam negotii, dum ità indiſcretè terminos confundit.

Etenim abſolutè negare † retentionem Apoſto- 41
licarum litterarum ex juſta & legitima cauſa factam, ad effectum ſupplicandi Sanctiſſimum, ut quid ſenſerit, ulterius manifeſtet (poſtquam ſit inſtructus de damnis, & ſcandalo inferendis ex executione ſuarum litterarum in damnum Reipublicæ, & publicæ utilitatis) expreſsè loquitur contra *Bullam Cœnæ Domini in cap. 14.* hoc indulgentem, & expreſſis verbis permittentem illarum retentionem, quando legitimè coram Sede Apoſtolic. proſequitur ſupplicatio ab eiſdem ſuis litteris juſtè emiſſa, imò & contra Doctores eoſdem ab ipſo Diana laudatos loquitur (quos attentè non legiſſe pluſquam manifeſtum eſt) ipſi namque apertè ſequuntur (prout tenentur) litteralem ſenſum, & diſpoſitionem ejuſdem Bullæ Cœnæ, quos omnes & alios, verbaque eorumdem nec non Bullæ ipſius latiſſimè retulimus, & accuratè expoſuimus ſuprà *c. 2.* à principio. Et ſignanter in declaratione ejuſdem Bullæ Cœnæ, *à n. 54.* cum multis ſequentibus, & per totum illud caput, ad quod, imò & ad cætera hujus *1. p.* pro ſatisfactione indiſcretæ reſolutionis Dianæ, te remitto.

Itaque

42 Itaque in quantum ipse simpliciter † de surreptione litterarum Apostolicarum loquitur, ut ad judicem Ecclesiasticum pertineat cognitio, sic generaliter loquentem admittimus, ita ut simplex surreptio & falsitas litterarum non sit causa per se sola sufficiens ad fundandam retentionem in Senatu, prout & nos quoque probavimus ex multorum relatione sup. *à n.* 24. cum multis sequentibus.

Attamen quando surreptio involvitur & imbi-
43 bita est † in præjudicio Regis aut Regni, atque damno publico (cui obviare officium proprium est Regis ex planè scriptis suprà *capit.* 1. *&* 2. & per septem capita præcedentia) sequitur, quod de ea incidenter ad violentiam, de qua cognoscit Senatus principaliter, possit agi & deduci, non ad effectum declarandi aliquid super ea, nec super ef-
44 sentia, valore, † aut jure litterarum, sed ad effectum apertiùs detegendi involuntatem Pontificis concedentis, atque inde ob damni publici principalem causam interim detinendi litteras, & supplicandi Sanctissimum, ut noviter de inconvenientiis damno publico, & scandalo ex earum executione oriundis instructus, quid senserit, iterum rescribat, sicque Dianam ad terminos hos resolutos in hoc cap. potes reducere, & declarare.

CAPUT IX.

Retentio Bullarum an ultra sex casus à lege Regia specialiter expressos, locum habeat.

SUMMARIUM.

1 *Senatus an ultra sex casus à lege Regia designatos uti queat retentionis Regalia; ad partes disceptatur.*

Sex casus, quorum meminit lex Regia recensentur. ib.

2 *& seqq. Principi generaliter competit facultas tollendi violentias, ut in pace Respublica Ecclesiastica, & spiritualis vivat.*

3 *Impedire recursus usum vergit in damnum auctoritatis, & præeminentiæ Regis.*

4 *Recursus ad Regem hîc omnibus aliis convenientior paci, & gubernationi Regnorum.*

5 *Genus restringitur, & limitatur per enumerationem specierum, vide tamen à n.* 54.

6 *Facultas tollendi violentias Principi competit ex consuetudine immemoriali.*

7 *Consuetudo non potest extendi de casu ad casum, sicuti nec de loco ad locum.*

8 *Tantum præscriptum, quantum possessum.*

9 *Per observantiam declaratur jus dubium, quæ non requirit diuturnitatem temporis.*

10 *Consuetudo interpretativa legis non requirit scientiam Principis.*

11 *Ex observantia optima insurgit legis interpretatio, & declaratio.*

12 *Consuetudo interpretativa dirimit omne dubium dispositionis hominis, & legis.*

Consuetudo interpretativa non requirit præscriptionem, sed aliquando ita fuisse de facto servatum, ib.

13 *& seqq. Principem posse Regalia retentionis uti in omnibus casibus indistinctè, in quibus vertitur turbatio Reipublicæ, & damnum notabile status Ecclesiastici mediis validissimis, ut verius probatur.*

14 *Jura cuncta attribuentia Principi Regaliam protectionis indistinctè, & absolutè loquuntur, non distinguentia inter casum, & casum.*

15 *&* 16. *Casus plures quoties habent eandem rationem, licet de uno fiat mentio, intelligatur fieri exemplariter, non restrictivè.*

17 *& seqq. Lex ubi alicujus specialiter meminit, quia frequentius accidit, similes minus frequentes non excludit.*

18 *Lex Regia referens sex casus nititur rationi genericæ, & fundamentali ad faciendam licitam retentionem in illis.*

19 *Ratio legis generalis attenditur tanquam virtus intrinseca ad inclusionem omnium casuum emergentium, in quibus militat.*

20 *Ratio expressa in dispositione comprehendit omnes casus illis conveniemes non per viam extensivam, sed potius inclusivam.*

21 *Casus omissus sub ratione dispositionis comprehensus, expressus dicitur.*

22 *Quod venit sub ratione legis expressa, non dicitur extensio, sed comprehensio.*

23 *Per legem prævenire omnes impetrantium machinationes foret impossibile, & singulis specialem legem concedere.*

24 *Expressione casuum magis frequentium nequit fieri illatio ad exclusionem minus frequentium.*

25 *Jura plura ponderantur, quæ dum disponunt circa suspensionem executionis litterarum in causa universali damni publici nituntur.*

26 *& seqq. Causæ examen, quænam legitima sit ad suspendendam litterarum executionem; arbitrio prudentis viri relinquunt jura.*

Causæ similes quæ dicantur, judicis arbitrio relinquitur, ibid.

27 *Arbitrarios omnes casus facit lex, quando certus modus dari nequit, cum magis pendeat à circumstantiis subjecti.*

28 *Arbitrium datum à jure ad discernendam causam retentionis, & suspensionis litterarum, legibus, & ratione circumscribitur.*

29 *Causæ retentionis litterarum per Senatum faciendæ sunt variæ, arbitrio boni, docti, & pii viri relictæ, sicut cætera, quæ à jure non habent certam determinationem.*

30 *& seqq. In Bullarum retentione similes causæ expressæ admittuntur.*

31 *& seqq. Recensentur plures Doctores admittentes identitatem rationis ad retentionem litterarum Apostolicarum in casibus non expressis.*

32 *Rescripti obtenti in præjudicium Sanctæ Inquisitionis sit in Senatu retentio.*

34 *Retentionis remedio utitur, qui extra Regnum adstringitur litem tractare in prima instantia.*

35 *&* 36. *Litteræ aliæ non comprehensæ expressè in lege Regia à Senatu retinentur, quibus militat legis ratio.*

37 *Facultates Nuntiorum Sedis Apostol. exhibentur in Senatu, ut ibi examinentur.*

38 *&* 39. *Redecimæ litteræ ad Senatum deferuntur.*

40 *Litteræ Apostolicæ propter quascumque causas adversantes Sacris Canonibus, aut Generalibus Conciliis ad Senatum trahuntur.*

41 42. *&* 43. *In similibus casibus, in quibus datur identitas rationis ad retinendum, litteræ examinantur in Senatu.*

44 *Homo qui non habet rerum evidentiam ut Angelus, regitur opinionibus, & probabilius in praxi censetur moraliter evidens.*

45 *Retentio litterarum ex justa causa toleratur dum-*

dummodo causa sit evidens.

46 *Cognitio violentiæ potest ad alios similes expressis extendi sub identitate rationis comprehensos.*

47 *Retentionem litterarum ad omnes casus similes, & sub ratione generica comprehensos, etiam non expressos in l. extendi, omnes ferè Doctores tenent.*

48 *Quod etiam semper observatum fuit inconcusse in Senatu Supremo Regis.*

49 *Eadem potestas, quæ attribuitur Regi ad condendam legem, quæ aliquos casus retentionis expressit, datur in condenda super aliis sub fundamentali ratione generica comprehensis.*

Singuli casus in l. 25. relati singulas antea leges habebant, & per promulgationem priorum non fuit sublata potestas ad cæteras postea promulgatas, ibid.

50 *Una, alterave lex non potuit præcavere tot novas machinationes ambitiosorum impetrantium, quæ occasionem præbuêre novas alias leges condendi.*

51 *& seq. Ponderantur plures leges Regni, quibus novè disposuere in aliis casibus, in dict. l. 25. non expressis.*

Litteræ coadjutoriæ in Cathedralibus, ac Collegiatis inter patrem, & filium retinentur in Senatu supplicatione præmissa, ibid.

52 *Litteræ suppressionis, aut unionis cum extinctione beneficiorum ob diminutionem cultus divini, aliaque damna, in Senatu retinentur.*

53 *Lex Regia loquens de retentione litterarum in derogationem beneficiorum patrimonialium Diœcesi. Burgenf. &c. Extensa postea fuit ad alia loca, in quibus eadem viget consuetudo.*

Leg. Regiam 25. disponentem dumtaxat in retinendis litteris impetratis in derogationem Magistralis, & Doctoralis, praxis Senatus extendit postea ad Canonicatus lecturæ, & pœnitentiariæ ex omnimoda similitudine, & paritate rationis, ibid.

54 *Lege nova Regia commendatur protectio Concil. Tridentin. Senatui Supremo.*

55 *Rex ut protector Reipublicæ generalem potestatem habet tuendi vi oppressos quoslibet, quæ non circumscribitur casibus expressis, si in cæteris militat rationis identitas.*

56 *Per enumerationem specierum non restringitur genus præcedens in eadem dispositione.*

57 *Genus non restringitur per enumerationem specierum in dubio, nisi aliter appareat de clara voluntate disponentis.*

58 *Enumeratio specierum post genus facta intelligitur causa majoris declarationis, & expressionis, non restrictionis.*

59 *Per enumerationem in eadem dispositione factam nunquam censetur restrictum genus, quando genus, & species tendunt ad easdem personas.*

60 *Secus quando genus, & species apponuntur in diversis dispositionibus, & inter diversas personas.*

61 *Genus & species ubi non sunt contrariæ, non restringitur genus.*

62 *Genus restringitur quando species apponuntur per dictiones declarativas, scilicet, videlicet, &c.*

63 *Regalia in protectione vi oppressorum Regi competit principaliter de jure corroborato, etiam immemoriali.*

64 *Quod principaliter agitur attenditur, non quod venit in consequentiam.*

65 *Præscriptio de uno casu unius speciei extenditur ad alium casum ejusdem speciei, quo non fuit usus præscribens.*

66 *Regalia tollendi violentias jus est universale complectens omnes species, & casus violentiæ.*

67 *Jus universale ubi prætenditur per usum partis conservatur jus in toto.*

68 *Possessio conferendi quoad quædam beneficia trahitur ad alia in dispositione contenta ejusdem speciei.*

69 *Causa universalis possidendi attenditur.*

70 *Per præsentationem aliquorum beneficiorum ex contentis sub jure patronatus adjudicato per sententiam conservatur jus præsentandi quoad omnia in patronatu contenta.*

71 *Princeps Regalia protectionis utens in aliquibus casibus non impeditur ea etiam uti in aliis sub suo jure universali comprehensis.*

72 *Rex semper usus fuit sua Regalia universaliter in cunctis casibus, in quibus vi oppressus ejus auxilium imperavit.*

73 *Observantia interpretativa non admittitur in dispositione clara, sed in dubia.*

74 *Senatus semper usus fuit Regalia protectionis in omnibus casibus necessariis, & urgentibus, nec dabitur in contrarium observantia.*

APlerisque multoties vidi dubitari, an supremus Senatus possit prætextu violentiæ tollendæ uti hac retentione Bullarum Apostolicarum ultra sex † casus à lege Regia specialiter expressos, de quibus *in l. 25. tit. 3. lib. 1. Recopilat.* quos sic exprimit ad medium: (Assi en que no se derogue la prehominencia de nuestro patronazgo Real, ni el derecho de patronazgo de legos, ni lo concedido y adquirido, para que ningun estrangero destos Reinos pueda aver beneficios, ni pensiones en ellos, ni los naturales dellos por derecho avido de los tales estrangeros, ni en lo que toca à las Calongias Doctorales, ni Magistrales de las Iglesias Catedrales destos Reinos, y à los beneficios patrimoniales en los Obispados donde los ay, porque qualquiera cosa que se proveyesse por su Santidad, y sus Ministros, en derogacion de las cosas susodichas, ò qualquiera dellas, traeria muy grandes y notables inconvenientes, y dello podrian nacer escandalos, y cosas que fuessen en desservicio de Dios nuestro Senñor, y nuestro danno, y destos Reinos y naturales del &c.) Quæ latiùs inde prosequitur ad retentionem interim hujusmodi Bullarum, & ad supplicationem interponendam ad Sedem Apostolicam.

Et pro parte negativa, ultra dictos sex casus non habere † locum retentionem hanc, probatur primò, quoniam licèt verum sit, generaliter competere Principi supremo tollere vim illatam inter Ecclesiasticas personas pro pace, & tranquillitate Reipublicæ, & statûs Ecclesiastici, tamquam ejus protectori, ex *c. Regum officium est proprium, facere judicium, atque justitiam, & liberare de manu calumniantium vi oppressos 23. quæst. 5.* & aliis quam plurimis juribus ad idem per Nos adductis *cap. 1. hac 1. parte à principio; & in tract. de Regia protectione, cap. 1. à n. 99. & à n. 78. cum seq.* ut hæc generalitas probetur in individuo, *in l. 36. tit. 5. l. 2. Recopil.* ibi: Por quanto assi por derecho como por costumbre immemorial nos pertenece alçar las fuerças, que los juezes Ecclesiasticos, y otras personas hazen en las causas de que conocen, &c.

Et melius *in l. 80. tit. 5. lib. 2. Recopil.* quæ extat *in 3. tom.* noviter addito, ibi: Que pertenecien-
3 do à nos como a Rey y Senor natural † por derecho y costumbre immemorial, quitar, y alçar las fuerças, que hazen los juezes Ecclesiasticos destos Reinos en las causas de que conocen; y aviendose siempre usado desde remedio por los que han padecido las dichas fuerças, &c. Sequitur, & facit: Y de temor desto, aunque se ven oprimidos de los juezes Ecclesiasticos, no se attreven † à usar del dicho remedio, y que lo susodicho es en mucho per juizio de la authoridad y preheminencia de la Corona destos Reinos, y que el remedio de la fuerça es el mas importante y necessario, que puede aver para † el bien y quietud y buen govierno dellos, sin el qual toda la Republica se turbaria, y se seguirian grandes escandalos è inconvenientes, mandamos, &c. Et in Bulla Cœnæ Domini, *c. 14.* suprà *cap. 2.* relato, ibi: *Etiam prætextu violentiæ prohibendæ*, & ibi: *Nisi supplicationes hujusmodi coram nobis & Sede Apostolica legitimè prosequantur, &c.*

Licet igitur ita generica sit juris dispositio attri-
6 buens Principi potestatem † tollendi violentias; tamen restringi debet ad casus taxat in eadem lege relatos, quoniam genus restringitur, & limitatur per enumerationem specierum; text. est mirabilis *in l. hæres meus* 100. §. *duæ statuæ*, in hæc: *Duæ statuæ marmoreæ cuidam nominatim, item omne marmor erat legatum, nullam statuam marmoream præter duas Celsus putat deberi, Ofilius Trebatius contra. Labeo Celsi sententiam probat, quod verum puto, quia duas statuas legando, potest videri, non putasse in marmore se statuas legare, ff. de legat. 3.* Facit etiam ad idem text. *in l. cumprætor ff. de judiciis*, & *in l. legato ff. de suppellectili legata*, & *quæsitum*, § *fin. ff. de fundo instructo*, cum aliis, ergò ultra casus specialiter expressos à lege uti facultate Senatus nequit.

7 Secundò & pro hac parte urget † quoniam ut prædictæ leges Regni expressè dicunt, hæc facultas tollendi violentiam Principi competit ex consuetudine immemoriali, & Nos latè *in tractatu de Regia protect. cap. 1. à num.* 120. cum sequentibus. Sed consuetudo non potest extendi de casu ad casum, sicut nec de loco ad locum, Rolandus à Valle *consil. 57. n. 26. tom. 2.* Turret. *consil. 9. n. 41. part. 1.* Flag. *de consuetudin. quæst. 12. à n. 1. cum seq.* Ant. Gabriel. *titulo de præscriptionibus, conclus. 2.* ubi per tota n de ampliationibus & limitationibus Menochius *de retinend. possession. remedio 5. n. 62.* Cavalcanus *decis. 22. n. 8. part. 2.* Beccius *cons. 93. n. 6.* Cephalus *consil. 70. n. & cons. 338. n. 25.* Marceratens. *variarum resolutionum, lib. 1. resolut. 46. n. 5. & resolut. 88. n. 3.* Nec etiam ex identitate rationis, Sesse *decis. 218. n. 22.* Molina *de primogeniis, lib. 4. cap. 6. n. 20. & 21.* Giurba *consil. 67. n. 23.* Quapropter valet
8 ista propositio † Doctorum; tantum præscriptum quantum possessum, ac propterea non extenditur, latissimè exornat ex magna Doctorum caterva Gabriel. *dict. conclus. 2.* à principio, quam *n. 11.* extendit, ut procedat etiam in præscriptione immemoriali. Ergo ad casus ultra dictam leg Regiam expressos (quibus hactenus non est usus supremus Senatus) nequit suam progredi potestatem.

Tertiò, quia licèt jure etiam hæc fuerit attributa potestas, & Regalia Regi uti Ecclesiæ legitimo protectori; jus ipsum genericum † per usum
9 subsequutum declaratum fuit, quibus scilicet in casibus eam exercere posset, nam per observantiam declaratur etiam jus dubium, quia dicitur consuetudo interpretativa, quæ quidem nec temporis diuturnitatem requirat, Natta *consil. 406. n. 26.* Curtius *de consuetudin. n. 150.* Craveta *consil. 839. n. 10.* Simon de Pretis *consil. 78. n. 16.* Surdus *decis. 129. n. 19.* Cephal. *consil. 129. n. 7.* Ludovic. *tit. de consuetud. conclus. 38. ampliat. 3.* Modit. *de jure natural. §. lex est, dubio 52.* Marta *decis. 136. n. 4.* Mantica *de tacitis & ambiguis, lib. 3. tit. 9. num. 29.* Piagg. *de consuetud. quæst. 4. num. 95. & 98.* Rota *decis. 35. num. 20. part. 1. & decis. 356. num. 6. & 7. part. 2.* Gratian. *decis. 234. n. 35.* Raudensis *de analog. lib. 4. cap. 34. n. 290. & in consil. 18. num. 38.* Menochius *de arbitrariis, casu 83. num. 10. & casu 199. num. 11. & in consil. 33. n. 96. & consil. 21. n. 15. & consil. 390. n. 18.* Decianus *consil. 44. num. 16. & consil. 51. n. 56. vol. 2.* Puteus *decis. 283. lib. 1. & decis. 15. lib. 3.* Marescotus *variarum resolutionum, resolut. 100. num. 33. l. 2.* Tuschus *lit. C. conclus. 796. num. 39. & 45. & conclus. 878. à n. 11.* Barz. *decis. 58. n. 6. & decis. 98.* Turamin. *deleg. 3. part. capitul. 6. n. 16.* Ponte *consil. 1. n. 5. & consil. 54. n. 15. & consil. 51. à n. 28.* Sola. *ad decretum Sabaudiæ, tit. de jure emphyteu. glossa 7. n. 22.* Mascard. *de statuto. interpreta. conclus. 2. n. 159.* Morot. *consil. 90. n. 16.* Botta *consil. 18. n. 37.* Ant. Gabriel. *tit. de consuetud. conclus. 1. nu. 69.* Hieronymus Gabriel. *consil. 164. n. 7. & 8.* Fontanella *de pactis nuptialib. clausul. 1. n. 33.* Gallinus *de verbor. significe. lib. 10. cap. 35. n. 6.* Beccius *consil. 101. n. 57.* Borellus *consil. 3. n. 16.* Cancerius *lib. 3. variarum resolut. c. 19. n. 74.* Bimus *consil. 23. n. 29.* Marius Giurba *consil. 19. n. 44.* ubi
10 quod † ad hanc consuetudinem interpretativam legis inducendam non requiritur scientia Principis, *n. 43.*

Et ex observantia, & usu optima & juridica inducitur legis interpretatio, † ut post Burgos de
11 Paz, Peregrinum, Hondedeum, Menoch. Casanat. Sard. Bartium, & alios probat Castell. *controvers. n. 6. cap. 125. à n. 29.* & suprà. Et est *lex 6. tit. 2. part. 1.* ibi: *Que assi como acostumbraron otros de la entender assi debe ser entendida.*

Et quod observantia, & consuetudo interpretativa † dirimat omnia dubia, & declaret omnem dis-
12 positionem hominis, & legis, & quod non requiratur præscriptio, sed aliquando ita fuisse de facto observatum. Et per quos actus; vide usque ad refectionem per Castellum *controvers. lib. 5. cap. 93. §. 7.* per totum, ubi magna Doctorum caterva citatur.

Igitur ista Regis potestas, & Regalia à jure inducta aliter nequit extendi, sed ad observantiam restringi, & per consuetudinem interpretativam declarari, restringi, & limitari.

Quibus tamen & aliis minimè obstantibus, †
13 contrarium de jure probabilius videtur: Senatum Supremum posse (prout quotidie fit) hac uti regalia in omnibus casibus comprehensis sub jure, & ratione generica, in quibus militat ratio publicæ utilitatis, & turbationis pacis, ac per consequens tollendæ violentiæ, nam cum hæc sit principalis nervus, unicum fulcrum, & solidum fundamentum inductivum, & provocativum hujusmodi recursus retentionis, ut latiùs infrà, *c. 16. à n. 23.* ne pax publica, statúsque Regni tranquillus turbetur, & ne commune bonum detrimentum patiatur, Princeps tamquam suæ sibi commendatæ Reipublicæ

protector,

protector, ac ſtatus Eccleſiaſtici, necnon Reipublicæ ſpiritualis, ad ejuſque officium propriè pertineat Regium ſalus populi, quies, & tranquillitas publica, prout ampliſſimè comprobavimus *cap. 1. hac 1. par. & de Regia protect. cap. 1. à principio*, per neceſſariam inde conſequentiam ſequitur, quod iis omnibus in caſibus, in quibus ſua turbetur Reſpublica, vel notabile aliquod damnum patiatur, & violentiam, ſuam poterit interponere authoritatem œconomicè, atque omni modeſtia, & reverentia humili Sedis Apoſtolicæ iſta Regalia uti. Et ad ſic ſentiendum validis, meo videri, moveor fundamentis.

Nam omnia jura, attribuentia Principis officio
14 * hanc regaliam & protectionem vi oppreſſorum, generaliter loquuntur, non diſtinguentia inter caſum & caſum, ſed in omnibus diſponunt indiſtinctè, quibus protectionis neceſſitas inſurgat, ne ex aliquibus particularibus accidentibus publica quies turbetur, ſed in pace Reſpublica vivat, ut ſuprà capitulo 1. & ſequentibus, probavimus, ſed hæc ratio non ſolum in caſibus expreſſis à lege Regia, ſed in aliis pluribus militat, ergo de eis pariter eſt præjudicandum, juxta regulam textus *in l. regulam, ff. de jur. & facti ignor.* ibi: *Nam initium conſtitutionis generale eſt*, cum vulgaribus.

15 Et quia quoties plures caſus * habent eandem rationem, licèt de uno dumtaxat loquatur lex, & de eo tantum in ea fiat mentio; videtur fieri exemplariter, non reſtrictivè, & excluſivè ad alios ſimiles, & ejuſdem qualitatis, Hippolytus Riminaldus *in conſil. 21. nu. 25. lib. 1.* in illis verbis, ibi: *Unde*
16 *quoties plura habent eandem* * *rationem, licet de uno tantum fiat mentio, videtur fieri exemplariter, non reſtrictiè*, Bald. *in repetit. l. de quibus, n. 106. ff. de legibus*; quod & latiùs exornat Tiraquel. *in l. ſi unquam, verbo, libertis, nu. 45.* Tiberius Decianus *in conſil. 41. n. 128. lib. 1.* Caſtillo *controverſiarum, tomo 6. cap. 17. ſub n. 2.* ad quod eſt egregius text. *in l. ſcire oportet §. qui non jure, ff. de excuſat. tutor.* ibi: *Ut oſtenditur in ſubjectis conſtitutionibus, quas exempli cauſa ſubjeci, adaptantur autem utique omnibus*, qui mirabilis eſt ad noſtrum propoſitum.

17 Et quod quando ratio legis eſt generalis, * licèt de aliquo caſu particulari ſpecialiter loquatur, intelligatur exemplificativè, mirabiliter ad interpretationem textus *in c. nuper 34. de decimis*, Auguſtinus Barboſa *in collectanea ad iſtum textum, n. 2.* ubi ita intellexiſſe illum text. Rotam, *in una Uliſſponenſ. decimarum coram Robuſterio, & in deciſion. 122. & 124. part. 1. diverſo.* teſtatur, & alias etiam deciſ. & Doctores allegat in comprobationem ibidem.

Deinde quia ex *dict. l. Regia 25. tit. 3. lib. 1. Recopilat.* ſuprà in principio, *num. 1.* allegata, con-
18 ſtat * querimoniam propoſuiſſe Regnum Regi in Comitiis, vexari Regnum ob aliquas proviſiones Romanæ Curiæ, & inſuper Rex in deciſione ejuſdem legis addidit, & appoſuit alios caſus ejuſdem generis, tangentes nempè proviſionem, atque collationem nequiter à Sede Apoſtolica per aliquos impetratam, uti frequentiores, & ex quibus frequentius Reſpublica pati ſolet diſpendium & ſcandalum, exemplariter ſcilicet, non reſtrictivè, & excluſivè ad alios ſimiles, quia ubi lex aliquorum caſuum ſpecialiter meminit, eo quòd frequentius accidunt, ſimiles etiam minus frequentes nullatenus excludit, *gloſſa 1. verbo Judæi in c. de iis qui ad Eccleſiam confugiunt, Lunæ*

ca, verbo, Sponſam, C. de raptu virgin. & in Clementin. prima verb. Præſidentes, de reſcriptis, ubi Imola *num. 21.* Rebuffus *in tractatu nomination. quæſt. 5. nu. 25.* Peralta *in l. Lucius, la 1. num. 22. ff. de legat. 2.* Coſta *in c. ſi pater, verb. Si abſque liberis, num. 26. de teſtamentis in 6.* Valaſcus *conſultat, 8. num. 2. tomo 1.* Pelaez à Mieres *de majoratu 1. part. quæſt. 31. num. 4.* Ugolinus *de excommunicatione, tabula 2. cap. 23. §. 6.* optimè Pater Sanchez *in tractatu de matrimonio, lib. 9. diſputat. 14. ſub n. 16. verſic. 4. quia*, ubi plurimos congerit *tom. 3.*

Deinde quia legiſlator in *dict. l. Regia 25.* ad diſponendum ſuper retentione Bullarum & ſupplicatione ad Sedem Apoſtolicam in caſibus ibi ſpecialiter expreſſis, motus eſt ratione generali & fundamentali, ſuper qua fundatur retentio hujuſmodi hactenus à nobis dicta, *à n. 13. & ſeq.* ibi: [Traeria muy grandes * y notables inconvenientes, y dello 19
podrian nacer eſcandalos, y coſas que fueſſen en deſervicio de Dios nueſtro Sennor, y nueſtro danno, y deſtos Reinos y naturales dellos, &c.] De quibus rationibus legitimis, & fundamentalibus ſigillatim, & peculiariter egimus in *c. 3. cum quatuor ſeq. hac 1. part. & in cap. 1.*

Quare ratio legis, ſeu diſpoſitionis cujuſlibet generalis debet attendi tamquam virtus intrinſeca, & tamquam genus prædicans de ſuis ſpeciebus, ut æqualiter includat diverſas ſpecies perſonarum, & caſuum emergentium, * prout genus includit 20
ſuas ſpecies, idque per comprehenſionem magis, quàm per extenſionem, ita docet Bald. *in authent. poſt fratres, C. de legitimis hæredibus*, Ripa *in l. fin. quæſt. 41. num. 143. C. de revocandis donat.* Decianus *in conſil. 63. num. 22. lib. 4.* Albaradus *de interpretat. ultim. volunt. lib. 1. c. 16. num. 15. & capitul. 7. num. 7.* Surd. *in conſil. 270. num. 23. lib. 2. & decis. 276. nu. 9.* Achilles Pedroch. *in conſil. 32. num. 75. & in conſil. 40. num. 159.* Guttierrez *practicarum lib. 3. quæſt. 17. n. 78. 114. & 117.* Lara *de anniverſar. lib. 1. cap. 5. n. 7.* Oſvald. *ad Donel. comment. cap. 14.* Caſtillo *conrovers. tom. 6. cap. 169. n. 17.*

Hinc Guttierrez *dict. q. 17. à n. 75.* poſt multos Doctores, quos allegat, dicit, quòd quando ratio eſt expreſſa in diſpoſitione, in ea intelliguntur comprehenſi omnes caſus, qui ipſi rationi conveniunt, non quidem per viâ extenſionis, ſed magis includ-
ſionis, & *n. 42.* quod expreſſum dicitur illud, * quod 21
ſub ratione comprehenditur, etiam ſi ille caſus ſit omiſſus, & *n. 83. 84. & 85.* quòd in his quæ per rationem legis, aut diſpoſitionis comprehenduntur, non dicitur fieri interpretatio extenſiva, ſed comprehenſiva, & *nu. 103. & 104.* quòd ſi ratio legis expreſſa aliquem caſum ambit, ac complectitur, perinde eſt ac ſi ea fuiſſet expreſsè deciſus, & alia ſimilia videnda ſunt per ipſum Guttierrez ubi proximè, quem referens & alios ſequitur Caſtillo *controverſiarum, dict. cap. 169. à num. 9. & ſeq.*

Et Camillus Gallinus (qui magis in ſpecie ſuprædicta declarat) *de verb. ſignificat. l. 25. cap. 11. à n. 7. & ſeq. & lib. 2. c. 10. à n. 1. cum ſeq.* dicit: quod quæ ſub ratione comprehenduntur generaliter, expreſſa dicuntur, ſive ea quæ veniunt ex generali expreſſione, & repetit *n. 12. & 16.*

Et caſus veniens ex ratione * legis expreſſa dici- 22
tur comprehenſio, non extenſio, cum aliis multis firmat Menochius *in conſil. 235. n. 22. & 24. & in conſil. 272. n. 7. lib. 3.* Mareſcotus *variarum reſolut. lib. 2. cap. 106. num. 8. & 15.* & cum Craveta,

Tiraquello, Molina, Menochio, Cavallo, & Thesauro, Marius Giurba *ad consuetud. Senatus Mesanens. cap. 6. glos. 1. part. 1. nu. 13. fol. 431.* & cæteri ferè omnes superiùs citati.

Quomodo enim poterit ambitiosa impetrantium cupiditas * legibus præveniri, qui variis artificiosè suggestionibus, & modis quietem Reipublicæ turbare machinantur? Impossibile est omnibus & singulis eorum casibus unam individualem legem dari, *l. jura constitui oportet* (ut dixit Theophrastus) *in iis quæ ut plurimum accidunt, non quæ sunt inopinato, & l. ex iis, quæ fortè uno aliquo casu accidere possunt, jura non constituantur, ff. de legibus, & in l. nam ad ea potius debet aptari jus, quæ & frequenter, & facilè, quàm quæ perrarò evenium, omnes leges tres* consecutivè, *ff. de legibus*, ac ideò per rationem convincuntur cæteri casus similes sub ratione comprehensi, *l. & ideò, cum duabus seq. C. de legibus.*

Quod & regulare in jure est, quòd quando in
24 lege exprimitur * casus magis frequens, vel persona, non potest fieri illatio ad exclusionem casus minus frequentis, ut per Molinam *de primogen. lib. 3. cap. 5. nu. 35.* Menoch. *de præsumptionib. lib. 4. præsump. 89. n. 90. &* alios mat Christophorus de Paz *in tractatu de tenuta, 2. part. cap. 57. num. 79.* Tiraquel. *de retractu linag. §. 20. gloss. 2. nu. 4.* plenè Menoch. *consil. 106. num. 24. & 25.* optimè etiam Fontanella *de pactis nuptialibus, clausula 4. glos. 29. num. 3. tom. 1.* ubi plura jura ad id ponderat Gamma post plures Doctores *decis. 377.* novissimè & bene Joannes Maria Navarrius *novi jur. Pontificii, concluf. de causis primæ instantiæ, concluf. 1. alias 7. sub n. 2. fol. 34.* qui omnes probant, quòd quando dispositio apponit aliquos casus ratione frequentioris usus, non videntur appositi restrictivè, sed imò omnes alii minus frequentes complectuntur, quos rationis identitas comprehendit, & gubernat, plurimos etiam ad idem allegat Marescotus *variar. resolut. lib. 2. cap. 137. num. 5.*

25 Quò tendunt omnia jura * permittentia rescriptorum suspensionem & defensionem, donec Princeps consulatur, quæ quidem si antè perlegas, acutè & firmiter ponderabis pro hac parte, nempè text. *in cap. si quando de rescriptis, & cap. cum teneamur de præbendis, Authent. de mandat. Principum, §. deinde competens, & in authent. ut nulli Judicum, §. & hoc verò, l. fin. C. si contra jus vel utilit. public. l. 29. l. 31. & l. 32. tit. 18. part. 3.* & alia nobis adducta suprà *cap. 3. versic.*
26 *Hanc itaque, à n. 13.* Quorum nullum disponit * in casu particulari, sed regulam generalem ad alios similes omnes constituunt ob legitimam causam (quando scilicet publica utilitas offendatur, præcipuè ob scandalum) posse in executione superseder, relinquendo judicio, & justo executoris discretionis arbitrio in casibus particularibus, quando sub regula generica comprehensi intelligantur, ut præstent justam causam supersedendi, & consulendi, cum causæ, quæ similes esse dicantur, & sub rationis identitate comprehendantur, judicis arbitrio relinqui, dicunt Barzius *cons. criminal. 550.* ubi latè Claud. in additioni[illegible], Intrigol. *decis. 47. num. 38. 39. & 40.* Giurba, *decis. 54. n. 6.* Menochius *de arbitrar. lib. 2. centur. 2. casu 152.* ubi de aliis causis recusationis, quænam similes dicantur expressis à jure, quod judicis arbitrio relinquitur, Paz *in praxi 1. part. tomo 2. cap. 6. num. 5.* quas omnes causas in genere ex ponderatione eorumdem ju[illegible]um & Doctorum authoritate scripsimus *d. cap. 3. cum quatuor seq.*

Prout insuper probatur expressè in *dict. c. si quando*, ibi: *Qualitatem negotii, pro quo tibi scribitur, diligenter considerans*, & ibi: *Quæ animum tuum exasperare videntur*, & iterum in fine: *Aut per literas tuas, quare adimplere non possis rationabilem causam prætendas, & in dict. c. cum teneamur*, ibi: *aut si non poteris sine scandalo ei providere, & in authentica ut nulli judicium, dict. §. hoc verò*, ibi; *Inquirat eam, & si quidem non lædatur Fiscus, &c.* Ad quæ conducit horum jurium interpretatio per Nos scripta, *c. antecedenti, versic. Qui quidem ipse, à n. 18.* apertè hoc ipsum ex *cap. cum contingat. 24. de rescriptis.* ibi: *Cæterùm in iis omnibus puram, & providam te convenit intentionem habere; ne vel ad declinandum mandatum dubitare, te dicas, ubi dubitandum non est, vel etiam ad exequendum te asseras esse certum, ubi certus esse non debes.*

Ac ideo ex prædictis juribus manifestè colligitur arbitrio mandatarii relinqui examen, & liquidationem causæ legitimæ suspensionis regulata per regulas genericas per eadem jura traditas, ubi occasio & casus particularis sese offerant, prout etiam demonstrat Covarruvias *in regula peccatum de reg. juris in 6. part. 1. sub n. 6.* ibi: *Quoties rectitudo rationis dictat potius expedire, quod non obtemperetur, &c.* Ac etiam ponderando prædicta jura, tenet Anguianus *in tract. de legibus, controvers. 5. num. 14. num. 19. & sub num. 38. 39. & 49.* Quibus quidem locis & aliis ejusdem controversiæ subjicit causæ examen ad supersedendum in executione rescriptorum, & consulendum, atque rescribendum Sedi Apostolicæ, relinqui judicio, & arbitrio, necnon discretæ considerationi mandatarii, qui *num. 39.* rectè inquit, illorum jurium dispositionem locum habere, & extendi ad causas, & personas comprehensas sub eorum ratione, & in quibus eadem militat, ex vulgari axiomate, quòd ubi militat eadem ratio, idem jus statuendum est.

Lex etenim illos omnes casus facit arbitrarios,
27 * in quibus lex ipsa certum modum statuere non potest, cùm is præcipuè pendeat à circumstantiis subjecti de quo agitur, *l. 1. & 2. ff. ubi pupillus educari debet, l. 3. ff. de testibus, versic. Tum magis scire potest, l. unica, C. de sentent. quæ pro eo, quod interest*, & ibi Alciatus, Douellus, & Cujacius *9. observat. c. 31.* Forcatulus *Neeromant. juris, cap. 37.* Hotmanus *l. 2. observat. 11. & 12.* Fume *eodem tractat.* in principio; quæ quidem circumstantiæ plus facti, quàm juris habent, prout de causis similibus, quænam dicantur sub ratione expressorum comprehensæ arbitrio judicis relinqui ex aliis diximus sup. *num. 25. & seq.*

Hoc tamen arbitrium est legibus & rationi-
28 bus * circumscriptum, *l. Respiciendum, & l. Hodie, ff. de pœnis.* Et non liberi, sed boni, & innocentis viri officio fungi oportet, *l. cæterùm. 4. §. mala, ff. familiæ erciscundæ*, ita ut juris ergastulis arbitrium claudatur, *l. vir bonus, ff. judicat. solvi. l. si libertus 30. ff. de operis libert. l. si bene collocatæ, ff. de usuris, l. Thais, §. sorore*, ibi: *Non expectandum, quod hæredibus displiceret, sed quod bono viro posset placere. ff. de fideicommiss. libert. l. observandum, ff. de officio Præsidis, l. rem non novam, C. de judiciis, Authent. de mandat. Princip. §. deinceps, Authent. ut judices sine quoquo suffragio in medio, c. nunc autem, distinct. 21. c. judicet, c. quatuor 78. quæst. 3. c. 1.*

de

de re judicata, *lib.* 6. Antonius Roſcio. *lib.* 1. *memorabil. cap.* 10. *num.* 2. Pacianus *de probationibus, part.* 2. *membro* 1. *cap.* 6. *n.* 46. Redin. *de Majeſtate Princip.* verbo, *Sed etiam legibus oportet, n.* 27. & verbo, *Omnibus æquum*, Decianus *in praxi criminal. tomo* 1. *cap.* 15. *&* 16. videndus *num.* 4. Gratianus *tomo* 1. *diſceptat. forenſib. cap.* 34. Menochius latè *de arbitrariis Jud. lib.* 1. *quæſt.* 8. *&* 9.

Hinc mirabiliter in his quibus * verſamur ter- 29
minis, loquutus fuit Rodriguez *queſtion. Regular. tomo* 1. *quæſt.* 6. *artic.* 8. in hæc : Certiſſimum eſſe apud omnes, litteras Apoſtolicas ſine juſta cauſa minimè poſſe detineri, ne executioni mandentur, ex dictis *in articulo præcedenti*, ſatis patet : Cauſæ autem iſtius detentionis ſunt variæ, quæ arbitrio boni, docti & pii viri relinquuntur, ſicut omnia quæ in jure non habent expreſſam determinationem, &c. Joan. Driedorius *l.* 1. *de libertat. Chriſtian. pag.* 183. Dum juſtam firmat hanc
30 Senatus * detentionem litterarum Apoſtolicarum, & aliquas particulares cauſas referat, poſt modum ſimiles admiſit, dum ita generaliter ſubjicit in hæc : *Aut ex cauſa rationabili ſecundùm congruentiam loci & temporis ad ſic ſtatuendum, atque mandandum, moveatur propter abuſus tollendos, &c.*

Simancas *de Cathol. inſtitut. tit.* 44. *de pœnis*, *n.*
31 35. ibi : Unde fit, quòd * ſi aliquid Papa decernat contra publicam utilitatem, utpote contra patronatus laicorum, contra jus eligendi beneficia, ſeu Sacerdotia patrimonialia, *vel quidpiam ſimile* manu Regia retineri, & impediri ſoleat, &c. Quam doctrinam tradit Simancas ad comprobationem novi caſus retentionis non expreſſi in legibus Regiis : quem ſcripſerat ibidem *n.* 34. Scili-
32 cet ad retentionem reſcripti * obtenti in præjudicium Sanctæ Inquiſitionis, prout eum retulimus *c.* 2. *vers. Simancas etiam*, *à num.* 8. Quibus locis quidem Simancas expreſsè admittit generaliter omnes ſimiles cauſas, & caſus in quibus principalis, & generica ratio retentionis militat.

Caſtellus à Bobadilla etiam *in politica*, *l.* 2.
33 *cap.* 18. *n.* 108. Dum * generalem rationem, & regulam ad retentionem Bullarum, ejuſque exempla & particulares caſus adducit, ſubdit, *Por otras vias*, *&c.* admittens identitatem rationis.

Ferdinandus Vaſque Menchaca *controvers. il-*
34 *luſtr. lib.* 1. *c.* 41. *nu.* 27. dum latè tractat * de hac Bullarum retentione in præjudicium tertii, & in avocationibus cauſarum in prima inſtantia ob rationem generalem defenſionis naturalis, ſubdit, ibi : *Si forte quæ lites intra fines Hiſpaniæ Regionis, vel alterius cujuſlibet agitandæ eſſent*; & iterum, *ſimilis enim defenſio, & ſimili modo & competeret, & agenda eſſet*, & *n.* 27. in principio dicit caſus particulares, quos numer. antecedentibus adduxerat, loco exempli eſſe, nempe ad regulam, & rationem generalem ibi fundatam, quaſi manifeſtè ſentiens hanc Bullarum retentionem, & recurſus genus non coarctari ad caſus expreſſos, ſed alios comprehendere quos rationis identitas ambit.

Salzedus etiam *in praxi criminali Canonica*,
35 *cap.* 54. *num.* 19. ibi : Secundò, * quòd non ſolùm in caſu dicta lege Regia expreſſo, ſed in aliis multis Apoſtolicæ litteræ ad Summum Senatum deferuntur, &c. cujus ſubjicit exemplum de litteris Nuntiorum à Sede Apoſtolica in Hiſpani-
36 am * miſſorum, qui caſus expreſſus non eſt in *Salgado de Supplic. & Retent.*

dict. l. Regia ſup. ad principium hujus cap. relata *num.* 1.

Eodem etiam loquendi modo uſus fuerat Covarruvias *practicarum quæſtionum, cap.* 35. *ſub n.* 3. *verſic. Sed* * *ex multis aliis cauſis Hiſpaniarum* 37
Regnis itur ad Suprema Tribunalia, ubi reddit rationem generalem, & conſequutivè *in num.* 4. reddit idem exemplum facultatum, & litterarum Nuntiorum, & melius ipſe Covarruvias *cap.* 36. *num.* 4. ubi extendit ad cauſam ex identitate rationis generalis, & iterum ſub *num.* 10. verſic. *Quinto.*

Azevedus *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *Recopilat.* paulò
ante finem inquit, Et notandum * quod duo- 38
bus modis proceſſus feruntur in modum violentiæ ad Cancellarias, &c. vel deducitur proceſſus ad Curiam & Regium Conſilium ſuper litteris & Bullis Apoſtolicis, quæ ſunt in derogationem Concilii Tridentini, vel patronatus Regii, aut laicorum, * vel ſuper Canonicatibus Magiſtralibus, vel Do- 39
ctoralibus Cathedralium Eccleſiarum, vel ſuper beneficiis patrimonialibus locorum aliquorum Regni, vel ſuper novitate decimarum & ſuper redecimis, ſequitur & facit : *Et hæc omnia & ſimilia in ipſo Conſilio Regio tractantur, & revidentur, &c.* Et inſuper nota, quòd ibidem, ipſe Azevedus adducit caſum novitatis decimarum in dicta lege Regia 25. ſuprà adducta, non expreſſum inter alios adductos.

Narbona *in l.* 59. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recopilat. tom.* 3. *fol.* 198. *num.* 26. in hæc : Ex his ſanè jam
diu in Hiſpania praxis inolevit, ut * ſi Roma- 40
norum Pontificum expediantur diplomata, quæ propter ſiniſtras adverſantium preces, falſas ſuggeſtiones, *Vel alias cauſas quaſcumque ſacris Canonibus, aut generalibus Conciliis adverſantur, &c.*

Hoc idem, nempè Bullarum retentionem poſſe
fieri à Senatu licitè in * ſimilibus omnibus caſi- 41
bus, in quibus militet eadem ratio, affirmat Hieronymus Llamas *in methodo curat. animæ* 1. *part. cap.* 7. *num.* 19. latè Antonius Souſa *in tract. de cenſuris ad Bullam in Cœna Dom. cap.* 14. *diſput.* 73. *n.* 9. *& ſeq. & diſputat.* 76. *n.* 2. *&* 3. Marius Muta *decis.* 91. *n.* 5. Vivaldus *in candelabro aureo, parte* 2. *ad explicationem Bullæ Cœnæ Dom. caſu* 14. fere per totum, ſed præcipuè *n.* 109. ibi : *Si autem ſubſit* * *alia rationabilis cauſa, ob quam Bullas detineant, &c.* 42

Bonacina *tom.* 3. *de cenſuris in Bulla Cœnæ contentis, diſp.* 1. *quæſt.* 15. *punct.* 4. §. 2. *ad principium*, *pag. mihi* 113. ibi : *Cùm enim ſæpè contingat*, * *ut* 43
qui litteras Apoſtolicas ſubreptitias eſſe, aut iniquum gravamen, vel ſimilia continere arbitretur, S. Pontifex indulſit, &c. Quo loco ſimul datur arbitrium, & ſimilitudo caſuum & cauſarum ad litterarum retentionem.

Id ipſum in his terminis clariùs docuit Pater Henriquez *lib.* 2. *de Pontific. clave*, *cap.* 17. poſt principium in hæc : & judices Regii * pro 44
data ſibi poteſtate extendunt prudenti arbitramento *ad alios ſimiles caſus, &c.* cui conducunt quæ ipſe *in cap.* 19. §. 3. loquendo de hac retentione Bullarum ex diſpoſitione *Bullæ in Cœna Dom.* §. 14. *in gloſſ. litt. R*, ibi : Quia Bulla Cœnæ meminit ſupplicationis in caſu, quòd ſit probabilis prætextus violentiæ, at ubi eſt evidens, non videtur requiri, &c. & ibidem *in gloſſ. litt. N*, in hæc : Homo qui non habet rerum evidentiam, ut Angelus, regitur opinionibus, & quod exiſtimatur probabilius in praxi, cenſetur

moraliter evidens Aristot. 3. *Ethicor*, non exigenda æqualis certitudo in omnibus, &c. cui quidem consonat Menochaca ubi proximè *dict. c.* 41. dùm loquendo in hac Bullarum retentione, ita admo-
45 net in *n.* 27. Quæ omnia * ita temperanda sunt, ut tam in exemplo beneficiorum quàm litium contrarium toleretur ex justa causa, dummodo justam esse causam, vel occasionem appareat dilucidè, &c.

Nos etiam *in tractatu de Regia protect.* 1. *part. c.* 1. *à nu.* 124. licèt obiter, fundamentali * tamen
46 ratione (de qua inferiùs ad responsionem secundi argumenti latiùs erit tractandum) probavimus in aliud propositum, posse cognitionem violentiæ ad alios similes casus sub identitate rationis comprehensos licitè extendi.

Hoc ipsummet facilè colligitur ex omnibus illis Doctoribus justificantibus hanc Bullarum *
47 retentionem, quo in unum conjecimus, *c.* 2. *à princip. hac* 1. *part.* dum pro generali regula adducunt ipsi omnes unam eamdem rationem finalem, nempè damnum Regni, aut Regis, ac Reipublicæ Ecclesiasticæ spiritualis, qui quidem licet aliqui ad particulares alios not casus descendant, exemplariter faciunt; non restrictivè & exclusivè ad alios similes, qui sub ratione, & regula generica à seipsis, & legibus Regiis, atque juris communis constituti, & relati reperiantur, & ex quibus per damnum, & æquale inconveniens eidem Reipublicæ exoritur, ut supra probatum est (quos omnes singulos & specialiter annectere foret penè impossibile) ut juribus & authoritatibus hactenus probatum reliquimus.

Et hæc opinio ut vera, communiter approba-
48 ta est, & practicata in hoc * Consilio supremo Regis nostri, ac in dubio quoties sese offert occasio, & casus, quibus ob executionem litterarum omnium Apostolicarum infertur turbatio publici status Ecclesiastici, aut scandalum & sic per consequens violentia, de ipsa cognoscit Senatus prædictus ad earum retentionem, & ad humilem proponendam supplicationem Sanctissimo, juxta regulas à nobis comprobatas amplissimè hac 1. *p. à c.* 1. *& seq.* Quibus omnino regulandum erit Senatorum arbitrium.

Quod ulteriùs alio, & non contemnendo fun-
49 damento probabo, * nam si in solis dictis sex casibus à *lege Regia* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* sup. adducta expressis (de quorum singulis antea singulæ leges specialiter fuerant editæ, ut videre est in eodem tit. à *l.* 14. *usque ad l.* 28. inclusivè) cognitio violentiæ ad Bullarum retentionem haberet locum dumtaxat, eò quòd in ea alii non recensentur casus, maximum sequeretur absurdum, quippè cùm (ut dictum est) singuli prædicti sex casus singulas suas leges habeant particulares diversis temporibus editas, & à diversis Regibus conditas, & promulgatas; ut earum Datæ inspectione clarè patet, affirmare foret necesse, quod de casibus, qui in posterioribus legibus referuntur, cognitio Senatui deneganda erit, cùm omnes uno eodem tempore, & sub eademmet lege non fuerint expressi, quasi ex primæ legis editione sublata fuillet & extincta facultas Regi alia condendi, juxta casuum contingentium varietatem, & frequentiam.

Hoc equidem falsum est, quoniam eadem fa-
50 cultate, * potestate, fundamento, & ratione, quibus aliqui casus in prioribus legibus fuerunt deducti, eisdem similiter in cæteris per posteriores leges decisis, sub ratione generica comprehensis potestas Regi perduravit, eaque utitur in urgentibus necessitatibus, & casuum novorum occurrentia, de quibus statim agendum, & commemorandum. Et quia quemadmodum fatemur facultatem Principis in priori, & prioribus legibus, eandem per necessariam consequentiam debemus fateri, & in posterioribus sequentibus, si sub limitibus regulæ generalis sibi ut protectori à jure permissæ, sit contenta, & à rationis identitate, & paritate regulata & gubernata.

Non enim potuere priores leges * omnes ar- 51
ticulos, & astutissimorum Curialium impetrantium malitias singulas quotidie noviter inventas amplecti, nec præcavere, & idcirco casus similes & hujus generis imposterum pro tempore contingentes (quibus recognitum fuit per Regem damnum inferri publicæ utilitati) occasionem dederunt leges particulares condendi, ut testatur Imperator Justinianus *in authent. ut omnes constitutionis*, *in principio*, in hæc: *Semper legum nobis ferendarum occasiones præbent, quæ quotidie in judiciis causarum moventur controversiæ*, *quithent. ut res immobiles donationis ante nuptias*, *&c.* in princip. ibi: *Ex controversia, quæ coram nobis ipsis mota, atque agitata est, &c. Generali nunc lege prosequimur, &c.* & *in Authent. de Tabellionibus* in principio, ibi: *Præsenti lege lis quædam paulò antè audivimus, occasionem præbuit, &c. l.* 3. *C. de legibus*, ibi: *Vel lis mota legis occasionem postalaverit.* Sicque facultas, & recursus retentionis litterarum non coarctatur ad solos casus in legibus Regiis expressos, quemadmodum potestas alias in similibus condendi nullatenus potuit extingui, sed potius perduravit, & eâdem Rex noster utitur in necessitatibus contingentibus.

Qua quidem igitur ratione generica attenta, posttea *in l.* 26. *tit.* 2. *lib. Recopil.* dispositum est, à Bullis, litteris, quibus conceditur coadjutoria in Cathedralibus Ecclesiis, & Collegiatis, & aliis inter patrem & filium, supplicetur, & remittantur ad Consilium Regium, qui casus antea *in dict. l.* 25. expressus non erat, nec alibi decisus specialiter.

Item à litteris Apostolicis, quibus impetratur suppressio, & unio * cum extinctione beneficio- 52
rum, tanquam in diminutionem cultus divini, & ob alia inconvenientia inde sequuta; supplicari ad Sedem Apostolicam jubetur, & litteræ remittendæ ad Senatum Regium, prout *in l.* 28. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* qui casus pariter *in dict. l.* 35. expressus non erat.

Ex identitate etiam rationis, quòd circa reten- 53
tionem Bullarum * in derogationem beneficiorum patrimonialium Episcopatus Burgensis, Palentini, & Calagurritani dispositum erat *anno* 1525. *per leg.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* atque etiam *in dict. l.* 23. idem extensum fuit postmodum ad alia omnia loca in quibus pariter beneficia patrimonialia existant, & eadem viget laudabilis, & semper observata consuetudo, *anno* 1539. *ut in l.* 23. *eodem tit. & libro.*

Et eodem modo *dict. l. Regia* 25. *& l.* 24. *dict. tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* quæ disposuerunt circa litteras impetratas in præjudicium Canonicatuum Magistralis, & Doctoralis Ecclesiarum Cathedralium dumtaxat, cum postmodum ex nova dispositione Concil. Tridentin. fuit dispositum & ordinatum, ut in qualibet Cathedrali creetur, & erigatur unus Canonicatus pro pœnitentiario, &

alius

alius pro lectura Sacræ Scripturæ, prout in cunctis ferè Hiſpaniæ Eccleſiis fuit exequutum, & completum. Idcirco litteræ impetratæ ſuper iſtis Canonicatibus pœnitentiariæ, & lecturæ, aut pro penſionibus ſuper illis conſtitutis Romana Curia quotidie retinentur in Senatu ex paritate, & identitate rationis, & omnimoda ſimilitudine inter has præbendas noviter erectas, & illas antea creatas, nempè Magiſtrales, & Doctorales, de quibus ſpecialiter diſpoſuerat, *dict. l.* 25. quam ſimiliter & juridicè praxis inconcuſſa Senatu & ad hos novos Canonicatus extendit.

54 Pariter etiam & eodem modo * protectionis prætextu, & rationis identitate, multo poſt *anno* 1593. ad petitionem Regni in Comitiis edita fuit lex, quæ eſt 59. addita *ad tit.* 4. *lib.* 2. *Recopil.* 3. *tom.* per quam Conſilio Regio commendatur protectio, & executio Concilii Tridentin. ne in aliquo violari patiatur ex impetratis litteris in contrarium, de quo latiùs hoc *tractatu, part.* 2.

Quæ quidem omnes leges tunc pro tempore, quo damna & inconvenientia fuerunt prægnita per experientiam, confeſtim fuerunt conditæ & promulgatæ, non tantùm per rationem extenſæ; ſed potiùs in ratione ipſa generica comprehenſæ, & ſub poteſtatis ambitu, & confine contentæ, ut latiùs probatum eſt ſuperiùs.

His itaque ſic ſuppoſitis facillimè reſponderi va-
55 let ad argumenta * pro contraria parte conſiderata, quæ re vera non obſtant, non primum, ex *l. Hæres meus* 100. §. *duæ ſtatuæ ff. de legat.* 3. cum aliis; de quibus ſuperiùs, *n.* 5. Quia reſpondetur, nec procedere, nec poſſe in noſtro caſu, cùm ſit admodùm diverſus, quia Regi de jure tanquam protectori Reipublicæ Eccleſiaſticæ & temporalis, competit facultas tuendi illa à violentiis, & per expreſſionem aliquorum caſuum particularium magis frequentium in aliqua lege, non poteſt fieri illatio ad excluſionem aliorum minus frequentium, ſed imò ſub legis ejuſdem ratione generica comprehenduntur, quia tunc videntur appoſiti illi caſus exemplariter, non reſtrictivè, ut latiùs ſuprà *num.* 14. probatum eſt, & iterum ex vulgari axiomate, quod exemplum non arctat regulam.

56 Sed quando foiſſemus in eo caſu, * adhuc argumentum retorqueretur, quoniam verius eſt de jure, per enumerationem ſpecierum non reſtringi genus præcedens in eadem diſpoſitione, Bartol. *in l. quæſitum* §. *ſi quis fundum, ff. de fundo inſtructo*, Cephal. *in conſil.* 372. *num.* 14. & 22. *vol.* 3. Craveta *conſil.* 227. *num.* 7. *verſic. Quartò licet* : Afflictis *decis.* 106. *nu.* 2. Ruinus *conſil.* 32. *num.* 6. *vol.* 2. Socinus *conſil.* 30. *col.* 2. Hieronym. Gabriel. *cons.* 88. *ſub num.* 38. *vol.* 1. Maſcard. *de probationib. vol.* 3. *concluſ.* 1264. *num.* 13. Decian. *conſil.* 39. *num.* 59. Intrigol. *decis.* 13. *n.* 26. *lib.* 1. Jacobus Gallus *conſil.* 69. *à num.* 11. & 12. nonnullos allegat, & latè proſequitur Ludovicus Caſanate *in conſil.* 44. *à num.* 20. & *ſeq.* & ferè per totum, nonnullos ex ſupra dictis allegat Caſtillo *controverſiarum, tom.* 4. *à num.* 18. *cum ſeq.* ubi declarat aliqua jura, quæ in diverſo caſu loquuntur. Et ibi latiſſimè poſt plurimos Do-
57 ctores, quòd in dubio ſi aliter non conſtat * de clara diſponentis contraria voluntate, genus non reſtringi per enumerationem ſpecierum, textus eſt optimus *in l. quæſitum*, §. *ſi quis fundum, ff. de fundo inſtructo*, & *l. regula*, §. *licet, ff. de jur. & fact. ignor.*

Et per *dict. l. quæſitum*, * & *l. legata ſupelle-* 58
ctili, ff. de ſupellectili legata, l. Pediculis, §. *habet, ff. de auro & argento legat.* Idem probat Decius *in cap. ſedes, num.* 9. *de reſcriptis, & in l. toto jure, num.* 15. & 16. *de reg. juris*, Socinus *in conſil.* 98. *nu.* 30. *lib.* 1. Craveta *conſil.* 227. *num.* 7. Afflictis *decis.* 106. *n.* 2. & 3. Marta *in tractat. de clauſulis* 2. *part. clauſul.* 1. *generalis*, *à num.* 13. dicentes, quod in dubio clauſula generalis non reſtringit, quando poſt expreſſionem generis ſubſequitur enumeratio ſpecierum. Quia tunc ſpecies dicuntur expreſſæ cauſæ demonſtrationis, & majoris declarationis, non autem reſtrictionis, & pulchrè tenuit Rota *deciſion.* 109. *lib.* 3. *in noviſſimis*, in qua Domini de Rota receſſerunt à reſolutione facta in eadem cauſa 30. *Januarii* 1581. coram Blancheto, & eſt *decis.* 338. *part.* 2. *in noviſſimis*, cujus meminit Marta ubi proximè, & eſt Rotæ *dices.* 257. *n.* P. apud Alexandrum Ludoviſium, ibi : *Tertiò reſpondetur, prout fuit reſponſum in illa Romana legatorum, quod illa imo regula eſt facienda in contrarium, quod ſpecies non reſtringat genus, & quod cenſeatur potius expreſſa ſpecies majoris declarationis gratia, &c.* quod comprobat Oliverius Beltraminius *in annotationibus*, ibi : *nu.* 13. dicens, quod legans teſtator mobilia, & ſi exprimat aliquas ſpecies nobiles, ut talis expreſſio cenſeatur facta demonſtrativè, non reſtrictivè, per Cephal. *conſil.* 372. *numer.* 15. Rotam *decis.* 261. *numer.* 2. *part.* 2. *diverſor.* & fuiſſe dictum in Romana legatis de Vitellis 13. *Januarii* 1583. coram Giptio, quod & pro Regula firmat ipſe Beltraminius, ut expreſſio ſpecierum non reſtringat genus, Petrus Surdus, qui plures pro ea cumulat *conſil.* 352. *n.* 14. Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 404. *num.* 7.

Deinde quia nullo caſu * genus præcedens in 59
diſpoſitione reſtringitur per enumerationem ſpecierum in eadem factam, quando genus & ſpecies tendunt ad eaſdem perſonas, quia inter illaſmet intelligitur facta enumeratio ſpecierum ex ſuperabundanti, & ad majorem declarationem, ita probatur in *l. verba*, & ibi Bart. in ſummario, & *in* 2. *lectura, ff. de aliment. & cibariis legatis*, & *in dicto* §. *ſi quis fundam.* 2. *quæſt. ad finem*, Cephal. *in conſil.* 158. *ex num.* 33. uſque ad *num.* 37. Socin. *conſil.* 30. *num.* 2. *lib.* 1. Afflictis *decis.* 106. *num.* 2. Craveta, Pariſius, Mazolus, & Marcabru. citati à Caſanate, *dict. cons.* 44. *num.* 46. & poſt alios plures, quos citat optimè, & explicat Jacobus Gallus *dict. cons.* 69. *num.* 16. & à *num.* 26. Et quod quando genus & ſpecies eandem perſonam reſpiciunt, ut tunc ſpecies apponantur declarativè, & exemplariter, non reſtrictivè per *l. quæſitum*, *ſi iidem veniunt, ff. de fundo inſtructo*, *l. ſi mancipia in principio, ff. eodem tit.* probat cum Dino, Craveta, & Cephal. Marta *de clauſulis* 2. *part. clauſul.* 1. *generalis numer.* 15. & Rota *in dict. decis.* 189. Contrarium autem quando genus, & ſpecies * numeratæ apponuntur in diverſis 60
diſpoſitionibus, & inter diverſas perſonas, & videndus etiam Caſtillo *dict. cap.* 41. *numer.* 20. qui *num.* 24. *& ſequentibus & à num.* 22. Quando genus & ſpecies * non ſunt contrariæ, ut 61
tunc genus præcedens per enumerationem ſpecierum ſequentium non reſtringatur, poſt Decium, Cagnolum, Ruinum, Menochium, & Marcabrunum tradit ipſe Caſanate *dict. cons.* 44. *nu.* 43. & 44.

62 Unum tamen nota, quod * generalis verborum ſignificatio, tunc reſtringitur per enumerationem ſpecierum, quando enumeratio apponitur per dictiones declarativas, ut *ſcilicet*, *videlicet*, & ſimiles. Dinus in *cap. generi*; *verſicul. Secundo caſu, de reg. juris in 6.* Albericus *in dict. §. ſi quis fundum*, Craveta *cons. 227. n. 7.* Jacobus Gail. *dict. cons. 59. n. 14.* & per Bartol. *in l. quæſitum*, §. *ſi quis fundum*, *nu. 15. verſic. Aut fuit facta numeratio*, *ff. de fundo inſtructo*, Bald. *conſil.* 200. *num. 3. lib. 4.* & Craveta ubi proximè, & Cephal. *conſil. 372. num. 18.* affirmat Oliverius Beltraminus *in annotationibus ad Alexandr. Ludoviſium*, *decis. 257. num. 13.*

Et ſic quando argumentum procederet in noſtro caſu, retorqueretur, tùm ex vera reſolutione hactenus declarata, tùm etiam ex eo, quod in præſenti genus & ſpecies tendunt ad eundem finem, & nec ſunt contrariæ, nec inter diverſas perſonas, ſed inter eaſdemmet, puta inter Principem, & ſuam Rempublicam, nec non ſubditos ſuorum Regnorum.

Ad ſecundum argumentum *ſup.* poſitum à *nu.* 63 *6. & ſeq.* quod conſuetudo non extenditur * de caſu ad caſum, nec de loco ad cum: multipliciter reſpondetur, primò, quod hæc Regalia, tollendi violentias ſuorum ſubditorum, ad Regem pertinet jure ipſo, quæ adhæret ejus diademati, & coronæ inſeparabiliter, quippe proprium jus & officium eſt Regis, ut abundè probavimus in *capitul. 1. à num. 103. cum ſeq.* hac 1. *part.* hujus tractatus, *& de Regia protect.* latiùs & fortiùs 1. *part. cap. 1.* à principio, ubi *à num. 120. & ſeq.* comprobavimus, Regem uſum fuiſſe hoc ju- 64 re, & Regalia per tempus immemoriale * & iſta conſuetudo venit acceſſoriè ad corroborationem, majorem juſtificationem juris principalis, & non ut principalis, quæ non attenditur, nec eſt in conſideratione tanquam acceſſoria, attenditur enim quod principaliter agitur, non quod in conſequentiam ex vulgaribus.

Secundò reſpondetur, quod dato caſu, quod conſuetudine immemoriali ſola hæc Regalia tol- 65 lendi violentias * competeret Regi ut protectori; tamen adhuc extenderetur de uno caſu unius ſpeciei poſſeſſi ad alium caſum illius ſpeciei, quo uſus non fuerat præſcribens, ita poſt alios limitat concluſionem (de qua in argumento contrario) Antonius Gabriel. *comm. concluſ. tit. de præſcription. concluſ. 2. num. 19.* ubi plurimos Doctores citat.

Tertiò reſpondetur, quoniam iſta Regis regalia tollendi violentia ſuorum Regnorum eſt 66 jus univerſale * comprehendens omnes caſus, & ſpecies violentiæ, quia in hoc caſu univerſalis generalis, & indefinita juris determinatio, & diſpoſitio eſt, non reſtricta ad ſingulares ſpecies, & caſus particulares certæ violentiæ, ſed univerſaliter omnes complectitur, ut ſatis probant jura, & Doctores citati *in noſtris Commentariis de Regia protect. 1. p. cap. 1. & hoc tract. ſup. c. 1.* & ſi 67 quando prætenditur jus * univerſale, & generale, per uſum partis conſervatur jus in toto, plurimos citat Ant. Gabr. *d. concl. 2. num. 18.* Sed quia hunc articulum copiosè, & accuratè infinitos Doctores, & varias doctrinas adducentes tractavimus *in tractatu de Regia protect. 3. part. c. 10. à nu. 100. cum multis ſeqq.* hîc miſſam facimus; contenti etiam allegatione del Caſtillo *in tract. de tertiis*, *cap. 33. à n. 2. cum multis ſeqq.* qui referens noſtras doctrinas ad longum articulum tangit.

Sed Doctoribus ibidem adductis * adde Alexan- 68
drum Ludoviſium *decis. 557.* & ibi Oliver. Beltramin. *num. 8.* ubi quod poſſeſſio præſentandi ad unum beneficium trahitur ad alia beneficia contenta ſub eadem fundatione, & ipſe Beltramin. *num. 6.* quòd poſſeſſio conferendi quoad quædam beneficia trahitur ad cætera beneficia ejuſdem ſpeciei, ubi adducit varia exempla hujus doctrinæ, & de indulto ad conferendum certum genus beneficiorum, Seraphin. *deciſ. 1043. à num. 1. cum ſeq.* Ubi quod attenditur cauſa * univerſalis poſ- 69
ſidendi, & *in decis. 551. numer. 1. & ſeq.* ubi agitur de privilegio conceſſo monaſteriis unius religionis, quo ſi aliqua Monaſteria uſa fuere, privilegio eodem conſervat jus monaſterio non utenti.

Et per ſententiam adjudicato * jure patrona- 70
tus acquiritur poſſeſſio, quæ conſervatur per præſentationem aliquorum beneficiorum ex contentis in ſententia, & ſub dicto jure patronatus, ut poſt dictam deciſionem Ludoviſii, & Molinam *de Hiſpan. primogen. lib. 2. cap. 6. num. 17.* Surd. *conſil. 223.* Rotam *decis. 17. nu. 1. & 2. part. 2. diverſorum*, tenet Rota, ut per Vivianum *in tractatu de jure patronat. decis. 85. à num. 3.* & Rota per eundem Vivianum *in deciſion. 10. num. 3.* dicit, quod præſentatio ad beneficia aliqua contenta in donatione, arguit quoad alia ſimiliter eadem donatione contenta; videnda etiam erit quoad hanc concluſionem *deciſio Rotæ*, adducta per Nicolaum Garciam *in tractatu de beneficiis 12. part. c. 2. de unione*, *num. 240.* circa principium, & alia ibidem, *num. 241.* ante medium; Jacobum Cancer. *variarum reſolut. lib. 3. cap. 5. num. 91.* & in optimo caſu, ubi de limitatione; vide Tamburinum *in tractatu de jure Abbatum*, *tom. 1. diſp. 15. quæſt. 18. à num. 34.* Mieres *de majoratu 1. part. quæſt. 34. num. 2. & à num. 10.* ubi habens jus plura reſpiciens, ſi eo utitur in uno, conſervat jus in toto, Gratianus *deciſion. 148. in addition. numer. 2.* ubi de optima doctrina, quos videbis ad varios caſus, & tandem Caſtillo *de tertiis cap. 33.* per totum; ubi per noſtras doctrinas, quas omnes ſignanter recenſet, articulum hunc copioſè examinat.

Ex qua doctrina rectè & juridicè infertur quod 71
cùm hæc regalia * Principis ſit jus univerſale ad omnes violentias ſublevandas inter ſuos ſubditos quoſcumque, licet ea uſus non fuiſſet in aliquibus caſibus continentibus violentiam, nihilominus in eis non amiſit dictum juris; ſed potius conſervavit in omnibus per uſum partis, in quibus poterit ſua regalia uti liberè quandocumque, præſtando ſuum auxilium vi oppreſſis cum moderamine inculpatæ tutelæ, hoc eſt ſervata ſemper reverentia Sedis Apoſtolicæ, ut ſæpè diximus. Et hoc fundamento moti fuimus *de Regia protect. 1. part. c. 1. nu. 124.* (licet obiter) ad probandum, poſſe Principem uti ſua regalia in cæteris caſibus violentiæ, quibus fortè non fuiſſet uſus hactenus.

Reſpondetur quartò, quod negamus, Sena- 72
tum Regium * non fuiſſe uſum hac regalia in aliis caſibus retentionis reſpectu probabilis violentiæ, ultra ſex relatos *in dict. l. 25. Recopilationis*; cùm veriſſimum ſit, & conſtans, ſemper ea uſum fuiſſe, & utitur, quoties ſeſe offert neceſſitas & occaſio, ut notorium eſt, & quotidie

videj

videmus & practicamus in hoc supremo Consilio Regio ; sic etiam expresse patet ex novarum legum dispositione, quarum meminimus sup. *à n. 51. cum seqq.*

Ad tertium argumentum pro contraria parte sup. adductum *à n.9. & seq.* Responderi potest eo-
73 dem modo, sed * in specie ex iis diluitur ; primò quod Regalia Principis tollendi omnes violentias suorum subditorum nullam patitur dubitationem, sed est jure notissima ex hactenus dictis, & sic consuetudo interpretativa nihil operatur, quia in claris observantia interpretativa non admittitur, ut post plurimos Doctores & Rotæ decisiones mirabiliter probat Beltraminius in annotationibus ad Ludovisium *decis.* 184. *numer.* 8. cujus verba refert ad litteram, & sequitur Castillo *controvers. tom.* 5. *cap.* 93. *§.* 7. *sub num.* 2. *vers. Alexander Ludovisius.* Et Nos latè infrà 2. *part. cap.* 30. §. 5. *à num.*18. *cum multis seqq.*

Secundò respondetur, quod quando jus Regis fuisset dubium, nullibi damus, nec possu-
74 mus, observantiam * contrariam, sed imò firmam praxim, & usum notorium in omnibus casibus contingentibus, quibus adest violentia, & sic causa legitima ex adscriptis suprà *c.*3. *& quatuor seq.* & ita communiter practicatur in hoc supremo Consilio, & quotidie videmus observatum inconcussè, & nemine reluctante indistinctè in quibuslibet casibus, in quibus illud dumtaxat controvertitur, & accuratè examinatur inter partes, Advocatos, & Senatores, an illa causa, ob quam petitur litterarum Apostolicarum retentio, sit legitima necnon, & qualificata, & ex illis ex quibus hoc salubre retentionis remedium destinatum est, & introductum omissa, imò non admissa controversia, an casus sit novus, & per Regias leges specialiter non determinatus nec decisus : circa quem articulum jam nullam dubitandi rationem nec occasionem quantumvis remotam de cætero reliquimus post hanc nostram longam disputationem, & fundamentalem resolutionem pleno jure roboratam.

CAPUT X.

Esto, quòd retentionis Bullarum remedio quis uti possit post earum executionem jam peractam, & possessionis apprehensionem : an Senatus sui decreti virtute eam valeat reponere ?

Vel an, & quomodo tunc decretum retentionis istud queat exequi ?

Vel quo sit tunc remedio vim patienti consulendum ?

Et an decretum Senatus coram executore Bullarum fidem faciat, & ad quem finem ?

SUMMARIUM.

1 *Retentionis remedio an uti possit post peractam executionem, grandis apud omnes habita difficultas.*

2 *Retentionis litterarum remedium, & decretum tendit in futurum, ad impediendam executionem earum in perniciem Reipublicæ.*

3 *Dispositio in futurum ordinata multoties operatur in jam facto, & in præterito.*

4 *Licentia obtenta per Prælatum ad testandum de fructibus intuitu Ecclesiæ quæsitis extenditur ad testamentum antea factum.*

5 *Licentia obtenta à Monacho ad testandum extenditur ad testamentum jam conditum.*

6 *Licentia data à Principe ad ædificandum molendinum porrigitur ad molendinum antea illicitè constructum.*

7 *Quod procedit sive Princeps conscius sit factum fuisse, sive ignorans.*

8 *Consensus Principis, ut alienigena posset in Regno beneficia obtinere, habet locum in beneficio jam obtento.*

9 *Dispensatio ad obtinendum duo beneficia incompatibilia prodest ad jam obtenta retinenda.*

10 *Mandatum de providendo de prima vacatura prodest in vacante tempore indulti.*

11 *Legatum pro virginibus dotandis obtinet jam nupta.*

12 *Secus quando dispositio dicit pro virginibus maritandis.*

13 *Licentia obtenta à domino feudi, aut emphyteusis pro emphyteusi alienanda porrigitur ad alienationem jam factam.*

14 *Procuratorem constituens ad contrahendum matrimonium videtur consentire, & ratificare jam factum.*

15 *Retentionis Bullarum remedium inventum fuit dumtaxat ad impediendam executionem earum in detrimentum Reipublicæ etiam spiritualis.*

16 *Decretum retentionis, quod tendit in futurum in executione jam facta verificari aut adimpleri nequit, quia deficit subjectum habile.*

17 *Sententia ad conservandum aliquem indemnem ab obligatione, hac jam extincta per solutionem exequitur eo modo, quo conservetur indemnis, ut solutum sibi restituat.*

18 *Sententiam si fuerit impossibile exequi directè in quo disponit, fit executio in eo, quo potest.*

19 *Condemnatus ad tradendum instrumentum obligationis, quod non apparet, cogitur liberare debitorem.*

20 *Princeps ad manus suas potest reducere fructus beneficii vacantis, ne dissipentur, & vide n.* 64. *& seq.*

21 *Ubi de praxi, & Regalia Regis Hispaniæ, & Franciæ, & fructus beneficii impetrati ab alienigena, & super quo naturalis consensit pensionem quando sequestrantur ex lege Regni.*

22 *& 23. Litteras impetratas super beneficiis patrimonialibus, qui impetrare fecerit, aut usus fuerit absque examine Senatus, amittit naturalitatem horum Regnorum, & fructus quorumlibet beneficiorum sequestrantur, & vide n.*69. *& sequent.*

24 *Fraudibus occurrere, publicæ & privatæ authoritati convenit.*

25 *Recursus ad Regem si non haberetur post peractam executionem Bullarum in damnum Reipublicæ, magnæ fraudes orirentur.*

26 *Fraudibus via non est aperienda.*

27 *Fraudibus ut occurratur, latam jus admittit interpretationem.*

28 *Fraus dicitur fieri legi, quoties per indirectum & cautelam redditur illusoria.*

29 *Fraudibus nervosè occurrendum est.*

30 *Contra retentionis decretum, & ejus verba ire videtur, qui earum virtute quotidie utitur possessione, & ei insistit.*

31 *Ea quæ in animo consistum habent causam continuam, & successivam.*
Et quotidie gravat, ibid.

32 *Retentionis recursu uti directè nequit regulariter post peractam executionem, & possessionis apprehensionem vigore litterarum.*

33 *Decretum retentionis Senatus exequi directè non potest in repositione executionis litterarum jam factæ.*

34 *Qualitas adjecta verbo, vel participio restringitur ad tempus verbi, vel participii, nec anteà operatur dispositio.*

35 *Regalia retentionis certis, finibus concluditur, & inventa ad finem impediendi executionem faciendam ultra progredi non potest.*

36 *Jura quibus utitur retentionis recursus dumtaxat, tribuunt facultatem supersedendi in executione litterarum, non reponendi jam factam.*

37 *Remedium datum ad supersedendum nequit verificari in re jam gesta.*
Adducuntur singulares in proposito Rotæ decisiones, ib.

38 *Permissum ad tempus, post tempus censetur prohibitum.*

39 *Verba limitativè apposita habent inducere terminum, quæ non licet trangredi.*

40 *Retentionis Regalia limitata est ad causam, & effectum supersedendi, & impediendi executionem, quæ cessat cessante causa.*
Potestas decreti retentionis sub finibus supersedendi, & impediendi executionem litterarum faciendam includitur non transgrediendis, ib.
Mirabilia jura ponderantur in proposito, ib.

41 *Sententiæ, & decreti fines excedere non licet.*

42 *Sementia, quæ fundatur in causa cessat cessante causa.*

43 *Remedia à jure concessa ante actum factum, vel in præparatione ad faciendum, cessant post illum consummatum, sed confugiendum erit ad remedia ordinaria.*
Plura jura singulariter, & acutè ponderantur, ib.

Inhibitio etiam Rotalis futura respicit, non præterita, & ideo acta gesta ante ejus intimationem non annullat, ib.

44 *Legitimus contradictor admittitur ad impediendam executionem faciendam, non tamen jam factam, & re non integra comparens.*

45 *Facultas à jure concessa revocandi, aut impediendi actum, expirat post actum jam consummatum, & re non integra.*

46 *Leges Regni loquentes de retentione litterarum Apostolicar. tractant dumtaxat de illarum executione prohibenda ne fiat, post factam tamen nihil ultra disponunt circa executionis repositionem.*

47 *Statutum prohibens acquisitionem non prohibet adquisitorum retentionem.*

48 *Statutum loquens contra ingredientem possessionem non habet locum in retinente.*

49 *Facilius toleratur jus quæsitum, quàm quarendum.*

50 *Facilius impeditur jus competiturum, quàm extinguatur acquisitum.*

51 *Facilius impeditur introductio, quàm productum in esse.*

52 *Multa faciendâ prohibentur da... sunt in suo creationis principio, quæ facta tamen, tenent.*

53 *De jure tertii, qui dare nequit, nec probare, si tamen jam probavit, auditur.*

54 *Libello generali licèt quis respondere non teneatur, si jam respondit sibi præjudicat.*

55 *Probatio quæst. non debuit admisti, admissa tamen valet, & probat.*

56 *Et suum operatur effectum si non fuerit impugnata antea per adversarium.*

57 *Post publicationem testes non sunt admittendi, admissi tamen parte non impugnante probant.*

58 *Exceptio, quæ non debuit admisti admissa tamen nocet.*

59 *Executio litterarum facta ante recursum postulatum, tangi nequit virtute decreti Senatus postea orti.*

60 *Exclusus ab agendo, seu expediendo, non excluditur à retinendo.*

61 *Si decretum violentiæ fieri quantumvis protervè Judex Ecclesiasticus noluit adimplere, & reponere, nunquam Senatus per se reponit.*

62 *Judice Ecclesiastico post violentiam notoriam illatam aufugiente, Senatus, qui vim fieri decrevit propria authoritate nunquam reponit.*

63 *Si executor merus intimato processu fulminato non compareat, Senatus nihil agit, executoriales tamen contra inaudium obtentas postea retinet, ut denuo audiatur.*

64 *Sequestratio non est generalis providentia in Bullarum retentione, cum multæ litteræ retineantur ob damnum Reipublicæ, quæ non respiciunt fructus.*

65 *Sequestri remedium regulariter non est tutum in decreti retentionis executione, quod multoties impugnavit Rota aliàs permittens recursum ob defensionem naturalem, vide tamen, num. seq.*

66 *Adversus sequestrum factum per Curiam Regiam in beneficiis Ecclesiasticis plurimi reclamant Doctores.*

67 *Sequestrum appositum per Judices laicos non impedire pacificam possessionem, pluries Rota declaravit.*

68 *Sequestrum apponendum per Judices laicos in beneficiorum fructibus prohibet expresse Bulla Cœnæ Dom.*
Declaratur tamen quomodo intelligenda sit, ib.

69 *Fructus beneficii impetrati ab alienigena, atque beneficiorum patrimonialium sequestrantur, adepta eorum possessione ante examen Senatus ob specialissimam rationem ex jure Regio.*

70 *Alienigenæ horum Regnorum sunt inhabiles, & penitus incapaces beneficiorum in eisdem.*
Quod & procedit respectu impetrantium beneficia patronatus Regii, & laicorum ac patrimonialia, cùm pariter ipso facto sint extranei, & naturaliter privati, ib.

71 *Ob scandalum vitandum cogitur quis beneficio obtento cedere.*

72 *Leges Regias permittentes sequestrum aliquibus casibus specialibus facta executione litterarum ante examen Senatus, in cæteris videntur denegare.*

73 *Argumentum de speciali validum est in jure.*

74 *Licentia obtenta ad faciendum porrigitur ad jam factum, ubi actus dependet à potestate, & voluntate concedentis.*

75 *Verba futuri temporis in actibus dependentibus à voluntate, & consensu disponentis resolvuntur in tempus præsens.*

76 *Dependentia à voluntate alicujus recipiunt interpretationem extensivam, etiam ad ea quæ alias illegitima judicarentur.*

77 *Retentionis remedium est limitandum ad confines impediendi executionem, & ad hunc finem inventum duntaxat, ultra quos cessat potestas.*

78 *In omni actu humano duo copulativè requiruntur, potestas, & voluntas, altero deficiente actus corruit.*

79 *Permittens aliquid fieri denuo, videtur confirmare jam factum, nisi alia ratio in contrarium suadeat.*

80 *Naturæ recursus retentionis repugnat infringere executionem jam factam.*

81 *Sequestrum licèt per Senatum fiat in fructibus beneficii pro executione sui decreti retentionis litterarum jam executioni datarum, non adhuc ex eo integrè satisfit vi oppresso, nec fini recursus.*

Falsa sunt abjicienda remedia, quæ veris sunt periculis graviora, ibidem.

82 *Si non potest juvari alteri, nisi lædatur alius, commodius est neutrum juvari.*

83 *Fraudibus obviandum quando potest, si principaliter fiant, non quando secundario, & in potentiam consequativam.*

84 *Pendente recursu retentionis in Senatu, si impetrans exequatur litteras, rectè Senatus reponit hoc attentatum violentum, & de ratione.*

Executor postquam rescripsit ad Papam de inconvenientiis litterarum, debet supersedere in executione, & expectare responsum suæ consultationis, ibid.

85 *De facto rei spiritualis incidenter cognoscit Judex laicus.*

86 *De causa possessoria beneficiali cognoscunt Tribunalia Regia in Hispania juxta receptiorem opinionem, & consuetudinem.*

87 *Audaciam, & irreverentiam Judicis Ecclesiastici Senatui reservata est authoritas vindicandi.*

Facultas ad supersedendum in executione habet locum in executione jam facta, nulliter tamen, & attentate, ib.

88 *Litteræ Apostolicæ originales de necessitate præsentandæ sunt Judici Delegato, alios non adquirit exercitium jurisdictionis delegatæ.*

89 *Efficax, salubre, & legitimum remedium consideravit Author, quo per indirectum possit consequi executio decreti retentionis, etiam facta executione litterarum ante recursum ad Senatum, & seq.*

90 *Decreto obtento retentionis à Senatu post factam litterarum executionem compareat pars coram executore, & deducat causam eandem qua retinere mandatur, & petat repositionem, & à non facta per executorem appellet, & querela violentiæ pro delatione, & repositione utatur in Senatu.*

91 *Facta repositione executionis litterarum virtute decreti violentiæ Senatus, res redditur integra, & consideratur, ac si litteræ executæ non fuissent.*

92 *Repositione facta per executorem virtute decreti violentiæ, intrat executio decreti retentionis post executionem litterarum obtenti.*

93 *Causæ omnes illæ quæ legitimæ sunt ad retentionem litterarum Apostol. arctant executorem supersedere in earum executione.*

94 *Verba textus in cap. si quando, de rescriptis, & cap. cum teneamur, de præbendis subtiliter ponderata.*

95 *Nullitas nulla major in jure defectu potestatis.*

96 *Executor licet nequeat labefactare sententiam superioris, ubi tamen adest nullitas notoria tenetur supersedere.*

97 *A Judice procedente quando supersedere tenetur legitimè appellatur, & vim facere decernit Senatus.*

98 *Gesta per Judicem tempore, quo debet conquiescere sunt nulla ipso jure.*

99 *A sententiâ nulla appellatio etiam in judiciis, sui natura in appellabilibus licita, & deferendum.*

100 *Ab executore carente potestate licita est appellatio suspensiva.*

101 *Executore nulliter procedente ad petitionem contradictoris legitimi comparentis omnia reponuntur in pristinum statum ante omnia.*

102 *Per repositionem executionis litterarum virtute decreti violentiæ, possessio capta reducitur ad non possessionem, & omnia ad priorem statum quo erant ante earum executionem.*

103 *Facta litterarum executionis repositione virtute decreti violentiæ rectè intrat executio decreti retentionis litterarum post eam obtenti, cum sit sublatum impedimentum.*

104 *Res, quæ semel prohibitionem evasit, semper remanet libera.*

105 *De variis effectibus rei redactæ ad priorem statum, & naturam, remissivè.*

106 *In condemnatum ad rei restitutionem, qua fuerat per tertium spoliatus, contra quem in spolio obtinuit primam restitutionis sententiam, statim victor prior in eum suam exequitur.*

107 *In condemnatum ad rei restitutionem quam minimè possidebat tempore litis motæ, eo ipso quod cœperit possidere, fit executio absque novo processu.*

108 *Circa contradictores legitimos comparentes executione peracta, & re non integra plura noviter considerantur alibi non reperienda, & sequent.*

109 *Contradictor possidens quandocumque comparens reponere facit ante omnia gesta per executorem ipso non citato.*

110 *Immissio virtute gratiæ Apostolicæ fit ad instar l. fin. C. de edicto Divi Adrian. & juxta hujus Regulas tractanda. n. 142.*

111 *Litteræ ad beneficium horum Regnorum impetratæ per alienigenam inhabilem, incapacem, & earum executio sunt nullæ ipso jure.*

112 *Executio facta virtute litterarum Apostolicarum obtentarum per alienigenam statim reponenda per executorem, quandocumque comparet Fiscalis Regius, alterve naturalis.*

Cujus possessio est improba, & vitiosa, non manutenibilis, ut contra jus, & formam statuti, ib.

113 *Per executionem præcedentem nulliter factam res non desinit esse integra.*

Et quoad omnes juris effectus non desinit esse integra, ib.

114 *Per actum nullum non perpetuatur jurisdictio, non fit litis pendentia, non interrumpitur præscriptio, non expirat potestas, & similia remissivè.*

115 *Impedimentum non præstat, quod de jure non sortitur effectum.*

116 *Exceptio dilatoria si est talis naturæ, ut reddat processum retro nullum, etiam post litem contestatam admittitur.*

Sententia vulnerans inſtrumentum executivum ſi eſt nulla, executionem ejus non impedit, ib.

117 *Proviſio beneficii patrimonialis per filium non patrimonialem obtenta eſt nulla ipſo jure.*

118 *Naturalis horum Regnorum quilibet legitimus contradictor ad ſe opponendum executioni litterarum obtentarum per alienigenam.*

Et filii patrimoniales reſpectu beneficiorum patrimonialium ib. & n. 120.

119 *Pro præeminentia Regis defenſione quilibet vaſſallus eſt legitima perſona, & contradictor.*

120 *Privilegium datum loco, aut Provinciæ, perſonis ejuſdem Provinciæ datum intelligitur.*

121 *Privilegium conceſſum patriæ cuilibet de patria ex eo jus competit.*

122 *Pro præjudicio publicæ utilitatis cuilibet de populo actio popularis eſt adſcripta.*

123 *Fiſcalis Regius in iis quæ tangunt publicum Regis, aut Regni præjudicium, legitimus eſt contradictor.*

124 *Patronatus laicus ſemper eſt legitimus contradictor ad impediendam executionem beneficii impetrati, abſque ſui conſenſu.*

125 *Executio in poſſeſſione benef... juris patronatus nequit fieri, quin inferat præjudicium poſſeſſioni patroni obtenta à ſe non præſentato.*

126 *Accedenti patroni contradictione litteræ Apoſtolic. collatio, & executio reſolvuntur ipſo jure, obtenta ſine ſui conſenſu.*

127 *Per actus reſolutionem res retrotrahitur ad priorem ſtatum, ac ſi geſtus non fuiſſet.*

Dominium tranſlatum ſuſpenſivè reſoluto contractu redit ad ſua principia atractiva cum omnibus ſuis qualitatibus, ib.

Poſſeſſio data hæredi ab inteſtato reperto poſtmodum teſtamento dicitur improba, & non manutenibilis, ib.

128 *Poſſeſſio, quæ ex aliquo accidenti reſoluta fuit, redditur infecta, quæ non prodeſt, nec ad manutentionem.*

129 & 130. *Comparens poſt immiſſionem non poſſidens quando dicatur legitimus contradictor.*

131 *Contradictor, qui nec poſſidet, nec allegat cauſam reſolutivam præcedentis executionis jam peractæ, non auditur in ejus repoſſeſſione.*

132 *De immiſſione facienda vigore litterarum Apoſtolicarum ad immiſſionem*, ex l. fin. C. de edicto Divi Adriani toll. *rectè argumentatur.*

133 *Patronus laicus non citatus ad executionem litterarum Apoſtolicarum, quandocumque comparuerit dicitur legitimus contradictor, tam reſpectu poſſeſſionis ſui juris patronatus, quàm effectu reſolutæ collationis, & poſſeſſionis per ſuam contradictionem.*

134 *Satisfit Rotæ deciſioni inſinuanti ob comparitionem patroni peracta executione non cauſari attentatum.*

135 *Praxis ponitur quemadmodum conſequenda erit repoſitio executionis litterarum peractæ ante recurſum retentionis intentatum, ut fieri queat executio decreti retentionis poſtea obtenti.*

136 *Decretum retentionis præſentatum coram executore litterarum rectè probat cauſam legitimam, qua contradictor petit repoſitionem executionis litterarum ante recurſum peractæ.*

137 *Acta geſta per Judicem ſæcular-m in articulo ſibi pertinente fidem faciunt coram Eccleſiaſtico ſicut è contra.*

138 *Super facto matrimonii quæſtio incidens coram ſæculari declarante nunquam eſſe matrimonium contractum obſtat rei judicatæ exceptio poſtea in quæſtione legitimitatis coram Eccleſiaſtico mota.*

139 *Acta facta in judicio ſæculari ob bonum publicum faciunt fidem coram Eccleſiaſtico, ne judicio illuſoria reddantur.*

140 *Retentionis litterarum Regalia pertinet Regi, & cognitio de jure, & conſuetudine immemoriali, cui Pontifex detrahere non intendit.*

141 *Si Summus Pontifex tantam fidem adhibet relationi Senatus ſuper legitimitate cauſæ ſuſpendendarum litterarum, multò magis executor.*

142 *Facta jam executione litterarum utilius erit ante recurſum retentionis intentandum comparere coram executore allegando exceptiones, & petendo repoſitionem, & à negata appellare, & in Senatu uti utroque remedio, & retentionis, & in vim fieri, ut reponat.*

143 *Cautela traditur, ut dato in Senatu violentiæ decreto ſolum iſtud inſinetur Judici, ut reponat proceſſu remanente in Senatu, ut poſtea fiat retentionis executio.*

144 *Quod fallit mortuo, vel longè abſente ipſo executore, & ſit neceſſe recurrere ad executorem ſuperſtitem pro repoſitione facienda, ad quem litteræ ſunt remittendæ.*

MIrabilem hanc quæſtionem [cùm grandis ſit, & frequens difficultas ejus] omnes penitus Scriptores omiſerunt, * cujus reſolutionem ſublimiora doctiſſimorum Senatorum, & Advocatorum fœcundiſſima ingenia in dies torquere videmus, apud neminem tamen (cùm eorum plurimos conſuluiſſem) veram potui reperire, varii varia trepidè ſectantes, cuncti merito perplexi difficultatibus nodati; quapropter cum ſummi ponderis ſit, habeatque utraque ejus negativa, & affirmativa pars validiſſima fundamenta, accuratè, & attentè nobis tractanda, diſputanda, & reſolvenda commendatur. 1

Et pro affirmativa, poſſe nempè hoc retentionis remedium intentari poſt factam Bullarum executionem, atque * decretum (quo eas retineri mandat Senatus) exequi eo modo quo commodius poſſit, ut effectum ſortiatur: probatur primò, quoniam licet hoc remedium retentionis ſit tantùm inventum ad impediendam executionem litterarum faciendam in detrimentum publicæ utilitatis, & ſic in futurum diſponat, & operetur, eademque uniformitate expediatur à Senatu decretum *Retinenſe eſtas Bullas en el Conſejo, para que no ſe uſe dellas, y ſe ſuplique à ſu Santidad; &c.* Cujus tenor revera futurum tempus, actumque imperfectum, & nondum conſummatum reſpiciat, & ſuum effectum in futurum dirigat ad finem duntaxat obviandi, & reſiſtendi executioni faciendæ: nihilominus tamen ſortiri effectum debet in executione antea facta; multi etenim in jure caſus, & doctrinæ reperiuntur, quibus diſpoſitio ad aliquid * faciendum, & ſic in futurum ordinata, idem operetur, & extendatur ad jam factum; ad hoc eſt textus capitalis *in l. ſi quis filio*, §. *irritum*, *ff. de injuſto rupto*, ibi: *Numquid & ſi quod antea habuit factum teſtamentum, ſi ei permiſſum ſit teſtari, valeat, an verò pœna irritum factum, reſcien-* 2 3

dum

dum eſt? Et ſi militari jure ei teſtandum ſit, dubitari non oportet, quin ſi voluit id valere, feciſſe id credatur, &c. Ex quo textu deducunt plures Doctores, quòd ſi à Summo Pontifice Cardinalis, Epiſcopus, aut alius Prælatus, ſeu Clericus [in
4 partibus * ubi non viget conſuetudo, ut Clericus teſtetur de fructibus & adquiſitis intuitu Eccleſiæ, & beneficii prout iſta adeſt in Hiſpania] obtineat licentiam ad teſtamentum faciendum de hujuſmodi fructibus, trahitur etiam hæc licentia ad teſtamentum jam factum, Bald. *in l. certum, col.* 10. *C. unde cognati*, ubi Paulus & Caſtro, *& in l. & militibus*, ubi Alexander, *C. de teſtamento militis*, Azeved. *in l.3. tit.8. num. 7. lib. 5. Recopil.* Mieres *de majoratu*, 4. *part. quæſt.2. num.* 78. *& num.* 84. & Narbona *in l.*10. *gloſſa* 3. *nu.* 19. *lib.* 1. *tit.* 6. *Recopilat. tom.* 3. in addition. *fol.* 59. ubi meritò contra Hieronymum Gonzalez *in regul.*8. *Cancellariæ*, *gloſſa* 47. *numer.*48. cum Caputaquens. Jaſſon. Marſil. & aliis contrarium minus rectè tenentem, & hanc probant Paulus Caſtrenſis *in l. jam factum, ff. de condition. & demonſtrat.* Jaſſon. *in authent. ingreſſi, numer.* 11. *C. de ſacroſanctis. Eccleſiis*, Gozadin. *conſil.* 41. *num.*3. alii, quos citat Hieronymus Gabriel. *in conſil.*158. *num.* 7. (ubi egregiè limitat (latiùs tractat Simon de Pretis, *lib.* 2. *ultimarum volunt. ſolution.* 4. *numer.* 41. *cum ſeq. fol.* 85. Petrus Gamba. *in tractatu de officio legati lib.*1. *num.*257. *cum multis ſeq. & num.*283. *pagin.*312. Mandoſ. *in tractatu de ſign. gratiæ*, *cap. de licentia teſtandi*, *verſic. Occurrit dubium*, *col.* 1. *fol.* 116.

Idem de licentia conceſſa Monacho ad teſtandum, * ut porrigatur ad teſtamentum jam factum,
5 voluerunt Bald. *in l. fi. C. unde legitimi, & in authentic. niſi rogati, C. ad Trebellianum, & in l. ſi quando, C. de inofficioſo teſtam.* Ludovic. Gozadin. *in conſ.*41. *nu.*3. & de licentia ad teſtandum, ut proſit, & producatur ad jam conditum teſtamentum, Franciſc. Marc. *decis.*114. Riccius *in practic. aurea*, *reſolut.*194. *n.*2.

6 Unde fit, quod ſi Princeps alicui licentiam * indulſerit ad ædificandum molendinum, porrigitur dicta licentia ad molendinum illicitè antea jam factum, docent Paulus Caſtrenſis *in dict.l. ſi quis filio*, §. *irritum*, *num.*5. per text. ibi: *ff. de injuſto rupto, & in dict. l. jam facta*, *ff. de condition. & demonſtrat. & in l. & militibus*, *C. de teſtamento militis*, Jaſſ. *in l. quominus*, *nu.*127. *& ſeq.* ubi alia adducit, *ff. de fluminibus*, Hippolytus de Marſill. *in repetition. rubric. de fidejuſſorib. nu.*82. Joannes Falcon. *in reg.* 380. *numer.* 7. Curtius Junior. *conſil.* 103. *numer.* 7. *lib.* 1. Boer. *decis.* 264. *num.* 27. Chaſſaneus *in conſuetud. Burgund. rub.* 13. §. 9. *pag.* 1492. Flaminius Paris. *de reſignat. benefic. lib.*11. *tom.*2. *quæſt.*7. *n.*90. Narbona *in l.* 10. *gloſ.*3. *n.*19. *tit.*6. *lib.*1. *Recopil.part.*3. Mieres *de majoratu* 4. *part.quæſt.*2. *n.*77. Petr.Surd. *conſil.*351. *num.* 48. *vol.*3. *& conſil.* 462. *à num.*21.
7 *cum ſeq.* quod procedere * dicit ſive Princeps ſciat, ſive ignoret jam eſſe factum dictum teſtamentum.

8 Ex qua etiam doctrina infert, * & probat Bartholom. Socin. *in conſil.*260. *in cauſa*, *col.* 2. *verſic. Secundò principaliter*; quod conſenſus Regis, ut quis poſſit habere in Regno beneficium, habet locum in beneficio jam habito & obtento ante conſenſus impetrationem, ac ſi à principio dimanaſſet, & fuiſſet præſitus, citat Rebuffus *in tractat. de pacific. poſſeſſor. num.*266. *pag.* 312. & Mieres *de majorat. dict.*4. *part. q.*2. *ſub num.* 78.

Cui doctrinæ benè conſonat alia tradita * ab 9
Alphonſo Azeved. *in l.*3. *tit.* 7. *à num.*7. *lib.* 5. *Recopil.* poſt Paulum de Caſtro *in dict.l. & militibus.* Narbona ubi proximè, *num.* 21. & cum Joanne de Imola *in cap. non poteſt.* 21. §. *illud de præbendis*, *lib.*6. Riccius *in practica aurea*, *reſolut.* 294. per totam, quod licentia Principis, & diſpenſatio ad obtinendum duo, vel tria beneficia incompatibilia, poteſt diſpenſatus ejus virtute & obtenta jam retinere; quia ſicut poteſt aſſequi in poſterum de novo, ita jam aſſequutum retinere, quia cui permittitur aliquid de novo facere, multò fortius jam factum conſummare, licet multum huic doctrinæ obviare videatur text. *in dict. cap. non oportet* 21. *de præbendis*, *lib.* 6. quam altius *infra* 3. *part. hujus tractatus* examinabimus.

Conducit etiam doctrina Hippolyti de Marſill. *de fidejuſſoribus*, *n.*84. per Cinum, Angelum, &
alios, * & notatur *in Clementina* 1. *de conceſſ.* 10
præbend. Quod ſi Papa mandat alicui provideri in certo loco, ſeu Eccleſia de prima vacatura, quod poterit illi provideri de illa, quæ vacabat ante conceſſionem Pontificalem, ſaltim ſi Papa ignorabat illam vacare, ubi *à n.*82. de aliis plurimis exemplaribus videndus.

His non abſimilis eſt, quod legatum ſeu anni- 11
verſarium pro dotandis * virginibus conſanguineis teſtatoris, vel alis intelligitur etiam in jam nupta, quæ ſimiliter capit legatum dotis, ita poſt Bart. Palacium Rubeum, Peraltam, Petrum Surdum, Covarruv. Mantic. Graſſum, Spinum, Flores de Mena, Gammam, Azevedum, & alios plures reſolvit Caſtillo *controv. tom.*5. *c.*9. *à n.*32. ubi per eoſdem Doctores, *n.*33. *& ſeq.* Secus dicit procedere; * quando diſpoſitio dicat pro virginibus, aut 12
conſanguineis maritandis, vulgo, *para que ſe caſen parientes del linnage*, quia tunc non intelligitur de jam nuptis; latè ibi probant rationem differentiæ.

Ex quo fonte etiam fluit illa magis * recepta, 13
& verior opinio, quæ habet, quod licentia obtenta à domino feudi, ſeu emphyteuſis per feudatarium & emphyteutam ad rem alienandam, comprehendat, non ſolùm alienationem faciendam; ſed etiam jam factam ante datam licentiam. Paulus Caſtrenſis *conſil.*32. incipit *circa primum*, *n.*1. *p.*2. & ex Natta, Zazio, Capicio, Craveta, Menochio, & ferè aliis innumerabilibus Doctoribus, tenet Petrus Surdus *conſ.*158. *à n.*46. *cum ſeq.* quidquid in contrarium voluerint Alexander, Ruinus, & alii à Surdo citati ibidem *n.*5. Cardin. Tuſch. *practicar. concluſ. lit. C*, *concluſ.*755. *nu.*28. Narbona *in l.* 10. *gloſ.* 3. *ſub num.*27. *ad fin. lib.* 1. *tit.*6. *Recopil. in* 3. *tom.* qui etiam *num.* 25. poſt Surdum *conſil.*462. *nu.*23. *vol.*4. dicit, quod conſtituens procuratorem ad contrahendum * matri- 14
monium, videtur conſentire, & ratificare jam factum.

Igitur ex tot & mirabilibus doctrinis manifeſtè apparere videtur, * quod licèt finis hujus 15
Regaliæ retentionis litterarum tendat, & ſit duntaxat inventus ad impediendam executionem litterarum Apoſtolicarum, ne fiat in detrimentum Reipublicæ Eccleſiaſticæ ſpiritualis, aut temporalis, illaſque interim in Senatu retinendi, ne illis impetratis utatur, ad effectum ſupplicandi Sanctiſſimum; tamen eo poſſe uti remedio in jam executis, & decretum ita pariter exe-

exequendum in illis, ita ut per Senatum directè, & immediatè fiat executionis & poſſeſſionis repoſitio.

16 Secundò & pro hac parte facit, * quia licèt dictum decretum reſpiciat executionem litterarum faciendam, quod licèt directè in jam facta & conſummata exequi non poſſet juxta litteralem, & viſibilem tenorem, de quo ſuprà, quia deficit ſubjectum habile, ſuper quo iſponit; tamen exequi * 17 debet eo modo, quo poſſit, ut indemnitas vi oppreſſi conſequatur, iſta eſt pulchra doctrina Angeli Aretin. *in conſ.* 136. *in themate*, *n.* 3. *& per totum conſil.* dùm docet, quod ſi ſententia, qua condemnatur Titius ad conſervandum indemnem Cajum ab ipſius obligatione, ſi obligatio Caji fuit jam extincta, quia fuit tanquam fidejuſſor compulſus ſolvere; debet ex ipſa ſententia relaxari indemnis eo modo, quo poteſt, ut ſolutum ſibi reſtituat, licèt ſententia dicat relaxandum ab obligatione, quæ virtualiter comprehendit etiam à ſolutione facta vigore dictæ obligationis, poſt quem & Baldum, Roman. Felinum, Abbat. Angelum, Cardin. Tuſchum, & alios latiùs probavimus *in commentariis de Regia protect.* 4. *par. cap.* 12. *& num.* 90.

18 Quo loco *à n.* 88. probavimus, * quod ſi ſit impoſſibile, quod ſententia exequatur directè in eo, quo ſignanter & nominatim diſponit, putat, quia res abiit, vel aliter defecit; ſit ejus executio in eo quo poſſit, ſcilicet in æſtimatione, per text. *in l. qui reſtituere, ff. de rei vendicat. l. Julianus, ff. de confeſſis, & in l. ſi longis, C. de executione rei ju-* 19 *dicat. Et n.* 92. quod quando ſecundùm * verba ſententiæ non poſſit fieri executio, fit eo modo, quo meliùs poſſit, ut de condemnato ad tradendum inſtrumentum obligationi, quod non apparet, vel ruptum fuit, colligitur per eandem ſententiam liberare victorem, ubi latiùs proſequimur; ergo licèt decretum Senatus [*que ſe retinen eſtas Bullas para que no ſe uſe dellas*] non poſſit immediatè, & directè & juxta ſuam ſtrictam, & rigoroſam ſignificationem exequi in litteris jam executis; debet tamen exequi eo modo, quo meliùs poſſit indemnitas vi oppreſſi conſequi, ut ſuum poſſit ſortiri effectum, & ſalubrem fidem decretum præfactum.

20 Modus autem ille forſan erit, * quem tradunt plures Doctores, dum aſſerunt, poſſe Principem temporalem pro bono pacis reducere ad manus ſuas beneficia vacantia, & in eiſdem apponere œconomum pro cuſtodia fructuum, ne diſſipentur, & ſubripiantur, ut noviter proviſo reſtituantur, & conſerventur, neque in apprehenſione poſſeſſionis beneficiorum rixæ exoriantur, & inde tumultus, & ſcandala, ad *l. æquiſſimum, ff. de uſufructu*, junctâ *Authentic. ut determinatur* 4. *numerus Clericorum in* §. *fin. in fin.* ubi Imperator pro bono, & utilitate Eccleſiæ dat formam œconomo, qualiter procedere debet in adminiſtratione rerum Eccleſiæ; Franciſcus Mercus *quæſt.* 352. *& tribus ſequent. lib.* 2. *& decis.* 44. *eod. libro* Benedictus *in cap. Rainuntius*, *verbo*, *Et uxorem*, *decis.* 2. Boſſius *in tit. de Principe*, *num.* 212. citant Felinum *in c.* 3. *de præſcriptionibus*, & ſeq. in Gallia teſtatur Rebuffus *in concordatis Franciæ*, *tit. de regularibus ad prælatur. non facien. ſuper. gloſſ. verbo*, *In manibus noſtris*, in principio, *& verſic. Et hodie nimis*, *& verſic. ſeq.* & poſt alios hanc praxim & conſuetudinem Franciæ exactè pluribus applicatis fundamentis adducit Antonius Theſaurus *deciſ.* 131. per totam, & ejus Additionator & filius Theſaurus, latè Borellus *de præſtantia Regis Catholici*, *cap.* 50. & per ipſum Theſaurum Graſſis *de effectibus Clericatus*, *effectu* 1. *num.* 397. per quem etiam Cancerius *variar. reſol. lib.* 3. *cap.* 14. *numer.* 8. *ad fin.* ultra quos & per Cancer. loco citat. *num.* 8. *&* 10. & per Fontanel. *de pact. nuptialib. claus.* 7. *gloſ.* 3. *p.* 10. *num.* 48. tomo poſter. idem tenet Ludovic. Poſt. *in tract. de manut. obſerv.* 6. *n.* 28. & videnda eſt in propoſito lex partitæ expreſsè de hac bonorum Eccleſiæ *vacantis* cuſtodia apud Regem diſponens, alique Doctores, & jura ſuprà hac 1. *part. cap.* 1. *à numer.* 117. qui omnes hanc veram probant concluſionem, ut Princeps ad quem ſit recurſus pro tollenda violentia, poſſit pro ſcandalo vitando, & ne rixæ oriantur, reducere ad manus ſuas fructus beneficiorum, & cætera bona Eccleſiaſtica in caſu timoris ſcandali, aut ſeditionis, & tumultus. Ergo ad tollenda ſcandala orta ex hac executione litterarum jam facta, ubi juſta cauſa retentionis, & ſuſpenſionis à Senatu reperta eſt, poſt ejuſdem examen & cognitionem, fieri executionem decreti Senatus hoc modo poſſe videtur, cùm aliter exequi jam nequeat.

Et quod fortius eſt, ad hoc ipſum in terminis reperio * duas leges Regni nempè *l.* 18. *tit.* 3. 21 *lib.* 1. *Recopilat.* ubi loquendo de incapacitate alienigenæ horum Regnorum in obtinendis beneficiis eorum, & penſione, neque naturales conſentiant illius conſtitutioni, nec redemptioni ejuſdem, ita proſequitur. Y los frutos de los tales beneficios Eccleſiaſticos en que aſsi conſintieren penſion à eſtrangeros, ſean ſequeſtrados, y no les acudan con ellos, ni con las dichas penſiones, ò penſion, y ſe appliquen para los gaſtos de la guerra, que contra los Moros enemigos de nueſtra ſanta Fè Catolica de continuo tenemos.

Et magis ad propoſitum * conducit *l.* 21. *tit.* 22 3. *lib.* 1. *Recopilat.* ubi loquendo de præſervanda cõſuetudine, & indultis Apoſtolicis in proviſione beneficiorũ patrimonialium diœceſis Burgenſis, Palentiæ, &c. prohibendo impetrationes, & quod examinentur, & præſententur in Conſilio ſupremo; & ab illorum litteris Apoſtolicis ſupplicetur, & quod eiſdem non utantur impetrantes, ita poſtmodum loquitur: Ni por virtud de las proviſiones ſean oſados ellos, ni otros por ellos, de las intimar, ni uſar dellas, ni tomen ni aprehendan poſſeſſion de los dichos Beneficios patrimoniales, ni de alguno dellos, ni de citar, ni moleſtar ſobre ello en nueſtros Reinos, ni fuera dellos à los hijos patrimoniales de las dichas Igleſias, &c. Haſta que como dicho es, las dichas Bullas y letras Apoſtolicas ſean viſtas por los del nueſtro Conſejo, y ſe les de licentia para que uſen dellas, ſo pena de que qualquier perſona, ò perſonas que contra lon contenido en las dichas Bullas y privilegios Apoſtolicos, y contra lo aqui diſpueſto fueren ò paſſaren en qualquiera manera, &c. Y ſi fueren Eccleſiaſticos, por el miſmo echo ayan perdido, y pierdan la naturaleza, y temporalidades, que tuvieren en eſtos nueſtros Reinos, y ſean avidos por agenos y eſtrannos dellos, y como à tales ſean ſecreſtados los frutos, y otros qualeſquiera beneficios que tengan en eſtos nueſtros Reinos, &c.

Ecce

Ecce text. expreſſum diſponentem, quod ſi
23 aliquis ante recurſum † ad Senatum apprehendat poſſeſſionem, ubi locus ſit Bullarum retentioni, beneficiorum fructus ſequeſtrantur; prout & Nos etiam agnovimus in locis ſtatim citandis, admiſimus in cunctis caſibus, in quibus decretum retentionis latum fuit poſt executionem litterarum, & quibus congruè adaptari poteſt ſequeſtrum, quæ quidem leges benè applicantur huic quæſtioni, & illius difficultatem abſolvere videntur circa decreti executionem prolati, litteris Apoſtolicis jam executis.

Quarum legum diſpoſitionem pariter ſubintelligendam eſſe in impetrantibus beneficia patronatus Regii ac laicorum, abundè probavimus infrà hoc *c.* §. *unico*, *à numero* 90. *cum multis ſeq.* & obiter hoc eodem *cap. à num.* 66. *ex l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* verùm etiam in pluribus aliis caſibus ex eadem *l.* 25. prout ibidem, & infrà hoc *cap. à num.* 64. *cum multis ſeqq.* clarè oſtenditur.

Tertiò pro hac parte facit, quòd omnia jura
24 clamant, actus & ſententias † non debere eſſe fruſtratorias, prout fierent cognitio iſta retentionis, & decretum Senatus, ſi ob fraudem, malitiam, & nimiam impetrantis contra jus Regni, vel Regis, aut aliter in damnum publicæ utilitatis feſtinationem cautelosè, & occultè exequi facit ſuas litteras, cui fraudi occurrere, publicæ convenit, & privatæ utilitati, Riminald. Junior *conſ.* 355. *num* 30. *&* 32 *&* *conſ.* 183. *n.* 26. *&* *conſ.* 766. *num.* 5. *&* *Inſtitut. quibus alienar. in princip. num.* 473. Giurba *deciſ.* 36. *n.* 6. ubi alia.

Poſſet enim contingere, ſi hæc ſecuritas im-
25 petrandi malitioſo daretur, † & hæc via aperiretur illi, ut poſt executionem recurſus ad Regem maneret fruſtratorius, & ſine effectu aliquid in contrarium operandi, & quod etiam pendente ipſo recurſu, & examine ſuper legitima cauſa retentionis litterarum (licet originales ſint apud Senatum) quòd copiæ virtute apprehendatur poſſeſſio, aut aliter exequantur ipſæ litteræ in Reipublicæ detrimentum, & ſcandalum juxta diverſorum caſuum occurrentiam, ſi totus eſſet impetrans, quod ipſis ſemel executis extingueretur poteſtas Regis in maximam illius irreverentiam, & Senatus, ac in dedecus & præjudicium publicæ utilitatis, & in illuſionem decreti, quod equidem opponeretur ex diametro fini principali recurſus, & juſtæ Regis intentioni, & fraude ſua patrocinaretur impetrans contra *c. dictum* 30. *q.* 1. *c. tuæ* 12. *de Clericis non reſiden. cap. Sedes. cap. ex parte de reſcriptis. cap.* 2. *de cognat. ſpiritual. c.* 1. *de colluſione detegend. cap. tuis de uſuris*, *l. itaque fullo*, *ff. de furtis*, cum aliis.

26 Fraudibus enim via aperienda † non eſt, *l. in fundo*, *ff. de rei vendicatione*, *l. cum ii*, §. *ſi cum lis*, *ff. de tranſaction. l. qui ſub prætextu*, *C. de Sacroſanct. Eccleſ. cap. porro de divortiis*, *clementin.* 1. *de uſuris*, §. *fin. de conceſſion. præbendæ*, Lapus *allegat.* 53. *num.* 2. *in principio*, Calderinus *conſil.* 294. *verſic. Item ſi contrarium aliàs* 2. *de rerum permutat.* Butrius *conſil.* 5. *num.* 2. *&* *conſil.* 42. *num.* 2. Alexander *conſil.* 2. *num.* 17. *verſic. Non obſtat*, *lib.* 1. Craveta *conſil.* 764. *num.* 3. *&* 4. ubi quod ut occurratur fraudibus, jus ad-
27 mittit † latam interpretationem, & facit diſpoſitionem favorabilem, Petrus Ancaranus *conſil.* 99. *egregie ac venerabilis*; ubi quod fraudibus occur-
28 rendum eſt, & quod dicitur fieri fraus, † quoties conſtitutio, & lex per indirectum, & cautelam redditur eluſoria, ſequitur Auguſtinus Barboſ. *axiomat.* 402. *num.* 4. *&* 5. ubi quod nedum via non eſt † aperienda fraudibus, ſed illis nervoſè occurrendum, ut prædicant Decianus *conſil.* 4. *n.* 33. *lib.* 1. Cardin. Tuſchus *practicar. concluſ. tom.* 4. *litt. F. concluſ.* 475. *per totam*, & Marius Antonius *variarum reſolut. lib.* 1. *reſolut.* 50. *n.* 31. *&* *reſolut.* 62. *n.* 5. Igitur ne illuſorium remaneat hoc ſalubre remedium, neque occaſio detur impetrantibus fraudulentis; exequi debet decretum Senatus, licet non poſſit directè, ſaltim eo modo, quo meliùs poſſit ſcilicet per ſequeſtrationem fructuum, ut dictum eſt 2. *fundamento à n.* 16. *&* *ſequentibus*; ne in poſterum amplius † in- 30
ſiſtat poſſeſſioni contra verba decreti: *Retienenſe eſtas Bullas en el Conſejo, para que no ſe uſé dellas.* Satis enim utitur quotidie illis, quarum virtute inſiſtit poſſeſſioni, quæ cum habeat tractum ſucceſſivum, eò quòd in animo conſiſtit † 31
& retinetur, *l.* 3. §. *in amittenda*, *ff. de acquirenda poſſeſſio. l. donatarum* 3. *C. de adquir. & retinenda poſſeſſio.* cum ſimilibus. Ea enim quæ in animo conſiſtunt, tractum ſucceſſivum habere dicuntur, & continuum, ad notata *in l.* 3. §. *& harum ff. ſi ſervitus vindicetur.* Peregrinus *tractatus varii*, § 1. *num.* 69. animus enim habet tractum ſucceſſivum, & cauſam continuam, Bartol. *in l. via*, §. 1. *de publicanis*, *& in l. non eſt juſto*, *non mutat*, *ff. de uſucapionib.* Baid. *conſil.* 439. *num.* 2. *vo.* 3. Marius Giurba *conſ.* 59. *num.* 42. Idcirco denuo quotidie operatur, & noviter quotidie gravat, juxta quæ Nos ampliſſimè diximus *in tractatu de Regia protect.* 2. *part. cap.* 4. *num.* 228. 229. *&* 237. quæ rectè conducunt, hæc ſunt fundamenta quæ iſtam partem affirmativam viriliter tenent, alia plura, reducibilia tamen ad relata, ex propoſito omiſimus.

Quibus tamen minimè † obſtantibus contraria 32
opinio, & verior de jure mihi videtur, & nervosè defendenda (non dubitamus de remedio retentionis proponendo, & proſequendo, quantumvis litteræ ſint exequutæ ex dicendis, *à n.* 89. ſed dumtaxat de decreti executione per Senatus repoſitionem immediatam) ut ſcilicet regulariter decretum Senatus in recurſu retentionis Bullarum latum exequi directè nequeat, quando eo quis uſus eſt oppreſſus poſt peractam executionem earumdem, ita
ut decreti † Senatus executio directè tendat ad re- 33
poſitionē præcedentis executionis litterarum, cum ejus verba tendant in futurum, & ſtatutum loquens de futuro ſimiliter confert effectum ad tempus futurum Marta *de juriſdict. caſu* 15. *n.* 9. Et quia qualitas † adjecta verbo vel participio reſtringitur, & 34
limitatur ad tempus verbi vel participii, nec ante habere locum poteſt, quàm diſpoſitio verbi locum habeat; ut latè proſequitur Caſtill. *in controverſ. tom.* 5. *cap.* 90. *à n.* 23. *à princip.* Barboſ. etiam *axiom.* 196. Nec etiam hoc conſequi poteſt per ſequeſtrationem fructuum, aut poſſeſſionis (generaliter loquendo) ad quod moveor ex inevitabilibus fundamentis inferendis.

Primò, quoniam hoc genus Regaliæ, & cognitionis certis † finibus concluditur, & eſt om- 35
nino limitatum, ad illùmque finem dumtaxat tendit, atque fuit inventum, ut impediat executionem litterarum faciendam (juſta cauſa accedente) non enim ultra progreditur hoc remedium retentionis.

Omnia enim jura Canonica, † & Civilia 36
[à quibus ſumimus fundamentum ad hujuſmodi

executionis litterarum ſuſpenſionem faciendam ad effectum ſupplicandi, & reſcribendi Pontifici) diſponunt tantummodo, hócque remedio uti patiuntur ante litterarum factam executionem; nullibi etenim legimus, hoc remedium, & facultatem permiſſam fuiſſe executione jam peracta, ut clarè oſtenditur *in cap. ſi quando de reſcriptis, cap. cum teneamur de præbendis, auth. de mandat. Principum, §. unde competens, auth. ut nulli judicum, §. & hoc verò, l. 29. cum ſeq. tit. 18. part. 3.* & alia jura, & Doctores citati hac 1. *part. cap.* 3. quibus quidem manifeſtè ſupponitur, hoc excludi remedium re non integra, & executione peracta.

37 Repugnat enim naturæ ipſius, † cùm detur ad ſuperſedendum, nec ultra, quàm executione non facta verificari poteſt, facta quippè executione, cùm non ſubſiſtat ſubjectum habile, facultatem & extraordinarium remedium hoc expirare non eſt dubium, ut deinceps ad ordinarium confugere valeat gravatus. Ad quod plura urgent fundamenta, & ſingulares Rotæ deciſiones.

Et cum in una *Elnenſ. diſtribut. 21. Februarii* 1614. dubitaretur, an facultas ſuperſedendi in executione data in commiſſione oper.. r executione jam facta, ita fuit negativè reſponſum in hæc: *Et Domini reſponderunt negativè, dicebant enim de tempore præſentatæ commiſſionis in actis: cum dicta clauſula (cum facultate ſuperſedendi in executione arbitrio Rotæ) jam executionem fuiſſe perfectam, & conſummatam, nam fuerat data miſſio vigore ſententiæ de menſe Octobris* 1605. *commiſſio verò præſentata fuit in actis die* 13. *Novembris. Unde dicta clauſula, nullum poteſt hodie ſortiri effectum, quia non poteſt ſuperſederi in executione jam perfecta, & conſummata, ut dictum fuit in* Aquillana beneficii 28. Maii 1599. coram B. M. Pennia.

Aſſertæ autem nullitates, & exceſſus, & non juſtificatio litterarum non viſæ fuerunt obſtare, quia tendunt ad revocationem dictæ executionis, quatenus ſit nulla & exceſſiva; ſed non propterea poteſt intrare, & operari clauſula [arbitrio Rotæ] quæ poſita eſt ad ſuperſedendum, ut in Elnenſ. benefic. 30. Octobr. 1612. coram R. Bono, & in Tridentin. Parochiali de Robreda 3. Decemb. 1601. coram R. D. M. Archiepiſcopo Damaſceno, &c. quam refert Jacobus Caballerius, *deciſ.* 287.

Eadem Rota & in illa Parochiali *de Robreda*, coram Sacrato, quam refert Marcheſan. *de commiſſionib. appellation. ab executione Brevis 1. part. poſt.* §. 2. quæ eſt 19. in ordine *fol.* 437. in hæc: *Quòd A. C. jam devenerat ad executionem, unde non debebat illa modò ſub prætextu dictæ clauſulæ retractari, cùm illa operetur ſuſpenſionem, non revocationem executionis jam factæ, ut fuit dictum in pluribus cauſis, & in ſpecie coram* Lancelloto in cauſa Aurienſis Parochiæ S. M. de Pao. 17. Aprilis &c. Eadem Rota in una Aquillana beneficii 19. Decembris 1608. coram Manzanedo in hæc: *Cauſa mihi commiſſa cum clauſula* (parito brevi arbitrio Rotæ) *dubitavi, an intraret arbitrium pro tarditate executionis brevis, & Domini negativè reſponderunt, moti eo p. ſimo fundamento, quòd breve fuiſſet jam executioni mandatum, quo caſu non eſt locus arbitrio, cum illud concedatur pro retardanda, non verò pro retractanda executione brevis, ut cenſuit Rota* in una Futienſ. Paroch. 13. April. 1600. coram Lancelloto, & in alia Elnenſ. benefic. S. Salvatoris 30. Octobr. 1602. coram R. P. D. Ludovi.io, *& aliis ſæpius, &c.* quam deciſ. adducit Marcheſan. *de commiſſ. appellat. ab executione brevis 1. p. poſt.* §. 2. *quæ eſt in ordinat. 11. fol.* 433. & ibidem in ſeq. deciſ. in ordinat. 12. *in una Celſonenſ. præceptoriæ coram Coccino*, ita à principio ait: *Quamvis poſt executionem factam non ſit amplius locus arbitrio ad retardandam executionem brevis, ut in cauſa* Aquillana beneficii 28. Maii 1599. coram Pennia, & in Aurienſ. Paroch. de Pao. 17. Aprilis 1600. coram Lancelloto, & in alia Tudenſ. Paroch. 3. Decembr. 1601. coram Sacrato; *tamen ſi judex nulliter vel injuſtè proceſſit; eſt locus arbitrio ad retractandam ulteriorem executionem brevis, & noviſſimè fuit reſolutum* in cauſa Tarraconenſi 4. Februar. hoc anno 1604. coram D. meo Litta, &c. Et in alia Tudenſi Paroch. de Robreda coram Sacrato, *nu.* 2. ſic dicitur: *Fundamenta deciſionis fuerunt quod A. C. jam devenerat ad executionem, unde non debebat ullo modo ſub prætextu dictæ clauſulæ retractari, cum illa operetur ſuſpenſionem, non revocationem executionis jam factæ, ut fuit dictum in pluribus cauſis, & in ſpecie coram* Lancelloto in cauſa Aur. Paroch. S. M. de Pao. 17. April. &c. quam adducit Marcheſan. ubi proximè, quæ in ordine eſt apud eundem 47. *fol.* 469. & eſt *deciſ.* 88. *c.* 5. *&* 6. *poſt tract.* Ludovifii Poſt. *de manutentione*, in qua aliæ plures deciſiones etiam recenſentur.

Quarum deciſ. doctrina apud DD. de Rota communiter tentata (quæ realiter veriſſima eſt) ſine dubio noſtram evincit difficultatem, ut recurſus retentionis noſtræ inventus ad ſuperſedendum ante factam executionem non operetur poſt eam peractam ad finem & defectum illam revocandi, aut reponendi.

Quoniam permiſſum ad tempus † poſt tem- 38
pus cenſetur prohibitum, *l. ſi unus*, §. 1. ubi Bald. *ff. de pact. 1. epiſtola*, §. *fi.* ubi Caſtrenſ. *ff. eod. tit. l. Imperator. ff. de poſtul. l. cum pater*, §. *à filia*, ubi Bart. *ff. de leg. 2. l. ſtatu liberum*, §. *ſtichum, l. Titia cum teſtamento*, §. *fin. ff. eodem tit. l. pater filium*, §. *fundum, ff. de legatis 3. l. 2. C. de jure emphyteut. cap. ultimo*, §. *in aliis, verſic. Si juro, ut lite non conteſtata*, Tiraquel. *de retract. convention.* §. 1. *gloſſa 1. n.* 44. Pedemont. *deciſ.* 83. *n.* 13. Menoch. *conſil.* 68. *n.* 10. Surdus *de alimentis, lib. 5. quæſt. 3. n. 9. &* 10. *& deciſ.* 75. *n.* 9. *& conſil.* 57. *num.* 9. Bertazol. *de clauſul.* 15. *gloſ. 2. num.* 21. Gonçalez *ad reg. 8. Cancellar.* §. 5. *præmia num.* 3. Caldas Pereyr. *extinct. emphyt. qu. 1. n.* 8. *& de renovatione, q.* 10. *num.* 1. Petrus Barboſ. *in l. cum prætor. in princip. n.* 45. *ff. de judiciis*, qui quidem, & alii de variis caſibus loquuntur.

Nam verba decreti Senatus limitativè appoſita habent inducere † terminum, quem non li- 39
cet tranſgredi, *l. qui fundum*, §. *vendebat, ff. de contraben. emption.* Anton. de Canar. *in tractatu de inſinuatione, q. 28. n.* 48. *vol. 9. tract. diverſ. antiquo.* Et facta diſpoſitio determinato modo, ſuos terminos excedere non licet, Bald. *conſil.* 51. *lib. 5. per l. 1.* §. *ſi plures, ff. de exercitor. qui aliena*, §. *liberos, ff. de reg.* latè proſequitur Julius Cæſar Ruginel. *practicarum quæſtionum, capitul.* 42. *à num.* 9.

Hæc igitur Regalia, & cognitio † extraor- 40
dinaria limitata eſt ad cauſam, & effectum ſuperſedendi, & impediendi executionem dumtaxat, quaſi ceſſet ea ceſſante, ut limitatos producat effectus ex vulgari axiomate, ſed magis in ſpecie vide quæ *n.* 42.

Et eodem modo intra hos limites, & confi- 41
nes † decretum Senatus expeditur nullo modo

tranſ-

transgrediendos, sub quibus includitur potestas hujus remedii juxta *l. ex stipulatione*, ibi: *Cùm potestatem sententiæ certis finibus concludi, sæpè constitutum sit*, text. *in l. post sententiam quæ finibus certis concluditur*, *C. de senten. & interlocut. omn. judic. l. fin.* ibi: *Cùm terminos verbis exierit potestatem non habet*, *ff. de officio Præfecti urbis.* juncta *l. extra territorium*, *ff. de jurisd. omnium jud.* facit illud Divi Ambrosii *in lib. de Paradiso*, ibi: *Si quid addas vel detrahas, prævaricatio videtur esse quædam mandati, simpliciter enim & pura mandati forma tenenda est, &c.* Sed quia de hoc plurima scitu dignissima abundè congessimus *in tractatu de Regia protect.* 4. *part. cap.* 3. *à n.* 45. *cum multis seqq.* & sup. à princip. hîc omittimus.

42 Quod ulteriùs ex eo fulcitur, quia † sententia quæ fundatur in causa, cessante causa cessat, ut post Tiraquell. & alios asserit Hieronym. Gonçalez *glossa* 3. *n.* 41. *in regula de alternat.* Gratian. *discept. forens. tom.* 4. *cap.* 673. *à n.* 18. *cum multis seq.*, & à principio, ubi de alimentatis semel taxatis per sententiam, quod crescunt vel decrescunt, crescentibus vel decrescentibus bonis alimentis, Ripol. *variar. resol. à num.* 141. ubi, quòd res judicata nihil operatur in iis, quæ suapte natura mutationem recipiunt ubi de dote restituenda ob inopiam viri reddenda ulteriùs ejus inopia cessante, & de curatore furiosi per judicem dato, ut cesset sanitate post modum restituta, benè conducunt quæ Nicolaus Garcia *de beneficio, part.* 12. *cap.* 2. *num.* 306. Mieres *de majoratu* 3. *part. quæst.* 17. *num.* 6. laiè & eleganter Surd. *in consil.* 268. *à n.* 24. *tom.* 2. ubi varia exempla, & doctrinas congerit, & adsunt jura singularia *in l. in commodato*, §. *fin. ff. commodati*, *l.* 2. §. *pen. ff. ad leg. Rhodiam de jactu. l. si fullo*, *ff. de condict. sine causa*; quæ copiosè exornat Petrus Surdus ubi proximè. Igitur cùm hæc sententia, hæc Regalia, genus cognitionis suos terminos habeant limitatos, ad executionem impediendam; nequeunt illos excedere, nec extendere ad repositionem executionis jam factæ, quia ultra confines ipsos cessat potestas: atque cessat causa propter quam fertur decretum, quod variari, & alterari debet variata causa.

Secundò probatur, multa enim in jure nostro
43 remedia † extraordinaria inventa sunt, & concessa ante actum factum, vel in præparatione ad faciendum, quæ post illum consummatum omnino cessant, sed confugere necesse est ad ordinaria remedia, tex. *in l.* 1. *ff. de novi operis nunciatione*, ibi: *Hoc autem edictum, remedium que operis novi nunciationis adversus futura opera inductum est, non adversus præterita, &c.* textus etiam optimus *in l.* 1. §. 1. *ff. eodem*, ibi: *Nam si quid operis factum fuerit, quod fieri non debuit, cessat edictum de operis nunc nunciatione, & erit transeundum ad interdictum quod vi aut clam*, textus *in l. de pupillo*, §. *nuntiationem autem in præsenti faciendam, meminisse oportebat*, *l. loci ubi opus novum fiat, sive quis ædificet sive incboet ædificare. ff. eodem*, quæ sunt mirabilia jura ad rem hanc, eaque exornant plurimi Doctores citati ab Antonio Gom. *in l.* 46. *à n.* 20. *Tauri*, ad quem remitto libenter, & sic cum hoc retentionis extraordinarium decretum, & remedium fuerit dumtaxat inventum ad impediendam executionem litterarum faciendam, non debet operari in executione jam facta.

Ex quo fonte fluit, quòd cum inhibitio sit remedium futura dumtaxat respiciens, non præterita, & futura acta impediat non præterita, quantumcumque Canonicè expedita sit: sequitur, ut si intimetur post executionem, & immissionem factam, & possessionem apprehensam, illam non tangit, nec revocat, nec attentatam reddit, nisi per sententiam diffinitivam hoc fiat, ita eleganter Federic. de Senis *in consil.* 300. *factum tale est debitor*, *in principio*, Alexand. *consil.* 1. *col. fin. versic. Nec obstat*, sequitur Cardinalis Tuschus *lit. I. conc.* 140. *num.* 3. Seraphin. *decis.* 1211. *n.* 4. Lancelotus *de attentatis lite pendent.* 2. *part. cap.* 4. *limitat.* 1. *num.* 10. *& eadem* 2. *part. cap.* 20. *declaratio.* 1. *num.* 2. *de attentat. post. inhibitio.* Guido Papæ *decis.* 96. *num.* 4. *versic. Non obstat si ex adverso*, *& decis.* 69. *num.* 10. Gravatius *ad prax. Vestrii*, *lib.* 7. *cap.* 21. *num.* 2. Platus *de in litem jurand.* §. 3. *num.* 34. Farinacius *in* 2. *part. fragmentor. verbo*, *Inhibitio*, *num.* 315. Tuschus *lit. P. conclusion.* 400. *num.* 45. Ludovis. Post. *in tractatu de manutention. observation.* 1. *numer.* 51. & post ejus tract. *decis.* 163. *num.* 11. *& dec.* 2. 79. *num.* 9. etiam si inhibitio Rotalis sit, Alexander Ludovis. *decis.* 203. *num.* 3. *&* 4. Rota recent. *decis.* 637. *num.* 3. *&* 4. *part.* 1. Post. *dict. observat.* 1. *num.* 51. qui omnes loquuntur in possessione jam tradita ante executam & intimatam inhibitionem, & aliis quibuscumque actis præcedentibus ipsam inhibitionis intimationem, ut illa non annullet, nec reddat attentata, nec in minimo tangat, eò quòd inhibitio sit remedium respiciens & impediens futura dumtaxat, non autem præterita, nec ad ea extendat vires suas. Quod & in effectu probant & illi omnes Doctores, quorum nomenclaturam laudavimus infra 2. *part. c.* 12. §. *unico*, *num.* 4. probantes, quòd si inhibitionis intimatio, & possessionis traditio appareant facta eodem die, & de prioritate non constet, præsumatur possessionem præcessisse, & postmodum subsequutam inhibitionis intimationem pro illius validitate, cùm inhibitio non afficiat possessionem antea apprehensam & executionem antea peractam. Ergo idem dicendum erit in hoc remedio, & decreto Regio retentionis, ut non comprehendat possessionem jam apprehensam, nec executionem jam peractam.

Hinc est, quòd legitimus contradictor potest
impedire executionem † & immissionem faciendam, qui si compareat re non integra post sententiam adjectionis, & possessionem datam, non admittitur ad illam impediendam, cùm jam res non sit integra, sed ad remedium ordinarium confugiendum erit, post alios probat Parlador. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 5. *part.* §. 10. *nu.* 24. & loquendo in missione in possessionem virtute litterarum Apostolicarum, idem dicit Nicolaus Garcia *de benefic.* 6. *part. cap.* 2. *num.* 114 *cum seq.* Quia debuit comparere re integra, ad impediendam earum executionem, non post apprehensionem possessionis, cùm tunc res desinat esse integra, de quo inferiùs agendum erit. 44

Quæ doctrina roboratur ex aliis pluribus, quibus facultas † impugnandi aliquem actum, revocandi, aut variandi, aut alias immutandi à jure conceditur; omnino extinguitur, & expirat post illum actum factum, & consummatum, & sic re jam non integra, ut est videre per Mieres *de majoratu* 1. *part. quæst.* 68. *per totam*, *& quæst.* 36. *à num.* 11. *cum seq. & quæst.* 12. *n.* 8. Marc. Otum *variarum resolut. lib.* 1. *cap.* 14. *per totum*, *& lib.* 2. *caput* 44. *per totum*, Gratianum *discept. cap.* 45

cap. 356. *per totum*, Nicolaum Garciam *de beneficiis* 11. *part. cap.* 3. *à num.* 59. Riccium *collect.* 1479. *part.* 5. Tamburin. *de jure Abbat.* 1. *part. disputat.* 15. *quæst.* 13. *n.* 6. Gratian. *discept. tat.* 219. *n.* 13. *tom.* 2. Spino *de testament. glos.* 29. *n.* 9. *& seqq.* Graffis *de effectibus Clericat. effect.* 1. *à num.* 419. idem Marescot. *lib.* 1. *cap.* 5. *per totum*, Ripoll. *variar. resolut. cap.* 7. *de jure emphyteut. à num.* 239. quos pro variis de hac re exemplis consulere poteris, quæ quidem rectè conducunt, ut hæc Regaliæ potestas, cognitio & decretum restrictum & limitatum dumtaxat ad impediendam executionem faciendam litterarum Apostolicarum, cessel jam ea peracta, & re non integra.

46 Tertiò fulcitur hæc pars, quoniam † licèt hoc salubre remedium retentionis sit inductum, & cognitio Senatus directa, nec non leges Regni editæ ad suspendendam litterarum Apostolicarum executionem, prohibendo hoc fine multis pœnis illarum usum, anteaquam in Senatu conspiciantur & examinentur, an contineant damnum publicæ utilitatis; tamen post executionem factam nihil disponunt circa ejus repositionem, nec de earum nullitate, & revocatione tractant, quasi agnoscentes, & meritò, ad id omnino potestate carere, ac ideo nec nos de tali repositione directè per Senatum facienda animum commovere debemus, quia prohibitio ad id non extenditur.

Quia statutum quod prohibet acquisitionem,
47 non prohibet acquisitorum † retentionem, rectè docuisse Abb. *in cap. Judæi, n.* 2. *de Judæis*, refert & sequitur doctissimus & nostræ Jurisprudentiæ facilè Princeps, Valençuela Velasquez, Supremi Castellæ Senatus Senator dignissimus *in consil.* 4. *n.* 36. Solorzano *de jure Indiarum lib.* 3. *c.* 1. *n.* 10. & est Alexand. doctrina *in cons.* 83. *incipit*, *visa facti narratione*, *n.* 4. *lib.* 2. ubi ait:
48 quòd statutum loquens contra ingredientem † possessionem, non habet locum in retinente. Idcirco facilius conceditur retinere, quàm de novo adquirere, *l. Patre furioso*, *ff. de iis qui sunt sui*, *vel alien. jur.* Surdus *dec.* 40. *n.* 5. Menoch. *cons.* 32. *n.* 37.

Ex quo principio descendit, ut facilius tollere-
49 tur jus quæsitum † quàm ad acquirendum, *l.* 2. §. *ex bis*, *l. pluribus*, §. *ultimo*, *ff. de verborum oblig. l. ut pomum*, §. *ult. ff. de servitutib.* quemad-
50 modum ex adverso, facilius † impeditur jus competiturum, quàm extinguatur adquisitum, *l. Papinianus*, §. *conditioni*, *& ibi glossa*, 4. *de inofficios. testam.* Difficiliúsque impeditur introductio, †
51 quàm productum in esse, *dict. l. Patre furioso*, *ff. de his qui sunt sui*, Gratian. *discept. tom.* 5. *cap.* 965. *n.* 5. & alii supra citati.

52 Multa namque facienda † prohibentur, dum sunt in suo principio, quæ tamen facta tenent, *dict. l. Patre furioso*, ubi latè Jason. *l. circa*, *ff. de inofficioso testam. l.* 1. §. *viduum*, *ff. quando appellandum sit*, *cap. ad Apostolicam* 46. *de regularib. cap.* 1. *de matrimonio contracto contra interdictum Ecclesiæ*, *cap. fin. de divortiis*, *cap. rursus*, *qui Clerici vel voventes*; plures Doctores citat Augustinus Barbos. *axiomat.* 94. *à num.* 30. ubi *nu.* 32. cum Oldrado *cons.* 306. *in fin. versic. Secunda ratio*; quòd is qui non potest dare de jure tertii,
53 † & non audiretur volens probare; si tamen jam probavit auditur, & cum Abbate *cons. ult. n.* 5.
54 *lib.* 2. quòd qui non tenetur † r spondere libello generali, si tamen illi respondeat, sibi præjudicat, & alia exempla adducit *num.* 32. *&* 33.

Quibus utiliter ad multa frequentia adde, quòd probatio † quæ non debuit admitti, admissa tamen valet, & probat, Nos *de Regia protect.* 3. *part. cap.* 18. *n.* 29. Et fuum operatur effectum, † quando antea non fuerit impugnata per partem, 56
Abb. *in cap.* 1. *n.* 8. *de confirmat. utili*, *vel inutili*, Rota per Farinacium *dec.* 191. *num.* 2. *part.* 3. Et post publicationem testes alii non sunt † admit- 57
tendi, nec producendi; si tamen post eam recipiantur, parte tunc non impugnante, legitimè probant admissi, ut cum Hostiens. Aretin. Mariano, Socin. Felin. Paris. Imol. Crot. Ant. Gabriel. Alexand. dicit magis communem Farinacius *in tractatu de testibus*, *quæst.* 76. *à num.* 182. Et exceptio quæ non † debebat admitti, admissa ta- 58
men nocet, & operatur, ut post alios Nos *de Regia protect.* 3. *part. cap.* 12. *n.* 93. quibus ad idem adde Alexand. latè *consil.* 77. *n.* 13. Ista *in l. Patre furioso*, *num.* 18. *ff. de his qui sunt sui*, Rotæ decisio per Farinacium 191. *num.* 2. *part.* 3. Ant. Gabriel. *lib.* 5. *commun. conclus. tit. de restitution. spoliator. conclus.* 1. *n.* 52. qui plures allegat Flamin. Cartarius *dec.* 115. *num.* 2. *&* 4. ubi intelligi firmat, quando pars expressè consensisset, vel tacitè non contradicendo, juxta text. *in cap.* 1. *de restitution. spoliat.* & Bart. *in l. naturaliter*, §. *nihil commune*, *versic. Secundò quæro*, *ff. de acquir. possession. & in l. si quis à se fundum*, *C. ad leg. Jul. de vi.* Secus verò, quando pars contradicit ex Decio *in consil.* 84. *col. penult. versic. Tertiò & ultimo.* Et ad multos ex his effectibus & alios quam plurimos videndus omnino Marius Giurba *dec.* 14. *à num.* 1. *cum seq.* ubi plurimos Doctores & doctrinas ad prædicta congerit. Ergo dicta executio † Bullarum facta, anteaquam 59
posturetur recursus iste, decreti Senatus virtute tangi nequit, cùm prohibitio, quæ tendit ad executionem faciendam, non se potest extendere ad jam factam, maximè contra naturam negotii & rei de qua geritur.

Quia licèt impetrans sit prohibitus, & exclusus
ab executione, † non tamen à retentione, illa 60
jam facta, sicuti per statutum exclusus ab agendo, seu excipiendo non prohibetur, nec excluditur à retinendo, Bald. *in l. si tradition.* 39. *C. de actionib. empti*, Barzius *dec.* 108. *n.* 43. Aloverius *consil.* 39. *n.* 11. Peregrin. *cons.* 4. *sub n.* 16. *vol.* 2. communem contra Bartolum testatur Boërius *dec.* 43. *num.* 15. *&* 16. plurimos citat, & latè prosequitur Giurba, *dec.* 60. *à num.* 7. quarum omnium doctrinarum similitudo mirè punctum nostrum percutiunt.

Quartò, & pro hac eadem parte viriliter pugnat vera illa doctrina à nobis benè comprobata
† *in tractatu de Regia protect.* 1. *part. cap.* 1. *n.* 300. 61
& seq. Quæ habet, quod licèt in Senatu detur decretum vim fieri, & reponi, si ipse Judex Ecclesiasticus, etiam tertiæ jussioni sit inobediens ad reponendum; nullatenus Senatus se intromittit excedendo justæ defensionis notos, usitatos & practicos terminos, sua propria authoritate reponendo, & deferendo; imò potiùs judicem Ecclesiasticum à Regno, ut extraneum ob inobedientiam expellit; non tamen reponit ipse Senatus, quantumvis violentia maneat, prout ibidem videbis latiùs, *& à n.* 273. *& sup.* per multa fundamenta. Igitur Senatus decretum suum retentionis exequi non poterit, reponendo executionem factam litterarum sua propria authoritate.

Quod iterum fulcitur ex alia doctrina, quam ve-

62 veram † firmavimus in eodem *tractatu* 1. *part. cap.* 3. *num.* 24. *cum seqq.* quo probavimus, quod si postquam quis de Judicis Ecclesiastici violentia sibi illata in Senatu conqueratur, ipse Judex post gravamen, & violentiam illatam abiit, ita ut nullo modo compareat, ut reponere possit virtute decreti Regii, Senatus ipse sua propria authoritate, & immediatè non reponit violentiam, & executionem attentatam, quantumvis subsistat notoria, prout abundè ibidem fundatur. Et hoc ipsum reperio tenuisse Henriquez *lib.* 2. *de Pontific. clave, cap.* 15. §. 2. in hæc. Quod
63 si merus executor non † compareat postquam intimavit processum à Judicibus Apostolicis fulminatum, nec apparet Bulla originalis, sed transumptum authenticum; non supereſt parti læsæ aut Judicibus Regiis aliud remedium, quàm prosequi litem coram Auditoribus Papæ, & curare, ut damnatus in absentia ob contumàciam denuò audiatur. Hæc Henriquez, qui quidem rectè loquitur in proposito, & conducunt hactenus dictis.

Quare nec per sequestrum regulariter po-
64 test fieri executio decreti, tum † quoniam non est universalis providentia, nec per illud satisfit fini, & intentioni hujus salubris, & liciti recursus, cum insuper titulus beneficii, & possessio maneat penes impetrantem virtute litterarum executioni datarum, ut infrà *num.* 67. tum etiam quia sequestrum non congruit omnibus litteris Apostolicis, quæ multæ sunt expeditæ super causis & negotiis in quibus non cadit actualis possessio, nec fructus; sed aliter tendunt in detrimentum Reipublicæ Ecclesiasticæ, spiritualis, aut temporalis contra œcumenica Concilia, ritus, & usus valdè laudabiles legitimè observatos in aliquibus Provinciis, aut contra Regni, aut Regis privilegia, authoritatem, honorem, & præeminentiam juxta leges Regias, in quibus quidem non potest cadere hæc forma & modus executionis. Atque tandem per illud non ex integro satisfit, nec consolitur indemnitati vi oppressi, nec principali intentioni Senatus, ejus decreto, & remedio retentionis.

65 Tum etiam, quia regulariter † non est tutus modus ipse, nam sæpè Rota, licèt approbaverit cognitionem violentiæ in Judicibus sæcularibus ob defensionem naturalem, tamen expressè damnavit sequestrum, & ad manus Curiæ rei reductionem, prout plures decisiones ad idem congessimus *in tractatu de Regia protect.* 1. *part. cap.* 1. *n.* 221. quia tunc exceduntur limites potestatis, & defensionis naturalis, prout ibi videre poteris, nisi in casibus aliàs à jure permissis, de quibus mox dicemus in declarationem Bullæ Cœnæ Domini à *n.* 68. *& seq.*

Adversus idem etiam sequestrum reclamant plu-
66 res Doctores, † regulariter factum in beneficiis Ecclesiasticis per Curiam Regiam, ut latè Vivianus *in tractatu de jure patronatus l.* 11. *c.* 12. *per totum, & c.* 11. *præcedenti*; & in his etiam terminis Marius Antonius *variarum resol. lib.* 3. *cap.* 9. & multa scribit contra hujusmodi sequestrum, Sarabia *in tractatu de jurisdiction. adjunctorum, quæst.* 30. *num.* 38. *& num.* 4. Ludovicus Gomezius, olim Rotæ Auditor, *in regula de annali, quæst.* 46. multis Rotæ decisionibus comprobat, sequestrum appositum per Judices laicos non impedire pacificam possessionem, eo quod sit actus nullus ex defectu
67 potestatis & jurisdictionis. † Quæ tamen decisiones intelligendæ sunt, & reducendæ ad terminos, in quibus loquitur Bulla Cœnæ, in cujus dispositione fundatur, de quibus, & ejusdem intellectu statim agendum erit, ne Rotæ rigor indistinctè pertranseat.

Sed adhuc respondetur, quod hæc doctrina nihil invehit in sequestrum apponendum per Senatum pro tollenda violentia, & vitando scandalo, cum non sit legitima consequentia: sequestrum appositum in beneficiis per Judices laicos non privat possessorem possessione; ergo per eum apponi non potest, si quidem generalis regula sit, quod sequestrum judiciale à quovis Judice quantumvis competente, appositum neminem possessione privet, *l. licet*, §. *rei depositæ*, *ff. depositi*, quam exornavimus cum multis Doctoribus *in nostris commentariis de Regia protect. tom.* 1. *p.* 2. *cap.* 26. *à n.* 34.

Et licèt *c.* 17. *Bullæ Cœnæ Domini*, videatur † 68
reclamare contra omnia sequestra fructuum, & proventuum rerum ad Ecclesiasticas personas uti tales pertinentium in hæc: *Quive jurisdictiones seu fructus, reditus, & proventus ad Nos, & Sedem Apostolicam & quascunque Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, & Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes usurpant, vel etiam quavis occasione, vel causa sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequestrantur, &c.* Tamen non includit ejus prohibitio modos, & casus aliàs à jure permissos, & approbatos.

Etenim hoc Bullæ Cœnæ *cap.* 17. nimis generaliter disponit, & propterea non comprehendit casus aliàs specialiter à jure exceptos, & permissos, maximè Regibus, quibus alicujus specialis juris, ex Regaliæ virtute competit, ad suas manus reducere fructus, seu bona Ecclesiæ vacantis pro custodia, & tuitione, ne dissipentur, de quo est textus expressus *in cap. generali* 3. *de electione, lib.* 6. cujus sunt verba: *Generali constitutione sancimus, universos, & singulos, qui Regalia, custodiam, sive guardiam, advocationis, seu defensionis titulum in Ecclesiis, seu Monasteriis, seu quibuslibet aliis piis locis, de novo usurpare conantes, bona Ecclesiarum, Monasteriorum, aut locorum ipsorum vacantium occupare præsumunt, quantæcunque dignitatis honore præfulgeant: Clericos etiam Ecclesiarum, Monachos, Monasteriorum, & personas cæteras locorum eorumdem, qui hoc fieri procurant, eo ipso excommunicationis sententiæ decernimus subjacere. Illos verò, qui se (ut deberent) talia facientibus non opponunt, de proventibus Ecclesiarum seu eorum ipsorum, pro tempore, quo præmissa sine debita contradictione permiserint, aliquid percipere districtius inhibemus. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum cæterorumque locorum fundatione, vel ex antiqua consuetudine jura hujusmodi vindicant, ab illorum abusu sic prudenter abstineant, & suos ministros in eis sollicitè faciant abstinere, quod ea, quæ non pertinent ad fructus sive reditus provenientes vacationis tempore non usurpent: hæc bona cætera, quorum se asserunt habere custodiam, dilabi permittant, sed in bono statu conservent.*

Ex quo text. duo deducuntur; alterum, quod Regalia custodia bonorum Ecclesiarum antiquitùs observata non comprehendatur in text. prohibitione. Alterum, quod prohibetur nova usurpatio, & Regaliæ hujusmodi adquisitio, in cujus text. comprobationem plurimos Doctores, & doctrinas adduximus *cap.* 1. *à n.* 117. *cum seq.*

Quare hoc *cap.* 17. Bullæ, generaliter & indistinctè disponens, reducendum est ad termi-

nos dicti *cap. generali*, juxta ejuſdem diſtinctionem intelligi, ut procedat in jure hujuſmodi, & Regalia noviter uſurpata, cui rectè conſonant verba dicti *cap.* 17. *Bullæ* ibi: *Ad perſonas Eccleſiaſticas, &c. pertinentes uſurpant.* Et ſic de præſenti, & nova adquiſitione, ſeu uſurpatione, à quo verbo tota diſpoſitio præcedens regulatur; quia qualitas adjecta verbo, debet intelligi ſecundùm tempus verbi, juxta vulgare axioma, de quo ſup. *n.* 34.

Et quia lex loquens diſtinctè, & cum aliqua qualitate, aut diſtinctione trahit ad ſe omnes alias in illo caſu & propoſito indiſtinctè & generaliter loquentes, Albericus de Roſa *in l. ſi quis in principio teſtamenti, num.* 2. *in oppoſ.* 2. *ff. de legatis* 3. quod Socinus Junior *in l. cum filio famil. verſ. venio ad apparatum gloſſæ n.* 46. *de leg.* 1. putat eſſe notandum Cardin. Mantic. *in tit. de contract. tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 23. *n.* 11. Nos *de Regia protect.* 1. *part.* 1. *n.* 68.

Et ſic de ſimilibus Regaliis antiquitùs pertinentibus Regi circa fructus beneficiorum, & de ſequeſtratione eorum, & reductione ad manus ſuas ob ſcandalum vitandum, ut poſt magnam Doctorum catervam diximus ſup. *à num.* 20. *& ſeq.* & aliis ſimilibus caſibus, in quibus ob eandem rationem & finem fructus beneficiorum, & temporalia cætera bona à Rege ſequeſtrari, & occupari licet, de quibus videre eſt hoc *cap. à nu.* 69. *& ſeq. & cap.* 16. *n.* 87. *&* 88. & ampliſſimè *in* 2. *part. cap.* 24. *à n.* 41. *ad finem c.* Quoniam hæc, & alia ſimilia privilegia, ſeu Regaliæ pertinentes ad Principes ex conſuetudine immemoriali, aut privilegio, præſervatæ ſunt à prohibitione Bullæ Cœnæ Domini, ſicuti poſt innumeros Doctores, ſcripſimus hac 1. *part. cap.* 2. *ſect.* 5. *per totam, à n.* 172. & ſignanter *à n.* 191. *cum multis ſeq.*

Quod vel ſit in complementum decretorum violentiæ, & ad eam ſedandam, cujus cognitio ad Regem pertineat, ut ſæpè diximus, vel quia Eccleſiaſtici non obtemperant, ſed cum ſcandalo contemnunt litteras Regis, de quo ſuprà *cap.* 1. §. *unic. à n.* 22. quoniam hi caſus competunt Regi ultra jus etiam ex veruſtiſſima conſuetudine, non de novo quæſita, nec uſurpata, qui reſervantur Principibus uti eorum Regaliæ *in dict. cap. generali*, & per conſequens etiam *in dict. cap.* 17. Bullæ Cœnæ, cujus diſpoſitio, & prohibitio generica trahenda eſt & regulanda per diſtinctionem *d. c. generali.*

69 Ex hac reſolutione rectè † & juridicè fluunt illi omnes caſus ſpecialiter deciſi à legibus Regiis 18. *&* 21. *& l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* ſuperiùs adductis, ad ſecundum argumentum contrariæ partis *à n.* 21. & ſignanter diſponentibus circa ſequeſtrum apponendum in illis, & temporalitatum aliarum privationem ob ſcandalum, & damnum Reipublicæ. Qui quidem habent ſpecialiſſimam rationem ultra eam, & alias generales ſupra ſcriptas, nam cum indultis Apoſtolicis, & immemoriali conſuetudine ſit prohibitus extraneus ab his Regnis, in illis obtinere beneficium, quia extranei penitùs ſunt inhabiles, & incapaces ad illa obtinenda, ut & ipſæ leges Regiæ probant, & Henriq. *in ſumma, lib.* 14. *cap.* 12. *n.* 6. ſequitur noviſſimè Diana *in reſolution. moral. tom.* 2. *tract.* 3. *de comitiis & parlamentis, reſolut.* 6. poſt principium: Dicentes, quod in Hiſpania extraneus eſt incapax ad obtinendum beneficia, ita ut ipſo facto amittat obtenta, ut & alii plurimi affirmant Doctores; & etiam in aliquibus diœceſibus adſint beneficia patrimonialia, quæ aliis non dantur niſi originariis.

Et quia talia beneficia † patrimonialia, ac juriſpatronatus Regii & laicorum impetrantes, ipſo facto ſunt privati naturalitate, & abſque alia declaratione ſunt effecti alienigenæ, & extranei horum Regnorum, atque etiam omnibus privati temporalibus, & fructibus beneficiorum, prout latiſſimè ex legibus Regiis, & aliis fundamentis probabimus infrà hoc *c.* §. *unico, à num.* 90. *cum multis ſeq.* ideò ſubjiciuntur pœnis, & incapacitati alienigenarum. 70

Et ſicuti alii exteri ipſo facto ſunt incapaces, & inhabiles, & ut extranei habentur, & à Regnis † expelluntur, eorumque ob tam notorium ſcandalum, & inobedientiam ſequeſtrantur temporalia, prout fructus ipſorum beneficiorum, dum ipſi illa tenent; etiam abſentes à Regno, & expulſi, quo uſque deſiſtentibus illis alteris conferantur beneficia, juxta quæ Nos *de Regia protect.* 1. *part.* 2. *à n.* 273. *cum ſeq.* & ſuperius per plures numeros; de quo ulterius magis in ſpecie inferiùs tractandum erit. Imò ob ſcandalum vitandum cogitur quis ſuo beneficio obtento jam cedere, uti copiosè diximus hac 1. *part. cap.* 4. *à n.* 10. *& ſeqq.* 71

Et idem pariformiter intelligendum erit in beneficiis juriſpatronatus laicorum impetratis in derogationem patronorum, ut nempe diſpoſitio *dict. l. Regia* 21. *lib.* 1. *recopil.* (circa ſequeſtrandos fructus beneficii patrimonialis impetrari contra indulta Apoſtolica, & in derogationem juris filiorum patrimonialium) extendatur etiam ad dicta beneficia patronatus laici ex identitate, imò ex majoritate rationis, & ex maxima fraternitate, & ſimilitudine, quæ inter utraque hæc beneficia reperitur, quia ubi militat eadem ratio, idem jus ſtatuendum ex vulgari axiomate, & de ſimilibus ad ſimilia legis diſpoſitio protrahitur, *ex l. non poſſunt, cum duabus antecedentibus, ff. de legibus*, prout latiùs comprobavimus inferiùs hoc *cap.* 10. §. *unico, à num.* 90. *cum multis ſeq.* ubi de hoc articulo tractamus.

Et ab ſpecialitate hac harum legum validum deducès † argumentum in comprobationem noſtræ opinionis, quoniam licet ſequeſtrum fructuum & temporalitatum permiſſum ſit in illis ob ſpecialiſſimas rationes, quia vel à principio ſunt alienigenæ, incapaces, vel poſtmodum alienigenæ, extranei, & inhabiles, ſeu incapaces, ſimiliter ſunt effecti ex prædictis legibus Regiis, vel quia aliàs adſit ſcandali timor, prout *à n.* 20. *& à n.* 64. tamen earum poteſtas ultra non progreditur ad repoſitionem executionis, imò manifeſtè inde ſupponunt, remanendam poſſeſſionem penes † impetrantem (ſaltim de facto, licèt non de jure, obſtante ejus incapacitate ex ſupra dictis ad text. cum materia *in c. licet Epiſcopis de præbendis lib.* 6.) cùm ipſius beneficii in caſibus prædictis fructus tanquam temporalitates ſequeſtrari jubeant. Et per conſequens per Senatum illius repoſitio facienda non erit ſui decreti retentionis virtute: cùm per eaſdem leges Regias aliam ultra ſequeſtrum, & alias pœnas in eiſdem contentas contra exequentes & intervenientes in harum litterarum executione poteſtatem non recipiat, & ſic intra earum limites ſe continere licet. 72 73

Hac igitur ſecunda parte ut tutiori, magiſque probabili (ut vidiſti) retenta, † non obſtant in contrarium adducta fundamenta, quæ quidem licet de jure in ſui diſpoſitione vera ſint, 74

& pro-

& procedant, ut licentia ad faciendum porrigatur ad jam facta, ea ratione fundantur, quia actus illi dependent à voluntate & poteſtate diſponentis, quæ voluntas tacitè præſumitur, ut qui licentiam dedit ad faciendum, eodem modo cenſeatur dare ad jam factum, prout probant jura & Doctores allegati in dict. fundamentis, & in individuo eandem rationem reddunt Doctores citati, & ſequuti à Mieres de *majoratu dict. 4. par. à n. 96. cum multis ſeq.* videndus etiam Narbona ſtatim citandus.

Probatur etiam, quia verba futuri temporis
75 in actu dependente † à mera voluntate, & poteſtate, ſeu conſenſu illius, qui illa protulit, reſolvuntur in tempus præſens, & ad præſens trahuntur, *gloſ. in l. ſtipulation. 5. §. ſtipulat. in verbo, Daturum, ff. de verborum obligat.* Bald. *in l. in vendentis n. 14. col. 3. in fin. verſic. Quinto quæro, C. de contrab. emption.* Burſat. *conſ. 100. n. 9. l. 1.* latè Rota per Cartarium *dec. 29. n. 9.* Gratian. *diſceptat. forenſ. tom. 1. c. 115. à n. 20.* Secus quando à diſponentis voluntate, & conſenſu non pendet actus, ut latè per eundem *à num. 15. cum ſeq.*

76 Nam in iis, quæ pendent à mera † voluntate alicujus geſta per eum magnam extenſionem recipiunt, etiam ad ea quæ aliàs illegitima, & inutilia judicarentur, plures ſingulares refert doctrinas Maſcard. *de probat. concluſ. 924. n. 6. & 10. & n. 16. uſque ad n. 20. incluſivè.*

At ſecus eſt, quando in concedente deſuit poteſtas, ut in noſtro caſu, † cùm ſit limitata, &
77 redacta dumtaxat ad meros confines, & terminos impediendi executionem, & ad hunc tantum finem inventum eſt hoc ſalutiferum remedium retentionis, quos quidem terminos tranſgredi nullo modo poteſt, cùm ultra eoſdem ceſſet omnino poteſtas ex ſupra dictis fundamentis hujus ſecundæ partis, quia in omni actu humano duo præciſè requiruntur, poteſtas ſcilicet & voluntas, ſi-
78 ne quibus † actus ullus geri nequit, ſed vitio nullitatis ſubjicitur, vulgare Bald. *conſ. 326. Rex Romanorum, n. 2. lib. 1. per l. 2. C. communia de leg. l. nolle de acquir. hæreditate.* Hondedeus *conſ. 27. n. 6. lib. 1.* Menochius *conſ. 108. n. 4.* Scipio Theodor. *allegat. 30. n. 2.* Anton. Guizarellus *deciſ. Neapol. 36. n. 34.* Surd. *conſ. 301. n. 29. lib. 3. reſolut. 38. num. 18.* Alexand. Ambroſ. *deciſ. Epiſc. Peruſ. 23. num. 28.* Monter. à Cueva *deciſ. Arago. 50. num. 1.* Burgos de Paz *in l. 3. Tauri 5. part. n. 442.*

Hoc probatur etiam ex doctrina Baldi *in l. certum, col. 10. C. de teſtam. milit.* docentis quòd
79 permittens † aliquid de novo facere, videtur confirmare jam factum, niſi alia ratio in contrarium ſuadeat, & notat Caſtrenſis ibidem, & *in l. conditio, §. ſi ſic ff. de condit. & demonſtrat.* & alii plures Doctores citati per Narbonam *in l. 10. gloſ. 3. n. 23. & ſeq. lib. 1. tit. 6. Recopilat. tom. 3.* & cum nulla major ratio dari poſſit, quàm defectus poteſtatis in diſponente; ideò de alia curandum non eſt.

Et quia repugnat omnino natura negotii, in
80 quo hoc remedium † extraordinarium datum eſt ad impediendum ne fiat; quare trahi nequit ad jam factum, quia poſt factum confugere neceſſe eſt ad remedia ordinaria, juxta *dict. l. 1. §. 1. & l. de pupillorum. §. nunciationem, & l. loci, ff. de novi operis nunciat.* cum aliis adductis ſup. ad ſecundum fundamentum hujus 2. *part. per tot. à n. 43. & ſeqq.*

Pariformiter, & ad ſecundum & tertium argu- 81
mentum † contrariæ partis, de quibus *à num. 15. & ſeqq.* reſpondetur, latendo doctrinas tangentes ſequeſtri appoſitionem, in caſibus ſcilicet, quibus congruit, quando jam litteræ Apoſtolicæ executioni datæ ſunt, juxta quæ latiùs diximus ibidem, *& à num. 64. cum multis ſeqq.* Non tamen ex eo rectè ſumitur argumentum ad actualem repoſitionem directè, & immediatè faciendam per Senatum (in qua conſiſtit tota hæc noſtra diſceptatio) quam facere Senatum directè in executionem ſui decreti validè, & probabiliter negamus, & juſtè, ut arbitror, impugnamus ex defectu poteſtatis, quia non ſunt adhibenda remedia, quibus excèditur modus defenſionis, & moderamen inculpatæ tutelæ, quæ conſiſtit in conſervatione reverentiæ debitæ Sedi Apoſtolicæ, ut *in cap. 2.* diximus per Doctores ibidem à principio citatos, & faciunt ad propoſitum mirabilia verba text. *in cap. de homine, 7. de Baptiſmo*, ibi, *Cùm ergo falſa ſint abjicienda remedia, quæ veris ſunt periculis graviora, &c.* Potiùs enim relinquenda eſt violentia impunita, quàm terminum legitimæ defenſionis tranſgredi, ut ſatis probatum eſt in 4. fundamento hujus ſecundæ partis *à num. 61. cum ſeqq.*

Mirabilis eſt etiam ad hoc † propoſitum do- 82
ctrina Divi Ambroſii relata *in cap. denique 14. q. 5.* ubi ſic dicit Pontifex: *Denique ſi non poteſt ſubveniri alteri, niſi alter lædatur, commodius eſt, neutrum juvari, quàm gravari alterum, &c.* Quam doctrinam exornat Joannes Maria Novarius *in voto 42. num. 4. & 5.* & iterum *in praxi electionis, & variationis fori, q. 7. num. 19.* præcipuè ad finem *ſection. 3.*

Nec etiam eſt curandum, † quod aperitur via 83
fraudibus, prout in d. 3. argum. Tum quia eas evitare directè poteſt vix Senatus ex limitata poteſtate; tùm etiam quia non procedit illa regula, quando principaliter non fiat, ſed ſecundariò, & in potentiam conſecutivam, ut limitat Auguſtin. Barboſ. *axiomat. 102. n. 4.* maximè quia ſatis fraus impetrantis purgatur ex ſequeſtro fructuum beneficii, quo remedio adhibito, jam dici non poteſt, quod ex ſua malitia & dolo fructum conſequitur, ex abundè ſuperius aſſertis.

Hanc tamen noſtram opinionem † limitabis, 84
ut non procedat, quando pendente hoc recurſu ad Regem, & dum in Senatu diſceptatur ſuper cognitione, & examine cauſæ legitimæ retentionis; pars vel originalium litterarum virtute, vel earum copiæ irruat, & tanta furoris audacia attrectaverit, poſſeſſionem apprehendere, & illas exequi, quia tunc procul dubio poterit Senatus attentatum illud violentum reponere, ne fortè perveniatur ad ſcandalum. Tùm quia ſicut ipſe Judex executor tenetur ſuperſedere poſtquam reſcripſit ad Papam, & tenetur ſpectare conſultationis reſolutionem, juxta text. ſingularem *in cap. multum ſtupeo, 2. q. 6.* ibi: *Expectandum tibi fuerat, quid ad tua conſulta reſcriberem*, junctis iis quæ ſup. *cap. 1. §. unico*, & infrà hoc *cap. à n. 93. cum ſeq.* Ita pariter poſtquam in Senatu afferuntur litteræ ad eumdem effectum ſupplicandi, informandi, & reſcribendi Pontificem Maximum, & interdùm quòd in eo examinatur cauſa interitus Reipublicæ, & damni publici, executor ipſe ſuperſedere tenetur, cum examen illud ſit quid præparatorium deſtinatum ad prædictum finem reſcribendi, idem etenim jus eſt in præparatoriis, quod in præparatis. *l. ordinarii 13.* ubi Bald.

num. 2. *C. de rei vendicat.* Petrus Barboſ. *in l. hæres abſens in principio, num.* 196. *ff. de judiciis*, Cacheranus *deciſ.* 78. *num.* 5. 6. & 16. Covarruvias *lib.* 1. *variarum cap.* 4. *num.* 7. & 8. Farinac. *in praxi criminal. num.* 144. ex text. *in cap. de prudentia, de donation. inter Doctores in rubrica, C. de edendo.* Decius *in rubrica, lectura* 1. *n.* 8. *de judiciis*, & ibi Ripa *n.* 27. Alexand. *conſil.* 58. *n.* 7. *lib.* 1. Mandellus *conſil.* 208. *n.* 3. Caldas Pereir. *in l. ſi curatorem habens, verbo, Imprecandum, num.* 32. *C. de in integrum reſtitut.* Gutierrez *de juramen. confirmatorio*, 3. *part. cap.* 12. *n.* 6. Bald. & alii Surdus *conſil.* 42. *num.* 17. Boſſius *tit. de foro compet. num.* 117. Gamba Curta *de immunit. Eccleſiar. lib.* 6. *cap.* 8. *num.* 3. Carleval *de judiciis, diſputat.* 2. *q.* 4. *ſub n.* 204. *pag.* 102. *ad fin.*

Tùm quia eſt articulus facti incidens in negotio
85 principali coram † Senatu pendente, qui de facto etiam rei ſpiritualis incidenter ad cauſam principalem licitè cognoſcit, ſicut & judex quilibet ſæcularis, prout plurimos Doctores ad id citavimus hac 1. *p. cap.* 8. *à n.* 26. *verſ.* Hoc ipſum firmant omnes Doctores.

Tùm etiam quia fecundùm magis communem,
86 & uſu, & conſuetudine † receptam in Hiſpaniarum Tribunalibus ſupremis doctrinam de cauſa poſſeſſoria beneficiali poſſe cognoſci ab illis nempe laicis, prout multis Doctoribus citatis probat Cancerius *variarum reſolut. li.* 3. *cap.* 14. *cum ſequentibus* & ſuperabundè proſequitur cuncta cumulans Caſtillo *de tertiis, cap.* 12. *à n.* 41. Fontanella *de pactis nuptialibus clauſul.* 7. *gloſ.* 3. *p.* 10. *à num.* 48. *p.* 2. Ludoviſ. Poſt. *de manutentione obſervation.* 6. *à n.* 27. *qui omnes infinitos* pene alios Doctores cumulant; ac inſuper Senatui reſervata eſt authoritas vindicandi audaciam, & irreverentiam
87 † contra partem, & judicem ſic fraudulenter exequentem contra leges Regias ita ponentes, ad ea quæ latius deduximus *de Regia protect.* 1. *p. cap.* 7. *n.* 34.

Tum etiam, quia licet facultas data ad ſuperſedendum in executione, non verificetur in executione jam facta: tamen quando ipſa executio fuit attenta, & nulla, tunc intrare facultatem ſuperſedendi, ſemel ac iterum Rota declaravit, prout in illa Ceſſonen. *Præceptoria coram Coccino, & in alia Tarraconenſi*, ibidem per Rotam relata, quas adduximus ſuperius *n.* 37. ideòque cum hæc poſſeſſionis apprehenſio furtivè, attentatè de facto, & nulliter fuerit facta, poterit Senatus illam liberè reponere tanquam incidens in cauſam, & ex vi & natura facti incidentis in principali articulo violentiæ, & retentionis.

88 Unum tamen utile ad hoc † notabis (ad deſtruendam malitiam fraudulentam impetrantis ſic volentis ſuas litteras exequi recurſu pendente in Senatu) quod ad exercitium juriſdictionis requiritur præſentatio coram judice delegato litterarum originalium, vel aliàs authenticarum, quare ſi copia non ſolemniter deducta cum citatione partis, & decreto judicis fuerit præſentata ab impetrante Judici delegato; proceſſus & executio ejus virtute erit inanis, & nulla, nullùmque juris producet effectum: ita latiſſimè poſt plures Doctores, & Rotæ deciſiones probant Nicolaus Garcia *de beneficiis* 6. *part. cap.* 2. *à num.* 16. 17. & 18. & ſupra. Quare ſibi ſic apprehenſa poſſeſſio, & facta executio nihil prodeſſe poteſt, nec impediet attentati repoſitionem per Senatum faciendam ex ſupradictis.

Efficax remedium, quo generaliter conſulitur vim patienti ex litterarum executione jam peracta.

MIhi in dies meditanti ſuper hac noſtra juris † rigore vallata opinione à qua deſiſtere 89
nullo modo potuit, & eidem (ut arbitror) per omnes inſiſtendum, efficax occurrit remedium in ſuo genere licitum & permiſſum, quo per indirectum, & cauſativè ſaltim effectum queat ſortiri ſalubre illud retentionis decretum per ſupremum Senatum, legitima exiſtente cauſa, expeditum, per conjunctionem videlicet, & cumulationem duorum remediorum, ſe ad invicem juvantium, ita ut ex utroque ſimul juncto retentionis decretum liberè, & abſque impedimento ſuum plenarium conſequatur effectum, ut clarè ex dicendis patebit. Quod meo videri hallucinari videtur Pater Henriquez laudatus *infrà cap.* 11. *à n.* 39. licet ſub magna terminorum confuſione, obſcurè, & intricatè, prout ibidem adnotavimus ejuſdemmet verbis ad litteram relatis.

Dato igitur in Senatu decreto retentionis litterarum ipſis † tamen jam executis, compareat 90
pars, vel Regius Fiſcalis coram eodem executore, & alleget eandemmet cauſam, ſcandali ſcilicet, & damni publicæ utilitatis, quà motus fuit Senatus ad ita decernendum (cùm omnes retentionis cauſæ ad hoc principium, & fundamentum ſint redactæ, *prout ſup. cap.* 3. *cum quatuor ſeq. cap.* 1. *hac* 1. *part.* diximus) & petat repoſitionem executionis (cùm nulla fuerit, & attenta, ut mox oſtendam clarè) & à non repoſitione, & ab executione, & litterarum Apoſtolicarum tanquam nulliter, & attentatè facta appellationem interponat, vel ad illuſtriſſimum Nuntium horum Regnorum, vel ad Sanctam Sedem Apoſtolicam & ad negatam delationem & executionis repoſitionem recurret ad eundem Senatum per viam violentiæ; quo indubiè, & juſto fundamento ex mox dicendis, ibi dabitur decretum violentiæ, nempè: *Que el juez Eccleſiaſtico que deſta cauſa conoce, haze fuerça en no otorgar la apelacion interpueſta, que la otorgue; y reponga lo hecho deſpues della, ò en el tiempo que pudo interponerſe*, juxta quæ Nos *in tractat. de Regia protectione* 1. *part. cap.* 2. *à n.* 199. *cum ſeqq.*

Et tunc intimato judici † executori hoc de- 91
creto violentiæ, cui ipſe omnino parere debet, & ad unguem obtemperare deferendo, & reponendo omnia geſta poſt appellationem, & in tempore, quo potuit interponi, prout abundè probavimus *dict. tract.* 1. *part. cap.* 2. §. 1. *per totum*, & facta hac repoſitione, res redditur integra, & reducitur ad illum priorem ſtatum, quo
92 litteræ executæ non erant, † & hinc intrare rectè poteſt decreti Senatus retentionis prius expediti executio, in cujus complementum non ſolùm litteræ Apoſtolicæ detinentur; ſed & omnia acta ad executionem earum pertinentia, ne ulteriùs illis utatur aliquis, donec ſummus Eccleſiæ univerſalis paſtor, ad quem ſupplicatum ſtat, meliùs de cauſa legitima ſuſpenſionis inſtructus, & informatus, dignetur per ſuam piiſſimam, & paternalem miſericordiam de remedio utiliori providere.

Singulas inſuper hujus miraculoſi, efficaciſque remedii partes ſpecialiter juſtas oſtendam.

Certi namque juris eſt, quòd in omnibus iis
93 cauſis, † quæ legitimæ ſunt ad ſuperſedendum in litterarum Apoſtolicarum executione, de quibus

c. 3. cum seq. suprà, quæ omnes tendunt ad evitandum scandalum, & damnum Reipublicæ, ut ibidem vidisti: In omnibus ipsis judex executor, cui litteræ sunt directæ, non solum potest, sed imò præcisè, & omni modo tenetur supersedere, quia exequi non potest; ita probat, & jura Canonica intelligit post alios Mastrill. *de magistratibus, lib. 6. capitul. 9. num. 222.* Ripa *in c. si quando de rescriptis*, Maranta *disput. 1.* Afflict. *constit. pacis cultum, n. 57. rubrica 8. lib. 1.* Foller. *constit. Magistri justitiarii, n. 5. & 8.* Capiblanc. *de Baronib. pragmatic. 14. num. 47.* Rodericus Suarez *allegat. 12. à num. 48.* Giurba *consil. 59. n. 76. in fin.* Atque etiam illa Doctorum caterva à nobis congregata in unum, *cap. 3. à num. 23. versic. Quare justissimè* ad quæ loca te remitto, quia amplius non repeto, & alibi pluries atque pluries id quoque diximus *in dict. cap. 3.* cum quatuor sequentibus.

Et est textus expressus *in c. rescripta contra jus elicita ad omnibus judicibus præcipimus refutari, nisi forte aliquid est, quod non lædat alium, & c. 25. quæst. 2.* Id ipsum etiam probant *c. Imperiale, cap. nec damnosa fisco, & cap. dicenti, eadem causa & quæst.*

94 Ad hoc ipsum subtiliter † pondero verba, quibus attentè usi fuere Pontifices *in c. si quando de rescriptis*, ibi: *Aut per litteras tuas, quare adimplere non possit, &c. in cap. cum teneamur de præbendis*, ibi: *Aut si non potest ei sine scandalo provideri, &c.* Quibus quidem verbis manifestè docet Pontifex, quòd ubi datur legitima causa, & à jure approbata ad supersedendum, deficit tunc in executore potestas exequendi.

95 Nulla enim in jure major † nullitas, quàm defectus potestatis, & quod ultra potestatem fit à judice, maximè executore, nulliter fit, Buërius *decis. 299.* Olivan *de jure fisci, cap. 15. nu. 39.* Riminaldus junior, *consil. 281. num. 70.* Rota diversorum, *decis. 666. num. 4. part. 1.* Bertazola *consil. 465. n. 24.* Paris. *de gabell. part. 3. num. 73.* Nizol. *allegat. 2. num. 21.* Vantius *de nullitate ex defectu jurisdictionis n. 1.* Marius Giurba *decis. 96. sub num. 10.* de quo nos abundè *de Regia protect. 4. part. cap. 6. à n. 3.* & suprà optimè *in cap. 3. à n. 36. & à n. 64.* & est textus qui hoc idem probat *in l. quicumque, & in l. qui contrà nostra, C. de executoribus, & exactorib.* Quibus quidem juribus, & locis amplius latè probatur, idem esse defectum potestatis, & jurisdictionis, in executore, ad effectum causandi nullitatem.

Prædictis adde etiam communem Doctorum re-
96 solutionem, † quæ habet, quòd licet executor Sententiæ non possit cognoscere de exceptione labefactante sententiam superioris; tamen quando ejus datur nullitas notoria, ipse executor illam præcisè, & necessariò tenetur admittere, non ad effectum cognoscendi, & determinandi super illa: sed ad effectum supersedendi in executione, & rescribendi superiori qui sententiam tulit; ita latè probant Petrus Barbosa *in l. si prætor. 75. in principio, & in §. 1. ff. de judiciis, à fol. 760.* in magnis & concluf. ibid. *à n. 41. & sequentibus, & in §. Marcellus, à principio & à n. 62. & sequentibus*, Zevall. *de cognition. per viam violent. lib. 2. quæst. 146.* per totam, optimè Joan. Hieronym. Campanil. *diversorum juris, rubrica 11. c. 13. à n. 254. & sequentibus*, Cardin. Tuschus *practicarum conclus. litt. S. conclus. 142. & litt. R. conclus. 267.* Scaccia *de appellat. quæst. 11. à n. 193. cum sequentibus.* quo libi mirabis, quod generaliter diximus *de Regia protect. 4. part. c. 7. à n. 15. & seq.* prout etiam declaravi *3. part. cap. 9. n. 33.*

Igitur appellatio hæc duobus ex capitibus justa & legitima efficitur, † cui ut licitæ ab executore 97
deferendum est; primò quia processit tempore, quo debebat conquiescere, & supersedere, & sic ab eo procedente, & ejus processu appellatio licita & legitima est, & violentiæ decretum in Senatu datur, *in tractatu de Regia protect. 3. part. cap. 10. à n. 174. & 4. part. cap. 11. à n. 4.* & melius post Joannem Monach. Paris. Bonifac. Bard. Cinum, Abbat. & Caputaquensem diximus *de Regia protect. 2. part. cap. 18. n. 44.* Et rursum, ubi simul probavimus, omne gestum † à judice tempore, quo 98
debebat conquiescere & supersedere esse nullum ipso jure, & perinde legitima appellatio, ut ejus virtute obtineatur in Senatu decretum violentiæ, *Que otorgue y repunga.*

Ultra quos, & quod processus gestus à Judice tempore, quo debet conquiescere, & supersedere probant *Glossa in cap. Judex, verbo, Proponatur*, & ibi Francus, & Germinian. *de offic. Delegat. in 6.* Bart. & alii *in l. quia poterat. n. 4. ad Trebellian.* Salicet. *in authent. offeratur, C. de litis contest. c. cum speciali*, & ib. Petrus. *n. 64. de appellatio.* Granut. *theorem. 17. sub n. 1.* Lapus *allegat. 1.* Roman. *consil. 220. n. 3.* ubi Mandel. Alexand. *consil. 104. n. 4. vol. 5. & consil. 89. n. 3. vol. 1.* Gaid. *observat. 33. n. 12. lib. 1* Zevallos *contra communem, q. 680.* Villadiego *foro jud. lib. 2. tit. 1. l. 22. n. 11.* Casane, *consil. 30. n. 21.* Tuschus *lit. S. conclus. 913. n. 25.* Minsinger. *centur. 4. observat. 56.* Paris. *consil. 89. n. 7. vol. 3.* Guaz. *rerum defens. 1. cap. 19. num. 37. & 55.* Cephal. *consil. 241. num. 19.* Ruinus *consil. 6. num. 5. vol. 4.* Menoch. *consil. 865. num. 15.* Chricho. *communium opinionum, centur. conclus. 95.* Intrigol. *lib. 3. singul. 79. n. 181.* Covarruvias *practicar. cap. 26.* Azeved. *in l. 1. num. 8. tit. 16. lib. 4. Recopil.* Giurba *consil. 9. n. 1. & n. 3.* Millis *in repert. verbo Jurisdiction.* Verall. *decis. 7. n. 1. part. 3.* Osascus *decis. 84. n. 3.* Maranta *de jud. part. 4. distinct. 16. num. 4. & p. 6. tit. de appellat. nu. 4.* Scaccia *de appellat. q. 5. sub n. 116. & quæst. 14. num. 62.* Moria *in emporio, tit. 2. de jurisdict. in præmiss. num. 211.* Cavalcan. *decis. 28. nu. 112. part. 2.* Bursatus *consil. 21. num. 20.* Rebuffus *tit. de recusat. artic. 6. glos. 1. n. 2.* Ant. Gabriel. *tit. de judiciis, conclus. 5. num. 1.* Costa *de scientia inspect. 85. n. 26.* Lancellotus *de attentatis, part. 2. c. 6. n. 4.* Gregor. Lopez *in l. 22. glossa magna, tit. 4. p. 3.* Valenzuela Velasquez *cons. 43. n. 170. & seq. tom. 1.*

Secundò etiam dicitur ista hæc appellatio legitima, quia ab actu nullo, etiam in materia executiva, † & sui natura privilegiata licita est 99
appellatio, quæ simul habet utrumque effectum ex *reg. l. 4. condemnatum ff. de re judicata*, latissimè probavimus *in tractatu de Regia protect. 3. part. 9. à principio, & à n. 21. cum sequentibus*, & per totum. Et quando in executore † deficit potestas, ut appellatio sus- 100
pensiva licita sit, multa scitu dignissima per Nos *in eodem tract. 4. part cap. 6.* à principio per totum, quibus quidem locis & alibi passim abundè videbis de justificatione hujusmodi appellationis, & ejus effectu suspensivo, ut vim fieri declaretur in Senatu.

Hinc succedit, quod quando executor nulliter processit ad executionem † litterarum Apo- 101
stolicarum, per comparitionem partis legitimæ, statim

statim & ante omnia teneatur reponere possessionem, & alia omnia gesta tanquam nulla, & attentata in pristinum statum, & appellatio ab ipso executore, & toto ejus processu interjecta per noviter comparentem includit gesta omnia à principio, ita latissimè per Rotæ decisionem & alios Doctores comprobavimus *in dict. tract.* 1. *p. c.* 5. *à n.* 66. *& seqq.* & obiter. *c.* 6. *n.* 62.

102 Quare per hanc repositionem † titulus reducitur ad non titulum, causa ad non causam, possessio ad non possessionem, & res redditur ad suum priorem statum, quo erat ante executionem facta, de quibus quia multa diximus in his terminis de executione, actibus & sententiis repositis *in dict. tract.* 4. *part. c.* 14. *per totam*, & præcipuè *à n.* 140. *cum multis seq.* post magnam Doctorum exornationem; amplius non tracto.

Inde fit, quòd cum mediante hac repositione
103 (legitimo modo † permisso facta) *in*sublatum impedimentum, & inconveniens consideratum in fundamentis *secundæ partis quæstionis à n.* 32. *& seq.* prout erat executio præcedens litterarum Apostolicarum, quam Senatus per se ipsum directè reponere non potest in sui decreti retentionis executionem, ut superiùs abundè probavimus, & resolvimus: sequitur ut hac indirecta via, semel facta repositione, subintret decreti Senatus retentionis executio, quia res semel prohibitionem evasit, ac
104 ideo semper durat † libera, de quo plurimas doctrinas congessimus *in dict. tract.* 3. *part. c.* 4. *à n.* 55. *cum multis seq.* & de variis effectibus, & exemplis benè comprobatis rei redactæ ad priorem sta-
105 tum, † & naturam videre per te insuper poteris apud *Mieres de majoratu* 1. *part. q.* 38. *à n.* 184. *& n.* 290. quæ rectè concurrent.

106 Et facit alia doctrina, quæ † huic multum similis est de qua Nos *eodem tract.* 4. *part. c.* 8. *n.* 91. *& 92. & n.* 96. quod diximus, quòd si quis per executoriales fuit condemnatus ad restitutionem rei, qua fuit à tertio spoliatus, contra quem intentans remedium possessorium obtinuit primam sententiam, quæ ejusdem spoliati favorem exequitur; statim poterit ille prior victor suas executoriales exequi ab eo inflanti, quo res cœpit semel intrare in potestatem condemnati.

107 Non minus conducit alia † illa doctrina, de qua Nos exactè *in tractatu de protect. Regia* 4. *part. cap.* 9. *à n.* 158. & sursum *à n.* 156. ubi, licet in condemnatum ad rem restituendam, nequeat fieri executio, quia illam tempore litis motæ, & condemnationis non possidebat, si tamen res ad suas manus perveniat postea, statim, quod cœperit possidere, fiet in eum executio absque novo processu, quod post plurimos Doctores probavimus latiùs, quibus ad idem adde Jacobum Gallum *consil.* 5. *per totum*, maximè *n.* 9. *& 10. & n.* 5. Vincentium Carotium *de exceptionibus*, *exceptione* 11. *num.* 32. & est text. *in l.* 3. §. 1. *ff. de executione rei judicatæ*, ubi Bart. dicit esse text. litteris aureis scribendum, & nunquam oblivisci endum.

Hoc remedium nota, quoniam est valdè utile, & omnino in dies necessarium securum, legitimum, constans & licitum attentè consideratum, quòd alibi nec videbis, nec audies in re tam gravi, & articulo tam difficili, & quotidie controverso.

Quæ quidem comprobatio licèt universaliter *omnibus casibus retentionis contingentibus* sit omninò adaptabilis (ut ad oculum vidimus,
108 & probavimus) non desinam insuper † aliquos alios particulares recensere, & comprobare, & nova aliqua, utilissimáque discurrere circa contradictores comparentes post executionem peractam, & sic re jam non integra, quæ alibi non reperies sic explicitè digesta. Ex quibus apparebit, quod ille oppressus, qui habuit jus ad proponendum, & intentandum remedium retentionis, & obtinendum in Senatu decretum affirmativum super ea, habet etiam jus comparendi coram executore, & executione litterarum jam peracta, & ab eo petenti repositionem, illamque obtinendi indistinctè in cunctis casibus in quibus obtentum fuit earumdem litterarum retentionis decretum.

Et in primis, si contradictor sit possessor, & compareat post † executionem factam, & missio- 109
nem in possessionem, ipso tamen possessore non citato, nec cum eo adhibita causæ cognitione; potest quandocumque comparere, & possessionis repositionem petere, quæ in primis, & ante omnia facienda est ab eodem judice executore, quia cum immissio fuerit nulla, res non desinit esse integra (ut statim probabo) & optimè comprobavimus per expressam Rotæ decisionem, & alios plures Doctores 1. *part. cap.* 5. *n.* 66. *cum seq. de Regia protect.* Quibus adde Menochium latè tractantem hunc articulum *de adipiscend. remed.* 4. *à n.* 627. post Bart. doctrinam, quam omnes sequi firmat Zuchardus, & alii multi Doctores, quos sequitur referens Castillo *controversiarum tom.* 1. *cap.* 24. *n.* 170.

Et unum attende circa has doctrinas, & alias plures applicandas, quod immissio in possessionem † virtute gratiæ Apostolicæ regulatur secun- 110
dùm regulas interdicti adipiscendæ possessionis ex *l. fin. C. de edicto divi Adriani toll.* & ejusdem regulis subjicitur, ut statim probavimus ex plurimis Rotæ decisionibus sic expressè decidentibus *à num.* 142.

Ex vero fundamento & ratione præcedentis doctrinæ † inferre primò poteris ad litteras Apostoli- 111
cas impetratas ab alienigena, & non originario horum Regnorum, qui cum sit incapax ad beneficia & omnino inhabilis mediante immemoriali & laudabili consuetudine horum Regnorum indultis Apostolicis confirmata, ut plures leges, *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* firmant, prout & superiùs hoc *cap. à n.* 70. *versic. Ab hac tamen regula excipitur*, *&c.* Imò talis alienigenæ possessio, quæ est contra prohibitionem statuti, † dicitur improba, & 112
non manutenibilis, Bocatius *de interdict. uti possidet, cap.* 4. *in fin.* Rota *diversorum*, *decis.* 4. *n.* 1. *part.* 2. Ludovisius Post. *in tractatu de manutentione, observat.* 44. *n.* 21. *ubi à n.* 29. plurimos citat, ut idem sit, quando possidenti resistit jus, & cùm sit apprehensa virtute tituli nullius & invalidi, dicitur vitiosa, & ad nihilum prodest: ut abundè probat Valençuela Velasquez *in cons.* 177. *à n.* 84. *usque ad* 91. inclusivè. Et nos latiùs infrà 3. *part. hujus Tractatus.*

Consonat, quod quando prior immissio, & possessionis apprehensio fuit nulla, seu aliter vitiosa habetur pro vacua, & quæ ad nullos juris effectus considerabilis est, adeò ut minimè contradicere, & impedire possit alium postmodum ex legitimo titulo venientem, & petentem talis possessionis immissionem, & in concursu harum duarum possessionum hæc ultima uti legitimè manutenetur, ut ex quàm pluribus Rotæ decisionibus, comprobat Ludovic. Post. *de manutent. observat.* 71. *à num.* 70. *& seq.*

Inde

113 Inde eſt, ut cum executio prout etiam ipſæ litteræ ſint nullæ ipſo jure; † quandocumque quilibet comparuerit etiam poſt factam immiſſionem earum virtute obtinebit omninò ante omnia repoſitionem petitam, & appellatio ejus dicitur legitima, idem eſt in beneficiis patrimonialibus (ut ſtatim) quia iſte (cum nulla fuerit executio litterarum ob incapacitatem, & virtute litterarum ſimiliter nullarum) quandocumque comparuerit, dicitur re integra comparere, quoniam per executionem præcedentem, aut aliam actum nullum res non deſinit eſſe integra; iſta eſt mirabilis Rotæ deciſio in terminis 57. *num.* 8. ut per Vivianum *in tractatu de jure patronat.* ubi plurimæ deciſiones aliæ citantur ad idem variæque doctrinæ conducibiles, quod actus præcedens, ſi eſt nullus, res non deſinit eſſe integra, probant inſuper Pariſius *conſil.* 68. *n.* 27. *lib.* 3. Lancellot. Robert. *de attentatis* 2. *part. cap.* 3. *in præfat. num.* 97. *&* 98. Ægidius *deciſ.* 699. Puteus *dec.* 2. Carolus de Graſſis *de effectibus Clericatus, effectu* 1. *nu.* 311. *fol. mihi* 106. Et quoad omnes ſuos effectus judicatur ac ſi geſtus non fuiſſet, alios plures Doctores infrà 2. *part. c.* 12. *illatione* 3. *à num.* 65. & in illationibus ſuperioribus, *à nu.* 58. *cum multis ſeq.*

114 Ad quam doctrinam † nempe quod per actum nullum præcedentem res non deſinat eſſe integra, plurima conducibilia adducit, hanc comprobans Farinacius *in tractatu de teſtibus, quæſt.* 57. *à num.* 98. *cum ſeq.* quem vide, conducunt etiam plures effectus reſultantes ex actu nullo præcedentis, ut ſcilicet, quod per ipſum non perpetuetur juriſdictio, non inducatur litis pendentia, non expiret poteſtas, non interrumpatur præſcriptio, & alios plures quos congeſſimus *de Regia protect.* 3. *part. cap.* 9. *à n.* 13. *cum ſeq. & à principio cap.* quibus adjunge, quæ etiam latè & doctè cumulat Graſſis *de effectibus Clericatus, effect.* 1. *à n.* 298. *uſque ad n.* 318. plurimos ad ſingulas

115 † congerens Doctores; & ratio eſt, quia non præſtat impedimentum, quod de jure non ſortitur effectum, ex regula juris.

Quò pertinet, quod licèt lite jam conteſtata præcludatur via exceptionibus dilatoriis, ex vul-

116 garibus; tamen quando excepto † dilatoria illa talis ſit naturæ, quæ reddiderit proceſſum retrò nullum; rectè admitti & opponi poteſt poſt litem jam conteſtatam, *l. licèt*, ubi Bart. & Doctores, *C. de procuratoribus*, latè Felinus *in cap. exceptionem, col.* 9. *verſicul. Fallit octavo, de exceptionibus*, Alexander, & Doctores, *in l. ita demum, C. de procuratorib.* Joſeph. Cumiæ *in ritibus magnæ Curiæ, cap.* 2. *n.* 19. *fol. mihi* 19. conſonat, quod licèt executio inſtrumenti impediatur per ſententiam illud vulnerantem; ſi hæc eſt nulla, inſtrumentum liberè exequitur, ut ex Coccino & Rotæ deciſione rectè obſervat Antonius Amato *variar. reſol. tom.* 2. *reſol.* 81. *n.* 27.

117 Idem prorſus ex paritate † rationis dicendum erit in his ſervis impetratis ad beneficia patrimonialia ab eo, qui non ſit filius patrimonialis quibus tantum beneficia hæc conferri poſſunt, & aliter facta proviſio eſt nulla ipſo jure, ut in terminis poſt plurimos Doctores diximus *de Regia protect.* 3. *part. cap.* 9. *à num.* 38 *& ſeq.* & ex ſimilitudine, & maxima fraternitate horum beneficiorum, & juriſpatronatus laici, de qua latè infrà hoc *cap.* §. *unico, nu.* 100. *& ſeq.* idem dicendum erit in iſtis juriſpatronatus beneficiis, de quibus plurima attulimus in propoſito infrà *n.* 164. *cum multis ſeqq.*

Et nota quia in his caſibus, † quilibet vaſſal- 118
los horum Regnorum habet jus ad oppoſitionem hanc faciendam, & quilibet dicitur legitimus contradictor, ut de beneficiis impetratis ab alienigenis, ut poſſit quilibet vaſſallus ratione authoritatis, & præeminentiæ Regis, proprii juris & intereſſe quod habet, ſupplicare, & contradicere, ac ſe opponere, & petere retentionem litterarum; *eſt lex expreſſa* 14. *ad finem, tit.* 4. *lib.* 1. *Recopilat.* ibi: (Y otroſi mandamos y damos facultad à todos y qualeſquiera nueſtros ſubditos y naturales, que ſobre eſto puedan oponer, y hazer reſiſtentia, pues la tal oposicion es ſobre la exempcion y honra y guarda de la preheminencia de ſu Rey, y de ſu patria, &c.) Et quod quilibet pro ſola † præ- 119
eminentiæ Regis defenſione ſit legitima perſona, & contradictor; eſt textus expreſſus *in l. C. ut nemo privatus*; facit *l.* 1. *tit.* 13. *part.* 2. dum tractans de honore Regis, & utilitate ejus per vaſſallum curanda, inquit: (Por ende debe catar muy de luene las coſas que ſon a ſu honra y a ſu guarda, y ſer mucho anſioſo para alegarlas y acrecentarlas, y las que fueren à ſu danno deſviarlas, y tollerlas.)

Et ex hac ratione provenit, quod ſicut Princeps non poteſt admittere in ſuo Regno Prælatum ſibi ſuſpectum, & non affectum, atque ſe electioni, de eo factæ opponere, ut quàm plurimis citatis Doctoribus ſcripſimus in noſtris commentariis *de Regia protect.* 3. *part. c.* 10. *num.* 241. Azor. *inſtitut. moral. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 14. *verſ. Quæres.* Graſſis *de effectib. Clericatus effectu* 1. *n.* 1039. Valleta *de diſquiſitione Clericali, part.* 1. *tit. de favore Clericor. perſonali* (de quo ſuo loco in 3. *part.* pleniſſimè erit agendum) ita pariter quilibet ejus vaſſallus de populo poteſt ſe hujuſmodi electioni opponere, & impugnare electionem factam ad dignitatem Eccleſiaſticam eò quod electus non ſit gratus, & affectus ſuo Principi: prout in individuo probant Joan. de Anania *in cap. quod ſicut, n.* 3. *de electione*, ubi Ancharan. *n.* 5. Cotta *in memoralib. verbo, Epiſcopi*, Mandagotus *de electione novorum Prælator. in Miſcellaneis, tit. electus an reprobari poſſit verſ. Elect. Epiſcop.* Marius Muta *in Capitibus Regni Siciliæ. tom.* 3. *cap.* 21. *num.* 37. *ad fin. & cap.* 12. *num.* 27.

Et quod tam in iis, quàm † in beneficiis patrimo- 120
nialibus quilibet filius patrimonialis ſit legitimus contradictor ratione proprii juris, & particularis intereſſe, probatur ulteriùs. Quia cùm habeant hæc regna privilegia Apoſtolica, conſuetudine immemoriali adquiſita & confirmata, ne exteris deantur beneficia, & multa loca, & Epiſcopatus, eodem potiantur jure, ut nonnulli finis patrimonialibus dari poſſint, & conferri beneficia, ut expreſsè dixit *lex Regia* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* ibi: (Que ſe guarde y cumpla lo concedido por los Pontifices paſſados à nos y à los Reyes nueſtros anteceſſores de glorioſa memoria y a los dichos nueſtros Reinos, &c.) Sequitur, quod cuilibet & ſingulis eadem privilegia data cenſeantur, quia privilegium datum loco, perſonis ipſius loci conceſſum intelligitur *cap. per exemptionem, privilegiis, lib.* 6. Bartol. *in l. quod conſtitutum, ff. de militari teſtam.* Decius *in l. omnibus n.* 16. *ff. de regulis juris, & conſil.* 152. *num.* 3. Roman. *conſ.* 180. *num.* 1. Valençuela Velaſquez *conſ.* 78. *n.* 63. Gratian. *deciſ.* 233. *num.* 13. Giurba *conſ.* 89. *num.* 4. & conceſſum privilegium † patriæ, 121
cuilibet de patria ex eo jus comperit Aviles in

ea-

capitib. prætorum 19. *glossa*, *Privilegios*, *num.* 3. Valençuela *d. cons.* 79. *num.* 75. & Giurba *sub dict. num.* 4. Ipsique cives, & naturales patriæ privilegium retinent, Ponte *in cons.* 51. *n.* 36. *in* 2. Giurba *in cons.* 59. *n.* 51. *infin.* Et quod privilegium concessum patriæ, civibus & naturalibus, tam laicis, quàm Clericis concessum intelligatur, post Martam, Grassis, & alios, diximus *in tractatu de Regia protect.* 1. *p. cap.* 1. *n.* 63.

Et conducit, quia ratione damni Reipublicæ
122 & præjudicii † publicæ utilitatis omnibus & singulis popularis actio adscripta, & attributa est *ex toto titulo*, *ff. de popularibus actionib.* & passim alibi, ex quibus in iis quæ tangunt publicum
123 præjudicium Regis, aut Regni, † quod sit propria actio, & jus contradicendum Regis Fiscalis, nemo dubitat, quod & latiùs scripsimus 1. *p. cap.* 13. per totum, & signanter, *num.* 57. & *num.* 7.

Ex paritate & identitate rationis scriptæ superiùs, *vers. In & primis à num.* 109. *cum seqq.* idem
124 præcisè † affirmandum erit in Bullis impetratis ad beneficium jurispatronatus laicorum (quorum deficiente consensu patroni laici, in admittitur in his Regnis derogatio, ut latiùs agendum infrà 4. *part.* per totam) ut tunc cum generaliter ratione proprii juris, in cujus est quasi possessione, & interesse semper est legitimus contradictor ad latè tradita per Nos *de regia protect.* 2. *p. cap.* 13. *à nu.* 58. unde si non fuerit citatus, licèt in litteris mentio talis jurispatronatus facta non sit (quia tunc non est dubium quod sit citandus, & cum eo patrono legitima causæ cognitio adhibenda) & si *executione litterarum per acta comparuerit*, potest petere repositionem, & ante omnia faciendam per executorem, ut suprà diximus. Tum quia iste ex
125 executione litterarum, † absque suo consensu facta inducitur turbatio suæ possessionis jurispatronatus, cujus ratione, quandocumque compareat, dicitur legitimus contradictor ad reponendum ex superius dictis *d. vers. Et in primis*, *à n.* 190. *cum multis seqq.*

Tum etiam, quia accedente sua contradictio-
126 ne, litteræ Apostolicæ † collatio, & possessio ipso jure resolvuntur, & annullantur factæ sine suo consensu, prout abundè post plurimos Doctores resolvimus uti indubitabile 3. *p. c.* 9. *à num.* 131. *cum seqq. & cap.* 10. *à n.* 2. *cum seqq. in tractat. de Regia protect.* quare succedit regula firmissima, & latè comprobata hactenus, quod per nullitatem executionis res non desinat esse integra, & quandocunque patronatus compareat, & contradicat, re integra comparuisse dicetur, de quo abundè sup. *à n.* 113. *& à n.* 103. *cum multis seqq.* insuper huic applica mirabiles plures doctrinas, quas de resolutione actus, & de pluribus ejus effectibus scripsimus *in dict. tractat.* 4. *part. cap.* 14. *à n.* 18.
127 *cum multis seq. & per totum cap.* ubi abundè, † quòd sequuta actus resolutione, res dicitur retrotrahi ad suum priorem statum, ac si à principio gestus non fuisset.

Sed non omittam notabile dictum Baldi *in l. qui ea lege*, *C. de pactis inter emptor. & edit.* Quòd quando dominium transfertur suspensivè, resoluto contractu, res redit ad suam primævam naturam, & ad sua principia attractiva, *l.* 3. *eod. tit.* Franchis *decis.* 64. *num.* 11. Sesse *decis.* 8. *n.* 55. *&* 97. Casanate *cons.* 7. *num.* 9. Tiraquel. *de retractu lignagier.* §. 19. *glos.* 2. *nu.* 4. Marta *voto* 200. *num.* 11. Ponte *de potestat. Proregis*, *tit. de assensu Regis*, §. 4. *n.* 25. *& consil.* 81. *num.* 39. *&* 40. *lib.* 1. Aldovinus *consil.* 101. *n.* 3. *&* 4. Fabius Anna *cons.* 112. *num.* 14. Scrader. *cons.* 64. *num.* 99. Mantica *de tacitis & ambig. convent. lib.* 4. *tit.* 33. *num.* 4. & quod resoluto contractu ex causa de præterito, res redeat ad suum priorem statum, & originem cum omnibus suis qualitatibus, quas habebat antea, ac si contractus celebratus non fuisset; multi probant Doctores, & variæ doctrinæ cumulatæ per Amato *variar. resolut. lib.* 1. *resol.* 4. *à n.* 4. *cum pluribus seq. per totam resolut.*

Conducit benè alia similis doctrina, quòd possessio data alicui tanquam successori ab intestato, si postmodum comparet testamentum, illa possessio concessa dicitur injusta, improba, & non manutenibilis, ita ut nihil obstet agenti, & postmodum contradicenti, comparenti ex testamento, Marta *consil.* 94. *à n.* 1. *&* 5. Itaque mediante oppositione Patroni litteræ Apostol. & omnia indè derivativa resolvuntur, & annullantur & res efficitur integra.

Et iterum quod possessio, quæ ex aliquo accidenti resolvitur, & finitur, adeò reddatur infecta, & inefficax, ut nullatenus prosit, nec etiam ad manutentionem, aliumvè juris effectum, latè probant Gratianus *disceptat. foren. cap.* 113. *à num.* 60. *cum seqq. & c. c.* 110. *n.* 75. Coccinus *decis.* 418. Ludovis. Post. *de manuten. observant.* 94. *n.* 13. *&* 14. & post tractat. *decis.* 181. ubi de arrendatario reddituum annualium, ut possessio ejus profit durante conductione, ejus tamen finita & resoluta, amplius non profit ad manutentionem, & de aliis exemplis apud illos Doctores, & decis. optimè etiam Nicolaus Garcia *de benefic. 1. p. cap.* 2. *num.* 87. & sup. ubi de beneficio amovibili ad nutum patroni, ut accedente patroni revocatione, cesset possessio, & manutentio. Atque etiam quod possessio ad certum tempus, cessat possessio post illud, & manutentio denegatur, consonant Mastrill. *de Magistrat. lib.* 2. *cap.* 17. *à n.* 33. & Valençuela, Velasquez *in cons.* 192. *à n.* 31. *& seqq. tom.* 2. Ubi de Vicario foraneo amovibili ad nutum Prælati, ut accedente remotione, & revocatione nullatenus manutenestor ob resolutam causam possidendi; quæ doctrinæ singularissimæ sunt nostræ resolutioni, ut quandocumque accedat contradictio patroni post peractam executionem; cum collatio, possessio, & executio resolvantur, & annullentur, res sit adhuc integra; debeat admitti uti legitimus contradictor absque aliquo impedimento possessionis apprehensæ, cum reddatur ad non possessionem, inutilem, & infectam, & ad nullum juris effectum considerabilem, quia non præstat impedimentum, quod de jure non sortitur effectum ex latè deductis in hoc legitimo discursu.

Hinc infertur ad decisionem † Rotæ Roma- 128
næ, quam ad litteram refert Nicol. Garcia *de benefic. 6. p. cap.* 2. *à num.* 132. ubi revocata fuit executio litterarum uti nulla, & attentata, eo quòd cum præsentatio ad idem beneficium per Patronum laicum causæ cognitio non adhibuerit executor, stante beneficii possessione vacante, & non occupata, ibi: *Maximè cum Petrus comparuerit*, supponens idem si eo tempore ante peractam executionem non compareat, & ibidem: *Nec etiam obstare, quod possessio esset vacua, nec ostenderetur titulus Apostolicus, quia cum in gratia adest clausula, dummodo non sit alteri jus quæsitum, sufficit, quod Petrus ostenderet se præsentatum ut diceretur legitimus contradictor, cum*

Papa

Papa non præſumatur voluiſſe præjudicare; & derogare præſentationi, &c.

Facit etiam doctrina Menochii *de adipiſc. remedio* 4. qui *à n.* 6. aliquos caſus † diſtinguens, quando
129 dicatur quis legitimus contradictor poſt miſſionem factam & exequutam *in n.* 928. ita ait: Tertius caſus, cum hîc contradictor, qui hoc tempore venit ſcilicet non poſſidet, nec citatus fuit; tunc ſi allegat aliquid quod excluſivum ſit intentionis hæredis, & beneficii hujus conſtitutionis; hæc miſſio in poſſeſſionem revocabitur, ita per Bart. hîc *column. penultim. verſic. Si verò non alleget*, exempla affert Bart. ut ſi alleget teſtamentum fuiſſe abolitum, & cancellatum, qua de re dicemus infra, *quæſt.* 84. vel teſtatorem non poſſediſſe tempore ſuæ mortis, quod jam diximus multis in locis ſupra, &c. Et *n.* 629. ita ait: Quartus eſt caſus, cùm hîc contradictor, qui hoc tempore venit, non poſſedit, vel ſi poſſedit, vel non citatus fuit, ſed non probavit jus aliquod, quo mereatur illa miſſio revocari:
130 tunc non † revocabitur, ſed jus ſuum proponere is debet in judicio ordinario: quod ſenſit & Corneus hîc *n.* 29. poſt Bart. ubi ſup. &c. Quem etiam Menochium ad litteram referens ſequitur Caſtillo *controverſiarum, tom.* 3. *c.* 24. *n.* 170. ubi ſuperiùs latè tractat de legitimo contradictore, qui comparet ante vel poſt miſſionem.

Et adverte, quòd prædicta Menochii, & aliorum doctrina rectiùs procedit in contradictione patroni, qui ratione ſuæ poſſeſſionis, quam habet ad jus patronatus, in qua turbari non eſt dubium ob factam executionem litterarum ipſo nec citato, nec conſentiente. Maximè quia per contradictionem & oppoſitionem ſuam retro reſolvuntur & annullantur proviſio, & executio, ut jam diximus, & hoc ultimo caſu loquuntur Menochius, & ſequaces, dùm loquuntur de teſtamento abolito.

Quidquid aliter ſit dicendum de alio oppoſitore,
131 † qui nec poſſidet, nec allegat cauſam reſolutivam præcedentis executionis, ut cum Parladorio diximus ſuprà *in* 2. *fundamento ſecundæ partis, verſic. ult. Hinc eſt quod legitimus, numero* 44. & quæ Nos *de Regia protect.* 2. *part. cap.* 13. *à num.* 65. *& ſeq.* Quia ſi iſte talis compareat poſt perfectam executionem, & ſic re non integra, non auditur, ut ibidem latiſſimè diximus, eo quòd per ſuam ſimplicem comparitionem, non annullatur executio præcedens, ſecus ſi per eam annulletur, quia allegat cauſam aliquam reſolutivam ex hactenus deductis.

Et ut hæc doctrina Menochii, & ſequacium loquentium † in contradictore admiſſionem *ex l. fin. C. de edicto d. Adrian. tollen.* comparente poſt factam jam miſſionem, magis quadret, ſcire debes; quòd de ea miſſione ad miſſionem in poſſeſſionem beneficii faciendam, vel factam virtute litterarum Apoſtolicarum, vel alterius collationis (cùm ad utrumque ſit competens remedium adipiſcendæ) validum eſt argumentum, & ſub regulis legis fin. comprehenditur, & omnino regitur, & utrumque æquiparatur, in procedendo, & contradicendo, aut opponendo, ac omnibus aliis Marcheſan. *de commiſſionibus* 1. *part. cap.* 13. *n.* 20. Joannes Hieronym. Campanill. *diverſo. jur. rubric.* 11. *cap.* 13. *à num.* 222. *&* 223. Rotæ deciſio per Nicolaum Garciam *de benefic.* 6. *part. cap.* 2. *num.* 124. & alia per eumdem ſub *num.* 128. *verſic. Tandem ad medium*, & vide *num.* 143. & optimè ipſe Garcia *num.* 259. & ulteriùs ipſe Garcia benè 1. *part. cap.* 5. *num.* 443. & meliùs 6. *part. cap.* 4. *à n.* 7. *cum ſeq.* & in deciſionibus ibi adductis, *&*

numero 30. *&* 65. *&* *dict.* 6. *part. cap.* 2. *à num.* 161. *cum ſeq. & num.* 164. *&* 165. per totum, benè Gonçalez *in regula* 8. *Cancel. gloſ.* 15. §. 1. *à num.* 81. *cum ſeq.* uſque ad finem gloſſæ, & ipſe Gonçalez *in* §. 7. *proœmiali, à numer.* 242. Mareſcotus *variarum reſolut. lib.* 2. *cap.* 1. *à num.* 42. Seraphinus *deciſ.* 357. *part.* 1. Caballerius *deciſ.* 230. *&* *deciſ.* 274. Mirabiliter Rota per Coccinum *deciſ.* 431. *num.* 2. qua ad idem alia recenſetur deciſio, mirabilis deciſio Alexandri Ludoviſii 335. *num.* 6. *&* 15. & ibi Oliverius Beltraminius, & faciunt quæ Nos *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 8. *num.* 209. ubi plurimos ad hanc æqualitatem Doctores citavimus, quibus & hæc adde, & *deciſ.* 80. *n.* 7. adductam per Vivianum *in tractatu de jure patronatus.*

Ex quibus ſatis evidenter † deducitur, patronum 133
laicum non citatum quandocumque comparentem, & contradicentem immiſſionem factam virtute litterarum Apoſtolicarum, eſſe legitimum contradictorem tam ex ſua poſſeſſione juriſpatronatus (ad cujus turbationem, & præjudicium neceſſario infertur) quàm ex vi reſolutionis factæ ipſo jure per ſuam contradictionem, & denegatum conſenſum ex hactenus dilucidè deductis, & non inutiliter comprobatis.

Ac ideò non obſtare, firmiter aſſeverandum eſt, † deciſionem Rotæ adductam per Marcheſanum *in* 134
tractatu de commiſſionibus tom. 1. *fol.* 437. *col.* 2. qua dicitur, executionem litterarum Apoſtolicarum non revocari, quando de jure patronatus ad idem beneficium non fuit oppoſitum ante factam executionem, ſed poſt eam peractam: cui reſponderetur, quòd vel dicta deciſio ſit intelligenda, quando de jure patronatus non fuit oppoſitum per ipſummet patronum, nec per ab eo præſentatum, ſed per alium tertium putà conſanguineum, vel alium nomine patroni abſentis abſque ejus mandato ſpeciali, & hoc ita videtur inſinuare dicta deciſio, cùm generaliter loquatur de hac oppoſitione, & à quo facta fuerit, nihil appetit vel non attendenda, cum loquatur contra tot & legitima fundamenta, & veriſſimas doctrinas, quas ſubterfugere, & evitare nemo poterit, cùm revera per contradictionem, & comparitionem patroni laici proviſio Apoſtolica reſolvatur, & ad nullitatem reducantur executio & cuncta ad ea derivativè, reſque reddatur integra & ad tempus ſeu ſtatum, quo legitimus quilibet contradictor comparere poteſt.

Quibus ita omnibus ſuppoſitis, † hoc noſtrum, 135
utile, verum, & efficax remedium ita erit practicandum: ſi poſt executionem litterarum recurſus retentionis penitùs aut obtentus fuerit, compareat pars coram executore (ſemper tamen Regius Fiſcalis, ut diximus, legitimus erit contradictor) & opponat de legitima cauſa, qua motus fuit Senatus ad decretum decernendum, & ſimul repoſitionem factæ executionis petat, & à non repoſitione & ab omnibus actibus executionis interponat appellationem, & pro delatione ejuſdem iterum recurrat ad Senatum, illic indubiè obtinebit decretum violentiæ, ut deferat executor, & reponat, intimatoque decreto judici, omnino reponet, prout tenetur præcisè, ac poſtmodum in executionem decreti retentionis retinentur in Senatu Bullæ & proceſſus, omniaque acta ad illam attingentia executionem præcedentem, ſicuti & quælibet alia, quæ poſtmodum earumdem litterarum virtute conficiantur, vinculo decreti retentionis ſimiliter alligata retinebuntur.

136 Notare etiam debes, quòd † ad hujusmodi oppositionem faciendam & comprobandam sufficiet, meo judicio, decretum retentionis Senatus, quia in eo supponitur justa causa, & legitima ad executionem suspendendam, & supersedendum in ea, quousque per humilem supplicationem interpositam Summus Ecclesiæ Pastor remedium adhibeat, cùm aliter Senatus non existente justa & legitima causa ita non decerneret (nec de tam gravi Senatu ullatenus præsumendum, sed imò pro se stet præsumptio) quoniam cùm ad Senatum pertineat hæc cognitio super examine legitimitatis causæ ad retinendum, & ad effectum suspendendi atque supersedendi in litterarum executione: ipse Judex Ecclesiasticus illi stare debet, quia acta gesta coram sæculari, ubi de causa seu articulo cognoscere
137 † potest, faciunt fidem coram Judice Ecclesiastico, quando tendunt ad eundem finem; text. est *in cap. 2. de exceptionibus, lib. 6.* in hæc: *Cùm quidam sæculares Judices (dum coram eis excipitur de re per Ecclesiasticum Judicem judicata, in casu, quo ad eum pertinet cognitio de consuetudine, vel de jure) recusent excipientes audire, in derogationem jurisdictionis Ecclesiasticæ, & contemptum; decernimus, ut per censuram Ecclesiasticam ab iniquitate coërceantur hujusmodi, & ad admittendam exceptionem eandem (ubi aliàs de jure debet admitti) à locorum ordinariis compellantur, &c.* Et statim consecutivè in §. seq. idem disponit similiter observandum in casu converso in hæc: *Similiter Ecclesiastici Judices (si coram ipsis excipiatur de re per sæcularem Judicem judicata) exceptionem ipsam admittunt, in iis quæ animarum periculum non inducunt, per superiores suos (nisi fecerint) animadversione debita castigandi.* Hactenus de mirabili textu ad propositum, hunc textum latè exornant, & ejus conclusiones probant Decius *in c. at si Clerici, de Judiciis*, & ibi Ripa, *num. 3.* & alii citati per Valascum *in consultatione 65. num. 3.* & videndus *per totam consul.* Nicolaus Millis *in repertor. verbo, Judex Ecclesiasticus cui fit remissio*, Annius de Butrio *in d. c. at si Clerici in princip. versic. Oppono, quod conjunctus*, sequitur Marta *de jurisdict. 4. p. centur. 2. casu 69. à num. 9.* & videndus *à n. 7.* & novissimè Rea *in decis. Granatens. discept. 8. à n. 30.*

Et in optimo casu, quando scilicet super fa-
138 cto matrimonii † incidit quæstio incidenter coram sæculari, qui declaravit, non fuisse contractum matrimonium inter duos, ut postea si coram Judice Ecclesiastico moveatur quæstio legitimitatis, ut obstet exceptio rei judicatæ obtentæ coram sæculari, exactissimè post alios probat Menochius *in cons. 366. num. 46. 47. & 48. lib. 4.* cujus verba referens sequitur & benè examinat Castillo *controvers. tom. 5. c. 105. à num. 6.* videndus.

Et hoc procedere (dicit Marta *de jurisdict. 3. part. cap. 6. n. 2. & 3. fol. 308.* ut hujusmodi acta
139 facta à sæculari † fidem faciant omnino in judicio Ecclesiastico) propter bonum publicum, ne lusoria sint decreta prætorum per *l. si prætor. ff. de judiciis, l. res judicata, ff. de re judicat.* Bald. *in authent. ad hæc, n. 15. C. de usuris.*

Et cùm hæc cognitio (ut diximus) & exa-
140 men causæ legitimæ † ad retentionem Bullarum faciendam, & supersedendum in ea ad effectum supplicandi Sanctissimum, tàm de jure, quàm de consuetudine immemoriali constanter ut notoria observata (ut diximus *1. p. cap. 1. & cap. 2. atque seq.*) fides hujusmodi examini, & decreto Senatus adhibenda est omnino in judicio Ecclesiastico; maximè cum Principi asserenti adesse timorem scandali omnino fides datur, & ejus assertioni statur, uti ex pluribus Doctoribus probavimus hac *1. part. cap. 3. §. unico, num. 65. & c. p. 4. num. 57.* alioquin directè detraheretur tali Regaliæ, juri Regis, & consuetudini, contra text. mirabilem, & benè ponderandum in proposito *in cap. causam quæ 7. qui filii sint legitimi*, in quo utrumque expressè atque manifestè probatur, & deciditur in hæc: *Causam quæ † inter R. & F.* 141
super eo quod mater dict. R. dicitur non fuisse de legitimo matrimonio nata, agitari dignoscitur, vobis commisimus terminandam, verùm quia in litteris nostris inseri fecimus, ut sæpe facto R. possessionem omnium quorum possessor extitit, quando avus suus proficiscendi Hierosolymam iter arripuit ante principalis causæ ingressum faceretis restitui, si eadem possessione fuisset per violentiam spoliatus; nos attendentes, quod ad Regem pertinet non ad Ecclesiam de talibus possessionibus judicare, ne videamur juri Regis Anglorum detrahere, qui ipsarum judicium ad se asserit pertinere, fraternitati vestræ mandamus, quatenus Regi possessionis judicium relinquentes, de principali, &c. Plenius cognoscatis, &c.

Utilius tamen erit in hac † quæstione, quod 142
anteaquam pars gravata per litterarum Apostolicarum executionem ad Senatum Regium accedat pro remedio retentionis; compareat coram executore earum, & opponat de suis exceptionibus legitimis, & petat repositionem simul, & appellationem interponat ab executore, & toto processu, (ut suprà diximus) & postmodum recurrat ad Senatum petens retentionem litterarum, & conditionaliter, quod declaretur vim facere in non deferendo, & reponendo, tunc dato decreto retentionis, vel reponendi, liberè subintrat executio decreti retentionis, ut hactenus dictum est, quæ remedia conditionaliter simul cumulari posse, firmamus *in cap. 11. seq.* hac eadem *1. part.* ubi latissimè tractamus de concursu horum remediorum per plurimorum casuum distinctionem.

Adverte etiam, quod quando † in Senatu de- 143
claratum fuit vim facere, & reponere judicem executorem, decretum sufficit quod intimetur judici dumtaxat, processu remanente in Senatu, quis illum petat ad reponendum, non audiatur, sed secunda jussio concedenda, quoniam ad repositionem faciendam, sicut non aget jurisdictione, ita nec actis, sed per decretum suum decernat repositionem, & committat alicui suo ministro executionem, si opus sit, aut intimet possessori repositionem, ne ad possessionem accedat, quia de facto sufficit reponere, prout latè Nos *de Regia protect. 1. p. cap. 3. à n. 10. cum seqq. & per totum.* ne fortè processus occultetur, atque executio decreti retentionis defraudetur, esto pervigilans.

Quod fallit, quando executor litterarum de- 144
cessit, vel longè abest, † ita ut deficiat ad effectum reponendi possessionem, & executionem ab eo jam peractam virtute decreti violentiæ, & sit necessarium recurrere ad superstitem aliquem coexecutorem, seu delegatum simul nominatum in litteris Apostolicis, ut compleat dictum violentiæ decretum reponendo: nam tunc litteræ Apostolicæ, & processus ad eum remittentur, ut possit acceptare jurisdictionem, & de commissione sibi facta certiorari. Idem dicendum erit de

Ordi-

Ordinario ad quem fit per Senatum remissio causæ ad hunc dumtaxat effectum reponendi dictam executionem mortuo, vel longè absente executore ipso, de quibus omnibus latissimè videre est *in §. seq. per totum*, & signanter *à num. 52. cum multis seqq.*

§. UNICUS.

Executionis litterarum jam peractæ repositio per quem facienda erit virtute Decreti Regii violentiæ ipso executore mortuo, vel longè absente, ut retentionis Decretum postea obtentum plenarium consequatur effectum.

Ubi an per Judices, & executores superstites in litteris nominatos, & an si plures sint, prævenitè electio competat utrique parti, vel impetranti dumtaxat.

Et an, & quando per Ordinarium hæc valeat fieri repositio.

Et an tunc per sequestrum fructuum beneficii vim patienti, & litterarum retentionem obtinenti consulatur.

SUMMARIUM.

1 *Litterarum executionem jam peractam Senatus virtute Decreti retentionis per seipsum reponere nequit.*

2 *Per Decretum violentiæ, executorem vim facere, & reponere, intimatum executori, & facta repositione, Decretum retentionis plenum consequitur effectum.*

3 *Executore mortuo, vel absente extra Regnum, à quo repositio peractæ executionis sit facienda virtute Decreti violentiæ.*

4 *Judex successor in jurisdictionem omnino tenetur adimplere Regium Decretum violentiæ, etiam suo antecessori directum.*

5 *Ad litterarum Apostol. executionem numquam unus solus nominatur executor, sed plures, ut sic provideatur impedimentis contingentibus.*

6 *Executoribus pluribus in solidum nominatis per præventionem unius, cæteri non excluduntur perpetuo, sed isto mortuo aut absente unus ex superstitibus prosequitur causam in eodem statu.*

Cap. cum plures 8, de offic. Delegat. lib. 6. expenditur, & latè exornatur, ibid. & num. seqq.

7 *Rescriptum pluribus directum, & eorum cuilibet, si is qui cæpit causam discedat, aut legitimo impedimento detineatur, unus ex superstitibus assumit causam in eodem statu.*

8 *Superstes, ut successor in causa tenetur adimplere Decretum Senatus*, de otorgar, y reponer, *etiam directum suo antecessori mortuo, vel absenti.*

9 *Qui si reponere recuset, secunda jussio per Senatum expeditur in ipsum.*

10 *Si plures sint superstites executores nominati, quis eorum adimplere tenetur Decretum Regium violentiæ; & sequentibus.*

11 *Electionem unius ex superstitibus executoribus nominatis pertinere impetranti privativè, mortuo primo præoccupante jurisdictionem, sectatur Christophorus de Paz.*

12 *In impetrantis potestate sicut fuit à principio uti vel non uti rescripto: ita ad eum privativè spectat eligere unum ex superstitibus, mortuo eo, qui causam cæpit, argumentatur ipse Paz.*

13 *Appellans nequit præveniri ab appellato in impetranda commissione super appellatione.*

14 *Mortuo executore, electionem prævenivam unius ex superstitibus nominatis pertinere utrique parti, constanter tuetur Autor contra Paz, & sequentibus.*

15 *Impetrans ante præsentationem commissionis potest liberè ea non uti, & renuntiare; secus post eam, & citato adversario, cui jam jus fuit quæsitum, & commissio facta communis utrique parti.*

16 *Commissione facta communi, & jure æqualiter quæsito utrique parti, electio ex superstitibus æqualiter utrique competit prævenitè.*

17 *Inter habentes æquale jus, melior est conditio prævenientis.*

18 *Jus eligendi, aut nominandi si competit pluribus in solidum, inter eos admittitur prævenio, & prævalet præoccupans.*

19 *Ut in procuratoribus in solidum datis.*

20 *In venatione, & piscatione prævenientis, & præoccupantis fiunt animalia, & pisces.*

21 *Judicum plurium competentium electio competit prius provocanti, etiam invito adversario.*

22 *Impetrantis facultas eligendi à principio unum ex executoribus nominatis in sua commissione, extincta fuit per primam electionem valide à se factam.*

23 *Eligendi facultas, sive competens ex testamento sive ex contractu extinguitur, si fiat per contractum inter vivos.*

24 *Electio unius Judicis ex nominatis facta ab initio per impetrantem per contractum facta intelligitur, cum in judicio quasi contrabatur.*

25 *Eligendi facultas semper consumitur, quoties ex electione semel facta jus fuit alicui quæsitum.*

26 *Prævenio judicialis duplex est, altera quæ fit à Judice, altera quæ fit à parte.*

27 *Appellanti dum res est integra competit facultas impetrandi commissionem super appellatione sua, quæ tunc ab adversario præveniri, & supplantari non potest.*

28 *Re non integra per commissionis præsentationem commissio fit communis utrique parti, & æqualiter jus quæsitum, ac pariter jus eligendi unum ex superstitibus.*

29 *Termino præfixo appellanti ad impetrandū transacto, res desinit esse integra, & jus adversario quæsitum æquale ad prævediendam, & præoccupandam impetrationem super appellatione.*

30 *Eligendi unum ex superstitibus executoribus facultas si competeret impetranti privativè grave foret inconveniens, qui vel tardius, vel numquam eligeret.*

31 *Ob impedimentum Judicis transfunditur jurisdictio in alium, ne detineatur justitiæ administratio, dum expectatur impedimenti remotio.*

32 *Impetrans mortuo Judice Delegato, non habet Judicem, qui ei possit præfigere terminum, ad eligendum alium ex superstitibus in sua commissione nominatis.*

33 *Mortuo, vel extra Regnum absente executore, quē vim intulit, decretum violentiæ cuilibet ex superstitibus intimari potest, sive à vim patiente, sive ab impetrante, & is tenetur reponere.*

34 *Ut inde Regium Decretum retentionis suum con-*

sequatur effectum impedimi per executionem litterarum jam peractum.

35 *Superstite executore (cui decretum Regium fuit intimatum) recusante reponere, secunda jussio per Senatum erit expedienda.*

36 *Executore, qui cœpit causam, longe absente, potest unus ex superstitibus in commissione nominatis eam reassumere in eodem statu, & prosequi.*

37 *Absentiam Judicis notabile non solum esse justum impedimentum ad eum excusandum à munere judicandi, verum ad jurisdictionem in alium transferendam.*

38 *Delegato vim inferente, & postea mortuo, vel habeme salubre remedium est quærere unum ex superstitibus conjudicibus nominatis in commissione, cui Decretum violentiæ intimetur.*

39 *Mortuo, vel absente executore, qui vim intulit, Decretum violentiæ etiam ei directum comprehendit unum ex superstitibus, cui fuerit intimatum.*

41 *Potest etiam concipi specificè, complemento directo ad unum ex superstitibus, cui fuerit intimatum.*

42 *In necessitatibus urgentibus e a ordinem Princeps subvenit.*

43 *Incertitudo in necessitatibus admittitur non vitiat.*

44 *Decretum violentiæ directum ad unum ex superstitibus, cui intimetur, non continet incertitudinem considerabilem, cum facilè ex intimatione ad specificam certitudinem reducatur.*

45 *Incertitudo, quæ ex futuro eventu, vel per factum, aut declarationem alterius certa redditur, in qualibet dispositione admittitur.*

46 *Emptio pro persona nominanda per emptorem sustinetur, ita ut facta nominatione retrotrahatur, ac si à principio ipsa contraheret.*

47 *Clausula (omnésque alias) sustinetur per nominationem impetrantis circa conveniendos postea factam.*

48 *Incertitudo, & generaliter sententiæ certificandæ in executione admittitur.*

49 *Conditio extrinseca sententiæ suspendens condemnationem, nec definitionem negotii admittitur.*

50 *Senatus, si in Decreto violentiæ non fecerit mentionem Judicis superstitis, poterit seorsum in alio Decreto in continente tollenda dubitationis gratia.*

51 *Decretum violentiæ etiam directum Judici mortuo, vel absenti, qui vim intulit, & etiam non facto nomine superstitis, semper huic intimatum adstringit.*

52 *Litteræ Apostolic. si virtute Decreti retentionis retinentur in Senatu, quomodo relaxandæ, ut superstes acceptet commissionem.*

53 *Delegatus certus esse debet de sua commissione, non aliter quàm per litterarum originalium ostensionem, & sibi factam præsentationem.*

54 *Ita ut transumptum earum non sufficiat ad exercitium jurisdictionis.*

55 *Litteræ Apostolicæ mittendæ sunt ad supe item, ad acceptandam commissionem, etiam stante decreto Regio retentionis earumdem.*

56 *Et mittuntur tradendæ tabellioni cum omni cautela & securitate, ut facta intimatione superstiti, & repositione, redeant ad Senatum.*

57 *Et redeundæ sunt in Senatum, vel virtute prioris provisionis Regiæ, vel e am novi Decreti.*

58 *Virtute litterarum jam per Senatum retentarum nihil ab impetrante fiendum, quin subjiciat retentionis Decreto.*

59 *In duobus malis minus est eligendum.*

60 *Mortuo, vel absente executore litterarum, qui vim intulit, quando poterit recurri ad Ordinarium pro repositione possessionis, & attenta executionis, & sequentibus.*

61 *Litteratum Apostolicarum executio directa Judicibus particularibus per Senatum remittitur Ordinario; cui prima instantia competit deficiente subscriptione propriæ manus Sanctissimi.*

62 *Processus gestus per executorem ex commissione non subscripta vitio attentatorum, & nullitatis subjicitur ex defectu notorio jurisdictionis.*

63 *Mortuo executore (qui vim intulit) ex commissione non subscripta, Senatus remittit causam Ordinario, non ad effectum procedendi perpetuo, cùm id impediat Decretum retentionis, sed respondi tantum.*

64 *Ad repositionem attentatorum Judex non eget jurisdictione.*

65 *Remissio litterarum Ordinario facienda cum Regio Decreto ordinante eas retinendas in Senatu, quomodo compatiatur, & seqq.*

66 *Remissio litterarum Ordinario, ad finem reponendi dumtaxat, brevi duratura non impedit, nec tollit effectum Decreti retentionis, sed pauliper suspendit.*

67 *Brevi reversus recessisse non videtur.*
Nec abesse dicitur statim reversus, ibid.

68 *In consequentiam trahi nequeunt quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa.*

69 *Quando jus posterius confundit aliud secum concurrens, si illud est temporale, non operatur confusionem perpetuam, sed temporalem suspensionem.*

70 *Conductor rei eam emens, sequuto retractu, redit ad suam conductionem.*

71 *Usufructuarius proprietatis emptor retractu sequuto, redit ad suum usumfructum.*

72 *Litteræ remissæ Ordinario ad effectum reponendi stante retentionis decreto semper huic sunt affectæ, quocunque vadant.*

73 *Jus pignoris in re non perditur, creditore facto domino revocabiliter.*

74 *Primus contractus non novatur, nec liberantur pignora, aut fidejussores per secundum in majorem firmitatem prioris factum.*

75 *Secus si secundus fiat animo novandi, & à primo recedendi.*

76 *Inter Decreta retinendi litteras, & remissionis ad Ordinarium ad finem reponendi, nulla repugnantia reperitur, nisi in sonitu verborum; cum in fine & effectu conveniant.*

77 *Retentio litterarum fit, ne procedatur ad earum executionem, ac remissio earum ad Ordinarium, ad jam factam destruendam, & reponendam.*

78 *Contraria remedia ad idem cooperandum cumulari possunt, & compatiuntur.*

79 *Contrarietas in abstracto, & non in concreto, nec in substantia non attenditur.*

80 *Ordinarius, cui fit litterarum remissio mortuo executore, ad finem reponendi, an ad petitionem solum partis, an etiam ad intimationem decreti violentiæ reponere potest, & sequentibus.*

81 *Ordinarius, cui fit litterarum remissio per Senatum non ex jurisdictione litterarum, sed sua propria in prima instantia procedit.*

Successor

82 *Successor in re alio jure, quàm jure prædecessoris non tenetur ad id, ad quod iste tenebatur.*

83 & 84. *Successor in re per juris translationem tenetur stare conductioni per antecessorem factæ, secus si succedat per privationem, & extinctionem juris.*

85 *Ordinarius, cui litteræ retentæ in Senatu remittuntur ad fidem reponendi mortuo executore, reponere tenetur, tã ad petitionem partis, quàm ad solius decreti violentiæ intimationem, & sequentibus.*

86 *Ordinarius, cui fit per Senatum litterarum remissio, licèt non sit successor in jurisdictione executoris mortui, vel absentis, est tamen successor in eadem re, & cognitione.*

87 *Successor per privationem ex eo non tenetur stare conductioni, quia extincta fuit conductio, licèt successor sit.*

88 *Ordinarius, cui fit per Senatum litterarum remissio in prima instantia, tenetur jure, & obligatione propria ratione officii justitiam ministrare, & reponere ab alio malè gesta.*

89 *Senatus remittens litteras Ordinario ad effectum reponendi gesta per executorem mortuum, libere ei potest in decreto injungere repositionem.*

90 *Sequestrum fructuum beneficiorum apponitur, quando litteræ Apostol. quas retineri decernitur, jam sunt executæ ob timorem scandali.*

91 *Per sequestrum fructuum beneficii impetrati licet ex integro non satisfiat vi oppressis, litteris jam executis, in aliquo tamen coadjuvat, & detrahit fraudi impetrantis.*

92 *Fructus beneficii impetrati per alienigenas horum Regnorum sequestrantur, Lato decreto retentionis, litteris jam executis.*

93 *Impetrantes beneficia patronatus Regii, aut Laicorum, ac patrimonia. Magistralem, aut Doctoralem, & executioni de facto dantes litteras ipso facto sunt effecti alienigenæ, & amittunt naturalitatem, & fructus beneficiorum sequestratum per Senatum.*

94 *Sequestrantur fructus beneficii patrimonialis impetrati litteris executis, nam impetrans ipso facto amisit naturalitatem.*

95 *Quod ex identitate, & majoritate rationis dispositum intelligitur in beneficiis jurispatronatus laicorum.*

96 *Inter beneficia patrimonialia, & jurispatronatus laicorum magna datur similitudo & fraternitas.*

97 *Beneficia patrimonialia an præservata sint à reservatione, sicut beneficia jurispatronatus laicorum.*

98 *Indulti Diœcesis Calagurritanæ clausulæ excludunt omnem reservationem.*

99 *Similitudinem inter beneficia patrimonialia, & patronatus laici non tantam dari, dicit Gonçalez, quæ reservationem excludat.*

100 *Similitudo omnimoda inter duos casus non requiritur ad comprehensionem legis, sed sufficit quod conveniant in casu de quo agitur.*

101 *Patrimonialium beneficiorum nulla admittitur in Hispania derogatio, nec reservatio, sicut in beneficiis patronatus laici.*

102 *Nec permutationes, aut resignationes, vel pensiones.*

103 *Impetrantes beneficia jurispatronatus Regii, & laicorum sunt effecti alienigenæ, & extranei sicuti impetrantes beneficia patrimonialia.*

104 *Litteræ in derogationem juris filiorum patrimonialium retinentur in Hispania sicuti in derogationem patronatus laici.*

105 *Sicuti in substantialibus idem est dispositum in patrimonialibus, quod in beneficiis patronatus laicorum, idem quoad executionem dispositum est intelligendum.*

A majoritate rationis valet argumentum, ibid.

106 *Pœnæ amissionis naturalitatis & temporalitatum impositæ alienigenis impetrantibus, eædem sunt impositæ impetrantibus Bullas in derogationem patronatus Regis & laicorum ex eisdemmet legibus Regni.*

107 *Fructus beneficii sunt bona temporalia, & sequestrantur ob executionem factam litterarum, quæ retineri mandantur.*

108 *Instante necessitate, & deficiente remedio ad reponendam possessionem, & executionem litterarum, quæ retinere mandantur; omnino verificatur opinio Doctorum asserentium sequestrandos fructus beneficii per Principem ob vitanda scandala.*

109 *Necessitas urgens legi non subjicitur.*

110 *Necessitas facit licitum, quod aliàs erat illicitum.*

111 *Ob scandalum vitandum permittuntur, quæ aliàs non permittuntur.*

EX controversia, longâque disceptatione, & ejus resolutione, de qua sursum in hoc caput semel peracta jam executionem litterarum Apostolicarum Senatus (qui retinendas † ex justa, & 2
legitima causa decrevit) minimè possit revocare, aut reponere per se ipsum, & directè, juxta validissima, & inevitabilia juris fundamenta descripta, & acurè considerata hoc *c.* 10. *à* 33. *cum multis seqq.* Atque pariter ex remedio efficacissimo, salubrique, & ex omnibus suis partibus constante, † ut nempè per Senatum declaretur, 2
Judicem executorem vim facere non differentem appellationi ab executione interjecta litterarum, mandeturque deferre, & reponere omnia à se nullitèr attentata, ut semel facta hac repositione, res reddatur integra, & ad suum illum priorem statum, quo erant litteræ Apostolicæ ante earum executionem, ut si liberè, & absque impedimento Regium retentionis decretum plenarium suum consequi valeat effectum, & vi oppressis ex integro consulatur per hanc litterarum, & totius processus desuper fabricati retentionem, ne ulteriùs impetrans litteris uti possit in damnum & pernicium publicæ utilitatis supplicatione ad Sanctissimum pendente, de quo hoc eodem *c. à n.* 89. *usque ad finem*, copiosè videre est.

Nunc nova alia, & ingens suboritur difficultas, quonam modo † remedium prædictum pra- 3
ticari queat, & vi oppressio retentionis litterarum decretum obtinenti consuli, quando executor delegatus post peractam executionem, & possessionis beneficii traditionem decessit, vel etiam in longinquis, & extra Regnum abesse contingat, cum jam deficiat, qui decretum violentiæ, *otorgue, y reponga*, exequi possit, ad latè tradita, & per Nos accuratè disputata *in tr. de Regia protect. 1. part. cap. 3. per totum*; & signanter *à num. 24. & à num. 36. usque ad finem.* ubi resolvimus Judice vim, & attentata inferente mortuo, successorem in ejus jurisdictionem † omnino exequi, & adimplere teneri Re- 4
gium decretum violentiæ, *de otorgar, y reponer*, etiam suo antecessori directum, quæ resolutio licet generaliter veriſſima sit, atque indubitabilem monstraverimus ex tot juribus, & fundamentis ibidem consideratis & adductis: tamen adhoc remedium hoc inefficax, & inane videtur hoc in casu,

casu, cùm adaptari minimè videatur judicibus executoribus ad litterarum Apostolicarum executionem datis, & jam ipsam peragentibus, quibus successor, ut plurimum deficit, qui mortuo, vel longè absente executore gravante, & vim inferente, reponere possit, ut retentionis decretum efficaciter operetur, de quo in hoc §. specialiter erit agendum, & ea juri consona, & utilia remedia applicanda, ex quibus licitè, & utiliter adaptaretur salubre remedium illud, de quo in hoc *cap. & num.* 89. *cum seqq.* Ne inane remaneat Regium decretum retentionis, atque plena inde securitas vim patienti tribuatur.

Primum sit igitur in hoc puncto remedium, ad
5 litteratum † Apostolicarum executionem & cognitionem nunquam à Sede Apostolica dari solet unus Judex solus, sed plurimos in litteris nominari, ut quilibet in solidum procedat, & cognoscere valeat, ob vitanda pericula, & parcendum sumptibus, & expensis impetrantis, cùm fortè unus qui nominatur potuit interim vel decedere, vel longè abesse, vel aliquo juris impedimento ad judicandum detineri, providè idcirco plures nominantur, quibus in solidum commissio dirigitur, & ab uno cœpto negotio alii excluduntur, non perpetuò, sed quoad exercitium dumtaxat, ita ut si is, qui cœpit cognoscere decedat, vel aliquo impedimento detineatur, alter ex connominatis possit liberè causam in eodem statu accipere, & liberè prosequi, cum is, qui primitùs præoccupavit jurisdictionem, & cognitionem, quoad cæteros simul perpetuavit eandem. Sic determinavit celebris textus *in cap. cum plures 8. de officio delegati, lib. 6.* cujus elegantissima hæc sunt. † *Cùm plures sub illa forma, ut omnes, aut duo, vel unus eorum mandatum Apostolicum exequatur, aut alia consimili Judices, vel executores à Sede Apostolica deputari contigit: ipsorum quilibet injunctum potest libere adimplere mandatum. Porrò uno eorum negotium inchoatum commissum alii nequibunt se ulteriùs intromittere de eodem, nisi vel infirmitate, vel alia justa causa illum contingeret impediri: aut si solet, vel malitiosè in eo procedere recusaret, Jurisdictione verò perpetuata mandatore vivente, per unum (eo casu, quo potest) ex Judicibus delegatis perpetuata intelligitur quoad omnes.* Hactenus de Pontificia, & egregia determinatione, quam exornant Ordinarii ibidem Lapus, Abbas, Archidiacon. Geminian. Joan. Andr. Anchar. Butr. Domin. Monach. Philipp. Franc. Vivian. *in rationali, lib. 1. pag.* 403. Aragon. *in Compendio, pagin.* 147. *& ibid.* Augustt. Barbos. *in remission. ad eundem text. n.* 2. Castillo *in l.* 38. *Taur. glos. 1. per totam*, Azeved. *in l.* 10. *tit.* 13. *lib.* 4. *Recopil. n.* 22. Paz *in tract. de tenuta, tom.* 2. *cap.* 49. *sub num.* 5. Illam omnes probantes conclusionem, quòd si rescriptum pluri-
7 bus † Judicibus executoribus commissum sit, & eorum cuilibet, lite jam cœpta, ille, qui prius ab impetrante fuerat requisitus moriatur, vel fuerit legitimo impedimento detentus, jurisdictionem in alium continuari, litem prosequatur, eam assumendo in statu, quo erat tempore mortis Judicis.

Ex cujus textus determinatione rectè inferri po-
8 test ad præsentem † difficultatem, quòd cùm mortuo primo Judice superstes nominatus verè Judex sit in causa, & eam teneatur prosequi, & accipere in eo statu, in locumque mortui succedat, ipse omnino debet adimplere Regium Decretum, *de otorgar, y reponer*; juxta ea quæ ab nobis confi-
deravimus in iis terminis respectu Judicis succes-
soris in locum demortui, & de identitate utriusque præsertim ad hunc effectum adimplendi litteras tangentes negotium, etiam directas suo antecessori mortuo, *in tract. de protectio. Regia 1. part. cap. 3. à n. 40. usque ad fin.* Quo loco innumerabiles penè doctrinas reperies quibus præsens † ista resolutio mirè roboratur, & exorna-
9 tur. Quòd si superstes adimplere, & exequi (fortè malitiosè) recusat, danda erit secunda jussio ex ibidem consideratis à *n.* 23. *& seqq.* & latiùs *eadem 1. part. cap. 2. num.* 263. *cum multis seqq.*

Quæ resolutio uti verissima licèt de plano procedat in uno tantum Judice † nominatis in com-
10 missione Apostolica superstite; verum quid sit sentiendum, quando duo, pluresve supersunt ex nominatis, mortuo, vel impedito altero quis prius præoccupavit causam & cœptam reliquit, an sufficiat quod cuilibet eorum Senatus dirigat decretum violentiæ, *otorgue, y reponga*, ita ut quælibet pars sive is contra quem commissio impetrata, sive ipse *impetrans* possit, cui eorum voluerit intimare Regium decretum, vel spectandum sit omnino, quòd ipse impetrans solus quem maluerit eligat.

In qua difficultate hoc † ultimum spectandum
11 videtur, si credimus Christophoro de Paz *in tractatu de tenuta 2. part. c. 49. sub n.* 5. dùm [licet perfunctoriè] dicit: quòd si rescriptum tribus, vel quatuor, vel pluribus aliis Judicibus sit directum, & primus, qui cognoscere cœpit, moriatur, tunc non esse in potestate illius, contra quem rescriptum fuit impetratum; Judicem alium ex iis qui supersunt, prævenire, sed cogendum fore impetrantem unum ex eis eligere, quem maluerit, dato eidem termino competente ad eligendum. Illam reddens † rationem, nam sicut in
12 potestate impetrantis fuit rescripto uti, vel non uti, sic etiam privativè pertinet ad eum jus eligendi alium Judicem ex pluribus primo mortuo. At quod allegat *gloss. in c. quoniam.* Abbas, *de officio Delegati*, & Rotam *in decis.* 16. *de appellat. in novis.* ex ratione *c. oblatæ de appellatio.* Ubi ille qui appellavit nequit præveniri in Judice † im-
13 petrando, nisi prius requisito appellante, & constituto in mora per anni lapsum (quod respectu termini ipse Paz Judicis arbitrio relinquit) ergo quousque impetrans noviter alium eligat, quem maluerit, alteri non poterit intimari, Senatus decretum violentiæ, nec adversario competere cuilibet illud intimandi.

Sed salva pace hujus Doctoris, ejus opinio improbabilis est; † & minus tuta, quæ etiam
14 ex suismet motivis convincitur, propterea constanter tenendum, & affirmandum, in cujuslibet partis esse facultate ad quemlibet eorum recurrere, sicuti etiam cuilibet Judici ex superstitibus licitè prævenire, & præoccupare licet, cum omnes in solidum sint effecti competentes, & quoad omnes, & singulos à primo fuerit perpetua jurisdictio. Ad quod moveor primò ex eodem fundamento, quo in contrarium motus fuit Pazmet ipse, nempè de potestate, facultate impetrantis volentis à principio uti vel non uti rescripto, ut eadem sibi duret postmodum lite cœpta, & mortuo primo Judice ad alium eligendum privativè; decipitur enim ipse in argumentandi modo, cùm consequentia ex prædicto antecedenti uti à re diversa, & separata inferri non potest. Militat enim diversa ratio, quæ variata reperitur in terminis, in
15 quibus versamur: nam licet † impetrans rescriptum possit eo non uti, aut renuntiare re integra, hoc est,

antea-

anteaquam illud præsentet, & ejus virtute adversarius citetur: tamen postquam eo uti cœpit, & citatus fuerit adversarius; ei amplius renuntiare non potest, nec durat facultas illo ad sui libitum utendi, vel non utendi, quoniam per citationem jam rescriptum pariter effectum est commune utrique parti, & ex eo adversario suo citato jus quæsitum, qui eo uti potest eo modo, quo & impetrans, prout latè videre est in 2. *part. c.* 29. *à n.* 29. *cum seq. & à n.* 51. *cum seq. & cap.* 12. §. *unico à n.* 20. *& sequentibus, & hac* 1. *part. cap.* 13. *à num.* 78. Ergo de necessitate infertur, quòd
16 postquam commissio † effecta fuit communis utrique parti, cuilibet ex ea quæritur jus æqualiter, & quemadmodum licet uni eligere, & nominare judicem superstitem, ita pariter & alteri, ita ut inter eos præventioni, & præoccupationi locus sit.

17 Est etenim regula generalis, † & constans, quòd inter habentes æquale jus melior sit conditio prævenientis, quam *ex l. quoties utrinsque, 99. ff. de regulis juris, regula qui prior. de reg. juris in decret.* firmant Roman. *consil.* 47. *n.* 1. plura per Ripam *in l. privilegia, ff. de privilegiis creditor.* Negusantius *de pignoribus* 5. *part.* 2. *membro, per totum*, Felician. de Solis *in tractatu de censibus, lib.* 3. *cap.* 5. Mascard. *de probationibus, conc.* 1234. Matienzo *in l.* 7. *glos.* 5. *tit.* 16. *lib.* 5. *Recopilat.* Hieronym. Gonçalez *ad reg. de mensibus*, §. 3. *præmiali, n.* 22. *& à n.* 1. *cum seq.*

Et quando aliquibus competit jus eligendi,
18 † nominandi, aut conferendi in solidum, ita ut unus possit cum alio concurrere in nominatione, aut electione: inter eos locus est præventioni, & potior ille est, qui prior præoccupavit, *cap. dudum* 14. §. *nos igitur*, ibi: *Propter quod nostra qui eandem præoccupavimus potestatem, potior debet esse conditio, de præbend. lib.* 6. *cap. si à Sede* 31. *eodem tit. cap. si plures*, §. *porro de officio Delegat. in* 6. & ubique Doctores. Rota *decis.* 11. *sub medium.* 2. *post medium, de præbendis in nonis*; *& decis.* 17. *sub num.* 2. *eodem titulo in nonis*; Staphileus *de litter. gratiæ, in prælud. n.* 8. Gomez *de expectati. n.* 16. Boerius *quæst.* 24. *num.* 4. *& quæst.* 278. *sub numero* 1. Abbas *in cap. quia diversitatem, numero* 5. *de concession. præbendæ*, Bonifac. Vitalin. *in clement.* 1. *numero* 38. *ut lite pendente*, Rebuffus *in concordatis in rubrica de mandatis Apostol.* §. *declarantes in glossa*, *verbo, Jure præventionis in princip. & per totam, & in praxi benefic. tit. de devolutionibus, numero* 46. 47. *&* 48. Rota *decis.* 272. *numer.* 4. *lib.* 2. *part.* 3. *diversorum*, Abbas & Lapus *in dict. cap. si à Sede, numero* 3. *de prabend. lib.* 6. latissimè ad plura similia inferens videndus Gonçalez *de alternativis*, §. 3. *præmiali, à numero* 1. *per*
19 *totum*, & est textus † (in procuratoribus in solidum datis) *in l. pluribus* 32. *ff. de procuratoribus, c. non injuncto de procuratoribus, cap. duo, versic. Secus, eodem tit. lib.* 6. Idem in venatio-
20 ne animalium, & † piscatione piscium, quia priùs provenientis, & occupantis fiunt, *l.* 1. §. *pisciam, ff. de acquir. rerum domin.* §. *ferè igitur bestiæ. institut. de rerum divisione, l.* 17. *tit.* 28. *part.* 3. Igitur cum ex commissione facta communi utrique parti sit quæsitum jus æquale, is præferendus in electione, qui priùs prævenerit, & præoccupaverit.

21 Deinde quoniam quando quis † habet plures Judices, & foros, quos sortitur adversarius, qui prius provocat, potest quem maluerit eligere, & coram ipso lis omnino tractanda erit, etiam invita, & renuente altera parte. Ita docent Glossa *ult. in fin. in l. actor. fin. C. ubi in rem actio*, & ibi Curtius *n.* 2. Bald. *n.* 5. Salicetus *n.* 2. Paulus *n.* 4. Panormitan. *in cap sana, n.* 4. *& in cap. fin. n.* 34. *de foro competent.* Marian. Socin. *in dict. cap. sane, numero* 11. *versic. Decima declaratio, & in c. cum su generale, numero* 6. *in cap. licet ratione n.* 90. *vers. Ulterius quia supra, eodem tit.* ubi latissimè Felinus *& in cap. dilectus el.* 2. *n.* 10. *de rescriptis*, Aretinus *in dict. cap. cum su generale, n.* 7. ibidem Bald. *in l. fin. num.* 2. *C. si à non competent. Judice.* Roman. *cons.* 197. *n.* 1. Tiraquell. *de retractu linag.* §. 3. *glos.* 5. *n.* 9. Carleval. *de judiciis, lib.* 1. *tit.* 1. *disp.* 2. *quæst.* 3. *n.* 152. *fol.* 74. Covar. *lib.* 1. *variar. resolut. cap.* 18. *n.* 6. Franchis *decis.* 177. *per totam*, & est *l.* 32. *tit.* 2. *part.* 3. & ibidem *glos.* 17. Ergo si is, contra quem fuit rescriptum impetratum, prius intimaverit violentiæ decretum Senatus alicui ex Judicibus superstitibus, vel alium actum sibi necessarium gerat coram eo, ille Judex erit causæ, invito impetrante.

Ex qua regula illa fluit impetrantis facultas eligendi † à principio, & dum res est integra, unum 22
ex pluribus judicibus in rescripto nominatis, coram quo possit adversarium convenire (& non ex eo quòd ab initio fuit in potestate impetrantis utendi, vel non utendi rescripto, ut putavit Christophorus de Paz citatus sup. *à n.* 11. quia effectus iste ex alio fonte, & diverso fluit) quæ quidem facultas, & potestas eligendi competens impetranti per primam illam electionem semel validè factam consumpta fuit, & extincta, sive à lege, sive ex testamento competat, *cap. si electio. de electione lib.* 6. *l. hæc condit. l. filiæ meæ, ff. de condit. & demonstra.* & est videre infrà 2. *p. cap.* 12. §. *unico à n.* 21. *& n.* 45. Et sive ex testamento, 23
sive ex contractu competens † eligendi facultas, electione semel facta per contractum inter vivos consumitur, & extinguitur, ut per plura jura à se ponderata, & ab aliis Doctoribus benè observat Molina *de primogeniis lib.* 2. *c.* 4. *n.* 36. *&* 37. Paz *de tenuta, c.* 34. *n.* 56. *&* 57. *cum seqq.* quàm plurimos alios laudavimus D. D. hoc *cap.* 1c. *n.* 45.

Quæ electio semel facta ab impetrante facta intelligitur per contractum, † cum fiat in judicio in 24
quo quasi contrahi non ambigitur, *l.* 3. §. *idem scribit. ff. de peculio, cap.* 1. *de mutuis petitionibus, l. inter stipulantem*, §. *Stichum, ff. de verbo obligat. l.* 2. *de prætor. stipulat.* Joan. Maria Bellet. *disquisit. Clerical. p.* 2. *tit. de favore Cleric. real.* §. 1. *n.* 8. *pag.* 275. Zevallos *commun. contra commun. tom.* 4. *quæst.* 897. *n.* 887. Gonçalez *in Regul. cancell. glos.* 6. *n.* 131. Joan. Maria Novar. *in praxi electio, & variatio fori, quæst.* 20. *num.* 8. *section.* 2. *pag.* 183. Giurba *decis.* 99. *num.* 4. *&* 5. Imò, semper omni casu facultas eligendi † consumitur, quando ex electione semel facta, 25
fuit jus tertio quæsitum, ut ex Molina, Caldas Pereira, & aliis probat Paz ubi proximè à *num.* 60. *cum multis seqq.* Quod in nostro casu contingit, eò quòd postquam commissio facta fuit communis utrique parti, adversario fuit jus quæsitum ex supra dictis *à n.* 14. Igitur mortuo Judice, foli impetranti privativè non competit eligendi facultas.

Comprobatur, quia is, qui habet plures Judices, & foros diversos, & simul privilegium speciale eligendi quem maluerit, ut scholaris,

& persona miserabilis, semel facta Judicis electione, sive actor sit, sive reus, facultas eligendi consumitur, ut abundè videre est per Carleval. *in tractat. de Judiciis, lib. 1. tit. 1. disputat. 2. quæst. 6. sect. 7. à num. 694. usque ad num. 608.* Ergo perperam argumentatur Paz de facultate competente impetranti eligendi Judicem re integra ante usum commissionis, ad rem non integram post captum judicium, & commissionem factam communem, cùm propter æquale jus noviter ortum, ex quo utraque pars concurrere potest in facultate eligendi, sit inter easdem prævenzioni, & præoccupationi locus, ex hactenus abundè comprobatis.

Quippè prævention judicialis duplex est, altera
26 quæ fit à Judice, † altera quæ fit à parte, ad juris sibi & adversario suo in solidum competentis præoccupationem, & ad adversarii exclusionem, juxta *l. si pluribus 33. ff. de legat. 1. l. si marius 4. ff. ad leg. Juliam de adulter. in l. tribus, & l. seq. ff. de judiciis, l. pluribus, ff. de procuratoribus, cap. non injusto de procuratoribus cap. si duo vers. Secus, eod. tit. lib. 6.* annotavit Carleval. *de judiciis lib. 1. tit. 1. disp. 2. quæst. 7. seq. 3. n. 870.*

Et ad hoc ut unus consequatur lucrum simul in solidum aliis competens, & ratione præoccupationis aliis præferatur, sufficit, quod is hoc negotium vel inceperit, vel ad id prævenerit in aliquo, quòd fit causa proxima illius negotii; ita docet Bart. *in dict. l. si pluribus num. 1.* communiter receptus Jas. & Alexand. ibid. & per *l. si quis à multis, ff. de noxalibus action. l. 2. §. adversùs; & ibi glos. ff. ne quid in loco publico*, idem Bald. *in l. naturalem, §. 1. ff. de adquiren. rerum domin. & in l. quominus n. 10.* & ibi Jas. *n. 57. ff. de fluminib.* Afflict. *in cap. 1. in princip. n. 57. quib. mod. feud. amit.* Jacobus de S. Georgio *in investit. feud. verb. Promiserunt, n. 11.* Andr. *in cap. 1. §. omnes filii, n. 5. si de feudo fuerit controvers. &c.* Glossa *in l. cives, in verb. Incolat. C. de incolis* Roman. *in cons. 47. visis necessariis*, Matta *de jurisdiction. 4. p. casu 18. à n. 5. cum seqq.*

Hinc superest responsio doctrinæ glossæ, Rotæ decisionis, & Bald. quam pro simili in suæ assertionis comprobatione adducit Christophorus de Paz, ubi superiùs *à num. 11.* quæ omnino diversa est, & inapplicabilis casui nostro penitus dissimili, si illam consideramus juxta illos terminos, in quibus eandem consideravit, & applicare voluit ipse Paz.

Versatur quippe circa materiam, *cap. oblata de appellationibus*: quando quis appellavit, & ap-
27 pellatus supplantans adversarii appellationem † nimis præcurrit, & impetrat commissionem super alterius appellatione non sua, cùm appellanti dumtaxat impetrandi hæc facultas concessa sit à jure ex *cap. si duobus, & dict. cap. oblatæ, de appellationibus.* Quæ doctrina sic considerata in istis terminis, quibus res adhuc est integra, & in suo principio, perperam adaptatur nostro casui considerato jam, quando res definit esse integra, ea tamen rectè curreret, & tunc adaptaretur casui nostro dùm in eo res adhuc foret integra, & essemus in principio, quo adhuc durat facultas impetranti privativè eligendi judicem quemlibet ex nominatis in *suo rescripto*, eo quòd tunc liberum est ei eligere ex suprà dictis *à num. 21. & seqq.*

At nos versamur in re longè diversa, & in
28 terminis omnino dissimilibus; † quando res jam non est integra, cùm jam ipse impetrans elegit, & Judex electus cœpit cognoscere, & sua facultas eligendi fuit extincta, & quando commissio ipsa facta fuit communis adversario, & ex ea jus æquale ei quæsitum, atque omnia jam novata sunt, & alterata: tunc quippe adversario pariformiter competit jus eligendi, & prævenendi Judicem superstitem ex hactenus comprobatis; quo casu benè quadrat doctrina, *dict. cap. oblatæ* in terminis sumpta, quibus res definit esse integra, prout contingit, quando postmodum appellanti præfixus fuit terminus ad impetrandam † commissio- 29
nem, intra quem tamen illam distulit impetrare, quia tunc statim fuit quæsitum jus æquale adversario suo prævenendi, & præoccupandi impetrationem ex Doctoribus allegatis, & *dict. cap. oblatæ*; de cujus intellectu, & declaratione latè tractat videndus Marchesanus *de commission. 1. part. cap. 26. de commissione appellat. per totum, cap. 26.* quo supposito data inter utrumque casum horum terminorum paritate, ista doctrina non solùm non convenit assertioni ejusdem Paz, verùm in totum refragatur, & per omnia comprobat resolutionem nostram, atque hactenus dictis mirè consonat.

Maximum etiam inconveniens, & damnum oriretur, si inæqualitas hæc admitteretur † inter hoc 30
collitigantes lite jam cœpta & pendente; etenim si privativè ad solum impetrantem pertineret electio; in sua foret potestate detinere, & in longum protrahere cursum litis. Qui nunquam eligeret, si jam (ut supponimus in toto hoc discursu) possessionem consequutus fuit, litteræ quantumvis nulliter attentatæ, & violenter semel executæ, cum sua interfit, amplius super illis non disceptare in grave detrimentum Reipublicæ, & notabile præjudicium adversarii (& fortè) spoliari qui consequi jus suum non poterit, facto & impedimento sui collitigantis, quam rationem in casu omnino simili consideravit Pontifex ad effectum, etiam transferendi jurisdictionem ab uno Judice in alium ob impedimentum superveniens præstans suspensionem litis motæ; in eleganti *c. si is cui. 10. de officio Delegati, lib. 9.* in hæc: *Si is, cui causa (licet proprio nomine † non expresso) à Sede fuerat Apostolica delegata, subdelegaveris non in totum vices suas alicui, & subdelegato hujusmodi, si delegatum ipsum excommunicari, aut de medio tolli contingat, impedimento tali durante; ad Sedem ipsam (ne absolutionem, vel successorem expectando illius præjudicari litiganibus, vel causa plus debito prorogari valeat) volumus appellari.* Ergo multò fortior hæc ratio debet operari negationem, imò & ademptionem electionis ab impetrante, ex qua idem, & majus sequitur inconveniens. 31

Quod nec quidem cessat ex remedio † applica- 32
to per eundem Paz *d. c. 49. à n. 5. ad principium*, dicentem cogendum esse impetrantem dato termino competente, ut unum ex superstitibus Judicibus aut executoribus eligat; sed hoc remedium insane est, & in eundem incidit morbum; nam si ante electionem nullus adest Judex, qui exerceat jurisdictionem in causa principali, quis quæso, impetrantem cogere poterit ad eligendum; Nullus, nec simile de appellante (ut cogi possit ad prosequendam appellationem, & impetrandam commissionem) quo utitur ipse Paz, huic casui nostro congruit, nam appellantem cogit Judex à quo ex *dict. cap. oblatæ, & dicto cap. si duobus, cap. cum causa de re judicata, ca. cùm sit Roman. 5. de appellationibus, lib. 6. cap. licet 14. de sententia excommunic.* cum similibus, in nostro autem casu ante electionem penitus deficit, qui cogere possit.

Qua-

Quare in hoc primo remedio illa erit affigenda concluſio, ut mortuo Delegato, ſeu litera-
33 rum † executore (ſive etiam longius à Regno abſente de qua ſtatim) Decretum violentiæ, *que otorgue y reponga*, cuilibet ex pluribus ſuperſtitibus Judicibus in commiſſione Apoſtolica nominatis intimari licitè poteſt, ſive intimatio hæc fiat per impetrantem, ſive per alterum collitigantem, ſive unus tantum Judex ſuperſit, ſive plures, ita
34 ut ille cui fuerit Regium Decretum † intimatum, omnino parere debeat, & complere deferendo, & reponendo poſſeſſionem, cæteráque alia attentata omnia, ut inde Regium Decretum retentionis litterarum Apoſtolicarum liberè ſuum conſequatur effectum.

Quòd ſi ipſe Judex obtemperare recuſet, eo
35 quòd jam malitiosè, aut † ex alterius collitigantis nimia diligentia id facere præſumatur: ſecunda juſſio expedienda erit in Senatu, & aliis uti remediis, quouſque decretum Regium violentiæ compleatur; ex iis, quæ abunde comprobata reliquimus *à n. 8. cum ſeqq.* Sed qua forma hoc Decretum violentiæ erit decernendum in Senatu; mox dicemus.

Quæ reſolutio, atque remedium non ſolum
36 procedit, quando executor, † qui præoccupavit juriſdictionem, & cognitionem, mortuus eſt: ſed etiam quando abſens notabili eſt diſtantia, ſeu longinqua, puta extra Regnum, quia tunc quilibet ex aliis executoribus in commiſſione nominatis poteſt aſſumere negotium in eodem ſtatu, & illud libere proſequi. Sic probat text. *in dict. c. cum plures. 8. de officio Delegati, lib. 6.* ibi: *Niſi infirmitate vel alia juſta cauſa illum contingeret impediri,* & eſt text. *in dict. c. is, cui. 20. eodem tit. & lib.* per quæ jura, & per regul. *c. 2.* ibi: *In longum peregrinari. in fin. de procuratoribus lib. 6. & l. licet 15. in fin. ff. de arbitris* unanimiter conveniunt Doctores omnes, abſentiam Judicis ſuffi-
37 ciens eſſe † impedimentum, non ſolùm ad eum excuſandum à munere judicandi, ex regula *l. penultim. ff. de vacatio. munerum*; ſed etiam ad juriſdictionem in alium transferendam, Philip. Franch. & Ancharranus *in dict. c. ſi is cui. n. 2.* & Dominic. *n. 4.* & ibid. Auguſt. Barboſ. *in collect. n. 7.* & ex aliis citatis à Petr. Barboſ. *in l. ſi longius, n. 1. & 4. de judiciis*, eleganter tradit Federicus de Senis *conſ. 230. n. 2.* ſequitur Tuſchus *litter. A. concluſ. 33. n. 10.*

Et hoc remedio occurres difficultati † per nos
38 aliàs latè conſideratæ circa Judicem, qui poſt gravamen illatum abiit, ita ut Decretum Regium violentiæ poſtea obtentum eidem intimari non poſſit, de qua *in tract. de Regia protect. 1. p. c. 3. à n. 24. cum multis ſeqq.* ut ſcilicet quæratur unus ex ſuperſtitibus, cui decretum intimetur.

Sed quomodo iis in caſibus ſupra dictis Sena-
39 tus Decretum † concipiendum ſit, libenter adnectam in quo arbitror, vel ſimpliciter dicendo: *El juez que deſta cauſa conoce haze fuerça en no otorgar la apelacion, &c. La qual alcando, dixeron la otorgue y reponga lo hecho, &c.* Quod quidem etſi loquatur cum Judice defuncto, & anteceſſore; tamen intimatum ſucceſſori omnino adimplere tenetur eodem modo, quo anteceſſor, ſic per plurima jura, & validiſſima fundamenta diſputando pro utraque parte reſolvimus *in tr. de Reg. protect. 1. p. d. c. 3. à n. 53. cum multis ſeqq.*

Vel aliter etiam concipi poteſt magis ſpecifi-
40 cè. *El juez executor que deſta cauſa conoce (ò conocio) haze fuerça*, † *la qual alcando dixeron, que uno de los de mas executores nombrados en las letras Apoſtolicas, à quien eſte decreto* (ò à la proviſion del) *fuere intimado y requerido, la otorgue y reponga lo hecho, &c.* Quoniam ex hoc decreto nihil innovatur, ſed explicitè declaratur id, quod tacitè ſubintelligitur, & ineſt à jure, nempe ut ſucceſſor in juriſdictione, & cognitione litis cœptæ teneatur adimplere, & exequi juſſiones directas ſuo prædeceſſori, juxta proximè dicta. Verum eſt etiam de jure, unum ex ſuperſtitibus delegatis, aut † executoribus poſſe liberè continuare, & proſequi litem cœptam ab altero jam defuncto, aut legitimè impedito, quia omnibus in ſolidum juriſdictio, & cognitio competit. Et cum articulis violentiæ ad terminos tam ſtrictos perveniat; urget neceſſitas, ut in aliquo varietur modus decreti, quia in neceſſitatibus ex modo, & ordine conſuetus occurrit † Princeps, juxta 42
ſingularem text. *in l. §. 1. ex hoc reſcripto, verſ. Extra ordinem*, ibi: *Extra ordinem Princeps in cauſis neceſſitatis ſubvenit, ff. de ventre inſpiciendo*, quem ponderavimus *in tract. de Regia protect. 1. p. c. 2. n. 78.*

Et ſpeciale eſt, quod in neceſſitatibus † incer- 43
titudo admittatur, & non vitiet, prout latè comprobat Hippolytus de Marſilis *in rubrica, C. de probationibus n. 429. verſic. Fateor tamen*, Tuſchus *litt. I. concl. 65. n. 58.*

Nec illa Decreti generalitas reſpiciens Judices executores nominatos, & ſuperſtites conſiderabilis eſt, nec aliquam incertitudinem arguit, cùm facillimè † per electionem, & voluntatem partis 44
cujuslibet (cui de jure hanc Judicis electionem competit ex ſupra dictis) intimantis Regium Decretum, ſtatim ad totalem, & ſpecificam certitudinem reducatur, ad *l. quidam relegatus, &c.* ita *ſubjicit*: *Si quis ex hæredibus, cæteriſque amicis, quorum hoc teſtamento mentionem habuit, ſive quis alius reſtitutionem mihi impetraverit ab Imperatore, & antedeceſſore, quàm ei gratias agerem, volo dari ei, qui id egerit à cæteris hæredibus aureos tot, & unus ex eis, quos hæredes ſcripſerat impetravit ei reſtitutionem, & anteaquam id ſciret deceſſit, cùm de fideicommiſſo quæreretur, an deberetur. Conſultus Julianus reſpondit, deberi, &c. ff. de rebus dubiis, l. ſi qui, §. fin. l. ſi quis ita ſcripſerit illis qui teſtamentum meum ſignaverint, hæres meus decem dato. Trebatius utile legatum eſſe putat, quòd Pomponius verius eſſe exiſtimat, quia ipſum teſtamentum firmatur teſtibus adhibitis, ff. de rebus dubiis, l. quædam ſunt in quibus res dubia eſt, ſed expoſt facto retroducitur, & apparet quid actum eſt, &c.* Et ibi: *Utique erit ex eventu dicendum, ff. eodem, l. uter ex fratribus, ff. de conditionibus inſtit. l. 2. §. ſi quis ita, ff. de bonorum poſſeſſ. ſecun. tabul. l. ſi ſervus legatus, §. hujuſmodi, ff. de legat. 1. l. ſed Julianus, §. quamquam*, ibi: *Sed ab initio, ff. ad Macedonianum, l. 4. de manumiſſ. vindic. l. cum pater. ff. de negotiis geſtis, l. qui res, ff. de ſolutionibus.*

Ex quibus, & aliis juribus deducitur; quòd in- 45
certitudo, quæ alieno modo † vel futuro eventu, vel per alicujus declarationem, vel factum certa redditur, ſuſtinetur, & in qualibet diſpoſitione admittitur, Mantica *de conjectur. ultimar. volunt. lib. 8. tit. 4. n. 17. & 18.* per *l. cum quidam, l. unum ex familia. de legat. 2. l. quem hæredi, ff. rebus dubiis*, & alia jura, & plures Doctores latè per Tuſchum *litter. I. concluſ. 65. n. 2. 31. & 32. & n. 51. & concluſ. 66. n. 1. 2. 6. n. 20. cum ſeqq.* Ant. Gomez *in lib. 2. variarum; cap. 11. ſub n. 8. verſ. Septima concluſ.*

Hinc

46 Hinc emptio pro persona † nominanda per emptorem sustinetur, & sequuta nominatio personæ retrotrahitur ad principium contractus, ac si tunc emisset; latè Surdus *decis.* 325. *à n.* 1. *& decis.* 226. *n.* 22. *& decis.* 325. *n.* 13. *& decis.* 226. *n.* 1. & 5. Gratian. *disceptation. forens. cap.* 686. *à n.* 1. *cum seq. tom.* 4. *& disceptation.* 132. *n.* 32. Faric. *in posthumis tom.* 2. *decis.* 51. *per totam*, Alexander Ludovis. *decis.* 157. ibi Oliverius Beltramin. *in annotationibus*, *n.* 24. *& decis.* 227. *per totam.*

Hinc commissio contra unum nominatum cum
47 † clausula generali, & incerta (*& omnes alios sua interesse putantes*,) sustinetur, & verificatur per specialem nominationem ante citationem faciendam per impetrantem de qua Nos inferiùs 2. *part. c.* 12. *n.* 5. *cum seq.* Et generalitas, atque incerti-
48 tudo sententiæ, seu Decreti, quòd in † executione certificari potest, rectè admittuntur, Scaccia *de sententia & re judicata, glos.* 14. *quæst.* 15. *à n.* 23. *& sequentibus*, susiùs Nos *de Regia protect.* 4. *part.* 4. *cap.* 10. *per totum.*

Adhuc etiam & conditio extrinseca sententiæ
49 non tangens, nec respiciens † substantiam rei principalis, nec definitionem ejus suspendens admittitur, abundè differit, & resolvit Scaccia, ubi proximè, *quæst.* 14. *per totam* prout in formalitate hujusmodi Decreti, de quo *n.* 40. contingit, etenim in eo sine conditione, nec suspensione aliqua articulus violentiæ diffinitur; cætera autem ejusdem decreti respiciunt executionem ejus de proximo verificanda & ad certitudinem facilè redigenda, facta per unum ex collitigantibus intimatione cuilibet ex Judicibus executoribus nominatis in litteris Apostolicis, *cùm omnes jurisdictionem habere in solidum, mortuo*, vel *impedito primo*, qui negotium cœpit, probavimus superiùs *à num.* 5. *& seqq.*

Quod si Senatus in eodem Decreto violentiæ
50 nolit exprimere † intimationem faciendam successori, & superstiti eligendo: poterit seorsum aliud decernere id continens, ad tollendam omnem dubitandi occasionem, & ad majorem claritatem, prout decernere Senatus ipse casu, quo tempore Decreti violentiæ decernendi notitiam non haberet mortis, aut longævæ absentiæ Judicis executoris eam inferentis.

Et tandem illud animadvertendum, quòd sive
51 Senatus specificet † in Decreto violentiæ intimationem uni ex superstitibus executoribus faciendam, sive non exprimat: semper tacitè subintelligitur, ut successori possit intimari, & ipsum teneri deferre, & adimplere, cùm iste supersites, cui intimatur, & eligitur, seu prævenitur à quolibet ex collitigantibus; verè sit Judex, & successor in causa cœpta, juxta ea quæ diximus à principio hujus §. præsertim *à n.* 4.

Sed major erit difficultas circa modum practi-
52 candi nostram hanc † resolutionem, & remedium, cùm inter se pugnare hæc duo videantur; etenim si jam retentionis litterarum Apostolicarum latum est in Senatu decretum (cujus cognitionem, uti articulum præjudicialem semper præcedere debere suspenso articulo violentiæ simul concurrente firmamus in hac 1. *p. c.* 11. per totum,) & ejusd. 1. Decreti virtute litteræ Apostolicæ, & omnia acta inde per executorem gesta retenta manent in Senatu, quomodo igitur superstes eligi poterit, ut repositionem exequatur, cùm ad exercitium jurisdic-
53 tionis certus esse debeat † de sua commissione, non aliter, quàm per litterarum originalium exhibitionem, ostensionem, & præsentationem sibi factam; prout hoc eodem *cap.* 10. *n.* 88. & infrà, 2. *p. cap.* 19. *à n.* 23. *cum seq.* Ita ut transumptum † litterarum ad hoc non sufficiat, prout *in* 2. *p. cap.* 54
26. *à n.* 67. *cum seqq.* scripsimus. Pungit etiam quod consuluimus sup. hoc *c.* 10. *num.* 143. Judicem ad repositionem faciendam virtute decreti violentiæ *de otorgar, y reponer*; regulariter actis & processu non indigere, sed manere in Senatu ob Decretum retentionis litterarum jam latum.

Sed hanc repugnantiam ita componendam ar-
bitror, ut omnino processus, † & litteræ Apostoli- 55
cæ mittantur executori superstiti eligendo; omni tamen cautela, & securitate præventa, ut facta intimatione, † & ostensione litterarum securè re- 56
deant ad Senatum cum processu, ubi retentæ conservandæ sunt, donec supremus Ecclesiæ pastor consulitur supplicatione mediante, & quid senserit discernat; cùm hæc litterarum remissio sit penitus inexcusabilis ad acceptationem commissionis, ut diximus, ex qua tot utilitates proveniunt, & tot pericula evitantur, prout est repositio possessionis, & attentatorum; absque qua inanis est litterarum retentio, prout latiùs consideravimus sub hoc *c.* 10. per totum, & signanter *à n.* 90. *cum seqq.*

Et respectu retentionis ipsarum litterarum decre-
tum per Senatum † parvum ex hac brevi remissione 57
inconveniens insurgit, nec officit, cum cautè, & sub omni securitate Tabellioni tradi possunt ad intimationem Judici superstiti peragendam, qui earumdem rationem semper reddere tenetur, maximè videns in processu Decretum Regium, quo easdem præfatas litteras retineri mandatur per Senatum. Quare post factam intimationem executori superstiti, & per istam repositionem brevi tempore redeundæ sunt litteræ ipsæ cum toto processu
in Senatum, quod fieri † posse arbitror, vel virtu- 58
te ejusdemmet Regiæ provisionis ordinariæ primùs expedire, & eisdem diligentiis & compulsionibus adhibitis, vel simul (ut tutius arbitror) ad petitionem patris (obtinentis in Senatu Decretum violentiæ, & pariter retentionis) aliud detur decretum continens remissionem processus, & litterarum, ut executori intimetur, ita ut facta repositione ad Senatum protinus redeant, & per ipsum Tabellionem causæ, vel per Judicem statim, & sine dilatione iterum mittantur in Senatum.

Ac denique nihil noviter harum litterarum vir-
tute per impetrantem † fieri potest, quod non subji- 59
ciatur, & affectum sit Regio retentionis Decreto, ut inferiùs *à n.* 72. Quapropter si appenderentur in statera inconveniens ortum ex permissione remissionis litterarum, & inconveniens oriundum ex negata remissione hac: indubiè longè hoc gravius, & intolerabilius invenietur, & ab illo tantum differre, quantum damnum temporale à perpetuo: itaque inter hæc duo inconvenientia, de quibus *à num.* 52. minus semper eligendum, prout est litterarum † & processus remissio ad superstitem 60
executorem, juxta *cap. duo* 13. *cap. juravit*, *cap. non solum* 22. *quæst.* 3. *l. quoties de reg. jur.* & illud Ciceronis ad Quintum Fratrem: *In duobus malis fugiendum majus, levius est eligendum*, & Octavio: *In duobus autem malis, cum majus fugiendum sit, levius est eligendum*; quod altiùs justificatur, & comprobatur inferiùs *in remedio à n.* 65. *& seqq.* & hactenus de primo.

Secundum sit remedium (quo evitari potest dam-

damnum & periculum ortum ex morte, vel lon-
60 ginqua abſentia † executoris litterarum Apoſto-
licarum poſt poſſeſſionem traditam impetranti, &
vim illatam, cum deficiat decretum Regium vio-
lentiæ, *de otorgar, y reponer*; poſſit exequi, &
complere, cùm ex ejuſdem complemento, & re-
poſitione facienda dependeat omnis efficacia, &
effectus decreti retentionis) ut nempè recurratur
ad Ordinarium virtute novi decreti Senatus, quo
cauſam, & litterarum cognitionem ei pertinere
declarabit. Durus videtur hic ſermo, acre, &
acerbum remedium, ſed leniter operabitur, atten-
tè conſideratis ſuppoſitionibus, quibus juſtum &
legitimum redditur; quòd quantum ad effectum,
& modum practicandi, in multis convenire reme-
dio antecedenti reperies.

Litteræ igitur gratioſæ, quæ particularibus Ju-
61 dicibus executoribus veniunt † commiſſæ, ut plu-
rimum expediuntur abſque ſubſcriptione propriæ
manus Sanctiſſimi, ita ut rarò, aut numquam in
eiſdem legatur, nec appareat ſubſcriptio prædi-
cta, juxta quæ abundè diximus infrà 2. *p. cap.*
30. *cum ſuis* §§. præcipuè videre eſt *in* §. 5. quo
caſu litteræ hæ gratioſæ per Senatum remittun-
tur Ordinario, cui de jure in prima inſtantia co-
gnitio pertinet, juxta tenorem *cap.* 20. *cauſæ om-
nes, ſeſſ.* 24. *de reformatione*, prout abundè dixi-
mus infrà 2. *p. c. fin. per tot.* exceptis beneficiis
reſervatis, prout ibid. *à n.* 53. *cum ſeqq. in c.* 10.
dicitur.

Supponitur inſuper quòd ea omnia, quæ ta-
62 lis executor virtute litterarum † non ſubſcriptarum
geſſit, ſint ipſo jure nulla & attentata ex notorio
defectu juriſdictionis, prout comprobatur infrà 2.
p. c. 6. *à n.* 14. *cum ſeq. &* §. *unico, & cap. fin. à n.* 6.
cum ſeqq. & n. 19. & ferè per totum, & *c.* 26. per
totum.

63 Quibus ſuppoſitis ſtante † hac urgente neceſſi-
tate, quòd nempe deficiat Judex qui repoſſeſſio-
nem attentatæ, & nullius poſſeſſionis facere poſ-
ſit; Senatus licitè decernit remiſſionem cauſæ Or-
dinario, non ut de ea cognoſcat in totum (cum
hoc impediat decretum retentionis litterarum ea-
rumdem expeditum) ſed dumtaxat ut defectum ſup-
pleat executoris demortui, vel extra Regnum ab-
ſentis, & virtute hujus decreti Regii, & remiſſionis
Ordinarius ipſe (qui verè Judex eſt, & juriſdictio-
nem privativam in illa cauſa habet) poſſet ante om-
nia etiam de facto reponere poſſeſſionem nulliter,
& de facto factam ab executore litterarum, ex abun-
dè conſideratis ac reſolutis *in tract. de Regia pro-*
64 *teſt. 1. p. c.* 3. *à princip.* Quo etiam † loco pro-
bavimus, ad repoſitionem attentatorum juriſdictio-
ne non egere ipſum Judicem attentantem, nec ejus
ſucceſſorem.

Quo quidem caſu ceſſare dicendum eſt illam
65 implicationem, & † perplexitatem, quæ prima
facie oriri videbatur ex his duobus remediis (ſci-
licet retentionis litterarum in Senatu, & remiſ-
ſionis earumdem Ordinario) ſimul concurrenti-
bus, de qua infrà *cap.* 11. *hac* 1. *part.* cum ibi-
dem dicta, & conſiderata procedat in remiſſione
litterarum perpetua ad effectum perpetuo cognoſ-
cendi, & liberè procedendi in cauſa. Hæc ta-
66 men noſtra remiſſio nec eſt perpetua, † ſed tem-
poralis brevi duratura, nec ad finem procedendi,
ſed potiùs deſtruendi proceſſum perperam
jam geſtum, quæ non impedit, nec tollit effec-
tum retentionis, ſed paulìſper ſuſpendit, cùm fiat
dumtaxat ad finem reponendi poſſeſſionem attenta-
tam, & violentam, aliàs impeditivam ipſius de-
creto retentionis litterarum, ne inane remaneat
juxta latè tradita ſoluta ſuperiùs hoc *cap.* 10. per
totum, cum ſtatim quod repoſitio fiat per Ordi-
narium, litteræ ipſæ & totus proceſſus redeant ad
Senatum eo modo, quo in remedio antecedenti
diximus *à n.* 55. ut illic retentæ coaſſerventur † 67
interim, quòd Summus Eccleſiæ Paſtor illud de-
cernat quod non eſt inconveniens conſiderabile,
quia brevi reverſus receſſile non videtur, *l. quid-
quid calore* 48. *ff. de reg. juris, l. plerique* 33. *ff. de
ritu nuptiar.* §. *pavonum, inſtit. de rerum diviſ.* Fa-
rinac. *in pract. crimin. tom.* 1. *tit.* 4. *q.* 30. *à n.* 70. nec
abeſſe dicitur ſtatim reverſurus *l. poſtlimi.* 5. §. *c.
& l. nihil intereſt.* 26. *ff. de captivis & poſtlim. re-
verſ.* Hieron. Gonçalez *de alternat. gloſ.* 43. *n.* 5.

Et cùm hæc remiſſio fiat, & permittatur aliquan-
do † ob inſtans periculum, & urgentem iſtam ne- 68
ceſſitatem rarò contingentem, & in conſequentiam
trahi nequeunt, quæ propter neceſſitatem aliquan-
do ſunt conceſſa juxta Juris Canonici regulam.

Et quia quando unum jus † poſterioribus tan- 69
quam contrarium confundit aliud ſecum ſimul con-
currens, ſi illud eſt temporale, & brevi duraturum,
confuſionem perpetuam non operatur, ſed tempo-
ralem ſuſpenſionem tantùm, Tiraquel. *lib.* 1. *de
retract.* §. 1. *gloſ.* 7. *n.* 72. Surd. *deciſ.* 53. *n.* 25. *&
per totam*, Carpanus *ad ſtatut. Mediolan.* 417. *n.*
462. *tom.* 1. ubi de conductore † rei eam emente 70
qui retractu rei ſequuto, redit ad ſuam conductio-
nem quam ante emptionem in re habebat, idem
Tiraq. *gloſ.* 7. *n.* 65. Ant. Gomez *in l.* 70. *Tauri,
n.* 34. Petrus Surd. *dict. dec.* 51. *n.* 24. Carp. ubi
proximè, *n.* 461. *& ſtatuto* 434. *n.* 113. *&* 114. *n.* 1.
Cancer. *variar. reſolut. lib.* 3. *tit.* 3. *de privileg. n.*
309. Caſanate *conſ.* 10. *n.* 171. Caſtillo *de uſufruct.
cap.* 74. *n.* 12. Covar. *lib.* 3. *reſolut. cap.* 11. *n.* 7.
Crem. ſingul. 58. latiſſimè Matienço *ad l.* 7. *tit.* 11.
gloſ. 1. *ex n.* 35. *uſque ad* 47. *lib.* 5. *Recopil.* ubi
quòd penes uſufructuarium proprietatis emptorem
remanet † uſusfructus, ſicut antea, retracta pro- 71
prietate à conſanguineo, de quo & aliis variis
exemplaribus videatur Giurba *deciſ.* 53. *per to-
tam.*

Non enim ex hac remiſſione temporali impedi-
tur effectus retentionis decretæ, ſed pro illo bre-
vi tempore † ſuſpenditur ob urgentem neceſſita- 72
tem, nec litteræ ad hunc finem relaxatæ liberè
incedunt, ſed quocumque vadant ſemper reten-
tionis decreto ſunt affectæ, & ejus vinculo, &
compedibus ligatæ, ad *l. ſi ſextante*, §. *Latinus*,
ff. de exceptio. rei jud. & l. debitor, ff. ad Trebell.
Ubi pignus in re & hypotheca † non perditur ex 73
eo, quòd creditor dominus fiat revocabiliter, non
perpetuò, Fab. Anna *conſ.* 35. *num.* 1. 3. *&* 4. *&
in conſ.* 90. *n.* 2. Caſtillo *controverſ. l.* 4. *c.* 59. *n.* 55.

Et quia quando duæ obligationes fiunt pro
eodem debito ad executionem, † complemen- 74
tum, & majorem firmitatem primæ, pignora, hy-
pothecæ, & fidejuſſores à nexibus obligationis
non liberantur, quoniam primus contractus nec
novatur, nec eo animo fit ad latè tradita per Ant.
Amat. *variar. reſol.* 56. *à n.* 16. *& ſeqq.* Secùs ſi
ſecundus contractus fieret † animo novandi, & à 75
priori recedendi, abundè Amatus ibid. & Caſtil-
lo ubi proximè *nu.* 48. quæ novatio nec animus
recedendi à decreto retentionis induci poteſt ex
remiſſione earum litterarum ad Ordinarium facta
ad repoſitionem, effectum, complementum, &
corroborationem decreti retentionis earumdem,
& ut faciliorem exitum aſſequatur.

Et inſuper quoniam inter hæc duo remedia

reten-

76 retentionis litterarum † & earumdem remissionem Ordinario ad hunc finem reponendi possessionem attentatam dumtaxat permissam, nulla confusio, nec repugnantia reperitur, nisi solùm in cortice & sonitu verborum, & in abstracto, non in substantia, & concreto. Etenim attento fine & effectu utrumque convenit, & compatitur, remissionis quippè litterarum remedium ad eundem finem ordinatur & destinatur, quo & ipsum retentionis decretum, & ad hujus utilitatem, effectum, executionem, & complementum efficaciter consequendum dirigitur, quod certè aliter non consequeretur, sed inane, & inutile foret, obstante impedimento traditæ jam possessionis, & peractæ litterarum executionis, quam ex præcedenti repositione per Judicem Ecclesiasticum (non per Senatum) omnino faciendam, sicuti latiùs explicatur, & resolvitur sup. in hoc c. 10. per totum.

Et, quia retentio fit, ne procedatur ad litterarum executionem hæc remissio ad jam perperàm factam
77 † reponendam, & destruendum processum in causa violenter gestum similiter destinatur, quippè licèt media sint diversa, finis tamen unus est, & ad idem utrumque tendit.

Quo casu etiam contraria remedia, ad idem
78 cooperandum, † cumulari possunt, & compatientur, ut in similibus terminis diximus infrà *cap.* 11. *num.* 24. *& à n.* 19. quoniam contrarietas in abstracto, & in imaginatione, & non in concreto non
79 consideratur, nec attenditur. † Scaccia *de commerciis*, §. 6. *glos.* 1. *n.* 77. Igitur hæc media aliàs licita & juridica permittere debet Senatus, ne sua decreta retentionis litterarum inania, & inutilia remaneant.

Sed circa hoc retentionis litterarum remedium
80 nova insurgit difficultas, † nam esto quòd Ordinarius, cui fit earumdem remissio, teneatur omnino reponere executionem & possessionem traditam ab executore mortuo, vel extra Regnum absente; tamen an hæc repositio fit per eum faciendа ad solius partis oppressæ petitionem & instantiam; an etiam ad intimationem solam decreti violentiæ, quo Senatus declaravit, executorem (scilicet mortuum vel absentem) vim fecisse, quod licet successorem in jurisdictionem adimplere, omninò teneri diximus sup. *à n.* 3. *& seq.* in hoc nihilominus consistit difficultas, & cessare præfatam doctrinam videtur, quoniam ordinarius iterd ci
81 non videtur successor illius executoris, cùm † non ex jurisdictione litterarum, sed ex sua propria procedat in causis sibi à Senatu remissis in prima instantia, & sic jure proprio, non jure alterius, quod non adquisivit ex jurisdictione nul-iter delegata, quia de non ente ad ens non potest fieri transitus, & ex aliis fundamentis abundè dicemus infra 2. *part. cap. fin. à n.* 5. *& à n.* 19. *cum seq.* Ergo videtur
82 † non teneri adimplere decretum violentiæ executori mortuo, vel absenti directum, quo iste adstringebatur.

Nam quando successor in re alio jure succedit, quàm eo quo antecessor, non tenetur ad id, ad quod antecessor tenebatur. Fusiùs diximus sup. *cap.* 12. *& seq.*

83 Similis urget † doctrina Socini *cons.* 32. *volum.* Ossasc. *decis.* 82. *n.* 2. *& decis.* 156. *sub n.* 14. Franchis *dec.* 216. *n.* 4. Cagnol. *in l.* 2. *n.* 220. *C. de pactis inter emptor. & vendit.* Petr. Barbos. *in l. si filio famil.* §. *fin. num.* 10. *ff. solut. matrimon.* Gratian. *disceptat. forensib. cap.* 37. *n.* 6. Thepat. *l.* 2. *variarum, tit. locat. successor stare teneat.* Tuschus *litter. l. conclus.* 418. *num.* 31. *& 60.* Mantica *de tacit. & ambiguis convent. lib.* 5. *tit.* 12. *numer.* 9. Parlador. *lib.* 2. *rerum quotidian. cap. fin. part.* 4. §. 5. *numero* 11. *&* 12. Surd. *decis.* 40. *numero* 10. dicentium successorem per translationem juris unius in alium teneri stare conductori, & conductioni factæ per antecessorem, sicut antecessor tenebatur, secus si succederet per privationem, & extinctionem juris, quod locatori competebat, Abbas *consil.* 108. *lib.* 1. Ubi de eo loquitur, † qui fuit declaratus injustus de- 84
tentor post Imol. *in dict. l. filio famil.* §. *fin. ff. solut. matrim.* Surd. *dict. decis.* 40. *num.* 10. *& à num.* 7. Giurba *decis.* 58. *num.* 4. Gratian. *dict. cap.* 37. *num.* 6. Ergo cùm hæc remissio fiat à Senatu Ordinario, ob id quod ad eundem cognitio, & jurisdictio causæ pertinet privativè, & exclusivè ad delegatum, & executorem, qui nullam habuit ex defectu subscriptionis suæ commissionis, ex abundè deductis *in dict. cap. fin. à num.* 5. *cum seqq. & à num.* 19. *& in cap.* 26. *per totam*, sequitur, ut ejus successor non dicatur, nec ad id teneatur, ad quod executor tenebatur.

Contrarium tamen, imò Ordinarium, cui fit à Senatu litterarum retentarum remissio ad effectum & finem reponendi vigente hac necessitate, † teneri reponere non solùm ad petitionem, & 85
instantiam partis oppressæ, verùm & solùm in complementum Regii Decreti violentiæ, quamvis cum executore mortuo, vel absente loquatur dumtaxat: verius existimo, quoniam iste Ordinarius, quamvis non sit successor ibidem jus, & jurisdictionem executoris præmortui ex proximè in contrarium dictis, † est tamen successor in eadem cau- 86
sa, & cognitione, prout adhuc etiam est successor in re ille, qui non per translationem, sed per extinctionem juris antecessoris successit, qui quidem non ideò tenetur stare conductioni factæ per antecessorem privatum, quia non sit successor, cum successorem novum in re omnes Doctores citati eum vocent; sed ideo, quod per privationem detentoris locatoris extinctum fuit jus conductoris, & finita conductio.

Quia † resoluto jure locatoris, solvitur jus con- 87
ducentis, *l. lex vectigalis, ff. de pignoribus*, quam rationem reddunt in specie Abb. *in dicto consil.* 108. in principio, post Imolam *in l. filio familias*, § *si vir in quinquennium, col.* 2. *ff. soluto matrimonio*, Petrus Surdus *dict. decis.* 40. *n.* 10. Giurba *dict. dec.* 58. *n.* 4. Gratian. *dict. c.* 37. *n.* 9. & sic ex defectu & extinctione juris conductoris hoc provenit, non ex eo quòd non sit successor.

At in nostro casu semper oppresso durat actio, & jus dicendi de nullitate, & de attentatorum repositione † coram Ordinario Judice causæ com- 88
petente & legitimo, qui quidem non tantùm uti successor in ipsa re, & causæ ejusdem cognitione: verùm etiam ex debito officii, & obligatione propria tenetur justitiam ministrare, & ex propria persona ratione muneris noviter obligatus est injustè & contra justitiam gesta reponere, uti abundè videre est, in 2. *part. cap.* 5. §. *per totum.* Quare Decretum Regium violentiæ, etiam directum executori mortuo, vel absenti, tenetur Ordinarius adimplere ex supra dictis in hoc cap. *& in tractatu de Regia protect.* 1. *part. capitul.* 3. *per totum.* Eo addito, † quòd liberè poterit Senatus 89
in eodem decreto violentiæ, quod remittit Ordinario causam ad reponendum ei simul specificè injungere, & exprimere repositionem, & in eum dirigere

rigere decretum ad hunc effectum, ſicuti in priori remedio diximus *numero* 52. *cum ſeq.* ad majorem claritatem, & dubitationis tollendæ gratia.

90 Tertium remedium provenit † tam ex receptiſſima Doctorum ſententia, de qua ſupra hoc *capitul.* 10. *à numero* 64. *cum multis ſeq.* tenente, poſſe Principem ad manus ſuas recedere, & ſequeſtrare fructus beneficiorum, & alia bona, ubi datur timor ſcandali, prout ſemper cauſatur ex executione litterarum, quæ in Senatu retinentur, & ex ea cauſa fit retentio, ut ſuprà *cap.* 3. 4. *& ſequentibus hujus* 1. *part.* quàm etiam ex ſpeciali diſpoſitione legum Regni, quæ in multis caſibus determinant, ſequeſtrandos eſſe fructus beneficiorum impetrantis litteras à Sede Apoſtolica contra privilegia, & conſuetudines laudabiles horum Regnorum, quod remedium licet in ſe perfectum

91 non ſit, nec † ex integro per illud ſatis fiat fini hujus ſalubris recurſus, nec conſulatur in totum vim patientibus, cùm non intendat, nec operetur repoſitionem executionis litterarum jam peractæ; tam in aliquo coadjuvat, necnon detrahit fraudulentæ & callidæ feſtinationi impetrantis, qui occultè, & furtivè, atque violenter executionem earum procuravit, prout annotavimus *dicto num.* 64. 81. *&* 83.

92 Atque ideò hoc ſequeſtri † remedium apparet *ex l.* 18. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* quæ loquitur de alienigena, & extraneo horum Regnorum impetrante beneficia naturalibus & indigenis dumtaxat deſtinata ex Bullis Pontificiis. De quo ſuperiùs hoc *cap.* 10. *à numero* 22. *& à numero* 69. *& à nu.* 111. *cum ſeq.* & cum eædemmet pœnæ ſint etiam deſtinatæ impetrantibus litteras in derogationem Juriſpatronatus laicorum, Magiſtralium, & Doctoralium & ſimilium, idem remedium ſequeſtri litteris executis præbetur, ut infrà *num. ſeq. &* n. 105. *uſque ad fin.*

Et probatur ex *l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* ex

93 qua ipſo facto impetrantes † litteras Apoſtolic. in derogationem Juriſpatronatus Regii & laicorum, atque filiorum patrimonialium, necnon Magiſtralium & Doctoralium, ſunt ipſo facto privati naturalitate horum Regnorum, & effecti abſque alia declaratione & ſententia alienigenæ, & extranei ab illis, & ut tales ſunt privati etiam omnibus temporalibus ſi prædictas litteras executioni tradiderint, prout latiùs inferiùs *n.* 302. Sicque diſpoſitum circa verè alienigenas, diſpoſitum cenſetur in impetrantibus in iis caſibus à lege Regia expreſſis & prohibitis, qui pariter ſunt ipſo facto effecti alienigenæ, & pœnis (talibus deputatis) ſunt ſubjecti ex eadem *l. Regia.*

Idem etiam diſponit *l.* 21. *tit.* 3. *lib.* 1. *recopilation.*

94 quæ loquitur † de impetrante beneficia patrimonialia à Sede Apoſtolic. qui ſi litteras exequi fecerit abſque examine & permiſſu hujus ſupremi Regii Senatus, ipſo facto amittit naturalitatem horum Regnorum, indéque cum factus ſit incapax beneficiorum, ſequeſtrandos eſſe fructus omnium à ſe obtentorum diſponit, de quo latiùs ſuprà hoc eodem *c.* 10. *à num.* 22. *& à n.* 69. *cum ſeqq. & à num.* 117.

Quod ex identitate, imò & majoritate rationis,

95 idem diſpoſitum † cenſetur ex hac *lege* 21. in impetrante beneficia Juriſpatronatus laicorum, prout adnotavimus in *dict. numero* 69. Quoniam

96 inter beneficia patrimonialia, † & Juriſpatronatus laicorum maxima reperitur ſimilitudo, & fraternitas ex Covarruv. *practicarum quæſt. cap.* 36. *num.* 4. *verſic. Similiter ſi beneficia patrimonialia, Salgado de Supplic. & Retent.* junctis antecedentibus, & magis ſpecificè Ojeda *de benefic. incompatibil.* 1. *part. cap.* 24. *numero* 91. *in fin.* Gonçalez *in regul.* 8. *de altern. gloſ.* 9. §. 1. *num.* 31. qui inde infert ad plurium caſuum paritatem, & ſimilitudinem inter beneficia patrimonialia, & benefic a juriſpatronatus laicorum. Legendus inſuper à *n.* 23. *cum ſeqq.* & ex Simanca hanc ſimilitudinem probavimus ſup. *cap.* 7. *ſub num.* 62.

Qui quidem Gonçalez [dùm ad longum, & erudiè diſputans quæſtionem illam, † an à Re- 97
gula 8. reſervatoria intelligantur præſervata beneficia patrimonialia ſicuti præſervata & intacta intelligantur beneficia juriſpatronatus laicorum ab omni nexu reſervationis, & partem affirmativam validiſſimis fundamentis comprobaverit à *dict. numero* 23. nempè præſervata eſſe, quibus quidem ex integro non ſatisfacit, poſſimodum contrariam opinionem ſectans, quam inſuper à *num.* 71. limitat in beneficis patrimonialibus Diœceſis Calagurritanæ † ex indul.i Apoſtolici ver- 98
bis, & clauſularum amplitudine, quam quidem altiùs ſuo loco examinavimus *in* 2. *tom. hujus tractatus* proped em edendi Deo dante] licet dùm ipſe Gonçalez *num.* 67. conetur reſpondere ad ſimilitudinem, & fraternitatem inter beneficia patrimonialia, & beneficia † juriſpatronatus lai- 99
corum in contrarium oppoſitam, adhuc tamen illam non eſt auſus negare; ſed tantam ſimilitudinem non dari dixit, ut poſſint excludi à reſervatione illius Regulæ beneficia patrimonialia, ſicut laicalia ob exuberantes, & ampliſſimas illius Regulæ clauſulas.

Sed adhuc (cæteris omiſſis quantum ad alios effectus) tamen quantum † ad Nos attinet, & 100
ad præſentem comprehenſionem, *dict. l. Regia* 21. omnimoda ſimilitudine inter hos caſus non indigemus, cum ſufficiat, quòd in eo de quo agimus & verſamur, conveniant, & ſimiles reperiantur. Brunoà Sole *in locis communibus, verbo, argumentum quartum*, cui ſubſcribit Thomas de Thom. *in florib. legal. regul.* 43. & Gabriel. Alvar. *axiom. litt. A n.* 133. *ante fin.*

In caſu igitur, in quo verſamur, omnimoda datur ſimilitudo, inter hæc beneficia patrimonialia, & juriſpatronatus † laicorum, nam in Reg- 101
nis Hiſpaniæ nulla admittitur derogatio, nec reſervatio beneficiorum patrimonialium, ſicut & patronatus laicorum, Gambatus *in tractatu de officio, & poteſt. legati. lib.* 3. *numer.* 160. Covar. *practicar. c.* 36. *numer.* 4. *verſicul. Similiter.* Nec admittuntur permutationes, † reſignationes, nec 102
penſiones, ſicuti nec in beneficiis patronatus laici, *l.* 22. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* Avend. *in cap.* 1. *prætor. numer.* 32. *verſ. Similiter beneficia patrimonialia*, Salzed. *ad praxim Bernardi Diaz cap.* 54. *n.* 11. Covar. *dict. c.* 36. *n.* 9. *verſic. Ex eadem ratione, & n.* 10. Gonçalez *dict. gloſſa* 9. §. 1. *à nu.* 28. *cum ſeq.*

Deinde quia ſicut impetrantes litteras Apoſtolicas † in præjudicium filiorum patrimonia- 103
lium, & executores earum ſunt privati ipſo facto naturalitate horum Regnorum, ita ut extranei ab eis habeantur, privatique ſint ſimiliter ipſo facto, & abſque alia declaratione temporalitatibus, pariformiter hoc idem diſpoſitum eſt ſimiliter in impetrantibus litteras Apoſtolicas in præjudicium juriſpatronatus Regii, & laicorum, ut de utroque caſu expreſsè determinatur *in l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* prout ſuperiùs diximus, & mox dicemus *n.* 106. *& ſeq.*

104 Ac pariter † ob id in utroque casu retinentur in Senatu litteræ, ut probant dictæ leges Regiæ, & Doctores citati ex identitate rationis; ut expressè ex aliis adnotavimus suprà *cap. 7. numero* 63.

Igitur sicut quoad substantialia idem æqualiter dispositum reperitur † in beneficiis patronatus laici, quod in beneficiis patrimonialibus, & è contra quoad effectum hujus recursus, & retentionem, in qua versamur; similiter quoad executionem eandem páritatem debent habere, ita ut dispositum *dict. l. Regia* 21. circa sequestrationem fructuum beneficiorum patrimonialium, quæ impetrantur, pariter operari debet in beneficiis jurispatronatus laicorum, non solùm ex paritate rationis, verùm ex majoritate concurrentis in iis, quàm in patrimonialibus quoad exclusionem reservationis, ut fatetur Gonçalez ubi proximè; *numero* 67. *&* 68. & à majoritate rationis, valet argumentum, Petrus Surdus *consil.* 383. *nu.* 14. etiam in correctoriis Ant. Monachus *dec.* 64. *n.* 35. Cæsar Argelinus *de legitimo contradict. qu.* 2. *num.* 204.

106 Et in terminis † quod pœnæ privationis naturalitate, & aliæ impositæ alienigenæ impetranti, & favorem ad litterarum executionem præstantibus, utputà privatio temporalitatum, ut fructuum beneficiorum qui sequestrari jubentur, quando litteræ, quæ retineri mandantur ob has causas, executioni sint jam traditæ, de quibus *in l.* 26. *tit.* 3. *lib.* 1. *novi ordin.* Pariter sint impositæ impetrantibus litteras Apostol. in derogationem juris Regii Patronatus, ac cæterorum laicorum, & similium, eadem lege, probatur, & in *l.* 5. *tit.* 6. *lib.* 1. *novi Regii ordinamenti*, & ex eisdem legibus specialiter hanc illationem adnotavit in terminis Salzedus *in pract. crimin. Castell. c.* 54. *à n.* 17. & signanter *n.* 25.

Quæ est *l.* 25. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopil.* quæ pariformiter determinat circa executas litteras impetratas in præjudicium patronatus Regii, & laicorum, & filiorum patrimonialium, necnon Magistralium & Doctoralium, aut juris extrangerii, & æqualiter in omnibus eamdem pœnam privationis naturalitate, & temporalibus bonis omnibus, ipso facto, absque alia sententia declaratoria, ibi: *Assi en quo no se derogue la preheminencia de nuestro patronato Real, ni el derecho de patronazgos de legos, ni lo concedido y adquirido, para que ningun estrangero pueda tener beneficios y pensiones en ellos, ni los naturales dellos, por derecho avido de los tales estrangeros, ni en lo que toca à las Canongias Magistrales, y Doctorales, &c. Que quando alguna provision, ò letras vinieren de Roma en derogacion de los casos jusodichos ò de qualquiera dellos, ò entredicho, ò cessacion à Divinis, en execucion de las tales letras, que sobresean en el cumplimiento dellas, y no las executen, ni permitan, ni den lugar que sean compliadas, ni executadas, &c. So pena de la nuestra merced, y de caer è incurrir los que fueren Perlados y personas Ecclesiasticas por el mismo hecho (sin que sea necessaria otra declaracion alguna) en perdimiento de todas las temporalidades, y naturaleza que en estos nuestros Reinos hivieren: y los hazemos agenos y estramos dellos, para que no puedan gozar de beneficios, ni dignidades en ellos: ni de otra cosa de que los que son naturales pueden y deben gozar, segun las leyes y pracmaticas, de nuestros Reinos y los mandaremos echar dellos, &c.* Quæ postmodum executionem harum pœnarum committit Concilio Regio, & Cancellariis. Igitur fructus † 107 beneficii non tantum impetrati, sed aliorum obtentorum in hoc Regno sunt sequestrandi; cùm bona temporalia sint, ut in terminis ex aliis plurimis Doctoribus diximus *in tractatu de Regia protect.* 1. *part. c.* 2. *numer.* 305.

Et maximè, instante & urgente necessitate causatas à morte † aut absentia executoris, ex qua deficit 108 judex, qui possit reponere executionem, & possessionem nulliter, & violenter à se traditam impetranti contra privilegia, & leges Regias, & omni oppressus destitutus remaneat remedio, & Respublica ob harum litterarum executionem damnum & scandalum patiatur, atque sola repositio per eundem executorem facienda tanti sit damni & periculi medela, & unicum remedium à nobis scriptum superiùs *à n.* 89. *& seq.* quo consistit Decreti Regii retentionis litterarum executio, effectus, & complementum, ac propterea dùm ipsum deficiat, justè procedit, & verificatur illa plurimorum Doctorum opinio asserentium, posse Principem ob publicam utilitatem, & vitandum scandalum, ad manus suas reducere, & sequestrare fructus beneficii, quorum meminimus hoc *cap. à n.* 64. *& seq. & à n.* 20. *& seq.*

Nec etenim aptiùs alio in casu possunt verificari, & aptari verba instructionis Regiæ Cancellariæ, & arbitrium ei concessum ad imponendum sequestrum in iis causis, & expediendas quaslibet alias provisiones Regias necessarias qualitati negotii; quàm in casu præsenti, ut ex eadem instructione apparet *in* §. *penultimò*, ibi: *Despues de vistos los processos, constando por ellos, que lo que se ha traido (scilicet litteræ Apostolicæ de quibus semper loquitur ad retentionem) es contra las leyes, y Bullas concedidas, y costumbre antigua, y contra los patronazgos è indultos; dense atanta la calidad de los negocios, è inobediencia, las cartas necessarias, assi para que no usen de las Bullas, como para sequestrar los bienes, y temporalidades de los que fueren inobedientes. Y para que parezcan en la dicha Real Audiencia, y salgan del Reino; y acudan con los fructos, à aquellos à cuyo favor se sentenciare: y se den todas las demas provisiones, que les pareciere que se deben dar, segun la calidad de la causa, para que se conserve, y guarde de lo que en estos casos por Bullas y leyes del Reino está proveido*; quam latiùs adduximus *hoc in tractatu* infra 2. *p. c.* 24. *num.* 58. quæ verba, & arbitrium nullibi unquam accommodari possunt, nec aptiùs congruere quàm huic casui & sequestro quod qualitas & natura negotii omnino appetit, & necessitas urgens pro illo instat, juxta tenorem, & dispositionem *dict. instructionis Regiæ.*

Etenim necessitas urgens legi † non subjicitur, *l. tutor qui repertorium*, *ff. de admin. tutor. l. ut gradatim.* §. 1. *de numero & honor. l. non solum*, § *fin. de excusat. tutor. aliquando*, *ff. de officio Procon. l. si quis filio*, *ff. de injusto testam. l.* 1. *C. de ope. lib. l. pro tyronibus*, *C. de privileg. domus August. cap. quanto in fin. de consuet. cap. exiit*, *col.* 4. *in fin. de verbo signific. lib.* 6. elegantissimè Escobar (multis authoritatibus Sacræ Scripturæ comprobans) *de ratiociniis*, *cap.* 14. *à numer.* 16. & necessitas facit licitum, quod † aliàs de jure non est licitum, *cap.* 110 *quod non est licitum in lege necessitas facit licitum*, *de regulis jur. l.* 6. Tiraquell. *de pœnis temp. causa* 33. *numero* 3. Zevallos *commun. contra commun. quæst. fin. numero* 6. *tom.* 4. Cardosa *in praxi judicum*, *& advocator. verbo, Necessitas*, *num.* 23.

Anton.

Anton. Olivan. *de jure fisci, cap. 4. n. 36.* Escobar *de ratiocinis, cap. 14. n. 13.* Monetа *de distribut. quotid. part. 2. quæst. 11. nu. 38.* Bellet. *disquisit. Cleric. §. 10. n. 13.* Gratianus *disceptat. forens. tom. 4. cap. 626. num. 13. & c. 616. n. 10.* Joan. Maria Novar. *quæst. forens. l. 1. quæst. 28. num. 10. & quæst. 35. n. 3.* cum infinitis aliis, prout in hac materia pro justitia hujus recursus abundè consideravimus suprà *cap. 1. §. unico* per totum.

111 Et ob vitandum scandalum † recedi à juris Regulis, & multa permitti, quæ aliàs non permitterentur, diximus abundè suprà c. 4. & ferè per totum *cap. 1. & seq.*

CAPUT XI.

Concurrentibus in Senatu Bullarum retentionis remedio, & violentiæ querela ob non delatam appellationem ab executore emissam in earum executione procedente, sive ab una dumtaxat parte, sive ab utraque intentatis; an violentiæ cognitio suspendenda sit, donec retentionis articulus terminetur.

Et an utrumque remedium simul concurrere & cumulari possit, vel an etiam eodem decreto terminari.

SUMMARIUM.

1 *Retentionis litterarum Apostolicarum remedium & querela violentiæ ob non delatam appellationem ab executore earum emissum variis modis simul concurrere solent in Senatu.*

2 *De exemplis. ibidem.*

3 *Retentionis, & violentiæ ob negatam delationem appellanti remedia an in finibus, & effectibus, sint contraria.*

4 *Remedia ad invicem se comminantia cumulari nequeunt.*

5 *Contraria simul stare nequeunt.*

6 *Ad propositionem unius ex contrariis sequitur remotio alterius, & ejus impedit ingressum.*

7 *Contraria duo in eodem subjecto concurrere nequeunt.*

8 *Contraria allegans non auditur.*

9 *Retentionis remedio & querela violentiæ ob non delatam appellationem potest una pars conditionaliter simul uti ante peractam executionem litterarum.*

10 *Appellatio, & nullitatis oppositio, etsi contrariæ, conditionaliter tamen simul valent proponi.*

11 *Actus quilibet potest dici nullus, & conditionaliter simul peti ejusdem rescissio.*

12 *Ex remediis conditionaliter, & distinctivè intentatis nulla insurgit perplexitas.*

13 *Retentionis remedium, & violentiæ querela conditionaliter deductæ simul queunt examinari in Senatu*

14 *Retentionis remedium altius requirit examen querela violentiæ, cum hæc ex actorum inspectione terminetur.*

15 *Si ex utriusque remedii simul intentati actis appareat justam esse causam retinendi litteras, &*

vim fecisse executorem non deferenti appellationi, super retentione dumtaxat profertur decretum, & de ratione.

16 *Si ex actis utriusque remedii injusta detegitur retentionis petitio, justa autem appellatio, super ejus delatione dumtaxat decernit Senatus vim facere executorem non deferentem.*

17 *Si ex utriusque remedii actu apparet abesse causam legitimam retentionis, & querelam violentiæ perperam propositam super utroque decernit Senatus negativam.*

18 *Utrumque remedium, & retentionis & querelæ violentiæ simul cumulari potest, etiam non conditionaliter, si jam facta fuerit litterarum executio, & de ratione.*

19 *Remedia contraria simul cumulantur ad diversos respectus, & sequentibus.*

20 & 21. *Majoratus successor, in quem juris ministerio est translata possessio civilis & naturalis, omnia remedia possessoria adipiscendæ recuperandæ, & retinendi intentare potest ad diversos effectus.*

22 *Res eadem potest diverso jure censeri diversis respectibus aut temporibus consideratis.*

23 *Remedium retentionis & querelæ violentiæ peracta jam executione intentatum tendit ad eundem finem.*

24 *Remedia contraria ad idem cooperandum tendentia simul cumulantur.*

25 *Ad defensionem cuilibet permittitur contraria allegare.*

26 *Si ex actis utriusque remedii, facta jam executione litterarum, appareat utrumque legitimè intentatum, super utroque decernet Senatus affirmativè litteras retinendas, & executorem deferre, & reponere attentata.*

27 *Si ex actis reperiat Senatus justam causam retentionis, & vim non fieri in deneganda appellatione consultius erit decernere tantum super retentione, omissa declaratione super violentia, & de efficaci ratione.*

28 *Intentatis remedio retentionis & remedio querelæ violentiæ ab utraque parte, quale suspendendum, & sequentibus.*

29 *Violentiæ articulo supersedendum erit in Senatu donec causa retentionis examinetur, & de ratione.*

30 & 31. *Quomodocumque concipiatur decretum violentiæ, sive affirmativè, sive negativè, semper est inconveniens executioni decreti retentionis, quando ab utraque parte utrumque intentatur remedium.*

32 *Per decretum retentionis affirmativum totaliter tollitur decretum negativum, scilicet vim non facere executorem.*

Et ratione fundamentali, ibid.

33 *De articulo præjudiciali prius cognoscendum erit alio suspenso.*

34 *Præjudicialia ea sunt, quando unum tollit aliud.*

35 *Remedia retentionis, & querelæ violentiæ, quomodolibet intententur, sive ab una parte, sive simul, sive successivè, semper in articulo violentiæ supersedendum, quousque retentionis causa examinetur.*

36 *Si per inspectionem actorum utriusque remedii ab utraque parte intentati reperiatur retentioni locum fore, super ea decernit Senatus, nihil tamen super articulo violentiæ, & de ratione.*

37 *Si ab utraque parte intentatis remediis retentionis & violentiæ retentio justa non reperitur, de-*

[illegible]ur, & si justa reperiatur violentiæ querela vim facere executorem in non deferendo declarat Senatus.

38 *Super simultaneis remediis violentiæ, & retentionis non est necessarium simultaneum decretum, sed singula pro singulis remediis separatim decernat Senatus.*

39 *Declaratur. Pater Henriquez in hoc simultaneo remedio terminos praxis, & juris confundens, &* 40.

UT clariora quæ in hoc capite dicenda sunt reddantur, judicabo † varia ejusdem exemplia præmittere. Accidit multoties in Senatu duo hæc remedia diversimodè concurrere, nam eadem met pars simul & eodem libello eisdem utitur: quando nempe executor litterarum Apostolicarum procedit in earum executione, vel etiam hac jam peracta, & perfecta, & tunc legitimus contradictor † (juxta casuum varietatem, de quibus *cap. præcedenti*, in remedio à *num.* 89.) comparet, vel opponendo legitimam exceptionem ad impediendam executionem faciendam; vel ad reponendam jam factam & à non admissione vel alio quolibet legitimo gravamine appellat, & recurrit ad Senatum per viam violentiæ, ut suæ appellationi deferat, & attentata reponat executor, & tunc simul, vel etiam ex post facto proponit & cumulat articulum & querelam retentionis earumdem Bullarum ex aliqua justa & legitima causa ex scriptis suprà *cap.* 3. *cum quatuor seq.*

2

Succedit etiam, quod dum executor ipse in executione procedit, una pars gravetur, & ab eo appellationem emittat, & pro delatione recurrat ad Senatum, in quo altera pars comparet, & introducit articulum hunc, & remedium retentionis circa quorum casuum diversitatem plurie dubitari vidimus, an simul hæc duo remedia & articuli cumulentur, & uter eorum in cognitione præferatur.

Et imprimis quod simul nequeant ab eadem parte intentari, † & cumulari urget, quia hæc duo remedia in suis finibus contraria sunt: nam remedium violentiæ ob denegatam appellationem supponit per necesse causæ prosecutionem, & quod executor aut superior exequatur litteras, aut juxta ordinarias juris regulas determinet. At retentionis remedium in totum est oppositum; nam ideò inventum fuit per modum extraordinarium, ne litteræ exequantur, sed potius quod in executione supersedeatur, quousque causa legitima & à jure approbata existente Romanus Pontifex consulatur, & de inconvenientiis Reipublicæ obnoxiis informatus de remedio paternali provideat, juxta quæ latiùs diximus *cap.* 2. *& seq.*

3

Ergo sequitur manifestè, quod cùm duorum remediorum horum fines ad invicem comminentur; † cumulari nequeant, juxta vulgarissimam Bart. doctrinam *in l. naturaliter*, §. *nihil commune*, *ff. de acquir. possess.* ubi latè prosequitur istas comminationes simul non intentatas, Menochius *de adipiscend. remedio* 4. *numero* 179. Molina *de Hispanorum primog. lib.* 3. *cap.* 13. *numero* 2. & alibi passim.

4

Quia contraria † simul esse non possunt, *l. Mutius*, *ff. pro socio*, *l.* 1. *C. de furtis*, Menochius *de retinenda, remedio* 3. *numero* 518. Antonius Monachus Lucensis, *decis.* 25. *num.* 6. Quoniam ad propositionem unius, sequitur † remotio alterius, & se ad invicem excludunt, *l. si inter*, *ff. de except. rei judicatæ*, Surdus *decisione* 24. *num.* 10. & *decis.* 92. *numero* 11. *conf.* 211. *numero* 16.

5

6

Quia unius existentia impedit ingressum alterius, *l. Pomponius*, §. *sed si is*, *ff. de procuratoribus*, *dict. l. si inter me*, *l. hæc verba* ibi: *Aut, dies, aut non est*, *ff. de verborum signification. l. nihil interest.* §. *patruus*, *ff. de operis liberto. l. si filius emancipatus ff. de minoribus*, *l. Clodius*, §. *de acquir. hæreditate*, 1. ubi Bald. & Salicet. *C. de furtis*, Bart. *in l.* 3. §. *ex pluribus*, *num.* 2. & 3. *ff. de acquirenda possessione*, Everardus *in loco à contrariis*, *n.* 10. Molina *de majorat. lib.* 2. *cap.* 14. *à num.* 27. Surdus *dict. decis.* 24. *n.* 20. & *decis.* 92. *n.* 11. & *decis.* 111. *numero* 16.

Maximè in eodem † subjecto duo contraria concurrere non possunt, *glos. in l. fin. ff. de divortiis*, Bernardus Diaz *in regula* 25. Alciatus *de præsumptionibus*, *regula* 2. *præsumption.* 3. Cæsar Angelus *de contradictore legitimo*, *quæstion.* 2. *num.* 59. Franciscus Molinus *de ritu Nuptiarum*, *lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 22. Thomas de Thomasis *in floribus legum*, *regula* 101.

7

Quapropter contraria † allegans non auditur, *l. Titiæ*, *ff. de condition. & demonstrat. l.* 1. *c. de furtis*, *l. de transactione*, *C. de transactionibus*, *cap. imputari*, *de fide instrumentor. cap. solicitudinem de appellationibus*, Covarruvias *lib.* 2. *variarum capit.* 2. *n.* 2. *in fin.* Menochius *de præsumptionibus*, *lib.* 2. *præsumptione* 41. *numero* 2. Cabedus *decis.* 34. *numero* 9. *part.* 1. Gratianus *decis.* 54. *numero* 18. Cardoso *in præxi jud. verb. Allegatio. numero* 4. Martinus Antonius *variarum resolut. lib.* 1. *resolutione* 56. *numero* 11. Antonius Monachus Bononiensis *decision.* 34. *numero* 1. Igitur cùm hæc duo remedia ad invicem sint contraria, ut diximus *numero* 3. pars illa cumulans illisve uti volens eodem tempore in Senatu excludendus est & non audiendus.

8

Hoc ne incidas † in inconveniens, distinctè juxta casuum varietatem per varias conclusiones veritas indicetur, sit prima conclusio. Eadem pars poterit his simul uti remediis executione nondum peracta litterarum, conditionaliter nempe petendo principaliter retentionem earumdem litterarum, & casu quo non sit locus retentioni, decernatur, vim facere executorem non deferentem suæ legitimæ appellationi, nec non attentata reponere, quia tunc hæc remedia contraria rectè admittuntur, prout diximus de appellatione † à sententia, & de ejusdem nullitate, quia appellatio supponit validitatem sententiæ, & per appellationem petitur revocatio, per nullitatem verò contra, quia ipsam nullam supponit, & ideo non indiget appellatione ac propterea simul permittitur appellare ab ea, & dicere nullam conditionaliter, dico de nullitate, & si qua est appello, Calderinus *consil.* 219. *in principio*, *aliàs* 13. *de appellationibus*, Ægidius Bellamera *consil.* 10. 54. Cardinalis Tuschus *tom.* 2. *littera C. conclus.* 1005. *numero* 25. Cardinalis Alexander *in cap. dilecto* 63. *sup. numero* 42. & 43. *versicul. Dicite ergo*, & *numero* 92. *versicul. Tertio modo*, *de appellationibus*, Covar. *practicarum quæst. cap.* 24. *numero* 6. *in fin. & versicul. Est igitur*, & *numero* 7. Vantius *de nullitat. tit. quos & quibus mod. nullitas*, &c. *numero* 11. & 12. juncto *numero* 9. Archilis Personal. *in tractatu de adipiscend. possess. sub numero* 338. *versic. Sed ibi*, *fol.* 268. Contard. *in l. unica*, *limitatione* 7. *numero* 2. *versic. Ve-*

9

10

rum

tum hic, *C. ſi de moment. poſſeſſion.*, plures relati ab Scaccia *de appellationibus, quæſt. 19. remedio 1. concluſ. 3. à n. 4. & 5.*

11 Quod procedit † in nullitate cujuſcumque actus, quia poteſt dici nullus, & conditionaliter, quatenus validus ſit proponere aliud remedium ſimul, Vantius *de nullitate*, ubi proximè *num. 5. verſic. Principaliter*; ubi reddit exemplum de dicente nullum teſtamentum, & ſi eſt validum, dicit inofficioſum, *& nu. 6. & 7.* de dicente nullum inſtrumentum ex defectu ſolemnitatis, & quatenus validum appareat, petat ſimul illius reciſſionem ob læſionem ultra dimidium juſti pretii. Quoniam ſic deducta remedia contraria conditionaliter, & disjunctivè,

12 † ſeu alternativè nulla inſurgit perplexitas, aut contrarietas, Vantius ibid. *numero 8. verſicul. Suſtinetur*, Veſtrius *in praxi Romanæ Curiæ*, *lib. 8. cap. 1. ſup. numero 5.* Bartolus *in l. ſi expreſſim. 19. numero 9. ff. de appellationibus*, ubi loquitur de nullitate, & reſtitutione in integrum ita ſimul petitis, Bald. *in l. edita 3. numero 88. quæſt. 7. C. de edendo in 2. repetitione*, latiùs proſequitur Scaccia *de appellationibus, quæſt. 19. remedio 1. concluſion. 1. à n. 5. cum ſeq.*

Et tunc in decernendo hîc erit effectus, nam

13 cum ſimul de utroque † cognoſcere poteſt, ſimulque inſtrui Senatus Vantius *dict. rubric. quot & quibus modis*, *numero 14. verſic. Et nedum*, Veſtrius ubi proximè *ſup. num. 5.* Scaccia *in dict. concluſ. 3. num. 6.* Nam etſi retentionis remedium altius requirat examen; violentiæ autem ex ſo-

14 la inſpectione † actorum ab executore geſtorum decretum detur 3 tamen tandem quoad determinationem ſimul inſpiciuntur utriuſque remedii acta, & ſi ex eiſdem conſtet retentionis legitima cauſa, ac pariter violentiam adeſſe ob non delatam appellationem; tunc dumtaxat dabitur decretum retentionis litterarum, & omnium etiam actorum ejus virtute geſtorum per executorem, abſque determinatione articuli violentiæ, quia erit

15 inanis, & ſine effectu, cum acta omnia † retineantur, imò tunc inſurgeret ejuſdem contrarietas & repugnantia ex eodem decreto; nam ſi litteræ & acta retinentur, ne amplius illis utatur impetrans, nec executor procedat, ſed potius ſuperſedeat interim, quod ſupplicatio emiſſa ad Sanctiſſimum pendet, & quid ſenſerit, declarat noviter de inconvenientiis, & damnis inſtructus; quomodo danda eſt per delationem facultas procedendi, & cauſam proſequendi, nec coram executore, nec coram ſuperiore, juxta ea quæ latiùs ſcripſimus *in cap. antecedente*, *à numero 89. & ſeqq. & in §. unico* per totum.

16 Si autem reperitur ex actis, & † utriuſque remedii in juſta cauſa retentionis, juſta autem & legitima appellatio ab executore, ita declarabitur: *No ha lugar la retencion deſtas Bullas pedida por N. y ſe le entreguen à la parte con los autos de la execucion, para que pueda uſar dellas, y el Juez executor Apoſtolico, que deſta cauſa conoce, en no otorgua la apelacion interpueſta por dicho N. haze fuerça, otorgue y reponga, &c.* In his namque duobus decretis omnis omnino adeſt uniformitas & fra-

17 ternitas, & rectè ut vides compatiuntur.

At vero ſi ex inſpectione omnium actorum tam Tribunalis † ad juſtitiam retentionis, quàm executoris, pro litterarum executione geſtorum reperitur, retentioni locum non fore, nec etiam violentiæ in denegata delatione appellationi emiſſæ ab ejuſdem executoris proceſſu, eo quod non

ſit interpoſita à legitimo gravamine; tunc datur decretum ſuper utroque remedio negativè conceptum *Que no ha lugar la retencion deſtas Bullas Apoſtolicas, y ſe le entreguen à la parte, para que pueda uſar dellas dellante ſu Juez executor, el qual en no otorgar la apelacion à la parte le dicho N. haze fuerça, y ſe le remite la cauſa para que proceda en ella, &c.* Et hæc ſimultanea declaratio convenientior erit, ad evitandam perplexitatem, ſeu potius importunitatem litigantis ultertus inſiſtentis pro decreto violentiæ, atque etiam ipſe executor percipiat ex decreto retentionis negativo, quo litteræ impetrati relaxantur, ut eorum eo illis uti valeat, ut hoc ſit intelligendum abſque impedimento appellationis emiſſæ, & recurſus ad Regem intentati. Cùm facile foret, hoc idem concipere, & decipi videns omiſſionem decreti ſuper articulo violentiæ deductæ, licèt verè, & realiter hoc inferri non poſſit, nec ibi licebit, cum debeat conquieſcere in expeditione proceſſus, & cauſæ principali, maximè quod pendet recurſus ad Regem, & articulus violentiæ in Senatu, ne ſuper eo aliquid eſt determinatum ad latè tradita per Nos *in comment. de protectione Reg. 1. p. capitul. 7. per totum*, & articulus retentionis, ab articulo violentiæ ſit omnino ſeparatus & penitùs diverſus, ita ut determinatio retentionis negativa nullum pariat præjudicium articulo violentiæ, nec arguat rem judicatam, juxta doctrinas, de quibus infrà hac 1. *part. cap. 12. per totum*, & 2. *part. cap. 13. à n. 8. & ſequentibus*, & *cap. 8. à num. 13. & per totum.* Itaque ut omnis ceſſet confuſio, & æquivocatio, ſeu quælibet dubitandi occaſio, commodius erit, & valdè utile ſimul decernere ſuper articulo retentionis negativo, & ſuper articulo violentiæ affirmativo, quoties acta utriuſque remedii intentati ſic dictaverint.

Secunda ſit concluſio, quando † eadem pars 18
utitur ſimul his duobus remediis poſt jam factam executionem litterarum Apoſtolicarum; tunc audienda erit & admittenda, etiam ſi utrumque proponat non conditionaliter, ſed principaliter, quia tendunt ad diverſos reſpectos, & diverſos fines, quibus melius conſequitur effectus decreti retentionis, & ejus executio, evitatur namque inconveniens, & impedimentum latiùs à nobis diſputatum *c. præcedenti, & in §. unico per totum*, cùm peracta jam litterarum executione omnino indigeat repoſitione ejuſdem, ad effectuam executionem, & conſequendum effectum decreti retentionis dandi à Senatu, ut pro unico & efficaci remedio adſcripſimus, *dict. cap. præcedenti*, *à num. 89. cum ſeq. & in dict. §. unico.*

Quare ad diverſos reſpectus poſſe quem uti, 19
& ſimul † cumulare remedia contraria, probant Ludov. Molin. *de primogeniis*, *lib. 3. cap. 13. numero 2. 3. & 7.* poſt Palaum Rubeum *in l. 45. Tauri*, *numero 26.* & Ant. Gomez ibidem *numero 192.* Tellum Ferdinand. *numer. 45.* Caſtill. *in controverſ. tom. 3. cap. 24. à num. 25. & ſeq. & numero 29.* explicat Chriſtophorus de Paz *de tenuto*, *tom. 1. cap. 24. numero 7.* qui loquuntur de ſucceſſore majoratus (in quem ex legis miniſterio tranſlata † eſt poſſeſſio civilis, & naturalis) 20
ut nihilo minus poſſit ſimul intentare remedium adipiſcendæ, retinendæ, & recuperandæ diverſis reſpectibus.

Et generaliter quod duo contraria remedia; 21
† ſimul cumulantur diverſis reſpectibus, probat Tiraquell. *in tractatu de nobilitat. cap. 28. num. 13.*

Farinacius *in praxi crimin. part. 4. consil. 30. numero 61.* Barbosa *axioma 58. numero 3. in fin. & numero 6. in fin.* per Tuschum *tom. 2. lit. C. conclus. 1005. numero 2.* Et quod una & eadem
22 res potest † diverso jure censeri diversis respectibus, vel rationibus, aut etiam temporibus consideratis, vide multa per Castill. *controversiam. 5. cap. 97. à numero 29. cum tribus seq.*

23 Imò etiam hæc duo remedia † tendunt ad eundem finem, & utrumque convenit in effectu, quoniam decretum retentionis tendit ad impediendam executionem faciendam, ne facti inducat scandalum, & damnum Reipublicæ. At decretum violentiæ ob non admissam appellationem, ad repositionem executionis, & ut ad invicem se adjuvent eadem decreta, & remedia, atque ita in effectu convenire ambo non est ambigendum hoc respectu attento. Et ad idem cooperandum
24 duo † contraria remedia conciliantur, ita post alios Barbosa *axiomat. 58. numero 10.* qui *numero*
25 *109.* benè inquit, ad defensionem † permitti cuilibet contraria allegare, *cap. nullus pluribus de reg. jur. lib. 6.* Calerinus *consil. 219. versic. Item proponitur, alias de appellatio.* Tuschus *dict. conclus. 1005. n. 25.*

26 Quo supposito praxis erit † in decreti conceptione, si per inspectionem omnium actorum reperiatur justa & legitima causa retentionis, ac etiam legitimè fuisse appellatum; Decretum simultaneum super utroque dandum erit; retineri litteras & vim fecisse executorem in non delata appellatione, & quod reponat, & tunc acta executoris in Senatu retinentur simul, quia ad reponendum *sufficit* sua interlocutio facta de facto, & sine jurisdictione, ut diximus capit. præcedenti ad finem, & tunc commodius, & sine impedimento aliquo facta repositione, consequitur effectus decreti retentionis, ut latius consideravimus *in d. cap. præcedenti, & in §. unico.*

Si autem reperiatur per actuum inspectionem
27 (dato decreto retentionis) executorem vim † non fecisse in denegando delationem appellationi; consultius arbitror, super eo non declaraturum Senatum, cum forte tunc à principio pars oppressa negligens non proposuerit legitimam causam, & exceptionem coram executore, ex qua oriretur legitimum gravamen, à quo licitè potuisset appellare, quæ tamen postmodum decreto retentionis dato in Senatu, poterit saltem opponere coram executore, & deducere eandem causam, qua legitimè motus fuit Senatus ad dandum decretum retentionis, quæ non admissa per executorem, justissima erit ad appellandum ab eo, & inde obtinendum indubiè Decretum delationis à Senatu, ut latius probavimus *cap. antecedenti à numero 93. versicul. Certi namque juris est,* & à principio remedii ibi appositi, *à num. 89.* & quæ in toto eo diximus huic articulo omnino & directè conveniunt, & pro justificatione hujus gravaminis ad obtinendum repositionem, & justificandam appellationem poterit pars, seu Regis Fiscalis uti eodem Senatus decreto retentionis coram executore, cui omnino stare debe-
28 probavimus ibidem à *numero 136. cum seqq. vers. Notare etiam debes.* De cæteris decretis autem quæ in hoc articulo possunt juxta casuum varietatem dari, & concipi; petes à conclusione præcedenti servata identitas ratione, atque æquali applicatione, quæ procedit, quando ab eadem parte utrumque remedium intenditur ante litterarum Apostolicarum executionem factam.

Tertia erit conclusio, si non ab eademmet parte hæc diversa remedia † sint intentata simul, sed 28
ab utraque, putà quod altera ab executoris gravamine appellaverit, & pro delatione negata in Senatu conqueratur: altera verò petat retentionem litterarum Apostolicarum, vel etiam è converso, intentato jam & pendente retentionis remedio ab una parte, postea superveniat articulus violentiæ ob negatam delegationem appellationi ab adversario introductus in Senatu, tunc duo examinanda nobis sese offerunt, quod prius remedium cognoscendum & examinandum, alterò suspenso, secundum, quomodo decreta concipienda in utroque.

Ad primum (& hoc commune est utrique casui scilicet, sive hæc duo remedia intententur † ab embabus partibus, sive ab una dumtaxat, 29
ut ex dicendis apparebit) tunc resolutivè dicendum venit, quod in articulo violentiæ omninò supersedendum erit quousque causa retentionis examinetur, quoniam est eidem penitus præjudicialis Bullarum retentionis Decretum affirmativè concipiendum. Tum quia si declaratur forte in Senatu vim non facere Judicem in denegata delatione appellationi, & sibi causa remittitur; supponitur directè contrarium fini, qui speratur & prætenditur per retentionis cognitionem, quæ directè tendit ad impediendam litterarum Apostolicarum executionem, cognitionem, & processum.

Quod etiam procedit, & habet locum, quando in Senatu datur decretum † violentiæ primi 30
generis, affirmativum nempe, vim facit, deferat, & reponat, quoniam ex eo decreto relaxantur impedimenta, & permittitur parti, ut coram superiore ad quem appellaverat, possit causam prosequi, vel eam negligere, id licitum est adversario suo: ex quolibet itaque perveniri potest ad executionem litterarum effectivam, quo supposito quomodocumque concipiatur decretum violentiæ in Senatu, sive affirmativè, sive negativè, semper infertur præjudicium & repugnantia intentioni & fini retentionis litterarum, ac decreto postmodum affirmativè laturo super ea. Quapropter semper in articulo violentiæ quomodolibet, & à quovis introducto supersedendum erit, quousque retentionis articulus finiatur.

Tum etiam quoniam per decreta † violentiæ 31
hujusmodi, sive negativè, sive affirmativè, concepta cum causa executionis, coram alterutro judice sit perficienda, oritur magnum & inevitabile inconveniens ex eo ortum (ut diximus) quod peracta executione litterarum, directè non possit fortiri effectum decretum retentionis postea obtentum. Quia Senatus non potest pro executione istius decreti rescindere, reponere & revocare semel factam litterarum executionem, ut abundè resolvimus pro veriori, & securiori doctrina suprà in cap. præcedenti per totum, & in §. unico per totum.

Et sic per necesse fatendum erit, quod priùs de retentione litterarum † tractandum, & de- 32
finiendum, quoniam per decretum retentionis affirmativum totaliter tollitur decretum violentiæ negativum, nempe vim non facere executorem, & sibi causam remittendam quia ob illius retentionis virtute omnia ab observentur in Senatu, & omninò executor impediatur procedere & executionem perficere; frustranea redderetur cognitio violentiæ, & de nihilo serviret vim non facere declaratio. Ideòque semper in horum remediorum concursu cognitio retentionis uti præjudicialis præferenda erit.

Notissimum

Notissim. m est si quidem in jure, prius de ar-
33 ticulo † præjudiciali cognoscendum, & in alio articulo supersedendum, Magonius *decis. Lucens. 37. num. 5. & 6.* Lancellot. *de attentatis, 2. part. capitul. 12. ampliation. 19.* & latiùs Marius Giurba *decis. 36. à num. 13. & seq.* Muscatellus *prax. civil. part. 5. gloss. reservatis, numero 42.* Giurba *decis. 33. numero 7. §. præjudiciales institut. de action. cap. tuam. de ordin. cognition.* Cardinalis Tuschus *littera P. conclus. 392. numero 1.* Cravera *consil. 180.* & Nos latissimè *de Regia protectione 2. part. cap. fin. 18. per totum*, ubi multa cumulavimus, novissimè etiam videndus Joan. Baptista de la Rea meritissimus Consilii Regii Fiscalis *in decis. Granatensi, disput. 8. à numero 27. cum sequentibus.*

34 Præjudicialia ea sunt, † quæ ad actum deductum, unum tollit aliud, Bald. *cons. 275. volum. 5. & in l. per minorem, ff. de judiciis*, sequitur Decianus *consil. 16. n. 17. vol. 1.* Cravetа *cons. 79. num. 7.* Castrens. *consil. 282. col. 3. vol. 1.* Riminald. Junior *consil. 747. n. 132.* Tuschus *dicta conclus. 392. n. 6.* Giurba *decis. 33. num. 8.* & probata exceptione præjudiciali infert præjudicium in principale, Rea *ubi suprà dict. disput. 8. n. 29.* Igitur articulus violentiæ suspendendus erit, quousque causa retentionis examinetur.

35 Ex quibus necessariò infertur, † quod sive ista duo remedia proponantur ab utraque parte sive ab una tantùm, sive eodem contextu, sive successivè unum post aliud diversis temporibus alter: jam pendente, semper ex identitate, & paritate rationis idem dicendum erit, quod hactenus firmavimus, ut scilicet, in remedio violentiæ ob non delatam appellationem sit supersedēdum, quousque examinetur articulus super causa justa retentionis litterarū.

Ad secundum de quo suprà in hac tertia conclusione, *n. 28.* Quomodo scilicet sint concipienda
36 † decreta in concursu remedii utriusque dicendum erit, quod post inspectionem omnium actorum, dandum erit decretum super utroque remedio deducto, ita tamen ut si inveniatur justa causa retentionis, nihil omninò decernatur super articulo violentiæ ab altera parte intentato, puta impetrante, quia cum omnia acta retineantur in Senatu, & denegetur, vel impediatur executio suarum litterarum; nihil remanet agendum, nec prosequendum circa earum executionem; & cognitionem, ut superiùs diximus *à n. 13. & seq.* Si autem ab altera parte simul fuerit utrumque remedium intentatum, decreta danda sunt, prout latiùs deduximus in prima & secunda conclusione.

Si autem retento priori casu, [nempe utroque remedio ab utraque parte intentato] ita ut
37 retentio litterarum † denegetur, tunc poterit liberè Senatus declarare super articulo violentiæ ab impetrante deducto, quia ex eo quod litteræ non retinentur, liberè debet currere causa executionis juxta suos juris tramites. Et sic decretum violentiæ sive affirmativum, sive negativum pronuntiandum erit, prout ex processu per delegatum judicem fabricato apparuerit.

38 Quod autem in prædictis † conclusionibus diximus de simultanea determinatione utriusque remedii, non intelligas præcisè procedere; sed facultativè tantùm ex iis quæ suprà *numer. 17.* quoniam pro singulis remediis singula divisim dari possunt decreta in Senatu, servata semper tamen gradus, & titulorum prærogativa, juxta adducta in hac conclusione, & cum attentione semper ad ea quæ annotavimus in omnibus, ne fortè perveniamus ad inconvenientes difficilis remedii, ita ut retentionis decreti impediatur executio, ut pluries diximus.

Ex his quæ hactenus ad hoc cap. diximus, facilè intelliges, quod † sub verborum involu- 39
cro, ac juris terminorum confusione maxima scriptum reliquit Pater Henriquez *lib. 2. de Pontific. clave, cap. 18 §. 2.* in hæc: In eadem data Romæ sententia etiam trina a Judice Apostolico fulminato processu, committitur executio in Hispaniam, & interdum executoriales litteræ contra violentiam ut si sententia lata sit ex falsa præsumptione contra partem absentem, & non auditam, aut si litteræ sint subreptitiæ, aut non faciunt expressam derogationem rei necessariæ, aut quia hic contra jus terræ legitimè possidentis exequitur, & minimat censuras, ut mittat in possessionem eum qui missi non debet, hic appellatio ab executore modum excedente admittitur apud Judices Regios, aut per litteras Senatus ante datas, Prætor facta summaria informatione cum duplici teste de violentiæ periculo, aut de subreptione litterarum, & defert in Senatum Regis, &c.

Quem Doctorem omninò † reduces ad termi- 40
nos hujus capituli appositos, & non aliter, necnon ad terminos capituli præcedentis, quibus diximus accuratè, quando & quomodo sit utendum utroque remedio, tam recursus per viam violentiæ ob non delatam justam appellationem ab executore litterarum Apostolicarum in earum executione procedente, quàm remedio retentionis earumdem litterarum, simul & semel divisim vel separatim ad finem nempe, & effectum consequendi repositionem peractæ litterarum executionis, & possessionis earum vigore traditæ mediante decreto violentiæ Senatus, quo decernet, executorem vim fecisse, atque reponere debere, ut liberè, & ablque impedimento possit decretum retentionis litterarum consequi plenarium effectum; ut cap. antecedenti diximus *à n. 89. usque ad finem, & in §. unico per totum*; ut ibidem annotavimus remissivè, quem etiam Henriquez aliter explicuimus suprà *cap. 7. ante finem, à numero 68. versic. Et hoc est quod voluit dicere.* Sed præsens expositio, declaratio, & intelligentia ad ipsum Autorem magis consonans est, & aptior naturæ negotii, quo ipse & Nos versamur, quia revera si simpliciter prout loquitur, & prout jacent ejus verba scripta, & prolata, eum intelligamus, certè *omnibus hujus materiæ principiis* allorant, & ejus termini conf nduntur contra veram praxim, & tribunalium stylum.

Sed ne in tam profundum labyrinthum hunc Authorem mittamus, qui revera hanc juris subtilitatem non callùit, dicendum erit, ejusdem intentionem non fuisse, loqui de utroque remedio simul cumulato, & intentato per oppressum, sed de utroque loquutus fuit, quando altero tantum separatim utitur oppressus, solùm ad finem demonstrandi quodlibet eorum posse per eum intentari; prout clarè indicant ejus verba, ibi: *sic appellatio ab executore modum excedente admittitur apud Judices Regios, aut per litteras Senatus ante datas prætor facta summaria informatione cum duplici teste de violentiæ periculo, aut de subreptione litterarum, & defert in Senatum Regis, &c.* Itaque illa dictio, *Aut*, inter utrumque remedium posita clarè monstrat diversitatem utriusque, nempe quando uno, vel altero usus fuit oppressus, quid à Senatu consequi poterit: non tamen quando utroque simul utitur, & sic Pater Henriquez solum inequu-

tos fuit, & scripsit praxim usitatam horum recursuum, qui licet apertè sentiat, duo hæc remedia (nempe pro tollenda violentia ob non delatam appellationem ab executore Apostolico interjectam, & pro retinendis litteris) oppresso competere; nihil tamen insinuavit, an possint simul intentari, & eodem tempore concurrere, quod Nos hoc cap. accuratè examinavimus, in quo & in cap. 10. cum §. unico, abundè scripsimus de effectibus hujus concursus tam respectu cognitionis, quàm respectu executionis decretum utriusque remedii.

Aliud etiam annotandum erit in ipso Authore, & corrigendum in illis verbis: *Sic appellatio ab executore modum excedente admittitur apud Judices Regios.*

Ex quibus dicere, & insinuare videtur appellationem ab executore præfato interponendam ad Senatum, dum loquitur de amissione per Judices Regios: voluit enim dicere, quod si appellationi emissæ ab executore litterarum Apostolicarum ad ejus superiorem non fuerit per executorem delatum, oppressus recurrens ad Senatum obtinebit decretum violentiæ, *Que la storgue, y reponga lo hecho*, &c. quod admissionem appellationis vocavit Henriquez cum legitima sit, et admissione seu delatione digna eo in casu. Nec enim mirum erit, ut quilibet etiam quantumvis grandis Theologus peccet in terminis Jurisprudentiæ, prout cæteri ferè omnes, qui in ea se intromittere volunt, similem defectum patiuntur, juris terminos confundentes.

CAPUT XII.

Contra semel intentantem in Senatu Bullarum retentionem ex una causa res judicata obtenta, an ei obstet denuò iterum agenti ex alia, tunc non deducta.

Et quid si deducta semel fuerit eadem causa, non tamen, sed alia prosecuta.

Ubi accuratè, an condemnatus uti Prælatus, administrator, vel majoratus possessor possit insuper jure proprio executorialium executionem impedire.

SUMMARIUM.

1 *Ad retentionem Bullarum fundandam causæ legitimæ requiruntur, & quales legitimæ sint remissivè.*

2 *In retentione succumbenti ex una causa deducta in Senatu, an ei obstet res judicata postea iterum agenti ex alia nova tunc non deducta, & seqq.*

3 *Agens ex una causa falsa, & injusta, non obtinet ex alia vera, etiam tunc existente.*

4 *Agentem ad nullitatem generaliter nulla expressa causa sibi præjudicare in cæteris una prosequuta tantùm, qui dixerint.*

5 *In retentionis recursu succumbentem ex una causa deducta, & prosequuta posse iterum ex alia etiam tunc existente noviter retentionis remedium intentare, ut veriorem opinionem amplectitur, & comprobat Author.*

6 *Prosequutio ex uno capite non tollit aliud, licet omnia à principio deduxerit actor juxta Rotam.*

7 *Qui una via omissa aliam aggreditur, non teneri ad refectionem expensarum passim servat Rota, & num. 9.*

8 *Prosequutio ex una actione non impedit quominus ad aliam possit convolari.*

10 *Agenti ex una causa, & prosequuta non obstat res judicata, quominus ex alia diversa ulteriùs agere queat.*

11 *Res judicata legitimè obtenta contra possessorem majoratus successor in eo, aut in dignitate nocet.*

12 *Successori in majoratu non nocet res judicata contra prædecessorem quando venit ex jure proprio, & ex causa diversa à jure majoratus.*

13 *Sententia lata contra defectum non nocet hæredi qui ex alio jure, quàm defuncti venit.*

14 *Successor singulariter non impedit executionem sententiæ latæ contra suum Authorem, impedit tamen si succedat alio jure quàm hereditario, nisi fuerit citatus.*

15 *Probationes contra Authorem non nocent majoratus successori, nisi in prosequutione litis fuerit citatus, vel aliquot actus fecerit ex quibus sibi præjudicavit.*

16 *Administrator Ecclesiæ, aut possessor majoratus, seu tutor tanquam tales citati, & condemnati nomine, & jurè administrationis impediunt executionem ex jure suo proprio personali.*

17 *Restitutio in integrum denegata ex una causa, iterùm potest peti ex alia diversa tunc existente.*

18 *Res judicata ut obstet, tres requiruntur identitates copulativè, causæ, personarum, & rerum.*

19 *Res judicata non extendit vires suas ultra personas, res, & causas, seu jura in ea comprehensa.*

20 *Res judicata ut obstet sufficit, quod identitas sit verè, vel interpretativè.*

21 *Eadem res interpretativè dicitur, quando inter easdem personas eadem quæstio revocatur, etsi de alia reperitur diversa, ubi de explis.*

22 *Actio etsi sit diversa, si idem sit remedium concludendi rei judicatæ obstat executio.*

23 *Res judicata obstat, licet ad rem diversam, si tamen ex eodem fonte & origine iterum petatur.*

24 *Retentionem litterarum petenti ex una causa, & succumbenti non obstat res judicata, quominus iterum ex alia separata, & diversa retentionem intentare possit, prout in facti contingentia obtinuit Author in hoc Consilio Supremo.*

25 *Agens ex causa falsa non obtinet in eodem judicio ex alia vera, etsi tunc existente, in alio tamen judicio noviter intentata obtinebit.*

Restringens se ad nullitatem invalidam non sustinet actum ex valida tunc sibi competente, ibid.

26 *Marius Giurba, dicens proponentem nullitatem generaliter, & prosequentem unam causam tantùm sibi in cæteris præjudicare reprobatur, & Tuschus, quem pro se allegat, contrarium tenet, & sequentibus.*

27 *Succumbens unam nullitatem, & succumbens, non prohibetur aliam nullitatem intentare.*

28 *Res judicata non præjudicat quoad omnia deducta in judicio, si solum alia sint prosequuta.*

29 *Et de exemplo.*

30 *Plura deducens in judicio, aliqua tantùm malitiosè prosequatur ratione doli sibi præjudicat in omnibus.*

AD fundandam retentionem Bullarum causam legitimam † esse necessariam, in genere

resolvimus supra *hac 1. part. cap. 3.* quas autem legitimas fore *in cap. 4.* & duobus sequentibus abunde examinavimus & alios similes casus sub regula, una ratione comprehensos firmavimus *cap. 9.* nunc tractandum, si ex aliqua fuerit in Senatu causa † Bullarum petita retentio, & tanquam minus legitima succumbat petitur; si poterit post modum ex alia diversa causa nondum deducta, vel si deducta, non tamen fuerit prosequuta, an sit excludendus, & illi hoc salubre denegandum remedium pluries dubitatum vidi, & de eo consultus.

Et videtur quod illi alia ex causa agenti tunc existente, obstet rei judicatæ † exceptio: generalis etenim est & constans propositio, quod agens ex una causa falsa, quæ caret jure & justitia, non potest obtinere ex alia, etiam vera & juridica tunc temporis existente, ita post Romanum, Marant. Tiraquell. & quam plurimos alios Doctores firmavimus *de Regia protectione 4. part. cap. 8. à n. 170. & seq.* & sup. quibus adde Rotæ Romanæ *decis. 100. in novissimis p. 2. ex nu. 1. usque ad num. 7.* quam ad litteram adducit Castillo *controver. tom. 5. cap. 93. sub num. 16.* Mascard. *de probationibus, conclus. 580. n. 2.* Straca *de asseveration. glos. 29. n. 4.* Roman. *consil. 446. col. 1.* Intrigol. *decis. 100. n. 2.* Ergo idem dicendum erit in nostro casu, ut nullatenus possit de novo admitti ad Bullarum retentionis postulationem & cognitionem, & ad hoc remedium noviter intentandum ex alia causa quantumcumque diversa & legitima, si eadem exiterit à principio, si tamen illam deducere omisit, nec ex ea debet obtinere.

Secundò fortiùs & individualiter † probatur ex Barboli doctrina *in l. si expressim, in fin. ff. de appellationibus, & in l. 1. n. 19. C. quando provocare non est necesse*, quæ nos docet; quod si simpliciter & in genere de nullitate fuit dictum nulla expressa causa, tunc si unam duntaxat prosequutus est actor, præjudicat sibi in omnibus, ut ad aliam nullitatem, ex alio capite redire non possit, quem sequutus est Marius Giurba *decis. 20. n. 8.* ubi ad idem allegat Castrens. *consil. 232. versicul. Unam advertendum, volum. 1.* Abbat. *consil. 97. n. 2. lib. 1.* Tuschum *tom. 5. littera N. conclus. 149. n. 9. & tom. 6. littera R. conclus. 268. n. 19.* Ergo semel excluſus à remedio hoc retentionis ex una causa, quæ illegitima judicata fuit in Senatu, ex alia diversa denuò uti ulterius non poterit, etiam si illam expressè non deduxerit, sed genericè, quantumvis illam non fuisset prosecutus.

Contrariam tamen sententiam & opinionem semper do jure † veriſſimam dixi, & non semel consului, imò hoc utens remedio retentionis ex una causa, & succumbens in ea, possit liberè ex alia tunc existente [& etiam si simul deducta fuisset non tamen prosecuta, nec de ea specialiter cogitum, nec agitatum] iterum ad Senatum recurrere pro litterarum earumdem retentione, ita ut nec ei obstet rei judicatæ obtentæ exceptio super causa sola specialiter prosecuta, prout pluries determinasse Rotam reperio ut per Seraphinum *in dec. 630. n. 5.* ibi: Nec obstat quod à principio † intentatum fuerit remedium quorum bonorum, & in eo succubuerit, quia (dictum est) omne jus censetur deductum à principio, nec prosecutio ex uno capite tollit aliud, &c. Rota per Alexand. Ludovis. *decis. 488. n. 1. & seq.* ubi expressè fuit dicta decisio Seraphini approbata, in hæc: Non obstat, quod Ruffus ab initio petierit tanquam socius; quia postea declaravit se velle consequi tanquam creditorem, & stante commissione, in qua ab initio omne jus suum censetur deduxisse; prosecutio ex uno capite non tollit aliud, ut consuluit Rota *in una Cervien. bonorum 17 Junii 1584. coram bonæ memor. Cardinal. Seraphin.* Ubi etiam fuit dictum, Rotam passim servare † ut ille qui omissa una via, aliam aggredi tur, non teneatur ad refectionem expensarum, & quod Ruffus potuerit hoc facere, fuit particulari decisione resolutum, &c. Quæ doctrina probatur ex pluribus Doctoribus infra ad responsionem secundi argumenti *à n. 26. & seq.*

Et ulteriùs determinavit his terminis eadem Rota teste eodem Alexandro Ludovisio *dec. 270. n. 3.* ibi, Ruſus non applicator † regula, *l quod in hæredem, §. eligere, ff. de tributaria actione*, quia monitorium non est restrictum ad causam societatis propter clausulam *(jus & justitiam ministrari, omni meliori modo)* & alias prout in processu; quo casu censetur omne jus à principio deductum, & prosecutio ex una actione non impedit, quominus ad aliam possit convolari, ut fuit latè deductum in illa Romana donationis 50. *mil. 29. Martii & 30. Junii 1574. coram felicis recordat. Clemen. VIII.* ultra quod fuit postea obtenta commissio, cum clausula *(quam & quas)* ex qua apparet quod non se arctaverit, ut fuit dictum in dictis decisionibus, & propterea stante hujusmodi commissione, & quando fuit omne jus deductum, Rota passim observat, quod ille, qui omissa una via aliam aggreditur, non tenetur † ad refectionem expensarum, ut in una *Cervien. bonorum 27. Julii 1582.* coram illustrissimo Cardinali Seraphino, &c. Quæ decisiones ad propositum mirabiles sunt, & in hæc ultima Beltraminius *in annotatione 1. nu. 11.* adjicit alias decisiones Rotæ in quibus idem fuisset dictum, ut in Hispalens. & Cordoven. *præstimoniorum 27. Februarii, & 7. Aprilis 1606.* coram bonæ mem. Litta, & ipse Oliverius *in dict. dec. 488. littera A* adducit aliam decisionem concordantem.

Et quod agens ex una causa in judicium proposita, & prosecuta, minimè † impediatur postmodum ex alia diversa ulterius agere, ita ut ei non possit rei judicatæ exceptio obstare, Ant. Gabriel, *communium opinion. lib. 2 tit. de actionibus conclus. 2. limitat. 3. n. 17.* Petrus Surdus *consil. 139. à num. 6. tom. 1.* & post alios latiùs tractavimus *de Regia protectione 4. part. cap. 3. à num. 200. cum multis seq.* & est text. *in l. 2. & in l. si mater, §. eadem ff. de except. rei judicatæ*; & quod exceptio rei judicatæ non noceat agenti ex alia causa, est textus *in cap. fin.* ubi Doctores *de causa possess. & proprietat. l. legitimam, l. Lucius, l. hæreditas, ff. de petitione hæreditatis, l. neque, C. ad exhibendum, l. si quis cum totum; si is qui, & l. fin. ff. de except. rei judicatæ, cap. adversario, de except.* Cardoso *in summâ praxi. jud. verbo, Except. n. 20.* Quarè quando ille recurrat iterum ad Senatum pro obtinenda retentione litterarum ex nova alia & diversa causa, admitti omnino debet.

Et comprobatur, quoniam quando hæres condemnati, aut successor † in dignitate, aut majoratu (quibus indub è nocet res judicata legitimè obtenta contra possessorem, ut & Nos alibi latè diximus) vult denuò agere alio diverso jure & causa, omnino admittendus erit, nec eam † excludit rei judicatæ exceptio, ſicut post alios observavit Mieres *de majoratu 4. p. q. 14. n. 11.* quem sequitur Castillo *controver. tom. 6. capitul. 157. n. 29.* & Sarmiento *in rnũ ex familia, §. de falcidia, n. 4.* in hæc: *Et in omnibus*

nibus his speciebus sententia lata cum uno aliis nocebit, scilicet iis qui media illa persona, quæ est
13 condemnata, succedere velint: si vero non † ex jure illo communi sententia non nocebit, ut in l. cum quæritur, & in l. & an eadem, ff. de exception. rei judicat. Ideò potest constitui regula, si circa causam majoratus sententia non noceret illi, qui alio jure venit, multò minus in causa majoratus nocebit, nec enim sententia lata cum defuncto nocet hæredi, qui ex alio jure quàm defuncti venit, &c.

Idem quoque probat Rota reste Hercule Marescoto variarum resolut. lib. 2. cap. 121. numer. 4. 5. & 6. & alii Doctores ab eo citati in hæc: Similiter successor, licèt executionem sententiæ latæ contra ejus Authorem regulariter non impediat, Hæres absens, & l. si iis, ff. de judiciis; impedit tamen si succedat alio jure, quàm hæreditario, pu-
14 ta majoratus, nisi in discussione causæ fuerit † citatus, saltem per proclamationem, cùm hoc casu ipsum non afficiant sententia, & res judicata, Bartol. in l. 1. ff. de pignoribus, tenuit Rota in ista Hispalens. decimarum de Vilalo 218. Junii 1582. coram Cruciato, & in Calagurritana omnis 10. Novembris 1597. coram Cardinal. Seraphin. In qua hæc
15 materia fuit ventilata, & fuit † dictum, probationes contra Authorem factas non nocere successori in majoratu, nisi in prosecutione litis fuerit citatus, vel aliquos actus fecerit, per quos sibi præjudicaverit, &c.

16 Quibus consonat mirabilis illa doctrina aureis † literis perpetuò firmanda, à nobis accuratè fundata, in tractatu de Regia protect. 14. part. capitul. 8. à numero 274. qua diximus administratorem Ecclesiæ, dignitatis, hospitalis, aut majoratus, seu etiam totorem conventum, & condemnatum nomine, & ex jure Ecclesiæ, dignitatis seu administrationis, &c. posse postmodum idem movere judicium ex jure, & interesse proprio suæ personæ, & ex causa diversa, absque eo quod ei possit obstare exceptio rei judicatæ, ut latiùs ibi probavimus post alios Doctores, & Rotæ decisionem, quibus adde Coccinum decis. 357. numero 2. Mattam de clausulis 11. numero 4. ubi plures Doctores citat pro hac singulari doctrina, & est mirabilis illa Tiraquelli, quam refert & sequitur in proposito Seraphinus decis. 1058. ad finem & per totam, & ipse decis. 304. per totam, plurimos Doctores pro hac allegat Cancerius variar. Resolutionum, lib. 3. cap. 17. de sentent. & earum executio. à n. 546. cum seq. (licèt ipse ab ea temerè discedat) & nostram hanc doctrinam pluribus aliis corroborabis, qua mirabiles, & per varia exempla congestissimus infrà 2. p. cap. 15. à numero 28. cum multis seq. vers. Eandem rationem, qua utitur Rota, & rursùs à numero 14. & seqq. vers. Quod quidem decretum; ubi mirabilis adducitur Rotæ decisio, & vide per totum caput.

Et cum Baldo in cap. 1. §. ad hoc de pace juramento firman. numero 14. & consil. 159. numero 5. lib. 3. Ludovic. Sava responsi. 1. numero 12. Anna. consi. 122. numero 16. lib. 2. Vincent. de Franch. decis. 138. nostram resolutionem sequitur Rea in decis. Granatens. disputat. 35. num. 10. qui rectè in proposito ponderat L. si ex patronis 10. §. 1. ff. de bonis libert. Sed meliorem text. allego, singularissimum valdè in l. si filius 42. §. 1. ff. de bonis liberto. ibi: Ei qui alio jure venit, quam eo quod amisit, non nocet id, quod perdidit, sed prodest id quod habet. Sic edictum est patrono, eisdemque patroni filio non obesse, quod quis patronus deliquit, sicut patroni filius venire posset, juncta l. & an eadem, ff. de except. rei judicat. & si mater, §. eandem, eodem tit. ibi: Alia enim causa fuit prioris dominii, hæc nova nunc accessit. Itaque acquisitum postea dominium aliam causam facit, &c.

Supra dictis etiam convenit, quod licet restitutio in integrum † semel negata fuerit à judice iterum potest peti ex nova & diversa causa tunc quamvis existente, sed eâ non deductâ, neque de ea cognitum fuerit, latè probat Sforcia Oddi. in tractatu de restit. 1. part. q. 16. art. 5. & 6. & art. 9. quem vide omnino. 17

Et horum omnium una est ratio, quod ad hoc ut obstet exceptio rei judicatæ, trium copulativè requiritur † concursus, nempe identitas causæ, 18
identitas personarum, & identitas rerum, ut scilicet eadem sit causa petendi, & eademmet causa petatur, & eædem sint personæ, aliàs exceptio ipsa non poterit obstare denuò agenti, l. cum quæritur cum duabus seq. ff. de exceptione rei judicat. text. in cap. fin. de exception. lib. 6. quæ jura exornantur ex communi plurimorum Doctorum sententia, prout latissimè Petr. Surd. in cons. 114. n. 21. & cons. 165. num. 11. & in consil. 173. num. 83. lib. 1. & in consil. 312. num. 1. lib. 3. & ipse in tractatu de alimentis, tit. 1. quæst. 126. num. 2. Fabius Anna in cons. 17. num. 1. & cons. 99. num. 1. Intrigol. dec. 3. nu. 3. n. 157. lib. 3. Andreas Gallius lib. 1. observat. 70. n. 17. Lanarius in consil. 69. n. 19. Caball. in cons. 74. n. 1. videndus decis. 95. Tuschus tom. 3. litt. E. conclus. 384. per totam, & tom. 7. littera S. conclus. 175. Castillo controversiarum tom. 5. cap. 104. à num. 25. quem omnino vide Vincentius de Franchis decis. 289. Petrus Barbosa in l. divortio, §. final. nu. 62. ff. soluto matrim. Marius Giurba decis. 20. num. 1. Gratianus discept. forensib. tom. 3. cap. 445. num. 11. ubi etiam, quod exceptio rei judicatæ obstat, quando concurrunt illæ tres identitates, videlicet idem corpus, & quantitas petita, idem jus & causa petendi, & eadem conditio personarum. benè & eleganter Franciscus Duarenus ad tit. ff. de except. rei jud. capitul. 1. & quatuor sequentibus. Singulas identitates exornat Hugo Donellus commentar. lib. 22. cap. 5. de exceptione rei judic. quibus, adversùs quos, qua de re competat. fol. 1241. Scaccia de sententia & re judicata, glossa 14. quæst. 2. numero 9. ubi explicat, quod res judicata, quæ † imponit 19
ultimum finem liti, non extendit vires suas ultra personas, res & causas, seu jura comprehensa in sententia & re judicata, & ideò ad hoc ut res judicata obstet liti quæ postea movetur, requiruntur tria; primum, quod petatur idem corpus, seu eadem quantitas, secundum, quod sit idem jus, sive eadem causa petendi; tertium, quod eadem sit conditio personarum. Quare semper quod succumbens in remedio retentionis litterarum Apostoli. ex una causa deducta & prosequuta, voluerit denuò iterum eo uti ex nova causa, illarum retentionem obtinebit in Senatu.

Unum tamen utile valdè notare debes, quod ad hunc effectum † ut obstet exceptio rei judicatæ, sufficit ad identitatem horum trium, quod vel 20
sit verè, vel interpretativè idem, glos. in l. & an eandem, verbo Concurrunt, ubi Bartol. §. 1. ff. de except. rei judicatæ, Angelus in dict. l. cum quæritur, Lanarius consil. 34. numero 15. & consil. 65. numero 5. Ponte consil. 49. numero 4. cons. 62. num. 36. Tuschus litter. E. conclus. 384. num. 33. Petrus Surdus consil. 312. num. 26. Anna cons. 53. num. 27. & consil. 99. numer. 1. Socinus consil. 18. num. 44. volum. 1. Cornacius decis. 70. num. 8. Castillo controvers. tom. 5. cap. 104. num. 26. Giurba decis. 20. sub num. 1.

Inter-

Interpretativè autem eadem res dicitur, quando inter easdem † personas eadem quæstio quæ 21
decisa est, renovatur; etsi de alia re penitùs diversa tractetur, text. *in d. l. Julianus, ff. de except. rei judicat.* ubi si quis egit petitione hæreditatis ad unam rem; & succubuit, si postea cum eodem velit eadem actione de tota hæreditate agere, rei judicatæ exceptione repellitur, confert *l. si quis cum totum, versic. Et generaliter, ff. eodem.* Ubi petens debitum ab hæreditario debitore, si succubuerit, eo quod non sit hæres, & inde ab eodem hæreditatem petat, rei judicatæ repellitur exceptione., Ponte *consil. 62. num. 40. 41.* Franchis *decis. 58. num. 8.* Lanarius *consil. 34. num. 16. consil. 65. nu. 6.* & est doctrina Castrensis *in dict. l. si quis cum totum*, §. *& generaliter. num. 1. & cons. 111. in fin. lib. 1.* Ruinus *cons. 124. ad finem, volum. 5.* Felinus *in cap. pen. num. 6. de re jud.* Crotus *in l. qui Roma*, §. *duo fratres, num. 62.* & ibi Alciatus *numer. 10. ff. de verborum obligat.* Ponte *consil. 49. num. 3. & dict. consil. 62. num. 44. 45. & 51. & cons. 90. num. 10.* Anna. *allegat. 10. num. 9. & 14.* Surd. *cons. 312. num. 9.* Riminal. Junior *cons. 413. num. 8.* Barbos. *in l. divortio*, §. *fin. num. 59. ff. solut. matrim.* Ant. Gabriel. *tit. de exception. conclus. 2.* qui omnes asserunt, quod si in secundo judicio disceptandum est id, quod per primam sententiam in judicatum transactam fuerat terminatum, licèt de re agatur penitùs diversa; dicitur eadem res, ut rei judicatæ obstet exceptio.

Et pariformiter quando actio † est diversa, sed 22
idem est medium concludendi, rei judicatæ obstat exceptio, *dict. l. si mater*, §. *eadem, ff. de except. rei judicat. &* ibi Bart. Petr. Surd. *cons. 312. numero 22.* & post plures alios: Giurba *decis. 20. num. 4.* quem sequitur Castill. *controvers. tom. 5. cap. 104. num. 28.*

Et quod rei judicatæ obstat † exceptio, licèt 23
ad rem diversam agatur, si jus pendeat ex eodem fonte, atque eadem sit origo; hoc enim potissimum in exceptione rei judicatæ erit, ut totum à causa, id est, origine petitionis dependeat; adeò ut & si eadem res ex alia causa petatur, quàm ex illa, ex qua primitùs petita fuit, id est, si alia est origo petitionis rei judicatæ, non obstat exceptio, & dicitur diversa res & per contrarium, si penitus agatur de re diversa, sed eadem est origo petitionis, dicitur per interpretationem eadem res, & rei judicatæ obstat exceptio, Marius Giurba *dict. decis. 20. n. 3. 4. & sequentib.* & per eum Castillo *d. cap. 104. n. 28.*

Quare ex supra dictis clarè patet nostra opinio, 24
quæ revera certissima est, & indubitabilis; †eamque de facto habui, & obtinui in hoc supremo Consilio Regio in causa retentionis Bullarum Episcopi Overensis (postea meritissimi Gubernatoris hujus Archiepiscopatus, & Primatiæ Toletanæ) qui postquam reportavit contra se in supremo hoc Consilio rem judicatam retentioni locum non fore ex causa ab eo deducta; postmodum eodem remedio usi fuimus ex diversa causa tunc non deducta, aut specialiter non cognita, quæ (me informante nervosè) admissa fuit, & de ea in Senatu longum factum fuit examen, & cognitio, & in prima instantia ex voto octo Senatorum, ex nova causa deducta decretum retentionis fuit obtentum, licet postmodum in supplicationis secunda instantia ob varias negotii circumstantias illegitima fuit inventa, quibus cessantibus procul dubio confirmaretur prius decretum, sed unum adverto, quod tunc Senatus non dubitavit admitti dictam novam causam, si legitima foret, sed super facto tantùm super quo dumtaxat cecidit disceptatio, non super jure, quod apertissimè monstravimus, & Senatus certum semper agnovit, & ita tenendum est.

Quibus non obstant duo illa argumenta ad principium † hujus capitis considerata; non primum, 25
agentem nempe ex una causa falsa, & inutili in judicium deducta, non posse obtinere ex alia etiam verâ eodem tempore existente, quoniam respondetur, veram esse propositionem in suo genere, & casu, de quo loquuntur Doctores, nempe ut in eodem judicio primitùs intentato non possit obtinere; secus in alio de novo causa deducta juxta quæ hactenus latè dictum est, & ita loquuntur Doctores ibidem in argumento citati, prout etiam per me ipsum videbis loco ibi allegato.

Qui enim actum gerit habens duo jura, & potestates, si se restringit ad invalidam & inutilem ad actum: non tollitur actus ex alia potestate & jure, quod habebat etiam tunc, Cardinal. *cons. 1. de accusatoribus*, Ancharranus *consil. 357.* Cassiodorus *decis. 7. n. 7. de appellationibus*, ubi bene explicat Capicius *dec. 96. in causa num. 9.* Marianus Socinus *in caput 2. art. 13. de libelli oblatione*, Vantius *de nullitatibus sentent. ex defectu jurisdictionis ordinar. sub numero 174. vers. Quamvis dicta clausula*, Menochius *de præsumptionibus, lib. 2. præsumptione 17. à numero 2.* Singulariter etiam Caldas Pereira *in tractatu de emptione, & venditione, cap. 3. à nu. 12.* & pluries determinavit Rota, ut in una Tridentina del Rosal 12. Decembris 1594. ad litteram alio proposito adducta per Nicol. Garciam *de beneficiis 6. part. cap. 2. numero 17.* Seraphinus *decis. 415. à numero 1. & sequentibus*, Alexander Ludovisius *decis. 2. & decis. 204. à numero 56.* ubi Oliverius Beltraminus *in annotation. num. 31.* alias decisiones concordantes refert. De quo singulariter agimus infrà *2. part. capitul. 12.* §. *unico, à nu. 5. cum multis seq. & ferè per totum* §.

Neque obstat secundum † ex Giurba, quoniam 26
dum loquitur contra tot decisiones Rotæ expressas in contrarium, & Doctorum tot fundamenta, & authoritatè, admittendus non erit, & Tuschus (quem ipse ibi allegat) contrarium firmat *littera R. conclus. 268. à n. 9.* ubi idem dicit quod Rotæ decisiones, & faciunt etiam quæ Nos *de Regia protect. 4. part. cap. 9. à n. 33. & seq.* Et in principio ipsi is capitis, & iterum *2. part. cap. 7. n. 192.* Egimus de causa quæ sit deducta in judicium, †persecuta, ut aliter non pariat rei judicatæ exceptionem, ubi plurimos Doctores citavimus, prout per te latiùs videbis, quibus & omnia superiùs dicta in hoc capite addere poteris. 27

Imò ipse Tuschus, quem allegat Giurba *dict. decis. 20. num. 8.* in littera R. *conclus. 268. num. 19.* totum dicit contrarium ibi: Extende, quia † intentans unam nullitatem, & succumbens, non prohibetur aliam nullitatem intentare. Abb. *consil. 97. attingam, col. 2. numero 2. versic. Ex quibus, lib. 1.* & ipse Tuschus expressius nostram opinionem sequitur ibidem, *numero 9.* in hæc: Amplia, quia res judicata non præjudicat quoad omnia † deducta in judicio, si solùm aliqua sunt prosequuta, Socin. *cons. 18. prosequendo ordinem,* 28 29

num.

numer. 42. *& seq. lib.* 1. quem sequitur Apostilla ad Felin. *in cap. adversario, numer.* 4. *ver. Rei judicata de exceptionibus*; ubi allegat plurimos, &c. Apertè etiam exemplum reddit cum eadem doctrina ibidem, *num.* 10. *& seq.* ibi: Extende, quia si actor deduxit simpliciter & generaliter actionem, putà hypothecariam, & reus absolutus est, si 30 unam rem † solùm, & hypothecam specialem est prosecutus, & succubuit, non prohibetur eadem hypothecam quoad alia intentare, quam non est prosecutus, Socin. *dict. cons.* 18. *n.* 45. *lib.* 1. *&c.* qui *num.* 11. ita hoc limitat, ibi: Restringe, nisi 31 † is, qui deduxit plura prosecutus fuisset aliqua tantum cum malitia, quia tunc ratione doli sententia indefinitè lata præjudicat etiam quoad non prosequuta, Felinus plura cumulans *dict. c. adversario, num.* 12. *de exceptionibus, &c.* Quam limitationem nora, quia Tuschum etiam in hac limitatione sequuti fuimus *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 9. *num.* 10. *& 11. & vide* 4 *num.* 8.

Atque ita, ut vides, Tuschum perperam allegavit Giurba pro sua opinione, cùm potiùs in prædicto loco, & aliis per Nos annotatis nostram opinionem communem & receptam, & ab alio nemine impugnatam amplectatur, & constanter asseveret.

CAPUT XIII.

Pendente recursu ad Regem ob Bullarum retentionem, concordia inita inter collitigantes, absque tamen Fiscalis Regis interventu, an faciat ipsum cessare recursum?

Ubi exactè de effectibus juris complicati, atque connexi cum jure alterius.

Et an ipsorum unus condemnatus queat ex jure alterius complicati executionem in totum evitare.

SUMMARIUM.

1 *Recursu pendente ad Regem ob Bullarum retentionem an concordia inter collitigantes absque Fiscalis interventu faciat cessare recursum quoad omnes.*

2 *Defensio vassallorum, ad quam Rex tenetur, illorum an principaliter intereſt.*

3 *Partibus non Regi principaliter incumbit à litteris supplicare Sanctiſſimum, & supplicationem prosequi.*

4 *Resoluto jure principali resolvitur jus in consequentiam ab illo dependens.*

5 *Omnis res per quascumque causas nascitur per eosdem resolvitur.*

6 *Ex concordia inita inter collitigantes super retentione regulariter non cessat recursus, quem prosequi valet Regius non Fiscalis transigens.*

7 *Protectio vi oppressorum, ne scandalum patiatur Respublica, propria est Principis Regalia.*

8 *Regaliæ protectionis in præjudicium Regiæ dignitatis nemo potest renuntiare, quominus ea insuper Rex utatur.*

9 *Rempublicam tueri, & de ejus salute (quæ in tranquillitate consistit) curare, præcipuum Regis est intereſſe.*

10 *Princeps caput est Reipublicæ, & ab eo dependet omnis potestas.*

11 *Rex Reipublicæ gerit imaginem, cujus loco fuit subrogatus.*

12 *Is quem principaliter tangit negotium attenditur; non habens jus in consequentiam.*

13 *Retentionis omnis casus unicè tantùm rationi, & fundamento nituntur præjudicio scilicet publicæ utilitatis.*

14 *Litteræ in præjudicium tertii extortæ regulariter in Senatu non retinentur, niſi simul concurrat publica utilitas.*

15 *Retentionis jus principaliter est publicum.*

16 *Juri publico, cum ad utilitatem communem spectet, detrahi nequit, nec privatorum conventione tollitur.*

17 *Ad publicam utilitatem cum pertineat delictorum punitio, minimè impeditur privatorum conventione.*

18 *Jus in utilitatem principaliter publicam, & secundario in favorem aliquorum, nequit privatorum conventione tolli, aut renuntiari.*

19 *Legi tendenti principaliter in favorem singulorum & incidenter in favorem publicum rectè valet renunciari.*

20 *Retentionis litterarum remedio (cum fuerit principaliter in favorem publicum inductum, & secundario in utilitatem vaſſallorum) renuntiari nequit.*

21 *Privilegio continenti favorem privatorum, & Principis simul nequit ab illis renuntiari.*

22 *Consensus Superioris requiritur, ut renuntiari valeat juri continenti favorem complicatum cum subditis.*

23 *Vaſſallus nequit consentire, nec expressè, nec tacitè in alterius jurisdictione absque Domini consensu.*

24 *Exemptus nequit prorogare jurisdictionem alterius in præjudicium superioris.*

25 *Recursui æqualiter continenti utilitatem vaſſallorum, & Regis in hujus præjudicium non valet renuntiatio ratione connexitatis inseparabilis.*

26 *Quæ non possunt niſi connexè produci, non possunt, niſi connexè tolli.*

27 *In connexis, & individuis nihil potest fieri contra unum, quin alteri inferat præjudicium.*

28 *Connexa sunt individua.*

29 *Juri complicato cum jure superioris nequit renuntiari in illius præjudicium.*

30 *Transactio super jure complicato cum jure alterius non valet in istius præjudicium.*

31 *Abbas non potest renuntiare exemptioni ab Ordinario absque sui Conventus consensu.*

32 *Exemptus licet possit prorogare jurisdictionem Ordinarii id fit, quando non redundat in alterius præjudicium, sed prorogantis tantum.*

33 *Superior potest petere remissionem vaſſalli prorogantis alterius jurisdictionem.*

34 *Juri, & privilegio suo quis renunciat quando respicit sui commodum, non alterius, aut publicum.*

35 *Dispositio Tridentina in cap. causæ omnes, respicit favorem Ordinarii, & subditorum simul; ideò unius consensu non valet renuntiatio.*

36 *Renuntiatio redundans in præjudicium alterius, aut juris publici non tenet.*

37 & 38. *Jurium complicatio, & connexitas ubi adest, non sit executio in renuntiantem, quia infert inseparabile præjudicium non renuntianti.*

39 *In juribus complicatis ut sententia teneat etiam pro parte, non sufficit aliquorum tantum citatio, & sequentibus.*

Quam-

Quamplures Rotæ deciſiones recenſentur ad hoc, quod in jure complicato, & connexo ſententia lata contra citatum, nec etiam contra ipſum exequatur, ibidem.

40 *Individuitas juris ubi adeſt, citatio omnium habentium jus complicatum requiritur, ut judicium & ſententia valeat etiã contra citatos.*

41 *Proceſſus eſt nullus etiam reſpectu citati, ſi omnes conſortes non citentur ſtante connexitate juris ex eadem cauſa provenientis, pluries determinavit Rota, & ſeqq.*

42 *Sententia poteſt exequi in portione citati non illato præjudicio portioni non citati valet quoad citatum dumtaxat.*

43 *Citationis defectus quoad unum non prodeſt alteri citato habenti jus ſeparabile, & non connexum intereſſe.*

44 *Sententia lata in favorem Arrendatarii, & Eccleſiæ non citatæ, nec ſtantis in lite, eſt nulla utriuſque reſpectu ratione connexitatis juris, & à jure Eccleſiæ dependentis.*

45 *Sententia in connexis, & inſeparabilibus lata pro uno aliteri ſuffragatur in conſequentiam, quando validè fuit prolata: ſecus quando fuit nulla ex defectu citationis.*

46 *Sententia nulla reſpectu unius ex litigantibus conſortibus ſuper jure ſeparabili valida reſpectu alterius, cui non prodeſt nullitas conſortis.*

47 *Sententia in connexis non poteſt eſſe valida reſpectu unius, & nulla reſpectu alterius.*

48 *Sententiæ unica ſtructura verborum conceptæ, & non per capita diſtincta injuſtitia in parte influit in totum, nec dari in executionem poteſt.*

49 *Executio ſententiæ latæ contra unum ſuſpenditur in totum ejuſdem reſpectu, & omnium habentium jus complicatum, & inſeparabile continens præjudicium.*

50 *Secus pro portione condemnati admittente diviſionem, & ſeparabilitatem.*

51 *Circa jus complicatum & connexum plura remiſſivè.*

52 *In jure complicato, & individuo privilegium unius prodeſt alteri non privilegiato.*

53 *Recurſus retentionis non ceſſat (regulariter) ex concordia inita inter collitigantes non concurrente conſenſu Fiſcalis Regis, cui protectio principaliter intereſt.*

54 *In dependentibus à Principe conſenſus partium nihil operatur.*

55 *Citatos, ut extra Regnum compareant in Romana curia poteſt Rex defendere, etiam renuentibus ita citatis.*

56 *Retentio Bullarum provenit à jure naturali, cuilibet permittente licitam defenſionem.*

57 *Retentioni Bullarum, ubi abſolutè, & immediate vergit utilitas publica abſquè particularis participatione, renuntiari nequit ſine fiſcalis interventu, qui tunc recurſum proſequi valet.*

58 *Retentio in caſibus, quibus locum habet cauſativè ſub aliquo ſuppoſito, nempè ex defectu conſenſus ejus, quem principale negotium tangit, ceſſat, quandocumque accedat conſenſus.*

59 *Retentio Bullarum in derogationem juriſpatronatus, cum fundetur in defectu conſenſus patroni, ceſſat quandocumque intervenerit.*

60 *Gratia, quæ in præjudicium tertii non tenet antea vel poſt, ejus accedente conſenſu, validatur.*

61 *Violentum non dicitur vim paſſo opitulante, & cooperante ſeu conſentiente, juxta Ariſtotelem.*

62 *Retentio litterarum in contraventionem Trid. in cap. Cauſæ omnes, ceſſat accedente conſenſu partium, & ordinarii.*

63 *Retentio Bullarum ob notabile præjudicium tertii ceſſat accedente tertii voluntate, & conſenſu.*

64 *Immunitas Eccleſiæ conceditur cauſativè, ſecundum quid, ſi aliquis velit ea uti, quæ ceſſat ceſſante voluntate, & renitente confugiente.*

65 *Regia pupillorum, & miſerabilium protectio ceſſat accedente conſenſu illorum.*

Retentio litterarum ceſſat ceſſante cauſa ſuper qua fundatur, ibi. Menchaca declaratur & num. ſequent.

66 *Conſenſus ubi non requiritur pro forma actus, ſed ad partis utilitatem, quandocumque ſubſequatur, convaleſcit actus.*

67 *In retentione litterarum principaliter vergit utilitas, & intereſſe Regis, cujus eſt Regalia.*

68 *In retentionis cognitione duo tempora conſiderantur ante decretum Senatus, & poſt illud executum: In primo principale eſt Regis intereſſe tollere violentiam, in ſecundo partis adſtrictæ ad ſupplicationem coram Papa, & ſeq.*

70 *Regi principaliter pertinet vim tollere faciendo, ut Judex reponat, & deferat appellationi, oppreſſa tamen illam proſequi coram ſuperiore.*

71 *Ubi adeſt violentia in damnum Reipublicæ immediatè, poteſt Fiſcalis Regius ſolus, vel à principio deducere in Senatum, vel ex poſt facto deſiſtente recurſum intentante.*

72 *Voluntarium à principio ſit neceſſarium ob jus tertio quæſitum.*

73 *Voluntarium quando fuit deducere aliquid in judicium, non licet diſcedere, cum ex ſuo facto jus ſemel fuerit adverſario quæſitum.*

74 *Citationi ad inſtantiam alicujus exequutæ renuntiari nequit, cum ſemel ex ea fuerit tertio jus quæſitum.*

75 *Renuntiare appellationi non poteſt appellans in præjudicium partis appellatæ.*

76 *Dilationi ſemel obtentæ nequit quiſquis in alterius præjudicium renuntiare.*

77 *Reſcripto per aliquem impetrato nequit impetrans renuntiare poſtquam ex eo fuerit alteri jus quæſitum.*

78 *Commiſſioni impetrans renuntiare nequit, poſtquam citatus fuerit adverſarius, ex qua jus ſibi fuit ſemel quæſitum.*

79 *Secus ante citationem, etiamſi commiſſio contineat aliquid ad commodum tertii.*

80 *Reſcripto, anteaquam per citationem efficiatur commune, renuntiari poteſt impetrans invito adverſario.*

81 *Clericus reconventus coram laico non poteſt renuntiare ſuæ conventioni, cùm ex ſemel fuerit jus tertio quæſitum.*

82 *Renuntiare poteſt quis ſuæ actioni, & judicio intentato re integra, hoc eſt, ante citationem, antequam ullum fuit jus adverſario quæſitum.*

83 *Exceptionibus, & actionibus ſemel in judium deductis re integra poteſt pars renuntiare, anteaquam jus ſit tertio quæſitum.*

84 *Renuntiatio non valet in præjudicium juris alterius, & quoties ex renuntiatione inferri valet alteri præjudicium.*

MULTOTIES contingit, ut poſtquam aliqua pars ad Senatum confugerit petendo retentionem Bullarum, ſive ob derogationem juriſpatronatus laici, juriſve ſtrangerii, quando * extern-

nus ab his Regnis illas impetravit, vel contra consuetudinem aliquarum diœcesium, ex quâ solùm originariis earum beneficia duntaxat reservata sunt, & conferri possunt: vel ob derogationem primæ instantiæ ordinarii, vel ob alias similes causas: & pendente hoc recursu in Senatu partes collitigantes transactione compositæ ab illo desistunt vel tacitè, vel expressè. Pluries vidi dubitari, & à peritissimis hujus supremi Consilii Advocatis consultus, an mediante hac transactione cesset penitùs quoad omnes prædictus recursus, vel an Regius Fiscalis illum insuper possit prosequi. In qua difficultate quid verius semper censui, per disputationem apparebit.

2 Et pro parte negativa plura * urgent, primò defensio vassallorum, ad quam tenetur Rex, ipsorum est præcipuum interesse, quoniam hac conditione à populo in Regem omnis fuit translata potestas, ut illos tueatur, ut sæpè diximus in hoc tractatu, ergo poterit vassallus liberè huic conditioni renuntiare, absque alterius dependentia, juri enim pro se introducto quilibet potest renuntiare, ex vulgaribus.

3 Secundò, quoniam hæc Bullarum * retentio principaliter interest pati, adeo ut ei & non Regi incumbat supplicationem interponere ad Sedem Apostolicam, illamque juxta Bullam in Cœna Domini, c.14. prosequitur, ut non obscurè firmavimus suprà *cap.2. à nu.81. cum seq. versic. Quod autem ipse pater, &c.* Et superiùs *à numero* 70. *& seq. versicul. Ipse igitur in 3. tom. &c.* ubi latè probavimus, parti incumbere supplicationem hanc legitimè interponere & prosequi, quia ejus principaliter *interest*; ergo manifestè sequitur, quòd sublato jure *principalis*, resolvitur omne jus cæterorum, quos in consequentiam negotium * tangit, prout abundè, & in mirabilibus casibus examinavimus, & resolvimus *in tractatu de Regia protect. 4. part. 14. à princip. & per totum*; ubi multa congessimus, quæ rectè hic conducunt.

Tertiò, quia sicut à principio liberè potuit oppressus, nec uti hoc remedio * extraordinario, nec illum in Senatum introducere; pariter & postmodum poterit liberè ab eo discedere, quia omnis res per quascumque causas nascitur, & per easdem dissolvitur, & valet argumentum, de contractu ad disstractum ex vulgarissimis axiomatibus; & nihil tam naturale est, quàm eo modo, quo quid colligatum est, contrario jure idem dissolvi, juxta juris regulam. Ergo dicendum, posse recurrentem ad Senatum pro remedio retentionis liberè ab eo discedere absque interventu, & dependentia Regii Fiscalis, ita ut per ejus transactionem cesset.

Quibus tamen, & aliis ad hæc reducibilibus quæ omitto, non obstantibus, contrariam sententiam veriorem esse regulariter affirmandum * erit, ut scilicet concordia inita inter collitigantes pendēte recursu ad Regem ob Bullarum retentionem, recursum minimè cessare, sed posse nihilominus Regium Fiscalem illum prosequi. Cùm tollere vim, & Rempublicam in pace, & quiete conservare, atque ab oppressionibus defendere, ne oriantur scandala, & orta sedanda, proprium sit officium Regis ejusq; Regalia ad quod moveor ex sequēntibus fundamētis.

Primò, quoniā certum est, quòd protectio vi oppressorū & defensio * Reipublicæ ne aliquod scandalum, & detrimentum patiatur, est propria Principis Regalia, illi reservata in signum supremæ potestatis, à Corona inseparabilis, & indivisibilis, atq; ideò impræscriptibilis etiā, prout evidenter probavimus *cap.1. à n.103. cum multis seq. versic. Igitur cum protectio*; sitque hæc cognitio Principi reservata, cùm sit præeminentia & prærogativa Regiæ dignitatis ab origine Regni, & cū ipso Regno intrinsecè orta, ut ibidem fusiùs probavimus, ad quem copiosum locum te remitto, quia ampliùs non repeto.

Inde sequitur, quòd in præjudicium Regiæ dignitatis nullus * huic Regaliæ potest renuntiare, quominùs possit eam adhuc exercere Princeps, probant Belluga *in speculo Principum, rubrica* 23. §. *sed pone, num.9.* Natta *cons.*590. *num.*13. Vincentius de Franchis *decis.*192. *num.* 7. Thesaur. *decis.177. num.5.* Cancerius *variarum resolution. lib.2. cap.2. nu.* 29. pulchrè Fontanella *de pactis nuptialibus, clausula* 4. *glossa* 11. *n.*76. *&* 77. *fol. mihi* 290. *tom.* 1. 8

Secundò probatur, quoniam Rempublicam tueri, & de ejusdem utilitate, & salute tractare * quæ in tranquilitate potissimùm consistit (ut sæpè diximus) præcipuum, & principale interesse Regis, est textus expressus *in l. nam salutem Reipublicæ tueri, nulli magis credidit convenire, quàm Cæs. ff. de officio præfecti vigil.* conducit text. *in c. benè*, §. *Sancta Synodus* 96. *distinct.* ibi: *Quanquam* (inquit Pontifex scribendo Imperatori) *studii vestri, & Religionis interfit, ut in Episcopatus electione concordia principaliter servetur in Ecclesia &c.* Et ex aliis pluribus juribus, & doctrinis abundè probavimus *in dict. cap.1. à nu.85. cum seq. vers. Regi enim magis convenit* & eadem 1. *part. capitul. 5. à principio*, & præcipuè *à n.12. vers. Quare Princeps continuo, &c.* Et quia Rex caput est * Reipublicæ, à quo dependet omnis potestas, Afflictis *in cap.1.§. ad hæc, numer.3. de pace juramento firma.* Jacobus de Sancto Georgio *de feudis, in verbo, Vicarius, numero* 6. Maranta *in Speculo part.4. distinct.5. n.3.* Didacus Perez *in l. tit.15. lib.2. ordinamenti*, & Gregorius Lopez *in l.2. tit. 14. part.3.* per textum ibi, Menochius *de præsumptionibus, l.3. præsumpt.97. n.30.* Mastrill. *de Magistratibus, lib.1. tom.1. cap.1. num.6.* qui *num.5.* dicit, quod Rex est velut Respublica * ipsa, cujus loco subrogatur, ejusque imaginem gerit, & dixit Avend. *de exequend. mandat. cap.1. n.2.* 9 10 11

Ex quo infertur, quòd is cui principaliter interest negotiùmque * principaliter tangit, in omnibus attenditur, ejusque jus, non illius cui in consequentiam, & secundariò prævalet, ut latissimè mirabilibus doctrinis, & casuum varietate exornavimus *de Regia protect. 4. part. cap.14. per totum.* Igitur nec partium privatarum conventionibus, nec etiam renuntiationibus poterit hæc cessare recursus cognitio. 12

Tertiò probatur, quoniam omnes casus, in quibus dari potest Bullarum retentio * in Senatu, uni tatùm rationi nituntur, & unico fundamento justificantur, nempe præjudicio Reipublicæ, ac damno publicæ utilitatis, ad hunc dumtaxat finem tendere, ob illumque fuisse salubre hoc remedium introductum; probavimus suprà *cap.3.* Et in singulis retentionis causis specialiter examinavimus, ut *in cap.4. cum seq.* clarè patet. Imò quando litteræ sunt extortæ in præjudicium tertii, retentionem nullatenus * habere locum, nisi ubi hæc ratio unica, & fundamentum Reipublicæ concurrat, limitavimus suprà *cap. 7. per totum.* 13 14

Quare hoc jus retentionis principaliter est jus publicum, cùm * principaliter spectet ad statum, & utilitatem Reipublicæ, §. *juris præcepta instit. de justitia & jur. glos.* 1. *in l. jus publicum*, 15

ff. de

ff. de pactis, & in l. 1. §. hujus studii, ff. de justitia & jure, §. final. institut. de jure naturali gentium, & civili, l. non videtur, C. de in integrum restitut.

Inde fit ut juri publico (cùm ad utilitatem com-
16 munem spectet) nemo * detrahere, nec derogare possit, atque remittere, nec privatorum conventione tolli, *in l. jus publicum*, ubi Doctores *& in l. inter debitorem*, ubi Bartol. *ff. de pactis, cap. cum tempore, de arbitris, cap. contigit de sententia excommunicationis, l. 1. & 2. C. sine censu vel reliquis*, & Glos. *in cap. si diligenti de foro competent. l. 2. §. jus Reipublicæ, ff. de administratione rerum ad civit. pertinent.* Cardos. *in praxi judicum, verb. Jus, n. 2. & 3. & verb. Delictum, n.*
17 *6.* ubi etiam dicit, quod cum * delictorum punitio pertineat ad publicam utilitatem, non impeditur privatorum conventione, cùm juri publico derogari non possit, ubi plurimos citat.

18 Et huic fundamento directè * convenit communis illa, & verissima Doctorum distinctio, quod juri publico, quando principaliter in utilitatem Reipublicæ fuit introductum à lege, & secundariò in favorem aliquorum privatorum conventione detrahi nequeat, aut renuntiari privato liceat, & ita procedunt supra dicta, & per dicta jura, *& l. 2. §. sed quia veremur. C. de jur. prop. calum. dando*, probant Fortunius Garcia *in l. 1. §. hujus studii, à nu. 9. de justitia & jur.* Covarruvias *in cap. quamvis pactum, part. 2. §. 1. num. 5. & 6.* Guttierrez *de juram. confirmatorio, part. 1. cap. 1. à num. 2. & cap. 16. n. 50.* Alexander Turamin. *de legibus, part. 2. cap. 6. à n. 2.* Petrus Barbos. *in l. 1. part. 1. num. 36. ff. soluto matrim. & in l. alia, §. eleganter, à n. 14. cum seq. eodem* Suarez *de legibus. l. 6. 8. cap. 6. à principio* Navarrus *de fin. human. actuum n. 25.* Armendar. *in proœmio addition. ad Recopil. legum Navarræ, nu. 23.* Quia tunc si publicam offendas utilitatem renuntiatio non operatur, ex ejusdem Juribus & Doctoribus.

At quando lex & dispositio principaliter tendat in favorem singulorum, & secundariò atque
19 in consequentiam * in favorem Reipublicæ, rectè admittitur renuntiatio *ex l. si quis in conscribendo, C. de Episcopis & Clericis, l. penultim. C. de pactis, cum vulgaribus.*

Et hanc distinctionem communiter à Doctoribus sequi firmant Abbas, Felin. & alii *in cap. si diligenti de foro competent.* de qua testatur Petrus Barbos. *dicta part. 1. nu. 64.* Cujacius *ad titulum C. de sponsalibus*, Tuschus *tom. 4. littera I, concluf. 511. nu. 28.* Suarez *de legibus, l. 8. cap. 6. in principio*, Barbosa *axiom. 135. num. 14.* Igitur cùm hoc salubre remedium retentionis Bullarum
20 * principaliter sit inductum, & inventum ad utilitatem & favorem Reipublicæ, & secundariò in utilitatem vassallorum; sequitur, ut per eorumdem conventionem & concordiam, seu etiam renuntiationem regulariter tolli nequeat, nec cesset.

Quartò probatur, quòd licet quis possit renun-
21 tiare remedio privilegatio, & extra ordinem * à lege vel Principe sibi concesso: procedit, quando privati renuntiantis dumtaxat respicit utilitatē & favorem, secùs quando simul continet utilitatem Principis, ut *ex l. 1. & 2. ff. de judiciis, l. 1. §. & post operis*, ubi Jass. *n. 11. ff. de novi operis nuntiat.* Julius Clarus *§. fin. quæst. 42.* Cancerius *variar. resolut. l. 2. c. 2. de jurisdiction. n. 194.* Giurba *consil. 95. nu. 13.* Novarius *in praxi election. & variatio fori, sect. 3.*

quæst. 7. nu. 14. fol. 296. Quo loci illam regulam generalem, quod quilibet possit renuntiare favori suo, ut eatenus vera sit, limitat, si privilegium concernat favorem renuntiantis tantùm; secus si favorem superioris respiciat etiam, quo casu renuntiatio non subsistit, tanquam facta in ejus præjudicium.

Quapropter superioris consensus necessariò requiritur, * ut renuntiatio posset valere, sine quo 22
non potest subsistere, Romanus *consil. 369. nu. 18.* & ibi Scholiastes Cardinal. *consil. 38. ad fin.* Afflictis *decis. 133.* Gratianus *decis. 78. num. 50.* Joannes Baptista Costa *de scientia & ignorantia, centur. 2. dist. 66. num. 15.* Rovitus *pragmat. 2. num. 25. tit. de jurisdiction. invit. non turband.* Didacus Perez *in l. 2. tit. 1. lib. 3. ordinamenti*, Castrens. *consil. 431. num. 3. in principio*, Andreas Gaillius *observat. 40. n. 3. lib. 1.* Cardinal. Tuschus *littera C, concluf. 1027. n. 3.* Marius Giurba *consil. 95. n. 23.* Cenedus *Canonicarum quæst. 12. num. 8. 9. & 10.* Rota *decis. 22. n. 8. part. 2.*

Ex qua doctrina fluit, quod vassallus non po-
test absque domini * consensu in alterius jurisdi- 23
ctionem consentire, nec expressè, nec tacite, quod si fecerit, nullum inferret præjudicium domino prorogatio, sed dominus poterit eandem avocare per textum *in cap. Imperialem, §. præterea si inter*, & ibi singularis glossa in duas *de prohibita feudi alienatione per Federicum*, ubi pulchrè Afflictis, *nu. 23.* sequitur Bald. *in l. si quis in conscribendo, C. de pactis*; per quos benè Novarius *in praxi electionis & variat. fori, q. 7. n. 15. sect. 3.* probant etiam Abbas *in cap. ex transmissa. nota 1. de foro competenti*, Capicius *decis. 9. n. 15.* Franchis *decis. 417. n. 2.* Boerius *decision. 114.* Schrader. *consil. 13. num. 251. & 252.* Sola *ad constitutionem Sabaudiæ, tit. de foro competent. gloss. subditos prima, num. 9. & 12.* Ruginell. *practicar. quæst. 45. n. 26.* & loquendo in criminalibus, ut non admittatur hæc prorogatio in præjudicium dominii, Marsil. *in praxi, §. expedita, nu. 67.* Aldovinus *consil. 20. n. 21.* Farinacius *quæst. 81. n. 190.* Cancerius *variarum resolut. lib. 2. c. 2. de jurisdictione, n. 164.*

Hinc exemptus non potest prorogare jurisdictio-
nem alterius * in præjudicium superioris, nec par- 24
tis solius consensus sufficit, Panormitan. *in cap. cum tempore*, per textum ibi *de arbitris, nu. 2.* & Doctores communiter *in l. si quis in conscribendo C. de pactis*, Socinus *in cap. Significasti, de for. competenti*, Novarius *in prax. election. for. cap. 7. nu. 14. ad fin. section. 13.* prout latiùs diximus *hoc eodem tractatu 2. p. cap. 11. à n. 15. usque ad finem*, ubi plurima alia videnda de hoc articulo, & sequenti, multaque scitu dignissima alia recensentur.

Quintò & pro hac parte fortiter urget, quoniam
etsi fateremur, * quod hoc remedium extraordina- 25
rium & salubre non esset principaliter introductum in favorem Regis, nec ejus principaliter interesset; sed imò æquale commodum & utilitas seu favor resultaret subditorum, & æquè principaliter omnibus eis prodesset; nihilominus ob connexitatem juris, & individuitatem non potest valere transactio in præjudicium juris Regii absque ejus consensu, & interventu non subsistit, cum transactio sortiri nequeat effectum respectu juris renuntiantis, quin simul inferat præjudicium juri Regio, procedit enim utrorumque jus ab uno fonte, & eademmet origine individua, & inseparabili,
quia quæ nō possit * nisi connexè produci non pos- 26
sunt nisi cōnexè tolli, Nos latè *de Regia protection.*

4. *part. cap.* 10. *numero* 96. & ferè per totum cap. ubi multa ad propositum. Connexa etenim & individua adeò reputantur idem, ut nihil fieri possit contra unum, quin fiat contra alium, & in eum in-
27 ferat * præjudicium. Seaccia *de appellation. quæst. 17. limitat. 21. sub nu. 26.* Ancarranus *consil.* 160. *numero* 2. Craveta *consil.* 275. *numero* 4. & 5. & *consil.* 461. *num.* 50. & *consil.* 936. *num.* 17. & *seq.* Barbos. *axiom.* 51. *numero* 2. Surdus *decis.* 199.
28 *num.* 13. qui etiam dicunt, quod * connexa sunt individua.

Ubi etiam jus superioris complicatur, etiam tacitè cum jure subditorum; horum renuntiatio
29 non valet in illius præjudicium, cujus jus * tacitè complicatum est in dispositione, Felinus *in cap. cum dilecta 7. de rescriptis*, Abbas *in cap. significasti, num.* 11. *de foro competent.* Tusch. *littera P, conclusion.* 759. *num.* 3. videndus ad id Gaspar. Guillelmus *in apologia feudali, cap.* 8. *numero* 31. *fol.* 42.

Pro quo est optimus text. *in cap. cum tempore*
30 *5. de arbitriis.* dum loquitur * in compromisso inter colligantes, ibi: *Nos arbitrium ab ipso probatum decernimus, illis duntaxat capitulis exceptis, quæ contra libertatem ipsius monasterii, & duarum capellarum ejusdem in arbitrio sunt expressa, ciam, etsi sponte volueris, de jure tamen nequiveris sine licentia Romani Pontificis renuntiare privilegiis, vel indulgentiis libertatis, quæ monasterium illud indicant ad jus & proprietatem Romanæ Ecclesiæ pertinere, &c.* text. etiam *in cap. cum olim* 14. §. *nos igitur de privilegiis*, ibi: *Nos igitur attendentes, quod eadem privilegia non solummodo pro libertate monasterii faciebant; sed etiam exprimebant jus nostrū, & Ecclesiæ Romanæ justitiam tuebantur: ne in nos monasterii læsio redundaret, ad privilegia exhibenda partem ejus de gratia duximus admittendam, &c.* prosequitur in fine: *In cæteris autem latam à præfatis judicibus sententiam pro Colubriens. Ecclesia confirmamus, &c.*

31 Hinc est quod Abbas non potest renuntiare * exemptioni ab ordinario sine sui conventus licentia & consensu, *decis.* 22. *num.* 8. *part.* 2. *diversor.* Cenedus *q.* 12. *num.* 10. Sarabia *de jurisdictione adjunctorum, q.* 7. *num.* 7. *in fin.*

Et licèt exempti possint prorogare jurisdictionē
32 ordinarii, * ut post alios Sarabia ubi proximè *nu.* 4. tamen id erit intelligendum, dummodo hujusmodi prorogatio & renuntiatio exemptionis non redundet in præjudicium alterius, quàm prorogantis & renuntiantis duntaxat, Geminianus *in consil.* 83. *nu.* 9. Corneus *consil.* 214. *num.* 8. *lib.* 2. Ferretus *consil.* 202. *n.* 18. quos sequitur Seraphinus *decis.* 595. *num.* 7. Sarabia ubi proximè *num.* 5. idem dicit Gregorius Lopez, *in l.* 2. *glossa pro privilegio tiu.* 1. *part.* 2. Fabius Anna *consil.* 207. *n.* 10. Anna Senior. *singular.* 120. Giurba *consil.* 65. *nu.*
33 14. dicentes, quos licèt subditus facta * prorogatione non possit petere remissionem, cum jam prorogaverit, potest tamen illam petere suus superior.

Et quod renuntiatio sui juris, quando redundat in præjudicium alterius, non valeat, faciunt latè tradita per Mandelum *cons.* 74. *n.* 3. Seraphinus *decis.* 324. *num.* 5. plures congerit pro hac sententia Dom. Præses Granatensis, Valenç. la Velasquez *nu.* 86. Novarius in *praxi electio. fori, quæst.* 7. *à n.* 15. *cum sequentibus, sectione* 3. ubi plura exempla reddit, ut possit quis cedere juri & privilegio suo, quando illud jus & privilegium respicit
34 * tantùm ejus commodum, non autem quando respicit etiam commodum alterius, vel publicum, probat post alia jura Tamburinus *in tractatu de jure Abbat. & Prælator. tom.* 1. *disput.* 16. *quæst.* 15. *nu.* 3. Peirinus *in ritual. Minimor. part.* 2. *nota* 10. Silvester *verbo, privilegium, quæst.* 10. Armilla *eodem verbo, num.* 9. Novarius *in quæstionib. forens. ib. part.* 1. *quæst.* 66. *num.* 2. Thomas Sanchez *in summa tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 93. *n.* 29. Sigismundus à Bononia *in tractatu de electione, part.* 1. *cap.* 2. *dubio* 25. *n.* 7. Laborius *in variis lucubrationibus, tit.* 4. *cap.* 13. *num.* 87. Suarez *de legibus, lib.* 8. *cap.* 6. *num.* 2. Pater Diana *resolut. moral.* 3. *part. tract.* 2. *de dubiis regular. resolutione* 86. *versic. His suppositis.*

Hinc est quod cum dispositio Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 20. *Causæ omnes* * præ- 35
servans primam instantiam ordinariis, sit introducta non solùm in favorem subditorum, sed etiam jurisdictionis ordinarii, solus consensus alterius cùm habeant jus complicatum, non admittitur, nec valet renuntiatio, quia redundat in præjudicium non consentientis, quem etiam negotium tangit juxta declarationem à sacra Congregatione latam, *Paz. in praxi tom.* 2. *præludio ultim. num.* 18. & alii secuti à Saravia *dict. quæst.* 7. *nu.* 7. & à Novario *in praxi novi juris Pontificii, conclusione* 1. *aliàs* 54. *n.* 6. *fol.* 141.

Renuntiatio etenim facta, quæ redundat in
præjudicium * alterius, vel juris publici, non va- 36
let, Valascus *de jure emphyteut. q.* 27. *n.* 19. & post alios Cardoso *in praxi judicum, vers. Jus, numero* 5.

Et quando adest connexitas, & complicatio jurium alterius * cum jure renuntiantis, ita ut non 37
possit renuntiatio exequi, quin inferat præjudicium alteri habenti jus simul complicatum, uti etiam renuntiantem exequi renuntiatio nequeat, nec effectum habeat, quia tunc non est separabile ejus præjudicium: pluribus exemplis confirmat Azor. *institut. moralium lib.* 5. *c.* 22. *de privilegiis, quæst.* 10. optimè Fuschus *de visitatione, lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 21. Saravia *de adjunctor. jurisdict. quæst.* 7. *nu.* 8. quoniam factum renuntiantis ad dolorem nostrum injuriamque nostram non porrigitur, *l.* 1. *& 3. ff. de libral. causa.*

Elegans est Rotæ decisio * ut per Seraphin. 38
341. *num.* 7. in hæc: Nec obstat, si replicetur, nunc non agi respectu primogenitorum, quia quotiescumque quis renuntiando favori suo, præjudicat necessario alteri, & sic præjudicium tertii est inseparabile, renuntiatio etiam non tenet respectu renuntiantis, Bartol. *in d. l. pen. n.* 3. *vers. Secundo casu, C. de pactis*, & Jacobatius *in n.* 6. Ista autem præjudicia sunt inseparabilia, nam si dominus Julius non præstitisset consensum, &c. Quæ quidem decisio singulariissima est.

Facit etiam altera Rotæ decisio * ut per Fa- 39
rinacium *decis.* 272. *in posthumis, tom.* 2. quæ in *n.* 3. ita ait. Nec visum fuit, posse sustineri sententiam saltim quoad citatos, cum omnes prætendant venire ex eodem fideicommisso, eadem est omnibus causa defensionis, *in l. hoc judicio*, ubi Glossa, & Doctores, *ff. familiæ erciscundæ*; & fuit ip his terminis in eadem causa resolutum *die* 10. *Decembris* 1604. *& die* 1. *Julii* 1605. *coram bonæ mem. Justo*; ubi fuit annullata sententia re integrativa lata per bonæ memor. Peniam ad favorem Ascanii ex eo, quia non fuerant citati Ferreti, qui erant in causa, licet essent citati alii litis consortes, &c. Ut quod quādo interesse condēnati est inseparabile à jure tertii non citati vel non condemnati, ut nec etiam contra condemnatum mandari possit executioni prolata sententia,

sententia, elegans est Rotæ *decisio alia* 906. *n.* 5. apud Seraphinum.

Alia est ad hoc mirabilis Rotæ doctrina pluries confirmata, & approbata in una *Burgensi 5. sepult.* ut per Alexand. Ludovis. *decis.* 319. *quæ in nu.* 1. ita ait : Et contra omnes processum ad subhastationem, & deliberationem deventum fuit, cito tantùm procuratore Grifonis, & Galleota, & propterea subhastatio fuit nulla, non solùm quoad alios non citatos, *l. creditor. C. de distractione pignorum*, ubi Albericus, Afflictis *decis.* 358. *nu.* 3. sed etiam quoad ipsos Grifonum, & Galleotum ratione individuitatis, Baldus *in l.* 1. *nu.* 63. *vers. Aut continet quid individuum, C. de errore calculi*, Fulgol. *in l. hoc n.* 2. *vers. Sed & si judicium, ff. familiæ erciscundæ*, Ruinus *cons.* 129. *n.* 12. *& 13. lib.* 5. Hieronym. Gabriel. *cons.* 56. *n.* 17. *lib.* 1. *&c.* Hactenus de celebri decisione.

Pro qua plures aliæ ad idem è Rota emanarunt, ut in una *Spolii domus* 192. *nu.* 3. *&* 4. ibi : Nullitates autem dictæ sententiæ deducebant domini ex defectu citationis Fabii Barnabæ alterius ex fratribus de Florennis possessoribus dictæ domus pro indiviso una cum aliis, cujus omissio causavit nullitatem sententiæ, etiam quod alios citatos pro indiviso possidentes juxta Gabrielem *consil.* 56. *n.* 18. *lib.* 1. & alios allegatos *in decione facta in hac causa sub die* 10. *Maii præteriti, &c.* quam adducit post tractat. de manuten. Ludosivii Postii.

Aliam decisionem Auximan. fideicommissi coram Verospio, quæ est inter recollectas per eundem Ludovis. *post d. tract. de manutent.* 334. qua *n.* 26. *&* 27. ita dicitur : & hinc etiam sequebatur alia nullitas ejusdem mandati, cum nec citati fuerint filii D. Cornelii illius expeditione, & eadem nullitas operabatur etiam ad favorem ipsius Phæbi, cùm communis esset causa defensionis, dùm omnes veniebant ex eodem fideicommisso, *l. in hoc judicio*, ibi DD. *ff. famil. erciscund* Cardinal. Cavallerius *decis.* 396. *n.* 2. *& in Ariminens. donationis Martii* 1630. *coram me*, & ageretur de sustinenda executione quæ tanquam individua non poterat ex parte aut favore alterius solùm valere, Abb. *in cap. cum inter. num.* 24. *de sententia & re judica.* Cæsar. de Grassis *decis.* 5. *c.* 3. *eod. tit. & decis.* 2. *n.* 8. *de sentent. excommunication.* Rota *decis.* 118. *n.* 4. *p.* 1. *recent. &c.*

Quam doctrinam observant Post. *in dicto tractatu de manutentione, observat.* 12. *sub n.* 57. Ubi
40 quod citationis * omissio quoad unum pro individuo possidentem inducat nullitatem etiam quoad alios citatos : & iterum quod omissio citationis contra unum operatur nullitatem etiam ad favorem alterius ubi communis est causa defensionis.

Oliverius Beltraminius *in annotatione ad suprà dictam decisionem* 319. Alexandri Ludovisii *littera A, num.* 7. ita in hæc prosequitur : & quod stante connexitate juris ex eadem causa * proveniens
41 tis, defectus citationis unius ex litis consortibus annullet actum etiam respectu citati; Rota *decision.* 471. *num.* 7. *part.* 2. *in recent.* Et de pluribus venientibus ex eodem jure fuit dictum in *Maceratens. hæreditatis* 13. *Maii* 1616. *coram Reverendo P. D. Cavallerio*, & ideò si plures sint possessores, & unus citetur duntaxat, alter verò non; processus est nullus in totum, etiam respectu citati ; ita fuit dictum *in Romana Spolii domus* 15. *Decembr. coram R. P. D. Pirobano.* Si tamen sententia, & mandatum potest exequi super portione
42 citati * absque eo, quòd præjudicetur in proportione non citati : valet processus respectu citati; ita fuit dictum *in Romana pecuniar. de columna* 28. *Aprilis* 1617. *coram R.P.D. Dunozeto*, ubi respondetur ad *decisionem in causa Maceratens.* Et quando interesse non est connexum, * tunc de- 43
fectus citationis quoad unum non prodest nec nocet quoad alium legitimè citatum, Rota alios cumulans *decis.* 561. *nu.* 13. *part.* 1. *in retentibus, &c.* Hactenus Beltraminius.

Pro cujus mirabilis doctrinæ confirmatione nonminus celebris adest Rotæ *decis. in una Almoriens. decimarum* 14. *Maii.* 1614. *coram Pirobano* noviter recollecta in posthumis Prosperi Farinacii *decis.* 576. quæ à *num.* 5. sic determinat. Etiam alios ex dominis existimabant, * nullita- 44
tem contra eandem sententiam in hac secunda positione excitatam, dùm sententia legitur lata ad favorem Martini Arrendatarii, & Ecclesiæ Almerien. & tamen Ecclesia non erat in causa nec in monitorio nominata, nec pro Ecclesia comparens mandatum habebat & ideò sententia nedum remansit nulla respectu Ecclesiæ ad cujus instantiam non fuit citatio transmissa pro audienda sententia ; sed etiam Arrendatarii propter individuitatem ipsius sententiæ ut dicit Cæsar de Grassis *decis.* 5. *n.* 2. *&* 3. *de re judicata*, & multò magis propter connexitatem, quia jus Arrendatarii non potuit superædificare propter carentiam sui juris, Abbas *cap. cum inter, n.* 24. *vers. Per hanc rationem, de re judicata*, qui post alios in terminis loquitur, &c. Cum qua decisione plurimæ aliæ concordant adductæ hucusque *à n.* 30. *cum seq.*

Et eadem decisione Farinacii 576. modò relata ita ulteriùs & singulariter prosequitur. Nec res- 45
ponsiones datæ * satisfaciebant, quòd scilicet in connexis, & inseparabilibus sententia lata pro uno suffragatur alteri ; nam id procedit in consequentiam, & quoad justitiam, si sententia validè est prolata; secus verò ubi Ecclesia prætendit directò juvari ex eadem sententia quæ corruit ex defectu citationis. Et è converso dum dicebatur, quòd si sententia lata contra Ecclesiam corruat defectu nullitatis, non trahit secum invaliditatem sententiæ Arrendatarii, * id pariter procedit, quando 46
causæ sunt separabiles, ut dicunt Felinus *in cap. cum inter, n.* 10. *vers. Nec est verum de re judicata*; & Gabriel *consil.* 56. *n.* 16. *vol.* 1. Secus verò quando interesse est connexum, & omnes sunt nominati in sententia, quia tunc sententia quoad unum valida, & quoad alterum invalida, esse non potest ex rationibus Afflictis *decis.* 218. allegatam per Cæsarem de Grassis, *&* c.

Eadem Rota * in una Cordubens. statutorum 47
24. *Januarii* 1590. coram Cardinal. Seraphino adducta per Marchesan. *de commissionibus* 2. *part. capitul.* 6. *de commissione quando tertius ad caus. admittatur*, §. *unico.* quæ est post *dict. cap. in ordine* 6. quæ ad finem dictæ decision. ita dicitur : Clerici verò non possunt evitare executionem respectu expensarum, quia eorum contumacia eis nocet, Gabrielis *de sententia, conclusione* 3. *n.* 5. An autem talis sententia debeat mandari executioni respectu negotii principalis contra dictos Clericos, Domini dubitarunt, eo quòd interesse eorum videtur inseparabile ob interesse civitatis per ea quæ tradit Angelus *in l. si suspecta, nu.* 3. *in fin. ff. de inofficios. testament. &c.* Vide etiam latissimè quæ de hoc jure connexo, complicato in inseparabilibus, ut alteri nequeat præjudicare, nec ipsi renuntianti, infrà 2. *p. c.* 11. *à n.* 35. *cum multis seq.*

48 Conducit etiàm Rotæ deciſio * apud eundem Farinacium *eodem tom.769.n.3.* in hæc : Ultra quod dictæ ſententiæ tanquam unica ſtructura verborum conceptæ, & non per capita diſtincta data injuſtitia in parte, remanent injuſtæ in totum, & exequi non poſſunt, ad notata per Cinum, & ſalicetum *in l.2. C. de re judicata*, Puteum *decis.315. n.5. part.2. diverſorum. lib.1. in noviſſimis*, Rota *decis.221.n.1. & decis.315.n.5.part.2. diverſorum*; etiam ſi aliàs conſtaret de bono jure, Chiſanenſ. *deciſ.172.* Seraphinus *decis.1168. n. 11. &c.*

Ex quibus omnibus, quæ veriſſima ſunt libenter nunc recedimus ab opinione aliquorum Doctorum, quos retulimus in tractatu *de Regia protectione 4.part.cap.8. à n.350. uſque ad* 352. dicentium quòd in individuis ſententia contra unum lata aliis non citatis nocet, & prodeſt. Quam ſanam, ſed ſcrupuloſam eſſe fatemur, ex iis quæ accuratè confeſſimus hactenus hoc cap. Quæ omnino eſt intelligenda, quando inter conſortes adeſt jus ſeparabile, & quod commodè poteſt dividi, prout alibi dixi loco mox citando.

Quæ quidem ſingulares deciſiones declarant, quæ ſuperiùs latè dicta ſunt, * ut renuntianto juris
49 ſeparabilis noceat tantum renuntianti, juris autem & intereſſe connexi, & inſeparabilis, cùm effectum, & executionem non poſſit reſpectu unius producere, quin redundet in damnum, & præjudicium alterius ſimul habentis jus ſuum connexè, & complicatè quoad totum ſuſpenditur, imò nulla erit ſententia in totum, & reſpectu omnium ex dictis deciſionibus, doctrinis hactenus in hoc fundamento adductis, ſeu declarandis; & eodem modo loquuti ſumus, *de Regia protect.4.part.cap.8. à n.*
50 *13. & à n.52.* Quando nempè * commodè poteſt exequi condemnatio contra condemnatum pro ſua proportione, quæ commodè admittit diviſionem.

Et circa hoc jus complicatum, & connexum duorum vel plurimorum * elegantia exempla, & do-
51 ctrinas, quæ omnino conducunt huic articulo conjecit Graſſis *de effectibus Clericatus, effectu 2. à n.* 56. *cum ſeq.* quas benè & latè proſequitur, præcipuè inter habentes jus complicatum, & individuum
52 privilegium * ut unius profit etiam alteri non privilegiato, cujus jus non lædatur, ſed æqualiter præſervatur, prout ibi videbis latiùs.

Ex quibus omnibus mirabiliter deducitur; tùm quod in hac * retentione Bullarum, cum ob utili-
53 tatem, quietèmque Reipublicæ protectio introducta fuerit, & inventum hoc ſalubre remedium; principale jus & intereſſe eſt ipſius Regis, & officium, & Regalia ſit à Corona inſeparabilis, cum quo jure dependenter & in conſequentiam, nempè jus vaſſallorum oppreſſorum eſt complicatum, & adjunctum: ita per neceſſariam conſequentiam dicendum erit, quod tranſactio, & concordia inter collitigantes non poteſt (regulariter loquendo) facere ceſſare hunc recurſum nõ interveniente ejus, vel ſui Fiſcalis Regii conſenſu, nam in pactis, & cõtractibus tangentibus jus Regis debet præcisè affiſtere, & intervenire præſentia procuratoris Regii; aliàs nulli ſunt, *l.3.§.multa, vers. Divus* ubi Gloſſa *verb. Refelluntur, l. filius, ff. de jure fiſci, l.fin.C. de advocatis fiſci*; Petr.Gregor. *Syntagm.l.29.cap. 7. per tot.* maximè *à n.3. & à n.14.* conduci. *7.tit. 2.l.9. Recopil.* Peregri. *de jure fiſci, lib.6.tit.4.n. 3. vers. Primo tertiò requiritur, & lib. 7. tit.2. n. 2. gloſ. in l.1. C. de fide inſtrument.* Boſſius *de fiſco, n.23.* Joan. Garc. *de nobilitate, gloſ.3. nu.* 13. *& 14.* qui etiam loquuntur in judicialibus actis tangentibus Regiam Coronam. Quia principaliter Regis conſenſus, aut ejus qui vices ſuas occupat, eſt neceſſarius ad hunc effectum ſuſpendendi, ſeu tollendi aut renuntiandi recurſum; non enim ſolus ſufficit conſenſus partium ex hactenus latè traditis. Et quia in dependentibus à Principe * con- 54
ſenſus partium nihil operatur, Abb. *in c.olim, n.9. de rei jud.* Peregrin. *decis.152. lib.* Marquef. *de commiſſionibus à petitionis oris; & c.§. unico, n.61. tom. 2. fol.417.*

Et hanc partem (licèt ex aliis diverſis fundamentis, nullo tamen ex hactenus à nobis conſideratis adducto) reperio, tenuiſſe doctiſſimum Menchacam *controverſiarum uſufrequent. lib.1.cap.41.* qui
55 licèt à *n.24.* juſtificavit hanc * retentionis cognitionem litterarum in derogatione juriſpatronatus laicorum, & *n.26.* extendit ad primam inſtantiam ordinarii, in hæc: Eademque omnia, etiam in litibus procedere intelligo, ſi fortè quæ lites de jure intra fines Hiſpaniæ Regionis, vel alterius cujuſlibet agitandæ eſſent, ad Romam avocarentur, ſimilis enim defenſio, & ſimili modo, & competeret, & agenda eſſet, quod intelligo non ſolùm petentibus iis, qui non jure extra Provinciam ſuam litis cauſa traherentur; ſed etiam tacentibus, vel fortè etiam renitentibus, quod ultimum intellige ſecundùm ſuperiores diſtinctiones. Hactenus Menchaca, quo loco * in numeris ſequentibus latè defendit hanc re- 56
tentionem Bullarum provenire à jure naturali cuilibet permittente defenſionem licitam.

Quam noſtram reſolutionem verum eſſe intellige regulariter, cum fœdere * tamen diſtinctionis, ut 57
tunc procedat in illorum caſuum retentione, in quibus ſimpliciter & abſolutè abſque aliqua qualitate & requiſito cognitio hæc habet locum, & in quibus immediatè viget utilitas publica, abſque partis alicujus particularis interventu, & privato & ſpeciali intereſſe, prout generaliter & regulariter hujuſmodi qualitatis & naturæ ſunt omnes ferè caſus retentionis, quibus procedunt rectè & juridicè quæ hactenus dicta ſunt.

Aut enim hic recurſus, & Bullarum retentio petitur in iis caſibus, * in quibus non abſolutè, & ſim- 58
pliciter intervenit jus & utilitas publica, ſed ſecundùm quid, & cauſativè, & ſub aliquo ſuppoſito, nempè deficiente & ceſſante conſenſu partis, cujus principale negotium tangit, & tunc quandocumque etiam pendente recurſu intervenerit, ceſſabit recurſus declarabo.

Hujus generis eſt Bullarum * retentio ob dero- 59
gationem juriſpatronatus laicorum factam abſque patroni conſenſu, qui cum ſuper hoc defectu conſenſus, & ſuper hac qualitate fundetur recurſus ad Bullarum retentionem, eo quòd quando involuntariè alteri à ſe non præſentato ſit collatio beneficii, inſurgit ratio publicæ utilitatis, & ſcandali, eo quòd retraherentur fideles alii à fundatione Eccleſiarum, Cappellaniarum, & juriſpatronatus, aliorùmque operum piorum, quam rationem reddunt omnes Doctores qui de re hac tractant, & Nos citavimus ſuprà hac *1. part. cap. 8. n. 30.* adeò ut ſemper quod accedat conſenſus patroni laici, vel à principio impetrationis intervenit; ceſſat omnino hoc retentionis remedium, ut ſuo loco fuſiùs tractandum, quam reſolutionem etiam & rectè ampleditur in iis terminis Pater Henriquez loco citato ſuprà *cap.3. §. unico, n. 16.*

Quia licèt gratia in præjudicium tertii non te-

neat

60 neat, tamen * accedente ipsius tertii consensu, vel ante, vel post gratiam validatur, ita cum Decio *in cap. super eo. n.16. de officio Delegati*, ubi Ant. de Butrio *n.15.* Abb. *n.5.* Imola *num.* 10. Barbat. *n.27. cum sequentibus*, determinavit Rota, ut per Seraphinum *decis. 268. nu.7.* & supra *cap.* 10. diximus *à n.124. cum seqq. & à n.26. & seqq.*

61 Ac ideò interveniente, vel * accedente partis consensu cessat violentia, qua fundatur recursus iste, juxta definitionem Aristotelis 3. *Ethicor.* qui sic violentiam definivit, *quod violentum est à principio extrinseco passo vim non conferente, hoc est, non opitulante seu juvante*; ut post eundem Aristotelem tradit D.Thomas communiter receptus 1. 2. *quæst.6. art.4. &* 5. quem etiam sequitur Navarrus *cons.1. n.2. de jure jurando*, ac priùs *in manuali confess. præludio. 6. nu. 2. &* 4. Joan. Petri Moneta *in tractat. de conservatoribus*, *cap.7. nu.* 88. Quare Patroni consensus cum faciat cessare violentiam, pariter & recursum quo iste fundatur, ut sæpè diximus.

Hujusmodi est etiam qualitatis derogatio primæ
62 instantiæ * ordinarii ex Trident. ut suprà diximus, quoniam interveniente consensu tam partis, quàm Ordinarii, rectè potest tractari causa coram alio Judice Ecclesiastico delegato, vel aliàs superiore, ut diximus superius fundamento 5. *hujus partis à nu.35. vers. Hinc est.* Ac per consequens omnino cessat recursus, prout cessat in aliis, in quibus de jure potest omitti prima instantia Ordinarii juxta casuum varietatem fusiùs tractandorum in secunda parte hujus tractatus.

63 Exemplum etiam hujus * distinctionis membri reddi potest ex litteris Apostolicis obtentis in notabile & scandalosum præjudicium juris tertii, quibus tunc retineri diximus, & probavimus, quando in Principe deficit potestas tollendi rem alterius absque causæ cognitione, & contra voluntatem & consensum veri dominii, cum fit contra jus naturale, & abundè probavimus *in dict. cap.7.* Quare cum etiam in hoc casu recursus iste retentionis fundetur super illa qualitate defectus consensus partis, ex qua oritur scandalum, ob hanc violentiam (ut ibi dictum fuit) sequitur, quòd ea cessante, & sic quandocumque interveniat voluntas, & consensus tertii; & cessabit hæc retentio, atque recursus, & sic de similibus aliis casibus si qui sunt.

64 Hoc distinctionis * membrum rectè probant Decianus *in praxi criminal. lib.6. part.2. cap.25.* Ambrosius *de immunitat. cap.1. n.2.* dicentes per *cap. sicut antiquis*, *& cap. fraternit. & cap. minor. & cap. quisquis 17. quæst.4. cap. inter alia, de immunitat. Ecclesiarum*, *cap. fin. eodem*, quòd immunitas confugientium ad Ecclesiam data est ipsi Ecclesiæ, ob reverentiam Religionis & tamen confugientis solo consensu potest renuntiari hæc immunitas absque consensu Ecclesiæ, quia ex ipsis Doctoribus procedit, eo quòd immunitas concessa est Ecclesiæ non simpliciter & absolutè; sed secundùm quid & causativè nempe, volente aliquo ad illam confugere, & si ille voluerit ea uti, unde ipso renitente, cum deficiat illa fundamentalis qualitas, ob quam cessat etiam immunitas, & ita etiam rectè respondit Sarabia *de adjunctorum jurisdict. quæst.7. n. 9. videndus n.2.*

65 Comprobatur insuper, quòd * Regia tuitio, & protectio pupillorum, viduarum & aliarum miserabilium personarum omni jure eis debita à Principe supremo, juxta *caput 1. & 2. 87. distinctione*, *cap. de Imperatoribus 23. quæst.3. cap. Regum officium*, *cap. administratores 23. quæst.5.* quod & abundè comprobat Carleval. *in tractatu de judiciis*, *disputat.2. quæst. 6. sect.7. à num.528. cum sequentibus.* Eorum tamen privilegium vitandi, & eligendi forum Regum, cessat ob consensum miserabilium in forum ordinarii, quasi protectio Regis sit subordinata consensui miserabilium. Covarruvias *practicar. cap.6. n.5. versicul. Nono*, Azeved. *in l. 8. & 9. num.5. tit. 3. lib.4. Recopilation.* Novarius *in praxi de variation. & elect. fori sect. 2. quæst.21. n.19. & q.13. n. 8. &* 9. novissime Carleval. *in tractatu de judiciis, disp.2. à n.604. cum sequentibus*, quantumvis in hac miserabilium protectione vertatur magis favor publicus, quàm privatus, uti ex multis Doctoribus probat ipse Carleval. ibidem *n.* 598. cum tamen subordinatus sit consensui miserabilium. Quod pariter, & eodem modo procedit in hac retentionis protectione, quæ certa causa fundatur nempè in defectu consensus partis oppressæ, ac ideò quandocumque interveniat, debet protectio, & recursus cessare ex Regula vulgari, cessante causa, quòd cesset effectus; uti hactenus diximus, & mox probabimus.

Nec huic distinctionis secundo membro aliquo modo refragatur Menchaca *dict. l. 1. controvers. cap.41. dict. num.26.* quia ipse generaliter loquitur, quando contradicit Patronus, non tamen aliquid insinuat, quando adest ejus consensus. Nam tunc juxta communem * omnium Doctorum opi- 66
nionem non datur retentio, & quatenus dicit in utroque casu præstari defensionem, etiam invita parte, verum dicit suppositis terminis habilibus, scilicet; ubi causa retentionis adest, locum habet, non tamen quando vel à principio defecit, vel post modum per assensum patroni, seu litigantis & ordinarii resoluta fuit, & pervenit ad casum, à quo non potuit inchoari, qui consensus quandocumque interveniat, ubi non requiritur pro forma intrinseca, & solemnitate actus, quandocumque potest intervenire ad ipsius convalescentiam, cum ad partis utilitatem petatur à jure, ut vulgare est, & latè probat Narbona *in l 10. gl.3. n.29. & 27. tit. 1. lib. 1. Recopilat. in 3. tomo*, Surdus *cons. 28. n.123. vol.1.* Valençuela Velasquez *in cons.177. à n. 53. & supra num.44. tom. 2.* Imò nec Menchaca ipse in hoc articulo recursus præstandi invito oppresso locutus fuit absolutè, sed cum distinctione relativè ad superiora per se dicta, qui quidem indubiè juxta terminos hujus nostræ distinctionis intelligendus est, cùm verissima & juridica sit.

Quibus suppositis non obstant in contrarium ducta argumenta ad principium hujus * quæstio- 67
nis considerata; non primum, & secundum, quæ ambo ad idem tendunt, principale esse interesse partis, & vassallorum, in hac cognitione violentiæ, quibus respondetur, contrarium verius esse, imò principale interesse Regis esse, & ejus proprium officium, & Regaliam, ut clarè appareat ex his, quæ diximus in primo & secundo fundamento hujus secundæ partis.

Quatenus autem in dicto secundo argumento diximus, supplicationem ad Sanctissimum, & ejus prosecutionem legitimam pertinere parti, cujus interest, non Regi; verissimum est * absque læ- 68
sione nostræ resolutionis certissimæ, ad quod duo tempora considera; primum, dùm adest violentia, & super ea cognitio, quia ad illam sublevandam principaliter interest Regi, & Reipublicæ, ad

cujus tuitionem tenetur Rex obligatione officii Regalis, quæ violentia consistit in executione litterarum, eamque tollit Rex suspendendo eandem, & retinendo litteras, ne illis utatur interdum, quòd sua Sanctitas instructus, & informatus de inconvenientiis utiliùs provideat de remedio, & dùm prosequitur supplicatio per suos legitimos tramites, ut suo loco latè diximus *cap.2. à n.82. cum multis seqq.*

Secundum tempus erit, postquam Senatus
69 decretum retentionis decernit * quia tunc parti cujus interest principale negotium incumbit, & tenetur supplicationem proponere, & illam prosequi, quia hoc pertinet ipsi parti, & non Regi, uti fusius probavimus ex verbis Bullæ in Cœna Domini, superius *dict. cap.1. à num.81.* Item similiter sicut dicimus de primo genere violentiæ, quando à Judice interponitur appellatio, qua non
70 obstante suam vult violenter * sententiam exequi, ob quod recurrit oppressus ad Senatum pro ejus delatione, & executionis sententiæ suspensione, interim dùm ipse oppressus recurrit ad superiorem Ecclesiasticum in prosecutione sua appellationis, quam ipse & interponere, & prosequi tenetur, non Rex & ejus Senatus ad q[uem] solummodo pertinet suspendere violentam sententiæ executionem ad effectum prosequendæ appellationis, quia hoc modo illa vis sublata dicitur, non aliter, quòd principaliter interest Regi ipsi: tamen prosequi ipsam appellationem (cui Senatus decernit deferendum) ad partem recurrentem, & quæ illam emisit, spectat, non ad Regem.

Nec obstat tertium, quo dicitur, sicut à prin-
71 cipio fuit * liberæ voluntatis partis non uti hoc extraordinario, & salubri remedio; ita, postquam illo usus fuit, ab eo liberè discedere: cui dupliciter respondetur; quod quando neutra pars illo uteretur, liberum esset Fiscali Regio illud proponere pro publica utilitate, & quiete Reipublicæ, ne ex violenta executione scandalum patiatur, & sic pro interesse Regis immediato, & Regni (observata distinctione de qua supra) & quemadmodum à principio illo potuit Regius Fiscalis uti absque partis interventu; eodem modo illud prosequi absque ea, ut supra latè probatum est.

Secundò respondetur, quòd licèt à principio fuerit voluntarium remedium proponere partem;
72 * tamen post illius pendentiam effectus est necessarius, ex quo semel ex sua voluntate acquisitum fuit jus tertio; ita probat celebris text. *in l. 1.§. prodest quorum legatorum*, ubi Ulpianus in hæc: *Undè si quis capit quidem ex voluntate ejus possidere, postea verò voluntas non perseverat, nihil nocebat, quia semel possidere cœpit ex voluntate*; ubi Glossa verbo, *Quia semel, pro eadem parte adducit legem si tamen, in fin. ff. ad Macedonianum, sicut, C. de action. & obligat. §. religiosum verò alienum locum instit. de rerum divisione*, ex quibus deducitur axioma, quod à principio fuit voluntarium, ex post facto fit necessarium.

73 Multa enim à principio * cuipiam voluntaria sunt in judicium deducere, à quibus post deducta, non potest discedere absque consensu alterius partis, cui ex suo facto jus fuit semel acquisitum, ut probant Decius *in l. id quod nostrum*, per textum ibi: *ff. de reg. juris*, & ibi Cagnolus *n.15.* Baldus *in l. cum à socero* (qui est bonus textus] *C. de jure dotium*, Guillelmus Benedictus *in cap. Raimundus, in verbo. Fideicommissaria subst.23. fol.63. de testamentis* Marcus Antonin. Marf. Colum. *in tractatu de Ecclesiasticis reali[bus], cap.* 26.*n.17.* Menochius *in cons.489.n.22. lib.5.* Villalobos *in commun. opinion. littera F, n.65.* Suarez *allegat.19. nu.5.* Thomas Nonius *cons.49. nu.19.* Fabius de Anna *consil. 32. n.1.* Schrader. *in Miscellan. cap.4.nu.6.* Grassis *de effectibus Clericatus, effectu, 1. à nu. 511.* & sursum, qui duo ultimi dicunt, quod si is, ad cujus * petitionem citatio 74
admissa est, renuntiaverit citationi ipsi, postquam per intimationem ad notitiam citati pervenit, non poterit, cum semel jus tertio acquisitum fuerit ex citatione executa, per *l. fin. ff. de pactis, l. post perfectam, C. de revocandis donationibus, l. post mortem.§. final.* & ibi Bartol. *ff. de bonorum possessionibus contra tabul.* Sicut nec appellans poterit renuntiare appellationi à se jam interpositæ in
præjudicium partis * appellatæ renitentis, Bald. *in* 75
l. postquam lite C. de pactis. Bartoli *in l. si quis libellos, C. de appellationibus, & in l. per hanc, col. fin. C. quando provocare*, Abbas *in cap. ex parti.2. de rescriptis, & in cap. interposita, §. ille denique, de appellationibus.* Nec dilationi jam obtentæ potest
* una pars in alterius præjudicium renuntiare, 76
Bartolus & Jasson. *in l. si arrogatur, ff. de adoptionibus*, idem Bartol. *in l. petenda, C. de tempor. in integrum restitut.* idem Baldus *in dict. l. post quam liti.* Grassis *de effectibus Clericatus. effectu 2. n.60.* ubi plurimos citat Doctores, & ipse *in effectu 1. num.423. & seq.* qui *n.425.* Idem dicit in
rescripto ab alio * impetrato, ut post jus ex eo 77
alteri quæsitum, non potest impetrans renuntiare, ubi alios Doctores allegat, ad quod etiam vide Rotam. *in una Salmant. pension. 13. Januarii* 1584. adductam per Marchesanum *de commissionibus in particular. part.1. c. 3. fol. 172. num. 4.* qua dicitur; quod commissio impetrata ab aliquo
pro jure particulari, * non tamen publico, non 78
efficitur communis collitiganti ante citationem illi factam, imò re integra potest ea non uti, & pœnitere, & parte invita renuntiare, plurimos citat, & latè prosequitur, iterum Rota ipsa dicit, procedere, etiamsi commissio contineat aliquid ad commodum alterius tertii, quod variabile quidem * 79
est re integra, & dependet à voluntate, & usu impetrantis, expressè tenent Ancarran. *in cap. ex conquestione. numero 9.* & ibi Immola *numero 9.* Hostiens. *col. 2. in fin.* Joannes Andreas *col.2. in fin.* Butri. *n.13.* Abbas *numero 1. de restitut. spoliator.* Et quando rescriptum * efficiatur 80
commune, ut iterum renuntiari non possit altero invito, pulchrè Felinus *in rubr. de rescriptis, n.9.* Scaccia *de re judicata, glos.4. quæst. 4. n.51. fol. 120. & glos.14. q. 25. à num. 6. cum seq. & n. 59. & 60. fol. 619.*

Item Clericus conveniendo laicum coram sæculari tenetur * pati reconventionem à laico oppo- 81
sitam, nec poterit illam evitare, renuntiando suæ petitioni, quia semel fuit alteri ex ea jus quæsitum, in cujus præjudicium nihil prodest renuntiatio, Afflictis *dec.173. num.4. & 5.* Maranta *in practicar.4. part. distinct. 6. de mutuis petition. n. 55.* Menochius *de arbitrariis, q.44. nu.6.* Marcellus Cala. *in tractatu de modo artic. & prob. glos. 1.§.1. n.46.* Vincentius de Franchis *decis. 193. n.2.* Lanfranc. Balb. *decision. 64.* Horatius Carpan. *super statut. Mediolanen. part. 1. capitul.44. n.95.* Caravita *super ritibus mag. cur. ritu 67. n. 8.* Nicolaus Carbon. *in practicarum lib. 3. cap. 4. n.105.* Tepatus *lib.1.tit. de reconventione, versicul. Actor. si vult.*

Quæ doctrinæ limitantur, * ut non proce- 82
dant quando re integra à petitione desistat pars, quia tunc cum jus non sit quæsitum adhuc parti

adver-

adversariæ ; valet renuntiatio, plurimos Doctores laudat , & latè prosequitur Graſſis *de effectibus Clericat. effectu 1. à n.749.* & ampliſſimè etiam *à n. 462. & ſeq.* ubi etiam plurimos Doctores congerit.

Et de exceptionibus ſeu actionibus ſemel propoſitis, * quibus re integra pars renuntiare po-
83 teſt, anteaquam jus ſit quæſitum adverſario , vide Cancerium *variarum reſolut. 2. part. cap. 13. de reconventione, à n. 27. & 28.* & iterum *cap. 15. de renuntiatione, à n. 177. cum ſeq. lib. 3.* latè etiam Matienço *in l. 12. gloſ. 2. à n. 7. tit. 11. lib. 5. recopil. fol. 388.* Alexander Ludoviſius *decis. 582. n. 5.* Joan. Baptiſta Coſta *in tractatu de re integra, diſtinct. 97. n. 3. & de & remed. ſubſidiar. remed. 16. n. 8.* Paulus Callera. *de renuntiatione , centur. 1. renuntiation. 18. n. 13.*

Generalis enim vera eſt concluſio, quod renuntiatio * non valeat in præjudicium juris alterius;
84 & quando ex tali renuntiatione inferri poteſt alteri præjudicium , ut hujus concluſionis varia exempla reddunt Thomas Sanchez *in præcept. Decalogi. tom. 1. lib. 3. cap. 9. nu. 31. & 29.* Barboſa *axiom. 135. num. 13.* Sarabia *de jurisdictione adjunctorum , quæſt. 7. nu. 5. & 6.* Novarius *in praxi election. fori , quæſt. 7. à nu. 14.* & inſuper videndi ſunt Zevallos *in contra commun. quæſt. 249. per totam 1. part.* Gratianus *diſceptat. forenſ. tom. 1. cap. 332.* Caſtillo *controverſiar. lib. 4. c. 5. per totum , & 5. tom. cap. 68. per totum.* Marta *de jurisdictione 4. part. centuria 2. caſu 118. à num. 8.* Parladorius *in ſeſquicentur. differentia 121.* Gutierrez *practicarum quæſt. 65.* Flores de Mena *in additionibus ad Gamam. decis. 8. ſub n. 2.* & à principio Matienço *in l. 2. gloſ. 5. n. 12. tit. 16. lib. 5. Recopilation.* & ad materiam *l. cum à ſocero, 7. C. de jure dotium,* vide Caſtillum *controverſiar. tom. 6. cap. 119. nu. 12. in fin. & n. 13.* qui omnes Doctores plurimos & infinitos alios allegant in variis materiis.

CAPUT XIV.

De Regalia Principis in diviſione aut diſmembratione Provinciarum , nec non generum cauſarum Bullarum retentionem attingentium ; inter ſupremum Conſilium , cæteraſque Cancellarias.

Et an, & qua via in iſtis queat cognoſci de cauſis tangentibus conſervationem , & executionem ſacri Concilii Tridentin. aliàs ſupremo Senatui ſpecialiter reſervatis.

SUMMARIUM.

1 *Ad Supremum Regis Conſilium cæteraſque Cancellarias, & Regales Audientias pertinet cognitio omnium generaliter violentiarum, quas Judices Eccleſiaſtici inferunt.*

2 *Regalia eſt Principi reſervata, creare Senatus , & Magiſtratus.*

3 *Princeps poteſt Senatus, & Magiſtratus creatos augere , vel minuere.*

4 *Etiam ad libitum ſuæ voluntatis , & ſine cauſæ cognitione.*

5 *Nec requiritur in moderatione hac citatio , cum pendeat à mera gratia Principis.*

6 *Regalia Principis eſt dividere Provincias, diſmembrare aſſignatas , & aliis Tribunalibus unire.*

7 *Provinciarum diviſionum cum ſit à jure Civili introducta, alterare & mutare poteſt Princeps , faciendo de duabus unam.*

8 9. *& Terminorum publicorum affixio , & diviſio eſt de Principi reſervatis.*

10 *Exemptio Vicorum, ſeu locorum ab aliqua Civitate ad Regem pertinet , & loco exempto aſſignare.*

11 *Sicut ad Papam pertinet Eccleſias, & Parochias quoad ſpiritualitatem dividere, ita & ad Principem dividere Provincias, territoria , & juriſdictiones quoad temporalitatem.*

12 *Princeps Eccleſiæ Papa poteſt Diœceſim ſeparare , & illam alteri inferiori Prælato ſupponere.*

13 *Papæ ampla eſt poteſtas in conſtitutione novi Epiſcopatus per diſmembrationem aliorum Diœceſum.*

14 *Ad Papam ſolum pertinet dividere Diœceſes inter Prælatos Eccleſiaſticos.*

15 *Diſmembratio Diœceſim, diviſio , aut unio Papæ ſoli pertinet in ſignum ſupremæ poteſtatis.*

16 *Regalia Principis eſt in ſignum ſupremæ poteſtatis & juriſdictionis, dividere Provincias, quoad temporalitatem.*

17 *Philippus Quartus Hiſpaniarum Rex dedit Regno Galleciæ votum in comitiis illud diſmembrans à Civitate Cameræ , quæ precario detinebat à dicto Regno.*

18 *Rex jure ſuæ Regaliæ diviſit Provincias inter ſuas Cancellarias , ut quælibet agnoſcat de quibus violentiis Judicum Eccleſiaſticorum cognoſcere valeat.*

19 *Retentionis Bullarum cauſas omnes ob derogationem juriſpatronatus laicorum , aut Regis, &c. conſilium ſupremum remittit ad Cancellarias , aliaſve Audientias Regias ex lege Regni.*

20 *Quod ita diſpoſitum fuit ad exonerationem ſupremi Conſilii totius Regni regimine occupati.*

21 *& 22. Tribunalia ſeparantur ad faciliorem litium expeditionem.*

Iis exceptis violentiæ negotiis quæ Rex peculiaribus reſpectibus motus retinenda in Conſilio ordinaverit , ibid.

23 *Leges Regiæ tractantes de remiſſione cauſarum retentionem Bullarum ingentium in Conſilio Regio quotidie practicantur.*

24 *Leges Regiæ diſponentes ſuper remiſſionem cauſarum retentionis Bullarum non procedunt per inhibitionem Conſilii Regii, ſed conſulendo ejus exonerationi.*

25 *Remiſſio cauſarum pertinentium ad Bullarum retentionem nequit peti poſt latam primam ſententiam in Conſilio ſupremo.*

26 *Cancellariæ , & cæteræ Regiæ Audientiæ penitùs ſunt inhibitæ, nec de violentiis tangentibus obſervationem, & executionem Concil. Trident. cognoſcant quæ ſunt reſervatæ privativè Conſilio Supremo.*

27 *& 28. Violentiæ cauſæ tangentes obſervationem Concilii Tridentin. & aliæ Judicum Eccleſiaſticorum quorumlibet in Curia exiſtentium examinantur in aula regiminis , cæterè omnes ad Cancellerias , & Audientias pertinent.*

29 *Rex pleniſſimam habet poteſtatem, qua nemo uti poteſt abſque Principis authoritate.*

30 *Rex*

30 *Rex ſuæ Regaliæ virtute poteſt ad libitum genus aliquot cauſarum & perſonarum ab uno eximere Tribunali, & alteri dare.*

31 *Princeps poteſt poteſtatem uni conceſſam moderari, & ne de aliquo genere cauſarum in aliquo Tribunali cognoſcatur.*

32 *Diſmembratio cognitionis cauſarum ab uno Tribunali provenit ex Regalia Principis.*

33 *Princeps ex ſua Regalia poteſt Senatum de novo creare, moderare, aut tollere erectum.*

34 *Tribunalia ex gratia Regis, & precario habent poteſtatem, quam ipſe minuere, dividere, & alteri applicare poteſt.*

35 *Precario poſſideri præſumuntur, quæ ad Regem ſpectant.*

36 *Precarium, & gratiam ſuam poteſt Rex modificare maximè ex juſta cauſa.*

37 *In judicio gratiarum lis aliqua non requiritur.*

38 *Regalias Principi reſervatas nemo exercet, niſi ſibi à Principe ſit conceſſa.*

39 *In Regaliarum generali conceſſione non veniunt Principi reſervata.*

40 *Cancellaria (ultra Regale Conſilium) nequeunt ſe directè intromittere in cauſis tangentibus executionem Concil. Tr... ntin. etiam de partium conſenſu.*

41 *Lex Regia* 82. *Inhibens Cancellariis circa violentias tangentes executionem Tridentin. habet clauſulam avocativam, & abdicativam, in qua ſolus conſenſus Principis operatur.*

42 *Princeps committens cauſam ad aliorum juriſdictionem pertinentem, illis interdicere videtur.*

43 *Magiſtratui ſpeciali quantum datum eſt, tantum de generali juriſdictione aliorum detractum cenſetur, in quo locus eſt præventioni.*

44 *Regula quod juriſdictio cenſetur data accumulativè, non privativè, quas patiatur exceptiones, remiſſivè.*

45 *Voluntas Regis nolentis quod Tribunalia habeant cognitionem accumulativam cum Conſilio Supremo in cauſis executionis Trident. Concil. clarè patet ex l.* 81. *cum diſponat abdicando, vetando, & inhibendo illis.*

46 *Agitur latè de ſingulari intellectu & declaratione l.* 82. *tit.* 5. *lib.* 2. *Recopilation. loquentis de inhibitione Cancellariarum circa violentias tangentes executionem Tridentin. & ſequentibus.*

Dicta lex 82. *non procedit abſolutè in omnibus violentiis cauſatis ex diſpoſitione Trident. ſed tantùm quando directè recurritur pro obſervatione & executione ejuſdem, declaratur, ibid.*

47 *Si coram Judice Delegato apponat pars aliquam exceptionem provenientem ex diſpoſitione Tridentin. & à non admiſſione, vel rejectione appellet, cui Judex nolit deferre, poteſt licitè ad quælibet Tribunalia recurrere, & obtinere decretum vim fieri deferat, & reponat.*

48 *Et de ratione, & ſequentibus.*

49 *Cum Prætor unum ex pluribus judicare vetat; cætera conceſſiſſe videntur.*

50 *Flores de Mena cautè legendus, & Auguſtinus Barboſa dicentes, quòd ſi à Judicibus Apoſtolicis appelletur, quia procedunt in prima inſtantia, dari in Cancellaria decretum, vim fieri, & cauſam remitter Ordinario. &* 51.

52 *Dicta l.* 81. *Recopilation. quæ univerſaliter omnes violentias tangentes conſervationem Concil. Trident. prohibet Cancellariis, interpretatur, & declaratur, & ſe...*

53 *Verba diſpoſitionis quantumvis univerſalia declarantur, & reſtringuntur ad terminos qualitatis adjectæ.*

54 *Retentionis Bullarum caſus omnes dupliciter per viam violentiæ ad Tribunalia deferuntur; aut petendo directè retentionem earum, aut decretum violentiæ, ut executor deferat appellationi à gravamine illato emiſſæ.*

55 *Verba legis debent intelligi ſimpliciter, non ſecundum quid.*

56 *Cancellariæ (ultra Conſilium Regium) an uti queant decreto violentiæ,* de conoce..., y proceder, *remiſſivè.*

Et quando cumulantur remedia retentionis, & querelæ ob negatam delegationem appellationis, an ad Cancellariam poſſit recurri in caſibus tangentibus executionem Concilii, & nunquid quoad omnia teneatur remittere Conſilio Regio, & quo genere decretorum tunc uti queat, ibid. remiſſivè.

57 *Tribunalibus inferioribus utile eſt ſcire quando lædatur prima inſtantia ordinarii, ut facilius cognoſcant, an ſit deferendum appellationi à Delegatis interpoſitæ.*

AD hoc Conſilium Supremum, necnon * cæteras Cancellarias, & Audientias Regias univerſaliter pertinere omnium violentiarum à quibuſlibet Judicibus Eccleſiaſticis commiſſarum cognitionem, nemo ambiget, (nonnullis tamen exceptis negotiis, de quibus *in tractatu de Regia protect.* 1. *part. cap.* 2. §. *fin. per totum*) & per conſequens retentionis Bullarum cognitionem, cum ejuſdem qualitatis ſit, & ab eâdem origine derivetur, ut ſæpè diximus, pariformiter pertinere, leges Regiæ in ſingulis audientiarum regalium titulis contentæ, uſuſque notiſſimus teſtantur, peculiaribus tamen rationibus juſtiſſimè moti Reges ad Cancellarias, & Audientias Regias quaſdam Bullarum retentionis cauſas remiſere, quaſdam verò ab illis avocatas ſupremo huic Senatui reſervarunt, & de ſingulis ſtatim erit tractandum. 1

Sicut enim Principis ſupremi Regalia eſt, Senatus, & Magiſtratus * creare, ſitque de his quæ Principi reſervata ſunt, in ſignum ſupremæ Majeſtatis, *cap.* 1. *quæ ſint Regalia,* & cum Reſtaurio, Caſſaneo Grammatico Morla, Avendano, Covarruvias Aviles, Didaco Perez, Azeved. Bobadilla, & aliis plurimis latè probat, & proſequitur Maſtrillus *de Magiſtratibus, tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 1. *à n.* 1. *cum ſeqq.* 2

Et ſicuti etiã poteſt Senatus & Magiſtratus creatos augere, vel minuere, ut docet Theſaurus * *in proœmio deciſ. n.* 22. & ibidem Gaſpar. Theſaurus Filius, Menoch. *conſil.* 17. *per totum*, Maſtrill. *de magiſtratibus, lib.* 1. *capitul.* 1. *ſub num.* 6. *tom.* 1. Joannes Jacobus Maurus *allegat.* 18. ubi etiam quid ſtante privilegio, ſuæ namque Principis poteſtatis eſt Magiſtratus, & Tribunalium juriſdictionem moderari, aut auferre, *l.* 2. *ff. de origine juris,* Suarez *allegat.* 12. *n.* 56. Rota *decis.* 297. *num.* 3. *part.* 2. Valençuela Velaſque *cons.* 85. *n.* 8. 3

Etiam ad libitum, * & ſine cauſa, Faber *in l. juſſio, C. de Judæis*, Felinus *in cap. novit, num.* 11. *de judiciis*, Ruinus *cons.* 230. *nu.* 9. *volumin.* 1. Molina *de primogeniis lib.* 4. *cap.* 3. *n.* 8. 16. *&* 17. Conradus *templo judic. lib.* 1. *cap.* 1. §. 4. *num.* 5. Gironda *de gabellis*, 1. *part. num.* 15. Sixtinus *de regalibus, lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 9. Guttierrez *de gabellis quæſt.* 92. *num.* 5. Roſental. *de feudis capitul.* 3. *concluſ.* 21. *num.* 3. Petrus Anton. à Petra *de Princip. poteſtat. capitul.* 24. *num.* 227. Gabriel. 4

com-

communi. conclusion. tit. de jure quæsito non tollend. conclus.7. numero 9. Giurba *cons.59. à numero 17.* Ubi in fine post plures alios, quos allegat, inquit, quòd in hac * moderatione, aut ablatione non requiritur citatio, cum hæc pendeat à mera voluntate Principis. Atque etiam quia judicium est gratiarum, in quo non tractantur lites.

Ita etiam dividere Provincias, unire, & dismembrare aliquando assignatas * cuilibet Tribunali, & Magistratui, quia hoc ad Principem tantùm pertinet tanquam ipsius Regalia, text. est *in l. unica, C. Metropoli Beryto.* Auth. *ut judices sine quoquo suffragio, §. illud, l.1. tit.1. part.2.* Et ibidem Gregorius Lopez, verbo, *Partir*,, & est text. formalis, & expressus [cujus nullus ex laudatis Doctoribus meminit] *in cap. quod translatione 4. de officio legati.* cujus sunt verba: *Quòd translatione (& infr.) licet in Regno Siciliæ generalis sit tibi commissa legatio, ad eâ tamen sine speciali mãdato nostro nõ dubuisti manus extendere, quæ in signum privilegii singularis sunt tantùm Summo Pontifici reservata: & si quædam ex his quæ de speciali cõcessione sæpè fuere Legatis indulta, ut illorum videlicet absolutio, qui propter sacrilegas manuum injectiones in Clericos, incidunt in Canonem promulgatæ sententiæ, videantur ex ipso legationis officio jam licere legatis: an existimas, quia vices nostras tanquam legato, sibi commisimus exequendas, quod Panormitan. Ecclesiam posses subjicere Mesanensi, ut illam præficeres isti, concesso sibi privilegio Primatiæ, an putas ex eadem causa tibi licere, duos Episcopatus unire, vel unum dividere sine licentia speciali?* Paulus de Castro *in l. ex hoc jure, numero 4. de just. & jur.* Jaff. *in l. si eadem, de officio Assessoris*, Josephus Mogadus *inter Consil. Italiæ, part. 3. cons.44. num.18. versic. Princeps enim*, Ponte *cons. 57. num.8.* Camill. de la Rota *cons.3. numero 10.* Læseus *de jure universitatis 1. part. cap.2. n.9.* ibi: 7 Hinc sequitur, ut Princeps, seu Imperator * hujusmodi provincias, à jure civili introductas possit tollere, dividere, & unire ad sui libitum, faciendo de duabus provinciis unam; & de una duas, *l. si eadem, ff. de officio Assessoris, §. sed naturalia inst. de jure natural. gent. & civil.* Bartol. *in l. unica, numero 6. & 10. C. de Metropoli Berito.* (aliud est in Regnis distinctis & divisis jure gentium, ut Læseus ibid. *num. 6.* post alios (idem etiam probat Brixianus *in tract. de finibus Regundiæ, cap.2. n.11.* in hæc: Erit advertendum secundùm Laur. Calcan. *in cons.90. quia ista quæst. n.7. & 15.* * Quod 8 spectat ad Principem, vel Senatum, qui vicem Principis gerit, affigere terminos regnorum, territoriorum, diœcesium, parrochiarum, & plebonatuum, argument. *l. quod Principis, ff. de aqua pluvia arcend. & c.1.80. distinctione, cap.13. q.1. & l. diem functo, ff. de officio Assessoris*, & cum pluribus concordantibus ibi per eum traditis, & sic terminorum publicorum affixio est de reservatis Papæ, & Principi in signum universalis Imperii quia ad eos solùm spectat dividere totum Orbem &c.

Probant etiam hanc conclusionem Craveta * 9 *cons.411. numero 20.* Socin. Junior. *cons.91. n.4. in lib.2.* Menoch. *cons.264. à numero.63.* Alvanus *cons.64. num.13.* Peregrin. *tractat. var. lib.1. tit.1. num.105.* Giurba *cons.89. num.3.* Gregor. Lopez *in l.2. tit.1. p. 2. verbo, De partir los terminos*, Matienço *in l.4. glos. 1. tit.10. lib.5. Recopilat. fol.190.* à tergo, ibi: Quemadmodum affignatio, & divisio terminorum, & provinciarum Regni Castellæ ad Regem spectat, *ut in l.2. tit. 1. part.2.* ibi: E solo es otrosi poderoso de partir los terminos de las Provincias, y villas, *l. si eadem, ff. de officio Assessoris, l. unic.* & ibi Bartol. *C. de Motropoli Beryto.* Bald. *consil.31. lib.1. col.4.* Gregor. Lopez *l.2. in verb. De partir*, Avend. *de mandatis exequendis, cap. 1. numero 2. versicul. Si verò dabantur, & versicul. Et quia assignare*, Socin. *cons.86. in principio, lib. 1.* Ita & exemptio * vicorum, seu locorum ab alia civi- 10 tate, cui priùs subjiciebantur, ad eundem Regem pertinet, poterit itaque terminos civitati concessos Rex ipse dividere, & loco exempto assignare, & privato cuidam donare ex causa *in dict. l. 2. in fin. &c.*

Idem etiam affirmat Boërius *in cons.74. numero 28.* qui *numero 1.* ita argumentatur; sicut * 11 Papæ Principi Ecclesiastico permissum est, Ecclesias, & Parrochias quoad spiritualitatem dividere, *cap. vacante, cap. significatum, de præbendis cap. ad audientiam de Ecclesiis ædificand.* ita & Principi sæculari dicetur licitum esse dividere Provincias, territoria, & jurisdictiones, quoad temporalitatem, argumento tex. *in cap. duo sunt, & in cap. Imperator. 96. distinctione*, &c. Cùm enim solus ipse universalis * Ecclesiæ Pastor 12 & Princeps potest diœcesim separare, & illam alicui Abbati, seu inferiori Prælato supponere, Hostiens. *in cap. cum contingat. 1. numero 1. de foro competent.* ubi Butrius *numero 11. versicul. De consuetudine*, Panormitan. *num.18.* & Billim. *num. 15. versicul. tamen certum est*, Rota *decis. 324. num. 2.* apud Farinacium *part.1. in recent.* Barbola *de officio & potestat. Episcop. tom.2. allegat. 50. num. 5.* Atque etiam * quàm ampla sit, & 13 absoluta potestas Summi Pontificis in constitutione novæ Sedis Episcopalis per dismembrationem aliarum diœcesum, probat *cap. præcipimus 53. in ordine 16. quæst. 1.* Et ibi præ cæteris Turrecremata *vers. Non etiam Consilium, glos. verb. Pertinere, in cap. sicut unire de exceptibus Prælatorum*, ubi Hostiensis *num. 1.* Zabarel. *num. 3.* & Ancharran. *numero 1.* Selva *de benef. p. 2. qu. 3. numero 10.* & eleganter Lotterius *in tractatu de re beneficia. lib. 1. quæst. 11. à princip. & numero 33. cum sequentibus, & numero 44. cum seq.* Cardinalis Paleotus *de sacrar. consistor. consultat. part.1. quæst.3. in responso ad tertium argumentum*, ubi declarat, an sit de necessitate coactiva Consilium Cardinalium, & Barbosa *de officio Episcop. tom. 2. allegat.5. sub n.5.*

Et quod ad solum Papam Ecclesiæ Principem pertineat dividere diœceses, & provincias, * in- 14 ter Prælatos post Hostiens. Abbat. & Bellam. probat noviſſimè ipse Barbos. *in tractat. de jure Ecclesiastic. lib. 1. cap.20. num. 2.* ubi testatur, ita fuisse dictum *in Constantens. jurisdictione coram R. Altrevatens. impressa decis.324. nu.1. p. 1. recent. & in Calagurritan. jurisdictionis 16. Junii 1606. coram eodem, & in Bulgi sancti sepulchri jurisdictionis 13. Martii 1626. coram Burato* in ejus impressa *decis. 260. nu. 1.* & est text. *in cap. quod translatione 4. de officio legati*, superiùs citatus, *numero 6.*

Et quod hæc dismembratio, & divisio, seu unio diœcesum pertineat ad solum Papam in signum * supremæ potestatis, tenet Hostiens. *in cap.* 15 *cum contingat, n.1. de foro competent.* sequuntur ibi Joannes Andreas *sub n.4. vers. Alii dicunt.* Butrius *sub n.11. vers. Siq uæratur an habeant territorium* & Abb. *sub nu.18.* Barbosa ubi proximè citatus. Qui tamen non allegant *d. cap. quod translatione*, cùm sit expressus.

Pariformiter hæc regalia pertinet * ad Prin- 15 cipem temporalem solum, in signum supremæ

pote-

potestatis, & jurisdictionis, ut argumentatur Boërius supra citato loco, *num.* 11. & expressè etiam probat Hieronymus de Monte Brixia *in tractatu de finibus Regundiæ, cap.* 2. *num.* 11. post Calcaneum, Peregrin. *tractat. variar. lib.* 1. *tit.* 1. *numer.* 105. Marius Giurba *cons.* 89. *numer.* 3. & cæteri etiam probant citati Doctores à principio hujus capitis, dùm affirmant, hoc ad solum Regem pertinere, & est expressa *d. l.* 2. *tit.* 1. *p.* 2.

17 Et nostris vidimus temporibus, * invictissimum Philippum Regem IV. (cognomento Grandem) cùm primum regnare cœpit, hac fuisse Regalia usum, dando Regno Galleciæ (nobilissimæ patriæ nostræ) votum in comitiis Regiis, dissembrando illud à civitate Zamorensi, quod diù precario à dicto Regno incuria, & negligentia majorum nostrorum possidebat, seu potiùs detinebat, & insuper illud per executoriales à dicta civitate evicit, & nunc possidet, & proficiat.

Ac ideò in executionem hujus Regaliæ divi-
18 sit provincias * inter Cancellarias Regias juxta *l.* 2. *tit.* 5. *lib.* 2. *Recopilat.* quo ad causas violentiæ illatæ à Judicibus Ecclesiasticis disposuit *in l.* 39. *eod. tit. & libro*; ibi: Otrosi, porque suele suceder diferencia à qual de las Audiencias han de ir los processos que se mandan llevar por via de fuerça, quando los Juezes Ecclesiasticos que proceden estan ò residen allende, ò quen de tajo, avemos por bien de declarar, y declaramos, que los tales processos vayan à cada una de las dichas Audiencias, de baxo de cuyos limites estuviere el Juez Ecclesiastico, &c. de qua latiùs Nos *in tractatu de Regia protect.* 1. *part. cap.* 2. §. 4. *per totum.*

Et juxta hanc legem unaquæque Cancellaria se debet continere intra limites sibi per eam assignatos, etiam consonat *l.* 1. *ff. de officio præfecti urbis*, ibi: *Quidquid igitur intra Urbem amittitur, ad Præfectum Urbi pertinere videtur, sed & si quid intra centesimum milliarium admissum ad Præfectum Urbi pertinet. Sed si ultra ipsum lapidem egressum est, præfecti Urbi notio non est.*

Pariformiter etiam in his in quibus versamur
19 terminis, retentionis videlicet Bullarum, * peculari ratione inductum fuit, ut omnes causæ pertinentes ad retentionem prædictarum Bullarum ob derogationem juris patronatus laicorum, aut Regis, necnon beneficiorum patrimonialium, seu aliorum quæ extraneus horum Regnorum impetraverit, & similium, remittuntur statim ad Cancellarias, & alias Audientias Regias juxta quarumlibet districtum suum, probat *l.* 21. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recopilat.* ibi: Mandamos à los del
20 nuestro Consejo, porque esten * libres, para entender en la justicia, y governacion destos nuestros Reinos; que todos los pleitos que ante ellos estan pendientes, ò vinieren de nuevo sobre, &c. Y. sobre beneficio patrimoniales y Ecclesiasticos, que ante ellos estan pendientes, y vinieren de aqui adelante; los remitan luego à las nuestras Audiencias, adonde perteneciere el conocimiento dellos, exceptos los pleitos que por ellos estuvieren sentenciados en vista: y los otros que por algunos respetos nos pareciere que se deban retener en el nuestro Consejo, &c.

Apertiùs prædictam legem postmodum decla-
21 ravit * *l.* 34. *tit.* 5. *de los Presidentes, y Oidores, lib.* 2. *Recopil.* in hæc: por la *l.* 21. *tit.* 4. *del Consejo Real deste libro*: Mandamos, que todos los pleitos patrimoniales, y otros Ecclesiasticos sobre beneficios se tratàsse y conociesse dellas en las Audiencias; y agora mas breve expedicion dellos, mandamos, que los processos de pleitos Ecclesiasticos, y beneficios patrimoniales, y de patronazgo Real, y de legos, y los que tuviereren estrangeros, ò naturales por derecho de estrangero, y los de Calongias, Magistrales, ò Doctorales, que vinieren à las Audiencias, sevean antes y primero, &c. Conducunt *l. in nomine Domini*, ibi: *Civilium administrationem Judicis, & officia singulis Affricanis Provinciis constituimus, C. de officio Præfecti Africæ, l. ult. C. ad leg. Jul. repet. l. fin. C. de officio Magistr. milit.* text. elegans *in l. cum filius 76. ff. de leg.* 2. ibi: *Divisis Tribunalibus*, & quæ ad eundem considerant Gotofredus *in l.* 10. *de inofficioso testam.* Cujac. *lib.* 10. *observ. cap.* 10. Rebardus *lib. pro Tribunali*, cujus rationem reddit textus *in l.* 2. §. *novissimè, ff. de origine jur.* ibi: *Nam Senatus non perinde omnes provincias regere poterat.* Et ponderatur text. in §. populo deinde aucto, ibi: *Et consules non sufficerent huic officio, & §. post aliquot deinde annos*, ibi: *non sufficiente eo prætore, quod multa turba etiam peregrinorum in civitate veniret, creatus est & alius prætor, peregrinus appellatus est, ab eo, quòd plerumque inter peregrinos jus dicebat.*

Et propterea ad exonerationem Senatorum hu-
jus Consilii Regii * hoc genus causarum aliis Tri- 22
bunalibus remittitur, ne tantarum multitudine cæteris regiminis minimè deficiant, utque has faciliùs expediant, ut expressè pro motivo legitur *in dict. l.* 34. & similiter considerat Baldus in divisione loquens Magistratuum, & Tribunalium ad hunc finem *in l. unica, §. ubi autem n.* 6. *in fin. C. de caducis tollen.* Angel. *in l. testamenta omnia col. ad fin. C. de testamentis*, Aretin. *cons.* 102. *num.* 1. idem Baldus *in cons.* 253. *nu.* 2. *lib.* 5. & quod tribunalia separantur ob faciliorem litium expeditionem, probant jura superiùs citata, & Bald. *in d.* §. *novissimè*, Gotofred. Cujacius & Rebardus *ubi sup.*

Quæ quidem Regiæ leges quotidie practicantur in hoc supremo Consilio, ut statim quod remissio * petitur in hoc genere causarum, Sena- 23
tus illas remittit ad Cancellarias, seu Audientias Regias, ad quas juxta terminorum divisionem cognitio spectat, & in quo violentia commissa constat.

Et unum nota ex his legibus Regiis, præ- 24
cipuè *ex d. l.* 21. quòd licet disponant * super remissione facienda harum causarum, consulto exonerationi Senatorum; non tamen Consilio huic inhibent super cognitione earumdem, lex mandat remittere [ut fit multoties] sed non adimit potestatem cognoscendi.

Nota insuper, quòd ista remissio peti non po- 25
test, postquam * Senatus hîc primam sententiam definitivam protulit, expressè excipit *dict. lex* 21. ibi: *Exceptos los pleitos, que por ellos estuvieren sentenciados en vista*, indecens enim foret inferiora Tribunalia superioris sententiam labefactare contra omnem juris rationem vulgarem.

Ex hac etiam Regalia provenit, quod * è 26
converso disposition extat *in l.* 81. *tit.* 5. *de los Presidentes, lib.* 2. *Recop. in* 3. *tom. addito*, qua penitus inhibentur omnes Cancellariæ, & aliæ Audientiæ Regiæ, ne de causis tangentibus conservationem, & executionem sacri Concilii Trident. (cujus Rex noster protector est) reservatis dumtaxat huic supremo Consilio lateri ipsius Regis assistenti, quæ lex sic ait: *Mandamos, que por agora, y en el entretanto que otra cosa se, pro-*

se provee, que en las nuestras Chancillerias y Audiencias no se conozca por via de fuerça de las cosas tocantes à la execucion y complimiento de los decretos del Santo Concilio de Trento, y que quando las dichas causas vinieren a las dichas Audiencias, se remitan à los del nuestro Consejo, que tienen la Orden que en ello se ha de guardar. Hanc legem, licet obiter, exornat Narbona ibidem, & Baldesius *in tr. de dignitate Regis Hispan. c. 1. per tot.* ubi quod harum causar im cognitio est privativa Concilii supremi ob earum gravitatem, Pater Henriquez *in 3. tom. summæ, de Pontificis clave, lib. 2. c. 15. §. 1.* cujus verba retulimus infrà *2. p. c. 2. à n. 22.*

Et de utroque casu nempe *d. l. 1. & d. l. 81.* noviori *lege Regia 62. tit. 4. del Consejo del Rey, lib. 2. Recop.* prope finem, in versic. Los negocios † ita providetur. Los negocios que se ofrecieren en materia del remedio de la fuerça, assi los que tocaren à cosas dependientes del Concilio, como de los juezes Eccleſiasticos ordinarios, que residen en esta Corte, iran à la Sala de govierno, y quando fueren las materias tan graves, que parezca al Presidente, que conviene juntar para ver las la otra Sala de los cinco Juezes, lo podra hazer las demas cosas que se ofrecieren desta genero en estos Reinos, iran à la Chancillerias † que tocaren &c. Ex qua l. clarè colligitur, quod de omni genere violentiarum inter Judices Ecclesiasticos existentes in hac Curia Regia cognoscit supremus hic Senatus, & quod in eisdem non habeant locum, *dict. l. 21. & 34.* nec remissio earum sit facienda ad Cancellarias, & alias Audientias Regias, quo casu speciali cessat earum dispositio.

Cùm enim Rex ipse pleniſſimam habeat potestatem, † Natta *conſ. 6. 36. n. 34.* Morotus *conſ. 15. n. 11.* nemo ea uti poterit, nec exercere absque sui Principis authoritate, text. *in cap. quod translatione 4. de officio legati,* Bald. *in l. qui se patris, C. unde liberi,* Petr. Gregor. *de concessione feudi 1. p. q. 7. n. 4.* Cabedus *decis. 9. n. 1. & 2. p. 2.* Peregri. *conſ. 2. n. 1. & conſ. 3. n. 16. l. 1.* Camillus de Curte *d. verſ. feud. p. 1. §. 10. n. 7.* Jacobus Gallus *conſ. 125. n. 7.*

Quare ex sua Regalia potest ad libitum aliquod genus causarum, † vel personarum ab uno Tribunali eximere & tollere, & alteri dare; *l. 1. §. cum urbem, ff. de officio præfecti urbis, l. judicium solvitur, ff. de Judiciis;* Cassaneus *in consuetud. Burgund. tit. des justiciers, rubr. 1. num. 107.* Vel potestatem uti concessam moderare, † ne de aliquo genere causarum in aliquo loco tractetur, *l. 2. ff. de origine juris,* Bald. Salicet. & alii *in l. omnes, C. si contra jus vel utilitatem publicam,* Petrus Barbosa *in l. 1. art. 4. n. 111. ff. de judiciis,* Ruinus *conſ. 21. n. 9. lib. 5.* Parisius *conſ. 1. num. 38. lib. 4.* Cancerius *variar. resolut. l. 3. cap. 9. num. 37.* Menochius *conſ. 1156. n. 31.* Bossius *tit. de foro competent. n. 49.* Peregrin. *de fidei-comm. art. 52. n. 115. & de jure fisc. l. 5. tit. 2. n. 54. & 56.* Marius Giurba *conſ. 86. n. 2. & 3.* ubi hanc † dismembrationem, & divisionem provenire dicit, ex Regalia Principis, ut superius latiùs probavimus.

Ex hac Regalia meritò provenit, ut solus ipse Princeps possit aut Senatum & Tribunal erigere † & creare; aut tollere vel in parte, vel in totum. Bartol. *in l. hoc Tiberius, & in l. 2. ff. de hæred. instituend.* Carolus de Grassis *Regalium Franc. fol. 111.* Cassaneus *in Catalogo gloriæ mundi, part. 7. considerat. 9.* Joannes Montaigne *de Parlament. & Salgado de Supplic. & Retent. collation. Parlament. fol. 242. n. 16. Doctorum,* Thesaurus *in proœmio dec. n. 10.* Caved. *dec. 85. n. 1. part. 2.* Calefacto *in l. diem functo de officio Assessor. à n. 10. cum seqq.*

Atque etiam cum Tribunalia ipsa nomine Regis ex gratia, † necnon precario habeant potestatem; ad libitum sui potest illam minuere & dividere, alterique applicare, Menoch. *de arbitrar. in scholiis ad qu. 55. num. 5.* optimè Petra *de potestate Princip. c. 29. num. 1. & seqq.* Et precario possideri præsumitur † quæ ad Principem spectant, Socin. *conſ. 2. n. 55.* Quare precarium, & gratiam suam in hac sic concessa potestate, potest Princeps † moderare, maximè ex justa causa motus, ita Baldus *in l. qui se patris, n. 10. verſ. in concessis, C. unde liberi,* Cassrens. *conſ. 288. nu. 2. vol. 1.* Brunus *conſ. 97. n. 2.* Menochius *conſ. 1. n. 181. & in scholiis ad dictam qu. 55. num. 5.* Manent. *conſ. 109. à n. 22.* Belluga *de Principe, rubrica 26. §. 1. n. 3.* Giurba *conſ. 89. à num. 12.* Quoniam in judicio † gratiarum lis aliqua non requiritur, nec patitur natura negotii, ex Giurba locis citat.

Regaliam namque Principi reservatam nemo exercet, † nisi specialiter sibi à principe sit concessa, juxta text. expressum *in dict. cap. quod translationem de officio legati.* (quem allegant citandi) ostendit Afflictis, *quæ sunt Regalia, verbo, Et committentium, n. 18. & 46.* Farinac. *q. 118. §. 4. n. 4.* Giurba *conſ. 49. n. 6.* Ubi etiam, quòd nec generali regalium † concessione contineantur Principi reservata, post Bossi. Grammatic. Rosental, Sylvan. Roland. Ossscum, Franch. Menoch. Mastrill. Sixtinum, & alios plurimos Doctores.

Quare Cancellariæ, & Tribunalia Regia inferiora † præter hoc regale Consilium nullatenus possunt se intromittere directè in hoc genere causarum, nec aliquam habent potestatem compellendi, seu adstringendi ad observationem Concilii Trident. nec etiam de consensu partium, aut illarum prorogatione, quia cum hæc *lex 81.* habeat clausulam abdicativam, solus Regis † consensus ad id est efficax, Abbas *in cap. ex transmissa. notab. 1. de foro competent.* Capitius *decis. 9. num. 15.* Franchis *decis. 417. n. 2.* Boërius *decis. 114.* Schrader. *conſ. 13. n. 251. & n. 252.* Sola *ad constitution. Sabaud. tit. de foro competent. gloss. subditos 1. n. 9. & 12.* Ruginellus *practicar. qu. 47. n. 26.* Giurba *conſ. 95. n. 14.* ubi allegat ad id Marsil. Aldovin. Cancerium, & Farinac. qui omnes loquuntur in causis criminalibus abdicatis.

Quando igitur Princeps commisit causam ad aliorum jurisdictionem pertinentem, videtur † eam eisdem interdicere voluisse, prout frequentissimè apud nos inter Regios Consiliarios, & Præfectos observari testatur Doctor Sahagun *in c. 1. de rescriptis num. 39.* videndus & agnovit *glossa* & Albericus, Paulus *n. 5.* Jaſſ. *in l. 1. n. 32. C. de sacrosanctis Ecclesiis,* Decius *conſ. 99.* Socin. *conſ. 46. vol. 4.* Menoch. *de arbitr. q. 37. n. 22. & de præsumptionib. præsump. 18. lib. 2.* Quia tunc quantum † speciali magistratui datum est, tantum de generali jurisdictione magistratuum aliorum detractum censetur, nec communis est jurisdictio, aut accumulativa, nec præventioni locus, sed alter solus est judex, ut eleganter post Osvaldum dixit Donell. *in l. legata inutiliter 14.* Menochius ubi proximè *num. 5.* Coler. *de processu p. 2. cap. 1. num. 132.* Boërius *de jurisdict. cap. 8. nu. 34.* Modicius §. *plebiscitum, dubio 2.* Zangerius *de exception. 2. p. cap. 1. num. 65.* Matthæus Stephan.

de jurisdict. lib. 1. *cap.* 26. *n.* 18. videndi latiùs post alios Menochius *de præsumpt. lib.* 2. *præsumption.* 18. Ponte *de potestat. Proregis, tit.* 27. *de abundan. civit.* §. 1. *à n.* 16. Cancerius *variar. lib.* 2. *tit.* 2. *n.* 199. Scaccia *de judic. criminal. c.* 66. *n.* 5. Caved. *decis.* 13. *n.* 2. *part.* 2. Manento. *conf.* 108. *n.* 9. Barbos. *in l.* 1. *articul.* 4. *à n.* 74. *& seq.* doctè Gratianus *decis.* 78. *à n.* 9. latè Decianus *conf.* 124. *n.* 13. *&* 14. *vol.* 3. Surdus *consil.* 335. *n.* 27. *&* 28. Menoch. *conf.* 279. *n.* 10. *volumin.* 3. Hondedeus *consil.* 62. *n.* 31. *vol.* 1. Prosperius Caravita *in ritu* 57. cum aliis, Joan. Baptist. Coccinus *decis.* 316.

44 Apud quos latè videbis, quas † patiatur limitationes text. *in lib.* 1. *C. de officio Præfecti*, qua constituitur regula, quod jurisdictio præsumatur data accumulativè non privativè, nisi *ex* præsumptionibus dispositionis, & deputationis aliter deducatur, *ita* ut, & inter alias illa sit potentior, & efficax: quando pater de voluntate Principis, voluisset jurisdictionem dare privativè, vide etiam Giurbam *conf.* 59. *n.* 22. *&* 23. *cum seqq.* Volun-

45 tas enim Regis nostri nolentis quod † tribunalia habeant cognitionem accumulativam in causis directè tangentibus observationem, & executionem Concilii Trident. cum Consilio hoc supremo, clarè patet ex *dict. l.* 81. cum disponat abdicando, vetando, & inhibendo juxta doctrinam de qua *n.* 40. *&* 41.

Sed ulteriùs in declaratione hujus *legis* 81. erit

46 insistendum, ut procedat † ejus dispositio, quando directè ad prædicta inferiora Tribunalia Regia recurritur pro Concilii Trident. complemento, & executione, vel alicujus ejusdem decreti, ut puta impetrantur litteræ à Sede Apostolica in derogationem primæ instantiæ ordinarii, eò quòd literi Judici delegato veniunt commissæ: tunc hæ litteræ non possunt directè asportari ad prædicta Tribunalia, ut causa remittatur Ordinario, aut ut decretum in eisdem obtineatur, quòd pars impetrans coram Ordinario ipso litteris gratiosis utatur, & sic de similibus, quæ in derogationem, & contraventionem ipsius sacri Concilii decretorum fuerint expeditæ & impetratæ, quoniam istius causæ cognitio prius est hujus Consilii Supremi ob negotii gravitatem ex l. 81. prout quotidie practicatur, quod & benè perpendit Narbona in eadem *l.* 81.

At verò quando jam Judex delegatus uti cæ-

47 pit † jurisdictione virtute commissionis non subscriptæ propria manu Sanctissimi, & adversarius contra quem impetratur, opponit coram ipso delegato exceptionem defectus jurisdictionis (cùm illa manifestè careat delegatus aut executor in prima instantia pertinente ad Judicem ordinarium, ita ut processus delegati, vel alterius cujuslibet judicis sit nullus ipso jure ex hoc defectu jurisdictionis ex *cap. causæ omnes* 20. *session.* 24. *de reformat.* prout latiùs *hoc tractat.* 2. *part. c.* 3. *& seqq.* dictum est) vel aliam putà legitimam exceptionem provenientem ex aliquo decreto ejusdem Concilii Trident. quam non admittat Judex delegatus, vel insuper ad ulteriora procedat: tunc pars ab hoc legitimo gravamine appellans poterit licitè, & indistinctè recurrere ad quælibet suprema Regia Tribunalia (sub cujus districtu Judex ipse sit Ecclesiasticus, vel executor, ut superiùs diximus) pro delatione suæ appellationis ob violentiam sibi illatam, ad finem obtinendi decretum *vim fieri, & reponi*, ut ipse appellans coram superiore Judicis cognoscentis de causa possit illam liberè prosequi, quod quidem licitè vi oppresso permissum est in hoc casu, prout in terminis ex Gundisalvo de Paz diximus; & legitimè probavimus *in tractatu de Regia protectione* 2. *part. cap.* 17. *à n. & seqq.* quod vide, cùm non sit exclusus hic casus à lege dicta, nec in ea inclusus, ideò præcisè iste tanquam omissus remanet sub dispositione juris communis, & aliarum legum Tribunalibus attribuentium generaliter omnium violentiæ causarum cognitionem, quia hoc in eis Tribunalia † ipsa non se intromittunt in executione 48
Concilii, & ejus observatione, nec decernunt causam remittendam Ordinario, sed dumtaxat in tollenda violentia consistente de per se, & extrinsecè in denegata delatione justæ appellationis, imò ex hoc decreto manifestè apparet, se non intromittere in observantia Concilii Triden. nec remittunt causam Ordinario, sed potiùs superiori Ecclesiastico ad quem fuit appellatum, ut declaret super ipsa exceptione declinatoria ex dispositione Concilii Trid. sicut in cæteris casibus hujus generis quibus opponatur aliqua juris communis legitima exceptio. Et ita communiter practicatur in dictis Tribunalibus † Regiis, sicque casus violentiæ per 49
hanc viam intentatus & introductus in Tribunalibus præsentatus censetur in hac *l. cum solum* de violentiis tangentibus directè, & immediatè observationem, & executionem Concilii disponat, quoniam per alteram viam nec recurrens conqueritur in Senatu de inobservantia Concilii, sed tantum de denegata delatione suæ legitimæ appellationi, nec Senatus aliquid super observantia Concilii decernit; nec se intromittit super exceptione declinatoria, sed cognitione dumtaxat, an appellatio emissa sit legitima nec ne. Atque ideò hoc violentiæ genus non pertinet ad intentionem & finem prohibitionis, & ad casum exceptum specialiter. *in dict. l. Regia*, sed tacitè permissum, quia
cum prætor unum † ex pluribus judicare vetat, 50
cætera videntur concessa, *l. cum prætor*, ubi latissimè Barbosa, *ff. de judiciis.*

Quare omnino cavendum erit, vel cautè legendus † Flores de Mena dum *in practic. quæst.* 51
lib. 1. *c.* 12. *num.* 9. (vel harum noviter editarum legum Regiarum immemor, vel fortè suo tempore nondùm promulgatarum) firmavit, quòd si à Sede Apostolica judices impetrari procedant in prima instantia, à quorum processu appellat pars, & ad Cancellarias, & alia Tribunalia Regia recurrit per viam violentiæ; in eisdem declarari, *vim fieri*, & ordinario remitti causam, vel juvetur, judices reponere attentata, & appellationi legitimæ deferre. Quia primum decretum in his inferioribus Regiis Tribunalibus † non 52
datur stante expressa avocatione, & prohibitione dictarum legum, in secundo autem benè procedit ex hactenus per Nos deductis & comprobatis, & hæc nota ne decipiaris deinceps. Et ad hos eosdem terminos reducendus & declarandus erit Pater Henriquez de hoc tractans articulo, prout illum etiam declaravimus citatum infrà 2. *p. c.* 2. *à num.* 22.

Et eodem modo lapsus fuit August. Barbosa *de potestate Episcopi, allegat.* 81. *sub n.* 17. dùm ejusdemmet Flores de Mena verba recenset (tacito tamen authore) quem libenter excusamus tamquam Lusitanum, nostrarum Castellæ legum expertem, & insuper in Romana Curia diù versantem, qui ob id facilè potuit illas ignorare, & incautè transcribere eo modo, quo perlegit, & invenit assertionem D. Flores de Mena, & eadem facilitate sequi illum.

Nec

Nec huic veræ resolutioni obstant verba *d. l.* 81.
53 dùm universaliter † videntur prohibitæ omnes violentiæ tangentes Tridentin. decreta, ibi: *No se conozca por via de fuerça de las cosas tocantes à la execucion y complimiento de los decretos del Sancto Concilio Tridentino*, &c. Quibus verè respõdetur, quod verba [*que no se conozca por via de fuerça*] universalia non sunt simpliciter & absolutè apposita *in dict. l.* 81. sed cum qualitate restrictiva, *tocantes à la execucion y complimiento de los decretos*, quod in hoc cognitionis violentiæ genere, nec directè nec etiam indirectè tractatur in Tribunali, sed tantum de appellatione deferenda, ut hactenus diximus, quod est nullum diversum; quo casu nihil disponit *l.* 81. sed limitativè ad qualitatem adjectam, *tocantes à la execucion y complimiento de los decretos*, &c. Juxta plurimas, & singulares doctrinas huic conducibiles, quas in unum congessimus infra 2. *p. cap.* 5. §. 4. *à n.* 6. *cum seqq.*

Ad quam qualitatem omnino restringenda sunt *d. l.* 81. verba, qu a verba dispositionis quantum-
54 què universalia debent declarari, & restringi † ad qualitatem adjectam & ad ejusdem adjuncti terminos imitari dumtaxat, ut possit alios Doctores Petrus Surd. *in cons.* 179. *n.* 40. *&* 41. *lib.* 2. Heron. Gabriel. *cons.* 30. *n.* 2. *lib.* 2. Cassanate *in cons.* 44. *n.* 29. Gutierrez *cons.* 1. *n.* 11 13. 15. *&* 17. *& seqq. & cons.* 2. *n.* 4. 5. 18. *& seq.* plurimos Doctores, & doctrinas congerit Castillo *controvers. tom.* 5. *c.* 9. *à n.* 1. *cum seqq.* ubi amplissimè de hac vera doctrina.

Nam èùm omnes retentionis casus possint dupliciter per viam violentiæ deduci in Tribunalia,
55 principaliter petendo retentionem litterarum, † ob contravention em alicujus decreti Concilii Trident. ut nempè observetur, & exequatur, & non violetur, c si casu directè convenient, & dapiantur dict. verba *l.* 81. *tocantes al complimiento y execucion de los*; secundo modo petendo decretum violentiæ, ut judex exec tor deferat & reponat, & simul e am cumulari hæ duæ querelæ, ut latiùs sup. *c.* 11 *per totum*, sequitur, ut lex 81. debeat intelligi in casu cu magis & congruè ejus verba adaptantur, atque simpliciter & directo, non in eo qui venit causativè, & secundùm quid quia verba legis debent intelligi simpliciter non secundùm quid *l. hoc legatum in fin ff. de leg.* 3. *l.* 1. §. *si quis simpliciter*, *ff. de verbor. obligat.* latiùs per Barbosam *axiomate* 222. *n.* 29.

Et an hæc Tribunalia Regia inferiora ultra Con-
56 silium supremum † possint uti decreto violentiæ [*de conocer y proceder*] & an hæc eadem Tribunalia, possint cognoscere de violentiis tangentibus Concilii decreta, quando simul, & principaliter cumulantur cum violentia ob denegatam appellationem, & quando de hac sola possint cognoscere & decernere, remissa alia ad hoc supremum Consilium, vide latè infrà *c.* 16. *vers. in secundo autem casu*, *à n.* 59. *cum seqq. & vers. Major tamen se offert*, *à n.* 68. *cum seqq.*

Ex his quæ hactenus scripta fuere, & anno-
57 tata, colliges, quàm utile † erit cunctis in Cancellariis, aliisque Regiis Tribunalibus & Audientia degentibus, & Senatoribus, & Advocatis scire, & internè cognoscere, quibus casibus dicatur læsa, seu percussa prima Ordinariorum instantia in contravention em S. Concil. Tridentin. *in c.* 20. *causæ omnes*, *sess.* 24. *de reformation.* non ut directè violentiæ causæ in ea Tribunalia introducantur (cùm ut diximus, sit nervosè veritum & *Salgado de Supplic. & Retent.* prohibitum à lege Regia) sed dumtaxat ut facilius delegatur defectus jurisdictionis in Judic bus delegatis, quibus non servatâ formâ præcisâ ejusdem *cap. causæ omnes*, fuerunt commissiones directæ & causæ in prima instantia (quæ dumtaxat Ordinariorum judicia spectant) minus legitimè avocatæ ad effectum illum supra dictum declarandi, vim facere delegatos non deferentes appellationibus interjectis à rejectione declinatoriæ oppositæ, vel ab illis ea non obstante, procedentibus ad ulteriora, juxta quæ variis in locis fusè scripsimus *in tractat. de Regia protect.* Ad hunc igitur effectum videnda erunt quæ plena manu novimus & attentè consideravimus per casuum distinctionem *in tota* 2. *part. hujus tract. de supplicat. ad Sanctiss.* Quâ abundè deteguntur nullitates commissionum, monitorialium, inhibitorialium atque processus totius, & denique sententiarum, & omnium quæ super fundamento vitioso & infecto commissionis informis fuere fabricata.

CAPUT XV.

Pendente recursu ad Regem ob Bullarum resignationis retentionem, durantèque causæ examine in Senatu, an suspendatur terminus ad illas publicandum.

SUMMARIUM.

1 *Publicatio Bullarum resignationis intra quod tempus fieri debet juxta Regulas Cancellariæ.*
2 *Publicatio Bullarum resignationis, à quo tempore incipiat, rem sive.*
3 *Terminus ad publicandum litteras resignationis non currit dum in Senatu durat examen retentionis petitæ earum & seqq.*
4 *Impedito agere non currit tempus.*
5 *Impedimentum proveniens ex facto Regis excusat.*
6 *Impedito ex facto Judicis non currit terminus.*
7 *Terminum non currere propter recursum ad Regem per viam violentiæ tollendæ declaravit Rota.*
8 *Terminus aliquis à jure, vel judice assignatus partibus non currit, sed suspenditur toto tempore quo durat recursus ad Regem.*
9 *Recursu pendente ad Regem suspendi terminum pluries determinavit Rota, & seqq.*
10 *Terminus suspenditur, dùm cessant lites, & molestiæ.*
11 *Litteras qui tenetur intra terminum expedire, impeditus dicitur durante controversia sibi mota interim.*
12. 13. *Molestia sive sit judicialis, sive extrajudicialis, sive de jure, sive de facto suspendit terminum.*
14 *Molestiæ provenientes ex facto Principis impediunt termini cursum.*
15 *Per cognitionis introductionem in Consistorio Principis terminus, sicut fatalia, non currit.*
16 *Impedimentum quatcumque parte termini incidens illum suspendit, nec attenditur principium tranquillum.*
17 *Tempus tantum restituendum impedito quantum*

per impedimentum fuit ablatum.

18 *Recursus omnis ad Principem generaliter suspendit terminum.*

19 *Fatalia non currunt pendente causa in Consistorio Principis.*

20 *Tempus totum quo duravit impedimentum suppletur impedito, quod non computatur in termino.*

21 *Impedimentum legitimum dicitur sive sit judiciale, sive extrajudiciale, sive de jure, sive de facto.*

22 *Impedito sive de jure, sive de facto non currit terminus ad publicandas litteras resignationis.*

23 *Super nullitate sententiæ dum disceptatur non currit terminus causæ principalis quousque finiatur nullitatis quæstio, n. 23.*

24 *Quando probabile saltem sit impedimentum nullitatis.*

25 *Nullitatis judicio pendente terminus ad appellandum non currit, dum non calumniosa, sed probabilis sit nullitas.*

26 *Nullitatis judicio pendente non currunt fatalia. Super desertione appellationis dùm disputatur, terminus non currit. ibid.*

27 *Dùm disceptatur an articul... , aut positiones admitti debeant, vel eis sit respondendum, terminus ad probandum non currit.*

28 *Et dùm disceptatur de eo super quo terminus à jure, vel ab homine est appositus.*

29 *Terminus ad publicandas Bullas resignationis non currit durante in Senatu examine earum, an sint retinendæ necne.*

1 MUltoties contingit, ut facta beneficii resignatione *in favorem* alicujus, † qui postquam à Sede Apostolica Bullas obtentas affert, & ante earum publicationem (quæ fieri debeat hodie ultra montes infra novem menses, & juxta varietatem provinciarum diversi termini sunt adscripti, ut latè videre est per Flaminium Parisium *de resignatione benefic. tom. 2. lib. 11. quæst. 1.* per to-
2 tam; & ibi à quo tempore incipiant currere, † videbis) patronus laicus putà ob derogationem sui patronatus, vel alter ex variis aliis causarum figuris, recurrat ad Senatum pro illarum retentione, & virtute Regiæ ordinariæ provisionis apprehendantur litteræ prædictæ, & in Senatum introductæ diù examen ita duret, ut terminus prædictus ad publicationem faciendam sit transactus, & demùm sibi Bullis relegatis, ut liberè vel certo modo, putà coram ordinario, illis utatur impetrans, sibi opponitur de nullitate Bullarum, & amissione juris ob non factam intra terminum publicationem, & an ei impetranti obsit hæc exceptio, pluries vidi dubitari.

Necnon etiam consultus respondi nullatenus ei
3 obstare nec currere terminum toto tempore, † quo retentionis examen durat in Senatu, anteaquam litteræ sibi relaxentur, & totum illud tempus de
4 medio sublatum censetur ex regula vulgari † quòd impedito agere non currit tempus, *l. 1. §. fin. de annali exceptione, l. ut perfecti, C. de annali.*

Maximè, quando ex facto Principis provenit
5 † impedimentum, quod omnino excusat, ... testatur Decius *c. ex ratione, n. 22. vers. Secundus casus*, Scaccia *de appellationibus q. 15. sub n. 124. vers. Adverte unum, ad finem.* Nos *de Regia protectione 1. part. c. 7. num. 7.* ubi *num. 96.* quòd
6 impedito † ex facto judicis non currit terminus, ubi plurimos ad id citavimus Doctores; quia quando alicui assignetur terminus ad aliquid faciendum, & labatur facto & impedimento alterius suspensus intelligitur de quo infrà *2. p. c. 6. à principio.*

Et quod terminus non currat propter recursum ad Regem † per hanc viam violentæ; in simili 7
casu determinavit expressè Rota *in uno Legionensi præstimonia 27. Novembris 1592. coram Pamphilio* quam ad litteram refert Nicolaus Garcia *de beneficiis, 6. part. c. sub n. 42.* In qua dùm disceptaretur, an lapsus fuerit terminus ad executionem executorialium, ita dicitur in hæc: maximè cùm taciturnitas fuerit causata ex impedimentis præstitis per Alvarum, mediante recursu ad Consilium Regum per quod curaverit auferre executoriales, &c. Ex qua decisione, & aliis quam plurimis fundamentis manifestè probavimus in nostris commentariis *de protectione Regia, 1. p. c. 7. à n. 73.* & sursum *à n. 58. cum seqq.* nullum † terminum assig- 8
natum à jure vel judice parti currere, sed omnino suspendi toto tempore, quo duravit recursus ad Regem.

Ultra quam decisionem pluries ita determinasse Rotam, nempè † recursum ad Regem legitimum 9
esse impedimentum, ut terminus suspendatur pro tempore, quo duravit recursus ipse, ut in una Imolens. Castri 16. *Januarii 1573.* coram Seraphino, in alia Toletana Archidiaconatus de Talavera *Junii 1592.* coram eodem Seraphino ubi etiam alia Imolens. recenset) quæ quia tota conducit pro fundamentis hujus quæstionis, illam referam; sic ait: Fuit dubitatum, an Archidiaconatus vacaret de tempore factæ provisionis D. Didaco, ita ut provisio censeatur valida, & Domini censuerunt non fuisse tunc temporis vacantem, ideòque gratiam fuisse nullam. Moti fuerunt, quia cùm bonæ memoriæ Cardinalis de Mendoça teneretur dimittere Archidiaconatum infra spatium anni, ipsique obtinuisset plures prorogationes, quæ durabant usque ad diem 23. *Julii* 1588. & interim fuisset ei mota controversia super Decanatu, quem Papa prætendebat vacare per promotionem ad Car-
dinalatum; non currebat † ei tempus, sed inte- 10
rim cessabat, donec molestiæ cessassent; nam impedito non currit tempus, *l. quibus diebus, ff. de condit. & demonstrat. l. non possunt, C. de dolo malo, cap. imputari, de reg. juris in 6.* & in propriis terminis materiæ, de qua agitur, probatur *in capit. commissa* & ibi Glossa *de electione in 6. cap. licet Episcopus*, & ibi Doctores *in præbend. lib. 6. Clementin. 1. §. caterum de statu Monachorum*, Vitalinus *in Clementin. gratia, n. 34. in fin. de rescriptis, & in Clementina si plures, n. 27. de præbendis*, Ægidius *decis. 43. 153. 195.* Tiraquell. *de retractu lignagier*, glossa 10. *n. 32.* Rebuffus *in praxi beneficiali, tit. de non promotis intra annum, n. 47.* Quod etiam † observatur in eo, qui vigore de- 11
creti tenetur expedire litteras intra sex menses, Mohedanus *decis. ibi.* Nec obstat, quòd hæc controversia non fuerit judicialis; quia † hoc proce- 12
dit indifferenter in omni molestia sive judiciali, sive extrajudiciali, ut post glossam tradit Cardinalis *in dict. Clement. gratia*, & ibi *n. 8.* Andreas Barbat. *n. 22.* Probus *addition. ad Monach. in cap. commissa. n. 2. de electione in 6.* Felin. *in cap. cum Joannes, n. 33. de fide instrumentor.* Cassiadorus *decis. 9. de causa possession. & propriet.* Rebuffus *in tract. de pacific. possessor. n. 165.* Sive molestiæ † sint de 13
jure, sive de facto, ut post glossam tradunt Ancharran. & Geminianus *in dict. cap. commissa*, & Cassiadorus *d. decis. 9.* Molestiæ factæ Cardinali

visæ

14 vilæ fuerunt maximè conſiderabiles, † *cum proveniret facto Principis*, quo poterat ad libitum voluntatis ſuæ diſponere de beneficio, etiam privando ſine cauſa, ut tradit Mohedanus *deciſion.* 86. Et cum introducta eſſet cognitio in principis
15 Conſiſtorio, non currebat † dilationis tempus, quemadmodum etiam dicitur non currere fatalia: & reſolutum fuit coram me in Imolenſ. Caſtri, 16. *Januarii* 1573. Nec relevat, quod à principio poſſeſſio fuerit pacifica, tam reſpectu tituli, quàm perceptionis fructuum; quia ſufficit, quod
16 quandocumque præſtetur impedimentum † circa culpam impediti, per Archidiacon. *in cap. cum ex eo, n.* 2. *de elect. lib.* 6. quem ſequitur Joannes Andreas *in dict. cap. imputari, col.* 1. *de*
17 *reg. juris lib.* 6. Ideòque tantum temporis † ei reſtituendum eſt quantum per impedimentum ablatum fuit. Ægidius *deciſ.* 83. Et fuit reſolutum in Salmantina Parochial. coram R. P. D. Orano 1589. quod intelligendum eſt reſpectu temporis, quod dilationi conceſſæ propter moleſtias ſubtractum eſt, &c.

Quam deciſionem ad litteram refert Nicolaus Garcia *de beneficiis* 2. *tom. part.* 11. *cap.* 5. *ſub n.* 105. Illam tamen totam reperies ad litteram apud eundem Seraphinum *in deciſ.* 997. quem Garcia non citavit.

Et generaliter quod omnis recurſus ad Prin-
18 cipem ſuſpendat terminum cauſæ principalis † vel articuli incidentis; probat eleganter Rota ut per Farinacium *in poſthum. tom.* 2. *deciſ.* 416. quæ *numero* 3. *&* 4. ita loquitur; vel ſaltim negari non poteſt, quin ſaltem dubium eſſet, quomodo eſſent intelligenda verba reſcripti, ita ut eſſet opus pro declaratione iterum adire ſignaturam, *cap. cum contingat, de reſcriptis, cap. cum veniſſent, de judiciis*; & cùm ante lapſum tridui, & die ſequenti poſt præſentatum in actis commiſſionem appellationis fuerit per Vincentium citata parte, habitus recurſus ad ſignaturam, ut in ejus ſummario *numero* 10. Dominis viſum fuit, dicto recurſu pendente, nullum concur-
19 riſſe tempus ad † inducendam deſertionem, Lucas de Penna *in l.* 2. *numero* 21. poſt medium, *verſic. Ex quo enim negotium, C. de naufrag.* Affluctis *ſuper conſtitut. Regni. rubric.* 39. *num.* 6. *lib.* 1. Maranta *in ſpeculo.* 5. *p. numero* 38. ut in ſimili dicitur, fatalia non currere pendente cauſa in conſiſtorio Principis, *l. cum anterioribus*, §. *ſi tamen, C. de temporib. appell.* Lancellot. *de attentatis, cap.* 12. *in præfatione, n.* 40. *&c.*

Et quod totum tempus, quo duravit impedi-
20 mentum, debet † ſuppleri impedito, quia illud non computatur in termino; ſed tantùm ei dennò indulgetur; eſt optima deciſio Seraphini 1066. quam & alias adde, quas adduximus *in tractat. de Regia protect.* 1. *part. cap.* 7. *à n.* 74. Et quod impedimentum, ut juſtum judicetur, ſufficiat
21 quod ſit † ſive judiciale, ſive extrajudiciale, ſive de jure, ſive de facto; probant ultra allegatos in deciſ. Toletana, Staphileus *tit. de qualitat. & ſtatut. benefic.* §. *hujuſmodi, n.* 12. Villadiego *de legato quæſt.* 14. 1. *part. n.* 96. Rebuffus *de pacific. poſſeſſ. n.* 157. aliàs 164. Coſmas *in pragmat. ſanction. tit. de collation. in* §. *item quod univerſitates, verbo, Poſſederint*, Bellamera *deciſ.* 596. Caſſiador. *deciſ.* 9. *n.* 1. *de cauſa poſſeſſion.* Sarner. *in reg. de triennali, quæſt.* 53. Mandoſius *regul.* 34. *quæſt.* 26. Hogeda *de benefic. incompatibil. cap.* 13. *n.* 80. Maſcardus *de probationibus concluſ.* 183. *numer.* 40. Quintana Duenas *lib.* 4. *num.* 27. Fla-

minius Pariſius *l.* 3. *q.* 1. *num.* 130. Azor. *inſtitut. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 16. *quæſt.* 9. & latè plures Rotæ deciſiones adducens videndus Nicolaus Garcia *de benefic. tom.* 2. *part. cap.* 5. *à n.* 205. *& ſeq.*

Et quod impedito ſive de jure, ſive de facto, judicialiter † ſeu extrajudicialiter non currat ter- 22
minus ad publicandas litteras reſignationis, ſed totum id tempus de medio tollatur, ita ut nec computetur, probat latiſſimè Pariſius *de reſignatione, tom.* 2. *lib.* 11. *quæſt.* 11. *per totam*; ubi latiſſimè proſequitur videndus.

Et ampliùs comprobatur, quoniam dum in Senatu diſceptatur cauſa, an ſit legitima ad retinendas litteras Apoſtolicas, ad effectum, ut in earum executione ſuperſedeatur, donec Romanus Pontifex per humilem ſupplicationem inſtructus ſit de damno publicæ utilitatis & miſericorditer dignetur de remedio † providere: non poteſt 23
ſuper principali cauſa terminum currere, uti ex variis juris exemplis, & ſimilibus noſtra reſolutio roboratur. Quippè dùm diſceptatur ſuper nullitate ſententiæ, non currit terminus cauſæ principalis, quouſque finiatur nullitatis quæſtio. Philippus Franchis *in cap. dilecti, quæſt.* 6. *de appellationibus*, Decius *in cap. ex ratione, n.* 10. Felinus *n.* 4. *eodem tit.* Sforcia Oddi *de reſtitutione in integr. quæſt.* 20. *n.* 69. *&* 74. Rota, *diverſorum deciſ.* 450. *n.* 3. *lib.* 3. *p.* 3. Gratian. *diſceptation.* 61. *num.* 10. Scaccia *de appellation. quæſt.* 15. *n.* 88. 24
91. Quando probabile † ſaltim eſt impedimentum hujuſmodi nullitatis, Felinus *dict. num.* 4. Gratian. *dict. num.* 10. Vantius *de nullitatibus, tit.* 8. *n.* 13. Tiraquellus *lib.* 1. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſ.* 10. Caldas Pereira *in l. ſi curatorem, gloſſa intra legitimum tempus. n.* 13. Giurba *deciſ.* 110. *num.* 6.

Nec etiam pendente nullitatis judicio, de-
cendium currit ad † appellandum, licet actor ſuc- 25
cumbat, dummodo non calumnioſam, ſed probabilem propoſuerit nullitatem, Cinnus *in l. contra majores, num.* 7. *C. de inofficioſo teſtamento*, Franchus *in c. dilecto, num.* 11. *de appellationibus*, Theſaurus *deciſ.* 10. *n.* 10. Marſilius *ſingulari.* 152. Scaccia *dict. quæſt.* 15. *n.* 9. *&* 97. & licèt diſſentiant Guido Papæ *de appellationibus, quæſt.* 65. *num.* 47. Lancellot. *de attentat.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 50. *num.* 127. à priori tamen opinione Cinni recedendum non eſſe, inquit Scaccia *de appellation. qu.* 12 *cap.* 169. Marius Giurba *deciſ.* 110. *n.* 7. Imò nec † currunt fatalia, Feli- 26
nus *in dict. cap. ex ratione, num.* 5. Bald. *in authent. ei qui, C. de temporib. appellat.* Sola, *ad decretum Sabaudiæ, tit.* 32. *gloſ.* 10. *num.* 8. Sforcia Oddi. *de reſtitutione, qu.* 71. *num.* 10. Giurba ubi proximè, *num.* 8. nec dum ſuper appellationis deſertione diſputatur, Decius *dict. cap. ex ratione, num.* 10. Alexand. *conſ.* 42. *n.* 22. *volum.* 3. Carpenus *ad ſtatuta Mediolanenſ.* 21. *nu.* 78. Scaccia *dict. qu.* 15. *nu.* 83. Cumia, *n.* 88. *n.* 56. Gratianus *diſceptation.* 61. *num.* 3. Giurba *dict. deciſ.* 100. *num. fin. &* latè de his omnibus Bredeborius *de appellation. part.* 2. *à col.* 157. Sola *quæſt.* 24. *à num.* 49. Et Nos accuratiùs plurima alia adducens fundamenta, *de Regia protectione* 1. *part. cap.* 7. *à n.* 58. *uſque ad finem*, ubi de iis ſingulis videbis comprobatum, quibus & hæc addere potes.

Et dum diſceptatur, an articuli, aut poſſeſſiones † admitti debeant, vel non, vel an debeat reſ- 27
ponderi poſſeſſionibus terminus ad probandum aſſignatus non currit, ſed interim ſuſpendatur,

Glossa *in Clement. sæpè verbo, Post dilationem., de verborum significat.* Speculator. *in tit. de dilation. §. 1. versicul. Sed nunquid currant*, Bald. *in l. fin. ff. de feriis*, Bart. *in l. intra utile, ff. de minorib.* Balbus *decis.* 185. incipit, *tempus datum*, Vivius *decis. n. 1.* Camill. Borellus *summa decis. tit. 47. de dilationibus, n. 97. & n. 98.*

18 Et dùm disceptatur de eo, super † quo terminus à jure vel ab homine est appositus; non currit terminus, sed interim suspenditur, ut ex pluribus Doctoribus probabimus in 2. *part. c.* 20. *à num.* 22.

Quare concludendum erit ex fundamentis, do-
19 ctrinis † & Rotæ decisionibus, nullatenus currere impetranti terminum ad publicandas litteras resignationis dùm in Senatu de eorum retentione tractatur, disceptatur, & duraverit causæ examen, cùm revera impeditus sit legitimè, & suæ litteræ sint decentes. Nec in sua impetrantis facultate, & libera potestate stat illarum face e publicationem, quia ab eo sunt ablatæ virtute ordinariæ provisionis Regiæ, cui ipse resistere de facto non potuit, sed dumtaxat causam prosequi in Senatu, docendo de injustitia causæ deductæ per adversarium, & insistendo pro earumdem relaxatione, & quod sibi à Senatu detur facultas illis liberè utendi, quâ anteà penitus carebat, atque ideò legitimo impedimento interim excusatus est ad faciendam præfatam litterarum publicationem.

CAPUT XVI.

In retentionis Bullarum cognitione quid principaliter, tam respectu principii, quàm respectu finis in Senatu deducatur: & quid incidenter: & quemadmodum in examinanda causa (ut legitimè appareat) in eo procedatur, & qualiter decreta concipiantur.

Et an & quando decretum violentiæ (*de conocer y proceder*,) ultra decretum laicorum, in supremo Consilio expediatur: & nunquid cætera Tribunalia Regia eo uti valeant.

SUMMARIUM.

1 *Retentionis Bullarum querimoniam proponenti in Senatu ut datur provisio ordinaria, ut Regii Ministri illa perquirant, & ad Senatum cum cæteris actis per executorem factis remittant, ut ibi examinentur, an publicum lædant.*

2 *Ordinaria provisione potest quis se munire ante damnum, quod timetur inferendum.*

3 *Retentionis remedium sui natura est præservativum futuri damni, & periculi imminentis.*

4 *De timore mali, & periculo minante idem judicamus, quod de ipso malo.*

5 *Defensione licitè quis utitur probabiliter dubitans de offensione inferenda.*

6 *Etiam si effectus offensionis non sequatur.*

7 *Offensionis initium non requiritur expectare, ut quis defensione uti valeat.*

8 *Et sufficit visus armorum, licet illi non minans.*

9 *Retentionis Bullarum remedium fuit inventum ad defensionem, quæ magis consistit in injuriis inferendis quam in illatis.*

10 *Conservatoris potestas non solum ad violentias illatas, sed propriùs ad inferendas videtur concessa.*

11 *Defensionis justa causa est violentiæ inferendæ timor.*

12 *Ad defensionem suam dicitur factum verificato probabili timore, & periculo.*

13 *Timor justus an probetur per juramentum ejus, qui ad suam defensionem fecisse asserit, remissivè.*

14 *Defensionem potest quis licitè prævenire contra paratum ad offensionem.*

15 *Offensam actualem non tenetur quis expectare, ut se defendat ad periculum obviandum.*

16 *Litteris ad Senatum allatis causa retentionis proposita accuratè examinatur per ordinarios Judicii tramites, & iterum per supplicationem.*

17 *Examen causæ retentionis non requirit judicialem indagationem, sed extrajudicialem instructionem, sicuti nec jurisdictione indiget.*

18 *Princeps dicitur conservator suorum vassallorum.*

19 *Conservator non utitur judiciali indagatione, potest tamen ad sui instructionem aliquam adhibere super manifestis violentiis.*

20 *Senatus ex plurimis juris rationibus motus longum adhibet examen super causa retentionis.*

Senatus ad solam sui instructionem sufficeret extrajudicialis informatio sine partis citatione, etiam per testes sumenda, ibid.

21 *Informatio super legitimitate causæ retentionis non tam ad sui ipsius Senatus instructionem fit, sed præcipuè ad Sanctissimum instruendum fideliter.*

22 *In re tam gravi, prout retentio, non est fidendum de uno vel altero teste testantibus de legitimitate causæ retentionis, sed per delationem omnibus numeris absolutam Sanctissimo remittendam.*

23 *In retentionis cognitione nihil concurrit spirituale exactæ indagationis impeditivum, nec respectu Principii, nec respectu finis.*

24 *Retentionis litterarum finis est violentiæ obviare quâ publica turbatur quies.*

25 *Scandalum, & violentia qua fundatur retentionis cognitio, est contraria juri naturali, & spirituali, & oppositæ naturæ.*

26 *Violentia perpetrata etiam à Clerico nullam includit spiritualitatem.*

Omne delictum à Clerico commissum temporale est, solùmque ratione personæ distinguuntur judicia, ibidem.

27 & 29. *Retentionis cognitio non adhibetur alio fine quàm tollendi violentiam, non ad decernendum super jure ex litteris orto.*

28 *In litterarum examine agitur tantum de quodam damno externo Reipublicæ non contento intrinsecè in illis, nec cadente in intentione concedentis orto ab importunitate impetrantis.*

29 *Senatus diligenter examinat auditis partibus causam retentionis, non ut decidat causam principalem, sed ad explorandum violentiam de qua principaliter cognoscit.*

30 *Habens jus cognoscendi circa finem pro bono communi, habet ad media proportionata, ut auferatur vis.*

31 *Media proportionata adhibita per Senatum ad detegendam causam retentionis sunt merè tempora-*

poralia, & in mero facto nisentia.

32 Examen litterarum obtentarum per alienigenam horum Regnorum cadit super mero facto temporali, an sit ordinarius, vel extraneus, quòd incapax est spiritualitatis.

33 Examen litterarum in derogationem jurispatronatus laicorum aut Regis cadit super mero facto, an quis sit in quasi possessione jurispatronatus nécne.

34 Quem possidere, vel in possessione esse, quæstio est meri facti non juris.

35 Super possessione etiam rei inspiritualis, quæ temporalis est, cognoscit laicus de violentia.

36 Examen Senatus super commissionibus contra primam instantiam Ordinarii vertitur super mero facto, an sit subscriptio propriæ manus Sanctissimi, vel nc.

37 Subscripta an sit supplicatio commissionis, est quæstio facti, cum subscriptio in manufactura consistat.

38 Articulus principalis omnis retentionis est violenta indagatio, in quo nec etiam de mero facto rei spiritualis agitur ad declarandum super ipso, sed super ipsa violentia.

39 De facto rei spiritualis incidente in principali causa quilibet sæcularis cognoscit.

40 Controversia incidens quando dicatur meri facti, aut juris, remissivè.

41 Ad Principem, ut protectorem suorum vassallorum pertinet cognitio omnium violentiarum, à quibuslibet etiam Ecclesiasticis illatarum.

42 Defensionem præstare impossibile foret Principi non inquirenti, an adsit violentia; cum de juribus & factis singulorum nequeat Senatus habere notitiam.

43 Cui competit tractare de fine convenit etiam tractare de mediis ad finem.

44 Potentia omnis tanquam virtus ad finem disponit de iis, quæ sunt ad finem.

45 Media sequuntur naturam sui finis, & ab ea regulantur.

46 Consequens, cui conceditur, concessum etiam videtur suum necessarium antecedens.

47 Etiamsi consequens majus foret concessa.

48 Probatio per testes causæ legitimæ ad retinendas litteras, est consequens necessarium ad cognitionem violentiæ, quæ aliter constare nequit.

49 Cognitio violentiæ ob non delatam appellationem non eget extrinseca probatione, cum sit deducenda ex actibus Judicis Ecclesiastici facientibus rem notoriam.

50 In examine retentionis, cum nihil spiritualitatis habeat, sed merè facti temporalis incidentis in causa principali violentiæ pertinentis ad defensionem, & cognitionem Principalis exactè potest in Senatu tractari.

51 Probatio super causa retentionis à Senatu denegandæ quando consistit in jure, cùm per illud jam sit decisa.

52 Item quando causa, super qua fundat retentionem oppressus, confitetur ab adversario, denegatur probatio.

53 Frustra expectatur id, cujus eventus nullius est effectus, nec potest prodesse.

54 Factum quod non relevat, fieri non debet.

55 In examine retentionis proceditur viâ ordinariâ, & per sententiam diffinitivam, & admittuntur partes ad probandum, si negotium in probatione consistit.

Si in facto non consistit, nec admittitur, probatio nec dilatio ad probandum conceditur. ibid.

56 Si in examine adhibito per Senatum reperitur legitimam deficere causam ad retinendas litteras, statim relaxantur, ut illis pars utatur.

Decretorum retentionis formulæ, ibid. & n. seqq.

57 Causa retentionis si reperitur legitima, diversimodè dantur à Senatu decreta juxta casuum varietatem.

58 Retentionis casu alii pertinent ad retentionem litterarum, alii ad remissionem Ordinario, & de utrorumque decretorum conceptione, ibid.

59 Competentia orta inter Ordinarium certantem causam in prima instantia ad se pertinere, & Nuntium, Archiepiscopumve, Senatus quomodo concipiat decretum.

60 Decreto de conocer, y proceder, *dumtaxat utitur Senatus, cujus est privativa cognitio super conservatione Concil. Trident.*

61 Et de ratione hujus conceptionis decreti.

62 In violentia Judicis Ecclesiastici cognoscentis de laico super re merè profana omnia Tribunalia Regia indistinctè utuntur decreto de conocer, y proceder.

63 Cancellariæ inhibita sunt, ne cognoscant de violentiis tangentibus observationem, & executionem Concilii Tridentin.

64 Cancellariæ nequeunt uti decreto, de conocer y proceder *in competentia orta inter Ordinarium, & Superiorem ob primam instantiam Ordinario reservatam per Trident.*

65 Super orta competentia inter Ordinarium tuentem suam primam instantiam, & ejus superiorem, si à quolibet eorum fuerit appellatio emissa; pro ejus delatione potest quodlibet Tribunal Regium adiri.

Et quemadmodum tunc sint concipienda decreta; vide ibid. remissivè.

66 Error aliquorum putantium in Audientiis Regiis uti posse decreto (conocer, y proceder) *super quocumque genere competentiæ annotetur.*

67 Quando duo remedia retentionis violentiæ ob non delatam appellationem ab executore litterarum simul cumulantur; variis modis decreta concipiuntur, remissivè.

68 Cancellariæ an possint cognoscere de violentia executoris ob non delatam appellationem, & remissione petita commissionis ob contraventionem Concilii præservantis primam instantiam Ordinario simul cumulatis, & sequentibus.

69 Cumulato utroque remedio ad Ordinarium remissione & violentia ob negatam delationem appellationi ab executore emissæ; diversimodè decernunt Cancellariæ, & sequentibus.

70 & 71. Nam si reperiunt vim feciſſe executorem; ita decernunt ut deferat, & reponat articulum remissionis ad ordinarium remittunt ad supremum Consilium determinandum, & de ratione.

72 Si autem reperiunt Cancellariæ vim executorem non facere, super utroque remedio cumulato subsistant, remittendo utrumque articulum supremo Consilio, & de ratione.

73 Causæ retentionis, quæ legitima sit, & pio Senatorum arbitrio relicta est.

74 Obtestatur Author Senatores, ne abutantur suo pio & sincero arbitrio in discernenda legitimitate causa retentionis Bullarum.

75 Defensio vi oppressorum præstanda est servata semper reverentia Sedis Apostolicæ.

76 Defensio omnis tunc dicitur permissa jure naturali, si præstetur cum moderamine inculpatæ tutelæ, aliter est culpabilis.

77 *Moderamen in defensione procedit ab eodè principio juris naturalis, sicut & ipsa defensio.*

78 *Moderamine inculpatæ tutelæ non adhibito in defensione, hæc juri repugnat naturali, & gentium.*

79 *Moderamen inculpatæ tutelæ tunc in defensione adhibetur, si id fiat sine quo violentia tolli nequit.*

80 *Moderamen inculpatæ tutelæ consistit in tribus; circa modum, tempus, & causam.*

81 *Senatores valdè evigiles sint, ne quis calumniosè uti velit hoc salubri retentionis remedio, ad effectum differendi aut vexandi adversarium.*

82 *Retentionis remedio frivolè, aut calumniosè utentem debet Senatus in expensis condemnare.*

83 *Tanta justificatione procedit Senatus hic Supremus in causis retentionis, ut nullo modo oppressio tradatur provisio ordinaria, nisi prius relinquat fidejussorem de solvendis omnibus expensis impetranti, & simul relinquat procuratorem, cum quo prosequi valeat causa ad evitandum suspensionem dilationis.*

84 *Decretum quoddam Senatus anni 1545. refertur quo supra dicta, & alia sunt ordinata in ratione Bullarum.*

85 *Alterum Decretum Senatus anni 1580. refertur quo prius extenditur etiam ad retentionem litterarum in contraventionem Concil. Tridentini pariter præstetur fidejussor expensarum, & procurator relinquatur.*

86 *Præfata decreta in viridi sunt observantia, & quotidie practicantur in hoc Senatu, cujus Secretarii non tradunt parti Ordinariam, nisi prius relictis procuratore, & fidejussore.*

87 *De institutione, quam habent Cancellariæ circa modum procedendi in causis retentionis Bullarum, remissivè.*

88 *De praxi Senatus circa executorem exequentem litteras, quarum petitur retentio, & aufugit cum illis quemadmodum consulat oppresso per sequestrationem, & compulsionem impetrantis, ut afferat intra terminum ablocationem.*

89 *Supplicatio secunda de las mil y quinientas, non admittitur in causis retentionis litterarum Apostol. decisis in Consilio Supremo, aut in Cancellariis Regiis*

90 *Ad supplicationem secundam duo requiruntur, quod res ipsa sit ardua, & valoris trium millium duplarum.*

91 *Quæ non possunt concurrere in retentione Bullarum, & de ratione.*

92 *Retentio Bullarum ad effectum superfedendi in executione, & supplicandi Sanctissim. non infert præjudicium perpetuum nec irreparabile.*

93 *Quod leviſſimi præjudicii est.*

94 *Retentionis sententia non recipit aliquam æstimationem, nec continet rem æstimabilem.*

95 *Supplicatio secunda denegatur in mero possessorio.*

96 *In retentionis Bullarum cognitione adhuc non agitur de judicio possessorio, sed de mero & nudo facto, an patroni sint in quasi possessione, ad effectum non declarandi super eo, sed ad alium finem superfedendi in executione.*

97 *Secunda supplicatio à sententia retentionis Bullarum nunquam admissa fuit in Consilio Supremo, nec talis praxis visa, nec audita est.*

98 *A sententia retentionis Bullarum lata in Senatu Galleciæ, nequit appellari ad Cancellariam Vallisoletanam, quia causa non est capax summæ requisitæ.*

1 COmparenti parti, seu Regio fiscali in Senatu querimoniam † violentiæ proponenti, ad obtinendam retentionem litterarum Apostolicarum, aliquam inferendi sinui causam (ex his, quas legitimas probavimus hac 1. *part. cap.* 2. *cum quatuor sequentibus*) ut ex executione justus evitetur inconvenientiæ timor in damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ spiritualis, aut temporalis, atque insuper scandali periculo obvietur, datur ordinaria provisio, ut Regii ministri conquirant has litteras cum omnibus actis (si quæ facta fuere earum virtute) & in Senatum remittant ut ibidem accuratè examinetur, an quid contineant, quod Reipublicam lædat juxta *legem* 21. *l.* 23. 24. 25. *& l.* 26. 28. & alias *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.*

Hac etiam provisione ordinaria potest se quis munire statim, quod timetur de venturo damno, nec tenetur † expectare quod actualiter sit illatum, ne 2
ex sua negligentia impetrans occultè exequatur suas litteras, & inde incidat in illud inconveniens latè à nobis consideratum *hac* 1. *part. cap.* 10. Tum etiam, quia hoc salubre remedium retentionis sui natura est præservativum damni futuri, & periculi minantis, ad quod vitandum fuit salubriter introductum, & à necessitate inventum.

Idem namque judicamus de timore mali, & periculo minante, † quod de ipso malo, *l. Padius in* 3
principio, ff. de ruina, & naufragio; multas doctrinas ad id congerit Collantes *de pace*, *lib.* 3. *c.* 9. *sub n.* 8. *vers. Cui poterit addi*, latè per Corsetum *singulari verbo*, *Metus*, *fol* 168. multæ pulchræ per Valençuelam Velasquez Granatensis Cancellariæ Præsidem integerrimum, *de statu Belli. p.* 2. *considera.* 7 *à n.* 10. *& seqq.* Carolum de Tapia *decis.* 23. *à n.* 62. *& à n.* 60. Cancer. *variar. resolut. tom.* 1. *p.* 2. *c.* 1. *à n.* 47. *&* 3. *p. c.* 15. *à n.* 141. *&* 144. qui varia exempla reddunt.

Timor enim violentiæ inferendæ infert justum † metum, Gramm. *vot.* 10. *n.* 2. Bartazol. *consil. crimin.* 159. *n.* 5. *& cons* 427. *n.* 11. Cavalcanus *de Brachio Regio*, *part.* 3. *n.* 210. *&* 211. *&* 4
p. 6. *n.* 309. Matcardus *de probationibus conclus.* 1051. *n.* 49. Menochius *lib.* 3. *præsumption.* 4. *n.* 9. Ludovis. Lucens. *decis.* 18. *num.* 1. Farinac. *fragment. p.* 2. *litt. M. numer.* 87. Gisrba *cons.* 28. *num.* 20. Sanchez *de matrimonio lib.* 4. *disp.* 5. *cap.* 5.

Sufficit enim probabiliter dubitare de offensione, ut defensione † quis licitè uti valeat, *l. si* 5
quis furno, §. *quod dicitur, ff. ad leg. Aquiliam*; *l. habitatores*, §. *iterum, ff. locati, & ibi glossa verbo verè*, & communiter scribentes super illa, text. *in l. hac stipulatione, ff. de damno infecto*, *l. interpositas*, *C. de transactionibus*, Innocentius *in cap. si vero de sententia excommun. num.* 2. Bald. *in cons.* 364. *num.* 5. *vol.* 3. Angelus *in* §. *jus gentium*, *num.* 9. *instit. de jure naturali*, Aretinus *in cons.* 14. *num.* 18. Thomas Grammatic. *decis.* 5. *& in decis.* 18. *n.* 16. Sylva *nuptial. lib.* 2. *num.* 119. Alexander de Nevo *in cons.* 12. *numero* 5. *cum sequentibus*, Brunus *cons.* 82. *n.* 5. *volum.* 1. Burgos de Paz *in cons.* 25. *num. fin.* & in proposito multis exemplis confirmat Hippolytus de Marsill. *in singular.* 325. *per totum, & in pract.* §. *diligenter*, *num.* 42. Carrerius *in praxi titulo de homicidio*, §. *circa tertium*, *per totum*, Mongallon *in tractatu de his quæ metus*, *cap.* 2. §. 6. *num.* 1. ubi *num.* 3. ampliat, etiam si effectus non sit sequutus, ut probant † jura superiùs citata, & 6
Glos. *in cap. bona el.* 1. *de electione*, *verb. Metuebat*, Andreas Gaillius *in tractatu de pace publica*, *lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 6. & Glos. *in cap. ad Audientiam*, *verb. Causa de his quæ metus*, Thomas Grammatic. *decis.* 5. *num.* 6. Nec est necessarium,

quod

7 quod ſpectetur † initium ipſius effectus offenſionis, ut patet ex dictis juribus, & Doctoribus hactenus allegatis, & Philippus Franchis *in cap. fin. de appellatione*, *n.* 9. Gaillius ubi proximè *n.* 3. & 6. Bartol. *in l. ex plagis*, §. *Tabernarius*, *ff. ad leg. Aquil. n.* 1. Alexander *in conſ.* 98. *n.* 3. *cum ſeq.* Pirrus *in l. nihil conſenſui*, *ff. de regul. juris*, Aulus *de malefic. verb. Et dictus Titius ſe defendendo*, *n.* 16. Carrerius ubi ſup. Grammatic. *deciſ.* 5. *n.* 17. Suarez *allegat.* 23. *n.* 3. & 4. Mongallon ubi proximè *n.* 4. qui *n.* 7. latè probat ſufficere viſum
8 armorum, † licèt illis non utantur habentes, & eſt text. optimus *in l.* 3. §. *qui armati*, *ff. de vi & vi armata*, ibi: *Sufficit enim terror armorum ut videantur armis dejeciſſe.*

9 Et cùm hoc retentionis † litterarum remedium fuerit inventum ad defenſionem, & obviandum periculo (ut diximus) magis propriè præſtatur defenſio, & conſiſtit in injuriis & damnis inferendis, quàm jam illatis, tradunt Gloſſa *in cap. dilecti in verbo*, *defendere*, *de officio Delegat. lib.* 6. ubi Monach. *n.* 5. Franchis *nu.* 7. Dominic. *n.* 13. Azorius *inſtitution. moral. part.* 2. *lib.* 5. *capitul.* 34. *quæſt.* 7. *verſicul.* Si *iterum quæras*, Molina *de juſtitia & jure tom.* 6. *diſputat.* 29. *num.* 2. *verſicul. Poteſt tamen in fin.* Ludovic. Miranda *in Manuali Prælatorum*, *tom.* 2. *quæſt.* 47. *articul.* 7. *concluſ.* 4. Cochier *de juriſdict. ordin. in exemptos part.* 1. *quæſt.* 39. *n.* 13. Barboſa *in paſtorali de poteſtate Epiſcop. tom.* 2. *allegation. n.* 34. Ubi affirmat quòd
10 non ſolùm adversùs † violentias manifeſtas illatas, ſed etiam inferendas conſervatoribus poteſtas intelligitur conceſſa, quia propriè in utriſque, licet magis propriè in inferendis violentiis, conſiſtat defenſio.

Qui quidem ibidem, *nu.* 35. ulteriùs affirmat,
11 juſtam cauſam † eſſe & manifeſtam, ubi violentia inferenda timetur, ut & benè agnoſcunt Monachus *in dict. cap.* 1. *n.* 5. Gutierrez *Canonicar. lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 10. Sayrus *de cenſuris*, *lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 24. Suarez *tom.* 5. *de cenſuris*, *diſputat.* 3. *ſectione* 4. *à n.* 4. & *diſputat.* 20. *ſection.* 1. *num.* 3. *cum ſeq.*

Et ad defenſionem ſuam dicitur factum, eo ip-
12 ſo quod probatur † veriſſimus timor, & periculum probabile, Beroius *conſ.* 138. *ſub n.* 24. *l.* 3. Vulpella *conſ.* 7. *n.* 8. & *conſ.* 78. *n.* 3. Meſcardus *de probationibus*, *concluſ.* 1126. *n.* 13. Jacobus Ayter. *in tractatu de homicidio neceſſ. part.* 2. *n.* 54. & 55. qui benè explicat, & declarat, an ille juſtus timor de-
13 beat † probari juramento partis aſſeverantis ad ſuam defenſionem feciſſe, Gaſpar. Cabal. *in additionibus ad conſtitut. Marchiæ lib.* 4. *cap.* 54. *in verb. Ad defenſionem*, Farinacius *de homicidio*, *q.* 115. *part.* 1. *num.* 51. & aliis plurimis Didac. de Mario *in addition. ad Thomam Grammatic. deciſ.*
14 5. *n.* 2. Et contra paratum ad offenſam poteſt † quis licitè prævenire defenſionem, plurimos Doctores allegat Marius Giurba *conſ.* 84. *num.* 18. & ſub *num.* 16. quod ſufficit ad periculum offenſionis.

Nemo enim tenetur expectare actualem offen-
15 ſam, ac inde ſe defendere † ſed poteſt licitè ubi probabile periculum offenſionis adeſt, ſe omni defenſione prævenire atque damno & periculo obviare, Pancirolus *conſ.* 67. *nu.* 9. Barcius *deciſ.* 141. *n.* 2. Scaccia *de judiciis. c.* 46. *n.* 42. Aldovinus *conſ.* 10. *n.* 193. Bertazol. *conſ. crim.* 11. *n.* 2. & ex aliis multis Doctoribus firmat Giurba *conſ.* 84. *n.* 19. Quare legitimè procedit praxis, & ſtylus Tribunalium Regalium in admittenda querela retentionis, & expedienda ordinaria proviſione ante vim effectivè, & actualiter illatam, quando de ea inferenda probabiliter timetur, maximè cùm ſemper iſtæ litteræ publicæ utilitati damnoſæ ſoleant maximo cum ſecreto perduci, maximáque cum cautela occultari, & eadem met, & furtivè exequi, præcavendo & fugiendo remedium hoc ſalubre retentionis, quo intereſſe habentes ex manifeſtatione litterarum poſſent ſe muniri, & uti ad evitandam executionem earum, & illam impediendam. Ex qua etiam praxi utile aliud conſequitur ex apprehenſione hujuſmodi litterarum antequam executioni mittantur, ne in illud incidamus inconveniens obſtans executioni, & perfectioni decreti Regii executionis, de quo abundè tractavimus ſuprà *capitul.* 10. *per totum.*

Allatis igitur litteris in Senatum (à quo pro-
viſio ordinaria † dimanavit) diligenter quæſitis 16
& undique ablatis per Ordinarios Judicii, ſuoſque juris tramites hinc inde auditis allegationibus, & defenſionibus utriuſque partis, accuratè examinatur cauſa in Senatu à principio propoſita an ſit vel non legitima ad hujuſmodi retentionem litterarum petitam impertiendam, & concedendam; vel fortè juſtè denegandam, iterúmque atque iterum, ſcilicet, per ſupplicationem ad eundem Senatum viſis, & reviſis à ſe geſtis ſuper eodem examine, antequam perveniatur ad decretum affirmativum vel negativum ſuper eadem litterarum retentione poſtulata, prout quotidie obſervat ſtilus & practicatur in omnibus ſupremis Regiis Tribunalibus, ad quæ cauſæ vehuntur, & examinantur pro tollenda violentia ex harum litterarum executione oriunda.

Et quamvis examen hoc fieri potuiſſet extra-
judicialiter, † adeò quod ſufficiat extra judicia- 17
lem informationem adhiberi, cùm etiam in finem, ad quem ſit & adhibetur, non ſit neceſſaria juriſdictio, prout utrumque probavimus hac 1. *p. c.* 1. *à n.* 150. *cum ſeq. verſic. Maximè juxta*, & latiùs *in c.* 8. *à n.* 19. *cum ſeqq. verſ. Comprobatur ulteriùs*, & ſuprà ubi de hoc videre poteris planè & plenius.

Atque inſuper etiam ex ea ſimili doctrina com-
probatur; nam conſervatur (veluti † etiam Prin- 18
ceps dicitur conſervator vaſſallorum) ſuprà *cap.* 1. *hac* 1. *part. à n.* 85. licèt non poſſit cognoſcere judicialiter, † nec uti judiciali indagatione, juxta 19
text. *in cap.* 1. in hæc: *Statuimus*, *ut conſervatores*, *quos plerumque concedimus*, *à manifeſtis injuriis & violentiis defendere poſſint quos ei committimus defendendos*, *nec ad alia*, *quæ judicialem indagationem exigunt ſuam poſſint extendere poteſtatem*, *&c. cap. fin. de officio Delegati*, *l.* 6. Poſſunt tamen ad ſui inſtructionem aliquam cauſæ cognitionem adhibere ſuper manifeſtis violentiis, ut latè probat Moneta *in tractat. de conſervatoribus. cap.* 7. *à n.* 76. *cum ſequentibus.*

Tamen ex pluribus motus juris rationibus † Se- 20
natus omnimodam adhibet cauſæ cognitionem per longum examen, tùm quia licet ad ſolam ſui ipſius Senatus inſtructionem ſufficeret informatio extrajudicialis, & abſque partium citatione, etiam quando informatio ipſa extrajudicialis ſit ſumenda per teſtes, ut poſt magnam Doctorum catervam diximus *de Regia protect.* 1. *part. cap.* [illegible] *n.* 215. *& ſeq. & cap.* 2. *à n.* 137. *& ſuperiùs.*

Nihil-

Nihilominus tamen cùm iſta informatio ad cog-
21 noſcendam legitimitatem † cauſæ retentionis, non tam ad ſui ipſius Senatus inſtructionem fiat, ſed & principaliter ad inſtructionem ſummi Eccleſiæ Principis & Præſulis, non contentatur Senatus ipſe illam levem adhibere, ne fortè temerè faciat, ſed omnimodo certam remittere, & veracem poſſit Sanctiſſimo, juxta illud Plinii Secundi, *lib. 1. epiſtola 20. Prævaricatio eſt, tranſire dicenda, prævaricatio etiam curſim, & breviter attingere, quæ ſint inculcanda, & repetenda.*
22 Et quia in re tam gravi, non eſt fidendum † de uno vel altero teſte ſuper legitimitate cauſæ teſtantibus, ut eleganter conſiderat Covarruvias *in practicar. cap. 35. n. 6.* ibi: Quod non aliter percipi valet, quàm per delationem omnibus numeris abſolutam, &c. videndus in toto *num. 6.* cujus meminimus ſuprà *cap. 3. num. 1. & ſeq.* Ac ideò ne ullo modo veritas occultetur, frauſque aliqua interveniat, auditis partium allegationibus fit examen. Indecens quippè foret tanti Senatus cauſam uti legitimam proponere Sanctiſſimo, quæ poſtmodum incerta & inutilis detegeretur, atque ideò etiam authoritatis ſuæ conſervandæ causâ Senatus ipſe omnem adhibet diligentiam, ut quid certius ſit innoteſcat, & ad Sanctam Sedem legitimè referre valeat inſtruendam, & informandam de reali & verâ causâ ſuſpenſionis litterarum, & de ejus legitimitate indicante ſcandalum aliter oriundum, vel aliud ſimile damnum notabile præcavendum, ne de Senatus intentione & animo ſincero, & puriſſimo dubiteturr, neque præſumatur, velle ſub ficto prætextu violentiæ tollendæ litteras detinere, & earum executionem impedire, ſub qua intentione retentionem verat Bulla Cœnæ Domini, *c. 13.* prout latiùs dixi-tus ſuprà *cap. 2.* per totum, ubi ex aliis diximus per eam ſolùm tolli fictum prætextum, propterea de hac cauſa plenè cognoſcere vult ad prædictum effectum, & ut ſupplicationis juſtitia coram Sede Apoſtolica proſequendæ clarè pateat, ne ficta videatur, aut præſumatur.

Tum etiam, quoniam in hac cognitione nihil
23 † concurrit ſpirituale, nec reſpectu mediorum, nec reſpectu finis, ad illum quippè dumtaxat finem adhibetur hoc remedium, ut omnis ceſſet
24 violentia ex qua frequenter oritur † ſcandalum, & quies publica turbatur, ut ſæpè in hoc tractatu diximus *capitul. 1. & ſequentibus*, & ſignanter ſic aſſerunt Simanchas *de Catholicis inſtitution. tit. 45. de pœnis, n. 34. & 35.* Menchaca *controverſia. uſu frequent. l. 1. cap. 41. à n. 19. cum ſeq.* Cenedus *lib. 1. collectan. 5. num. 4.* Henriquez *lib. 2. de Pontificis clave, cap. 11. §. 3. & cap. 16. §. 1.* Azevedius *in l. 2. tit. 6. lib. 1. Recopil.* propè finem, qui rectè loquitur de hac violentia.

Et poſt Covarruvias, Zevallos, & Olibanum noviſſimè idem affirmat Caſtillo *in tractatu de tertiis, cap. 41. ſub n. 181.* Et eleganter etiam poſt alios plures dixit expreſsè Villalobos *in ſumma, tractat. 17. de la deſcommunion, difficultate 21. n. 3.* & ferè omnes Doctores de retentione Bu-um tractantes (quos in unum congeſſimus hac *1. part. c. 2. à principio*) eam fundant in violentia quæ oritur ex executione quarundam litterarum Apoſtolicarum, ubi aliqua adeſt cauſa legitima ad retinendum, & conſtat in Bulla Cœnæ Domini, *c. 4.* ibi: *Prætextu violentiæ prohibendæ, &c.* & eſt *l. 81. tit. 3. lib. 2. Recopil. in addition. 3. m.*

Quæ quidem violentia, atque ſcandalum (ſuper quibus dumtaxat cadit Senatus cognitio) nullam † continet ſpiritualitatem, ſed totum eſt merè 25
temporale abſque umbra ſpiritualitatis, imò juri ſpirituali omnino adverſarium eſt, cùm contra præceptum ſiat divinum, à quo omnino & violentia, & ſcandala reprobantur, ut patet *cap. 1. & cap. 4. hac 1. part.* nam delictum violentiæ contrarium eſt, & odioſum omni juri, præſertim naturali, *l. ſecundùm naturam, ff. de condict. indebiti, ſi quis in tantam, C. unde vi*, Maſcardus *de probationib. concluſ. 1416. n. 4.* Nam ſi defenſio contra violentiam provenit à jure naturali, ergo ipſa violentia erit contra jus divinum & ſpirituale, cùm idem operetur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitum in propoſito, & contrariorum eadem eſt juris diſpoſitio & ratio, ex vulgaribus axiomatibus.

Et quoniam omne illud quod in jus naturale, aut divinum † committitur, in omnium tendit in- 26
juriam, & violentia illata dicitur, prout abundè oſtendimus *in cap. 1. n. 176. & n. 164. & ſeq. & n. 186.* Quæ violentia & ſcandalum etiam perpetratum à Clerico, aliquam non includit ſpiritualitatem, ut dicit Oſaſcus *deciſion. 180. n. 17.* quem referens ſequitur Marius Giurba (loquendo in ſcandalo facto à Clericis in Republica) *in conſil. 49. n. 16. ad medium.* Quia omne delictum de per ſe temporale eſt, ſolumque ratione perſonæ ad hoc, vel illud judicium & judicem ſpectat, Pereira *de manu Regia, part. 2. capitul. 42. n. 8.* Aut. Diana *reſol. moral. 4. p. tract. de immunitat. Eccleſiarum 1. reſolut. 6. ad princip.* Et hæc violentiæ cognitio nihil tendit ad punitionem perſonæ illam perpetrantis.

Non enim hæc adhibetur cognitio alio fine quàm tollendi † violentias, non autem ad revocandum, 27
vel annullandum litteras apoſtolicas, vel cognoſcendum aut terminandum ſuper jure ex litteris orto [abſit à tam Catholico Principe nimis obediente ſanctiſſimo Patri] ſed dumtaxat, ut interim dùm recurritur ad Sanctam Sedem Apoſtolicam mediante humili ſupplicatione pro remedio Reipublicæ detineantur litteræ in Senatu, ne interdum cum ſcandalo exequantur audacter, ut probant omnes Doctores ſuprà *cap. 2. à principio* citati. Agitur enim tantùm de quodam damno † externo, & 28
præjudicio publico, non contento intrinſecè in ipſis litteris, nec voluntatem & intentionem concedentis cadente, ſed ortum extrinſecè ex prava ſuggeſtione petentis, & ejus importunitate, & ab ea cauſarum.

Quod & mirabiliter † conſideravit Henriquez *l.* 29
3. de Pontificis clave, cap. 19. §. 3. in gloſſa, lit. F. In hac: & Judices auditis Advocatis viſum proceſſum diligenter examinant, non ut decidant principalem cauſam Eccleſiaſticam tanquam Judices; ſed examinant de aliis, ut explorent, an ſit violentia, de qua principaliter † cognoſcunt, & qui habet 30
jus ad cognitionem circa finem pro bono communi, habet ad media proportionata, ut auferatur vis.

Atque idem firmat in terminis Epiſcopus Antverpienſis Joannes Malderus *in part. 2. quæſtion. 96. artic. 4. fol. 407.* dicens, quod Rex, qui poteſt defendere & tollere violentiam, poteſt etiam illa media adhibere, ſine quibus defenſio præſtari non poteſt, referens ſequitur Diana *reſolut. moralibus, tractatu de immunitate Eccleſiaſt. reſol. 14. verſ. Sed ego in controverſia tam gravi.* Addens, quòd inſpectio actorum ipſa non eſt actus juriſdictionis.

Me-

Media etenim proportionata ad hunc finem
31 consequendum pariformiter, † sunt merè tempo-
ralia, consistentia dumtaxat in facto, ex quibus
quidem detegitur vis, & scandalum, nam si agi-
mus de retinendis litteris impetratis ab externo
32 non originario, † nec naturali horum Regnorum,
cognitio & examen Senatus cadit dumtaxat su-
per mero facto temporali: ab impetrans sit ex-
terus vel naturalis & originarius horum Regno-
rum, quod quidem examen incapax est umbræ
spiritualitatis.

Si quærimus, an litteræ impetrantur in dero-
33 gationem † jurispatronatus Regii, aut laicorum,
examen dumtaxat cadit super mero facto, nam
34 quem possidere, † vel in possessione esse, quæstio
est meri facti, non juris, ut ex aliis in similibus
terminis diximus *de Regia protect. 4. part. cap.*
14. *num.* 77. Et quod possessio etiam rei spiri-
tualis sit facti, & in facto consistat, quàm plu-
rimos congessit August. Barbosa *in tractatu de*
jure Ecclesiastic. lib. 1. *cap.* 49. §. 2. *num.* 172.
& 176. Qua propter etiam super possessione
turbata, etiam rei spiritualis cognoscere posse
35 † sæcularem, tanquam merè temporali ad finem
tollendi violentiam, latè post magnam Doctо-
rum catervam firmavit Cancerius *variarum re-*
solutionum lib. 3. *cap.* 14. *de manutentione à*
principio, & præcipuè *à numero* 6. & Nos ali-
bi, & multi alii quos in unum cumulavit Bar-
bosa *d. num.* 172. & 173. licèt ipse à com-
muni Doctorum, & ab universali praxi decli-
naverit.

Et eodem modo in tollenda vi, quæ fit or-
36 dinario, dum turbatur † & auferetur sua juris-
dictio contra decretum Concilii Tridentin. *in cap.*
causæ omnes, nudum tantummodò factum ca-
dit, dùm examinantur litteræ per solam oculo-
rum inspectionem, an subscriptæ sint vel non,
eò quòd in prima instantia veniunt commissæ
non ordinario, sed alteri executori, sine sub-
scriptione propriæ manus Sanctissimi. Quod est
37 merum factum, consistit enim † hæc subscrip-
tio in ipsa manufactura subscribentis, prout in
specie probamus infrà *cap.* 30. §. 2. *versicul. Nec*
hæc solemnitas à n. 16. *cum seq. & ferè per totum*
§. *& cap.* 6. *à num.* 26. *cum seq. part.* 2. quod
quidem omnino est longè extraneum & alienum
ab spiritualitate, quoniam non disceptatur de vi-
ribus jurisdictionis, nec de ejus jure; sed tan-
tùm de dicto facto, an commissio facta fit alteri
cum dicta subscriptione, ita ut dumtaxat inquiratur
in Senatu, an illud factum consistens in manu-
factura Papæ absit à commissione avocatoria primæ
instantiæ, vel in ea legatur ocularitèr, suppone-
res Senatores jus constans, & indubitabile resul-
tans ex ipso facto & manufactura, de qua sola du-
bitant & perquirunt an interesserit in rescri-
to directo alteri Judici delegato, juxta quæ ab-
undè infrà *cap.* 30. *cum suis* §§. maximè *in* §. 5.
& eadem part. 2. *cap.* 6. *à num.* 14. *cum multis*
seq.

Et sic de aliis cæteris incidentibus in articulo
38 principali † retentionis, in quibus non disceptа-
tur etiam de mero facto ad declarandum super ip-
so, sed solùm declaratur super violentia principa-
li tollenda, mediante retentione, & humili ad San-
ctissimum supplicatione, prout praxis quotidiana
ostendit.

Certi namque juris est, & verissima opinio
39 Doctorum à nemine † ferè impugnata; quòd
de facto rei etiam spiritualis incidente in cau-
sam principalem possit licitè judex laicus quilibet
cognoscere, & tractare, ut apparet ex magna illa
Doctorum copia, quos in his, de quibus nunc
versamur terminis, congessimus *cap.* 8. *à n.* 25. *cum*
seq. versic. Ex quâ doctrina recte &c. Et alii plu-
rimi ab eisdem relati, qui benè distinguunt, quan-
do controversia † incidens sit juris; vel meri fac- 48
ti, & Nos tetigimus etiam ibidem, prout etiam post
plurimos Doctores pulchrè explicat Giurba *in cons.*
80. *n.* 32. Ant. Amato *variarum resol. l.* 2. *res.* 63.
n. 2. & copiosiùs *n.* 11. ubi plurimos Doctores cu-
mulat, *& in resolut.* 86. *à n.* 61. & per tres colum-
nas magnam Doctorum catervam congerit ad hoc,
quod de facto rei spiritualis cognoscit judex lai-
cus, quibus in locis benè etiam explicat, qualis
dicatur quæstio facti, qualisve juris, & in quo
utraque consistat, & differat, ad quæ loca te re-
mitto, & hunc eundem discursum in his nostris
terminis rectè consideravit Cenedus *q.* 47. *à num.*
16. & Nos exactè *in tract. de Regia protect. 1. p.*
cap. 11. *prælud.* 5. *per totum*, *& signanter à n.* 217.
cum seqq.

Et cùm, (ut sæpè probavi † evidenter *in c.* 1. 49
de Regia prot. & hac 1. *p. cap.* 1.) ad Regem ut
protectorem Reipublicæ temporalis, & Eccle-
siasticæ pertineat omni jure defensio suorum vassal-
lorum, & licitè cognoscat de violentiis per quos-
libet illatis, sicuti etiam in his terminis retentio-
nis probant omnes Doctores citati *cap.* 2. *à prin-*
cip. Sequitur per necessariam consequentiam, quòd
ad eundem † pertineat inquirere, an adsit violentia, 50
cum aliter sit impossibile, posse defensionem (ad
quam de jure naturali, divino, & positivo tene-
tur) præstare ut benè argumentatur Henriquez
l.b. 2. *de Pontificis clave c.* 19 §. 3. *in gloss. lit.*
F. ibi: *Nec enim sine causæ cognitione, quid possit*
in hoc remedio certum decerni, cum impossibile sit,
quòd de particularibus juribus, & factis partium
possit Senatus habere notitiam, &c. ut & Nos per
plura jura probavimus *de Regia protect. c.* 2. *à n.*
95 *cum seq.* 1. *part. & num.* 58. *& à num.* 285.
cum seq.

Cui enim competit tractare de fine, com- 43
petit etiam † tractare de mediis necessariis ad finem,
secundùm Philosophum, *lib.* 1. *Ethicorum*, *cap.* 1.
& D. Thom. 2. 2. *quæst.* 40. *artic.* 2. *ad* 3. ubi di-
cit, quòd omnis potentia tanquam virtus, † ad 44
quam pertinet finis potest disponere de iis quæ
sunt ad finem. Quia media sequuntur naturam sui
finis, & ab eo † regulantur, *l. oratio*, *ff. de spon* 45
salibus, & latiùs *dict. cap.* 2. *d. num.* 285. quibus
& dicenda adde. Nec non singulares doctrinæ
urgent adductæ sup. *d n.* 29. *cum seqq.* & super-
ius.

Et cui conceditur consequens, concessum etiam
videtur † suum necessarium antecedens, *l. ad rem* 46
nobilem, *l. ad legatum*, *ff. de procurator. l. qui pro-*
prio, §. *qui alio*, *l. illud*, *ff. de acquirendo rerum do-*
minio, *l.* 2. §. *inspectio. ff. quemadm. testamenta*
aperiantur, *l.* 1. §. *ff. si ususfructus petatur*, *l. de-*
nique, §. *interdum*, *ff. de peculio*, *l.* 2. *ff. de juris-*
dictione omnium judicum, Menoch. *de præsumption.*
lib. 4. *præsumpt.* 68. *n.* 6. Fusarius *de substitutionib.*
241. *n.* 67. *q.* 480. *n.* 21. Surdus *decision. 7. num.* 5.
Gonçalez *ad regulam* 8. *Cancellariæ*, *gloss.* 5. *n.* 53.
Escobar. *de ratiociniis*, *capitul.* 25. *n.* 11. Scaccia
de appellationibus, *quæst.* 2. *n.* 26. *in fin.*

Quod ampliatur, etiam si consequens majus
esset † concessio, ut probant Zephalus *consil.* 406. 47
num. 2. *volumin.* 3. Alexander & alii citati per
Orozcum *in l.* 2. *de jurisdict. omnium judicum*;

n. 14.

num. 14. ponderantem *l.* 1. *§. fin. & l. fin. de justitiâ. omnium judicum, & cap.* 1. *de officio Delegati*, Gloss. celebr. *in l. cum proponas, C. de rebus creditis.*

Et cum antecedens necessarium ad indaganda violentiam † hujus generis sit, prout est cognitio, & examen causæ legitimæ ad discernendum super retentione, atque etiam media sint legitima, & præcisa ad finem consequendum, cùm aliter non constet, nec possit de ejus veritate & legitimitate, ideò ad probationem testium reducenda erit ex hactenus dictis ad differentiam alterius generis violentiæ, quæ † versatur circa delationem appellationis, & executionis sententiæ, quæ violentia omnino notoriè ex actis ipsis gestis à Judice Ecclesiastico constat, ita ut alia externa penitùs excusetur probatio, ut latiùs deduximus *de Regia protectione* 1. *p. cap. c.* 2. *à n.* 95. *& pluribus seq.*

Quoniam licèt utrumque violentiæ genus quoad justitiam recursûs ab unâ-met radice producatur, & ab eodem principio detineatur, prout abundè videre est ex *cap. & seq. h.* 1. *p. & per c. & 2. in commentariis de Regia protect.* tamen quoad examen, & modum cognoscendi differunt, & diversa uniuscujusque qualitas attenditur juxta quam cuilibet applicatur examinis & cognitionis ille modus, qui aptior & conducibilior visus fuit, & necessarius ad finem consequendum, juxta ea quæ in hoc *cap. à n.* 16. *in dict. c.* 2. *à n.* 95. *de protect. Regia.*

Hinc ex hactenus validissimis fundamentis conteres assertionem incautam doctissimi Domin. Joan. del Castillo *in tractatu de tertiis*, novissimè edito *in cap.* 41. *sub n.* 34. dùm fortè difficultate pressus minùs attentè confundit utriusque violentiæ terminos, & asserit, quod in hac retentionis litterarum Apostolic. cognitione nihil agitur per viam jurisdictionis, sed extrajudicialiter per modum defensionis naturalis ad tollendam violentiam; allegat ad id Zevallos, Covarruvias, Olivanum, & alios loquentes in violentia ob non delatam appellationem, qui longè diversus est casus ab hoc retentionis litterarum, ut modo dicebamus remissivè pro fundamentis & ratione quæ nec militant, nec procedere possunt in hac litterarum retentione in qua examinatur causa ad eam decernendam, & fideliter certiorandum Sanctissimum super ejus veritate, & reali existentia, quæ consistit in facto merè temporali & incidente in causam violentiæ principalem, juxta latiùs hucusque comprobata, quæ si in mentem caderent tanti Doctoris, certò scio mutaturum sententiam suam, quam obiter prorupit, & quod ex professo dubium hoc examinaret, attenderet praxim hujus Supremi Consilii, & Cancellariarum, in quibus per suos & legitimos juris, & Judicii Ordinarii tramites causa retentionis deducta examinatur & per unam & alteram definitivam sententiam terminatur, prout annotavimus *à n.* 16. *& seqq.*

Claudo igitur legitimum hunc † discursum, nam cùm Regis sit proprium officium, & regalia de violentia cognoscere indistinctè in omnibus causis, & inter quaslibet personas Ecclesiasticas, causa retentionis quæ incidit, consistit in mero facto, nihil habens spiritualitatis, atque etiam licèt factum ipsum super spiritualitate aliqua cadat; ejusdem facti cognitio pertinere debet ad eundem Senatum (qui de violentia, & causa principali cognoscit) etiam cum jurisdictione, & exactâ facti incidentis cognitione, quæ dumtaxat versatur super re merè profana, & temporali, prout in hoc discursu legitimè & de jure probatum reliquimus.

Hæc tamen probatio per testes † multoties denegari solet in Senatu, quoties causa quæ proponitur ad fundandam retentionem consistit in jure tantùm, quia cum per juris dispositionem sit articulus jam decisus, nihil potest prodesse probatio, ut latiùs probavimus *in commentar. de Regia protect.* 3. *part. cap.* 6. *à numero* 63. *cum seq.* quibus ad idem adde Mieres *de majoratu* 3. *part. quæst.* 15. *numero* 69. Ferretus *consil.* 45. Corsetus *quæst.* 1. *numero* 1. *& 2. lib.* 2. Castillo *decision. Siciliæ* 48. *numero* 4. 5. 6. *& num.* 8. *& seq.* Milanens. *decis.* 3. *numero* 158. *& decis.* 5. *numero* 9. *lib.* 1. Æmilian. *cons.* 44. Vincent. de Franch. *decis.* 211. *numero* 221. *& decis.* 262. *in fin.* Rovit. *in pragmat. post. prædictas. numero* 6. *& sequentibus*, Anna *singula.* 470. Amendola ad Franch. *dict. decision.* 122. *numero* 15. Ponte *cons.* 59. *numero* 1. *lib.* 1. Menoch. *de arbitrariis, lib.* 1. *quæst.* 54. *numero* 6. Barg. *de laudem. part.* 3. *inspect.* 24. *numero* 17. *& de modo procedendi ex abrupto, centur.* 1. *qu.* 5. *& num.* 5. *& seq.* Mastrillus *decis.* 125. *num.* 2. Petrus de Gregorio *de judiciis. causa. feudali, quæst.* 21. Decianus *cons.* 17. *n.* 6. *lib.* 5. Paschalis *de viribus patr. potest. part.* 2. *cap.* 6. *num.* 7. Intrigol. *singula.* 173. *nu.* 8. *lib.* 2. *& feudor. centur.* 2. *artic.* 97. *n.* 23. *cum seq.* Amato *variarum resolut. tom.* 2. *resolut.* 63. *n.* 6.

Nec quando causa ipsa ab altera parte confiterur, admittenda † erit probatio alia per testes, ut diximus *de Regia protect.* 3. *part. dict. cap.* 6. *n.* 64 *& seq.* Quia cùm inter partes adsit concordia super facto, de nihilo serviret testium assertio & comprobatio.

Quia frustra spectatur res cujus eventus † nihil potest operari, *l. quando*, §. *fin. ff. ad Velleianum l. si quis ita scripserit, ff. de hæred. instituend. l. cum hæredes*, §. 1. *ff. de acquir. hæreditate, l. non videtur, ff. de judiciis, l. fin. C. qui admitt. l. ad probationem C de probationibus, cap. cùm contingat. de officio Delegat.* Surdus *decis.* 184. *n.* 8. Franciscus Molinus *de nuptiarum lib.* 1. *comparatio* 10. *n.* 57. Marsill. *consil.* 57. *licet nudum, n.* 17. Tuschus *tom.* 4. *litter. F. conclus.* 520. *n.* 1.

Et factum, quod non † relevat, fieri non debet, *l. ad probationem, C. de probation.* Surdus *decis.* 260. *num.* 5. *cum sequentibus, l. jubemus*, & ibi Bartol. *C. de sacrosanctis Ecclesiis*, Menoch. *cons.* 351. *num.* 36. Octavia Gloria, *respons.* 1. *p.* 2. *n.* 280. *in fin.* qui aiunt, quod nec etiam factum dicitur.

Quòd in his † terminis reperio tenuisse Gundisalvum de Paz *in praxi tom.* 2. *prælud. ult.* qui postquam *à num.* 1. *cum seq.* firmavit praxim hujus retentionis præcipuè ad executionem Concilii Tridentini *in cap.* 20. *causæ omnes session.* 24. *de reformatione, sub n.* 11. dicendo: *Post hinc inde partium & Regii Fiscalis allegationes causam concludendam*, postmodum prosequitur in hæc: *Et si negotium in probatione consistat, reperitur ad probationem per Consiliarios Regios, & in eo procediturviâ ordinariâ, donec sententiam definitivam proferant, sed si in probatione non consistat, statim post allegationem partium proferunt suam sententiam, quâ vel pronunciat litteras Apostolicas retinendas esse donec Summus Pontifex consulatur & melius de veritate informetur, & interim earum executionem suspendunt.*

dunt, & interdicunt ſub graviſſimis pœnis & comminationibus, earum uſum impetrantibus, &c.

Quapropter in articulis juris in nempè, qui in jure dumtaxat, non etiàm in facto conſiſtunt, non datur dilatio ad probandum, quia cum partes ſunt concordes in facto, ita ut dumtaxat diſcordia conſiſtat in ſolo jure juxta innumerabiles Doctores ad id citatos per Amato, *variarum reſol. lib. 2. reſolut. 63. à n. 11.* Ideò nec ad probandum admittuntur partes, nec eiſdem terminus conceditur, Millanenſ. *deciſion. 3. n. 156. & deciſion. 5. n. 6. lib. 1.* Intrigol. *ſingular. 173. nu. 80. & 81. lib. 2.* Maſtrill. *deciſ. 125. n. 2. lib. 2.* Giurba *deciſ. 49. ſub nu. 4.* ex Bellamera *dec. 317.* Romanus *ſingulari 519.* Amato ubi proximè *n. 3. & ſeqq.*

Facto igitur legitimo examine, & concluſa cauſa inſpicitur † proceſſus in Senatu, & ſi cognoſcitur ex eo non adeſſe violentiam, nec damnum Reipublicæ inferri ex litterarum executione, nec ex ea induci aliquod periculum publicæ utilitati, nec præjudicium notabile inferatur juri tertio quæſito, atque ſic ceſſet violentia: ſtatim relaxantur litteræ, & decernit Senatus: *Que no ha lugar de retenerſe eſtas letras Apoſtolicas en el Conſejo, y que ſea entreguen à la parte, para que uſe dellas*; quia trepidaverunt timore, ubi non erat timor, juxta Prophetam, *Pſalmo 23.* 56

Sin autem juſta & legitima cauſa ſubſit ad retentionem faciendam, † & ſuſpendendam litterarum executionem ob utilitatem publicam; datur in Senatu decretum juxta caſuum varietatem. Namque aliqui † pertinent ad retentionem, aliqui ad remiſſionem Ordinariorum, de quibus infrà latiùs *2. part. per totam*, & ſignanter *in cap. 26.* in priori caſu datur decretum, *Retienenſe eſtas Bullas en el Conſejo, para que no ſe uſe dellas, y la parte de N.* (petentis retentionem) *ſuplique dellas ante ſu Santidad*, ut poſſit Senatus dicere idem quod Imperator *in l. 1. C. de his qui propter metum judicis non appell.* ibi: *Sacro enim comitatu noſtro timere nihil potuiſti.* 57 58

In ſecundo autem caſu, ubi datur remiſſio litterarum, ita ſolet concipi decretum: *Entreguenſe eſtas lettras (ò Bullas) à la parte, para que uſe dellas delante el Ordinario.* Attenta tamen juridica diſtinctione, de qua copiosè *in dict. cap. 26. infrà 2. part. per totum.*

Si autem hæc remiſſio petatur in Senatu directè, ortâ competentiâ inter Conſervatorem † alicujus perſonæ, aut Collegii & ſimilium, vel inter Nuntium, Archiepiſcopum, vel alium (volentem cognoſcere & tractare cauſam in prima inſtantia) & Ordinarium certantem ad ſe pertinere cognitionem ex diſpoſitione Concilii Tridentini *ſeſſ. 24. de reformatione, cap. 20.* Tunc quando directè pro conſervatione, & executione dicti Concilii recurritur principaliter ad Senatum ſupremum (cujus hæc violentiæ cognitio privativa eſt, ut latiùs deduximus *cap. 14. hac 1. part.*) Tunc ſolet Senatus † ita decernere, & decretum concipere: *El juez conſervador, ò el Nuncio, &c. En conocer y proceder en eſta cauſa hazo fuerça, y ſe remite la cauſa al Ordinario*, quo quidem decreti genere dumtaxat utitur Senatus ſupremus tanquam Concilii protector in hoc caſu ſpeciali. 59 60

Nam cùm non adſint † litteræ Apoſtolicæ, ut poſſit ſimplex conſuetum decretum (*entreguenſe eſtas letras à la parte para que uſe dellas delante el Ordinario*) dari, nec etiam ſi adſint litteræ Nuncii, vel alterius Archiepiſcopi, quia cùm carea poteſtate (ſtante clauſula irritante, & annullativo omnium actorum de qua in dict. Tridentin. decreto) commiſſio eſt nulla ipſo jure, *ex l. unica, C. qui pro ſua juriſdiction. dare, darive poſſunt*, ac ideò nihil eſt quod poſſit remitti Ordinario, ut ea commiſſione uti poſſit impetrans, juxta quæ copiosè in comprobationem *dict. l. unic.* congeſſimus *de Regia protectione 4. part. cap. 6. à principio, & à n. 30.* ac propterea neceſſe fuit in Senatu variari decreti modum, & prædicto termino illud concipere, *Que en conocer y proceder haze fuerça y ſe remitte la cauſa al Ordinario.* Non tractamus modò de alio ſimili decreto, quo omnia † cætera Tribunalia Regia ſuprema uti poſſunt, & utuntur quotidie, nempè quando Judex Eccleſiaſticus cognoſcere intendit de reo merè laico, & ſuper re merè profana, quia tunc etiàm datur in omnibus hoc decretum, *Que el Juez Eccleſiaſtico en conocer, y proceder haze fuerça &c.* Quo dumtaxat caſu poſſunt cætera Tribunalia decretum hoc ita concipere. 61

Quare cùm cætera Tribunalia ipſa non poſſint cognoſcere † de hoc genere violentiæ pro obſervatione, & executione Tridentini, & ab eiſdem totaliter ſit avocata poteſtas, nec oppreſſis permiſſa facultas ad dicta Tribunalia [præter hoc ſupremum conſilium] recurrendi, ut latiſſimè probavimus *dict. cap. 14. à n. 26. cum ſeq. hac 1 part.* ad effectum directè remittendi † cauſam Ordinario: ſequitur, ut nullo modo poſſint uti hoc genere decreti (ut *conocer y proceder*) Sed quando ad eadem Tribunalia recurritur ortâ competentiâ † inter aliquos Judices, à quibus emiſſa appellatio extitit, decernunt dumtaxat ſimpliciter, quis facit vim in non deferendo appellationi, quiſve illam non facit delationem denegans. juxta quæ abundè deduximus *de Regia protectione 2. p. cap. 10. per totum*, ubi latè quemadmodum concipienda ſint hæc decreta Tribunalis, orta competentia inter aliquos Judices Eccleſiaſticos, à quibus vel ab una parte, vel ab utraque à ſingulis Judicibus, vel ab uno tantùm appellatio interpoſita fuit: videbis. 62 63 64 65

Et hæc omnino attende, quia ex hoc genere decreti ſupra dicto (quo ſolus hîc Senatus ſupremus utitur in hoc peculiari caſu dumtaxat, ex ſpecialiſſima ratione dicta) multos † vidi deceptos, & illo velle uti indiſtinctè in aliis caſibus competentiæ, minimè attendentes, quòd ſolùm Senatus ſupremus illo utitur, quando dictâ competentiâ ortâ, ad illum recurritur pro executione Concilii, qua facultate cætera Tribunalia privata ſunt ex clauſula legis avocativa, ut latè *in dict. cap. 14. ſuprà 1. hac 1. part.* diximus. 66

Quando autem generaliter in omnibus Tribunalibus oppreſſus ſimul utitur utroque remedio violentiæ, puta intentando Bullarum retentionem, † & cumulando querelam violentiæ, ut deferri mãdetur appellationi interjectæ ab executore jam procedente earumdem virtute, variis modis concipi ſolent decreta, prout abunde diximus, & formulas propoſuimus *hac 1. part. cap. 11. concluſ. 1. & ſeq.* uſque ad finem, quæ hîc ſupplere poteris. 67

Major tamen ſe offert ſolvenda difficultas, quãdo ad Tribunalia inferiora Regia, Cãcellarias, † & Audientias recurritur hac ſimultanea querela; nempè petendo directè cauſam ex decreto Trid. & ejus obſervantia remitti Ordinario, & ſic ut decretum violentiæ ob non delatam appellationẽ emiſſam ab 68

executore procedente derogando primæ inſtantiæ ejuſdem, cùm ad hunc effectum dumtaxat diximus ſuperiùs *d. cap.* 14. *à num.* 16. *cum ſeq.* poſſe hæc Tribunalia de hac violentia cognoſcere ſimpliciter; quæ autem directè tendunt ad conſervationem, protectionem & executionem Concilii Trident. remittendas eſſe præcisè huic ſupremo Concilio ibidem deduximus, & expreſsè deciditur, *in l.* 8. *tit.* 5. *De los Preſidentes, lib.* 2. *Recopil. in* 3. *tom.* ibi: *Y que las dichas cauſas vinieren à las dichas Audiencias, ſe remitan a los del nueſtro Conſejo, &c.* quam ibidem citavimus.

Cui facilè occurres, ſi conjungas reſolutio-
69 nes, quas appoſuimus † ſuperius in duobus capitibus 11. & 14. Etenim ſi viſis in Audientia Regia omnibus actis reperiatur, judicem violentiam feciſſe in non deferendo appellationi; rectè potest Tribunal illud ita dare decretum, *deferat, & reponat*, circa remiſſionem petitam Ordinario remittere ſtatim cauſam ad ſupremum hoc Conſilium cognoſcendam, & terminandam cui nihil obſtat prædictum Tribunalis decretum violentiæ,
70 tùm † quia procedit in caſu ſibi permiſſo, & ſeparabili, tùm etiam quia ex eodem decreto facilior redditur exitus, & expedit cauſæ & articuli remiſſi, quia repoſitione mediante, facilius exequitur decretum Concilii Regii, quo remitti decernit cauſam Ordinario, ad latè tradita *in c. cum teneamur de appellationibus*; quia res redditur in-
71 tegra juxta † quæ abundè diximus ſup. *c.* 11. *à n.* 16. *cum ſeq. in ſecunda concluſione, & concluſ.* 3. *à num.* 28. *& in cap.* 10. *à nu.* 89. *verſ. Mihi in dies*; ubi per multos numer. ſequentes: quæ ulteriùs repetere non licebit.

Si autem inſpectis in eodem Tribunali omni-
72 *bus actis*, † reperiatur judicem vim non feciſſe in denegandâ delatione appellationi emiſſæ, ſubſiſtere debet Tribunal, nihil ſuper eadem vi, & articulo decernere; ſed totam cauſam remittere ad hoc ſupremum Concilium, quoniam ex decreto, *Vim non fieri*, maximum oritur inconveniens impeditivum, executionis decreti hujus ſupremi Senatus ſuper remiſſione facienda ordinario, de quo latè diximus ſup. *cap.* 10. *à principio*, & per totum, & quia poteſt Judex delegatus virtute hujus decreti proſequi cauſam & partem obtinere executoriales, ex quibus poſtmodum decretum Senatus patitur magnam difficultatem juxta quæ diximus, *cap.* 11. *ſup. concluſ.* 2. & 3.

Unum tamen generale omnino neceſſarium,
73 & præciſum in † hac materia retentionis Bullarum Apoſtolicarum non omittamus, ut cùm in cognoſcenda & diſcernenda cauſa legitima ut illæ retineantur, ſi poſitum à jure juſto arbitrio diſcreti Senatoris, ut copioſè deduximus hac 1. *part. cap.* 9. præcipuè *à num.* 13. *cum ſequentibus, uſque ad finem, verſ. Quibus tamen, & aliis*, ut ſemper Tribunalia Regia in hoc arbitrario remedio præ oculis habeant (ut aſſolent) & exhibeant debi-
74 tam reverentiam Sanctæ Sedi Apoſtolicæ † & Bullæ in Cœna Domini, ne facilè ex exceſſu immoderatæ & indebitæ defenſionis, in ejuſdem cenſuras incidant, neque hoc ſaluberrimo remedio ad præſidium innocentium invento immoderatè abutantur, cum defenſio hæc debeat ac liberi cum moderamine inculpatæ tutelæ, hoc eſt
75 ſervata ſemper in omnibus † reverentia Sedis Apoſtolicæ, ut poſt multos Doctores in terminis diximus *de Regia protect.* 1. *p. c.* 2. *à num.* 6. *cum ſeqq.*

Omnis enim defenſio tunc dicitur permiſſa ju-
76 re naturali, & gentium; † quando præſtatur cum moderamine inculpatæ tutelæ, eo tamen non habito, defenſio ipſa punibilis eſt, & culpabilis, prout latè probant poſt magnam Doctorum catervam Farinacius *in praxi crimin. de homicidio, quæſt.* 125. *à num.* 330. *cum multis ſeq.* quam plurimos alios Didacus Mari *in additionib. ad Thom. Grammatic. deciſ.* 5. *num.* 4. & 5. Mongollon. *de his quæ metus, cap.* 8. §. 1. *num.* 7. Cancerius 2. *part. tom.* 1. *c.* 10. *à num.* 40.

Quia cùm moderamen hoc inculpatæ tutelæ procedat ab eodem principio, & jure naturali & gentium, † ſicut ipſa defenſio, juxta verio- 77
rem opinionem, quam contra alios firmavit Fortunius Garcia *in l. ut vim, numer.* 1. *verſ. Ex hac ipſa natura, ff. de juſtitia & jure*, & latiùs *num.* 3. & 4. ubi cùm pluribus Doctoribus hanc ſententiam defendit *num.* 12. & 13. Declarat Bolognet. *in eadem l. ut vim, numer.* 34. ut plenè proſequitur; & *num.* 63. Turrecremata *in cap. jus naturale, num.* 23. *diſtinction.* 1. Jacobus Boulen. *in repetitione l. Capitalium*, §. *famoſos, nu.* 134. *in fin. & num.* 135. & 136. & 148. *de pœnis*, Farinacius *de homicidio, quæſt.* 125. *num.* 334. ſequitur, quòd † non adhibito hoc moderamine inculpatæ 78
tutelæ, fiet contra jus naturale & gentium, & ceſſabit in Senatu penitùs fundamentum defenſionis permiſſæ.

Moderamen tamen hoc tunc in defenſione dicitur ſervatum, quando † id fit, ſine quo violen- 79
tia aliter tolli non poterat, *l. ſciendum*, §. *qui cum aliter, ff. ad legem Aquiliam, l.* 1. *C. unde vi*, Grammatic. *conſ.* 63. *num.* 3. Inſtrigol. *conſ.* 15. *num.* 34. Barcius *deciſ. Bonon.* 182. *num.* 3. Maſcardus *de probation. concluſ.* 1126. *num.* 29. Farinac. *d. q.* 125. *num.* 330. *cum ſeq.* ubi quod moderamen inculpatæ tutelæ conſiſtit in tribus † circa modum, 80
tempus & cauſam, ubi ſingulas particulas latè proſequitur, & ex aliis Didacus de Mario. *in addit. ad Thomam Grammat. deciſ.* 5. *num.* 4. *& ſeq.* quæ adde ad ea quæ diximus in his terminis *de Regia protect.* 1. *p. cap.* 2. *à num.* 285.

Quare maximè Senatores evigilare debent, ne
† calumniosè, & fruſtratoriè quem uti permit- 81
tant hoc ſalubri remedio, ad finem dumtaxat vexandi adverſarium, & detinendi, ac differendi cauſam principalem, quod quidem in ſpecie abhorrent Doctores omnes de hac retentione Bullarum tractantes, quos in unum congeſſimus *cap.* 2. *à princip. hac* 1. *part.*

Idcircò ſi ex cauſa frivola † deducta in Sena- 82
tu ad hanc retentionem conſequendam hæc intentio partis deducatur; omnimodo debet Senatus condemnare calumniantem in omnibus expenſis, prout ex pluribus Doctoribus in his terminis loquentibus probavi & animadverti *in tractatu de Regia protect.* 1. *part. cap.* 2. *à numer.* 238. *cum multis ſeq.* quò te remitto, & inſuper ubi etiam in his terminis Flores de Mena *practicarum quæſt. lib.* 1. *c.* 12. *numer.* 8. *ad fin.* & Azeved. *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *Recopil. in fin.* Quæ quidem expenſarum condemnatio multum prodeſſe poterit, ne cùm tanto periculo quis abutatur hoc remedio, conſulitur quieti litigantium, & eorum ſumptibus, & laboribus, nec non Senatorum exoneratio ſuboritur, & ut tandem omnes cognoſcant auſum temerarium habere vindictam.

Et ut cognoſcatur quanta juſtificatione pro-
cedit Rex noſter in harum † Bullarum reten- 83
tione, decrevit Senatus hic ſupremus, ut nullatenus tradatur parti intentanti Bullarum quarumlibet retentionem proviſo ordinaria, quoſque præſtet fidejuſſorum ſolvendi omnes expen-

ſas

fas alteri parti, si reperiatur sua relatio sinistra, atque etiam ut relinquat procuratorem, cum quo prosequi possit retentionis cognitio ad evitandam fraudem, depravatàmque intentionē partis differre curantis & ambientis cognitionem hanc, ne impetrans queat suis litteris uti, & in longum protrahatur & cunctetur ipsarum debita executio.

Circa quæ duo sunt decreta Senatus cum con-
84 sultatione † Regis anni 1545. quod est *in lib. 2. decretorum, fol. 3. & in quaterno decretorum est 5. decretum* in ordine in hæc statuens. En la Villa de Valladolid à de Abril de 1545. annos, los Sennores Presidentes, y Oidores del Consejo de su Magestad, mandaron, que las cartas que de aqui adelante se despacharen en Consejo, para traer Bullas sobre el patronazgo real, o patronazgo de legos, ò por derecho de estrangero, ò beneficio patrimonial; que el Escrivano del Consejo que las diere, antes que las entregue à la parte, tome del fianças, que sino pareciere ser cierta le relacion que haze, pagara à la otra parte todas las costas y dannos que se recrecieren; è quede citado para los autos del pleito, y que sino tomare la dicha fiança, è dexare poder y procurador citado, que el Escrivano del Consejo que lo despachare lo pague de su casa. Castillo.

Alterum decretum hanc dispositionem confir-
85 mans, † & extendens ad retentionem Bullarum in contraventionem Concilii Trident. & ad alium quemlibet casum pertinentem ad hunc recursum retentionis intentatum, est *in eodem quaterno decretorum Consilii* 85. quod ita disponit: En la Villa de Madrid a tres dias del mes de Junio de 1580. annos, los Sennores Presidentes y Oidores del Consejo de su Magestad, mandaron, que de aqui adelante se guarde y cumpla el auto proveido en Consejo en 24. de Abril del anno de 1545. en que se mandò, que quando se despachare alguna provision para traer Bullas sobre patronazgo Real, ò patronazgo de legos, ò por derecho de estrangero, ò beneficio patrimonial, el Secretario que la diesse, tomasse fianças de la parte que la pidiesse, que si la relacion que hazia no era cierta y verdadera; pagara à la otra parte las costas, y le citassen para todos los autos, y dexasse procurador con quien se hiziessen, so pena que no lo cumpliendo assi el Secretario, que dexasse de tomar la dicha fiança, y hazer las demas diligencias dichas, pagasse las costas como en el dicho auto se contiene: con que assimismo se entienda en qualesquiera provisiones que se dieren, para tomar Bullas contra el Concilio, ò en otro qualquier caso. Juan Castillo de Andrada.

Et ita in hoc Senatu inviolabiliter observatur hodie; sunt etenim decreta hæc sanctissima, pul-
86 lulantia obsequium, & obedientiam, † necnon solitam venerationem, & debitam Sedi Apostolicæ, sùntque decreta hæc Christianæ sinceritatis manifesta demonstratio, atque Religionis evidens argumentum, quia Rex Catholicus non vult se intromittere in iis, quæ verè suam Rempublicam non lædunt, imò conatur fictam, seu calumniosam relationem mulctare & penitùs rejicere, & aditum denegare fidè recurrentibus, & calumniosè conquerentibus.

De instructione, quam habent Cancellariæ, &
87 Audientiæ regales † circa modum procedendi in hac Bullarum retentione, & de praxi, petitionibus, provisionibus, & decretis affirmativo, & negativo, de modo formandi processum: vide *Salgado de Supplic. & Retent.* Monterrosum practicum *in praxi tractado 5. de las Chancillerias, cap. Sigueſe el quarto proceſſo, que es sobre la retencion de las Bullas, cap. 1. del estilo.*

Ubi in verficulo, *Pero acaece algunas vezes* ponit stylum, & praxim, quâ utuntur † Tribu- 88
nalia Regia, quando accidit, quòd impetrans, antequam à se auferantur litteræ, illas exequutus fuit jam, & litteras & processum misit Romam, ut tunc Regius Fiscalis per petitionem à Senatu postulare soleat, ut procedatur contra litteris utentem, ut si fuerit laicus detrudatur in carcerem, si autem Clericus fuerit, quod compareat in Senatu personaliter, & ejus temporalitates sequestrentur, & à curia ne exeat, quousque afferat dictas litteras, & simul absolutionem parti.

Quòd sic fieri mandatur in Senatu, firmat ipse practicus Monterroso, & contra laicos proceditur ad pœnas legibus hujus Regni stabilitas, vide eundem ibidem per totum cap. ubi plura in praxi confert. De quibus plurima Nos diximus infrà *2. p. cap. 24. vers. Quoad secundam, à num. 41. usque ad finem ejusdem cap.* ubi abundè de pœnis, quas incurrunt jure Regio partes, Tabelliones, sive Clerici sive laici exequendo, sive intimando litteras Apostolicas contra jus Regis, Regni, aut publicæ utilitatis impetratas, & vide etiam sup. *cap. 10. §. unico, à nu. 90. usque ad fin.* ubi abundè de sequestratione temporalitatum & fructuum impetrantis, & litteras exequentis.

Illud tandem animadvertendum censeo quòd à
89 sententiis latis in Cancellariis † Regis super retentione Bullarum nullatenus admittitur secunda supplicatio *con las mil y quinientas* (de qua integer est *titulus lib. 4. Recopi.* Avenda, *in tractatu de secunda supplicatione*, Didacus Perez *in l. 25. tit. 3. lib. 2. ordinament. glos. 2.* Paz *in praxi p. 6. tom. 1. cap. unico per totum*) eò quòd ad illam interponendam duo requiruntur præcisè respectu rei, de qua contenditur, quod res ipsa sit ardua, & continens æstimationem, & valorem trium millium duplarum aurei de cabeça, ex *l. 7. tit. 10. lib. 4. Recopil.* ibi: *Siendo tan ardua la causa, y sobre tan grande cantidad, que sea de tanto valor y estimacion, &c. & ex l. 9. ejusdem tituli*, quare cum hæc simul non possunt concurrere in causis retentionis Bullarum: tùm quia in eisdem, nec agitur de re principali, nec in proprietate, nec
90 in possessione; † nec agitur de applicanda alicui ex contendentibus, nec etiam conteditur de valore Bullarum ad effectum declarandi super eo, sed dumtaxat examinantur, an ex earum executione aliquod inferatur damnum publicæ utilitati, ad effectum dumtaxat supersedendi in executione, & rescribendi atque supplicandi Sanctissimum; quod nec infert præjudicium perpetuum, nec irreparabile, sed temporale, dùm Papa consulitur, ex text. *in cap. 2.* ibi: *Donec Romanum Pontificem consulant, executioni supersedeant, de officio Delegati. text. in cap. multum stupeo. 2. quæst. 6.* ibi: *Expectandum tibi fuerat, quid ad tua consulta rescriberem. Authentic. de mandatis Princip. §. deinde competens, collat. 3.* ibi: *Tunc suscipiens quidem talem formam, non autem aliquid agens ex ea anteaquam ad nos nuntians secundam præceptionem nostram suscipias*, de quibus suprà *cap. 5. à num. 25. & 4. p. cap. 5. §. 4. num. 2.*

Quod ideò levissimum præjudicium vocat in
91 his terminis † Marius Giurba *in conf. 39. sub n. 38.* dùm loquens de examine rescripti Regis, an contineat damnum Reipublicæ, & contra ejus pri-

vilegia ad effectum ſuperſedendi, & reſcribendi Principi, ita ait: *Maximè ſi nec perpetuum, nec irreparabile præjudicium ſit*, Sforcia *conſ.* 20. *nu.* 43. *ſed leviſſimi præjudicii eſt contra privilegium declaratio, cujus effectus eſt brevis quædam, & temporalis ſuſpenſio, ſeu ſuperſeſſoria executionis reſcripti aut ſimilis rei allegat privilegia uſque ad ſecundum Regis mandatum, &c. differt enim ſolum ſuſpenſio hæc, non perimit, &c.* Et quòd ſuperſeſſoria, quatenus ſit temporalis, quod inferat leve & momentaneum præjudicium reparabile, per plura fundamenta ſcripſimus *de protect. Regia* 2. *p. c.* 10. à *n.* 29. *cum ſeqq.* facit *l. ſi debitori*, ibi: *Nec enim damnum magnum eſt in mora modici temporis, ff. de judiciis.*

Tùm etiam, quia hæc cauſa recipere non po-
92 teſt † æſtimationem, nec cadit ſuper re æſtimabili, quo caſu non eſt locus ſecundæ ſupplicationi huic, prout ex hac ratione pariter ceſſare ſecundam ſupplicationem in cauſis nobilitatis (etſi aliàs admittantur) affirmat Paz ubi proximè *num.* 68. *& à nu.* 66. Tùm etiam quia ſup-
93 plicatio hæc adhuc negatur † à ſententia meri poſſeſſorii ex legibus Regis allegatis per Paz *d. cap. unic. à nu.* 114. de quo in hac retentione adhuc non contenditur, nec controvertitur ad effectum & finem declarandi ſuper eo, ſed de me-
94 ro † facto, & inſiſtentia poſſeſſionis, & ſtatus ultimi Patronorum, ad effectum dumtaxat ſuperſedendi in executione litterarum Apoſtolicarum, & Sanctiſſimo reſcribendi, ut quid ſenſerit explicet, nec ex hac cognitione alicui applicatur jus patronatus, nec ad quem pertineat declaretur, quod omne intactum remanet coram Eccleſiaſtico diſcutiendum.

Itaque cùm præjudicium retentionis litterarum † ſit leviſſimum, temporale, & penitùs repara- 95
bile, nullum jus partium tangens intrinſecum, prout & ſuperiùs hoc capite diximus; ideò nullo modo admittitur in iis cauſis retentionis Bullarum ſecunda hæc ſupplicatio, nec in hoc Regio Conſilio viſum, nec auditum fuit, nec unquam admiſſum, nec adhuc ab aliquo tentatur tale remedium, & ita inviolabiliter obſervat Senatus.

Ex quibus rationibus & fundamentis, inferri
poteſt etiam † ad cauſas retentionis Bullarum Apo- 96
ſtolicarum deciſas in prima inſtantia in Audientia Regni Galleciæ [chariſſimæ, & dulciſſimæ patriæ noſtræ] ut minimè admittatur appellatio ad Cancellariam Vallifoletanam, cùm res ſuper qua contenditur debeat habere æſtimationem, ſi in proprietate mille ducatorum, ſi in poſſeſſione duorum millium, quæ æſtimatio penitus ceſſat in hac cauſa retentionis, in qua nec de proprietate rei principalis, nec etiam de poſſeſſione agitur, nec definitur; Ex hactenus deductis, quæ omnino convincunt, & planè congruunt hujus ultimi articuli determinationi, & reſolutioni. Maximè quia revera multum indecorum, & indecens foret, cauſas hujus qualitatis velle regulare per alias merè temporales, inter quas tanta reperitur diſſonantia & non ſine ſcandalo novitas hæc introducta foret, ad latè tradita *ſuprà cap.* 6. *per totum.*

TRACTA-

TRACTATUS
DE
SUPPLICATIONE
AD SANCTISSIMUM

A Litteris Apost. &c. Et de earum interim Retentione in Senatu.

PARS SECUNDA.

Continet Recursum ad Regem ob contraventionem Sacrosancti Concilii Tridentini, præsertim circa præservationem primæ instantiæ Ordinariorum.

CAPUT I.

Quo jure Rex Catholicus, quibusve rationibus litteras Apostolicas in contraventionem œcumenici Concilii Tridentini importunè impetratas, vel retinere, vel remittere valeat, & de utriusque differentia, de qua latius, cap. 26.

SUMMARIUM.

1 *Principum Christianorum Regale munus est, evigiles esse in tuitione Reipublicæ, præcipuè spiritualis, dogmatum, & Conciliorum.*

2 *Principes suorum Regnorum sunt adstricti ad protectionem, ne violentiam, aut scandalum patiantur in perniciem Reipublicæ spiritualis, & temporalis.*

3 *Ad Conciliorum, & Ecclesiæ tuitionem sæpè invitasse Pontifices Principes Christianos ad sedandos violentos incursus, multis Canonicis decretis legimus.*

4 *Bonifacii Papæ epistola refertur missa Imperatori Honorio, ut auxilium Ecclesiæ, & Religioni oppressæ præstaret.*

5 *Epistola refertur Imperatoris Honorii missa Papæ, qua profitetur interventu sui pacem custodiri, & seditiones Ecclesiæ obvenientes sedari.*

6 *Divi Augustini Auctoritas refertur, quâ licitè petitur per Prælatos auxilium à Principe Christiano contra hostes Ecclesiæ ad ejus tuitionem magis, quàm vindictam.*

7 *Res religiosæ aliter tutæ esse nequeunt, nisi & Regia & Sacerdotalis defendat authoritas.*

8 *Epistola D. Augustini, qua adversus violentias fit altio à potestatibus per Prælatos postulanda.*

9 *Concilium Agatense refertur, quo dicitur ab omnibus Principibus esse auxilium postulandum pro pace per eum molestiis, quibus Ecclesia fatigatur.*

10 *Si Principum præeminentia in Ecclesia ex consuetudine acquisita non servetur, scandalum Ecclesia patitur vitandum.*

11 *Principum Christianorum præceptum Regale officium est Ecclesiam, ejusque libertatem, & immunitatem defendere.*

12 *Principes sæculi nonnunquam in Ecclesia culmina tenent, ut disciplinam Ecclesiasticam motiam & seditiones rigore Principum conterantur.*

13 *Principes ad tuitionem Ecclesiæ tenentur ex debito Regalis officii, etiam non postulatam, cùm ipsorum studii, & religionis interest.*

14 *Imperatores profitentur maximam adhibere solicitudinem circa Dei dogmata & Sacerdotium honestatem.*

15 *Principis boni est omnia tueri, quæ spectant ad functionem Ecclesiasticam.*

16 *Principes si protectionem Ecclesiæ præbere negligunt, à communione ejusdem repelluntur.*

17 *Nihil præstantius conservationi Regnorum, quàm vigilantia in cultus Divini, & status Ecclesiastici tuitione, qua nititur stabilimentum omnium rerum publicarum.*

18 *Quòd Imperator Theodosius in agone mortis filiis suis hoc præceptum reliquit.*

19 *Imperatores Christiani agnoverunt Imperii felicitatem*

tatem, & amplitudinem consistere in vigilantia sua cultus Divini.

20 Imperia ad sui conservationem, & amplitudinem non dubitavere sacris servire.

21 Principes eos laudat D. Augustinus, qui suam potestatem ad Dei cultum conservandum exercent.

22 Ecclesiæ mos est antiquus, ut Imperatores intersint Conciliis, ut necessarii spirituali Reipublicæ liberè proponantur, & modis omnibus exequantur, & Principum terrore impedimenta avellantur.

23 Principes interfunt Conciliis non ad potentiam ostendendam, sed tollendas discordias veritatem inventam impugnantium.

24 Principes omnes Christianos Pius IV. provocavit ad Tridentini protectionem, observantiam, & executionem.

25 Verba Bullæ ejusdem Pii IV. referuntur.

26 Principes fecit Deus protectores Ecclesiæ & Fidei, juxta Decretum Concilii Tridentini.

27 Principes generaliter sunt Protectores Statûs Ecclesiastici, & Conciliorum, sed specialiter destinati sunt protectores Concilii Tridentini, quod plurimorum etiam authoritate fulcitur.

28 Rex Catholicus maximo conatu certat de protectione, executione & observatione Concilii Tridentini, ut ex suis legibus patet relatis.

29 Violentiarum cognitio tendens ad executionem, & observationem Concilii Tridentini, soli supremo Senatui est reservata, cæteris inhibitis Cancellariis.

30 Violentiæ tangentes observationem, & executionem Concilii Tridentini conspiciuntur in Aula Regiminis.

31 Ex protectione Concilii Regi commendata oritur potestas condendi leges Concilii in Confirmationem, & ejus executionis incitativas.

32 Rex vigore protectionis commendatæ potest Prælatis mandare, ut decreta Concilii inviolabiliter observent.

33 Rex Franciæ virtute protectionis Concilii Basiliensis sibi commendatæ cognoscit de Prælatis illud contravenientibus.

34 Cognoscere de aliquo casu, & leges condere super eo pariæ sunt.

35 Leges plures in jure civili reperiuntur circa res sacras, quia nihil per se faciunt, sed confirmant, quæ à sacris Canonibus sunt ordinata, & suis jussionibus muniunt Principes.

36 Decretum à sancta Synodo definitum Regia potest lege sanciri.

37 Concilium Chalcedonense inviolabiliter observari & custodiri præcipit sua lege Imperator Martianus.

38 Quatuor Concilia, Nicenum, Constantinopolitanum, Ephesinum, & Chalcedonense, Justinianus Imperator suis legibus mandavit observari.

39 Leges temporales conformes decretis Canonicis condi valent.

40 Lex Civilis ad evitandas fraudes & dolos non de damno Ecclesiæ inferendo, valet in rebus Ecclesiasticis.

41 Lex Regia licitè fertur in causis Ecclesiasticis ob scandalum Reipublicæ vitandum.

42 Protectio Tridentin. Principibus commendata nulli eorum magis convenit, quàm Regi Catholico, & de rationibus.

43 Ad Caroli V. & Philipp. II. Regum Hispaniæ instantiam fuit facta convocatio ad Concilium Tridentin. finiendum.

44 Tridentin. decreta magno labore & vigilantia fuere definita ad reformationem universalem morum, & pro universa Reipublicæ spirituali aptiori regimine multa damna perniciosa avellunntur.

45 Lamentabile foret, si tot Decreta divinitus definita, & salubriter recepta fructum amitterent ex negligentia, in perniciem Reipublicæ spiritualis & temporalis.

46 Verba Bullæ Pii III. recensentur, quibus appareat de omnimoda utilitate observationis Concilii, cujus decreta tot labore edita plura tollunt scandala, & abusus in Ecclesia.

47 In dicta Bulla plurima leguntur provocantia Principes ad observationem Concilii pro universali Regnorum tranquillitate, & utilitate.

48 In bene cæptis perseverandum, ne operam & oleum instabiles perdant, ex authoritate Job.

49 Si bene inchoata manus operantis ad perfectionem non sublevat, remissio contra suam operam pugnat.

50 Qui bene cæpta distinctè non exequitur ex negligentia, manum destruentis imitatur.

51 Synodo, & Concilio facit injuriam, qui semel recte disposita revolvere contenderit.

52 Reverentia Sedi Apostol. Catholici Regis præ cæteris floret, & deducitur ex summo affectu quo in suis Regnis fecit observare Concilium.

Quod in aliis plurimis Regum ditionibus non fuit receptum. ibidem.

53 Violentiæ cognitio clarè ostendit quanto amore Reges Catholici obsequentissimi sunt exhortationibus Sedis Apostolic. provocati ad Concilii protectionem, & observantiam.

54 Quid prodesset Regem Catholicum se vigilantem præbuisse in Concilii convocatione, si in ejusdem protectione non perseveraret.

Perseverantia est, ratione bene considerata permansio juxta Ciceronem, & D. Bernard.

56 Absque perseverantia nec qui pugnat victoriam, nec palmam victor consequitur, nutrix est ad meritum, mediatrix ad præmium, soror patientiæ, constantiæ filia, & amica pacis, &c.

57 Non perseverans usque ad finem nihil egisse dicitur, juxta D. Gregor.

58 Ordinaria provisio Regia in Senatu expeditur ad exportandas litteras Apostolicas in contraventionem Concilii Tridentini exortas, vel retinentur, vel in judicialibus Ordinario remittatur causæ cognitio.

59 Derogatio specifica Concilii Tridentini requiritur.

60 Conciliaris constitutio requirit expressam derogationem.

61 Conciliaris dispositio, cùm tota naturâ deliberatione sit edita, videtur continere derogationem ad futura contraria.

62 Concilium generale modernum specificam requirit derogationem & non sufficit generalis cujuscumque Concilii.

63 Derogatione generali, nec speciali Concilii Trident. indigent concessiones Apostolicæ propria manu Sanctissimi subscripta juxta motum propr. Pii V.

64 Derogationem Trident. etiam specificam non admittit in Hispania, qui restantur.

65 Litteræ impetratæ in derogationem, & contraventionem Concilii examinantur in Senatu, qui variis modis decernit, & seqq.

66 Litteræ in contraventionem alicujus decreti Trident. regulariter detinentur in Senatu, ibidem.

Litteræ

67 *Litteræ percutientes primam Ordinarii inſtantiam in executionem gratiæ tranſeunt impetranti, ut illis coram Ordinario utatur.*

68 *Litteræ dumtaxat juſtitiæ prout reſcripta, monitoriales, executoriales, &c. retinentur in Senatu remiſſa cauſæ cognitione Ordinario.*

69 *Trident. in cap. 20. cauſæ omnes percutio frequentior eſt, ſingulares continens difficultates, quæ ſpeciali egent tractatu diſcutiendæ per totam 2. part.*

CHRISTIANORUM Principum ſanctorum Regale munus † & præcipuum officium eſſe, evigiles ſe præbere in tuitione & protectione Reipublicæ, maximè ſpiritualis, & Eccleſiaſticæ, dogmatum Catholicorum, & Conciliorum, Eccleſiæ obſervatione & executione, ebundè ex multis juris fundamentis, & authoritatibus, etiam Divinæ Scripturæ comprobavimus ſuprà 1. *p. cap.* 1. *per totum*, & *in cap.* 5. ad quæ te remitto pro præciſo fundamento, & juſtificatione hujus capituli. 1

Ad ipſos atque Principes omnino pertinere ex obligatione Regali † officii protectionem ſuorum Regnorum, & vaſſallorum, ne violentiam patiantur & ſcandala in damnum Reipublicæ Eccleſiaſticæ, ſpiritualis, & temporalis, neque indebitè hæc turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur, fuſius eſt probatum *in dict. c.* 1. & 5. *ſup.* 1. *part. in cap.* 1. & 2. *in tract. de Regia protect.* 2

Ideò ad levandos violentes incurſus, & ſedandas moleſtias, injurias, ſeditiones, ac turbationes † Eccleſiæ, multoties Summum Eccleſiæ univerſalis Paſtorem invitaſſe Principes Chriſtianos ad protectionem, & ad auxilium præſtandum commoviſſe, & allicuiſſe, ad tuitionem & conſervationem Chriſtianæ Religionis, dogmatum & Conciliorum, Sacrarúmque rerum ipſos Chriſtianos Reges in tuitionem & defenſionem quotidie interpellare, & paterna charitate provocare conſueviſſe; multis in Canonicis decretis legimus, ut ex epiſtola Bonifacii Papæ miſſa Imperatori Honorio pro reprimendis perturbationibus † quibus indebitè premebatur Eccleſia, 3 4 apparet, relata *in cap. Eccleſiæ* 97. *diſt.* ubi inter alia hæc ſcripſit: *Cùm enim humanis rebus Divinæ cultor Religionis, Domino favente provideas: Noſtra culpa erit, ſi non id ſub veſtra gloria [quam certum eſt, divinis rebus ſemper animo promptiori faviſſe] firmo & ſtabili jure cuſtodiantur, &c.* Et ulteriùs infrà: *Ipſa enim Eccleſia devotionem tuam, Chriſtianiſſime Imperator, non meo quidem ſermone; ſed ſuo venerabili affectu appellat, quam Chriſtus Deus noſter veræ Fidei Rectorem, & veſtri Gubernator Imperii ſibi uni deſponſatam, & intactam Virginem ſervat, ne in eam aliquos patiamini inſidiantium procellarum fluctus illidi, & quietam faciem tempeſtatis in ſolo timore turbari, gloriоſiſſime & tranquilliſſime Imperator Auguſte, &c.*

Et idem Bonifacio Papæ ipſemet Imperator † ita reſcripſit: *Undè id ſervandum eſt, ut omnes tranquillam mentem, pacificos animos, ex Sereni-* 5 *tatis noſtræ admonitione cuſtodiant, nec aliquid ſeditionis conſpirantibus tentare conentur, &c.* relata *in cap. vitior.* 97. *diſt.*

Undè Divus Auguſtinus *in cap. Maximinianus* 23. *quæſt.* 2. ad eundem † Pontificem Bonifacium ita 6 ſcripſit: *Maximinianus Epiſcopus Vagenſis auxilium petiit ab Imperatore Chriſtiano contra hoſtes Eccleſiæ, non tam ſui ulciſcendi cauſa, quàm tuendæ Eccleſiæ ſibi creditæ, quod ſi prætermiſſiſſet, non ejus fuiſſet laudanda patientia, ſed negligentia meritò culpanda, &c.* Quæ quidem prudentialis doctrina fundamentum ſumit à *cap. res* 23. *quæſt.* 5. ibi: *Quia res omnes aliter tutæ eſſe non poſſunt, † niſi quæ ad Divi-* 7 *nam confeſſionem pertinent, & Regia & Sacerdotalis defendat authoritas.*

Quapropter D. Auguſt. in epiſtola ad Demetrium ita ſcripſit: *Noſti* (inquit) *adverſus † illi-* 8 *citas, & privatas veſtrorum violentias (quas, & vos ibi, qui talia facitis doletis, & gemitis) à poteſtatibus Ordinatis ultionem petunt.* Et in Concilio Carthag. 5. ita docetur: *Ab Imperatoribus univerſis juſtum eſt auxilium † poſtulandum propter* 9 *afflictorum pauperum, quorum moleſtiis ſine intermiſſione fatigatur Eccleſia: ut defenſores ejus adversùs potentias divitum cum Epiſcoporum proviſione delegentur*, prout refertur *in cap. Ab Imperatoribus* 23. *quæſt.* 3.

Pro quo etiam † bonus eſt text. *in cap. Quia ſan-* 10 *cta* 28. in ordine 63. *diſt. ibid. Quia ſancta Romana Eccleſia, cui auctore Deo præſidemus, à pluribus patitur violentias, Pontifice obeunte, quæ ob hoc inferuntur, quia abſque Imperiali notitia Pontificis fit conſecratio, nec Canonico ritu, & conſuetudine ab Imperatore directi interſunt Nuntii, qui ſcandala fieri vetent, volumus, &c. Niſi quæ antiqua exigit conſuetudo, ne vel Eccleſiæ ſcandala fieri vetent, volumus, &c. Et Imperialis honorificentia minuatur, &c.* Ex quo textu maximè ex ejus ultimis verbis clarè patet, quàm unita & dependentia ſint honor & authoritas Regis ab ipſa Eccleſia (cujus eſt protector) quæ ſi ſcandalum patitur, honorificentia Regis diminui meritò dicitur, cùm poſſit de negligentia ſua conqueri, & redargui.

Planè cum ipſorum Principum Chriſtianorum præcipuum munus ſit & officium Regale, † Ec- 11 cleſiam, ejuſque immunitatem, & libertatem defendere, atque tueri, ut ipſe D. Auguſt. iterum ſcripſit *in epiſt.* 50. & *epiſtol.* 164. relatus ad hoc idem per Michaelem Agiam. *in tract. de exhibendis auxiliis, fund.* 27. in cujus doctrinæ comprobationem plura diximus 1. *part. cap.* 1. *per tot.* inde provenit, ut ſemper quando Eccleſia aliquod patitur detrimentum aut turbationem, Principum alliciatur protectio, & exciteur obligatio.

Non omittam illud † Iſidor. hujus capit. conve- 12 nientius *in cap. adminiſtratores* 23. *quæſt.* 5. *Quòd Principes ſæculi non numquam intra Eccleſiam poteſtatis adeptæ culmina tenent, ut per eandem poteſtatem diſciplinam Eccleſiaſticam muniant; cæterum intra Eccleſiam poteſtates neceſſariæ non eſſent, niſi ut quod non prævaleat Sacerdotes efficere per doctrinæ ſermonem, poteſtas hoc imperet per diſciplinæ terrorem. Sæpè per Regnum terrenum, cæleſte Regnum proficit, ut qui intra Eccleſiam poſiti contra Fidem, & diſciplinam agunt rigore Principum conterantur, &c.*

Et quamvis ab ipſis Principibus hæc non ſit 13 expreſsè petita à Pontificibus; † & cæteris Eccleſiaſticis perſonis tuitio & protectio; ad ipſam tamen præbendam omni modo tenentur ex debito Regalis officii, & obligatione ſibi injuncta Coronæ, cùm hoc ipſorum ſtudii, & Religionis intereſſit. *cap. bona*, §. *Sanctâ Synodus* 96. *diſt. quanquam* (inquit) *ſtudii veſtri, & Religionis intereſſet, ut in Epiſcopatus electione concordia principaliter ferveret Eccleſiæ, &c.* Et id ipſum probatur *in Auth. quomodo oporteat Epiſcop.* §. *nos igitur. collation.* 1. ibi: *Nos igitur maximam † habemus ſollicitudinem circa* 14 *Dei dogmata, & circa Sacerdotum honeſtatem, &c.*

15 Cùm boni Principis sit omia † quæ ad Ecclesiasticam functionem spectant tueri, *cap. boni Principis 96. dist. in c. tributum 23. q. 8.* ita dicit Urbanus Pontifex ibi: *Pro pace & quiete, qua nos tueri, & defendere debent, Imperatoribus persolvendum, &c.*

16 Adeò ut si Principes ipsi † protectionem hanc Ecclesiæ probare negligunt, à communione ejusdem meritò repelluntur, *cap. dicat. in fin.* ibi: *Ita sæcularium dignitatum administratoribus defendendarum Ecclesiarum necessitas incumbit, quod si facere contempserint, à communione sunt repellendi 25. quæst. 5. & in cap. administratores eadem causa & quæst.* Agia. *de exhibendis auxiliis, fundam. 27. pag. 110.* quod & latissimè probavit Palatius Rubeus *in tract. de justit. retent. Regni Navarræ 2. p. §. 7. per tot.* ubi erunt multa ad propositum videnda.

Nihil enim tam necessarium est ad conservationem Reipublicæ, Imperii, & Regnorum, quàm
17 † vigilantia Religionis & cultus Divini, statúsque Ecclesiastici conservatio & tuitio, in quo præcipuum omnium Rerumpublicarum, & Imperiorum fœlicium, atque stabilimentum consistit, ut lautissimè prosequuntur Aristotel. *lib. 7. politic. cap. 8.* Cicero, *lib. 1. de natura Deorum*, Plinius *lib. 14. naturalis historiæ.* Valerius Maximus *lib. 1. & lib. 4. cap. 1.* Lactant. Firmianus *lib. 3. Divinarum institut. cap. 10. & de ira, cap. 12. & de vera sapientia, cap. 28.* D. Augustin. *de civitate Dei. c. 24. & epist. 48. 50. & 165. l. 3. epist. 32. l. 5. epist. 56.* Justinianus Imperator *in epist. inter Claras, C. de Summa Trinit. & in proœmio digestorum*, Clemens Papa *lib. 1. constitut. Apostolica.* Constantin. Magnus Imperator apud Sozomen. *lib. 1. historiæ Ecclesiasticæ, cap. 8.* Theodosius Imperator filiis
18 † suis hoc præceptum in agone mortis relinquens apud Nicephorum, *lib. 3. histor. Ecclesiast. cap. 1.* & Evagrium *lib. 1. cap. 1.* & plurimi alii, quos referunt Hieronym. Osorius *lib. 1. & 4. de Regia institut.* Simanchas *lib. 3. de Republica, cap. 8.* Petrus Gregorius *lib. 2. de Republica cap. 2. & l. 8 cap. 2. sect. 1.* Cardinal. Bellarm. *lib. 1. de Princip. Christian. cap. 11.* Justus Lipsius *lib. 1. de civili doctrin. cap. 2. & 3. & adversus Dialog. cap. 2. & in monitis & exempl. politic. lib. 1. cap.* Hieronym. Fracheta *de Principe, cap. 3. pag. 24.* Baldus *in prolegom. de jure civili pag. 75. & sequentibus*, Pater Ribadeneira *de Principe Christian. lib. 1. cap. 16. lib. 2. cap. 5.* Tiber. Gamba *in discursu politic. cap. de Religione, pag. 39.* Chericus *in Coronid. quæst. politic. §. 1.* Joan. Boterus *de ratione status, lib. 2. cap. penult. de Religione*, Pater Ludovisius Torres *lib. 4. Philosophiæ moralis Princip. lib. 7. capitul. 2.* Thomas Bolius *in integris tractatibus Imperia pendere à virtutib. & de antiquo & novo Italiæ statu* (quos adversùs Machiavellum scripsit) Pater Andreas Canonherius *in Aphorism. politicis Hippocratis vol. 1. l. 5. Aphorism. 25. pag. 799. & seq.* Pater Franciscus Marquez *in gubernator. Christian. lib. 2. cap. 34.* Doctissimus atque carissimus mihi non satis laudandus Valençuela Velasquez, Supremi Regii Consilii Senator dignissimus, & in Granatensi Cancellaria Præses meritissimus *in monitu contra Venetos n. 178. & in discursu status & belli. 2. part. consider. 2. ex n. 87. & considerat. 9. ex n. 34. & consil. 22. per totam.* Francisc. Torreblanc. *lib. 3. de Magia, cap. 2.* Rutilius Benzon. *lib. 3. de anno Jubile. c. 7. pag. 340. & seq.*

Quod & Imperatores Theodosius, & Valen-
19 tinianus profitentur † in epistola ad Nestorium, & epistol. 15. inter epistolas Cyrilli, & melius *in Novellis, tit. 2.* ita loquentes: *Inter cæteras solicitudines, quas amor publicus pervigili cogitatione nobis indixit, præcipuam Imperatoriæ Majestatis curam esse perspicimus, veræ Religionis indaginem, cujus si cultum tenere potuerimus in cœptis, &c.* Plurima alia his similia videnda erunt, *cap. 1. part. 2.*

Et ita intelligendum erit illud † Valerii Maxi- 20
mi *l. 4. cap. 1. §. de Lucio Furio.* dùm de cura extendendæ Religionis antiquorum Romanorum pertractans, scribit: *Non dubitaverunt sacris Imperia servire, ita se rerum humanarum futura regimen existimantia, si divinæ potentiæ bene & constanter fuissent famulatæ,* quo loquendi modo utitur August. *lib. 5. de Civitat. Dei, cap. 24.* Eos Reges laudans, † qui suam potestatem ad Dei cul- 21
tum conservandum & dilatandum exercent.

Ex hoc principio & fundamento constanti defensionis, † & protectionis præbendæ à Regibus, 22
& Principibus Christianis, quâ eget Ecclesia, inolevit mos antiquus, ut Imperatores interfuissent œcumenicis Conciliis, ut quæ à Patribus Ecclesiasticis proponerentur necessaria regimini spiritualis Reipublicæ, adhibito Principum terrore & authoritate modis omnibus observarentur, & exequerentur; & quæ Pontificiis, & Synodalibus legibus impedimento & nocumento esse poterant, consultissimè atque nervosè averterentur; ut & benè observat Doctissimus Anastasius Germonius *de Sacrarum immunitat. lib. 2. in proœmio, num. 17. & 18. & in capitul. 12 nu. 24. & 25.* Quò tendit Imperator Martianus *in 6. actione Concilii Calcedonensis* dùm ita dixit: *Nos ad Fidem † confirmandam, non* 23
ad potentiam ostendendam exemplo Religiosissimi Principis Constantini Synodo interesse volumus, ut veritate inventa non ultra multitudo pravis doctrinis ateracta discordet. Quæ mirabilia referuntur verba *in cap. Nos 96. distinct. &* Nos latius *de Regia protest. 1. part. c. 10. præludio 2. à n. 73. cum seq.*

Ex qua etiam origine † & fundamento fluit, 24
supremæ Sedis Antistitem Pium IV. universos Christianos Orbis Principes in Sacrosancti & œcumenici Concilii Tridentini protectionem & executionem, omnimodamque observantiam allicere & provocare, ut & manifestè apparet ex Bulla ipsius quam pro confirmatione ejusdem Concilii promulgavit Romæ *anno 1563. Kalen. Februarii sui Pontificatus anno 5.* quæ post sessiones ejusdem Concilii Tridentin. seder, cujus verba ad propositum nostrum sic se habent.

Ipsum verò Christianissimum † filium Nostrum Im- 25
peratorem electum, cæteróſque Reges, Respublicas ac Principes Christianos monemus, & per viscera misericordiæ Domini nostri Jesu Christi obtestamur, ut, quâ pietate Concilio per Oratores suos assuerunt, eadem pietate, ac pari studio Divini honoris, & populorum suorum salutis causa, pro Sedis quoque Apostolicæ Sacræ, & Synodi reverentia, ad ejusdem Concilii exequenda, & observanda decreta, prælatis, cum opus fuerit auxilio & favore suo adsint, nec adversantes sanæ, ac salutari Concilii doctrinæ opiniones à populis ditionis suæ recipi permittant, sed eas penitus interdicant.

Et in eodem Concilio Trident. *session. 25. cap.* 26
20. ita dicitur: *Sæculares † quoque Principes officii admonendos esse censuit, confidens, eos, ut Catholicos, quos Deus Sanctæ Fidei, Ecclesiæque protectores esse voluit, jus suum Ecclesiæ restitui, non tantùm esse concessuros, sed etiam subditos omnes ad debitam erga Clerum, Parochos, & superiores Ordines reverentiam revocaturos, &c.*

Ex

Ex quibus Pontificiali, & Conciliari decretis
27 manifestè constat † quòd Supremi Principes Christiani non solùm sunt generaliter protectores & defensores Ecclesiarum, Conciliorum, & eorum omnium, quæ ad status Ecclesiæ conservationem, & tuitionem spectant ex Regio ipso sibi jure potestatis injuncto munere, ut hactenus diximus, & uberiùs probavimus *in* 1. *part. hujus tractat. cap.* 1. *per totum*: Sed & specialiter protectores esse constitutos sacri œcumenici Concilii Tridentini, plures Doctores ex eisdem Apostolicis constitutionibus meritò, & intrepidè affirmant Paz *in praxi*, *tom.* 2. *prælud. num.* 10. Azeved. *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *Recopilat. versic. Septimò, & consequenter, & in constit.* 37. *num.* 12. Zevallos *commun. contra commun. tom.* 9. 897. *numero* 220. & per eosdem ita firmat, & penè comprobat Narbona *in l.* 59. *glos.* 2. *num.* 14. *& num.* 1. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recopil. in* 3. *tom.* & iterum ipse Narbona *in l.* 81. *glossa unica*, *numer.* 3. *tit.* 5. *lib.* 2. *in eodem* 3. *tomo* idem etiam dicit ipse Zevallos *de cognitione violentiæ*, *gloss.* 6. *num.* 62. *& in dict. quæst.* 897. *numero* 218. 219. *à numero* 335. Cardin. Bellarmin. *lib.* 2. *c.* 18. *de laicis*, *fol.* 1347. Bobadilla *in politic. lib.* 2. *cap.* 18. *numero* 194. *&* 208. Dom. Francisc. Carrasc. *in interpretatione aliquarum legum Regni*, *cap.* 9. §. 4. *numero* 18. Riccius *in practic. aurea resolut.* 199. *num.* 2. Ipsemet Bobadilla *lib.* 2. *cap.* 5. *numero* 34. Diaz de Mena *lib.* 1. *variar. quæst.* 12. *ex num.* 8. *& quæst.* 4. *numer.* 35. Henriquez *in* 3. *tom. summa lib.* 2. *de Pontificis clave*, *cap.* 15. *post princip.* §. 1. *in gloss. litt. D. cap.* 11. §. 3. *gloss. fin.* & iterum *cap.* 23. & Nos obiter *de Regia protect.* 1. *part. cap.* 1. *præludio* 2. *n.* 37. *& seq.* Et Riccius ubi proximè testatur hanc protectionem ad Regem nostrum Hispaniarum Concilii Trid. pertinere *ex Bullis Pii V. & Bulla Gregorii III.*

Quare ex hac Regi nostro Catholico sic com-
28 mendata efficaciter † protectione Concilii Tridentini per Sedem Apostolicam omni pariter ipse conatu certat de ejusdem observantia, & executione, & ut cunctis nota sit violentia ejus; in cunctis suæ ditionis Regnis suas Leges ad id ipsum promulgavit, ut 59. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recopil. in tertio tomo*, ita sancivit: Los Procuradores de Cortes se nos han quexado, que de algunos annos à esta parte los Nuncios de su Santidad en estos Reinos, contra lo dispuesto en el Sancto Concilio de Trento, conocen in primera instancia de todas las causas que les parece, en perjuizio de la jurisdicion de los Ordinarios, y avocan, è retienen las que estan pendientes ante ellos: mandamos à los del nuestro Consejo, tengan gran cuidado, de que se execute, en lo que à esto toca, el Santo Concilio de Trento; y que para ello den las provisiones necessarias: in cujus legis explicationem videndus Narbona super eadem lege.

Et *in l.* 81. *tit.* 5. *lib.* 2. *Recop.* Qua cognitio
29 violentiarum, † quæ tendit ad observantiam & executionem S. Conc. Trid. privata sit solius Concilii Supremi ob gravitatem negotii taliter ut cætera Tribunalia, & Audientiæ Regiæ sint inhibitæ cum clausula avocativa, circa cujus legis intellectionem plura notabilia, & non contemnenda diximus *p.* 1. *cap.* 16. *à num.* 59. *cum seqq.* Quibus locis plura utilia Tribunalibus videbis hactenus à nemine considerata.

Et *in l.* 62. prope principium, versic. *En esta sala*, *tit.* 4. *lib.* 2. *Recopil. tom.* 3. in confirma-
30 tionem proximè † præcedentis relatæ 81. disponitur. Quòd hujusmodi causæ tangentes observationem Sacri Concil. Trid. tractari debeant, *en la Sala del govierno*; quæ ad bonum Regni regimen, & gubernationem in hoc Consilio Supremo specialiter destinata est, ibi: En esta Sala començando por la mayor obligacion de acudir al servicio de Dios, se tenga cuidado de la guarda de las cosas esta ceblidas por el Sancto Concilio Tridentino, de la extirpacion de los vicios, y remedio de pecados publicos, del amparo de los Ministros, y de dar favor à los Prælados, para que hagan guardar sus institutos tambien de la reducion y conservacion de los Hospitales, y erecion de los Seminarios, y lugares donde no està executado lo que en esto està dispuesto.

Ex ista hac Regalia orta ex protectione Regi
31 nostro † commendata à Sede Apostolica, tam universaliter injuncta Regum officio protectione Catholicæ Religionis, & status Ecclesiastici, dogmatum, & Conciliorum, ut supra dictum est, & *in cap.* 1. *part.* 1. quam specialiter Concilii Trid. ex Apostolicis constitutionibus relati potestatem attribui Regi nostro Catholico condendi leges in Concilii confirmationem, & executioni provocatis vas, necnon Prælatis, cæterisque personis omnibus mandandi, ut prædicti Tridentini decreta inviolabiliter observent; affirmat Bobadilla *in politic. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 194. *& n.* 208. & latiùs & benè probat Narbon. *in l.* 59. *tit.* 4. *lib.* 3. *Recopil. tom.* 3. *gloss.* 2.

Sicuti ratione protectionis generalis, qua tenen-
32 tur Reges † Christiani tueri Religionem Catholicam, & statum Ecclesiasticum, ut in hoc *cap.* deduximus: Reges prædicti, & Imperatores non sunt veriti de rebus sacris & Sacerdotibus leges condere prout in similibus terminis Stephanus Aufrerius rectè adnotavit *in tractatu de potestate secular. super Ecclesiast. regul.* 2. *n.* 31. in hæc: Fallit etiam in præsenti Regno, ubicumque per Præ-
33 latos, Clericos, vel alios quoscumque aliquid fit, vel attentatur contra decreta Basiliensis Concilii, & pragmaticam sanctionem, & fundant se Judices temporales, dicentes hujus habere cognitionem, eò quòd dict. Concilium, (hujus nominis septimum) ut decreta, statutáque, & ordinationes † ab ipsa Sancta Synodo facta, & condita re-
34 cipere vellet, & acceptare; eáque quantum suæ Regiæ dignitatis interesset per universum Regnum suum, & Delphinatum inviolabiliter perpetuò observari quoque facere dignaretur. Quæ quidem doctrina mirabilis est ad propositum nostrum.

Et hoc eodem argumento utitur Anton. Thesaur. *decis.* 131. *num.* 10. quòd quando Rex cognoscit de possessione rei spiritualis; potest condere leges talem cognitionem & decisionem tangentes, cùm certissima juris regula sit, idem esse statuto legari & forum sortiri; quo argumento utuntur omnes Doctores de libertate Ecclesiastica, & Nos Deo dante, de omnibus infra 3. *part. cap.* 1. *per totum*, *numero* 2. Gloss. *in l.* 2. *de eo quòd certo loco*, *& in cap. quod Clericis de foro competen.* Alexand. *cons.* 157. *numero* 15. *volumin.* 2. Thesaur. *decis. Pedemontan.* 23. *numero* 11. Menochius *cons.* 315. *numero* 14. Surdus *decis.* 393. *numero* 3. Brunorus à Sole *in locis commun. verb. Forum primò*, Tuschus *lit. F. conclus.* 444. Joannes Bellet. *disquisit. Clerical. p.* 1. *tit. de exempt. Cleric. ad statu. sæcula.* §. 1. *numero* 7. Gratian. *disceptat. forens. cap.* 709. *num.* 21. *& tom.* 1. *cap.* 9. *nu.* 2. idem Surdus *cons.* 575. *num.* 34. *lib.* 4. Nec non quando lex Regia fertur pro publi-

publica communique omnium tam Clericorum, quàm sæcularium utilitate, prout est in ista materia recursus, quo versatur publica utilitas non solùm laicorum, quo casu non infringi libertatem Ecclesiasticam, ex hujusmodi legum editione, constanter affirmant Carol. de Grassis *l. 2. Regalium Franciæ, c. 15. num. 88.* amplissimè Carol. de Grassis *de effectib. Clericatus, effectu 3. ex numero 197. & numero 200. cum multis seq.* Azeved. *in l. 1. tit. 4. lib. 6. Recopilat. numero 53. & seq.* Menochius *consil. 800.* per totum præsertim à *numero 37.* Castillo *de tertiis, cap. 9. numero 22. & 28.* & per nostram doctrinam iterum *in c. 8. à num. 27.*

33 Nam prædictis legibus, & aliis † quæ in jure reperiuntur de rebus sacris, ut *in tit. C. de Sacros. Eccles. & de Episcop. & Cleric. & in tit. 4. & 5. partitarum regiarum.* Christiani Principes nihil per se ipsos in his rebus definiunt; sed quæ à Summis Pontificibus, & Sanctis Conciliorum decretis diffinita, & statuta sunt, obsequente, & maxima reverentia amplectentes legibus suis, & jussionibus muniunt, atque tuentur, pœnarumque co ominatorum onibus, & terrore ad observantiam faciliora reddunt, ut notat Narbona *in l. 33. glos. 2. à num. 8. & seq. tit. 4. lib. 2. Recopil. in 3. tom.*

36 Nam postquam à Synodo † diffinitum, & firmatum est aliquod decretum, potest Regia constitutione sanciri, *cap. quadam, &* ibi glossa verbo *Sanciri, 96. distinction.* Ita etiam Martianus
37 Imperator † observari, & inviolabiliter custodiri præcepit Concilium Chalcedonense *in l. Nemo 4. C. de Summa Trinitate, & Fide Catholica.* Justi-
38 nianus etiam Imperator † in princip. Novell. 131. *de Ecclesiastic. tit. sanxit:* illas Sanctas Ecclesiasticas regulas, quæ à Sacris quatuor Conciliis, Niceno Constantinopolitano, Ephesino 1. & Chalcedonense, diffinita fuerunt, ut leges custodiri, & observari: *Prædictarum enim* (inquit) *quatuor Synodorum dogmata, sicut Sanctas scripturas accipimus, & regulas, sicut leges observamus,* cujus constitutionis meminit Gemonius *lib. 2. de sacrorum immunitat. cap. 11. numero 10.*

Et ipse Justinianus *in l. omnem 42. C. de Episcop. & Cleric.* ibi: *Post mortem Deo amantissimorum Episcoporum jubemus ut pro tempore illarum Ecclesiarum œconomi rationes reddant earum, quæ ad illis relictæ sunt rerum, idque Sanctissimis Ecclesiis præficere, quod ex nostra lege eis dabatur, l. omnes qui, §. nihilo minus, C. eodem tit. l. jubemus in principio, C. de sacrosanct. Eccles. Authentic. ut determinatus sit numerus Clericorum per totum, & in §. fin. in fin.*

39 Leges namque temporales, † quandò conformes sunt Juri Pontificio, non autem contrariæ, nèc continentes novam dispositionem in rebus Ecclesiasticis, licitè condi posse à Principibus temporalibus, multi probant citati, & sequuti à Maresconio *variarum resolut. lib. 1. cap. 62. numero 1. & numero 18.* Cancerio *variarum resolut. tom. 1. part. 2. cap. 2. de jurisdictione, à numero 96. cum seq.* latè Car. de Grassis *de effectib. Cleri. 2. effectu 2. numero 97. & à numero 444.* Zevallos *in contra commun. quæst. 142. & 123.* Pereira *de manu Regia 2. part. cap. 64.* Caldas Pereira *de empt. & vendit. cap. 8. à numero 33. cum multis seq.* idem Caldas *de nominatione emphyteutic. q. 7. num. 14.* & alii quamplures suo loco aptiori referendi.

40 Et lex civilis etiam in rebus Ecclesiasticis † lata ad evitandas, & excludendas fraudes, ac dolos, non de damno Ecclesiæ inferendo; vallet. Gutierrez *de gabellis, q. 87. numero 5.* ubi plures allegat. Mieres *de majoratu 2. part. quæst. 3. à princip. & nu. 12. & à nu. 22. cum seqq.* prout hæc leges respiciunt.

Et ad evitanda scandala, † quæ oriri timentur 41
in perniciem publicæ utilitatis licitè ferri posse legem Regni in causis Ecclesiasticis, post plurimos Doctores diximus *1. part. cap. 4. à numer. 38. vers. Hinc est quod ad evitanda,* de quo articulo ad justificationem legum Regni, in hujus & cæteris violentiæ generibus editarum latiùs agendum *in 2. tom. 3. part. cap. 1.*

Et licet omnes Principes Christiani ex prædicta † constitutione Pii IV. Pontificia exhortentur 42
ad curam, & observantiam, nec non executionem prædicti Concilii Tridentin. tamen illius protectio nulli eorum magis convenit, quàm Regi nostro Catholico, cùm quia ad instantiam Caroli V. Imperatoris, Sedem Apostolicam † tenente Pau- 43
lo III. & Philippi II. Hispaniarum Regis, Paulo IV. universalem Ecclesiam regente, fuit facta convocatio ad idem Concilium Triden. definiendum, *ut refert* Bobadilla *in Politica, lib. 2. cap. 18. numero 194.* quo summo cum labore, vigilantia, & meditatione, assistentiaque tantorum Patrum totius Orbis Christiani, & Principum Supremorum per Nuntios suos & Ambasiatores ad idem specialiter destinatos, multa sunt edita & definita decreta ad reformationem † uni- 44
versalem morum, & pro universalis Reipublicæ spiritualis, & Ecclesiasticæ aptiori regimine, quibus omnino avelluntur infinita damna, quæ in perniciem utilitatis publicæ reperta fuere, lamentabile foret, ut tantus labor, tantum & insomne studium, totque sanctissima decreta divinitus, † & 45
fœliciter definita, & salubriter, maximè in his Hispaniarum ditionibus apprimè summaque cum reverentia recepta, fructum ex incuria, & negligentia amitterent, & inania redderentur in damnum Reipublicæ, & statum Ecclesiastici ac Christianæ Religionis.

Quod & clarè ostendit Bulla Pii IV. in confirmationem d. Concilii Trident. † edita, quæ 46
post sessiones reperietur, & à principio, in hæc: *Benedictus Deus, &c. qui respicere dignatus est Ecclesiam suam Sanctam, tot procellis & tempestatibus agitatam atque vexatam, & gravius in dies laborantem, apto tandem ei subvenit optatòque remedio, ad plurimas pernicios issimas hæreses extirpandas, ad corrigendos mores, & restituendum Ecclesiasticam disciplinam, ad pacem & concordiam Christiani populi procurandam, in dictum jam pridem in civitate Tridentin. œcumenicum, & generale Concilium, &c. variis impedimentis, & difficultatibus, objectis, &c. cùm quotidie magis Ecclesia ejusmodi remedium imploraret, &c.* Et iterùm paulò post, *& aliis rebus, quæ quidem necessariæ visæ sint tractandæ, definiendæ, & statuendæ, restabant, ad confutandas hæreses, ad tollendos abusus, & emendandos mores à Sancta Synodo summa libertate, diligentiáque tractata, & accuratè, ac maturè admodum diffinita, statuta sunt, &c. Idque in nostris, atque omnium oculis valdè mirabile fuerit, pro quo tam singulari Dei munere, &c.* Et alia plurima ibidem recensentur, quæ omnia provocant † ad Concilii animodam 47
observationē, & executionē inviolabilē, neq; à Principibus Christianis ejusdē protectoribus ullatenus permittatur illius trāsgressio, aut in aliquo violatio, cùm semel pro utilitate Reipublicæ Ecclesiasticæ

tam

tam salubre remedium fuerit mirabiliter inventum, & à populo Christiano semel debitè receptum. Ac ideò quidquid noviter contra illud fuerit inventum, meritò irrationabile cunctis videbitur.

Pro quo facit elegans locus Job. *cap.* 18. *lib.* 4. ibi; *Ecce, qui* † *serviunt ei. non sunt stabiles, &c.* 48
Faciunt enim jacturam omnium, oleumque & operam perdunt, non perseverantes in bene cœptis, &c. Rectéque Nos docet S. Gregor. *in Pastorali, part.* 3. *admonitio.* 35. Sacræ paginæ testimoniis, dum ait in hæc: *Si inchoata bona fortis operantis manus ad perfectionem non sublevat, ipsa operandi remissio contra hoc, quod operatum est, pugnat; hoc est enim, quod per Salomonem dicitur, qui mollis, & dissolutus in opere suo fuerit, frater est sua opera dissipantis, quia videlicet, qui cœpta bona districtè non exequitur,* † *dissolutione negligentiæ manum* 49
destruentis imitatur. Hinc Sardis Ecclesiæ ab Angelo dicitur, esto vigilans, & confirma cætera, quæ moritura erant, &c.

Et magis in specie expendo † text. celebrem 50
in l. nemo, C. de Sum. Trinit. & Fide Catholic. ibi: *Nam & injuriam facit judicio reverendissimæ Synodo, si quis semel judicata, ac rectè dispositа, revolvere contenderit.* Quibus adde plurima jura, & authoritates in unum compilatas 1. *part. cap.* 6. *à principio.* Conducit *l. si quando, Cod. de inofficios. testam.* optimus text. *in cap. Ecclesia* 57. *de electione,* ibi: *Nec enim credendum est, Romanum Pontificem (qui jura tuetur) hujusmodi verbo totam observantiam multis vigiliis excogitatam, ac inventam, velle evertere, &c.* qui text. loquitur de Concilio generali, circa formam electionis disponente; consonat §. *quorum, in proœmio instit. & authent. ut Judicis sine quoquo suffragio.*

Et hac etiam de causa (in quo obedientiores Filii Ecclesiæ † se ostentârunt Reges nostri Ca- 51
tholici) apertiùs patet, & clarescit sancta eorum sincera, & Christiana intentio, necnon religiosum obsequium, humilis obedientia, reverentiáque majorum suorum exemplo, quod licet in multis Orbis Christiani Provinciis non fuerit receptum prædictum Concilium Tridentin. ut ex Navarro *conf.* 1. *de constitution. quæst.* 7. & 8. Salas *de legibus, disputatione* 13. *sect.* 7. *in fin.* Layman. *in summa, tract.* 4. *de legibus, cap.* 3. *n.* 4. *ad fin.* In omnibus tamen Hispaniarum Regnis obsequentissimè libentissimé- 52
que receptum fuisse, & † veneratione maxima amplexum, cunctis patet, & ex dictis legibus Regni, quibus Concilii observantia munitur, imò & ex ipsa violentiæ cognitione, & ad Senatum recursu evidenter ostenditur: ex quibus manifestè insuper colligitur, quanto amore & affectu, quantáque reverentia, & obsequio veneratur à Catholicis Regibus, quantoque conatu, quanto desiderio & pissimo studio, exhortationi Sanctæ Sedis ad protectionem ejusdem obsequentissimi illi ostentantur, adeò ut nullam patiantur illius decretis violentiam inferri.

Quid namque prodesset, Regem Catholicum 53
ita diligentem, † insomnem se, & vigilantem præbere in Oecumenici Concilii provocatione, incitatione, & conscriptione, si in ejusdem executionis protectione defecisset, & non perseverasset; perseverantia quippè (ut inquit Cicero *lib.* 1. *Rethoric.*) 54
est in ratione † *benè considerata permansio.* Et probat D. Thom. *in* 2. 2. *quæst.* 138. *artic.* 1. hæc (cùm ut diximus) si ad bonum sit à D. Bernardo *in epistola* appellatur singularis filia summi Regis, virtutum finis, & consummatio, totiúsque boni repositorium, & virtus; & ipse *in sermone* 2. *in vigilia Petri & Pauli Apostolor.* ita egregiè, & sanctè scriptum reliquit: *Absque perseverantia,* 55
† *nec qui pugnat, victoriam, nec palmam victor consequitur, vigor jurium, virtutis consummatio est, matrix est ad meritum, mediatrix ad præmium, soror est patientiæ, constantiæ filia, amica pacis, amicitiarum nodus, animositatis vinculum, sanctitatis propugnaculum, tollè perseverantiam, nec obsequium mercedem habet, nec beneficium gratiam, nec laudem fortitudo.* Hæc D. Bernard. & D. Augustinus ad Eudoxiam.

Qui enim usque ad finem non perseverat, nihil egisse dicitur, † sicuti testatur D. Gregorius, *in* 56
moralibus relatus *in cap. in casum de pœnitentia, dist.* 3. in hæc: *In casum quippè agitur, si ante vitæ terminum bonum deseratur, quia & frustra velociter currit, qui priusquam ad metas veneri, deficit, &c.* Porrò perseverantiæ in bono ea est virtus, & effectus inenarrabilis, *ut gloriæ æternæ* (sicuti legitur *Apocalypsi, cap.* 2. & 3.) *coronam ii recipiunt, qui in finem usque bonos se præstiterunt.*

Quare Rex Catholicus in dies evigilat pro ob- 57
servatione † & executione decretorum Concilii Tridentin. ne in aliquo percutiantur, nec lædantur, & ad hoc sanctum intentum, & zelum aptè consequendum: ad petitionem Regii Fiscalis, vel etiam alterius conquerentis in Senatu hoc Supremo de contraventione œcumenici Concilii datur provisio Regia, dicta Ordinaria, ut litteræ importunè falsilvè precibus, & suggestionibus indebitè à Sancta Sede impetratæ, seu verius extortæ contra voluntatem suæ Sanctitatis in eodem Senatu ostendantur, & illic accuratè examinentur, an aliquid contineant, ex quo lædatur vel subvertatur aliquod Tridentini decretum, ut & tunc vel retineantur ad effectum consolendi Sanctissimum, præmissa humili ad ipsum supplicatione; vel Ordinario cognitio remittatur; ex iis quæ latè deduximus *part.* 1. *cap.* 1. maximè *cap.* 2. & *seq.* Et de hac ordinaria provisione testatur etiam Bobadilla *in politica, lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 194. & Narbona *in l.* 59. *glos.* 2. *fol. num.* 16. *ad fin. tit.* 4. *lib.* 2. *Recopil. tom.* 3. Diaz de Mena *practicar. quæstionum, lib.* 1. *p.* 12. *n.* 8.

Maximè, quia ut in aliquo † prævalere pos- 58
sint litteræ ab Apostolica Sede impetratæ, requiritur expressa & specifica Concilii Tridentini derogatio; ut probant Thomas Sanchez *in tractatu de matrim. lib.* 3. *disp.* 26. *num.* 7. *tom.* 1. Nicol. Garcias *de beneficiis,* 4. *part. cap.* 5. *ex n.* 25. Valençuela Velasquez *cons.* 22. *n.* 53. Rota Romana *dec.* 48. *n.* 10. & 11. *p.* 1. *divers forum.*

Quia constitutio Conciliaris † quælibet requi- 59
rit expressam derogationem, ut colligitur *ex cap. ex parte & cap. fin. de Capellis Monacho. cap. eam te, de ætate & qualitate, cap. nonnulli, de rescriptis,* tenent Archidiac. *in cap.* 1. *de constitution. lib.* 6. Felinus *in dict. cap. nonnulli. n.* 3. Selva *de beneficiis* 3. *part. quæst.* 11. *n.* 31. Parisius *consil.* 2. *num.* 30. *lib.* 2. Navarrus *in summa Latina. cap.* 27. *num.* 262. Jacobatius *de Conciliis, lib.* 5. *artic.* 18. Alaba. *de Conciliis, part.... Cap.* 2. Covar. *lib.* 3. *variarum, cap.* 16. *nu.* 6. & *cap.* 8. §. 9. *nu.* 6. dicens totum mundum hoc amplecti. Mandosius *in regula Cancellar.* 18. *quæstione* 17. *nu.* 12. Germonius *de indultis Cardinal.* 8 *per quæ sublatis, n.* 58. Corduba *lib.* 4. *quæstionarii. quæstione* 9. §. *Tertia pars,* Sarmiento *lib.* 3. *select. cap.* 12. *num.* 3. Menochius *consil.* 294. *num.* 11. & 12. *vol.* 3. Padilla *in l. fin. Cod.*

Cod. de diversis rescriptis, num. 17. Gutierrez *in Lucmo potest, ff. de legatis* 1. *nu.* 173. Gratianus *regul.* 201. *num.* 4. Cavalcan. 1. *part. decision.* 29. *num.* 16. Henriquez *lib.* 3. *de Indulgent. cap.* 26. *numero* 3. Molina 1. *tom. de justitia & jure, tractatu* 2. *disputat.* 173. *fol.* 988. Vivaldus *Candelabro* 3. *part. cap.* 12. *numero* 22. & alii plures ab iſtis, & à Thoma Sanchez, Nicolao Garcia, & Valençuela citati.

Et ratio hujus doctrinæ ea eſt (quæ benè conducit intentioni noſtræ) quia cùm decreta Concili † ita matura deliberatione ſancita ſint, videntur 60 continere vim clauſulæ derogatoriæ ad alia decreta poſteriora contraria, niſi de illis ſpecificam faciant mentionem, imò ſi Concilium generale modernum ſit quale eſt Concilium Tridentinum, oportet etiam illius ſpecificam facere mentionem, 61 † nec ſufficit generalis derogatio decretorum cujuſcumque Concilii, prout benè docent Henriquez, & Vivaldus ubi proximè; quos ſequitur Sanchez *de matrimonio, tom.* 1. *lib.* 3. *Diſputat.* 26. *ſub n.* 7. Vide etiam Valençuelam, & Nic. Garciam ſuperiùs citatos.

62 Et quidquid de ſtylo generali † Curiæ Romanæ contendat Nicolaus Garcia *dict.* 4. *part. cap.* 5. *à numero* 35. *& n.* 33. adducat *Motum proprium Pii V. anno* 1570. quo declaratur, nec ſpeciali, nec generali derogatione Concilii Tridentin. opus eſſe in quibuſvis conceſſionibus Apoſtolicis propria manu Papæ ſignatis, cujus Motus proprii tenorem ad litteram refert.

Attamen in Hiſpania ex ſuperiùs dictis derogati- 63 onem etiam ſpecificam & expreſſam † Concilii Tridentin. non admitti, firmant Azevedius *in l.* 2. *circa fin. tit.* 6. *libro* 1. *Recopil.* Bobadilla *in politic. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 268. Zevallos *de cognitione violentiæ in prologo, num.* 151. *& gloſſ.* 6. *nu.* 62. Paz *praxi tom.* 2. *prælud.* 5. *num.* 10. & probatur *in l.* 62. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recopil.*

Quare in Senatu hoc ſupremo erga litteras, quæ 64 fuerunt † impetratæ in derogationem prædicti Oecumenici Concilii Trident. duplici modo decernitur juxta caſuum varietatem. Nam regulariter in his litteris quæ contraveniunt directè alicui decreto ejuſdem Concilii, illùdque percutiunt, 65 litteras retineri in Senatu mandatur, ne † illi pars impetrans utatur præmiſſa ſupplicatione ad Sanctiſſimum, ut melius informatus, de remedio convenienti Reipublicæ Eccleſiaſticæ, aut temporali provideat, neque patiatur tam ſaluberrima decreta ſubverti, ſed ut ſemper & inviolabiliter intacta remaneant, ut decet.

66 Si verò litteræ hæ Apoſtolicæ † dumtaxat percutiant decretum ejuſdem Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformation. cap.* 20. præſervans primam inſtantiam Ordinariis, examinatæ accuratè in Senatu, ſi gratiam ſimul contineant, non retentionis, decretum concipitur; ſed remiſſionis ad Ordinarium dumtaxat. *Entreguen ſe eſtas Bullas à la parte, paraque uſe dellas delante del Ordinario.* Si autem juſtitiam ſolùm reſpiciant, prout 67 † monitoriales, compulſoriales, inhibitoriales, aut executoriales; tunc retentis in Senatu, ne illis pars utatur, cauſa cognoſcenda Ordinario (ad quem de jure pertinet) remittitur; quæ differentia cùm altiorem petat indaginem, particulari loco erit latiùs examinanda hac 2. *p. c.* 26. *per tot.* De quo genere percuſſionis prædicti de- 68 creti 20. cùm † frequentiora ſint negotia, latè & ſpecialiter erit tractandum in hac 2. *part.* ubi mirabiles & ingentes difficultates abſolventur ſpecialiter diſtincto diſcurſu agitandæ in ea per omnia ferè capitula: cùm cæterorum decretorum ejuſdem Concilii contraventio nullam ſpecialem requirat indagationem; ſed ex eiſdem decretis omnis facilè vincatur difficultas rarò, & minùs frequenter contingens, ac propterea ab ſpecifico ſingulorum decretorum examine excuſamur, cùm illis ſufficiat regula generalis ſupra ſcripta.

CAPUT II.

Regalia in protectione Sacri Concilii Tridentini, an Rex Catholicus uti poſſit, quando per litteras Apoſtolicas percutitur non ſolùm ejus ſenſus litteralis, ſed & ſenſus intellectualis declaratus per Sacram Congregationem Cardinalium.

SUMMARIUM.

1 *Decretorum Concilii Tridentin. dubium recipientium ad Sedem Apoſtolicam recurrendum pro declaratione, & interpretatione.*

2 *Declarandi dubiam diſpoſitionem ejus eſt, cujus eſt condere.*

3 *Declaratio legum, & ſtatutorum, aut privilegiorum Principis ad Principem ſpectat.*

4 *Concilium convocare ad cujuſlibet dubii ſui declarationem, foret penè impoſſibile, & ſemper diuriſſimum ob quod declarationem reſervavit Papæ.*

5 *Declarationem ſuæ diſpoſitionis poteſt quis alteri committere.*

6 *Declarationi alteri commiſſæ ſuper eo quod ſibi ſecreto dixerat committens, an ſit ſtandum remiſſivè.*

7 *Ad declaranda dubia Concilii Pontifex creavit particularem Cardinalium Congregationem.*

8 *Declarationes Sanct. Congregation. ſunt deciſivæ vim legis habentes, utpotè latæ ex commiſſione Papæ à perſonis habentibus à Principe facultatem reſpondendi.*

9 *Princeps poteſt tribuere Senatui facultatem leges condendi.*

10 *Declarationes S. Congregat. eamdem vim habent ac ſi ab ipſo Papa immediatè dimanaſſent. Uti pluries eadem Congregatio dixit, ut refertur, ibid.*

11 *Declarationes S. Congregationis non egent publicatione, cùm fiant in declarationem legis jam publicatæ.*

12 *Declaratio Concilii iſtius redditur diſpoſitio, & ut talis veneranda, & obſervanda.*

13 *Rotæ non licet infirmare, ſed obſervare declarationes Concilii.*

14 *Rex juâ Regaliâ in protectione decretorum Concilii ita uti debet, ſicuti illa declaraverit S. Congregatio.*

15 *Declaratio nihil de novo conducit, nec novum actum aut diverſum facit, ſed qualis fuerit præcedens demonſtrat.*

16 *Declaratio alicui commiſſa perinde habetur ac ſi à committente fuerit ſimul à principio facta, cum diſpoſitione.*

Diſpo-

17 *Diſpoſitio declarata retinet ſuam primævam naturam.*

18 *Declaratio ineſt diſpoſitioni declaratæ.*

19 *Declaratio retrotrahitur ad tempus principalis diſpoſitionis declaratæ.*

20 *Declaratio cenſetur dimanaſſe eodem tempore à principio cum diſpoſitione principali.*

21 *Concilii declaratio nihil aliud eſt, quàm ipſummet Concilium declaratum ad effectum protectionis Regis.*

22 *Rex evigilare debet, ne Prælati ex ſua abſona Concilii interpretatione ſubditos lædant.*

23 *Pater Henriquez declaratur circa violentias tollendas in contraventionem Triden.*

24 *Bulla Pii IV. refertur, qua obteſtantur Principes Chriſtiani, ut ea charitate, & affectu, quò adfuerunt Concilio, eadem populorum ſuorum ſalutis cauſa ad ejus Concilii executionem præſtent auxilium.*

25 *Et ut interdicant, & recipi non permittant opiniones adverſantes ſalutarem Concilii diſpoſitionem.*

26 *Declarationes Cardinalium qua authoritate & ſolemnitate munire debeant, ut illis Fides detur, remiſſivè.*

PRO hujus difficultatis (quæ utilis valdè 1
in practica eſt, & neceſſaria) omnimoda * reſolutione in medium conferre volui mirabilia verba Bullæ Sanctiſſimi Papæ Divina providentia Pii IV. ſuper confirmatione œcumenici Concilii Tridentini editæ, & poſt ſeſſiones ejuſdem appoſitæ, quæ ante finem ita decrevit: *Si cui verò in eis aliquid obſcuriùs dictum & ſtatutum fuiſſe, eaque ob cauſam interpretatione aut deciſione aliqua egere viſum fuerit, aſcendat ad locum, quem Dominus elegit, ad Sedem videlicet Apoſtolicam, omnium fidelium Magiſtram, cujus Authoritatem, etiam ipſa Sancta Synodus tam reverenter agnovit. Nos enim difficultates, & controverſias, ſi quæ ex eis decretis ortæ fuerint, nobis declarandas, & decidendas, quemadmodum ipſa quoque Sancta Synodus decrevit reſervamus, parati, ſicut ea de nobis meritò confiſa eſt omnium Provinciarum neceſſitatibus, ea ratione, quæ commodior nobis viſa fuerit, providere, &c.*

Quæ Bullæ verba conſonant omnino diſpoſitioni juris, quo idem diſpoſitum reperitur *in cap. non licuit 17. diſtinctione*, ibi: *Quoties aliqua de univerſali Syſſodo, aliquibus dubitatio naſcitur, ad recipiendam de eo, quod non intelligunt rationem, ad Apoſtolicam Sedem conveniant*, text. etiam *in cap. nec licuit alicui, nec licebit particularem Synodum congregare: ſed quoties aliqua de univerſali Synodo aliquibus dubitatio naſcitur ad recipiendam de eo, quod non intelligunt, rationem, aut ſponte ii, qui ſalutem animæ ſuæ non deſiderant, ad Apoſtolicam Sedem pro recipienda ratione conveniant 4. in ordine 17.*

Licèt enim ejus ſit declarandi jus actum dubium, ſive diſpoſitionem ambiguam; cujus eſt con- 2
dere, ejuſvè, qui actum * fecit, ut poſt plurimos alios obſervat Menochius *in conſ. 296. num. 39. & ſeq.* (qui in variis materiis exempla reddit) & in omni actu & materia intelligit Pelaez à Mieres *de majoratu 1. part. quæſt. 44. num. 3. & ſeqq.* Simon de Prætis *lib. 1. ſolution. 3. num. 2. & 2. fol. 26.* Tuſchus *tom. 2. litter. D. concluſione 92. & tomo 4. liter. I. concluſ. 329.* Surdus *in conſil. 288. numer. 9. lib. 2.* Ant. Gabriel. *commun. lib. 6. tit. de regulis juris, concluſ. 3. n. 71. & 72.* Morla *in emporio juris 1. part. tit. 1. quæſt. 11. n. 21.* & cum aliis notavit Marius Giurba *ad conſuet. Sonat. Meſſanen. cap. 2. gloſſ. 1. part. 1. n. 20. & 21. fol. 190.* Caſtil. *controverſ. to. 6. cap. 182. n. 57. & 58.* Qui duo ultimi * declarationem 3
ſtatutorum & privilegiorum ad Principem, non ad alium ſpectare, per *l. leges Sacratiſſimæ, C. de legibus*; ſimiliter annotant.

Tamen hæc eſt ſpecialis prærogativa, & Regalia Sedis Apoſtolicæ, cui * in ſignum ſupremæ 4
Majeſtatis & authoritatis reſervata eſt, ut de dubiis omnibus ex Concilii decretis ortis conſulatur, & ad eam pro declaratione recurratur, ut probant jura expreſſa de quibus in *num. 1.* ad fin. & dict. Bulla Pii IV. ac inſuper, cùm durißimum foret Concilium, & Synodum ipſam ex univerſi Chriſtiani Orbis Prælatis congregatam, peneque impoſſibile foret ad ſingula dubia indè exorta declaranda convocare; prudenti providentia Concilium ipſum Sanctiſſimo Eccleſiæ Paſtori reſervavit, cujus authoritati hoc munus declarandi præ omnibus convenit, ut in prædicta Bulla Pontifex Maximus & jura Canonica atteſtantur in verbis relatis, *n. 1.* Quæ ideo authoritas meritò in dict. Concilio Tridentino expreſsè, ſicuti in omni diſpoſitione qualibet præſervata, & prælibata tacitè intelligitur ex *cap. peregrina judicia* (*ſalva in omnibus Apoſtolica authoritate*) *generali ſanctione prohibemus 2. quæſt. 6.* text. *in cap. non liceat*, ibi: *Sine præjudicio tamen Romanæ Eccleſiæ, cui in omnibus cauſis reverentia, & authoritas debetur*, eadem cauſa & quæſt.

De jure enim eſt, ſui actus declarationem poſ- 5
ſe illum conficientem alteri committere, *l. Theopompus, ff. de dote præleg.* Natta *in conſ. 115. num. 8. & 9.* Surdus *deciſ. 194. num. 18.* Plotus *de in litem juram. §. 48. à num. 1.* Tuſchus *litter. A. concluſ. 536. à num. 3.* præclarè Ruinus *in conſ. 19. numer. 5. & ſeqq. lib. 2.* Afflictis *deciſ. 374. numer. 3. ad fin.* Mantica *de conject. ultim. volunt. lib. 3. tit. 1. num. 15. & lib. 2. titul. 16. nu. 3.* Simon de Prætis *lib. 1. interpretat. 1. dubitat. 3. ſolut. 5. num. 3.* Peregrin. *de fideicommiſſ. artic. 33. num. 58.* Maſcardus *de probation. tom. 1. concluſ. 458. à numer. 4. cum ſeqq.* Surdus *in conſ. 380. à numer. 9. cum ſeqq. lib. 3.* Michaël. Graſſus, *§. inſtitution. quæſt. 28. numer. 16.* Camillus Gallinus *de verb. ſignific. lib. 10. cap. ultimo, numer. 17.* & cum Rolando, Surdo, Mareſcoto, Maſtrillo, Cavalcano, Joanne Borta. Id ipſum annotavit Fontanella *de pactis nuptialibus, tom. 2. clauſ. 5. gloſ. 8. numer. 2. fol. 307.* & poſt plurimos alios Caſtellus *controverſiar. tom. 6. capitul. 182. à numer. 1.* Qui omnes etiam teſtantur, * de declaratione alteri 6
commiſſa ſupra eo, quòd eidem dictum fuerat ſecretò, ut declarantis dicto omnino ſit ſtandum.

Et ideò ut dubia attingentia Concilii Trident. 7
decreta perfectam, maturam, * veram, omni- 7
noque certam accipiant declarationem; Summus Pontifex particularem Patrum Cardinalium inſtituit & creavit Congregationem cui hæc dubia reſolvenda, & declaranda in dies commiſit. Certum eſt enim declarationes hujus Sanctæ Congregationis non eſſe * declarationes doctrinales, ſicuti latas à 8
Doctoribus, & Juriſperitis (prout & perperam aliqui Theologi dicunt) ſed eſſe declarationes definitivas ſeu deciſivas vim legis habentes, & ut leges recipiendas, utpote latas ex commiſſione Papæ, & à perſonis habentibus reſpondendi & declarandi facultatem à Principe, ut apparet ex Bulla Sixti V. quæ eſt *in 2. par. ſui Bullarii 7. in ordine*, ubi

habetur facultas dictæ Sanctæ Congregationis, quæ etiam refertur à Manuele Rodriguez *quæst. regular. 1. tomo quæst. 11. art. 1. & art. 2.* Nicolaus Garcia *de beneficiis in præfatione post principium*, Salas *de legibus disp. 21. & sectione. 12.* pro quibus est text. *in §. responsa prudentium Instit. de jure natural.* Quia Princeps potest attribuere hanc potestatem* Senatui legem condendi, *l. humanum, C. de legibus*, & probatur in Rubrica *de legibus Senatusconsultus, & longa consuetudine, & in lib. 1. tit. 16. de Senatusconsult. Cod.* 9*

A qua Cardinalium Congregatione facta declaratio eandem vim habet, *ac si ab ipso summo Ecclesiæ universalis Præsule immediatè dimanasset, prout ipsa Congregatio testatur in hæc: *Eadem ratio habenda est de his, quæ scribuntur à Cardinalibus Sanctæ Congregationis Sacri Concilii Trident. ac si à Papa scripta essent &c.* quam ad litteram refert Cerola *in praxi Episcopali 1. part. verb. Authoritas ad fin.* & iterum *2. part. verb. Absolution. in princip.* Rodriguez *quæst. regul. tom. 1. quæst. 11. art. 2.* Del rio *disquisit. Magica. li. 6. cap. 1. section. 3. in fin.* & remissivè Barbosa *in remissionibus, ad trident. in præfatio. propè fin.* Et eadem S. Congregatio cuidam Abbatissæ Messanensi sic respondit: *Eadem ratio habenda est, de his quæ scribuntur à Cardinalibus Sanctæ Congregationis Concilii Trident. nomine ipsius Congregationis, ac si à Papa scripta essent.* Et aliàs eadem-met Congregatio sic censuit, *decreta & litteræ Congregationis Concilii simetis litibus sunt executioni demandanda, nec super iis sententia, nec decretum aliquod est faciendum*, quas ad litteram refert Nicolaus Garcia, *in præfation. ad tract. de benefic. ante medium.* Ubi rectè comprobat, *quòd non egeant publicatione, cùm sint confectæ in declarationem legis jam promulgatæ, cui conferunt mox dicenda. Quare Congregationis Cardinalium declarationibus standum erit, ac si à principio ab ipso Concilio Trident. fuissent dispositæ. 10* 11

Et quòd declaratio Sanctæ Cardinalium Congregationis sit dispositio *ejusdem Concilii, atque ut talis debeat observari, & venerari expressè determinavit Rota, in una Abulens. Canonica pœnit. 17. Aprilis 1589.* coram Main. in illis verbis: *Concilium Trident. quod secundum declarationem Sanctæ Congregationis, soli Episcopo eligendi tribuit facultatem, debet observari, &c.* Quam decisionem ad litteram aliud agens tradit Nic. Garcia *de beneficiis 5. part. cap. 4. sub n. 140. propè fin.* Ea ratione, quia declaratio ineft actui declarato, ut statim dicemus. 12*

Et in dicta decis. Abulensi circa principium ita dicitur: *Ab eadem Rota decisum fuit ex declaratione Sanctæ Congregationis, &c.* Et iterum ibi: *Quia cùm illa declaratio* apertè dicat, electionem &c. nobis non licet eam infirmare, c. cum inferior de majorat. & obedientia, l. nam Magistratus, ff. de receptis arbitris, l. ille à quo, §. intempestivum, ff. ad Trebell. &c.* Ex quibus colligitur, quanta sit authoritas ejusdem Sacræ Congregationis. 13*

Imò ipsa Rota reverenter semper suspicit declarationes S. Congregationis Cardinalium: nec hæsitat super earum veritate, nec de illa solet coram oscere, ut fuit dictum in Aversana beneficii 3. *Julii* 1606. coram R. Sacrato Archiepiscopo Damasceno, teste Cæsare Argelo, *de legitimo contradict. quæst. 15. art. 5. n. 157.*

Quare non erit ambigendum, posse & debere Regem nostrum Catholicum sua Regalia* ex protectione Concilii Trident. orta in executione cu- 14*

randi decreti declarati per Congregationem Cardinalium ejusdem, ac si à principio cum ipso Tridentino fuisset simul dimanata, & eodem modo potest derogare, vel remittere litteras Apostolicas, ac si litteralem, & manifestum sensum dicti Concilii læderent, & offenderent.

Quoniam declaratio nihil novi fat, nec de novo aliquid inducit, * nec novum actum ac dispositionem diversam facit, sed dumtaxat ostendit, quid dispositum, & actum fuerit à principio, seu qualis fuerit dispositio per declarationem solummodo aperit, & monstrat, ut probat text. optimus *in l. adeo, §. cum quis, ff. de acquir. rerum dom. l. hæredes palam, §. sed si totam, ff. de testament.* quam conclusionem multis in casibus practicis exornarunt Burgos de Paz *in prœmio legum tau. num. 297. & à nu. 432. cum seq.* Mandellus de Alva *in consil. 219. num. 10.* Ant. Gabriel. *commun. conclus. lib. 6. tit. de regul. juris, conclus. 3. per totam*, ubi latissimè Menochius *in consil. 191. n. 44. lib. 2.* Simon de Pretis *lib. 1. interpret. 1. dub. 5. Solut. 5. fol. 64. & seq.* Hondedei *consil. 8. numer. 71.* Decianus *in consil. 84. n. 5. & consil. 7. nu. 10. lib. 1.* Tiraquell. *in l. si unquam, verb. Revertatur, n. 26. & de retractu lignag. §. 1. gloss. 18. nu. 77.* Rimin. *in consil. 112. num. 26. & à num. 130.* Intriglolus *decis. 36. à nu. 33.* Costa *de retrotractione, vasa 13. cap. 18. à num. 12. & seq.* Mieres (qui latè exornat) *de major. 1. part. quæst. 44. ex num. 14. cum seqq.* Stephanus Gratian. *tom. 1. cap. 84. nu. 26. & tom. 3. cap. 464. à numer. 19. & seq.* Gonçalez *in reg. 8. Cancellar. gloss. 12. §. 1. nu. 9. & glossa 6. sub numer. 33.* Giurba *ad consuet. Messan. cap. 2. gloss. 1. part. 1. à num. 4. & num. 18.* Mantica *de tacitis convention. lib. 4. tit. 22. num. 14.* Valençuela Velasquez *consil. 23. num. 137.* Fontanella *de pactis nuptial. tom. 2. clausul. 7. part. 8. à num. 3. fol. 606.* Castillo *controversiar. tom. 6. cap. 182. à princip. & nu. 10.* cum Prætis *dict. resol. 5. num. 23.* Quod declaratio facta per deputatum * ad illam faciendam, perindè habetur, ac si 15 16
ab ipso deputante facta fuerit à principio simul cum dispositione.

Qui omnes pariter * unanimiter conveniunt, 17
quòd dispositio declarata retinet suam primævam naturam, prout ex pluribus firmat Castillo *controvers. to. 6. cap. 182. à n. 41.* unde infert ad alia plura.

Et quia declaratio ineft actui, * & dispositioni 18
declaratæ, Nos *de Regia protect. 4. part. cap. 12. à num. 25. & 30.* ubi plura adduximus post Ant. Gabriel. Mantic. & alios. Ubi quod declaratio * 19
retrotrahitur ad tempus principalis dispositionis, quæ declaratur, *& à n. 32.* cum Petro Surdo *decision. 21.* per totam, & Gratiano *disceptat. forens. tom. 1. cap. 141. num. 2.* Quòd declaratio * adeò 20
inhæret dispositioni principali, ut censeatur emanasse cum illa eodemmet tempore à principio, quod prosequitur *num. 33.* ad quem locum videndum te remitto, quo plurimas doctrinas invenies huic, de qua agimus, valdè conducibiles. Petrus Surdus *decis. 29. per totam, & in cons. 288. num. 10.* Gratian. *disceptat. forens. cap. 147. in princip.* & Nos allegans idem novissimè observat de la Rea meritissimus Fiscalis Consilii Regii patrimonii, *in decis. Granaten. disputat. 39. n. 5. & 6.* Qui tamen dùm hæc typis dabantur laudabiliter omnimque universali applausu ad Consilium Supremum Castellæ ascendit, quo Fiscalis munere fungitur, cujus merita majora petunt.

Ex quibus sequitur manifestè, quod declaratio Concilii Tridentin. nihil * aliud est, quod ip- 21
summet Concilium declaratum, & ac si à se ipso à principio

principio declaratio emanaret, ac propterea idem de utroque judicandum erit æqualiter ad effectum protectionis Regis impertiendæ, quoties Concilii decretis declaratis per S. Cardinalium Congregationem litteræ Apostolicæ seu alia quævis dispositio repugnat, sicut ad cætera omnia æqualem authoritatem habere dignoscitur, cùm ab ipsomet Concilio facta videatur declaratio.

22 Et eodem modo evigilare* debet Rex, ne Prælati ex absonâ alicujus decreti Concilii Trident. interpretatione & declaratione à se inducta opprimant subditos suos, ut benè advertit Henriquez *in 3.to. Summæ lib. 2. de Pontificis clave, cap. 15. §. 1.* in hæc: *At si casus gravior incidat circa declara-*
23 *tionem* Concilii Trident. (puta si ex falso intellectu Concilii Episcopus contendat, vim & gravamen inferre subditis denegata appellatione) ea violentiæ cognitio reservatur Supremo Senatui Regis Hispaniæ, qui eum maturiori Consilio procedit, &c. & in Glossa *littera X.* ita inquit: *In Regalibus ordinatio Cancellariæ Vallisoletanæ per schedulam Regiam, fol. 194.* Et licet iste Pater doctissimus, quoad principalem partem hujus doctrinæ, nempè quod tunc violentia adest & pertinens Regiæ protectioni, recte loquatur, quoad cætera tamen, quæ attingunt praxim, confundit terminos juris nostri Regii, quem intellige & declara, prout Nos latiùs hoc *tractat. part. 1. c. 14. à num. 26. cum seqq. & à nu. 46. cum multis seqq.* ubi abundè tractavimus novam dispositionem legis Regni vetantis violentias tangentes observationem & executionem S. Conc. Trident. ad Cancellarias deferri, & si insuper deferantur illas statim remittant Supremo huic Concilio Regio, cui specialiter reservata est illarum cognitio. Tamen quando causa vertitur coram Judice Ecclesiastico, coramque opponitur de aliquo jure orto ex dispositione alicujus Concilii Trid. decreti, & à non admissione talis juris, & exceptionis (sivè quoniam perperam intelligatur decretum ipsum, sivè ex injustitia facta appellatio interponatur, & eâ non obstante ad ulteriora procedat Judex, tunc ob hanc vim tollendam recurri potest ad Cancellarias, & Audientias Regias, ut latiùs fundavimus, & explicavimus in locis relatis, in quibus videbis abundè.

Hoc ipsum apertè constat ex Bulla Pii V. pro
24 confirmatione* Concilii Trident. edita, quæ est post sessiones ejusdem Concilii, ubi post medium hæc leguntur: *Ipsum verò charissimum filium nostrum Imperatorem electum, cæterosque Reges, Respublicas ac Principes Christianos monemus, & per viscera misericordiæ Domini nostri Jesu Christi obtestamur, ut qua pietate Concilio per Oratores suos affuerunt, ea pietate, ac pari studio, Divini honoris, atque populorum suorum salutis causa, pro Sedis quoque Apostolicæ, Sacræ Synodi reverentia, ad ejusdem Concilii exequenda, & observanda decreta, Prælatis, cùm opus fuerit,*
25 *auxilio* & favore adsint, nec adversantes sanæ ac salutaris Concilii doctrinæ opiniones à populis ditionis suæ recipi permittant, sed eas penitus interdicant, &c. Quæ Bulla clarè disponit in casu de quo loquimur, & consonant quæ superiùs à principio hujus capituli diximus; ad neminem alium pertinere declarare dubia Concilii, quàm ad Sedem Apostolicam, prout etiam hoc ipsum declaravit Sancta Congregatio in declarationem, *c. 20. de reform. sess. 24.* & ita communiter in hoc supremo Senatu practicatur quotidie.

Sed quibus solemnitatibus, & quorum autho-
26 ritate munitæ esse* debeant hæ declarationes Sanctæ Congregationis Cardinalium, ut ab ipsa verè & realiter dimanasse cognoscatur, ne de earum fide dubitari valeat, sed integram & omnimodam fidem illis dari possit: aptiori loco & amplissimè dicemus *hac 2. part. cap. 30. §. 5. per totum*, ubi de hac re plurima utilissima congulavimus videnda.

CAPUT III.

De praxi & stylo Senatus in observationem decreti Concilii Tridentini; præservantis primam instantiam Ordinario; & de fundamentali ejus ratione. Et an facultas Auditoris Cameræ ex eodem sit; & qualiter sublata.

SUMMARIUM.

1 *Tridentinum circa cap. causæ omnes reservant primam Ordinariorum instantiam frequentiori indiget Regis Regalia, & protectione.*
2 *Litteræ lædentes Triden. cætera decreta præter cap. causæ omnes, an retineri debeant in Senatu facillimè deducitur ex singulis Concil. decretis.*
3 *Decretum Trident. in cap. causæ omnes præservans primam Ordinariorum instantiam ad litteram refertur.*
4 *Verba Concil. in cap. causæ omnes specialiter adnotantur annullantis processum, & omnia gesta ab alio, quàm ab Ordinario in prima instantia.*
5 *Origo jurisdictionis Ecclesiasticæ & fons est Sedes Apostol. quæ liberè de quibuslibet causis Ecclesiasticis valet cognoscere.*
6 *Stylus Romanæ Curiæ observat omnes causas ad forum Ecclesiasticum pertinentes in prima instantia coram Ordinariis locorum tractari debere.*
7 *Utilitati publicæ ut provideret Leo X. constitutionem promulgavit favendo jurisdictioni Ordinariorum locorum, quæ refertur.*
8 *Ordo confunditur Ecclesiasticus, si sua unicuique Ordinario jurisdictio non reservetur.*
9 *Causæ tàm spirituales, quàm Civiles beneficiales, & mixtæ (aliàs non reservato beneficio) extra Romanam Curiam coram Ordinariis tractandæ in prima instantia decrevit Leo.*
10 *Ante diffinitivam nequit ab ordinaria appellari, nec à Superiori admitti, nisi à gravamine qualificato, ut in constitutione Leonis.*
11 *Causa timoris, aut suspicionis probanda, vel alia honesta potest in Curia causa committi in prima instantia ex Constitutione Leonis.*
12 *Commissiones, processus & inde sequuta, vitio nullitatis subjiciuntur, si in prima instantia committantur absque legitima causa.*
13 *Causæ, quæ legitimæ sint, ut Summum Pontificem moveant ad subscribendum propriâ manu commissiones in prima instantia; recensentur in Constitutione Leonina.*
14 *Sumptibus, & vexationibus partium, consulere (cùm Reipublicæ intersit) semper enixè præ oculis habuere jura Pontificia, & Civilia, prout plura recensentur.*
15 *Utilitatem publicam concernit, lites abbreviari.*

16 *Litium extinctio ad conservationem Congregationis humanæ pertinet.*

17 *Sumptibus litium subditos sublevare ad præcipuum Reipublicæ regimen spectat.*

18 *Nuntii, aut Legati de Latere nequeunt avocare causas ab Ordinariis in prima instantia, nisi legitimè ad se per appellationem devolutas.*

19 *Processus, inhibitiones, & alia inde sequuta sunt nulla ipso jure ex avocatione causarum ab Ordinariis in prima instantia.*

20 *Auditor Cameræ, & quivis Judex Romanæ Curiæ jam ex Concil. Tridentin. nequeunt cognoscere de causis in prima instantia in præjudicium Ordinariorum.*

21 *Observatio Flores de Mena circa sublatam jurisdictionem Auditoris Cameræ in prima instantia refertur.*

Damna & incommoda, quæ oriebantur in perniciem Reipublicæ ob avocationes causarum in prima instantia ad Romanam Curiam, recensentur, ib.

22 *Recurrens ad Curiam pro impetranda commissione alteri in prima instantia super causa ad eam legitimè non devolutæ ad Ordinarium remittendus erit.*

23 *Ordinaria provisio datur à Senatu, ut impetrans, aut eligens Judicem extra Regna Coronæ Castellæ missione non utatur.*

24 *Litteras percutientes primam Ordinarii instantiam examinat Senatus, & remittit causam Ordinario.*

25 *Flores de Mena, & Barbosa caute legendi circa conceptionem decreti in contraventionem Tridentin. remissivè.*

26 *Litigantes conventos, ultra Regnum, & in Romana Curia defendere, ne sic molestentur, provenit ex jure naturali.*

27 *In Gallia Judices non admittuntur Delegati in prima instantia, nec executores gratiarum conficiunt processum, sed de mudo tantum facto permittuntur cognoscere, sed Ordinarii.*

28 *Stylus Senatus in remittendis causis Ordinario in prima instantia nihil detrahit verbis Bullæ in Cœna Domini relatis.*

29 *Ex verbis bullæ in Cœna, cap. 16. oritur justificatio styli Senatus in remissione causarum Ordinariis in prima instantia.*

INTER cæteros casus in quibus Rex Catholicus sua utitur Regalia in protectione Concilii
1 Trident.* frequentiores esse solent ii, qui primam instantiam Ordinariorum percutiunt contra decretum Concilii mox citandum, ac propterea ob eorum frequentiam vincere curabimus inextricabiles penè difficultates in tota hac 2. *part.* in dies contingentes in hoc supremo Senatu, cujus (ut alibi diximus 1. *part. cap.* 14. ex privativa cognitione) cæteri verò casus lædentes Concilium Tri-
2 dentin.* per singula ejus decreta facillimè convinci posse non ambigitur, qui propterea pro nunc omittendi erunt.

3 Sancta igitur, & œcumenica* Trident. Synodus, *sess.* 24. *de reformation. cap.* 20. quod incipit *causæ omnes*; ita salubriter decrevit in hæc. *Causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiam si beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur, atque omnino saltim infra biennium à die motæ litis, terminentur, aliquin post id spatium liberum sit partibus, vel alteri illorum Judices superiores, alias tamen competentes adire: qui causam in eo statu, quo fuerit, assumant, & quàm primum terminari curent, nec antea illis committantur, nec avocentur, nec appellationes ab eisdem interpositæ per superiores quoscumque recipiantur, eorumve commissio, aut inhibitio fiat, nisi à diffinitiva, vel à diffinitivæ vim habente, & cujus gravamen per appellationem à diffinitiva reparari nequeat, ab his excipiuntur causæ, quæ juxta Canonicas sanctiones apud Sedem Apostolicam sunt tractandæ, vel quas ex urgenti, rationabilique causa judicaverit Summus R. Pontifex per speciale rescriptum signaturæ Sanctitatis suæ, manu propria subscribendum, committere aut avocare, &c.* & post medium, ibi: * *Aliàs eorum processus or-* 4
dinationesve nullius momenti sint, &c. Alia plura referuntur in ipso decreto, quæ omnia claudùntur, & comprehensa censentur sub universali clausula illa in fine ejusdem decreti appositа in hæc: *Non obstantibus quoad omnia supra scripta, privilegiis, indultis, concordiis, quæ suos tantùm teneant Authores, & aliis quibuscumque consuetudinibus.*

Licèt enim Sancta Sedes Apostolica immediatè quascumque* causas Ecclesiasticas judicare possit, 5
cùm sit fons, & origo jurisdictionis spiritualis & Ecclesiasticæ, *cap. cuncta per mundum, cap. nunc verò, 9. quæst. 3.* Tamen ipsius Curiæ stylus ob- 6
servat, ut omnes causæ ad forum Ecclesiasticum* spectantes, coram Ordinario loci in prima instantia decidantur, & infrà biennium terminentur ex prædicto decreto Trident. 20. quod exornant ita affirmantes Zerola *in praxi Episcopali, part. 1. verb. Instantia*, §. *Fuscus de visitat. lib. 1. cap. 33. post n. 3.* Aloysius Riccius *in collectan. decision. part. 4. collect. 1353. in fin.* Barbos. *de officio & potestat. Episcop. allegation. 8. n. 2. tom. 2. in ultima edit.* Franchus Leo *in thesauro fori Ecclesiast. p. 2. cap. 1. numer. 7.* Paul. Piasequius *in nova praxi Episcop. 2. part. cap. 4. n. 2.* Wicanus *in nova praxi jurispatronatus 2. part. lib. 7. cap. 3. n. 5.* Narbona (nullis ex iis citatis) *in l. 59. glossi. 1. princip.* & præcipuè *à num. 23. lib. 2. tit. 4. Recopil.* Diaz de Mena *practicar. lib. 1. quæst. 12. à nn. 8.* & nec- viissimè Navarrius *in novo juris Pontific. practic. conclus. tit. de causis primæ instantiæ, conclus. 1. aliàs 54. nn. 1. & seqq.* Gratianus *in disceptat. fori rens. tom. 5. cap. 837. à n. 15. & 16.*

Quare ut provideret utilitati publicæ, & jurisdictioni * Ordinariorum faveret Leo Pontifex X. 7
per constitutionem suam in Lateranensi Concilio *sub datum Romæ anno 1515.* ita decrevit in hæc: *Et cum Ecclesiasticus ordo confundatur, si sua unicuique jurisdictio* non servetur; Ordinariorum* 8
jurisdictioni (quantùm cum Deo possumus) favere, ac litibus celerius finem imponi, & litigantium immoderatis sumptibus & expensis parcè satagentes, statuimus, & ordinamus: quod singulæ causæ tam spirituales, quàm civiles, & mixtæ, forum Ecclesiasticum, * *quomodolibet concernentes,* 9
& beneficiales (dummodo beneficia ipsa generaliter reservata non fuerint, & ipsorum beneficiarum fructus, reditus & proventus, 24. ducatorum auri de Camera secundùm communem æstimationem valorem annuum non excedant) in prima instantia extra Romanam Curiam, & in partibus coram Ordinariis locorum dumtaxat cognosci, & terminari, ita quod nulli ante diffinitivam sententiam * *liceat appellare, nec appellatio (si fuerit emissa)* 10
ullatenus admitti, nisi ab interlocutoria, quæ vim habet diffinitivæ, vel è gravamine minimè concernente negotium principale, quòd per appellationem à diffinitivâ sententia reparari non possit, nisi

nisi aliter collitigantium adversarii sui potentiam
11 *meritò* * *perhorrescens, seu aliàs, & probabili & honesta causa aliter, quàm per proprium juramentum, saltim semiplena probata, coram ordinario non audiret litigare. Eo enim casu causæ ipsæ etiam in prima instantia committi & cognosci, & ter-*
12 *minari possint, alioquin appellationes* * *& illarum etiam aliarum causarum hujusmodi commissiones in posterum, & quidquid inde sequutum fuerit, nullius sint roboris & momenti, &c.*

Quam constitutionem Leoninam ad litteram
13 refert, & per scholia exornat, &c.* comprobat Cochier. *in tract. de jurisdict. Ordinario. in exceptoi, tom. 2. in principio.*

Ex qua constitutione colliges, quæ erit causa rationabilis, probabilisve; aut quomodo sit probanda, ut Summus Pontifex subscribere moveatur commissiones manu propria in prima instantia avocatorias, juxta præfatum Decretum Concilii Tridentini.

Ne ex facili avocatione vexationibus, & sumptibus litium subditi damnum patiantur, quod maximi ponderis esse profitentur per plura jura Doctores Bart. Bald. Alberic. & alii *in l. minoribus, ff. de minoribus,* per text. ibi, Hostiens. *in cap. 1. col. 5. de appellation.* Curtius *consil.* 118. *n.* 11. Oddus *de restit. quæst. 4. nu. 79.* Molina *de primogeniis lib. 1. cap. 16. num. 15.* Petrus Barbosa *in l. si constante in princip. n. 14. versic. Nec obstat, ff. soluto matrim.* Cæsar Anglius *de acquir. possess. q. 8. art. 18. num.* 449. & sursum.

14 Semper enim enitè præ oculis * habuere jura Pontificia sumptibus, & vexationibus parcium consulere, cùm saluti Reipublicæ hoc interesit, text. *in cap. 1. de appellation. lib. 6.* ibi: *Cordi nobis est, lites minuere, & à laboribus relevare subjectos, Clement. dispendiosam de judiciis, cap. ut finem litibus de dolo & contuma. cap. dispendia litium æquitatis compendio volentes, quâ possumus industriâ coarctare, de reseriptis, lib. 6.* text. optimus *in l. minoribus, ff. de minoribus,* ibi: *Cùm interesit ipsorum litibus non vexari, & sumptibus, l. 1. ff. de inofficioso testam.* ibi: *Melius facerent, si se sumptibus inanibus non vexarent, l. fin. ff. familiæ erciscundæ, l. quia poterat, ff. ad Trebell.* & probat Cicer. *de legibus, lib. 1.* ibi: *Et ea salus litium multitudine maximopere læditur, ideò ad conservationem illius, multa quidam excogitaverunt, &c.* Flaminius Parisius *de resignatione, lib. 11. quæst. 1. à num. 27.* in hæc: *Et*
15 *ideo concernit* * *publicam utilitatem ex eo, ut lites finiantur,* Bald. *in l. 1. in 5. notab. C. de novo Cod. componen. & in lib. 1. de furtis,* Alexand. *cons.* 190. *col. 2. lib. 2. & consil. 171. col. 3. lib. 7. nam clari ju-*
16 *ris est,* * *extinctionem litium ad conservationem Congregationis humanæ pertinere &c. Authen. de judic. & nullatenus cum jurejurando eligatur aliquis, &c. cap. 4.* ibi: *Sic enim velocius lites judicabuntur, & circulis cognitionalibus, ac temporis contritione litigantes liberabuntur, &c.*

Nihil enim magis providè quique legislatores,
17 & rerum * publicarum Gubernatores curare debent, & solent, quàm expensis litium, sumptibus subditos sublevare propter damna, incommoda, & dispendia inde orta, Rempublicam onerantia ex text. *in l. 4. versf. Non attamen, ff. de alienat. judicii, l. 3. tamet si ff. de receptis arbitris, l. fervus, 19. versf. Sed & si, ff. de obligat. & action. l. 1. C. de novo Cod. faciendo,* cum aliis latè congestis à Lucâ de Penna, *in l. litibus, C. de agricolis & censitis,* Cateliano Cotta *in memorabil. verb. Lites citò,* Sylva Noptia. *lib. 6. nu. 8. cum seqq.* Tiraquellus *de retract. lignag. §. 8. glos.* 7. *ex nu. 20.* Tiberius Decian. *respons. 70. numer. 39. resol. 3. histor. fori Roman. lib. 5. cap. 17.* Balduinus *in prolegom. ad tit. instit. de actionibus,* Brissonius *verb. Litibus seri,* Rodulfus Fornerius *lib. 3. rerum quotidianarum, cap. 1.* Gilken. *in tractatu de præscriptionibus, cap. 1. n. 38.* Tuschus *lit. L. concluf. 383. & 384.*

Et quantum Regis, Regni, & Reipublicæ interesit divitiis & opulentiæ vassallorum consulere, atque vigilantia omnimoda providere, ne depauperentur, expensisque & sumptibus non destruantur, novissimè videndus plurima congerens Escobar, *in tractatu de puritate & nobilit. præbend. 2. part. gloss. 4. à n. 11. cum seqq.* & per totam glossam.

Quare nulli superiores etiam * Nuntii, vel Le- 18
gati de latere, de causis quibuslibet ad forum Ecclesiarum pertinentibus, possunt in prima instantia ex hoc decreto præservata Ordinariis cognoscere, nec pendentes ad se avocare, nisi per viam legitimæ appellationis ad sua Tribunalia fuerint delatæ; prout refert decisum Aloysius Riccius *dec. Curiæ Archiepiscopal. dec. 296. nu. 5. part. 4.* Barbosa *de officio, & potestat. Episcop. allegation. 81. sub n. 2. iom. 2.* Narbona (nullo citato exactis) *in dict. lib. 59. glossa 1. num. 23.* & est expressum ipsum Conciliare decretum Trident. *in dict. cap. 20. sess. 24. de reformatione;* quo ad medium ita legitur: *Legati quoque, etiam de Latere, Nuntii, Gubernatores Ecclesiastici, aut alii quarumcumque facultatum vigore, non solum Episcopos in prædictis causis impedire, aut aliquorum eorum jurisdictionem ullo præcipere, aut turbare non præsumant, sed nec etiam contra Clericos, aliasve personas Ecclesiasticas; nisi Episcopo prius requisito, eoque negligente, procedant, aliàs eorum processus ordinationesve nul-*
lius * *momenti sint, atque ad damni satisfactionem* 19
partibus illati teneantur, &c.

Quod ampliatur, nam hodie stante dicto decreto Concilii Tridentin. * præsertim in illis verbis 20
aut alii quarumcumque facultatum vigore, Auditor Cameræ Apostolicæ, nec alius quivis Judex Romanæ Curiæ potest cognoscere de causis Ecclesiasticum forum attingentibus in prima instantia, nec monitoria decernere ad extrahendas partes à suis domiciliis; ut & benè annotant Riccius *in practic. Aurea, resol. 126.* & iterum ipse Riccius *in pract. Curiæ Archiepiscop. 4. part. decis. 273. n. 3. & decis. 271. num. 6.* Barbosa *ibi sup. dict. allegation. 81. num. 3.* Novarius *in pract. nov. juris Pontific. tit. seu cap. de causis primæ instanc. concluf. 1. aliàs 54. numer. 5.* Et ante eos melius omnibus Flores de Mena *practicarum l. 1. q. 12. nu. 8.* dicens ex dicto decreto Tridentin. esse moderatam * jurisdictionem Auditoris Cameræ, & aliorum 21
Judicum Romanæ Curiæ, qui jam hodie non possunt cognoscere de quibuslibet causis in prima instantia, nec monitoria decernere ad extrahendas partes à suis domiciliis, nec compellendum eos, in Romana Curia litigare, sed omnes causas in prima instantia coram locorum Ordinariis debere agitari, & ventilari, quod justissimè ita decisum esse affirmat, ob vitandas infinitas lites, & importunas molestias & vexationes, quæ à Curialibus, aut ab aliis quotidie fiebant degentibus in remotis partibus, qui ob vitandas maximas expensas, & litium, & iterum anfractus, & dispendia juri suo, quantumvis bono cedebant, & nullo vel parvo dato, in calumniosos litigatores transferebant, aut pensiones indebitè constituebant, aut lites oppressi deferebant, ac facillimè per contradictas condemnabantur, quod in magnum damnum, & detrimentum Reipublicæ Christianæ vertebatur; ut &

benè etiam advertit Alvar. ab Eiquivel *in tractat. de conciliis, cap.* 29. Ac sic se habere hodiernum usum, & stylum Curiæ Romanæ circa impetrationem rescriptorum, ut ex Concilii Tridentini dicto decreto semper detur in præjudicium, & derogationem Auditoris Cameræ, & aliorum ibi existentium judicum, testatur ipse Flores de Mena.

22 Itaque quando ad Sanctam Sedem* Apostolicam recurrit pars pro impetratione rescripti in prima instantia, nondum devoluta causa ad Romanam Curiam, ad Ordinarium remitti debet ut coram eo primitùs lis agatur, juxta hoc Concilii decretum, & ut elegantèr docuit Imperator Justinianus *in authent. ut omnis obed. Judici cap.* 1. *collat.* 5. *in fin.* in hæc: *Scito namque quia si quis veniat & adiratum nobis faciat, & à nobis interrogatus si prius te adit, & deinde te dicat adisse, & quod justum est non impetrasse, & hoc verum inveniamus, ante indignationem convertamus, si verò cum te non aderit venire ad hanc Regiam præsumpserit Civitatem, ut remittemus eum cum omni correctione, & responsum non dabimus.* Ecce singularis text. pro præservantia primæ instantiæ Judicis Ordinarii.

Et in proposito videnda e[st] ut singularia de-
23 creta hujus Supremi Senatus,* quæ adducimus ad litteram infrà *cap.* 11. *ante fin. versic. Iis convenit quodam à nu.* 97. prohibentia impetrari, aut eligere Judices Ecclesiasticos extra Regna Coronæ Castellæ, ad idque dare provisionem Regiam, ut impetranti, aut eligenti minetur, ne talibus rescriptis extra Regna utatur, videnda etiam erunt quæ ibidem congessimus *à num.* 79. *ad finem capit.* & consonant plurima, & singularia jura per Nos adducta infrà *in §. unico, n.* 4. quæ expressè prohibent, causas & reos extra propriam trahere provinciam, & convenire, nisi mediante legitima appellatione à Judice provinciæ, qui de causa cognoscit interposità.

Quare Senatus hic Supremus mediante Regalia
24 orta *ex protectione Concil. Trident. quando ad illum recurrit pars, vel Regius Fiscalis pro retentione litterarum Apostolicarum, quibus læditur, & percutitur prima Ordinariorum instantia, in his casibus non exceptis ab eodem decreto Trid. accuratè litteris examinatis: decernit quotidie (attenta distincta resolutione de qua latè infrà *cap.* 26. *per totum*) *Entreguense estas Bullas à la parte para que use dellas delante del Ordinario.* Diaz de Mena *d. lib.* 1. *quæst.* 12. *à n.* 8. & 9. quem sequitur (tacito tamen Authore) Augustin. Barbosa *de potestat. Episcop. tom.* 2. *allegat.* 81. *sub numer.* 17.) quos in
25 conceptione* decretorum declara, prout Nos hoc *tract.* 1. *part. cap.* 14. *à n.* 51. Et reduce illos ad distinctionem ibidem latiùs traditam, inter hoc Supremum Concilium, & cæteras Cancellarias & Regias Audientias, (& anteà per aliquot numeros) Flores Diaz referens etiam sequitur Zevallos *de cognitione violentia, gloss.* 6. *à n.* 62. Narbona *in l.* 59. *gloss.* 2. præcipuè *num.* 16. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recopil. & in l.* 81. *glossa unica, tit.* 5. *lib.* 2. *Recopil. tom.* 3. Riccius *in practic. Aurea, resol.* 299. *num.* 2. *vers. in Hispania ex Bullis*; ubi commemorat hanc praxim Supremi Tribunalis provenientem ex protectione Concilii Tridentin. attributa Regi nostro Catholico ex Bullis Apostolicis.

26 De hac etiam praxi testatur* doctissimus Menchaca *controvers. usu frequenti, lib.* 1. *cap.* 41. in hæc: *Eademque omnia, etiam in litibus procedere intelligo, si fortè quæ lites de jure intra fines Hispaniæ Regionis, vel alterius cujusliber agitandæ essent, ad Romam avocarentur, similis enim defensio, & simili modo, & competeret, & agenda esset, quod intelligo, non solùm petentibus iis, qui non jure extra provinciam suam litis causa trahebantur, sed etiam tacentibus, vel fortè etiam renitentibus, &c.* (& de hoc ultimo latiùs tractavimus 1. *part. cap.* 13. *per totum.*) Et de hac etiam praxi testamur ferè omnes illi Doctores, quos congessimus hac 2. *part. cap.* 1. *à numer.* 27. *versic. Ex quibus Pontificali.* Et tractantes de hac Regalia proveniente ex protectione Concilii Trident. Regi Hispaniarum attributa Apostolicis constitutionibus.

Quod & in Gallia practicari affirmant ex con-
27 cordatis* per Rebuffum & Colman *in tit. de causis*, & ipsum Rebuffum *in tractatu de pacificis possessor. nu.* 146. Flores de Mena *practicarum lib.* 1. *quæst.* 12. *numer.* 10. & per ipsum Rebuffum *in praxi beneficiali, in forma novæ provisionis, verb. amoto quolibet illicito detentore*, & Marchiæ *decis.* 100. *part.* 1. Riccius *in practic. Aurea, in resolut. 299. num.* 2. ut nullus Judex Romanæ Curiæ, aut ab eis delegati cognoscere permittantur in prima instantia, sed solùm Ordinarii locorum. Imò nec executores gratiarum conficiunt processum, nec fulminant, nec possunt fulminare censuras, nec audiunt partes, sed solùm nudam exercent executionem, quæ sit nudi facti dumtaxat, & controversias omnes remittunt Ordinario.

Quæ quidem praxis, & stylus antiquitùs usita-
tus* in hoc Senatu Supremo Regio nihil repugnat 28
Bullæ in Cœna Domini *cap.* 16. ibi: *Et omnes alii quoscumque Judices Ecclesiasticos Ordinarios quomodolibet impediunt, quominus sua jurisdictione Ecclesiastica contra quoscumque utantur, secundùm quod Canones & Sacræ Constitutiones & decreta Conciliorum, & præsertim Tridentini statuunt, &c.* Imò potiùs ei valdè conformis & conveniens est, quia tantum abest, quod Senatus Ordinariis impediat sua uti jurisdictione secundùm Concilium Trident. sed imò vigore protectionis Regi commendatæ ab eodem Tridentino & Bullis Apostolicis conatur, ne alius eam impediat, neque veniant contra dispositionem ejusdem Concilii Trid. ut latiùs comprobavimus, expendentes hæc verba Bullæ, & alia plura omnia conducibilius exponentes *in tractatu de Regia protect. 2. part. cap.* 1. *præludio* 5. *à num.* 232. *cum multis seqq.* ubi monstravimus, quàm conformis sit hic stylus prædictæ Bullæ dispositioni.

Et cùm Senatus restringatur ad terminos juris,
præsertim Trident. ad quos illa clausula Bullæ illum restringit, & juxta tenorem litteralem dictæ clausulæ protegat jurisdictionem Ecclesiasticam, ne illàm in contraventionem Concilii Trid. alius exerceat, quàm is ad quem de jure Canonico pertinet Seraphin. *decis.* 896. *n.* 6. Rota in Romana census 20. *Julii* 1599. *coram Litta* impressa Marchesan. *de commissionibus part.* 1. *pag.* 739. & in Romana Sancti Thomæ 4. *Februarii* 1608. *coram Scoto*, impressa per Marchesan. eadem *part.* 1. *fol.* 275. *numor.* 4. & 5. Ferretus *consil.* 219. *n.* 7. Pedemontana *decis.* 5. *num.* 9. Tuschus *tom.* 1. *littera C. concl.* 367. *n.* 15. Marta *in votis novissim. in decis. voto* 154. *n.* 4. Gratian. *disceptat. forens. cap.* 99. *à principio*, Farinac. *decis.* 28. *nu.* 3. *part.* 2. *recent.* Rota *decis.* 258. *num.* 1. *part.* 1. *diversor.* Marta *de clausulis part.* 1. *conclus.* 12. Augustinus Barbosa *de clausulis, clausul.* 115. ubi latè de effectibus clausul. *prout de jure, secundùm jus, &c.* Sequitur manifestè ut non tantùm hic Senatus stylus non contraveniat, idem *cap.* 16. Bullæ in Cœna

Domi-

29 Domini, sed imò potiùs ex ea inducatur justificatio hujus praxis & styli Senatus Regii; cùm penitùs sit uniformis ejusdem verbis, dispositioni, intentioni & fini, prout ex ea clarè patet.

§. UNICUS.

Concil. Trident. an in Ordinarii, an ejus subditorum favorem sit inductum. Et an alterutrius consensus in jurisdictionem alienam impediat hanc protectionem per Regem impertiri.

SUMMARIUM.

1 *Decretum Trident. in cap. causæ omnes an fuerit inductum in favorem solius Ordinarii, cujus jurisdictio favorabilis, & naturalis dicitur.*

2 *Jurisdictio Delegati, & conservatoris est odiosa.*

3 *Dispositio quælibet derogans jurisdictioni ordinariæ odiosa est.*

4 *Decretum Trid. in c. causæ omnes an potius sit introductum in favorem litigantium, ne cum tanto dispendio extra suas provincias extrahantur.*

5 *Decretum Trident. in cap. causæ omnes fuit inductum tàm in favorem Ordinarii, quàm subditorum, cùm damna sint communia.*

6 & 7. *Consensus tam Ordinarii, quàm litigantis requiritur, ut cesset Trident. decretum in cap. causæ omnes, ita ut altero deficiente Senatus causam insuper remittat Ordinario.*

8 *Declaratio singularis Sanct. Congregationis refertur, quâ fuit decisum; primum de consensu solius Episcopi non posse causam in Curia introduci in prima instantia, nisi partes etiam consentiant.*

9 *Secundum, decretum Concilii in cap. causæ omnes emanasse in favorem Ordinarii, & partium simul, ne extrahantur extra suas Civitates.*

10 *Tertium, favore plurium introductum unius renuntiationem non tolli.*

11 *Quartum, Nuntium Apostol. cognoscere in prima instantia accedente partium, & Ordinarii consensu.*

12 *Quintum, ad solius Episcopi collitigantis instantiam non posse in Curia causam committi, sed Episcopo viciniori.*

13 & 14. *Quod & iterum declarasse Sanct. Congregationem refertur.*

15 *Prima instantia præservata est in favorem Ordinarii, cùm confundatur ordo quando unicuique jurisdictio non servatur.*

16 *Prima instantia præservatur Ordinario etiam in favorem partium, quasi sit inhumanum pro parva causa immodicos litis anfractus pati.*

17 *Ordinarius si est collitigans, ex solo consensu ipsius non committitur causa in Curia, sed viciniori.*

18 *Inhibere Ordinario nequit legatus in prima instantia etiam de consensu partis, cujus renuntiatio non valet in illius præjudicium.*

19 *In favorem tàm Ordinarii, quàm partium fuit inducta præservatio primæ instantiæ, quæ unius renuntiatione non tollitur.*

20 *Favor, aut privilegium commune unius renuntiatione non cessat.*

21 *Renuntiatione partis cessante consensu Episcopi causa in prima instantia non auferetur ab Ordinario.*

22 *Privilegium habens jus complicatum unius renuntiatione non tollitur, cùm redundet in alterius præjudicium.*

23 *Renuntiatio subditorum non valet in præjudicium Superioris, cui est favor communicatus.*

24 *In juribus complicatis executio, tàm respectu condemnati, quàm non condemnati non habet locum, sed in totum cessat.*

25 *Privilegium subditorum quâdo est commune cum superiore ad validam renuntiationem concurrit omnium consensus.*

26 *Renuntiatio unius nequit fieri in præjudicium juris pro altero quæsiti.*

27 *Trident. in cap. causæ omnes, cùm unius renuntiatione non cesset, nec Regalia protectionis impartiendæ ad preces reclamantis, & recursu utentis.*

28 *Renuntianti, aut consentienti in jurisdictione aliena absque Ordinarii consensu, etiam condemnatio nihil obest, quominus recursu Regio utatur, ut in Senatu etiam executoriales retineantur, & causa Ordinario remittatur, denuò tractanda.*

QUIBUS (quæ à principio hujus cap. descripsimus) sic præcognitis, utiliter venit inquirendum, an decretum Concili Trident. *in d. cap. 20. sess. 24. de reformat.* sit inductum in favorem solius *jurisdictionis Ordinariæ (quæ de jure favorabilis censetur, & naturalis, Glossa magna *in cap. 1. de rescriptis, lib. 6. gloss. penult. in Clement. 2. de officio Ordinarii*, Bisignet. *decis. 52. de concessione præbendæ*, Puteus *decis.... sub n. 3. lib. 3.* Caputaq. *decis. 43. part. 3.* Moneta *in tract. de conservator. cap. 7. num. 343.* Ubi per contrarium *affirmat, jurisdictionem Delegati, * & conservatoris esse odiosam, *ex cap. cum in jure*, *perinde*, ubi Glossa & Doctores *de officio delegati*, Baldus *in l. unica, C. de mandatis Principum.* Atque ideò exemptionem à jurisdictione ordinaria odiosam esse, affirmat ipse Moneta *ibidem dict. num. 343. cap. 1.* cum ibi notatis, *de privilegiis, lib. 6.* Et generaliter quælibet dispositio derogans *potestati Ordinarii odiosa est, Abb. *in cap. si* 3 *quis contra notab. 1. de foro competen.* Crescentius *decis. 1. num. 1. & decis. 3. nu. 6. de privilegiis*, Moneta *dict. cap. 7. num. 343. fol. 371.* in parvis vel an in favorem partium, * & subditorum, * dicendum sit dimanasse dictum Tridentini decretum, ne extra suas provincias tot sumptibus & incommoditatibus litigare, & degere cogantur, ut superiùs ex Flores de Mena diximus hoc *cap. 3. à numer. 20. & seqq.* & latiùs prosequitur, & comprobat aliquibus juris fundamentis hoc inconveniens, & notabile damnum inde proveniens, quod pars ultra suam civitatem, vel provinciam litigare cogatur. Narbona *in l. 59. gloss. 1. à num. 173. tit. 4. lib. 2. Recopil. tom. 3.*

Quod & insuper singularia probant jura *cap. leges Ecclesiæ, cap. Peregrina judicia (salva in omnibus Apostolica authoritate) generali sanctione prohibemus: quia indignum est, ut ab extraneis judicentur, qui comprovinciales, & à te electos debent habere judices, nisi fuerit appellatum, 2. quæst. 6. text. in cap. non licet cuiquam (sine præjudicio tamen Romanæ Ecclesiæ, cui in omnibus causis*

causis reverentiâ, & authoritas debetur (relictis iis Sacerdotibus, qui in eadem Provincia Dei Ecclesias, nutu divino gubernant, ad alias convolare Provincias, vel aliarum Provinciarum Episcoporum judicia expetere, vel pati. Quòd si quis præsumpserit, & ab officio Cleri submotus, & injuriarum reus ab omnibus judicetur. 3. quæst. 6. cap. unaquæque Provincia eadem causa, & quæst. text. etiam in cap. neminem exhiberi de Provincia ad Provinciam, vel ad Comitatum oportet, nisi ad relationem Judicis ad quem fuerit appellatum (& infrà) Hæc quæ sunt per unamquamque Provinciam, ipsius Provinciæ Synodus dispenset, sicuti in Niceno constat Decretum esse Concilio, ultra Provinciæ terminos accusandi licentia non progrediatur: omnis accusatio intra Provinciam audiatur, & à comprovincialibus terminetur, nisi Prælatus sit, qui accusatur. Eadem causa 3. quæst. 6. cap. fin. ibi: In provincia in qua consistit ille qui accusatur, suas exerceat actiones: nec existimat accusator suus, eum alibi, aut longius ad Judicium pertrahendum, eadem causa, & quæst.

5 In quo breviter affirmandum erit, * dictam Conciliarem dispositionem fuisse introductam in favorem utrorumque, nempè in favorem Ordinariorum, & simul in favorem partium ex dictis rationibus, ut ex declaratione Sanctæ Congregationis fuisse determinatum, probat Gratian. in disceptat. forensib. lib. 5. cap. 837. num. 15. sequitur Novarius in praxi novi juris Pontificii, cap. de causis primæ instantiæ, concluſ. 1. aliàs 34. fol. 141. nu. 4. cum aliis declarationibus ejusdem Sanctæ Congregationis mox citandis expresse id ipsum declarantibus, & decidentibus.

6 Ex quo sic complicato favore * sequitur manifestè, quòd si litteræ in Senatu adducantur, ex quibus appareat, partem aliquam, vel partes consensisse in alterius Judicis ordinarii, aut delegati jurisdictionem, absque tamen consensu Ordinarii sui, vel è contra reperiatur consensus Ordinarii; non tamen partium litigantium consensus interveniat: indubiè Senatus remittet causam in prima instantia Ordinario, cùm tàm Episcopi, quàm partium simul sit necessarius consensus, ut decreto Trident. in dict. cap. 20. locus non sit, utque remissio hæc impediatur ad Ordinarium fieri, prout interminis declaravit Sancta congregatio super eo-
7 dem cap. 20. in hæc verba: An de consensu * Episcopi possit causa in prima instantia in Curiam introduci, non obstante, cap. 20. session. 24. in principio, nisi partes ambæ consentiant? Et quid si causæ sint inter Episcopum & alium; nunquid instante Episcopo possit cognosci in Curia coram alio? Con-
8 gregatio censuit, * habere locum, adeò ut de consensu Episcopi non possit causa introduci in prima instantia ad Curiam, nisi partes etiam consenserint, quia decretum Concilii emanavit non solùm favore jurisdictionis Ordinariæ; sed etiam favore ipsa-
9 rum partium, ne trahantur * extra suas civitates, & loca. Ideò quod favore plurium introductum est,
10 non tollitur * unius renuntiatione, & ita Congregatio censuit, licere Nuntio Sedis Apostolicæ cognos-
11 cere de causis * in prima instantia de consensu partium, ipsiusque Ordinarii consensu accedente. Quòd
12 si causæ sint inter Episcopum * & alium, ac illius Episcopi instantiam cognosci non poterit, parte reluctante, in Curia coram alio, sed causa committenda est viciniori, ut signatura observat, de quo infrà n. 17.

Et iterum ibi, sequitur & facit: An si causa
13 sit inter Episcopum & alium, instante Episcopo * & possit in Curia cognosci? Congregatio censuit, ad solius Episcopi instantiam non posse cognosci parte * reluctante, in Curia, sed committendam esse viciniori, quòd signatura observat; &c. Quam 14
mirabilem declarationem refert ad litteram Narbona in lib. 59. gloss. 1. nu. 173. lib. 2. tit. 4. Recopilat. tom. 3. fol. 181.

Et idem resolvisse Sanctam Congregationem Cardinalium Concilii Tridentin. 27. Julii anno 1575. testatur Gratianus in disceptat. forensibus, lib. 5. cap. 837. num. 17. per quam à numer. 15. dicit, quòd quamvis * per Concilium Trident. 15
sess. 24. de reformatione, cap. 20. omnes causæ, maximè criminales in prima instantia examini, & jurisdictioni Episcopi tantùm relinquantur, quod quidem ob favorem Ordinariorum statutum est, ne eorum jurisdictio minueretur, quia ordo confunditur, quando unicuique jurisdictio non servatur, cap. pervenit. 36. in fin. 11. quæst. 1. Et etiam in favorem * partium, tanquam inhumanum sit, 16
permittere in longinqua patria pro parva causa immodicos litis anfractus pati, & sustineri: ideò si partes ipsæ non consentiant, non posse causam in prima instantia ex solo consensu Episcopi committi. Et iterùm ipse Gratianus num. 22. ex eadem sententia Congregationis Concilii, dicit, quòd si collitigans sit Episcopus * licet semper causam in- 17
ter eum & collitigantem debeat committi, & cognosci in partibus; tamen stante suspicione committitur viciniori.

Quod conducibilius est rationibus & motivis tam Concilii, quàm declarationum Sanct. Congregationis hactenus relatarum, nempè ut ob suspicionem Ordinarii collitigantis non committatur causa in Curia cognoscenda; sed in partibus committatur viciniori juxta hanc declarationem, cujus meminit Gratianus, ne cum tanto dispendio, & fortè pro re parvi valoris collitigans, extra provinciam suam extrahi cogatur. Sicque hodie stante hac declaratione Sanctæ Congregation. aliisve relatis (adæquatis menti & intentioni Concil. Trident.) non potest locum habere Rotæ dec. 30. de appellationibus, in novis, per quam motus Marchesan. de commissionib. avocat. causa. 2. part. §. 1. num. 38. dixit; quòd quando Ordinarius est suspectus, vel aliter ex justa causa cognoscere non potest; quòd tunc in Curia committitur causa. Cùm contrarium expresse declaravit Sanct. Congregatio in hac declaratione, & rectiùs in alia relata suprà à n. 13. ex observantia, & praxi signaturæ. Videnda etiam erunt quæ cap. 5. §. 1. à num. 11. dicta sunt, quarum declarationum intentio fuit & est, consulere litiganti, ejusque sumptibus majoribus, & incommoditatibus parcere, ideò non solùm introduxit, & voluit, ut in provincia collitigantis hujusmodi causa committatur, sed inter cæteros viciniori, ut commoditus collitigans litigare possit.

Hoc idem, quòd ex dicto Trident. decreto simultaneus exoriatur * favor Ordinariis, & subdi- 18
tis, rectè ponderat & affirmat Saravia de jurisdiction. adjunctorum, quæst. 7. num. 7. dicens, quòd jus Ordinariorum, ut in prima instantia procedant, non obstante etiam legatorum de latere inhibitione, nullo modo potest renuntiari à partibus in Ordinariorum præjudicium, juxta declarationem à Sancta Cardinalium Congregatione latam ad cap. 20. sess. 24. de reformatione, ubi eam refert Farinac. sub verb. sunt tractandæ, ad quod etiam allegat Paz in praxi tom. 2. prælud. ultimo, n. 18. allegat etiam Marsillam. lib. 4. tit. 5. cap. 6. littera S. & in dict. cap. 20. n. 4.

Idem etiam * Navarius in novi juris Pontific. 19
practic-

practicarum concluſ. cap. de cauſis primæ inſtantiæ, & c. concluſ. 1. aliàs 54. *numer.* 6. *fol.* 141. ubi per eandem declarationem Congregationis relatam à Gratiano ubi proximè *dict. cap.* 837. (licèt ille mendosè eum alleget *cap.* 836.) dicit, & quidem ſingulariter, aliam rationem aſſignari non poſſe huic concluſioni, niſi quia hic labor fuit inductus tam reſpectu Ordinarii loci, quàm partium litigantium, & quod regula ut quilibet renuntiare poſſit favori ſuo, * intelligatur, ſi privilegium concernat favorem renuntiantis dumtaxat, ſecus quando ſimul in favorem aliorum, & ſic favor ſit communis, ſublata ſit facultas renuntiandi, ex ab eo latiùs traditis *in praxi electionis. q.* 7. *à num.* 14. *ſect.* 3. in prima impreſſione Neapol.

21 Qui quidem Novarius rectè inde * argumentatur à contrario ſenſu; quòd ſi accedat ſolus partis conſenſus, & deficiat Ordinarii voluntas, ſimiliter cauſa in prima inſtantia extra locum à Concil. Tridentin. deſtinatum minimè poterit committi.

22 Quæ argumentatio legitima * & jure conſtans eſt, tum ex declarationibus Sanctæ Congregationis Cardinalium hactenus adductis; tum etiam, quoniam quando privilegium eſt complicatum inter duos, aut plures, unius renuntiatio nihil operatur, cùm redundet in præjudicium cæterorum, Julius Clarus §. *final. quæſt.* 42. Cancerius *variarum reſolut. lib.* 2. *cap.* 2. *de juriſdiction. nu.* 194. Marius Giurba *conſil.* 95. *n.* 13.

Undè abſque Superioris (qui ex favore ſubditorum participat) conſenſu, * non valet illorum ſola renuntiatio, Romanus *conſil.* 369. *n.* 18. Cardinal. *conſil.* 38. *ad fin.* Afflictis *deciſ.* 173. Gratianus *deciſ.* 78. *n.* 50. Coſta *de ſcientia & ignorant.* 23 *tentur.* 2. *diſtinct.* 66. *n.* 5. Rovitus *præl.* 2. *de juriſdict. invito non turband. nu.* 25. Didacus Perez *in l.* 2. *tit.* 1. *lib.* 3. *ordinament.* Caſtrenſ. *conſil.* 431. *n.* 3. *in princip.* Andreas Gaillus *obſervat.* 40. *nu.* 3. *lib.* 1. Tuſchus *littera C. conclus.* 1027. *numer.* 3. Marius Giurb. *conſil.* 95. *num.* 13. *& ſeqq.* Cænedus *Canonic. quæſt.* 12. *num.* 8. 9. & 10. Rota *deciſ.* 22. *num.* 8. *part.* 2.

Et quia quando jura duorum ſunt complicata, 24 * ità ut in utum facta executio oriatur damnum & præjudicium juri alterius ſic complicato & conjuncto; ut reſpectu omnium tàm renuntiantis, aut condemnati, quàm alterius, qui nec renunciavit, nec conſenſit, nec condemnatus fuit, executio ſuſpendatur in totum, latiſſimè poſt plurimos Doctores, & Rotæ deciſiones, nec non mirabilia jura tractavimus 1. *part. cap.* 13. *num.* 25. *& ſeqq.*

Nec non quando ex privilegio ſubditorum exoritur favor communis cum ſuperiore, * vel alio, 25 ut omnino ad validam renuntiationem requiratur concurſus, conſenſus omnium participantium favorem. Ac etiam generaliter, quod renuntiatio 26 unius * nequeat fieri in præjudicium juris quæſiti alterius, & de pluribus aliis mirabilibus doctrinis, quæ omninò huic, de qua in hoc cap. mirè conveniunt, abundè tractavimus in dicto *cap.* 13. *à num.* 16. *cum multis ſeqq. uſque ad fin. & ferè per totum*; 1. *part. verſ. Quibus tamen & aliis, &c.* Quò te libenter remitto.

& Ex quibus manifeſtè ſequitur, * quòd cum diſpoſitio Concilii Tridentini, *in dict. cap.* 20. *ſeſſ.* 24. *de reformat.* nec ceſſet ex ſolo conſenſu partium, nec ex ſolo conſenſu Epiſcopi Ordinarii, poterit licitè Senatus Regalia uti in protectione impertienda ejuſdem Trid. decreti, remittendo hujuſmodi cauſas eidem Ordinario, ut coram ipſo tractentur, partium ſumptibus immoderatis & incommoditatibus conſulendo, & inviolabili Tridentini obſervationi * & complemento auxilium 28 ſuum præſtando.

CAPUT IV.

Regaliâ protectionis an Rex uti poſſit, non ſolùm ubi percutitur prima inſtantia Epiſcoporum; ſed etiam Abbatum, aliorumque Prælatorum inferiorum ordinariam juriſdictionem legitimè habentium.

*SUMMARIUM.

1 *& ſeqq. Sub decreto Trident. cap.* 20. *præſervante primam Ordinariis inſtantiam, an comprehendantur Prælati inferiores Epiſcopo, ordinariam etiam juriſdictionem habentes.*

2 *Præſervatam non eſſe in Trident. primam inſtantiam Ordinarii inferiori Epiſcopo, qui tenuerint.*

3 *Exceptio Regaliæ uti nequit Rex ſuper non contentis & comprehenſis in decretis Concilii Tridentini.*

4 *Cauſæ criminales, & matrimoniales nequeunt tractari coram Decano, aut alio Prælato inferiori juriſdictionem habentibus.*

5 *Prælatos inferiores Epiſcopo habentes juriſdictionem ordinariam comprehendi ſub Decreto Trident. in cap. cauſæ omnes, veriorem opinionem fundat, & amplectitur Author.*

6 *Ratio finalis Concilii in cap. cauſæ omnes, militat in litigantibus cuilibet juriſdictioni ordinariæ ſubjectis.*

7 *Verba generalia diſpoſitionis reſtringuntur ad rationem, & cauſam ejuſdem.*

8 *Trident. in cap. cauſæ omnes, loquitur generaliter de Ordinariis, ſub cujus verbis omnes indiſtinctè juriſdictionem ordinariam habentes comprehenduntur.*

9 *Verba legis intelliguntur ſimpliciter, non ſecundum quid, nec ſub aliquo ſuppoſito.*

10 *Trident. in cap. cauſæ omnes non petit qualitatem exemptionis in Prælato, ideò nec ſupplendam.*

11 *Ordinarii appellatione venit etiam quilibet Prælatus inferior Epiſcopo Ordinariam habens juriſdictionem.*

12 *Ordinarii facta mentio in Decreto aliquo (niſi ſubjecta materia aliud poſcat) includuntur inferiores ordinariam juriſdictionem habentes.*

13 *Ordinario commiſſio directa, etiam Ordinario inferiori directa intelligitur.*

14 *Abbates etiam non exempti habentes juriſdictionem ordinariam non obſtante Trid. Decreto, hodie ſuâ uti valent juriſdictione.*

15 *& ſeqq. Obſervatio Flaminii Parifii refertur, ut Ordinarii appellatione, etiam inferiores Ordinarii comprehendantur. Quem Barboſa citavit pro contraria opinione.*

17 *Ordinarii appellatione non ſoli Epiſcopi comprehenſi intelliguntur.*

18 *Concilium Tridentin. ubi aliquid Ordinario remittit explicandum, aut exequendum, omnes juriſdictionem ordinariam habentes poſſunt exe-*

exequi Decreta Concil. ubi plurima de hoc congeruntur.

19 Canones poſteriores recipiunt paſſivam interpretationem à jure communi.

20 Sub Trident. injungente Ordinariis viſitationem Eccleſiarum etiam exemptarum, comprehenditur Ordinarius inferior habens quaſi Epiſcopalia jura.

21 & 22. Trident. permittens Ordinario remittere denuntiationes ad matrimonium, procedit in Ordinario habente quaſi Epiſcopalem jurisdictionem.

23 Ordinarii appellatione in materia collationis inferior Prælatus habens conferendi jus venit.

24 Ordinarii appellatione venit Prior S. Joannis Hieroſolymitani.

25 Capitulum Sede vacante ſuccedens in jurisdictione ordinaria, etiam voluntaria comprehenditur in Decretis de Ordinario loquentibus.

26 Capituli Sede vacante prima inſtantia præſervata intelligitur à Concil. Trid.

27 Vicarius Epiſcopi appellatione Ordinarii comprehenditur.

28 Ad Ordinarii inferioris comprehenſionem in diſpoſitione de Ordinariis ſimpliciter loquente, elegans Rotæ deciſio refertur ad litteram.

29 Archidiaconus habens ex re judicata jurisdictionem Eccleſiaſticam in ſuo diſtrictu venit appellatione Ordinarii in materia adaptabili.

30 Trident. in cap. 20. §. ad hæc, reſervans Epiſcopis cauſas matrimoniales, & criminales, non procedit in inferiore obtinente rem judicatam, aut verificante immemorialem.

31 Immemorialis (ex qua Archidiaconus prætendit jurisdictionem in matrimonialibus, aut criminalibus) dum per tres conformes probatur, Epiſcopus utitur jurisdictione in illis.

32 Prælatus inferior probata per executoriales ſuâ jurisdictione ordinaria venit appellatione Ordinarii.

33 Diſpenſationes committuntur Ordinariis ex Decreto Trid.

34 Archidiaconus habens jurisdictionem ordinariam venit in materia adaptabili appellatione Ordinarii, & Diœceſani.

35 Diſpenſationes matrimoniales committuntur inferioribus ordinariis habentibus quaſi Epiſcopalem jurisdictionem.

36 Prælati locus exemptus à jurisdictione Epiſcopi, non ideo deſinit eſſe de Diœceſi, & in Diœceſi Epiſcopi.

37 Commiſſio de diſpenſando, ubi nullus adeſt contradictor, non recipit judicium contentioſum, ſed extrajudicialem cognitionem.

38 Sententia nitens præſcriptione non juvat ultra præſcriptum.

39 Prælatus inferior probans præſcriptionem exequendi diſpenſationes matrimoniales, in illis etiam venit Ordinarii appellatione.

40 Reſolvitur ex cap. 20. Trident. præſentiam eſſe etiam primam inſtantiam inferioris ordinariam jurisdictionem habentis.

41 & ſeqq. Agitur exactè de exornatione Concil. Trid. in c. 20. §. ad hæc, reſervantis ſoli judicio Epiſcopi cauſas criminales, & matrimoniales.

42 Jurisdictio in criminalibus, & matrimonialibus non eſt ſublata ab Archidiaconis, &c. per Trid. abſolutè, ſed permiſſa ex immemoriali probata per tres conformes.

43 & ſeqq. Quaſi poſſeſſio immemorialis ſuper jurisdictione in matrimonialibus probanda erit coram Epiſcopo, qui interim illam exercet ex declarationibus S. Congregationis.

44 Inferiores Epiſcopo non prohibentur exercere jurisdictionem in matrimonialibus, & criminalibus, poſt probatam immemorialem per tres conformes.

45 46. & 47. Antè probatam immemorialem hujuſmodi Epiſcopus intra cujus Diœceſim Prælatus exiſtit, exercet jurisdictionem in criminalibus, & matrimonialibus prætenſam ex S. Congreg.

48 Probari tamen debet immemorialis per tres conformes.

49 Declarationes S. Congregationis referuntur, quibus expreſsè dicitur, inſtantiam Ordinarii præſervatam in cap. cauſæ omnes, intelligi etiam Decani, Archidiaconi, & alterius inferioris ordinariam habentis jurisdictionem ex immemoriali.

50 Doctores plures referuntur, qui de prædictis declarationibus S. Congregationis teſtantur.

51 Declarationes præfatas ſæpius canonizavit Rota.

52 Jurisdictio ab inferiori quæſita per immemorialem, aut privilegium, eſt verè ordinaria comprehenſa in Trid. c. 20. in principio conſervante primam Ordinariorum inſtantiam; qui tenent.

53 Manuteneri quando debeat, vel non Epiſcopus in jurisdictione prætenſa per Archidiaconos, aut Decanum, aliumve ſibi inferiorem remiſſivè.

54 Primam inſtantiam Ordinarii inferioris verè contentam in prima parte cap. cauſæ omnes Trid. debet Rex protegere.

55 Prælatus inferior habens jurisdictionem ſuper ipſius Eccleſia Collegiata, aut Collegio, non comprehenditur in cap. cauſæ omnes, præſervante primam inſtantiam Ordinariis, quia iſte talis non eſt.

Adducitur ad idem declaratio S. Congregationis Cardinalium.

CUM ſaluberrimo illo ſancto Concilii Trident. * Decreto 20. *ſeſſ.* 34. *de reformat.* cujus (ſicuti cæterorum protectio commendata eſt Regibus & Principibus Chriſtianis) præſervatam reperiamus primam Ordinariam inſtantiam, in omnibus cauſis ad forum Eccleſiaſticum univerſaliter quomodolibet pertinentibus, ibi: *In prima inſtantia coram Ordinariis locorum duntaxat cognoſcatur*: utile judicavi, difficultatem illam abſolvere, ortam ex aliquorum Doctorum non contemnendæ authoritatis opinione: An ſub hoc Decreto intelligantur duntaxat Epiſcopi, & alii exempti Prælati quaſi Epiſcopalem jurisdictionem habentes: non tamen alii inferiores quantumvis jurisdictionem ordinariam habere dignoſcantur.

Et partem negativam in his individualibus terminis * tenet Auguſtinus Barboſa *in Paſtorali*, ſeu *tractatu de poteſtate Epiſcopi*, *tom.* 2. *allegat.* 81. *num.* 4. dùm intrepidè affirmat, quod Tridentini Decretum 20. attribuens Ordinariis locorum in prima inſtantia cognitionem cauſarum ad forum Eccleſiaſticum pertinentium, de Epiſcopis, & de Prælatis exemptis Epiſcopalem jurisdictionem habentibus, duntaxat ſtatuit, & decrevit, non autem de Prælatis inferioribus, qui ſubſunt

Epiſco-

Episcopis, allegat pro sua opinione Manuelem Rodriguez *quæstionum regularium, tom. 1. quæst. 36. art. 4.* Farinac. *in praxi crimin. 4. part. decis. 100.* Flaminium Parisium *de resignation. lib. 3. quæst. 11. n. 19. & n. 22.* & pro ista contraria parte Novarius *in novis juris Pontific. practic. conclus. tit.* seu *cap. de causis primæ instantiæ, conclusione 1.* aliàs *54. num. 2. fol. 140.* allegat Rodriguez, * 3
& Parisium: Ergo cùm Prælati inferiores etiam habentes jurisdictionem ordinariam non comprehendantur in dicto Trident. Decreto; Rex illius acerrimus protector non poterit Regalia uti, etiamsi prima instantia horum quomodolibet percutiatur.

Et licèt ipse Barbosa pro sua opinione nullum adducat fundamentum, * illa tamen niti videtur 4
verbis ejusdem Trident. *dict. cap. 20.* quæ sunt: *Ad hæc causæ matrimoniales, & criminales, non Decani, Archidiaconi aut aliorum inferiorum judicio, etiam visitando, sed Episcopi tantùm examini, & jurisdictioni relinquantur, etiamsi in præsenti inter Episcopum, & Decanum, seu Archidiaconum, aut alios inferiores super causarum istarum cognitione lis aliqua in quacumque instantia pendeat, &c.* Quæ quidem Concilii clausula videtur nostram absolvere difficultatem, & pro Barbosæ opinione clarè disponere.

Quibus tamen, & aliis non obstantibus contrariam opinionem * & verissimam, & intrepidè te- 5
nendam evidentibus juris mediis, expressis Rotæ Romanæ decisionibus, & apertis Sacræ Cardinalium declarationibus comprobabo, ut omnes Prælati etiam subditi Episcopo, jurisdictionem ordinariam tamen habentes sub dicto Trident. Decreto intelligantur comprehensi, ita ut indistinctè primæ eorum instantia præservata censeatur in illis casibus, in quibus legitimè jurisdictionem habere, & exercere assolent: ad quod moveor

Primò, quoniam dictum Decretum non solùm 6
inductum fuit * in favorem ordinariæ jurisdictionis; sed etiam in favorem litigantium, ne cum tanto dispendio, & incommodis cogantur litigare, & trahi extra suas Provincias, Civitates, aut Regna, prout latissimè consideravimus, & valdè probavimus expressis clarisque determinationibus Sanctæ Congregationis Cardinalium Concilii Trident. suprà *in cap. & §. præcedenti per totum.* Sed hæc ratio militat in litigantibus cuilibet jurisdictionis subjectis; ergo illos debet comprehendere Concilii dispositio: quia verba generalia dispositionis debent referri, & restringi ad rationem, 7
* & causam propter quam fuerunt prolata, *l. non est novum, ff. de legib. l. hæres meus, §. 1. de leg. 1. l. si ex pluribus, ff. de solut.* Abb. *in cons. 114. attingendo nu. 4. lib. 2.* Menoch. *cons. 496. num. 54.* Tusch. *lit. V. concl. 122. n. 44.*

Secundò, * quoniam dicta Conciliaris institu- 8
tio generaliter, & universaliter disponit de omnibus locorum Ordinariis non distinguendo inter Ordinarium, & Ordinarium, ibi: *In prima instantia coram locorum Ordinariis dumtaxat cognoscantur*, ponderatis etiam illis verbis: *Ordinariis locorum*, quæ nullam restrictionem admittunt; sed excludunt potiùs: nam verba legis generalia, generaliter debent intelligi, & ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, juxta vulgatissima axiomata.

Et quia legis verba in dubio debent intelligi 9
simpliciter, * non secundùm quid, nec sub aliquo supposito, *l. hoc legatum, in fin. ff. de legat. 3. l. 1. §. si quis simpliciter, ff. de verbor. obligat.* Roin. *cons. 56. in fin. lib. 2.* Tuschus *tom. 8. lit. V. concl. 92. per tot.* Barbosa *axiom. 222. n. 29.* Ergo verba Concilii dum generaliter disponunt de locorum Ordinariis simpliciter, & absolutè de omnibus Prælatis * habentibus ordinariam jurisdictionem 10
absolutè, in dubio sunt intelligenda, absq; suppositione facienda, quod Ordinarii debeant esse exempti; imò exclusâ qualiber qualitate: quia cui conveniunt verba legis, ejus etiam dispositio adaptatur ex vulgaribus.

Tertiò, quia Ordinarii appellatione non solùm 11
venit Episcopus, * & quicumque superior, sed etiam quilibet alius Prælatus inferior Episcopo, habens ordinariam jurisdictionem in materia sibi adaptabili, & proportionabili: ita docent Glossa, verbo, *Ordinariorum*, per text. ibi: *In cap. ut animarum, de constitutionib. lib. 6.* & glos. in verbo, *locorum, in cap. Ordinarii*, ubi Geminianus *num. 5.* Franchus *num. 3. de officio Ordinarii, lib. 6.* Abb. *in cap. post cessionem nu. 1.* & ibi Felinus *nu. 1.* Decius *nu. 1.* & Missingerius *nu. 2. de probat.* Zavarella *in Clement. quia regulare, n. 11. versic. Octavo quæres, de supplicanda negligentia Prælatorum*, plurimos citat Narbona *in l. 59. glos. 1. à num. 63. lib. 2. tom. 3. Recopil.* ubi etiam de Abbate, ubi melius cæteris hoc prosequitur cum aliquibus declarationibus Sanctæ Congregationis, Covarr. *in cap. penult. num. 1. de testamentis*, Mandosius *cons. 37. n. 19. & 21.* Parisius *de confidentia, quæst. 28. nu. 26.* Flores de Mena *variarum resol. lib. 3. quæst. 24. n. 6.* Stephanus Gratianus *disceptat. Forens. cap. 212. nu. 31. & 38.* Seraphin. *decis. 1402. nu. 2.* Marius Antoninus *var. resol. lib. 1. resol. fin. cas. 42.* Tamburinus *de jure Abbat. to. 1. disp. 1. quæst. 4. nu. 1.* Rota *decis. 798. n. 3.* apud Farinac. *in 1. collectione novis.* aliàs *part. 4. diversorum.*

Hinc provenit, quòd quoties in aliquo Decreto mentio fit Ordinarii * nisi subjecta materia ali- 12
ud poscat; non tantùm de Episcopo debet intelligi, sed etiam de omnibus aliis Prælatis inferioribus ordinariam jurisdictionem habentibus, quia omnes illi Ordinarii sunt verè & propriè, ut post plurimos alios quos citat, tenet Gutierrez *de matrim. cap. 66. num. 14. glossi. dict. verbo, locorum.* ubi Franchus *num. 3.* Gutierrez *quæstionum Canonic. lib. 2. cap. 19. numer. 25. vers. Nihilominus*, Paris. *de resignat. benefic. lib. 3. q. 11. nu. 19. & 20. & de confidentia, q. 28. nu. 16.* Aug. Barbosa *de appellation. verbor. utriusque juris, appellat. 176. num. 1. & 2.* Thomas Sanchez *de matrimon. lib. 3. disputat. 29. num. 5.* Cochier *de jurisdict. ordinaria, in exemptos, 1. part. quæst. 1. num. 9.* Tamburinus *de jure Abb. tom. 1. disp. 1. tom. 8. mem. 3.* qui omnes ex hac ratione pariter affirmant, quòd commissio directa Ordinario, * non tantùm Epi- 13
scopo; sed etiam cuilibet inferiori Prælato ordinariam jurisdictionem habenti ipsa commissio directa intelligitur.

Hinc est, quod in his terminis Concilii Tri- 14
dent. * præservantis primam instantiam Ordinariis, affirmat Novarius *in novo jure Pontif. practicarum conclus. tit. seu cap. de causis primæ instantiæ, conclusione 1. aliàs 54. n. 3.* post Navarr. *in consil. 9. de privilegiis*, secutum à Sairo *decis. 2. de foro competen.* Abbates licèt non exemptos, & alios inferiores Prælatos, quibus olim, vel aliquo privilegio Clericorum suæ Ecclesiæ, vel cumulativè cum Ordinario, vel privativè cognitio competebat; etiam hodiè non obstante isto Concilii Decreto eadem jurisdictione uti posse, dicit ex eo quia Concilium generaliter de jurisdictione ordinaria sermonem facit, & Abbatum jurisdictiones

ones istos jure, & titulo acquisitæ etiam Ordinariæ reputantur.

Quare etiam mirabiliter ad nostrum propositum loquitur Parisius *de resignatione beneficii*, *lib. 3. quæst. 11. à num. 19.* (pro sua opinione relatus à Barbosa ad princip. hujus *cap. nu. 2.* citatus) qui quidem totum in contrarium dicit, in hæc verba: *Et sub verbo Ordinarii intelligo omnes habentes jurisdictionem ordinariam*, * ut tradit Geminianus *in cap. 2. in princip. de constitutionibus, in 6.* Sylvester *verb. excommunicat. 8. nu. 92.* Abbas *in cap. cùm ad Ecclesiarum, num. 1. de officio Ordinarii.* Bellamera *consil. 30.* Beroius *consil. 24. lib. 1.* Decius *consil. 121. col. 1.* Abb. *in cap. ut famæ, num. 6. de sententiâ excommunicat. & sic non solum Episcopi*, * *sed & alii habentes ordinariam jurisdictionem ad notata in cap. cùm Episcopus de Ordinar. lib. 6.* Abbas *in cap. conquerente & in cap. dilectus, eodem tit.* sequitur & facit. *Ideo ubi Concilium remittit explicandum* * *aliud, & exequendum ab Ordinario, vel ejus arbitrio; qui habent jurisdictionem ordinariam, possunt exèqui hujusmodi Decreta indistinctè, ut habetur in cap. 1. & cap. 2. sess. 5. & in cap. 2. & 3. sess. 6. & in c. 5. 6. & 7. & 8. 14. & 15. sess. 7. & in cap. 1. 4. & 5. sess. 24. in cap. 9. session. 21. in cap. 1. 2. 5. & 11. session. 22. & in cap. 16. & 17. session. 23. & in cap. 1. 2. 7. 8. session. 24. de reformat. matrimon. in cap. 4. & 5. session. 25. de reformatione, &c.*

Qui quidem Parisius * *ibidem num. 24.* consecutivè reddit pro ratione, *quia Canones posteriores recipiunt passivam interpretationem à jure communi, lib. 1. §. lex Falcidia, ff. ad leg. Falcidiam, l. si servi vestri. Cod. de noxalibus, l. ult. §. in computatione, C. de jure deliberandi, c. cùm dilectus de consuetudine*, Bart. *in leg. omnes populi, in 3. quæst. 6. principalis, ubi communiter Doctores, ff. de just. & jure*, idem Bart. *in dict. §. lex Falcidia*, Cardinal. Paris. *in rubr. ff. de operis novi nuntiatione, n. 76.* qui, ut vides, perperam allegatur à Barbosa pro sua opinione, omni jure & fundamento carente, qui nihilo minus alibi aliud censuit, ut statim.

Quibus convenit, quod dispositio Concilii Trid. * *sess. 7. de reformat. cap. 8.* dum injungit locorum Ordinariis, ut Ecclesias quascumque quomodolibet exceptas authoritate Apostolicâ singulis annis visitare teneantur: procedere in Prælatis inferioribus habentibus jura Episcopalia, ut censet Rota *decision. 798.* apud Farin. *collect. 1. novit. novissi. aliàs part. 4. divers.* & in Salmant. *jurisdictionis Octobris 1579.* coram Cardinal. Seraphino, quam refert Riccius *in praxi rerum fori Ecclesiast. decision. 614. in 1. edition.* aliàs *resolut. 538. n. 3. in 2. editione*, infertur etiam decretum Concilii Tridentin. * *sessione 24. de reformat. matrimon. cap. 1.* ubi: *Nisi ordinarius ipse, &c.* statuentis posse Ordinarium ex causa sibi benè visâ, dispensare, ut omittantur denuntiationes, vel aliquam illarum ante & post matrimonii consummationem procedere in habentibus quasi Episcopalem jurisdictionem, ut affirmant Navarrus *consil. 5. de sponsalibus in 1. editione aliàs conf. 2. tit. de clandestina desponsat. 2. edition.* Henriquez *in summa lib. 11. cap. 5. §. 1.* Frater Emanuel *in summa 1. part. cap. 217. nu. 4.* Barbos. *de potestat. Episcop. part. 2. allegat. 32. n. 36.*

Et id ipsum in Abbatibus habentibus jurisdictionem * quasi Episcopalem, agnoscunt Sanchez *de matrimon. l. 3. disp. 7. nu. 4.* Flores de Mena *variar. resolution. l. 3. quæst. 24. num. 26.* Idrus *in flaribus decision. sub tit. de sponsalibus decision. 9.* Molinus *de ritu nuptiarum lib. 1. different. 11. nu. 30.* Stephanus Gratian. *in disceptation. cap. 83. n. 15.* Molfesius *in summa moralis Theolog. tract. 4. cap. 8. num. 11.* & ad Commendatarios Abbates ampliant Ledesma *in summa, part. 1. de Sacram. matrim. cap. 6. concl. dub. 1. versic. Siguense el segundo.* Gonçalez *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 5. §. 8. n. 28.* Barbosa *allegat. 32. nu. 32.* contra alios à se relatos. Ex prædictis Gutierrez *in tract. de matrim. cap. 66. n. 6. & 7.*

Infertur insuper, Ordinarii appellatione * in materia collationis non solùm venire Episcopum, sed etiam alium inferiorem Prælatum qui conferendi potestatem habet, ut per Rebuffum *in concord. tit. de collation. §. præfatio Ordinarii, verbo, Ordinarii collectores.* Parisius *de resignat. l. 8. quæst. 9. num. 27.* Garcia *de benefic. 5. part. cap. 4. num. 2.* Barbosa *de appellat. verbor. utriusque juris, &c. appellation. 177. num. 4.* qui *nu. 3.* dicit Ordinarii appellatione venire * Priorem Sancti Joannis Hierosolymitani, ut censuit Rota *decis. 493. num. 5. part. 1. recent.*

Hinc etiam fit, ut Capitulum, Sede vacante, * cùm succedat in jurisdictione ordinaria, & etiam voluntaria in omnibus Decretis, & dispositionibus loquentibus de ordinariis; ipsum etiam comprehendi probet post alios Sanchez *de matrimon. lib. 3. disput. 29. numer. 3. & 4.* communem affirmans, quem sequitur Gutierrez *de matrimon. cap. 66. num. 13.* & in terminis, ut ejusdem Capituli * Sede vacante præservata intelligatur prima instantia, ex *dict. cap. 20. Tridentin.* probant Riccius *in practic. aurea resolution. 130. & in decision. Curiæ Archiepisc. Neapolitan. decision. 273. nu. 7. part. 4.* quem sequitur Barbosa *allegation. 81. num. 6. part.* Novarius *in novi juris Pontificij practicarum conclusion. cap. de causis primæ instant. conclus. 1.* aliàs *54. numer. 4.* Et de Vicario Episcopi, * ut etiam appellatione Ordinarii comprehendatur, ipsi probant Doctores, & latè prosequitur Narbona *in l. 59. glossa 1. à nu. 51. & seq. lib. 2. tit. 4. tom. 3. Recopil.*

Et pro clariori intelligentia hujus capitis, & absoluta resolutione * contra traditam à Barbosa licebit inferere celebrem distinctionem Rotæ, ut per Joan. Baptistam Coccinum *in decis. ab eodem recollect. 346.* quæ sic ait: Dubitavi an Archidiaconus de Virviesca veniat appellatione Ordinarii in causis civilibus, & criminalibus, & matrimonialibus in casu ad effectum, de quo agitur. Quæ est, ut videatur, an sit satisfactum clausulæ (parito judicato) cum qua causa restitutionis in integrum fuit commissa, & Rota censuit Archidiaconum venire appellatione Ordinarii quoad cognitionem dictarum causarum, secùs autem, quoad dispensationes matrimoniales, quæ Ordinarius exequendæ committentur. Et ratio primæ partis decisionis fuit, quia cum per sententias, * & rem judicatam Rotalem constet, omnimodam jurisdictionem Ecclesiasticam in omnibus causis, etiam criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus spectare ad Archidiaconum privativè quoad Episcopum in territorio hujus Archidiaconatus; sequitur quòd veniat in appellatione Ordinarii in materia adaptabili. Glossa, verbo, *Episcopus, in extravagant. execrabilis, §. qui verò de præbendis.* Geminianus *in cap. Ordinarii, n. 5.* & ibi Franchus *n. 3. de officio Ordinarii, in 6.* Felin. & Abbas *in cap. post cessionem, nu. 1. de probationib.* Cardinal. *in Clem. 1. §. ad hæc, num. 4. in statu Monachor.* Mandosius *consil. 37. num. 19. & nu. 21.* & fuit resolutum

anno

anno 1580. 9. *Maii in caſu Salmant. juriſdict.* nec obſtat quod *Concil. ſeſſ.* 24. *cap.* 20. *de reformat. in* §. *ad hæc*, reſervat cognitionem cauſarum matri-
30 monialium † & criminalium Epiſcopo; quia jam cenſuit Rota coram Illuſtriſ. Mantic. hanc deciſionem non obſtare Archidiacono, qui habet rem judicatam, uſque de *anno* 1502. & pluries etiam in Rota fuit reſolutum, hujuſmodi decretum non
31 tollere immemorabilem, † & ſignanter in cauſa *Tullim. juriſdictionis* 22. *Martii* 1596. *coram Illuſtriſſimo Pamphilio.* Licèt dum cognoſcitur ſuper immemoriali, quæ debet terminari per tres ſententias conformes, Epiſcopus debeat cognoſcere iſtas cauſas, ut cenſuit congregatio Concilii, & dixit Rota 18. *hujus menſis & anni in Marcicenſ. juriſdictionis coram R. P. D. meo Mançanedo.* Et propterea cùm ex alio capite nempè † ex
32 dicta re judicata *de anno* 1502. decretum prædictum non obſtet Archidiacono, utique abſque difficultate debet venire appellatione Ordinarii; cum habeat tres conformes ſententias, & rem judicatam Rotales ſuper canonizatione dictæ rei judicatæ *de anno* 1502. Quoad ſecundam partem dubii, an veniat appellatione Ordinarii † quoad diſpenſationes matrimoniales, difficultas conſiſtebat in
33 eo, quia Concilium præcepit, ut diſpenſationes committantur Ordinariis, ut *in cap.* 5. *ſeſſion.* 22. *de reformat. matrimon.* Et ut dictum eſt, Archi-
34 diaconus veniat appellatione Ordinarii † in materia adaptabili; imò etiam venit appellatione Dioeceſani, cùm agitur de materia non concernente officium, vel dignitatem Epiſcopi, ſed potiùs juriſdictionem, Felinus *in cap. cum olim, n.* 1. *verſ.* 1. *niſi præferatur, de præſcriptionibus*, qualis eſt materia diſpenſationis, Abb. *in cap. ac ſi Clerici*, §. *de adulteriis, n.* 13. Felinus *num.* 11. *in* 2. *limit. de judiciis.* Cæterùm contrarium viſum fuit Dominis, quia aliàs Congregatio Illuſtriſſimorum Interpretum Concilii cenſuit, † tunc
35 diſpenſationes hujuſmodi poſſe committi inferioribus Ordinariis, quando ſunt nullius Dioeceſis, & habent quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, ut dicitur, *in cauſa nullius, della Serena* 19. *Novembris* 1593. *coram Illuſtriſſimo Seraphino.* Quæ qualitas, quòd ſit nullius Dioeceſis non poteſt ve-
36 rificari in iſto Archidiacono, † quia licèt habeat territorium exemptum non ſubjectum juriſdictioni Epiſcopi, tamen non poteſt dici quod non ſit de Dioeceſi, & in Dioeceſi Burgenſ. Franchus *in cap. ſtatutum, n.* 10. *verſ. Nam licèt locus exemptus, de conſtitutionibus.*

Addebant aliqui ex Dominis, quod omnimoda
37 † juriſdictio competens Archidiacono per ſententiam antiquiſſimam reſpicit Ordinariam cauſarum cognitionem, commiſſio autem, & mandatum de diſpenſando, ubi nullus eſt contradictor, non reſpicit Ordinariam cognitionem, & judicium contentioſum, cum judicialiter tunc non procedatur, ad tradita per Felinum *in cap. fin. n.* 36. *de præſumpt.* Puteus *deciſ.* 144. *lib.* 2. & in his terminis fuit dictum *in cauſa Mediolanenſ. matrim.* 27. *Junii* 1602. coram Illuſtriſ. Card. Merlino, & in eadem 29. Novembris ejuſdem anni coram Rever. D. meo Decano. Et propterea cùm ſententiâ anti-
38 quiſſimâ nitatur præſcriptione, † ea non poteſt jubere Archidiaconis, quia regula eſt, tantum præſcriptum, quantum poſſeſſum, unde neceſſe eſſet, quòd Archidiaconus probaret præſcriptionem
39 exequendi hujuſmodi diſpenſationes, † quarum executio licet ſpectet ad Ordinariam juriſdictionem Abb. & alii ſuperiùs allegati: tamen executio non eſt juriſdictionis Ordinariæ, quia uti Prælatus exequitur, non uti Ordinarius, ſed uti legatus Apoſtolicus. Hactenùs de hac deciſione.

Ex quibus omnibus manifeſtè monſtratur, veriſſimam eſſe hanc opinionem † & indubitabilem 40
nempè in hoc Decreto præſervante primam inſtantiam Ordinariis locorum, comprehendi omnes Prælatos inferiores Decanos, Archidiaconos, & Abbates, necnon alios, qui Ordinariam juriſdictionem, vel ex privilegio, vel immemoriali conſuetudine, aut ex re judicata illam habent, ſive cumulativè quoad Epiſcopum, ſive privativè; & Barboſa, qui contrarium affirmavit ex Pariſio, audiendus non erit, quia convincitur ex caterva Doctorum hactenus adductorum, & denique ex d. deciſione Coccini (quæ revera in hac materia ſingulariſſima eſt, & præ oculis ſemper habenda, cùm per caſus, & articulos diſtinctos abſolvat cuncta dubia, quæ in ea accidere poſſunt) atque etiam ex expreſſis declarationibus S. Congregationis ſtatim per numeros ſeqq. relatis, & præſertim ex adductis infrà, *n.* 49. & Flaminius Pariſius, quem ipſe Barboſa pro ſe citat; totum dicit contrarium, cujus verba ſuperiùs vidiſti; imò & ipſe Barboſa immemor ſuæ opinionis ſcripræ in dicta *allegat.* 81. *n.* 4. noviter tamen contrarium multis reſolvit doctrinis ipſemet *in tract. de appell. verbor. jur. appell.* 176. *à n.* 1. *& ſeqq.*

Ad Concil. Trident. *in* §. *ad hæc*, in confirma- 41
tionem opinionis Barboſæ à nobis † adductum in princ. *n.* 4. *hujus cap.* reſpondetur, quod Decretum illud diſponit cauſas matrimoniales, criminales, & beneficiales tractandas fore coram Epiſcopo, non coram Decano, Archidiaconis & aliis. Non tamen negat inde, quod alia genera cauſarum tractari debeant & poſſint in prima inſtantia coram Decano, & Archidiaconis habentibus juriſdictionem Ordinariam in illis, imò ex harum ademptione cæteras confirmare videtur ex regula, *l. cum prætor, ff. de judiciis*, cum ſimilibus.

Sed adhuc in hac diſpoſitione Conciliari ſubſiſ- 42
tendum erit, † nam ex ea non cenſetur ſublata in prædictis cauſis juriſdictio Ordinaria legitimè per immemorialem adquiſita per eoſdem Decanum & Archidiaconos probata per tres ſententias conformes, ut ſuperiùs relata *deciſion. Coccini* 346. ubi ad idem declarationes Sanctæ Congregationis Cardinalium, & plures Rotæ deciſiones commemorantur.

Et ſuper eodem Trid. Decreto *n.* 8. verb. *cauſe matrimoniales*, † hæc adeſt declaratio. *Congre-* 43
gatio cenſuit, non ſuſtuliſſe Concilium immemorialem conſuetudinem, & ideò ſi Archipresbyter legitimè probaverit, ſe admittendum, hanc juriſdictionem exerceat, ſed quaſi poſſeſſio immemorialis erit probanda coram Epiſcopo, & interim Epiſcopus ipſe, & quidem ſolus juriſdictionem exerceat.

Et iterum eadem Congregatio 22. Januarii 1598. 44
† declaravit in hæc. *Congregatio Concilii cenſuit, Decreto ejuſdem Concilii cap.* 20. *verſic. Ad hæc, ſeſſ.* 24. *non eſſe ſublatam immemorialem conſuetudinem, ſecundum quam inferiores Epiſcopo cognoverint cauſas matrimoniales, & criminales, ideoque ſi hujuſmodi immemorialem conſuetudinem tribus ſententiis conformibus probaverint, non eſſe impediendos eam exercere, &c.*

Et iterum eademmet Sanctæ Congregationis de- 45
claratio, † in hæc proſequitur: *Cæterum antea-*
quam hujuſmodi probationem per tres ſententias conformes ad præſcriptum jus legitimè præſtiterint, Epiſcopum intra cujus Dioeceſeos fines inferior exiſtat,

debere hujusmodi jurisdictionem exercere, &c.

Alia ad idem est declaratio Sanctæ Congrega-
46 tionis † super eodem Decreto Trid. super illis verbis (*non Decanis*) 18. *Martii* 1598. in hæc: *Congregatio Concilii censuit, jurisdictionem criminalem, quam N. Archipresbyter prætendit, sibi ademptam esse, nisi probaret per tres sententias conformes, se ab immemoriali tempore eam jurisdictionem exercuisse, interim verò quod hujusmodi probationem per tres sententias conformes præstiterit; Archiepiscopum in-*
47 *tra cujus Diœceseos fines † Archipresbyteratus existit, debere eam jurisdictionem exercere, &c.*

Et ulteriùs super eodem Decreto verbo *& cri-*
48 *minales n.* 9. † Sancta Congregatio ita censuit in hæc: *Nisi essent in quasi possessione immemoriali, cui in hoc Concilium non derogavit, si hujusmodi quasi possessio probata fuerit tribus sententiis conformibus, & continuis.*

Et ad nostrum propositum, de quo egimus in
49 hoc capitulo à principio, † optima est declaratio ejusdem Sanctæ Congregationis Cardinalium in hæc: *Dubitaverunt Archidiaconi de Thesalneos, an Concilium sess. 24. cap. 20. & sess. 25. cap. 14. sustulerit immemorialem consuetudinem, secundùm quam ipsi jurisdictionem exercebant consueverunt: Congregatio Concilii censuit non sustulisse, & ideò si Archidiaconi eam legitimè probaverint, Episcopus sinat illos exercere jurisdictionem, quam ante Concilium solebant, interim tamen dum illam probaverint, ipse Episcopus solus exerceat.* Et iterum ibidem *an Concilium cap. 20. sess. 24. de reformat. volens causas in prima instantia coram Ordinariis locorum cognoscendas, censeatur sustulisse immemorialem consuetudinem, secundùm quam Decanus & capitulum de causis civilibus uti Ordinarii cognoscere soliti sunt, quia Congregatio in causis tantum matrimonialibus, criminalibusque, de quibus loquitur cap. 20. vers. Ad hæc, censuerat immemorialem non esse sublatam. Nunc autem quærebatur, an idem dicendum esset, in omnibus aliis causis fori Ecclesiastici, de quibus in principio, dict. c. 20. fuit res diligenter discussa, eodem modo censuit Congregatio immemorialem non esse sublatam eadem ratione, & rursus cum de causis Beneficialibus dubitatum esset, an consuetudo immemorabilis, secundùm quam Archidiaconi in inferiori Germaniâ habent facultatem cognoscendi de omnibus causis beneficialibus, sit sublata per Decretum Concilii cap. 20. sess. 24. adeò ut ipsi comprehendantur appellatione Ordinarii locorum? Congregatio censuit, non esse sublatam, si verè adsit consuetudo immemorialis, & ea legitimè probetur.* Hactenus de celebribus declarationibus. Et in hujus ultimis verbis manifestè apparet, & declaratur, inferiores Prælatos habentes jurisdictionem ordinariam legitimè quæsitam comprehendi in dicti Decreti Trid. priori parte, loquente de prima Ordinariorum instantia, atque illam illis præservante, cum utique verè sint Ordinarii, atque indubiè appellatione veniant Ordinariorum.

50 Has declarationes Cardinalium † (quæ penitùs absolvunt nostram principalem quæstionem, & veram resolutionem contra Augustini Barbosæ assertionem) ad litteram recenset Narbona *in l. 59. glos. 1. n. 240. tit. 4. lib. 2. Recopil. tom. 3.* & eis apparere *ex 4. tom. 4. decis. novissim. in dict. cap. 20. verb. causæ matrimoniales*, & dicit eas postea se vidisse omnes penes Garciam *de benefic. 1. tom. part. 3. cap. 2. n. 194. & 195.* qui quidem omnes illas ad litteram ibidem ordinatè recensét; & quod has declarationes sæpiùs fuisse per Rotam confirmatas, & observatas, refert ipse Garcia, ex Hieronymo Gonçal. ita testante *in regula de alternativis, glos. 33. n. 5.* atque insuper ipsemet Garcia ubi proximè *dict. n 194. & 195.* refert Rotæ decisionem in earum declarationum confirmationem, & Narbon. frater *in tractat. de appellation. à Vicario ad Episcop. 2. part. fundam. 3. nu. 10. ad fin.*

Et ultra has declarationes, † alia adest expres- 51
sa, & non minùs singularis, quam ad litteram retulimus infrà *cap. 5. §. 2. à num. 4* ibi: *Item nec alii superiores etiam Nuntii, vel Legati de latere specificam facultatem majorem, non habentes causas in Curiis Ordinariorum, vel aliorum inferiorum judicum pendentes ad se advocent, &c.* Ex qua expresè præservatur prima instantia Episcoporum, verùm etiam aliorum judicum eis inferiorum qui Ordinariam jurisdictionem habent, & coërcent.

Et insuper, quod hanc jurisdictionem legitimè præscriptam † per immemorialem ab inferioribus 52
Prælatis sive accumulativè, sive privativè ad Episcopum, vel ex aliquo privilegio posse etiam hodie exerceri ab eisdem, cùm non censeatur exclusa à dicto Decreto Trident. ex eo quòd eorum pariter sit jurisdictio ordinaria, de qua loquitur ipsum Concilium, ut post Navarrum *consil. 2. & de foro competent. in antiquis, & consil. 9. sub tit. de privilegiis, in novis* Sayrus *in floribus decision. sub tit. de foro competent. decis. 2.* Barbosa *de potestate Episcop. tom. 2. allegat. 16. n. 7.* Novarius *in novi juris Pontificii practic. conclus. cap. de causis primæ instantiæ, conclus. 1. aliàs 54. n. 3. fol 140.*

Et per declarationem Sanctæ Congregationis † 53
idem affirmat in hac jurisdictione inferiorum adquisita per immemorialem, Parisius *de resignatione benefic. lib. 3. quæst. 11. num. 15.* & per declarationem Sanctæ Congregationis, & aliquas Rotæ decisiones videndus Mare cotus *variarum resolut. lib. 1. cap. 11. num. 20. & num. 21.* ubi quando Episcopus debeat manuteneri, & vide post Seraphin. & alios, Narbonam *in l. 59. glos. 1. num. 49. lib. 2. tit. 4. tom. 3. Recopil.* & de hoc ultimo quando, & quo casu debeat vel non manuteneri Episcopus, videbis infrà *hac 2. part. 17. à num. 14. cum seqq. vers. Circa illud autem quod superius.*

Ex quibus concludendum venit, quod cum hi 54
Prælati inferiores † Episcopo habentes legitimè præscriptam, & acquisitam privilegio, aut immemoriali consuetudine jurisdictionem ordinariam, ad cognoscendum de quibuslibet causis ad forum Ecclesiasticum quomodolibet spectantibus, juxta privilegii sui, aut consuetudinis tenorem & formam, sint verè Ordinarii, & comprehensi sub Decreto Tridentini præservantis generaliter primam instantiam Ordinariis, attendentis & respicientis tàm Ordinariorum ipsorum favorem, quàm etiam subditorum litigantium, consulentis sumptibus, & incommodis eorum; sequitur ut Rex suâ Regaliâ utens debeat protegere istorum Prælatorum primam instantiam, contentam indubiè in Tridentini Decreto, cujus est acerrimus protector.

Supra dicta tamen limita in eo Prælato inferio- 55
re subdito Episcopo † habente jurisdictionem super ipsius plebe, hoc est Collegio, & Ecclesia Collegiata dumtaxat, quia isti cum non habeant territorium non possunt dici Ordinarii locorum, nec appellatione Ordinarii veniunt, nec sub dispositione dict. Concilii Tridentin. comprehenduntur, prout

in

in terminis declaravit Sancta Congregatio Concilii in hæc: *an cap. 20. tribuens privativè Ordinariis locorum in prima instantia cognitionem causarum omnium ad forum Ecclesiasticum pertinentium, de Episcopis tantùm intelligitur, an de exemptis Episcopalem jurisdictionem habentibus, an verò etiam de Prælatis inferioribus, qui subsunt Episcopo veluti de Archipresbytero, vel Plebano Ecclesiæ collegiatæ, ita ut istis inferioribus, qui etiam in eorum Plebe Ordinarii dici possunt, hujusmodi cognitio ad Episcopum, etiam in prima instantia pertineat? Congregatio censuit, non intelligi de istis, qui etsi habeat jurisdictionem ordinariam in personas de Collegio, cap. cum ad Ecclesiarum, ubi gloss. & Abb. n. 5. de officio Ordin. non possunt tamen dici Ordinarii locorum, cùm nullus extra Episcopum habeat jurisdictionem in Diœcesi.* Abb. *ubi suprà n. 10. &c.* quam refert Narbona *in l. 59. gloss. 1. n. 70. lib. 2. tit. 4. tom. 3. Recopil.* quem tamen cautè lege, quia videtur eam declarationem adducere indistinctè extra casum specialem, de quo loquitur dict. declaratio Sanctæ Congregationis, cum quid generaliter in jurisdictione horum inferiorum sit dispositum, multa dicta reliquimus superiùs, & variis in casibus declaravit S. Congregatio ut vidisti, quas omnes relatas declarationes foret subvertere, si hanc ultimo loco relatam extra suum specialem casum intelligere voluissemus, quod nec juris ratio, nec Tridentin. dispositio & intentio, nec authoritas S. Congregationis patiuntur.

CAPUT V.

Protectio hæc, an à Rege deneganda erit his casibus, in quibus de jure Canonico, & ante Tridentini Decretum ab Ordinario in prima instantia licitè recedere fuit permissum.

SUMMARIUM.

1 *Prorogatio alienæ jurisdictionis hodie ex Tridentin. præservante primam Ordinarii instantiam non ita facilè est permissa.*
2 *Prorogatio alienæ jurisdictionis, ut licitè fiat, concurrere debet consensus partium, & Ordinarii sui habentis simul jus complicatum ex Tridentin. Decreto.*
3 *Concursus consensuum omnium simul habentium jus complicatum adesse debet, ut prorogatio.*
4 *Vassallus nequit prorogare jurisdictionem alienam tacitè, nec expressè absque domini consensu.*
5 *Prorogare jurisdictionem alienam nequit Clericus absque sui Episcopi consensu.*
6 *Consensus solius Episcopi non sufficit, ut Clericus retinens proroget jurisdictionem alienam.*
7 *Consensu alterius ex habentibus jus complicatum ex Tridentin. deficiente non valet prorogatio, nec cessat Trident. dispositio, nec per consequens Regis Regalia protectionis.*
8 *Plures casus sunt quibus de jure Canonico fortitur quis forum alienum.*
9 *Concil. Tridentin. in cap. causæ omnes præservans primam Ordinariis instantiam, non sustulit legitimos modos, quibus de jure quis fortiri poterat alienum forum.*
10 *Adducitur ad idem S. Congregationis declaratio.*

PRorogatio per consensum tacitum, † aut expressum litigantium licèt regulariter jurisdictionem variare soleat, sive de persona ad personam, sive de re ad rem, aut de tempore ad tempus, ut suis locis latè tractant Doctores: tamen hodie stante recentiori dispositione Sacri Concilii Tridentini, *sess. 24. de reformatione cap. 20.* (quo præservatur prima instantia Ordinarii locorum, ut capitibus præcedentibus latiùs deduximus) prorogationem hanc non ita facilè permissam esse certissimum est. 1

Constat etenim, hoc salubre Decretum inductum fuisse, non solùm intuitu, † & favore Ordinarii; sed & simul etiam respectu, & favore litigantium, ac ideo utrorumque consensus tàm Episcopi puta, quàm partium debet concurrere, ut in alterius non sui Ordinarii jurisdictione consentire dicatur, & valeat quasi unius solus in præjudicium alterius habentis jus simul complicatum, nullatenus sufficiat, prout abundè probatum fuit hac *2. part. cap. 3. per totum.* 2

Quapropter omnium est Doctorum communis observatio, † ut nullo modo admittenda sit prorogatio, ubi non currit omnium jus habentium ex dispositione continente communem favorem, & utilitatem consensus. Ita expressè probant ex *l. 1. & 2. ff. de judic. & leg. 1. §. post operis*, ubi Jas. *n. 11. de novi operis nuntiatione*, Julius Clarus *receptarum sententiar. §. fin. q. 42.* Cancerius *Variarum resolut. lib. 2. cap. 2. de jurisdictione, n. 194.* Marius Giurba *consil. 95. n. 13. & 14.* Novarius *in praxi electionis fori, sect. 3. quæst. 17. à nu. 14. fol. 296.* Romanus *consil. 369. nu. 18.* Cardinalis *consil. 38. ad finem*, Afflictis *decis. 133.* Gratianus *decision. 78. n. 50.* Costa *de scientia & ignorantia, centur. 3. distinct. 66. n. 15.* Rovitus *pragmatic. 2. n. 15. tit. de jurisdictione in invitum non turbanda* Didacus Perez *in l. 2. lib. 3. tit. 1. Ordinament.* Castrensis *consil. 431. in princip. n. 3.* Andreas Gaill. *observatione 40. num. 3. num. 1.* Tusch. *litter. C. conclusion. 1027. n. 3.* Cænedus *Canonicarum quæst. 12. n. 8. 9. & 10.* Rota Romana *decis. 22. num. 8. part. 2.*

Inde fit, quòd vassallus non potest prorogare alterius jurisdictionem tacitè † nec expressè absque domini consensu, qui quidem illum non obstante hujusmodi vassalli prorogatione, potest avocare, & repetere, ut per *cap. Imperialem, §. præterea, si inter*, & ibi singularis glossa, verbo, *in duas, de prohibita feudi alienatione per Federicum*, ubi pulchrè Matthæus de Afflictis *num. 23.* Baldus *in l. si quis, in conscribendo, C. de pactis*, per quos benè Novarius *in praxi electionis & variation. fori, quæst. 7. num. 15. sectione 3.* ultra quos etiam probat Abb. *in cap. ex transmissa notabili 1. de foro compet.* Capicius *decision. 21. num. 15.* Franchis *decis. 417. n. 2.* Boërius *decis. 114.* Schraderus *consil. 13. n. 251. & n. 252.* Sola *ad constitutiones Sabaudiæ, tit. de foro compet. tit. subditos, 1. nu. 9. & 12.* Ruginellus *in practica, quæst. 47. n. 26.* & loquendo in criminalibus, ut istæc prorogatio non valeat in præjudicium Domini, Marsillus *in praxi, §. expedita, n. 67.* Aldovinus *consil. 20. n. 21.* Farinac. *quæst. 81. n. 190.* Cancerius *variarum resolut. lib. 2. cap. 2. de jurisdict. n. 194.* 3 4

Et loquendo in Clerico, ut de jure Canonico non valeat ejus prorogatio † alterius alienæ jurisdictionis absque sui Episcopi consensu: latè probat Narbona *in l. 59. glossa prima à princ. & præcipuè à n. 6. & seq.* de quo sunt jura expressa 5

loquentia in Clerici prorogatione alterius jurisdictionis, absque Episcopi sui consensu non facienda, text. *in cap. 1. cap. si quis contra Clericum, 4. cap. significasti, 18. de foro competent. cap. Episcopo. 9. quæst. 3.* latè etiam Piasequius *in praxi Episcop. 2. part. cap. 4. à princ.* qui etiam affirmant, con-
6 sensum Episcopi † non posse Clericum renitentem alteri judici subjicere, cui doctrinæ directè favet hæc Conciliaris Trident. constitutio noviter & universaliter disponens, & consulens damnis & expensis litigantium, ut probatum est; insuper doctrinæ hujus ratio fundamentalis ea potest esse, quam latiùs deduximus infrà hoc *cap.* §. 4. *per totum*, nempe quod judex Ordinarius non potest à se abdicare jurisdictionem in præjudicium litigantium, nec causam voluntariè remittere ad Superiorem, contradicente parte, vel partibus.

Ac propterea deficiente alterius consensu, ha-
7 bentis jus † & utilitatem ex Trident. Decreto complicatum, cùm intacta maneat ejusdem dispositio, atque verè lædatur prima instantia Ordinarii, sequitur manifestè, quod Rex Catholicus ex Regalia protectionis potest ad ipsius Decreti observantiam adstringere, cùm prorogatio legitimè facta non sit, ut latiùs deduximus comprobantes hac 2. *part. cap. 3. per totum*, quod amplius non repeto.

Plures tamen alii casus reperiuntur, in quibus
8 de jure Canonico, † quis fortitur alterius forum, & in quibus non est dubium posse in prima instantia conveniri in foro alieno legitimè sortito, quoniam Concilium Trid. in præallegato † *cap.*
9 *20. sess. 24. de reformatione*, non sustulit modos legitimos, quibus quis ex juris dispositione sortitur forum alienum. Ita decisum fuisse testatur Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiast. 2. part. cap. 1. n. 75.* quem referens sequitur Novarius *in novi juris Pontific. practic. conclus. cap. de causis primæ instantiæ, conclusion. 1. aliàs 54. n. 11.* tenet August. Barbosa *de potestat. Episcopi, allegation. 81. n. 14. tom. 2.* & Nos etiam *in tract. de Regia protect. 2. part. cap. 17. n. 7.* ubi aliquas Sanctæ Congregationis ad hoc conducibiles declarationes adduximus. Facit quod Gratianus, in his terminis Concilii, *disceptat. forens. tom. 3. cap. 837. à n. 15.* & licèt nullo Doctore citato, hoc tamen firmat Narbona *in l. 59. glossa 1. n. 238. lib. 2. tom. 3. Recopilat.* ubi adjecit declarationem Sanctæ Con-
10 gregationis, quæ sic se habet, † *an Decretum, cap. 20. sess. 24. sustulerit modos legitimos, quibus aliquis ex juris communis dispositione, præsertim ratione contractus forum sortitur; Congregatio censuit non sustulisse.* Et ex hac conclusione verissimâ ad nonnulla inferendum erit *in* §§. sequentibus, quibus dilucidè apparebit, quatter, & quibus in casibus verificatur hæc Doctorum, & S. Congregationis Cardinalium doctrina & determinatio, nec non cessat Concilii Trid. generica & universalis prohibitio, ac per consequens pariter protectio Regis, cùm in illis læsum nullatenus reperiatur prædictum Tridentini Decretum *in cap. causæ omnes*, sed potiùs in illis liberè permissum à jure junctis declarationibus S. Congregationis, partibus à suo Ordinario recedere in prima instan.

§. PRIMUS.

An ob recusationis legitimam causam ab Ordinario liceat recedere in prima instantia: & an recusatio commissionem præcedere debeat.

SUMMARIUM.

1 *Recusationis causa legitimus est modus recedendi ab Ordinario in prima instantia.*

2 *Recusationis causa probata coram Ordinario recusato; in causa principali omninò supersedere debet.*

3 & 4. *Recusatus legitimè Ordinarius causam de consensu recusatoris alteri committit, vel Superiori remittit.*

5 *Recusationis causa coram recusato proponenda, & quomodo, & à quibus arbitri eligendi ad cognoscendum de eâ.*

6 *Ordinarius recusatus procedens in causa processus, & sententia vitio nullitatis subjiciuntur.*

7 *Si recusans opponat de nullitate.*

8 *Per recusationem legitimè factam cessat dispositio Trid. in cap. causæ omnes præservantis primam Ordinariis instantiam.*

9 *Nuntius Apostolicus potest procedere in prima instantia suspecto allegato Ordinario.*

10 *Ordinarii recusatione existente, cessat protectio Concilii Regi commendata, cùm & ipsius cesset dispositio.*

11 *Lite orta inter Ordinarium, & subditum, causa remittitur viciniori juxta stylum Rom. Curiæ, & declarationes S. Congregat.*

12 *Quæ videntur procedere ubi lis vertitur super re principaliter pertinente ad Ordinarium collitigantem, non ad suam Ecclesiam, quo casu potest esse Judex.*

13 *Episcopus potest esse Judex in causa suæ Ecclesiæ.*

14 *Clerici non repelluntur afferendo testimonio in causa suæ Ecclesiæ.*

15 & 16. *Episcopus in causa suæ Ecclesiæ reputatur legitimus Judex: at si causa tangat jus personale nullo modo.*

17 *Episcopus in criminalibus pro offensa sibi illata potest malefactores punire.*

18 *Episcopi possunt esse Judices in causis suæ Ecclesiæ.*

19 *Episcopus in iis in quibus potest esse Judex, quæ non spectant ad sui, vel suorum principale commodum, potest etiam convocare Capitulum, ubi plures declarationes S. Congregationis recensentur.*

20 *In jurisdictione per inferiores Episcopo prætensa, proponi debet, & probari causa in prima instantia, coram Episcopo, cùm sit causa tangens dignitatem, non suum commodum personale.*

21 *Episcopus licèt de jure non sit prohibitus esse Judex in causis suæ Ecclesiæ, & dignitatis, nec ob id nullitati subjiciantur acta, & sententia.*

22 *Tamen ex eadem causa potest recusari, ut suspectus.*

23 *Episcopus licèt in causa suæ Ecclesiæ queat ut suspectus recusari; ante recusationem tamen est Judex competens, & sententia tenet.*

24 *Suspicione accedente, ubi collitigans est Episcopus, causa per Sedem Apostolicam remittitur viciniori.*

25 Colli-

25 *Collitigans cum Episcopo in causa suæ Ecclesiæ cautus sit, ut à principio eum dicat suspectum, nam semel tacitè per actus gestos coram eo videtur in eum consentire, & amplius ex ea causa in illum suspectum nequit allegare.*

26 *De recusatione Ordinarii debet legitimè in Senatu constare, ut cesset Regia protectio Trident.*

27 *& seqq. Post rescriptum alteri impetratum, an ex causa recusationis, & suspicionis Ordinarii proposita causa recusationis coram eo sufficiat, ut impetrans suo rescripto validè uti possit.*

28 *Rescriptum sine subscriptione manus Sanctissimi impetratum ob recusationem Ordinarii nondum coram eo propositam, nec ab arbitris approbatam, fuit à principio nullum.*

De supposito à lege prius debet constare, & præcedere, ibid.

Ubi datur prius & posterius ibi est ordo substantialis, & forma, ibid.

Recessus ab Ordinario post biennium ob ejus negligentiam de ista debet constare, & præcedere recessum, ibid.

29 *Qualitas seu solemnitas requisita tempore actus vel ante ipsum si tunc non adsit, actus est nullus licèt postea sequatur.*

30 *Solemnitas, aut qualitas requisita pro fundamento actus, eo tempore debet concurrere, non tamen sufficit, quòd postea subsequatur.*

31 *Commissio impetrata sub falso supposito recusationis Ordinarii, quæ tunc non aderat, est nulla.*

32 *Commissio impetrata ob appellationem à sententia quæ nondum lata est, nulla redditur.*

33 *Recusatione proposita Ordinarii post impetratam commissionem, & legitima per arbitros inventa, potest Ordinarius causam vel alteri committere, vel ad Superiorem remittere.*

34 *Ab Ordinario ob recusationem recessus non est licitus ante propositam recusationem, & legitimam declaratam, ac ideò rescriptum alteri est nullum, nec cessat Tridentin. nec protectio Regis, etsi fuerit subscripta.*

35 *Impetrans rescriptum sine subscriptione Sanctissimi, & ob id remissa per Senatum causa Ordinario, non impeditur illum recusare ante omnia, & ob recusationem declaratam aliam alteri commissionem impetrare.*

36 *De recusatione Ordinarii ante rescripti avocatorii constare dicetur in Senatu; si illam in eodem asserat Papa legitimè processisse.*

37 *Ob recusationem Ordinarii impetratâ commissione non subscriptâ, si antequam eâ impetrans utatur, recusatus cedat, vel decedat, an successori ejus sit per Senatum facienda causæ remissio, remissivè.*

EX proxima conclusione jure firmatâ, † *hoc capite* 5. deducitur primum, quòd cùm per recusationem licitè recedatur à judicio Ordinarii in prima instantia, eo quod opposita legitima causa, 2 & coram eo probata, † omninò à causæ cognitione removetur, juxta text. *in cap. secundò requiris*, 41. *in fin. de appellation.* ibi: *Quod si coram ipsis causa suspicionis probata fuerit causæ cognitioni supersedere, tenebitur recusatus, ipsa namque ratio dictat, quòd suspecti & inimici judices esse non debent. Quare si causa recusationis opposita le-* 3 *gitimè fuerit probata, Ordinarius † ipse recusatus de recusationis assensu personæ idoneæ cognitionem negotii remittere debet, vel illam ad Superiorem transmittere, ut in eo, prout justitia postulet, procedat*, text. est *in cap. cùm speciali, in fin. principii, de appellationib.* latissimè Barbosa *in collectanea*, ad ipsum text. ubi *n.* 2. & 3. quòd causa coram eodem judice sit proponenda, & ab arbitris electis ab utraque parte vel judice, † ubi 4 de officio proceditur, sin autem concordent, utraque pars eligat arbitros, ut de causa recusationis cognoscant, & *n.* 8. quod legitimè probata recusationis causa, Episcopus recusatus ad Superiorem causam transmittat, † ubi plurima in hac 5 materia videnda post magnam Doctorum catervam, & *in cap. si quis contra Clericum*, 4. *de foro compet.* & est communis opinio teste Andrea Gaill. *observ.* 33. *num.* 16. & aliis quos recenset Marchesanus *in tract. de commission. in commission. de suspect. judic. adjunct. dando*, 2. *part. cap.* 5. *num.* 15. Wamesius ad dictum *cap. cum speciali*, *n.* 5. Narbona *in l.* 59. *gloss.* 1. *à n.* 232. *lib.* 2. *tit.* 4. *Recopil. in* 3. *tom.* Gratianus *discept. forens. lib.* 5. *cap.* 837. *à num.* 15. ubi circa hoc ponit differentiam inter jus Canonicum, & civile; eam etiam benè prosequitur Narbona ubi proximè *à num.* 234. post alios quos allegat, & est text. *in dict. cap. si quis contra Clericum*, ibi: *Episcopum ipsius, qui si aut suspectus fuerit recusatus, executor ab eo deputetur, &c.* infinitos Doctores allegat Barbosa *in collectanea*, ad dictum *cap. secundò requiris*, *n.* 4.

Adeò ut si recusatus insuper procedat Ordinarius † processus & sententia vitio nullitatis subji- 6 ciuntur ipso jure, Narbona ubi proximè *n.* 233. per decisionem *Tolosanam*, 47. Alexand. *conf.* 89. *vol.* 1. Bertrandum *conf.* 131. *vol.* 8. & *conf.* 115. *vol.* 2. *part.* 2. Joan. Wamesium *in dict. cap. secundo requiris*, §. 3. *postulas. num.* 2. *de appellat.* Barbosa *in collect. in dict. cap. secundo requiris*, cum Vantio, Kircov. Carabit. Tusch. Azeved. Seraphin. Escobar. Borel. Carrasco, Mendez de Castro, & aliis plurib. Doctoribus, ubi in fin. intelligit, si recusans opponit de nullitate, † ut per 7 Gratianum *in discept. forens. cap.* 100. *à num.* 6. *cum seq.*

Quare ubi Ordinarii judicis legitima adest probata recusationis causa; † dictum Trid. Decretum 8 20. præservans primam instantiam Ordinariis locorum, omninò cessat, nec hoc casu procedit, ut expressè firmat Marchesanus *de commiss. tit. de signatura gratiæ, diverf.* 1. *part. cap.* 2. *n.* 91. quem refert & sequitur Narbona *in dict. l.* 59. *num.* 257. & *num.* 232. Piasequius *in prax. Episcop.* 2. *part. cap.* 4. *num.* 3. & 4. Gratianus *in discept. forens. tom.* 5. *cap.* 837. *à num.* 15. Seraphin. *decis.* 7. *n.* 6. ibi: *Quartò defectus jurisdictionis Nuntii non obstat, quia ideò non fuit tractata causa † in pri-* 9 *ma instantia coram Ordinario; quia fuerat allegatus suspectus, & satis visa est impertinens hæc allegatio, &c.* Ac propterea hoc in casu recusationis Ordinarii cessat omninò protectio Regis, † cùm in eo minimè lædatur prima instantia Or- 10 dinarii, quia res semel prohibitionem evasit, ac ideo liberè ad alios judices causa potest transire ex vulgaribus.

Huic doctrinæ bene conveniunt nonnullæ declarationes Cardinal. Sanctæ Congregationis Concilii Trid. † quarum latiùs mentionem fecimus, & 11 ad litteram adduximus hac 2. *part. cap.* 3. §. *unico, à num.* 13. *cum seqq. vers. Et quo sic complicato*, & latiùs *n.* 7. quæ declarant, quod quando lis vertitur inter Episcopum, vel etiam aliàs suspectum, & alium; non sit causa committenda in

Curia ex ſolo conſenſu Epiſcopi; ſed ſtylus Romanæ Curiæ ſit obſervatus, ut tunc viciniori Ordinario committatur, ne pars litigans ultra ſuam patriam cum tanto diſpendio litigare cogatur, quæ quidem declarationes Cardinalium videntur
12 procedere, † quando lis eſt inter aliquem, & Epiſcopum ſeu Ordinarium alium ſuper cauſa & negotio, in quo habet principale intereſſe, commodum aut damnum; quo caſu cùm non poſſit ipſe Ordinarius eſſe judex in ea cauſa propria, procedunt declarationes præfatæ, ſecus autem in re pertinente ad ſuam Eccleſiam, vel dignitatem
13 principaliter, † quia in ipſa poteſt eſſe Judex, & de jure permittitur.

Ad quod allego deciſionem Curiæ Archidiaconi Neapolit. de qua teſtatur Riccius *in 1. part. deciſ.* 144. in hæc, ſi Illuſtriſſimus quidam Ordinarius potuiſſet aſſiſtere Congregationi judicantium, & dare votum in cauſa, ubi agebatur de intereſſe menſæ Archiepiſcopalis; Unus ex Dominis negabat, ex regula vulgari, neminem poſſe fieri judicem in cauſa propria, *l. 1. C. ne quis in ſua cauſa*, ſequitur & facit in *n.* 1. ibi: *Sed fuit ſtantibus prædictis reſolutum contrarium, videlicet, poſſe Epiſcopum eſſe judicem pro ſu Eccleſia, de qua deciſione non eſt mirandum*: fulcitur enim authoritate, & ratione. Authoritate probatur ex Baldo *in conſ.* 122. *n.* 1. *vol.* 1. Capicius *in deciſ.* 137. *num.* 1. *& ſequentib.* ſequitur Cærola *in praxi Epiſcopali, verbo, Epiſcopus, part.* 2. Alciat. *in conſ.* 67. Ratione probatur, quia Clerici non ſunt repel-
14 lendi † abſque rationabili cauſa à ferendo teſtimonio in cauſa ſuæ Eccleſiæ, *cap. cùm Nuntius, de teſtib.* imò ſunt admittendi *cap. ſuper prudentia*, 14. *quæſtione* 2. quantò magis Epiſcopus ob ejus dignitatem, propter quam non præſumitur aliquod mali: eſt tamen animadvertendum in hac quæſtione, quod aut cauſa eſt ſuæ Eccleſiæ, & tunc re-
15 putatur legitimus judex, † aut eſt perſonalis, & tunc nullo modo poteſt judex fieri, ita Rodoanus *in tractat. de rebus Eccleſiæ non alien. quæſt.* 78. *cap.* 8. *n.* 5. Navarrus *conſ.* 20. *de reſcriptis, & in conſ.* 28. *de ſententia excommunic.* Capicius *deciſ.* 124. *n.* 11. *ſeqq.* Cærola loco ſuprà citato *n.* 43. Diaz de Mena *quæſt.* 13. *n.* 3. *& ſeqq.* facit text. cum Gloſſ. *in cap. ſi quis ergo, in gloſſ. ultim. & cap. qui prædia, quæſt.* 2. & ita procedunt allegata pro prima opinione. Non obſtat text. *in cap.* 1. *de pœ-*
16 *nis, in* 6. quia procedit in cauſis criminalibus, † in quibus Epiſcopus pro offenſa ſibi facta poteſt malefactores punire, Vivianus *deciſ.* 99. *part.* 1. Hactenus Riccius.

Hoc idem, & ſub eadem diſtinctione affirmant
17 Felinus † *in cap. cùm veniſſent*, 12. *num.* 7. *de judiciis*, Capicius *deciſ.* 137. Cærola *in praxi Epiſcopali, part.* 1. *verb.* Epiſcopus, *cap.* 155. *verſ.* 34. Rota *deciſ.* 361. *n.* 1. *diverſorum*, Bellet. *diſquiſit. Clerical. pag.* 378. *n.* 36. Surdus *conſil.* 50. Rebuffus *in tract. de re probat. teſtim. n.* 16. *verſ. Intelligi*, Piſcquius *in praxi Epiſcop.* 2. *part. cap.* 4. *tit. de perſona judicis*, *n.* 4. poſt Tiraquellum *in tract. res inter alios acta, in* 1. *limit. verſ. Et idem quoque, fol.* 104. Tenet Scaccia *in tract. de ſententia & re judicata, cap.* 1. *gloſſ.* 4. *quæſt.* 9 *n.* 2. *fol.* 144. tenet etiam Decius *in cap. cum venerit, n.* 54. *verſ. Secunda regula*, & ibi Felin. *num.* 7. *verſ. Prælatus in cauſa.* Auguſtin. Barboſa *in collectanea*, ad d. *cap. cùm veniſſent*, 12. *n.* 6. *de judiciis*, *n.* 6.

Et quod Epiſcopi poſſint eſſe judices in cauſis
18 ſuarum Eccleſiarum, † probant Capitius *dict. deciſ.* 137. *n.* 1. Riccius *in pract. Aur. reſol.* 20. *n.* 3. *verſ.* 7. Surdus *dict. conſ.* 50. Trentacinq. *variarum reſolut. lib.* 2. *tit. de judiciis, reſol.* 5. *n.* 7. Marta *voto* 57. *n.* 23. Cened. *deciſ.* 76. *n.* 1. *part.* 1. & noviſſimè Auguſtinus Barboſa *in tract. juris Eccleſiaſt. lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 32.

Quod & idem probat (nullo citato Authore) Zevallos 3. *tom. commun. contra commun. quæſt.* 822. *à n.* 103. dicens, quod Prælati Eccleſiaſtici poſſunt cognoſcere de omnibus bonis, & cauſis quoquo modo pertinentibus ad menſas ſuarum dignitatum, per text. *in cap. ſi quis Epiſcopo, cap. ſi quis erga*, 2. *quæſt.* 7.

Quam diſtinctionem attendiſſe † videtur Sancta 19
Congregatio Cardinalium, dum ſuper *cap.* 6. *de reformat.* ſuper illis verbis: *Quod ſi aliquid Canonicis, &c.* ſub *num.* 6. decrevit in hæc: *dummodo non fit actum de re ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante, &c.* & iterum, ibi: *Eadem tamen Congregatio cenſuit, Epiſcopum convocare non poſſe Capitulum in illis caſibus, in quibus judex eſſe non poteſt, & qui de re ſpectante ad Epiſcopalem dignitatem poteſt eſſe judex, convocare poteſt Capitulum, &c.* Et iterum ibidem *n.* 21. ſuper illis verbis: *Ejuſdem cap.* 6. *Capitulum convocent*, eadem Congregatio ita cenſuit: *Dubitatum fuit, an Decretum Concilii hoc cap. quo conceditur facultas Epiſcopis convocare Capitulum, niſi de re ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante agatur, ſit intelligendum, quando res ad ſe, vel ſuos privato nomine pertinet: an verò ſi pertineat ratione dignitatis Epiſcopalis? Congregatio cenſuit, quòd Epiſcopus convocare non poteſt Capitulum in illis caſibus, in quibus judex eſſe non poteſt. Et ſi de re ſpectante ad Epiſcopalem dignitatem poteſt eſſe judex; convocare poteſt Capitulum, Abb. in cap. venerabili, de cenſibus, in fin.* Hactenus Sanctæ Congregationis declaratio, quæ quidem ex doctrina antea mox adducta uberius declaratur, à qua, & juris communis diſpoſitione diſſolutio nodi in eadem contenti pendet.

Quod & clariùs etiam probatur in multis aliis declarationibus Sanctæ Congregationis Cardinalium, † quas ad litteram adduximus ſuprà *cap.* 4. 20
hac 2. *part. à n.* 41. *& ſeqq. verſ. ad Concilium Trident. in §. ad hæc, &c.* quibus manifeſtè probatur, quod mota lite inter Epiſcopum, & Archidiaconos, ſeu alios Prælatos ſuper prætenſa juriſdictione in ſuis diſtrictibus privativè, vel cumulativè ad Epiſcopum in cauſis criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus, in prima inſtantia debeant ipſi coram Epiſcopo eodem probare immemorialem præſcriptionem, quibus quidem manifeſtè ſupponitur, in his caſibus tangentibus ſuam dignitatem, poſſe Epiſcopum eſſe legitimum judicem in prima inſtantia, quaſi illi non ſint proprii & particularis ſui commodi, & intereſſe.

Quod tamen licèt veriſſimum ſit de jure, illud limitabis, † ut in prædictis cauſis tangentibus ſuam 21
dignitatem principaliter, licet in conſequentiam, ſuum Epiſcopi commodum, poterit eſſe verè judex ad hoc, ut ex defectu poteſtatis dici nequeat ſua ſententia, & judicium nullum, prout foret, ſi ageretur de commodo principaliter ſuo, & ſuæ propriæ perſonæ tangente, *ad titulum, C. ne quis in ſua cauſa judex eſſe poſſit*, quia tunc deficit poteſtas, & ex Riccio diximus ſuperius.

At nihilominùs ſi ex iis cauſis ſuam Eccleſiam principaliter † tangentibus Epiſcopus parti colliti- 22
ganti ſuſpectus videatur, poteſt ex eo illum recuſare, ut ex Abbate *in cap. cùm veniſſent*, 12. *num.* 13. & ibi

& ibi additio ad eum, de judiciis, Decium *in cap. causamque 17. num. 11. & seqq. notab. 3. sub nu. 17.* ibi: *Circa primum, de officio delegat.* & post Surdum tenet, & declarat Scaccia *in tractat. de sententia & re judicata, gloss. 4. quæst. 8. sub num. 1. & num. 2. in fin. fol. 144.* sic etiam & doctè distinguit Piasequius *in praxi Episcop. 2. part. cap. 4. n. 4.* ibi: *Nam licèt posset esse judex in causa Ecclesiæ suæ, cap. si quis erga, 2. quæst. 7. recusari tamen potest, ut suspectus.* Siculus *in cap. insinuante, de officio delegati.* Capicius *decis. 137. num. 1.*

Pro quo est optima Rotæ *decis. 79.* in recol-
23 lectis per Coccinum, † & *n. 1. & 2.* ita loquitur; *prima non placuit; quia Episcopus in causa suæ Ecclesiæ est judex competens, Doctores in cap. cùm venissent, de judiciis.* Felinus *in cap. insinuante, n. 3. versic. causa Ecclesiæ, de offic. delegat.* Oldradus, qui de communi *cons. 156.* nec Abb. *in dicto cap. cùm venissent; dicit contrarium, firmat enim quod potest recusari; sed antequam recusetur, est judex competens, & sententia tenet, quia non est causa propria*, Abb. *præcitato loco, n. 3.* Felin. *in dict. cap. insinuante, n. 3. circa medium d. versicul. Causa Ecclesiæ, non dicetur causa propria, de officio delegati, &c.*

Quò respicit quod Gratianus *in disceptationibus*
24 *forens. tom. 5. cap. 837. ad fin.* † dixit ex Congregat. Concilii, *27. Junii 1585.* quod si litigans sit Episcopus, licèt causa inter eum & collitigantem debeat cognosci in partibus; tamen stante suspectione committitur viciniori, de quo superius tractavimus, *n. 11. & seqq.*

25 Et attendere debes, † quia collitigans Episcopi ante omnia debet proponere recusationem in cujus causa insistat à principio; nam postquam cœperit coram eo agere, & tractare patiatur dictam causam; ulteriùs non poterit recusare Episcopum in cujus jurisdictionem jam consensit, ut est ex mente Scacciæ ubi proximè, *cap. cùm inter Monasterium, de re judicata, cap. horrendus, 32. quæst. 5.* Natta *cons. 152.* Cavagnol. *ad Decretum Montis, 6. §. 12. n. 38.* Maranta *tit. de appellat. n. 24. & 75.* Craveta *cons. 679. n. 2.* Rebuffus *ad regul. constitut. tit. de recusat. art. 11. n. 4.* Covarr. *practic. quæst. 26.* Lancell. *de attentat. part. 2. cap. 6. num. 60.* Puteus *decis. 380. 1. part.* Bursatus *cons. 21. n. 27. & seqq.* Bertazol. *cons. crimin. 550. nu.* Beneintendi *de judic. suspect. cap. 2. n. 8. cap. 8. n. 28. cap. 14. n. 3.* Costa *de re integr. distinct. 2. n. 2.* Marsul. ad Capicium *decis. 138. sub n. 1.* Ponte *cons. 59. n. 16.* Grassis *except. 24.* Modit. *de jure nat. §. lex est, dub. 11. n. 26.* Giurba *decis. 99. n. 3. & 4.* quod hic etiam tacitus consensus in judicem suspectum nequeat postea revocari, ex *l. de accessionibus, §. fin. ff. de divers. temp. rescript. cap. quod semel, de reg. juris, in 6. l. fin.* & ibi Jas. *n. 1. C. de judiciis.* Craveta *cons. 74. n. 8.* Giurba *n. 5.* ubi plures.

Quare ut locum habeant, quæ diximus hactenus
26 † de recusatione Ordinarii tollente illi primam instantiam, ut nec habeat locum dispositio Sancti Concilii Trident. *in d. cap. 20.* utque cessare faciat protectionem Regis; necessariò debet in Senatu legitimè constare de recusatione facta & proposita coram ipso Ordinario. Sed quomodo debeat practicari hæc doctrina, res est admodùm difficilis, in qua videbatur dicendum, quòd impetrans rescrip-
27 tum alteri judici, † ut cognoscat, compareat coram Ordinario, & illud sibi notum faciat, & dicat judicem in eo nominatum cogniturum debere, quia Ordinarius ipse sibi est suspectus, & causam proponat recusationis, & eam probet, ut superiùs diximus ad princ. hujus *cap. 5.* postmodum si istæ litteræ deferantur ad Senatum, illic constabit de legitimè facta & probata jam recusationis causa, sibique relaxabuntur litteræ, ut illis utatur impetrans coram judice in eis nominato.

Sed revera ista praxis falsis nititur principiis, & juris fundamentis, quoniam antequam ab Ordinario recedatur in prima instantia ex hoc capite recusationis: priùs de ea legitimè proposita coram eodem Ordinario atque legitimè probata, debet constare.

Primò, quia commissio hæc ob causam recusa-
tionis † & defectum subscriptionis propriæ manus 28
Sanctissimi nulla fuit à principio, de quo abundè diximus pluries hac 1. *part. cap. 6. per totum*, maximè *à n. 14. & in cap. 17. per totum, & in cap. 20. à n. 71. vers. Quibus suppositis non obstant*; & ferè per totum cap. Ut etenim aperiretur via recedendi ab Ordinario ex capite recusationis; præcisè debuit ea præcedere proposita coram ipso, & per arbitros cognoscenda, ac super eadem legitimè declarari, ut suprà hoc *cap.* à principio diximus; nam cum permissio recessus ab Ordinario ex Trident. fiat sub recusationis suppositione, & propter illam, ob id quod semel sublato de medio Ordinario, omne cessat præjudicium; sequitur, quod recusatio ipsa debet præcedere commissionem, cum interim quantumvis suspectus judex, est competens, & jurisdictionem suam integrè retinet, de quo abundè suprà *à n. 12. cum seqq.* Atque ideo ubi unum disponitur, & aliud supponitur, dispositio non verificatur, nisi priùs verificetur suppositio, quia de supposito à lege debet priùs constare, & præcedere, ut dispositio locum habeat. Roland. à Vall. *de lucro dotis, q. 11. n. 17.* Beccius *cons. 53. n. 7.* Surdus *cons. 150. n. 78. & cons. 43. n. 17.* Sesse *decis. 160. n. 24.*

Et quia cùm priùs debeat cessare jurisdictio Ordinarii, & de medio tolli, ut recessus ab eo legitimè fieri dicatur; sequitur quod si non præcedit, inutilis erit & nullus, quippe ubi datur prius & posterius, ibi est ordo substantialis, & forma. Felinus *in cap. cum dilecta, n. 6. sign. 6. de rescriptis.* Sanchez *de matr. lib. 8. disput. 34. n. 72.* atque ideo, si non præceffit recusatio legitimè facta tanquam præcisum fundamentum commissionis, hæc nulla erit ab initio.

Quod & à simili ejusdem Concilii Trid. in dicto *c. causæ omnes*, fulcitur, quo similiter datur facultas partibus recedendi ab Ordinario post biennium data negligentia ejusdem Ordinarii, quæ præcisè debet præcedere, & constare antequam aditus pateat parti ad Superiorem, prout manifestè probavimus multis Doctoribus citatis *in cap. seq. à princ.* & signanter *à n. 6. vers. Pro qua limitatione, & à n. 9. vers. Pro quibus omnibus.*

Et quia quando actus regulariter est prohibitus (prout est commissio avocatoria in prima instantia) & in aliquo casu ob specialem causam permissus, debet ipsa causa exprimi, & probari, de quo hac *2. p. cap. 39. §. 2. à n. 25.* & superiùs.

Atque etiam cùm recessus ab Ordinario aliter
fieri nequeat, † nisi ipso recusato, hæc fundamenta- 29
lis qualitas, & solemnitas adesse debet tempore recessus, & impetratæ commissionis, quia qualitas requisita ad actum vel ante actum, si eo tempore, vel ante actum non adfit, actus est nullus. Gutierrez *cons. 44. n. 7.* Zevallos *commun. contra commun. q. 693. ex n. 7.* Perez de Lara *n. 85. & 86.* quamplu-

timos alios congerit Gutbu *conf. 99. à n. 9. cum seqq.* & qualitas adesse debet tempore quo dispositio applicatur ad actum, plura per doctissimum Valençuela Velasquez *conf. 103. à n. 33. cum seqq. & in conf. 112. n. 78. tom. 2.* ubi quod qualitate, cujus respectu fit actus, deficiente corruit actus, & *in conf. 191. à n. 8.* cum multis seqq. eodem *tom. 2.* ubi quod qualitas delativa jurisdictionis, sine qua judex procedere non potest, debet ante omnia constare.

Nec sufficit, quòd recusatio interveniat post
30 actum, † aut post illum superveniat, quia eo tempore nihil prodest, Cephalus *conf. 171. n. 14. tom. 2.* argumento *c. si eo tempore, de rescriptis, in 6. l. 1. ff. de excusat. tutor. l. si quis mihi, §. jussum, ff. de acquir. hæredit.* Gutierrez *conf. n. 14. & 15.* Rebuffus *conf. 38. n. 17.* D. Valençuela *conf. 123. n. 59. tom. 2.* Gutierrez *conf. 44. n. 4.* Anna *singul. 232.* Parisius *de resignat. lib. 4. q. 1. n. 14. & q. 2. à n. 15. & conf. 52. n. 36. tom. 4.* Marius Gutbu *d. conf. 99. sub n. 1.*

Deinde quoniam hæc commissio fuit impetrata
31 sub falso supposito, † & super recusatione Ordinarii, quæ non stabat, atque ideo nulliter, quia commissio impetrata super non ente corruit, & omnia inde sequuta pariter vitiantur, uti super commissione, & principio infecto, quæ nullam tribuit jurisdictionem; sicuti post Marchesanum, Ruginellum, Gratian. Scacciam. Farin. Lancellot. & alios abundè dicimus infra *c. 31. à n. 56. cum multis seqq.* ubi de commissione super appellatione, quæ
32 non stabat, † vel quæ interim fuit resoluta per tacitam renunciationem, *& à n. 59.* quod commissio impetrata super appellatione à sententia nondum lata corruat penitùs, & sit nulla ipso jure, de quibus etiam diximus *in c. 19. à n. 12. & seqq. & c. 26. à n. 38. ubi plurima reperies*, quæ rectè omnia conducunt præsenti difficultati.

Nec ista commissio (cùm nulla sit tam ex defe-
33 ctu subscriptionis Sanctissimi; † quàm ex defectu essentialis fundamenti, prout est recusatio præcedens, ex hactenus comprobatis) potest esse impedimentum, quominus Ordinarius, postmodum recusatus ab impetrante, & legitimâ repertâ causâ recusationis, possit uti jure suo, vel nominando alium judicem de consensu partium; vel causam remittendo ad Superiorem, ut de ea cognoscat, juxta superiùs dicta à principio hujus *c. 5.* quoniam mediante nullitate impetrationis, res est integra, & redit ad suum priorem & primordialem statum, cum omnibus suis qualitatibus, juxta quæ copiosè dicta sunt hâc *2. p. cap. 19. per totum.*

Quibus itaque suppositis constanter affirman-
34 dum erit, † commissionem impetratam à Sede Apostolica ob recusationem Ordinarii (quæ nec opposita fuit, nec legitimè probata, nec præcessit ipsam commissionem) esse nullam ipso jure in prima instantia, sive subscripta sit propriâ manu Sanctissimi, sive non: quia cum tota fundetur super non ente, tota nulla est ipso jure, quod abundè fundatur hâc *2. part. cap. 12. à n. 45. cum multis seqq.* cùm nempè ex alio capite nulla fuerit etiam de jure communi tanquam impetrata super non ente ex hactenùs comprobatis: quia subscriptio non sanat cæteras nullitates, aliunde ex juris dispositione provenientes & causatas, quia Concil. Trid. aliis requisitis de jure communi ad expeditionem commissionis hoc subscriptionis amplius addit, & ad augmentum inducta non debent diminutionem operare, *l. si à milite, §. 1. de milit. test. l. si Rufinus, C. eodem, l. legata inutiliter, de legat. 1. l. cum tale, de condit. & demonstrat. l. si mancipia, in princ. ff. de fund. instruct.* de quo plura exemplaria possumus reddere, ut de scriptura solemniter cum Tabellione, & testibus requisita, si tamen fiat à minore, vel pupillo sine curatore, & tutore, quid prodest solemnitas? Vel è converso quid proderit præsentia & solemnitas Curatoris, si deficiat aliquis testis Scripturæ: & sic de similibus, de quibus abundè *in commentariis de Regia protest. 3. part. cap. 9. à num. 196. cum multis seqq.* Ac per consequens prima Ordinarii instantia erit intacta, & illæsa, ex Concil. Trident. illam præservante, vetantéque recessum ab Ordinario ante recusationem. Ex quo sequitur, quod si judex delegatus nihilominùs insistat in commissionis usu & exercitio, aditus Senatus per viam violentiæ, commissione retenta, Ordinario remittet causam, ut coram illo tractetur, & discutiatur.

Illud tandem in hoc erit articulo adnotandum,
† quod post factam à Senatu remissionem cau- 35
sæ in prima instantia ad Ordinarium (eo quod minùs legitimè fuisset avocata) licitè poterit ipse impetrans comparens coram eo ante omnia illum recusare: & legitimè probata recusatione, per arbitros declaratum suspectum, novam aliam denuò commissionem impetrare etiam non subscriptam, ut alius judex delegatus liberè, & absque obstaculo Concilii Trid. queat de causa cognoscere in prima instantia, quod indubitabile est: nec erit inutile simul adhiberi cautelam ab eo, qui virtute remissionis Senatus comparet coram Ordinario; nempè protestando ex eo non consentire in ejus jurisdictionem; & salvo jure suo dicendi, & excipiendi contra eam, aut personam Judicis Ordinarii.

Et denique quæ diximus de præcisa ostensione recusationis in Senatu † ad evitandam causæ re- 36
missionem ad Ordinarium tunc meritò cessabunt; quando in ipsis litteris avocatoriis expressè narratur, & affirmatur recusatum fuisse Ordinarium, & de ejus recusatione facta ostendisse Oratorem impetrantem per authenticum testimonium, vel aliter affirmetur per narrationem, & assertionem Papæ in eisdem litteris suis Apostolicis de recusatione facta legitimè constitisse, quia tunc indubiè huic assertioni Papæ, quæ non refertur ad narrationem impetrantis, putà quando dicit, *ut asseritur, ut asserit, &c.* Standum erit in Senatu. Nisi manifestè doceatur de falsitate narrantis impetrantis commissionem hanc in prima instantia, & ad facilius obtinendam illam, uteretur calliditate ad decipiendum Papam, aliter atque propriæ Papæ assertioni standum erit, ad latè tradita infra hâc *2. p. c. 30. §. 2. à n. 52.* cum multis seqq. ubi etiam diximus hanc fidem non dandam assertioni judicis, vel Notarii, prout ibidem latiùs de re hac, & aliis similibus per te discernere poteris.

Sed quid erit dicendum, quando facta jam de-
claratione per arbitros, † causam recusationis Or- 37
dinarii esse legitimam, & actor ob id impetravit à Sede Apostolica commissionem non subscriptam (quæ subscriptione tunc non indiget) & antequam usus fuerit dicta commissione; Ordinarius recusatus cedat, vel decedat, an ejus successor recuperabit jurisdictionem, cum in eo cesset causa recusationis, & res adhuc sit integra, ita ut ad eundem successorem sit facienda causæ per Senatum remissio: latissimè disceptatur, & resolvitur infra hâc *2. part. cap. 19. per totum.*

§. SECUN-

§. SECUNDUS.

An per appellationem ante diffinitivam ab aliquo gravamine, etiam extrajudiciali appellabili possit ab Ordinario recedere in prima instantia?

SUMMARIUM.

1 *Archiepiscopi in causis suorum suffraganeorum nequeunt se intromittere, nisi sint legitimè per appellationem ad eos devolutæ.*

2 *Idem in Legatis de latere, & Nuntiis Apostolicis.*

3 *Appellatio non debet recipi per superiorem in primæ instantia, nisi à diffinitiva, vel diffinitivæ vim habentibus, &c. Nec expediri inhibitionem.*

4 *Declaratio amplissima, & singularis S. Congregat. refertur circa competentias Ordinarii, & Superioris in admittendis appellationibus in prima instantia.*

5 *Lex nova idem disponens quod jus commune, recipit omnes easdem declarationes, ampliationes, & limitationes quas jus commune.*

Nuntii, nec Archiepiscopi possunt cognoscere de causis pendentibus coram Ordinariis quibuslibet inferioribus, nec avocare nisi per viam legitimæ appellationis, ibid.

6 *Eximere appellantem nequit Superior ab inferioris jurisdictione quoad alias causas.*

7 *Gravamen quando dicatur habere vim diffinitivæ, damnum irreparabile, vel præjudiciale causæ principali latè remissivè.*

8 *Superior ad quem quando teneatur remittere iterum causam Ordinario.*

9 *Judex appellationis, an possit committere causam cum clausula (una cum tota causa principali) stante nova dispositione Trid. remissivè.*

10 *Ab actu extrajudiciali gesto per Ordinarium, an per viam appellationis licitè recedatur ab eo in prima instantia.*

Ubi celebres referuntur declarationes S. Congregationis affirmativè resolventes.

11 *A collatione per appellationem, aliòve gravamine extrajudiciali evanescit prima Ordinarii instantia.*

12 *De natura, effectibus, & processu, seu appellatione ab actibus extrajudicialibus, & qualiter fiant judiciales, amissa prima natura latè remissivè.*

1 ARchiepiscopi, & alii superiores Prælati nequeunt se intromittere † in causis subditorum suorum suffraganeorum, quia non sunt Ordinarii ipsorum, nec jurisdictionem in illos exercent, nisi in causis ad ipsos devolutis per appellationem legitimam, & à legitimo gravamine, tunc enim possunt licitè in eis procedere non aliàs, & in aliquibus casibus specialibus, juxta *cap. personalis. in princip.* & ibi communiter Doctores, *de Officio Ordinarii* & probant Spino *de testamen. gloss.* 15. *n.* 34. *&* 40. Segura *in suo directo. judicum Ecclesiast. 2. part. cap.* 15. *nu.* 5. Ledesma *de matrim. quæstione* 45. *art.* 5. *punct.* 3. paulo ante *dub.* 4. Rodriguez *in summa* 1. *tom. in* 2. *edit. cap.* 219. *num.* 16. Sanchez *de matrimon. lib.* 3. *disput.* 28. *num.* 3. & in terminis hujus decreti 20. *sess.* 24. *Reformation. Concil. Trident.* decisum refert Riccius *in decis. Curiæ Archiepiscopali Neapol. decis.* 296. *n.* 5. *part.* 4. Barbosa *in Pastorali, tom.* 2. *allegat.* 81. *sub n.* 2. Pirsequius *in praxi Episcopali, 2. part. cap.* 4. *num.* 1. *& seqq.* † ubi 2 loquitur etiam de Legatis à latere, & Nuntiis Apostolicis.

Et individualiter probat Decretum Trid. *in dict. cap.* 20. ibi: *Nec appellationes* † *ab eisdem interpositæ per superiores quoscunque recipiantur, eorúmve commissio, aut inhibitio fiat, nisi à diffinitiva, vel à diffinitivæ vim habente, & cujus gravamen per appellationem à diffinitiva reparari nequeat, &c.* 3

Et est optima declaratio Sanctæ Congregationis ad declarationem ejusdem Decreti, † quam 4 Nos post alios ad litteram retulimus, *de Regia protect. 2. part. cap.* 1. *à n.* 247. quæ à principio sic ait.

Ad tollendas ambiguitates, quæ inter appellationis, & prioris instantiæ judices non sine partium dispendio, justitiæque impedimento, & sæpè cum scandalo oriuntur. Sancta Congregatio cum Episcoporum proposito facta prius relatione Sanct. D. N. Clement. VIII. ac de Sanctitatis suæ mandato, vivæ vocis Oraculo desuper habito in hunc, qui sequitur modum; ab omnibus, ad quos spectat in posmodum fieri, ac servari debere, mandavit, & mandat: Metropolitani, Archiepiscopi, † *Primates, Patriarchæ suffraganeos, eorúmque subditos non judicent, nisi in casibus à jure expressis, item nec alii superiores etiam Nuntii, vel Legati de Latere specificam facultatem majorem non habentes, causas in Curiis Ordinariorum, vel aliorum inferiorum judicum pendentes ad se advocent, nisi per viam legitimæ appellationis ad ipsorum Tribunalia deferantur, tunc appellantes ab inferiorum jurisdictionibus,* † *quoad alias causas eximere non possunt, &c.* 5 6

Et in dicta declaratione latè prosequitur, quando dicatur legitima appellatio, † nempè emissa à 7 gravamine habente vim diffinitivæ, vel continente damnum irreparabile per diffinitivam, vel gravamine præjudiciali causæ principali: ubi aliqua reddunter exempla, & dantur aliæ formæ admittendæ hujusmodi appellationis per superiores prædictos; sed quia de singulis latissimè tractavimus multa scitu dignissima ad latiorem explicationem, seu potiùs exemplificationem prædicti *Decreti* 20. *Concil. Trident. in tract. de Reg. protect. 2. part. cap.* 1. *per totum*, hîc omitto, contentus te ad illud remittere.

Et in eadem 2. *p. c.* 17. *per totum*, & signanter 8 *n.* 7. *&* 8. tractavimus, quando † superior ad quem est appellatum ab Ordinario ante diffinitivam, teneatur iterum ad hunc causam remittere stante dicto Decreto Trid. ubi duas declarationes S. Congregationis adduximus. nihil in hoc innovantes jus commune, distinguentes inter justitiam, & injustitiam appellationis, ut in primo casu possit superior causam penes se retinere principalem in prima instantia; in secundo autem quando injustam appellationem, & non adesse gravamen declaravit, minimè posse causam principalem retinere in prima instantia pertinente ad Ordinarium ex Decreto Trid. *in dict. cap. causæ omnes*, prout latiùs ibidem videre poteris, ubi articulus iste accuratè examinatur; & Nos referens novissimè sequitur Baptist. de la Rea *in decis. Granat. Senatus disp.* 6. *n.* 26. & Narbona *in l.* 59. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recop. gloss.* 1. *n.* 180. *tom.* 3. Et an possit committere prædictam appellationem † cum clausula *una cum toto negotio principali*, videbis *in d. cap.* 17. *à num.* 11. *& seqq.* 9

ad

ad quæ te remitto, quibus usque ad refectionem reperies omnia quæ hic deficiunt.

Unum tamen non omittam indagare, an quando Ordinarius in aliquo negotio † processit extrajudicialiter, à cujus gravamine sic extrajudicialiter illato poterit ad Superiorem appellari, ita ut ampliùs in forma judicii, & in prima instantia judiciali Superior, & non ipse cognoscat, ita ut ex actu extrajudiciali satisfactum dicatur dispositioni Trid. aliàs præservantis primam instantiam omnium causarum Ordinariis: quam difficultatem, quia absolutam reperio per sanctam Congregationem Concilii, ulteriùs non disputabo, quæ in hæc ait: *An Decretum Concilii sess. 24. cap. 20. in principio, locum habeat, quando Ordinarius, extrajudicialiter procedendo, gravat partem, ideo ut liceat partibus à tali actu extrajudiciali ad alios superiores judices appellare, seu reclamare, quatenus jus id permittat; sed omnino causam gravaminis in prima instantia coram eodem Ordinario cognosci debeat? Congregatio censuit, hoc casu non habere locum Decretum Concilii;* & ibidem iterum: *Cum Vicarius Coimbrensis deputasset quemdam Beneficiatum Ecclesiæ sancti Jacobi in illius Parochum, Beneficiati, ob irreparabile damnum, & præjudicium appellaverunt, & cùm de causa committenda ageretur, oppositum fuit: quod causa deputationis coram Ordinario eodem tractari deberet, beneficiatis verò respondentibus, Decretum, c. 20. non habere locum, ubi Ordinarius extrajudicialiter procedendo gravat partem, res delata est ad Congregationem Concilii: & Congregatio censuit: hanc causam esse legitimè devolutam; nam illud Decretum habet vim diffinitivæ, & id quod debebat agere judicialiter, egit extrajudicialiter, à quo etiam datur appellatio, cap. concertationi, de appellat. lib. 6.* hanc mirabilem declarationem ad litteram refert Narbona *in l. 59. gloss. 1. n. 179. tit. 4. lib. 2. tom. 3. Recopil.* quam omnino nota, & attentè perlege, quia fortè quilibet quantumvis Doctus vir responderet contrarium, nisi authoritas S. Congregationis adesset ita clara, & in terminis etiam, quod quando appellatur à collatione † facta per Ordinarium, vel alio gravamine extrajudiciali; tunc evanescat prima instantia Ordinarii, probat Flores de Mena *variar. quæst. lib. 1. quæst. 4. n. 37. circa finem*, & vide quæ dicimus infra hac 2. *part. cap. 23. per totum*, de quo loco latiùs examinatur articulus iste.

Et an & quibus casibus procedatur extrajudicialiter, † & de natura, forma, & requisitis hujusmodi processus extrajudicialis, & quando ab eo detur appellatio, & quos effectus producat, & ex quibus actibus intelligatur amittere primævam naturam processus extrajudicialis, ita ut judicialiter processisse dicatur, & quando in his actibus sui natura attenta, extrajudicialibus teneatur judex assumere partes judicis, & judicialiter procedere: fœcundissimè præ omnibus multa scitu dignissima congessimus *in tract. de Regia protect. 2. part. cap. 13. per totum.*

§. *TERTIUS.*

An ratione contractûs, vel ratione delicti alibi gestorum, aut rei sitæ, & qualiter à prima Ordinarii instantia recedatur?

Et obiter circa bona majoratus existentia in diversis Regnis, & Provinciis, seu districtibus, quis forus attendendus?

SUMMARIUM.

1 *Concil. Trid. in cap. causæ omnes non sustulit legitimos modos, ex quibus de jure Canonico ab Ordinario recedituri in prima instantia.*

2 *Ratione contractus fortitur quis forum, quia judex loci contractus dicitur competens.*

3 *Forum, quando fortiatur quis ratione contractus, & quomodo ad locum contractus fienda sit remissio, vel requiratur, & ibidem obligatus reperiatur, & de aliis remissivè.*

4 *Obligatus in Romana Curia ibidem regulariter convenitur undique oriundus.*

5 *Declaratio S. Congregat. adducitur, qua decidi-tur ratione contractus fortiri quem forum alienum, etiam in prima instantia, non obstante Trid.*

6 *Auditorem Cameræ posse avocare causas ex obligatione in forma Cameræ pendentes in partibus coram Ordinariis etiam in prima instantia ex Flores de Mena dixerunt aliqui.*

7 *Declara.*

8 *In Hispania tamen, ubi Concilium Trid. in viridi est observantia, ejus opinio non servatur, sed quotidie in hoc Supremo Senatu reprobatur.*

9 *Auditori Cameræ, & aliorum judicum Romanæ Curiæ jurisdictio in prima instantia sublata est hodie per Trid.*

10 *In executivis percuti etiam dicitur prima instantia Ordinarii.*

11 *Ratione contractus quando, & in quibus casibus fortiatur quis forum, & de tota absoluta materia remissivè.*

12 *Forum alienum quis fortitur ratione delicti, & judex loci, ubi perpetratur, est competens in prima instantia.*

Senatus non remittit causam delinquentis alibi suo Ordinario, cùm non percutiatur Trid. dispositio, nec ejus prima instantia, ibid.

13 *Ratione rei sitæ fortitur quis forum.*

14 *Clericus conventus ratione beneficii residentiam non requirentis apud Judicem loci beneficii fortitur forum.*

15 *Clericus domicilium habere dicitur in loco beneficii residentiam requirentis.*

16 *Ratione rei sitæ quis fortitur forum, si ibi reperiatur.*

17 *In omni foro præter forum domicilii requiritur præsentia rei.*

Forus ratione rei sitæ non est fortior foro contractus, ibid.

18 *Absens à loco rei sitæ citatus ad litteras requisitorias si non comparet patitur primum Decretum, ex quo actor mittitur in possessionem rei sitæ.*

19 *Curator potest dari absenti per judicem rei sitæ ad effectum discernendi primum Decretum.*

20 *Non ad diffinitivè pronuntiandum super jure principali absentis.*

21 *Ad judicem ratione rei sitæ spectat curatorem dare liti coram se motæ minori, furioso, &c.*

22 *Curatorem liti dat judex laicus Clerico minori litiganti coram se.*

Et è converso Judex Ecclesiasticus dat curatorem liti minori laico coram se litiganti. ibid.

23 *Judex, cui conditionaliter datur jurisdictio, nulliter procedit ante conditionis implementum.*

24 *Curatorem absenti dare potest judex, qui ad causam habet jurisdictionem.*

25 *Absenti non subdito non potest dari curator à judice rei sitæ ibi non reperto.*

26 *Domini temporales ibi conveniuntur etiam absentes ubi suum habent statum, & caput majoratus, quia ejus districtus domiciliarii sunt.*

27 *& seqq. Bona majoratus etsi in diversis Regnis sint, si majoratus petatur judex est competens, ubi caput sit majoratus.*

28 *Hæreditatis bona si sint in diversis territoriis, cognitio pertinet ad judicem districtûs, quò major est bonorum pars.*

29 *Bona existentia in diversis Regnis, unita tamen ad unum corpus quoad jurisdictionem, attenditur Regnum ubi caput est, etsi major pars bonorum in alio sit.*

30 *Si majoratus non habet caput, cui bona adhæreant, attenditur districtûs ejus Cancellariæ seu Regni, quo major bonorum pars sita sit.*

31 *Unitis duobus beneficiis existentibus in diversis Regnis, collatio utriusque pertinet ad Episcopum in cujus Diœcesi sit caput eorum, cui nempè aliud est unitum.*

32 L. cum in diversis, 44. ff. de Religios. & sumpt. funer. *ponderatur.*

33 *cum sequentibus. Locus, ubi caput occisi reperitur, attenditur ad cognitionem delicti.*

EX conclusione superiùs firmatâ hoc *cap. 5. à num. 8. vers. Plures tamen alii*, quâ diximus, Decretum Concilii in dicto *cap.* 20. non sustulisse
1 casus, † quibus de jure quis fortitur alienum forum etiam in prima instantia deducitur, ut ratio-
2 ne contractus celebrati † judex loci contractus dicatur competens, *l. hæres absens*, §. 1. & ibi latè Petrus Barbosa, *ff. de judic. cap. Romana.* §. *contrahentes de foro compet. in 6. cap. licèt de foro compet.* Gutierrez *de juram. confirmat. part. 3. cap. 16.* Cevallos *quæstionum commun. 354.* Riccius *part. 3. decis. 296.* Novarius *in prax. elect. & variation. for. quæst. 28. sess. 2.* in prima impressione Neapol. Riccius in terminis Concilii, *part. 4. decis. 473. circa fin.* apud quos poteris videre, quando
3 ratione contractûs fortitur quis forum: † & quòd non debeat fieri remissio ad forum contractus, nisi vel expressè proprio foro renuntietur; vel ab eo reperiatur obligatus; vide exactè, & acutè per Parladorium *lib. 2. rerum quotidian. cap. fin. 2. part.* §. 1. *à n. 2. cum seqq.* & abundè Nos infrà *cap. 27. per tot.*

Prout etiam vigore obligationis Cameralis si quis in Romana Curia obligetur, undique veniat
4 & sit ortundus, fortitur † forum Curiæ Romanæ, in quâ contractus celebratus fuit, Gallesius *de obligatione in forma Cameræ ad 3. p. obligat. q. 2. n. 2.* Barbosa *in Pastorali, alleg. 81. n. 15.* Novarius *in novi juris Pontificii practicar. concl. c. de causis primæ instantiæ, concl. 1.* aliàs 54. *num. 8. & 9.* & decisum fuisse à Sancta Congregatione, firmat Franciscus Leo *in Thesauro fori Ecclesiast. cap. 1. n. 75.* & Nos *in tract. de Regia protect. 2. part. cap. 17. n. 6.* & licèt nullo Doctore citato, idem dicit Narbona *in l. 59. gloss. 1. n. 238.* qui
5 tamen ad litteram † adducit dictam declarationem, quæ ita ait: *An Decretum, cap. 20. sess. 24. sustulerit modos legitimos, quibus aliquis ex juris communis dispositione, præsertim ratione celebrati contractus forum fortitur? Congregatio censuit, non sustulisse*, quod tamen intelligendum erit tunc procedere præfatam doctrinam, quando reus contrahens reperitur in loco contractus, quo casu de jure communi non aliàs dicitur esse legitimum modùm fortiendi forum alienum ratione contractus, diximus & validè probavimus in dicto *cap. 27. per totum.*

Nam cùm Concilium Trident. nihil in foro fortiendo innovet jus commune; sed imò ad illud se referat, & id ipsum quod jus commune disponat, approbet, & confirmet; sequitur ut id quod de jure communi reperitur dispositum & declaratum, idem repetendum & intelligendum in hoc Decreto Conciliari, quia lex nova idem disponens quod jus commune, vel ad id se referens recipit omnes limitationes, ampliationes, & declarationes, quas jus commune recipiebat in eodem puncto, & materia. Plura jura refert Schraderus *in conf. 12. n. 68.* plures Doctores per Alderanum Mascard. *de statutorum interpretat. concl. 2. n. 72.* latiùs Gallinus *de tract. de verbor. significat. lib. 10. cap. 32. n. 39. & 40.* quos Doctores adde aliis quamplurimis ad idem laudatis per Nos *de Regia protect. 1. part. cap. 1. præludio 5. à n. 227.*

Sed an Auditor Cameræ causas obligatione Camerali firmatas † (hoc est quando in partibus, 6
& extra Curiam quis se obligat, Romæ convenire posse) valet avocare, licèt pendeant coram locorum Ordinariis? Affirmant Diaz de Mena *variar. quæst. lib. 1. quæst. 12. n. 48.* Lancellotus *de attentatis lite pendent. limit. 15. num. 5.* Gratian. *disceptat. forens. cap. 118. in fin.* & Riccius *in prax. fol. 342. part. 2.* Barbosa, & Novarius ubi suprà citati, Narbona etiam (licèt neminem ad id alleget.)

Sed isti Doctores loquuntur de facultate Auditoris Cameræ, † quæ ante Concilium Trident. 7
sic licitè & liberè procedebat; hodie verò, eo stante, omnis facultas Auditoris Cameræ, & aliorum quorumcumque primæ detrahens Ordinariorum instantiæ sublata est penitùs, & expressè abrogata per dictum *c. causæ omnes*, uti latiùs annotavimus *in d. cap. 3. à n. 18. & seqq. vers. Quare nulli superiores, hac 2. part.* & probant insuper ii omnes DD. & alii plures ibidem citati; qui in individuo affirmant hodie sublatam esse facultatem Auditoris Cameræ quoad omnes avocationes in prima instantia.

Quapropter in Hispania (ubi Concilium Trid. † inviolabiliter observatur) Senatus reprobat quo- 8
tidiè opinionem Flores de Mena (à quo cæteri principium, & fundamentum sumpsere) nec permittit vassallos horum Regnorum cùm tanta jactura cogi extra Regna & Provincias litigare in prima instantia, ut ex Menchaca diximus hac 2. *part. cap. 3. à n. 26. vers. Ex hac etiam praxi*, & per totum, cap. deduximus; sed reverà innocenter patitur, atque irrationabiliter ipse Flores de Mena quotidie carpitur, † cum ibidem generali- 9
ter loquutus fuisset de facultate Auditoris Cameræ, prout vigebat tempore permisso; non tamen eandem admisit etiam post Concilii Trid. novam dispositionem; imò potiùs ex eodem Trid. expressè contrariam firmavit *pract. lib. 1. c. 12. num. 8.* nempe hodie sublatam esse omninò facultatem Auditoris Cameræ quoad cognitionem, & executionem in prima instantia, prout ex ipso de Mena, & aliis plurimis Doctoribus tradidimus *in d. cap. 3. à num. 20. & 21. vers. Quod ampliatur*, ubi hodie ex Concilio Trid. sublatam esse facultatem, & jurisdictionem Auditoris Cameræ, & aliorum omnium judicum Romanæ Curiæ in prima instantia plurimis comprobavimus, quod inviolabiliter practicatur communiter in hoc Supremo Senatu.

Quæ doctrina procedit absolutè sive in via Ordinaria, † sive in executiva, tùm quia cum Doc- 10
tores hactenus laudati (etiam remissivè) loquentes de extinctione

extinctione facultatis Auditoris Cameræ ex Tridentino; de necessitate supponunt loqui in via executiva, cum dicta facultas non extendatur ad aliud cognoscendi genus ultra executionem gratiarum, Brevium, & obligationum Cameralium. Tùm etiam, quia inhabitabile est, Concil. Trident. procedere in omnibus viis executivis, prout nervosè probavimus infrà hâc 2. *part. cap.* 10. *à n.* 12. *cum multis seqq.* & signanter circa hanc considerationem benè roboratam, ibidem *à n.* 52.

De quibus omnibus, & de tota absoluta ma-
11 teria † hujus §. abundè videbis hâc 2. *part. cap.* 27. *per totum*, variæ doctrinæ adducuntur, & mirabiles difficultates absolvuntur, videndæ omninò.

Et eodem modo, ratione delicti quis sortitur
12 forum alienum † in loco ubi delictum commissum fuit, & coram eodem judice, licèt non sit suus Ordinarius in prima instantia, *cap. postulasti, de foro competenti, l.* 1. *C. ubi de hæreditate agi oportet.* Cavedus *decis. Lusitana*, 26. *part.* 1. latè Farinacius *in praxi crimin. quæst.* 7. Riccius *decis.* 123. Novarius *de electione fori, sect.* 2. *quæst.* 2. & in his terminis Concilii Trident. ipse Novarius *in dicta conclus.* 1. *à n.* 10. *&* 11. quod verissimum est, & practicatur. Infinitos alios Doctores congessimus hâc 2. *part. cap.* 27. *per totum*, & in specie *vers. Tamen hæc vera resolut. à n.* 5.

Quapropter Senatus non remittit causam delinquentis alibi suo Ordinario, cùm forus ab alieno judice jure permittente fuerit quæsitus, & cognitio in prima instantia, ex quo percussa non dicitur Ordinarii, sicuti de foro sortito in loco contractûs dictum est.

Item etiam *ratione rei sitæ* sortitur quis forum
13 alienum † actione reali conventus, *ex l. fin. C. ubi in rem action. cap. fin. de for. compet.* quæ jura plures exornant Doctores laudati ab Amato *variarum resolut. lib.* 1. *resolut.* 33. *à n.* 17.

Quæ regula non solùm procedit in prophanis,
14 † sed etiam in spiritualibus; nam si Clericus conveniatur ratione Beneficii residentiam non requirentis, poterit apud judicem loci, ubi sit beneficium conveniri. Marian. Socin. *in cap. sanè, n.* 3. *vers. Prima declaratio, de for. compet.* Felinus *in cap. consequutus, el* 2. *n.* 9. *de rescriptis.* Carlevall. *de judiciis, lib.* 1. *tit.* 1. *q.* 3. *de foro rei sitæ, n.* 145.
15 ubi post alios Doctores dicit, † quod quando beneficium requirit residentiam, dicitur ibidem Clericum habere domicilium, ex quo semper ibidem convenitur, & forum sortitur.

Hæc tamen doctrina non simpliciter procedit;
16 † sed demum si in loco rei sitæ reperiatur reus, juxta Pauli de Castro doctrinam in dicta *l. fin. num.* 2. Cephalus *cons.* 263. *num.* 9. latè probat Doctor Joannes de Balboa (primariæ Cathedræ in Universitate Salmantina Præceptor) *in cap. sanè, à num.* 15. *cum seqq. de foro competenti, ubi plures* allegat latè etiam Petrus Surdus *in cons.* 168. *à num.* 11. *&* 8. *&* 54. & ex Paulo de Castro, & Socin. *in dict. cap. sanè, num.* 12. Franchis *decis.* 37. *n.* 2. *&* 3. Petrus Barbosa *in l. hæres absens*, §. *proinde in art. de foro rei sitæ, n.* 15. *&* 16. tenet & latè prosequitur Carleval. *ubi suprà*
17 *à n.* 149. dicentes, regulare esse, † ut in omni foro præter forum domicilii requiratur præsentia rei, ad hoc, ut ibi possit conveniri, & quod hic forus non est fortior foro contractus.

Posse tamen citari absentem per litteras requi-
18 sitorias, † & constito de citatione, si non compareat defensurus; actor mittetur in possessionem rei sitæ ex primo decreto, quam doctrinam altiùs comprobant Doctores suprà citati, & praxim scribit Carlevall. *d. q.* 3. *à n.* 150. post Marianum, Petrum Barbosam, Molinum, Paulum de Castro, & Panormitan. alios etiam ultra hos laudat Amato *var. resol. lib.* 1. *cap.* 33. *à n.* 27. licèt ipse de contraria praxi Regni Siciliæ testetur, ut citatio hæc ad litteras requisitorias non sit in praxi Regni.

Sed an absenti dari possit curator à judice rei
19 sitæ; † latissimè disserit Amato, ubi proximè à *n.* 26. *cum multis seqq.* ubi affirmativè respondit, qui licèt confusè & indistinctè loquatur, quo fine sit dandus; illum, & Doctores citatos ab eo omninò intellige; ut procedant ad finem prædictum, mittendi nempè actorem in possessionem rei sitæ ex primo decreto, non ampliùs.

Quod *si ipse intelligit* quoad decisionem cau-
20 sæ, † & diffinitivè pronuntiandum super jure principali absentis, non admittam, nec Doctores ab eo citati, nempè Mandel. *cons.* 208. *n.* 7. Decianus *cons.* 118. *n.* 4. *&* 20. *lib.* 3. Bursatus *cons.* 397. *n.* 7. Sesse *decis.* 129. *n.* 20. *vol.* 2. Millanensis *decis.* 11. *n.* 15. *lib.* 1. ipsi namque Doctores generaliter loquuntur, † ad judicem rei sitæ spectare Cura-
21 torem liti dare, quod verificatur in præsente, & litigante; nempè, minore, furioso, aut mente capto, & similibus, prout dicimus de judice laico, qui dat Curatorem Clerico minori coram se litiganti, † & è converso de jure Ecclesiastico dante cura-
22 torem laico minori sæculari coram eo litiganti, juxta infinitos Doctores ab Amato citatos, *dicta resolut.* 32. *n.* 21. *&* 22. quibus quidem in casibus verificari potest doctrina præfatorum Doctorum, & non dumtaxat in curatore absenti dando in loco rei sitæ ad prosequendam litem, prout intellexit Amato.

Deinde quoniam si absenti à loco rei sitæ ante citationem † per litteras requisitorias dari cura-
23 tor liti non cœptæ permitteretur; sequeretur inde absurdum maximum, quod judex procedere possit absque jurisdictione, quam aliter non adquirit in non subditum, nisi ibi reperiatur possessor rei sitæ, cùm super hac qualitate, & conditione simultanea fundetur, quam exercere non potest ante hujusmodi conditionis existentiam, ita ut aliter nulliter procedat ex jurisdictionis defectu, prout abundè probamus hac 2. *part. cap.* 27. *à n.* 24. *cùm multis seqq.*

Et confirmatur, quia is solus potest dare absen-
24 ti curatorem, † qui judex sit competens habens jurisdictionem in causa, ut agnoscit idem Amato, *d. resol.* 33. *n.* 4. *&* 25. ad quod plures allegat Doctores: ergo absenti judex rei sitæ curatorem dare nequit ultra casum permissum, nempè ad effectum procedendi admissionem ex primo decreto dumtaxat, ut superius diximus, cæterum ad determinandum diffinitivè cum careat jurisdictione, carere debet potestate dandi curatorem absenti, absente ibi non reperto in loco rei sitæ, ex communi Doctorum superiùs adducta, *n.* 16. *&* *seqq.*

Et quòd absenti non subdito nequeat dari cu-
25 rator à judice rei sitæ in actione reali, † & hypothecaria, ex eo quod licèt ratione rei sitæ sortiatur forum quis alienum, tamen cum ex hoc solo non efficiatur subditus; sed ibidem reperiri requiratur, latè firmat Petr. Surd. *d. cons.* 168. *n.* 11. 18. *&* 53. *&* *per totum consilium*; ideoque ad effectum discernendi primum decretum citatione executa, poterit judex rei sitæ curatorem dare, non aliàs ad procedendum in causa principali, quia ultra sua potestas in absentem non extenditur, ex sursum dictis.

Quam

Quam resolutionem limitandam arbitror in Do-
36 minis temporalibus, putà, * Marchionibus, Du-
cibus, & Comitibus, qui etiam absentes actione
reali conveniuntur in districtu, quo habent caput
Comitatus, aut majoratus, suumque statum, do-
mum principalem, & fortalitiam, quorum ratio-
ne domiciliarii sunt indubiè, uti communiter pra-
cticatur: prout de Clerico convento ratione
beneficii non requirentis residentiam, superius di-
ximus; imò potius assimilantur isti Domini Cleri-
cis habentibus beneficia residentiam requirentia,
qui in illis habere domicilium censentur, de quo
suprà *à n.* 14.

Sed quid dicendum in majoratus, aut status bo-
37 nis vinculatis, * quando sunt in diversis Regnis,
aut districtibus, & majoratus, seu status ipse pe-
tatur & controvertatur, quinam judex competens
dicetur. Et obiter affirmandum est, attendendum
esse districtum, & jurisdictionem ejus Regni, aut
Provinciæ quæ caput est majoratus, & status con-
troversi; ita firmat Anton. de Ripol. *variar. resolut. cap.* 1. *de jurisdictione omnium judicum, à num.* 465. in hæc: Quæsitum fuit, an si disputandum
sit de successione alicujus hæreditatis, quæ consi-
stit in diversis bonis, sitis in diversis territoriis, &
jurisdictionibus; ubi judicium sit tractandum? Res-
38 pondi: * quod in loco ubi major pars bonorum
existit, *ex l. si fideicommissum, in princ.* & ibi com-
muniter scribentes, *ff. de judiciis, l. qui ita, §. fin. ff. ad Trebellian. l.* 1. *in princip. C. ubi de hæredit. agi oporter*, Tiraq. *de retract. Lignagier*, §. 36. *gloss.* 3. *n.* 6. Anna *consil.* 4. *nu.* 3. Hoc autem intelligen-
39 dum est in hæreditate ordinaria * quæ alicui ordi-
nario homini competit; nam si hæreditas, quæ con-
stitit in corporibus hæreditariis, sita est & separa-
ta in diversis locis, & unita est quoad aliquod cor-
pus, veluti si diversa loca, seu villæ militent sub
aliquo titulo, veluti Comitatu, Marchionatu, seu
Ducatu, licèt major numerus bonorum sit in uno
loco, seu Regno; causa erit tractanda in illo Re-
gno, ubi caput Ducatus, seu Marchionatus existit,
L. 3. *in principio, ff. de acquir. possessione*, refert
Tiraquellus *dict.* §. 36. *gloss.* 3. *n.* 4. *&* 5. & hisce
retro elapsis annis experientia comprobatum fuit;
nam licèt *Baronia de Martorell. Molin. de Rey*:
& locorum adjacentium sint sitæ intra præsentem
Cataloniæ Principatum, tamen quia caput majo-
ratus erat in Regno Castellæ, ibi fuit lis contestata,
& decisa, &c. Item etiam in hoc Supremo Consi-
lio Regio Castellæ his temporibus fuit controver-
sum, & sic decisum, & determinatum semel, &
iterum in duabus causis, inter Marchionem de
Orani, & Ducem de Pastrana super certo statu,
cujus caput erat in Regno Sardiniæ, & alia inter
Ducem de Cesa, & Marchionem de Poça, ad quod
multa in proposito in terminis omninò similibus
cumulat Mieres *de major.* 1. *part. q.* 58. *num.* 236.
cum seq. Molina *de primog. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 73.
& 74. Quibus locis his terminis exactè disputan-
tes, resolvunt, quod caput majoratus attenditur ad
fundandam jurisdictionem inter diversos districtus,
singularis etiam adest in proposito Rotæ *dec.* 239.
num. 22. apud Farinacium *tom.* 1. *in posthumis*, &
facit vulgare axioma, quod unitorum idem est ju-
dicium, & respectu utriusque Cancellariæ: idem
post alios firmat Parladorius *in sesquicentur. differ-
rent.* 11. *à n.* 6. qui *n.* 7. inquit (& rectè) quòd si
30 majoratus non habet caput, * attenditur districtus,
quo sit major pars bonorum ipsius majoratus,
quod & firmavit antea Molina *de primogen. lib.* 3.
c. 13. *à num.* 73. *cum seqq.*

Et conducit doctrina Hieronymi Gonçalez *de
Salgado de Supplic. & Reten.*

alternativis, glossa 5. §. 7. *à num.* 24. * & Nicolai 31
Garcia *de benefic.* 11. *part. c.* 2. *à n.* 47. *cum multis
seq.* Ubi de unione facta de duobus beneficiis, quo-
rum alterum sit in alio Regno, & Diœcesi, ut is
Episcopus utrumque conferat, in cujus Diœcesi
sit caput eorum, cui aliud beneficium unitum est
accessoriè, ubi plures allegat, & alias similes doctri-
nas applicat; Conferunt etiam, quæ à principio *ejus-
dem cap.* ipse dixit, quos omnes Doctores consule
pro lautori enucleatione, & intelligentia hujus arti-
culi. Illud scimus, hanc resolutionem pluries obser-
vasse Senatum hunc Regium, & ita similes declina-
torias, & jurisdictionis competentiam terminasse.

Non tamen omittam textum singularem in pro-
posito nostræ resolutionis * allegare ad hoc, quòd 32
locus ubi sit caput majoratus sit attendendus, licèt
cætera bona ei unita, & incorporata in alia sint Pro-
vincia, & jurisdictione diversa, est text. *in l. cum in
diversis, 44. ff. de Religios. & sumpt. funer.* in hæc:
*Cum in diversis locis sepultum est, uterque quidem
locus Religiosus non fit, quia una sepultura plura se-
pulchra efficere non potest: mihi autem videtur illum
Religiosum esse, ubi, quod est principale, conditum
est, id est caput*; ex quo text. plures inferunt Do-
ctores ad occisum in confinibus duarum juris-
dictionum, & territoriorum pertinentium ad duos
Dominos, illum cognoscere debere, * in cujus ju- 33
risdictione, & territorio casu occisi est inventum,
Borcholten. *in cap. unico, num.* 26. *quæ sint Regalia*,
Boërius *in disput. de finibus Regundis, in corollario*,
Zasius *in* 5. *p. feudal.* Matheslanus *singul.* 75. *nu.* 4.
Afinius *in d. l. cum in diversis*, Medicis *de sepultu-
ris, q.* 19. *n.* 2. *&* 3. *part.* 1. Forcatolus *Dialogo* 1. *n.*
35. Cassaneus *in Catalogo gloriæ mundi, p.* 12. *consi-
derat.* 46. Sebastianus Nevius *in systemat. selectio-
rum juris. ff. lib.* 12. *tit.* 7. *de Religios. & sumpt. funer.
ad remiss. ejusdem, l. cum in diversis*, 44. *tom.* 1. quæ
omnia mirabiliter conveniunt præfatæ resolutio-
ni, cum bona majoratus sint vincula unita, & incor-
porata inter se, * & habentur ad caput cui unian- 34
tur, prout caput & membra, quæ ab illa discedere
nequeunt, sed uti accessoria sequi, *cap. cùm non li-
cèt*, 12. *de præscript.* Molina *de Hispanor. primogen.
lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 17. Nicol. Lossæus *de jure Univer-
sitatis, part.* 3. *cap.* 13. *n.* 7. Roman. *singul.* 500. & de
capite naturali, corpore humano * ad mysticum 35
procedit argumentum; *cap. ita Dominus*, 19. *di-
stinct.* Joannes de Lignano *in tract. de censur. Ec-
clesiast.* §. 4. Hieronym. de Allan. *de potestate Papæ,
part.* 2. *n.* 179. Cardinal. Jacobatius *de Concilio, li.
9. art.* 2. *n.* 62. *cap. ecce autem*, 24. *quæst.* 3.

Hinc fit quod in rebus integralibus & unitis pos-
sessio apprehensa in capite, * puta fortalitio, Pa- 36
latio, domo, Villa & similibus, quod plures alias
res diversas sub se contineat annexas: ad eas tra-
hitur prædicta possessio tanquam ad membra, &
pertinentias principalis capitis. Peregrinus *de fi-
deicommiss. artic.* 48. *à n.* 73. Menochius *cons.* 1279.
n. 66. *&* 67. Rota Lucens. *decis.* 126. Alexand. Lu-
dovis. *decis.* 257. *num.* 3. Jacobus Cavalerius *decis.*
629. *n.* 10. *& decis.* 641. *num.* 9. *&* 10. Pontan. *de
spolio lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 121. Tuschus *littera P. con-
clus.* 422. *n.* 5. *& seqq.* Gratianus *disceptationib. fo-
rens. cap.* 126. *n.* 22. *& cap.* 425. *num.* 15. *& seqq. &
cap.* 510. *n.* 3. Guiovagn. *cons.* 8. *n.* 118. 129. *&* 181.
lib. 1. Barz. *decis.* 47. *n.* 18. *& seqq.* latè prosequitur
Postius *in tract. de manutention. observat.* 73. *à n.*
67. *& à nu.* 77. *& seqq.* Rota in una Calaguritana
pensionis post ejus tractatum 188. *n.* 6. & in alia
Romana bonorum, post ejus tract. *decis.* 26. *nu.* 6.

§. QUARTUS.

An per remissionem causæ per Ordinarium voluntariè factam ad Superiorem in prima instantia, cesset Trident. & inde Regalis protectio?

SUMMARIUM.

1 *Per remissionem causæ per Ordinarium factam ad superiorem in prima instantia coram se pendente, an cesset Trid. dispositio, & Senatus protectio, & seqq.*

2 *Per remissionem causæ factam à Superiore ita efficaciter ad hunc devolvitur jurisdictio, ut omnia gesta per inferiorem corruant ipso jure. Consilium Regis postquam super negotio consuluit, expectare tenetur responsum Regis, ib.*

3 *Concilium Tridentinum non sustulit modos legitimos, quibus de jure communi ab Ordinario licitè recedere quis poterat.*

4 *Concilium* in cap. causæ omnes, *præservans primam cognitionem Ordinarii supponit potentiam, habilitatem & jurisdictionem eorum.*

5 *Concessio facta nomini, & contemplatione nominis, putà Imperatori, hæredi, &c. restringitur ad nomen, & eo deficiente deficit & extinguitur.*

6 *Dispositio omnis recipit restitutionem ad significationem, & comprehensionem adjuncti.*

7 *Statutum permittens obligationem filio familias artifici, intelligitur si obligetur intuitu artis.*

8 *Depositario factum legatum liberationis intelligitur debito orto ex deposito.*

9 *Liberatio legata tutori restringitur ad causam tutelæ.*

10 *Statutum disponens adhibendam esse fidem libris mercatoris, restringitur ad negotia tangentia mercaturam.*

11 *Ordinarius non potest à se abdicare jurisdictionem in prima instantia parte reclamante.*

12 *In recessu ab Ordinario in prima instantia illius & partis debet concurrere consensus.*

13 & 14. *Ordinarius non potest solo verbo, & sua sponte à se abdicare jurisdictionem, uti Judex necessarius, quam præcisè tenetur subditis ministrare.*

15 *Ordinarius, quando uti Delegatus (commissione carente) processit, non sustinentur acta ex qualitate Ordinarii, qua uti talis poterat cognoscere.*

16 *Ordinarius nequit à se abdicare jurisdictionem ordinariam.*

17 *Ordinarius non potest subjicere Clericum subditum invitum & renitentem alteri Judici.*

18 & 19. *Ordinarius voluntariè remittens causam ad Superiorem in prima instantia, nec amittit jurisdictionem, nec ad Superiorem fuit devoluta.*

20 *Quando jus transfertur in alium, si huic non adquiratur juris prohibitione, remanet penes transferentem.*

21 *Quod procedit generaliter in qualibet materia.*

22 *Pars gravata per remissionem voluntariè factam ab Ordinario causæ in prima instantia, licitè utitur recursu ad Regem, ut iterum remittatur Ordinario.*

23 *Judex quilibet, qui à se abdicavit jurisdictionem accedente contradictione partis læsæ, illam potest reassumere.*

24 *Remissio causæ ad Superiorem tunc illicita erit in prima instantia, quando Ordinarius sua sponte & sine justa causa nemine rite instante, illam fecerit.*

25 *Ordinarius allegatus suspectus, & confitens causam oppositam licitè facit remissionem ad Superiorem.*

26 *Cessante tamen fraude, & collusione.*

27 *Remissio ad Superiorem in prima instantia voluntariè facta per Ordinarium, non est legitimus modus recedendi ab eo, imò contra juris resistentiam facta dicitur.*

28 *Per recusationem, & appellationem in casibus à jure permissis legitimè ab Ordinario recedit ur in prima instantia, non sic in prohibitis.*

29 *Habilitas & potestas supposita in Ordinario per Tridentinum, præservans illi primam cognitionem, verificatur in Ordinario voluntariè se exonerante ab ea.*

30 *Recusatio & appellatio, si non legitimè proponantur, non operantur effectum jurisdictionis abdicativum, nec suspensivum.*

31 *Remissio causæ in prima instantia legitimè facta per Ordinarium ad Superiorem operatur effectum jurisdictionis abdicativum.*

PLERUMQUE de hoc dubio per peritos fui consultus, quid * censuerim libenter hîc per disputationem, proferam, in quo negativa pars (ut eo ipso quod Judex Ordinarius remisit causam coram se pendentem ad Superiorem, cesset dispositio *Concilii Tridentin. in sæpè repetito cap. causæ omnes* 20. *sess.* 24. *de reformat.* Et per consequens etiam cessare debere Regis protectionem, ita ut etsi pars conqueratur in Senatu de violentia, audienda non sit, nec remissio ad Ordinarium concedenda) ex eo potissimùm probatur. 1

Nam sicuti legitima appellatio, & recusatio abdicant ab Ordinario jurisdictionem, eundem effectum operatur remissio causæ ad Superiorem, ad quem adeò efficaciter devolvitur jurisdictio, ut nullatenus inferior ampliùs in causa procedere, & se intromittere valeat; quod si fecerit, acta & processus vitio nullitatis, & attentati subjiciuntur, text. est *in cap. licet de officio Legati*, *l. ad Principem*, & *l. ad Imperatorem*, *ff. de appellat.* ubi Glossæ & Doctores, Felinus *in cap. cum Bartoldus, num.* 16. & ibi: Abb. *de re judicat. singularis* Rotæ *decis.* 13. *de officio Delegati*, *in novis per Bisignetam*, & *ib. additio Papazon. nu.* 3. nonnullos congerit Augustinus Barbosa *in dict. cap. licet*, *nu.* 2. ubi per illum text. notat quod legatus à latere, ex quo causam ad superiorem remisit, desinit esse Judex illius, ut per Dani. Venator. *in Analysi methodica juris Pontificii, lib.* 1. *tit.* 30. *Aximat.* 2. Petr. Barbos. *in l. eum qui temerè*, §. *fin. n. fin. ff. de Judiciis*, Sanch. *de matrimonio, lib.* 8. *disp.* 14. *nu.* 8. & iterum Augustin. Barbos. *in tractatu de jure Ecclesiastic. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 83. quibus adde Menochium *de arbitrar. lib.* 2. *casu* 202. *num.* 78. Lancellotum *de attentatis* 2. *part. cap.* 20. *de inhibitione*, *ampliat.* 21. *per totam*, Cochier. *de jurisdictione in exemptos*, 10. 2. *part.* 2. *quæst.* 49. *per totam*, Sanchez *de matrimon. lib.* 8. *disp.* 14. *n.* 8. Surdum *cons.* 424. *n.* 53. *vol.* 3. post Mandos. *de inhibition. quæst.* 27. *n.* 3. Lancellotum & alios.

Et hujus doctrinæ (quæ in se verissima est, & indubitabilis) rectè convenit quod gravissimo cuidam Senatori respondi consultus: in negotio nempè, quod Senatus Regis per se ipsum & absque Principis

Principis dependentia, & consultatione liberè poterat expedire, si insuper pro ejus resolutione Regem consuluerit: amplius in eo se intromittere non poterit, sed tenetur supersedere, & expectare responsum Regis: motus tùm ex præfata doctrina, quasi videatur Senatus per hanc consultationem, & remissionem ad Regem potestatem, & facultatem suam in illo negotio à se abdicare, tùm etiam ex ponderatione celeberrimi text. *in cap. multum timeo. 2. quæst. 6.* ibi: *Expectandum tibi fuerat, quid ad tua consulta rescriberem*, dixit Romanus Pontifex: ad hoc idem ponderanda sunt alia jura citata sup. 1. *part. cap. 5. à n. 53.*

Ergo cùm Ordinarius per remissionem ad Superiorem
3 à se abdicavit * jurisdictionem in illa causa coram eo mota in prima instantia, & in ea non Judex, sed uti privatus remanserit; liberum erit partibus ab eo recedere ex dispositione Concilii Trid. quòd non sustulit legitimos modos, ex quibus de jure communi licitè aliàs recedi permittitur ab eo in prima instantia, prout ex declaratione Sanctæ Congregationis fusius probavimus supr. hoc *cap. 5. §. 2. num. 8.* Quæ etiam est ratio, quare ob recusationem Ordinarii, & appellationem legitimam in prima instantia permittitur alium Judicem adire, de quibus *in §. 1. & §. 2. antecedentibus.*

Deinde quia Concilium Tridentinum dum dis-
4 ponit, * quòd omnes causæ coram Ordinario in prima instantia cognoscantur, supponit perneceſſe potentiam, habilitatem, & jurisdictionem in Ordinario, & idem uti Judici prima causarum cognitio præservat, cùm aliter fine jurisdictione impossibile est de jure, posse illum cognoscere, nec aliter intelligi potest, ex *l. 1.* ubi Glossa *Cod. de Sacrosanctis Eccles.* Carolus de Grassis *de exception. ad materiam statuti excluden. omnes exception. in præludio, num 96.* Armendar. *in proœmio addition. ad Recopilat. legum Navarræ, n. 38.* Marius Anton. *variar. resolut. lib. 2. resol. 40. n. 5.* Surdus *cons. 10. n. 27.* Quoniam Judici tanquam Judici si aliquid committitur, Judice desinente extinguitur commissio ex Bartoli doctrina *in l. si ita stipulatus, ff. de verborum obligat.* Surdus *decis. 39. n. 4.*

5 Et quia concessio facta nomini, * & contemplatione nominis, putà Imperatori, tutori, hæredi, restringitur & extinguitur extincto nomine, eoque deficiente, deficit concessio, plurima congerit exempla Petrus Surd. *consil. 74. nu. 7. cum seqq. & decis. 322. à num. 7. & decis. 39. per totam.* Ergo Ordinario præservata prima instantia, uti Judici & jurisdictionem habenti, & valenti cognoscere, cessabit in causa, in qua extincta fuit hæc qualitas, & suppositio necessaria, eo quòd per remissionem à se abdicavit jurisdictionem, & desinit esse Judex.

Fulcitur, quia omnis dispositio recipit restrictio-
6 nem ad significationem, * & comprehensionem adjuncti, *l. si quis ex argentariis, §. rationem, de edendo*, ubi licèt Argentarii libro credatur intelligitur in iis quæ tanguut ejus officium, & negotiationem, non aliis; quàm plurimos citat Surdus *in consil. 151. à num. 78. & seqq. to. 2. & in consil. 453. à n. 54. lib. 3.* ubi post alios quod statutum permit-
7 tens * obligationem filio familias artificii intelligitur, quando se obligat ratione officii, & intuitu artis, idem Surdus *in consil. 135. à num. 101. cum seqq.* Baldus *in l. 2. §. ultimo deliberatione legata.* Ubi
8 si testator legavit deliberationem * depositario, intelligitur de debito orto ex depositio; non aliunde, & est singularis text. *in l. Aurelio in fine, de deliberatione legata.* Ubi liberatio legata tutori restringi-
9 tur * ad causam tutelæ, quem text. latè exornat Menoch. *lib. 4. præsumptione 164. à n. 10.* Petrus Surdus *in cons. 112. à nu. 96. cum seqq. & consil. 274. à num. 7. & decis. 322. à num. 7. & in consil. 218. à n. 2. & seqq. tom. 2. & decis. 217. à principio.* Et idem Surdus post plures alios *in consil. 453. à nu. 54. lib. 3.* ubi de statuto disponente, fidem adhibendam libris * mercatoris, quòd restringitur ad 10
negotia tangentia mercaturam, & non aliter, nec extra actum mercaturæ, Felin. *in cap. cæterùm, n. 8. in fine, de judiciis, & in cap. post miserabilem, col. 2. in fin. de probationibus*, Arenius *in cons. 33. incipit, consultatio præmissa, column. 1.* Roman. *in cons. 215. in puncto proposito, column. 1.* & ibi addentes quam communem esse opinionem probat Roland. à Valle *in consil. 92. num. 7. & seqq. vol. in 3.* Alvarus *in consil. 95. n. 12. & in consil. 719. n. 7.* Cravetta *de antiquitat. tempor. part. 1. n. 267. versic. Rursus talis, & nu. 256. versic. Quinto intelligo*, Decius *in cap. 2. n. 18. de fide instrumentor. & in cap. 1. n. 30. de probation.* Vivius *in suis communib. opinionib. in versic. Statum jubens libris, versicul. Dictumque statutum.* Decius qui multos aggregat *in consil. 5. n. 14. usque ad fin.* Mascardus *de probationibus conclus. 975.* ubi addit Menochium, Gail. & alios Felin. *in cap. cum ordinem, col. 3. versic. Limitata causa, de rescriptis*; ubi accumulat infinitas similes doctrinas, & post Alvar. *in d. consil. 577. num. 12.* & eundem Alvar. *in cons. 576.* Jasson. Hippolit. de Marsill. Roland. & alios, Marta *de jurisdictione 4. part. casu 84. per totum.* Quòd licèt priores alicujus artis habeant jurisdictionem inter artifices, intelligitur tamen, circa res pertinentes ad illam artem, videndus Castellus *controversiarum tom. 5. cap. 90.* Igitur Concilii Trident. dispositio præserver primam instantiam Ordinario uti Judici, & jurisdictionem habenti ad cognoscendum; astringi præciaè debet quando ipse eam habeat, & quando de causa potest cognoscere, non tamen quando jurisdictione caret, & in causam se intromittere non potest, eò quòd à se totaliter eandem per remissionem abdicavit, & per consequens nec in isto casu eidem facienda erit per Senatum remissio, cessante Tridentini dispositione.

Quibus tamen, & aliis non obstantibus contrarium * in casu proposito affirmandum est, & effi- 11
caciter tenendum, imò reclamante parte Ordinarium non posse sua sponte, & voluntariè à se abdicare jurisdictionem tam de jure communi, quàm etiam ex Conc. Trid. cujus dispositionem nullatenus cessare in nostro casu, nec remissionem Senatum illius protectorem negare, clarè demonstrabimus.

Tùm quoniam ad hoc ut possit ab Ordinario re-
cedi, & superior * adiri in prima instantia; debet 12
concurrere consensus tam partium, quàm Ordinarii ipsius, ita ut cujusliber consensus solus non sufficiat, nec aliquid operetur, quominùs illæsa, & intacta remaneat dispositio Concil. Trident. quod pluries declarasse Sanctam Congregationem Cardinalium, abundè deduximus *in cap. 3. §. unic. hac part. 2.* & alibi passim: ergo sola voluntas, & consensus Ordinarii non potest facere, quòd cesset Tridens dispositio, nec per consequens Senatus remissio ad eundem.

Tum etiam de jure communi probatur: etenim
Judex * Ordinarius non potest, nec facultatem ha- 13
bet solo verbo à se abdicare jurisdictionem Ordinariam, quam de necessitate tanquam minister necessarius tenetur exercere, & ministrare subditis in suo districtu, text. est *in l. legatus, ff. de officio Præsidis*, ibi: *Legatus Cæsaris, id est Præses vel Corrector provinciæ abdicando se non amittit imperium*, plures ad idem (licèt obiter) citavimus *in tractatu de Regia protect. 3. part. cap. 18. num. 42.* Nam

14 ex quo dicitur Ordinarius, tenetur * Judex neceſſarius, voluntariè abſtinere ſe à cauſæ cognitione non poteſt; ita ſcribentes omnes *in cap. quoniam contra, de probationibus*, Burſatus *in conſ.* 199. *num.* 8. *lib.* 2. Bartolus *in l. numerum*, §. *judicandi, ff. de muneribus & honoribus*, Innocent. *in cap. ſuſcitata, de reſcriptis*, Decius *conſ.* 113. *n.* 23. *&* 24. idem Decius *in cap. intimaſti*, *n.* 5. *de appellationibus*, Felinus *in cap. paſtoralis, n.* 5. *poſt gloſſ. in verb. Exornare de Officio Delegati*, Abb. Panormitanus *in cap. ex litteris, de officio Delegati*, idem Felinus *in cap. cum ex officio, de præſcriptionib.* Anton. de Ripol. *variar. reſolut. cap.* 2. *de recuſatione*, *à nu.* 7. *cum ſeqq.* ubi eruditè articulum tractat.

15 Idem etiam tenet * Caldas *de emptione, & venditione, cap.* 3. *à n.* 12. ibi: Hinc etiam reſolvitur, verùm eſſe quod ſcribit gloſſa ſingularis *in cap. ex litteris, de officio Delegati*, aſſerens proceſſum eſſe nullum, quem Ordinarius tanquam Delegatus agitavit, cùm delegatus non eſſet, etſi uti Ordinarius potuiſſet procedere, quod Panormitan. ibidem cenſuit, cauſeri ex defectu voluntatis judicantis, qui ſe adſtrinxit ad delegatam jurisdictionem, Ordinariam repudians, ut dicto *cap. ex parte Aſtienſis, & dict. cap. cùm ſuper*. Nec urget quod Ordinarius

16 non poteſt à ſe abdicare * juriſdictionem Ordinariam, *ut in l. Legatus, ff. de officio Proconſulis*; quoniam etiam hoc caſu non abdicavit, ſed potius noluit procedere ut Judex Ordinarius, quod potuit facere, *ut in l. ſed & ſi ſervum*, §. *fin. cum lege ſeq. ff. de arbitris*; ita reſpondit Joannes de Lignano de cenſura Eccleſiaſtica, quem ſequitur Felinus *in c. cum ex officio, de præſcriptionibus, &c.*

Cui doctrinæ conſonans eſt & alia quam retulimus * ſup. hoc *cap.* 5. *n.* 5. quòd Ordinarius non

17 poteſt ſubjicere Clericum renitentem, & ſic invitum alteri Judici ex Narbona, Piaſequio, & aliis per iſtos relatis.

Igitur cùm Ordinarius de jure communi non

18 poſſit ſua ſponte & voluntariè * à ſe abdicare juriſdictionem, & ejus exercitium, nec cognitione cauſæ ſe exonerare, nec remittere alteri. Imò noviori jure Trident. juxta declarationes Cardinalium non poſſit ipſe ſolus à ſe abdicare jurisdictionem cauſæ in prima inſtantia, ſed requiratur præciſè, quòd concurrat etiam voluntas, & conſenſus partium (in quorum ſimul favorem diſpoſitio Tridentin. in dict. *cap. cauſe omnes*, emanavit, prout abundè probavimus hac 2. *part. cap.* 3. §. *unico*) ſequitur quòd nec in ſuperiorem fuit per remiſſionem hujuſmodi voluntariam tranſlata jurisdictio, quæ dumtaxat in prima inſtantia pertinet radicitus ad Ordinarium, juxta ea quæ copiosè dicta fuere *in dict. cap.* 3. *per totum*, *& in dict.* §. *unico*, ita ut aliis omnibus ſit verita, ut pluries in diſcurſu hujus 2. *part.* nec ab iſto fuit evulſa, ut expreſsè probat *dict. l. Legatus ff. de officio Præſidis*, ibi: *Abdicando ſe non amittit imperium.*

Igitur ſi jurisdictionem remiſſam non amittit

19 inferior Ordinarius * per hujuſmodi abdicationem informem & prohibitam, ſequitur manifeſtè, quòd nec in ſuperiorem potuit transferri, juxta text. *in cap. finale prohibita feudi alienat.* per Lotha[illegible]m, ibi: *Feudum non ob hoc amittat*, juncto text. *in cap. Imperialem*, §. *præterea, de prohibita feudi alienat.* per Federicum, ibi: *Tranſacto hoc ſpatio feudum amittat, & feudum ad dominum redeat.*

20 Hæc namque convertuntur, * quoniam quando jus tranſlatum in alium, iſti ex aliqua legis prohibitione non quæritur; remanet [illegible]nes tranſferentem, *l. cum quis*, §. 1. *ff. de ſolutionibus*, *l.* §. *quis vi*, §. *differentia, ff. de acquirenda poſſeſſ.* text. capitalis *in l. nec utilem, ff. ex quibus cauſis majores*, quem latiùs exornant Gomez *in l.* 45. *Tauri*, *n.* 54. Auguſtinus Barboſa *de jure Eccleſiaſtic. lib.* 1. *cap.* 39. §. 3. *à n.* 40. *& ſeqq.* & ita argumentantur Paulus Pariſ. *in conſ.* 114. *à nu.* 7. *vol.* 4. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 2. *quæſt.* 9. *n.* 20. Garcia *de beneficiis*, 11. *part. cap.* 4. *nu.* 33. Quæ quidem doctrina genericè in * quacumque materia 21 procedere dicunt Doctores ipſi, & Paulus Caſſrenſ. *in l. ego, num.* 7. *ff. de negotiis geſtis*, ubi Bartolus *num.* 24. *in fin.* Aretin. *num.* 28. *&* 29. Jaſſon. *num.* 79. *in l. qui Romæ*, §. *duo fratres, ff. de verbor. obligationib.* Crema, *ſingulari.* 113. ubi copioſa additio. Corbulus *de jure emphyteutico, tit. de cauſis privat. ob renuntiationem, num.* 6. Cavalcanus *de uſufructu mulieri relict. n.* 67. Mandez *ad l. cùm oporteat, num.* 119. *in fin. Cod. de bonis quæ liberis*, Caſtillo *de uſufructu, cap.* 69. *n.* 4. Montier. *deciſ.* 46. *n.* 7. Marius Giurba, *deciſ.* 63. *n.* 4.

Qua propter pars, quæ damnum * ſentit ex hac 22 inefficaci & invalida contrariaque diſpoſitione Concilii Trident. remiſſione; poterit uti recurſu ad Regem, ut cauſa iterum remittatur ſuo Ordinario, quemadmodum regulariter poteſt pars (in cujus damnum, & præjudicium Judex quilibet abdicavit à ſe jurisdictionem minùs rectè) licitè contradicere, & impugnare, cujus contradictione mediante iterùm & ipſe Judex poteſt recuperare, & reaſſumere * jurisdictionem ſemel à ſe minùs 23 legitimè abdicatam: prout copioſè probavimus *in commentariis de Regia protect. 3. part. cap.* 18. *à n.* 21. *cum multis ſeqq.* quò te remitto libenter, quæ hic non repeto.

Hæc tamen noſtra reſolutio tunc procedit, & 24 locum habebit, * quando (prout ſemper ſuppoſimus) ipſe Judex Ordinarius voluntariè & ſua ſponte hanc remiſſionem fecerit, & ſe exoneraverit à cauſæ cognitione coram eo propoſitæ in prima inſtantia proprio motu & nemine ritè inſtante. At ſi ſuſpicio à parte allegatur, & ea deducta Judex illam * confiteatur eſſe veram, valebit talis con- 25 feſſio Judici reſpondere licet, quando pars ipſa recuſans petit Judicem declarare ſuper veritate cauſæ recuſationis propoſitæ, ex gloſſa *fin. in cap. novit. de appellation.* niſi inter judicem & partem opponentem cauſam ſuſpenſionis detegatur aliqua colluſio, * quæ conjecturis, ſeu probationibus pa- 26 teat, ex iis quæ congerit Menochius *de præſumpt. lib.* 5. *præſumpt.* 26. *per totam*, maximè *n.* 4. hanc limitationem, & declarationem ad noſtram principalem reſolutionem annotavit expreſsè Ripoll. *variar. reſol. cap.* 2. *de recuſatione*, *à n.* 11. ex qua deducitur, quòd mediante recuſatione propoſita, & probata per confeſſionem Judicis Ordinarii, poterit legitimè, & ex juris diſpoſitione cauſam remittere ad Superiorem in prima inſtantia per hunc cognoſcendam ex Juribus & Doctoribus adductis hoc *cap.* 5. §. 1. *à princip.*

Quibus ſic ſuppoſitis non obſtant in contrarium adducta, non primum de effectibus abdicatæ jurisdictionis, quos omnes in argumento deductos pleno ore fatemur; negamus tamen, quòd illam poſſit facere Ordinarius ſua ſponte, & juſta cauſa (quæ aliàs de jure ab aliquo ex litigatoribus poteſt proponi) deficiente, & non accedente.

Nec obſtat ſecundum, quod pariter fatemur, Concil. Trident. non ſuſtuliſſe legitimos modos * 27 à jure aliàs induktos recedendi ab Ordinario in prima inſtantia: negamus tamen conſequentiam, quòd iſta remiſſio voluntaria facta per Ordinarium

ſit

sit modus legitimus, & approbatus à jure, cùm imò tali remissioni & abdicationi in prima instantia jus ipsum resistat, ut probat *dict. l. Legatus, ff. de officio Præsid.* & Doctorum communis observantia in ejus exornationem superiùs laudata, & amplexa.

Nec obstant exemplaria de appellatione, & re-
28 cusatione, quia ifti modi * regulariter sunt legitimi, & approbati à jure, per quos tollitur jurisdictio ab Ordinario, ut probavimus *in §. 1. & §. 2. hujus cap. 5.* At remissioni voluntariæ ex motu proprio Ordinarii factæ resistit jus in radice, & sua origine, ita ut nullo modo habere posset ullum aliquem operandi effectum suspensivum, quantò magis abdicativum jurisdictionis ab Ordinario, se sponte exonerante à cognitione causæ, imò potiùs cum non fiat legitimo modo, hoc est de consensu
29 partium, nec adquisita fuit * jurisdictio Judici superiori, nec per consequens abdicata fuit ab Ordinario, illam transferre volenti; sed apud eundem semper remansit, quo quidem verificatur in totum dispositio Concilii Tridentini supponentis habilitatem, & capacitatem in Ordinario ad cognoscendum de causa in prima instantia, sibi præservata.

Veluti & de ipsa appellatione, & recusatione
30 (à quibus * in argumento comparatio sumitur de effectu abdicativo jurisdictionis ad remissionem hujusmodi) pariter dicendum erit, nam si ipsæ proponantur in casu à jure prohibito, & non admisso, clarè patet, quòd nec operabunt effectum abdicativum ab Ordinario, nec cessabit Concilii dispositio, sicuti contingit in hac specie remissionis voluntariæ in prima instantia (de qua loquimur) quæ cùm fiat in casu prohibito, similiter eidem denegatur effectus abdicativus. Et hinc retorquetur argumentum, ut imò ab eo, & ab æquiparatione horum casuum iis terminis retentis confirmationem sumamus nostræ resolutioni. Ut secus sit quando
31 in utriusque casibus legitimè * permissivè fiat tam recusatio, quàm remissio juxta superiùs dicta, nam tunc utraque operabit abdicationem ab inferiore Ordinario, devolvens & transfundens jurisdictionem in superiorem, & cessabit Tridentini dispositio, cùm in Ordinario carente jurisdictione, vel aliter sublata verificari non potest. Ex quibus quidem solutionibus facilè deduces, satisfactionem juridicam aliis doctrinis ultimo loco consideratis pro contraria parte, quæ omnes ad idem tendunt ad quod priores, qua pariter evincuntur, & eodem modo absolvuntur.

CAPUT VI.

Protectio Sacri Concilii Tridentini à Rege penitùs deneganda his in casibus ab eodem Concilio specialiter exceptis, ubi etiam quales isti sint.

Præsertim circa formam subscriptionis propria manu Sanctissimi, & de ejus speciali natura, & efficacia. Et an ejus omissio commissionem, & inde sequuta, cunctaque derivativa vitiet.

SUMMARIUM.

1 *Regula universalis cap. causæ omnes, nonnullis modis limitata in eodem reperitur, ex quibus*

licitè percutitur prima instantia Ordinarii, & cessat Regis protectio.

2 *Lis si coram Ordinario non finiatur infra biennium, liberè potest pars Superiorem adire, qui avocat, & inhibet Ordinario.*

3 *Superior aditus ob negligentiam Ordinarii non terminantis causam infra biennium, causam assumit eodem statu, non aliam incipit de novo.*

4 *Instantiam jure Canonico perire non deducitur ex cap. causæ omnes.*

5 *Professionis causam nullitatis intra biennium terminandam declaravit S. Congregationis.*

6 *Commissio potest impetrari alteri ob negligentiam Ordinarii non terminantis infra biennium, dummodo antea de ejus negligentia doceatur.*

Si ob gravitatem causæ, aut ob cavillationes & subterfugia partium, non ex culpa Ordinarii lis dilata fuit ultra biennium, ab eo nequit causa avocari, ib.

Declaratio Sanct. Congregat. quòd si per Judicem non stetit, partes Superiorem adire nequeant in prima instantia, refertur, ib.

7 *Termini assignati ad causam terminandam cursus non officit Judici ulteriùs prosequenti, si ob subterfugia partium labatur.*

A Judice tamen erit probandum, non sua culpa lapsum termini contigisse, ib.

8 *Negligentia Judicis in lapsu biennii ut appareat, tenetur pars pluries protestari coram eo, ut causam terminet.*

9 *Avocatio causæ ab Ordinario ob negligentiam fieri nequit, nisi prius de ea doceatur, & prius debet requiri.*

Nuntii, & Legati non possunt se intromittere in causis coram Ordinario pendentibus, nisi constet de negligentia ejusdem, ex Trident. ib.

10 *Requisitio, & protestatio coram antecessore Judicis pro expeditione causæ, an constituat successorem in negligentia remissivè.*

11 *Transacto biennio etiam ob negligentiam Judicis potest ferre sententiam, re tamen integrâ, antè recursum ad Superiorem.*

12 *Avocatio, aut inhibitio nequit fieri per Superiorem, nec appellationis receptio in prima instantia, nisi à diffinitiva, vel diffinitivæ vim habentibus, &c.*

13 *Causæ quæ de jure per Sedem Apostolicam sunt tractandæ non percutiunt primam instantiam Ordinarii, nec habet locum recursus protectionis Regiæ.*

Et quales hæ sint causæ, ib. remissivè.

14 *& seqq. Quarta exceptio Concilii (& frequentior, maximaque reverentia per Senatum amplexa) vergit circa subscriptionem propria manus Sanctissimi requisitam in commissionibus avocatoriis in prima instantia.*

15 *Sedes Apostolica est fons & origo totius jurisdictionis spiritualis, & Ecclesiasticæ, & concurrit cum Ordinariis, & avocat ad libitum causas ab illis in prima instantia.*

Avocatio ab Ordinario sine urgenti causa magnum affert detrimentum litigantibus, & vergit in dedecus inferioris, ib.

16 *Novam formam induxit Tridentin. duo specialia continentem contra stylum Romanæ Curiæ, ne facilè cum tanto partium, & Ordinarii dispendio, ex partium, aut Curialium suggestionibus causæ avocarentur in prima instantia.*

17 *Primam, ut nisi ex urgenti, rationabilique causa reservata judicio, & arbitrio solius Papæ,*

commissiones avocatoriæ in prima instantia non expediantur, ibid.

Forma, cum hoc fit Principis personalissimæ, ab ejus persona non recedit ur, ibid.

18 *Secundùm contentum in forma Concilii est subscriptio propria manu Sanctissimi, ita ut non sufficiat per signaturam gratiæ, aut justitiæ his commissiones in prima instantia expediri.*

In signaturæ gratiæ, & signatura justitiæ potentissimis Tribunalibus, quæ causæ expediantur, ib.

19 *Forma nova, & irregularis contra stylum fuit inducta Tridentino in commissionibus avocatoriis in prima instantia expediendis, nempè subscriptio propria manu Sanctissimi.*

20 *Commissiones avocatoriæ, non nisi ex urgenti rationabilique causa arbitrio Papæ reservatâ valide expediuntur.*

21 *Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi in commissionibus à Tridentin. requisitam esse formam, expressè dixit Motus proprius Gregorii XIII.*

Forma dicitur ad actum quando eam sic lex vocat, ib.

22 *Subscriptionem propriæ manus cum noviter apponat Tridentin. in commissionibus primæ instantiæ ultra jus commune, formam substantialem inducere intelligitur.*

23 *Lex quando aliquid de novo disponit cum certis modificationibus, censetur formam inducere.*

24 *Statutum providens aliter, quàm jus commune cum certis modificationibus quidquid in eo exprimitur habetur pro forma.*

Quando lex introducit novum aliquem probandi modum cum certis qualitatibus, & modificationibus formam inducere censetur, ib.

25 *Subscriptio petita à jure est forma, ita ut aliter actus sine ea fidem nullam faciat.*

26 *Manu propria, voce, aut persona qui aliquid facere tenetur, nequit illud per alium explicare.*

27 *Subscriptio manu propria à jure in actu requisita nequit per æquipollens, aut actum fictum, sed verum fieri.*

28 *Subscriptio manu propria Sanctissimi requiritur pro forma ex Trident. in commissionibus primæ instantiæ.*

29 *Subscriptio manu propria ubi requiritur an sufficiat scriptis manu propria.*

30 *Subscriptio ubi requiritur ad evitandum præjudicium tertii, & ad ejus favorem, non sufficit scriptio propria manu.*

31 *Constitutio Justiniani 151. adducitur in concordantia, cap. causæ omnes 20. sess. 24. de reformatione.*

32 *Defectus formæ subscriptionis propriæ manus vitiat commissionem in prima instantia.*

33 *Nec hæc forma potest per æquipollens adimpleri.*

34 *Subscriptionis formam dum postulavit Trident. non consideravit effectum, sed damnum & inconveniens in principio existens avocationis in prima instantia.*

Forma continet solemnitatem, ib.

Solemnitas requisita à lege forma dicitur, ib.

Formæ nihil addi vel detrahi potest, ib.

Subscriptionis defectus vitiat ipso jure non tantùm commissionem, sed & cuncta inde derivativa, ibid.

Commissio subscripta postmodum ex aliquo accidenti resoluta vitiat inde proce[illegible]n, ib.

35 *In avocationis urgenti causa reservata arbitrio Papæ ab alio nequit examinari, nec se intromittere.*

36 *Actus personalissimus requisitus pro forma à jure nequit per alium fieri, quantumvis habentem vices, & authoritatem Sedis Apostolicæ, ut in Legato de latere.*

37 *Personalitatem si denotet natura verbi in dispositione positi non egreditur personam.*

38 *Nomen proprium non est alteri communicabile.*

39 *Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi esse actum respicientem personalitatem, in quæ verus scribendi actus attenditur, non repræsentativus.*

40 *Papa quando organo vocis suæ loquitur, tanquam prima persona loqui videtur, quia per se scribere, & loqui sunt actus personalitatem denotantes.*

41 *Manu propriâ quando subscribit Papa supplicationem, ideò nomen suum proprium apponit, quia actum privati hominis, & industriam personalem denotantem facit.*

42 *Rex Catholicus acerrimus Tridentini protector non patitur litteras contra formam inseparabilem à persona Papæ expeditas in prima instantia exequi, sed vel retinet, vel tradit parti, ut illis coram Ordinario utatur juxta distinctionem ibid.*

43 *Commissiones contra formam Tridentin. non ita facilè in Romana Curia expediuntur propter hunc protectionis recursum, & Monarchiam utriusque Siciliæ.*

44 *Subscriptio propria manu Sanctissimi an sit necessaria præcisè in commissionibus ad partes missis, an sufficiat apponenda in supplicatione, qua petitur commissio.*

45 *Declarationes Sanct. Congregationis recensentur, ut subscriptio Papæ sufficiat in supplicatione, & satisfieri formæ Trident. etsi in commissionibus missis non apponatur.*

46 *Subscriptio non appositæ in commissionibus delatis ad Senatum, quomodo sit in eo probanda, ut satisfactum dicatur formæ Tridentin. remissivè.*

47 *Senatus an admittat subscriptionis probationem per supplicationis subscriptæ ostensionem juxta assertas aliquot declarationes.*

IN Sacro Concilio Trident. *sess. 24. de reformatione, cap. 20.* post regulam universalem, * nempè, *causas ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint in prima instantia; coram Ordinario locorum dumtaxat cognoscantur.* Nonnullæ providè exceptiones scriptæ reperiuntur (quas omnes & singulas in capa præsenti accuratè prosequemur) quibus regula universalis præcedens omnino limitatur, in quibus per consequens indubiè cessare Regis protectionem certissimum est, veluti hujus Supremi Senatus notissima praxis observat. *

Primam igitur limitationem * ad principium ejusdem decreti ita legimus: *Atque omnino saltim infra biennium à die motæ litis terminentur. Alioquin post id spatium liberum sit partibus, vel alteri illarum, Judices Superiores aliàs tamen competentes adire: qui causam in eo statu, quo fuerit, assumant, & quamprimùm terminari curent, nec antea aliis committantur, nec avocentur.* *

Cujus decreti fundamentalem rationem, si quærimus, apertè reperiemus apud Innocentium III. Pontificem *de miseria conditionis humanæ, lib. 2. cap. 5.*

cap. 5. in illis verbis: *Sæpè juſtitiam tantùm differtis, quòd litigantibus plus, quàm totum auferris: quia major eſt ſumptus expenſæ, quàm fructus ſententiæ.*

Si itaque cauſæ quæ coram Ordinariis ventilantur, infra biennium à die motæ litis numerandum terminare* non procurent, tunc in pœnam 3
negligentiæ commiſſæ, eis omiſſis, ſuperior adiri rectè poterit, atque favorem inductum à decreto Tridentin. amittunt, non ut Superior incipiat denuò alium proceſſum; ſed in eodem ſtatu aſſumptum proſequatur: ex hoc tamen decreto nullatenus deduci poteſt (prout contrarium aliqui putarunt) inſtantiam* jure Canonico perire; prout abun- 4
dè diximus, & nervosè probavimus *in tractatu de Regia protect. 4. cap. 2. à nu. 63. cum ſeqq. & à nu. 15.* quibus adde noviter Narbonam *in l. 59. gloſſ. 1. à n. 73. lib. 2. tit. 4. tom. 3. Recopil.*

Hanc Tridentini principalem limitationem, de qua *n. 2.* exornant Narbona ubi proximè *à nu. 71. & ſeqq. & à n. 86. & à n. 100.* Auguſtinus Barboſa *de poteſtate Epiſcop. tom. 2. allegation. 81. nu. 8. & 9.* Almendarez *in addit. ad Recopilat. leg. Navarræ, tit. 18. lib. 7. de Religion. in declarat. n. 40. lib. 2.* Novarius *in novi juris Pontific. practic. concluſ. cap. de cauſis primæ inſtantiæ, concluſ. 2. aliàs 55. n. 21.* Riccius *in deciſ. Curiæ Archiepiſcopalis, 4. deciſ. 173. n. 5. & 6.*

Qui omnes (dempto Narbona) id* extendunt 5
etiam ad cauſam nullitatis profeſſionis, quam adhuc infra biennii terminum ab Ordinario eſſe expediendam. Sicque deciſum fuiſſe per ſacram Illuſtriſſimorum Cardinalium Congregationem, affirmat Almendarez loco modò citato.

Pro qua limitatione illud erit notandum, quòd 6
ſi intrà* illum terminum cauſa non expediatur; poteſt impetrari avocatoria, ad cujus tamen conceſſionem opus eſt, ut antea conſtet de negligentia Judicis Ordinarii, ita ut per hunc, non alium ſtet, nolle, vel non curare cauſam infra biennium aſſignatum expeditam fore, ita quod ex ſua cauſa, & opera defectus & culpa appareat. Etenim ſi ex ipſius Ordinarii parte minimè ſteterit, quominus intra aſſignatum tempus à Concilio cauſa deſierit terminari, ſed ob cauſæ gravitatem, aut qualitatem, aut partium cavillationes & ſubterfugia fuerit dilata; minimè amittit primam inſtantiam, & favorem Concilii Trident. ex univerſali regula inductum, ut probat Marqueſanus *de commiſſionibus, part. 2. §. 4. numer. 54.* Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſtic. cap. 1. n. 72. part. 2.* Riccius *in practica Aurea reſolut. 334. à princip. & in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapolitan. deciſ. 153. part. 4.* qui duo teſtantur, ita fuiſſe deciſum à Sancta Congregatione Cardinalium, quos ſequuntur Barboſa *in paſtorali, tom. 2. allegat. 81. ſub numer. 9.* Novarius *in novi juris Pontific. practic. concluſ. 1. de cauſis primæ inſtantiæ, concluſ. 2. aliàs 55. nu. 3. & 4.* & nemine horum citato, idem benè probat Narbona *in l. 59. gloſſ. 1. numer. 95. tit. 4. tom. 3. lib. 2. Recopilat.* qui tamen ex Marſilla, & Joan. Galemat. refert ad litteram declarationem Cardinalium in hæc: *Congregatio cenſuit, ſi per Judicem non ſteterit, partes alios Superiores adire non poſſe.*

Et comprobatur, nam ubicumque in jure ca- 7
vetur, cauſam,* intra certum tempus terminandam eſſe, ſi litigantes illam per ſubterfugium diſtulerint, non obſtante temporis curſu, licitum erit eidem Judici cauſam proſequi, & ſententiam proferre, ut quamplurimis Doctoribus citatis, probat Jaſſon, *in l. properandum, numer. 2. & 27. C. de judiciis.* Maranta *de ordine judic. 5. part. a n. 3.* Rolandus à Valle, qui de communi teſtatur *conſil. 82. lib. 4.* Tiraquellus *de retractu, tit. 1. §. 12. gloſſ. 2. à num. 10.* & per totam Antonius Sola. *in conſtitutionib. Sabaud. tit. de judic. decret. cauſar. gloſſ. 3. num. 5.* Scaccia *de appellationibus, quæſt. 15. num. 61. num. 316.* Anguianus *de legibus, lib. 3. controverſ. 17. n. 32.* Narbona ubi proximè *à nu. 95.* qui omnes fundantur in argumento text. *in cap. venerabilis 20. de Judiciis*, juncta Gloſſa ibi verbo, *non obſtante*, Abb. *nu. 9.* Berojus *num. 12. & 19.* text. *in cap. cum venerabilis, de exceptionibus*, notabilis Gloſſa *in l. intra utile, verb. Egreſſi ætatem, ff. de minoribus, quinquennium, ff. de adulteriis, l. ſi cum ipſe, ff. de excuſat. tutorum, l. fin. ad finem, C. de adulteriis*, & Narbona ibidem *nu. 97. & ſeqq.* latiùs comprobat; ab ipſo Judice eſſe probandum lapſum termini non ſua culpa, & negligentia fuiſſe tranſactum.

Erit tamen animadvertendum, quòd ad hoc ut negligentia Ordinarii detegatur; tenetur pars non ſemel,* ſed pluries proteſtari apud eundem 8
Ordinarium, ut cauſam terminet, neque labi patiatur biennium Concilii ſecundùm Alexand. *conſil. 64. lib. 1. & conſil. 64. lib. 6.* Felinum *in cap. licet. cauſam de probationibus*, Capicium *deciſ. 11. ad fin.* Afflictis *deciſ. 5.* Craveta *conſil. 270. num. 5.* Antonius Gravatus *in annotationibus ad cap. 5. lib. 3. praxis Octaviani Veſtrii, verb. Dummodo, num. 7. ubi nu. 88.* refert Gomezium *in regula de annal. poſſeſſ. 76.* Narbona *in l. 59. gloſſa 1. num. 100. lib. 2. tit. 4. tom. 3. Recopilation.* Pedemontan. *deciſ. 12. numer. 6.* ubi de communi teſtatur Grammaticus *voto 31. num. 3.* Riccius *in practica Aurea, reſolut. 334. num. 1. & in deciſ. Curiæ Archiepiſc. Neapolit. deciſ. 120. part. 4.* Barboſa *in tractatu de poteſtate Epiſcop. tom. 2. allegat. 81. nu. 9. ad finem* Novarius *in novi juris Pontific. practic. reſolut. cap. de cauſis primæ inſtantiæ, concluſ. 2. aliàs 55. n. 4. in fin. fol. 144.*

Pro quibus omnibus notanda erunt quæ Scaccia *de appellation. quæſt. 15. à num. 278. & n. 281.* in hæc: *Sub* declara tertiò, ut iſta avocatio fieri non debeat, niſi præcedente negligentia Ordinarii, & ideò debet Ordinarius fuiſſe priùs requiſitus pro expeditione cauſæ, ut poſt Marcheſanum retuli, & ſequutus ſum infrà quæſt. 17. in ampliatione, num. 55. ampliat. 16. & quod requiritur negligentia Epiſcopi; aliàs Nuntii, & Legati non poſſint ſe intromittere, diſponit idem Concilium Trident. quod ad hoc citavi etiam ſuprà lib. 1. cap. 66. ſub num. 12. ubi videas, quia multa ſcripſi de advocatione cauſarum propter negligentiam Judicum, & an requiſitio facta coram anteceſſore pro expeditione cauſæ conſtituat ſucceſſorem* in negligentia, vi- 10
de Marcheſan. eodem cap. 6. nu. 79. verſ. finem, fol. 78. & quomodo debeat fieri requiſitio, & quoties, vide infrà dict. quæſt. 17. ampliat. 16. n. 50. & ſeq. & an debeat fieri in actis, vide ſuprà hac eadem quæſt. ſub num. 181. verſ. Imò, quod ſiſtat, art. 9. &c.* 9.

Comprobatur; nam ubi permittitur aditus ad ſecundum Judicem ob negligentiam primi, ille adiri non poteſt, niſi priùs conſtet de negligentia iſtius, ut per Rotam apud Cardinal. Blancheti in Urbinatenſ. Parochialis 1588. *& in alia deciſione coram Gipſio in Areminenſ. Canonicatus 29. Octobris 1593.* Obſervat Gratianus *in diſceptat. forenſ. cap. 91. n. 31.*

Tranſacto tamen biennio, etiam ob negligentiam Ordinarii* poterit nihilo minus Judex ipſe 11

ſententiam proferre, re adhuc integra hoc eſt, antea quàm pars gravata utatur hoc permiſſo remedio, ut ad ſuperiorem liberè confugere queat, ut poſt plures Doctores benè comprobat, & ponderat ex eiſdem Trid. verbis Narbona ubi proximè *n.* 101.

Secunda exceptio prædictæ univerſalis regu-
2 læ Concilii apparet ex ejus* verbis, ibi: *Nec antea aliis committantur, nec avocentur, nec appellationes ab eiſdem interpoſita per Superiores quoſcumque recipiantur, eorumve commiſſio, aut inhibitio fiat, niſi à diffinitivâ, vel à diffinitivæ vim habente, & cujus gravamen per appellationem à diffinitivâ reparari nequeat*, in cujus comprobationem vide quæ latiùs deduximus hac 2. *part. cap.* 5. §. 2. *à n.* 1. *& ſeqq.* quia ampliùs non repeto.

Quantùm autem ad articulum avocationis in prima inſtantia, quæ in hac Concilii parte annuntiatur, altiùs tractatur infrà *à nu.* 3. *cum ſeqq. & in* §. *unico, Et in cæteris capitibus ſeq. hujus* 2. *part.*

Tertia exceptio legitur in eodem Tridentin. de-
3 creto* conſequutivè, ibi: *Ab his excipiantur cauſæ, quæ juxta Canonicas ſanctiones ad Sedem Apoſtolicam ſunt tractandæ*, exornat, licèt obiter Barboſa *in paſtorali. tom.* 2. *allegat.* 81. *num.* 10. Garcia *de beneficiis* 6. *part. cap.* 3. *à nu.* 6. Piaſequius *in praxi Epiſcop.* 2. *p. cap.* 4. *de perſona Judicis, n.* 3. Novar. *in novi juris Pontific practic. concluſ. de cauſis primæ inſtantiæ, concluſ.* 1. *aliàs* 54. *n.* 7. Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſtic. cap.* 1. *n.* 73. Narbona *in l.* 59. *gloſ.* 1. *n.* 43. *& 44. & à numer.* 188. apud quem videbis aliquas ex his cauſis, quæ apud Sedem Apoſtolicam ſunt tractandæ de jure, ſed latiùs Barboſa *allegat.* 50. *n.* 31. *& ſeq.* ad quos te remitto.

4 Quarta exceptio (quæ frequenter accidit * in hoc Supremo Senatu, & quæ maximâ reverentiâ practicatur, & attentè inſpicitur) habetur in eodem decreto Concilii, ibi: *Vel quas ex urgenti rationabilique cauſa judicaveris Summus Romanus Pontifex per ſpeciale reſcriptum ſignaturæ Sanctitatis ſuæ manu propriâ ſubſcribendum, committere, aut avocare.*

Licèt enim Sedes Apoſtolica ſit fons & origo
5 totius jurisdictionis ſpiritualis, & Eccleſiaſticæ,* Summuſque Pontifex Dominus ſit univerſalis, ita ut cum omnibus totius Orbis Ordinariis concurrat, poſſitque omnes cauſas ſivè in prima, ſivè in alia quavis inſtantia pendentes ad libitum ſuæ voluntatis ab illis avocare, ut notiſſimum eſt, & copiosè de hac Papæ Regaliâ tractavimus, & deduximus infra hac 2. *part. cap.* 31. *à numer.* 86. *cum ſeq.* tamen, dignatus eſt Summus ipſe Eccleſiæ Paſtor, urgentiſſimis de cauſis motus ex dicto decreto providere de remedio, ne cum tanto diſpendio partes extra ſuas provincias, & Regna litigare cogantur, nec extrahantur, atque ne fruſtretur Ordinariorum jurisdictio, ut latiùs conſideravimus hac 2. *p. cap.* 3. *per totum*, ſicuti & de jure præ oculis ſemper habuere Principes, cum ad hujuſmodi avocationem ab Ordinario nec ſoleant, nec debeant ipſi Principes facilè moveri, niſi ex magna, & urgenti cauſa, atque neceſſitate intervenientes: at quippè Reipublicæ ingens detrimentum, & ſubditis litigantibus intolerabile præjudicium ac diſpendium, vergitque in contumeliam Judicis inferioris, ut poſt plurimos Doctores dilucidè obſervavimus *in dicto cap.* 31. *à n.* 87. *cum ſeq.*

Ideò novam formam ultra jus commune, &
6 Curialem ſtylum * præfatum decretum Trident. induxit, ne facilè ex negotiatione & ſuggeſtione litigantium, atque Curialium cauſæ avocentur ab Ordinariis in maximum eorum jurisdictionis, & partium diſpendium, & notabile præjudicium; ideoque ultra ſtylum Romanæ Curiæ, uſque tunc uſitatum, duo ſpecialiſſima ſunt hoc decreto Tridentini noviter pro forma, & commiſſionis validitate introducta: alterum quod niſi ex urgenti rationabilique * cauſa, quam ſuo dumtaxat 17
judicio, & arbitrio, & non alterius ſpecialiter reſervavit Eccleſiæ Princeps, ibi: *Vel quas ex urgenti rationabilique cauſa, judicaverit Summus Romanus Pontifex, &c.* Quere cum judicium cauſæ, an ſit legitima ad effectum avocationis expediendæ in arbitrium Papæ ſit poſitum: illius non egreditur perſonam, eſtque forma perſonaliſſima, quæ à Principis perſona nullatenus recedere poteſt, text. cum materia & ibi communiter Doctores *in l. ſi quis arbitratu; ff. de verb. obligationibus, l. fin. C. de contrahenda emption. l. ſi merces in princip. ff. de locato & conducto*, exornant Cardinalis Mantica *de contractibus, lib.* 2. *tit.* 2. *à nu.* 24. *& ſeqq.* Et inferiùs ulterius comprobabitur perſonalitas hæc in ſubſcriptione, per alium ultra ipſummet Pontificem non facienda, nec admittenda, ex defectu formæ ſolemnis requiſitæ ad probationem avocationis.

Secunda ſpecialitas continetur ibidem: *Per ſpe-*
18 *ciale reſcriptum* ſignaturæ Sanctitatis ſuæ, *manu propria ſubſcribendum, committat*; ita ut non ſufficiat ſignatura gratiæ, aut juſtitiæ, ut ſolitum eſt expediri, ſignatura enim gratiæ, & ſignatura juſtitiæ duo ſunt potiſſima Tribunalia Papæ: unum, id eſt ſignatura gratiæ, ubi ipſemet Pontifex Maximus præſidet, in quo proponuntur ut plurimùm res, & negotia gratiam concernentia: & alterum, hoc eſt ſignatura juſtitiæ, ubi non ipſe Papa, ſed unus Cardinalis tanquam Præfectus præſidet, & in illo expediuntur commiſſiones, & reſcripta juſtitiam concernentia, ut per Staphileum *in tractatu de ſignatura juſtitiæ*, & Gomezium *in compendio utriuſque ſignaturæ*, quod collocavit *ſub regula de non judicando juxta formam ſupplicationis, poſt quæſtione* 15. Et ideò appellatur ſignatura gratiæ, & ſignatura juſtitiæ, quia ibidem ſignantur, id eſt, ſubſcribuntur reſcripta gratiæ, & juſtitiæ, ut palam eſt, & ſcripſit Rebuffus *in praxi tit. de ſignatura gratiæ, n.* 11. 12. *&* 17. Gonçalez *in reg.* 8. *Cancell. gloſſa* 60. *n.* 54.

Quare in his commiſſionibus avocatoriis in pri-
19 ma inſtantia quædam * irregularis & nova forma inducta fuit, & ultra communem ſtylum introducta ex noviori diſpoſitione Tridentin. ut non ſufficiat per ipſa Tribunalia expediri, ſed inſuper ut commiſſio ipſa manu propria Sanctiſſimi ſubſcribatur, ut ex eodem decreto Trident. notant Nicolaus Garcia *de beneficiis*, 6. *part. cap.* 3. *à n.* 6. Piaſequius *in praxi Epiſcopali* 2. *part. cap.* 4. *n.* 3. *in princip.* Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſt. p.* 2. *cap.* 1. *num.* 73. Riccius *in praxi Archiepiſcopali Neapolitan.* 4. *part. deciſ.* 273. *num.* 7. Barboſa *in tractatu de poteſtate Epiſcopali, tom.* 2. *allegation.* 81. *num.* 10. Flores de Mena *practicarum quæſt. lib.* 1. *quæſtione* 12. *num.* 11. Novarius *in novi juris Pontific. practic. concluſio. cap. de cauſis primæ inſtantiæ, concluſ.* 1. *aliàs* 54. *num.* 7. *fol.* 141. Narbona (nullum ex his allegans) *in l.* 59. *à numer.* 195. *&* 204. *tit.* 4. *lib.* 2. *tom.* 3. *Recopilat.* dicentes * has commiſſiones, niſi ex urgen- 20
ti rationabilique cauſa Papæ arbitrio & judicio reſervata, fuerint ſubſcriptæ, non valere, nec eſſe admittendas.

Et quod ſubſcriptio propriæ manus Sanctiſſimi requiſita

21 requisita* à Tridentin. *in dict. cap. causæ omnes*, si forma, expresse dixit Gregorius XIII. in sua Bulla superiùs adducta *in cap. 3. à num. 11. hac 2. part.* propè principium, ibi: *Decretis hujusmodi Concilii non contravenire, nihilque præjudicii illis inferri, vel eorum formam in aliquo violari, &c.* Et forma dicitur, quando lex sic eam vocat, Petrus Surdus *cons. 282. à num. 8.* & post Ruinum, & Brunum firmat Beccius *in consil. 12. n. 27.*

Nam cùm hoc decretum requisita hæc appetat
22 ultra * jus commune pro solemnitate, substantialem formam induxisse censetur, post alios Rolandus à Valle *cons. 72. nu. 61. lib. 3.* Virgilius Vocacius *in constitutionibus Marchiæ, gloss. 6. num. 163. & 165.* Augustin. Barbosa *axiom. 100. sub num. 2.*

Et quia, quando lex aliquid inducit de no-
23 vo cum certis * modificationibus, quidquid in ea exprimitur, censetur dàtum pro forma, Ancharranus *consil. 241. nu. 6. in fine*, Decius *cons. 612. num. 2.* & dixit singulariter Alexander *cons. 82. nu. 3. lib. 1.* Mieres *de majoratu 4. part. quæstion. 20. num. 197.* alios citat Castillo *controversiar. tom. 6. capitul. 99. num. 10.* Glossa recepta *in Clementina 1. verbo, Inhibentes, de jure patronatus*, cujus authoritate ita iterum tenuit Ancharranus *in consil. 31. visa quadam petitione*, Paulus Castrens. *in consil. 184. numer. 2. vol. 1.* optimè Felinus *in cap. cùm delicta, num. 6. versic. Nonum signum, de rescriptis*, Decius *consil. 262. num. 4. & consil. 612. num. 2.* Ignatius del Villar. *in Sylva responsorum, lib. 1. responsi. 15. numer. 3.* dicentes, quòd quando lex, vel statutum providet aliter, quàm jus commune cum certis modificationibus, quid, quid ibidem exprimitur, habendum esse pro forma.

Quod & in specie procedit, quia quando lex
24 inducit * novum aliquem probandi modum, eò quod in probatione actus aliquam certam qualitatem, aut modificationem adjecit, formam inexcusabilem inducere censetur; ut post Butrium, Tellum Fernandez, Molinam, Puteum, Chaqueranum, & Azevedium observat Castillo *de tertiis, cap. 20. nu. 25.* Mieres *de majoratu 4. part. quæst. 20. n. 175.*

Hinc est, quod quando subscriptio, vel scriptio
25 manu propria * requiritur à jure, est forma à qua nullatenus recedendum est, ita ut aliter confectum rescriptum nullam fidem faciet, nec valebit, §. 1. *institut. de emption. & vendit.* ibi: *Conscripta, vel manu propria contrahentium, vel ab alio quidem scripta, à contrahentibus autem subscripta, text. in l. fin. ff. de operis publicis*, ibi: *Nominis proprii titulo scribendo, &.* text. est *in l. jubemus 16.* ibi: *Manu sua, C. de erogation. militar. annonæ*, text. optimus *in l. jubemus*, §. *ne autem*, *versicul. Sin verò*, ibi: *Quid enim si testator jusserit eum in certum locum abire, vel liberalibus studiis imbui, vel domum suis manibus extruere; vel pingere, vel uxorem ducere; quæ omnia testatoris voluntas in ipsius solius persona intelligitur inclusisse, C. de caducis tollendis, l. 2. Cod. de his qui veniam ætatis.*

26 Ex quibus juribus communiter * deducunt Doctores, quòd is qui manu propria, voce, aut persona sua aliquid facere tenetur, non potest id per alium explicare, Matienço *in l. tit. 4. glossa 16. nu. 5. lib. 5. Recopil.* & per dictam *l. 2.* ita ponderant Angelus *in l. 3. si rem ratam haberi*, Imola, Hostiens. Joannes Andreas, Antonius & Panormitan. *in cap. cum desideres de sententia excommunicationis*, Tiraquellus *in l. 16, connubialibus, 1. verb. Consent. n. 25. & 26. fol. mihi 398.* ubi quod ab hac forma non recedit ur, nec per æquipollens, nec per actum fictum, sed omnino verum fieri debet, ad quod alios allegat.

Et dispositio omnis respiciens personalitatem non verificatur in eo, qui per alium facit actum; si pro forma ab statuto sit ita dispositum, Burlatus *consil. 73. num. 22. & num. 23.* Bald. *in l. fin. de excusat. tuto.* Bologner. *in Authent. habita, num. 265. C. ne fil. pro patre*, Ronchegal. post Imola, & alios *in l. 5. numer. 26. ff. de duobus reis*, Carrocius *de locato, 1. part. tit. de sublocatio. quæst. 18. num. 21.* Giurba *decis. 118. num. 30.* Qui etiam addunt, quòd ubi ad actum * ex- 27
pediendum persona industria est electa, admittitur substitutus, si ita sit loci, aut regionis consuetudo, non aliter.

Atque ideò subscriptio pro forma apponitur, * 28
juxta *l. emptor.* §. *Lucius, ff. de pactis*, Aretinus mirabiliter *in l. si ita stipulatus, Chrysogonus, n. 11. versic. Ad illum, ff. de verbor.* Brunus *in tractatu de forma, versic. Prædicta procederent*, & alii relati per Ant. Gabrielem, *tit. de præsumptionibus, conclus. 3. num. 32.* Jason. *in l. cum antiquitas*, §. *fin.* per text. ibi, *C. de testamentis, num. 12.* Decius *in l. hac consultissima, num. 9. C. eodem tit.* Menochius *de præsumptionibus, lib. 3. præsumpt. 66. numer. 14.* Gonçalez *in Regula 8. de alternativis, gloss. 60. num. 1. & à num. 31. & à num. 37.* Rota per Puteum *decision. 225. n. 2. & 3. lib. 1.* & facit dicta Regula 8. ibi: *Manu propria subsignata.* Qui Doctores etiam tractant, an ubi requiritur * subscriptio propria manu, sufficiat scriptio sola propria manu, & concludunt sufficere, ex rationibus & fundamentis consideratis ab eodem Gonzalez *in dicta glossa 60. à nu. 31. & seq.* Prout in casu de quo agimus sufficere, dicendum erat, rescriptum avocationis ab Ordinariis propria manu Sanctissimi scriptum esse, quod impossibilis videtur casus existentia. 29

Licèt etiam hoc casu dato pro * contrario ur- 30
geat, quòd quando subscriptio manu propria requiritur ad evitandum damnum tertii, & ad ejus interesse & præjudicium (ut hoc in casu de quo agimus) non sufficit scriptum propria manu absque ipsa subscriptione; ut ex aliis præfatam limitationem sublimitant citati & sequuti à Gonçal. *d. gloss. 60. à n. 39.*

Similem text. huic *cap. causæ omnes*, * repe- 31
rio *in Authent. ne decurio, aut cohortalis perducatur in jus, &c.* aliàs constitution. Justiniau. 151. in hæc verba: *Suggestionibus per Epistolam gloriæ tuæ facta est, quæ dicit, non ex usu esse ut Decuriones, aut cohortales, cum publico privatove, cùm ipsis jure agendum est, ad diversa judicia, vel ad hanc Almam perducantur urbem, vel in alias mittantur provincias. Sæpe numero autem sacras nostras præberi jussiones, quæ id velint, &c. Si tamen necessitas incedat, ut hujusmodi aliquid agatur, nulli nostrorum Magistratuum, excepto Thonorio, concedimus, ut Cohortalem, aut Decurionem ad hanc Almam urbem judicii causa perduci faciat: nisi sacra aliqua interveniat jussio, quæ expressis verbis id præcipiat: quam ipsam convenit ut excellentia tua perdiscat, nec citra decretum tuum ipse huc in jus perducatur, cum ita fieri, id expediat publico; ne si ex his locis ubi publicas tractant pecunias, abstrahantur, hanc ansam arripiant rocumentum inferendi contra Rempublicam; quæ igitur vobis placuerunt, & per hanc nostram pragmaticam declarantur formam, ea studeto Excellentiâ tua effectui & fini tradere, &c.*

Hinc

Hinc est, quòd cùm hæc forma sit substantialis rescripti avocatorii * in prima instantia noviter 32
requisita à præfato Decreto 20. Tridentini, ita ut aliter non valeat rescriptum, nec admittatur in præjudicium ordinariæ jurisdictionis, & partium litigantium, nisi sit nempè subscriptum de propria manu Sanctissimi; ab eadem forma recedendum non est, etiam si aliàs legitimè expeditum dicatur rescriptum, * quia forma non potest per æ- 33
quipollens adimpleri, Gloss. *verb. transponentes in cap. cùm dilecta, de rescriptis.* Tiraquellus *de retract. Lignagier. §. 1. gloss. 2. num. 11. verific. Hæc, & §. 36. gloss. 2. nu. 58. & in tractat. de legibus connubialibus, gloss. 6. nu. 26. & gloss. 7. nu. 188.* Osascus *decis. Pedemontana 163. nu. 3. cum seqq.* Alderanus Mascardus *de generali stylorum interpret. conclus. 9. nu. 62.* Barbosa *axiom. 100. nu. 5.* maximè quando dispositio non consideravit effectum, *ut hoc Decretum Tridentini, quod respe- 34
xit dumtaxat inconveniens in principio, & origine avocationis existens. Decius *in cap. de appellationibus, à nu. 5. & seqq. de appellationibus*, Cephalus *consil. 35. n. 46. lib. 1.* Menochius *consil. 131. nu. 15.* Osascus *decis. Pedemont. 92. n. 1.* Tuschus *litera L. conclus. 414. nu. 38.* Barbosa ubi proximè, & ampliat numeris seqq.

Etenim forma continet solemnitatem actus, ut probant Doctores Felinus *in cap. cùm dilecta, nu. 26. vers. Quòniam, de rescriptis.* Cephalus *consil. 172. nu. 11. to. 2.* Valençuela Velasquez *consil. 177. nu. 60. to. 2.* Jo. Franciscus de Ponte *consil. 75. lib. 1.*

Sicuti è converso, quando actus debet fieri cum aliqua legis solemnitate, talis solemnitas formam importat, *l. obligari, §. tutor. ff. de authorit. & consensu tutor. cap. cum dilecta, 22. de rescriptis*, ubi Felinus *nu. 6. vers. Tertium signum.* Mexia *ad legem Tolet. 2. part. fundamento 12. num. 1. & seqq.* Beccius *consil. 12. n. 26.* Cephalus *consil. 171. num. 11.* Valençuela ubi proximè *n. 38.* ubi à *n. 37.* latè prosequitur, quod aliter actus gestus forma, aut solemnitate omissa, sit nullus ipso jure. Castillo *controvers. lib. 3. cap. 149. n. 26. & seqq.* Gonçalez *gloss. 18. num. 76. cum seqq.* Escobar *de ratiociniis, cap. 11. n. 19.* Gratianus *disceptation. 853. n. 28. to. 5.* & forum adeò ab unguem servari debet, ut nihil addi, vel detrahi potest absque actus corruptione, *l. 1. §. opus novum, ff. de novis operis nunt.* Sebastianus de Medicis *regul. 7. ampliat. 4. pag. 289.* Novarius *quæst. forensium, lib. 1. q. 71. n. 2. & quæst. 65. n. 15.* ubi quod nec in melius aliquid de forma mutari potest.

Aliis etiam mediis subscriptionem commissionis in prima instantia esse formam substantialem, & annullativam ea omissa, probatur hac *2. part. cap. 17. à nu. 26. & seqq.* atque omnia inde sequuta, & derivativa pariter esse nulla, abundè constat hac *2. part. cap. 26. à nu. 35.* prout monitoriales, compulsoriales, remissoriales, inhibitiones sicuti procedentes à radice infecta, copiosè hac *2. part. cap. 26. à nu. 25. cum multis seqq.* inde etiam deficiente subscriptione in commissione sententia nulla est, infra *cap. 17. à num. 31.* item etiam executoriales emanatæ, infra *cap. 20. à num. 73. & seqq.* & *rerum caput*, & tandem totus processus gestus à judice ex commissione non subscripta nullitatis vitio subjicitur, infra *cap. 31. n. 4.* id ipsum nullitatis vitium etiam operatur, quando commissio subscripta fuit, sed postmodum resoluta ex aliquo accidenti superveniente, ut ejus virtute procedere nequeat. Delegatus, absque nova alia per subscripta commissione, cùm subscriptio sit qualitas commissionem informans, huic accessoria, quæ simul resolvitur commissione resoluta, abundè *cap. 12. à numer. 45. cum seqq. & per totum cap.* & de aliis plurimis effectibus ortis ex defectu hujus formæ subscriptionis passim videbis per discursum totius hujus *2. part.*

Et cùm hæc avocatio causarum ab Ordinariis non sit facienda * nisi ex urgenti rationabilique 35
causa; cujus cognitionem sibi ipsi reservaverit specialiter Summus ipse Pontifex ex dicto Concilii Decreto 3 nemo alius in ea se potest intromittere, Afflictis *quæ sunt Regalia, verbo, & committentium, num. 18. & 46.* Farinacius *quæst. 118. §. num. 4.* Marius Giurba *consil. 49. numer. 6.* & multa conducunt, quæ in proposito diximus hoc *tract. 1. part. cap. 14. per totum*, & maximè à *nu. 33. cum seqq.*

Etenim, ut superius diximus à *n. 16.* quando dispositio est personalissima, * quia respicit propriam 36
personam Papæ, non potest actus validè fieri per alium, quantumvis etiam habentem vices, & authoritatem Sedis Apostolicæ, & sub ejus appellatione veniat; prout Legatus à latere, ut per Glossam *in Clement. Auditor, verbo, deputatus, de rescriptis*, sequuntur communiter ibidem per Canonistas, & signanter Imola *nu. 19.* & per *cap. si Abbatem, de electione, lib. 6.* determinavit Rota *in causa Caurien. beneficiorum, 2. Junii 1610. coram D. Penna*, quam ad litteram refert Garcia *de beneficiis, 5. part. cap. 3. sub num. 16. versic. Sed ab hac decisione*, qua etiam dictum fuit * 37
quod quando natura verbi in dispositione appositi denotat personalitatem, non egreditur personam, per *cap. 6. gratiosè*, cum ibi notatis, *de rescriptis, lib. 6.* & determinavit Rota *in causa Leodien. beneficii 3. Junii 1608. coram Domino Ottembergo*, quæ recensentur in eadem decisione Caurien.

Et quia nomen proprium non est alteri communicabile, * ex *l. Celsus, §. quod alicujus, ff. de legat.* 38
2. Alexand. post Bart. *in l. licet Imperator, ff. de legat. 1.* Doctores *in l. in ratione, §. quod vulgo, ff. ad leg. Falcidiam*, & in *leg. si plures, in fin. ff. de Legatis 3.* cum aliis per Tiraquell. *de privileg. piæ causæ, 26.* Peregrinus *de fideicommiss. artic. 16. nu. 59.* Gratianus *disceptationibus forens. to. 1. cap. 104. n. 46.* Giurba *decis. 32. n. 12.*

Atque insuper in specie hanc personalitatem * in subscriptione Papæ probat eleganter Gome- 39
zius *super regula de non judicando juxta formam supplicationis, in quæst. 16. in compendio utriusque signaturæ, versic. Solutio dici potest*, in hæc: *Et quia in supplicatione verus scribendi actus attenditur; quia ut talis verus, & non repræsentativus homo scribit, ideò nomine vero utitur, in Bullis verò quia Papa non scribit, nec manum suam ut ipse apponit; sed per officiales expediuntur, in illis officii sui nomen, id est, Papatus ponitur. Pro ista distinctione facit notabile dictum Bonifacii de Vitallinis Rotæ Auditoris in Clementina 14. col. nu. 48. de probationibus, ubi dicit, quod quando Papa organo suæ vocis loquitur, * tanquam pri- 40
ma persona loqui videtur; quia ipse per se scribere, & loqui, sunt actus personalitatem denotantes, &c.* Sequitur & facit paulò post: *Sic igitur dicendum est, * quod quando ipse manu sua supplicationem* 41
signat, ideò nomen suum proprium apponit, & privatum, quia manu sua scribendo, actum privati hominis, personalem industriam denotans, facit, propterea benè nomen impositum personæ suæ convenit. Sed in Bullis, quia ista de per se non facit, sed repræsentativè; secundùm præsumptam formam fiunt, ideo in illis dignitatis nomen apponitur, &c.

quæ

quæ quidem doctrina mirabilis est ad propositum, ut videre.

Quare cùm Rex Catholicus acerrimus sit Con-
42 cilii Tridentin. protector, * ut latiùs hac 2.*part. cap.* 1. *& seqq.* sæpè diximus; non patitur exequi litteras impetratas in prima instantia contra formam subsantialem, & individuam Concilii prædicti; sed Senatus quotidie causam remittit Ordinario, ut pars jus suum moveat coram Ordinario, sive retentis litteris, vel simul relaxatis juxta distinctionem juridicam abundè comprobatam, de qua hac 1.*part. cap.* 26. *per totum*, prout praxis communis, & incommutabilis hujus Supremi Consilii Regii, observat, & hoc ipsum etiam in Romana Curia præ oculis habetur, ut contra Concilii Tridentin. Decretum, & formam minimè ex-
43 pediantur *hæ litteræ propter hunc recursum vitandum, sicut testatur Marquesanus *in tractat. de commissionibus nullitatis senator.* 2. *part.* §. 2. *nu.* 19. *tom.* 3. in hæc: *Et in prima instantia maximè in signatura S. D. N. passim conceditur in Rota, præcipuè in Regno utriusque Siciliæ propter Monarchiam (ut asseritur) tunc autem, quando fumus in prima instantia, & petitur causa in Rota committi, requiritur appositio manus Papæ respectu dispositionis Concilii Trid. sess.* 24. *cap.* 20. *causæ omnes, de reformat. ubi, &c.*

Advertendum tamen est, quod subscriptio
44 propria manu Sanctissimi * non videtur necessaria apponi in ipsis litteris, & rescriptis avocatoriis in prima instantia, sed sufficit quod in supplicatione per partem facta suæ Sanctitati apponatur, ut insinuant Leo *in Thesauro fori Ecclesiast.* 1. *part. cap.* 1. *n.* 47 Barbosa *in tract. de potest. Episcop. tom.* 2. *alleg.* 81. *num.* 10. Piasequius *in prax. Episcop.* 2. *part. cap.* 4. *num.* 3. *in princip.* Riccius *in praxi Archiepiscop. Neapol.* 4. *p. decis.* 237. *nu.* 7. Novarius *in novi juris Pontificii pract. concl. de causa primæ instantiæ, concl.* 1. alias 54. *n.* 7. *fol.* 141. dum omnes uno hoc modo loquendi utuntur: *Quas Papa arbitrio suo supplicatione manu propria signata expressè ad se avocaverit*, qui nullo modo loquuntur de subscriptione hac facienda in commissionibus ipsis, sed in supplicatione. Moti tamen ex declarationibus S. Congregat. statim citandis, quibus an sit danda fides dum authenticæ non monstrantur, latiùs examinatur infrà *cap.* 30. §. 5. *per totum.*

Et in terminis (licèt nullum ex his Doctoribus alleget) tenet Narbona *in l.* 59. *glos.* 1. *num.* 204. *lib.* 2. *tom.* 3. *Recopil.* ubi hæ sacræ Congregat. Cardinal. declarationes ad litteram refert in hæc: *An causarum avocationes validæ sint, si Brevia*
45 *Apostolica, *quæ transmittuntur manu propria Pontificis subscripta non sint? Congregatio censuit, esse valida, cum sufficiat, ipsas supplicationes, super quibus Brevia conficiuntur, manu Pontificis esse signatas.* Et iterum ibi in hæc: *An causam avocationes commissionesque minus validæ, aut contra Decretum Concilii cap.* 20. *session.* 24. *judicari debeant, ex eo, quod Brevia Apostolica, quæ ad partes transmittuntur, manu propria Pontificis subscripta non sint, an verò sufficiat, ipsas supplicationes, commissiones, super quibus Brevia conficiuntur manu Papæ signatas, & subscriptas esse? Congregatio censuit, satisfactum esse Decreto, si ipsa supplicatio, & commissio, super qua Breve fabricatur, manu Sanctitatis suæ subscripta sit, &c.* Nota quæ super hoc abundè, & subtiliter considerauimus hac 2. *part. cap.* 30. §. 2. *à num.* 8. *usque ad finem.*

Sed suppositio quod Senatus ex ipsa commissione, * & rescripto avocatorio non constat de 46
subscriptione propriæ manus Sanctissimi; quomodo aliter de ea docere debet impetrans, ut evitet remissionem causæ per Senatum Ordinario faciendam, ne Concilii Tridentini dispositio violetur; abundè de hoc aliisque similibus difficultatibus valde illustrantibus, & enucleantibus materiam subscriptionis (de qua in hoc cap.) tractavimus inferius hac 2.*part. cap.* 30. *cum quinque* §§. * 47
quæ omnia hîc, & ibi dicta circa supplicationem subscriptam comprobandam & exhibendam in Senatu, procedunt data authentica fide, & vera ac reali existentia harum duarum declarationum, de quibus *à num.* 44. at verò dum Senatus Regius de earum fide dubius est, & non sufficere supplicationis subscriptionem, sed debere eandem omnino intervenire in ipso rescripto contendit; inhærens verbis diserti, & claris Concil. Trident. *in dict. cap. causæ omnes*, ut latiùs scripsimus, & annotavimus infra *cap.* 30. §. 5. *per totum*, idcirco, quæ hoc *cap. & dict. cap.* 30. *cum suis*, §§. diximus de supplicatione subscribenda, comprobanda, & exhibenda in Senatu, intelligenda sunt de ipsomet rescripto, per cujus scriptionem tantùm satisfit dispositioni Trident. & ad illius subscriptionem erunt cuncta applicanda, & reducenda juxta tenorem, & formam Tridentini.

§. UNICUS.

An litteræ annulo Piscatoris munitæ eandem vim habere dicantur, ac si propria manu Sanctissimi fuissent subscriptæ?

SUMMARIUM.

1 *Litteras annulo Piscatoris munitas habere vim subscriptionis propriæ manus Sanctissimi declaravit Gregor. XIII.*

2 *& 3. Verba motus proprii Gregorii XIII. quo disponitur per annulum Piscatoris satisfieri formæ subscriptionis à Trid. petitæ recensentur.*

4 *Commissio de jure communi legitimè probatur per solum sigillum delegatis.*
Licèt ab alio sit commissio scripta; & tantum cum sigillo delegantis probatur, ib.

5 *Sigilli appositio æqualiter probat, ac si commissio fuisset scripta propria manu delegantis.*

6 *Gregoriana constitutio tanquam restrictiva Decreti Conciliaris ultra casum Brevium Cameralium, de quo loquitur, ad alias commissiones, & litteras trahi nequit.*

7 *Motus proprius Gregorii XIII. in Hispaniæ nunquam fuit receptus; imò ab eo humiliter supplicatum ex plurimis rationibus consideratis.*

8 *Commissiones annulo Piscatoris muniendas non committit ipse Papa, sed alii Prælati ad id deputati supplicationes subscribunt.*

9 *Commissiones plurimæ simul jam expeditæ & confectæ ab officialibus asportantur ad Sanctissimum, coram quo cum annulo custoditæ litteræ ipsæ sigillantur.*

10 *Pax vix potest habere notitiam eorum, quæ continentur in commissionibus annulo muniendis, tam ob multitudinem earum, quàm continuas, & graves occupationes.*

11 *Sigilli appositio nihil operatur quando apponens non est certus, & conscius de tenore, & contentis in scriptura sigillata.*

12 *Papa cùm nec expedierit, nec notitiam habet de tenore litterarum annulo muniendarum facilimè obviari potest intentioni Trid.*

13 *Subscriptio manu propria Papæ non tollit obstaculum, & suspicionem fraudis.*

14 *Papa multitudine negotiorum impeditus, nec præsumitur, nec potest expeditorum habere memoriam.*

15 *Oblivionem in Papa propter multiplicitatem negotiorum, etiam in expediti solitis præsumi, pluries decidit Rota.*

16 *Senatus non admittit litteras annulo Piscatoris munitas avocatorias in prima instantia, cum ex eo non sit satisfactum formæ, & intentioni Trident.*

17 *De pluribus dubiis, ampliationibus, & limitationibus attingentibus commissiones subscriptas, vel subscribendas propria manu Sanctissimi, remissivè.*

18 *Subscriptio ubi requiritur, & sigillum eandem vim, & probationem parem inducant, & pari passu ambulant de jure.*

19 & seqq. *Subscriptio, quando requiritur in actu pro forma non suppletur per sigilli appositionem.*

20 *Sigillum, & annulus Piscatoris idem.*

21 *Probatio per instrumentum, & per testes æquale fidem regulariter facit.*

22 *Scripturam ad probationem actus ubi lex requirit, pro forma, nihil prodest probatio per testes solos.*

23 *Casus requirentes scripturam ad probationem quales, remissivè.*

24 *Litteræ patentes ubi ad probationem specialiter pro forma requiruntur, non sufficiant Brevia sub annulo Piscatoris clausa, licèt aliàs æquale vim habeant.*

25 *Subscriptio propriæ manus Sanctissimi specialiter destinata est à Trident. ad commissionis avocatoriæ in prima instantia probationem, quo casu solum sigillum non sufficit.*

26 *Subscriptio propria manu ubi requiritur ad solemnitatem, aut removendam suspicionem non suppletur per sigillum.*

27 *Sigillum non supplet subscriptionem, quæ requiritur pro forma.*

28 *Sigillum benè supplet subscriptionem, quando agitur de probando consensu, non tamen quando ad solemnitatem actus subscriptio requiritur.*

29 *Sigillum supplet defectum subscriptionis, ubi agitur de solo præjudicio sigillantis; non tamen tertii, quia tunc admittitur probatio privilegiata.*

30 *Subscriptio si non requiritur pro forma, suppletur per scriptionem.*

31 *Actus quando requirit causæ cognitionem, simplex sigilli appositio commissionem non probat.*

32 *Concil. Trident. requirit in commissione primæ instantiæ justæ, & urgentis causæ examen ultra subscriptionem, quo casu cessat æqualitas inter sigillum & subscriptionem.*

33 *Ponderatur participium (propria) quo utitur Trident. exclusivum manus alienæ.*

34 *Princeps non videns, nec perlegens id quod sigillat, sigillum fidem nullam facit.*

35 *Princeps non censetur confirmare, quod posteà scribitur in papyro albo à se antea sigillato.*

36 *In quo Innocentius sibi contrarius, & communiter reprobatus notatur.*

37 *Annulus Piscatoris non supplet defectum subscriptionis, cùm etiam non probet quando scriptura tenor ignoratur à Domino sigilli.*

38 & 39. *Subscribens in schedula vacua sibi non præjudicat, eò quòd non videt, nec legit posteà scripta.*

40 *Quod procedit, sive in scriptione schedulæ vacuæ, sive in ea sigillanda ex identitate rationis.*

41 *Summus Pontifex tot occupationibus detentus non præsumitur tenorem singularem commissionum, quæ coram se annulo Piscatoris muniuntur, scire.*

42 *De pluribus difficultatibus tangentibus subscriptionem commissionis in prima instantia, à quibus subscriptio fiat, quomodo subscriptio in Senatu probetur, an per exemplum supplicationis subscriptæ, an per relationem Judicis Delegati, aut Notarii, & de aliis similibus singularibus remissivè.*

43 *Senatus non admittit litteras avocatorias in prima instantia, nisi propria manu Sanctissimi sint subscriptæ, non autem per æquipollens, cum firmiter sit servanda forma Trident.*

EX latè deductis in hoc *cap. in 4. exceptione, per totum à num.* 14. controverti solet in hoc Supremo Consilio Regio, an Brevia Apostolica annulo Piscatoris munita habeant eandem vim, ac si propria manu Sanctissimi fuissent subscripta, ad effectum avocandi causas ab Ordinariis in prima instantia, ita ut ex eo satisfactum dicatur formæ Decreti Concilii Tridentin. * *in dict. cap. causæ omnes*, in quo affirmativè, & expressè declaravit Gregorius XIII. super executione litterarum in forma Brevis, prout ad litteram adducit Paulus à Piasequio *in praxi Episcopal. 2. part. cap. 4. sub num.* 3. & habetur *inter diversas constitutiones, pag.*701. *& in Bullario recent. part. 2. fol.* 1220. cujus etiam meminit Gonçalez *in regul. 8. Concil. glossa* 52. *ex num.* 36. Garcia *de beneficiis, tom. 1. p. 6. cap. 3. à num. 7.* Marchesan. *de commissionib. part. 2. cap. 1. de commission. appellation. extra Romanam Curiam, & cap. 6. n. 42. fol. 73.*

Qui motus proprius incipit, *ad Romani Pontificis providentiam;* *& ante medium sic facit; *& exequi per diversas suas in forma Brevis, & sub annulo Piscatoris confectas litteras mandet; &c.* Et paulò post ibi: *Nulla, & invalida, nulliusque roboris, vèl momenti esse, nec attendi debere, contendunt sub prætextu, quod in Decreto Concilii Tridentin. sess. 24. cap. 20. dispositum fuerit, quod causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur, exceptis iis, quæ juxta Canonicas sanctiones apud Sedem prædictam sunt tractandæ vel quas ex urgenti rationabilique causa judicaverit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signaturæ suæ ejus manu propria subscribendum committere, aut avocare.* Et inferiùs, ibi: *Litteræ quoque in forma Brevis annulo Piscatoris munitæ,* * *non minoris sint efficaciæ, quàm rescripta signaturæ Romani Pontificis ejus manu propria subscripta, &c.* Quæ quidem constitutio benè declarat & expressè etiam hanc æqualitatem inter subscriptionem propria manu Sanctissimi, & munita annulo Piscatoris; ex hoc motu proprio Gregorii XIII. annotat licèt obiter Garcia *de benefic. sub dict. num.* 6.

Quæ & conformis videtur juri communi, ex quo Delegatio seu commissio* rectè probatur per sigillum delegantis, id est, quando delegatio facta

est

eſt per aliquam ſcripturam, quæ ſit ſcripta manu alterius, & in ea ſcriptura reperiatur, & eſt affixum ſigillum illius, qui delegare poteſt, nam tunc licèt non appareat, ſcriptam eſſe manu illius, qui habet poteſtatem delegandi; tamen per illum ſolum ſuum ſigillum probatur delegatio. Ita tradit Angelus *in l. conſentaneum*, prope finem, *C. quomodo & quando Judex*, & docuerunt Doctores & Innoc. *in c. quoniam contra de probat.* quos refert & ſequitur Marſil. *in rubr. C. de probat. num.* 323. *verſ. Et ideo Angelus.*

Et ideo appoſitio ſigilli eandem vim habet & æqualiter probat, ac ſi commiſſio fuiſſet ſubſcripta propria manu committentis, ut ad id ipſum obſervavit, & multa congeſſit Marſil. *in dicta rubrica, de probation. n.* 320. *verſ. His expeditis*, quem refert Maſcardus *de probat. concluſ.* 492. *n.* 2.

Et ita etiam in terminis, in quibus verſamur, movet dubium Marcheſanus *in tract. de commiſſ. avocator. cauſarum, part.* 2. *cap.* 4. *à nu.* 78. *cum ſeqq.* an ſcilicet hodie ſtante Concil. Trident. diſpoſitione *in ſeſſ.* 24. *de reformatione, cap.* 20. appetentis ſubſcriptionem propriæ manus Sanctiſſ. in eodem reſcripto, ſatisfiat per annulum Piſcatoris, in quo dubio ſe inclinat ſufficere; arguens ab authoritate ſigilli approbantis, & confirmantis ea, ſuper quibus apponitur, ut dictum eſt. Et nos quoque argumentamur huc uſque ſicut ipſe in terminis juris communis; qui quidem non meminit, nec allegat hunc motum proprium Gregorii XIII. cui ex dicendis altius ſatisfacere conatur Senatus hîc Supremus, qui inſuper adhæret litterali diſpoſitioni *dict. cap. cauſæ omnes*, regulariter ultra caſum Brevis Cameralis ad beneficia reſervata, quo expreſsè diſponit d. Motus proprius, non eſſe admittendum contendit, ex ſeqq. fundamentis.

Hæc namque diſpoſitio Gregoriana cum ſit reſtrictiva † Conciliaris Decreti *in dict. cap.* 20. non erit extrahenda ultra limites, & caſum de quo loquitur, & diſponit, nempè in Brevibus Cameralibus expeditis ſuper beneficiis reſervatis Sanctæ Sedi Apoſtolicæ, ex ſpecialitate rationum ibi adductarum, quæ nullo modo aliis Bullis, & litteris conveniunt, & in hoc tantùm caſu illum motum proprium intelligunt Doctores hactenus citati in ejus exornationem, & Novarius *in novi juris Pontific. practic. concluſ. cap. de cauſis primæ inſtantiæ, concluſ.* 1. aliàs 54. *num.* 14. latiùs Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, allegat.* 81. *num.* 17. *per totum, tom.* 2. † & ſic cætera omnia reſcripta ultra hunc ſpecialem caſum remanent ſub diſpoſitione *dict. cap.* 20. *cauſæ omnes Concil. Trid.* ut præcisè in eis ſit ſervanda forma ſubſtantialis ſubſcriptionis, prout in hoc *cap.* 9. *à principio* diximus.

Sed ulterius in hoc ſubſiſtendum, nam in Hiſpania dictum † motum proprium Gregorii XIII. non eſſe receptum juxta ea quæ latiùs deduximus 1. *part. cap.* 2. *à numer.* 114. *cum ſeqq. verſ. ſed quando dicta Bulla*, uſque ad fin. cap. imò ab eo humiliter ſupplicatum fuiſſe pro parte ſacræ Catholicæ Majeſtatis ad Sedem Apoſtolicam, quotidie audimus in hoc Senatu Supremo, ac inſuper indies experimur obſervari litteralem formam adſcriptam à ſancto Concilio Trid. ita ut non admittatur per Senatum quod adimpleri poſſit per æquipollens.

Et cauſam ſupplicationis fundatam aſſeritur ex his omnibus, quæ ſuperius dicta remanent à principio hujus *cap. in* 4. *exceptione* Concilii Trident. *verſic. Quarta exceptio, num.* 14. *cum ſeqq.* uſque ad finem c. conſiderando, † & inferendo ex contraventione illius multa in his Regnis damna, & inconvenientia provenire, inter quæ, & illud: quia ſua Sanctitas eo caſu non committit cauſam, ſed potius id fit vel per Cancellarium Præfectum, vel alium Prælatum habentem ad id ſpecialem poteſtatem datam à Papa, ut poſſit has & ſimiles ſupplicationes expedire, prout facit, & litteræ commiſſionis deſuper conficiuntur per officiales Curiæ juxta praxim latiſſimè per Nos adductam infra hac 2. *p. cap.* 30. & poſt has ſic confectas litteras, † plurimæ ſimul aſportantur ad Pontificem, quando ſint muniendæ annulo Piſcatoris, & tunc Sanctiſſimus tradit Officiali annulum (penes ſe obſervatum) qui officialis in præſentia Pontificis imprimit in Cera pendente ex litteris illum annulum, abſque eo quod ſua Sanctitas queat habere relationem, † & ſpecialem notitiam commiſſionum ſigillandarum, tunc ob ejuſdem maximas, & continuas occupationes earum gravium negotiorum, & audientiarum; tùm etiam quia multæ ſibi ſimul aſportantur ſigillandæ, de quo diximus latiùs *in dict. cap.* 30. *à num.* 49. *& ſeqq.* & à princip. c. latiſſimè tractamus de omni genere ſignaturarum, & à quibus Præfectis, ſeu Prælatis fiant, præcipuè de ſignatura *per conceſſum*, † ita quod ad Sanctiſſimum non exportantur hæ litteræ expediendæ; ſed expeditæ jam, & ab aliis ſubſcriptæ, necnon penitùs jam confectæ, quo caſu ſigillum, ſeu annulus appoſitus nihil probat, quando certus non eſt Sanctiſſimus de contentis in commiſſionibus, nec eorum tenoris conſcius eſt, ut latiùs probavimus infrà *à num.* 34. *cum ſeqq. verſ. Iis adjunge.*

Quare cùm ſua Sanctitas non videat has expeditiones litterarum † per annulum Piſcatoris ſignantes, nec illarum notitiam habeat: facillimè poterit contraveniri intentioni ſuæ & ſacroſancti Concilii Trident. juxta *cap. dilecta*, 22. ibi: *Cum in eis, illius articuli videlicet, de ſubtractorum reſignatione fuerit præter conſcientiam noſtram cognitio demandata, &c.* & alia plura jura *cap.* 2. ibi: *Quoniam non credimus, ita præciſè ſcripſiſſe, cap. cùm ordinam. 6. de reſcriptis, cap.* 1. *de conſtitut. lib.* 6. *cap. ad hæc*, 10. in corpore unde ſumitur, *de reſcriptis*, in hæc verba: *Tales itaque litteras à Cancellaria noſtra non credimus emanaſſe, vel prodiiſſe, vel ſi fortè prodierint, conſcientiam noſtram, quæ diverſis occupationibus impedita ſingulis cauſis examinandis non ſufficit, &c.* Quæ decretalis ſingulariſſima eſt ad propoſitum, & in pluribus expeditionibus Romanæ Curiæ advertit Soto *ad regulam* 58. *Cancellar. Innocentii VIII. verſ. Cum quoad.* Gutierrez *Canonic. quæſtionum lib.* 2. *cap.* 15. *per totum.*

Et in fortioribus † terminis Pariſius *de reſignatione beneficiorum lib.* 3. *quæſt.* 6. *num.* 57. & 58. ſic loquitur: Decimò dubitatur; an hujuſmodi fraudis ſuſpicio & præſumptio excludatur, ex eo, quod ſupplicatio ſit manu Papæ ſubſcripta, ſignando manu propria cenſetur tollere obſtaculum, & ſuſpicionem fraudis. Contrarium tamen fuit deciſum in Rota in dicta Cremonenſis penſionis 28. Maii 1584. coram Canthutio, quia Papa multitudine negotiorum impeditus, † hæc retinere memoriâ non præſumitur, & non poteſt, *cap. ex parte*, & ibi Doctores præſertim Cardinal. *num.* 8. Anania *num.* 2. Ancharranus *num. etiam* 2. *de offic. deleg.* Gomezius *in cap.* 1. *n.* 35. *de conſtitut. lib.* 6. *&c.* optima ad idem eſt Rotæ

decis. 265. *num.* 4. apud Seraphin. ubi aliæ pluri-
15 mæ decisiones recensentur, † diciturque ita plu-
ries dixisse Rotam, ibi: *Etiam quod aliis vicibus, super eo rescripsisset, cum propter multiplicitatem negotiorum præsumatur oblivio, ut pluries fuit in Rota decisum veluti in una Tarvisana pensionis, coram B. M. Oradino, & in alia Romana officii Camerariatus coram R. P. D. Costa, sub die 27. Junii* 1569.

Quare cùm in hoc possint intervenire multæ
16 subreptiones, † & suggestiones, atque per me-
dium prædictum expeditæ litteræ sub annulo Pis-
catoris non satisfaciant speciali, & personalissimæ formæ Concilii Trident. quam hoc tantùm fine, & intentione adhiberi, & intervenire conatur, ut quantum sit possibile avellantur negotiationes occultæ, & cessent suggestiones sagaces, quibus facilè litigantes possent avocationes juri & Trident. odiosas, in prima instantia consequi. Ideo cautè, & attentè inhibit Senatus hic Supremus in litteralis sensus Concil. Trident. observatione, cujus præciæ, & inviolabili formæ minimè satisfieri per signaturam ex annulo Piscatoris agnoscens; motus fuit ad supplicationem interponendam coram Sanctiss. à præfato Motu proprio Gregorii XIII. ac propterea stante non solùm hac supplicatione, sed & abusu eo quòd non fuisset in Hispania receptus; rectè procedunt ea omnia, quæ latissimè [ubi de variis similibus multis exemplaribus] diximus supra 1. *part. cap.* 2. *à num.* 114. *cum seq. versic. Sed quando dicta Bulla, &c. & à num.* 148. *cum seq.* de quo ulterius infra hac 2. *part. cap.* 10. erit latiùs agendum.

17 Et de aliis plurimis dubiis, ampliationibus, † limitationibus attingentibus has commissiones propria manu Sanctissimi, latissimè hac 2. *part. cap.* 12. *per totum*, & abundè etiam *in cap.* 30. *cum quinque* §§. ex quibus colligere poteris, quàm incongruus ut, & inconveniens hic modus muniendi litteras avocatorias fini, & intentioni Conc. Trid.

Considerat insuper Senatus circa supra dictam
18 constitutionem Gregorii XIII. † quod licèt per eam dicatur, ibi: *Annulo Piscatoris munitæ non minoris sint efficaciæ, quàm rescripta signaturæ sua ejus manu propria subscriptæ*, prout regulariter, & de jure communi vera est, & communis Doctorum assertio; quod sigillum de voluntate Domini impressum, & rescriptum subscriptum pari passu ambulent, æqualemque probationem faciant, & inducant in commissionis probatione, ut probant Romanus *consil.* 303. *in fin.* Craveta *de antiquit. tempor. in* 5. *partic.* 1. *part. numer.* 49. Menochius *in præsumption. lib.* 2. *præsumpt.* 57. *num.* 33. Ant. Gabriel. *in commun. opinion. tit. de præsumptionibus, conclus.* 4. *n.* 7. Gonçalez *in reg.* 8. *Cancell. glossa* 61. *num.* 38. & alii plures citati in hoc §. *ad principium, num.* 4.

Tamen dicit Senatus, quod licèt regulariter ha-
19 beat æqualem probationem; † non tamen posse dispositioni Concilii Trident. adaptari, cùm non sequatur exinde, quod quando unum ex eis specialiter requiritur in actu à jure pro forma & solemnitate, suppleatur per alterum solum, sicuti in nostro casu, in quo Concilium requirit subscriptionem propriam manu Sanctissimi pro forma & evitandas surreptiones, & plura alia damna, ut superius latè probatum reliquimus in hoc *cap. in* 4. *exceptione, per totam à n.* 14. tum etiam sigillum seu
20 annulum Piscatoris (quod idem est, † ut post alios plures probat Gonçalez, *in reg.* 8. *Cancell. glossa* 61. *à numer.* 17. *& seq.*) non potest supple-
re defectum subscriptionis, specialiter destinatæ ad avocationis probationem, ut in terminis probant Jasson *in l. quæ dotis, numer.* 94. *vers. Similiter, ff. soluto matrimon.* Craveta *de antiquitate tempor. in* 1. *part. num.* 172. Antonius Gabriel ubi proximè, *tit. de præsumptionibus, conclus.* 4. *numer.* 5. & post Cravetam *de antiquitate tempor.* 11. *part.* 1. *p. princip. n.* 44. *&* 45. & Decium *in cap.* 2. *in fin. de fide instrumentorum*; idem affirmat Menochius *de arbitrariis judic. lib.* 2. *cap.* 113. *num.* 11.

Prout vulgari exemplo declaratur: nam licèt
21 regulariter omnis actus, † vel contractus pariter probetur per testes, ac per instrumentum, eandemque vim habere probationem per instrumenta, ac per testes, vulgaris, *l. in exercendis, C. de probat. l. pactum quod bona fide, C. de pact.* Mascard. *de probat. concl.* 671. *n.* 1. latiùs Mascard. ipse *de probationibus, in princip. quæst.* 6. *à numer.* 1. *& seqq.* maximè *à num.* 12. *in exercendis* [inquit dict. l.] *utilibus eandem vim obtinent, tam fides instrumentorum, quàm depositiones testium*; quod & idem probat text. *in cap. cum Joannes, de fide instrumentorum*: si tamen in alicujus contractus probatione lex requirit pro forma scripturam: nullo
22 modo sufficit probatio per testes, † ut vulgare est & firmat Mascardus *concl.* 1399. *nu.* 1. *& seq. concluf.* 848. *à principio.*

Et idem Mascardus ad princip. *dict. tract. de probat. quæst.* 6. *n.* 9. per text. *in cap.* 1. *de censibus*: † ibi gloss. *verb. scriptis*, recenset casus ali-
23 quos, quibus scriptura requiritur & testes non sufficiunt.

Conducit elegans doctrina Gonçal. *in reg.* 8. *glossa* 59. *à n.* 25. *cum seqq.* † dicentis; quod Bre-
24 via gratiæ & justitiæ, quæ clausulæ mittuntur cum annulo Piscatoris, licèt eandem probationem & vim habeant, sicut Bullæ patentes plumbatæ; tamen cùm in dicta *regula* 8. requirantur litteræ patentes pro forma; non sufficiunt prædicta Brevia clausa, tametsi aliàs regulariter æqualiter in probatione operentur.

Subscriptio etenim manu propria Pontificis spe-
25 cialiter ex Trident. † destinata fuit ad avocationis hujusmodi probationem, & solemnitatem, sicque sigillum non sufficit solum, ut in simili probant Bald. *in cap. significavit, num.* 3. *de appellat.* quem ibidem sequitur Butrius, Abb. & Franchus Bertachin. *in tract. de Episcop. lib.* 3. *part.* 1. *num.* 35. Menochius *de præsumptionibus, lib.* 2. *præsumpt.* 57. *num.* 18. Gonçal. *dict. glossa* 61. *nu.* 42. dum etiam asserunt, quod custos arcis, seu Castellanus non debet arcem restituere ei, qui venit cum sigillo Domini, cum sigillum non sit ordinatum ad actum illum; & per Romanum, Felinum, Vestrium, & alios idem probat Menochius *de arbitrariis lib.* 2. *casu* 113. *nu.* 7. & plurimos citat Mascardus *de probationib. concl.* 1308. *sub num.* 53. ergo cum sigillum destinatum non sit ad commissiones avocatorias, sed subscriptio propria manu ipsius Pontificis dumtaxat; sequitur, ut illud nihil probet, nec fidem faciat de per se absque dicta subscriptione. Quoniam cùm subscriptio sit forma, & solemnitas substantialis requisita à Concil. Trident. ad unguem & specificè seu in individuo servanda erit, ita ut nec per aliam æquipollentem suppleri potest, ut copiosè probavimus hoc eodem *cap.* 6. *à num.* 14. *cum multis seqq.* quippè per sigillum, seu annulum Piscatoris non satisfit principali intentioni Concilii Tridentini, nec occurritur inconve-

nien-

nientiis & damnis, ob quæ vitanda principaliter moti fuerunt Patres ad illam ſpecialiſſimam ſubſcriptionis formam petendam, uti aptabilis, & congruens rei, de qua agitur, ut ſtatim.

Deinde hæc pars fulcitur: nam etſi regulariter
36 (ut dictum eſt) ſigillum, † & ſubſcriptio in probatione pari paſſu ambulent, id non procedit, quando ſubſcriptio requiritur pro ſolemnitate actus, & ad removendam ſuſpicionem, prout contingit in noſtro caſu, cùm ad vitandas ſuggeſtiones, & ſurreptiones, necnon negotiationes litigantium, atque Curialium officialium, hæc ſpecialis ſolemnitas, uti neceſſaria noviter fuit inventa, & deſiderata, ut nempè ſcientia certa, examen legitimæ, & urgentis cauſæ per Sanctiſſimum faciendum requiratur in ejus ſubſcriptione, ad avocandum cauſam ab Ordinariis in prima inſtantia, ut ſurſum, & pluries diximus; ideoque ſigillum, ſeu annulus Piſcatoris non poteſt ſupplere defectum ſubſcriptionis propria manu Sanctiſſimi, quia æqualem vim, & efficaciam non habet occurrendi damnis, & inconvenientiis, quibus per formam ſubſcriptionis hujuſmodi occurri à Concilio fuit repertum & experimento quotidie palpamus, prout rectè perpendit Riccius *in praxi, probation. juriſpatronatus, in reſolut.* 52. qui poſtquam à principio loquutus fuerat de æquivalentia ſigilli, & ſubſcriptionis in *num.* 4. ſic ipſe fatur. *Praterea ſigillum non ſupplet ſubſcriptio-*
27 *nem*, † *quæ requiritur pro forma*, *l. ad teſtium*, §. *ſi quis*, *ff. de teſtamentis*, *ubi non ſufficit*, *teſtes ſignaſſe*, *niſi etiam ſubſcripſerint.* Alexand. *dict. l. quæ dotis*, *num.* 38. ubi Jaſſ. *n.* 54. *ff. ſoluto matrimon.* Decius *in cap.* 2. *fin. de fide inſtrumentor.* Cravetta *de antiquit. tempor.* 1. *part.* §. *quæritur etiam*, *numer.* 43. Menochius *de arbitrariis dict. caſ.* 113. *num.* 11.

Et prædicti omnes in contrarium citati loquun-
28 *tur*, † *quando ſolùm quæritur de illius conſenſu, & eo caſu admitto conſenſum planè colligi: ſecus ubi ſubſcriptio non ad conſentiendum requiritur, ſed ad ſolemnizandum actum, & removendum ſuſpicionem, & comprobandum ſcripturæ fidem.*

Præterea in dictis locis agitur de præjudicio ſigil-
29 *lantis*, † *at hîc de præjudicio tertii, ideò probatio privilegiata, & exorbitans non recipitur, niſi omnia habeat requiſita. Addo, quod Romanus in dict. conſil.* 303. *loquitur de ſigillo debitoris, cujus eſt ſcriptura privata, & in ea poteſt ſuum dictum procede-*
30 *re*, † *quia non requiritur pro forma, quod ſit ab eo ſubſcripta; imò ſufficit, quod ſit ſcripta, l. cum antiquitus*, §. *cap. de teſtamentis.* Romanus *dicto conſil.* 303. Aretinus *in conſil.* 64. *col.* 6. *verſ. Nec poteſt dicere*, *num.* 5. Cravetta *dict.* §. *quæritur etiam*, *n.* 42. *& ſeq. Secus autem eſt in teſte cujus ſubſcriptio eſt omnino neceſſaria pro forma, &c.* Hactenus Riccius, & in id expreſsè tendunt omnes Doctores ſuperius citati *à num.* 18. *verſ. Conſiderat inſuper Senatus &c.*

Et inſuper quoniam cùm in hac ſubſcriptione
31 ſimul † requirat Concilium Tridentinum cauſam rationabilem, & urgentem per Sanctiſſimum examinandam, ut ſuperius diximus, hoc caſu etiam de jure communi juxta Doctores allegatos ſuprà *num.* 4. *verſ. Quæ & conformis & verſic. Conſiderat inſuper Senatus num.* 18. ſigillum delegantis non habet eandem probationis vim, ac ſubſcriptio propria manu, quod & probatur à ratione ceſſante, quam reddunt Doctores ibidem citati, Berlius *in ſingulari, verb. delegatio, n.* 14. Cacciallup. *in l. more, n.* 43. *ff. de juriſdict. omnium judic.*

Salgado de Supplic. & Retent.

& ipſe Maſcardus *de probationibus*, *eadem concluſ.* 492. *n.* 3. & 4. dicentes, quod ideo delegatio probatur per ſigillum delegantis, atque propterea ſigillum habet vim ſubſcriptionis propria manu: quia delegationes fiunt abſque cauſæ cognitione, ex quo non ſunt acta judicialia, nec requiritur præſentia partium.

Quæ quidem ratio omnimodò ceſſat in hac nova diſpoſitione Concilii Triden. † novam formam 32
inducentis in expediendo has commiſſiones avocatorias ab Ordinariis in prima inſtantia, requirentis ſubſcriptionem propria manu Sanctiſſimi, & ſimul appetentis cauſæ urgentis, & rationabilis examen faciendum per eundem Sanctiſſimum, ex cujus arbitrio hoc pendet, ut latiùs probavimus in hoc *cap. à num.* 14. *cum ſeqq. verſic. Quarta exceptio*, *&c. & cap.* 3. *à princip. hac* 2. *part.* Ac propterea æquiparatio Doctorum inter ſigillum & ſubſcriptionem nequit per rationem ceſſantem adaptari diſpoſitioni Concilii, cùm in hac noſtra ſubſcriptione Doctorum fundamentalis ratio omninò ceſſet; ac per conſequens eorum doctrina, & adæquatio generalis ex hactenus comprobatis.

Suadet etiam participii vera & genuina ſignificatio, † quo utitur Concilium Trid. ibi: *Ma-* 33
nu propria ſubſcriptionem, quod eſt excluſivum manus alienæ; *proprium* enim ubi abſolutè & generaliter in lege ponitur, excludit alterius interventionem, & participationem, *l.* 4. *ff. ſive uſusfructus petatur*, *l. ſi tibi*, *ff. de uſufructu accreſcendo*, *l. ſi tibi*, *ff. quibus modis uſufructus amittat*, ex quibus, & aliis poſt Fabrum *in* §. *omnium*, *num.* 21. *inſtit. de actionibus*, concludunt Pinel. *in l.* 1. *part.* 2. *n.* 6. *verſ. Ad hanc*, *C. de bonis maternis.* Duarenus *lib.* 1. *diſp. cap.* 17. *in fin.* Donellus *commentar. juris civilis*, *lib.* 9. *cap.* 8. *verſ. Hoc idem jus.* Alexander Raudenſis *de Analogis*, *lib.* 1. *cap.* 7. *nn.* 1. latè Caſtillo *lib.* 1. *de uſufructu*, *cap.* 75. *nu.* 4. 7. *&* 8. & cum Briſſonio *verb. proprium*, *l. ultima*, *ff. de ſuperficiebus*, latè Rebuffus *in l. interdum*, *verb. proprietati*, *ff. de verb. ſignific.* Igitur non ſubſcribit manu propria, qui per alienam ſubſcribit, & multo minus qui per ſigillum, ut in ſpecie probavimus hoc *cap. à num.* 14. *in* 4. *& exceptio*, *& in hoc* §. *à principio.*

His adjunge non minus elegans fundamentum
deductum † ex ſtylo affixionis, & impreſſionis 34
ſigilli ſeu annuli Piſcatoris, de quo ſurſum *à num.* 8. *& ſeq. verſ. Et cauſam*; nempè, Summum Pontificem non legere, nec videre commiſſiones muniendas annulo Piſcatoris ob multitudinem earum, magnaſque & continuas occupationes. Ex quo ſequitur, quod tunc etiam de jure communi ſigillum probat, eique fides datur, quando Princeps, aut ſigilli Dominus legit, & videt id, quod ſigillavit ſuo ſigillo; ut verò ſi ipſe non legerit contenta in ſcriptura, cui ſigillum apponit, ſed potius ignoraverit; ſigillum appoſitum nec fidem facit, nec probat. Ita tradunt Bartolus & Baldus *in l.* 2. *C. de rebus alienis non alienandis*, ubi etiam Caſtrenſis, quem ſequutus eſt Purpuratus *in l. admonendi*, *numer.* 177. *de jure jurando*, qui ſubjicit *in l. ſi ſtipulatus*, §. *Chryſogonus*, *ff. de verbor. obligat.* Principem non cen-
ſeri confirmaſſe ſcripturam in papyro à ſe † priuſ- 35
quam ſcriberetur, ſigillato: cui aſſentit Menochius *de arbitrariis judic. caſu* 113. *n.* 5. & dicit Innoc. *in cap.* 2. *de fide inſtrum.* quibus adhæſit Bertachinus *in tract. de Epiſcop. lib.* 3. *part.* 1. *tit. qualiter eligatur*

Episcopus, *n.* 2. *vers. Nunc tractemus*, quo loco plures alios idem sentientes congessit, & tenet Mascardus *de probationibus*, *concl.* 1308. *num.* 49. *& seqq.*

36 Et licèt in hoc sibi sit apertè † contrarius idem Innocentius *in cap. quanto*, *in vers. Munimenta*, *de his quæ fiunt à Prælatis*; tamen ejus dictum rejiciunt Baldus in Margarita, *in verb. sigillum*, & Bertachin. loco proximè citato *num.* 21. *vers. Nunc tractemus*. Mascard. *dict. conc.* 1308. *n.* 50. *&* 51. Igitur sigillum, seu annulus Piscatoris non potest supplere defectum subscriptionis propriæ manus Sanctissimi quæ est forma, cum etiam

37 in hoc casu non probet; † quando non sit lecta commissio per Summum Pontificem, nec cognoverit, quid in ea contineatur, quibus adde quæ in proposito consideravimus supra hoc §. à *n.* 8. *cum seqq. vers. Et causam &c.*

Pro qua doctrina contra Innocentium facit si-

38 milis alia, quæ habet, † quod subscribens in schedula vacua, sibi non præjudicat, eò quòd non vidit, nec legit, nec fuit prævisus de his quæ in ea scribuntur; & sic fidem non facit, probant Baldus, & Paulus Castrens. *in l. si ita stipulatus* §. *Chrysogonus*, ... *ner.* 2. Jas. *num.* 13. *ff. de verbor. obligat.* Felin. *in cap. quoniam contra*, *num.* 48. *de probationibus*. Rodericus Suarez *in l. post rem judicatam*, *ampliat.* 2. *in fin.* Azeved. *in l.* 15. *num.* 9. *tit.* 21. *lib.* 4. *Recop.* Rebuffus *in tit. de chirograph. & schedu. recognit. in præfat. num.* 101. *cum duobus seqq.* Gonçalez *in regul.* 8. *de alternat. gloss.* 60. *num.* 17. *& seqq.* & post Bald. Felin. Angel. & alios idem affirmat Mascardus *de probat. conclus.* 1349. *à nu.* 16. dicens

39 † quod quando subscribens non legit scripturam, ejusque tenoris notitiam non habuit, nihil operatur subscriptio sua, *ex l. fin. C. plus valere quod agitur*.

Atque etiam omnes præfati Doctores pariformiter intelligunt hanc veram doctrinam, † sive

40 tractemus de subscriptione, sive de sigillo, sive de subscribenda schedula vacua ex identitate rationis, ut videre est ex Gonçalez & Mascard. aliisve per eos relatis.

Et cùm simul Pontifex tot sit occupationibus

41 detentus (ut superiùs latè probavimus) † non est credendum, nec præsumendum se legisse, & cognovisse tenorem tantarum commissionum simul ad se latarum pro apponendo annulo; imò in eo præsumitur ignorantia, & alleganti scientiam & notitiam, incumbit onus probandi juxta resolutionem Mascardi ubi proximè *à n.* 19. *cum seqq.*

Aliæ plurimæ difficultates, necnon singulariffi-

42 mæ resolutiones, † quæ has commissiones avocatorias subscriptas manu Sanctissimi tangunt; mirificè tractantur, & subtiliter digeruntur, necnon post longum singulorum examen, & disceptationem resolvuntur, videndæ inferiùs hac 2. *part. cap.* 30. *omnibus suis* §§.

Ubi abundè de modo, & formalitate signaturarum in litteris gratiæ & justitiæ, & à quibus signentur, vel subscribantur, & an commissio comprehendatur sub signatura Pontificis appositæ in supplicatione gratiæ, & quomodo probanda sit in Senatu ipsa subscriptio, & an originalis supplicatio præcisè requiratur; & nunquid sufficiat transumptum seu exemplum legitimè solemniter expeditum. Et an per relationem Judicis, vel Notarii in monitorialibus per Delegatum expeditis ipsa subscriptio in Senatu probetur. Et de aliis pluribus valde utilibus, & necessariis huic tractatui subscriptionis, ibidem abundè videre poteris, ultra alia multa quæ in discursu hujus 2. *part.* in singulis ejusdem capitulis recensentur juxta casuum contingentiã, videnda.

Ideò ex his motus Senatus rationibus, & aliis plurimis, † de quibus in hoc *cap. à n.* 14. *in excep-* 43 *tione*, *per totum*, ad supplicationis refugium confugit, interimque in Hispania non est recepta dicta constitutio Gregoriana; sed imò potius firmiter observatur forma individualis Sancti Concilii Trident. *in cap.* 20. ita ut Senatus nullo modo admittat commissiones cum forma æquipollenti subscriptas; sed eas duntaxat, quæ actualiter sint subscriptæ propria manu, & littera Sanctissimi juxta formam ejusdem Concilii, prout quotidie practicamus & videre est infra *cap.* 5. §. 30. *per totum*, quo longa serie disceptatur, & resolvitur, subscriptionem in ipsomet rescripto, & commissione judicibus Delegatis remissa, esse apponendam ex Trident.

CAPUT VII.

An Rex Catholicus hac protectionis Regalia uti poterit in obviando stylo etiam immemoriali consuetudine munito ab aliquo Tribunali diù invento, ut inhibitio temporalis perpetuò afficiat, ita ut etiam termino transacto causet attentata, sive in prima Ordinarii instantia, sive ulteriori alia?

SUMMARIUM.

1 *Inhibitione temporali utuntur superiores Ecclesiastici, ne interea, quod acta transportantur, & videantur forsan an inhibitio perpetua concedatur, vel data temporalis reformetur, suam inferior exequatur sententiam.*

2 *& seq. Inhibitionem temporalem non posse habere effectum inhibitionis perpetuæ, ita ut termino ejus transacto causet attentata, nec stylum contra hoc aliquid operari acerrimè defendit Author.*

3 *Stylus, ut inhibitio temporalis operetur perpetuò, est contra jus, naturam, & substantiam actus, contra charitatem introductus, dolo, & malitia plenus.*

4 *Prohibitum ad tempus post tempus censetur permissum.*

5 *Permissum ad tempus post tempus permissum intelligitur.*

6 *Inhibitionibus suis licèt Rota attribuerit, ex præ excellentia tanti Tribunalis aliquas prærogativas, non tamen istam, ut temporalis operetur, uti perpetua.*

7 *Inhibitio Rotalis limitata ad tempus, vel causam, ultra eam, vel tempus non causat attentata.*

8 *Consuetudine nequit fieri, quod nec pacto.*

9 *Pactum contra naturam, & substantiam actus non valet, nec tenet.*

10 *Temporalis sui natura operari perpetuo, est contra substantiam actus.*

11 *Stylus introductus, ut inhibitio temporalis operetur perpetuo, est contra substantiam actus.*

12 *Causa finita non potest producere effectum infinitum, quia sicut limitatur potentia causæ, sic ejus effectus.*

13 *Stylus dans robur perpetuum inhibitioni tẽporali includit dolum, & frandem, & laqueum justitiæ par-*

partis, & judici inferiori.

14 *Inhibitio temporalis ſi eſt, operatur à perpetuo doloſè, & fraudulenter apponitur tempus in ea, ubi plura jura ponderantur.*

15 *Remedium, ad præſidium innocentium inventum, non debet eſſe vinculum iniquitatis.*

16 *Inhibitio captionem, aut dolum continens, non cauſat attentata, nec nullitatem.*

17 *Stylus, ut inhibitio temporalis operetur perpetuo, etiam immemoriali vallatus, reprobatur à Tridentino.*

18 *Inhibitionis temporalis expeditione operatura ut perpetua debet ſervari forma, quæ à jure in perpetua requiritur.*

19 *Forma tradita à cap. Romana, de appellationibus in 6. in expeditione inhibitionis reperitur revocata à Trid. cum clauſula irritanti, ſemota immemoriali contraria.*

20 *Stylus, qui ſimpliciter peccat in forma expediendæ inhibitionis, ſi eſt à Trident. reprobatus, quantò fortius ille, qui ſimul continet fraudem, & dolum.*

21 *Stylus, ut inhibitio ſit in expeditione temporalis, & in effectu perpetuus fuit inventus ad illudendum Trident. Decretum.*

22 *Inhibitio expedita ad illudendum Concilium Trident. non operatur attentata, nec nullitatem.*

23 *Inhibitio in expeditione temporalis, & in effectu perpetua (juxta pravum ſtylum) non deſinit eſſe perpetua, & ſeqq.*

24 *Diſpoſitio judicatur ſecundùm effectum ſuum; non ſecundùm nomen fictum.*

25 *Ad cognoſcendum contractum non attenditur nominis impoſitio, ſed forma, & effectus.*

26 *Si effectus contractus nomini per partes impoſito non repugnat, nomen attenditur.*

27 *Ad quæ ſingularis theorica Burgos de Paz recenſetur.*

28 *Inhibitio in expeditione temporalis, & in effectu perpetua [juxta improbum ſtylum] æquivocè inhibitio nominata, indubiè perpetua dicenda erit.*

29 *D. Franciſc. de Aluiſis Auditor Nuntii laudatur, acquieſcens fundamentis auctoris in facti contingentia, acerrimè impugnantis ſtylum aſſertum Tribunalis ſui, ut inhibitio temporalis ad quadraginta, poſt illa cauſaret attentata.*

30 *Rex Catholicus, ut acerrimus Tridentini protector poteſt obviare ſtylo peſtifero ingentia damna in ſe includenti, ne inhibitiones temporales captioſæ operentur perpetuo, cum contra Tridentinum expreſsè ſit introductus.*

31 *Rex Catholicus vigore protectionis Concilii Tridentini ſæp. commendatæ poteſt mandare Prælatis, ut obſervent Decreta Concilii.*

32 *Rege obviante ſtylo inhibitionis captioſæ laqueus vi oppreſſorum contritus dicitur, & ipſi liberati per protectorem.*

33 *Remedium contra ſententiam ſuperioris, declarantis proceſſum inferioris attentatum, geſtum tranſacto termino inhibitionis temporalis [juxta improbatum ſtylum] operantis perpetuo.*

34 *Stylus contra jus clarum introductus nullus eſt, nec admittitur.*

VIgore appellationis interjectæ ab aliquo gravamine, † vel etiam ſententia diffinitiva per Ordinarium, aliumve quemlibet judicem illata, *Salgado de Supplic. & Retent.* latave; ſolet ſuperior expedire inhibitionem temporalem, ad quadraginta dies, puta, ne interim inferior judex in cauſa ulterius procedat, donec ſuperior ipſe actis viſis, vel reformet inhibitionem illam temporalem, vel in totum & perpetuò in cauſa inhibeat: & licèt hujuſmodi inhibitio temporalis juris attento rigore admittenda non ſit; ſtylus tamen univerſalis obtinuit, ita expediri, prout latè diſputavimus & reſolvimus *in tract. de Regia protect. 2. part. cap. 10. à numer. 29. cum ſeqq.*

Nihilo minus ſuperior aliquis hoc ſtylo ita limitato, † atque ad prædictum finem dumtaxat 2
invento non contentus contendit; ſuam ſic temporalem inhibitionem ad quadraginta operari debere inhibitionis perpetuæ, & abſolutæ effectum, adeò ut etiam termino dictæ temporalis inhibitionis tranſacto nequeat inferior in cauſa procedere; vultque & certat, omnia geſta poſt tempus tanquam nulla, & attentata reponere, hoc tuendo ex eo quòd ſic dicit obſervare ſtylum ſui Tribunalis. Nos autem acerrimè defendimus in facti contingentia, hunc ſtylum penitus abolendum, cùm fuerit introductus contra expreſſam prohibitionem Concilii Trident. cujus evigilans protector ſemper fuit Rex noſter invictiſſimus, ut ſæpè diximus, moti ex ſeqq.

Primò quoniam hic ſtylus, ut inhibitio temporalis operetur perpetuò, † eſt contra omnem 3
juris rationem, & principia, ac contra naturam, & ſubſtantiam actus, contra charitatem introductus, captioſus, doloſus, damno doloque plenus, ac propterea omni jure reprobatus, dùm prohibet, & impedit inferiorem termino inhibitionis temporalis tranſacto poſſe in cauſa procedere.

Vulgare eſt enim juris axioma, ut prohibitum ad tempus, † poſt tempus cenſeatur per- 4
miſſum *l. Imperator*, 8. ubi Baldus, *ff. de poſtulando*, *l. ſi unus*, §. 1. *ff. de pactis*, *l. epiſtol.* §. *fin. ff. eodem*, *l. pater filium*, §. *fundum ff. de legatis*, 3. Tiraquellus *de retract. convent.* §. 1. *gloſſ.* 2. *num.* 46. Surdus *deciſ.* 75. *num.* 18 *& conſ.* 294. *num.* 6. *& conſil.* 147. *nu.* 18. Menochius *conſil.* 274. *nu.* 14. *& conſil.* 80. *nu.* 16. Brunor à Sole *in locis communib. verb. prohibition.* 16. Gonçalez *ad reg. Cancellar.* 8. *gloſſ.* 65. *num.* 8. Barboſa *in l. cùm prætor. in princip. num.* 45. *ff. de judiciis.* Auguſtinus Barboſa *axiom.* 193. *num.* 6. ſicut è converſo, permiſſum ad tempus, † poſt 5
illud cenſetur prohibitum, ipſe Barboſa *axiom.* 178. *nu.* 4. ſed hæc inhibitio temporalis ad quadraginta dumtaxat dies prohibet, & ſuſpendit juriſdictionem inferioris; ergo eis tranſactis, licitè, & impunè procedere poſſe judicem, indubium eſt.

Secundò, quoniam ſtylus iſte nullo juris colore veſtitur, † omnique fundamento, etiam ap- 6
parente caret. Quamvis enim Rota Romana (ex præeminentia, & altitudine præexcellenti tanti Tribunalis) ſibi arrogaverit, ac ſuis inhibitionibus attribuerit aliquas ſpecialiſſimas prærogativas, prout eſt, quòd juſta, aut injuſta Rotalis inhibitio cauſet attentata, etiam non Canonicè expedita, & alias, quas variis in locis legimus quotidie: nunquam tamen aliqua decisione, aut Eccleſiaſtica conſtitutione legimus, † nec audivi- 7
mus, voluiſſe ſuas inhibitiones limitatas ad tempus, vel cauſam operari perpetuò, & abſolutè ultra tempus vel cauſam; imò contrarium docemus, inhibitionem Rotalem limitatam, & reſtri-

ſam ad tempus, vel cauſam, nihil ultra limitationem operari, nec cauſare attentata, ut de inhibitione Papali in terminis probat Lancelotus *de attentat. 2. part. cap. 20. limitat. 17.* ubi ad fin. expreſſim adducit Rotæ deciſionem, conducunt quæ late Scaccia *de appellationibus, q. 17. limitat. 47. membro 2. n. 26. & ſeqq.* Ergo multò minus hoc debet intentare quodlibet aliud Tribunal Eccleſiaſticum; cùm omnia Rotæ ſint inferiora, ſique contra naturam, & ſubſtantiam inhibitionis temporalis expeditæ.

8 Tertiò probatur, hunc ſtylum † aut conſuetudinem prævalere non poſſe, quoniam quod non poteſt fieri pacto, nequit & conſuetudine fieri, & è converſo, *l. fin.* ubi Bart. & Bald. *C. de fide-juſſoribus*, Gloſſa *in cap. 2. verb. officiali, in fin. de conſuetudin. lib. 6. l. alienationis verbum, ff. de verb. ſignificat.* & ibi Alciatus, & Rebuffus, Petrus Surdus *deciſ. 3. num. 23. & 236. nu. 9.* Valaſcus *conſultat. 132. num. 32.* Gamma *deciſ. 379. incip. inter fratrem n. 5.* & vulgatè eſt, & de pacto ad conſuetudinem, & è contrà validè argumentatur, *l. non impoſſibile, ff. de pactis.* Everardus *loco 89.* Socinus Junior *conſil. 27. num. 4. vol. 2.* Roſencal. *de feudis, c. 9. concluſ. 58. n. 14.* Caldas *in l. ſi curatorem, verb. ſua facilitate, n. 6. verſic. Et quod minor.* Stephanus Gratian. *diſceptat. 88. num. 20.*

Sed pactum contra naturam, & ſubſtantiam
9 actus non valet, nec tenet, † ut docet eleganter Zaſius *lib. 2. ſingular. reſponſ. capitul. 12. n. 3.* Alciatus *paradoxi, capitul. 16. litter. B.* Carraſius *Miſcellan. cap. 20. num. 3.* Conanus *commentar. juris civil. lib. 5. cap. 5. n. 6.* acutè Cujacius *obſervat. l. 2. cap. 15. littera B.* Forcatulus *in necromant. juris dial. 4. num. 5.* Nicolaus Valle *de rebus dubiis, tractat. 1. pag. 7. col. 3. in med.* Sebaſtian. Medicis *in tract. de legibus & ſtatut. 5. part. quæſt. 4. num. 2. & 3.* Bolognet. *in l. 2. in princip. num. 44. ff. ſi certum petatur*, Bald. *in l. 1. numer. 13. C. de uſufructu*, Nevian. *in conſil. 91. num. 12.* Curtius Senior *in conſ. 49. num. 40.* Loſredus *in conſ. 1. num. 175.* & optimè declarans, & alios referens Petrus Surdus *conſil. 243.*
* *numer. 29. & 30. & 31. lib. 2.* Petrus Pechius *in cap. contractus, num. 9. de regalis jur. lib. 6.* Caſtillo *controverſiarum lib. 3. cap. 3. num. 64.* Qui omnes firmant, quod licet pacto contrahentium accidentalia, & qualitates, ſeu adminicula contractus tolli poſſint, non tamen ſubſtantialia, vel naturalia intrinſeca contractus.

10 Prout eſt, ut temporale operetur † perpetuò, ut probat text. expreſſus *in l. cum precario*, ubi cùm de natura, & ſubſtantia precarii ſit, quod ſit temporale ad nutum dantis duntaxat, *ff. de precario*, non valet pactum, quod precarium ſemper duret, gloſſa *in l. pacta, ff. de contrahenda emptione*, & Bartol. *in l. 2. de uſufructu, earum rerum quæ uſu conſum. & in l. ſi fortè, ff. de Caſtrenſi peculio, & in l. ubi ita donatur, ff. de mortis cauſa donat.* & Bald. *in cap. 1. §. & quia, numer. 20. qui feud. dare poſſunt*, Jaſ. *in l. ſi fundum, num. 4. ff. ſolut. matrim.* Thom. Papa *in l. ſi fundum, num. 4. ff. ſi certum petatur*, Alciatus *in l. penult. num. 22. C. de pactis, & in l. cum quid. numer. 1. ff. ſi certum petatur, & in l. 1. num. 19. in fin. de ſententiis, quæ pro eo profer.* Gonçalez *de alienationis gloſſ. 5. §. 6. num. 5.* & hanc eſſe communem proferentur etiam Curtius Junior *in conſ. 56. n. 2.* Mantica *de contractibus, lib. 1. tit. 12. à princip. & præcipuè à num. 22.* Ergo cùm hic ſtylus † ſit 11
contra ſubſtantiam, & naturam intrinſecam inhibitionis temporalis, nec potuit introduci, nec aliter prævalere, quatenus illam perpetuam, & abſolutam facit.

Quartò probatur, quia cauſa finita non poteſt producere effectum † infinitum: undè ſicut li- 12
mitatur potentia cauſæ, ſic etiam limitatur effectus, Ruinus *conſil. 48. ut ejus, ſub num. 1. lib. 3.* & Gallius *in pract. obſervat. lib. 2. obſervat. 124. num. 6.* Scaccia *de ſententia & re judicata, gloſſa 7. quæſt. 4. inſpection. 2. num. 48. fol. 261.* ſed inhibitio hæc quæ eſt cauſa ſuſpendendi juriſdictionem ad tempus, eſt finita, & temporalis; ergo non poteſt operari effectum perpetuum & infinitum.

Quintò quoniam ſi ſtylus iſte † prævaleret ip- 13
ſa efficeretur inhibitio doloſa, captioſa, claudens & continens in ſe dolum, & notiſſimum fraudem palliatum. Quoniam pars ipſa litigans & Judex ſecuri, claro & literali tenore, quo concepta legitur ipſa inhibitio; termino tranſacto procedent in cauſa, cum ſibi videatur ſecurè tunc poſſe juriſdictionem, quæ ſuel prohibitionem, ſuſpenſionem, & impedimentum evaſit, continuare, & exercere, prout etiam quilibet doctiſſimus vir & conſuleret, & faceret; at ſi nihilo minùs in tribunalis Superioris contrarium operatur, foret inhibitio potius laqueus, & reticulum ad captandam juſtitiam partis, cùm ſit in manu & poteſtate adverſarii expectare ſententiam Judicis ſic inhibiti, quæ ſi pro ſe feratur, ſtylum tacebit; ſin verò contra ſe, dicet de attentatis, ſtylum allegans, de quo cum Propheta poteſt conqueri oppreſſus, *Pſalm. 141. In via hac, qua ambulabam, abſconderunt laqueum mihi, & Pſal. 63. Laqueos paraverunt pedibus meis;* & etiam *Pſal. 10. Intenderunt arcum, & paraverunt ſagittas ſuas in pharetra; ut ſagittent in obſcuro rectos corde.*

Quapropter ſi inhibitio in omni eventu futura 14
erit † perpetua & abſoluta; iniquiſſima erit oppoſitio termini, cùm ex eo efficiatur inhibitio ipſa captioſa, fraudulenta & doloſa, contra text. optimum *in l. Paulus 8.* ibi: *Prætor enim beneficium ſuum nemini vult eſſe captioſum, &c. ff. de prætoriis ſtipulationibus*, textus *in l. 1.* ibi: *Ne hi, qui cum eis contrahunt, principali authoritate circumſcripti eſſe videantur, &c. C. de iis qui vi ætatis impetraver. l. Imperatorem, ff. de hæredibus inſtituendis*, ibi: *Nec enim calumniæ faſ cultatem, ex principali Majeſtate capi, oportet, &c.* Nec remedium ad præſidium † innocentium 15
inventum debet eſſe vinculum iniquitatis, text. *in cap. ſuſpectum*, & ibi Philippus Franchis *nu. 2.* & communiter cæteri Doctores, *de appellationibus.*

Hinc fit, quod quando inhibitio captionem, 16
† aut dolum aliquem continet, aut doloſè expedita, aut obtenta eſt, nihil operatur, imò ſententia, & omnia geſta poſt eam nulli vitio attentatorum ſubjiciuntur, nec uti attentata revocantur, notabilis eſt *deciſio* Nicolai Boërii 191. *Margarita n. 4.* poſtquam, Puteum, & Mandoſium, & alios, necnon quàm plurimas Rotæ deciſiones hanc concluſionem firmat, & comprobat Lancelotus *de attentatis 2. part. cap. 20. de attentatis poſt inhibitum. limitat. 7. per totam.* Igitur de primo ad ultimum ſequitur, quod ſi hæc inhibitio ſit perpetua in ſuo effectu juxta ſtylum, erit nulla ter-

minum

minum continens, cum simul dolum, & vincula simulata, & palliata comprehendat, ad fraudem inventa.

Quintò hic stylus etiam consuetudine immemoriali † vallatus, expressè prohibitus est per Concilium Tridentinum *sessione 22. capitul. 7.* ad quod notandum erit, inevitabile, & indissolubile argumentum; hæc inhibitio [cùm juxta stylum in suo effectu sit, & operetur perpetuò] expeditur ut temporalis ad solam petitionem, & comparitionem appellantis, actis non visis, nec adhibita causæ cognitione, & absque partis citatione, cum omnia sint de essentia formali, † præciso requisito inhibitionis perpetuæ ad ejus validationem, & robur, & ut attentata causare possit, ita ut aliter expedita [non Canonicæ scilicet] sit nulla ipso jure, *cap. Romana, §. si verò, & §. si autem, de appellationibus in 6.* & ita latissimè probavimus *in tractatu de Regia protect. 2. part. cap. 10. à nu. 19. cum seq.* post Felin. Maranta, Gratian. Paz, Lancelotum, Covarruv. Rolandum à Valle, Osascum, Marchesan. & alios multos, necnon plures Rotæ decisiones.

Quod quidem, † *cap. Romanam cum suis §§.* renovatum extat expressè per dictum decretum Sancti Concilii Tridentin. *sessione 22. cap. 7.* cum clausula irritante quemlibet stylum in contrarium inventum etiam immemoriali consuetudine vallatum, cujus verba (cùm ad propositum sint mirabilia & expressa) referam, quæ hæc sunt: *Legati, & Nuntii Apostolici, Patriarchæ, Primates, & Metropolitani in appellationibus ad eos interpositis, in quibusvis, tàm in admittendis appellationibus, quàm in concedendis inhibitionibus post appellationem servare teneantur formam, & tenorem sacrarum Institutionum, & præsertim Innocentii Quarti, quæ incipit Romana, quacumque consuetudine etiam immemoriali, aut stylo, aut privilegio in contrarium non obstantibus, aliter inhibitiones, & processus, & inde sequuta quæcumque, sint ipso jure nulla &c.* Hactenus de mirabili decreto, quod cavillationem humanam non admittit.

Et erit insuper animadvertendum, quod si ex hoc decreto † reprobatus reperitur, & prohibitus stylus, qui simpliciter caret forma juris in expeditione inhibitionis; qui non solùm peccat in forma, sed simul continet captionem, fraudem, & dolum, quantò magis illi resisteret, prohiberet & reprobaret?

Imò potiùs stylus hic, & inhibendi modus detegit esse inventum † ad illudendum Tridentin. decretum prædictum, quoniam attribuendo illi nomen & apparentiam inhibitionis temporalis, cum sit in suo effectu, [juxta stylum] perpetua, ut sub hoc colore & prætextu omitti queat forma juris & sacri Concilii Tridentin. in ejusdem expeditione (prout est actorum exportatio, & inspectio, causæ cognitio, & partis citatio, prout hactenus diximus) clarè apparet illusio illius decreti Tridentin. & in ejus fraudem inventum esse hunc modum & stylum inhibendi: ac propterea nullus erit, nec talis inhibitio attentata causare potest, prout in his ferè terminis determinavit sacra Rota in una Elvenensi Archidiaconatus coram Lancelot. 27. *Junii* 1572. Quòd gesta in partibus post inhibitionem † Rotalem non censentur attentata, si constat inhibitionem fuisse ab Auditore expeditam, ad illudendum Sacrum Concilium Trident. de qua decisione testatur Lancelotus *de attentatis 2. p. cap. 20. post inhibition. limitat. 7. numer. 5.* ubi per totam limitationem plurima adducit in comprobationem.

Nec ista inhibitio definit esse [juxta stylum] perpetua, respectu † sui effectus, quantumvis apparenter vocetur temporalis ob termini appositionem; quoniam omnis actus, & dispositio judicatur secundùm effectum suum, † non secundùm nomen fictum appositum, textus est capitalis *in l. insulam 6. ff. de præscriptis verbis, l. si uno,* ibi: *Quasi non sit donatio, transactio. ff. eodem,* ubi Glossa, *verb. Transactio,* scripsit: *Et sic nota hic, ex qualitate contractus verba accipi contra propriam significationem, l. in lege 32. ff. eodem l. si olei 21. C. eodem l. cum dotem. 10.* & ibi Bald. *n. 2. C. de jure dotium, cap. constit. 10. de religiosis domib.* juncta Glossa verbo, *Juxta ratam,* Hieronymus Gabriel. *consil. 22. num. 21. & seq. vol. 1.* videndus omnino, & eleganter & utiliter in proposito *in consil. 168. num. 4. vol. 1. fol. 110.* Corneus *in consil. 24. num. 6. volum. 2.* Mandel. de Alva *consil. 81. num. 48. column. 3. & in consil. 137. num. 5. lib. 1.* Seraphinus *decis. 794. & nu. 1.* & maximè *num. 6. & decision. 1379. num. 4. tom. 2.* Cavalcanus *decision. 8. num. 37. part. 5.* Hippolytus Riminald. *consil. 831. numer. 2. lib. 1. & in consil. 506. num. 45. lib. 5.* Menoch. *in consil. 17. ex num. 43. cum pluribus seq. lib. 1. & in consil. 444. num. 10. lib. 5.* Petrus Surdus *in consil. 243. num. 2. lib. 2. & in consil. 433. numer. 28. lib. 3. Decisio Senatus Dolani 91. num. 1.* Farinac. *novissim. decis. 552. num. 3. tom. 2. part. 1.* Pater Ludovic. Molin. *tom. 2. disput. 381. num. 4. versic. Et quod, pagin. 339.* Rodriguez *de annuis redditibus, lib. 2. quæst. 22. numer. 12. 13. & 14.* ubi vide omnino, & per Avendanum *de censibus, cap. 22. n. 12. 13. & 14.* Stephanus Gratianus *disceptat. tom. 1. cap. 96. num. 14. & 15. & tom. 2. cap. 273. n. 38. & tom. 4. cap. 657.* Tuschus *tom. 2. littera Cod. conclus. 909. fol. 333.* Mantica *de tacitis & ambiguis convention. lib. 2. tit. 2. per totum,* ubi *num. 5.* inquit, quòd ad judicandum contractum, † non solùm debemus inspicere nomen à contrahentibus expressum; sed etiam formam, & effectum: Ideò magis inspicitur forma & effectus, quàm nominis impositio, prout dicto *num. 5. & 6.* notat, & pluribus exemplis comprobat usque ad *num. 20.* atque etiam observat, quod contractus secundùm effectum, non secundùm nomen † debet intelligi, & si effectus non repugnat, secundùm nomen censeri debet, sequitur Castillo *controversiarum lib. 6. cap. 156. numer. 11.* videndus à *num. 10.*

Et cùm sit singularis præceptoris Theorica † Burgos de Paz, Senioris *in consil. 19. num. 5.* illum referam in hæc: *Et cùm non sit transactio, nec esse possit; parum refert, quod in dicta conventionis scriptura transactio nominetur, ut constat in l. non codicillum, Cod. de testamentis,* & ibi Jasson. *col. fin.* Bart. *in l. eotem ferro, §. qui maximos, quæst. ff. de publicanis. Ad judicandum enim qualitatem contractus, vel dispositionis, & cujus naturæ sit, non attenduntur verba, sed rei effectus consideratur; text. est notabilis, in l. insulam, ff. de præscriptis verbis,* & per illum text. dicit singulariter Baldus *in l. 2. Cod. commodati, quod contractus non judicatur ex nominatione, sed ex ejus effectu, unde dicit ibi, quòd licet nominetur contractus certo nomine, non est attendenda hæc nominatio, sed considerato effectu, attendi debet.* Idem tenet ipse Baldus *in rubric.*

bric. Cod. de jure emphyteut. in fin. cum aliis, de quibus meminit Decius *in consil. 682. in causa Dotium, colum. 2.* ubi in proposito dicit: *Quòd non ideò erit donatio, quia in scriptura donatio nominatur, si non est considerato effectu donatio, sed contractus alterius naturæ, & pro his facit notabilis decisio ejusdem.* Bald. [quem communiter Doctores sequuntur] *in l. qui se patris, column. 8. versic. Hoc scias, Cod. unde liberis*, ubi ait: *Quòd si Rex in suo privilegio dicit: dono alicui talem rem, quod non erit donatio, si pro illo privilegio Rex à donatario aliquod pretium recipiat, cujus Baldi doctrina confirmatur ultra eum, quia donatio propriè non dicitur, in quæ pretium intervenit, vel modus*, Bartolus, *in l. si tibi pecuniam, ff. si certum petat. cum aliis*, de quibus Alexander *in l. juris gentium in principio, ff. de pactis*, *suam aliæ concordantiæ*, quas congerit idem Alexander *consil. 40. dubio 3. column. penult. lib. 4.* & Decius *consil. 164. non fuisset, col. 3.* idem Decius *in regula imaginaria venditio. ff. de regulis juris*, *& facit, quia consideratur quod principaliter agitur, ut in rubro & nigro, Cod. plus valere*, *quod agitur, & in cap. ad quæstiones de rerum permutatione, &c.* Hactenus Burgos de Paz.

Ex quibus omnibus infertur, quòd si quan-
28 do expressa adest † partium nominatio actus, vel alterius dispositionis; non ideò attenditur nomen, sed effectus: hæc inhibitio, qua apponitur terminus, quæ considerato, & attento effectu, quem sibi attribuit improbus stylus, ut operetur & inficiat perpetuò cum nomine particulariter non appelletur, sed nomine æquivoco inhibitionis: multo magis denominari ab effectu, & sic dici perpetuam. Et quia analogum per se sumptum stat pro famosiori significato, ex vulgaribus, ac ideò cùm talis inhibitio peccet in forma à jure, & Concilio Tridentino requisita, ad inhibitionis perpetuæ robur & valorem omnino invalida censenda erit, ex hactenus nervosè comprobatis.

Et cum in facti contingentia non diu hanc
29 quæstionem † habuissem, in causa cujusdam insignis patronatus pendente in hoc Tribunali Illustrissimi Nuntii Hispaniarum, pro parte Don Antonii de Ribera Salgado Alguacili majoris Regni Galeciæ, Don Franciscus de Alvisis Auditor, Doctissimus quidem vir, & famæ intentionis Judex, mihi inter alia acutissima dubia, hoc remisit; dicens, ex stylo sui Tribunalis inhibitionem temporalem ad quadraginta operari, & inficere perpetuò, & inferioris manus ligare, etiam transacto tempore inhibitionis, ac propterea omnia per inferiorem Judicem gesta, etiam post tempus, ut attentata revocanda fore, & cui per supra dicta respondi; quibus attentè visis, & consideratis uti doctissimus acquievit, meritò stylo vires denegando, nihil super articulo attentati (cui fortiter nitebantur adversarii, imò, & ipsemet Auditor) decrevit, sed diffinitivè confirmavit sententiam inferioris latam post terminum inhibitionis prædictæ, agnoscens meritò stylum omnino repugnare directo decreto Concil. Trident. superius citato, esseque contra omnem rationem & charitatem introductum.

Ac propterea Rex potentissimus tanquam pro-
30 tector † ejusdem Concilii ex indultis Apostolicis, ut latiùs deduximus hac 2. *part. cap. 1. &* *seq.* licitè poterit obviare huic pestifero stylo; captioso, & fraudulento, ex quo maximè ruinæ possunt in dies contingere in Republica hac Christiana, ut superiùs consideravimus, & alias plurimas, quos modò omittimus, cùm facilè deduci poterunt à quolibet; estque (ut dictum est) evidenter probatum contra expressum decretum Concil. Trident. *sess. 22. cap. 7.* & in illius fraudem, & illusionem inductus & inventus hic stylus, omnino delendus.

Maximè cùm Rex Catholicus vigore indulti
31 suæ Sanctitatis, † quo fuit constitutus protector Concilii, possit mandare Prælatis quibusvis, ut observent decreta præfati Concil. Trid. ut ex Bobadilla, Narbona aliisque fundamentis probavimus hac 2. *part. cap. 1. à num. 31. versic. Et istam hanc Regaliam; & per totum cap. à principio*; ut sic oppressi queant cum Prophera recantare; *laqueus contritus est, & nos liberati sumus, Psalm.*
32 *123.* & iterum *Anima † nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium*, & Psalm. 30. *Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi: quoniam tu es protector meus.*

Et ultra hoc generale remedium directum pro-
33 tectionis Regiæ, aliud etiam remanet † in causis particularibus per viam, scilicet violentiæ, quo indirectè potest reparari tam notabile præjudicium. Nam à sententia, qua Judex superior sequendo suum reprobum stylum declarat, esse attentata omnia gesta ab inferiore post transactum terminum inhibitionis; potest ab hac sententia Superioris legitimè appellari, & in Senatu, ad quem recurritur per viam violentiæ, dubitatur omnino decretum *vim fieri, in reponi*, & curet pars gravata appellare ab omni gesto processu per Superiorem, qui tangat hunc articulum ut repositio sententiam attentatorum comprehendat.

Ex alio etiam capite stylus ille † nullus, &
34 non admittendus detegitur: nam cùm hæc inhibitio [in effectu juxta stylum] perpetua expediatur, ut diximus, contra claram, & apertam juris formam, & dispositionem traditam *à dict. cap. Romana cum suis*, §§. & à Tridentin. prout superiùs *à num. 17. & seqq.* Ergo prævalere non debet; nam stylus contra jus introductus ab eo, qui legis condendæ potestate caret, nullus est, nec admittitur, ex Alexandro *consil. 36. ad fin. volum. 2.* Decio *in Rubrica de consuetudine, n. 2. & in consil. 677. ad finem*, Bartazola *de instrument. clausul. 4. glossa 36. numer. 5.* Giurba *consil. 39. numer. 45. 70. & 71.* Cavalcan. *decis. 11. numer. 52.* Cancerius *variarum resolut. lib. 3. cap. 3. de privilegiis, num. 355.* Quia introductus stylus per Curiam dumtaxat jus commune tollere non potest, ut probant Doctores citati; & Craveta *de antiquitate tempor. part. 4. num. 18.* Itaque quando hic stylus non fuisset expressè reprobatus per Conciliarem dispositionem Trident. satis deregeretur ejus invaliditas ex jure ipso, quod non admittit stylum aliquem contra dispositionem juris clari.

CAPUT

CAPUT VIII.

Si in Rota, aliove Tribunali cognoscente de appellatione noviter aliquod deducatur jus, an novum dicatur judicium, ita ut nova egeat instantia, ut hanc omnino Senatus remittat Ordinario.

SUMMARIUM.

1 *& seqq. Jus novum non contentum in priori instantia deductum in Rota, an super eo monitoriales, aliæve litteræ expeditæ à Senatu retineantur.*

2 *Actionem mutari in instantia appellationis licere, qui teneant Doctores.*

3 *Jus novum deductum in instantia appellationis, diversum à deducto in primo libello, nova indiget instantia, & novo judicio.*

4 *Novum omnino non dicitur pronuntiatum, nec appellatum, ergo nec devoluta jurisdictio.*

5 *Judex appellationis jurisdictionem restrictam acquisivit super causa deducta in prima instantia, super aliis verò caret jurisdictione.*

6 *Novum aliquid peti nequit coram Judice appellationis, nec ipse illud admittere, cùm ad id careat jurisdictione.*

7 *Judex appellationis nequit supplere, quæ veniunt ad novam petitionem, & diversam.*

8 *Super novo capitulo non dependente à primo Judex appellationis cognoscere non potest.*

9 *Judex appellationis potest cognoscere super eo quod potest includi super generalitate primi libelli.*

10 *Judex appellationis potest supplere, quod venit ad coadjuvandam petitionem.*

11 *Agens in prima instantia de bove, non potest in secunda agere de equo, cùm tunc libellus nequeat mutari.*

12 *Jus novum, & diversum ab jam deducto in prima instantia cognoscetur, quando super hoc sententia lata, non facit rem judicatam super noviter deducto.*

13 *Rei judicatæ exceptio ubi in aliquo non operatur, nec ad id appellatio vires suas extendit.*

14 *Articulus noviter cumulatus non inclusus in libello sicut includit rem judicatam, ita & extensivam jurisdictionem in judice appellationis.*

15 *Ad noviter articulum deductum extenditur appellatio tribus concurrentibus; identitate rei, causæ, seu juris petendi, & conditionis personarum.*

16 *Rem judicatam quando in prosequutis faciant, vel non illæ tres identitates, remissivè.*

17 *Litteræ expeditæ per superiorem super articulo separato à causa principali ad ipsum dumtaxat devoluta retinentur in Senatu facta causa remissione Ordinario.*

18 *Jus novum non comprehensum in libello, cum novo egeat judicio & nova instantia, nequit post litem contestatam introduci.*

19 *Libellus in judicio particulari mutari nequit post litem contestatam; ita ut remaneat eadem instantia, ib.*

20 *Ex novo jure, diverso ab jam deducto, potest quis obtinere in eadem instantia, cum novo egeat novo judicio, & novis defensionibus.*

21 *Libelli emendatio novum quid, & diversum continens nec in Judiciis Ordinariis admittitur.*

22 *Super diverso articulo ex instrumento noviter præsentato Judex nequit pronuntiare, cùm novæ defensiones dandæ sint.*

23 *Nova additio in libellum jam præsentatum novo indiget termino, nova litis contestatione, & instantia.*

24 *Instrumentum, seu articulus noviter deductus, dependens tamen à jure deducto, admittitur ad jam deductum coadjuvandum.*

25 *Emendatio libelli, etiam post litem contestatam admittitur si ea de re fiat, quæ causam habet à priori, ne continentia causæ dividatur.*

26 *Nova acta ad corroborationem executionis petita nova non egent instantia, cum sit prima continuata.*

27 *Quando per additionem mutata dicatur forma, aut super antiqua maneat, remissivè.*
Ubi aliquid additur, vel detrahitur priori dispositioni, an & quando nova dicatur dispositio.

28 *Judex appellationis in articulis separatis, & sic non devolutis caret jurisdictione.*

29 *Novus articulus separatus à primo, deductus coram Judice appellationis, pertinet inferiori Ordinario, super quo litteras expeditas retinet Senatus, causam remittens Ordinario cognoscendam.*

30 *Delegatus ex rescripto manu Sanctissimi subscripto, novum jus separatum, & non contentum in causa sibi commissa Ordinario remittit, cùm nova egeat instantia, aut Senatus illud remittit vigore Concilii Tridentini.*

31 *Lancelotus dicens in causa appellationis posse mutari actionem reprobatur, cùm loquatur contra communem Doctorum opinionem.*

32 *& seqq. Afflictis loquens de novo articulo admisso, & super eo pronunciando declaratur.*

33 *Prorogatio alienæ jurisdictionis in prima instantia nequit fieri absque consensu Ordinarii ex nova dispositione Concilii Trident.*

MUltoties contingit, quòd ab aliqua sententia appellatur † ab Ordinario, lata super aliquo 1
jure in libello à principio deducto; postmodum autem in Rota vel coram alio Judice superiori de hujusmodi appellatione cognoscente deducatur aliud novum jus non contentum, etiam virtualiter sub deducto; pars recurrit ad Senatum, ut litteræ super illo jure noviter deducto retineantur in Senatu, causæ verò cognitio remittatur ad Ordinarium, pluries habuimus de facto; hîc tamen aliùs examinabimus.

Et quod per superiorem possit † licitè cognosci de eo novo articulo etiam separabili, ita ut 2
nec nova egeat instantia: facit doctrina Lancelloti *in tract. de attentatis, 2. part. & 12. limitat. 28. princip. numer. 38. & 39.* ubi dicit: Quòd in causa appellationis potest mutari actio, motus ex Afflictis *decis. 53. num. 2.* qui ait: Fuisse conclusum, quod si aliquis egerit uti legatarius ex testamento, ad consequendum legatum, ex eo quòd testamentum minus fuerit solemne, reus fuit absolutus; tamen, inquit ipse, poterit legatarius in causa appellationis per viam principalis petitionis agere ab intestato ad totam hæreditatem, reo convento

vento nihil opponente; cum Afflictis videtur concordare Caputaquenſ. *deciſion.* 126. *part.* 3. Igitur ſequitur de primo ad ultimum, quòd in hoc caſu recurſus protectionis Concilii Tridentini ceſſet, alia multa media pro hac parte poſſem adducere, quæ omitto.

Contrarium tamen ſemper de jure verius eſſe
3 & probavi, & ſæpè defendi, † imò ſuper articulo, & jure noviter deducto in inſtantia appellationis omnimodo diverſo, & ſeparato à principali petitione, & libello, & ab illo minimè dependente, opus eſſe novo judicio, & nova inſtantia, ac per conſequens ſemper ad Ordinarium remittenda, moveor; Primò ex doctrina Baldi *in l. per hanc: num.* 10. *verſ. Quæro ergo, in fine, C. de temporibus appellation.* Qui
4 † mirabiliter argumentatur ſic: *Quod eſt omnino novum, non dicitur pronuntiatum; ergo nec appellatum; ergo nec devoluta juriſdictio.* Confirmatur, quia Judex cauſæ appellationis habet
5 juriſdictionem † per devolutionem, reſtrictam dumtaxat ad illam cauſam, quæ vertebatur, & deducta fuit in prima inſtantia, & non ſuper aliis, ſuper quibus omnino caret juriſdictione, Afflictis *deciſ.* 155. *fuit lata ſub numer.* 3. Puteus *deciſ.* 184. *numer.* 4. & 5. *lib.* 2. Abb. *in cap. ſignificaverit.* 11. *n.* 10. & 11. *de exceptionibus*, Guido Papa *de appellationib. n.* 2. *fol.* 57. Scaccia *de appellationib. quæſt.* 17. *limit.* 21. *nu.* 5. & *quæſt.* 11. *nu.* 17. & poſt plurimos Doctores diximus *de Regia protect.* 2. *p. cap.* 17. *à num.* 11 & *in* 4. *p. cap.* 3. *à num.* 209. & 3. *part. cap.* 11. *à num.* 57.

Ex quo juriſdictionis defectu, & reſtrictione
6 meritò infertur, † quòd coram Judice appellationis non poteſt aliquid de novo peti, nec is debet illud admittere, cùm ſit impertinens ad cauſam deductam, nec aliud etiam diverſum, & novum capitulum, ad ejus cognitionem ſpectat, Abb. & Guido Papæ ubi proximè & Scaccia loco citato, *quæſt.* 11. *num.* 3. Franchus *in cap. cum Eccleſ. num.* 8. *de appellationibus.* Et quod Judex
7 appellationis non poſſit ſuppiere ea, † quæ veniunt ad omnino novam petitionem, ſcribit Rebuffus *de appellat. articulo ultim. gloſſ. unica, ſub num.* 33. Scaccia *de appellationibus, quæſt.* 11. *n.* 23.

Etenim ſuper novo capitulo non dependen-
8 te à primo, † nec illud concernente Judex appellationis cognoſcere non poſſit, ſcribit Puteus *deciſ.* 184. *numer.* 4. *lib.* 2. pulchrè Baldus *in l. per hanc* 4. *num.* 10. *verſic. Quæro ergo, in fine, Cod. de temporib. appellationum*, Maranta *de ordine judiciorum, part.* 6. *artic.* 2. *principal. in verbo, Et quandoque appellatur, ſub num.* 263. *fol.* 482. ubi benè declarat, dicens: Quòd Judex
9 appellationis † poteſt cognoſcere, & judicare dumtaxat ſuper eo, quod poteſt includi ſub generalitate primi libelli, & ideò non poſſet judicare ſuper cauſa dominii diverſa ab ea, quam partes proſequutæ ſunt in prima inſtantia, quam ſequitur Scaccia *dict. quæſt.* 11. *ſub num.* 23. & *nu.* 30. ubi reddit & aliud exemplum, quòd ſi quis agit contra colonum actione arborum furtim cæſarum, & in cauſa appellationis voluerit proſequi actionem ex locato: nullatenus poterit, quia eſt novum capitulum, & omnino diverſum à primo deducto, & appellato, Bald. *in dict. l. per hanc ſub n.* 10. *verſicul. Quæro ergo, & numer.* 12. Et quod Ju-
10 dex appellationis poſſit † ſupplere in cauſa id, quod venit ad coadjuvandam petitionem; ſcribit Rebuffus *de appellationibus, artic. ult. gloſſa unica, num.* 33.

Probant etiam hanc † doctrinam Franchus *in* 11
dict. cap. cùm in Eccleſia, ſub num. 11. *de appellationib.* Gregorius Tholoſanus *in tractatu de appellationibus, lib.* 6. *cap.* 15. *num.* 1. *in fin. verſic. Si modo*, & Bald. *ubi ſuprà*, quos ſequitur Scaccia *dicta quæſt.* 11. *num.* 29. qui dicunt, quòd agens in prima inſtantia de bove, non poteſt deinde in cauſa appellationis agere de equo, ſeu cumulare, vel probare, cùm libellus nequeat mutari in cauſa appellationis, ut latiùs plurimis Doctoribus citatis Scaccia *dict. q.* 11. *numer.* 35. *verſ. Confirmatur, & verſ. Ergo nec poteſt mutari, aut emendari.*

Et tunc cognoſcere aliquod jus, ſeu articulum
eſſe novum, † noviter deductum coram Judice 12
appellationis, nec non diverſum, & ſeparatum ab jam deducto, proſequuto; quando ſcilicet ſententia lata ſuper hoc, non inducit rem judicatam ſuper noviter deducto, iſta eſt mirabilis Baldi doctrina *in l. per hanc, n.* 11. *verſic. Breviter*, dicens: Quòd ubicumque † non oritur 13
exceptio rei judicatæ, ibi appellatio vim ſuam non extendit, nec eſt proſequibilis. Sequitur Scaccia *de appellationibus, quæſt.* 11. *numer.* 29. Franchus *in cap. cùm in Eccleſia* 36. *ſub num.* 11. *de appellation.* dicens: Quod ampliatio juriſdictionis ad novum additamentum habet locum quando illud fit tale, quod poſſit includi ſub eodem libello.

Attamen quando articulus noviter additus, cu-
mulatus, † & deductus, nec includitur in libel- 14
lo principali, cùm exceptio rei judicatæ illum non comprehendat; pariter & eodem modo etiam dicitur omnino diverſus & ſeparatus à cauſa & articulo principali, & ejus libello. Atque ideò ut ſeparatus non admittitur in cauſa appellationis, quia deficit in Judice juriſdictio, qui ad illum adhibere non poteſt cauſæ cognitionem, ut ultra Bald. & Franch. ubi proximè tenet Marianus Socinus *in cap. fraternitatis* 17. *articul.* 5. *princip. nu.* 63. *de teſtibus inter tractatus diverſorum, tom.* 4. *fol.* 194. dùm concludit, quod articuli omnino novi, & ideò non admittendi, dicuntur, quando exceptio rei judicatæ ſuper primo articulo non habet obſtare in caſu novorum articulorum, Scaccia *de appellationibus, quæſt.* 11. *nu.* 29. qui *verſ. Declara ſecundò*, probat: Quòd
tunc appellatio † extendet vires ſuas ad noviter 15
deductum, tribus concurrentibus, identitate rei, identitate cauſæ, ſeu jure petendi, & eadem conditione perſonarum, prout in his terminis probant Franchus *ubi ſuprà num.* 8. Rebuffus *de appellationibus, articulo ultimo, gloſſa unica ſub nu.* 33. *tom.* 3. Puteus *deciſ.* 584. Joannes à Solano, *n.* 4. *lib.* 2. Et circa has tres † identitates, & quan- 16
do faciant, vel non, rem judicatam in non proſequutis; videbis latiſſimè ſuprà 1. *part. cap.* 12. *per totum.*

Quare omnino dicendum erit, † quòd commiſ- 17
ſio impetrata ſuper articulo cauſæ principalis; & ſimul ſuper hoc noviter deducto coram Judice ſuperiore (ad quem cauſa principalis fuit devoluta per appellationem) ſit omnino retinenda, & cognitio cauſæ remittenda ad Ordinarium, quia cum ſit articulus novus, novo eget judicio, & nova inſtantia, quæ indubiè ex diſpoſitione inviolabili Concilii Tridentin. *in cap. cauſæ omnes* 10. *ſeſſ.* 24. *de reformatione*, pertinet dumtaxat Ordinariis, non Nuntiis nec aliis ſuperioribus Judicibus.

Et

Et quod novus articulus, novumque jus non
18 comprehensum † in libello, nequeat introductum post litem contestatam, quia cum sit quid novum, & diversum ab jam deducto, novum requirat judicium, novam causæ cognitionem, atque nova instantia indigeat; probant latiùs & expresè Decius *in l. edita*, per text. ibi, *nu.* 28. *Cod. de edendo.* Craveta *consil.* 840. *numer.* 9. *vol.* 5. Angelus *in lib.* 1. §. *stipulanti*, *ff. de verborum obligat.* Alciatus *in l.* 1. *si quis simpliciter*, *num.* 27. Purpuratus *in dicta l. edita*, *num.* 259. Ursillus ad Afflictum *decis.* 148. *nu.* 5. Landerch. *consil.* 93. *sub numer.* 2. Maranta *part.* 6. *actu.* 3. *num.* 9. *&* 10. Peregrinus *conf.* 92. *vol.* 2. Bald. *in consil.* 150. *vol.* 1. Tuschus *tom.* 3. *lit. E. conclus.* 484. *num.* 12. Jasson. *in dict. l. edita*, *num.* 27. Corsetus *singul.* 158. *versicul. Judex, el segundo*, Intrigol. *lib. singul.* 156. *numer.* 1. Milanensis *decis.* 3. *num.* 10. *&* *decis.* 8. *num.* 4. *lib.* 2. Ponte *consil.* 42. *num.* 22. & plenius Zasius *lib.* 2. *singular. repert. cap.* 2. Anton. Concius *lib.* 1. *disputat. juris*, *capitul.* 5. Cujacius *lib.* 4. *observat.* 23. *&* *conf.* 142. hanc doctrinam exactè probat Marius Giurba *decis.* 10. *per totam*, maximè *nu.* 18. *& seq.*

Qui quidem *num.* 4. firmat in particulari judi-
19 cio, libellum † mutari non posse post litem contestatam, uti sit eadem instantia, probant omnes Doctores communiter *in l.* 1. *C. de edendo*, comprobant Menochius *de Arbitrariis casu* 176. *nu.* 38. Maceratens. *lib.* 1. *resolut.* 83. *num.* 2. Fachineus *controversiar. juris*, *lib.* 11. *capitul.* 93. *& capitul.* 95. Milanens. *decis.* 8. *n.* 42. *lib.* 2. plenè Bolognetus *in consil.* 28. *& in dicta l. edita*, *numer.* 61. Cornanzius *decis.* 174. *num.* 3. Tuschus *tom.* 5. *lit. L. conclus.* 322. Bimius *consil.* 216. *à num.* 58. *cum seq.* Cancerius *variar. resolut. lib.* 3. *cap.* 16. *de litis contestat. nu.* 29. *&* 31. Peregrin. *conf.* 92. *vol.* 5.

Nam ubi res nova deducitur & diversa à pri-
ma, non potest in eadem † instantia obtinere
20 illam noviter deducens, quia novum erit, & novo indiget judicio, & ob id novæ exceptiones opponendæ, & defensiones deducendæ, ut per *l. cum quærebatur*, & ibi Doctores, *ff. judicatum solvi. l.* 3. *ff. ad exhibendum*, cum aliis per Speculatorem *de libelli conceptione*, §. *nunc ostendamus*, *num.* 4. *&* 8. Giurba *dicta decis.* 10. *nu.* 8. *&* 9.

Imò libelli emendatio novum quid, & diversum
21 continens, † nec in Ordinariis post litem contestatam permittitur, *l. non potest*, *ff. de judiciis*, Decius *in dict. l. edita*, *num.* 28. prout etiam loquuntur superiùs citati Doctores *n.* 19. *in vers. qui quidem.*

Nec enim debet Judex super diverso articulo
22 deducto ex instrumento † diverso noviter præsentato pronuntiare, nisi datis novis defensionibus, & instructo processu super novis; Craveta *conf.* 440. *n.* 9. Quia diversa additio rei ad libellum jam præ-
23 sentatum novo indiget termino, † novaque litis contestatione, & instantia, Angelus *in l.* 1. §. *si stipulanti*, *ff. de verborum obligationibus*, Alciatus *in dict.* §. 1. *si quis simpliciter*, *num.* 27. Purpuratus *in dicta l. edita*, *num.* 159. *C. de edendo*, Ursillus *decis.* 148. *num.* 5. Landerch. *consil.* 93. *sub num.* 2. Maranta *part.* 6. *actu.* 3. *n.* 9. *&* 10. Peregrinus *consil.* 92. *vol.* 5. Giurba *decision.* 10. *num.* 10.

Qui *num.* 11. dicit: quòd quando jus, articu-
24 lus, seu † instrumentum de novo deductum novum non est; sed dependens ab jam deducto, ut tunc licitè quandocumque admittatur, quia jus jam deductum coadjuvat, & confirmat Socinus Junior *in l. naturaliter*, §. *nihil commune*, *nu.* 64. *ff. de acquir. possession.* Alexand. *consil.* 120. *num.* 12. *vol.* 1. Aretinus *consil.* 17. *num.* 5. Milanens. *decision.* 9. *num.* 41. Intrigol. *dict. singular.* 156. *num.* 3. Marius Muta *ritu* 112. *num.* 14. Idque post Bald. *in l. Bæbius*, *ff. de pactis dotalibus*, annotavit Cumiæ *in praxi post ritum*, *editum. fol.* 6. *col.* 1. *in fin.*

Hoc namque in casu licita etiam est post litem
contestatam † in Ordinariis Judiciis emendatio, si 25
ea de re sit, quæ causam habet à prima, pro qua datus est libellus, imò hoc casu supplere potest Judex, ne continentia causæ dividatur, *l. nulli*, *C. de judiciis*, & hujusmodi distinctionem post Bald. Alexand. Decium, Curtium Juniorem, Bolognetum, Cagnolum, & alios *in dict. l. edita*, latè probant, & communem profitentur Menochius *de arbitrariis*, *casu* 176. Muscatelus *praxi civil.* 1. *part. glossa*, *petitur*, *nu.* 50. *cum seq.* Angelus & Alexand. *num.* 7. *in l. scire debemus*, *ff. de verborum oblig.* Cancerius *variarum resolut. lib.* 3. *cap.* 16. *de litis contestatione*, *n.* 37. *&* 40. Costa *de reintegr. distinct.* 85. *n.* 3. Et quamvis increpet Fachineus *controvers. juris*, *cap.* 95. à communi hac recedendum non est, ut firmat Giurba *decis.* 10. *n.* 11.

Cùm verissimum sit, quod si acta non ad novam
incipiendam † executionem tangentia, sed ad cor- 26
roborationem & perfectionem inchoatæ jam executionis petitæ à creditore sunt facta, nova non erit necessaria instantia, sed etiam prima, & continuata dispositio, Bald. *consil.* 156. *nu.* 2. *vol.* 3. Craveta *consil.* 223. *n.* 13. Magonius *decision. Florentin.* 31. *n.* 6. Decianus *consil.* 11. *n.* 20. *vol.* 1. Giurba *d. decis.* 10. *n.* 12.

Quando autem per additionem mutata sit † for-
ma vel antiqua maneat, ultra supra dictos vide Ri- 27
minald. Junior. *cons.* 302. Veralli. *decis.* 60. *part.* 2. Lancellot. Galliat. *conf.* 42. *n.* 31. Sfortia Oddi. *conf.* 88. *per totum*, plenius Gonçalez *ad Reg.* 8. *Cancell. gloss.* 9. *à n.* 7. *cum seqq.*

Et quod ubi aliquid additur, vel detrahitur
priori dispositioni in substantia, qualitate vel tempore, quod sit, & dicatur nova dispositio, plura per Gratianum *disceptat. forens. cap.* 335. *nu.* 16. *& cap.* 42. *n.* 10. *& seqq.* Giurba *conf.* 65. *num.* 32. *ad fin. & num. seq.* Surdus *consil.* 217. *à nu.* 43. *& seqq. & decis.* 344. *à n.* 36. Amato *variar. resolut.* 56. *num.* 22. & suprà plures laudat Marta *in consil.* 87. *n.* 11. *& à n.* 13. & Gonçalez ubi proximè, apud quos videre potest abundè circa hanc articulum novæ dispositionis ex novo aliquo accidente.

Ex hactenus latè & nervosè comprobatis
duo essentialissima, verissimaque in hac materia, de qua † agimus, adnotanda, & inferen- 28
da sunt præcisè, primum [quod attinet ad Judicem appellationis] qui quidem cùm nullatenus habeat jurisdictionem in prima instantia, nisi sibi ab Ordinario devoluta sit per appellationem à legitimo gravamine, prout abundè deduximus etiam remissivè hac 2. *part. cap.* 5. §. 2. *à num.* 1. *cum seqq. & per totum*, §. ex dispositione Concil. Trident. in sæpè allegato *cap. causæ omnes* 20. *de reformat. sess.* 24. Et ipsam jurisdictionem accipiat superior limitatam ad illam causam, & articulum dumtaxat, à quo fuit appellatum, ita ut in cæteris ab eo non dependentibus, nec

con-

connexis, sed noviter deductis jurisdictione omnino careat: si novus articulus deductus sit, cùm nova egeat instantia; non ipse, sed Ordinarius
29 cognoscere debeat, † ad quem facta articuli remissione ex protectione ipsius Concilii, litteræ super hoc novo articulo impetratæ retinendæ sunt à Senatu hoc Supremo, ut hactenus abundè probatum reliquimus.

Secundum, quod ex dictis in hoc cap. dedu-
30 citur, erit; quòd & si quis † cognoscat in aliquâ causa vigore rescripti, & commissionis specialis subscriptæ manu propria Sanctissimi, si in ejus prosequutione deducatur aliud quodvis jus diversum, & separatum, non contentum virtualiter, nec connexè in primo libello, & commissione, hujusmodi jus omnino remittendum erit ad Ordinarium. Nam cùm egeat nova instantia, novis & diversis terminis, exceptionibus, & defensionibus: omnino & directè repugnaret dispositioni inviolabili ejusdem Concilii Trid. præservantis primam instantiam Ordinario in omnibus causis quomodolibet spectantibus ad forum Ecclesiasticum, ut capitibus præcedentibus sæpiùs diximus, quæ eadem illatio per necessariam consequentiam deducitur ex hactenus dictis in hoc cap. ad quam etiam videnda sunt, quæ in cap. seq. diximus circa reconventionem in secunda instantia oppositam, atque plenius justificatur & indubitabilis redditur ex iis quæ scripsimus infrà *cap.* 13. circa tertium oppositorem noviter venientem ad causam inter alios agitatam ex commissione subscripta, ut iste tertius comparens pro suo jure independente à jure litigantium non sit in commissione comprehensus, nec ad eum extendatur, cùm lis cum eo sit initianda coram Ordinario, & hoc jure utitur Senatus hic Regius, & Supremus, ac communiter in eo practicatur, necnon pluries in praxi obtinuimus.

Ex his non obstat quod à principio hujus ca-
31 pitis, *num.* 2. pro † contraria parte diximus ex Lancellot. quoniam, ut vidisti, loquitur contra omnia juris principia, atque ejus opinio est
32 falsa. Et Afflictis, † quem ipse allegat, in re multùm diversa loquitur, quando scilicet adest partis prorogatio, ac ideò insuper perperam à Lancelloto allegatur; & utrique respondet, prout rectè etiam satisfacit Scaccia *in tract. de appellat. quæst.* 11. *sub num.* 30. *vers. Ad Lancellotum respondeo &c.*

Sed ultra responsiones Scacciæ concludenter
33 illi occurres eo, quòd † prædicta Afflictis doctrina nullo modo est adaptabilis, nec applicari potest terminis novi nostri juris Pont ficii, exigentis ad propagationem alienæ jurisdictionis consensum tàm litigantium, quàm Ordinarii simul in prima instantia. Sicque cùm iste novus articulus separatus ab articulo per appellationem devoluto ad superiorem nova egeat instantia, hæc tolli non potest Ordinario, etiam parte, sola tamen prorogante, & consentiente in jurisdictionem superioris ad quem, juxta quæ plenè diximus hac 2. *p. cap.* 5. *per totum.*

CAPUT IX.

Litteras monitoriales, aliave rescripta, ad cognoscendum in Rota de causa Reconventionis ibidem oppositæ, ad quam causa conventionis fuit per appellationem devoluta dumtaxat; an Senatus retineat, & causam Ordinario remittat.

Et quid si appellatum fuerit ante diffinitivam, vel etiam à gravamine extrajudiciali.

SUMMARIUM.

1 *Litteræ monitoriales expeditæ super reconventione oppositæ in Rota, ad quam causa conventionis legitimè fuit per appellationem devoluta, an sint in Senatu retinendæ remissa reconventione Ordinario.*

2 *Reconventio non admittitur in causa appellationis à diffinitiva devolutæ ad Nuntium, vel Rotam.*

3 *Reconventio est nova petitio, quæ expeditur eisdem juris terminis servatis, quibus & conventio.*

4 *Jurisdictio limitata devolvitur ad Judicem appellationis super eo dumtaxat, de quo fuit cognitum in prima instantia.*

5 *Reconventio coram Judice appellationis proposita non admittitur ex defectu jurisdictionis.*

6 *Compensatio admittitur in instantia appellationis, etiam à diffinitiva, licet reconventio non.*

7 *Compensatio quandocumque, & coram quolibet Judice admitti debet.*

8 *Litteræ, seu commissiones expeditæ super reconventione oppositæ in Rota, aut Nuntio ad quem fuit jurisdictio devoluta per appellationem à diffinitiva, retinentur in Senatu remissione facta Ordinario.*

9 *& seq. Reconventio an fieri valeat coram Judice appellationis devolutæ ante diffinitivam, discordant Doctores.*

10 *& 11. Jacobi Cancerii distinctio refertur quoad admittendam reconventionem coram Judice appellationis ante diffinitivam, an ipse malè, vel bene appellatum fuisse declaret.*

12 *Sigismundus Scaccia refertur idem in effectu tenens, ut Judex appellationis à gravamine ante litem contestatam possit admittere reconventionem.*

13 *Ipse Scaccia clarè contrarius adnotatur.*

14 *& seq. Reconventionem in qualibet parte Judicii ante diffinitivam posse opponi; veriorem resolvit Author.*

15 *Reconventio etiam post conclusionem in causa, & in calculo ferendæ sententiæ, nondum latæ, recè opponitur.*

16 *Reconventio, quoad effectum prorogandi jurisdictionem ante diffinitivam, quandocumque admittitur.*

17 *Secus autem quoad effectum simultaneæ cognitionis, & determinationis, quia tunc requiritur, ut ante litem contestatam, vel statim post eam opponatur reconventio, ut conventionis, & reconventionis cognitio pari passu ambulent, & eadem sententia simul utraque terminetur.*

18 *Re-*

18 *Reconventio jure Regio intra viginti dies opponenda.*

19 *Reconventio in causa appellationis à diffinitiva non habet locum.*

20 *Judex appellationis à gravamine ante diffinitivam, si malè appellatum declaret, nequit res conventionem admittere, sed inferior, ad quem causa conventionis redit.*

21 *Judex appellationis à gravamine ante diffinitivam, declarans bene appellatum, licitè admittit reconventionem, cum causa principalis penes se remaneat.*

22 *Litteræ super reconventione coram Judice appellationis ante diffinitivam, cùm licitè causam principalem retinet, in Senatu non retinentur, cum jam non pertineat Ordinario cognitio.*

23 *Judex appellationis à gravamine extrajudiciali indistinctè admittit reconventionem, super qua litteræ à se expeditæ non retinentur in Senatu; sed parti traduntur, ut illis coram Delegato utatur.*

IN dies experimur, quòd devoluta causa con-
1 ventionis ad Rotam, aut Nuntium aliumve † superiorem per viam appellationis legitimæ, coram quo reus opponit de reconventione (in casu aliàs permisso) Judex ipse superior expedit contra reum litteras monitoriales ad illum citandum, & monendum, ut compareat ad se defendendum, & respondendum super opposita reconvent one. Vel aliter hæ litteræ expediri solent, quando in Romana Curia petitur commissio subscripta ad partes super conventione in prima instantia, & reconventio noviter in ejusdem instantia secundæ appellationis deducatur: dubitatur an istæ litteræ retineri debeant remittique à Senatu hoc Supremo (Concilii Tridentin. Regis vice protectore) ad Ordinarium articulus reconventionis, quando ad eum recurrit conquerens de subversione primæ ejusdem Ordinarii instantiæ contra Decretum Trident. in sæpè allegato *cap.* 20. *causæ omnes, sessione* 24. *de reformatione*, in quo cunctanter, & distinctè per conclusiones sequentes procedendum erit.

Prima sit conclusio, quando à sententia diffini-
2 tiva appellatum † fuit ad Rotam, vel Nuntium Illustrissimum Hispaniarum; reconventio non habet locum ex his quæ latiùs deduximus *in cap. præced.* quia reconventio quædam est nova petitio, & conventio, in qua proceditur servatis iisdem terminis, & juris tramitibus, qui servantur in conventione: quia reconventio habet naturam actio-
3 nis, & venit appellatione reconventionis, † & reconventio dicitur petitio, & libellus, prout de singulis latè comprobat, & prosequitur Scaccia *de sententia & re judicat. glos. 7. quæst. 4. à n. 24. cum seqq. inspection. 3. folio 289. & seqq.*

4 Tunc coram Judice appellationis † admitti nequit reconventio, quia post diffinitivam etiam coram inferiore non admittitur. (ut statim dicemus) quoniam cùm ad Superiorem fuerit tantùm devoluta jurisdictio super conventione limitatè, nec de
5 alia re, quàm sit † cognitum in prima instantia, cognoscere possit, *ut cap. præced.* latiùs probavimus, & est *l. per hanc, C. de temporibus appellat.* & Doctores citandi; ideò reconventionem coram eo non admitti; probant Zabarela *in Clement. sæpè, verb. non sic, n.* 10. *de verb. signific.* Speculator. *tit. de reconventim. §. 2. n.* 6. Mieres §. 2. *tit. de forma procedend. in offic. Judic. tabul. n.* 52. & per istos Cancer. *variarum resolut. lib.* 3. *cap.* 13. *de reconvent. à n.* 50. *fol.* 256.

Salgado de Supplic. & Retent.

Et licèt in causa appellationis à diffinitiva non possit proponi † reconventio, tamen compensatio 6
fic, per *l.* 2. §. *Legatis*, *ff. de Judic.* probant Innocent. *in cap.* 1. *de mutuis petitionibus*, Hostiens. *num.* 10. Bald. *nu.* 12. Matheslan. *nu.* 14. & cæteri scribentes *in Authentic. & consequenter, C. de sentent. & interlocut. omn. judic.* Speculator. *in tit. de convent.* §. *nunc videamus*, *nu.* 6. Guido Papæ *decis.* 85. *n.* 55. Rota Romana *decis.* 1. *in tit. de mutuis petit. in antiqu.* Jafred. Lanfranchus, Balb. *in decis.* 65. Romanus *singul.* 181. Joann. Ferrariens. *de appellat. n.* 246. Maranta *in practic.* 1. *p.* 4. *distinct.* 6. *n.* 24. dicens communem Marianus Socinus *in dicto cap.* 1. *n.* 95. *de mutua petition.* Barthol. Socinus *reg.* 412. *in* 5. *fallentia*, Afflictis *super constitut. Regn. rubr.* 45. *de appellat. in fin.* & ibi adden. *in fin. lit. A. lib.* 2. Tepatus *in concluf. lib.* 1. *tit. de reconventione, verf. in causa appellationis*, Cæsar Barrius *decis.* 106. *n.* 14. ubi multos alios allegat, & testatur de communi, Carpanus *super statut. Mediolanen.* 1. *part. cap.* 44. *nu.* 112. Hondedeus *consil.* 21. *n.* 15. *lib.* 1. Carolus de Grassis *de effectibus Clericat. effect.* 1. *n.* 778. Scaccia *de appellationibus*, *quæst.* 11. *n.* 31. *& de sentent. & re judic. glossa* 7. *quæst.* 4. *inspection.* 3. *num.* 137. *fol.* 309. qui allegat Tindarum *in tractatu de compensationibus, artic.* 7. *sub n.* 34. *&* 35. Sebastian. Medicis *de compensat. part.* 1. *quæst.* 25. *num.* 10. Quòd licèt reconventio † 7
non possit fieri post sententiam, & sic nec in gradu appellationis; compensatio autem quandocumque, & coram quolibet Judice validè procedit, & opponi potest.

His suppositis dicendum erit, quòd si coram Nuntio, † Rota, aliove superiore adito per ap- 8
pellationem à diffinitiva opponatur de reconventione; nequeat cognoscere de ejus causa, nec super ea expedire rescripta, & commissionem, quia agitur de re verè diversa à conventione, non inclusa in principali libello, quare cùm egeat novo judicio, & integro, novaque instantia, omnino Senatus hic Supremus illam remittit Ordinario in prima hac instantia, ne lædatur dispositio Conciliaris Trident. ut superiùs & *cap. præced.* latiùs probavimus.

Sed major fiat difficultas, quando appellatum est ante sententiam diffinitivam † ab aliquo gravami- 9
ne, an coram Judice appellationis poterit deduci articulus iste reconventionis, ita ut liberè illum possit vel delegare, vel per se cognoscere, absque læsione primæ instantiæ Ordinarii: sunt & inter se ipsos contrarii Doctores.

Nam Cancerius *variarum resolut. lib.* 2. *cap.* 13. *de reconventione*, *à n.* 51. dicit † distinguendo: 10
quòd si appellatur ab aliqua interlocutoria ante litem contestatam, si Judex appellationis confirmat dictam interlocutoriam, declaratque malè appellatum; non habet locum coram eo reconventio, quia causa conventionis restituitur primo Judici.

Si autem Judex appellationis † retractavit dictam 11
sententiam interlocutoriam, quia tunc causa principalis devolvitur ad eundem Judicem appellationis, *cap. ut debitus*, & ibi Doctores de appellation. & sic Judex appellationis in tali casu habetur pro Judice primæ instantiæ, *cap. cujus in agendo* 3. *quæst.* 8. Et cùm adhuc stemus tunc ante litem contestatam; habet coram eodem Judice appellationis locum reconventio, ita per Abb. Joannem Andre. & alios *in cap.* 1. *de mutuis petitionibus*, Speculator. *de reconvent.* §. 2. *n.* 6. & Natram *consil.* 155. *num.* 4. observat & distinguit Cancerius ubi proximè.

Scaccia etiam *in tract. de appellat. q.* 11, *num.* 31.

12 *restrictione* 2. dicit ferè * idem, ut scilicet regula, quòd coram Judice appellationis non possit proponi reconventio, procedat, quando fuit appellatum à diffinitiva, seu alia sententia interlocutoria, & gravamine post litem contestatam, secus autem in causa appellationis interpositæ ante litem contestatam, quia tunc (dicit ipse Scaccia) potest habere locum reconventio, ut ex Joann. Andr. Abb. & Maranta *distinct.* 6. *q.* 4. *sub n.* 25. quasi omnes sumentes fundamentum ab ea opinione, quod reconventio nequit etiam in prima instantia proponi post litem contestatam, sed ante eam.

13 Contrarium tamen affirmat ipse † Scaccia *in tract. de sententia, & re judic. gloss.* 7. *q.* 4. *inspect.* 3. *à n.* 136. *fol.* 309. dùm dicit pro verisori opinione multis adductis Doctoribus; quòd reconventio habet locum in qualibet parte Judicii, dummodò sit proposita ante sententiam diffinitivam, ex qua *num. seqq.* infert coram Judice appellationis à diffinitiva non habere locum reconventionem, & sic directè contrarium ejus, quod dixerat *in tract. de appellat. distinct. quæst.* 11. *n.* 31. Quo loco supponit ante litis contestationem esse proponendam reconventionem, non verò post eam.

14 Quid dicendum in hac † contrarietate? Ego quidem arbitror opinionem Scaccæ *in tractatu de sententia, & re judicata, n.* 136. *& seqq.* longè veriorem esse inspecto jure Canonico, cum eo, & jure civili (quidquid aliud sit de jure Regio, ut infrà *n.* 18.) in quacumque parte Judicii ante diffinitivam posse opponi reconventionem, *ex cap. dispendia, §. reus quoque de rescriptis, lib.* 6. Abb. *n.* 13. Socinus *n.* 17. Mantica *n.* 19. *in cap.* 1. *de mutuis petitionibus*, Bart. *in Authent. & consequenter n.* 12. *C. de sentent. & interlocut. omnium judicum*, Oraa. *in cap. quoniam contra, cap.* 12. *n.* 41. *de probationibus*, Guido Papæ *singul.* 818. Maranta *de judiciis, part.* 4. *distin.* 6. *n.* 8. Costa *de subsid. remed.* 120. *n.* 21. Caravita *titu* 67. *n.* 6. Medicis *de compensat. part.* 2. *q.* 1. Tuschus *littera R. conclus.* 61. *n.* 2. Franchis *decis.* 376. *n.* 1. *&* 2. Muscatelus *prax. civil. part.* 3. *gloss. actorem*, *n.* 14. *&* 15. Cancerius *variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 13. *de reconvent. n.* 6. Hondedeus *consil.* 21. *n.* 5. *lib.* 1. Vivius *decis.* 128. *num.* 2. Giurba *decis.* 74. *à n.* 3. Cardoso *in summa practic. Judic. verbo, Reconventio, n.* 4. ubi quod usque ad conclusionem potest opponi.

Et quod possit fieri reconventio, etiam post con-
15 clusionem † in causa conventionis, imò in calculo ferendæ sententiæ, dummodo non sit lata, plurimos Doctores, ut verius contra Caravitam resolvit Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus, effectu* 1. *n.* 762.

Et illi duo penultimi scilicet Giurba, & Car-
16 doso, † post multos alios Doctores dicunt, hanc veram opinionem, quoad effectum prorogandi Judicis jurisdictionem; secus autem quo ad illud
17 privilegium, quod habet reconventio, † si opponatur ante litem contestatam, vel in continenti, vel statim post eam; ut tunc simultaneo processu cognoscatur, eademque sententia terminetur, secus si post dictam litem contestatam multò post: quia tunc amittit hoc privilegium, & divertitur modè, ac seorsum tractatur & terminatur. Vide eosdem Doctores latiùs de hoc tractantes, ac etiam Grassis *de effectibus Cleric. effect.* 1. *sub nu.* 762. Qui omnes plurimos alios allegant, quia nostri
18 non est, † de jure autem Regio intra viginti dies opponenda, ut videre est ex Paz *in prax.* 2. *part. to.* 1. *n.* 12. *&* 13.

Quare præfata opinione ultima retenta; benè dicit in hoc nostro † principali articulo Cardoso, 19 dùm loquitur absque distinctione, an sit appellatum ab interlocutoria ante, vel post litis contestationem; sed simpliciter, qui *&* *n.* 20. affirmat, quòd reconventio non habet locum apud Judicem appellationis, quando fuit appellatum à diffinitiva, ad quod plurimos D ctores allegat.

Si tamen appellatur ab interlocutoria, & Ju-
dex appellationis † judicaverit malè appellatum, 20
& remittat causam (prout tenetur juxtà ea quæ Nos latiùs probavimus ex dicto decreto Trident. *in tract. de Regia protect.* 2. *part. cap.* 17. *à n.* 7. *& in hoc tractatu de supplic. ad Sanctiss.m. hac* 2. *part. cap.* 5. §. 2. præsertim *à n.* 7.) Judici à quo appellatum fuit; idem erit, nempè ut nullo modo coram eo habeat locum reconventio, si autem judicaverit benè appellatum, & malè judicatum † (propter quod causa fuit ad se devoluta) 21
tunc habet locum reconventio coram ipso Judice appellationis, cùm fiat & remaneat Judex in causa principali (juxta quæ Nos *de Regia protect.* 2. *part. dict. cap.* 17. *à n.* 7. *& seqq.*) ut per Innocent. Joan. Andr. Abb. & alios *in cap.* 1. *de mutuis petitionibus*, observat ipse Cardoso *dict. verb. Reconventio, n.* 20. absque distinctione, ut dictum est, an appelletur antè, vel post litem contestatam; quòd veriùs tenendum erit.

Ac ideò cùm reconventio habet locum in causa
legitimæ † appellationis ante diffinitivam indistinctè, & Judex apud se retineat causam (cum juxta 22
Concilium Trident. appellatum est à legitimo gravamine ex iis quæ latiùs deduximus hac 2. *part. cap.* 5. §. 2. *à n.* 1. *cum seqq.*) licitè hac via recedatur in prima instantia ab Ordinario, litteræ monitoriales super tali reconventione nec retineri possunt, nec remitti debet reconventio ad Ordinarium per Senatum Supremum, cùm in nullo lædatur dispositio d. Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformatione, cap.* 20.

Pariter etiam & idem judicandum erit absolutè
in reconventione † opposita coram judice, ad quem devoluta fuit causa per appellationem ab aliquo gravamine extrajudiciali, quoniam tunc major militat ratio, quàm in judiciali, ut probant 23
Speculator *in tit. de reconventione*, §. *nunc dicamus, vers. Sed nunquid, sub n.* 6. Abb. *in d. cap.* 1. *n.* 31. *in fin. de mutuis petitionibus*, Maranta *dict. quæst.* 4. *n.* 27. *fol.* 117. sequitur Scaccia *de appellationibus, quæst.* 21. *sub n.* 31. *vers. Restringe* 3. *&* per Abb. & Marantam ubi plures allegat *de ordine judiciar. p.* 4. *distinct.* 6. *n.* 27. benè tenet Cancerius *variarum resolut. lib.* 2. *cap.* 13. *de reconventione, n.* 57. Quibus adde declarationes illas mirabiles Congregationis Cardin. quas ad litteram in appellatione ab Ordinario à gravamine extrajudiciali adduximus hac 2. *part. cap.* 5. §. 2. *à n.* 10. *& seqq. vers. Unum tamen.* Ac adeò cùm hoc casu non percutiatur, nec lædatur in aliquo Concilii Tridentin. decretum, & dispositio: penitùs in eo cessare debent recursus ad Regem, & ejusdem protectio, nec non ad Ordinarium remissio.

CAPUT

CAPUT X.

An Bullæ Apostolicæ pro executione gratiæ super Beneficio reservato in prima instantia alteri, quàm Ordinario commissæ, sint per Senatum Ordinarium remittendæ.

Et generaliter an in viis executivis liceat percuti Ordinarii primâ instantiâ, ubi accuratè de Motu proprio Gregorii XIII.

SUMMARIUM.

1 *Commissiones super reservato beneficio liberè expediuntur in prima instantia cuilibet Delegato, cum non percutiatur Trid. dispositio.*

2 *& seqq. S. Congregatio pluries id ipsum declaravit.*

3 *& 4. Auditor Cameræ, cui directa sunt Brevia, aut Bullæ super gratia de beneficio reservato, potest intrusos, & possessores coram se citare.*

5 *Brevia Cameralia de stylo Curiæ expediuntur ad favorem provisi de beneficio reservato, ne dum Bullæ expediuntur possessio in partibus occupetur, quæ nomine Cameræ Apostolicæ capitur.*

6 *Breve Camerale ad favorem litterarum desuper expediendarum super beneficio reservato datur, non ad favorem jam expeditarum.*

7 *Brevia Cameralia ad capiendam possessionem nomine Cameræ Apostolicæ non dantur nisi super beneficiis reservatis.*

8 *Possessio virtute Brevis nomine Cameræ apprehensa, litteris expeditis per eam ceditur provisо Apostolico.*

9 *Manutentio datur provisо Apostolico facta possessionis cessione per Cameram apprehensæ.*

10 *Per Breve Camerale in executione gratiæ super beneficio reservato alteri, quàm ordinario directum, in prima instantia non lædi formam Concilii Tridentini in cap. causæ omnes declaravit Gregorius XIII. per Motum proprium.*

11 *Motus proprius Gregor. XIII. ad litteram refertur.*

12 *Ex Gregoriana Constitutione, loquenti in casu specialissimo Brevis Cameralis, nonnulli occasionem sumpsere dicendi in viis executivis generaliter non lædi Trident. etsi executio alibi, quàm coram Ordinario postuletur, & decipi ostenditur.*

13 *Constitutio Gregorii XIII. dumtaxat emanavit, ut Brevia super reservatis non offendant formam Trident.*

14 *In Brevis Cameralis executione proceditur extrajudicialiter, in qua nec datur judicium, nec instantia.*

15 *Constitutio Gregoriana noluit constituere regulam generalem, quod in omnibus viis executivis cesset Trid. dispositio, cum ultra executionem Brevis in aliis procedatur judicialiter, & cesset reservationis ratio.*

16 *Executio extrajudicialis Brevis Cameralis, quando in judicialem mutatur ab oppositionem legitimi contradictoris, mutatur etiam dispositio Gregoriana, ita ut ad Ordinarium pertineat in prima instantia cognitio.*

17 *Tridentin. non utitur verbo (instantia) in sua rigorosa significatione, ita ut causæ debeant habere instantiam, ut ejus dispositioni locus sit, sed ad demonstrandum omnes causas primitus proponendas, & tractandas coram Ordinario.*

18 *In executivis forus debitoris executi attenditur sicut in cæteris causis Ordinariis.*

19 *Executio peti nequit ex obligatione Camerali coram Metropolitano absque consensu Ordinarii debitoris.*

20 *Executio obligationis si coram non Ordinario petatur contra usitatum stylum universalem, Senatus causam ipsi remittit.*

21 *Ratio qua movetur Trid. ad præservandam primam instantiam, pariter militat in viis executivis, sicuti & in aliis Ordinariis.*

22 *Genus sicut continet omnes species, ita ratio generalis omnes casus.*

23 *Ratio legis magis quàm verba attendenda est.*

24 *Ratio & mens legislatoris præponderat verbis.*

25 *Dictum per rationem ampliatur, & limitatur; quæ magis quàm dictum attenditur.*

26 *Verba non secundùm quod sonant, sed secundùm intentionem proferentis sunt accipienda.*

27 *Imò ad hoc sunt verba impropriandа.*

28 *Verba (causæ omnes) quibus utitur Trid. ponderantur, ut nihil excludant.*

29 *Dictio (omnes) comprehendit omnes casus, etiam non comprehensos in proprietate vocabuli.*

30 *Dictio (quomodolibet) qua utitur Trid. comprehendit omnem modum agendi.*

31 *Dictio (quomodolibet) extendit dispositionem; usque ad improprietatem vocabuli.*

32 *Lex ubi non distinguit, nec nos distinguere debemus.*

33 *Verbum (prima instantia) quo utitur Concilium Tridentinum, acceptum in rigorosa significatione, repugnat & ejus rationi.*

34 *Extrajudiciales actus non habent instantiam.*

35 *Extrajudicialis actus prima cognitio proponenda coram Ordinario, aliter offenditur dispositio Trid. ut declaravit S. Congregatio.*

Ea quæ sunt voluntariæ jurisdictionis licèt extrajudicialiter gerantur, tamen coram Judice competente tractantur, ibid.

Manutentio non causat litem, & tamen includitur in dispositione Trid. ita ut non possit de ea, coram Nuntio in prima instantia agi. ib.

36 *Ratio finalis Trid. in favorem subditorum, ne extrahantur in prima instantia ultra provincias, pariter militat in viis executivis.*

37 *Constitutionis Gregor. principalis intentio fuit, declarare casum specialissimum, in executione Brevis Cameralis, non lædi formam Tridentin. ratione reservationis beneficii, quæ ultra illum ad alia executiva omissa, & relicta sub regula universali Trid. attendi non debet.*

38 *Executionem coram alio Judice petitam Senatus in dies remittit Ordinario in prima instantia.*

39 *A constitutione Gregorii XIII. ex pluribus rationibus, & damnis supplicatum extat in Hispania.*

40 *Brevibus Cameralibus uti, & apprehendi possessionem nomine Cameræ Apostolicæ minimè patitur Senatus in Hispania.*

Ratio redditur, ib.

41 *Constitutio Gregor. XIII. eo ipso, quo providit tantum in Brevi Camerali, cæteros executi-*

vos censetur relinquere generali dispositioni Trident. cujus est correctio vitanda.

42 *Lex, quæ certo casui providet speciali, cessat in casu omisso, & contrariam dispositionem videtur in eo vindicari.*

43 *Lex nova, ubi disponit super aliquo casu specifico, non extenditur ad alios.*

44 *Lex nova limitativa, interpretativa, seu declarativa non corrigit jus commune, nisi in casu de quo loquitur.*

45 *Lex, seu statutum alteratum, seu cancellatum, in parte, in cæteris confirmatum censetur.*

46 *Lex de similibus ad similia non trahitur, ubi diversa ratio militat.*

47 *Nec ubi sequeretur jurium correctio.*

48 *Et debet dari omnimoda similitudo casuum.*

49 & 50. *Inter Breve Camerale, & cæteras vias executivas multæ reddantur dissimilitudines, & rationis diversitates.*

51 *Verba enuntiativè prolata propter aliud non inducunt dispositionem in denuntiatis.*

52 *Auditoris Cameræ facultas in prima instantia cessat hodie noviori jure Pontificio.*

53 *Auditoris Cameræ facultas solim destinata est ad executionem litterarum, & obligationum in forma Cameræ, in aliis caret jurisdictione.*

54 *Auditor Cameræ in beneficialibus caret jurisdictione ultra executionem, nec dat manutentionem ex illis defectu.*

55 *In beneficialibus, & aliis tangentibus forum Ecclesiasticum, prima instantia est Ordinarii, non auditoris Cameræ.*

56 *Ex novo jure Pontificio cessat potestas Auditoris Cameræ in via executiva.*

57 *In executione Brevis Cameralis expediti in beneficiis reservatis durat hodie facultas Auditoris Cameræ.*

LIcet ex sæpè allegato decreto Concilii Trident. *sess.* 24. *de reformatione, cap.* 20. præservata sit Ordinario prima instantia omnium causarum, etiam beneficialium quomodolibet ad forum Ecclesiasticum attingentium: indubitabile tamen est hujus decreti dispositionem minimè offendi in beneficiis † affectis, aut reservatis Sanctæ Sedi Apostolicæ; possunt enim immediatè ab Auditore Cameræ, seu alio delegato Apostolico cognosci causæ hæ, quæ ad executionem gratiæ super talibus beneficiis reservatis factæ in prima instantia cuilibet delegari & committi, prout praxis quotidianæ signaturæ observat, & sæpè declaratum fuisse à Congregatione Cardinalium, testatur Leo *in thesauro fori Ecclesiastici* 2. *part. cap.* 1. *n.* 76. & 77. Gonçalez *in regula* 8. *Cancellariæ glossa* 52. *n.* 36. & 37. Augustinus Barbosa *de potestate Episcopi, tom.* 2. *allegat.* 81. *n.* 17. Garcia *de beneficiis* 6. *part. cap.* 3. *n.* 6. qui *num.* 8. testatur, ita decisum fuisse per Rotam *in causa Segovien. Canonicatus* 24. *Novembris* 1628. *coram D. Plato* Marches. *de commissionibus, part.* 2. *cap.* 1. *de commission. appellation. n.* 36. Piasequius *in praxi Episcop.* 2. *part. cap.* 4. *n.* 3. Novarius *in novi juris Pontificii pract. cap. de causis primæ instantiæ concluf.* 1. aliàs 54. *n.* 4. & 15. Hieron. Gabriel. *concl.* 182. *n.* 3. *cum seqq.*

Ad quod expressa est declaratio Sanctæ Congregationis super *D. cap.* 20. in hæc: *De effectis, & reservatis beneficiis si agitur; tunc causa in Curia committetur*; & iterum dicit. *Item provisi per Sedem Apostolicam de beneficiis reservatis, aut affectis, possunt virtute brevium in favorem litterarum, seu nomine Cameræ Apostolicæ ad capiendam possessionem Auditori ejusdem Cameræ † directorum citare, & ad judicium coram eodem Auditore Cameræ possessiones talium beneficiorum occupantes, & detinentes, ac si coram Ordinario super possessorio tantum causæ ventilarentur, & cum sententia super eodem possessorio prolata fuerit, potest pars adversa causam in Curia committere.* Quas declarationes ad litteram refert Gonçalez ubi proximè sub *n.* 37. aliam adducit Nicolaus Garcia *ubi sup. dict. cap.* 3. *sub n.* 7. quæ sic ait: *Quod † si de affectis, aut reservatis beneficiis ageretur, tunc in Curia committuntur causæ in prima instantia.*

Hinc est, quòd de stylo Romanæ Curiæ quotidie expediuntur brevia Cameraria; ut nomine Cameræ † Apostolicæ capiatur possessio beneficii reservati, & fuit inventus iste modus, ut provisus Apostolicus, qui nondùm litteras expedivit, posset diligentias facere super capienda possessione beneficii, ne illi tarda seu morosa expeditio aliquo modo noceret; nam quando quis à principio vult litteras expedire, non datur breve hoc nomine Cameræ † de capienda possessione, sed dumtaxat ad favorem litterarum, ut ipsemet provisus immittatur in possessionem, ut continetur in constitutione Gregorii XIII. statim referenda, de quo latè videndus Gonçalez *in regula in mensibus & alternat.* §. 7. *prœmia, nu.* 208. & in Glossa 9. *in annotationibus, n.* 246. & *in glossa* 34. *à num.* 113. *cum seqq.* Garcia *de beneficiis, 6. part. cap.* 3. *per totum.*

Qui *à n.* 9. latè probat, quòd hæc brevia de capienda possessione † nomine Cameræ de stylo nullatenus regulariter dantur nisi in beneficiis reservatis Sedi Apostolicæ, quod & probant Doctores omnes superiùs laudati ad principium hujus cap.

Quapropter Rota sæpissimè resolvit quod ea sit virtus † Brevis de capienda possessione nomine Cameræ, ut litteris postmodum expeditis fiat per Cameram ipsam ceffio possessionis, provisо Apostolico, qua cessione facta, provisus constituitur justus possessor, cùm in ejus favorem fuerit per Cameram apprehensa possessio, taliter ut hujus possessionis sic à Camera apprehensæ virtute provisi detur † mandatum de manutenendo, circa quæ videndus Gonçalez *dict. glossa* 34. *à n.* 117. qui *à n.* 118. plurimas Rotæ decisiones refert, & latiùs Garcia *d. 6. part. cap.* 13. *per totum.*

Quare † Gregorius XIII. per Constitutionem suam, quæ incipit *ad Romani Pontificis providentiam* (quam commemorant omnes Doctores in principio hujus cap. citati, & Nos hac 2. *part. cap.* 6. §. *unico, à num.* 1. *cum seqq.* & ad litteram refert Piasequius *in praxi Episcopal.* 2. *part. cap.* 4. *num.* 3.) declaravit per hujusmodi Brevia Apostolica ad capiendam possessionem beneficii reservati nomine Cameræ Apostolicæ, ad favorem litterarum gratiæ postmodum expediendarum non lædi dispositionem Concilii Trident. ex aliquibus rationibus, ibi: *Accepimus sanè nuper, quòd licet multoties † Romanus Pontifex ut provisiones & gratiæ per eum de beneficiis pro tempore vacantibus, ac suæ & Sedis Apostolicæ dispositioni, & ordinationi reservatis in favorem diversarum personarum sibi gratiarum, & electarum factæ, executioni debitæ demandentur, & ne (dum litteræ Apostolicæ sub plumbo desuper expediuntur) beneficia ipsa ab aliquibus indebitè occupentur, aut aliqua*

aliqua in ſpiritualibus, & temporalibus detrimenta ſuſtineant; nonnunquam corporalem poſſeſſionem ipſorum beneficiorum, & illas annexorum, injuriumque & pertinentiarum quomodocumque Sedis, & Cameræ Apoſtolicarum nominibus apprehendi, ac omnes, & quoſcumque fructus, reditus, & proventus beneficiorum, & annexorum eorumdem percipi, & exigi, eoſque integros perſonis prædictis, poſtquam ipſæ litteras ſub plumbo expeditas haberent, una cum dicta poſſeſſione conſignari, &c. Nihilominus nonnulli beneficiis prædictis inhiantes, ac gratias prædictas eludere, eorumque inſtructiones, & detentiones improbè tueri ſatagentes, executiones litterarum in forma brevis hujuſmodi, & facultatem per eas ipſis executoribus attributam diverſis dubiis, & cavillationibus remorentur, & proceſſus per eoſdem executores deſuper habitos, & formatos, ac indè ſequuta quæcumque, nulla, & invalida, nulliuſque roboris, vel momenti eſſe: nec attendi debere contendunt ſub prætextu, quòd in decreto Concilii Trident. ſeſſion. 24. cap. 20. diſpoſitum fuerit, quòd cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes, etiamſi beneficiales ſint, in prima inſtantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoſcantur, exceptis his, quæ juxta Canonicas ſanctiones apud Sedem prædictam ſunt tractandæ, vel quas ex urgenti rationabilique cauſa, judicaverit Summus Pontifex Romanus per ſpeciale reſcriptum ſignaturæ ſuæ ejus manu propria ſubſcribendum committere, aut avocare.

Verùm cùm decretum hujuſmodi Concilii conceſſionem prædictarum litterarum in forma brevis, & illarum executionem nihil afficiat, nec per illos cauſa, ſeu inſtantia introducatur; ſed merè executivè procedi mandentur, litteræ quoque in forma brevis annulo Piſcatoris munitæ, non minoris ſint efficaciæ, & authoritatis, quàm reſcripta ſignaturæ Romani Pontificis, ejus manu propria ſubſcriptæ. Nos in his noſtræ debitæ declarationis cautelam adhibentes, &c. Ac mera noſtra deliberatione decernimus, & declaramus, per conceſſionem litterarum in forma brevis, & ſub annulo Piſcatoris ſuper capienda poſſeſſione quorumcumque beneficiorum diſpoſitionis Apoſtolicæ reſervatorum, ſeu effectorum Sedis & Cameræ Apoſtolicarum nominibus apprehendenda, & ejuſdem poſſeſſionis in favorem proviſorum, &c. quæ mandata executiva ſunt, & ſummarum dumtaxat cauſarum, propter quas illæ emanarunt, cognitionem requirunt, decretis hujuſmodi Concilii non contraveniri, nihilque præjudicii illis inferri, vel eorum formam in aliquo violari, &c.

12 Ex ratione hujus † Pontificalis Conſtitutionis, ibi: *Nec per illos cauſa ſeu inſtantia introducatur, ſed merè executivè procedi mandentur, &c.* & ex Doctoribus, qui in ejus exornatione fuerunt locuti, in caſu merè ſpecialiſſimo contenta in dicta Conſtitutione Gregoriana; nonnulli Advocati minus cautè opinati fuere, occaſionemque ſumpſere generaliter affirmandi, decretum Tridentin. *in dict. cap. cauſæ omnes*, non habere locum in executivis cauſis, ac propterea Regis protectionem denegandam, quoties alibi quàm coram Ordinario executio poſtulatur, putà virtute alicujus inſtrumenti guarentigiati, alteriuſve habentis de jure executionem paratam: ſed manifeſtè falluntur.

Primò quoniam dicta Conſtitutio Gregoriana venit dumtaxat in declarationem, quod in beneficiis reſervatis † (in quibus tantumdem conceditur breve illud Camerale, ut ſuperiùs diximus) non habet locum diſpoſitio Tridentin. *in dict. cap. cauſæ omnes*, quod & plures declaravit Sancta Congregatio Cardinalium, & pro executione gratiæ factæ à Sede Apoſtolica dictorum beneficiorum affectorum dantur particulares executores, qui quidem in brevis prædicti executione procedunt † extrajudicialiter, in quibus non datur nec 14 judicium, nec inſtantia, ut in his terminis cum Purpurato, probant Menochius *de arbitriis, lib. 1. quæſt. 22.* & præcipuè *nu. 6.* ubi etiam allegat Socinum, Jaſſ. & alios. Diaz de Mena *practicarum lib. 1. quæſt. 12. à n. 12. & ſeqq.* & in terminis hujus conſtitutionis Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, tom. 2. allegat. 81. ſub num. 17.* Novarius *in novi juris Pontific. practicarum concluſ. tit. de cauſis primæ inſtantiæ, concl. 1.* aliàs 54. *num. 15. & 16.*

Et pro exornatione principalis ſuæ intentionis, 15
nempè, † ut in beneficiis reſervatis non habeat locum diſpoſitio Trident. adduxit illam rationem, magis ad demonſtrandum, quòd in Brevibus Cameralibus datur, & infertur leve præjudicium Ordinario, non tamen ad conſtituendam generalem regulam ultra dicta brevia Cameralia, ut in executivis non lædatur dicta Conciliaris conſtitutio, imò omnes Doctores nullatenùs loquuntur (nec rectè pollent) ultra litteras Apoſtolicas in executionem gratiæ obtentæ in beneficiis reſervatis, in quibus, ut diximus, locum non habet *cap. cauſæ omnes*, quia tunc ad executionem proceditur extrajudicialiter, & ſine lite.

Adeò ut ſi tunc comparea aliquis legitimus op- 16
poſitor, & contradictor † allegans aliquam legitimam exceptionem, ex qua introducitur lis: tunc executor litterarum Apoſtolicarum omnino teneatur cauſam ipſam *remittere ad Ordinarium*, ut expreſsè in his terminis probant Novarius, Flores de Mena, & Barboſa citati; & alii plurimi ſuo particulari loco adducendi latiùs, & iſti duo ultimi probant; quod ſi aliter hoc caſu fecerit executor, Senatum declarare vim facere, & cautam remittere ad Ordinarium. Quare principalis intentio, & finis dictæ Conſtitutionis Gregorianæ fuit duntaxat in illo caſu particulari diſponere, prout notant omnes Doctores hîc, & cæteri in principio hujus cap. citati, ac ideò ad alium caſum illam trahere, foret abſurdum.

Non enim ex eo quod in via executiva non datur inſtantia, ſequitur quod non ſit comprehenſa † ſub regula univerſali Concilii Trident. *in dict.* 17
cap. cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes in prima inſtantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoſcantur, &c. Quia Concilium Trid. non fuit uſum illo verbo (*Inſtantia*) in ſua rigoroſa ſignificatione, ita ut cauſæ debeant habere inſtantiam, ſed ad demonſtrandum cauſas omnes primitus tractandas; & proponendas coram Ordinario, & ſic loquitur de prima cognitione, ad differentiam eorum, quæ poſtmodum in eodem decreto ſubſequuntur, ut ſuperior non cognoſcat, niſi in ſecunda inſtantia devoluta per legitimam appellationem; quare reſpectu hujus ſecundæ inſtantiæ ſuperioris utitur Concilium illo verbo, *Prima inſtantia.* Sequeretur enim aliter abſurdum, quòd 18
liceret cuilibet proponere viam † executivam contra alium coram alio Judice non Ordinario, & quod in via executiva amitteret quis forum ſuum, nec attenderetur contra juris regulas notiſſimas, ut per Parladorium *lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 2. part. §. 1. n. 2.* Et quod etiam in obligatione Camerali nequeat quis abſque conſenſu Epiſcopi Ordinarii conveniri, † ſeu exequi coram Metro- 19
politano, probant Maſſa Galeti, *ad formul. Camer. obligat. 2. part. quæſt. 1. nu. 6.* ſequitur Co-

13 chier

chiei *in tractatu de jurisdictione in exempt. 2. part. quæst. 45. num. 4. & suprà, tom. 1.* Et vulgarissima praxis observat in omnibus Tribunalibus tam secu-
20 laribus, quàm Ecclesiasticis; † in quibus omnino actor in executivis sequitur forum rei, ita ut si coram alio, quàm Ordinario executio instrumenti postuletur, Senatus præcipiat ad eum causam remitti indubiè, juxta tenorem Concilii Tridentini.

Deinde, quoniam ratio finalis Concilii præfati
21 nulla alia est, † quàm consulere damnis, & sumptibus, quietique partium, ne extra sua domicilia extrahantur, coganturque litigare, & ut jurisdictio Ordinarii illusoria non reddatur, nec lædatur, ut sæpè declaravit Sancta Congregatio, prout latissimè deduximus *hac 2. part. cap. 3. per totum*; sed hæc ratio, quæ est solida, e dem modo militat in viis executivis, ac in Ordinariis; quia pariformiter extrahuntur partes suis domiciliis, eademque patiuntur incommoda, imò pro latiori, & longiori via, remotiorique loco majores sumptus & salaria solvunt executi, de qua ratione ulterius videbimus, *num. 26.* Ergo sub eadem Tridentini ratione comprehendi debet via executiva,
22 sicut & Ordinaria, quia sicut † genus continet omnes casus, Alexander *cons... 75. videretur, n. 3. & 4. part. lib. 5. & consil. 36. Viso themate n. 11. in fin. cum seq. lib 6.* Cravetta *consil. 183. nu. 3.* Fulgos. *consil. 15. n. 2. consil. 77. nu. 2. &* 3. Barbosa *axiom. 197. n. 4.* ubi per totum multa adducit.

Ratio enim legis magis, † quàm verba attenden-
23 da est, *l. scire, §. aliud, ff. de excusat. tutorum*, Tiraquellus *in l. si unquam, verbo, Libertis, nu. 47. Cod. de revoc. donationibus*, Menochius *consil. 998. n. 13.* Fusarius *de substitutionibus, quæst. 480. n. 40.* Et quod ratio & mens statuentium
24 præponderet † verbis, Marian. Socinus *consil. 35. circa prædictam, col. 2. vers. & quamvis, lib. 1.* Tuschus *lit. B. conclus. 31. num. 16.* Parisius *cons. 32. n. 52. lib. 3. & consil. 83. n. 13. & 14. lib. 3.* Bald. *consil. 44. in fin. lib. 4.* Alexander *consil. 54. num. 9. & seqq. n. 4.* Barbosa *dict. axiom. 197. n. 8. ubi n. 11.* quòd dictum per rationem ampliatur,
25 † & limitatur, & magis attenditur ratio, quàm dictum; ergo verbum (*Instantia*) quo ad superius dictum finem usus est Concilium Trident. debet omnino trahi, & intelligi per rationem, & intentionem, cùm verba non secundùm
26 quod sonant, † sed secundùm mentem & intentionem proferentis sint accipienda, latè Barbosa
27 *axiomat. 222. n. 1. & n. 9.* quod † ad hoc debent verba impropriari.

28 Quod & adjuvant verba illa † universalia Concilii Tridentini, *cap. 20.* ibi: *Causæ omnes ad forum Ecclesiasticum, quomodolibet pertinentes*, ponderatis verbis, *Omnes*, ut nihil excludant, *l. Julianus in principio, ff. de legatis 3. l. hoc articulo, ff. de heredibus instit. l. pediculis, §. labeo, ff. de peculio legat.* & plurimos Doctores ad idem recenset Barbosa *axiom. 168.* & latissimè indictione 241. ubi *nu. 6.* quod hæc dictio (*Omnes*) adeò
29 est universalis, † nihil restringens, ut comprehendat omnes casus, etiam difficiles, & etiam qui non comprehenderentur ex proprietate vo buli, post Antonium Monachum *decis. 69. n. 8. & 9.*

Et de prædicta dictione (*Quomodolibet*) qua
30 simul utitur Concil. Trident. † ut comprehendat omnem modum agendi, latissimè scribit Barbosa *in dict. 330. per totam*, ubi multa ad propositum congerit, qui post Cenedum *singular. 95. nu. 1.*
31 & 3. Quòd ista dictio (*Quomodol...et*) † extendit, & ampliat dispositionem usque ad impro-

prietatem vocabuli; quare verbum illud, *in prima instantia*, tam ex generalitate Concilii, quàm ex ratione motiva & finali ejusdem debet amittere suam propriam, & rigorosam significationem, intelligique, declarari, & restringi ad naturam actus juxta jura vulgaria, † quia lex ubi non distinguit, 32
nec nos distinguere debemus, *l. non distinguimus, ff. de receptis arbitris, l. præses, ff. de officio Præsid.*

Si enim illud verbum (*Prima instantia*) acci-
peremus † in sua rigorosa significatione, ita ut 33
causæ debeant habere instantiam, cùm ipsius ratione decreti omnino pugnaret, & foret potiùs lex posita verbis, quàm rebus, contra *leg. 2. in fin. Cod. communia de leg. l. fin. Cod. de usuris, capa. requiris de appellation.* cum vulgaribus.

Deinde quia si in causis requireretur instantia
effectivè, † sequeretur, quòd in omnibus actibus 34
extrajudicialibus pertinentibus ad Ordinarium, cùm non habeant instantiam, nec judicium, nec litem, ut ex Flores de Mena, Menochio, & Novario, diximus superiùs, *n. 13.* Sed in his actibus
extrajudicialibus † nullatenus receditur ab Ordi- 35
nario in prima illorum cognitione absque legitima appellatione, ita ut absque ea lædi dicatur, & offendi dispositio Tridentin. præservantis primam instantiam Ordinariis, ut expresè declaravit Congregatio Cardin. super eodem decreto 20. quas declarationes ad litteram adduximus hac *2. part. cap. 5. §. 2. num. 10. & seqq.* Quarum declarationum doctrina, & ex eo potissimum fulcitur, quoniam ea quæ pertinent ad jurisdictionem voluntariam, sunt actus extrajudiciales, & extrajudicialiter exercentur, Nos *in commentariis de protect. Regia, 2. part. cap. 13. à n. 31. & à n. 29.* & vide Gonçalez ibidem citatum, quibus adde latissimè Sanchez *de matrimonio, lib. 3. disput. 8. nu. 6.* & latiùs *disput. 19. num. 7. 8. & 9. tom. 1.* ubi quando per litem efficiantur contentiosæ jurisdictionis, sequitur Moneta *de commutat. ultimarum volunt. cap. 5. à n. 223. & seq. fol. 238.* & nihilominus ea, quæ sunt voluntariæ jurisdictionis debent fieri, & agi coram Judice competenti, ut copiosè per Decium *in consil. 150. per totum*, Ancharanum *consil. 310.* Alexander *consil. 67. num. 8. versic. Non etiam potest, lib. 1.* Mascardus *de generali statutor. interpret. conclus. 1. n. 221.* Ergo falsò extrahitur à suo casu specialissimo dict. constitutio Gregorii XIII. ad omnes vias executivas, ac per consequens perniciosè excluduntur à dispositione universali & generica Concilii Trid. & contra ejus intentionem, & rationem declaratam per Congregationem Cardinalium.

Quod ex eo comprobatur, nam in manuten-
tione non datur lis, imò manutentio consideratur diversum quid à lite mota, seu movenda super re, & est quid extraordinarium, Barzius *decis. 71. sub n. 39. & 40.* Lancelotus *de attentatis 1. part. cap. 3. n. 143.* Rota *recent. decis. 618. num. 4. part. 1.* Post. *de manutentione, observat. 6. à num. 35. cum seq.* ubi quòd ideò non causat vitium litigii. Et tamen manutentio data à Nuntio Hispaniæ in prima instantia est, nulla ipso jure ob defectum jurisdictionis, obstante Concilio Tridentino *in dict. cap. causæ omnes*, ut determinavit Rota teste Marchesano loco citato, & sequuto à Post. *de manutentione, observat. 107. n. 2.* Ergo instantia in causis pertinentibus ad Ordinarium non requiritur, ut Trident. dispositio locum habeat.

Et insuper, quoniam ratio finalis, quæ movit
Concil. Tridentin. † ea est, sumptus, damna, & 36
expensas vitare litigantium extra suas provincias, ut superiùs diximus *à n. 21.* Sed hæc ratio limitat

in

in via executiva, ſicut in Ordinaria. Ergo idem jus ſtatuendum in utraque, prout in ſimilibus terminis hanc paritatem rationis conſideravit Scaccia *de appellationibus, quæſt.* 11. *ſub num.* 33. *verſicul. Ad addicta pro contraria parte.*

Itaque cùm finis, intentio, & principalis diſpoſitio Gregorii XIII. alia non fuerit, quàm declarare, † in reſervatorum beneficiorum executione 37
non attendi, nec lædi diſpoſitionem Concilii Trid. *in dicto cap.* 20. prout Congregatio Cardinal. ſæpè declaravit, nec rationes in dict. diſpoſitione Gregoriana fuerint ad finem generaliter diſponendi in omnibus viis executivis; ſed tantùm ad exornationem, & qualificationem illius caſus particularis, de quo loquuta fuit, nempè in brevibus Cameralibus, & ad demonſtrandum, quàm ſit in illo caſu leve præjudicium Ordinarii; ideò non debet extra ſuum caſum limitatum, & ſpecialiſſimum protrahi, extendi, nec attendi. Imò cætera executiva relicta eſſe ſub ſpeciali ratione, & regula univerſali & generica *dict. cap. cauſæ omnes*, præſervantis primam inſtantiam Ordinariis locorum in omnibus negotiis, & cauſis judicialibus & extrajudicialibus, prout communis praxis, & univerſalis ſtylus omnium Tribunalium Eccleſiaſticorum obſervat, ac inſuper Supremus hic Sena-
38 tus † obſervare facit ex dicto decreto Tridentin. abſque eo quod in aliquo permittat lædi primam Ordinariorum inſtantiam in executionibus petitis vigore inſtrumentorum coram Nuntio, vel aliis quibuſvis judicibus ſuperioribus, quod latiùs comprobatur ſtatim *n.* 41. *cum ſeqq.*

Sed ulteriùs advertendum eſt, quòd tam ex hoc inconvenientia, reſultante ex ratione adducta per Conſtitutionem præfatam Gregorii XIII. quàm ex aliis pluribus à nobis adductis hac 2. *part. cap.* 6. §. *unico per tot.* ſuppicatum eſſe humiliter ad Sanctam Sedem Apoſtolicam à dicta Gregoriana Conſtitutione, ut *in dict. cap.* 6. *à n.* 7. *cum ſeq. verſic. Sed ulterius in hac*; ubi latiùs videre potes ibi adducta, & ulterius remiſſa circa comprobationem hujuſmodi ſupplicationis.

Illud tamen non omittam, quòd licèt veriſſi-
39 mum ſit, decretum Tridentini † minimè offendi ex delegationibus factis à Sede Apoſtolica pro executione gratiæ in beneficiis reſervatis, ut ad principium hujus capit. latiùs probavimus ex declarationibus Sanctæ Congregationis Cardinal. & ex ipſa Conſtitutione Gregorii XIII. tamen ex alio adhuc capite Senatus hic non admittit brevia Cameralia ad apprehendendam poſſeſſionem nomine
40 Cameræ Apoſtolicæ, † de quo hactenùs loquuti ſumus. Imò illa quotidie retinet, nec patitur illo uti: ea ratione motus, quoniam cùm Bullis, & privilegiis Apoſtolicis hæc Hiſpaniarum Regna ſint à tempore immemoriali munita, ne quis exterus, & horum Regnorum non Originarius, nec naturalis obtineat beneficium Eccleſiaſticum, nec penſionem in eiſdem, prout abundè diximus hoc *tract.* 3. *part. cap.* 1. *& ſeqq.* Camera Apoſtolica, quæ extera & non originaria horum Regnorum eſt, non eſt capax poſſeſſionis illorum, nec patitur Senatus indulta Apoſtolica, & laudabilem immemorialem conſuetudinem tot ſulcitam rationibus violari. Ac propterea licet permittat omnino in beneficiis reſervatis litteras committi alteri, quàm Ordinariis locorum ex ſupra dictis in hoc capit. non tamen brevia Cameralia, ut eorum virtute ipſa Camera Apoſtolica apprehendat poſſeſſionem beneficiorum horum Regnorum, quæ dumtaxat naturalibus eorum ſunt privativè, & excluſivè ad exteros, tanquam incapaces reſervata. Et ita praxis quotidiana in hoc ſupremo Conſilio Regis obſervat, de cujus juſtificatione altius, & peculiariter erit agendum *in* 3. *part. hujus tractatus.*

Concludendum eſt igitur & ulterius inſiſtendum, ut eo ipſo † quod Gregorius XIII. li- 41
mitatè providit dumtaxat in caſu brevis Cameralis; videtur cæteros executivos omiſſos generali Tridentini diſpoſitioni relinquere, cujus correctio evitanda eſt, *l. unica*, §. *ſin autem, Cod. de caduc. tollendis, cap. ad audientiam de decimis, l. cum prætor. ff. de judicis*, bonus text. *in l. ſi verò*, §. *de viro, ff. ſoluto matrimonio*, Hondedeus *conſil.* 38. *num.* 39. *lib.* 1. Beccius *conſil.* 12. *nu.* 44. Surdus *conſil.* 177. *num.* 61. *lib.* 1. Quia exceptio firmat regulam in contrarium ex vulgari axiomate, & ſingulariter dixit Alexander *in conſil.* 158. *num.* 9. quod qui certo caſu providet, nedum videtur velle, ut proviſio ceſſet in caſu omiſſo; † ſed videtur etiam con- 42
trariam in eum vindicare diſpoſitionem, Surdus *conſil.* 204. *num.* 8. *&* 9. *vol.* 1. Rimnald. *conſil.* 808. *nu.* 13. *uſque ad nu.* 22. *vol.* 7. plura jura allegat Paz *de tenuta, cap.* 57. *n.* 185. Et quod ubi lex nova diſponit ſuper aliquem caſum ſpecificè, † non liceat illam ad alios caſus extendere: 43
ſed illi non expreſſi, ſed omiſſi cenſentur remanere ſub juris communis diſpoſitione, ut poſt Bald. & alios Thomas Grammaticus *conſil. civil.* 76. *nu.* 1. Caſtill. *de uſufructu, lib.* 1. *cap.* 1. *nu.* 53. *& ſeq. & per l. ſi verò*, §. *de viro*, tenet Gironda *de privilegiis & exemptionib. n.* 556. *&* 886. ubi latiùs.

Et quia lex nova limitativa, interpretativa, ſive declarativa juris communis non limitat, † 44
nec corrigit niſi in caſu de quo loquitur, aut emanavit, in reliquis autem remanet jus commune intactum, & incorrectum, *l. præcipimus, C. de appellation. ſi quando, C. de inoffic. teſtamento, dict. l. ſi verò*, §. *de viro*, ubi Imola. Lex enim, ſeu ſtatutum alteratum, † ſeu cancellatum in 45
parte, in cæteris confirmatum cenſetur, eorumque inducitur approbatio, *l. Tribunus*, §. *fin. ff. de militar. teſtam.* quam latiùs exornamus hac 2. *part. cap.* 31. *à n.* 101. *& ſeq.*

Nec obſtat quod de ſimilibus ad ſimilia extenditur † legis diſpoſitio, *ex leg.* 3. *C. de legibus*; 46
quia procedit ubi eadem, non diverſa (prout hic ſtatutum) ratio militat in utroque, Caldas Pereira *de reſolutionib. emphyteut. cap.* 2. *num.* 26. Socinus *regular.* 47. Surdus *de alimentis, tit.* 9. *quæſt.* 1. *num.* 7. Seraphinus *de privileg. juramen. privileg.* 74. *n.* 108. *& ſeq.* Nec procedit, quando juriſm † correctio ſequeretur, Menochius *de* 47
arbitrariis, caſu 84. *num.* 6. *& conſil.* 180. *n.* 51. Pinel. *in l.* 1. *C. de bonis matern.* 3. *part. n.* 68. Surdus *conſil.* 200. *n.* 15. *& conſil.* 259. *num.* 17. Caldas *de poteſtate eligendi, cap.* 16. *num.* 6. *& dict. cap.* 2. *n.* 26. Brunor. à Sole, *in locis communibus, augmentum* 4.

Deinde quia in utroque caſu debet dari omnimoda ſimilitudo, † ut in omnibus caſus ſimiles 48
conveniant, vel ſaltim in eo de quo agitur omnimoda ſimilitudo procedat, Brunor. à Sole *loco citat.* Thomas de Thomatet. *in florib. regular.* 43. Bertaſola *in repetitione leg. ſi quis major. Cod. de tranſactionibus, n.* 761. qui *n.* 762. dicit, non currere argumentum etiam data parva diſſimilitudine, Antonius *variarum reſolution. l.* 3. *reſolut.* 39. *n.* 34. Maſcardus *de probation. concl.* 1253. *n.* 4.

Quæ quidem similitudo omnimoda inter bre-
49 ve Camerale † (de quo disponit dicta constitutio Gregoriana) & cæteras causas executivas nullatenus dari potest, sed verè dissimilitudo, & rationis diversitas, ac differentia, nam in brevi Camerali procedit executor extrajudicialiter: in executivis aliis verò casibus omnino judicialiter, ut supra diximus; secundò, quia brevis Cameralis exemptio à Concilii dispositione causatur à beneficio reservato Sedi Apostolicæ, ad quam executio tanquam accessoria, & effectus reservationis nimirùm pertinet. In cæteris verò executivis
50 nihil concurrit, ut exceptionem † à Concilio possit causari: Tertiò quoniam dicta constitutio Gregoriana non se fundat in executione brevis Cameralis, sed ei principali nititur fundamento, quod Breve hoc munitur annulo Piscatoris, qui de jure communi non minorem authoritatem habet subscriptione propriæ manus, ut ex eadem constitutione relata sup. *nu.* 11. *versicul. Verùm cum decretum &c.* clarè patet (licèt Concilii Tridentini formæ hæc adæquatio minimè congruat ex hactenus probatis *à num.* 12. *& seqq.*) hac tamen authoritate non muniuntur cætera instrumenta guarentigiata, nec sentimiæ executionem merentes, igitur de uno ad aliud sumi nequit argumentum. Ideoque cùm omnimoda juris disparitas, & diversitas inter utrumque casum appareat, dicendum venit, quòd in executivis generica Concil. Trid. *in dict. cap. causæ omnes*, dispositio inviolabiliter sit servanda intacta.

Et tandem quoniam constitutio prædicta Gre-
51 gorii nihil † disposuit super cæteris viis executivis; sed de eis ad alium finem enuntiativè mentionem fecit, & verba in lege prolata enuntiativè propter aliud nihil in enuntiato disponere intelliguntur, ut abundè per Castillo *controversiarum lib.* 2. *cap.* 16. *à nu.* 67. *cum seqq.* Camil. Gallinum *de verb. significat. lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 8. Gratianum *disceptatione* 111. *to.* 2. *num.* 90. Nicolaum Garciam *de verborum enuntiation. lib.* 1. *quæst.* 3. *per totam*, *l. si quis instituatur hæres*, *ff. de hæredibus instituend.* maximè ubi juris prohibitio repugnat dispositioni & tali inductioni ex supra dictis, quapropter dispositio Concilii Trident. quæ generalis est, universalis, & absoluta tàm in prohibendo, quàm in præservando primam instantiam Ordinariorum, intacta & præservata remanet in omnibus aliis viis executivis, prout communiter practicatur. Imò eadem constitutio nunquam fuit admissa, nec usu recepta quoad alias vias executivas, & sic nec admittenda, quia nec super illis disposuit.

Hæc denique resolutio nostra est de mente om-
52 nium illorum Doctorum, † quos in unum congessimus hac 2. *part. cap.* 3. *à num.* 20. *& seqq.* juridicè affirmantium, cessare hodie ex nova dispositione Concil. *in dict. cap. causæ omnes*, facultatem Auditoris Cameræ, ne de cætero possit ea uti in prima instantia in præjudicium Ordinariorum, & litigantium. Supponunt enim per ne-
53 cessarium † antecedens; causas executivas inclusas esse in dict. decreto Tridentin. cum facultas Auditoris Cameræ solùm habeat locum in processu executivo pro executione eorum, quæ ad Cameram Apostolic. spectant, indeque emanarunt, & sic pro executione brevium Cameralium, & similium, ut observat Vestrius *in praxi Roman. Curiæ*, *lib.* 2. *cap.* 4. & in executione obligation. Cameralium, atque abundè per Marchesan. *de commissionibus*, 1. *part. cap.* 10. ubi latè etiam, quod eo ipso quod in talibus obligationibus cesset via executiva, cesset etiam facultas Auditoris Cameræ, & quod Auditor Cameræ careat in beneficialibus jurisdictione, † quam non 54
potest exercere nisi in attinentibus executionem litterarum Apostolicarum, ita ut nec concedat manutentionem, pluries declaravit Rota ut in *Hortana. Parochialis coram Peregrino.* apud Marchesan. *de commissionibus*, *part.* 1. *fol.* 964. *nu.* 6. Alexand. Ludovis. *decis.* 118. *num.* 4. & ibi Oliverius Beltramin. *in annotat. num.* 7. *& decis.* 160. *n.* 2. Jacobus Cavaller. *decis.* 32. *& decis.* 214. *nu.* 1. idem Marchesan. *de commission. part.* 1. *de commission. appellat. in possessor. fol.* 931. *nu.* 82. 86. *& seqq.* Post. *in tractatu de manutentione*, *observation.* 6. *à n.* 19. *cum seqq.* qui *num.* 23. reddit rationem, quod in beneficialibus, & cæteris rebus Ecclesiasticis † inter Ecclesiasticos, 55
seu inter laicum & Ecclesiasticum, Judex est in prima instantia Episcopus loci, ex toto titulo *de foro competent. & Concil. Tridentin. sess.* 24. *de reformation. cap.* 20. *causæ omnes*, & ex Boccat. *de interdicto uti possidetis*, *nu.* 3. & 4. Teslantes propterea passim Rotam subvertere sententias Auditoris Cameræ, & ejus locum tenentis, se intromittentis ultra executionem ex hoc defectu † notorio jurisdictionis. Ex quibus quidem 56
clarè patet, hodie ex novo jure Pontificio sublatam esse facultatem Auditoris Cameræ, quæ tendebat tantùm ad executionem litterarum Apostolicarum, nec non obligationum in forma Cameræ fabricatorum, ne inferatur præjudicium primæ Ordinariorum instantiæ, ac per consequens Doctores hoc affirmantes sine dubio supponere, causas executivas comprehendi in dispositione generali, universali, & absoluta Concil. Tridentin. nec contrarium voluisse Gregorium XIII. in sua dispositione, quæ dumtaxat loquitur in Brevi Camerali expedito (ut diximus) dumtaxat in beneficiis reservatis, in quibus ex consequentia † remanet integra facultas Audito- 57
ris Cameræ ad procedendum executivè, & extrajudicialiter, prout hactenus diximus ac insuper consideravimus hac 2. *part. cap.* 5. §. 3. *à num.* 6. *& signanter*, *num.* 10. *& hoc jure utimur.*

CAPUT XI.

Protectionis Regalia an utatur Senatus contra conservatores procedentes in prima instantia in causis exemptorum.

Et quid si exempti in jurisdictionem consenserint Ordinarii, aut aliter renuntient suæ.

Et an exemptus citatus ad Romanam Curiam hac protectione uratur.

Et quid si ab exempto reus citetur, ut coram conservatore litiget extra Regnum.

SUMMARIUM.

1 *Conservatores Religionum, & Universitatum non posse cognoscere in prima instantia ex Trident. qui tenuerint.*

2 *Reli-*

2 *Religionum causas in prima instantia coram Conservatoribus suis cognoscendas verius ostenditur.*

3 *& seqq. Conservatorias Regularium non esse sublatas per cap. causæ omnes, imò causas, plenariam cognitionem, etiam requirentes, esse per Conservatores cognoscendas in prima instantia pluries declaravit S. Congregat.*

6 *Cognitio in prima instantia pertinet Conservatoribus Religionum.*

7 *Conservatoriæ quales hodie per Trid. sint sublatæ, ac prima instantia Ordinarii præservata.*

8 *Conservatoriæ hodiernæ habentes amplissimas clausulas & facultates, in quo discrepent à limitatis juris communis, remissivè.*

9 *Conservatoriæ Religionum, & Universitatum sunt intactæ ex Trid.*

10 *Conservatoriæ Regularium sunt prælibatæ in Tridentin. ac ideò eorum Conservatores cognoscunt in prima instantia, ut ulterius declaravit Sacra Congregatio.*

11 *Et itidem responsum fuit Conservatoribus Universitatis Leodicensis.*

12 *Cap. causæ omnes, circa causas infra biennium terminandas non comprehendi Conservatores, declaravit Congregatio.*

13 *Conservatoriæ particularium manent sub dispositione juris communis, & ultra procedentes in violentiis non notoriis, Rex, ut protector Concilii remittit causam Ordinariis.*

14 *Conservatores Universitatum, & Religionum procedere in prima instantia juxta tenorem privilegiorum, patitur Senatus, cum Concilium Trid. non percutiatur.*

15 *& seqq. Exempti Religiosi etsi renuntient suæ exemptioni, & in Ordinarium consentiant, Senatus eorum causas Ordinario non remittet.*

16 *Exempti ab Ordinario, & immediatè subjecti Papæ, absque ejus consensu nequeunt exemptioni renuntiare.*

17 *Renuntiatio exemptionis in præjudicium Papæ, non valet.*

18 *& seqq. Ubi mirabilia jura adducuntur, & magna Doctorum exornatio.*

19 *Exemptus ab Ordinario absque licentia Pontificis (cujus exemptio interest) renuntiare nequit exemptioni.*

20 *Processus, & sententia per Ordinarium vigore renuntiationis exempti lata non tenet.*

21 *Privilegio exemptionis nequeunt renuntiare Prælati, & Religiosi, cùm exempti ab Ordinario soli Sedi Apostolicæ subjiciantur, quorum Papa efficitur Diœcesanus.*

22 *Renuntiare suo foro nequit Clericus absque Diœcesani sui consensu.*

23 *Saxonia convincitur, supponens Abbatem posse exemptioni renuntiare cum consensu sui Conventus.*

Conedus etiam id affirmans convincitur; ib.

24 *& seqq. Decisio Rotæ singularis refertur, plurima continens mirabilia circa renuntiationem exemptionis factam à Religiosis.*

25 *Generalis, aut Provincialis interventu monialis exemptæ ab Ordinario, & immediatè subjectæ Sedi Apostolicæ, nequeunt exemptioni renuntiare.*

26 *Commissarius Generalis, cujus Gubernio submisit moniales Papa, sibi mediatè subjectas absque Papæ licentia, eas dimittere nequit.*

27 *Religiosorum subjectio Prælatis à Papa pendet, sine cujus ministerio Prælati Regulares jurisdictione carent.*

28 *Pontifex est Summus Religionum omnium Prælatus.*

29 *Prælati Religiosi, quibus gubernium Monialium sibi subjectarum demandavit Papa, non possunt eo inconsulto illas dimittere.*

30 *Administratores Sedis Apostolicæ nequeunt præjudicare Pontifici.*

31 *Renuntiatio privilegii, cujus favore tantùm fuit inductum valet.*

32 *Sedis Apostolicæ interest multos habere immediatè subjectos.*

33 *Exemptus subjectus Sedi Apostolicæ immediatè exemptionis privilegio nequit renuntiare.*

34 *Moniales exemptæ ab Ordinario, & immediatè subjectæ Sedi Apostolicæ, absque hujus licentia nequeunt exemptioni renuntiare.*

35 *Subditos ab alio non judicari, interest Romani Pontificis, & alterius Superioris.*

36 *Per exemptionis privilegium Regulares efficiuntur immediatè subjecti Sedi Apostolicæ, absque cujus licentia in alium nequeunt consentire in illius juris dictionis præjudicium.*

37 *Privilegium exemptionis qua ratione concedi soleat Religiosis.*

38 *Jus exemptionis ita est conjunctum cum jure superioris, ut commodè separari nequeant.*

39 *In exemptionibus Ecclesiasticis non datur separatio inter exemptos, & Sedem Apostolicam, in aliis verò sic in præjudicium renuntiantis, non tamen superioris.*

40 *Prælatus potest conditionem Ecclesiæ facere meliorem, non deteriorem.*

41 *Per unum, vel plures actus non censetur Prælatus renuntiare favori Ecclesiæ, cum etiam nec expressè.*

42 *Privilegio communi etsi omnes contraveniant, solus unus valet contradicere.*

43 *Privilegii renuntiatio revertens ad jus commune admittitur, nisi adsit præjudicium alterius inseparabile.*

44 *Scandali negotium celeri egeat expeditione.*

45 *Renuntiatio juris conjuncti, & complicati nec in præjudicium, etiam renuntiantis, valet.*

46 *Renuntiare licèt caducitati valeat dominus; fallit tamen, quando caducitas fit etiam in favorem alterius.*

47 *Exemptus non potest renuntiare exemptioni in præjudicium superioris.*

48 *Renuntiatio juris connexi, commodam separationem minimè admittentis, non valet etiam in præjudicium renuntiantis.*

49 *Jus habens admixtum interesse alterius inseparabile, nec sibi, nec alteri præjudicat.*

50 *Separabile jus habens conjunctum cum jure alterius in sui præjudicium, valet renuntiatio, non in præjudicium tertii.*

51 *Præjudicium quando est separabile pluribus possidentibus, potest contra unum quæri possessio, licèt contra alios non.*

52 *Jus patronatus est individuum quoad substantiam, at quoad possessionem, & exercitium separabile est.*

53 *Utilitati connexæ, & inseparabili, sive publicæ, sive privatæ nequit renuntiari.*

54 *Juri, continenti utilitatem privatam, & publicam simul inseparabiliter, renuntiari nequit.*

55 *Juri naturali, sive in præjudicium alterius Reipublicæ,*

publicæ, aut privati, aut contra bonos mores renunciari non poteſt, remiſſivè.

56 & 57. *Præſcriptio juris complicati, & inſeparabilis contra unum, nec etiam in iſtius præjudicium completa dicitur.*

58 *Præſcriptio juris complicati inſeparabilis privati, & Eccleſiæ non dicitur completa contra privatum per tempus Ordinarium, ſed quoad omnes, tempus contra Eccleſiam requiritur.*

59 *Interpretatio præſcriptionis facta per unum prodeſt aliis ſociis.*

60 *Laicus ratione juris individui habiti cum Clerico, non ligatur ſtatutis laicorum.*

61 *Conſors juris individui potitur privilegiis ſui conſortis.*

62 *Privilegium quis conſequitur ex perſona ſocii, quod ex ſua non poterat.*

63 *Reſtitutio in integrum competens minori, competit etiam majori ſui conſorti in individuis.*

64 *Jus unius per ſe inſufficiens poteſt à jure alterius fomentum recipere.*

65 *Privilegio Capituli, ut adverſus Capitulares non procedat Epiſcopus ſine adjunctis, ſinguli Capitulares non renuntiant ratione juris complicati.*

66 *Executio ſententiæ latæ contra unum ex habentibus jus complicatum, & inſeparabile, impeditur etiam reſpectu condemnati, remiſſivè.*

67 *Exemptioni ab Ordinario in favorem privatum, & ſingulorum liberè quis renunciat.*

68 *Per renuntiationem exemptionis validam Ordinarius ipſo jure recuperat juriſdictionem in exemptos.*

69 *Prorogatio exempti non redundans in præjudicium alterius, ſed ſui tantum valet, juxta Rotam.*

70 *Exemptus non ſubmiſſus immediatè Sedi Apoſtolicæ poteſt prorogare juriſdictionem Ordinarii, & eidem ſe ſubmittere.*

71 *Prorogatio redundans tantùm in præjudicium prorogantis, non alterius, valet.*

72 *Privilegio alicui conceſſo, ut Eccleſiæ, Religioni, &c. in gratiam alterius ſimul renuntiari non valet.*

73 *Juriſdictione in aliquorum gratiam privativè data, non prohibetur alterius prorogatio.*

74 *Vaſſalli unius Regni ſine ſui Principis licentia, an alterius Regni juriſdictionem poſſint prorogare.*

75 *Renuntiatio exempti invalidè facta Senatus non utitur Regalia protectionis in favorem Ordinarii, cum Trid. in cap. cauſæ omnes in exemptis non procedat.*

76 *Paulus Piaſequius reprobatur dicens, Religioſos maximè cum toto Conventu poſſe renuntiare exemptioni, & ſe ſubmittere Ordinario, & ſeqq.*

77 *Pacta inter Religioſos, & Prælatos, ſeu Curatos inita valent; niſi per proprium Capitulum Generale, aut Provinciale ſint refutata.*

78 *Prælatus etiam cum ſuo Conventu nequit renuntiare privilegio exemptionis, & Ordinario ſe ſubmittere.*

79 *Exemptus citatus extra ſuum Regnum, vel Provinciam, in qua ſuum conſervatorem habet, ut reſpondeat, an uti poterit Regalia protectionis, ut per Senatum cauſa ſuo Conſervatori remittatur.*

80 *Exempti in prima inſtantia nequeunt evocari ad Curiam Romanam juxta pacta inter Papam, & Reges Hiſpaniæ, Franciæ, Belgiique Principes.*

81 *Exempti evocati extra Regnum habent jus revocandi domum ad Judices ſuos Conſervatores ex privilegio.*

82 *Exemptis evocatis extra Regna licet querela ſupplicare Pontificem, imò etiam officium Conſervatoris in hac re, quibus favet Trid. in cap. cauſæ omnes.*

83 *Violentia inferitur ei, qui extra Regnum, & ad Romanam Curiam evocatus adſtringitur litigare, quem protegit Princeps.*

84 *Eccleſiaſtici ſunt pars populi, & cives Reipublicæ temporalis, ad quorum protectionem pariter adſtringitur Princeps.*

85 *Lege Regia præcipitur, ut nullus Eccleſiaſticus Judex laicos compellat ire ad Civitatem, ubi Sedes Epiſcopalis eſt, exceptis cauſis criminalibus, beneficialibus, & matrimonialibus.*

86 *Protectio exemptorum evocatorum ad Romanam Curiam prima inſtantia provenit tam ex protectione univerſali Regis quàm ex ratione Trident.*

87 *Exempto conceditur facultas eligendi Conſervatorem, ne cum tot diſpendio cogatur litigare in Romana Curia.*

88 *Conſervatorum datio eſt etiam inducta in favorem collitigantium, ne cogantur Romam adire pro exemptis conveniendis.*

Eſtque inductum in favorem publicæ utilitatis; ibid.

89 *Conſervator ſubintrat locum Ordinarii, & Ordinarius exemptorum dicitur.*

90 *Conſervator, cùm detur ad Univerſitatem cauſarum, Ordinario æquiparatur juxta magis receptam opinionem.*

91 *Delegatus ad Univerſitatem cauſarum loco Ordinarii habetur.*

92 *Conſervatores in prima inſtantia cognoſcunt de cauſis ſuorum exemptorum, eoſque agnoſcit S. Congregatio uti Ordinarios excluſivè ad Epiſcopos Ordinarios.*

Concilium Trid. præſervans primam inſtantiam Ordinario, non excluſit Conſervatores, qui uti Ordinarii de cauſis exemptorum cognoſcunt in prima inſtantia, ib.

93 *Qui perpetuum judicandi habent officium, Ordinarii dicuntur.*

94 *Conſervatoris datio in favorem majorem exemptorum ſi per reſcriptum non ſubſcriptum mutari permitteretur, in majus eorum potius damnum foret, quod jus non patitur.*

95 *In conſervatoribus vice Ordinarii exempto datis, cùm alium Ordinarium in ſuo loco non habeat, qui in prima inſtantia cognoſcere permittatur, verificantur verba Trid. in cap. cauſæ omnes.*

96 *Exempti, quibus ad majorem favorem datur Conſervator in ſua Provincia, amitterent privilegium juris communis, ſi per reſcriptum non ſubſcriptum ab eo cauſæ avocentur, vel illi ad Curiam Romanam vocentur.*

97 *Exempti ſunt prohibiti extra Regnum eligere Conſervatorem, ne naturales ita moleſtentur ex Decreto Senatus impreſſo.*

98 *Naturales hujus Regni prohibentur impetrare commiſſiones extra illud, & in Senatu datur proviſio ordinaria, ut illi afferant Judicem in Regno ex eodem Decreto.*

99 *Refertur ad litteram Decretum prædictum Senatus anni 1572. quod multa continet utilia circa impetrationem commiſſionum Judicibus degentibus extra Regna Coronæ Hiſpaniæ.*

100 *Cui Decreto Senatus consonat ordinatio Lusitana adducta.*

101 *Episcopis Regni Aragonum, habentibus loca sibi subjecta hoc Regno, ordinatum fuit per Senatum, ut in illis Judices apponant ob magna inconvenientia vitanda.*

Decretum Senatus 25. anni 1562. ad litteram refertur, ib.

102 *Religiosi, & alii exempti licitè uti possunt protectionis Regalia, & recursu, si contra eos impetretur commissio non subscripta propria manu Sanctissimi in prima instantia, ut retineantur in Senatu, remissa causa Conservatoribus suis.*

103 *De differentiis inter conservatores datos juxta jus commune, & modernos datos cum amplissimis facultatibus cognoscendi judicialiter; & cum jurisdictione de causis exemptorum vide remissivè.*

104 *Religiosorum causæ non trahuntur ad Senatum per viam violentiæ, si coram suo Prælato Regulari tractentur.*

105 *Et tunc solum Concilium Supremum habet potestatem providendi, & tollendi scandalum.*

106 *Religiosorum causæ, quæ tractantur coram Judice Delegato, Ordinario, aut Conservatore rectè ad Tribunalia trahuntur per viam violentiæ.*

EX universali regula Sancti Concilii Trident. *in cap. 20. causæ omnes sess. 24. de reformatione*, disponentis, † primam instantiam omnium causarum quomodolibet ad forum Ecclesiasticum spectantium, debere esse Ordinariis præservatam; occasionem (& non quidem improbabilem) sumpsere nonnulli affirmandi; Conservatores Universitatum, & Religionum Regularium minimè posse cognoscere virtute Conservatoriæ in prima instantia de ullis causis tangentibus easdem Religiones, & Universitates; sed omninò debere has causas proponi, & decidi ab Ordinario in prima instantia, cujus opinionis fuisse videntur Navar. *consil. 1. sub tit. de officio Delegati, in antiquis, & in consil. 3. n. 1. & 2. eodem tit. in novi.* Sayrus *sub tit. de officio Delegati, decis. 1.* Anton. *variar. resol. lib. 1. resol. 15.* quos pro hac parte negativa intellexit August. Barbosa *in remiss. ad d. cap. causæ omnes, n. 10.* videbis tamen statim infrà *n. 2. & 6.*

Sed contraria sententia, & opinio longè verior 2
est, † & amplectenda, imò dispositionem prohibitivam Concilii Trid. *in dict. cap. 20.* non habere locum in Conservatoribus Universitatum, & aliarum Religionum, quia causæ illæ, quæ Conservatoribus committuntur, non sunt necessariò in prima instantia coram Ordinariis locorum pertractandæ, sed coram Conservatoribus ipsis, quibus specialiter à Romano Pontifice harum causarum tangentium Universitates, & Religiones Regulares cognitio reservata est, cùm idem Decretum Trid. ad Regulares non pertinere, nec Conservatorias Regularium immutare, aut restringere, nec quoad primam instantiam ipsorum aliquid novi inducere, rectiùs affirment Alderete *in allegatione pro omnimoda Regularium exemptione, p. 1. cap. 7. nu. 4.* Riccius *in praxi Neapolitan. decis. 273. n. 7.* prope fin. *part. 4.* Augustinus Barbosa *de potestat. Episcop. to. 2. allegatione 81. n. 13.* & cum Riccio *decis. 473. part. 4.* tenet Novarius *in novi juris Pontificii pract. conclus. cap. de causis primæ instantiæ, conclus. 1.* aliàs 54. *n. 12. fol. 142.* & cum Zevallos *in tractat. de cognition. per viam violentiæ, 2. part. quæst. 157.* benè probat Narbon. *in l. 59. glos. 1. à n. 206. lib. 2. tit. 4. to. 3. Recopil. fol. 187.* Hanc etiam resolutionem probant expressè Navar. Sairus, & Marius Antonius citati pro contraria parte, *n. 1.* quia revera in aliquo devient ab hac doctrina; sed quia eos minus advertenter intellexit Aug. Barbosa *in remiss. ad dict. cap. 20. sess. 24. de reformat. n. 10.* loqui contra eam, quorum assertionem singulariissimam latiùs commemorabimus statim, *n. 6.*

Quod quidem & pluries ita declarasse sanctam 3
Congregationem Cardinalium reperio, † & testatur Alderete, ubi proximè *dict. n. 4.* & cum eo Riccius, Barbosa, & Novarius, & signanter quod Conservatoriæ Regularium non sint sublatæ per dict. Decretum Trid. etiam quod causæ graves sint, † plenariam cognitionem requirant, censuisse sacram Congregationem *in una Mediolanens.* infert & sequitur Rota *in una Ostens. jurisdictionis 12. Decembris 1614.* coram Ubaldo, testatur Barbosa *dict. allegat. 81. n. 13.*

Quæ Congregatio Cardinalium etiam in hæc 4
declaravit, † *An litteræ Conservatoriæ concessæ Universitatibus, vel Regibus, vel aliis, quas Decretum Concilii, cap. 5. session. 14. in fin. voluit, esse salvas, sint sublatæ altero Concilii Decreto. cap. 20. session. 24. Congregatio censuit non esse sublatas.* Et isthæc declaratio invenitur etiam *in 4. tomo, decisio novissima diversor. in dicto cap. 20. verbo, in prima instantia*, & apud Marsilam *lib. 4. de judiciis, tit. 5. cap. 6. verbo, in prima instantia*, eandem etiam refert ad litteram Narbona *in lib. 59. glossa 1. nu. 206. lib. 2. tit. 4. tom. 3. Recopilation.* Quod & ita declaratum fuisse ad instantiam procuratoris Societatis Jesu, elleque observari præceptum ab Illustrissimo Decio Carrapha sub pœna excommunicationis majoris, & quinquaginta ducatorum; refert Pater Joannes de la Cruz Ordinis Prædicatorum *in Epitome de statu Religionis lib. 3. cap. 10. dub. 5. versicul. Secunda conclusio, ad finem.* Narbona ubi proximè *sub n. 206.*

Ex quo, cùm Conservatores, & Conservatoriæ 5
Religionum, & Universitatum non sint comprehensæ in parte exclusiva, & negativa *dict. cap. causæ omnes* (sicuti omnes alii judices, qui Ordinarii non sunt, excluduntur à primæ instantiæ cognitione) infertur per necessariam consequentiam; Conservatorias, & Conservatores hujusmodi esse comprehensos in parte affirmativa, & inclusiva ejusdem Decreti, & sic ad eosdem Conservatores, tanquam Ordinarios omnium causarum ad Religiones spectantium, cognitionem in prima instantia pertinere probant Doctores citati infra † *n. 89. & seqq.* ultra quos ita declarasse sanctam Congregationem Cardinalium, testatur quo- 6
que Navarrus *consil. 3. num. 3. de officio Delegati*; quem etiam refert Joan. à Cochier *in tractatu de jurisdict. Ordinar. in exemptos, 1. part. quæst. 39. nu. 30. tom. 1.* & per Navarrum *consil. 5. aliàs 3. Delegatis*, in novissima impressione idem firmat Augustinus Barbosa *in Pastoral. tom. 2. allegation. 106. in fin.* quod & idem probant Sairus *in floribus decis. tit. de officio Delegati, decis. 1.* Antonin. *variar. resolut. lib. 1. resol. 15.* quos citavimus suprà *num. 2.* ex mente Augustin. Barbosæ pro contraria parte, à quo tamen Barbosa omninò cavendum erit, quia cùm horum Doctorum sensum, & discursum non calluerit, loqui

eos

eos dixit contra doctrinam hactenus ſcriptam *à n.* 1. in quo manifeſtè decipitur. Etenim cum præfati Doctores affirment, Conſervatorum Religionis intactam eſſe primam inſtantiam, & uti Ordinarios comprehendi in diſpoſitione Trident. præſervantis primam Ordinariorum inſtantiam, perneceſſe fatentur & ipſi, nec non clarè ſupponunt; hujuſmodi Conſervatorias, & Conſervatores non includi in parte negativa, & excluſiva, ejuſdem Decreti Trident. quoniam ſi (prout eos intellexit Barboſa *in remiſſ. ad cap. cauſæ omnes, nu.* 10.) cenſuerint, Conſervatores comprehenſos eſſe in parte negativa, & excluſiva ejuſdem Decreti; falsò firmarent ex eodem Decreto, eſſe illis uti Ordinariis præſervatam primam inſtantiam cauſarum omnium tangentium Religiones, ſicuti conſtanter firmaverunt; ideoque horum Doctorum aſſertio ſine umbra aliqua repugnantiæ currit ſecuriſſimè, cùm utrumque, nempè non comprehendi in parte excluſiva, & comprehendi in parte affirmativa Decreti Trident. legitimè compatiatur; imò ex neceſſaria conſequentia unum ab altero inferri diximus infrà *n.* 92. ex eiſdem Doctoribus, & ex eodem Aug. Barboſa, qui *dicta al' at.* 106. *n.* 6. ad idem allegat Navarrum, & ſequitur immemor, quod illum & alios refutavit *in dict. remiſſ. n.* 10. diverſimodè illos intelligens.

In quorum omnium confirmationem urget quod *in Concil. Trident. ſeſſ.* 14. *cap.* 5. ita expreſsè diſponitur circa Conſervatorias, quo in aliquibus caſibus reſervata eſſe intelligitur Ordinaria juriſdictio, & prima inſtantia in ſuo tamen robore, & firmitate relictis Conſervatoris, & Conſervatoribus Religionum, & Univerſitatum in hæc: *Inſuper cùm nonnulli, qui ſub prætextu quod ſuper bonis & rebus, ac juribus ſuis diverſæ eis injuriæ, ac mollities inferantur, certos judices per litteras Conſervatorias deputari obtinent, qui illos à moleſtiis, & injuriis hujuſmodi tueantur, ac defendant, & in poſſeſſione, ſeu quaſi bonorum, rerum ac jurium ſuorum manuteneant & conſerveni, nec ſuper illis eos moleſtari permittant, ejuſmodi litteras in pleriſque contra concedentis mentem, & reprobum ſenſum detorqueant; idcirco nemini omninò, cujuſcumque dignitatis & conditionis ſit, etiamſi Capitulum fuerit, Conſervatoriæ litteræ cum quibuſcumque clauſulis, aut Decretis, quorumcumque judicum deputationes quocumque etiam alio prætextu, aut colore conceſſæ ſuffragentur ad hoc, ut coram ſuo Epiſcopo, ſive alio ſuperiori Ordinario in criminalibus, & mixtis cauſis accuſari, & conveniri, ac contra eum inquiri, & procedi non poſſit: aut quominus, ſi qua jura ei exceptione competierint, ſuper illis liberè valeat apud judicem Ordinarium conveniri, in civilibus etiam cauſis, ſi ipſe actor extiterit, aliquem ei apud ſuos Conſervatores judices in judicium trahere minimè liceat; quod ſi in his cauſis in quibus ipſe reus fuerit, contigerit, ut electus ab eo conſervator ab actore ſuſpectus eſſe dicatur. At ſi qua inter ipſos judices, Conſervatorem, & Ordinarium controverſia ſuper competentia juriſdictionis orta fuerit: nequaquam in cauſa procedatur, donec per arbitros in forma juris electos, ſ. ſuſpicione, aut juriſdictionis competentia fuerit judicatum: familiaribus verò ejus, qui hujuſmodi litteris Conſervatoriis tueri ſolent, nihil illæ proſint, præterquam duobus dumtaxat; nemo etiam ſimilium litterarum beneficio ultra quinquennium gaudere poſſit, non licebit quoque Conſervatoribus ullum habere Tribunal erectum; in cauſ. verò mer-*

7

cedum, aut miſerabilium perſonarum hujus ſanctæ Synodi ſuper hoc Decretum in ſuo robore permaneat. Univerſitates autem generales, ac Collegia Doctorum, ſeu ſcholarum, & Regularia loca, nec non Hoſpitalia, actu Hoſpitalitatem ſervantia, ac Univerſitatem, Collegium, locorum, & Hoſpitalium hujuſmodi perſonæ in præſenti Canone minimè comprehenſæ, ſed exemptæ ſint, & eſſe intelligantur. Hactenus Decretum Concilii.

Et ſuper hoc text. vide multa per Barboſam † *in cap.* 1. *de officio Delegati, lib.* 6. ubi *à num.* 4. per text. ibi, quid hodie importet, dict. text. ex tenore privilegiorum, & Conſervatoriæ ampliſſimam accipiant Conſervatores poteſtatem, & vide etiam *in cap. fin. eodem tit.* ubi plurimi Doctores citantur, ac ſemper confugiendum erit in materia Conſervatorum, ad Monetam *in novo tract. de Conſervatoribus.* 8

Quo, ut vides, in quibuſdam caſibus reſervata eſt inſtantia, † & cognitio Ordinario, Conſervatoriæ limitatæ ad tempus & certas cauſas cenſentur, quando conceduntur alicui particulari perſonæ, & etiam Capitulo. Attamen Conſervatoriæ Univerſitatum, & Regularium, & ſimilium ſemper ſunt, & remanent intactæ, & omnimoda ab Ordinariis earum virtute exemptio. 9

Atque ita iterum Sancta † Congregatio Cardinalium ſuper hoc *Decreto* 5. declaravit in hæc. *Dubitatum fuit, an propterea liceret Conſervatoribus Regularium cognoſcere cauſas etiam in prima inſtantia, cum cap.* 10. *ſeſſ.* 24. *videatur repugnare, jubens coram locorum Ordinariis eſſe cognoſcendum: Congregatio ſæpiùs reſpondit, Conſervatorias Regularium, quas ſalvas eſſe voluit, dict. cap.* 5. *ſeſſion.* 14. *non fuiſſe ſublatas dict. cap.* 20. *ſeſſion.* 24. quam declarationem refert ad litteram ex aliis Narbona *in l.* 59. *gloſſ.* 1. *n.* 106. *ad fin. lib.* 2. *tit.* 14. *cap.* 3. *verſic. Conſervatoriæ litteræ, & cap.* 4. *in fin.* idem reſponſum † fuiſſe Conſervatoribus Univerſitatis Leodicenſis. 10 11

Etiam ulteriùs, cùm fuiſſet dubitatum, † nunquid diſpoſitio Concilii *in dict. cap.* 10. *ſeſſ.* 14. *de reformat.* quatenus præcipit, ut intra biennium cauſæ in prima inſtantia terminentur: Conſervatores comprehendat; reſolutumque fuit ex ſententia Sanctiſſimi, non comprehendi, cùm Decretum ſit editum in favorem juriſdictionis ordinariæ, ut refert Narbona ubi proximè *n.* 103. & *n.* 107. 12

Quapropter duo notanda ſunt, † quod cùm Conſervatoriæ particularium remaneant in meris terminis juris communis juxta *cap.* 1. & *c. fin. de officio Delegati, lib.* 6. ſi Conſervator ultra permiſſa procedat, indubiè Rex, & Senatus hic ſupremus utetur ſua Regalia protectionis, virtute horum duorum Concilii Decretorum, *dict. cap.* 29. & *cap.* 5. ut præſervetur prima inſtantia Ordinario. 13

At verò cum Conſervatoriæ Univerſitatum, † Regularium, & ſimilium eorumque omnimodæ exemptiones ab Ordinariis intactæ permaneant, nullo modo contra eorum Conſervatores procedentes in prima inſtantia de cauſis, & negotiis in ſuo privilegio, & Conſervatoria contentis, ac expreſsè comprehenſis, Senatus faciet remiſſionem, cùm non lædatur prima inſtantia Ordinarii eò quòd expreſsè caſus hic exceptus ſit, & non comprehenſus ſub regula generali prohibitiva; *dict. cap. cauſæ omnes,* 20. *Concil. Trid.* ſequitur, ut omninò ceſſet protectio, & Regalia Regis, ex hactenus apertè probatis. 14

Quoad

Quoad ſecundam partem hujus capitulian Re-
15 galia protectionis * Concilii Trid. habeat locum, quando exempti, putà Abbates, & alii Regulares, & Prælati, & immediatè ſubjecti Apoſtolicæ Sedi, conſentiunt in jurisdictionem Ordinarii, & ſuæ exemptioni renuntiant; breviter reſolvendum erit quod nec ſtante hujuſmodi renuntiatione poterit habere locum dictum Decretum Trid. *in d. cap.* 20. quoniam hi exempti à jurisdictione ordinarii, & Sedi Apoſtolicæ ſubjecti nequeunt exemptionis privilegio renuntiare.

Etenim Summus Pontifex aliquos à Prælato-
16 rum ſibi inferiorum * jurisdictione ſolvendo, ac ſibi ſubjiciendo, conſtituit ſe immediatum eorum ſuperiorem, judicemque Ordinarium; quaſi eſſet Epiſcopus Diœceſanus: ideo nequeunt exempti abſque Papæ licentia, hujuſmodi privilegio renuntiare, ſicut Clericus abſque Diœceſani licentia, nequit ſe alieno Epiſcopo ſubjicere, & ejus jurisdictionem prorogare, ex *cap. ſignificaſti, foro compet.* quia conſequenter id noceret jurisdictioni, & favori proprii Epiſcopi.

Undè cùm exemptiones etiam in favorem Sedis
17 Apoſtolicæ concedi dicantur, * ut ſtatim; nihil eſt, cur exemptus in præjudicium Summi Pontificis (cujus intereſt) huic poſſit privilegio renuntiare, prout expreſsè probatur *in cap. cùm tempore de arbitrio*, ubi *in §. fin.* Summus Pontifex approbat quoddam compromiſſum inter Eccleſiam exemptam, & Ordinarium Epiſcopum, & excepit, quæ contra libertatem, & exemptionem illius Eccleſiæ in compromiſſo continentur, & nullam declarat, reddens Pontifex hanc rationem in hæc: *Cùm etſi ſponte volueris, de jure tamen nequiveris, ſine licentia Romani Pontificis renuntiare privilegiis, vel indulgentiis libertatis, quæ monaſterium illud judicant, ad jus & proprietatem Romanæ Eccleſiæ pertinere*, hoc ipſum probatur *in cap. 2. ad fin. de in integr. reſtitut.* ibi: *Non tam jus ſuum, quàm noſtrum, &c. Et in cap. cum olim, el 2. de privilegiis*, ibi: *Jus noſtrum, & Eccleſiæ Romanæ turbatur.*

18 Et hanc ſententiam veriſſimam profitentur * Gloſſ. *fin. in Clement. penult. de ſentent. excommun.* Antonius de Butrio *in cap. ſignificaſti, num.* 2. & ibi etiam latè Panormitanus, *num.* 10. *& nu.* 11. & Marianus Socinus, *numer.* 42. *de foro compet.* ipſe Abb. Panormit. *in dict. cap. cum tempore, num.* 2. *& 7. de arbitris.* Felinus *in cap. cùm acceſſiſſent, in princip. de conſtitutionib.* Joannes Andr. *in regula ſcienti, de reg. jur. in* 6. *in Mercuriali.* Jaſ. *in l. ſi quis, in conſcribendo, Cod. de Epiſcopis & Clericis.* Mandoſius *de ſignatura gratiæ, verbo, exemptiones Epiſcopis, verſic. Exemptus à jurisdictione.* Tuſchus *litter. R. concluſ.* 171. *n.* 9. Emanuel Rodriguez *quæſt. regular. tom.* 2. *quæſt.* 63. *art.* 19. Thomas Sanchez *in Decalog. lib.* 4. *cap.* 39. *numer.* 29. *cum aliis ſeqq.* Galerat. *in tract. de renuntiat. tom.* 2. *cent.* 2. *renuntiat.* 140. Aug. Barboſa *in collect. ad dict. cap. cum tempore, de arbitris, & in addition. ad eundem text.* Cochier. *in tract. de jurisdict. ordin. in exemptos*, 3. *part. quæſt. fin.* Tamburinus *in tract. de jure Abbat. & Prælator. tom.* 1. *diſp.* 15. *quæſt.* 12. Sarabia *de jurisdict. adjunctor. quæſt.* 7. *per totam*, & elegans eſt *deciſ.* 325. *à n.* 23. *& ſeqq.* Alexand. Ludoviſ. ubi aliæ Rotæ deciſiones recenſentur, & deciſ. Mauticæ 237. *n.* 4. Seraphinus *deciſ.* 595. *n.* 7. Crelcentius *deciſ. de foro compet.* Oliverius Beltramin. *in annotation. ad deciſ. Alexandr. Ludoviſii*, *n.* 29.

Et quod exemptus à jurisdictione ordinaria ne-
19 queat ſuo privilegio * renuntiare abſque Pontificis (cujus exemptio intereſt) licentia, etiam probant Abb. *in cap. grave, num.* 3. *de officio Ordinarii, & in cap.* 1. *num.* 19. *de re judicata*, Alber. icus *in l. nemo videtur fraudare, ff. de reg. jur.* Caſtrenſ. *conſil.* 431. *part.* 1. Baptiſta *de arbitris, lib.* 2. *cap.* 4. Sylveſter *verb. exemptio, n.* 11. Tiraquell. *de retract. Lignagier. §.* 1. *gloſſ.* 9. *num.* 121. Covar. *variar. lib.* 2. *cap.* 4 *num.* 1. Vivius *tom.* 1. *commun. opinion.* 277. Petrus Surdus *de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 113. *nu.* 2. Gaill. *lib.* 1. *obſervat.* 40. Cochier. *ubi ſuprà* 2. *part. quæſt.* 7. *nu.* 2. *&* 3. *part. quæſt.* 35. Didacus Perez *ad l.* 2. *verſ. Verùm autem, fori. tit.* 1. *lib.* 3. *Ordin.* 467. ubi etiam aſſerit, tenere Doctores *in dict. cap. tempore*, quod ſi exemptus renuntier, * proceſſus & ſententia non tenent, cùm
20 ſuperioris favorem reſpiciat tale privilegium exemptionis, ne ſuus ſubditus judicetur ab alio, ſequitur Auguſtinus Barboſa *in collect. ad dictum caput, cum tempore, n.* 4. *in fin.*

Qui *num.* 5. ex eodem textu probat, non poſſe Prælatos, * & Religioſos renuntiare privilegio li-
21 bertatis, & exemptionis ſibi à Romano Pontifice conceſſo abſque ipſius Pontificis licentia, rationem reddens, quam ſuperiùs tetigimus: quia cùm exempti à poteſtate Ordinariorum ſolo Romano Pontifici ſubjiciantur, qui ſubinde eorum officitur Diœceſanus, juxta text. *in authoritate*, juncta gloſſ. *verb. Diœceſani, de privilegiis lib.* 6. accedit proinde regula texi. *in cap. ſignificaſti, de foro compet.* quod nullus Clericus ſine proprii Diœceſani * voluntate poteſt in judicium non ſuum
22 conſentire, prout hanc rationem expreſsè reddiderunt Joannes Andr. *in dict. cap. cùm tempore*, & ibi Butrius *num.* 12. Abb. *num.* 11. Socinus *nu.* 42. *verſ. Ex quibus infertur.* Rodriguez *quæſt. regul. tom.* 1. *quæſt.* 36. *art.* 10. Tamburinus *de jure Abb. tom.* 1. *diſp.* 15. *q.* 12. *nu.* 3. & hanc rationem (licèt aliam inſuper addat) veram & receptam non negat Petrus Barboſa *in l.* 1. *art.* 3. *n.* 47. *ff. de judiciis.*

Ex his convincitur Sarabia * *de jurisdict. ad-*
23 *junctor. quæſt.* 7. *num.* 7. *ad fin.* ex Rota *deciſ.* 21. *nu.* 8. *part.* 7. *diverſorum*, & Cœnedus *quæſt. Canon. num.* 10. dicentes, quod Prælatus Abbas non poteſt renuntiare exemptum ab Ordinario abſque ſui Conventus licentia, dùm ſupponit, poſſe cum ea ſola: cùm ex hactenus propoſitis requiratur etiam licentia Summi Pontificis, cujus exemptio intereſt.

Et pro his omnibus celebris extat Rotæ *deciſ.*
24 *in una Ulixbonen.* 19. *Novembr.* 1625. *coram* * *Illuſtriſſimo D. Coccino Decano*, quam ad litteram refert Tamburinus *de jure Abb. & Prælator. to.* 1. *diſp.* 15. *quæſt.* 12. *ſub num.* 3. ibi: quod dubium pendet ex duobus: primò, ſcilicet, ut videatur, an Commiſſarius Generalis potuerit dimittere has moniales? Secundò an dictæ moniales potuerint ſe ſubjicere obedientiæ Ordinarii.

Ad primam partem fuit dictum, quod quidquid
25 fit de jurisdictione Commiſſarii Generalis, * etiam quod in Religione ipſe haberet ampliſſimam facultatem, nihilo minus nec ipſemet Generalis poterat dimittere, cùm agatur de monialibus Sanctæ Claræ, quæ ſunt exemptæ à jurisdictione Ordinariorum, & ſanctæ Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjectæ, ut patet ex *Bulla Eugenii IV. ſub datum Florentiæ anni* 1439. idem *Auguſt. anno Pontific.* 9. quæ eſt apud Rodrig. 29. & fuerunt poſitæ ſub gubernio, * & obedientia Generalis, & Provincialium
26 Mino-

Minorum ſublatis protectoribus, quorum authoritate regebantur, &c. Quare cùm Summus Pontifex has Moniales ſubjecerit curæ Regaliarum, & poſtmodùm à jurisdictione ordinariorum exemerit, & immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubjecerit; non potuit Commiſſarius eas dimittere ſine licentia Pontificis, cujus authoritas immenſa eſt, *cap. ad honorem de author.* & ut Bald. Gommi. *conſ.* 14. *in princip. num.* 2. Roma. *conſ.* 369. *colum.* 2. *in princip.* & in ſpecie ſubjectio Religioſorum erga ſuos
27 * Prælatos à Summo Pontifice dependet, ſine cujus miniſterio, & intentione Prælati Regulares nullam habent jurisdictionem. Medina *de indulgentiis, cap.* 24. Soto *de juſt. & jur. lib.* 10. *quæſt.* 1. *art.* 4. *& lib.* 8. *quæſt.* 3. *art.* 1. Victoria *in relect. de poteſt. Eccleſ. quæſt.* 2. *n.* 28. Alphonſus de Caſtro *lib.* 2. *de juſt. hæret. punit. cap.* 24. *& contra hæreſ. verb. Epiſcopus ipſe*, nimirum Summus
28 Pontifex eſt * ſummus Prælatus cujuſcumque Religionis, ut benè advertit Suarez *de Religione, tom.* 4. *lib.* 3. *cap.* 14. *lib.* 1. *& lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 21. *ante fin.*

Quapropter cùm Papa gubernium dictarum
29 fratribus demandaſſet, * & illas ab Ordinariorum jurisdictione exemerit. & immediatè Sedi Apoſtolicæ ſuppoſuerit, cujus nomine fratres gubernant; non potuerunt illas, inconſulta Sede Apoſtolica dimittere. Angelus *conſ.* 367. *num.* 7. ubi
30 quod adminiſtratores Apoſtolici non poſſunt * præjudicare Summo Pontifici, nec poterant dimittendo dictas Moniales ponere os in cœlum, & Summi Pontificis coarctare poteſtatem, cùm ipſi ſint ſubditi, quibus imminet neceſſitas ſola parendi, ut pulchrè dicit Baldus *conſil.* 131. *verſ. Nec poſſunt, lib.* 4.

Non adverſatur, quod Commiſſarius potuerit
31 renuntiare huic privilegio, * ut quiſque poteſt juri ſuo renuntiare, *ad l. ſi quis, in ſcribendo, C. de pactis*, quia motivum poſſet conſiderari, ſi privilegium ſimpliciter fuiſſet conceſſum favore fratrum; ſed cùm Pontifex ſub protectione Sedis Apoſtolicæ eas receperit, & ea occaſione gubernium confirmaverit; hoc fuit actum non ſolùm favore fratrum, ſed ipſius etiam Sedis, cujus intereſt, *
32 multos habere immediatè ſubjectos, *Clem. Paſtoralis, de rejudica.* Rebuff. *conſ.* 142. ideò non potuerunt dicto privilegio * renuntiare. Felinus *in*
33 *cap. cum acceſſiſſent, num.* 29. *de conſtitutionib.* & ibi Decius *col. penult. verſ. Secundò, de prædicta concluſione, & n.* 18. *col. ult. concluſ.* 6. & generaliter de renuntiatione. Galeratius *de renuntiatione, to.* 1. *lib.* 3. *cap.* 1. *nu.* 4. *verſ. Et ideo, & num.* 63: *ex l. non videtur, ff. de reg. jur. & l. ſi quæramus, ff. de teſtamentis.* Bald. *tit. qualiter de feudis aliena poſſeſſ. §. porrò, n.* 1. Caſtrenſ. *in l. penult. col. fin.* & ibi Jaſ. *n.* 14. *C. de pactis, &c.*

Hanc primam partem latiùs proſequitur ipſa deciſio ibidem, * quam tu videre poteris, & ulteriùs
34 proſequitur ſecundam, quæ magis ad noſtrum propoſitum facit, quæ continuatur in hæc.

Quantum attinet ad ſecundum cap. An Moniales potuerint * ſe ſubmittere obedientiæ Ordinarii?
35 negativè fuit reſolutum, quia exemptus ſine licentia Summi Pontificis non poteſt renuntiare exemptioni, ut eſt textus rotundus *in cap. cum tempore, 5. de arbitris*, ubi Abb. *num.* 2. *verſ. Et per iſtum, text. gloſſ. fin. in Clem. penultima, de ſententia excommunicat.* quam Abb. ibidem; *& in dict. cap.*
36 *cum tempore*, dicit ſingularem, ratio eſt, * quia intereſt Romani Pontificis, qui eſt ſuperior, ſubditos ſuos ab alio non judicari, idem Abb. *in cap.* 2. *num.* 19. *de re judicata, & in cap. ſi de terra; num.* 5. *de privilegiis, & in cap. ſignificaſti, nu.* 8. *in fin. & num. ſeq. de foro compet.* Joan. Andr. *in cap. ſcienti, 27. in fin. verſ. Si verò reperitur, &* ibi Franchus *nu.* 4. *de reg. jur. in* 6. Felin. *in cap. cùm olim, m.* 3. *de præſcription.* Armilla *in ſumma, in verb. exemptionum, num.* 8. Gaill. *obſerv.* 40. *numer.* 2. *lib.* 1. Galerat. *de renuntiat. tom.* 2. *centur.* 2. *renuntiat.* 140. *numer.* 18. Cochier *de jurisdict. Ordinar. in exemptos, lib.* 2. *quæſt.* 7. *& lib.* 3. *cap.* 34. *per totum*, & per dictum *cap. cùm tempore*, & per alias rationes in terminis exemptionis Regularium eſt Conc. Caſtrenſ. 433. incipit *videtur dicendum, num.* 3. *lib.* 1. ubi *verſic. Quod autem*, ponderat, quod per privilegium exemptionis effecti ſunt immediatè ſubjecti Papæ, & Eccleſiæ Romanæ, quamobrem ſine illius licentia in alium conſentire non poſſunt, hoc enim tenderet in derogationem jurisdictionis Pontificiæ. Conſiderat ulteriùs, quod privilegium videtur fuiſſe conceſſum in odium Ordinariorum, * qui 37
dictis Religioſis erant nimis infeſti, eoſque nimium gravabant; quod ideo non poſſunt ſe ſubjicere jurisdictioni Ordinariorum: & quamvis in caſu Caſtrenſis legeretur in privilegio, quod ipſi Ordinarii erant nimis infeſti: hæc tamen eſt una ex rationibus, ex quibus Papa cenſetur concedere privilegium exemptionis, ut dicit Balb. de privilegiis *in tract. exempt. cap.* 1. *num.* 4. Rebuffus *cons.* 142. *col.* 2. *in princip.* Cochier *de jurisdiction. Ordinar. in ex. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 17. *& lib.* 2. *quæſt.* 7. *num.* 3. *in fin. & lib.* 3. *quæſt.* 34. & in terminis Regularium. Romanus *conſ.* 369. *num.* 28. quem ultra Caſtrenſ. loco citato ſequitur Felinus *cap. cùm olim, n.* 3. *de præſcriptionib.*

Non obſtat, quod privilegio poſſit renuntiari
in præjudicium exempti; * ſecus verò eximentis, 38
gloſſ. fin. in dict. cap. cùm tempore, de arbitris, quia ut dicit Abb. ibidem *n.* 7. non poteſt conſiderari aliquis effectus quantum ad exemptum, nam jus libertatis eſt ita conjunctum inter exemptum, & ſuperiorem, ut commodè ſeparatio fieri non poſſit; nec eſt verum quod ait Albericus *in l. ſi quis, in conſcribendo*, 39. *numer.* 6. *Cod. de Epiſcopis & Clericis*, quod ſcilicet, poſſit renuntiari privilegio ſpecialis exemptionis, quando motu proprio non fuit conceſſum, quia Sylveſter *in ſumma, in verb. exemption.* §. 10. dicit contrarium eſſe verius, ſcilicet, quia exemptio ſit gratia exemptoris, quod dictum ſequitur Armilla *in eodem verbo, numer.* 8. Rebuffus *dict. conſ.* 142. *colum.* 2. *verſic. Exempta.* Cochier loco prædicto; *num.* 17. *lib.* 1.

Et licèt in aliis non Eccleſiaſticis poſſit dari jurisdictio in præjudicium eorum, * qui ſe ſubmit- 39
tunt: non tamen in præjudicium ſuperiorum, Archidiacon. *in cap. conqueſtus, n.* 4. *quæſt.* 3. Baldus *in l. ſi quis, in conſcribendo n.* 8. *C. de Epiſcopis audic.* Affictis *de prohibit. feud. alien. per Federicum §. præterea, num.* 23. cum allegatis per Surdum *conſ.* 47. *n.* 25. *lib.* 1.

Nihilominus ut advertit Abb. *in dict. cap. cùm tempore, in fin.* hoc indiſtinctè * non procedit in 40
Eccleſia, ſeque remittit ad notata per Innocent. *in cap. accedentibus, de privilegiis*, & per ſcriptum *in cap. veniens, de præſcriptionibus* ubi *num.* 21. dicit, quod Prælatus poteſt conditionem Eccleſiæ facere meliorem, non autem deteriorem, ut *in cap. fraternitatem, de donationibus*; & ſubdit quod per unum, * vel plures actus non 41
cenſetur renuntiatum favori Eccleſiæ, cùm etiam

non

non possit renuntiari. Et rursus addit, quod si omnes vellent facere contra privilegium, * unus solus
42 potest contradicere, prout evenit in casu illo, ubi magna pars Monialium, licèt non major contradicit, Suarez *de legibus*, *lib.* 8. *cap.* 33. *n.* 2.

43 Et quamvis idem Abb. *num.* 22. dicat, * prædicta non procedere, quando per renuntiationem revertitur ad jus commune: hoc tamen dictum, quatenus verum, in hac facti specie non officit propter præjudicium Sedis Apostolicæ, cujus interest habere exemptos, ut suprà dictum est, & benè Gallus *observat.* 40. *num.* 2. *lib.* 1. quapropter Ordinarius merito noluit, simpliciter recipere dictas Moniales, sed reservato beneplacito.

44 Et ita per Dominos causa per binas vices maturè discussa, * fuit unanimiter conclusum: præpensis etiam omnibus in alia decisione allegatis, & his quæ ulterius objici possent, cum causa egeat celeri expeditione ob magna scandala, quæ in his partibus hac de causa quotidiè nascuntur hactenus de tam mirabili decisione; quæ ad propositum hujus articuli singularis est.

Et ad id notatione dignissimum, quod in hac de-
45 cisione continetur; * jus exemptorum, & *superioris ita esse conjunctum*, ut commodè dividi nequeat, ac propterèa non solùm renuntiationem non posse valere in præjudicium superioris; sed nec etiam renuntiantium; videndæ sunt nonnullæ Rotæ decisiones, aliæque singulares doctrinæ in hisce terminis, quas congessimus 1. *part. cap.* 13. *à num.* 25. *cum multis seqq. vers. Quinto, & pro hac part.* ubi notabiles doctrinæ in proposito congeruntur, & à principio illius *cap.* 13. aliæ quamplurimæ recententur, quæ generaliter, & specialiter comprobant resolutionem hujus Capituli, ut exemptionis renunciatio non valeat absque superioris licentia & consensu.

Quibus adde quod licèt caducitati Dominus
46 possit renuntiare; * tamen fallit, quando caducitas respicit non solùm favorem Domini, sed etiam alterius, quia tunc utriusque requiritur consensus & renuntiatio, ita ut unius sola non sufficiat, ut probat Marescotus *variar. resol. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 15. *& seqq.* quod comprobat ex nostra doctrina,
47 * ut exemptus non possit renuntiare suæ exemptioni in præjudicium superioris, ad quæ allegat Rotæ resolutionem *in una Reginens. bonorum* 13. *Maij* 1585.

Et insuper, quod quando jus renuntiantis ita
48 est conjunctum cum jure alterius, * quod commodè separationem non admittat; ut nec etiam in præjudicium ipsius renuntiantis admittatur renuntiatio, in his terminis cum Abb. doctrina *in cap. cum tempore, num.* 7. *de arbitriis*, probat Tamburinus *in tract. de jure Abb. & Prælatorum, tom.* 1. *disput.* 15. *quæst.* 11. *num.* 3. ante decisionem.

Pro quo etiam facit doctrina Scacciæ *in tract. de sententia & re judic. gloss.* 7. *quæst.* 3. *limit.* 4. *fol.* 229. qui *numer.* 229. ita loquitur: intellige omnia quæ scripsimus in hac 2. *part.* dum dixi-
49 mus, * quod si jus, favor, seu privilegium habet admixtum interesse alterius; tunc renuntiatio cujus non præjudicat sibi, nec alteri, sit verum, quatenus illud jus favor sit inseparabilis, prout apertè loquuti sumus *in præcedenti tertia exemplificatione*, n. 203.

Secus (dicit ipse Scaccia) si jus sit separabile,
50 * quia tunc renuntiatio tenet quantum ad præjudicium renuntiantis, sed non quantum ad præjudicium tertii Bart. *in Lpenult. si quis in conservan-*

do, sub numer. 3. *in secundo casu principali.* Baldus *sub num.* 4. *in* 4. *oppositione*, ibi: *Primo casu, si utilitas*, & Salicetus *sub num.* 4. ibi: *Tertio casu, C. de pactis.* Abb. *in cap.* 12. *si diligenti, sub n.* 7. ibi: *Quandoque continet, de foro competent. &c.*

Et cum hac doctrina Scacciæ consonat Rota in
* *una Cenense juris Patronatus*, 1. *Decembris* 1606. 51
coram Lugdunens. firmans, quod quando præjudicium est separabile, pluribus possidentibus, potest contra unum quæri possessio, licèt contra alios non; cujus decisionis verba, *nu.* 4. ita sunt: quarto dicebatur possessionem fuisse controversam per Carratos, & per consequens non potuisse Leonibus quæri quasi possessionem, uno ex patronis contradicente, juxta doctrinam Innocentii communiter receptam *in cap. bonæ, el* 2. *nu.* 1. *vers. Plus diximus, de postulat. Prælato.* fuit responsum per *l. per fundum, in fin. ff. de servitutibus rustico. præd.* ubi Albericus *nu.* 1. *&* 2. & Florianus *num.* 3. notant, quod si plures possident, potest contra unum quæri possessio, licèt contra alium, qui contradicit non quæratur quando præjudicium est separabile, &c. Ubi prosequitur quod jus patronatus est individuum quoad substantiam; * tamen quoad 52
possessionem, & exercitium est separabile, quæ est apud Farinacium *decis.* 132. *nu.* 4. *in posthum. tom.* 1. Et quod quando præjudicium est separabile pluribus possidentibus, potest acquiri possessio contra unum, licèt non quoad alios ipse Farinacius *decis.* 762. *nu.* 2. *tom.* 1. *in posthum.* Seraphin. *decis.* 970. *num.* 2. Gonçalez *de altern. gloss.* 45. §. 2. *à num.* 32. Gratianus *tom.* 3. *cap.* 426. *num.* 8. *&* 9. & quod tunc sufficiat patientia illius Monasterii, contra quem præscribitur, vel adquiritur, non totius Religionis; Millis *in repertorio, verbo, possessio seu quasi jurium incorporalium.* Coccinus *decis.* 52. *num.* 8. *Rota decis.* 164. *n.* 7. *Post tractatum Postii de manutent.* quæ est singularis, & è converso quando agitur de utilitate consortis, ut tunc possessio unius prosit alteri consorti *Seraph.* ubi proximè, & in terminis Religionis abundè Valençuela Velasquez *in consil.* 151. *à n.* 57. *& à n.* 67. *to.* 2.

Et ipse Scaccia ubi suprà *nu.* 230. *proximè seq.* 53
* hanc doctrinam ita extendit. Extende hanc intelligentiam, ut procedat indistinctè, sive utilitas admixta sit publica, sive sit alterius, & privati, Baldus, & Salicetus *in dict. cap. penultimo, sub n.* 4. & Abb. *in dicto cap. si diligenti, sub nu.* 7. *de foro compet.*

Et ipse Scaccia ibidem *nu.* 203. in hæc: exem- 54
plifica tertio, * in jure privato, quod continet utilitatem privatam renuntiantis, & publicam simul, huic namque juri, si sit inseparabile, non potest quis renuntiare, ut patet ex sequentibus illationibus, &c. & hujus doctrinæ plurima reddit ibidem exempla Scaccia, eam probant Cynus *in dict. l. si quis in conscribendo, sub n.* 3. ibi: *Sed si non potest separari*, & Salicetus *sub n.* 4. quod apertius declaravit Abb. *in cap. si diligenti, sub nu.* 7. ibi: *Si non potest separari renuntiatio, non valet, de foro compet.*

Et quod favori, & privilegio suo nequeat quis 55
renuntiare, * quando sit contra bonos mores, quando sit in præjudicium alterius, sive Reipublicæ, sive privati, & quod juri naturali nequeat renuntiari, vide multa cum maxima distinctione per Scacciam *de sententia & re judic. gloss.* 7. *quæst.* 3. *limitat.* 4. *à nu.* 172. *cum multis seqq. &* superiùs à principio.

Et ex hoc jure connexo, & inſeparabili illud in-
56 ferri poteſt, * quod communiter notavit ex Gloſſa, *verbo, generetur*, *in cap. dilectus*, 2. *de capellis Monachorum*, quod licèt reſpectu exempti poſſit exemptio præſcribi, tamen reſpectu eximentis nulla datur præſcriptio, hincque ſemper poteſt ſe tu-
57 eri contra objectam præſcriptionem, * dicendo, non eſſe completam contra Papam, & ſic allegando jus tertii, ut poſt longam diſputationem concludit Abb. *in cap. ad audientiam*, *ſub n.* 12. *verſic. In contrarium tamen*, *de præſcriptionibus*, & eum ſequitur Felinus *ſub n.* 12. & notat bene Cenedus *pract. Canonic. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 26. *n.* 9. *ad fin.* optimè Cochier *de jurisdiction. ordinar. in exemptos*, *part.* 3. *quæſt.* 12. *num.* 4. *cum ſeqq.* ubi multa in propoſitum congerit, & obiter Aug. Barboſa *in additione ad collect. cap. dilectus*, *el.* 2. *in principio*, *de capellis Monachor.*

Sed hos Doctores omninò intelligas, ut ratio-
58 ne juris connexi, * & individui non ſit adverſus privatum completa præſcriptio tempore ordinario; ſed adverſus utrumque una debet eſſe præſcriptio, & quouſque adverſus unum non ſit perfecta & completa, nec adverſus alium poteſt dici completa ratione inſeparabilis juris, damni, & præjudicii, quia ſua negligentia ſola, & renuntiatio etiam expreſſa non tenet ratione individuitatis ex hactenus adductis latiùs. Et ita intelligendi ſunt dicti Doctores non aliter, & in terminis probatur quod licèt contra privatum currat præſcriptio 10. vel 20. annorum; tamen ſi privatus habet commune jus cum Clerico, vel cum Eccleſia, juvabitur ejus privilegio, & jure ſpeciali, ut contra eum non currat, niſi præſcriptio contra omnes ſit completa, Innoc. *in cap. ad audientiam*, *de præſcriptionib.* ubi etiam Abb. *in princip.* Marſil. *de fidejuſſoribus*, *in repetitione*, *nu.* 151. & iterum ipſe Marſil. *ſingulari*, 180. & per eundem Innocent. & Jaſſ. *in l. ſi emancipati*, *n.* 17. *C. de collationib.* & Nattam *conſil.* 590. *col. fin.* tenet Petrus Surdus *in conſ.* 301. *nu.* 84. *tom.* 3. Graſſis *de effectibus Clericatus*, *effectu* 2. *num.* 58. qui *nu.* 59. idem firmat in præſcriptionis interruptione, *
59 nam ſi præſcriptio interrumpatur per unum ex ſociis, prodeſt talis interruptio alteri ſocio, Decianus *conſil.* 26. *n.* 36. *& ſeqq. lib.* 5. Alexand. *conſil.* 58. *lib.* 7. Caſſaneus *conſil.* 47. *n.* 3. conducunt quæ diximus *ſuprà n.* 52.

Hinc fit, ut laicus non ligetur ſtatutis laicorum
60 reſpectu juris individui, * quod habet cum Clericis, Aretinus *conſil.* 25. Decianus *in tract. crim. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 39. *num.* 6. Rocus de Curte *in tract. de conſuetudine*, *ſect.* 8. *num.* 62. Graſſis ubi
61 proximè *n.* 55. & ratio hujus eſt, * quia talis conſors, potitur eiſdem privilegiis, quibus ſuus conſors, licèt aliàs ex ſe ſolo illis gaudere non poſſet, *l. qui duo*, *ff. de liberatione legata*, *l. ſi communem*, *ff. quemad. ſervit. amittant.* Decius *in l. ſi emancipati*, *nu.* 5. & ibi etiam Cagnolus *n.* 103. *C. de collationibus.* Marſillus *de fidejuſſoribus*, *num.* 151. Mart. Montier. *deciſ.* 14. *num.* 84. ubi dicit, quod
62 quis conſequitur privilegium ex perſona ſocii, * quod ex ſua perſona conſequi non poſſet, l rus Surdus *deciſ.* 301. *numer.* 9. Jaſſ. *in dict. l. ſi mancipati*, *numer.* 2. *& ſeqq. Cod. de collationibus*, & Mota *ſuper cap. Regni*, *lib.* 4. *cap.* 134. *numer.* 24. Purpuratus *in addit. lit. E. ad Alexand. in l. præcipimus*, §. *eo obſervando*, *C. de appellat. & in addition. ad Bartol. in l. prægnantem*, *ff. de pœnis.*

Quò pertinet, quod beneficium reſtitutionis in integrum, * quod competit minoribus ratione mi- 63
noris ætatis, competit etiam majoribus ejus conſortibus in individuis, Gloſſ. *in verbo patrocinari*, & ibi Paulus de Caſtro, & Bartol. *ſub num.* 7. *C. ſi in communi*, *eademque cauſa reſtitutio in integ. poſtulet.* Jaſſ. *in l. ſi mater*, *numer.* 10. *Cod. de inofficioſo teſtam.* cum multis aliis, quos latè congerit Odd. *in tractat. de reſtitutione in integr. quæſt.* 46. *art.* 4. *verſ. In contrarium*, *& verſic. Pluries*, *tit. de communi*, *& magis commun. opinion.* Covarruvias *practicar. cap.* 24. *nu.* 2. Zephalus *conſil.* 661. *numer.* 76. *lib.* 6. Muſcatellus *in practic. civil. in verbo*, *in integrum reſtitution. n.* 7. Graſſis *de effectib. Clericat. effectu* 2. *n.* 57. & ſuprà.

Jus enim unius per ſe inſufficiens ad aliquid, 64
* poteſt recipere fomentum à jure alterius, declaratur per Coccinum *deciſ.* 187. *numer.* 3. & melius *deciſ.* 254. *num.* 4. *& à princip.* & eſt optimus text. *in l. fin. C. de accuſationib.* ibi: *Eripi ſe poſſe confidens*, *aut ſtudio*, *aut privilegio nominati*, vide Padillam *in l.* 1. *ſub* 6. *Cod. de diverſis reſcriptis.*

Hinc etiam fit, quod privilegio (quod habet 65
Capitulum, * ut in cauſis criminalibus tangentibus perſonas Capitulares nequeat procedere Epiſcopus ſolus abſque duobus adjunctis ipſius Capituli) ſinguli de ipſo Capitulo renuntiare nequeunt, cùm ſit commune & individuum cum aliis Jc Capitulo, ut latiùs probat Sarabia *de jurisdictione adjunctorum*, *quæſt.* 7. *per totam.*

Vide quæ latè de hujus juris complicati privi- 66
legio diximus circa executionem * ſententiæ latæ contra unum; ut neque contra ipſum etiam facienda erit executio; ſuprà 1. *part. cap.* 13. *à n.* 37. *cum ſeq. verſic. & quando adeſt connexitas*, *&c.* & ſuperius.

Sed ad majorem claritatem eorum * quæ dicta 67
hactenus ſunt circa renuntiationem exemptionum diſtinctè procedendum erit: nam vel privilegium exemptionis in privatum ſingularum favorem conceſſum eſt, & ei exempti renuntiare poſſunt, quoniam quando agitur de renuntiatione dumtaxat ſimplicis privilegii, quo ab Epiſcopi jurisdictione quis eximitur, cum in exemptorum dũtaxat fuerit introductum favorem, non videtur neganda facultas, quod ei valeat renuntiare, juxta regulam text. *in cap. ſi de terrâ*, *de privilegiis*, & quia per renunciationem ceſſante privilegii impedimento Ordinarius ipſo jure communi vindicat, & recuperat jurisdictionem in exemptos; nam per impedimenti remotionem provenientis ex diſpoſitione hominis ſubintrat ipſo jure diſpoſitio juris, & fingitur impedimentum retrò non adfuiſſe, plures Doctores citat Caſſil. *controverſiar. to.* 6. *cap.* 143. §. *unico*, *n.* 14. *verſic. Secundus caſus eſt*, & Nos uberiùs infrà *cap.* 12. *à num.* 44. *cum multis ſeqq.* facileque tunc ad jus commune fit regreſſus, juxta regulam *l. ſi unus*, §. *pactus*, *in fine*, *ff. de pactis*, & eſt optima *deciſ.* 325. Alexandri Ludovic. *à nu.* 13. in hæc: non obſtat, * quod dicti actus 68
potuerunt fieri ex prorogatione, quam poteſt exemptus facere in perſonam ejus, qui eſſet Ordinarius circumſcripta exemptione, juxta *conſil.* 14. Federici; quia ultra quod dictum Federici habet multos contradictores, ut latè per Socinum *in cap. ſignificaſti*, *n.* 42. *de foro comper.* & Rota apud Creſcent. *deciſion. tertio de foro compet.* firmavit, exemptum non poſſe prorogare jurisdictionem, cùm non agatur de ſuo præjudicio tantùm; ſed etiam de præjudicio ſuperioris, deciſio Salmantina

tina jurisdictionis ex adverso allegata loquitur expressè, quando exempti non sunt immediatè subjecti Sedi Apostolicæ, * & non sine causa, quia isti non possunt prorogare, ut per Felinum *in cap. P. & G. n. 13. de officio Delegati.* 69

Et pariter loquitur expressè, quando non redundat in præjudicium alterius, *quàm prorogantis. Præterea illud posset procedere, quando non dubitaretur de exemptione, sed ageretur tantùm de validitate actorum Ordinarii; cùm autem negetur exemptio, censendum potius, quod actus sint facti ab Ordinario jure proprio, & ex facultate, quam habet de jure communi, ex latè adductis *in Conchensis jurisdictionis, 22. Maii 1593. coram Cardinali Mantica, &c.* Et probatur expressè *in dicta Ulixbonens. decisione.* Superiùs adducta à *n. 24. vers. Et pro his omnibus*, videnda *in vers. non adversatur*, & *in vers. Et quamvis*, idem Abb. *num. 43.* & juxta hoc membrum intelligenda erit Rota apud Seraphinum *decis. 595. num. 6. & 7.* in hæc: cùm enim isti, qui per hujusmodi privilegium eximuntur, non sint immediatè Sedi Apostolicæ subjecti, possunt utique prorogare jurisdictionem Ordinarii, & ei se submittere, ut per Federicum de Senis *in consil. 14.* Felinus *in cap. cum Joannes, num. 7. de constitutionibus.* Jas. *in l. si unus*, §. *Pactus ne peteret, n. 9. ff. de pactis*; & hoc quando non redundat in præjudicium alicujus nisi prorogantis, Geminian. *in consil. 83. n. 9.* Corneus *consil. 214. nu. 8. lib. 2.* Ferretus *consil. 102. num. 18.* & traduntur Doctores *in cap. 6. si diligenti, de foro compet. &c.* 70

Aut privilegium conceditur in gratiam Sedis Apostolicæ * Religioni, aut Ecclesiæ, & tunc procedit *cap. cum tempore de arbitris*, & ea omnia quæ hactenus in hoc capitulo dicta sunt, & hanc distinctionem ponit in terminis, Federicus de Senis *consil. 14.* Felinus *in cap. P. & G. num. 13. de officio delegat.* & post Rebuffum Paulus Fuschus *de visitatione, lib. 2. cap. 8. nu. 11.* August. Barbosa *in collectanea ad dictum cap. cum tempore, sub n. 5. de Arbitris.* Rota ut per Alex. Ludovis. *decis. 325. à n. 23.* Mantica *decis. 237. num. 4.* Manuel. Rodriguez *quæstionum regular. lib. 2. quæst. 62. artic. 10.* Seraphinus *decis. 595. num. 7. & seq.* Oliverius Beltramin. *annotat. ad dict. decis. 325.* Alexand. Ludovic. *n. 29.* 71

Et sub hac distinctione resolvendam censeo illam arduam quæstionem, *utrùm quando jurisdictio privativè data est alicui judici, possint subjecti sine ejus consensu, alterius judicis jurisdictionem prorogare? Negant enim Doctores communiter; sed melius latè Petrus Barbosa *in l. 1. art. 3. à num. 48. cum seqq. ff. de judiciis*, ubi resolvit, quod si in privatam aliquorum gratiam privativè jurisdictio data est; non prohibentur alterius judicis jurisdictionem prorogare; qui planè ibidem, & eruditè hunc articulum examinat, & sequitur Aug. Barbosa *in dict. cap. cum tempore, num. 6.* 72

de arbitris, qui *à num. 8.* latè differit, * & tractat, 73

quando subditi, * & vassalli unius Regni sine sui Principis licentia alterius Regni vel Principis jurisdictionem possint prorogare, quem videre poteris. 74

Quare juxta præfatam distinctionem attendenda * erit in Senatu renuntiatio exempti, ut si ex ea aliqua alteri fiat læsio, cùm nequeat absque illius consensu & licentia consentire in jurisdictionem Ordinarii, isti omninò deneganda erit protectionis Trid. Regalia, cùm in exemptis Conservatoribus præfatum Trident. Decretum *in cap. 20. sess. 24. de reformat.* non procedat, imò sit casus exemptus specialiter per ipsum Trident. in loco suprà ad principium citato: & per declarationes Sanctæ Congregationis Cardin. prout latiùs deduximus ad priorem partem hujus Capituli; ideo omninò cessat Regis protectio, quia ex hac exemptione nullum inferri dicitur præjudicium primæ instantiæ Ordinariorum, quod verissimum est, ut abundè probatum remanet. 75

Ex hactenus deductis clarè etiam convincitur * Piasequius *in praxi Episcopali, 2. part. cap. 3. de visitatione Regularium, sub n. 51.* dum ita loquutus fuit: subsunt Regulares jurisdictioni Episcopi, *si in aliquo sponte ipsi se submiserint*, hoc enim facere possunt; cùm quilibet privilegio suo speciali, licèt non privilegio juris communis, renuntiare possit, *cap. si de terra de privilegiis*; maximè verò Universitas, seu Claustrum totum, & non persona singularis, vel saltim in suum præjudicium, & non in præjudicium Superioris eximentis, Abb. *in cap. significasti, de foro competenti*, Angelus Armilla, *verbo exemptus, n. 5. & 8.* undè & pacta per Regulares inita * licèt non fuerint approbata à Capitulo ipsorum Generali, vel Provinciali, ligent ipsos Regulares, *cap. ult. de pactis in 6.* quod magis confirmant verba constitutionis suprà à Nobis relata, in illo loco. 76 77

Pacta autem, & conventiones inter eosdem fratres, & Prælatos, atque Curatos pro tempore inita valeant, nisi per sequutum Capitulum proximum Generale, vel Provinciale refutata, & per eos refutatio hujusmodi intimata debito tempore fuerit, &c. hactenus Piasequius.

In quantum iste Author loquitur de pacto inter particulares, * benè loquitur. De quo est videndus is text. *in dict. cap. ult. de pactis, lib. 6.* & plures Doctores, quos in comprobationem allegat Augustinus Barbosa, *in collectan. ad ipsum, n. 1.* in cæteris autem nempè, quòd Religiosorum totus Conventus possit suæ exemptioni renuntiare, in eorum præjudicium saltim, non benè percipit, nec callùit difficultatem, ex iis quæ superiùs dicta remanent. Nam Religionum exemptiones tangunt utilitatem, & interesse eximentis Summi Pontificis, & cùm inter eos, & jus Pontificis detur connexitas juris inseparabilis, & conjunctio, ita ut commodè dividi non possit, sequitur manifestè, ut nec in præjudicium Religionis renuntiantis valeat renuntiatio, prout apertè, & latissimè superius probatum reliquimus. Et iste Author in nihilo firmavit pedes, sed hallucinando, dixit hoc, vel illud; quare vel reducendus erit ad terminos præfatæ doctrinæ efficaciter comprobatæ, vel omninò ut inconstans reprobandus. 78

Sed an exemptus Conventus extra suam Provinciam, & Regnum * coram alio Judice etiam Delegato, non suo Conservatore (ibi à Sede Apostolica assignato) uti poterit hac Regalia, ut Senatus illum suo judici, & causam remittat, ne extra Regna litigare cogatur, ac pariter rei citati à conservatore extra Regnum degente, Regio hoc recursu an muniri possint, & in utroque casu affirmativè resolvendum erit ex praxi observatissima, & juris verissimis fundamentis; circa quam difficultatem ita loquutum fuisse reperio Cochier *in tractat. de jurisdictione in exemptos, to. 2. in scholiis ad constitutionem Leonis X.* præfervantem primam instantiam Ordinario, §. *13. nu. 148. fol 99. & seqq.* super illis verbis ejusdem, *in prima instantia extra Romanam Curiam, & in partibus coram Ordinariis locorum*, infert Cochier in hæc verba. 79

Itaque licèt exempti immediatè ſubjecti ſint
80 *Summo Pontifici*, * *cap. authoritate, de privilegiis, in 6. Choppinus de ſacra Politica lib. 2. tit. 4. num. 6. fol. 231. de Legato ejus à latere, cap. ſi Abbatem, de electione, in 6. Gloſſemateriius in pragmat. ſanction. tit. de cauſis, verb. ſubjecto, non tamen poterunt in prima inſtantia evocari ad Romanam Curiam, & ita pactis inter Romanum Pontificem Reges Franciæ, Hiſpaniæ, Belgiique Principes teſtatum reliquit Choppinus dict. tit. 4. n. 8. fol. 233.*

Proinde ſi contingat eos evocari, habebunt jus
81 *revocandi* * *domum ad Patres Provinciales, ſive Judices, quos ex privilegio ſortiuntur, quippe quod Eccleſiaſticæ cauſæ alibi quam in patriis litigatorum committi non ſoleant, uti Guichardinus in ſua Hiſtoria, ſi autem quidpiam contra hanc libertatem fiat, licebit eis, quorum intererit, * querelæ*
82 *libello ſupplicare Pontifici; imò etiam officium Conſervatoris privilegiorum implorare, Choppinus dict. loco, eſtque à Concilii Tridentin. diſpoſitione non alienum, ſeſſ. 24. cap. 20. de reformat. ſunt autem ejuſmodi Trid. Concilii verba, &c.* hactenus Cochier.

Quæ quidem doctrina habere poteſt fundamen-
83 tum * in regula generali (non etiam reſtricta ad protectionem Trident. dumtaxat) quæ habet vim ſeri ei, qui extra Regnum ad Romanam Curiam citatur, & extrahitur pro lite tractanda, poſſeque Principem & Senatum ita oppreſſum defendere, ne extra Regna Hiſpaniarum extrahatur, ut ex Menchaca *controverſiar. uſu frequent. lib. 1. cap. 41.* Rebuffo, & aliis annotavimus hac *2. part. cap. 3. verſic. de hac etiam praxi, à num. 16.* tanquam hoc ſit Regis proprium munus, & regale officium, ne ſubditi tali moleſtia opprimantur; & videnda ſunt in propoſito Decreta Senatus, quæ
84 inferiùs adducimus ad litteram. * Maximè cùm Clerici Eccleſiaſticæque perſonæ cives reputentur, ſintque pars populi, & membra Reipublicæ temporalis, ad quarum protectionem ſimul teneatur Princeps, ut abundè comprobavimus *in tract. de Regia protect. 1. part. cap. 1. præludio 2. à n. 57. cum ſeqq.*

Quò tendit *lex Regia 5. tit. 1. lib. 4. Recopil.*
85 qua præcipitur, * ut nullus Eccleſiaſticus Judex, ob inferendas moleſtias laicis, eos citet, aut accedere compellat ad locum, ubi Epiſcopalis, ſeu Archiepiſcopalis Sedes exiſtit, cùm adſint alii inferiores Judices, coram quibus in caſibus à jure permiſſis licitè valeant conveniri (exceptis criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus cauſis, juxta Concil. Trid. *in dict. cap. 20. ſeſſ. 24. de reformat. §. ad hæc*) conducit etiam *cap. ut litigantes, 5. de officio Ordinarii, lib. 6. cap. cordi, de appellationibus*, & quæ in confirmationem dictæ *legis Regiæ 5.* conducit Narbona *in l. 59. gloſſa 1. n. 174. tit. 4. lib. 3. Recopil.*

Quoniam in hoc caſu protectio Senatus prove-
86 nit, * non tantùm ex regula generali protectionis ad Principem pertinentis; ſed etiam provenit ſimul ex diſpoſitione, & ratione Concilii, prout latiùs inferiùs videbimus.

Comprobatur ulteriùs, quoniam conceſſa ex-
87 ptione à Summo Pontifice, * ſimul exempto attribuitur facultas nominandi Conſervatorem in ſua Provincia, ne cum tanto diſpendio cogatur ipſe exemptus recurrere ad Sedem Apoſtolicam pro cauſis, ut plurimum levibus, & parvi momẽti, quod quoque conceditur ex eadem ratione collitigan-
88 tium favore, * ne cogantur Romam ire, ſi eo exemptis conveniendis; juxta *cap. fin. §. Conſervatores autem, de officio delegat. lib. 6.* de quo plurima conducibilia ſcripſimus hac *2. part. cap. 3. §. unico, à num. 4. & eodem cap. 3. à num. 14. cum multis ſeqq.* quæ ratio imbibitur in diſpoſitione Concil. Trid. *in dict. cap. cauſæ omnes*, qua movetur, ut litigantes non extrahantur è ſuis Provinciis, & extra illas cogantur litigare, eſſeque in favorem hoc inductum publicæ utilitatis. Vide quæ latè Moneta *de Conſervatoribus, cap. 7. num. 446. cum ſeqq.* & quæ Nos plena manu diximus *in dict. cap. 3. à num. 14.* quæ eſt præcipua ratio, cui nituntur Doctores ad juſtitiam conſuetudinis in aliquibus Regnis vigentis, quod Reges cognoſcant de cauſis exemptorum, pro ut Valentiæ, & Aragoniæ, de qua & ejus comprobatione latè agunt Belluga *in ſpeculo Principum, gloſſ. 11. §. videndum*, ubi Borellus *in additione, verb. probamus*, plura in hujus juris, ac vetuſtiſſimæ conſuetudinis, confirmationem, & defenſionem conducit, poſt Doctores *in cap. decernimus, de judiciis, & in cap. cùm contingat, de arbitris, gloſſ. in cap. 1. n. 93. diſtinctione in cap. Mennam, 2. q. 4.* Paulum Borgaſium *in tract. de irregularitate, reg. 7. nu. 3.* Beroium *q. 7. num. 6. & 7.* Gregorium Lopez *in l. 13. tit. 13. p. 2. verb. coſtumbre.* Rolandum à Valle *conſ. 12. num. 58. lib. 4.* Menochium *de retin. poſſeſſione, remed. 3. num. 40.* Bobadilla *in Politic. lib. 2. cap. 18. num. 42.* Solorzano *de jure Indiarum, lib. 3. cap. 1. ſub num. 75.* pro tanto enim damno vitando Sedes Apoſtolica providet ſemper de remedio, dando exemptis Judicem Conſervatorem in ſingulis Provinciis, ne ab eisdem extrahantur litigantes, tam rei quàm actores, aut cogantur Romam ire, aut abire, quæ tantum diſtat, & longè abeſt ab his Regnis Hiſpaniarum, juxta præfatam rationem, quam etiam in eodem caſu, & terminis reddunt plures Doctores alii citati à Pereira *de manu Regia, to. 1. lib. 2. c. 18. n. 127.* Cœnedo *in Detretum, collectan. 37. n. 3.* & conducunt quæ abundè ſcripſimus *ſuprà 1. p. cap. 1. §. unico, per totum.*

Atque ideò iſte Conſervator ſubintrat locum
89 Ordinarii (à quo eximitur Religio) * atque in illius locum ſubrogatur, cujus vices, naturam aſſumit & qualitates, ex vulgatis doctrinis ſubrogationis, & in his terminis, judices nempè ſpecialiter datos à Sede Apoſtolica exemptorum cauſis; iſtorum Ordinarios dici, & tales reputari, & haberi debere: firmat Valaſcus *deciſ. 152. nu. 10.* & ſurſum, quod & loquendo in Magiſtris Ordinum Militarium, idem confirmat Pereira *de manu Regia, 2. p. c. 22. num. 21.* & alii ſtatim citandi. Igitur exemptus, ſi à ſuo Conſervatore in prima inſtantia extrahatur, per commiſſionem non ſubſcriptam propria manu Sanctiſſimi, licitè & utiliter Regio recurſu fruitur, cùm ſit ſub Concilii Decreto *in dict. cap. 20.* comprehenſus virtualiter, ut ſtatim.

Etenim licèt magna ſit inter Doctores diſſenſio,
90 * an Conſervator ſit Delegatus, vel Ordinarius, ut latè erit videndum apud Monetam *in tract. de Conſervatore, cap. 7. à num. 36. & 37. cum ſeqq.* Illa tamen opinio magis frequentiori calculo Doctorum recepta eſt, * ut cùm Conſervatorum juri-
91 ſdictio data ſit ad Univerſitatem cauſarum; magis etiam accedat Ordinariæ juriſdictioni, atque Ordinario æquiparetur Conſervator, ut per *Gloſſam in c. cum cauſam*, & ibi Præpoſitus, Franchus, Decius, & cæteri, *de appellationib. gloſſ. in l. à judice*, ubi Jaſ. *num. 8.* & alii adducti per

Van-

Vantium *de nullitate sententiæ, tit. coram quo nullitatis prop. poss. nu. 17. & in tit. ex defectu jurisd. ordinar. n. 148.* ubi, quod Delegatus ad Universitatem causarum loco Ordinariorum habeatur, post plurimos Doctores illic citatos, quàm plures etiam novissimè multo post hæc scripta Carleval. *in tract. de judiciis, lib. 1. tit. 2. disp. 4. num. 37.* Jacobus Sbrozius *in tract. de Vicario Episcopi, lib. 1. q. 22. num. 12. & seqq.* Menochius *lib. 1. de Arbitrar. q. 67. num. 52. usque ad 57. cum seqq.* conducunt quæ latè Thomas Sanchez *de matrim. lib. 3. disp. 29. per totam* & veriorem esse hanc opinionem post Wamesium *in cons. 181. numer. 41. tit. de appellation.* Nevisan. *cons. 35.* & Navarrum *cons. 3. num. 2. de officio Delegati*, tenet Cochier *in tract. de jurisdict. Ordinarii in exemptos, 1. part. q. 39. num. 28. vers. Verum verior est opinio, to. 1.* qui quidem propterea Conservatores pro judicibus Ordinariis reputantur, ut videre est per simile apud Vantium *ubi suprà num. 17. & 18.*

92 Quod & in his terminis in effectu videmus, * hos Conservatores in prima instantia cognoscere de causis exemptorum, nec dispositionem Concil. Trid. *sess. 24. de reformatione*, prohibentem, alibi quàm coram Ordinario causas tractari in prima instantia, hos Conservatores comprehendere, nec à parte permissiva ipsius Decreti excludisse; sed imò loco Ordinariorum illos recognovisse, prout declaravit sacra Congregatio Cardin. ut latiùs à principio hujus cap. comprobavimus, post maximam Doctorum allegationem, & in eisdemmet terminis, quod Concil. Trid. *dict. cap. 20.* prohibens causas in prima instantia nisi coram locorum Ordinariis tractari, non excludat Conservatores, coram quibus propterea causæ ad suam jurisdictionem spectantes tractari possunt in prima instantia, quia ad hoc judicantur Ordinarii, expressè firmant Navarrus *in consil. 5.* aliàs *3. de officio Delegati, in 2. impression.* quam referens ad id sequitur Aug. Barbosa, *de officio & potestate Episcopi, to. 2. allegat. 106. ad fin.* idem etiam tenent Sayr. *in floribus decis. sub tit. de officio Delegat. decis. 1.* Marius Antonius *variar. resolut. lib. 1. resolut. 15.* de quo latiùs videbis suprà *nu. 3. & seq.* Ubi annotavimus Concil. Trident. *in dict. cap. causæ omnes*, habere duas partes inclusas, & commixtas in eadem dispositione, videlicet præservativa, & affirmativa primæ instantiæ Ordinarii; alia prohibitiva, & exclusiva ad alios omnes judices quoscumque, qui prohibentur cognoscere in prima instantia; atque in hac parte exclusiva, & prohibitiva non contineri, nec comprehendi Conservatores Religionum, juxta declarationes Sanctæ Congregationis, & Doctorum authoritates, de quibus superiùs *à num. 2. cum multis seqq.* Ex quo inferri per necesse diximus *nu. 6. & seqq.* post plures Doctores, hos Conservatores includi in parte affirmativa ejusdem Decreti, ita ut tanquam Ordinarii cognoscant in prima instantia de omnibus causis tangentibus suas Conservatorias, cum alius Ordinarius non adsit; nec hìc excluſi sint, sed Ordinariorum locum subintrent ex hactenus deductis, & inferiùs dicendis.

Et comprobatur, quoniam cùm hi Conservato-
93 res perpetuò * sint à Principe universalis Ecclesiæ concessi Religionibus, & Universitatibus, ut perpetuò de earum causis cognoscant, perpetuum officium habere dignoscuntur; ergo uti Ordinarii sunt censendi, quicumque etenim perpetuum habentes officium, Ordinarii censentur, ut *l. juris peritos, in princip. ff. de excusat. tutor.* notat Petrus Barbosa *in l. cum Prætor, 12. §. 1. num. 75. ff. de judiciis*, atque eleganter probat ex doctrina Bartol. *in l. ambitiosa, num. 34. ff. de Decretis ab Ordin. faciend.* & post alios etiam novissimè Carleval. *de judiciis, lib. 1. disput. 2. n. 154.*

Et cùm à Sede Apostolica creetur Conservator loco Ordinarii, * & ad ejus exclusionem in ma- 94
jorem favorem exemptorum, nec non collitigantium, ne cogantur adire Sedem Apostolicam cum tanto dispendio, sumptibus, & labore: si permitteretur judicis mutatio, & rescriptum absque subscriptione propria manu Sanctissimi, foret potiùs privilegium illis damnosum, quod jus non patitur, quia quod favore alicujus conceditur, in ejus damnum & odium non debet retorqueri, *l. nulla juris ratio, 24. ff. de legibus, l. quod favore alicujus conceditur, C. de legibus, cap. quod ob gratiam alicujus conceditur non est in ejus dispendium retorquendum, de reg. juris, lib. 6.* Thomas de Thomasiis *de floribus leg. reg. 143.* Surdus *decis. 195. num. 5.* Mantica *de tacitis & ambig. convent. lib. 2. tit. 12. num. 17.* Moneta *de optione Canonic. cap. 3. num. 142.* Aug. Barbosa *axiom. 96. n. 11.* Octavianus Gloritus *responso 1. part. 3. num. 39.* prout in casu huic simili ex hac ratione probat Gonçalez *de alternativis, gloss. 5. §. 9. numer. 119. cum seqq.* atque etiam in loquendo in exemptis in alio simili casu hanc rationem consideravit Diana, *resol. moral. lib. 4. tract. 1. de immunitate Ecclesiastica, resol. 73.* nec ordinata ad augmentum debent diminutionem operari, *l. si à milite, §. 1. de militari testam. l. si Ruffinus, C. eodem*, cum similibus.

Ideoque cùm *isti* Conservatores æquiparentur, 95
* & habeantur uti Ordinarii, & locum Ordinarii intrent, & subrogentur, ita ut de prima instantia in causis exemptorum cognoscant, quia alium Ordinarium in suis Provinciis non habent exempti, sed imò vigore exemptionis Episcopum Ordinarium non recognoscant: in his Conservatoribus debent omninò verificari verba Concilii: *Causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint, in prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur, &c.* Et ideo non aliter ab istis Conservatoribus causas in prima instantia avocari debere, quàm subscripta commissione propria manu Sanctissimi, sicuti in cæteris Ordinariis est dispositum per d. Trid. decretum.

Nam cùm illud fuerit inductum non solum in favorem Ordinarii; * sed & simul in favorem liti- 96
gantium, ne à suis domiciliis extrahantur cum tanto dispendio & damno, ut *cap. 3. hac 2. part.* & etiam hoc *cap. à nu. 86. cum seqq.* latè diximus: sequitur quod per hoc exemptionis privilegium in exemptorum principalem favorem concessum, amitterent juris communis beneficium, cùm privilegium ad majus augmentum favoris concedatur, & ne inutile reddatur; imò ultra jus commune debet semper interpretari juxta vulgaria juris axiomata.

Iis convenit quoddam mirabile Decretum hu- 97
jus sacri Concilii Supremi Regii * quod est 66. *in quaterno Decretorum Senatus*, quo dispositum stat, exemptum non posse eligere judicem Conservatorem extra hæc Regna Hispaniæ, ne naturales horum Regnorum molestentur, nec conveniantur extra Regnum; quo etiam Decreto generaliter prohibetur, naturales impetrare commissiones judicibus * extra Regna Hispaniæ; quod si 98

fecerint, proviſio in Senatu concedatur, ut aſſe-
rat judicem in Regno, & ut facilius cognoſcan-
tur quæ in eodem Decreto 66. continentur, in-
ferimus verba, quæ hæc ſunt: *En veinte y ſiete*
99 *de Octubre de 1572. ſe ordenò en el Conſejo,* * *que quando por alguno de los naturales deſte Reyno ſe traxeren algunos Breves, ò letras Apoſtolicas en las cauſas Eccleſiaſticas para Juezes Eccleſiaſticos, de fuera deſtos Reynos de la Corona de Caſtilla, no ſe permita uſar dellas, ni que los naturales del Reyno ſean moleſtados, y convenidos fuera del, y que ſe de proviſion por el Conſejo para que la parte que traxo el Breve para el Juez fuera del Reyno, traiga Juez dentro del Reyno, y no ſe uſe del Breve encontra deſto, y lo miſmo ſe entienda, y ſe haga, quando la parte lo quiſiere tomar fuera del Reyno, por virtud de algunas letras Apoſtolicas, como proceſſo fulminado, ò conſervatoria.*

Et licèt hoc decretum non referat Bobadilla *in Politica lib. 2. cap. 19. num. 37.* refert tamen praxim Conſilii Regii, & caſum in facti contingentia, ibi: *O ſi el Juez fuera del Reyno, como acaeciò el anno de 1588. en la villa de Requena, que nombraron por Conſervador en el Reyno de Valencia unos Frayles, que avia apelado un Alguazil, el qua procedia contra la Juſticia ſeglar, y para remedio dello ſe ganò la proviſion Ordinaria, y otra proviſion del Conſejo de Aragon, para que el de Valencia la guardaſſe, &c.*

100 Circa quod concordans eſt * *Ordinatio Luſitana, lib. 2. tit. 13. §. 1.* ibi: *Nem impetre Juezes Apoſtolicos fora de Noſos Reynos, è Senhorios, nem requiera perante elles coſa alguna*, junctis latè traditis per Pereiram *in tract. de manu Regia, part. 2. cap. 65. n. 28.*

101 Et ex identitate rationis aliiſque motivis, * & inconvenientibus vitandis ſimiliter decretum fuit per Senatum Supremum, *in Decreto 25. inter impreſſos*, quod Epiſcopi Regni Aragonum habentes loca ſibi ſubjecta in hoc Regno Hiſpaniæ, Vicarios conſtituunt in illis, coram quibus naturales conveniantur, cujus Decreti verba hæc ſunt: *En Madrida ſiete de Febrero de 1562. annos, en la Conſulta que tuuo con ſu Mageſtad el ſeñnor Doctor Herman Perez de la Fuente: lo del Obiſpo de Taracona, ſobre ſi han de venir los proceſſos Eccleſiaſticos originalmente al Conſejo de los Juezes Eccleſiaſticos de Aragon, que ſe trente con el Obiſpo, que ponga Vicario en los lugares que ay de ſu Obiſpado en eſtos Reynos, que conozca entre los vezinos y naturales dellos: y que demas deſto ſe eſcriba al Embaxador, que lo trate y ſuplique en Roma, y ſe le eſcriba las razones, que obligan, y hazen eſto neceſſario.* Et vide pro exornatione, & juſtificatione horum Decretorum, quæ diximus à principio hujus *ultim. quæſt. verſ. Sed an exemptus Conventus, &c. à num. 79.* vide etiam plurima jura Canonica per Nos adducta hac 2. *part. cap. 3. §. unico, n. 4. & n. 22.*

Ex quibus opinor Religionibus, & aliis exem-
202 ptis, * contra quos in prima inſtantia impetra-
tur commiſſio abſque ſubſcriptione propria manu Sanctiſſimi hunc recurſum competere, ſi confu-
ant ad Senatum hunc Supremum, debeatque re-
ſcriptum retineri & exempti cauſam remitti ſuis Conſervatoribus legitimè, & juxta motum pro-
prium electis, ut de cauſa in prima inſtantia cog-
noſcant, quod ex identitate rationis dicendum erit in cæteris, quos exempti vocare intendunt ad Cu-
riam Romanam vel extra Regnum, cum funda-
menta, & Decreta Senatus hactenus adducta, & latiùs conſiderata communiter faveant tam exemptis, quàm Vaſſallis, qui extra Regnum citantur.

Et de pluribus differentiis inter Conſervatorem
* datum juxta juris communis diſpoſitionem 103
de qua *in cap. 1. & cap. fin. de Officio Deleg. li. 6.* & Conſervatores hodiernos, datos jam cum ampliſſimis facultatibus, & poteſtate cognoſcendi judicialiter cum juriſdictione inter partes, latè mentionem facit Joannes à Cochier *in tract. de juriſdict. ordin. in exemptos, tom. 2. p. 2. quæſt. 1. per totam*, ubi ponit 8. differentias, & vide *num. 4.* vide etiam Farinacium *decis. 616. p. 2.* ubi varias Conſervatoriarum hodiernarum clauſulas explicat, obiter etiam Auguſtinus Barboſa *in Paſtoral. to. 2. alleg. 106. num. 17.* Gutierrez *practic. lib. 4. quæſt. 63. à num. 3. & ſeqq.* Velaſcum *conſult. 152.*

Et tandem animadvertendum, quod licèt in Hiſ-
pania recurſus ad Regem * non pateat Religioſis 104
in iis cauſis, quæ verſantur & tractantur coram ſuo Prælato & Superiore Regulari, quomodolibet cognoſcente de illis intra clauſtrum, ſive viſitando, ſive corrigendo in obſervationem ſuæ Regulæ, ſive aliter inter eoſdem Religioſos civiliter, aut criminaliter ordine & forma judiciali ſervata, uti diſponit *lex Regia 40. tit. 5. lib. 2. Recopil.* ob rationes adductas per nos *in tractatu de Regia protect. 1. part. cap. 2. §. 5. à nu. 10. cum ſeqq.* ex quibus abundè exornavimus, & enucleavimus *dict. l. Reg.* adde Rippol. *variar. reſolut. cap. 2. à nu. 15. & ſeq.* Ubi quod Abbas Religionis, quando procedit ad morum correctionem, dumtaxat procedit extrajudicialiter, & nec recuſatur, nec ab eo appellatur. Si tamen quando judicialiter procedit ſecus erit, ex quo tunc debent intervenire ea omnia quæ ſolent in judiciis, de quo vide latiſſimè Nos *in dict. §. 5. à num. 10. cum ſeq.* ubi reſolvimus ex praxi, & obſervatione univerſali omnium Hiſpaniæ Tribunalium interpretativa nullatenus ab ea haberi, nec admitti Religioſorum recurſus per viam violentiæ quomodolibet ſive judicialiter, ſive extrajudicialiter inter eos procedant ſui Superiores Religioſi, & Regulares.

Attamen quando inter eoſdem Religioſos Re-
gulares violentia aliqua vel illata eſt, * vel timea- 105
tur: tunc ob ſcandalum ſedandum, & ad tollendam vim, Senatus hic Supremus cognoſcit de hujuſmodi cauſis, & juxta caſuum qualitatem provi-
det, ut ſibi magis viſum eſt pro quiete Religio-
num Regularium, & ut ſcandalum evitetur, juxta *dict. l. Regiam 40.* quæ Conſilio huic Supremo privativè ad alias Cancellarias reſervavit harum cauſarum expeditionem, ibi: *Porque quando en eſto huviere que proveer, los del nueſtro Conſejo proveeran.* Nec tunc Senatus providet, ut in cæteris violentiis; ſed ordinat ſecretè quod aptius ſit negotii qualitati ad conſequentiam, tranquillitatem, & quietem inter Regulares, cui convenit doctrina Portiel *in additionib. ad dubia Regularia, in fine operis, verbo, appellare, numer. 3.* ubi ſic aſſerit: *Religioſus, ſi per appellationem vel alia intra Ordinem poteſt vitare vim ſibi illatam injuſtè, incurret cenſuras, ſi ad Judices ſæculares recurrat. Si verò nec ſit locus appellationi, vel illa non recipiatur, & Superior ad quem poſſet recurrere, longè diſtet, ita ut non poſſit illum adire inſtante gravamine, vel jam cæpto, & ſic juſtè illatum arbitrio boni viri; tunc credo, poſſe Religioſum, vel Clericum recurrere ad Principem ſæcularem, qualis*

eſt

est Rex, non tanquam appellantem ad judicem competentem; sed solùm ut sibi succurrat illo gravamine injusto, tollendo vim sibi factam, modo quo licitè potest, suadendo Prælato, ut vel abstineat à vi injustâ, vel det locum appellationi, vel Judices novos assignet, & per hoc Religiosus recurrens ad Principem sæcularem nullam censuram Bullæ Cœnæ, vel alterius Bullæ incurret. Hæc Portiel, quem sequutus fuit doctissimus Sousa, ex Dominicorum familia *in Bulla Cœnæ, cap. 15. disput. 78. n. 2. & seq.* quos Azorium, & Bonacinam referens sequitur novissimè Diana (licèt hic Auctor terminos hujus materiæ semper confundat) *resolut. mora. 1. part. tract. de immunit. Ecclesiast. resolut. 14. vers. Sed ego in controversia tam gravi*, usque ad finem.

Quæ omnia, ut vides, procedunt, quando cau-
106 sæ Religiosorum * tractantur intra ærbitum Religionis, & coram Superioribus suis Regularibus. At quando Religiosorum causæ tractantur coram aliis judicibus externis, putà Ordinario Conservatore, Nuntio, & aliis hujusmodi; tunc nec lex Regia loquitur, nec alibi stat prohibitum horum causas trahi per viam violentiæ ad quælibet Tribunalia Regia Suprema, prout praxis novissima omnium Cancellariarum horum Regnorum observat, de qua Nos *in tract. de regia protect. 1. cap. 2. §. 5. à n. 31. cum seq.*

CAPUT XII.

Commissione manu Sanctissimi subscripta, impetrata contra aliquem cum clausula, (omnesque alios) an causa sit Ordinario remittenda, mortuo eo re integra, contra quem nominatim fuerit impetrata. Et quid contra successores ejus re integra mortui, sub dicta clausula generali comprehensi?

SUMMARIUM.

1 *Commissionis cum clausula (omnesque alios) etiam subscriptæ propria manu Sanctissimi dubia, usitatissimam desiderare resolutionem in Senatu experimento cognovit Author.*

2 *Conveniendi virtute clausulæ (omnesque alios) mortuo re integra reo, contra quem nominatim fuit impetrata commissio, & insuper citati, solent recurrere ad Senatum pro litterarum retentione, & eorum causæ remissione Ordinario in prima instantia, qui sic Decretum obtinere debent.*

3 *Jurisdictio ex commissione contra aliquem nominatum in ea, quando per ejus mortem re integra expiret contra cæteros comprehensos sub clausula generali (omnesque alios) Doctores, & jura varia sunt.*

4 *Clausula (omnesque alios) tribuit Delegato jurisdictionem contra quoslibet in commissione minimè nominatos.*

5 *Clausula (omnesque alios) virtute ultra expressè nominatos tres, vel quatuor alii duntaxat possunt etiam nominari.*

6 *Et horum quatuor nomina virtute clausulæ generalis conveniendorum exprimere tenetur impetrans in primo citatorio.*

7 *Fraudibus ut occurratur, debet impetrans conveniendorum virtute clausulæ generalis nomina expressè dare.*

8 *Jurisdictio Delegati est suspensa, & in aëre, donec nominatio conveniendorum virtute clausulæ generalis fiat per impetrantem.*

9 *Delegatus caret jurisdictione, nec data videtur ante nominationem eorum, qui sunt in clausula generali comprehensi.*

10 *Rescriptum corruit, mortuo comprehenso in clausula generali, antequam nominetur.*

11 *Sub clausula generali [omnesque alios] qui nec citari, nec conveniri, nec in ea comprehensi dicantur, remissivè.*

12 *Comprehenso sub clausula generali, decedente re integra ante citationem expirat commissio, etiam manu Sanctissimi subscripta contra ejusdem successores.*

13 *Textus in cap. significavit 36. de reseriptis singularis in proposito adducitur, ubi multis DD. exornatur.*

14 *Commissio impetrata contra aliquem facta successorum, aut hæredum expressione ad hos semper trahitur.*

15 *Commissio impetrata contra dignitatem, vel Ecclesiam, etiam mortuo Prælato re integra contra Ecclesiam, & pro ea sustinetur.*

16 *Commissio contra Prælatum etiam nomine proprio expresso extenditur ad successorem, mortuo illo re integra, in materia concernente Ecclesiam, aut dignitatem.*

17 *Commissio super materia non transmissibili ad successores, vel hæredes, indistinctè expirat mortuo quandocumque eo, contra quem fuit obtenta.*

18 *Commissio non extenditur ad singularem successorem ejus, contra quem fuit nominatim impetrata.*

Nisi in tribus casibus.

19 *Primo nisi successor singularis scienter in vitium successerit.*

20 *Secundo ubi auctor alienavit causa mutandi judicium.*

21 *Tertio quando contra singularem successorem nova alia emanavit commissio.*

22 *Commissio ut valeat contra successores ejus, expresse in ea nominati in casibus, in quibus alias valeant ipsi conveniri, debuit impetrari vivente antecessore non aliter.*

23 *Commissio contra aliquem nominatim impetrata, eoque decedente re integra, an expiret contra hæredes universales.*

Et qui negativam opinionem sectentur, ib.

24 *Commissionem contra aliquem nominatim impetratam, eo decedente re integra, expirare ipso jure contra hæredes; verius ostenditur.*

25 *Commissio expirat mortuo eo contra quem impetratur, nisi prius fuerit citatus, ut hæredes ex ea nequeant conveniri.*

26 *Commissio expirat etiam contra hæredes ejus, contra quem impetratur, mortuo ante citationem, vel intra terminum datum in ea comparendum.*

27 *Commissio contra Prælatum re integra mortuo, non expirat, sed contra successorem in dignitate exercetur.*

28 *Alexander Moneta hoc articulo declaratur.*

29 *Successor, vel hæres, ut conveniri queat coram judice defuncti, & non suo, requiritur, quod judicium contra defunctum fuerit per citationem*

nem præventum.

30 *Inſtantia inchoata cum defuncto per citationem continuatur in hæredem aut ſucceſſorem.*

31 *Clericus hæres laici non convenitur coram judice laico defuncti, cum quo cauſa non fuit cœpta.*

32 *Clericus hæres laici convenitur coram judice laico defuncti, præventa jam cauſa cum iſto, & in Clericum tranſit inſtantia, & judicium cœptum activè, & paſſivè.*

33 *Laicus hæres Clerici ligatur eadem inſtantia cœpta contra Clericum coram judice Eccleſiaſtico.*

34 *Commiſſio contra hæredes perpetuatur, quando defunctus fuerat citatus, licèt lis nondum fuerit conteſtata ante ejus mortem.*

35 *Inſtantia ut tranſeat contra hæredes, aut ſucceſſores, ſufficit, ut fuerit cœpta per citationem ſolam contra defunctum.*

36 *Abbatis doctrina convincitur, ſuppoſitis commiſſionem ex impetratione durare contra hæredes in commiſſione nominati mortui tamen re integra.*

37 *Ante jurisdictionis exercitium, nempè per citationem, nec reſcriptum perpetuatur, nec jurisdictio præventa dicitur.*

38 *Commiſſio contra aliquem nominatim non trahitur ad ejus hæredes, aut ſucceſſores univerſales decedente Auctore, re integra, hoc eſt, ante citationem.*

39 *Per commiſſionis præſentationem ſolam judici, nec jurisdictio dicitur præventa, nec res deſinit eſſe integra.*

40 *Commiſſionis præſentatio habet vim libelli in ſummariis, ſecus in Ordinariis.*

41 *Per ſolam impetrationem commiſſionis à Principe, annales actiones, & interdicta perpetuantur contra hæredes ejus, contra quem impetrantur.*

42 & 43. *Commiſſio ſubſcripta manu Sanctiſſimi, quæ durat contra hæredes, & ſucceſſores ejus, contra quem nominatim fuit impetrata, etiam mortuum, re integra, non retinetur in Senatu, ſed parti tradetur, ut coram Delegato ſuo ea utatur in prima inſtantia.*

44 *Commiſſio re integra mortuo eo (contra quem impetratæ) cum expiret contra ejus hæredes, vel ejus, qui ſub clauſula generali [omneſque alios] comprehenſus poterat conveniri etiam ſubſcripta manu Sanctiſſimi, retinetur in Senatu; & cauſa hæredum in prima inſtantia remittitur Ordinario.*

45 *Commiſſione principali reſoluta, ipſo jure reſolvitur ſimul qualitas ſubſcriptionis in ea contenta.*

Non entis nullæ ſunt qualitates, nec qualitas poteſt ſubſiſtere ſine ſubjecto, ib.

46 *Commiſſione principali deficiente, aut reſoluta reſolvuntur ſimul omnes clauſulæ, & cæteræ qualitates ab ea dependentes.*

47 *Commiſſione re integra ſemel reſoluta, etiam ſubſcripta manu Papæ contra hæredes, nova alia eſt neceſſaria pariter ſubſcripta, ut hæredes coram Delegato conveniantur.*

Aliàs Senatus eorum cauſam remittet Ordinario in prima inſtantia, ib. & n. ſeqq.

48 *Commiſſio in caſu ſubintrare non apparet, nec clauſula (ſublata) in ea appoſita operatur.*

49 *Subſcriptio manus propriæ, qualitas eſt commiſſionem informans, hujus acceſſoria, cujus naturam reſolutivam ſimul ſequitur.*

50 *Clauſula (irritans) nihil operatur, ſi principalis diſpoſitio caſum non percutit.*

51 *Contractu, cujus ratione forum quis ſortitur ſublato, forus etiam ſublatus intelligitur.*

52 *Ordinarii jurisdictio eſt naturalis, & favorabilis.*

53 *Commiſſionis impedimento ſubſcriptionis ſublato, jurisdictio de facili revertitur ad ſuam naturam.*

Per impedimenti hominis remotionem, ſtatim & ipſo jure ſubintrat juris diſpoſitio, ib.

54 *Avocatione jurisdictionis ordinariæ ceſſante, ſtatim, & ipſo jure illam Ordinarius recuperat.*

55 *Reſervationis impedimento accidentaliter ſublato, Ordinarius, etiam ignorans, ipſo jure recuperat ſuam liberam poteſtatem, & jurisdictionem.*

56 *Homo ligatus manibus ab aliquo diſſolutus, ſi ſcribat, non diſſolventis miniſterio, ſed ex ſe ipſo facit.*

57 *Avocatio ſubſcripta, licèt in prima inſtantia liget manus Ordinarii, ea ſublata ipſo jure jurisdictio conſolidatur cum naturali Ordinarii miniſterio juris communis.*

58 *Inſtantia cœpta cum defuncto virtute commiſſionis ſubſcriptæ manu Sanctiſſimi continuatur in hæredem coram Delegato.*

59 *Litis cœptæ cum defuncto ſi eſt renuntiatum, acta pereunt Delegati, & Ordinarius contra hæredem recuperat jurisdictionem in prima inſtantia, cum res reddatur integra.*

60 *Inſtantia cœpta cum defuncto, & peremptа acta ordinatoria judicii pereunt, ac ſi lis cœpta non fuiſſet.*

61 *Inſtantia peremptа Judicis extinguitur jurisdictio.*

62 *Inſtantia peremptа Judex amplius Judex non dicitur, ſed privata perſona.*

63 *De jurisdictione ſublata inſtantia peremptа plura remiſſivè.*

64 *Inſtantia defuncti peremptа coram Delegato, cauſa cum hærede redditur integra, quæ cum reddatur ad priorem ſtatum, & principium pertinet ad Ordinarium in prima inſtantia per Senatum remittenda.*

65 *Lis cœpta cum defuncto ex commiſſione ſubſcripta ſi nulla ſit jurisdictio in hæredem, Delegatus non prævenit, qui noviter conveniendus erit coram ſuo Judice Ordinario, & ſequentibus.*

66 *Impedimentum non præſtat, quod de jure non ſortitur effectum.*

67 *Citatio nulla non inducit litis pendentiam.*

68 *Judicium cœptum non mutatur per privilegii ſupervenientiam.*

69 *Citatione nulliter præcedente per privilegium noviter ſuperveniens mutatur forus, ubi denuo reus debet conveniri.*

70 *Per actum nullum præcedentem res non deſinit eſſe integra.*

71 *Res reſoluta & nulla reddit actum ad ſuum priorem ſtatum, ac ſi geſtum nihil fuerit.*

72 *Si Delegatus ex commiſſione ſubſcripta, velit proſequi litem nullam cœptam cum defuncto contra hæredem, Senatus remittit cauſam Ordinario.*

73 *Commiſſio jactationis ſubſcripta, an ſit retinenda in Senatu ad preces ejus, qui aliàs comprehenſus ſub clauſula (omneſque alii) citatur à Delegato.*

74 *Curiales aſtuti ad movendum Sanctiſſimum, ut commiſſionem ſubſcribat, & ſubterfugiendam Regis vigilantiam in protectione Trid. ſæpè utuntur cauſa jactationis adverſarii.*

75 *Dolendum de Curialium conſcientiis affectantium jactationis cauſam, ut miſerrimi litigantes à ſuis domiciliis extrahantur.*

76 *Commiſſio jactationis uti à jure exorbitans, parti, & Ordinario præjudicialis, recipit reſtrictionem, ita ut ultra perſonam jactantem in ea nominatim expreſſam non extendatur.*

77 *In commiſſione jactationis non permittitur apponi clauſulam [omneſque alios] imo deletur, quia contra incertos denegatur.*

78 *Impetrans ante omnia tenetur probare jactationem tanquam fundamentum contra jactantem nominatum.*

79 *Qualitas qua fundatur jurisdictio, ante omnia debet probari.*

80 *Commiſſio limitata ad certas qualitates, aut perſonas ultra non extenditur.*

81 *Delegatus ex commiſſione jactationis ſubſcripta non adquirit jurisdictionem, niſi in jactantem nominetur, qui ſi alios ex clauſula (omneſque alios) citet, Senatus horum cauſam Ordinario remittit.*

82 *Subſcriptionis qualitas regulatur à viribus commiſſionis cui apponitur.*

83 *Auditor Rotæ, cui commiſſio jactationis in prima inſtantia datur, cum ex clauſula (omneſque) non adquirat jurisdictionem ultra principalem nominatum jactantem, nequit in monitorialibus ad partes miſſis eam apponere.*

84 *Poteſtas Delegati dependet, & regulatur à poteſtate delegantis.*

85 *Jurisdictio Delegati, expeditis ad partes monitorialibus contra nominatum in commiſſione, expirat iſto interim mortuo, nec contra hæredes exercetur.*

86 *Delegantis jurisdictione reſoluta, reſolvitur etiam Delegati re integra, qui nulliter poſteà procedit.*

87 *Monitorialium, aut compulſorialium Judicis in partibus dati jurisdictio, & commiſſio finitur ceſſante jurisdictione delegantis in Romana Curia.*

88 *Infecta primitiva, infecta cenſetur derivativa.*

89 *Commiſſio, cujus virtute quis citatur, ut compareat intra certum terminum, intra quem decedit, extinguitur.*

EXPERIMENTO non ſemel cognovimus, quàm utilis ſit dubii iſtius vera reſolutio, * cùm frequentiſſimè ſoleant reſcripta impetrari à Sede Apoſtolica contra aliquem ſpecialiter nominatum, addita inſuper clauſula generali (*omneſque alios ſua intereſſe putantes*) ſervata in his commiſſionibus forma ſacroſancti Concilii Trident. *ſeſſion. 24. de reformatione, cap. 20. cauſæ omnes*, ut veniant ſubſcriptæ manu propria Sanctiſſimi.

Tamen, re integra, (nempè ante citationem nominati) ſi iſte moriatur, * contendere ſolent ejus ſucceſſores, aut hæredes, vel etiam alii [qui virtute dictæ clauſulæ generalis, *& omnes alii*, poterant conveniri & citari] eorum cauſam remittendam eſſe ad Ordinarium, moti quidem, & rectè, eò quòd Delegati jurisdictio * hoc caſu expiraverit contra illos, & commiſſionis poteſtas reſoluta fuerit per mortem, re integra, cujus virtute cùm jam Delegatus nequeat procedere contra eoſdem, nova ſit alia neceſſaria commiſſio propria itidem manu Sanctiſſimi ſubſcripta, cùm hæc, cum ſuis clauſulis, & ſubſcriptionis qualitate expiraverit; atque ideo impedimento ſublato & avocatione, illæſa remanet prima inſtantia Ordinarii, ad quem per Senatum Supremum omni modo iſtorum cauſa remittenda erit juxta dict. Concil. Trid. Decretum.

Quod quidem veriſſimum eſt de jure, ut latiùs in diſcurſu hujus cap. monſtrabimus; ſed quia (quando per mortem ejus re integra contra quem ſpecialiter & nominatim reſcriptum hujuſmodi fuit impetratum, expiret poteſtas, & Delegati juriſdictio, ſive contra alios comprehenſos in dicta clauſula generali) Doctores varia ſectantur, nec non, & inter jura ipſa aliqua repugnantia videtur apparere; per concluſiones erit procedendum.

Ante quas tamen, & ad veriorem declarationem earundem, ſupponenda erit * natura & vigor 4
hujus clauſulæ generalis (*omnesque alios ſua intereſſe putantes*) quæ quidem quando eſt appoſita in commiſſione dat jurisdictionem Delegato contra quoſcumque intereſſe putantes, ita per eam poſſint citari alii, & conveniri, licet non ſint in eadem commiſſione nominati, probant Abb. *in cap. veniens, el 1, num. 8. de teſtam.* Mohedanus *deciſ. 5. de judiciis.* Puteus *deciſ. 24. de judiciis*, & in corpore *deciſ. 196.* aliàs *190. in correctis lib. 1.* Marta *de clauſulis, 1. part. clauſul. 79.* in prima impreſſione, aliàs *clauſul. 86.* impreſſione ultima. Cochier. *in regula Cancellariæ ad reg. de annali poſſeſſione, num. 38.* Barboſa *de clauſulis, 94. numer. 2.* Fabius *deciſ. 15. lib. 1.* Achilles *deciſ. ultima, de reſcriptis*, & fuit dictum *in Toletana Paroch. de Hueſca 5. Maii 1595.* coram Pamphilio *& in Bracharenſi beneficii, 3. Martii 1603.* coram Gregorio XV. quæ inter ejus deciſiones impreſſas eſt *deciſ. 94.* & apud Farinacium *deciſ. 81. num. 2. part. 2. recentior.* quas citat Barboſa *dicto num. 2.* & fuiſſe etiam dictum *in cauſa Syracuſana quartæ, 16. Novembris 1588.* coram Comittolo, *& in cauſa Bononienſ. de Penticolo. 22. Martii 1547. & 14. Decembris 1576.* coram Robuſterio, *& in Zamorenſ. Parochialis 14. Junii 1593.* Gyptio. teſtatur Marta ubi proximè.

Et hujus clauſulæ vigore tres, * vel quatuor 5
dumtaxat alios ultra expreſsè nominatos citari, conveniri, & nominari poſſe, firmat text. *in cap. cum multis, de reſcriptis lib. 6.* ex illa ratione, quam ipſe text. ponderat, ut ſcilicet infinitas reprobetur. Barboſa *in clauſula 94. n. 6.* Moneta *de commutation. ultim. volunt. cap. 6. num. 367.* ubi dicit, quod quatuor horum nomina in primo citatorio exprimere tenetur impetrans; * hanc text. ratio- 6
nem multis exornant Vitalinus de Camban. *in tract. de clauſul. pagin. 56. nu. 3.* Eſcobar *de ratiociniis. cap. 18. n.* Stephanus Gratianus *diſceptat. forenſibus, tom. 3. cap. 600. num. 30.* Caldas Pereira *de poteſtat. eligen. cap. 3. nu. 18.* Valaſcus *conſultat. 41. n. 29. & de partic. cap. 9. n. 50. & 51.*

Et ut fraudibus occurratur, debet impetrans reſcriptum, illorum * nomina expreſsè ſpecificare, 7
ita Veſtrius *in praxi lib. 4. cap. 2. numer. 2.* Rota *deciſ. 18. num. 2. de dolo & contum. in noviſ.* Abb. *in cap. Paſtoralis. §. quoniam autem, num. 4. de reſcriptis.*

In tantum, quod ante horum citationem debeat fieri hæc nominatio, * & ſpecificatio conve- 8
niendorũ virtute clauſulæ generalis præfatæ, nec judex antea contra eos habeat jurisdictionem, quæ

inter-

interim est in aëre, & incerta, docet Felinus *in dict. §. quoniam autem*, sequitur Barbosa *de clausulis, clausul. 94. n. 7.* Marchesanus *de commissionibus, 1. part. par. 207. n. 221.*

Quia ille Judex Delegatus videtur datus contra comprehensum * sub clausula generali, & conveniendum eo tempore, quo exprimitur, & nominatur expressè ab impetrante, ita ut antea Judex non habeat jurisdictionem in adhuc non expresso, *cap. Pastorali, §. 1. junct. §. seq. de rescriptis*; unde tunc meritò corruit rescriptum quoad hunc, * qui decessit, antequam exprimeretur, ut rectè discurrit Moneta *de commutat. ultim. volunt. cap. 8. sub n. 305. ante finem.*

Quæ autem personæ vigore dictæ clausulæ generalis nullatenus possint citari, * nec converiri, nec sub ea comprehensæ intelligantur, vide Monetam *de commutationib. ultimæ voluntat. cap. 6. à n. 362.* & melius per Barbosam *clausul. 94. à n. 8. cum seq.*

His suppositis prima erit conclusio firmanda in hac materia. * Commissio manu Sanctissimi subscripta contra unum specialiter impetrata cum clausula generali (omnesque alios) si sic nominandus, & conveniendus comprehensus sub hac clausula generali decesserit re integra, (hoc est ante citationem sibi factam) expirat ipso jure, & resolvitur jurisdictio, ac si impetrata non fuerit, adeò ut præmortui successor ejusdem commissionis virtute conveniri nequeat. Quæ conclusio probatur ex textu expresso *in cap. significavit, 36. de rescriptis*, ubi si conveniendus per clausulam generalem (*& quidam alii*) cùm viveret tempore impetrationis rescripti justitiæ, & non fuerit ante mortem citatus, non poterit per illud mei rescriptum conveniri successor ejus, cum juris fictio quoad ipsum expiraverit, qui quidem text. mirabilis in hæc inquit: *Significavit * nobis Comitissa Namurensis, quod cùm mortuo Comite fratre suo, ipsa in ejus successerit Comitatu, G. & B. per quasdam litteras Apostolicas contra Thusens. Episcopum, & quosdam alios Clericos, & laicos impetratas, eam coram judicibus (ad quos obtentæ fuerant) super quadam summa pecuniæ, quam eidem fratri suo se mutuasse dicebant, per illam generalem clausulam, quidam alii (quia in prædicto Comitatu successerat) convenerunt. Excipiente itaque Procuratore suo, quod cùm adhuc frater ejusdem mulieris viveret, quando eædem litteræ impetratæ fuerunt, nec per ipsas dum viveret, fuerat ad judicium evocatus, earum authoritate non poterat conveniri, & quia judices exceptionem non admittebant ipsius, nostram audientiam appellavit*; & infrà; *ideoque mandamus, quatenus si est ita, revocato in irritum, &c.* Quem text. ita intelligunt Glossa 1. & 2. ibidem, communiter omnes Doctores teste Joan. Andræa *in cap. is qui, num. 7. de Reg. juris, lib. 6.* & ibi Philippus Franchus *num. 3.* Abb. *in dict. cap. significasti, num. 4.* ubi Innocentius, & alii, & Caldericus *nu. 4.* & alii plures Doctores citati per Jo. Petrum Monetam *in tract. de Conservatoribus, cap. 10. numer. 295.* & ipse Moneta iterum *in tractat. de commutat. ultim. volunt. cap. 8. numer. 3* & *sub num. 305.* quibus firmat locis, ita intelligendam Glossam, & alios *in cap. licèt, de officio Delegati*, dum absolutè asserunt, morte litigatoris expirare jurisdictionem judicis, & præfatam conclusionem quod per mortem naturalem illius, contra quem rescriptum justitiæ generaliter impetratur, hoc est comprehensum sub clausula generali, re integra expirat jurisdictio, probat Vivianus *de jure patronatus, 3. part. lib. 4. cap. 3. & num. 145.*

Secunda sit conclusio, quando in rescripto contra aliquem impetrato, * similiter fit mentio de successore, aut hærede; planum est, ait Franchus post Joannem Andr. ubi proximè: quod extenditur ad successorem, & latiùs per Monetam *dict. cap. 8. n. 305. in principio.*

Tertia sit conclusio, si rescriptum impetretur contra dignitatem, * vel Ecclesiam, vel pro ea, tunc enim etiamsi Prælatus ejusdem moriatur re integra (cùm Ecclesia, vel dignitas nunquam moriatur) potest dignitas vel Ecclesia conveniri vigore dictæ clausulæ generalis, ut probant Glossa Innoc. Compostellana, Abb. alii *in dict. cap. significavit, de rescriptis.* Philippus Franchus & Joannes Andræas *in dict. reg. is qui, 15. in mercurial. & in novel.* Moneta *de Conservatoribus, cap. 10. n. 296.* & post in dicto *tractat. de commutationibus, dict. cap. n. 305. in fin.* qui *num. 306.* idem extendit, * quando conveniendus erat expressus in rescripto impetrato in materia concernente dignitatem, vel Ecclesiam, licèt nomen Prælati fuerit expressum, quia extenditur ad successorem in dignitate, vel Ecclesia: quo casu, dicit propriè loqui text. *in cap. dilecti filii, de foro competent.* ubi Glossa 1. ab aliis recepta id annotavit, necnon eadem Glossa *in dict. cap. significavit*, verb. *viveret*, & ibi Abb. *n. 6.* Joannes Andræas *in dict. cap. is qui, n. 7.* & Philippus Franchus *n. 3.*

Quarta erit conclusio, si materia, super qua impetratur rescriptum, * non est transmissibilis, seu extensibilis ad successorem, ut in beneficiis, juxta *cap. ex transmissa, de filiis Presbyterorum*, in usufructu, *l. si cui in annos, ff. quibus modis ususfructus amittat*, cum similibus, vel depositione ab ordine, aut beneficio ob aliquod delictum. Et tunc rescriptum, & ejus jurisdictio expirat per mortem adversarii, nulla facta distinctione, an res sit integra, vel non, *l. si decesserit, ff. qui satisdare cogan.* item argumento *cap. quorundam, 23. distinctione, & l. 1. §. 2. C. si reus, vel accusator mortuus fuerit.* Et sic dum agitur de impetratione beneficii, aut pœna imponenda, quod & omnes probant citati Doctores, tenet quoque Apostilla ad Abbatem *dict. cap. significavit, verbo hæredem universalem.* Moneta *de commut. ultim. voluntat. cap. 8. num. 304. in tract. de conservator. cap. 10. n. 298. ad fin.* & probant Innocent. *in cap. gratum, de officio Delegati.* Abb. Cardinal. & alii *in dict. cap. significavit.* Philippus Franchus, & Joannes Andræas *in cap. is qui, de regulis juris, in 6.* qui duo ultimi ita intelligunt *dict. l. si decesserit, ff.*

Quinta sit conclusio; ad successorem singularem ejus, * contra quem nominatim impetrata fuit commissio, regulariter non extenditur ad talem successorem singularem in materia quæ non concernat dignitatem, sed personam, nisi in tribus casibus; primus erit, si successor singularis scienter successit in vitium, * quo casu expressè loquitur text. *in cap. quia, V. de judiciis.* Secundus, ubi auctor alienavit causa mutandi judicii; * ut *in cap. 1. de alienat. jud. mutandi causa facta.* Tertius, quando contra singularem successorem emanavit secunda, * & nova jussio, aut commissio, ut *in dict. cap. quia, V.* ita probant Abb. *dict. cap. significavit, de rescriptis, num. 6.* Joannes Andræas *in dict. cap. is qui, n. 8.* & Franchus *num. 3.* Moneta *de Conservator. cap. 10. n. 298. & de commutat. cap. 8. sub n. 306.*

Et

22 Et notandum erit, quod in casibus, † in quibus diximus, mortuo eo, contra quem impetratum est rescriptum, extendi ad successores: habet id locum, quando defunctus saltim viveret tempore dati rescripti, nec enim valet judicis datio, cùm non viveret tunc is, contra quem judex datur, ut per *l. 2. ff. quæ sententia sine appellatione rescindenda*, tradiderunt Abb. Franchus, & Joannes Andreas, in locis suprà relatis, Moneta *de Conservatoribus*, *d. cap. 10. sub n. 298. & de commutat. d. cap. 8. sub n. 305. in fine.*

Sexta conclusio majorem controversiam reci-
23 pit, †in rescriptum impetratum contra aliquem nominatim, an isto mortuo re integra, & anteaquam intimata sibi fuerit citatio, duret ejus jurisdictio & potestas contra universalem hæredem & successorem, ita ut iste nequeat declinare, & petere remissionem ad suum judicem, aliàs competentem. In qua controversia Abb. *in dict. cap. significavit de rescriptis, n. 6.* tenet, quòd jurisdictio ex hoc rescripto non expiret, sed Delegatus possit contra hæredem universalem ejus, contra quem specialiter & nominatim fuit impetratum procedere, & exercere jurisdictionem, idque indistinctè procedere sive re integra, sive re non integra auctor decesserit, & post Innocentium Ægidium, Compostellanum, Franchum, & Joannem Andream, ut veriorem resolvit opinionem Moneta *de commutation. ultim. volunt. cap. 8. sub n. 306.*

Sed contraria sententia longè de jure verior,
24 † & probabilior est, ut scilicet tunc rescriptum impetratum contra aliquem nominatim, si decedat re integra, expiret ipso jure, ac Judicis Delegati resolvatur jurisdictio, ita ut contra hæredem universalem nequeat procedere & citare, ut secus sit, si rescriptum, & jurisdictio sit perpetuata per citationem intimatam defuncto, ut rectiùs probant plures Doctores citati, & sequuti ab Apostill. ad eundem Abb. *in d. cap. significavit, verbo, hæredem universalem*, hanc etiam opinionem tenet in terminis Marchesan *de commission. tit. de commissione in particul. 1. part. cap. 3. numer. 565.*
25 *& seq. fol. 166.* ubi dicit, † quod commissio illius contra quem est impetrata, expirat, & pariter jurisdictio, nisi prius ante mortem fuerit citatus, ita ut etiam nec contra hæredes, aut universales successores procedat, aut revivificat talis commissio, quod repetit ipse Marchesanus *in eodem cap. 3. num. 73. & 74. fol. 158.* post Felinum *in cap. quia, G. n. 1. de judiciis*, & iterum Marchesanus ipse *in 1. part. cap. 7. de commissionib. appellat. in causa benefic. à n. 47. fol. 285.* & post Innocent. Signoro. & alios probat id ipsum Tuschus *practicar. conclusion. littera R. conclusione 213. n. 13.* ubi ita mirabiliter extendit, ut rescriptum contra A. non habeat locum contra ejus hæ-
26 redes, † si A. decesserit re integra, & dicitur (inquit ipse) re integra decedere etiamsi esset citatus ad certum terminum, & mortuus fuerit ante terminum.

Et Glossa *in cap. significavit*. Philippus Fran-
27 chus, † & Joannes Andreas *in regula is qui de reg. jur. in 6.* pro contraria parte citati, eam restringunt opinionem, & intelligunt; ubi nomine dignitatis, aut Ecclesiæ is contra quem est impetratum rescriptum, sit conveniendus, ut hoc mortuo re integra, vel non integra ad successorem in dignitate, aut Ecclesiam (quæ nunquam moritur) extendatur commissio, ut latiùs admisimus, & probavimus superius *in conclusione 3.* & sic tantum abest, quòd possint pro contraria parte allegari, ut potius nostram confirment à ratione cessante.

Imò & Moneta ipse *in tract. de Conservatoribus, cap. 10. sub n. 299.* † postquam contrariam opinio- 28
nem retulit, & nonnulla jura pro ea voluit concordare, tandem resolvit, ea jura & opinionem esse intelligendam, ut tunc hæres conveniatur coram judice, coram quo poterat defunctus, ut procedat in aliquo ex iis casibus, quos antea retulerat, asserens in eis posse conveniri successorem, de quibus Nos in conclusionibus antecedentibus, & inter alios casus proximum antecedentem recensuerat ipse, nempè quando res non sit integra, ut tunc successor vigore commissionis contra defunctum impetratæ possit conveniri, & citari.

Et ulteriùs contrariam opinionem sectantes in-
vincibili juris † fundamento convincuntur, nam 29
ut hæres & successor conveniri possit coram judice non suo, sed eo, coram quo defunctus conveniri poterat: necesse est, ut judicium sit præventum cum defuncto, atque in vita sua fuisset citatus, ita ut si à Judice defuncti non fuerit in ejus vita, & in persona defuncti præventa jurisdictio; hæres non coram eo, sed coram suo judice conveniendus erit, *l. si constante, §. fin. soluto matrimon. l. hæres absens*, & ibi Jacobinus *n. 7. ff. de judiciis, l. si ii qui Romæ, ff. l. si petitor, 31. ff. eodem*, qui probat quod tunc † instantia inchoata 30
per citationem (ut latiùs dicimus) cum defuncto, activè, & passivè transit in hæredem & successorem, non aliter; Alciatus *consil. 22. n. 1. tom. 2. lib. 6.* Peregrinus *in tractat. de jure fisci, lib. 5. n. 65.* Salicetus *in l. litigator. n. 3. ff. de fructibus*, Vincentius de Anna *allegat. 14. nu. 1.* Petrus Surdus *decision. 110. n. 4.* Graffis *de effectibus Cleric. effectu 1. n. 248.* Antonius de Metheanius *in tractatu de prorogat. juris, n. 68.* & post Molinam, & alios Nos *de Regia protect. 4. part. cap. 8. à n. 302. & 303. & n. 308.* Petr. Bossa *in l. hæres absens. 19. in princip. à n. 23. ff. de judiciis.* Covar. *pract. cap. 8. n. 3. in fin.*

Hoc etiam probat magna illa Doctorum ca-
terva, † qui à præfata doctrina sumpserunt funda- 31
mentum, ut Clericus hæres laici non conveniatur coram judice defuncti pro rebus ad hæreditatem pertinentibus, si causa non fuerit cœpta cum defuncto laico, prout infinitos penè Doctores ad id congessit Graffis *de effectibus Cleric. effectu. 1. à n. 278.*

At quando contra defunctum lis cœpta fuerit,
† & per citationem prævenia jurisdictio à judi- 32
ce defuncti laici, in ejusdem hæredem Clericum transit instantia, & judicium cœptum activè, & passivè, ita ut remissio ad suum judicem omninò cesset, ut probat Paulus de Castro *in dicta l. hæres absens. §. 1. nu. 3. ff. de judiciis.* Barbosa *in cap. quia, V. de judiciis, nu. 17.* Cagnolus *in l. 2. num. 174. C. de pactis inter emptor. & vendit rem*, qui de communi testatur Boërius *decis. 69. nu. 32.* Alexander. *in addition. ad Bartol. in Authentic. & consequenter, num. 19. Cod. de sentent. & interlocut.* Guillelmus Benedictus *in repetit. capit. Raimundus, in verbo, uxorem, in 2. decis. nu. 124. de testament.* Roger. de Nota *in repetit. l. 1. n. 61. de judiciis.* Antonius de Scappa *in tractat. de jure scripto, lib. 1. cap. 16. nu. 1.* Germonius *de sacrorum immunit. lib. 5. cap. 15. n. 56.* Addit. ad Aretinum, *in §. item moris est, n. 46. in littera A. instit. de exceptionibus.* Villalobos *commun. opinionum, littera C. num. 77.* Zevallos *commun. contra commun. quæst. 36. nu. 1. & 10.* ubi dicit veriorem de jure Camil.

de Curte *in diverſor. jur. feud. part. 2. cap. 2. n.* 142. Anguiſſo *conſil. 59. n. 1. lib. 2.* Camill. Borellus *in addition. ad Bellugam, in ſpeculo Princip. rubric. 11. §. videndum, num. 4. littera A. verſ. Ad materiam tamen folio 55.* Antonius Maſſa Gallus *in tract. de obligatione, in forma Cameræ, part. 2. quæſt. 2. num. 3. & 4.* Andreas Gaill. *obſervatione 37. nu. 8. lib. 1.* Scaccia *de judiciis, cap. 1. n. 11. n. 23. in fin.* Covarruvias *lib. 1. practicarum quæſt. 1. cap. 8. n. 2. & 5. verſ. Hinc ergo*, ubi allegat Imolam *in l. ſi cum hominem, de fidejuſſoribus*, Jaſſ. *in Authent. quas actiones, n. 39. C. de ſacroſ. Eccleſiis.* Paulum de Caſtro, Romanum, & Alexandrum *in l. ſi conſtante §. ſi ff. ſoluto matrim.* & ibidem Curtius Junior *in addit. ad Alexand.* & Paul. de Caſtr. *in d. l. hæres abſens, in princip. ff. de judiciis, & in verſ. Verum contrario*, Joannes Rota Afinius *in practic. quæſt. §. 2. cap. 12. nu. 44. & 60.* ubi latiùs probat, & dicit communem Aufrerius *in tract. de poteſtat. judicis laici ſuper perſonis Eccleſiaſt. regula 2. fallent. 5. numer. 6.* Vivius *in commun. opinion. verb. Clericus, nu. 48. lib. 1.* Sylvanus *conſ. 49. n. 45.* Vaſquez *in tractatu de ſucceſſion. creationis, part. 1. lib. 7. §. 22. limitat. 17. numer. 70.* Barſatus *conſil. 93. n. 42. lib. 1. ubi* aſſerit, hanc communem eſſe. Purpuratus *conſil. 83. numer. 2. lib. 1.* Jo. Aloiſius de Leo *in Authent. caſſa. n. 10. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Foller. *ſuper conſtitut. Regni in tit. de Epiſcopis & Clericis, cap. item ſtatuimus, n. 5. fol. 68. in add. ad Marantam, in pract. 4. part. diſtinct. 11. n. 74.* Cala *in tract. de modo articuland. & probandi. §. gloſſa 1. n. 57.* ubi alios allegat. Petrus Surdus *deciſ. 110. n. 2.* ubi magis de commun. & *conſil. 122. nu. 16. lib. 2.* Cœnedus *in collectan. 37. n. 7. part. 2.* ubi plurimos allegat, Gaill. *obſervat. 37. n. 8. lib. 1.* & latiùs fundat & proſequitur Graſſis *de effectibus Cleric. effectu 1. à num. 282. & ſeqq.*

Sic etiam ex hac ratione & fundamento laicus
33 hæres Clerici ligatur eadem inſtantia, † & pariter tenetur proſequi judicium cœptum contra ſuum Authorem coram judice Eccleſiaſtico, *cap. quia V. de judiciis.* Alciat. *conſil. 22. n. 3. tom. 2. lib. 6.* Graſſis *ubi proximè n. 321.*

Et erit advertendum, quod ad hunc effectum,
34 † ut commiſſio impetrata contra defunctum habeat locum in ſucceſſore & hærede univerſali, quando mortuus author fuit re non integra, ut tunc dicatur res non eſſe integra, quando in vita fuit citatus, abſque eo quod ſi cum defuncto lis conteſtata, quia per citationem ſolam perpetuatur, & prævenitur juriſdictio, juxta jura & Doctores hactenus citatos, & eſt *cap. gratum, & cap. relatum de officio Delegati*, cum concordantibus; de quorum intellectu latè agit Caſtellus *controverſiarum tom. 2. cap. 29. per totum*, & in noſtris terminis tenet Gloſſa unica, Innocent. Abb. & alii Doctores in dicto *cap. ſignificavit, de reſcript.* Andreas, & Franchus *in cap. is qui, de reg. juris, in 6.* poſt Speculatorem *in tit. de officio Delegati. §. teſtat, verſ. Item mortuo eo.* Petrus Barboſa *in l. hæres abſens. n. 27. ff. de judiciis.* Borellus *conſ. 78. n. 21.* Rebuffus *ad conſuet. Gallicas, tit. de citationib. in præfation. n. 17.* Valençuela *conſil. 32. num. 70.* Giurba *conſil. 59. n. 104.* Moneta *de Conſervator. cap. 10. nu. 299.* contra Bartolom. Brixienſ. (contrarium tenentem, ut requiratur ad hoc litis conteſtatio cum defuncto) & ipſe Moneta *de commutat. ultimar. volunt. cap. 8. ſub num. 305.* Tuſchus *practic. concluſ. littera R. concluſ. 213. numer. 13.* & pro hoc facit text. *in dict. cap. ſignificavit*, ibi: *Nec per ipſas, dum viveret, fuerat ad judicium evocatus, de reſcriptis*, & etiam text. *in cap. propoſuiſti, 19.* ibi: *A te legitimè citatus ad cauſam*, & ibi: *Quaſi ab illo jam prævenitus, &c. de foro competenti.*

Et facit communis Doctorum opinio, quæ habet, † quod ad hoc ut hæres, & ſucceſſor con- 35
veniatur coram judice defuncti, & in eum lis cœpta, & inſtantia tranſeat activè & paſſivè; ſufficit citationem defuncti præcisè, non litis conteſtationem, ut ex *l. ſi peritur 31. de judiciis*, & cum Molina Nos *de Regia protect. 4. part. cap. 8. n. 302. & 303.*

Ex quo falſa redditur differentiæ ratio tradita
per Abbatem † in *d. cap. ſignificavit*, intelligens 36
illum text. in hærede, & ſucceſſore defuncti conveniendi per clauſulam generalem dumtaxat, ut tunc re integra expiret commiſſio. At ſecus, quando in ea expreſsè nominatus decedat etiam re integra, ut ejus hæres univerſalis ex eadem commiſſione citetur, & conveniatur, quaſi (inquit ipſe) juriſdictio radicata fuerit, & prævenita contra ſuum Authorem, contra quem nominatim fuit impetrata, quòd falſum eſt, & contra notiſſima juris principia, & Decreta Canonica, & civilia. Cùm ante juriſdictionis exercitium, † reſcriptum juſtitiæ, nempè per citationem 37
non ſubſequutam nec perpetuetur, nec præventa dicatur juriſdictio, ut probat *cap. quando 6.* ibi: *Cùm juriſdictio (ex quo i. ſa uſus non extitit) non cenſeatur in eum efficaciter tranſiviſſe de officio Delegat. lib. 6. & in cap. ſi Delegatus 7.* ibi: *Commiſſum tibi negotium (dum tamen illo vivente juriſdictione uti cœperis) liberè diffinire, &c. eod. tit. & lib.* text. *in cap. ult. de officio Legati in fin.* ibi: *Si ante illorum diſceſſum horum citatio non præceſſit*, & idem probat *cap. relatum de officio Delegati*, concordat *lex 21. tit. 4. part. 3.* & alia quamplurima jura ultra ſuperius relata congerit Caſtellus *controverſiarum, tom. 2. cap. 29.* ubi per totum differit & doctè reſolvit, alitèrque ante citationem juriſdictionem Delegati, nec alterius Judicis, nec prærentam, nec radicatam cenſeri.

Imò res non deſinit eſſe integra, nec lis introducta, & cœpta per commiſſionem impetratam, & emanato atque à Judice expedito decreto citationis, ante ejus actualem executionem, Pariſius *conſil. 45. nu. 3. lib. 4.* Puteus *deciſ. 194. lib. 1.* & per Rotæ deciſionem Argelus *de acquirenda poſſeſſ. quæſt. 18. art. 1. à num. 15.* ubi *numer. 16.* rectè extendit, etiam ſi reus habeat notitiam commiſſionis impetratæ, & citationis contra ſe decretæ, quæ tamen non fuit ſibi intimata, & effectivè executa, ex Pariſio *conſil. 81. num. 13. lib. 4.* & Rota *in una Albracenſ. penſionis 17. Decembris 1574. coram Lauretano*, & apud Seraphinum *deciſ. 147. num. 2.* & alios allegat deciſion. ipſe Argelus, *num. 17.* & plenè per Menoch. *de arbitrariis caſu 202. num. 8.* Et quod lis non dicatur pendere, donec citationis decretum ſit intimatum adverſario, tenet Rota *dec. 6. in lite pendente in noviſ. & deciſ. 1. numer. 4. part. 2.* Puteus *deciſ. 427. lib. 1. & deciſ. 481. lib. 2. & deciſ. 362. lib. 3.* Caſſiodor. *deciſ. nu. 3. & 4. regula Cancellariæ*, abundè Gonçalez *gloſſ. 9. in annotationibus, num. 145.* Marius Giurba *conſil. 39. numer. 66.* Imò & Rota in una Bracharenſ. ut apud Alexandr. Ludov. *ſ. deciſ. 94. numer. 2.*

Requi-

Requirit poſt impetratam commiſſionem, citationem emanatam, intimatam, & executam, & ſimul iterum ejus reproductionem; & in alia Gerundina apud eundem Ludovif. *deciſ.* 27. *num.* 2. Sed hoc de reproductione citationis executæ, & intimatæ intelligo non requiri quoad præventionem, & perpetuationem juriſdictionis, ex hactenus abundè comprobatis; ſed tantùm quoad proſequutionem litis, & ejus validitatem ex iis, quæ copiosè cumulavit Gonçalez, §. 7. *prœmiali. à num.* 145. *cum multis ſeq.* Lancelotus *de attentatis* 1. *part. cap.* 4. *in præfation. à numer.* 113. *cum ſeq.* quod non debeat fieri poſt longum tempus, Rota ut per Farinacium *in poſthumis tom.* 1. *deciſ.* 137. *n.* 4. *&* 5.

Et quod ad prævention em juriſdictionis ſit neceſſarium, quòd citatio actualiter executioni mandetur, ita ut non ſufficiat decretum de citando; probatur *in l. cùm quædam in principio*, *ff. de juriſdict. omnium judic.* quoniam ante exequutam citationem lis non dicitur pendere, Gregor. Lopez *in l.* 12. *tit.* 7. *part.* 3. per text. ibi: *in gloſſ.* 1. Marianus Socinus *in cap. propoſuiſti*, *nu.* 17. *& ſeq. de foro competent.* Decianus *conſ.* 21. *n.* 3. Farinacius *in prax. quæſt.* 7. *n.* 56. Scaccia *de Judiciis*, *cap.* 12. *ex n.* 58. Afflictis *deciſ.* 219. *nu.* 3. Maſcard. *de probation. concluſ.* 1233. *verbo*, *Prœventio*, *n.* 6. Marta *de juriſdiction. part.* 2. *cap.* 3. *ex n.* 2. Franchis *deciſ.* 505. *nu.* 15. Riccius *collect.* 1148. Maſtrillus *deciſ.* 210. *n.* 1. Cavedus *deciſ.* 42. *n.* 1. 4. *&* 6. *p.* 1. Zeballos *de cognit. per viam violent. quæſt.* 81. *n.* 6. *& ſeq.* Giurba *conſ.* 48. *nu.* 38. & alii ſtatim citandi.

Quæ doctrina in noſtro caſu rectè procedit, etiamſi admittamus aliquorum diſtinctionem inter prærventionem juriſdictionis quoad effectum prælationis, ut hoc caſu requiratur actualis executio citationis; & inter perpetuationem ſimplicem ejuſdem juriſdictionis, ut ad hunc effectum decretum citationis expeditum ſufficiat, quam conſtituunt, & explicant Marian. ubi proximè, *num.* 19. Decianus *num.* 7. Barboſa *in l. ſi quis poſtea quam ex nu.* 27. *&* 32. *cum ſeq. ff. de Judiciis*, Scaccia *num.* 58. Farinacius *n.* 60. Marta *de juriſdict.* 2. *part. dict. capitul.* 3. *ex num.* 14. Pereira *de manu Regia* 2. *cap.* 57. *numer.* 9. & poſt alios Carleval. *de Judiciis*, *lib.* 1. *tit.* 1. *diſp.* 2. *quæſt.* 7. *n.* 879. Eò quòd caſus in quo verſamur, comprehendatur ſub primo diſtinctionis membro, cùm agatur de prælatione juriſdictionis, & competentia inter Delegatum, & Ordinarium. Sed ego puto ex ſupra dictis in utroque diſtinctionis membro requiri actualem executionem citationis expeditæ.

Quare ceſſante hoc diſcriminis ratione per Ab-
38 batem traditam cui nititur; * venit aſſignanda firmiſſima concluſio, quòd reſcriptum impetratum contra aliquem nominatim, non trahatur contra ejus hæredem, & ſucceſſorem univerſalem, ſi defunctus conveniendus deceſſerit re integra, hoc eſt, non ſibi intimata citatione ex hactenus abundè comprobatis, pro qua doctrina venit eſſe expreſſus text. *in cap. ſignificavit de reſcriptis.*

Et quia commiſſio ipſa non ſolùm non radi-
39 cat juriſdictionem ante * citationem, atque etiam nec per præſentationem ipſarum litterarum factam Judici, nec tunc juriſdictio præventa dicitur, nec res definit eſſe integra, ut rectè probant Maſcardus *de probation. concluſ.* 1226. *num.* 11. Gonçalez *ad regulam* 8. *Cancel.* §. 5. *prœmial. n.* 101. Caldas Pereira *de poteſtate eligendi*, *cap.* 10. *nu.* 15. Petrus Barboſa *in l. ſi quis poſtea quam*, *num.* 25. *ff. de Judiciis*, Sanchez *de matrimonio*, *lib.* 8. *diſput.* 28. *n.* 49. Aug. Barboſa *in collectanea ad cap. gratum* 20. *n.* 6. *de officio Delegati.*

Sed nec habet vim libelli * in Judiciis ordi- 40
nariis, licèt in ſummariis ſic; ut latè per Vantium *de nullitat. ſentent. ex defectu proceſſus*, *n.* 19. *&* 20. Marcheſanus *de commiſſione in particulari* 1. *pars. cap.* 3. *à nu.* 21. *& ſeq. tom.* 3. *fol.* 153.

Ac etiam in omni caſu, certum eſt, quòd an- 41
nales actiones, & interdicta perpetuantur * contra hæredem adverſarii, contra quem à Principe impetratum eſt reſcriptum, & ex ipſa ſola impetratione anni terminus conſervatur, ut patet *ex l.* 1. *&* 4. *C. quando libellus Princip. datus*, ubi notarunt Doctores, *& in l. fin. ff. de eo per quem fact. erit*, Moneta *de commutat. ultim. volunt. cap.* 8. *num.* 307. Non tamen quoad effectum perpetuandi juriſdictionem contra hæredem ante citationem defuncti ex hactenus latiùs deductis, & comprobatis.

Ex omnibus igitur concluſionibus veriſſimis aliæ duæ ad noſtrum propoſitum deducendæ ſunt per neceſſariam conſequentiam.

Prima ſit, quod in omnibus * caſibus, in qui- 42
bus diximus, reſcriptum impetratum contra aliquem, eo mortuo etiam re integra durare contra ſucceſſorem, de quibus in 2. 3. & 5. concluſionibus, vel etiam in aliis, in quibus, quando re non integra decedit is (contra quem generaliter, vel nominatim fuerit commiſſio impetrata) hæres & ſucceſſor ejuſdem commiſſionis virtute conveniri poteſt, de quo latè hactenus dictum eſt: tuncſi ipſa commiſſio fuerit expedita ſervata forma Concilii Trid. *ſeſ.* 24. *de reformatione*, *cap.* 20. nempè ſubſcripta propria manu Sanctiſſimi ob urgentem, & rationabilem cauſam, ad ſic ſubſcribendum mori, indubiè cauſa ipſa contra hæredem, & ſucceſſorem tractanda erit coram Judice delegato in prima inſtantia, quia tunc nullatenus offenſa dici poteſt Ordinarii juriſdictio, ut ex eodem Tridentin. decreto latiùs probavimus hac 2. *p. cap.* 6. *in* 4. *exceptione*, *à n.* 14. *cum multis ſeq.* Prout & pluries * in his terminis conſului, atque ideò iis 43
in caſibus Senatus hic Supremus nullatenus has cauſas remittit Ordinario, cùm ejus prima inſtantia nullo modo percutiatur.

Secunda etiam concluſio, quæ ex ſuperioribus
* neceſſariò deducitur, ea erit quando ex commiſ- 44
ſione impetrata, etiam ſpecialiter, & nominatim contra aliquem, & etiam manu propria Sanctiſſimi ſubſcripta mortuo eo re integra, contra quem vel generaliter (virtute clauſulæ, *Omnéſque alios*, de qua ad principium hujus cap.) vel ſpecialiter fuit impetrata, cum ipſa commiſſio ipſo jure expiraverit, ac reſolvatur juriſdictio delegati, & perinde habeatur ac ſi à principio nec impetrata fuerit, nec cauſa per Sanctiſſimum avocata, ita ut ejus virtute amplius procedere nequeat delegatus, etiam contra ſucceſſores, & hæredes univerſales, ut in tot concluſionibus probavimus: tunc omninò iſta cauſa hæredum & ſucceſſorum per Senatum remittenda erit in prima inſtantia ad Ordinarium, cujus juriſdictio morte illius re integra prohibitionem & impedimentum evaſerit ipſo jure.

Quæ concluſio inſuper probatur; nam cùm
principalis commiſſio, * avocatio, & Judicis de- 45
legati juriſdictio ipſo jure reſolvantur, ut hactenus

dictam est in conclusionibus; sequitur, ut qualitas subscriptionis manu Pontificis simul evanescat, quia qualitas non potest esse sine subjecto. Et quia non entis nullæ sunt qualitates, ex vulgari axiomate.

Et quia quando principalis commissio resolvi-
45 tur, aut alias deficit, * & annullatur, simul cum ea resolvuntur clausulæ omnes, atque cæteræ qualitates in ea appositæ, & ab ea dependentes, *l. nihil dolo, l. cum principalis, ff. de regulis juris, l. 2. ff. de peculio legato, l. Julius, ff. qui potiores in pignor. habeantur, l. Aurelius, §. legatum, ff. de liberatione legata*, plurimos Doctores citavimus *de Regia protect. 1. part. capitul. 2. nu. 37.* & fecimus quæ *tertia part. cap. 10. à nu. 161.* Puteus *decision. 1. lib. 1.* nonnullos Rotæ decisiones allegat Marta *de clausulis, clausul. 19. à n. 15.* in prima impressione.

Ergo ut contra successorem possit procedi, re-
46 manet omninò alia * nova commissio, similiter manu propria Sanctissimi subscripta, & secunda ejus missio, de quo ex *cap. quia V. De Judiciis*, ubi Abb. *num. 6.* Joan. Andreas *in cap. is qui, num. 8.* & Philipp. Franchus *num. 3. de regul. juris*, Moneta *de commutat. ultimarum voluntat. cap. 8. sub n. 306. & de conservatoribus, cap. 10 sub num. 297.* Ita ut si hæc secunda commissio (prima sublata) sit nova & contra novam personam, debeat omninò habere subscriptionem manu Sanctissimi, juxta Tridentin. decretum *in dict. cap. 20.* aliàs ea deficiente Senatus hic Supremus causam remittet ad Ordinarium, cum contra illud decretum ejus prima instantia manifestè percutiatur.

Facit etiam quod dicit Rota *decis. 423. nu. 5.*
48 *part. 2. in recent.* * Anton. Gabriel *commun. opinion. lib. 6. tit. de clausulis, conclus. 3. num. 8.* & alii relati per Augustinum Barbosam *de clausulis, clausul. 175. n. 39.* Tamburin. *de jure Abbatum, tom. 1. disput. 18. quæst. 6. nu. 13. & 14.* quod clausula (*Sublata*) minimè operatur, quando in casibus, in quibus commissio ea munita, non intrat, sed tantùm postquam fuerit cognitum intrare.

49 Negari etenim non potest, * quod hæc subscriptio manu propria Sanctissimi sit quædam qualitas commissionem informans, cui apponitur, quia de per se, & in aëre stare non potest, quæ quidem subscriptio sequi debet naturam sui principalis, & hujus commutabili alterationi, & variationi subjici, ut in simili de clausula (*irritans*)
50 * probant latè Gabriel *titul. de clausulis, conclus. 3. num. 54. versicul. Contrarium voluit*, Gonçalez *in regula Cancellar. glossa ultima, num. 55. usque ad 64.* Multis id ipsum exemplis, atque rationibus confirmat, benè etiam probat Moneta *de conservator. cap. 7. à n. 512.* & benè concludunt quæ ipse *à n. 611. cum seq.*

Et quia quando contractus (cujus ratione alio
51 loco * poterat quis conveniri, juxta *l. hæres absens, cum* §. 1. & §. *proinde, ff. de judiciis, cap. dilecto, de foro competent.*) & ejus ratio sit sublata; in consequentiam sublatus etiam intelligitur forus, quem ratione contractus sortiebantur contrahentes, juxta *l. cum principalis, ff. de reg. juris*, & in specie Abb. *in dict. cap. dilecti, n. 6.* per text. ibi: Petrus Barbosa *in dict.* §. *proinde, num. 26.*

Deinde cùm jurisdictio Ordinarii sit natura-
52 lis, * & favorabilis, Vantius *de nullitate ex defectu jurisdiction. & unde, num. 24.* Manier. *de conservatoribus, cap. 7. num. 433.* imò cessante, & sublato prioris commissionis impedimento, res facilè revertitur ad suam naturam, juxta regulam text. *in l. si unus*, §. *pactus ne peteret, ff. de pactis.*

Et quia quando prima avocatio causæ Pontifi-
53 cis à jurisdictione * Ordinarii cessat sive per renuntiationem, sive alio modo, statim Ordinarius ipse vendicat, & recuperat suam jurisdictionem, ut probant Federicus de Senis *in consil. 14.* Felinus *in cap. cum omnes, num. 8. de constitutionibus*, Jasson. *in dict.* §. *pactus ne peteret, num. 9.* Aug. Barbosa *in collectan. ad cap. cum tempore, sub nu. 5. de arbitris.* Quia per impedimenti hominis remotionem velociter statim & ipso jure subintrat juris dispositio, ita ut fingatur impedimentum retro non adfuisse: plures Doctores relati à Castillo *controversiarum, tom. 6. cap. 143.* §. *unico, n. 15. vers. Secundus casus est.*

Et comprobatur ex eo, quoniam cùm Episco-
54 pus habeat * jure communi provisionem beneficiorum omnium suæ diœcesis, si contingat Pontificis reservatio, & avocatio; statim quod tollatur tale impedimentum, prout morte Pontificis, Ordinarius ipse etiam ignorans recuperat suam
55 jurisdictionem * Ordinariam, quia obstaculo semel sublato, ejus subintrat ipso jure potestas libera; Caputaquensis *decis. 86. n. 3. lib. 1.* Crescentius *decis. 3. n. 4. de privilegiis*, Puteus *decis. 462. in una Cordubens. n. 3. lib. 2.* Gomezius *in tractatu de expectativis, num. 20. & 21. in fin.* Æneas de Falconibus *de reservation. 4. part. principal. effectu 11. num. 2. vers. Quartum*, Gomezius *in regula de beneficiis vacantibus per obitum famil. Cardin. quæst. 20. per totam*, Mandos. *super regula 32. glossi. 10. n. 2. & per totam*, latè prosequitur Gonçalez *in reg. de alternativis*, §. 5. *proœmiali, à n. 46.* & suprà.

Quod claro exemplo comprobatur adduct-
56 * per Joannem Monachum *in cap. cum aliquibus sub n. 3. in fine.* J. Andream, *nu. 1.* post medium, Archidiaconum, & alios de rescriptis, *lib. 6.* Cassiodorum *decis. 8. n. 5. ante fin. de præbendis*, & Gomezium *in regula de non tollendo, quæst. 16. post princip.* Gonçalez ubi proximè, *num. 124. & 125.* de homine ligato pedibus, vel manibus. Nam si talis ab aliquo dissolvitur, & solutus scribit, vel ambulat, non per hoc dicitur scribere, vel ambulare ministerio dissolventis, sed ille ex seipso hoc facit, licet si dissolutus non fuisset minimè ita operaretur: ita pariter in nostro casu; licèt virtute *
57 subscriptæ avocationis Papæ cuidam Delegato committat causam, pertinentem de jure communi, & jurisdictione naturali ad Ordinarium in prima instantia, & hac avocatione durante ligatas habeat Ordinarius manus: tamen eo impedimento sublato, & avocatione re integra resoluta ex supra dictis; statim causa ipsa devolvitur ad Ordinarium ipsum, & cum jurisdictione naturali consolidatur ipso jure, ministerio juris communis.

Ex hac doctrina infertur primò, quòd licet *
58 quando cum defuncto cœpta fuisset lis, & instantia virtute commissionis manu Sanctissimi subscriptæ, ita ut omnino hæres teneatur coram eodem Judice Delegato causam prosequi, nec possit petere ejus remissionem ad suum judicem, ut hactenus latissimè fuit probatum.

Si tamen ipsi lites fuissent cessum * per partes, &
59 renuntiatum, cùm tunc acta ipsa coram Delegato gesta pereant, & lis habeatur pro non cœpta, statim Ordinarius recuperat suam jurisdictionem

in

in prima inſtantia, coram quò hæres omnino conveniendus erit, ita docent Baldus *de præſcriptionibus 6. part. princip. in 3. particul. quæſt. 4. n. 45.* Aſinius *in practicar. execution. §. 2. capitul. 15. num. 12.* Lanfranchus Balbus *in ſuis commun. concluſion. centur. 5. concluſion. 441.* Horatius Carpanus *ſuper ſtatutis Mediolanen. part. 1. cap. 21. nu. 98.* Graſſis *de effectibus Clericatus, effectu 1. nu. 318.* Quare cùm res dicatur tunc integra, ad Ordinarium remittenda erit cauſa contra ſucceſſores, & hæredem per Senatum.

60 Secundò infertur, quod ſi lis † fuerit cœpta cum defuncto, ſi inſtantia eſſet perempta; cùm tunc omnia acta Ordinaria Judicii pereant, ac ſi lis nunquam fuiſſet cœpta, ut poſt plurimos Doctores probat Graſſis *de effectu Clericat. effect. 1. à n. 291.* ubi latè de ſingulis proſequitur,
61 & ſpecialiter à *nu. 296.* quod peremptа † inſtantia extinguitur Judicis juriſdictio. *l. facta, §. ſi quis bonorum, ff. Trebellian.* Bald. *in capite 1. col. penultima, ſi de inveſtitura inter dominum & vaſſallum*, Joannes de Amicis *conſil. 32. n. 9.* Petrus Surdus *conſil. 160. num. 22.* Et per conſequens
62 Judex † non dicitur amplius Judex, ſed privata perſona, Baldus *conſil. 270. in fin. lib. 3.* Craveta *conſil. 270. circa finem, lib. 2.* Archer. Regienſ. *quæſtione 21. num. 13. libro 3.* Rolandus Cavagnol. *in obſervatione ad decretum Monisferrat. decreto 8. §. 3. n. 3. fol. 127. in princip. part.* latè Vantius *in tractat. ſentent. titul. de nullitate ex defectu juriſdict. num. 115. & 127. cum pluribus ſeq.* Menoch. *de arbitrariis Judic. quæſt. 67. num. 17.* Joſephus Ludovic. *in Rota Lucenſ. deciſ. 43. num. 20.* Carpanus *ſuper ſtatut. Mediolanenſ. cap. 21. num. 108. part. 1.* ubi *numeris ſeq.*
63 ponit multa † de juriſdictione ſublata inſtantiâ peremptâ. Quo caſu cùm peremptа inſtantia, res
64 & juriſdictio reddatur † ad non cauſam, & res reperiatur integra, & reducatur ad illum priorem ſtatum, quo erant litteræ, & reſcriptum ante ejus exercitium, & citationem emanatam, cum omnia reſolvantur: ſubintrat juriſdictio Ordinarii in prima inſtantia contra hæredem defuncti de novo conveniendum, ex hactenùs abundè probatis, ac per conſequens ejus cauſa Ordinario per Senatum remittenda erit.

Tertiò infertur ex præfata doctrina, quòd ſi
65 lis cæpta † cum defuncto virtute hujus commiſſionis manu Sanctiſſimi ſubſcriptæ ex aliquo capite ſit nulla, non poteſt operari prævention em juriſdictionis contra hæredem: nec ejuſdem perpetuationem, quominus de novo debeat conveniri coram ſuo Judice competenti Ordinario in prima inſtantia, cùm per nullitatem res non definat
66 eſſe integra. Quod quidem probatur, † quia quod nullum eſt, nullum producit effectum, ut latiſſimè *de Regia protect. 3. part. capite 9. in principio.* Nec præſtat impedimentum, quod de jure non ſortitur effectum, ex juris regula, *Non præſtat. de reg. juris in 6.*

67 Et quia, per citationem nullam † non inducitur litis pendentia, Probus in addition. ad Joannem Monachum *in rubrica, ut lite pendente in 6.* Afflictis *deciſion. 336. nu. 14. & ſeq.* Decius *conſil. 460. num. 21. & ſeq.* Lancelotus *de attentatis 2. part. cap. 4. in præfatione, num. 94. 95. & 99.* Graſſis *de effectibus Clericatus, effectu 1. n. 229. & ſeq.* Nec perpetuatur juriſdictio ex citatione nulla, Graſſis ibidem *n. 312. Ægidius deciſion. 699.* Puteus *deciſion. 2.* Lancelotus ubi proximè *num. 98.* Nos *de Regia protect. dict. 3. part. cap. 9. num. 13. & 14.* Ubi de hoc; & præcedenti aliſve effectibus videbis, & quod nullum præſtat impedimentum actus nullus, ac ſi geſtus non fuiſſet à principio.

Et inſuper: nam licèt ſemel judicium cœptum † per ſuperveniens privilegium non mute- 68
tur, ut latiſſimè per Marium Giurbam *deciſ. 23. per totam*, tamen ſi nulliter reus citatus fuerit; † rectè mutare forum poteſt, & alterius effici ju- 69
riſdictionis, ubi denuò præcisè conveniendus erit, Socinus *in cap. penult. artic. 4. princip. 1. quæſt.* Marcabrunus *conſil. 69. numer. 89.* Giurba *dict. deciſ. 23. ſub n. 6.*

Et eo præcipuo fundamento hæc illatio, † at- 70
que etiam præcedentes mirè fulciuntur, quia per citationem, aut alium actum nullum præcedentem res non deſinit eſſe integra, mirabilis eſt Rotæ *deciſio 57. num. 3.* ut inter recollectas per Vivianum *de jure patronatus*, probant inſuper Pariſius *conſil. 98. n. 27. lib. 3.* Lancelotus *de attentatis 2. part. cap. 4. in præfat. num. 97.* Graſſis *de effectibus Clericatus, effectu 1. num. 311.* de quo vide alia plura per Nos *hoc tractat. 1. part. cap. 10. in remedio, per totum, à num. 89. &* maximè *à num. 113. verſ. Ex vero fundamento.* Conducunt etiam, & rectè, † quæ de effectibus rei 71
reſolutæ, & nullæ, ut redeat ad ſuum priorem ſtatum, ac ſi nihil geſtum fuerit, diximus *in dict. cap. 10. à num. 102. cum ſeq. verſ. Quare per hanc repoſitionem.*

Quapropter cùm per citationem aut litem nullam cœptam † cùm defuncto non fuerit radica- 72
ta, nec prævenia juriſdictio Judicis Delegati, vigore commiſſionis manu propria Sanctiſſimi ſubſcriptæ, res non deſinat eſſe integra, ita ut cum hærede denuò debeat agi coram ſuo Judice Ordinario competente, ut in terminis probant cum plurimis fundamentis, Graſſis *de effectibus Clericatus, effectu 1. à num. 298. cum ſequentibus*; plures alios citavimus infrà *num. 33.* ſequitur manifeſtè, quòd quando per Delegatum hunc velit conveniri in prima inſtantia, omnino ejus cauſa remittenda erit per Senatum hunc Supremum ad Ordinarium.

Hinc ſe offert tollenda dubitatio illa, † quæ 73
ſæpè contingit; An commiſſio jactationis manu Sanctiſſimi ſubſcripta, moti (ut aſſolet) jactationis ratione uti urgenti, continens clauſulam (*Omnéſque alios*) de qua ſuperiùs ad principium hujus capituli: debeat per Senatum retineri, & cauſa remitti Ordinario ad petitionem non principalis jactantis nominatim expreſſi; ſed alterius, qui ut comprehenſus ſub clauſula generali prædicta citatur à Judice Delegato?

Solent partes aſtutiſſimæ, & cavillantes, ma- 74
ximè Curiales † Romanæ Curiæ ad ſubterfugiendum Judicium Ordinarii, illudendam & fraudandam primam ejus inſtantiam, nec non vigilantiam hujus Supremi Senatus (maximoperè protegentis Concilii Tridentin. decreta) variis ſuggeſtionibus uti, & Sanctiſſimo cauſas aliquas (licèt falſas) proponere, ut illis motus commiſſiones impetratas ſua manu ſubſcribat: & inter alias hæc jactatio frequentior eſt. Proponit igitur impetrans Sanctitati ſuæ, eum (contra quem litigare intendit) ſe jactaſſe de moleſtia ſibi facienda, ne juſtitiam in partibus conſequatur, *ex l. diffamari. C. de ingenuis & manumiſſ.* in cujus repetitione Zucardus, *numer. 1.* maximè dolet † de con- 75
ſcientiis procuratorum, præcipuè Romanæ Curiæ

nequam ac perperam utentium hoc remedio, ut plurimùm affectato & ficto, ut ex hac jactationis commiſſionibus miſerrimi litigantes à ſuis domiciliis extrahantur. Hæc etiam calumnia latè torquetur Marcheſanus *de commiſſionibus jactationis, 3. part. cap. 2. à principio tom. 3.*

Quæ commiſſio jactationis tanquam à jure
75 exorbitans, † ac parti jactanti, necnon Ordinario nimis præjudicialis reſtrictionem recipit ad perſonam dumtaxat nominatam jactantem, ita ut ad alias ultra expreſſam non extendatur, cùm in aliis deficiat fundamentum juriſdictionis, & qualitas fundamentalis, ſuper qua nititur & expeditur, nec non ratio finalis, quæ Sanctiſſimum movit ad ſubſcribendum, juxta tenorem *cap. 20. cauſæ omnes*, ibi: *Vel quas ex urgenti rationabilique cauſa judicaverit Summus Pontifex per ſpeciale reſcriptum ſignaturæ, Sanctitatis ſuæ manu propria ſubſcribendum, committere, aut avocare, &c.*

Ac propterea, nec in tali commiſſione jacta-
77 tionis permittitur apponi † clauſulam (*Omnéſque alios.*) Sic in his terminis probat Marcheſanus *de commiſſionibus jactation. 3. part. cap. 2. §. 2. à n. 10. tom. 3. fol. 339.* in hæc: *Sed ſecus in noſtra commiſſione, quia licet (ut præmiſi) vana contra incertos concedantur; tamen contra incertas perſonas denegatur noſtra commiſſio, & ratio patet, quia remedium legis noſtræ diffamari, præſupponit contra certos diffamantes, qui in legem committunt, ob id datur (ut dixi) commiſſio: unde hac de cauſa clauſula (omnéſque alios in executione præſentium nominandos, & consominandos) in hac commiſſione ſemper delenda venit*, Cæſar Contardus latè *in hac lege diffamari, ampliatione 21. num. 142. per regulam, quod abſque cauſa, nemo invitus agere eſt cogendus, &c.*

Et hoc amplius, quoniam impetrans ante om-
78 nia probare † tenetur fundamentum jactationis contra jactantem expreſſum, ſecundùm Marcheſanum ubi proximè *cap. 1. §. 1. à numer. 24. cum ſeq.* Imò generaliter verum eſt, quòd quando juriſdictio fundatur ratione alicujus qualitatis,
79 de ea prius debet conſtare, tanquam † fundamentum ſuæ juriſdictionis, aliàs nulliter procedat Judex. Vantius *de nullitatibus ex defectu juriſdiction. & unde, &c. à num. 52. & 53.* Nos *de Regia protect. 1. part. cap. 2. nu. 68. & cap. 4. n. 43. &* 44. ubi plures Doctores citavimus; plura cumulat Valençuela *conſ. 191. à n. 8. cum multis ſeqq. tom. 1.*

80 Sicque dicit Angelus † *in conſil. 138. viſis omnibus, num. 1. cum ſeq.* Quod reſcriptum limitatum circa certas perſonas, & certas qualitates non extenditur ultra, ſicque reſcriptum datus juriſdictionem ſuper poſſeſſione per rapinam, non extenditur ad poſſeſſionem per fraudem. Et idem plura alia ſimilia conducens, firmat Paulus de Caſtro *conſil. 253. ad confirmationem, à num. 1. cum ſeq. lib. 1.* Romanus *conſil. 388. in caſu propoſito, num. 4.* ubi Apoſtilla *verbo, Comprehendit*, Tuſches *practicar. concluſ. littera R. concluſ. 213. à num. 6. cum ſeq. & numer. 22. 23. & 24.*

81 Ex quibus rectè infertur, † quòd cùm con-
ſio jactationis manu Sanctiſſimi ſubſcripta non egrediatur perſonam jactantis ſpecialiter nominatam, nec ultra eam, alias comprehendat, etiam cum clauſula generali (*Omnéſque alios*) quia limitata cauſa limitatum producit effectum, licèt reſpectu jactantis non remittatur ad Ordinarium, tamen reſpectu aliorum, qui virtute clauſulæ generalis (*Omnéſque alios*) quæ naturæ hujus commiſſionis directè repugnat ex mox dictis, citantur à Delegato, & convenire tentent in prima inſtantia: omnino perſonarum ad Ordinarium cauſa ipſorum remittenda erit, cum in eos nullam Delegatus ex hac commiſſione juriſdictionem habeat, nec eorum reſpectu apparet nec cenſetur cauſa ſua avocata à Sede Apoſtolica, nec contra eos commiſſio intelligitur ſubſcripta, quia ſubſcriptionis † qualitas regulatur à viribus, 82
virtute, & poteſtate principalis, quæ contra jactantes non expreſſos non porrigitur, ſequitur per neceſſe quòd prima inſtantia remanſerit præſervata horum Ordinario appetens inde Senatus remiſſionem.

Inferrur etiam ſecundò, quòd cum ex Zucar-
do, † & Marcheſano, Commiſſio jactationis di- 83
recta Auditori Rotæ, vel alteri Judici Romanæ Curiæ ſit incapax hujus clauſulæ (*Omnéſque alios*) & ab ea omninò deletur; pariformiter nec ipſe Auditor ſubdelegatus poterit illa clauſula uti in ſubdelegationis commiſſione ad partes miſſa; quia poteſtatem, quam ipſe nunquam habuit, nec recepit à Sede Apoſtolica, alteri dare nequit, ſic-
nec Auditor ipſe monitoriales expedire contra
non comprehenſos in ſua commiſſione; † quia po- 84
teſtas Delegati dependet & regulatur à poteſtate delegantis, *l. 1. & 2. Cod. de apparitor. præfecti annonæ*, plurimas, & mirabiles doctrinas adduximus *in tractatu de Regia protect 4. part. cap. 6. per totum*, & præcipuè *à n. 25. & ſeq.*

Qui *num. 30.* adduximus *l. unic.* in hæc: *In cauſarum delegationibus illud, & conſultiſſimè præcipimus obſervari, ut ita valeant, ſi ad juriſdictionem pertineat delegantis, quòd ſi quis alienæ juriſdictionis cauſam crediderit delegandam, nec præcepto cognitorum datam, patientia accommodare cenſemus, &c. Cod. qui pro ſua juriſdiction. dare, darive poſſ.* Quare monitoriales Auditoris, & citationes earum vigore factæ à Judicibus monitorialium in partibus, & per Senatum retinendæ, facta ad Ordinarium cauſæ principalis remiſſione in prima inſtantia.

Infertur ultimò ex concluſionibus ſuperius ap-
poſitis, ad principium hujus capituli, ut in iis ca- 85
ſibus † in quibus per mortem ejus re integra, contra quem impetratum fuit reſcriptum, dicimus ipſo jure reſolvi commiſſionem, & expirare juriſdictionem Delegati: quòd ſi interim dùm Auditor Rotæ (cui commiſſio remiſſa fuit) expedierit monitoriales ad citandum principalem expreſſum in reſcripto, iſte fortè moriatur; non poterunt dictæ monitoriales exequi in ejus hæredes, & multò minus, contra hæredem illius qui non venit principaliter, & nominatim expreſſus in commiſſione, ſed tacitè includebatur in clauſula generali (*Omnéſque alios*) quo re integra mortuo, in ejus hæredem non erit facienda monitorialium prædictarum executio, ut ex *cap. ſignificavit, de reſcriptis*, diximus ſuperiùs *concluſion. 1. à n. 12. & concluſ. ultim. à num. 32. & ſeq.*

Atque etiam ideò Judex † & executor virtu- 86
te monitorialium nulliter manifeſtè procedit, poſquam Auditoris ſubdelegantis expiraverit juriſdictio, & fuerit reſoluta commiſſio per mortem conveniendi re integra, aut ipſius ſubdelegantis, quia per ceſſum vel deceſſum delegantis re integra, expirat poteſtas Delegati, *cap. quamvis de officio Delegati in 6. cap. gratum eodem tit. l. &*

quia

quia, ff. de jurisdictione omnium judicum. Castillo *controversiarum lib. 2. cap. 29. per totum.*

Et magis in his terminis executorem monitoria-
87 lium, † ac compulsorialium in partes è Romana Curia missorum, ut à fortiori, & per necessariam consequentiam expiret eorum potestas, commissio aut jurisdictio, cessante re integra jurisdictione delegantis, & Romæ existente; videndus erit Puteus *decis.* 240. *lib.* 3. per quem & Nos *de Regia protect. 4. part. cap. 6. n. 39. & à n. 34.* Benè
88 fundatur, † quoniam infecta primitiva, infecta censetur derivativa, atque etiam quod resoluta prima causa influit in secundas, & resoluto jure dantis resolvitur jus accipientis ex juribus vulgaribus & doctrinis.

Quod & fortiùs probatur ex doctrina Tuschi *practicarum conclusion. littera R. conclus. 213. nu.*
89 13. Ubi quod † commissio impetrata contra aliquem resolvitur, si iste decedat potè sibi factam citationem ad certum tempus ante tamen completum terminum.

§. *UNICUS.*

Commissionem cum clausula (Omnésque alios) subscriptam manu Sanctissimi obtinens, si insuper aliam non subscriptam impetret, ex qua citavit aliquem aliàs comprehensum sub clausula generali prioris, si sic citatus pro remissione ad Ordinarium in Senatu instet, an ex prima subscripta excludi queat.

E. nunquid impetrans renuntians secundæ commissioni & citationi, possit prioris virtute noviter citare, atque remissionem ad Ordinarium per Senatum faciendam evitare.

Et quid si in supplicatione unus tantùm nominetur adversarius, per Cursores tamen in extensione clausula generalis sit appositа, an sub subscriptione Sanctissimi inclusa intelligatur?

SUMMARIUM.

1 *Commissionem habens subscriptam manu Sanctissimi cum clausula* (omnésque alios) *potest tres vel quatuor, ultra nominatum, citare.*

2 *Citans aliquem ex commissione non subscripta, an possit obtinere in Senatu ostendens aliam subscriptam.*

3 *Potestatem duplicem si quis habet, actus à se gestus sustinetur ex valida.*
Dolo facit qui petit quod statim restituturus est. ibid.

4 *Actum agens videtur eum agere ut utilis, & validus esset, non prout ille illicitus foret.*
Inhibitionis intimatio, & sententia, seu possessio si eodem die fiant, inhibitio censetur posterior. ibid.
Ex duobus factis, de quorum anterioritate non apparet, fingitur præcisè qui facit actum valere. ibid.

5 *Potestatem duplicem habens, si se restringat ad inutilem, non sustinetur actus ex utili, & valida.*

6 *& seqq. Ordinariam, & delegatam habens jurisdictionem, si se ad alteram, & inutilem restrinxit; processus non sustinetur ex valida.*

7 *Citatio emanata vigore delegationis, quam Judex non habet, non sustinetur ex potestate Ordinaria, quam simul habet.*

8 *Procedere qui potuit ex utraque potestate, si se restrinxit ad invalidam, processus non sustinetur ex valida.*

9 *Citatus indifferenter absque restrictione intelligitur citatus tanquam ipse, & tanquam tutor.*

10 *& 11. Sententia lata ex falsa causa expressa, non sustinetur ex vera, quæ aderat.*

12 *Actus qui potest fieri uno modo licitè, censetur factus eo jure, & persona, qua licitè fieri potest.*

13 *Nisi se restringat ad illicitam potestatem.*

14 *Agens ex una causa, falsa tamen, & invalida, non sustinetur judicium ex alia vera tunc existente.*

15 *Impetrans beneficium uno, & inefficaci vocationis modo, non juvatur ex alio vero, etiam tunc existente.*

16 *Secus si se non restrinxit impetrans ad unum vocationis modum.*

17 *Citatus ex secunda commissione subscripta obtinet in Senatu remissionem Ordinario, etsi actor in Senatu aliam subscriptam ostendat.*

18 *Actus gestus indifferenter sustinetur ex ea potestate valida, invalida non obstante.*

19 *& seqq. Impetrans postquam citavit ex secunda commissione, an possit illi renuntians ad priorem validam redire.*

20 *Commissioni potest impetrans renuntiare re integra, secus post executam citationem.*

21 *Electione semel facta, sublata est potestas iterum eligendi.*

22 *Electio semel facta irrevocabilis, & incommutabilis redditur.*

23 *Data facultate declarandi, aut interpretandi, expirat potestas ex prima declaratione.*

24 *Facto magis, quàm verbis voluntas declaratur.*

25 *Commissionem impetrans, & comparens coram alio Judice competente commissioni videtur renuntiare.*

26 *Secunda commissio impetrata super eodem negotio, an primæ videatur renuntiare.*

27 *Ad commissionem priorem subscripta potest impetrans redire, etsi ex secunda non scripta citaverit adversarium.*

28 *Commissio non subscripta, & ex ea executa citatio sunt nullæ ipso jure.*

29 *Res non desinit esse integra ex citatione nulla.*

30 *Citatione nulla non obstante, potest quis commissioni renuntiare.*

31 *Præventio jurisdictionis non causatur ex citatione nulla, aut nulliter expedita.*

32 *Non citare idem est, vel nulliter citare.*

33 *Nec ex ea infertur contumacia.*

34 *Actus nullus præventionem jurisdictionis non inducit.*

35 *Comparens coram Judice à quo, si fuit rejectus, non renuntiat suæ appellationi.*

36 *Tertius comparens liti inter alios, si non fuit admissus non videtur actis consentire, nec impeditur redire ad aliam viam sibi favorabiliorem.*

37 *Renuntiatio non acceptata non nocet, & potest renuntians pœnitere.*

38 *& seqq. Cap. licet de procuratoribus, lib. 6. exornatur.*

39 *Electus repudians electionem de se factam, potest*

ante acceptationem suæ repudiationis, iterum acceptare.

40 *Delegatus repudians commissionem, potest ante repudiationis acceptationem, illam acceptare, & validè procedere.*

41 *Ex actu impugnato nemo potest se juvare, nec fructum consequi.*

42 *Succumbens in actu impugnato potest in eo se fundare.*

43 *Commissioni secundæ non subscriptæ potest impetrans renuntiare, & si ex ea citaverit adversarium, nulliter tamen, & ad priorem subscriptam redire.*

44 *Per citationem nullam res non desinit esse integra; ideò impetrans potest suæ commissioni renuntiare.*

45 *Electio competens ex testamento est irrevocabilis, ex contractu autem variari semel potest.*

46 *Electio nulla non impedit variare, & iterum validè eligere.*

47 *Comparens coram Judice carente jurisdictione, non dicitur renuntiare suæ commissioni impetratæ.*

48 *Secunda commissio ad idem impetrata, & ad corroborationem prioris est nulla, & prior valida remanet.*

49 *Rescriptum secundum super eodem impetratum si nullum est, priori valido non derogat, nec impetrans censetur renuntiare.*

50 *Juri jam competenti non censetur impetrans super eo renuntiare, quando non datur incompatibilitas.*

51 *Abundans cautela non nocet, etsi ea fuerit nulliter adhibita.*

52 *Clausula* (Omnésque alios) *addita per Cursores in extensione commissionis, quæ non legitur in supplicatione subscripta per Papam, nihil operatur.*

53 *Subscriptio non qualificat, nec approbat ea quæ non leguntur in supplicatione.*

54 *Causa rationabilis ad subscribendum non consideratur in ignotis à Papa comprehensis in clausula* (Omnésque alios.)

Nisi ipsa causa relata Papæ sit universalis omnes complectens, ibid.

EX sisthemate hujus *capit.* 12. aliæ non contemnendæ insurgunt controversiæ, quas de facto
1 † habuimus. Et circa primam videtur dicendum, eum, qui semel impetravit commissionem cum clausula generali (*Omnésque alios*) subscriptam manu Sanctissimi, ex qua licitè, & juxta formam Concilii Trid. *cap.* 11. *de reformatione, session.* 24. potuit tres, vel quatuor ultra in ea expressum convenire, absque Senatus Regii impedimento, prout *suprà hoc cap.* latiùs comprobavimus, si nihilo minus, vel cogitans eam non sufficere contra non nominatos expressè, vel pro majori firmitate aliam commissionem impetravit, nominando expressè alios, aliàs comprehensos sub clau-
2 sula generali prioris commissionis, & virtute † secundæ aliquem ex eisdem citavit, qui tamen pro remissione Ordinario facienda Senatum Regium adivit, ex eo quòd fuerit citatus in prima instantia ex commissione secunda non subscripta, posse impetrantem insuper præsentata in Senatu priore commissione subscripta, dictam remissionem evitare, probari videtur ex eo quòd habens ad actum duplicem potestatem, si actus gestus nequeat fu-
3 stineri ex una inutili; † sustinetur tamen ex utili & valida, ut actus validus reddatur. latè Vantius *de nullitatibus sententiar. ex defectu jurisd. Ordin.* Menochius *de præsumptionibus, lib.* 2. *præsumpt.* 17. *per totam*, & alii quamplures statim citandi, sed iste actor impetrans habet duplicem commissionem alteram validam, utilem & subscriptam manu Sanctissimi; ergo ex ea sustineri debet lis mota, ita ut locus non sit remissioni ad Ordinarium in Senatu postulatæ, cùm re vera conquestus possit liberè ex subscripta commissione quandocumque conveniri, & dolo facit qui petit, quod statim restitutus est, ac propterea ut circuitus vitentur, vim facere Judicem videtur declarandum.

Deinde quia gerens actum, † videtur illum ge- 4
rere, prout licitè & magis licitè gesserit, & non prout gessisset illicitè, seu minus licitè, *l. merito, ff. pro socio*, Bart. *in l. gerit.* 87. *numer.* 20. *versic. à summo primum, & numer.* 21. *ff. de acquir. hæreditat.* Surdus *de alimentis, tit.* 9. *quæstione* 16. *sub n.* 25. *& 16. & consil.* 14. *num.* 12. *& consil.* 19. *n.* 28. *& seq.* Cravetta *cons.* 22. *num.* 5. *& cons.* 25. *n.* 29. Scaccia *de commerciis, §.* 3. *glossa* 5. *sub numer.* 95. *& de re judicat. glossa* 14. *quæst.* 23. *nu.* 40. Ergo impetrans ex commissione subscripta utiliori potest se juvare, ut remissio in Senatu evitetur.

Quia in dubio pro actus validitate præsumitur, latè & optimè Giurba *decis.* 36. *à n.* 16. prout de sententia & intimatione inhibitionis eodem die peractis, de qua cum de anterioritate non constat, præsumitur sententiam priùs latam fuisse; Achilles de Grassis *decis.* 34. aliàs 263. *tit. de appellation.* Thesaurus *decision.* 49. *n.* 3. Giurba ubi proximè *n.* 16. Seraphinus *decision.* 1115. *n.* 1. *part.* 2. Item si de inhibitionis intimatione, & possessionis traditione appareat eadem die, & non constet de anterioritate; possessio præsumitur præcessisse ad excludenda attentata, ex Doctoribus & Rotæ decisionibus mox citandis.

Item si commissio sit impetrata eadem die, qua sententia est lata, præsumitur istam præcessisse, Scaccia *de appellationib. quæst.* 3. & 4. quia ex duobus factis, de quorum anterioritate non appareat, semper fingitur præcedere, quod facit actum valere, ex Bartol. *in l. non solum, §. sed ut probari, ff. de novi operis nuntiat.* Vantius *de nullitat. sentent. tit. quid sit null. n.* 26. Anna *singular.* 670. *& 671.* Menochius *præsumption.* 13. *& lib.* 6. *præsumpt.* 7. Franchis *decision.* 594. *nu.* 8. *& decis.* 649. *n.* 9. 10. *&* 11. Giurba *decision.* 36. *n.* 18. Gomez *in l.* 42. *Tauri, n.* 3. *&* 4. Molina *lib.* 2. *cap.* 7. *numer.* 51. apud quos de variis exemplis hujus doctrinæ videbis, præcipuè apud Vantium, & Menochium, Alexander Ludovis. *decis.* 232. *n.* 7. & ibi Beltramin. *n.* 11. Mantica *decis.* 352. *nu.* 11. Lancelotus *de attentatis* 2. *part. cap.* 10. *declarat.* 2. Mandosius *de inhibitione, quæst.* 81. Qui testatur de regula generali, quòd actus gestus eadem die executæ inhibitionis præsumatur gestus ante inhibitionem, & illam præcessisse.

Item etiam si possessio fuit capta eadem die qua fuit præsentata inhibitio, & non constet de anterioritate; possessio priùs capta præsumitur, & postea subsequuta inhibitio, Seraphin. *decision.* 1115. *n.* 1. Caputaquensis *decision.* 211. *n.* 4. *part.* 2. Lancelotus *de attentatis part.* 1. *in præfation. nu.* 130. *& part.* 2. *cap.* 2. *declaration.* 2. *num.* 1. Rota Recent. *decis.* 487. *sub nu.* 2. *part.* 2. & in Aquisana Capellan. coram Pennia, penes Marchesanum *de commissionib. part.* 1. *fol.* 369. *num.* 3. Post. *de manutention. observat.* 48. *n.* 33. Farinacius *decis.* 487.

tom.

tom. 2. fol. 469. Igitur videtur dicendum, quod citato, ex commissione secunda non subscripta, & idcirco invalida, sit in Senatu deneganda remissio causæ ad Ordinarium à se petita, stante commissione priori valida & subscripta, de qua in Senatu per impetrantem docetur, & constat.

5 Contrarium tamen de jure verius* est, imò quòd conventus, & citatus ex commissione secunda non subscripta omnino debeat in Senatu remissionem Ordinario obtinere, non obstante priori utili, & solemniter expedita. Quoniam is qui habet duplicem potestatem, si actum faciens restringat se ad unam, invalidam tamen, & non utilem ad actum, non sustinetur actus ex valida, & utili, Calderinus *decis. 1. de accusationibus*, Ancharran. *cons. 357.* declarat, & Cassiodorus *decis. 7. n. 7. de appellationibus*, Capitius *dec. 96. in causa, n. 9.* post Marinum Socinum *cap. 2. artic. 13. de libelli oblatione*, Vantius *de nullitatibus ex defectu jurisdiction. ordinar. sub num. 174. verse. Quamvis dicta clausula*, Menochius *de præsumptionib. lib. 2. dict. præsumpt. 17. à n. 2.* Pereira *de emptione & venditione cap. 3. à n. 12.* ib :

6 *Hinc etiam resolvitur, verum* esse, quod scribit Glossa singularis in cap. ex litteris, de officio Delegati : asserens processum esse nullum, quem Ordinarius tanquam Delegatus agitavit, cùm Delegatus non esset, etsi uti Ordinarius potuisset procedere, quod Panormitanus ibidem censuit causari ex defectu voluntatis, qui se adstrinxit ad delegatam jurisdictionem, Ordinariam repudians, ut dict. cap. ex parte Asiensis, & dict. cap. cum super. Nec urget, quòd Ordinarius non potest à se abdicare jurisdictionem Ordinariam, ut in l. Legatus, ff. de off. ia Proconsul. quoniam etiam hoc casu non abdicavit; sed potius voluit procedere, ut Judex Ordinarius, quod potuit facere, ut in l. sed & si servum, §. final. cum l. seq. ff. de arbitris*, & ita respondit Joannes de Lignano *de, censura Ecclesiastica*, quem sequitur Felinus *in cap. cum ex officio, de præscriptionibus, &c.*

Et hæc est doctrina (verissima pluries canonizata* per Rotam, ut in una Tridentin. beneficii del Rosal. 12. *Decembris* 1594. coram D. Penna, quam ad litteram adducit Garcia *de benefic. 6. part. cap. 2. numer. 17.* quæ ante finem, ita ait : *Præterea nec decretum citationis poterat sustineri vigore Ordinariæ jurisdictionis, quia cùm processerit tanquam Delegatus se restrinxit; fecit enim actus tanquam Judex Apostolicus vigore litterarum, & ideò nulliter processit ex prædictis*, Hostiens. Imola, Abbas & alii *in cap. cum ex officiis*, ubi Felinus *n. 25. verse. Quarta conclusio,*

8 *de præscriptionibus. Num qui potest procedere* ex potestate valida, & procedit ex potestate invalida, ad quam se coarctavit, nulliter procedit, Puteus *decision. 583. n. 3. lib. 2.* Romanus *consil. 343. n. 5. &c.* Facit *decisio 415.* Seraphini *à nu. 1.* ibi : *Hæc objectio non placuit, quia revera ipse erat tu-*

9 *tor, & administrator cum* amplissima potestate à contutoribus ei tributa; quare cùm citatio non fuerit restricta ad eum tanquam principalem tantùm, & exclusivè respectu facultatis, quæ ei uti tutori competebat : sustinetur actus ex capite, ex quo sustineri potest ad Concil. Roman. 446. & 447.* Jasson. *in l. exigendi, n. 7. & 9. C. de procurator. &c.* Facit etiam Alexander Ludov. *decision. 2.* ubi dicit,

10 * quòd sententia Nuntii sit nulla, eò quòd lata fuit metu, quòd litteræ Papæ erant attentatæ, tanquam lite pendente impetratæ, cùm sit causa falsa, & inutilis, quia Papa non attentat, & ex ea revocat possessionem, licèt alias eam posset ut attentatam revocare, nihilo minus sententia non sustinetur, quia se restrinxit ad causam inutilem, & invalidam.

Et melius facit in proposito ipse Ludovisius *in decision. 204. à num. 16.* ibi : *Facit quod dicitur de habente potestatem* Ordinariam, & Delegatam, 11
ut censeatur processisse ea potestate, secundùm quam actus valet, Abbas *in dict. cap. cum officii, n. 32. & sequentibus de præscriptionibus*, ubi Felinus *sub num. 32. verse. Amplia secundò*, Alciatus *dict. præsumpt. num. 5. Actus enim, qui potest fieri* uno 12
modo licitè, & alio illicitè, censetur factus eo nomine, & sub ea persona, & jure, quo licitè fieri potuit. Aretinus *consil. 23. num. 10. in fin.* Curtius Junior. *consil. 20. num. 7. verse. Et ad hoc optimè conveniunt, quod sine difficultate procedit, quia dicta Virginia non se restrinxit* ad facultatem 13
Arbitri incompetentem, Paulus de Castro *consil. 84. sub n. 4. verse. Sed ad hoc respondetur, lib. 1.* Aymon. *consil. 284. sub n. 5. verse. Quinto respondeo, &c.* Et Oliverius Beltramminus *in annotationib.* ibid. *num. 31.* alias Rotæ decisiones adducit concordantes.

Quapropter cùm impetrans potuisset citare reum alias comprehensum sub clausula generali (*Omnésque alios*) contenta in prima commissione subscripta, atque ideò validè impetrata, & non citavit, sed ex secunda inutili, & invalida, quæ non tribuit jurisdictionem, ad quam se expressè restrinxit, sequitur, quòd nullo modo in Senatu possit ex ea evitare remissionem ad Ordinarium petitam, ex supra dictis.

Facit deinde, quòd si quis agat ex* una causa, falsa tamen & invalida, non sustinetur Judicium ex alia vera, etiam eo tempore existente, quando se restrinxit ad invalidam, & inutilem, ut post plurimos probavimus suprà 1. *part. cap. 12. n. 3.* Cui consonat, * quòd si quis impetravit be- 15
neficium uno expresso vacationis modo, si iste sit invalidus, & inefficax, non sustinetur gratia ex alio valido & utili tunc existente, cùm se restrinxerit impetrans ad inutilem, & invalidum; plurimos Doctores & doctrinas ad idem congessimus *de Regia protect. 3. part. cap. 10. n. 45. usque ad nu. 50.* inclusivè; adde Garciam *de beneficiis 11. part. cap. 1. à n. 8.* Secus si se impetrans* non re- 16
strinxit ad unam causam, & vacationis modum, sed simpliciter, & genericè vacationem narraverit, quam plures Doctores observant laudati ab eodem Garcia ibidem à *n. 21. & seq.* & Augustinus Barbosa novissimè *de jure Ecclesiastico lib. 3. cap. 14. à n. 76.*

Ex quibus indubiè concludendum est in hoc priori articulo; * citandum ex secunda commis- 17
sione non subscripta omninò obtinere in Senatu causæ remissionem ad suum Ordinarium, etiamsi in Senatu impetrans offendat priorem commissionem subscriptam manu Sanctissimi, sub cujus clausula generali reus citatus poterat comprehendi, & conveniri, cùm ea usus non fuerit actor contra illum, nec hujus virtute eum citavit, nec litem movit.

Ad argumenta in contrarium adducta ad principium* hujus §. facilè respondebis, ex eisdem 18
Doctoribus ibidem citatis, ut procedant quando habens duplicem potestatem actum gessit simpliciter, absque eo, quòd se restringat ad inutilem; ut tunc sustineatur actus ex valida, & magis utili, ut hactenùs latiùs probavimus.

Quoad secundam autem §. partē (quæ indubiè longè

longè difficilior est) an scilicet impetrans * postquam usus est secunda commissione in utili, ex defectu subscriptionis propriæ manus Sanctissimi, ejus virtute rem citando, possit illi renuntians ex priori denuò agere, & evitare remissionem cùm appareat subscripta, continens clausulam generalem, sub qua includitur istemet reus.

Pro parte negativa plura urgent. Primum, quia licèt * impetrans re integra, hoc est ac tanquam utereturcommissione, potuisset pœnitere, & commissioni impetratæ liberè renuntiare: tamen postquam ea usus est, citando illius virtute adversarium suum, effecta fuit communis, & adversario suo jus quæsitum ex ea, ac propterea jam eo invito illi nequit impetrans renuntiare, nec ab ea desistere, probant plures Doctores, & Rotæ decisiones adductæ hac 2. *p. cap.* 19. *à n.* 16. *cum seq.* Ergo huic secundæ commissioni cujus virtute adversarius fuit citatus, renuntiare nequit impetrans, & ad priorem redire.

Secundò facit, quia licèt impetrans à principio haberet * facultatem ea utendi commissione qua maluisset; tamen ex quo semel elegit secundam, ex eáque citavit adversarium suum, jam cessavit facultas ad priorem redeundi, *l. similiter*, §. *fin. ff. quod metus causa*; *cap. cum omnes circa finem*, *de constitutionibus*, Surdus *consil.* 377. *n.* 3. Farinacius *in praxi crimin. part.* 7. *quæst.* 175. *nu.* 199. Antonius *variarum resolut.* 17. *num.* 8. Surdus *decis.* 4. *n.* 72. quia quod semel placuit amplius displicere non potest.

Electione enim semel facta expirat potestas iterùm eligendi, * & redditur irrevocabilis, & incommutabilis, latè Molina *de primogeniis*, *lib.* 2. *cap.* 4. *à num.* 3. *cum seq.* latissimè Paz *de tenuta*, *cap.* 34. *à nu.* 48. *cum multis seq.* ubi pulchra jura allegat, & Doctores, latè etiam Castillo *controvers. tom.* 5. *cap.* 80. *à n.* 18. *cum seq.*

Sicuti quando alicui competit, vel data fuit facultas declarandi, * vel interpretandi, semel à se facta declaratione, vel interpretatione, expiravit potestas iterùm declarandi, aut interpretandi, cùm prima perpetuam consequuta fuerit firmitatem irrevocabilem, Glossa celebris *in l. quidquid adstringendæ*, *verbo*, *Secundùm promissionem*, *verbo*, *Nec rursus*, *ff. de verborum obligationibus*, ubi Paul. Castrens. *n.* 7. cui subscribunt Alexand. Cuman. Imola, & Aretin. in eodem text. ac melius Jasson. *in n.* 8. *usque ad n.* 11. Simon de Prætis *lib.* 1. *de interpretatione ultimarum volunt. interpretatione* 1. *dubio* 5. *num.* 1. *&* 2. *fol.* 64. Mandelus de Alva *cons.* 592. *n.* 3. *&* per solum Prætis loco citato, *solution.* 7. idem tenet Castillo *controversiarum*, *tom.* 6. *cap.* 84. *n.* 5. Igitur semel facta declaratione per impetrantem, se velle uti secunda commissione, non poterit iterum variare, nec priori uti.

Quia voluntas magis facto, quàm verbis declaratur, plures * congerit Aug. Barbosa *axiomat.* 230. *à n.* 4. Et ex facto magis deducitur renuntiatio, aut ratificatio, quàm ex verbis; plurima ipse, *axiomat.* 93. *n.* 6. *cum seq.*

Tertiò fortiter urget, quoniam impetrans * ex quo comparuit coram Judice secundæ commissionis, qui prævenit causam, & ex ea citavit, à prima commissione, qua non fuerit usus, recedere videtur, & jurisdictio ex ea sublata, juxta Rotæ decisiones adductas hac 2. *part. cap.* 19. *à n.* 42. *& seqq.*

Quartò, quia per impetrationem secundæ commissionis * super eodem negotio, priori videtur renuntiari; juxta doctrinam per Thomam Sanchez *de matrimonio*, *lib.* 8. *disp.* 22. *à numer.* 16. *tom.* 3. *fol.* 637. Quapropter ille impetrans neutra potest juvari; non prima, quia renuntiata, non secunda, quia inutilis ex defectu formæ subscriptionis, obstante decreto irritati Concilii Trid. *session.* 24. *de reformatione*, *cap.* 20. juxta *l. licet* 20. *ff. de adimendis legatis*, ibi: *Licet transferam legatum in eum, cum quo nobis testamenti factio non est sive in servum proprium, cui sine libertate legavero, licet eis non debeatur, nec illi tamen debebitur cui fuerit ademptum.*

Quibus tamen minimè * obstantibus, contrarium de jure verius existimo, imò quòd impetrans liberè possit secundæ commissioni renuntiare, & citationi ejus virtute factæ, & executæ, & iterum ad priorem subscriptam redire, & hujus virtute denuò agere contra eundem reum aliàs comprehensum in clausula generali (*Omnésque alios*) in eadem contenta, moveor ex sequentibus.

Primò quoniam secunda * commissio non subscripta fuit nulla, ita ut nec ex ea adquisita fuit jurisdictio Judici Delegato, & per consequens citatio ejus virtute emanata, & executa, pariter nulla fuit ex defectu notorio jurisdictionis, ut sæpè diximus in capitibus antecedentibus hujus 2. *part.* & ferè in omnibus, & per citationem nullam res non definit esse integra, * nec dicitur lis introducta, prout abundè scripsimus hac 2. *part. cap.* 12. *à n.* 66. *cum multis seq.* ubi plures mirabiles doctrinas congessimus; ergo cùm adhuc res dicatur integra, poterit impetrans liberè pœnitere, & suæ commissioni secundæ renuntiare invito adversario, juxta communem Doctorum opinionem, quos citavimus remissivè in primo argumento pro contraria parte, *à n.* 20.

Et insuper plurima congerit * Lancelotus *de attentatis*, 2. *part. cap.* 4. *in præfatione à nu.* 42. *cum seq.* uti lites captæ ex citatione nulla, vel aliàs nulliter expedita, aut exequuta possit quis renuntiare, & commissionis ex qua emanavit, plures adducens ad idem Rotæ decisiones, quia non præstat impedimentum, quod de jure non sortitur effectum, eò quòd res adhuc dicitur integra, exquibus respondetur primo argumento.

Quibus & adde, quòd ex citatione nulla aliterve * nulliter expedita & exequuta, non oritur præventio jurisdictionis, ut per Barbosam *in l. si quis postea quàm*, *n.* 50. *& seq. ff. de judiciis*, & ibi Amorinus *nu.* 4. 6. 7. *&* 11. Mascardus *de probationibus*, *conclusion.* 1226. *à n.* 16. Azevedius *in l.* 10. *n.* 52. *tit.* 13. *lib.* 8. *Recopilation.* Farinacius *quæst.* 7. *n.* 61. Decianus *lib.* 4. *crimin. cap.* 21. *n.* 4. *&* 19. Marius Giurba *consil.* 48. *à n.* 35. *& consil.* 15. *n.* 6. sive citatio prætermissa fit penitùs sive * minùs legitimè facta fit, *l.* 1. *item cum ex edito*, *ff. quæ sententiæ sine appellation.* Afinius *in praxi*, §. 6. *cap.* 12. *nu.* 5. *& cap.* 13. *n.* 1. Vantius *de nullitatibus ex defectu citation. n.* 1. *&* 11. Sfort. *consil.* 72. *n.* 2. 3. *&* 4. Salicetus *consil.* 23. *n.* 25. Grammaticus *consil.* 37. *nu.* 4. *& decision.* 79. *num.* 10. Anton. Gabriel. *practicarum conclusion. titul. de citation. conclusion.* 3. *à num.* 1. Nec ex ea * inducitur contumacia, Giurba *consil.* 67. *n.* 8. ubi plures.

Generaliter enim vera est * conclusio, quòd actus nullus, qui de jure effectum sortiri non potest, præventionem jurisdictionis non inducat. Glossa *in l.* 1. *verb. per nuntiationem*, *& verbo*, *Eatenus*, *D. de novi operis nuntiat.* Amorin. *in l. si quis postea quam*, *n.* 2. *D. de judiciis*, Oldradus *cons.* 213.

Borellus

Borellus *in summa decision. titul. 41. num. 147.* Tepatus *variarum lib. 1. titul. de causis mixtis, columna 2.* Farinacius *dict. quæst. 7. n. 61.* Balbus *decision. 71.* Azebedius *in dict. leg. 10. numer. 53. titul. 13. lib. 8.* Anton. Gabriel. *tit. de judiciis, conclusion. 1. n. 34.* Giurba *consil. 48. n. 35.* Igitur nihil impedit, quominus impetrans commissioni, & citationi nulliter expeditis valeat renuntiare invito adversario, & ad priorem redire utilem, quia res non definit esse integra.

Secundò probatur hæc pars, quia secunda commissio † uti nulla semper fuit impugnata ab adversario, & nunquam acceptata, igitur interim nec inducitur renuntiatio prioris, nec impeditur impetrans renuntiare secundæ, Scaccia *de appellation. quæst. 17. limitation. 2. num. 51.* Barbosa *in cap. solicitudinem, sub n. 3. de appellationibus*; dicentes, quòd per comparitionem appellantis coram Judice à quo non oritur renuntiatio suæ appellationi, si fuit rejectus & non admissus, & cum Abbate, & alios *in cap. gratum, de officio. Delegati*, Roman. *singularib. 151.* & aliis citatis à Palat. Rubeos *in cap. per vestras, col. 403. hodie 4. nota, nu. 41. pagin. 514.* Franchus *in dict. cap. solicitudinem, n. 12.* Decius *in cap. gratum, nu. 4. versicul. Tertio limitat. de appellationibus*, Felinus *in cap. capitulum Sanctæ Crucis, n. 8. de rescriptis*, Mieres *de majoratu 1. part. quæst. 68. n. 40.* 35

Comprobat decisio Rotæ inter recollectas † per Marchesanum *de commission. 2. part. cap. 6. de commissione, quando tertius ad caus. admit. §. verò, fol. 252.* Quas inseruit ad finem ejusdem cap. quo dicitur, quòd licet tertius pro suo jure comparens in lite inter alios pendente queat dupliciter comparere; vel ut secum lis incipiatur denuò, vel ut in eodem statu admittatur, & hoc casu sibi nocent, & prosunt acta jam gesta, juxta quæ Nos *hac 2. part. cap. 13. nu. 62. cum multis seq.* Tamen ut censeatur consentire actis gestis, & renuntiare viæ priori sibi favorabili; debet expressè seu explicitè admitti, si tamen fuit rejectus, potest ad illam redire, & sibi acta gesta non nocent, ex doctrina Bartoli *in l. sæpè, nu. 5. 8. & 9. ff. de re judicata*, & aliis quos referens sequitur Covar. *practic. quæst. cap. 15. n. 8. versic. Scribet tamen*, Bartol. Crescentius *decis. 68.* alias *3. de rescriptis*, & tenuisse Rotam *in una Legionens. jurisdictionis 3. Maii 1591.* coram Pamphilio, *ibidem* relata. 36

Hinc renuntiatio non acceptata, nullatenus nocet, † & ante acceptationem potest renuntians pœnitere, latè Riccius *collectan. 1479. part. 5.* latissimè Sanchez *de matrimonio, lib. 8. disputat. 32. à principio, tom. 3.* ubi plura exempla conducit, pro quo est textus celebris *in cap. litteris; de procurator. in 6.* ibi: *Licet is, qui procurator † constituitur ab absente, dixerit, præsentatum sibi suscipere nolle mandatum: hoc tamen nequaquam obstante, quandiu constituens in eadem perstiterit voluntate, ipsum acceptare poterit, quandocumque placuerit*; per quem text. glossa fin. ibi Joan. Andreas, Archidiaconus, Dominicus, & Franchus, ibi in fin. Ancharran. ad finem, *oppositon. penult.* dicunt, electum renuentem consentire † electioni de se factæ, posse mutata voluntate, acceptare eandem, & revocare repudiationem, dùm electores permanent in sua voluntate, & non acceptavere repudiationem; plures etiam doctrinas similes congerit Gratianus *disceptat. forens. cap. 92. num. 32. cum seq.* Quod & † idem dicendum de Judice Delegato, & Arbitro, qui semel commissionem, & arbitrium repudiarunt, ut possint re integra ante repudiationis acceptationem iterum revocata voluntate, commissionem acceptare, docent dicta glossa & citati Doctores, Thomas Sanchez *dict. disputat. 32. nu. 2.* ubi adducit alia similia. Et de Delegato semel repudiante commissionem idem affirmat Nicolaus Garcia *de beneficiis 6. part. cap. 2. à n. 88.* & Nos hac *2. part. cap. fin. nu. 102. & 103.* quod & probatur ex *l. sicut, §. si voluntate, ff. quibus modis pignus, vel hypoth.* & confessio ante partis acceptationem potest validè revocari, Marescotus *variarum resolution. lib. 2. cap. 44. per totum.* Igitur si non solùm usus secundæ commissionis non fuit per adversarium acceptatus, sed imò expressè & instanter impugnans, liberè poterit impetrans renuntiare, & pœnitere. 37 38

Nec reus citatus potest hoc impedire, quia cùm semper † impugnaverit, & nullam dixerit secundam commissionem ex defectu formæ, & citationem ex ea emanatam; non potest ex actu semel impugnato se juvare, & fructum consequi, *l. dispensatorem, ff. de solutionibus*, Menochius *consil. 395. n. 89.* Surdus *consil. 136. n. 29. & seq. & consil. 157. num. 10.* Sanchez *de matrimonio, disput. 6. n. 9. lib. 9.* Rota ut per Farinac. *decis. 636. n. 8. tom. 2. part. 1. & decis. 596. num. 5.* ibidem Marescotus *variarum resolut. lib. 1. cap. 4. ampliat. 4. per totam*, amplissimè per ampliationes, & limitationes, Antonius Gabriel. *tit. de reg. juris, conclus. 1. per totam.* 41

Nisi impugnans actum succubuerit in eo, quia tunc benè potest in actu † semel impugnato se fundare, Innocent. *in cap. cùm olim, vers. Post sententiam*, & ibi Anton. de Butrio, *vers. Quando reprobans instrumentum*, Bartol. *in l. post legatum, de iis quibus ut indignis*, Castrensis *in l. cum proponas, 2. Cod. de pactis*, Angelus *in l. Romæ, §. fin. ff. de verborum obligationibus*, ubi Imola, & Alexander, *1. nota.* Franchus *in cap. final. vers. Secundò, contrarium facit, de jurejurand. in 6.* Decius *in l. cum fundus, §. fervum, ff. §. certum petatur*, Crotus *in cap. 1. in glossa 2. de rescriptis in 6.* Felinus *in cap. examinata, versic. Adverte, de Judiciis*, Roman. *consil. 347. in 2. dubio*, Aymon. *de antiquit. tempor. in 1. part. n. 126.* Jasson. *in dict. l. qui Romæ, § fin. in 1. notab.* Ruinus *consil. 166. vol. n. 4.* Ant. Gabriel. *dict. conclus. 1. num. 52.* & post plures Rotæ decisiones idem firmat Marescotus *variarum resolut. lib. 1. dicto cap. 41. à nu. 61. & seq.* ubi etiam Marium Giurbam *decis. 55. n. 11. & n. 14.* apud quos de limitationibus. 42

Concludendum igitur erit ex prædictis, posse impetrantem † secundæ invalidæ, & inutili commissioni renuntiare, etsi ea usus fuerit, & citaverit adversarium conveniendum, cùm pariter, & indè citatio nulliter emanaverit, & ad priorem commissionem validè, & solemniter expeditam redire; & ejus virtute noviter agere, & convenire eumdem reum comprehensum sub clausula generali (*Omnésque alios*) ita ut si iterum instet in Senatu pro remissione causæ ad Ordinarium suum minimè audietur; sed litteræ commissionis relaxandæ sunt impetranti, ut eisdem liberè uti queat coram Delegato. 43

Non igitur obstant argumenta in contrarium adducta; † non primum, cui jam satisfecimus in primo fundamento hujus partis *à nu. 2c.* nam cùm ex citatione nulla res non definat esse integra, non impeditur impetrans secundæ commissioni renuntiare 44

invito

invito adversario, cui nec facta fuit communis, nec jus quæsitum.

Nec obstat 2. *à n.* 21. de habente facultatem eligendi, aut nominandi, ut nequeat variare, cui
45 respondetur, † hoc non procedere absolutè, sed fœdere distinctionis communiter receptæ, & juribus comprobatæ; quòd si electionis facultas competit ex testamento, aut ultima voluntate, semel electione facta, expirat potestas. At secus si ex contractu competat, quia tunc semel variare potest, & in utroque tamen casu si facultas competat collata in tempus mortis eligentis, tunc usque ad mortem potest variare, probant latissimè Molina, Paz, & Castillo post magnam Doctorum catervam ab eisdem adductam citati *in dict. 2. fundamento, n. 22.*

Sed magis in specie respondetur, ut neutro casu expiret facultas nominandi, aut eligendi, quo-
46 ties prima electio fuit nulla; quia † tunc iterùm potest variare, & denuo eligere, latè Tiraquell. *in l. boves, §. hoc sermone in 1. limitation. nu. 1. cum plurib. seq. usque ad fin.* Molina *de primogeniis, lib. 2. cap. 4. à nu. 38.* qui cùm jura Canonica, & Civilia ponderant, quàm plures etiam Doctores congerit Paz *de tenuta, cap. 34. à n. 51.* & ex hac Tiraquel. & Molinæ doctrina, necnon ex Maria *in emporio juris, tit. 4. de jurisdictione, quæst. 17. nu. 26. & ex l. 2. ff. de optione legata, & cap. si electio de electione in 6.* dicit Marius Giurba *consil. 35. n. 25.* quòd actus nullus non consumit Judicis jurisdictionem, nec potestatem alterius, qui actum explicare debet.

Pariformiter respondetur tertio argumento, ve-
47 ram esse doctrinam, † si jurisdictio secundi Judicis ex secunda commissione invalida ob defectum subscriptionis fuisset eidem quæsita, & illam posse exercere: at cùm secus sit, & totus suus processus ex hoc defectu jurisdictionis nullus reddatur ipso jure, non præstat impedimentum, nec aliquem juris effectum potest operari, juxta quæ Nos latè *de Regia protect. 3. p. cap. 9. à princip.* & quæ hactenus diximus *à nu. 27. & seq.* Et supponunt expressè decisiones in argumento relatæ: sicuti etiam dicimus de remissione causæ facta per Judicem appellationis Judici inferiori, quæ non prodesset, si inferior habitu, & potentia careret jurisdictione, ut diximus ex aliis *in tractatu de Regia protect. 3. p. cap. 18. à n. 51. & seqq.*

Ad quartum respondetur multipliciter. Primò,
48 † quòd iste impetrans secundam commissionem, eam potius impetravit ad prioris corroborationem, & ad tollendum dubium suum erroneum, quo casu omnes conveniunt, primam valere, & remanere in suo robore, secunda nihil operante, quia nulla fuit, quia ad idem impetrata. Et tantùm abest, quòd impetrans intendat priori renuntiare, ut potius eam confirmare intenderit per secundam magis specificam, prout docent Innocent. *in cap. penult. n. 5. de præscriptionibus*, & ibi Hostiens. *n. 12. in fin.* Joan. Andreas *nu. 16.* Bald. *num. 13.* Bellamera *num. 6.* Sanchez *de matrimonio, lib. 8. disp. 22. n. 15. & 16.*

Requiritur tamen quod primæ ad eandem
49 fam à se impetratæ commissionis faciat in secundæ impetratione mentionem, ut per notata ab omnibus *in cap. ceterum, de rescriptis*, probat Menochius *de arbitrariis lib. 2. centur. 3. casu 202. nu. 62. & 64.* reddens rationem, quia fortè Princeps ignarus jam concessisset aliud rescriptum, novum non concederet, sed diceret, *fiat tibi gratia prima justa, regi secundum de filiis presbyterorum.* Vide Sanchez ubi proximè *à nu. 6. cum multis seq.*

Secundò respondetur, quòd cum secundum istud † rescriptum sit nullum ex defectu formæ sub- 49
scriptionis propriæ manus Sanctissimi; priori nequit derogare, nec illius inducere renuntiationem, Sanchez *dicta disputat. 22. à num. 17. & in n. 18.* ait ita: *Sed magis placere valere adhuc priorem dispensationem; quia cùm posterior non valeat; minimè derogat priori, nec animus impetrantis censetur esse renuntiandi priori, nisi quatenus posterior valida est*, ut probatur *in l. si jure 18. ff. de legatis 3.* ibi: *Sed vix id obtinere potest, fortassis ideò quod ita demum à priori testamento recedere velit, si posterius validum sit, &c.*

Quod generaliter verum est, & procedit in omni acto, & materia, ut per actum subsequentem, qui nullus est, numquam tollatur præcedens validus, ut per *l. sancimus, C. de testament. l. si quis ante, §. si quis conduxerit, ff. de acquir. possession.* ubi notat Bartol. Jason. *num. 13.* Socinus *nu. 13.* Alexander. *num. 8. & in consil. 193. num. 3. vol.* Menoch. *consil. 381. & num. 40.* copiosè Petrus Surdus *decis. 51.* Gratianus *disceptation. 36. nu. 55.* Costa *de scientia & ignor. centur. 2. distinct. 49. n. 10.* Giurba *decision. 63. numr. 1.* Qui loquuntur in conductore, qui rem emit, vel sibi fuit adjudicata, ut si emptio, aut adjudicatio est nulla, non admittat suam conductionem antecedentem, & per *l. fin. & l. novationem, ff. de novatio.* Alexand. *in dict. consil. 193. num. 4.* Bellonus *consil. 87. num. 15.* Gratus *consil. 223. n. 17. volumin. 2.* Purpurat. *in l. pacta novissima. n. 14. C. de pactis*, Menoch. *lib. 3. præsumpt. 134. n. 45.* Cavalcan. *decision. 18. num. 11. part. 4.* Bardell. *consil. 70. n. 18.* dicentes, quòd si secundas contractus, per quem contrahentes voluerunt novare primam, & ab eo recedere, sit invalidus, non censentur à primo recedere; idem tenet Giurba *dict. decis. 63. sub n. 1.* Rodriguez *de annuis redditibus, lib. 2. quæst. 16. n. 58. 60. & 61.* per quem solum idem tenet Castillo *controversiar. libro 4. cap. 59. n. 48.*

Tertiò respondetur, quod tunc juri jam competenti parti impetranti censetur per impetrationem † renuntiare: quando datur incomparibilitas, 50
& contrarietas in utroque, non ita, quando compatiuntur, ut hîc, quia tendunt ad eundem finem, & majorem corroborationem sui juris hæc duo rescripta, prout latissimè videre est per Solorzano *de jure Indiarum, lib. 5. cap. 1. à n. 53. cum multis seq.*

Abundans enim cautela non nocet, etiamsi ipsa sit nulla, † aut nulliter & minus legitimè, aut 51
solemniter adhibita, latissimè Aug. Barbosa, varia reddens exempla, *axiomate 3. per tot.* ubi plura congerit, nec ordinata ad augmentum debent operari diminutionem.

Quoad tertiam partem nostri §. brevitèr resolvendum erit, † & tenendum, quòd si in supplica- 52
tione oblata Sanctissimo non sit petita commissio, nisi contra unum, subscriptio apposita per Papam in ipsa supplicatione non potest comprehendere alios in ea non expressos. Tùm quia Cursores in extensione literarum nequeunt supplere, & extendere supplicationem, ut latè per Rotæ decisiones, & Doctores diximus hac 2. *part. cap. 30. §. illa nu. 3.* Tùm etiam, quia subscriptio non qualificat, nec approbat quæ in supplicatione non leguntur, † ut co- 53
piosè deduximus *in dict. §. 1. à n. 11. cum multis seqq.* Tùm etiam, quoniam cùm ad subscribendam commissionem moveatur Pontifex ex justa & urgenti causa,

causa, juxta Trid. *in cap. 20. sess. 24. de reformat.*
54 & comprehensi † sub clausula generali [*Omnesque alios*] non sint noti Pontifici, sequitur, quod nec causa contra illos fuit Papæ exhibita, nec, quæ fuit reddita contra nominatum, verificatur contra alios incognitos, non notos, ac propterea minimè ipsorum non nominatorum respectu apposita intelligitur subscriptio Sanctissimi, ut in hoc cap. latiùs consideravimus *à num. 73. usque ad finem.* Quapropter nihil potest prodesse dicta clausula generalis (*Omnesque alios*) quæ in supplicatione subscripta propria manu Sanctissimi non legitur, sed per Cursores postmodum in confectione litterarum fit apposita, & extensa, quominus in Senatu horum comprehensorum sub dicta clausula causa Ordinario remittatur.

Nisi fortè quando & in supplicatione fuit se-
55 mel † petita commissio generaliter contra omnes interesse putantes, & causa rationabilis (quæ fuit Sanctissimo expressa in supplicatione, quaque & ipse motus fuit ad subscribendum commissionem, & supplicationem propria manu) pariter fuisset generalis, influens in omnes, & illos tangens, & complectens, quia tunc indubiè conveniri & ii possent in prima instantia; comprehensi sub clausula generali contenta in commissione subscripta.

CAPUT XIII.

Si coram Judice appellationis, seu delegato in prima instantia ex commissione manu propria Sanctissimi subscripta, compareat tertius excludendo, & quid quando coadjuvando, an per Senatum istius sit causa ad Ordinarium remittenda.

Ubi latè quando tertii causa seorsum sit tractanda, ita ut cursum litis inter alios pendentis non suspendat.

Ac etiam quando lis inter plures queat validè pro singulis terminari.

SUMMARIUM.

1 *Tertii causa comparentis coram Delegato, aut Judice appellationis, lite inter alios pendente, an sit Ordinario per Senatum remittenda, à quibus juris resolutionibus pendeat.*

2 *Tertius in lite pendente comparet uno ex duobus modis, excludendo principales litigatores, aut alterum coadjuvando.*

3 *Tertii excludentis persona diversa est à collitigantibus, cujus jus separatim tractatur nova instantia, novoque judicio, & diverso eget, nec tenetur litem, cui opponitur in eodem statu assumere.*

4 *Tertius, excludendo litigantes ex commissione, potest impetrare aliam, ut in prima instantia contra jam litigantes lis nova incipiatur.*

5 *Tertius exclusivè ad litigantes volens commissionem impetrare, ut cum eo lis initiatur in prima instantia, tenetur hoc in commissione exprimere.*

6 *Jus novum, & diversum ab eo quod in judicio agi-*

tatur, noviter deducitur, nova indiget cognitione & instantia Ordinario per Senatum remittenda.

7 *Judex appellationis caret jurisdictione super novo; & diverso jure, etiam inter easdem partes, noviter tamen deducto coram ea.*

8 *Jus novum, diversum, & separatum à primo jam deducto cognoscitur, quando res judicata super isto non præjudicat illi noviter deducto.*

9 *Tertii comparentis exclusivè jus independenter habetur à jure jam litigantium, cui inter istos acta, & res judicata obtenta non nocent, nec possunt.*

10 *Per tertii exclusivè comparitionem non suspenditur prioris litis cursus; sed imò inter priores collitigantes prosequitur, & seorsum inter omnes tractatur tertii jus.*

11 *Tertii jus, & prioris actoris seorsum tractatur, & quis eorum prius rem judicatam obtinet ab altero non impeditur in executione; Reo tamen per primum victorem præstita cautione.*

Quæ cautio judicialis fingit rem stare penes reum victum, ib.

Textus in l. is à quo de rei vendit. & l. penulti ff. de petition. hæred. in proposito adducuntur, ibid.

12 *Baldi opinio asserentis per tertii exclusivè comparitionem suspendi cursum litis ad prioris actoris petitionem, refertur.*

13 *& seqq. Covarru. contra Baldum, ullo momento suspendi prioris litis cursum per tertii comparitionem asserens, defenditur.*

14 *Vincent. de Franch. sectatur opinionem Covarr. & verum restituit intellectum contra alios ad l. is à quo, ff. de rei vendication.*

15 *In Regio collaterali Concilio decisam ex opinione Covar. contra Fiscum, se ut tertium opponentem, exclusivè ad collitigantes, & petentem suspendi eorum litis cursum.*

16 *Litis cursum non suspendi, nec ejus diffinitionem per oppositionem tertii, exclusivè comparentis Rota determinavit.*

17 *Tertius non possidens, comparens pro suo interesse, non impedit expeditionem litis, nec executionem sententiæ, cum sua non intersit, rem litigiosam magis esse penes unum, quàm alterum.*

18 *Doctores plures tenentes cursum litis non suspendi, nec determinationem per comparitionem tertii exclusivè referuntur.*

19 *Tertio comparente exclusivè post rem judicatam; & in ejus executione perveniente, reo non præstatur cautio, de qua in l. is à quo de rei vendication. secus si ante rem judicatam comparuerit.*

20 *Tertius exclusivè comparens nedum litis cursum non impedit, sed multò minus executionem.*

21 *L. non idcirco, ff. de judiciis, disponens litem inter plures ex diversis juribus motam, posse quoad quosdam definiri, & quoad alios diffinitionem suspendi; latè exornatur.*

22 *Capitula plura ubi sunt diversa, sententiam super aliquibus latam, aliis omissis, esse validam dixit Rota.*

23 *Plures quando simul movent litem, potest respectu unius ferri sententia, & respectu alterius differri.*

Item quando ab uno petuntur plures res, seu summa ex diversis causis, ib.

24 *Pluribus conventis simul proportionibus, sententia prius potest cum aliquibus ferri aliis omissis, quibus nec illa nocet, nec prodest.*

25 *Super rebus diversis, & separatis, simul in judicium deductis, potest Judex pro parte pronuntiare, & pro alia parte judicium differre.*

Idem inter diversas personas simul contentas, vel agentes, ib.

26 *Quot sunt res, vel Capitula, tot videntur sententiæ, & variato uno aliud remanet.*

27 *Judicium si est individuum, & connexum, sententia si feratur pro parte est nulla.*

28 *Utile per inutile vitiatur in individuis.*

29 *Tot sunt sententiæ quot capita separata in eadem contenta.*

30 *Sententia potest valere pro parte, licet pro parte non valeat, si capitula sint separata.*

31 *Appellatio admittitur pro parte separata, cui appellatus non potest adhærere.*

32 *Capitula ubi sunt separata, qui nullam inter se habent connexitatem, appellatio ab uno non suspendit in alio.*

33 *Sententia quando dicatur continere diversa capitula, etiam in jure patronat. remissivè.*

34 *& seqq. Tertius exclusivè tardius veniens, quo tempore legitimo comparere tenetur, ut ejus causa simultaneè tractetur cum lite jam pendente; DD. non declarant.*

35 *Concluſa jam causa inter alios, tertii comparentis lis simultaneè non tractatur juxta observationem Covarruv.*

36 *Tertii causa comparentis lite jam pendente, hoc est, post litis contestationem non tractatur simultaneè, sed seorsum uti diversa.*

37 *Ponderatur ad idem l. is à quo, C. de rei vendicat.*

38 *Reconventio opposita ante litis contestationem, vel paulò post, obtinet privilegium simultaneæ cognitionis, & diffinitionis cum conventione, non secus.*

39 *Vincentii de Franchis decisio declaratur, qua fit mentio tertii comparentis post conclusionem in causa.*

40 *Tertius minor comparens post conclusionem in causa, an habeat restitutionem in integrum, remissivè.*

41 *Tertius, comparens exclusivè coram Judice appellationis, remittendus erit Ordinario per Senatum.*

42 *Tertio comparente coram Delegato ex commissione subscripta manu Sanctissimi intra alios, cùm ejus causa sit omnino nova, & diversa; Ordinario per Senatum remittitur.*

43 *Commissio impetrata contra unum, ejus personam non egreditur ad aliam diversam.*

44 *& seqq. Tertius comparens defensurus reum, vel actorem, tenetur assumere causam eo statu, quo reperitur tempore comparitionis.*

45 *Tertius comparens, defensurus eisdem terminis, & defensionibus adstringitur, quo principalis suus.*

46 *Tertio defensuro comparenti post conclusionem causæ denegatur in integrum restitutio ad pinguius probandum.*

47 *Tertii comparentis coadjuvando eadem est instantia, ac principalis, quem defendit*

48 *Instantia tertii defensuri, & principalis eadem est connexa, non diversa, nec separata, ideòque ad Judicem de causa principali cognoscentem, non ad Ordinarium suum pertinet, nec eidem per Senatum remittitur.*

49 *Causæ tertii defensuri, & principalis defensi connexæ sunt, & ad invicem dependentes, & coram eodem Judice tractandæ.*

50 *Tertio defensuro præjudicat res judicata inter alios lata ratione connexitatis.*

51 *Tertius defensurus comparens non est persona diversa in principali, sed una eademque cum ea.*

52 *Tertius defensurus etiam citatus ex sua persona nequit opponere exceptiones dilatorias, nec declinatorias, etiamsi Clericus sit.*

53 *Et tertii defensoris admissione non fit deterior conditio actoris, imò tenetur assumere causam in eodem statu.*

54 *Delegatus ex commissione subscripta manu Sanctissimi ad causam principalis defensi indubiè cognoscit de jure tertii defensoris, item & Judex appellationis, coram quo comparet ratione connexitatis, nec Senatus ejus causam remittit Ordinario.*

55 *Delegatus validè datus super causa emptoris cognoscit de jure venditoris comparentis propter connexitatem, simultaneumque utriusque jus.*

56 *Rota generaliter dicens coram Delegato in partibus admitti omnes venientes ad causam pro suo interesse, declaratur in tertio defensore.*

57 *Tertius venditor, comparens ante judicium inchoatum cum emptore, petens se transferre judicium animo revocandi actionem, non reluctante actore auditur.*

58 *Tertius defensor comparens ante judicium inchoatum non animo novandi actionem, nec liberandi à judicio emptorem, sed tantùm, ut cum eo inchoetur judicium, præstita cautione, auditur, etiam invito actore.*

59 *Limita, nisi intersit actoris cum defensore non litigare in suo foro.*

60 *Tertius defensor, ubi admittitur ad mutationem judicii, convenitur coram suo Ordinario, non obstante commissione impetrata contra emptorem subscripta manu Sanctissimi, sed per Senatum causa Ordinario tertii remittenda.*

61 *Commissio impetrata contra aliquem suffragatur tertio venienti ad causam in eisdem statu, & termino.*

62 *Tertius exclusivè comparens, si velit, causam an possit assumere inter alios pendentem eo statu, quo erat tempore suæ comparitionis, ac si fuisset tertius defensurus.*

Doctores qui affirmativam insinuant, referuntur, ibid.

63 *Tertius exclusivè duplici via potest comparere.*

Vel deducendo noviter jus suum, aut etiam commissionem impetrando, prout in prima instantia, & tunc cum eo lis initiatur, ib.

64 *Aut comparet assumendo litem inter alios cœptam in eodem statu, vel facit actus continuativos, & ei acta, & sententiæ nocent & prosunt.*

65 *Tertius pro jure suo independenter à jure litigantium habet electionem, an velit, ut cum eo instantia initietur, vel cœptam continuare, & assumere eo statu.*

66 *Tertii hujus in facultate est venire adhærendo statui causæ, vel inchoando novum judicium.*

67 *Et de hac duplici via, qua tertius exclusivè comparens uti potest, qui videndi.*

68 *Tertius exclusivè comparens appellando à sententia, vel dicendo illam nullam, omnia acta per prius gesta facit sua.*

69 *& 71. De tertio exclusivè comparente, & assumente causam eo in statu, vel faciente actus continuatives, idem judicandum, ac de tertio comparente coadjuvando, limita.*

Ac ideo ejus causa non erit per Senatum suo Ordinario remittenda, ib.

70 *In commissione non dicitur omissum, quod est connexum incidens, aut consequens.*

71 *Tertius veniens ad causam pro suo jure personali litigantes excluturus, duplici via potest comparere, prout in prima, aut in eodem statu.*

72 *Tertius pro suo jure comparens, re jam judicata, in statu, & terminis &c. Et appellans, aut dicens de nullitate, illa sententia facit numerum quoad se, ita ut alias instantias habeat.*

73 *Tertius comparens pro jure proprio in eodem statu, & appellans à re judicata, non videtur eam recipere cum qualitate rei judicatæ.*

74 *Contraria sunt facere rem judicatam suam, & impugnare sententiam.*

75 *Consensus, & voluntas, quæ inducitur ex facto, non extenditur ultra id, quod de necessitate inducitur ex facto.*

76 *Tertius pro suo jure principali simpliciter admitti petens in eodem statu absque appellatione approbat sententiam cum qualitate rei judicatæ.*

77 *Tertii causa comparentis ex stylo Romanæ Curiæ remitti solet eidem Judici, qui de causa pendente cognoscit.*

78 *Commissio ad petitionem tertii pro jure suo principali comparentis, non admittitur in Hispania sine subscriptione Papæ.*

79 *Secus si compareat in eodem statu, quo casu ejus commissio nova subscriptione non eget.*

80 *Tertius pro suo jure principali, & independenti potest admitti ab eodem Delegato, cui causa inter litigantes fuit commissa virtute clausulæ (quam & quas)*

81 *Quod in Hispania non admittitur ex Trident. dispositione, & observatione.*

HUjus dubii resolutio, ab ea pendet mirabili; An † tertii causa comparentis lite pendente inter alios super aliqua re sit ei connexa vel diversa, vel supersedendum sit in prosequutione litis jam motæ & pendentis inter alios, vel potius uti diversa nova egeat instantia, nova lite, & nova, & diversa cognitione, ita ut possit ferri sententia, & distinctè tractari causa prioris agentis, hac tertii oppositione minimè obstante, & per consequens an Judex appellationis prioris litis hanc oppositoris causam tamquam diversam, novam, & separatam debeat ad Ordinarium remittere, vel per Senatum remittendam. 1

Pro hujus vera resolutione præmittendum duximus, quod tertius solet in causa inter alios jam mota altero † de duobus modis comparere: uno ad excludendum principales litigatores; altero verò modo ad defendendum, & coadjuvandum jus alterius ex collitigantibus, Covarruvias *practicarum quæst. cap.* 13. *& capitul.* 14. Marzal. *consil.* 24. Surdus *decis.* 60. *num.* 6. *& decis.* 147. *nu.* 6. Brederodius *de appellation. part.* 1. *column.* 102. Ruginellus *de appellation.* §. 2. *capitul.* 1. *nu.* 47. Teparus *lib.* 1. *variarum, tit. de tertio extran. column.* 1. Hondedus *consil.* 25. *vol.* 1. Gaill. *lib.* 1. *observation.* 69. 70. *&* 71. Ludovisius *decis. Perusina* 26. Anna *consil.* 97. *& consil.* 98. Cancerius *lib.* 2. *variarum resolution. cap.* 16. *de tertio oppositore, num.* 1. *& seq.* Costa *de scientia, & ignorantia, centuria* 1. *distinctione* 57. *num.* 1. *& in tractatu de re integra, distinct.* 95. *num.* 13. *&* 14. Muscatellus *praxi civil. part.* 3. *in addition. ad glossam nominat. litt. A.* Peregrinus *de fideicommisso, artic.* 53. *n.* 55. Lancellotus *de attentatis, cap.* 12. *ampliat.* 14. 2

Primo modo persona tertii † ad judicium comparentis ad actorem vel reum, vel utrumque excludendum, diversa est omnino à litigante vel litigantibus, quos excludere vult, quorum jure non regulatur: ac propterea cum novum jus suum deducat, novam actionem, novamque & diversam petitionem noviter proponat, novum & separatum judicium inducat, novamque & diversam litem moveat, nova persequens, & diversa instantia requiritur, noviter & diversè ab initio formanda, qua novæ exceptiones, novæ defensiones, atque termini ei & aliis jam litigantibus conceduntur, ac si ab aliquo lis capta non fuisset, quæ separatim prosequitur: ita ut hic tertius non teneatur causam ab aliis motam in eodem statu assumere, nec prosequi, quæ inter alios duos erat, cui medius ipse novo & diverso jure, ac actione accedit, ad *l. Titia, ff. soluto matrim.* & illic Barbosa, Covarruvias *practicarum quæst. cap.* 13. *ante num.* 1. *& cap.* 14. *num.* 3. *versic. Hactenus de tertio*, Costa *de scientia & ignorantia, distinction.* 57. *n.* 13. *& de re integra, distinctione* 95. *n.* 14. Gaill. *lib.* 1. *observation.* 71. *n.* 14. Peregrinus *de fideicommisso, artic.* 53. *num.* 55. Ludovis. *decis. Perusina* 26. Marzarius *consil.* 24. Cancerius *lib.* 2. *variarum resolut. cap.* 16. *de tertio oppositore, n.* 7. Lancelotus *de attentatis, cap.* 12. *ampliation.* 14. Marius Giurba *decis.* 1. *num.* 32. optimè etiam de hac judiciorum diversitate inter istos, videndus Castellus *controversiarum tom.* 2. *cap.* 9. *sub num.* 9. *versic. Constituo etiam.* 3

Et in tantum hoc est verum, quòd lite inter alios jam pendente, † etiam per commissionem si iste tertius vult jus suum principale & independenter à jure litigantium de novo deducere, quia agit & comparet excludendo jus eorum (cum istius causa novo egeat judicio) si impetrat commissionem, prout in prima instantia, quam ipse cum aliis incipere vult, & potest, ita comparendo hac via tenetur inchoare instantiam, & judicium novum cum aliis collitigantibus, quorum jus prætendit excludere; ita latè fuisse adductum *in causa Cordubens. statutorum* 24. *Junii* 1590. coram Cardinal. Seraphin. testatur Marescotus *variarum resolut. lib.* 1. *cap.* 21. *n.* 15. *&* 16. Rota ut per Alexandrum Ludovis. *decision.* 259. *n.* 1. *in fin.* ipsa Rota *decis.* 98. *n.* 1. *part.* 1. *in Recent.* Seraphinus *decis.* 524. Beltramin. *in annotationibus ad Ludovis.* ubi proximè, *littera A.* 4

Et si vult de novo iste tertius jus suum principale, † & independens à jure collitigantium, 5

& aſſiſtentium in lite jam inter illos mota, & ſic excluſivè ad illos novum jus & inſtantiam inchoare; tenetur hoc exprimere, & commiſſionem impetrare prout in prima inſtantia, ita fuiſſe dictum *in una Montis Regalis jurisdictionis* 10. *Julii* 1602. coram Cardinali Merlino, impreſſa penes Marcheſanum *de commiſſionibus*, *tom.* 2. *fol.* 265. teſtatur Beltraminius *in annotation. ad Alexandr. Ludoviſ. dict. deciſion.* 160. *numer.* 3. *littera A.*

Et quando jus novum & diverſum in judicium
6 † agitandum noviter deducitur, nova indiget cauſæ cognitione, novis defenſionibus, & exceptionibus, novaque inſtantia ad Ordinarium remittenda, ut copioſè Giurba *deciſ.* 10. *per totam*, per quem & alios plurimos abundè diximus hac 2. *part. cap.* 8. à *n.* 18. *cum ſeq.*

7 Quare ad propoſitum noſtrum † venit dicendum per neceſſariam conſequentiam, Judicem de cauſa appellationis cognoſcentem penitùs carere juriſdictione ad cognoſcendum de diverſo & novo jure, ſeu articulo, & jure, etiam inter eaſdem partes litigantes coram eo deducto, abundè comprobavimus hac 2. *part. dict. cap.* 8. *totum*, & *cap.* 9. Quibus locis multa quidem ſcitu digniſſima, omnimodoque ad reſolutionem hujus cap. valdè conducibilia, & neceſſaria congeſſimus, quæ ulteriùs non repeto.

8 Non enim prætermittenda eſt † theorica ſingularis ibidem, per Nos tradita *in dict. cap.* 8. *verſ. Et tunc cognoſcetur*, à *n* 12. *cum ſeqq.* Ut tunc cognoſcatur jus eſſe novum, diverſum & ſeparatum a primo jam in judicium deducto; quando acta, & ſententia in hoc lata, illi novo non præjudicat: ubi latè proſequimur comprobantes.

Quod quidem penitùs contingit in hoc jure tertii compareatis † excluſivè, & ad infringendum
9 jura competitorum noviter accedentis, quia ſuum ab illorum jure independenter ſe habet & conſideratur, atque ideò acta jam geſta, & res judicata jam obtenta inter primos colligantes huic tertio comparenti nec profunt, nec nocent. Seraphin. *deciſ.* 906. *num.* 2. Rota *deciſ.* 705. *num.* 5 *part.* 1. *in recent.* Et quod quando tertius venit ad cauſam excludendo jus utriuſque colligantis, tunc acta & probationes jam factæ illum non afficiant, nec pro, nec contra; notabiliter ita declaraſſe Rotam *in Molana penſionis* 13. *Junii* 1611. coram Cardinal. Sacrato, teſtatur & ſequitur Beltraminius *in annorationib. ad Ludoviſ. deciſ.* 259. *num.* 5. & *num.* 6. Et facit etiam in his terminis, Franchis *deciſ.* 261. *num.* 14. prout regulare eſt, res inter alios actas aliis non obeſſe, latiſſimè Nos *de Regia protect.* 4. *p. cap.* 8. *à principio*, & præcipuè ad propoſitum *à num.* 19. *& num.* 23. Igitur hac jurium diverſitate exiſtente, manifeſtè probatur, hujus tertii oppoſitoris cauſam & novam inſtantiam coram Judice appellationis deductam eſſe ad Ordinarium per Senatum remittendam, juxta tenorem Concilii Trident. *Seſſion.* 24. *de reformatione*, *cap.* 20. *cauſæ omnes.*

Quòd & eò fortius redditur, † quoniam quan-
10 do duobus in judicio litigantibus ſuper aliqua re, vel jure, tertius accedat non ad coadjuvandum alium, ſed ad excludendum utrumque à rebus, vel à juribus, de quibus agitur, petens non actori, ſed ſibi tradendas, ac ſimul interdum ſuſpendendam eſſe litem priorem, quouſque etiam de jure ſuo cognoſcatur: tunc quidem veriſſimam Doctorum frequentiorem opinionem adeſſe, prioris litis ſtatum nullatenus ſuſpendi, ſed inter collitigantes ejuſdem proſequi, ita ut ſi pro priore actore putà priùs feratur ſententia, executioni traderetur, non obſtante jure tertii novi actoris ex ratione diverſitatis juris utrorumque, quia cùm nullam inter ſe habeant connexionem, † ſeparatim utriuſque actoris ſunt lites tractandæ, abſque 11
eo quod ſecunda primæ litis curſum & determinationem in aliquo impediat, nec prima ſecundæ, nec ſententiæ executio pro alterutro actore priùs latæ ſuſpenditur, data tamen reo per actorem priùs vincentem victo cautione, ut ſi poſtmodum à ſecundo revincatur, prior actor rem juſve avocatum reſtituat.

Et per iſtam cautionem judicialem res, aut pecunia etiam conſumpta fingitur ſtare penes reum victum & condemnatum, cui fidejuſſio hæc præſtatur, plurimos Doctores laudat Giurba, *deciſ.* 40. *num.* 4. Gaito *de credit. cap.* 3. *quæſt.* 11. *num.* 1317. Caſtillo *controverſiarum tom.* 4. *cap.* 2. *num.* 74. & adveniente caſu poteſt contra actorem præſtantem cautionem hanc res ipſa, aut jus via executiva recuperari, Seraphinus *deciſ.* 1233. *à num.* 2. *& deciſ.* 1365. Zachias ad Galleſium *de obligatione Camerali*, *quæſt.* 37. *num.* 51. Gratianus *diſceptat. forenſib. lib.* 1. *cap.* 37. *à num.* 34.

Ad hoc in terminis eſt text. celebris *in l. is à quo* (inquit Conſultus) *fundus petitus erat, ab alio ejuſdem fundi nomine conventus eſt: quærebatur, ſi alterutri eorum juſſu Judicis fundum reſtituiſſet, & poſteà ſecundùm alterum petitorem res judicaretur, quemadmodum non duplex damnum traheret. Reſpondi, uter prior Judex judicaret, eum oportere, ita fundum petitori reſtitui jubere, ut poſſeſſori caveri, ſi alter fundum emiſſet, eum præſtare*, ff. *de rei vendicatione*, quem text. merito ad hoc celebrem vocant Doctores, & facit *lex à quo ſervus* 58. *eodem tit.* text. eſt etiam mirabilis *in l. penult. ff. de petitione hæreditatis*; cujus ſunt verba: *Cùm idem eandem hæreditatem adverſus duos defendit, & ſecundum alterum ex his judicatum eſt, quæri ſolet, utrum perindè ei hæreditatem reſtitui oporteret, ſi adverſus alium defenſa non eſſet: ut ſcilicet ſi mox & ſecundùm alium fuerit judicatum, abſolvatur is, cum quo actum eſt: quia nec poſſideat, nec dolo malo fecerit, quominus poſſideret, quod judicio victus reſtituerit: an quia poſſit, & ſecundùm alium judicari, non aliter reſtituere debeat, quàm ſi cautum ei fuerit, quod adverſus alium eandem hæreditatem defendit. Sed melius eſt officio Judicis cautione, vel ſatisdatione victo mederi: cùm & res ſalva ſit ei, qui in executione tardius venit adverſus priorem victorem, &c.*

Et licèt Baldus *in cap. ſi duo*, *col.* 1. *verſ. Vide quod not. de pace tenenda*, † ſecundùm intelle- 12
ctum Innocentii ad dictam *l. is à quo in cap. veniens*, *col.* 2. *de teſtibus*, dicat, quòd quando quis comparet ad infringendum jura competitorum, ſuperſedendum eſſe in priori lite ad inſtantiam prius venientis, donec integrè cauſa terminabitur, & & ſequatur Apoſtilla ad Bartol. *in dict. l. is à quo*, & Felinus *in cap. cùm ſuper column.* 2. *de re judicata*, & cum Gregor. Lopez, & Felino, ſequutus Baldum, Caſtellus *controverſ. tom.* 2. *cap.* 9. *verſ. Deinde conſtituo*, & Angriſola Menochio, Cavalcan. Arma. & Scaccia quos refert, ſed non ſequitur Marius Giurba *deciſ.* 1. *n.* 33.

Tamen † doctiſſimus Covar. *practicarum quæſtio-* 13
num,

tium, *cap.* 14. *n.* 4. latè & eruditè defendit contrariam opinionem, eſſeque caſum expreſſum *in dict. l. is à quo*, dicens tertium oppoſitorem, quoties non acceſſerit ad defendendum, audiendum quidem eſſe, ita tamen ut nullo equidem momento impediatur litis examen, & diffinitio inter actorem & reum, quoad ipſorum præjudicium, & commodum, conſtanterque dicit, eſſe aſſeverandum; tertium hunc accedentem excludendo actionem *actoris*, vel jus rei, aut utriuſque à re vel jure petito admitti debeat ad allegationem, & probationem propriæ intentionis, ita tamen ut propter hanc oppoſitionem nulla in parte differatur diffinitio litis motæ inter actorem & reum, quoad eorum præjudicium, ubi latè reſpondit ad doctrinam Innocentii, & de ejus intellectu agit, reſtituitque verum intellectum huic text. *in dict. l. is à quo*, poſt plurimos Doctores à ſe allegatos, & ita determinaſſe pluries cum ſuis Collegis in Senatu Granatenſi.

14 Latiſſimè etiam † verum intellectum *dict. l. is à quo*, tractat & tuetur Franchis *deciſion.* 161. *per totam*, ubi reſpondit ad contrarios aliquos intellectum verum *dict. l. is à quo*, cavillantes, & doctrinam Innocentii declarat: in totum ſequutus Covarruvias, licèt latiùs agat; & multos Doctores pro hac parte conducit, qui *n.* 14. teſtatur hunc articulum fuiſſe tractatum in Regia Camera ſummariæ in proceſſu inter duos pendente; quodam jure tertiariæ, in quam cauſam ſubintravit poſtmodum Regius Fiſcus, & petens in judicio ſuperſederi, &
15 facta relatione † in Regio Collaterali Conſilio, fuiſſe deciſum, quod procederetur ad expeditionem cauſæ inter actorem & reum, ſalvis juribus, Regii Fiſci oppoſitoris. Qui quidem per totam deciſionem loquitur, quando minor, vel alius privilegiatus ita comparet excludendo jura litigantium; quæ deciſio omnino videnda erit tota, qua hic articulus eruditè examinatur, & abſolvitur, & idem probat ipſe Franchis *in deciſ.* 492.

16 Eſt etiam † elegans Rotæ *deciſ.* 4. *tit. de Judiciis*, *in antiquiori*, cujus & Felinus meminit *in dict. cap. cum ſuper*, *n.* 17. Qua quidem expreſsè deciſum extat, non eſſe impediendam diffinitionem, nec proſequutionem & examinationem *litis* quæ inter duos tractetur ex eo, quòd *tertius* ſe ipſum opponat, & petat rem litigioſam ſibi dari; non actori, & alleget, utrumque actorem ſcilicet, & reum nullum ad eandem rem jus habere, imò inter actorem & reum his deficienda eſt, abſque illius tertii præjudicio, qui nihilo minus admittendus erit ad proprii probationem abſque læſione illius ſtatus in quo cauſa inter actorem, & reum verſatur, cujus etiam deciſionis mirabilis meminit Covarruv. ubi ſuprà ſub *n.* 4. Franchis *dicta deciſ.* 261. *n.* 8. *&* 9.

Et licèt breviter, perpenſo tamen judicio per
17 Rotæ † deciſiones, & alios firmat Mareſcotus *variarum reſolut. cap.* 121. *n.* 3. in hæc: Dixi (*ratione ſolius poſſeſſionis*) *quia tertius veniens ad cauſam pro ſuo intereſſe*, *non impedit ejus expeditionem*, *& multò minus executionem ſententiæ*, *quando ipſe non poſſidet*, *cum ſua non interſit rem ſuper qua lis pendet*, *eſſe magis penes actorem*, *quàm reum*, Bartol. *in l. penult. in* 1. *notabil. ff. de petit. hæreditatis*, Innocent. *in cap. cum ſuper*, *col.* 3. *ſub n.* 4. ubi Felin. *n.* 17. *de jurisdictione*, Beſigna. *deciſ.* 4. *de judiciis*, & dicit Rota *in una Bononien. ſucceſſionis* 10. *Novembris* 1597. *coram Corduba.*

Salgado de Supplic. & Retent.

Hanc etiam opinionem † veriſſimam probat 18
exactè Joſephus Ludovicus *deciſ. Peruſina* 26. *n.* 25. 26. *&* 27. *& per totam*, & ipſe *in deciſion. Lucenſ.* 56. *n.* 2. *&* 3. Hondedeus *conſ.* 25. *n.* 21. *&* 23. Trentacinquius *variarum reſolut. tit. de judiciis*, *reſolution.* 16. *n.* 6. Lancelotus *de attentatis*, *cap.* 3. *n.* 16. Burſatus *conſil.* 416. Cavalcanus *deciſion.* 5. *num.* 18. *part.* 4. ſequitur etiam, & verius reſolvit Giurba *deciſion.* 1. *n.* 33. Id ipſum etiam ſequitur Covarruvias, ibi: *Secus eſt in eo*, *qui accedit ad litem*, *ut excludat utrumque*, *quia cum eo lis initianda eſt*, *à capite*, *& omnia ſunt ex integro repetenda*, ut ex pluribus Covarruvias eodem *cap.* 13. *in initio*, & ex communi opinione refert & ſequitur, *cap.* 14. *num.* 3. *verſus finem*; *verſic. Hactenus. Non tamen interim retardatur lis inter actorem & reum*, *verſicul. Quandoquè tertius ibi*, *nos verò contrariam*, *&c.* Idem etiam tenent Anna. *allegation.* 76. *n.* 9. & Fabius Anna. *conſil.* 97. *n.* 13. *&* 14. necnon Cavalcanus *dict. deciſion.* 5. (licèt inadvertenter eos pro contraria parte ſimiliter allegaverit Giurba) tenet etiam Marſillus *in praxi civil. part.* 3. *in addition. ad gloſſ. nomilet. littera A.* approbat etiam Cancerius *variarum reſolut.* 2. *part. cap.* 16. *à n.* 70. *cum ſeq.* Covarruvias *practicarum cap.* 16. *nu.* 3. *ſub verſic. His tandem*, poſt quos, & plures alios diximus *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 8. *à num.* 68. ubi de declaratione *dict. l. Is à quo*, *ff. de rei vendication.* Et quod ejus cautio præſtanda non ſit victo † per vincentem priorem actorem, 19
quando tertius excluſivè comparuit in executione rei judicatæ, ſed quando ante rem judicatam, & lite pendente ante eam comparuit, deducendo ſuam actionem; cui adde quæ etiam rectè Caſtellus *controverſ. tom.* 2. *cap.* 9. *ſub num.* 9. *verſic. Conſtituo etiam caſum*, ubi latè. Et quod iſte tertius non ſolùm non impediat progreſſum † 20
litis, ſed multò minus executionem ſententiæ poſt ejus comparitionem latæ in favorem prioris actoris, probat cum aliis, & cum Rotæ deciſione Mareſcotus *variarum reſolut. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 3. & ſunt jura expreſſa *in dict. l. is à quo*, & melius *in dict. l. penultima*, *ff. de petit. hæreditatis*, de quo vide ibi apud Nos *à n.* 67. quod & optimè tractat Gregorius Lopez *in l.* 11. *tit.* 14. *in gloſſa* 1. *part.* 5. ubi ita explicat & intelligit *dict. l. is à quo*, & Caſtellus *in l.* 64. *Tauri*, *gloſſa verbo*, *Appellation. verſic. Si à lege.* Atque etiam latiſſimè de intellectu *dict. l. is à quo*, videndus erit Caſtillo ubi prox mè *à n.* 9. Ab eo tamen cavendum, dùm ſequitur opinionem Baldi hactenus reprobatam.

Quorum omnium ſuprà dictorum jurium, & Doctorum vera reſolutio, ut ne retardetur lis inter reum & actorem jam pendens per oppoſitionem tertii ex proprio jure diverſo, & impendenter à litigatoribus; fulcitur potiſſimum ex deambulatione textus *in l. non idcirco* 44. *ff. de judiciis*. Ex quo apparet poſſe ex juſta cauſa litis, quæ cum pluribus agitur, quoad quoſdam † de- 21
finitionem ſuſpendi, & quoad alios ſtatim expediri, in hæc verba: *Non idcirco Judicis officium impeditur*, *quod quidam ex tutoribus poſt litem adverſus omnes inchoatam*, *Reipublicæ cauſa abeſſe coperunt*, *cum præſentium*, *& eorum*, *qui non defenduntur adminiſtratio diſcerni*, *& æſtimari poſſit.* Hactenus de mirabili textu, quem exornavit Rota *deciſ.* 13. *in fin. part.* 2. *in recentior.* & mirabiliter eadem Rota, ut per Alexandrum Ludoviſium

decis. 448. *à n.* 4. in hæc: *Non obstat, quod non*
22 *potuerit † super parte crediti pronuntiari, sed debuerit ferri sententia super toto, l. in hoc judicio, ff. familiæ ercisc. quia non procedit, quando sunt plura capitula, tunc enim, cum censeantur tot petitiones, quot capitula, sententia super aliquibus lata, aliis omissis valet.* Abbas *in cap. cum inter, sub n.* 3. *versic. Fallit. Ego capiendo*, ubi etiam Felinus post *num.* 6. *versic. Fallit primò, de re judicata*, & dixit Rota *in una Melphiens. spoliorum* 11. *Octobris* 1576. *coram Lauretano, & comprobatur, arguendo de personis ad res, ad leg. qui fuere, ff. de stat. homin.* ubi arguit Rota *in*
23 *dict. Melphiens. Sicut † autem quando plures simul conveniunt, potest respectu unius ferri, leg. non idcirco, in principio*, & ibi Bartol. & alii, *ff. de judiciis*, Decius *consil.* 295. *capitulo primo*, Caputaquens. *decisione* 8. *n.* 1. *Ita etiam quando ab uno petuntur plures res seu summæ ex diversis causis, &c.* quod in his terminis de quibus agimus, *legis is à quo*, dixerat Covarruvias *practicarum quæstion. cap.* 14. *num.* 4. *in fin.* ponderando ad id *dict. leg. idcirco*; eandem etiam decisionem refert Farinacius *in posthum.*, *tomo* 2. *decis.* 313. vide latè Carrotium *exception.* 130. *per totam.*

24 Et quando plures eadem lite † conveniuntur proportionalibus, quod causa potest determinari, & diffiniri cum aliquibus, & cum aliis non, quibus omissis sententia nec prodest, nec nocet, quousque non eis alia feratur sententia, latissimè Nos *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 8. *à n.* 52. *cum seq. & à n.* 45. ubi plurimos ad id Doctores congestissimus, quæ quidem verissima sunt, optima Rotæ decision. per Coccinum 112. *n.* 4. *&* 469. *n.* 7. & per totas decisiones omnino videndas, quæ procedunt, & explicant casus singulares.

25 Sed melius omnibus hunc † articulum declarat Vantius *de nullitatibus sentent. ex defectu processus, n.* 100. in hæc: Quinimò judex si res in judicio deducta dividua & separabilis foret, posset [ut dixi] super aliqua parte eorum quæ in judicio deducta essent dumtaxat pronuntiare, & sententia sua valeret, prout videmus, quod si judicium simul contra plures cæptum sit respectu alterius judicium differri potest; ut est textus, & ibi Bartol. & alii *in l. non idcirco, in princip. ff. de judiciis*, & idem Bartol. *in l.* 5. §. *fin. versic. Pone quod unus, ff. de verborum obligat.* & plura referendo tenet Decius *consil.* 295. *in causa istorum in princip. lib.* 2. *& decision. Neapolitana*, ut per Capicium *decision.* 8. *in principio.*
26 *Nam quot sunt res, † seu capitula, tot videntur sententiæ, & variato uno, aliud remanet, l. etiam*, §. 1. ubi est Glossa Ordinar. & ibi Bartol. & cæteri declarant, *ff. de minorib. & l. dicere, & l. quid tamen, ff. de arbitris, l. quædam mulier. ff. familiæ ercisc. & Speculator. in tit. de sentent.* §. *justa, versic. Item est nulla ratione qualitatis, & Bald. in l. generaliter, in* 2. *column. C. de Episcopis & Clericis. Alexander in l. scire debemus*, per illum text. *de verbor. obligat. & Joannes Milis, in verbo, sententia si ferur super part. cap. Guido Papa quæst.* 17. *in manibus quam vide.*

Secus si judicium (inquit, & prosequitur ipse Vantius) *esset individuum, & connexum, quia tunc*
27 *sententia † non posset ferri pro parte, sed totum diffiniri deberet, alias non valeret, per l. in hoc judicio, & ibi glossa Bartol. in l.* 2. *C. de re judicata, & in l.* 1. *C. si advers. rem judicatam; nam isto casu procedit regula, † quod utile per inutile vitiatur.* 28 *Et pro hac regula cum tredecim limitationibus in quibus sententia pro parte dumtaxat lata valet, videndus Felinus post Anton. Imolam, & Panormit. in cap. cum inter, columna* 3. *vers. Sententia, de re judicat.* Hactenus observatio Vantii: plura per Carrocium, *except.* 130. *num.* 4. videnda erunt.

Consonat, quod tot sunt sententiæ diversæ, † 29 quot sunt capitula separata in ea contenta, ut per *l. eam*, §. *ex causa, ff. de minorib.* Glossa *in cap.* 2. *in verbo, eadem, de ordine cognition.* Angel. & Jass. *in l. scire debemus, ff. de verb. obligat.* Barbacia *consil.* 10. *col. penult. in fin. vers. Ideo dicimus lib.* 1. Parisius *consil.* 66. *n.* 4. *lib.* 1. optima Rotæ *decis.* 552. apud Alexand. Ludovis. & ibi Beltramin. *n.* 6. Beccius *consil.* 92. *nu.* 4. Bursatus *consil.* 184. *num.* 37. Rota *decis.* 33. *num.* 10. *part.* 1. *diversorum, & decis.* 417. *sub num.* 2. *part.* 2. *in recent.* & latè fuit dictum *in Ferrarien. pecuniar.* impressa penes Marchesan. *de commission. tom.* 1. *fol.* 123. & ideo sententia potest valere pro parte quoad unum capitulum, † licèt non quoad aliud, 30 quando capita sunt separata, nec tunc utile per inutile vitiatur. Rota *dict. decis.* 33. *num.* 18. & aliam adducit Beltramin. ubi proximè *dict. num.* 6. sicuti potest appellari pro parte separata, † 31 nec tunc appellatus potest adhærere appellanti appellantis. Quod secus est, quando sententia continet unum tantùm caput, vel etiam plura, † quæ tamen sunt connexa, Beltraminius, ibi 32 *num.* 6. & *eadem decis.* Alexand. Ludov. ubi quod quando capitula sunt diversa & separata, quia inter se nullam habent connexitatem, appellato ab uno capitulo non suspendit in alio. Boërius *decis.* 73. *num.* 4. Lancellotus *de attentatis, lite pendente, limit.* 2. *nu.* 12. vide de iis optimam decisionem Ludovis. 223. & ibi benè Beltramin. *num.* 9. post Scacciam *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 21. *num.* 21. & alias Rotæ decisiones. Gratian. *disceptation. forens. cap.* 21. *num.* 19. Hieronymus Gabriel. *consil.* 38. *per totum, lib.* 5. Lancellotus *part.* 2. *cap.* 12. *limit.* 44. *& limit.* 2. *n.* 21. *& seq.* ubi de adhæsione appellationis, & Beltramin.

Et quando sententia dicatur continere diversitatem Capitulorum, † etiam in jure patronatus, & 33 quando sit dividua, vide *dict. decis.* 112. *& decis.* 469. Coccini, & latè *decis.* 402. *per totam*, ejusdem Coccini: quibus mirabiliter ad multa declaratur, vide latè Carrocium *de exceptionibus, except.* 130. *à n.* 4. *cum seqq.*

Quando autem iste tertius tardius venit opponendo † de suo jure principali, & independenter 34 à jure aliorum, inter quos lis mota jam erat, legitimo tempore venire dicatur, ut simul etiam sua causa currat cum jam deducta inter actorem & reum; Doctores non aperiunt: nam licèt Covar. *pract. quæst. cap.* 14. *sub n.* 4. *ante finem*, dicat in hæc: *At si tertius accesserit ad judicium, non equidem defensurus actorem, nec reum, sed vel eorum alterum excusaturus ab actione vel defensione causæ, aut tandem utrumque à re petita: admitti debet ad allegationem, & probationem propriæ intentionis, ita tamen, † ut propter hanc oppositionem nulla in parte* 35 *differatur diffinitio litis inter actorem & reum, ad eorum præjudicium: præsertim ubi tempore hujus oppositionis concluſum fuerit in causa.*

Ex quo colligitur, quod postquam lis etiam mota inter alios † pendeat, tertius hic compa- 36

rem

rens non ſuſpendat eandem, prout ſupponunt, & dicunt omnes Doctores ſuperius citati, & ipſe Covarruv. ibidem à principio ejuſdem (cùm lis dicitur pendere ab ejus conteſtatione, ut vulgare eſt,) & ſic videtur, quod ab eo tempore præcluſa ſit ei via ſuſpendendi litem pendentem, nec quod ſimul ſua cauſa etiam tractetur, cùm ſit diverſa: ut judicat Covarruv. ibidem in illis verbis: *Ut propter hanc oppoſitionem nulla in parte differatur diffinitio litis, &c.* Ut ſenſus ſit, quod in quâlibet parte litis jam pendentis oppoſitio ſuperveniens non operetur litis ſuſpenſionem; quod & clarè ulteriùs reddunt verba ejuſdem ſequentia, ibi: *Præſertim ubi tempore, &c.* ut ſupponat quod etiam ante cauſæ concluſionem, & teſtium publicationem oppoſitio adhuc non cauſet ſuſpenſionem; cùm hoc ſupponat dictio illa, *præſertim*, ut excludat aliud tempus anterius.

Probat etiam text. *in dict. l. is à quo*, † gene-
37 ralitas ibi: *Is à quo fundus petitus erat, & ab alio ejuſdem fundi nomine conventus eſt*; & *dict. l. penult. ff. de petition. hæreditatis*, quibus juribus ſupponitur principio litis factam fuiſſe ſecundam conventionem, & oppoſitionem, ut nihilo minus ſimultaneam litium cognitionem minimè operetur.

38 Quæ opinio & eò fortior redditur, † quod licèt cauſa renuntiationis in litis conteſtatione, vel paulò poſt eam oppoſita, habeat privilegium ſimultaneæ cognitionis, & determinationis cum cauſa inventionis: tamen ſi multò poſt litis conteſtationem opponatur, amittit hoc privilegium; ſed imò ne fiat ſtatui litis præjudicium ex ſuſpenſione, & actori ex rei tarditate; utraque cauſa diviſim quælibet de per ſe tractatur, terminatur, & diffinitur continuata prima conventionis. Marius Giurba *deciſ. 74. n. 3.* Cardoſo *in ſumma practicar. jud. verbo. reconvent. n. 4.* Graſſis *de effectib. Clericat. effectu 1. ſub n. 762.* qui quidem infinitos ad id annos allegat Doctores; ergo ſimiliter in noſtro caſu dicendum erit, ut ſi iſte oppoſitor tertius compareat paulò poſt litis conteſtationem inter reum & actorem, ejus cauſa ſimul tractari & admitti poteſt; ſin autem tardius venerit, ſeparatim, & diviſim utraque tractanda erit.

Adverte tamen quod licèt in caſu deciſionis Franchis 261. *nu.* 10. & 11. † fiat mentio de hoc
39 tertio oppoſitore comparente poſt concluſionem factam, eſt ad majorem juſtificationem, non quod ullatenus ſupponatur, quòd etiam antea compa rens non ſit excludendus ab effectu ſuſpendendi litis pendentis inter reum & actorem progreſſum; imò potiùs in caſu illius deciſionis ita ponderatur ad excludendum minorem † privilegiatum à
40 reſtitutione eo tempore comparentem, de quo videndus Gutierrez *pract. lib. 1. quæſt. 66. per totam*, quem & Barboſam ad idem allegat ipſe Franchis ibidem in fine deciſionis: vide ad idem plurimos citatos per Giurbam *deciſ. 1. n. 28. & 29.* ubi de minore comparente poſt cauſæ concluſionem, an habeat reſtitutionem in integrum, & *à n. 42. cum ſeqq.*

Sed quando iſte tertius proſuo jure principali, & independenti comparens in judicio mote inter actorem, & reum, velit eandem litem in eodem ſtatu recipere; an ſit admittendus poſtmodum latius erit videndum, *à n. 62. cum multis ſeq.*

Quare concludendum & infereadum erit, quod quando hic tertius comparens excludendo, non
41 comparet coram Ordinario, † dum tractavit de prima inſtantia intentata contra reum conventum; quia ſi tunc ſit ejus comparitio, admittuntur doctrinæ quas hactenus adſcripſimus, ex *dict. l. is à quo, ff. de re judicata.*

At ſi comparet coram judice appellationis & in alia inſtantia, cum ejus cauſa ſit diverſa, & omninò ſeparata, imò contraria, debet ad Ordinarium ejus cauſa remitti, ut hactenus latè probavimus.

Et ex identitate rationis erit affirmandum in judice † Delegato, cognoſcente inter reum & 42
actorem ex commiſſione ſubſcripta propria manu Sanctiſſimi, ut ſi coram eo hic tertius compareat, proponendo novam hanc actionem vel rei vendicationem contra reum ab alio jam conventum, omninò Ordinario remittendus eſt, quia novum eſt judicium, & nova inſtantia, atque diverſa ex ſuprà dictis omninò Ordinario per Senatum remittenda.

Et quia prima commiſſio contra reum à pri-
mo actore impetrata † non egreditur ejus perſo- 43
nam, nec ad aliam diverſam extenditur, *cap. P. & G. de officio Delegati, cap. dilecta, de reſcriptis*, cum concordantibus, & ita practicatur, & communiter tenetur, & ulterius ex dicendis clarius apparebit.

Quod ſecus eſt, quando tertius venit ad cauſam in eodem ſtatu, † & terminis, quia cùm tunc 44
in hujus cauſa detur connexitas cum lite pendente, de ea idem Delegatus vigore commiſſionis ſubſcriptæ poteſt ſimul cognoſcere, nec datur in Senatu remiſſio ad Ordinarium, prout abundè dicitur inferius à *n. 54. cum ſeq. & n. 61.* quia non dicitur in commiſſione omiſſum quod eſt connexum, incidens, aut conſequens, juxta Doctores plures citatos infra *n. 70.*

Nunc tractandum de ſecundo modo, quò
comparet in judicium † tertius oppoſitor defen- 45
ſurus reum vel actorem, inter quos lis, ut ei aſſiſtat pro ſuo intereſſe, in quo quidem tertio omnia in contrarium repetenda ſunt ejus oppoſitoris, qui pro principali ſuo jure independenter comparet: namque ille defenſurus reum vel actorem omnino tenetur cauſam eodem ſtatu proſequi, quo erat tempore, quo comparuit, de quo eſt text. expreſſus *in cap. ult. ut lite pendente, lib. 6.* ibi: *Sanè ſi ad defenſionem ipſius litis aliqui, quorum intereret, petierint admitti, eos in illo ſtatu, in quo ipſam invenerint, decernimus admittendos, &c.* Clement. *conſtitution. de electione.* Felinus *in cap. cum ſuper, num. 15. de re judicata.* Baldus, Ancharranus, Peruſ. & Vantius, quos refert Covarru. *practic. cap. 13. num. 1. & cap. 14. nu. 1. 2. & 3.* Franchis *deciſ. 261. & deciſ.* 492. Hondedeus *conſil. 25. n. 10. & 12. vol. 1.* Anguiſola *conſ. 62.* Anna *conſil. 97. num. 1. & conſil. 89. num. 2.* Menochius *de arbitrariis, caſu 10. & conſil. 212. num. 14. & conſil. 488. n. 5.* Coſta, *de re integra, diſtinction. 95. n. 4. 13. & 14. de ſcientia & ignorantia, Centur. 1. diſtinction. 57. num. 13.* Cancerius *variarum reſol. lib. 2. c. 16. de tertio oppoſitore, num. 5.* Puteus *deciſ. 175. lib. 3.* Gaill. *lib. 2. obſervat. 71. num. 1.* Afflictis *deciſ. 15. & deciſ. 235.* & utrobique Urſillus, Trentacinquius *lib. 2. variar. tit. de judiciis, reſolution. 16. num. 8.* Surdus *deciſion. 60. num. 6. & deciſion. 147. n. 6.* Cavall. Milleloqui 983. Natta *conſil. 99. num. 3.* Cravetta *conſil. 14. num. 4.* Cephalus *conſil. 202. num. 10.* Ruginellus *de appellat. §. 2. cap. 1. num. 47.* Franciſcus Marcus *deciſion.*

33. *num.* 4. *&* 164. *num.* 8. *& decision.* 161. *part.* 2. Cassiodorus *decision.* 1. *tiul. de exceptionib.* Cavalcanus *decision.* 5. *num.* 32. *& decision.* 6. *num.* 6. *part.* 4. Scaccia *de appellationib. quæst.* 17. *limitat.* 6. *membro* 4. *num.* 50. Fachineus *controversiar. lib.* 1. *cap.* 5. Petrus Gregorius *de appellat. lib.* 5. *cap.* 1. *numer.* 21. Magonius *decis. Lucens.* 96. *num.* 22. Cornaz. *decision.* 215. *num.* 8. Zevallos *communib. contra communr. quæstion.* 36. *num.* 2. Gratianus *decis.* 249. *num.* 6. Capiblanco *de Barone pragmat.* 8. *numer.* 249. Cancerius *variar. resolut. lib.* 3. *cap.* 16. *de litis contestat. num.* 131. *&* 593. Amato *variar. resolut. lib.* 2. *resolut.* 86. *à num.* 63. Pereira *de emptione & vendit. cap.* 31. *numer.* 8. Gamma *decision.* 332. *num.* 1. adeò ut eisdem terminis & defensionibus iste tertius coadjuvando, comparens obligetur, quibus & principalis, cui si præcluſa est via ulterius probandi, præcluſa etiam intelligitur huic tertio pro ſuo intereſſe dependenter comparenti, & assistenti, probat post plurimos Giurba *decision.* 1. *à n.* 24. *& ſeq. n.* 37. qui *n.* 28. ſi post concluſionem in cauſa compareat,
46 † denegatur in integrum restitutio ad pinguius probandum.

Eadem namque est instantia principalis, † &
47 hujus tertii comparentis. Bartius *consil.* 44. Tuschus *tom.* 4. *littera l. concluſ.* 211. *& lit. T. concluſ.* 83. *num.* 20. Giurba ibi *num.* 27. *in fin.* quare & quomodocumque iste tertius compareat, ejus cauſa ad Ordinarium remittenda non est; ſicut nec principalis, cujus defensioni assistit, à qua regulatur omninò ejus instantia, cum nec diverſa, nec ſeparata ſit, ſed adeò utr uſque connexa est; † idemque ſit utriuſque judi-
48 cium, & ut connexè cognoſcendum, & eadem ſententia terminandum ſit, ne continentiæ cauſa dividatur. Gail. *lib.* 1. *observat.* 70. *num.* 2. Menochius *consil.* 488. *num.* 5. *& consil.* 411. *num.* 66. Cavalcanus *decision.* 5. *num.* 7. 26. *&* 57. *part.* 4. Franciſcus Marcus *dict. decis.* 76. *num.* 4. *part.* 1. Fabius Anna *consil.* 97. *num.* 5. *& consil.* 98. *num.* 3. *&* 4. & quod interum cauſæ ſint connexæ, & invicem dependentes, †
49 & coram eodem judice tractandæ; probant post alios Petrus Barboſa *in l. venditur. à num.* 49. *ff. de judiciis.* Giurba *decis.* 1. *numer.* 30. ubi
50 post alios, quod iſti prædjudicat res judicata † inter alios lata ratione hujuſmodi connexitatis & juris dependentis, ubi alios plures congerit effectus.

Tum quia tertius defensurus veniens ad judi-
61 cium diverſa perſona † à principali non est; ſed una eademque cum principali reputatur. Surdus *decision.* 174. *n.* 27. *& decision.* 335. *n.* 22. & veluti adminiculum quoddam, ut ex pluribus probat utrumque Giurba *decision.* 1. *ſub n.* 3. qui *à n.* 55.
52 latè perſequitur quod iste tertius, † etiam citatus, ſi ſua putaverit intereſſe exceptiones dilatorias nequit opponere ex ſui perſona, nec declinatoriæ, & etiam ſi Clericus ſit, & *n.* 36. quod
53 nec ex hujus admiſſione tertii † defensoris deterior in aliquo fieri potest actoris conditio. & *num.* 49. quia cauſam proſequi tenetur in eodem ſtatu abſque alia mutatione, aut præjudicio Ordinis judicialis inter actorem & reum hactenus ſervati, Covarru. *pract. cap.* 14. *ſub nu.* 3. *verſ. Ut ſummatim.*

Quare ſi iſte tertius compareat coram Delega-
54 to † ex commiſſione in prima inſtantia manu Sanctiſſimi ſubſcripta contra unum in petrata, vel etiam coram judice appellationis à ſententia inter principales collitigantes lata, ejus cauſa nullatenus per Senatum remittenda est ad Ordinarium, cùm inter eum, & litigantem, qui assistit defensurus, nulla ſit diverſitas, ſed potius connexitas, & eademmet ligatus inſtantiæ, ac propterea de ejus jure poteſt ſive judex appellationis, ſive quis aliàs Delegatus cum ſubſcriptione cognoſcere, nec per Senatum remittenda erit ad Ordinarium, ut ſuperiùs à principio hujus capit. latiùs deduximus, *& cap.* 8. *& cap.* 9. *hac* 2. *part.* quod apertius & magis in ſpecie ex ſequentibus apparebit.

Et in his terminis, quando judex Delegatus validè datur † ad cognoſcendum de cauſa mo 55
venda contrà emptorem rei, quod poſſit etiam cognoſcere de defensione venditoris assistentis cauſæ, & comparentis pro ſuo intereſſe coadjuvando propter connexitatem & dependentiam, ſimultaneumque jus utriuſque; affirmativè reſolvitur, ex *cap.* 1. *de mutuis petitionib.* Assl. &is *decis.* 227. *num.* 2. Rebuffus *tom.* 3. *tit. de dilatione artic.* 5. *gloſſa unica, num.* 12. Cavalinus *de execution.* §. 3. *n.* 118. Petrus Barboſa *in l. venditor, n.* 191. *ff. de judiciis.* Guzman *de evictionibus, quæſt.* 6. *n.* 57.

Et de hoc tertio oppoſitore comparente pro intereſſe ſuo coadjuvando † jus alterius litigato- 56
ris, in elligenda est Rotæ *decis.* 2. *de reſcriptis in antiquis.* Marcheſanus *de commiſſionib.* 1. *part. pag.* 207. *num.* 171. *in ultima impreſſione.* Augustinus Barboſa *de clauſul.* 94. *n.* 7. dum generaliter dicunt, quod coram judice Delegato in partibus admittuntur omnes, qui velint venire ad cauſam, dando de proprio eorum intereſſe, ex ſupra dictis.

Quæ tamen de hoc tertio venditore defen- 57
ſore dicta ſunt, † limitabis, ut non procedant, quando ante judicium inchoatum ab emptore compareat venditor, & petat in ſe transferri judicium, animo novandi actionem, hoc est, ut emptor ab ea omninò remaneat liberatus, nam tunc conſentiente actore, audiendus erit, eo tamen reluctante, nullo modo.

Sed ſi compareat eo tempore iſte defenſor † 58
ante inchoatam litem cum emptore, non animo novandi actionem, & omnino liberandi ab ea, nec à judicio emptorem; ſed dumtaxat petat mutari judicium cum eo agitandum, ut ſcilicet cum eo inchoetur, & non cum emptore: audiendus erit, dummodo ſe obliget, quod in re petita fiet executio, prout loquitur *l. ſed etſi leg.* §. *item, ff. de petit. hæredit. & l. planè, ff. familiæ erciſc.* & licèt hoc caſu actor reluctetur, tamen etiam invitus cogetur cum defenſore litem inchoare, de qua diſtinctione & interpretatione *dict.* §. *item*, latiſſimè & eruditè tractat Guzman *de evictionib. quæſt.* 6. *à n.* 8. *cum multis ſeq.*

Qui *à num.* 16. limitat hoc ultimum verbum, † quando actoris intereſt, aliquodque prætendit 59
ſibi ex judicii mutatione præjudicium inferri, puta, quia emptor ſit facilior ad conveniendum, vel quod eo prætextu velit defenſor trahere cauſam ad forum, quia tunc non mutabitur judicium; vide omnino ipſum Guzman, quia latiùs & benè explicat.

Ad quam doctrinam videndus erit Petrus Barboſa *in l. venditor, à num.* 106. *cum ſeq. ff. de judiciis*, qui clarius explicat hos caſus, &

quod

quod venditor veniens poſſeſſorem conventum jam in judicio defenſurus, poterit in ſe judicium cœptum ſuſcipere actore etiam invito, quando tamen non omnino novandi, & liberandi poſſeſſorem principaliter conventum ab inſtantia &, judicio cœpto in perniciem actoris id faciat, quod tunc velut procurator in rem ſuam ſit admittendus, quamplurimis Doctoribus relatis firmat Amato *variar. reſolut. 2. part. cap. 86. n. 64.* qui *num. 65.* multis citatis dicit, tunc actorem teneri, litem proſequi cum venditore, non cum emptore convento, quos conſule pro latiori explicatione.

60 Quare in caſibus, in quibus tertius defenſor admittitur ad mutationem judicii, † neceſſariò conveniendus erit coram ſuo judice Ordinario, licèt emptor fuerit alterius fori, aut aliàs contra lapſum impetrata fuiſſet commiſſio, directa alicui judici Delegato propria manu Sanctiſſimi ſubſcripta, quia cùm mutetur judicium, omnino etiam mutari debet per conſequens & judex: vide Guzman *dict. quæſt. 6. à n. 8.* & ſurſum, quia ſufficit mihi ad illum & cæteros jam laudatos te remittere.

Et inſuper, quod commiſſio impetrata contra
61 aliquem † ſuffragatur etiam tertio venienti ad cauſam in eiſdem ſtatu, & terminis, pluries determinavit Rota ut per Puteum *deciſion. 385. lib. 1.* Achillis *deciſion. 2. ut lite pendente*, & per Alexandrum Ludoviſ. *deciſ. 94. num. 4. & 5.* ubi ita fuiſſe dictum per Rotam *in alia Bononienſ. de Pominulo, 22. Martii* 1574. coram Robuſterio, eodem modo ac ſi veniens defenſurus in eadem commiſſione ſubſcripta fuiſſet nominatus, ita ut Delegatus non egeat alia nova commiſſione, tenet per Rotam Marcheſanus *de commiſſionibus quando tertius ad cauſ. admittat. 2. part. cap. 6. §. unico, n. 7.*

Sed quid dicendum de priori genere oppoſito-
62 rum, quando ſcilicet, † non defenſurus comparet, ſed excluſurus potius litigantium jura, an iſte, ſi velit, poſſet quandocumque compareat pro jure ſuo principali, & independente, aſſumere cauſam inter actorem & reum pendentem in eodem ſtatu, quo erat tempore ſuæ oppoſitionis, ac ſi fuiſſet tertius defenſurus; ſit ne admittendus, & audiendus? In quo ſi aliquorum Doctorum loquendi ſtylum attendamus, videntur ſanè affirmare, poſſe cauſam aſſumere eo quo comparet ſtatu, illamque proſequi, ut apparet ex Covarruv. *practicar. cap. 14. n. 3. ad fin.* dum loquendo de hoc tertio comparente lite jam pendente inter actorem & reum, ita ait: *Et tunc non tenetur hic tertius litem admittere eo in ſtatu, quo verſatur, &c.* Per quem, & per alios plures Doctores eodem loquendi modo utitur Giurba *deciſ. 1. num. 32.* ibi: *Ubi nec teneatur hic tertius cauſam in eo ſtatu aſſumere quo inter ipſos duos erat, cui medius ipſe accedat, &c.* Ex quibus quidem videtur inferendum, quod in ſua facultate conſiſtit, cauſam eo aſſumere ſtatu præſenti.

Quod quidem veriſſimum eſt, pro cujus ta-
63 men declaratione † breviter advertendum, quod iſte tertius comparens excludendo, & pro ſuo jure principali, & independente poteſt duplici via in judicium comparere, vel proponendo noviter jus ſuum, & cauſam committere, facere, tanquam in prima inſtantia, & tunc denuo cum eo lis initiatur, juxta ea quæ à principio hujus capituli diximus, cùm acta jam inter actorem & reum geſta illi non nocent, nec profunt, Rota *deciſion. 98. n. 1. part. 1. in recent.* Beltraminius *in annotation. ad deciſionem 259. n. 3.* Alexand. Ludoviſ. Seraphin. *deciſ. 1241.* Mareſcotus *variar. reſolut. lib. 1. cap. 21. n. 15.*

Vel iſte tertius comparet proſequendo litem in-
ter alios cœptam, † & ab ejus ſtatu cauſam aſſu- 64
mit, & continuat faciendo diligentias, quæ ſtatum litis ſequuntur, vel appellando, aut dicendo de nullitate actorum, vel ſententiæ; & tuno hoc caſu facit acta & ſententias ſuas, illique nocent, vel profunt, ut latè fuiſſe dictum *in cauſa Cordubenſi ſtatorum 24. Junii* 1590. coram Cardinal. Seraphino, teſtatur Mareſcotus *variarum reſol. lib. 1. cap. 21. num. 15. & 16.* & vide *à n. 13.* optima Rotæ deciſio Alexandri Ludoviſii *deciſ. 259. per totam*, ubi Beltraminius latè proſequitur hunc articulum.

Et quod iſte tertius, qui venit ex proprio jure
independenter † à jure litigantium, habeat electio- 65
nem an velit comparere prout in prima, hoc eſt, ut cum eo initiatur novum judicium & lis; vel inter actorem & reum jam motæ ſtatum præſentem aſſumere, & ab hinc proſequi, ita ut acta geſta ſibi profint & noceant, ultra citatos in his terminis probat Rota *in una Hiſpalenſ. decimarum, 26. Martii* 1607. coram Alexand. Ludoviſ. quæ eſt *deciſ. 303.* Beltraminius *in dict. deciſ. 259. num. 4.* ubi latè, & benè facit Hondedeus *conſil. 255. num. 22. & 23. lib. 2.* Joſephus Ludoviſ. *deciſ. Peruſina. 26. n. 25.*

Et eſt deciſio Coccini 144. *num. fin.* in hæc: *Nec facit quod tertius † veniens ad cauſam debet* 66
venire in ſtatu cauſæ: quia eſt in facultate tertii venire adhærendo, & tunc illud procedet vel inchoando novum judicium, ut in caſu iſto, & tunc poteſt venire prout ſibi placeat, Caſſiodorus *deciſion. 1. num. 9. verſic. Item in pubertate de exceptionibus.* Afflictis *deciſ. 235. num. 6.* Abb. *in cap. cum ſuper, num. 627. de re judicata, &c.* Quæ deciſio ex hîc dictis declaratur, plures alias adſunt ſimiles deciſiones apud Marcheſanum *de commiſſionib. 2. part. cap. 6. de commiſſionib. quando tertius ad cauſ. admittat. §. unico, n. 37. cum ſeq.* ubi latè de hac duplici via comparendi, & de utriuſque effectibus, & ad finem ejuſdem §. plures recenſet deciſiones Rotæ ad litteram; de quo etiam videndus inferius *à n. 71. verſ. Noſtra hactenus, uſque ad finem hujus cap.*

Et de hac duplici via veniendi ad judicium in-
ter alios motum, † ultra citatos videndus Seraphin. 67
deciſ. 906. ſub n. 1. & Rota *in montis Regalis juriſdict. Julii* 1602. coram Cardin. Merlino impreſſam penes Marcheſan. *de commiſ. tom. 2. fol. 265.*

Et quod tertius appellans à ſententia, vel di-
cens de nullitate, † ſententiæ facit ſuam illam ſen- 68
tentiam, & omnia acta per prius geſta, ultra Mareſcotum *ubi ſuprà*, probat Achilles *deciſ. 12. de appellat.* Puteus *deciſ. 71. lib. 3.* Rota *deciſ. 98. n. 5. part. 1. in recent.* & fuiſſe dictum *in dict. Montis Regalis*, impreſſa penes Marcheſan. & in eadem deciſione coram bonæ memor. Pennia impreſſa penes eundem Marcheſan. *to. 2. fol. 267.* Beltramin. *in annotat. ad deciſ. 259. n. 8.* & vide eandem deciſionem.

Quare de hoc tertio pro ſuo jure principali
excluſivè comparendo, † quando eligat viam 69
proſequendi acta jam geſta, iliaque in eodem

ſtatu

statu assumendi; idem omnino judicandum erit, ac de eo, qui venit defendendo, & omnia de hoc dicta hactenus in illo repetenda erunt: etenim cùm efficaciter una eademque instantia connexè, judex appellationis, coram quo comparuit (quia hac via electa quandocumque comparere potest, sicut alter defensurus indistinctè) non tenetur illius causam remittere ad Ordinarium, nec Delegatus inter actorem & reum datus ex commissione propria manu Sanctissimi eandem remittere tenetur, nec per hunc Supremum Senatum mandabitur, ex hactenus latè deductis, & comprobatis, maximè *n.* 54. *& seqq.*

Et uterque casus comprobatur, quia non dicitur in commissione omissum, † quod est connexum, incidens, aut consequens. Bald. *in cap.* 1. *n.* 1. *de Capitaneo qui curam vendidit.* Curtius Junior, *consil.* 239. *num.* 40. *vol.* 3. Felinus per plura exempla *in cap. translato de constitutionibus.* Hippolytus *in rubrica de fideijussoribus*, *à n.* 215. *usque ad n.* 219. Patianus *de probationib. cap.* 26. *n.* 43. *lib.* 10. optimè Joan. Baptista Leonelus *de subreptione rescript. quæst.* 18. *art.* 7. *& 8.* Narbona *in l.* 20. *glossa* 22. *lib.* 4. *tit.* 1. *à n.* 34. *usque ad* 42. *tom.* 3. *Recop.* & quia multa licent per sequelam, & accessionem. 70

Nostra hactenus verissima resolutio, nempè tertium venientem ad causam † pro suo proprio jure non alium defensurum posse dupliciter comparere, vel ut in prima: ut noviter lis cum eo agitetur vel in eodem statu, quo ultimo faciat omnia acta inter alios, & sententias suas: uno & singulari modo limitatur, nempè quando iste tertius comparuit re jam judicata, † vel translata sententia in rem judicatam; nam tunc iste tertius sic comparens pro suo jure independenti, & principali, proprio & personali in eodem statu & terminis, & appellans simul intra tempus à sententia, aut dicendo de nullitate actorum, licèt illa sententia faciat numerum quoad se, putà quia vel prima sit, vel secunda duas, vel unam aliam instantiam nihilo minus habere censeatur, prout March. 2. *part. cap.* 6. *quando tert. ad caus. adm.* §. *unic. n.* 36. *& seqq.* 71 72

Ac sæpè determinavit Rota in decis. statim referendis, † quibus ratio redditur, quia sic & hoc tempore comparens appellans, & dicens de nullitate, non videtur accipere statum causæ, & sententiæ cum illa qualitate transitus in rem judicatam, cujus intentio colligitur ex appellatione interposita: ad quid enim appellat nisi eo animo, ut iterum audiatur super suo jure? Quia hoc repugnat intentioni ejus, qui petit se admitti ad effectum impugnandi dictam sententiam, & tuendi, aut consequendi jus à se prætensum. † Contraria enim sunt, facere rem judicatam suam, & sententiam impugnare; imò & admissio ad causam præsupponit eam adhuc durare, non autem extinctam penitùs esse. Itaque cùm sua approbatio & consensus sit limitatus, non nisi limitatè, & restrictè est accipiendus: † & quia consensus seu voluntas quæ induditur, & colligitur ex facto alicujus, non ex inditur ultra quod ex ipso facto de necessitate infertur, latissimè comprobat Surdus *decis.* 33. *à n.* 9. *cum seqq.* ubi de variis doctrinis, abundè etiam Carleval. *de judiciis disp.* 2. *à n.* 381. *fol.* 171. *n.* 992. *fol.* 420. & est text. *in l. fin. C. ne uxor pro marito.* 73 74 75

Ut secus sit, quando iste tertius simpliciter admitti petit in eodem statu, † nullam desuper appellationem prorumpens, quo casu approbare censetur sententiam cum qualitate transitus in rem judicatam; hanc distinctionem pluries sequuta fuit Rota validis comprobans fundamentis, ut apud Seraphinum *decis.* 397. *per tot.* Achillis *decis.* 13. *de appellat. & in una Cordubens. statutorum*, 24. *Januarii* 1590. coram Seraphino, qua amplissimè supra dictæ rationes recensentur, quam & plures alias ad idem recenset Marchesanus *de commissionib.* 2. *part. cap.* 6. *de commissionib. quando tertius ad causam admittatur.* §. *unico post eundem* §. *fol.* 153. quæ decisio apud eundem est in ordine 2. quam etiam distinctionem *per totum* §. amplexus fuit, & simul inseruit praxim Curiæ Romanæ super modo expediendi has commissiones, quando nempè tertius pro suo jure principali comparet, sive in eodem statu, sive ut in prima, ut denuò cum eo causa agenda sit à prima instantia. 76

Quantum autem ipse Marchesanus, ibidem advertit, † solere Romanam Curiam hujus causam tertii remittere ad eundem judicem Delegatum, qui de causa coram se mot. & pendente inter alios cognoscit; cautè legendus erit. Etenim in Hispania (ubi Concil. Trident. ad unguem observatur, & observari facit Rex noster) non ita indistinctè admittitur † ista commissio; sed juxta potiùs distinctionem hactenus à Nobis comprobatam in discursu hujus capitis. Etenim si iste tertius comparet pro suo proprio jure independente à jure litigantium à quo [ut diximus] nova instantia (quæ cum eo prima est) lis movetur, ac propterea, vel commissio subscribenda est propria manu Sanctissimi, ne repugnet formæ, & dispositioni *cap. causæ omnes*, vel per Senatum ad Ordinarium causa ista remittenda. 77 78

At si ipsemet tertius comparens eligendo aliam viam in eodem nempè statu, † tunc cùm adsit causarum connexitas, sua nova commissio alia subscriptione non eget, prout abundè comprobatum fuit hactenus. 79

Et tandem animadvertendum erit obiter aliud, scilicet, † quod colligitur ex Rotæ *decis. in una mentis Regalis jurisdictionis*, 1. *Julii* 1605. coram Pennia in fin. adducta per Marchesanum *de commissionib.* 2. *part. cap.* 6. *de commissionib. quando tertius ad caus. admittat. post* §. *unic.* quam sequutus fuit doctrinam Marchesanus ipse ibidem, *in dict.* §. *unic. n.* 29. quod iste tertius pro jure suo principali potest comparere, & admitti coram eodem judice Delegato, cui causa principalis inter alios mota fuit commissa, nempè virtute clausulæ (*quam & quas*) in commissione inserta, ut tunc, in Hispania hoc locum habet, † quando dicta clausula fuit apposita in commissione subscripta propria manu Sanctissimi, quia aliter dictam clausulam (*quam & quas*) quoad negotia separata & diversa, requirentiaque primam instantiam, amittere hodie suos juris communis antiquos effectus, apertè monstramus, & validissimè comprobamus hac 2. *part. cap.* 32. *per totum*, quo te remittimus, pro latiori cognitione. 80 81

CAPUT

CAPUT XIV.

In Judiciis mixtis, juribusque connexis commissionem manu Sanctissimi non subscriptam contra reos existentes sub diversis Ordinariorum districtibus impetratam, an Senatus retineat, & causam singulis Ordinariis remittat?

Et quid si à Nuntio Apostolico, etiam contra exemptos, hæc manaverit commissio?

SUMMARIUM.

1 *Causa communis, mixta, seu connexa quæ commodè non separatur, ut in exemplis coram eodem judice tractatur, ne continentia ejus dividatur.*

2 *Defensionis cùm inter omnes est unica causa, ne sequatur absurdum, ut diversæ sententiæ, aut contrariæ ferantur, ab uno judice cognoscitur.*

3 *Connexitas in jure inducit inseparabilitatem.*

4 *Continentia causæ ex quibus rationibus non dividitur, sed coram uno judice tractari debet.*

5 *Clerici, & laici simul conventorum ut hæredum unius causam coram uno judice, nempè Ecclesiastico erit tractanda.*

6 *Etiamsi unus ex pluribus conventis sit Clericus dumtaxat.*

7 *In causa individua & communi, socius non privilegiatus gaudet privilegio fori sui consocii.*

8 *Socius si causa sit individua inter socios habentes jus communiter.*

9 *In causa individua si unus ex sociis est Clericus, tota devolvitur ad judicem Ecclesiasticum.*

10 *Contra plures si agatur duplicibus judiciis familiæ erciscundæ, tutelæ aut curæ, &c. Et unus sit Clericus coram judice Ecclesiastico, conveniuntur ratione connexitatis judicii.*

Provocati ad duplicia judicia sunt rei, & provocans actor, ib.

11 *Divisio hæreditatis facienda inter cohæredes provocatos, si unus sit Clericus, ad unum judicem, nempè Ecclesiasticum pertinet.*

12 *Redditio rationis tutelæ, curæ, vel alterius administrationis est individua, quæ nullam separationem recipit.*

13 *Actio tutelæ, & negotiorum gestorum dicitur causa continens, inseparabilis, & indivisibilis.*

14 *In judiciis mixtis commissio impetrata contra plures conveniendos, sub diversis ordinariorum districtibus degentes, non indiget subscriptione manus Sanctissimi, nec in Senatu retinetur, sed parti traditur, ut illa utatur coram suo Delegato.*

15 *Ratione causæ indivisibilis omnes rei diversorum fororum sunt conveniendi coram uno judice omnium superiore.*

16 *Administratores plures ejusdem tutelæ loco unius sunt, & simul reddere tenentur rationem.*

17 *Concil. Trident. non sustulit legitimos modos, ex quibus de jure communi licitè receditur ab Ordinario in prima instantia.*

18 *Protectio Concilii præstatur à Rege ob bonum publicum, ne litigantes extra Provincias suas cogantur ire.*

19 *Reipublicæ majus infertur damnum causam inseparabilem coram diversis judicibus tractando.*

20 *In judiciis mixtis unus omnium est finis, & omnes unius loco habentur, & eisdem perseverat officium eorum.*

21 *Actio tutelæ, & administrationis, sicut est individua respectu administratorum, ita & hæredum ipsorum.*

22 *Omnium causa coram uno judice, & Ecclesiasticè tractatur.*

23 *Redditio rationis promissa à defuncto, cum sit in originale individua, ita inter mille hæredes ejus conservatur, qui omnes in solidum tenentur.*

24 *Obligatio rationis reddendæ continet factum, quod in ea deductum est individuum.*

25 *Rei quandoque conjunguntur ratione indivisibilis instantiæ, ut in Clerico, & laico obligatis in solidum.*

26 *Commissio in judiciis mixtis contra plures consortes impetrata, etiam non subscripta singulis eorum, non remittitur Ordinariis.*

27 *Quod procedit, etsi omnes conveniendi sint Clerici, aut Religiosi, sive omnes laici, & aliqui Clerici diversi fori, quia coram superiori Ecclesiastico omnes simul licitè conveniuntur.*

28 *Clerici & laici simul delinquentium causa inter suos judices dividitur ex observantia communi secus ea cessante.*

29 *Commissio in judiciis mixtis obtenta à Nuntio contra conveniendos, sub diversis Ordinariorum districtibus degentes, per Senatum traditur parti, ut coram Delegato ea utatur.*

30 *& seq. Nuntius in judiciis mixtis contra reos exemptos validè expendit commissionem in prima instantia.*

31 *Nuntius Hispaniæ datur à Sede Apostolica cum potestate Legati de latere.*

32 *Nuntius cum potestate Legati cuncta, quæ iste potest, & ipsi commissa intelliguntur, nisi aliter per secretam instructionem sua limitetur potestas.*

33 *Legatus de latere cognoscit de causis exemptorum.*

34 *Cognitio de exemptis est de reservatis Sedi Apostolicæ, quam repræsentat Legatus à latere.*

35 *Papa eximendo ab Ordinario, non censetur eximere à potestate Legati à latere.*

36 *Inter plures reos conveniendos in actionibus mixtis, sive Clericos, sive laicos, si adsit exemptus, Nuntius, uti omnium superior Ecclesiasticus, licitè expedit commissionem in prima instantia, per Senatum non remittendam.*

37 *& seq. Erasmi à Cochier opinio falsa ostenditur, dicentis quod Nuntius habens facultatem cognoscendi de appellationibus à Delegatis Papæ ad Sedem Apostolicam interpositis, non possit cognoscere de emissis à Conservatoribus exemptorum.*

38 *Conservator magis accedit ordinariæ jurisdictioni.*

39 *Nun-*

39 *Nuntii principalis potestas est circa appellationes ab Ordinariis emissas, & propterea circa interpositas à Conservatoribus loco Ordinariorum habitos.*

QUando causa sit communis, mixta seu connexa, † quæ commodam divisionem non recipit, ut in judiciis mixtis familiæ erciscundæ, communi dividundo, finium regundorum, administrationis, tutelæ & curæ, & aliis variis exemplis in discursu videndis; coram uno, eodemque judice omninò erit tractanda, ne ejus continentia dividatur, text. est *in l.* 1. *&* 2. *ff. de quibus rebus ad eumdem judicem eatur, l. nulli, C. de judiciis, cap. per tuas de arbitris*, & text. argument. *in l. si communes, ff. quemadmod. servit. amittant. l. si aliena, ff. de solutionib.* cùm sit inter omnes unica, † eademque causa defensionis, & ne sequatur absurdum, si in una, eademque causa variæ sententiæ proferantur, & interdum contrariæ; ita latè concludit Socinus *consil.* 12. *nu.* 17. *lib.* 1. *&* 82. *col. ult. vers. Nona conclusio, lib.* 3. post B. *l. præcipimus*, 32. §. *eodem observando, in fine*, & ibi etiam Bald. *in fin. C. de appellationib.* idem Bartol. *in lib. si solent.* 3. *num.* 14. *in fin. ff. de alimentis, & cibariis legatis.* Alexand. *consil.* 122. *num.* 16. *in fin.* & ibi additio, *in verbo, uterque lib.* 4. Marsil. *singular.* 18. *à plura numer.* 2. *cum seq.* Bossius *de foro competent. num.* 146. Covar. *practicar. quæst.* 36. *num.* 1. & 2. & est conclusio ab omnibus approbata, quam multis exemplis comprobat Decianus *in praxi lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 44. *fol.* 158. Farin. *quæst.* 8. *num.* 151. Gregorius Natta *in cap. quamvis, à num.* 298. *usque ad num.* 311. *de pactis, in* 6. *tom. fol.* 226. Petrus Surd. *cons.* 22. *num.* 3. *lib.* 2. *& de alimentis, tit.* 9. *quæst.* 14. *num.* 2. *&* 3. Nevisanus *in Sylva nuptial. lib.* 6. *à num.* 38. *usque ad num.* 44. Gratian. *discept. forens. cap.* 641. *per totum, lib.* 4. ubi mirabiliter Mieres *de majorat.* 1. *part. quæst.* 36. *n.* 109. & videnda plura conducibilia, *à num.* 96. latè etiam Castellus *controvers. tom.* 6. *cap.* 165. *à num.* 47. *& seq.* Mastrillus *decis.* 269. *per totam.* Bobadilla *lib.* 2. *c.* 17. *à num.* 90. *cum seqq.* Gutierrez *practic. lib.* 1. *quæst.* 6. *num.* 9. & plures alii citandi, connexitas enim causarum in jure nostro † inducit inseparabilitatem, *l. eum actum*, 18. *ff. de negotiis gestis, l. cognitio*, 18. *cum lege seq. ff. de liberal. causa*, & ideo simul judicari, & terminari debent, pro evitando absurdo, † & inconvenienti ex separatione continentiæ, connexitatis, aut communis causæ orto, cùm ut diximus, potest contingere, ut ex iisdem meritis causæ contrariæ sententiæ proferantur contra authoritatem rerum judicatarum, & Tribunalium judicantium: tùm etiam quia salubrius est, ne lites multiplicentur; & partes super eadem causæ continentia, & connexitatem habentis per diversa Tribunalia vagentur tanto earum dispendio, atque denique ex eo quod magis instructus, & informatus de omnium juribus unus & idem judex poterit melius justiusque judicare de principali, & connexis, quàm separatim per diversos, atque ideo legitimè oportet, ut unus & idem judex de utroque cognoscant, ut probant ultra jam relatos DD. doctè Leonelus *in tract. de subreptionibus rescript. q.* 28. *à num.* 7. *&* 8. *per totum.* Cæsar Ruginellus *ad statuta Mediolanens.* §. 6. *glos.* 1. *cap.* 1. *num.* 16. Gail. *observat.* 155. Gisanius *ad l.* 1. *C. de ordin. judicio.* Adrianus Negusan. *quæst.* 360. *à num.* 25. Menochius *de arbitr. lib.* 2. *cap.* 28. *& cap.* 26. Alciatus *lib.* 1. *Parergon. cap.* 9. idem Gail. *lib.* 1. *de parce, cap.* 6. Gilquenius, & Sichard. *in l. nulli, C. de judiciis.*

Hinc est, quod cùm fuerint conventi Clericus & laicus † tanquam hæredes unius defuncti, causa non dividitur, sed coram uno judice erit tractanda in Rota; scilicet, vel alio judice Ecclesiastico competente, tanquam magis digno, ut testatur Gratianus in his terminis ex multis Doctoribus modò citatis *in dict. cap.* 641. *num.* 1. *&* 2. ubi cum Deciano, Farinacio, Georgio Natta, Nevisan. & aliis dicit opinionem ab omnibus receptam, & est decisio Rotæ apud Seraphinum 958. ubi loquitur de fratribus Aldobrandinis, † qui omnes fuerunt remissi ad judicem Ecclesiasticum, quamvis essent laici, cum unus ex eis esset Clericus & auditor Rotæ., licèt etiam ageretur de bonis patrimonialibus, cùm respectu fori nulla fit facienda distinctio, & ipse Gratianus *disceptat. tom.* 1. *cap.* 115. *num.* 8. ita inquit: *Quemadmodum dicimus de socio habente privilegium fori, † quia ejus causa erit tractanda coram Ecclesiastico, etiam quoad alios socios non habentes illud privilegium, quando est communis, & individua* Bald. *in l. præcipimus*, 32. *in fine. C. de appellationibus.* Socinus *consil.* 82. *super quæstionibus, col. ultima, in princip. num.* 10. *vers. Nona conclusio, lib.* 3. Aretinus *consil.* 25. *viso themate, col. fin. Circa secundum.* Covarr. *practic. quæst. cap.* 34. *col.* 2. *num.* 2. *vers. Quod si contingat.*

Et id ipsum voluit Gutierrez *lib.* 1. *quæst.* 19. in hæc: *Non obstant fundamenta adducta pro contraria opinione, quia ipsa loquuntur, & procedunt in rebus, & causis connexis, individuis & inseparabilibus; Nos verò agimus de dividuis. Quare si essemus in causa individua, † communi, ita quidem ut nulla posset congrua distinctio, nec divisio fieri inter socios, quorum alter sortiri fori privilegium haberet, tunc tota causa etiam quoad socios non habentes privilegium, esset tractanda coram judice illius, qui fori privilegium haberet, ut ex dict. l. communem, ff. quemadmodum servit. amittant. annotarunt varia exempla fingentes plures relati à Covar. ubi suprà dict. num.* 2. *&c.* quem sequuntur Castellus *controvers. tom.* 6. *cap.* 165. *sub num.* 47. & Mastrillus *decis.* 269. & iterum ipse Gutierrez *lib.* 3. *cap.* 30. præcipuè *à n.* 48. Marta *de jurisdiction. part.* 4. *Centur.* 2. *casu* 118. *per totum*, & ipse Marta 2. *part. cap.* 1. *n.* 20. Petrus Surdus *de alimentis, tit.* 9. *num.* 3. ibi: *Item in causa individua, † si unus ex sociis est Clericus, tota causa devolvitur ad judicem Ecclesiasticum, ut post multos à se adductos ponit Mathesilanus, &c.*

Et ex hac causæ connexitate, ejusque continentia indivisibili deducitur, † quod si agendum sit contra plures duplicibus judiciis videlicet, familiæ erciscundæ, communi dividundo, aut finium regundorum, vel contra plures tutores, & Curatores ejusdem tutelæ, & Curæ, inter quos adesset aliquis Clericus ex causa prædicta, cùm semper sit adeundus unus judex (contra provocatos, qui procul dubio rei sunt, & provocans actor; *ex l. in rebus, ff. de judiciis.* Romanus *consil.* 217. *n.* 1. Afflictis *decis.* 268. *in fin.* Decius *consil.* 487. *n.*

10. *in princip. & consil.* 668. *in fin.* Caputaq. *decis.* 11. *num.* 1. *p.* 2. Rota ut per Farinac. *in posthumis*, to. 1. *decision.* 213. *num.* 3. & probant omnes hactenus allegati Doctores, & allegandi, & alibi passim) is debet esse Ecclesiasticus tam adversus laicos, quàm adversus Clericos, prout in aliis causis, & casibus, in quibus talis remissio est facienda ad eundem judicem Ecclesiasticum, juxta *cap. si judex laicus*, *de sentent. excomm. lib.* 6. ita in his terminis probat eleganter Socinus *in cap. prudentiam*, *el* 2. *col.* 23. *post medium*, *vers. Et ex prædictis ego infero*, *num.* 30. *in fin. fallentia* 8. *de mutuis petitionibus*, quem sequuntur Felinus *in cap.* 1. *column. c. ad fin. versic. Et ultimatè adeò gustat*, *num.* 7. *ad medium*, *de præscription.* ubi dicit esse importantissimum, & ab alio non tactum, quod etiam refert & notat Thomas Ferrar. *cautela* 10. *incipit*, *si contingat plures laicos*, sequitur etiam Gratianus *in discept. forens. to.* 4. *cap.* 161. *à num.* 5. *& seqq.* Mastrillus *dict. decis.* 269. Castillo *in controvers. tom.* 6. *c.* 165. *sub num.* 47.

Et quod quando Clericus & laicus sunt hæredes
11 instituti, * & inter eosdem facienda est divisio, si inter provocatos adest Clericus, ut ad eundem judicem Ecclesiasticum, scilicet, causa pertineat; probat *B. in l. solent*, *in penult. col. ff. de aliment. & cibar. legatis.* Marsil. *in repetition. rubric. ff. de fidejussor. num.* 153. quos sequitur Graffis *de effectib. Clericat. effectu* 1. *num.* 510. quia cum causa sit indivisibilis, eò quòd divisio hæreditatis cum omnibus fieri simul necesse est: ideo ad unum judicem recurrendum, ne causæ continentia dividatur, vide Morchecum *de divis. bonor. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 7. *& à princip.* Valascum *de partition. cap.* 7. qui alios referunt.

Est enim extra dubium, quod causa redditio-
12 nis rationem administratæ tutelæ, * & curæ, alteriusve administrationis nullam recipiat divisionem, sitque omninò individua, Bald. *in l. plures*, 6. *nu.* 17. *in fin. col.* 5. *ad med. vers. Item si iste vellet reddere rationem. C. de conditionibus insertis.* Menoch. *de arbitrariis*, *casu* 209. *n.* 31. Roland. *consil.* 81. *n.* 36. *lib.* 1. Atque etiam in specie quod actio
13 tutelæ, & curæ, * & negotiorum gestorum dicatur causa continens, inseparabilis, & indivisibilis; probant Glossa *in l. nulli*, *in verbo*, *continent. C. de judiciis*, ubi Angel. *in princip. versic. Et scias*, Jas. *num.* 3. *versic. Secundo dicuntur.* Albericus *ante fin. vers. Item ubi est identitas personarum*, *& actionis.* Sicard. *num.* 6. *versic. Secundo dicitur causa*, *col.* 1. *post princip.* Decian. *consil.* 99. *n.* 10. *versic. Vel & tertio ratione actionis*, *lib.* 2. Affl. *dicis decision.* 354. *num.* 13. *in principio*, *vers. Tertiò*, *ubi est identitas personarum.* Menochius *de arbitrariis*, *casu* 371. *num.* 10. *vers. Secundum exemplum.* Gratianus *discept. tom.* 4. *cap.* 641. *à num.* 8. *& seqq.* sequitur Castillo *controversiar. tom.* 6. *cap.* 165. *sub nu.* 47.

Ex qua quidem doctrina abundè comprobata,
14 * ut ratione connexitatis, & causæ continentiæ ipsa nullatenus dividatur, sed in prædictis actionibus, & judiciis mixtis ad eundem unum judicem pertineat, sequitur manifestè quoad propositum nostrum, quod si in his actionibus, & judiciis mixtis contingat, quod rei conveniendi sint diversis Ordinariorum districtibus, diversisque Ordinariis subjecti, cùm causa ipsa coram omnibus tractari divisim nequeat, recurrendum sit ad Superiorem omnium qui de tota causa cognoscat; sicque è Romana Curia commissio ad hos reos conveniendos impetrata non indigeat subscriptione ma-

nu propria Pontificis, cùm jure communi & Canonico hoc casu licitè permittatur Ordinarios omittere.

Nam quando agitur ad eundem finem, & sumus
in pluribus * reis ejusdem causæ, etiam subjectis 15
diversis jurisdictionis, pluribusque, & diversis judicibus: processus erit tractandus coram uno omnium judice superiore propter eandem, & indivisibilem causam, commodamque divisionem minimè patientem: docet Bartol. *in l. omnes*, *C. arbitrium tutelæ*, cum aliis adductis à Minsinger. *observation.* 4. *nu.* 2. *centur.* 1. & ex text. in specie loquens de tutoribus *in l.* 2. *C. de quibus rebus ad eundem judicem eatur*, ubi Glossa *in verbo*, *mittuntur*, *in fin.* notat quod debent omnes simul reddere rationem tutelæ administratæ, cum loco unius sit,
* juxta *l. si quis ex argentariis*, 6. §. 1. *in fin. vers.* 16
Nam etsi plures tutores, *ubi gloss. in verbo*, *edere*, *ff. de edendo*, & comprobat etiam Bartol. *in l.* 2. *ad medium*, *C. de quibus rebus ad eund. judic. eat.* ubi, quod ita practicavit Sebastianus Macis *in litem*, *in l.* 2. *eodem tit.* ubi etiam allegat Mandanum *in tractatu de continent. causæ*, *cap.* 2, *nu.* 2. probat etiam Gratianus (ubi eleganter) *discept. forens. tom.* 4. *cap.* 641. *à num.* 11. 12. *&* 13. *cum seq.* quem etiam referens sequitur Castillo *controvers. to.* 6. *cap.* 165. *sub nu.* 47. ubi ad litteram ejusdem verba recenset. Igitur omni modo fatendum erit, Senatum non posse hujusmodi causam (etiamsi propria manu Sanctissimi commissio non sit subscripta) Ordinario remittere, cùm ex ea nullatenus percutiatur prima ejus instantia, cùm jure communi permittente licitus reddatur recessus.

Certi namque juris est dispositionem Concilii
Trid. *session.* 24. *de reformat. cap.* 20. * non sustu- 17
lisse casus legitimos, quibus quis ex juris communis dispositione licitè potest ab Ordinario in prima instantia discedere, probant Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici*, 2. *p. cap.* 1. *num.* 75. Novarius *in novi juris. Pontific. practica conclusion. cap. de causis primæ instantiæ*, *conclus.* 1. *aliàs* 54. *num.* 31. Augustinus Barbosa *de potestat. Episcopi*, *allegat.* 81. *num.* 14. *tom.* 2. *&* Nos *de Regia protect.* 2. *part. cap.* 17. Gratianus *discept. forensibus*, *tom.* 5. *cap.* 937. *à n.* 15. & ex aliis, ac etiam ex declarationibus Cardinal. Sacræ Congregationis latiùs probavimus hac 2. *part. cap.* 5. *num.* 8. *cum seqq.* & ferè per totum cap. & §. §. Ergo cùm casus hic sit de exceptis, ac minimè comprehensus in prædicto Concilii Decreto; sequitur, ut nullo modo horum causa ad Ordinarium remittenda sit.

Deinde quoniam cùm protectio Concilii præ-
stetur * ob bonum publicum, ex iis quæ latè hac 18
2. *part. cap.* 1. *&* 1. *part. cap.* 1. & in specie *cap.* 3. *& seqq.* ne litigantes extra suas Provincias litigare cogantur; & longè majus damnum infertur Reipublicæ * ex eo, quod super eadem actione indivisi- 19
bili causa diversis Tribunalibus tractari permittatur, cùm propter bonum publicum dispositum sit, ne continentiæ causæ dividantur, ut quam primum lites finiantur, & ne contrarias sententias circa unamquamque actionem, eandemque defensionem ferri contingat, & hoc ultra favorem litigantium simul concurrentem ne frustrentur novis impensis, & novo labore ad novum judicem instruendum, juxta *l. nulli prorsus*, 10. ubi Jas. *n.* 2. *&* 4. *C. de judiciis*, Glossa *in cap. ult. verbo*, *super proprietate*, *eodem tit. & in cap.* 1. *de causa possessionis & proprietate.* Menochius *de arbitrar. casu* 731. *n.* 2. *&* 9. Igneus *in repetit. l. necessario*, § *non alias*, *num.* 538. *ff. ad Syllanianum*, Gratianus *discept. to.* 4. *cap.* 641. *nu.* 9.

20 Et quia in istis actionibus, & judiciis mixtis, * & connexis idem judicium est ferendum tanquam in separabilibus, cùm circa eandem rem gestoris perseveret officium, tanquam unus omnium sit finis, & unius loco judicetur, & habeantur, *l. cum actum, 18. ubi Glossa, verbo, possit, in fin. ff. de negotiis gestis,* Menochius *de arbitrar. casu 95. numer. 5. & 6.* post Baldum *in l. ampliorem, in fin. C. de appellat.* Felinus *in cap. cùm inter, nu. 7. de re judicata.* Gratianus *disceptat. dict. cap. 841. nu. 14.* qui *num. 15.* probat, connexa etiam individua esse, Aimon. *consil. 232. numer. 2.* post Angelum *consil. 326. ex themate, col. 3. in 4. dubio,* Anchar. *cons. 160. præsupponitur in themate, col. 2. vers. item dicitur,* Menochius *de arbitrar. cap. 91. num. 9.* juxta *l. quod conclave, ff. de damno infecto, l. prædiis, §. balnea, ff. de legat.*

21 Et quemadmodum causa respectu tutorum, * administratorum, & similium est individua, ut hactenus diximus; ita etiam erit individua respectu hæredum, quorum simul causa omnium apud unum, & eundem judicem tractari debet, Farinacius *quæst. 8. nu. 151. limitat. 12. post princip.* Gratianus *dict. cap. 161. numer. 19. tom. 4.* Castillo *controversiar. tom. 6. cap. 165. sub numer. 47. ante fin.,* qui affirmant, &

22 probant, quod si inter hos tutoris, * aut administratoris hæredes unus sit Clericus, omnium causa simul coram uno judice & Ecclesiastico, uti digniori tractanda erit.

Nam cùm fuerit promissa redditio rationis admi-

23 nistrationis à testatore, * & sic ab uno in ipsa origine, & initio, incipit etiam deberi ab uno, & sic à principio nullam recipit divisionem, undè licèt decedente promissore, multi extent hæredes, omnes tamen in solidum teneatur, & actio est individua, eò quòd ex eorum persona non possit variari prima obligatio, & qualitas illius, quæ semper durat indivisibilis, prout erat ab initio, licèt etiam essent mille successores, quia jam solidum est in esse deductum, & productum, non autem à principio divisum, *l. 2. §. ex his, ff. de verborum oblig.* Barb. *in l. stipulationes non dividuntur, 92. num. 7. oppositon. 6. ff. eodem tit.* benè Surdus *de alimentis, tit. 9. quæst. 15. à num. 13. usque ad 17.* Gomez *variarum resolut. to. 2. cap. 10. de individuis num. 14. vers. Secundo modo factum dicitur individuum,* & notant omnes *in l. si is, qui quadraginta, 79. §. quædam, ff. ad legem Falcidiam, & in l. in executione, 85.* ubi Castrensis in princip. Alexand. Jason, & alii communiter, *ff. de verborum oblig.* Gratianus ubi proximè *à nu. 20.* qui quidem *à num. 22.*

24 alio medio probat, quod contra tutores, * administratores, eorumque hæredes agitur ad factum, cùm promittant rationem reddere, & reliqua solvere, & factum in obligatione deductum est individuum, latiùs ibi per eum.

Aliquando autem rei conjunguntur ex necessita-

25 te indivisibilis instantiæ, * ut si volo convenire Clericum, & laicum obligatos in solidum ratione contractus, vel administrationis, ut cum Mastrillo, Doctore Marta, Gutierrez, & Gratiano refert Castrillo *controvers. tom. 6. cap. 165. sub n. 47. versic. de eodem etiam.*

Quam quidem doctrinam (ut in his judiciis

26 mixtis, & communibus, * quæ commodè separari nequeunt) commissio impetrata contra socios subjectos diversis ordinariis, etiam non subscripta manu Sanctissimi non offendat Decretum Trident. nec primam instantiam Ordinarii, nec per consequens ad illos seu illorum remittenda per Senatum, procedere intelligas, non solum quando à Sede Apostolica est impetrata contra Reos omnes Clericos, seu Religiosos, * aut alios exemptos, 27 sed etiam procedit, quando inter eos adest Clericus, qui inter alios reos conveniendus erit, quia tunc ratione connexitatis causæ est unus adeundus judex, & Ecclesiasticus, uti dignior, ut latiùs comprobavimus, coram quo conveniendi sunt omnes ut copiosè, & mirabiliter Gratianus *disceptat. to. 4. cap. 641. per totum, & tom. 1. cap. 115. à numer. 6. cum seq. & per totum d. princip.* singulariter Farinacius *tom. 1. quæst. 8. à numer. 151. cum seqq.* Bobadilla *in Politica lib. 2. cap. 21. num. 90. cum seqq.* Castellus *controversiarum tom. 6. cap. 165. à numer. 48. usque ad finem.* Marta *de jurisdictione, part. 4. Centur. 2. casu 118. per totum,* & ipse Marta *2. part. cap. 1. numer. 10.* Petrus Surdus *de alimentis, tit. 9. num. 3.* & idem Surdus *in consil. 222. num. 2. & num. 3. tom. 2.* Covarruvias *practicar. 34. nu. 2. versic. Quod si contingat.* Gutierrez *practic. lib. 1. quæst. 6. nu. 9. & lib. 3. quæst. 30.* præcipuè *à num. 48.* & conducit Morchechus *de divis. bonor. lib. 1. cap. 3. num. 7.* & alii innumerabiles ab ipsis relati, hanc omnes firmiter conclusionem, & veram sectantes, & conducunt rectè, quæ Nos hac *2. part. cap. 11. num. 56. cum seqq.* indubiè Senatus litteras relaxabit impetranti, ut in illis coram Delegato suo utatur, qui legitimè jurisdictionem ex tali commissione acquisivit contra omnes.

Quæ quidem in civilibus verissima sunt ut omnes Doctores laudati nemine dempto, affirmant: at in criminalibus, * quando nempè Clericus, & 28 laicus simul deliquere, quilibet ad suum judicem, & forum remittitur; ut praxis obtinuit ubilibet usitata, quam probant Farinacius, Bobadilla, & Covarruvias locis mox citatis. Quia hi, & alii DD. supponunt commodam hujus causæ inter simul delinquentes posse fieri divisionem, ac separationem, prout diximus praxis interpretata fuit, probant etiam alii citati à Castillo *controversiarum tom. 6. cap. 165. sub num. 45. vers. de eodem etiam, &c.*

Hæc omnia quæ hactenus dicta sunt in hoc capite, circa hujusmodi * commissionem in judiciis 29 mixtis, & in actionibus connexis impetrata à Sede Apostolica, omnia quidem militant absque ulla differentia, & distinctione in commissione simili obtenta ab Illustrissimo Nuntio horum Regnorum Hispaniæ, prout & generaliter habet locum in alio Superiore, putà Archiepiscopo, cui rei conveniendi omnes, licèt in diversis Diœcesibus habitantes subsunt uti suffraganei, sicque repetenda erunt quæ diximus hoc capite præcipuè, *vers. Ex qua quidem doctrina abunde, &c. à num. 14. omnibus seqq.* in quo dubium esse non potest.

Majus tamen erit, an si hi, contra quos in his judiciis mixtis, * & connexis rei fuerint exempti, 30 vel aliqui eorum, valeat commissio, si à Nuntio impetretur; in quo breviter firmiterque asseverandum erit affirmativè. Nuntius namque Hispaniæ habet facultatem à Sede Apostolica * cum pote- 31 state Legati de latere, ut notissimum est cunctis, & latissimè probabimus infrà *cap. 21. per totum.* Qua propter cuncta potest, * & eidem commissa 32 intelliguntur, quæ Legato de latere, ut post plures DD. videndus Gonzalez *in reg. 9. de alternat. glos. 9. in annotat. numer. 268. & 299.* faciunt etiam quæ ipse Gonzalez *Glos. 12. num. 30.* & latiùs comprobavimus *in 3. tom. de Regia protect.* prope diem edendo.

Sed

Sed Legatus de latere poteſt cognoſcere de cauſis exemptorum, * notat Gloſſa *in cap. quoad tranſlationem, 6. de officio Legati*, & ibidem Auguſtinus Barboſa *in collectan. nu.* 10. Rodriguez *quæſt. regularium, tom. 2. quæſt.* 62. *art.* 1. Pariſius *conſ.* 28. *num.* 31. *cum ſeqq.* Villadiego *in tract. de legato. p.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 20. Eraſmus à Cochier *in tract. de jurisdict. ordin. in exemptos, p.* 1. *q.* 2. *num.* 7. Felinus *in cap. grave, num.* 3. *de officio Ordinar.* Abbas *in c.* 1. *num.* 8. *de officio Legati.* Romanus *conſil.* 398. de quo eſt text. *in cap.* 1. *veniens*, ibi: *Vel Legato ab eis de latere, de verbor. ſignificat. lib.* 6. 33

Et ratio, quia licèt ſit de reſervatis Papæ cognoſcere de cauſis exemptorum, * tamen ſingulare eſt, & ſpeciale, quod Legatus à latere habeat jurisdictionem in exemptos, ex *dict. c. veniens*, 1. & text. *in c. ſi Abbatem de electione eodem lib.* Tùm etiam, quia (ut inquit Joannes Monachus) * Papa eximendo à jurisdictione ordinarii non cenſetur eximere à poteſtate Legati de latere. Navarrus *de datis & promiſſis pro juſtitia, notabili* 4. *n.* 10. *verſ. Secundo per ea, quæ*, ſequitur Auguſt. Barboſ. *dict. cap.* 1. *veniens, nu.* 3. *& 4. & in dict. cap. quoad tranſlationem, ſub n.* 10. *de officio Legati.* Ergo ſimiliter Nuntius Apoſtolicus Hiſpaniæ, quod & Nos quotidie experimur in hoc Tribunali Nuntii; quo indiſtinctè cognoſcitur de omnibus cauſis Religioſorum, & aliorum exemptorum. 34 35

Et in ſpecie quod Nuntius Apoſtolicus cum facultate Legati de latere ſit judex exemptorum omnium, poſt plurimos DD. firmat Pereira *de manu Regia*, 2. *p. cap.* 22. videndus à *n.* 12. *& ſeqq. & n.* 26. & abundè comprobabimus hac 2. *part. cap.* 21. *per totum*.

Quare in ejusdem commiſſionibus expeditis in cauſis his connexis, * & judiciis mixtis contra reos, ſive omnes ſint Clerici, ſive exempti, ſive etiam partim laici, omnes doctrinæ hactenus à principio hujus capitis adductæ indubitè procedunt, & locum habent, ita ut coram eodem Nuntio ſeu ejus Delegato ſpeciali hujuſmodi cauſa ſit contra omnes reos ſimul tractanda, & nullatenus Ordinario, ſeu Ordinariis ſingulis remittenda, & ita jam in facti contingentia habui, & obtinui in omnibus prædictis caſibus, & etiam præcipuè in commiſſione ſimili Illuſtriſſimi Nuntii. 36

Hinc venit conterenda quædam falſa tamen poſitio Joannis à Cochier * *in tract. de jurisdictione ordin. in exemptos, tom.* 1. *q.* 1. *c.* 39. *nu.* 28. dum inquirens, an Nuntius & Legatus, qui in ſua commiſſione habet clauſulam cognoſcendi de cauſis appellationum interpoſitarum à judicibus à Sede Apoſtolica Delegatis, poſſit cognoſcere, & committere appellationes à Conſervatoribus exemptorum interpoſitas. 37

Et hinc inde arguens, (licèt obiter) an conſervator ſit Delegatus, * an magis ſit Ordinarius: concludit tandem ex eo quod magis ſit Ordinarius, ut Legatus nequeat cognoſcere de hujuſmodi appellationibus ab eo interjectis. 38

Sed hæc argumentatio in eundem retorquetur: etenim Nuntiorum, * & Legatorum facultas principaliter data eſt ad cognoſcendum de appellationibus ab Ordinariis emiſſis, & ad majorem authoritatem additur prædicta clauſula Delegatorum Sedis Apoſtolicæ. Ergo ſi fuerit Conſervator ſimpliciter Delegatus, fatetur ipſe poſſe cognoſcere Nuntium, multò magis quando eſt Conſervator Ordinarius: cùm principaliter ad horum appellationes Nuntius miſſus ſit, cujus facultas duas habet partes, ut dictum eſt, & quando Conſervator non comprehendatur in parte & clauſula Delegatorum Sedis Apoſtolicæ, comprehenditur tamen plenè in facultatis parte Ordinariorum, & ita inconcuſsè practicatur in his Hiſpaniarum Regnis abſque umbrâ difficultatis. 39

Salgado de Supplic. & Retent.

CAPUT XV.

Monachus, alterve aliàs ab Ordinario exemptus, & proviſus ad Parochialem, munuſve aliud non exemptum, an remedio retentionis litterarum uti valeat, ut ejus cauſa ad Ordinarium remittatur?

Ubi non ineleganter, quando duorum jura in eadem perſona concurrunt; diverſas etiam perſonas diſcretivè repræſentet.

SUMMARIUM.

1 *Exempti immediatè ſubſunt Sedi Apoſtolicæ, de quorum cauſis ſui Conſervatores, non ordinarij cognoſcunt.*

2 *Exemptus, ad Parochialem, munuſve non exemptum promotus, coram Ordinario convenitur in tangentibus Parochialem, vel munus.*
Text. ſingularis in cap. Capilla, de privileg. verba adducuntur ad idem, ib.

3 *Religioſus, vel alius exemptus, promotus ad Parochialem, non ſubjectam Prælato Monaſterij, eximitur à Prælati poteſtate, & ſubintrat jurisdictionem Ordinarii reſpectu Parochialis.*

4 *Exemptus ob Religionem, ſi ratione Parochialis ſubjectæ Ordinario contrahat, vel delinquat, cognitio pertinet ad Ordinarium.*

5 *Ad omnia ſpectantia beneficium non exemptum, omnes exempti, etiam familiares Cardinalium ſubſunt jurisdictioni Ordinarij.*

6 *Et ſit familiaris Papæ.*

7 *Niſi poſſeſſio beneficii nondum plenè ſit quæſita exempto.*

8 *Exemptum ratione rei poſſe coram Ordinario conveniri, dogma eſt Rotæ.*

9 *Exemptus rei non exemptæ ratione Ordinario ſubeſt, quamdiu in ejus adminiſtratione deget.*

10 *Exemptus, effectus Prior Monaſterii, coram Ordinario convenitur.*

11 *Officii, vel publicæ functionis ratione exemptus ſubeſt Ordinario.*

12 *Commiſſio non ſubſcripta contra exemptum in tangentibus adminiſtrationem non exemptam per Senatum retinetur remiſſa cauſa ordinario.*

13 *Concil. Trid. refertur Decretum, quo diſponitur, exemptum quemlibet ratione beneficii ſubeſſe Ordinario.*

14 *Quod Trident. Decretum ſingulari exornatur Rotæ deciſione plures doctrinas mirabiles continente.*

15 *Canonicus Cathedralis delinquens ratione beneficii Curati à ſolo Epiſcopo abſque adjunctis Capituli puniendus, ut determinavit Rota.*

16 *Qualitate ſupervenienſe, in qua aliud jus repetitur, Prior qualitas non impedit juris operationem reſpectu ſecundæ.*

17 *Regularis, si præest Curæ animarum, subest ordinarij jurisdictioni, quod non obstantibus quibusvis exemptionibus pluries declaravit Rota.*

18 *Eadem persona diverso jure censeri potest, ubi duplicem gerit personam.*

19 *Qualitas officij prævalet in iis, quæ tangunt officium subjectum Ordinario.*

20 *Exemptio quantumvis amplissima, nihil prodest exempto assumenti qualitates, ob quas subest Ordinario.*

21 *Episcopi, si fiunt de aliquo Collegio, sortiuntur locum non secundùm dignitatem Episcopalem, sed secundùm antiquitatem Collegialem.*

22 *Qualitas, quæ prævalet respectu jurisdictionis attenditur.*

23 *Qualitates diversæ possunt concurrere in eodem corpore, ita ut ratione unius detur exemptio, secus respectu alterius.*

24 *Qualitas superveniens à jure communi, habens certam determinationem, prævalet exemptioni ex privilegio, quando cum illa concurrit.*

25 *Contrahens sub una qualitate, tanquam talis censetur contrahere, & non tanquam alter ex alia qualitate, quam simul habet.*

26 *Nec alteri qualitati, cujus respectu non contraxit, contractus prodest nec nocet.*

27 *Protectio Senatus datur Ordinario, quando in Monasteriis virorum, aut mulierum adest Parochialis facularium, si ejus respectu impetretur commissio in prima instantia, quæ pertinet ad Ordinarium ex alio Trid. Decreto hic ad literam relato.*

Et de limitationibus vide per idem Decretum, ibid.

28 *Persona eadem diverso jure censetur, ubi duplices gerit vices.*

29 *Una persona, aut res diverso jure censeri potest, diversis respectibus consideratis.*

30 *Text. in l. tutorem, ff. de iis quibus ut indignis, verba notantur, quod discreta sint jura quamvis plura in eadem persona concurrant.*

31 *Cujus doctrinæ exempla deducuntur ex variis legibus, & Doctoribus.*

32 *Jura diversa concurrentia in eadem persona, inducunt diversitatem personarum, quia non corporalis, sed intellectualis consideratio habetur.*

33 *Duobus officiis simul concurrentibus in una persona quodlibet retinet separatim jura sua.*

34 *Duæ personæ si considerentur in eodem subjecto, potest una supplere defectum alterius.*

35 *Rex simul & Dux in Ducatu consideratur qualitas Ducis non Regis.*

36 *A Rege judicante, uti Duce appellatur ad superiorem Ducis, omissa Regia qualitate.*

37 *Dignitas unaquæque sua retinet jura seperabiliter, & juxta quam contrahitur, attenditur qualitas, non alterius dignitatis.*

38 *Ei qui potest repræsentare duas personas, gesta cum eo ex una, non suffragatur quoad aliam.*

39 *Prælatus, seu majoratus possessor, si ex propria pecunia emit jus utilis dominij à feudatario, seu emphyteuticario Ecclesiæ, aut majoratus, non consolidatur utile illud cum proprietate dignitatis, aut majoratus, nec eorum hæres illud utile tenetur restituere successori in dignitate, aut majoratu.*

40 *Prælatus, seu majoratus possessor, condemnatus tanquam talis, potest impedire executionem respectu sui juris personalis, non tangentibus dignitatem.*

41 *Jura duorum in eadem persona concurrentia non confundumtur, sed quilibet consideratur de per se ac si essent in diversis personis.*

42 *Jura diversarum personarum in una concurrentia non inferunt diversas personas; sed diversa jura, & illa una persona diversas repræsentat.*

43 *Discretiva dispositio separat, & arguit diversitatem, & separationem, ita ut unum cum alio non confundatur.*

44 *Qualitates diversæ in eadem persona possunt simul concurrere, ita ut ratione unius sit exemptus, alterius verò sit Ordinario subjectus.*

45 *In contractu celebrato coram Papa supplentur omnes defectus juris positivi.*

46 *In contractu gesto à Papa, non tanquam Papa, sed persona privata ex proprio patrimonio, an videatur ei consentire ut Papa, contra Rotam resolvitur.*

Authoritas Prælati non informat actus à se gestos tanquam privato, & in bonis sui patrimonii, ibid.

47 *Consensus præstitus in actu gesto à repræsentante duas personas contemplatione unius personæ, aut officii non trahitur ad aliam, cujus nomine actum gessit.*

RELIGIOSOS exemptos immediatè subesse Sedi Apostolicæ, * de quorum causis 1
Conservatorem Religiosis, non Ordinarium (à cujus jurisdictione exempti reperiuntur) regulariter cognituram, abundè deduximus hac 2. *part. cap.* 11. *per totum.*

Nihilominus tamen, si aliquis Religiosus, aliæ 2
usve exemptus * à jurisdictione Ordinarii provideri contingat de aliquo beneficio Curam animarum habere, aliudve ad munus, vel administrationem, aliàs non exemptum promoveatur; Ordinario, ejusve jurisdictioni subesse, ita ut nullo exemptionis privilegio uti valeat contra eum quoad negotia, & administrationem tangentia omninò separatam à causa privilegii, & exemptionis; probat text. mirabilis *in cap. cum Capella*, 26. *de privilegiis*, in hæc: *Cùm Capella Ducis Burgundiæ gaudere dicatur hujusmodi privilegio, quod nullus Archiepiscopus, vel Episcopus in personas Canonicorum ejusdem Capellæ suspensionis, vel excommunicationis, aut interdicti sententias audeat promulgare: quidam Capellæ supra dictæ Canonici, qui Parochiales Ecclesias à te tenent occasione privilegii prælibati, in his etiam quarum jurisdictio ad te pertinet, ita se dicunt exemptos, ut quantumcumque graviter interdum excedant, tuæ correctioni recusant, & sententiæ subjacere. Quocirca mandamus quatenus in quantum exempti sunt, ejusdem ratione Capellæ Apostolicis privilegiis deferas reverenter, sed in quantum Parochialium Ecclesiarum, vel aliàs jurisdictionem tuam respicere dignoscuntur, officii tui debitum eosdem liberè prosequeris.*

Ecce igitur singularem text. præservantem Or- 3
dinario jurisdictionem * in exemptos, ut ea liberè
queat uti in his, quæ tangunt administrationem Parochialis Ecclesiæ, aliàs non exemptæ, quantumvis per exemptum possessæ, quod & probat expressè Glos. *in verb. ad Claustrum, in Clement.* 1. *§. ad hæc, de statu Monachorum*, ex qua communiter notant DD. quod Religiosus promotus ad beneficium

Paro-

Parochiale, si Ecclesia illa nullatenus subjiciatur Prælatis Monasterii, eximitur ille ab obedientia, & potestate Prælati, & Monasterii regularis, & incipit subjectus esse imperio, & jurisdictioni Ordinarii cui illa subest Ecclesia, ut per Navarrum *comment. 2. de Regularibus, num. 6.* Rodriguez *quæst. Regularium, tom. 1. quæst. 34. art. 6. & 7.* Auguft. Barbos. *in collect. ad Clem. 2. numer. 10.* Pater Sanchez *in Præcepta Decalogi lib. 6. cap. 6. numer. 36.* Moneta *de conservat. c. 6. à num. 5.* ubi benè explicat, *& cap. 7. n. 262.* quibus locis plures constitutiones Pontificales, & Decreta Concil. Trid. ponderat in proposito. Et ideò dicunt Franchus *in cap.* 4 *1. §. illum, numer. 4. de verb. signific. in 6.* * Quod exemptus secundum quid, putà, propter Religionem, seu ratione rei, seu, si obtineat Ecclesiam Parochialem, vel alia officia, quorum administratio, & regimen, seu cognitio ad Episcopum Ordinarium spectat, si illorum ratione vel contrahat, vel delinquit; jurisdictio contra illum ad Ordinarium spectabit; tenet etiam Covar. *practicarum qq. c. 11. n. 5.* Erasmus à Cochier *de jurisdict. Ordinar. in exemptos, 2. p. q. 45. nu. 6. tom. 1.*

Erga ea namque omnia, quæ spectant ad bene-
5 ficia non exempta, * omnes exempti etiamsi sint familiares Cardinalium, subsunt jurisdictioni Ordinarii, probant Navarrus *consil. 9. de jurejurand.* Zerola *in praxi Episcopali, 1. p. verb. exemptio, num. 4. & 2.* Abb. *in cap. dilecti filii, n. 9. versic. Nota, de foro competent.* ubi doctè explicat tam in familiari
6 Papæ * quàm in quovis alio exempto, ut ratione beneficiorum possit conveniri coram Ordinario Episcopo; & Calderinus *cons. 13. & cons. 14.* ubi declarat limitans, si possessio officii, seu beneficii non-
7 dum plenè esset acquisita exempto, sequitur Erasmus à Cochier *de jurisdictione in exemptos, 2 p. q. 45. sub num. 6. & num. 67.* qui quidem *dict. num. 6.*
8 *ad fin.* ita intelligendum esse dogma, * de quo Rota noviffima *decis. 702. numer. 1. part. 1.* dum dicit, quod exempti possunt conveniri coram Ordinario ratione rei, quantumvis exemptio lata sit, ubi etiam ipse Cochier declarat Felinum *in cap. fin. nu. 6. versic. Vide eminò, de foro compet.* qui contrarium videbatur firmare.

Atque generaliter ratione officii exemptus subje-
9 ctus est Ordinarii jurisdictioni, * nam ratione rei non exemptæ, veluti, si quis exemptus assumatur ad regimen loci non exempti, qui quidem tandiu subest Ordinario quandiu ibi deget, ut per *dict. cap. cum Capella*, ubi Innocent. & DD. *de privilegiis*, probant Brixiens. *in repertorio in verb. exemptio, col. 7.* Capitius *decis. 59. numer. 2.* ubi per *cap. 1. de privilegiis, lib. 6.* dicit, quod licèt ali-
10 quis sit exemptus, * si tamen efficiatur Prior Monasterii, conveniri possit coram Ordinario, & ad idem Navarrus *cons. 19. num. 9. de Clericis non resident. part. 1.* Erasmus à Cochier *de jurisdict. ordin. in exemptos, 2. p. cap. 45. num. 5. to. 1.* qui quidem
11 *num. 54. & 55.* rectè probat, * quòd exempti conveniri possunt coram Ordinario ratione officiorum, seu publicarum functionum, ex *l. unica*, ubi ex prelsè Castrensis, *Cod. in quibus causis milit. fori præscription. Authentic. ut judices sine quoquo suffrag. §. nolumus, in fin. leg. 2. C. ubi de Curiali, vel cohortal.* probat etiam Calder. *in cons. 13. & 14. de foro competent.*

Quare omninò fatendum erit, quod si exemptus
12 à jurisdictione Ordinarii * promotus fuerit ad officium, seu beneficium non exemptum; ejus respectu, & contemplatione indubiè Ordinarius erit judex competens, cujus jurisdictioni subjectus erit, atque ideo si commissio impetretur contra exemptum ad illum conveniendum super re tangente administrationem suæ Ecclesiæ non exemptæ, sive officii, prout hactenus probavimus; poterit tam ipse, quàm Episcopus Ordinarius, necnon Fiscalis Regius petere à Senatu hoc Supremo remissionem hujus causæ ad Ordinarium omninò faciendam in prima instantia.

Maximè, quia hæc commissio repugnat Concilii Trid. Decreto * expresso 11. *sess. 24. de reforma-* 13
tione, ibi: *Quæ verò privilegia residentibus in Curia Romana vigore Eugenianæ Constitutionis, aut familiaritatis Cardinalium competere solent ea in his, quibus beneficia Ecclesiastica obtinent, ratione prædictarum beneficiorum minimè intelligantur, sed Ordinarii jurisdictioni subjecti permaneant, non obstantibus quibuscumque inhibitionibus, &c.* Aliud est etiam expressius Trident. Decretum, *sess. 25. de Regularibus c. 11.* de quo statim mentionem faciemus.

Quod quidem Decretum clarè patet, ut respectu beneficiorum Ordinarii jurisdictioni subsunt exempti, minimè inhibitione aliqua obstante, * hocque 14
Trident. Decretum exornatur ex mirabili Rotæ decisione in una Salmantina jurisdictionis 17. *Decembris* 1562. in hæc: *Fuit iterum proposita causa super manutentione ob prætensiones R. D. Episcopi Salmantini, impugnantis nonnulla Capitula decisionis aliàs factæ sub die 21. Junii proximè prateriti. Et primum quantum ad caput exemptionis R. D. Scholastici tanquam Canonici, & de jure subditi jurisdictioni Ordinariæ Episcopi: Domini censuerunt, eam exemptionem concernere tantùm personam in iis,* * *quæ tangunt Conservatoriam, non autem extendi* 15
debere contra jurisdictionem Ordinariam Episcopi, sub qua subest ratione beneficii, cùm sit Canonicus, seu dignitas in Ecclesia Cathedrali juxta dispositionem text. in cap. cum capella, de privilegiis, innovatam à sacra Synodo Tridentina in cap. 11. de reformatione, sess. 24. quod maximè probari videtur ex ratione exemptionis considerata per Clem. 7. quia rector & Scholares litterarum sæpiùs pro rebus suis in partibus remotis defendendis intermittere cogebantur, quæ ratio non applicatur Scholastico Salmantino uti Canonico in Ecclesia Cathedrali, &c. quæ decisio reperitur inter Recollectas per Seraphinum *decis. 595.*

Simile etiam alia est Rotæ decisio in una Burgensi concordiæ 24. Januarii 1564. in hæc: Fuit dubitatum, si personæ Ecclesiæ Burgensis obtinentes extra Ecclesiam beneficia Curam animarum habentia; in Curæ exercitio, & administratione deliquerint, an contra illas sit procedendum juxta formam concordiæ, vel potiùs solus Archiepiscopus procedere valeat absque adjunctis, &c. Et postquam in dicta decisione plura hinc inde fuere deducta, ita prosequitur in hæc: Hinc fit, ut quotiescumque superveniat aliqua * qualitas, in qua 16
aliud jus statutum reperitur, prior illa qualitas non impedit, quominus respectu alterius qualitatis non sit servandum jus de ea specialiter disponens, quod apertè colligitur ex Decreto Concil. Trident. *sess. 25. de regularibus*, ubi habetur, quod si regularis præest * Curæ animarum, subest jurisdictio- 17
ni Ordinarii, quod in pluribus causis non obstantibus juris exemptionibus, resolutum fuit prout in Carthaginensi jurisdictionis die 19. Octobris 1579. coram Cardinali Lancelloto, & prout etiam in Salmantica exemptionis 25. Junii 1591. coram Pennia. Et ratio est evidens, quia eadem persona diverso jure censeri potest, * ubi duplicem 18
gerit personam, *c. cum olim, de re judicat. cap. ex litte-*

litteris, de probationib. & l. ſi Conſul de adoption.
19 prævalere itaque debet qualitas illa officii, *propter quam Canonicus efficitur ſubditus ſolius Epiſcopi, nec tunc uti Canonicus, ſed uti Curam habens animarum, vel ejus adminiſtrationem judicari debet. Itaque ſi in iis, qui ſunt verè exempti perſonalibus exemptionibus ampliſſimis, * exemptio nihil prodeſt, ubi ſumunt qualitates, ob quas ſubjiciunt foro Ordinarii: multò magis caſu ſitto, in quo non per viam exemptionis, ſed concordiæ tributur facultas Capitulo unà cum Epiſcopo de delictis Canonicorum cognoſcendis; nam ſtrictè interpretari debemus, ut non comprehendat caſus, in quibus qualitas ſuperveniens facit ceſſare reſpectum qualitatis, cujus intuitu conceſſum eſt privilegium; & hoc adeò verum eſt, ut hac ratione Epiſcopi, &*
21 *Prælati, * ſi ſunt de aliquo Collegio, ſortiantur locum non ſecundùm dignitatem Epiſcopatus, ſed ſecundùm antiquitatem dignitatis Collegialis, Abbas in c. poſtulaſti, de conceſſione præbend.* Chaſſaneus *in Catalogo gloriæ mundi*, 4. *p. conſiderat.* 45. *gloſſ. in c. à collatione*, & ibi Gemolianus *nu.* 6. Franch. *nu.* 4. *de appellat. in* 6. Et fuit de hoc dictum aliquid ſuprà in Romana præeminentiarum ſub die 16. Decembris 1558. *numer.* 14. & 15. Ideo non ſtare ex adverſo deducta. Nam Prima, quod dicitur de generalitate, & prægnantia verborum, etiam geminatorum, facit quidem ut comprehendantur omnia delicta quantumcumque gravia, & ubivis locorum commiſſa à Canonicis, & ita intel-
22 ligenda eſt deciſio Congregationis Concilii, *ſed non poſſunt operari, quoniam, ſi ſuperveniat alia qualitas, quæ in illo caſu prævaleat, illa non debeat attendi, ut in ſimili habetur, quod in eodem corpore poſſunt concurrere diverſæ qualitates, ita*
23 *ut ratione unius detur exemptio: * ſecus verò ratione alterius, ut per Geminianum in cap. exemptionem, numer.* 4. & Franch. *in* 4. *notabili, de privilegiis, in c.* 116. nec obſtare doctrin. Ant. Butr. *in d. cap. tuarum*, quia licèt Canonici non ſint privilegiati ratione loci, ſed perſonæ, tamen in hoc privilegio conſiderata eſt præcipuè qualitas illa Ca-
24 nonicatus, cujus contemplatione * ita diſpoſitum fuit, cui ſi ſuperveniat alia extrinſeca qualitas, quæ habeat à jure communi certam determinationem, ſecundùm illam judicandum eſt, ut in exemplis allegatis: ita paritèr, ſi quis contrahit ſub una
25 qualitate expreſſa, * tanquam talis cenſeatur contrahere: & non tanquam alterius qualitatis, quam habeat, Abb. *in conſ.* 115. *lib.* 2. *de princip.* Roman. *conſ.* 88. *in princip.* Alciat. *conſ.* 2. *numer.* 14. *lib.* 2. Purpurat. *conſ.* 14. *num.* 11. Ægidius *deciſ.* 5. & 423. & *eſt communis concluſ.* poſt Bart. *in l.* 1. *§. nuntiatio de operis novi nuntiat.* cum aliis per Tiraquell. *de retract. lignag. §.* 10. *gloſ.* 1. *num.* 4.
26 & ſic tanquam alius, & in alia qualitate, * nec proſit, nec noceat illius actus. Tiraquel. *ibid. §.* 1. *gloſ.* 9. *num.* 140. & ita major pars Dominorum cenſuit, &c. Quæ decis. habetur etiam apud Seraph. *deciſ.* 1058.
27 Ex alio etiam Decreto ejuſdem Concilii Trid. * *ſeſſ.* 25. *cap.* 11. *de Regularibus*, hæc protectio competit Senatui, ut in his caſibus ad Ordinarium remittat primam inſtantiam, ſive à Nunt . ſive à Delegato ex commiſſione Apoſtolica non ſubſcripta fuerit occupata, aut prævenia, ut ex ejus D crero patet in hæc. *In Monaſteriis, ſeu domibus virorum ſeu mulierum, quibus imminet animarum Cura perſonarum ſecularium, præter eas quæ ſunt de illorum Monaſteriorum ſecularium familia perſonæ tam regulares, quàm ſaculares hujuſmodi curam exercentes ſubſint immediatè in iis, quæ ad dictam Curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent juriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in cujus Diœceſi ſita, nec ibi aliqui etiam ad nutum amovibiles deputentur, niſi de ejuſdem conſenſu, ac prævio examine per eum, aut ejus Vicarium faciendo, exempto Monaſterio Cluniacenſi cum ſuis limitibus, & exceptis etiam eis Monaſteriis, ſeu locis, in quibus Abbates Generales, aut capita Ordinum ſedem Ordinariam principalem habent, atque aliis Monaſteriis, ſeu domibus, in quibus Abbates, aut alii Regulares ſuperiores juriſdictionem Epiſcopalem, & temporalem in Parochos, & Parochianos exercent, ſalvo tamen eorum Epiſcoporum jure, qui majora in prædicta loca, vel perſonas juriſdictionem exercent.* Cujus etiam Decreti meminit Rota in d. Burgenſi, ut per Seraphinum *ubi ſuprà n.* 4.

Eandem rationem, qua utitur Rota *in dict. deciſ.* 1058. *numer.* 6. * apud Seraphinum *ex cap. cum* 28
olim, de re judicata, cap. ex litteris, de probationib. l. ſi Conſul. ff. de adopt. ut eadem perſona diverſo jure cenſeri poteſt, ubi duplicem gerit perſonam; exornavimus latiſſimè pluribus doctrinis videndis *in tract. de Regia protect.* 4. *part. cap.* 8. *à numer.* 267. *cum ſeqq.* & ſuperiùs *à numer.* 276. & hoc *tractat. de ſupplicatione, & Retent. Bullarum*, 1. *part. cap.* 12. *verſ. Quibus conſonat, à numer.* 16. *cum ſeqq.* & ſurſum, facit etiam, quoniam concluſio illa, quod una & eadem res, & perſona non poteſt diverſo jure * cenſeri; fallit diver- 29
ſis reſpectibus conſideratis, quia tunc benè compatitur, ut probant Ant. Monach. *in deciſ. Florent.* 67. *numer.* 9. Rota *decis.* 669. *numer.* 3. apud Farinac. 1. *part. recent.* Sanctarel. *variar. reſolution.* 1. *part. quæſt.* 26. *numer.* 15. Barboſa *axiom.* 135. *num.* 7.

Facit etiam mirabilis text. *in l. tutorem, ff. de his * quibus ut indignis*, ibi: *Diſcreta enim ſunt* 30
jura, quamvis plura in eadem perſona devenerint, aliud tutoris, aliud Legatarii, &c. quam exornavimus abundè *in dict. cap.* 8. *à numer.* 267. *cum multis ſeqq.* textus etiam *in l. ſi non ſubſcripſiſti, ut fidejuſſor.* 25. *C. de adminiſtr. tutor.* junctis aliis pluribus exemplis, quæ deducuntur * ex *l.* 1. *§. ſolet, in fin.* 31
ff. quando appellandum, l. duorum, ff. de operis libert. l. procuratores, §. *ſi plures, ff. de tributoria actione, l. cum quædam, Cod. de adminiſtr. tutor. cap. ex litteris, de probationib. cap. cùm in Eccleſiis, & c. poſtulaſti, de conceſſione præbend. lib. dict. cap. à collatione, eodem lib.* ubi DD. alia notarunt, & latè Lupus *allegatione* 99. Calderinus *conſ.* 229. *in fin.* aliàs 7. *tit. de præbend.* Bart. *quæſt.* 15. *in princ. verſ. Quartò probo.* Abbas *in cap. quamvis, de officio Delegat.* Baldus *conſil.* 167. *lib.* 1. Paul. Caſtrenſ. *conſil.* 250. & 313. *lib.* 1. Romanus *conſil.* 422. & *in ſingular.* 76. incipit *Scholaris, & in l.* 1. *ff. C. verborum obligat.* Fulgoſius *conſil.* 218. Socinus *conſil.* 87. *vol.* 1. Decius *in l. rogaſti in princip. numer.* 7. *ff. ſi certum pet.* Rebuffus *in concordat. tit. de collationibus*, §. *ſi quis jure, in verſ. Diſpoſitiones.* Chaſſaneus *in Catalogo gloriæ mundi, part.* 11. *conſideratione* 12. *in fin.* Menochius *de recuper. remed.* 1. *numer.* 36. & *conſil.* 902. *num.* 71. Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 111. *num.* 13. & iterum *cap.* 298. *à num.* 26. *cum multis ſeqq.* Tuſch. *practicar. concluſ. littera P. verb. perſona, concl.* 317. Solorçano *de Indiarum jure, lib.* 2. *cap.* 21. *à num.* 6. & *ſeqq.*

Ubi

Ubi omnes resolvunt, quando in una persona
32 concurrunt diversa jura, * quibus mediantibus diversas personas repræsentat, non est judicanda tanquam una, sed tanquam plures, & quod actio & passio in tali subjecto cadere potest, quia non corporalis, sed intellectualis ejus consideratio habetur, de quo planè etiam innumeros citans agit Tiraquell. *de nobilitate, cap.* 28. *numer.* 11. *& seqq. & de retractu Lignagier.* §. 1. *gloss.* 18. *numer.* 21. *& seqq.*

Et arridet doctrina Gloss. & aliorum *in cap.* 1. *ne Sede vacante, & in l.* 1. *ff. de leg.* 1. quod quan-
33 do ad invicem junguntur duo officia, * utrumque retinet jura sua, quam sequitur Bald. *in l. si convenerit*, §. *nuda, de pignorat. action.* insignis vir ille non satis laudatus Valençuela *in consil.* 69. *nu-*
34 *mer.* 32. ubi etiam *num.* 37. resolvit, * quod quando considerantur duæ personæ in eodem subjecto, potest una juvare alteram, & supplere quod in se non habeat argument. *l.* 2. *Cod. de omni agro deserto*, quæ doctrina non sine periculo transit, si generaliter, & absolutè accipiatur, propterea reducenda, & declaranda erit ex copiosè dictis, & ulteriùs dicendis.

Et facit, quòd quando Rex simul est Dux, in
35 Ducatu consideratur uti Dux, * & non uti Rex, secundum Federic. de Senis *consil.* 220. *col. fin.* Gabriel *consil.* 195. *numer.* 9. *vol.* 2. Surdus *consil.*
36 19. *numer.* 33. ideoque si Rex judicat ut Dux, * appellatur ad superiorem in Ducatu, non attenta Regia dignitate. Bart. *in l. si quando, Cod. de appellationibus.* Igneus *in l. necessarios*, §. *non aliis, num.* 428. *ff. ad Syllanianum.* Mastrillo *d. Magistratibus lib.* 3. *cap.* 8. *ex numer.* 32. & Gratianus *dict. cap.* 298. *num.* 49. Solorçano *ubi proximè num.* 13. qui hujus rei rationem reddunt, nempè quod unaquæque dignitas retinet suam pri-
37 stinam naturam, * & secundùm actum, quem gerit, consideratur, neque in eo ulla ulteriùs personæ, vel dignitatis ratio habetur, ut probatur *in l.* 1. ubi Baldus *ff. de officio Consulis*, idem Baldus *consil.* 167. *num.* 1. *lib.* Paulus *de resignatione beneficior. lib.* 12. *quæst.* 10. *numer.* 4. & 15. Menochius *consil.* 58. *num.* 7. Surdus *consil.* 91. *num.* 19. *& consil.* 183. *numer.* 42. *& seq.* & *consil.* 365. *ex numer.* 22. *usque ad* 27. ubi hoc pluribus exemplis confirmat.

Est ad prædicta elegans Rotæ *decis.* 367. *numer.* 1. *in fin. ut in posthum.* Farinacii *tom.* 2. in hæc:
38 *Primò, quia Valentinus non habuit penes * se dictas pecunias tanquam emptor, sed tanquam depositarius, & non est novum in jure, quod quis repræsentet duas personas, & quod gesta cum eo ex una persona non suffragentur quoad aliam, juxta notata per scribentes in l. tutorem, ff. de his quibus ut indigni.* Baldus *consil.* 167. *num.* 1. *in fin. lib.* 2. *&* 394. *num.* 2. *lib.* 4. Romanus *consil.* 88. *in princip.* Castrensis *consil.* 256 *in princip. & consil.* 312. *num.* 1. *lib.* 1. Alexander *consil.* 87. *num.* 15. *& seqq. lib.* 6. Calderinus *consil.* 8. *in fin. de præbend.* Surdus *decis.* 310. *num.* 12. *&c.*

Concucit rectè elegans illa doctrina, quod quan-
39 do possessor majoratus, * aut dignitatis, qui ejus ratione, & jure habet rei proprietatem tantùm & non utile dominium; tamen si ex propria pecunia, aut donatione, aliove titulo ex propria persona non jure majoratus, vel dignitatis acquisivit utile dominium à feudatario, vel emphyteuta, seu usumfructum ab usofructuario; non consolidatur cum proprietate, nec illud debet majoratus, aut Prælati hæres successori in dignitate restituere, quia considerantur jura diversa, & discreta in eadem persona, latissimè plura cumulans Giurba *decis.* 92. *per totam*, optimè explicat Peregrin. *de fideicommiss. art.* 10. *à n.* 1.

Vide suprà *cap.* 12. *part.* 1. *à nu.* 11. *& à nu.* 16. *vers. Quibus*, * ubi una persona convicta, & con- 40
demnata ratione officii, administrationis aut majoratus, potest executionem impedire ratione sui juris, & ex propria persona, ubi alia similia congessimus, & suprà dictis benè conducit Rota, ut per Alexand. Ludovis. *decis.* 252. *num.* in hæc: *Et ob id sustinebat duplicem personam, nec confundebatur jus Archipresbyteratus cum * administratione Communi-* 41
tatis, sed unumquodque considerabatur de per se, tanquam si duæ fuissent personæ, l. 1. ubi Baldus, *ff. de officio Consulis.* Socinus *in l. cum filium, numer.* 28. *ff. de legat.* 1. *&c.* & ipse Ludovis. *decis.* 531. *numer.* 7. ibi: *Et non inferunt * diversas personas, sed* 42
diversa jura competentia Marchioni Alphonso superiùs expressa, videlicet, jus hæreditarium, & jus fideicommissi, possunt etiam jura diversarum personarum in una persona concurrere, ita ut plures personas repræsentet, l. tutorem, ff. de iis, quibus ut indignis. Baldus *consil.* 167. *circa finem, lib.* 1. idem Baldus *cons.* 7. *in fin.* Paulus de Castro *cons.* 250. *in princip. lib.* 1. *&c.*

Conducunt etiam, & benè, quæ de discretiva dispositione dicunt jura, † & Doctores, ut exclu- 43
dat, separet, & arguat diversitatem, & separationem, ita ut unum cum alio non confundatur, ut latè videndum erit *in l. hæres meus.* §. *duæ statuæ. ff. de legat.* 3. *l. cùm delationis*, 18. §. *cui fundum. ff. de fundo instructo.* Hieronymus Gabriel. *cons.* 95. *nu.* 7. *lib.* 2. Castillo *controvers. tom.* 5. *cap.* 91. *num.* 83. *vers. Deinde ad medium*; & per discursum, *& cap.* 92. *sub numer.* 32. & multa post Surdum, & Menochium, per Beltramigium *in Annotat. ad Alexand. Ludovis. decis.* 301. *numer.* 18. *&* 372. *num. &* 434. *numer.* 6. apud quos latiùs videbis de dispositione, & loquutione discretiva, & ejus separatione.

Circa aliam autem rationem, * quam reddit ea- 44
dem decis. Seraphini 1058. *num.* 8. quod in eodem corpore possunt concurrere diversæ qualitates, ita ut ratione unius detur exemptio, secus verò ratione alterius, ita ut ex hac possit subesse Ordinario, ut per Geminianum *in c. exemptionem, numer.* 4. & Franchum *notabili* 4. *de privil. in* 6. probant etiam Capitius *decis.* 58. *numer.* 2. quis potest quis esse pro parte exemptus, & pro parte subjectus; ut docet Philipp. Franch. *in cap. si Papa.* §. *& est, numer.* 2. *de privileg. in* 6. & alii relati à Cochier *in tract. de jurisdict. ordin. in exemptos*, 2. *p. q.* 45. *num.* 6. *tom.* 1. ubi per totum caput videre poteris plures casus à se cumulatos, in quibus exemptus ab Ordinario ei subest, exemptione minimè obstante.

Ex his manifestè convincitur resolutio Rotæ *in una Casalis*, * coram Seraphino inter recollectas 45
per Marchesan. *de commiss. tit. designat. gratiæ diversa, part.* 1. *cap.* 2. quæ in ordine est *dec.* 24. *fol.* 118. quæ postquam probavit, in contractu facto coram Papa, suppleri omnes defectus, & sic beneplacitum S. A. de quo dubitatur, *in nu.* 2. ita ait: *Non obstat quod Leo Papa contraxerit tanquam persona privata, & uti Joannes Baptista, quia hæc restrictio eò pertinet, ut non adquireretur Casale Sedi Apostolicæ, sed ipsi Leoni tanquam privatæ personæ, ejusque hæredibus, & successoribus. Sed non ideo minus potest dici non intervenisse con-*

sensum ipsius, ratione solemnitatis uti Papæ. diversa est enim ratio inter utrumque casum: nam respectu acquisitionis consideranti potest duplex persona in Leone, respectu verò consensus minimè, non enim poterat uti Joannes Baptista consentire huic contractui, & uti Leo Pontifex dissentire, & ideo non placuit illud, quod dicitur effectum scientiæ dividi posse, quia hic non de scientia, sed de consensu agitur, qui est indivisibilis in una, eademque persona, &c.

Cui decisioni cuncta juris principia resistunt,
46 * prout hactenus scripsimus; & quia authoritas Prælati tanquam Prælati non informat actus à se gestos, tanquam privato, & in bonis sui patrimonij, ubi alias actus ipsi requirunt authoritatem Prælati, ita Navarr. *conf. 7. num. 1. & 2.* incipit, *de Capellania & Præbenda*, quem sequitur Gonçalez *glos. 5. num. 11.* Et quod dicitur in dict. decisione, quod consensus est individuus, quia non potest uti privata persona consentire: & uti Papa dissentire, contrariem verius est, ut vidimus in omnibus contractibus, * & actis tam extrajudi-
47 cialibus, quàm judicialibus gestis à repræsentante duas personas, aut dignitate ut consensus præstitus uti ab una, nihil influat in aliam, prout latè hoc *cap. 1. & 2. in dict. cap. 12. part. 1.* & est expressa de ff. *Burgens.* superiùs adducta *à num. 16.* & signanter ibidem *à num. 25.* ita ut contractus, & consensus respectu unius qualitatis nec profit, nec noceat in alia qualitate, cujus intuitu nec contraxit, nec consensit, ex plurimis Doctoribus citatis, & sequutis ab eadem decisione *suprà* allegata *à n 26.*

Et insuper quod consensus ratione officii nihil operetur respectu juris proprii, ut in Judice, & Tutore adsunt jura expressa *l. cum quædam. C. de administratione tutor. l. si non subscripsisti, eodem tit. l. adversus*, §. *tutoribus*, ff. *de inoffic. testam.* §. *si tutor. instit. eodem tit.* latissimè Gallerat. *de renuntiat. lib. 5. cap. 10. à numer. 10. & 13. & per totum.* Ant. Gabriel *commun. conclus. lib. 3. tit. de rerum alienat. conclus. 2. à numer. 1. & à numer. 20. & lib. 1 tit. de præsumptionibus, conclus. 3. à num. 20.* Menoch. *conf. 68. numer. 7.* Tiraquellus *de retract. lignag. à numer. 270.* & suprà, ubi de judice Authorizante, & Gallerarius *dict. lib. 5. cap. 9. à numer. 6.* qui plurimos alios allegant; alias plurimas doctrinas evincentes hunc articulum videbis in discursu totius hujus *cap.* præsertim *à num. 28. cum multis seqq.*

CAPUT XVI.

Commissio non subscripta impetrata ad cognoscendum super jurisdictionem ordinaria prætensa per prælatos inferiores Episcopo, an per Senatum retinenda, ita ut ei uti Ordinario remittatur prima instantia?

SUMMARIUM.

1 *& seqq. Super jurisdictione prætensa per Prælatos inferiores Episcopo, an iste in prima instantia sit competens.*

2 *Super exercitio jurisdictionis, an in alio casu exercenda sit, cuilibet judici competit cognitio, an sua sit jurisdictio.*

3 *De jurisdictionis jure, si in possessione, aut in proprietate contendatur, non de nudo ejus exercitio, Judex ipse cognoscere nequit, quia agitur de causa propria.*

4 *Super exemptionis exceptione Ordinarium non posse cognoscere, qui teneant.*

5 *Super exceptione, quod locus contractus, vel delicti non sit de jurisdictione citantis ipse cognoscit.*

6 *Super exceptione exemptionis oppositæ coram Ordinario iste cognoscere nequit.*

7 *Super jurisdictione prætensa per Decanum, aut Archidiaconos in criminalibus, & matrimonialibus, ex immemoriali cognoscit Ordinarius in prima instantia.*

Et interim quod per tres conformes sententias probatur, Ordinarius Episcopus exercet, & manutenetur, ib. & n. 14.

8 *Episcopus, licèt in causa tangente suum personale interesse Judex esse nequeat, potest tamen in tangente suam dignitatem, & Ecclesiam.*

9 *Commissio super jurisdictione prætensa per Prælatos inferiores Episcopo absque subscriptione in prima instantia retinetur in Senatu, causæ cognitione Ordinario remissa.*

10 *De jurisdictionis proprietate, aut possessione quis cognoscit, quando competit ratione dignitatis, non suæ personæ, & proprii juris.*

11 *Episcopus Ordinarius in causa suæ Ecclesiæ potest redargui suspectus, dummodo recusationis causa ante omnia proponatur.*

12 *De exemptione competente ex privilegio, non consuetudine Ordinarius non cognoscit.*

13 *Controversia super privilegio Sedis Apostolicæ ad ipsam pertinet.*

14 *Episcopus manutenetur in jurisdictione prætensa per Decanum, & Archidiaconos ex immemoriali, interim dum ista per tres conformes probatur.*

15 *In jurisdictione per inferiores Episcopo prætensa ex privilegio, isti non Episcopus manutenentur, docentes simul de quasi possessione.*

16 *Text. in cap. cum personæ de privileg. in 6. interpretatur, & declaratur.*

17 *Possessio sola non justificata cum titulo, saltim colorato, non sufficit ad manutentionem contra habentem juris assistentiam.*

18 *Cap. cum personæ de privileg. in 6. latissimè, singulariter declaratum, & interpretatum per Rotam.*

19 *Privilegium, quando simul cum possessione allegatur, sufficit ad manutentionem, cum eo casu possessio non est adeò infecta, nec habet tantam juris resistentiam.*

20 *Cognitio omnium causarum ad Episcopum de jure, non ad inferiorem pertinet.*

21 *Jurisdictio ad inferiorem Episcopo potest ex consuetudine, & præscriptione adquiri.*

22 *Privilegium recipit interpretationem ab usu.*

23 *Trid. in cap. 20. 1. ad hæc, sess. 24. de reformat. & declaratione S. Congreg. non procedunt quando ab inferiore allegatur cum immemoriabili privilegium.*

24 *Pro cujus clariore expeditione duæ singulares recensentur Rotæ decisiones.*

25 *Exemptionem allegans supponit antecedentem subjectionem, & Diœcesim.*

26 *Episcopus ex juris assistentia manutenetur in jurisdictione ab alio prætensa.*

27 *Et eo magis quando docet de exercitio jurisdictionis.*

28 *Causa universalis magis attenditur quàm exercitium, & actus.*

29 *Privilegium per Episcopum concessum super exemptione, an valeat in præjudicium successorum.*

30 *Ad manutentionem Ordinarii excludendam non sufficit sola privilegii ostensio absque possessione exemptionis non violenta, nec clandestina.*

31 *D. cap. cum persona emanavit ad favorem ordinariæ jurisdictionis.*

32 *Ordinarius exercens jurisdictionem in una parte Diœcesis constituitur in possessione quoad omnes, altero specialiter non possidente.*

33 *Ex privilegii sola exhibitione (quod respicit petitorium) non privatur Ordinarius possessione.*

34 *Privilegii sola exhibitio exemptionis non impedit manutentionem.*

35 *Subditus non constituitur in possessione exemptio in eo, quod non appareat in illum non exercuisse jurisdictionem superiorem, nisi probetur casus contingentia, & ipse exercere volens fuisset repulsus.*

36 *Argumentum à contrario sensu non valet ad inducendam correctionem juris.*

37 *Privilegium exhibens, si est in quasi possessione, impedit manutentionem Episcopi non aliter.*

38 *Rotæ decisio recensetur ad idem.*
Episcopus habet in jurisdictione fundatam intentionem de jure, ib.

39 *Maximè in criminalibus & matrimonialibus vigore Concilii, in quibus, est inferior allegat immemorialem, Ordinarius manutenetur, donec per tres conformes cognoscatur.*

40 *De privilegio, & possessione docens inferior manutenetur in jurisdictione criminalium, & matrimonialium.*

41 *Episcopus, soli assistentiæ juris utens, non obtinet manutentionem jurisdictionis, docto de privilegio, & quasi possessione contraria.*

42 *Probatio dubia in temporis prosecutione non relevat.*

43 *Declarationes Trid. circa manutentionem Ordinarii in jurisdictionalibus intelliguntur, quando inferior prætendit jurisdictionem ex immemoriali duntaxat, sicut quando ex privilegio, & possessione simul.*

44 *Prælato inferiori prætendenti jurisdictionem ex sola possessione non datur manutentio; sed Episcopo ex juris assistentia.*

45 *Idem est in eo, qui prætendit exemptionem ab Ordinario, qui etiam ex immemoriali possessione sola non obtinet manutentionem contra Ordinarium.*

46 *Secus si Prælatus inferior, aut exemptus cum possessione ostendat simul privilegium, quo casu ei datur manutentio.*

MUltoties contingit, Decanos, Archidiaconos, aliosve Prælatos inferiores cum Episcopo contendere, * sibi pertinere jurisdictionem in 1
suis districtibus, sive in civilibus causis, sive in criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus privativè, vel cumulativè ad ipsum Episcopum, hoc tamen renuente, & interdum resistente, pro sui juris defensione recurrit Prælatus inferior ad Sedem Apostolicam, rescriptum impetrans alicui Delegato, ut inter ipsum & Episcopum causam, & controversiam dirimat, Episcopus instat, hujus causæ cognitionem in prima instantia ad ipsum solum pertinere ex Decreto Concilii 10. *sess. 24. de reformatione*, propter quod recurri solet ad Senatum hunc Supremum in Concilii protectionem, ut sibi causa remittatur hæc.

Et videtur remissionem denegandam, quoniam licèt quando agitur de jurisdictionis exercitio tantùm, an in aliquo casu competat, & exercere debeat in alios, putà per declinatoriam: ad quem libet judicem pertineat cognoscere, * & determinare, an 2
sua sit jurisdictio, *l. 2.* ubi DD. *ff. si quis in jus vocatus non ierit, l. in præscriptione, C. si contra jus.* Panormitanus, Felinus, & alii *in cap. super litteris, de rescriptis.* Erasmus à Cochier *de jurisdiction. in exemptos, 2. part. q. 12. nu. 1. tom. 1.* Tamburinus *de jure Abbatum, tom. 1. disput. 15. quæst. 10. n. 1.* Nos *de Regia protect. 4. part. cap. 6. n. 27.*

Tamen quando agitur non solùm de nudo exercitio jurisdictionis; * sed etiam radicitùs de omni- 3
modo jure ejusdem jurisdictionis, sive in possessione, sive in proprietate, ad quem scilicet pertineat; tunc Judex ipse cognoscere nequit, cùm in sua causa nemo judex esse possit: ita docent Panormitanus *in cap. ad Audientiam*, & ibi etiam Gloss. Franch. & alii *de appellationibus*, Felinus *in cap. super litteris, num. 24. de rescriptis, vers. Fallit.* 4. in his verbis: *Quartus casus, cùm agitur non solùm de nudo exercitio jurisdictionis, * ut quia citatus* 4
dicit se exemptum, & judex negat; multa enim sunt commoda subjectionis, ideo judex suspectus in hac cognitione, &c. Eadem etiam est sententia Innocent. quam reliqui sequuntur *in cap. venerabilis*, ubi Abbas *num. 3. & 4. de censibus*; item *in cap. ex parte, de verborum significat.* Felinus *in d. cap. super litteris, nu. 10. vers. Quartus*, Angel. *in d. l. 2. n. 1. & 2. ff. si quis in jus vocatus*, Maria *de jurisdict. 4. part. casu 145. n. 4.* Qui omnes negant hanc cognitionem Ordinario.

Quod confirmatur argumento simili; nam quando excipitur, quod locus non est de jurisdictione citantis, eo casu Judex, cujus in ea re vertitur utilitas, cognoscere non potest. Felinus *in d. cap. super litteris, num. 17.* ubi etiam Butrius, Cochier *dict. cap. 12. num. 4.* Tambur. *dict. quæst. 10. sub n. 2.* qui formant inde argumentum de re ad personas. 5

Comprobatur pariter hæc pars, quoniam si inter exemptum, & Ordinarium contendatur de jurisdictione, * an sit exemptus ab ordinario necne, 6
quia de exemptione oppouit exemptus, cùm tunc agatur de totali ejus fundamento, & proprietate, meritòque jure jurisdictionis, idque cum honore, & commodo Ordinarii, huic de re hac cognoscere non licere, firmarunt duo præfati Moderni, Coch. *de jurisdict. ordin. in exemptos, 2. part. d. q. 12. per tot. to. 1.* & Tamb. (illum transcribens) *de jure Abb. tom. 1. q. 10. per tot.* Quare dicendum pariter videtur in nostro casu, ut commissio impetrata ad cognoscendum de controversia inter Prælatum inferiorem, & Episcopum super pertinentia jurisdictionis per illum prætensæ, & sic de totali jure, & fundamento, seu proprietate, cùm causa Ordinario non pertineat etiam in prima instantia, ei per Senatum sit penitùs deneganda remissio, cùm nec Concilium Trid. casum istum subintrer.

Contrariam tamen sententiam, & opinionem nervosè defendam, * & defendendam esse non du- 7
bitamus, cum in iisdemmet (in quibus versamur

ter-

termini's) pluries determinante S. Congregationem Concil. Trid. ut nempè quando Decani, Archidiaconi, & alii Prælati inferiores Episcopo certant habere in suis districtibus jurisdictionem ordinariam, ex præscriptione immemoriali, in civilibus, criminalibus, matrimonialibus, & beneficialibus, aut horum singulis coram Ordinario ipso hæc causa tractanda, & in prima instantia decidenda, interimque dum per tres sententias conformes Prælatos ipsos jurisdictionem habere declaratur; Episcopus illam omnimodò exerceat, & manuteneatur: testatur Rota per Coccinum Decanum *in decis.* 346. *per totam*, ubi commemorantur aliquæ declarationes Sanctæ Cardinalium Congregationis; plurimas Nos litteraliter adduximus, & congessimus hac 2. *p. c.* 4. *num.* 28. *cum multis seqq. & usque ad finem capitis*, quas amplius non repeto. Ergo cum ad Ordinarium pertineat hujusmodi causæ cognitio, omninò remittenda erit ad ipsum per Senatum in prima instantia.

Quod & inevitabili alio fundamento fulcitur: 8 * nam licèt Episcopus in causa sua propria, & tangente ipsius solum, & privatum interesse, non possit esse judex, quia nemo in propria causa judex esse potest: tamen in causa tangente suam Ecclesiam, aut dignitatem licitè judex esse potest, & permittitur à jure, prout abundè post magnam declarationem Cardinalium, Doctorumque catervam comprobavimus hac 2. *p. cap.* 5. *in articulo de recusatione Ordinarii*, §. 1. *à n.* 11. *cum multis seqq.* Igitur cùm hæc causa pertinentiæ jurisdictionis sit non 9 propria, * & particulariter sua Episcopi, sed suæ Ecclesiæ, & dignitatis; fatendum erit sibi pertinere cognitionem in prima instantia, ac etiam à Senatu remittenda, cùm clarè per commissionem offendatur dispositio dicti Decreti Trid.

Quare affirmandum erit illam doctrinam, & Doctorum assertionem superiùs pro contraria parte 10 adductam, * ut quando agitur non de exercitio jurisdictionis, sed de totali jure, & fundamento ejus non cognoscat Ordinarius Judex: procedere dicendum erit in illo Judice, cui non ratione, & contemplatione dignitatis Ecclesiasticæ jurisdictio in proprietate competit; sed eo cui uti domino territorii, & uti propria sua pertinet jurisdictio in proprietate, quo casu verissima est illorum Doctorum propositio: secus in Episcopo, cui jurisdictio competit ratione dignitatis Episcopalis, non tamen jure propriæ personæ, ut *in dict. cap.* 5. latiùs deduximus.

Fateor tamen, posse ipsum Ordinarium ex hac 11 causa redargui suspectum, * si ante omnia recusatio proponatur, & in tempore à jure permissio, prout post magnam Doctorum catervam firmavimus; & præfatam conclusionem limitavimus *in d. c.* 5. *d.* §. *vers. At nihilominus*, *d. n.* 22. *cum multis seqq.* Quod & quidem est de mente ferè omnium Doctorum, quos pro contraria parte retulimus, & in specie Felinus *d. c. super litteris num.* 24. *vers. Quartus casus*, ibi: *Ideo Judex est suspectus in hac cognitione, de rescriptis.*

Nostra tamen resolutio limitanda erit in habente privilegium exceptionis à jurisdictione ordina- 12 ria, * ut de ejus exemptione, quando radicaliter tractatur de jurisdictionis fundamento totali, & de ipsa exemptione & privilegio; non coram Ordinario, sed coram superiore, putà Summo Pontifice, aut Legato de latere (cujus vices, & potestatem habet ex sua facultate Nuntius Hispaniæ) disceptanda erit hæc causa, ex his quæ latè deduxere Erasmus à Cochier *de jurisdictione in exemptos*, 2. *p. c.* 10. *per totum*, *tom.* 2. & Tamburin. *de jure Abb. to.* 1. *disp.* 15. *q.* 17. *per tot.* & Nos diximus superius in fundamento ultimo contrariæ partis, & conducunt, quæ ipse Cochier ubi proximè *quæst.* 6. *per totam.*

Quia, ut ipsi firmant, in hac controversia tangitur privilegium ipsum Papæ, & de ejus viribus contenditur, * quod Sedi Apostolicæ tantum per- 13
tinet, ex *c. cum venissent*, ubi Gloss. *verb. judicari*, *de judiciis*, Tamburin. *in d. q.* 10. *num.* 3. Cochier *de jurisdict. ordin. in exemptos*, *lib.* 2. *q.* 13. Cotta *in memorialibus*, *verb. privilegium*, *pag.* 906. Barbos. *in collect. ad d. c. cum venissent*, *num.* 2. Greg. Lop. *in l.* 2. *verb. è quando acaeciere*, *tit.* 1. *p.* 2. *& in l.* 27. *glos.* 1. *num.* 18. *p.* 3. *l.* 6. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recopil.* Garcia *de nobilit. gloss.* 1. §. *n.* 1. *&* 2. Gutier. *pract. lib.* 3. *quæst.* 28. *num.* 2. Gironda explicat *de privileg. & exempt. nu.* 83. quare hujus specialitatis, & aliarum ratione, quæ in exemptione reperiuntur libenter admittimus hanc fallentiam.

Circa illud autem, quod superius *nu.* 7. *vers. Contrariam tamen*, * ubi scilicet datur inter Prælatos 14
inferiores, & Episcopum contentio super jurisdictione prætensa, ut sit Episcopus Ordinarius interim manutenendus, donec vincatur per tres sententias conformes: animadvertendum unum utile valde duximus; quod illa doctrina, & declarationes omnes S. Congregationis ibidem remissivè relatæ procedunt in casu, de quo loquuntur, illius terminos non excedentes, nempè quando Prælati ipsi jurisdictionem prætendunt ex immemoriali consuetudine, & præscriptione dumtaxat, ut secus sit quando eam prætendunt ex privilegio, quod allegant, & exhibent, ac simul possessionem: nam si de utroque docent simul, * tunc ipsi, non Ordi- 15
narius manutenendi sunt in sua possessione, ut plures Rotæ decisiones ad id allegat Marescotus *variar. resol. lib.* 1. *c.* 11. *num.* 18. ubi dicit, quod quando contra habentem juris communis assistentiam allegatur privilegium simul cum possessione, & præscriptione, manutenendus tunc erit ille, qui privilegium allegat, ea ratione, quia possessio non est adeò infecta, nec habet tantam resistentiam juris, nec tantam præsumptionem contra se, cùm justificetur ex titulo, quin sit habenda in consideratione, quemadmodum si sola præscriptione niteretur, * & est text. *in cap. cum personæ*, *de privileg. in* 6. quem ita declarant, & interpretantur 16
DD. communiter ibi, Lupus Anchar. *in notabili*, 12. Geminianus *in* §. *fin. num.* 3. Franch. *num.* 2. & fuisse resolutum in una Salmantin. *jurisdict.* 27. *Decembris* 1582. *coram Seraphino*; testatur Marescotus loco citato, quam doctrinam declaravi per eundem *ib. n. seqq.*

Qui *num.* 21. *&* 22. plures decisiones allegat in proposito, * ut Prælati inferiores prætendentes ju- 17
risdictiones ex immemoriali, debeant manuteneri contra Ordinarium Episcopum, quas tamen omnes declarat, ibi, *n.* 23. *& seqq.* ut procedant, & locum sibi vindicent, si ultra quasi possessionem deductam à Prælatis inferioribus, producatur etiam titulus; licèt per se non sit sufficiens, dummodo sit talis, qui præbeat causam præscribendi, quia sola possessio non coadjuvata aliquo titulo, saltim colorato, non sufficiet pro manutentione contra eum, qui habet juris communis assistentiam, ut probat *d. cap. cum personæ*, §. *penult.* & ibi notant omnes, Joan. Andr. *n.* 6. Geminianus *n.* 4. *vers. Nota quod pendente lite*, Franchus *num.* 2. Covar. *pract. q. c.* 17. *num.* 6. *vers. Quæ quidem inter-*

interpretatio, & latiùs procedit declarando ipse Mareſcotus ibidem per n. ſeqq. videndus.

Pro quo eſt deciſio Rotæ Salmantin. proximè re-
18 lata, * quæ apud Seraphinum eſt in ordine 595. atque *nu.* 2. ita ait: Domini conſuerunt negotium decidi per textum ex adverſo allegatum, *in cap. cum perſonæ, de privilegiis in* 6. quando enim allegatur privilegium, & præſcriptio, tunc manutenendus eſt ille, qui privilegium allegat; quia poſſeſſio tunc non eſt adeò infecta, nec habeat tantam reſiſtentiam juris, nec talem præſumptionem con-
19 tra ſe, cùm juſtificetur ex titulo privilegii, † ut non ſit habenda in conſideratione, quemadmodum, ſi ſola præſcriptione niteretur, & ita habet locum ibi textus, ut diſtinguunt omnes Doctores, Anchar. ibi *nota* 22. Gemin. *in* §. *fina. numer.* 3. & 4. & ibi Franch. *numer.* 22. Licèt ergo de jure com-
20 muni cognitio harum cauſarum ad Epiſcopum, * & non ad inferiorem pertineat, *c. accedentib. de exceſſib. Prælator.* Abb. *in c.* 1. *num.* 11. *de conſanguin. & affinit.* Covar. *in Epit. in* 2. *p. c.* 8. *num.* 12. tamen
21 cùm ex conſuetudine, * & præſcriptione poſſit ad inferiores pertinere. Gloſ. *d. c.* 1. *de conſanguin. & affinitate*, & ibi Abb. *nu.* 11. & hìc concurrat privile-
22 gium, quod reſpicit interpretationem ab uſu * & conſuetudine; manuteneri debet inferior de jure communi, & quod allegatur ex *ſeſſ.* 24. *cap.* 20. *de reformatione*, juncta reſolutione S. Congregationis (facta ſemel in cauſa Burgenſi, 24. Septembris 1575. & iterum in cauſa Palentina Archidiaconatus 10. Martii ejuſdem anni 1565.) poteſt pati difficultatem, quando allegatur immemorabilis juncta cum privilegiis, quæ exhibentur, &c.

Et inſuper pro clariori intelligentia dictarum declarationum S. Congregationis, duæ mirabiles aliæ
23 editæ ſunt, * & expeditæ Rotæ deciſiones, quæ omnimodam difficultatem abſolvunt; prior eſt in una Sipuntina jurisdictionis 24. Maii 1613. coram Dunaceto, quæ ſic in ſequentibus ait.

Pro informante fuit reſolutum nempè Domino Ar-
24 *chiepiſcopo * eſſe dandum mandatum de manutenendo in quaſi poſſeſſione exercendi jurisdictionem; etenim cum loca, de quibus agitur, ſint intra Diœceſim, quod probatur ex eo, quod Dominus Abbas alle-*
25 *gat exemptionem, quæ in neceſſarium * antecedens præſupponit exiſtentiam in Diœceſi. Rota in cauſa Volaterranenſ. jurisdictionis* 14. *Januarii* 1581. *coram Brabo relata inter diverſ. impreſ. deciſ.* 207. *p.* 2. *& latiùs in conſtit. jurisdictionis* 18. *Maii* 1611. *coram Reverendiſ. Attrebat. & etiam deponunt teſtes, quorum ſummarium fuit datum. Videtur quod Dominus Archiepiſcopus habeat de jure communi fundatam intentionem, cap. omnes Baſilicæ* 16. *quæſt.* 7. *cap. conquerente, de offic. Ordinar. cap. cum Epiſcopus, eodem tit. in* 6. Veral. *deciſ.* 306. *p.* 1. *&* 203. *part.* 2.

26 *Ob quam juris aſſiſtentiam debet manuteneri, * c. cum perſonæ*, §. *fin. cum ibi notat. de privil. in* 6. *Vell. dict. deciſ.* 306. *part.* 1. *Rota in cauſa Salmantinæ jurisdictionis* 18. *Aprilis* 1581. *coram Cantucio relata inter diverſas impreſſion. deciſ.* 145. *lib.* 6. *part.* 2. *in Vero jurisdictionis* 15. *Maii* 1608. *coram Domino Attrebaten. & alibi ſæpè.*

27 *Et * præfata eo magis procedunt, quia de exercitio jurisdictionis deponunt prædicti teſtes. Rota in dict. Calagurritana jurisdictionis* 5. *Maii* 1608. *coram Reverendiſſimo Attrebaten. & in foro Libien. ſeu Bertinorienſ. Diœceſis* 3. *Aprilis* 1609. *coram eodem; etiamſi non deponant de omnibus actibus*
28 *jurisdictionalibus, quia ſufficit cauſa * univerſalis, quæ magis attenditur, quàm facius, ut fuit reſolutum in cauſa Aſſiſtenſ. Canonicatus* 14. *Junii* 1600. *coram me, & in terminis jurisdictionis.* Innocent. *in cap. dilectus, numer.* 3. *de Capell. Monach. & alii infra allegandi. Et ſuper aliquibus Capitibus jurisdictionis in territorio, de quo agitur: dantur etiam decreta Sanctæ Congregationis ſuper Concilio ad favorem D. Archiepiſcopi.*

*Non obſtat prætenſum privilegium * exemptionis* 29
conceſſum de anno 1211. *ab Archiepiſcopo Sipuntino; nam omiſſo quantum hoc privilegium valeat in præjudicium ſucceſſorum, de quo in Veronen. exemptionis* 27. *Maii* 1594. *coram Bon. mem. Cardinal. Pamphilio.*

*Reſpondetur, quod ad evitandum * manutenti-* 30
onem Ordinarii non ſufficiat exhibitio privilegii, niſi ulterius adſit quaſi poſſeſſio exemptionis, ut habetur in cap. cùm perſonæ de privileg. lib. 6. ibi: *Quia de privilegio faciunt fidem in libertatis, *
31 *vel exemptionis poſſeſſione, non violata, non clandeſtinata, nec conceſſa precario, de qua ſi fidem coram eiſdem fecerint non turbentur. Si enim Papa mandat eos non turbari in poſſeſſione, per neceſſarium antecedens præſupponit, quod poſſideant, quia privatio præſupponit habitum, juxta notata in l. decem, ff. de verb. oblig. Et iſte intellectus ſuadetur eo, * quia dict. cap. cum perſonæ emanavit ad* 32
favorem jurisdictionis Ordinariæ, ut patet in principio, ibi: *Ordinariorum correctiones, & ordinationes ſubterfugientes. Nos volentes ſuper hoc de ſalubri remedio providere ſtatuimus, ut hi, qui ſe aſſerunt per privilegia, ſeu indulgentias Apoſtolicæ Sedis exemptos à locorum Ordinariis, &c. Ex quæ narrativa proœmii colligitur cauſa finalis l. fin. ff. de hæred. inſtituen.* Oldrad. *conſ.* 103. *numer.* 2. Roman. *conſ.* 38. *numer.* 1. Alexand. *conſ.* 160. *numer.* 20. *lib.* 6. *Sic igitur allegantes privilegium exemptionis per ſolam * exhibitionem privilegii, antequam* 33
de illius juribus cognoſcatur liberarentur ab exercitio jurisdictionis Epiſcopi, diſpoſitio text. emanaſſet ad illorum favorem, ſi quidem per Regulas juris ſola exhibitio privilegii non tolleret exercitium Ordinarii.

Nam eo ipſo quod Ordinarius exercet jurisdictionem in una parte ſuæ Diœceſis videtur conſtituti in quaſi poſſeſſione exercendi, quoad omnes, in quibus alter non habet particularem quaſi poſſeſſionem, Abbas *conſ.* 71. *col. fin. verſic. Tertio ad idem*, ibi: *Nec alius erat in poſſeſſione, lib.* 2. Felin. *in cap. auditis, numer.* 19. *in* 3. *declarat. de præſcriptis*, Rebuff. *de decimis, quæſt.* 9. *numer.* 9. Menochius *remed.* 3. *retinendi numer.* 135. Cephal. *conſil.* 369. *nu.* 15. *cum pluribus ſeq.* Rota *in cauſa Orolien. decimarum* 19. *Junii* 1591. *coram Gypſio, & in Valentina decimarum* 27. *Octobris* 1598. *coram Bon. mem. Seraphin. & in terminis jurisdictionis tradit.* Innocent. *in cap. dilectis, numer.* 3. *verſ. Poſſeſſorium eſt*, Oſt. *numer.* 1. *verſic. Ex prædictis etiam*, Joan. Andr. *numer.* 8. Butr. *numer.* 5. Boich. *nu.* 11. *de Capellis Monach.* Derall. *deciſ.* 306. *par.* 1.

*Et proinde per iſtam exhibitionem privilegii, quæ concernit petitorium * remaneret Epiſcopus pri-* 34
vatus ſua quaſi poſſeſſione contra notat. per Abb. *in cap.* 1. *numer.* 4. Butrius *numer.* 2. *ut lite pendente*, Lancelot. *de attentat. part.* 2. *cap.* 17. *num.* 161. *& ſeqq. Et in ſpecie, quod ſola exhibitio privilegii exemptionis non impediat manutentionem. Fuit deciſum in cauſa Carthaginenſ. decimarum* 17. *Junii* 1590. *coram Gypſio.*

Nec poteſt ſubditus dici conſtitutus in quaſi poſ-
*ſeſſione exemptionis * ex eo ſolum quod non appa-* 35
reat

reat superiorem in illum exercuisse jurisdictionem, nisi probetur quod venerit casus exercendi, & volens exercere fuerit repulsus, & repulsioni acquieverit, vel alias habuerit se pro spoliato, ut per Innocen. Ost. Joan. Andr. Butr. Boich. & Veral. locis sup. allegatis.

Et licèt Glossa in dict. cap. cùm personæ, verbo Turbentur, innuatque sola exhibitio privilegii, sufficiat per §. seqq. infra eodem; attamen loquitur
36 *contra Regulas juris, ut patet ex prædictis, * & ducit argumentum suum à contrario sensu*, ut advertunt Lopus, Anchar. & alii infrà allegandi, *quod argumentum non valet ad inducendam correctionem juris*, ut latè per Everar. *in loco à contrario sensu num... prout induceretur in proposito casu, & iste communis intellectus illius capitis cum personæ*, ubi per Lap. ibi. *nu.* 4. *vers. Et hoc videtur*, Anchar. *nu.* 6. *vers. Hoc tamen*, Gemin. *in* §. *si verò, vers. Et hoc videtur.* Franch. ib. *num.* 3.
37 *vers. Et non procedit, dum dicunt exhibentem * privilegium, ita demum evitare manutentionem Episcopi, si ipse est in quasi possessione exemptionis.* Hactenus Rota.

Quæ quidem decisio est 194. *p.* 1. *recent.* quam ad idem refert & sequitur Tamburin. *de jure Abb. tom.* 1. *disp.* 15. *quæst.* 8. *à n.* 2.

Alia est etiam ad id ipsum Rotæ *decisio, in una Theatina jurisdictionis de Atiza* 17. *Decembris* 1612. *coram Coccino Decano*, in hæc verba: licèt
38 locus Atizæ sit intra limites * Diœcesis Theatinæ juxta resolutionis causas facti, & propterea Reverend. Archiepiscopus habeat intentionem fundatam de jure, *ut in cap. omnes Basilicæ* 16. *quæst.* 7. Romanus *consil.* 180. *nu.* 4. *vers. Habet enim Episcopus*, Federicus de Sen. *consil.* 145. *nu.* 6. *ante finem. versic. Undè si aliquis etiam ad effectum manutentionis ut in cap. cum personæ de privileg.* Et
39 tanto magis in causis criminalibus, * & matrimonialibus vigore Concilii Trid. *sess.* 24. *cap.* 20. §. *ad hæc, de reformatione*, ex cujus sententia Sacra Congregatio censuit, quòd etiam si inferior alleget immemorabilem; nihilominus Ordinarius debeat manuteneri, donec de ea per tres sententias cognoscatur.

40 Tamen Rota in casu * de quo agitur censuit Præpositto Atizano, dandum esse mandatum de manutenendo, quoad cognitionem causarum Civilium, matrimonialium, & Criminalium. Quia nedum constat de possessione prædicti Præpositi, verùm etiam docet de privilegio sibi concesso, usque de anno 1118. à tunc existente Episcopo, & Capitulo Theatino subscripto ab ipsomet Episcopo. Quod privilegium cùm fuerit datum ante Paulinam de consensu Capituli, absque dubio suffragatur, *cap.* 2. *cap. cùm nos, & cap. tua, de iis quæ fiunt à Prælatis, cap. Pastoralis in fin. de donationibus*, Federicus de Sen. *consil.* 111. *num.* 3. *in fin. vers. Nam cùm in tali exemptione.* Et fuit dictum in alia Theatina jurisdictionis 26. Martij præteriti coram R. P. D. meo Cavalerio. Ultra quod ex observantia subsecuta, nempè ex solutione Brizantij, de quo in dicto privilegio, & ex cognitione causarum, quatenus beneplacitum Apostolicum esset necessarium, esset præsumendum, Gonzalez *sup. reg.* 8. *glos.* 12. *n.* 76.

Undè sequitur, quòd cum Reverendissimus Ar-
41 chiepiscopus * nitatur sola dispositione juris communis, Præpositus autem alleget possessionem, & privilegium; procul dubio Præpositus sit manutenendus, ut habetur *in dict. cap. cum personæ*, ubi Ancharran. *in* 2. *notab.* Geminianus *in* 3. *fin. circa fin.* & ibi etiam Franchus *num.* 2. *&* 3. Et dixit Rota in Salmantina jurisdictionis 17. Decembris 1582. coram Card. Seraphino; & in alia Aquilana jurisdictionis 30. Martij 1607. coram Pamphilio.

Nec obstant visitationes datæ pro parte R. D. Archiepiscopi, * quia nulla visitatio datur ante 42
Concil. Trident. illæ autem, quæ dantur sunt post Concil. Trid. Undè cum non constet illas fuisse factas jure Ordinar. vel vigore Concilii, ista probatio tanquam dubia non relevat Dominum Archiepiscopum, *cap. in præsentia, de probationibus*, & in puncto fuit resolutum in dicta causa Aquilana, in qua dicitur, quod cum non docentur de visitationibus ante Concil. verisimile erat, quod fuissent factæ vigore Concilij allegando in argument. *l. quædam mulier, ff. de rei vend. & in l.* 2. *ff. de acquir. possess.*

Non obstat dispositio Concilij Trid. * & Decla- 43
ratio Illustrissimorum interpretum; quia licèt verum sit, quòd dùm cognoscitur super immemorabili per tres conformes, Ordinarius debeat manuteneri; Tamen quidquid sit, an Concilium procedat in Decanis, & aliis dignitatibus in eadem Ecclesia, in quibus non habere locum dispositionem Concilii, censuit Rota in causa Salmantina jurisdictionis prima Julii 1605. coram Aldobrandino, & in alia Burgens. jurisdictionis 16. Decembris 1564. coram Orano. Quia postmodum non fuit facta hujusmodi distinctio coram me in causa Baren. jurisdictionis, & in alia Theatina jurisdictionis coram R. P. D. meo Cavalerio. Decisiones Concilii videntur indistinctè loqui, & propterea quidquid sit de hac responsione firmiter fuit dictum, quòd declarationes Concilii loquuntur, quando agitur super immemoriali tantùm: hic autem docetur de privilegio, & antiquissima possessione; unde nisi aliud censuerit Sacra Congregatio, placuit Dominis dispositionem Sacri Concilij esse intelligendam quoad manutentionem dandam inferiori, qui docet de privilegio, & possessione secundùm terminos *cap. cum personæ, de privileg. in 6.* & ita concluſum, &c.

Quam decisionem ad litteram refert Tamburin. *de jure Abbatum, tom.* 1. *quæst.* 15. *disput.* 18. *à n.* 8. Hanc distinctionem sequutus, * quod quoties 44
de possessione dumtaxat docet Prælatus inferior, qui prætendit contra Episcopum jurisdictionem in suo districtu habere, non ipse, sed Ordinarius debeat manuteneri ex assistentia juris communis. Et idem firmat in eo, qui prætendit exemptionem * à 45
jurisdictione ordinaria, ut non juvetur ad manutentionem contra eum ex sola possessione, & præscriptione, etiam immemoriali: at verò quando cum possessione exhibet privilegium, & titulum * saltim 46
coloratum, qui præstet causam præscribendi, tunc non Ordinarius, sed Prælatus inferior in jurisdictionis prætensæ, aut exemptus in exemptionis quasi possessione manutenendus sit; prout & latiùs comprobatum reliquimus hactenus.

CAP.

CAPUT XVII.

Si pars non contradicens patiatur in Rota, alióve ſuperiori Tribunali, cauſam in prima inſtantia tractari, vel etiam cum proteſtatione, etiam occulta conſentiat illic de bono jure agi: an executoriales inde obtentæ, ſive ſuper principali, ſive ſuper incidenti (puta manutentione) ſint inſuper retinendæ, ad Ordinarium per Senatum cauſæ remiſſione facta.

Et nunquid conſenſus Ordinarii ſuperveniens revalidet executoriales, & impediat in Senatu cauſæ denuo tractandæ ad eundem remiſſio.

SUMMARIUM.

1 *Concilium Trident. in cap. 20. ſeſſ. 24. non excluſiſſe ſententiam, ac rem judicatam; pluries determinavit Rota.*

2 *S. Congregatio idem cenſuit; Concil. non comprehendere caſus per ſententias determinatos.*

3 *& 4. Rotæ deciſio refertur, qua decrevit, res judicatas non ſuſtuliſſe Concilium.*

5 *Concilium in cap. cauſæ omnes, quemadmodum non derogat immemoriali, ita nec rei judicatæ.*

6 *Rotæ deciſio recenſetur ad idem.*

7 *& 8. Concilium, ubi non derogat ſententiis, non comprehendere caſus per eas deciſos, cenſuit S. Congregatio.*

9 *Super caſu non comprehenſo in diſpoſitione Trid. proteſtionis Regalia deneguntur.*

10 *Declinatoria oppoſita, & rejecta adquieſcente parte, judicium, & ſententia tenent.*

11 *Quod procedit quando aliàs Judex habet juriſdictionem, licet per declinatoriam elidibilem.*

12 *Judex incompetens, poſtquam ſe competentem declaravit, quieſcente parte ulterius de ejus incompetentia non eſt diſputandum.*

13 *Executoriales obtentæ in Rota, ubi cauſa cœpta fuit in prima inſtantia, non concurrente conſenſu partium, & Ordinarii, tanquam nullæ non præſtant impedimentum, quominus retentæ in Senatu, cauſa denuò tractanda Ordinario remittatur.*

14 *Executoriales, contra formam Trident. obtentæ, ſunt nullæ ex defectu juriſdictionis.*

15 *Dictio* dumtaxat *qua utitur Trident. reſtringit, & excludit omnes alios caſus, & perſonas, præter expreſſas.*

16 *Eſt reſtrictiva, & taxativa, ut concludat negationem in aliis perſonis.*

17 *Dictio* dumtaxat, *& aliæ taxativæ in diſpoſitione de aliquid faciendo inducit formam, & ſolemnitatem, ita ut aliter actus vitietur.*

18 *Habet vim prohibitionis tacitæ & expreſſæ.*

19 *Dictiones taxativæ exponuntur negativè.*

20 *Lex ſimpliciter prohibens intelligitur tacitè apponere clauſulam annullativam.*

21 *Dictio* dumtaxat, *qua utitur Trident. exponitur tanquam taxativa, ut ſolus Ordinarius.*

22 *Lex dicens, ſolus procedat, attribuit juriſdictionem privativam.*

23 *Et majoris Magiſtratus cujuſcumque juriſdictionem excludit.*

24 *Neque ejus juriſdictio poteſt præveniri.*

25 *Tridentini decreto in cap. cauſæ omnes non ſolùm reperitur imitans tacitum, ſed expreſſum.*

26 *Trident. & conſtitutio Leonis X. annullant proceſſum factum in prima inſtantia contra tenorem Trident.*

27 *Verba* (Nullius ſit momenti) *vel aliter annullativa inducunt decretum irritans expreſſum.*

28 *Proceſſus appellatione venium omnes ſcripturæ in judicio factæ coram Judice, & Notario deputato.*

29 *Proceſſus appellatione venit ſententia.*
Acta judicii ſunt vehicula ad ſententiam, quæ ſingula ſunt, ita & ſententia, ibid.
Defectus in commiſſione influit in quodlibet derivatum ex ea, ibid.

30 *Decretum irritans tollit vires ſententiæ, ac ejus executionem impedit.*

31 *A Nuntio latam ſententiam procedente in prima inſtantia contra formam Tridentin. eſſe nullam ex defectu juriſdictionis declaravit Rota.*

32 *Sententia lata à Nuntio, vel Legato in prima inſtantia, in qua nullam habet juriſdictionem ex Trid. ejus defectu eſt nulla.*

33 *Juriſdictionis defectus inſanabilis eſt, & cæteris major, non contentus in ſtatuto excludente omnes defenſiones.*

34 *Juriſdictio in prima inſtantia alieni Judicis nequit prorogari, niſi concurrente partium, & Ordinarii proprii conſenſu.*

35 *Juriſdictio quando nequit prorogari in præjudicium alterius, ſententia defectu juriſdictionis nulla eſt.*

36 *Proceſſus, & acta nulla ſunt facta prorogatione, abſque ſuperioris conſenſu.*

37 *& 38. Sententia in prima inſtantia, nitens fundamento per Trident. in reprobato, omnino corruit, quia procedit à radice infecta, juxta declaration. Sanct. Congregation.*

39 *Res judicata ex fundamento à lege reprobato, pariter reprobata intelligitur.*

40 *Sententia lata ſuper petitorio, durante adhuc poſſeſſorii ejus ſuſpenſione, eſt nulla.*

41 *Sententia confirmans aliam nullam, pariter & nulla eſt ex defectu fundamenti.*

42 *Executoris exceſſus facta eſt nullus, ita pariter & ſuperioris ſententia illum confirmans.*
Nullitas primæ ſententiæ influit in alias eam confirmantes, ibid.

43 *Executoriales obtentæ ſuper inſtantia ablata Ordinario, abſque ejus conſenſu ſimultaneo retinentur in Senatu, illi remiſſa cauſa denuo cognoſcenda.*

44 *Executionem executorialium obtentarum ablata prima inſtantia Ordinarii, an hujus jure, & reſpectu poſſit prorogans evitare.*

45 *Obſervatio Eraſmi à Cochier in propoſito refertur, ibid.*

46 *Executio executorialium obtentarum contra formam Tridentin. in cap. cauſæ omnes, nec in prorogantem fit, non conſentiente Ordinario, quia eam in totum excludit jurium complicatio, & connexitas.*

47 *& ſeq. Poſt rem judicatam conſenſu Ordinarii accedente, an ceſſet proteſtionis Regalia, & Trident. diſpoſitio.*

48 *Actus nullus in favorem alicujus intelligitur, ſi ipſe velit.*

49 *Consensus tacitus Ordinarii ex scientia, & patientia inductus sufficit ad validitatem prorogationis.*

50 *Ordinario præsente prorogationi alienæ jurisdictionis, & tacente videtur consentire.*

51 *Consensus Ordinarii accedens post rem judicatam, & sic tempore incongruo non reddit judicium validum.*

52 *Doctores affirmantes, consensum tacitum Ordinarii sufficere ad prorogationis validitatem, loquuntur quando tempore prorogationis accessit, non quando post rem judicatam fundatam in actis nullis.*

Nec eo tempore incongruo accedente impeditur recursus, & per Senatum facienda remissio, ib.

Jus parti quæritur ex actu etiam nullo, cui detrahere adversarius non potest, ibid.

Processus nullus gestus à Judice carente jurisdictione in radice, & à principio, nequit per partis consensum revalidari, ibid.

Nullitas proveniens ex defectu jurisdictionis non convalescit per consensum partis, accedentem post jam causatam nullitatem, ibid.

Filius in adventitiis, quorum pater noluit adquirere usumfructum, non potest agere in judicio sine ejus licentia, ibid.

Consensus patris accedens post litem contestatam à filio non revalidat judicium, ibid.

Ratificatio processus nullius debet intervenire ante sententiam, quia post eam non fit tempore congruo, ibid.

Actus judiciales debent præcedere ipsam sententiam, cum sint vehiculum ad eam, ibid.

Jus parti adquiritur ex actu etiam nullo dicendi nullitatem de eo, cui detrahi non potest ab adversario, ibid.

Inhibitionis causa cessante non cessat ejus effectus jam consummatus, ibid.

Consensus super actu nullo non subsistit, ibid.

Contrahente non perseverante in suo consensu, nihil prodest alterius consensus postea superveniens, quia non reperit subjectum habile, cui conjungatur, ibid.

Ratificatio non retrotrahitur data, vel à principio, vel medio tempore inhabilitate alicujus extremi, ibid.

Medium inhabile impedit extremorum habilium conjunctionem, ibid.

Ratificatio non cadit super actu nullo, ubi declaratur, ibid.

53 *Ex consensu metu censurarum (facta prius protestatione) prorogatio facta in Romana Curia per partem compulsam dicere de bono jure post oppositam declinatoriam, non tenet nec tribuit jurisdictionem in prima instantia.*

54 *Actus factus ex coactione Judicis non inducit consensum.*

Comparens ex necessitate juris renuntiationem recusationis, aut appellationis non inducit, ibid.

55 *Comparens coram Judice incompetenti cum protestatione, nec declinatoriæ, nec recusationi oppositæ renuntiare videtur.*

56 *Comparens cum clausula (citra consensum) non censetur consentire in Judicem incompetentem.*

Ex consensu meticuloso crescit violentia, & ratio protectionis in Senatu, ibid.

57 *Executoriales obtentæ in prima instantia contra formam Trident. super articulo incidenti, puta, manutentione, multo magis retinentur in Senatu.*

58 & 59. *Declarationes Cardinalium, & Rotæ decisiones, dicentes Concil. Trid. in cap. causæ omnes non excludere rem judicatam obtentam, non procedunt in prima instantia Ordinarii, sed in §. ad hæc ejusdem decreti re longe diversa, ut ostenditur.*

60 *Trident. in cap. 29. §. ad hæc, non sustulit jurisdictionem inferiorum Episcopo, quæsitam per res judicatas ante Concilii promulgationem.*

61 *Lex non trahitur ad præterita jam decisa per rem judicatam, transactionem, juramentum, præscriptionem, & similia.*

62 *Declaratoria oppositæ super qua declaratur, & acquiescit pars, tunc facit Judicem competentem, quando solius partis sufficit consensus, non quando alterius simul est necessarius.*

63 & *seq. Gundisalvi de Paz observatio recensetur impugnantis validè praxim, sibi falsò relatam, Consilium Supremum non remittere Ordinario causam, postquam pars in Judicem Romanæ Curiæ consensit.*

64 *Praxis hæc si vera foret, nullo jure sustineretur.*

65 *Prorogatio est extensio jurisdictionis ad casum, seu personam in ea non expressam.*

66 *Extensio ab eo quod non est, non fit.*

67 *Jurisdictionis minimè existentis non fit prorogatio.*

68 *Auditor Cameræ, & quilibet alius Judex in prima instantia caret jurisdictione ex Trident.*

69 & *seq. Cujus singula verba ad idem ponderantur per Gundisalvum de Paz.*

72 *De substantia prorogationis est consensus partium litigantium.*

73 *Clerici semel licentia sui Episcopi non prorogant alterius jurisdictionem.*

74 *Juri alteri quæsito detrahi nequit.*

75 *Auditor Cameræ, est Judex Delegatus.*

76 *Jurisdictio Delegati, ut prorogetur, necessarius est consensus expressus, non tacitus.*

77 *Comparitio sola coram Auditore Cameræ, aliove Delegato, etiam sine declinatoria ejus, non inducit prorogationem.*

78 *Litteræ in Senatu retinendæ, quamvis pars coram Delegato comparuit suas exceptiones allegans, & monitorio respondens.*

79 *Consensus partis, si sine licentia Ordinarii sufficeret ad alterius prorogationem, illusorium maneret Trident. & Regaliæ protectionis.*

NOn possum non fateri arduam esse prima * facie hanc quæstionem, siquidem reperio decisum pluries fuisse per Rotam, decretum Concilii Tridentini, *sessione. 24. de reformatione, cap. 20. causæ omnes*, minimè excludere sententias, & judicatam, ut in una Legionense *jurisdictionis de Saldanna 13. Novembris 1613.* coram Domino Blanchero, ubi in fine decisionis sic dicitur: *Nec etiam obstat decretum Concilii Tridentini, capitul. 20. sessione. 24. quia, ut fuit resolutum ab Illustrissimis * Cardinalibus, Concilium non comprehendit casus per sententiam determinatos, ut in illa Lucensi, cujus copia data fuit, ideò videndum priùs, an dicta sententia sit in forma probanti, & quos casus comprehendit, &c.* quam refert Nic. Garcia *de benefic 3. part. cap. 2. n. 103.* 1 2

Hoc idem determinavit * ipsa Rota in una Burgen. jurisdictionis Diaconatus de Virbiesca 2. *Decembris* 1585. coram Dom. Seraphino, quam ad litteram refert ipse Garcia ubi proximè, *num. 205.* quæ in fine sic ait: *Quare stante decisione nuperrimè* 3

rimè coram R. P. D. Blancheto in causa Legionens. jurisdictionis, † *quod Concilium non tollit sententias & res judicatas: Domini unanimiter conclusere, sententiam relevare ad effectum, de quo agitur scilicet manutentionis, &c.*

Quæ decisio est 712. inter recollectas ab eodem Seraphino, apud quem tamen latior patet, quæ *nu.* 4. sic prosequitur: *quare stante decisione facta nuperrimè* † *coram R. P. D. Blancheto in causa Legionens. jurisdictionis sub die* 13. *Novembris proximè præteriti, quod Concilium non tollit sentias, & res judicatas, & sic haves* (ut addit ipse Seraphinus) *quod Concilium Trid. in casu hujus decreti* 20. §. *ad hæc, sess.* 24. *non tollit sententias, & res judicatas. Nam quemadmodum non derogat immemoriabili, quia de ea non facit mentionem, sicut facit in aliis decretis quando vult illi derogare, prout in decreto, capitul.* 4. *sess.* 6. *& cap.* 4. *session.* 14. *& cap.* 6. *session.* 24. *Ita & eadem ratione non derogat sententiis, & rei judicatæ, ex quo de eis mentionem non facit*, Jasson. *in l. causas, vel lites, nu.* 4. *& seq. C. de transactionibus*, Decius *consil.* 296. *nu.* 3. post Alexand. *consil.* 94. *in princip. lib.* 2. & Felin. *in cap. super litteris, n.* 14. *&c.* Et per hanc decisionem Seraphini hoc ipsum dicit Narbona *in l.* 59. *lib.* 2. *tit.* 4. *tom.* 3. *Recopil. gloss.* 1. *in fine.* Quod dictum decretum Trid. non tollit sententias & res judicatas.

Et in eadem causa iterùm determinavit Rota 16. *Novembris* 1594. coram D. Mantica; † quam refert ad litteram Garcia, ubi suprà *dict. cap.* 2. *num.* 207. quæ in principio ita dicit: *Fuit decisum sententiam à R. P. D. meo Decano latam esse confirmandam, quia justè pronuntiavit juxta tenorem sententiæ de partibus anni* 1512. *quæ cùm esset transacta in rem judicatam, non fuit à Sancto Concilio Trid. sess.* 24. *cap.* 20. *de reformatione, sublata, &c.*

Et ubi Concilium Trid. non derogat sententiis, † non comprehenditur casus per sententias determinatus, prout aliàs *Congregatio censuit circa cap.* 8. *session.* 7. *de reformat. in una Lucens. jurisdictionis visitandi*, in verbis: *Congregatio Concilii censuit per cap.* 8. *sess.* 7. *præsupposito, quod sententiæ, & concordiæ excludant Episcopum à visitatione; illis Concilium non derogasse, cum enim dictum cap. faciat diversas derogationes, censetur aliis non expressis noluisse derogare*, & pariter alia est declaratio super *dict. cap.* 8. quæ sic ait: *Concilium* † *hîc non censetur sustuliisse, nec rem judicatam, nec concordias*, quas refert declarationes Garcia *de benefic.* 3. *part. cap.* 2. *n.* 202. *& n.* 200.

Ergo sequitur, quòd cùm res judicata, nec comprehendatur in dicto † decreto Concilii 20. *causæ omnes*, nec in eo censeatur comprehensa; nullatenus ejus dispositio læsa videtur, ac per consequens protectio Senatus deneganda, quando omissa prima instantia Ordinarii coram alio Judice, aut in Rota super causa principali res judicata fuit obtenta.

Quod quidem maximè procedit, si post oppositam declinatoriam fuisset † cognitum coram eo Judice alieno, eaque rejecta, processum fuit ad ulteriora citra appellationem, eo enim casu sententia in principali lata subsistit in præjudicium ejus, qui eam oppositit exceptionem, aut etiam exemptionem, Felin. *in cap. significasti, nu.* 4. *versic. Demum, de foro competenti*, Abbas *in cap.* 1. *num.* 19. *versic. Secùs puto si exemptus produxisset, de re judicata*, Felinus, & Doctores *in cap. ad audientiam, de præscriptionibus, cap. delectus de Capellis Monachorum*, Felinus *in Repertorio, versic. sententia lata contra exemptum, fol.* 126. *col.* 3. *in fin. & in cap. cùm accessissent, num.* 28. *versic. hanc Regulam limitat. de constitut.* Castrens. *in l. bi qui, n.* 5. *C. de appellationibus*, ut probat latè Vantius *de nullitatib. sentent. tit. quomodo sententiæ nullæ reparent. n.* 8. Millis *in Repertor. verbo, Appellat. si est deserta, vel ab initio nulla* 5. *quæst. principali, num.* 6. *cap. cùm inter*, ubi Doctores *de re judicat.* Abbas *n.* 1. *Lecùm pro latis*, ubi Doctores *de re judicata*, Maranta *de ordine Judic. part.* 4. *distinct.* 5. *nu.* 5. Erasmus à Cochier *de jurisdictione in exemptos, part.* 2. *cap.* 4. *n.* 6. 7. *&* 8. *tom.* 8. Ubi admittit † quando aliàs Judex habeat jurisdictionem, licet per exceptionem declinatoriam elidibilem *& eadem* 2. *part. cap.* 6. *n.* 6. optimè, quòd quando Judex incompetens, seu habens jurisdictionem elidibilem, posteaquam se competentem declaraverit, † sit competens, ita ut amplius de ipsius incompetentia non sit disputandum, ex Abbate *in cap. cum olim, Abbas.* ubi Felinus *de officio Delegati*, Bart. *in l. ex quacumque, col.* 3. *num.* 7. *ff. si quis in jus vocat. non erit*, & ex Vantio ubi proximè, & ex aliis pluribus DD. de quo Nos latiùs *in tract. de Regia protect.* 2. *part. cap.* 18. *à nu.* 23. *& supra.* Ergo pariformiter licèt reus iste coram Judice non suo conventus, opponat de hac incompetentia ex decreto Trident. *in c. causæ omnes*, & petat remissionem ad Ordinarium suum; si nihilo minus in Rota jubeatur dicere de bono jure, hoc est, quod respondeat super principali, ac causam contestetur: amplius se ea juvari nequit, ac per consequens condemnatus per executoriales Senatus illa non potest retinere, nec causam denuò tractandam ad Ordinarium remittere.

Quibus tamen, & aliis (quæ apparenter dumtaxat urgent) non obstantibus, † contrarium verius esse, & de jure probabilius, censeo, imò has sententias & rem judicatam esse notoriè nullas ex defectu jurisdictionis, ac propterea non præstare impedimentum, quominus servata dispositione præfati Concil. Trid. *in dict. cap.* 20. *causæ omnes*, causa eadem in prima instantia iterùm denuò incipienda remittatur ad Ordinarium, quoties judicium in prima instantia in Rota, aut alio Tribunali cœptum fuit, & executoriales obtentæ absque partium, & Ordinarii simul consensu, ad quod me movent indissolubilia sequentia fundamenta.

Primum, quoniam in his sententiis reperitur † notissimus jurisdictionis defectus ex eodem Concilii decreto, ibi: *In prima instantia coram locorum Ordinariis dumtaxat cognoscantur*, ponderata illa dictione, *dumtaxat*, quæ limitat, & restringit, † atque excludit omnes casus alios, & personas præter expressas, ut latissimè Augustinus Barbosa *de diction. diction.* 97. *à principio*, ubi infinitos Doctores allegat, † & in tantum est taxativa, & restrictiva, ut concludat negationem in aliis personis, Cardinal. *in Clement.* 1. *de sequestrat. possess. & fruct. & in cap. contingit*, ubi etiam Felinus *de fide instrument.* Bart. *in l. si quis*, §. *cum Titio, ff. de adimendis legatis*, Cenedus *in singular.* 18. *n.* 3. Barbosa ubi proximè *n.* 3.

Imò & dictio (*dumtaxat*) & aliæ taxativæ appositæ † dispositioni de aliquid faciendo, formam & solemnitatem inducunt, ita ut ipsarum transgressio vitiet actum, Parisius *consil.* 19. *num.* 19. *vol.* 2. Mandos. *in Regula* 8. *Cancell. q.* 6. Cenedus *dicto singul.* 18. *num.* 4. *versic. Similiter*, Barbosa *dict.* 97. *nu.* 9. Ubi rationem reddit, quòd illa dictio habeat vim

18 vim non tolùm prohibitionis tacitæ, sed etiam expressæ, ut per Roman. *consil.* 114. *num.* 5. Marcus Ant. de Amatis Marchiæ *decis.* 14. *num.* 10.

19 Et dictiones istæ † taxativæ, *dumtaxat*, *tantum*, & similes, *exponuntur* negativè, & habent implicitam negativam & prohibitionem respectu aliorum, ut in concessione jurisdictionis probant expressè Decianus *consil.* 29. *n.* 45. & 46. Hondedeus *consil.* 39. Schrader. *consil.* 8. *n.* 28. Marius Giurba *consil.* 59. *à n.* 24. *& seqq. & consil.* 89. *num.* 6.

Et quia ubi lex aliquid prohibet, etiam simpli-
20 citer, intelligitur tacitè apponere clausulam † annullativam, si contra fiat, de quo per Doctores per text. ibi, *in l. non dubium*, *C. de legibus*, *& in cap. dilecta de rescriptis*, Cosmas *in pragmatic. sanction. tit. de election. cap. sicut.* §. *similiter*, *verbo*, *Ne*, §. 113. Tiraquell. *in l. si unquam*, *verbo*, *Revertatur*, *à n.* 58. *Cod. de revocandis donation.* Chassaneus *in consuetudin. Burgundiæ*, *rubric.* 4. §. 9. *in principio*, *n.* 1. Suarez *de legibus*, *lib.* 5. *cap.* 27. *nu.* 4. *cum seq.* Barbosa *de clausulis*, *clausul.* 40. *n.* 46. latissimè cum multis declarationibus, & amplia.ionibus, Farin. *fragmen. crimin. part.* 2. *lit.* L. *num.* 169. *cum multis seq.* Igitur non servata dicta forma, quod in prima instantia coram Ordinario dumtaxat causæ cognoscantur, penitùs corruent sententiæ, & processus, ita ut nullæ sint ex suprà dictis.

Quoniam illa dictio, *dumtaxat*, qua utitur Con-
21 cil. Trid. † ex vera significatione sua taxativè exponitur, ac si diceret, solus Ordinarius cognoscat, prout ex aliis ab eo citatis exponit Giurba *consil.* 59. *n.* 24. *cum seq.* Et quando lex dicit, solus pro-
22 cedat; † attribuit jurisdictionem privativam, & prohibitivam quoad omnes alios, ut post multos Doctores abundè probat ipse Giurba ubi proximè & latiùs *consil.* 89. *à n.* 6.

Ita ut majoris cujuscumque magistratus juris-
23 dictionem † excludat, Felin. *in cap. Pastoralis*, *limitation.* 6. *de offic. Ordinar.* Brunus *cons.* 27. *nu.* 10. Manent. *consil.* 108. *n.* 4. *& consil* 109. *nu.* 23. Pancirol. *consil.* 175. *nu* 12. Parisius *consil.* 8. *num.* 30. *vol.* 1. Giurba *d. consil.* 89. *sub n.* 6. Quæ dictiones ideò
24 privativæ sunt, † ut derogata sit cujuscumque jurisdictio, partis prorogatione non obstante, Bald. *in l. testamenta*, *in principio*, *Cod. de testament.* Felin. *in cap. Pastoralis*, *de officio Delegat. in principio*, *limitation.* 2. Gratian. *decis.* 78. *& disceptat.* 569. *n.* 19. Giurba *dict. consil.* 69. *n.* 25. Nec talis jurisdictio præveniri potest, Roland. *consil.* 48. *tom.* 2. *& consil.* 21. *in* 4. Grammatic. *decisione* 3. Manent. *consil.* 109. Gamer. 4. Marta *de jurisdiction. part.* 4. *contur.* 2. *casu* 190. *n.* 4. Giurba *consil.* 89. *sub n.* 6.

Deinde, & secundò probatur, quoniam in dic-
25 to Tridentino decreto, † non tolùm adest decretum irritans tacitum, sed & expressum, ibi, *Legati quoque etiam de latere*, *Nuntii*, *Gubernatores Ecclesiastici*, *aut aliquarumcumque facultatum vigore*, *non solùm Episcopos in prædictis causis impedire*, *aut aliquo modo eorum jurisdictionem iis præripere*, *aut turbare non præsumant*, *&c. Procedat*, *aliàs eorum processus*, *ordinationésve nullius momenti sint*, *&c.*

Et in Constitutione Leonis X. quam nuper
26 † hic 2. *part. cap.* 3. *nu.* 11. quam post principium, ita legimus: *Aliquin appellationes*, *& illarum*, *etiam aliarum hujusmodi commissiones in posterum*, *& quidquid inde sequutum fuerit*, *nullius sint roboris*, *& momenti*, *&c.* Quæ verba inducere de-
27 cretum † irritans expressum, non est dubium; ut latè probat post plurimos alios Doctores Barbosa *in dict. clausula.* 40. *à nu.* 39. *ad n.* 46. videndus. Et quod subscriptio propriæ manus Sanctiss. sit forma, & pro tali requiratur præcisè in commissionibus avocatoriis primæ instantiæ, ita ut omissio annullet, & irritet processum, & omnia gesta à Delegato ipso jure: copiosè probatum remanet hac 2. *part. cap.* 6. *n.* 14. *cum multis seq.* Ergo sententiæ nullæ sunt, cùm processus nulli reddantur, quæ de processu sunt præcisè.

Quia appellatione † processus, & actorum ve- 28
niunt omnes scripturæ in judicio factæ coram Judice, & manu Notarii ad hoc deputati factæ, Alexand. *in l. acta*, *& in l. actorum*, *ff. de re judicata.* Ubi etiam specialiter, quod appellatione processus, actorum veniat sententia; item probat Abbas *in cap. quoniam contra*, *col.* 1. *in fin. de probationibus*, Cum. 3. *de Ritibus magn. Cur. Siciliæ*, *cap.* 78. *nu.* 3. *cum seq.* Et quod processus, vel actorum † appel- 29
latione veniat sententia, probat text. *in cap.* 1. *de sententi. & re judicata*, Bar. *in l. actorum in fin. ff. de re judic.* Boërius *decis.* 258. *n.* 6. Ranchen. *concluf.* 364. *part.* 1. Aeg. Barbos. *de appellat. verb. Utrius. que jur. signific. appellat.* 6. *n.* 3. *& à n.* 1.

Processus enim, & acta judicii sunt vehiculum ad sententiam, Bald. *in cap. cum super ad fin. de causa possessionis & proprietatis*, *& in l. fin. C. de inspectis tutoribus*, *& consil.* 344. *ad fin.* Busig. *in l. is cui bonis*, *n.* 25. *ff. de verborum obligat.* Malvasia *cons.* 91. *n.* 23. Schrader. *de feudo*, *part.* 9. *cap.* 7. *nu.* 130. Monter. *decis.* 25. *n.* 28. Surdus *cons.* 159. *n.* 46. Menoch. *consil.* 390. *nu.* 35. Aldovinus *cons.* 17. *nu.* 4. Mantica *decision.* 68. *n.* .... *& decis.* 239. *nu.* 1. Giurba *decis.* 10. *n. & decis.* 88. *n.* 6. Inde fit, quòd si actus processus sunt nulli, sicuti disponit Concil. Trid. penè cessè & sententia nulla erit, quia causa ob quam irritatur processus influit pariter in sententiam, cum in illo fundetur, Signorolus *cons.* 154. Plotus *cons.* 39. *num.* 36. *&* 40. Guazinus *de Reorum defension.* 22. *cap.* 2. *num.* 3. Giurba *consil.* 9. *n.* 14. *in fine.*

Et quia formæ subscriptionis defectus cùm sit *in* radice, & origine, hoc est, in commissione influit in quolibet derivato, quia in quolibet reperitur, & operatur, *l. in ratione* 11. §. 1. *ff. ad legem Falcid. l. tutor. ff. de fidejuss. l. qui id* 33. *ff. de donation.* Valençuela *consil.* 113. *num.* 25. *tom.* 2. Quia infecta primitiva, infecta censetur derivata; quamplures ad id recensent doctrinas Gonçalez *de alternativis*, *glossa* 51, *num.* 29. *cum seqq.*

Quod probatur ulteriùs; nam decretum irritans
tollit † vires sententiæ, ejusque executionem im- 30
pedit, ut post Cassiodorum *decis.* 12. *nu.* 5. 6. *& 7. de reg. Cancellar.* & Sarnerium *in Regula de Annali*, *quæstione* 5. tradit Gabriel. *titul.* 6. *tit. de clausulis*, *conclusion.* 3. *n.* 51. quem sequitur Gonçalez *in Regula* 8. *Cancellar. glossa* 67. *nu.* 50. in idem allegans Rotam *decisione* 24. *n.* 5. *& decisione* 149. *n.* 2. *part.* 2. Augustinus Barbosa *de clausulis*, *clausul.* 40. *n.* 36. Marantas *de commitat. ultimar. volunt. cap.* 7. *num.* 248.

Et in istis terminis, quòd sententia lata à Nun-
tio, † qui in contraventionem Concilii Trid. *in* 31
dict. cap. 20. cognovit de causa in prima instantia; sit nulla ex defectu jurisdictionis, expressè declaravit Rota *in una Paduana*, teste Cæsar. de Grassis *decis.* 9. *nu.* 1. *de causa possessionis & proprietat.* ubi dictum fuit, quod cùm Moniales coram Nuntio Venetiæ commorante in prima instantia ad causam tractæ fuerant contra Concilii Trid. præfati dispo-

sitionem,

fitionem, Domini de Rota ſententiam nullam pronuntiaverunt, eò quòd aderat defectus juriſdictionis, cujus etiam meminit Marcheſanus *de commiſſionibus, tit. de commiſſ. appellation. extra Roman. Cur. 1. part. cap. 6. num. 45. & 46. fol. 73.* ſequitur in his terminis Narbona *in l. 59. gloſſa 1. nu. 42. lib. 2. tit. 4. tom. 3. Recopil.* & idem dixit Rota *in una Toletana ſepulturæ coram Ubaldo*, inter recollecta per Marcheſanum *de commiſſ. part. 1. fol. 1062. in principio.* Quæ fuit reſolutum; mandatum de manuteneendo nullum eſſe, relaxatum à Nuntio Apoſtolico Hiſpaniæ in prima inſtantia, quæ pertinet ad Ordinarium dumtaxat, ex Concilio Trid. *in cap. cauſæ omnes*, ex defectu juriſdictionis, quam deciſionem etiam referens ſequitur in iis terminis Poſt. *de manutenutione, obſervatione 107. n. 1. & 2.*

31 Hanc etiam noſtram † ſententiam probat Leo *in Theſauro Fori Eccleſiaſtici, cap. 22. nu. 60. 61. & 62.* ubi dicit, quod ſi aliquis Judex, etiam Legati, & Nuntii Apoſtolici cognoſcerent de cauſa in prima inſtantia, eorum ſententia vitio nullitatis ſubjaceret ex defectu juriſdictionis, quia in prima inſtantia nullam habent juriſdictionem obſtante Sacri Concilii diſpoſitione, *ut cap. 20. §. Rogati quoque, ſeſſione 24.* cujus Doctoris verba referens ſequitur etiam Nicolaus Garcia *de benefic. 6. part. cap. 2. n 58. ante finem.*

Juriſdictionis etenim defectus inſanabilis eſt, &
33 cæteris major reputatur, qui non cenſetur † ab ſtatuto excluſus, etiam ſi omnes defenſiones tollat; vide latiſſimè Nos *de Regia protect. 2. part. cap. 6. num. 57.* & ſurſum, *& cap. 17. nu. 4. & 3. part. cap. 9. n. 27. & n. 21. & 4. part. cap. 6. num. 13.* Et quod hic defectus juriſdictionis poſſit opponi etiam poſt mille annos contra rem judicatam, vide Nos *de Regia protect. 4. part. cap. 3. num. 122. cum multis ſeqq.*

Igitur cùm in prima inſtantia ſublata Ordinario contra formam Concilii omnes alii juriſdictione careant, ſequitur, quod ſententiæ omniſque alius proceſſus ſunt nulli ipſo jure, ac propterea non præſtant impedimentum, quominus iterum cauſa ſit tractanda, & initianda coram ordinario Judice competente, & verè legitimo, Carolus de Graſſis, qui plurimos Doctores cumulat *de effectibus Clericatus, effectu 1. n. 291. cum ſeq.* Vincentius de Anna, *ſingular. 129.* Marta *de juriſdictione, part. 4. caſu 141.* Rovitus *in pragmatic. Regni, in Rubrica de inſtantia cauſa non reſtituenda, n. 13. 14. & 15.* Paſchalis *de patria poteſtate, part. 1. cap. 8. num. 218.* Gallupus *in praxi S. R. Conſ. Neapolitan. part 2. cap. 16. num. 38.* Trentacinquius *variarum reſolut. lib. 2. reſolut. 4. n. 40. de judiciis*, Carleval. *de judiciis, diſputatione 2. quæſt. 5. ſub n. 311. pag. 146.* ad quod ſingulares, & plures Doctrinæ applicandæ erant, quas ſcripſimus hac *2. part. cap. 12. à n. 65. cum ſeq. & à n. 59.* Ex quorum Doctorum ratione apparet, tùm quòd ſi his cœpta ſit nulla ex aliquo juris defectu, vel inſtantia perempta, iterùm ſit incitanda: tùm etiam quod coram Judice rei competente initianda erit, ita ut ſi rei forus interim mutatus ſit, vel quia Clericus effectus eſt, vel quia Clericus ſucceſſit laïco, vel laïcus Clerico, vel aliter novum fori privilegium conſequutus fuerit, coram Judice hujuſmodi competente movenda & initianda erit lis eadem.

Tertiò & fortiter probatur; nam cùm diſpoſitio
34 Trident. † præſervans primam inſtantiam Ordinario ſit inducta non ſolùm in favorem litigantium, ſed & ipſius Ordinarii ſimul: adeò, ut minimè pars poſſit alterius juriſdictionem prorogare, abſque Ordinarii Epiſcopi conſenſu, ita ut aliter facta renuntiatio abſque utriuſque conſenſu ſimultaneo non teneat, ut latiſſimè comprobavimus hac *2. part. cap. 3. §. unico, à n. 1. cum multis ſeq. & cap. 5. à principio, & part. 1. cap. 13. à n. 21. cum multis ſeq.* ubi videre poteris abundè validiſſimis fundamentis adductis: Sequitur, ut deficiente alterius conſenſu, ſemper maneat juriſdictionis iſte notiſſimus defectus, & per conſequens ſententiæ, & acta collabuntur.

Quoniam quando juriſdictio nequit prorogari
35 in præjudicium ſuperioris † prorogantis; ſententia fit nulla ob defectum juriſdictionis, ut ex hac ratione probant Calderinus *conſil. 12. de Judiciis*, Abbas *in cap. 1. num. 19. de re judicata*, Felinus *in cap. ſignificaſti, n. 24. verſic. Demum, de foro competenti*, ubi etiam Abbas, & Socinus *in cap. cum tempore, de arbitris*, Gaill. *obſervatione 40.* latiſſimè Eraſmus à Cochier *de juriſdictione in exemptos, 2. part. quæſtione 7. per totam tomo 1.* qui *num. 6.* adducit aliquos Doctores ad hoc, quòd ſi fuerit allegata incompetentia, & exemptio in vim declinatoriæ, quâ rejecta procedat inſuper Judex, aut declaret ſe competentem, non valeant acta & proceſſus in præjudicium ſuperioris. Tamen,
36 *n. 8. in fin. & n. 9.* probat, non procedere, † quando ſubditus non poteſt prorogare etiam expreſsè, latè etiam diſſerit ipſe Cochier in eadem *2. part. cap. 40. per totam*; & reſolvit proceſſum, & acta eſſe nulla facta prorogatione abſque conſenſu ſuperioris, & idem affirmat Didacus Perez *ad l. 2. verſic. Utrùm autem fori, tit. 1. libro tertio ordinamenti, pag. 467.* Dicens ita tenere Doctores *in cap. cum tempore, de arbitris*, ſequitur Aug. Barboſa *in recollectan. ad illum text. n. 4. in fine.* Pro qua concluſione bonus eſt textus *in dict. cap. cum tempore de arbitris*, & melior *in cap. cùm olim 14. §. nos igitur, de privilegiis.*

Ex quo enim hæ ſententiæ procedunt à radice
37 infecta, & ſuper defectu † juriſdictionis, necnon nituntur fundamento per Concilium Trid. reprobato, & prohibito, omnino corruunt, prout aliàs fuit declaratum in ſimili caſu circa *dict. cap. 20. ſeſſion. 24. de reformatione*, per Sanctam Congregationem Cardinalium, his verbis: Quia in fine hujus decreti adeſt derogatio privilegiorum, dubitatur, an hoc decretum ſuſtuliſſet etiam res judicatas, quæ innituntur privilegiis, etiam ante ipſum Concilium obtentis? Congregatio cenſuit affirmativè, ſcilicet ſuſtuliſſe, quia ſententia, cum innitatur privilegio, non dat plus roboris privilegio, quàm de ſe habet, ſed ſolùm ponit finem liti; ita die 9. Aprilis 1587. in una Salmantina Sixtus V. audita relatione Congregationis reſpondit, atque ita mandavit in ſimilibus reſponderi.

Et eſt alia ſimilis declaratio, quæ ſic ait his verbis: Orta lite inter Epiſcopum, & adminiſtratores † Hoſpitalis Cordubenſ. ſuper redditione ratio-
38 nis Hoſpitalis, Epiſcopus pro ſe allegabat decretum Concilii; Adminiſtratores verò ſententias, privilegia & conſuetudinem immemorialem. Congregatio cenſuit, licere Epiſcopo non obſtante ſententia, conſuetudine immemoriali, & privilegio, dictum Hoſpitale viſitare, nam privilegium eſt ſublatũ per Concilium, ſententia verò eſt declaratoria, quæ nullum jus tribuit, & cum ſimplici conſuetudine quadraginta annorum non poſſint ſe laïci

Administratores eximere à redditione rationum, per Clem. quia contingit, quæ illas tollit. Quas declarationes adducit Garcia *de beneficiis, 3.part. cap.2.n.210. cum seq.* Ubi probat, sententias, &
39 res judicatas † fundatas super prohibito, & reprobato per Concilium Trid. non obstare, atque esse pariter reprobatas, cùm illarum fundamentum sit à lege reprobatum quod statim ulterius comprobavimus. Declarationes autem Cardinalium, & Rotæ decisiones suprà ad principium hujus capitis pro contraria parte adductæ, loquuntur in diverso casu, & super fundamento admisso per Tridentinum *in dict. cap.20. sess.24. de reformatione, in §. ad hæc*, de quo latiùs inferiùs ad responsionem earumdem videbis.

Sicut etiam dicimus de confirmatione, aut institutione præsentationis, aut electionis nullæ, quia pariter nulla est ipsa confirmatio, ut per Lambertin. dicit Gonçalez *in regula de alternat. glossa 51. num.37. in fine*, & ex doctrina Baldi *in leg. falsus, n.3. C. de furtis*, quatenus ait, quod confirmatio non est actus per se subsistens, sed præcisè adhærens alteri actui, dicitur enim confirmatio, quasi cum alio firmatio. Ubi ergo est confirmabile, quia actus, cui adhæret, est nullus; confirmatio nihil operatur, quiaper se non potest subsistere, quem sequitur Philipp. Decius *in l. mare, n.3. ff. de jurisdict. omnium Judic. & in Rubrica de confirmat. utili vel inutili, num.* 2. Sforzia *consil.* 77. *num.* 19. Corneus *consil.* 199. *num.* 58. *vol.*2. Riminald. *consil.* 5. *num.* 137. *vol.* 1. Cabanillus *quæst.* 29. Felinus *consil.* 27. *num.* 16. Valençuela *in consil.*177. *num.* 56. *tom.*2. qui latè prosequitur *à n.*48. ubi idem comprobat circa ratificationem, in qua subauditur tacita conditio, si actus aliunde firmus sit, quàm ex defectu ratihabitionis. Et quod confirmatio supponat actum aliàs firmum & validum ex doctrina Baldi, & Petro Surdo *decis.*289. *num.* 8. *& 9. & consil.* 47. *num.* 19. & aliis scripsimus *de Regia protect.* 2. *p. cap.* 14. *nu.* 19. *& 20.*

40 Itaque quod defectus † fundamentalis primæ sententiæ, & nullitas evidens influat in aliis confirmatis: adsunt decisiones Rotæ *decis.* 141. *nu.*8. apud Farinacium *tom.*4. in hæc: Sententia etiam fuit nulla, ut prolata super petitorio durante ad-
41 huc petitorii suspensione, † præter quod cum esset confirmatoria illius Rovescallæ, quæ nulla erat, & attenta; deficiebat illius fundamentum, *l. egi tecum 26. ff. de exceptionibus*, Rota *decision.* 10. *de præbendis, in antiquis &c.*

Confirmatur etiam, quia quando executor pro-
42 cedit excedendo, † sua sententia sicut est nulla, pariter nulla est sententia superioris illam confirmans, Hieronym. Gabriel. *consil.49.nu.5. lib.*1. Rota ut per Alex. Ludovis. *decis.* 554. *n.*4. *&* 5.

Singularem decisionem habemus ad propositum *in una Laudens. pecuniarum coram Pamphilo*, adductam per Marchesan. *de commission. nullitat. sanar. post* §. 1. *part.*3. *tom.*3 *fol.*20. Quæ postquam à principio determinaverat, quandam sententiam nullam esse ipso jure ob defectum notorium jurisdictionis, eò quòd impetrata fuerat commissio alteri post cœptum jam judicium coram Judice competente, non facta relatione litis pendentis, quapropter nulla quæsita fuit jurisdictio Delegato, uti abundè diximus hac 2. *part. cap.* 31. *à n.*87. *cum seq.* postmodum *à n.*3. ita subdit: *Nec obstat, quod prima sententia, licet nulla, fuit per alias duas confirmata, tum quia stante nullitate prima non potuerunt alii Judices parte opponente illam confirmare*, Puteus *decision.*62. *lib.*3. Caputaquens. *decis.*266. *lib.*1. *in manuscriptis, & sic confirmantes nulliter agunt, ut fuit resolutum in causa Paduana decimarum sub die* 4. *Julii* 1576. *coram Domino meo Grassis. Tum, quia hæc nullitas influit in omnes sententias, quæ laborant eodem morbo*, Innocent. & alii *in cap.*1. *de confirmation. util. vel inutil.* Alexand. *in leg. judex posteaquam, sub num.* 23. *de re judicata*, Parisius *consil.*107. *num.* 7. *libro* 2. *& in simili casu resolvit* Rota *die* 16. *Martii* 1587. *coram me in una Toletana fructuum, &c.* ex qua decisione, aliisque quatuor in ea laudatis, & aliis hactenus à nobis citatis, cognosces pro constanti passim observare Rotam, nullitatem & defectum fundamentalem primæ sententiæ influere in cæteris illam confirmantibus, quæ eodem morbo pariter laborant.

Itaque erit concludendum in hoc articulo, quod si prorogatio † alienæ jurisdictionis in pri- 43
ma instantia fiat à parte dumtaxat, absque consensu expresso, aut tacito Ordinarii habentis jus, & favorem connexum & indivisibile præjudicium, non teneat prorogatio, & ex defectu jurisdictionis sententiæ corruant ex suprà dictis, tanquam à radice infecta provenientes; poterit Senatus in protectione Concilii causam nihilo minùs illam ad Ordinarium remittere tractandam. Quæ omnia ulterius roborantur ex singularibus doctrinis applicatis infrà *à num.*58. *& seq.* in responsione argumentorum.

Utrùm autem sic prorogans possit evitare executionem rei judicatæ † ex capite, & persona Or- 44
dinarii, videndum erit; & reperio Erasmum à Cochier hanc difficultatem movisse *in tract. de jurisdictione ordinaria in exemptos.* 2. *part. quæst.* 7. *num.* 7. non tamen eam ex integro resolvisse, ubi sic ait: *Utrùm verò exemptus hoc casu possit evitare executionem sententiæ, seu eam evitare ex capite, & persona Superioris, sicuti in præscriptione diximus suprà, quæst.*35. *lib.*1. *alio in loco commodiùs tractabitur.*

Quem quidem invenio tractasse † in eadem 2. 45
part. quæst. 40. *à principio*, & præcipuè 12. in hæc: *Quoad posterius, sententia lata in articulo, & quæstione exemptionis superiore cujus interest, nec præsente, nec vocato non subsistit*, Felinus *in cap. auditis, num.* 25. *de præscriptionibus, & in Repertorio, verbo, Sententia lata contra, & in dict. cap. ad Audientiam, de præscriptionibus, & in cap. cùm accessissent. de foro competent. interfuit enim superioris intervenire, & adesse liti agitatæ super jure superioritatis, vel exemptionis*, latè Abbas & Doctores *in cap. cum super, numer.* 16. *& per totum, de re judicata, & in cap.* 2. *numer.* 16. *de restitution. in integrum, dixi suprà, quæst.* 36. *&* 37. id quod Alexand. *ut fusè ita & doctè nobis explicatum reliquit, hoc verborum tenore, in l. sæpè, nu.* 100. *& seqq. ff. de re judicata, &c.* ubi verba ejusdem Alexand. recenset Cochier *ibidem* videndus.

Sed nec omnino absolvit difficultatem, eam tamen † in terminis tractavimus *suprà* 1. *part. cap.* 46
13. *versic. Quartò probatur, à n.*21. *cum multis seq.* & iterum hac 2. *part. cap.* 11. *versic. Quantum attinet ad secundum à nu.*34. *cum plurimis sequentibus, usque ad finem, cap. quibus locis*, plurimas doctrinas, & Rotæ decisiones congessimus, quod ex decreto Concilii Trid. *dict. cap.*20. *causæ omnes*, ita est favor connexus partis, & Ordinarii,

jusque

jusque utriusque complicatum; ut ob renuntiationem, & consensum unius dumtaxat executio sententiæ non possit fieri contra condemnatum, quin inferat præjudicium alteri non renuntianti, nec cõsentienti; ac propterea ratione hujus connexitatis, & juris complicati ex persona non consentientis, impediatur etiam executio contra consentientem, ubi latissimè videre poteris his locis, quibus accuratè, & attentè hic Articulus absolutus fuit.

Sed nunc quærendum, quid si postmodum quan-
47 documque superioris Ordinarii consensus † accedat, vel alterius non consentientis, an revalidentur executoriales, ita ut ex novo consensu accedente cesset ad Ordinarium remissio in Senatu postulata, ac pariter solutio nostra. Et videtur quod sic, quoniam quando lex annullat actum in favorem alicujus, intelligitur si ipse velit, ita ut per
48 consensum † supervenientem actus convalescat, per §. *final. institut. de militari testament.* ubi dicitur ita demum posse quem ratum habere quòd ab initio non subsistit, si nullam solemnitatem desiderat, præter consensum, & voluntatem ratificantis, probant Palatius Rubeus *in cap. per vestras, in repetit. Rubricæ, de donat. inter*, §. 68. *nu.* 19. & post alios bene per Narbonam *in l.* 10. *gloss.* 3. *nu.* 26. & 27. *lib.* 1. *tit.* 1. *Recopil. tom.* 3. *fol.* 60. & post alios Nos *de Regia protect.* 2. *part. cap.* 18. *n.* 74. & 75. & ex Tiraquel. *in tractat. le mort, part.* 7. *declaration.* 1. & ex Garcia *de beneficiis*, 5. *part. cap.* 9. *nu.* 281. & 243. Paris. *de resignatione, lib.* 2. *quæst.* 4. *per totam*, & aliàs diximus in eodem *tractatu* 3. *part. cap.* 9. *n.* 133. *cum seq.* & circa varios casus, & actus judiciales latissimè à se congestos, videndus ad id erit Marius Ginrba *decis.* 14. *à n.* 1. & circa rem judicatam, ibi *nu.* 8. plurimis Doctoribus citatis.

Imò hoc nostro casu sufficit tacitus consensus
49 superioris Ordinarii inductus † ex illius scientia, & patientia, ut post Alexandrum *in l. sæpè n.* 100. *& seq. ff. de re judicata*, cujus verba recensens asserit Erasmus à Cochier *de jurisdiction. Ordinarii in exemptos* 2. *part. quæstion.* 40. *nu.* 12. *tom.* 1. & contra Glossa *in cap. significasti, verbo Clerici tenent*, Petrus Barbosa *in l.* 1. *art.* 3. *nu.* 18. *ff. de Judiciis*, Mascardus *de probationib. conclusion.* 1218. *nu.* 20. & 21. Augustinus Barbosa *in collectan. ad dict. cap. significasti*; *n.* 14. *tom.* 1. *fol.* 378. dicentes, quod ut valeat prorogatio facta à Clerico in alienum Judicem, sufficiat tacitus consensus Episcopi, ita ut si Clericus hanc faciat prorogati-
50 onem Judicis non sui præsente Episcopo, † & non contradicente, videatur Episcopus consentire, & idem dicit Mascardus generaliter *in d. n.* 21. quod si quis submittat se jurisdictioni Judicis non sui Judice suo præsente, is Judex præsumitur acceptare & consentire.

Quod tenet, & latiùs prosequitur Narbona *in l.* 59. *glossa* 1. *à nu.* 17. *& seqq. lib.* 2. *tit.* 4. *tom.* 3. *Recopil.* dicens, quod hæc voluntas & consensus Episcopi, quæ necessariò requiritur, ut Clericus alieno Episcopo subjiciatur, tacitus sufficiat, & sciens, atque prudens sibi subditum coram alio litigare, tacuerit; nam ex tolerantia illa satis ipsius voluntas conjectatur, ac præsumitur, quod sufficit, ubi plurimos Doctores allegat.

Sed nihilo minus contrarium in præsenti arti-
51 culo verius est & tenendum, † imò, quod si consensus Ordinarii accedat post rem judicatam, non possit revalidare præcedens Judicium nullum ipso jure ex defectu jurisdictionis; nec DD. allegati pro contraria parte percutiunt punctum, cum ad longè diversum tendant, loquuntur enim quando à principio adfuit expressus, seu tacitus Ordinarii consensus, non tamen quando postmodum re jam judicata, quia tunc non accedit tempore congruo ex dicendis.

Quoniam processus nullitas proveniens ex de-
52 fectu jurisdictionis, † & sic in radice non convalescit per consensum partis post jam causatam nullitatem supervenientem ex iis quæ latè diximus hac 2. *part. cap.* 26. *à n.* 9.

Comprobatur ex eo, quòd in adventitiis quorum pater noluit adquirere usumfructum, filius non potest movere Judicium absque consensu patris, quo deficiente, processus à principio nullus est, ut post duas contrarias opiniones communes multorum Doctorum, in hac uti veriori residet Castillo *de usufructu, lib.* 1. *cap.* 3. *nu.* 14. *& seqq.* Si tamen post litem contestatam, & sic re jam non integra patris superveniat consensus, non ideò revalidatur judicium semel nuliter gestum, quia congruo tempore non accedit, cùm jam tunc patri sit jus quæsitum dicendi de nullitate processus, prout similiter duabus opinionibus relatis in hac uti veriore residet ipse Castillo ibidem *n.* 16. & 17. Quæ doctrina singulariter conducit huic nostræ de qua loquimur.

Et quod ratificatio processus nullius debeat intervenire ante sententiam, & sic tempore congruo, non tamen post eam, quia ratificatio debet fieri tempore congruo, quo actus celebrari debet, *ex l. bonorum, ff. rem ratam haberi.* Eleganter pro utraque parte disputans hanc uti verissimam validis applicatis fundamentis tenet Salicetus *in l. si tutor, num.* 4. & 5. *C. in quibus causis in integr. restitut. non est necessaria*; eandem disputans pro utraque parte Fachineus *controvers. lib.* 8. *cap.* 61. *per totum*, validè tuetur ex Saliceto loco citato, & Petr. Ferrariens. *in practic. in forma libell. responsi. rei convention. in vers. Simoni Splete, nu.* 4. Misinger. *centur.* 1. *observation.* 44. Rota *decis.* 13. *nota quod gesta, & decision.* 149. *nota quod ubi in antiquis, & decis.* 418. *si habens in novis.* Cassiodor. *decis.* 40. *introducta super Regul.* omnino videndus per totam controversiam, qui inter alia fundamenta eo validissimo movetur, quod ratificatio debeat fieri tempore congruo, quo actus celebrari potest, & quando res est integra, *ex dict. l. bonorum*, Trentacinquius loco mox citando, *num.* 7. Polydorus Ripa, *observat.* 124. *à n.* 1. *& seq.* Post. *de manutentione, observatione* 55. *num.* 37. *&* 150. plura per Valençuela *cons.* 177. *à n.* 48. *cum seq.*

Sed post rem judicatam actus judiciales fieri non possunt, cùm debeant præcedere ipsam sententiam, ad quam sunt vehiculum (ut suprà *n.* 29. diximus) ergo non valet talis ratificatio, & consensus postea sequutus.

Deinde movetur ipse Fachin. quia tunc jam jus quæsitum fuit parti dicendi de nullitate Judicii, quod alterius consensus superveniens tollere non potest, non enim ratificatio operatur in præjudicium tertii, cui medio tempore fuit jus quæsitum, *l. si patrem*, §. *fin. quemadmod. servit. amit.* Trentacinquius *variarum resolut. lib.* 2. *tit. de procurator, resolut.* 9. *num.* 5. Marta *consil.* 315. *num.* 2. Surdus *decis.* 245. Gratianus *disceptation. forensibus, tom.* 5. *cap.* 957. *num.* 16. Costa *de restitutione, cap.* 8. *casu* 4. *n.* 14. Olaseus *decision. Pedemont.* 119. *n.* 28. Grammatic. *decis.* 103. *num.* 119.

Thomas Minadous *deciſion.* 5. Caſſiodorus *deciſ.* 3. *num.* 22. Cæſar de Graſſis *decis.* 6. *de cauſa poſſe. & propriet. n.* 14. Rota Roman. *deciſion.* 633. *nu.* 6. *part.* 3. Antonius Theſaur. *deciſion.* 7. Surdus *decis.* 245. *n.* 8. Anchart. Regner. *lib.* 2. *quæſt.* 23. *n.* 8.

Et quod nullitas actus judicialis ſemel cauſata ex defectu juriſdictionis, vel alterius ſolemnitatis aut formæ, non poſſit reparari per conſenſum partis ſuperveniente, cum jam adverſario fuiſſet jus quæſitum dicendi de nullitate contra illum, adeſt textus ſingularis, & expreſſus *in Clementina, Conſtitutione* 4. *de electione*, ibi: *Quia per ipſam jus repellendi eum adverſario eſt quæſitum, &c.* Et alia plurima jura & Doctores, quos in propoſito congeſſimus infrà *cap.* 23. *à nu.* 37. *cum ſeqq.* Et quòd jus dicendi de nullitate ſemel tertio quæſitum non poſſit tolli per principalem, nec ejus conſenſu renuntiari in præjudicium tertii, & hoc invito; eſt text. ſingularis, & expreſſus *in l. ſi poſt mortem*, §. *fin. ff. de contra tabul.* quem ad hoc notant & exornant Bald. *in leg. poſthumo nota. Cod. eodem*, *col.* 2. *quæſt.* 1. & ibi Paulus de Caſtro, & communiter moderni, Imola *in l. filio præterito*, *col.* 29. *verſic. ex prædictis gloſſis*, & ibi Paulus de Caſtro *col.* 3. *num.* 8. copioſè Ant. Gomez *in l.* 22. *Tauri*, *num.* 24. *per totum*, quam doctrinam alii etiam infiniti penè probant Doctores, Scaccia *de appellationibus*, *quæſt.* 7. *ſub num.* 28. Lancelotus *de attentat.* 2. *part. cap.* 20. *de attentat. poſt inhibition. ampliation.* 2. *per totam*, *ampliatione* 7. *& ampliation.* 21. præcipuè *num.* 11. Tiraquellus *in tract. cauſa ceſſante, limitat.* 21. *in princip.* dicentes, quod geſta poſt inhibitionem nulla ſunt, nec convalescunt, etiam ſi poſtmodum pars renuntiet appellationi, virtute cujus inhibitio emanavit, quia ſemel nulla facta fuere ob defectum juriſdictionis Judicis inhibiti, nec cauſa inhibitionis ceſſante, ceſſat ejus effectus jam conſummatus, productus ab ipſa inhibitione ſemel exequuta, ad quod videndus etiam Scaccia *quæſt.* 15. *nu.* 70. *cum multis ſeqq.* & de variis ſimilibus hujus doctrinæ conſulendi ſunt Graſſis *de effectibus Clericatus*, *effectu* 15. *à num.* 9. & ſurſum, Sanchez *de matrimonio*, *l.* 2. *diſputat.* 93. *quæſt.* 2. *à num.* 8. ubi plurimos congerit *to.* 2.

Quia cauſa ceſſante non ceſſat effectus jam conſummatus, vel quando alicui jus eſſet jam quæſitum ex cauſæ exiſtentia, Caſtillo *controverſ. lib.* 4. *cap.* 60. *à num.* 50. *cum ſeqq.* & utilius *in addition. ad idem cap.* & iterum *lib.* 3. *cap.* 15. *ex num.* 15. *& à num.* 4. *& 7.* ubi plura jura, & Doctores laudat. Igitur conſenſus Ordinarii tempore incongruo proveniens non poteſt operari in præjudicium partis, cui jus fuit quæſitum dicendi, & opponendi de nullitate executorialium ob defectum juriſdictionis.

Nec dicatur, quod conſenſus Ordinarii quantumvis poſt rem judicatam emanatus, convincitur tamen cum conſenſu partis prorogantis alienam juriſdictionem, & proſequentis Judicium coram alio, & quod ad id tempus retrotrahitur, cum quo ſatisfit diſpoſitioni Concilii appetenti ſimultaneum conſenſum partium, & Ordinarii: cui difficultati ultra ſupra dicta aliter, & multipliciter reſpondetur; tùm quia imò iſte conſenſus Ordinarii ſuperveniens reperitur ſolus, & abſque conſenſu partis, qui nulliter accommodavit ſuum conſenſum ob defectum Ordinarii, & ſuper actis, & proceſſu nullo, & ſic conſenſus ille non tenet, Moneta *de commutation. ultimær. voluntat. cap.* 8. *quæſt.* 9. *à nu.* 805. Galleratius *de renuntiatione*, *lib.* 5. *cap.* 9. *n.* 9.

Tùm etiam, quia etſi validè conſentiret pars altera, tamen eo non perſeverante in priori conſenſu (cui interim licuit pœnitere) conſenſus poſtea Ordinarii ſuperveniens nihil operatur, nec reperit ſubjectum habile, cui conjungi poſſit, ex latè deductis *cap.* 12. §. *unico*, *à num.* 37. *cum ſeqq. hac* 2. *part.* conducunt, quæ Mantica *de contract. lib.* 3. *tit.* 4. *à nu.* 2. *cum multis ſequentibus.* Et quia ratificatione nec operatur, retrotrahitur data vel à principio, vel medio tempore inhabilitate alicujus ex extremis, Poſt. *de manutentione*, *obſervat.* 54. *num.* 55. Cùm fictio tranſlativa requirat habilitatem in utroque extremo à quo, ad quem, *l. bonorum*, *ff. rem ratam haber. l. neceſſario*, *verſic. Quod ſi pendente*, *ff. de pericul. & comm. rei vend.* Bart. Receptus *in l. ſi is qui pro emptore*, *in principio*, ita ut non ſufficiat habilitas extremi à quo in potentia, ſed in exiſtentia, & eſſentia, *l.* 2. *ff. de uſufruct. earum rerum*, Bart. *in dict. l. ſi is qui*, *n.* 1. & 8. ubi Jaſon. *nu.* 107. Paz *de tenuta*, *cap.* 33. *n.* 7. *cum ſeqq.*

Tùm etiam, nam etſi (ut diximus) duraret validè conſenſus condemnati; tamen cum proceſſus, & executoriales ſint nullæ ipſo jure, impeditur extremorum conjunctio, quia medium inhabile impedit extrema habilia conjungi poſſe, *l. fin. de fluminibus*, *l. qui ſella*, §. *final. ff. de ſervit. ruſticorum prædiorum*, *l. tria prædia*, *ff. de ſervit. urban. prædior.* Surdus *conſil.* 8. *à n.* 7. *& conſil.* 136. *num.* 34. Antonius Monachus Florentin. *dec.* 62. *n.* 18. Tuſchus *tom.* 3. *littera E. concluſ.* 684. Caſtillo *controverſiarum lib.* 5. 2. *part. nu.* 14. *col.* 2. *circa finem*, Valençuela *conſil.* 177. *à num.* 64. *& ſeq.* ex Bartol. *in l. nec utilem*, *ff. ex quibus cauſis major.* Alexand. *conſil.* 78. *n.* 20. *vol.* 5. Decianus *conſil.* 11. *num.* 85. *vol.* 1. & Rota Romana *deciſ.* 318. *n.* 4. *part.* 1. *in noviſſimis*; ſequitur, quod nullo modo poteſt iſte Ordinarii conſenſus, & ratificatio aliquid operari.

Et tandem, quoniam cùm proceſſus, & executoriales ſint nullæ ipſo jure & ab initio, conſenſus ſuperveniens Ordinarii illas convaleſcere non poteſt, quia ratificatio non cadit ſuper actu nullo, & invalido, Bartol. *in l. quod obſervare*, *oppoſit.* 1. *ff. de officio Proconſul.* Alexand. *conſil.* 78. *num.* 24. *lib.* 5. Trentacinquius *variarum reſol. lib.* 2. *tit. de procuratoribus*, *reſolut. nu.* 8. Natta *conſil.* 262. *num.* 10. Oſaſcus *decis. Pedemont.* 119. *nu.* 29. Surdus *decis.* 245. *num.* 5. *uſque ad num.* 13. *& conſil.* 183. *num.* 24. *&* 35. Coſta *de retrotraction. cap.* 8. *caſu* 4. *nu.* 16. videnda ſunt verba Bald. adducta in propoſito per Valençuela *in conſil. à n.* 53.

Pro cujus intelligentia non erit omittenda Theorica, & diſtinctio poſt plurimos Doctores ſcripta per Valençuelam *ibid. à num.* 48. *cum ſeq.* dicentem, quod ratificatio actus dupliciter poteſt contingere: uno modo, quando actus geritur ab alio nomine meo, qui licet mihi non præjudicet, ſubſiſtit tamen actus in perſona generis, quem poſſunt ratificare, quia non eſt nullus; plura allegat in confirmationem & latiùs explicat.

Altera eſt ratificatus actus irriti, & nulli à me, vel ab alio geſti, & in hac ſpecie mens ſuperveniens conſenſus, illum tanquam nullum non reviviſcit, quia non retrotrahitur ad tempus celebrati con-

tra-

tractus; sed novus efficitur contractus ex nunc, & ex præsenti tempore noviter celebratus ex mea ratificatione, & sic sicuti eædem solemnitates, quæ in contractu ipso à principio requiruntur, debent noviter intervenire; ita pariter eædem personæ debent noviter concurrere, quæ à principio intervenire, vel adesse debebant, & eæ ad quas negotium tangit, quia revera novus est contractus, cùm primus nullus fuisset, *l. nuptiæ 8. ff. de ritu nuptiar. l. si ut proponis, l. 2. C. de nuptiis*, Innocent. *in cap. dilecti de empt. & venditione*, Geminian. *consil. 528. num. 4.* Calcaneus *consil. 57. n. 6.* Romanus *consil. 12. col. 2.* Aymon. Craveta *consil. 871. num. 11. vol. 5.* Decius *consil. 532. nu. 2.* Socinus *consil. 92. n. 11. vol. 3.* Hippolytus de Marsil. *in Rubr. C. de probationibus, n. 343.* Tiraquellus *de retractu lignagier. §. 1. gloss. 10. n. 87.* Valençuela *dict. consil. 177. n. 52.*

Ultra quos & quod ratificatio, quatenus validet actum nullum præcedentem, inducat novum actum, & operetur prout nunc à tempore ratificationis, non prout tunc à tempore prioris actus, ad quem ut nullum, & inhabilem non retrotrahitur ex defectu subjecti, ita ut medio tempore gesta, ut hypotheca, pignus, interesse, & interusuarium sint infecta nec prosint, probant post Barr. & Dec. Gratianus *discept. 124. à n. 22.* Petrus Surdus *decis. 246. nu. 5. & 13. & n. 10.* & ex doctrina Bart. *in l. observare, ff. de officio Proconf.* Francisc. Manent. *in decis. Delphinat. 166. n. 16. part. 1.* Marta *conf. 79. num. 10. 15. & 12.*

Cùm igitur istæ executoriales nullæ sint ab initio, & in radice; consensus, & ratificatio subsequens illas non revalidat, cùm in hoc novo acta deficiant omnes solemnitates, & essentialia Judicii, quia præcedentia sunt nulla, & ad ea non retrotrahatur consensus & ratificatio, maximè cùm non perseveret consensus condemnati, sed imò illum pœniteat, & reclamet contra eas; jam revera deficiunt in hoc ratificationis quasi contractu personæ, quæ intervenire debent, & consensus Ordinarii superveniens solus reperitur, qui non sufficit, sed semper debet concurrere in prorogatione alterius Judicis consensus utriusque partis, tam Ordinarii, quàm partium, quia actus per ratificationem novus fit, & sic nihil potest operari ex hactenus deductis in hoc dubio pro hac parte, quæ verissima sunt, & validissimis sunt munita fundamentis.

Superior. tamen resolutio hactenus comprobata, ut consensus partis, absque consensu Ordinarii † 53
in jurisdictionem alterius Tribunalis in prima instantia, non impediat protectionem Senatus, & remissionem ad Ordinarium, etiam post rem judicatam habentem notarium hunc defectum jurisdictionis, ex superius deductis: maximè procedet quando ipse consentiens adstringatur comparere coram non suo Judice censuris; nam si earum metu compareat facta priùs protestatione, etiam occulta, & opposita declinatoria, & incompetentia, cogatur dicere de bono jure super causa principali, procul dubio consensus ejus non dicitur liber, sed meticulosus, ac propterea cum protestatione præcedenti nihil operabitur, nam præstitus consensus ad aliquem actum metu censurarum extortus præcedente protestatione, se meticulosè facere, non habet effectum; ita plures determinavit Rota per Seraphinum, *decis. 216. num. 3. & in decis. 1047. n. 11. & in decis. 1017. num. 6.* Puteus *decis. 281. lib. 2.* Achillis *decis. 11. de pensionibus*, Gratianus *in disceptationib. forens. tom. 1. cap. 310. num. 38. & 39.* Marescotus *variarum resolutionum, lib. 1. cap. 23. nu. 21. & 22.* latè prosequitur plurimas Rotæ decisiones adducens Beltramin. in annotat. ad Alexand. Ludovis. *dec. 365. n. 4.* explicat, & benè Mongollon. *in tractat. de iis quæ metus causa, cap. 2. §. 6. à n. 10.* ultra quos plures alios adduximus *in tractatu de Regia protect. 3. part. cap. 3. nu. 30.* quæ resolutio ab omnibus est recepta, apud dictos Doctores plurima videbis.

Imò potius cum iste litigans litem prosequatur coactè, illi obesse non † debet, tùm quia actus 54
licet voluntariè factus, necessarius dicitur si præcedat jussio, & coactio Judicis, post alios Giurba *conf. 85. nu. 18.* actus gestus ex necessitate juris non nocet gerenti, prout amplissimè congerit, & ad plures infert doctrinas Tiraquel. *de retract. lignagier. §. 1. glos. 18. à n. 39. & seqq.* & iterum §. 29. *gloss. 2. à n. 2.* Hinc comparitio, seu alius actus factus juris necessitate, non voluntariè, non inducit renuntiationem, nec consensum, latissimè Ripol. *variar. resolut. cap. 2. de recusat. à num. 95. cum multis seqq.* plura etiam per Mieres *de major. 4. part. quæstion. 26. num. 27.* Scaccia *de appell. quæst. 17. limit. 2. n. 41. & n. 36.* Tum etiam ob reverentiam, & gravitatem Rotæ ita jubentis, cui pars resistere non potest, quo casu actus ex obedientia mandati superioris coactè factus dicitur excludens consensum liberum, & illi præjudicium non infert; post alios Giurba *consil. 99. nu. 42.* Glositus *consil. 6. nu. 111.* Surdus *consil. 262 num. 74.* Scaccia *de appellat. quæst. 17. dict. limit. 2. n. 56. & seqq.* quia cùm iste actus sit factus cogente Rota, cui obedientia debetur, & ex ea acquievisse videtur non voluntariè, quo casu integrum suum jus remanet, ex DD. citatis, quia velle non creditur, qui alieno obsequitur imperio, *l. velle, ff. de reg. jur.* Thesaur. *lib. 4. forens. quæstion. 60. nu. 6. & n. 13* & notatur *in cap. constitutus, de rescript.* Ubi in receptione factâ in Canonicum ultra numerum de mandato Papæ, videtur potiùs animo obediendi Papæ, quàm animo renuntiandi privilegio, vel statuto, loquentibus, de numero Canonicorum, exornat Mongollo, *de metu, cap. 12. à nu. 32.* & in similibus plures congerit DD. Giurba *consil. 99. n. 42.* Ergo multò magis ubi adest protestatio præcedens compulsionem.

Fulcitur; nam comparens † coram Judice cum 55
protestatione non consentiendi in ejus jurisdictione, nec declinatoriæ renuntiare, aut recusationi oppositæ videtur, *cap. solicitudinem, de appellationib.* Puteus *decis. 370. sub n. 3. lib. 1.* Riccius *collect. 1747. fol. 156.* Rota *in una Jenu. jurispatron. 17. Maii 1603. nu. 3.* recollecta per Marchesanum *de commission. 2. tomo, n. 3. col. 2. fol. 518.* & Nos *de Regia protect. 2. part. cap. 8. à n. 69. cum seq.*

Nam comparens cum clausula citra consensum in jurisdictionem, &c. non censetur consentire in Judicem † incompetentem; ita Felines *in cap. in* 56
tet Monasterium, num. 10. de re judicata, & ibi Glossa, verbo, *Secundo Judici, vers. Super hac dicunt quidam*, ubi Abbas *num. 8. & 9.* Rota *decis. 563. numer. 4. p. 11. diversor.* & fuisse dictum *in una Eleborens. juris conferend. 18. Maii 1613.* coram Illustrissimo Patriarcha Manchanedo, testatur, & de praxi quotidiana Augustinus Barbosa *de clausulis, clausul. 26.* Quare stante dicto consensu meticuloso, crescit violentia, præstátque Senatui causam protectionis, & ad Ordinarium faciendi remissionem.

Hæc

Hæc omnia, ut vides, procedunt quando in
57 causa principali † obtentæ sunt executoriales; at antequam ad eas perveniatur, & sic quando super aliquo articulo latæ fuerunt incidenti in causam, non erit dubium faciendum hanc remissionem causæ ad Ordinarium, ut de eadem in prima instantia cognoscat, quia adhuc res est integra per argumentum à fortiori. Prout de mandato de manutenendo dato à Nuntio H. Spaniæ in causa coram eo cœpta in prima instantia, quòd sit nullum ex defectu notorio jurisdictionis, quæ dumtaxat pertinet ad Ordinarium in prima instantia, ex Trident. *in dict. cap. causæ omnes*; expressè determinavit Rota *in Toletana sepulturæ*, coram Ubaldo, apud Marchesan. *de commiss. part. 1. fol. 1062. in princip.* quem referens sequitur Post. *de manutent. observat. 207. num. 1. & 2.*

Quibus sic suppositis restat respondere ad ar-
58 gumenta † in contrarium adducta, *in principio* hujus cap. quæ non obstant: namque declarationes Cardinalium, Rotæque decisiones, quæ probant, decretum Concil. Trid. *sess. 24. de reformat. cap. 20.* non habere locum, ubi adsunt sententiæ, & res judicatæ, quæ ab eo non censentur sublatæ, non procedunt in nostro casu, sed in alio longè diverso, nec super principali dispositione illius Decreti loquentis de prima instantia ab Ordinario præservata, quæ ad principium ejusdem decreti adest, aliquid disponunt, sed super §. *ad hæc ejusdem decreti*, longè distante, & diversa continente, prohibenteque inferioribus uti jurisdictione ordinaria *in causis criminalibus, matrimonialibus*, & beneficialibus; & cum sæpius fuerit propositum dubium *in Sancta Congregatione Cardinalium*, an illud Decretum sustulerit inferioribus ipsis Prælatis jurisdictionem adquisitam per immemorabilem consuetudinem; sæpius responsum fuit, non sustulisse, de quibus declarationibus abundè tractavimus hac 2. *part. cap. 4. per totum*, præcipuè *vers. Et pro clariori intelligentia, à n. 28. usque ad finem.*

59 Similiter dubitatum fuit, † an acquisitio jurisdictionis in iis casibus per sententias, & res judicatas obtentas per inferiores Prælatos fuerit sublata; & responsum fuit à Sacra Congregatione Cardinalium in præfatis declarationibus, & Rotæ decisionibus ad *principium hujus cap.* relatis, Concilium non sustulisse eadem ad prædictum effectum, quod est longè distinctum, & separatum à nostro casu, quando prima instantia sit præservanda Ordinario, quo casu expressè Concilium prædictum, & Constitutio Leonina, de qua superius, *& in cap. 3. post principium*, hac 2. *part.* prævenit difficultatem tollendo aliis Judicibus, quantumvis superioribus jurisdictionem, & ex ejus defectu annullando processus ab eis gestos, ut hactenus probatum est.

60 Apparet etiam diversitas † utriusque casus ex eo, nam declarationes, & decisiones procedunt & loquuntur, an Concilium *in dict. §. ad hæc*, sustulerit executoriales, & rem judicatam obtentam ante ejus promulgationem, & sic an extendatur ad præterita, & meritò respondetur, non extendi: sicque de jure communi declarationum doctrina procedit; nam lex non trahitur ad præ-
61 terita jam decisa, puta, † per sententiam, rem judicatam, transactionem, juramentum, solutionem, quietantiam, præscriptionem, & similia, etiam quod in eadem lege nominatim, & expressè fiat mentio de præteritis *l. causas, C. de transactionibus*, Bart. *in l. omnes populi* [illegible] *41. vers. Dis-*

tingue, ubi Crotus, *num. 137. ff. de just. & jur.* Abbas *in cap. fin. num. 9.* & Felinus *num. 3. vers. Hanc fallentiam, de constit.* Capra. *Reg. 6. nu. 3.* Alexand. *consil. 199. num. 4. vers. Secundo respondeo, lib. 6.* Tusch. *tom. 5. litt. L. concluf. 264. num. 63. cum seq. & concluf. 265. num. 13. cum seq.* Alderanus Mascard. *de gener. statuto interpretat. concluf. 13. num. 16. cum seq.* Barbosa *axiom. 136. n. 23.* Farinac. *fragment. crimin. part. 2. lit. L. num. 44. cum seq.* ubi ampliat duobus modis, & tribus limitat. At Nos loquimur de executorialibus in futurum obtentis contra prohibitionem Concilii Tridentini ad diversum finem, & effectum, quàm dictæ declarationes, & Rotæ decisiones, ut hactenus probatum est.

Itaque concludendum erit, quod decretum Trid. *in dict. cap. causæ omnes*, duas habet partes principales, quarum quælibet circa res inter se penitùs distinctas, & diversas disponit. Atque ideò declarationes Cardinalium, & decisiones Rotæ prædictæ nihil attingunt ejus primam partem, quæ de causis primæ instantiæ loquitur: sed secundam tantùm, quæ incipit ab ejus §. *ad hæc*, tractantem de jurisdictione Prælatorum inferiorum Episcopo non habenda, nec exercenda in causis criminalibus, beneficialibus, & matrimonialibus, prout expressè & signanter dictæ decisiones exprimunt, *dict. §. ad hæc*, in cujus etiam declarationem emanarunt declarationes Sanctæ Congregationis, ne *dict. §. ad hæc*, prohibitio obstaret Prælatis inferioribus habentibus executoriales obtentas in confirmationem, & roborationem suæ jurisdictionis in prædictis casibus aliàs prohibitis, & vetitis per Trid. *in dict. §. ad hæc*, cujus pars superior respicit exercitium duntaxat jurisdictionis in Judices aliàs eam habentes, pars verò inferior respicit totalem jurisdictionem, quoad proprietatem, & dominium, an, & quomodo per Prælatos inferiores Episcopo ea adquiri seu retineri possit, super quo declarationes Cardinalium, & decisiones Rotæ *suprà* relatæ emanarunt.

Ad cæteras autem difficultates, quod declina-
toria, † & incompetentiæ oppositæ, super quam pro- 62
nuntiatum fuit, non obstaret: Respondetur procedere, & habere locum, quoties oppositæ fuerit ab eo, qui absque alterius præjudicio potest prorogare jurisdictionem Judicis non sui, atque ita quando pendet prorogatio à sua mera, & libera voluntate, absque alterius dependentia & præjudicio, prout loquuntur omnes DD. ibidem relati.

At verò quando juris datur connexitas, ita ut quiliber solus absque alterius consensu nequit prorogationem facere in alienam jurisdictionem, tunc nullo modo valet prorogatio absque alterius consensu tacito, aut expresso, maximè in istius præjudicium, prout latiùs probatum reliquimus superius *à nu. 34. cum seq.* atque propterea resolutio nostra in hac quæstione ab omni impugnatione defensa est, & tenenda.

Et post hæc scripta † perlegi Gundisalvum de 63
Paz *prax. 2. tom. ult. prælud. à num. 11.* ubi tradit formam, seu modum comparendi in Senatu Regio pro litteris apprehendendis in contraventionem S. Concil. Trid. *in dict. cap. causæ omnes*, & de modo procedendi, allegandi pro utraque parte, & decernendi, & se audivisse allerit, quod in hoc Supremo Consilio non retineantur litteræ, quando pars semel comparuerit in Romana Curia, allegaverit contra ipsas litteras, seu etiam declinaverit. Quæ quidem praxis falsa est, & nunquam audita in hoc

Con-

Consilio Regio; quam insuper praxim etiam ipse Paz fortiter impugnat, casu, quo verè adesset, quem & ejusdem fundamenta ad litteram referam, quia benè conducunt iis, quæ hactenus latè tractavimus, qui sub eodem *n.* 11. propè finem, & *nu. seq.* ita ait: Qua in re audio praxim in Consilio Supremo observari, nempè quod si possessor beneficii, vel ille, contra quem litteræ Apostolicæ impetrantur allegans contra prædictas litteras, & etiam proponens exceptionem declinatoriam ex eo, quod fuerunt impetratæ, & concessæ contra Decretum Concilii, & post modum litteræ deferantur ad Consilium Regium per partem adversam, vel per promotorem Fiscalem, ut ibi retineãtur, donec Summus Pontifex consulatur, & de veritate informetur, quod tunc Regii Consiliarii pronuntiant litteras reddendas esse impetranti, nec esse detinendas, eo quod possessor beneficii, vel ille contra quem impetratæ fuerunt, consentit jurisdictioni Auditoris Cameræ Apostolicæ, & eam prorogavit.

Quæ praxis (inquit ipse Paz) si ita observa-
64 tur, † nescio quo jure sustineri possit; nam possessor beneficii consentire non potuit in Judicem non suum, nec ejus jurisdictionem prorogare, cùm prorogatio jurisdictionis nihil aliud sit, quàm ex-
65 tensio jurisdictionis ordinariæ † ad casum, vel ad personam sub ea non expressam, ut colligitur ex *l. 1. 2. ff. de judiciis, & in cap. P. & G. de officio*
66 *Delegat.* Et extensio fieri non potest, nisi ab eo, quod est, argument. *l. sed etsi manente, ff. de precario, l. 4. ff. de damno infecto, & cap. ad dissolvendum, de desponsatione impuber.* sequitur inde
67 jurisdictionem prorogari † non posse, nisi Judex aliquam jurisdictionem habuerit, quæ extendi posset, ut probatur *in l. 1. ff. de Judiciis, & in l. 1. ff. de jurisdiction. omnium Judic. & in cap. significasti de foro competent.* ibi: *Eum qui jurisdictioni præesse dignoscitur:* Sed Auditor Cameræ Apo-
68 stolicæ, nec alius † quacumque potestate fulgens in prima instantia nullam jurisdictionem habet circa causas beneficiales, & circa omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes præter Judicem Ordinarium, ut probatur *in dict. cap. 20. Concilii Trid.* ibi: *In prima instantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur.* Quibus
69 verbis † omnino tollitur jurisdictio in prima instantia quibuscumque Judicibus, & solummodo Ordinariis locorum conceditur, probatur etiam
70 in eodem *cap. 20.* ibi: *Atque omnino salvum † infra biennium à die motæ litis terminentur, alioquin post id spatium liberum sit partibus, vel alteri illarum Judices Superiores, aliàs tamen competentes adire.* Quibus verbis planè offenditur solummodo post biennium Judicem superiorem, aliàs competentem per partes adiri posse. Ergo infra biennium Judex superior quantumcumque competens præterquam Ordinarius locorum de prædictis causis in prima instantia cognoscere non potest. Rursus probatur *in dict. cap. 20. vers. Ab*
71 *his*; ubi solummodo excipiuntur duo casus, † in quibus Ordinarius non cognoscit, & nullus ex eis est casus noster; præterea probatur in eodem *cap. 20. vers. Legati quoque*, ubi dicitur, quod Legati de Latere, Nuntii nec alii, quarumcumque facultatum vigore in prædictis causis non possint Episcopos impedire, jurisdictiones eorum præripere, aut turbare nec contra Clericos aut personas Ecclesiasticas procedere, nisi eorum Episcopo prius requisito, atque negligente. Ergo ex prædictis constat, in prima instantia Auditorem Cameræ Apostolicæ nullam jurisdictionem habere, & omnino incompetentem esse cognitionis prædictarum causarum, & per consequens jurisdictionem prorogari non posse, cùm non sit quid prorogetur.

Secundò pro hâc mea opinione (inquit ipse Paz) facit quod de substantia prorogationis † 72
est consensus partium litigantium, juxta *l. 1. & 2. ff. de judiciis*, sed Clericus sine licentia proprii Episcopi non habet consensum prorogandi jurisdictionem † Judicis non sui, ut probat textus 73
in cap. significasti, ibi: *Consentire non potest.* Ergo in nostro casu prorogatio fieri non potuit, præsertim quod consensus prorogandi in prima instantia tollitur partibus litigantibus per Concilium Trid. *in dict. cap. 20.* ibi: *Alioquin post id spatium liberum sit partibus*, &c. Quibus verbis constat in illo tantùm casu, scilicet, quando infra biennium causa non fuit terminata coram Ordinario, concessam esse libertatem partibus adeundi Judicem superiorem, aliàs competentem; ergo præter illum casum sublata censetur partibus libertas adeundi superiorem, aliàs quantumcumque competentem: & per consequens litigantes in prima instantia non habent consensum adeundi alium Judicem, quàm Ordinarium.

Tertiò hæc mea opinio probatur ex eo, quod jus alteri quæsitum † non debet ei subtrahi, ut 74
in l. 2. ff. de his qui sunt sui, vel alieni juris, & in cap. cùm Ecclesiæ Vulterana de electione, nec alteri per alterum iniqua conditio afferri debet, ut *in l. non debet, ff. de reg.* Sed si per partes litigantes jurisdictio alterius Judicis in prima instantia prorogari non possit, jam jus quæsitum Ordinariis locorum (per Concilium Trid. *in dict. cap. 20.*) eis subtraheretur, & iniqua conditio eisdem afferretur, si sine eorum consensu subditi sui prorogarent jurisdictionem alterius Judicis, cùm privarent eos suis sportulis, & honore judicandi, qui omni lucro præferendus est, *in l. Julianus, ff. si quis omissa causa testam.*

Quartò hæc opinio probatur ex eo, quod Auditor Cameræ Apostolicæ † est Judex Delegatus, 75
ut firmat *gloss. 1. in Clementin. Auditor. de rescriptis*, quam dixit ibi veram, Cardinal. *num. 6.* & Staphileus *in tract. de signat. justitiæ, præludio 1. n. 6.* Sed ad prorogandam jurisdictionem Judicis Delegati consensus expressus, † & non tacitus 76
requiritur juxta *cap. statutum*, §. *in nullo, de rescriptis, lib. 6.* Ergo per solam comparitionem simpliciter etiam factam, absque oppositione exceptionis declinatoriæ coram † Auditore Came- 77
ræ Apostolicæ, prorogatio jurisdictionis prædicti Auditoris non inducetur, quia talis comparitio solummodo inducit consensum tacitum, & non expressum, juxta Glossam exceptam *in dict. cap. statutum*, §. *in null.*

Ex quibus omnibus (concludit ipse Paz) planè constat, prædictam † praxim jure fulciam 78
non esse, imò etiam litteras Apostolicas retinendas esse, quamvis ille, contra quem impetratæ fuerant, comparuerit coram Auditore suas exceptiones allegans, & monitorio respondens.

Alioquin si partes litigantes sine licentia suorum Ordinariorum † consentire possent in alũ Judicem, 79
illusorium maneret Decretum Concilii, & concessiones Pontificum Regi Hispaniarum cõcessæ, fuissentque summis sumptibus impetratæ ad cõservationẽ, & observantiam Concilii Trid. frustrarentur, &c. Hactenus Gundisalvus de Paz, qui benè percepit

Arti-

Articulum hunc, de quo Nos à principio hujus capitis latiùs tractavimus comprobantes; atque apud eum, ut superius diximus, talis praxis non adest, nec adfuit in hoc Supremo Senatu Regio.

CAPUT XVIII.

Si emptori pignoris in subhastatione facta per Judicem Delegatum quæstio moveatur; an coram eodem Delegatio sit tractanda, vel potius per Senatum Ordinario remittenda.

Et an litteris Apostolicis semel exequutis, si possessor ceciderit à possessione, istius causa sive in possessione, sive in proprietate deducta ad Ordinarium remittatur.

SUMMARIUM.

1. *& seq. Delegatus ex commissione subscripta manu Sanctissimi nequit cognoscere de controversia mota tertio emptori rei ab eo subhastatæ vigore suæ commissionis.*
2. *Emptor pignoris subhastati legitimo efficitur titulo possessor.*
3. *Judicium motum contra possessorem emptorem pignoris subhastati novum est, intentandum coram suo Judice Ordinario juxta Trident.*
4. *Text. in l. à Divo Pio, §. post additum, ff. de re judicata, verba ad id ponderantur.*
5. *Controversia super pignore vendito, aut adjudicato, non via summaria, sed ordinaria erit definienda.*
6. *Ordinarius Judex competens super controversia pignoris subhastati, non erit illi prior subhastans, sed cui emptor subest.*
7. *Clericus creditori, si super pignore adjudicato per laicum, controversia mota sit, non coram laico, sed coram suo Judice Ordinario conveniitur.*
8. *Clericus creditor, ex sententia graduationis lata per laicum obtinens bona, reus efficitur necessarius, de inceps ab anterioribus creditoribus conveniendus coram Ecclesiastico.*
9. *Lis graduationis post sententiam, executioni datam facta adjudicatione singulis creditoribus, finita est.*
10. *Lis dicitur finita per rem judicatam executioni mandatam.*
11. *Per rem judicatam executioni mandatam nec lis finitur, nec possessor victus amittit possessionem omnino manutenibilem.*
    Mandatum de exequendo, post rem judicatam realiter non exequutum, possessorem condemnatum possessione non privat, nec in vincentem transfert, ibid.
12. *Dominium non transfertur ex re judicata ante ejus executionem, & rei traditionem.*
13. *& seqq. Stephani Gratiani disceptatio refertur, quod ut dicatur lis finita, non sufficiat res judicata, nisi ejus executio realis subsequatur.*
14. *Procuratoris finitur mandatum per solam rem judicatam, qui nequit executionem impedire.*
15. *Post rem judicatam usque ad triginta annos peti potest executio actione in factum, vel officio Judicis.*
16. *Sequestrum durat in causa appellationis, quia nisi per rem judicatam, lis non finitur.*
17. *Executio requiritur, ut lis dici queat finita.*
18. *Si post litem finitam, apprehensamque possessionem à creditore controversia oriatur, novum est judicium.*
19. *Quod nova eget instantia.*
20. *Res in solutum creditori data si evincatur à tertio, vel ab alio, nequit creditor agere primæva actione per adjudicationem jam extincta, sed alia nova agere debet.*
21. *Litteris ad immissionem in possessionem, vel executorialibus in Rota obtentis, semel executis, controversia super possessione ad Ordinarium pertinet.*
22. *Executione litterarum, aut executorialium facta expirat Delegati jurisdictio.*
23. *Inductus in possessionem si aliquo tempore in ea permansit, Delegati expirat jurisdictio, ne fiat præjudicium Ordinario, ad quem ius super nova controversia.*
24. *Tertius comparens post peractam litterarum executionem super re, aut beneficio coram Ordinario debet litem movere, non coram executore.*
25. *Jus immittendi in possessionem cessat post factam immissionem actualem, etiam si ab ea ceciderit.*
26. *Semel immisso in possessionem amplius immissio non competit.*
27. *Immissio à possessione recidente cessat via executiva litterarum, aut executorialium, & via ordinaria agere debet.*
28. *Executione peracta semel super controversia activa, aut passiva ad Ordinarium erit recurrendum.*
29. *Executor gratiæ cum clausula (inducentes, & defendentes) habet jurisdictionem ad defendendum immissum jam à molestiis.*
30. *Quod in Gallia non admittitur, sed quia expiravit jurisdictio per actualem executionem ad Ordinarium recurrendum.*
31. *Quod & idem servatur in Hispania ex dispositione Concilii Trid. cujus Rex efficitur protector, & in Senatu dari decretum, ut causa remittatur Ordinario, firmat Riccius.*
32. *Executores meri cum clausula (cæterum) nequeunt post peractam executionem, jurisdictionem amplius exercere obstante Trident. decreto, sed ad Ordinarium recurrendum erit.*
33. *Causa immissi, & turbati in possessione, & proprietate Ordinario remittitur, cum executione facta executoris expiravit jurisdictio ex Trid. cujus prima instantia aliter percuti diceretur.*
34. *Clausula (defendentes inductum) nequit ut inferior à Papa in præjudicium Ordinarii, quia si Papa utatur, subscribere debet propria manu, aliter Senatus causam remittet Ordinario, quia post peractam executionem executoris finita fuit jurisdictio.*
35. *& 36. Comparens post immissionem ex alio testamento, non auditur via executiva, sed Ordinaria, coram Judice Ordinario rei possessoris.*

JUdex à Sede Apostolica Delegatus ex commissione propria manu Sanctissimi subscripta, † 1 vel alias causa legitimi ad Sedem Apostolicam (super qua debitor fuerat coram Ordinario primitùs conventus) devoluta, & ad executionem executorialium, in Rota contra debitorem obtentarum datus, postquam ipsius debitoris bona pro satisfactione creditoris subhastavit, & re emptori tradita soluto pretio accidit, in eum super eadem re quæstionem moveri, sive à tertio suam esse contendente,

tendente, ſive ab alio creditore ex cauſa juris offerendi, & coram eorum Delegato; ipſe tamen emptor conventus certans ad ſuum Ordinarium cauſæ hujuſmodi cognitionem pertinere ex Decreto Concilii Trid. *ſeſſ. 24. de reformatione, cap. 20.* recurrit ad Senatum pro ejus protectione, ut ad Ordinarium remittatur: & debere obtinere paucis cognoſcetur.

Etenim, Clericus pignoris emptor, & ſoluto
2 pretio, † ac per conſequens perfecta jam venditione, poſſeſſor ex legitimo titulo effectus eſt, & Judicis authoritate [qui illa lite jam finita deſinit eſſe Judex, *l. poſteaquam, ff. de re judicata, cap.*
3 *in litteris, de officio Delegati*] ſi ſuper eadem † re conveniatur, novum equidem patitur Judicium, & novam inſtantiam, atque ideò actor ejus forum omnino ſequi tenetur, *c. cùm ſit generale, de foro competenti*, cum vulgaribus, quare inſtantia hæc nova perneceſſe coràm Ordinario ſuo tractanda erit, juxta *dict. cap. 20. Trident.* & ea quæ latè deduximus hac 2. *p. cap. 8. & cap. 9.* & iterum *cap. 23.*

4 Pro quo in terminis † eſt text. elegans *in l. à Divo Pio, §. ſi poſt addictum, ff. de re judicata*, his verbis: *Si poſt addictum pignus aliqua controverſia emptori moveatur, an ſit cognitio ejuſdem Judicis, qui ſententiam executus fuit, videndum eſt, & cùm ſemel emptio perfecta ſit, ejuſque, qui ſic comparuit, periculum verſetur, non puto locum eſſe cognitioni, certè poſtquam inductus emptor in poſſeſſionem, nomine ceſſabunt partes eorumdem Judicum; idemque & ſi ipſi, cui quis judicatus eſt, res fuerit addicta*: Ubi ſcribentes duas utrinque concluſiones firmant; quod in controverſiis emergentibus poſt
5 venditionem, † vel pignoris adjudicationem non ſummariè, ſed ordinariè juriſque ordine ſervato procedi debet adversùs eundem emptorem. Alteram verò per neceſſariam conſequentiam ex prædicta concluſione deducam, quod coram Judice Ordinario emergentia hæc, ut nova pertractanda
6 erunt. Judex autem † Ordinarius hìc non intelligitur ille prior, qui ſententiam additionis tulit; ſed ille dumtaxat, qui erit Judex competens emptoris, ejuſve, cui pignus fuit addictum vel in ſolutum datum, magiſtraliter explicat Paulus de Caſtro *in dict. §. ſi poſt addictum*, Franciſcus Vivius *deciſ. 527. n. 7. lib. 4.* Guzman *de evictionibus, q. 7. à n. 67. cum ſeq.*

7 Et confirmatur ex doctrina † Socini *Regul. 10. fallen. 1. & 2.* & clarius per Ant. Coiſicum *in conſ. 60. n. 11. lib. 2.* dicentes, quod ſi Clericus primus creditor, cui pignus ex licitatione facta per Judicem laïcum addictum fuit pro ſui ſatisfactione, qui poſtmodum ex cauſa juris offerendi à ſecundo creditore conveniatur; debeat iſte ſecundus creditor Clerici forum ſequi, & Judicium ſui Ordinarii, ad quem controverſiæ hujuſmodi cognitio dumtaxat pertinet; ſequitur Guzman ubi proximè, *à numer. 62.* dicens: Quòd etſi ipſe Clericus creditor obtinuerit bona ipſa virtute
8 † graduationis, & ſententiæ latæ per Judicem ſæcularem; nihilo minus cùm id judicium jam extinctum & finitum fuerit, & Clericus juſto titulo effectus ſit poſſeſſor, & reus neceſſarius, non poterit ab eodem Judice ſeculari compelli, bona anterioribus creditoribus reſtituere, cùm nova ſit cauſa, novum jus, quæ nova inſtantia egeant ad ſuum Judicem Ordinarium remittenda, ex ſuprà dictis.

Et quia lis graduationis in Judicio ſeculari fuit procul dubio extincta, & jam finita per executionem jam peractam, † & actualem addictionem 9
factam creditori vincenti, ita Bart. & Jaſſ. *in l. fidejuſſor. §. ſi ſatisdatum, ff. qui ſatisdare cogatur*, Guzman ubi proximè, *numer. 64.* cùm generale verum ſit, quòd lis dicatur finita † per rem judi- 10
catam executioni mandatam, ut per Sarner. *in Regula de annali. q. 44. num. 4. & 5.* Caputaq. *deciſ. 172. p. 2.* Mohedanus *deciſ. 8. aliàs 115. deciſ. 14. aliàs 240. de cauſa poſſeſſionis & proprietatis, & deciſ. 3. aliàs 180. nu. 3. de litis pendent.* Vivius *deciſ. 527. n. 3.* Guzman ubi proximè *n. 65.* & Nos poſt Sarner. Lancelot. Robert. aliaſve plures Rotæ deciſiones latiùs probamus *in tract. de Regia protect. 4. part. cap. 14. à num. 250. cum ſeq.* quibus adde Vivianum *de jure patronat. deciſ. 25. num. 7.* Et nos firmavimus ibidem; † è conver- 11
ſo etiam per rem judicatam non ſecuta ejus executione, litem minimè finitam dici, atque ideò ſententiam ante executionem factam non privare poſſeſſione victum, quam non amiſit, ſed verè retinet interim manutenibilem, ut pulchrè Coccinus *deciſ. 184. num. 3. & à princip.* Alex. Ludovif. *deciſ. 546. num. 9. & 10.* & idem Coccinus *deciſ. 223. num. 4.* optimè etiam Seraphinus *deciſ. 927. num. 2.* Caſſiad. *deciſ. 7. de cauſa poſſeſſionis & proprietat.* Paleotus *deciſ. 215.* Quæ deciſiones idem affirmant etiamſi poſt rem judicatam ſubſequatur mandatum exequendo, quia ſola voluntas, & juſſus Judicis in effectum non deductus non privat poſſeſſione condemnatum, nec in vincentem transfert.

Et quòd lis non dicatur finita ante rei judicatæ realem executionem, inſuper probant Pacificus *deciſ. 144. n. 2. poſt tractatum de Salvian. interdict.* Rota *in recent. deciſ. 225. n. 2. part. 1.* Poſt. *de manutention. obſervat. 12. à nu. 160. & poſt tractatum deciſion. 167. n. 7.* & alias deciſiones allegat ipſe Poſt. ibidem, *n. 161.*

Hinc fit quod ex ſententia non transfertur do- 12
minium † ſeu quaſi ante traditionem, & executionem, Alexand. *conſil. 90. nu. 8. vol. 2. & in conſil. 1. n. 5. vol. 5.* Decius *conſ. 594. n. 3.* Doctores *in l. ex hoc jure, & in l. 2. per text. ibi, C. Communia utriuſque Judic. & in l. Pomponius, §. ſi juſſus, ff. de acquir. poſſeſſ.* Puteus *deciſ. 260. part. 3.* Marta *in conſ. 50. n. 2.* & melius *nu. 19. & ſeqq.* & vide infrà *n. ſeqq. & à n. 17.*

Et quòd lis non dicatur finita per ſolem rem 13
judicatam, ſed præcisè † ad id requiratur ejuſdem ſimul executio, probat Gratian. *in diſceptation. forenſi. num. 1. cap. 66.* in hæc. Non obſtat, quod etiam dicatur lis finita per ſententiam, quæ tranſivit in rem judicatam, *l. cauſas, C. de tranſact.* Gloſſa *in cap. 1. verb. Finit. de litis conteſtat.* Caſſiador. *deciſ. 6. ſuper Regul. num. 5.* Pariſius *conſ. 30. in cauſa, num. 35. lib. 4.* Unde non includitur executio, cùm ſufficiat finire litem per rem judicatam, ita ut procurator ad lites non cenſeatur habere † mandatum ad 14
impediendum executionem ſententiæ, Geminian. *in cap. 1. §. ſed ſi poſt rem. verſ. Nota ex illo, dict. n. 4. de exceptionibus in 6.* quia verum eſt litem finiri per ſententiam, ſupplendo tamen executioni mandandam; & poſtquàm res datur ei, qui vicerit, quia aliàs per ſententiam, & rem judicatam non dicitur lis finem accipere, Mandol. *regul. 33. q. 27. col. 1. ad med. verſ. Ad propoſitum quæſitum*, ubi teſtatur ita in Rota ſæpè fuiſſe deciſum, & declaratum, & intelligi omnia in contrarium

15 deducta, & ibi etiam † quod poſt rem judicatam, uſque ad triginta annos poteſt peti executio actione in factum vel officio Judicis, *l. actori, C. de jurejurand.* Bart. *in l. talo paſtum*, §. *qui provocavit, de pactis*, *&c.*

Et idem Gratian. *cap.* 114. *num.* 34. ibi: Verius eſt, ut et am in cauſa † appellationis ſequeſtrum duret, cùm aliàs non dicatur lis finem accipere, niſi per ſententiam in judicatam tranſactam, *l. cauſas, C. de tranſact. &c.* Ita ut etiam re-
17 quiratur executio, † ut poſſit dici lis finita, Mandoſ. ut dictum ſup. *cap.* 66. *nu.* 20. & ita in ſpecie caſus noſtri reſpondit Curtius *de ſequeſt. cap.* 2. *q.* 18. *nu.* 66. *&c.* probat Puteus *deciſ.* 310. *lib.* 2. latiſſimè Lancelot. *de attent.* 4. *p. in præfat. num.* 230. Garcia *de benefic.* 6. *p. cap.* 4. *n.* 42. *in fine*, Achill. *deciſ. unic. de executione ſententiæ*, Rota, ut per Farinac. *deciſ.* 276. *num.* 6. *tom.* 2. *in poſthumis*, qua poſt Lancel. *de attent.* 4. *p. in præfat. n.* 230. & Sarnar. *in Reg. de anna. q.* 44. & Puteum *deciſ.* 30. *lib.* 2. addicitur Rota *in una Salmantina Capellaniæ del voto*, 2. *Aprilis*, & 5. *Julii* 1593. *coram Cardinali Pamphilio.*

Atque ſi ideò ſi poſt finitam litem, & habita à creditore poſſeſſione emergat aliquid, quod
18 ſit in judicium † deducendum, novum equidem erit judicium, ut per Caputaquen. *dict. deciſ.* 171. benè conſideravit Guzman. *dict. cap.* 7. *num.* 66.
19 Quod quidem nova eget inſtantia, † ut latiſſimè comprobavimus hac 2. *part. cap.* 8. *cap.* 9. *&* *cap.* 13. Ubi plurimæ doctrinæ conducibiles reperientur.

Et pulchrè confirmatur, quoniam ſi ab ipſo creditore, cui pignus in ſolutum datum fuit à Judice pro debiti ſatisfactione, ſive per adjudicationem Judicis, ſive partis, res ipſa pignora-
20 ta, † & addita evincatur à tertio, vel alio creditore; nequit ex actione primæva agere, cùm ex actuali additione, & adjudicatione fuerit extincta, ac per conſequens lis ſuper ea mota, ſed alia nova actione agere debet, putà utili exempto, poſt Petrum Surdum, Gratianum, Fabium, Anna, Felicianum à Solis, Caſtellum & alios abundè diximus, & probavimus *in tract. de Regia protect.* 4. *part. cap.* 7. *à n.* 160. *cum ſeq.*

Multò minus contra ipſum creditorem habita rei addictæ poſſeſſione lis ipſa, & actio primæva durare dicetur, ac per conſequens coram Judice ſuo Ordinario hac nova actione, hocque novo Judicio conveniri debet, cum nova egeat inſtantia, & novis terminis, ac defenſionibus: quapropter omninò per Senatum ad Ordinariam remittenda, quo jure quidem quotidie utimur in hoc Supremo Regio Conſilio, quoties ab eo protectio hæc Concilii poſtulatur.

Ex his fundamentis, eorumque principali doc-
21 trina infertur, † quod ſi executoriales expediantur in Rota, vel litteræ Apoſtolicæ dentur alicui Delegato commiſſæ, ut alicui proviſo tradat poſſeſſionem beneficii, alterioſve rei, aut juris, ſi facta jam actuali earumdem executione, illarumque virtute victor, aut proviſus habuerit poſſeſſionem pacificam, ſi ab aliquo tertio i . rit turbatus, aut ſpoliatus, nullatenus poterit executor ipſe virtute executorialium, aut litterarum Apoſtolicarum ipſum reſtituere, nec manutenere, cùm hæc ſit nova cauſa, & novum à priori diverſum judicium, quod omnino, ſive in poſſeſſione, ſive in proprietate debet remitti ad Ordinarium, ad quem hujus cauſæ co_ itio activè, & paſſivè omnimodo pertinet, cùm Delegati Judicis jurisdictio jam fuerit extincta, & finita poſt peractam executionem. Elegans eſt deciſio Caſſiodori *deciſ.* 1. *de reſtit ſpoliat.* Rota per Jacobum Caballerium *in deciſ.* 347. *n.* 1. *&* 2. ubi quod ſtatim expiravit poteſtas Judicis Delegati, & exe-
22 cutoris, † & fuiſſe ita deciſum per Rotam *in una Caſalenſ. Canonicat.* 22. Januarii 1605. *coram Reber. Atrevaten.* & in alia *Ferrarienſ. bonorum* 19. *Januarii coram Dunozeto*, teſtatur Caballerius ib. *num.* 2.

Et per Joannem Andream *in cap. pro illorum de præbendis, & dignitat.* & Abbatem, Staphileum *de litteris † gratiæ, titulo de vi, & effectu*, §. *ſi-*
23 *gnificat. clauſulæ inducentes, n.* 3. *& per cap. in litteris, de officio Delegat.* tenet Garcia *de beneficiis* 6. *p. cap.* 2. *à num.* 154. & ſup. *à numer.* 151. Quod ſi aliquamdiù inductus in poſſeſſionem pacificè poſſedit, expiravit Judicis Delegati poteſtas, ne fiat præjudicium Judici Ordinario, ad quem pro controverſia mota inducto & proviſo, & noviter facta recurrendum ſit, refertque eundem Joannem Andream ſic audiviſſe Coriam tenere, firmantem, niſi in continenti poſt factam executionem in poſſeſſione turbetur miſſus, ſecundùm Joannem, & Abbatem, *n.* 6. Felinus 20. *verſ.* 2. *in cap. quærenti de officio Delegati.* Et ità procedunt, quando ſcilicet in continenti turbatus eſt miſſus, quæ latiſſimè diſputavimus, & reſolvimus *in tract. de Regia protect.* 4. *p. cap.* 14. *à num.* 217. *cum multis ſeqq.* ubi quando in continenti ab ipſo condemnato turbatus, vel ſpoliatus poſſeſſor immiſſus; de quo etiam Barbola *in collect. ad c. quærenti n. fin. de officio Deleg.*

Sicuti etiam quando poſt factam executionem, & poſſeſſionis † traditionem virtute literarum
24 Apoſtolicarum, quis vellet movere controverſiam ſuper re, vel beneficio jam poſſeſſo, nam tunc tertius iſte comparens non coram Judice eodem Delegato, qui miſſionem realem fecit; ſed coram Ordinario, ad quem debet recurrere, tenetur actionem, & jus ſuum deducere, & contra poſſidentem agere; etenim ad audiendum hujuſmodi novum contradictorem, executoris Delegati poteſtas expiravit, cùm ſit nova actio, & novum Judicium, ut in terminis ex hac ratione tenet Garc. *de benefic.* 6. *p. c.* 2. *à n.* 145.

Et ratione probatur; nam cum litteræ Apoſto-
25 licæ dentur ad immittendum in poſſeſſionem, † poſt immiſſionem, ceſſat poteſtas, & Jurisdictio, atque commiſſio, ſicut & ceſſat jus proviſi, quia jam ſemel miſſus fuit, etiamſi ab ea ceciderit, & ſpoletur, ut poſt Alexand. *conſ.* 188. *viſo puncto. n.* 2. *&* 3. *lib.* 5. Anchar. *conſ.* 189. *nu.* 6. *verſ. Præterea poſito*, Tuſch. *practic. concluſ. tom.* 3. *litt. E. concl.* 493. *à n.* 9. *cum ſeqq.* Nos *de Regia protect.* 4. *p. cap.* 14. *n.* 224. Quia immiſſio non comperit † amplius
26 jam poſſeſſori, licet à poſſeſſione ceciderit, latè Caſtillo *controverſ. cap.* 24. *n.* 25. *tom.* 3. Alex. Ludoviſ. *deciſ.* 46. *n.* 3. *& ſeqq. & deciſ.* 200. *à n.* 3. Nec virtute earummet litterarum ſemel † execu-
27 tioni traditarum agit miſſus patiens controverſiam, quia expiravit via executiva, & ordinaria agendum erit, Felin. *in cap. quærenti, num.* 10. ubi in fine, dicit commun. Rota apud Seraph. *deciſ.* 162. *ex nu.* 4. Quare pro qualibet turbatione, & controverſia activa, † aut paſſiva peracta jam exe-
28 cutione debet ad Ordinarium recurri, ne lædatur diſpoſitio Tridentin. *in d. cap.* 20. *ſeſſ.* 24. *de reformatione*, præſervans primam inſtantiam Ordinario,

&

& ita probat Garcia *de benefic. 6. p. cap. 2. n. 164. & seqq.*

Et in his, in quibus versamur terminis, idem probat Riccius *in practicar. Aurea, resolut. 299.*
29 in hæc: Executores † gratiæ cum clausula (*Inducentes, & defendentes, &c.*) non solùm habent jurisdictionem ad ponendum in possessionem beneficii impetrantem, & ad faciendum ei respondere de fructibus; sed etiam ad defendendum eum post immissionem, si ab aliquo tertio molestaretur, ut per text. & ibi Abb. & Felin. *in cap. quærenti, de officio Delegati, numer. 10.*

In Gallia tamen hæc conclusio non practica-
30 tur, † quia facta executione executor functus est munere suo, & possea jurisdictio Ordinariorum est, etiam quoad turbationem in possessione; nam turbatus coram Ordinario conqueri debet, per concordata suprà allegata; ita notarunt Rebuffus *in pract. benefic. in forma novæ provision. verb. Amoto quolibet illicito detentore*, March. *decis. 100. p. 1.*

In Hispania ex Bullis concessis in favorem
31 Potentissimi † Regis nostri Philippi à Summis Pontificibus Pio V. & Gregorio XIII. qui faciunt eum protectorem Sacrosancti Concilii Trid. credo quod servatur idem quod in Gallia, & quod causa contra turbantem remittitur Ordinariis, & super hoc dantur rescripta in Supremo Consilio; & de jure communi, Abbas, & Joan. Andr. *in dict. cap. quærenti* existimabant, quod perfecta executione, si aliquandiu pacificè possidebat impetrans, erat extincta jurisdictio Delegati aut executoris, non obstantibus dictis clausulis, ob quas moti fuerunt supra dicti omnes. & etiam servare Curiam affirmat Staphileus *de litteris gratiæ, & just. tit. de vi, & effectu clausul. fol. 131. in parvis.*

Ex quibus infertur, quod meri executores cum
32 clausula (*Cæterum*) quæ solet † de stylo dari pensionario in reservatione pensionis, vel præsentantibus gratias coram Auditore Cameræ in hoc Regno stante forma Sacri Concilii Trident. de qua suprà, non poterunt post præfatam executionem, jurisdictionem exercere, licet in favorem Ordinarii contrarium aliquando de facto observetur. Id tamen intelligo contra contradicentes de jure, contra quos in prima instantia debet recurri ad Ordinarios, contra verò turbantes de facto non erit inconveniens, si procedat extra judicialem compulsionem, quando clausula facit perpetuitatem. Hæc Riccius.

Quam doctrinam de verbo ad verbum, tran-
33 scripsit Riccius † ipse à Flores de Mena, qui ea omnia dixerat *variarum, quæst. 4. à num. 60. cum seq.* Hoc tamen Authore facito, qui quidem in hismet terminis dicit, causam jam missi in possessionem, & postmodum turbati remittendam esse Ordinario, ex dispositione Concilii Trid. cùm clarè percutiatur prima instantia hoc in casu ad illum pertinens, quippè jam cessaverit jurisdictio Delegati, & ita practicatur quotidie in hoc Supremo Consilio Regio, atque inconcussa-
ter observatur, prout ex dicto Mena, latiùs videre poteris loco citato, & iterum *in quæst. 12. num. 10. ad fin.*

Fulcitur, quoniam clausula, *Defendas indu-*
34 *ctum*, non operatur postquam † immissus semel pacificè possedit, ne derogetur Ordinarii jurisdictioni, ideò si molestetur postquam fuit inductus, via ordinaria est agendum, & molestans coram suo Ordinario erit conveniendus. Quia hæc clausula amplius non habet effectum, nec conservat jurisdictionem executoris Delegati, ut superius latè diximus, & probant insuper Staphileus *de litter. gratiæ, fol. 97. pag. 2. vers. Sequitur postmodum*, Marchel. *de commission. p. 1. pag. 939. n. 177.* Campan. *diversorum juris Canon. rubr. 11. cap. 12. num. 283.* Tusch. *pract. conclus. tom. 1. litt. C. Conclus. 218. num. 1.* ubi *nu. 2.* subdit Rebuffum *in forma novæ provis. in verb. defendas inductum*; retulisse quod in Francia nihil operetur, quia Judices Ordinarii post executionem factam sunt adeundi, quod & in Hispania idem observari ex dispositione Concil. Trid. ne deterior fiat eorum jurisdictio, diximus sup. *à num. 29. cum seq.* Atque ideò, ut hæc clausula operetur post inductionem, missionem factam per executorem in præjudicium jurisdictionis Ordinariæ, debet commissio, qua prædicta clausula apponitur, subscribi propria manu Sanctissimi, aliter à Senatu causa novæ molestiæ & turbationis, remittenda erit Ordinario, ad quem de jure pertinet cognitio, ex superiùs abundè comprobatis.

Fulcitur denique ex eo, quòd si post immissio-
nem † factam ex *l. fin. C. de edicto divi Adrian.* 35
vel virtute litterar. Apostolic. alius compareat cum alio testamento, vel alias litteras Apostolicas, aliove pari titulo: nullatenus auditur in via executiva, sed in via ordinaria, & in judicio & foro competenti Ordinario, quia iste justo titulo possidet, Judice authore ritè & rectè procedente, & mediante sua possessione effectus est reus, cujus forus est servandus, & attendendus; ita tenent Barr. *in l. fin. C. de ed. divi Adrian.* & ibi Alexand. *num. 23.* Alberic. *numer. 14.* Angel. *col. penult.* Beneintend. *decis. 83. numer. 5. &* 6. Berous *consil. 54. numer. 3. lib. 2.* Roland. *consil. 78. num. 27. lib. 3.* sequitur Zucardus *in dict. l. fin. num. 374.* Menoch. *de adipisc. remed. 4. n. 565.* & videtur sentire Peregrin. *de fideicommiss. art. 48. numer. 23.* Mohedan. *decis. 13. ut lite pendent.* Caputaq. *decis. 329. part. 1.* Puteus *decis. 333. lib. 2.* & fuisse decisum *in una Reatina, hæredit. 4. Junii 1599. coram Justo*, testatur Argellus *de legitimo contradict. quæst. 2. art. 3. per totum*, & signanter *à n. 123. & seqq.* atque etiam *à nu. 133.* in ea fuisse dictum; quod si judex comparentem ex alio etiam posteriori testamento post immissionem factam † admiserit in via exe- 36
cutiva, & eum immiserit; Prior erit manutenendus in sua anteriori immissione, & possessione, eò quòd ab ea non potuit ejici, nisi in via ordinaria auditus & victus uti reus necessarius, qui Argellus latiori manu tractat de iis omnibus videndus in toto dicto *artic. 3.* itaque quoties semel fuit quis à judice missus in possessionem alicujus rei ritè & rectè procedente, quidquid postmodum contra eum alius insurgat in possessorio, *aut* petitorio, conveniendus erit in suo foro competente, & coram suo Ordinario, non aliàs.

CAPUT XIX.

Impetrata commissione ob recusationem Ordinarii, postmodum (re tamen integra) decedentis, vel recedentis, an per Senatum causa remittenda erit ejusdem Ordinarii successori?

SUMMARIUM.

1 *Commissio impetrata ob recusationem Ordinarii, re integra, postmodum recedentis, vel decedentis, an à Senatu retinenda, ut causæ faciat remissionem successori.*

2 *Concil. Trident. præservans primam Ordinarii instantiam, non sustulit legitimos modos, ad quos de jure ab eo licitè receditur.*

3 *Recusationis causa legitimus est modus recedendi ab Ordinario in prima instantia.*

4 *Ex recusatione cessat Trident. dispositio, & per consequens Senatus protectio.*

5 *Res quæ semel prohibitionem evasit, semper libera remanet.*

6 *Rei semel alterata natura, semper remanet alterata.*

7 *Recusationis causa licèt cesset, ea mutatione Ordinarii recusati, non tamen ejus cessat effectus jam consummatus, & in effectu deductus.*

8 *Factum legitimè retractari nequit, licèt casus posteà evenerit, à quo non potuit inchoari.*

9 *Casus superveniens non mutat actum consummatum.*

10 *Jus semel tertio quæsitum tolli nequit eo renuente.*

11 *Commissione facta communi adversario, jus est quæsitum eidem, & illi impetrans renuntiare non potest.*

12 *& seqq. Commissio ob recusationem Ordinarii impetrata ex hujus mutatione, re integra (nempè ante jurisdictionem in Decalogo radicatam) retinetur in Senatu remissa causæ cognitione Ordinarii recusati successori.*

13 *Recusationis causa cessante, cessat ipsa recusatio.*

14 *Recusatio cessat mortuo judice recusato.*

15 *Suspicionis causa cessante, cessat suspicio.*

16 *Quod intellige si recusationis causa sit personalis, non realis, quæ tangat dignitatem, quæ etiam in successore durat.*

Periculosum est coram judice suspecto litigare, ibid.

17 *Periculi causa cessante, cessat quod ejus causa statutum est.*

18 *Recessus ab Ordinario causa cessante, cessat recessus ob eam factus.*

19 *Commissionis impetrandæ causa cessante cessat commissio impetrata.*

20 *Causa cessante, re integra, cessat effectus nondum consummatus, sed dum est in fieri.*

Suspicionis causa cessante post præventam jurisdictionem non cessat commissio, nec successor recusati recuperat jurisdictionem, ib.

21 *Causa cessante non cessat effectus jam consummatus, & ex cujus existentia tertio jam fuerit jus quæsitum.*

22 *Promissio contemplatione alterius facta, ipsa re integra, decedente, corruit, secus re non integra, & facta acceptatione per donatarium.*

23 *Jurisdictione Delegati nondum præventa per ejus exercitium, res adhuc dicitur integra.*

24 *Per litterarum præsentationem coram Delegato, jurisdictio non dicitur præoccupata.*

Delegatus ante litterarum præsentationem subdelegans nihil agit, quia subdelegatio actus est jurisdictionis, ib.

25 *Jurisdictio Ordinarii suspensa per recusationem, ea cessante per remotionem, re integra, recusati statim ex vi attractiva devolvitur ad ejusdem successorem non recusatum.*

26 *Commissio non efficitur communis adversario, nec ex ea jus acquiritur per impetrationem, nec præsentationem; sed per citationem legitimè expeditam, & executam.*

27 *Secus post eam subsequutam, cui jam commissioni impetrans nequit renuntiare.*

28 *Commissioni continenti aliquid favorabile alicui, potest re integra, impetrans renuntiare.*

29 *Commissio post præsentationem, & citationem executam sit communis adversario, cui impetrans non potest renuntiare.*

30 *Nisi contineat publicam utilitatem.*

31 *Commissioni continenti aliquod privilegium, etiam ad commodum tertii potest, re integra, impetrans renuntiare.*

32 *Commissio non efficitur communis ante præsentationem, & citationem executam, qua non uti potest impetrans, etiam invito adversario.*

33 *Recusationis causa resoluta recedente, vel decedente Ordinario recusato, re integra, res redit ad priorem statum, & ad successorem recusati in eadem prima instantia.*

34 *Gravamine, quo fundatur appellatio, commissio, & inhibitio, cessante & resoluto, resolvuntur cætera eò nitentia, & causa ad inferiorem redit.*

35 *Origine, à qua cætera vim capiunt, & fundamentum, sublata, cuncta corruunt.*

36 *Sublata causa principali tacitè intelligitur resoluta inhibitio Rotalis super articulo incidenti emanata.*

37 *Acquisitione rei revocabiliter ex causa de præterito resoluta, omnia redeunt ad primum statum, ita ut fructus, hypotheca, & alia jura restituantur.*

38 *Re redacta ad priorem statum jus semel consolidatum cessim, seu aliter amissum, revivisceit.*

39 *De effectibus rei redactæ ad priorem statum, remissivè.*

40 *Appellatione deserta, jurisdictio devolvitur ad Judicem à quo quisnam exequitur sententiam.*

41 *Recusatio, & appellatio ad effectum suspendendi jurisdictionem à pari procedunt.*

42 *& seqq. Recusationem cessare per mutationem Ordinarii recusati ante commissionis exercitium, ad ejusque successorem devolvi jurisdictionem, determinavit Rota.*

43 *Per comparitionem coram recusato tollitur recusatio, & rescriptum ejus occasione obtentum.*

44 *Sententia lata in petitorio suspenso est nulla defectu jurisdictionis.*

45 *Et si lata sit super petitorio, & possessorio simul in totum nulla est.*

46 & 47. *Per comparitionem coram alio Judice competenti*

petenti, re integra, & ante usum commissionis, huic impetrans renuntiare videtur.

48 *Successori Ordinarii recusati remittet Senatus causam in prima instantia, non Delegato, qui ante cessum, vel recessum recusati commissione sibi per recusantem impetrata, non fuit usus.*

49 *Ab Ordinario ob recusationem licitè receditur in prima instantia durante impedimento recusationis, & non sublato, re integra.*

50 *Omnis dispositio tacitam conditionem habet, rebus sic stantibus, ita ut ab ea recedatur nova superveniente causa.*

51 *Commissio ob recusationem impetrata ante ejus exercitium non habet statum perfectum, nec consummatum, sed est, re integra, resolubilis, & variationi subjecta.*

52 *Ex commissione non acquiritur jus tertio, re integra.*

1 REcusato Ordinario ob legitimam suspicionis causam legitimè probatam, & admissam, unus ex litigantibus festinanter præcurrit, & impetrat commissionem à Sede Apostolica, ut alius Judex Delegatus de causa cognoscat principali, interim tamen, quod, vel impetratur, vel Delegatus jurisdictionem radicet, & præveniat, accidere assolet, Ordinarius ipse recusatur, vel decedat, vel ab officio removeatur, certat altera ex partibus in Senatu hoc Supremo; causam remittendam fore Ordinario successori, alleganş, fuisse devolutam, recuperatam jurisdictionem à successore non suspecto, eò quòd cessavit, re integra, causa recusationis, cum suspectus defierit jam judex esse. Quæstio est admodum celebris, & difficilis.

Et pro hac ultima parte negativa Ordinario
2 successori remittendam non fore; † sed potius judici Delegato, plura urgent non contemnenda fundamenta. Et primum quoniam etsi per Concil. Trid. *sess. 24. de reformat. cap. 20.* sit Ordinario ita præservata prima instantia, ut sic prohibita avocatio, & commissionis impetratio: hoc tamen Decretum non tollit legitimos modos per quos de jure licitè, libereque recedi potest ab Ordinario ipso in prima instantia, Nos latè probavimus hâc 2. *p. cap. 5. n. 8.* & ferè per totum caput, inter
3 quos recusationis causa, † ut legitima, ac principalis connumeratur, prout ibidem in eodem *cap. 5. §. 1. à n. 3. cum seqq. verf. Ex proxima conclusione*, ubi ex causa recusationis Ordinarii liberè permitti impetrari commissionem alteri judici posse, diximus in prima instantia, quod per totum illum §. examinavimus.

Ergo semel legitimè, & licitè facta commissionis impetratione, cessare, dicendum est, prohibi-
4 tionem Concil. Trid. † & per consequens Senatus protectio, quoniam res quæ semel prohibitionem
5 evasit † semper remanet libera, *l. pater*, §. *quindecim libertos, ff. de legat. 3. l. cætera*, §. *fin. ff. de legat. 1. l. 1.* §. *res vero, C. de imponendis lucris, descript. l. fin. C. de remissione pignor.* Atque rei semel
6 altera natura, † semper remanet alterata. De quibus, & aliis pluribus similibus doctrinis diximus *in tract. de Regia protect. 3. p. c. 4. à numer. 55. & seqq.* Ergo cùm hujus causæ prima instantia semel licitè alterata fuit, atque prohibitionem evaserit, ejusque natura altera, semper debet remanere libera, & per consequens per Concilium non prohibita.

Secundò, quoniam licèt recusatio Ordinarii quæ causa fuit immediata, ad faciendam licitam † impetrationem alteri Judici, ex supra dictis cessaverit per cessum, vel discessum Ordinarii suspecti, ex text. cum materia *in cap. cum cessante causa, de appellat.* tamen non potest cessare ejus effectus jam consummatus, & in effectum deductus, prout statim probavimus. Ergo commissio ex causa recusationis jam impetrata cum effectu non debet cessare, cum ex ea jam effectus dicatur consummatus. 7

Tertiò, quia factum legitimè retractari non debet, † licèt casus postea evenerit, à quo non 8 potuit inchoari, *l. non est novum, ff. de reg. jur. cap. factum legitimè, eodem tit. lib. 6.* ex quibus quidem juribus regula generalis, velut axioma deducitur; quod ubi actus est jam consummatus, casus superveniens non vitiat, sed tunc habet locum ea regula, ut quæ semel utiliter & legitimè constituta sunt durent, † licèt casus evenerit, à 9 quo initium habere non potuerit, prout apertè dicitur *in l. pluribus, penult.* §. *etsi placet*, ubi Bart. & alii *ff. de verbor. obligat.* & voluerunt Petrus à Bellapert. & Bald. *in d. lectura, in l. patre furioso*, per eum textum *ff. de his qui sunt sui, vel alieni juris.* Bartol. *in l. ex facto in princip. col. 4. verf. Ultimo hæc lex, ff. de vulgar. & pupil.* de quo latè per Dinum *in d. cap. factum legitimè*, & Decium *in dict. l. non est novum*, latissimè Tiraquel. *in tract. de causa cessante, limit. 12. per totam*, & præcipuè *n. 15.* Ergo licèt recusatio Ordinarii, quæ fuit causa immediata commissionis impetratæ, cessaverit per cessum, vel discessum, aut discessum recusati; non potest tollere commissionem jam in effectum deductam, nec licèt esset causa recedendi ab Ordinario, erit ad illum iterum redeundum.

Quartò quoniam per recusationem Ordinarii semel admissam, † & per rescriptum *impetratum* 10 partibus fuit jus quæsitum, quod eis renuentibus tolli non potest, *l. cum à socero*, cum concordantibus, *C. de jure dotium*, adeò ut ex commissione facta communi adversario, jam inde jus ei quæsitum fuit, † in cujus præjudicium, nec ipsi 11 impetrans commissioni renuntiare valet, prout latiùs inferiùs probabitur. Ergo in tertii præjudicium redire non potest causa ad successorem Ordinarii recusati, ac propterea nec per Senatum illi remittenda.

Quibus tamen, & aliis non obstantibus contraria sententia his, † in quibus versamur, terminis, 12 & verior, & probabilior est. Imò reversa causa recusationis ad non causam, commissio, re integra [hoc est antequam per ejus exercitium jurisdictio delegata fuerit prævenita, & præoccupata, ac in persona delegati radicata) subvertatur, & causa redeat ad Ordinarium successorem non suspectum, nec noviter recusatum, cum causa recusationis cessat tempore, quo adhuc ejus effectus non fuerit in esse productus, nec efficaciter consummatus, sed in statu variabili, & resolubili, atque ideo cessante impedimento, prima instantia revertitur ad terminos Concilii Trid. pertinens ad Ordinarium, qui jurisdictionem recuperat eo cessante.

Quæ quidem resolutio validis fundamentis nititur; † etenim cessante causa recusationis, ip- 13
sam recusationem cessare, probant Speculator *titulo de judice Delegato*, §. *superest videre, verf. Quid si socius*, Albericus *in l. cui eorum*, §. *affinitates, in fin. ff. de postulando, & in l. affinitatis, C. commun. de successor.* Hippolitus de Marsillis *in l. etiam si redditibus, col. 2. verf. Ulterius hæc lex*

14 *poteſt induci, ff. de quæſt.* idem probat Alexand.† (qui loquitur in recuſationis cauſa ceſſante per obitum recuſati, ut ceſſet in ſucceſſore recuſato) *in l. ex facto, in princip. col. 2. verſ. item poteſt induci, ff. de vulgar. & pupillar.* Joan. Andr. & Dominicus *in cap. ſi judex ab Apoſtolica de officio Delegati*, Tiraquell. *de cauſa ceſſante num. 226. cum*
15 *duobus ſeqq. & num. 245.* † quod ſuſpicionis cauſa ceſſante, ceſſet ſuſpicio, atque ejus effectus ceſſare debet.

Quod intellige ſi recuſationis cauſa eſt perſo-
16 nalis, † non realis, quæ tangat dignitatem, ut poſt alios Tiraq. *à n. 228.* ubi quod tunc etiam in ſucceſſore durabit. Quia quando ſuſpicio fuit cauſata reſpectu, & contemplatione dignitatis, & non perſonæ, continuatur in ſucceſſore recuſati, velut expreſsè probant Capitius *deciſ. 138. nu. 4.* Didac. Perez *lib. 3. ordinam. ti. 5. de las recuſationes de los Jueces, q. 19. verſ. Præterea confirmatur, tom. 1. fol. 569. & ſeq.* Parif. de Puteo *de ſyndicatu, verb. ſuſpicio*, & eſt originalis doctrina Præpoſiti *in cap. cum ſpeciali, col. 12. de appellat.*

Atque etiam licèt periculoſum ſit coram judi-
17 ce ſuſpecto litigare, † *ex cap. cum inter, de exceptionib. l. aperti ſſimi*, & ibi Gloſſ. *verb. libello, C. de judiciis*, Gloſſ. *in l. Prætor, verb. cum juſtam, in fin. ff. de jurisd. omnium judic.* Tulch. *littera S. conſil. 916.* Aldovitus *conſ. 20. nu. 45.* Cavalcanus *de brachio Regio, p. 3. n. 311.* Amatus *dec. 14. n. 15.* Covar. *pract. quæſt. 26.* Tiraquell. *de pœnis temper. caſ. 51. n. 88.* Ambroſ. *deciſ. 50. nu. 54.* Giurba *deciſ. 48. n. 1.* Tamen periculi cauſa ceſſante, ceſſat quod ejus cauſa ſtatutum eſt, aut permiſſum; Bald. & Salicet. *in l. 1. per illum text. C. de nautico fœnor.* Roman. *conſil. 404. in cauſa propoſitæ conſultationis, col. 2.* Philippus Decius *in cap. cum ceſſante, poſt princip. de appellationibus*, Tiraquell. ubi proximè *num. 204.*

Quare cùm recuſatio fuerit cauſa immediata &
18 finalis, † ut pars poſſit in prima inſtantia ab ordinario recedere, prout abundè ſcripſimus ſuprà *cap. 5. §. 1. per totum*, & ſignanter *à nu. 8. cum multis ſeqq.* de primo ad ultimum ſequitur, quod recuſatione ipſa ceſſante, ceſſat receſſus, ejuſque effectus, ita ut receſſiſſe minùs è ſit nocivum ordinario, nec partibus, voluit Bald. *in l. Æmilius, col. 6. verſ. Ista eſt falſa expoſitio. ff. de minoribus, & l. quæro. §. inter locatorem, ff. locati, l. ſi inſtituta, & l. ſi ſub hoc, ff. de inofficioſo teſtam.* Tiraquell. ubi proximè *n. 226.*

Et quia cùm recuſatio fuerit cauſa penitùs ne-
19 ceſſaria † (ut modò diximus) impetrandi reſcriptum, per ceſſationem cauſæ ceſſat & ipſum reſcriptum, ut ex facto reſpondit Paulus Pariſius *conſ. 169. etſi conſideratâ diſpoſitione, col. 3. verſ. Poſtremo non obſtat, lib. 4.* ante quem idem voluit Alexand. poſt alios *in l. ex facto, in principio, col. 3. verſ. Extra Gloſſam oppono, ff. de vulgar. & pupillar.* Tiraquell. *de tract. cauſa ceſſante, n. 234.* qui *n. 50.* poſt Bald. *in l. 1. §. Conſules*, paulò ante fin. *verſ. Item nota ex prædictis, ff. de officio Conſulis, per l. quæſitum, ff. de tutelis*, firmat, quod commiſſionis cauſa ceſſante, ceſſat ipſa commiſſio.

Quæ regula, & doctrinæ omnes inde deductæ,
20 † tunc procedunt, & habent locum, quando cauſa recuſati, re adhuc integra, ita ut ejus effectus non ſit in eſſe deductus, nec jam conſummatus, ſed in fieri, prout ſatiſſimè Tiraq. *de cauſa ceſſante, limit. 12. per totam, & n. 1. in fin.* ita ait, *ex quo notat.* Imola *in 2. notabili, quod extincta cauſa non perit juris effectus in eſſe deductus, ſecus ſi ſit in fieri (ipſe loquitur), & res ſit integra.*

Et in terminis quod ſuſpicionis cauſa ceſſante, ſtante effectu jam conſummato (hoc eſt poſt præventam per Delegatum juriſdictionem ut ſtatim) non ceſſet recuſatio in judice ſucceſſore recuſati; ſed imò quod Judex nominatus ad cognoſcendum proſequatur cauſam, elegans eſt *deciſ. 719.* Vincentii de Franchis ubi allegat Didac. Perez *in lib. 3. ordinam. tit. 15. de las recuſationes de los jueces, q. 15. fol. 569. tom. 1.*

Et quod ceſſante cauſa, non ceſſet effectus jam
21 conſummatus, † & in eſſe deductus, atque jam perfectus, & ex quo ex exiſtentia cauſæ jam alicui perfectè, & legitimè jus fuit tertio quæſitum; probat poſt Tiraquellum, & alios plurimos DD. & doctrinas varias Caſtillo *controverſ. tom. 3. cap. 15. ex n. 4. cum multis ſeqq. & tom. 4. c. 60. à n. 50. cum ſeqq.* & in addit. ad idem *c. 60.* Amato *variar. reſolut. 2. p. reſolut. 65. à n. 51.*

Qui quidem Caſtellus loco proximè citato *nu.*
22 *53.* poſt Menochium † *in conſ. 421. ſub n. 52. verſ. Non obſtat, & duobus n. ſeq.* Cæſar Barci. *deciſ. 79. n. 5. 51. & 52.* firmat, quod facta promiſſio contemplatione certæ perſonæ, vel Legatum promiſſum ipſi perſonæ contemplatæ cohæret, qua extincta dicatur etiam extingui promiſſio; procedit ante ipſius Legati, aut rei promiſſæ acceptationem, & acquiſitionem, & ſic re integra, poſtmodum verò ſecus.

Quare cùm ante juriſdictionis exercitium ju-
23 dex Delegatus † virtute impetratæ ſibi commiſſionis non prævenerit juriſdictionem, nec illam præoccupaverit, adhuc res eſt integra, nec non ante effectûs conſummationem & perfectionem, text. *in c. quamvis, 6. & in c. ſi Delegatus, de Officio Delegati, lib. 6.* text. *in c. fin. de officio Delegati, c. relatum eodem tit. l. 21. tit. 4. p. 3.* de quo Nos abundè hac *1. p. cap. 12. verſ. Ex quo falſa redditur, à n. 36. cum ſeq.* ubi etiam quod nec per ipſarum litterarum præſentationem factam † coram Delegato prævenita dici-
24 tur, & præoccupata juriſdictio; nec res deſinit eſſe integra, abundè videbis, & plurimos refert Giurba *in conſ. 59. n. 101. & ſeqq.*

Et in tantum ante commiſſionis præſentationem
defuit in Delegato juriſdictio; quod ſi eo tempore ſubdelegaverit, nihil agit; & in Subdelegato adeſt evidens notorius defectus juriſdictionis, Rota *in una Ferrarien. Societatis coram Penna n. 1.* ubi plurimi DD. & Rotæ deciſiones recenſentur; quam adducit Marcheſan. *de commiſ. nullitat. Senat. poſt §. 1. part. 3. tom. 3. fol. 22.* & ratio eſt, quia Delegatus ſubdelegâdo utitur juriſdictione, Giurba *conſ. 99. n. 16.* Surdus *conſ. 429. nu. 57.* qua Delegatus caret penitùs ante litterarum præſentationem realem.

De qua commiſſione ante juriſdictionis exerci-
tium, & † præoccupationem, idem judicandum e-
25 rit, ac ſi impetrata nondum fuiſſet, & eſſemus eo in ſtatu priori, quo accedente morte, vel remotione Ordinarii ſuſpecti, ſucceſſor non ſuſpectus venit, ad quem ſublato recuſationis impedimento ſtatim, & ipſo jure juriſdictio devolvitur ex vi attractiva, non ex vi acquiſitiva, prout abundè probavimus hac *2. p. d. c. 12. n. 52. cum ſeqq.* Et ſurſum, nec tunc adhuc ablata intelligitur ab Ordinario juriſdictio *c. audita, de reſtit. ſpolia.* Innocent. *in c. cum in jure peritus, de officio Delegati.* Bald. *in l. 1. C. ut lite pendent.* Roman. *conſ. 353.* Guido Papa

deciſ.

deciſ. 286. Azeved. *in l.*10. *n.*25. *tit.*13. *lib.*8. *Recop.* Anna *allegat.* 24. *n.* 2. Franch. *deciſ.*326.*nu.* 1. Rota Avenionenſ. *deciſ.* 69. *n.* 4. Caval. *deciſ.* 11. *n.* 8. 1. *p.* Burſat. *conſ.* 74. idem Franchis *dec.* 393. Giurb. *conſ.*59.*n.*101. igitur, re integra, ceſſante cauſa recuſationis, debet ceſſare ejus effectus nondum perfectus, conſummatus, nec in eſſe adhuc deductus.

Et in tantum res hæc adhuc eſt integra, quod
26 ante reſcripti præſentationem, * & ante citationem ejus virtute expeditam, & intimatam adverſario, illi non efficitur reſcriptum commune, nec ei jus ex eo adquiritur; imò cum adhuc res ſit integra, illi poteſt impetrans renuntiare, eoque non uti, etiam adverſario renuente, ſecus ſi poſt citationem intimatam, præventamque & præoccupatam juriſdictionem, quia tunc
27 jam commiſſio efficitur communis, * & jus tertio adquiſitum, reſque deſinit eſſe integra; atque per conſequens adverſario, cui ſemel jus fuit quæſitum invito, renuntiare, & pœnitere impetrans non poteſt, ut ſecus ſit re adhuc integra, ante citationem juxta opinionem quam paſſim ſequitur Rota ut *in deciſ.*317.*num.*1. *p.* 2. *in Recent. & in Burgenſ. de Agi.coram Litta.* impreſſa penes Marchef. *de commiſ. tom.*1. *fol.*171. latiſſimè poſt plurimas Rotæ deciſ. videndus Beltramin. *in annotat. ad Alexand. Ludoviſ.* 552. *n.* 7. ubi contra illammet deciſ. quæ videtur inſinuare, poſt præſentationem effici commiſſionem communem, ut non ſolum requiratur præſentatio; ſed& ſimul emanata citatio, & executiva, vide plurima per eundem in hac materia, ubi etiam limitat ſub *dict. num.* 7. & circa hoc requiſitum citationis actualiter exequuta, plurima videre poteris ſuprà *cap.* 12. *numer.* 36. *cum ſeqq.*

Ubi etiam ipſe Beltraminius hanc doctrinam
28 extendit, * ut procedat etiam ſi commiſſio eſſet impetrata à ſignatura gratiæ, & in ea contineretur aliquid, quod eſſet etiam favorabile alteri parti, ut nihilo minus poſſit impetrans commiſſioni renuntiare ante executam citationem, ut *in d. deciſ.* 317.*n.*2. & per aliam deciſionem Rotæ, quam allegat ipſe Beltraminius videndus, & quod requiratur ſimul citatio,& præſentatio, probat Rota, ut per Farinac. *in poſthum. tom.*1.*deciſ.* 705. *n.* 8.

29 Ut etiam probat eleganter Mareſcot. * *variar. reſolut.lib.*1.*c.*20. *à n.*10.*& ſeqq.* in hæc: Efficitur autem commiſſio communis poſt præſentationem, & citationem adverſarii ad dicendum contra, & non ante, quia communis concluſio DD. eſt, quod impetrans reſcriptum, quod non publicam, ſed privatam reſpicit utilitatem, ante citationem
30 poſſit pœnitere, & non uti: quo fit, * ut neque adverſarius invito impetrante poſſit hujuſmodi reſcripto uti, tùm quia ante citationem non conſideratur intereſſe ejus, contra quem reſcriptum impetratum eſt, tùm etiam quia reſcriptum quod ad favorem impetrantis principaliter eſt conceſſum in ejus odium, & præjudicium redundaret, *l.quod favore, C.de legibus*, ita firmat Hoſtienſ. *in c. ex conquæſtione, n.*6. *de reſtit.ſpoliat.* quem ibi cæteri ſequuntur, Joann. Andr. *n.* 5.*verſ.in fine quæro.* Imola *ſub n.*9. Butr. *num.*12. *verſ. Hoſtienſ. concluſ.* Anchar. *nu.*16. Jaſ. *in l.*3. *in princip. n.* 12. & ibi Riminald. *d.n.*31.*ff. quod quiſque juris*, Bald. *in l. poſtquam liti. nu.* 14. *C. de pactis.* Felinus *in rubrica. de reſcrip.nu.*3. Aretinus *conſil.* 23. *num.* 3.*poſt medium*, & hanc eſſe communem opinionem atteſtantur Innocent. & Abbas *in d.c.ex conquæſtione*; Decius *in d. lib.*3. *in fin. princip.* & tenuit Rota *in una Salmantina penſionis* 13. *Januarii* 1584. coram Bubaldo, in qua fuit dictum, hoc procedere, etiamſi reſcriptum * contineat aliquod privilegium non ſolùm 31
ad favorem impetrantis; ſed etiam ad commodum tertii, ut expreſsè tenet Anchar. *in d. c.ex conquæſtione, n.*9. & ibi Imola *n*9. Hoſtienſ. *col.*9. *in fin.* Joan.Andr. *col.*2. *in fin.* Butr. *in col.*13.Abb. *n.*1. hæc Mareſc.

Et hanc deciſionem Salmant. per Mareſcotum citatam ad litteram refert Marchef. *de commiſ. in particul. p.* 1. *c.* 3. *nu.*48. *fol.* 172. & videnda erit ad idem deciſio ſubſequens ab eodem Marchef. ibid. adducta.

Et quod non ante præſentationem commiſſionis, * ſed poſt eam citationem intimatam commiſ. 32
ſio non efficiatur communis, quominus impetrans adverſario invito poſſit pœnitere, ea non uti,& renuntiare, benè probant Felin. *in Rubrica, de reſcript.n.*9. Scaccia *de appellat. lib.* 3. *c.* 2. *q.* 14. *n.* 46. *ante fin. verſ. Declara*, 2. Gratian. *diſcept forenſ. tom.*1. *c.*115.*n.*2. & *c.*2.*nu.*10. latè etiam per eundem Scac. *de ſententia & re judic. gloſ.* 14. *q.* 29. *à n.*5. *& ſeqq. & à principio.*

Igitur dum res adhuc eſt integra, & juriſdictio nondum prævenia, * nec præoccupata à judice 33
Delegato, ſi cauſa recuſationis reſolvatur, res redit ad ſuum priorem ſtatum,& ſucceſſor Ordinarii non ſuſpectus, ſuam juriſdictionem ipſo jure recuperat in prima inſtantia ſtatim, quod impedimentum fuerit remotum ex ſuprà dictis.

Quod inſuper fulcitur ex ea doctrina, quam DD.* deducunt ex *c. cum ceſſante cauſa ceſſet effectus, de appellationib.* quod revocato gravamine per inferiorem, quod fuit cauſa appellationis, & ſuper ea commiſſionis impetratio, appellatio, & commiſſio, necnon geſta per judicem commiſſionis virtute reſolvuntur, & evaneſcunt, ut cum Boër. Lancel.& Scaccia diximus *de Regia protect.* 1.*c.*5. *à n.*20.*n.*78.*& à n.*74.*n.*42. *&* 91. & iterum 2.*p.c.*17.*n.*24.

Quibus rectè conſonant, quæ longa manu congeſſimus * *in eodem tract.* 4. *p. cap.* 14. *cum multis* 35
ſeqq. ſcilicet, quod origo, à qua cætera vim capiunt, ſemper attenditur, & quod vitium in origine totam maſſam corrumpit, & quod ſublato fundamento ſuperædificari nequit, ſeu totum corruit ædificium, ubi *à n.*12.*cum ſeqq.* probatur, ut omne quod actui ſui natura variabili, & reſolubili nititur, actu ſublato, aut aliàs deficiente, omne ſuprà fundatum corruit, & evaneſcit.

Quibus addo optimam deciſionem Rotæ Alex. Ludoviſ. 418. *à princip.* * ubi quod ſoblata cauſa principali, tacitè cenſetur ſublata, & reſoluta inhibitio Rotalis ſuper articulo incidenti emanata. 36

Et de acquiſitione rei revocabiliter ex cauſa de præterito,*& de ejus effectibus,ut reſtituatur fru- 37
ctus, hypotheca, & alia jura quæ adquirens antea habebat, quia res redit ad ſuum priorem ſtatum cum omni cauſa anteriori; videndi ſunt Gratianus *diſceptat.forenſ.c.*271.*à n.*37.& latiſſimè Tiraquel. *de retract.lignagier.* §.1.*gloſ.*7. *à n.*69.*cum ſeqq.*& ſuprà, exactè etiam Matienço *in l.*7.*gloſ.*1.*à n.*40. *& à n.*45. ubi mirabiliter,& in optimo caſu Beltramin. *in annotat. ad Alex. Ludoviſ. deciſ.*157. *à n.* 24.*& deciſ.* 227. *per totam*, Mantica *de contract.*

lib.4.tit.10.n.16. & seqq. Rodrig. *de annuis redit. lib.2.q.13. à nu.* 8. copiosè, & latissimè videndus Giurba *decis.* 63. *per totam*, & hi tres ul-
38 timi benè tractant, * ut etiam re redacta ad priorem statum, jus semel consolidatum, cessum, seu amissum revivisci, apud quos, præcipuè Giurbam, multa scitu dignissima ad propositum videbis.

Et de effectibus, & statu rei redactæ ad prio-
39 rem statum, * videndus Micres *de majoratu, 1.p. q.58. à num.*184. *& à nu.*209. plurima etiam congellimus *in tract. de Regia protect.4.part.cap.14. per totum.*

Unum tamen simile fundamentum non omit-
40 tam; *nam licèt à sententia lata appellatio emissa, & à judice delata tollat, & suspendat ejus jurisdictionem ex juribus vulgaribus: tamen si re integra, appellatio fiat delerta ob non prosequutionem intra terminum; judex à quo ipse potest causam resumere. & ad eum devolvitur jurisdictio sublato impedimento, quo erat suspensa, & potest suam sententiam exequi; ita eleganter Philippus Franchus *in cap. ad aures*, 33. *sub num.*1. *de appellationibus, & in cap.*3. *cum appellationibus, §. si verò, num.*3. *in fin. de appellat. in* 6. latè & optimè explicat Scaccia *de appellat. q.*11. *à n.*169. *cum seqq.* ad quod etiam B. obiter *in l. à Divo Pio, à numer.* 15. *ff. de re judicata, & in l. præcipimus. §. officiis, num.*1. *vers. Brevites, C. de appellat.* Vestrius *in praxi, lib.*8. *cap. ult. num.*9. *vers. Sed dices.* Franchus *in cap. ex ratione, num.* 96. *vers. Quid autem si judex, de appell.* Rebuff. *de sentent. executionis, art.*7. *glos.*9. *sub n.*6. Mirsinger. *singul. observ. Centur.*5. *observat.* 95. *in casis.* Mandosius *in formal. commission. in commission.*23. *executor. in verb. ob non prosequutionem; fol.* 125. Papiensi. *in practic. in form. appellat. à sententi. diffinit. in glos. causis, & rationibus, sub num.*3. *fol.*426. Ergo à fortiori idem erit dicendum in impedimento recusationis, re integra sublato; maximè cum ad effectum suspendendi
41 jurisdictionis judicis recusatio, * & appellatio à pari procedat, Franch. *in cap. novit.*43. *numer.*4. *in fin. de appellat.* Felin. *in cap.*1. *sub num.*6. *col.*3. *in judiciis.* Scac. *de appellat. quæst.*16. *limit.*1. *nu.* 7. *&* 8. Brunor. à Sole *in locis communib. verb. appellat.*30. Aug. Barbos. *in locis communib. loco* 96. *num.*1. & est text. *in l. apertissimi, vers. Cum post, C. de judiciis, cap. super eo, el* 2. *de appell.* & propterea de appellatione ad recusationem, & è contra rectè formatur argumentum, Barbosa ubi proximè, *n.*1. Boërius *decis.*269. *n.*3. Gutierrez *pract. lib.*1 *quæst.*94. *nu.*4. Morla *in emporio juris, part.* 1. *tit.*2. *quæst.*51. *n.*4.

Pro quibus omnibus duas reperi Rotæ deci-
42 siones, * quæ in istis ferè terminis loquuntur, prout *in una Vigilenan. jurispatronatus* 17. *Junii* 1605. coram R. D. Lugdunense in hæc: Rovescala tulit sententiam suam post inhibitionem emanatam à Vicario Papiensi, & ab Auditore Cameræ, ideoque attentata fuit, & nulla, *cap. non solum, de appellat. in* 6. Rota *decis.*20. *de appellationibus, in novis*, cùm vulgari: nec obstat quod Vicarius Papiensis fuerat recusatus, & per ejus recusationem causa commissa Robiscalæ; nam
43 illius Vicarii recusati persona fuerat mutata, * & sic cessante causa suspicionis, Balista, qui Robescalæ causam obtinuerat committi, audivit novum Vicarium, & coram eo introduxit causam antequam Robiscala præsentasset rescriptum, quod facere potuit. Hostiens. *in cap. ex conquestione, col.* 2. *in princip. vers. Tu verò dicas*, & ibi Abb. *num.*10. *de restitut. spoliatorum.* Felinus *in rubrica, de rescriptis, n.*3. Itaque per non usum rescripti, & per reditum ad forum recusatum, post recusationem Balista censetur renuntiasse recusationi, & rescripto, occasione ejus obtento; & per consequens Robiscala vigore dicti rescripti procedere non potuit, maximè post emanatam ab illo novo Vicario inhibitionem, & etiam ab A. C. coram quo causa fuerat per appellationem introducta; fuit etiam nulla prædicta sententia, * 44
quia lata in petitorio pro parte suspenso, & sic sine jurisdictione. Rota *decis. ult. de testibus, in novis.* Puteus *decis.* 171. *nu.*1. *lib.*1. & licèt lata sit super possessorio, * & petitorio; tamen in 45
totum nulla est, Caputaquens. *decis.* 143. *p.*3. *&c.* quæ decisio est apud Farinac. 141. *tom.*3. *fol.* 127.

Alia est etiam Rotæ decisio *in eadem causa Vigilenanens. juris patronat.* * postmodum edita 46
29. *Martii, anni* 1608. quæ sicut in hæc: Domini utraque parte informante præstiterunt in decis. coram R. P. D. meo Marquemontio, sententiam Robiscalæ esse attentatam, & nullam rationibus, de quibus in decisione, &c. Non obstat, quod dicitur, causam fuisse per Breve speciale Robiscalæ delegatam: quia adversarii non sunt usi hac commissione; imò illi renuntiarunt, adeundo novum Vicarium Papiensem ante præsentationem commissionis coram Robiscala, citaverant enim Michaëlem coram novo Vicario ad videndam causam coram eo de novo introduci, & obtinuerant Notarium, & Cursores, licèt postea coram eodem comparuerint, pro revocatione inhibitionis, & hinc resultat etiam nullitas sententiæ Robiscalæ, quia sine jurisdictione etiam judicavit. Non obstat quod opponitur, inhibitionem Auditoris Cameræ emanasse sub falsa narrativa, quod Balista, & litis consortes appellassent à quadam declaratione Arbitrorum, nec curarent causam committi, quia de appellatione apparet, &c. quæ decisio est apud Alexand. Ludovis. *decis.* 360.

Ex quibus mirabilibus decisionibus unum no-
tabile ponderabis, * quod per comparitionem le- 47
gitimè factam coram alio judice competente renunciare censetur impetrans commissioni, re integra, hoc est nondum ejus virtute jurisdictione per citationem exequutam præventa, & radicata efficaciter in persona Delegati, sicque non solùm expressè potest impetrans, re integra, commissioni renuntiare invito adversario, ut superiùs diximus; verùm etiam tacitè recurrendo re integra, coram alio judice competente.

Quibus suppositis concludendum esse censeo
in hac mirabili quæstione, * ut quoties ob recu- 48
sationem recedatur ab Ordinario in prima instantia, & commissione jam alteri impetrata, si re integra, hoc est, antequam Judex Delegatus prævenerit, & præoccupaverit suam jurisdictionem, & causam, fuerit sublata recusatio per cessum, vel discessum Ordinarii recusati, quod successor ejusdem causam in prima instantia indubiè recuperat, atque ad terminos Concilii Trid. *sess.* 24. *de reformat.* esse redactam, ac propterea quod Senatus aditus pro ejus protectione illi Ordinario successori, non verò Delegato causam remissurus, commissione retenta.

Ex quibus fundamentis pro hac parte consi-
dera-

49 deratis manifestè † colligitur responsio ad argumenta in contrarium deducta, quæ non obstant, ut vides; non primum, nempè ob recusationem legitimè factam licitè recedi ab Ordinario in prima instantia, quia procedit rebus sic stantibus, & in eodem statu permanentibus, non tamen quando re integra patitur alterationem, & mutationem causa finalis, & fundamentum commissionis.

Cùm omnis actus in qualibet materia habeat
50 hanc † tacitam conditionem rebus sic stantibus, ita ut si nova causa superveniat, recedatur à dispositione, quod axioma latissimè exornat Castillo *controvers. tom. 4. cap. 59. per totum*, ubi plurima notabilia in proposito videbis.

Ad secundum autem argumentum, & tertium
51 respondetur, † quod ipsorum doctrinæ benè compatiuntur cum nostro casu, & resolutione, ut pro hac parte superiùs fuit plenè consideratum, quoniam nos non sumus in causa producente effectum perfectum, & consummatum, atque in esse jam productum; sed omninò diverso, re adhuc integra, & in statu imperfecto resolubili, & variabili.

Nec obstat quartum de præjudicio juris ter-
52 tio jam quæsito, † quoniam re integra, non datur interesse adversari, nec illi ante commissionis præsentationem, & ejus virtute intimatam citationem ei aliquod jus quæritur; sed imo potiùs eo invito potest commissioni renuntiare impetrans, & ea non uti; ut hactenus abundè probatum est.

CAPUT XX.

Dum in Senatu (ad quem litteræ monitoriales in prima instantia à Rota emanatæ fuerunt allatæ) articulus remissionis Ordinario disceptatur, si per contradictas in eadem Rota causa insuper prosequatur: an executoriales sic obtentæ sub remissionis, & rerentionis Decreto comprehendantur?

SUMMARIUM.

1 *Retentionis monitorialium è Romana Curia emanatarum in prima instantia recursu pendente, executoriales per contradictas insuper obtentæ an sub retentionis Decreto lato per Senatum, vel ferendo comprehendantur.*

2 *Executoriales obtentas non comprehendi sub dispositione cap. causæ omnes, pluries S. Congregatio & Rota declaravere, vide n. 72.*

3 *Citandus, qui non patitur ad se pervenire citationem, vel impedit, dicitur verè contumax, & habetur pro citato.*

4 *Contra recurrentem ad Concilium Regium pro impediendis monitorialibus procedunt in Rota per judicium contradictarum, & executoriales expediuntur quomodocumque constet, recurrentem habuisse notitiam citationis faciendæ.*

5 *Marchesani observatio refertur, quod in Rota proceditur in principali, constito, quòd citandus per Concilium Regium Hispaniæ executionem monitorialium impedivit, eò quòd habetur in Rota pro citato.*

6 *Refertur ad idem Rotæ decisio expressa.*

7 *In odium recursûs ad Concilium Regium utentis in Rota admittitur omnis interpretatio ad favorem alterius, ita ut simplici copiæ fidem adhibeat.*

8 *Auxilio Consilii Regii impediens, quominus citetur, habetur in Rota pro citato.*

9 *Contra habentem notitiam citationis procedituri in Rota, uti verè citatum.*

10 *Propter impedimentum à citando præstitum adhibetur in Rota simplicis copiæ fides.*

11 *Et etiam testibus nulliter examinatis.*

12 *Monitorialibus, & remissorialibus ablatis vigore provisionis Regiæ, Rota dat fidem probationibus informiter, & nulliter factis.*

13 & 14. *Testes nulliter, & sine citatione examinati fidem faciunt in præjudicium impedientis, quominus validè examinentur.*

15 *Ad attentatorum revocationem non deveniendum, nisi actis transportatis sine quibus jurisdictio non dicitur aperta judici.*

16 *Acta habentur in Rota pro transportatis, præstito impedimento per Consilium Regium, ne transportetur, in odium recurrentis.*

17 *Senatus ægrè fert tam malitiam dolosam actoris, quàm rigorem Rotæ procedentis in causa per contradictas, pendente recursu ad illum super examine, an monitoriales percutiant primam instantiam Ordinarii.*

Et ob id retinet executoriales, sic contra recurrentem indefensum expeditas, & causam remittit Ordinario denùò in prima instantia tractandam ib. & n. seq.

18 *Regi jure naturali pertinet suorum subditorum vi oppressorum protectio.*

19 *Ac etiam Concilii Trid. protectio ex Bullis Pontificalibus.*

20 *Retentio Bullarum reverenter, & debito modo facta Regi permittitur ex Bulla in Cœna Domini.*

21 *In Senatu dum disceptatur, an monitoriales in prima instantia emanatæ percutiant Trident. principalis causa debet conquiescere.*

2 *Dum disceptatur super eo, in quo terminus est appositus, iste non currit, sed suspensus manet.*

23 *Citando, seu citato non currit terminus ad comparendum contentus in monitorialibus, dum in Senatu disceptatur, an percutiant Trid.*

24 *Recurrens nequit prævenire malitiam adversarii, quod dum monitoriales sunt in Senatu (quæ de necessitate sunt reproducendæ) causa in Rota contra eum indefensum, & interdum non citatum sit procedendum.*

Nec interim recursu pendente potest dici contumax, ib.

25 *Impedimentum legitimum habens ad se præsentandum Sedi Apostolicæ de jure excusatur.*

26 *Causam legitimam habens litteris non parendi, nec dicitur contumax, nec censuras earum incurrit.*

27 *Impedimentum proveniens ex facto Principis excusat.*

28 *Ad Regem confugiens nec dicitur contumax, sicuti nec fugitivus.*

29 *Nec ob id debet molestari.*

30 *Recursus ad Regem pendens est legitimum impedimentum, ut terminus à jure, vel judice datus in causa principali suspendatur.*

31 *Exe-*

31 *Executoriales obtentæ in Rota, termino monitorialium per recursum pendentem suspenso, nulle sunt ipso jure.*

32 *Executoriales in Rota nulliter obtentæ nullum præstant impedimentum.*

33 *& seqq. Text. in Clem. causam de electione. Clemen. 2. ut lite pendem. cap. quoniam frequenter. §. porrò, ut lite non contestat. quibus Rotæ vigor fundatur, interpretantur, ut procedant, quando citatio impeditur de facto, & authoritate propria, non de jure & authoritate publica, lege permittente.*

34 *Dispositio tollens contradictionem, aut impedimentum, intelligitur de impedimento præstito de facto, non de jure aperiente viam ad illud proponendum.*

35 *Comparens coram judice non dicitur contradicere de facto.*

36 *Clausula* (contradictores compescendo) *intelligitur de contradictore de facto, & authoritate propria, non verò de jure, & authoritate judicis.*

37 *Clausula* (appellatione remota) *intelligitur contra impedientes de facto, non de jure.*

38 *Clausula* (amoto quolibet illicito detentore) *tribuit jurisdictionem contra contradicentes de facto, non de jure.*

39 *Recursu ad Regem omnes oppressi Prælati, & Religiones indistinctè frequenter utuntur.*

40 *Recurrens ubilibet inculpabilis, & excusatus haberi debet, cum faciat actum jure licitum, vel saltim publicè usitatum.*

41 *Observantia publica excusat, & facit actum licitum, alias de jure illicitum.*

42 43. *Consuetudo etiam injusta excusat, etiamsi proveniat à principio injusto.*

44 *Quod communiter fit, legitimè fieri censetur.*

45 *Recursus ad præsidium innocentium inventus, foret vinculum iniquitatis, si Senatus pateretur exequi executoriales alibi obtentas contra recurrentem indefensum obtentas, pendente recursu super monitorialibus.*

46 *Foreique laqueus ad jugulandam justitiam recurrentis oppressi, & in remedio, ac securitate reperiret periculum, & venenum.*

47 *Salubriter pro utilitate hominum inventa, non sunt contra eorum commodum sumenda.*

48 *Propheta Rex protectionem Dei invocat contra laqueum sibi absconditum.*

49 *Recursus cum suo fine pugnaret, & Regis authoritas foret umbra ad captionem, & dolum, si eo pendente in Senatu, alibi executoriales expeditæ contra recurrentem exequi permitteretur.*

50 *Regis authoritate nemo decipi debet, nec calumnia ex ea capi valet.*

51 *Beneficium suum Rex nemini vult esse captiosum.*

52 *Ad finem boni ordinata non debent malum operari.*

53 *Senatores evigiles se præbeant, ne fraudes recursus patiatur in detrimentum Regis, & Regni.*

54 *Regis authoritas contemneretur, recursusque inanes reddereturs, fraudibusque via aperiretur, si recursu pendente super monitorialibus percutientibus primam instantiam, causa principalis contra indefensum prosequeretur.*

55 *Recursus, vel à Rege penitus denegandus, ne sub ejus securitate justitia oppressi percutiatur, vel in causa principali est subsistendum.*

56 *Recursus est mortalibus valde necessarius.*

57 *Violentiæ cognitio, & Regis præeminentia manis reddi non debet, nec illusoria.*

58 *Incompetentia jurisdictionis dum tractatur inter duos, horum manus sunt ligatæ super causa principali.*

59 *Recurrenti, condemnato in Romana Curia pendente recursu, Rex magis debet protectionem, qui sua sub securitate, & fide publica fuit deceptus.*

60 *Nemo litteris Principis, aut verbis confidens decipi debet.*

61 *Securitatis cognitione pendente nihil erit innovandum, quod assecurato possit nocere.*

62 *Sub Regis scuto deceptus in pristinum statum reponendus, ut liberè jus suum consequatur.*

63 *Executoriales contra indefensum sub securo Regio recursu utentem, fraudulenter obtentas ipso pendente super monitorialibus, percutientibus primam instantiam, retinet Senatus, ut causa noviter coram Ordinario incipiatur.*

64 *Fraudibus non est via aperienda.*

65 *Fraudibus ut occurratur, jus admittit latam interpretationem, redditque dispositionem favorabilem.*

66 *Fraus fieri dicitur, quoties constitutio per indirectum, & cautelam redditur illusoria.*

67 *Fraudata ne remaneat pars, nec decepta, semper est capienda interpretatio.*

68 *Tertii jus ne lædatur fraudibus est occurrendum.*

69 *Fraus dolosi litigantis, ne suo lucro cedat, retinentur in Senatu executoriales furtivè, dolosè, aut occultè obtentæ contra recurrentem indefensum.*

70 *Fraus & dolus nemini debet patrocinari.*

71 *Senatus retinet executoriales in Romana Curia, per judicium contradictarum contra occurrentem indefensum obtentas, pendente cursu retentionis monitorialium, causamque remittit Ordinario in prima instantia, ut demùm juridicè vincatur.*

72 *Declarationes S. Congregation. dicentes per cap. causæ omnes, non excludi executoriales non obtentas, declarantur, ut pertineant ad §. ad hæc ipsius Decreti.*

73 *Executoriales obtentæ contra formam Tridentin. præservatis ad primam instantiam Ordinariis, sunt nullæ ipso jure ex defectu jurisdictionis.*

74 *Executoriales contra formam Trident. ante recursum ad Regem obtentas, si retinet Senatus, multo magis eo pendente obtentas retinebit.*

75 *Recursus ad Regem pendens legitimum est impedimentum suspendendi terminum monitorialium, ita ut citatus non dicatur contumax, quia non adstringitur comparere.*

76 *Bulla Cœnæ ponderatur contra rigorem Rotæ, quæ nihil loquitur contra recurrentem.*

77 *Bulla Cœnæ in cap. 14. loquens in retentione, & supplicatione ad S. Apostolicam, dum onus imponit supplicationis prosequendæ, supponit hoc fine factam licitam esse Principi, & oppressis.*

78 *Bulla Cœnæ in princip. cap. 14. & 15. loquens de recurrente expressè disponit in appellante à litteris Apostolicis ad Senatum, non in recurrente pro sola tollenda vi.*

79 *Bulla in cap. 14. non dirigit verba in recurrentem,*

rentem ex juſta cauſa pro tollenda vi, & ad finem ſupplicandi, imò diſponit tunc licitè recurrere.

80 *Lex pœnalis ad alias perſonas vel caſus ultra expreſſos non extenditur.*

81 *Nec etiam per ſimilitudinem, & rationis identitatem.*

82 *Recurſum vi oppreſſis velle Papam tollere, non eſt credibile, cùm alio remedio penitùs ſint deſtituti longiſſimè abſentes à S. Apoſtolica.*

83 *Defenſio præſtita à Rege vi oppreſſis provenit à fonte juris naturalis.*

84 *Juri naturali nihil detrahi poteſt.*

85 *Jus naturæ non minus animalia docet, quàm homines.*

86 *Vim repellere jure naturali eſt conceſſum, non inventum, cùm id beſtiarum ſenſibus ſit inſixum.*

87 *Nullum eſt animal, cui non ſit ira injuriæ impatiens & prompta ad defendendum alacritas.*

88 *Nulla eſt creatura in terra quæ non aliqua habeat naturæ adjumenta, quibus ſe vindicet ab externis offenſionibus.*

89 *Recurrentem ad Principem pro tollenda vi, & juſta de cauſa omnes viri docti à cenſurarum incurſu excuſant.*

90 *Ex modo procedendi in Rota contra recurrentem indefenſum, & legitimè impeditum, vis vi additur, & afflictio afflictis.*

1 SOlet in Rota Curialium, & litigantium ſuggeſtionibus litteras † monitoriales expediri contra prohibitionem, & ſalubrem providentiam Concilii Tridentini *ſeſſione 24. de reformatione, cap. 20.* ut ei conveniendi citentur, ut in prima inſtantia compareant in Rota defenſuri; tunc ſive ad querimoniam ipſius partis, ſive ut plurimum Regii Fiſcalis recurri aſſolet ad Senatum pro tantæ vexationis protectione, ut obſervetur præfati Concilii Trid. Decretum, adverſarius autem ſubterfugiendi, & illudendi ſalubre hoc remedium, & recurſum cauſa, comparet in eadem Rota exclamando de hac Senatus apprehenſione monitorialium, multa fingendo, & falſa redarguendo, quibus non immeritò irritatur Rota ipſa, & virtute alicujus fidei, & teſtimonii Notarii atteſtantis de intimatione monitorialium facta reo conveniendo, aut ſic convento, atque aliter conſtito de ejus notitia monitorialium, iſtius concutitur contumacia, & per contradictas lite tractata actor obtinet executoriales in cauſa, quibus allatis in partibus, ut exequantur, condemnatus hac inopinata ruina oppreſſus iterum recurrit ad Senatum hunc Supremum, quo vel adhuc pendente primo remiſſionis monitorialium recurſu, vel jam obtento Decreto remiſſionis cauſæ ad Ordinarium facto quibus ſe tutum, & ſecurum non immeritò probat, certat de executorialium retentione, & ſimul cauſæ remiſſione ad Ordinarium.

Quod obtinere non poſſe, non levia urgent,
2 †& in primis plures Rotæ deciſiones, nec non S. Congregationis declarationes, doctrinæ, & fundamenta per Nos cumulata hac 2. *part. cap. 17. ad principium*, quæ inſinuare videntur, eoque tendunt, ut præfatum Concilii Trid. Decretum *in c. cauſæ omnes*; ceſſet poſt rem judicatam, & executoriales obtentas in cauſa principali, quæ omnia videre poteris, & pro hac parte ſimul applicare. Ergo Senatus protectio in noſtro caſu pariter ceſſare debet.

Secundò quoniam executoriales has legitimè fuiſſe expeditas videtur, † citandus etenim ſi la- 3
titat, vel non paritur, ſe impedit, ut ad ſe perveniat citatio, dicitur verus contumax, cùm habeatur pro citato, uti plura congeſſimus *in tract. de regia protect. 2. part. 2. à numer. 64. cum ſeqq. & in cap. 8. num. 87.* adde noviſſimè Carleval. *de judiciis, lib. 1. tit. 1. diſp. 2. quæſt. 7. num. 879.* & facit *Clement. fin. ut lite pendente*, ibi: *Cum lite pendente nihil debeat innovari; litem quoad hoc pendere cenſemus, poſtquam à Judice competenti, in ea citato emanavit, & ad partem citatam pervenit, vel per eam factum fuit, quominus ad ejus notitiam perveniret, &c.* Vel quando ob potentiam citandi, vel ſuorum metu non poſſit fieri citatio, probat *Clement. cauſam, de electione*, ibi: *Verùm ſi propter appellati, vel ſuorum metum, vel potentiam intimatio fieri nequeat (ut præfertur) appellationem eandem in loco aliquo ſic ſolemniter volumus publicari, quod ad appellati ſeu ejus procuratoris notitiam poſſit verisimiliter perveniri, &c.* Ergo cùm reus citandus appoſuerit hoc recurſus impedimentum, ne ſibi intimentur monitoriales, atque etiam ob potentiam Senatus Regii totè intimatio ei fieri non poſſit (cùm jure Regni puniantur Notarii has intimationes contra Concilium Tridentinum facientes) ſequitur manifeſtè, quod contra reum contumacem (ad cujus notitiam qualitercumque appareat in Rota perveniſſe monitoriales) legitimè proceditur per contradictas, contumax condemnatur, & executoriales expediuntur, quo debet caſu ceſſare protectio Concilii, cum ejus ceſſet diſpoſitio.

Quare in Rota facillimè habetur pro citato, † 4
is, qui recurrit ad Conſilium Regium pro impedienda hac citatione, & in odium ejus qualitercumque conſtet de intimatione exequuta, vel illum habuiſſe notitiam monitorialium; proceditur in cauſa principali, ut *in una Carthaginenſ. portionis 14. Novembr. 1594.* quam refert Marcheſan. † *de commiſſion. tom. 1. fol. 423. colum. 1.* atque ipſe 5
Marcheſanus *de commiſſionibus Apoſtol. ab execution. brevit. & litter. Apoſt. p. 1. c. 2. num. 53. tom. 1. fol. 403.* in hæc inquit: Multories quando brevis executione citationes dantur, illa aut ante impeditur, aut poſt interceptis litteris citatoriis, ut in partibus Hiſpaniarum, & alibi quando contra tenorem Apoſtolicarum prohibitionum ſimilia impedimenta per Conſilii Regii Miniſtros ſub colore ne vis inferatur, ſoli curant, tamen quod pro executa haberi, quando de ipſa reum notitiam habuiſſe probaretur, juxta *Clement. cauſam in fin. de electione*, dixit Rota *diverſorum deciſ. 86. n. 3. p. 2.*

Et præfata deciſio Carthaginenſ. reperitur inter recollectas per Seraphinum *1. part. deciſ. 1094.* † in hæc: Domini receſſerunt à reſolu- 6
tione facta [*ſub die Veneris 1. Julii* proximè præteriti] & cenſuerunt ſatis conſtare de citatione validè executa. Primò; quia ex ſcripturis productis, quæ habentur in Summario *num. 1.* conſtat de ablatione proceſſus tam originalis, quàm compulſati, & ejus tranſportatione ad Conſilium Regium, quæ præſumitur facta ad inſtantiam partis intereſſe habentis, ad notata per Bart. *in l. fin. de quæſtionibus.* Quare in odium eorum, 7
† qui ſimili recurſu utuntur, fit omninò interpretatio ad favorem alterius partis, ita ut etiam copiæ ſimplici ſoleat fides adhiberi, Bald. *in l. pupil licat. quæſt. 8. in fin. de teſtamentis.* Jaſ. *in Authent.*

benef. quis in aliquo, in 7. fallent. C. de edendo. Socinus consil. 36. *col.* 2. *vers. Non obstat, & extat.* Peregrinus *decis.* 159. *lib.* 2. & facit, quod impediens quominus citetur auxilio Consilii Regii, † vel alias habetur pro citato *cap. quoniam frequenter*, § *porrò*, ubi gloss. *in verb. impedit, in lite non contestata.* Cardinal. *in Clem. causamque* 13. *de electione*, cum aliis per Tiraquell. *de retractu Lingier.* §. 1. *gloss.* 10. *numer.* 102. & *gloss.* 1. §. 2. *num.* 9. Non obstat quod in summario processus, quod exhibitum fuit, ubi adest executio citationis, non reperiantur adhibiti testes, ut requiritur, *cap. quoniam contra de probat.* Speculator *in tit. de citation.* §. *sequitur, num.* 9. Puteus *decis.* 5. *l.* 3. quia ex exhibitione processus ultimò facta apparet, quod qui concessit Summarium solitus fuit omittere testes, qui nihilominus in dicto processu in pluribus actibus interfuisse leguntur. Non obstat quod nec in dicto processu reperitur ista citatio, quia ex attestatione Notarii constat per eum non fuisse appositam, quia instrumentum citationis à Rota emanatæ, in cujus dorso sola executio describi, stat viuatum, & sublatum sigillum, ideo ex eo non potest probari isse defectus testium; accedit quod ex defectu in facto appareat Andream ha- 9 buisse notitiam citationis, † quæ facit ut sufficiatur processus ad Roman. *conf.* 410. *numer.* 2. Felinus *in cap. cum contingat, num.* 8. *de rescriptis*, & talem præbet occasionem, ut Judex potuerit pro arbitrari credendum esse relationi, etiam sine testibus, ut post Franchum, & alios tradit Tiraquellus *de retractu Lingier*, §. 8. *gloss.* 11. *num.* 10. *& seqq.* & ita conclusum, &c. & Seraphinus ibidem *in fin. dict. decisionis*, ita ait: nota, cùm in principio dicitur propter impedimentum 10 « parte. præstitum † adhibet fidem simplici copiæ. Hanc decisionem sequitur Rota infra *decis.* 1196. *in Lucien. Sarcanem. Canonicatus* 23. *Octobr.* 1598. incipit, *fuit dubitatum, an sententia in* 11 *fin.* quod idem etiam de testibus † nullitèr examinatis fuit dictum supra *decision.* 1154. *in Gamvens. viridarii* 6. *Novemb.* 1595. *n.* 2. incipit, *Domini distinxerunt.*

Ad quod videnda erit alia decisio ejusdem Seraphini 1087. *per totam*, in prædicta causa, ubi aliud censuerat Rota.

Alia similis ad idem est Rotæ decisio *in una Civitatens. Scholastriæ, & Canonicatus* 23. *Martii* 12 1597. *coram D. Pamphilio*, † quæ post medium ita loquitur in hæc: Non obstat, quod jura producta per Matranam non sint in forma probanti, & testes sint nulliter examinati, quia ex justificationibus notatorum constat in hac causa vigore Regiarum provisionum primò fuisse ablatas litteras citatorias, & compulsatoriales, & postea remissoriam, & demum vigore alterius provisionis fuisse è manibus Judicum ablatam aliam demissoriam, consignatam de Ordine Sanctissimi Domini nostri, quæ provisiones præsumuntur ablatæ ad instantiam Ducis interesse habentis, ut sæpius fuit decisum ex notat. per Bart. *in l. fin. de quæstionibus*, quo fit, ut probationes illæ licèt info- 13 tes, † quæ ex substantia concludunt in odium ipsius, qui utitur similibus provisionibus ad impediendum, quominus probationes legitimè fiant; habeantur pro ritè, & rectè factis, & eis fides adhibeatur, B. *in l. publicati, num.* 8. *C. de testamentis.* Jas. *in Authent. si quis in aliquo, col.* 4. *in 7. fallent. C. de edendo.* Decius *cons.* 36. *sub nu.* 2. *versic. Sed ratio.* Peregrin. *decis.* 159. *lib.* 2. & fuit relolutum *in causa Cartaginens. portionis* 14. *Decemb.* 1694. coram Seraphino, † & quod testes in 14 præjudicium partis, quæ impedit quominus validè examinentur, etiam nulliter, & sine citatione examinati probent; tradunt DD. communiter *in cap. quoniam frequenter*, ubi Glossa, & Felinus, *n.* 7. *ut lite non contestata*, Decius *in cap.* 2. *nu.* 15. *de testibus*, & fuit decisum *in causa Gamvens. viridarii* 27. *Februarii* 1595. coram eodem D. meo Seraphino, &c. quam decisionem ad litteram refert Garcia *de beneficiis* 6. *p. cap.* 2. *sub num.* 86. post medium.

Ac similiter *in una Pampilonens. attentatorum* 1. *Julii* 1695. adducta per Farinacium 4. *part. decis.* 751. quæ *num.* 2. ait in hæc: Non obstat, † quod 15 ad prædictam attentatorum revocationem deveniendum non sit, nisi prius transportatis actis ad Curiam, sine quibus jurisdictio non dicitur aperta Judici juxta Decreta Concilii Trid. nam ultra quod adsunt sufficientia acta ad probandum attentata, nempè recursus ad Consilium, & sententia repositionis contra propriam sententiam jam latam pro Nicolao; fuit etiam dictum, † stante impe- 16 dimento præstito per Concilium instante procuratore Martini, ne acta possent transportari, solent in odium recurrentium haberi pro transportatis, Gabriel. *de appellationibus, concl.* 5. *n.* 5. *& 9.* & in his terminis aliàs fuit relolutum *in Calagurita-na beneficii* 11. *Februar.* 1608. coram R. P. D. Pamphilio.

Quare cùm hæ executoriales legitimè expeditæ videantur, cum ob impedimentum Consilii Regii procuratum, & quælitum ex parte citanda, justè ejus arguitur contumacia in Rota, & per contradictas lis tractatur, ubi apparet vel monitoriales sibi fuisse intimatas, vel aliter de ejus notitia constat, atque ideò cessare debet protectio Senatus Regii.

Quibus tamen minimè obstantibus, quotidie experimur, † quàm ægrè ferat Consilium hoc Su- 17 premum, tam malitiam fraudulentam Actoris, & dolum; quàm rigorem Rotæ prosequentis litem in absentia Rei inaudiri, & indefensi legitimè impediti, ob pendentiam recursus in Regio Senatu, à quo ei omnis securitas, & tutela debetur, retinendo has executoriales, ne illis violenter pars indebitè uti possit, & causam Ordinario cognoscendam remittendo, ubi reperiunt Senatores Ordinario pertinere de jure juxta dispositionem Concilii Trident. *in dict. cap. causæ omnes.*

Supponit enim pro certo, & indubitabili Senatus, ad Regem suorum subditorum vi oppressorum omni jure † pertinere protectionem, atque 18 defensionem naturalem ex debito Regalis officii, ad illamque præstandam jure naturæ teneri, prout *in tract. de Regia protect. cap.* 1. *&* 2. diximus; & hoc *tractatu de supplicat. ad Sanctiss.* 1. *part. cap.* 1. *per totum.*

Ac etiam ad Concilii Trid. protectionem ex Summorum Pontificum Bullis allici; prout latè hac 2. *part. cap.* 1. *& cap.* 2. *per totum*; ac propterea † litterarum Apostolicarum retentio- 19 nem debito modo ac reverenter factam à Bulla in Cœna Domini permissam, apparet hoc *tractat.* 1. *part. cap.* 2. *per totum, & capitibus seq.* unde fit, † ut tum disceptatur in Senatu, 20 an per aliquas monitoriales à Romana Curia emanatas in prima instantia percutiatur Trident.

De-

21 Decretum illam præſervans Ordinario, * conquieſcere debet cauſa principalis ad text. cum materia *in cap. lator. qui filii ſint legitimi, & cap. fin. de ordin. cognitionis*, cum vulgaribus.

22 Quippè cùm dilceptatur ſuper eo, *ſuper quo terminus eſt appoſitus; non currit terminus, ſed interim ſuſpenditur, Joſeph. Cumia. *in Ritibus magnæ Curiæ Siciliæ, cap.* 68. *nu.* 65. & Theſaur. Fauſtan. *decis.* 10. *inſtantia, caſu* 4. *n.* 6. Veſtrius *in praxi Roman. Curiæ, lib.* 7. *cap. ultim. ſub nu.* 19. *fol.* 220. Oddus *de reſtitution. in integr. quæſt.* 71. *art.* 1. *limit.* 6. *n.* Scaccia *de appellation. quæſt.* 15. *n.* 82. *& ſeqq.* plures doctrinas videbis in comprobationem hoc *tract.* 1. *p cap.* 15. *à nu.* 23. *cum ſeqq. verſ. Et amplius comprobatur.* Ergo interim citandus, atque etiam citatus vigore monitorialium aliundè emanatarum contumax dici nequit, hoc legitimo impedimento munitus, juxta quæ copiosè diximus *in dict. cap.* 15. *à num.* 13. *cum multis ſeq.* Quibus variæ doctrinæ huic articulo valdè conducibiles ſignantur.

Supponit etiam pro conſtanti Senatus hic Su-
23 premus, * executoriales, cæteraque acta interim geſta in Romana Curia eſſe nulla, uti geſta contra partem inauditam, & indefenſam, judiciumque per contradictas agitatum eſſe nimis rigoroſum, cum Reus contumax non ſit mediante impedimento orto ex recurſu ad Regem, ad quem jure permittente confugiunt oppreſſi his in caſibus, & quod quum ideò, & ad hunc effectum monitoriales manent detentæ, quouſque examinatæ, an contraveniant Decreto Concilii Trid. vel tradantur parti, ut eis utatur; vel Ordinario remittatur cauſa, quando ad eum pertinere detegatur, ut de ea in prima inſtantia cognoſcat: nec Reus citatus & conventus poteſt hoc caſu dicere contumax, nec negligens, conſiderat etenim, quòd dum in Senatu adiunt litteræ, & citatio, non poterit in Rota abſque illis procedi in cauſa principali, quouſque (ut juris eſt) iterum in Rota eadem reproducantur;
24 nec oppreſſus tenetur prævenire cautelam, * atque fraudem ortam ex clandeſtina diligentia adverſarii, itaque hoc legitimo impedimento excuſatur comparere intra terminum citationis.

Legitimè quippe excuſatur de jure, qui habet
25 impedimentum * ad ſe præſentandum Sedi Apoſtolicæ, & ſuperiori, juxta text. (qui loquitur de excommunicatione) *in cap. quamvis* 58. *de ſententia excommunicationis*, ibi: *Sive qualibet impedimento Canonico remanebatur, quominus Romanum Pontificem poſſit adire, &c.* Et in fine, ibi: *Ut impedimento ceſſante, ad Apoſtolicam Sedem accedant, mandatum ipſius ſimiliter ſuſcepturi, &c.* qui text. ad hoc communiter notatur, ut per Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 34. Aug. Barboſ. *in collectan.* ad eundem *n.* 3.

26 Ubi enim adeſt legitima cauſa * litteris non parendi, nec dicitur contumax, nec earum cenſuras incurrit, quia non dicitur inobediens. Plura congeſſimus 1. *part. cap.* 3. *num.* 25. *cum ſeqq. verſic. Quare ubi adeſt* & ſurſum, *& cap.* 2. *num.* 19. 24. 30. 33. *&* 34.

Quoniam impedimentum proveniens ex facto
27 Principis excuſat, * prout teſtantur Decius *in cap. ex ratione, num.* 22. *verſ. Secundum caſus, de appellation.* Scaccia *de appellationibus, quæſt.* 15. *ſub nu.* 124. Nos diximus *in tract. de Regia protect.* 2. *part. c.* 8. *n.* 70. *&* 71. ubi *à n.* 79. firmavimus poſt Flaminium Pariſienſ. & alios ab iſto relatos, *lib.* 11. *quæſt.* 3. *nu.* 121. & Sarner. *in Regula de publicand. q.* 13. *n.* 3. Ripam *in tractatu de peſte* 3. *part. q.* 6. litterarum Apoſtolicarum à Judice detentarum terminum non currere.

Ideò nec confugiens ad Regem dicitur contu-
max, * ſicuti nec fugitivus, Alexand. *conſil.* 144. 28
vol. 2. & poſt Afflict. *in conſtitut. Clement. nu.* 9. tenet Gumian. *in ritibus magnæ Curiæ, cap.* 68. *n.* 3. 4. 5. *&* 8. Qui non * debet moleſtari, *ex l.* 29
contra pupillum, ff. de re judicata, & pro prædicta doctrina optimè facit *l. bone*, §. *quia damnum, ff. de ædilitio edicto.* Faciunt etiam quæ ad hoc plurima congeſſimus infrà *cap.* 24. *verſ. Maximè cum ad juſtitiam rectam à n.* 19. Multas doctrinas, & innumeros Doctores congerit Marius Giurba *conſ.* 66. *à n.* 4. *cum ſeq.*

Et in his vel ſimilibus terminis, * quod pen- 30
dente recurſu ad Regem, ad cujus Senatum allatæ fuere litteræ executoriales Apoſtolicæ, legitimum ſit impedimentum, ut ſuſpendatur earum terminus, nec parti præjudicet; determinavit Rota *in una Legionenſ. præſtimonior.* 17. *Novembris* 1592. coram Pamphilo, quam ad litteram refert Garcia *de benefic.* 6. *p. cap.* 4. *ſub num.* 42. per quam aliave invincibilia fundamenta juris reſolvimus *de Regia protect. dict. cap.* 7. *à num.* 58. *uſque ad numer.* 76. Quòd pendens recurſus ad regem legitimum ſit impedimentum ad detinendum terminum aſſignatum parti, aut partibus à Judice Eccleſiaſtico in cauſa principali, ad quod etiam multa videnda erunt ſup. hoc *tractat. de ſupplicatione cap.* 15. *per totum.*

Igitur ſi monitorialium ob legitimum, & no- 31
torium * impedimentum terminus non currat, ſed interim dum in Senatu detinentur, ſuſpenditur, ſequitur, quod omnis proceſſus, & inde executoriales in Rota, alibive, ſunt nullæ ipſo jure, & attentatæ geſtæ & expeditæ dilatione pendente, *l. ſive pars. C. de dilat.* Nos *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 11. *num.* 4. Plura congerit Scaccia *de appellationibus, quæſt.* 13. *num.* 34. *cum ſeqq.* poſt Lancelot. & alios, videnda erunt quæ 1. *part. cap.* 10. *num.* 97. *cum ſeqq.* ſcripſimus, ubi infinitos plures alios Doctores congregavimus hujus veræ doctrinæ teſtes, maximè cùm geſta ſint contra indefenſam, & inauditam partem legitimè excuſatam, juxta *cap.* 1. *de cauſa poſſeſſion. & proprietat.* cum concordantibus.

Ideoque cùm omnia nulla ſint, * non poſſunt 32
impedimentum aliquod præſtare, & conſiderantur in jure ac ſi geſta non fuiſſent. *cap. non præſtat.* 52. *de reg. juris in* 6. Cald. Pereira *de poteſtate eligendi, cap.* 13. *n.* 5. Thomas de Thomaſſet. *in florib. leg. Regul.* 205. Sanchez *de matrimonio, lib.* 8. *diſp.* 22. *num.* 21. Gonçalez *Reg.* 8. *Cancellar. gloſſa* 50. *num.* 30. Gratianus *diſceptat. cap.* 59. *n.* ... *cum ſeqq.*

Moveatur etiam Senatus Regius, quod jura ea-
dem, * quibus Rota fundat ſuum rigorem, nempè 33
dicta Clementina cauſam, in fin. de electione, & Element. 2. *ut lite pendente, cap. quoniam frequenter.* §. *porro, ut lite non conteſtata*, retorquentur, cùm procedant, quando de facto, & authoritate propria, & privata citandi impediunt, ne ad eos citatio perveniat; ſed non quando de jure, & legis permiſſione, & authoritate publica caſibus à lege permiſſis hoc impedimentum provenit, vel interponunt.

Quoniam omnis diſpoſitio tollens contradictio-
nem, * obſtaculum, aut impedimentum ob aliquam 34
cauſam, intelligitur de impedimento, & contradictione de facto facta, non de jure, & ubi jus viam aperit aliàs ad illam faciendam, atque ipſa diſpoſitio refertur dumtaxat ad contradictores de

facto, ita Gloſſa, verbo, *Contradictores*, & ibi Abbas *num. 9. in cap. pro illorum, de præbend.* & ibidem Anchar. *n.* 13. Joannes Andreas *num.* 10. Zabarella *in cap. quia contingit*, §. *contradictores, de Religioſis domibus*, Navarrus *in cap. cum contingat, cauſa 7. nullit. n. 3. de reſcriptis*, Pariſius *de reſignatione, lib. 1. quæſt. 4. num.* 44. Bartholomæus Peret. *in commentar. ad extravagant. ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ, verb. Infringere, num.* 20. *pag.* 268. Lancelotus *de attentatis, appellation. pend. part. 2. cap. 12. limitat. 9. n.* 41. Randina *in Promptuar. recept. ſentent. tom. 1. tit. 16. nu. 6.* Zerola *in praxi Epiſcop. part. 2. verbo, Contradictores, verbo, Litteræ Apoſtolic.* Gonçalez *de Regul. 8. Cancellar. gloſſa 9. §. 1. in annotation. num.* 242. Marta *clauſula 21. numer. 1.* Campanil. *in diverſorum juris Canonic. Rubric. 11. cap. 3. num.* 234. *cum ſeqq.* Garcia *de beneficio, 6. part. cap. 2. n.* 115. *cum ſeqq.* ubi plures referens Rotæ deciſiones, Moneta *de comm. ultim. voluntat. cap. 7. n.* 391. Vivianus *in praxi jurispatronatus, lib. 13. cap. 8. n. 38. in 2. edition.*

Et qui comparet, & agit coram Judice, non
35 dicitur contradicere * de facto ſed de jure, ut cenſuit Rota *in una Calagurritana quatuor Cartharum 22. Junii* 1615. impreſſa per Farinacium *dec.* 735. *n. 4. & 5. part. 2. Reſcont. & in una Parmanenſ. Pa-rochial. 22. Junii* 1620. coram Cardin. Sacrato, teſtatur Barbota *de clauſ. clauſula* 33. *n.* 3.

Hinc clauſula (*Contradictores comprſcendo*)
36 intelligitur * de contradicente de facto, & authoritate propria, non autem de contradicente & jure, & authoritate Judicis, Barboſa ubi proximè *à num.* 2. hinc etiam clauſula (*Appellatione re-*
37 *mota*) appoſita intelligitur contra * reſiſtentes de facto, & non contra reſiſtentes de jure, cenſuit Rota *in una Calagurritana beneficii* 18. *Aprilis* 16. 3. coram Cardinali Lancelot9, impreſſa per Marcheſan. *de commiſſionibus*, p. 1. *pag.* 311. in ultima impreſſione, Barbola *clauſula 9. num.* 16.
38 Atque etiam clauſula * (*Amota qualibet illicito detentore*) tribuit jurisdictionem contra eos, qui de facto, & non de jure contradicunt. Flores de Mena *practicarum quæſt. lib. 2. quæſt. 4. n.* 44. Marcheſanus *de commiſſion. part. 1. pag.* 328. *n.* 131. *in 2. impreſſione.* Tuſch. *to. 1. littera C concluſ.* 319. *n. 7.* Barboſa *clauſul. n. 6.* & ſic de pluribus aliis ſimilibus.

Cum quibus rectè remanet ſatisfactum Rotæ deciſionibus, & juribus, quibus fundatur ejus rigor, pro quo contraria parte fuere ſuperius adductæ.

Fundatur inſuper Senatus hic ſupremus in ratio-
39 ne * ſtatus, Chriſtianæ pietati, & charitati nitente; nam cùm jure naturali teneatur Princeps ad protectionem vaſſallorum, & ſubditorum ſuorum, & ad eam cunctis patet aditus, qua omnes Prælati Eccleſiaſtici, nec non cunctæ Religiones uruntur omni jure permiſſa.

Legitimè excuſatur, & inculpabilis debet iſte
40 oppreſſus ubilibet * haberi, cùm faciat actum jure licitum, & ſaltim publicè uſitatum & permiſſum, quod juſtè, & bene factum cenſetur, *l. quis ſit fugitivus, apud Labeonem*, ibi: *Quia id facit, quod publicè facere licere arbitratur, ff. de ædilitio edicto, cap. quid dicam* 14. *quæſt.* 4. Ant. Pichardus *Rubricam inſtitut. de inofficioſo teſtam. n.* 9. Marcus Ant. Genuenſis *in practica Eccleſiaſt. quæſt.* 46. *nu.* 4. Aug. Barboſa *axiomat.* 139. *num.* 12. conducunt mirabiliter doctrinæ ſupra adductæ *1. part. cap. 2. verſic. Ad cognoſcendum etenim,*
41 *à num.* 246. *& 314.* Quibus probavin. 1, * quod publica obſervantia facit actum licitum, & permiſſum, aliàs de jure illicitum, & ex legitima obſervantia naſci excuſationem, * ſicuti injuſta 42
etiam conſuetudo excuſat, Honded. *conſil. 96. nu.* 20. *volum. 1.* Beccius *conſil. 4. num.* 17. Maceratenſ. *variarum reſolut. lib. 1. reſolution. 62. nu.* 3. Triviſanus *deciſ. 169. num. 2.* Marius Giurba *deciſ.* 80. *num.* 30. ubi alia ad propoſitum congerit; & etiam ſi proveniat à principio injuſto, ut plurimis citatis Doctoribus, diximus *1. part. diſt. cap. 2. à num.* 122. *verſic. Quia contraventio, &c.* Et quia quod communiter fit, legitimè fieri cenſetur, *l. certa condit. §. ſi nummos, ff. ſi cert. petatur.*

Inſuper quoniam qui facit id, * quod cæteri
43 facere conſueverunt, non eſt culpabilis, Bart. *in l. ſi pignore, §. fin. de pignor. actione*, Bald. *conſil.* 140. *col. 2. vol. 1.* Caſtrenſ. *conſ.* 423. *col. penult. vol. 1.* ubi dicunt, conſuetudo excuſat à culpa, latiſſimè Ant. Gabriel. *commun. opinion. lib. 7. de maleficiis, concluſ. 8. n.* 19. Tiraquellus *de pen. temperand. cauſa 42. per totam*, Craveta *conſil. 8. num.* 22. Surdus *deciſ.* 326. *nu.* 73. & conſuetudo etiam irrationabilis excuſat à pœna, Gloſſa *in cap. venerabilis, verb. Migraſſe, de conſuetudine*, & ibi Petrus Ancharranus, idem Anchar. *conſ.* 51. *& in conſ.* 283. Gomez *in cap. 1. de conſtitution. in 6.* Caſſiodorus *deciſ. 19. de Reg. Cancellar.* Felin. *in cap. non ſatis, de ſimonia*, Gratus *conſil.* 35. *vol. 1.* infinitos penè Doctores citat. Gabriel. *commun. concluſ. lib. 7. de delictis, concluſ. 8. à nu.* 18. *cum multis ſeqq.* ubi *n.* 21. *in fine, & ſeqq.* quod conſuetudo facit licitum quod non erat licitum, ex Romano *in l. certi condition. §. ſi nummos, ff. ſi certum petatur*, & ibi Jaſon. *in l. ſingularis, eodem* Hippolytus *conſil. 90. & conſ.* 100. Bart. *in l. 1. in principio, quod quisque juris, & in l. qui ſit fugitivus, §. apud Labeonem, ff. de ædilitio edicto.* Ubi qui facit actum, * qui communi- 44
ter licitus reputatur, ſi in rei veritate illicitus ſit, excuſatur, Gratus *conſil. 93. vol. 2. & conſil. 49. eodem vol.* Maceraten. *lib. 3. reſolut. 42. numer. 2.* Botta *conſil. 11. num. 9.* Surdus *conſil. 182. n. 14. & conſil. 498. num. 5.* Triviſa. *deciſ. 22. num. 2. lib. 1.* Tuſchus *littera P. concluſion. 280. num. 1. & 7.* Barzius *deciſ. 133. num. 13.* Seſſe *deciſ. 112. num. 10.* Beccius *conſ. 223. num. 34.* Roland. *conſ. 57. n. 23. conſ. 75. n. 19. lib. 1.* Turret. *conſ. 8. n. 64. vol. 2.* Menoch. *conſil. 1205. n. 25.* Bimius *conſ. 236. n. 27. conſil. 181. n. 22.* Cavalcan. *deciſ. 15. num. 18. p. 5.* Albanus *conſ. 451. num. 11.* Giurba *conſ. 29. num. 35. & conſ. 37. n. 30. & conſ. 79. n. 76.*

Si igitur permitteretur, quod ita fraudulenter
* & clandeſtinè (pendente recurſu, & examine 45
in Senatu, an litteræ contraveniant Concilii decretis, vel remittenda ſit cauſa Ordinario) pars recurrens (quæ ſecuritate Regia tuta eſſe debet) indebitè, & indefenſè amittat jus, & juſtitiam ſuam; aperiretur notiſſima via fraudibus, hocque ſalubre remedium ad præſidium innocentium inventum, foret vinculum iniquitatis, contra textum *in cap. ſuſpectum*, & ibi Philippus Franchus *nota. 2.* & cæteri Doctores *de appellat.* Scaccia *de appellat. quæſt. 3. ſub n. 1.* Nos *de Regia protect. 2. part. cap. 13. n. 52.*

Et cum eodem remedio ſimul oriretur venenum,
ac cum ipſa ſecuritate periculum, & loco * pro- 46
tectionis foret potius reverſus iſte laqueus ad jugulandum juſtitiam vi oppreſſorum, qui juſtè poterunt cum Propheta Rege lamentari, *Pſalm.* 14.

In vita

In via hac, quia ambulabam, abſconderunt laqueum mihi, aut cum Abdia Propheta *cap.* 1. *ti fœderis tui illuſerunt tibi: invaluerunt adverſum te*
47 *viri pacis tuæ.* Quod nec rationi, nec æquitati † congruit, juxta *l. nulla ratio, aut æquitatis benignitas patitur, ut quæ ſalubriter pro utilitate hominum introducuntur, ea nos duriori interpretatione contra ipſorum commodum producamus, &c. ff. de legibus, l.* 3. §. *duæ autem, ff. de Carbon. edicto. l. quod favore, C. de legibus.*

48 Quapropter ipſe Propheta Rex † Dei protectionem invocat, *Pſalm.* 140. ibi: *Cuſtodi me à laqueo, quem ſtatuerunt mihi, & à ſcandalis operantium iniquitatem, & Pſalmo* 30. *Educes me de laqueo hoc quem abſconderunt mihi, quia tu es protector meus.*

Foret inſuper hoc ſalubre † remedium ſibi ipſi
49 repugnans, atque cum ſuo proprio fine pugnaret, & ipſa Regis authoritas foret umbra ad deceptionem, & noxam machinandam, ſi ad eum confugientes, minùs tuti reperiantur; contra *l.* 2. ibi: *Ne hi qui cum eis contrahunt principali authoritate circumſcripti eſſe videantur, &c. ff. de his qui veniam † ætatis impetraver.* textum optimum *in l.*
50 *Imperatorem*, ibi: *Neque enim calumniæ facultatem ex principali majeſtate capi oportet, ff. de hæredib. inſtituend.* Bereta *conſil.* 33. *num.* 5. in illis verbis: *Cùm debeat nemo ſub umbra Principis decipi*, nec enim ſub clypeo Regis, aut legis quis decipi debet: *l. Paulus* 8. ibi: *Prætor*
51 *enim † beneficium ſuum nemini vult eſſe captioſum, &c. ff. de prætoriis ſtipulation.* Ordinata quippè ad finem boni non debent malum operari, † Geminian. *conſil.* 126. *num.* 2. *verſicul. Ordinata*, Tuſch. *practicarum concluſion. to. quinto, littera O. concluſion.* 181. Barboſa *axiom.* 99. *in fine.*

Quod comprobatur ex doctrina Præſulis Covar. quam in hac materia † retentionis litterarum
53 Apoſtolicarum ſcriptam reliquit, *in practicarum quæſt. cap.* 36. *num.* 20. *verſic.* 5. *in fin.* in hæc: *Quia in re oportet diligenter inquirere, & examinare, ne fraus ulla fiat veteribus hujus Regni privilegiis antiquis inſtitutis, & jure legitimo inductis conſuetudinibus.*

Fundatur etiam Senatus in honore, & authoritate potentiſſimi † Regis noſtri conſervanda, cum
54 hæc via ab inquiens, & cavillatoribus inventa, competentia reperiatur, ex qua recurſui ſalubri oritur illuſio, qui de nihilo ſerviret, nec Senatus decreta aliquid oppreſſis prodeſſent, imò potius illuſoria forent; ſi examine pendente litterarum in Senatu ſuper contraventione Concilii, lis nihilominus contra oppreſſum indefenſum, & legitimè impeditum alibi proſequatur, atque per judicium contradictarum executoriales expediantur. Itaque vel recurſus penitus abſolvendus erit, & à Rege denegandus † (ſi tuta conſcientia poteſt) ne ſub
55 Regis ſcuto, Regiſque clypeo, manus & peſtiferum damnum exoriatur, vel in principali cauſa ſuperſedendum; utrumque nanque ſimul ſtare neceſſe eſt, † cùm recurſus mortalibus valdè ne-
56 ceſſarius ſit, atque ideò in cauſa principali conquieſci debet, ne inanis reddatur violentiæ cognitio, atque Regis præeminentia, & Regalia † tot
57 ſeculis uſitata, & tot juribus fulcita, juxta *l. ult. ff. ne quis in loco publico*, ibi: *Alioquin inane, & illuſorium Prætoris imperium erit, l. ſi Prætor. ff. de judiciis*, ibi: *Alioquin illuſoria erunt hujuſmodi edicta, ultima*, §. *penult. C. de bonis quæ liber.* ibi: *Ne ludibrio leges ei fiant.* Illuſio quippè legi publicæ fieri nequit à privato, text. *in authentico de nupciis*, §. *ſed hæc quidem, col.* 4. *l.* 2. *Cod. ſi quod in fraudem patronorum*, ubi Bart. & alii Cinus *in l.* 1. *Cod. eod.* Mieres *de majorat.* 4. *part. quæſt.* 16. *num.* 36. *&* 37. neque Senatus decreta debent eſſe ludibrio, *l. quis rem*, ubi Gloſſa verbo, *Illudere*, *ff. de arbitris*, Rodriguez *de annuis reditib. libr.* 1. *cap.* 17. *n.* 47. *ad medium*, Gloſſa & Doctores *in l. ſi fidejuſſor*, §. *final. ff. qui ſatisdare cogant.* Muſcatellus *in praxi civili, part.* 7. *gloſſa condemnando*, *n.* 99. Valaſcus *conſultat.* 51. *nu.* 30. Scaccius *conſil.* 1. *n.* 71. Marius Giurba *deciſ.* 4. *nu.* 26. ubi quod nec jura Judicis authoritate illudi patiuntur, Julius Clarus, §. *teſtamentum*, *quæſtion.* 99. *num.* 11. *verſic. Non enim eſt.* Menoch. *lib.* 4. *præſumption.* 106. *nu.* 53. Modeſtin. Piſtor. *illuſtr. quæſtion.* 22. *n.* 8. *& quæſt. part.* 1.

Urget inſuper juris ratio; nam cùm ex Bullis Pontificalibus † ſit Regi noſtro commendata pro- 58
tectio, & obſervantia, ſeu executio Concilii Trid. & in Senatu conqueratur pars percuſſam eſſe primam inſtantiam, & juriſdictionem Ordinarii contra *cap. cauſæ omnes*; dum in Senatu ipſo indagatur, an cauſa pertineat ad Ordinarium, aut Judici Delegato; debet interim in principali negotio conquieſci, quaſi tractetur de competentia juriſdictionis, interdumque ligatæ ſunt Judicum manus ex doctrina Bartoli communiter recepta *in l. nullum de condit. & demonſtrat.* Paulus de Caſtro *in l.* 1. *nu.* 9. *C. de ordine cognit.* Menochius *conſil.* 1000. *nu.* 111. ſic intelligens *l. ſi quis ex aliena, ff. de judiciis, l.* 2. §. *ſi dubitetur, eodem tit.* probat Veral. *deciſion.* 114. *n.* 1. *lib.* 2. Tribitian. *deciſio Veneta.* 11. *lib.* 2. *n.* 1. *&* 2. Nicolaus Rebenus *deciſ. German.* 14. *num.* 42. *cum ſeq. libr.* 3. Maurus Barrod. *de modo procedend. ex arrepto, quæſt.* 77. *n.* 11. *& in princip. n.* 6. *fol.* 1. Maſtrillus *deciſ.* 127. *part.* 2. *n.* 2.

Quare Rex omnimodam protectionem debet hu c noviter læſo, † gravi.er oppreſſo ex facto 59
ſuo Regio contra executoriales præſtare; ut cum Propheta Rege, *Pſalmo* 77. dicere poſſit: *Non ſunt fraudati à deſiderio ſuo*, ne ſub fide publica deceptus reperiatur, prout ex *dict. leg.* 1. *Cod. de his qui veni. atat. impetraver.* optimè docent Bartol. *in leg. is qui reus, num.* 12. *ff. de public. judic.* Albericus *in leg. præſenti, num.* 8. *Cod. de iis qui ad Eccleſ. confug.* Caſtrenſ. *conſil.* 422. *num.* 9. *in principio*, Parchal. *de viribus patriæ*, 4. *part. cap.* 3. *num.* 37. Franchiſ. *deciſion.* 258. *&* 415. Molfeſ. *ad R. N. conſuetud. part.* 4. *in ſchol. ad quæſt.* 47. *nu.* 2. *&* 3. Bajard. *ad Clar.* §. *homicidium*, *n.* 216. Magalotus *de ſalvo conductu, deciſ.* 19. Peguera *deciſion.* 229. *n.* 1. Amat. *conſil.* 72. *num.* 1. Boſius *tit. de remed. ex fol. Clementia Princip. num.* 42. Fachine. *lib.* 9. *controverſ.* 59. latè Farinac. *quæſt.* 6. *num.* 27. *& quæſt.* 29. *num.* 3. Cavalcanus *deciſ.* 1. *num.* 25. Thoro *compend. deciſion. verbo, Captus*, Surdus *conſil.* 298. *n.* 22. *& conſil.* 326. *n.* 2. Bertazol. *conſil. crimin.* 360. *num.* 11. Guazin. *de Reor. defenſion.* 12. *cap.* 1. *ſub n.* 58. Rovit. *tit. de Cuidat. prag.* 1. *n.* 3. Menoch. *de arbitrar. caſu* 336. *num.* 33. *& conſ.* 100. *n.* 190. optimè Giurba *conſ.* 57. *n.* 2. *& conſil.* 34. *n.* 22.

Nemo enim Principis litteris, aut verbis confidens † decipi debet, Decius *conſil.* 51. *num.* 2. 60
Bertazola *crimin. conſil.* 360. *nu.* 11. Giurba *dict. conſil.* 57. *ſub n.* 2. Et pendente ſecuritatis cognitione nihil debet penitus innovari, nec alterari;

61 quod allecurato † possit esse nocivum, Franchis *decis.* 590. *n.* 6. *& decis.* 673. *n.* 1. *&* 2. Paschal. *de viribus patriæ potestat.* 4. *part. cap.* 3. *n.* 37. Guazin. *Reorum defens.* 12. *cap.* 1. *n.* 58. *versicul. Et salvus conductus*, Giurba *consil.* 57. *n.* 1. *in fin.* qui
62 *n.* 3. dicit, quod deceptus † sub Regis scuto, in prisinum statum reponi debet ut liberè jus suum consequi possit, Franchis, *decision.* 590. *n.* 7. Bajardus *ad Clar.* §. *fin. quæst.* 32. *n.* 33. Cavalcan. *de brachio Regio, part.* 2. *num.* 316. Guazin. *dict. n.* 58. *versic. Bene verum est*, etiamsi assecuratio nulla sit aliquo modo, & causa, vel etiam ex defectu potestatis concedentis securitatem, latissimè per Giurbam *consil.* 8. *per totum.* Itaque executoriales
63 † ita contrà indefensum fraudulenter obtentæ, sub Regio scuto Senatus retinet, ut liberè oppressus, & minus legitimè, maximoque rigore condemnatus defendatur, & jus suum, & justitiam in judicium deducat legitimè, & juxta juris tramites vincatur.

64 Fundatur insuper Senatus, ne via † tam nociva dolosis litigantibus aperiatur, neque per indirectum recursus tam necessarius Reipublicæ Christianæ, Regisque præeminentiæ . . dantur illusoriæ, cùm fraudibus non sit aperienda via, *l. in fundo; ff. de rei vendition. l. cum ii*, §. *si cum lis*, *ff. de transaction. l. qui sub prætextu*, *C. de Sacrosc. Ecclesiis*, *cap. porro, de divortiis, Clement.* 1. *de usur. Clement.* 1. §. *fin. de concession. præbend.* Lapsius *allegat.* 55. *n.* 2. *in princip.* Calderin. *consil.* 194. *versic. Item si contrarium*, aliàs 2. *de rerum permut.* Butrius *consil.* 5. *n.* 2. *& consil.* 42. *n.* 2. Alexand. *conf.* 2. *n.* 17. *vers. Non obstat*, *lib.* 1. Craveta *consil.* 764. *n.* 6. Ubi quod ut occurratur frau-
65 dibus † jus admittit latam interpretationem, & facit dispositionem favorabilem, Ancharran. *consil.* 91. *egregie*, *ac venerabilis.* Ubi quod fraudi-
66 bus occurrendum est, † & quod dicitur fieri fraus, quoties constitutio, & lex per indirectum, & cautelam redditur illusoria, sequitur Barbosa *axiom.* 102. *n.* 4. ubi *n.* 5. quòd nedum via est aperienda fraudibus, sed occurrendum diligenter, ne fiant. Tusch. *tom.* 4. *littera F. conclus.* 475. *per totam*, Anton. *variar. resol. lib.* 1. *resol.* 50. *nu.* 31. *& resol.* 62. *n.* 5.

67 Ea enim semper capienda est interpretatio, † qua fraus excluditur, neque per eam altera partium decepta, & jure suo fraudata remaneat, *l.* 3. 1. *ff. de receptis arbitris.* Craveta *consil.* 33. *n.* 25. *& consil.* 91. *n.* 11. *& consil.* 245. *n.* 9. Menochius *consil.* 68. *n.* 23. *&* 24. Giurba *decis.* 1. *sub n.* 30. *ante fin.* Gerinian. *consil.* 42. *n.* 11. *vers. Ut ergo ipsud.* Ubi
63 quod fraudibus occurrendum, ne jus tertii † lædatur, & in ejus præjudicium redundet, Barbosa *axiom.* 102. *n.* 4.

Ne igitur dolosi litigantis fraus in ejus redundet lucro, & commodo, executoriales istæ furtivè, & occultè, atque dolosè obtentæ in Senatu retinen-
69 tur, † cùm iniquum sit, ob suum facinus, & audaciam aliquid lucri facere, ut dicit *l. si ab hostibus*, §. 1. *ff. soluto matrim. & l. ult. in fin. Cod. de rebus cred. l. itaque in princip. ff. de furtis*, ibi: *Sed nemo de improbitate sua consequitur actionem*, *& l. si remunerandi*, §. *Morus*, *ff. mandati*, ubi ita scribitur: *Nullam actionem eum propter suam calliditatem habere*, *& l. ita demum*, *ff. de arbitris*, ibi: *Ne quis doli sui præmium ferat*, *& l. verùm* §. *tempus*, *ff. pro socio*, ibi: *Æquum non esse, dolum suum quemquam relevare*, *l.* 1. *in princip.* ibi: *Nec vel illis malitiæ sue sit lucrosa*, & iterum *l. nec ex dolo*, ibi: *Nec ex dolo suo lucrentur*, *ff. de dolo malo*, *& l. sed & si* §. *plane*, *in fine*, ibi: *Ne ei sua calliditas prosit*, *ff. ad exhibendum*, *l. penult. C. de legibus*, ibi: *At non accipiat fructum suæ calliditatis*, *& l. dubium*, *C. de repud.* in idem propè text. *& l.* 2. *C. qui militar. non poss. &c. sedes & c. ex tenore*, *de rescriptis*, *&c. ex litteris* 2. *de dolo & contumac. & c. ad nostram*, *de empt. & vendit.* ibi: *Quia igitur fraus & dolus cuiquam patrocinari non debent*, *& c. pastoralis*, §. *ult. de officio Delegati*, *c. statuimus eod. tit. lib.* 6. cum aliis. Ex quibus deduci solet † vulgare axio- 70
ma, quod fraus & dolus nemini debeant patrocinari, de qua August. Barbosa *axiom.* 102. *n.* 1. ubi plures refert DD.

Ex quibus rationibus, & aliis à Senatoribus doctissimis in dies consideratis, & in odium seditiosi litigantis † turbare cupientis statum Ecclesiasti- 71
cum, & temporale Regnum, zizaniæque, & irritationi fraudulenter occasionem præbentis, assiduè executoriales hujusmodi (litteris monitorialibus, aut compulsorialibus ad Senatum allatis, & super earum examine recursu pendente) expeditæ, per Judicium contradictarum retinentur, ut coram Judice ordinario Reus oppressus denuò audiatur, & defendatur, neque patitur Senatus istius jus, & justitiam indebitè, & absque defensione perire, & quia ex defectu jurisdictionis notoriè nullæ sint, obstante Decreto Concilii Trid. *sess.* 24. *de reformatione*, *cap.* 20. ut statim ad responsionem primi argumenti.

Quo regio auxilio, & protectione liberè cantare possunt sic oppressi cum Propheta Regio, *Psalm.* 123. *Laqueus contritus est*, *& nos liberati sumus*, & iterum ibi: *Anima nostra erepta est de laqueo venantium.*

Quibus suppositis non obstant † in contrarium 72
considerata argumenta, & non primum sup. *n.* 2. ex decisionibus Rotæ, ac Sanctæ Congregationis declarationibus per Nos adductis hac 2. *p. c.* 17. quæ videntur insinuare Trid. decretum *in d. c. causæ omnes*, non habere locum, nec procedere in executorialibus jam obtentis. Quibus ibid. per totum caput dedimus veram responsionem, atque manifestè probavimus; nempe minimè loqui, nec pertinere ad priorem partem ipsius capitis, *causæ omnes*, tractantem de prima instantia Ordinarii præservanda, sed ad §. *ad hæc*, prohibentem Prælatorum inferiorum prætendentium illam habere in suis districtibus excluso Ordinario, ita ut inter eos contentio oriatur, non quoad simplex jurisdictionis exercitium, de quo in principio *dict. cap. causæ omnes*, sed quoad omnimodam jurisdictionem, & proprietatem ejusdem, ut ibidem clarè ostendimus.

Atque inde resolutionem firmissimam deduximus, 73
† ut verum sit executoriales obtentas in contraven-tionem Sancti Concilii Trid. *in dict. cap.* 20. esse nullas ipso jure ex notorio defectu jurisdictionis, quam in prima instantia prohibet Concilium omnibus quibuscumque Judicibus Superioribus præter Ordinarium, ac ideò etiam post executoriales Regem nostrum, uti posse Regalia protectionis Concil. Trid. latiùs in eodem *cap.* 17. resolvimus per totum, & sic argumentum hoc torquetur, quoniam † si executoriales expeditæ in contraventionem 74
prædicti decreti Tridentini ante recursus ad Regem pendentiam detinentur, noviter causa remissa Ordinario, estque locus protectioni Concilii; quantò magis recursu jam pendente, quod multò magis aggravat violentiam, & oritur contemptus Regis, & illuditur, detrahiturque Senatus authoritati, visque vi additur.

Ref.

75 Respondetur ad secundum (ex † juribus, & Rotæ decisionibus sulcitum) prout jam superius *à num. 17. cum seqq. vers. Quibus tamen, & aliis*, ubi probavimus, quòd accedente legitimo impedimento citandi, aut citati, prout est recursus ad Regem; non adstringitur reus comparere, sed terminus monitorialium ipso jure suspensus intelligitur, quia tunc non potest dici contumax. Et quia impedimentum non provenit ab authoritate propria citati, & de facto, sed de jure, prout loqui diximus, & probavimus jura in dicto secundo argumento adducta, & Rotæ decisiones in eisdem fundatas non subsistere, sed magis ex odio recurrentis provenire, atque ideò cessare *in eo contumaciam*, & ulterius ad jura, quibus nititur hic Rotæ rigor validè satisfacimus hac 2. *part. cap.* 24. *à num.* 17. *cum seqq. vers. Deinde quoniam.*

76 Sed quo juris colore valeat Rota † tanto rigore prosequi legitimè recurrentem ad Regem pro remedio violentiæ sibi iniquè illatæ; penitùs ignorant omnes doctissimi, & pissimi viri horum Hispaniarum Regnorum, cùm recurrens omni jure excusatus sit ex hactenus comprobatis, nec illum rectè inferre, nec roborare potest ex Bull. Cœn. Dom. huc tendente, *cum in nulla ejus parte loquatur de recurrente ad Regem pro tollenda violentia, nec de recursu violentiæ utente, sed dumtaxat de Tribunalibus, quæ impediunt executionem litterarum Apostolicarum*, malitiosè nempè, & sub ficto colore violentiæ *tollendæ, & eo solo animo impediendi*, non tamen quando sincerè, æquo animo, & Christiana lanaque intentione, & fine dumtaxat tollendæ violentiæ probabiliter existentis, & supplicandi Sanctissimum, ut suo loco latiùs diximus 1. *part. cap.* 2. *à n.* 111. *cum seqq.*

Nec dicta Bulla in hoc *cap.* 14. tangente re-
77 tentionem † litterarum Apostolicarum, & supplicationem ad Sedem Apostolic. aliquid de parte recurrente loquuta fuit, sed dumtaxat illi onus injungit *prosequendæ* supplicationis legitimè, supponens hoc fine posse retentionem litterarum ex justa causa licitè præstari a Senatu, & postulari ab oppressis, & licèt ipsa Bulla *in cap.* 15. *antecedente*, & etiam in priori parte hujus *cap.* 14. lo-
78 quatur etiam de recurrente appellante † ad Judices laicos à litteris Apostolicis gratiæ, aut justitiæ, & in eorum Tribunal introducente causam appellationis hujusmodi, ut cognoscant de causa principali tanquam Judices, ut ex eadem Bulla, & prædictis ejus capitibus non obscurè, nec sub verborum involucro, sed expressissimè clarè & diserris verbis patet, quo casu justissimè decernit dict. Bulla: Adhuc tamen ibidem, vel alibi in cæteris ejusdem Bullæ capitibus nihil penitùs loquitur de licitè recurrente ad Principem, pro tollenda violentia, uti latiùs diximus *de Regia protect.* 1. *part. cap.* 1. *per totum*, & signanter *à num.* 231. *cum seqq.* de eisdem Bullæ Capitibus loquuti fumus post magnam Doctorum allegationem.

Imò hoc *cap.* 14. tangente hunc recursum pro
79 retinendis litteris † non solùm loquitur de recurrente, nec in illum dirigit dispositionem, sed potius licitè facere supponit, ita ut penitùs excuserur recurrens utendo remedio, & auxilio cunctis patente vi oppressis, palamque, & communiter usitato; est quippe omni jure inculpabilis, & excusatus. Si enim culpa est in perperam præstante auxilium, & protectionem, in quem dirigitur Bullæ dispositio, & intentio; non in postulante, & recurrente, in quem verba Bullæ nullatenus diriguntur, nec conveniunt, & meritò; cùm faciat quod publicè fieri soleat in iis Regnis, cæterisque Christianæ Religionis, ut hactenus comprobavimus *à num.* 40. *cum seqq & n.* 26.

Et lex pœnalis ad alias personas, & casus ultra
80 expressos † extendi non debet, *l. factum cuique*, §. *in pœnalibus*, *ff. de reg. juris*, *cap. in pœnis*, *eodem ti. lib.* 6. Surdus plures referens *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 41. *nu.* 12. plenissimè Farinacius *fragment. criminal. part.* 1. *lit. E.* Gratian. *discept. tom.* 5. *cap.* 972. *num.* 12. Nec etiam per
81 similitudinem, & rationis identitatem † plenè Farinacius loco citato, *à num.* 188. *cum seqq.* nec pœna irrogatur nisi expressè lege caveatur, *authentic. de non eligend. secundò nuben.* §. *cum igitur*, *l. antiquis impediat.* §. *Divus autem Marcus*, ibi: *Pœnam tamen in eum statutam non esse*, *ff. de religiosis & sumpt. funer.* abundè Farinacius *quæst.* 18. *n.* 7.

Nec est credendum, nec ulla imaginatione hu-
82 mana potest cadere, † volutile Papam miseris vi oppressis hoc unico, salubberrimoque refugio privare, aut delere, cùm penitus alio sint privati, vel saltim tam longè abest ab iis Hispaniarum Regnis, & tot ambagibus & difficultatibus imburum, ut impossibile potius judicetur, & tandem non nisi consequi, quàm jam causata, vi, & damno radicato; ac ideò remedio, & legitima defensione privandus non erit vi oppressus, de quo 1. *part. cap.* 11. §. *unico*, *per totum.*

Nam defensio quam Princeps † præstat (prout
83 tenetur) oppressis, cùm proveniat ab origine & fonte perenni juris naturalis, ut dictum est suprà 1. *cap.* 2. *à n.* 101. *cum seqq.* atque pluries in hoc tractat. nullo modo sublata illis intelligi potest per Bullam Cœnæ Domini, ut suprà 1. *part. cap.* 2. *per totum*, abundè remanet probatum, † quia
84 *jus naturale* non potest tolli, nec in aliquo detrahi, seu derogari, §. *sed naturalia institut. de jure naturali, gentium, & Civili*, *leg. eas obligationes* 8. *ff. de capitis diminut. leg. jus agnationis* 34. *ff. de pactis*; *l. jura sanguin.* 8. *ff. de reg. juris*, exornat Joannes Garcia *de nobilitate glossa* 7. *num.* 17. Conan. *lib.* 1. *Commentarior. cap.* 7. *num.* 6. *& cap.* 10. *n.* 7. Pro quibus non omittam elegantissima Ciceronis verba, *lib.* 3. *de Republica*, ibi: *Est vera lex, recta ratio naturæ congruens, diffusa in omnes, constans, sempiterna, quæ vocet ad judicium jubendo, vetando, à fraude deterreat, huic legi nec prorogari fas est, nec derogari ex hac aliquid licet, neque ita abrogari potest, nec verò, ante per Senatum, aut per Populum solvi hac lege possumus, nec quærendus est explanator, aut interpres alius, nec erit alia lex Romæ, alia Athenis, alia nunc, alia posthac, sed & omnes gentes, & omni tempore una lex, & sempiterna, & immutabilis continebit*: contonant *l.* 5. *tit.* 4. *part.* 4. *l.* 34. *part.* 7.

Conducit quod eleganter † docuit Cujacius *in*
85 *leg.* 1. §. *hujus studii*, *versicul. Nunc tractemus*, *ff. de justit. & jure*, *in recitationibus solemnibus*, *pag.* 1349. comprobans explicationem Glossæ ibi dicentis: *Natura, id est Deus*, ut idem sint Deus, & natura. Post Marcum Tullium, Plutarchum, & Lactantium, *lib.* 7. prosequitur, & facit in hæc: *Jus ergo naturale est, quod natura, id est, Deus Parens rerum omnium, & universi gubernator, omnia animalia docuit, id est,*

cujus genere ea fuit, atque petita: nam subjicit Ulpianus *hoc loco. Videmus omnia animalia istius jurisperitia censeri*, & paulò post, ibi: *Ergo istius jurisperitia omnia animalia censentur, id est, jurisperitiam habent, nec enim minus ea jus illud natura docet, quàm homines, & qui docet peritum, facit eum, quem docet. Ergo hoc jure naturali Natura, seu Deus imbuit, non tantum homines, sed etiam belluas, tam feras, quàm cicures, & aves, & pisces.*

86 Elegantissimè etiam hoc idem † confirmat Coman. *lib. 1. Commentar. cap. 4. folio mihi 19. litteraC. D.E.* sic dicens: *At existimo, vim ut repellamus, hoc etiam jure concessum esse, non inventum, cum id bestiarum sensibus insixum esse videamus.* Et paulò post, ibi: *Sed si vis inferatur, nulla est,*
87 *cui non sit ira, non sit animus, injuriæ impatiens* † *& prompta, si noceas, ad defendendum alacritas, est hæc (ut scribit Tullius pro Milone) non scripta, sed nata lex, quam non didicimus, accepimus, legimus, verùm ex natura ipsa arripuimus, hausimus, ad quam non docti, sed facti, non instituti, sed imbuti sumus, &c.* Et paulò post, ibi:
88 *Neque quisquam est rerum omnium, quæ gignuntur in terra, quod non aliqua habeat naturæ* † *adjumenta, quibus se vindicet ab externis offensionibus, & injuriis*, ut ait Lucretius, *lib. 5. Quòd si in omni natura hoc perspicitur in esse, in homine sanè multo magis sese ostentat, ut nemo sit bene informatus à natura, qui libenter, aut patienti animo ferat injuriam, atque id est, quod dicit Florentinus licere, ut vim, atque injuriam propulsemus, &c.*

Igitur si à Deo ipso provenit hæc lex naturalis, à nemine tolli, impediri, aut derogari potest, licet, quia ejus est tollere & abrogare, cujus est condere, ut hactenus latius satis probatum remanet, & per consequens nec à dicta Bulla sublata intelligitur vi oppressis hæc jussa, & permissa defensio, nec talis Summorum Pontificum intentio ex ea colligitur, sed contraria, ut ex ea patet, & est ostensum abundè 1. *part. cap. 2. à n.* 101. *cum multis seqq.*

Ad quid igitur tantus Rotæ rigor, tam in ne-
89 gando audientiam recurrenti, † illum que habentis pro excommunicato, quem omnes ferè Jurisprudentiæ, & sacræ Theologiæ Professores à Censurarum incursu excusant, & non ligatum probant unanimiter, prout 1. *part. in cap. 2. à num.* 10. *à num.* 24. 33. *& 34. & in cap. 3. à nu.* 25. *& seqq.* plenius vidimus? quàm in modum procedendi contra ipsum legitimando citationes omninò reprobatas à jure, sine actis, vel informiter præsentatis, & transumptis, & ut plurimum illum absentem per judicium contradictarum, & inauditum condemnando, facilè supplendo quoslibet juris etiam naturalis defectus in odium (ut ipsa Rota clarè & aperto ore passim fatur) recurrentis. Hoc enim magis est affligere afflictos, & afflictionem afflictioni addere, contra quod jura omnia clamant, *leg. na-*
90 *vis*, §. *cum autem*, † *ff. ad leg. Rhodiam de jactu, leg. D. Marcus in princip. ff. de offic. Præsid. leg. si idem, ff. de jur. omnium Jud. l. pœna*, §. *fin. ff. ad leg. Pompeiam, de parricid. leg. tam mentis, Cod. de Episcop. & Cleric. cap. ex parte de Clerico ægrotan. cap. si quis à proprio.* 11. *quæstione* 3. *ca.* 1. §. *scriba. de prohibita feud. alienat. per Federic.* Quo indubiè violentia crescit, visque vi augetur, quæ magis incendit charitatem Catholicam Senatus Regii ad illam propulsandam, & repellendam, & ad protegendum vi oppressum aperiendo illi viam à jure probatam ex Tridentin. ne jus suum pereat defensione carenti, ut de eo cognoscatur noviter ab Ordinario retentis in Senatu executorialibus, perperam per judicium contradictarum contra recurrentem expeditis.

CAPUT XXI.

Nuntius Apostolicus cum potestate Legati de Latere, esto quod de jure Ordinarius dici possit, an cum Ordinariis in prima instantia concurrat, ita ut ejus litteras Senatus Ordinario non remittat.

Et an Nuntius ipse queat exequi litteras Apostolicas in prima instantia directas Ordinario, sive in forma dignum, sive in forma gratiosa, seu dispensationes.

SUMMARIUM.

1 *Nuntios ad partes missos non ordinariam, sed delegatam habere jurisdictionem, qui tenent.*

2 *Legati de jure communi Ordinarii dicuntur, & cum Ordinariis juæ provinciæ concurrunt.*

3 *Nuntii Apostolici Hispaniæ, cum potestate Legati de Latere missi, Legati de Latere potestate funguntur.*

4 *Clausula (cum plenitudine juris Canonici) importat, ut provisus consequatur omnia jura aliis Canonicis debita.*

5 *Privilegium ad instar alterius jam concessi fortitur parem, & eundem effectum cum illo.*

6 *In privilegio ad instar alterius repetuntur omnia, quæ in relato continentur.*

7 *Concessum ea lege, ut habeat vim alterius rei, hujus naturam, & effectus assumit, ac si ea, eadem fuisset realiter.*

8 *Casus duo, quando sunt à jure æquiparati, dispositum in uno, in alio repetitur.*

9 *Nuntii facultas cum potestate legati de Latere superflua foret, si idem non operaretur, quod jus abhorret.*

10 *Verba abundantia tolerantur quando ad majorem declarationem apponuntur, & tollendæ dubitationis gratia.*

11 *Legatus de Latere, & Legatus cum potestate de Latere pares sunt.*

12 *Nuntiorum facultates cum potestate Legati à Latere partim sunt Ordinariæ, partim extraordinariæ.*

13 *Legatus cum potestate Legati à Latere cognoscit de appellationibus ad Papam remissis.*

14 *Adæquatus potitur eodem jure, quo is cui adæquatur.*

15 *Nuntius Apostolicus cum potestate Legati de Latere, absque alia facultate eandem habet potestatem, & privilegia, quæ Legatus de Latere.*

16 *De Legato à Latere ad Nuntium cum potestate Legati à Latere valet argumentum.*

17 *Appellationem ad Sedem Apostolicam emissam sicut Legatus de Latere potest committere, ita & Nun-*

& Nuntius cum poteſtate Legati à Latere datus.

18 *Nuntius virtute clauſulæ (cum poteſtate Legati de Latere) cognoſcit de Cauſis exemptorum, Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjectorum.*

19 & 20. *Eraſmus à Cochier confusè loquens de Legatis miſſis non habentibus jurisdictionem in exemptos, declaratur.*

21 *Nuntii cum facultate Legati de Latere non ſunt verè Legati de Latere, ſed ſimilitudinariè reſpectu exercitii.*

22 *Religio non Mendicantium, cui datur privilegium ad inſtar Mendicantium, non eſt Mendicantium, licèt ejus privilegiis utatur.*

23 *Legatus à Latere de jure communi cum Ordinariis concurrebat.*

24 *Nuntii, & Legati à Latere noviori Trid. diſpoſitione in prima inſtantia jurisdictionem aliquam non habent, nec cum Ordinariis concurrunt.*

25 *Nuntius ſi ſe intromittat cognoſcere in prima inſtantia, Senatus remittit cauſam Ordinario.*

26 *Nuntius Apoſtolicus an jurisdictionem delegatam, vel Ordinariam habeat, remiſſivè.*

27 *& ſeqq. Nuntius Hiſpaniæ an valeat exequi litteras directas Ordinariis in prima inſtantia.*

28 *Gratiæ in forma dignum, & diſpenſationes matrimoniales Ordinariis, non aliis dirigi ſolent de ſtylo Romanæ Curiæ.*

29 *Item etiam diſpenſationes aliæ, abſolutiones, & monitoriales, nec non criminalium commiſſiones Ordinariis ſolent dirigi.*

30 *Aliæ ſunt commiſſiones, quæ non ſolùm Ordinariis committuntur, ſed & aliis in dignitate conſtitutis, ut in exemplis.*

31 *Nuntius aliquando admiſit executionem diſpenſationum, aut in forma dignum commiſſam Ordinariis, aliquando reluctavit.*

32 *Nicolai Garciæ obſervatio commemoratur tenentis, Nuntium non poſſe exequi diſpenſationes, & gratiam* dignum, *cùm non ſit in commiſſione nominatus.*

33 *Nuntium eſſe executorem univerſalem litterarum Apoſtolicarum nullo jure probatur, nec in ſuis titulis talis facultas legitur.*

34 *Et quando foret talis executor, intelligitur litterarum in forma gratioſa, non in commiſſaria, maximè in forma* dignum *expeditarum.*

35 *In omnibus tamen poſt factam executionem per Delegatum nominatum poteſt.*

36 *& ſeqq. Reſolutio Nicolai Garciæ, & Franciſ. Leonis, quod nunquam practicatur Nuntium poſſe ſe intromittere in cauſa aliis delegata.*

37 *Litteræ directæ alicui Delegato ſpecialiter ſi coram alio præſententur, ſententia & proceſſus ſunt nulli ex defectu jurisdictionis.*

38 *Delegatio facta in unam perſonam ſine ſubdelegatione in aliam transferri nequit.*

39 *Commiſſiones, quæ de ſtylo Curiæ debent, & committuntur Ordinariis, ſi in eis ſe intromittat Nuntius in prima inſtantia, Senatus Ordinario remittit.*

40 *Jura loquentia de jurisdictione Legati à Latere procedunt in Nuntium cum poteſtate Legati de Latere miſſo.*

LIcet ab aliquibus ſectetur, Nuntios Apoſtolicos † ad partes miſſos non ordinariam, ſed tantummodo delegatam jurisdictionem habere, nec cum Ordinariis concurrere, ut probant Petrus Barboſa *in l. cùm Prætor, 21. §. 1. n. 63. de Judiciis*, quod fundat variis doctrinis à ſe adductis à principio ejuſdem §. Joannes Franciſcus Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſtici. 1. part. cap. 2. n. 19. & 20. & 2. part. cap. 1. num. 8. & cap. 7. n. 61. & 63.* & videndus Azeved. *conſil. 25. n. 37. & ſeqq.* Auguſtinus Barboſa *in remiſſion. ad cap. cauſæ omnes 20. ſeſſion. 24. de reformation. addition. 4.* Villadiego *de Legat. quæſt. 4. n. 10. quæſt. 18. n. 6. & 14.* 1

Eorum tamen opinio procedere poteſt in Nuntiis ſimpliciter † miſſis à Sede Apoſtolica, non tamen in Legatis de Latere, & Nuntiis miſſis cum poteſtate Legati à Latere, ideò quidem ſicut de jure communi Legati à Latere dicuntur in ſuis Provinciis, & Regnis, ad quæ ſunt miſſi, Ordinarii, & cum Ordinariis concurrant, ut probat textus *in cap. 2. de officio Legati, lib. 6.* ibi: *Ordinarios reputantes*: Navarrus *in cap. cum contingat, de reſcriptis, remedio 5. n. 2. & in tractatu de Indulgent. notabil. 28. num. 19.* Gutierrez *Canonicar. lib. 1. cap. 11. n. 4. cum ſeqq.* Sanchez *de matrimonio, lib. 1. diſput. 28. n. 28. & lib. 8. diſput. 28. n. 4.* Gonçalez *ad Reg. 8. Cancellar. gloſſa 21. n. 34. & gloſſa 24. n. 36.* Molina *de juſtitia & jure, to. 6. diſputation. 9. n. 13.* Azor. *inſtitut. moral. part. 2. lib. 5. cap. 27. quæſt. 5.* Aug. Barboſa *in collectan. ad dictum cap. 2. n. 3.* & Gratian. *diſceptat. forenſ. cap. 226. n. 2. & 3.* 2

Pariformiter Nuntii Apoſtolici, qui ad hæc Regna mittuntur † cum poteſtate Legati de Latere, poteſtate Legati uti poſſunt, & verè habent: *Quid enim intereſt, an Proconſul, tanquam pro Conſulari dignitate qui legetur, juxta l. 1. de tutor. & curat. datis ab his*; & faciunt *cap. præpoſuit, de conceſſione prebendæ*, Geminian. & alii *in cap. fin. eodem tit. lib. 6.* Moneta *de diſtributionib. quotidian. part. 2. quæſt. 1. n. 13.* Staphileus *de expectativ. ſub n. 38. verſic. Et quod dictum eſt, de diſtribution.* Loter. *de re benefic. lib. 1. quæſt. 18. n. 48. & 49.* Barboſa *de clauſul. 36. in fin.* docentes quòd † clauſula (*Cum plenitudine juris Canonici*) importat ut proviſus habeat, & conſequatur omnia jura aliis Canonicis ordinaria. 3

Facit etiam, quoniam facultas, aut privilegium conceſſum alicui † ad inſtar alterius facultatis, aut privilegii alteri jam conceſſi, importat, ut fortiatur eundem, & parem effectum cum alio, ad quod adæquatur, probant Felinus *in cap. nonnulli, n. 7. de reſcriptis*, Abb. *in cap. inter dilectos, n. 9. de fide inſtrumentor.* Apoſtilla ad eundem *in cap. cum olim, n. 5. verſ. Ad inſtar, de conſuetudine*, Pariſius *conſ. 22. nu. 5. vol. 4.* Romanus *conſ. 383. n. 23.* Barboſa *de clauſulis, 5. nu. 2. & ſeq.* Eraſmus à Cochier. *de jurisdictione ordinar. in exemptos, part. 1. quæſt. 17. n. 17.* 4

Per hanc enim relationem omnia, quæ in priori facultate, † & diſpoſitione continentur, cenſentur repetita, adnotata *in l. omnia in fin. C. de Epiſcop. & Cleric.* Tuſchus *tit. 6. littera P. concluſ. 763.* Mandoſius *de privilegiis ad inſtar. q. 4.* Suarez *de legib. lib. 8. cap. 15. n. 2.* Barboſa *clauſ. 5. n. 4. 5.* qui *n. 6.* dicit, quod referens eſt in relato cum omnibus ſuis qualitatibus, ut poſt Decium, Socinum, Pariſ. & alios inquit Menochius *conſ. 847. n. 3.* infinitos penè refert Barboſa *axiomat. 201. per totum.* 5 6

Et quia quando aliquid concessum est ea lege,
7 & clausula, † ut habeat vim, & robur alterius rei, seu dispositionis, debet ejus naturam, & effectum assumere, & perinde haberi, ac si verè & realiter illa fuisset, ut tradunt triginta & quatuor Doctores quos refert & sequitur Menochius *consil.* 1033. *num.* 7. quibus adde Jass. *in pralud. feudo. n.* 90. Ruinus *cons.* 9. *num.* 16. *vol.* 1. Parti. *consil.* 17. *n.* 1. *vol.* 1. Socinus Senior, *inter Cons. Bonn. consil.* 10. *n.* 16. Afflictis *decision.* 282. *num.* 10. Cephal. *cons.* 152. *num.* 17. & 59. & *consil.* 173. *num.* 8. Minsinger. *cent.* 4. *observation.* 84. *num.* 3. Andr. Gail. *lib.* 1. *observation.* 50. *num.* 1. Beret. *consil.* 51. *num.* 4. & *consil.* 131. *n.* 3. Surdus *consil.* 15. *num.* 22. Scaccius *consil.* 50. *num.* 26. Peregrinus *cons.* 18. *num.* 8. *vol.* 1. Thesaur. *decis.* 146. *n.*... plures citat Joannes Ant. Bellon. *consil.* 45. *à num.* 48.

8 Cui convenit, quod quando † duo casus sunt æquiparati, & adæquati in jure, dispositum in uno, censetur dispositum in alio, Gloss. verbo *Advocandum*, *in l. mancipia*, *Cod. de servis fugitivis*, *glossa fin. in l. si quis servo*, *C. de furtis*, *glossa in cap. si postquam*, *de electione. lib.* 6. Tu... *quem. de retract. lignag. §.* 15. *glossa* 1. *n.* 10. Ant. Gomez *variarum lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 1. *vers. Advertendum tamen*, Molin. *de primogeniis*, *lib.* 2. *cap.* 8. *nu.* 16. Surd. *de alimentis*, *tit.* 2. *quæst.* 10. *n.*... Caldas Pereira *de potestate eligendi*, *cap.* 7. *nu.*... Flores de Mena *variar. quæst.* 3. *num.* 27. & *num.* 29. Barbosa *axiom.* 39. *n.* 9. Igitur cùm Nuntius ut datus ad instar facultatis, & potestatis Legati, illius omnis potestas in illo repetenda, cùm omnis concessa intelligatur.

9 Alias enim superflua foret, † & abundans illa clausula, *Cum facultate, & potestate Legati*, quod lex abhorret, *l. si quando*, *cum vulgaribus*, *ff. de jure jurand.* Et tunc solùm verba abundantia tolerantur, † quando sunt apposita ad majorem de-
10 clarationem, & expressionem, & tollendi dubitationis gratia; optimus text. *in l.* 1. §. *sed sciendum*, *versic. Ego puto*, *ff. de adilitio edicto*, Mantica *de conjectur. ultim. volunt. lib.* 6. *tit.* 1. *n.* 25. Gonçalez *in Reg.* 8. *Cancell. glossa* 6. *à n.* 27. *cùm pluribus seq.* latè & optimè per Castillum *controvers.* 10. 4. *cap.* 17. *à n.* 44. *usque ad finem cap.* qui plures allegant.

Quod in his terminis de hac clausula (*cum potestate legati à Latere*) consideravit Born. *in tractat. de potestate Legati à Latere*, *n.* 68. & 69. *vol.* 14. *tractat. DD. fol.* 274. quam etiam plures alii Doctores opinionem observant, & in ea residet sententia Navarrus *in cap. cum contingat*, *remedio* 5. *n.* 2. *de rescriptis*, *tom.* 2. dum sic lo-
11 quitur. Paria sunt, † quem esse Legatum Cardinalem, & Legatum à Latere, ac Legatum cum potestate Legati à Latere, ut pulchrè determinavit Decius *consil.* 149. *col. fin.* & facit *l. in testamento*, *ff. de conditionibus & demonstrat.* Addens
12 ejusmodi † facultatem partim esse ordinariam, partim extraordinariam; exorbitantes enim quædam clausulæ faciunt ejusmodi Legatum, majorem Ordinario Legato, Abb. *in cap. cæterum*, *col.* 5. *de Judiciis*, Glossa & Cardinal. *in Clement.* 2. *de officio Ordinarii*. Unde (inquit ipse) hujusmodi Le-
13 gatus † potest cognoscere de causis appellationum ad Papam interpositarum. Hactenus Navarrus, quam sententiam amplectitur, atque Doctorum auctoritatibus comprobat Vuamessius *consil.* 42. *n.* 3. *de Officio Delegati*, *part.* 1. Paris. *consil.* 17. *nu.* 3. & *seqq. vol.* 4. Jacobus Philippus Por... *consil.* 28. *n.* 6. Franc. Marcus *decis.* 133. Adæquatus enim censetur eodem jure, † quo is cui adæquatur, 14
Parisius ubi proximè latè tractat.

Et quod Nuntius Apostolicus cum potestate Legati missus, † Legati jure utatur; firmat Gonça- 15
lez *in Reg.* 8. *de mensibus & alternat. glossa* 9. *in ampl. notat. à n.* 268. & quod Nuntius missus cum potestate, seu authoritate Legati de latere, absque alia speciali facultate, & instructione secreta, habeat eadem privilegia, & potestatem Legati à latere probant post Decium *in consil.* 128. Villadiego *de Legat. quæstione* 9. *n.* 9. Gigas *de pensionib. quæst.* 6. *n.* 19. Cuchus *lib.* 2. *tit.* 5. *n.* 86. Mandosius *reg.* 13. *Cancel. quæst.* 6. *n.* 4. & *de monitoriis*, *quæst.* 60. *n.* 41. Quintana Duennas *Ecclesiast. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 3. & Zechius *de Republica Ecclesiastica*, *cap. de statu Legati*, *sub n.* 4. *vers. Quinto post*, & *de benef. & pensionibus*, *cap.* 2. & *cap.* 5. *n.*... Hieron. Gonçalez *glossa* 22. *n.* 23. optimè Garcia *de benefic.* 5. *part. cap.* 3. *n.* 82. & benè conducunt quæ Moneta *de commut. ultim. volunt. cap.* 10. *n.* 321. & *seqq.* † ubi arguit de facultate Legati à latere 16
ad Nuntium cum potestate Legati de latere, post multos Doctores, quos ibidem ad eandem argumentationem adducit. Validum est etenim argumentum: Legatus à latere potest hoc facere; ergo idem potest Nuntius cum potestate Legati de latere, ex præfatis DD. & fundamentis. Et de hac potestatis æquiparatione Legati de latere, & Legati cum potestate, seu facultate Legati de latere, vide etiam Vantium *de nullitat. sentent. ex defectu jurisdictionis Delegati*, *n.* 23.

Et ideo sicut appellationem ad Sedem Apostolicam interpositam potest Legatus de latere com-
mittere; † ita pariter, & Nuntius habens pote- 17
statem Legati de latere, Garcia *de beneficiis*, *part. cap.* 2. *sub. n.* 85. 87. & 80. Gonçalez *glossa* 12. *n.* 30. *à n.* 28. Scaccia *de appellationibus*, *quæst.* 17. *limitat.* 47. *memb.* 3. & *suprà*, & *quæst.* 8. *n.* 16. optimè & latè Valaicus *consult.* 62. *per totam*, Barbosa *in collectan. ad cap. constitutus* 45. *num. fin. de appellationibus*, vide Gratianum *decis.* 199. *n.* 2. *in addition.* Nos *de Regia protect.* 2. *part. cap.* 13. *n.* 234. prout communiter practicari videmus in hoc Tribunali Illustrissimi Nuntii Hispaniæ, & etiamsi nominatim appelletur ad Sanctissimum proprio nomine expresso, quoniam consideratur non persona, sed Tribunal & Sedes Apostolica, prout latius Deo dante tractabimus *in* 3. *tomo de Regia protect.* Adde quæ contra Joannem Cochier diximus suprà, *cap.* 14. *in fine hac* 2. *part.*

Nunc etiam quotidie videmus, Nuntium Hispaniæ cognoscere de causis † Religiosorum, Re- 18
ligionum, & aliorum quorumlibet indistinctè omnium exemptorum, aliàs immediatè subjectorum Sedi Apostolicæ, ex vi, & participatione clausulæ prædictæ (*cum potestate Legati*) cùm istius potestas ad id extendatur, text. *in cap. veniens*, ubi Franchus *de verborum significatione*, *in* 6. *cap. si Abbatem*, *de electione*, *lib.* 6. Abbas *in cap. cum venerabilis*, *num.* 5. *in fine*, *de consuetudine*. Felinus *in cap. grave*, *num.* 3. *de officiis Ordinarii*. Villadiego *de Legato*, *part.* 1. *quæst.* 8. *n.* 20. latè Parisius *consil.* 28. *num.* 13. & *seqq. lib.* 4. Abb. *in cap.* 1. *n.* 8. *de officio Legati*. Romanus *consil.* 398. & alii plures relati ab Erasmo Cochier *de jurisdict. ordinar. in exemptos*, *part.* 2. *quæst.* 2. *n.* 7. *to.* 1. ita & pariter Nuntius ejusdem Legati à latere potestatem habens de quibus exemptis cognoscit.

Et

Et licet ipse Cochier. *in dict. quæst. 2. n. 5.* videatur (licèt obscurè & confusè) † sentire contra-
19 rium, *ut in exemptos Legatus missus* Jurisdictionem non habeat, si intelligit (quod non aperit) de his Legatis missis cum facultate & potestate Legati de latere, perperam, & nimis inadvertenter loquutus fuit, & cautè legendus: omnes quippè doctrinæ, & fundamenta à se adducta manifestè illum convincunt, cùm loquantur in Legatis simpliciter missis absque hac clausula [cum potestate Legati de latere.]

Et quatenus ipse Doctor ibidem *num. 5.* adje-
20 cit Gomezium, † Glossam, Abbatem, Franchum, & Boërium ad hoc, quod solum Cardinales Legati sint à latere, & concessio facta Cardinalibus Legatis à latere non extenditur ad alios Legatos de latere creatos non Cardinales, ex Rocho de Curte *de consuetudine, n. 322.* verum est, quando simpliciter creati sunt, non verò quando expressè creantur cum potestate, & facultate Legati de latere, ut hactenus probatum est, & quod
21 non nisi Cardinales, Legati de latere sunt, † verum est, quia etiam Nuntius Apostolicus licèt cum potestate Legati de latere missus non est verè, & realiter Legatus de latere, sed tantum respectu exercitii potestatis adæquatione, & similitudinariè, cum certum sit, quod similis non sit idem, ut post plurimos Barbosa *axiom. 208.* quem vide in proposito *n. 2.* prout quando Religioni non
22 Mendicantium † datur à Sede Apostolica privilegium ad instar Mendicantium, non propterea erit Religio Mendicantium, licèt pariformiter eorum privilegiis fruatur.

Quæ omnia observa, quoniam ad multa valde utilissima pro facultate Nunti Illustrissimi nostræ Hispaniæ quotidie deserviunt.

Quibus igitur suppositis videtur dicendum, quod
23 cum Legatus à latere † dicatur de jure Ordinarius, cum Ordinario concurrat, ut ex *cap. 2. de officio Delegati, lib. 6.* diximus suprà in princip. *num. 2.* pariformiter eadem, & æqualis potestas repetenda erit in Nuntio Apostolico cum virtute clausulæ ejusdem potestate fungatur.

Quæ doctrina licèt jure communi vera sit; tamen hodie novior. † dispositione Concilii Trid.
24 *in dict. cap. 20. sess. 14. de reformatione*, expressè prohibitum extat tam Nuntiis, quàm Legatis etiam de latere cum Ordinariis concurrere, quibus dumtaxat cognitio, & jurisdictio in prima instantia attributa est, seu præservata, cæteriscque prohibita, nisi in secunda instantia, & aliis mediis, quibus ab Ordinariis recedere in prima instantia licet de jure, juxta quæ nos *2. p. cap. 3. per totum, & in cap. 5. cum suis §. §.* & alibi sæpè: verba igitur dict. *Concilii in §. Legati quoque sunt*, hæc & expressa: *Legati quoque etiam de latere, Nuntii, Gubernatores Ecclesiastici, aut alii quarumcumque facultatum non solum Episcopos in prædictis causis impedire, aut aliquo modo eorum jurisdictionem iis præcipere, aut turbare non præsumant, &c. Aliàs eorum processus, ordinationesve nullius momenti sint, atque ad damni satisfactionem partibus illati teneantur, &c.* Et juncto principio ejusdem cap. Quare non
25 est dubium, quod si se Nuntii intromittant in prima instantia ad cognoscendum de quibuslibet causis, † quomodolibet pertinentibus ad forum Ecclesiasticum, Senatus aditus pro protectione Concilii Trid. ex capite Regaliæ Regis Ordinario illas statim remittet; cum in prima instantia jurisdictione careant, ut latiùs deduximus hac *2. part. cap. 3.* prout infiniti penè probant Doctores citati hac *part. cap. 6. per totum*, ubi abundè quod ex defectu jurisdictionis omnia acta, & sententiæ nullæ sint, idem probat Leo ad principium hujus capitis citatus, apud quem, † & alios ibi ad- 26
ductos; an Nuntius hodie jurisdictionem delegatam, vel Ordinariam habeat, quod nostri non est examinare.

Quantum verò attinet ad secundam partem hujus capitis, † an Nuntius Hispaniæ possit exequi 27
commissiones à Sede Apostolica in prima instantia factas Ordinario, vel aliis *in forma dignum*, aut forma gratiosa, & dispensationes; animadvertendum erit, quod quædam commissiones sunt, quæ de stylo Romanæ Curiæ solùm fiunt, & dirigi assolent Ordinariis, † non aliis, ut gratiæ in forma 28
dignum juxta constitutionem *Pii V.* 1602. & dispensationes matrimoniales, juxta Concil. Trid. *sess. 22. de reformat. cap. 5.* & aliæ dispensationes, & absolutiones, & monitoriales, † causarum crimi- 29
nalium commissiones juxt. Concil. *sess. 13. de reformat. cap. 2.* Garcia *de beneficiis, 6. part. cap. 2. sub n. 58.* aliæ sunt commissiones, † quæ non solum fi- 30
unt, & dirigi solent Ordinariis; sed etiam aliis personis in dignitate constitutis, ut executiones gratiarum beneficiorum in forma gratiosa, aut in forma commissoria, non tamen in forma dignum, & executiones pensionum, & delegationes causarum, & litium, prout Garcia ubi proximè.

Igitur ipse Garcia ibidem sub dict. *n. 58. vers. Sed restat hic nova difficultas*, latè examinat, an Nuntius possit exequi præfatas commissiones directas officiali Episcopi in forma dignum, & dispensationes, † & hinc inde multa confert exemplaria, 31
& casus contrarios in facti contingentia, in quibus aliquando Nuntius, cui præsentata fuit præfata commissio, acceptavit, & expedivit; in aliis verò ejusdem generis reluctavit, sibi non competere dicens, in qua controversia contra ipsos etiam adfuisse Doctorum sententias, seu opiniones aliis affirmantibus Nuntium esse universalem executorem omnium commissionum Apostolicarum, aliis verò negantibus.

Ipse tamen ibidem fic ait: Sed ego in contraria fui, & sum sententia, † nempè Nuntium non po- 32
tuisse, nec posse, nec per se, nec per alium exequi, & expedire dictas litteras, nec se in eo intromittere, quia commissio, & litteræ de eo non cantant, & ex *cap. 2. de officio Legati*, ubi quod de causa specialiter delegata à Papa Legatus se intromittere non potest, & ibi Glossa, & Abbas, alii Doctores, Sahagun *de officio Legati, n. 1. & 2. & in 3. fallentia, à n. 15.* sequitur & facit.

Nec obstat ratio contrarium opinantium, quòd Nuntius est executor generalis, † seu universalis 33
litterarum Apostolicarum; nam id nullo jure probatur, nec in suis facultatibus talis titulus, seu potestas datur, nec unquam Nuntius tali titulo, & nominationi resignat in suis litteris, & rescriptis, & quando esset talis generalis executor litterarum Apostolicarum, † intelligendum esset in 34
litteris expeditis in forma gratiosa, non autem expeditis in forma commissoria, maximè in forma dignum; nam in ista commissione non potest Nuntius se intromittere ullo modo, nec talium litterarum fieri executor ex dictis, nisi ad summum post factam earum executionem † & collatio- 35
nem beneficii à commissario factam, argumento *dict. cap. 2. de officio Legati, ad fin. &c.* ubi alia fundamenta ad idem validissima applicat per te latiùs videnda.

Qui quidem ibid. sub eodem *num. 58. vers. Et*

tan-

36 *tandem*, magis, † ad nostrum propositum loquitur traducendo verba Leonis in hæc: Tandem si ex dicto titulo, & ratione Nuntius posset exequi, & expedire dictas litteras, & commissiones non solum Sede Episcopali vacante, sed etiam stante Episcopo, ejus officiali, cui dirigantur id posset facere, & tamen nunquam vidimus, nec audivimus Nuntium id fecisse, nec in eo se intromisisse, nec ei fuisse præsentatas tales litteras, nisi dictis judicibus, Sede vacante, & meam sententiam plenè tenet Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici*, *c.* 22. *n.* 60. 61. *&* 62. ubi ait, quod regulariter executio litterarum reservationis pensionum committitur locorum Ordinariis, vel aliis in dig-
37 nitate Ecclesiastica constitutis, † etsi pensionarius litteras reservationis pensionis præsentaret alteri quàm in eisdem proexecutoribus nominatis cujuscumque qualitatis, & conditionis, etiamsi Legati, vel Nuntii Apostolici forent, defectu jurisdictionis eorum sententiæ vitio nullitatis subjacerent, quia in prima instantia nullam habent jurisdictionem, obstante Sancti Concilii dispositione, ut *cap.* 20. §. *Legati quoque*, *sess.* 24. nec vigore
38 delegationis, quæ facta in unam personam, † in aliam sine subdelegatione transferri non potest; hæc Leo: Ex cujus doctrina expressè habetur, Nuntios, seu Legatos non esse litterarum Apostolicarum executores, nec eas posse exequi, nisi in eis sint proexecutores nominati. Hactenus Garcia, qui latiùs examinat, & exemplaria adducit.

39 Ex quo, & Leone per eum citato colligitur, † harum commissionum præsertim in forma dignum, & dispensationes, quæ de stylo aliis, quàm Ordinariis committi non solent, & aliæ superiùs nominatim dictæ cognitione si se intromittat Nuntius, cum in prima instantia jurisdictione careat ex Trid. Decreto, erunt omninò Ordinario, cui fuere directæ, remittendæ per Senatum.

Notabis etiam, Garciam prædicto loco sæpè loquentem de Nuntio Hispaniæ † applicasse doctrinas, & jura loquentia de Legato, supponendo
40 quod, cum Nuntius Hispaniæ mittatur à Sede Apostolica cum potestate Legati de latere; æqualis sit ei in potestate, & exercitio jurisdictionis, quod benè convenit his, quæ superiùs adnotavimus, ut utriusque æqualis sit potestas, & eisdem juris Regulis, quoad potestatis exercitium submitti in iis, in quibus per specialem instructionem Nuntii potestas, & facultas non fuerit restricta, specialiter dempta, & limitata.

CAPUT XXII.

Per manûs appositionem Papæ super collatione, permutatione, aut unione beneficiorum, actusve confirmatione: an etiam in prima instantia super eorum surreptione, ita avocata censeatur jurisdictio ab Ordinario, ut eidem per Senatum sit denegandus remissio?

SUMMARIUM.

1 *Affecti beneficii gratia facta, licèt non sortiatur effectum, non desinit esse affectum.*

2 *Per appositionem manus Papæ in aliquo negotio avocata intelligitur potestas ab inferiore.*

3 *Papa si semel apposuit manum, confirmando jura alicujus, ampliùs de eo jure cognoscere nequit inferior.*

Officium amovibile concessum ab inferiore, & confirmatum à Papa remanet non amovibile, ib. Ubi de variis & singularibus exemplis & similibus.

Nominatus ad officium ab inferiore, & confirmatus à Principe, ab hoc nominatus dicitur, & officium recipere, ib.

4 *Avocatio tacita per solam appositionem manus in aliquo negotio idem operatur quod expressa, ut manus Ordinarii ligatæ remaneant.*

Officium Notariatûs concessum ab Episcopo, duraturum dumtaxat ejus vita, confirmatum à Papa durat post eam, ib.

Idem de officio à Prorege concesso, & confirmato per Regem.

Idem de officio Vicariatûs amovibili per Episcopum, & confirmato per Papam.

Idem de officio Vicarii Regularis confirmato per Provincialem, ut duret post mortem Guardiani nominantis.

Idem de beneficio amovibili cujus provisio fuit à Papa confirmata, ut iterum removeri non possit ab inferiore.

Statuta, & alii actus confirmati per Papam dicuntur Papales, ib.

5 *Avocatio tacita per appositionem manus Papæ tantæ efficaciæ est, ut alia inhibitione non egeat.*

6 *Appositio manus Papæ super aliquo negotio, annullat ipso jure quidquid postmodum gestum fuerit per Ordinarium.*

7 *&* 8. *Appositio manus Papæ super collatione, permutatione, unione, actusve confirmatione non impedit quominus Ordinarius queat cognoscere in prima instantia de surreptione, & dolo, aut falsitate litterarum.*

9 *Ordinarium habere jurisdictionem super recisione permutationis factæ in manibus Papæ determinavit Rota.*

10 *Ordinarius potest revocare unionem factam à Papa justa existente causa, quia Papa uniendo non vult tollere jurisdictionem Ordinario.*

11 *Limita in unione facta per Papam de plenitudine potestatis.*

12 *Beneficio reservato postquam est collatum à Papa, potest Ordinarius possessorem privare, licèt à principio conferre non potuerit.*

13 *De surreptione confirmationis factæ per Papam potest Ordinarius cognoscere.*

14 *Appositio manus Papæ ad unum respectum non operatur ultra, quia ratione respectus consideratur effectus.*

15 *Limitata causa limitatum producit effectum.*

16 *Agendi modus inspicitur, ut inde finis colligatur.*

17 *Actus semper judicatur à principali intentione agentis.*

18 *Actus quantumvis favorabilis contra voluntatem agentis minimè sustinetur.*

19 *Nec ultra intentionem agentis operatur.*

20 *Maximè in iis, quæ pendent à potestate agentis.*

21 *Intentio agentis regulat omnes actus ad finem intentionis.*

23 *Super surreptione, falsitate, & dolo litterarum commissio impetrata in prima instantia deti-*

detinetur per Senatum, remissa causa Ordinario.

23 *Nisi aliter de voluntate Papæ avocare volentis causam ab Ordinario appareat, & hoc per subscriptionem propriæ manus Sanctissimi, non aliter.*

1 ROmani Pontificis manus appositionem tantæ efficaciæ, tantæque virtutis * existere, ut est literæ Apostolicæ super provisionibus beneficiorum ex aliqua causa suum debitum non sortiantur effectum, facultatem tamen providendi de beneficiis taliter reservatis quibuscumque aliis fuisse ademptam, & remanere semper affecta, nullamque de illis præter Romanum Pontificem ea vice disponere potuisse, nec posse harum serie decernimus, & declaramus. Verba sunt text. *in extravaganti ad Roman.* §. *Romani Pontificis, inter communes*; & ad idem ex text.
2 *in cap. ut nostrum, 55. de appellationib.* * ubi per appositionem manus Papæ in aliquo negotio, & causa sublata intelligitur, & avocata potestas, & jurisdictio ab inferiori judice.

Facit ad idem *cap. 1. de confirmatione utili vel inutili,* * ubi si Papa semel manum apposuit, con-
3 firmando jura alicujus; amplius de eodem jure inferior cognoscere non potest, idque etiam probat *cap. 2. eodem tit.* quo fit, ut officium Notariatûs concessum ab Episcopo (quod regulariter durat dumtaxat Episcopi vita durante, nisi adsit contraria consuetudo) si confirmetur à Sede Apostolica ex certa scientia, durat etiam cedente, promoto, vel decedente Episcopo; eleganter tradit post alios Gonçal. *in Reg. 8. glos. 5. §. 11. à nu. 17. 18. &* 19. quo argumento, officium temporale provisum à Prorege (quod aliàs tantum durat durante officio Proregis, ita ut successor illud alteri liberè conferre possit) si fuerit confirmatum à Rege, durat per vitam possessoris, latè de omnibus per Franchis *decis. 165. per totam*, & singulariter Cabedo *decis. 21. per totam*, atque etiam Vicarius Episcopi ad nutum Episcopi amobilis, si confirmetur à Papa, nequit Vicarius removeri, Gutierrez *lib. 3. q. 11. num. 9.* sequitur Zevallos *comm. contra commun. quæst. 425. num. 27.* & de officio Vicarii Regularis confirmato à Provinciali, ut nec expiret morte Guardiani nominantis; probat Rodriguez *quæst. Regul. tom. 3. quæst. 76. art. 3. in fin.* Laurentius Portel. *in dubiis regularib. verb. Guardianus, num. 3.* & de officio Notariatûs ad vitam Episcopi. Gratianus *disceptation. 167. à num. 10.* & suprà, & conducit quod Gonçal. *in Reg. 8. de mensib. glos. 5. §. 6. numer. 25.* quod si Papa confirmaret provisionem factam alicui de beneficio manuali, aut ipse Papa illud provideret, ut tunc durante vita provisi, non posset per aliquem inferiorem removeri, tenet etiam Gambarus *in cap. licèt, sub numer. 84. vers. Adverte, de rer. permut. lib. 6.* alios allegat Gonçalez ibidem. Item tenet Millis *in repertorio, verb. beneficium, sub n. 9. vers. Beneficia manualia licèt, fol. 41.*

Quia per hanc Principis, & Papæ confirmationem, & manus appositionem concessio ipsa definit esse inferioris concedentis, & agentis, & efficitur dicturque Papalis, & idem operatur ac si à principio emanaret à Papa. Bossius *in tit. de Principe, num. 83.* Petrus Surdus *consil. 535. nu. 51. & 16. tom. 4.* Abbas *consil. 77. colum. penult. vers. Præsertim valet plurium, lib. 2.* Alexand. *conf. 123. scripsit Ecclesiasticus, numer. 17. lib. 4.* additio ad Roman. *conf. 37. in vers. Censeatur*, ubi plures allegat. Alberic. *in 1. part. quæst. 16.* Roman. *consil. 387. n. 4.* Ruinus *consil. 130. n. 8. vol. 2.* Roland. *conf. 86. num. 28. vol. 1.* Thesaurus Junior *quæst. forens. lib. 2. quæst. 5. num. 13.* Joan. Anton. Bellonus *conf. 74. num. 135.* Rota Roman. *decis. 452. à num. 1. p. 1. divers.* Seraphinus *decis. 794. numer. 26. & decis. 1170. numer. 3.* ubi aliæ tres decisiones commemorantur, & post Bald. & Felin. idem probat Marta *de jurisdict. 4. part. casu 29. à numer. 15. & seqq.* latissimè post plurimos ipse Marta *eadem 4. part. Centur. 1. casu 99. per totum*, & est text. expressus *in cap. si eum, & in cap. si Apostolica, de præbendis, lib. 6.* ubi actus confirmatus à Papa ex certa scientia dicitur actus Sedis Apostol. Gratianus *cap. 10. à num. 4. & seqq.*

Et quod officialis nominatus à Prorege sit confirmandus à Principe, à quo indubiè electus, & nominatus dicitur; probant per *l. item eorum*, §. *si Decuriones, ff. quod cujusque universi. nomin. glos. in l. procuratores.* Joan. de Plarea *in l. 2. num. 3. ad fin. C. de Decurion.* Alberic. *in l. 1.* ubi Bald. *num. 3. C. de serv. Reipub. manumiss. & in l. omnes, n. 8. C. de Episcop. & Cleric.* Bart. *in l. actuarius, num. 1. C. de mun. & in l. nulli.* ubi Castrens. *nu. 8. ff. quod quisque jur.* Angel. *in Authent. de defens. civi. §. De cætero, col. 3.* B. *num. 1.* Castrens. & Padill. *in l. unum ex famil. §. 1 ff. de legat. 1.* Abb. *in cap. 1. de judiciis*, ubi Scholi. dicit communem. Rebuffus *in l. duos tabularios, nu. 4. C. de susceptoribus*, communem dicit Montanar. *de administrat. universit. pragmat. 2. nu. 264. & 266.* Avendan. *de exequend. mandat. reg. 1. p. cap. 19. sub num. 21.* Lolæus *de jure universit. cap. 3. n. 102. part. 1.* proinde non ab eligente, & nominante, sed à Principe confirmante officium electus recipit. Gurba *consil. 65. à numer. 15. & sequentibus*, Molina *de primogeniis, lib. 1. cap. 25. numer. 10.* optimè Valençuela *consil. 155. numer. 10. cum multis seqq. tom. 2.* ubi de gratia officii à Principe concessa alicui, ut post ejus mortem alium ad idem nominet; conducunt plures citati per Paz *de tenuta cap. 34. à numer. 75.* Torre Blanca *de magia lib. 3. cap. 5. numer. 9. & seqq.* Ant. Gomez *in l. 40. nu. 49. & 50.* Marta *consil. 96. n. 44.*

Nec enim refert, an avocatio hujusmodi facta per Principem sit expressè facta necne, nam quamvis tacita fuerit avocatio; * non secus Ordinarii 4
manus virtute illius avocationis ligantur, ac si expressè facta fuisset, itaque nunc demum dicitur avocationem tacitè fieri, si Papa manus apponat in aliquo negotio, vel causa, Wamesius *in cap. ut nostrum, nu. 6.* Abbas *numer. 1.* Franchus *n. 3. cum seqq.* Decius *num. 1.* Gonçalez *in Reg. 8. de mensib. glossa 52.* per totam, præcipuè *nu. 7.* * & tantæ efficaciæ est Papæ manus appo- 5
sitio, tacitaque avocatio, ut alia non fit necessaria inhibitio, aut Decretum, Gonçalez ubi proximè Gaspar de Perusio *de reservat. quæstione 10. per totam*, Hieronymus Gabriel. *consil. 166. n. 6. lib. 1.*

Itaque avocatio, seu manus appositio Papæ in cognoscendo de aliquo negotio, * seu causa, ita 6
est efficax, & illam statim avocat ab Ordinariis, aliisve inferioribus judicibus, ut ab istis postmodum omnia gesta sint nulla ipso jure, nullaque firmitate roborentur; ut probat text. *in d. cap. ut nostrum*, & per text. *in cap. licèt, de officio Delegati.* docet Innocent. *in cap. cum M. Ferrariens. de constitutionibus.* Aufrerius *in addition. ad Capellan.*

Tolos.

Tolosan. vers. Et ideo sicut Papa. Lancellotus *de attentat.* (qui plures refert, & latè prosequitur) *2. part. cap. 19. nu. 13.* Gonçalez *in reg. 8. Cancellar. glossa 52. nu. 27.* Abbas *in dict. cap. ut nostrum, nu. 11. & seqq.* Decius *num. 1.* Franchus *num. 3. & seqq.* Wernesius *n. 6.* Narbona *in l. 59. glos. 1. à num. 195. cum seqq. tit. 4. lib. 2. tom. 3. Recopilat. fol. 185.* Scaccia *de appellationibus, q. 3. sub n. 33.*

Sed nihilominus in nostro casu contrarium di-
7 cendum erit, * ut per manus appositionem Papæ super collatione, permutatione, unione, aut actus confirmatione non intelligatur ablata jurisdictio ab Ordinario, nec ab eo avocata, quominus in prima instantia de surreptione, suggestione, dolo, aut falsitate litterarum postmodum in judicium deductis queat licitè cognoscere, si aliàs non fuerit ei jurisdictio ablata, & legitimè avocata, prout latè disputans concludit Hieronym. Gabr. *consil. 182. n. 15.* videndus *à n. 11. lib. 2.* quem referens sequitur Gonçalez *in Reg. 8 Cancellar. glossa 52. num. 43.* ubi loquitur ex eodem Gabriel. quando Papa apponit manum super colla-
8 tione alicujus beneficii, * ut non impediatur Ordinarius judex esse, & cognoscere super surreptione dictæ gratiæ beneficialis, nisi aliàs Ordinario jurisdictio auferatur.

Et ita fuisse determinatum per Rotam *in una Conchens. Archipresbyteratus 16. Decembr. 1588.*
9 * coram Illustrissimo Plato; quæ fuit dictum, quod Ordinarius habet jurisdictionem ad cognoscendum super rectione permutationis factæ in manibus Papæ, quando permutatio ex parte alterius erat dolosa, aut fraudulenta, testatur Gonçalez *in dict. Reg. 8. Cancellar. glossa 25. n. 44.*

10 Et loquendo in unione facta per Papam, * dixit Rebuffus *in prax. beneficial. tit. de unionis revocatione, num. 15. & 16.* cum Petro de Perusio *in tract. de revocatione unionis, cap. 4.* quod potest Ordinarius unionem non tolùm à se factam, sed etiam à Papa, vel Legato revocare causa subsistente, eo quod Papa uniendo, non vult tollere potestatem, & jurisdictionem Ordinarii, juxta *cap. 2. de Religiosis domibus*, tenet Federicus *consil. 263.* sequitur Azor. *in instit. moralium, 2. part. lib. 6. cap. 29. quæstione 5.* Garcia *de beneficiis, part. 12. cap. 2. de unione, n. 303.* qui *n. 304.* post
11 Perus. *d. cap. 4.* limitat, * quando illa unio facta fit à Papa ex potestate Ordinaria, secus si ex plenitudine potestatis, quam etiam Legatum non posse revocare, dicunt.

Nec enim semper sequitur, quod illius sit de-
12 struere, * cujus est construere, nam Ordinarius non potest conferre beneficium reservatum, & tamen postquam fuit à Papa collatum, potest Ordinarius ex justa causa privare dicto beneficio provisum à Sede Apostolica; ut probant Ant. de Butrio *in cap. per tuas, de majoritate, & obedient. numer. 11.* & Imola ibidem *num. 5.* Felinus ibid. ante *n. 4. & in eodem n. 4.* Capella Tolosana *decis. 293.* ubi Stephanus Aufrerius Additionator, quos sequitur Gonçal. *in Reg. 8. Cancellar. glos. 51. nu. 46. & 47.* & iterum ipse Gonçalez *in glos. 52. nu. 25. & 26.*

13 Et loquendo de confirmatione alicujus juris; * ita probat text. *in cap. 2. de confirmatione utili, vel inutili*, in hæc; *De confirmationibus autem Romani Pontificis volumus te tenere, quod contra illas (nisi novum Apostolicæ Sedis procedat mandatum, aut certum sit, quod sint per falsi suggestionem illicitè) nonnisi aliquatenus judicandum*, per cujus tenorem limitationem exponitur, & restringitur generalitas *cap. primi præcedentis*, ejusdem tituli.

Et probatur insuper hæc pars, quoniam manus appositio Papæ fuit apposita ad diversum finem, * 14
diversum effectum, sicque non potest ligata manus Ordinarii in cognitione surreptionis, quia ratione respectus consideratur effectus, dicit Bald. *in l. ad probationem, nu. 8. C. de locato*, & limitata manus appositio limitatum debet effectum habere. Vitalinus *in Clement. 3. n. 6. ut lite pendent.* Rota Rom. *in una Clericatus S. Petri 27. Novembr. 1602.* coram Cardinal. Pamphilio, *& in una Vallisoletana Decanatus 11. Decembr. 1600.* coram R. P. D. Melino de quibus testatur Gonçal. *glossa 52. num. 41. nu. 42.* ubi latè *à n. 58. cum seqq.* quod manus impositio Papæ ad unum finem, & ad unum effectum non ligat manus Ordinarii quoad diversum finem, & diversum effectum.

Quia causa limitata limitatum producit effec-
tum, * *l. in agris, ff. de acquir. rerum domin. l.* 15
Cancellaverat, ff. de iis, quæ in testament. delent. l. 2. ubi Bald. *ff. de servis exportand. l. ex facto, §. autem quæro, ff. de vulgar. l. eum part. §. dulcissimi, ff. de legat. 2. l. age cum Geminiano. C. de transactionibus. cap. ea noscitur, de sentent. excommunicat.* Tiraquel. *in tract. de causa cessante, 1. part. n. 147. & de retractu lineager. §. 32. glossa 1. nu. 49.* Surdus *consil. 10. n. 49.* Ugolin. *de officio & potest. Episcop. cap. 57. §. 2. nu. 2.* Brunor. Sole *in locis communibus, verb. causa 9.* Carocio *in Praxi Judic. & advocat. verb. causa, nu. 3.* Gonçalez *ad Reg. 8. Cancellar. §. 5. prooem. §. 6.* Stephan. Gratian. *in March. decis. 56. nu. 2.* Riccius *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. 1. part. decis. 29. n. 7.* Gutierrez *practicar. lib. 3. quæst. 31. nu. 7.* Argel. *de contradict. legitimo, quæst. 10. numer. 168. & n. 224. & quæst. 4. n. 52. & quæst. 3. num. 108. & quæst. 8. n. 11.* Mantica *decis. 232. n. 9. & decis. 266. nu. 4.* Anton. *variar. resol. 108. num. 13.* Rota *decis. 690. num. 9. lib. 1.* apud Farinacium *part. 1. recent.*

Modus etenim agendi conspicitur, ut inde fi-
nis, * & intentio colligatur, Surdus *decis. 43. n.* 16
15. Glossa magna in fin. *in cap. hoc quippe, 3. quæst. 6.* quam singularem testatur Bald. *in l. Papinianus, col. penult. Cod. de sententiis & interlocut. & in l. nec quicquam, §. ubi Decretum, ff. de officio Proconsul.* Felinus *in cap. 1. nu. 17. vers. Ultima conclus. de exception.* Octavi. Glorit, *respons. 4. n. 1.*

Et quia actus semper judicatur à principali in-
tentione agentium, * *l. si quis nec causam, in prin-* 17
cipio, & ibi Bald. *ff. si certum petatur, l. qui exceptionem, ff. de condict. indebiti, l. 1. Cod. ad legem Cornel. de sicariis.* Tiraquel. *de retract. linag. §. 30. glossa 1. nu. 4.* Covarr. *variar. cap. 4. num. 5.* Ant. Gomez *tom. 2. variarum, cap. 2. nu. 10.* quia actus quantumcumque favorabilis contra * voluntatem agentis minimè sustinetur, *l. si idem servus, ff.* 18
de legat. 2. l. si cui in pure, in fin. princip. ff. ad Trebel. l. verbis, ubi DD. *ff. de vulgar. & pupillar.* nec ultra intentionem agentium operatur, * *l. non* 19
omnis, ff. si certum petatur, l. in agris, D. de acquir. rerum domin. Ægidius Bell. *cons. 33. num. 338.* ubi subdit maximè procedere in his, * quæ 20
pendent ab agentis potestate, Socinus *Reg. 20.* Alexand. *consil. 246. in causa num. 10. & seqq.* Mantica *decis. 167. num. 3.* Thom. de Thomas. *in floribus leg. 13.* Ant. Gomez *tom. 1. variar. cap. 7. num. 4.* Tuschus *littera A. conclus. 125. per totam*, Flamin. *de confidentia, quæst. 17. nu.*

139. Riccius *in decision. Curiæ Archiepisc. Neapol. decis. 75. num. 22. & decis. 175. num. 10. part. 1.* Seraphinus *decision. 809. num. 2.* Antonius Monach. Lucens. *decision. 14. nu. 41.* Argel. *de contradict. legitimo, quæst. 10. nu. 36.* quia intentio
21 agentium * regulat omnes actus ad finem intentionis, ita ut ultra non operetur, Barbosa *axiomat. 128. n. 4.*

Quare cùm manus appositio, & avocatio Papæ fuerit apposita in istis actibus ad diversum finem,
22 * & diversum respectum; ultra illum, Papæque intentionem operari nequit; cum non videatur tollere authoritatem, & potestatem Ordinarii, nec eam in aliquo lædere, aut præjudicare, ut hactenus probatum est, atque ideo, si aliter non appareat de voluntate Pontificis volentis jurisdictionem avocare ab Ordinario, illa remanet intacta, ut ad se pertineat surreptionis, doli, aut falsitatis cognitio, prout ex Hieronymo Gabriele *consil. 282. num. 15. & à num. 11. lib. 2.* & ex Gonçalez *de alternativis, glossa 52. n. 43.* textus *in cap. 2. de confir. utili vel inutili*, & aliis probavimus superius.

Ac propterea Senatus aditus per viam recursus in protectione Concilii Trid. *sess. 24. de reformatione, cap. 20.* præservantis, primam instantiam Ordinario istam causam remitteret omninò.

Adverte etiam, ut hoc quod modo diximus, *
23 hanc non procedere resolutionem, si aliàs constat de voluntate Papæ volentis in prædictis auferri Ordinario jurisdictionem; debet omninò intelligi, si servata forma Concilii Trid. *dict. cap. 20.* ibi: *Vel quas ex urgenti, rationabilique causa judicaverit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signaturæ Sanctitatis suæ manu propria subscribendam committere, aut avocare, &c.* ut latè Nos hac 2. *part. cap. 6. vers. Quarta exceptio, nu. 14. cum multis seqq.* qua forma deficiente, nihil operabitur avocario; sed imò Senatus tunc ipsi Ordinario remittet nihilominus.

CAPUT XXIII.

Ab electione, aliisve actis Capitularibus appellationis, seu contradictionis virtute impetrata commissio: an primam Ordinarii instantiam percurere dicatur, ita ut ei fiat per Senatum remissio?

SUMMARIUM.

1 *& seqq. Actus extrajudiciales gesti à Capitulo, cui Prælatus assistit, sæpissimè controverti solent: an super nullitatibus electionum, aut exceptionibus oppositis, aut appellationibus à Capitulo licitè omittatur prima Ordinarii instantia.*

2 *Actus Capitulares extrajudiciales sunt, cum jurisdictione Capitulum careat.*

3 *Electio, collatio, & omnis beneficiorum provisio, & examen scientiæ, & habilitatum, seu incapacitatum eligentium, seu eligendorum, sua primæva natura attenta, seu actus extrajudiciales, & extrajudicialiter tractantur.*

4 *Extrajudiciales actus quandiu suam retineant primævam naturam, & ex quibus cognoscatur fuisse in eis extrajudicialiter processum, remissivè.*

5 *Extrajudicialis actus per oppositionem contra personas eligentium, aut eligendorum, aut jam electorum factam à legitimo contradictore amittit suam naturam, & fit judicialis.*

6 *& seqq. Nuntius ad quem occurrit oppositor contra gravamen extrajudiciale Capituli, quibus suam tueatur jurisdictionem contra primam instantiam Ordinarii.*

7 *Prælatus in electionibus Capitularibus assistit uti Prælatus jurisdictionem habens.*

8 *& seqq. Controversiam inter Ordinarium, & Nuntium super cognitione gravaminis illati à Capitulo cum fœdere distinctionis componit Author.*

9 *Gravatus extrajudicialiter à Capitulo, aut comparet simpliciter dicendo electionem nullam, aut eligentes, eligendum, vel electum juris effectum pati.*

10 *Aut simul cum oppositione contra electum, vel eligentes appellationem emittit.*

11 *Contra gravamen extrajudiciale duo sunt scripta remedia, querela simplex. quæ quandocumque intentatur, & appellatio intra dicendum emittenda.*

Decendio transacto patet aditus insuper ad querelam ib.

12 *Cap. concertationi, de appellationibus lib. 6. pluribus exornatur.*

13 *& seqq. Oppositio contra eligendos, aut eligentes, &c. simpliciter deductæ requirit judicium, & causat instantiam tractandam coram Ordinario.*

14 *Capitulo competit extrajudicialiter examinare habilitates & inhabilitates oppositorum, licèt careat jurisdictione, qua non eget examen extrajudiciale.*

15 *Exceptiones legitimi contradictoris oppositæ judicialem cognitionem requirunt, quarum solus Prælatus in prima instantia cognoscit.*

16 *Quomodolibet inter electionem faciendam à Capitulo oppositor recedat pro objectionibus ad Ordinarium erit recurrendum, qui jurisdictionem habet, ejusque prima instantia pertinet.*

17 *Actus capitulares non faciunt instantiam tanquam extrajudiciales, ut plerumque in Nuntii Tribunali declaratur.*

Casus de facto in Ecclesia Toletana Authore patrocinante, & obtinente, refertur, ib.

18 *Prælatus, ut talis ideò assistit electionibus Capitularibus, quia de incidentibus inter eligendum judiciale judicium requirentibus cognoscit, quo sua prima instantia consumitur.*

19 *Cap. à collatione de election. lib. 6. ponderatur.*

20 *Senatus remittit causam Ordinario quomodolibet ante perfectam electionem à Capitulo pars excipiens recedat.*

21 *Opponens, objiciens, vel dicens de nullitate simpliciter contra electionem jam factam coram Ordinario jus suum deducere debet, cum lis, & instantia tunc incipiatur.*

22 *Ad quem pertinet jus confirmandi electionem, aut faciendi collationē electio. spectat cognitio super defectibus electionis, aut electi oppositis.*

23 *& seqq. Ab electione jam facta per Capitulum, & prælatum assistentem uti talem, non ad istum, sed ad ejus superiorem erit appellandum.*

24 *Cap. à collation. de appellationib. lib. 6. pluribus exornatur.*

25 *Appellatio emittitur de minori ad majorem, non de seipso ad seipsum.*

26 *Duæ Declarationes S. Congregationis recenſentur quibus dicitur, à gravamine extrajudicialiter illato per Ordinarium appellationem devolvi ad ejus ſuperiorem, non obſtante Trid. in cap. 29.*

27 *Per collationem factam ab Ordinario, aliumvè actum extrajudicialem, ejus conſumitur prima inſtantia.*

28 *Prælati in Capitulis Hiſpaniæ ſemper aſſiſtunt uti tales.*

29 *Appellationis virtute ab electione peractæ per Capitulum, quo Prælatus uti talis aſſiſtit, commiſſio impetrata per Senatum tradenda parti, ut coram Delegato ea utatur.*

30 *Ab actibus Capitularibus ad Epiſcopum, uti Canonicum aſſiſtentem appellatur, tanquam alium conſideratum.*

31 *Prælati uti Canonici in ſecundo non attenditur dignitas, ſed antiquitas.*

32 *Rotæ deciſio elegans ad idem refertur.*

33 *Ab electione appellans opponendo defectus contra eam, aut electam, &c. tenetur ſervare formam juramenti, cap. ut circa, de electione, lib. 6. aliàs corruit appellatio.*

34 *Appellans ab electione objiciendo non ſervata forma, cap. ut circa: an poterit aliam utiliter reiterare, & viam appellationis ſemel aſſumptam proſequi.*

35 *Facultas actum gerendi non conſumitur per actum informem, & inutilem, ſed poteſt illum iterum utiliter reiterare.*

36 *Ab electione appellans, non ſervata forma juramenti, nequit iterum cum ea per appellationem adire ſuperiorem, ſed altera via jus proprium deducere coram Ordinario.*

37 *Ex appellatione objectiva nulliter propoſita jus fuit ſemel quæſitum adverſario, ne iterum admittatur ad probanda objecta.*

Text. ſingularis in Clement. conſtitutionem, de electione, in propoſito refertur, ib.

38 *Appellationem objectivam proponenti omiſſa forma, præcluſa eſt via appellationi objectivæ, aliter tamen jus ſuum poteſt in judicium deducere, & proſequi.*

39 *Ex appellatione informiter emiſſa ſemel eſt jus adverſario quæſitum, ne poſſit utiliter reiterari in ejus præjudicium, etiam intra terminum ad appellandum.*

40 *Actus ſemel nulliter geſtus nequit validè reiterari, poſtquam ex primo fuerit jus tertio quæſitum.*

41 *Jus tertio ſemel quæſitum ex facto alterius tolli nequit abſque illius conſenſu.*

42 *Materia objectiva eſt in jure odioſiſſima, & pleniſſimam ideo requirit probationem.*

43 *In materia objectiva minori denegatur reſtitutio ad opponendum defectus contra electum.*

44 *Objiciens contra electum, amiſſa, via appellationis, ſi jus ſuum velit proſequi, aliam ingredi debet coram Ordinario.*

45 *Idem erit in appellatione ab electione abſque objectione, quæ ſi aliquo juris defectu nulla fuerit, & nec intra decennium validè reiteretur, ſi velit pars ſuum jus proſequi, coram Ordinario, illud debet deducere, aliter Senatus illi cauſam remittet.*

46 *Forma cap. ut circa de electione, lib. 6. in appellatione objectiva ab electione an poſſit adimpleri per procuratorem ſpecialiter conſtitutum.*

47 *Forma juramenti, corporaliter requiſiti profeſſione fidei, nequit adimpleri per procuratorem.*

48 *Formæ juramenti corporalis in appellatione objectiva ab electione per ſpecialem procuratorem ſatisfit, ita ut ejus virtute recedi poſſit ab Ordinario in caſibus permiſſis, de quibus ſuperiùs.*

PASSIM aſſolent converti actus extrajudiciales Capituli, * cui Prælatus aſſiſtit, ſive inter eligendum, ſive electione peracta jam, & pro revocatione, nullitateque actus extrajudicialis, alicujuſve gravaminis geſti ab ipſo Capitulo Nuntius Apoſtolicus, aut Sedes Apoſtolica ipſa ſolet per gravatum adiri, vel ſimul appellando, vel ſimpliciter opponendo ante ipſam electionem, vel poſtmodum aliquam objectionem, aut defectum contra eligendum, vel electum, aut perſonas eligentium, aliterve de aliquo injuſto gravamine conquerendo, quibus quidem caſibus aſſiduè contendi ſolet ſuper competentia jurisdictionis, Ordinario certante * ſibi in prima inſtantia nondum ventilata cum extrajudicialiter tantùm in Capitulo (jurisdictione carente) fuerit actus, & gravamen agitatum, juxta *cap. concertationi*, ibi, *Ut ab electionibus, poſtulationibus, & quibuſlibet extrajudicialibus actibus, de electione lib. 6. cap. conſtitutio*, 41. *& cap. ut circa eodem tit. & lib. cap. conſtitutis*, 41. *de appellationibus*, cùm omnis proviſio, beneficiorum electio, * collatio, inſtitutio, poſtulatio, aut confirmatio ſua primæva natura attenta, extrajudiciales actus ſint, & extrajudicialiter de oppoſitorum, & eligentium habilitatibus agatur, pariter atque totum ipſum examen in ſua primitiva natura ſit actus extrajudicialis, de quibus & aliis præ cæteris abundè tractavimus *de Regia protectione*, 2. *part. cap.* 13. à principio, uſque ad finem, & *à num.* 1. uſque ad *num.* 31. latiſſimè videbis, * quando iſti actus extrajudiciales conſervent ſuam primitivam naturam, & quando in eis cognoſcatur fuiſſe extrajudicialiter proceſſum. 1 2 3 4

At verò (inquit Ordinarius ipſe) poſtquam comparet legitimus contradictor * aliquam allegans legitimam exceptionem contra perſonas eligentium, eligendorum, vel electi, vel contra ipſam electionem, tunc actus extrajudicialitatem, ac primam ſuam naturam omninò amittit, & efficitur judicialis, quia in contradictorio judicio lis tunc tractari debet, & in forma judiciali de exceptionibus, & juribus partium cognoſci, de quo latiſſimè *de Regia protect. 2. part. cap.* 3. *à num.* 57. *uſque ad finem*, & vide etiam *à nu.* 34. quibus locis mirabiles, & ſcitu digniſſimæ doctrinæ congeruntur. Atque ideò lis hæc cùm moveri incipit, imninò in prima inſtantia, & coram eodem Ordinario, non coram alio agitanda erit, juxta terminos Concilii Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformatione*, *cap.* 20. 5

Contra tamen contenditur pro parte Nuntii, * aut Delegati ex Commiſſione à Sede Apoſtolica his in caſibus impetrata dicendo, quod cum Ordinarius Epiſcopus ipſe his actibus in Capitulo aſſiſtat uti prælatus, & non uti Canonicus, nec ut perſona privata; per gravamen capitulariter geſtum conſumi ſuam jurisdictionem, & primam inſtantiam, ejuſque terminum jam fuiſſe finitum, & conſumptum; allegari ſolet ad hoc *cap. ſi à collatione de appellationibus, lib.* 6. noſtraque doctrina in prædicto *cap.* 3. *à n.* 230. qua firmavi- 6

mus,

7 mus, * Prælatum in his electionibus & actibus Capitularibus assistere uti Prælatum habentem jurisdictionem, ac propterea appellationem ab iis actibus, & gravaminibus Capitularibus non ad ipsum Prælatum; sed ad superiorem omninò devolvi, quia de ipso ad seipsum non consistit appellatio, & ex aliis in discursu adducendis, atque ideò penitùs cessare recursum ad Regem, nec à Senatu causam hanc eidem Prælato uti Ordinario remittendam fore.

Sed pro resolutione tam mirabilis, quàm frequen-
8 tissimæ controversiæ, * ita distinctè, & accuratè agendum, ut penitùs terminorum confusio cesset, competentiæque occasio de cætero dissolvatur, atque omninò evacuetur, quam cum fœdere distinctionis componendam esse censemus.

Aut etenim in illis electionibus, & actibus Capitularibus * extrajudicialibus lis per contra-
9 dictionem, aut objectionem movetur simpliciter, quia comparet contradictor, sive ante electionem, sive post eam jam factam, & dicendo electum seu alium oppositorem, seu electorem juris defectum pati, aut electionem minus canonicè gestam.

Aut verò post gravamen jam Capitulo illa-
10 tum, * sive inter eligendum, & ante electionem factam, sive post eam comparet contradictor non simpliciter jus suum deducens; sed simul appellando.

Constat enim in jure nostro pro gravaminibus
11 * illatis à Capitulo extrajudicialibus duo esse scripta remedia, alterum simplicis querelæ, qua jus suum oppositor in judicium vult deducere, actionem movere contradicendo electionem ob aliquem juris defectum, sive contra personas, sive contra ipsum actum modo supra dicto; & tunc illi licet quandocumque se opponere: alterum verò remedium erit per viam appellationis à prædictis gravaminibus interpositæ, & tunc intra decem dies illam debet emittere, aliàs eo nempè termino transacto audiri non debet super eo remedio appellationis; text. optimus *in cap. concertationis*, 8. in hæc: *Concertationi antiquæ finem imponere præsenti constitutione volentes statuimus, ut ab electionibus, postulationibus, provisionibus, & quibuslibet extrajudicialibus actibus (in quibus potest appellatio interponi) quisquis ex eis gravatum se reputans per appellationis beneficium gravamen illatum desideravit revocari, intra decem dies (postquam sciverit) si velit appellet: post decendium verò eisdem aditus non pateat appellandi: sed si per contradictionem debitam, vel alia juris remedia petierit revocari gravamen: ei (dummodo medio tempore his non consenserit) lapsus decendii non obsistat, de appellationibus, lib. 6.*

Qui quidem text. singularis est, ex quo com-
12 muniter DD. * præfata duo remedia deducunt in actibus, & gravaminibus extrajudicialibus, eaque exornant, ibidem Lapus, Abbas, Geminianus, Ancharranus, Botrius, Joannes Andræas, Dominicus Monachus, Franciscus Vivianus *in rational. juris, lib. 2. pag. 351.* Aragon. *in compend. pag. 346.* post quos Ximenez, & Casal. eandem conclusionem firmat Augustinus Barbosa *in collectanea ad ipsum textum n. 1.* nimis perfunctoriè transiens per ejusdem materiam, sed insuper Cardinal. & alios referens exornat, Fel. *in cap. fin. sub nu. 33. ad finem, de præsumptionibus*, Gonçalez *in Reg. 8. Cancell. glos. 9. in annotat. num. 31.* Lancelotus, *de attent. 2. part. cap. 12. limitat. 3. num. 1. & 2.* Abbas *in cap. bonæ memoriæ, sub nu. 18. differ. 13.* & ibidem Philippus Franch. *sub nu. 19. vers. Ultimo nota, n. 5.* & idem Franch. *in cap. 1. n. 10. vers. Sed dic notabiliter, eodem tit. de appellationibus*, Scaccia *de appellationibus, q. 12. num. 105. fol. mihi 164.* Missingerius *singul. observat. Cent. 3. observat. 11. sub n. 1.* & post Marantam, & alios tenet Regnellus *de appellationibus*, §. 2. *cap. 3. num. 13. 15. & 16. fol. 72.* Natta *cons. 606. approbo. nu. 5. vers. Circa aliud fundamentum*, & post Glossam, Domini & alios observat Ayora *de partitionibus*, 1. *p. cap. 4. num. 17. & 18. fol. 321.* Garcia *de nobilitate*, *glos. 5. num. 9. cum seqq.* & præ cæteris accuratè post magnam doctrinarum mirabilium exornationem diximus *in tract. de regia protect. 2. part. cap. 13. n. 21. cum multis seqq.* quas ulterius non repeto, licèt conducibiles nimis sint ad propositum nostrum, illas tamen per te videbis.

Quibus præhabitis capiendum erit primum dis-
13 tinctionis * membrum desumptum ex priori juris remedio actibus Capitularibus, & extrajudicialibus descripto, ut scilicet, quando contradictor comparet simpliciter deducendo jus suum, objiciendo contra personas eligendorum, aut eligentium &c. Et tunc càm actus extrajudicialis incipiat fieri judicialis, judicioque debeat formari inter collitigantes; omnino in prima instantia erit tractanda coram Ordinario Prælato, cum Capitulum, * cui aliàs competit extrajudicialiter exa-
14 minare habilitates, & inhabilitates oppositorum, Ordines, titulos, scientiam, & mores, licèt careat jurisdictione, qua non eget extrajudiciale examen, prout luculentè comprobavimus *in dict. cap. 13. n. 7. cum seqq. à princip.*

Tamen quando cõparet contradictor super suis
15 juribus, * & exceptionibus, sequitur præcisè judicium contradictorium, quod apud idem Capitulum, cui jurisdictio defecit, tractari nequit, atque ideo præcisè erit recurrendum ad Prælatum, qui ut talis assistit in Capitularibus actibus, cuius dumtaxat jurisdictio, & cognitio pertinet in prima instantia, juxta tenorem. Trid. *in dict. cap. causæ omnes*, ibi: *Quomodolibet pertinentes, &c.* prout in iisdem terminis cum Concilio Compostellano, & Nicolao Garcia *in tract. de beneficiis, 5. part. cap. 4. num. 414. cum seqq.* cum aliisque juris fundamentis copiosè egimus, & resolvimus *de Regia protect. 2. part. dict. cap. 13. à nu. 229. usque ad num. 227.* quæ doctrina nostra in dies allegata observatur, & inconcussè apud omnia Hispaniæ Capitula practicatur, ut quotidie experimur. Quo casu * si inter electionem faciendam
16 deducatur hoc jus, objectio, & oppositio, ad Prælatum omnino recurrendum erit, aliter atque si ad Nuntium, aliumve ejus superiorem recurratur opponendo; imò & simul appellando, iterum causæ cognitio, & exceptionis, aut defectus oppositi ad illum remittenda erit, prout Nuntius quotidie remittit, * quia actus Capitulares non fa-
17 ciunt instantiam, prout & Nos ita obtinuimus in his terminis circa electionem Canonicatus Magistralis sanctæ Ecclesiæ Toletanæ, me patrocinante Doctissimum Doctorem Gregorium Barreiro insignem Concionatorem eloquentia nimia, aliisque virtutum dotibus ornatum, quo apponente de defectu tituli gradus contra competitorem, & orta competentia inter Capitulum, & Consilium Serenissimi Cardinalis Infantis Archiepiscopi Toletani, & ad Nuntium appellatum; ad prædictum Consilium Gubernationis remissa iterũ fuit cognitio in prima instantia apud illud faciendã, eo motus Nuntius, quod actus Capitulares, ut

extrajudiciales, & à non habente jurisdictionem gesti instantiam non faciunt.

Et quia ideo Prælatus electionibus, & actibus
18 Capitularibus assistit, * nō uti Capitularis præbendatus, & privata persona, sed ut Prælatus cum jurisdictione, atque prima ejus instantia consumitur, quia de controversiis judicialibus incidentibus in præfatis actibus Capitularibus indagationem, & examen judiciale requirentibus (ut dictum est) cognoscit, aliter enim de vento serviret distinctio illa celebris, text. *in cap. à collatione, de appella-*
19 *tionibus, lib. 6.* quo extat decisum, * à collatione Capitulari non esse appellandū ad Prælatum, quando iste in Capitulo ut Prælatus assistit, non uti Canonicus & privata persona (de quo statim,) si de cōtroversiis judicium, & jurisdictionem requirentibus non cognovisset. Huc quippe tendit, & respicit illius textus determinatio, prout ponderavimus *in dict. cap. 3. n. 236. & 232. & seq.* Quapropter
20 * hoc distinctionis membro semper per Senatū Ordinario remittenda erit cognitio in prima instantia, quomodocumque super actibus Capitularibus à Capitulo recedatur ante factam electionem, & ad superiorem Ordinarii recurrente oppositor voluerit.

Et idem etiam ex identitate rationis dicendum
21 erit, * quando jam facta electione compareat contradictor illius nullitatem ex aliquo juris defectu electi, aut electionem, electionisve minus Canonicè factæ proponens simpliciter, impedientsque confirmationem, aut collationem; nam tunc pariformiter dicendum erit, cum hæc controversia judicium contentiosum appetat præcisè, atque adhuc sumus in prima instantia, omnimodò ad Prælatum ipsum Ordinarium pertinet, & coram eo lis hæc erit tra-
22 ctanda, * quoniam ad quem pertinet jus confirmandi electionem, & collationem electo faciendi; spectat etiam cognoscere de defectu, & inhabilitate electorum ad instantiam partis, & ex officio, eumque repellere, & electionem de se factam infirmare, ubi justa, & legitima juris causa, & ratio comperta fuerit per legitimos juris tramites, & per text. *in cap. venerabilem, & in cap. nihil, de electione*, & per notata à DD. *in cap. cum nostris, de concessione præbend.* cum judicio firmat Gutierrez *in consil. 31. nu. 19.* Atque ideo per Senatum causæ hujusmodi cognitio in prima instantia Ordinario erit remittenda absque dubio.

Quantum verò attinet ad secundum distinctionis
23 membrum * quod respicit secundum remedium inventum contra gravamen ortum ex actu extrajudiciali; de quo superius, nempè quando post electionem, vel actum jam gestum, & à Capitulo celebratum eligat pars viam appellationis ab ejus gravamine; tunc similiter alia distinctio juridica admittenda erit, etenim si ab electione jam peracta (quæ ut juris est regulariter requirit confirmationem superioris, hoc est, Episcopi, & Prælati, qui titulum, & collationem facere debet) si ab ipsa electione capitulariter facta, uti minus Canonica appellatur ad Episcopum ipsum (cui prima instantia competit omnimodò) non ad ipsius superiorem erit appellatio ab electione tanquam ab actu extrajudiciali interponenda, quoniam ista appellatio habet vim provocationis.

At verò si Capituli electio habet vim collatio-
24 nis simul (* quando Capitulo competit simul collatio, ita ut ejus electio non indigeat alia collatione) tunc si Prælatus assistit in Capitulo uti Prælatus, & non uti Præbendatus, aut Canonicus Capitularis, & privata persona, ab hoc gravamine, non ad Episcopum ipsum, sed ad ejus superiorē appellandum erit, juxta text. expressum *in c. collatione, 11. de appellationibus, lib. 6. à collatione* (inquit Pontifex) *beneficii quam communiter per Episcopum & Capitulum in tuum præjudicium factum esse proponis: non ad ipsum Episcopum (si in ea ut Prælatus interfuerit) sed ad superiorem te oportuit appellare, aliàs sicut Canonicus interfuisset in ea, potuisti appellare licitè ad eundem,* quē text. latiùs exornavimus post plurimos DD. & doctrinas *in tract. de Regia protect. part. cap. 13. à num. 230. cum seqq.* probant *in d. cap. à collatione*, Joannes Andreas, Geminianus, Archidiaconus, Ancharranus, Butr. Monach. Philippus Franchus, Vivianus *in rational. lib. 2. pag. 354.* Aregon. *in compend. pag. 346.* post quos & Ximenez hanc conclusionem colligit Aug. Barbosa *in remission. ad eundem text. n. 1.* & ipse Barbosa *de potestate Episcopi, tom. 2. allegat. 73. sub n. 16. vers. Si Episcopus.* Doct. Hieronymus de Venero, & Leyba *in examine Episcopor. lib. 4. cap. 29. n. 34. & 35.* & per dictum text. & Abbatem *in c. dilecti, el 3. n. 17. de appellationibus.* Cardin. Jacobat. *de Concilio, lib. 10. art. 1. sub num. 8. tom. 13. p. 1. diversor. fol. 351.* tenet Scaccia *de appellationibus, q. 8. à n. 60.*

Ex quo namque appellatio debeat fieri de minore ad majorem; ab eo assistente * in Capitulo 25
uti Prælato, ad se ipsum nequit appellari, quoniam ipse jam non remanet amplius superior Capituli, cum utriusque unum & idem sit factum, ac propterea de se ipso ad se ipsum appellatio non admittitur, *cap. fin. de consuetudine, lib. 6.* cum vulgaribus, sequitur quod opponens volens eligere remedium appellationis præcisè debet recurrere ad superiorem Episcopi, & illū quærere ex dict. text. & DD. ad differentiam prioris membri distinctionis, quando simpliciter utitur pars gravata remedio contradictionis, ut probatum remanet. Pro cujus distinctionis membro duæ sunt mirabiles * de- 26
clarationes sanctæ Congregationis Cardinalium decidentes Trid. decretū *in c. causæ omnes 20. sessione. 24. de reformatione*, non habere locum in Ordinario semel procedente ad actum extrajudicialiter, quando contra ejus gravamen extrajudiciale fuit gravatus appellationis medio usus, quia tunc licitè ad Superiorem Ordinarii devolvitur judicialiter cognoscenda causa, quarum declarationum prima sic se habet in hæc.

An decretum Concilii, sessione. 24. cap. 20. in principio locum habeat, quando Ordinarius extrajudicialiter procedendo gravat partes, adeò ut non liceat partibus à tali actu extrajudiciali ad alios superiores Judices appellare, seu reclamare, quatenus id jus permittat, sed omnino causam gravaminis in prima instantia coram eodem Ordinario cognosci debeat? Congregatio censuit, hoc casu non habere locum Decretum Concilii.

Et ibidem iterum eadem Congregatio ita declaravit: *Cùm Vicarius Coimbrensis deputasset quemdam beneficiatum Ecclesiæ Sancti Jacobi in illius Parochum, beneficiati ob irreparabile damnum & præjudicium appellaverunt, & cùm de causa committenda ageretur; oppositum fuit, quod causa deputationis coram Ordinario eodem tractari deberet, beneficiatis verò respondentibus, decretum cap. 20. non habere locum, ubi Ordinarius extrajudicialiter procedendo partes gravat. Res delata est ad Congregationem Concilii, & Congregatio censuit, hanc causam esse legitimè devolutam, nam illud Decretum habet vim diffinitivæ, & id quod debet agere judicialiter, egit extrajudicialiter, à quo etiam datur appellatio, cap. con-*

certati-

certationi de appellationibus, *lib.* 6. quas declarationes adduximus hac 2. *part. cap.* 5. §. 2. *verſic. Unum tamen non omittam*, *à num.* 10. ſequuntur Narbona *in l.* 59. *gloſſ.* 1. *n.* 179. *tit.* 4. *lib.* 2. *tom.*
27 3. *Recopilat.* Et in terminis etiam, * quod quando à collatione facta extrajudicialiter per Ordinarium, vel ab alio gravamine extrajudiciali per eundem Ordinarium illato, ut tunc evaneſcat, ſitque conſumpta prima inſtantia illius, probat Flores de Mena *variar. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 1. *num.* 37. *circa finem.* Et quia ab Ordinarii collatione, & proviſione etiam extrajudiciali ad ejus Superiorem appellatio emittitur, ut latius Nos *de Regia protect.* 2. *part. cap.* 13. *à n.* 187. *cum ſeq.* & à principio ejuſdem cap.

Quare hoc caſu juxta ſecundùm diſtinctionis membrum, ubi ab electione, aliove actu Capitu-
28 lari * in eo exiſtente Prælato, non ut Canonico, ſed ut Prælato (prout ſemper ſaltim in Hiſpania aſſiſtit, ut poſt Nicolaum Garciam Nos 2. *part. cap.* 13. *n.* 236. *de Regia protect.* notavimus, & ſic regulariter de jure præſumitur, non ut Canonicum, ſed ut Prælatum aſſiſtere, ut probat Riccius *in practica Aurea, reſolution.* 114. *à principio*) appel-
29 lationis remedio uſus fuit, * gravatus poterit ad Nuntium, vel Sedem Apoſtolicam recurrere, & ibidem commiſſionem alteri impetrare, ſuper cujus remiſſione ſi adeatur Senatus hic ſupremus indubiè Delegato remittetur cauſa, ſeu potius litteras tradi impetranti jubebitur, ut illis utatur coram ſuo Judice impetrato.

Si tamen Epiſcopus interveniat in Capitulo tãquam Canonicus, tunc appellaretur de actibus Ca-
30 pitularibus ad eundem Epiſcopum, * tanquam alium, & aliter conſideratum, ut probatur *in dict. cap. à collatione, de appellationibus. lib.* 6. & communiter omnes DD. quos in exornationem hujus ſecundi membri ad principium adduximus, & optimè Everardus *in locis legalibus in loco à tanquam*, *num.* 9. *verſic. Sexto facit*, dicens, quòd à collatione beneficii per Epiſcopum ut Canonici, & Capitulum in mei præjudicium facta volo appellare, debeo appellare ad Epiſcopum, & non ad Archiepiſcopum, quia ex quo Epiſcopus non interfuit collationi factæ ut & tanquam Epiſcopus, ſed ut & tanquam Canonicus, non dicitur appellari ab eodem ad eundem, ſed ab inferiori ad ſuperiorem. Sequitur Scaccia *de appellationibus*, *quæſt.* 8. *ſub n.* 60. & conducunt, quæ ipſe ibid. *nu.* 92. *verſic. Confirmatur ſecundo*, & *quæſt.* 27. *limitat.* 2. *num.* 68. *vers. Reſtringe decimo quarto*, & facit etiam quod ipſe, *quæſt.* 16. *limitation.* 5. *num.* 9. *vers. Sublimita primò*, nonnulla in comprobationem congeſſimus *de Regia protect.* 2. *part. cap.* 13. *nu.* 230. *cum ſeqq.* & plures alii citandi.

Et tunc cognoſcetur Prælatum aſſiſtere uti ca-
31 nonicum * in Capitulo, non uti Prælatum in modo nempè ſedendi uti Canonicum, ſervata inter omnes antiquitate, ut per gloſ. *in verb. Prælatus*, *in dict. cap. à collatione*, Menochius *de arbitrariis*, *caſu* 68. *num.* 23. & 24. & *cap.* 51. *n.* 43. Zerola *in praxi Epiſcopal.* 1. *part. verbo, Epiſcopus*, *verſic. Septimo*, Gratian. *diſceptat. forenſib. cap.* 111. *num.* 14. & *cap.* 106. *num.* 9. Boërius *de authoritate magni Concilii*, *n.* 65. Loter. *de re beneficiali*, *lib.* 1. *quæſt.* 16. *nu.* 104. & *nu.* 105. Venero & Leyva *in examine Epiſcop. lib.* 4. *cap.* 29. *num.* 27. 28. & *num.* 30. Barboſa *in remiſſion. ad dict. cap. à collatione*, *n.* 4. & *in tractat. de officia & poteſtat. Epiſcop. tom.* 2. *allegat.* 73. *n.* 16.

Salgado de Supplic. & Retent.

per totum Riccius *in practic. Aurear. reſolution.* 214. *per totum*, & Everardus *in topicis legalib. loco à tanquam*, *num.* 8. per quam Scaccia *de appellationibus*, *quæſt.* 8. *num.* 60. apud quos plurimos effectus perleges Epiſcopi aſſiſtentis uti Canonici.

Et eſt Rotæ *deciſio* 1058. Seraphin. *n.* 7. ibi: *& hoc adeò verum eſt, ut hac ratione* * *Epiſcopi*, 32
& Prælati ſi ſunt de aliquo Collegio fortiantur locum non ſecundùm dignitatem Epiſcopatus, ſed ſecundùm antiquitatem dignitatis Collegialis, Abbas *in cap. poſtulaſti de conceſſione præbend.* Chaſſaneus *in Catalog. gloriæ mundi*, 4. *part. conſideration.* 45. *gloſſa in cap. à collatione*, & ibi Gemilian. *nu.* 6. Franchus *nu.* 4. *de appellationibus in* 6. *& de hoc fuit dictum in Romana præeminentiarum ſub die* 16. *Decembris* 1585. *num.* 14. *&c.* Quod amplius non examino, quoniam, ut dixi, Epiſcopus in electionibus, & aliis actibus Capitularibus Hiſpaniæ non uti Canonicus, ſed uti Prælatus aſſiſtit.

Hinc non inutiliter quæri poteſt, an qui ſemel * in hac materia objectiva viam elegit appellatio- 33
nis interpoſitæ ab electione; propoſuit objectus, vel defectus contra eam, vel perſonam eligentis, aut electi ſeu eligendi, in qua non ſervavit formam juramenti corporalis, à jure inviolabiliter requiſitam, juxta textum *in cap. ut circa*, text. *in cap. is qui* 19. *& in cap. qui contra.* 20. *& in cap. conſtitution.* 41. *de electione*, *lib.* 6. text. *in Clement. conſtitutione*, *ut circa*, *eodem tit. de electione*, de quorum jurium materia longa ſerie egimus *in tract. de Regia protect.* 2. *part. cap.* 13. *à num.* 237. *cum multis ſeqq.* ita ut ipſa appellatio de jure nulla ſit; an poterit opponens iterum continuando * via appellationis ſemel electam per reiterationem alterius appellationis ſerva- 34
ta forma deferere primam inſtantiam Ordinarii, juxta quæ latius probavimus in hoc ſecundo diſtinctionis membro; vel an ſibi ſit appellationis præcluſa via, ut ſi proſequi velit contradictionem electionis extrajudicialis, neceſſariò debeat recurrere ad Ordinarium in prima inſtantia, juxta quod dictum fuit in primo diſtinctionis membro. Quam quæſtionem de facto habui in electione Magiſtralis præbendæ Toletanæ Eccleſiæ.

Et videtur, quod poſſit reiterando utiliter formam appellationis * requiſitam continuare nego- 35
tium coram ſuperiore, omiſſa prima Ordinarii inſtantia; etenim juris eſt, quod qui habet facultatem conficiendi actum, non conſumitur facultas per actum inutiliter, & nullum à ſe ſemel geſtum; ſed imò illum iterum poteſt condere utiliter, & ſervata forma reiterare, textus *in l. qui per ſalutem*, *ff. de jure jurand.* textus *in l. hæc conditio filiæ meæ*, *in principio*, *ff. de condition. & demonſtration.* textus *in l. qui hæres*, *in principio*, *de acquirenda hæredit. l. nec is*, §. 1. *eodem tit. cap. ſi electio*, *de electione*, *lib.* 6. *cap. quam ſit*, *ſæpe cuptentes*, *cap. ſi religioſus*, *eodem tit.* Et in variis caſibus, diverſiſque materiis plurimas doctrinas in comprobationem congregavit Tiraquellus *in l. boves*, §. *hoc ſermone*, *limitation.* 1. *per totam*, videndus: ergo cùm ſequitur appellationem objectivam nulliter proponens, poſſit illam iterum utiliter forma ſervata, reiterare (ſi ſe intra dicendum repererit) liberè poterit omittere inſtantiam Ordinarii, continuando appellationem reiteratam, quia idem operatur, quod prima utilis, quæ hanc habet effectum ex obſervatis in primo diſtinctionis membro.

Sed ne ulteriùs immoremur, breviter dicendum
36 erit, * contrarium verius esse, ut qui contra eligendum, electum, aut eligentes appellando semel objecit defectus non servata forma juris *in dict. ut circa*, non possit, sic electionem ex suo jure contradicens superiorem adire, sed Ordinarium omninò in prima instantia, juxta terminos prioris distinctionis membri, cum sibi præclusa sit via prosequèndi remedium appellationis semel inutiliter & nulliter electum, cum sibi prohibitum sit reiterare il-
37 lam appellationem objectivam, * ac etiam illam ulterius probandi, quoniam semel per ipsam inutilem appellationem fuit jus quæsitum adversario, ut contra illum objici nullo modo iterum possit.

Iste est textus expressus *in Clement. constitutionem* 4. *de electione*, quæ sic ait: *Constitutionem, ut circa editam in Concilio Lugdunens. locum decernimus non habere, quando, quæ opponuntur, directè respiciunt jus Ecclesiæ, vel opponentis personæ: sed tantum ubi per competitorem, vel oppositorem quemlibet appellantem in formam, aut personas, defectus, vel crimina opponuntur: cæterum cum circa crimina, vel defectus debitam circumstantiarum specificatio n prædictus omittit appellans, non est postmodum in prosequutione negotiis super his audiendus, etiam circumstantias hujusmodi, vel probationes earum per juramentum asserat ad se pervenisse de novo: sanè si quis, cujus interest, ab electione, postulatione, vel provisione duxerit appellandum, opponendo crimina, vel defectus, forma dictæ constitutionis omissa, eodem postmodum appellatimem hujusmodi prosequète, licet appellanti possit assistere ne colludat, non tamen ei propter hoc prosequutionem proprii interesse denegamus. Insuper si appellans ab electione, postulatione, vel provisione per viam querelæ simplicis causam agat, vel eam appellato agente defendat, repellitur ab objectibus in appellatione sua expressis, & aliis, nisi constiterit ipsum formam servasse prædictam (præterquam in casibus in constitutione præmissa exceptis) etiam si appellationem suam non prosequatur, nec exhibeat, & illa se asserat nolle uti dum tamen de ipsa coram Judice fiat fides; quia per ipsam jus repellendi eumdè adversario est quæsitum, &c.*

Ex quo textu duo colliguntur: * Primum quod
38 is, qui appellationis viam elegit objiciendo defectus non servata forma, non possit illam appellationem prosequi, cùm semel nulla fuerit ex *cap. ut circa*, cum concordantibus, poterit tamen jus suum, & interesse aliter in judicio deducere & prosequi.

39 Secundùm quod colligitur * ex eodè text. illud est, ut cùm semel ex informi, & nulla appellatione objectiva fuerit jus tertio adversario quæsitum; in ejus præjudicium nequit ulterius illam reiterare utiliter, ut ex hoc text. & ejus ratione in terminis probat Bonicont. *in tractatu de appellationibus, quæst. 1. versic. Ad quæstiones igitur veniamus*, ubi resolvit post alios, quod si sic appellans omittit formam, *cap. ut circa*, in casibus (in quibus ea uti debeat) licet sit intra terminum ad appellandum, non potest aliam appellationem iterato proponere, servando formam in ea, quia jam ex prima nulliter proposita adversario fuerat jus quæsitum, *ex Clement. constitutionem*, 3. *penultimo*, quem sequuti fuimus (licèt obiter) *de Regia protect. 2. part. cap. 13. n. 248.*

Deinde probatur, quoniam actus semel inutili-
40 ter, aut nulliter * gestus nequit reiterari iterum utiliter, & validè, quoties per primum jam tertio fuerit jus semel quæsitum, cujus jus est invariabile, Compostel. *in cap. bonæ, col. 1. verb. Quæstum*, & ibi Panorm. *col. 5. vers. Et hoc habes*, per text. ibi: *de postulat. Prælat. el 2.* & per *Inemo. ff. de reg. jur. & cap. cum inter dilectos, de electione*, & Panormit. citat *Clem. 1. de renuntiatione*, quod voluit Cardin. Alexand. *in cap. Ofius Episcopus*, §. 1. 61. *distinct.* Rocchus de Curte *de jure patronat. in verbo, Honorificum, col. 2. vers. Suboritur quæst. accessoria*, latissimè prosequitur Tiraquel. *in l. boves*, §. *hoc sermone, limitat. 23. per totam*, & circa hanc doctrinam plurimas alias singulares congessimus hac 2. *part. cap. 17. n. 52.* quas omnino vide, & applica huic.

Quapropter non obstat argumentum in contrarium adductum, * ut actus nulliter gestus semel 41
non impedit, quominus reiterari possit validè; quoniam non procedit, quando ex primo inutili fuit semel tertio jus quæsitum, ut in nostro casu, quia jus semel tertio quæsitum ex facto ulterius tolli nequit absque illius consensu, *l. cum à socero 7. C. de jure dot.* Gratianus *disceptat. 1. part. cap. 232.* plures citat Castillo *controversiar. tom. 6. cap. 119. n. 12. in fine, & num. 13. & lib. 4. cap. 5. per tot.* Et plenissimè Marius Giurba Regulam hanc exornat cum ampliationibus, & limitationibus *in consuetudin. Senatus Messanens. cap... glossa 8. nu. 53. 54. & 55.*

Quod inductum est in odium objicientis, & ideò materia objectiva * est in jure odiosissima, & 42
plenissimam requirit probationem, & alia specialia vitanda in materia objectiva per Rotam apud Alex. Ludovis. *decision. 322. n. 1. & 2.* ubi Beltramin. *n. 22.* plurimas alias Rotæ decisiones affert, & vide *decis. 353. n. 4.* & ibi Beltramin. *n. 17. & decis. 414. n. 10.*

Et in materia objectiva etiam minori denegatur 43
* restitutio ad opponendum objectos contra electum, aut eligendum, &c. similia. Augustin. Barbosa *in collectan. ad Clement. 2. de procurator. n. 4. fol. 27.* & est elegans text. *in leg. auxilium 37.* ibi: *Ideoque injuriarum auxilium repeti non potest*: & ibi: *Denegari ei in integrum restitutio, quod jus omissum, si nunc repetere vult. Quid aliud, quàm delicti veniam, id est, calumniam deprecatur? Cum nec in delictis, nec in calumniatoribus Prætorum succurrere oportere, certi juris est, cessabit in integrum restitutio, &c. ff. de minoribus.*

Quare cùm semel ad viam appellationis electam, 44
inutiliter, & nulliter redire nequit oppositor, si velit interesse, & jus suum prosequi; alteram priorem proponere debet, & coram Ordinario, non alibi, ut superius latius probavimus in primo distinctionis membro. Quapropter si Ordinarii prima instantia hoc in casu percutiatur per commissionem superioris, aut à Romana Curia impetratam, absque subscriptione propriæ manus Sanctissimi, à Senatu causa remittetur Ordinario.

Et idem dicendum erit in appellatione absque 45
objectione * emissa, quando alio ex capite fit nulla, si illam non repetat iterum validè appellans intra terminum à jure positum ad appellandum, quoniam jam illam viam amiserit, & sic si prosequi velit jus suum appellans, debet denuo coram Ordinario illud proponere in prima instantia ex suprà dictis, & ex identitate rationis.

Quid autem erit dicendum de appellatione ob- 46
jectiva, * in qua forma corporalis juramenti (de qua *in dict. cap. ut circa, de electione, lib. 6.* cæterisque juribus superiùs citatis) observata fuit, sed tamen per procuratorem ad idem specialiter constitutum, an satisfactum dicatur formæ, vel nulla sit

dicenda

dicenda ipsa appellatio objectiva, ac per consequens amissa via appellationis, ut ad aliud remedium coram Ordinario in prima instantia omnino sit confugiendum, sicut in cæteris casibus præcedentibus diximus, & firmavimus, quod & de facto habuimus.

Et videtur, quod non possit hæc forma per procuratorem adimpleri, cum requirant omnia jura ju-
47 ramentum corporale, quod quidem requirere * videtur personam, & corpus jurantis, & sic per alium geri nequit, ut in juramento professionis fidei corporaliter requisito; firmat Garcia *de benefic. 5. part. cap. 4. n. 172.*

Sed contrarium verius est in nostro casu, licet
48 corporaliter * requiratur juramentum; tamen per procuratorem cū mandato speciali utiliter formæ satisfit. De quo est textus expressus *in cap. procurator, 38. de electione, lib. 6. Procurator* (inquit Pontifex) *ad appellandum contra electionem, postulationem, aut provisionem alicujus non aliter idoneus de cætero reputetur, quàm si omnia, quæ in formam objicere vel personas, & propter quæ appellare intendit, & singulariter, & clare in ejus procuratorio sint expressa, habeatque speciale mandatum jurandi corporaliter in eorum animas, quorum procurator existit, quod ipsi credunt expressa hujusmodi vera esse, & se posse probare.* Et ita etiam pariter resolvit Garcia *de beneficiis 5. part. cap. 4. à num. 172. & seqq.* ubi respondit ad argumentum in contrarium adductum, atque ex hoc capite ista appellatio objectiva nulla erit, quominus coram superiore, ad quem validè alias appellatum fuit, queat prosequi omisso Ordinario, atque etiam impetrari commissio, ut quilibet Judex (saltem in dignitate constitutus) queat procedere, & de causa ipsa cognoscere, nec per eam percutitur prima Ordinarii instantia, nec ei à Senatu remittenda.

CAPUT XXIV.

Letrones, seu Cedulones publicis locis affixi pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum Apostolicarum, quæ juris requisita habere debent, ut integra fides illis detur.

Et quando ex eis prima Ordinarii percutitur instantia, qualiter Senatus hic oppresso consulere soleat.

SUMMARIUM.

1 *Letrones, seu Cedulones publicè affixi pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum Apostolicarum, sæpè in Hispania scandala causant.*

2 *Litteræ de dimittendo, vel comparando intimatæ reproducuntur in Curia, in qua ob non paritionem intra terminum contumaciam fertur censurarum declaratoria sententia.*

3 *Declaratoria si ob metum, & potentiam excommunicati nequit intimari personaliter, in loco publico solemniter publicatur.*

4 *Cedulones pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum Apostol. solent in Hispania affigi nocte, furtivè, & occultè.*

5 *& seqq. Cedulones pro publicando excommunicato si in forma probanti sint affixi, vitandus erit.*

6 *Letrones è Romana Curia in Hispaniam missi, quæ signa habere soleant, & quomodo affigantur.*

7 *Dispositio omnis recipit restrictionem de habilitate actus, quæ supposita intelligitur.*

8 *Cùm de uno disputatur, cætera supponuntur habilia.*

9 *Cedulonibus sine forma probanti, sed simplicibus absque authoritate Judicis, & subscriptione Notarii affixis fidem nullam dandam, Author, pluresque alii docti, tam Theologi quàm Juristæ in facti contingentia subscripsere.*

10 *Ad incursum censurarum debet præcedere trina monitio, aliàs excommunicationis sententia nulla erit.*

11 *In declaratoria incursus censurarum monitio præcedens de necessitate requiratur ad ejus validitatem.*

12 *Citatio personalis debet præcedere excommunicationem.*

13 *Declaratoria est nulla non servatis terminis servandis ad docendum, se paruisse litteris Apostolicis, & monitorialibus.*

14 *Declaratoriam incursus censurarum, & publicam denuntiationem per Cedulones, seu aliter monitio præcedere debet.*

15 *Cedulonum affixionem debet præcedere Judicis decretum.*

16 *Cedulonum affixio cum procedat à Judice, de ejus decreto per subscriptionem Tabellionis debet constare.*

17 *Cedulonum affixionem debet præcedere cognitio super legitima causa, an locus sit tutus, vel adsit justus metus.*

18 *Dispositio non potest verificari, nisi prius verificetur suppositio.*

19 *& seqq. Tomer recursus ad Regem non potest causare justam causam omittendi juris solemnitates denuntiatione requisitas.*

20 *Justitiæ Ecclesiasticæ maximè Apostolicæ istæ non violentæ facilis patet aditus in Hispaniarum Regnis ex præcepto Regis.*

21 *Rex Catholicus illud, quod Imperator rectè cautare potest, quod in suis Regnis nihil timeri potest.*

22 *Litteræ Apostolicæ pleræque in Senatu exhibentur, ut executoribus auxilium præstet, quod libentissimè præstat, nisi vim aliquam contineant.*

23 *Partes adducentes Cedulones, si justum quærant, potiùs à Senatu auxilium haberent, qui solum tractat de violentia sedanda, & scandalo tollendo Reipublicæ nocivo.*

Quo recursu nomini fit injuria, ib.

24 *Cedulones asportans si justitia mittitur, illam deserit, & viam violentam amplecti potius vult.*

25 *Principes non sunt timor boni operis, sed mali, juxta D. Paulum.*

26 *Sententia excommunicationis, & declaratoria sunt actus judiciales, aliter non probandi, quàm per scripturam solemniter subscriptam.*

27 *Acta judicii dicuntur omnes scripturæ notarii actuarii jussu Judicis conscriptæ.*

28 *Acta judicii dicuntur publica triplici ratione.*

29 *Cedulonibus uti simplici papyro absque subscriptione Notarii nulla fides debetur.*

30 *Excommunicatio quando alibi constare debet, necessarium est instrumentum authenticum.*

31 *Excommunicati publicatio fit per lecturā ipsius sen-*

sententiæ, si per affixionem fit facienda; affigitur sententia ipsa.

32 *Edicta publicis locis affigenda ob timorem adversarii debent esse publica instrumenta, confecta per Notarium causæ cum testibus, & sigillata à Judice.*

33 *Cedulones, ut ne judicentur simplex papyrus, sed fidem faciant, uti publicum instrumentum, quot requisita habere debent.*

34 *Instrumentum, ut fidem faciat, ab eodem Notario, qui protocollum confecit, & non nisi semel à parte petendum, extrahendum erit.*

35 *Cedulones missi, & affixi, etiam ab alio Notario, quàm originario causæ subscripti, sine partis citatione, Judicis decreto, & aliis requisitis fidem nullam faciunt.*

36 *Notario non creditur, nisi in eo, de quo ipse rogatus fuit.*

37 *Cedulones in simplici papyro sine subscriptione Notarii, & Judicis, à parte ipsa conscripti, aliove innocente scripti præsumuntur.*

Qui fidem nullam facere possunt, ib.

38 *Scriptura privata ab ali. subscripta, etiam contra istum negantem fidem nullam facit.*

39 *Cedulones pro denuntiando excommunicato non subscripti à tabellione, nec in forma probanti affixi, potiùs libelli infamatorii dicendi sunt.*

Maximè in partibus Hispaniæ tam remotis à Curia Romana, cùm non nisi cum magna difficultate, damno, sumptibus, & tarditate veritas non nitescit, ib.

40 *Doctores plurimi tam Juristæ, quàm Theologi recensentur, qui in hac Regia Curia consulti in facti contingentia resolvere, Cedulonibus publicè affixis, omni solemnitate probationis carentibus, nullam fidem dandam, nec partem pro declarato, & publicato habendam.*

In Cedulonum affixione, ut valida sit, tria concurrere debent necessaria, ibid. à n. 65. cum seqq.

41 *& seqq. Senatus qua via succurrere soleat publicato oppresso per Cedulones, sive in forma probanti sint, sive ea careant.*

42 *Cedulones expediti, & censuræ ipsæ à quolibet carente jurisdictione in prima instantia sunt nullæ ipso jure, sicuti cætera acta judicialia per eum fabricata ex Trident.*

43 *Excommunicationis sententia lata à Judice jurisdictione carente nulla est ipso jure, excommunicatum non ligat.*

44 *Executor, quilibetve alter Delegatus jurisdictionis exercitio cæret ante sibi factam litterarum realem præsentationem.*

45 *Citatus à Delegato non tenetur comparere, non inserta copia commissionis in monitorialibus.*

46 *Excommunicatio lata à Delegato ante litterarum præsentationẽ, vel etiam præsentatas non inserto tenore earum in monitorialibus est nulla ipso jure ex defectu jurisdictionis.*

47 *Nec Delegatus potest procedere ad ulteriora declarando incursum censurarum.*

48 *Excommunicatio lata per Ordinarium in exemptum nulla est ex defectu jurisdictionis.*

49 *Excommunicatio lata à Judice appellatione pendente est nulla ipso jure, ex jurisdictionis defectu.*

50 *Excommunicatio, & declaratio nulla ex defectu jurisdictionis non impedit Clericum celebrare, & divinis se immiscere.*

51 *Excommunicatio lata recusatione pendente nulla est ipso jure.*

52 *Jurisdictionis exercitium conquiescit, recusatione pendente.*

53 *Excommunicati, sive per Cedulones, sive quovis alio modo, causam Senatus remittit Ordinario, quando constat ejus percessa prima instantia contra formam Trid.*

54 *Et insuper adstringit Senatus partem adducentem Cedulones, aut declaratorias, aut ejus agentes, & Notarium intimantem, ut ad cautelam suis offerant expensis absolutionem.*

55 *Executor, qui violenter excommunicavit, & aufugit, vel præsens, merus tamen carens jurisdictione ad absolvendum sit, cogitur pars, aut ejus agentes, ut afferant absolutionem ad cautelam.*

56 *Patris Henriquez observatio in hoc refertur.*

57 *& 58. De praxi procedendi contra laïcos, aut Clericos exequentes, aut intervenientes executioni litterarum Apostolicarum contra privilegia, & consuetudines horum Regnorum.*

59 *Laïci intervenientes executioni litterarum Apostolicarum contra privilegia, & indulta, seu consuetudines horum Regnorum, bona amittunt ipso facto, & officia quælibet, cujus persona Regis mercedi subjacet.*

60 *Ecclesiastici verò amittunt naturalem, & originem Regnorum, quorum beneficiorum fructus sequestrantur.*

61 *Item Clerici ob dictam causam ipso facto amittunt temporalia bona, & originem horum Regnorum, & ab eis alienigenæ sunt declarati, ne potiantur fructibus beneficiorum.*

62 *Laïci quomodolibet intervenientes contraventioni prædictæ, si Notarii, aut procuratores sint, mortis pœna, & bonorum amissionis plectuntur, cæteri amittunt bona, personæ verò Regiæ mercedi affecta.*

63 *Si in causis violentiæ adest oppressi excommunicatio à Roma emanata; compelluntur complices in Senatu comparere, & laïci detruduntur in carcere, Clerici detenti in civitate cogunter absolutionem trahere.*

64 *Idem pariter observatur, quando violentia facta, aut excommunicatione intimata, executor vel aufugit, vel litteras, & acta Romæ misit.*

65 *In Cedulonum affixione tria simul præcisè requiruntur pro eorum validitate, nempè jurisdictio, ordo, & causa.*

66 *In Cedulonum affixione, quibus adest violentia, ut plurimum jurisdictio deficit in mandante.*

67 *Cedulones affigi non debent; nisi præcedente speciali Papæ commissione.*

68 *Aliàs nulli erunt ex defectu jurisdictionis.*

69 *Quia est de reservatis ipsi Papæ.*

70 *Cedulones affixi per simplicem papyrum nullam fidem faciunt, nec arctant, nec eis credentium.*

71 *Edicta originalia ad declarandum, seu publicandum excommunicatum sunt affigenda, ita ut non sufficiat transumptum.*

72 *Cedulonibus non in publica forma affixis credere non tenetur pars.*

Quod & pluries observavit Rota, ib.

73 *Cedulones, ut affigi queant, causa non tuti accessus in primis verificanda erit.*

74 *De quo in commissione specialiter per Papã data*

ad

ad citandum per edicta, ſpecialis etiam clauſula apponitur.

75 *Recurſus ad Regem pro tollenda violentia nequit eſſe juſta cauſa non tuti acceſſus ad figendum Cedulones.*

76 *Nec Senatus talem cauſam, ut juſtam admiſit.*

77 *& ſeqq. Rotæ deciſio ſingularia refertur, qua ad Cedulonum validitatem tria requiſita præciſè deſiderat, jurisdictionem, ordinem, & cauſam, ubi de ſingulorum juſtificatione latè agitur.*

QUANDOQUE contingit in Hiſpaniarum Regnis (non tamen abſque *publico maximoque ſcandalo) manè apparere quoſdam Lettones, ſeu Cedulones publico aliquo in loco clam, noctuque, & occultè affixos, quibus legitur, aliquem in Romana Curia fuiſſe, & eſſe pro excommunicato declaratum ob non paritionem litterarum Apoſtolicarum, ſibi vel perſonaliter, vel ad domum antea intimatarum. Quando ſcilicet gratia ſuper aliquo beneficio per tertium poſſeſſo ab altero impetrata, & in Curia pro executione commiſſa, è qua per executorem expediuntur litteræ ad has partes, ut poſſeſſor dimittat poſſeſſionem ſub excommunicationis ſententia, & cenſuris, vel quando forſan in prima inſtantia * contra diſpoſitionem Concilii Trid. aliquis fuit citatus, ut in Curia Romana de jure ſuo doceat, compareat, & cauſam tractet, & ob contumaciam, & non comparitionem per contradictas vincitur citatus, & executorialium ſic emanatarum virtute citatus in partibus, ut intra terminum dimittat beneficium ſub pœna excommunicationis, juxta quæ Nos *cap.* 20. hac 2. *part. & cap.* 17.

Poſtmodum reproductis litteris eiſdem in Curia Romana, * forſan declaratur excommunicatus, & ut in excommunicati, omniumque notitiam veniat publicè juxta juris decreta Canonica denuntiare intendit pars, & ex cauſa ſibi viſa motus per Cedulones publicis affixos locis omni ſervata cautela, & ſecreto, prædictam denuntiationem facit, nolens ſolemniter in Eccleſia publicare dictam declaratoriam ſententiam, prout aliàs de jure requirebatur, juxta *Clement. cauſam in fin. de electione*, ibi: *Verum propter appellati, vel ſuorum metum, vel potentiam intimatio fieri nequit (ut præfertur) appellationem eandem in loco aliquo, ſic ſolemniter volumus publicari, &c.* ubi Gloſſa *verbo, Solemniter*, explicat, *in publica miſſa*, quæ ad hoc notatur, quod publicum dicetur, quod fit ſolemniter inter Miſſarum ſolemnia, ut per Ludovicum Gomez *de puplicandis, quæſt. 9. column. penult. verſic. Tertius caſus*, Pariſius *de reſignatione beneficior. lib. 11. q. 6. nu. 17.* Barboſa *in collect. ad dict. Clem. cauſam, n. 10.*

Prout etiam per eandem *Clement. cauſam*, probat in terminis Guttierrez *Canonic. quæſt. cap. 1. n. 32.* dicens hanc excommunicationis * publicationem faciendam fore in civitate, loco, aut Parochia excommunicati in publica populari Miſſa, vel in Sermonibus, aliove frequentato per populum, ubi plurimos ad id Doctores allegat; at quando adeſt aliqua juſta cauſa, ab hac juris forma recedi ſolet; qua verè urgente, & realiter ſtante para occultè, & ſecretè affigit Cedulones in loco, lociſve publicis, putà ob vitandum aliquem timorem, periculum notabile, & probabile, aut damnum proprium, ut hoc modo publicè cognoſcatur excommunicatum declaratum, & vitandum, abundè Marcheſan. *de commiſſ. appellat. in Roman. Curia, 1. p. cap. 5. à n. 137. cum ſeqq.*

Quare ſi debito modo fiat, & in forma probanti Cedulones ſint affixi, * ita ut de ipſorum fide minimè de jure dubitetur; opinor ſic excommunicatum, & publicatum (ſive juſtè, ſive injuſtè) vitandum eſſe, & pro excommunicato publicè habendum, prout in his terminis probat Guttierrez *Canonicar. quæſtion. lib. 1. cap. 1. num. 34. & 35.* qui in hæc inquit: Oportet ergo, ut aliquid dicatur publicari, quod ita publicè, & palam fiat, ut tranſeat illico, vel ſucceſſivè in notitiam populi, viciniæ, vel majoris partis, ut prædicta omnia probat Guimier. *in dict. pragmatic. ſanctione Gallica in tit. de concubinis, §. in gloſſ. ſententiam, 187.* & iterum *in dicta Extravaganti ad vitanda ſcandala, in Gloſſa publicata, pag. 207. col. 2.* ubi in Gloſſa, *Denuntiata*, ad finem dicit, quod denuntiationes hujuſmodi fiunt per appoſitiones illorum nominum in foribus Eccleſiarum, aut alio celebri loco, ut cunctis convenientibus conculcetur, quod hæc eſt quotidiana practica, etiam in Curia Romana ſecundùm Propoſitum, quem refert.

In Hiſpania autem, ſaltem ubi cõmoratus ſum (inquit, & proſequitur ipſe Gutierrez) ſemper * vidi publicari excommunicationes hujuſmodi, atque denuntiari, excommunicatos in Eccleſiis Parochialibus, vel in majori loci cum ſolemnitate, & inſignis cõſuetis. Litteræ autem excommunicatoriæ Apoſtolicæ è Curia Romana emanatæ, quæ huc circumferuntur cum quibuſdam ſignis, atque effigiebus Dæmonum, atque excommunicatorum (& vulgo, *Letrones*, appellantur) ad fores Eccleſiarum affiguntur, ne fortè ſi in Eccleſia legantur, atque publicentur, earum lator detegatur, atque idem ob hoc aliquod damnum eveniat, &c. Hactenus Guttierrez. Quem ad hoc, & Marcheſanum *de commiſſionibus 1. part. cap. 19. nu. 17.* citavimus *in tract. de Regia protect. 2. part. cap. 5. num. 15.* quibus adde Bellet. *diſquiſit. Clerical. 1. part. tit. de favore Clericor. Canon. §. 4. num. 21.* Barboſam *in collect. ad cap. Sacro 48. num. 4. de ſententia excommunicat. fol. 472.*

Et de hac publicatione, & denuntiatione per affixionem Cedulonum, mentionem facit etiam Marta *in tract. de jurisdict. 3. part. cap. 14. num. 9.* atque multa ſcribit Marcheſanus *de commiſſionibus appellat. in Roman. Curia, part. 1. cap. 5. nu. 137. & ſeqq.*

Et licèt hi Doctores ſpecialiter non loquantur de ſolemnitate Cedulonum, * & quibus muniantur requiſitis, ut validi ſint, & debitum ſortiantur effectum prædictum; tamen illum illave ſupponunt, juxta quæ protinus dicenda erunt, quia omnis diſpoſitio recipit reſtrictionem de habilitate actus; quæ ſtrictè ſuppoſita intelligitur. Plures Doctores per Antonin. *variarum reſolut. lib. 2. reſolut. 40. num. 40. num. 5. & 6.* Barboſa *axiom. 48. n. fin.* Quia cùm de uno diſputatur, cætera * ſupponuntur habilia, *cap. cum Nuntius, de teſtibus. l. Titius, ff. de obſequiis lib.* Mantica *de contract. tom. 1. lib. 12. tit. 26. n. 9.*

Sed quia litigantium malitia, & temeraria caliditas * ſolo perturbandi animo conſcientias, & honores adverſarii maximo atque publico populorum ſcandalo indebitè, minuſque ritè, atque deficiente legitima timoris, & periculi cauſa, abſque Judicis decreto, & mandato eo his temporibus tetendit, ſimplices hîc Cedulones affigantur non in forma probanti, ſed privatim à ſe facti, & ſcripti

ſcripti abſque ulla Tabellionis ſubſcriptione, qui de illorum fide atteſtetur: orta fuit occaſio legitima dubitandi, an illi Letrones in aliquo afficere poſſint quietas populorum conſcientias, & an rei ipſi legitimè publicati dicantur, & ut tales evitentur, necnon pro excommunicatis habeantur. Super qua difficultate in quadam graviſſima cauſa Conchenſi fui conſultus, atque plurimi alii docti viri tam Theologi, quàm Juriſtæ, quâ omnes unanimiter ſubſcripſimus, talibus Cedulonibus ſub ſcriptura privata affixis fidem aliquam adhibendam non fore, nec aliquos operari poſſe juris effectus.

Ad quod moveor primò, quoniam cùm ſimus in actibus judicialibus, *& ſententia excommunicationis, & declaratoria: eam debet neceſſario præcedere trina monitio, aliàs excommunicatio nulla erit juxta magis veram, & probabiliorem opinionem, quam ſequuntur Victoria *in Summa, de excommunication. num.6.* Suarez *de cenſuris, diſput. 13.ſect.12. num.3.* Soto *in 4.diſtinct.22. quæſtione 2.artic.2.concluſ.3.* Marius alter. *de cenſuris, to. 1. de excommunicat. lib.3. diſput. 3. cap.3.4. & 5.* quam contra Farinac. & alios in puncto veriorem, & probabiliorem dicit Barboſa *in collect. ad cap. Sacro. 48. n.5.* & ſurſum *de ſentent. excommunicat.* & poſt longam diſputationem, & multorũ Doctorum catenam probabiliorem veriorem, & communem dicunt infinitũ penè Doctores adducti, & ſequuti per eundem Barboſam *in collectan. ad cap.reprehenſibilis 26. à n.2. cum ſeqq.* Et quod ad valorem excõmunicationis monitio præcedens requiratur cum Soto, & Henriquez, probat Sanchez *de matrimonio, lib.9. diſput.32. nu. 3. tom. 3.* Et in declaratoria ſententia ferenda incurſus cenſurarum lata ab homine,* ut etiam requiratur citatio, & monitio præcedens. Tenet Emanuel Sà *in Aphoriſm. verbo, Excommunicat. num. 8. & 9.* & per Ugolinum Covar. Antonium Gabriel. & alios probat ipſe Barboſa ibidem *nu. 6.* & determinavit Rota in una *Alexanenſ. penſionis 20. Februarii 1606.* quam adducit Marcheſanus *de commiſſionibus jactatio, & jactat.3. part. cap.1. §.1. fol.335. to.3.* In qua poſtquam dictum fuit * debere ad excommunicationem præcedere citationem perſonalem, *nu.2.* in hæc: *Fuit nulliter proceſſum, * ex quo non fuerunt ſervati termini ſoliti in declaratione, &c. Ad docendum ſe paruiſſe litteris Apoſtolicis, & monitorialibus, ſicut neceſſe erat ad effectum cenſurarum, ut per Veſtrium, lib. 8. cap. ult. n.19. &c.*

Quæ citationes de neceſſitate * procedunt non ſolùm ad declaratoriam ſententiam, ſed & conſequutivè pro excommunicato publicè denuntiando & Cedulonibus decernendis, & probat Bellet. *diſquiſit. Clerical. ubi ſup.* quem referens ſequitur Barboſa *in remiſſion. ad cap. Sacro. nu.4. de ſententia excommunication.* dicentes, quod in prima monitione, ſive citatione præfigatur terminus ad quid faciendum, in ſecunda verò alius terminus ad dicendum, & allegandum cauſam, quare non debeat excommunicari, ſeu in excommunicationem comminatam incurſus declarari, in tertia denique, ut compareat ad videndum, & audiendu ſe excommunicari, & ſucceſſivè excommunicatum declarari, & pro excommunicato publicè denuntiari, Cedulones diſcerni, & affigi ad loca ſolita, & conſueta civitatis.

Et quod ſententiam declaratoriam, & publicationem ejuſdem debeat præcedere citatio, probat textus *in cap. præſentia, de ſente...ia excommunicat.* & per eum Marta *de juriſdict. 3. part. cap. 11. n.8.* & vide ad proceſſum judicialem excommunicationis, & declarationis eundem ibid. *n.2. cum ſeqq.*

Igitur hæc Edictorum, & Cedulonum affixio debet fieri * præcedente Judicis decreto, ut probat *Clemens.* ibi: *Ad inſtar. Edictorum in alvo Prætoris propoſitorum, &c. Ipſo Papa ſpecialiter, & ex certa ſcientia id mandante, facta, &c. de judiciis, Clement. cauſam, de electione,* ibi: *Si propter appellati, aut ſuorum metum, vel potentiam intimatio fieri nequeat (ut præfertur) appellationem eandem in loco publico aliquo ſic ſolemniter volumus publicari, &c. Intimatio verò aliter facta omni careat juris effectu. Idem quoque in aliis caſibus obſervari volumus in quibus requiritur intimatio facienda, &c.* 15

Igitur cùm tam declaratoria ſententia, quàm ipſa affixio Cedulonum & Edictorum procedat à Judice, * debet omninò conſtare de ipſius ſententia, & Decreto per ſubſcriptionem Tabellionis, ex *cap. quoniam contra*, cum concordantibus, *de probationibus*, & in fine, ibi: *Nec pro ipſius præſumatur proceſſu, niſi quatenus in cauſa legitimis documentis conſtiterit, qua deficiente nullam fidem actus facit*, pleniùs infrà, *n.26. 27. & 28.* 16

Deinde quoniam ad deveniendum * ad iſtam affixionem Cedulonum & Edictorũ debet præcedere cognitio ſuper legitima cauſa, an locus ſit tutus, juſtuſque metus, & potentia adverſarii, ſuper qua omnino fundantur dicta jura, *in dict. Clem.1. de judiciis, & Clement. cauſam, de election.* Quippè quando lex diſponit * ſub aliquo ſuppoſito, non poteſt verificari diſpoſitio, niſi priùs verificetur ſuppoſitum, ex axiomate vulgari de quo Nos *de Regia protectione, 2. part. cap.11.n.35. & cap.16. num.73. & ſeqq. & 3.part.cap.10. num.51.* Quod quidem in recurſu ad Regem omninò ceſſat, propter quem habendum, ſeu habitum, non debet executor Cedulonum juris ſolemnitates, & formam tranſgredi, & omittere. 17 18

Maximè cùm ad juſtitiam rectam, & non violentam exequendam * facilis in his Hiſpaniarum Regnis paret aditus, quibus omnes cujuſcumque ſtatus & qualitatis, obſequentiſſimi ſint juſtitiæ miniſtris præcipuè Eccleſiaſticis, & Sedis Apoſtolicæ, prout latè probavimus *1.part. cap.3. in princip. ubi à n.5. & ſeqq.* Rex Catholicus ſummoperè, maximoque conatu hanc reverentiam, & executionem * cõmendat litterarum Apoſtolicarum, & ultra ibidem dicta ponderanda ſunt in propoſito ſingularia verba *l.2. tit. 3. lib. 1. Ordinamenti Regii*, ibi: *E Nos recibimos en nueſtra guarda, è ſeguro, è defendimento à los juezes Eccleſiaſticos, que pufieren ſententias de excommunion, y à los menſageros que llevaren las cartas*; de quo Regno poteſt cantare Rex * noſter, quod de ſuo Imperator *in l.1. Cod. de iis qui propter met. non appellan.* ibi: *Sacro enim comitatu noſtro timere nihil poniſti, &c.* Imò multoties litteræ Apoſtolicæ, * atque cujuſlibet Judicis Eccleſiaſtici ſolent in Senatu præſentari, ut illis auxilium pro executione libera, & ſecuriori præſtet, atque à Senatu ipſo (niſi violenter fiat) nunquam denegatur, ſed exhibetur libenter, atque ideò iſti calumnioſi impetrantes fruſtrà metum concipiunt, juxta illud Prophetæ, *Pſal.13. Illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.* 19 20 21 22

Etenim niſi fugiant lucem, ſed cauſam juſtam tractent, à Senatu ipſo * poſſent conſequi auxilium pro ſuarum litterarum executione libera. Quo quidem tamẽ modo agitur de evitando ſcandalo, 23

dalo, & damno Reipublicæ, & violentia tollenda, & hoc cùm in executionem juris, & maximè S. Concilii Trid. faciat, nec metum, nec injuriam inferre dicitur, *l. nullus videtur*, ubi Decius, Cagnol. *ff. de reg. jur.* Petr. Surd. *decis.21. num.14. cum seqq.* Ant. Gam. *decis.* 35. *num.1.* August. Barbos. *axiom.135. nu.* 3. Per-
24 peram quippè faciunt * legitimam, & juridicam viam aufugientes, violentam amplectendo juxta illud Cassiadori *lib.7.variar.epistol.3. in causa possint jura, non brachia, nam cur eligant quærere violenta, qui præsentia probantur habere judicia,* & iterum, *lib.1. epistol.30. Concilium atrox, crudele præsidium ferinam certationem. Principes namque* (dicit D.Paulus *ad Romanos cap.13.*) *non sunt*
25 *timor * boni operis, sed mali: vis ergo non timere potestatem, bonum fac, &c.* refert Marta *de jurisdict... part. cap.22. n.58.*

Frustrà igitur excutatur commissarius ad citandum, qui locum non tutum dicit, & impedimentum legitimum esse recursum ad Regem asserit, cùm ipse Senatus tota justificatione procedat (de qua temerè hæsitaretur) quo casu non potest dici justus. Rota post addition. Cenc. *de censibus decis.66. nu.4.* nec metus illatus per viam justitiæ dicitur justus *Rota in Romana pecunia de Rospulis*, coram Plato penes Marchesanum, quas adducit Post. *de manuent. observat. 3. à nu.* 38. Sicque cessat causa inductiva Cedalonum, cùm penitùs illegitima sit, insufficiens, & inecusabilis, ut abundè ostendimus hac *part. cap.20. à n.17. cum multis seqq.* & juribus, quibus ad hoc Rota nititur, satisfecimus manifestè ibidem.

Insuper quia, cùm hæ sententiæ excommunica-
26 tionis, declaratoriæ, & similes sint actus * judiciales, aliter non probantur, quàm per ipsos actus judiciales, & scripturam solemniter gestam, & subscripram. Bart. *in l. ne in arbitris, num.3. C. de recentis arbitris*, Bart. *in l. gesta, vers. Quæro nunquid, C. de re jud.* Bart. *in l. si quis, §. si initium, vers. Secundò videndum, ff. de edendo, & in l. fin. ultimo vers. C. de edicto D. Adrian. toll.* Menoch. *in consi.100. num.54.* Felin. *in cap. quoniam contra, num.55. de probation.* Alexand. *cons. 37. col. fin. lib. 3. & in cons. 75. num. 9. lib. 1.* Roman. *singul.6.* incipit, *quod missio*, sic censuit Guido Papæ, *quæstione* 528. Alciat. *in l. pactum quod bona, C. de pactis*, Grammat. *cons.86. nu.5. in Civilibus*, Socinus *cons.40. nu.4. vol.4.* Corneus *consil.220. col.1. vol.2.* Et verissimum pronuntiatum judicavit Parisius *consil. 162. col. 1. vol.4.*
27 Etenim acta judicii omnes scripturas, Notarii * actorum jussu Judicis conscripta, dixit Bald. *in authen. quæ supplicatio, ut lite pend.* & Rolandus à Valle, qui alios refert, *in cons.37. nu.12. vol.1.*
28 Ubi etiam dicit, prædicta acta judicii * vocari publica triplici ratione, quia confecta à notario, & sic à persona publica. Item coram judice, qui itidem est persona publica, & in judicio, & sic in loco publico. Quæ omnia recenser, & sequitur Mascard. *de probationibus conclus.32. per totam.* Ergo
29 simplici * papyro subscripto absque scriptione Notarii veritatis fides nulla debetur. Vide circa hoc plurimas Rotæ decisiones ad litteram adductas per Garciam *de beneficiis 6.part.cap.2. n.17.* omninò videndas. Et alias in terminis infrà adducendas *à n.77. & à n.65. cum seqq.*

Probatur deinde, quoniam quando alibi de ex-
30 communicationis sententia * constare necesse sit, debet fieri per instrumentum authenticum, aliàs minimè probat, nec creditur; text. est *in cap. cum medicinalis sit excommunicatio, de sentent. excommunicationis, lib.6.* ibi: *Quisquis igitur excommunicat, excommunicationem in scriptis proferat, & causam excommunicationis expressè conscribat, propter quam excommunicatio proferatur. Exemplùm verò hujus scripturæ teneatur excommunicato tradere intra mensem, si fuerit requisitus, super qua requisitione fieri volumus publicum instrumentum, vel litteras testimoniales confici sigillo authentico consignatas, &c.* Apertissimis quippè documentis constare debet de excommunicatione, *cap. pia*, ibi: *Apertissimis documentis, de exceptionibus, lib.6.*

Hinc est, quod publicatio excommunicati fit per lecturam ipsius sententiæ, quando verò affixio est * facienda in loco publico, ipsa affigi- 31
tur sententia, ut probat Guimier. *in pragm. sanctio. Gallica. tit. de concubinis*, §. *publicè*, *in glos. sententiam*, *pag.* 187. & iterum *in extravag. ad vitanda scandala, in glos. publicata. pa.* 207. *col.2. gloss. denuntiata*, Gurtier. *Canon. q. lib. 1. cap. 1. num.* 32. in hæc: *Publicatio autem excommunicationis fit in Civitate, loco, aut Parochia excommunicati in publica Missa populari, vel in sermonibus, aliove actu frequentato per populum, aut per affixionem sententiæ in locis publicis ita quod faciliter transeat in notitiam populi, &c.*

Et quod edicta publicis affigenda, quando tutus non adest aditus * ut fieri queat personaliter; 32
debeant esse publica instrumenta confecta per Notarium publicum ad illam causam legitimè deputatum cum appositione testium, ac signo ejusdem consueto subscripta, & sigillo Judicis citantis roborata, & in forma publica, & probanti redacta, juxta vulgare Romanæ Curiæ stylum, testantur Cassiador. *decis.1. de appellat.* Ægidius *conclus.310. sicut, & decis. 228. voluerunt Domin. in novis.* post quos, & Speculator. optimè firmavit Vantius *de nullitate sentent. ex defectu citationis, &c. num.99.* præcipuè ad fin. *& nu.* 100. Imò ipsa scriptura originalis, non copia debet affigi, ut tenet Lancel. *de attent. 2. p. cap. 4. de lite pendente in præfat. à num.99. & num.* 48. *& à nu.95. cum seqq.* Eleganter Vantius ubi proximè, *nu.136.* de quibus omnibus latius erit agendum, & comprobandum inferius *à num.65. cum multis seqq.* ubi in istis terminis, & circa omnia superius dicta adducuntur plures Doctores, & Rotæ decisiones.

Comprobatur insuper, nam isti Cedulones à
parte ipsa forsan facti, * vel ab alio scripta simpli- 33
citer, & absq; subscriptione publici Notarii, nec probant in vim instrumenti publici, cum in eis deficiant omnia septem requisita à jure necessaria, ut aliquam fidem faciat instrumentum, quæ recenset Covar. (plurimos DD. allegans) *pract. quæst.20. per totum*, & videndus *c.19. n.9.* Prosequuntur etiam ea, quæ in instrumento intervenire debent, ut sit solemne, & fidem faciat, & latè declarant D. Anton. de Padilla *in l. si qua beneficia ex n.4. cum seqq. Cod. de diversis rescriptis*, Gutierrez *practic. lib.1. quæst.138. cum seqq. usque ad fin. lib.1.* Bonifacius Rogerius *in cons.54. per totum lib.1.* Parlador. *rer. quotid. lib.2. c.20.* Burgo de Paz *in cons.3. n.* 88. Azeved. *in l.13. tit.25. lib.5. Recop. per totam*, Menoch. *lib.2. præsumpt.82. &* 83. Decian. *cons.* 24. *num.48. vol.1.* Hipol. Riminal. *in consil.6. ex n.1. cum seqq. & num.46. & seqq. lib.1.* Ruinus *in cons.11. num.* 15. 16. *&* 25. *lib.* 3. Simon de Pretis *de interpret. ultim. volunt. lib.2. dubitat.1. solut.2. nu.4. & nu.25. & seqq. fol.* 353. *& lib.5.*

inter-

*interpret.2. dubitat.2. ſolut. fin. ex num.*105. *cum multis ſeqq.fol.*535. Petrus Magdalenus *de n. teſtium in teſtament.requis.2.p.5. ex n.26. cum ſeqq. fol.*416. Alexand. Raudenſ. *de Analogis, lib.1.c.* 28.*n.*1. Tepatus *variar.reſol.lib.*1.*tit. de fide inſtrument. fol.* 271. videnda *l.*54.55. *&* *l.*111. *tit.* 18. *p.* 3. ubi plenè agit Gregorius Lopez.

Et hoc inſtrumentum non niſi ab eodem Notario, qui protocollum, ſeu regiſtrum confecit ad petitionem partis, * & non niſi ſemel authenticè extrahendum erit, ut fidem faciat, *l.2. de fide inſtrumentorum, l.fin. ff. quemadmodum teſtam. aperian. l. cenſus, ff. de probationibus, l.4. l. Pomponius, ff. familiæ erciſcund. cap.* 1. *de fide inſtrumentor.* Covarr. *practicarum, cap.*19. *n.*3. Parladot. *rerum quotidianar. lib.2. cap.fin.*1. *part. cap.* 12.*n.*21. & alia requiſita vide per Covarr.*practicar. cap.*26. *nu.*4. Caſtillo *controvers. lib.2. cap.* 16. *à n.*49.

Nec etiam ſi hi Cedulones ab alio Notario confician-
34 tur, * & ſubſcripti fuerint quam ab ipſo Tabellione originario aliquam fidem faciunt, niſi plurima interveniant requiſita, inter quæ mandatum Judicis, & partis citatio, de quibus latiſſimè poſt magnam Doctorum catervam Caſtillo *controvers. lib.2. cap.*16. *à n.*51. *& ſeqq. &* *n.*56. & latè per Maſcard. *de probationib. concluſ.*711 *nu.*17. *cum ſeqq. &* *à n.*1. ubi plurimos adducit. qui reddunt
36 rationem, quia non creditur Notario, * niſi de eo de quo ipſe rogatus fuit, non enim poteſt fidem dare ſic decreviſſe Judicem, vel partes ita voluiſſe, quantumvis tranſumptum ipſum ab eo fideliter exemplatum fuit, ut latè Maſcard. ib. *à n.* 1. & Caſtillo *nu.*53. *& ſeqq.* Prout de tranſumpto, & exemplo ſententiæ dixit Rota apud Alexand. Ludovis. *decis.* 550. *& decis.*432. quibus locis latè Beltramin. *in annotation.* & per Coccinum *decis.*466. *n.* 1.

Si igitur hæc ita vera ſunt in noſtro jure, quæ
37 fides (rogo) adhibenda erit * ſimplici cuidam papyro à parte ipſa confecto, vel à puero aliquo ſcripto continente ſimplicem relationem, quemdam ſcilicet, fuiſſe ob talem cauſam ab aliquo Judice excommunicatum, & in eundem latam ſententiam declaratoriam? Si in forma probanti non affigatur cum authentica ſubſcriptione Notarii, ut dictum eſt, & de jure requiritur, aliàs nec pars illis credere tenetur, nec eam conſuetudinem reddit, ut in terminis poſt plures alios probat Vant. *de nullit. ſent. ex defectu citationis, à n.*124. ubi de requiſitis, ut Cedulones fidem faciant, & ſignanter *n.* 136. & inferiùs hoc *cap.* altius roborabitur, *à n.* 65. *cum multis ſeqq.*

Et quod ſimplex exemplum à Tabellione non ſubſcriptum fidem nullam faciat, eſt text. *in l.1.* §. *ſed ſi unum, ff. de bonor. poſſeſſion. ſecundùm tabul.* ibi: *Id quod exemplum erat bonorum poſſeſſio peti non poterit*; quem ſic declarant, & interpretatur gloſſa ibi vero, *Exemplum*, Alexand. *in l. unum, ff. de teſtamentis*, Decius *in l. ſi quis in aliquo documento, num.* 14. *Cod. de edendo*, Caſtillo *dict. cap.* 16. *ſub num.*58. *vers. Nec urget.*
38 Nulla enim ſcriptura privata ab aliquo ſubſcripta, etiam contra ipſum negantem aliquid probat, niſi aliter comprobetur legitimè, ut vulgare eſt, quanto minus à ſe factam, & ſcriptam in præjudicium tertii.

Hi autem Cedulones ita ſimplici relatione conſcripti, non in forma probanti, nec à Tabellione
39 ſolemniter ſubſcripti, * quibus imò omnes juris ſolemnitates, & requiſita ad probationem deficiunt (quibus nec pars credere tenetur, nec arctant, ex jam dictis, & inferius roborandis) potius libelli infamatorii dicendi ſunt, cùm notabile oriatur ex eorum affixione, & apparitione in locis publicis ſcandalum populorum. Præſumendum eſt igitur. & potiùs attribuendum audaciæ & callidi. tati partis volentis & terrere adverſarium, & famam publicè diminuere, quod & maximè procedit in Letronibus, & Cedulonibus his partibus Hiſpaniæ tam remotis à Sede Apoſtolica affixis, de quorum veritate non niſi cum omninoda difficultate, notabili damno, & incommodo, ac ſumptibus partis, nec non niſi poſt longum temporis curſum, & moram, poteſt veritas conſtare, & certitudo apparere.

Quare cùm in facti contingentia hic caſus in civitate * Conchenſi acciditer, quam plurimi DD. 40 inſignes hujus Regiæ Curiæ, atque Theologi doctiſſimi Conſulti ſubſcripſere, & affirmarunt, his letronibus, & Cedulonibus publicè affixis, non in forma probanti, ſed omni juris ſolemnitate carentibus fidem nullam adhibendam eſſe, nec partes habendas eſſe pro publicatis, & declaratis, ut ex Juriſtis ſubſcripſit Doctor Joannes de Mena nunc Regius Senator in Conſilio Regio Indiarum, Doctor Ludoviſius de Caſanate, poſteà etiam Fiſcalis Regius in Conſilio Supremo Aragonum, Doctor Ferdinandus Vallejo Fiſcalis Tribunalis Sancti Officii Conchenſis (de quorum eminenti ſcientia, & experientia vacuum foret hîc longum Panegyricum canere, cùm cunctis ſatis ſit notorium) D. Petrus de Noguerol. Doctor Joannes de Zurita, D. Joannes Oſſorius, omnes inſignes, & famoſi Advocati horū Supremorum Regi Conſiliorum: Doctiſſimos, necnon etiam mil[illegible]tariſſimus Doctor D. Gaſpard. de Criales ab Arce, meretiſſimus Cathedralis Eccleſiæ Conchenſis Canonicus Fœnitentiarius digniſſimus. Et ex Theologis quāplurimi doctiſſimi, & inſigniores omnium ferè Religionum hac in Curia Regia commorantes, qui omnes in unum convenere, in cenſuras Cedulonum prædicto modo apparentium neminem incurriſſe, quod & latiùs inferiùs comprobavimus, à *n.*65. *cum pluribus ſeqq.* ubi de tribus requiſitis ad validitatem horum Cedulonum neceſſariis tractatur, & oſtenditur omnia in iſtis deficere.

Quoad ſecundam Capituli partem quemadmodum ſuccurrere ſolet Senatus ſic publicato, * ſive 41 legitimè, & in forma probanti facta Cedulonum affixione, ſive minus ritè facta fuerit, juxta quæ hactenus latiùs comprobavimus, inferere libet. Etenim ſi prædicta declaratio, aut publica denuntiatio facta eſt his in caſibus, in quibus offenditur diſpoſitio Sacri Concilii Trid. præſervantis primā inſtantiam Ordinario; tunc cùm legatis etiam de latere Nuntiis, aliiſve ſuperioribus penitùs deficiat jurisdictio in prima inſtantia; * procul dubio 42 ſententia excommunicationis erit nulla ipſo jure, ſicuti & cætera acta judicialia, ex eodem Concilio latiùs pluries comprobavimus, maximè *cap.*17. *hac 2. p. per totum, & cap.*20. *& in cap.*6. *à nu.* 14. *cum multis ſeqq.*

Concluſio ſiquidem vera eſt in jure, quod ſen-
tentia * excommunicationis lata à judice in caſu, 43
quo jurisdictione careat; ſit nulla ipſo jure, & nullatenus ligat ſic excommunicatum, Marta *de jurisdictione*, 3. *p.cap.*14. *à nu.*11. & à principio, quando ſit excommunicatio nulla ipſo jure, & remiſſivè ad eundem, Nos *de Regia protect.2.part. cap.*5. *à n.*26.

Comprobatur; nam cùm executor, Legatus,

aut

aut alius Delegatus Apoſtolicus careat jurisdictione,
44 * eamque exercere nequeat ante litterarum ſibi factam præſentationem, Parisius *de reſignatione, lib. 1. quæſt. 21. num. 16. & 17.* in tantum
45 quod citatus ab eo non teneatur comparere, * niſi inſerto tenore, & copia commiſſionis, vel delegationis in citatione, ut per Marantam *de ordine judicio. p. 4. diſtinct. 5. num. 61. verſ. Triageſimo octavo differunt.* Minſingerius *Cent. 3. obſervat. 1.* Riccius *in collect. deciſ. part. 3. collect. 532. verſ. Inſertur tertio.* Azenio. *in præ: Florent.* §. 5. §. 2. *nu.* 3. Decianus *tract. crimin. lib. 4. cap. 25. nu.* 12. Menochius *conſ. 790. nu. 6. & de præſumptionibus, lib. 2. præſumpt. 15. num. 2.* Lancellotus *de attentatis, cap. 2. in præfat. num. 166. cum ſeqq. 2. part.* Raudenſ. *conſ. 13. numer. 13. vol. 1.* Camillus Borellus *conſil. 68. num. 5.* Petrus Barboſa *in l. ſi quis ex alienat. num. 9. ff. de judiciis*, Molina *de juſtit. & jure, tom. 6. tract. 5. diſp. 25. nu. 1.* Riccius *in praxi Aurea, n. 414.* Aug. Barboſa *in collectanea ad cap. cum in jure, 31. num. 3. & 4. de officio Delegati*, quamplurimos alios citat, & latè proſequitur Garcia *de beneficiis, 6. part. cap. 2. à n. 7. & ſeqq.*

Ideo ex hoc defectu jurisdictionis excommunicatio lata à Delegato ante litterarum præſentatio-
46 nem, * vel etiam poſt citationem, qua commiſſio non eſt inſerta, eſt nulla ipſo jure. Navarrus *conſil. 9. in antiquis* aliàs 5. *in novis, de ſententia excommunicationis.* Sairius *in floribus deciſ. ſub eodem tit. deciſ. 10.* Barboſa *in dict. collectanea cap.*
47 *cum in jure, nu. 5.* ubi etiam firmat, * quod hoc caſu nec ipſe Delegatus poterit procedere ad declarandum citatum incidiſſe in excommunicationem, probant Anna *allegat. 24.* quem refert Riccius *dict. collectan. 532. in fin.* Igitur Senatus cùm nomine, & authoritate Regia ſit protector Concil. Trid. licitè poterit cauſam in prima inſtantia remittere Ordinario, ſic vi oppreſſo ſuccurrendo, & tantæ violentiæ obviando, cum ipſe legatus non fuerit ulla excommunicatione, ex hactenus comprobatis.

Hinc ex defectu jurisdictionis, ſententia excommunicationis ab Ordinario lata in exemptum eſt
48 nulla ipſo jure; * ut tenet poſt alios & comprobat Eraſmus à Cocbier *de jurisdict. ordin. in exemptos, 2. part. quæſt. 7. n. 11. & videndus quæſt. 40. num. 1. & ſeqq.* ſequitur Barboſa *in collect. ad cap. cum ad quorumdam, numer. 4. de exceſſibus Prælator.* qui textus ad propoſitum benè ponderatur in illis verbis: *Ipſam decernimus non teneri.*

Quò pertinet, quod excommunicatio lata à Ju-
49 dice, * poſtquam ab eo appellatum fuit, eſt nulla ipſo jure, & attentata, cùm tunc careat jurisdictione, ut per *cap. ad præſentiam*, & ibi DD. *de appellationibus*, probant Philippus Franchus ibi *num. 3. 4. & 5.* Lancell. *de attent. 2. p. cap. 12. attent. appellat. pendent. limit. 26. nu. 5.* Scaccia *de appellationibus, q. 17. limitat. 22. nu. 54.* Barboſa *in collect. ad eundem text. n. 2.* quamplurimos alios ad idem congeſſimus *de Regia protect. 2. part. cap. 5. n. 21. cum ſeqq.*

Quod adeò ex defectu jurisdictionis nulla eſt
50 excommunicatio, * declaratio, ut Clericus ſic excommunicatus poſſit abſque abſolutione ſubſequuta celebrare, & immiſcere ſe divinis abſque metu irregularitatis, etiamſi poſtmodum pronuntiatum fuerit, ipſam appellationem firmitatem non habuiſſe, Gloſſ. ſingularis, *verb. in officiis, in cap. ſolet, de ſententia excommunic. lib. 6.* Navarr. *in cum comin-*

gat, de reſcriptis, remed. 3. verſ. Secunda. Salcedus ad Bernard. Diaz *in pract. crimin. Canon. c. 33. lit. A.* Lancellot. *d. cap. 12. ampliat. 8 num. 7.* Spino *in ſpecul. teſtam. gloſſ. 11. rubr. nu. 29. verſ. Pater igitur, & nu. 44.* Cenedus *ad Decretales, collect. 25. n. 6.* Barboſa *in collect. ad c. ad præſentiam, nu. 3. & 4. de appell.* plurimos alios congeſſimus *de Regia protect. 2. p. c. 5. n. 22.*

Ac pariter cùm recuſatione pendente Judicis ſit ſuſpenſa jurisdictio, * tunc ab eodem judice lata 51
excommunicatio nulla eſt, ex hoc jurisdictionis defectu, Lapus *allegat. 1. per c. per tuas de ſententia excommunicationis.* Joannes Andreas *in c. legitima, num. 3. de appellationibus, in 6.* Franchus *in rubr. de appellationibus, in princip.* quia tunc ceſſat jurisdictionis exercitium * ut ex Milli *in Re-* 52
pertorio, verbo, jurisdictio, obſervat Marta *in tract. de jurisdictione, 3. p. cap. 14. numer. 35.* probant etiam Verall. *deciſ. 7. num. 1. p. 3.* Lancellotus *de attent. 2. part. cap. 6. numer. 4.* & ex pluribus aliis Giurba *in conſ. 9. num. 1. & nu. 3.* Valençuela *conſ. 37. num. 170.*

Igitur in omnibus iis caſibus, * in quibus vio- 53
lenter percutitur prima inſtantia Ordinarii, juxta quæ latiſſimè *in tota hac 2. part.* & pariter in executionem litterarum, & gratiarum Apoſtolicarum, quarum cauſarum cognitio pertinet in prima inſtantia ad Ordinarium, juxta caſuum diſtinctionem adductam hac 2. *p. cap. fin. per totum*, in quibus pro executione monitorialium, aut mandati de immittendo, aut executione executorialium expeditarum omiſſa forma Concilii Trid. *ſeſſ. 24. de reformatione, cap. 20. cauſæ omnes*, juxta quæ Nos hac 2. *p. cap. 17. & 20.* excommunicatio, aut declaratoria quomodo libet lata, cùm nulla ſit ipſo jure in notorio defectu jurisdictionis: ſi de facto inſuper & violenter perſonaliter intimetur, vel per Cedulones etiam in forma probanti publico loco affixos; Senatus vim tollendo, & taliter oppreſſis occurrendo retinet litteras monitoriales, & cenſuras tangentes, & remittit principalem cauſam Ordinario, atque inſuper acriter fert audaciam Tabellionum has intimationes facientium, * at- 54
que eos, & omnes participes, & agentes ſeverè punit. Clericos extraneos ab his Regnis declarat, eorumque temporalitas occupat, laïcoſque (ut diximus) gravibus pœnis afficit, atque partem ipſam, quæ attulit vel excommunicationem, vel declarationem, vel Cedulones etiam in forma probanti prædictis Caſibus, aut ea carentes, ad cautelam (juxta quæ latè & optimè Joan. Hieronym. Campanill. *diverſ. juris Canon. rubric. 11. c. 15. (n. 75.)* compellit omni juris rigore, ut ſuis expenſis afferat abſolutionem excommunicatorum, etiam nuliter, ad cautelam, ut præmiſi. Atque idem etiam in omnibus caſibus generaliter, * in quibus vi- 55
olentia communiter per Judicem, aut executorem Romanæ Curiæ, excommunicando partem; & his in partibus non reperiatur Judex ipſe qui abſolvat ab excommunicatione, vel quod non poſſit (quia executori mero nudata fuit poteſtas excommunicandi, aut declarandi, qui quidem poteſtatem abſolvendi non habet, juxta Gloſſam *in cap. cum inferior 16. verbo, ligare, de majoritate & obedien.* quam ibidem ſequuntur Joannes Andreas *col. ultima, n. 11. verſ. Et in fine*, Butrius *n. 8.* Panormitan. *col. 1. in fin. verſ. In eadem Gloſſa.* Felinus *col. 3. nu. 5. verſ. Fallit tertio*, quos & alios plures refert, & ſequitur Reudina, *in promptuar. receptar. ſententt. tit. 21. de excommunicatione, n. 4.* Barboſ. *in collect. c. cum inferior, n. 6. & ſeq.*

56 Tunc itaque Senatus compellit partem, * vel ejus actores, ut suis expensis afferat dictam absolutionem à Romana Curia, vel alibinde. Ita Paten. Henriquez vir insignis è Soc. Jesu *in tertio tomo summæ l. 2. de Pontificis clave, in c. 18. §. 2.* in hæc: Interdum data Romæ sententia etiam trina à Judice Apostolico fulminate processu mittitur executor in Hispania, & interdum executoriales literæ continent violentiam, &c. Et intimat censuras, ut mittat in possessionem, qui mitti non de-

57 bet, * & appellatio ab executore modum excedente admittitur apud Judices Regios, aut per literas Senatus ante datas, Prætor facta summaria informatione cum duplici iuste de violentiæ periculo, scripsit literas executoriales, & defert in Senatum Regis. Porrò Judices Regii (qua extra ipsorum territorium degentes judices Apostolicos rogare, aut compellere non possunt, ut sublata violentia suspendant executionem) comprehendi jubent executorem injustum, & reponi quidquid ab illo

58 cum vi notoria factum, seu attentatum est, * compellantque, si executor mixtus sit cum aliqua cognitione causæ, ut ipse absolvat, reponat attenta, & deferat appellationi, seu appellationi, aut certè, ut ipse, qui merus est respectu prioris sententiæ, suis expensis procuret plenam absolutionem hominis, &c.

Practicus etiam Monterroso *in pract. tract. 5. de las Chancillerias, c. 2. fol. 81. à tergo*, affert instructionem à Rege missam Cancellariæ, in qua propè principium hæc leguntur. Y que si algunos legos fueren en las notificar, y usar dellas, los prendan, y secrestren los biennes, y embien presos a la carcel de las dichas Audiencias con la informacion que contra ellos huvieren tomado, ò los Clerigos requieren a sus Prelados los prendan, y castiguen, &c. Et posteà *in eadem instructione, §. y tambien*, ita legitur: Y tambien se den cartas para que las partes, ò otars qualesquiera personas, que tuvieren las dichas Bullas, no usen dellas, y las embien a la dicha Audiencia, y a los Notarios, y Escrivanos que no las notifiquen, y si las tuvieren notificadas, que no las embien à Roma, ni den testimonio.

Et in §. *penultimo ejusdem instructionis Regiæ*, ita disponitur: Despues de vistos los procesos, constando por ellos, que lo que se harraido es contra las leyes y Bullas concedidas, y costumbre antigua, y contra los Patronazgos, à indultos: danse, attenta la calidad dclos negocios, è inobediencia; las cartas necesarias, assi para que no usen de las Bullas, como para secrestar los biennes, y temporalidades de los que fueren inobedientes; y para que parezcan en la dicha Real Audiencia, y salgan del Reyno, y acudan con los frutos, a quellos a cuyo favor se sententiare, y se den todas las demas provisiones que les pareciere que se deven dar, segun la calidad de la causa para, que se conserve, y guarde lo que en estos casos, por las Bullas, y leyes del Reyno esta proveido. Vide meliùs eundem citatum infra hoc *cap. à n. 64.*

Quæ instructio deducta fuit à praxi hujus Supremi Concilii Regis, & ex legibus, ut in *l. 21.*

59 *tit. 3. lib. 1. Recop.* quæ ad medium, sic ait: * *pena que qualquiera persona, ò personas, que contra lo contenido en las dichas Bullas, y privilegios Apostolicos, y contra lo aqui contenido fueren, ò passaren en qualquiera manera, si fueren legos por el mismo hecho ayan perdido, y pierdan todos sus bienes, los quales desde agora applicamos à nuestra Camera, y Fisco: y assimismo ayan perdido y pierdan qualesquier officios publicos y Reales, y otras mercedes que de nos tengant, para que dellos, como de vacos podamos hazer merced à quien nuestra merced fuere, y sus personas que den ala nuestra merced: y si fueren Ecclesiasticos, por el mismo hecho ayan perdido, * y pierdan la naturaleza y tem-* 60 *poralidades que tuvieren en nuestros Reynos, y sean avidos por agenos y estrannos dellos, y como a tales sean secrestados los frutos, y otros qualesquier beneficios que tengan est estos nuestros Reynos, y mandamos a los nuestros Procuradores Fiscales, y a dada uno dellos, que constandoles, que aguna, o algunas personas obieren ido, ò venido contra lo susodicho, los pidan y demanden las dichas penas, y prosigan las causas contra illos ante quien, y como devan hasta las fenecer, y acabar, &c.* Et in fine. *Pue executen, y hagan executar las dichas penas de las personas, y bienes de los que contra lo aqui contenido fueren, à passaren, &c.* Et idem disponitur *in l. 18. eodem tit. & lib.*

Quod & clariùs disponitur *in l. 25. eodem tit. 3. lib. 1. Recopil.* quæ postquam disposuit de tanto impetrationes à Sede Apostol. in derogationem juris Patronatus Regii, & laicorum, ac filiorum patrimonialium, & Canonicatuum Magistralium, & Doctoralium, necnon factas ab alienigenis exteris horum Regnorum, ad medium ita ait: *Porque qualquiera cosa que se proveyesse por su Santidad, y sus Ministros en derogacion de las cosas susodichas, ò qualquiera dellas traeira muy grandes, y notables inconvenientes: y dello podrian nacer escandalos, y cosas que fuessen en desservicio de Dios nuestro Senior, y nuestro danno, y destos Reynos y naturales dellos. Por ende mandamos a los dichos Prelados, Deanes, Cabildos, Abades, &c. Y a otros qualesquiera officiales legos, que quando alguna provision ò letras vinieren de Rota en derogation de los casos susodichos, ò entredicho, ò cession à divinis en execution de las tales provisiones, que sobre sean en el cumplimiento dellas, y no las executen, ni permitan, ni den lugar que sean complidas, ni executadas, y las embien ante Nos, ò ante los del nuestro Conseio, para que sevea, y provea la orden que convenga, que en ello se ha de tener,* sequitur & facit in hæc: *Y no fagades de al, sopena de la nuestra merced, è de caer, * è incurrir* 61 *los que fueren Prelados, y personas Ecclesiasticas por el mismo hecho (sin que sea necessario otra declaracion alguna mas desta que aqui se haze) in perdimiento de todas las temporalidades, y naturaleza que en estos nuestros Reynos, tuvieren, y los hazemos agenos, y estranes dellos, para que no puedan gozar de beneficios, ni dignidades en ellos, ni de otra cosa, que los que son naturales pueden y deven goyar segun las leyes y pragmaticas de nuestros Reynos, y los mandaremos hechar dellos Y a los legos que en esto fueren culpantes en qualquiera manerra, * ò entendieren en notificar las letras, ò pro-* 62 *visiones, ò que se executen, ò fueren en las ganar, ò a ello dieren favor, y ayuda en qualquiera manera, si fueren Notarios, ò Procuradores, incurran en pena de muerte, y perdimento de biennes, y los otros legos en perdimiento de todos sus bienes, les quales aplicamos desde agora à nuestra Camera y Fisco: y demas desto la persona sea a nuestra merced, para mandar hazer dello lo que fueremos servidos.* Vide etiam idem in simili casu dispositum in *l. 1. tit. 8. de los Juezes Conservadores, y otros Juezes Ecclesiasticos, lib. 1. Recopil.*

Et in *l. 80. de los Presidentes y Oidores lib. 2. Recopil. tom. 3. addit* ibi; *Mandamos, al nuestro*

Con-

Consejo, Chancillerias, y audiencias, tangan gran cuidado de guardar justicia a las partes que acudieren ante ellos por via de fuerça conforme a derecho, y costumbre immemorial, y leyes, y pragmaticas destos Reynos, y conforme a ellas castigar a los que contravinieren, &c.

Quare in complementum harum legum, ubi in
63 casibus * in quibus de violentiis cognoscit Senatus, & per consequens ubi prima instantia percutitur Ordinarii, quibus pro executione monitorialium, aut executorialium per contradictas, vel aliter obtentarum (juxta quæ latiùs hac 2. *p. c.* 17. *& c.* 10. *per totum*) excommunicatio aliqua, declaratio, aut publicatio, etiam per legitimos Cedulones in forma probanti affixos, juxta quæ ad principium hujus c. diximus lata, aut intimata fit, si ad instantiam, aut diligentiam laïcorum, atque etiam Notarios in carcerem detrudere facit Senatus, ad legum pœnarum executionem procedit, si Clericus sit, decernit Senatus, ut in hac Curia compareat, qua detineatur donec absolutionem excommunicatorum à Curia Romana suis expensis afferat, ut dictum est argumento text. in *c. unic. de milite vassallo qui contumax est*, ibi: *Competenter cogere, ut vel possessionem restituat, & acquiescat, vel judicio Curiæ se committat.* Et insuper ad legum prædictarum pœnas contra Ecclesiasticas personas appositas, prout sibi melius visum est, Senatus ipse procedit, maximè data petenti contumacia, & dilatione in allatione dictæ absolutionis. Quod & Senatus hîc ita observat, & videmus communiter practicari.

64 Quam etiam praxim recenset Monterosо * *tract. 5. de las Chancillerias, titulo, Sigueſe el quarto proceſſo, que es ſobre la retention de las Bullas*, & *in c. 1. verſ. Pero acaece algunas vezes, fol. mihi* 80. in noviori impressione, ita testatur. *Pero acaece algunas vezes, que antes que las juſticias tomen las bullas, la parte que las gano en notificandolas, las embia a Roma, en lo qual ſe tienne e eſte recurſo, que el Fiſcal de una peticion, en que pida que ſe proceda contra la perſona que uſo de las tales Bullas, y ſi fuero lego le prendan las juſticias, ſi fuere Clerigo, que parezca perſonalmente en la Corte, y le ſecreſten las temporalidades, y no ſalga della haſta que traiga las dichas Bullas, y abſolucion para la parte. Dada eſta peticion, y conſtando por algun teſtimonio, ò informacion; ſer aſſi. Suelen los Preſidentes, y Oidores mandar dar proviſion para que ſe haga como ſe pide. Traidos por virtud della los preſos legos, ò pareciendo conforme, a elle perſonalmente los Clerigos, ſe procede contra ellos conforme a las leyes, y pragmaticas deſtos Reynos.* Hactenus Practicus ille. Quæ praxis ita in hoc Supremo Consilio Regis inviolabiliter, & incunctanter observatur quotidie, quoties contingit similes casus evenire.

Post opus hoc peractum, nonnulla nobis in men-
65 tem venere, * quæ omninò utilia judicavimus, addereque decrevimus doctrinis singulis, de quibus à principio hujus capitis, cùm penitùs deregant defectus, & nullitates hujusmodi intimationis per Cedulones simplices præpublicandis excommunicaris publicis locis visos palam, tamen furtivè, & occultè affixos.

Tria in iis Cedulonibus præcisè requiruntur, ut arctent publicatum & ut illis fides detur, eisque publicandus credat; quorum altero deficiente nulli præcisè dicentur, nempè *jurisdictio, ordo, & causa*, ut in terminis dixit Rota *in una Januenſ. ſeparationis thori*, 8. *Martii* 1627. coram R.P. Coccino Decano, *& in alia Bracharenſ. Theſaurarie* 20. *Martii* 1632. coram R. D. Pirobano. Quas novissimè in puncto individuo adducit Barbosa *de jure Eccleſiaſtico, lib. 1. cap. 49. §. 3. num. 70. & 126.* & de singulis agendum erit.

Jurisdictionis defectus in iis Cedulonibus (quibus obviare solet Senatus) * ut plurimum concur- 66
rit, quia frequentius affigi solent in causis, quarum prima instantia pertinet ad Ordinarium, procedituque Delegatus Sedis Apostolicæ ex commissione non subscripta propria manu Sanctissimi, ut latiùs adnotavimus superiùs à *num.* 41. *cum multis ſeqq.* & agnoscit Ang. Barbosa ubi proximè *num.* 70. ibi: *Quintò magis dubitari non poteſt de legitima edicti mandati intimatione, quamvis per edictum facta, quia concurrunt omnia ad ſuſtinendum actum nempè, juriſdictio, cauſa, & ordo judiciarius: juriſdictio eſt patens, quia vigore particularis reſcripti manu Sanctiſſimi ſignati conceſſum fuit, ut procedi poſſet per edictum conſtito de non tuto acceſſu, &c.*

Debet etiam concurrere particularis ad hoc commissio Papæ, * ut edicta affigi valeant, quia cum 67
sit modus exorbitans à jure, ut dicit text. *in Clement. de judiciis*, & Rota *deciſ.* 223. *ſi committitur, in novis.* Joan. Milius *in verb. citatio per edictum, in* 3. *col. & deciſ.* 753. *dic quod in cap. dudum, in antiquis*; * propterea nullus citat per hu- 68
jusmodi edicta, nisi fuerit sibi ex speciali commissione, & mandato Papæ id commissum, ut notat Glossa *in dict. Clement.* 1. *in verb. ſpecialiter*, hoc enim quasi proprium * & de reservatis ipsi Papæ ut 69
talis modus arctet, secundùm Paulum Deleaz, & Guido de Montelaud. quos refert, & sequitur Rota *in d. deciſ.* 123. *in addit.* & notat Paulus de Castro *in l. ad peremptorium, in fin. de judiciis*, & Felin. *in cap. quoniam frequenter, col.* 9. *verſ. Circa Gloſſam, ut lite non conteſtib.* Vantius *de nullit. ſentent. ex defectu citation. à numer.* 124. *cum duobus ſeqq.* probat etiam *d. deciſ. Januenſ. ſeparationis* suprà citata *numer.* 65. *& Bracharenſis*, quam ad litteram ad finem hujus cap. referemus; quia dicitur hanc specialem Papæ commissionem esse penitùs necessariam, ita ut ex jurisdictione ordinaria, nec ex commissione generali fieri valeat. Atque ideo deficiente speciali rescripto, jurisdictionis defectus annullat edictorum affixionem, quantumvis aliàs solemniter expeditorum; text. est expressus *in d. Clem. 1. de judiciis*, ibi: *Ipſo Papa ſpecialiter, & ex certa ſcientia idem mandante, &c. de judic.* annotavimus suprà, *numer.* 15.

In ordine etiam hæc edictorum, & cedulonum affixio solet peccare, * fit enim in simplici papyro 70
absque authentica scriptura; sed penitùs omni carens solemnitate juris, quæ nullam fidem facere potest, nec ei credendum, ut latissimè deduximus *n.* 33. *& à n.* 26. *cum ſeqq.*

Debent enim de necessitate affigi ipsa edicta originalia, * ita ut nec sufficiat earum transumptum, 71
cui pars declaranda, aut publicanda, credere non tenetur; ita pluries determinavit Rota secundùm Vestrium *in practica Romanæ Curiæ lib. 4. cap. 3. num.* 5. ibi: *Sed & ſatis non erit, ut executor ſimilis citationis per edictum eam in publicis locis legerit, & publicaverit, niſi inſuper eam in valvis eorumdem locorum affixerit, & affixam per aliquas horas dimiſerit, nec ſufficeret affixio copiæ, ſed originalis, cui pars credere tenetur, non autem copiæ*, text. *in d. Clement. unica, de judiciis*, Rota

in deciſ. 223. committatur, de dilationibus, in notis, Caſſiadorus *deciſ. 4. de dolo & contum. &c.* & idem firmat Ant. Gravatius ejus additionator in annotat. ad *cap. 2. lib. 4. numer. 9.* ibi: *De citatione per edictum, ejuſque formula, ſcilicet, quod publicè legatur exemplarque, ſive originalis (ut dici ſolet) affigatur, affixaque aliquas per horas dimittatur: Apud Millium hæc docentem legere eſt, in verb. citatio, quando committitur*, Rota *deciſion. 223. &c.* Vantius etiam *de nullitatibus ſententiar. tit. de defectu citationis, &c. num. 134.* ibid. *Inſuper (ut vides) ex forma prædictæ citationis requiritur, quod publicè legatur, & poſtea originalis affigatur, & affixa dimittatur in valvis dictorum locorum per tantum temporis ſpatium, ut tranſeuntibus pateſieri poſſit, &c.* & rerum ipſe *numer. 136.* ita ait: *Et intelligi, quod*
72 *citatio ipſa originalis, *non autem copia ſit affigenda, quia pars illi credere non tenetur, ſi non foret in publica forma*, ut dixit Rota *in d. deciſ. 223.* & Ægidius *deciſ. 539.* licèt citatio, & Felinus *in dict. cap. quoniam frequenter, verſ. Quintò nota, quod citatio originalis*, & text. *in Clem. cauſam*, ibi: *Porrecto, vel ſub ſcriptura authentica, &c.* idem probat Rota, ut per Auguſtinum Barboſam *de jure Eccleſiaſt. lib. 1. cap. 39. ſub num. 70.* ibi: *Ordo etiam de jure requiſitus ſufficienter fuit ſervatus, quia originales citationes probantur ex Edc Curſoris, & Notariorum affixæ in locis ſolitis in Curia, & in aliis duobus locis temporali ditioni Eccleſiæ vicinioribus in valvis earum reſpectivè majoris Eccleſiæ, ac inſuper lectæ, & copiæ dimiſſæ, quæ omnia ſolent deſiderari pro eadem forma adimplenda. Et ſequuta eſt* Rota *in d. Januenſ. ſeparationis, 8. Martii 1627. coram D. meo Cocein. Decano, &c.* & idem tenuit Rota *in una Bracchar.* addocta infra *num. 73.* vi-
...ndus etiam Lancellotus *de attentat. 2. part. cap. 4. in præfat. n. 99.* & Nos etiam tetigimus ſuprà *à n. 26. & 33. cum ſeqq.*

Tertium requiſitum eſſentiale ad validitatem af-
73 fixionis Cedulonum eſt *cauſa*, * nempè ob metum, & potentiam adverſarii, & non tutum acceſſum, cujus *ſuprà* meminimus *n. 73.* ubi etiam diximus prius de hac cauſa debere conſtare, cui adde plures Rotæ deciſiones per Veſtrium *in practic. Romanæ Curiæ lib. 4. cap. 2. n. 3.* ibi: *Quod ſi ad eum, qui citandus eſt, non pateat tutus acceſſus, vel aliàs caveat ne citari poſſit; ſolemus in commiſſione, dum facultatem citandi poſtulamus addere clauſulam [etiam per edictum publicum] quam ſignatura dare non conſuevit, niſi cum temperamento, conſtito ſummariè, & extrajudicialiter de non tuto acceſſu, per Clem. 2. de judiciis, & tunc opus eſt extrajudicialiter docere, & teſtes inducere, & Auditori de non tuto acceſſu fidem facere*, Rota *deciſ. 753. dic quod in cap. dudum, de citationibus per edictum, & deciſion. 703. dic quod citatio, eodem tit. in antiquis. Staphileus ſuo libello de litteris gratiæ, & juſt. charta 158. oportetque hoc caſu teſtes ſaltem deponere, quod credant citandos non poſſe ſatis tutè perſonaliter, vel domi citari; Rota deciſ. 781. ſi quis de citationibus per edictum, in antiquis. Staphileus ibidem. Caſſiador. d. a ſ. 2. de dolo, & contumacia, exinde actor citationis Decretum obtinebit, &c.*

Vantius etiam *de nullitatib. ex defectu citatio-*
74 *nis, nu. 127.* ibi. Et quando * Papa dat alteri hanc poteſtatem per ſimile edictum publicum citandi; conſuevit apponi clauſula, videlicet (*conſtito ſummariè de non tuto acceſſu*) ut moris eſt. Unde judex talis antequam citationem per edictum diſcernat, debet ſaltem ſummariè teſtes examinare ſuper metu & potentia, & non tuto acceſſu, ſeu impedimentis, quæ ex adverſo prætenduntur, ut tenet Rota *704. dic quod citatio, in antiquis*, qui teſtes ſatis eſt, quod dicant, ſe credere impoſſibile fore, vel non eſſe tutum eoſdem in perſonis, vel eorum domicilia citare, ut Rota *deciſ. 693.* nota quod aliquoties, *in antiquis*, ponit Bart. *in extravagan. ad reprimendum, in verſ. Per edictum, in 1. colum.* & Felinus *in dict. cap. quoniam, frequenter, col. 11. verſ. Pro practica. dict. Clement.* & Caſſiad. *deciſ. 2. de dolo & contumacia*; & juramentum ipſius partis ſuper hoc non ſufficeret, ut dict. *deciſ. 753. & 704. dic quod citatio, in antiq.* & ponit Felinus in loco ſuprà citato, etſi Judex ſaltem ſummariè de præmiſſis non cognitis proceſſurum per edictum diſcerneret, proceſſus hujuſmodi non valeret, ut conſuluit Decius *conſil. 460. viſo puncto, vel fin. nu. 26. lib. 4. &c.* Idem etiam aſſerit in cauſa propria Barboſa *de jure Eccleſiaſtic. lib. 1. cap. 39. §. 3. n. 66. & 67.* & probant in iis terminis violentiæ, & recurſus ad Regem plures Rotæ deciſiones *in una Bracharenſ.* protinus referenda cumulatæ.

Et licèt pro cauſa juſta non tuti acceſſus Rota moderna admittat, *& habeat recurſum ad Prin- 75
cipem, ut in dictis deciſionibus, & aliis plurimis citatis ſuprà *cap. 20. num. 3. cum ſeqq.* ea tamen inefficax eſt, & minus legitima in jure erit habenda, cum publicandus recurſus apponat impedimentum juſtum à jure omni approbatum, & apud cunctas Catholicas nationes publicè uſitatum, non ob propriam ſuam, vel ſuorum potentiam (uti jura de hoc loquentia requirunt) ſed authoritate Principis, ad quem hæc Regalia competit, ut in iis terminis ampliſſimè conſideravimus hac 2. *part. dict. cap. 20. à n. 17. cum multis ſeq.* idcirco nunquam talem * cauſam legitimam agnovit Catholi- 76
cus hic ſupremus Senatus, tanquam impeditivam, & directo impugnantem ſalubrem juſtumque hunc recurſum Regium, ut ibidem latiùs annotavimus, de quo alia etiam videbis in propoſito hoc *cap. à n. 10. cum ſeq.*

Et ut pateat quod in iis Cedulonibus, & edictis publicis affigendis * Rota pluries prædicta tria re- 77
quiſita (nempè *juriſdict. ordin.* & *cauſam*) ad eorum validitatem copulativè ſemper deſideravit; referre volumus ejuſdem Rotæ *deciſionem Bracharenſ. Theſaurariæ 10. Martii 1632.* coram R.P. Pirobano, quæ ſic ait.

Quæſitum fuit an contra Balthaſarem ſit danda declaratoria, exindeque ſit apponendum ſequeſtrum? Et affirmativè fuit reſolutum: præceſſerat enim legitima litterarum executorialium intimatio, & ſervati fuerunt quatuor termini ad docendum de paritione, juxta ſtylum hujus Tribunalis, quibus jam elapſis, remanet probata negativa paritionis, Felinus *in cap. Rodulphus, num. 41. de reſcriptis*, Veſtrius *in praxi lib. 8. cap. ult. nu. 19.* ex qua deſumitur contumacia, & per eam cenſuræ declarantur Abb. *in cap. reprehenſibilis, num. 2. de appellationibus*, & *in cap. 1. num. 10. de judiciis*, Caſſiadorus *deciſ. 5. num. 7. de conſtitutionibus*, Mobedanus *deciſ. 1. de ſentent. excommunic.* quod paſſim ſervatur contra rebelles, & inobedientes, ut in *Burgenſ. præeminentiarum, 8. Junii 1582.* coram Cardin. Seraph. *& 439. n. 1. & 591. n. 5. part. 2. recent.* in quibus aliæ deciſiones referuntur.

Nec dubitari poteſt de legitima litterarum

78 intimatione * quamvis per edictum facta, quia concurrunt omnia ad sustinendum actum de jure requisita, nempe *jurisdictio*, *causa*, & *ordo* judiciarius.

Jurisdictio est parens, quia non fuit processum ex ordinaria jurisdictione, prout potuillet, si versaremur in foro Cæsareo per *Authent. qui semel*, *Cod. quomodo & quando Jud.* Felin. *in cap. quoniam frequenter*, *n.* 13. *ut lite non contestata*; sed vigore particularis rescripti, *ut possit procedi per edictum constito de non tuto accessu*, quod erat necessarium de jure Canonico *Clement. dudum*, *de judiciis*, ubi Glossa *in verb. Papa*, *& seqq.* hoc annotarunt Felin. *in cap. frequenter*, *nu.* 13. Rota *in addition. decis.* 8. *de dolo & contum. in novis*, Vantius *de nullitate ex defectu citat. n.* 126. & Rota idem servavit, & servat in *Januen. separationis thori.* 8. *Martii* 1617. *& in eadem causa* 16. *Februarii præteriti*, coram D. meo Decano.

Causæ etiam non desunt, quæ justificant non tu-
79 tum accessum, * quia Balthasar solitus erat recurrere ad judices laicos pro impediendo processu, & ne personaliter citaretur, ut ex relatione Notarii exhibita, quæ nedum sufficeret pro causa non tuti accessus, sed et am ad hoc, ut posset dici personaliter citatus, Bald. *in dict. cap. quoniam frequenter*, §. *porrò*, *nu.* 2. *ut lite non contestat.* & idem fuit dictum *in Januens. census*, 10. *Januarii* 1614. coram me, quando scilicet recursus concludenter est probatus. Præterea testes fuerunt examinati firmiter deponentes quod in Regno Lusitaniæ non poterant exequi hujusmodi mandata, & Decreta Rotali; & alia quæ ab urbe hac de re transmissa, fuerunt absque judicis Regiæ Coronæ beneplacito, quod sufficit ad hoc, ut dicatur constare de non tuto accessu, sive testes concludant non tutum accessum per impossibile; sive hoc credant difficile propter pœnas in Regiis constitutionibus comminatas, ut quis non audeat mandata intimare. Rota *decis.* 22. *nu.* 2. *de rescript. in antiquis*, & idem firmat de stylo hujus Tribunalis *addition. ad decis.* 5. *nu.* 2. *& 4. de rescriptis*, *in novis*, Cassiador. *decis.* 2. *de dolo & contumacia*, & idem fuit admissum in prædictis decisionibus *Januens. census* 10. *Januarii* 1614. *& in Januens. separationis thori*, 8. *Martii* 1617. *&c.*

Quantum attinet ad hanc decisionis partem, quod ex recursu ad Regem nullatenus inducatur legitima causa non tuti accessus, concludenter probavimus suprà *à nu.* 75. *& à nu.* 19. *& in cap.* 20. *à n.* 17. *cum multis seqq.* quibus apertissimè ostendimus, quàm improbabilis sit hæc Rotæ ratio, & assertio proveniens magis ex rigore, & odio, quo prosequitur miseros afflictos vim passos, recurrentes ad Regem pro propria defensione naturali. Et sic accedamus ad alia requisita ejusdem decisionis, in hunc modum prosequentis.

Ordo etiam (progreditur ipsamet decisio) de
80 jure requisitus * sufficienter fuit servatus, quia originales citationes probantur ex fide Cursoris, & Notariorum, Affixæ in solitis Curiæ, & in aliis duobus locis temporali ditioni vicinioribus, nempè Civitate Triphern. & terræ Aquipendii in valvis earum respectivè majoris Ecclesiæ, ac insuper lectæ, & copiæ dimissæ, quæ omnia solent desiderari pro eadem forma adimplenda, Cassiado. *decis.* 1. *& 6. de dolo & contumacia*, Rota dicta *decis.* 5 *de rescriptis*, *in novis.* Ægidius *decis.* 194. Puteus *decis.* 164. *lib.* 2. *in correctis.* Vestrius *in praxi lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 4. & Rota eandem praxim sequuta est in allegata *decis. Januens. separationis thori*, coram D. meo Decano, &c. quam decisionem in causa propria adducit August. Barbosa *de jure Ecclesiastico lib.* 1. *cap.* 39. §. 5. *à numer.* 126. Et de aliis formulis horum edictorum, & Cedulonum, & quomodo, & quibus in locis præcisè sint affigendi, ut arteant, &c. plenè, & specificè per Vantium *de nullitate ex defectu citationis*, *nu.* 124. *cum multis seqq.* & Vestrium *in praxi Romanæ Curiæ libro* 4. *cap.* 2. *&* 3. & ibidem ejus additiona. Antonius Gravatius, Lancellot. *de attentatis* 1. *part. cap.* 4. *lite pendent. in præfatione*, *à numer.* 95. *cum multis seqq.* quapropter si in affixione horum Cedulonum, & edictorum, quæ è Romana Curia adducuntur, aliquod ex prædictis formaliter requisitis deficiat, nulla erunt ipso jure, nec arctabunt, nec ligabunt, nec illi fides aliqua danda erit.

CAPUT XXV.

In his causis, quæ vel jure speciali, vel tanquam Sedis Apostolicæ Delegatum ad Ordinarium pertinent, si in prima instantia impetretur commissio (absque tamen subscriptione propria manu Sanctissimi:) an per Senatum retenta, Ordinario erit remittenda cognitio?

SUMMARIUM.

1 *Jurisdictio perpetuò data ex privilegio, vel jure speciali Ordinario, non personæ, sed dignitati, Ordinaria est, non delegata.*

2 *Commissio certi generis causarum aggregata Ordinario, ordinaria jurisdictio extensa intelligitur, non delegata.*

3 *Jurisdictione certi generis causarum commissa Ordinario universaliter ordinaria potestate utitur.*

4 *Certa causa perpetuò commissa Ordinario habito respectu ad officium sub ordinaria potestate comprehenditur.*

5 *Judex idem potest habere jurisdictionem Ordinariam generalem, & etiam Ordinariam specialem.*

6 *Jurisdictionis concessio particularis casus facta perpetuò Ordinaria est.*

7 *Casus Sedi Apostolicæ reservati in quibus ob imminentem necessitatem, aut difficilem ad eam recursum disponit Ordinarius, ordinariæ jurisdictionis dicuntur.*

8 *Casus pertinens perpetuò dignitati Ordinariæ, non personæ, ex privilegio Principis est jurisdictionis ordinariæ.*

9 *Si casus ex privilegio perpetuò datus est dignitati, non eligitur industria personæ, quia successores sunt incerti.*

10 *Commissio specialis perpetuò facta dignitati transit in Capitulum Sede vacante, quia est ordinaria, non delegata.*

11 *In casibus specialibus perpetuò concessis dignitati, si in prima instantia commissio non subscripta manu Sanctissimi impetrata sit, retinetur in Senatu causa Ordinario remissa.*

12 *In casibus à Tridentino commissis Ordinario cum clausula (etiam tanquam Sedis Apostolicæ*

Delegato:) an commissio alteri impetrata absque subscriptione percussa deatur Ordinarii instantia.

Referuntur Concilii Trid. Decreta, quibus Ordinario casus committuntur cum clausula (etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegatum) ib.

13 *Ordinarium, cui causa à Canone committitur, etiam tanquam Delegato non procedere jurisdictione ordinaria, sed delegata à lege, qui tenuerint, ubi prima opinio refertur.*

14 *Et tunc non ad Metropolitanum; sed delegantem esse ab Ordinario appellandum, inferunt ipsi Doctores.*

15 *Ordinarium delegatum à Canone Ordinaria procedere jurisdictione, qui absolute tenuerunt.*

16 *Causa commissa Ordinario à Canone aliquid addente, vel detrahente à jurisdictione Ordinaria antea eo competente, tunc uti delegatus procedit, & ad delegantem, non ad Metropolitanum appellatur.*

17 *Si causa mavites Ordinario à Canone commissa, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, ei de jure communi competebat, ex citata censetur sua jurisdictio Ordinario non autem translata in delegatum.*

Et tunc ab Ordinario ad Metropolitanum appellatur, ib.

18 *Qui hanc tertiam distinctam opinionem teneant, recensentur.*

19 *Commissio particularis facta Ordinario per Papam, additæ clausula (tanquam Delegato, vel potestate nostra &c.) in casu aliàs de jure communi Ordinario pertinente, transfertur jurisdictio in delegatum.*

20 21. *& seqq. Secus quando à Canone committitur, etiam aliqua ex dictis clausulis.*

22 *Et tunc non ad Papam, sed ad Metropolitanum appellatur.*

23 *Declaratio S. Congregation. refertur, qua dicitur, à visitatione Episcopi facta tanquam Apostol. Delegati juxta Trid. ad Metropolitanum appellandum fore.*

24 *Similis Declaratio S. Congregat. refertur.*

25 *Episcopus in visitatione commissa ex Trid. procedit uti Ordinarius, cum sibi de jure communi pertineat.*

26 *& seqq. Doctores simpliciter firmantes Ordinarium procedentem Ordinaria, & delegata potestate, præsumendum Ordinaria processisse, conferuntur.*

27 *Ordinarius in causis sibi, aut à lege, aut Principe commissis, aut uti Ordinarius dumtaxat, aut, uti Delegatus tantum, non utraque simul eo tempore procedere potest.*

28 *In commissionibus, per quas non excitata intelligitur Ordinarii jurisdictio, statim brevi manu, jurisque ministerio avocata in delegatam transfunditur.*

29 *Ordinario si sit facta commissio in casu aliàs de jure communi sibi pertinente cum clausula, quod simul utraque potestate ordinario, & delegata procedat, tunc in dubio ex ordinaria, processisse intelligitur.*

30 *In casibus à lege, vel Principe Ordinario remissis in quibus non alteratur ordinaria potestas; commissio non subscripta manu Sanctissimi alteri impetrata per Senatum retinetur, causa remissa Ordinario.*

31 *Secus in casibus, qui denuo Ordinario committuntur cum clausula significante avocationem, quo de jure communi sibi non competebant.*

32 *& seqq. In causis exemptorum facta Ordinario commissio à Canone tanquam Delegato, &c. an uti Ordinarius, an uti Delegatus procedat.*

33 *Ab Episcopo procedente jurisdictione delegata contra exemptos, ad Papam appellatur.*

34 *In causa commissa Ordinario contra exemptos uti Delegatum procedere dixit Erasmus à Cochier.*

35 *& seqq. Contrarium, ut verius defendit Author.*

36 *Ab Episcopo juxta Concil. visitante Ecclesias exemptas, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato appellatur ad Metropolitanum.*

37 *Exemptio supponit anteriorem subjectionem Ordinario de jure communi.*

38 *Impedimentum exemptionis tollitur data Ordinario facultate à Canone, ut liberè in causa exempti procedat.*

39 *Semel avocationis, & exemptionis impedimento cessante in aliquo casu, Ordinarius ipso jure recuperat jurisdictionem in exemptum.*

40 *Impedimento semel cessante res facilè revertitur ad suam primævam naturam.*

41 *In terris recuperatis à manibus Maurorum statim subintrat privilegium Decimarum Regi Hispaniæ concessum ab Urbano II. sæpè canonizatum per Rotam.*

42 *In Decimis Regibus applicatis per Papam, cessat juris communis dispositio.*

43 *Res Ecclesiæ alteri concessa, & ab eadem Ecclesia recuperata primævam naturam libertatis simul recuperat.*

44 *Et etiam pro illa parte quam Ecclesia recuperavit in qua cessat impedimentum, & subintrat jus commune, ib.*

45 *Decimæ laïcis concessæ ante Concil. Lateranense in feudum, reversæ ad Ecclesiam recuperant libertatem, & nequeunt iterum infeudari laïcis.*

46 *Beneficium Curatum patronatus laïci, devolutum ad Ordinarium debet provideri per concursum, quia sublato impedimento, devolvitur pro illa vice ad liberam Ordinarii collationem.*

47 *Augustini Barbosæ observatio, quod facta commissione à jure Ordinario in exemptos, procedat in eos potestate ordinaria, cum semel sublatum sit impedimentum, & subintret jus commune recuperatum.*

48 *Erasmus à Cochier contrarium sentiens manifestè convincitur.*

49 *In causis exemptorum, in quibus à jure datur Ordinario cognitio, etiam tanquam Sedis Apostol. Delegato, commissio non subscripta retinetur per Senatum, causa Ordinario remissa in prima instantia.*

50 *Casus in quibus Ordinarius procedit in exemptos, remissivè.*

DUpliciter solet in Concilio Tridentino, aut etiam jure reperiri communi commissionem aliquarum causarum fieri Ordinario, vel simpliciter per privilegium speciale à Sede Apostolica emanatum, vel ipsi tanquam Sedi Apostolicæ Delegato. * De primo igitur videamus, in quo communiter omnes ferè Doctores conveniunt, ut quando vel ex Principis privilegio, vel jure speciali jurisdictio in aliquo casu, seu casibus competit ordinariam jurisdictionem habenti non personæ, sed

seu

seu dignitati perpetuò, seu officio, tunc talis jurisdictio non est delegata, sed omninò Ordinaria, atque potestatis Ordinariæ jura habet, & consequitur; ut docet Bart. *in l. ambitiosa, num. 34. ff. de decretis ab Ordin. faciend.* Joannes Andreas *in addition. ad Speculatorem, tit. de legato. §. ult. ad finem, verf. Legatus est Ordinarius.* Bald. *in c. final. nu. unico, de officio Ordinar.* & ibi Imol. *ad fin.* Sylvest. *verb. delegatus, quæst. 8. dub. 1.* Covarruv. *lib. 3. variar. cap. 29. numer. 2. in princip. & in num. 9. ad finem, & nu. 10.* & probant etiam Compendium Mendicantium *in verb. absolutio ordinaria quoad fratres*, ad finem, *dubio 2.* Pallarellus *in Compendio Minimorum, cap. 5.* Pater Henriquez *lib. 13. de excommunicatione, cap. 24. num. 2.* & facit doctrina Bald. in *l. 1. ff. de officio Consul.* & Felinus in *cap. licet, num. 4. de officio Ordinar.* latissimè & benè comprobat Sanchez in *tract. de matrim. lib. 2. disp. 40. à nu. 13. cum seqq.*

Hinc est, quod si aliàs habenti jurisdictionem
2 ordinariam fiat commissio * certi generis causarum, quæ aliter ad ejus cognitionem non pertinebat; jure Ordinario videtur facta commissio, in quibus quidem potestate ordinaria procedet, & cognoscet, quasi jurisdictio sua ordinaria ad prædictas causas de novo concessas videatur extensa, Lappus *allegation. 88.* Angelus *consil. 414. n. 1.* Baptista ad *l. more, n. 26.* & ibi Decius *nu. 36.* & Purpuratus *n. 35. ff. de jurisdictione omnium judic.* Bolognerus *in l. 52. ff. de officio ejus.* Petrus Barbosa *in l. cum prætor. 12. §. 1. à nu. 66. & à princip. ff. de judiciis.*

Qui quidem *num. 68. cum duobus seqq.* firmat
3 pro verissima resolutione, * quod quando alicui Judici Ordinario committitur certum genus causarum universaliter, procedit jure, & authoritate
4 ordinaria, quod & idem erit, * quando habenti jurisdictionem ordinariam certa causa cognoscenda committitur, habita relatione ad officium, quia tunc jure ordinario videtur facta commissio, ex *l. 1. juncta glossa, verbo, specialiter, C. ne liceat potentia*, quam extollit Bald. *in l. à Judice, num. 9. C. de judiciis.* Decius *in cap. ceterum, notabili 1. de judiciis*, Purpuratus *in dict. l. more, num. 15.* Et sic evenit quod unus & idem Judex habeat ju-
5 risdictionem ordinariam generalem, * & etiam ordinariam specialem propter novam causam officio commissam, Bald. *in cap. 1. num. 2.* & ibid. Alberotus *col. fin. de investitur. in mar. facta.* Petrus Barbosa ubi proximè *nu. 69.* qui *n. 70.* reddit ra-
6 tionem; * quia quando concessio facta Ordinario alicujus casus particularis perpetua est, censetur ordinaria juxta plenè relatos per Cravetam *rim. 295. n. 24.* Menochius *de præsumptionibus, lib. 2. præsumpt. 16. n. 8. & seqq.*

Hinc est quod cùm de jure communi aliqui sint
7 casus, * in quibus committitur Episcopo dispensandi potestas circa impedimentum occultum dirimens matrimonium, atque absolvendi excommunicatos propter Clerici percussionem, qui de jure Sedi Apostolicæ sunt reservati, & Ordinario competit potestas ratione imminentis necessitatis, quia difficilis est ad Pontificem recursus, & aditus, & in aliis casibus generaliter, qui Episcopo competunt ratione imminentis necessitatis: tum hæc potestas Ordinario competit ex jurisdictione ordinaria, non delegata ex supra dictis, & sic alteri hos casus posse delegare, probant in specie Enrich. *lib. 11. de matrimon. cap. 3. num. 2.* Navarrus *lib. 5. Consiliorum, in 1. editione, tit. de sententia excommunicationis, consil. 15. numer. 3.* in editione verò *2. consil. 11. numer. 4. tit. de privilegiis.* Thomas Sanchez latissimè, & doctè *de matrimon. tom. 1. lib. 2. disput. 40. quæst. 2. à num. 13. cum seqq.*

Et quando ex privilegio Principis aliquis casus pertinet ad Ordinarium uti Ordinarius, * ita 8
ut habeatur respectus ad dignitatem in perpetuum, & ad officium, non autem ad personam, ut tunc cum censeatur ordinaria, non delegata potestas commissa, possit delegare hunc casum specialem, probant generaliter Glossa *in cap. fin. verbo, casibus, de officio ordinar.* ubi Joannes Andreas *num. 3.* Anton. *num. 4.* Bald. *n. unico*, Abbas *num. 3.* Imola *ad fin.* Felinus *in cap. fin. nu. 8. de officio delegat.* Jason *in l. à Judice. C. de Judiciis, num. 2.* Sylvester, *verbo, Delegatus, quæst. 8. dicto 1. & absolutio 4. quæst. 2. §. 2.* Angel. *verbo, excommunicatio, casu 1. numer. 39.* Navarrus *summæ cap. 27.* Hispan. *num. 24.* Lanna *nu. 45. & lib. 2. consil. in 1. editio. tit. de foro competent. consil. 2. num. 3.* Covarr. *lib. 3. variar. cap. 20. nu. 6. & n. 20.* Compendium Mendicantium, *verbo, absolutio ordinaria quoad fratres, ad fin. dubio 2.* Pallarellus *in Compendio Minimorum, cap. 15.* Cordoba *in summa, quæst. 8. initio.* Henriquez *lib. 6. de pœnitentia, cap. 7. n. 3.* Lud. Lopez *1. part. institutorii, in 2. edition. cap. 284. fol. 794.*

Et ex Sylvestro, Angelo, & Navarro reddit rationem * Pater Sanchez *ubi proximè dict. disput. 40. numer. 17.* quoniam quando ex privilegio perpetuò dignitati concessio fit, non potest dici nudum mysterium, & industriam personæ fuisse electam & commissam. Etenim quoties aliquid conceditur Prælatis præsentibus, & futuris in perpetuum, non potest dici electam esse industriam personæ, cum personæ incognitæ fit delegatio, ut tradit Jason *in l. more, num. 65. ff. de jurisdictione omnium judicum.* Gregorius Lopez *in l. 47. in fin. tit. 18. part. 3.* cum Bart. & Panormit. quos refert Menochius *de arbitrar. lib. 1. quæst. 64. n. 17.* Sanchez *ubi proximè n. 17. usque ad fin.* ubi post alios concludit, ut cum hæc sit potestas ordinaria, poterit Ordinarius generaliter delegare hos casus specialiter commissos, more cujuslibet Ordinariæ potestatis. 9

Infert etiam ipse Sanchez *in eodem tract. de matrimon. tom. 3. lib. 8. disp. 2. à numer. 10. & seqq.* * quod hæc concessio jure speciali facta perpetuò Ordinariæ dignitati transeat in Capitulum Sede vacante, cum Episcopali dignitari competat, & pertineat ex jurisdictione ordinaria, non delegata, quia illa omnimodò transit, ista nullatenus. 10

Hoc igitur casu resolvendum venit per necessariam consequentiam, * commissione obtenta, 11
non servata forma Concilii Trid. *sess. 24. de reformatione, cap. 20.* & absque subscriptione propriæ manus Sanctissimi: causa sit Ordinario per Senatum remittenda, cum ordinaria jurisdictio manifestè lædatur, ejusque primam percutiat instantiam Ordinario merito præservatam.

Quando autem aliquorum casuum à jure, vel
à Concilio Trident. commissio sit Ordinario non
simpliciter, * sed adhibita qualitate, & clausula 12
(*etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato*) de qua habetur *in cap. ad abolendam, in fin. de hæreticis*, qua etiam frequenter utitur Concil. Trid. in multis capitulis, ut *in sess. 2. c. 2. & in sess. 6. de reformat. cap. 2. 3. & 4. in sess. 7. cap. 6. 8. & 14. &*

in ſeſſ. 14. cap. 4. & in ſeſſ. 21. cap. 5. 7. & 8. & in ſeſſ. 22. cap. 3. 5. 6. 8. & 10. & ſeſſ. 24. de reformatione, cap. 9. 10. 11. & 14. & ſeſſ. 25. cap. 8. & 9. quibus quidem omnibus capitulis tribuitur Epiſcopis poteſtas procedendi in caſibus per ea relatis, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis; an tunc per commiſſionem impetratam abſque ſubſcriptione propria manu Sanctiſſimi prima inſtantia percutiatur Ordinarii, ejuſque ordinaria juriſdictio læſa cenſeatur, ita ut per Senatum in protectionem editam eidem ſit ordinario facienda remiſſio: major extat difficultas.

Etenim tunc non cenſeri conceſſam Juriſdictionem ordinariam, * nec Ordinarium tunc procedere poteſtate ordinaria, ſed delegata, quando ita à lege, vel Canone cauſa delegatur, atque ita legis, vel Canonis eſſe Judices Delegatos; firmarunt Abb. *in cap. irrefragabili*, §. *cæterum, nu.* 2. & ibi Ancharran. *num.* 10. *ad fin. de officio ordinar.* Abb. *in cap. ad abolendam, n.* 15. *&* 16. ibi & Anania *n.* 25. & Felin. *n.* 3. *de hæreticis.* Zabarella *in Clem.* 1. *num.* 4. *in* 5. *oppoſitione, & num.* 141. *de ſupplend. negligentia Prælat.* & ibi Bonifac. *n....* & Immola videndus *n.* 10. latiſſimè Zabarella *ad dict. cap. ad abolendam*, §. 1. *ex nu.* 2. *de hæretic.* Alexand. *in l. more majorum, n.* 13. *ff. de juriſdict. omn. judic. & in l.* 1. *numer.* 8. *de officio ejus.* Navar. *lib.* 3. *tit. de regularibus, conſil.* 83. *n.* 6. *in fin.* qui omnes inferunt ex hoc, * quod cùm ſit in his cauſis Delegatus, non Ordinarius; & delegata, non ordinaria juriſdictione procedat Epiſcopus, non ad Metropolitanum, ſed ad Pontificem delegantem appellatio erit proponenda juxta juris regulam, quod à Delegato ad delegantem erit appellandum, *cap. ſuper quæſtio*, §. *porrò, de officio Deleg. cap. ſi delegatus, cap. is cui, cap. ſi à Delegato, de officio Delegat. in* 6. *l.* 1. *in princip. & in* §. 1. *& l.* 3. *D. ſi quis & à quo appellare.* 23 24

Secunda opinio plurimum Doctorum eſt directè contraria, arbitrantium * hujuſmodi Delegatos à Canone, vel lege non propriè Delegatos appellari, ſed Ordinarios dici, quia ordinariam juriſdictionem videntur exercere, eisdem à Canone, vel lege tributam, ut tenent Gloſſ. *d. cap. irrefragabili*, §. *cæterum, verb. ſuper hoc Delegatus.* Berojus *in rubric. de officio Deleg. n.* 57. *ad fin.* Zabarella *in Clem. ubi n.* 4. *in* 5. *oppoſitione, de ſupplenda negligentia Prælator.* & ib. Ancharr. *nu.* 3. citat Hoſtienſem, & alios hanc opinionem ſectantes, quorum ratio potiſſima eſt; nam juriſdictio, quæ tribuitur à lege, non delegata, ſed ordinaria dicitur, ut tradit Fulgoſ. *in l.* 1. *num.* 7. *de officio ejus, cui mand. eſt juris*, Specul. *in tit. de officio Ordin.* §. *conſtituit, n.* 10. & alii plurimi à Cenedo *in quæſt. Canonic. quæſt.* 34. *n.* 3. 25

Sed verior, & receptior opinio eſt Doctorum diſtinguentium in hac controverſia, * quam ita rectè, & juridicè componunt: etenim aut cauſa committitur Epiſcopo à lege, vel Canone aliquid addendo, vel minuendo ſuæ ordinariæ juriſdictioni, quam non ita omnimodam habeat, antequam ei fuiſſet commiſſa; & tunc non Ordinarius, ſed Delegatus Judex reputabitur, appellandumque erit ab eo ad Summum Pontificem. Si autem cognitio dictæ cauſæ indiſtinctè ad Epiſcopum pertinet de jure communi, per dictam ſimplicem commiſſionem cum præfata clauſula (*etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus*, & ſimilibus) ex citata dumtaxat dicitur ejus juriſdictio, commiſſioque talis juſſus, non verò delegatio nuncupabitur, & eo in caſu ad Metropolitanum erit interponenda appellatio, cum non cenſeatur altera Epiſcopi Ordinarii poteſtas, nec tacitè avocata, aut commutata, nec Ordinarii jus videtur tunc tollere voluiſſe Summum Pontificem per commiſſionem, argum. *legis* 2. §. *merito, &* §. *ſi quis à Principe, ff. ne quid in loco publico*, & quæ per illum text. tradunt Alciatus * *Regul.* 3. *præſumpt.* 11. Anania *in cap. ad petitionem, n.* 4. *de accuſat.* Altan. in *collect.* 956. 26 17

Et ſupra dictam opinionem, & concordiam referunt * & ſequitur Maranta *de ordine judicior.* 4. *part. diſtinct.* 5. *num.* 77. Felin. *in cap. licet, in corrigend. ex princip. de offic. Ordin.* Matheſil. *ſingulari*, 89. ubi latè Gabriel. Saray *in addit.* Felin. *in cap. eamtè, n.* 11. *verſ. Quarta differentia, de reſcript. in cap. cum ex offic. ex n.* 19. *in fin. de præſcriptio.* Abileſ. *in* 9. *Pratorum, in verb. commiſſion. num.* 6. Mandoſ. *in Gloſſa facultatis, in* §. *ſitque verſ. Ordinarius, in fin.* & Boërius *deciſ.* 151. *ex nu.* 5. Jaſ. *in l. jus civile, ex num.* 2. *ff. de juſt. & jur.* Alciat. *Reg.* 35. *præſumpt.* 3. *nu.* 3. Portoles ad Molinum *in* §. *commiſſion. ex num.* 1. *& in* §. *Judex, num.* 27. & Menoch. *lib.* 2. *præſumpt.* 16. *num.* 24. Bobadill. *Politic. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 26. *in lit. B.* ubi plures refert, & alios plurimos cumulat Paul. Gratianus *theorem.* 21. plures alios citat Cenedus *in collectan. ad Decretales*, 157. ipſe Cenedus *in quæſtion. Canon.* 34. *à nu.* 7. *& per tot.* Auguſt. Barboſ. *in collectan. ad cap. licèt, in corrigendis*, 12. *de officio Judic. ordin. n.* 2. Quaranta *in ſumma Bullarii, verb. Archiepiſcopi authoritas, pag.* 58. Petrus Barboſ. *in l.* 1. *cùm Prætor* §. 1. *nu.* 34. *ff. de judiciis*; Menoch. *de arbitr. quæſt.* 12. *à numer.* 4. Azeved. *in rubr. tit.* 9. *lib.* 3. *novæ Recopil. numer.* 17. *&* 18. Molin. *de juſt. & jur. tom.* 6. *tract.* 5. *diſp.* 24. *num.* 1. *verſ. Quando verò.* Eraſmus à Cochier *de juriſdict. ordinar. in exemptos*, 2. *part. quæſt.* 14. Riccius *p.* 2. *collectan.* 413. optimè Sanchez *de matrimon. tom.* 3. *lib.* 8. *diſp.* 2. *ſub nu.* 7. *num.* 10. Scac. *de appell. ſub n.* 86. *extenſio.* 2. *per tot. & à n.* 87. *cum ſeqq.* 18 19 20 21

Unum tamen utile, & valde neceſſarium circa hanc diſtinctionem veriſſimam præ cæteris annotabimus, * quod quando in aliquo caſu particulari & ſingulari commiſſio ſit Ordinario ſimpliciter ſuper eo, quod aliàs ſibi de jure communi competebat poteſtate ordinaria; excitata videatur potius Ordinarii juriſdictio, non delegata, quando verò non ſimpliciter, ſed addita aliqua clauſula, prout *poteſtate Apoſtolica*, aut *authoritate noſtra*, aut *tanquam Delegatus*, & ſimilibus clauſulis ſignificantibus, & indicantibus commiſſionem Delegatam, tunc videtur ſuperior juriſdictionem ordinariam inferioris Ordinarii mutare in delegatam, ut cum Menoch. Azeved. Molin. Eraſm. à Coch. & Ric. in locis ſuprà citatis obſervat Aug. Barboſ. *in collect. ad cap. licèt in corigendis*, 12. *n.* 2. *de officio Ordinarii*, & alii plures ex hactenus relatis.

At verò quando à lege ſeu Canone commiſſio alicujus cauſæ, * aut caſus ſit ſimpliciter Ordinarius, ut Ordinario, & ut perpetuo adhæreat dignitati, & officio Ordinarii, tunc indiſtinctè poteſtate ordinaria, non delegata procedit in illo caſu, qui ad juriſdictionem ordinariam cenſetur additamentum, prout ſuperiùs ad princip. hujus capitis latiùs comprobavimus.

Si verò addatur hoc caſu clauſula (*tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus*, * *vel authoritate noſtra cognoſcas, vel tanquam delegatus à nobis*, & *ſimilibus*) tunc attendenda erit diſtinctio ſupra dicta tertiæ,

tertiæ, & verioris opinionis, ut si fiat ista commissio super eo quod semota commissione, ad Ordinarii potestatem spectabat, non delegata jurisdictio de novo tribuitur; sed ordinaria, quam jam habebat excitata censetur. Secus quando non competebat Ordinario, ut cum judicio perpendit Cenedus in *collect. ad Decretales. 157. per totam*, & latiùs, atque clarius *in quæstion. Canon. 34. per totam*, licèt non ita clarè, & distinctè, optimè Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 8. disput. 2. sub numer. 10.* Zerola in *praxi Episcopali*, 2. *p. §. visitatio, vers. Tertiò in fin.* Et præfatas distinctiones tandem post opinionum relationem hallucinavit Aug. Barbos. in *Pastorali tom. 2. allegat. 92. per totam*, præcipuè, *à num. 11. vers. Ex quibus, &c.*

Et ipse Cenedus in d. *collect. 157. sub num. 1.*
22 post medium, ita ait: † Quod animadvertendum censeo pro intellectu quamplurimorum textuum Concilii Trid. in quibus conceditur Episcopis, ut procedere valeant in causis tanquam Delegati Sedis Apostolicæ; si enim cognitio earum causarum præfatis Episcopis indistinctè pertinet de jure communi per dictam simplicem commissionem earumdem causarum, licèt excitata videatur, non tamen revocata censetur eorum ordinaria potestas, & eo in casu ad Metropolitanum valebit appellatio, cum suam jurisdictionem, nec jus suum videatur tollere Summus Pontifex per talem commissionem, argument. *l. 2. §. merito, & §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico*; & faciunt tradita per Alciatum *Reg. 3. præsumpt. 11.* Amani *in cap. ad petitionem, n. 4. de accusationibus*, Navarrus in *c. si quando, de rescriptis, excep. 14. fol. 70. vers. Nono facit quod Princeps.* Alphanus in *collect. n. 956. &c.*

Et ipse Cenedus *in dicta quæst. Canonic. 34. nu. 7. per totum, ad finem*, ita ait: Undè quando Concilium Trid. dicit: *Tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus*, hoc facit ut majori authoritate fiat illud, quod præcipit, & magis timeatur, non verò, ut deroget jurisdictioni ordinariæ, Zerola 2. *part. visitatio. vers. 3. in fin. &c.* & videndus per totum quæstionem, quia à principio hoc ita clarè dicit.

23 Et ita in terminis declaravit † Sancta Congregatio Cardinal. *declaratione 484.* in hæc verba: *Si in visitatione appellari contigerit ab Episcopo suffraganeo, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, prout Sacrum Concilium Trid. session. 24. cap. 20. de reformatione, debet appellari ad Metropolitanum quoad devolutivam, non quoad suspensivam, prout session. 22. capitul. 1. de reformatione*, quam referunt Zerola ubi proximè, Cenedus *dict. quæst. Canonica 34. n. 4.* Eandem etiam declarationem ad litteram refert Alphonsus Villadiego *in speculo Visitatorum, folio 55. n. 31.* Quam etiam ad litteram recensèt Erasmus à Cochier. *de jurisdictione ordinar. in exemptos, part. 2. q. 14. nu. 4. tom. 1.*

24 Et est similis declaratio † Sanctæ Congregationis super *cap. 18. session. 24. de reformatione*, his verbis: *Ei, qui exhibuit Bullam Parochiæ sibi resignatæ Episcopo Cesenatens. & rejectus est ab examine, de quo fidem examinatorum affert, visum est, dandam appellationem ad suffraganeum Ravennatens.* Quam declarationem affert Parisius *de resignation. lib. 10. quæst. 7. n. 25.* Barbosa *in Pastoral. 2. tom. allegat. 92. n. 13.*

Reddentes omnes rationem, quia quæ in visi-
25 tatione † suffraganeus Episcopus facit, jure ordinario facit, quia sibi visitatio de jure communi competit; quam etiam reddunt Matienzus *lib. 5. Recopilat. l. 24. glossa 1. n. 47. tit. 4.* Molina *lib. 1. de justitia & jur. disput. 250.* Quos referens sequitur Sanchez *de mœrimonio, tom. 3. lib. 8. disput. 2. sub n. 10.* Et hæc nota, quoniam alibi sic digesta etiam apud eosdem Doctores vix reperies, sed potius intricatè, & confusè.

Ex toto hoc discursu à principio *hujus cap.* præcipuè ex distinctione, † de qua in tertia veriori 26
opinione supra adducta, *num. 16.* facilè percipies, quàm falsa, & improbabilis sit aliquorum Doctorum resolutio, atque vana disputatio indistinctè dicentium, quod si quis procedat potestate ordinaria, & delegata simul, & ut Delegatus, & ut Ordinarius, præsumatur potius uti potestate ordinaria, & non Delegata, prout tenet Alex. *consil. 55. vol. 5. libro 5. n. 6.* Menochius *de præsumptionibus, præsumpt. 16. ex n. 8.* Vantius *de nullitate & defectu jurisdictionis ordinariæ, n. 172.* & quos refert Cenedus *in quæst. Canonic. 34. num. 8. & num. 7. in fine*, Erasmus à Cochier *de jurisdictione ordinaria in exemptos, 2. part. quæst. 14. nu. 4. tom. 1.* Quatenus indistinctè supponunt, Ordinarium posse in causa procedere uti Ordinarium, & uti Delegatum simul.

Quod ex suprà dictis falsum est; etenim non
27 est dare medium, quoniam † aut in totum procedit uti Ordinarius, & cum potestate Ordinaria, juxta rationem *l. hæc verba*, ibi, *Aut dies, aut nox est, ff. de verborum significa.* ut in casibus, quibus aliàs de jure communi ubi competebat potestas, & cognitio sublata commissione; aut in totum procedit uti Delegatus in casibus, in quibus noviter datur commissio, ut procedat authoritate Apostolica, & similiter, ut dictum est, in quibus, aliàs sibi non competebat de jure communi, prout & rectè, atque cum judicio perpendit contra Paulum de Castro Scaccia *de appellationibus, quæst. 8. num. 86. in fine, & numer. 51.* Cui favent distinctiones hactenus adductæ, quæ in id ipsum tendunt post tantam Doctorum exornationem.

Et comprobatur, quoniam in casibus, in quibus hactenus diximus, † non esse per novam com- 28
missionem excitatam jurisdictionem Ordinarii; tunc statim brevi manu juxta textum *in cap. cæterum, & in cap. Pastoralis, §. ultimo de rescriptis, cap. sane el. 1. & cap. Pastoralis, §. præterea, de officio Delegat.* latè Moneta *de conservatoribus, quæst. 11. præmiss. 2. & de commutat. ultim. volunt. cap. 8. num. 485.* Et ministerio juris tacita inducitor avocatio, & jurisdictio ordinaria in delegatam transfunditur; & in terminis probat post Quarantam, Azevedium, Menochium, Molinam, Cochier, & Riccium, Aug. Barbosa *in collectanea ad cap. licet in corrigendis 12. de officio ordina.* Quos omnes citavimus suprà in tertia opinione, *num. 18. versic. Et supra dictam opinionem.* Quare vel erit jurisdictio omninò delegata, vel omninò ordinaria, cum in eademmet causa utraque potestate uti nequit, ex jam dictis, & latè comprobatis, pro quo facit *cap. per hoc 17. de hæreticis in 6.* ibi: *Diœcesanis Episcopis, quin & ipsi authoritate Ordinaria, vel delegata (si habeant) in eodem procedere valeant, &c.* Ponderata illata adversativa, *vel*, tanquam si diceret, quod etiam concurrente in Ordinario utraque potestate, aliena tantùm procedere valet.

Doctores tamen supra dicti rectè loquuntur, &
29 eorum assertio † tunc legitimè procedet, quando

Cedi-

Ordinario fuit expresè facta commissio in casu, quò aliàs de jure sibi competebat, & simul expresè dictum, ut Ordinarius queat simul procedere ordinaria, & delegata potestate, non aliter, vide quæ *cap. final. hac 2. part.* diximus à *numer. 24. vers. Ad secundum autem quo*, atque idcò ita intelligendi sunt omnino dicti Doctores cum hac suppositione, quæ vera est ex hactenus dictis, & latè comprobatis. Atque sic, & benè post alios declarat August. Barbosa *in pastoral. tom. 2. allegat. 92. à n. 11. & seqq.*

Quibus sic suppositis hac in nostra materia de- 30
ducenda erit † præcisa Conclusio, ut in omnibus his casibus, in quibus probatum reliquimus, Ordinarium, vel speciali jure adquirere additamentum suæ jurisdictionis, & potestatis Ordinariæ, vel in quibus non alteratur, aut mutatur sua jurisdictio ordinaria in delegatam, sed potiùs conservatur, & dumtaxat excitatur: in iis igitur omnibus commissio in prima instantia lædere dicitur jurisdictionem ordinariam, si in tali commissione omittatur forma præcisa Concilii Trident. *in cap. causæ omnes 20. session. 24. de reformatione*, ut putà quando supplicata non fuerit propria manu Sanctissimi, ut tunc per Senatum talis causæ sit facienda remissio Ordinario, cum per commissionem indubiè percutiatur illius prima instantia. Ut secus sit è converso, 31
† quando aliàs de jure communi ille casus sibi noviter Delegatus non competebat, in quibus commissio habet clausulam, *Authoritate Apostolica*, juxta distinctos casus, quos in hoc membro superius per discursum scripsimus, & annotavimus.

Sed quid dicendum, quando Ordinario fit commissio, † etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato ex lege, aut Canone in casibus exemptorum (qui juxta alibi latè dicta subsunt immediatè Sedi Apostolicæ, & eximuntur ab ordinaria jurisdictione. De quo pluries diximus hac 2. *part.*) an in isto casu ordinaria videatur concessa potestas, an delegata?

Et in hoc reperio Zanchum *in tractatu de hæreticis, cap. 29. num. 4. tom. 11. part. 1. folio 261.* quem referens sequitur Scaccia *de appellationibus, quæst. 8. num. 87.* dicentes: Ut ab Episcopo pro- 33
cedente † jurisdictione Ordinaria possit appellari ad Archiepiscopum, vel ad Papam, sed ab Episcopo procedente jurisdictione delegata contra exemptos appellatur solùm ad Papam. Sed hi Doctores nihil difficultatem ferè absolvunt.

Erasmus à Cochier *de jurisdictione ordinaria in exemptos 2. part. quæstion. 14.* motus distinctione
34 † aliquorum ex Doctoribus superius citatis, ut nempè quando Ordinarii jurisdictio non excitata est, sed delegata, putà in casibus, in quibus aliàs de jure communi Ordinario deficiebat cognitio in illo casu noviter sibi commisso, ut tunc tanquam Delegatus, non tanquam Ordinarius in commisso negotio procedat; ex quo ipse sub *num. 3.* infert, quod cùm exempti causa non pertineat Ordinario remota commissione, videtur ex ea procedere uti Delegatus, & non uti Ordinarius, nec ordinaria potestate.

Sed contrarium in hac difficultate verius esse 35
de jure censeo, † & ducor ex doctrina dictæ declarationis Cardinalium 484. superius adductæ *n. 23. versic. Et ita in terminis.* Ex qua constat, quod cùm per Concilium Trid. sit data facultas Ordinario visitandi Ecclesias exemptas, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, ut declarat decisio S. Congregationis, tunc à visitante Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, appellatur non ad Sedem Apostolicam, sed ad Metropolitanum, ex eo quod tunc ordinaria, † non de- 36
legata procedat authoritate, ut ibidem probavimus; quia remota aut cessante exemptione, de jure communi ad Episcopum pertineat omnium Ecclesiarum visitatio, ut observant DD. ibidem in comprobationem adducti. Hanc etiam partem per dictam declarationem Cardinalium tenet in terminis Villadiego *in speculo Visitatorum, fol. 35. num. 32.* Quæ procul dubio difficultatem nostram absolvit; eamdem etiam sententiam in terminis tenuit prius Hostiensis *in c. ad abolendam, de hæreticis.*

Probatur etiam manifesta † ratione. Etenim 37
exemptio supponit subjectionem, non enim quis potuit eximi ab Ordinario, quin fuerit de jure communi eidem subjectus: Rota ut per Alex. Ludovis. *decision. 325. num. 2.* diximus suprà *cap. 16. num. 25. & seq.* ex Rotæ decision. & quia privatio præsupponit habitum. At mediante impedimento exemptionis ablata est jurisdictio in aliquo casu Ordinarii; sed quando in jure datur facultas Ordinario ipsi, ut in exemptum procedat super aliquo casu, † dicitur tunc auferri im- 38
pedimentum, ut expeditè, liberè, & absque impedimento in illo casu procedat, ut in simili probatur *in c. ad abolendam in fine, de hæreticis*, Berojus *in Rubrica de officio Delegat. num. 57. ad finem*, sequitur Cenedus *in practic. Canonicis, quæst. 34. n. 4.*

Sed sic est, quòd quando prior avocatio juris- 39
dictionis † ab Ordinario aliqua ex causa cessaverit, statim quod cessat impedimentum, & exemptio in illo casu, ipso jure Ordinarius in exemptum recuperat jurisdictionem suam, & quidem Ordinariam: per impedimenti namque ex dispositione hominis remotionem ipso jure subintrat juris dispositio, & fingitur impedimentum hominis retrò non adfuisse, quàm plures Doctores probant, quos in unum congerit Castillo *controvers. tom. 6. c. 143. §. 1. n. 15. vers. Secundus casus est.*

Et quia Ordinarii jurisdictio est naturalis, † 40
& favorabilis, & quomodolibet sublato semel impedimento, res facilè revertitur ad suam primævam naturam, ut in his terminis exemptionis probat Federicus de Senis *in consil. 141* Felinus *in cap. cum omnes, num. 8. de constitutionibus*, Jasson *in l. si unus, §. pactum ne peteret. num. 9. ff. de pactis*, Barbosa *in collect. ad cap. cum tempore, sub num. 5. de arbitris*; & conducunt benè quæ in his terminis, ubi plurimæ doctrinæ congeruntur, Nos probavimus hac *2. part. cap. 12. à n. 32. cum seq. vers. Deinde quia cum jurisdictio Ordinarii sit naturalis, &c.*

Pro cujus comprobatione elegans † est doctri- 41
na Rotæ Romanæ *in una Pacens. decimarum 15. Decembris* 1608. quam recensent Farinacius novissimè *in posthumis, tom. 1. decis. 202. fol. 192. & in n. 4.* in hæc: Placebat etiam aliquibus ex Dominis aliud motivum, nempe cum partes, in quibus fitum est territorium, de cujus decimatione agitur, sint de recuperatis è manibus Maurorum: intrare privilegium super integris decimis ab Urbano II. Regibus Hispaniarum concessum, & à Rota sæpius Canonizatum, † præcipuè verò *in causa Valentina* 42
Decimarum 27. Novembris 1596. *& 9. Junii* 1597. coram Illustrissimo Cardinal. Pamphilio, *& 20. Februarii* 1598. coram Domino Pelegrino. Et consequenter cessare in illis partibus dispositionem

juris

juris communis, ſtante applicatione alibi facta per habentem poteſtatem.

Nec movebat iſtos Dominos quod aliàs replica-
43 batur, * quod quando decimæ revertuntur ad Eccleſiam, recuperant antiquam naturam, & tanquam impedimento de medio ſublato, incipiunt deberi de jure communi, ut fuit dictum *in cauſa Valentina Decimarum* 10. *Decembris* 1601. coram bonæ mem. Litta, quia reſpondebant, hoc benè
44 procedere reſpectu illius * partis, quæ per Eccleſiam reparetur legitimè recuperata. Quod verò ad aliquam partem, quam Eccleſia non docet recuperaſſe; non poſſe fieri fundamentum ſuper diſpoſitione juris communis, ſed remanere obſtaculum dictæ donationis, niſi Eccleſia doceat de remotione. Hactenus de deciſione.

Hinc etiam fit, quod decimæ laïcis conceſſæ in
45 feudum ante * Concilium Lateranenſe reverſæ ad Eccleſiam, ſeu Prælatum, non poſſunt iterum infeudari laïcis, ut per Mozium *de contractibus, tit. de rebus quæ in feudum dari poſſunt, num.* 19. Fachineum *controverſiarum, lib.* 7. *cap.* 72. Menochium *de præſumptionibus, lib.* 6. *præſumptione* 86. *numer.* 3. Camillum Borellum *in Summa omnium deciſionum, tit.* 19. *de decimis, numer.* 88. Intrigol. *de feudis, quæſt.* 44. *num.* 20. Moneta *de decimis, cap.* 5. *num.* 73. & per *cap. prohibemus*, ibi: *In alios laïcos poſſit aliquo modo transferri, de decimis*, probat Barboſa *in collect. ad eundem text. n.* 5.

Facit etiam mirabilis illa doctrina, veraque opinio, & reſolutio noſtra, de qua *in tract. de Regia protect.* 3. *part. cap.* 11. *à n.* 84. Quæ habet, quod
46 ſi beneficii juris patronatus laïci proviſio * ad Ordinarium, fuerit ob aliquam juris legitimam cauſam devoluta; teneatur Epiſcopus providere illâ vice beneficium, ac ſi fuiſſet liberæ collationis, & Ordinariæ poteſtatis, hoc eſt, per concurſum quando eſt curatum; quia pro illa vice reverſum fuit in poteſtatem Ordinarii, & eadem poteſtate Ordinaria providetur, & ſic liberè ex Sanct. Cardinalium declaration. ibi adducta; & ex aliis fundamentis legitimis, inſuper corroboratis ex hactenus adductis doctrinis, quæ vera ſunt: & noſtram opinionem *in dicto nu.* 84. noviſſimè referens ſequitur Auguſtinus Barboſa *de officio & poteſtate Paroch. cap.* 2. *num.* 131. *Roma. impreſſion.* firmat etiam ipſe *in paſtoral. allegation.* 60. *numer.* 18. *in fine*, & Galet. *in Margarita caſuum conſcientiæ, verbo, Jus patronatus*, ubi adducit declarationem Cardinalium à nobis relatam *in dicto num.* 84. Quæ omnia mirabiliter convincunt penituſque abſolvunt noſtram principalem quæſtionem, de qua *à n.* 22. *& ſeqq.* & contra Eraſmum à Cochier ſuperius relatum, *n.* 34.

47 Et poſt hæc ita ſcripta * vidimus Barboſam *in Paſtorali, tom.* 2. *allegat.* 92. *à n.* 15. eruditè quidem hujus difficultatis principalis, in qua verſamur, veritatem callens (licèt opinionem Cochier non referat) in hæc loquitur. Vel in conceſſionem ſemel removentur obſtacula exemptionis, aut privilegiorum. Dicente non obſtantibus privilegiis, ſeu exemptionibus, ut *in ſeſſion.* 5. *de reformatione, cap.* 2. *in fine, verſic. Quæſtores, & ſeſſion.* 7. *cap.* 5. *& 7.* cum aliis, & de jure communi, *Clementina prima de teſtamentis, & Clementina prima de ſepulturis*, & ſæpè alibi. Et in his terminis quidquid Ancharrani & alii exiſtiment *in cap. bi qui, de præbendis in* 6. Felinus *in cap. licet, de officio Ordinarii, in principio*. Alciatus *in l.* 1. §. *ſi quis ſimpliciter, nu.* 12. *ff. de verborum obligat.* aſſerentes Judicem Ordinarium conſtitui Delegatum, cum eidem poteſtas conceditur contra exemptos: Verius tamen eſt, cum hoc caſu reductio ſolum fiat ad jus commune, ſolam poteſtatem Ordinarii reſtitutam cenſeri, *juxta dict. cap. cum aliquibus, verſic. Si verò, &c.* Cujus reſolutio ex tot, ac validiſſimis fundamentis penè invincibilibus hactenus noviter per Nos conſideratis fulcitur, vera redditur, & ſecura.

Igitur de primo ad ultimum ſequitur, quòd cùm per hujuſmodi * commiſſionem in cauſa exempti facta Ordinario tollatur pro tunc impedimentum; ſtatim & ipſo jure ipſe recuperat ſuam jurisdictionem Ordinariam, quam antea habebat de jure communi. Ex quo manifeſtè convincitur Eraſmus à Cochier, & ejus fundamentum, quo dicit; hanc commiſſionem fieri Ordinario in caſu, quo antea Ordinario non pertinebat cognitio mediante exemptione. Etenim Doctores ſupponunt omnes quando de jure communi Ordinario competit cognitio, prout hîc contingit reſpectu exempti ante exemptionis impedimentum, ut eo ſublato Ordinarius ipſe ſuam in eum Ordinariam jurisdictionem recuperet, & non ut Delegatus, ſed ut Ordinarius, & ordinaria poteſtate procedit in cauſa commiſſa ſibi, maximè cum ſit commiſſa dignitati in perpetuum, & ad univerſitatem cauſarum, juxta quæ latè ſuperius à principio hujus Capituli fuerunt probata & deducta. 48

Quapropter ſi in his caſibus & cauſis exemptorum, * in quibus per Concilium Tridenti. 49
mandatum Ordinario procedere, & cognoſcere, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, commiſſio ſi alteri impetrata fuerit in prima inſtantia, non ſubſcripta propria manu Sanctiſſimi, cum Ordinaria lædatur jurisdictio, & ex ea percutiatur Tridentina diſpoſitio: erit hæc cauſa per Senatum indubiè Ordinario ipſi remittenda.

Quales autem ſint cauſæ, in quibus Ordinarius
procedit inter, * aut contra exemptos & in eo- 50
rum cauſis; in unum congeſſit Tamburinus *de jure Abbatum, tom.* 1. *diſput.* 15. *quæſt.* 10. *per totam*, ubi accuratè, & mirabiliter integrum inſuper fecit tractatum *de jurisdictione Ordinarii in exemptos*, Eraſmus à Cochier, quos in occurrenti neceſſitate videre poteris & conſulere.

CAPUT XXVI.

Litteræ Apoſtolicæ percutientes primam inſtantiam Ordinarii, an ſint indiſtinctè parti per Senatum tradendæ, ut coram Ordinario eis utatur.

Vel quarum ſit facienda in Senatu retentio, Ordinario ſimpliciter cognitionis negotii facta remiſſione.

Et an litteræ gratioſæ in monitorialibus è Romana Curia emanatis incertæ fidem faciant.

Et nunquid, quando in proceſſu fulminato inſertæ ſint, an ad probationem originalibus deſuper egeat impetrans.

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Litteræ Apostolicæ, seu commissiones ex quibus prima ordinariorum instantia percuti potest, duplicis generis sunt.*
2 *Exempla reddunturib.*
3 *Commissiones in executionem gratiæ, non subscriptas manu Sanctissimi, percutientes primam Ordinarii instantiam, omnes indistinctè tradit Senatus impetranti, ut illis coram Ordinario utatur.*
4 *Commissiones meræ justitiæ non subscriptas, & contra formam Trident. retinet Senatus causæ cognitionis simpliciter Ordinario remissione facta.*
5 *Litteræ gratiosæ duo continent separabilia, partem dispositivam, & substantiam gratiæ, partem executivam accessoriam ad gratiam.*
6 *Executoris specialis datio ad gratiam ex defectu formæ Trident. redditur nulla, & executor jurisdictione caret.*
7 *Gratia tamen principalis intacta remanet; & valida.*
8 *Executoris datio ad gratiam est qualitas accidentalis, & extrinseca gratiæ, cujus substantiam non tangit.*
9 *Accidentalia possunt mutari, & variari, non vitiata substantia rei principalis, secus è contra.*
10 *Accidentalia apponuntur, & eveniunt post dispositionis esse perfectum.*
11 *Accidentalia extrinseca possunt adesse, & abesse præter subjecti corruptionem.*
12 *Executoris datio, & commissio est accessoria ad gratiam principalem.*
13 *Accessorii defectus nihil detrahit suæ principali dispositioni.*
14 *Clausulæ executivæ non mutant, alterant, nec ampliant principalem dispositionem.*
15 *Dilatio, tempus, aliave conditio respiciens executionem contractus non principalem dispositionem, hanc non reddit conditionalem, sed pura remanet.*
16 *Executoris datio ad gratiam, & ipsa gratia separationem habent, & divisibilitatem.*
17 *Utile per inutile non vitiatur in habentibus separationem.*
18 *& seqq. Gratia corruens in una parte sustinetur in alia separata.*
19 *Collatio licet deficiat, non deficit gratia reservata pensionis.*
20 *Gratia subrogationis si corruat quoad litem, quia nulla adest, non corruit quoad possessionis partem.*
21 *Gratia pro parte nulla, & pro parte separabili valida, pro ista sustinetur.*
22 *Executoris datio licet sit inefficax, & nulla ob defectum formæ Trid. gratia principalis intacta remanet quoad substantiam, tradenda impetranti per Senatum, ut illa utatur coram Ordinario, cui causæ sit remissio.*
23 *Litteræ gratiosæ, in quibus consistit jus, & actio, probatioque impetrantis, necessariæ omnino ad causam per Senatum Ordinario remissam, illi sunt de necessitate tradendæ.*
24 *Gratia perficitur per fiat, quoad substantiam ante litterarum expeditionem, quibus ad substantiam, non eget.*
25 *Ad gratiæ probationem, ut ex ea in judicium agi valeat, litteræ necessariæ sunt, & ad earum expeditionem adstringitur impetrans.*
26 *Gratia fiat in lingua Principis, in scriptura testimonium, in executione commodum.*
27 *Gratia absque litteris nequit probari.*
28 *Gratia ante litterarum expeditionem non expirat per mortem Principis re integra.*
29 *Gratia requirit scripturam, & probationem, ita ut nec testes sufficiant.*
30 *Litteræ expeditæ, & deperditæ testibus probantur.*
31 *Testes ad probandum circumstantias, & qualitates gratiæ admittuntur, licet ad substantiæ probationem nequaquam.*
32 *Stylus Senatus tradendi litteras gratiosas parti, ut illis utatur coram Ordinario, cui fit cognitionis remissio ex Trid. provenit de necessitate justitiæ.*
33 *Stylus Senatus retinendi litteras meræ justitiæ, percutientes primam instantiam Ordinarii, facta isti simpliciter causæ remissione, validè comprobatur.*
34 *Litteræ meræ justitiæ quales sint.*
35 *Litteræ justitiæ non subscriptæ nullæ sunt ex defectu formæ, nec illis Delegatus uti potest ex defectu jurisdictionis.*
36 *Litteræ meræ justitiæ, quæcumque sint, nihil coram Ordinario, cui fit per Senatum causæ remissio ad judicium ibidem initiandum, prosunt, nec parti impetranti.*
37 *Commissionis alteri directæ virtute Ordinarius, cui Senatus primam instantiam remittit, procedere nequit, sed sua jurisdictione Ordinaria.*
38 *Litteræ monitoriales, compulsoriales, remissoriales, executoriales, &c. emanatæ à principali commissione nulla ob defectum formæ pariformiter nullæ sunt, quia procedunt à radice infecta.*
39 *Peccatum in capite membra etiam inficit.*
40 *Destructo antecedenti, consequens destructum remanet.*
41 *Accessorium, sive tractetur de principali augendo, sive destruendo, aut confirmando, semper hujus naturam sequitur.*
42 *Litteræ monitoriales, &c. sunt à sua principali commissione inseparabiles, cujus vitium participant.*
43 *Sublato principali corruit accessorium quia eodem modo resolvitur, quo creatur.*
44 *Annullata principali dispositione omnes clausulæ in ea contentæ resolvuntur.*
45 *Infecta primitiva, infecta censentur derivativa.*
46 *Acta gesta à Judice carente jurisdictione nulla sunt ipso jure.*
47 *Gesta per Delegatum, aut Legatum contra formam Trid. in cap. causæ omnes, sunt nulla ipso jure.*
48 *Litteræ justitiæ contra formam Trid. uti ineffacaces, & penitus inutiles ad causam remissam Ordinario, qui ab initio judicium incipit, frustra ei remitterentur.*
49 *Frustra expectatur eventus, cujus nullus est effectus.*
50 *Factum quod non relevat fieri non debet.*
51 *Litteræ justitiæ percutientes primam instantiam, si impetranti traderentur, maximum sequeretur damnum, cum furtivè illis uti posset, & reproductis in Rota contra recurrentem procederetur in causa per contradictas.*
52 *Inconveniens detrahens præeminentiæ Regis, authoritati Senatus, præbet occasionem turbationi utriusque*

utriusque Reipublicæ, & jamnum oppressis radicitus evitandum erit.

53 *Monitoriales, & alia rescripta contra plures (quæ respectu aliquorum percutiunt Trident.) cum horum causa Ordinario remittuntur, aliorumve nullatenus parti tradentur, ut illis utatur coram suo delegato contra non remissos ad Ordinarium.*

54 *Executoriales legitimè per superiorem expeditæ, coram quo ex eis actio in factum proponitur contra debitorem condemnatum, ibidem non repertum traduntur parti, ut illis utatur coram Ordinario.*

55 *& seq. Monitoriales, & aliæ litteræ meræ justitiæ in quibus insertæ veniunt litteræ gratiosæ, an sint indistinctè tradendæ parti, ut illis utatur coram Ordinario, cui causa remittitur.*

57 *Litteræ originales gratiæ impetrantí ideò traduntur ut illis coram Ordinario, cui fit causæ remissio, utatur, quia ut originales fidem, & probationem faciunt.*

58 *Litteræ monitoriales principaliter sunt justitiæ, quibus incidenter inseruntur gratiosæ, quæ ut exemplum informiter deductum, fidem, nec probationem faciunt.*

59 *Instrumentum insertum in privilegio Principis non citata parte non probat, nisi originale exhibeatur.*

60 *Instrumentum, quo aliud registratur absque Judicis authoritate, & partis citatione, non probat.*

61 *& 62. Instrumentum, quo aliud refertur non probat, nisi appareat relatum.*

63 *Litteræ monitoriales cum sint nullæ ob defectum formæ, & fidem non faciunt, multo minus litteræ accessoriæ in eisdem insertæ.*

64 *Annullato principali instrumento resolvuntur omnes clausulæ in eo contentæ.*

65 *Litteræ gratiosæ insertæ in monitorialibus authoritate Judicis carentis jurisdictione fidem non faciunt.*

66 *Litteræ monitoriales percutientes primam instantiam; quibus gratia inserta venit indistinctè retinentur in Senatu, remissa simpliciter causa Ordinario.*

67 *Litteræ originales de necessitate præsentandæ sunt Judici ad exercitium jurisdictionis, ita ut transumptum Notarii alias authenticum non prosit.*

68 *Litteræ gratiæ insertæ in processu fulminato non probant, parte opponente, nisi originales exhibeantur.*

69 *Et idem de copia privilegiorum.*

70 *Jurisdictio à tempore datæ litterarum adquiritur, non tamen ejus exercitium ante originalium præsentationem sibi factam.*

71 *& seqq. Decisio elegans Rotæ adducitur, ut litteræ originales, aliæve authenticæ non præsentatæ, non tribuant jurisdictionis exercitium, nec probent.*

72 *Citationis decretum vigore litterarum Judici non præsentatarum est nullum ipso jure.*

73 *Litterarum originalium transumptum etiam per Notarium, etiam testamis fideliter transumpsisse illud, sicut non probat, ita nec sufficit ut ejus præsentatione adquiratur Delegato jurisdictionis exercitium.*

74 *Imò tunc Judex nulliter citationem decernit.*

75 *Executor certus esse debet de sua jurisdictione per originale, non per exemplum minus solemniter deductum.*

76 *Præsentatio rescripti est de processu, & illius potissimum fundamentum, facienda solemniter manu publici Notarii, de qua soli Judici non creditur.*

77 *Notarii solita verba non inducunt realitatem, nec probationem.*

78 *Litterarum Apostolicarum transumptum deficientibus solemnitatibus requisitis fidem non faciunt.*

79 *Decisio Rotæ, qua dicitur revalidari processum per subsequutam litterarum præsentationem, à principio non factam, reprobatur ab eadem Rota.*

80 *Transumptum litterarum in processu fulminato cum authoritate Judicis, & non contradicente parte, quæ non adest, ubi extrajudicialiter proceditur, & cum aliis adminiculis probat.*

81 *Executor ante litterarum præsentationem nequit exercere validè actum jurisdictionalem.*

82 *Judex, qui Ordinaria, & delegata potestate potest procedere, restringens se ad delegatam invalidam, nihil agit, nec ex Ordinaria actus sustinetur.*

83 *Litteræ originales semel præsentatæ possunt exemplari, ut exemplum in actis remaneat solemniter deductum, & istius tenorem in citatione inseri.*

84 *Rotæ alia singularis decisio refertur circa fidem adhibendam exemplo litterarum Apostolicarum originalium, ut de sua jurisdictione certus sit.*

85 *Præsentatio rescripti debet fieri solemniter per manum publici Notarii, & appositione testium.*

86 *& seqq. Pars comparens, & non opponens de defectu jurisdictionis ob non præsentationem litterarum originalium, quando sustineatur judicium, vel non.*

87 *Productio ipsa instrumenti parte citata facta, sit de actis, licet instrumentum ipsum de actis non sit, nec dicatur.*

88 *Jura partium sunt de actis processus si registrentur solemniter in illo.*

89 *Pars opponens defectum jurisdictionis ob non præsentationem litterarum, istæ exhibendæ sunt.*

90 *Processus nullus ob defectum jurisdictionis ob non præsentationem litterarum per consensum partis non revalidatur.*

91 *Jurisdictionem conferre non possunt privati.*

92 *Pro sententiæ validitate super executione pensionis debet in actis de reservatione constare.*

93 *Copia simplex litterarum carens citatione, nec dicitur de actis, nec fidem prorsus facit.*

94 *Ad probationem gratiæ requiritur originalis Scriptura præsentanda, & non sufficit testimonium ipsius.*

95 *& 96. Litteræ in monitorialibus insertæ sunt ad unum finem probandæ jurisdictionis, & sic in diverso fidem non faciunt, nisi originales appareant.*

97 *Exceptio modificativa ad unum finem opposita ad diversum in executione opponi potest.*

98 *Litteræ originales, vel transumptum authenticum cum juris requisitis deductum fidem faciunt in judicio, non tamen minus solemne.*

99 *Litteræ gratiosæ insertæ in monitorialibus processui fulminato, & aliis actis judicialibus, fidem non fa-*

faciunt post appositionem partis, nisi originales exhibeantur.

100 *Defectus jurisdictionis, ubi adest, monitoriales, & cætera acta processus nulla sunt, & per consequens litteræ gratiosæ in eis insertæ fidem non faciunt.*

101 *Notario attestanti in monitorialibus commissionem fuisse subscriptam propria manu Sanctissimi, an sit in Senatu fides danda, remissive.*

Litteræ Apostolicæ, seu commissiones causarum à Sede Apostolica emanatæ, ex quibus jus justitiave† Ordinariorum percuti possunt, duplicis generis sunt; nam aut continentur, & includuntur in gratia, qua quis obtinuit beneficium, vel id genus aliud; & pro ejusdem gratiæ executione judex aliqui specialiter nominatur, de quarum genere latè loquuti fuimus hac 2. *part. cap. final. per totum*, & supra *cap.* 10. & alibi passim.

Aut sunt litteræ justitiæ, quæ vocantur rescripta, quæque dumtaxat† continent, & respiciunt 2 *alicujus negotii* judicium, quia alicui judici particulari dirigantur, eique jurisdictio datur, ut de eo inter partes cognoscat, de quibus ferè in cæteris hujus secundæ partis capitibus abundè tractavimus. & hujus generis sunt monitoriales, remissoriales, compulsoriales, & executoriales, & si quæ sunt.

Quo obiter præcognito, quando Senatus easdem litteras examinat, & cognoscit in eis defectum formæ traditæ per S. Concilium Trid. *session.* 24. *de reformatione, cap.* 20. requireus subscriptionem propria manu Sanctissimi: † diversimodè 3 discernit; etenim si litteræ sint primi generis, nempè continentes gratiam, tunc omnes indistinctè tradi jubet parti, ut illis coram Ordinario (ad quem de jure cognitio pertinet in prima instantia) utatur, ita ut illi non solùm negotii sit faciendæ remissio; sed ipsæmet litteræ gratiosæ præcisè, & necessariò traduntur originales impetranti, ut illis utatur coram Ordinario, ut iste sive in via executiva, sive in via Ordinaria procedat ad earum complementum, prout melius & juridicè ipse arbitretur, attenta bipartita conclusione, & resolutione cum casuum varietate latissimè à nobis exornata hac 2. *part. cap. final. per totum*; quoniam illæ litteræ deserviunt ad justitiam principalem impetranti, & sunt instrumentum ad eam probandam, ut statim latius.

Si autem litteræ contineant dumtaxat, & respiciant justitiam, † quibus hic idem subscriptionis 4 defectus reperitur, Senatus non absolutè, sed discretivè discernit, nam litteris apud se retentis, cognitionem negotii in prima instantia simpliciter remittit Ordinario tractandam.

Iste etenim Senatus nostri bipartitus stylus validissimis juris vallatur fundamentis, quæ hanc differentiam, & discrimen mirè comprobant. Litteræ 5 namque† gratiosæ duo continent separabilia; alterum partem dispositivam gratiæ, qua co[illegible]netur substantia principalis dispositionis, nempè donatio, concessio gratiosa beneficii, aut rei principalis in eisdem contentæ; alterum verò continet & respicit partem executivam, pro qua specialis dari solet commissio, & executor, quæ est quid accessorium ad *dispositionem principalem*, ut notissimum est cunctis.

Et licèt hæc commissio, & executoris specialis 6 assignatio ob non† servatam formam Concilii Trident. sit nulla, quia ea deficiente executor caret jurisdictione, nec in prima instantia eam potest exercere, ex latè adductis hac 2. *part. cap.* 3. *& cap.* 6. *à num.* 14. *cum cæteris seq. usque ad finem hujus* 2. *part.* & propterea cessat litterarum secunda pars.

Tamen ipsa principalis dispositio, & sic gratia, seu donatio beneficii, pura † intacta remanet, tum quia clausulæ executivæ præcipuè executoris datio, sunt qualitates accidentales, & extrinsecæ, quæ *nihil essentialiter* tangunt substantiam gratiæ ipsius, † nec principalis dispositionis, 8 quia potest executor dari, vel non dari ad gratiæ executionem, *cap. si super gratia cuiquam ab Apostolica Sede facta executores fuerint deputati, &c. de officio Delegat. lib.* 6. & communiter Doctores, ponderando illa verba, [*Si executores fuerint deputati*] quæ uti conditionalia manifestè indicant, gratiam solere dari absque executorum deputatione, quæ accidentalia possunt mutari, † variari, 9 & deficere non vitiata substantia, secus è contra, Calderinus *consil.* 314. *ante medium, vers. Ad cujus declarationem*, alias 11. *de feudis*, Tuschus *practic. conclus. littera A. conclusion.* 82. *num.* 1. Barbosa *axiom.* 9. *num.* 3. Gutierrez *practicarum lib.* 3. *quæst.* 16. *num.* 91. Quia opponuntur, † & eve- 10 niunt post dispositionis esse perfectum, Signorolus *consil.* 51. *num.* 11. Gomez [illegible]§. *personam*, *num.* 14. *instit. de actionibus*, Becius *consil.* 172. *num.* 29. *vol.* 2. Gloritus *responsi.* 1. *numero* 161. *part.* 1. Brunus *de augment. & dimin. part.* 1. *quæst.* 3. *princip. nu.* 2. Tuschus *concl.* 82. *n.* 14. *in principio.*

Nam accidentia extrinseca possunt adesse, & abesse præter † subjecti corruptionem, *l. falsa, ff. de* 11 *condition. & demonstrat. l. pacta conventa, ff. de contrah. emption. l. pro voluntariis, ff. de impensis in rebus dotal. fact.* tradunt Corasius *lib.* 3. *miscellan. cap.* 10. Zazius *lib.* 1. *singulari responsi. cap.* 12. Menochius *consil.* 35. *n.* 19. *& consil.* 37. *n.* 98. *& consil.* 170. *n.* 23. Surdus *consil.* 179. *n.* 7. Gloritus *responsi.* 1. *part.* 1. *nu.* 166. Porphyr. *in prædicabil. cap. de accidens.* Sebastianus Medicis *de diffinitionibus bonorum possession. diffinitione* 100. *n.* 23. & 27. Tuschus *dict. conclus.* 82. *n.* 11. Barbosa *axiom.* 5. *num.* 4.

Tum etiam quia commissio & datio executoris est accessoria † ad gratiam principalem, *cap. si su-* 12 *per gratia*, ibi: *Sic nec etiam re integra perimatur executoribus data potestas, quam veluti gratiæ prædictæ accessorium, naturam sequi congruit principalis, &c. de officio Delegati lib.* 6. in cujus comprobationem plura congerit Garcia *de beneficiis* 6. *part. cap.* 2. *n.* 300. *cum seq.* Et sic ob defectum accessorii † nihil detrahitur principali dispositioni, quæ ac- 13 cessorii naturam non sequitur, nec imitatur, sed contra; Decianus *consil.* 21. *n.* 9. *&* 10. *lib.* 4. Surdus *decis.* 192. *n.* 4. 5. *&* 6. Ancharranus *in cap. si Clericus, col.* 2. *de præbend. lib.* 6. Felinus latè *in cap. cum M. Ferrarien. de constit. num.* 17. ubi Ripa *numer.* 173. diligentissimus & doctissimus Castillo *controvers. tom.* 6. *cap.* 168. *num.* 37. *cum seqq.*

Hinc fit, quod clausulæ executivæ † non mu- 14 tant, nec alteram principalem dispositionem, *Clement.* 1. *de præbend.* ut post alios Pedemontan. *decis.* 164. *n.* 62. Covarruvias *in rubrica de testamentis, part.* 2. *n.* 13. *in fin.* Verall. *decis.* 83. *n.* 3. *part.* 2. Molin. *de primogeniis, lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 42. *&* 49. *cum seq.* Franchis *decis.* 213. *num.* 53.

Mes

Menochius *conſil.* 84. *n.* 45. Surdus *deciſ.* 43. *n.* 16. *& conſil.* 45. *n.* 24. Peregrinus *variarum lib.* 6. *tit. de pactis & convent. n.* 182. Marta *de clauſul. part.* 4. *concluſ.* 20. *n.* 2. 3. *&* 4. Riccius *in collect. deciſ. part.* 4. *collect.* 786. Trentacinq. *variar. reſolut. lib.* 1. *tit. de reſcriptis, reſolut.* 8. *n.* 2. Seraphinus *deciſ.* 574. *n.* 2. *deciſion.* 716. *nu.* 3. Aug. Barboſ. *de clauſulis, n.* 1. *& ſeq. clauſul.* 60. Sanchez *de matrimonio lib.* 6. *diſputation.* 29. *n.* 9. Gironda *de privilegiis, ampliation. n.* 143. Selle *deciſ.* 24. *n.* 3. Gregorius *deciſ.* 311. *n.* 15. Moneta *de commutat. ultim. volunt. cap.* 7. *à n.* 48. *cum ſeq.* etiamſi executiva maneant ſuperflua, & in ma, ut poſt Mariam ubi proximè, & alios; Barboſa *dicta clauſula* 60. *n.* 3.

Cui & illud mirabile pertinet, quod dilatio, tempus, aut alia † quævis conditio appoſita in executivis contractus, aut diſpoſitionis cujuſlibet, executionem reſpiciens, non principalem diſpoſitionem; hanc non facit conditionalem, ſed pura remanet, licèt executio, & ſatisfactio ſit dilata, & ſuſpenſa in tempus; ita poſt plures eleganter obſervant Natta *conſ.* 453. *à num.* 12. *tom.* Caſtillo, Regii patrimonii Conſilii meritiſſimus Senator *controverſiarum lib.* 4. *cap.* 56. *n.* 51. *verſic. Secundus caſus eſt, & ſeq.* late etiam 5. *tom. cap.* 109. *per totum*, Mareſcotus *variarum reſolut. lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 3.

Et denique cùm datio executoris, & gratia principalis inter ſe ſeparationem, † & diviſibilitatem habeant, quia accidentaliter ſolet dari, vel non dari, *ex diſt. cap. ſi ſuper gratia de officio Delegati, lib.* 6. & ex iis quæ hactenus diximus; juxta vulgare axioma, quod in ſeparabilibus, & in iis, quæ inter ſe diviſibilia ſunt utile † per inutile non vitiatur; *l. certi conditio*, §. 1. *ff. ſi certum petatur, l.* 1. §. *ſimiliter l.* 4. §. *ſi is qui duplam, ff. de verb. obligat.* plures refert Doctores Barboſa *axiomat.* 231. *per totum*, vide multa mirabilia quæ ad ſingulares caſus congeſſimus, hac 2. *part. cap.* 13. *n.* 21. *cum ſeq. verſic. Quorum omnium, &c.*

Et ex hac ratione dicendum venit, quod etiam reſpectu ipſius † gratiæ principalis ſi contineat rem ſeparatam, & diverſam, licet gratia corruat una parte, ſuſtineturin alia ſeparata; ita poſt alios, & Rotæ deciſiones probat Mareſcotus *variarum reſolution. lib.* 2. *cap.* 18. *à n.* 47. in hæc: Quamvis ergo collatio † deficiat, non tamen deficit gratia reſervationis penſionis, defectus enim intentionis in una parte gratiæ, non vitiat gratiam in alia parte ſeparata, & diſtincta, *cap. ſi eo tempore, de reſcriptis, lib.* 6. Abbas *in cap. ſedes, n.* 4. & ibi Felin. *n.* 2. *eodem titulo*, & ita fuit deciſum, *in una Oſcenſ. indiceti* 20. *Decembris* 1599. coram D. Cardinali Millino. Sic etiam videmus, † quod licet gratia ſubrogationis corruat quoad litem, ſi nulla adſit lis, non tamen corruit alia pars gratiæ, videlicet quoad poſſeſſionem, Ægidius *deciſion.* 125. *in principio*, & fuit dictum *in una Ovetenſi. Canonicatus*, coram Joan. Baptiſta de Rube *& in illa Legionenſi. Prioratus* 27. *Junii* 1584. coram felicis recordat. Clement. VIII. tunc auditore, & tradit Lancelotus *de attentatis* 2. *part. cap.* 4. *in præfation. num.* 416. *& ſeq. &c.*

Circa quam doctrinam videndum etiam erit † conſ. Ancharrani. 409. *viſo diligenter*, & quod fuit reſolutum in Rota *in una Tarraconenſ. illegitimitatis* 22. *Octobris* 1546. tetie Puteo *deciſ.* 483. *incipit Matheus Garilla*, & poſtea *in una Salgado de Supplic. & Retent. Syracuſan. illegitimitatis* 19. *Octobris* 1579. *coram Clement. VIII.* tunc Hippolyto Alexandrino, Rotæ auditore, quæ eſt *deciſ.* 207. *domini tenuerunt, part.* 1. *diverſorum, per totam*, Gonçalez *de menſib. gloſſ.* 5. §. 9. *à num.* 97. ubi latiſſimè de gratia pro parte nulla, & pro alia valida, ut pro iſta ſuſtineatur, licèt pro alia invalida ſit, & deficiat intentio Papæ, quando contenta in gratia ſeparationem habent, ubi abundè proſequitur plurimas doctrinas, & Rotæ deciſiones allegans videndus.

Ex quibus neceſſariò infertur, quod cùm litteræ gratioſæ † maneant quoad ſui ſubſtantiam, & principalem diſpoſitionem intactæ, quantumvis commiſſio & executoris in eis datio ſit inefficax, & nulla ob omiſſam formam eſſentialem ſubſcriptionis propria manu Sanctiſſimi; omnino per Senatum tradendæ ſunt impetranti, ut illis utatur coram Ordinario, ad quem ſit per Senatum negotii remiſſio in prima inſtantia. 22

Ex eo etenim quod coram eo ſit cauſa tractanda, litteræ iſtæ, † quibus conſiſtit actio, & jus principale impetrantis, deſerviunt ad probationem, & ſunt inſtrumentum neceſſarium, & eſſentiale juris partis (& interdum utrarumque ex quo quandoque actio, & defenſio ſi nul excitur) per neceſſe ſunt impetranti tradendæ, ut illis coram Ordinario utatur. Quia licet gratia perficiatur per ſolam ſignaturam, atque dicatur gratia perfecta quoad validitatem ante litterarum † expeditionem, cum ſtatim quod ſit conceſſa per verbum, *fiat*, Papæ aut alterius Principis, valida ſit & perfecta quoad ſubſtantiam; quia ſolo verbo Pontificis perficitur abſque aliqua ſcripturæ, ut poſt plurimos Doctores probant Gonçalez *de alternat. gloſ.* 12. *n* 44. *& gloſſa* 15. §. 1. *à n.* 34. *&* 2. *quæſt.* 9. *à n.* 32. Molina *de primogeniis, libr.* 2. *cap.* 7. *n.* 56. *& ſeq.* Caſtillo *controverſiar. tom.* 5. *cap.* 67. *à n.* 64. *& ſeq.* latiſſimè Sanchez *de matrimon. libr.* 8. *diſputation.* 29. *à principio*, infinitos penè citat Marius Giurba. *in conſil.* 57. *n.* 15. *&* 16. 23

Tamen ad ipſius gratiæ † probationem, ut ex illa agi poſſit in judicio, litteræ ſunt neceſſariæ, ad idque impetrans earum expeditione indiget, & arctatur, *cap.* 1. *junctæ gloſſa verbo, Inſcriptis. de cenſibus, lib.* 6. *cap. contra morem.* 100. *diſtinct.* ibi: *Scriptis privilegiis, cap. porro de privilegiis.* Nam in lingua Principis ſtat gratia, & in ſcriptura teſtimonium. & in executione † & effectu commodum, Gonçalez *de alternativ. gloſſa* 12. *num.* 47. *& gloſſa* 55. *num.* 23. Marius Giurba *conſil.* 57. *ſub num.* 16. Poſt Azevedum loco ſtatim citando, Farinacius *deciſ.* 585. *nu.* 2. *part.* 1. *in noviſſimis*, Cochier. *in regula* 25. *Cancellariæ, de non judicand. juxta formam ſupplicationis, num.* 27. *fol.* 265. atque ideò abſque illis gratia nequit probari: Azeved. poſt alios *in leg.* 2. *num.* 13. *tit.* 7. *lib.* 5. *Recopilationis*, Molina *dicto libr.* 2. *de Hiſpanorum primogeniis, capitul.* 7. *num.* 56. Puteus *deciſion.* 254. *lib.* 2. *& deciſion.* 485. *eodem lib.* 2. Sanchez *de matrimonio, dicto lib.* 8. *diſputation.* 28. *num.* 2 Gloſſa *in Clementina dudum, verbo, De ſepulturis*, ubi communiter Imola, Ancharranus, & Cardinalis Felinus poſt alios *in rubrica de conſtitution. n.* 5. & ibi Decius in nova additione in prima lectura *à n.* 37. *uſque ad* 43. Berolus *n.* 83. Ripa *n.* 51. Mandoſius *n.* 40. *& ſeq.* Boſcus *num.* 110. Ferretus *num.* 18. Anton. de Burgos *num.* 144. Riminald. *num.* 129. 24 25 26

Alexand. *conſil.* 107. *num.* 4. *vol.* 7. Gigas *de penſionibus*, *quæſt.* 34. *num.* 1. 2. & 3. & *quæſt.* 40. *num.* 2. & 3. Caſſaneus *in conſuetudinibus Burgundiæ*, *rubrica* 1. §. 4. *num.* 180. Pariſius *conſil.* 5. *num.* 60. & *conſil.* 71. *num.* 12. *vol.* 4. Celſus *conſil.* 16. *num.* 6. Bertachin. *tractatu de Epiſcopo*, *lib.* 7. *part.* 1. *num.* 53. Rebuffus *in cap. poſtulaſtis in gloſſ. verbo, Retinere*, *n.* 21. *de Clericis excommunicatis miniſtr. & in praxi*, *tit. de diſpenſation. ad plura*, *num. penultimo*, & *in tit. gratia rationi congruit*, *num.* 1. Ripa *reſponſion.* 13. *nu.* 4. *de reſcriptis*, Caſſiador. *tit. de cauſa poſſeſſion.* 4. *n.* 2. Socinus *conſil.* 41. *num.* 3. *vol.* 3. Ludovic. Gomez *in regula de non judicando juxta formam ſupplicationis*, *quæſt. num.* 8. Rota *in noviſſimis*, *deciſion.* 89. *libr.* 2. & *deciſion.* 11. *lib.* 2. *tom.* 3. Roſella *verbo, Privilegium*, *n.* 16. Sylveſter, *privilegium*, *quæſtion.* 14. Armilla *verbo, Privilegium*, *num.* 10. Tabiena *privilegium*, *quæſt.* 10. *n.* 11. Caſtillo *in l.* 41. *Tauri*, *n.* 4. & ibi Ant. Gomez *n.* 2. Navarrus *lib.* 5. *in* 2. *edition. tit. de privileg. conſil.* 1. *n.* 1. Boſius *in pract. tit. de Principe*, Mieres *ac majoratu* 1. *part. quæſt.* 62. *à num.* 1. Maſcardus *de probationibus*, *concluſ.* 845. *num.* 20. Gutierrez *conſil.* 9. *num.* 6. Matienzo *in leg.* 2. *gloſſa* 3. *num.* 1. *lib.* 5. *Recopilat.* Avendanno *in leg.* 43. *Tauri gloſſa* 1. *num.* 1. Molina *tom.* 3. *de juſtitia*, *diſp.* 599. *nu.* 1. Graſſis 1. *part. deciſſion. lib.* 1. *capitul.* 13. *nu.* 51. Sayrus *de pœnitentia*, *cap.* 22. *num.* 3. & poſt alios Mareſcotus *variarum reſolution. lib.* 2. *cap.* 40. *n.* 41. & *ſequentib.* qui *num.* 43. firmat Rotam paſ-

27 ſim contentari † cum ſola gratia, abſque litterarum expeditione, quæ tantùm requiruntur ad effectum probationis, non tamen ſubſtantiæ ipſius gratiæ, & fuiſſe latè deductum per Rotam *in una Compoſtellana Canonicatus* 25. *Julii* 1574. coram Joanne Baptiſta de Rubeis, teſtatur latè etiam noviſſimè Tamburinus *de jure Abbatum*, *quæſt.* 3. *diſput.* 16. *per totum*, *tom.* 1.

28 Apud quos præcipuè Molinam, † Thomam Sanchez, & Hieronymum Gonçalez, nec non Caſtillo *controverſiar. tom.* 5. *capitul.* 67. *à num.* 69. *cum ſeq.* & Garciam *de beneficiis* 6. *part. cap.* 2. *à nu.* 296. *cum ſeq.* videre poteris abundè, quod gratia non expiret etiam ante litterarum expeditionem per mortem Principis re integra, ubi de limitationibus etiam.

Et quod gratia Principis probari non poſſit,

29 niſi per litteras, † quia per ejus probationem requirit ſcripturam, ita ut non ſufficiat per teſtes probatio, latè examinat, & ita reſolvit poſt magnam Doctorum catervam, & Rotæ deciſiones plurimas Maſcardus *de probationibus*, *concluſ.* 845. *per totum*, apud quem de limitationibus

30 præcipuè, quando fuerint litteræ † ſemel expeditæ deperditæ, latè etiam Tamburinus *de jure Abbatum*, *quæſt.* 2. *diſput.* 16. *per tot.* Cochier. *ad regulam* 25. *à num.* 14. *cum ſeq. fol.* 264. & *ſeq.* & ampliſſimè per Pariſium *de reſign. benef. tom.* 2. *lib.* 10. *quæſt.* 1. *per totam*, ubi multa ſcitu digniſſima videbis, & ampliſſimè etiam *in lib.* 8. *quæſt.* 2. *à num.* 3. *cum multis ſeq.* ubi adducit infinitos penè Doctores, & Rotæ deciſiones, limitatque *à nu.*

31 25. ut procedat quando agitur de probanda † ſubſtantia gratiæ, non verò quando agitur de probanda ejus qualitate, & circumſtantiis, ut tunc per teſtes ſufficiat poſt magnam Doctorum catervam, pro cujus limitationis doctrina, videndi etiam ſunt Caſtillo *controverſiarum tom.* 4. *capitul.* 19. *num.* 14. *cum ſequentibus*, & iterum *in cap.* 120. *à principio*, Vivianus *de jure patronatus*, *deciſion.* 10. *num.* 10. & *deciſion.* 41. *nu.* 4. Surdus *conſil.* 168. *num.* 7. & *conſil.* 268. *num.* 11. Maſcardus *de probationibus*, *concluſion.* 1254. *num.* 5. & in terminis gratiæ probat poſt Mandoſium, Joannes Cochier ubi proximè, *num.* 3. *verſ. Sublimitanda.*

Quare de neceſſitate juſtitiæ provenit ſtylus hujus ſupremi Senatus, † ut litteræ gratioſæ tradantur parti, ut illis coram Ordinario utatur, ad 32
quem in prima inſtantia cognitionem pertinere reperit, eo quod ſubſcripta non inveniatur commiſſio executionis de propria manu Sanctiſſimi contra formam Concilii Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformatione*, *cap.* 26. quod quotidie practicatur, & inviolabiliter ſic à Senatu obſervatur in his reſcriptis gratioſis.

Ad juſtificationem jam retentionis litterarum juſtitiæ accedamus, † nam in his, ut diximus 33
in concluſione 2. ſupra poſita, ad principium hujus *cap. nu.* 3. *verſic. Si autem litteræ contineant*, *&c.* qua diximus in litteris juſtitiæ aliter obſervari debere, nempè ut retentis litteris in Senatu, ne illis pars aliquo modo utatur, fiat dumtaxat remiſſio negotii Ordinario, ut de illo cognoſcat quando apparet, quod ei ſit præjudicium in prima inſtantia, quia non conſtat in reſcripto de ſubſcriptione propriæ manus Sanctiſſimi ut dictum eſt.

Quæ quidem concluſio validiſſima habet fundamenta juri nitentia, † & diſtantia apud Sena- 34
tum reſcripta juſtitiæ, ſive commiſſiones principales, ſive monitoriales, remiſſoriales, aut inhibitoriales, atque executoriales remanere debere retenta, ne illis cum tanto damno & præjudicio Ordinarii, & rei conventi furtivè & clandeſtinè pars deſuper uti poſſit, de quo protinus ſpecialiter tractabimus.

Etenim cùm iſtæ commiſſiones nullæ ſint ipſo jure ex defectu formæ † ſubſcriptionis, nec eis 35
Delegatus, cui diriguntur uti poteſt ex defectu juriſdictionis, prout latiſſimè probavimus hac 2. *part. cap.* 17. *per totum*, & *cap.* 20. *n* 72. *verſic. Quibus ſuppoſitis non obſtant*, & ferè per totum caput, atque etiam *in cap.* 6. *à principio* maximè *à n.* 14. *cum ſeq.* Sequitur, ut coram Ordinario ad nihil prodeſſe poſſint, nec ſint alicujus effectus litteræ præſentatæ, tanquam nullæ, quæ etiam ob id nomine carent, *l.* 4. §. *condemnatum*, *ff. de re judicata*, & quæ latiſſimè diximus *de Regia protect.* 3. *part. cap.* 9. *à principio.*

Nec parti illas obtinenti aliquid prodeſſe poſſunt; nam ſi eſt principalis † commiſſio, facta 36
per Senatum remiſſione, non ejus virtute procedit Ordinarius; ſed ex ſua Ordinaria & naturali juriſdictione, commiſſionis namque † virtute al- 37
teri directæ, impoſſibile eſt, poſſe procedere Ordinarium, prout abundè conſideravimus hac 2. *part. cap. fin. à principio*, præſertim *à num.* 5. *cum multis ſeq.* Quoniam propterea per Senatum fit cauſæ hujuſmodi remiſſio ad Ordinarium, eò quòd ad eum pertinet uti talem, & de jure Ordinario negotii principalis cognitio in prima inſtantia ullatenus impedita per avocationem informem & nullam, prout peracutè conſideravimus, & copioſè ſcripſimus *in dict. c. fin. à n.* 25. & *per multos ſeq.*

Cæteræ autem litteræ nempè † monitoriales, 38
remiſſoriales, compulſoriales, inhibitoriales,

&

& executoriales procedentes, & emanatæ à principali commissione informi, & nulla ob defectum subscriptionis propriæ manus Sanctissimi eodem morbo laborant, & nullæ sunt, & inutiles tanquam procedentes à radice infecta, quæ pullulare non potest, juxta quæ latè diximus *de Regia protect. 4. part. cap. 6. à numer. 35. cum seq.* dum radix infecta arborem & fructum inficit, Joan. Ant. Mangil. *de imputationibus, quæst. 67. n. 15.* & excisa radice omnia excluduntur ab illa dependentia, Paulus Castrensis *in l. illam 19. n. 8. in fin. & num. 9. C. de collationibus.* Et peccatum in capite membra
39 † etiam inficit. Sesse *dec. 99. n. 4.* Atque etiam an-
40 tecedenti destructo & remoto, † ejus quoque consequens destructum remanet, *l. hujus rei, ff. de officio ejus, l. veteris, ff. de itinere actuque privato,* Everard. *in topicis legal. loco* 96. Craveta *cons. 231. numer. 2.* Ant. Monach. Florentinus *decis. 28. numer. 16.*

Et quia accessorium, sive tractetur de principali
41 augendo, † sive destruendo, aut confirmando, semper sequitur naturam sui principalis, Surd. *de alimentis, tit. 9. quæst. 31. n. 8. cum seq. & decis. 88. num.* 10. Leo *in Thesaur. fori Ecclesiastici, part. 2. cap. 16. num.* 70. Ant. Monach. Bononiens. *decis. 27. nu. 4. & decis. 28. num.* 56. Antonin. *variar. lib. 1. resolut. 71. nu. 6.* Mastrill. *decis. 115. n. 6.* Gratian. *disceptat. forens. cap. 282. n. 35. & cap. 937. nu. 22.* Castillo plenè *controvers. tom. 6. cap. 168. à num. 3. cum seq.*

Maximè quia litteræ istæ sunt à tua principali
42 † commissione inseparabiles, Menoch. *de recuperanda, remedio 6. à num. 45. & de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 97. num. 7. & 8.* Grauanus *disceptat. forens. tom. 5. cap. 893. num. 24. & 25. & cap. 937. num. 23.*

Et propterea sublato † principali corruit acces-
43 sorium, quia eodem modo resolvitur, quo creatur, *l. qui liberis, ff. de vulgari, l. cùm principalis non subsistit, nec ea quæ sequuntur locum habent, ff. de reg. juris,* §. *fidejussores inst. de fidejussoribus,* Surdus *consil. 93. num. 1. & consil. 398. n. 5.* Franciscus Beccius *consil. 52. nu. 107.* Mandellus de Alva *consil. 217. n. 12. & consil. 271. n. 3.* Tuschus *litter. A. conclus. 78. ex n. 8. cum sequentibus, & conclus. 78. num. 6.* Menochius *consil. 8. num. 135. & consil. 38. num. 14. & lib. 1. de præsumptionibus 21. num. lib. 5.* Castillo *controversiar. tom. 6. cap. 168. à numer. 12. cum seq.* ubi etiam latè & *num. fin.* Quod destruc-
44 ta, seu annullata principali dispositione, † omnes clausulas in ea contentas nullas, & destructas manere, quia accessorium pariter confunditur, & resolvitur cum suo principali, latè etiam Barbosa *axiomat. 4. num. 12. & num. 13. & à principio, l. 1. & 2. ff. de peculio legato,* ibi: *Nam quæ accessionum locum obtinent extinguuntur, cùm principales res peremptæ fuerint:* & infecta primiti-
45 va, infecta etiam censentur derivata, † pro quo plurimas elegantes doctrinas congerit Gonçalez *de alternativis, gloss. 31. à num. 29. cum multis seqq.*

Et in specie acta facta à Judice jurisdictione
46 carente † nulla esse probant, *l. factum à judice, ff. de reg. juris, l. 1. C. si à non competente judice, l. 1. C. de jurisdictione omnium judicum, l. 2. C. si adversus fiscum, l. 1. C. de pet. judic. l. 2. C. de pœnit., l. si pater, C. ne de statu defunctor. l. Procurator. C. ubi causæ status, l. 2. 3. 4. Cod. de modo multan.* latè Vantius *de nullitate sentent. tit. ex defectu jurisdictionis, & unde, &c. num. 33. 45. & seq. n.* 48. & 52. Scaccia *de sententia & re judicata, gloss. 7. q. 6. à n. 10. fol. 155.* qui plures allegant & alibi passim per Doctores.

Et in terminis quod gesta † à Delegato vel Le- 47
gato contra formam Trident. sint nulla ipso jure; disponit Concilium Trid. *in dict. c. 20. post medium,* ibi: *Aliàs eorum processus, ordinationesve nullius momenti sint, &c.* Idemque decrevit Leo Pontifex X. *in una Constitutione,* per Nos ad litteram relata hac *2. part. cap. 3. à nu. 7. vers. Quare ut provideret, &c.* ibi: *Alioquin & illarum etiam aliarum causarum hujusmodi commissiones, in posterum & quidquid inde sequutum fuerit, nullius sit roboris & momenti, &c.* De cujus commissionis, & omnium inde consequutorum, & derivatorum nullitate abundè scripsimus hac *2. p. cap. 6. n. 14. cum multis seq.*

Hæ itaque litteræ cùm nullæ sint, ineffica- 48
ces & penitùs † inutiles ad causam Ordinario remissam, quia iste denuò incipit de ea cognoscere, à quo propterea præcisè novæ debent monitoriales, compulsoriales, remissoriales emanare; frustra earum desideratur simultanea remissio, ad nihilum enim valent ultrà, nisi ut mittantur foras. Atque ideò nullatenus Ordinario remitendæ.

Frustra enim expectatur id, cujus eventus nul- 49
lius est effectus. † atque nihil potest operari, *l. aliquando, §. fin. ff. ad Velleian. l. si quis ita scripserit, ff. de hæred. instituend. l. cum hæredes,* § 1. *ff. de acquir. hæredit. l. non videtur, ff. de judiciis. l. fin. C. qui admitti, cap. cùm contingat. de officio Delegati,* Surd. *decis. 184. n. 8.* Francisc. Molinus *de ritu nuptiar. lib. 1. comparition. 10. n. 57.* Marsil. *consil. 51. licet nondum, n. 17.* Tusch. *tom. 4. lit. F. conclus. 20. n. 1.* Barbosa *axiomat. 84. n. 3.*

Nec factum quod non relevat † fieri debet, 50
l. ad probationem, C. de probationib. l. aliquando 13. §. fin. l. debitrix 24. §. fin. ff. ad S. Consul. Velleian. l. apud Julianum 11. §. fin. ille à quo 13. in principio, l. hæc stipulation. 14. §. Divus, ff. ut legator. seu fideicommiss. nomine caveatur, cap. per tuas 32. de simonia, Petrus Surdus *dec. 260. num. 5. cum seq.* Costa *de facti & scientiæ ignorant. inspection. 31. per totam,* Riccius *part. 7. collectanea 2497. versic. Et factum, quod non relevat.*

Imò potiùs istæ litteræ justitiæ non solùm 51
parti non sunt per Senatum tradendæ, eò quòd inutiles eidem sint omninò, † & penitùs ineffi-
caces, ut dictum est, sed ex alio capite omninò penitùs denegandæ, & in Senatu retinendæ, facta Ordinario causæ remissione dumtaxat, ne illis aliquando, & clandestinè atque fraudulenter utatur pars impetrans citando reum, aut compulsando acta, & similia, & illis reproductis in Rota illa, ut assolet his in casibus, contra reum recurrentem ad Consilium Regium solito odio & rigore utatur, prosequendo causam contra illum (inauditum, & legitimè excusatum) per judicium contradictarum, prout de singulis lucidissima habuimus exemplaria per varias Rotæ decisiones, quas in unum congessimus hac *2. part. c. 20. à principio.*

Hoc enim gravissimum inconveniens est dam- 52
num & præjudicium † inferens notabile partibus innocentibus, charitativo huic recursui, Regisque, & ejus Supremi Senatus authoritati, quod penitùs & radicitùs evitari debet, obviando principiis, ne detur occasio turbationi status Ecclesiastici in

perniciem Reipublicæ, prout hæc, aliaque plurima in proposito consideravimus variis juris fundamentis comprobata *in dict. cap.* 20. *per totum*. Ideoque talia hæc inutilia, & nulla rescripta in Senatu retinentur, ne aliter incidamus in periculum minans, & instans.

53 Quam tamen resolutionem † limitabis in casu, de quo Nos *in cap.* 28. *à n.* 23. *& seq.* & in similibus ejusdem rationis, prout hanc conclusionem similiter limitavimus ibidem. Ut semper quod monitoriales veniant contra plures, si aliquorum tantùm causa Ordinario sit remittenda de jure, aliorum tamen non tunc tradendæ sunt monitoriales, aliave rescripta justitiæ parti imperranti, ut illis queat uti coram suo Delegato contra eos, quorum causa non sit Ordinario remissio, à ratione cessante, de qua in hac resolutione, & à ratione urgente de qua in prima, cùm jam horum respectu inutiles non possint dici litteræ Apostolicæ justitiæ.

54 Secundò limitabis hanc † conclusionem secundam, quando executoriales legi... è expeditæ sunt à superiore, agitur tamen coram eo ex eisdem actione in factum contra condemnatum, ibidem tamen in loco superioris non repertum, ut requiritur juxta rigorosam juris rationem disputandi, prout disputabimus infrà *cap.* 29. *à n.* 29. Quæ stante hæ executoriales per Senatum tradi deberent victori, ut illis utatur coram Ordinario, de qua limitatione latiùs egimus hac 2. *part. cap.* 8. *à n.* 23. *cum seq.* quæ rectè procederet casu, quo stylus Tribunalium admitteret illam resolutionem juris subtilitate fulcitam & comprobatam, quam disputavimus infrà *dict. cap.* 19. *à num.* 19. *cum seq.* sed cum ut ibidem, *& num.* 30. animadvertimus, stylus prædictus adsit in contrarium, idcirco dictæ limitationis doctrina non verificabitur in hoc casu, in quo executoriales non remittuntur Ordinario, etiamsi ex eis agatur actione in factum coram superiore eas expediente.

Isthæc ergo distincta resolutio, & discrimen inter litteras gratiæ, & litteras justitiæ, quoad
55 remissionem, † vel retentionem satis abundè fundata, & fulcita remanet. Ex ea tamen nova alia exoritur difficultas, quidnam sit dicendum, quando in ipsis litteris meræ justitiæ insertæ veniant litteræ gratiosæ, an sint omninò tradendæ per Senatum parti, ut illis coram Ordinario utatur. Finge pro majori claritate, gratiam quis obtinuit à Sede Apostolica super quodam beneficio, expedivit litteres gratiæ commissa executione cuidam ministro Romanæ Curiæ, absque tamen subscriptione propriæ manus Sanctissimi, isse Judex expedit monitoriales contra possidentem in partibus, in quibus monitorialibus inserit gratiam, quibus allatis in Senatu ob defectum prædictæ formæ Ordinario in prima instantia causam remittit, an simul hujusmodi monitoriales parti sunt tradendæ, ut illis coram Ordinario utatur, sicut diximus in primo membro hujus capitis, de litteris ipsis gratiosis originalibus, quibus simul inserta est specialis executionis commissio; informis tamen & absque forma Concilii Trid.

Et videtur affirmativè dicendum, tùm à ra-
56 tione cessante in litteris meræ justitiæ, † de qua hactenus in hoc secundo membro hujus capitis, tùm à ratione urgente & militante in litteris gratiæ, de qua à principio hujus capitis, quoniam jam dici nequeunt hæ litteræ inutiles, & inefficaces, cum in illis remaneat pars principalis gratiæ intacta, quæ deservit ad ejus probationem, & ad juris impetrantis munimen; igitur tradi ei debent.

Contrarium tamen verum de jure censeo, quia inter litteras † gratiæ Originales, quibus ac- 57
cessoriè apposita est executoris commissio, & has litteras monitoriales, quibus venit inserta gratia, multum interest, maximumque datur discrimen, & rationis differentia clarè patet, nam litteræ originales gratiæ ideò traduntur per Senatum parti, quia uti originales fidem faciunt, & probationem, & potest pars impetrans ex eisdem utiliter agere, se tueri, & jus suum prosequi. At istæ litteræ † monitoriales principa- 58
liter justitiæ, quibus incidenter inserta venit gratia, non sunt ejusdem gratiæ originales; sed copia & transumptum minus solemniter, transcriptum sine partis citatione, & à diverso ministro atque notario assumpto per Judicem Delegatum, ad hunc dumtaxat effectum, ut testetur de actis executionis gratiæ, & non ab eomet, qui litteras originales gratiæ confecit, quæ quidem non probant, nec in judicio fidem faciunt, prout abundè diximus hac 2. *part. cap.* 24. *n.* 33. *cum seqq.* ubi plenè tractavimus de septem requisitis, quæ intervenire debent in transumpto, ut fidem faciat, præcipuè de citatione partis, & de identitate tabellionis, de originali rogati, quæ omnia mirè huic nostro conducunt videnda; igitur à ratione cessante argumentum retorquetur, cùm istæ monitoriales inserta gratia fidem non faciant in judicio, nec probationem sui juris ex eisdem aliquem assumere possit impetrans, ideò ut penitus inutiles ad causam principalem omninò retineri debeant in Senatu, permanent etenim in meris terminis litterarum justitiæ dumtaxat, de quibus judicandum erit, ac si gratia ipsa inserta non fuisset.

Quod comprobatur; quoniam etsi instrumentum reperiatur insertum † in privilegio Princi- 59
pis, non probat nisi fuerit insertum de consensu partis, de cujus præjudicio tractatur, aut ea legitimè citata, nisi appareat originale, author est Craveta *de antiquitate tempor.* 1. *part. sectione* 8. *num.* 19. *versic. Quid instrumento*, ubi allegat recentiores *in cap. venerabilis*, ubi etiam Decius *col. fin. n.* 15. *de confirmat. utili vel inutil.* quos sequitur Mascard. *de probationib. conclus.* 919. *num.* 1.

Et generaliter tenor instrumenti, qui reperi- 60
tur registratus † in alio instrumento, nam itidem non probat nisi registratus fuerit authoritate Judicis parte citata ad id, & non contradicente, nec opponente, ut dicit Joannes Andreas *in additionibus ad Speculator.* §. 1. *sub num.* 5. *verbo*, *Essemus*, *lit. E. tit. de rescripto præsentatio*, *vers. Sed objicitur*, quem sequuntur Bartol. *in l. Chirographis*, *ff. de administrat. tutor.* Imola *in cap. cum jure*, *de officio Delegati*, *col. pen.* Alexand. *in consil.* 6. incipit, *ponderatis his*, *col.* 2. *n.* 8. *vers. Quinimo plus dixit*, *lib.* 4. Natta *in consil.* 143. *vertitur lis*, *n.* 3. *col.* 1. Mascardus *de probation. dict. conclus.* 919. *n.* 2.

Attamen instrumentum, † quo aliud refertur 61
absque citatione, & præsentis partis non contradicentis non probat, nec fidem facit, nisi conflet, & appareat instrumentum relatum, ita per *authent. si quis in aliquo documento C. de edendo*;

probant

probant Doctores ibi, præsertim Jasson. Jacob. de S. Gregor. & Purpurat. *num.* 77. Bellon. *conf.* 35. *num.* 3. Lanfran. de Orian. *in praxi de instrumento productivo*, *cap.* 9. *num.* 34. *& seq.* latè Berojus *in conf.* 87. *num.* 11. *vol.* 2. Chassaneus *in consuetudin. Burgund.* 63. *num.* 19. *cum seq.* Petrus Foller. *in tractat. censual. in versic. Tenoris continentia sequentis*, *num.* 12. *cum pluribus seq.* & per *leg. optimam*, *C. de contrab. & committenda stipulatione*, sic declarant Cepola *in consil.* 38. *nu.* 12. *in civili*, & Socinus Senior. *in consil.* 266. *num.* 1. *vol.* 2. Mascardus *de probationibus*, *conclus.* 924. *num.* 1. 2. *&* 5. *& fere per totam conclusionem*, ubi plura reperies in hujus doctrinæ comprobationem.

Et quod instrumentum in alio relatum non pro-
62 bat, † nisi de originali appareat, probant insuper Covarruvias *practicarum*, *cap.* 21. *num.* 2. *vers. Quod si fiat*, Tiraquel. *de retractu lignag.* §. 2. *gloss.* 1. *num.* 10. Surdus *decis.* 231. Duennas *regula* 280. Castillo *controversiar. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 60. Gutierrez *consil.* 23. *num.* 9. Morla *in emporio juris*, *part.* 2. *tit.* 11. *de fide instrumentorum*, *quæst.* 1. *num.* 12. Mantica *de tacitis convention. lib.* 7. *tit.* 4. *num.* 7. Surdus *decis.* 231. *num.* 2. Pereira *de emption. & vendit. cap.* 35. *à num.* 48. Cardos. *in pract. jud. verbo Instrumentum*, *à n.* 22. Gratian. *discept. forens. cap.* 19. 363. *à n.* 10.

Tum etiam quia si ex defectu formæ, & juris-
63 dictionis litteræ † ipsæ monitoriales sunt nullæ, nullumque juris effectum producunt, nec fidem faciunt, ut latè diximus *de Regia protect.* 3. *part. cap.* 9. *à n.* 9. *cum multis seq.* quæ fides eisdem dari potest, quoad accessoria & incidentia in eisdem contenta?

Etenim juris est regula, quod annullato prin-
64 cipali instrumento, resolvuntur omnes clausulæ ad illius utilitatem, in eo contentæ, Surdus *decis.* 7. *num.* 28. *&* 29. Tiraquel. *de constit. possess. part.* 3. *limitat.* 7. *n.* 28. *& seq.* Cassanate *cons.* 54. *num.* 40. *& consil.* 55. *num.* 30. cum aliis per Castillo *controversiar. tom.* 6. *cap.* 168. *à num.* 13. & cum Gozadino, & Tuscho, Augustinus Barbosa *axiomate* 4. *num.* 13. & est text. mirabilis *in l. sicut*, *ff. de fundo instructo*, ubi revocato legato fundi, censetur etiam revocatum legatum instrumenti accessoriè relicti, quem merito exclamant Cassanate, & Castillo locis citatis. Igitur ad nihil potest illis fides adhiberi, & quando
65 deficit jurisdictio in Judice, cujus authoritate insertæ † sint litteræ gratiosæ in monitorialibus per Notarium, quod nihil probent; expressè determinant Rotæ decisiones relatæ *in una Tridentina*, quas paulò post ad litteram adducemus, *à num.* 71. *cum seq. versic. Ad quæ optima est*, *& à n.* 84.

Et quod istæ monitoriales à Romana Curia emanatæ expeditæ, super gratia beneficii per
66 alium possessi † (quibus indubiè semper insistuntur gratiæ) quando percutiunt primam instantiam Ordinarii, sint in Senatu reinendæ; in terminis probat, & de praxi testatur Paz *in prax.* 2. *tomo*, *prælud. ult. num.* 11. *in principio*, *& ante finem*, *versic. Sed si in probatione non consistat*, *fol.* 12. *col.* 4. quem Doctorem sic explica, & declara juxta discretivas, & distinctas resolutiones hactenus *hoc cap.* descriptas.

Probatur deinde, quia etiam ad exercitium
67 jurisdictionis requiritur † præsentatio litterarum originalium, vel aliàs authenticarum solemniter nempè transumptarum, ita ut non sufficiat transumptum factum, seu subscriptum à Notario, probant Abbas *n.* 6. & Felinus *num.* 8. *&* 9. *in cap. cum in jure*, *de officio Delegati*, Ludovisius, Gomezius *in cap. statutum*, *n.* 60. *de rescriptis in* 6. Garcia *de beneficiis*, 6. *parte*, *cap.* 2. *n.* 16. Rota ut per Farinacium *in postbumis*, *tom.* 1. *decis.* 495. *n.* 2.

Imò nec processus fulminatus † sufficit, quo 68
ipsæ litteræ Apostolicæ sunt insertæ, nec sumptum *in forma vidimus*, parte opponente, nisi de originalibus doceatur, Achilles *decis.* 53. *& in decis.* 419. Puteus *decis.* 246. *lib.* 2. Crescentius *decis.* 2. *de officio delegati*, *& decis.* 1. *de probationibus*. Mandosius *de signatura gratiæ*, *tit. de translat. pension. vers. Quarto quæro clausula*, Parisius *de resignat. benefic. lib.* 5. *quæst.* 4. *n.* 28. Garcia *dict. cap.* 2. *n.* 12. & facit Rota *in una Bononien. translation. pension.* per eundem adducta 1. *part. cap. n.* 257. de cujus doctrinæ justificatione altius tractatur *in decis. Trident.* statim ponenda, † & idem de copia privile- 69
giorum tenuit Rota *in una Lucana pensionis* 17. *Februarii* 1592. coram Orano adducta per Pacificum *de Salviano interdict. decis.* 203. *n.* 9. *& in novissimis*, Farinacii *decis.* 689. Garcia ubi proximè, *num.* 13.

Nam juris certa regula est, quod licet adquiratur jurisdictionis potestas † à tempore datæ, 70
procedere tamen non potest Judex absque eo quod sibi præsententur litteræ originales, nec antea acquirit jurisdictionis exercitium, cùm non aliter quàm ex eisdem litteris debeat constare, & probari potestas sibi data, *cap. super eo* 2. *de appellationibus*, *ad finem*, Joan. Andreas *in cap. eam te de rescriptis*, *in fin.* Corrasius 4. *part. cap.* 1. *numer.* 22. latissimè Ant. Gabriel. *in communibus conclusionibus*, *tit. de executione rei judicatæ*, *conclusione* 3. Molina *de justitia & jure* 3. *tom. disp.* 599. *num.* 2. Romanus *consil.* 353. *num.* 7. *&* 8. Felinus *in cap. eam te*, *num.* 21. *& in cap. suscitatus*, *num.* 12. *de rescriptis*, *& in cap. final. num.* 39. *de præsumptionibus*, Mandos. *regula* 27. *quæst.* 17. *num.* 4. *& reg.* 31. *quæst.* 1. qui plures refert, Molina *de Hispanor. primogen. lib.* 2. *cap.* 7. *nu.* 58. Rota *decis.* 12. *de præbendis*, *in novissimis*, Garcia 7. *part. cap.* 2. *num.* 7. *cum seq.* Quare cùm originales litteræ faciant dumtaxat probationem, aut transumptum authenticum cum requisitis, & solemnitatibus necessariis, hæc, quæ simpliciter insertæ veniunt in monitorialibus, non possunt fidem facere, cùm solemniter & debito modo non sint transumptæ, ut dictum est, maximè opponente parte, ut de processu fulminato paulò ante diximus.

Atque optima † est Rotæ decisio *in una Tri-* 71
dentin. beneficii del Rosal. 12. *Decembris* 1594. coram D. Penna, quæ sic ait in hæc: Aparitius de Sitien. ad fundandam litem narratam in gratia, *si neutri*, quam impetraverat *à felic. recordat. Sixto Papa V.* de hoc beneficio, utebatur decreto quodam citationis Ordinarii Tridentin. cui litteræ gratiæ, *Si neutri*, † directæ fuerant, 72
quòd cùm ad effectum excludendi litem necessariò verificandam ad sustentandam gratiam, nullam prorsus, & invalidam fuisse prætenderet Alphonsus de Summaniego, utraque parte super dubio dando informante, dubitavi; an coram Ordinario Tridentin. fuissent præsen-

tæ litteræ originales, vel aliàs ita authenticæ, ut decretum citationis illarum vigore factum foret legitimum & validum ad dictum effectum litis introducendæ ? Et domini utraque parte informante censuerunt, non constare coram Ordinario fuisse præsentatas litteras originales, vel aliàs authenticas, & propterea decretum citationis illorum vigore factum fuisse nullum, quia Gregorius, qui die 27. *Junii*, *anni* 1587. nomine Aparisii comparuerat coram Ordinario ad notificandam ei gratiam Aparisii, & pendentem executionem quidem gratiæ, solùm exbibuit † quandam copiam prædictæ provisionis subscriptam per quemdam Balthasarem Rodriguez assertum Notarium, qui asserebat prædictas litteras Apostolicas, sua propria manu fideliter ex propriis originalibus transumpsisse, & rogarum subscripsisse; hinc enim constabat, coram Ordinario non fuisse productas litteras originales, ideoque judicem nulliter citationem decrevisse, cum non aliter habuerit † jurisdictionem, vel ejus exercitium nisi originali, vel authenticò rescripto sibi solemniter præsentato, Rota *decis.* 20. *de concessione præbendæ in novissimis*, *decis.* 4. *de officio Delegat. in antiquit.* Ægidius *decis.* 110. *vers. Circa tertium dubium*, Felinus *in cap. eam te*, *num.* 21. *de rescriptis*, *& in cap. suscitatus*, *num.* 12. *&* 13. *eodem tit.* Cassiador. *decis.* 8. *num.* 10. *& seq. de restit. spoliator. & decis.* 23. *super regulis*, Crescent. *decis.* 5. *n.* 4. *de fidei instrumentor.* idem *decis.* 23. *de concession. præbendæ*, Achill. *decis.* 2. *de officio Delegati*, Romanus *conf.* 353. *num.* 8. Et ratio est, quia executor certus esse debet de sua jurisdictione per exemplar, † & non per exemplum minus solemniter præsentatum, maximè cum rescripti præsentatio sit de processu; † & illius potissimum fundamentum; ideoque fieri debet solemniter per manum publici Notarii, & cum appositione testium, cùm judici non credatur, Speculator *de rescripti præsentation. nu.* 3. 4. *&* 5. Et verò magis defectus apparebat notus, quia diu constabat, quod in actis Judicis Commissarii fuissent exhibitæ Bullæ originales, cum citatione per eum decreta solùm reperiretur inserta copia prædictarum Bullarum, nam idem ille Balthasar Rodriguez assertus Notarius, asserebat se fideliter transumpsisse illud transumptum ex alio transumpto processus originalis, quod evidenter quoque demonstrat differentiam inter copiam exhibitam, & copiam copiæ insertam in dicta citatione, quia in copia exhibita deerant subscriptiones expeditorum Cancellariæ, quod planè ostenditur, illud non fuisse originale, nec copiam originali conformem, in copia verò copiæ insertam citationem, subscriptiones sæpe dictorum legebantur, quia iste defectus tollebatur ex assertione Judicis dicentis in principio decreti citationis, fuisse electum Judicem vigore unius Bullæ Apostolicæ Sixti V. scriptæ in pergameno, & lingua Latina, cum quodam sigillo plumbeo pendente ex filis sericis rubei, croceique coloris: quia ex his non inferebatur † ad realem productionem dictarum litterarum coram illo, cum potius viderentur verba Notarii in similibus citationis decretis de stylo apponi solita, quod colligebatur præterea ex illis verbis in citatione sequentibus, *cum quidem Bullæ tenor est*, *qui sequitur*, tamen non sequebatur ibi nisi tenor alterius copiæ, ut *suprà* fuit ostensum, pro quo faciebat consuetudo ultra montes vigens, per quam, ut ait Crescentius, *decis.* 87. incipienti, *Executor gratiæ extra Italiam omnes litteras Apostolicas*; sed neque authenticam litterarum copiam fuisse præsentatam coram Ordinario ostendebant plures defectus solemnitatum requisitarum † in transumptando. Rursus non constabat prædictum Rodriguez, qui transumptum fecerat, fuisse Notarium, nec erat verum illud fideliter transumpsisse, cum liquet inter copiam exhibitam, & copiam copiæ in citatione insertam esse varietates, & differentias suprà relatas.

Unde nulla eis poterat † adhiberi fides, nec prædictis obstabat Rota *decis.* 4. *de concessione præbendæ in antiquis*; quod etiam sine copiæ præsentatione valet processus, dummodo postea quandocumque litteræ producuntur ex quibus constet; quia respondebant Domini, etiam decisionem fuisse reprobatam, Felin. *in cap. suscitatur*, *num.* 13. *de rescriptis*, Crescentius *decis.* 598. *incipienti*, *pensionis translatio*, Romanus *conf.* 353. *n.* 6. Rursus non obstat decisio Achillis 2. *de officio Delegati*, ubi Rota tenuit, valere translationem pensionis † factam coram executore vigore processus fulminati, in quo erant insertæ litteræ Apostolicæ; quia respondebatur, primò insertum litterarum in processu fulminato majorem habere vim, quàm transumptum factum à Notario, cum processu fulminato Judex attestaretur, se vidisse litteras originales, easque inseruisse, & sigillum suum appossuisse, ut declarat Puteus *decis.* 246. *n.* 5. *l.* 3. Concurrebant præterea in illo casu multa adminicula, quibus suadebatur credendum fuisse incerto, Casaneus, *decis.* 71. postremò cùm fuisset processum extrajudicialiter sine partis citatione, licebat peragere actum translationis pensionis, Achilles *decis.* 2. Puteus *decis.* 246. *nu.* 3. *vers. Non obstat*, *lib.* 3. In casu autem proposito Judex executor non poterat exercere actum † sine legitima citatione, præterea nec decretum citationis poterat sustineri vigore ordinariæ jurisdictionis, quia cum processerit tanquam Delegatus † ad jurisdictionem delegatam se restrinxit, fecit enim actum tanquam Judex Apostolicus vigore litterarum, & ideò nulliter processit ex prædictis Hostiensis, Imol. Abb. & alii. *in cap. cum ex officii*, ubi Felinus *n.* 25. *vers. Quarta conclusione*, *de præscriptionibus*, nam qui potest procedere ex potestate valida, & procedit ex potestate invalida, ad quam se coarctavit, nulliter procedit, Puteus *decis.* 583. *nu.* 3. *lib.* 2. Roman. *conf.* 343. *n.* 5.

Postremò non obstat doctrina Speculat. *in rubrica de rescripti præsentat. lib.* 2. *& tit. de instrumen. editione*, §. *nunc videamus*, *numer.* 11. tradentis modum procedendi in similibus actibus, † ut scilicet litteræ originales transumptentur, ex quo non possunt in actis relinqui, & transumptum paratur in actis, ex quo fiat illud transumptum in decretum citationis inserendum, quæ omnia licet observasse Judex videbatur, quia fuit responsum, veram esse doctrinam Speculatoris, eum tamen non excludere solemnitates requisitas in transumptando, nec veram & realem productionem litterarum originalium, quæ proposito casu non fuisse servata, satis liquebat ex supra dictis.

Quæ decisio multa utilissima in se comprehendit omnino necessaria, † ut sciamus quando

do transumpto litterarum Apostolicarum fides sit danda, vel non, quam decisionem adducit ad litteram in alio proposito, Garcia *de beneficiis* 6. *p. cap.* 2. *num.* 17. aliam etiam adducit *num.* 18. in hac eadem causa Trident. quæ
85 cùm magis ad nostrum propositum † conducat inferre volui, ut magis doctrina nostra, de qua hactenus, elucesceat, *qua decisione in eadem Trident.* 10. *Maii* 1595. coram D. Corduba fuit per Rotam decisum in hæc: Standum esse in decisis rationibus adductis *in dict. decisione* constat, quod Judex non fuit certus de jurisdictione sua, cum non fuit præsentatum originale, quod ex inspectione benè probatur ad tradita per Alexand. *cons.* 55. *num.* 2. *lib.* 5. Aimon. 107. *num.*
86 19. Nam præsentatio † rescripti debebat fieri solemniter per manum publici Notarii, & cum oppositione testium, Speculat. *de rescript. præsentat. in princip.* Et quando hoc deficit, Judex non potest dici certus de jurisdictione. Neque obstare quod præsumitur originale præsentatum;
87 † judicem certum de jurisdictione per inspectionem originalis, eo ipso quod pars Alphonsi comparuit nihil opponens de defectu jurisdictionis, & quod originale non fuisset præsentatum, quo casu intrat doctrina tradita per Henriquez *num.* 4. Abb. Felin. & Bellam. *numer.* 10. *in cap. cum jure, de officio Delegati*, dicentes quod si pars compareat ante sententiam, non opponat de defectu jurisdictionis, eò quod originale non fuisset præsentatum; si velit opponere post sententiam non potest, nam domini duos terminos considerabant, alterum quod productio ju-
88 rium † sit de actis, alterum quod sit de actis instrumenta, quæ producuntur. Quod ad primum dicendum est, fieri de actis statim, quod est facta productio parte citata, & sic non potest dici de actis instrumentum, ut per Mohed. *decis.* 1. *de procurationibus.* Quoad secundum jura sunt de actis, si registrentur solemniter in illis, ut per Bellam. sup. *n.* 7. & inde jurisdictio Judicis consideranda est respectu Judicis, & respectu partis: respectu Judicis productio debet esse de actis, & fieri per manum Notarii publici cum oppositione testium, ad tradita per Speculat. *ubi supra.*
89 Et respectu partis, si opponat, debet † instrumentum verificari, & registrari, ut tradit Bellam. *num.* 8. licèt verò non constet de productione, & actu productionis, sed de comparitione quadam coram dicto Judice, & de actu extrajudicialis Judicis sine testibus, cui asserenti se fuisse deputatum vigore Bullæ delegationis, non est standum, nisi priùs constet de delegatione, quia Delegato non competit jurisdictio cum effectu, nisi post præsentationem litterarum, *cap. super eo, de appellat.* & inde tollitur objectum quod cum pars fuerit citata ad dicendum contra, & apparuerit, & nihil oppositerit, Judex
90 potest procedere, cum enim Judex ante dictam præsentationem litterarum non habuerit jurisdictionem, † consensu partium non potest validare processum, *l. privatorum, C. de jurisdictione omnium judicum, cum vulg.* tenet in expresso Francus *in dict. cap. super eo, col.* 6. & ibi Decius *n.* 18. & agitur de conferendo jurisdictionem, quam
91 privati † dare non possunt, Felinus *cap. cæterum, n.* 21. *de rescriptis*, & testatur communem Gabriel. *de executione rei judicatæ, concluf.* 3. *n.* 3. Cùm ergo dicto judici fuerit præsentatum transumptum, ex alio transumpto processus originalis, Domini resolverunt standum esse in decisis, cum illi non potuerit de sua jurisdictione constare ex supra dictis. Hactenus de hac decisione.

Et *in eadem Trident.* est alia *decisio, coram eodem Dom. Corduba Junii* 1595. ubi id confirmatur, quæ est 620. *noviss. Farinacii*, est etiam decisio *in causa Abulen. pensionis* 11. *Mai* 1600. coram Domino Sacrato, de qua testatur Garcia *de beneficiis* 1. *p. cap.* 5. *numer.* 10. & alia *Oxomens. translationis pensionis* 9. *Junii* 1606. coram Domino Nancenedo relata à Garcia *dict. cap.* 5. *num.* 257. Quæ decisio post medium sic ait: Unde hoc dato per me dubio, an mandatum auditoris Cameræ ad favorem Melchioris sit
92 exequendum, Domini utraque † parte informante resolverunt, non esse exequendum uti nullum & injustum, motu respectu nullitatis, tùm quia de reservatione alicujus pensionis ad favorem Melchioris non constat in actis, prout requiritur pro validitate sententiæ, etiamsi executivè agatur, Achilles *decis.* 4. *de rescriptis, n.* 4. Mandosius *ad regulam* 3. *Cancellariæ. q.* 7. *nu.* 2. *verf. Hinc voluit Rota*, & prout in simili fuit tentum *in illa Roman. census* 4. *Decemb.* 1595. coram R. P. D. Pamphilio, nec quoad suffragari potest Melchiori † copia illa asserti motus
93 proprii, quæ in actis reperitur, siquidem quia est copia simplex non recognita, & caret citatione ad dicendum contra, quo fit, ut minimè de actis esse dicatur, nullamque prorsus fidem faciat: ita Doctores *in authent. si quis in aliquo documento; C. de edendo*, Cassiador. *decis.* 7. *in fin. de appellation.* Cæsar de Grassis *decis.* 3. *nu.* 7. *de restit. spol.* & Roman. *cons.* 519. *per totum, &c.* & tradit novissimè Gratian. *discept. forens. c.* 170. *n.* 17. & accedit quod ait Gutierez *practicar. lib.*
94 4. *quæst.* 9. *n.* 10. Quòd cùm ad probationem † gratiæ & privilegii requiratur scriptura originalis, præsentanda est, & non sufficit testimonium ipsius, in una tamen *Laudens. pensionis de mense Januarii* 1601. coram Domino Penna fuit resolutum, quod executor transferens pensionem satis est certificatus de sua jurisdictione, licet non fuerint ei præsentatæ litteræ originales, si tamen fuerit ei præsentatum transumptum extractum à Notario Cameræ, & sigillo camerarii roboratum, cum clausula, quòd illius copiis sive sumptis manu alicujus publici Notarii authenticatis, & sigillo alicujus personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ
95 mutuis adhiberetur fides, & sic erat in forma probanti, &c.

Deinde quia hæ litteræ non sunt in monitorialibus inferiæ ad finem, † ut ex eis agatur, & tractetur de causa principali, & de substantia gratiæ, sed dumtaxat ad finem & ad effectum probandi jurisdictionem Judicis Delegati, juxta *e. cum in jure peritur*, & ibi communiter Doctores *de officio Delegati*, & sic in alio diverso non probat, nisi originales appareant, Gutierr. *consil.* 23. *n.* 8. & 9. Molphes. *in summa morali tit. de jure patronat. n.* 45. post Verall. & Seraphin. Riccius *in tract. probat. jur. patronat. resolut.* 18. *n.* 4. Et quando † commissio in
96 monitorialibus inseritur, ultra non probet, quàm ad illum effectum validandæ citationis, videnda quæ diximus infra *cap.* 30. §. 4. *prope finem.* Conducit quod exceptio modificativa opposita ad unum finem, potest postea ad adversum in executione opponi, Nos *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 7. *n.* 71.

Ex

Ex quibus mirabilibus Rotæ decisionibus tres
97 deducuntur conclusiones, † quæ omnino conveniunt iis omnibus, quæ à principio hujus quæstionis ultimæ, atque pro ejusdem resolutione subtiliter considera vimus.

Prima quod litteræ originales, vel transumptum authenticum, † & solemniter translatum ad-
98 hibitis requisitis juris dumtaxat in judicio fidem faciunt, & probationem; non autem transumptum minus solemne.

Secunda quod litteræ gratiæ insertæ in proces-
99 su fulminato, monitorialibus, † aliisve actis judicialibus, non faciunt fidem, nec probationem legitimam, postquam oppositum est à parte de hoc defectu, nisi insuper ostendantur, exhibeantur & præsententur eædem litteræ gratiosæ originales ut constat ex priori *decisione Tridentina*, & ex Doctoribus citatis superiùs *à n. 68. vers. Imò nec processus fulminatus.*

Tertia, quod quando defectus adest jurisdi-
100 ctionis, † tunc nec monitoriales, aut decreta citationis, nec multò minus litteræ gratiosæ in eisdem insertæ fidem aliquam facere possunt, etiam ubi aliàs fidem facerent, & etiam si à parte non fuerit oppositum de hac exceptione, prout ex utriusque decisionibus manifestè patet; ergo multò magis ubi deficit jurisdictio in fundamento, quia in commissione fuit forma subscriptionis propriæ manus Sanctissimi juxta decretum Concilii Trid. *in dict. cap. causæ omnes*, & quæ à principio hujus capitis deduximus; & huic conclusioni directo consonant fundamenta appositi sitsum *à num. 35. & seq.* & in aliis locis ad quæ Nos remisimus ibidem, videnda omnino.

Quæ omnia nota, & mente tene, quoniam utilissima sunt, & ad plurima deserviunt militantibus in hoc supremo Regio Consilio, quo frequentissimè contingit dubitari, quando his transemptis fides sit adhibenda, & frequenter in multis causis Senatus appetit originales litteras gratiæ.

Tunc etiam deserviunt omnia, ut sciatur quibus litteris potest pars uti, agereque coram Ordinario, postquam per Senatum causæ in prima instantia fit remissio ob defectum subscriptionis, atque etiam quæ litteræ gratiosæ transumptæ sint parti tradendæ, ut illis coram Ordinario utatur, quæ verò retinendæ sunt in Senatu facta eidem causæ simpliciter remissione.

Quid autem sit dicendum de iis litteris monitorialibus, in quibus attestatur Notarius Apostо-
101 licus † fuisse subscriptas de propria manu Sanctissimi; altiorem petit indagationem, & speciale examen, de quo hac 2. *part. cap.* 30. §. 4. *per totum*, latiùs erit videndum, & accuratè examinandum, quia pluries contingit hæc difficultas casusque continet confusionem discretivè exaggerandam.

Atque tandem pro coronide hujus capitis illud erit animadvertendum, quod si fortè in discursu hujus secundæ partis, dum de remittenda causa Ordinario inter loquendum de litteris justitiæ dixerim aliquando litteras remittendas per Senatum Ordinario; inadvertenter dixisse intelligas, & loqui advertas de causa dumtaxat retentis litteris in Senatu juxta regulas, & limitationes in hoc *cap. à principio*, & ad eas reducendum erit, quidquid dixerim alibi circa harum litterarum retentionem, vel remissionem. Ut nempè regulariter semper litteræ gratiosæ, quibus inserta venit commissio executoris, fint tradendæ impetranti, ut eis utatur coram Ordinario, quando ad eundem per Senatum fit remissio causæ in prima instantia. Per contrarium autem regulariter omnes litteræ justitiæ retinendæ erunt in Senatu, simpliciter facta Ordinario causæ remissione.

CAPUT XXVII.

Ob executionem Romæ factam contra obligatum ibidem in forma Cameræ, etiam Romæ non repertum, sive Clericus sit, sive laicus, an percuti dicatur prima Ordinarii instantia, ut Regis protectio locum habeat.

SUMMARIUM.

1 *& seqq. Obligati Romæ per se, vel procuratores in forma Cameræ in partibus degentes, an exequi possint ab Auditore Cameræ, vel uti Regalia protectionis, ut monitoria sibi intimata, sive litteræ declaratoriæ incursus censurarum retineantur, & causa Ordinario remittatur.*

2 *Concilium præservans primam instantiam Ordinariis non sustulit legitimos modos, quibus de jure communi permittitur ab eis recedere in prima instantia.*

3 *Ratione contractus fortitur quis forum alienum, quia de jure Judex loci contractus dicitur competens.*

4 *Clericus non potest prorogare jurisdictionem alienam absque sui Ordinarii consensu, nec proprii fori renuntiatio tenet.*

5 *Prorogationem alienæ jurisdictionis tacitè inductam à lege ratione contractus, aut delicti Clericus facit sine licentia Ordinarii, licèt expressa, & in pactum deducta non teneat.*

6 *Prorogatio ex juris necessitate, & tacitè inducta à lege, non requirit consensum Episcopi.*

7 *Obligatio alicui prohibita non intelligitur, quæ à lege tacitè & incidenter ex actu permisso inducitur.*

8 *Alienatio tacitè inducta à lege tanquam necessaria comprehendit minorem, quæ nec requirit decretum Judicis.*

9 *Alienatio prohibita intelligitur facta ab homine, non tacite inducta à lege.*

10 *Donatio tacitè inducta à lege, non requirit acceptationem.*

11 *In jurispatronatus translatione tacitè inducta à jure non requiritur consensus Episcopi.*

12 *Contractus ubi est à jure permissus inter partes principaliter, non attenditur præjudicium inde alteri ortum incidenter, & in consequentiam.*

13 *Renuntiatio proprii fori expressa in contractu alibi loci contractus contra obligationem, ibi non repertum.*

14 *& seqq. Clericus Romæ obligatus, ibidem nequit exequi non repertus tempore executionis.*

15 *Loco contractus quis conveniri potest, si ibid. reperiatur non aliter.*

16 *Jurisdictio in alienum subditum, ut ratione contractus adquiratur; duo copulativè requiruntur, celebratio contractus, & quod in eo reperiatur obligatus tempore conventionis.*

17 *Judex loci contractus adquirit jurisdictionem conditionaliter, si in eo reperiatur obligatus, non absolutè.*

18 *Si cum contractus celebratione in alieno loco concurrat simul expressa renuntiatio proprii fori, absolutè adquiritur jurisdictio contra contrahentem etiam ibi non repertum.*

19 *Nec tamen renuntiatione expressa clericus absque licentia sui Episcopi uti non potest.*

20 *In expressa fori renuntiatione facta per Clericum consensus proprii Episcopi est necessarius, licet non in tacita inducta à lege.*

21 *Covar. observatio refertur, quod Judici loci contractus non adquiritur jurisdictio ex simul inserta expressa renuntiatione Clerici sui fori.*

22 *Auditor Cameræ caret penitus jurisdictione contra Clericum Romæ obligatum, ibidem tamen non repertum, etsi expressè renuntiaverit proprio foro deficiente consensu Ordinarii, cui Senatus hujusmodi causas quotidie remittit.*

23 *Consensus partis solus absque consensu Ordinarii non sufficit ad prorogandam alterius jurisdictionem, nec partis sola renuntiatio valet.*

24 *& seqq. Doctores attribuunt jurisdictionem Judici loci contractus non absolutè, sed conditionaliter, si ibi reperiatur contrahens.*

25 *& seqq. Cap. Romana, §. contrahentes, de foro competenti, lib. 6, verba ponderantur, & interpretantur.*

Dictio (nisi) inter alios effectus limitativos, seu negativos importat conditionem, maximè relata ad tempus futurum, ib.

26 *Dictio (nisi) importat formam.*

27 *Jurisdictio conditionaliter attributa non adquiritur Judici, nisi prius conditione purificata, ita ut antea ejus processus sit nullus jurisdictionis defectu.*

28 *Conditio super qua datur jurisdictio plenè probanda est.*

29 *Sententia lata ante purificatam conditionem, sub qua jurisdictio data fuit, est nulla, nec transit in rem judicatam.*

30 *Auditor Cameræ caret jurisdictione contra Romæ obligatum, ibi tamen non repertum, etsi Clericus proprio foro simul renuntiaret sine licentia Ordinarii, cui Senatus remittit causam retentis litteris.*

31 *Sententia lata ab alieno Episcopo ratione contractus, & renuntiationis Clerici sine licentia Episcopi an sint nullæ.*

32 *Sententia lata super actis nullis ex defectu jurisdictionis pariter nulla est.*

Acta sunt vehiculum ad sententiam, ib.

Causa ob quam irritatur processus influit in sententiam, ib.

33 *Si notorie ex tenore Scripturæ apparet contractum non fuisse celebratum in illo loco processus, & sententia Judicis nulla est.*

34 *Si tamen est dubium, & Clericus declinat, acta erunt nulla juxta Scacciam.*

35 *Quæ observatio procedit, accedente necessario requisito, quod sit repertus debitor in loco contractus.*

36 *Conditione super qua fundatur jurisdictio Judicis loci contractus deficiente, atque Clerici renuntiatione cum licentia Ordinarii, processus contra non repertum ib. corruit.*

37 *Tridentin. licèt non sustulerit legitimos modos fortiendi alienum forum, non tamen illegitimos de jure communi approbavit, prout est quando reus non reperitur in loco contractus.*

38 *Juramentum appositum in contractu tribuit jurisdictionem Judici loci contractus, licet ibi non sit repertus.*

39 *Juramentum si non accedat obligationi de respondendo in loco contractus, sed ejus principali dispositioni tantùm, non tribuit jurisdictionem contra ib. non repertum.*

40 *Clericus jurans respondere in loco contractus absque consensu Ordinarii non tribuit jurisdictionem si in eo non reperiatur.*

41 *Renuntiatio fori non valet in præjudicium superioris, nec ejusdem renuntiantis ratione juris complicati.*

42 *Juramentum non auget principalem obligationem, sed intra illius limites addit robur.*

43 *Ad effectum fortiendi forum alienum idem operatur locus contractus, & locus destinatæ solutionis.*

44 *Duo casus ubi à jure æquiparantur, dispositum in uno, & in alio dispositum intelligitur.*

45 *Forum quis non fortitur in loco destinatæ solutionis, nisi ib. debitor sit repertus.*

46 *Fictio in casu ficto idem operatur, quod veritas in casu vero.*

47 *Clericus conveniri potest in loco destinatæ solutionis, absque consensu Episcopi, si ibi reperiatur; quia est prorogatio tacita, & à lege inducta.*

48 *Covarruv. observatio ad idem adducitur.*

49 *Locus contractus celebrati per Procuratorem attenditur ad fortiendum forum, non locus ubi factum fuit mandatum.*

50 *Ad jurisdictionis adquisitionem ratione contractus non sufficit quod reperiatur procurator obligati, sed principalis propria persona.*

51 *Auditor Cameræ hodie ex Tridentin. nequit cognoscere de obligatis in forma Cameræ, nec causas coram Ordinariis pendentes in prima instantia avocare.*

52 *Concilium Tridentin. licet non sustulerit legitimos modos juris fortiendi alienum forum, non tamen illegitimos, & à jure reprobatos admisit.*

53 *Ex contractu extra Curiam Romanam celebrato, nec si ibi celebratur fortitur ejus forum, nisi in ea reperiatur contrahens, nec supplentur repetitiò per expressam Clerici fori renuntiationem, sine consensu Ordinarii.*

Litteras declaratorias, quas libet ve aliat ab Auditore Cameræ expeditas contra obligatum Romæ, vel extra eam ex obligatione Camerali degentem in partibus Senatus retinet, & causam remittit Ordinario, ib.

54 *Pereiræ observatio refertur, recursu ad Regem uti posse Clericum obligatum ex obligatione Camerali pro pensione Romæ solvenda excommunicatum, in iis Regnis degentem.*

Nemo potest se obligare, ut absque contumacia, & causæ cognitione possit excommunicari, nec Fiscus tenet, ut omittatur citatio in executione necessaria, ib.

55 *Consensus proprii Episcopi ex quibus inducatur ad inducendam validam prorogationem Clerici,*

remissivè.

56 *Consensus Vicarii Episcopi non sufficit ad validam prorogationem alienæ jurisdictionis factam per Clericum.*

57 *& seqq. Laicus Romæ obligatus ex Camerali obligatione per se vel procuratorem, an ab Auditore Cameræ exequi valeat.*

58 *Vassallus Regis obligatus in forma Cameræ nequit consentire in jurisdictionem Judicis Ecclesiastici.*

59 *Litteras, etiam delatoratorias, expeditas ab Auditore Cameræ contra laïcum in forma Cameræ obligatum, & submissum suæ jurisdictioni, retinet Senatus, & causam remittit Judici laici competenti declarando vim fieri.*

60 *Vassallus Regis contrahentis in Regno extraneo, ibique respondere promittens si ibi fuerit repertus, convenitur.*

61 *Observatio Gabrielis Pereiræ circa Lusitanos obligatos in Regnis Castellæ.*

62 *Vassallus voluntariè, & expressè consentiens in jurisdictionem alterius Re[gis] non præjudicat Regi, qui illum detinere potest, ne extra Regnum litiget.*

63 *Princeps potest se opponere executioni sententiæ latæ in Regno extraneo contra suum vassallum, ex prorogatione ejus expressa.*

64 *Barones passim solent vindicare subditos alienam jurisdictionem voluntariè prorogantes.*

65 *Remissio non est facienda, si Judex eam petens, & requisitus non sit ejusdem Imperii, & Principatus.*

66 *Clericus ratione contractus, aut destinatæ solutionis, alienum forum fortitur sine consensu Ordinarii, si ib. reperiatur.*

67 *Augustinus Barbosa contrariam opinionem tenens in causa propria annotatur.*

QUotidie opprimuntur & fatigari solent subditi & vassalli horum Regnorum, indistinctè, sive Clerici, sive laïci ab Auditore Cameræ † Apostolicæ, expediente censuras, vel potiùs declaratorias incursus in eas, pro executione obligationis ab illis seu eorum procuratoribus factæ in Romana Curia [& interdum extra eam] in forma Cameræ Apostolicæ, sive pro pensionibus debitis, sive pro aliis expensis pro expeditione Bullarum, dispensationum & similium, ac etiam sive in eadem Curia Romana reperiantur, sive non, sed imò in partibus degentes. 1

Qui sic subito innodati censuris, confugere frequenter assolent ad hunc Senatum Supremum conquerentes de oppressione & violentia, & litterarum retentionem postulantes, atque ad suos Judices Ordinarios causæ in prima instantia remissionem petentes, magna hinc oriri solet inter Jurisperitos controversia (hactenus non digesta) variè sentientes; Nos autem tùm rogati, tùm à tractatus perfectione adstricti, illam accuratè dirimendam disputatione præmissa pollicemur.

Et pro parte negativa, quòd sit denegan[da] protectio, non levia urgent † fundamenta. Primum quia Concil. Trid. *sess.* 24. *de refor. c.* 20. primam præservans instantiam Ordinariis nullatenus sustulit legitimos juris modos, per quos fortitur quis forum alienum, imò in eisdem non procedere, ejusdem Trident. dispositionem; ex declarationibus sanctæ Congregationis Cardin. magnaque Doctorum caterva resolvimus hac 2. *part. cap.* 5. *vers. Plures tamen alii casus à n.* 8. *per tres* §§. *seq.* 2

Sed ratione contractus quis fortitur legitimè forum illius Judicis † in cujus loco, aut districtu contraxit, quia talis Judex loci contractus dicitur de jure competens, juxta jura & Doctores per Nos citatos (& etiam citandos hac 2. *part. cap.* 5. §. 3. *à principio*) ubi propterea resolvimus multis relatis Doctoribus; protectionem denegandam in Senatu, à quo nec fit causæ Ordinario remissio. Igitur Auditor Cameræ Apostolicæ legitimè procedere dicetur etiam in prima instantia, super executione obligationis Cameralis per aliquem Romæ factam cum ratione contractus competens sit Judex dicendus, prout ipsum habere in facultatibus suis à Pontifice concessis, ex pluribus Doctoribus probavimus *in dict. cap.* 5. §. 3. *à n.* 4. 3

Secundò, quia licèt constans sit in jure, & à communi Doctorum opinione † vallata resolutione, quod Clericus nullatenus valeat prorogare jurisdictionem alterius Judicis Ecclesiastici, nec in eam consentire, absque licentia sui proprii Episcopi Ordinarii, sine quo ejus prorogatio, & proprii fori renuntiatio non tenet, nec operatur, ut probat *cap. significasti, de foro competent. cap. non licet* 3. *q.* 3. *cap.* 1. *&* 2. 11. *quæst.* 2. Bald. *in l.* 1. §. *& post, n.* 5. *ff. de novi operis nunciation.* Abbas *in cap. cæterum, num.* 11. *de judiciis* Anchharranus *in cap.* 1. *num.* 2. *de foro competent.* Decius *in cap. de quo, num.* 84. *& in cap. at si Clerici, n.* 264. *de judiciis*, Alexand. de Nevo *in cap. P. & G. num.* 84. *de constitutionibus*, Turrecremat. *in cap. nullus el* 2. *num.* 39. *quæst.* 2. *& in cap. non licet, num.* 3. *quæst.* 7. Lapus *in cap.* 1. *num.* 5. *de foro competent. in* 6. Zannet. *de differentiis inter jus Civile & Canonicum, differentia* 205. *in* 1. *tom. tractat. diversorum.* Jo. Baptista de S. Blasio *in contradict. juris Canonic. & Civil. contradict.* 83. *eodem tomo*, Bertachin. *de Episcopo in* 5. *part. limitat.* 4. *num.* 96. Benedict. Capra *in suis regul. sub tit. de prorogation. num.* 16. Angel. Aretin. *inst. Imperatores, num.* 4. *de appellationibus.* Ludolphus Scrader. Ultramon. *de feudis, part.* 10. *section.* 1. *num.* 146. Lælius de Zanchis *de privilegiis Eccles. privileg.* 87. *num.* 10. Hieronym. Pappon *consil.* 1. *num.* 14. *lib.* 1. Bimius *consil.* 14. *num.* 10. *lib.* 1. Gratus *cons.* 87. *num.* 4. *lib.* 1. Cumia *super ritib. Magn. Cur. cap.* 42. *num.* 124. Jacobi *in l. hæres absens*, §. *si quis tutelam, ff. de judiciis*, Socinus *in cap. pervenit, num.* 391. *de sentent. excommunicationis*, Mozz. *in tractatu de feudis, in tit. de natura feudi, num.* 131. Capicius *decision.* 9. *num.* 13. Roman. *singular.* 745. ubi Serain. *in additionibus*, Petrus Gregor. *de judiciis causa feudalium, quæst.* 7. *num.* 19. Bernard. Vuernel. Ultramontan. *practicarum forensium, lib.* 1. *tit.* 1. *observation.* 12. *num.* 2. & infiniti penè alii statim allegandi. 4

Tamen hæc vera resolutio communiter à Doctoribus declaratur, † & limitatur, ut dumtaxat procedat, quando prorogatio hæc, & fori proprii renuntiatio à Clerico fit expressè, & ex sua voluntate verbaliter, & actualiter promissa, aut aliter in pactum deducta absque consensu Episcopi; secus autem, quando tacitè fit, atque inducitur ex aliquo actu, puta vel contrahendo, vel delinquendo, quia tunc potest jurisdictionem alterius Judicis Ecclesiastici licitè pro- 5

prorogare, absque sui Episcopi consensu, nam eo casu non ex ipsius voluntate, sed ex necessitate juris provenit prorogatio ista, in qua proprii Episcopi consensus necessarius non est, ad hoc ut Clericus conveniri possit, & judicari à Judice loci contractus, cujus ratione forum tacitè fortitus fuit; hanc distinctionem quam plurimi faciunt firmantque Doctores Joannes de Anania *in cap. si diligenti, n. 8. de foro competent.* Abb. *in cap. dilecti filii, n. 8. eodem tit.* Paulus de Castro *in l. 1. n. 9. ff. si quis in jus vocat. non ierit.* Decius *in cap. de quo Vuldeo, n. 90. de judictis, & in l. 1. n. 14. ff. de judiciis*, Abbas *consil. 24. col. 1. & 2. lib. 2.* Bald. *in l. Senatores, num. 3. de Senatoribus*, Jacobinus *in l. est receptum, in 1. lectur. num. 4. ff. de jurisd. omnium judic. & in lib. 1. nu. 14. ff. de judiciis*, Ferretus *consil. 366. num. 17. lib. 2.* Pell. Ultramont. *in processu judic. tit. 9. n. 62.* & post Alexand. Ripam, & Abbat. idem firmat Petr. Barbos. *in l. hæres absens*, §. 1. *à num. 61. ff. de judiciis.* Et cum Speculatore, Roman. Alexand. & Abb. idem firmat Maranta *de ordine Judicior. 4. part. distinctio. 22. num. 24.* Anton. de Butrio *in cap. significasti, num. 11. & sub num. 18. de foro competenti*, Marianus Socinus *in cap. dilecti*, ubi Felin. *sub num. 7. quæst. 1. eodem tit. & in cap. ex litteris, sub n. 27. de mutuis petitionib.* & alii citati, & sequuti à Scaccia *de sentent. & re judicat. glossa 7. q. 3. limitation. 1. n. 43. & seq.* Marta *de jurisdictione 2. part. cap. 6. n. 47.* & latiùs prosequitur Graffis *de effectibus Clericatus, effectu 1. n. 67. & seq.* legendus *à n. 53. cum aliis seq.*

Cujus distinctionis & declarationis rationem 6 reddunt Doctores, quia hæc renuntiatio † proprii fori, & alieni adquisitio non provenit immediatè à voluntate, & consensu Clerici obligati, sed secundariò, & causativè inducta ex juris necessitate, & ejusdem dispositione, quæ jubet, partes etiam invitas respondere debere in loco, in quo contraxerunt, cujus forum ratione contractus ibidem gesti fortiuntur, *ex cap. 1. §. contrahentes de foro competent. lib. 6.* & ex aliis citatis sursum, *cap. 5. §. 3. in principio.* Quare consensus proprii Episcopi non requiritur in hac prorogatione, quæ magis dicitur prorogatio juris, quàm hominis, ut post plures Doctores probat Scaccia ubi proximè, *dict. limitat. 1. à n. 23.* Petrus Barbosa *in l. 1. art. 3. n. 223. ff. de judiciis*, Navarrus *in cap. accepta, oppositon. 8. n. 5. de restitut. spoliat.* & ferè omnes alii Doctores hactenus citati eandem rationem reddunt, quibus adde Cepollam *cons. 11. n. 16.* Farinacium *in tract. crimin. quæst. 8. n. 14.* Jacobum de Graffiis *in decis. aure. 2. part. lib. 3. cap. 26. n. 27. & 28.* ubi alios allegat, Cerola *in praxi Episcop. in verbo Clericus*, §. 12. Graffis *de effectibus Clericat. effectu 1. sub n. 53. vers. & licèt glossa, & n. 63.*

Et corroboratur, quia quando obligatio alicui 7 prohibetur, † non intelligitur prohibita obligatio tacitè inducta à lege incidenter ex contractu permisso, benè Cartharius *decis. 49. n. 23.* Et 8 quia licèt minori prohibeatur alienatio † absque consensu, & decreto Judicis; tamen quando alienatio inducitur à lege, tanquam necessaria comprehendit minorem etiam sine decreto Judicis, latè de variis exemplis per Gratianum *disceptationibus forens. tom. 1. cap. 27. à num. 44. cum seq.* Et prohibita alienatione, intelligitur facta ab homine, † non tamen ea quæ tacitè in- 9
ducitur à lege ex aliquo actu, plurimos citat Mieres *de majorat. 4. part. quæst. 1. limitation. 1. à n. 6.* benè conducit quod per Monetam *de commutationibus ultimarum volunt. cap. 11. n. 212. fol. 1543.* Atque etiam quod per Mieres *de majorat. 1. part. quæst. 68. à n. 43. & quæst. 36 à n. 24.* dicentem, quod donatio † tacitè inducta à lè- 10
ge non requirit acceptationem, ubi plures citat. Et Moneta *loco citato*, † quod in jurispatronatus 11
translatione inducta incidenter à jure non requiritur Episcopi consensus.

Deinde quia quando principalis actus, & dispositio est à jure inter † partes principales 12
permissa, non attenditur præjudicium inde proveniens alteri in consequentiam; plurimos ad id congerit Doctores Garcia *de beneficiis 5. part. cap. 1. à num. 726.* & sursum, optimas doctrinas congerit plenè in comprobationem Gutierrez *in tract. de gabellis, quæst. 60.* præcipuè *à num. 9.* ubi plurima jura ponderat, & post Tiraquel. & Surdum bene comprobat Gratianus *disceptat. forens. cap. 392. à num. 26. & seq.* Itaque cum nostra obligatio Cameralis principaliter inter partes sit permissa, non attenditur præjudicium inde tacitè proveniens jurisdictioni Ordinarii, quando alibi contractus celebratus fuit, cum hoc præjudicium proveniat illativè à jure, & ejus necessitate, non ex voluntate immediata contrahentium, atque ideo dicendum videtur, Clericum sine consensu Episcopi sui legitimè exequi ab Auditore Cameræ † 13
cujus forum ratione contractus ibidem celebrati fuit fortitus, sive ibidem reperiatur, sive non, cùm simul proprio foro in dicta obligatione Camerali soleat renuntiare, quæ renuntiatio id operatur, ut possit ibidem etiam non repertus obligatus exequi, & conveniri, ut statim dicemus, atque per consequens recursus, & protectio cessabit, cum nequeat dici percussa prima instantia Ordinarii.

Quibus tamen & aliis minimè obstantibus, † 14
contrarium de jure verius probandum erit in nostro casu, ut scilicet Clericus Romæ obligatus ex obligatione in forma Cameræ ad pensionem, vel quid aliud, in partibus degens, nec tempore executionis sit repertus in dicta Romana Curia exequi ab Auditore Cameræ, aliove judice Romanæ Curiæ non possit, nec per judicium contradictarum declarari in censuras incurrisse: inevitabili fundamento probatur.

Etenim de jure quis fortitur forum contractus, † & ibidem conveniri potest, si contrahens ibi 15
reperiatur, non aliter: text. est expressus *in cap. Romana §. contrahentes verò aliarum Diœcesum, super contractibus initis à Remens. Diœcesi ab eisdem (nisi inveniatur ibidem) trahere coram se non debent invitos, &c. de foro competenti, lib. 6. l. 1. §. hæres absens ff. de judiciis.* Nam ut Judex in subditum alienum adquirat jurisdictionem, 16
† non est sufficiens solus contractus, sed duo copulativè requiruntur præcisè, & contractus in suo districtu celebratio, & simul quod ibidem reperiatur tempore conventionis; ita latè probat Covarru. *practic. q. cap. 10. num. 3. in princip. & num. 4. & lib. 1. variar. cap. 4. n. 1.* Bernard. Diaz *in reg. 146. & 643.* Belluga *in speculo princip. rubric. 11. §. visum est* & ibidem latè Camill. Borell. *in addition. litt. A.* Avilesius *in d.*

d.c.27. prætor. verb. entregen.n.16. cum seqq. Menchac. *usu frequent. cap.* 52. Cenedus *in collect. ad sextum collect.* 33. *n.* 1. Augustinus Barbos. *in collect. ad dictum* §. *contrahentes, n.*13. Zevallos *commun. contra com. quæst.* 154. Cardos. *in praxi judic. & advocator. verb. forus n.* 2. Petrus Barbos. *in l. hæres absens,* §. 1. *n.* 7. *cum seqq. &* §. *proinde à n.* 4. *&* §. *ult. n.* 50. *cum seq. ff. de judiciis*, Riccius *in collectanea decisionum, part.* 2. *collectanea* 339. Scaccia *de commerciis*, §. 2. *glos.* 5. *n.* 208. *& à n.* 194. *& in lib.* 1. *causa. civil. & criminal. cap.* 101. *n.*30. *& in tract. de sententia & re judicat. glos.* 7. *quæst.* 3. *limitat.* 4. *à n.*107. *cum multis seqq. &* præcipuè *n.* 110. 112. *&* 113. *& sub n.* 116. *sub vers. Secundus casus est, & lib. causa. civil. & criminal. cap.* 40. *n.* 6. Parladorius *lib.* 1. *rerum quotid. cap. fin.* 2. *p.* §. 1. *n.* 3. & alios citavimus hac 2. *part. cap.* 5. §. 3. *ad princip.* & sic loquuntur, & intelliguntur omnes Doctores simpliciter dicentes, ratione contractus forum foruri, quaque declaratione, & requisito respondetur ad omnia in contrarium adducta.

Ex quibus juribus & Doctoribus obiter notabis, † quod Judex loci contractus acquirit jurisdictionem conditionaliter, si ibidem reperiatur obligatus, non tamen absolutam, quod altiùs inferiùs ponderabimus. Igitur si obligatus Romæ non fuerit repertus tempore executionis; Auditor Cameræ nulliter contra eum procedit, ex defectu jurisdictionis, quam aliter non acquisivit perfectè, nisi obligato præsente, atque per consequens prima Ordinarii instantia vulnerata dicitur, cui indubiè hujus executionis causa per Senatum fiet remissio. 17

Deinde hæc pars fulcitur; nam etsi tunc adquiratur jurisdictio judici loci contractus, † contra ibidem non repertum, quando simul obligatus expresè se submisit ejus jurisdictioni, simulque proprii domicilii foro expresè renuntiavit, juxta communem ab omnibus receptissimam sententiam, ut tunc contrahens etiam repertus in loco contractus possit ibidem conveniri, ita ut ad ipsum sit facienda remissio, Glos. est ad hoc celebratissima *in l.* 1. *ff. si qui in jus vocatus non ierit*, quam omnes ibid. sequuti sunt, & maxima cum laude *in dict. l. hæres absens,* §. 1. *ff. de judiciis*, præsertim Paulus de Castro *num.* 8. Jacob. Lancell. Decian. & alii, ac præter eos Jacobus de Bellovis. *in cap. Romana,* §. *contrahentes, n.*94. & ibi Franchus post alios à se citatos *de for. compet. lib.* 6. Abb. Panormit. *num.* 37. & Felin. *n.*22. *in cap. fin. de foro competent.* ubi Antonius, & Cardin. idem Panormit. *n.* 18. *&* 22. Decius *n.* Ripa *n.* 65. Augst. Berojus *n.*196. Alciat. *n.*52. *in cap.* 1. *de judiciis*, multa per Jas. & Curt. Junior. *in dict. l.* 1. *ff. si quis in jus vocatus, n.* 6. Bald. *in l. cum Artemidoram. C. ut in possessionem legator.* idem Bald. *in cap. præterea, de officio Delegati.* Roman. *in singul.* 279. Jas. *in l.* 1. *ff. de eo quod certo loco.* Marianus Socinus *in cap. dilecti, n.*39. *de foro competent.* optimè Covarr. *practic. quæst. cap.* 10. *nu.* 5. *& à num.* 3. post quem Alciatum, Montalvum, Avilesium, Avendanum, & Didacum Perez idem affirmat Parladorius, *lib.* 2. *rerum quotidianarum, cap. fin.* 2. *part.* §. 1. *à num. cum seq.* Barbos. *in l.* 1. *ff. de judiciis art.* 3. *num.* 224. Ripol. *variar. resolut. tom.* 1. *cap.* 1. *de jurisdictione omnium judicum, nu.* 404. Gutierrez *de juramento confirmator.* 3. *part. cap.* 16. *à num.* 3. *& seq.* Scaccia *de sententia & re judicat. glos.* 7. *quæst.* 3. *limitat.* 3. *à n.* 116. *cum seq.* apud quos de hac materia latè videre poteris.

Tamen hanc renunciationem proprii fori expressam, Clericus absque consensu sui Ordinarii facere nequit, † obstante illi magna illa Doctorum caterva, de qua surfum, *nu.* 5. *cum seq.* probantium, communem opinionem, juraque Canonica prohibentia Clerico prorogationem absque proprii Episcopi consensu locum habere, quando expresè prorogationem fecit, atque renuntiavit suo foro; non tamen quando tacitè inducitur à lege, ultra quos idem probant cum Navarro, Menchaca, Azevedio, Morla, Petrus Barbosa *in l.* 1. *in artic.* 2. *nu.* 132. *cum seq. ff. de judiciis*, Baptist. de la Rea *in decis. Granatens. disp.* 4. *n.* 16. *in fine.* 19

Sed sic est, quod ad hoc ut Judici loci contractus adquiratur in actu jurisdictio in contrahentem non repertum in loco contractus, est necessaria expressa proprii fori renuntiatio, ita ut solus contractus non sufficiat, ex communi Doctorum modò relata; ergo in hujusmodi † fori expressa renuntiatione necessariò & præcisè in Clerico debet intervenire proprii Episcopi consensus, juxta communem Doctorum, juraque Canonica de quibus in secundo fundamento contrariæ partis, *n.* 4. cùm ejus consensus requiratur, ubi intervenit expressa renuntiatio; ac per consequens dum deficit (quantumvis obligatus in forma Cameræ se submiserit Auditoris Cameræ jurisdictioni, proprio foro expresè renunciando) ipse Auditor nulliter & sine jurisdictione, volenterque procedet contra sic in Romana Curia obligatum, ibidem tamen non repertum, sed potius in partibus degentem, quia nulla sibi fuit hoc casu in illum quæsita jurisdictio ex juris communis, & Canonici dispositione. 20

Hanc insuper partem in his terminis contra Marianum, Socinum, & Ripam rectè, † & eruditè defendit post plures alios Doctores, Covarr. *in pract. quæstionib. c.*10. *sub dict. n.*5. *vers. Octavò*, qui postquam resolvit, non esse necessarium, adesse in loco contractus contrahentem, si expresè renuntiaverit suo proprio foro; limitat in Clerico non interveniente consensu sui Episcopi, in hæc: *Octavò ab eadem radice procedit, quod Panormitanus in dict. cap. ultimo, de foro competent. n.* 27. *asserens prædictam renuntiationem minimè valere, si ea facta sit à Clerico absque proprii Judicis, & Episcopi consensu, c. significasti de foro competenti, quo expressim decidetur, non posse Clericum consentire absque Episcopi consensu in alterius Judicis jurisdictionem, qua ratione sequuntur hanc Abbatis jurisdictionem Felinus in dict. c. ult. n.*12. *Jacob. in dict. l. hæres absens,* §. 1. *col.* 2. *Decius in dict. cap.* 1. *de judiciis, n.*23. *& ibi Felinus num.*6. *quorum opinio mihi omnino placet, cum in hac specie fiat ab ipso Clerico expressa renuntiatio proprii Tribunalis, & consentiat ipse expressim in alium Judicem, quod fieri jure non potest, & ideò hæc sententia maxima ratione fulcitur, & tenenda erit, quamvis Marianus Socinus in dict. c. dilecti, n.*39. *& Ripa in dict. cap.* 1. *de judiciis, num.* 68. *contrarium tenuerint, &c.* Hæc Covarr. cujus sententiæ præcisè subscripserunt omnes illi Doctores, qui firmarunt, renuntiationem proprii fori expresè factam à Clerico absque sui Episcopi consensu † nec valere jurisdictionem aliquam tri- 21

tribuere, quos cognoſcimus ſuprà *nu.* 3. *& ſeqq. verſ. Hæc tamen vera reſolutio.*

Itaque cùm Clericus Romæ obligatus in forma
22 Cameræ, † nec ibi reperiatur, nec in renuntiatione expreſſa proprii fori intervenit conſenſus ſui Ordinarii; non video, quo fundamento, quove juris colore exequi poſſit ab Auditore Cameræ, cum in hoc caſu careat penitùs juriſdictione, & per conſequens ejus litteræ declaratoriæ, aliæve quæcumque executionem hujuſmodi tangentes uti nullæ & invalidæ juſtiſſimè retineri ſolent in Senatu, remiſſa cauſæ executivæ cognitione Ordinario, cui de jure pertinet ex Decreto Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformatione*, *c.* 20. quod in viis executivis omnino procedere, reſolvimus latius hac 2. *p. c.* 10. *verſ. Ex ratione hujus Pontificalis*, *&c. à n.* 12. *uſque ad finem.*

Subſcribunt etiam huic veriſſimæ opinioni de-
23 clarationes S. Congregationis, † nec non infiniti penè DD. validiſſimis doctrinis muniti, de quibus hac 2. *part. cap.* 5. *à principio*, *cum ſuis* §. §. *& cap.* 5. §. *unico*, *per tot.* affirmantes quod ſolus partis conſenſus in alienam juriſdictionem, illam Judici non attribuere in prima inſtantia, nec valere, ſed ad id requiri concurſum conſenſus tam Epiſcopi Ordinarii, quàm partis: conducunt etiam plurima mirabilia, quæ de renuntiatione juris complicati cumulavimus *in* 1. *p. c.* 13. *verſ. Quarto probatur*, *à n.* 11. *cum multis ſeqq.* in quibus quidem locis plurima reperies in comprobationem hujus veriſſimæ reſolutionis; ergo juſtè Senatus violentiam hanc tollit, retinendo litteras Auditoris Cameræ, & remittendo partes Ordinario.

Fulcitur inſuper hæc pars, quia jus & Doctores loquentes de foro ſortito ratione contractus,
24 † conditionaliter omnes attribuunt juriſdictionem Judici loci contractus, nempè ſi ibi reperiatur contrahens per hanc dictionem conditionalem (ſi) quæ de jure importat conditionem, ut vulgare eſt & expreſsè probat *c. Roman.* §. *contrahentes*, *de foro competent. lib.* 6. & omnes Doctores ſuprà citati *num.* 15. *verſ. Etenim*, *& in dict.* §. *contrahentes*, hæc opponuntur verba: *Niſi inve-*
25 *niantur ibidem*, quæ † dictio (niſi) inter alios effectus reſtrictivos, & limitativos, ſeu negativos, quos longa manu recenſet Auguſtinus Barboſa *dict.* 217. importat conditionem, maximè relata ad tempus futurum, ut probat *l. quibus*, §. *quidam Titio*, *ff. de conditionib. & demonſtr. & in l.* 1. §. *idem ſcribit*, *ff. depoſiti.* ibi: *Nec debere abſolvi*, *niſi reſtituat*, & *l. in teſtamento*, ibi: *Et niſi fierent hæredes*, *magna pecunia multaretur*, *ff. de condit. & demonſtrat.* Roland. *conſ.* 49. *n.* 14. *tom.* 3. Gratus *conſil.* 48. *n.* 6. *& conſil.* 45. *n.* 51. Socinus Jun. *conſil.* 49. *n.* 18. *vol.* 2. *& conſ.* 134. *nu.* 16. *vol.* 3. Chaſſaneus *in conſuetudin. Burgund. rubrica* 1. §. 5. *in verb. ſi non à grav. num.* 2. *&* 13. *fol.* 185. Vulpellan. *de præpoſ. & adverb. ſignificat. ſub dictione niſi verſ. Et quod*, *pag.* 65. Anton. Monach. Lucenſ. *deciſ.* 67. *nu.* 65. Cenedus *ſingul.* 23. *num.* 3. Franciſc. Molin. *de ritu nuptiarum*, *lib.* 1. *comparatio.* 20. *n.* 49. Barboſa ubi proximè *n.* 9. & fuit dictum *in Treveren. loco capitularis*, 10. *Martii*, *anno* 1606. coram Mançanedo impreſſa per Farinacium *deciſ.* 161. *n.* 7. *part.* 2. *recent.*

26 Et importat formam, † ut per Oſaſcum *deciſ.* 174. *n.* 2. Gratus *conſil.* 15. *n.* 15. *vol.* 1. Cened. *dict. ſingul.* 23. *n.* 6. Barboſ. *dictionum.* 217. *n.* 10. Antoninus *Salgado de Supplic. & Retent. variar. reſolut. lib.* 1. *reſol. ult. caſu* 32. *verſ. Pro Epiſcopo*, *in fin.*

Sed juriſdictio conditionaliter attributa, non acquiritur Judici, † niſi demum purificata condi- 27
tione, & ea verè exiſtente, antequam juriſdictionem incipiat exercere, ita ut aliter proceſſus, & omnia à ſe geſta ſint nulla ipſo jure ex defectu juriſdictionis, Puteus *deciſ.* 419. *lib.* 1. Rota *deciſ.* 93. *part.* 4. *in noviſ.* Gonçal. *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſſ.* 9. *in amot. n.* 249. *&* 231. Marta *de clauſul. part.* 1. *clauſul.* 92. & fuit dictum *in Anconitana bonorum*, 12. *Januar.* 1607. coram Mançanedo, impreſſa per Marcheſan. *part.* 2. *pag.* 150. *& in Pampilonenſ. de Oranço*, 18. *Junii* 1610. coram Cavalerio, impreſſa per eundem Marcheſan. ubi proximè *pag.* 161. Campanill. *diverſor. jur. Canon. rubric.* 11. *cap.* 13. *à num.* 258. Farinacius *deciſ.* 142. *n.* 1. *part.* 2. *recent. & in una Compoſtel. Parochialis*, 16. *Decembr.* coram Orano, impreſſa per Marcheſan. *de commiſſ. part.* 1. *pag.* 417. prout etiam abundè videre poteris *in tractat. de Regia protect.* 3. *part. cap.* 13. *à n.* 19. *cum ſeqq. & à n.* 46. *cum ſeq.*

Ita ut conditio ſuper qua datur juriſdictio, plenè probanda ſit, † aliter nec Judici data intelligitur, 28
ut dicitur *in dict. deciſ. Pampilonenſ. & in Burgenſ. juriſdictionis*, 6. *Februarii* 1604. impreſſa per Farinacium *deciſ.* 68. *cum.* 1. *part.* 1. *in recent. & in Firmiana Altaris*, impreſſa per eundem Farinacium *deciſ.* 701. *n.* 4. *ead. part.* 1. *& deciſ.* 636. *n.* 1. *part.* 2. *recent.* ejuſdem Farinacii.

Adeò quod proceſſus & ſententia lata ante purificatam conditionem, † ſub qua juriſdictio 29
datur, nulla eſt ipſo jure, & nec tranſit in rem judicatam, ut dictum fuit *in dict. Compoſtellana*, impreſſa per Marcheſan. *dict. part.* 1. *pag.* 379. quibus adde Auguſtinum Barboſam *in tractat. de clauſulis*, *in clauſul.* 97. *num.* 4. *&* 10. *clauſul.* 98. *num.* 3. *&* 4. *per tot.* Igitur Auditor Cameræ procedens † contra obligatum in Romana 30
Curia, non tamen ibidem repertum, ac etiam renuntiantem proprio foro expreſsè abſque tamen conſenſu Ordinarii, nulliter & abſque juriſdictione, nec non violenter procedere dicendum erit, atque ideo legitima, & juridica eſt ſuarum litterarum retentio per Senatum facta, remittentem inſuper Ordinario cauſæ cognitionem in prima inſtantia.

Hinc venit dirimenda antiqua difficultas, an proceſſus & ſententiæ latæ † ab alieno Epiſco- 31
po prætendente juriſdictionem ratione contractus celebrati in ſuo diſtrictu contra Clericum, non interveniente conſenſu proprii Ordinarii, ſint nullæ: in qua Carolus de Graffis *de effectibus Clericatus*, *de effectu* 1. *num.* 59. *& ſeqq.* ſecutus Turrecremat. *in cap. non liceat*, *num.* 3. *quæſt.* 6. ſentit; quod ſi ſit in favorem Clerici lata ſententia, erit nulla, quia fuit cauſa nullitatis ipſe Clericus prorogans ſine conſenſu ſui Epiſcopi. Si autem ſit lata contra eum, erit valida: quæ reſolutio falſiſſima eſt, quia non eſt dare medium, † aut habuit Judex juriſdictionem, 32
& tunc acta & ſententiæ ſunt validæ ſive contra, ſive pro Clerico; aut juriſdictione caruit, & tunc tam proceſſus, quàm ſententiæ ſunt nullæ, de quo abundè diximus & probavimus hac 2. *p. c.* 6. *à n.* 14. *cum ſeqq. & cap.* 17. *per tot. & cap.* 20. *à num.* 72.

Deinde quia acta ſunt vehiculum ad ſententiam, Bald. *in c. cum ſuper ad fin. de cauſa poſſeſſ. &*

propr. & in l. fin. C. de susp. tut. & conf. 344. *ad fin.* Butigel, *in l. is cui bonis, n.* 25. *ff. de verbor. obligat.* Malvasia *conf.* 91. *n.* 23. Schrader. *de feud. p.* 9. *c.* 7. *n.* 136. Montier, *decis.* 25. *n.* 8. Surd. *conf.* 159. *n.* 46. Menoch. *conf.* 390. *n.* 35. Aldovin. *conf.* 17. *num.* 4. Mantica *decis.* 68. *n.* 9. *decis.* 211. *n.* 4. *& decis.* 239. *n.* 1. Giurba *decis.* 10. *n.* 2. & idem Giurba *conf.* 88. *n.* 6. si in ista adest defectus jurisdictionis etiam & pariter & in actis, ut sint nulla ipso jure; nam causa ob quam irritatur processus, de necessitate influit in sententiam, Signorolus *conf.* 154. Plotus *conf.* 30. *n.* 36. *&* 40. Guazzinus *defens. reorum*, 22. *cap.* 2. *n.* 3. Giurba *conf.* 9. *sub* 14. *in fin.* Ergo super eis lata sententia pro qualibet parte debet esse nulla, cum actorum nullitas intrinsecè influat in eam, ex quo dicta assertio inutilis apparet: non enim expectanda erit sententiæ probatio, ad judicandum & cognoscendum, an processus fuit nullus, vel validus; nec potest esse ejus validitas in aëre, & in pendenti, ut ex *l. cum hic status*, §. *sive autem*, *de donat. inter vir. & uxor.* & singulari doctrina Bald. *in l. eam quam n.* 49. *C. de fideicommiss.* & aliis pluribus observat Paz *in tract. de tenuta*, *cap.* 10. *à n.* 34. *cum seqq.* Atque ideo si re vera adest defectus jurisdictionis, acta omnia & quævis sententiæ erunt nullæ, ex quibus manifestè destruitur Caroli de Grassis resolutio in hoc articulo.

Scaccia autem *in tract. de sentent. & re judic. gloss.* 7. *quæst.* 3. *limitat.* 1. *num.* 47. post Lapum, Geminian. & Marianum Socinum aliter distin-
33 guit, † si apparet notoriè ex inspectione scripturæ, contractum non fuisse in eo loco celebratum, processum Judicis alieni, & sententiam esse nullam, cum deficiat consensus proprii Episcopi; at si sit dubium, & excipit Clericus decli-
34 nans, † & ad ulteriora procedat Judex, erunt acta nulla, quia priùs summariè debet de qualitate, & declinatoria cognoscere, & si non appareat ibi, gestum esse contractum, tenetur remittere ad Ordinarium suum, & sine hac pronunciatione procedit nulliter: quæ quidem resolutio magis conformis est juris dispositioni, vide eundem ibi. *n.* 53. *&* 54.

Quæ tamen procedit, quando non deficit requi-
35 situm præcisum, † quod ibi sit repertus debitor in loco contractus, quod etiam supponunt ipsi Doctores referendo oppositionem, & declinatoriam rei conventi; sed tantùm dubitatur, an contractus ibi fuerit celebratus, necne; juxta quæ Nos *infrà cap.* 30. §. 4. *prope finem.*

36. At ubi deficit prius requisitum, & conditio, † super qua fundatur simul jurisdictio, nempè quod non sit repertus in loco contractus, nec aliter in Clerici renuntiatione fori proprii intervenit consensus sui Episcopi, cum jurisdictio non fuerit aliter adquisita Judici loci; omnia acta indistinctè sunt
37 nulla ex supra dictis, maximè hodie stante dispositione Concilii *in dict. cap.* 20. *causæ omnes*, † quod licèt legitimos juris communis modos sortiendi forum alienum admiserit; non tamen illegitimos approbavit, prout erit iste, quando deficient integra juris communis requisita, ad sortiendum forum alienum ratione contractus alibi celebrati, de quibus latè hactenus, quoniam si de jure communi in hac specie negatur Judici loci contractus jurisdictio; multò fortius post Concilium Trid. quod regulariter resistit alieno Judici in prima instantia.

Nec à nostra verissima resolutione hactenus manifestè comprobata † subterfugiet aliquis di- 38
cendo; quod in obligationibus Cameralibus assiduè solet apponi juramentum, quo casu ejus virtute potest quis conveniri in loco contractus, etiamsi ibidem non reperiatur, ut latè comprobat Gutier. *de juram. confirm. cap.* 16. *num.* 6. & cum Jas. *in l.* 1. *sub num.* 2. *limit.* 1. *ff. eo quod certo loco*, firmat Scac. *de sentent. & re judicat. gloss.* 7. *quæst.* 3. *limit.* 4. *num.* 120. probant Angel. Paul. Castrens. & Jacobin. *in dict. l. hæres absens*, §. 1. *ff. de judiciis.* Roman. *singul.* 279. Marian. Socin. *in d. cap. dilecti, n.* 39. *de for. compet.* Jas. *in l.* 1. *ff. de eo quod certo loco, col.* 2. Felin. *in cap. fin. de for. compet. n.* 22. Curtius Jun. post alios *in dict. l.* 1. *ff. si quis in jus vocatus.* Rip. *n.* 66. & Auguttinus Berojus *n.* 196. *in d. cap.* 1. *de judiciis.*

Quia dupliciter respondetur; † Primò quod 39
hoc juramentum si fuerit appositum confirmationi contractus simpliciter, nec specialiter accesserit juramentum promissioni factæ de respondendo, aut litigando apud Judicem loci contractus: tunc nihil operabitur in acquisitione fori, si ibidem non repertus contractus contrahens, ut eleganter advertit Covarruvias *practic. quæst.* 10. *num.* 6. *in princip.* ibi: *Idcirco erit hæc conclusio (etiam si communis sit) cautè intelligenda, ut planè admittenda non sit, quoties contractus ipse juramento præstito fuerit confirmatus, nec juramentum accesserit promissioni factæ de respondendo, & litigando apud Judicem illius loci in quo contraxit is, qui juramentum ad majoris contractus vim adjecit, &c.*

Secundò respondetur, quod prædicta doctri-
na procedit in laicis, † non tamen in Clerico 40
jurante renuntiationem proprii fori absque sui Ordinarii consensu, cùm etiam cum juramento non potest promittere se posse conveniri coram alieno Episcopo sine sui consensu, quia ipse promittit quod suum non est, sed alienum, & juramentum in alterius detrimentum non est validum, nec firmum, nec præjudicium juris tertii, Mancin. *de jurament.* 4. *part. effectu* 110. *n.* 1. Seraphin. *de privileg. jurament. privilegio* 151. *num.* 3. Mantic. *de tacitis & ambig. convent. lib.* 12. *tit.* 33. *num.* 44. *& lib.* 13. *tit.* 37. *num.* 8. pront in terminis hanc limitationem probant Marta *de jurisdict.* 2. *part. cap.* 6. *num.* 46. Turrecremat. *in cap. non liceat*, *num.* 6. 3. *quæst.* 6. ubi adducit duo fundamenta, quæ & alia refert, & sequitur Grassis *de effectibus Clericatus*, *effectu* 1. *nu.* 55. *& seqq.* nam sicut † principalis 41
renuntiatio non valet in præjudicium superioris, ita nec etiam in ipsius renuntiantis habentis jus inseparabile & complicatum, juxta quæ Nos abundè in locis superiùs citatis, *n.* 23. *vers. subscribunt etiam*, *&c.* Ita etiam & juramentum super renuntiatione ea appositum, illius naturam sequitur, ex vulgaribus.

Nec juramentum auget principalem obligatio- 42
nem, † sed intra suos limites contentum addit robur, & vinculum religionis. Aug. Barbosa *dict.* 134. *n.* 1. *&* 2.

Ex hac sic fulcita resolutione, primò infero, 43
† quod ad effectum sortiendi forum idem operatur locus contractus, & locus destinatæ solutionis; nam licèt in uno loco contractus celebretur, & in alium fuerit destinata solutio, illius

loci

loci forus attenditur, & fortitur obligatus, quia in eo dicitur contraxisse, probant Scaccia *de commerciis*. §. 2. *gloss.* 5. *sub num.* 194. *vers. Primus, & num.* 210. *& seqq.* & ipse *lib.* 1. *causar. civil. & criminal. cap.* 101. *sub n.* 50. & optimè *in tract. de sentent. & re judicat. gloss.* 7. *q.* 3. *limitat.* 4. *num.* 219. *cum sequentib.* Ripa *in cap.* 1. *num.* 68. *de judiciis.* Francisc. Molin. *de hrachio Regio, cap.* 28. *num.* 14. Covar. *practicar. cap.* 10. *sub num.* 5. *vers.* 9.

Et cùm inter hæc duo detur à jure æquiparatio,
44 † æqualiter in loco destinatæ solutionis militant omnes ampliationes, & limitationes, seu potius requisita, quæ desiderantur in foro contractus, ad acquisitionem jurisdictionis juxta doctrinam Glossæ *in l. mancipia, verb. advocandam, C. de servis fugitivis, gloss. in cap. si postquam, de electione, lib.* 6. Tiraquel. *de retract. lignagier*, §. 15. *gloss.* 1. *n.* 10. Ant. Gomez *tom.* 3. *variar. cap.* 11. *n.* 1. Surdus *de alimentis, tit.* 1. *quæst.* 20. *n.* 2. Molina *de primogeniis, lib.* 2. *cap.* 8. *n.* 16. Flores de Mena *variar. quæst.* 3. *n.* 27. *&* 29. Caldas Pereira *de potestate eligend. cap.* 7. *n.* 7. quia æquiparatorum eadem est juris dispositio, *l.* 1. *ff. de legatis* 1. cum similibus.

Et ideo quemadmodum requiritur ad acquisi-
45 tionem † jurisdictionis in loco contractus, quod ibidem reperiatur obligatus, ut superiùs diximus; pariformiter requiritur, quod sit repertus in loco destinatæ solutionis, ut ibidem queat conveniri, probat Scaccia *de commerciis, dict.* §. 2. *gloss.* 5. *num.* 208. *& de sentent. & re judicat. dict. limitat.* 4. *nu.* 112. ibi: *Extend. secundò, ut procedat, etiamsi promisisset solvere certo loco, quia nisi in eo fuerit repertus, non posset illic conveniri, &c. & in num.* 122. Covar. *ubi sup. dict. vers. Nonò*, Molin. *d. n.* 14. quia idem operatur fictio
46 in casu ficto, † quod veritas in casu vero, *l.* 1. *ff. de adoptionibus, l. cum ex oratione, ff. de excusationib. tutor. l. qui ad certum, ff. locati, l. si mulier debitori, in fin. ff. de jure dotium, l.* 1. *in princip. C. de rei uxoriæ actione.*

Et licèt Sebastianus Sap. *in repetit. legis* 1. *num.*
47 19. *ff. de judiciis*, dicat † quod hæc doctrina non procedat in Clerico destinante solutionem in locum alterius Episcopi absque sui consensu, quia non fortitur forum ratione contractus ficti, sed veri; contrarium tamen est verius, quia in loco destinatæ solutionis Clericus fortitur forum sine consensu Episcopi si ibi reperiatur, quia non prorogat expressè, sed ex necessitate juris; probat Scaccia *de re judicata, gloss.* 7. *limitat.* 1. *à num.* 45. qui *num.* 46. ita ait: *contra hanc subdeclarationem, quod enim Clericus conferendo solutionem in Diœcesim alterius Episcopi fortiatur ibi forum ratione contractus, licèt in contrahendo non intervenerit consensus proprii Episcopi, quia isto casu fit magis à jure, quàm ab homine, tenet Paulus de Castro in l.* 1. *sub n.* 22. *vers. Aut vult prorogare. C. de jurisdict. omn. jud. inter repetitiones, vol.* 7. *fol.* 336.

48 Eleganter etiam Covarr. † *pract. quæst. cap.* 10. *sub num.* 5. *vers.* 9. in hæc: *Nono ex proximè traditis apparet aliud dicendum fore, ubi Clericus in locum aliquem destinaret solutionem, & in eodem posteà inveniretur; posset etenim apud hujus loci tribunal conveniri ratione illius solutionis in eum locum destinatæ, etiamsi absque consensu Episcopi contraxisset, & solutionem detineret, nam hæc prorogatio jurisdictionis non fit solùm ex consensu ipsius contrahentis, à lege, ejusque authoritate inducitur text. elegans in dict. cap. dilecti, ex quo hoc ipsum annotarunt plerique præsertim in hac specie, Ripa in dict. cap.* 1. *num.* 68. *de judiciis, & ibi Boschus Codecanus adversus Philippum Decium, qui num.* 23. *contrariam sententiam conatus est defendere, &c.* Itaque omnes limitationes quas respectu Clerici superius apposuimus ratione contractus non fortientis forum, easdem repete in loco destinatæ solutionis, atque ideo Clericus in partibus obligatus in Romam destinans solutionem; si ibidem non fuerit repertus, vel si non renuntiavit expressè suo proprio foro cum consensu sui Episcopi, ut superius dictum fuit: nullatenus poterit Romæ conveniri coram Auditore Cameræ, nec alio quovis judice, nec validus erit eorum processus ex notorio defectu jurisdictionis.

Secundò infertur, quod licèt, ut dicatur locus contractus, † sufficiat procuratorem nomine absen- 49
tis, cujus habet mandatum, in eo contraxisse; non autem attenditur locus quo fuit factum mandatum, ut probant Petrus Barbos. *in l. hæres absens*, §. *apud Labeonem, n.* 26. *ff. de judiciis.* Scaccia *de commerciis*, §. 11. *glos.* 3. *n.* 212. ibi: *Explico, ut locus contractus non dicatur ille ex quo transmittuntur litteræ, seu Nuntius, sed dicatur ille, in quo consensus conjunguntur, &c.*

Tamen ad acquisitionem jurisdictionis, ut di-
catur quis repertus in loco contractus, † non suf- 50
ficit, quod reperiatur obligati procurator, sed eademmet individualis, propriaque persona debitoris; ita expressè probant Decius *in cap.* 1. *sub n.* 159. *de judiciis, in prima lectura*, idem Scaccia *de re judicata, gloss.* 7. *quæst.* 3. *limitat.* 4. *n.* 112. 113. 117. ubi plures allegat.

Tertiò, ex supra dictis infertur ad declaratio-
nem plurium Doctorum, † quos citavimus hac 51
2. *part. cap.* 5. §. 3. *à num.* 4. *& seqq.* & aliorum dicentium posse Auditorem Cameræ avocare causas pendentes in partibus motas vigore obligationis Cameralis, nec non obligatos extra Curiam Apostolicam in forma tamen Camerali posse convenire, quod quàm falsum sit hodie, clarè ostendit Concilium Trident. *sess.* 24. *de reformatione, cap.* 20. in illis verbis: *Aut alii quarumcumque facultatum vigore*, prohibens & auferens indistinctè ab omnibus superioribus judicibus jurisdictionem in prima instantia, nisi ad eos legitimè fuerit devoluta ab Ordinariis, & in specie de Auditore Cameræ diximus hac 2. *part. cap.* 3. *vers. Quod ampliatur, à num.* 20. *& in cap.* 5. §. 3. *à num.* 4. *cum multis seqq.* ubi plurimis Doctoribus citatis clarè ostendimus, hodie ex novo jure Pontificio penitùs cessasse facultatem Auditoris Cameræ in prima instantia, & iterum hac 2. *part. cap.* 10. *à num.* 12. *cum multis seqq.* quibus locis videbis quod Doctores loquentes de hac facultate Auditoris Cam. procedunt ante Concil. Trid. ut & ipsi se explicant.

Clariùs insuper constat ex supra dictis, nam
licèt Concilium Trid. † non sustulerit legitimos 52
modos prorogandi jurisdictionem alieni judicis, ut diximus *in dict. cap.* 5. *versic. Plures tamen alii, num.* 8. *& in* §§. *omnibus seq.* per consequens tamen illegitimos modos, & à jure communi, & Canonico reprobatos non admisit, nec approbavit.

Et ideò si ex contractu extra Romanam Cu-

53 riam celebrato † non fortitur quis forum; nec etiamsi ibi fuerit celebratus, non tamen tempore conventionis, aut executionis ibidem repertus debitor, vel aliter non valet suppleri Clerici repetitio per expressam fori proprii renuntiationem, deficiente consensu sui Episcopi, ut manifestè hactenus ostendimus; quo juris fundamento, aut colore poterit Auditor Cameræ absque notoria violentia, & nullitate ex defectu jurisdictionis in prima instantia sic obligatos exequi, excommunicare, aut declarare incursum censurarum in prima instantia? Nullo quidem, nec id patitur Senatus, sed retinet Auditor hujusmodi litteras, & causam in dies, partesque remittit Ordinario.

Ex hactenus latè comprobatis, rectè justificatur quod in his nostris terminis dicit Gabriel
54 Pereira, † *de manu Regia, t.p. c.9. n.10. cum seqq.* in hæc; *Hæc quidem attento jure procedunt, & propius ad nostras leges Regias accedendo, adhuc ultimus labor superest, circa casum, qui quotidie in manus Senatorum incidit, quando præhabita Camerali obligatione pro pensione Romæ solvenda, Clericus, qui in hoc Regno est, excommunicatur, quod tempore statuto non solverit, an à tali executore, pateat querela ad Regem, quando nulla ex iis causis apponatur, quas diximus, executionem suspendere, & primo excommunicationi obstat, quod Clericus eo casu prorogat jurisdictionem alieni Judicis, quod fieri non potest sine proprii Episcopi consensu, cap. significasti de foro competenti adeò, &c.* Quod nec justificatur ex eo, quod obligatus in forma Cameræ renuntiat omnibus defensionibus, & patitur in eadem obligatione declarari incurrisse censuras; quia talis obligatio non tenet, ut sine causæ cognitione, & sine contumacia possit excommunicari, ut probant Marcus Ant. Genuens. *in praxi Archiepiscop. cap. 117. sub n. 5.* sequitur Scaccia *de sentent. & re judic. glossa 13. n. 21.* quæ doctrina recipit comprobationem ab iis, quæ *à n. 1.* ipse Scaccia congerit; nec etiam stylus (ut in executione deficiat, & nec sit necessaria citatio) tenet, quia est contra jus naturale, & gentium, uti latissimè comprobat Flamin. Cartar. *decis. 21. à n. 40. & seqq.* videndus etiam *à n. 5.*

Et quomodo, & ex quibus inducatur ad pro-
55 rogationem consensus Episcopi † proprii, vide planè per Scacciam *de sententia & re judic. glossa 7.*
56 *quæst. 3. limit. 1. à n. 49. cum multis seqq.* † & quod non sufficiat consensus Vicarii Generalis Episcopi, nec sit validus, tenet Graffis *de effectibus Clericatus, effectu 1. n. 58.* qui *n. 62.* post plures probat, quod nec laicus in spiritualibus potest prorogare jurisdictionem alterius Episcopi absque sui consensu.

Quid autem erit dicendum de laico Romæ
57 obligato, vel per se, vel per procuratorem juxta doctrinam paulò ante scriptam *in 2. illatione*, vel principaliter, veluti fidejussor ad solutionem alicujus quantitatis, (ut assolet) putà pro expensis alicujus dispensationis à se petitæ, vel pro expensis litis Romæ pendentis, vel id genus alia causa, an Romæ Conventus, cum ibidem non sit repertus, possit peterè in Senatu litterarum retentionem.

58 Quæ difficultas duo habet capita: † aut enim iste laicus exequitur ab Auditore Curiæ, cui se submisit per obligationem in forma Cameræ Apostolicæ Romanæ factam pro certa quantitate, aut ab alio Judice temporalem jurisdictionem habente.

Primo casu affirmandum erit, quod Vassallus Regis non potest consentire, & prorogare jurisdictionem judicis Ecclesiastici, quia vergit in præjudicium Regiæ jurisdictionis, sicque prohibitum stat subditis, & vassallis horum Regnorum, ut *in l. 3. tit. 1. lib. 3. ordinam.* Doctores *in cap. 1. de locato*, ubi Panormitanus *n. 14.* Azevedius *in l. 10. tit. 1. lib. novæ Recopilat.* Gutierrez *practicar. lib. 4. quæst. 30.* Bobadilla *in Politica lib. 2. cap. 17. n. 192.* Menochius *cons. 322. n. 20.* Benedict. *in cap. Raimutius, verb. & uxorem, decis. 2. n. 53.* Aufrerius *de potestate Eccles. super laicos, quæst. 3.* Ant. Petra *in tract. de potestat. princip. cap. 4. n. 10. & cap. 8. n. 87.* Pereira *de manu Regia, part. 1. cap. 9. n. 12. & seq.* Petrus Barbosa *in l. 1. artic. 3. num. 141. & num. 166. ff. de judiciis*, quod in toto ferè orbe receptum est, & à Principibus Christianis in suis ditionibus dispositum, ut firmant ipsi Doctores, & Gabriel Pereira *in decis. Lusitan. 2. nu. 4.* Navarrus *in consil. 51. tit. de sententia excommunicationis.*

Quo quidem casu, si contra laicum subditum,
† & vassallum horum Regnorum Romæ obliga- 59
tum in forma Cameræ, etsi se submiserit jurisdictioni Auditoris Cameræ, aut alterius Judicis Ecclesiastici, & qui pro executione declaratorias litteras, vel executivas remiserit ad has partes, non solùm protegendus est vassallus vi oppressus, retinendo litteras in Senatu, ne illis pars creditrix aliquando utatur, sed decretum laicorum dandum, vim fieri *en conocer y proceder*, causamque remittendam Judici seculari competenti, qui de ea potest, & cognoscere debet.

Si autem Romæ, aliove Regno extraneo con-
traxerit, † & ibidem respondere promiserit, tunc 60
ratione contractus, si ibidem reperiatur, fortitur forum illius Regni, ac si subditus fuisset, & naturalis, Marian. Socin. *in cap. dilecti, n. 23. de foro competent.* Panormitan. *in cap. fin. num. 36. eod. tit.* Petrus Barbosa *in l. hæres absens, §. 1. n. 7. ff. de judiciis*, Pereira *in decis. 2. num. 5.* qui *num. 6.* ita loquitur in hæc: *Unde si originarius hujus Regni in Regno Castellæ contractum celebravit, † ibique se responsurum promiserit certo loco,* 61
poterit virtute hujus contractus citari ad illum locum, & eo casu poterit etiam citari in Curia Regis, si ibi inveniatur, quia cùm jam per contractum renuntiatum sit privilegio fori, ita ut in Regno Castellæ forum contrahens fortiatur, nihil mirum, si ut talis in Curia illius Principis inventus lite pulsari possit; prosequitur ipse Pereira usque ad finem decisionis, in qua latissimè agit, quando delinquens in Regno Castellæ, vel contrahens possit trahi, vel exequi, & quomodo existentem in Regno Portugalliæ.

Sed hæc doctrina procedit, quando prorogatio fit à vassallo unius Regis consentiente in jurisdictionem alterius Regis & Regni ratione contractus vel delicti, † & sic ex necessitate juris, & ex ejus 62
dispositione, ut superiùs diximus. At quando prorogatio vassalli unius Regis consentiat in jurisdictionem alterius expressè, tunc non valet ejus prorogatio in præjudicium sui Régis, qui nihilominus potest vassallo prohibere & detinere, ne in alio Regno litiget, vel litem prosequatur; plurimos ad id allegat Pereira *dict. decis. 2. à num. 3.* multas etiam doctrinas congessimus *1. part. cap. 13. vers. Quarto probatur, à num. 21. cum seq. & hac 2. part.*

part. cap. 3. §. unic. per totum, & videndi plures citati, & sequuti per Marium Giurbam *dict. consil. 95.*

Et tunc potest Princeps executioni sententiæ la-
63 tæ contra suum vassallum † in Regno ex prorogatione expressa sui vassalli se opponere, ratione sui præjudicii ex ea inducta, quando ejus executio fit in suo Regno, quia respectu ipsius Regis res est inter alios acta, congerit plura Menoch. *de arbitrariis, quæst. 38. à n. 3.* Vantius *de nullitatibus sententiarum, tit. ex defectu jurisdictionis ordinariæ, à n. 16. & seqq.* Andr. Gaillius *lib. 1. observat. cap. 48. à n. 7.* Covarr. *practicar. cap. 10. num. fin.* Pereira *dict. decis. 2. n. 10. vers. Unde rectè*, facit doctrina Giurbæ *cons. 95. n. 14.* ubi allegat latiùs ipse Giurba *decis. 96. à n. 19. cum multis seqq.* †
64 ubi latè quod Barones passim vindicare solent subditos alterius jurisdictionem prorogantes, ubi multa congerit videndus, qui plurimos Doctores ad id allegat.

Et quod remissio rei facienda non est, quoties
65 judex requirens, † petensque remissionem, & judex requisitus non sint ejusdem imperii, nec principatus, hancque esse veram & communem opinionem, fatentur Aufrerius *ad Cappell. Tolosa, decis. 319.* Francisc. Marc. *decis. 400. n. 9.* Cenedus *in collectan. ad decretum, collectan. 33. n. 4.* sunt tamen consulendi J. Ius Clarus *lib. 5. receptar. sententiar. §. fin. quæst. 38. n. 11.* Nicolaus Boerius *decis. 29. ex n. 5.* Bald. *in l. 2. Cod. de servis fugitivis, n. 2. vers. Sed quidquid.* Didacus Perez *l. 8. tit. 4. lib. 3. pag. 88. vers. Secundò limita*, & pulchrè *in tit. 17. l. 2. pag. 337. vers. Dubium censeri solet.* Chassaneus *in consuetud. Burgundiæ rubric. 12. §. unico. nu. 14.* latè Covarr. *practicar. quæst. cap. 11. n. 10.* sicque Fiscalis Regius debet se opponere, & contradicere hujusmodi executiones factas à Regni extranei judicibus contra subditos, & naturales horum, ex prorogatione voluntaria & expressa ab illis facta in præjudicium Regiæ jurisdictionis, quam sic vindicare debet Fiscalis Regius.

Quare non obstant contraria fundamenta ad
66 principium hujus capitis apposita, † quia omnia tendunt ad unum, & idem, nempe ratione tractus etiam Clericum sortiri forum judicis loci contractus, vel ubi destinata est solutio, quo casu non intrat dispositio Concilii Trident. *in dict. cap. causæ omnes*, quæ non sustulit legitimos modos fortiendi forum alienum jure Canonico approbatos, quæ omnia Nos fatemur in discursu hujus 2. *part. quæstionis*, sed modus legitimus de jure est ille, quando in loco contractus, aut destinatæ solutionis reperitur debitor tempore executionis, quo requisito præciso deficiente, deficit jurisdictionis acquisitio in Judice loci contractus, ut latissimè & abundè probatum relinquimus.

Et post hoc cap. perfectum invenimus Au-
67 gust. Barbosam † *in tract. de jure Ecclesiast. lib. 1. cap. 39. §. 3. à num. 72.* qui motus aliquibus ex argumentis per Nos in contrarium consideratis ad principium hujus cap. nec non præsertim ex Doctrina Covarruviæ (qui ex diametro diversisque verbis contra ipsum loquitur, ut ex eodem Covarr. patet relato super ùs *num. 21. & in n. 48.*) conatus defendere, posse Clericum obligatione Camerali obligatum exequi in Romana Curia, etiam ibidem non repertum, quæ opinio nullo modo, nec juris colore tuta esse potest: & obstantia juris omnia Canonici principia, & fundamenta, ut hactenus ad oculum monstravimus, quibus certè nemo satisfaciet, cavillari quippe non valent, apertissima sunt, clara, & inevitabilia. Non tamen miramur contrariam opinionem introducere, & persuadere voluisse eruditum illum Doctorem omni laude & commendatione dignum, cum causam suam propriam tractet, & ad tuendum jus suum omnibus licet defensionibus uti, videat judex, quid eligat, & sequatur.

CAPUT XXVIII.

Executorialium ad quantitatem in Rota legitimè obtentarum virtute exequi an possit condemnari debitor, vel an potiùs istius causa sit per Senatum Ordinario remittenda?

Et generaliter, ubi tertius in executorialibus prædictis non est comprehensus: an hoc recursu licitè utatur.

SUMMARIUM.

1 *Executoriales expediuntur in Rota (ad quam causa legitimè fuerat devoluta) in partibus committendæ.*

2 *& seqq. Executoriales Rotæ, expeditæ contra creditorem, an in ejus debitorem licitè dirigantur, ita ut iste recurrens nequeat in Senatu obtinere remissionem Ordinario.*

3 *Executoriales contra creditorem expeditæ exequuntur contra ejus debitorem adstrictum ex guarentigia, aut debitum confitentem.*

4 *Nec tunc ejus recurrentis ad Senatum causa Ordinario remittenda.*

5 *Executoriales contra creditorem Romæ expeditæ non diriguntur contra ejus debitorem Clericum non adstrictum guarentigia, &c. Sed ejus causa Ordinario remittenda per Senatum.*

6 *Si debitor debitoris per executoriales condemnati laicus sit, declaratur vim fieri, causa illius competenti sæculari remittitur.*

7 *Debitor debitoris condemnati non adstrictus Guarentigia prius debet coram suo Judice ordinario conveniri, & condemnari, antequam in eum dirigantur executoriales contra suum creditorem expeditæ.*

8. 9. & 10. *Singularia jura ad idem adducuntur, ibid.*

11 *Executor executorialium contra creditorem obtentarum nequit exequi ejus debitorem, à quo aliàs debitum via executiva exigi nequit, nisi priùs conventum coram suo Ordinario.*

12 *Quia tunc excedit executor, & per Senatum debitoris causa remittitur Ordinario, cum lesa reperiatur ejus prima instantia.*

13 *& seqq. Tertius quilibet, cui executoriales Romæ legitimè obtentæ non officiunt, Regalia uti valeat, ut ejus causa Ordinario remittatur.*

14 *Cum tertio, cui res judicata inter alios obtenta non valet, lis est initianda, & judicium noviter movendum.*

15 *Ab executione contra neminem eſt incipiendum, ſed judicium & condemnatio debet præcedere.*

16 *Lis initianda erit cum tertio, cui executoriales inter alios obtentæ non nocent.*

17 *Et coram ſuo Judice Ordinario, ad quem prima inſtantia pertinet, ex Trident. cui aliàs Senatus cauſam remittet.*

18 *Acta, & res judicata à pari procedunt, & cui unum non nocet, nec aliud.*

19 *Acta poſſunt nocere, res judicata tamen accidentaliter, è converſo autem hoc non currit.*

20 *Cum tertio in lite pendente comparente excluſivè lis initianda eſt, quia acta judicii inter alios illi non nocent.*

21 *Et coram ſuo Ordinario inſtantia (quæ diſtincta eſt) tractari debet, aliter hujus tertii cauſam Senatus Ordinario remittit.*

22 *Tertii cauſa, cui executoriales Romæ expeditæ, vel alibi non nocent, penitùs per Senatum Ordinario erit remittenda.*

23 *Litteræ meræ juſtitiæ retinentur in Senatu percutientes Tridentinum Decretum.*

24 *Executoriales obtentæ contra unum, quæ tertio non nocent, licèt iſtius cauſam Ordinario remittat, Senatus executoriales non retinet, ſed vincenti tradit, ut contra comprehenſos illis utantur coram executore.*

25 *Quod & procedit in ſimilibus aliis litteris in prima inſtantia contra unum licitè expeditis, contra alios verò non, ſed horum cauſam Senatus remittit Ordinario.*

ALibi *cap.* 29. *infrà* dicimus; ad Curiam Romanam legitimè ſemel devoluta cauſa, poſſe † illic expediri executoriales in partibus committendas pro earum executione, ex qua reſolutione præſens ſuboritur diſceptatio, an executor earumdem virtute, † cùm ſint ad quantitatem legitimè expeditæ, exequi debitorem condemnati poſſit, eſto quod recurrens ad Senatum alleget, ſe tertium eſſe, non nominatum in eiſdem, nec aliter convictum & condemnatum pro ſumma à ſe debita ipſi condemnato per executoriales prædictas, ac propterea de neceſſitate debere, litem cum eo incipi coram ſuo Ordinario aliàs Judice competente, cui omnium cauſarum in prima inſtantia de jure pertinet, præſervata nervosè per Concilium Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 20.

Cujus mirabilis difficultatis reſolutio ab alia pendet, † quam bipartitam formavimus *in tract. de Regia protect.* 4. *part. cap.* 8. *à n.* 147. ubi poſt exactam diſputationem, & magnam jurium mirabilium, & Doctorum catervam diſcretivè diximus, quod tunc poterit executor executoriales ad qualitatem expeditarum directè exequi debitorem condemnati executi, quando iſte debitor vel confeſſus eſt, ſe debere quantitatem; vel ſit ad eandem per inſtrumentum guarentigiatum obnoxius, & obligatus, vel aliàs antea per rem judicatam jam fuerit victus à ſuo creditore, † & tunc licèt iſte debitor recurrat ad Senatum pro obtinenda remiſſione ſuæ cauſæ Ordinario, audiri non debet, quantitas namque, quæ in prædicto ſtatu reperitur, conſideratur in poteſtate ſui creditoris condemnati, in quem legitimè diriguntur executoriales, ac propterea indubiè executori iterum cauſa hujus debitoris per Senatum erit remittenda, ut latius comprobavimus *in d. cap.* 8. *dict. num.* 247. *& ſeqq.*

Contra verò, ſi debitum in hoc non ſit ſtatu, † quod à debitore queat exigi via executiva, nec ipſe illud confiteatur, præcisè neceſſarium erit, ut coram judice Ordinario ſuo aliàs competente actione perſonali priùs conveniatur, & via ordinaria debitum probetur; & de eodem convictus per executoriales, & tres conformes condemnetur, quo caſu recurrens debitor ad Senatum, ſi hoc ſtatu reperiatur debitum, indubiè obtinebit remiſſionem ſuæ cauſæ Ordinario faciendam, ſive debitor Clericus ſit, ſive laicus, hac tamen adhibita diſtinctione, quod ſi Clericus eſt, directè fit remiſſio Ordinario † Eccleſiaſtico ob contraventionem Concilii Trid. *dict. cap.* 20. At ſi laicus eſt, non ſic; ſed per decretum laicorum (ſic dictum vulgo) & ab initio per creditorem, Regiumve Fiſcalem intentandum, & poſtulandum, nec aliter poteſt, nec debet hujuſmodi laici debitoris cauſa in Senatum introduci, eò quòd recurſus hic ob contraventionem Concilii *in d. c. cauſæ omnes*, intentatur dumtaxat in cauſis ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes in prima inſtantia; quare cum iſtius debitoris laici cauſa non ad forum Eccleſiaſticum, ſed ad Judicem ſecularem ſpectet, per decretum laicorum dumtaxat avocanda erit hæc cauſa ab executore Eccleſiaſtico, facienda ejuſdem remiſſione Judici ſeculari competenti, qui de ea debeat, & poſſit cognoſcere, & hoc jure utimur.

Prædicta reſolutio, quod debitoris Eccleſiaſtici cauſa hoc caſu, † cùm ſimus in prima inſtantia, debeat remitti Ordinario, quia coram eo priùs de neceſſitate debet conveniri, & cum debitore cauſa initianda ſit in via Ordinaria, validiſſimis juris nititur fundamentis: in primis expendo elegantem text. in Authent. *de collatoribus*, §. *eas autem*, *verſ. Si autem aliquis*, *collatione* 9. cujus [loquens in executoribus] † mirabilia ſunt verba: *Si autem aliquis pro veritate publica debens tributa, dicat executori eſſe ſibi alium debitorem, non licere executori moleſtiam aliquam de nominato inferre, niſi priùs debitor probetur* [ſequitur & facit] *hoc tamen priùs requiri apud Judicem Provinciæ, ſi pro veritate debitor eſt is, qui denominatus eſt, & ita fiat executio &c.*

Textus eſt etiam non minus expreſſus † *in l. à Divo Pio*, §. *ſi quo*, *ff. de re judicat.* in hæc: *Poſſe enim nomen jure pignoris capi, Imperator noſter reſcripſit, ſed utrùm confeſſi nomen tantùm capi poſſit, an etiam, ſi neget quis ſe debere, videamus, & magis eſt, ut id dumtaxat pignoris capiatur, quod confitetur; cæterum ſi negetur, æquiſſimum eſt diſcedi à nomine, niſi forte quis exemplum ſequutus corporalium pignorum, ultra proceſſerit, dixeritque ipſos debere Judices de nomine cognoſcere, ut cognoſcunt de proprietate, ſed contra rec ſcriptum eſt.*

Id ipſum probat *l. ſi in cauſa judicati*, ibi: *Debitores † ejus conventi ad ſolutionem authoritate Præſidis Provinciæ compelluntur, &c. C. quando Fiſcus vel privatus debitorem ſui debitoris convenit, poſſ.* optimus etiam eſt text. ad id *in l.* 3. ibi: *Si debitum non inficiantur ii, quos obnoxios debitoribus Fiſci eſſe, proponis, poteſt videri non eſſe iniquum quod deſideras, ut ad ſolutionem per officium procuratoris compellantur. Nam ſi quæſtio aliqua refertur, id concedi non oportere, etiam ipſe perſpicit, C. eodem tit.*

Pro-

Probat etiam *l. etiam*, juncta *l. eos*, ibi: *Apud Rectorem convenit Provinciæ, qui sive debitum confessi, sive negantes & convicti fuerint condemnati, &c. cum latæ sententiæ capitis pignoribus, ac distractis, secundùm ea quæ sæpè constituta sunt, meruerint executionem, &c. C. de executione rei judicatæ.*

Hanc etiam conclusionem, quod quando de-
11 bitum in eo non sit statu, † ut adversus debitorem exigi queat via executiva, ut sit de eo cognoscendum coram suo Judice Ordinario aliàs competente, & non coram executore executorialium adversus suum creditorem expeditarum, probant Bald. mirabiliter *in d. l. etiam* per text. ibi *num.* 3. cujus verba adduximus *in tract. de Regia protect. 4. part. cap. 8. num. 253.* Glossa, Cynus, Bartol. & alii communiter DD. *in dict. l. 2. C. quando Fiscus vel privatus.* Salicetus *in dict. l. etiam*, Speculator *in tit. de primo Decreto, §. restat. num. 4. & 6.* Angelus *in l. à Divo Pio, §. si quoque*, in principio, ubi etiam Immola *col. 1. vers. Hæc vera, ff. de re judicata*, & cum Imola, Alexandro, Paulo, & Jas. *in dict. §. si quoque*, probat Parladorius *lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 5. part. §. 3. num. 45.* Petrus Surd.
cons. 4. tom. 1. à principio, & per totum, qui sub *nu.*
12 2. post Bald. & Salicetum *in dict. l. etiam.* dicit, † hoc casu executorem excedere, cùm dicatur velle facere executionem, in re aliena, & non in re creditoris condemnati, nec per eum possessa, quam quæstionem cum aliis accuratè examinavimus validissimis fundamentis, *in tract. de Regia protect. dict. cap. 8. à n. 147. cum multis seqq.* in præsenti omittimus, assumentes duntaxat ex illis, quæ nostro huic instituto urgere magis videbantur, ad illum locum præ cæteris te remittimus, concludendo, quod quoties debitum non sit in statu executivo, causa debitoris creditoris condemnati per executoriales Rotales debeat omnino remitti per Senatum Ordinario (cujus prima instantia isto casu læsa reperitur, in contraventionem Concilii Trident.) ut coram eo via Ordinaria, & actione personali debitor vincatur: ut hactenus probatum remanet.

Ex identitate rationis id ipsum erit generaliter
13 infercndum, † & prædicandum de cunctis tertiis oppositoribus ad executorialium in Romana Curia legitimè obtentarum executionem, in quibus non veniunt comprehensi, quibusque res judicata in Rota, aliove Tribunali superiori Ecclesiastico obtenta non officit, de quo abundè videbis *in tract. de Regia protect. 4. p. cap. 8. per tot. & cap. 9. per totum*, ac etiam *cap. 3. à principio.*

Ex quo enim adhuc non sunt conventi, nec cita-
ti, † nec condemnati, res acta inter alios, aliis non
14 prodest, nec nocet, *toto tit. C. res inter alios acta*, sequitur quod ad hoc ut possint exequi, debeat præcedere judicium, & conventio: aliter verò cum eis lis erit omnino initianda, Innocentius *in cap. super eo, quod metus causa.* Felinus *in cap. quod consultationem, n. 16. de re judic.* Ruinus *cons. 78. n. 1. & 2. lib. 5.* Capicius *decis. 1. n. 23.* Rolandus à Valle *cons. 43. nu. 3. lib. 1.* Ant. Gabriel. *comman. concluf. lib. 2. tit. de appellationib. concluf. 4. num. 2.* Gratianus *discept. forens. cap. 333. num. 2. tom. 2.* & per Felinum, & Ruinum idem notat Marquesan. *in tract. de commissionib. lib. 1. cap. 24. num. 72. & seq.* probat etiam Bobadilla *in Politica lib. 2. cap. 21. sub num. 69.* dicens, quod executor attentare non debet; nam cum ille, cui hoc novum gravamen infert, nondum sit (ut requiritur) condemnatus, nec in executorialibus comprehensus, novo judicio adversus eum erit agendum, *l. à Divo Pio. §. si super rebus*, ibi: *Si fortè jure Ordinario cæperit ab eo res peti, ff. de re judic.*

Aliàs enim foret incipere contra illum ab exe-
cutione, † minimè præcedente judicio, & con- 15
demnatione contra notissimas juris regulas, de quo in iis terminis est text. *in l. 1. C. de executione rei judicatæ*, cujus singularia verba sunt: *Nimis prosperè Judex pignora Marcellæ capi, aut distrahi jussit ante rem judicatam; priùs est ergo, servato ordine actionem adversus eam dirigas, & causa cognita sententiam accipias, &c.* text. etiam *in l. si vix nulla sententia præcessisset, ff. de re judicata.*

Et quod sit cum hoc tertio (cui res judicata
inter alios non officit) lis initianda, † & à prin- 16
cipio tractanda, probant Scaccia *de appellationib. quæst. 17. limitat. 6. membr. 4. num. 50. & num. 72.* per Covarruv. *& sub n. 114.* Vestrius *in praxi Romanæ Curiæ lib. 8. cap. fin.* post princip. *ex l. cum quæritur, ff. de executione rei judicatæ, l. fin. C. si per vim vel alio modo*; optimè Paulus Castrens. *cons. 67. viso quodam lib. 1. per totum*, quem referens sequitur Tuschus *pract. concluf. tom. 3. litt. E. concluf. 471. n. 38.* & melius *concluf. 483. n. 4.* optimè per Alvarum Valascum *consultation. 55. nu. 10. ad fin. tom. 1.* & hallucinavit Marescotus *variar. resolut. lib. 1. cap. 86. n. 43.* abundè hoc tractavimus *de Regia protect. 4. part. cap. 3. à n. 65. usque ad num. 72. & cap. 8. à num. 84.* ubi latiùs videbis. Igitur necessariò infertur, quod si cum hoc tertio oppositore cui res judicata inter alios obtenta, &
tractata non officit, † lis sit à principio initianda, 17
per necessariam consequentiam concludendum erit, ut coram suo judice competenti sit movenda, & in prima instantia tractanda, quia actor debet sequi forum rei, ex juribus vulgaribus, aliàs locus erit decreto remissionis Senatus in executionem Concilii Trident. *in dict. cap. causæ omnes.*

Pro quo facit inevitabile fundamentum, nam
acta & res judicata à pari procedunt, † quia cui 18
non officiunt acta processus, nec res judicata officit, plurimos citavimus hac 2. *part. c. 13. à n. 9. vers. Quod quidem penitus, &c.*

Imò acta fortiora sunt, quia possunt nocere, † 19
& tamen res judicata ex eisdem nullatenus, quia puta cum aliquo simul fuerunt tractata, & lis mota, ipse tamen in sententia contra alios omissus sit, & non condemnatus, nec de eo facta mentio in sententia, cui propterea hæc non officit, juxta quæ per Nos latè *de Regia protectione, 4. p. cap. 8. à principio*, & est *l. non idcirco, 44. ff. de judiciis*, quam pluribus Doctoribus & fundamentis exornavimus hac 2. *part. cap. 13. à n. 21. cum seqq. Quorum omnium &c.*

Sed sic est, quod actis, & lite adhuc inter
alios pendentibus, † si tertius comparet pro 20
suo jure independenti à jure partium litigantium, in tantùm fit cum illo tertio lis initianda à principio, eò quòd eidem lis pendens, & ejus acta non nocent, nec tangunt; ut nec teneatur pari passu, & simul suam litem cum jam pendente prosequi & tractare, sed seorsum & separatim uti judicium, & instantia verè diversa, ut per *l. is à quo, ff. de rei vendicat. & l. pen. ff. de*
petit.

petit, hæreditat. latiſſimè poſt Covarr. Franchis, Cancerium, Barboſam, Gaillium, Marium Giurbam, & alios penè innumerabiles, plurimaſque Rotæ deciſiones diximus hac 2. *part. cap.* 13. *per totum*, ubi etiam, quod iſtius tertii cauſa ſit initianda coram ſuo Ordinario, remittenda per Senatum
21 † ad quem abundantiſſimum locum te libenter remittimus. Igitur à fortiori id ipſum erit repetendum in tertio hoc oppoſitore comparente lite jam finita, & re judicata jam inter alios expedita, ut cum illo ſit ſeorſum, & ſeparatim cauſa initianda, eo quod eum non afficiunt nec nocent ullo modo inter alios geſta.

Quare per neceſſariam conſequentiam venit af-
22 firmandũ, & concludendum, † ut coram ſuo Judice Ordinario ſit conveniendus, & cauſa à principio per ſuos juris tramites tractanda, & ad id obtinendum erit Decretum Senatus, ne in hac prima inſtantia jus Ordinarii percutiatur, prout abundè comprobavimus *in dict. cap.* 13. *à princip.* quæ omnia ibidem accuratè cumulata caſui præſenti applicanda ſunt, & repetenda: ac inſuper mirè conducunt, quæ de tertio legitimo c tradictore executionis litterarum Apoſtolicarum, ut illam impediat, & ejus cauſa in via Ordinaria ſit coram Ordinario tractanda, & per Senatum remittenda: de quibus ampliſſimè dicimus infrà hac 2. *part. cap. fin. in* 2. concluſionis comprobatione *à num.* 50. *uſque ad finem, verſ. Quantum attinet ad ſecundam concluſionem, &c.* ubi varia exempla videbis ex Rotæ deciſionibus, & Doctorum plurium aſſertionibus.

Unum tamen animadvertere debes, quod li-
23 cèt hæc acta executoris † tangant juſtitiæ reſcripta, & propterea videbantur retinenda in Senatu, juxta ea, quæ latè diximus hac 2. *part. cap.* 19. *per totum*; tamen aliùd in hoc caſu erit affirmandum, & in ſibi ſimilibus; etenim cum ſola tertii cauſa dumtaxat remittitur in Senatum
24 Ordinario, † & ipſi executori remanent executoriales ad proſequutionem executionis contra alios in eiſdem condemnatos, & comprehenſos, illi executori tradendæ, & nullateus retinendæ, quia ex eis fundat victor ſuum jus executivum, & alia non eget probatione contra condemnatos, & comprehenſos, juxta quæ latè diximus, & probavimus *in dict. cap.* 26. quo ſic debes limitare ſecundam concluſionem ibi adductam, & exactè comprobatam à ratione ceſſante, prout ibidem ſimiliter eandem limitavimus *à n.* 53. quæ limitatio extendenda erit ad alias ſimiles com-
25 miſſiones † juſtitiæ contra plures impetratas: quoties aliquorum cauſa Ordinario per Senatum remittitur, aliorum verò remiſſio denegatur, eò quòd horum reſpectu minimè reperiatur percuſſa prima Ordinarii inſtantia, atque ideo impetranti ſunt litteræ hujuſmodi executoriales, etiam juſtitiæ tradendæ, ut contra hos cauſam ſuam proſequi valeat coram ſuo Judice Delegato ex rationibus de quibus latiùs *in dict. cap.* 26. in utroque diſtinctionis membro.

CAPUT XXIX.

Semel ad Rotam legitimè devoluta cauſa, in qua vel infirmando, vel confirmando Ordinarii ſententiam, ſuam tulit, an executoriales indè ortæ percutere dicantur primam inſtantiam Ordinarii in judicio executivo, ita ut debeant eidem per Senatum remitti.

SUMMARIUM.

1 *Executoriales, an ſint expediendæ à Judice, ad quem, vel à Judice à quo, valdè controverſum inter DD.*
2 *Judici, qui ultimam ſententiam tulit infirmando, aut confirmando priores pertinet executio, & executorialium expeditio.*
3 *Judex appellationis, non Ordinarius, exequitur ſuam ſententiam merentem executionem.*
4 *Sive infirmaverit, ſive confirmaverit, aut mutaverit priores ſententias.*
5 *Executio expeditur à Judice, qui ſententiam executivam tulit, non ab alio, niſi ad ejus commiſſionem.*
6 *Non agitur ex prima ſententia, ſed ex ultima confirmante, aut infirmante.*
7 *Sententiæ primæ effectus appellatione extinguitur.*
8 *Actio ex prima ſententia extincta eſt per appellationem.*
9 *Actio judicati ex prima ſententia orta, ideò extinguitur, quia appellatio reducit acta ad ſtatum litis conteſtationis.*
10 *Ex ſententia confirmante, non ex confirmata agitur.*
11 *Delegatus à Principe qui ultimam ſententiam tulit, eam exequitur, & executoriales expedit.*
12 *Continentia cauſæ dividi nequit.*
13 *Unius cauſa ad ſeipſam magna eſt continentia.*
14 *Tam in principali negotio, quàm in alio ab eo originem trahente.*
15 *Juriſdictionem, qui præoccupavit in cognoſcendo præoccupat in exequendo.*
16 *Ad Judicem ſecularem, ubi competens eſt ad cognoſcendum de cauſa Clerici, pertinet executio realis, non perſonalis.*
17 *Antonius Diana Summiſta contrarium inadvertenter tenens contra Authorem, carpitur.*
18 *Executorialium expeditarum à ſuperiore, cui legitimè devoluta fuit cauſa, remiſſio non fit per Senatum Ordinario, quia ejus prima inſtantia percuſſa non dicitur.*
19 *Niſi in duobus caſibus in quibus limitationem patitur Regula generalis.*
20 *Actio judicati licet ex ultima ſententia naſcatur, movenda erit coram Judice Rei Ordinario competente, ſecus officium Judicis.*
21 & 22. *Actio judicati in factum poteſt inventari coram Ordinario, ac etiam coram Judice appellationis.*
23 *Actio judicati tunc intentari valet coram Judice appellationis, ſi ibidem condemnatus reperiatur.*

Judex

24 *Judex appellationis in territorio Ordinarii habet jurisdictionem causativè ob devolutionem legitimè factam, non aliter.*

25 *Judex appellationis est competens in actione judicati orta ex quasi contractu in suo foro celebrato.*

26 *Forum quis sortitur ratione quasi contractus sicut ratione contractus.*

27 *Judex appellationis simul dicitur competens in actione judicati, ratione quasi contractus.*

28 *Judex loci contractus, aut quasi contractus non habet jurisdictionem contra quasi contrahentem non repertum in suo districtu.*

29 *Causa condemnati conventi ex actione judicati coram Judice appellationis, non tamen reperti illic, remittitur Ordinario per Senatum.*

30 *Secus si in districtu Judicis appellationis tempore conventionis ex actione judicati fuerit repertus.*

Stylus tamen universalis adest in contrarium, & attendendus in hac disputatione, ib.

31 *Sententia Ordinarii à qua fuit appellatum, si tacitè, aut expressè transferit in rem judicatam ab eo, non à Judice appellationis erit exequenda.*

32 *Quod procedit quando tacitè vel expressè fuerit appellationi renuntiatum, vel appellans acquieverit sententiæ, vel hæc fuerit à partibus approbata, ib.*

33 *Item quando condemnatus inter terminum non appellavit, quia Judex Ordinarius suam sententiam exequitur, non superior.*

34 *Ordinarius suam sententiam exequitur, quæ per desertionem in judicatum transivit.*

35 *Jurisdictione caret superior ob desertam appellationem.*

36 *Etiamsi superior ob desertionem subsequutam confirmaverit sententiam Ordinarii.*

37 *Executionis causam Ordinario remittit Senatus, quando tacitè vel expressè transivit in rem judicatam.*

38 *Causa executionis quando est remittenda Ordinario, executoriales legitimè expeditæ per Judicem appellationis tradendæ sunt parti, ut illis coram Ordinario utatur.*

39 *At secus quando sententia Ordinarii ex aliquo accidenti transivit in rem judicatam, quia tunc cum ad ipsum pertineat executio, ita & executoriales expedire, quod si fecerit superior executoriales istius retinentur in Senatu tanquam nullitèr, & sine jurisdictione fabricatæ, & causæ simpliciter fit Ordinario remissio.*

COntrovertitur valde inter nostri juris Professores, an superior ad quem fer el causa † devoluta, suam protulit sententiam ultimam transactam in rem judicatam, possit illam exequi, & executoriales expedire; vel an ad primum Judicem Ordinarium executionis causa devolvatur, ut per Bartol. & alios *in l. à Divo Pio*, §. *sententiam*, *D. de re judicata*, Angelus *in l. tale pactum*, §. *qui provocavit*, *ff. de pactis*, ubi *n.* 17. fex opiniones diversas recenset, Abb. & Immol. *in cap. pastoralis*, §. *præterea*, *de officio Delegati*, adeò ut hanc resolutionem Cæsarea decisione indigere asserat Angelus *dict. n.* 17. 1

Sed omissis omnibus, illa erit firmanda conclusio ab omnibus crebrius receptior, ut ad judicem appellationis, qui suam sententiam tulit † ultimam infirmando, vel confirmando priores, spectet rei judicatæ executio, executorialium expeditio, ex hac ratione prima, quia ex sententia confirmante, non ex confirmata agitur. Ita glossa *in l. furti*, §. 1. *verb. Provocationis* & ibi Fulgosius *ff. de infam. & in l. Chirographis in gloss. penult. ff. de administrat. tutor. & in l. eos à principio, C. de appellationibus*, & tenent omnes *in l. si quis priore*, *ff. ad Trebellianum*, *& in l.* 1. *ff. de re judicat.* Gloss. & Doctores *in cap. pastoralis*, §. 1. *de officio Delegati*, *& in cap. coram dilecto eod. tit.* & ex *Authent. si quis litigantium*, *C. de Episcopali audientia*, *& l.* 2. *versic. A die confirmationis*, *C. de usuris rei judicatæ*, Joan. Monach. & Archidiacon. *in cap. Romana*, ubi etiam Joan. Andreas, *num.* 16. *de appellationib. in* 6. Angelus *in l. cum specialis*, *n.* 4. [ubi dicit esse casum] *C. de judiciis*, *& in dict. l. tale pactum*; §. *qui provocavit*, *& conf.* 162. *n.* 1. Baldus *in dict.* §. *qui provocavit in prima lectura*, *n.* 4. *&* 5. Bart. *in l. fin.* per text. ibi *n.* 3. *C. de judiciis*, *& in l. eos*, §. 1. *C. de appellationibus*, *& in l. præcipimus*, *vers. Officiis*, & ibi Angelus, *n.* 4. ibi inquit esse casum rotundum, *C. eodem tit.* Philippus Franchus *in dict. cap. Romana*, §. *fin. n.* 3. *vers. Aliquando sententia diffinitiva*, *de appellationibus in* 6. *& in cap. ex ratione*, *versic. Sextò quæro*, *eodem tit.* Abbas *in dict. cap. pastoralis*, §. *præterea*, *n.* 6. *vers. Quando sententia confirmatur*, *de officio Delegati*, & ibi etiam Immola post longam disputationem *n.* 16. & Barbacia sub *n.* 32. Lanfrancus *in cap. quoniam contra*, *tit. de interlocutor. n.* 135. *versic. quæro subsequenter*, *de probationibus*, latè prosequitur eandem sententiam tenens Laurentius Sylva, *consil.* 5. *n.* 7. *&* 8. Guido Papæ *decis.* 476. *n.* 4. Minsingerus *singular. observation. centuria* 4. *observat.* 94. Bartol. Blaret. *in l. diffamari*, *cap.* 11. *num.* 55. Afinius *in praxi judic.* §. 31. *cap.* 7. Maranta *in speculo in ultimo actu judicial. part.* 6. *num.* 6. Et hanc opinionem communem dicunt Philippus Franchus *in dict. cap. Romana*, §. *fin. num.* 3. Abbas *in dict.* §. *præterea*, *num.* 6. Afinius *ubi proximè* ex eisdem, & Jason. *in l.* 1. *n.* 11 *ff. de re judicata*, & ex eo Bellacomba *lib.* 7. *Syntagma. commun. opinion. tit.* 21. *de appellationibus*, *num.* 42. & magis communem dicit Alexander, *in dict. l. à Divo Pio*, *num.* 20. *in fin. de re judicat.* 2

Eandem etiam opinionem, quod † Judex appellationis, non Judex primus Ordinarius debet suam sententiam ultimam executionis mittere, quando eam meretur, sequutus Bartol. communiter receptam dicit Vestrius *in praxi lib.* 8. *cap. ult. sub n.* 9. *vers. Sed dicet*, Mandosius *in formulis commissien. in commission.* 23. *executor. in verbo*, *Præfat. R. D. Auditori*, *fol.* 126. post quos etiam de communi testatur Scaccia *de appellationib. quæst.* 11. *art.* 7. *num.* 162. qui post Rebuffum *in tractatu de sententia execut. art.* 7. *gloss.* 7. *num.* 5. *to.* 1. *fol.* 364. firmat, quod quando Judex appellationis cognovit de appellatione † & confirmavit, vel infirmavit sententiam, vel aliquid immutavit, ut tunc ad eum, non ad alium spectet executio, & eam sententiam sequitur, loquendo de Rota, Cartarius *in decis.* 10. *n.* 1. ubi magis communem firmat. 3

Et quod ab eo Judice ad quem, qui sententiam tulit, † fit expedienda executio non ab alio, nisi ad ejus litteras & commissionem per *dict. l.* 4 5

pro-

properandum, §. *ſin autem reus*, *C. de judiciis*, *& l. à Divo Pio*, §. *ſententiam Romæ*, *ff. de re judicata*, Muſcatellum *de appellationibus* 1. *part. gloſſa demandatur*, *num.* 35. Morlam *in emporio juris*, *tit. de juriſdict. omnium judicum*, *quæſt.* 20. Rodericum Suarez *in l. poſt rem judicatam*, *quæſt.* 5. *ff. de re judic. conſ.* 86. *num.* 4. *&* 20. Nizol. *alleg.* 36. *n.* 16. tenet Marius Giurba *deciſ.* 96. *n.* 3. Petr. Barboſ. *in l. divortio.* 8. §. *ſi vir. n.* 51. *ad finem*, *ff. ſolut. matrim.* eandem opinionem etiam tenet Petrus Surdus poſt alios *in conſ.* 204. *num.* 1. *& ſeqq.* & eandem ſequutus eſt Rota, ut per Alex. Ludovif. *deciſ.* 545. *num.* 1. quæ quidem communiter practicatur apud omnia Tribunalia Eccleſiaſtica, & temporalia, à qua nullatenus jam erit recedendum.

Hujus reſolutionis prima eſt ratio, quia non
6 agitur ex prima ſententia † ſed ex ultima etiam confirmante, quam reddunt Doctores omnes in principio citati, *n.* 2. Quia primæ ſententiæ ef-
7 fectus † appellatione extinctus eſt, *l. in fin. ff. ad. S. Conſultum Turpilianum.* Et ideò primus Judex
8 Ordinarius ſuam ſententiam † ex qui non poteſt, cùm actio, & cæteri effectus ex ea extincti ſint, ut inquiunt Doctores hactenus allegati, & præſertim Alexander, *in dict. l.* 1. *in principio*, *ff. de re judic.* Petrus Barboſa *in dict. l.* 8. §. *ſi vir. num.* 51. *ad finem*, Cartharius *deciſ.* 10. *n.* 4. *&* 5. Ubi cum Alexandro hanc rationem fulſit ex eo, quod actio
9 judicati prioris ſententiæ † ex eo extinguitur, quia appellatio rem ad eum ſtatum reducit, quo tempore litis conteſtationis in cauſa principali reperiebatur, *l. ita demum*, *C. de procuratoribus & l. ab executione* §. 1. *ff. de appellationibus*, cum aliis, ut cum Lancelloto *de attentatis*, 2. *part.* cap. 11. *de attentatis appellation. pendent. in præfation. num.* 120. Sed tempore litis conteſtatæ hæc actio judicati non competebat, nec poterat; ergo idem poſt appellationem, & ſic concludunt omnes non primum Judicem Ordinarium, ſed Judicem qui ultimam ſententiam tulit, ſeu alium
10 executionem merentem, illam exequi debere, † & eandem etiam rationem, quod agatur ex ſententia confirmante, non ex confirmata, probant in his terminis Papienſis *in practicar. in forma appellation. ad fin. in gloſſa*, *cauſis & rationibus ſub num.* 2. *fol.* 426. Franch. *in cap. ex ratione* 8. *columm. ante penult. in fin. num.* 98. *de appellationibus*, Caſſiador. *deciſion.* 13. *habuerat*, *num.* 3. *de reſcriptis*, *fol.* 269. Veſtrius *in praxi*, *lib.* 8. *cap. ult. ſub nu.* 9. Et Scaccia *de appellation. quæſt.* 11. *artic.* 7. *ſub n.* 82. *verſic. ratio eſt.*

Qui *num.* 163. poſt Bartol. doctrinam, Mah-
11 doſium, & alios, † hanc concluſionem extendit ad Judicem Delegatum Principis, qui ſi ultimam ſententiam dixerit in gradu appellationis, illam poteſt exequi, & executoriales licitè expedire firmant.

12 Secunda fundamentalis ratio eſt, † ne continentia cauſæ dividatur, ex *l. nulli*, *C. de judiciis*, quam reddunt Muſcatellus, Morla, Nizol. & alii citati, per Marium Giurbam *in de-*
13 *ciſ.* 96. *num.* 3. Magna enim eſt unius † cauſæ ad ſeipſam continentia, ut dicit Cynus *in l. prorſus*, *C. de judiciis*, quod procedere volue-
14 re Doctores, † nedum in principali negotio, ſed in alio etiam ab eodem originem trahente, Felinus *in cap. ex tenore*, *num.* 19. *de reſcriptis*, Baldus *in cap.* 1. *col. final. de conſ. overſ. inveſtitur.* Polydorus Ripa *obſervatione* 140. *n.* 2. *&* 3. Cavagn. *ad decretum Montisferr.* 22. §. 2. *n.* 3. Fachineus *controverſ. judic. lib.* 11. *cap.* 7. *fol.* 75. Riminaldus Senior. *conſil.* 320. *n.* 20. *vol.* 2. Marius Giurba *deciſion.* 23. *n.* 1.

Et ideò ex hac ratione ſi prima ſententia in eo ſit ſtatu, † quæ exequi poſſit, ad illum per- 15
tinet Judicem, qui juriſdictionem præoccupavit, quia continentia cauſæ dividi non debet, tam reſpectu cognitionis, quàm executionis; etenim juriſdictionem qui præoccupavit in cognoſcendo, præoccupaſſe intelligitur in exequendo, Sebaſt. Sapia *in l. cum quædam puella*, *numer.* 18. *ff. de juriſdict. omnium jud. repetit. vol.* 1. Petrus Surdus *conſil.* 132. *num.* 22. Giurba *dict. deciſ.* 23. *num.* 2. quæ faciunt ad ea, quæ exactiſſimè adduximus *in tract. de Regia protect.* 4. *part. cap.* 14. *à num.* 89. *cum pluribus ſeqq.* ubi abundè poſt longam diſputationem reſolvimus, † ad Judicem ſecularem, *ubi compe.* 16
tens ſit cognoſcere de cauſa Clerici, pertineat executio realis, non perſonalis, quam opinionem validiſſimis fundamentis ſulcivimus; quæ nec attendens, nec aliqua pro ſua opinione conſiderans, ſed ex capite clauſis oculis † noſtram contradi- 17
xit noviter Summiſta ille Ant. Diana *reſol. moral.* 3. *p. tract. de immunit. Eccleſiaſt. reſol.* 4. Quem nunc ulterius non carpimus, alibi eundem juris principia docebimus, ne audacter, temereque contra tot fundamenta juris inevitabilia, tantorumque Doctorum veram doctrinam quos ibidem citavimus, ulterius præcipitetur, *tractent fabrilia fabri*, & ne mittant falcem in meſſem alienam.

Ex quibus quidem reſolvendum † erit, quod 18
regulariter, quoties ſemel devoluta fuerit ad Rotam, aliumve Judicem ſuperiorem Eccleſiaſticum cauſa ipſe liberè & legitimè poterit ſuæ ſententiæ [ſi aliàs de jure executionem mereatur] executoriales expedire, & exequi condemnatum abſque eo, quod prima inſtantia Ordinarii percuſſa dicatur, nec ad hunc per Senatum fiet executorialium harum remiſſio.

Hæc noſtra vera reſolutio duas patitur limitationes, † in quibus executoriales iſtas Ordinario 19
per Senatum remittendas eſſe, ut de executione cognoſcat, erit inſuper affirmandum, attenta juris ſubtilitate non tamen ſtylo contrario, de quo inferiùs *num.* 30. *in fin.* Sed pro diſputandi ratione

Prima limitatio ſit, quando coram Judice ſu-
periore ex ſua ſententia † fuit executio petita 20
non officio Judicis; ſed intentata fuit actio judicati, quia cùm iſta ſit omnino movenda coram Judice rei quomodolibet competente ipſius, contra quem competit, Bart. *in l. à Divo Pio*, §. *ſententiam. ff. de re judic.* ſequutus à Cuma, & Alex. ibidem Bald. *in l.* 2. *col.* 2. *C. de execution. rei judicatæ*, *& in l. Argentarium*, *ff. de judiciis*, Angelus *in l.* 4. §. *conventione*, *ff. de re judicata*, Butrius *in cap. poſtulaſti ad finem de foro competenti*, Petrus Surdus plenè *in conſil.* 204. *num.* 8. Caſtrenſis *in l.* 4. §. *ait prætor*, *ff. de re judicata*, Muſcatellus *de appellationibus* 1. *part. gloſſ. demandatur*, *num.* 25. Giurba *deciſ.* 96. *ſub n.* 3. *&* *n.* 4. *&* 5.

Qui tamen omnes licèt † concludant com- 21
petentem rei condemnati dici non ſolùm primus judex Ordinarius, verùm & etiam ille ultimus

ap-

appellationis, qui ultimam ſententiam tulit, & propterea poſſe dictam actionem intentari coram Judice Ordinario, & coram Judice ſuperiori condemnante, ut & ulteriùs probat poſt Franchum Scaccia *de appellationibus, quæſt.11. articul.7. n.165. verſicul. Reſtringe ſecundò*, in hæc: *Reſtringe ſecundò declarando ut procedat, quando pro executione ſententiæ imploratur officium Judicis, quod exſententia producitur, & habent paratam executionẽ, ſecus ſi intentaretur actio judicati, vel in factum, quæ oritur ex ſententia, quia iſto caſu poterit intentari etiam coram Judice, à quo, cum poſſit intentari coram quolibet Judice Ordinario, ſicut & quælibet alia actio*, Franchus *in cap. tertio, Romana, §. final. ſub verſic. Limita tamen, de appellationibus in 6. &c.*

22 Dixit etiam Rota, & per * Alexandr. Ludovic. *deciſ.45.n.1. & 2.* in hæc: *Et ſententia non fuit ab ipſo Vicelegato, ſed à quodam Joſepho Suarez lata, unde ab ipſo, non ab alio debebat executioni demandari. cap. quoad conſultationẽ de re judicat. l. properandum, §. ſin autem, C. eodem tit.* Doctores *in leg. à Divo Pio, §. ſententiam*, ubi Jaſon. *n.3. ff. de re judicata*, cum aliis per Surdum *conſil.204. n.1.* quod procedit, ſi fuit petita executio officio Judicis nobili, licet ſecus, ſi eſſet intentata actio in factum, ſeu rei judicatæ, quæ poteſt coram quolibet alio Judice intentari, *leg. final. in fin. C. de præſcriptionibus longi tempor.* Felinus *in cap. poſtulaſti, n.11. de foro competenti*, Surdus *ibi n. 7. &c.*

Tamen parumper ſubſiſtendum; etiam licet 23 quando intentatur * actio judicati & in factum competens Judex etiam dicatur ſuperior, qui ſententiam tulit, ut probant ipſi omnes Doctores, hoc videtur intelligendum, quando reus condemnatus, contra quem ea actio intentatur, in loco ſuperioris reperitur: explicabo libenter, eſt quippe Judex appellationis in hac actione Judex competens, non 24 quia ſit ordinarius rei condemnati, * nam is juriſdictionem habet in territorio Ordinarii legatã, quæ nec ſortitur effectum, niſi appellatione mediante, & coram ipſo legitimè introducta, Gloſſa *in cap. Paſtoralis, de officio Ordinarii*, Guido Papæ *deciſ.436.* Amatus *deciſ.33.n.7. &* 8. Berretus *conſil.17.nu.15.* Cartarius *deciſ.68.29.* Petrus Surdus *conſil.57.num.18.* Natta *conſil.82. & conſil. 580. nu.5. &* ſuper devolutus Ancharran. *conſil.36.* Afflictis *deciſ.145.* Cavalvan. *deciſ.25. num.6. part.1.* Surdus *deciſ.266. n.11. & deciſ. 147.nu.2.* Bertazolus *conſil.254.num.10.* Berojus *conſil. 120. n.8. vol.3.* & eſt in his terminis juriſdictionis Eccleſiaſticæ textus expreſſus *in cap. cauſæ omnes 20. ſeſſ.24. de reformatione, cap. 20.* & Nos paſſim id diximus in diſcurſu hujus 2. *part.*

Sed dicitur Judex competens iſte Judex ſupe- 25 rior eo, quod tunc agitur * ex quaſi contractu celebrato in judicio, & qui oritur ex ipſa ſententia, *l.3. §. idem ſcribit, ff. de peculio*, & per conſequens propter forum quem ſortitur ex ipſo quaſi contractu convenitur, *leg.3. §. idem reſcribit,* 26 *ff. de peculio.* Et quod ratione quaſi * contractus, ſicut & ratione contractus ſortiatur quis forum, eſt textus expreſſus *in l. hæres abſens 19. §.1. ff. de judiciis*, & ibidẽ latiſſimè plura congerens Petrus Barboſa à *n.1. per totum, §. cui conſonat l.32. tit.2. part.* 27 3. Et ideò is Judex appellationis * competens ſimul dicetur, ut probant ex hoc fundamento Salicetus *in l. eos, nu.8. in fin. & n.9. C. de appellat.* Caſtrenſis *in leg.4. §. ait Prætor. ff. de re judicata*, Muſcatellus *dict. gloſſa demandatur, n.25.* & prius agnovit Cinus *in dict. l. eos*, ſequuntur Baugior. *in retibus Ciciliæ 132. poſt annum, ubi firm.* & Mota *n.17.* Giurba, qui melius explicat *in deciſ. 96. nu. 5. 6. & 7.*

Igitur hanc doctrinam imitantes, * ſi in loco 28 Judicis ſuperioris non reperiatur reus condemnatus, in quem dirigitur actio in factum, tunc, cum ibi conveniri nequit, quia tunc ſortitur quis forum loci contractus, aut quaſi contractus, ſcribi, non aliter reperiatur, *l. hæres abſens, ff. de judiciis, c.1. §. contrahentes de foro competenti, lib.6.* plurimos Doctores ad id citavimus hac 2. *part. cap. 5. §. 3. & cap. 27. à numer. 14. & per totum caput.*

Sequitur, quod ſi in loco ſuperioris, reus con- demnatus * non fuerit repertus, non poterit ibidem 29 conveniri actione in factum ex re judicata, cùm ſuperior ipſe careat juriſdictione, & in eo ceſſet juriſdictionis competentia, unde fit quod ſi executoriales expedierit, & exequatur reum; debeant iſtæ omnino per Senatum, reo recurrente, tradi parti, ut illis coram Ordinario utatur in prima hujus actionis inſtantia, qui originaliter, naturaliterque Judex eſt competens. At verò ſi tempore deductæ actionis in factum in judicio ſuperioris * præſens in loco ſit reus conventus, legitimè 30 poterit ibidem exequi, quia tunc pariter Judex eſt competens ex hactenus relatis Doctoribus, nec ob id offendi dicitur prima inſtantia Ordinarii, cùm Concilium Trid. *in dict. cap. cauſæ omnes*, non excluſerit modos legitimos, quibus de jure quis ſortitur forum alienum, ut latiùs deduximus *in dict. cap. 5. per tot.* Subtilis eſt & legitimus diſcurſus iſte de quo *à n.19.* Sed nihilominus difficile erit admitti in praxi, cùm ſtylus univerſalis contrarium obſervet, cui ſtandum erit indiſtinctè, ſive condemnatus ibidem reperiatur, ſive non.

Secunda limitatio erit ad prædictam regulam generalem * à principio *hujus cap.* latè comprobatam, ut non procedat quando prima ſententia 31 tranſierit in rem judicatam, eo quod expreſſè vel tacitè fuerit appellationi renuntiatum, ut de expreſſa, quando ſcilicet partes in ſententia conſentiunt, & ab illis fuerit confirmata & approbata, ut tunc * non Judex appellationis, ſed Ordinarius in- 32 ferior, qui eam tulit, illam exequatur, firmant Bartol. *in dict. l. à Divo Pio ſub n.15.* ibi: *Quandoque pars ſua ſponte, ff. de re judicata, l. præcipimus, §. officiis ſub n.2. C. de appellationib.* Veſtrius *in praxi Roman. Curiæ, l.8. cap. ult. ſub n.9. vers. Sed dices, fol.267.* ſequitur Scaccia *de appellationibus, quæſt. 11. artic.7. n.195.* & Rebuffus *de executione ſententiæ, artic.7. gloſſa 9. ſub n.6. fol.364.* Qui duo ultimi etiam loquuntur, quando appellans acquievit ſententiæ, aut renuntiavit ſuæ appellationi.

Per confirmationem tacitam tunc continget, * 33 quando condemnatus intra terminum non appellavit, quia tunc Judex qui ſententiam tulit, illam exequitur, Franchus *in cap. Romana, §. ſi. n.3. vers. Aliquando prima ſententia, de appellationibus in 6.* Rebuffus *de ſententia execution. articul.7. gloſſa 9. vers. Sed dices*, Veſtrius *dict. lib.8. cap. ult. ſub n.6.* Mandoſius *in formula commiſſion.23. executor. in verbo, Ob non proſequutionem, & in verbo, Præfato R.D. auditori, folio 125. & 126.* Scaccia *de appellationibus, dict. q.11. artic.7. n.166.*

Item etiam quando interjecta appellatio de- ſerta remanſit; nam Judex, * quia eam tulit infe- 34

rior, illam exequitur, cùm transierit in rem judicatam, Felin. *in c. ex part. 12. el 2. n. 9. de rescriptis*, Franch. *in c. ex ratione, n. 95. vers. Sexto quæritur, deserta appellatione, de appellationib.* Rebuff. *dict. art. 7. gloss. 9. n. 7.* Mandosius *in formulis commission. in commis. 23. executor. verbo, Ob non prosecutionem, fol. 125.* pract. Papien. *in forma appellation. à sentens. diffinit. glossa in causis & rationibus. sub num. 3. fol. 476.* Vestrius *dict. lib. 8. cap. ult. n. 9. versic. Sed dicet*, latè explicat, & extendit Scaccia ubi proximè, à *n. 167. cum seqq.*

Et est ratio, quia ob desertam appellationem
35 *Judex superior jurisdictione caret, *l. ult. C. de tempor. appellation. l. si quando, C. eodem tit.* quam in proposito reddunt Baldus & alii *in l. si contra, C. de appellationibus*. Baldus *in Authentic. si quis litigantium, C. de Episcopali audientia*, Abb. *in cap. pastoralis, §. præterea, de officio, Delegati, & in cap. cum Ecclesia de appellationibus*, Minsinger. *singular. observation. centur. 4. observat. 94.* observat Asini. *in pract. dict. cap. 7. §. 1.* Blater. *in l. diffamari, cap. 11. num. 55.* Catharius *in decis. 10. nu. 7. cum seq.*
36 Ubi extendit, etiamsi ob desertionem * Judex appellationis confirmaverit sententiam inferioris Ordinarii, quia caret jurisdictione, & satis ob desertionem sit à jure confirmata, Scaccia ubi proximè, *num. 170.*

Ex quibus sequitur manifestè, quod cum in his
37 casibus superior * careat jurisdictione, & inferiori Ordinario competat sententiæ tacitè, vel expressè approbatæ per partem, aut partes executio: si superior illam intentaverit, causa executionis ad Ordinarium erit remittenda per Senatum, ex latiùs hactenus comprobatis.

Circa has duas limitationes unum notabile ad-
38 vertas, * & quoad primam stando in meris & rigorosi juris terminis, juxta quod fundavimus illam *à nu. 23.* satis peracutè & dempto stylo, qui est in contrarium, ut agnovimus sup. *num. 30.* Eo igitur in casu, quando diximus causam executionis debere per Senatum remitti Ordinario, tunc simul tradendæ sunt parti executoriales, ut illis coram eo utatur, quoniam cum ad Judicem appellationis legitimè fuerit causa devoluta, & ipse sententiam in rem judicatam translatam tulerit, ad ipsum pertinet executoriales expedire, ut illis pars utatur sive officio Judicis, sive actione in factum ex Doctoribus *à principio cap.* citatis, & idcirco sunt parti tradendæ, quoniam hæ executoriales sunt instrumentum rei judicatæ legitimè expeditæ, & eam probant ex his quæ abundè diximus *de Regia protect. 4. part. cap. 1. per totum.* At ideò necessariæ sunt ad proponendam, & prosequendam executionem coram Ordinario, juxta quæ nos latissimè hac *2. part. cap. 26. à principio*; quo etiam probavimus litteras, ex quibus oritur probatio juris partis, ei esse tradendas, ut coram Ordinario eis utatur, prout in hoc casu ibidem secundam resolutionem limitavimus.

At secus in casu hujus secundæ limitationis,
39 de qua *à numer. 31.* dicendum erit, * quoniam quando tacitè, aut expressè pars acquievit sententiæ inferioris, nulla fuit superiori devoluta jurisdictio, sed ad inferiorem redacta, exequi possit suam sententiam solus, & ex ea executoriales per consequens expedire ad eundem effectum; quare cum superior in prædicto casu expedierit executoriales, retinendæ erunt in Senatu, remissa causa executionis Ordinario; quia cum superior jurisdictione caruerit, acta à se gesta nulla omnia judicantur, ut latè diximus *in d. cap. 26. à numer. 33. & seqq. vers. Ad justificationem jam, &c.* Et propterea omnino inutilia ad effectum executionis remissæ Ordinario, quia nullam faciunt probationem, nec fidem in judicio; nec extra, juxta quæ comprobavimus *in cap. 26. à n. 34. & seqq. in 2. concluf. per totam*, usque ad cap. finem, ad quod te remitto pro pluribus huic resolutioni validè necessariis.

CAPUT XXX.

De signatura propriæ manus Sanctissimi, & quales litteras, quave forma ipse subscribat, & quot à signatura per *concessum*, necnon per *annulum Piscatoris* differat.

SUMMARIUM.

1 *Subscriptionis formula, qua signantur singulæ litteræ Apostolicæ, sive per Sanctissimum, sive per alios, ignotæ sunt etiam per Doctissimos in partibus Hispaniæ degentes, necessariæ tamen penitùs recursus Regii cognitioni.*

2 *Supplicationes omnes, quæ per Datariam expediuntur subscribuntur manu Sanctissimi.*

3 *Supplicatio omnis duas continet partes. Prima continet quod petitur; secunda absolutionem ab excommunicatione ad effectum dumtaxat consequendi gratiam, & clausulas non obstantes.*

4 *Supplicatio porrigitur Datario, & revidetur à quibusdam qua apponitur summarium contentorum referendum Sanctissimo per Datarium tempore subscriptionis.*

5 *Subscriptionem apponit Papa in eodem papyro supplicationis.*
Subscriptio omnis sive per Papam, sive per alios quoslibet in supplicationibus apposita dicitur signatura, ibid.

6 *Subscriptio Sanctissimi apponitur per fiat cum prima littera nominis proprii, quod Papa habebat ante creationem, non postea assumpti juxta morem Romanæ Ecclesiæ.*

7 *S. D. N. Urbanus VIII. hac ætate feliciter Ecclesiam universalem gubernans laudatur.*

8 *Urbanus VIII. ante creationem nominabatur Maphæus, & subscribit supplicationem per Fiat. M. cum prima littera nominis proprii sua propria manu, & littera.*

9 *Supplicationis secundam partem quomodo subscribat Papa, & quo in loco ejusdem.*

10 *Supplicatio continens materiam justitiæ, & contentiosæ jurisdictionis, qua formula per Sanctissimum subscribatur.*

11 *Subscriptione per placet utitur Sanctissimus in commissionibus, quibus rectè convenit.*

12 *Subscripta supplicatio per Sanctissimum ad quos officiales transmittatur, ut denique Bullæ super ea fabricentur.*

13 *Data gratiæ non attenditur, nec expeditionis litterarum, sed data parva, ubi utraque data concurrit ad aliquem effectum inter aliquos. Quod & latius explicatur ut sub data parva expediuntur litteræ, ibid.*

14 *Parisius refertur attestans de signatura supplicationis propria manu Sanctissimi, & de ejus praxi.*

15 *Supplicationis primam partem qua formula subscribat Sanctissimus.*

16 *De efficacia verbi*, Fiat, *quoin subscriptione supplicæ*

plicationis utitur Papa, & qua ratione per Fiat subscribat.

17 *Signaturâ per* Fiat *solus utitur Papa.*

18 *Signatura per* Fiat *aliis latior est, & potentior.*

19 *Et in favorabilior aliis signaturis præfertur.*

20 *Supplicationes subscribit Papa ut plurimum in sua Camera præsente Datario aliquando in plena signatura.*

21 *Supplicationes subscribit Papa propria manu, & cum prima littera sui nominis proprii, litteras verò desuper explicatas nullatenus, imò in eis apponitur nomen assumptum in creatione: & quare, & sequentibus.*

22 *Supplicationes subscribit Sanctissimus propria manu, & nomine proprio, quia facit actum personalem, & actionem propriam à sua voluntate, & animo pendentem.*

23 *Litteræ fabricantur ab officialibus Sedis Apostolicæ, cujus virtute officia gerunt, & ideò nomen Pontificatus apponunt.*

24 *Anastasii Germonii ratio hujus diversitatis alia apponitur*

25 *Signatura per concessum utitur Prælatus habens facultatem à Papa, exceptis quæ immediatè expediuntur per Datarium, & quales hæ sunt, & 26.*

27 *Prælatus habet limitatam potestatem signanter signandi supplicationes ad beneficia certæ quantitatis.*

28 *Supplicationes cæteras omnes cujuslibet generis subscribit Prælatus, cujus opera utitur Papa ad exoneretionem tantorum gravissimorum negotiorum.*

29 *Prælatus habens à Papa facultatem signandi supplicationes, qua forma per cõcessum subscribat. Et tam in prima supplicationis parte quàm in secunda, ibidem.*

30 *Supplicationem impertinentem, & non dignam concessione, quando rejiciat Prælatus.*

31 *Praxim subscribendi supplicationes, per concessum apponit Flaminius Parisius hic relatus.*

32 *Papa utitur signatura per* Fiat, *Prælatus verò per* concessum, *ibidem.*

33 *In signatura gratiæ licet adsit differentia inter Papam, & Prælatum, in signandis supplicationibus justitiæ, nulla, vel modica.*

34 *Super supplicationibus, sive à Papa subscriptis, sive à Prælato, habente Papæ facultatem litteræ & Bullæ, uno, & eodem modo pariter ab officialibus fabricantur.*

35 *Prælatus juxta negotii gravitatem aliquas litteras defert Sanctissimo subscribendas, si adest justa causa subscribit propria manu.*

36 *Senatus Regius non admittit commissiones in prima instantia subscriptas per concessum.*

37 *Prælatus signans per concessum, licet dicat in præsentia D.N. Papæ, in præsentia Papæ nunquam subscribit, sed in domo sua.*

38 *Præsentia Papæ quam asserit Prælatus in sua signatura per concessum est ficta.*

39 *Concil. Trid. forma subscriptionis est personalissima, excludens omnem fictionem, & veritatem repræsentativam, atque subscriptionem per æquipollens.*

40 *Cap. in constitutionis 25. quæst. 2. ponderatur pro illa præsentia ficta, qua in sua signatura per concessum utitur Prælatus.*

41 *Signatura per* Fiat, *præfertur signaturæ per* concessum.

42 *Etsi signatura per* cõcessũ *habeat prægnantiores,* Salgado de Supplic. & Reten. *& privilegiativas clausulas.*

43 *Potentia verbi,* Fiat, *præponitur cuilibet alii verbo præceptivo, & voluntatem magis demonstrat.*

Gratia per Fiat, *præfertur gratiæ per* concessum, *quando sub eodem die utraque sonet, ibid.*

44 *Prælatus habet facultatem subscribendi supplicationes ad beneficia, ut supponit Regula Cancellariæ.*

45 *Subscriptio per* concessum *in commissionibus avocatiriis in prima instantia non supplet defectum subscriptionis propria manu Sanctissimi.*

46 *Supplicationes super avocatione causarum in prima instantia, quando & quomodo per Datariam expediuntur, & quomodo rationalis causa comprobanda.*

47 *Sanctissimus difficillimè subscribit litteras avocatorias ab Ordinario, nisi justa, & probata adsit causa.*

48 *Commissiones agitandas in Curia, & in partibus avocatorias in prima instantia diversimodè subscribit Sanctissimus.*

49 *De signatura per annulum Piscatoris, & quæ litteræ per eum signentur.*

50 *Annulus Piscatoris, quæ signa, & figuras habeat.*

51 *Sigillum quæ signa habeat, ut illi fides detur, ibid. & 52.*

53 *Litteræ annulo Piscatoris muniendæ plures simul deferuntur Sanctissimo in cujus præsentia sigillantur.*

54 *Per annulum Piscatoris non satisfit formæ personalissimæ subscriptionis propriæ manus Sanctissimi.*

55 *Per annuli Piscatoris munimem non satisfit Tridentino desideranti rationabilem causam in avocatoriis primæ instantiæ*

56 *Litteræ tangentes justitiam, seu commissionem cognoscuntur in cordulis canapi.*

57 *Litteræ principalis gratiæ cognoscuntur in cordulis fericis rubrei, croceique coloris.*

58 *Litteræ executoriæ gratiæ habent cordas Canapi.*

59 *Per plumbum sigillantur omnes Bullæ expeditæ per Cancellariam, aut Cameram.*

60 *In sigillo plumbeo quare apponitur facies Sancti Pauli ad dexteram, & S. Petri ad sinistram.*

61 *Plumbeum sigillum quibus litteris circumscribitur.*

62 *Quæ litteræ Apostolicæ plumbentur, & quando plumbeum sigillum pendet ex cordulis fericis, aut ex cordulis canapi.*

63 *Plumbatæ postquam sunt litteræ, gratia dicitur perfecta, ex ea agi potest, & possessio apprehendi. 64. & 65.*

66 *Commissiones causarum non valent nisi litteræ fuerint expeditæ.*

67 *Jurisdictio licèt adquiratur à tempore Datæ, ad ejus tamen exercitium requiruntur litteræ, & earum præsentatio Delegato.*

68 *Per nullam signaturã, seu subscriptionem in litteris avocatoriis primæ instantiæ satisfieri formæ personalissimæ Concilii Trid. requirentis subscriptionem propria manu Sanctissimi, & 69.*

SÆPISSIME in discursu hujus secundæ partis, & ferè in cunctis ejusdem capitulis de subscriptione propria manu Sanctissimi † 1 in commissionibus apponenda, juxta formam Concilii Trid. *session. 24. de reformatione,*

*cap.*30. *causæ omnes*, tractavimus; sed stylo Romanæ Curiæ, & quomodo ipse scribere soleat, plurimi etiam doctissimi in his partibus Hispaniæ sunt expertes; operæ propterea pretium duximus, hoc in loco praxim Curialem [non absque parvo labore à nobis tum ex longo, consuetoque cursu atque varia Rotæ decisionum, & Doctorum lectione, tum etiam ex continua peritissimorum Curialium cõmunicatione, fidentissimaque relatione, adquisitã]inferenda fore, ut cunctis in hoc Regio consilio Supremo versantibus nota sit deinceps, aliasque incidentes difficultates inde tractandas, & resolvendas, quæ valdè huic recursui & utiles, & necessariæ sunt, admodùmque obscuræ, & ab omnibus non ita facilè recognitæ, coguntur potiùs quotidie in plurimorum casuum occurrentia mendicare.

Et licèt ex Concil. Trid. *in cap. causæ omnes sessim.*24. *de reformat.* Subscriptio requiratur * 2
pro forma in ipsomet rescripto avocatorio primæ instantiæ, ita ut Senatus Regius nullo modo contenetur sola supplicatione subscripta (dubius de fide quarumdam declarationum, quarum meminimus, & retulimus infra hoc .. *p.*§.2. *à num.* 8.) Sicuti intentius attentè examinavimus inferius *in* §.5. *per totum*: tamen formam, & modum subscribendæ supplicationis (de qua Doctores tractant, & stylus Romanæ Curiæ observat) *hoc cap.* diligentiùs discutiemus, ut illum applicare facilè quis possit ad subscriptionem rescripti, quæ in ipso apparere debet in Senatu, quo & ipsa supplicatio juxta præfatum stylum subscribi consuevit.

Omnes igitur ferè supplicationes, quæ per Datariam expediuntur, subsignari, & subscribi assolent per propriam manum Sanctissimi, in hac forma. Fit supplicatio in uno folio papyri, quæ habet * duas partes; in prima fit relatio ejus quod 3
à Sanctissimo petitur, & supplicatur, juxta Mandosium *in Regula* 19. *Cancellariæ, quæst.*9. *num.*1. Ant. Augustin. *decis.*256. *lib.*3. Peregrin. *decis.* 111. Crescentius *decis.*209. *lib.*1. Omnes in manuscriptis; in secunda supplicationis parte petitur absolutio ab excommunicatione; ad effectum dumtaxat obtinendæ gratiæ petitæ in priori parte supplicationis, & simul mentionantur aliquæ clausulæ ordinariæ, nẽpè derogationes, & nõ obstantia, &c.

Quæ supplicatio porrigitur postea Domin. Datario Romani Pontificis, & revidetur à quibusdam * officialibus deputatis, à quibus in calce 4
ejusdem supplicationis apponitur summarium eorum, quæ in prædicta supplicatione continentur quod quidem summarium solet legi, & referri dumtaxat per Datarium Sanctissimo D.N. Papæ, qui quidem tunc signat supplicationem in eodem papyro (quæ signatura dicitur subscriptio * propria 5
manu Sanctissimi,) sicut generaliter omnis subscriptio, cujuslibet Cardinalis Præfecti signaturæ sivè gratiæ, sive justitiæ, vel alterius Prælati hoc habentis in facultate sibi concessa per Papam litteras gratiæ, aut justitiæ, dicitur signatura; ut notissimum est cunctis, & ex dicendis apparebit.

Quæ subscriptio ita efficitur propria manu Pon- 6
tificis, *Fiat ut petitur*, *M.* cum prima * littera dumtaxat nominis proprii Pontificis, quod nempè habebat ipse anteaquam ascenderet ad Sedem Pontificalem, & non nominis proprii, quod post electionem, & adorationem assumpsit, cum mos sit notissimus Romanæ Ecclesiæ, ut Pontifex noviter creatus mutet nomen proprium, & aliud suo ex arbitrio assumat, ut exemplo Sanctissimi * Do- 7
mini nostri Papæ Urbani VIII. (qui hac nostra ætate tantis dotibus prudentiæ eminentissimæ, cunctisq; notissimæ scientiæ, & sanctitatis ornatus, Ecclesiam sanctè, pieque & feliciter universalem gubernat, & utinam regeret per immensa secula) antè suam creationẽ * nomine proprio & naturali, 8
seu è fonte Baptismali nominabatur Mapheus, & appellativo cognomine Barberinus (illustrissimæ admodum prosapiæ, quam utinam per institutum nostrum nobis liceret longius extollere & altius percantare) Igitur sic subscribit supplicationes prædictas, *Fiat ut petitur M.* cum sola prima littera prioris nominis proprii, quod (ut diximus) erat Mapheus, quod & affirmant Doctores mox citandi.

Et hoc modo prædicto signat seu subscribit sua propria manu, * & littera priorem supplica- 9
tionis gratiosæ partem, secundam verò ad marginam clausularum hoc modo simpliciter, *Fiat M.* demta oratione, *ut petitur*.

Si autem supplicatio * contineat materiam ju- 10
stitiæ, atque contentiosæ jurisdictionis, diversa utitur signatura, seu subscriptione Sanctissimus hoc modo, *placet M.* motus proprios autem, aliasve constitutiones Apostolicas, ita subscribit *placet motu proprio M.* ita latè videre est per Ludovic. Gomez *in compendio utriusque signaturæ*, posteà in Regula *de non judic. juxtà formam supplicationis sub quæst.*16. *versic. Primò quia major pœnitentiarius*, *&c. fol. mihi* 147. *& versic. seq.* incipit, *& licet*, *&c.* & in versiculo, *Et si quæratur*, *quare potius* * *per hujusmodi verbum placet*, *latè ita-* 11
tur & reddit juridicam rationem, *quod verbum placet convenit commissionibus*, *&c.*

Et illhæc subscripta supplicatio transmittitur ad officium datæ parvæ, * ubi præpositus oppo- 12
nit in calce datam diei, & mensis, atque annum Pontificatus, inde supplicatio mittitur substitutis Reverendissimi Datarii, ut iste apponat datam, ubi scribit, *Datum Romæ apud S. Petrum*, *anno &c.* Hinc vadit ad Officialem de missis, qui aufert datam parvam, & summarium, & supplicatio mittitur ad registrum, quo registrata remanet, & aliis adhibitis stationibus, per abbreviatores traditur parti, quæ faciet conficere minutam litterarum; & postmodum litteræ conficiuntur & hæ litteræ pro- fibantur, & tandem registrantur, quarum vigore apprehendi potest possessio. Et nota aliter quod ubi concurrit * competentia super datam & tempus 13
ad aliquem effectum inter litigantes, non accipitur data gratiæ; nec Data & tempus expeditionis litterarum: ita determinavit Rota, ut per Seraphinum *decision.*318. *num.*1. Et etiam quoad validitatem gratiæ tempus datæ attenditur, ut latè ipsa Rota per Seraphinum *decision.*341. *numero* 9. 13. *&* 21. Et quod tempus datæ non tempus expeditionis litterarum, nec etiam tempus supplicationis subscriptæ attenditur citato Augustino Barbosa & aliis asserit Castillo *in tractatu de tertiis*, *cap.*41. *n.*62. *&* 63.

Sed nullus eorum agnovit hujus doctrinæ mysteriũ, notum dumtaxat practicis & versantibus in stylo Romanæ Curiæ, qui in partibus extra eã admodũ occultus est; explicant tamen & singulariter Hieronymus Gabriel *cõs.*193. *à n.*1. *usq; ad n.*8. post Caffiad. *decis.*1. *&* 2. *de renuntiation.* Rota per Cardinalẽ Paleotũ *decis.*72. *in fine.* Clariùs autẽ Gratianus *in disceptation. forens. tom.*1. *cap.*191. *à principio*, qui rectè asserunt datam (quæ sit attendenda) est illa parva data, quæ à proposito parvæ datæ

apponi-

apponitur poſt jam ſubſcriptam ſupplicationem à Papa, aliiſve miniſtris hanc ab eo habent facultatem ſignandæ ſupplicationis, ita ut nec tempus ſignandæ & ſubſcriptæ ſupplicationis (quæ adhuc eſt) nec data & tempus quo litteræ deſuper conficiuntur attenditur, ſed tempus quo apponitur illa data parva, ita ut gratia ſignata præcedens (per quam in rei veritate conceſſio perficitur) ſignatur attenta ea die, qua parva data facta eſt, & appoſita, ita ut non detur probatio in contrarium tanquam contra fictionem, adverſùs quam probatio non admittitur; ideò rejiciuntur articuli tendentes ad probationem quòd gratia alia die facta ſit, & omnia quæ poſt parvam datam geſta ſunt, & quæ ſubſequuntur ſignaturam Papæ, retrotrahuntur ad diem, quo obtenta eſt parva data, & appoſita, & perinde eſt ac ſi ſub eadem die cuncta facta fuiſſent. Et licet multò poſt litteræ deſuper conficiantur, hoc tempus (ut diximus) non attenditur, ſed tempus datæ parvæ, ſub qua litteræ ipſæ expediuntur, cui ſtandum eſt juxta ipſarum litterarum tenorem, & uſitatum Romanæ Curiæ ſtylum ſemper obſervatum, ut per Gratianum & alios Doctores *ſuprà* citatos videndum.

Nota etiam unum in quo plerique decipiuntur, quod litteræ aliquando expediuntur, *ſub data & ab anno Nativitatis Domini*, aliquando verò *ab anno Incarnationis*, ut tempus prioris datæ incipiat currere *à 25. Decembris Incarnationis*, tamen annus incipit *à 25. Martii*, Rota *in decis.* 180. *à n.9. & 10.* inter recollectas per Lud. Poſt. *poſt tract. de manutentione.*

Superiorem igitur ſignaturæ praxim & ſtylum
14 (qui vulgatiſſimus * eſt apud omnes Curiales) tradit Mandoſius *de infirmis reſign. quæſt.9. n.2. & quæſt.17. n.9.* Rebuffus *in praxi, tit. Bull. declar. nu.12.* latiùs Pariſius *in reſignation. benefic. lib.8. quæſt.7. n.15. cum ſeqq.* quem (ut de omnibus & ſingulis particulis notitia habeatur) referam ita loquentem: Supplicatio enim reſignationis fit à Copiſtis in medietate unius folii papyri, & poſtea porrigitur R.P.D. Datario, quæ revidetur à quibuſdam Officialibus deputatis, à quibus in calce
15 ſupplicationis * apponitur ſummarium contentorum in ea, quod ſolet legi vel referri per Datarium Sanctiſſimo D.N. qui ſignat ſupplicationem, *fiat ut petitur*, cum littera nominis proprii ante Pontificatum, *fiat ut petitur. A* tempore Pauli III. *fiat ut petitur M.* tempore Marcelli II. *fiat ut petitur* P. tempore Pauli IV. &c. Hoc tempore Sixti V. cùm vocaretur antea Felix, *fit ut petitur F.* Et in margine clauſularum ſignat, *Fiat. F.*

Poſtquam ſignata eſt ſupplicatio, iterum revidetur ab Officialibus, & hi ſolent apponere in calce, componat, ſi eſt reſervata penſio, aut fructus, & tranſmittitur ad officium datæ parvæ, cui officio Præpoſitus in calce ponit datem diei & menſis, ac annum Pontificatus: & poſtea datur officialibus præpoſitis ſuper compoſitionibus, & ibi ſolvitur compoſitio (ſi materia hoc exigit) qua ſoluta, ſupplicatio mittitur ſubſtitutis Reverend. Patris Datarii, qui illam porrigunt ipſi Datario, ut apponat datam, nam ſcribit, *Datum Romæ apud Sanctum Petrum, idibus, &c. anno 6.* & poſtea configuratur officiali de miſſis, à quo apponitur in calce, *Miſſa die tali, cum manu Datarii M. data tempore Gregorii XIII. E. prodat hoc tempore*, nam eſt Cardinalis, ideò ſubſcribit probatur, & iſte Officialis de miſſis aufert datã parvam, & ſummarium, & ſupplicatio mittitur ad regiſtrum, & poſtquam eſt regiſtrata, auſcultatur à Magiſtris Regiſtri, qui illam mittunt in Cancellariam ad Notarium Regentis Cancellariæ, ut eam diſtribuat inter Abbreviatores; & Abbreviator, cui contingit, illam dat partibus ſolutis quibuſdam, & tunc pars vel partes faciunt conficere minutam litterarum, &c. Et poſtea expediuntur litteræ ſolutis conſuetis, &c. Et illæ litteræ plumbantur, & regiſtrantur, & harum vigore capitur poſſeſſio, &c. Hactenus Flaminius.

Qui quidem in eadem *quæſt.7. nu.72. & ſeq.* iterum ita ait: * & hanc primam partem ſuppli- 16
cationis Papa ſignat, *Fiat ut petitur F.* & hoc modo ſignandi ſupplicationes Papam uti, omnes ſciunt; nam ita obſervatum eſt ab antiquo tempore, ut etiam Deus Optimus Maximus in mundi creatione dixit, *Fiat lux, & facta eſt Geneſ. 1.* Ita ejus Vicarius ſuam gratiam ſignat per *fiat*, ita Rebuffus *in praxi in 2. part. ſignat. n.14.* ubi *nu.16.* dicit hoc verbum, *Fiat*, ſignificare gratiam fieri de præſenti, juxta illud Evangelii, *Fiat mihi ſecundum verbum tuum*, & tradit in Rege Affictis *decis.253.* Ideò ſtatim perfecta eſt gratia, Calderinus communiter receptis *in cap. quiſquis, de electione*, Felinus *in rubrica de conſtitution. col. 3.* Selva *de beneficiis, part.3. quæſt. 12. poſt. nu.6.* Rebuffus *in concordat. tit. de mandat. Apoſtolic. §.1. in verbo, item diſpenſat.* Et ita ſignat ſolus Papa, * ut tradit Mandoſius, *reg.33. de ſignatura* 17
per fiat, quæſt.2. n.3. & ideò dicitur latior favorabilior, & potentior * ſignatura à Summo Pontifice 18
Alexand. *conſil.195. n.10. vers. Ad idem, l.2.* Sarner. *in compendio utriuſque ſignaturæ, n.71.* Et præfertur aliis, * ut dicitur *in dict. regula, de non* 19
judicando juxta formam ſupplicationis. In ſua Camera præſente Datario, &c. Aliquando in plena ſignatura convocatis * & præſentibus quibuſdam 20
Cardinalibus, & Referendariis ſtatuta *die Martis*, vel *Sabbati.* Hactenus Pariſius. Quod & idem etiam firmat Lud. Gomez *in compendio utriuſque ſignaturæ*, poſito *in regula de non judicando juxta formam ſupplicationis, quæſt.16, vers. Legatus verò de Latere*; quam praxim amplè & clarè explicat etiam Mandoſius ſuper *reg. 33. de ſignatura per fiat & conceſſum, quæſt.2. à principio.*

Sed circa hanc ſubſcriptionis formam oritur difficultas, * quare nempè ea utatur Sanctiſſimus in 21
ſupplicationibus ſubſcribendo cũ prima littera ſui nominis proprii, attamen in Bullis, Brevibus, cæteriſq; expeditionibus utatur nomine noviter aſũpto tempore creationis, in quibus quidem videmus nomine uti Pontificatus, à quo litteræ prædictæ ſic initium aſſumunt, *Urbanus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, &c.* quam difficultatem movet ad longum Gomezius *in compendio utriuſque ſignaturæ, vers. Sed his pulchrum dubium, fol. mihi 145.* à tergo, ibi: *Quare Papa in ſignatura ſupplicationũ ponit primã litterã ſui proprii nominis, in Bullis verò nomen Pontificatus*, ubi diverſitatis plures reddit rationes, inter quas ſecunda magis mihi conſonat, quam ponit in verſiculo. *Solutio. Ideò nempè in ſupplicationibus ſignat, * & ſubſcribit nomine proprio & naturali, quia* 22
*eſt actus naturalis, ac propria & perſonalis ipſius actio, & ex ſuo proprio animo, & voluntate deſidẽs principaliter, & ſic dicitur gratiam in Bullis autẽ, & litteris poſtmodũ expeditis, * non ita, nec eas ſignat Sanctiſ-* 23
ſimus ſua propria manu, quia expediuntur per officiales Sedis Apoſtolicæ, ac propterea ſcribũntur & intitulãtur

nomine Pontificis, cujus virtute ipsi officiorum administrationem susceipiunt. Quia litteræ illæ respiciunt in principalis formalitatem, & probationem gratiæ pendentis ab animo intrinseco, & naturali personæ Pontificis, (ut latè diximus suprà *cap.* 26. *à principio*) *& sic tunc Sedes Apostolicæ attendi debet, &c.* Hactenus Gomezii observatio, Anastasius Germonius (referens Gomezium) *in tractatu de indulgentiis Cardinal.* §. *Sixtus*, *nu.* 22. *in fin.* aliam reddit * rationem, dicens hanc varietatem 24
tituli, & nominis in supplicationibus, & in Bullis provenire ex antiquo stylo de consuetudine Romanæ Curiæ, ut Historiæ concordes sint cum Pontificatibus.

Secundo modo subscribuntur supplicationes, per *concessum*, quæ quidem * subscriptio vulgo dicitur signatura per *concessum*, qua quidem signatura utitur Cardinalis Præfectus signaturæ gratiæ, vel alius Prælatus, ad id specialiter, electus, & deputatus à Papa, à quo plenissimam habet potesta- 25 26
tem, ut queat expedire, * & subscribere omnes supplicationes exceptis iis, quæ per R. Datarium immediatè expediuntur, per signaturam propriæ manus Sanctissimi, & illæ sunt [illegible] sertim, quoties impetrantur præbendæ, Dignitates, Episcopatus, & alia beneficia Ecclesiastica majora, ut superius diximus, quæ excedunt certam summam, quia etiam iste Prælatus signaturæ per *concessum* habet facultatem in impetrationibus beneficiorum, ut 27
expressè constat ex Regula Cancellariæ, *signatura per fiat præferatur alteri per concessum*, licèt in illis habeat suam facultatem * limitatam ad certam summam, ut clarè colligitur ex Alphonso Soto antiquo glossatore, *regul. Cancellariæ, ut in n.* 3. *ibi: Si unus impetrat beneficium à Papa, & ipse signat prout consuevit facere.* fiat ut petitur: *Et ego impetro eadem die à Vicario Cancellario, vel ab alio, cui data est potestas signandi usque ad certam quantitatem, putà Vicecancellario, per regulas Cancellariæ, vel alteri per Bullam, qui signat per* concessum ut petitur. *Aliæ verò reteræ supplicationes* 28
cùm innumerabiles sint, & occupationes Sanctissimi sint immensæ, & continuæ ad ejusdem exoerationem, & ut facilius consulatur partium sumptibus, & dilationibus, istius Præfecti aut Prælati utitur industria & labore.

Qui quidem Præfectus Cardinalis, vel Prælatus ad hoc specialiter * deputatus, vel potius 29
ejus Officialis in dies recipit omnes prædictas supplicationes, & nocte illas tradit Prælato, quas perlegit, & subscribit hoc modo, *concessum ut petitur*, cum prima littera sui nominis proprii, ac etiam appellativi & dignitatis, videlicet, *concessum ut petitur in præsentia D.N. Papæ P. Paulus, Parisius* & si sit Cardinalis *concessum ut petitur in præsentia D.N. Papæ B. Cardinalis Tranensis*; & hæc subscriptio apponitur in prima parte supplicationis, eo loco ubi solet signare Papa, ut superius diximus. Ad marginem autem propè secundam partem supplicationis continentis absolutionem, & clausulas, ita subscribit; *concessum P. Paulus Cardinalis Parisius.*

Si autem supplicatio sit impertinens, & indi- 30
gna concessione ob aliquod * inconveniens, subscribit, *rejicitur propter &c.* Apponendo rationem & causam rejectionis, de quo infrà, *n.* 43.

Hinc praxim ponit Parisius *de resignation. benefic. lib.* 8. *tom.* 2. *quæst.* 7. *à num.* 25. in hæc: Ali- 31
quando * tamen supplicatio resignationis simplicis signatur à Cardinali Præfecto signaturæ gratiæ; ni- postquam alius Referendarius apposuit manum in capite ipsius supplicationis, ipse Cardinalis signat in loco, ubi solet signare Papa, his verbis: *Concessum ut petitur in præsentia D.V. Papæ P. Paulus Cardinalis Parisius*, vel apponit manum Prælatus deputatus, ut infra dicetur, &c. Et iterum inferiùs ipse Flaminius *à n.* 79. *& sequentibus*, ita inquit: Aliquando verò supplicationes signatur per signaturam per *concessum*, qua utitur Cardinalis Præfectus signaturæ gratiæ, vel alius Prælatus deputatus à Papa, hoc modo, *Concessum, ut petitur in præsentia D.N. Papæ P. Paulus Parisius, concessum ut petitur in præsentia D.N. Papæ B. Cardinalis Tranensis*, vel, *concessum ut petitur in præsentia D.N. Papæ G. Bastonus.*

Quam etiam praxim seu stylum scripsit * Lud. 32
Gomez *in Reg. Cancellariæ de non judicando juxta formam supplicationis, in compendio ut iusque signaturæ, sub quæst.* 16. *vers. Secundus gradus est. fol. mihi* 136. in hæc: Secundus gradus est quando Papa eos signat, sed propter multiplices occupationes, earum signaturam alicui Cardinali, vel Prælato committit, tunc illi hodie in gratiosis, verbo, *fiat*, non utuntur, sicut Papa facit, sed istis verbis, videlicet, *concessum ut petitur*, vel, *concessum in forma in præsentia D.N. Papæ Cardinalis.* Et ista signatura utitur Cardinalis in principalibus gratiis, sed in reformationibus non concernentibus novam gratiam, sed dumtaxat aliquam qualitatem, & circumstantiam non signat *concessum in præsentia D. N. Papæ*; sed dumtaxat *concessum l. Cardinalis, &c.*

Et iterum *ibidem in vers. Est bene verus, &c. in fin.* ita ait: ergo * ita prima differentia sit inter ista 33
res signatura gratiæ, & justitiæ, ut dixi in gratiosis solus Papa utitur verbo, *fiat*; sed Cardinalis, vel Prælatus, quibus signaturam committit, verbo, *concessum ut petitur*, utuntur, &c. Et paulò post *in vers. Et licèt &c.* in principio, ita scribit. Et licèt quoad signaturam gratiæ sit differentia in modo signandi inter Papam, & Cardinalem seu Prælatum, quibus Papa signaturam committit: tamen quoad signaturam justitiæ nulla, aut modica est differentia inter signaturam Papæ, & Cardinalis, nisi in hoc, ut quia Papa signat supplicationes commissarias per verbum, *placet A.* sed Cardinalis signat sic: *Placet S. D. N. Papæ N. Cardinalis, &c.* singulariter etiam de hac praxi tractat, & explicat Mandosius *in dict. reg.* 33. *de signatu. per fiat, & per concessum, quæstione* 12. *per totam*, ubi de subscriptione Papæ in prima parte supplicationis, & de ejus subscriptione in secunda supplicationis parte, & quomodo in utraque subscriptio apponatur, tam per Papam, quàm per Cardinalem, aliumve deputatum à Papa ad subscribendum supplicationes, cujus signatura dicitur *per concessum* latè explicat videndus.

Et postquam ab hoc Præfecto, seu Prælato sic deputato subscriptæ * sunt supplicationes ad 34
litterarum expeditionem per easdem stationes currunt, quales & subscriptæ per Papam, quia pariter eodem modo expediuntur, quo & supplicanes per Sanctissimum immediatè subscriptæ, ut notat Flaminius Parisius ubi proximè, *n.* 17.

At verò quando iste Prælatus signaturæ per 35
concessum considerat gravitatem * alicujus negotii, putà quia in Hispania, vel in Sicilia non admitteretur commissio avocatorii in prima instantia per suam signaturam per *concessum* subscripta obstante S. Concilii Trid. dispositione, pro forma requirentis personalissimam signaturam propriæ manus San-

Sanctiſſimi, ut ſæpè diximus, ipſam ſupplicationem refert Papa, cùm cauſæ, & rationis relatione; quam ſi legitimam Sanctiſſimus judicat, propria manu ſupplicationem ſubſcribit.

Etenim in Hiſpania apud hoc Supremum
38 Conſilium Regium, * ubi vigilantiſſimè cuſtoditur, & obſervatur Concil. Trid. nullatenus admittuntur ſubſcriptiones hæ per *conceſſum*; tùm quoniam licèt ipſe Præfectus, aut Prælatus deputatus à Papa dicat in ſua ſubſcriptione, *conceſſum ut petitur in præſentia D.N. Papæ*, non ideo procedit,
37 * quia in præſentia Sanctiſſimi hoc fiat, quia revera in domo ſua, vel in Palatio extra præſentiam Papæ ſemper ſubſcribit, ut per Mandoſium & Staphileum benè advertit Pariſius, *de reſignatione beneficior. tom.2. lib.8. quæſt.70. nu.80. & 81.* loquendo de hac ſignatura per *conceſſum*, in hæc: Et licèt hi ſignent extra præſentiam Papæ; tamen dicunt in præſentia, ut tradit Mandoſius *in d. compendio utriuſque ſign.* Staphileus *de litteris gratiæ & juſtitiæ, fol.171.* juxta primam impreſſionem, & hoc poteſt ſuſtineri duabus rationibus, ut tradit Mandoſius *in d. reg. 33. ſignaturæ per fiat, q.2.*
38 *col.2.* ut dicant in præſentia, * quia ſignant in Palatio Papæ, vel in urbe, ubi eſt Papa, *l. præſens, & l.ſeq.ff. de procuratorib. l. abſentem, ff. de verb. ſignific.* vel intelligant de præſentia ficta, circa quam Princeps fingere poteſt, *l. ſi iis qui pro emptor. ff. de uſucapionib.* Cardin. Paris. *cons. 44. numero 8. vol. 4.* vel quia hoc faciunt de mandato Papæ, licèt uſus poſteà aliud obtinuerit, & in ſupplicationibus quæ ſignanter per Cardinalem Præfectum ſignaturæ gratiæ, ut per Prælatum, priùs apponit manum unus Referendarius gratiæ in capite in latere ſiniſtro hoc modo, *A. Glorierius. G. Burgeſius. L. Papius*: hæc Flaminius. Idem etiam firmat Lud. Gomezius *in reg. Cancellariæ de non judicando juxta formam ſupplicationis. ſub quæſt. 16. in compendio utriuſque ſignaturæ, vers. Redemdo igitur, in fin.* Sed Cardinalis aut Prælatus habens ſignaturam hoc non facit, niſi domi.

Quare cùm forma Concilii Trid. *in dict. cap.*
39 *cauſæ omnes, de reformatione, ſeſſ.24.* * ſit perſonaliſſima, requirens ſubſcriptionem ſeu ſignaturam propriæ manus Sanctiſſimi; non ſolùm omnem excludit fictionem; ſed etiam omnem veritatem repræſentativam, & ſubſcriptionem per æquipollens, aut ſubſtitutionem, prout latiſſimè comprobavimus hac *2. part. cap.6. vers. Quarta exceptio, n.14. cum multis ſeq. uſque ad finem cap.* ſequitur quod in ſupplicationibus avocatoriis cauſarum ab Ordinario in prima inſtantia non ſufficiat ſignatura hæc per *conceſſum*, ſicut nec alia quælibet, quæ non ſit Sanctiſſimi.

Pro cujus ſignaturæ modo in illis verbis præ-
40 ſentia D.N. Papæ, * poteſt ponderari *cap. conſtitutionis, 25. quæſt.2.* ibi: *Sive quæ ſcripto decrevimus, ſive quæ in noſtra præſentia videntur eſſe diſpoſita*, ponderato verbo, *videntur*, quod denotat fictionem & improprietatem ex vulgari axiomate: quem text. licèt aliqui Doctores intelligant in diſpoſitione Pontificis vivæ vocis Oraculo, ut per Tamburinum *in tractatu de jure Abbatis tom. 1. diſput.16. quæſt. ſub n.2. vers. Notandum*, ubi de ejus virtute & efficacia poſt Enriquez *lib. 7. de indulgentiis, cap.24. n.8.* Emanuel Sà *in ſumma, verb. gratia, n.13.* Llamas *1. part. method. cap.7. §.6.* Felicianus à Solis *in tract. de cenſib. cap.15.* Lorent. de Peirinis *tom.1. privileg. ſui Ordin. Minimo. in annotat. ad §. conſtit.17. Julii 2.nu.4.* tamen eam intelligentiam videntur excludere verba ejuſdem text. ibi: *Sive quod in noſtra præſentia videntur eſſe diſpoſita*, quæ ſignificant ab alio diſpoſita eſſe in præſentia ficta, juxta verbum, *videntur*, nam per vivæ vocis oraculum diſpoſitio ab ipſo Sanctiſſimi ore immediatè procedit, non aliter, ut probant ipſi Doctores relati, atque ideo ad hanc præſentiam fictam in ſignatura per *conceſſum* videtur referri ille text. & ideo has litteras in ſignatura per *conceſſum* expeditas, vel retinet, vel remittit Senatus Ordinario juxta mirabilem diſtinctionem validè comprobatam, de qua *ſuprà hac part. cap.26.*

Tum etiã, quia litteræ expeditæ in ſignatura per
41 *conceſſum*, licèt magnam * habeant authoritatẽ non, tamen adæquantur litteris expeditis per *fiat*, hoc eſt ſuper ſupplicatione ſignata & ſubſcripta propria manu Sanctiſſimi, ut patet ex *regula Cancellariæ 29. de ſignatura per fiat*, quæ eſt 31. *Innocentii VIII. & 33. Pauli V.* ubi: *Item voluit idem Dominus noſter, quod concurrentibus eadem die ſuper quocũque* * *beneficio* per fiat, & per conceſſum *ſignaturis,*
42 *ex his* per fiat, *etiam* ut petitur *habens, alteri* per conceſſum *etiam motu proprio habenti præferatur, etiãſi in illa* per conceſſum *prægnantioris, & quantumlibet privilegiativæ eſſent clauſulæ, &c.* probant hoc diſcrimen multis quæſtionibus reſolutis, Mandoſius *ſuper eadem regula. quæſt.1. & ſeq.* ubi plurimas difficultates reſolvit, latè etiam Pariſius *de reſignat. benefic. tom.2. lib.8. quæſt. 7. n.86. cum ſeqq.* ubi quod ſignatura per *fiat*, præfertur ſignaturæ per *conceſſum*, quoties duæ ſupplicationes reperiuntur ſignatæ, quarum una eſſet per *fiat*, altera per *conceſſum*, quia per ſignaturam per *fiat* ſubſcribit ſolus Papa, ut tradit Mandoſius *in regula Cancellariæ 33. de ſignatura per fiat, quæſt.2.n.3.* Flaminius *ubi proximè, n.76. & n.77.* dicit, quod propterea ſubſcriptio & ſignatura per *fiat* eſt latior, favorabilior, & potentior alia qualibet ſignatura poſt Alexandrum *cons.195. à ſummo poſt, n.10. vers. Ad idem, lib.2.* Sarner. *in compendio utriuſque ſignaturæ, n.70.* nec non potẽtia * verbi, *fiat*, præponitur cuicumque alteri 43
verbo præceptivo, ſeu demonſtrativo, aut inductivo, & voluntatem magis deliberatam & præciſam oſtendit, prout annotat Pariſius *d. quæſt.7.n.84.*

Et idem per eandem *regulam Cancellariæ 33.* firmant Gonzalez *in reg.8. de menſis, §. præmiali, n.318. & 319.* dicens, gratiam per *fiat*, ſub eadem die præferendam fore gratiæ per *conceſſum* etiam ex motu proprio, ex Caſſiodoro *decis. 15. de præbendis*, dicente hoc procedere etiam ſi obtinens ex gratia per *conceſſum* poſſideat, quia etiam tunc eidem præfertur proviſus per ſignaturam *fiat*, ſequitur Mandoſius *in dict. reg.33. quæſtione 4.n. 1. & per totam.* Rebuffus *de pacificis poſſeſſoribus, ſub n.300. ante fin. vers. Ultimò ſi is qui habuit per conceſſum, &c.* & per Rebuffum, & Caſſiadorum, idem tenet Joan. à Cochier *in comment. ad dictam reg.33. n.16.* & Alphonſus à Soto antiquus gloſſator *in eadem regula 33.* aliàs *31.n.2.* in hæc inquit: Si unus impetrat beneficium à Papa, & ipſe ſignat, prout conſuevit facere, *fiat ut petitur*, & ego impetro eadem die à Vicecancellario, vel ab alio, cui data eſt poteſtas ſignandi uſque ad certam quantitatem, putà Vicecancellario per regulas Cancellariæ, vel alteri per Bullam: qui ſignat per *conceſſum ut petitur, &c.* Tunc ille præfe- 44
retur

retur nihil quia habet per *fiat*, *&c.* ex quibus *regula* 33. & Doctoribus citatis clarè patet, hanc facultatem signandi per *concessum* concedere Sanctissimum alicui prælato à se electo, & deputato etiam in beneficiorum impetrationibus, sicut & aliis supplicationibus, ut suprà annotavimus *n.* 25, *vers. Secundò modo &c.*

Colligitur etiam nostra resolutio, & stylus Se-
45 natus Supremi Regii, * dictans nullatenus adimpleri formam subscriptionis propria manu Sanctissimi, ad avocandam causam in prima instantia ab Ordinario; quando subscriptio ipsa expediatur in signatura per *concessum*, nec aliter per æquipollens, cum nullatenus sit idem, licèt generaliter Præfectus, seu Prælatus ad subscriptionem supplicationum per *concessum* habeat amplissimam potestatem; de quo abundè diximus, & probavimus hac 2. *part. cap.* 6. *n.*14. *cum multis seqq.*

Aliter etiam solent expedirì hæ supplicationes
46 avocatoriæ * causarum in prima instantia, prout perpendi ex relatione Augustini Barbosæ (satis ubilibet cogniti, ex suis singularibus, multisque commentariis in lucem editis, & edendis) ut quandoque etiam istæ supplicationes præsententur in Dataria in manibus Subdatarii, ut subscribantur propria manu Sanctissimi (prout certum est ut omnis generis supplicationes, quæ per datariam expediuntur ad consultationem Datarii, Sanctissimus illas subscribit propria manu, & litteras sicuti ad principium hujus capitis annotavimus) & tunc Subdatarius prædictus facit ci-
47 tare partem interesse habentem, * ad dicendum quare non debeat causa committi in prima instantia, & ut clarius pateat causa & ratio, qua se munit impetrans seu supplicans, ut Sanctissimus eam u.gentem, & legitimam arbitretur: quæ supplica-
48 tio cum contradictione partis, * & utrarumque rationibus transmittitur ad Sanctissimum, qui quidem absque prædictæ urgentis causæ existentia nullatenus permittit causas abstrahi ab Ordinariis, neque partes extra suam Provinciam cum tanto dispendio, & sumptibus litigare cogi, & quantum in hoc concedendo difficilem se reddat summus ipse Ecclesiæ Pastor, D. Augustinus Barbosa mihi attestatur cùm etiam facta per eum maxima instantia, & importunitate pro causa cujusdam fratris sui, nunquam potuisse obtinere à Sanctissimo hanc signaturam propria manu, quia ubi non adest causa urgens & justa, vult quod expediantur per signaturam gratiæ, aut justitiæ; quod clarè patet ex iis quæ scripsimus hac 2. *part. cap.* 6. *à n.*14. *cum multis seqq.*

At si ratio & causa justa sit, has commissiones
49 dupliciter signat; * nam in Romana Curia commissas ita subscribit, *placet M.* si autem extra Curiam ad partes commissio petatur; hoc modo subscribit, *fiat M.* & hæc commissio transit per cæteros revisores, & registratur in Dataria, atque postmodum traditur parti, ut expediat litteras, Bullas, aut Breve per officium minoris signaturæ, ut superiùs latiùs dictum remanet.

Alia forma est signaturæ nempè per *annulum*
50 *Piscatoris* * quo muniuntur Brevia, & litteræ justitiæ seu commissiones, quæ quidem diversimodè apponitur, prout mox videbimus, siquidem annu-
51 lus Piscatoris habet in parte superiori * arma prosapiæ Papæ circumscripta iis litteris, *Urbanus Octavus Romanus Pontifex*: Hæc enim solet continere sigillum, ut ei fides adhibeatur; nam primò necesse est, quod habeat certam quandam impressionem, ut *in l.* §. *sin autem socius*, ibi: *Sigillo impetrato. C. communia de manumission.* ubi Baldus, in qua impressione debet esse imago Principis, vel arma Regis, aut sigillantis, vel ejusdem Principis imago, seu alicujus Sancti, sicut in moneta, *l. fin. de veter. numisma potestat.* & dixit Baldus *in consil.* 376. *casus talis est*, *in* 3. *volum.* idem debet continere characteres, * seu litteras circum- 52
scriptas, ut sigillum Regis, vel alias litteras aptas, & convenientes sigillo, text. est *in cap. significavit, de appellation.* & ibi Doctores & *in cap. inter dilectos, de fide instrumentor.* ubi Imola, & Abb. *nu.*4. *vers. Nota quatuor*; atque debet continere nomen sigillantis *l. decernimus. C. de aquæ ductu*, facit *l. ad testium.* §. *signum ff. de testam.* §. *potest*; ubi Joan. Tabet. *instit. eod. tit.* & declarat Innocent. *in dict. cap.* 2. *sub n.*3. & ibi Bald. *nu.*15. *de fide instrumentor.* Glos. *in dict. cap. inter dilectos, verb. dimidia.* Rebuffus *in tractatu nomination. quæst.* 10. *n.*25. *Secundò quæro.* Abb. *in dict. cap. inter dilectos, n.*4. & ibi Felin. *n.* 5. Speculator. *in tit. de instrumento edito*, §. *instrumentum, post n.*19. *& in tit. de procurat.* §. *ratione autem formæ, sed n.*1. Craveta *consil.*56. *n.*6. Socinus Senior *consil.*258. *col.*3. *vol.* 2. Francisc. March. *quæst.*990. *nu.*25. Menochius *de arbitrariis judic. casu.* 113. *n.*12. quem in eodem casu, per totum & Mascardum *de probation. conclus.*1308. *à n.*53. *cum seqq.* & Ant. Gabriel. *commun. conclus. tit. de præsumptionib. conclus.*4. videre poteris circa formam, & requisita sigilli, ut fidem faciat.

Et post litteras jam confectas, ex quibus pendent cordulæ Canapi, & eis affixum circulum cereum, * quas litteras multas simul quidem Officialis as- 53
portat coram Sanctissimo D.N. Papa, à quo immediatè accipit annulum (quem penes se semper observat ipse Pontifex) quo prædictus officialis sigillat & imprimit in cera pendente ex cordulis Canapi litterarum, coram eodem Sanctissimo; & eo præsente, qui quidem cùm innumerabiles penè sint litteræ hujusmodi, vix potest attendere, nec 54
sibi referre quæ contineant singulæ litteræ prædictæ omnes: & ita hoc annulo piscatoris muniri brevia firmatur expressè in motu proprio Gregorii XIII. quem adduximus, & magis in specie copiosè tractavimus hunc articulum *in cap.* 6. §. *unica, per totum hac* 2. *part.* videre poteris, qui clarè monstrat etiam coram Romano Pontifice litteras annulo muniri.

Sed cùm ex hac signatura non adimpleatur forma Decreti Concilii Trid. *in dict. cap. omnes causæ*, * cùm non sit subscriptio litteris scripta, nec 55
propria manu Sanctissimi; deficit propterea formalis solemnitas requisitas ad avocationem causarum ab Ordinario in prima instantia, quia est forma personalissima, prout de hoc copiosè diximus, multas, & singulariissimas doctrinas cumulantes hac 2. *part dict. cap. à n.*14. *ad finem capitis, &* §.1. *ejusdem cap.* 6. quæ ulteriùs non repeto, cùm ibidem abundè comprobetur discrimen hoc inter has duas signaturas per manum propriam Sanctissimi, & per *annulum Piscatoris*, respectu avocationis in prima instantia: tunc etiam quia adhuc in ista subscriptione per annulum Piscatoris deficit illud * requisitum desideratū à prædicto Tridentin. 56
Decreto, nempè examen urgentis & rationabilis causæ, quia, ut diximus, litteræ jam alibi expeditæ & confectæ veniuntur Sanctissimo, & ob multitudinem earum vix potest attendere ad id quod contineant, maximè tot, tantisque & continuis

occu-

occupationibus, & quotidianis Audientiis, gravissimisque ex toto Orbe negotiis involutus, prout latiùs annotavimus plurimis comprobantes *in dict. cap. 7. §. unico, per totum.*

Et quod litteris tangentes justitiam seu commissionem executoris habeant pendentes cordulas Ca-
56 napi, * probat ex Parisio *de resignat. lib. 8. quæst. 7. sub n. 187.* & ex constitutione Pii V. *in Bullario*, adducta à Parisio ibi. Nicolaus Garcia *de beneficiis, 6. part. cap. 2. sub n. 8.* dicens, quod in executionem litterarum gratiæ principalis in forma dignum, expediuntur aliæ duæ litteræ & ambæ cum cordis canapi, directæ unæ Ordinario, seu ejus officiali ut intra 30. dies, reperierit idoneum, conferat; alteræ vicinori, ut si negligens ille sit, conferat, & exequatur iste, & licèt Garcia non faciat mentionem aliquam de *annullo Piscatoris*; tamen quotidie experimur dictas litteras executoriales communitas esse.

Litteræ tamen principalis gratiæ semper habent
57 cordulas sericas rubei, * crociique coloris hoc est, *colorado, y pagico*, & quando non expediuntur in forma dignum, quia examen, & collatio præcessit in Romana Curia; sed pro executione earum nominatur, seu petitur per impetrantem Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, vel alius in dignitate constitutus executor, & datur alia Bulla separata,
58 & distincta sub eadem data * quæ dicitur executoria, & habet cordulas Canapi, ut firmat Garcia *dict. 6. part. cap. 2. & n. 3.* limitat, nisi fiat expeditio per Cameram, quia tunc poni gratiosa, & executoria simul in una Bulla ex Hieronymo Paulo *in practica Cancellariæ in notabilibus super beneficiis reservatis, vers. Nota quod in literis* & Rebuffo *in praxi, in forma, & declaratione novæ provisionis in 4.* & Paris. *de resignat. lib. 8. q. 7. sub n. 109.* Mandosius ad Lapum *alleg. 127. littera* D. ubi ponit formam.

Aliud insuper sigillum adest in Romana Curia,
59 * quod est plumbeum, quo sigillantur omnes Bullæ expeditæ per Cancellariam, aut per Cameram, & in illius plumbei sigilli uno latere adsunt facies S. Petri, & Pauli hic ad dexteram Crucis in medio eorum positæ, ille ad sinistram, juxta
60 rationem text. * *in cap. Beati Petrus & Paulus. 37. 2. quæst. 7.* & de ratione hujus prælationis tractant Francisc. Mauricus *in lib. de S. Apostol. Petri & Pauli imaginibus.* Barbos. *in collect. ad Decreta. lib. 1. tit. 33. ad cap. solita. n. 8.* Bellar. *de Rom. Pontifice, cap. 27.* Selb. *de beneficiis, 1. part. quæst. 5. n. 71.* Gonçalez *ad regul. 8. glos. 1. n. 37.* & aliud sigilli latus litteris circumscribitur, qui-
61 bus * legitur nomen Papæ, qui tunc Dei Ecclesiam gubernat, nomen tamen proprium ante creationem, sed nomen Pontificatus post eam assumptum.

Sed Bullarum hæc plumbatio diversimode fit,
62 * nam si litteræ sunt gratiosæ in cordulis sericis crocei, rubrique coloris, affigitur sigillum plumbeum, at in Bullis expeditis in forma rigorosa, contentiosa & commissaria (quæ idem sunt) ex quibus pendent cordulæ Canapi, illis affigitur sigillum plumbeum, & in hoc distinguuntur, & cognoscuntur Bullæ gratiosæ, & Bullæ rigorosæ, contentiosæ, Commissariæ, nec non justitiæ, in cordulis nempe sericis, aut Canapi, ut suprà diximus, & probant Marchesanus *de commissionib. 1. part. tit. de commissionib. appellat. ab excuto. brevi. n. 159.* melius Petrus Gregorius *ad Decretales, tit. de reseriptis, lib. 1. cap. 43. nu. 9.* & experientia quotidiana docet.

Litteræ igitur postquam sunt plumbatæ, perfacta dicitur gratia, * ex eis agere potest pars 63
in judicio, & non antea, ut post alios probat Parisius *de resignat. benefic. lib. 8. q. 2. à numero* 17. de praxi & stylo testatur in hæc. *Supplicatio enim postquam est signata à Summo Pontifice, ac revisa, datur à Datario, & postea mittitur ad registrum, deinde fit minuta, quare videtur per summistam, postea scribuntur litteræ, in quibus apponuntur manus aliquorum officialium solutis consuetis: postremo in plumbo plumbantur, & tunc litteræ dicuntur expeditæ cum sint in plumbo juxta cap. licèt de crimine falsi, fuit resolutum in una Salmantina Parochialis de mense Novembr. 1539. coram Crescent. teste Sarnerio dict. quæst. 1. n. 5. vers. Et tamen regula de non judicando juxta formam supplicationis; & postquam sunt plumbatæ registrantur, & dantur partibus, &c.*

Et iterum ipse Flaminius *lib. 2. quæst. 25. numero 1.* ibi: Pone quod * post signatam sup- 64
plicationem litteræ expediantur in Cancellaria, & postea mittantur in officio ubi solet apponi plumbum, &c. An quando litteræ sunt in plumbo dicantur expeditæ, de quo fuit dubitatum in Rota *de mense Novembr. 1539.* coram R. P. D. Marcello Crescentio *in una Salmantina Parochialis*, * in qua fuit conclusum pro affirma- 65
tiva juxta *cap. licèt de crimine falsi.* Geminian. *in cap. sicut, de præbendis, lib. 6.* Sarner. *in q. 1. regula, de non judicando juxta formam supplicationis, colum. 4.* & ita servari in praxi testatur Felinus *in cap. diligenti, in fin. de Simonia*; undè cùm litteræ sunt expeditæ, sequitur posse fieri resignationem juxta ea quæ dicentur *in quæst. sequenti*: ex quo infertur, quod absque dubio quis potest resignare post quam Bullæ sunt plumbatæ, & in hoc concordant omnes communiter, ac ita servat stylus, &c.

Et iterum *lib. 10. quæst. 1. numero 34.* ibi: Quæ litteræ tunc expeditæ dicuntur cum sunt plumbatæ plumbo Summi Pontificis pro tempore existentis ut fuit resolutum in una, &c. idem post alios probat Mascard. *de probationibus, conclus. 1309. sub num. 3.*

Et generaliter etiam non valent aliæ commis- 66
siones causarum, * nisi litteræ fuerint super eis expeditæ, ut probat Parisius ibidem *quæst. 1. numero 27.* in hæc: Hinc non valent aliæ commissiones causarum, nisi litteris expeditis, ut per aliam regulam Cancellariæ cautum est, quam habes in ordine 26. *inter regulas Sixti V. &c.* Constans est enim conclusio, * ut licèt acquira- 67
tur jurisdictio à tempore datæ commissionis, ad ejus tamen exercitium omnino necessariæ sunt litteræ originales, vel aliàs authenticatæ, & ante earum realem præsentationem judex nulliter procedit ex defectu jurisdictionis, ut latissimè diximus hac 2. *part. cap. 26. à numero 67. cum seqq.*

Igitur concludendum erit, circa Præmissa, 68
quod per litteras justitiæ, & in forma commissaria quascumque & à quolibet Tribunali gratiæ, aut justitiæ, quocumquevè præfecto, aut Prælato signatas, & expeditas non satisfieri formæ Concil. Trid. requirentis in hujusmodi commissionibus, & avocationibus in prima instantia actum personalissimum Domini N. Papæ, & subscriptionem propriæ manus ejusdem Sanctissimi, ut latiùs de litteris & commissionibus expeditis per illa duo Tribunalia amplissima signaturæ gratiæ, & justitiæ probavimus hac 2. *part. cap. 6. vers. Quarta exceptio à n. 14. usque ad fin. cap. & iterum in §. unico, ejusdem cap. 6.*

Sed

Sed an ad evitandam in Senatu remissionem
69 causæ in prima instantia sufficiat, † quod sola supplicatio (qua avocatio petitur) subscribatur à Sanctissimo juxta assertas declarationes adductas hac 2. part. cap. 6. à num. 44. vel perneceſſe ſit ipſummet reſcriptum ſubſcribendum propria manu Sanctiſſimi, juxta Decretum cap. cauſæ omnes, latiùs examinandum erit hoc cap. 30. §. 5. per totum.

§. I.

Et an ſub ipſa ſignatura manus Sanctiſſimi in gratia appoſita, ſimul ſubſcripta intelligatur commiſſio executionis in litteris lecta?

SUMMARIUM.

1 *Subſcriptione propria manu Sanctiſſimi in ſupplicatione appoſita, an comprehendatur commiſſio executoris in litteris poſtmodum expeditis lecta, & ſeqq.*
2 *Commiſſio, & ſupplicatio inter ſe habentur, ſicut genus, & ſpecies, genus namque eſt ſupplicatio, & commiſſio ſub ſuo genere incluſa.*
3 *Supplicatio continet meram gratiam, commiſſio ad ejus executionem continet juſtitiam.*
4 *Habens ſignaturam per placet à Papa, an ſenſeatur habere ſignaturam commiſſionum.*
5 *Generalis diſpoſitio idem operatur quoad omnes ſpecies, quod ſpecialis quoad ſingulas.*
6 *Commiſſio eſt acceſſoria ad gratiam principalem.*
7 *Acceſſorium, ſive tractetur de principali augendo confirmando, aut deſtruendo ſequitur ſuum principale.*
8 *Principali conceſſo intelligitur conceſſum, aut Delegatum acceſſorium.*
9 *Una determinatio reſpiciens plura determinabilia debet ea pariformiter determinare.*
10 *Supplicatio habet duas partes, prima continet rē petitā, ſecunda abſolutionem, & non obſtantia.*
11 *In ſupplicatione nullatenus continetur executoris petitio.*
12 *Poſt ſupplicationem ſubſcriptam à Papa, hoc eſt, gratiam conceſſam, impetrans, ſi vult, petit executorem, & illi commiſſionem.*
13 *Commiſſiones, ſive ſubſcriptas à Papa, ſi à Prælato habente ſpecialem facultatem ad id diſtribuit Vicecancellarius, vel ejus Regens.*
14 *Et de forma diſtribuendi.*
15 *Subſcribens contenta omnia in ſcriptura dumtaxat videtur approbare.*
16 *Subſcribens cenſetur propriè, & virtualiter omnia contenta in ſuperiori ſcriptura ſcribere.*
17 *Subſcriptio virtualiter quidquid in corpore ſcripturæ continetur, omniaque per ſubſcribentem approbantur.*
18 *Subſcriptio cum qualitate, aut limitatione cooperatur ultra eam.*
19 *Subſcriptio, ſimpliciter relata ad ſcripturam, non comprehendit, quod in ea non appareat, nec continetur.*
20 *Subſcriptio limitata limitatum producit effectum, ita ut in ſcriptura contenta, non limitata approbata intelligantur.*
21 *Commiſſio, & conceſſio generalis regulatur à ſupplicatione, & petitione limitata.*
Conceſſio licèt ſit generalis reſtringitur ad limitationem petitionis, ibid.
Petitio licet ſit generalis reſtringitur ad conceſſionem limitatam, ibid.
22 *Commiſſa cauſa nullitatis adverſus ſententiam latam ſuper una re, non poteſt Delegatus ſuper alia pronuntiare.*
23 *In commiſſione non lecta minimè intelliguntur conceſſa.*
24 *Signatura, non petitio, attenditur, & quod commiſſum non legitur, dicitur eſſe negleCtum.*
25 *Narrata, & petita reſtringuntur, & limitantur per conceſſionem, & ſignaturam.*
26 *Subſcriptio generalis, & non limitata omnia in ſcriptura contenta comprehendit, nec ſingularis expreſſio ſingulorum neceſſaria eſt.*
27 *Subſcriptio ſimplex, & generalis ſufficit.*
28 *In commiſſione ſubſcripta à Papa non limitata, omnia petita in ſupplicatione conceſſa intelliguntur.*
29 *Reſponſio ſimplex concedit omnia petita, quæ non ſunt cancellata.*
30 *Clauſula (juſtitiam facias prout de jure) addita per Regentem Cancellariæ non facit commiſſionem redactam ad terminos juris.*
31 *Clauſula (juſtitiam facias) addita per Regentem, quid operatur.*
32 *Commiſſio per ſupplicationem, ſimpliciter ſubſcriptam à Papa in prima inſtantia comprehendit, quidquid in ſupplicatione non lacerata continetur.*
33 *Subſcriptionem non extendi ad ea, quæ in ſcriptura non leguntur determinavit Rota.*
34 *Subſcriptio reſtricta ad ſuperius expreſſa ultra non operatur.*
Si una pars ſupplicationis fuit admiſſa tantum, cætera in ea contenta cenſentur rejecta, & reprobata, ibid.
35 *Sub ſupplicationis ſubſcriptione nullatenus comprehenditur commiſſio, & executoris ad gratiam ſeorſum, & poſtea datio.*
36 *Commiſſio petitur à Sanctiſſimo per ſupplicationem poſtulatur, quæ etiam dicitur ſupplicatio.*
37 *Supplicatio eſt nomen genericum comprehendens ſub ſe omnes ſupplicationis ſpecies.*
38 *Commiſſio, & executoris datio gratiæ tunc illi eſt acceſſoria, poſtquam fuit conceſſa, non antea.*
39 *Subſcriptio propriæ manus, in ſupplicatione ad rem petitam appoſita, non influit, nec determinat executoris dationem in ſupplicatione non contentam, nec petitam, quia illam non reſpicit.*
40 *Subſcriptio ſupplicationis rei petitæ in Senatu non attenditur, ſi executoris commiſſio, ſeorſum data, propria manu Sanctiſſimi non ſit ſubſcripta, quominus Ordinario cauſa remittatur, ſi ejus prima percutiatur inſtantia.*

QUIBUS ſic ex hoc capite, quæ utiliſſima ſunt, & quotidiana in hoc Senatu Supremo præcognitis, † ad quinq; ſingulariſſimas quæ- 1
ſtiones valde neceſſarias in hac materia deveniendum erit per quinque §§. diſtributas: & ſit prior, an ſub ſignatura, & ſubſcriptione propriæ manus Sanctiſſimi in ſupplicatione appoſita, comprehenſa dicatur commiſſio executoris in litteris poſtmodum expeditis lecta.

Et pro parte affirmativa plura urgent, † nam 2
commiſſio & ſupplicatio inter ſe habentur ſicut genus & ſpecies: ſupplicatio eſt genus & commiſſio

missio species sub suo genere inclusa, ita probat Alphonsus Soto *in regula Cancell. 33. de non judicando juxta formam supplicationis, sed litterarum expeditionem*, aliàs 25. *Innocentii VIII, & 16. Pauli V. nu.* 8. & 9. quem Authorem glossat noviter Joannes Cochier apud quem est, *fol.* 260. & ipse Alphonsus ita ait. Item colligo hîc contra curiosos, quod supplicatio continet in se commissiones, ibi: *Nisi sint commissiones &c.*

Et sic supplicatio est genus, & cômissio est species: * proprio tamen sumpto vocabulo, supplicatio est, quæ continet gratiam meram: commissio quæ continet justitiam, & ex hoc infero, * si Papa committit signaturam supplicationum uni Episcopo per *placet*, quod etiam videtur ipsi committere signaturâ commissionum per *placet* argumento hujus Regulæ, maximè in præsentia Principis qui tolerat, &c. quod facit ad tollendum dubium curiosorum, an Dominus Alariensis, qui habuit signaturam per *placet* à Domino Sixto censeretur habere etiam commissionem, quia R. D. Novariensis Cardin. habuit signaturam commissionum cum referendariis, & dixi aliàs, quod sic, & non oportet insistere in hoc, quia ipse habuit Bullam de hoc, ut audio: hactenus Soto.

Igitur generaliter subscripta supplicatio per signaturam * manu propria Sanctissimi debet comprehendere commissionem tanquam ejus speciem, quia generalis dispositio idem operatur quoad omnes species, quod specialis quoad singulas, *l. si chorus, ff. de legat. 3. l. si duo, ff. de administrat. tutor.* Gonçalez *ad Regulam Cancellariæ, gloss. 9. in princip. num.* 22. Surdus *consil. 2. numero* 44. *& consil.* 350. *num.* 20. Gratianus *discept. forens. tom.* 4. *cap.* 636. *num.* 30. *& cap.* 666. *numero* 11. Scale *decis.* 48. *nu.* 12. Franc. Molinus *de ritu nuptiarum, lib.* 3. *quæst.* 54. *n.* 4. Sebastian. de Medicis *de regul. jur. reg.* 1.

Secundò probatur, quia commissio est accessoria ad gratiam principalem * text. expressus *in cap. si super gratia, de officio Delegati, lib.* 6. plurimos citavimus hac *part. cap.* 10. *n.* 12. *cum seqq. vers. Tum etiam quia commissio*, sed accessorium sive tractetur de principali augendo, * confirmando, aut destruendo, semper sequitur suum principale, plurimos citavimus *dict. cap.* 26. *vers. Et quia accessorium sine, à n.* 41. *cum seqq.* & quia concesso principali, intelligitur concessum & Delegatum accessorium, *cap. prudentiam, §. si verò, de officio Delegati*: igitur signatura apposita in supplicatione debet comprehendere omnia accessoria ad supplicationem, * cùm principali concesso, censeatur simul accessorium concedi, Nos *de Regia protect.* 1. *part. cap.* 1. *num.* 295.

Tertiò, quia una determinatio respiciens plura determinabilia, debet ea * pariformiter determinare, *l. jam hoc jure, 4. ff. de vulgari, & pupill. substit. leg. si Legatarius. Paragraph.* 1. *ff. de reg. jur. l. quamvis. C. de impub. & aliis substit.* Natta *consil.* 14. *num.* 19. Ruinus *consil.* 11. *numer.* 37. Surd. *cons.* 31. *num.* 15. *& consil.* 45. *num.* 37. Menochius *consil.* 88. *num.* 19. Cæsan. *cons.* 67. *n.* 18. Gratianus *discept. tom.* 1. *cap.* 70. Castillo *controvers. lib.* 5. 2. *part. cap.* 97. *nu.* 4. *& per totum cap.* Marta *de succession. legat.* 1. *part. quæst.* 13. *artic.* 9. *num.* 91. Giurba *in consuet. Senat. Mesanens. cap.* 3. *gloss.* 2. *num.* 12. *q.* 1. Fusarius *de substitutionib. quæst.* 57. *num.* 8. Navarrus *quæst. forens. lib.* 1. *quæst.* 7. *num.* 6. Ergo cùm subscriptio & signatura propriæ manus Sanctissimi apponatur in principali supplicatione, debet influere, & respicere commissionem ad gratiæ ipsius executionem.

Quibus tamen minimè obstantibus, contrariam sententiam * procul dubio veriorem existimo, pro cujus resolutionis perfectiori claritate supponendus erit stylus Romanæ Curiæ in signatura supplicationis, & qualiter coram Sanctissimo præsentetur; supplicatio igitur (ut superius ad principium hujus cap. diximus) habet duas partes: in prima refertur id quod à Papa petitur, in secunda solutio & non obstantia, in nulla harum partium mentio aliqua fit de commissione, nec executoris petitione, aut datione, prout ad litteram refert supplicationem ipsam ex variis causis, & diversis Parisius *de resignation. benefic. libr.* 8. *tom.* 2. *quæst.* 7. *à numero* 75. *cum multis seq.* ubi tam de supplicationibus expediendis & signandis per *fiat*, quàm de signandis per *concessum*, in quarum formulis nulla fit mentio commissionis, nec in supplicatione alicujus rei inseritur, nec petitur, ut ibidem apparet.

Imò potiùs post gratiam subscriptam, hoc est supplicationem * propria manu Sanctissimi, seu alterius Prælati, ut superiùs latè diximus; pars petit in Cancellaria (si vult) committi gratiæ executionem alicui Canonico, &c. quem ipse nominat, ut hoc capite diximus sursum ex Nicolao Garcia *num.* 57. *versic. Litteræ tamen principales gratiæ*: & diximus (si pars vult) quia executoris datio est accidentalis, si à parte postuletur, non autem est necessaria, ut mox dicendum erit.

Quia Vicecancellarius, vel ejus Regens distribuit omnes * commissiones sive subscriptas à Papa sive à Prælato ad subscriptiones deputato, ut eleganter advertit Lud. Gomez *in compendio utriusque signaturæ* posito *sub reg. de non judicando juxta formam supplicationis in quæst.* 16. *versic. Et illa potestas*, in hæc: Et illa potestas Vicecancellarii, ut dixi, vertitur circa causas, quæ committuntur simpliciter in Curia, sed in causis quæ committuntur extra Curiam, non potest commissiones signare, juxta ea quæ dicit Ægidius *decis.* 46. *incip. exception.* Cardinalis verò sic, ut dicit una regula posita inter illa de potestate Vicecancellarii, & sive commissiones signentur per Papam, sive per Vicecancellarium, aut Cardinalem habentem signaturam justitiæ; ipse idem Cancellarius, vel ejus Regens extendit scripturam, seu potiùs distribuit tales commissiones Auditoribus, vel aliis Prælatis, quibus committuntur, per illa verba, quæ apponuntur post signaturam, videlicet, *de mandato D. N. Papæ audiat Magister N.* vel *& justitiâ faciat, &c.*

Quo quidem cognito, sequitur manifestè, quod subscriptio * propria manu Sanctissimi non potest aliud comprehendere, quàm id quod in supplicatione signata contentum, petitum, & expressum sit, nec ad aliud potest trahi, nec extendi; nam subscribens contenta in scriptura omnia dumtaxat videtur approbare, *l. emptor. §. Lucius, ff. de pactis, l. si ita stipulatus, §. Chrisogonus, ff. de verb. oblig. l. fidejussor. §. ff. de pignoribus, l. sicut, §. non videtur. ff. quibus modis pignus, vel hypotheca solvit. l. si quis ex argentariis, §. 1. vers. Subscribere, ff. de edendo, l. 1. versic. Subscriptionem, ff. de constitut. Princip. l. si per Epistolam, versic. Subscriptam ff. de acquir. hæred. Authentic. quod sine, C. de testamentis, junctæ Authentic. si modo, C. de familia ercisc. c. si quis Presbyterorum*; & ibi notat glossa in verbo, *subscripsit*, *de rebus Ecclesiæ non alien. gloss. in cap. quarto, de his quæ fiunt à Prælat. & in cap. ex litteris, de transactione.* notant Bart. Bald. Angel. Fulgos. Castre. s. Alexand. & Jas.

& Jas. *in dict.* §. *Chrysogonus*, *& in l. quæ dotis. ff. solut. matrimon.* & in pluribus ex citatis legibus, Alexand. post alios *in l. cum antiquitas*, §. *cùm autem*, *C. de testamentis*, *& in cons.* 147. *ponderatis*, *col.* 2. *&* 3. *vol.* 2. Felinus *in cap. quoniam contra*, *numero* 43. *de probationibus*, & ibidem Decius *numero* 45. Parisius *consil.* 47. *numero* 6. *& consil.* 201. *numero* 57. *vol.* 1. Riminald. *consil.* 162. *numero* 5. *vol.* 1. Decius *consil.* 115. *col.* 2. *versic. Comprobatur.* Bonavent. Stracha *in tract. de adject. part.* 4. *quæst.* 10. *numero* 4. Natta *consil.* 187. *numero* 4. *vol.* 2. Roland. à Valle *consil.* 44. *numero* 30. *vol.* 1. Cephalus *consil.* 272. *numero* 8. *vol.* 2. Stephanus Lambertengi. *de contractibus cor. glos.* 15. *in verb. jurante marito*, *numero* 3. *&* 5. ipsemet Natta *consil.* 661. *numero* 4. *vol.* 4. Afflictis *decis.* 104. *numero* 3. Cravetta *consil.* 73. *numero* 40. Sebastian. Medicis *in tract. de inventariis*, *cap.* 7. *numero* 57. Caccialup. *de transaction. quæst.* 102. *numero* 25. Natta *in repetitione Authent. quod sine*, *numero* 45. *C. de testament.* Guido Pancirol. *consil.* 118. *numero* 4. *& consil.* 175. *numero* 5. Tiberius Decianus *responso* 29. *numero* 30. *vol.* 2. *& responso.* 11. *numero* 48. *vol.* 1. *& responso* 39. *numero* 89. *vol.* 1. cum aliis copiosè adductis per Ant. Gabriel. *communib. conclus. tit. de præsumption. conclus.* 3. *numero* 1. *& seqq.* abundè etiam per Mascard. *de probationibus*, *conclus.* 1347. *per totum*, qui *numero*
16 4. *& seqq.* probat, * quod subscribens censetur propriè scribere, & qui scribit proinde habetur, ac si totam scripturam conscripsisset, & *numero* 5. quod subscribens censetur propriè, & virtualiter scribere omnia contenta in superiori scriptura, tradunt Natta *consil.* 487. *num.* 4. Cephalus *consil.* 272. *numero* 87. Cachera. qui communem dicit, *in decis. Pedemontan.* 36. *numero* 3. Rebuffus *in tractatu de Chirographis*, *& litteris*, *tom.* 1. *constitut. in præfaction. numero* 50. Ruinus *consil.* 22. *num.* 4. *vol.* 4. Joachim. Damander. *in Enchiridion jurium*, *aut simil. in vers. Subscribere.* Cardin. Alban. *in lucubrat. ad Bar. in l. Cajus*, *ff. de pignoratitia actione.* Burlat. cons. 241. *num.* 2. *& consil.* 39. *num.* 24. *vol.* 1. ubi de magis communi testatur, videndus etiam Tiraquell. *de retract. lib.* 1. §. 1. *gloss.* 9. *num.* 159. Petrus Barbos. *in l. quæ dotis*, 34. *n.* 171. (licèt obiter) *ff. solut. matrim.* Petrus Surdus *decis.* 171. *nu.* 3. Rota ut per Farinacium *in posthumis*, *tom.* 2. *decis.* 666. *n.* 12. Igitur cùm commissio non sit comprehensa, contenta, nec adhuc petita in supplicatione rei principalis; subscriptio non potest protrahi nec ad eam extendi.

Elegans est etiam Rotæ decisio *in una Bononien. fidejussionis*, 24. *Januarii* 1611. recollecta per Jacob. Caballerium *decis.* 133. quæ à *n.* 3. ita ait; nec
17 videbatur obstare, quod apocha non esset scripta, * sed tantum subscripta manu Pompeii, quia placebat responsio; subscriptionem operari approbationem & confirmationem omnium contentorum in scriptura, ita ut virtualiter subscriptio dicatur continere quidquid in corpore scripturæ continetur, Angelus *in l. si ita stipulatus*, §. *Chrysogonus*, *n.* 3. *ff. de verb. obligat.* Barbacia *cons.* 87. *n.* 15. *lib.* 3. Ruinus *cons.* 193. *n.* 1. *vol.* 2. Decian. *cons.* 11. *n.* 48. *vol.* 1. Aimon. *cons.* 73. *n.* 40. Parisius *cons.* 77. *num.* 23. *lib.* 3. Rota Januensis *decis.* 78. in princip. *& decis.* 177. *n. & decis.* 210. *num.* 2.

Minus Domini censuerunt suffragari replica-
18 tionem Pompeii, * quod ejus subscriptio non erat simpliciter facta, ut videntur loqui Doctores præallegati, seu qualificata; quo casu non attenditur quidquid dictum fuit in corpore scripturæ; sed ipsa subscriptio, tanquam illa quæ dat robur, ut ex mente Innocentii dicit Felinus *in cap. quoniã contra n.* 43. *vers. habes ergo doctrinã*, *de probationibus*, & Bald. *in Auth. qui propriũ C. de non numerata pecunia*, cum aliis in decisione allegatis.

Nam dicebant esse advertendum, subscriptionem hanc non continere certam, & absolutam obligationem Pompeii, ita ut non sit facienda aliqua relatio ad corpus scripturæ, * cum in subscriptione 19
non legatur expressum nomen personæ, ad cujus favorem fit obligatio, nec pro quo negotio, ideo necessariò dicta subscriptio debet habere relationem ad corpus scripturæ, & continere omnia, quæ in ea continentur, exceptis tamen iis, quæ expressè per Pompeium in subscriptione limitata fuerunt, prout fuit tempus, &c. Unde cùm quoad reliquarum dicta scriptura non fuerit aliquo modo limitata, domini concludebant, obligationem Pompeii quoad illum esse intelligendam, prout in corpore scripturæ continetur, ac si ejus manu scripta esset, ex suprà allegatis.

Tandem visa fuit etiam sufficiens responsio ad ea verba in fine subscriptionis apposita: * *Ma* 20
solamente come ho detto di sopra: quasi sint limitata, & ideo limitatam pariunt obligationem, quia sunt posita respectu prædictarum limitationum, appositarum in subscriptione, ut colligitur ex totius subscriptionis contextura, sed non propterea excluditur relatio ad scripturam præcedentem in non limitatis ex ante dictis, &c. Hactenus de dict. decisione: alia etiam adest decisio in eadem causa, quam adducit ipse Caballer. *decis.* 99. per totam, ubi plura videbis.

Ex qua decisione mirabiliter deducitur, quod quando subscriptio est limitata, * non attendun- 21
tur omnia petita & contenta in supplicatione, & scriptura; igitur multò minus debet subintelligi nec extendi ad non scriptum in supplicatione, quia ut dictum est, commissio & concessio regulatur à supplicatione, & petitione ut per *cap. inter dilectos*, §. *cæterum*, ubi Gloss. & Bald. *c.* 16. *de fide instrumen. l.* 1. & ibi Jas. *numero* 7. *de diversis rescriptis.* Decius *cons.* 403. *numero* 15. Parisium *cons.* 9. *numero* 43. *lib.* 1. dixit Rota ut per Farinacium *in posthum. decis.* 448. *num.* 3.

Certissimum est etiam, quod * supplicatio, & 22
petitio generalis, & interminata restringitur per gratiam, & commissionem limitatam, & terminatam, seu restrictam, aut aliter qualificatam, sicuti etiam è converso, quando supplicatio, petitio aut interrogatio est limitata, restricta, aliterve qualificata, & respõsio, seu cõcessio sit generalis, recipit eandem restrictionem, & limitationem, juxta quam intelligitur, declaratur, atque restricta pariter censetur, prout latissimè plures doctrinas, & exempla conferens probat Petrus Surdus *in cons.* 281. *à num.* 67. *cum seqq.* & quod responsio indeterminata, absoluta, & generalis reducatur, & intelligatur secundùm interrogationem restrictam, & limitatam, probat *l. si defensor.* §. *qui interrogatus*, *ff. de interrogator. actionib.* §. *præterea*, *inst. de inutilibus stipulat. l. hæredes palam.* §. *in testamentis*, *ff. de testamentis.* Natta cons. 98. n. 22. Menoch. *cons.* 47. *& cons.* 53. citatus per Antonium *variar. resolut. lib.* 3. *resolut.* 44. *n.* 5. Menochius *de præsumptionibus*, *lib.* 2. *præsumpt.* 47. *n.* 2. & stipulationi vel petitioni conformis præsumitur, *l. Titia*, §. 1. *de verb. oblig. dict.* §. *præterea*, & idem Menochius *lib.* 2. *præsumpt.* 29. *num.* 3. ubi dicit procedere in responsione simpliciter facta;

secus

secus si determinatè, qualificatè, aut limitatè facta fit responsio.

Pro quo est & alia singularis Rotæ decisio *in una Alerien. benefic. 19. Decembris* 1614. quam
23 † adducit Farinacius *in posthum. tom.1. decis.* 629. in hæc: Sæpiùs proposito dubio super eisdem, Domini tenuerunt pro revocatione sententiæ Rotæ ex defectu jurisdictionis, ut fuerat *in fine decision.* consideratum; primò, quia cùm esset commissa tantùm causa nullitatis, & restitutionis in integrum adversus sententiam latam super Ecclesia Sancti Salvatoris; non potuit super Ecclesia S. Petri pronuntiari *cap. P. & G. & cap. cum olim, el* 1. ubi Abb. *n.* 11. *&* 12. post glos. in verb. *protinus*, in fin. *de officio Delegati*, Glos. *fin. in cap. edoceri de rescriptis*, cum deductis in priori decisione.

Et clausula *quam, & quas*, non legitur in secun-
24 da parte commissionis, † restricta ad causam nullitatis, & restitutionis in integrum: signatura autem, non petitio attenditur, & quod commissum non fuit dicitur fuisse neglectum, ut notant Doctores *in cap. super litteris, de rescriptis.* Baldus *in l. 2. n. 42.* ubi Barbacia *in additionib. littera L. C. si contra jus vel util. public.* Alexand. *cons.* 94. *n. 3. lib. 2.* Corneus *cons.* 312. *in principio. lib.* 3. Rota *decis.* 28. ubi Papaz *n. 3. de refeript. in novis.* Papaz *decis. 9. n. 5. eodem titul.* Gabriel *cons.* 28. *n. 24. lib. 2.* cum aliis per Decianum *cons. 86. n. 51. & seqq. lib. 3.* narrata enim ac petita restringuntur, & limitantur per concessionem, † & signaturam, Abbas *in cap. 2. vers. Notabis, & vers. Ex hoc notabis, tregua & pace.* Felinus *in dict. cap. super litteris, sub n.* 10. *vers. Limita, de rescriptis.* Jas. *cons.* 173. *n. 7. lib. 4.* Ruinus *cons.* 43. *num. 3. lib. 1.* Parisius *cons. ultimo, sub nu.* 43. *lib 3. &c.* Igitur si in supplicatione non continetur (nec etiam virtualiter, ut statim ad responsionem argumentorum) nec scripta reperitur commissionis petitio; ad illam non debet, nec potest extendi subscriptio, & signatura Sanctissimi.

Secus autem si simul in ea supplicatione peta-
26 tur † (adjecta justa & urgente causa avocationis ab Ordinario) quia tunc indubiè subscriptio Sanctissimi generalis, & non restricta ad aliquos casus particulares, nec limitata, omnia comprehenderet ex hactenus dictis, quia generalis subscriptio omnia in scriptura contenta comprehendit, nec specialis est necessaria, ut tenet Angelus, Castrensis, Immola, Aretinus, Alexand. & re-
27 centiores *in d. l. si stipulatus*, §. *Chrysogonus, ff. verbor. oblig.* Bald. *in Authent. si quis in aliquo documento. col. 2 versic Ulteriùs C. de edendo*, Ancharran. *consil* 234. Felin. *in dict. cap. quoniam contra num.* 48. *vers. Limita sexto de probationibus, & in cap. inter dilectos, n.* 27. *de fide instrument.* Jas. *in dict.* §. *Chrysogonus, n.* 9. dicens sufficere simplicem, † seu generalem subscriptionem, nec requiri specialem, idem voluit Alexand. *in l quæ dotis, col. fin. vers. Subdit ff. solut. matr. & in cons.* 147. *n.* 6. ubi dicit magis communem, *vol.* 2. communem dicunt Decius *in dict. cap. quoniam contra, n.* 48. Jas. *in dict.* §. *Chrysogonus, n.* 9. Tiraquel. *in l. si unquam, in præfatione, n.* 117. *C. de revocand. donat.* Bonavent. Stracha *in tract. de adjectis.* 4 *p. q.* 10. *&* 13. Natta *in Authent. quod sine, n.* 48 *C. de testamentis*, & alii relati & sequuti à Mascard. *de probationib. conclus.* 1347. *à n.* 11.

Eleganter hæc etiam magis in nostris terminis
28 probat post alios, † & Rotæ decisiones Marescotus *var. resolutionum, lib.* 1. *cap.* 98. à principio *in hæc*; Quæritur, si commissio sit signata à Papa per verbum *placet*, nec fit additum, prout de jure nec quid aliud, quid concessum videatur, & dicas omnia petita censeri concessa, Cassiadorus *decis. 7. de rescriptis*, & ratio est, † quia 29
responsio simplex concedit omnia petita, quæ non sunt cancellata. Rota *decis.* 1. *de rescriptis, in novis. & decis.* 1. *eod. tit. in antiquis*, Staphileus *de commissionib. liter. justitiæ, in princip. num.* 13. & verba *justitiam facies prout de jure*; & similia appositа † per Regentem Cancellariæ, non faciunt 30
censeri commissionem redactam ad terminos juris. Cassiad. *dict. decis. 7. n.* 1. quia, ut dicit idem Cassiadorus, regens non habet potestatem limitandi signaturam Papæ, Puteus *decis.* 1. *eod. tit.* Antonius Augustinus *in epitome, eod. tit.* §. 16. ideo
non facit decisio Crescentii 1. *de rescriptis*, † 31
quod scilicet clausula (*ut justitiam faciat*) posita *in extensione* Regentis intelligatur, quatenus de jure sit quod petitur, quia fuit intellecta per Rotam *in una Arimens. rescissionis*, 18. *Maii* 1590. *coram Cardinale Seraphino*, ut procedat tantùm in rescriptis signaturæ justitiæ; non autem in commissionibus signaturæ gratiæ, quando Papa expressè, & ex certa scientia aliquid concedit, quod videatur esse contra juris communis dispositionem, nam tunc censeatur facta concessio remoto juris obstaculo, non obstante clausula prædicta, ea scilicet ratione, quia signatura Papæ præcipuè est attendenda, non autem extensio Regentis; hactenus Marescotus.

Ex qua doctrina, & ex cæteris adductis huc
usque apparet † quod quando principaliter per 32
supplicationem petitur commissio in prima instantia, eamque subscribit, & signat Sanctissimus propria manu; tunc omnia in supplicatione petita comprehenduntur, & intelliguntur concessa, signatura non fuerit limitata, quod certissimum est de jure.

Et ulteriùs quod subscriptio non extendatur ad
ea, † quæ in scriptura non leguntur, elegantèr 33
probat Rota ut per Farinacium *in posthu. tom. 2. decis. 21. n.* 8. in hæc: Et ad aliud deductum, ex subscriptione Marchionis fuit responsum, quod licèt subscriptio operetur confessionem & approbationem eorum omnium, quæ in schedula subscripta continentur. Alexand. *consil.* 147. *n. 3. lib. 2. consil.* 132. *n. 3. vers. Secundò, lib.* 5. Parisius *consil.* 90. *nu.* 12. *lib.* 1. & tenuit Rota *in Roma. Pecunia seu mercium 8. Novemb.* 1596. coram R. P. D. meo Penia, non tamen operatur confessionem, & approbationem eorum, quæ in dicta schedula non leguntur, maximè attenta subjecta materia renuntiationis, quæ sui natura stricti juris est, in qua non veniunt nisi expressa per renuntiationem Calderi. *cons. 5. de præbendis.* Zabarel. *cons.* 115. Decius *cons.* 197 *n.* 3. ultra quod dicta subscriptio est restricta † 34
ad superiùs expressa tantùm, ibi: *Afermo, & mi obligo a quanto di sopra*, ad tradita per Bartol. *in l.* 1. §. *hoc edictum, ff. de postulando.* quem sequitur Parisius *consil.* 19. *n.* 68. *& consil.* 48. *n.* 14. *lib.* 1. unde cùm in corpore dictæ apochæ nulla mentio fiat de donatione aut renuntiatione terrarum, de quibus agitur, nec alibi de ea constat, ideo, &c. quæ elegans est.

Confirmatur; nam una pars supplicationis fuisset admissa tantum, cætera in supplicatione contenta censentur rejecta & reprobata, Seraphinus *dec.* 467. ex Paris. *consil.* 20. *n.* 15. *lib.* 1. vide plurimas doctrinas similes infra hac 3. *p. c.* 31. *à n.* 100. *& seqq.* quo loco multas, & singulares congessimus ad propositum.

Atque ob hæc fundamenta tenendum erit
constanter, commissionem, † quæ in supplicatione 35
non

non reperitur scripta, nec petita nullatenus postea expeditam sub signatura, & subscriptione propriæ manus Sanctissimi comprehendi posse.

Nec obstant in contrarium adducta fundamen-
36 ta, † non primum ex Alphonso Soto, quia ipse non dicit, supplicationem, & commissionem haberi sicut genus & speciem, in sensu de quo Nos loquimur; sed illud tractat per Regulam Cancellariæ *ibidem*, quod commissio à Sanctissimo petita etiam dicitur supplicatio, quia per supplicationem postulatur, eo quod supplicatio est nomen genericum comprehendens sub se omnes spe-
37 cies supplicationis † quod nos non diffitemur; imò & firmavimus suprà in discursu hujus capitis pluries, & sic nihil obstat argumentum, cum non omnia, quæ possunt per supplicationem peti à Sanctissimo, inclusa intelligantur in aliqua supplicatione, quæ ad rem particularem coram eo proponitur signanda.

Nec obstat secundum, quia respondetur, quod
38 commissio ad executionem † gratiæ data ad illam est accessoria: postquam concessa est commissio, & executoris nominatio, ut *in dict. cap. si super gratia*; non tamen antea, quia datio executoris est quid accidentale, non naturale & essentiale ad executionem gratiæ, cum coram judice competente possit peti ejusdem executio, & sic datur vel non datur, si petatur à parte supplicante, vel non petatur ut probat clarè text. *in c. si super gratia de officio Delegati, lib. 6.* Nos latissimè in hac 2. parte, *c. 26. per totam*, à principio, & sic cum ante petitionem, & dationem executoris, & commissionis, non sit nec possit considerari accessorium, quia non entis nullæ sunt qualitates; non potest currere argumentum; sed imò retorquetur.

Ex qua ratione deducitur etiam responsio ad ter-
39 tium argumentum, † quo dicitur, quod una determinatio respiciens plura determinabilia, ea debet pariformiter determinare: quoniam cùm commissio nec expressè, nec virtualiter, nec principaliter, nec accessoriè contineatur in supplicatione ad rem principalem petitam; sequitur quod signatura Sanctissimi illam non determinet, quia illam non respicit, nec potest, quia non est, nec adest, ex hactenus latiùs comprobatis.

Quare in Senatu non attenditur subscriptio supplicationis ad rem principalem petitam à Papa,
40 † si executoris commissio seorsum data ad ipsius gratiæ executionem non sit pariter subscripta propria manu Sanctissimi, quominus Ordinario causa remittatur, si ejus prima percutiatur instantia, ut sæpè diximus.

§. II.

Et esto quod litteras avocatorias non subscribit Sanctissimus, nec in illis mentionatur subscriptio supplicationis; an, & quomodo probanda erit in Senatu?

SUMMARIUM.

1 *Subscriptio propriæ manus Sanctissimi cum non apponatur in commissionibus missis, sed in supplicatione, quæ petuntur, quoniam modo in Senatu sit probanda, ut impediatur rei. issio ad Ordinarium in prima instantia, & seqq.*

2 *Et supplicatione subscripta per Papam, aliàsve signaturam habentem, commissiones, quæ ad partes mittuntur, fabricantur per officiales.*

3 *Litterarum de fide, quæ magna est circa omnia in eis contenta, non est excitandum.*

4 *Et litteris desuper confectis non apparet subscriptio, nec à quo subscripta fuerit supplicatio, an à Papa, an ab alio habente signaturam, quia uniformiter omnes eodem modo scribuntur.*

5 *Litteræ omnes conficiuntur sub nomine Papæ, & ipso solo loquente, & de differentia inter gratiosas, & justitiæ.*

6 *Litteris desuper fabricatis confunduntur signaturæ, ut eis nequit apparere à quo fuerit supplicatio subscripta.*

7 *Ex litteris non constat, an gratia sit per fiat, an per concessum.*

8 *Commissiones avocatoriæ in prima instantia, quæ mittuntur ad partes, non requirunt subscriptionem propriæ manus Sanctissimi, sed per supplicationem, ita subscriptam, satisfieri formæ Trident. declaravit S. Congregatio.*

9 *De subscriptione cum in commissione avocatoria non apparet, impetrans debet docere, & ostendere supplicationem subscriptam, ut commissio avocationem in prima instantia possit operari.*

10 *Litteræ fidem faciunt circa contenta, & lecta in eis, non circa non contenta.*

11 *Impetrans, qui se fundat in forma, & requisito ad avocationem, de eo debet docere, cum sit fundamentum suæ intentionis.*

12 *Qualitas, qua fundatur jurisdictio, ante omnia debet probari, aliter processus nullus erit.*

13 *Subscriptio propriæ manus qualitas est formalis, & præcisa, qua fundatur commissio avocatoria non prima instantia.*

14 *Qualitatem fundamentalem, qui non probat dicitur carere jure.*

15 *Fundamentum suæ intentionis quilibet probare debet.*

16 *Subscriptionis solemnitas extrinseca, maximè consistens in facto, non præsumitur interveniisse.*

17 *Decretum Judicis in alienatione tutoris citatio, & similia, tanquam solemnitates intrinsecæ, non præsumuntur.*

18 *Subscriptio propriæ manus consistit in facto, & manufactura Sanctissimi, quod minimè præsumitur nisi probetur.*

19 *Idem est nihil allegare, quod allegare, & allegata non probare.*

20 *Actor, quod asseverat probare tenetur.*

21 *Ordinariorum jurisdictio habet juris assistentiam.*

22 *Ordinarii potestas ex sola juris assistentia probatur, & conservatur.*

23 *Commissionem impetranti avocatoriam primæ instantiæ jus resistit.*

24 *Subscriptionis ampliori probatione adstringitur impetrans.*

25 *Actus si singulariter prohibitus sit, & ob aliquam causam permissus, debet causa exprimi, & verificari.*

26 *Pro judice carente potestate, excepto uno casu, non præsumitur.*

27 *Subscriptionem ex supplicatione originali, in Senatu exhibendam, debet impetrans probare, & seqq.*

28 *Supplicatio præsentari debet in judicio si inter eam, & litteras desuper fabricatas allegatur differentia.*

29 *Signatura si discrepat à Bulla, creditur signaturæ.*

Signa-

30 *Signaturæ creditur quoad circumstantias gratiæ, puta tempus, vel qualitates.*

31 *Per quam signaturam, an per fiat, an per concessum litteræ fuerint expeditæ, dubitari contingit, supplicatio subscripta exhibenda, & ostendenda est.*

32 *Ex tenore litterarum non dignoscitur signatura, atque ideò hæc simul producenda ad eliciendam veritatem.*

33 *Subscripta supplicatio erit exhibenda Judici de partibus, coram quo apposita fuit differentia, & discrepatio inter ipsam, & litteras.*

34 *Signata supplicatio non probat, nisi litteris expeditis.*

35 *Signaturæ creditur quoad confectionem litterarum super ea.*

36 *Signatura ad verbum registratur per Abbreviatorem in libro, etsi de ea dubitatur ad ipsum, uti ad Protocollum recurritur.*

37 *Si dubitatur magis strictè, aut largè litteras fuisse scriptas, quàm à Papa concessum, recurritur ad signaturam originalem.*

38 *Signaturæ, quoad in ea contenta magis statur, quàm Bullæ desuper sumptæ.*

39 *Subscriptio originalis in Senatu Parisiensi fuit præsentata coram quo fuit exceptum, Bullas aliter cantare, quàm in signatura continebatur, huicque datam fidem fuisse in facti contingentia, testatur Rebuffus, & Mascardus.*

40 *In commissione avocatoria, cùm nulla legatur, nec mentionetur subscriptio per impetrantem ei insistentem, & allegantem, probanda erit in Senatu.*

41 *Inter supplicationem subscriptam manu Sanctissimi, & litteras desuper confectas, ubi allegatur discrimen, est recurrendum ad ipsam subscriptionem, & signaturam.*

42 *Ex supplicationis subscriptæ inspectione, & lectura colligitur quid contineat, ad quam, tanquam ad matricem recurritur pro discrimine litterarum.*

43 *Supplicatio signata attenditur, licet aliter in litteris ponant officiales, qui nequeunt supplicanti præjudicium inferre.*

44 *Commissionis verba si obscura sint, opus est pro declaratione signaturam adire.*

45 *Supplicatio quoad effectum surreptionis potius attenditur, quàm littera expedita.*
Et ad id recurritur ad illam tanquam ad matricem, ibid.

46 *Litteræ à signatura oriuntur, sicuti instrumentum à Protocollo.*

47 *Litteræ, si à supplicatione discordent, remittendæ sunt ad correptionem.*

48 *Ad supplicationem, sicut ad matricem, recurritur pro discordia litterarum, nec expeditores possint gratiam alterare, nec jus impetranti quæsitum tollere.*

49 *In correctione litterarum discrepantium à supplicatione subscripta, non requiritur partis citatio, quia ea invita corriguntur.*

50 *Supplicatio subscripta, postquam est registrata, litterisque confectis, facillimè Curiales attenti originalem nanciscuntur ab Officiali, soluto uno argenteo.*

51 *Si de subscriptione reali in Senatum non appareat, causa in prima instantia Ordinario indubiè remittetur.*

52 *In litteris si subscriptio mentionetur, & negetur, quis eam probare teneatur, & adstringatur supplicationem subscriptam in Senatu præsentare.*

53 *Ubi de differentia inter litteras ipsas, quibus Summus ipse Pontifex loquitur, & asserit suam subscriptionem, & litteras mentoriales, & similes, in quibus Judex asserit subscriptionem.*

SEcunda quæstio, quæ circa prædictas signaturas se offert † tractanda erit (sub hoc tamen 1
positio, quod ad avocationem primæ instantiæ sufficiat subscripta supplicatio; ita ut non sit necessaria subscriptio in ipsomet rescripto, quod examinabimus *infrà* §. 5.) Quomodo in Senatu debeat doceri & probari signatura propriæ manus Sanctissimi, esto quod litteræ avocatoriæ in prima instantia non subscribantur à Papa, nec in eisdem subscriptio mentionetur, ut impediatur causæ remissio ad Ordinarium, & insuper ut coram isto (ubi de incompetentia ex Concil. Trid. *dict. cap. causæ omnes*, opponitur) exceptionis repulsio fit probanda, certè res est admodum difficilis, & intricata valdè: pro cujus resolutione in mentem obiter sunt trahenda, quæ à principio hujus capitis diximus circa subscriptiones supplicationum, sive per *fiat* sive per *concessum*, aliterve ac circa modum Litterarum, Brevium, aut Bullarum desuper expediendarum. Etenim præsentatur supplicatio Sanctissimo † qui 2
propria manu subscribit, *fiat, ut petitur. M.* vel *placet M. fiat M. &c.* Super hac supplicatione per Officiales Papæ conficiuntur litteræ. Non dubitamus nunc de fide earum, cùm magna sit & indubitabilis circa omnia in eis contenta, latissimè † doctissi- 3
mus Supremi Senatus Consiliarius Valenc. nunc. Præses Granatensis *in consil.* 51. *n.* 1. *& seq.* ubi plurimos allegat. Marescotus *variarum resolut. lib.* 2. *capitul.* 9. *n.* 4. Et non solùm in actu tunc gesto, sed etiam in narratis per Papam text. elegans *in Clement.* 1. *de probationib.* in hæc: *Litteris nostris, quibus Nos dignitates quaslibet, seu beneficia collationi nostræ, vel Sedi Apostolicæ reservare, aut resignationem beneficii alicujus accepisse, vel recipiendi potestatem alii commisisse, vel aliquem excommunicasse, vel alia similia, super quibus gratia, vel intentio nostra fundatur, fecisse narramus, censeamus super sic narratis, fidem plenariam adhibendam, &c.*

Sed difficultas consistit in eo, † quòd in litte- 4
ris desuper expeditis nulla fit mentio signaturæ, an supplicatio fuerit subscripta propria manu Sanctissimi, vel signata per *Concessum*, nec à quo fuerit signata aut subscripta, sed omnes litteræ postmodum eodem modo expediuntur, ut diximus hoc *cap.* 30. *n.* 34. *vers. Et postquam ad hoc præfecto, &c.* Scilicet omnes nomine Papæ, & ipso solo loquente, † hac differentia quod in Bullis 5
gratiosis totum nomen Pontificis, à quo incipit inscriptio Bullæ, apponitur cum litteris majusculis laboribus curiosè ornatis: *Urbanus Episcopus servus servorum Dei.* At in litteris justitiæ & in forma commissaria primum nomen dumtaxat, *Urbanus*, litteris majusculis inscribitur.

Igitur cùm in litterarum † confectione confun- 6
dantur signaturæ, quia in eis non legitur à quo fuerit subscripta supplicatio, ut benè advertit Alphonsus à Soto, *Regul. Cancell.* qui super 31. *Innocentii* 8. *n.* 33. *Pauli V.* illam ampliantis super illis verbis: *Item voluit quod concurrentibus eadem die super quocumque beneficio per fiat, & per concessum, signaturis ex tit. per fiat habens alteri præferatur*, ipse Soto, *num.* 1. difficultatem practicandi dictam regulam, movet ex hoc, in hæc: *Sic ut in veritate esset dubium, quomodo deberet practicari hodie hæc regula, nam in Bullis non*

ponitur per fiat, vel per conceſſum, ſed in utraque Bulla ponitur nomen Papæ tantum, &c. Et iſte Author reperitur in ejus commentis Joannis à Cochier, *in Reg. Cancellar. 31. alien. 33.* & in eadem *Reg. 33.* teſtatur Mandoſius *in q. 21. num.*
7 *2.* ibi: *Ex quo in litteris non poteſt conſtare,* † *an gratia ſit facta per fiat, an per conceſſum, ut omnes ſciunt, &c.* Ideò aliter debet conſtare de ſubſcriptione & ſignatura Sanctiſſimi, ut cauſa in prima inſtantia per Senatum non remittatur Ordinario.

Et augetur hæc confuſio, & improbabilitas
8 ex duabus † declarationibus S. Congregationis Cardinalium editis ſuper *dict. cap. ſeſſ. 24. de reformation.* In quibus expreſsè dicitur, ſubſcriptionem propriæ manus Sanctiſſimi non requiri in litteris avocatoriis in prima inſtantia; ſed ſufficiat, quod ſupplicationes, per quas avocatio petitur à Sanctiſſimo, per ipſum propria manu ſubſcribantur; Prima ſic ait: *An cauſarum avocationes validæ ſint, ſi brevia Apoſtolica, quæ tranſmittuntur, manu propria Pontificis ſubſcripta non ſint? Congregatio cenſuit eſſe valida, cum ſufficiat, ipſas ſupplicationes ſuper quibus brevia conficiuntur, manu Pontificis eſſe ſignatas.* Et iterum declaratio alia in hæc: *An cauſarum avocationes, commiſſioneſque minus validæ, aut contra decretum Concilii, cap. 20. ſeſſion. 24. judicari debeant ex eo, quòd brevia Apoſtolica, quæ ad partes tranſmittuntur, manu propria Sanctiſſimi ſubſcripta non ſint, an verò ſufficiat ipſas ſupplicationes, & commiſſiones, ſuper quibus brevia conficiuntur, manu Papæ ſignatas, & ſubſcriptas eſſe; Congregatio cenſuit, ſatisfactum eſſe decreto, ſi ipſa ſupplicatio, & commiſſio, ſuper qua breve fabricatur, manu Sanctitatis ſuæ ſubſcripta ſit, &c.* Quas declarationes latiùs exornavimus hac *2. part. cap. 6. n. 44. & ſeq. verſic. Atque advertendum tamen eſt, &c.* (Sed an Senatus dubitet de fide harum declarationum, latiùs examinatur *infrà* §. 5.)

Igitur ſi in brevibus ac litteris avocatoriis non
9 ſubſcribit † Sanctiſſimus, nec in eis de ejus ſubſcriptione mentio fiat ex ſupra dictis, ſi dubitatur, aut opponitur de hoc requiſito & forma ſubſtantiali, & ejus defectu, omninò debet impetrans docere de ea per oſtenſionem ſupplicationis ſubſcriptæ propriæ manu Sanctiſſimi, aliter enim litteræ ipſe judicari non debent, niſi pro ſimplici avocatione defectuoſa formæ à Concilio Trid. requiſitæ, ac per conſequens interim dum de ea non apparet, effectum ſuum avocativum operari non poſſunt, cum habeant juris reſiſtentiam.

Validiſſimis ad hoc moveor fundamentis; tunc
10 litteris fides maximè † adhibenda in iis, quæ in ea continentur, non tamen in non lectis in eiſdem, nec expreſſis, prout latiſſimè deduximus poſt magnam Doctorum catervam, & doctrinarum, *de Regia protect. 4. p. cap. 8. à num. 46. cum multis ſeq.* undè ortum habet vulgare axioma, de quo non cantat inſtrumentum, nec ego cantabo.

11 Deinde cùm ſubſcriptio † propria manu Sanctiſſimi in avocatoriis commiſſionibus ſit talis fundamentalis præciſa & neceſſaria avocationis; debet qui intentionem ſuam fundat in ea, omninò probare; gloſſa recepta *in l. ſi verò, §. qui pro rei qualitate, ff. qui ſatisdare cogantur*, Menoch. *conſ. 301. num. 10. & de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 49.* Covarr. *variar. reſolut. lib. 2. cap. 6. n. 2.* Gutierrez *de juramento confirmatorio 1. part. cap. 1. n. 22. & practicarum, lib. 5. quæſt. 40.* Brun. à Sole *in locis commun. verb. Qualitas* 6. Farinac. *in practic. crimin. quæſt. 1. n. 23.* Anton. *variarum reſolut. lib. 2. reſolut. 48. n. 12.* Imò tunc debet in ſpecie hanc qualitatem fundamentalem probare, Rota ut per Farinac. *in poſthum. tom. 2. deciſ. 645. n. 2.* Seraphinus *deciſ. 332. n. 1. & 2.*

Imò qualitas quæ dat fundamentum juriſdictio-
ni in primis, † & ante omnia probanda erit, aliàs 12
nullitèr & abſque illa procedit judex. Nos poſt plurimos Doctores *in tractatu de Regia protect. part. cap. 2. n. 67. & cap. 2. §. 5. n. 52. & n. 58. & 2. part. cap. 4. n. 43. & 44. cum ſeqq.* quibus diximus, quod qualitas attribuens juriſdictionem prius debet conſtare, alios quamplurimos citabimus *infrà hoc cap. §. 4. à n. 36.*

Sed ſubſcriptio propriæ manus Sanctiſſimi eſt
qualitas & formalis, & eſſentialis, † qua funda- 13
tur avocatoria commiſſio in prima inſtantia, juxta textum expreſſum *in cap. cauſæ omnes 20. de reformation. ſeſſion. 24.* Et ſit qualitas à diſpoſitione ſeu lege requiſita, quæ ante omnia debet probari, Rota ut per Farinacium *in poſthum. tom. 2. deciſione 225. num. 2. & deciſ. 603. num. 1.* Ubi quod aliter non procedit, nec locum habet diſpoſitio: † ergo ſi de ea non doceat impetrans, ob- 14
tinere non poteſt, quia dicitur carere jure, *l. Argentarius, §. cum autem, ff. de edendo.* Quia in- 15
tentionis ſuæ fundamentum † quilibet probare tenetur, *l. actor, C. de probationibus, l. qui accuſare, C. de edendo*, Joſeph. Ludovic. *tom. 3. communium opinionum, tit. de probationibus, concluſion. unica*, Bruno à Sole *in locis communibus, verbo, Actor. 3.* Antoninus *variarum reſolut. lib. 1. reſolution. 70. n. 15. & reſolut. 106. n. 21. & lib. 3. reſolut. 1. n. 9.* Argel. *de legitim. contradict. quæſt. 13. n. 64.*

Nec hæc ſolemnitas extrinſeca, quæ in facto conſiſtit (maximè † cùm in litteris non ſit enun- 16
tiata eo modo, quo inferiùs *in* §. 4. latiùs dicitur) non præſumitur interveniſſe, textus optimus *in l. quæcumque*, §. *fin. ff. de publiciana actione*, ubi Juriſconſultus ait, non præſumi decretum, nec authoritatem tutoris interveniſſe in contractu pupilli; idem colligitur ex *leg. primus C. de contrahenda & committenda ſtipulat. & ex leg. 1. C. de advocatis diverſor. judicior.* Gloſſ. *in leg. ſciendum, ff. de verb. obligat. & in cap. ſicut de re judic.* Bartol. *in l. cum de in rem verſo, col. 3. ff. de uſuris*, Gratus *reſponſo 53. n. 16. vol. 3.* Corneus *conſil. 20. vol. 4. col. 2.* Rolandus à Valle *conſil. 26. num. 15. vol. 3.* Anton. Gomez *variar. reſolut. tom. 1. cap. 11. num. 17. verſic. Tertiò infertur*, Gratus *conſil. 82. num. 2. vol. 1.* Hieronymus Gabriel. *conſil. 36. num. 24.* Matheſila. *ſingul. 11.* Vantius *de nullitate ſententiæ ex defect. citationis*, & infiniti penè alii citati & per Maſcard. *de probationibus, concluſ. 1321. per totam*, ubi *n. 8.* poſt alios de † decreto Judicis, cita- 17
tione, & ſimilibus tanquam extrinſecis non præſumi.

Deinde quia hæc ſubſcriptio † propriæ manus 18
Sanctiſſimi conſiſtit in facto, quia requiritur manufactura ejuſdem, prout abundè diximus hac *part. cap. 6. à n. 25. cum multis ſeq. & à n. 35. cum ſeqq.* Quibus quidem in locis manifeſtiſſimè probatur hæc manufactura Papæ in ſubſcribendo in complementum diſpoſitionis Tridentin. *in cap. cauſæ omnes*, iſtud minimè præſumitur, niſi probetur, *l. in bello, §. facta, ff. de captivis, l. ſi emancipati 9. de collationibus, l. 1. C. de probationibus, l. quæcumque, §. fin. ff. de publiciana, l. aſſertio. C. de non numerata pecunia, cap. cum Joannes; §. verùm, de fide inſtrument. c. licet de conſtitutionibus in 6.* Ergo præciſè impetrans

tenetur

tenetur de subscriptione docere, ut locum habeat avocatio, atque possit impediri remissio Ordinario in Senatu petita, maximè, cùm illi, ejusque commissioni jus ipsum resistat.

19 Non enim suæ simplici † affirmationi & allegationi, interveniſſe subscriptionem standum est, nec fides danda, nisi probaverit, quia idem est nihil allegare, vel allegare & allegatum non probare; *l. 1. in principio, juncta glossa verbo, Decenter, ff. de dilationibus*, Bald. *in quæstione de schismaticis, n. 2. post titulum de edicto Divi Adriani toll.* Rolandus à Valle *consil. 35. num. 10. & n. 20. lib. 1.* Tuschus *practicarum, lit. A. conclusion. 117. n. 19.* Pedemontan. *decision. 50. n. 12. in fin.* Aug. Barbosa *axiomat. 20. n. 2.* qui *n. 1.* post plurimos probat, quod partis allegatio † non facit jus, textus

20 *in cap. dilectus 34. de præbendis*, & actor, quod asseverat probare debet, *l. actor. quod asseverat, C. de probation.*

Deinde quoniam Ordinariorum jurisdictio habet

21 juris † assistentiam, *cap. cum personæ in fin.* ubi notant omnes *de privilegiis, lib. 6. conquerente, de officiis Ordinarii, cap. cum Episcopus, eodem tit. lib. 6. cap. omnes Basilicæ 67. q. 7.* Ex quo sola sua

22 potestas probatur & conservatur, † pluries determinavit Rota ut per Marescotum *variar. resol. l.*

23 *1. cap. 11. à principio*, & impetranti rescriptum † ut alius in prima instantia cognoscat; jus ipsum resistit ex sæpè relato Trident. *dict. cap. 20.* Atque

24 ideò non solum debet subscriptionem † probare; sed imò fortiori astringitur probatione, ut latè videre est ex ipso Marescoto *per totum cap.*

Et quia quando actus regulariter est prohibitus

25 (prout est commissio † avocatoria ab Ordinario in prima instantia) & in aliquo casu, & ob aliquam causam permissus, debet ipsa causa exprimi & verificari, plurimos citavimus *de Regia protect. 4. part. cap. 3. à n. 44. cum seq.* Ideò cùm illæ commissiones ob subscriptionem Sanctissimi sint permissæ, debet de ea impetrans docere, ut effectum suum avocativum valeant operari, & facit quod dicitur

26 non præsumi † pro judice in casibus in quibus regulariter non habet aliquam potestatem, nisi in certo casu, Aleiatus *de præsumptionibus, præsumpt. 9. n. 27.* Purpuratus *in leg. 1. n. 548. ff. de officio ejus*, sequitur Mascard. *de probationib. conclusion. 951. n. 9.*

Ac propterea cùm ex brevibus, aut litteris avo-

27 catoris non appareat † hæc forma subscriptionis; omnino debet impetrans de ea docere in Senatu, quæ tunc apparere dicetur, cum de supplicatione ipsa originali subscripta propria manu Sanctissimi docuerit, siquidem constantissimum est in Romana Curia, quod quoties allegatur diversitas, aut

28 contrarietas inter Bullas, aut litteras expeditas, † & supplicationem signatam seu subscriptam, debet exhiberi & præsentari supplicatio subscripta, ut ex ea deregatur defectus Bullarum & litterarum expeditarum, vel quando necessaria est inspectio signaturæ, qua fuerit supplicatio subscripta.

Quam conclusionem probant multi, Alphonsus Soto, *in reg. Cancellariæ 25. aliàs 26. Pauli V. de non judicando juxta formam supplicationum, sed litterarum expeditarum*, per quam à principio dicit, & Doctores etiam citandi; quod licèt juxta supplicationem non sit judicandum, sed per litteras desuper expeditas, tamen *n. 14.* limitat, quando litteras opponatur aliter expeditas fuisse, quàm sit

29 in supplicatione contentum, † quia tunc supplicatio producitur coram judice, ut defectus deter-

gatur; quem sequitur post Rebuffum, & Mandosium Joannes à Cochier ejus glossator, super eadem Regula, fol. 276. sub *n. 33.* ibi: *Tertiò limita, si signatura † discrepat à Bulla, crederetur* 30 *enim signatura, quoad circumstantias gratiæ, putà temporis, vel qualitatis, Mandosius hîc, quæst. 9. &c. probant etiam Rota decis. 332. licèt Romana 27. de rescriptis in novis*, Vuamelius *consil. 122. n. 5. tom. 10.* & iterum ipse Cochier post alios ibidem, *dict. n. 33. in fine*, ibi: *Denique adverte, regulam hanc non procedere, quando litteræ sunt expeditæ & discordant à supplicatime, ut fuit decisum in Aretina Commendæ 19. Januarii 1597. coram Cardinale Seraphino teste Farinacio, decis. 455. n. 5. part. 2. diversorum.*

Et quod quando sit necesse discernere, & constare per quam signaturam † sint expeditæ litteræ, 31 an per signaturam per *fiat*, an per *concessum*; sit producenda supplicatio ipsa signata & subscripta, ut deducatur per quam signaturam fuerint expeditæ, cùm ex ipsis litteris non appareat, nec aliter apparere queat; † probat singulariter Mandosius 32 *in Reg. Cancell. 33. de signatur per fiat & concessum, q. 1.* prope finem, *sub n. 2.* in hæc: *Ad Reveren. autem DD. de Rota, vel alios Judices competentes spectat regulam hanc executioni mandare, hoc modo videlicet; quod productis Bullis hinc inde, ac supplicationibus super quibus litteræ expeditæ fuerunt, discernant, quæ expeditæ sint super gratiam per fiat, & quæ super gratiam per concessum, & si sub eadem data illas approbabunt, & canonizabunt, has verò super gratiam per concessum rejicient, & rejiciendas non suffragari in vim hujus regulæ, & ejus mentis discernent, & declarabunt; & hoc jure utimur, & hæc est vera & inconcussa praxis Romanæ Curiæ: & licet glossa in fine, in hac opinione inclinare videatur, tamen iis, quæ diversis in locis adducit, sibi ipsi non constat, nec viam rectam respondendi uni contrario, quod satis obstare videbatur invenire potuit; obstaculum erat regula de non judicando juxta formam supplicationis, cui breviter respondeo, quod regula illa non obstat, nec procedit, quando supplicatio producitur pro declaratione litterarum, & ad probandum circumstantias & qualitates gratiæ, prout per Sarner in 7. quæst. & per me in 9. quæst per totam dictæ regulæ, & in aliis casibus etiam (eadem regula non obstante) prodest seu probat, quos prosequor in diversis, quibus dictæ regulæ, &c.* Quod & idem probat expressè post *Rebuffum ipse Joannes à Cochier in regula 31. aliàs 33. de signatura per fiat præferenda habenti signaturam per concessum*, folio 309. in hæc: *Illa non obstat nec procedit quando supplicatio producitur pro declaratione litterarum, & ad probandas circumstantias, & gratiæ qualitates, & an illa sit per fiat, an per Concessum; ideòque bonum est, inquit Rebuffus in praxi in 2. part. signaturæ, n. 13. producere signaturam, alioquin ex Bullæ tenore dignosci non potest, &c.* Et dat cautelam, ut quis tam Bullam, quàm signaturam producat, ibidem in hæc: *Undè quis cautus esse debet, ut tam Bullam, quàm signaturam conspiciat, & ex illis veritatem elicere poterit, &c.*

Et cùm prædicta *regula † Cancellariæ 26. de* 33 *non judicando juxta supplicationem*, patiatur istam limitationem, cùm regula loquatur, † & habeat 34 locum in Curia, & extra Curiam, probat eadem regula, ibi, *in Romana Curia, & extra eam*, & notant expressè omnes glossatores citati, & alii, ideò limitatio, quæ regulam sequitur, locum om-

nino obtinebit in Curia, & extra curiam in partibus, ubi contingat, & necessarium sit scire de qualitate & forma signaturæ, uti etiam expressè annotavit Mandosius loco proximè citato ibi: *Ad DD. Rotæ vel alios judices competentes spectant, &c.* Quod expressè probat post alios per eum citatos Cochier *in reg. Cancellariæ 25. aliàs 26. de non judicando juxta formam signaturæ, &c. n. 40.* in hæc: *Advertant Tyrones praxeos, si Bullæ fuerint malè formatæ, ut putà contra consuetas formas Cancellariæ, vel quando non sunt conceptæ juxta signaturam, eas remitti etiam de partibus solere ad Cancellariam, ut corrigantur, & reducantur ad formas debitas, quod non ante fiat, nisi producto signaturæ sumpto, ut ex eo videatur, an saltim in substantialibus discrepent, sicque Judex vel officialis videant an Bullæ reformari debeant, nec in hoc opus erit partis citatione ex opinione Rebuff. in praxi, tit. de reformatione, & correctione Bullæ n. 8.* Parisius *de resignat. benefic. lib. 8. quæst. 7. n. 190. & seq. &c.* Ubi ponit praxim correctionis hujusmodi, & annotat, quod iste Author citat Flaminium in *n.* 190. cùm sit in *n.* 180. *cum seq.*

Hinc Mascardus *de probationibus, conclus.* 1309. *verbo, Signaturam à principio*, latè probat plurimis citatis; quòd signata supplicatio non probat nisi litteris expeditis ex regula Cancellariæ, hanc tamen conclusionem mirabiliter ipse limitat post alios *n.* 18. in hæc: *Tertiò limita, ut procedat quoad confi-*
35 *ciendam Bullam de ea*, † *nam hoc casu creditur signaturæ, ita Rebuffus ubi suprà in praxi in 3. parte signaturæ, versiculo, Datum apud, &c. n. 9. Ubi*
36 *subjungis, quod Romæ* † *abbreviator solet signaturam ad verbum describere in uno libro, & si de ea dubitetur ad illum librum recurritur tanquam ad Prototypum, ut firmat Ant. de Butrio in dict. consil. 2. visis litteris, col. 1. per cap. cum P. Tabellio, & cap. fide de probationibus, quo in loco etiam ait,*
37 *quod quando apparet,* † *quod aliter est sumpta minuta per Vicecancellarium magis strictè, vel largè, quàm fuerat à Papa concessa, recurrendum est ad originale, nam non est in potestate Vicecancellarii litteras scribendo, restringere, vel dilatare gratiam à Papa concessam in reservatis Papæ, & non concessibilibus per Vicecancellarium, &c.* Hactenus Mascardus.

Et *in num.* 19. post Rebuffum hunc discursum prosequitur ipse Mascardus adducens casum multùm conducibilem nostro recursui, & proposito, quo versamur in hæc: *Et ideò Rebuffus ubi suprà*
38 *tenet,* † *quod magis statur signaturæ quoad contenta in ea, & reservata Papæ, non autem concessibilia à Vicecancellario, quàm Bullæ, quæ ex Cancellaria sumitur, & ita fuisse judicatum in Senatu Parisiensi, asserit, pro quadam signaturæ contra Bullam, nam in signatura erat concessio beneficii, proviso, quod non esset de collatione Episcopi Pictaviensis, & expedita erat Bulla sine illa clausula,*
39 *vel* † *conditione, sed producta fuit signatura continens illam clausulam conditionalem, proviso, quod non esset, &c. Et probatum beneficium esse de collatione Episcopi Pictaviensis, & fuit resolutum pro signatura, quod non valeret collatio, licèt in Bulla nihil dicereiur.* Hactenus Mascard. & teste Rebuff.

Igitur & à fortiori in nostro casu cùm in litteris
40 avocatoriis † (quæ potius simpliciter alteri in prima instantia causam committunt) nihil de subscriptione, & signatura propria manu Sanctissimi dicatur, nec mentio aliqua fiat, & nihilominus per impetrantem insteturit intervenisse in supplicatione, de necessitate tenetur in Senatu de ea docere.

Et generaliter, quando prætenditur differentia inter supplicationem subscriptam manu Sanctissimi, & litteras desuper expeditas, quia præ-
tenditur † & opponitur magis, aut minus in eis- 41
dem scriptum, quod sit recurrendum ad supplicationem signatam, ita ut Judex de hac exceptione cognoscens ex ejus inspectione inferat veritatem; probant post alios & Rotæ decisiones Marescotus *variarum resolut. lib. 1. cap. 98. n. 1. & 2.* quem ad litteram retulimus suprà *in §. 1. vers. Eleganter hoc etiam à n. 28.*

Hoc idem probat Rota in una Pampilonen. benefic. 14. Januarii 1613. † adducta per Farinac. 42
in posthumis, tom. 1. decision. 456. & in n. 2. in hæc: Et quod in gratia Bartholomæi minimè adsit talis narrativa non dispensationis; satis colligi visum fuit ex lectura supplicationis Bartholomæi in qua nihil tale legitur, & tamen supplicatio tanquam matrix attenditur, quidquid in litteris ponant † 43
expeditores, qui in hoc minimè possunt præjudicare supplicanti, Verrall. *decis. 271. part. 1. in manuscriptis*, Rota *in causa Toletan. Parochialis* 10. *Maii* 1596. coram Illustrissimo Arigimio cum aliis allegatis per Joan. Baptistam Millinum, quæ placuit dominis, &c.

Et alia est decisio ejusdem Farinacii *in tom. 2. posthum. decis.* 416. quæ *n. 2. in fin. & n. 3.* ita ait: Unde cùm rescripti verba, quæ sunt † strictè in- 44
telligenda, Giossa *in cap. significante, in fin. de rescriptis*, Abbas *in cap. Rodolphus, tom. 1. eodem tiul.* loquantur de cautione, non videbantur extendenda ad depositum, vel sequestrum vel saltim negari non potest, quin saltem dubium esset, quomodo essent intelligenda verba rescripti, ita ut esset opus pro declaratione iterum adire signaturam, *cap. cùm contingat, de rescriptis, cap. cum venissent, de judiciis, &c.*

Et quod ad effectum subreptionis supplicatio sit potius attendenda, † quàm litteræ expeditæ, 45
probat Rota, ut per Alex. Ludovisium *decis.* 108. *num.* 11. ibi: *Et ad istum effectum attenditur supplicatio tanquam matrix, &c.* Et fuisse dictum *in Cæsar. Augustana pensionis 16. Februarii* 1590. coram Gipsio, & *in Bononiens. Bonorum de Binavinis 5. Martii* 1618. coram D. Andrea, ubi dicitur fuisse sæpius decisum à Rota, testatur Beltramin. *in annotation. ad Ludovis. dict. decis.* 108. *n.* 16. ubi plurimas alias decisiones Rotæ allegat ad hoc, quod supplicatio, non litteræ sit attendenda, atque ulterius latè disserit ad effectum justificationis litterarum, an hæ vel supplicatio signata fit attendenda, quod tandem cum fœdere distinctionis componit diversitatem decisionum, quæ circa hunc articulum, seu punctum reperiuntur, & ex hactenus latè adductis fundamentis satis comprobatum remanet, quod hæc qualitas & forma, qua fundatur & mitti debet avocatoria commissio, debet verificari, & probari ab ipso impetrante, cùm sit fundamentum suæ intentionis, atque jurisdictionis mandatæ, nempe per productionem realem supplicationis subscriptæ propria manu Sanctissimi.

Quæ cùm sit protocollum, ut per Rebuffum, 46
† & alios firmat Mascardus *de probationibus, dict. conclusion.* 1309. *num.* 18. & Alex. Ludovis. *dict. decision.* 108. *num.* 11. ultra quos idem probat ipse Rebuffus *in praxi tit. Bull. nov. provision. num. 1. folio mihi* 131. quem referens sequitur Parisius *de resignat. benefic. lib. 8. quæst. 7. num.* 106.

&

& 107. dicentes, quod litteræ à signatura oriuntur, sicuti instrumentum à protocollo, juxta authentic. *de Tabellionibus*, §. 1. & *seq. collation.* 4. Et propterea omnibus differentiis ad illud erit recurrendum.

Circa quod eleganter loquutus fuit insuper Parisius, *lib.* 8. *quæst.* 7. *à n.* 180. in hæc: quoties † 47 litteræ discordant à supplicatione, remittendæ sunt ad corrigendum, & ita servat Rota ut fuit dictum 7. *Octobris* 1552. tefte Caputaquens. *decis.* 270. *lib.* 1. *in manuscriptis*, Rebuffus *in praxi, titulo de reformatione, & correction. Bullar. col.* 1. & 2. Et sic de 48 stylo super discordantia † semper recurritur ad matricem, nam non possunt expeditores alterare gratiam, & jus quæsitum tollere, ut fuit tantum *in una Majoricens. benefic. coram Achille de Grassis* 15. *Maii* 1553. tefte Caputaquens. *decision.* 273. *lib.* 1. *in manuscriptis*, ita recurri ad protocollum, quando instrumentum non est ita conceptum, §. 1. *Authentic. de Tabellionib. col.* 4. Doctores *in l. contractus, C. de fide instrumentorum.* Et reformantur ab officialibus Curiæ juxta *reg. Cancellar.* relatam à 49 Rebuffo loco citato, † nullam requiri ad hoc partis citationem, scribit Rebuffus *dict. tit. nu.* 8. Quia cùm invita parte fieri possit, multo magis ea ignorante, *l. qui potest invitis, ff. de reg. juris, l.* 4. §. 1. *ff. de fideicommiss. libertat. l. neque ignorante, de tutoribus & curatoribus datis, &c.* Quæ deserviunt ad plura in sequentibus §§. apponenda.

Maximè cùm postquam supplicatio subscripta 50 fiat registrata, † litteræque confectæ juxta stylum Romanæ Curiæ (de quo superiùs à principio hujus capitis latiùs diximus) Curiales curiosi & attenti ipsam originalem nanciscuntur ab officiali, prout mihi attestatur firmiter Augustinus Barbosa Curialis peritus, qui unam originalem supplicationem avocatoriam manu Urbani VIII. subscriptam in causa propria sua secum portans, mihi ostendit in uno folio Papyri juxta stylum superius adscriptum.

Itaque hoc remedio uti debet, qui prætendit avocatam esse legitimè causam ab Ordinario in prima instantia, & servata forma Concilii Trid. aliàs 51 † in Senatu, si de reali subscriptione Sanctissimi non constiterit, causam remittendam esse Ordinario decernet, cum in litteris de dicta subscriptione nihil legatur.

Hanc nostram resolutionem, quod impetrans teneatur docere de subscriptione prædicta, limitabis juxta terminos de quibus hactenus fuimus lo- 52 quuti; quando nempè in ipsis litteris † mentio aliqua non fiat de subscriptione, prout ultra superius citatos Doctores, probat etiam Mandosius *in Regula* 33. *signatura per fiat, præferatur signaturæ per concessum, quæst.* 1. *n.* 2. Secus verò quando in eisdem post narrativam gratiæ, aut inter illam fiat de subscriptione & signatura propriæ manus Sanctissimi mentio aliqua, quia tunc cum pro litteris præsumatur, ut fidem faciant, & Papa (qui tunc loquitur ut superius annotavimus) asserat illam, standum erit eis juxta *Clementin. litteras de probationibus*; & ea quæ diximus ad principium hujus quæstionis, *&* §. 2. *n.* 3. *versic. certè res est admodum*, & pars, quæ nihilominus illam subscriptionem negaverit, probare tenetur, & docere de contrario per offensionem in Senatu de hujusmodi supplicatione non signata; ita hanc limitationem expressè probat Cochier *in regula Cancellariæ* 25. *aliàs* 26. *de non judicando, juxta formam supplicationum, num.* 37. in hæc: *Sed an qui Bullas producit, possit cogi, ut ostendat signaturam, si forte adversarius objiciat latius extensas, quàm signatura contineat? Cogi non posse respondit, seu decrevit Senatus Sabaudiæ teste Antonio Fabro, lib.* 10. *diffinit. foren. tit.* 3. *diffinit.* 5. *faciunt enim per se fidem, & ad eum qui vitium objicit, pertinet, ut signaturæ quæ in actis Curiæ remanet exemplum probatæ fidei proferat, ex cujus collatione constare possit, utrum amplior facta sit Bullarum expeditio, quàm fieri debuerit, ita Senatus in causa Philippi Chancelard. & Claudii Poysat.* 13. *Kalend. Januarii.* Hactenus Cochier, pulchrè ad propositum loquens, quod intellige, ut diximus, quando in ipsismet Bullis gratiosis Summus ipse Pontifex, qui in ipsis litteris loquitur (ut diximus ad principium hujus §.) asserat se subscripsisse, non tamen quando in monitorialibus, compulsoris, aut inhibitoriis Judex, aut Notarius hoc asserit, juxta quæ latè adducta sunt *in* §. 4. *seqq.*

§. III.

Et an per exemplum supplicationis subscriptæ probatio sufficiat in Senatu, ne litteræ remittantur Ordinario.

SUMMARIUM.

1 *Subscriptio propria manu an per exemplum supplicationis subscriptæ in Senatu probata dicatur.*

2 *Supplicatio originalis subscripta, & signata in judicio nullam fidem facit, nec aliquam probationem inducit.*

3 *In supplicatione facilius falsitas committitur, quàm in litteris expeditis.*

4 *Originalis scriptura, ubi fidem non facit, multo minus exemplum ex ea, quantumvis solemniter desumptum.*

5 *Exemplum desumptum à Protocollo vitioso fidem non facit, ut productum à radice infecta.*

6 *Testes, & instrumenta æqualem probationem faciunt.*

7 *In supplicatione originali subscripta probanda mille testes adhibiti fidem nullam faciunt, & de ratione.*

8 *Verum esse non potest, quod falso principio nititur.*

9 *Rami majores vires non habent, quam à radice susceperint.*

10 *Fundamento sublato, totum ruit ædificium. Origo rei semper attenditur, ibid.*

11 *Sumptum de Registro supplicationum subscriptarum nullam fidem facit.*

12 *Exemplum supplicationis subscriptæ, solemniter desumptum, integram fidem facit in Senatu ad docendum de subscriptione commissionis, & sequentibus.*

13 *Subscripta supplicatio non sufficit ad probandam substantiam gratiæ, sed litteræ, super ea expediendæ, illam probent.*

14 *Ad probandas circumstantias, & qualitates gratiæ, an fuerit subscripta in signatura per Fiat vel per concessum, ipsa supplicatio subscripta fidem facit.*

15 *Ad supplicationem subscriptam seu signatam recurritur tanquam ad matricem & Protocollum.*

16 *Ex signatura, seu supplicatione subscripta in iis, in quibus in judicio fidem facit rectè desumitur exemplum ad eadem probanda.*

17 *Ex protocollo nequit in judicio agi ad rem in contractu deductam, quia id destinatum non est.*

18 *Ex Protocollo probantur dubia, & defectus scripturæ ex eo desumptæ, ad quod magnam fidem facit.*

19 *Ex supplicatione signata, quæ est matrix, & Protocollum non agitur in judicio ad substantiam gratiæ, tamen ad ejus circumstantias, & qualitates, seu ad probationem defectuum litterarum fidem facit.*

20 *Supplicatio non probat substantiam gratiæ, sed qualitates ejusdem; pariter & hæ per testes probari possunt.*

21 *Sumptum ex supplicatione subscripta originali fidem facit ad probandum, per quam signaturam fuerit expedita, an per placet an per concessum.*

22 *Exemplum supplicationis originalis, probatio sufficiens est ad derogendos defectus litterarum, ex eâ sumptarum.*

23 *Exemplo Scripturæ regulariter in judicio fides non datur.*

24 *Exemplum solemniter, & cum juris requisitis desumptum legitimè probat.*

25 *Exemplo supplicationis subscriptæ, solemniter transumpto, integra fides in Senatu danda ad effectum impediendi remissionem Ordinario.*

26 *Subscripta supplicatio, licet non probet in judicio substantiam gratiæ, probat ejus circumstantias, & qualitates, & à n. 12.*

27 *Sumptum de regisiro supplicationem non probat substantiam gratiæ, cum ad id literarum expeditio sit necessaria, probat tamen qualitates ejusdem.*

28 *Sumptum de regisiro supplicationum fidem facit, postquam sunt expeditæ & impensæ solutæ.*

29 *Notarii testimonium, & fides legitimè deducta ex partitis librorum Datariæ, aut Cancellariæ, probat.*

30 *Sumptum de regisiro litterarum in vim compulsorialium fidem facit.*

31 *Sumptum de regisiro Bullarum fidem non facit extra Curiam Romanam, imò nec in Hispania admittitur.*

32 *Sumptum supplicationis subscriptæ, ne in Senatu redargui possit, quo modo corroborandum. Instrumentum à Regno extraneo, & longinquis partibus allatum quas firmitates habeat ne redarguatur, ibid.*

33 *Si habet fidem aliorum duorum, vel trium Notariorum, asserentium subscribentem esse Notarium fidelem, &c. redargui nequit.*

34 *Supplicationem subscriptam originalem si exhibeat impetrans in Senatu, causa tamen in ea ad movendum Sanctissimum falsa detegitur in Senatu, an ejus commissio sit retinenda.*

35 *Ob falsam causam in supplicatione appositam annullatur concessio, tam in gratiosis, quàm in commissionibus justitiæ.*

36 *Ex avocatione nulla non tollitur jurisdictio Ordinarii, nec impedit remissionem ad ipsum.*

37 *Commissio avocatoria in prima instantia sub falso supposito, quod Ordinarius fuit recusatus, non impedit remissionem causæ per Senatum faciendam eidem.*

TErtia quæstio se offert disputanda, an per exemplum supplicationis subscriptæ propria manu Sanctissimi † (dato casu quod supplicatio subscripta sufficiat, sicuti examinamus infrà *hoc cap.* §. 5.) sufficiens probatio haberi debeat in hoc Senatu, seu etiam coram Ordinario, ut ad ipsum litterarum remissio evitetur; difficillimam continet resolutionem ex iis, quæ pro negativa consideravimus, primum quod ipsa originalis supplicatio subscripta, † & signata in judicio nullam fidem facit, nec aliquam probationem inducit, nec eidem soli creditur, ut probat expressè *Regula Cancellar. 26. de non judicando juxta formam signaturæ supplicationis.* Quam ampliſſimè hanc conclusionem comprobantes exornant Mascardus *de probationibus, conclus. 1309. per totam*, Alphonsus à Soto, Gomezius, Joannes à Cochier, & alii super eadem Regula, Parisius *de resignat. benefic. lib. 10. tom. 2. quæst. 1. per totam, & lib. 8. tom. 2. quæst. 2. per tot.* Tamburinus *de jure Abbatum, qu. 2. dist. 16 per totam*, apud quos (qui infinitos penè alios allegant) abundè hunc articulum videbis, qui omnes inter alias rationes, hanc † reddunt; quia facilius committitur falsitas in supplicationibus, quàm in litteris expeditis propter appositionem manuum plurimorum officialium, arg. *l. ultimæ, C. de codicillis.* 1 2 3

Igitur cùm ipsa principalis & originalis scriptura fidem † non faciat in judicio; multò minùs exemplum, & sumptum ex ea, quantumcumque solemniter sit exactum; ita argumentatur Curtius Junior, *in Authent. si quis in aliquo documento, n. 41. C. de edendo*, & ibi allegat Cumanum *consil. 158. visis in primo dubio*, Bertrand. *consil. 3. num. 3. vol. 3. & in consil. 131. scripturæ novissimæ, n. 7. cum plurimis seq. lib. 2.* Mascard. *de probationib. conclusion. 712. n. 3. & 4.* dicentes, quod exemplum etiam solemniter desumptum, ab alio exemplo informi, & non probante, nullam fidem aut probationem inducit, conducunt quæ ipse Mascard. *conclus. 711. n. 54. & seq.* 4

Quod & rectè comprobatur, quod instrumentum desumptum ex protocollo seu regisiro vitioso, † quod non est in forma probanti, nec solemni, nullam pariter fidem facit, tanquam exactum, & productum à radice infecta & vitiosa. Ancharranus *in consil. 431. col. 1.* Beroius *in consil. 1. n. 12. vol. 2.* Corneus *in consil. 70. col. 2. vol. 4.* Parisius *cons. 37. n. 13. & 14. vol. 2.* Roland. à Valle *consil. 32. n. 26. & n. fin. vol. 2. & in consil. 44. n. 16. lib. 1.* Purpurat. *cons. 172. in fin. lib. 2.* Cephalus *consil. 409.* Hippolytus Riminaldus *consil. 109. nu. 2.* Menochius *de arbitrariis, lib. 2. casu 187. n. 17.* Marcus Ant. Eugeni. *cons. 51. n. 11.* Castillo *controversiar. tom. 2. cap. 16. n. 45.* Igitur huic sumpto supplicationis fides aliqua danda non erit in Senatu, cum eidem principali originali penitùs in judicio quovis denegetur. 5

Secundò; pro hac parte negativa facit, quia licet aliàs æqualem vim & probationem faciant † testes ac instrumentum *l. in exercendis, C. de testibus, l. pactum quod bona fide, C. de pactis*, & Nos latiùs hac 2. *part. cap. 6. propè finem*; tamen & similes testes adhibeantur probanda supplicatione subscripta, † probationem nullam faciunt, ut in his terminis signaturæ originalis contra Rebuffum, (quem tamen explicat) probat Mascardus *de probationibus, conclus. 309. à n. 15. & seq.* Ea ratione rectè motus; quia si supplicatio in sui esse quoad probationem est imperfecta, etiam mille testes recognoscentes rem imperfectam, & de ea testantes non poterunt facere, ut illa perfecta evadat. 6 7

Ter-

Tertiò facit, quia verum esse non potest quod
8 falso † principio infirmatur, *l. cum filius*, §. *hæres*, *ff. de legat.* 2. Craveta *consil.* 1000. *pro genero*, *n.* 37. Ant. Monach. Florentin. *decis.* 48. *n.* 6. Et
9 quia rami majores vires non habent † quàm à radice susceperint, nec radice infecta rami pullulare possunt & infecta primativa censentur infecta derivativa, multa congessimus *de Regia protect.* 4. *part. cap.* 6. *n.* 35. *& seqq. & cap.* 14. *à n.* 19. Quippè cùm principale † non subsistit, nec ea, quæ se
10 quuntur locum habent, *l. cum principalis*, *ff. de regulis jur.* & sublato fundamento totum ædificium ruit, nec super eo ædificari potest, *dict. cap.* 14. *à n.* 13.

Ac insuper quia origo rei semper attenditur, *l. nam origo*, *ff. quod vi aut clam. l. filius familias*, *versic. Origo enim*, *ff. ad Macedon. l. clam possidere*, *in principio*, *ff. de acquir. possession. l.* 2. §. *parvique refert*, *ff. de privilegiis creditor. l. id quod* 34. *de donat. l. quod si maritus*, *ff. de constitut. pecun. l. & qui originem* 3. *ff. de muneribus & honoribus*, Gratian. *disceptation. forens. tom.* 4. *cap.* 749. *n.* 16. abundè Castillo *controversiarum*, *lib.* 5. *part.* 2. *cap.* 155. *per totum*; ergo si originalis scriptura fidem non facit in judicio, nec ejus exemplum.

Quartò & ultimò pro hac parte fortiter pugnat
11 in his terminis † elegans doctrina plurimorum dicentium, quod sumptum de regisiro supplicationum subscriptarum nullam fidem faciat in judicio expresè Bellamera *decis.* 252. Roman. *consil.* 336. Crescentius *decision.* 50. *in manuscriptis*, & per eos Parisius *de resignatione beneficiorum*, *lib.* 2. *quæst.* 24. *n.* 5. *in fin.* & iterum *lib.* 10. *tom.* 1. *n.* 18. ultra quos idem probat Gomezius *in Regula* 25. aliàs 26. *de non judicando juxta formam supplication. quæst.* 1. *n.* 4. Rota *decision.* 621. *nota sumptum de regisiro*, *& decisio.* 681. *nota sumptum*, *& decis.* 686. *dic quod transumptum in antiquis*, Mascardus *de probationibus*, *conclus.* 1309. *à n.* 7. Ergo videtur quod circa rem hanc ulterius non sit hæsitandum, cùm adhuc nec regisiratæ jam supplicationis (quod omnem scrupulum & periculum falsitatis excludere videtur) sumptum aliquam fidem faciat in judicio.

Quibus tamen argumentis non obstantibus, con-
12 trariam sententiam † de jure veriorem opinor, nempè ut exemplum supplicationis subscriptæ legitimè desumptum fidem faciat in Senatu integram, alióve in Tribunali Ecclesiastico, ad satisfactionem tantùm formæ requisitæ per Concilium Trid. *in cap. causæ omnes*, *sessione* 24. *de reformatione*. Moveor inevitabilibus fundamentis; primò quia licèt verum sit, quod ex sola signatura, & supplicatione subscripta non possit agi
13 in judicio, quia † litteræ sunt necessariæ ad eum effectum; id procedit, ad probandam substantiam gratiæ, quia aliter quàm per litterarum expeditionem probari est prohibitum, ut probant Doctores omnes, & alii plurimi ab eisdem citati, quorum meminimus in primo argumento contrariæ partis, *n.* 1. ex variis rationibus per eosdem consideratis.

Attamen ad probandas circumstantias, & qua-
14 litates gratiæ † videlicet an supplicatio fuerit subscripta in signatura per *fiat*, vel per *concessum*, vel à quo, & similia; ipsa supplicatio rectè probat, & fidem facit, imò aliter quàm per eandem rectè probari nequit, prout abundè probavimus *in* §. *antecedenti*, *per totum*, ad quem te remitto libenter. Insuper respectu circumstantiarum, seu qualitatum, atque omnium accidentalium gratiæ signatura sola fidem faciat; probant insuper Mandosius *in Regula* 25. aliàs 26. *de non judicando juxta formam supplication. quæst.* 9. ubi loquitur de tempore, & aliis qualitatibus, Rota *decis.* 332. *licet Romana* 27. *de rescriptis in novis.* Wamesius *cons.* 222. *n.* 5. *tom.* 10. ubi de probanda præcedenti vacatione, atque impetratione supplicatio signata fidem faciat, infinitos penè Doctores, & Rotæ decisiones in hujus doctrinæ comprobationem congessit Mascardus *de probation. conclus.* 945. *n.* 21. *cum seq.* ubi ampliissimè videre poteris circa probandas circumstantias, & qualitates gratiæ, aliter posse fieri quàm ad probandam substantiam ejusdem. Quia ad eam tanquam ad matricem † recur- 15
rendum erit, ut hoc *cap.* 30. §. 2. *à n.* 45. *cum multis seqq.* altius firmavimus. Igitur si ad hunc saltim
effectum plenam fidem faciat supplicatio originalis 16
signata: † pariformiter eam debet inducere sumptum ex ea legitimè & solemniter deductum à ratione cessante, & per argumentum à contrario sensu eorum omnium, quæ remanent considerata *in* 1. 2. *& 3. fundamentis contrariæ partis*, quibus sic bene satisfactum remanet.

Secundò facit simile, quia licèt virtute proto- 17
colli, seu matricis non possit in judicio agi ad rem in contractu deductam, seu promissam, nec obligatus ex ea conveniri nec exequi, qui ad hunc effectum fidem non facit, ut rectè post alios probat Parladorius *lib.* 2. *rerum quotidianar. cap. fin.* 1. *part.* §. 12. *à n.* 17. Ant. de Canario *de instrument. quæst.* 38. *n.* 77. Simon de Pretis *de interpretat. ultimarum volunt. lib.* 4. *resolut.* 2. *ex n.* 60. *fol.* 195. Gallesius *ad formam Cameræ*, 3. *part. quæstion.* 1. Menochius *de arbitrariis*, *lib. centur.* 2. *casu* 187. *à n.* 3. Quia licèt protocollum maximam fidem faciat, magnamque in sui essentia authoritatem habeat, quippè ab eo cætera exemplaria fidem accipiunt: tamen in judicio fidem non facit, cùm illius usus ad id destinatus non sit, sed ut apud Tabellionem perpetuò servetur, tam ad deducenda exempla, quàm ut ad illud semper recurratur pro fide & veritate, quoties dubitatur de viribus instrumenti ex eo deducti, † quia recurritur ad protocollum tanquam ad 18
fontem & matricem, ad illum nempè effectum semper & principaliter ei creditur & fides datur, ut ex Parladorio ibidem *cap. quoniam contra*, *de probationibus*, *l.* 8. *& 9.* ibi: *E por esso la mandamos escribir en el regisiro*, *porque si la carta se perdiere*, *ò viniere alguna duda sobre ella que se pueda mejor probar por alli*, *titul.* 19. *part.* 3. *l.* 12. *& 13. & 16. tit.* 25. *lib.* 4. *Recopil.* ut plenè annotantur per Covarr. *practicarum cap.* 22. Bertrand. *consil* 415. *n.* 1. *vol.* 4. *& in consil.* 55. *n.* 1. *vol.* 3. *& consil.* 219. *n.* 8. *vol.* 2. §. *penult. in Authen. de Tabellionib.* & notant Bartol. Bald. Imol. & Cumanus *in l. Sempronio Proculo*, *ff leg. de* 2. Marcus Ant. Eugen. *in consil.* 51. *n.* 10. *volum.* 1. Azeved. *in l.* 12. *tit.* 25. *lib.* 4. *Recopil. n.* 9. *&* 10. Castillo. *controversiar. tom.* 2. *cap.* 16. *n.* 47. *&* 48. quod & ampliissimè comprobat Mascardus *de probationibus*, *conclusion.* 4. *à n.* 13. *cum seq.* prout & vulgatissimum est.

Pariformiter dicendum erit in supplicatione signata, quæ ut matrix & protocollum habetur, ut inde litteræ † extrahantur, prout ex pluribus proba- 19
vimus *in* §. *antecedenti. n.* 46. *cum seq.* Ex qua licèt in judicio agi nequeat, nec fidem faciat ad rem principalem, & substantiam, quia ad id destinata non

est;

est; tamen ad comprobationem qualitatum, & ad eruendam veritatem de quibus in litteris inde sumptis dubitatur, plenam fidem facit, quia ad ejus usum destinata est: igitur eodem modo ad ipsum effectum adhibenda erit fides exemplo ex subscripta supplicatione legitimè, & solemniter desumpto ad probationem, nempè qualitatum, & subscriptionum, ut suprà diximus.

Comprobatur insuper, quoniam licèt ad probationem substantiæ gratiæ supplicatio non sufficiat
20 subscripta, † sed necessariò litterarum expeditio necessaria sit: tamen probatio qualitatum, & circumstantiarum aliundè sumi potest, etiam per testes, Rota *decis.* 27. *de rescriptis in novis.* Abb. per illum text. *in cap. auditis in* 2. *notab. de restitution. in integr.* Felin. *in rubric. de constitutionib. num.* 5. Sarnet. *in dict. reg. de non judicand. juxta formam supplication. quæst.* 13. Marsill. *in rubric. de probat. n.* 26. Gigas *responf.* 9. *n.* 5. *& responf.* 34. *n.* 8. Millis *in repertor. in verbo, Probatio gratiæ*, Selva *de benefic. part.* 3. *quæst.* 11. *n.* 57. Boërius *de potestat. Legat. à Latere, n.* 78. Et est magis communis juxta quam judicavit Rota teste Ma[illegible]osio *in additionib. ad Roman. consil.* 327. *sub n.* 8. *lit. G.* Mascard. *de probationibus, conclusion.* 843. *n.* 23. Parisius *de resignation. benefic. lib.* 8. *tom.* 2. *quæst.* 2. *n.* 25. *&* 26. alios plurimos citavimus hac 2. *part. cap.* 26. *n.* 29. *versic. Et quod gratia principalis.* Igitur pariformiter admittenda erit probatio ad hunc effectum per exemplum supplicationis legitimè sumptum.

Et in terminis nostris quod sumptum ex supplica-
21 tione subscripta, & signata, † aliàs in forma probanti sufficiat, & facit fidem plenam, ut ex ea deregatur, & comprobetur, per quam signaturam litteræ fuerint expeditæ, an per *fiat*, an per *Concessum*, & aliæ circumstantiæ similes; determinavit Senatus Sabaudiæ teste Antonio Fabro, *lib.* 10. *def. forens. tit.* 3. *definit.* 5. quem referens sequitur Joann. à Cochier *in Regula Cancell.* 25. aliàs 26. *n.* 37. ibi: *Pertinet, ut signaturæ, quæ in actis Curiæ remanet, exemplum probatæ fidei proferat, ex cujus collatione probare possit, utrum amplior facta sit Bullarum expeditio, quàm fieri debuerit, ita Senatus in causa Philip. Canelard. & Claudii Poysat.* 13. *Kalend. Januarii* 1589.

Id ipsum quod sumptum, seu exemplum supplica-
22 tionis subscriptæ sufficiat † ad deducendam veritatem litterarum Apostolicarum, firmat ipse Cochier *in eadem regula* 25. *aliàs* 26. *de non judicando, juxta formam supplication. n.* 4. *fol.* 270. ibi: *Vel quando non sunt conceptæ juxta signaturam eas remitti, etiam de partibus solere, ad Cancellariam, ut corrigantur, & reducantur ad formas debitas, quod non ante fiet, nisi producto signaturæ sumpto, ut ex eo videatur, an saltem, &c.* Sicut etiam sumptum litterarum, de Regisstro Apostolico fidem facere in Curia post Rotæ decisiones, firmat Garcia *de benefic.* 1. *part. cap.* 5. *num.* 534. Igitur per signaturæ exemplum legitima fiet probatio in Senatu, quando aliàs solemniter, legitimèque & in forma probanti fit exactum, ad effectum probandi modum signaturæ ipsius, quo nempè fuerit supplicatio subscripta, ut inde veritas deducatur an sit deneganda Ordinario petita remissio.

23 Constans est enim in jure, † quod licèt regulariter exemplo sumpto, vel transumpto (quæ synonyma sunt idem significantia) in judicio fides non detur, *cap.* 1. *de fide instrumentorum, l.* 2. *ff. eodem tit. l. Procurator. C. de edendo, leg.* 114. *in fin. & l.* 44. *tit.* 18. *part.* 3. *leg. tit.* 14. *part.* 6. latissimè Mascardus *de probationibus, conclusion.* 711. *à principio*, Covarruvias *practicarum cap.* 19. *n.* 2. *& cap.* 21. *per totum*, Parlador. *lib.* 2. *rerum quotidian. cap. fin.* 1. *part.* §. 12. *limitation.* 2. Morla *in emporio juris, tit.* 11. *de fide instrumentorum*, & plurimi alii.

Tamen quando sumptum, seu exemplum solem-
niter deductum sit, † vel ab eodem Tabellione ro- 24
gato ad originale, vel ab alio cum juris requisitis, putà authoritate judicis, & partis citatione, legitimè probat, eique in judicio & extra id fides integra adhibetur, ut latiùs explicarunt Covarruv. *dicto cap.* 21. *n.* 4. *& seq.* Parlador. loco citato, *n.* 18. *in fin. & n.* 19. Aviles, *cap.* 19. *prætorum, glossa trasladen. & cap.* 6. *glossa copia, n.* 4. Padilla *in l.* 3. *ex n.* 5. *C. de diversis rescriptis*, Afflictis *decis.* 6. Natta *consil.* 143. *lib.* 1. Roland. *consil.* 69. *à nu.* 57. *vol.* 3. & alii plurimi citati à Castillo *controversiarum tom.* 2. *cap.* 16. *num.* 51. *& seq.* Igitur si in hoc sumpto seu exemplo subscriptæ † 25
supplicationis solemnia requisita interveniant, nullum dubium esse poterit; quod ad effectum probandi signaturæ modum, & à quo sit subscripta supplicatio, integra sit huic exemplo danda fides, ut remissio ad Ordinarium causæ penitùs impediatur, cùm legitimè fuisse avocatam & alteri commissam, appareat ex supplicationis transumpto solemniter deducto, & apparente in forma probanti.

Quâ vera hac retenta † resolutione, non ob- 26
stant fundamenta pro contraria parte considerata: non primum, secundum, nec tertium, quibus jam ad principium hujus secundæ partis sufficienter satisfecimus, *à num.* 12. distinguentes inter probationem substantiæ gratiæ, ut ad illam non detur fides supplicationi signatæ; & probationem circa qualitates, & accidentalia, ut tunc vera ex supplicatione deducatur probatio, ac per consequens quod ad illum effectum dumtaxat sumptum seu exemplum fideliter probet, & sufficiens haberi debet in Senatu, prout latè comprobavimus in hac 2. *part. quæstionis.*

Nec obstat quartum & ultimum magis difficile, de quo suprà, *num.* 11. Quod sumptum de regisstro † supplicationum nullam fidem faciat; 27
cui respondetur similiter; decisiones & Doctores in eo citatos loqui ad effectum probationis substantiæ gratiæ, ut ex tali transumpto non valeat impetrans in judicio agere, nec immitti in possessionem, cùm omnino id illi prohibitum sit per Regulas Cancellariæ, ut aliter non possit eam apprehendere, quàm per litterarum expeditionem, quæ tunc perfectæ sunt, quando sunt plumbatæ, & regisstratæ in Cancellaria, ut sursum suo loco diximus, quæ responsio clarè colligitur ex contextura Doctorum *in dict. 4. fundamento* citatorum, cùm prædictam doctrinam ponant pro extensione regulæ Cancellariæ prohibentis agi ex supplicatione, sed tantùm ex litteris desuper expeditis.

Colligitur etiam ex eisdem † firmantibus sump- 28
tum ex regisstro Bullarum expeditarum fidem facere, cum tam litteræ sint expeditæ, & solutæ expensæ, Bellam. *dict. decis.* 621. Rota *decis.* 28. *de præbendis*, *in antiquis.* Barthol. Belen. *in tract. de charitat. subsid. q.* 113. Ant. de Butr. *consil.* 2. *visis litteris, num.* 3. Mandos. *dict. reg.* 26. *q.* 6. *num.* 2. *cum seqq.* Paris. *de resignat. benefic. lib.* 10. *tom.* 2. *q.* 1. *n.* 18. *& lib.* 2. *q.* 14. *in fin.*

Rebuf.

Rebuf. *in praxi*, *in* 3. *p. signat. verb. datum apud. &c. n.* 5. Conſt. *conſ.* 345. *in præſenti, vol.* 1. & poſt Rotam *deciſ.* 622. *& deciſ.* 681. firmat Maſcard. *de probation. concluſ.* 1305. *n.* 7. 8. *&* 9. Wameſius *conſil.* 340. *n.* 11. & per eum Joan. Coch. *in reg. Cancel.* 25. aliàs 26. *de non judicando juxta formam ſupplicat. n.* 33. *fol.* 267.

Et comprobatur, quoniam fides, ſeu ſumptum, 29 † aut teſtimonium Notarii datum ſuper partitis librorum, & regiſtrorum Dataríæ & Cancellariæ fidem faciunt (ſi legitimè deducantur) in judicio, ac extra illud. Seraphin. *dec.* 1088. *n.* 4. *& dec.* 1208. *n.* 2. Grat. *diſcept. forenſ. tom.* 4. *c.* 727. *n.* 4. ad quod ſtylus Romanæ Curiæ obtinuit, ut non aliter poſſint hæ fides & exempla librorum regiſtri dari à Notariis, niſi ſpeciale adſit Decretum Sanctiſſimi.

Et iterum limitat Maſcard. *ubi proximè num.* 9. 30 † ut valeat ſumptum de regiſtro litterarum Apoſtolicarum Bullatarum, quando ſit deductum in vim compulſorialium ex Rotæ *deciſ.* 686. *in antiquis.*

Limitatur etiam ſecundò, ut non habeat locum 31 hoc ſumptum, † nec fidem faciat extra Romanam Curiam, quia tunc litteræ ſunt neceſſariæ originales, ut limitat Mandoſ. *in dict. Regula de non judicando, q.* 6. *n.* 4. ſequitur Coch. *in eadem regula, ſub n.* 33. *verſ. Sublimitanda tamen, fol.* 267. & concludunt nonnullæ Rotæ deciſiones adductæ per Garc. *de benefic. 1. p. c.* 5. *n.* 534. dum loquendo de hoc ſumpto litterarum ex regiſtro Apoſtolico fidem facere procedunt limitatè, nempe in eadem Curia Romana, ita ut ſentire videantur, aliud eſſe extra eam juxta doctrinam modò ſcriptam, quod veriſſimum puto in Hiſpania, ut nullus permittatur agere & poſſeſſionem petere abſq; litteris originalibus, non autem per tranſumptum regiſtri Bullarum, cum ob tam longam diſtantiam maximis fraudibus occaſio præberetur omnino præcavendis, & facilius committitur falſitas in ſumpto ex regiſtro, quàm in litteris ipſis, ut expreſsè probant Doctores citati *ſuprà n.* 2. *& 3.*

Unum tamen neceſſarium animadvertendum erit 32 impetrans commiſſionem † in prima inſtantia alteri, quàm Ordinario rei conveniendi; quod ſi ad comprobationem ſubſcriptionis propria manu Sanctiſſimi afferat è Romana Curia tranſumptum [ut dictum eſt] ſupplicationis ſignatæ confectum ab aliquo Notario Romanæ Curiæ, cautus ſit, ne redarguatur; quod poſt ſignum Tabellionis literas teſtimoniales legalitatis Notarii, à quo eſt confectum, & ſignatum ſumptum ab Ordinario judice loci domicilii Notarii conceſſas, ac ſua ſubſcriptione, & ſigillo munitas, prout apponi ſoler; nam tunc etiam parte in partibus his ſeu Senatu apponente, non erit neceſſaria aliqua cognitio, & comprobatio, quando nullum vitium viſibile ex ipſius inſtrumenti facie apparet, Bald. *in l. comparationes, num.* 14. *C. de fide inſtrum.* Cephal. *cautel.* 54. Hippol. de Marſil. *in l. ſi quis ne quæſtio, nu.* 144. *ff. de quæſtionibus*, dicens hunc modum per totam Italiam, imò quaſi per totum Orbem practicari. Boër. *deciſ.* 154. *num.* 4. Stephan. Aufrer. *in addition. ad Capel. Tholoſan. deciſ.* 330. Maſcard. *de probation. concl.* 1098. *num.* 5. *&* Veſtrius *in praxi Rom. Cur. lib.* 6. *c.* 1. *num.* 8. *in fin.* Parlad. *lib.* 2. *rer. quotid. cap. fin. p.* 1. §. 11. *num.* 17. Rebuf. *de litterar. oblig. art.* 1. *gloſ.* 7. *num.* 8. Gonçal. *in reg.* 8. *de alternativis gloſ.* 64. *num.* 15.

Vel procuret, quod tale ſumptum ſimul habeat fidem & teſtimonium aliorum duorum aut trium Notariorum aſſerentium, † ſubſcribentem 33 verè eſſe Notarium, & fidelem, legalemque, ac ſuis ſcriptis, & ſignis plenam ſemper adhibitam fuiſſe fidem, Gloſ. ſingular. *in Auth. de Tabellionib.* §. *Nos autem, verb. ipſis in fin.* ubi Angel. *col.* 3. *verſ. Nota inſtrumentum, collat.* 4. Cepolla *dict. cautela* 54. alias 88. incipit, *ſi aliquis habet.* Lanfranc. *in cap. quoniam contra, n.* 5. *de probation.* Parlad. ubi ſup. *n.* 17. *in princip.* Azeved. *in l.* 1. *n.* 138. *tit.* 21. *lib.* 4. *Recop.* Boër. *deciſ.* 154. *n.* 5. Felin. *in c. poſt ceſſionem, n.* 16. *verſ. Fallis nono*, Gonçal. *dict. gloſ.* 64. *n.* 16. *cum ſeqq.* & quolibet duorum remedio poteſt impetrans tutus eſſe, ne redargui poſſit exemplum ſignaturæ è longinquis adductum, integramque fidem faciat, ſi alias ſolemniter ſumptum, & hoc jure utimur, quæ omnia in hoc §. dicta procedunt ſub hoc ſuppoſito, quod ſufficiat ſupplicatio ſubſcripta avocatoria primæ inſtantiæ juxta aſſertas declarationes S. C. ſuprà §. 2. *n.* 8. prout abundè apparebit ex iis quæ Senatus conſiderat, & Nos retulimus *infrà* §. 5. *per totum.*

Sed quid? ſi adducta ſupplicatione ſubſcripta originali, † ſeu ejus tranſumpto ſolemniter dedu- 34 cto (ex qua tamen appareat, falſam fuiſſe cauſam propoſitam in ſupplicatione eadem Sanctiſſimo oblata per impetrantem commiſſionem, de cujus iniſtra, & falſa relatione in Senatu doceatur; an ſubſcriptio impetranti prodeſſe poterit, ut impediatur cauſæ remiſſio Ordinario: & dicendum erit, nihil prodeſſe dictam ſubſcriptionem ſub falſa cauſa extortam à Sanctiſſimo, text. eſt optimus *in l. ſi obrepſerit ff. ad legem Corneliam de falſis*, ibi: *Si libello oblato adverſarius tuus veritatem in precibus ab eo datis non adjecit, ſubſcriptione uti non poteſt*, text. etiam *in cap. dicenti*, 25. *q.* 2. ibi: *Illa ſacra uniuſcujuſque ſupplicantis deſiderio conceſſa prævalere, quæ cum juris, & legum ratione concordant; ea verò, quæ ſubſcriptione, vel falſis precibus forſitan impetrantur, nullum ſupplicantibus ferre remedium &c.* quæ jura exornat Butr. & Imol. *n.* 5. *verſ. Et pro hoc facit* Felin. *n.* 10. *verſ. Limitatur tertio, in cap. ſuper litteris, de reſcriptis.* Joan. Andr. *in cap. dilecto, n.* 7. *verſ. Privilegium verò, de reſcriptis.* Suarez *de legibus, lib.* 8. *cap.* 22. *n.* 6. Farinac. *de falſitate q.* 150. *n.* 146. qui videndus erit, Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 21. *à n.* 31. *cum ſeqq.* Gironda *de privileg. n.* 736. ubi probant † ob falſitatis cauſam in 35 ſupplicatione appoſitam, eſſe nullam conceſſionem tam in gratioſis, quàm in commiſſionibus juſtitiæ, atque ideo, cum ex Trid. urgens cauſa requiratur in hujuſmodi avocationibus, qua moveri poſſit Sanctiſſimus ad ſubſcribendum; ſequitur, quod cùm falſa ſibi proponatur, † nihil poteſt ope- 36 rari nec prodeſſe ſubſcriptio, cum ipſa commiſſio ſit nulla ipſo jure, & non impedit remiſſionem Ordinario, à quo per actum nullum non fuit avocata ex regula juris: *Non præſtat impedimentum, quod de jure non ſortitur effectum*, conducunt quæ infrà *c. fin. hac* 2. *p. à num.* 168. *cum ſeqq. verſ. Denique fundamento veriſſimo*, conducunt etiam quæ diximus 1. *p. c. fin. à n.* 23. *cum ſeqq. verſ. Tum etiam quia in hac cognitione, &c.* quoniam tunc deficit voluntas, & conſenſus Papæ ex traditis ſuprà *à n.* 811. & omninò videnda quæ latè deduximus *p. c.* 3. §. *unico*, *à n.* 26. *cum ſeqq.* & ſurſum.

Conducunt etiam † quæ de commiſſione avo- 37 catoria impetrata in prima inſtantia ſub falſo ſuppoſito, quod Ordinarius fuit recuſatus, ut nulla ſit, ita ut non impediat remiſſionem ipſi

Ordi-

Ordinario causæ faciendam per Senatum, coram quo de falsa suppositione docetur, prout abundè probavimus hac 2. p. c. 5. §. 1. per totum, præcipuè à n. 45. cum multis seqq.

§. IV.

Et nunquid monitorialibus, ex quibus per relationem judicis, vel Notarii apparet de subscriptione Sanctissimi fit adhibenda fides, ut nec Ordinario causæ fiat per Senatum remissio?

SUMMARIUM.

1 *Ex subscriptionis relatione facta per Judicem vel Notarium in monitorialibus magna oritur, etiam peritissimis, confusio, ut credant commissionem fuisse subscriptam manu Sanctissimi.*

2 *In monitorialibus inseruntur litteræ gratiosæ, & quandoque immediatè fit per Judicem relatio subscriptionis manu Sanctissimi.*

3 *In supplicatione, qua impetratur beneficium, nullatenus petitur commissio executoris, nec mentionatur, sed post gratiam factam postulatur ab impetrante, si voluerit.*

4 *Subscriptionem simpliciter relatam in monitorialibus post insertas litteras gratiæ incautè aliqui referunt ad commissionem, cum non respiciant, nisi ipsam gratiam dumtaxat, per Papam subscriptam.*

5 *Subscriptionis relationi in monitorialibus, respicienti clarè partem executivam, & commissionem factam à judice, an per Senatum danda sit fides, ut impediat remissionem Ordinario.*

6 *Negativè resolvit Author, & seqq.*

7 *Qualitas subscriptionis, qua fundatur commissio avocatoria in prima instantia, ante omnia probari debet.*

8 *Relationi Judicis in iis quæ non dependent à mera potestate sua standum non est, nec credendum.*

Aut in iis, quæ requiruntur pro fundamento suæ jurisdictionis, ibid.

9 *Judici asserenti in sententia libellum, litis contestationem, testium examen, & similia non creditur.*

10 *Judici asserenti subscriptionem Papæ, ex qua non aliter sibi adquirit jurisdictionem in prima instantia, non creditur.*

11 *Delegato asserenti mandatum suæ commissionis non creditur.*

12 *Delegatio Papæ, aut alterius Principis probanda erit per litteras.*

13 *Delegatus nequit procedere in causa, nisi prius ostensis litteris suæ commissionis.*

14 *Commissionem ostendere, sed inutilem & carentem formâ solemni, & non ostendere idem est.*

15 *Subscriptioni, de qua per judicis relationem in monitorialibus apparet, fides non datur in Senatu, quominus Ordinario causa remittatur.*

16 *Subscriptio, quæ per relationem Notarii constat in monitorialibus, non impedit remissionem per Senatum Ordinario faciendam, & seqq.*

17 *Instrumentum relatum à Notario, etiam in alio instrumento, nihil probat, nisi de originali appareat.*

18 *Notario referenti mandatum in instrumento, à se confecto, non creditur, nisi ipsum mandatum ostendatur.*

19 *Verba narrativa, seu enuntiativa mandati in aliquo instrumento, non probant mandatum, nisi de eo appareat.*

20 *Sententia qua enuntiatur, quem esse procuratorem, non probat esse procuratorem.*

21 *Idem si annuntietur in alio instrumento per relationem Notarii.*

22 *Instrumentum, de quo per relationem Notarii apparet in alio instrumento non probat nisi de relato appareat.*

23 *Etiamsi Notarius referat se vidisse, & legisse sine aliquo vitio, vel rasura.*

24 *Subscriptio propria manu Sanctissimi, quæ per solam relationem Notarii in monitorialibus, aliisve similibus litteris apparet, fidem non facit in Senatu, quo minus remittatur causa Ordinario.*

25 *Supplicatio subscripta, præsentata coram Delegato, inserta per Notarium de verbo ad verbum in monitorialibus ex Decreto Judicis, fidem facit in Senatu, & seqq.*

26 *Mandatum, instrumentum, sententia, & similia inserta de verbo ad verbum in executorialibus de mandato Judicis legitimè ubilibet probant.*

27 *Instrumenti registrati in actis exemplum, ut fidem faciat, requirit etiam partis citationem.*

28 *Tenor supplicationis subscriptæ præsentatus Delegato, & de ejus mandato insertus de verbo ad verbum in monitorialibus, etiam parte non citata ad effectum arctandi citandum, huicque illius jurisdictione constet, fidem facit.*

29 *Tenor commissionis de verbo ad verbum in monitorialibus arcta citatum ad comparendum, etsi ad insertionem non citetur.*

30 *Tenor commissionis insertus in citatorio sufficit, nec est necesse transmittere ipsam originalem.*

31 *Intellige quoad effectum comparendi coram citante, non autem respondendi in principali, quia reo opponenti debet originalis exhiberi ante omnia.*

32 *Citatus per monitoriales, quibus non est insertus tenor commissionis, non tenetur comparere, nec dicitur contumax.*

33 *Excommunicatio lata à Delegato, qui copiam suæ commissionis petenti non dedit, nulla est.*

34 *Citatio, quia non fuit insertus tenor commissionis non inducit contumaciam ad effectum excommunicandi, aut declarandi incurrisse censuras.*

35 *Supplicationis subscriptæ tenor insertus in monitorialibus absque citatione rei illum arctat, & sufficit, ut in Senatu impediatur remissio Ordinario.*

Præambula ad citationem in principali non exigunt citationem, ibid.

36 *Subscriptionis tenor insertus immemorialibus non probat si negetur à parte quousque originalis appareat.*

Qualitas expressa in libello, seu citatione, attribuit jurisdictionem pro tunc, revocabiliter tamen si contrarium appareat, ibid.

37 *Tenor subscriptæ supplicationis insertus in monitorialibus, licèt arctet reum ad comparendum, ipso tamen comparente, & contradicente, exhibenda erit originalis aliter ad suum Ordinarium remittendus.*

38 *Qualitas jurisdictionem attribuens, inserta in libello, impugnata posteà reo citato, debet saltem summariè prius apparere.*

39. *Qua-*

89 *Qualitas tribuens jurisdictionem quando sufficiat ad illius fundamentum, quod inferatur in libello.*

VULGARIS est quæstio, incognita tamen, † & minus digesta resolutio, de qua plu-1
ries à doctissimis Senatoribus, nec non peritissimis Advocatis hujus Supremi Regii Consilii sui consultus, in qua discretivè agendo, prænuntianda erit terminorum conclusio, qua uti solent Judices & Notarii Apostolici in assertione, relatione signaturæ manus Sanctissimi, apposita in suis monitorialibus, qua quidem facillimè decipiuntur multi, vel decipi possunt etiam docti.

Dupliciter fit subscriptionis relatio, & assertio
2 in monitorialibus † litteris expeditis per aliquem judicem Romanæ Curiæ, cui fuit causa commissa in prima instantia: uno modo inserta gratia principali (ut fieri assolet) & consecutivè, seu immediatè dicitur interveniisse subscriptionem, seu signaturam propria manu Sanctissimi, ex qua relatione, & assertione multi peritissimi confunduntur, & nec immeritò sine ratione & fundamento legitimo decipiuntur, ob apparentiam subscriptionis relatæ, ut sic sentiant, commissionem super gratiæ executione fuisse subscriptam & signatam manu Sanctissimi, satisfactúmque inde esse Decreto Concilii Trid. *in session. 24. de reformatione, cap. 20. causæ omnes.*

Sed pro hoc vitando supponendum erit, quod
3 quando impetratur beneficium, † in supplicatione nulla mentio fit, nec postulatur commissio, nec executoris gratiæ fit petitio, & Sanctissimus subscribit propria manu supplicationem, quæ aliud non continet, quàm gratiam principalem, & ipsa sola censetur subscripta, ut abundè deduximus superius *in* §. 1. *per totum*; commissio autem executoris postmodum postulatur per impetrantem (quem ipse eligit) in Cancellaria, in qua pro executione gratiæ expeditur commissio subscripta per Præfatam hujus Tribunalis, ut latè animadvertimus *in dictis* §§. 1. & 2. hujus commissionis virtute recurrit pars ad judicem sibi da-
4 tum † & ipse accepta commissione expedit monitoriales in quibus semper inseruntur litteræ gratiæ, mentionatæ quandoque per relationem subscriptione Sanctissimi, quæ quidem minimè intervenit in commissionis concessione seorsum petita, sed dumtaxat in supplicatione gratiæ principalis, itaque facillimè indiscreta & confusa illa subscriptionis assertio decipit lectores monitorialium, putantes referendam esse ad commissionem, cùm re vera ad ipsam referri nullo modo debeat; sed tantùm ad gratiam principalem, quæ sola ante commissionis petitionem & concessionem fuit subscripta à Sanctissimo, ut latiùs deduximus *in dict.* 1. quare cautè legendæ sunt litteræ monitoriales ipsæ, an specificè sit appositæ subscriptionis relatio gratiæ principali, quæ inserta venit, & tunc cum non sit attendenda subscriptio in parte gratiæ appositæ; sed in ejus parte executiva, & commissaria, ut si in hac non appareat, & constet, nihil est curandum de tali commissione in Senatu ad effectum avocandæ causæ ab Ordinario, cui de jure pertinet in prima instantia, cùm in tali commissione deficiat forma subscriptionis inviolabiliter peritæ per Concil. Trid. juxta quæ Nos latè in hac 2. *part. cap. 6. n. 14. & cap. 26.* & infrà *cap. fin.* & alibi passim.

Aut enim in dictis monitorialibus fit hujus
5 subscriptionis assertio specificè, † discretivè le-

cta & relata ad partem commissionis, & tunc non levis est difficultas; an tali assertioni danda sit fides, ut in Senatu impediatur remissio causæ Ordinaria aliàs ad illum pertinentis.

In qua quidem post exactum examen, & hinc inde plura discurrentes, † & meditantes, par-6
tem negativam veriorem arbitramur, proculdubio tenendam: ut tali relationi non sit danda fides, sive fuerit facta à judice Delegato, sive à Notario per eum electo ad illius causæ acta conficienda, sive ab utroque, & ab isto ad illius mandatum; non levibus movemur fundamentis.

Etenim qualitas, quæ fundatur commissio & juris-7
dictio, † ante omnia debet evidenter constare, ut diximus *in* §. 2. *à numer.* 12. *cum sequentibus, versicul. Imo qualitas*, ubi per totum §. quod ad fundamenti hujus probationem debet de subscriptione constare; sed per assertionem judicis de commissione sua solemniter expedita non potest constare, quia judicis relationi, † & assertioni non 8
credendum, nec standum in iis, quæ nec à sua potestate, nec à libera dispositione dependent, nec à voluntate partium; aut si sint de iis, quæ requiruntur pro fundamento potestatis suæ, ut docent Decius *in l. 1. in princip. numer. 69. versic. Concordando ff. de officio ejus*, & ibidem Curtius *in additionibus ad Alexandr. in consil. 65. in præludiis feudor.* per doc. Bald. ibi: *& in l. fortè ff. de Castrensi pecul.* quod & voluit Jas. *in dict. l. 1. num. 60.* Decius *in cap. quæ in Ecclesiarum, col. 15. versic. Non obstat, de constitutionibus.* Alciatus *præsumption. num. 27.* Purpuratus *in dict. l. 1. num. 548. ff. de officio ejus.* Cardinalis *in consil. 128. col. 1.* Menoch. *de arbitr. judic. lib. 2. cent. 2. cas. 187. numer. 31.* Tiraquel. *de retract. conjunctor. §. 8. gloss. 9. numer. 1. & seqq.* Campegius *de testibus, reg. 61. versic. 15.* & præ cæteris Mascardus *de probationib. conclus. 951. n. 7. cum seq.*

Hinc judici asserenti in sententia libellum, litis
contestationem, † testiúmque examinationem non 9
credi; firmant Innocent. & alii *in cap. quoniam, de probationib.* Decius *in l. is apud quem, C. de edendo.* Barbosa *in cap. cum in jure, de officio Delegati.* Abb. *consil. 18. in causa, & quæst. vol. 2.* & pro regula firmat Jacobus Novellus *regula 42.* ubi latè explicat Alex. *in cons. 6. in fin. vol. 4.* Decius *cons. 603. numer. 14.* Aimon. *cons. 49.* Marsil. *singul. 543.* Bartol. *in l. qui bona fide, §. huic stipulation. num. 1. de damno infecto.* Cuman. *consil. 50. numer.... col. 2. prope fin.* Decius *consil. 366.* Marsil. *in rubric. de probationib. nu. 26.* Hieronymus à Monte *de finib. regund. cap. 31. nu. 2.* Mascard. *dict. concl. 951. num. 16. & seqq.* Igitur cùm subscriptio, quæ à solo Sanctissimo fieri debet, & propria ejus manu signanda commissio, ut avocationem in prima instantia operetur, atque jurisdictionem Delegato tribuat, prout habetur expressè *in dict. c. 20. Conc. Trid.* quod nec à partis 10
voluntate dependet; judici propterea illam asserenti præcisè credi non potest, maximè cum asserat factum alienum, quo casu nec etiam Principis assertioni statur, argum. *Clement. in litteris, de probationib.* latè Mascard. *de probationib. 139. n. 20. cum seqq.*

Deinde probatur, quia Delegato asserenti man-
datum † suæ commissionis non creditur, *cap. cùm in* 11
jure peritus, de officio Delegati, l. un. C. de mandatis Princip. Decius *consil. 214. col. 2. versic. Ad tertium.* Mascard. *de probationib. conclus. 951. numer. 18.* ubi propterea infert, † & quod ipse Lega- 12

tus ante omnia debet oſtendere litteras delegationis. Riccius *in collectanea deciſ. p. 3. collectan.* 532. Didacus Perez *in l. 2. gloſſ. 1. lib. 8. ordinament.* Sanchez *de matrimon. lib. 8. diſp. 17. numero 17.* Tiraquel. *de nobil. cap. 29.* Menoch. *de arbitrariis, lib. 1. quæſt. 76. num. 8. & lib. 2. caſu 112. num. 8. & de præſumption. lib. præſumpt. 15. num. 4.* Decianus *conſil. 18. num. 157. vol. 1.* Alexand. Raudenſ. *reſp. 21. num. 135. numer. 1.* Bertrand. Gravæ. *ad pract. Cameræ Imperial. lib. 1. concl. 148. conſider. 3. n. 9.* Menoch. *conſ. 106. nu. 77. cum ſeqq.* Enriquez *in ſumma lib. 10. c. 28. n. 2.* Azorius *inſtit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 3. q. 19. & lib. 5. cap. 27. quæſt.* qui multipliciter ampliant, vide alia plura utilia, quæ dicimus ad finem hujus §. 4. & ſic ſuam commiſſionem tenetur inſerere in monitorialibus (ut inferiùs dicetur) ut illi credatur; maximè, quia Delegatio Summi Pontificis vel Principis debet probari per litteras, ut deciſum fuit à Rota *deciſ. 5.* aliàs 397. *incip. ſi Epiſcopatus, nu. 3. verſ. De ſecundo dubio, de officio Vicarii, in noviſ.* Bellamer. *deciſ. 10. incip. præſumitur.* Maſcar. *de probationib. concluſ. 392. n. 5.*

Atque ideò Delegatus nequit procedere in cauſa, † niſi prius oſtendat litteras ſuæ delegationis, ut per *cap. 1. de fide inſt.* & Speculator. *de probation. §. videndum reſtat, n. 1. & delegato, §. ſupereſt, verſ. Quid ſi de delegati juriſdictione, n. 14. & 15.* notat Ant. de Butrio *in c. venerabilis, ſub num. 10. col. 4. verſ. Quartus caſus de cenſibus.* Cephal. *conſil. 236. in princip.* & per *d. l. 1. C. de mandat. Principum.* Maſcardus *de probat. dict. concl. 492. n. 6. & 7. & n. 14. & ſeqq.* & latiùs dicetur inferiùs propè finem hujus §. 4. 13

Igitur cùm iſte Delegatus verè & realiter non oſtendat ſubſcriptionem Sanctiſſimi, † ex qua omninò pendet ſua juriſdictio Delegata, vel & ſi oſtendat commiſſionem, inutilem tamen & defectuoſam, vitioſam, & carentem forma ſolemni, idem eſt ac ſi non oſtendat, quia idem eſt aliquid non fieri, vel inutiliter, vel non ſolemniter, aut non debito modo fieri, *l. quoties, ff. qui ſatisdare cogatur, l. un. C. de rei uxoriæ actione, l. §. penult. ff. quorum legator.* Petrus Surdus *conſ. 359. nu. 1.* Vincentius de Franchis *deciſ. 114. n. 2.* Menoch. *conſ. 351. n. 36.* Decianus *conſil. 21. n. 51. vol. 2.* Jo. Maria Novarius *quæſt. foren. lib. 1. quæſt. 12. num. 12.* Coſta *de facti & ſcient. ignorantia, inſpectione 23. per totam.* 14

Quare concludendum erit, quod judicis aſſertioni & relationi ſuper hac ſignatura, † & ſubſcriptione Sanctiſſimi nullatenus ſtandum erit in Senatu, nec illi fides danda, maximè in præjudicium juriſdictionis Ordinariæ, & partium, in quarum favorem fuit inducta diſpoſitio Concilii Trident. *dict. cap. 20.* ſubſcriptionem pro forma in commiſſionibus avocatoriis requirentis, ac per conſequens, vel ſupplicatio ſubſcripta originalis, ut diximus *in §. 2.* vel ejus ſumptum ſolemniter, & legitimè deductum, *ut latiùs in §. 3.* exhiberi debet in Senatu, ut de ſubſcriptione appareat, atque evitetur cauſæ remiſſio ad ordinarium facienda per Senatum, ut ibidem probavimus. 15

Si autem conſideramus relationem, & aſſertionem ſubſcriptionis, † & ſignaturæ propria manu Sanctiſſimi reſpecto Notarii, & ab eo oriri: pari modo tali aſſertioni deneganda erit fides in Senatu ad effectum denegandæ remiſſionis Ordinario; tùm quia aſſertioni Notarii non creditur, nec ejus relationi fides eſſe adhibendam, conſultum fuit à Socino Juniore *conſ.* 16

148. *vol. 2.* Pariſ. *conſ. 98. num. 9. vol. 1.* Maſcard. *de probationibus, concluſ. 143.*

Deinde quia inſtrumentum relatum à Notario etiam in alio inſtrumento † non probat, nec fidem facit, niſi de eo originaliter appareat, ut per *Auth. ſi quis in aliquo documento, C. de edendo*, ubi Doctores, præſertim Jaſ. Jacobus de ſan. Georg. & Purpurat. *num. 37.* Bellonus *conſil. 35. num. 3. ſic decidit in deciſ. 247. numer. 3.* Lanfranc. de Oriana in *praxi de inſtrumento product. cap. 9. num. 34. & ſeq.* latè Berojus *in conſ. 87. num. 11. vol. 2.* Caſſaneus *in conſil. 63. nu. 19. cum ſeq.* Petrus Foller. *in tractat. cenſual. verſic. Tenoris continentiæ ſequentis, num. 12. cum pluribus ſeq.* Maſcardus *de probationibus, concluſ. 924. n. 1. & ſeq.* 17

Hinc eſt, quod etſi Notarius faciat in inſtrumento, † à ſe confecto relationem de mandato, non probatur mandatum per hanc relationem ſimplicem, niſi ipſum mandatum producatur, etiam ſi Notarius ſe referat ad mandatum, aliùdve inſtrumentum ſimiliter à ſe confectum, ut cum Alexandro, & aliis probat Decius *in dict. Authent. ſi quis in aliquo numer. 32. & 33.* Roland. à Valle *conſil. 15. num. 21. lib. 1.* Matth. de Afflictis *deciſ. Neapolit. 48. & 273.* Gutierrez *conſ. 23. à numer. 8.* quia verba narrativa † ſive enuntiativa mandati in aliquo inſtrumento mandatum non probant aliter non productum, Caſtrenſis *in dict. Authent. ſi quis.* Felinus *in cap. cum in jure, numer. 14. de officio Delegati*, ubi loquitur de ſententia enuntiante, † quem eſſe procuratorem, cui ſubſcribunt Doctores omnes *in dict. Authent. ſi quis*, ubi Decius *numer. 51.* Baldus *in Rubrica C. de fide inſtrument.* Oriana, & ibi addentes *in praxi de probationibus, ſub numer. 34.* Cardinalis *in cap. fin. de inſtrum.* Alexand. *conſ. 71. lecto & diſcuſſo, col. lib. 5. 4. & conſil. 70. in cauſa vertente, col. penult. lib. 2.* Bellamera *concluſ. 125. ſi appelletur*, plenè Maſcard. *de probationibus, concluſ. 108. à numer. 3. cum ſeq.* & fuit originalis doctrina Bald. *in dict. Authent. ſi quis, numer. 20.* dicentis, † quod ſi Tabellio dicat in inſtrumento; Titius procurator talis, ut conſtat ex tali inſtrumento, non per hoc probatur quod ſit procurator, niſi inſtrumentum mandati ſit deſuper productum. 18 19 20 21

Et generaliter quod inſtrumentum relatum per Notarium † in alio inſtrumento non probet, nec fides ei ſit adhibenda, niſi producatur originale inſtrumentum, de quo per relationem Notarii apparet, etiamſi Notarius ipſe atteſtatur à ſe confectum fuiſſe probant ultra relatos Doctores Angel. *in l. ſi donatio, verſ. Et ideo ſi Notarius, C. de donationib.* quem ſequitur Decius *in conſil. 503. ſuperioribus dieb. numer. 2. in fin. colum. 3.* Gratus *in conſil. 122. num. 18. volum. 2.* ubi teſtatur omnes ſcribentes ita velle *in dict. Authent. ſi quis in aliquo.* Socinus *in conſ. 79. col. 1. vol. 2.* Alexand. *in conſil. 71. col. 4. in fin. lib. 3.* Bartol. Angel. Alberic. Alexand. & Jaſ. *in dict. Authent. ſi quis*, & ibi Caſtrenſ. dicit ſemper fuiſſe miratum de Speculatore contrarium dicente, Boërius *deciſ. 281. num. 4.* Maſcard. *de probationib. dict. concluſ. 924. numer. 4. & num. 12. cum ſeq.* & etiamſi referat Notarius, † ſe vidiſſe inſtrumentum, & legiſſe ſine aliquo vitio, cancellatione, vel raſura, quia adhuc relatio non probat, ut poſt infinitos Doctores probat eleganter Maſcardus *in probationibus, concluſ. 1008. n. 7. cum ſeqq.* 22 23

Ex

Ex his igitur concludendum firmiter erit, quod
24 † ſupplicatio ſubſcripta de manu Sanctiſſimi, de qua aliter quàm per relationem Notarii factam in monitorialibus litteris non conſtat, nihil probet, nec fidem faciat in hoc Tribunali Regio, quominus cauſa in prima inſtantia remittatur Ordinario, ad quem de jure pertinet cognitio ex Concil. Trident.

Hanc tamen reſolutionem uno modo limita-
25 bis, † ut non procedat quoties impetrans coram ſuo Judice Delegato ſimul cum commiſſione principali exhibuerit, & præſentaverit ſupplicationem ſubſcriptam manu Sanctiſſimi, quam Notarius de mandato judicis de verbo ad verbum inſerverit in monitorialibus litteris, quia tunc rectè probabit, & fidem faciet in hoc Senatu tale ſumptum, ita deductum à Notario actuario de mandato judicis juxta Angeli doctrinam *in dict. Authent. ſi quis in aliquo C. edendo*, atque ibidem Curtius *n.* 29. Bartol. quoque & Bald. *in l. ult. in primo notab. C. de fide inſtrumentorum*, & idem Bart. *in l. Chirographis, in princ. ff. de adminiſtratione tutor.* dixerat. Speculator *in tit. de reſcriptis præſent.* §. 1. *verſicul. Sed objicitur*, & idem Speculat. *in tit. de inſtrument.* §. *nunc videamus*, §. *penult.* quem ad hoc adducit Jacob. de ſancto Gregorio *in dict. Authentic. ſi quis, numer.* 39. eleganter Decius *in cap. quoniam, col.* 25. *num.* 51. *verſic. Expeditis, de probationibus.* Ancharran. *conſil.* 40. Alexand. *conſ.* 6. *col.* 4. Felin. *in cap. fin. de fide inſtrum.* Bald. *in l. ſi unus, C. de teſtament.* Bald. *in l. ſi unus, C. de teſtament.* Bart. *in l.* 1. *ff. ſi tabulæ teſtament. extab.* Felin. poſt alios *in cap. cum in jure peritus, num.* 8. *de officio delegat.* ubi multa cumulat. Curtius *in dict. Authent. ſi quis, n.* 29. latè Maſcard. *de probationibus, concl.* 711. à *n.* 66. *cum ſeq.* qui *nu.* 71. poſt Felin. Bartol. & Alexand. declarat, hoc procedere, & tunc fidem facere, quando inſtrumentum præſentatum inſcribitur de verbo ad verbum, & totus ejus tenor, non autem, quando ejus ſit relatio tantùm, quod & probant ſuprà citati Doctores omnes.

26 Et quod quando mandatum, inſtrumentum † ſententia & ſimilia inſeruntur per Notarium in executorialibus ex Decreto Judicis à ſe conſcriptis & confectis non per relationem, nec per enunciationem ſimplicem; ſed de verbo ad verbum tranſcriptus eſt totus eorum tenor, fidem faciant, & probationem legitimam altiùs comprobavimus *in tract. de Regia protect.* 4. *p. cap.* 1. *à n.* 52. *cum multis ſeqq.*

Et licèt hæc doctrina illam patiatur limitatio-
27 nem, † quod ad hoc ut exemplum iſtud regiſtratum in actis probet, quando inſtrumentum originale fuit præſentatum coram judice, adverſario citato, & nihil opponente, ita ut partis citatio ad hoc requiratur ut poſt Joan. Andr. *in additionibus, ad Speculator. in tit. de reſcript.* §. 1. *verſ. Sed objicitur*, ſequutus ab Alexand. *in dict. Authent. ſi quis, n.* 9. & latè Covarr. *pract. cap.* 21. *ſub num.* 3. & comprobarunt Imola, & Felin. *in cap. cum in jure peritus, num.* 9. *col.* 5. *de officio Delegati.* Maſcard. *de probationib. dict. concluſ.* 711. *num.* 72. & iterum *in concluſ.* 919. *per totam*, ubi plures alios allegat.

Id procedere, dicendum erit ad effectum, ut
28 tali exemplo ſemper detur fides, † ac perpetua ſit ejus probatio, tanquam inſtrumentum originale, prout ipſi Doctores affirmant; ſecus erit in noſtro caſu, quando dumtaxat ad hunc effectum citandi, in monitorialibus inſeritur tenor ſupplicationis, ut hoc modo certus de jurisdictione Delegati teneatur citatus comparere, quia ſicut commiſſio principalis inſerta in monitorialibus (ut fieri aſſolet) fidem faciat, & conſtare dicatur de jurisdictione Delegati, ad hoc ut citatus teneatur comparere, † ut diximus *à n.* 9. *cum ſeq. verſ. Hinc judici aſſerenti, &c.* cum aliter citatus à Delegato non tenebatur comparere niſi certus de jurisdictione Delegati ex ſic inſerto tenore, & copia commiſſionis, & delegationis in monitorialibus, ſeu citatione, qua legitimè certioratus intelligitur, prout ſtylus vulgatiſſimus docet, & probant Maranta *de ordine judic. part.* 4. *diſtinct.* 3. *nu.* 61. *verſ. Trigeſimo actavo differunt.* Minſinger. *Centur.* 3. *obſer.* 1. Riccius *collect.* 532. *verſ. Infertur tertio*, 3. *part.* Aſinius *in praxi Florent.* §. 5. *cap.* 2. *num.* 3. Decianus *tract. criminum, lib.* 4. *cap.* 25. *num.* 12. Menoch. *conſ.* 790. *n.* 6. *& in tract. de præſ. l.* 2. *præſ.* 15. *num.* 2. Lancellot. *de attent. c.* 4. *in præfatio. nu.* 166. *cum ſeqq. part.* 2. Rauden. *conſil.* 13. *vol.* 1. Camillus Borrellus *conſil.* 68. *n.* 6. Petr. Barboſa *in l. ſi quis ex aliena, n.* 9. *ff. de judiciis.* Molina *de juſtitia & jure, tom.* 6. *tract.* 5. *diſputat.* 25. *nu.* 1. Riccius *in practic. Aurea reſolut.* 414.

Qui quidem *numer.* 2. tenet ſufficere, quod
29 in monitorialibus, † ſeu citatione Delegati inſeratur tenor delegationis; non tamen eſſe neceſſarium tranſmittere originalem commiſſionem, ſequitur Auguſtinus Barboſa *in collectanea ad cap. cum in jure peritus, n* 4. *de officio Delegati*, ubi poſt Riccium loco citato *n.* 3. dicit hoc intelligi quoad
30 effectum comparendi, † non tamen reſpondi in negotio principali; nam reo comparente & petente originale reſcriptum, ſibi debet exhiberi, antea verò non dicitur contumax, ſicuti nec etiam dicetur, † quando non veniat citatus ipſe per monitoria-
31 les non inſerto tenore commiſſionis Anna *allegat.* 147. Riccius *dict. collectanea* 432. *verſ. Infertur ſecundò.* Rota *in Rom. ſeu Lateran. penſionis* 24. *Aprilis* 1619. *coram Ubaldo.* Achillis *deciſ.* 10. *de dolo & contumacia.* Rota *in Terraconenſ. Parochialis*, 4. *Februarii* 1604. *coram Litta.* apud Marqueſan. *de commiſſion. tom.* 1. *fol* 465. *n.* 3. *& ſeq.* Lud. Poſt. *poſt tractatum de manuten. deciſ.* 275. *num.* 9. ubi quod citatio ſine inſertione commiſſionis nec arctat ad comparendum, nec cauſat moram, nec pœnæ incurſum; adeò ut hoc caſu excommunicatio à Delegato lata, † qui copiam ſuæ
32 delegationis petenti non dedit, ſit nulla. Nav. *conſil.* 9. *in antiqua editione*, aliàs 5. *in vovill. de ſententia excommunic.* Sayrus *in floribus deciſionum, ſub eod. tit. deciſ.* 10. ſicuti nec etiam citatio Delegati, † in qua non fuit inſertum originale reſcriptum
33 ſuæ jurisdictionis; eſt potens ad declarandum illum incidiſſe in cenſuras, Riccius *dict. collectanea* 532. *in fin.* Auguſt. Barboſ. *dict. collectan. nu.* 5. Anna *alleg.* 24. idem probat Maſcardus *de probationib. concl.* 492. *num.* 7.

Quare cùm ad hunc effectum citandi, &
34 comparendi dumtaxat fides ſit † danda tenori commiſſionis, inſerto de verbo ad verbum in monitorialibus abſque eo, quod ad inſertionem, & copiam prædictam citatur pars, ut probant omnes citati Doctores, nam in iis, quæ ſunt præambula ad citationem peragendam ad negotium principale, citatio non requiritur Bald. *in l. ea quæ, C. quomodo & quando judex.* Oldrad. *in conſ.* 120. *in fin.* Marian. Socinus *in tractat. de citation. in* 5. *caſ.* Hipp. de Marſil. *in l. de unoquoque, in caſu* 29. *ff. de re judicata.* Baldus *in l. ſed & ſi* §. *liberos, in fin. ff. de in jus vocando*, Joan. Andreas *in additionibus ad Speculator. in titulo de jure jurando ſuper rubrica, in fin.* Decius *in l. venia, in fin. C. de in jus vocando.*

Aretinus *in consil.* 117. Romanus *in l. quamvis, ff. de in jus vocando.* Corneus *in consil.* 46. *col.* 2. Nicellus *in concordia, glossa fallent.* 57. plurimos refert Ant. Gabriel *practic. conclus. titulo de citationib. conclus.* 1. *n.* 354. *& seqq.* ita taliter & eodem modo eadem fides danda erit tenori supplicationis subscriptæ manu Sanctissimi in eisdem litteris monitorialibus insertæ de verbo ad verbum, & illis fides integra adhibenda erit in Senatu etiam non citata parte ad infertionem hanc, quia cum sit pars commissionis, & ad eundem finem tendat, idem dicendum erit de parte quoad partem, quod de toto quoad totum, juxta vulgare axioma *l. quæ de tota, ff. de rei vindicatione.*

Quam veram resolutionem intellige, interim dum ab adversario non negetur; etenim si postmodum negatur, cessat fides insertionis hujusmodi, quæ aliter non probat, quàm fuerit ipsa commissio originalis exhibita & præsentata, ut superiùs diximus *à num.* 31. *& seqq.* & suprà *cap.* 26. *num.* 64. 65. *num.* 80. *& à numero* 90. itaque post negationem supplicatio ipsa originalis debet exhiberi.

Pro quibus omnibus & proximè scripta limita-
36 tione † rectè etiam urget Doctorum elegans doctrina, quam addocit Scaccia *in tractatu, de sentent. & re judic. gloss.* 4. *quæst.* 6. *n.* 55. in hæc: nam si Florentinus citatus Perusii ratione contractus, vel delicti, neget se illic contraxisse, deliquisseve; nihilo minus Judex Perusinus potest contra eum procedere, quia illa qualitas expressa in libello, seu citatione, quod contraxerit, seu deliquerit in territorio Perusino tribuit jurisdictionem judici Perusino, & habetur pro vera quantum ad fundandam pro tunc jurisdictionem; sed eam tribuit revocabiliter, quia si postea non probabitur in processu, Judex remittet causam ad competentem, condemnabit actorem in expensis. Bartol. *in l.* 2. *num.* 9. *vers. quæro aliquis ff. si quis in jus vocatus non ierit*, & alii, quos citant Marianus Socinus *in cap. si Clericus*, 5. *sub n.* 12. *in* 3. *opinion. de foro competent.* Afflictis *decis.* 297. *pluries*, *nn.* 2. *&* 3. Tiraquel. *de retract. linagier.* §. 8. *gloss.* 5. *num.* 18. *vers. Illud autem*, & faciunt quæ dixi *cap. seq. de appellationib. quæst.* 7. *limitat.* 6. *memb.* 9. *num.* 7. *&c.* Ex qua doctrina
37 sequitur, † quod ut appareat revocabiliter saltim de jurisdictione Judicis Delegati; sufficiat, quod in monitorialibus sit insertus ejus tenor de verbo ad verbum (ut diximus) cum aliter quàm per scripturam hæc qualitas non probetur, hoc est, per supplicationem subscriptam manu Sanctissimi, ut diximus *latiùs in* §. 2. *&* §. 3. & sic ad effectum adstringendi citatum ad comparendum sufficiet, quod qualitas attribuens jurisdictionem inseratur in monitorialibus, sicut & ipsa commissio principalis.

Tamen contradictione postmodum facta per
38 citatum comparentem † debet de ea qualitate doceri, & probari ante omnia, ut hactenus probatum est, atque iterum ipse Scaccia post alios ubi proximè *num.* 58. in hæc: Quod reo negante qualitatem narratam in libello, Judex debeat prius capere informationem summariam, dicunt Jas. *in l. pen. cum quædam*, §. *quoties*, *sub numero* 2. *ff. de jurisdict. omn. jud.* Felinus *in dict. cap. si Clericus*, *sub numero* 2. *in prima conclus. in fin. de foro competent.* ubi testatur de communi opinione, dicens, quod si reus conventus negat qualitatem negotio licet non excludat jurisdictionem; tamen operatur, quod præmitti debeat cognitio summaria de qualitatis veritate, imò hoc idem sequutus est sibimet contrarius Bartol. *in l. præscriptione*, *sub numer.* 7. *vers. Quæro quando, ibi. pone Florentinus. C. si contra jus vel utilit. public.* dicens, quod ubi reus conventus negaverit se contraxisse, vel deliquisse in illo loco, debet ante litem contestatam summariè examinari, utrùm contradixerit vel non in illo territorio, & post litem contestatam, inquit, examinabitur plenè; & qui alii tenuerint hoc citantur à Marian. Socin. *in dict. cap. si Clericus*, *sub num.* 11. *in prima opinion.* & à Tiraquel. *de retract. linagier.* §. 8. *glos.* 5. *n.* 19. *vers. Verùm sunt, &c.* Hactenus observatio Scacciæ, circa quæ vide eundem *in glossa* 7. *quæst.* 3. *limitat.* 1. *n.* 20. & optimè *in eadem glossa* 7. *quæst.* 3. *limitat.* 4. *sub num.* 163. ibi: Extende hanc restrictionem, ut licèt is, qui convenitur ratione loci contractus, ut in hac restrictione, vel ratione loci, quo committitur delictum, ut dixi suprà *limitat.* 1. *num.* 43. vel ratione destinatæ solutionis, ut & dixi hac eadem limitatione suprà *n.* 104. 109. *&* 122. neget se contraxisse, deliquisse aut destinasse solutione, & ideò apponat declinatoriam fori, & actor seu accusator tunc non doceat de prædictis qualitatibus, quæ facerent judicem esse competentem; tamen quoad fundandam jurisdictionem sufficit sola ejus assertio in libello, sed posteà stante rei negatione, debet præmitti cognitio summaria de veritate prædictarum qualitatum, &c. videndus etiam ipse Scaccia *lib.* 1. *causar. civil. & crimin. cap.* 9. *numer.* 97. *&* *cap.* 2. *num.* 466. & circa hunc articulum valde controversum, quando † & quibus 39
casibus sufficiat libellus, quo qualitas (qua jurisdictio judicis fundatur) sufficiat ad judicii introductionem, ita ut si posteà ab adversario negetur, debeat de ea constare saltim summariè, videndi sunt plures relati à Castillo *de tertiis*, *cap.* 12. *num.* 23. *vers. Item*, ubi plures, Valençuela *consil.* 191. *per totum*, *tom.* 2. Malcard. *de probationibus*, *conclus.* 949. *à num.* 7. Nos *in tractat. de Regia protect.* 2. *part. cap.* 10. *à num.* 68. latiùs 2. *part. cap.* 4. *à nu.* 42. *cum seq.* & latissimè per contrarias opiniones, & fœdere distinctionis reconciliatas. Pereira *de manu Regia*, *tom.* 2. *cap.* 27. *à princip.* & pro distinctione *à num.* 4. Bobadilla *in Politica lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 221. Maldonat. *respons.* 15. *quæst.* 6. *num.* 13. *& quæst.* 7. *num.* 2. Menochius *consil.* 2. *num.* 96. Vantius *quibus mod. sentent. null. reputetur*, *num.* 70. Roland. *consil.* 87. *num.* 5. *lib.* 2. Afflict. *decis.* 293. latè etiam Gratianus 226. *per totam.* Cancer. *variar. resolut.* 2. *p. cap.* 1. *de jurisdictione*, *à n.* 182. *cum seq.* quos consule pro veritate articuli.

§. V.

Senatus Regis, an potius litterali Tridentini dispositioni (appetenti subscriptionem Sanctissimi in ipsismet rescriptis primæ instantiæ avocatoriis) inhæreat, an verò sola supplicatione (qua avocatio petitur) sic subscripta juxta assertas aliquot declarationes Cardinalium contentetur?

Et ex quibus earumdem fides vacillet, dubia necnon, & incerta reddatur?

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Supplicatio subscripta manu Sanctissimi exhibita in prima instantia supposita fide, & vera existentia Declarationum Cardinalium.*

2 *Declarationes Cardinalium asserentes sufficere supplicationem subscriptam, ut avocatio verè probetur, referuntur.*

3 *Senatus non admittit commissiones non subscriptas manu Sanctissimi quantumvis de supplicatione subscripta in eo doceatur, & seqq.*

4 *Declarationibus Cardinalium impressis non authenticis Urbanus Octavus fidem abstulit.*

5 *Declarationibus Cardinalium, quæ authenticæ non apparent, Doctores passim fidem abnegant.*

6 *S. Congregationis indicis Decretum refertur fide exuens Declarationes, de quarum veritate authentico testimonio non constat.*

7 *Declarationes assertæ quibus dicitur sufficere supplicationem, qua petitur avocatio in prima instantia subscriptam ex multis suppositæ ostenduntur, & sequentibus.*

8 *Declarationes S. Congregationis authenticas semper Senatus Regius amplectitur in casibus occurrentibus.*

9 *Declarationibus assertis dictantibus per subscriptionem apponendam in sola supplicatione satisfieri formæ Trident. uti non authenticis Senatus fidem negat.*

10 *Statutum prohibens exceptionem contra instrumentum authenticum potest opponi ipsum non esse authenticum.*

11 *Instrumentis informiter, & non solemniter exhibitis nemo credere tenetur.*

12 *Subscriptionem propria manu Sanctissimi apponendam in ipsis rescriptis ad partes missis, expressè decrevit Concilium Trident.*

13 *Inter supplicationem præsentatam Papæ, & rescriptum desuper confectum missum ad partes magna datur differentia.*

14 *Rescriptum mittendum ad partes subscribendum esse, non casualiter, sed providè, decrevit Concilium Tridentinum, ut certus sit Ordinarius de avocatione Papæ in prima instantia.*

15 *Ordinarius impunè hæsitat de avocatione in prima instantia si legitimè sibi de ea non constat.*

16 *Si per supplicationem subscriptam satisfieret formæ Trident. ingens damnum pateretur etiam ipse impetrans, cum cogatur de ea docere coram Ordinario, & Senatu.*

17 *Lex nova quando specialiter providet in uno casu, contrarium videtur velle in aliis omissis.*

18 *A Concil. Trid. quod claris verbis discernit rescriptum avocatorium subscribendum, non est facilè recedendum per declarationes de quarum fide non constat contrarium dicentes.*

19 *Sancta Congregatio Cardinal. facultatem habet à Papa ad declaranda, & interpretanda dubia, & ambigua Concilii Trid.*

20 *Declarandi facultatem qui habet, ea caret in re clara, non dubia, nec ambigua.*

21 *Declaratio non fit nisi in re dubia.*

22 *Declaratio non cadit super verbis claris, cum declaratione non egeant.*

23 *Declaratio, quæ verbis dispositionis declaratæ repugnat, in nullo actu admittitur; cum potius peremptio, destructio, & alteratio subjecti dicatur.*

24 *Per declarationem quando mutatur, aut alteratur subjectum, non declaratio, sed nova dispositio dicitur.*

25 *Rex Catholicus non patitur, ut in aliquo subvertantur Decreta Concilii Tridentini.*

26 *Declaratio, ut admittatur debet esse congrua verborum significationi.*

27 *Declaratio, quod per supplicationem subscriptam satisfiat formæ Tridentini, evidenter ejusdem verbis incongruit.*

28 *Senatus verbis claris Concil. Trid. decernentis subscriptionem apponendam in rescriptis adhæret, nec patitur uti rescripto avocatorio primæ instantiæ, in quo subscriptio visibiliter non legitur.*

29 *Motus proprius Gregor. XIII. clarè intellexit Concil. Trident. decernentem formam subscriptionis in rescriptis ad partes missis apponendam.*

30 *Per supplicationem subscriptam propria manu Sanctissimi præsentatam in Senatu non evitatur remissio ad Ordinarium in prima instantia.*

31 *Ad avocationem in prima instantia probandam novam probationis formam induxit Trident. à quo non recedendum, nec alius probandi modus admittendus.*

32 *Monitoriales ad partes missæ, quibus inseritur rescriptum avocatorium subscriptum manu Sanctissimi probant subscriptionem ad effectum evitandi remissionem Ordinario.*

IN §§. antecedentibus plura non inutilia subtiliter consideravimus, † quibus de supplicatione subscripta propria manu Sanctissimi in Senatu constare innuavimus, ut inde evitari possit remissio causæ sic avocatæ in prima instantia ad Ordinarium, fidem tamen duarum Declarationum Sacræ Congregationis uti authenticarum supponentes, & earumdem doctrinæ vestigia imitantes, expressè declarantium satisfactum esse dispositioni, & formæ Concil. Trid. *in cap.* 20. *sess.* 24. *de reformatione*, ex sola supplicatione (qua avocatio petitur in prima instantia) subscripta propria manu Sanctissimi. Quarum altera sic ait: *An causarum avocationes validæ sint* † *si Brevia Apostolica, quæ transmittuntur manu propria Pontificis subscripta non sint? Congregatio censuit esse valida cum sufficiat ipsas supplicationes, super quibus Brevia conficiuntur manu Pontificis esse signatas.* Altera verò declaratio ita pariter consonat: *An causarum avocationes commissionèsque minus validæ, aut contra Decretum Concilii cap.* 20. *sess.* 24. *judicari debeant, ex eo quod Brevia Apostolica, quæ ad partes transmittuntur manu propria Sanctissimi subscripta non sint, an verò sufficiat ipsas supplicationes, & commissiones super quibus Brevia conficiuntur manu Papæ signatas, & subscriptas esse? Congregatio censuit satisfactum esse Decreto, si ipsa supplicatio, & commissio, super qua Brevia fabricantur, manu Sanctitatis suæ subscripta sit.* Itaque sub hoc supposito, quod hujusmodi Declarationes verè, & realiter ab eadem S. Congregatione Cardinalium emanaverint, de quarum fide authenticè doceatur, in dubiumque minimè revocetur, indefesso pede currunt omnia, quæ in §§. antecedentibus resolvimus circa probationem legitimam supplicationis subscriptæ in Senatu ostendendæ.

Sed adhuc agnoscentes hujus Supremi Concilii stylum, † praximque usitatam adversus rescripta

scripta avocatoria primæ instantiæ (quibus subscriptio propriæ manus Sanctissimi oculariter non legitur) reclamantem, ulteriùs in re hac subsistendum duximus, judicium nostrum suspendentes, & Senatus motiva enucleantes, tùm insequenti voluntatem, & novam dispositionem Sanctissimi D. N. P. Urbani VIII. negantem fidem adhiberi declarationibus S. Congreg. non authenticis. Tùm hæresis litterali sensui Concil Trid. (cujus est acerrimus protector) cum quo assertas Declarationes manifestè pugnare Senatus ostendit.

Primum igitur ejusdem Senatus motivum eo
4 potissimum † ostenditur, quod nostris his temporibus publicari fecit Sanctitas Urbani VIII. per universalem Ecclesiam, ne de cætero à quoquam aliqua detur fides in judicio nec extra judicium Declarationibus Cardinalium, non tantùm manuscriptis, verùm & impressis per aliquos Authores; sed tantùm illis, quæ in authentica forma solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti S. Congregationis, ac Secretarii ejusdem Congregat. pro tempore existentium munitæ fuerint, quod eadem Sancta Congregatio ex speciali Urbani divina providen' Papæ VIII. jussu mandavit, & præcepit Romæ 2. Augusti 1631. eo quod multæ falsò, fictèque S. Congregationi Cardinalium arrogantur, quæ re vera suppositæ sunt apocryphæ, & ab ea non dimanalle eadem sancta Congregatio insinuat; cujus Breve similiter publicare fecit Consilium Supremum Sanctæ Inquisitionis de mandato D. N. P. ab eodémque omnes ferè libri impressi harum Declarationum fuerunt recondi-ti.

Cujus insuper Brevis intuitu passim Doctores Declarationibus Cardinalium per alios citatis,
5 † eo quod authenticæ non sunt, fidem abnegant, & carere affirmant ad causarum decisionem, & ad quæstionum resolutiones, ut videre est ex Fagundez *de præceptis Ecclesiastic. tract.* 2. *lib.* 8. *cap.* 8. *n.* 38. *&* 32. Sousa *in Bullæ Cœnæ cap.* 23. *disp.* 110. *concl.* 3. *nu.* 7. Fernandez *in Exameron. Rector. Moral. p.* 4. §. 1. *numer.* 5. Granado *in* 2. 2. *D. Thom. controver.* 1. *tract.* 15. *disput.* 14. *sect.* 2. *numero* 8. *& seqq.* Diana *resol. moral.* 4. *p. tract.* 4. *Miscellan. resolut.* 235. *ad medium, & iterum tom.* 1. *p.* 1. *tract.* 5. *de absolut. ab hæresi, resolut.* 2. *vers. Nec valet dicere Pium V. & pluribus alibi.*

Aliud etiam circa hoc ortum est Decretum S.
6 Congregationis indicis † super prohibitione librorum, sub *die* 29. *Aprilis* 1621. signatum à Domino Cardinali Ubaldino, cujus virtute de fide, & certitudine quarundam Declarationum assertarum S. Congregatio merito dubitavit, *Doctissimus Præses Granatensis Joannes Baptista Valençuela Velazquez in cons.* 184. *numer.* 27. *tom.* 2. ibi: *Nam ultra quod dictæ Declarationes non sunt certæ, an tales sint Sacræ Congregationis, quia sunt in lucem editæ sine debita authoritate, & quod illis, nec ex sola urbanitate potest fides adhiberi, & super quo noviter est Decretum latum à Sacra Congregatione super librorum prohibitione sub die* 29. *Aprilis* 1621. *signatum à Cardinal. Ubaldino, &c.* Igitur dum Senatus, justè, & legitimè dubitat, an verè hæ assertæ Declarationes dimanarint à S. Congregation. Cardinal. cum authenticæ à nemine ostendantur; † licitè inhærer Tri-
7 dentin. dispositioni appetentis subscriptionem propriæ manus Sanctissimi in ipsis rescriptis avocatoriis primæ instantiæ missis ad has partes, ita ut nec debeat contentari sola supplicatione subscripta, quantumvis de ea coram eodem Senatu doceatur per impetrantem juxta assertas Declarationes.

Semper enim Senatus agnovit authoritatem magnam S. Congregationis, † ejusque veras, & 8
authenticas Declarationes libenter amplexus est, & juxta eas discernit assiduè in casibus occurrentibus, ac si ab ipso Summo Pontifice dimanassent, & velut si à principio cum ipsis Concil. Trid. Decretis à sancta Synodo simul ortæ fuissent, prout latiùs ostendimus hac 2. *part. cap.* 2. *per totum.*

Istis tamen assertis Declarationibus non authenticis, & tanquam informiter divulgatis, fidem negat; † tum ex breve Urbani VIII. tum ex juris 9
dispositione: etenim licèt statutum tantam attribuat authoritatem instrumento publico, & authentico, ut omnem contra illud prohibeat exceptionem, nihilo minus potest licitè, liberèque opponi, † quod instrumentum non est authenti- 10
cum. Decius *in cap. ex parte, el* 2. *num.* 40. *de officio Delegat. & in cons.* 458. *numer.* 1. Bald. *in l.* 1. *§. parvi, num.* 3. *ff. quod vi, aut clam.* ubi dicit, quod hoc casu debet constare instrumentum esse authenticum, DD. omnes *in l.* 4. §. *condemnatum, ff. de re judic.* Cephal. *cons.* 627. *num.* 4. Afflict. *decis.* 283. *numer.* 1. ubi Ursilius *in Annotat. num.* 3. Cravetta *cons.* 6. *nu.* 72. Mil-lanens. *decis.* 8. *num.* 5. *lib.* 2. Bald. *in c. Pastoral. num.* 4. *de appellationib.* Curtius Jun. *in l. juris gentium*, §. *quod ferè, ff. de pactis.* Lofredus *cons.* 6. *nu.* 12. Cavens. *super Ritib. Mag. Curiæ* 5. *Rit.* 193. *num.* 9. *&* 16. Rebuff. *super Constit. Gallic. tit. de litteris obligatoriis, art.* 2. *glos.* 1. *n.* 34. *& seq.* Frecia *in tract. prædio. p.* 3. *n.* 5. & ex aliis plurimis multas congerens similes doctrinas probat Carol. de Grassis, *de exception. except.* 2. *princip.* & princip. *à num.* 4.

Nec enim quis credere tenetur instrumentis informibus non solemniter, † nec authenticè expe- 11
ditis, sive judicialibus, sive extrajudicialibus, prout abundè probavimus hac 2. *p. c.* 24. *à n.* 14. *cum multis seqq. & à n.* 70. *usque ad fin. cap.* Igitur istis assertis Declarationibus (sufficere nempè subscriptionem Sanctissimi apponi in supplicatione, qua commissio avocatoria primæ instantiæ postulatur absque eo quod in ipsis Rescriptis apponatur accrescentibus, & noviter inducentibus) justè veretur Senatus fidem adhibere, donec authenticæ non apparent juxta Breve S. D. N. Urbani; ac per consequens Senatus ipse Rescripta hujusmodi ad partes Hispaniæ missa sine subscriptione patente avocatoria primæ instantiæ, eo quod contra expressam S. Conc. Trid. (cujus est omni jure protector Rex noster Catholicus) sunt expedita, retinet, causa remissa Ordinario, cui de jure cognitio pertinet.

Secundum autem Senatus motivum provenit ex litterali sensu, † manifestàque & clara dispo- 12
sitione Concil. Trid. *in dict. cap. causæ omnes*, indubitanter appetentis hanc formam subscriptionis in ipsis Rescriptis, & litteris avocatoriis, quæ ad partes mittuntur ibi: *Per speciale Rescriptum signaturæ Sanctitatis suæ manu propria subscribendum.* Rescriptum subscribendum dixit, non supplicationem, qua avocatio petitur (uti censuere assertæ Declarationes relatæ) quod multum distat; imò fini, atque intentioni principali ipsius Conciliaris dispositionis penitùs repugnat, ut statim evidenter apparebit. Quare certior redditur Senatus ad facilibus

cre-

credendum hujusmodi Declarationes apocryphas, & suppositas esse, & falsò attribui S. Congregat. Cardinal.

Movetur Senatus ex nota differentia inter supplicationem & Rescriptum,† illa informis est quæ- 13
dam scriptura, quæ nec in judicio, nec extra judicium fidem facit, nisi dumtaxat in Cancellaria ad hoc solùm, ut ex eadem conficiantur, & fabricentur Rescripta, & aliæ litteræ Apostolicæ, ex quibus dumtaxat probatio gratiæ oritur, ut latiùs probavimus *suprà* hoc *cap.* 30. *per totum*, & etiam in omnibus §§. antecedentibus, *c.* 26. *à nu.* 24. *cum seqq.* Rescripta autem sunt illæ litteræ desuper ex supplicatione confectæ, quæ ad partes mittuntur judicibus nominatis, *toto titulo de Rescriptis*, *& de officio Delegati*, *cap. mandatum Apostolicum ad se directum*, 33. *litteris Apostolicis ad vos directis*, 39. *& c.* 2. ibi: *Quatenus inspectis litteris*, *quæ Episcopo prædicto direximus*, *de rescriptis*, probant etiam eadem assertæ Declarationes adductæ superiùs *n.* 2. quæ etiam mittuntur clausæ, ut post alios Gonçalez *in Reg. de alter. Gloss.* 59. *num.* 6. *c.* 5. *&* 6. & tandem inter supplicationem, & Rescriptum illamet adest differentia; & quæ inter Protocollum, & instrumentum publicum, quorum quodlibet ad diversa destinatum est a jure, prout latiùs scriptimus hoc *c.* 30. §. 2. *à num.* 32. *num. seqq. & in* §. 3. *à nu.* 15. *cum seqq.* quod & cunctis perquam notissimum est, ex quibus apertè colligitur, aliud esse supplicationem, aliud & non idem litteræ, & rescripta, & utrumque & nomine, & effectu diversum.

Hinc non casualiter, sed provida attentione 14
Concil. Trid. decrevit, † subscribendum Rescriptum ipsum, quod mittendum est ad partes, ut certioretur Ordinarius, & ne dubitet de avocatione, sed planè cognoscat voluntatem Sanctissimi, ut absque controversia, & contentione aliqua cedat Delegato, avocationi & commissioni in prima instantia. Alias enim si Rescriptum ipsum subscriptum non sit propria manu Sanctissimi, quomodo sibi constare poterit de legitima avocatione? (cum rescriptum subscriptione qualificatum sit à Trident. destinatum ad hujusmodi avocationem probandam, ut statim dicetur) nec à quo fuerit supplicatio subscripta? Cum hæc penes Cancellarium remaneat impetranti non tradenda, atque subscriptiones omnes in litteris desuper expeditis penitus confundantur, ita ut ex illis discerni non possit, an à Sanctissimo, an ab alio fuerit subscriptio emanata, ut abundè monstramus hoc *cap.* §. 2. *per totum*, & maximè *à num.* 6. *& seqq.* quo casu impunè ei resistere poterit Ordinarius tutus Conciliari dispositione sibi præservante primam instantiam, aliter validè non avocandam, quàm per speciale rescriptum propria 15
manu Sanctissimo subscribendum, juxta † *dict. cap. causæ omnes*, juncto text. *in cap. cum in jure* 31. *de officio Delegat.* in illis verbis: *Ac tibi super mandato Apostolico hæsitanti ab aliquo non sit facta fides*, *an mandatum hujusmodi exequi tenearis? super quo tibi hujusmodi damus responsum quod nisi de mandato Apostolico certus ex litteris*, *exequi non cogeris*, *quod mandatur*, *&c.* Certus dici non potest Ordinarius de avocatione suæ primæ instantiæ per rescriptum non subscriptum sibi ostensum, cui forma probandi avocationem omnino deficit, ut latissimè diximus hac 2. *p. cap. c.* 6. *à num.* 14. *usque ad finem*, *& in* §. *unico*, *à num.* 25. *cum multis seqq. & à numer.* 18. quibus locis reperies, rescriptum subscriptum propria manu Sanctissimi pro forma destinatum esse à Concilio Trid. ad probationem avocationis primæ, ita ut alius omnis modus id probandi sit penitus exclusus. Nec quis tenetur credere scripturis non solemniter expeditis, prout remissivè abundè diximus, *sup. n.* 10.

Deinde quia & impetranti ipsi valdè damnosa foret resolutio assertarum † declarationum, 16
cum ex novis litibus, immoderatis expensis, & incerto fine involvi cogatur. Quippè ingenti labore, & summa difficultate premitur impetrans, novóque inde onere Romam redire præcisè gravatur, cùm tam coram Ordinario, quàm coram Senatu teneatur de supplicatione subscripta docere, quam tamen offendere, & exhibere valdè difficillimum sibi erit, eo quod semper conservetur in Cancellaria, & impetranti minimè tradatur: prout latiùs consideravimus hoc *c.* 30. *& in duobus* §§. *proximè antecedentibus.* Indéque impetrans ad quid ferè impossibile gravaretur, atque confusio maxima ex sui præclusa probandi facultate (quam anguslandam nulla juris ratio permittit) exoriretur.

Quæ omnia inconvenientia, & intolerabilia damna præ oculis habens Concilium Trident. 17
providè illis occurrit, † diserte, & discretivè disponens quod subscriptio propriæ manus sanctissimi in rescripto ipso apponatur, ut cuncta cessent, securéque & sine fraudibus negotia currant.

Et nihil dixit de supplicatione subscribenda, quam si sufficere Sancta Synodus putaret, & de eadem intelligere voluisset, facilè sibi foret apponere juxta jura vulgaria, per Nos adducta *in tract. de Regia protect.* 1. *p. c.* 1. *num.* 229. Imò illam consultò omisisse, & neglexisse non obscurè suadent qualitas rei, natura negotii, & subjecta materia. Cùm ex sola supplicatione subscripta non satisfieri principali suæ intentioni, & sanctissimo fini, clarè agnoverit, sicque specialiter, noviter, & prudentialiter de rescripto subscribendo dumtaxat disposuit, certò sciens aliter suam intentionem effectum consequi non valere. Quam idcirco pervertere, & à rescripto supplantare, omninò incongruit, nec rationis diversitas admittit. Etenim quando lex nova specialiter provident in uno casu; contrarium videtur velle in aliis omissis, sicuti copiosè probavimus hac 2. *cap.* 10. *à nu.* 42. *cum seqq.* maximè ubi deficit rationis identitas, & actuum seu casuum similitudo, ex vulgaribus doctrinis.

Undè cùm tam claris, perspicuis, & indubitabilibus verbis constet † de dispositione Concilii 18
Trid. desiderante formam subscriptionis propriæ manus Sanctissimi in ipsismet rescriptis apponendæ, ut omnis cesset confusio, difficultas, & inconveniens, & ut fraudes evitentur (prout *cap.* 3. *n.* 13. *& seqq.* latiùs diximus) non cogimur credere eam esse revocatam per assertas declarationes, quæ authenticæ non ostenduntur, ut in similibus omninò terminis dicit post alios Granado 2. 2. *D. Thom. controv.* 1. *tract.* 15. *disp.* 14. *sect.* 2. *n.* 8. *& seq.* circa facultatem à Concil. Trid. Episcopis concessam absolvendi ab hæresi occulta, ut non præsumatur sublata per quasdam assertas declarationes Cardinalium, quæ authenticæ non docentur, sequitur Diana 4. *p. tractat.* 4. *Miscellan. resolution.* 239. *qui in vers. Ad secundum*, ita ait: *Ad secundum respondetur*, *nullibi asserri à prædictis Authoribus testimonium authenticum talis revocationis*, *aut declarationis*, *& cum aliunde tam perspicuè constet de facultate Tridentin. non cogimur credere eam esse revocatam*, *&c. Et hæc omnia ad verbum docet Granado*, *&c.*

Ex quo meritò arguetur Senatus nostri probabi-
19 lis incredulitas circa † fidem harum declarationum
allertarum, quoniam cùm verba Concilii clara sint,
quæ nullam admittunt ambiguitatem, nec contro-
versiam, non esse credibile, asserit, Sanctam Con-
gregationem (quæ solùm ad tollenda, & declaran-
da dubia ejusdem Concilii facultatem habet à Sum-
mo Pontifice, prout latius diximus hac 2. *p. cap.*
2. *à princip.*) talem declarationem fecisse, nec
ab eâ dimanasse, tùm quia habens facultatem ad
declarandum, & interpretandum, ea caret pe-
nitùs, ubi verba sunt clara, non ambigua, nec
dubia, Tiraquel. *in l. si unquam, verbo, Liberis,*
20 † *num.* 12. *& seqq. C. de revocand. dona.* Ruinus
cons. 97. *num.* 5. *lib.* 5. Aldobrandinus *in cons.* 27.
num. 37. *cum tribus seqq.* ubi quod declaratio,
& interpretatio locum habent quando verba am-
bigua sunt, & possunt in alterutram partem, &
sensum trahi, secus quando clara sunt, Marcobru-
nus *cons.* 37. *num.* 138. *& num.* 177. Camill. Galli-
nus *de verb. significat. lib.* 10. *cap. ult. num.* 25. Hie-
ronym. Gabriel. *in cons.* 95. *num.* 12. *lib.* 1. Hon-
dedeus *cons.* 78. *num.* 48. *lib.* 1. Joan. Garcia *de no-
bilitate in præfatio. num.* 27. *&* 28. Si[illegible]us *in cons.*
281. *num.* 30. *lib.* 2. *& in cons.* 339. *num.* 11. *lib.* 3.
21 Ubi quod declaratio non fit nisi de re dubia, †
idem Surdus *cons.* 192. *num.* 31. *lib.* 2. *& in tri-
bus seqq. lib.* 3. Ubi quod declaratio non cadit su-
per verbis claris, quia non indigent declaratione,
22 † Beccius *in cons.* 3. *numer.* 44. *& seqq.* Cafanate
cons. 17. *numer.* 26. Ubi quod declaratio non ca-
dit super certo, sed super dubio, saltim ubi est
dubietas inter sensum proprium, & improprium.
Et idem Cafanate *in cons.* 50. *numer.* 23. *& in cons.*
53. *num.* 56. Ubi quod declaratio refertur ad du-
bia, non ad clara, latè etiam Tuschus *tom.* 2. *lit-
tera D. conclus.* 88. *per totam*, plenè per Castel-
lum *controversiar. tom.* 6. *cap.* 182. *à numer.* 23.
cum seq. & à principio. Igitur cùm verba Concili
Trid. *in dicto capitul. causæ omnes*, nullam pa-
tiantur dubietatem, confusionem, nec ambiguitatem, cùm clarè, & apertissimè disponat de sub-
scriptione apponenda in rescriptis avocatoriis,
quæ sunt litteræ illæ, quæ mittuntur ad Delega-
tos, sequitur vehementissima quædam juris præ-
sumptio, incredibile valdè esse, prædictas declara-
tiones à S. Congregatione emanasse, maximè cum
ad aliud penitùs diversum à verbis Concilii, suade-
re intendant.

Tùm etiam eo movetur Senatus, quod hu-
jusmodi declaratio verbis Concilii [quæ sunt
23 suæ intentionis † signa, & vera testimonia] ex-
pressè repugnat, quæ in nullo actu vel mate-
ria admittitur. Quia tunc magis dicitur destru-
ere, perimere, mutare, seu alterare principalem
dispositionem, quod quidem nullo modo cadit
in habente facultatem declarandi dumtaxat, &
interpretandi dispositionem aliquam, Menochius
consil. 110. *numero* 59. 60. *&* 61. *lib.* 2. & la-
tius *consil.* 160. *numero* 48. *&* 49. Mandell. de
Alva *consil.* 602. *numero* 9. *cum seq.* Surdus *con-
sil.* 380. *numero* 9. *lib.* 3. Decianus *consil.* 84.
numero 50. *lib.* 1. Hondedeus *consil.* 8. *numero*
71. *lib.* 1. Peregrinus *de fideicommiss. artic.* 14.
numero 21. Cafanate *consil.* 51. *numero* 4. Giur-
ba *ad consuetu. Messanens. cap.* 2. *glossa* 1. *part.*
1. *numer.* 4. *fol.* 182. post Tarami Rebuf. Bimium,
Menoch. Mascard. Sesse, & alios plures ab eo
24 citatos. Sic sanè † ubi alteratur, seu mutatur
subjectum, non declaratio, sed nov[illegible], & di-
versa dispositio dicitur sicuti Menoch. scripsit
in dict. consil. 160. *num.* 48. *&* 49. Bimius *in con-
sil.* 235. *numero* 28. Mascard. *tom.* 1. *conclusion.* 124.
n. 32. *&* 34. Hondedeus *cons.* 9. *nu.* 6. *& consil.* 51.
nu. 71. *vol.* 2. Mantica *de conjectur. ultim. volunt.
lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 14. *& lib.* 12. *tit.* 16. *n.* 8. & cum aliis
multis, Giurba ubi proximè, *num.* 17. Ubi quod
non declarat qui alterat subjectum sed novum jus
constituit, sicuti tenent permulti ibidem comme-
morati; quod quidem S. Congregationis facul-
tas non admittit, nec Rex noster Catholicus pati-
tur, † ut in aliquo subvertantur Conc. Trid. de-
creta, & dispositiones, sed ut semper illæsæ in
viridi sint observantia; ut sæpè diximus.

Tùm etiam, quia declaratio interpretativa,
ut admittatur, debet esse congrua, & tunc ta-
lis dicitur, † quando verba dispositionis decla-
ratæ eam patiuntur, & eis convenit secundùm
propriam significationem, uti post innumeros
Doctores diximus *in tract. de Regia protect.* 4.
p. cap. 12. *à num.* 35. *cum seqq.* plurima conducibilia videnda ibidem *à num.* 20. *cum seqq.* quibus adde Tuschum *lit. D. conclus.* 9. *à num.* 19.
cum seqq. Anton. Sola. *ad Decreta Sabaud. tit.
de clausul. mandat. Princip. gloss.* 1. *num.* 10. Giur-
ba *ad consuet. Messanens. cap.* 2. *glossa* 1. *part.* 1.
numero 18. *&* 19. *fol.* 189. qui plures alios lau-
dat, & Castillo *controversiarum tom.* 6. *cap.* 182.
numer. 23. *& seq.* Quàm incongrua sit hæc de-
claratio, & interpretatio verbis Concilii, † ad
oculum patet ex hucusque dictis, cum istud de
subscriptione apponenda in rescripto disponat.
Declaratio autem in supplicatione, qua rescrip-
tum petitur (& sic in alia re omnino diversa)
sufficere asserit, quæ nullatenus adaptari potest
subjectæ materiæ, fini, & intentioni ejusdem
Concilii, cùm illud sic induxerit ut Ordinarius co-
gnoscat, quando cedere debeat commissioni avo-
catoriæ in prima instantia, quod quidem per sup-
plicationem subscriptam quæ Ordinario nec os-
tenditur, ac nec vix ostendi potest (cùm parti
denegetur impetranti, & in Cancellaria ubi Bre-
via conficiuntur ex ea coacervetur) nullatenus
sibi constare potest, nec cessant inconvenientia
considerata à Tridentin. Imò ex ea majora alia
noviter insurgunt, eò quod inter collitigantes
grandis sit jurgiorum occasio, & novarum ex-
pensarum, & damnorum seminarium omni jure
præcavendum.

Quapropter cùm Senatus † apertissimam ha-
beat, claram & indubitatam dispositionem Con-
cil. Trid. decernentem subscribendum esse rescr-
ptum avocatorium primæ instantiæ; nullatenus
permittit hanc formam violari, detrahi, nec muta-
ri, uti acerrimus ejusdem protector, sicque rescr-
pta avocatoria in prima instantia, in quibus visibi-
liter non legitur subscriptio Sanctissimi, illis uti
impetrantem non patitur, sed causam remittit Or-
dinario, cui de jure competit. Considerat enim
Senatus ipse ex supra dictis, quod si aliquæ de-
clarationes suspectæ, & suppositæ præsumi pos-
sunt (uti in suo Brevi insinuat Urbanus VIII.
de quo superius *à numer.* 4.) nullæ tam incre-
dibiles, & suspectæ possunt inveniri quàm istæ,
quæ totaliter perimunt Concilii claram dispo-
sitionem, & verba ejus subvertunt, ac directè fi-
ni, & intentioni ejusdem repugnant, quibus ne-
que natura ipsa declarandi, & interpretandi facul-
tas efficaciter resistunt, uti ex considerationibus,
& motivis ejusdem Supremi consilii Regii hacte-
nus ostendimus, quarum quælibet efficacem, &
nimis sufficientem præstat præsumptionem ad re-
darguendum dictas declarationes, & apocryphas,
atque suppositas judicandum.

Quæ

Quæ omnia ulterius fulciuntur ex Motu pro-
29 prio Gregorii XIII. † quem ad litteram adduximus hac 2. *part. cap.* 6. §. *unico à principio*, qui apertissimè ostendit sensum litteralem Concil. Trid. *in dict. cap. causæ omnes*; disponentis subscriptionem propriæ manus Sanctissimi esse juxta illud apponendam in ipso rescripto, & litteris avocatoriis primæ instantiæ, quæ mittuntur ad partes Judicibus Delegatis, ibi: *Exequi per diversas in forma Brevis, & sub annulo Piscatoris confectas literas mandet, &c. Nulla & invalida, nullius que roboris, vel momenti esse, nec attendi debere contendunt sub prætextu quod in Decreto Concilii Trident. sess.* 24. *cap.* 20. *dispositum fuerit, quod causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomcdolibet, &c. Vel quas ex urgenti rationabilique causa judicaverit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum signaturæ suæ ejus manu propria subscribendum, &c. Litteræ quoque in forma Brevis annulo Piscatoris munitæ non minoris sint efficaciæ quàm rescripta signaturæ Rom. Pontif. ejus manu propria subscripta, &c.* Quæ verba clarè indicant verum, & litteralem sensum Concilii Trident. non supplicationem, sed litteras, Brevia, & rescripta ex ea confecta esse subscribenda.

Ex hac igitur Senatus firma praxi, & funda-
30 mentali resolutione † infertur primò ad ea quæ *in* §. 1. 2. & 3. *hoc cap.* 30. resolvimus circa modum probandi in Senatu subscriptionem Sanctissimi, sive per ipsam supplicationem originalem, sive per ejus exemplum, aliàs legitimè, & authenticè desumptum, pro nunc cessent, cùm non sufficiat ipsa supplicatio subscripta, nec eam admittat Senatus hic Supremus, donec per verum & authenticum testimonium sibi non constiterit præfatas declarationes emanasse à S. Congregatione Cardinalium, sub quarum authenticæ fidei suppositione vera existentia illa omnia disputavimus, & resolvimus quæ per necesse cessabunt dum suppositæ & apocryphæ timentur, quia infecta primitiva, infecta censentur derivativa, & sic omnino inhærendum litterali sensui Trident.
31 quod pro forma novam induxit probationem † subscriptionis per ipsa rescripta, ita ut aliàs omnis probationis modus sit penitùs exclusus, prout abundè scripsimus *cap.* 6. à *num.* 15. *cum seqq. & per totum cap. hac* 2. *p.*

Infertur secundò ad ea quæ diximus *in* §. 4. *hoc eodem cap.* 30. Quòd si in monitorialibus ad
32 partes † missis inseratur rescriptum avocatorium primæ instantiæ subscriptum propriæ manus Sanctissimi, omnino in Senatu illis fides danda, & penitùs neganda causæ remissio ad Ordinarium, cùm legitimè probata dicatur ad hunc effectum subscriptio ipsa propriæ manus Sanctissimi. Sicque quæ ibidem resolvimus de supplicatione subscripta inserta de verbo ad verbum, quæ pro nunc ex supra dictis cessant, intelligendum de rescripto ipso subscripto, sic inserto de verbo ad verbum in monitorialibus, nempè, ut fidem faciant in Senatu ad remissionem impediendam Ordinario.

CAPUT XXXI.

Inhibitiones Rotales, an, & quibus casibus sive in prima, aliisve instantiis Tridentini decreta dicantur offendere, ut in Senatu litteræ retineantur?

SUMMARIUM.

1 *Inhibitiones Rotales ob falsitatem narratam per impetrantes commissionē ingentia afferre damna Reipublicæ, quotidie experimur.*
2 *Inhibitiones in prima instantia ita sustulit Concilium Tridentinum, sicut & avocationes ex identitate rationis.*
3 *Interloquutoriæ, à quibus in prima instantia licet appellare, quales sint juxta Concilium, nu.* 3. *remissivè.*
4 *Processus ab alio, quàm Ordinario gestus in prima instantia, nullus est ex defectu jurisdictionis.*
Item inhibitio per necessariam consequentiam, ib.
5 *Inhibitio in qualibet instantia expedita omissa forma juris, est nulla, & non arctat.*
6 *Inhibitionis ante expeditionem citatio partis requiritur.*
7 *Inhibitio, ut expediatur in via executiva, & aliis causis in appellabilibus, specialis cognitio requiritur, an appellatio sit admittenda.*
8 *& 9. Inhibitionibus expediendis juris forma fuit expressè renovata à Concilio Trid.*
10 *Inhibitionis expeditæ contra formam Concilii retentio datur in Senatu.*
11 *Casus defectio refertur, quo Senatus decrevit inhibitionem peccantem in forma Tridentini & intimatam, & ad Romam delatam esse trahendam originalem intra terminum sub pœna.*
12 *Stylus Rotæ induxit, ejus inhibitiones etiam minus Canonicè expeditas causare attentata.*
13 *Stylus contra formam inhibitionibus datam introductus expressè probatur à Tridentino.*
14 *Formam inhibitionibus datam esse observandam in appellationibus ad Sedem Apostolicam emissis decrevit S. Congregat.*
15 *Stylus Rotæ non observatur extra eam in partibus.*
16 *Stylum Rotæ contra Tridentini clarum decretum Senatus non patitur.*
17 *Inhibitio Rotalis in causa matrimoniali contra pauperem, aut aliam miserabilem personam in qualibet instantia retinetur à Senatu, ne illa extra provinciam cogatur litigare juxta Trident.*
18 *In Trident. loquente tantùm de paupere, comprehensa intelligitur quævis miserabilis persona ex identitate rationis.*
19 *Ratio subintellecta habetur pro expressa in dispositione, quando una tantum reddi potest, quæ omnes effectus operatur, ac si exprimeretur.*
20 *Pauper & miserabilis persona sunt casus à jure æquiparati, ne inviti extrahantur à provincia.*
21 *Miserabilium personarum appellatione veniunt pupillus, vidua, senes decrepiti.*
22 *Miserabilis persona sicut potest declinare proprium forum, & adire Principem, ita è converso.*
23 *Miserabiles personæ non possunt per rescriptum Principis extrahi à suo domicilio, nisi in eo fiat expressa mentio miserationis.*
24 *Duo casus quando sunt æquiparati à jure, novaliter dispositum in uno, idem in alio censetur dispositum.*
25 *Æquiparatorum eadem est dispositio, & judicium.*
Etiam in odiosis, ibid.

26 *Concilium Trid. favens pauperi, ne in cauſa matrimoniali in qualibet inſtantia extrahatur à provincia, comprehendit quamlibet miſerabilem perſonam ex identitate rationis.*

27 *Caſus, quos nectit rationis identitas, non ſunt quoad juris diſpoſitionem ſeparandi.*

28 *Plures caſus quando habent eandem rationem licet de uno dumtaxat fiat mentio in diſpoſitione, videtur fieri exemplariter, non reſtrictivè.*

29 *Exceptio à regula extenditur ad caſus eandem rationem habentes.*

30 *Tridentinum non excipit pauperem taxativè, ſive reſtrictivè.*

31 *Concilium Trid. favens miſeriæ unius, non eſt credibile deſpicere miſeriam aliorum pariter privilegiatorum.*

32 *Cauſa miſerationis pauperis eſt accidentalis, minoris verò naturalis.*

33 *Pauper in cauſa matrimoniali poteſt extrahi à provincia ſibi ſubminiſtratis ſumptibus ab adverſario.*

34 *In minore orbato etiam divite ſemper durat cauſa miſerationis.*

35 *In l. unica, C. quando Imperator, etiam loquente tantum de pupillo & vidua, quælibet miſerabilis perſona incluſa intelligitur ex identitate rationis.*

36 *In Trid. tantùm loquente de paupere includitur quælibet miſerabilis perſona.*

37 *Concilium Trid. non ſuſtulit caſus quibus de jure ſpeciali & communi recedere licet ab Ordinario in prima inſtantia.*

Pupillus Clericus habet jus declinandi forum ſui Ordinarii in prima inſtantia, & Curiam Apoſtolicam adire, ſicuti de jure communi eidem licebat, ibidem.

38 *Concilium referens tres caſus acquirendi jus patronatus non ſuſtulit alios, ex quibus de jure communi adquiri permittitur.*

39 *Inhibitio in qualibet inſtantia expedita à Rota in cauſa matrimoniali, ut minor Orbatus ibidem litiget, retinetur à Senatu, uti impugnans Concilium Trid.*

40 *Qui ex privilegio juris non extrahitur à provincia, ſi de facto opprimatur, defenditur à Rege.*

41 *Duo Senatus decreta referuntur, quibus dixit, vim non feciſſe Judicem nolentem deferre appellationi ad Curiam Romanam in cauſa matrimoniali contra quandam puellam minorem orbatam.*

42 *Inhibitiones Rotales directè impugnantes Regio recurſui, & Senatus decretis aliàs incommutabilibus, uti detrahentes Regaliæ, & authoritati Regis, retinentur, & ſeqq.*

43 *Retentionis potior cauſa legitima judicatur detractio, & diminutio authoritatis, Majoriæ, & Regaliæ Regis.*

44 *Retentione omiſſa in prædicto caſu, decreta Senatus manerent illuſoria, & oppreſſus ſub fide publica deceptus.*

45 *Victor poteſt appellare ab omiſſione condemnationis expenſarum, ſi prævenerit victum appellando.*

46 *Appellatio ab omiſſione expenſarum anterior devolvit totam cauſam.*

47 *Articuli dicuntur connexi, ſi lata ſententia in uno parit rem judicatam in alio.*

Et ſufficit, ut unus ab alio dependeat, ibid.

48 *Ex appellationibus ab utraque parte, una ad Papam, alia ad inferiorem, regulariter illa ad Papam prævalet.*

49 *Fallit in cauſa matrimoniali contra miſerabilem perſonam, quæ à ſua provincia in neutra inſtantia extrahatur invita.*

50 *Appellans ad Papam prorogans juriſdictionem inferioris ad quem adverſarius appellaverat, renuntiare videtur devolutioni ſuæ appellationis ad Papam, & ſeqq.*

51 *Inferiori, ad quem unus appellavit, & alter ad Papam, adquiritur juriſdictio, elidibilis tamen ope exceptionis.*

52 *Quæ prorogari rectè poteſt.*

53 *Per comparationem appellantis coram inferiore ſine proteſtatione renuntiatur appellationi.*

54 *Concurrentibus duabus appellationibus ad Papam, & ad inferiorem; ſi coram iſto compareat, renuntiare videtur ſuæ appellationi ad Papam.*

55 *Comparens coram alio judice prætendente juriſdictionem videtur renuntiare commiſſioni à ſe impetratæ ante ejus præſentationem & exercitium.*

56 *Appellans comparens coram alio judice non poteſt impetrare poſtea commiſſionem ſuper appellatione jam reſoluta.*

57 *Inhibitio expedita vigore commiſſionis ſuper appellatione, quæ non ſtat, corruit defectu juriſdictionis.*

58 *Commiſſio ſuper non ente nullam tribuit juriſdictionem.*

59 *Sublato fundamento principali, reſolvitur tacitè inhibitio Rotalis.*

60 *Surreptio de per ſe ſola non ſufficit ad retentionem litterarum impartienda, niſi alia cauſa publica concurrat.*

61 *Commiſſio avocatoria ad Curiam contra miſerabilem perſonam, eſt ſurreptitia non facta ſpecifica relatione miſerationis.*

62 *Inhibitio Rotalis expedita ſuper appellatione à re judicata, aut tribus conformibus retinetur in Senatu.*

63 *Reſcriptum impetrans in cauſa jam deciſa repellitur à limine judicii.*

64 *Et à jure reprobatur ſuper tertia appellatione.*

65 *Reſcriptum contra rem judicatam tanquam inciville, & injuſtum non debet admitti.*

66 *Reſcriptum ſuper tertia appellatione nec tenet, nec à Principe poteſt concedi de Ordinaria poteſtate.*

67 *Niſi per ſpeciale privilegium tertiam appellationem concedat Princeps de plenitudine poteſtatis.*

68 *Litteras Principis contra jus expeditas, & deviantes ab ejus tramite retinendas in Senatu, omnes Doctores pro tota concluſione affirmant.*

Ubi plura jura ponderantur idem dicentia, ibidem.

69 *Reſcriptum Principis contra rem judicatam quatenus impedit ejus executionem, admitti non debet.*

70 *Idem contra tres ſententias conformes.*

71 *Quia eſt contra jus.*

72 *Et eſt injuſtum, durum atque incivile.*

73 *Et eſt odioſum.*

74 *Reſcriptum Principis durum, & aſperum, ſeu injuſtum, nec debet admitti, & exequi, ſed retineri, ne eo impetrans utatur.*

75 *Inhibitio Rotalis contra rem judicatam non evitat retentionem in Senatu.*

76 *Retentio litterarum principaliter nititur in præjudicio publico vitando.*

77 *Lites fieri immortales, & impedire effectum rei judicatæ contagium eſt Reipublicæ à Principe curandum.*

78 *Ad rei judicatæ ſuſpenſionem non ſufficit expreſſum Principis reſcriptum, quia detinetur.*

79 *Reſcriptum contra rem judicatam duo requirit, ut non detineatur, ſcientia Principis certa, & quod utatur ſua plenitudine poteſtatis.*

80 *Aliter nec etiam per directum valet.*

81 *Facta vera relatione rei judicatæ numquam in Curia clauſulæ Ordinariæ præſervativæ executionis omittuntur.*

82 *De re judicata debet Papæ fieri expreſſa, & individua relatio, aliàs commiſſio non tenet, & eſt ſubreptitia.*

83 *Dependentia litis coram alio judice debet fieri relatio, aliàs avocatio non cenſetur facta à Principe ignorante illam.*

84 *Commiſſio ſpecialis facta in Curia non tenet, non facta relatione de dependentia cauſæ in partibus.*

85 *Et talis commiſſio abſque ſcientia certa Papæ eſt nulla ipſo jure.*

86 *Regalia Principis eſt avocatio cauſarum ſivè incipiendarum, ſive jam cœptarum coram inferioribus.*

87 *Avocatio debet fieri certa ſcientia Principis de cauſa pendente, aliàs non intelligitur velle avocare.*

88 *Aliàs commiſſio non tenet, & omnia inde ſequuta ſunt nulla ipſo jure.*

89 *Ab avocatione cauſarum non de facili debent moveri Principes, ſed ex magna cauſa, & urgenti neceſſitate, quia Reipublicæ afferunt detrimentum, & parti.*

90 *Avocatio ſine magna cauſa cedit in contumeliam judicis, qui de cauſa cœpit cognoſcere.*

91 *Cauſæ ex quibus fiat avocatio, quæ remiſſivè.*

92 *Princeps inſcius litis pendentia, coram alio Judice non cenſetur avocare cauſam.*

93 *Avocatio eſt odioſa, & reſtringenda.*

94 *Relatio facta Papæ ſub involucro verborum idem eſt, ac ſi penitus veritas taceatur.*

95 *Sub involucro verborum facta relatio non poteſt apparere ejus deliberata voluntas.*

96 *Expreſſio ſub involucro verborum vitiat reſcriptum, ſicut omnimoda taciturnitas.*

97 *Idem per cautam loquelam, aut ironiam.*

98 *Veritatem tacens Principi, idem eſt ac ſi infirmus taceret vulnus Chirurgo.*

99 *Ut ſententiæ conceptione nulla eſt à jure deſcripta verborum forma, nec in ea requiritur expreſſa confirmatio, aut infirmatio alterius.*

100 *Nec refert quibus verbis utatur judex in pronunciando, dummodo ex illis mens ejus percipiatur.*

101 *Confirmatio, vel informatio ſententiæ tacitè ſufficit, & alia fertur idem, vel contrarium continens.*

102 *Sententia caſſata aut confirmata in parte, in cæteris confirmata, aut revocata cenſetur.*

103 *Sententiæ dicuntur conformes etſi diſcordent in formalitate verborum, dummodo in ſubſtantia & ſine conveniant.*

104 *Tertia ſententia ſuper eodem conveniens cum prioribus, conformis dicitur, etſi illas non confirmat.*

105 *Sententiæ ut diſformes dicantur, opus eſt, ut diſformitas adſit circa ſubſtantiam, & effectum ſeu qualitatem principalem.*

106 *Inhibitio Rotalis contra rem judicatam, vigore appellationis tertiæ retinetur in Senatu.*

107 *Et non relaxanda parti, ſed retentio ejus facienda, ne ex furtiva reproductione in Rota damna præcavenda oriantur.*

108 *Inhibitiones tangentes beneficia poſſeſſa, per exemptum retinentur in Senatu, cùm perſcrutiant Trident. decreta.*

EXPERIMENTO comperimus, quanta & ingentia damna Reipublicæ afferant inhibitiones præſertim Rotales, & è Romana Curia ſubreptitiè obtentæ, & ad hæc Regna allatæ falſis ſuggeſtionibus † litigantium, & veritate tacita, ſtatu, natura, & qualitate cauſarum, vel omiſſis penitùs, vel ita ſub verborum involucro relatis, ut individua & ſpecifica veritas occultetur, ut facilè (indubiè tamen) obtineant in iis caſibus, quibus expediri jura veran, ſolo animo impediendi curſum litium, utque adverſarii juſtitiam nunquam conſequantur, & ſumptibus, & laboribus fatigati illam deferant, & jus amittant. Tandem pro remedio (cùm aliud longè ſit ob tantam Romanæ Curiæ diſtantiam, quod jam illato damno accedens prodeſſe non poteſt, ex iis quæ longa ſerie non inutiliter fuere per Nos conſiderata ſuprà 1. *part. cap.* 1. §. *unico per tot.*) ad Senatum hunc ſupremum confugiunt, ut ibi retineantur, ne cum ram intolerabili præjudicio Reipublicæ illis utatur impetrans, quibus igitur caſibus (ex iis quæ in facti contingentia habuimus) retentio hæc locum habeat, utile in unum annectere judicavimus. 1

Primum erit concluſio, in omnibus † caſibus 2
in quibus prima inſtantia Ordinario tolli non poteſt, nec ab eo cauſas avocari: ita in iis ex identitate rationis, & neceſſaria conſequentia inhibitio à Concilio Trid. ſublata eſt, & interdicta, ut probat expreſsè idem Trid. decretum *in cap. cauſæ omnes* 20. *ſeſſion.* 24. *de reformatione*, ibi: *Nec antea aliis committantur, nec avocentur, nec appellationes ab eiſdem interpoſitæ per ſuperiores quoſcumque recipiantur, eorumvè commiſſio, aut inhibitio fiat, niſi à diffinitiva, vel à diffinitivæ vim habente, & cujus gravamen per appellationem à diffinitivæ reparari nequeat, &c.* Idem etiam Papa Leo X. per quandam conſtitutionem, quam ad litteram retulimus hac 2. *part. cap.* 3. *à num.* 7. & ad medium, ibi: *Ita quod nulli ante diffinitivam ſententiam licet appellare, nec appellatio (ſi fuerit emiſſa) ullatenus admitti, niſi ab interlocutoria, &c. Alioquin appellationes, & illarum etiam aliarum cauſarum hujuſmodi commiſſiones in poſterum, & quidquid inde ſequutum fuerit, nullius ſit roboris, & momenti, &c.* Quæ autem † ſint illæ interlocutoriæ à quibus licitè appellatur in prima inſtantia, vide abundè *de Regia protect.* 2. *part. cap.* 1. *per tot.* 3

Igitur cùm totus proceſſus abalio Judice, quàm ab Ordinario † factus ſubjiciatur vitio nullitatis ex 4
defectu inſanabili, & notorio juriſdictionis, ut copiosè comprobavimus hac 2. *part. cap.* 17. *à numero* 14. *cum multis ſeq.* Et aliis variis locis relatis in *cap.* 26. *numero* 35. Sequitur manifeſtè, quod inhibitio, quatenus impediat primam Ordinarii inſtantiam, ſit non ſolùm expreſsè comprehenſa in dicto decreto Tridentin. ſed & virtualiter per neceſſariam conſequentiam, atque ideò retentio in Senatu obtinenda erit, ne illa in præjudicium Ordinarii & collitigantis impetrans utatur, quæ argumentatio indubitabilis eſt, & latè comprobata hac 2. *p. c.* 26. *numero* 35. *cum multis ſeqq.*

Secunda ſit concluſio; inhibitio quævis in 5
qualibet inſtantia expedita ad ſolam ſimplicem petitionem † appellantis omiſſa forma juris quæ 6
habet, quod non aliter expediri valeat, quàm

præce-

præcedente partis citatione, causæ cognitione, & visis actis, aliàs ipsa inhibitio sit nulla, & nec erectat, nec caulat attentatum, nec Judicis inferioris suspendit, aut tollit jurisdictionem, sic decrevit Innocentius IV. *in c. Romana*, §. *si verò*, & §. *si autem*; cum aliis, *de appellationibus*, *lib.* 6. copiosè Nos *de Regia protect. 2. part. cap.* 10. *nu.* 20. & 21. & *hac* 2. *p. c.* 7. *n.* 18.

Et quod de essentia & forma præcisa inhibitio-
6 nis citatio † partis ante ejus expeditionem, ulterius probant Michaël Grassis *communem opinionem. tom. 2. lib. 7. tit. 14. nu.* 159. *fol.* 279. Vantius *de nullitat. ex defectu jurisdiction. Ordinar. nu.* 55. Avendan. *de exequendis mand. part.* 1. *cap.* 22. *numero* 10. Mussingarius *centur.* 3. *observatione* 87. Diaz *in regula* 376. Surdus *consil.* 424. *numer.* 41. Gratianus *in regula* 169. Gutierrez *de juramento confirmator. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 31. Aug. Barbosa *in collectanea ad dictum c. Romana*, §. *si verò*, *nu.* 5. quam plurimos Doctores congessit Ant. Gabriel. *tit. de citationibus*, *conclusion. n.* 177.

Et quando causa est inappellabilis, vel quia sit
7 via executiva, † vel sententia translata in rem judicatam, & similia ultra causæ cognitionem supra dictam, alia requiritur præcedere inhibitionem ipsam: nempè an appellatio sit recipienda vel non, textus expressus *in dict. cap. Romana*, §. *si autem post sententiam in casibus à jure prohibitis*, &c. *de appellationibus*, *lib.* 6. copiosè Nos *de regia protect.* 2. *cap.* 10. *numero* 23. *cum multis seq.* & ultra Doctores ibidem citatos, idem probant Abbas *in cap. cum speciali*, §. *porro*, *num.* 6. *de appellationibus*, Octavianus Vestrius, *in praxi Romanæ Curiæ*, *lib.* 7. *c.* 3. *n.* 11. Aug. Barbos. *in collectan. ad dict. c. Romana*, *n.* 12.

8 Quam inhibitionis præcisam † formam cùm Concil. Trid. neglectam videret, ob abusum superiorum ex potentia imperii, & manu jurisdictionis destruere ambientium, & anhelantium jurisdictionem alienam inferiorum, illam renovavit *in session.* 2. *cap.* 7. ibi: *In appellationibus ad eos interpositis in quibusvis*, *tam in admittendis appellationibus*, *quàm in concedendis inhibitionibus post appellationem servare teneantur formam*, & *tenorem sacrarum institutionum*, & *præsertim Innocentii IV. quæ incipit*, *Romana*, &c. *aliter inhibitiones & processus*, & *inde sequuta*, *quæcumque sint ipso jure nulla*, &c.

9 Et insuper hoc decretum † renovasse, *dictum cap. Romana*, *cum suis* §§. affirmant Gratianus *in regula* 40. *in principio*, Paz *in praxi*, 5. *part. tom.* 2. *cap. unico*, *numero* 24. Lancellotus *de attentatis* 2. *part. cap.* 20. *in præfatione*, *quæst.* 5. *num.* 165. Marta *in compilation. decisionum*, *tom.* 1. *tit.* 1. *de inhibitionibus*, *cap.* 10. *num.* 11. & alii quam plurimi à me ipso citati *in tract. de Regia protect.* 2. *part. cap.* 10. *à nu.* 19. & Nos allegans, idem probat Aug. Barbosa *in collectanea ad Trident. in novissimè additis super dicto cap.* 17. *nu.* 1. & 2. Sellesius *selectarum Canonicar. cap.* 23. *n.* 13. & 14.

Igitur concludenter infertur ad retentionem im-
10 petrandam hujus † inhibitionis Rotalis, quoties defecerit juris & Tridentini inviolabilis decreti *in dicto cap.* 7. forma decretum violetur ex ea, quod facere Rex Catholicus nisi ejus protector nullo modo patitur, sicque retentionem ejusdem inhibitionis in Senatu expediendam fore ex hac causa in duobus negotiis nunc pendentibus reſ-
11 pondi, † eamque legitimam Senatus agnovit me acerrimè informante, & in uno decrevit, impetrantem compellendum originalem exhibere, replicantémque illam missse Romam post intimationem executam, Senatus ipse iterum mandavit, ut obligaretur sub gravi pœna pecuniaria præstanda, si infra quatuor menses non attulerit originalem eandem. Motus Senatus ne ejus virtute per audientiam contradictarum procederetur in Rota contra recurrentem, & meritò, ut obviaret damnis inde speratis à rigore Rotæ; de quo abundè Nos *hac* 2. *p. c.* 17. & *c.* 20.

Nec obstabit quod ex adverso potest objici, † 12
Rotam modernam introduxisse, suas inhibitiones etiam injustas & minus Canonicè expeditas operari, & caulare attentata, ut variæ decisiones ejusdem Rotæ affirmant, & sic stante hoc stylo Rotæ, invaluisse formam Concilii Trid. *in dict. sess.* 22. *c.* 27.

Quia respondetur; stylum hunc expressè esse
sublatum ab eodem Tridentini decreto, qui non 13
potest prævalere adversus formam juris † per illud revocatam, & expressè reprobans stylum contrarium, quamlibèrve consuetudinem etiam immemorialem, ibi: *Quæcumque consuetudine etiam immemoriali*, *aut stylo*, & *privilegio in contrarium non obstantibus*, &c. Tùm etiam ex aliis quamplurimis fundamentis, quæ contra hunc stylum consideravimus *c.* 7. *à n.* 17. *usque ad fin. hac* 2. *p.*

Tùm etiam, quia huic stylo, & inhibitioni-
bus Apostolicis expeditis † absque forma & re- 14
quisitis Concilii Trid. adversatur Sacra Congregatio Cardinalium in hæc verba: *Capitulum Romana de appellationib. in* 6. *servari debet etiam in appellationibus ad Sedem Apostolicam interpositis.* Quam declarationem Cardinalium ad litteram in iis terminis impugnantes hunc Rotæ stylum adduximus *in tractatu de Regia protect. part.* 2. *cap.* 10. *n.* 41. eandem etiam noviter refert Sellesius *selectar. Canonicar. cap.* 23. *mem.* 13. item eam refert Augustinus Barbosa *in collectan. noviter additis ad Trident. dicto cap.* 7. *numero* 1. & 2. qui Nos allegat, quo quidem destruitur Rotæ stylus fortè allegandus.

Tùm etiam [quando talis stylus potuisset præ-
valere contra expressum Tridentini decretum, quod 15
negamus] † Rotæ stylus non obligat extra eam in partibus, maximè Hispaniæ tàm remotis, nec attenditur, nec observatur, ut per Lancelotum impugnantem hunc stylum Rotæ, diximus *de Regia protect. dicto cap.* 10. *à nu.* 27. & *seq.* & latè 1. *part. cap.* 2. §. 3. *à n.* 19. & *seq.* quàm plures Rotæ decisiones ad idem adducentes, quibus adde Zevallos, & Rebuffum sequutos à Thoma Sanchez *de matrimonio*, *tom.* 3. *lib.* 8. *disput.* 21. *sub num.* 16. loquentes in rescriptis justitiæ expediendis in Curia.

Cæterùm quando de facto hic stylus observaretur in Rota, cùm tot præjudicialis sit, iis
in partibus † ad oculos Regis, & Senatus acerri- 16
mi protectoris Concilii Trident. nequit prævalere in contraventionem tam clari, tàmque expressi decreti illum nervosè impugnantis, ideòque nullo pacto evitari potest hujus inhibitionis Rotalis forma essentiali carentis retentio in Senatu, ne pars illa uti valeat.

Tertia sit conclusio. Inhibitio Rotalis expe-
dita in causa matrimoniali † contra pauperem, 17
vel aliam miserabilem personam, ut ad Curiam etiam in secunda, sive in tertia instantia vocetur litigaturus, à Senatu retinetur, ne extra provinciam suam cogatur litigare juxta decretum Concilii Trident. *session.* 24. *de reformatione*, *cap.* 20. *in*

20. *in* §. *ad hæc* ibi: *Coram quo, ſi pars verè pauperiatem probaverit, non cogatur extra provinciam, nec in ſecunda, nec in tertia inſtantia in eadem cauſa matrimoniali litigare, &c.* Igitur ſi virtute appellationis emiſſæ ad Curiam Romanam ubi cauſa tractanda committitur, inhibitio emanaverit in cauſa matrimoniali contra pauperem, aut aliàs perſonam miſerabilem ea invita, & reclamante, & recurrente ad Senatum; ibidem retinebitur, cum adverſetur expreſſo Tridentini decreto, cujus Rex protector eſt miſerabilium perſonarum præcipuè, ut in *cap. 1. hoc tractatu 1. p.* latè dictum eſt.

Et licet hoc Tridentin. decretum dumtaxat
38 mentionem faciat de paupere; * omnis miſerabilis perſona, præcipuè minor patre orbatus (ut eſt vulgare, & Covarruvias explicat *practicarum cap. 6. num. 2.*) nihilo minus comprehenditur in ejus diſpoſitione ex identitate rationis, & æquiparatione juris, non per extenſionem, ſed per comprehenſionem, & incluſionem, ut in facti contingentia pro quadam divite puella minore, & utroque parente orbata viriliter defendi, ut contra eam inhibitio Rotalis in tertia inſtantia expedita retineretur à Senatu, motus fui ex ſequentibus.

Primò, quoniam hujus Conciliaris decreti ſolida & unica ratio reddi poteſt, miſerationis nempè cauſa, eo quòd pauper uti miſerabilis perſo-
39 na * non poteſt ſuam cauſam & jus legitimè defendere, ex plurimis Doctoribus mox citandis, nec alia ratio dari poteſt ultra hanc: ſic ſanè ratio ſubintellecta, & non expreſſa habetur pro expreſſa indiſpoſitione, quando una ſola aſſignari, ſeu reddi poteſt, quæ quidem ratio unica & ſubintellecta operatur indubiè omnes illos effectus, quos ratio expreſſa in quacumque lege, aut diſpoſitione operaretur; ut cum Tiraquello, Ant. Gabriel, Bruno, Molina, Deciano, Mandello, Mantica, Surdo, Simon de Pretis, Barboſa, Gratiano, Giurba, & aliis innumerabilibus penè latiſſimè comprobat & reſolvit Caſtillo *controverſiar. tom. 6. c. 170.* à princip. & per totum.

40 Sed ſic eſt ex juris nota * concluſione, quod quantum attinet hoc privilegium, ne quis extrahatur invitus à ſua provincia, aut ut poſſit alios invitos ad Curiam trahere; ſunt caſus in jure æquiparati minor orbatus, & pauper, *l. unica, C. quando Imperator inter pupillos, & viduas, l. 5.* ibi: *O por pleito que demandaſſe à guerfano, ò mui probre, ò mui cuitado*, Covarruvias *dict. cap. 6. à principio, & cap. 7.* præcipuè ſub *num. 5.* ibi; *Tametſi lex unica quando Imperator inter pupill. & viduas, ac leges Regiæ pari ratione & jure de omnibus tractaverint, &c.* Imò mirabilium perſona-
41 rum * appellatione veniunt Pupillus, vidua, ſenes decrepiti & continuo morbo fatigati, quàm plurimos ad idem congeſſit Auguſtinus Barboſa *de appellationibus, verbo, Utriuſque juris ſignificat. appellat. 152. n. 4.* videndus à principio.

42 Et in ſpecie Orphani, ſeu pupilli * eſt textus *in cap. quamvis*, & ibi Gloſſa, *verbo, Pueri infra pubertatem non mittuntur ad Curiam, quia ætas eos excuſat. & cap. fin. de ſententia excommunicat.* latè Marchelanus *de commiſſionibus avocato. cauſ. §. 2. à nu. 1. cum ſeq.* Hoc idem comprobat Scaccia *de appellationibus, quæſt. 2. nu. 121.* in hæc verba: Extende ſecundò, ut ſicut vidua, aliaque miſerabilis perſona poteſt declinare proprium Judicem Ordinarium, & adire Principem, ut dixi ſub ampliatione, ita etiam poſſit è converſo declinare Judicium Principis, & petere le remitti ad Judicium ſui domicilii, Affli-
43 ctis, *Conſtitut. Regni, rubricæ 37. ſtatuimus, n. 14. verſicul. Primum, libro 1.* & Marcheſan. *tract. de commiſſionib. avocat. cauſar. capitul. 4. §. 2. ſub num. 16. fol. 475. in 2. impreſſione*; dicens, quod ſignatura jure ſuadente, debet eis favorabilis eſſe, tam quando volunt aliquem trahere ad Romanam Curiam, quàm quando volunt remitti ad partes, & *num. 37. in fin. fol. 478.* dicens ita fuiſſe reſolutum in ſignatura ad favorem viduarum, ad quarum inſtantiam ait, fuiſſe avocatam cauſam à curia ad partes, quamvis ageretur de jure patronatus.

Et ratio hujus extenſionis (proſequitur ipſe Scaccia) poteſt eſſe, * quia minor, vidua, pu-
23 pillus, aliæque perſonæ miſerabiles non poſſunt per reſcriptum Principis trahi ad judicia extra domicilium ſuum, niſi in reſcripto fiat mentio expreſſa de qualitate perſonæ. Millis *in repertorio*, verbo, *Minor. in ultimo verbo*, &c. Hactenus Marcheſanus.

Ex quibus omnibus per neceſſariam conſe-
24 quentiam * infertur, quod Concilium Trid. *in dicto cap. cauſæ omnes, in* §. *ad hæc*, diſponens, pauperem in nulla inſtantia poſſe extrahi à provincia ſua in matrimoniali cauſa; idem diſpoſuiſſe intelligatur in minore orbato, ut pariter miſerabili perſona, (quantumvis divite, ut ſtatim) quia quando duo caſus ſunt æquiparati à jure, noviter diſpoſitum in uno, in alio ſimul cenſetur diſpoſitum; Gloſſ. *in l. Mancipia, verbo, Advocandum, C. de ſervis fugitivis*, Gloſſa fin. *in l. ſi quis ſervo, C. de fiuriis*, Gloſſ. *in cap. ſi poſtquam, de electione, lib. 6.* Tiraquell. *de retractu lineæ*, §. 15. *gloſſ. 1. nu. 20.* Ant. Gomez *variarum reſolut. tom. 3. cap. 11. à n. 1.* Surd. *de alimentis, tit. 2. quæſt. 10. n. 2.* Molin. *de primogeniis, lib. 2. cap. 8. n. 10.* Flores de Mena *variarum, quæſt. 3. nu. 27. & 29.* Caldas Pereira *de poteſtat. eligend. cap. 7. num. 5.* Qui in variis materiis adducunt plura exempla conducibilia; conſonat * axioma illud, quod
25 æquiparatorum eadem eſt diſpoſitio, & judicium, *l. 1. ff. de leg. 1.* etiam in odioſis, Nos *de Regia protect. 2. part. cap. 6. n. 54. & ſeqq.* Et in terminis privilegii fori circa pauperes, & minores orbatos, Jo. Maria Novarius *in praxi elect. & variat. fori. quæſt. 8. ſect. 1. n. 9. & quæſt. forenſ. 143. n. 12. lib. 1.* Velaſco *de privilegiis pauper. & miſerabil. perſon. 1. p. q. 36. n. 15.*

Igitur cùm hi duo caſus * minoris orbati, &
26 pauperis ſint quoad hoc æqualiter æquiparati, & privilegiati à jure; diſpoſitum per Concil. Trid. reſpectu pauperis debet comprehendere alterum, quia hæc æqualitas & communicatio privilegii provenit ab unamet cauſa, radice, & ratione ex Doctoribus citatis ſuprà *à num. 17.* Et caſus,
27 quos nectit * rationis identitas, non ſunt quoad juris diſpoſitionem ſeparandi, quod plurimis exornavimus *de Regia protect. 2. part. cap. 6. n. 22.*

Diſcurſus iſte fortior redditur, quia quoties plures caſus habent eandem rationem, licèt de uno dumtaxat * lex loquatur, in eâque
28 tantùm fiat mentio; videtur fieri exemplariter, non reſtrictivè, ita ut cæteros etiam includat ſub ratione comprehenſos, non per extenſionem legis, ſed per comprehenſionem, & incluſionem, uti per plurimas congerentes doctrinas abundè diximus *1. part. cap. 9. à num. 13. cum multis ſeqq.*

Et quia cùm Concilium Trid. à regula generali

posita in principio ejusdem *c. causæ omnes*; pauperem * exceperit *in dict. §. ad hæc.* Eadem exceptio
29 debet extendi ad omnes casus eandem rationem habentes, Gloss. *in l. 1. C. de cond. indebiti, verbo Judicati*, Panormitanus *in cap. omnes, num. 7. de constitutionibus*, Parlador. *rerum quotid. libro 2. cap. 5. part. §. 11. num. 9.* Cùm decretum illud
30 non excipiat * causam pauperis taxativè, & exclusivè ad alios similes casus, ita Parladorius ubi proximè ex Bartolo *in l. si constante, quæst. 9. ff. soluto matrim.* & illic reliqui. Baldus *in l. 1. §. excipiuntur, in fine, ff. de feriis*, Roman. *consil. 271. num. 3.*

Nec foret credibile, Sanctam Sedem Apo-
31 stolicam speculum misericordiæ, * & fontem pietatis (ut merito plura jura conclamant) velle occurrendo miseriæ unius excludere cæterorum miserationem in jure habentium similem, & majorem favorem, imò potiùs in minore orbato prædictum decretum debet procedere ex majo-
32 ritate rationis, quia causa miserationis * pauperis est accidentalis; orbati tamen naturalis, & uti potior præferenda, ut eleganter consideravit Baldus *in l. qui habet, ff. de tutelis*, per text. ibi sequitur Matthæus de Afflictis *in Constitutio. Neapolit. lib. 1. rubric. 36. num. 35.* Covarr. *practicar. dict. cap. 8. sub num. 4. versic. Primus etenim casus.*

Et ad hoc idem ponderanda verba ejus decre-
33 ti * Conciliaris, ibi: *Coram quo si pars verè paupertatem probaverit, non cogatur extra provinciam, nec in secunda, nec in tertia instantia in eadem causa matrimoniali litigare, nisi pars altera alimenta & expensas litis velit subministrare, &c.* Cùm jam ex hoc succursu cesset privilegium paupertatis nixum causæ accidentali, quod idem non diceret Concilium in minore orbato patre, in quo quamvis divite, causa miserabilis perso-
34 næ semper permanet, * cum præcisè sit per alienam solvendus, non per suam, plurimos Doctores ad idem congerit Covarruvias *practicarum cap. 6. sub num. 2.* ibi: *Obtinet tamen hoc privilegium in Orphanis, & viduis etiam divitibus, &c.* Andreas Gaillius *libro 1. observatio. cap. 1. num. 39.* ex doctrina Panormitan. *in cap. significantibus, num. 6. de officio Delegati*, & ex Menochio, Baldo, Novello, Rolando, Rota, Patiano, Franchis, Thesauro, Gratiano, Marta, Petro Barbosa, Trentacinquio, & aliis quàm plurimis firmat Aug. Barbosa *de appellation. verbor. utriusque juris, appellatione 152. n. 6.*

35 Comprobatur ulteriùs, * nam eo modo quo *in l. unica, C. quando imperator inter pupillos & viduas* (quæ tantùm loquitur de pupillo, & vidua) comprehensus intelligitur virtualiter & tacitè pauper, & aliæ miserabiles personæ, non ob aliud, quàm per identitatem rationis, ut ex Covarruvias loco citato, *n. 3. in principio*, & latius Scaccia *de appellationibus, quæst. 7. à n. 130. cum seqq.* ibi: *Ratio hujus restrictionis potuit esse quia Ecclesia æquiparatur pupillo*, Covarr. *d. c. 7. n. 3. vers. Verùm de Ecclesia. in fine.* Coravita *tit. 233. q. 1. n. 3. &c.*

Pariformiter è converso in hoc decreto Tri-
36 dentino ubi tantùm (sine restrictione tamen) fit mentio * de paupere; debet includi orphanus ex identitate, imò majoritate rationis, habens à jure communi privilegium, cui nec Concilium derogavit, nec in derogatione generali aliàs comprehenderetur, plures Doctores legat Mieres *de majoratu 1. p. q. 1. n. 78.*

Iste iterùm discursus legitimus * magis reddi- 37
tur ex eodem Trident. *in d. cap. causæ omnes*, quòd licèt in principio absolutè vetaverit, causas in prima instantia alibi tractari quàm coram Ordinariis; nihilo minùs non censentur exclusi casus illi, in quibus aliàs de jure communi ab Ordinario licitè poterat recedi in prima instantia, imò illi ampliùs intelligantur præservati, ut plurimis citatis Doctoribus & declaratio. S. Congregat. diximus hac *part. c. 3. n. 8. & per omnes ejus §§.* ubi quod per illam universalem prohibitionem non excludi legitimos juris communis modos, in quibus ex speciali ratione recedebatur ab Ordinario in prima instantia.

Inter quos unus erit causa miserabilium & pupillorum, qui si habeat causam in prima instantia coram suo Ordinario, vel alio Judice inferiore; possunt istorum forum declinare, & eligere forum in Romana Curia, non tamen Metropolitani, ut jure communi determinatum stat, *in l. unica, C. quando Imperator inter pupill. & viduam* (quam hactenus exornavimus) non obstante nova dispositione Concilii Trid. *in dict. cap. causæ omnes*, ut in Clerico pupillo expressè tenet Aldan. *in compendio Canonicar. resolut. lib. 2. tit. 8. n. 15.* ubi testatur sic fuisse decisum *in Baren. 1. Aprilis 1628.* quem ad id referens sequitur Barbosa *in collectan. ad Concil. Trid. sess. 24. dict. c. causæ omnes 20. n. 45. in noviter additis.*

Nec per expressionem unius ex casibus æqui-
paratis, & similibus in jure, * censetur exclusus ali- 38
us eandem rationem habens, ut superius extat probatum, quod aliis ejusdem Concilii Trident. decretis contingit, ut est videre per Menochium *de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 90. à principio, & numer. 6.* ibi: Et præter tres enumeratos modos adquiritur etiam jus patronatus constructione, reædificatione, & donatione, sicut scribunt permulti, quos commemoravi, & sequutus sum *consil. 90. nu. 28. & 29. lib. 1.* Nec concilium Trid. tres hos postremos modos rejicit, etsi alios tres commemorat, non enim inclusio unius est exclusio alterius, quando eadem est utriusque ratio, ut declarando regulam, *l. cùm prætor, ff. de judiciis*, scripserunt Felinus, &c. idem probant plurimi citati à Garcia *de benefic. 5. part. cap. 9. nu. 38.* ibi: Licèt concilium solùm præfervet jus patronatus competens ex fundatione, & donatione; non excludit jus patronatus ex constructione competens, &c. Quibus non absimilis est intellectus *l. 5. tit. 2. part. 1.* quæ loquendo de probanda consuetudine inquit: *Si en este tiempo mismo fueren dados consegeramente de juizios por ella.* Non excludit alios modos à jure approbatos probandi consuetudinem, prout latè declarat & interpretatur Molina *de primogeniis, lib. 2. cap. 6. à n. 24. & seq. & n. 18.* ita loquitur: *Nec illa lex partitarum, quæ de uno modo probandi consuetudinem meminit, cæteros excludit idque advertit Gregorius Lopez in dicta l. 2. glossa verbo, Fueren dados, &c.* qui latiùs prosequitur, & Burgos de Paz *in l. 1. Tauri, numero 251. cum seqq.* Ex quorum decretorum Tridentin. vera intelligentia rectè infertur ad casum præsentem, in quo licèt *dict. cap. 20. §. ad hæc*, disponat & loquatur de paupere tantùm, non intelligitur exclusisse orphanum, & alias miserabiles personas, in quibus identitas rationis militat, atque juris æquiparatio, imò dispositum in paupere idem repetendum in cæteris miserabilibus.

Ex quibus omnibus concluditur ad reten-
tionem inhibitionis Rotalis * expeditæ in cau- 39
sa matrimoniali in secunda, vel tertia instantia, cum orphanus ex ea extrahi non possit à sua provincia,

vincia ex *dict. cap.* 20. §. *ad hæc*, *session.* 24. *de reformation.* cùm Regi pertinet Concil. Trid. protectio, atque ideò ne tale decretum violetur, retentio in Senatu expedienda.

Tùm etiam, quia, ut hactenus diximus, pau-
40 peres & orphani, † aliæque miserabiles personæ in nulla instantia possunt extrahi à provincia in causis matrimonialibus ex dict. Trid. at Rex ut protector suorum vassallorum non debet pati illas extrahi; quod si de facto extrahantur, & in privilegio suo opprimantur, à Rege sunt protegendi per retentionis remedium, ut expressè firmarunt Menchaca *controv. usu frequent. lib.* 1. *capit.* 41. Erasmus à Cochier *de jurisdict. Ordin. in exempt. tom.* 2. *in Scholiis ad Constit. Leonis X.* §. 13. *numer.* 184. *folio* 99. & alii, quos ad idem retulimus hac 2. *part. cap.* 11. *à num.* 79. *cum seq.*

41 Discursus iste novum recipit † spiritum ex duobus decretis hujus Senatus Supremi, qui cum à secunda sententia in eadem causa matrimoniali priùs appellaverat puella ab omissione condemnationis expensarum (ob calumniosam, & dolosam litem sibi ab adversario motam) cui judex detulerat, & comparuit puella statim coram R. Nuntio, & inhibitione obtenta & intimata & obtemperata, postmodum vir appellavit à sententia ad Sanctissimum nominatim, & conquestus per viam violentiæ in Senatu, judicem nolle suæ appellationi deferre, decrevit Senatus 26. *Januarii* 1534. quod *in non deferendo illi ad judicem, ad quem de jure deferre debebat, vim facit.* Detulit Judex ad Nuntium eundem (ad quem causa puellæ erat devoluta) dumtaxat, & non ad alium; iterum conquesto adversario, noluisse deferre ad Sanctissimum, ad quem nominatim appellaverat, Senatus 4. *Aprilis* 1534. iterum decrevit *vim in hujusmodi delatione minimè intulisse.* Attendens causam matrimonialem puellæ orbatæ non esse extrahendam à provincia, juxta dict. Trident. *cap.* 20. *§. ad hæc.*

Ex quibus decretis Senatus aliam insuper de-
42 duximus † causam legitimam retentionis inhibitionis postmodum insuper allatæ, ex eo quod ista inhibitio directè repugnabat, impugnabatque Senatus decretum, & Regis authoritati detrahebat, Regióque recursui, cum per inhibitionem totaliter destruebantur decreta, & eorum executio, & effectus impediebantur, cum de sui natura incommutabilia sunt non subjecta humanæ vicissitudini, commutationi, aut variationi, ut latiùs Nos *de Regia protect.* 1. *part. cap.* 4. *num.* 12.

Et cùm ista inhibitio opponatur authoritati,
43 & Regaliæ seu majoriæ Regis † (prout est recursus, ut abundè diximus 1. *p. cap.* 1. *per totum*, & præcipuè *à n.* 102. *cum multis seqq.*) evidenter infertur ad ejusdem retentionem, cum inter causas legitimas ad illam impartiendam hæc sit potior, detractio nempè, & diminutio authoritatis, majoriæ, seu Regaliæ Regis, ut abundè suprà 1. *part. cap.* 5. *per totum.*

Et quia retentione omissa in hoc casu, decre-
44 ta Senatus † manerent inania & illusoria contra omnem juris publici utilitatem, & Senatus authoritatem, & ex eisdem potius damnificaretur oppressus, imò sub fide publica & Regia deceptus maneret in jure suo, qui tutus se recurso Regio judicabat, ex iis quæ latissimè confideravimus hac 2. *part. cap.* 20. *à nu.* 39. *usque ad finem*, quæ omnia ibi dicta his applica.

Sicque defendimus ex prædictis causis legitimis, retinendam fore in Senatu inhibitionem Rotalem, ne illa in dispendium puellæ alibi utatur impetrans, & ut causa pendens coram Nuncio vigore appellationis puellæ præcedentis prosequatur, quæ in Curia Romana tractari non debebat, tum ex dict. decreto Trid. tum etiam quia ex accidentibus ad illam devoluta non fuerit, tùm etiam quia jam introducta erat corã Nuntio ex utraque parte.

Ad cujus claritatem supponebamus, quod quamvis victor regulariter † non possit appellare 45
à sola immissione condemnationis expensarum; hoc tamen procedit postquam victus jam prius appellasset à sententia contra se lata; at si Victor ab omissione expensarum prius appellasset, legitimè appellat, ita ut validitas hujus appellationis pendeat à præventione, & anterioritate. *l. fin.* & ibi Doctores, *C. quando appellare non est necesse*, latissimè prosequitur Scaccia *de appellationibus, quæst.* 17. *limitat.* 21. *per totam.*

Et cùm appellatio puellæ ab omissione expen-
sarum fuerit anterior, † devolvisse totam causam 46
ad Nuntium, dicendum erit, ut probat Scaccia *dict. limitat.* 21. *num.* 12. nam cum prior appellatio devolveret causam legitimè expensarum omissarum, & coram Nuntio sit jam introducta; tota causa super principali devolvi debuit, ne ejus continentia dividatur, & inde contrariæ sententiæ spectentur, juxta quæ Nos latissimè suprà *cap.* 14. *per totum*; nam si judex causæ principalis revocaverit sententiam, & Judex expensarum illam confirmaverit; aut super solvendis solum pronuntiet; inane foret judicium, & per consequens etiam utrumque judicium, † cum articuli sint connexi, & 47
inseparabiles, quia unum parit exceptionem rei judicatæ alteri, ut Nos *de Regia protect.* 3. *p. cap.* 15. *numer.* 43. *& hoc tractatu* 2. *part. cap.* 8. *num.* 12. *& seq.* Imò ut articulus dicatur annexus; sufficit quod ab alio dependeat, Rota ut per Alex. Ludovis. *decis.* 223. *per totam*, *& num.* 7. *& seq.* ibi: Quod autem simus in connexis dicebant Domini, non esse dubitandum, cum omnia pendeant ab articulo filiationis & legitimationis. Aimon. *consil.* 242. *num.* 1. *&* 2. latè Menochius *de arbitrariis*, *casu* 95. *num.* 15. *& seq.* imò unum reputatur, quando unum est propter aliud, *l. Julianus*, *ff. de cond. & demonstrat.* Bellamera *cons.* 4. *in fin.* facit quod habetur in decisione Rotæ 13. *sub num.* 2. *vers. Quarto quando*, *de probationibus*, *in novis.* à dicto enim articulo pendet affignato legitimè, &c.

Supponebamus ulteriùs, quod licèt sit nota
conclusio † quod ex duabus appellationibus ab u- 48
traque parte interpositis ab eadem sententia, una ad inferiorem, altera ad Papam; ista prævaleat, & totam causam devolvat *ex cap. si duobus*, *de appellationibus.* Tamen ista conclusio in causa præsenti fallax reperiebatur dupliciter, † tum ex Concil. 49
Trid. *dict. cap.* 20. *ad hæc*, quod causa matrimonialis miserabilis personæ non debet extrahi à Provincia in qualibet instantia ex deductis à principio *hujus* 3. *conclusionis.* Tùm etiam; quia regula *dict. cap. si duobus*, non procedit, † quando appellans 50
ad Papam tacitè aut expressè prorogari jurisdictionem inferioris, quo se renuntiasse videtur devolutioni suæ appellationis quantum ad Papam, quoniam licèt verum sit quod ex duabus appellationibus ab utraque parte emissis, una ad Papam, altera ad inferiorem, illa prævaleat; tamen hæc prælatio, † & devolutio non est tantæ 51
efficaciæ, & tam absoluta, quin etiam inferiori adquiratur jurisdictio, licèt elidibilis ope exceptionis, text. est *in dict. cap. si duobus*, ibi *Tenebit excommunicationis sententia*, *&c.* optimè resolvunt Philippus Franch. ibidem sub *nu.* 13.

& seq. vers. In verbo tenebit. Cardinal. Alexand. *in eod. cap. n. 3. vers. Nota ex text.* Decius *n. 5. nota. 3.* Scaccia *de appellationib. quæst. 10. n. 15.* Barbosa *in collect. ad eundem textum, nu. 4.* concludentes quod interim potest inferior procedere.

Quapropter ista jurisdictio cum sit elidibilis va-
52 let prorogari, † ut in terminis Petrus Barbos. *in l. 1. tit. 1. numer. 190. ff. de judiciis*, & tenet Aug. Barbos. *in dict. cap. si duobus, num. 4.* & alii statim citandi.

Atque quemadmodum per compatitionem co-
53 ram inferiore absque protestatione † appellans intelligatur renuntiare suæ appellationi, & prorogare jurisdictionem ejusdem text. *in cap. solicitudinem, de appellationib.* quem latè exornat Scaccia *de appellationib. quæst. 17. limitat. 2. nu. 12. & seqq.*

Eodem modo quando concurrunt hæ duæ ap-
54 pellationes, una ad Papam † (quæ regulariter prævalet) altera ad inferiorem; si postmodum appellans ad Papam compareat coram inferiore; videtur renuntiare devolutioni ad Papam, & prorogare jurisdictionem aliàs elidibilem inferioris, qui impunè de cætero procedit causa; ita post alios eleganter concludit Scaccia *de appellationib. 2. part. quæst. 10. sub num. 13. vers. Tertius casus*, ubi ita ait: Tertius casus est, quando appellans renuntiasset appellationi, quam interposuerat ad Papam, sive renuntiatio sit expressa, sive tacita per comparitionem coram Archiepiscopo sine protestatione Cardinalis Alexand. *sub eodem n. 4.* ibi: *Fallit tertio*, & egregiè Decius *nu. 13. notab. 6. & sub nu. 17.* sed de isto tertio casu satis abundè loquutus sum *infr. q. 17. limit. 2. &c.* quod & probat uterque Barb. quos suprà citavimus *nu. 51. & 52.* dum in hoc casu prorogationem admittunt: de hac comparitione coram Nuntio Apostolico ex aliquibus actis à vero gestis constanter fuit compertum.

Insuper in comprobationem adduximus dictas
55 singulares Rotæ decisiones; † quas ad litteram revolimus hac 2. *part. cap. 19. nu. 42.* quibus reperitur decisum, quod per comparitionem coram alio judice etiam prætendente jurisdictionem in causa videatur ei consentire, & renuntiare commissioni jam à se expeditæ ante ejus præsentationem, cujus virtute Delegatus jam non potest procedere validè in causa, sed nulliter & attentatè, & consonant omnia quæ à principio *dict. cap. 19.* scripta sunt.

Comparitionem appellantis ad Papam coram Nuntio in hac causa concludenter deduximus inferentes inde ad prorogationem jurisdictionis, & renuntiationem suæ appellationis, & devolutionis ad Papam, & per consequens ad renuntiationem suæ commissionis postmodum obtentæ, & inhibitionis subsequutæ, quæ Rotæ inhibenti jurisdictionem non contulerat.

Considerabamus etiam ad commissionis impe-
56 tratæ, † & inhibitionis subsequutæ nullitatem, quod cum ante impetrationem comparuerit appellans coram Nuntio, & suæ appellationi tacitè inde renuntiasset, commissionem super appellatione resoluta, & quæ jam non stabat, nullam fuisse nec tribuisse jurisdictionem & per consequens omnem processum, & inde sequuta esse nulla & invalida ex defectu jurisdictionis, Bellamera *decis. 22.* Cæsar de Grassis *decis. 8. nu. 4.* Marquesanus *de commiss. 1. part. cap. 3. numer. 210. fol. 170. tom. 1.* Gratian. *disceptationibus forens. cap. 17. per totum.* Rugineilus *de appellation. §. 6. gloss. 4. sub num. 7. vers. Advertendum.* Scaccia *de appellationib. quæst. 3. à nu. 32.* Farinacius *in posthum. tom. 1. decis. 789. num. 2. & seq. & num. 6.* & loquendo in nullitate † inhi- 57
bitionis expeditæ hujus commissionis virtute; Lancellotus *de attentat. 2. part. cap. 20. limitat. 12. à num. 1. cum seq.* ubi aliquas Rotæ decisiones adducit, † & Gratianus ubi proximè *num. 1.* 58
reddentes omnes rationem, quia commissio, super non ente nullam tribuit jurisdictionem, & circa effectus hujus appellationis semel resolutæ, & renuntiatæ, vide plura quæ congessimus hac *2. part. cap. 19. à n. 12. cum multis seq. & cap. 26. à n. 38.* ubi plura sunt cumulata.

Concordat Rotæ decisio Alex. Ludovis. *decis.* 417. à principio, ubi † quod sublata causa, & 59
fundamento principali, tacitè censetur sublata inhibitio Rotalis, & consonat Rotæ decisio, ut per Jacobum Caballerium *decis. 2. n. 6.* ibi: Quod autem Ordinarius Nerito nulliter, processerit in hoc casu, patet; quia commissio sibi directa erat subreptitia, nam Joannes Andreas obtinuerat committi dict. Ordinario Nerito causam appellationis sub falso prætextu, quod Ordinarius Liturien. executor suarum litterarum declarasset, eas non esse executioni demandandas, de quo decreto non constat, & consequenter appellatio, & sic nec commissio subsistit. Cæsar. de Grassis *decis. 2. num. 1. & sequentibus de rescriptis.* Hostiens. Felin. & alii, quos refert & sequitur Cassiad. *decis. 1. de rescript. &c.*

Deducebamus insuper in comprobationem re-
tentionis prædictæ inhibitionis, † de qua in hac 60
concluf. 3. quod non tantùm ipsa, sed & commissio præcedens fuisset surreptitia; non quia surreptio de per se sola sit sufficiens causa ad retentionem litterarum, nisi concurrat alia ex relatis, *1. part. cap. 3. & quatuor seq.* sed potiùs ad clariùs ostendendum defectum intentionis Papæ, quem ob surreptionem patiuntur dictæ litteræ, ut latissimè diximus *1. part. cap. 8. per totum.*

Cùm litteræ præfatæ commissionis dicantur
surreptitiæ † ob non factam relationem claram, & 61
specificam Sanctissimo, de minore, pupillo orbato, vidua & aliis miserabilibus personis, contra quos impetratur rescriptum, probant in terminis Marchesan. *de commissionibus, tom. 2. de commiss. avocatoriis, cauf. §. 2. à num. 1. & n. 155.* Scaccia *de appellationib. quæst. 7. sub num. 171.* videndi quia rectè loquuntur: debet etim omnium obstantium fieri Papæ specifica, vera, & clara relatio, ita ut veritas etiam relata, tamen sub involucro verborum non sufficiat, ut latiùs ad finem conclusionis *4. à nu. 94. & seqq.* & hæc surreptio influit in damnum publicum ex DD. citatis *1. p. c. 13. n. 65.* & sic retentio procedit, ut *in dict. cap. 8.* probavimus.

Quarta conclusio erit, inhibitio Rotalis expe-
dita super re jam judicata, † aut tribus confor- 62
mibus vigore tertiæ appellationis retinetur in Senatu, quia est contra jus, infertque præjudicium publicæ utilitati, quam conclusionem (cum in facti contingentia habuissemus,) validissimis fundamentis defendimus.

Impetrata rescripta (inquit Imperator) *non*
placet admitti, † *si decisæ semel causæ fuerint ju-* 63
diciali sententiæ, quam provocatio nulla suspendit, sed eos, qui talia rescripta meruerint; etiam limine judiciorum repelli, &c. in l. fin. C. sententiam rescindi non posse, & in l. causas vel lites transactionibus legitimis finitas Imperiali rescripto resuscitari non oportet. C. de transactionibus, text.

etiam

etiam *in l. fi. C. de erroribus advocator. l. cum tibi, c. de judiciis, l. terminato, C. de fructibus & litium expensis.*

Rescriptum enim contra rem judicatam, aut
64 tres conformes, † quatenus est impeditivum executionis & effectus earum contra jus, & ab eo reprobatum, ut *in rubro & nigro, C. ne liceat tertio provocare*, & propterea tanquam injustum,
65 † & incivile admitti non debet. *l. rescripta, & authentica, quæ supplication. C. de precibus Imperatori offerendis, l. probatorias, C. de diversis officiis, Authentica, ut divinæ jussiones, cap. fin. collatione 8. cap. super litteris, de rescriptis.* Caballinus *milleloquio* 992. Tepatus *lib. 1. variar. tit. de executione sententiæ, colum. 9. in princip.* Ant. Sola *ad decret. Sabaud. tit. de conclus. in caus. parte 3. glos. 1. n. 7.* Trentacinquius *lib. 1. tit. de rescriptis, resolut. 6. num. 1.* Pope *consil. 1. num. 72. & de potestate Proregis, tit. de abundantia civitatis. §. 3. num. 14.* Berdacius *cons. criminal. 478. num. 20.*

Quia rescriptum super tertia appellatione nec
66 tenet, † nec illud potest Princeps, seu Papa de ordinaria potestate concedere, *cap. tua nobis, de appellationibus*, & aliis per Marchesanum *de commissionibus, part. 2. 3. num. 30. fol. 30. & part. 2. cap. 1. vol. 4. num. 1. 2. & 3. fol. 315.* Cagnol. *in decret. Montisferrat. 14. quæst. 9. fol. 224.* movissimè Amat. *variarum resolut. 6. numer. 4. & à num. 2.* nisi per speciale privilegium tertiam
67 appellationem † concedat Princeps de plenitudine potestatis, Mastril. *de magistratib. lib. 3. cap. 4. num. 388. & 391. volum. 1.* Scaccia *de appellationibus, quæst. 17. limitat. 1. num. 3. & seq.* Rodulfin. *de absoluta Principis potestat. cap. 3. nu. 16.* Mota *decis. 42. num. 19.* Trentacinquius *variar. resolut. lib. 2. resolut. 15. de appellationibus, n. 11.* & alii plures citati ab Amato ubi proximè *à n. 5.*

Et hinc est, ut omnes Doctores de litterarum
68 retentione tractantes † pro notissima conclusione affirmant, eas retinendas fore, quæ contra jus fuerint expeditæ, deviéntque à tramite juris, cum talium executio suspendi debeat, nec illæ adimplendæ juxta text. singularem *in l. rescripta, 1. C. si contra jus vel utilitatem publicam, cap. rescript. 25. quæst. 2.* & in specie est text. *in dict. l. fin. C. sententiam rescindi non posse*, ibi: *Non placet admitti, l. final. C. si contra jus vel utilitatem publicam*, ibi: *Ut nullum rescriptum, nullam sacram admonitionem, quæ generali juri vel utilitati publicæ adversa esse videantur, in disceptationem cujuslibet litigii patiantur proferri*, textus optimus *in Authent. ut nulli judicum, §. hoc vero*, dum loquens de suspensione horum rescriptorum inquit: *Si verò contra legem, aut contra publicum facta sint, hæc pro non scriptis esse jubemus.* Ripa & omnes *in cap. si quando, n. 16. de rescriptis.* Fabius Anna *consil. 60. num. 42.* Berdazius *consil. criminal. 478. num. 11.* Giurba *decis. 7. numero 1. & sub num. 6.* & nos abundè suprà *1. part. cap. 3. numero 1. cum seq.* & in terminis quod rescriptum Principis super re judi-
69 cata, † ex quo executionis sit impeditivum, non debet admitti, probant Rebuffus *ad Regias constitut. tiul. de supplicat. num. 41. & tit. de arrestis articul. 1. glos. num. 4.* Valascus *conclusion. 51. num. 29.* Anna *singulari 458.* Tuscus *tom. 7. littera R. conclusion. 314. numer. 7. & 12.* Petrus Gregor. Tholosan. *de appellation. lib. 1. cap. 6. numer. 5.* Solo *ad decreta Sabaudiæ, tit. de appellat. glos. 15. n. 3.* Carolus Tapia *de jure Neapolit. lib. 2. tit. de officio Sacri Concilii, pragmat. 5. numer. 1.* Marsil. *ad Capicium decis. 169. n. 4.* Tepatus *lib. 1. variar. tit. de execut. sententiæ, col. 9. in princip.* Ponte *de potestate Proregis, tit. de abundantia civitatis, §. 3. num. 14.* planè Amato *resolut. 6. nu. 3. 6. 7. & 8.* qui per plurimos † lo- 70
quitur de rescriptis contra tres conformes, † quia 71
est contra jus, Giurba *decis. 1. num. 2. & 3.* Fachineus *controversiar. juris, lib. 3. cap. 49.* plenè Fabius Anna *cons. 62. n. 36.* & quia injustum, durum, † & incivile est, Gailliaul. *cons. 27. nu. 98.* 72
Baldus *consil. 396. vol. 3.* Tusch. *tom. 6. lit. R. concluf. 219. n. 9.* Giurb. *dict decis. 7. sub num. 1.* & est odiosum; † ut per plures ipse, *n. 2.* 73

Et quando rescriptum Principis apparet injustum, † durum seu asperum, nec debet exequi, 74
nec admitti; sed potiùs suspendi, & detineri, prout loquendo in bullarum retentione, affirmant ex Cardinal. *consil. 142. Sanctissimus Dominus.* Palacios Rube. *de benefic. vacant. in Curia, à princip.* Azeved. *in l. 14. ex n. 33. cum seq. tit. 3. lib. 1. Recopil.* Felin. *in cap. nonnulli, nu. 9. & 14. de rescriptis.* Didacus Perez *lib. 2. ordinam. tit. 4. l. 29. glos. 1. versicul. Unde contra prædictum rescriptum. pag. 252.* Lancellotus Conradus *in Templo omnium judicum, lib. 1. cap. 1. §. 4. tit. de præstantia & potentia Imperatoris, versic. Obedire ei omnes debent, n. 16. fol. 51.* Covarruv. *practicar. cap. 35. nu. 6.* Alphonsus Oxeda *de beneficiorum incompatibilitate 1. part. cap. 21. nu. 5.* Segura Dabalos *in directorio judicum Ecclesiastico. 2. part. cap. 5. ex 3.* Hieronymus Partoles *in scholiis ad Molinum, in §. consultation. & in n. 17.* & per plures quos congessimus *1. part. cap. 3. per totum.*

Igitur inevitabilis videtur retentio in Senatu inhibitionis expeditæ † in Rota super re judicata, 75
& tribus conformibus, si contra jus exorbitans, injusta, & dura, quatenus impedit effectum, & executionem earum.

Et ex hac causa legitima alia insuper suboritur, † publici præjudicii & damni, quo principaliter 76
salubre hujus retentionis nititur refugium, ut per plura jura & Doctores probavimus *1. part. cap. 5. per totum*, velle enim rem judicatam carere effectu, † litésque esse immortales, Reipublicæ est contra- 77
gium, quod omni conatu Princeps cavere tenetur, ne vasalli suis discordiis, & sumptibus vexentur, ut docet Cicero *de legibus, lib. 1.* ibi: *Et ea salus litium multitudine maximopere læditur, ideo ad conservationem illius multa quidem excogitarunt, &c.* Parisius *de resignat. beneficior. lib. 11. quæst. 1. à nu. 27.* ibi: Et ideo concernit publicam utilitatem ex eo, ut lites finiantur Bald. *in l. 1. in 5. notabili. C. de novo Codice componend. & in l. 1. ff. de furtis.* Alexand. *consil. 190. col. 2. l. 2. & consil. 171. col. 3. l. 7.* nam clari juris est, extinctionem litium ad conservationem congregationis humanæ pertinere, &c. ad quod plura congessimus hac *1. part. c. 3. num. 7. cum seq.* omnino videnda, & applicanda.

Et enim ad rei judicatæ suspensionem expressum principis rescriptum non sufficit, † cum nihilo mi- 78
nus illud nec admittitur, nec exequitur, sed potius suspenditur, & retinetur, ut latè probant Doctores superiùs citati *à nu. 62. cum seq.* & copiosè Giurba *decis. 6. per totam*, cùm ad hoc † ut tale 79
rescriptum adimpleatur, duo præcisè requirantur, nempè certa Principis scientia rei judicatæ, & quod simul ipse plenitudine potestatis utatur cum clausula *non obstante*, ut notarunt Apostil. ad Guidonem Papæ *decision.*

410. post Baldum *in l. nam ita Divus, quæst. 1. ff. de adoptionib.* Alexand. *cons. 2. col. 5. vol. 1.* Tepatus *variar. resolut. tit. de executione sententiæ, verſic. Senatus.* Tuſchus *littera R. concluſ. 314. nit. 13.* Anna *allegat. 49. num. 8. 9. & 10.* Trentacinquius *l. 1. tit. de reſcriptis, reſolut. 6. 9. & 10.* Ant. Gabrielis *tit. de clauſulis, concluſ. 1. & 2. per totum.* Marilian. *deciſ. 20. & 25.* Ponte *conſil. 59. numer. 30. & conſil. 55. num. 4.* Sola *ad decreta Sabaud. tit. de appell. gloſſ. 15. n. 3. & tit. concluſ. in cauſa. part. 3. gloſſ. 1. num. 8.* Giurba *deciſ. 7. numer. 7. cum ſeq.* Amato *variar. reſolut. 6. num. 10. & numer. 3. cum*
80 *multis ſeq.* † aliter nec etiam per indirectum valet, ipſe Giurba, *n. 6.*

Quanto igitur minus valebit reſcriptum obtentum, †
81 & impetratum ſuper re judicata, aut tribus conformibus abſque earum ſcientia Principis, cum ut plurimum ſubreptitiè, & falſa relatione ſoleat impetrari tacita veritati rei judicatæ, vel ſub tot verborum involucro narrata, ut veritas Papæ occultetur, & inde doloſam ſuam intentionem conſequatur impetrans impediendi & procraſtinandi rei judicatæ executionem? miſtra hac relatione utens, ne in commiſſione ſolitæ apponatur clauſulæ executionis præſervativæ *ſine præjudicio, legitimæ executionis*, aut *partio judicato*, quæ nullatenus omittuntur in Romana Curia, quando ex vera relatione impetrantis apparet de re judicata, tribus conformibus, aut via executiva, ut annotant Clariſſimi omnes, & latiſſimè Mareſcotus *variar. reſolut. lib. 1. cap. 86. per tot. & cap. 87.*

Debet etenim Sanctiſſimo fieri clara, ſpecifica
82 & individua relatio rei judicatæ † aut trium conformium, aliàs reſcriptum ſeu commiſſio eſt ſubreptitia, quia rem judicatam per reſcriptum Principem evertere velle, non creditur, text. expreſſus *in cap. expoſita, de arbitr.* ubi gloſ. & Doctores, Felin. *in cap. ſuper litteris, num. 14.* ubi Berojus *num. 72. de reſcriptis*, alios recenſet, Cravetta *conſil. 79. num. 2.* Barbatia *conſil. 46. col. 2. lib. 2. & conſil. 10. col. 3. lib. 3.* Nevizan. *conſil. 36. num. 13.* Menoch. *de arbitrariis, lib. 2. Centur. 2. caſ. 102. num. 46.* alios citans *n. 45.* Marta *clauſul. 174. in fin. part. 1.* & fuit dictum *in una Abulenſi Capellaniæ 21. Aprilis 1602. coram Cardinal. Lancelloto Juniori, & in alia Toletana Beneficii 14. Novembris 1605. coram Juſto*, impreſſa penes Marcheſanum *de commiſſionibus, tom. 1. fol. 384.* Beltramin. *in annotationib. ad Ludoviſ. deciſion. 2. num. 17.*

Maximè ſi ipſa tertia appellatio à tribus confor-
83 mibus emiſſa † fuiſſet jam introducta per eundem appellatum in alio Tribunali, putà Nuntii (ut in eadem lite vertente conſiderabamus) de qua introductione niſi Papæ fiat expreſſa relatio, commiſſio ſuper appellatione impetrata eſt ſubreptitia, nec ei ea Auditoris Rotæ acquiritur juriſdictio, cum Papa ignarus dependentiæ litis coram alio Judice eam avocare non cenſeatur; ita eleganter dixit Gloſſ. *in cap. prudentiam, §. ſexta, de officio Delegati*, & ibi Abbas *num. 5.* Barbatia *conſil. 20. col. 3. cap. 46. col. 2. lib. 3.* Felinus *cap. ſuper litteris, num. 12. de reſcriptis*, qui poſt Rotam *deciſ. 14. de reſcriptis*, in antiquis, & Thomam Fatholum *dubio 64. eodem die*, ſcribit non valere com-
84 miſſionem ſpecialem factam in Curia, † non facta mentione, quod cauſa alibi introducta erat, & vide infrà *numer. 87. & ſeqq.* Bellamera *deciſ. 64.* dicens reſcriptum committens cauſam Auditori in curia eſſe ſubreptitium, ſi non eſt narratum litem introductam in partibus, latè & ſingulariter Menochius *de arbitrariis, d. caſu 102. nu. 34. cum ſeq.* probant inſuper Rota Fatholi. *dec. 31. cauſa* Philip. Franch. *in c. ut debitus. n. 34. de præſumpt.* Ægidius *deciſ. 46. except.* ubi mirabiliter dicit, † 85
quod talis commiſſio ipſo jure ſit nulla, niſi fiat ex certa ſcientia Papæ. Afflictis *deciſ. 98. pulchrum, & deciſ. 220. in cauſa, numer. 14. & ſeq.* Millis *in verbo, ſi eſt impetrata.* Pariſius *conſil. 74.* Gratian. *numer. 15. lib. 4.* Lancellotus *de attentat. 2. part. cap. 4. in præfatione, num. 631. & ſeq.* quia licèt Princeps tacitè, † & expreſsè valeat ad libitum 86
avocare ad ſe cauſas ſive incipiendas, ſive cœptas coram aliis judicibus inferioribus, cum hæc ſit ſua Regula, ut poſt alios Rebuffus *in tract. de avocatione, quæſt. 5. à num. 4. & ſeq.* Boërius *in tract. de ordine graduum, 2. part. à num. 57.* Belluga *in ſpeculo Principum, rubric. 23. §. ſed pone, n. 6. & ſeq.* Guido Papæ *deciſ. 440.* Jacobus Callitius *in margar. Curiarum, dubitat. 8. verſic. 64. cum ſeq.* Avendan. *de exequent. mand. lib. 1. cap. 19.* Peguera *in practic. tit. de avocation. cauſar. ad Regem, ex num. 21. cum ſeq.* Ponte *de poteſtate Proregis, tit. de abundantia civitat. §. 1. nu. 16. & 19. deciſion. 36. n. 12.* Cabedus *deciſion. 85. nu. 5. & ſeq.* Fontanell. *de pactis nuptialibus, tom. 1. clauſula 4. gloſſ. 10. part. 1. num. 155.* Cancerius *variar. reſolut. tom. 3. cap. 10. numer. 8.* Carolus de Tapia *deciſ. 1. ex n. 9. cum pluribus ſeq.* Azeved. *in l. 45. tit. 4. lib. 3. Recopilat. nu. 3. & ſeq.* Marcheſanus *de commiſſionib. part. 2. cap. 4. de commiſſion. avocat. cauſar. fol. 461.* ubi latiſſimè Gonzalez *ad regulam 8. Cancellariæ gloſſ. 52. per totam.* Callicius *de fiſco, dubitatione 8. prærogativa 64.* Seraphinus *deciſ. 948. per totam.* Bobadilla *in Politica lib. 2. cap. 16. num. 100. & quatuor ſeq.* Scaccia *de judiciis, cap. 66. ex num. 11. cum ſeq.* magiſtraliter Covarr. *practicar. cap. 9. per totum,* Maſtrillus *de magiſtratibus lib. 3. cap. 4. ex num. 248. uſque ad 258. & in cap. 4. numer. 160. & ſeq. & deciſ. 127. 128. per totam, & deciſ. 286. num. 9. & ſeq.* Calixtus Ramirez *de lege Regia. §. 25. ex nu. 19. & 20. cum ſeq.* Narbona *in l. 59. tit. 4. lib. 2. Recopil. tom. 3. ex numer. 195. uſque ad 185.* ubi de expreſſa & tacita Principis avocatione.

Hæc tamen quævis avocatio debet fieri ſciente Principe † pendentiam litis coram Judice in- 87
feriori, aliàs ſi litis ſtatus, & pendentia coram alio judice non narretur Principi, non præſumitur voluiſſe cauſam avocare, nec commiſſio alteri facta transfert juriſdictionem; ita per *cap. cauſam, de officio Delegati, cap. inter Monaſterium, de re judicata*, per Rotam, Staphileum, & Philippum Franch. probat Veſtrius *in practic. Romanæ Curiæ lib. cap. 9. num. 5. & 6.* ubi inde rectè infert, † nedum cau- 88
ſam non cenſeri avocatam; ſed & commiſſionem, & omnia inde ſequuta coram novo judice eſſe nulla ipſo jure † & in iſtis etiam terminis determi- 89
navit Rota *in una Laudenſ. pecuniæ coram Pamphilio*, adducta per Marcheſanum *de commiſſionibus nullitatis Sanato, poſt §. 1. part. 3. tom. 3. folio 20.* ubi à principio dicitur, quod cœpto judicio coram Judice competente, & non facta litis relatione, commiſſio impetrata alteri judici, iſtius proceſſus, & ſententia ſunt nulla ipſo jure, adeò ut nullitas hujus ſententiæ influat in alias, quæ illam priorem confirmarunt, quæ eſt ſingularis deciſio, & probant Doctores ſuperiùs citati *à num. 81.* nam ad hujuſmodi avocationem non debent, † nec ſolent Principes moveri 90
niſi ex magna, & urgenti cauſa, atque neceſſitate interveniente, nec de facili avocare licet;

afferrec

afferret enim Reipublicæ magnum detrimentum, & parti intolerabile præjudicium, ut rectè cum Castrens. observavit Covarruv. *dict. cap. 9. ante finem*, & cum Avendanno, Ponte & aliis Mastril. *de magistrat. lib. 3. dict. c. 4. num. 251. & 252. & decis. 286. num. 9. & 10. part. 2.* Marchesan. *de commiss. c. 4. nu. 2. & n. 7. & 98. n. 3. 29. & 35.* Tapia *dict. decis. 1. n. 12.* ubi quod avocatio
91 sine magna † causa partem lædit, & cedit in contumeliam judicis qui de causa cognoscere cœpit, prout ibi, *n. 16.* Scaccia *de judiciis, lib. 1. dict. c. 66. à n. 11. & 12.* ubi congerit causas, ex quibus avocatio fieri potest, Narbona ubi proximè ex *n. 195.* doctè & eleganter plura congerens Castill. novissimè *de tertiis, c. 41. à n. 123.* videndus *à n. 121.*

Et quod Princeps inscius causæ pendentis co-
92 ram judice inferiori † non censeatur avocare eandem, probat Tapia *dict. decis. 1. num. 8. & seqq. & n. 15.* quod Princeps inscius non censetur præjudicare voluisse processui inter partes agitato, nec jurisdictioni ordinariæ impedimentum, & obstaculum appositisse; sequitur Castillo ubi proximè *nu.*
93 *125. quin. 124.* rectè ex Doctoribus infert, † avocationem esse odiosam, & propterea restringendam, quatenus tollit præventionem, & prohibet judicem pronunciare de eo, de quo cognoscere cœpit, aut de quo jure Ordinario cogniturus erat, quod cederet in injuriam judicis inferioris, ut dictum est.

Quare ex prædictis & aliis pluribus consideratio-
94 nibus diximus in facti contingentia; † retentionem faciendam legitimè in Senatu inhibitionis Rotalis expeditæ virtute commissionis obtentæ super tertia appellatione à re judicata, & tribus conformibus emissa, non facta Papæ vera relatione earum, nec sufficiet sub involucro verborum facta, quoniam idem est omninò tacere veritatem Principi, vel eam obscurè, & sub involutione verborum narrare, juxta singularem doctrinam Innocentii *in cap. cum dilecta, numero 3. de rescriptis*, dicentis litteras subreptitias dici quando per aliquorum operam factum est, quod effugiat plenam intelligentiam Papæ, quod menti tenendum dicit ibidem Abb. *numero 7.* afferens id fieri, quando sub involucro verborum effugiunt deliberatam Principis conscientiam, ubi Felin. *col. 2. vers. Tenementi.* Jass. *in l. præscriptione, num. 2. C. si contra jus vel utilitatem publicam*, Socin. Jun. *consil. 77. & 97. vers. Et si dicatur, vol. 1.* Curtius Sen. *consil. 85. num. 27. 49. & 76. vers. Nunquam*
95 *esse*, ubi dicit, quod sub † involucro verborum non potest apparere de voluntate deliberata Principis. Grammaticus *decis. 66. num. 18.* Menochius *de arbitrariis, cas. 202. ex num. 69. & casu 203. ex num. 3.* Ripa *in cap. ad aures, n. 15.*
96 *de rescriptis*, dicens, † quod expressio facta sub involucro verborum rescriptum vitiat, sicut omnimoda taciturnitas. Sanchez *de matrim. tom. 3. lib. 8. disputat. 21. num. 1.* ibi: *Obreptitiam*
97 *verò*, † *quando per verborum involutionem, aut cautam loquelam, putà, ironicam, vel callidam effugium deliberatam concedentis conscientiam, ac plenam ejus intelligentiam, &c.* aliquot quamplurimos Doctores congerit, & post, ibi: *Confertur subreptionem esse, quoties veritas tacetur, vel per confusam & perplexam ejus narrationem occultatur, &c.* & iterum *nu. 5.* idem repetit, sic Nos intelligimus illa verba *l. 36. tit. 8. part. 3.* ibi: *Si cerca fuere ganada diziendo mentira, ò encubriẽdo la verdad, non debe valer, &c.* ut idem sit mẽtiri, vel veritatẽ cooperte, & obscurè narrare,

Conducit ad propositum doctrina Aimonis *consil. 68. num. 10.* ibi: *iste impetrans † similis fuit in* 98
firmo seu vulnerato, qui chirurgo vulnus detegere noluit, & ob id mortuus est, detegere enim debet impetrans vulnus omne Principi, id est, omnia obstantia ipsi impetrationi, ita quod appareret de voluntate rescribentis eum intellexisse rem omnem clarè & specificè, aliàs non intelligitur dispensasse, &c. ita similiter argumentatur Bald. *cons. 204. longum thema*, in finalibus verbis, *lib. 3.* ubi plura aliegat.

Nec hanc subreptionem evitari posse, diximus in præfata negotii contingentia; † quod ab impe- 99
trante replicabatur, non adesse tres conformes ex eo, quod una non confirmabat expresè aliam, licèt quælibet mandaret exequi instrumentum guarentigiatum pro summa petita, cui satisfecimus, quia in sententia nulla est descripta certa forma verborum, nec requisit expressam revocationem, aut confirmationem sententiæ, sed potiùs sufficit clara judicis intentio super negotio de quo agitur, probant Paulus de Castro *consil. 16. num. 6.* ibi: *Sed ista non est bona allegatio, nam licèt Judex appellationis non pronuntiet benè, vel malè appellatum, vel pronuntiatum: si tamen ponit verba æquipollentia, & idem importantia, sufficit; putà, si Judex primæ causæ condemnavit, Judex verò appellationis absolvit; nam per hoc videtur pronuntiare malè judicatum, & benè appellatum, quia ista sunt æquipollentia; hoc probat primò, l. Præses juncta glossa non haberi. C. de sentent. & interloquent. omn. jud. nam licèt sententia debeat continere condemnationem vel absolutionem, ut ibi dicitur in text. sufficit quod contineat æquipollens, ut ibi gloss non enim refert quid ex æquipollentibus fieri, l. cum apud, ff. de minoribus; leg. Æmilius Lerianus, in quibus habetur quod dum Judex primus absolvisset, Judex appellationis condemnavit, nec aliquid dicitur, quod pronuntiaverit super justitiam, vel injustitiam appellati, & tamen valet, &c.* quod etiam comprobat Scaccia *de appellationibus. quæst. 11. num. 112.* ubi quod ex sola pronuntiatione superioris *bene appellatum* necessariò infertur ad malè judicatum.

Latè etiam prosequitur post plures alios Vantius † *de nullitatibus sentent. ex defectu processus,* 100
num. 92. Scala *de consilio sapientis, lib. 4. cap. 13. tom. 3. part. 1. fol. 349.* Scaccia *de appellat. quæst. 4. à nu. 19. usque ad 22.* & magis ad longum *de sentent. & re judicat. gloss. 14. quæst. 28. à num. 9. cum seq.* & sub *num. 10.* ibi: *Quia non refert quibus verbis utatur Judex in pronuntiando, dummodo ipsius intentio ex illis percipiatur, quia mens est attendenda, ut ex Vantio & Paschali Scala sequutus sum dict. quæst. 4. num. 21. qui loquuntur in sententia, &c.* ubi plurima reddit exempla.

Et quod confirmatio aut revocatio sententiæ
101 inferatur tacitè, † quando alia fertur idem continens, aut directè repugnans, licèt expresè non dicatur in ea, primam confirmari, aut infirmari; probant Innocentius *in cap. dilecta, in appellationibus.* Albericus *in l. hoc judicio; col. 1. in fin. vers. In judicio, ff. familiæ erciscundæ.* Felin. *in cap. cum inter, num. 12. de appellationibus.* Nicellus *regul. 191. num. 7.* Rota *decis. 12. de appellationib. in antiquis.* Corrocius *exceptione 130. num. 24. & 52.* ubi etiam *num. 45.* dicit, † 102
quod sententia cassata in parte, in alia censetur confirmata, ficuti si statuti cassantur aliqua capitula, cætera remanent confirmata ex *l. Tribunus*, §. *fin. ff. de testamento militis*, cujus textus singularem decisionem latè exornant Baldus ibi, quam insinuat: *Emendatio vel correctio*

in quibusdam est cæterorum confirmatio, ibidem Baldus in *l. electio, num.* 14. *Cod. de edicto D. Adriani tollendo.* Joannes Monach. *in cap. statuto, n. 5. de rescriptis, in 6. & in cap. solet*, 10. *de sentent. ex communicat. l. 6.* Rota *decision. 5. de rescriptis, in antiquis.* Gonçalez, *in regula de men. & alternat. gloss. 54. n. 14.* quin. 15. dicit, quod correctio in quibusdam est in reliquis confirmatio: faciunt scripta per Bartol. Bald. Angelum, Castrens. & Immolam *in leg. legata inutiliter, in fin.* ubi Florianus de S. Petro *n. 23. & seqq.* quod si fuit alicui data potestas, & commissio revidendi statuta, qui quædam improbat, cætera confirmare videtur, ex dict. *leg. Tribunis*, §. 1. Rolandus à Valle *consil. 31. num. 21.* qui alios laudat, & *n. 22. & 25. vol. 4.* plura congerit similia Valençuela *cons. 151. num. 40. cum seq. tom. 2.* & per eundem text. resolvitur, quod ubi feudum fuit in aliquibus ex partium, vel concedentis dispositione alteratum, non ideo novam in totum assumit formam; sed imò in non alteratis antiquam retinet naturam, per Ifernam *in cap. 1. ubi alii quoque de feudo non habent. propr. naturam.* Romanus *consil. 70. num. 2.* Decius *consil. 193. colum. pen.* Curtius Senior, *in tractatu feudorum, part. 1. quæst. 6. col. 6.* Parisi. *consil. 23. num. 26. vol. 1.* Lofredus *consil. 1. num. 168.* Surdus *consil. 445. à num. 58. lib. 3. & consil. 63. num. 29.* post Bald. Socin. Neviza. Natta, Roland. Menoch. & Beccium, & si una pars supplicationis fuerit confirmata tantùm, & concessa, cæteræ intelliguntur reprobatæ & rejectæ, Seraphinus *decis. 467. num. 6.* ex Parisio *consil. 20. n. 15. lib. 1.*

Et ex hoc principio similiter oritur, quod ad
203 hoc ut sententiæ dicantur conformes, † non requiritur quod conveniant in formalitate, & identitate verborum, nec in modo, sed sufficit convenire in substantia, & effectu, & quod omnes tendant ad eundem finem, sicut nec est necesse, quod confirmentur expressè, ut post plurimos Doctores, & decisiones probat Rota *in una Montis Regalis jurisdictionis*, 1. *Julii* 1605. coram Penna, ibi: Rota de re judicata constare censuit, quia verè aderant tres sententiæ Rotales ad favorem Archiepiscopi Montis Regalis, quæ in omni materia constituunt rem judicatam, *l. 1. C. ne liceat tertio provocare*, & maximè in hoc casu, in quo prædictæ tres sententiæ respiciebant idem jus, & eandem causam juris Metropolitici, ex quibus præcipuè constituitur res judicata, *l. cum quæritur, cum duabus seq. ff. de exceptione rei judicatæ.* Verallus *decis. 93. part. 3.* & erant conformes in substantia, & in effectu subjectionis ad favorem Archiepiscopi, quod sufficit ad effectum, ut sententiæ dicantur, & sint conformes, Socinus Junior *consil. 74. num. 1. & 2. lib. 2.* Ruinus *consil. 114. numer. 10. & 13. lib. 5.* Gabriel. *titulo de exceptione rei judicatæ, concluf. 1. num. 33.* Thesaurus *decis. 112. & decis. 228. n. 2.* & sæpè Rota censuit in pluribus causis, & signanter *in una Romana successionis coram B. M. Orano 23. Maii* 1597. atque inde mox inferebatur, locum fuisse executioni. *Clemen. de sentent. & re judicat.* nec ad rem pertinebat, quod tertia sententia lata non confirmat expressè
204 dans primas sententias; † quia cùm similiter esset ad favorem Archiepiscopi super jure Metropolitico, & in substantia contineret idem, quod duæ priores; cum conveniebat super facto principali valida fuit, & cum illis conformis, ut notabiliter dixit Baldus *in l. creditur*, §. *cum de solu-*
205 *tionibus*, nam ad effectum, † ut sententiæ non dicantur conformes, opus est, ut adsit difformitas circa substantiam, vel qualitatem principalem. Alexand. *consil. 77. num. 3. versic. Sicut ergo, lib. 2.* & fuit resolutum *in causa Romana successionis, 23. Maii* 1597. *coram B. M. Orano, &c.* quam decisionem integram adduximus hac 2. *part. cap. 13. à n. 76.*

Idem etiam affirmat Scaccia, & alii per Nos citati *in tract. de Regia protect. 3. part. cap. 16. à num. 25.* quibus adde Rotam, ut per Farinacium *in posthum. tom. 1. decis. 552. n. 9.* & Thesaurum in locis *in dict. decisione* allegatis.

Ex quibus concludenter resolvendum erit; commissionem, † inhibitionem Rotalem super tertia 106 appellatione à re judicata, aut tribus conformibus emissam retinendam in Senatu, cùm sit expedita contra utilitatem publicam, & præjudicium juris tertio quæsiti, ne illis utatur pars.

Et erit advertendum, quod inhibitiones (de quibus in singulis quatuor conclusionibus adscriptis à principio hujus cap.) † sunt retinendæ in 107 Senatu, ne illis aliquo modo utatur impetrans, juxta latè tradita *in 2. conclusione, cap. 26. à num. 33. cum seqq. hoc 2. part.* ne ex usu earum, & reproductione in Rota exoriantur damna intolerabilia præcavenda, & per Nos considerata ibid. *à num. 51. & seqq.*

Tandem etiam annotandum erit, inter inhibitiones retinendas in Senatu † (quas hactenus à 108 principio hujus cap. retulimus) alia connumeranda erit, nempè inhibitio emanata super beneficio possesso & obtento ab aliquo exempto, cum in eo, & super omnibus litibus beneficii administrationem tangentibus jurisdictio privata sit Ordinarii, prout latè deduximus hac 2. *part. cap. 15. per totum*, ubi à principio quod quævis commissio non subscripta propria manu Sanctissimi retinenda erit in Senatu causa hujusmodi Ordinario remissa. Et in specie quod inhibitio in hujusmodi causis sit contra Decretum expressum Concilii Trid. ibidem videre poteris *à n. 13.* cujus verba retulimus.

CAPUT XXXII.

Delegato ex commissione non subscripta super appellatione [quæ verè non fuit emissa] procedenti in causa prout in prima vigore clausulæ (quam & quas) inclusa in eadem, vel super articulo separato, an obstet nova Tridentini dispositio, ita ut nihilo minus fiat per Senatum Ordinario remissio.

SUMMARIUM.

1 *Commissio impetrata super appellatione, quæ non fuit emissa, nulla est.*

2 *Ex commissione super appellatione, quæ non extat, potest procedi prout in prima instantia, si habeat clausulam* (quam, & quas.)

3 *Ita ut tunc sententia in gradu appellationis non existentis lata prout in prima, sit prima.*

4 *Clausula* (quam, & quas) *amisit effectum suum ex Concilio Trid. ex qua non potest procedi prout in prima, nisi commissio sit subscripta manu Sanctissimi.*

5 *Aliàs fraus Tridentin. Decreto, cùm facile foret impetranti extare legitimè appellatum asserere, ut obtineat commissionem cum clausula* (quam, & quas) *& effugere judicium Ordinarii.*

6 *Clausula* (quam & quas) *sapit avocationem, & transfert in Delegatum tacitè jurisdictionem super tota causa principali.*

7 *Avocatio expressa non subscriptæ non tollit primam instantiam Ordinarii ex Concilio Trid.*

8 *Tacitum non potest plus operari quàm expressum, cum quo datur æqualitas tantùm.*

9 *Extentionis sive comprehensionis materia in rationis identitate fundatur, non in minoritate.*

10 *Ad superiorem nisi ex legitima appellatione non devolvitur causa ante diffinitivam, & appellatione non existente, perseverat Ordinarii instantia.*

11 *Clausulæ* (quam, & quas) *virtute non potest Judex procedere prout in prima, quando impetratur commissio super appellatione à diffinitiva, si de appellatione non constat, & de ratione fundamentali.*

12 *Rem judicatam non potest Princeps [illegible] scriptum subvertere de ordinaria pote[illegible]e.*

13 *Clausula* (quam, & quas) *Judex non procedit tanquam in prima etiam de jure communi, nisi deficiant appellatio, & sententia simul.*

14 *Clausula* (quam, & quas) *amittit effectum, quo procedebatur prout in prima, nisi commissio fuerit subscripta manu Sanctissimi ex novo Decreto Trident.*

15 *Per clausulam* [quam, & quas] *poterat Judex appellationis se intromittere in articulo separato & diverso, jure communi attento.*

16 *Hodie ex Trident. nullo modo, nisi commissio sit subscripta, quia requirit novum judicium, & novam instantiam tangentem Ordinario.*

17 *Clausula* (quam, & quas) *amittit suos effectus, si pars adversa non citetur ad dicendum contra commissionem.*

18 *Subscriptio manu Sanctissimi non præservat effectus clausulæ* [quam, & quas] *quibus in aliquo casu de jure privatur.*

19 *Clausula* (quam, & quas) *non tribuit jurisdictionem in causa principali, quando ab ea emissa fuit appellatio, quæ non apparet; secus quando fuit appellatum ab interloquutoria.*

20 *Et de ratione.*

INter varios juris communis effectus à Neotheoricis attributos † huic clausulæ (*quam, & quas*) ille unus quod ejus virtute possit Delegatus ad causam appellationis datus nihilo minus procedere, prout in prima instantia, quando non constiterit appellationem fuisse emissam, quo casu licèt regulariter commissio super appellatione (quæ re vera non extat, nec apparet interposita) sit nulla & inefficax, prout ex pluribus comprobavimus suprà *cap.* 31. *à n.* 56. *& seqq.*

Tamen quando in præfata commissione appellationis † non apparentis inest clausula (*quam, & quas*) posse insuper eundem judicem Delegatum procedere in causa prout in prima instantia, eo quod tacitè eandem primam instantiam Papa intelligitur avocasse ab inferiore, & in hunc Delegatum transfertur (ut statim à *num.* 6. dicemus) affirmant nonnulli Doctores, & Rotæ decisiones, ut ex Sarnerio *in regula de infirmis resignant. quæst.* 34. *n.* 4. Achillis de Grassis *decis.* 14. alias 30. *commissa causa, n.* 1. *de rescriptis*, sequitur (licèt sub dubio, & scrupulo) Cæsar de Grassis *decis.* 8. *n.* 5. & Cæsar Barz. *decis. Bononiens.* 47. *in causa vertente. n.* 37. *&* 38. Marchesan. *de commissionib. part.* 1. *de commission. appellat. in Rom. Curia, in verbo, nec non quam & quas, n.* 31. *in fin. & num.* 42. *fol.* 48. *in* 2. *præmissione.* Scaccia *de appellationib. quæst.* 3. *n.* 5. *&* 6. videndus *à n.* 3. Aug. Barbosa *clausula* 121. *nu.* 9. Merta *clausula* 120. *n.* 2. *part.* 1. Rota *in Romana Salviani interdict.* 14. *Decembris* 1596. coram Cardinale Lancelloto impressa per Marchesanum *de commissionib. part.* 1. *pag.* 62. & apud Seraph. *decis.* 124. *n.* 2. *&* 3.

Ita quod sententia lata in gradu appellationis, † quæ non apparet, nec extat, sustinetur tanquam 3
in prima, & ac si in prima instantia lata fuerit, & uti prima sententia sustinetur, Achillis *dict. decis.* 14. Graffis *decis.* 5. *n.* 5. *de rescriptis.* Sarner *dict. q.* 34. *n.* 5. *vers.* Et *hoc ulterius*; Seraphinus *decis.* 1241. *n.* 2. *& dec.* 1232. *n.* 3. Barbosa *dict. clausula* 121. *num.* 12. & fuit dictum *in una Pacens. Canonicatus* 17. *Junii* 1615. coram Ubaldo Senior. impressa per Farinacium *decis.* 731. *n.* 5. *part.* 2. *recent.* declara tamen prout *à n.* 10. *& seqq.*

Hodie tamen iste nostræ clausulæ effectus penitus evanuit stante † nova dispositione Concilii 4
Trid. *sess.* 24. *de reformatione*, *cap.* 20. quo expressè sublatæ sunt omnes avocationes in prima instantia, quæ propria manu Sanctissimi non sunt subscriptæ, adeoque si commissio appellationis legitimæ non subsistat, eo quod non constat de appellatione, aut de sententia interloquutoria continente gravamen irreparabile, vel diffinitivæ vim habente juxta determinationem ejusdem Tridentin. Judex ipse Delegatus non poterit se intromittere in causa, procedendo tanquam in prima, in præjudicium Ordinariæ jurisdictionis, & collitigantium ut diximus sæpè, nam ex hac via fieret notissima fraus Concilii Trid. Decreto † cùm in 5
facultate esset cujuslibet volentis effugere judicium, & hoc quæsito colore, primam Ordinarii instantiam evertere: quippe cùm agnoscat quod directè non potest id consequi, facilè ei foret fingere, & falsò supponere sententiam jam ab Ordinario latam, & appellationem à se emissam, ut obtineat commissionem cuilibet judici super ea; ad hoc ut virtute clausulæ (*quam, & quas*) liberè procedat, & cognoscat in prima instantia, quas fraudes jura non patiuntur, imò abhorrent; & quod una via prohibetur alicui, ad id alia admitti non debet, ex vulgari juris regula.

Tùm etiam, quia si aliqua ratione Doctores citati, † *nu.* 2. *&* 4. hunc attribuunt effectum huic 6
clausulæ (*quam, & quas*) ea potissimum; quia per eam tacita inducitur avocatio, & translatio jurisdictionis super tota causa & negotio principali; quia dicta clausula sapit avocationem à judice inferiori. Hondedeus *consil.* 27. *nu.* 44. *&* 45. Menochius *cons.* 787. *n.* 5. Aug. Barbosa *in clausula* 121. *n.* 14. *&* 15. & videndus *n.* 2. *&* 3.

Sed sic est quod nec expressa avocatio in prima instantia non subscripta † propria manu 7
Sanctissimi potest hunc effectum operari, ut probat manifestè Concil. Trid. *dict. c.* 20. Ergo eo carere debet penitùs ista clausula, † quia 8
tacitum non potest plus quam expressum operari, Beccius *consil.* 37. *num.* 24. Berojus *cons.* 134. *lib.* 1. Surdus *cons.* 28. *n.* 121. *post medium*, *lib.* 1. Gratianus *disceptation. forens. lib.* 5. *cap.* 133. *num.* 15. *& cap.* 649. *numero* 13. *& seqq. & cap.* 165. *nu.* 47. *&* 48. Surdus *decis.* 317. *à numero* 12. *&*

seqq.

seqq. nonnullos alios citat Caneval. *in tract. de judiciis, disp. 2. sub num. 600.* Rota per Farinacium *in posthum. tom. 2. decis. 495.* licèt enim utrique effectus æqualis attribuatur, † non debemus tacitum ad majorem extendere, & protrahere, ut eleganter in similibus considerat Franchus *in cap. constit. super glos. fin. de election. lib. 6.* Immola *in l. si vero, §. de vero, ff. solut. matrim.* Socin. *cons. 9. n. 6. & seqq. lib. 3.* Aretin. *cons. 25. n. ult.* Graver. *cons. 176. nu. 1. l. 2.* Paz *de tenuta cap. 57. sub n. 283.* & est originale dictum Bald. *in cap. secundò requiris, n. 4. & 5. de appellat.* ut in qualibet materia comprehensibili nunquam fiat comprehensio casus, quo minor ratio versatur, cum tota materia extensionis sive compressionis in rationis identitate fundetur, non in minoritate: ficque majorem vim non debemus attribuere tacito, quàm expresso, cum ab hoc ut plurimum regulentur, ex vulgaribus, ac ideo sicut avocationem expressam non subscriptam reprobat Concil. Trid. *in prima instantia*; multò fortiùs tacitam subscriptione pariter carentem. 9

Tùm etiam, quia si ex Trident. *in dict. cap. 20.* prohibitum est † adire superiorem ante definitivam nisi per viam appellationis legitimæ à diffinitivæ vim habente, vel damnum inferente irreparabile, ut ex eodem patet decreto; si non constat de appellatione legitima, necnon legitimè interjecta, nec item de sententia ipsa, ut intelligit Scaccia *de appellationib. cap. 3. num. 6.* cum Barzio *decis. 47. n. 37. & 38.* cùm hoc casu deficiat qualitas legitimans recessum, & ficadhuc jam maneamus in prima instantia Ordinarii, quæ nec etiam expresse advocanda erit absque subscriptione propriæ manus Sanctissimi; ergo nec per tacitam illa deficiente, & sic virtute dictæ clausulæ (*quam, & quas*) non poterit procedere in causa principali. 10

Quare obiter advertendum (in quo aliquantulum confusè loquuntur citati DD.) † quod hujus clausulæ effectus relatus non potest ullo modo, etiam de jure communi verificari in commissione super appellatione à sententia diffinitiva, ut in eadem causa possit iterum procedi, tanquam in prima instantia, non constito de appellatione emissa, quia si non fuit interposita; † sententia transtulit in rem judicatam ex juribus vulgaribus (quam nec Princeps de potestate Ordinaria potest evertere, nec per suum rescriptum resuscitare causam jam decisam, nec velle censetur, ut latè diximus suprà *cap. 31. à num. 63. cum seqq.*) igitur nec judex Delegatus poterit iterum se in causa finita intromittere; sed (de jure communi loquor) illa clausula deficiente appellatione, poterit fortiri effectum, quoad alias diversas causas, quæ ejus virtute intelliguntur Delegato commissæ, ut in prima instantia de illis cognoscat, latè Barbosa *clausul. 121. à numer. 2. cum seq.* At verò ad hoc ut in eamet causa operetur dicta clausula ad effectum procedendi in prima instantia, † præcisè requiritur quod simul deficiant appellatio, & sententia narratæ, in commissione; prout loquuntur & declarant Barzius & Scaccia *de appellat. cap. num. 6.* nam tunc de jure communi potest Judex cognoscere prout in prima instantia, & sic intelliguntur quæ suprà *n. 3.* alias non poterit procedere etiam de jure communi Judex juxta dictam declarationem, quæ jam de jure novo Concilii Trid. nequeunt præ valere, nisi eadem commissio cum dicta clausula (*quam, & quas*) sit subscripta manu Pontificis, ut dictos effectus consequi & operari valeat prout dictum est, *num. 4.* 11 12 13 14

Inde etiam infertur quod licèt (jure communi attento) † ex commissione appellationis dictam clausulam continente possit Delegatus cognoscere, & se intromittere super aliis articulis diversis, ut latè Barbosa *clausul. 121. n. 3.* hodie tamen nullatenus, † nisi fuerit subscripta, quia cum articuli diversi, & separati à priori in judicium deducto pendente, & appellato, requirant novum, & diversum judicium, novam & diversam instantiam, hæc Ordinario omninò pertinet, à quo deficiente subscriptione propriæ manus Sanctissimi, nullatenus avocatur, ex eod. Trid. prout abundè diximus suprà hac 2. *p. c. 8. per totum, & c. 9. & c. 13.* quibus locis latè probata est hæc vera resolutio; igitur absolutè tenendum est quod in quoliber casu, quo detrabitur primæ Ordinarii instantiæ, semper clausula (*quam & quas*) hodie amittit vires suas, suosque uberrimos effectus, eidem à jure communi attributos, quoties commissio, qua eadem clausula apponitur, non fuit subscripta propria manu Sanctissimi juxta noviorem dispositionem Concil. Trid. nec Judex Delegatus talis clausulæ virtute hodie potest extendere manus suas. 15 16

Notatur ulteriùs, quod etsi prædicta commissio † cum dicta clausula (*quam, & quas*) sit subscripta propria manu Sanctissimi, amittit suos effectus, & idem operatur, ac si non sit appositа; quando ad talis commissionis expeditionem non fuerit citata adversa pars, cujus interest, ad dicendum, & allegandum contra illam; prout etiam, quando non sunt servati termini substantiales soliti in judicio expeditionis, ut per Verall. *decis. 125. n. 2. part. 3.* Marchesan. *de commissionib. part. 1. pag. 201. n. 66. in ultima impressione.* Barbosa *dict. clausul. 122. nu. fin.* quoniam cum tunc etiam de jure communi † dicta clausula nihil operetur, nec habeat dictos effectus, illi non supplentur per subscriptionem, quæ solùm solemnitatem adhibet illi, non autem immutat ejus naturam, nec in aliam novam influit, juxta quæ latissimè deduximus hac 2. *part. cap. 30. §. 2. à n. 15. cum seqq.* quia cùm sub dicta clausula, ii effectus non contineantur [ubi deficit citatio partis] illos non poterit attribuere, nec comprehendit subscriptio propria manu Sanctissimi, prout ibidem probavimus *à num. 17. usque ad finem.* 17 18

CAPUT XXXIII.

Litteras Apostolicas non subscriptas manu Sanctissimi avocatorias primæ instantiæ in causis tangentibus Tribunal Sanctæ inquisitionis; an Senatus Regius examinet, ut eidem remittat Tribunali? 1

Et nunquid Rex Catholicus non solùm easdem litteras, sed & alias quaslibet expeditas in derogationem privilegiorum S. Inquisitionis retinere valeat tam ex sua Regalia generali, quàm ex speciali, indulto Apostolico munita?

SUM-

SUMMARIUM.

1 *Senatus Regis nequit per viam violentiæ ad se trahere causas quomodolibet tangentes S. Inquisitionem.*

2 *Pro retentione litterarum ad Senatum recurritur per viam violentiæ.*

3 *Recursus pro retentione litterarum tangentium S. Inquisitionem comprehenditur in Decreto Regio prohibitivo.*

4 *Senatui Regio privativa datur facultas ex l. Regia examinandi litteras Apostol. in derogationem Conc. Trid.*

5 *Inquisitorum jurisdictio Delegata connexa est cum Ordinaria Episcoporum, quorum primam instantiam Rex præservat.*

6 *Sub simplicibus casus mixtus comprehenditur, & quando, & seqq.*

7 *Socius non privilegiatus potitur fore privilegiato sui socii in rebus individuis.*

8 & 9. *Casus mixtus tunc in l. comprehenditur, quando de utroque simplici idem disponit, non quando de uno tantùm.*

10 *Leges Regiæ excitantes Senatum ad protectionem primæ instantiæ solum disponunt de ordinario, & non de instantia S. Inquisitionis.*

11 *Mixtum non comprehenditur sub simplici de quo lex disponit, si inter utrumque adest rationis diversitas.*

12 *Causa permissiva, & prohibitiva mixtim concurrentibus, hæc ut fortior ad se illam trahit, & attenditur.*

13 *Generalis facultas data Senatui cognoscendi per viam violentiæ, patitur limitationem in causis S. Inquisitionis, quam leges Regiæ novæ excitantes generaliter Senatum ad protectionem recipiunt.*

14 *Decretum Regium prohibens Senatui, & cæteris Cancellariis cognoscere per viam violentiæ de causis quomodolibet tangentibus Tribunal Inquisitionis, refertur ad litteram.*

15 *Consilium l. Inquisitionis cognoscit de violentiis illatis per sua Tribunalia, & judicem confiscationis ex Regio Decreto.*

16 *Regis Regalia est, minuere potestatem suis magistratibus datam, & ad libitum tollere, & alteri aggregare.*

17 *Regis immediata persona, an comprehendatur in suo Decreto prohibitivo causarum tangentium S. Inquisitionem, & an possit quaslibet litteras Apost. hujus generis retinere justa existente causa, & seqq.*

18 *Senatus personam Principis repræsentat.*

19 *Ad jus semel à se abdicatum & renuntiatum regressus denegatur.*

20 *Persona loquentis in dispositione non comprehenditur.*

21 *Nisi ubi subjecta materia aliud suadet.*

22 *Vel nisi eadem militet ratio in persona loquentis, quæ in alia.*

23 *Regis protectio cessat ubi Concil. Trid. cessat & nec disponit.*

24 *Inquisiteres delegatam dumtaxat, non Ordinariam exercent jurisdictionem.*

25 *Delegata jurisdictio non comprehenditur in Trident. præservante primam instantiam Ordinarii.*

Cui non conveniunt verba legis, ejus dispositio adaptatur, ibidem.

26 *Rex Catholicus de jure, & usu recepto, munito indultis Apostolicis retinet, & examinat litteras infringentes jus & privilegia S. Inquisitionis, & seqq.*

27 *Regalia protectionis inseparabiliter inhæret Regiæ dignitati, maximè in tuenda fide.*

Rex Catholicus est protector unicus S. Inquisitionis, ibidem.

28 *Quam à se abdicare, aut renuntiare non potest, nisi simul Coronæ renuntiet.*

29 *Regaliam suam, & potestatem penes se residentem magis ostentat abdicatio, & avocatio causarum à suis magistratibus.*

30 *Tribunalia Regia nomine Regis, & precariò ab ipso exercent.*

31 *A Rege tanquam à fonte defluit potestas, & jurisdictio omnis, & ad eum refluit, & revertitur.*

32 *Rex non tam amplam potestatem aliis confert, quin sibi majorem non reservet.*

33 & 34. *Ex qua provenit sua Regalia abdicationis, & diminutionis exercitii à suis magistratibus.*

35 *In Decreto Regio prohibente causas S. Inquisitionis ad Senatum trahi per viam violentiæ excepta reperitur ipsa Regis persona.*

36 *Cui non adaptatur ratio prohibitionis ejusdem Decreti.*

37 *Ad examen litterarum Apostolicarum infringentium privilegia S. Inquisitionis Rex privatim elegit fidentissimos Senatores, qui omni secreto Regem consulant de inconvenientiis.*

38 *Simanchas refertur, asserens Regem posse retinere litteras Apost. in præjudicium Inquisitionis, ex vi defensionis naturalis.*

39 *Regalia retentionis semper Rex utitur pro tuendis indultis S. Inquisitionis, ut ex pluribus exemplis hìc insertis ostenditur, & seqq.*

40 *Pragmatica Regis Ferdinandi refertur, multis pœnis minatur quoslibet impetrantes litteras Apost. & illas etiam per Cedulones publicantes, infringentes jura S. Inquisitionis in quaslibet instantia.*

41 *Provisio Regia refertur, qua mandat detineri litteras in causa S. Officio pertinente, & ne publicentur, donec ab ipso Rege examinentur.*

42 *Ex Regiis pragmaticis colligitur quondam retentionem litterarum tangentium S. Inquisitionem pertinere ad Senatum Regium.*

43 *Postea tamen dimanavit Decretum prohibitivum.*

44 *Rex Hispaniæ ubi absolutè nominat suum Consilium, sine alia demonstrativa, de Consilio justitiæ intelligit, ad differentiam aliorum Consiliorum, de quibus non loquitur sine speciali demonstratione cujuslibet.*

Analogum per se sumptum stat pro famosiori significato, ibid.

45 *Regiæ pragmaticæ insinuantes retentionem litterarum tangentium S. Inquisitionem pertinere ad Senatum Regium sunt anni 1527.*

Decretum autem prohibitivum, & abdicativum harum causarum, postmodum emanavit anno 1553. ibid.

51 *Referuntur quamplurimæ provisiones Regis expeditæ in variis occasionibus ad impediendam executionem litterarum Apostolicarum expeditarum in Romana Curia in præjudicium primæ, & ulterioris instantiæ S. Inquisitionis, vel aliter infringentium sua privilegia.*

52 *Rex Catholicus asserit se esse non solùm protectorem S. Inquisitionis Hispanæ, sed patronum.*

Epistola Regis vim legis habet, & pro lege allegari potest, ibid.

53 *Epiſtola Regis refertur directa Proregi Siciliæ, ne patiatur quaſlibet litteras Apoſtol. contra Inquiſitionem aut miniſtros exequi, donec ad ſe remiſſæ examinentur.*

54 *Rex Catholicus examinat & retinet litteras in derogationem privilegiorum Sanctæ Inquiſitionis, non ſolùm ex vi ſuæ Regaliæ generalis, verùm ex indultis Apoſtol. jus ei attribuentibus, ut ſine ſuo conſenſu nullæ hujus generis à Romana Curia expediantur, aut executioni dentur.*

55 *Rex Catholicus uti protector Concilii Trid. in cap. cauſæ omnes, an poterit examinare litteras Apoſtolic. in derogationem primæ inſtantiæ S. Inquiſitionis, & ſeqq.*

56 *Inquiſitorum juriſdictio delegata conjuncta eſt, & connexa cum juriſdictione Ordinarii, cujus participatione illa includitur in cap. cauſæ omnes, & ſeqq.*

57 *Cauſæ hæreticæ pravitatis Eccleſiaſticæ ſunt & ad Epiſcopum uti Ordinarium pertinentes.*

58 *Ordinariæ juriſdictioni per quaſlibet delegationes generales, aut ſpeciales in cauſis hæreticæ pravitatis Papa non intendit derogare, ſed præſervare, ut Delegatus cum Ordinario ſimul procedat.*

59 *Inquiſitoribus non datur juriſdictio privativa, ſed accumulativa cum Epiſcopo, i. a ut unus ſine altero procedere non poſſit.*

60 *Per delegationem cauſæ factam Inquiſitori non derogatur juriſdictioni Ordinarii, & è contra.*

61 *Juriſdictiones duæ unitæ ſi ſunt, una alterius naturam aſſumit.*

62 & 63. *Juriſdictio Ordinaria eſt naturalis, delegata accidentalis & odioſa, & utraque commixta, illa iſtam ad ſe trahit.*

64 *Natura actus ſi poteſt eſſe Ordinaria, & irregularis; fit interpretatio juxta naturam Ordinariam.*

65 *Ordinariæ juriſdictioni ne fiat præjudicium ex communione cum delegata Inquiſitorum, utraque conſideratur incluſa in cap. cauſæ omnes, quoad præſervationem primæ inſtantiæ.*

66 *Revocabile ad nutum commixtum cum irrevocabili, efficitur irrevocabile.*

Ubi de mandato procuratoris dato in contractu irrevocabili, ibi.

67 *Procurator conſtitutus à Prælato in rebus ſuæ Prælaturæ, morte Prælati etiam re non integra extinguitur.*

68 *Secus ſi detur ſuper re communi Prælati, & Capituli.*

69 *Juriſdictio revocabilis ſui natura ſi cohæreat juri irrevocabili, efficitur irrevocabilis.*

70 *Inquiſitorum juriſdictio avocabilis ex quo cohæret juriſdictioni Ordinarii, non avocabili, efficitur inavocabilis & per participationem includitur in cap. cauſæ omnes Trid.*

71 *Indultum Cardinalis Ordinarii de libera collatione in menſibus reſervatis prodeſt Capitulo habenti ſimultaneam proviſionem cum Cardinali.*

72 *Socius gaudet privilegio fori ſui conſocii in juribus inſeparabilibus.*

73 *Minoris privilegio fori gaudet major conſocius in inſeparabilibus.*

74 *Privilegia Civitatis, ſeu Originis viri communicantur uxori ratione conjunctionis, & inſeparabilitatis.*

75 *Perſona incluſa in diſpoſitione ratione connexitatis ſecum trahit perſonam excluſam, ut ſimul capiat.*

76 *In re individua quis non patitur præjudicium ratione communionis & ſocietatis cum alio.*

77 *Jus patronatus Eccleſiaſticum non comprehenditur in reſervatione, aut avocatione quando reperitur mixtum cum patronatu laïco.*

78 *Inquiſitorum primæ inſtantiæ nullum afferri poteſt præjudicium, quin ſimul inferatur primæ inſtantiæ Ordinarii.*

79 *Propterea utrorumque avocatione non admittitur, cum uterque includatur in Trident.*

80 *Opinio ſectantium juriſdictionem Inquiſitorum eſſe Ordinariam reprobatur.*

81 *Opinio dicentium juriſdictionem Inquiſitorum hodie accedere Ordinariæ, & carere imperfectionibus Delegatæ, & habere excellentias ipſius, ex connexione cum Ordinaria boneſtatur.*

82 *Inquiſitorum cognitio tam in prima, quàm ulterioribus inſtantiis præſervatur indultis Apoſtolicis vetantibus omnem recurſum ad Romanam Curiam, ſed ſolùm eſſe recurrendum ad Inquiſitorem generalem Hiſpaniæ.*

83 *Reſcriptum impetratum in qualibet inſtantia pertinente ad Inquiſitionem Hiſpanam ſurrepticium declararunt Pontifices.*

Niſi ad ejus executionem, & impetrationem accedat conſenſus Regis Catholici, ibid.

84 *D. Joan. Alvarez de Caldas breve quoddam compendium fecit indultorum S. Inquiſitionis, quæ tangunt ejus juriſdictionem.*

85 *Recenſentur Bullæ Apoſtolicæ circa juriſdictionem Inquiſitionis Hiſpaniæ tam in prima, quàm in aliis inſtantiis, & circa expurgationem librorum, cum ſeqq.*

86 *Alexand. III. eam extendit ad connexas, & dependentes ab hæretica pravitate.*

87 *Paulus III. declaravit ſuæ non fuiſſe intentionis derogare nec minuere, aut mutare de juribus antiquis pertinentibus Inquiſitioni Hiſpanæ per ſuam novam erectionem Sanct. Inquiſitionis Romanæ poſtmodum à ſe creatæ.*

88 *Julius III. omnem ſuam poteſtatem contulit Inquiſitoribus Hiſpaniæ in cauſis quomodolibet eam tangentibus, ac ſi nihil in Sanct. Apoſtol. reſervaretur.*

89 *Clemens VIII. ut indultæ Apoſtol. ad ea omnia extenderentur de quibus ſolita eſt cognoſcere Hiſpana Inquiſitio de jure, aut de conſuetudine.*

Idem Pontifex commiſit denuo Inquiſitori Generali cauſam librorum expurgandorum; ibid.

90 *Litteras impetrandas in cauſis tangentibus Inquiſitionem Hiſpaniæ declarat Alexand. VI. ſurreptitias & exequendas non eſſe.*

91 *Idem declaravit Clemens VII.*

92 *Conſenſus expreſſus Regis Catholici requiritur in impetratione, & executione litterarum obtentarum è Romana Curia contra jura Inquiſitionis Hiſpanæ.*

94 *Sixtus V. tales litteras eſſe ſurreptitias deficiente conſenſu Regis, declaravit, & dat juriſdictionem Inquiſitori Generali ſuper examine librorum.*

95 *Paulus III. cauſam librorum cognoſcendorum eſſe propriam Inquiſitionis Hiſpanæ in ſuo territorio, declaravit.*

Ubi quam plures aliæ Bullæ ad idem recenſentur, ibidem.

109 *Bullæ Apoſtolicæ prohibentes receſſum ab Inquiſitione Hiſpaniæ in qualibet inſtantia, & recurſum etiam ad Sed. Apoſtolic. in quibuſvis negatiis.*

negotiis, & eorum dependentiis multa recenſentur, & ubi inveniri poſſint, à 96. *uſq; ad n.* 109.

110 & 111. *Refertur Thuanus circa libertatem Eccleſiæ Gallicanæ.*

112 *Bulla Pauli III. multa ex ſupra dictis in unum redigens refertur ad litteram.*

113 *Rex Catholicus examinat, & retinet litteras impetratas contra indulta S. Inquiſitionis, & ejus primam, & uberiorem inſtantiam.*

114 *Regi Catholico ex Bullis Apoſtolicis datur privilegium, ut ſine ſuo conſenſu expreſſo, nec impetrentur, nec exequantur uti ſubreptitiæ litteræ in derogationem juris Sanct. Inquiſitionis Hiſpanæ.*

115 *Jus competens Regi de jure, privilegio aut conſuetudine in rebus Eccleſiaſticis, Regalia ipſius eſt.*

116 *De qua cognoſcit inter Eccleſiaſticos.*

117 *Conſenſus Regis, ubi requiritur, litteræ ſine illo impetratæ in Senatu retinentur.*

118 *Rex Catholicus fatetur ſe patronum & protectorem Inquiſitionis Hiſpanæ eſſe.*

119 *Conſenſus per tertium præſtandus ex ſtatuto in actu minoris, aut mulieris eſt de forma & ſubſtantia actus.*

120 *Litteræ impetratæ in negotiis Inquiſitionis nullæ ſunt deficiente conſenſu Regis, ut declaravit Julius III.*

121 *Et ſunt ſurreptitiæ.*

122 *Surreptionem ſimplicem litterarum non agnoſcit Author pro legitima cauſa retentionis.*

123 *Surreptio litterarum influens in damnum publicum Regis, aut Regni, an Reipublicæ & Regiminis Eccleſiaſtici, legitima cauſa eſt ad retentionem earum.*

124 *Ex avocatione cauſarum maximè in prima inſtantia magnum infertur præjudicium Reipublicæ.*

125 *Ex avocatione cauſarum tangentium S. Inquiſitionem Hiſpanam oriri ſcandalum & novitatem aſſerit Rex.*

Regi aſſerenti de timore ſcandali ſtandum erit, ibid.

Ob ſcandalum vitandum, & novitatem litteræ Apoſtolicæ retinentur in Senatu, ibid.

126 *Reges Catholici ſemper occurrunt executioni litterarum Apoſtolic. in præjudicium S. Inquiſitionis, illàſque retinent.*

127 *Exemplaria quam plurima ad idem recitantur, uſque ad* 143.

144 *Libros à Sede Apoſtol. reprobatos Authorum Hiſpaniæ eo ſolo, quod tractent de juſtitia Regaliæ Regis in rebus Eccleſiaſticis; Rex non patitur ut in Hiſpania brevia publicentur, ſed retinet, ne exequantur, & ſeqq.*

145 *Inquiſitio Generalis Hiſpaniæ examinat & expurgat libros Hiſpanos independenter à Congregatione de indice Romano, & Magiſtro Sacri Palatii, quorum brevia pro libris expurgatis non exequitur, ſed novam expurgationem ſuo tamen nomine publicandam facit.*

146 *Per poſteriorum erectionem Sanct. Inquiſitionis Romanæ nihil detractum fuiſſe juribus competentibus Inquiſitionis Hiſpanæ, declaravit Paulus III.*

PRiorem hujus difficultatis partem brevibus abſolvendam cenſeo, & abſque diſputatione negativè terminandam; Senatum nimirum Regium, (ſicut nec cæteras Cancellarias, & Audientias) minimè poſſe intromittere † per viam violentiæ in iis cauſis tangentibus S. Inquiſitionis Tribunal. Illis quippe Regio decreto inferius, *n.* 14. inferendum ad litteram, hoc expreſsè prohibitum, & vetitum ſtat, ne cauſæ hujus qualitatis, quæ omni ſecreto tractantur, & tractari licet, vulgo aſſiduè aſſiſtenti in Tribunalibus ſuperioribus Regalibus manifeſtè pandantur, quod non ſine maximo inconvenienti meritò cautèque vitando, fieri potuiſſet, prout ex aliis latiùs annotavimus *de Protect. Regiâ, 1. part. cap. 2. §. 5. à n. 5. cum ſeqq.* Et cùm pro litterarum retentione ad Senatum recurratur † per viam violentiæ, ut probavimus ſup. *1. part. cap. 16. à n. 23. cum multis ſequentibus.* Item & pro executione, & complemento Concilii Trident. adeſt expreſſa *l. 81. tit. 5. De los Preſidentes, lib. 2. Recopilation. in 3. tomo, & l. 62. titul. 4. del Conſejo del Rey, lib. 2. Recopil.* quas plenùs exornavimus *1. part. c. 14. à n. 26. cum ſeqq.* Sequitur, quod ſub generali prohibitione contineatur, ne Senatus, atque cæteræ Cancellariæ Regiæ, quibus vetitum eſt Regio decreto cognoſcere per viam violentiæ de quibuſvis cauſis quomodolibet tangentibus Tribunal S. Inquiſitionis; ſe intromittant in retentione litterarum Apoſtolicarum hujus generis, cum pariter ad illas † per viam violentiæ ſimiliter deferri expreſsè dicant dict. leges Regiæ, & Nos *dict. cap. 16. à num. 32.* Atque eadem militet ratio prohibitionis, & idem oriatur inconveniens ex harum litterarum delatione ad Tribunalia Regia.

Nec huic veriſſimæ reſolutioni univerſali, & conſtanti † praxi munitæ obeſt *l. Regia 79. tit. 4. lib. 2. Recopil. in 3. tomo,* aliæque plures citatæ, & enucleatæ hac *2. p. cap. 1. à n. 28.* Quibus ſpecialiter datur facultas Senatui huic ſupremo cognoſcendi, & examinandi litteras Apoſtolicas in contraventionem Conc. Tridentini præſervantis primam inſtantiam Ordinarii. Ex quarum diſpoſitione videtur inferendum, quod cum juriſdictio delegata Inquiſitorum ſimul ſit commixta cum juriſdictione Ordinarii in cauſis hæreticæ pravitatis, & propterea ratione connexitatis poſſe Regem † præſervare primam inſtantiam Inquiſitorum, ut altius examinatur, & reſolvitur inferiùs *à n. 17. & à n. 55. cum mult. ſeqq.*

Ita pariter idem attribuendum videtur Senatui Regio, cui licèt aliàs ſimpliciter Regio decreto vetitum ſit & prohibitum, & de cauſis tangentibus S. Inquiſitionem non per viam violentiæ cognoſcere; & permiſſum reſpectu Ordinarii, & ejus primæ inſtantiæ, tamen ratione connexitatis, & inſeparabilitatis poterit de eis per viam violentiæ, & retentionis cognoſcere, quia in caſibus mixtis, & connexis † cauſa permiſſiva trahit ad ſe cauſam prohibitivam, & ſub ſimplicibus caſus mixtus comprehenditur, *l. 2.* & ibi Gloſ. in princip. *de verbor. obligat.* Gloſſa *in c. 1. inſtit. de actionibus.* Et quia ſocius non † privilegiatus ratione cauſæ individuæ potitur foro privilegiato ſui ſocii, ut inferius dicetur *à n. 72. & à n. 62. cum ſeqq.* Ergo Regius ſaltim ad præſervandam primam inſtantiam Tribunalis S. Inquiſitionis, ſicut Ordinarii, cui illa unita, & incorporata eſt (ut inferius dicetur) poterit litteras Apoſtolicas examinare non obſtante Regia generali prohibitione, in qua caſum mixtum non includi diximus.

Sed huic objectioni facilè occurres, ſi conſideres quòd dictæ leges Regiæ † dum excitant Senatum ad protectionem Concilii Trid. & præſervationem primæ inſtantiæ Ordinarii: diſponunt duntaxat de uno caſu ſimplici, unde non procedit regula ſupra dicta, quod ſub ſimplicibus caſi-

caſibus mixtus comprehenditur; ut etenim illa locum habeat, neceſſe eſt, quod lex de utroque ſimplici, ex quibus mixtum componitur, idem diſponat, text. eſt *in l. ſi ita facta, ff. de injuſto rupto teſtam.* ubi Bart. & Imola notarunt, † quos ſequitur Jaſ. *in l. 2. in princip. n. 5. ff. de verbor. oblig.* ubi Alciatus *n.* 15. Galiaula *n.* 21. Petrus Surdus *deciſ.* 53. *n.* 27. & idem Surdus quam plurimos DD. laudans *in deciſio.* 329. *nu.* 24. ita ait: *Præterea quod dicimus in favorabilibus contineri mixtum, procedit ſolùm, quando de utroque ſimplici facta eſt mentio in ſtatuto, non quando ſtatutum de uno tantum ſimplici diſpoſuit, quia eo caſu licèt ſtatutum ſit favorabile, non includit mixtum, ita loquitur l. ita ſcriptum in princip. ff. de liberis & poſthum. nam de ambobus ſimplicibus fuit ibi diſpoſitum, ut advertit Bartol. in princip. Imola in fin. & Jaſ. col. 1. in fin. & ita declarat Bart. in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, col. 2. verſ. Secundo caſu, ff. de liberis & poſth. ubi Angelus col. 2. verſ. Secunda concluſio. Jaſſon. n. 24. verſic. Quarto fallit Ruinus in ejus repetitione, n. 69. Crotus qui dicit commentem, n. 68. . . . xand. Socinus, & Claud. in leg. 2. in princip. ff. de verbor. obligat. Canarius & Alexand. in l. Titia textores, ubi Jaſſon. in 5. notab. de ff. legatis 1. alios citat Craveta in conſ. 942. n. 15. Lamberteng. de contractib. eorum qui ſine certa ſolemnit. gloſſ. 2. n. 5. &c.*

Unde fit, quod cùm dictæ leges Regiæ ſolùm
10 de prima inſtantia † Ordinarii præſervanda diſponant, & ſic de uno ſimplici dumtaxat, & nihil loquantur de inſtantia S. Inquiſitionis, manifeſtè ſequitur; quod Senatus, cui eſt ſpecialiter prohibitum Regio decreto ſe in iis cauſis intromittere, minimè poterit examinare litteras avocatorias primæ inſtantiæ S. Inquiſitionis, quamvis ſit connexa & commixta cum inſtantia Ordinarii, cùm, ut probavimus, leges Regiæ non extendantur ad caſum mixtum. Et maximè
11 ubi inter caſum mixtum, & ſimplicem, † de quo lex diſponit, reperitur rationis diverſitas, non identitas, quoniam ratio prohibitionis in cauſis S. Inquiſitionis, atque inconveniens conſideratum ſup. *n.* 1. non militat, nec verſatur in ſimplicibus cauſis ſolius Ordinarii, quo caſu mixtum non comprehenditur ſub lege de ſimplici loquente, Alexander *in l. ſi extraneus in fin. ff. de conditione ob cauſam*, Decius *conſ.* 333. *n.* 2. Ruinus *conſ.* 167. *n.* 20. *vel* Hieron. Gabriel. *conſ.* 197. *n.* 6. *volum.* 1. Aymon Craveta *conſ.* 941. *n.* 31. ubi alios citat. Petr. Surd. *dec.* 174. *à n.* 15. *& dec.* 329. *n.* 19.

Deinde quoniam leges Regiæ non ſolùm non diſponunt idem in utroque ſimplici, ſed imò contrarium, in uno prohibendo, & in altero per-
12 mittendo: † at quando cauſa prohibitiva, & permiſſiva mixtim, & inſeparabiliter concurrunt in eodem ſubjecto, illa ut potentior, & fortior in totum operatur, & ad ſe trahit cauſam permiſſivam, abundè ex ſingularibus doctrinis comprobavimus *de Protect. Regia. 2. p. c. 7. à n. 1. cum multis ſeqq. à n. 44. cum ſeqq.* Ideòque quamvis prima inſtantia & juriſdictio S. Inquiſitionis commixta ſit cum juriſdictione & inſtantia Ordinarii; ad Senatum trahi nequit ſtante Regia prohibitione univerſaliter abdicativa, quæ ad ſe trahit permiſſivam admixtam.

13 Et denique fulcitur hæc † negativa pars, quia ampliſſima & univerſalis illa facultas competens Senatui, cæteriſque Cancellariis, & Audientiis Regiis, cognoſcendis per viam violentiæ (cujus genere includitur retentio litterarum Apoſtolicarum, ut ſup. *n.* 2.) hanc patitur limitationem ex Regio decreto, nempè in omnibus cauſis tangentibus quomodolibet S. Inquiſitionem, eamdem etiam patiuntur leges Regiæ præfatæ, generaliter & ſimpliciter atque indiſtinctè provocantes Senatum ad præſervationem primæ inſtantiæ Ordinarii, ex plurimis doctrinis adductis 1. *part. cap.* 10. *ſub n.* 68. *& hac 2. part. cap.* 5. §. 3. *n.* 5. Quod quidem decretum certiſſimum eſt, & præ oculis habet ſemper Supremus hic Senatus, qui nullo modo admittit, ne ad illum trahantur cauſæ quomodolibet tangentes S. Inquiſitionem per viam violentiæ, nec ad retentionem, aut remiſſionem pertinentes in obſequium, & obſervationem Regii decreti, cujus licet plures Doctores à nobis laudati *de Regia protect.* 1. *part. cap.* 2. §. 5. *à n.* 5. meminerint, id tamen quia facilè præ manibus non habetur, hîc inſerere libuit, ut de cætero cunctis pateat.

El Principe

PResidente, y los del Conſejo del Emperador y Rey mi ſeñor, Preſidentes y Oidores de ſus Audiencias y Chancillerias, Alcaldes de ſu Caſa Corte, y Chancillerias, Aſiſtente, Governadores, Corregidores, Alcaldes, y 14
otros qualeſquier juezes y juſticias, de todas las Ciudades, Villas y lugares deſtos Reinos, y Senorios, y otras qualeſquier perſonas de qualquier eſtado y condicion que ſean, à quien lo contenido en eſta mi cedula toca, y atañe, y atañer puede en qualquier manera; ſalud y gracia. Sepades, que ſu Mageſtad fue informado, que eſtando proveido y mandado por muchas cedulas de los Reyes Catolicos de glorioſa memoria, y otras de ſu Mageſtad, que ningunas juſticias ſeglares ſe entremetieſſen directa, ni indirectamente à conoçer de coſa, ni negocios algunos tocantes al Sancto Oficio de la Inquiſicion, y bienes confiſcados, y incidentes y dependientes dellos, aſſi civiles como criminales: pues por ſu Santidad, y por ſu Mageſtad eſtan diputados Juezes, que en todas las inſtancias puedan conocer y conozcan de las dichas cauſas, y que las que dellas ante ellos venieſſen, las remitieſſen con las partes à los venerables Inquiſidores y Juezes de bienes cõfiſcados, à los quales pertenece el conocimiento dellas, y revocaſſen, y puſieſſen qualquier proviſion, ò mandamiento que ſobre la dicha razon huvieſſen dado, pues podian las partes que ſe ſintieſſen agraviados de los Inquiſidores, ò Juezes de bienes, occurrir à los de ſu Conſejo de la Santa y General Inquiſicion, que en ſu Corte reſiden, adonde ſes les haria entero cumplimiento de juſticia. Agora de poco tiempo à eſta parte no ſe guardava ni cumplia lo aſſi proveido, y mandado, y algunas de las juſticias ſeglares ſe entrometian à conocer de los dichos negocios, è impedian à los Inquiſidores, è juezes de bienes por diverſas vias, que no pudieſſen adminiſtrar en ellos juſticia. De lo qual ſeguia mucho eſtorvo è impedimento al buen exercicio del Sancto Officio, y deſautoridad à ſus Miniſtros, y continua competencia de juriſdicion: y queriendo ſu Mageſtad remediar y atajar todo lo ſoſodicho, y que no ſe haga agravio, ni impedimento alguno al Santo Oficio de la Inquiſicion, y Miniſtros del, mayormente en eſtos tiempos que es tan neceſſario; mandò que ſe vieſſe y platicaſſe ſobre ello, y ſe proveyeſſe como ceſſaſſe de aqui adelante las dichas diferencias y competencias de juriſdicion, pues es

coſa

cosa que tanto importa al servicio de Dios y suyo. Para lo qual yo mandè juntar algunas personas, assi del Consejo Real, como del Consejo de la General Inquisicion; los quales aviendo visto las dichas cedulas que de suso se haze mencion, y platicado en lo que cerca dello convendría proveerse. Y aviendolo consultado conmigo, fue acordado, que debia mandar dar la presente para nos en la dicha razon, y yo tuvelo por bien. Por lo qual, ò por su translado signado de Escrivano publico, mando, que de aqui adelante, en ningun negocio, ò negocios, causa, ò causas civiles, ò criminales, de qualquier estado, ò condicion que sean, ò sean que al presente se traten, ò de aqui adelante se trataren, ante los Inquisidores, ò juezes de bienes destos Reinos y Sennorios, è incidentes, è dependientes en alguna manera de los dichos negocios y causas, que ante los dichos Inquisidores y Juezes de bienes, ò alguno dellos al presente se traten, ò de aqui adelante se trataren, vos, ni alguno de vosotros se entrometa por via de agravio, ni por via de fuerça, ni por razon de dezir no aver sido algun delito en el Santo Oficio, ante los dichos Inquisidores suficientemente punido, ò que el conocimiento del dicho negocio no les pertenece, ni por otra via, causa, ni razon alguna, à conocer, ni conozca, ni dar mandamientos, cartas, cedulas ò provisiones contra los dichos Inquisidores, ò juezes de bienes sobre absolucion, ò alçamientos de censuras, ò entredichos, ò por otra causa, ò razon alguna, sino que dexeis, y cada uno de vos dexe proceder libremente à los dichos Inquisidores, y Juezes de bienes, à conocer y huzer justicia; y no les pongais impedimento, ni estorvo en manera alguna, pues si alguna persona, ò personas, pueblo, ò comunidades, se sientiere, ò sientieren agraviado, ò agraviados de los dichos Inquisidores y Juezes de bienes, ò de alguno dellos, pueden tener y tienen recurso à los del nuestro Consejo de la Santa y General Inquisicion que en la nuestra Corte reside, para deshazer y quitar los agravios que de los dichos Inquisidores y Juezes de bienes, ò alguno dellos huviessen hecho, desagraviando à los que hallaren ser agraviados, y absolviendo y alcando las censuras y entredichos conforme à justicia, y consultando con su Magestad y conmigo los negocios que convengan, y despachar para el buen expediente dellos las provisiones y cedulas Reales que sean necessarias: à los quales del dicho nuestro Consejo de la Santa y General Inquisicion, y no à otro Tribunal alguno, se ha de tener el dicho recurso, pues solos ellos tienen facultad en lo Apostolico de su Santidad, y Sede Apostolica, y en lo demas de su Magestad, y de los Reyes Catholicos nuestros visabuelos de gloriosa memoria, para conocer y deshazer los agravios que los dichos Inquisidores, y Juezes de bienes, ò alguno dellos hixiere, ò hizieren: y assi mandamos se guarde y cumpla de aqui adelante todo y por todo, segun y como dicho es; que si sobre los dichos negocios de que los dichos Inquisidores y Juezes huvieren empeçado à conocer, ò y yà que no ayan empeçado à conocer, pertenezca el conocimiento dellos à los dichos Inquisidores y Juezes alguna persona, ò personas, pueblos, ò comunidades, ò alguno de nuestros Fiscales, à vos, ò alguno de vos recurriere, lo remitais, y remitid, sin entremeteros à conocer dellos à los dichos Inquisidores y Juezes, con los del dicho nuestro Consejo de la General Inquisicion: y si hasta agora huviere des en alguno de los dichos negocios procedido, ò hecho autos algunos, ò dado mandamiento, ò provisiòn, ò provisiones, los repongais y deis por ningunas, y no fagades, ni alguno de vosotros faga ende al, porque assi conviene al servicio de nuestro Sennor, y de su Magestad; y esta es su voluntad y mia, y de lo contrario nos teniamos por desservidos; è derogamos, è revocamos todas y qualesquier cedulas que hasta aqui ayan sido dadas, que sean en algo contrarias à lo susodicho, ò que contengan otra orden y forma de lo en esta mi cedula contenido. Fecha en la Villa de Madrid à diez de Março de mil y quinientos y cincuenta y tres annos. *Yo el Principe.* Por mandado de su Alteza. *Juan Vazquez.*

Ex hoc decreto unum obiter notabile, & ponderatione diguum non omittam, † colligendum 15
ex ejus verbis, ibi: *Vos, ni alguno de vosotros se entremeta por via de agravio, ni por via de fuerça*; junctis illis quæ consecutivè, & per viam rationis relativè ad proximè præcedentia subsequuntur: *Pues si alguna persona ò personas, pueblo, ò comunidades se sintiere, ò sintieren agraviado, ò agraviados de los dichos Inquisidores, ò juezes de bienes, ò de alguno dellos pueden tener y tienen recurso à los del nuestro Consejo de la Santa y General Inquisicion, que en la nuestra Corte reside, para deshazer y quitar los agravios, &c. A los quales del dicho nuestro Consejo de la Santa y General Inquisicion, y no à otro Tribunal alguno se ha de tener el dicho recurso, pues solos ellos tienen facultad en lo Apostolico de su Santidad, y en lo demas de su Magestad, y de los Reyes Catolicos nuestros visabuelos de gloriosa memoria, para deshazer los agravios que los dichos Inquisidores, y Juezes de bienes hizieren, &c.* Quòd Rex Catholicus ab universali & generali facultate concessa suo Senatui Supremo, cæteriſque Cancellariis Regiis cognoscendi per viam violentiæ, ademit has causas quomodolibet tangentes Inquisitionem eamdemque facultatem transtulit in suum Consilium Supremum S. Inquisitionis; saltim in iis violentiis perpetratis ab Inquisitoribus inferioribus, & Judicibus bonorum confiscatorum. Omnia enim Regia Tribunalia precariò à Rege habent potestatem, † cujus est supre- 16
ma Regalia illam minuere, dismembrare, & ad libitum tolerare, & unum, vel alterum genus causarum, seu personarum ab uno adimere Magistratu, & alteri aggregare, & concedere. Cui ponderationi innumerabiles penè & singulares doctrinæ applicandæ erunt, quas longa manu in his terminis accuratè congessimus suprà 1. *part. c.* 14. *per totum.*

Jam pedetentim labimur in secundam partem nostræ principalis quæstionis, † quæ respicit per- 17
sonam immediatam Regis nostri Catholici: an saltim ipse poterit retinere litteras Apostolicas impetratas in contraventionem privilegiorum S. Inquisitionis, & avocatorias primæ ejus instantiæ, aliarumvè quarumlibet, in quibus justa, & legitima subsit causa ad earum executionem suspendendam, & supplicandum Sanctissimum, est quod ipse Rex Catholicus à suo Senatu Regiisque Cancellariis hanc facultatem penitus ademit, & abdicavit.

Hæc quæstio longiori, & accuratiori pro rei qualitate, & gravitate † eget examine, in qua 18
pro parte negativa plurima non contemnenda urgent. Primum, quoniam ex prohibitione harum causarum directa suo Senatui (Regis per-

ſonam repræſentanti ex juribus, & doctrinis abundè congeſtis 1. *p. cap.* 3. §. *unico*, *à n.* 60. *cum ſeqq.*) infertur ad abdicationem totalem hujus Regaliæ à ſuamet perſona Regia, abſoluta enim eſt, & indiſtincta prohibitio; ergo ad jus ſemel à ſe abdicatum, † & renuntiatum amplius nequit redire, ad *l. quæritur*, §. *ſi venditor*, *ff. de ædilitio edicto*, *l. fin. ff. de remiſſione pignoris*, *ſi quis itaque inſtitut. de bonor. poſſeſſion. cap. ex tranſmiſſa*, *de renuntiatio. cap. ex ore de privilegiis*, *cap. quam periculoſum*, 6. *quæſt.* 1.

Secundò, quia licèt regulariter perſona loquen-
19 tis non comprehendatur † in generali diſpoſitione, *l. Inquiſitio. C. de ſolutionibus*, *cap.* 1. ubi Gloſſa ult. *de prohibita feudi alienat. per Federic.* & argum. *l. quidquid*, *ff. communia prædior.* Surdus *conſ.* 152. *n.* 5. Gratianus *diſceptatio. forenſ. to.* 4. *cap.* 771. *n.* 5. Menochius *conſ.* 142. *n.* 23. Sebaſtian. de Medicis *de reg. jur. regula* 1. *verb. Perſona loquentis*, *nu.* 85. plenè Nicol. Vand. *ſingul.* 43. *per totum*, præcipuè *à n.* 7. *& ſeqq.*

Tamen ubi ſubjecta materia † aliud ſuadet,
20 perſona loquentis incluſa cenſe... in eadem diſpoſitione, Cynus *in dict. l. Inquiſitio*, *C. de ſolutionib.* Craveta *conſil.* 274 *poſt. n.* 12. cum aliis per Menochium *de præſumptionibus*, *lib.* 3. *præſumpt.* 44. *n.* 27. Atque etiam comprehenditur, quando
21 eadem † militat ratio in perſona loquentis, quæ in alia, Salicetus *in dict. l. Inquiſitio.* Cagnolus *in l. frater à fratre*, *n.* 114. *ff. de condict. indebiti*, Antonius Gabriel. *commun. concluſion. tit. de verb. ſignificat. concluſ.* 9. *n.* 7. Menochius *dict. præſumpt.* 44. *n.* 28.

In hoc igitur cauſarum genere, & ſubjecta
22 materia, & rationis identitas † id ipſum ſuadent, na... ſi prohibitio decreti, ne negotia tangentia S. Inquiſitionem (quæ omni ſigillo & ſecreto gerantur) ad Tribunalia Regia trahantur: ob id fit, ne arcana S. Tribunalis pandantur: idem inconveniens adaptatur Regio perſonali examini, maximè cùm in eiſdem nihil decernat ſine Conſilio ſapientium à ſe ſpecialiter electorum, ut inferiùs. Ergo idem jus ſtatuendum, & ad ipſum Regem extendenda erit ſua generalis prohibitio, & ademptio.

Tertiò probatur, nam quidquid ſit de alio quolibet genere † retentionis litterarum Apoſto-
23 licarum, urgente juſta, & rationabili cauſa ad earum ſuſpenſionem, tamen litteræ avocatoriæ primæ inſtantiæ S. Inquiſitionis, nec ab ipſo Rege ut protectore Concil. Trid. retineri poſſunt, nec cauſa S. Inquiſitioni remittenda, nam Regis protectio ceſſat, ubi Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 20. *cauſæ omnes*, ceſſat, & non diſponit, prout abundè diximus ſup. hac 2. *p. c.* 4. *n.* 5. *& ſeqq.* & alibi ſæpè: ſed prædictum Trid. decretum Ordinarii dumtaxat primam inſtantiam præſervat, ibi. *Cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes in prima inſtantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoſcantur*, *&c.*

Ergo excludit Inquiſitores, qui non Ordinarii ſunt, ſed merè Delegati à Sede Apoſtolic † &
24 Delegatam dumtaxat, non Ordinariam exercent juriſdictionem text. eſt *in cap. per hoc*, *de hæreticis*, *lib.* 6. Abbas *in cap. excommunicamus el.* 1. *n.* 13. *de hæreticis*, & ibi etiam Marian. Socin. *n.* 70. Decius *in c. cauſam*, *n.* 10. *de officio Delegati*, Alciat. *in rubrica*, *n.* 19. *de officio Ordinar.* Simanchas *de Catholic. inſtitut. tit.* 34. *n.* 3. Director. Inquiſitor. *part.* 3. *quæſt.* 4. & ibidem Penia *commento.* 53. Paramus *de origine Officii S. Inquiſitionis*, *lib.* 3. *q.* 2. *n.* 37. Molina *de juſtitia & jure*, *to.* 6. *diſp.* 28. *n.* 1. Petr. Barboſ. *in l. cum prætor*, §. 1. *n.* 44. *& 51. cum ſeqq. ff. de judiciis*, Aug. Barboſ. *in remiſſione ad c. per hoc*, *de hæreticis*, *à n.* 4. *cum ſeqq.* plurimos refert. Narbona *in tom.* 3. *Recopil. lib.* 4. *tit.* 1. *l.* 20. *gloſ.* 22. *n.* 79. Zanardus *in director. Theologo. part.* 2. *præcepto.* 1. *cap.* 6. Moſcovius *de majeſtate militantis Eccleſiæ lib.* 1. *part.* 1. *cap.* 11. Homobonus *de ſtatibus*, *part.* 1. *cap.* 8. Torreblanca *de Magia*, *lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 2. 11. *&* 12. cum Molina *de juſtitia & jure*, *tom.* 5. *tract.* 5. *diſputat.* 29. *n.* 7. Souſa *in Aphoriſmo Inquiſitor. lib.* 1. *cap.* 2. *per totum*, Diana *moral. reſolut.* 4. *part. tract.* 8. *reſolutio.* 1. Gloſſa *in cap. accuſatus*, §. *ſanè*, *verbo*, *Manifeſtè*, *de hæreticis*, *lib.* 6. ſumma Roſell. *verbo*, *Hæreticus*, *n.* 3. Sylveſter. *verbo*, *Hæreticus*, §. 2. *n.* 5. Squella cenſ. *de Fide. cap.* 58. *n.* 1. Rojas *ſingular.* 110. *n.* 1. *&* 2. Decianus *in practica criminal. lib.* 5. *cap.* 23. *n.* 9. Pegna ad Eymericum, *in directorio*, *part.* 2. *quæſt.* 42. *commentario* 67. Torreblanca *de jure ſpirituali*, *tom.* 1. *lib.* 15. *cap.* 3. *à n.* 5. *cum ſeqq.* & ex nonnullis ex allegatis noviſſimè Eſcobar. *de puritate & nobilitat. probanda*, 1. *p. quæſt.* 6. §. 2. *n.* 24. *&* 25.

Ergo ſi Inquiſitores ſunt Delegati ſub diſpoſitione Concilii Trid. *in d. c. cauſæ omnes*, quòd tantùm Ordinariorum Judicium † primam præ-
25 ſervat inſtantiam; non includuntur; & per conſequens Regis protectio ceſſare debet, cum litteræ Apoſtolicæ avocatoriæ cauſarum S. Inquiſitionis in prima inſtantia Tridentini decretum (cujus eſt protector) non percutiat, quia cui non conveniunt verba diſpoſitionis, diſpoſitio non adaptatur, *l.* 4. §. *toties*, *ff. de damno infecto*, *l. quod conſtitutum*, *ff. de militari teſtam.* Caſtillo *controverſ. lib.* 5. *cap.* 82. *à principio.*

Iis tamen & aliis minimè obſtantibus, contrarium erit conſtanter † affirmandum, nimirum de
26 jure munito quotidiana praxi, & uſu, necnon indulto Apoſtolico, poſſe Regem noſtrum Catholicum ſua Regalia retentionis litterarum uti in quibuslibet cauſis tangentibus S. Inquiſitionem, in quibus urgeat neceſſitas, & cauſa legitima ſubſiſtat, ita ut ſua Regalis perſona nullatenus ſit incluſa, nec aliter comprehenſa in ſuo decreto prohibitivo, & abdicativo harum cauſarum, de quo ſupra *n.* 14. Conſtans eſt etenim †
27 hujuſmodi Regaliam protectionis inſeparabiliter inhærere Regiæ dignitati indiſtinctè quoad omnes ſuorum Regnorum vaſſallos, maximè Eccleſiaſticos, dogmata Orthodoxæ Fidei, & Catholicæ Religionis, ſicuti abundè probavimus 1. *p. c.* 1. *per totum*, *&* 2. *p. c.* 2. *&* de *Regia protect. tom.* 1. *p.* 1. *c.* 1. *à principio.*

Et in ſpecie probatur ex Regio decreto infrà tranſcripto, *n.* 51. quo ſe vocat Rex protectorem S. Inquiſitionis, *& in lib.* 4. *conſultationum Supremi Conſilii S. Inquiſitionis fol.* 114. adeſt decretum noſtri Regis Catholici ſuper apprehenſione Brevis Imperati per Capitulum Cathedralis Valentinæ, adverſus Inquiſitorem Generalem inter alia, ita Rex ait. *Porque como Protector que ſoy del Santo Oficio y que tanto debo atender à la conſervacion de ſu juriſdicion*, *&c.* Ac pariformiter ipſum Conſilium ſupremum in quamplurimis conſultationibus factis Regi eumdem aſſiduè fatetur protectorem unicum S. Inquiſitionis, ut ex *d. lib.* 4. *conſultationum*, *fol.* 17. *fol.* 99. *&* *fol.* 152. & aliis multis conſultationibus ejuſdem *lib.* 4. hoc idem apparebit.

Et ideò infixa eſt, & adhæret hæc protectionis Regalia uſibus † Regiæ Coronæ; ut ſit ab
28 ea

ea inſeparabilis, quam ipſe Rex à ſe abdicare nequit, nec renuntiare, niſi ſimul ipſi Coronæ renuntiet, & à ſe abdicet, ex copiosè per Nos ſcriptis ſup. 1. *p. cap.* 1. *à n.* 102. *cum multis ſeqq.* omnino videndis, & præſenti articulo applicandis.

Qua propter in ſuo decreto prohibitivo, & ab-
29 dicativo harum cauſarum † à ſuo Senatu, & Regalibus Cancellariis, Regia perſona includi non poteſt, quia ſubjecta materia protectionis, & recurſus id nec ſuadet, nec abdicationem hanc permittit: illa quippè abdicatio, ſeu inhibitio, & avocatio facultatis à ſuis Magiſtratibus, & Tribunalibus majorem ſuæ Regaliæ, juris, & poteſtatis penes ſe remanentis oſtentant, ad latè tradita, & ſignanter cumulata in propoſito, ſuperiùs 1. *p. cap.* 14. *per totum.*

Deinde quia omnia Tribunalia Regia, & Ma-
30 giſtratus † nomine Regis, & precario ab ipſo Rege exercent, ut *in d. c.* 14. *n.* 30. *cum ſeqq.* Abſurdum quippè foret, quod dominus ex revocatione mandati amitteret jus ſuum in re mandata, nec non dominus precarium revocans, contra omnia juris principia.

Nam eodem modo, quo † ab ipſo Principe
31 tamquam à fonte poteſtas defluit, ita ad eum refluit, & revertitur ex copiosè congeſtis per Gonçalez *de menſib. & alternati, in* §. 1. *proœmiali, à n.* 9. *cum ſeq.* Giurba *conſ.* 52. *n.* 24. *& conſ.* 59. *n.* 3.

Rex etenim non tam amplam facultatem ſuo Se-
32 natui, & Magiſtratibus concedit; quin ſibi † majorem reſervaverit poteſtatem, *c. dudum* & ibi Gemina. *n.* 5. *de præbendis in* 6. Bald. *conſ.* 326. *ad fin. vol.* 1. Anchar. *conſ.* 28. Pariſ. *conſ.* 83. *n.* 15. *vol.* 4. Camil Bore. *conſ.* 86. *n.* 15. latè Covarr. *practic. quæſt.* 4. Natta. *conſ.* 405. *& conſ.* 408. *n.* 7. & copioſiùs *in conſ.* 487. Flami. Carta. *deciſ.* 68. *n.* 2. Jacob. Gall. *conſ.* 105. *n.* 25. Alba. *conſ.* 62. *n.* 17. *& conſ.* 64. *n.* 87. Peregrin. *tract. varii, lib.* 1. *n.* 74. *& conſ.* 1. *n.* 12. *vol.* 1. Cephal. *conſ.* 539. *n.* 51. Berojus *conſ.* 74. *n.* 3. *vol.* 1. *& conſ.* 156. *n.* 8. *vol.* 3. Giurba *conſil.* 59. *n.* 13. Inde inferens, quod ex poteſtate remanente, & perſeverante † in Rege pro-
33 venit ſuppreſſio, & abdicatio, ſeu diminutio facultatis & exercitii à ſuis Magiſtratibus; ex Reuſnerio, *deciſ.* 21. *n.* 26. *p.* 4.

Quod ſi ex ipſa confeſſione † facultatis (quæ
34 magis apta eſt ad abdicationem juris, & poteſtatis concedentis) Regis poteſtas præſervatur; quantò magis præſervata cenſebitur ex revocatione facultatis conceſſæ, & abdicatione, quæ ſui natura apta eſt & deſtinata ad juris attractionem, &
35 conſolidationem. Quò tendunt & clarè judicant † illa verba ejuſdem Regii decreti prohibitivi paulò poſt medium: *Pueden tener y tienen recurſo à los del nueſtro Conſejo de la Santa general Inquiſicion, que en la nueſtra Corte reſide, para deshazer y quitar los agravios, que los dichos Inquiſidores, y Juezes de bienes, ò alguno dellos huvieſſen hecho, deſagraviando los que hallaren agraviados, y abſolviendo y alcandolas cenſuras y entredichos, conforme à juſticia, y conſultando con ſu Mageſtad, y comigo los negocios que convengan, y deſpachar para el buen expediente dellos las proviſiones y cedulas Reales que ſean neceſſarias, &c.* Quibus oſtenditur apertè ſupremam illam majoriam, & Regaliam protectionis penès Regalem perſonam remanere, & præſervatam eſſe quæ nullo modo includi poteſt in prohibitione generali.

Nec ad id rationis, & inconvenientis identi-
36 tas conſiderata † in ſecundo argumento, *n.* 21. *&* 22. perſonæ Regis, ſicut aliis, adaptari poteſt, nec attendi (abſit) quoniam in Regiis Tribunalibus continuò aſſiſtit multitudo litigantium, & officialium, quarum præſentia infringit ſecretum *harum cauſarum*, & præbet occaſionem inconvenienti: at quando Rex ipſe uti vult hac retentionis Regalia, elegit graviſſimos doctores & fidentiſſimos Senatores, † qui omni ſigillo & ſe- 37
creto privatim congregati examinant litteras, & de inconvenientiis (ſi quæ ſunt) & legitima cauſa ad earum ſuſpenſionem Regem conſulunt, qui vel retinendas & Pontificem ſupplicandum humiliter, vel relaxandas, ut exequantur, decernit; & hæc eſt praxis, & ſtylus frequenter uſitatus in examine harum cauſarum, & negotiorum ad litterarum hujuſmodi retentionem. Cui procedendi modo ſecreto conſonant quæ ex aliis pluribus Doctoribus annotavimus hac 2. *part. cap.* 11. *à n.* 105. circa ſcandala vitanda, & tollendas violentias perpetratas per ſuperiores Religioſos.

Ex quibus & aliis inſuper dicendis directè ſatis fit primo, & ſecundo fundamentis in contrarium conſideratis.

Hinc rectè affirmat Simanchas *de Catholic. inſtitut. tit.* 45. *n.* 54. *& ſeqq.* Quòd ſi Summus Pontifex † conceſſerit reſcriptum, ſeu privile- 38
gium aliquod in præjudicium officii S. Inquiſitionis, illi eſſe obtemperandum, in executione autem ſuperſedendum, & quod jure defenſionis naturalis Princeps poteſt retinere has litteras Apoſtolicas. Quem ad litteram laudavimus ſup. 1. *part. cap.* 2. *à n.* 8. & alii plures Doctores ibidem citati ejuſdem Simanchæ verba recenſentes ſequuntur.

Hac ergo Regalia retentionis, & impeditiva executionis litterarum † Apoſtolicarum impetra- 39
tas, aut aliter expeditas contra privilegia S. Inquiſitionis, ſemper modo prædicto uſi fuere Reges noſtri Catholici, & aſſiduè utuntur; quoties eſſe offert occaſio, juxta caſuum varietatem colligendorum ex multis decretis, & epiſtolis Regum ſtatim ad litteram inſerendis, quas ex Regalibus regiſtris annotavi, & collegi, quæ etiam & plurimæ aliæ non deficiunt è regiſtro ſecreto ſupremi hujus Conſilii Sanctæ Inquiſitionis penes ejus meritiſſimum Secretarium Sebaſtianum de Huerta: & in primis referenda erit ad hoc ſingularis pragmatica Catholici Regis Ferdinandi, anno 1509.

Nos Ferdinando, &c. Sicuti dudum noſtras pervenit ad aures, † ſunt permulti qui de Ortho- 40
doxa fide ſuſpecti, & apoſtatica pravitate commaculati exterius in Hiſpaniarum Regnis, Ditioni & gubernationi noſtræ ſubjectis correptionem Sancti officii Inquiſitionis contra ipſam hæreticam pravitatem pertinentes ad partes Italiæ, aliaque diverſa loca profugerunt; quorum ſtatuta memoria & fama, etſi ob eorum crimina atque demerita in ipſorum contumaciam, per ſententiam Reverendorum Inquiſitorum contra crimen prædictum per Sedem Apoſt. deputatorum judicialiter atque juridicè deleti ſint, ignique traditi, ipſi tamen hæretici promulgati Romanam Curiam adhiberi, non erubuerunt, ubi cum ſiniſtris & falſis informationibus à Beatiſſimo noſtro Papa, ejuſque Pœnitentiariis, & aliis Judicibus Apoſtolicis nonnullas executionis, & abſolutionis Bullas, Brevia, Reſcripta, ſive litteras Apoſtolicas ſurreptitiè, & obreptitiè impetrare conati ſunt, quas certò ſcimus, Sanctitatem ſuam, ſi de rei veritate ſibi conſtaret minimè unquam conceſſiſſe, quibus quidem Bullis, Brevibus, ſeu Reſcriptis itaque utuntur, & uti intendunt ipſi hæretici denuntiati, ut

ut earum vigore & cognitione, & jurisdictione prædictorum Inquisitorum omnino se liberos & immunes existiment. Unde cum eidem S. Inquisitionis Officio præter mentem, ac intentionem suæ Sanctitatis, vel maximum accedat impedimentum atque dedecus criminibus ipsis impunitis, & hæreticorum conscientiis remanentibus, hujusmodi verò innodati, cum de Christianæ Religionis agatur argomento, opportunè consulere perneccssarium nobis visum; & quam ob rem volentes ne de Bullis & aliis præmemoratis surreptitiè ut præfertur, obtentis impetrantes utantur indebitè, & absque priore cognitione surreptionis, aut validitatis earumdem tenore præsentis pragmaticæ sanctionis cunctis futuris temporibus firmiter valituris de certa nostra scientia & consulto, motuque proprio statuimus, sancimus, providemus, & ordinamus, quod deinceps nulli hominum liceat in universis terris & Regnis ditionis nostræ præsentare, seu exhibere Inquisitoribus seu ministris dicti Sti Inquisitionis officii, aut aliis quibuscumque Judicibus, vel personis. *Nec in vivis, aut per vicos, vel compita affigere, seu quoquo modo divulgare Bullas, Brevia, Rescripta, provisiones, commissiones, inhibitiones, sive litteras per Sedem Apostolicam, aut ejus Legatos, Nuntios, vel Ordinarios indultas sive concessas sub quacumque verborum forma in favorem cujuscumque personæ obtentas dictum Sanctæ Inquisitionis officium directè vel indirectè tam agentes, aut impedientes, nisi primitus nobis oblatæ fuerint, & in nostro Sacro Consilio de surreptione & obreptione prædictis maturè recognitæ, vel si opus fuerit Sedes Apostolica super ipsis consulta, & de volumate ipsius certiores facti fuerimus, & inde litteræ executoriæ à nobis fuerint emanatæ; quas justè & rectè impetratis concedere non dedignamur, cum quibus dumtaxat, & nullo alio modo dictæ litteræ Apostolicæ impune præsentari possint, aut eis quisquam uti, vel sibi suffragari valeat, quod si quis ausu temerario dictas contra formam hujusmodi nostræ pragmaticæ sanctionis* (quod non credimus) agere, venire, aut quomodolibet intentare præsumpserit, eum ipso facto inimicum nostrum declarantes, in pœnam capitis bonorumque suorum confiscationem, irremissibiliter incursum decernimus, mandantes hac eadem serie, ac etiam inhibentes Notariis, & scribis universis sub pœna prædicta, officiorum privatione, ne quamvis requisiti fuerint in vim præstiti juramenti quo eos tali casu absolvimus præsentationibus dictarum Bullarum & rescriptorum dictum Sanctæ Inquisitionis officium tangentium interesse, vel assistere, aut de ipsis, vel aliquo eorum actu instrumentum, vel scripturam aliquam recipere, vel testificari, aut scribere valeant, quam etiamsi fieri contigerit, contra hujusmodi ordinationem nostram irritam & nullam decernimus, omnique effectu & vigore in judicio, & extra carentem. Quocirca, universis & singulis officialibus nostris majoribus & minoribus ubilibet Regnorum & terrarum Ditionis nostræ constitutis, & constituendis, ad quem, seu quos spectet, *Quascumque etiam Ecclesiasticas personas sub pœna occupationis temporalitatum & perpetui exilii ab omni Ditione nostra, requirentes & exhortantes, dicimus & distinctè inhibemus ad incursum nostræ indignationis & iræ pœnamque florenorum auri quinque millium*, à bonis cujusque contra facientes irremissibiliter exigendorum, nostrisque inferendorum æraris, quod nostram hujusmodi pragmaticam sanctionem, statutum, & ordinationem, ac omnia & singula in ea contenta ad unguem teneant, & observent, tenerique & observari faciant inviolabiliter per quoscumque & contra præmissa non observantes, aut contra facientes rigidè procedant, usque ad integram pœnarum prædictarum executionem, & in contrarium facta & processa revocent ad pristinumque statum reducant, prout nos eo casu reducimus, cum præsentibus cauti contrarium facere, quavis ratione seu causa, si gratiam nostram earum habent, pœnamque patratam verentur incurrere, & ut de præmissis ignorantia prætendi, vel ignorari non possit: volumus atque mandamus præsentem nostram pragmaticam sanctionem per loca solita civitatum, oppidorum & terrarum dictorumque Regnorum nostrorum ubi expediat, seu opus fuerit voce præconis publicari, atque nuntiari, in cujusque rei testimonium præsentes expediri jussimus, nostro secreto sigillo sub quaque impressione negotia dicti Sacri Officii Inquisitionis expediuntur, à tergo munitum: *Datum in Villa Vallisoleti, trigesimo primo Augusti indictione anno à Nativitate Domini* 1509.

Fue sacado del libro de instruciones que esta en la Camara del Secretario del Santo Oficio de la Inquisicion de Valencia, registrado *fol.* 127. Y concuerda con dicho registro, de que doy fe. *Yo Pedro Gaell. Secretario.*

El Rey.

NUestro Corregidor de la ciudad de Murcia, ò vuestro Lugarteniente en el dicho oficio: yo he sido informado, † que algunas 41
personas, no mirando al servicio de Dios, è mio, han avido ciertos despachos contra el Santo oficio de la Inquisicion: por ende yo vos mando, que cada y quando vinieren à vuestra noticia los dichos despachos, *proveais como aquellos no se publiquen, sin que primeramente sean vistos y examinados por los de nuestro Consejo, y se provea en ello lo que convenga à servicio de Dios, y bien del Santo Oficio*, è à las personas que vinieren à intimar, è publicar los tales despachos, los embiad à esta Corte à buen recado, para que se provea sobre ello lo que convenga al bien del Santo Oficio. Fecha *en la Villa de Valladolid à quatro dias del mes de Mayo de mil è quinientos è veinte y siete annos. YO EL REY.* Por mandado de su Magestad, *Ugo de Urries.*

Ex his duabus Regiis Schedulis apertè colligitur, & retentionem litterarum † tangentium 42
S. Inquisitionem pertinuisse etiam examini Senatus Supremi Regii, ut in prioris illis verbis, ibidem: *Nisi primitus nobis oblatæ fuerint, & in nostro Sacro Consilio de surreptione, & obreptione prædicta maturè recognitæ, &c.* in proximè præcedenti ibidem: *Proveais como aquellos no se publiquen sin que primeramente sean vistos y examinados por los del nuestro Consejo, &c.* Quæ verba absolutè & indistinctè prolata à Rege † jux- 43
ta usitatum stylum de supremo Consilio justitiæ intelliguntur. Certum est enim & indubitabile, quod quando Rex loquitur de suo Consilio justitiæ simpliciter id nominat, *mi Consejo*, ad differentiam cæterorum, quæ signanter & specificè nominat cum adjectione nominis appellativi: *Mi Consejo de Estado, mi Consejo de la Camara, mi Consejo de la Santa y General Inquisicion.* Et sic de singulis, ita ut simplex † & ab- 44
soluta

ſoluta Conſilii nominatio de Supremo Conſilio Regio juſtitiæ intelligatur, quia analogum per ſe ſumptum ſtat pro famoſiori ſignificato, *c. pudor. 32. q. 2. §. ſed jus quidem civile, inſtit. de jure natur. gent. & civil.*

Tamen cùm hæ ſchedulæ Regiæ ſint anteriores *de anno 1509. & de anno 1527.* tempore quo indiſtinctè omnium quarumlibet cauſarum recurſus pro retentione pertinebat ad Senatum Regium: poſtea verò *anno 1553.* emanavit Regium decretum ſup. *n.* 14. relatum, quo à Senatu, & omnibus Tribunalibus Regiis abdicatæ fuerunt, & diſmembratæ omnes † cauſæ tangentes S. Inquiſitionem, ne ad ea recurri poſſit per viam violentiæ, quod in viridi eſt obſervantia, & conſtanter cuſtodi. 45

Aliæ inſuper adſunt quàm plures proviſiones Regis ab ipſo immediatè emanatæ ad apprehendendas litteras à Romana Curia impetratas in variis negotiis tangentibus S. Inquiſitionem, & ejus indul.is & privilegiis Apoſtolicis detrahentes, quæ Regis Regaliam hanc patenter offendunt.

El Rey.

JUlian de Reinoſo Alguazil del Officio de la Santa Inquiſicion: yo ſoy informado, † que ciertas perſonas han ganado algunas Lettras ſurrepticiamente en perjuizio del Oficio de la Santa Inquiſicion, è porque cumple ad b.en del Santo Officio: *Y vos mando, que à la perſona, ò perſonas, que las dichas letras preſentaren ante los devotos Inquiſidores de Sevilla, que los prendais, è los tengais preſos, è a buen recapdo, en el lugar que os pareciere, facta que otra coſa por mi vos ſerà mandado*, è no fagades ende al, ſo pena de la nueſtra merced. Fecha *en la Villa de Madrid à diez y ſiete dias del mes de Marco de mil y quinientos y diez annos. YO EL REY.* Por mandado de ſu Alteza, *Juan Ruiz de Calcena.* 46

El Rey.

VEnerable Inquiſicion no poco avemos ſentido el atrevimiento que ſe ha tenido en citar à las perſonas † contenidas en vueſtro memorial, que por parte de Miguel Sanchez del Romeral, dezis, que han ſido citadas, bien quiſieramos que nos embiarades traslado de la dicha citacion, y el nombre del Notario, y de los teſtigos que fueron en fazer eſtos autos de la citacion, porque ſe pudiera en todo major proveer, ſi quando eſto llegare fecho, non perdonies procurar por todas las vias que pudieredes, en ſaber el nombre del dicho Notario, y en aver el traſlado entero de todos autos, ſobre lo qual eſcribimos al Marques de Camares nueſtro Governador en el Reino de Navarra; porque ſiendo por vos informado, faga prender al Notario, ſi ſe fallare en todo aquel Reino; è que dè favor al Alguazil, è perſonas que vos embiarades para ello. Tambien eſcrebimos à Roma muy recio ſobre eſto; *porque ſin duda es coſa de eſcandalo, dar lugar à ſemejante deſorden*; parecenos, que demas ed lo que aora provemos, debeis luego ajuntar todos eſtos Letrados, y perſonas que han ſeido citadas, y todos juntamente, vel las proviſiones que nos debemos fazer ſobre eſto, que todas ſe farán con la diligencia y preſteza que ſe requiere. Y eſto ſe faga luego en todo caſo. Muy bien nos parecio la diligencia que puſiſtes con las perſonas à quien ſe avia fecho comiſſion, para declarar ſobre los bienes confiſcados en tierras de Cavalleros, que cierto es pues no ſe avia preſentado viniendo el Regente el poder era eſpirado, y aſſi no ay neceſſidad de faze. por aora ſobre eſto, proviſion alguna, pues aquellos à quien tocaron fueron negligentes. Dada *en Valladolid à tres dias del mes de Febrero del anno mil y quinientos y treze. YO EL REY. Galcena Secretario.* 47

El Rey.

ILuſtre y muy Reverendo Arçobiſpo, nueſtro muy caro y muy amado ſobrino hijo: y à aveis ſabido, † como a inſtancia de Miguel Sanchez del Romeral, han ſeido citados los Inquiſidores y perſonas que entrevinieron en les conſejar y determinar ſu proceſſo, ha ſeido coſa de muy mal exemplo, y digna de mucho caſtigo, por aora eſcribimos à Roma como conviene, y tambien al Marques de Camares nueſtro Governador en Navarra, que con mucha diligencia intienda en prender al Notario, y las demas perſonas que han entrevenido en fazer los autos de la citacion; rogamos vos afectuoſamente, que vos como Lugarteniente General nueſtro, con conſejo de los Letrados que han ſeido citados, fagais ſobre eſto todas las recias proviſiones que vieredes que ſon meneſter, y ſe deben fazer para caſtigo de tan grande atrevimiento, y deſorden, faziendolo como de vos bien confiamos, y la neceſſidad del negocio lo requiere, que aſſi conviene al ſervicio de Dios, y buen y conſervacion de eſſe Santo Oficio. Y de lo que ſe avra fecho, y vieredes que nos debemos de acà mas proveer, nos eſcrebid, que en acepto placer y ſervicio lo tendremos. E ſea Iluſtre, &c. De la Villa *de Valladolid à tres del mes de Febrero del anno mil y quinientos y treze. YO EL REY. Galcena Secretario.* 48

El Rey.

MArques Pariente, Lugarteniente è Capitan General en el Reino de Navarra: faziendoſe el Oficio de la Inquiſicion en la Ciudad de Zaragoça, † fue pocos dias ha quemado en eſta tua uno llamado Miguel Sanchez del Romeral, vezino de Zaragoça; el qual ſe fuyò à Roma, è parece ſer que ſe recogiò à la Rotta, è procura de aver una citacion contra los Inquiſidores, è oficial de Zaragoça, è contra los Letrados que entrevinieron en el Conſejo de la Inquiſicion dicha; è contra el Juez de bienes, è los Procuradores Fiſcales: *E eſta notification diz que ſe ha publicado en la ciudad de Tudela, è en la Villa de Caſcante, coſa muy eſcandaloſa, è que faſta oy, dende que la inquiſicion ſe comenco nadie tuvo tal atrevimiento.* De lo qual yo he avido mucho enojo, è porque es razon que ſe faga ſobre ello exemplar caſtigo: por ende yo vos encargo è mando, que trabajeis en ſaber, que Notarios è perſonas entrevinieron en fazer la dicha citacion, è los fagais prender, do quiera que en todo eſſe Reino puedan ſer avidos, y preſſos, y bien guardados los tened, è me aviſad de ello, è al Alguazil è perſonas, que los dichos Inquiſidores de Zaragoça embieren ſobre eſſo, dares todo el favor que overen meneſter, que yo ſerè dello muy bien ſervino. Pecha en *Valladolid à tres dias de Febrero de quinientos y treze annos. YO EL REY.* Por mandado de ſu Alteza, *Juan. Ruiz de Calcena.* 49

El Rey.

COrregidores, Aſſiſtentes, Alcades, y otras juſticias, y Juezes qualeſquier, de todas las
50 Ciudades, † Villas, lugares de los nueſtros Reinos, y Señorios, y à cada uno y qualquier de vos; en vueſtros lugares, y juriſdiciones, à quien eſta mi cedula fuere moſtrada, ò ſu tranſlado ſignado de Eſcrivano publico. Sabed, que yo ſoy informado, que los Venerables Inquiſidores contra la hereticа pravedad y apoſtaſia, que reſiden en la Villa de Valladolid, y ſu partido, mandaron prender por el delito de la Heregia al Doctor Ordas, &c. Y ſequeſtrar todos ſus biennes, y los frutos y rentas de ſus beneficios Eccleſiaſticos, è que trahiendole preſo el Alguazil de la Santa Inquiſicion ſe le ſolitò el, è diz que es ido à Corte de Roma, à procurar con ſinieſtras informaciones, Bullas, y proviſiones Apoſtolicas, para que los dichos ſus biennes, & frutos le ſean deſembargados, y reſtituidos: è porque ſegun me es fecha relacion, los dichos Inquiſidores proceden contra el dicho Doctor Ordas, en abſentia, è rebeldia ſobre el dicho delito: *Yo vos mando, que ſi algunas Bullas, ò citaciones, ò Letras Apoſtolicas, ò executoriales, ò monitorios penales, fueren traidos è preſentados ſobre los dichos biennes, è frutos de beneficios del dicho Ordas, ſuppliqueis dellos para ante nueſtro muy Santo Padre, è fagais ſobre ello los autos y diligentias que fueren neceſſarias deber hazer* (y entretanto, y faſta que la cauſa criminal que contra el dicho Doctor Ordas ſe trata en el dicho Santo Oficio ſea determinada mediante juſticia, *è facta qué ſu Santidad major informado, lo mande proveer y remediar, no conſintais ni deis lugar que ſe alce el embargo, y ſecreſto*, que eſtà puеſto en los dichos bienes y frutos, ni que hagan otros autos algunos ſobre ello. Fecha *en la ciudad de Tolsdo a quinze dias del mes de Junio, anno de Nacimiento de nueſtro Sennor Jeſu Chriſto de mil è quinientos è nueve annos. Yo la Reina.* Sor mandado de ſu Mageſtad, *Juan Vazquez. Iva ſennalada de los Sennores del Conſejo.*

Quæ Regia proviſio attentè legenda erit, ut expedita ad apprehendendas litteras Apoſtolicas impetratas contra primam Inquiſitorum inſtantiam.

El Rey.

ESpectable Don Fernando de Borja mi Lugarteniente y Capitan General. Por lo que eſcribe el Cabildo de eſſa Santa Iglezia, † de que
51 và aqui copia, vereis los recurſos que ha intentado en Roma, ſecando Breves en apelacion de los dos autos que eſſe Santo Oficio pronunciò, el uno para la paga de la penſion que tiene el Inquiſidor General, Arçobiſpo de Damaſco mi Confeſſor, en el Audiencia de Xativa, y una Canongia de la miſma Igleſia; y el otro para que garde el Cabildo la coſtumbre en ompannar dos Canonigos, y dezir otro la Miſſa al Tribunal del Santo Oficio, el dia que và aquella Santa Igleſia à la publicacion del Edito de la Fe: dareisle luego mi carta, y a entender el vivo ſentimiento que me queda dello, communicandos en la minuta con el Arçobiſpo à quien eſcribo tambien ſobre lo miſmo, procureis que luego al punto ſe aparte, y deſiſta el Cabildo de ſemejantes inſtancias en Roma, trayendo teſtimonio de averlo aſſi cumplido; *el qual os han de entregar à vos con todas las Bullas ò Letras que en razon de lo referido ſe huvieren expedido ſin uſar dellas pues como les digo en mi carta, no ha de que dar conſequencia de exemplar tan dannoſo, ni permitir eſcuſa ni dilacion alguna, ſupueſto, que como Protector, y Patron que ſoy del Santo Oficio, y que tanto debo atender à la autoridad y conſervacion de ſu juriſdiction, y prerogativas, he de llegar à uſar de los ultimos medios para defenderla*: Si bien eſpero de ſus obligaciones, qua no daran lugar à que execute todo lo que en eſta parte ſe podrà obrar, pues mandare mirar por ſu juſticia en todo lo que la tuviere, y ſe le debiere. Encargoos, que vos y el Arçobiſpo dandole la carta que và con eſte, trateis la forma de aſſentar la materia, como ſea con entera ſatisfacion del Santo Oficio: y en caſo que el dicho Cabildo no reconozca ſu yerro (que no lo creo) ni ſe ajuſte à lo que le eſcribo, de que ſe aparte, y deſiſta de ſemejantes recurſos, y traiga teſtimonio autentico de Roma de averlo aſſi cumplido, *Entregandoos luego los Breves, ò Letras referidas, uſareis à inſtantia de mi Fiſcal del Banco Regio, pues como Protector y Patron del Santo Oficio me hallò interſſado, como queda dicho, en la conſervacion de ſu juriſdicion, y prerogativas, por ningun caſo he de conſentir coſa en contrario, ni dexar de amparar como debo à tan ſanto Tribunal*, y aviſareiſme lo que en ello ſe hiziere; porque quiero luego tenerlo entendido. Dat. *en Madrid à xxj. de Diziembre 1600. YO EL REY. Femat. Secret.*

Illud obiter eſſentiale tamen ex hac Regia epiſtola notabis, Regem † noſtrum Catholicum aſ-
52 ſerere ſe non ſolùm protectorem Inquiſitionis ſuorum Regnorum, verùm & patronum, cui ſtatur ex *Clement. 1. de probationibus*, & Regis epiſtola, lex eſt, & legis vim habet, & pro lege poteſt allegari, ad tradita ſuprà *1. part. cap. 2. n.* 194. Et in terminis quod Regi aſſerenti ſuum eſſe jus patronatum ſit ſtandum, altiùs comprobavimus in commentariis *de Protect. Regia*, 3. *part. cap.* 10. *à num.* 164. *& ſeq.* Quòd & quotidie etiam fatetur ſupremum hoc Conſilium S. Inquiſitionis, dum in multis conſultationibus factis Regi, illum Patronum, & Protectorem S. Inquiſitionis vocat ut ſuprà *num.* 27. recenſentur.

Juſque patronatûs non ſolùm adquiritur in beneficiis, ſed & aliis in pluribus rebus Eccleſiaſticis, prout in Hoſpitalibus, & in univerſitatibus, quarum Rex noſter eſt Patronus, & Protector; Bobadilla *Politica*, *lib. 2. cap.* 18. *n.* 114. Nos obiter *de Regia protect. 3. p. cap.* 10. *n.* 192. At quod jus Regium patronatus arguì poteſt ex nominatione & præſentatione Inquiſitoris Generalis in vacantibus, quam facit Rex noſter Sedi Apoſtolicæ, ut illum inſtituat. Quia nominatio & præſentatio ſunt fructus juris patronatus, Garcia *de benefic. 5. part. cap. 5. à n.* 1. Atque etiam quondam Rex independenter (ut audivi à diligentiſſimo Sebaſtiano de Huerta Secretario meritiſſimo Conſilii ſupremi Sanctæ Inquiſitionis) nominabat omnes Senatores ejuſdem Concilii, nunc verò ad propoſitionem & conſultationem Inquiſitoris Generalis, quæ omnia manifeſtè arguunt, ſignaque ſunt evidentia hujus Regii patronatus.

Prædictis convenit epiſtola † Catholici no-
53 ſtri Regis, cujus protectione ſolent muniri ſinguli Inquiſitores noviter nominati & miſſi ad Tribunal S. Officii Regni Siciliæ directa Proregi,

ut

ut eviliget, nec patiatur exequi quaslibet litteras à Sede Apostolica emanatas contra S. Officium, aut ejus Ministros; sed prius illas ad Regem remittat examinandas, prout ex eadem epistola latiùs patet, quæ sic se habet.

El Rey.

ILlustre Principe de Paterno y Duque de Alcala primo nuestro Lugarteniente y Capitan General en el nuestro Reino de Sicilia. Ya sabeis lo mucho que Dios nuestro Sennor es servido, y nuestra Santa Fè Catolica ensalçada por el Santo Oficio de la Inquisicion. Y assi es nuestra voluntad, que sus Oficiales y Ministros sean sempre favorecidos. Y porque el muy Reverendo en Christo Padre Don Fray Antonio de Sotomayor Arçobispo de Damasco, Inquisidor General mi Confessor, y de nuestro Consejo de Estado: ha proveido por Inquisidor de esse Reino al Doctor Don Diego de Salazar, que lo era del de Murcia, persona de muchas letras, fidelidad y suficiencia, de quien tenemos buena relacion, y mucha confiança. Por ende encargamos vos, y mandamos, que assi al dicho Inquisidor, como à todos los Oficiales y Ministros de la Inquisicion de esse Reino, deis siempre favor, y hagais dar todo el favor que fuere menester, para que libremente y sin impedimento alguno puedan usar de sus cargos y oficios; como segun tenemos informacion lo aveis siempre acostumbrado hásta aqui, y de vos bien confiamos. *Y si algunas Letras, ò Breves Apostolicos se presentaren tocantes al Santo Oficio, y à sus Ministros, antes de dar la executoria dellas, nos lo consultareis embiandonos sus traslados, para que visto en el nuestro Consejo de la General Inquisicion, se provea lo que fuere servicio de Dios nuestro Sennor, y buena administracion de la justicia.* Que demas de cumplir con lo que sois obligado como Catholico Christiano, y por el cargo que teneis en el Reino, por los dichos respetos nos hareis en ello acepto servicio. *Dada en Madrid à primero de Octubre de mil y seiscientos y treinta y ocho annos. YO EL REY.* Por mandado del Rey nuestro Sennor, *Don Antonio Hurtado de Mendoça.* Sennalada de su Sennoria Illustrissima, Sennores del Consejo, *Pacheco, Salazar, Sotomayor, Zarate, Palavesin, Rueda, Riccho, Andrade.*

Ex iis & aliis authenticis documentis inferiùs referendis satis apertè constat, semper Reges Catholicos evigiles se præbuisse in protectione privilegiorum, & indultorum S. Inquisitionis, & in cunctis negotiis in quibus impetrantur litteræ, quæ illis detrahunt, aut derogant, festinanter occurrit sua utens Regalia, retentionis, ad impediendam executionem earum, & suspendendam, donec examinentur omni secreto, & sigillo eo modo, quo superius annotavimus, *à num. 36. vers. Nec ad id rationis, &c.* Et de inconvenientiis Sancta Sedes per humilem supplicationem consulatur. Quod faciunt Reges nostri non solùm
34 ex vi suæ Regaliæ † generalis, qua tenentur protegere, & defendere Ecclesiam, ejus ministros, & Catholicam Fidem, & œcumenica Concilia: verùm etiam virtute Indultorum Apostolicorum jus attribuentium Regi Hispaniæ, ut sine ejus consensu subreptitia sint omnia rescripta detrahentia indultis, & consuetudini S. Inquisitionis, quorum postmodum exactè mentionem faciemus.
35 Attingamus jam materiam † tertii argumenti superiùs fulminati, *à n. 23.* respicientis primam instantiam S. Inquisitionis; quo diximus, quod dato casu quod Rex Catholicus aliis in negotiis tangentibus S. Inquisitionem possit uti regalia retentionis justa & legitima existente causa: tamen quantum & uti protector Concil. Trid. non poterit retinere litteras Apostolicas avocatorias primæ instantiæ S. Inquisitionis, quæ nullatenus comprehenditur in dispositione, *cap. causæ omnes*, cum exerceat jurisdictionem delegatam, non Ordinariam, dumtaxat præservatam *in dict. cap. causæ omnes*, cujus dispositio Tridentina cùm cesset in hoc casu, pariter & Regis protectio locum non habebit.

Cui difficultati facilè occurres, si subtiliter ponderas connexionem, & complicationem † 56
hujus jurisdictionis Delegatæ Inquisitorem cum jurisdictione Ordinarii, ex cujus commutatione, & participatione illa reperietur in præfato decreto Concilii Trid. præservante Ordinarii primam instantiam, ex quo capite, & ex innumerabilibus Indultis Apostolicis præservantibus Tribunalis S. Inquisitionis Hispaniæ, etiam secundas, & ulteriores instantias, Rex Catholicus Regalia uti potest, prout quotidie utitur, omni conatu reverenti impediens executionem, & intimationem litterarum Apostolicarum, per quas avocantur causæ quomodolibet tangentes cognitionem S. Officii sine Regis consensu, de quibus postmodum erit agendum.

Ad fundamentum igitur hujus inclusionis *in cap. causæ omnes*, supponendum erit causas † hæ 57
reticæ pravitatis esse Ecclesiasticas, & ad forum Ecclesiasticum de jure pertinere, nempè ad Episcopum tanquam Ordinarium, text. est *in cap. qualiter & quando, §. jubemus, de accusationibus, cap. ad abolendam, de hæreticis, cap. Inquisitionis*, ubi: *Cùm merè sit Ecclesiasticum, cap. per hoc, de hæreticis, lib. 6. Clement. 1. eodem titulo*, quamplurimos Doctores ad id congerit Ang. Barbosa *in dict. cap. Inquisitionis, n. 8.* Cui jurisdictioni Ordinariæ per generalem quamlibet, † aut specialem de- 58
legationem harum causarum Papa nec vult, nec intendit derogare, sed potiùs præservare, ut simul cum Episcopo Ordinario Delegatus de his causis cognoscat, text. est expressus *in dict. cap. per hoc 17. de hæreticis, lib. 6. per hoc* (inquit Pontifex) *quod negotium hæreticæ pravitatis alicui, vel aliquibus ab Apostolica Sede generaliter in aliqua provincia, civitate, vel diœcesi delegatur; diœcesanis Episcopis, quin & ipsi authoritate Ordinaria, vel delegata (si habeant) in eodem procedere valeant, nolumus derogare*, cum quo concordat *Clement. 1. de hæreticis.*

Quia Inquisitoribus datur jurisdictio non privativè † sed accumulativè ad Episcopum Ordina- 59
rium, ita ut nec Episcopus sine Inquisitoribus, nec Inquisitores sine Episcopo causas hæreticæ pravitatis terminare possint, Abb. *in cap. excommunicatus el 1. n. 13. de hæreticis*, & ibidem Marian. Socin. *n. 70.* Joan. Andr. de Anania *in §. volumus, n. 1. in principio, & vers. Et propter hoc, & num. 2. vers. & prædictis, num. 3.* & Felinus *num. 4. & in dict. cap. per hoc* adnotarunt in figuratione casus, in principio, Joan. Monach. *n. 1. in princip.* & in verbo *Derogare*, ubi apponit, & solvit, *& num. 2. & seqq.* Probus *ante num. 1.* in verbo, *Non derogat*, Archidiac. *ante secundum*, in verbo, *Volumus*, ubi opponit & solvit; Joan. Andr. *ante n. 1.* in verbo *Volumus*, *& n. 2. ante finem* vers. *in glossa, licet ergo*, Geminian. *in summario, & n. 1. vers. Oppono, quod Episcopus*,

pus, ubi etiam opponit, & solvit, *& n. 3. col. 2. ante fin.* vers. *In ea gloſſa*, & Franch. *in ſummario, & n. 3.* & extat constitutio Urbani IV. edita *anno* 1261. incipit: *Licet ex omnibus*, in vers. *Nec prætextu*, relata per Franciſc. Pegn. *in Direct. Inquiſitor. inter litteras Apoſt. fol. mihi* 52. *& ſeqq.* Ubi ampliùs, quod ſicut per delegationem
60 causæ factam Inquiſitori, † non derogatur juriſdictioni Epiſcopi; ita nec etiam derogatum cenſetur juriſdictioni Inquiſitoris per delegationem factam Epiſcopo; Joan. Calder. *in tract. de hæret. rubr. de proceſſibus Inquiſit. ante numerum* 1. Roſel. *in ſumma, in verbo, Hæreticus. n.* 48. Summa Sylveſtrin. *in eodem verbo, Hæreticus*, §. 2. *num.* 10. *verſ. Quando negotium hæreſis*. Joann. à Rojas, *ſingular.* 28. *n.* 2. Repertor. Inquiſit. *in verbo Cognoſcere, verſ. Sed an facultas cognoſcendi*, Simanchas *Catholic. inſtitut. ti.* 25. *Rubric. de Epiſcopis, n.* 4. Gundiſalv. *de hæreticis, quæſt. 7. n.* 6. Carrerius *de hæreticis, n.* 67. *verſ. Et operabitur talis delegatio.* Decian. *in tractatu crimin. lib. 5. cap.* 21, *n.* 10. Scacc. *de judicio cauſar. civil. crimin. & hæretic. cap.* 67. ... 9. Auguſtinus Barboſa *in remiſſ. ad dict. cap. per hoc n.* 3. *& n.* 13. Eſcobar. *de puritate probanda, 1. part. quæſt.* 6. §. 2. *n.* 24. *&* 25. Diana *in reſolut. moralib. 4. part. tractatu* 8. *reſolution.* 2. *& tract. 6. reſolut.* 17. *& tract. 5. reſolut.* 53. *& ſeq. & reſolut.* 33. *&* 104. *prope fin.* abundè tractat videndus Farinacius *in tractatu de hæreſi, quæſt.* 186. §. 3. *à n.* 6. *cum multis ſeqq.*

Et quoties duæ unitæ ſunt, & complicatæ ju-
61 riſdictiones, † una alterius naturam aſſumit. Ruinus *conſ.* 115. *n.* 12. *vol.* 1. Paramo *in ſecundo reſponſo pro juriſdiction. Sanct. Officii n.* 146. Revitus *tit. de militibus pragmatic.* 15. *num.* 25. Giurba *conſil.* 59. *n.* 26. Quia unitorum unum eſt judicium, & non debent diverſo jure cenſeri ex Giurba ibidem.

Et in hac unitate, & connexitate juriſdictio-
62 num † quarum altera ſcilicet, Ordinaria eſt naturalis, & altera Inquiſitorum uti delegata eſt accidentalis, ut ſcripſimus hac 2. *part. cap.* 3. §. 1. *à n.* 1. *cum ſeqq.* Illa ut naturalis, & favorabilis
63 præponderat, & attenditur † in utrarumque concurſu, & ad ſe trahit delegatam ut odioſam & debiliorem, prout abundè *in noſtris commentariis de Regia protect. 2. p. c. 7. à n.* 1. *& ſeqq. & à n.* 44. *cum ſeqq.*

Deinde quia quando natura actus poteſt eſſe
64 Ordinaria & regularis, † & ſimul extraordinaria & irregularis; ſit interpretatio ſecundùm naturam actus Ordinariam & regularem, plurimos Doctores congerit Caſtillo *controverſiarum, tom. 5. cap.* 86. *n.* 14.

Quapropter ne inferatur præjudicium juriſdic-
tioni Ordinariæ, utraque ratione mixturæ inſeparabilis includitur *in dict. cap. cauſæ omnes*, ne
65 admittatur avocatio † juriſdictionis Inquiſitorum propter connexitatem cum Ordinarii juriſdictione non patiente avocationem in prima inſtantia ſubſcriptione propriæ manus Sanctiſſimi de ente. Quia quando revocabile ad nutum admix-
66 tum eſt inſeparabiliter actui non revocabili, † pariter irrevocabile fit prout mandatum ſui natura revocabile, ſi fiat in contractu irrevocabili redditur irrevocabile, & de variis aliis plurimis exemplis videndi ſunt, Mantica *de contractibus, l. 7. tit.* 21. *à n.* 14. Nos *de Regia protect. 4. p. c.* 12. *à n.* 47. *& c.* 6. *n.* 68. *& n.* 62. Narbona *in l.* 59. *glof.* 1. *n.* 16. *tit.* 4. *l.* 2. *Recopil.* 10. 3. Zevallos *commun. concr. commun. q.* 310. *à n.* 5. latè Mieres *de majoratu, 1. p. q.* 23. *à n.* 28. *& ſup. & à n.* 21. Rodriguez *de annuis redditib. l.* 1. *q.* 19. *à n.* 9. & ſurſum Tiraquell. *de retract.* §. 1. *glof. n.* 116. Tellus Fernandez *in l.* 17. *Tauri, n.* 10. *&* 11. Flores de Mena *in addition. ad Gamam, deciſ.* 8. *col.* 3. *ad fin. fol.* 13. Scaccia *de appellationibus, q.* 19. *remedio* 1. *concluſ.* 6. *n.* 70. *& q.* 19. *limitatio.* 47. *membro.* 1. *n.* 35. Garcia *de beneficiis.* 6. *p. c.* 4. *n.* 31. Auguſt. Barb. *allegatio.* 72. *n.* 166. Tiraquel. *de jure primogenitur æ, q.* 17. *opinione* 11. *n.* 5. Vivianus *de jure patronatus*, 2. *part. lib.* 10. *cap.* 1. *à n.* 25. *& ſeqq.* Petrus Surdus *conſ.* 150. *n.* 72. *cum ſeqq.* quos conſule pro ſingularibus exemplis hujus doctrinæ in variis materiis.

Rectè conſonat, quòd licèt procurator con-
ſtitutus à Prælato † ratione dignitatis per mor- 67
tem Prælati etiam re non integra, revocetur, *Clem. fin. de procuratoribus*: tamen ſi procurator conſtituatur ſuper re communi Prælati & capituli (quod ſemper durat, & nunquam moritur) tunc morte Prælati † non revocatur, ita poſt 68
Archidiaconum *in cap. ſi duo, de procuratoribus in* 6. docet Gloſſa *in d. Clement. fin. verb. Revocari cenſemus*, cujus Author eſt Joan. Andreas, Innocentius *in cap. cum dilectus, ſuper gloſſa* 1. *de conſuetudine, & in cap.* 2. *de in integr. reſtitution.* Moneta *de commutation. ultimar. volunt. cap.* 6. *quæſt.* 6. *n.* 398.

Fulcitur hæc doctrina. Juriſdictio revocabilis
ſui natura † avocabilis cohærens jure perpetuo 69
irrevocabili, & ex hoc participat, & efficitur irrevocabilis, *cap. ſi ſuper gratia.* 9. *de reſcriptis, lib.* 6. Covar. *in cap. cum in officiis, de teſtamentis, n.* 8. *& practic. quæſt.* 11. *à principio, & variar. reſolut. cap.* 15. *n.* 2. Medicis *in tract. mors omnia ſolvit, part.* 2. *concluſ.* 64. *num.* 168. *& ſeqq.* Vincentius de Franchis *deciſ.* 405. Molina *de primogeniis, lib.* 2. *cap.* 7. *n.* 63. *&* 64. Gonçalez *in Regula de menſib. gloſ.* 12. *in princip. n.* 33. Ricc. *in praxi fori Eccleſiaſt. deciſ.* 109. *& in collect. deciſ. collect.* 394. plures refert Cenedus *ad ſextum collect.* 1. Gutierrez *practicar. lib.* 2. *quæſt.* 74. *&* 75.

Quapropter licèt juriſdictio Inquiſitorum ſit
ſui natura revocabilis, † avocabilis; tamen quia 70
connexa & conjuncta inſeparabiliter reperitur cum juriſdictione Ordinarii invariabili, & inabdicabili, ejus naturam & favorem aſſumere debet, *& in Concilio Trid. in d. cap. cauſæ omnes*, includi ſaltem per participationem, & communicationem, conſonat etiam illa doctrina, † quod 71
licet beneficia pertinentia ad proviſionem capituli ſubjecta ſint avocationi, & reſervationi Papæ, tamen indultum Cardinalis Ordinarii de libera proviſione in menſibus avocatis & reſervatis prodeſt etiam Capitulo habenti ſimultaneam proviſionem cum Ordinario Cardinali, & eo gaudet propter communionem juris conferendi, ut per Rotam firmat Garcia *de beneficiis 5. cap.* 1. *num.* 35.

Hinc ratione communionis, & juris connexi
ſocius gaudet privilegio † fori ſocii: Nos *hac* 72
2. *part. cap.* 14. *à n.* 7. & plurimæ ſimiles Doctrinæ petendæ ſunt à *cap.* 11. *à num.* 42. *& ſeqq. & à num.* 61. *hac* 2. *p. & à cap.* 13. *num.* 52. *p.* 1. Et major in juribus individuis † gaudet privilegio fori minoris, & aliarum miſerabilium perſonarum, per participationem, & communionem, Covar. *practicar. quæſt. cap.* 7. *verſ. Nono adverſus alios*, Novarius *in praxi electionis & variatio. fori, q.* 6. *n.* 5. Quibus conſonant quæ latè Surdus *deciſ.* 330. *à num.* 9. *uſque ad fin.*

fin. de civitate, foro, & origine, seu privilegio
74 viri † communicantis uxori alienigenæ ratione hujus unitatis, & connexionis, ad quæ plures & singulares doctrinas applicat.

Hinc etiam ratione connexitatis persona inclusa † secum trahit personam exclusam, ut simul
75 capiat, text. est *in l. 2. §. si sit consanguinea. ff. ad Trebellianum*, Petr. Surd. *cons.* 100. *n.* 7. *vol.* 1. ubi benè comprobat; plures Doctores congerit, & explicat Doctor Marta *cons.* 55. *à n.* 27. *& à num.* 22. *cum seqq.*

Alias enim Ordinarius (cujus jurisdictioni & 76 primæ instantiæ jus ipsum, † & Trident. favent) magnum pateretur præjudicium ex communione cum Inquisitoribus, siquidem in favorabilibus qualitas Ordinarii attendenda sit, ne suum amittat privilegium & favorem, hoc enim æquum est quod in re individua non patiatur quis præjudicium ratione communionis & societatis cum alio, Geminian. *in cap. unico in fin. de jure patronat. in* 6. Felin. *in cap. multorum*, *n.* 3. *vers. Et ideò*, *de Judæis*, Abb. *in cap. dilectus*, *n.* 5. *de officio Legati*, Cassiodorus *decis. fin. n.* 10. *de probationib. & decis.* 7. *de jure patronat.* Selba *de benefic. p.* 3. *q.* 11. *num.* 11. Rochus de Curte *de jure patronat. in verb. Jus*, *quæst.* 1. *accessoria.* 7. *quæst. princip. num.* 23. Lambertin. *eodem tract. p.* 3. *lib.* 2. *q.* 9. *art.* 9. Rebuffus *de nomination. q.* 15. *n.* 7. Covar. *practicar. cap.* 36. *sub n.* 5. Mandos. *in reg.* 1. *Cancellar. q.* 8. *num.* 8. Hojeda *de incompatibilitate benefic. part.* 1. *cap.* 24. *n.* 114. Gamber. *de Legato. lib.* 3. *num.* 240. qui & plurimi alii post Rotæ decisio. laudati a Garcia *de benefi.* 5. *part. cap.* 1. *num.* 582. & Gonçal. *de alternativis*, *gloss.* 18. *à n.* 12. Inde inferunt præservationem juris
77 patronatus † Ecclesiastici ab avocatione, seu reservatione (quæ in effectu avocatio est ad tradita per Gonzal. *glass.* 52.) quando mixtum reperitur cum jure patronatus laïco.

Data igitur hac connexitate, & complicatione jurisdictionum inter Inquisitores, & Ordina-
78 rium; † perneceſſe fatenda erit inclusio utrarumque in decreto Concilii Trid. *in d. cap. causæ omnes*; & per consequens protectio Regis Catholici, quoniam nullum potest in prima instantia afferri præjudicium Inquisitoribus, quin inferat præjudicium Ordinario, & quin ejus prima percutiatur instantia (omni jure præservata per delegationem etiam generalem factam Inquisitori, ex *d. c. per hoc*, cum similibus supra allegatis,
79 & ex Concil. Trid.) Itaque ut ejus † præjudicium cessat, non etiam admittitur quod Inquisitoribus sit illatum ex avocatione non subscripta, pro quo plurimæ, & singulariſſimæ adsunt doctrinæ & jura supra cumulatæ, 1. *part. c.* 13. *à n.* 23. *cum multis seqq. & hac* 2. *p. cap.* 3. §. 1. *à n.* 22. *& seqq.* omnino conducibiles, conducibiliáque huic articulo, videndæ.

80 Ex hactenus abundè comprobatis, † & ex hac connexitate & complicatione jurisdictionum inter Inquisitores, & Ordinarium, robur recipit opinio (non dico illorum, qui absolutè sectarunt, magis adulationis gratiâ, quàm juris colore, & fundamento, quod jurisdictio Inquisitorum sit Ordinaria, Torreblanca *de jure spirituali*, *tom.* 1. *lib.* 15. *c.* 2. *à n.* 5. *seqq. & de Magia. lib.* 3. *c.* 5. *num* 11. *&* 12. Escobar. *de puritate*, *& nobilitate proban.* 1. *p. c.* 6. §. 2. *à n.* 24. & alii per eos citati.) Sed potius eorum, qui difficulta-
81 tem agnoscentes † magis attentè opinantur, jurisdictionem Inquisitorum in se à principio Delegatam esse, & habere omnes excellentias Delegatæ jurisdictionis, atque etiam imperfectionibus Delegatæ jurisdictionis hodie carere, & ad Ordinariam valdè accedere, & cum illa ferè in omnibus convenire, quam tenent Molina *de justitia & jure*, *tom.* 6. *disputat.* 28. *num.* 1. *&* 4. Aug. Barbos. *in collect. ad cap. per hoc* 17. *nu.* 11. *in fin. de hæreticis*, *lib.* 6. Diana *resolutio. moral.* 4. *part. tract.* 8. *resolut.* 1. *post medium*; & novissimè Emanuel de Ovalle de Moura, *opusculo* 1. *de enfalmis & incantatio. sectione* 3. *cap.* 1. *num.* 6. Sanctarellus *de hæres. cap.* 40. *dubio* 1. *num.* 5. Quorum assertio ex participatione, & communione, atque connexitate cum jurisdictione Ordinarii honestari, & fundari potest, non aliter, nec ipsi aliquod adducunt fundamentum pro se, quæ omniá rectè concludunt de jure ad inclusionem jurisdictionis Inquisitorum in decreto Triden. *in dict. c. causæ omnes*, & inferunt ad protectionem Regis nostri Catholici Concilii Trid. protectoris acerrimi.

Nunc tractandum de præservatione non so- 82
lùm primæ †, verùm & aliarum instantiarum ex Indultis Apostolicis proveniente, indulgentibus, ut nullus recursus habeatur ad Sedem Apostolicam nec per viam gravaminis, nec appellationis à sententiis latis ab Inquisitoribus in causis quomodolibet expectantibus de jure, indultis, aut consuetudine ad ipsos sive in criminalibus, sive in civilibus in his Hispaniarum Regnis & Ditionibus; sed solùm esse recurrendum ad Inquisitorem Generalem, & Consilium Supremum Sanctæ Inquisitionis. Ita ut
si aliquæ litteræ à Sede Apostolica † in con- 83
trarium impetrentur, cum quibusvis clausulis derogatoriis surreptitiæ intelligantur, & executioni non detur, nisi ad id, & earum impetrationem simul accesserit Regis nostri consensus. Ex quarum clausulis rectè infertur, ultra generalem, ac specialem protectionis Regaliam Regis, qua plurimis in occasionibus usus fuit, & utitur impediens executionem, & intimationem similium litterarum in contraventionem horum Indultorum S. Inquisitionis expeditarum, ut apparet ex Registris Regiis, de quibus per summarium mentionem faciemus, & nonnullas litteras Regias ad hoc ipsum retulimus ad litteram superiùs *à n.* 40.

Dominus Joannes Alvarez † de Caldas pri- 84
mùm in supremo Inquisitionis Senatu Decanus; deinde Episcopus Oberensis, tandem Abulensis; occasione quarumdam assertionum Complutensis Academiæ, super quibus simul in Romana Curia, & in Hispania causa fuerat inchoata, Syllabum, seu breviculum fecit litterarum Apostolicarum circa jurisdictionem Inquisitionis Hispaniæ pro informando Catholico Rege Philippo III. *anno* 1602. eundem Syllabum prout stat in monumentis Consilii status Regii brevissimè perstringem.

Innocentius VII. tres litteras expedivit *anno* 85
1485. *&* 1486. in quibus † dicitur: *Non ad nos*, *seu Sedem Apost. sed ad te debeat appellari.* Alexander VI. *anno* 1494. Superiores litteras confirmat, & ampliat, ut intelligantur † de quibus- 86
cumque causis, & negotiis officium Inquisitionis concernentibus, cum illorum dependentiis, & emergentiis. Julius II. *anno* 1507. & Leo X. *anno* 1518. & Adrianus VI. *anno* 1538. eisdem ferè verbis superiores litteras confirmarunt. Clemens VII. *anno* 1532. & iterum *anno* 1529. & Paulus III. *anno* 1539. omnes anteriores prædecessorum Bullas repetunt, & confirmant.

Singu-

Singulare illud est, quod Paulus III. *anno* 1544. postquam primus omnium erexerat Inquisitionem Romanam, dicit in verbo Romani Pon-
87 tificis † se nihil innovare, aut immutare voluisse de juribus antiquis Inquisitionis Hispaniæ propter erectionem Romanæ Inquisitionis, quam biennio ante fundaverat, ut præcedentibus expensum est, orta fuisset suspicio aut præsumptio, etsi levis, de privilegiis Inquisitionis Hispaniæ, aut derogatis, aut limitatis, aut in aliquo forsan immutatis: Idem Pontifex Paulus III. *anno* 1544. expedivit litteras, quarum initium est, *Circumspecta Romani providentia Pontificis*. Quibus firmiter attestatur Pontifex in his se nihil innovare, aut immutare voluisse de juribus antiquis Inquisitionis Hispaniæ propter erectionem Romanæ Inquisitionis, quam biennio ante fundaverat, ut præcedentibus expensum est; quarum litterarum verba sunt hæc: *Tenore præsentium in verbo Romani Pontificis attestamur nunquam intentionis nostræ fuisse, aut esse quod per constitutionem, aut deputationem nostram, aut super illas confectas litteras officii Inquisitionis in quibuscunque Regnis, Provinciis, & locis, aut aliquibus personis officium Inquisitionis hujusmodi dicta Apostolica authoritate exercentibus, seu facultatibus illis per quoscumque Romanos Pontifices antecessores nostros, ac Nos, & Sedem Apostolicam præjudicaretur, & quatenus per eandem constitutionem, aut deputationem nostram, aut desuper confectas litteras, quoad præjudicium attinet, per præsentes revocamus, cassamus, & pro nullis, & infectis haberi volumus*; cujus clausulæ tenore, semper jura S. Inquisitionis Hispanæ præservata & immutata manere, ut anteà, plus quàm manifestum est.

Julius III. *anno* 1551. omnes suprà relatas Apo-
88 stolicas denuò firmat, † & extendit ad quascumque causas quoquomodo pertinentes ad Inquisitionem Hispanam, & subdit se omnem suam potestatem in causis Sanctum Officium quoquomodo tangentibus Hispanæ Inquisitioni tribuere, ac si nihil in Sancta Sede de jurisdictione reservaretur. Gregorius XIII. *anno* 1572. sigillatim prædictorum omnium brevium mentionem facit, & omnia in ipsis contentis denuò firmat.

Similia sunt, quæ habentur in litteris Clemen-
89 tis VIII. *anno* 1556. & 1599. † expressè subdit, ut prædictæ litteræ ad ea omnia extendantur, de quibus solita est cognoscere Inquisitio Hispana, sive de jure, sive de consuetudine. In litteris *anni* 1595. idem Pontifex committit denuò Inquisitori Generali causam librorum cognoscendorum.

Addit prædictus Dominus de Caldas alias lit-
90 teras Apostolicas ad probandum surreptitias † fuisse litteras, quæ contra fautores assertionum Complutensium emanarunt à Romana Curia, nam Alexander VI. *anno* 1498. expedivit litteras declarantes, non esse acceptandas veluti surreptitias Bullas quaslibet, in quibus aliquid contineatur adversus jura Inquisitionis Hispaniæ. Similes alias
91 † dedit pro declaranda hac surreptione Clemens
92 VII. *anno* 1524. & addit nisi forsan consenserint † Reges Catholici. Sixtus V. in erectione quindecim congregationum ait, se nihil immutare velle de juribus Inquisitionis Hispaniæ, ut propterea
93 si in simili causa, † sive impressarum conclusionum, sive editorum librorum in Hispania, sive aliarum delationum ad hujusmodi Officium Inquisitionis pertinentium litteræ quæcumque in Romana Curia adversus Hispanum quemlibet impetrarentur, veluti surreptitiæ acceptandæ non sint, nisi cum prædictis conditionibus, & limitationibus.

Quæ conditiones ad duas potissimum reducuntur patentes ex dictis Bullis, & signanter ex illa Julii III. relata infrà *num.* 111. altera, quod ad avocationem hujusmodi non sufficiat derogatio Indultorum & Bullarum generalis, etiam per quaslibet exuberantes, & efficacissimas clausulas derogatorias, nisi de verbo ad verbum, & nihil de eorum tenore omisso specialiter, & expressè fuerint litteræ Julii III. insertæ: altera, quod simul adsit ad id consensus Regis expressus. Et utraque conditio per dictionem, *Ac*, copulativam exprimitur, & sic una conditio, & requisitum sine altero non sufficiet, sed utrumque simul concurrere, & adesse debet, ad validitatem derogationis hujusmodi, quia quando plura, vel plures conditiones copulantur in dispositione, omnium copulatarum requiritur concursus, aliàs non verificatur, nec procedit dispositio ipsa *l. si hæredi plures, ff. de condition. & demonstrat.* plures Doctores laudavimus *de Protect. Regia, part.* 1. *cap.* 6. *n.* 60. quibus adde novissimè Castellum, plura & plurimos congerentem *controvers. lib.* 6. *cap.* 136. præsertim *à n.* 34. ubi de duabus qualitatibus, conditionibus, & de substituto pluribus hæredibus. Ex quo sequitur manifestè, quòd ad subvertendam primam instantiam S. Inquisitionis unitam cum instantia Ordinarii, non sufficiat sola forma Concil. Trid. de eo loquentis, hoc est quod sit subscripta propria manu Sanctissimi, cum simul requiratur existentia prædictarum conditionum respectu Inquisitionis, cujus privilegio potiri etiam debet Ordinarius ratione, & intuitu inseparabilis connexitatis, & societatis cum Inquisitione, de quo participat, & sibi communicatur, ex abundè comprobatis sup. *n.* 54. *cum seq.*

Ratione quippè mixturæ formalitas indultorum Inquisitionis superadditur formæ subscriptionis requisitæ à Tridentino, quæ sola sufficiet, quando solius Ordinarii instantia avocatur, sed non, quando eadem commixta reperitur cum alia habente à jure, aut statuto Canonico diversam, & specialem formam, quæ simul ad validitatem commissionis avocatoriæ debet concurrere, quia sola subscriptio non supplet, nec sanat nullitatem aliunde provenientem ex allo capite, & dispositione, uti singulariter ponderavimus hac 2. *c.* 5. §. 1. *n.* 34. ad quem locum te remitto pro latiori explicatione, & comprobatione.

Fulcitur hæc resolutio ex doctrina Baldi *in l. bonorum, quæst.* 3. *C. qui admitti*, quæ habet, quod solemnitas & decretum Judicis, quæ requiruntur in alienatione rerum immobilium minoris, trahuntur, & observari etiam debent in alienatione mobilium, quando simul commiscentur, ut in hæreditate delata pupillo, quæ est quoddam corpus universum, aptum comprehendere mobilia, & immobilia, & sic ratione mixturæ, & connexionis non potest tutor hæreditatem repudiare sine solemnitate requisita, & Judicis decreto quæ doctrina fuit Originalis Bart. *in l. tutor, ff. de bonor. possess.* Cornel. *cons.* 236. *diligenter, colpen. vers. Nec etiam obstat, lib.* 4. *& cons.* 11. *lib.* 3. Nos *de Protect. Regia, tom.* 1. *p.* 2. *c.* 7. *n.* 18.

Tandem prædictus Dominus de Caldas † plures 94
litteras Apostolicas compilavit, ex vi quarum jam olim Inquisitio Hispana de quibuscumque libris scriptis, aut impressis, & de quibuscumque propositionibus, & assertionibus cognoscit.

Paulus III. anno 1539. specificat causam libro- 95
rum cognoscendorum, † ut propriam Hispanæ Inquisitionis in suo territorio. Julius III. semel

anno

anno 1550. & iterum *anno* 1554. Paulus IV. semel *anno* 1558. & iterum per alias litteras *anno* 1559. & iterum per alias *anno* 1560. Pius V. *anno* 1564. & Gregorius XIII. *anno* 1572. non paucæ ex litteris Apoſt. relatis ſunt in antiquiſſimis expurgatoriis Hiſpaniæ, aut referuntur à Jacobo Caſtellano in compendio, *fol.*57. 62. 70. 92.137. aut proponuntur in *Bullario magno*, aliæ verò ex monumentis Regiis conſtant, & ex arcanis tabulariis, tum Concilii ſtatus, tum Senatus Inquiſitionis Supremæ, quemadmodum ex prædicto ſyllabo, aut breviculo Domini de Caldas, omnes præmiſſas litteras Apoſt. & plures alias denuo contulit in unam Summam Dominus Joan. Dionyſius Portocarrero è Suppremo Senatu Inquiſitionis Hiſpanæ, occaſione cujuſdam prohibitionis, quæ à Sacra Congregatione citationū Perſonalium, quas eadem Sacra Congregatio intimabat adversùs Hiſpanum quendam Authorē Theologum, *anno* 1631. 1632.1633. ipſum à nationalibus Judicibus in prima inſtantia ſeparare contendens. Propterea multis modis, & viis conſtat de fideli allegatione, & authentico robore brevium Apoſt. quæ produximus ſolùm recitativè.

96 Et inſuper ut prædictæ Bullæ facilè * reperiantur unde petendæ ſunt, inſerere utile judicavimus.

Innocentius VIII. *anno* 1485. & 1486. tres litteras Apoſt. expedivit, quæ (ut refert Dominus de Caldas in ſummario, cujus meminimus, & Dominus Portocarrero) reperiuntur in archivis, & tabulariis Supremi Senatus Fidei. Hæ tres Bullæ habentur, *tit.*1. *lib.*1. *Bullarii manuſcripti*, *fol.*5. *&* 6. & ſunt *quarta*, *quinta*, *& ſexta*. In illis autem

97 * prohibetur recurſus appellationis à Supremo Inquiſitore etiam ad Sanctam Sedem illis verbis: *Non ad nos, ſeu Sedem Apoſtolic. ſed ad te debeat appellari.* Idem Pontifex *anno* 1487. aliud Breve expedivit, quod eſt *in tom.*2. *Bullarii manuſcripti*, *lib.* 1. *Bulla.*2. *fol.*44. in eo decernit, quod ſi aliqua cauſa ſimul fuerit Inquiſitorum, & Epiſcoporum, à ſententia Inquiſitionis appellari non poſſit; bene tamen à ſententia Epiſcopi.

Alexander VI. *anno* 1494. uti conſtat *ex libro* 1. *Bulla.* prædicti, *tit.* 1. *Bulla.* 3. *folio* 3. confirmat quatuor * nuper relatas litteras Apoſt. Inno-

98 centii, & eas ita ampliat, ut dicat negandum eſſe recurſum appellationis: *Pro quibuſcumque cauſis, & negotiis officium hujuſmodi concernentibus, & illorum dependentiis.* Idem Pontifex *anno* 1500. jubet per alias litteras nullam fieri appellationem

99 * ab Inquiſitione Hiſpana ab Romanam Curiam, ſed omnem cognitionem, & recurſum in Supremo Inquiſitore terminari, ex *l.*1. *Bullarii relati*, *tit.*1. *Bulla.* 8. *fol.*12. *&* *Bulla.*9. idem ſtatuitur *anno* 1502. *Maii die* 15. ut conſtat ex *lib.*1.*Bullarii*, *tit.*2. *Bulla.*6. *fol.*47.

Julius II. *anno* 1507. *die* 4. *Junii*, *& die* 9.

100 *Novembriis*, expedivit * duas litteras Apoſtol. pro Generali Inquiſitore Aragoniæ Joanne Engerra, continentes proximè relatas clauſulas Innocentii, & Alexandri, & habentur *lib.* 1. *Bullarii*, *tit.* 1. *Bulla.*10. *fol.* 13. *&* *tit.* 2. *Bulla.*8. *fol.* 50. Et eadem jura, & privilegia tribuit Supremo Inquiſitori Caſtellæ Franciſco Ximenio, ut conſtat ex *lib. Bullarii*, *tit.* 2. *Bulla.* 8. *fol.* 49. Facta eſt ſeparatio duorum Generalium Inquiſitorum, ſtatim quod mortua Eliſabetha Regina Ferdinandus hæreditarium Aragoniæ Regnum adiverit, &

Philippus I. gubernacula Caſtellæ tenere cœperit.

Leo X. *anno* 1513. *die* 31. *Maii*, expedivit litteras, quæ habentur *lib.*1. *Bullarii*, *tit.*2. *Bulla.* *9.fol.*50. in quibus prohibet * ſub pœna excommu- 101
nicationis, ne aliquod Tribunal Eccleſiæ, aut per viam appellationis, aut aliter cognoſcat de pertinentibus ad Inquiſitionem Hiſpanam in ulla inſtantia. *Eodem anno die* 15. *Junii*, *& lib.* 1. *Bulla. tit.*12. *fol.* 18. idem Pontifex prohibet * omnem 102
recurſum etiam per appellationem ab Inquiſitione Hiſpana. Similes alias litteras Apoſtol. dedit *anno* 1516. idem Leo, *die* 13. *Novembris*, *& anno* 1519. *die* 4. *Martii*, quæ habentur *lib.*1. *Bulla. tit.*1. *Bulla.* 13. *fol.*20. *&* *Bulla.*14. *fol.*23.

Adrianus VI. *anno* 1523. *die* 10. *Septembris*, ut conſtat ex *lib.*1. *Bulla. tit.*1. *Bulla.*15. *fol.*26. In litteris Apoſtol. reperit, & confirmat quæcumque ex præcedentibus producta ſunt.

Clemens VIII. *anno* 1524. *die* 6. *Januarii*, dat litteras Apoſtolic. * quæ habentur *lib.*1.*Bullæ.tit.* 103
2.*Bulla.*25.*fol.*74. In quibus prohibet, ne cauſas ad Inquiſitionem Hiſpanam pertinentes in ulla inſtantia, nec per viam appellationis ad Romanam Curiam deportet, niſi de conſenſu Regum Hiſpaniæ, dixerat nuper: *Quomodocumque appellari contigerit ad pro tempore exiſtentem Inquiſitorem Generalem, non autem Apoſt. ac ſi nihil de juriſdictione ſibi reſervaverit appellandum fore*, *anno* 1509. *die* 11. *Decembris*, verùm proximè dictas litteras confirmat ex *lib.* 1. *Bulla, tit.* 1. *Bulla.* 29. *fol.*81.

Paulus III. *anno* 1534. *die* 21. *Decembris*, ut liquet ex *libro* 1. *Bulla.tit.*2. *Bulla.*31. *folio* 85. litteras expedivit confirmantes proximè relatas Bullas Clementis VII. cum omnibus & ſingulis, in eis contentis. Idem Pontifex * *anno* 1539. *Septem-* 104
bris die 7. ut habetur *lib.*1 *Bulla* 18.*fol.*32. per ſpeciale reſcriptum confirmat litteras Leonis, & Clementis, & inter alia ſubdit: *Appellationes, ac provocationes quaſcumque ad alium vel alios, quam ad te, etiam ad nos, & Sedem Apoſtolic. interponendas, ſit irritum, & inane, &c.* His in litteris Inquiſitori Hiſpanæ expreſsè committit prohibitionem, correctionem, * & expurgationem libro- 105
rum. Aliæ hujus Pontificis litteræ habentur ad præſens inſtitutum, *anno* 1540. *die* 18. *Februarii*, idem Pontifex alias dedit litteras, quæ omnes relatas hactenus confirmant, ut habetur *lib.*1.*Bulla. tit.*1. *Bulla.*19.*fol.*35. ſimile reſcriptum produxit *anno* 1547.20. *Januarii*, & liquet ex *lib.*1. *Bulla, tit.*2. *Bulla.* 20. *fol.*39.

Julius III. *anno* 1551. *Decembris die* 15. litteras expedivit Apoſtol. * quæ habentur *in lib.*1.*Bulla-* 106
*rum tit.*2.*Bulla.*32.*fol.*88. quas ad litteram recenſemus *n.*12. ubi omnes anteriorum Pontificum Bullas confirmat ad quæcumque negotia quomodolibet annexa, connexa, dependentia, & emergentia, & pertinentia ad Sanctum Officium.

Gregorius XIII. & Sixtus V. ſimiles alias litteras expedierunt; * verùm ſat eſt ex Clemente 107
VIII. duas, aut tres Bullas producere, *anno* 1595. *die* 1. *Auguſti*; omnes præcedentium Pontificum litteras confirmat, & addit: *Statuentes, appellationes, ſeu provocationes, ſeu recurſus à quibuſvis ſententiis, & decretis per quoſcumque Inquiſitores promulgatis ad te ipſum ſolùm, & non ad alium, &c. anno* 1596. *die* 10. *Januarii*. Idem Pontifex, * & conſtat *ex lib.*2. *Bullar. fol.*142. 108
*Bulla.*46. Tribuit Inquiſitori Generali cognitionē

omnium, & ſingulorum pertinentium ad Sanctum Officium, privilegia, ac indulta à prædeceſſoribus conceſſa denuò confirmat, & tandem his verbis concludit: *Teque cauſas appellationum,*
309 *ſeu provocationum,* * *& recurſuum hujuſmodi una cum omnibus, & ſingulis earum incidentibus, dependentibus, & emergentibus, annexis, & connexis per te, vel alios audire, cognoſcere, & fine debito terminare poſſe, & debere.*

Hæc quæ à nobis recitativè ſunt allata abun-
311 dè declararunt, * quid juris habeat Inquiſitio Hiſpana in omnibus, & ſingulis inſtantiis, ex indultis, & privilegiis Apoſtolicæ Sedis. Longè aliud hoc eſt ab eo quod Thuanus, *lib.* 93. ſcribit de libertate Eccleſiæ Gallicanæ, iis verbis: *Licèt Galli Pontificem in rebus ſacris ſupremam diſpenſationem habere fateantur; tamen in Gallia nunquam potentia abſoluta, & infinita locum habuit, ſed ea, quæ Canonibus, & priſcorum Conciliorum in Regno receptorum diffinitionibus quaſi intra terminos coerceatur, & in hoc maximè conſiſtere libertatem Eccleſiæ Gallicanæ.* Propterea Cōcilium Trident. eo in Regno admiſſum non eſt.
312 Hiſpaniæ verò Reges nulla * non admittunt Concilia quoad reformationem ex iis, quæ Eccleſia celebravit. Non reſpuit Lateranenſe ſub Leone X. nec Tridentinum, ſed ſummo cultu veneratur, quod tamen noluit Eccleſia Gallicana.

Et ut cuncti præ manibus facilius habere poſ-
312 ſint multa, * quæ in prædictis Bullis Apoſtolicis continentur, inferenda erit prædicta Bulla Julii III. quæ ut ſequitur, diſponit.

Julius Papa III.

VEnerabilis Frater, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Dudùm poſtquam felic. recordat. Clementi Papæ VII. prædeceſſori noſtro; *Pro chariſſimo in Chriſto filii noſtri, tunc fui, Caroli Romanorum Imperatoris, ſemper Auguſti, etiam tunc Regis, & chariſſimæ in Chriſto filiæ noſtræ Joannæ Reginæ Hiſpaniarum Catholicæ expoſitum fuerit,* quòd licèt bonæ memoriæ Alphonſus Baſilicæ Sanctorum 12. Apoſtolorum Presbyter Cardinalis Hiſpalenſ. nuncupatus, tunc Archiepiſcopus Hiſpal. Inquiſitor Generalis hæreticæ pravitatis in omnibus eorum Regnis & dominiis Hiſpaniarum, ac Principatu Cathaloniæ, & utriuſque Siciliæ Apoſtolica authoritate diſputatus fuiſſet, & fideliter, ac potiùs ad humanitatem, & manſuetudinem, quàm ad rigorem juris declinans, per ſe ipſum, ſeu ab eo deputatum, vel deputatos, in Regnis, & dominiis, ac Principatu, & territoriis prædictis exercuiſſet, & exercet: *Tamen quam plures nomen, & Legem Chriſti verbo profitentes, facto autem denegantes*, ac hæreſim, & hæreticorum ſuperſtitionem à Fide Catholica deviantium ſectantes; necnon hæreſim, & hæreticorum defenſores, & contra quos de hujuſmodi hæreſi vehementer ſuſpectos per eum, ſeu ab eo deputatum, vel deputatos procedebatur, fingentes, ſeu aſſerentes ſe ab eo ſeu deputatis ab eo in aliquibus gravari, vel ex conficis cauſis eum ſuſpectum habere, cauſas appellationum interpoſitarum, necnon etiam ſimpliciter in noſtro, tunc ipſius prædeceſſoris Rotæ auditorio aliquibus cauſarum Palatii Apoſtolicæ Auditoribus, ſeu loca tenentibus, aut Cardinalibus per ipſum Clementem ſeu prædeceſſores ſuos committi, *& prætextu appellationum, ſed ſimplicis querelæ*, & commiſſionum hujuſmodi, dicto Alphonſo Cardinali, & Inquiſitori, ac ab eo ad Officiū Inquiſitionis hujuſmodi deputatis, ne contra ipſos Hæreticos, ſeu Apoſtatas, vel de hæreſi ſuſpectos, eorumque defenſores, fautores procedere quoquomodo præſumeretur; *ſeu aliàs diverſis, & exquiſitis viis inhiberi fecerant, & obtinuerunt; ac hujuſmodi inhibitionis prætextu tanti criminis punitionem effugiebant; ſeu ſaltem differebant, in Divinæ Majeſtatis offenſam, & ejuſdem Fidei Catholicæ oppreſſionem, & conculcationem, ac Chriſti fidelium quam plurimorum non modicum detrimentum: Dictus Clemens prædeceſſor veſtigiis religioſ. memor. Innocentii VIII. Alexandrii VI. Julii II. & Leonis X. Romanorum Pontificum prædeceſſorum ſuorum,* qui ſimiles advocationes cauſarum crimen hæreſis hujuſmodi concernentium in Romana Curia pendentium, fecerunt, inhærens: *Omnes & ſingulas cauſas crimen hæreſis hujuſmodi concernentes in dicta Curia vel extrà eam, ut præfertur, commiſſas, & coram quibuſvis Auditoribus, ſeu loca tenentibus, & aliis judicibus, in quacumque inſtantia, ſive per viam ſupplicationis, aut ſimplicis commiſſionis, & aliàs quomodolibet pendentes*, etiamſi inſtructæ eſſent, & in illis forſan aliàs concluſum eſſet, ad ſe per quaſdam ſuas litteras advocaverat. *Illaſque ad eundem Alphonſum Cardinalem, & pro tempore Inquiſitorem Generalem dictæ hæreticæ pravitatis in eiſdem Regnis & dominiis deputatum per eum, ſeu alios ab eo deputandos in ſtatu debito reſumendas, audiendas, cognoſcendas* per eaſdem conceſſerat, ac ſibi omnes, & ſingulos, quorum intereſſet in dicta Curia, vel extra eam citandi, ac quibuſvis Judicibus, & perſonis, & Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, & dicti Palatii Apoſtolici cauſarum Auditoribus, ſub cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis inhibendi, necnon eos, qui ſuæ inhibitioni contravenerint, cenſuras, & pœnas hujuſmodi incurriſſe declarandi: ipſaſque cenſuras, & pœnas, quoties opus foret aggravandi plenam, & liberam facultatem conceſſerat, *Diſtrictiùs inhibendo præfatis Judicibus, ne ex tunc de cætero in hujuſmodi cauſis quoquomodo ſe intromitterent*, ac decernens quidquid contra inhibitionem hujuſmodi ſcienter, vel ignoranter attentari contingeret: *Necnon quaſcumque alias commiſſiones hujuſmodi crimen hæreſis concernentes*, quas per ipſum Clementem prædeceſſorem, & Sedem Apoſtolicam aliquibus in dicta Curia, vel extra eam *Præfatarum avocationis, & inhibitionis expreſſa derogatione, ſi abſque Caroli Imperatoris & Regis, necnon Reginæ prædictorum expreſſo conſenſu fieri contingeret, nullius roboris, vel momenti exiſtere*: Etſi ab eodem Alphonſo Cardinali, ſeu pro tempore exiſtente Inquiſitore Generali hæreticæ pravitatis in dictis Regnis & dominiis, vel Subdelegatis, ſeu Deputatis ad Officium Inquiſitionis hujuſmodi: *Quomodocumque appellari contingeret ad eundem Alphonſum Cardinalem, ſeu pro tempore exiſtentem Inquiſitorem Generalem, in eiſdem Regnis & dominiis, non autem ad Sedem præfatam, etiamſi nihil de jurisdictione reſervaretur, appellandum foret, ac hujuſmodi avocationi, remiſſioni, & decreto per quaſcumque commiſſiones, ſeu conceſſiones, & litteras Apoſt. quaſvis etiam derogatoriarum derogatorias, efficaciores & inſolitas clauſulas in ſe continentes, nullatenus*

nullatenus derogari posse, nec derogatum censeri, nisi avocationi, remissioni & decreto, ac desuper confectis litteris prædictis de verbo ad verbum, & nihil de eorum tenore omisso specialiter, & expresse, ac de consensu prædictorum Caroli Imperatoris ac Regis & Joannæ Reginæ derogatum foret; sicque per quoscumque Judices, ac ejusdem Rom. Ecclesiæ Cardinales, sublata eis, quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & authoritate judicari, & definiri debere decreverat: *Et deinde pro ipsius Alphonsi Cardinalis* parte, similiter expositio, quòd dubitabat ne post concessionem litterarum Clementis prædecessoris hujusmodi, aliquæ aliæ concessiones, & gratiæ eisdem litteris contrariæ, ad aliquarum prædictarum, & aliarum personarum Ecclesiasticarum, secularium, & regularium, etiam Ordinum Mendicantium, *ab ipso Clemente prædecessore, præter & contra mentem ipsius surreptitiæ, & obreptitiæ involucro verborum exortæ emanassent*, præfatus Clemens prædecessor litteras prædictas cum avocationis, remissionis, cõmissionis, inhibitionis, & decreti, aliisque in eis contentis clausulis; adversus quascumque contrarias concessiones, & gratias, quæ etiam ad quorumvis Prælatorum vel aliarũ personarum Ecclesiasticarum secularium, & quorumvis Ordinum, & congregationum regularium, aut laicorum instantiam, quomodolibet earenus emanaverant, ac in pristinum, & eum, in quo antequam illa emanassent, quomodolibet erant, statum, *Per alias suas in forma Brevis litteras restituerat, repossuerat, & plenariè reintegraverat: ac quoties aliæ contrariæ concessiones, aut gratiæ in Regnis & dominiis eidem Carolo Imperatori, & Regi subjectis emanarent, toties ex tunc, prout ex ea die, & è contra de novo concesserat, ac restitutas, repossitas, & reintegratas, & de novo concessas esse decreverat, pro parte ejusdem Alphonsi Cardinalis*, piæ memoriæ Paulo Papa III. similiter prædecessori nostro, exposito quod postmodum diversæ causæ hæresim concernentes, aliisque eidem Alphonso Cardinali, aut cæteris Inquisitoribus, importunitate calumniosè potentium commissæ reperiebantur, ac humani generis inimico seminare damnata, & pestifera hæresis Lutherana pullulare incipiebat. Idem Paulus prædecessores tam Caroli Imperatoris, & Regis, quàm Alphonsi Cardinalis prædictorum in ea parte supplicationibus inclinatus litteras præfatas, cum omnibus, & singulis in eis contentis, etiam irritantibus clausulis, innovans omnes, & singulas causas hæresim hujusmodi sapientes, tam forsan in dicta Curia, quàm extra eam, aliisque eisdem Alphonso Cardinali, & prætextu quorumcumque rescriptorum Apostol. aliarumque litterarum quomodolibet commissas, etiam instructas, quarum status idem Paulus prædecessor haberi voluit pro expresso: *Ad se ipsum dicta authoritate per suas in forma Brevis litteras avocavit, & illas in statu debito resumendas, & ulterius, necnon quascumque alias, tam Lutherana, quàm alia quavis erronea occasione pro tempore exortas, & quas oriri contingeret, cum omnibus & singulis illis annexis, dependentibus, & emergentibus, audiendas, decidendas, & fine debito terminandas eidem Alphonso Cardinali, & pro tempore existenti Inquisitioni Generali commisit*; sibique & eidem pro tempore existenti Inquisitori Generali, etiam quoscumque cujuscumque status, gradus, ordinis conditionis, & præeminentiæ existentes, hujusmodi Lutheranæ, & erroneorum dogmatum sectatores, & sequaces, ac de illis suspectos, fautores, & impeditores, *capiendi, & carceribus mancipandi, de contra eos processus fulminandi, necnon sententias tam interlocutorias, quàm diffinitivas ferendi*, illosque juxta Canonicas sanctiones prout qualitas excessuum exegerit puniendi, & pœnis debitis plectendi, & aliàs prout Inquisitori existenti pro tempore concessum erat, ac procedere consueverat, procedendi, omniaque & singula alia in præmissis, & circa ea necessaria, seu quomodolibet opportuna faciendi, exequendi, & exercendi, ac gerendi; invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis, plenam, & liberam facultatem concessit, prout in singulis litteris prædictis plenius continetur.

Nos, qui dicto Paulo prædecessore de medio sublato, divina favente clementia, ad Summi Apostolatus apicem assumpti fuimus, & quorum est Jesu Christi Fidem, quæ nobis præcipua cura est, defendere; totisque viribus, & indefesso labore vias ipsam Fidem propagandi investigare, & Christi fideles ab erroribus quantum possumus, eripere, *Et eorum spirituali salati intendere*; *ne effectus singularum litterarum prædictarum impediatur, tam Caroli Imperatoris, & Regis, ac Joannæ Reginæ prædictorum, quàm dilecti filii nobilis viri Philippi Principis Hispaniarum, per dilectum filium Jacobum de Mendoça, prædicti Cæsaris apud nos oratorem, in hac parte supplicationibus inclinati, singulas litteras prædictas, cum decretorum, etiam irritantium, ac omnibus, & singulis aliis in eis contentis clausulis innovantes, ac innovatas esse decernentes, & de novo concedentes: ac omnes & singulas causas hæresim hujusmodi quomodolibet sapientes, vel Inquisitionis officium, in Regnis, dominiis, & locis prædictis quomodocumque & quavis occasione tangentes: Tam forsan in dicta Curia, quàm extra eam, aliis quàm tibi etiam prætextu quorumcumque rescriptorum Apostol. aliarumque litterarum in genere vel specie, ac alias quomodolibet concessas; quarum statutas, & merita, nominaque, & cognomina Judicum, & collitigantium præsentibus haberi volumus pro expressis, ad nos harum serie eumque alias pro tempore exortas, & quas oriri contigerit, cum omnibus & singulis dependentibus, emergentibus, & illis annexis, & connexis, audiendas, cognoscendas, decidendas, fineque debito terminandas, tibi & pro tempore existenti Inquisitori Generali, authoritate Apostolic. tenore præsentium committimus.* Necnon tibi & eidem pro tempore existenti Inquisitori Generali, etiam quoscumque cujuscumque status, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ existentes hujusmodi Lutheranæ, & erroneorum dogmatum sectatores, & sequaces, ac de illis suspectos, fautores, & impeditores, sub singulis litteris prædictis comprehensos, *Citandi, vel per viam requisitionis, si à quibusvis detineantur, petendi, & super remissione diligentias quaslibet faciendi, & reos quoslibet legitimis præcedentibus judiciis, carceribus mancipandi, & contra eos processus fulminandi, necnon sententias, tam interlocutorias, quàm diffinitivas proferendi*; illosque juxta Canonicas sanctiones, prout qualitas excessuum exegerit, puniendi, & pœnis debitis plectendi, ac aliàs prout Inquisitori existenti pro tempore concessum existit, ac procedere consuevit, procedendi, omniaque & singula alia in præmissis, & circa ea necessaria, seu quomodo-

modolibet opportuna faciendi, exequendi, gerendi, & exercendi : invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis plenam, & liberam facultatem concedimus. Non obstant. relig. memor. Bonifacii Papæ VIII. similiter prædecessoris nostri de una, & Concilii generalis de duabus dictis, dummodo ultra tres dictas aliquis authoritate præsentium ad Judicium non trahatur, ac aliis Apostol. constitutionibus, quibuscumque personis, cujuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis, & præeminentiæ existentibus, etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac quavis consultatione, ac ex quibusvis causis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, irritantibusque, & aliis decretis, etiam talibus, quòd illis nullatenus, aut non nisi sub certis modo, & forma, in eis expressis, derogari possit, concessis, approbatis, & innovatis; quibus omnibus tenores illorum, ac si de verbo ad verbum nihil penitùs omisso, & forma in eis tradita observata insertæ forent, præsentibus pro sufficienter expressis habentes, quibus præmissa specialiter, & expressè derogamus: necnon omnibus illis, & quæ præfati Clemens, & Paulus prædecessores in singulis litteris prædictis voluerunt non obstare, cæterisque contrariis quibuscumque. *Datum Romæ apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die 15. Decembris 1551. Pontif. nostri anno 2. Roman. Amasæus.*

Quapropter tantis indultis, & privilegiis stan-
113 tibus, ad eorum, * & Sanctæ Inquisitionis protectionem Rex sua Regalia retentionis utitur, quoties temerè à Sede Apostolica impetrantur litteræ avocatoriæ primæ, & ulteriorum instantiarū pertinentium ad Sanctam Inquisitionem Hispaniæ; tùm quia Rex Catholicus Fidei, & Catholicorum dogmatum protector est, ficuti per plurima jura, & authoritates, variaque fundamenta apparet hac 2. *part. cap. 1. & etiam part. 1. cap. 1.* Quibus multi conducibilia videbuntur. At cum hæ litteræ avocatoriæ tam in prima instantia, quàm in cæteris fiat impeditivæ, vel saltem suspensivæ remedii contra contagium hæreticæ pravitatis, ut expressè, & signanter agnoscunt, & motivant dictæ Bullæ, & indulta Apostol. ergo poterit Rex sua Regalia protectionis uti, impediendo earum executionem ad scandalum vitandum in Republica Christiana.

Deindequia ex clausulis dictarum Bullarum maximè Clement. VII. & ex hac Julii III. jure &
114 privilegio * indulgetur Rex Catholicus, ne sine suo consensu expediantur, nec exequantur hujusmodi litteræ avocatoriæ, ibi : *ac de consensu prædictorum Caroli Imperatoris ac Regis, & Joannæ Reginæ derogatum foret, &c.* Et paulò antè, ibi : *Præfatarum avocationis, & inhibitionis expressa derogatione, si absque Caroli Imperatoris, & Regis, necnon Reginæ prædictorum expresso consensu fieri contingeret, nullius roboris & momenti existere, &c.*

Et jus competens Regi ex privilegio Apostoli-
115 co, aut consuetudine * in rebus Ecclsiasticis est Regalia ipsius, ut scripsimus 1. *part. cap. 1. num. 116. & seq.* De qua cognoscere posse inter Ecclesiasticos, abundè probatum remanet *in dict. cap. 1. à nu. 132. cum multis seq.* Imò inter legitimas
116 & præcipuas causas * ad retentionem litterarum Apostolic. illa numeratur, quæ versatur in tuendis Regaliis, & præeminentiis Regis, ne præjudicium, aut diminutionem patiantur, ut copiosè dictum fuit 1. *part. cap. 5. per totum, & cap. 6. præcipuè à n. 39. & seqq.*

Et insuper quia ubi Regis consensus necessarius
117 est, si sine illo * litteræ Apostolicæ impetrantur, in Senatu retinentur, ne exequantur, ut de jure Regio patronatus diximus ex Bulla Adriani, & Doctorum authoritate, sup. 1. *part. cap. 1. à nu. 137. cum seqq.*

Præsertim cùm Rex Catholicus sit patronus *
118 & simul protector Inquisitionis Hispaniæ, ut ipse fatetur securè in suis litteris Regiis suprà transcriptis, *n. 51. & 52.* Et hoc jus patronatus sine suo consensu expresso infringi, aut minui nunquam patitur Rex, atque etiam hoc Regium patronatum puto respicere Pontifices, qui ad hujsmodi derogationes Regis nostri consensum, & appetunt, & ad validitatem requirunt.

Tùm etiam quia si consensus Regis est de sub-
119 stantia, * & forma horum rescriptorum, prout est quilibet consensus ab statuto requisitus præstandus in actu per tertium, ut de statuto requirente consensum consanguineorum in contractu minoris, aut mulieris, ex Bald. *in l. 1. C. qui admitti, & in l. quacumque, C. de bonis quæ liberis*, quem sequuntur communiter Doctores *in l. si quis mihi bona, §. jussum, ff. de adquirend. hæredit.* latissimè prosequitur Tiraquellus *de legibus connub. glossa 6. à n. 5. cum seq.* Simoncellus *de decretis in præfatione, nu. 54. & 55.* Gomes Arias *in l. 68. Tauri, num. 34. & seq.* Et ibidem omnes Tauristæ. Aliàs litteræ * ipse nullæ sunt, ut
120 docent Doctores citati, & eadem Julii III. ibi : *Si absque Caroli Imperatoris & Regis, necnon Reginæ prædictorum expresso consensu fieri contingeret, nullius roboris, & momenti existere* : necessarium erit ut occurratur earum executori & executioni, ne de facto cum scandalo, & violentia exequatur in præjudicium juris, & Regaliæ Regis.

Fulcitur desuper hæc litterarum retentio, ex eo
121 * quod ex Bulla Alexandri VI. & Clementi VII. apparet, & profitentur Pontifices, litteras avocatorias expediendas sine forma prædicta esse, & judicari debere surreptitias, in præjudicium Indultorum Sanctæ Inquisitionis Hispaniæ. Et licèt Nos 1. *part. cap. 8.* (contra plurimos Doctores absolutè * loquentes surreptionem esse causam legiti-
122 mam ad retentionem litterarum) negativè resolvamus, simplicem quamlibet surreptionem non sufficere : tamen quando ex surreptione infertur præjudicium Regi, aut Regno, aut Reipublicæ Ecclesiasticæ, spirituali, aut temporali, & ejus recto regimini, retentionis legitimam esse causam ex communi Doctorum observantia resolvimus *in dict. cap. 8. à num. 10. usque ad fin.* Quæ omnes qualitates reperiuntur in hujusmodi litterarum avocatoriarum susceptione : præjudicium juris, & Regaliæ Regis Catholici apertè fuit offensum in fundamentis antecedentibus : Reipublicæ autem Ecclesiasticæ ejus regiminis spiritualis *
123 clarè patet, cùm Hispaniæ Inquisitio ideò introducta fuit, ut consuleretur animarum saluti, & occurreretur festinanter contagio hæreticæ pravitatis, quo etiam temporalis Respublica scandalis, inquiete, & seditionibus periclitator, & facilè ad interitum, & ruinam pervenit. Igitur * ex hoc
124 capite legitimè retinentur litteræ in damnum Sanctæ Inquisitionis.

Inducitur insuper hoc Reipublicæ præjudicii ex avocationibus causarū maximè in prima instan-

tia,

tia, quæ maximum patitur detrimentum in vassallis de provincia in provinciam alienam & longinquam vocatis, & coactis litigare, cujus damno occurrit Rex per protectionem, & retentionem litterarum, sicuti copiosè scripsimus hac 2.*part. cap. 3. à num. 6. cum multis seq. & in §. unic. per totum, & cap.11. à nu. 79. cum seq.* Quibus locis plurimæ, & singularissimæ doctrinæ, nec non jura expressa in proposito congeruntur. Quibus adde text. *in l. sed & hæ*, §. 2. *ff. de procurat.* ubi Ulpianus postquam præmisit, procuratorem debere defendere dominum absentem in Tribunali competenti, & in eadem provincia, subdit: *Cæterum cogi etiam in provinciam de Roma abire, vel è contrario, vel à provincia in aliam provinciam defendere, durum est.*

Deinde quia ex hac litterarum avocatoriarum impetratione, & executione * oriri scandalum maximum, & novitatem expressè asserit Rex Catholicus in suis litteris transcriptis suprà *n.47. & n.* 125 *49.* (cujus Regis assertioni standum esse, in terminis probavimus 1. *part. cap.* 3. §. *unico*, *num.* 63.) & tam ob vitandum scandalum quàm abusum notorium Regem retentionis Regalia uti posse legitimè, abundè fundavimus 1. *part. cap.* 4. *& cap.*6.

Quibus & aliis juris legitimis de causis moti 126 sunt * hactenus Reges nostri Catholici, litteras avocatorias à Curia Romana impetratas in qualibet instantia accuratè perquirere, proinde examinare, necnon retinere, ne executioni mandentur in ruinam populi, ut apparebit ex decretis, & epistolis Regum pro tempore existentium, quas in unum compilarunt prædictus Dominus de Caldas superiùs relatus, & copiosiùs Dominus Portocarrero in Supremo Inquisitionis Consilio.

127 Ferdinandus Rex Catholicus, * *anno* 1487.21. *Decembris*, impedivit ne litteræ quædam è Romana Curia impetratæ ab Inquisitoribus Barcinonensibus acceptarentur, ut constat ex tabulariis prædictæ Inquisitionis Barcinonensis: id fecit Rex ne prima instantia, & alia jura à Sede Apostolic. Hispaniæ concessa læderentur ipso inaudito, & Sede Apostolic. inconsulta; hoc fuit ministerium executivum, aut executio ministerialis omni jurisdictione destituta, quam Ecclesia Principibus commendat ipsis jubens, ut sic se gerant quemadmodum in sequentibus innotescet, abundè fundatur 1. *p. cap.*1. *&* 2. *part. cap.*2.

128 *Anno* 1505. Idem Rex Catholicus Julio II. * scribit pro revocanda commissione, quæ à Sacra Rota emanarat circa causas nonnullas Sancti Officii in prima instantia, ut constat *ex lib.* 2. *de Regiis decretis in tabulariis Supremi Senatus Inquisitionis*, *fol.* 244.

Anno 1509. Idem Rex pragmaticam sanctio- 129 nem * sub gravibus pœnis evulgat contra intimantes, aut figentes litteras è Curia Romana circa Inquisitorum causas, ipso non consulto, si non prius constet surreptitias non fuisse, & absque læsione ulla primæ instantiæ, & aliorum jurium ad Inquisitores pertinentium. Sic se gessit, quod quia ut tutor, & executor Sacrorum Canonum id sibi licere existimabat, & quia nonnullæ Apostolic. litteræ ita generaliter præscripserunt, & virtualiter indicarunt.

Anno 1510. Idem Rex Inquisitoribus Hispalen- 130 sibus jubet, ut cohibeant eum qui litteras * Romanæ Curiæ intimaverit ipso non consulto, ex *lib.*3. *pro schedulis Regiis*, *fol.*71. Id præstiterit,

ut protector, & executor Concilii Niceni, & Sacrorum Canonum, ne jura primæ instantiæ, & legitimæ aliæ litteræ violarentur.

Anno 1513. Idem Rex Archiepiscopo, Protegi, & Inquisitori Cæsaraugustano mandat, ut Notarios, & Officiales impediat, * qui litteras è 131 Romana Curia intimaverint, pro citandis quibusdam Inquisitoribus ad Sanctam Urbem, ut constat ex *lib.*3. *proximè relato*, *fol.*108. Id fecit pro tuendo Canone Niceno, & intra Regnum conservanda prima instantia. *Anno* 1510. *Carolus V. Imperator*, *& Rex*, plura similia * exem- 132 plia dedit, à Domino de Caldas relata, & reperiri, ait, *in libris decretorum Regalium*, *libro V. fol.* 36. 106.107.108. 109. *lib.*7. *fol.*164. 169. 170. 178. 187. ubi de causa Episcopi Toletan. *& eodem lib.* 7.*fol.*305. ubi de causa Episcopi Urigolensis, *& lib.*8. *part.*1. *folio* 174. *& part.*2. *fol.*2.28.34.61. 65.66.67. 81.82.87. Sed nonnulla in specie declarare oportebit.

Leo X. ad se advocaverat per speciale rescriptum causam Didaci de las Casas, & aliorum, quos Inquisitio Hispania secretis carceribus incluserat, * conqueritur Carolus V. mandatum esse 133 novum, & Hispaniæ valdè noxium esse repræsentat, ac proinde surrepitiè impetratum contra decreta Concilii Niceni, *lib.* 11. *pro Regiis decretis*, *fol.*55. *&* 56. Existimavit Carolus cum Pelagio Papa similes avocationes non fieri absque degradatione, & dehonoratione Provinciarum, quam nunquam Romani Pontifices intenderunt.

Eodem anno idem Imperator, * & Rex His- 134 paniarum scribit Romano Pontifici, & Cardinalibus pluribus super non avocanda causa Joannis Præt. ad Roman. Curiam, & monet se ea avocatione gravari, ut constat ex *lib.*11. *pro decretis Regiis*, *fol.*72.74.75. Id præstitit ad conservanda jura, & ne aut degradaretur, aut dehonoraretur Provincia Catholica, ac omnes illius Judices essent suspecti, juxta mentem, & verba Pelagii Pontificis, & ut tueretur alios Sacros Canones. Simile quod præstitit * prædicto anno idem Carolus, ut 135 patet ex eodem libro nuper relato, *fol.*77. 78. 88. quod Auditor Cameræ Apostol. assumpserat in prima instantia causam Bernardini Diaz, qui absens & fugitivus ab Inquisitoribus Toletanis fuerat proscriptus. Præterea gravissimas protestationes coram Sanctitate sua fieri jussit idem Carolus, quod prædictos Inquisitores Romani quidem Judices ob eandem causam Bernardini Diaz excommunicassent. Idem Carolus *anno* 1519. cùm circa potestatem * Inquisitorum Hispaniæ, & eo- 136 rum electionem, & nominationem novæ litteræ Apostol. contra prisca indulta, & jura primæ instantiæ postularentur, monuit illas à petitoribus habendas, & repugnandas, ut infructuosas & noxias, quod notum fuit ex *lib.* 11. *Regalium decretorum*, *seu schedularum*, *fol.*93. *&* *fol.*98. Similia gesta referuntur ejusdem Imperatoris, ex *anno* 1522. *lib.*4. *Regalium decret. part* 2. *fol.*39. *& anno* 1534. *fol.*172. *& anno* 1525. *lib.* 5. *fol.*34. *& anno* 1534. *fol.*222. *lib.*4. *p.* 2.

Philippus II. antequam legem illam de primis * 137 instantiis non avocandis, *anno* 1593. evulgasset, plura hujus rei documenta præstitit.

Anno 1571. cùm Civitas quædam graviter læsisset jura Sancti Officii, jussit, ut Orator Romanus Summum Pontificem adiret; ne ea in causa per rescripta quidquid provideret, quod id fieri non posse sine violatione juriū hujus Regni, & dehonorationis

Majestatis Catholicæ, patet ex *libro exemplarium Aragoniæ, fol.* 148. Atque id fecit, ut primas instantias tueretur.

Anno 1571. ut constat ex *lib.* 9. *Regalium de-*
138 *cret. fol.* 14. Cùm litteræ * emanassent à Romana Curia admittentes appellationem, & avocantes causas Inquisitionis Hispanæ ad Urbem, jubet Philippus II. ut prædictæ litteræ ad se mittantur; quod ex Julii III. & aliorum Pontificum voluntate absque Regum Hispaniæ consensu, nihil simile præstari valeret.

Anno 1582. *&* *anno* 1583. recursus ad Roma-
139 nam Curiam * contra jurisdictionem Inquisitorum Hispaniæ impedire curat Philippus, ut constat *ex registro Inquisitionis Aragonensis, fol.* 11. 12. 13. *& ex lib.* 5. *Regalium decreto fol.* 200. 227. *&* 359. *& ex lib.* 6. *fol.* 157.

Anno 1583. cùm ex litteris Apostol. omnis cog-
140 nitio in causis * Fidei Hispaniæ Inquisitioni commissa fuerit, per omnes instantias, monuit Pontificem ne ullas pœnas illatas ab Inquisitoribus, aut dispensatione, aut relaxatione, indulgeret ex *lib.* 10. *Regalium decret. fol.* 176.

Anno 1587. Jubet ne Inquisitor Sardiniæ ex ea
141 Provincia discedat, * etiam post præceptum de personaliter Romæ comparendo: & graves minas interveniant contra intimantes inhibitionem, aut citationem, *lib.* 2. *Regalium decretor. fol.* 354. Id ita præstitum, quia ex litteris Julii III. sine consensu, & scientia Regum Hispaniæ similis citatio non potuit executioni mandari: alii alios titulos hoc factum honestantes adducunt, quos in hoc tractatu variis in locis necnon hoc eodem cap. retulimus.

Lib. 8. *Regalium decret. lib.* 11. Coronæ Ara-
142 gonensis plures * sunt litteræ supplices Philippi II. ad Pontificem, ne ullas appellationes admittat ab Inquisitoribus Sardiniæ etiam in causis civilibus.

Lib. 10. *Regalium decret. fol.* 99. aliæ haben-
143 tur litteræ Philippi II. * pro non admittendis recursibus ab Inquisitione Hispana ad Romanam Curiam, quemadmodum concessum est in pluribus litteris Apostolicis.

Prædictis adjunge, quod assiduè practicari vi-
144 demus circa libros Catholicorum * Authorum horum Regnorum tractantes, & fundantes Regis nostri jurisdictionem, aut Regalias, maximè in rebus Ecclesiasticis sibi competentes aut de jure, aut indultis Apostol. sive etiam immemorabili consuetudine à Sede Apost. diù tolerata, qui ob id solùm solent integraliter in Romana Curia prohiberi, & vetari, & ad hoc Brevia Apost. transmitti ad Inquisitionem Supremam Hispaniæ publicanda. Rex tamen noster omni conatu, cultu tamen reverenti, huic violentiæ suis Juribus Regularibus, & sibi ipsi illatæ occurrit, agnoscens hanc prohibitionem dumtaxat tendere ad infringenda sua jura, nec non in grave, & intolerabile præjudicium suum, ac proinde impediens talis Brevis executionem ad evitanda scandala, penes se illud retinet, interim quod per supplicationem de damnis, & inconvenientiis consulit Apostolic. S. em, ut de remedio paternali clementer provideat. Quod ita se gerit Rex noster illis nisus fundamentis, quæ sursum recensentur *à n.* 113. *cum seq.* & plurimis Doctoribus ibidem per remissionem relatis.

Ac etiam protectioni à se debitæ tot indultis
145 Apostolic. * quibus munita est jam diù Inquisitio Hispana super prohibitione, & expurgatione librorum Authorum Hispanorum à se immediatè facienda, ut assolet independenter nempè à Congregatione de Indice, & Magistro Sacri Palatii, non permittens in istis Regnis, nec in Sicilia expurgationem, & prohibitionem emanatam à Congregatione de Indice Romæ existente publicari, nisi prius per Consilium ipsum Supremum Sanctæ Inquisitionis Hispanæ illi libri prohibiti, expurgati noviter, & accuratè examinentur, & expurgentur, ita ut si quid prohibitionis, aut expurgationis dignum reperiat, sub censura dumtaxat sua, non attenta, quæ à Congregatione de Indice emittitur, publicantur, super quo plurima exemplaria præ manibus habui ex Registris hujus Supremi Consilii, quæ facilè potuissem hîc simul inserere, nisi defessus calamus tam ingentem laborem recusaret; sufficit quippè Senatus praxim usitatam tot Bullis Apostolic. fulcitam attingere, & ad ejus justitiam lectorem memorem reddere illius memorabilis declarationis Pauli III. testantis, suæ non fuisse intentionis per erectionem * 146
Sanctæ Inquisitionis Romanæ aliquid minuere, detrahere, vel præjudicium afferre Juribus antiquis Inquisitionis Hispanæ. De qua latiùs suprà *n.* 87. O quanta juris fundamenta, & doctrinas possem applicare huic independentiæ Inquisitionis Generalis Hispanæ ab Inquisitione Generali Romæ existente deductas, tum ex Bullis, & indultis Apostolicis, & consuetudine; tùm ex hac declaratione Pauli III. tùm ex Regalia Sanct. Sedis Apostolicæ: si non timerem lectoris fastidium, increpantis me extra proprii instituti ambitum vagantem. Quæ omnia scripta sunt sub censura, & correctione Sanctæ Matris Ecclesiæ, non aliter.

CAPUT XXXIV.

Utrum Ordinarius, cui fit per Senatum Bullarum Apostolicarum, aliorumve rescriptorum in prima instantia cognitionis remissio; an uti Delegatus Ordinarius, & in via Ordinaria procedere debeat.

Et insuper quibus in casibus Bullarum executor causam Ordinario in prima instantia remittere teneatur.

Et amplissimè præ cæteris, qui dicatur legitimus contradictor ad impediendam executionem gratiæ Apostolicæ.

Et an, & quando in beneficiis reservatis provisus ab Ordinario immissionē possit impedire litterarum Apostolicarum.

Et per totum caput clara discretione, quādo Bullarum virtute via executiva, seu via Ordinaria præcisè procedendum.

SUMMARIUM.

1 *Ordinarius, cui per Senatum fit Bullarum remissio, an uti Delegatus, & in via executiva, an uti Ordinarius, & in via Ordinaria procedere debeat. grandis merito semper reputata fuit difficultas.*

2 *& seqq.*

2 *& seqq. Assertio opinantium absolutè uti Delegatum, & in via executiva procedere debere Ordinarium, facta sibi per Senatum Bullarum remissione; refertur, & ab Authore fundatur.*

3 *Ordinarium, cui Papa delegat causam, ei alias de jure competentem procedere uti Delegatum, & authoritate delegata, non Ordinaria, nonnulli tenuere.*

4 *Ordinarium, cui causa delegatur sibi de jure communi competens, utraque potestate procedere, qui firmarunt.*

5 *Author falsam probat opinionem (de qua n. 2.) sectantium Ordinarium, cui fit litterarum Apostolicarum remissio procedere ut Delegatum, & in via executiva.*

Senatus ideò causam Ordinario remittit in prima instantia, quia sibi uti tali, & potestate propria, non aliena de jure pertinet, non impedita per avocationem informem, ibid.

6 *Ex commissione quæ nulla est defectu formæ, Ordinarius procedere non potest, & sic sua Ordinaria potestate, procederet.*

7 *Nec delegatus ipse, cui specialiter talis commissio nulla fuit directa.*

8 *Commissionis virtute, alteri Judici directæ nominatim, Ordinarius procedere non potest, quia deficit intentio committentis.*

9 *Ordinario si causa uti tali, & jure communi non competeret, eandem illi Senatus non remitteret.*

10 *Commissione data, & petita sua Ordinario, quem dixit Salmantinum, cum verè sit Cordubensis, neuter uti potest, quia unus non nominatur, in altero ex errore defecit intentio Papæ.*

11 *Error etiam inculpabilis non potest extendere rescriptum ad casum sub verbis non cõprehensũ.*

12 *Commissionem expedire non potest Judex non nominatus, nec à nominato recedere potest.*

13 *Commissionem uti directam nominato, si coram alio non nominato in eis impetrans præsentaverit, nihil agit, sed vitio nullitatis subjiciuntur acta, & sententia.*

14 *Commissio directa uni personæ, in alium transferri non potest absque subdelegatione.*

15 *Commissio directa Vicario, seu Officiali Episcopi, nequit præsentari Episcopi in ea non nominato.*

16 *Nec è converso, quia de nominato ad non nominatum in commissione nequit validè fieri transitus.*

17 *Nisi mediante subdelegatione.*

18 *Subdelegatio tacita an ex scientia, & patientia Episcopi judicatur.*

19 *Ordinarius, cui litterarum, alteri contra Trident. directarum fit per Senatum remissio, non delegata potestate, sed Ordinaria dumtaxat procedit.*

20 *Cessante avocatione causa revertitur ad potestatem Ordinarii.*

21 *Commissio ex defectu formæ nulla à principio, non potest in Ordinarium transire, quia de non ente ad ens non fit transitus.*

22 *Jurisdictionis ex commissione nulla umbra aliqua non remanet in nominato in ea.*

23 *Ordinario directa commissio, etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, an & quando, Ordinaria, vel delegata procedat potestate.*

24 *Ordinarius, cui dirigitur commissio, nequit procedere utraque potestate delegata, & Ordinaria simul, quia una semper confunditur, nisi expressè in commissione sibi ita dicatur.*

25 *Ordinarius per litterarum remissionem, factam à Senatu, non potest fieri Delegatus, quia non est nominatus in eis.*

26 *De non ente ad ens non potest fieri transitus.*

27 *Flores de Mena dicens Ordinarium, cui fit à Senatu remissio Bullarum, in executione procedere uti Delegatum, quoad cætera uti Ordinarium, declaratur.*

28 *Executio gratiæ super beneficio reservato, directa Ordinario, si alteretur ejus natura, & debeat procedere in via Ordinaria, jurisdictione tunc procedit Ordinaria.*

29 *Ordinarius procedit uti Delegatus in commissione, ergo debet procedere via executiva, falsa est propositio absolutè sumpta.*

30 *Ordinarium, cui per Senatum fit Bullarum remissio debere indistinctè via Ordinaria procedere, non executiva, qui soleant contendere.*

31 *Ex qua ratione moveatur, ad sic sentiendum.*

32 *Falsa, & impossibilis horum assertio ostenditur.*

Executoris datio ad gratiam cessavit, ergo gratia amisit privilegium executivum, falsa ostenditur argumentatio, ibidem, & n. seqq.

33 *Bullæ gratiosæ tres continent partes, rem postulatam, executionem, quam de jure merentur, & executoris dationem.*

34 *Executoris datio ad gratiam, licèt cesset, cætera ejusdem intacta remanent.*

35 *Instrumenta guarentigiata, & alia exequibilia amittere executionis privilegium per usum eorum coram Ordinario, est absurdum.*

36 *In commissione pro executione gratiæ, non subscripta, per Senatum Ordinario remissa, tenetur iste regulariter via executiva procedere, aliter nempè non alterata privilegiata natura.*

37 *In omnibus casibus, in quibus litteræ gratiosæ, remissæ per Senatum Ordinario, amittunt privilegiatam executionis naturam, Ordinarius via ordinaria procedere tenetur, & in ea partes audire.*

38 *Instrumento guarentigiato inest qualitas executiva.*

39 *Literæ Apostolicæ ob illarum reverentiam habent executionem paratam.*

40 *Vulneratis litteris per sententiam via executiva amittitur, quas nec superior ad quem est appellatum exequi potest.*

41 *Vulneratæ non dicuntur litteræ ob declaratum processum nullum, nisi etiam ipsæ annullentur.*

42 *Nec vulnerantur, etsi declaretur non esse justificatas, cùm postmodum justificatæ exequi valent.*

43 *Ex semel vulneratis litteris amplius executivè agi nequit.*

Sententia vulnerans instrumentum, si est nulla notoriè, non impedit ejus executionem, ibid.

44 *Executivum privilegium inhærens litteris Apostolicis aut instrumento guarentigiato, non alteratur, & nec mutatur per Judicem variationem, & mutationem.*

45 *Sed quocumque vadant, & coram quocumque Judice agatur, ex eisdem executionem viam retinent, non admittendam.*

46 *Instrumentum in alio Regno confectum, quod executionem meretur, ubilibet eam retinet coram quolibet Judice diversi Regni.*

47 *Instrumentum guarentigiatum inter laicos confectum coram Ecclesiastico Judice privilegium executionis non amittit.*

48 *Decretum Senatus, quo litteræ merentes sui natu-*

tura executionem, remittuntur Ordinario, nec immutat, nec poteſt naturam privilegiatam, ac ideò executivè procedere debet Ordinarius.

49 *Executio petita coram alio Judice, & orta competentia per Ordinarium competentem declaratum, non alteratur, ſed coram eo executio non amiſſa poſtulatur.*

50 *Ordinarius, cui fit litterarum remiſſio, quando in eis aliàs executionem merentibus valeat & debeat via ordinaria procedere latiſſimè oſtenditur.*

51 *Tertii cauſa ſe executioni per Senatum remiſſa Ordinario opponentis in via ordinaria tractanda erit, eademque tertius ab Ordinario audiendus.*

52 *Quod in quolibet tertio, cui res judicata non nocet, nec in inſtrumento guarentigiato, aut literis Apoſtolicis eſt comprehenſus.*

53 *Litteræ Apoſtolicæ pro executione gratiæ ſuper beneficio reſervato quantum ad executionem, ſeu proceſſum extrajudicialem ſubſcriptione non egent, quia tunc non percutiunt Tridentin. decretum.*

54 *Contradictor legitimus, comparens coram executore litterarum ſuper beneficio reſervata, in via ordinaria audiri debet.*

55 *Niſi & contra ipſum commiſſio veniat ſubſcripta.*

56 *Commiſſio non ſubſcripta ſuper executione gratiæ ad beneficium non reſervatum percutit primam Ordinarii inſtantiam, ad quem pertinet, tam ſuper executione, quàm ſuper Judicio Ordinario.*

57 *Sed ſi tunc fuerit commiſſio ſubſcripta executori pertinet, non Ordinario cognitio, tam in via executiva, quàm in via Ordinaria.*

58 *Cauſæ poſſeſſionis ſuper beneficiis reſervatis poſſunt à Delegato Apoſtolico cognoſci.*

59 *In executione Bullarum magis extrajudicialiter, quàm judicialiter procedituꝛ.*

60 *Contra executionem litterarum ſi allegetur aliquid requirens altiorem indaginem, in quo cum detur inſtantia, hæc ab Ordinario auferri nequit.*

61 *Executoris litterarum juriſdictio ubi ceſſat, nequit gratiam exequi, ſed per Senatum Ordinario remittenda.*

62 *Executor ad beneficium reſervatum poteſt executivè procedere, niſi compareat legitimus contradictor, aut poſſeſſor, quorum cauſam executor remittit Ordinario, vel per Senatum remittendam.*

63 *Via executiva, etſi inſtantiam non habeat, ad Ordinarium pertinet.*

64 *Ex verbis gratiæ ſi executor tenetur aſſumere partes judicis, an poſſit cognoſcere in prima inſtantia, etſi ſubſcriptio deficiat: aſſertio Aug. Barboſæ, & Novarii refertur.*

65 *Negativè reſolvitur contra ipſos.*

66 *Avocatio ſive tacita, ſive expreſſa in prima inſtantia requirit pro forma ſubſcriptionem manus Sanctiſſimi.*

67 *Ex gratiæ verbis, ſi executor tenetur aſſumere partes Judicis, ſi ejus commiſſio fuerit ſubſcripta, poteſt cognoſcere in prima inſtantia, nec tenetur cum Ordinario remittere.*

68 *Ex verbis gratiæ ſi executor tenetur aſſumere partes Judicis, eas non aſſumet, ſi commiſſio non ſit ſubſcripta, ſed cauſam remittit Ordinario.*

69 *Auditor Cameræ quando gratiam exequitur, non poteſt in via ordinaria cognoſcere; ſed illam Ordinario remittere.*

70 *Executor gratiæ, ut poſſit via ordinaria procedere duo requiruntur, quod ex verbis gratiæ teneatur aſſumere partes Judicis, & quod ejus commiſſio ſit ſubſcripta propria manu Sanctiſſimi.*

71 *Avocatio ab Ordinario de jure communi per ſolam commiſſionem, alteri factam ſufficiebat, hodie ex Tridentin. etiam expreſſa nullatenus, niſi ſit ſcripta.*

72 *Subſcriptio propriæ manus Sanctiſſimi influit in iis omnibus, quæ virtualiter in commiſſione de jure continentur.*

73 *Sigillum comprobat, confirmat, & robur addit iis, quæ in ſcriptura continentur.*

74 *Subſcriptio propriæ manus Sanctiſſimi unicum, & ſolidum eſt ſignum ejus voluntatis ad cognoſcendum, an velit avocare cauſam ab Ordinario, non aliud.*

75 *In omnibus, in quibus executor gratiæ poterat de jure communi ac debebat cognoſcere in via ordinaria, in iis hodie ex Trident. pariter Ordinarius, cui fit per Senatum remiſſio, ordinarie procedere debet.*

76 *Et è converſo, in quibus executor jure communi attento via executiva procedere tenebatur, pariter hodie Ordinarius tenetur, cui fit per Senatum cauſæ remiſſio.*

77 *Executor gratiæ ad immittendum in poſſeſſionem eſt ſuapte natura merus executor, ita ut in eis non procedat diſpoſitio, capit. ſtatutum de reſcript. lib. 6.*

78 *Si coram executore comparet legitimus contradictor, vel adeſt poſſeſſor, fiebat executor de jure communi, & tenebatur aſſumere partes Judicis judicialiter procedere, & Ordinariè, & diffinitivè pronunciare.*

79 *Executor gratiæ ad immiſſionem regulariter extrajudicialiter procedit, niſi adſit poſſeſſor, vel legitimus contradictor compareat, quo caſu judicialiter procedit.*

80 *Executor gratiæ nequit hodie ex Tridentin. aſſumere partes Judicis in prima inſtantia, ubi aliàs de jure communi poterat, cum hæc Ordinario pertineat, niſi ſua commiſſio fuerit ſubſcripta à Sanctiſſimo.*

81 *Executor gratiæ in Francia non habet aliquam cauſæ cognitionem, ſed ſolam executionem puri, & meri facti, ita ut cauſæ cognitio Ordinario remittatur.*

82 *In Hiſpania executores cognoſcunt de executione; requirente tamen altiorem indaginem Ordinario tenentur remittere.*

83 & 84. *Quod intellige in beneficiis reſervatis, in quibus quoad executionem meram, & extrajudicialem cognitionem ſubſcriptione non indiget, in cæteris tamen non reſervatis, nec de executione cognoſcere valent, niſi ſua ſit commiſſio ſubſcripta.*

85 *Nicolaus Garcia dicens executorem gratiæ, ubi adeſt legitimus contradictor pronunciare diffinitivè, procedit de jure communi, non ex Tridentin. nova diſpoſitione juxta Flores de Mena, quem ipſe improbat, & perperam.*

86 *A regula prohibitiva Triden. ſolùm excipiuntur executores ad beneficium reſervatum, ergo in cæteris inviolata manet, ita ut egrant ſubſcriptione.*

87 *Contradictor legitimus non poſſidens, comparens*

re

re integra coram Ordinario, cui Senatus remiſit litteras ad immittendum, immiſſionem impedit, & in via ordinaria ab Ordinario erit audiendus.

88 *Maximè litteris habentibus clauſulam citatis citandis, aut amoto illicito detentore.*

89 *Executor gratiæ poteſt ſummariè cognoſcere de legitimitate contradictoris, ſuſpenſo principali quod in via ordinaria pertinet Ordinario.*

90 *Legitimi contradictoris comparentis ad impediendam immiſſionem gratiæ cauſa Ordinario remittenda ordinariè, tractanda.*

91 *Ad effectum legitimandi contradictorem poteſt ſummariè cognoſcere, & poſtea remittere cauſam ejus Ordinario.*

92 *Poſſeſſione vacante executor pro immittendo proviſus Apoſtol. non tenetur aliquem citare.*

93 *Contradictor legitimus, re integra comparens, poſſeſſione vacante, impedit immiſſionem, qui ſi non auditur appellat, & cauſat attentata.*

94 & 95. *Contradictor legitimus dicitur habens titulum coloratum, dummodo ſuum titulum coram executore gratiæ producat, & licitè appellat, & cauſat attentata, ſecus ſi non produxerit.*

Parem titulum habet proviſus ab Ordinario, & proviſus à Papa interim quod de reſervatione probabiliter dubitatur. ibid.

96 *Præſentatus ante inſtitutionem eſt legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem proviſi Apoſtol.*

97 *Capitulum, licèt non poſſideat, eſt legitimus contradictor ratione articuli, puritatis ſanguinis ad impediendam immiſſionè proviſi Apoſtolici.*

98 *Reſignans quando ſit legitimus contradictor ad impediendum immiſſionem reſignatarii.*

99 *Executiva via ceſſat, & ordinaria eſt agendum, ubi concurrit immiſſione paritas titulorum.*

100 *Secundus executor ad gratiam datus in defectum prioris, quando adquirat juriſdictionem, remiſſivè.*

101 *Secundo executore dato ad viam executivam in negligentiam prioris, hæc, atque juriſdictio illius ceſſant comparente legitimo contradictore, cujus cauſa ordinariè erit tractanda.*

Executor primus tranſactis triginta diebus, an poſſit re integra, etiam invita parte, exequi gratiam ſibi commiſſam, ibid. remiſſivè.

Et quid quando poſt dictos triginta dies declaravit non poſſe procedere, ibid. remiſſivè.

102 *Legitimus contradictor comparens re non integra in via ordinaria, & coram Ordinario poſſeſſor auditur.*

103 *Legitimus contradictor non poſſidens legetimo tempore comparere dicitur, etiam poſt immiſſionem, quando ea fuit ex aliquo capite nulla.*

104 *Legitimus contradictor, comparens coram Ordinario, cui litterarum pro immiſſione proviſi fit per Senatum remiſſio, debet in via ordinaria audiri, ſicuti jure communi attento poterat executor.*

105 *Executor ante immiſſionem tenetur quærere, & citare poſſeſſorem ſi adeſt, vel ſi litteræ ſub intrufione ſint expeditæ, & eum in via ordinaria, non executiva (quam rectè impedit) audire.*

106 *Poſſeſſor ubi adeſt, vel aliàs legitimus contradictor impediunt executionem litterarum, & judicium erit ordinariè tractandum cum eis.*

Quod procedit hodie in Ordinario, cui ſit per Senatum litterarum remiſſio, ibid.

107 & 108. *Poſſeſſor beneficii, ab alio ob delictum, aliamvè cauſam juris impetrati, debet in via ordinaria, non executiva audiri, & vinci.*

109 *Aliàs executio eſt nulla, & attenta.*

110 *Ac etiam ſi executio fiat ante appellationem, vel poſt eam interpoſita à poſſeſſore, cujus beneficium fuit impetratum ob juris defectum, aut delictum.*

111 *Qui manutenendus eſt, non is, cui poſſeſſio per executorem attentata data fuit.*

112 *Poſſeſſore ſtante executor gratiæ debet aſſumere partes Judicis, eum citare, & via ordinaria audire, & datur appellatio ſuſpenſiva cauſans attentata.*

113 *Executor merus quando efficiatur mixtus, remiſſivè.*

114 *De nullitate unionis ante executionem eſt agendum, quando ab ea pendet juſtificatio nullitatis narratæ.*

115 *Ubi agitur de removendo poſſeſſore à ſententia executoris datur appellatio ſuſpenſiva cauſans attentata.*

116 *Oppoſitio calumnioſa non impedit immiſſionem.*

117 *Ubi agitur de removendo poſſeſſore cenſuræ ſunt nullæ, & attentatæ, quia ab executoris ſententia datur appellatio ſuſpenſiva.*

118 *Citari debet, & audiri is, contra quem ob aliquod defectum fuit beneficium impetratum, etiamſi poſſideat.*

119 *Ordinarius, cui ſit per Senatum remiſſio litterarum, impetratarum contra aliquem ob defectum juris, ſeu delictum, debet illum in via Ordinaria audire.*

120 *& ſeqq. Proviſus ab Ordinario, & poſſeſſor eſt legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem proviſi Apoſtolici ex cauſa reſervationis, quando iſta non eſt notoria, ſed obſcura, & dubia.*

Et impedit viam executivam litterarum, & in via Ordinaria debet audiri, ibid.

121 *Proviſos ab Ordinariis agnoſcit Papa pro legitimis contradictoribus.*

122 *In proviſo per Ordinarium, ut in beneficiis reſervatis dicatur legitimus contradictor ad introducendam viam Ordinariam, duo ſimul debent concurrere, titulus coloratus, & poſſeſſio.*

123 *Doctores, & Rotæ deciſiones plurimæ ad idem recenſentur.*

124 *Executor contra notoriè intruſos carentes titulo colorato, qui nec de jure, nec de facto poſſunt contradicere immiſſionem, procedit ſine citatione, & cauſæ cognitione.*

125 *Intruſus non dicitur ille, qui habet titulum ab eo, qui dare poteſt, licèt de ejus viribus diſcepiare valeat.*

126 *Decretum irritans inficit titulū, & poſſeſſionem.*

127 *Decretum irritans nihil operatur, dum clarè non apparet diſpoſitionem, quæ eſt appoſitum, intrare, ſed interim poſſeſſor manutenetur.*

128 *Reſervatio, & decretum irritans non producunt ſuos effectus, dum de reſervatione non conſtat, nec probatur.*

129 *Decretum irritans, in reſervatione appoſitum, nihil operatur, niſi clarè pateat, beneficium eſſe reſervatum.*

130 *Decretum irritans tunc inficit poſſeſſionem, & titulum, quando intrat conſtitutio, cui adhæret.*

131 *Dec-*

131 *Decretum irritans non operatur, niſi clarè pateat beneficium ſub regula reſervatoria comprehendi.*

132 *Cauſula irritans in privilegiis tanquam acceſſoria non operatur effectum, niſi clarè conſtet privilegia intrare.*

133 *Decretum irritans appoſitum in conſtitutione Gregor. de publicandis reſignationibus non intrat, dum non fuit dictum de non publicatione.*

Nec impedit manutentionem, ibid.

134 *Decretum irritans tunc inficit poſſeſſionem, ſi certum eſt intrare, non quando eſt dubium, quia tunc manutentionem, nec impedit ſaltem virtute detentionis.*

135 *Sive reſervatio ſit generalis, ſive ſpecialis, ut non intret decretum, donec appareat diſpoſitionem principalem percutere caſum.*

136 *Decretum irritans inficit poſſeſſionem juris, non facit.*

137 *Manutentio datur pro ſola detentione.*

138 *Decretum irritans tunc intrat, quando eſt juſtificata gratia ejus, qui de illo opponit, alioquin ſufficit, poſſeſſori excludere actorem per non jus ſuum.*

139 *Poſſeſſionem proviſi ab Ordinario non inficit reſervatio, dum non docetur intrare, imò in eo manutenetur, & eſt legitimus contradictor.*

Ubi ad idem Rotæ deciſiones adducuntur, ibid.

140 *Reſervatio tunc impedit reſtitutionem ſpoliati, & ejus manutentionem, quando ea clarè conſtat, & non aliter.*

Paria ſunt non probare, quod obſcurè probare, ibid.

141 *Proviſus, & poſſeſſor per Ordinarium manutenetur, uti legitimus contradictor, quando clarè non probatur intrare reſervationem, & decretum irritans.*

142 *Reſervatio clarè, & concludenter probari debet per proviſum Apoſt. quando concurrit cum proviſo per Ordinarium.*

143 & 144. *Reſervationis probatio, ſi dubia reddatur proviſus ab Ordinario impedit immiſſionem, & ceſſat via executiva litterarum Apoſtol. eſtque cum eo via Ordinaria agendum.*

145 *Clauſula (contradictores Appellatione poſtpoſita compeſcendo) operatur contra contradicentem de facto, & non de jure.*

146 *Et intelligitur juris ordine ſervato, & citatis citandis.*

147 *Clauſula (amoto quolibet illicito & detentore) ubi nulla res judicata præceſſit, facit executorem mixtum, & requirit ordinem judiciarium.*

148 *Quo caſu licita eſt appellatio ſuſpenſiva cauſans attentata.*

149 *Reſervatio ubi non eſt materialiter notoria, ſed probabiliter de ea dubitatur, proviſus ab Ordinario poſſidens, impedit viam executivam litterarum, & via Ordinaria aggreditur cũ eo.*

150 *Rotæ deciſio ad idem adducitur.*

151 *Proviſus ab Ordinario poſſidens eſt legitimus contradictor, contra quem procedi nequit executivè; ſed ordinariè agendum.*

152 *De immiſſione ex l. fin. C. de edicto Divi Adrian. ad immiſſionem virtute litterarum Apoſtol. rectè argumentatur.*

153 *Titulus Ordinarii facit legitimum contradictorem contra immiſſionem ex Bullis gratioſis Apoſtolicis.*

154 *Subrogatio gratioſa non intrat, ubi non conſtat de beneficio litigioſo.*

155 *Lis non dicitur introducta, ubi non conſtat de mandato impetrantis commiſſionem ad illam movendam.*

156 *Promiſſio de rato arguit defectum mandati.*

157 *Inhibitio ante executionem non cauſat litigium in beneficio.*

158 *Exceptio, Papam voluiſſe concurrere cum Ordinario, pertinet Judicio Ordinario, nec obeſt proviſo per Ordinarium, quominus executionem impediat litterarum Apoſtolicarum.*

159 *Ad impediendam immiſſionem ex gratia Apoſtolic. par titulus requiritur, ubi uterque petit immiſſionem.*

160 *Secus ſi proviſus ab Ordinario idem poſſideat, qui impedit immiſſionem petitam à proviſo Apoſtolico, & à n. 166.*

161 *In immiſſione ex gratia Apoſtol. proceditur ad inſtar leg. fin. C. de edicto Divi Adrian.*

162 *In immiſſione & l. fin. C. de edicto D. Adrian. admittitur contradictor ab alio fonte, nempè ab alio teſtatore.*

163 *Poſſeſſor allegans titulum excluſivum juris proviſi Apoſtolici, vel reddentem illum turbidum, impedit immiſſionem, cum Papa proviſo ab Ordinario non intendat præjudicare.*

164 *Et ſuſpendit executionem, & cum eo agitur via Ordinaria.*

165 *Contradictor legitimus poſſidens impedit immiſſionem executivam litterarum, qui in via Ordinaria eſt audiendus.*

166 *Par titulus requiritur ad impediendam immiſſionem, quando nullus poſſidet, ſed uterque eam prætendit.*

167 *Secus ſi proviſus cum titulo Ordinario jam ſit in poſſeſſione, quia ad impediendam executionem non requiritur titulus ex eodem fonte, & à n. 159. & 160.*

168 *Gratia conceſſa obſervationem prius de qualitate fundamentali debet conſtare.*

169 *Statuto prohibente omnem exceptionem contra inſtrumentum publicum, admittitur exceptio, quod inſtrumentum non ſit publicum.*

170 *Etiamſi exceptio requirat altiorem indaginem.*

171 *Etſi obligatus ſit executivè, cum ſit exceptio proveniens ex ipſo inſtrumento.*

172 *Ad impediendam immiſſionem litterarum pariter judicatur regulariter legitimus contradictor cum ſolo titulo, ac contradictor cum poſſeſſione, nam cum utroque via Ordinaria eſt agendum.*

173 *Cum quolibet tertio, ſe executioni opponente, debet agi via Ordinaria.*

174 *Et uterque contradictor debet coram exequente litteras ſuum titulum producere; quem ſi non produxit, non impedit immiſſionem.*

175 *Immiſſio ſemel legitimè facta non revocatur per novam tituli productionem, niſi in continenti appareat de bono jure producentis.*

176 *Contradictor poſſidens debet perquiri per executorem, & citari, aliàs executio erit nulla.*

177 *Contradictor poſſidens non citatus quandocumque compareat, eam re non integra, debet audiri repoſita ante omnia immiſſione jam facta.*

178 *Contradictori poſſeſſori non audito, aut non citato per executorem, datur manutentio.*

179 *Poſſeſſio*

179 *Poſſeſſio inſtrumentalis non eſt manutenibilis, non expulſo prius per executorem poſſeſſore.*

180 *Poſſeſſore non vocato executor nequit poſſeſſionem dare proviſo Apoſtolico.*

181 *Immiſſione data non citato poſſeſſore, ſi hunc velit executor denuo audire, & citare, ante omnia debet immiſſionem attentatam reponere, aliàs nulliter agit.*

182 *Anterioritas proviſionis reſpicit petitorium.*

183 *Simplex contradictor cum titulo abſque poſſeſſione debet comparere re integra ante actualem immiſſionem, licet poſt decretum.*

184 *Contradictor non dicitur legitimus proviſus ab Ordinario ſuper beneficio reſervato, quando non poſſidet.*

Quia tunc via executiva tantum auditur, ibid.

185 *Ad impediendam poſſeſſionem vacantem par titulus eſt neceſſarius.*

186 *Titulus, ab eodem fonte emanatus requiritur ad impediendam poſſeſſionem vacantem, quando uterque contendit ſuper ejus immiſſione: ſecus quando proviſus Ordinarius per prius illam occupavit.*

187 *Proviſus ab Ordinario providente bona fide beneficium vacans in ſuo menſe poſſidens, & proviſus Apoſtolicus ex reſervatione prætendens, uterque habet fundamentum de jure communi.*

188 *Reſervatio veniens ad annullandam collationem Ordinarii, & excludendum reum poſſeſſorem, debet plenè, & concludenter probari.*

189 *Nec eſt per plures præſumptiones, ſed per plures probationes amovendus à ſua poſſeſſione.*

190 *Una præſumptio tollitur ex alia, & fortior vincit debiliorem.*

191 *Una probatio contraria probatione conquaſſatur.*

192 *Reſervatio non intrat quando contra eam aliquid coloratum apponitur.*

193 *In præſumptionum paritate præfertur reus, & poſſeſſor.*

194 *Probationum paritas cum poſſeſſione reducitur ad imparitatem.*

195 *Sequeſtrum beneficii de mandato Principis, donec cauſa cognoſcatur, non privat poſſeſſione.*

196 *Proviſus ab Ordinario, & poſſeſſor manutenetur, dum reſervatio reddatur turbida.*

197 *& ſeqq. Reſervatio ſi eſt notoria, quæ nullâ poteſt tergiverſatione celari, inficit poſſeſſionem, & titulum proviſi ab Ordinario, qui tunc non dicitur legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem proviſo Apoſtolico.*

Et quando dicatur turbida, ibid.

198 *Reſervatio ſi reddatur turbida, miſſio denegatur proviſo Apoſtolico, niſi eadem ſit notoria.*

199 *Proviſus ab Ordinario manutenetur in ſua poſſeſſione, dum de reſervatione turbida contenditur.*

200 *Ordinarius, cui ſit per Senatum Bullarum gratiæ remiſſio, ut cognoſcat quando executivè, vel Ordinaria via procedere teneatur, præ oculis habeat regulas immiſſionis ex l. fin. C. de edicto Divi Adrian.*

201 *Ordinarius in bullis ſibi per Senatum remiſſis executivè tunc procedet, ſicut & quando executor procederet, ſi ſua commiſſio fuiſſet ſubſcripta de manu Sanctiſſimi.*

202 *Executor quando in Bullarum executione debet aſſumere partes Judicis, & via Ordinaria audire ſi ſervata forma Tridentin. fuiſſet datus ita & iis caſibus Ordinarius procedere debet Ordinariè, facta ſibi per Senatum Bullarum remiſſione.*

203 *Senatus prudenter, juſtèque receſſit ab ſtylo, ex quo ſolebat in decretis remiſſionis Bullarum addere Ordinarium proceſſum executivè, vel Ordinariè juxta caſuum varietatem, & de ratione.*

QUam inextricabilis ſit & invincibilis * hæc difficultas, quamque ejus vera reſolutio occulta, & incomprehenſibilis, omnia ſuprema Tribunalia Regia, nec non Eccleſiaſtica, & utrorumque Advocati docti teſtantur, imò & litium hanc controverſiam continentium aſſidua diſſenſio clamat, ſiquidem inter omnes varias, atque etiam repugnantes ſententias, & opiniones in dies reperimus. 1

Quidam namque intrepidè ſectantur Ordinarium, cui à Senatu cognitio remittitur in prima inſtantia circa Bullas gratioſas, aut alias litteras * Apoſtolicas, & commiſſiones pro executione gratiæ alteri commiſſas omnino indiſtinctè & abſolutè procedere debere, uti à delegato, & poteſtate delegata, & quemadmodum executor in eiſdem litteris nominatus expreſſim poterat, & de jure debebat executivè procedere; ita & ipſe (qui ejus locum ingreditur) & per Senatus decretum ſubrogatur. 2

Horum aſſertionem fundare poſſumus vel ex ea opinione Doctorum, quæ habet, quod quando Ordinario * committitur per Papam cognitio cauſæ, quæ aliàs ſibi competebat de jure communi, non procedit uti Ordinarius, ſed uti delegatus, & authoritate, ſeu poteſtate delegata, non Ordinaria, cujus opinionis altius mentionem fecimus cum Doctorum plurium relatione hac 2. *p. cap.* 25. *à n.* 26. *verſ. Quando autem aliquorum caſuum, &c.* 3

Vel poteſt fundari potius hæc aſſertio alia Doctorum opinione ſectantium, * quod quando Ordinario remittitur cauſa per ſuperiorem (caſu, quo de jure communi ad ſe pertinebat cognitio) tunc procedat iſte Ordinarius utraque poteſtate ſimul, & delegata, & Ordinaria, & cum Ferdinando de Loazes *in allegation. pro oppido de Mula, n.* 34. Toma. Tribunia. *decis.* 1. *per totum*, *lib.* 2. Scaccia *de judiciis, part.* 1. *cap.* 16. *n.* 3. tenet Carolus de Graffis *de effectibus Clericat. effect.* 1. *nu.* 758. à princip. Videndus Gratianus etiam, Felinus, & Avilelius, quos refert Cenedus *practicar. canon. quæſt.* 34. *n* 8. Ubi quando Judex habens poteſtatem delegatam, & Ordinariam, videatur delegata potius, quàm Ordinaria proceſſiſſe. Igitur ſicut pro executione gratiæ poterat executivè procedere delegatus nominatim expreſſus in commiſſione; ita pariter, & Ordinarius in ejus locum ſuccedens per Senatus remiſſionem, qui uti delegatus procedere in dubio videtur ex eiſdem Doctoribus, ac per conſequens via executiva. 4

Sed horum aſſertio in caſu noſtro principali procul dubio falſa eſt, * falſoque fundamento nititur, ut cum evidentia clarè monſtrabimus. Etenim ideò Senatus Regius Ordinario cognitionem remittit, quia ſibi de jure communi privativè pertinet uti tali Ordinario jure & poteſtate propria, non aliena, quæ nec ablata ſibi, nec avocata cenſetur à Sede Apoſtolica per ſpecialem delegationem ejuſdem alteri factam, ſubſcriptione propriæ manus 5

manus Sanctiſſimi deficiente, tanquam commiſſam contra expreſſam determinationem, & formam eſſentialem Concil. Trid. *in cap. 20. cauſæ omnes, ſeſſ. 24. de reformatione*, de qua latius hac 2. *part. c. 3. c. 16.* & ſæpè alibi, atque ideò nulliter, quæ nullos juris effectus operatur, ut per idem Trident.
6 decretum, * & quæ *nos in dictis cap.* quapropter prædicta commiſſio informiter facta reſolvitur, & evanuit, & per conſequens ejus virtute Ordinarius procedere nequit, nec delegata poteſtate uti, ſed dumtaxat Ordinaria.

Probatur ſecundò, quoniam ejuſdem commiſ-
7 ſionis virtute * nec Judex delegatus nominatim datus, nec Ordinarius procedere poteſt, non delegatus ipſe, cùm avocatio & datio executoris omiſſa Concilii forma, ſit ipſo jure nulla, nec ejus vigore ſibi adquirit aliquam juriſdictionem ex proximè dictis.

Nec Ordinarius; tùm quia cùm ipſa commiſſio
8 ſit nulla ipſo jure, ex ea Ordinarius * procedere nō poteſt, quia de non ente ad ens non poteſt fieri tranſitus, *l. 2. ff. de uſufructu, l. Seiæ, ff. de tuto. & curat. l. ejus, ff. de reb. credit. l. ſi metu. ff. de hared. inſtit.* Ariſtotel. *lib. 1. de generat. & corrupt.* Caldas Pereira *de empt. & vendit. cap. 3. n. 15.* Farinac. *cons. 69. num. 90. lib. 1.* Giurba *in conſuetud. Meſſanen. cap. 16. glof. 1. nu. 8. p. 1.* Peregr. *cons. 21. n. 19. vol. 4.* Montier. *decis. 1. num. 54.* & per *l. ſed ſi manente, ff. de precario. l. item quæritur, §. qui impleto, ff. locati, l. in rebus, §. ult. ff. de precario.* obſervant Gloſſa communiter recepta *in c. ij qui, verb. Specialiter, de prabendis, lib. 6.* Bald. *in rubrica de cauſa poſſeſſ. & propriet. n. 11. & 13. C. ad Trebel.* Tiraquel. *in tract. le mort ſaiſit. 5. p. declarat. 1. n. 7.* Molina *de Hiſpan. primogen. lib. 3. c. 14. n. 40. & lib. 4. c. 12. à n. 22.* Paz *de tenuta cap. 33. à num. 17. & 20.* Tùm etiam, quia Ordinarius non eſt in commiſſione datus, nec talem intentionem habuit ſancta Sedes Apoſtolica, nec per remiſſionem ſibi per Senatum factam cognitionis videtur ſubrogatio executoris fieri, ex eo, quia Senatus id facere non poteſt, cùm juriſdictione Eccleſiaſtica, & maximè ſpirituali tanquam incapax careat penitùs, nec juriſdictionem, quam non habet, dare poteſt, nec committere, aut Delegare ex juribus vulgaribus, nec talis fuit unquam Senatus intentio, nec in eo ſe intromittit, qui dumtaxat uti protector Concilii certat de ejus obſervantia;
9 tùm etiam, quia ſi cauſa Ordinaria * uti Ordinaria poteſtate utenti non competeret, illius cauſæ cognitionem eidem non remitteret Senatus, atque ita ut cognoſcat Ordinaria juriſdictione, non Delegata; imò ſi de facto Senatus Ordinario cauſam remitteret, uti Delegato, nihil ageret, cùm nec commiſſionis facta præſentatio eidem valida eſt; ſed nullius momenti, nec aliquam acquirit juriſdictionem.

Diſcurſus iſte & legitimus eſt, & veriſſimo ni-
10 titur fundamento; * etenim ſi quis impetrat commiſſionem pro executione gratiæ ſibi à Sede Apoſtolica factæ ſuo Ordinario errando in l. ceſi, ut ſi Salmanticæ, dixerit per errorem Cordubenſis, & huic fuerit delegata executio, & directa commiſſio, nec iſte Ordinarius Salmantinus poterit gratiam exequi, quia cùm per errorem id factum ſit, deficit intentio Pontificis committentis; quæ imò fuit committere voluiſſe Ordinario impetrantis, nec verus iſte Ordinarius poterit commiſſionem expedire, quia ſi ibi non fuit facta expreſſa Delegatio, nec in ea continetur, ſed alius (licèt inutiliter) & quamvis ſi petita eſſet commiſſio vera Ordinario Salmantino, illic committeretur; at ex quo nec illi petita fuit, nec executio commiſſa, in ea ſe intromittere nequit, quoniam error quantumvis culpa vacans non efficit, * 11
ut reſcripti extendatur ad caſum, qui ſub ejuſdem verbis non comprehenditur, quamvis ſi is petitus eſſet, ei litteræ ſimiliter dirigerentur, ut eleganter docet Innocent. *in c. ſuper litteris, n. 3. vers. Et nota, de reſcriptis*, & ibi Joan. Andr. *n. 5.* Abb. *n. 3. in fin.* Dec. *n. 3.* alios referens idem Abb. *in cap. ſignificante, n. 13. eod. tit.* per gloſ. ibi. verb. *non de Remenſi.* per quos, & per doctrinam Bald. *in l. præſcriptione, n. 15. C. ſi contra jus*, doctiſſimè diſputat, & ſic reſolvit Sanchez *in tract. de matrimon. tom. 3. lib. 8. diſp. 21. n. 38. per totum.*

Et quod iſto caſu, nec Ordinarius Cordubenſis, * cùm fuerit inutiliter nominatus, & per er- 12
rorem datus; nec Salmantinus verus Ordinarius cùm non ſit nominatus in commiſſione, nec ad illum habuerit intentionem Summus Pontifex; nequeant exequi dictam gratiam, ſecutus (& de verbo ad verbum tranſcribens Sanchez ubi proximè) latè comprobat, & reſolvit Moneta *de commut. ultim. volunt. cap. 6. à n. 369. cum ſeqq.* pro qua doctrina expendo ſingularia jura, *in l. quotiens, 9. ff. de hæredibus inſtituend.* in hæc verba: *Quotiens volens alium hæredem ſcribere, alium ſcripſerit in corpore hominis arrani, veluti frater meus, patronus meus: placet, nec eum hæredem eſſe qui ſcriptus eſt, quoniam voluntate deficitur: nec eum quem voluit, quoniam ſcriptus non eſt.* Text. etiam *in l. in ambiguo ſermone non utrumque dicimus, ſed id dumtaxat quod volumus. Itaque qui aliud dicit, quàm vult: neque id dicit, quod vox ſignificat, quia non vult; neque id quod vult, quia non loquitur, ff. de rebus dubiis.*

Comprobatur hæc pars ex reſolutione Garciæ
* *de beneficiis, 6. part. cap. 2. ſub n. 58. vers. Hinc* 13
ſubdubitatur. ubi per tres columnas diſputat, an Nuntius Apoſtolicus Hiſpaniæ poſſit exequi litteras gratioſas cōmiſſas à Sede Apoſtolica, & directas nominatim Ordinario, & poſtquā hinc inde plura diſſeruit; pro conſtanti reſolvit, nullatenus poſſe, qui *in vers. Sed ego in contrarium*, ita ait ad noſtrum propoſitum: ſed ego in contraria fui, & ſum ſententia, nempè Nuntium non potuiſſe, nec poſſe nec per ſe, nec per alium exequi, & expedire dictas litteras, nec ſe in eo intromittere, quia commiſſio & litteræ de eo non cantant, & ex *cap. 2. de officio Delegati*, ubi quod de cauſa ſpecialiter Delegata à Papa Legatus ſe intromittere non poteſt, & ibi Gloſ. Abb. & alii, & Doctor Sabagun, *de officio Delegati, n. 1. 2. & 3. fallen. à n. 15. &c.*

Qui quidem Garcia iterem cum Franciſco Leone ſub *dict. nu. 58. ante finem, vers. Tandem ſi ex dicto titulo*, in hæc proſequitur: Et meam ſententiam planè tenet Leo *in Theſauro fori Eccleſiaſtici, cap. 22. n. 60. 61. & 62.* ubi ait, quod regulariter executio litterarum reſervationis penſionis committitur locorum Ordinariis, vel aliis in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, etſi penſionarius litteras reſervationis penſionis præſentaret alteri, quàm in eiſdem pro executoribus nominatis cujuſcumque qualitatis & conditionis, etiam ſi Legati, vel Nuntii Apoſtolici forent; defectu juriſdictionis eorum ſententiæ vitio nullitate ſubjacerent, quia in prima inſtantia nullam habent juriſdictionē obſtante S. Concilii Trid. diſpoſitione,

ut

ut *cap.* 20. §. *Legati quoque*, *seſſ.* 24. nec vigore
14 delegationis, † quæ facta in unam perſonam, in aliam ſine ſubdelegatione transferri poteſt. Hæc Leo relatus à Garcia *ubi proximè*. Ex quibus omnibus manifeſtè conſtat, quod Ordinarius, cui per Senatum Regium fit cognitionis ſuper litteris Apoſtolicis remiſſio, nequit uti poteſtate Delegata, ſed Ordinaria dumtaxat, cùm ipſe non veniat nominatus in eiſdem, & commiſſio uni facta, alteri præſentari nequit; quod ſi fiat proceſſus erit nullus ipſo jure ex defectu juriſdictionis, & poteſtatis Delegatæ ex jam dictis.

Quod & ulterius comprobatur, nam ideo com-
15 miſſio facta, † directa Vicario, ſeu Officiali Epiſcopi, præſentari nequit Epiſcopo ipſi, ut eam exequatur, atque litteras expediat; quia Vicarius ſolus nominatus, & expreſſus fuit in delegatione, & commiſſione, & non Epiſcopus; & de nominato ad non nominatum non poteſt fieri tranſitus; atque ideo ſi ſe non nominatus Epiſcopus in commiſſione intromittat, nulla erunt à ſe geſta ex defectu juriſdictionis, probant Cardinalis *in Clement. & ſi principalis*, *de reſcriptis*, *quæſt.* 9. Bonifacius *num.* 13. Decius *in cap. qui.* Abb. *num.* 61. *de officio Delegati.* Ripa *in cap. eam te*, *n.* 46. *de reſcriptis.* Pavinus *de officio & poteſt. Capit. Sede vacante*, 2. *p. quæſt.* 10. *n.* 14. Bertach. *de Epiſcopo*, 7. *part. lib.* 4. *quæſt.* 4. Rebuffus *in praxi in forma Vicar. n.* 161. *& in concord. tit. de forma litterar. executor. verb. recuſaverint*, latè tractat Sbroſius *de Vicario Epiſcop. lib.* 2. *quæſt.* 136. *& lib.* 3. *quæſt.* 51. qui plurimos alios refert, & in additione *dict. q.* 136. id declarat; niſi Vicarius dictam cauſam Epiſcopo ſubdeleget. Zerola *in praxi Epiſcopali*, 1. *part. verb. Vicarius*, *dub.* 5. *&* 2. *part. eodem verbo.* §. 1. Marcus Ant. Genuenſis *in praxi Archiepiſcopali Curiæ Neapolit. cap.* 83. *ſub n.* 11. & Zechus *de Republic. Eccleſiaſtic. cap.* 29. *de Vicario Epiſcop.* §. 2. *n.* 4. *verſ.* 9. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſputat.* 27. *n.* 30. Lazarius *de monitoriis*, *ſection.* 1. *quæſt.* 6. *n.* 8. Ugolinus *de officio Epiſcopi*, *cap.* 3. §. 7. *n.* 2. *verſ.* 12. Gratianus *diſceptation. forenſ. cap.* 92. *à nu.* 6. Piaſechius *in praxi Epiſcopali*, *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 7. Salas *de legibus*, *diſputat.* 20. *ſect.* 17. *n.* 124. Navarrus *conſil.* 5. *de officio delegat.* optimè reſolvit, & ab aliquibus impugnationibus defendit Garcia *de beneficiis* 6. *p. c.* 2. *à n.* 18. *& ſeqq.* ubi benè explicat.

Atque ex identitate rationis id ipſum procedit
16 in caſu converſo, † ut nequeat Vicarius Epiſcopi ſe intromittere, & expedire litteras directas ſoli ipſi Epiſcopo, quia in eis Vicarius nominatus non eſt, nec de nominato judice Delegato ad non nominatum fieri poteſt juriſdictionis Delegatæ tranſitus, Decius ubi proximè *n.* 78. Felin. *in dict. cap. eam te*, *num.* 17. Rebuf. in locis proximè citatis, & ipſe iterum *in Regul.* 13. *Cancellariæ*, *in verb. aut Vicarios perpetuos.* Navarrus *dict. c.* 5. *n.* 1. *& in conſ.* 4. *de præcedentia*, *n.* 4. Avileſius *in capitib. prætorum*, *c.* 4. *verb. juſtitia*, *n.* 5. Cuchus *inſtitut. major. lib.* 2. *tit.* 8. *n.* 116. & exactè Sbroſius *de Vicario Epiſcop. lib.* 2. *q.* 135. Gregor. Lop. *in l.* 47. *titul.* 18. *p.* 3. *gloſ.* 8. Curia Philippica 1. *p.* §. 4. *n.* 12. Lazarius *de monitoriis*, *ſect.* 1. *quæſt.* 6. *n.* 7. *& ſect.* 2. *quæſt.* 1. *n.* 18. Ugolinus *de officio Epiſcopi*, *c.* 4. §. 7. *n.* 2. *verſ.* 12. Zerola *in praxi Epiſcop.* 2. *p. cap.* 4. *n.* 7. Garcia *de beneficiis*, 6. *p. cap.* 2. *à n.* 22. *& ſeqq.* ubi latè Narbona *de appellation. de Vicario ad Epiſcopum*, 1. *p.*

n. 243. Joannes Hieronym. Campanil. *diverſorium juris*, *rubric.* 11. *cap.* 23. *n.* 148.

Niſi hujuſmodi commiſſionis ſubdelegatio fiat
17 per Epiſcopum ipſi Vicario, † ut probant Campanilli, & Garcia ubi proximè, & plurimi alii per eoſdem citati, Sbroſius *de officio Vicarii*, *lib.* 2. *quæſt.* 34. *n.* 6. *quæſt.* 39. *n.* 4. *&* 5. *& quæſt.* 45. *&* 133. Grati. *diſceptat. forenſ. cap.* 145. *à n.* 16. & quando Vicarius non poſſit exequi litteras directas Epiſcopo, niſi Epiſcopus ei ſubdelegaverit talem executionem; fuiſſe dictum *in cauſa Lucana optionis domus* 13. *Martii* 1609. coram d. Mancanedo; teſtatur Garcia *d. cap.* 2. *n.* 23. *ubi ad finem*, quod hæc † ſubdelegatio à Vicario enun-
18 tiata, & aſſerta præſumatur, atque reſultet ex ſcientia & patientia Epiſcopi, per argumentum *l.* 1. §. *magiſtratum autem*, ubi hoc affirmat Paulus, *ff. de exercitoria actione*, Vantius *de nullitatibus ſentent. tit. quibus modis ſententia nulla reparari poteſt*, *n.* 44.

Ex quibus omnibus veriſſima & conſtans elici
19 poteſt † ad noſtrum inſtitutum reſolutio; quod quando Senatus impetranti tradi jubet litteras Apoſtolicas alteri directas, ut illis utatur præcisè coram Ordinario; quòd tunc Ordinarius in cauſæ cognitione non procedit, nec poteſt uti Delegatus, quia ipſi non fuerunt directæ, ſed alteri, à quo in ipſum nequit fieri Delegatæ juriſdictionis tranſmiſſio, ſed dumtaxat procedit jure, & poteſtate propria ordinaria, ideo etenim ſibi fit per Senatum remiſſio, quia cauſa de jure ad ipſum privativè, & excluſivè ad alios judices quoſcumque pertinet omnino, juxta determinationem Concilii Trid. in *c.* 20. *cauſæ omnes*, *ſeſſ.* 24. *de reformat.* ut ſæpè diximus.

Etenim eo ipſo quod ceſſet avocatio ſubſcripta,
20 † cauſa ipſo jure revertitur ad Ordinarium, & cum ſua poteſtate Ordinaria fit conſolidatio, ut latiſſimè diximus hac 2. *part. cap.* 12. *à n.* 54. *cum multis ſeqq.* imò hoc caſu deficiente ſubſcriptione propriæ manus Sanctiſſimi, numquam ablata cenſetur ex Trid. Decreto, & ex iis quæ ſuprà *cap.* 6. *à n.* 14. *cum ſeqq. & c.* 17. *per totum*, *& c.* 20. *à n.* 72.

Quapropter cùm hæc commiſſio fuerit à prin-
21 cipio † nulla ipſo jure ex defectu formæ ſubſcriptionis ex notatis in *d. c.* 6. *&* *cæteris*; ſequitur quod eodem modo, quo ea uti non potuit Delegatus, cui fuit directa; minus & Ordinarius non nominatus, in quem non poteſt convaleſcere, quia de non ente ad ens non poteſt fieri tranſitus, ut ſuperiùs probavimus *à n.* 6. *cum ſeqq.* & cùm ex commiſſione nulla † & informiter fa-
22 cta nullum veſtigium nec umbra juriſdictionis in nominato Delegato remanſit, non ſubſiſtit extenſio, aut ejus prorogatio, *l. ſed ſi manente. ff. de precario*, & ex *cap. ſignificaſti*, *de foro compet. l.* 2. *C. de juriſdict. omn. jud.* plenè Carleval. *in tract. de judiciis*, *diſp.* 2. *quæſt.* 8. *ſect.* 1. *n.* 291. *fol.* 407. quia ubi non eſt ſubjectum juriſdictionis; ibi non cadit prædicamentum prorogationis, aut extenſionis, Fulgoſ. *conſil.* 167. *n.* 1. Coſta *de ſcientia*, *cent.* 2. *diſtinct.* 66. *n.* 16. Tuſch. *littera P. concluſ.* 627. *n.* 63. Aldovin. *conſ.* 20. *n.* 160. Giurba *conſ.* 59. *n.* 114.

Quapropter non obſtant, quæ in contrarium † 23
conſideravimus ad principium *hujus cap.* pro fundamento præfatæ nonnullorum aſſertionis. Non primum, ex aliquorum Doctorum opinione ſectantium, quod quando Ordinario fit à Sede Apoſtolica

commissio procedit in ea potestate Delegata, quam altius examinavimus suprà hac 2. *part. cap.* 25. *à n.* 17. *cum seq.* quo loco tertiam elegimus ut veriorem, atque probabiliorem, distinguentium, quòd quando Ordinario remittitur causa, quæ sibi de jure communi non competebat, procedit uti Delegatus; at quando de jure communi sibi alàs competit non uti Delegatus, sed ut Ordinarius & cum potestate ordinaria dumtaxat procedit, prout abundè ibidem explicavimus. At cùm Ordinario quando per Senatum fit remissio, eo dumtaxat fundamento moveatur, quia causa de jure communi ad Ordinarium privativè pertinet, & sic uti Ordinarius, & potestate Ordinaria in ea procedit, non uti Delegatus, quibus & adde in comprobationem, quæ hactenus diximus, quod Ordinarius non potest uti Delegatus procedere, quia de eo non fit mentio in commissione, nec in ea nominatus est, ac ideo jurisdictio Delegata ad eum transire ullo pacto nequit.

24 Ad secundum autem, quo diximus, Ordinarium posse procedere utraque potestate, † & Delegata, & Ordinaria juxta multorum Doctorum assertionem; respondetur, intelligendos esse loqui, quando ita expressè in commissione sibi directa dictum fuit. At secus, quando simpliciter sibi Ordinario facta fuit commissio, quia tunc procedit illa distinctio, aut est facta commissio super causa alàs de jure Ordinario ipsi competente, & tunc non Delegata, sed Ordinaria excitata intelligitur jurisdictio. At quando alàs cognitio Ordinario non competebat; tunc Delegata simpliciter censetur, ut latè probavimus hac 2. *part. dict. cap.* 25. *à n.* 26. *cum seq. versic. Sed verior & receptior opinio est*; etenim non est in hac commissione dare medium, procedit quippe uti Ordinarius dumtaxat, aut uti Delegatus, ut abundè comprobavimus *in dict. cap.* 25. *à n.* 26. *& seqq. versic. Ex toto hoc discursu*, nisi sibi à Sede Apostolica expressè data sit facultas sic procedendi potestate, & Ordinaria, & Delegata simul, ut ibidem *à n.* 29. pro quo est text. singularis in *cap. per hoc*, 17. *de hæreticis*, *lib.* 6. ibi: *Quin & ipsi authoritate Ordinaria, vel Delegata (si habent) in eisdem procedere valent, &c.* Ponderando illam disjunctivam, *vel*, ut uno ex duobus modis procedit, quando uterque in eo concurrit.

Respondetur secundò, nam etiam casu, quo
25 simpliciter, † & indistinctè foret vera Doctorum opinio in argumento citatorum: in nostro casu minimè poterat verificari, cum Ordinarius coram quo ex Decreto Senatus litteris Apostolicis utitur, non est, nec dici potest Delegatus, cùm sibi non fuit facta à Sede Apostolica Delegatio, nec in ea nominatur, & sic sola remanet potestas Ordinaria dumtaxat, qua sola in ea causa procedere, abundè hactenus probatum remanet.

Et quia cum & ipsa commissio ab initio sit nulla, † nec ex ea quæsita aliqua jurisdictionis umbra Delegato nominato, ex ea nec Ordinarius procedere potest, quia de non ente ad ens non potest fieri transitus, prout sæpè probavimus *à n.* 19. *& à n.* 20.

Et hinc venit declarandus Flores de Mena *practicar. quæst. lib.* 1. *quæst.* 4. *n.* 35. dum respondendo † ad Rotæ decisionem dicentem, Ordinarium,
27 cui fit causæ commissio, procedere posse utraque potestate dicit intelligi procedere potestate Delegata quoad executionem sibi mandatam; quoad cætera autem, quæ respiciunt jus integrum partium, ipse Ordinarius potestate ordinaria procedit, & sententiam diffinitivam profert; quæ Doctoris assertio altiorem petit indaginem, prout distinctè, & per casuum diversitatem, & differentiam in discursu hujus capituli altius pertingemus. Interim tamen dicas, † quod quando in casu per- 28
missio putà in beneficiis reservatis committitur executio Ordinario, in qua si executionis natura alteretur, putà quia de executiva fit ordinaria (de quo latiùs infra in secunda conclusione apponenda) tunc benè procedet ejusdem Doctoris assertio; at si fit causa, quæ tam quoad viam executivam, quàm quoad viam ordinariam pertinet de jure judici Ordinario; tunc ipse in totum procedet ordinaria potestate dumtaxat ex hactenus latè dictis.

Et tandem ad assertionem Doctorum de qua ad principium † hujus cap. respondendum est, ut fal- 29
sa insuper evidentius appareat; nam etsi Ordinarius procedat uti Delegatus in causa sibi per senatum remissa (quod impossibile est, ut diximus) non benè sequitur, procedit uti Delegatus, ergo debet procedere via executiva; falsum est etenim argumentum, cùm etiam ipse Delegatus in commissione nominatus, si servata forma Concilii Trid. causa fuit sibi delegata, poterit & debebit juxta casuum varietatem (de quibus ad secundam conclusionem inferius) procedere in via ordinaria, & plenario judicio audire partes, quoties alteri contigerit naturam executionis litterarum Apostolicarum; & sic multò fortiùs ipse Ordinarius sua jurisdictione, & jure Ordinario utens; quare horum opinio nec tuta, nec vera est absolutè recepta.

Secunda fuit opinio in hoc articulo aliquorum, 30
† maximè Ordinariorum judicum (quibus per Senatum fit litterarum remissio) & advocatorum litteras Apostolicas impugnantes patrocinantium; ut eo ipso quod eadem Senatus remittit Ordinario, iste debeat absolutè & indistinctè, ordinaria atque plenaria via inter partes procedere, non executivè: moventur hi contraria ratione eorum, 31
† qui priorem opinionem sectabantur, & dicunt, quod remissio sit per Senatum Ordinario, uti Ordinario, & non uti Delegato executori, quia executoris nominati facultas jam expiravit, nam ex quo informiter atque nulliter contra dispositionem Sacri Concilii Trid. putà absque subscriptione manu propria Sanctissimi, facta fuit executionis commissio; non fuit causa avocata ab Ordinario, atque ideo cum executor nominatus nequeat jurisdictionis defectu procedere ulterius, ut suprà post principium *hujus cap.* diximus: sequitur, quod pars executiva gratiæ similiter evanuerit, atque ideo quando Senatus Ordinario causam illam remittit, ea videatur intentione remisisse, ut ordinaria via absolutè, & indistinctè procedere debeat.

Sed procul dubio horum opinio pariformiter 32
falsa est, † & improbabilis, omnique destituta fundamento, nec tale unquam intentum habuit sapientiæ, & experientiæ fons sublimis Senatus hic Supremus, non etenim sequitur, judex executor datus deficit; ergo gratiæ & instrumenti executivi privilegium executionis & naturam amisit: tres enim partes habent Bullæ gratiosæ; † ipsam gratiam, 33
quæ respicit rem principalem, putà beneficium impetratum; executionem, quam litteræ Apostolicæ merentur; judicis specialis dationem ad illas exequendas. Si fortè ultima hæc pars deficit, cæteræ integræ manent, † & ad quemcumque judicem 34
ierint

ierint litteræ; qualitatem intrinſecam executivam retinent (niſi ex accidenti intrinſeco alteretur juxta mox dicenda in concluſionibus) igitur non ſola judicis mutatio potens eſſe poterit, nec ſufficiens ſola ad hujuſmodi alterationem cauſandam. Et quia non ſequitur, Ordinarius uti Ordinarius procedit cauſa, † ergo ſemper debet procedere via ordinaria, non executiva; ſequeretur quippe abſurdum notiſſimum, quod coram Ordinario non poſſet peti executio inſtrumenti guarentigiati, in forma Cameræ conſcriptum, nec ſententiæ tranſactæ in rem judicatam, aut executorialium, & quod per earum uſum coram Ordinario amitterent ſuum intrinſecum privilegium viæ executivæ, quod quàm falſum ſit, nemo eſt, qui neſciat, atque latiùs oſtendemus in concluſionibus ſequentibus.

Vides igitur, quàm clauſæ ſunt in hac difficultatis plena controverſia viæ veritati; mihi quidem in ea diù anxiè meditanti vera atque certa reſolutio procul dubio enituit, ad cujus præclaram cognitionem duplex venit affigenda concluſio, diſtincta caſuum varietate munienda, ut quod deinceps ſit ſervandum, cunctis pateat.

CONCLUSIO I.

Quoties litteræ Apoſtolicæ † impetratæ alteri judici pro executione inſtrumenti guarentigiati, aut gratiæ Apoſtolicæ abſque tamen ſubſcriptione propriæ manus Sanctiſſimi, fuerint per Senatum Ordinario remiſſæ, iſte in earum expeditione tenetur via executiva procedere, aliter earumdem privilegiata non altera natura.

CONCLUSIO II.

In omnibus caſibus in quibus litteræ gratiæ Apoſtolicæ † amittunt privilegiatam naturam, ita ut in eiſdem omnino ſit via ordinaria de jure procedendum, vel aliquis comparet legitimus contradictor, vel quia adeſt poſſeſſor, aut aliàs ſub interſtione ſunt expeditæ: eiſdem omnibus Ordinarius, cui à Senatu fuit negotii facta remiſſio, in via ordinaria tenetur procedere, & partes audire, & diffinitivè ſententiare.

Pro iſtarum concluſionum enucleatione nonnulla indicanda erunt, † quæ ipſarum veritatem, juſtificationem, & comprobationem oſtendant. Ad prioris igitur fundamentum eo moveor: nam ſicut inſtrumentum guarentigiatum, aut cum clauſula in forma Cameræ Apoſtolicæ habeat de jure executionem paratam, & hæc privilegiata qualitas eo inſit, & ſit affixa, ut patet vulgo juxta commentaria Parlador. *rerum quotidianarum lib. 2. cap. fin. 1. part. §. 11. cum multis ſeqq.* quibus multa in propoſito recenſet, & paſſim alibi. Pariformiter litteræ Apoſtolicæ ob illarum reverentiam † hanc qualitatem privilegiatam intrinſecè retinent, atque eodem modo executionem merentur, *l. 1. ff. de conſtitut. C. ſi quando, de reſcript.* ubi Felin. *lib. 52. titul. 18. part. 3.* Rebuff. *in prax. benefic. tit. forma & declaratio novæ proviſionis, verb. quatenus ipſe, vel duo, verſ. poſteà dicitur.* Mohedanus *deciſ. 35.* Marchef. *de commiſſionib. 2. part. cap. 4. de commiſſ. appellat. num. 39.* Berojus *conſ. 4. vol. 1.* Cæſar de Graffis *in reg. 8. de altern. gloſ. 9. in annot. ex num. 22.* Garcia *de benefic. 6. part. cap. 2. num. 140.* Parlad. etiam *ubi ſuprà §. 7. per tot.* & infiniti alii, quos omitto, & pluries dixit Rota, ut per Jacobum Caballe-

rium *deciſ. 148. n. 1. & deciſ. 638. n. 1. & deciſ. 278. n. 2.* Argel. *de acquir. poſſeſſione, quæſt. 8. artic. 1. à n. 2.* & alibi paſſim.

Niſi fuerint per ſententiam vulneratæ, quia tunc appellationem recipiunt, † nec per ſuperiorem exequi poſſunt ſtante appellatione, Cavaller. *deciſ. 2. n. 7.* Gonçal. *ſup. reg. Cancell. gloſ. 6. n. 202. cum ſeq.* Rota Romana diverſ. *deciſ. 132. in principio, & n. 1. lib. 2.* Cardinal. Seraphin. *deciſion. 674. n. 2.* Rota apud Coccinum *deciſion. 78.* Giurba *deciſ. 100. ſub n. 34.* Sylveſter Sabbia *in additionibus ad Antonium Maſſan. Goldaſt. de obligation. Camerali. quæſt. 37. n. 16. & 17.* Rota Romana *deciſ. 73. n. 2. deciſ. 74. n. 1. deciſ. 45. n. 1. deciſ. 58. n. 2. deciſ. 95. n. 1. deciſ. 76. n. 2.* impreſſæ poſt Galleſium *dict. tractat. de obligat. Cameralì*, ab ejus additionatore, Hondedeus *conſil. 17. n. 45. vol. 2.* Gratian. *in diſceptationib. forenſ. cap. 664. n. 21.* Amato *variar. reſolut. lib. 2. reſol 81. à n. 24. & ſeq.* idem Gratianus latè *in diſceptat. 968. à n. 2. cum ſeq. tom. 5.* idem Jacobus Cavallerius *in deciſion. 11. n. 5.* ubi, † quod non cenſentur litteræ vulneratæ ex annullatione proceſſus ſuper earum juſtificatione facti, niſi etiam ipſæ litteræ annullentur: nec enim dicuntur vulneratæ litteræ Apoſtolicæ, etiamſi fuerit pronuntiatum, non eſſe juſtificatas; † imò ſi poſteà juſtificentur exequi poſſunt, Cavallerius *deciſ. 11. n. 6.* Nos *de Regia protect. 3. part. cap. 4. n. 44. & 45.* ubi de hac executionis vulneratione, & quando vulnerata intelligatur poſt alios Doctores, probant inſuper Coccinus *deciſ. 78. n. 11. in fin.* Rota Romana *deciſion. 132. n. 11. in fin. part. 2. diverſorum.* Marcheſanus *de commiſſionib. appellation. à Camera obligat. 1. part. cap. 16. n. 19.* Scaccia *de appellationib. lib. 3. cap. 2. quæſt. 17. limitat. 9. n. 58. verſic. Subextende.* Rota apud Galleſium *de obligat. Cameral. deciſ. 95. n. 7.* Amato *reſol. 81. n. 25. & 26.*

Et quando litteræ Apoſtolicæ vulneratæ ſunt, ceſſat via executiva, † & agitur in via Ordinaria ſuper vulneratione, Caballer. *deciſion. 158. à num. 1. cum ſeqq.* adeò ut interim dùm pendet appellatio à vulneratione exequi litteræ non poſſint, prout abundè probavimus *in dict. cap. 4. à num. 4. & ſeqq. & ſurſum per totum illud caput*, Scaccia *de appellat. lib. 3. cap. 2. quæſt. 17. limit. 9. ſub num. 58.* Rota Roman. *in una cenſus impreſ. per Galleſ. ubi proximè deciſ. 96. num. 34.* licèt contrarium ſenſerit Amato ubi proximè *nu. 28.* verum tamen eſt quod ipſe affirmat *in num. 27.* quod ſi ſententia vulnerans litteras, & inſtrumenta guarentigiata ſit notoriè nulla, non præſtat impedimentum, quominus via executiva litterarum locum habeat per viam replicationis contra vulnus oppoſitæ, ex Coccino *deciſ. 78. & deciſ. 96. n. 3.* impreſſa poſt tractat. Galleſii per ejus Additionator.

Igitur ſi hæc qualitas privilegiata inſit inſtrumento guarentigiato, † litteriſque Apoſtolicis, & illas comitatur quocumque vadant præcisè, nec judicum mutatio, & variatio illam poteſt variare, nec alterare, ubilibet quippe ſuum privilegium executivum retinent: qualitas enim quæ adhæret rei, illam ſequitur, quocumque vadat, quam res non amittit per variationem perſonarum, juxta *l. Imperatores, ff. de veſtigalib. & commiſſis, l. fin. C. ſine cenſu vel reliquis.*

Et quod inſtrumentum guarentigiatum, aut ſententia † quælibet privilegiata habens privilegium

executionis quocumque vadat, & coram quocumque judice ejus executio petatur, retineant suum privilegium executivum, nullatenus alterata nec variata natura per variationem, aut mutationem judicum: latissimè comprobavimus plurimis doctrinis, & juris fundamentis, necnon Doctorum plurium authoritate *de Regia protect. 3. part. cap. 4. àn. 27. usque ad n. 43. inclusivè*, quæ omnia mirificè comprobant hujus conclusionis verissimam resolutionem videnda omnia, quia ulterius non repeto.

Quibus adde, quod instrumentum confectum
46 in alio Regno, † quod de jure executionem meretur, quocumque vadat idem privilegium retinet, & coram cujuscumque Regni judice ejus virtute executio petatur, executivè proceditur. Baldus *in l. 1. quæst. 4. C. ne filius pro patre*, Palacius Rubeus *in rubrica de donat. inter virum & uxorem, in principio, n. 23.* Gregorius Lopez *in l. 8. tit. 18. part. 3. glos. fin.* Suarez *in l. post rem, quæst. 5. n. 15.* Ant. Gomez *in l. 64. Taur. n. 8.* Didacus Perez *in l. 4. tit. 8. lib. 3. ordinamenti.* Parladorius *lib. 2. rerum quotidian. cap. fin. 11. ampliation. 3. ànum. 13.* ubi de solemnitate, ne redarguatur, quamplurimos alios Doctores referens sequitur Cartharius *decis. 26. per totam.*

Comprobatur etiam, quoniam instrumentum
47 guarentigiatum sive inter laicos, † sive inter Ecclesiasticas personas confectum, etiam coram judice Ecclesiastico suam vim executivam, & privilegiatam qualitatem retinet, juxta Bartoli sententiam *in l. cunctos populos, n. 29. C. de summa Trinit.* cujus opinionem sequitur Lapus *allegation. 81.* & Calcaneus *consil. 7.* Rodericus Suarez *in l. post rem judicatam, ampliatione 8.* Covarruv. *practicar. quæst. cap. 8. concl. 5. n. 5.* Avilesius *in capitibus correctorum cap. 10. n. 56.* Benedictus de Barzis *in tractat. guarentigiæ, 1. part. quæst. 4.* Parladorius *lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 1. part. §. 11. ampliatione 7. n. 28. & 29.*

Igitur non erit hæsitandum, quod per Decre-
48 tum Senatus, † quo traduntur litteræ parti, ut illis coram ordinario utatur, debeat iste executivè procedere virtute instrumenti guarentigiati, aut litterarum Apostolicæ gratiæ, quæ sui natura retenta ubilibet merentur executionem, & hujus privilegium omnino retinent, nihil extrinsecus accedente: sequeretur enim aliàs absurdum notissimum; coram judice Ordinario non posse agi via executiva virtute instrumenti executionem merentis, quod quàm falsum sit, ostendimus superius in reprobatione secundæ quorundam opinionis; nam de Ordinario judicandum erit hoc casu, ac si à principio, & cessante commissione Apostolica, & remissione Senatus coram ipso eorum instrumentorum executio peteretur, hæc autem nihil immutare possunt circa naturam, & privilegium executionis, quia ad id nec tendunt, nec respiciunt; sed tantùm ut causa coram vero & competenti judice tractetur, quod singulariter post Rotæ decisiones observat Ludov. Post. *de manutent. observ. 12. n. 62. & 63.*

Non secus, ac si coram judice incompe-
49 tente fuisset instrumenti petita executio, † & orta inter eum, & Ordinarium competentia, causa isti fuisset remissa, ac sibi cognitionem competere declaratam, nonne ex hac orta competentia mutatur in aliquo, aut amittitur privilegium executivum instrumenti? Aut prohibetur ne acto- denuò coram competenti Judice Ordinario agenti instrumenti executionem apponere, & intentare? Quis dubitat, nisi fortè ex aliquo accidenti instrumentum, aut litteræ Apostolicæ viam executivam amittat, ita ut præcisè in via ordinaria sit agendum, juxta latè probanda ad secundam conclusionem.

Quantum attinet ad secundam conclusionem superius affixam † multa dicenda erunt, quæ hanc 50
materiam primæ instantiæ Ordinarii tangunt, mirèque exornant, ex quibus facilè colliges, quando ipse ordinaria via procedere queat tam in litteris Apostolicis gratiosis, quàm instrumentis guarentigiatis, quæ omnia ita indistinctè tractantur à Doctoribus, quæ tùm dispositionem S. C. Trident. *in cap. causæ omnes*, tùm praxim veram hujus Senatus Supremi penitus confundunt.

Quantum autem ad instrumenta guarentigiata
† pro quorum executione à Romana Curia alteri 51
fuit commissio impetrata per creditorem absque subscriptione manu propria Sanctissimi, & ideo per Senatum Ordinario fuit facta remissio: iste omnino via ordinaria contra tertium non comprehensum in dicto instrumento procedere debet, non via executiva, ut vulgatissimum est, juxta quæ Parladorius *lib. 2. rerum quotidian. lib. 2. cap. fin. 4. part. 5. §. per totum*, & Nos latissimè *in tract. de Regia protectione, 4. part. cap. 8. per totum*, vel aliter quando † tertius oppositor non compre-
hensus in instrumento se executioni oppositit, cu- 52
jus causa via ordinaria erit tractanda, & in contentioso judicio prius erit vincendus juxta latè per Nos tradita *in d. cap. 8.* in quo articulo tam vulgatissimo amplius nobis immorari non licet.

Quantum autem attinet ad litteras Apostolicas pro executione gratiæ expeditæ, quando vel executor datus teneatur Ordinario causam remittere vel facta per Senatum remissione, ipse Ordinarius via ordinaria in eisdem procedere debeat; major est difficultas orta ex confusione Doctorum, luce tamen meridiana clariorem (Deo dante) reddam, ne in posterum in minimo dubitetur.

Litteræ Apostolicæ, quæ pro executione gra-
tiæ † expediuntur, dupliciter considerandæ sunt, 53
nam aut dantur super beneficio reservato, vel aliàs affecto Sedi Apostolicæ; & tunc quantum attinet ad viam executivam, seu potius extrajudicialem, cùm non egeant subscriptione propria manu Sanctissimi; cuilibet licitè committuntur, qui quidem quantum ad executionem faciendam liberè procedit absque percussione primæ instantiæ Ordinarii, & absque ejus jurisdictionis læsione, nec tunc locum habet dispositio S. C. Trident. *in cap. 20. causæ omnes, sess. 24. de reformatione*, declaratum sic per Sanct. Congregationem Cardinalium, atque Brevem Gregorii XIII. prout latè diximus suprà hac *2. part. cap. 10. in princip.*

Si tamen in hujusmodi litterarum executione
aliquis compareat † legitimus contradictor de ju- 54
re suo docens, vel ut aliquis possessor beneficii, aut aliter sub instructione litteræ ipsæ expediatur; tunc possessor, vel intrusus de sua possessione opponens, præcisè audiendus, & convincendus erit in via Ordinaria; nam cùm iste in judicium deducat coram executore quid omnino, causæ cognitionem, & examen appetens, atque altiorem indaginem requirens, & viam appetens ordinariam, cum nondum fuerit conventus, citatus, & victus, nec aliter de juribus suis discussum, nec ipse legitimus contradictor ad solam voluntatem executoris teneatur jura & possessionem dimittere: hæc causa omnino Ordinario pertinet via ordinaria tractanda,

ad

ad quem illam Senatus hic Supremus remittit cog-
55 noscendam, nisi aliter contra istum tertium, † aut intrusum commissio executoris propria manu Sanctissimi sit subscripta, quia tunc in his beneficiis reservatis tam super executione, quàm super via ordinaria rectè procedere executorem dicetur, prout Nos suprà 1. *p. c. 6. n. 4. exceptione*, latiùs ostendimus *d. n. 14. cum seqq.*

Aut etenim litteræ hæ pro executione gratiæ
56 non expediuntur † super beneficio reservato, aut aliter Sedi Apostolicæ affecto & tunc si manu propria Sanctissimi non sint subscriptæ, penitùs Ordinario tam super executione, quàm super judicio plenario & via ordinaria (ad quem omnium causarum ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentium, etiamsi beneficiales sint, cognitio de jure communi per Decretum Concilii Trid. competit) per Senatum, aut etiam ipsum executorem fit remissio, quoniam deficiente forma essentiali prædicti Concilii Trident. nec tacita avocatio nec expressa, locum habet, nec in prima instantia his in causis præjudicium illi fieri intelligitur, nec sua Sanctitas intendit, ut latè probavimus hac 2. *part. cap. 6. & cap. 20.* & pluries alibi.

Aut enim illæ litteræ pro executione gratiæ al-
57 teri, † quàm Ordinario directæ sint manu Sanctissimi subscriptæ: & tunc non Ordinarius, sed ipse executor Delegatus tam in via executiva, quàm in via ordinaria, ubi vel comparet legitimus contradictor, vel possessor adest, cognoscere rectè potest, ex d. Conc. Trid. Decreto, nec tunc ullo pacto Ordinario talem causam Senatus remittit *in d. cap. 6. in 4. exceptione, à n. 14.* & mox comprobabitur *à n. 63. cum sequentibus, versicul. Quantum autem ipsi Doctores.*

Hanc distinctam resolutionem (licèt non ita ex-
58 plicitè & discretivè) † deduces ex nonnullorum Doctorum assertione. & in primis Augustinus Barbosa *in tract. de offic. & potestat. Episcopi, tom. 2. allegat. 81. num. fin.* hc ait in hæc: Sextò limita in causis possessionis beneficium reservatorum Sedi Apostolicæ: possunt enim immediatè ab Auditore Cameræ, seu alio Delegato Apostolico cognosci, quod praxi quotidiana signaturæ servatur, & declaravit Gregor. XIII. super executione litterarum in forma Brevis, ad expectandam possessionem in constitutione sua inquit: *Ad Romani Pontificis providentiam, data Romæ, die 10. Julii*, 1574. quam refert praxis Episcopalis *dict. cap. 4. n. 3.* & sæpè diffiniisse Sacr. Cardin. Congregationem attestatur Leo *dict. cap. 1. n. 76. & 77.* & procedere in beneficiis reservatis ratione manus appositionis, refert decisum Gonçalez *ad Reg. 8. Cancellariæ, glos. 52. nu. 36. & 37.* nam Concilium Trid. *dict. c. 20.* non intelligitur in executionibus; sed solùm in litibus, & causis Ordinariis, & requirentibus altiorem indaginem, quia in his datur instantia, in executione verò Bullarum Apo-
59 stolicarum, cuæ mag s extrajudicialis sit, † & extrajudicialibus non detur instantia, ut cum Socino, Jasone, & aliis resolvit Menochius *de arbitrariis lib. 1. quæst. 22. n. 6.* non habet locum dispositio *dict. cap. 20.* verùm (inquit ipse Barbo-
60 sa) † si adversus executionem gratiæ Apostolicæ allegetur aliqua exceptio, altiorem indaginem requirat, & gratiam efficiat nullam, vel subreptitiam, aut obreptitiam, vel Bullam falsam, aut simile, quia tunc datur instantia, non potest auferri jurisdictio ab Ordinario in prima instantia ex *dict. cap. 20.* idque co firmat dicta constitutio Gregorii XII. ibi: *Illarum tamen forma servata, &c.* ubi vult, quod executor in prima instantia non potest procedere omissa forma gratiæ; at verò in gratia semper ponitur, aut subintelligitur clausula, *si preces veritate nitantur*, aut aliæ æquipollentes, ut teneo ego ipse in meis remissionibus *de dictionibus, & clausulis, clausula 97. à num. 2.* undè si narrata vera non sunt, aut aliquid ex necessariis omittatur, cessat jurisdictio executoris, & non potest exequi gratiam, tene.urque summariè audire super exceptionibus allegatis, alias declarabitur *vim inferre*, † & post- 61
eà remittere causam Ordinario in prima instantia terminandam, quia cessat omnino via executiva. Si tamen ex verbis gratiæ tenetur executor assumere partes judicis, vel gratia sit signata manu Summi Pontificis, talis executor potest cognoscere causam in prima instantia ad effectum executionis, & non tenetur eam remittere Ordinario, quia ex appositione manus Summi Pontificis censetur cautè avocata ex text. *in cap. ut nostrum, de appellation.* ubi Abbas, Franch. & alii. Riccius *in praxi aurea resolutione 339.* Hæc Barbosa.

Et idem quod Barbosa, nihil additò, vel mu-
tato; sed imò eadem sermonis & verborum præmeditatione illum transcribendo (eo tamen non citato Autore) affirmat novissimè Novarius *in novi juris Pontific. practic. conclus. tit. de causis primæ instantiæ, conclus. 1.* alias 54. *n. 15. 16. 17. fol. 142.*

Et ante eos dixerat Diaz de Mena *variat. quæst. lib. 1. quæst. 12. num. 17. & sequentibus* † quem 62
ipse Barbosa transcripsit, illum tamen authorem tacens, (neutrum autem recensèt Novar. ubi proximè:) omnes igitur conveniunt, quod executor in beneficiis reservatis datus, potest executivè procedere, nisi compareat legitimus contradictor, aut possessor (ut latiùs explicat ibidem Mena) quia tunc cùm horum causa requirat altiorem indaginem, Ordinario debet executor illam remittere, aliàs vim facere declarabit Senatus, & causa ipsa per Senatum Ordinario remittetur.

Quantum autem ipsi Doctores moti ex consti-
tutione Gregorii XIII. † viam executivam, & pro- 63
cessum extrajudicialem non comprehendi in Decreto Concilii *dict. cap. 20.* quia non habent instantiam, perperam, & inadvertenter profectò loquuti fuere, contra omnia juris principia, prout contra ipsos latiùs ostendimus hac 2. *part. cap. 10. ferè per tot.*

Quatenus autem ipse Barbosa ibidem *dict. alle-*
gatione 81. in fin. † Novarius ubi proximè *num.* 64
17. (Barbosa non citato) uterque tamen per eadem verba inquit in hæc: Ubicumque ex gratiæ verbis tenetur executor assumere judicis partes, vel gratia reperiatur manu Sanctissimi signata, hujusmodi executor causam in prima instantia ad effectum executionis cognoscere valebit, nec illam remittere Ordinario debebit, cum ex manus Papæ appositione censeantur avocatæ causæ, ut constat, &c. Fallantur quidem, & sibi ipsis repugnant, nam ipsimet Doctores fatentur, † quod in beneficiis 65
reservatis executor dumtaxat potest procedere in executione, quod si accedat aliquid requirens altiorem indaginem, Ordinario remittitur, de quo executor cognoscere nequit, quia sit præjudicii Ordinariæ jurisdictioni. Igitur sequitur manifestè, quod ad hoc ut ipse possit executor cognoscere, debet

adeste subscriptio propria manu Sanctissimi juxta Concil. Trid.

Nec avocatio etiam expressa aliter facta tollit
66 jurisdictionem Ordinario ex dicto Decreto, † ut sæpiùs diximus, quia ad hoc ipsum disponendum, & præveniendum in specie inductum fuit Decretum Concil. Trid. ad excludendas nempè tacitas, & etiam expressas avocationes in prima causarum instantia, absque justa & rationabili causa & personali Pontificis subscriptione factas; ergo minus debet sufficere avocatio tacita, & non subscripta, prout abundè argumentamur suprà *cap.* 32. *à n.* 6. *& seq.* & si illa disjunctiva, *vel*, qua utuntur ipsi Doctores, incautè, & inadvertenter est apposita, & omnino vel delenda, vel in conjunctivam resolvenda.

Imò Diaz de Mena *dict. lib.* 1. *quæst.* 12. *num.*
67 19. † (à quo illam doctrinam (authore tacito) de verbo ad verbum surripuit Barbosa, & ab illo Novarius, eum non referens) expressè loquitur absque illa disjunctiva, in hæc: *Infertur tertiò, quod si ex verbis gratiæ, de quibus in dicta quæstione executor tenetur assumere partes judicis, ut per Felinum in dict. cap. si gratia sit signata manu Summi Pontificis, tale executor potest cognoscere de causa in prima instantia ad effectum executionis, & non tenetur remittere causam Ordinario, quia ex appositione manus Summi Pontificis censetur tacitè avocata ex text. & ibi Abb. Franch. & alii in cap. ut nostrum, de appellationib. &c.* Vides igitur, quod Flores de Mena (à quo ipsi Doctores doctrinam & verba sumpserunt) non solùm non fuit loquutus per disjunctivam, *vel*; sed imo potiùs per dictionem conditionalem (si) nempè, *si gratia sit signata manu Summi Pontificis, &c.* atque ideo ipse Barbosa minus fideliter illud transcripsit.

Imò potiùs ipse Flores de Mena ulteriùs seip-
68 sum clariùs explicuit, † qui quidem consecutivè, & immediatè ad sup. dicta ita prosequitur: *Quod si non sit signata, & executor teneatur ex verbis gratiæ assumere partes judicis, causa Ordinario remittenda est, ex dicta decisione Concilii, si verò gratia requirat aliquam liquidationem, aut verificationem narrativè (non tamen executor si non vult, tenetur assumere partes judicis, & citare partes, ut in casibus notatis à Felino & Menochio ubi suprà) si assumat partes judicis, debet partes summariè audire, & procedere executivè, aliàs si ordinariè audiat, excedit à mandato & malè facit, teneturque remittere Ordinario, ab eo tanquam executore excedente potest appellari, ut in dict. quæst. diximus, &c.* Qui ulteriùs prosequitur in hæc:
69 *Infertur quartò, † quod omnia supra dicta habent locum in Auditore Cameræ, quando exequitur gratiam Apostolicam ex identitate rationis, quia ipse non potest in prima instantia de causa Ordinaria cognoscere, ut dictum est.* Hactenus Mena.

Igitur utrumque requiritur præcisè, quod exe-
70 cutor † ipse ex forma commissionis recipiat facultatem assumendi partes judicis, ut quia in ea dicitur *citatis citandis*, vel *citato N.* vel expec- sit sub intrusione, vel in forma dignum: & quod simul sit subscripta de propria manu Sanctissimi, ad hoc ut ipse executor possit cognoscere de juribus partium se opponentium excluso Ordinario, etiam in prima instantia, ut cum judicio rectè perpendit (licèt obiter) Flores de Mena citatus.

71 Et hujus doctrinæ fundamentum [illegible] efficax. † Nam cùm jure communi attento, & semota nova dispositione Tridentini, in prædictis casibus ideo procedere poterat executor, quia tacitè intelligebatur facta avocatio ab Ordinario, & data per hujusmodi commissionem executori jurisdictio cognoscendi in prima instantia de viribus jurium partium (prout latiùs mox videndum erit) sequitur quod hodie nihil operetur hæc commissio ex Decreto Concilii, quo nec expressa avocatio sufficit; nisi subscripta sit manu Sanctissimi ex sæpè dictis, idcirco ipsa subscriptio sufficit, ut etiam intelligantur in commissione concessa, quæ de jure communi uti tacitè avocata comprehendebantur.

Etenim interveniente dicta Pontificis subscrip-
tione avocatio firma remanet, † circa ea quæ in 72
scriptura, & commissione etiam virtualiter continentur aliàs de jure communi, subscribens namque approbat omnia in scriptura contenta, *l. si ita stipulatus*, 126. §. *Chrysogonus*, *ff. de verb. obligat.* ubi post omnes latè tractat Jason. *n.* 2. *cum seq. l. emptor*, §. *Lucius*, *ff. de pactis*, *l. fidejussor*, §. *ff. pignorib. l.* 1. *versic. Et subscriptionem*, *ff. de constituta pecunia*, *l. si per epistolam*, *versic. Subscriptam*, *ff. de acquir. hæredit. cap. si quis Presbyterorum*, & ibi Gios. in verb. *subscripsit*, *de rebus Ecclesiæ non alienand.* Felin. *in cap. quoniam contra num.* 13. *de probationib.* Natta *cons.* 287. *n.* 8. *vol.* 2. Roland. à Valle *cons.* 44. *n.* 30. *vol.* 2. Afflictis *decision.* 104. *n.* 3. Tiberius Decian. *responsa.* 29. *n.* 30. *vol.* 2. Ant. Gabriel. *tit. de præscriptionib. conclus.* 3. *n.* 1. *cum seq.* Mascardus *de probationib. conclus.* 1347. *n.* 2. Azevedius *in l.* 3. *n.* 55. *&* 56. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopil.* Puteus *decision.* 226. *num.* 3. *lib.* 1. Caputaquensis *decision.* 360. *num.* 7. *part.* 2. Gonçalez *in Reg.* 8. *de alternativis*, *glos.* 60. *n.* 3. *&* 4. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 66. *n.* 7.

Sicuti & dicimus de sigillo, quod comprobat,
confirmat, † supplet, & robur addit iis, quæ in 73
scriptura continentur, Bald. *in l. bonæ fidei*, *ante n.* 6. *C. de rebus credit.* Jas. *in l. pacta novissima*, *n.* 9. *C. de pactis* Romanus *consil.* 305. *hac scriptura*, *n.* 2. Marsil. *in rubric. C. de probationib. num.* 300. Vestrius *in praxi lib.* 6. *c.* 1. *n.* 9. Rota *decis.* 535. *n.* 2. *part.* 1. *diversor.* Gonçalez ubi proximè *Glossa* 61. *n.* 2. ac propterea cùm subscriptio de manu propria Pontificis sit unicum, † & soli-
dum signum ad cognoscendam, & detegendam 74
ejusdem voluntatem, voluisse avocare causam ab Ordinario juxta Trident. Decretum, cum de ea appareat omnia alias de jure communi virtualiter in commissione contenta intelligitur concessisse, & avocasse, quare procul dubio opinor, his casibus subscriptione adhibita propria manu Sanctissimi posse executorem de juribus partium in via Ordinaria cognoscere in prima etiam instantia excluso Ordinario.

Quibus sic generaliter præcognitis ad casus particulares deveniendum duximus, quibus de jure executor gratiæ tenetur causam in prima instantia Ordinario remittere, ut iste via Ordinaria, qua executor ipse uti nequit, cognoscat præcisè.

Et imprimis pro necessario, & scitu dignissimo
fundamento † accuratè attendere debebis, ut in 75
omnibus iis casibus in quibus executor ad execu-
tionem gratiæ datus poterat, & debebat cognoscere in via Ordinaria juxta mox dicenda in his omnibus Ordinarius hodie, cui per Senatum fit Bullarum remissio, quia in commissione deficit subscriptio Sanctissimi, & forma noviter tradita per Concil. Trid. in his omnibus debebit Ordinarius

in

in via Ordinaria partes audire; atque iterum in
76 his omnibus, † in quibus executor poterat cognoscere via executiva, & non tenebatur citare partes, in iis etiam omnibus Ordinarius, cui per Senatum fit Bullarum remissio (quia vel deficit subscriptio, vel aliter beneficium non sit reservatum, quia in istis quoad meram executionem subscriptio non requiritur, ut superiùs diximus) debet pariter executivè procedere, & in via executiva, non Ordinaria partes audire, cùm litteræ Apostolicæ executionem habeant sua primæva natura attenta, aliter non alterata, nec alio extrinsecus accedente, ut superiùs in hac conclusione secunda supposuimus, quia isto casu tam quoad executionem, quàm quoad viam Ordinariam (ubi eam causa requirit) fit Ordinario per Senatum remissio.

Executores igitur gratiarum ad immittendum
77 aliquem provisum † in possessionem beneficii, sunt suapte natura meri executores, ita ut in eis non habeat locum dispositio, *cap. statutum, de rescriptis, lib. 6.* uti latè per Garciam *de beneficiis, 6. part. cap. 2. à n. 106.* Vivianus *de jure patronat. 2. part. lib. 13. cap. 5. n. 19. & 20.*

Si autem adest intrusus, aut aliter possessor,
78 vel comparet legitimus contradictor † (ante immissionem actualem regulariter) allegans de jure suo, tunc gratiæ executores mixti fiunt, & de jure communi tenebantur assumere partes judicis, & judicialiter procedere cum causæ cognitione, & diffinitivè pronuntiare, ac plenariè de viribus jurium possessoris, aut intrusi, seu aliàs contradictoris legitimi in via Ordinaria cognoscere, & diffinitivam pronuntiare, juxta notata per Doctores communiter *in cap. fin. de præsumptionib.* ubi Butrius *nu. 7.* Abb. *ex n. 1. usque ad 15.* & Felin. *n. 16. 24. 27. 33. & 34.* Berojus *consil. 13. vol. 1.* Parisius *lib. 11. quæst. 10. n. 15. 21. 23. & 24.* Marcus Ant. Genuensis *in praxi Archiepiscop. cap. 83. n. 4. seu cap. 85. n. 4. & in annotation. n. 16.* Mandosius *de inhibition. quæst. 46.* Garcia *de beneficiis, 6. part. cap. 2. à n. 110. & seqq.* Leo *in Thesaur. fori Ecclesiast. cap. 17. à n. 8. & 18.* Tiberius Salustius *in praxi lib. 3. cap. 12. aliàs 7.* & post Rotam, Mandos. & Felinum, Flores de Mena *practicar. quæst. lib. 1. quæst. 4. à n. 33.* Vivianus *de jure patronatus, 2. part. lib. 13. cap. 5. à n. 19. & seq.* & latiùs Nos *de Regia protect. 2. part. cap. 13. n.*
79 *57. cum seq.* ubi quod licèt † isti executores respectu executionis procedant extrajudicialiter ad immissionem, si tamen comparet legitimus contradictor, vel adest intrusus & possessor, omnino tenentur assumere partes judicis, & judicialiter cognoscere atque diffinitivè pronuntiare, ut latiùs ibi videbis.

At hæc doctrina verissima est de jure commu-
80 ni, † quo attento per simplicem delegationem, & commissionem cuilibet factam inducebatur avocatio jurisdictionis ab Ordinario. At verò hodie attenta noviori dispositione Sacrosancti Concilii Trid. *in dict. causæ omnes*, cùm non valeat commissio absque subscrip ione manu propria Sanctissimi, nec avocatio ab Ordinario etiam expressè facta non servata forma dict. Concil. Trid. sequitur, ut iste executor non potest assumere partes judicis, ubi adest intrusus & possessor, aut aliàs legitimus contradictor. & ubi sit necesse via Ordinaria cognoscere de juribus partium, vel aliter fit adhibenda causæ cognitio, quia hæc pertinet ad Ordinarium, cui in Hispania (ubi ad unguem servatur dict. Concil. Trid.) Senatus hujusmodi litteras Apostolicas remittit Ordinario, ex hactenus comprobatis in hac secunda conclusione.

Nam sicuti in Francia non admittitur *ex con-*
cordatis, in tit. de causis, † quod executores gra- 81
tiarum habeant aliquam causæ cognitionem, sed solum executionem puram & meri facti, ita ut causæ cognitio remittatur Ordinariis, ut per Franciscum Marcum *decis. 159. part. 1. & decis. 1157. n. 3. eadem 1. part.* docent enim cum plurimis Rebuffus *in forma novæ provisionis, verbo, contradictores, & verbo, & defendant inductum in glossa ad dictas concordatas in forma mandati, fol. 744. & 645. in parvis, & in cap. nulla, de concessione præbendæ, 29. 30. & 31. clausulis mandatorum.* Menochius *de retin. possessione, remed. 1. à n. 85. cum seqq.*

Ita pariter in Hispania ex observatione Concili Trid. † nequit executor ultra merum factum 82
executionis cognoscere, sed ubi via Ordinaria requiritur cognitio Ordinario remittitur, ut probat Flores de Mena *pract. quæst. lib. 1. quæst. 4. n. 35.* in hæc: in Hispania tamen licèt habeant causarum cognitionem, & possint assumere partes judicis, & ita praxis observet; tamen intelligo in quantum, id est necessarium ad exequendam gratiam, vel suspendendam ejus executionem; non tamen ad cognoscendum Ordinariè, & integrè de juribus partium, & proferendam sententiam definitivam, hoc enim solum judicibus Ordinariis competit in prima instantia secundùm determinationem Concilii Trid. *sess. 24. cap. 10. de reformatione*, cujus protector est noster Rex Philippus, & ejus Regale Consilium quotidie se intromittit circa ejus observationem.

Istum tamen authorem intellige (prout suprà
diximus) † quando executor datur pro executione 83
gratiæ in beneficiis reservatis, & aliàs effectis sanctæ Sedi Apostolicæ, quia tunc etiam sine aliqua speciali subscriptione propria manu Sanctissimi potest cognoscere in via executiva, & extrajudicialiter juxta Breve Gregorii XIII. at ubi adest intrusus, aut legitimus contradictor appareat, cum horum causa sit in via Ordinaria tractanda; remittitur per Senatum Ordinario, cui ex Concilio pertinet cognitio in prima instantia, ut ex Augustino Barbosa *de officio & potestat. Episcop. tom. 2. allegat. 81 num. fin.* Novar. *in novi juris Pontificii practic. conclus. tit. de causis primæ instantiæ, conclus. 1. aliàs 54. n. 15. 16. & 17. fol. 142.* latiùs annotavimus suprà in comprobatione hujus secundæ conclusionis à principio, & præcipuè *à n. 53. cum seq. versic. Litteræ Apostolicæ, &c.*

At verò ubi datur executor super beneficio non
reservato; † tunc si non adest subscriptio propria 84
manu Sanctissimi tam super executione ipsa, quàm super via Ordinaria; Ordinario pertinet cognitio in prima instantia, ut ibidem latissimè comprobavimus, & ita praxis quotidiana hujus Supremi Senatus Regii incunctanter observat.

Et licèt Garcia *de beneficiis, 6. part. cap. 2.*
n. 110. dicat, quod executor gratiæ, ubi legiti- 85
mus contradictor comparet, † vel adest intrusus, possit diffinitivè pronuntiare plures Doctores contra Flores de Mena ubi proximè *à num. 35. 42. 44. & 59. & quæst. 12. à n. 9. & 17.* dicentem non ipsum, sed Ordinarium cognituru; declara, ut ipse Garcia, & ab eo citati rectè procedant de jure communi; At Flores de Mena dictis locis apertè loquitur motus noviori dispositione Concilii Trid. *c. 20.* & rectè quidem, † cum certissimo juris 86

fundamento. Etenim à regula generali prohibitiva, *cap. causæ omnes*, dumtaxat excipiuntur executores ad beneficium reservatum Sedi Apostolicæ, prout hac 2. *part. cap.* 10. *per totum*, scripsimus. Ergo in cæteris executoribus gratiarum firma remanet, & intacta ad hoc, ut eorum commissiones præcisè requirant subscriptionem propriæ manus *Sanctissimi*, ne percutiatur prima Ordinariorum instantia contra Concilii dispositionem, quam pariter in viis executivis procedere clarè ostendimus *in dict. cap.* 10. *à n.* 12. *cum multis seq.* qui Doctores Garcia & Mena etiam de praxi hujus Supremi Tribunalis simul attestantur.

Igitur ad cognoscendum, quando Ordinario sit
87 per Senatum remissio † litterarum Apostolicarum pro immittendo proviso, an debeat procedere in via executiva, aut in via Ordinaria ad dictarum litterarum complementum, distinctè procedendum erit: aut enim legitimus contradictor comparens coram executore (aut coram Ordinario facta remissione) vult immissionem & executionem impedire non vigore possessionis, quia non possidet; sed vigore alicujus legitimi tituli, vel saltèm colorati, & tunc si comparet ante immissionem realiter factam, etiam si compareat post Decretum, & sententiam de immittendo; & sic re adhuc integra, tunc si alleget aliquam legitimam exceptionem, omnino audiendus erit in via ordinaria per ipsum Ordinarium (sicut de jure communi tenebatur executor nominatus) & diffinitivè pronunciare; ita post plurimos Doctores probat in hoc æquiparans possessorem, & legitimum contradictorem cum solo titulo, Garcia *de beneficiis*, 6. *part. cap.* 2. *à n.* 110. & superiùs diximus, & fuit resolutum *in Pampilonens. beneficii de Allo.* 1576. quæ habetur 2. *part. diversorum decis.* 35. *& in Pacens.* seu *nullius Capit. anno* 1578. quæ habetur, 1. *part. decision.* 202. *diversorum.* Cardinal. *consil.* 63. *&* 64. Felinus *in cap. exhibita*, *n.* 4. *de judiciis*, *& in cap. de cætero*, *n.* 10. *de re judicat. & in cap. fin. n.* 23. *de præsumptionibus.* Staphileus 8. *forma mandat. de providend. n.* 8. additio Rotæ *decision.* 12. *de officio Delegati*, *in novis. n.* 2. Marchesan. *de commissionibus*, 2. *part. cap.* 3. *de commissione appellatio. ex n.* 21. Gomes. *in cap. statutum*, *n.* 77. *de rescriptis*, *in* 6. maximè
88 † si litteræ habeant clausulam *citatis citandis*, seu clausulam *amoto quolibet illicito detentore*, ut probant ipsi Doctores, & Garcia ubi proximè *n.* 111. latè Vivianus *de jure patronat. part.* 2. *lib.* 13. *cap.* 5. *num.* 19. *cum seq.* Flores de Mena *quæstione* 4. *n.* 31. de hoc tertio comparente re integra.

Quatenus autem ipse Garcia inferiùs 143. id in-
89 telligat, † quod quando compareat legitimus contradictor pro suo interesse & præjudicio, de quo si negetur, teneatur summariè, & in continenti doceri per Covarru. & Menochium, declara, ut intelligatur, ad effectum legitimandi oppositionem, & personam, & ut excludatur calumniosa exceptio, ut Covar. & Menoch. ab eo citati loquuntur, & latè Marchesan. *de commissionib.* 2. *part. ca[illegible] commission. quando tert. ad caus. admitt.* §. *unic. à n.* 12. *& seq.* non tamen, ut de ea cognoscatur summariè ad effectum impediendi executionem, quia tunc in via ordinaria, & per sententiam diffinitivam terminanda erit causa, ut ipsemet Garcia post plurimos Doctores firmaverat antea *n.* 110.

Et quando comparet legitimus contradictor ad
90 impediendam † immissionem provisi virtute litterarum Apostolicarum, ut tunc via ordinaria sit agendum, quæ Judici Ordinario in prima instantia sit cognitio remittenda; probant in terminis Aug. Barbosa *de officio Episcopi, tom.* 2. *allegat.* 81. *n.*... Novarius *in novi juris Pontific. practic. concluſ. tit. de causis primæ instantiæ, concl.* 1. aliàs 54. *n.* 15. *cum seq. fol.* 142. & ante eos Flores de Mena *variar. quæst. lib.* 1. *quæst.* 12. *à n.* 17. *cum seq.*

Et juxta hos terminos declarandum erit, quod † ipse dixerat *quæst.* 4. *n.* 31. in hæc: Sexta con- 91
clusio, executor gratiæ sive cum clausulis sonantibus monitionem, sive clausulis sonantibus conditionem; si tertius compareat ante perfectam executionem, tenetur eum audire saltem in via summaria, & assumere partes judicis, &c. ut intelligatur quoad prædictum effectum, nempe excludendi calumniosam oppositionem, legitimandi personam comparentis, & ut executori constet, an foveat legitimas oppositoris partes, ut possit supersedere, & causam illius ad Ordinarium remittere, ne sibi ipsi videatur repugnare, prout & seipsum declarat ulterius in eadem *quæst.* 4. *n.* 42. ut ad effectum vel supersedendi in executione, vel remittendi possit iste executor summariè cognoscere de jure hujus tertii oppositoris.

Et quamvis possessione vacante, & à nemine occupata, judex † non teneatur aliquem citare pro 92
immittendo proviso Apostolico, ut tenent Flores de Mena *d. q.* 4. *n.* 52. Rota *in Aurien. Parochia de Pao* 17. *Aprilis* 1600. coram Lancelloto, quæ est *decisio* 179. *n.* 3. *&* 4. noviſſimè Farinac. Garcia *de beneficiis*, 6. *p. c.* 2. *n.* 141. *&* 142. Vivianus *de jure patronatus*, 2. *p. lib.* 13. *c.* 5. *n.* 23.

Tamen si re integra ipse legitimus contradictor compareat, † audiri debet, & de suis juribus dis- 93
cutiendum, ut hactenus probavimus, & licitè appellat, & causat attentata, noviſſimè Vivianus *ubi sup.* & latiùs Garcia loco citato, latiſſimè *à n.* 110. *&* 112. *cum seqq.* qui *n.* 132. adducit ad litteram bonam in proposito decisionem Rotæ *in causa Tirasonens. eleemosynaria* 28. *Januarii* 1602. *coram Lancelloto*, ibi maximè cum Petrus comparuerit, & dederit de surreptione, & obreptione litterarum Apostolicarum, & petierit admitti ad justificandum, ut fuit resolutum *in causa Salmantina pensionis* 18. *Aprilis* 1578. *coram Cardinale Lancelloto*, &c. Nec etiam obstare, quod possessio esset vacua, nec offenderetur titulus Apostolicus, quia cùm in gratia adest clausula (*dummodo non sit alteri jus quæsitum*) sufficit quod Petrus offenderet, se præsentatum, ut diceretur legitimus contradictor, cùm Papa non præsumatur voluisse præjudicare & derogare præsentationi, &c.

Et ulteriùs ipsa Rota *in una Colonien. Canonicatus* 4. *Febr.* 1598. ubi fuit dictum, † quod ha- 94
bens titulum coloratum sit legitimus contradictor, & possit appellare à decreto, seu sententia prolata ab executore litterarum Apostolicarum ad favorem proviſi Apostolici, dummodo tamen provisus ab Ordinario coram executore produxerit suum titulum, sed si suum titulum non produxisset, fuerunt in contrario voto, quod nullum censeatur illatum gravamen per executorem, & non posset appellare ad effectum suspensivum, dixerunt insuper supra dicta absque difficultate procedere, quando Ordinarius contulit, quia beneficium vacaverit in mense ipsius Ordinarii, &c. quam refert Garcia ubi proximè, *n.* 139.

Atque pluries determinavit † Rota *ut in una* 95
Pien. benefic. 13. *Aprilis*, 1576. coram Domin. Seraphin.

phin. quam ponit Saluſtius Tiberius *lib. 3. ſub cap. 9. pag. 347. deciſion. 112. & in cauſa Elnenſ. beneficii S. Salvatoris 16. Decembris 1602.* coram Domin. Penna qua fuit dictum; quod Rota obſervat, habentem titulum coloratum eſſe legitimum contradictorem, & poteſt appellare à decreto, ſeu ſententia prolata ſuper executione litterarum Apoſtolicarum ad favorem proviſi Apoſtolici, dummodo proviſus ab Ordinario coram executore produxerit ſuum titulum, ut *in dicta cauſa Colonienſ. Canonicatus 4. Febr. 1588.* Et quod etiam poſterior in data ſit legitimus contradictor, ſi poſſidet ad impediendum proceſſum executivum, Puteus *deciſion. 135. lib. 2.* Nam ceſſantibus reſervationibus Ordinarii habent poteſtatem conferendi, & Papa proviſos ab Ordinariis cognoſcit pro legitimis contradictoribus, &c. ut & refert Garcia *6. part. cap. 2. n. 140.* ad finem.

Idem obſervat Argellus *de acquirenda poſſeſſione, quæſt. 20. artic. 2. n. 12. & ſeq.* qui *n. 14.* inquit, quod quando duo hinc inde veniunt cum pari titulo ad petendam immiſſionem, via Ordinaria erit aggrediendа, quod etiam latiùs dixit *in tract. de legitimo contradictore, quæſt. 2. artic. 1.* dicit etiam, in re hac titulos eſſe pares, tum quando adſunt duæ collationes diverſorum Ordinariorum; tum etiam quando concurrunt proviſio Apoſtolic. putà ob cauſam & ſuppoſitum reſervationis, & proviſio Ordinarii: nam quando ex una parte prætenditur beneficium eſſe reſervatum, & ex alia prætendatur non eſſe reſervatum, anteaquam de reſervatione appareat, nulla iſtarum proviſionum poteſt dici potentior, ideo pro paribus interim judicabuntur juxta quæ ipſe Argel. dixerat *in tract. de legitim. contra. quæſt. 15. artic. 1. 2. & 3.* qui *in dicto tract. de acquir. poſſeſſion. dicta quæſt. 20. artic. 2. n. 14.* dicit, quod proviſio Papæ in reſervatis æqualis eſt collationi Epiſcopi in non reſervatis, nam ad excluſionem proviſi per Ordinarium debet de reſervatione conſtare, & apparere notoriè, ut abundè inferiùs dicemus. Interim tamen dum in dubium vertitur, & probabiliter dubitatur ſive de jure, ſive de facto, titulus Ordinarii legitimè impedit immiſſionem.

Hæc tamen doctrina licèt vera ſit ad effectum audiendi proviſum ab Ordinario in via executiva, non tamen ad viam Ordinariam aggrediendam, quia tunc cum titulo Ordinarii requiritur ſimul poſſeſſio, ut infrà *n. 121.* Et ſupponunt plures Doctores, & Rotæ deciſiones infrà laudandæ à *n. 110. cum multis ſeqq.* Itaque ut in continenti audiatur, & in via executiva, rectè proviſus ab Ordinario admittitur, juxta Rotæ deciſionem infrà adductam, *n. 139. & ſeqq.* & vide inferiùs *n. 184.*

96 Comprobatur hæc † doctrina ex traditis noviſſimè à Viviano *de jure patronatus 2. part. lib. 13. cap. 5. n. 23. & 24.* ubi dicit, quod ſi poſſeſſio beneficii ſit vacans, executor non tenetur aliquem citare, nec aſſumere partes Judicis, niſi compareat legitimus contradictor, & tunc dici legitimum contradictorem præſentatum ante inſtitutionem ad impediendam executionem gratiæ *in forma dignum*, & inſit clauſula (*dummodo alteri non ſit jus quæſitum*) per Rotam *deciſion. 17. de præbendis*, & per *Tiraſonenſ. deciſionem eleemoſinarie 20. Januarii 1602.* coram Cardinale Lancelloto ſupra adducta & per *Genienſ. beneficii 24. Novembr. 1614.* Ubaldo, & per *Calagurritan. beneficii 27. Junii 1602.* coram Litta, quam allegat etiam Vivianus ubi proximè.

Quod & idem dixit Argellus *tractatu de acquir. poſſeſſione, quæſt. 19. artic. 1. n. 58. & 59.* Quod patronus ex ſolo titulo ſui patronatus, quando de eo docet coram executore litterarum Apoſtolicarum impedit earum executionem, & immiſſionem in beneficium, ſecus ſi non docet de ſuo jure patronatus ad illud beneficium, per Rotam *in una Jacenſ. Parochialis 27. Junii 1603. coram Cardin. Pamphilio, & in alia Apontina benefic. 5. Decembris 1618. coram Domboldo*, quas ipſe Argellus allegat ad idem.

Hinc eſt quod licèt capitulum ex eo quod non poſſidet † Canonicatum aut Præbendam, non poſ- 97
ſit dici legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem illorum, cum ad illud ſolùm pertineat obedire, obtemperare, & complere litteras Apoſtolicas, ut pluries determinavit Rota, ut per Alex. Ludoviſium *deciſione 221.* & Beltraminius *in adnotation. n. 11.* alias quatuor deciſiones Rotæ concordantes congerit, & latiſſimè poſt magnam copiam deciſionum Rotæ, & Doctorum allegationem firmat Argellus *de legitimo contradictore, quæſt. 14. artic. 5. per tot.* & variis doctrinis exornavit.

Tamen ratione ſui proprii Juris ſibi competentis virtute ſuorum ſtatutorum confirmatorum à Sede Apoſtolica, putà puritatis ſanguinis, & ſimilium; legitimus dicitur contradictor, & ut talis audiri debet, ſi compareat coram executore litterarum Apoſtolicarum, ut ſæpè determinavit Rota *in una Pacenſ. puritatis 11. Decembris 1609.* coram Manzanedo per quam ſic limitavit præfatam regulam Argellus *dicto artic. 5. n. 47. & per aliam Ratisbonenſ. 23. Junii 1617.* coram Pirovano, pariter limitat Beltraminius *in dicta deciſion. 221. n. 11. in fin.* quam etiam limitationem adducit Garcia *de beneficiis 6. part. cap. 2. n. 161.* Qui omnes affirmant, tunc executorem teneri aſſumere partes Judicis circa articulum puritatis ſanguinis, & alios tangentes ſtatuta alia capituli ſe opponentis. Quæ omnes deciſiones, & doctrinæ procedunt in capitulo non poſſidente, agnoſcunt tamen illum legitimum contradictorem in iis, quæ tangunt ſua ſtatuta confirmata & obſervata.

Hinc venit intelligendum quod tradit † Pariſius 98
de reſignation. benefic. lib. 10. quæſt. 6. n. 63. Reſignantem reſervata penſione, non poſſe impedire reſignatarium, ne capiat poſſeſſionem beneficii reſignati, & poſſeſſionem captam per dictum reſignatarium pendente appellatione interpoſita per reſignantem, non eſſe attentatam, quia à mero executore litterarum Apoſtolicarum non datur appellatio; nam accipiendum erit, quando reſignans impedit de facto, & ſine cauſa, ne reſignatarius capiat poſſeſſionem, atque etiam in appellatione interpoſita à reſignante, qui numquam comparuit coram executore ad dicendum contra reſignationem, quia tunc executor non debuit aſſumere partes Judicis, nec eum etiam citare, ex quo conſenſit reſignationi ſponte, ac facto ſuo à ſe jus & poſſeſſionem abdicavit; & cum nec poſſideat, nec comparuerit, executor non gravabit eundem, facit *deciſio 639. n. 4. part. 1. diverſorum.* Et latè proſequitur Garcia *dict. cap. 2. n. 133. cum ſeqq.*

Et quando concurrit paritas titulorum, † ut 99
tunc impediatur via executiva litterarum Apoſtolicarum, & via Ordinaria ſit agendum; vide in terminis deciſiones Rotæ adductas per Garciam *de beneficiis 6. part. cap. 4. n. 16. & n. 21. & cap. 2. n. 124. & 125.*

& 125. Et quando duo hinc inde veniunt cum pari titulo ad petendam immiſſionem, quod via ordinaria ſit agendum, abundè per Argell. *de legitimo contradictore*, *quæſt.* 2. *artic.* 1. & *quæſt.* 15. *artic.* 1. 2. & 3. & *de acquir. poſſeſſion. quæſt.* 20. *artic.* 2. *à n.* 12. *cum aliis ſeq.* vide ſuperiùs *n.* 95. & in diſcurſu hujus capitis clariùs apparebit.

100 Hinc etiam fit, quòd quando † datur in executione gratiæ ſecundus executor, quod ſi primus intra triginta dies non exequatur gratiam; ſecundus executor poſſit exequi, de quo latiſſimè videndus Garcia *de beneficiis* 6. *part. cap.* 2. *n.* 59. *cum*

101 *ſeq.* At quando comparet † legitimus contradictor ſe executioni opponens: tunc ceſſat poteſtas ſecundi executoris, & eſt ratio, quoniam tunc ceſſat via executiva (ad quam ſecundus datur in negligentiam prioris) & via ordinaria agitur cum ipſo legitimo contradictore; ita probat Garcia ibidem, *n.* 71. per Rotæ deciſionem, quam ipſe citat ad litteram, *n.* 63. quem *à n.* 88. vide, an tranſactis 30. diebus, poſſit ipſe primus executor re integra exequi etiam conſentiente parte, & quid quando poſt dictos 30. dies declaravit n... poſſe procedere; vide latiùs ibidem.

102 Si autem iſte legitimus † contradictor, qui non poſſidet, compareat poſt captam realiter poſſeſſionem, non auditur in contradictione executionis, ſed debet recurrere ad Ordinarium contra poſſeſſorem, & coram eo contra poſſidentem agere, quia tunc eſt nova actio, & novum judicium, ut probat in his terminis Garcia *de benefic.* 6. *part. cap.* 2. *à n.* 143. & poſt alios Doctores probat Parladorius *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 5. *part.* §. 10. *n.* 24. & Nos ſuprà 1. *part. cap.* 10. *n.* 44. *verſic. Hinc eſt quod legitimus contradictor*, vide quæ dixi ...*part. cap.* 18. *per tot.* Quod & ſupponunt omnes Doctores, & Rotæ deciſiones hactenus allegatæ *à n.* 93. *cum ſeqq.*

Hæc tamen doctrina fallit quando ſententia im-

103 miſſionis, † aut decretum ex aliquo capite nullum appareat, vel reſolvatur, & reddatur ad caſum nulliratis, quia tunc cum res per actum præcedens nullum non deſinat eſſe integra, etiam poſt illud comparens legitimus contradictor, legitimè comparere dicitur, prout hanc doctrinam & limitationem aliis pluribus exornavimus, & fundavimus ſuprà 1. *part. cap.* 10. *à n.* 101. *cum ſeq. & à n.* 109. *cum ſeq. verſic. Si contradictor ſit poſſeſſor*; ubi per aliquot columnas videbis hanc limitationem, & theoricam novè & mirè comprobatam.

Prædictis igitur caſibus, in quibus legitimus

104 comparet † contradictor non poſſidens, facit ceſſare viam executivam, & tranſire ad ordinariam, ſi ſe opponeret coram executore, ita pariter in eiſdem erit dicendum, quando comparet coram Ordinario, poſtquam Senatus litteras Apoſtolicas tradi juſſit impetranti, ut illis coram Ordinario, non alibi utatur, ut tunc etiam Ordinarius in via Ordinaria teneatur partes audire, juxta concluſionem ſecundam ſuperiùs appoſitam, & quæ in ejus comprobationem longius deduximus.

Quando autem aliquis adeſt poſſeſſor, aut intruſus, vel aliàs expeditæ ſunt litteræ Apoſtolicæ

105 ſub intruſione, † faciendo relationem, aliquem eſſe intruſum, tunc executor omnino debet quærere poſſeſſorem, & illum citare, & audire debet in via ordinaria, quia tunc cùm iſto poſſeſſore judicium non debet eſſe executivum, ...d ordinarium, & in via ordinaria erit vincendus, ita expreſsè probat Gonçalez *in Reg.* 8. *de alternativis*, *gloſ.* 9. *in annotationibus*, *n.* 126. ubi ait, ita fuiſſe reſolutum à Rota *in una Bachinonienſ. parochial.* 10. *Decembris* 1601. coram D. Sacrato, quod etiam tradit *gloſſa* 15. §. 1. *nu.* 70. ſequitur Garcia *de beneficiis* 6. *part. cap.* 2. *ſub n.* 140. ante medium, & plurimos refert *num.* 110. & *ſeq.* Nos multos citavimus ſuperius *à n.* 54. *verſic. Si autem adeſt intruſus*, *&c.* Et quod quando vel adeſt poſſeſſor, vel aliàs legitimus contradictor, qui producunt ſuum titulum; debeat judicium tractari in via ordinaria, & non executiva; iterum firmat ipſe Garcia ibidem, *n.* 159. *ad finem*, & *n.* 139. & *n.* 161. plures adducit Rotæ deciſiones, & ſignanter ita dictum fuiſſe *in una Legionenſi denegationis poſſeſſionis* 26. *Martii* 1593. coram Illuſtriſſimo Blancheto. Quod quando non adeſt legitimus contradictor proceditur executivè, ut ſecus ſi contradictor compareat, ſicque dum etiam hodie Ordinarius, cui ſit litterarum remiſſio, in via ordinaria procedere debet, ut hactenus eſt probatum.

Et generaliter, quando † litteræ Apoſtolicæ 106
habent clauſulam *vocato N.* vel *vocatis vocandis*, vel *amoto quolibet illicito detentore*, aut *ſi conſtiterit*, vel *conſtituto*, aut *verificato*, ſeu ut *ipſe Judex ſe informet*, faciunt executorem de mero mixtum, & tenetur aſſumere partes Judicis, & poſſeſſorem citare, ac procedere cum cauſæ cognitione, ac diſcuſſione, & ſervatis ſervandis, auditiſque poſſeſſoris defenſionibus, & ab ejus ſententia datur appellatio ſuſpenſiva, ut poſt plurimas Rotæ deciſiones obſervat Poſtius *de manutentione*, *obſervation.* 12. *à n.* 62. & ſuperius, qui *n.* 63. ſingulariter intellexit, & in hæc dicit: Intelligendo tamen, ut mixtus executor debeat procedere via ordinaria, & ab illius decreto datur appellatio; ubi aliàs cauſa de ſui natura eſt ordinaria, & decretum appellabile; ſecus è contra, Rota *in Hiſpalenſ. præeminentiarum Cardin. Sacrato*, penes Marcheſan. *de commiſſionibus* 2. *part. fol.* 498. *n.* 3. & *ſeq.* quæ eſt etiam inter *recent. part.* 1. *deciſion.* 558. *n.* 3. & *ſeq.* & *in Ferrarienſ. attentator. coram A. P. D. Durano*, quæ deciſio apud eundem Poſt. *eſt* 259. *n.* 4. & 5. Quæ declaratio rectè conducit ad ea quæ hactenus dicta ſunt, quod ſi cauſa non ſit executiva ſui natura, nec ſententia ſit aliàs privilegiata; debeat executor, vel Ordinarius (ad quem Senatus remittit cauſam & litteras Apoſtolicas) procedere in via ordinaria, ubi legitimus comparet contradictor, vel aliàs adeſt; ſecus è contra, quia ſemper eſt attendenda qualitas & natura cauſæ juxta quam gubernari debet, an procedere debeat via executiva, vel ordinaria.

Hinc fit, quod quando † beneficium ab ali- 107
quo poſſeſſum impetratur à Sancta Sede Apoſtolica ob aliquod delictum, vel defectum, utputà ob ſimoniam, & ob irregularitatem, ob non publicationem litterarum reſignationis intra tempus, ob non expreſſum verum valorem, vel aliam falſam relationem, ob incompatibilitatem, & ſimilia, quia tunc poſtquam jus in beneficio acquiſitum fuit alicui, & ob prædictas cauſas, vel defectus removeri tentatur; omnino debet vinci in via ordinaria, & juris ordine ſervato, atque tunc omnino ceſſat via executiva, quia in contradictorio judicio condemnandus erit, Abbas *in cap.* 2. *n.* 7. *in fine*, *verſic. Et intellige hoc.* Et ibi etiam Aretinus *n.* 9. *verſic. Secundò fallit*, *junctò n.* 10.

Felinus

Felinus *n.* 8. *verſic. Non credas quod iſtis, & c. de teſtibus*, uti etiam Decius, *n.* 35. *& ſeq.* Maſcard. *de probationibus, lib.* 2. *concluſion.* 682. *n.* 17. *&* 18. Farinacius *in pract. criminal. in tract. de teſtibus, quæſt.* 72. *n.* 51. *&* 52. Qui omnes conveniunt, quod quando ob aliquem defectum agitur de removendo à beneficio jam electum, vel titulatum; omnino debeat ſervari forma judicii, & cum cauſæ cognitione condemnari.

Idem probat Flores de Mena *practicar. quæſt.* 4. *n.* 26. ubi rectè dicit, quod ſi gratia directè ten-
108 dat † in præjudicium alicujus intrinſecum, quando ſcilicet directè gratia ipſa aufert alicui jus, vel declarat auferendum, aut ablatum quod habet, vel habere poteſt, vel prætendit in poſſeſſione, & proprietate, ut puta de clauſula, ſi poſſeſſor tale delictum commiſerit, ex quo veniat privandus, vel ſi habeat duo incompatibilia, vel ſi collator negligens fuerit, vel ſi fuit ſimoniacus, quam etiam vide declarantem, *n.* 27. Tunc iſte talis audiendus erit, & præcisè citandus, & in contradictorio judicio vincendus, Abb. *in cap. fin. & ibi* Felinus, *n.* 25. *de præſumptionibus*, Auguſtinus Beroius *in cap. conquerente, n.* 11. *de reſtitution. ſpoliator.* Cavalcanus *deciſ.* 22. *n.* 3. *part.* 1. Et poſt Lapum, Pariſium, Alexand. & Mandoſium tenet Mena *ubi ſupr. d. quæſt.* 4. *n.* 88. videndus *n.* 42. *& n.* 44. *cum ſeq.* ubi benè, *& à n.* 21. *& quæſt.* 12. *n.* 8. *& ſup.*

Et ita fuiſſe declaratum *una Trident.* 5. *Julii*
109 1593. coram D. Seraphino, † quam ad litteram refert Garcia *de beneficiis*, 6. *part. cap.* 2. *n.* 116. ubi executio litterarum impetratarum ob defectus varios ætatis, & non publicationis, oculi, Canonis, & malæ valoris fructuum expreſſionis, fuit executio attentata, quia debuit citari habens jus ad beneficium, contra quem impetratur, quia debebat citari, & audiri, ut alibi latiùs.

Et iterum *in una Alexien. attentatorum* 20. *De-*
110 *cembr.* 1593. coram D. Seraphino, † fuit reſolutum in hæc. Geſta per Epiſcopum ad favorem Jacobi tam intra decem dies ad appellandum, quàm poſt appellationem Alexandri eſſe attentata, cum enim eſſet deputatus executor in gratia Jacobi, ut citato Alexandro, & verificata falſitate valoris per eum expreſſi, conferret parochialem Jacobo; tenebatur tanquam mixtus aſſumere partes judicis, præſertim ſtante clauſula (*vocato Alexandro & amoto quolibet illicito detentore*) & ideò ab ejus ſententia licuit appellare, &c. Et ideò Ja-
111 cobus non eſt manutenendus, † ſed Alexander ſi de ejus poſſeſſione conſtat, aliàs poſſeſſio eſt ſequeſtranda, &c. quam refert Garcia ubi proximè, *n.* 119. qui *n.* 115. aliam refert, quod poſſeſſor beneficii debuit citari, & contra eum aſſumere executor partes Judicis, aliàs poſſeſſio data eſt attentata, quia ab executore tunc datur appellatio ſuſpenſiva, quia non debuit poſſeſſor dimittere poſſeſſionem ad ſolum verbum executoris; & aliam deciſionem ad idem refert, *n.* 117.

Probat Rota, ut per Alex. Ludovic. *deciſ.* 69. *per totam*; ubi aliæ plures deciſiones recenſentur
112 † ad hoc, quod ſtante poſſeſſore, executor debuit aſſumere partes Judicis, & eum citare & audire, ac ideò ab eo fuit licita appellatio, & executio attentata & nulla, atque iterum *in deciſione* 500. *n.* 6. *& deciſ.* 335. *num.* 7. *& deciſ.* 413. *n.* 1. *&* 4.
113 Et quando mixtus efficiatur † executor plenè per Beltraminium *in annot. ibi. num.* 4. Et quod hoc caſu datur ab executore appellatio eſt *deciſ.* 91. *numero* 3. ejuſdem Ludoviſii.

Aliam ad litteram pariter recenſet Garcia *diſt.* 6. *part. cap.* 2. *num.* 130. & ad finem ibi: Nec † 114
obſtabat, quod unio eſſet nulla, quia de illius validitate erat agendum ante executionem, cum ab ea dependeret juſtificatio vacationis narratæ. Deinde cùm executor eſſet mixtus propter formam (*dignum*) & quia agebatur de removendo † poſ- 115
ſeſſore; ab ejus ſententia dabatur appellatio, & non poterat procedi ad immiſſionem; ut fuit dictum coram me *in una Sanctæ Agatæ Gotorum juris patronatus* 4. *Julii* 1597. Nec iis obſtabat deciſio Buballi *in cauſa hiporregiæ*; Quia loquitur de mero executore, & ubi contradictio † erat me- 116
rè calumnioſa & trivola: minus obſtabat Bulla Pii V. ſuper collatione beneficiorum, quia non procedit, quando conceditur gratia per Sanctiſſimum de Parochiali in forma commiſſaria, & adeſt certus poſſeſſor.

Et eſt alia Rotæ deciſio *in cauſa Bracharenſi beneficii* 5. *Decembris* 1601. coram D. Corduba, quæ ita inquit: Fuit reſolutum una parte informante, † cenſuras ſcilicet ab Officiali Bracharenſi tan- 117
quam executore Apoſtolico fulminatas, fuiſſe nullas & attentatas, nam à ſententia illius dabatur appellatio, cùm ageretur contra poſſeſſorem, & de eum removendo, quo caſu executor debet aſſumere partes Judicis, & dicitur mixtus, ac appellatione pendente non potuit cenſuras fulminare, &c. quam recenſet integrè Garcia *d. cap.* 2. *n.* 131.

Et *n.* 142. *& ſeq.* alias deciſiones refert, quod quando contra † aliquem facta fuit impetratio be- 118
neficii certo modo ob aliquem defectum ſuæ proviſionis, etiam ſi non poſſidear debet citari, & audiri, cum impetratio fiat directè contra eum per deciſionem *Alexienſ. attentatorum*, quam ad litteram retulerat antea, *n.* 119.

Prædictis itaque caſibus, in quibus jure communi attento poterat, † debebat executor via or- 119
dinaria procedere, in iis omnibus hodie Ordinarius, cui per Senatum in prima inſtantia fit litterarum remiſſio ex nova Tridentini diſpoſitione, eo quod commiſſio non venit ſubſcripta propria manu Sanctiſſimi; debet & tenetur ſimiliter Ordinariè procedere, & partes audire, quia in iis ceſſat privilegium viæ executivæ aliàs litteris Apoſtolicis attributum, ut abundè probatum relinquimus.

Ex his omnibus rectè infertur, quod facta à Sede Apoſtolica impetratione beneficii ex cauſa reſervationis, † proviſus per Ordinarium, & poſſeſ- 120
ſor ſit legitimus contradictor ad impediendam executionem litterarum Apoſtolicarum, qui omnino audiendus erit in via Ordinaria, & judicio plenario cum cauſæ cognitione amovendus erit à poſſeſſione, non aliàs, quando ſcilicet de reſervatione clarè non conſtat, ſed dubitationem in jure, vel in facto patitur; nam tunc titulus proviſi ab Ordinario eſt coloratus, & ſufficiens ad impediendam viam executivam, ſi de ſuo titulo doceat coram executore, vel Ordinario (coram quo impetrans virtute decreti Senatus uſus fuit ſuis litteris Apoſtolicis) ut *in una Elnenſ. beneficii Sanct. Salvatoris* 16. *Decembris* 1602. *coram Penna*, fuit dictum, quod Rota tenet, habentem titulum coloratum, eſſe legitimum contradictorem, & poſſe appellare à decreto, ſeu ſententia prolata ſuper executione litterarum Apoſtolicarum, ad favorem proviſi Apoſtolici, dummodo proviſus, ab Ordinario coram executore produxerit ſuum titulum, † quia proviſos ab Ordi- 121
nariis

nariis agnoscit Papa p o legitimis contradictoribus, ut benè probat Garcia *de beneficiis*, 6. *part. cap.* 2. *n.* 140. *ad finem*, qui *& num.* 239. aliam adducit decisionem ad litteram *in una Colonien. Canonicatus* 4. *Februarii* 1589. Quæ decisiones licèt expressè non loquantur, quando provisus ab
122 Ordinario se apponit per titulum coloratum, † & possessionem simul; non sunt intelligendæ de beneficiis reservatis vel affectis; vel si de iis beneficiis reservatis loquatur, tunc sunt intelligendæ quando de eorum reservatione non debitatur; sed est notoriè, & clarè probata, ex his quæ supra diximus *à num.* 95. & sursum, quia dum dubitatur de reservatione, solus titulus Ordinarii sufficiet ad hoc ut audiatur in sua contradictione in via executiva, ut advertimus sursum *dict. num.* 95. Tamen ad effectum reducendi causam ad viam Ordinariam, & causandi attentatum, debet cum titulo colorato Ordinarii concurrere possessio simul in proviso per Ordinarium. Vide specialiter inserius *n.* 184. *versic. Secunda erit differentia*, ubi *à num.* 172. *cum seq. versic. Tandem igitur concludendum*, ubi latè de paritate, & differentia inter contradictorem cum solo titulo, & contradictorem cum titulo & possessione simul, ubi latissimè & distinctè præ cæteris videbis. Attamen quantum ad beneficia reservata de Ordinarii
123 † titulo & possessione simul loquuntur apertè Doctores, doctrinæ & Rotæ decisiones sequentes ad effectum agendi cum eo in via Ordinaria, & mirabiliter hoc probat Flores de Mena *practicarum quæstionum*, *lib.* 1. *quæst.* 4. *num.* 41. in hæc: Ex quo etiam infertur, quod si duo litigarent in Rota super aliquo beneficio reservato, & tertius alienus, qui non erat in lite provisus à Papa haberet possessionem, executor brevis non posset eum non auditum spoliare, dummodo haberet titulum coloratum, quia tunc benè constat esse surrepritium, & defenderetur in Regali Consilio in sua possessione, si tamen titulus esset habitus ab Ordinario, ut lite pendente in Rota super eo vel stante reservatione beneficii, qua durante vacavit (ut petà in mensibus † reservatis, nec Ordi-
124 narius habuerit aliquam justam, aut coloratam rationem providendi non obstante reservatione, ut quia est de jure patronatus laicorum) tunc provisus erit notoriè intrusus, & absque ejus citatione potest executor exequi dictum breve, &c. ubi latiùs comprobat.

Igitur ubi Ordinarius habet aliquem colorem & juridicam rationem, ita ut reservatio non sit clara, sed dubia, tunc erit ab eo provisus legitimus contradictor.

125 Nam licèt contra notoriè † intrusos (qui carent titulo colorato, nec possunt de jure, sed de facto contradicere) possit executor exequi absque citatione & causæ cognitione, ut latè per ipsum Mena, *dicta quæst.* 4. *a n.* 44. *& seq.* tamen intrusus non dicetur ille, qui habet titulum ab eo qui dare potest, licèt de viribus tituli disputetur, ut per Parisium *consil.* 125. *n.* 25. *lib.* 4. Et ideò executor non potest contra eum procedere, nec eum spoliare à sua possessione, imò vim faciet, ut expressè tenet & latiùs probat Mena *in dict. quæst.* 4. *n.* 47. ut aliter sit dicendùm, quando de reservatione non dubitatur, nec dubia & obscura redditur, ut Flores ibi, *n.* 49.

Etenim licèt decretum irritans inclusum in re-
126 servatione inficiat † non solum titulum, sed & possessionem, ita ut ea se tueri nequit possessor, juxta quæ Nos latè *de Regia protect.* 3. *part. cap.* 10. *à n.* 64. *cum multis seqq.*

Tamen id verum est, † quando constat intrare 127
reservationem, interim tamen dum non constat intrare reservationem, & decretum irritans; nullum operatur effectum, nec possessor inquietatur in sua possessione, nec ea privatur, sed imò manutenetur, quandiu de reservatione dubitatur: ita post Gonzalez *in regula* 8. *de alternativis*, *glossa* 31. *à n.* 8. *& n.* 4. *n.* 21. *&* 22. & Garciam *de beneficiis* 5. *part. cap.* 1. *à n.* 430. *cum seq.* & aliis pluribus latè probavimus *in dict. cap.* 10. *à n.* 161. *cum seq.*

Garcia verò *in dict. cap.* 1. *à n.* 413. plenè probat, quod reservatio † & decretum irritans non 128
producunt suos effectus, donec de reservatione non constat, nec est probata, ubi plures Rotæ decisiones recenset juxta decisionem Putei 190. *&* 197. *lib.* 3. Et quod decretum irritans † nihil operatur, 129
nisi clarè pateat beneficium esse reservatum, plurimos Doctores, & Rotæ decisiones congerit Barbosa, *clausula* 40. *à n.* 10. *cum seq.* & iterum *n.* 29. Alexander Monetta *de commutat. ultimar. c.* 7. *nu.* 240. & in his terminis determinavit Rota, ut per Cavallerium *decis.* 8. *n.* 3. ubi alia recensentur.

Et tunc decretum irritans inficit titulum & pos- 130
sessionem juxta † quam plurimas Rotæ decisiones, & Doctores adductos per Barbosam, *clausula* 40. *n.* 18. quando intrat constitutio cui cohæret tanquam accessorium, ut per Geminian. & Franch. *in cap. præsenti*, *in principio*, *de officio Delegati*, *lib.* 6. Rota *in Umbraten. Paroch.* 1. *Julii* 1613. coram Sacrato, *& in Castren. beneficio.* 27. *Junii* 1614. coram Verospio impressa penes Farinac. *decision.* 852. *n.* 3. *part.* 1. *recent.* Ubi etiam † fuit 131
dictum, decretum irritans nihil operari, nisi clarè pateat beneficium esse reservatum, & comprehensum sub regula 8. undè etiam in una *Tiraso-nen. decimar.* 17. *Junii* 1611. coram Pirovano impressa per Farinacium *decis.* 341. *n.* 3. *part.* 1. 132
recent. fuit dictum, hoc decretum in privilegiis tanquam accessorium non operari effectum, nisi postquam cognitum fuerit privilegia intrare, & *in alia Aecrana Canonicatus* 1. *Julii* 1613. coram Patriarch. Manzavedo, impressa per Farinac. *decis.* 516. *num.* 4. *part.* 1. *recent.* fuit pariter dictum: decretum irritans appositum in constitutione Gregoriana XIII. de modo & forma publicandi, † resignationes non intrare interim, dum 133
non fuerit dictum de non publicatione. Et sic quando constat quod intrat dicta constitutio: interim tamen nihil operari, nec impediri in manutentionem, citat decisionem 121. *lib.* 2. *part.* 3. *diversor.* Et quod decretum irritans tunc inficit possessionem, quando certum est illud intrare, & percutere casum. Et quod donec dubium est an intret, † vel non; interim sit manutenen- 134
dus ratione saltem suæ detentionis, tenet Lancelotus *de attentatis*, *part.* 3. *cap.* 24. *quæst.* 1. *num.* 80. Seraphin. *decis.* 1471. *num.* 5. *&* 7. Et fuisse resolutum *in Salertana præbendæ* 10. *Novembris* 1617. coram Ubaldo Juniori, testatur Barbosa *dict. clausula* 40. *num.* 21. qui *n.* 22. post alios à se laudatos hoc procedere affirmat; sive reservatio sit generalis; † sive specialis, ut non in- 135
tret decretum, donec appareat dispositionem principalem percutere casum; *& n.* 27. quod decretum solùm inficit possessionem juris, † non facti 136
simplicis, & nudi, per Alexandr. *in l.* 1. *n.* 11. *& seqq. ff. de acquirend. possess.* & fuisse dictum *in*

Lucens.

Lucienſ. beneficiorum 4. *Junii* 1607. coram Cavalerio.

Quoniam ante juſtificationem narratorum, & quod clarè pateat decretum intrare, non tollit de-
137 tentionem, † ſeu inſiſtentiam facti, ex qua manutentio datur detentatori; ut per Lancellotum *de attentatis, part.* 3. *cap.* 24. *tit. de reo, quæſt.* 1. *n.* 77. & fuit reſolutum *in Parmanenſ. Prioratus* 16. *Januarii, & 26. Februarii* 1598. coram Orano, *& Cifontana Capellanie* 26. *Octobris* 1601. coram Melino, *& in Mellitenſ. Parochialis* 27. *Junii* 1603. coram Coccino Decano, *& in Tudertina Aſſigna.* 18. *Junii* 1607. coram Burato impreſſa per Farinac. *deciſ.* 72. *n.* 6. *part.* 2. *recent.* teſtatur Barboſa *dict. clauſula* 40. *n.* 25. videndus noviſſimè Poſt. *de manuten. obſervatione* 42. *à n.* 74. & poſt tractatum *deciſ.* 173. *n.* 6. *& deciſ.* 76. *num.* 1. *& deciſ.* 120. *num.* 4. *& deciſ.* 153. *n.* 4. *& obſervation.* 43. *n.* 76. *& decis.* 295. *nu.* 18. Niſi detentatori reſiſtat jus vehementer, nec docent de legitimo titulo. Rota *deciſ.* 5. *nu.* 22. poſt tractat. Lud. Poſt. Alioquin ſufficit reo de-
138 tentatori excludere actorem † per non jus ſuum, juxta *l. fin. ff. de rei vendication.* Rota *deciſ. de re judicat. in antiquit. & deciſ.* 4. *eodem tit. in novis. & Leodicenſ. Canonicatus* 22. *Aprilis* 1611. coram Pirovano, *& in alia Tucienſ. & Tudertin.* allegatis per Barboſ. *n.* 29.

Et fuiſſe dictum *in una Seguntina*, adducta per
139 Garciam † *de beneficiis* 5. *part. cap.* 1. *num.* 249. ibi: *Nam eadem eſt ratio, quando decretum eſt juſtificatum probata videlicet vacatione in menſe reſervato, tunc enim decretum notorium dicitur, ex quo in continenti probatur, & diſcoloratæ titulum, &c.* & alia deciſion. *in cauſa Averſana beneficiorum* 24. *Novembris* 1555. in qua fuit reſolutum; quod in caſu, quo conſtat de protonotariatu defuncti, reſervatio iſta obſtat ſpoliato in ſpolio, non tamen eſſet reus admittendus ad probandum. Aliqui tamen dicebant; quod deberet admitti, ſi veller probare in continenti, ut in deciſionibus Ordini manuſcriptis, quæ deciſio eſt coram D. Quiſoga, & aliàs in ea dicitur; quod præſuppoſito quod in actis conſtat beneficium vacaſſe per obitum Protonotarii, licet non de numero participantium, ſed ex privilegio; deneganda eſt reſtitutio in ſpolio, juxta *deciſionem* 1. *de reſtitut. ſpoliatorum, in antiquis*, ſi nihil opponitur in actis, quod elideret, & obumbraſſet Protonotariatum, Romanus *conſil.* 499. *num.* 4. Sarnerius *de annali. quæſt.* 52. Caſſiadorus *deciſ.* 1. *de reſtitutione ſpoliatorum*, Beroius *quæſt.* 80. docent Maſcardus *dicta concluſ.* 1176. *num.* 22. *& ſequentibus*, Germonius *de indultis Cardin.* §. *volumus, à num.* 17. ubi ait: Quòd poſſeſſio cœpta vigore proviſionis factæ ab Ordinario in menſe reſervato eſt vitioſa, & irreſtituibilis ſemel in continenti probata vacatione in menſe reſervato, *deciſio Orani.* 250. *& 160. in manuſcriptis, &c.* refert Nicolaus Garcia *in* 5. *part. cap.* 1. *num.* 417. & de hac deciſione Orani fit mentio *in deciſ.* 67. *num.* 3. Farinacii *lib.* 1. Marchelanus *de commiſſionibus* 2. *part. cap.* 3. *de commiſſionibus reſtitution. in integrum*, *n.* 49. Gonçalez *in gloſſa* 31. *ex n.* 7.

Quia omnia prædicta intelligenda eſſe firmat,
140 quando reſervatio clarè, † & concludenter probatur, aliàs ſecus; nam tunc ſpoliatus & attentata paſſus deberet ante omnia reſtitui, & in ſua poſſeſſione defendi, quia paria ſunt non probare, & minus benè, ac obſcurè probare; idem Gonçalez *gloſſa fin. à n.* 29. ſequitur Garcia *de beneficiis dict.* 5. *part. cap.* 1. *n.* 417. & comprobat ipſe 6. *part. cap.* 4. *à n.* 24.

Qui quidem Garcia *dict. cap.* 1. *num.* 435. *& ſeqq.* ait, in hac materia tandem dicendum, † 141
quod ad effectum impediendi manutentionem, tunc dici probatam reſervationem, & decretum juſtificatum; quando conſtat de ipſa reſervatione, & poſſeſſor dicit ſe proviſum ab Ordinario, nec alium titulum allegat; aliàs ſecus, quia in beneficialibus datur multiplicatio titulorum, adducit ad litteram *in num.* 436. Rotæ deciſionem *in una Reginenſ. beneficii* 16. *Februarii* 1596. coram D. Litta, in qua reſolutum fuit, dandum eſſe mandatum de manutenendo proviſo ab Ordinario exiſtenti in poſſeſſione beneficii, ut conſtat ex inſtrumento adeptæ poſſeſſionis, non obſtante reſervatione oppoſita & decreto irritante contento in regulis, &c. Vide latiùs ibidem.

Et quod iſta reſervatio clarè & concludenter ſit probanda per † impetrantem, quando concurrit 142
cum proviſo per Ordinarium; latè & optimè per plures Rotæ deciſiones, & Doctores comprobat, & declarat ipſe Garcia 6. *part. cap.* 2. *ſub num.* 128. *verſic. Tandem quando agitur de probanda vacatione in certo menſe, &c.* Et videndus *à n.* 156. ubi quando adeſt legitimus contradictor, quando & quomodo ſit narrativa probanda, & quomodo quando nullus contradictor adeſt.

Et quando probatio reſervationis redditur dubia & obſcura, † impediatur per proviſum ab Or- 143
dinario immiſſio, & via executiva, quia requiritur quod ſit clara reſervatio, & taliter quod inter partes controverti non poſſit, vide quamplurimas Rotæ deciſiones per eundem Garciam 6. *part. cap.* 4. *à n.* 21. *cum multis ſeqq.* Et quod proviſus ab Ordinario, & poſſeſſor ſit legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem proviſi Apoſtolici, quando dubitatur, an intret reſervatio, ita ut notoriè de ea non conſtet; elegans eſt Rotæ *deciſio* 124. per Coccinum, & aliæ pluries inferiùs citandæ.

Et quod poſſeſſor, & titulatus ab Ordinario ſit manutenendus contra proviſum Apoſtolicum ad beneficium reſervatum, quando de reſervatione non conſtat clarè, adeò ut interim cum reſervatio dubia & turbida controvertitur, ſit legitimus contradictor, & immiſſionem proviſi Apoſtolici impediat, probat Poſt. *de manutentione, obſervation.* 71. *à num.* 71. *& obſervatione* 46. *à num.* 18. *& ſeqq.* ubi *num.* 19. Quod hæc controverſia ſit diſcutienda in via ordinaria, & judicio petitorio, ex Seraphino *deciſ.* 287. *num.* 4. Ubi quando dubitatur an beneficium ſit regulare, aut collativum, & poſſideatur à ſeculari, de quo exemplo videnda *deciſ.* 47. inter impreſſas per Marcheſan. *de commiſſion. appellation. in poſſeſſion.* §. 1. *fol.* 991. & ipſe Poſt. ibidem, *n.* 20. conſtituit regulam generalem: quod poſſeſſio, quæ eſt contra diſpoſitionem legis, conſtitutionis, vel ſtatuti, manutenibilis eſt interim, ſi illius diſpoſitio dubia ſit, vel validitas controverſa, licet ſecus è contra, ad quam plures Rotæ deciſiones applicat.

Ex quibus omnibus clarè patet intruſum proviſum ab Ordinario † habentem titulum coloratum, 144
& non notoriè injuſtum, ſed aliqua ratione fundatum, & munitum, quia eſt dubium de reſervatione, & ſuper ea probabiliter controvertitur in jure, vel in facto; eſſe legitimum contradicto-

rem ad impediendam immissionem, & viam executivam vigore litterarum Apostolicarum ob reservationem obtentarum, si fit in possessione, quia ab ea absque judicio Ordinario, nec amovendus, nec privandus est, quoniam clausula [*contradictores* † *appellatione postpositâ compescendo*] in litteris 145 appositâ solùm habet locum contra contradicentes de facto, non contra contradicentes de jure, id est per viam juris, aut Judicis; plurimos citant Gonçalez *in glossa 9. in attentation. n. 242.* Garcia *6. part. cap. 2. nu. 115.* Barbosa *in tractatu de clausulis, clausula 7. per tot.* infinitos Doctores citat videndus Barbosa *clausula 33. à n. 2. & seqq.*

Quia ista clausula intelligitur juris ordine ser- 146 vato, † & citatis citandis, Felinus *in cap. de cætero, n. 9. de sententiis & re judicata*, Achillis *decision. 6. n. 2. super reg. de triennal.* Mohedanus *decision. 7. n. 7. de restitution. spoliator.* & post alios plurimos Barbosa *clausula 7. n. 5.*

Etenim etiam clausula (*amoto quolibet illicito detentore*) apposita † in litteris beneficiatibus, quando 147 nulla res judicata præcessit nec fuit negotium discussum, facit executorem mixtum, & requirit ordinem judiciarium; ita post Abbas & alios *in cap. de cætero*, maxime Felinus *nu. 9. de sententia & re judicata*, Mohedanus *decis. 7. num. 5. de restitutione spoliatorum*, alias *97. n. 5.* Achillis *decision. 6. num. 5. super Regul. Cancellar. de triennal.* Marchesanus *de commissionibus, part. 2. cap. 3. n. 35. in prima impressione*, Lancellotus *de attentatis part. 2. cap. 4. in præfatione, n. 470. & 514.* Garcia *de beneficiis, 6. part. cap. 1. à num. 48.* Gonçalez *ad Reg. 8. Cancellar. glossa 9. §. 1. in annotationibus, n. 236.* Moneta *de commutat. ultimarum volunt. cap. 11. num. 467.* & fuisse dictum *in Ravenaten. juris patronatus 27. Januarii* 1606. coram Patriarch. Mançanedo, ut per Farinacium *decision. 159. num. 3. part. 2. recent.* Et *in Tiraconens. Eleemosynariæ 28. Januarii* 1602. coram Cardinal. Lancelloto, ut per eundem Farinacium *decision. 52. n. 2. part. 2. recent.* Barbosa *dicta clausula 7. n. 7.* ubi bene & *n. 8.*

148 Quod tunc † licet appellare, & appellatio causat attentata, Scaccia *de appellationib. quæst. 12. limitat. 11. n. 11.* Seraphin. *decis. 156.* Mantica *decis. 314. n. 3.*

Ubi etenim reservatio materialiter accepta non 149 est notoria, † sed justè de ea dubitari potest, ut quia non constet de obitu in quo mense; provisus ab Ordinario possidens est legitimus contradictor ad effectum, ut gratia justificetur, & ut in ejus justificatione Ordinaria via, non executiva agatur, quia Papa non intendit præjudicare Ordinariis, aut provisis per illos, ut per Rotæ decisionem *in una Oritana Archipresbyteratus 19. Junii* 1599. coram Corduba, tenet in his terminis Vivianus *de jure Patronat. 2. part. lib. 11. cap. 4. sub n. 114. versic. Tertiò, ubi reservatio*, videndus ad idem, *versic. Quartò, & versic. Quintò*, ubi optimè.

Ubi *in hoc versic. Quintò*, dicit ad fine quòd quando se opponit, qui est legitimus contradictor possidens cum pari titulo, vel saltem tali, qui possit esse par, & possit excludere titulum provisi Apostolici, ut tunc Ordinaria via, non executiva erit agendum, ex Mohedano *decis. 23. ut lite pendente*, Puteus *decis. 302. & decis. 306. lib. 1. & decis. 135. lib. 2.* Veralli *decis. 32. n. 2. part. 1.* Gonçalez *in §. 6. præmiali, n. 243.*

150 Ad quæ est in terminis † alia elegans Rotæ decisio *in una Paderbornens. Canonicatus Veneris 28. Novembr.* 1608. coram Coccino in hæc: Domini resolverunt, inirare arbitrium ad effectum supersedendi in executione litterarum Apostolicarum, & ad effectum illas exequendi, quia cùm arbitrium concessum sit simpliciter Judici, non debet lædere jus partis, Bartol. *in consil. 112. cap. final. versic. Unde sciendum est, lib. 4.* Et propterea cùm D. Theodorus sit in possessione vigore collationis sibi 151 factæ à Canonico Turnario, † est legitimus contradictor, & contra eum non potest procedi executivè, sed Ordinariè est agendum, & ille obtinere debet, qui potiora jura habet, vel probavit, Bartolus *in leg. final. num. 21. versic. Aut comparet aliquis qui dicit possidere, Cod. de edicto Divi Adriani toll.* Decius ibidem, *n. 41.* Roland. *consil. 78. n. 5. & 27. lib. 3.* qui licèt loquantur in 152 terminis *leg. final.* Tamen eadem est ratio † in nostris terminis, Mohedanus *decision. 13. ante finem, ut lite pendent.* & in his terminis fuit resolutum coram me *in una Celsonens. Canonicatus 1. Junii* 1607. & alibi læpissimè.

Non obstat quod D. Theodorus † habet titu- 153 lum à Canonico Turnario, D. verò Guillelmus habet titulum à Papa, & subrogationem gratiosam; quia nihilominus D. Theodorus est legitimus contradictor ad effectum impediendi processum executivum juxta notata *in cap. si à Sede, de præbendis, lib. 6.* & fuit resolutum *in causa Cluens. beneficii Sanct. Salvatoris 16. Decembris* 1602. coram R. D. meo Deciano.

Et quoad subrogationem † gratiosam, quidquid 154 dicendum esset, si subrogatio gratiosa in casu isto intraret, in hoc casu non est habenda ratio dictæ subrogationis, cum non possit, nisi quando beneficium esset litigiosum, Vitall. *in Clementin. 1. n. 41. versic. Et ideò, ut lite pendens.* vel aliàs reservatum, & affectum, prout Rota servat, nam licet prætendat adfuisse litem, tamen † ea 155 non probatur, cùm non constet de mandato expresso, aut tacito illius, qui commissionem impetravit.

Et licèt obtinuerit † etiam inhibitionem cum 156 promissione de rato, ex hoc magis arguit, cum non constet de merito, quia de stylo Rotæ inhibitiones solent concedi, asserto procuratori etiam parte opponente, dummodo intra duos menses docuerit de merito, ut per Veralli, *decision. 386. lib. 1. in manuscriptis.* Ultra quod ante executam inhibitionem non dicitur † lis intro- 157 ducta ad effectum, quod beneficium efficiatur litigiosum, ut per Achillem *decision. 50. de rescriptis*, Vitall. *in Clementin. 2. num. 24. & 25. ut lite pendent.*

Denique non afficit, quod voluit Papa concurrere cum Ordinario † (quod potuit facere ex la- 158 tè deductis *in causa Mesenens. Canonicatus 8. Novembris* 1597. coram bonæ memoriæ Rubeis) quia de his agendum erit in Judicio Ordinario, satis enim est, quod in hoc casu non possit procedi executivè, cum D. Theodorus sit legitimus contradictor. Hactenus de decisione quam adducit Farinacius *in posthumis, tom. 1. decis. 198.*

Est alia & bona Rotæ decisio, ut per Farinac. *in posthumis, tom. 1. decisione 362.* in hæc: Dixerunt Domini, † Petrum non esse legitimum 159 contradictorem ad impediendam immissionem Jacobo, cum ad hunc effectum par titulus requiratur, ut per Bartol. *in leg. final. num. 21. Cod. de edicto Divi Adr. toll.* Puteus *decis. 302. lib. 8.* Menoch. *de adipiscenda, remedio 4. nu. 58.*

Pe-

Petrus, qui est provisus ab Abbat. S. Antonin. Ordinario collatore, non potest concurrere cum Jacobo, qui habet à Sede Apostolica provisionem, &c. sequitur & facit.

Et licèt ista regula, quæ est indubitata inter duos provisos, † quorum uterque petit immissionem; 160
fallit aliquando, quando contra provisum Apostolicum instantem pro immissione apponit se provisus ab Ordinario in possessione existens, sicuti etiam in remedio *dict. l. final.* Cujus ad instar proceditur † in hac materia executionis litterarum 161
Apostolicarum, admittitur etiam contradictor † ab 162
alio fonte; putà ab alio testatore, ut per Ruinum *consil.* 28. *num.* 1. *versic. Subdit*, Barthol. *lib.* 5. Tamen illa procedit fallentia, quando ille possessor † allegat titulum, qui vel excludit provisionem 163
Papæ, vel illam reddit admodum turbidam, tunc enim quia Papa per subrogationes gratiosas, aut alias provisiones non intendit facere Ordinariis, vel illis qui ab ipsis provisi sunt, aliquod præjudicium, ut dixit Rota *in Burgen. de Pancorvo*, & in aliis cautis; ideò in aliquo speciali casu, † vel processum fuit Ordinariè, vel 164
certè data fuit possessori aliqua dilatio ad docendum de validitate dicti tituli, ut interim fuit supersessum paulisper in executione litterarum Apostolicarum, & sic procedunt decisiones coram Orano, & aliæ quæ possunt allegari, &c. concordat cum hac decisione alia ejusdem Farinac. *in posthum. eodem tom.* 1. *decis.* 336. *n.* 2. Ubi 165
etiam, quod hoc casu † procedendum erit via Ordinaria.

Et quando possessio est vacans, tunc quia nul- 166
lus possidet, † paritas titulorum requiritur, diximus sup. *n.* 95.

Quod secus est quando provisus † per Ordina- 167
rium jam fuerit in possessione, quia tunc ad impediendam immissionem petitam à proviso Apostolico in beneficium ex causa reservationis impetratum non requiritur titulus ex eodem fonte, imò cum hoc proviso per Ordinarium via Ordinaria erit agendum ex supra dictis, & ulterius comprobandis.

Denique fundamento veriſſimo comprobatur 168
quoniam gratia fit de beneficio reservato, † ergo præcisè hæc qualitas fundamentalis debet constare, & probari, ita ut provisus ab Ordinario & possessor possit, & debeat audiri super hac exceptione legitima, non esse reservatum; ita in terminis argumentatur Argellus *de acquir. possessione*, *quæst.* 18. *artic.* 3. *num.* 110. ubi plurimas ad idem decisiones Rotæ recenset. Nam si 169
statutum diceret, † quod contra instrumentum publicum nulla possit opponi exceptio; poterit licitè opponi, quod instrumentum non est publicum, Decius *in cap. ex parte el segundo*, *num.* 40. *de officio Delegati*, & *in consil.* 458. *num.* 1. Barthol. *in leg.* 4. §. *portui*, *n.* 3. *ff. quod vi aut clam.* Ubi dicit, quod hoc casu debet constare instrumentum esse publicum. Doctores omnes *in leg.* 3. §. *condemnatum*, *ff. de re judicata*, Cephalus *consil.* 627. *num.* 4. Afflictis *decision.* 283. *num.* 1. ubi Ursillus *in annotatione*, *num.* 3. Craveta *consil.* 6. *num.* 72. Milanens. *decision.* 8. *num.* 5. *lib.* 2. Baldus *in cap. Pastoralis*, *n.* 4. *de appellation.* Cursius Junior. *in leg. juris gentium*, §. *quod fere*, *ff. de pactis*, Lofredus *consil.* 6. *num.* 12. Caravita *super Ritu magn. Curiæ*, *V. Ritu* 163. *num.* 9. & 16. Rebuffus *super constitut. Galliæ*, *tit. de litterar. obligation. artic.* 2. *glossa* 1. *num.* 34. & *seqq.* Freccia *in tractatu de feudis*, *part.* 5. *num.* 5. & ex aliis plurimis multas congerens doctrinas similes probat Grassis *de exceptionib. excep.* 2. *à princip.* & præcipuè *n.* 4.

Qui *n.* 5. ampliat hanc doctrinam, ut procedat † etiamsi hæc qualitas requisita ab statuto re- 170
quireret altiorem indaginem, Milanensi *decis.* 3. *n.* 26. & *decis.* 8. *n.* 5. *lib.* 2. Socinus Junior. *consil.* 67. *n.* 19. *vol.* 1. Procedere dicentes in executione, cum sit exceptio proveniens ex ipso instrumento, multa scitu digna concessit Grassis *excepti.* 3. *per totam*, & iterum *exceptione* 13.

Tandem igitur generaliter concludendum erit, † quod ad impediendam viam executivam litte- 171
rarum Apostolicarum, & ut in via Ordinaria causa tractetur; parem vim habet regulariter quilibet legitimus contradictor ratione sui juris exclusivi impetrantis absque possessione, sicut & contradictor possidens, quia uterque est tertius contra quos non habet locum via executiva, & ut ab illis si suum jus, aut possessio auferatur, debet juris ordo servari, † & in via Ordinaria vin- 172
ci, ut hactenus latissimè probavimus post magnam Doctorum caterva *m à num.* 90. & *à num.* 77. & *seqq. versic. Executores igitur gratiarum ad immittendum*, *&c.* Usque nunc, & Rotæ decisiones, quæ promiscuè omnes ad impediendam executionem, & agendum via Ordinaria utuntur legitimo contradictore, aut intruso & possessore compareate.

Et uterque contradictor, tam qui non possidet, 173
quàm qui possidet, tenetur suum titulum præsentare coram executore (aut Ordinario ad quem Senatus executionem litterarum remisit) ut de primo simplici contradictore diximus sup. *à num.* 93. *cum seqq. versic. Tamen si re integra &c.* & de possessore pariter diximus suprà *à nu.* 78. *cum seqq. vers. Quando autem aliquis est possessor &c.* Et iterum *à num.* 120. *vers. Ex iis omnibus rectè infertur.*

Et ulteriùs probatur ex Rotæ † decisione *in una* 174
Nicien si Paroch. 20. *Maii* 1624. inter recollectas per Vivianum *in praxi juris Patronatus* 46. *in ordine*, quæ *n.* 11. & 12. in hæc ait: non obstat demum, quod Oratius haberet titulum & possessionem, & ideò esset legitimus contradictor; & non posse contra eum agi via executiva immissionis adnotatâ per Barthol. *in l. final. n.* 21. *C. de edicto Divi Adr. toll.* Quia fuit responsum, in primis non constare, † quod dictus titulus fuerit productus co- 175
ram executore, quo casu non videtur revocanda immissio data ex nova productione, nisi appareat in continenti de bono jure producentis, cujus contrarium hìc apparet ex suprà deductis, Seraphinus in puncto, *decis.* 357. *n.* 5. Rota *in Elvensis beneficio* 5. *Novembris* 1602. coram bonæ Memoriæ Penna, quæ est apud Marchesanum *de commissionibus*, *part.* 1. *fol.* 350. *n.* 5. *&c.*

Differunt tamen isti duo contradictores: quia intrusus † seu possessor semper, & indistinctè de- 176
bet quæri per executorem, & eum citare, & audire, alias executio erit nulla, & attentata: Rota ut per Coccinum *decision.* 378. *à principio.* Ita ut quandocumque † comparet, sive ante immissionem, 177
sive post re non integra; debet executor eum audire, & reponere ante omnia immissionem, antea quam de causa, & juribus possessoris ulterius cognoscat, ut superius probavi: & ulterius est elegans Rotæ decisio *in una Majorien si Parochialis de Campanero* 23. *Januarii* 1591. coram Domino Bubalo, quæ sic ait: Fuit resolutum dandum † esse 178

mandatum de manutenendo in possessione Parochialis, de qua agitur, Jacobo Torres, non autem Joanni Pellen. Quia constat de ejus anteriori possessione, quæ fuit capta 18. *Augusti* 1588. vigore provisionis Apostolicæ, & possessio Joannis fuit capta 29. & 30. *Novembris* anni sequentis, 179 & sic instrumentalis, quæ non est † manutenibilis, nisi possessore expulso, Rota *decis.* 21. *de restitutione spoliatorum in novissim.* Caputaquens. *decisum.* 396. *lib.* 1. Debuit executor Jacobo possidente, eo non citato non dare possessionem Joanni, *cap. licet, de præbendis, lib.* 6. Nam semper 180 in traditione † possessionis debet vocari possessor, cui potest competere jus in possessione, ut per Cardinalem *consilio* 75. Felinus *in cap. final. num.* 24. *de præsumptionibus.* Nec satisfacit Judex citando postea Jacobum, & juribus hinc inde discussis pronunciando, ipsum à prætensa possessione amovendum, & amotum esse, & Joannem in sua possessione debere remanere, quia juxta dict. Concil. Cardinal. debuit prius revocare traditionem 181 † possessionis factam Joanni, & illam restituere Jacobo, & postea iterùm pronunciare ad favorem Joannis, & illi possessionem denuò tradere. Quæ in præsenti facta non fuerunt, ex quo redditur injusta declaratio Judicis, & possessio capta non est considerabilis, nisi expulso possessore, & fuit resolutum coram Illustrissimo D. Lancelloto *in illa Romana domo ad imaginem pontis.* Nec obstat, quod non fuerit in tempore appellatum ab ultimo decreto; quia non ex hoc redditur valida, & manutenibilis possessio capta possessore non citato, & illo non expulso, quia sententia notoriè injusta nunquam transit in judicatum.
182 Non obstat † quod Joannis sit provisus Apostolicus, & quod ejus provisio sit anterior provisione Jacobi: quia hoc respicit petitorium, &c. quam mirabilem decisionem refert Garcia *de beneficiis, 6. part. cap.* 2. *n.* 125. alios citavimus suprà 1. *part. cap.* 10. *n.* 109. *versic. Et in primis si contradictor &c.*

183 At legitimus contradictor † simplex absque possessione non impedit executivam viam, nisi compareat re integra etiam post decretum immissionis, dummodo missio ipsa actualis data non sit, nec executa, ut diximus suprà *n.* 93. *versiculo, Tamen si re integra, & à n.* 77. *cum seqq. versic. Executores igitur gratia, & à n.* 87. *cum multis seq. versic. Igitur ad cognoscendum, &c. & à n.* 102. *vers. Et quando comparet.*

Secunda erit differentia inter istos legitimos contradictores, ut licet ad impediendam executionem
184 † gratiæ regulariter æquiparentur, ad hoc ut in via Ordinaria uterque audiatur; tamen in beneficiis reservatis simplex contradictor cum titulo colorato absque possessione per Ordinarium provisus non impedit viam executivam: Quia dumtaxat auditor de suo jure docens in continenti, non alterata via executiva litteris Apostolicis debita, uti expressè dixit Rota, cujus decisionem adduximus ad litteram superius, *num.* 139. *cum seq.* & annotavimus *num.* 95. Sed ut in via Ordinaria audiatur; debet cum titulo colorato concurrere simul possessio antea ab ipso provisо Ordinario occupata, post alios Vivianus *de jure patronatus* 2. *part. lib.* 11. *cap.* 4. *num. final. versic. penultimo*, in hæc: Denique est sciendum, quod habens titulum ab Ordinario, & non possidens non est legitimus contradictor ad impediendam immissionem provisi Apostolici stante reservatio-
185 ne, † quia ad impediendam par titulus est necessarius, Menoch. *de adipiscendi, remedio* 4. *n.* 581. & fuit dictum *in Caputaquens. beneficii* 22. *Martii* 1609. coram Cardin. Marcomontio, & *in Novarien. beneficii* 5. *Junii* 1610. coram Coccino Decano, &c.

Elegans est Rotæ decisio *in una Burgens. Abbatiæ de Salas*, † 20. *Novembris* 1615. adducta per 186 Farinacium *in posthumis, tom.* 1. *decision.* 706. in hæc à principio: Et Rota utraque parte informante censuit, dictam gratiam non esse justificatam quoad reservationem. Fundamentum præcipuum fuit, quia hoc casu agitur de reservatione contra provisum ab Ordinario, qui bona fide contulit beneficium vacans in suo mense. Et provisus reperitur in possessione, † quo casu uterque 187 dicitur habere intentionem fundatam de jure communi, *cap. ex frequentibus, de institutionibus*, Felinus *cap. cum venerabilis, n.* 32. *de exceptionibus*, Decius *consil.* 117. *pro tenui, n.* 1. Rota *decis.* 4. *in princip. de concession. præbendæ*, cum aliis per Modern. *ad regul.* 8. §. 1. *proœmia, n.* 21. & *glos.* 11. *n.* 37. & 38.

Ex quo sequitur, ut tali casu, quia reservatio venit ad annullandam anteriorem collationem Ordinarii, † & excludendum reum, & possessorem; 188 debet penè & concludenter probari, Ægidius *decis.* 612. Puteus *decis.* 266. *lib.* 3. Rota *diversorum, decision.* 146. *n.* 3. & 4. *part.* 2. Verall. *decision.* 10. *part.* 2. & fuit dictum *in Guienen. Canonicat.* 11. *Martii* 1587. coram Robusterio: Ubi expressè dicitur, quod quia agebatur contra possessorem † 189 provisum ab Ordinario bona fide, non erat per plures præsumptiones amovendus à possessione, sed per plures reprobationes, & fuit etiam dictum *in Hispalens. Archidiacona.* 20. *Febr.* & 26. *Junii*, coram Justo. *in Calaguritana de Ocon.* 30. *Januarii* 1606. coram R. Lugdunens. & *in Burgen. de Pancorvo* 24. *Octobris* 1585. coram Ciptio, & alias decisiones allegat Modernus *ad Reg.* 8. *glossa* 11. *n.* 100. & *seqq.* &c. & latè prosequitur ad plura elegantia.

Et *n.* 20. ita ait: Et aliæ conjecturæ † adducun- 190 tur per informantes pro Gabriele, ex quibus videtur satis debilitari, & enervari probatio, seu præsumptio provisi Apostolici deducta ex sola sumpto supplicationis signatæ: & intrant vulgatæ regulæ, quod una præsumptio tollitur ex alia, & fortior vincit debiliorem, *l. Divus, ff. de in integrum restitut. cap. litteris, de præsumptionibus.* Et una probatio contraria † probatione conquassatur, Surdus 191 *consil.* 135. *n.* 93. & *seqq.* Et in terminis reservationis, quod illa non intret, † quando contra eam 192 aliquid coloratum apponitur; fuit per doctrinam Socini *in l. rem quæ nobis, ff. de acquirenda possess.* decisum coram Paleoto *decis.* 258. *in manuscriptis*, ut in copia data.

Et quatenus præsumptiones redderentur pares, † in paritate præsumptionum præferendus est reus 193 & possessor, Speculator. *in titulo de jure dela.* §. 1. *n.* 9. Cephal. *consil.* 152. *n.* 30. Felin. *in cap. ex litteris, n.* 4. *de probationibus*, Alciatus *reg.* 3. *præsumption.* 44. *n.* 1. Tiraquell. *de jure primogeni. quæst.* 17. *opin.* 11. *n.* 2. & ut dicit Aretin. *in cap. in nostra de reseriptis*, cum possessione paritas probationum reducitur † ad imparitatem, & fuit 194 dictum *in una Portogalen. union.* 9. *Martii* 1594. coram Orano. Nec est dubitandum Gabriel † 195 possidere etiamsi fuerit appositum sequestrum de mandato Principis, donec causa cognoscatur, ut per Alexandrum *consil.* 112. *n.* 5. *lib.* 6. Hactenus de mirabili decisione.

Ad

Ad idem adeſt alia elegans Rotæ deciſio, ut per
196 Coccinum Rotæ Decanum 124. ubi poſſeſſor † & proviſus ab Ordinario manutenetur, dum turbida redditur reſervatio, quæ ſi notoria non fuerit (ut
197 ſtatim) non conceditur † immiſſio proviſo Apoſtolico; eadem Rota *in una Barenſ.* coram Sacrato recollecta per Marcheſan. *de commiſſion. appellation. in poſſeſſion.* 1. *part.* §. 1. *ad finem*, quæ eſt deciſio 47. *fol.* 931. in qua latè dicitur, quod executio litterarum denegetur, quando non conſtat de reſervatione, quæ deciſio *in n.* 3. ita ait: Minus facit, quod beneficium fuiſſet reſervatum, & proinde intret jus decreti irritantis, de quo in Regula reſervatoria, quod quidem decretum influit in poſſeſſione, Caſſiodor. *deciſ.* 1. *n.* 2. *de reſtitutione ſpoliator. &c.* Et ſic poſſeſſio Octavii tanquam infecta minimè ſit manutenenda *ad l. improba.* cum ibi notatis, *ff. de acquir. poſſeſſion.* Puteus *deciſ.* 332. *lib.* 2. Quia fuit reſpontum, decretum irritans ita demum vitiare poſſeſſionem, ſi eſt certum quod intret; aliàs dum dubitatur, an intret, vel non, poſſeſſor eſt manutenendus in ſua poſſeſſione, ſive detentatione, ut fuit dictum *in Parmenſ. Prioratus* 16. *Januarii* 1598. coram Orano, *& in Tarentina Capellaniæ* 26. *Octobris* 1601. coram Mehno, & coram Coccino, & *in Jodun. Canonicatus* 22. *Aprilis*, coram Pirovano, in propoſito autem caſu eſt ſatis controverſum, an beneficium ſit regulare, & manuale, vel potius collativum, à quo pendet an intret reſervatio, necne, &c. Et ultra cæteras deciſiones elegans eſt in terminis deciſio Rotæ Coccini ſuprà adducta *à n.* 55. *verſ. At quæ eſt in terminis, &c.*

Hæc tamen doctrina limitatur, quando reſerva-
198 tio eſt notoria † & perens, quæ nulla poteſt tergiverſatione, & colore celari: nam hoc caſu non habetur in conſideratione titulus, & poſſeſſio per proviſum ab Ordinario, quam merito inficit reſervatio evidens, & notoria, quam limitationem ad præfatam regulam probat eleganter Rota apud Farinacium *in poſthumis, tom.* 1. *deciſion.* 362. *n.* 3. & de Regula *à n.* 1. *&* 2. hoc idem probat Rota ut per Coccinum *deciſion.* 124. *n.* 7. in hæc: Quia
199 cùm reſervatio ſit turbida † ex jam deductis, immiſſio non ſolet concedi, quando reſervatio non eſt notoria, & indubitata, ut fuit reſolutum coram R. Dom. meo Decano *in cauſa Neapolitan. Rectoriæ* 15. *Febr.* 1598. & coram R. Dom. meo Ludoviſio *in Sanct. Angeli Lambardor.* 13. *Junii* 1602. ubi aliæ deciſiones allegantur, & ideo donec cognoſcatur, Stephanus debet manuteneri, &c. Eſt etiam in terminis præd. *deciſ.* 124. apud Coccinum. Probant etiam aliæ Rotæ deciſiones adductæ per Argel. *de acquir. poſſeſſ. quæſt.* 18. *art.* 3. *n.* 110. *&* 111. *& de legitimo contra. q.* 25. *n.* 128.

Et tandem animadvertere debes, quod ut ſciat
200 Ordinarius (cui per Senatum remittuntur † litteræ Apoſtolicæ in prima inſtantia † quando in eis executivè, aut via Ordinaria procedere debeat; præ oculis ſemper habeat Regulam immiſſionis ex *l. fin. C. de edicto Divi Adriani toll.* Quia immiſſio poſſeſſionis beneficii ſimiliter eſt adipiſcendæ remedium, & regulis *dictæ l. final.* regitur, & ſecundùm eaidem regulariter regolatur, prout ex variis Rotæ deciſionibus, doctoremque authoritate ſuprà probavimus 1 *part. cap.* 20. *à n.* 142. *verſ. & ut hæc doctrina Menochii*, quas ſingulas videre poteris, quia omnes rectè conducunt huic inſtituto; plerimas ex iis, & alias congerit ad idem, Argelus *de legitimo contradict.* 2. *artic.* 1. *n.* 1. *& ſeq.* ſervatis tamen quæ ſpecialiter in hoc capite annotavimus, quia ita diſtinctè alibi non reperies.

Concludendum eſt igitur, quod quando Sena-
tus decernit, tradi litteras Apoſtolicas impetranti,
† ut illis utatur coram Ordinario, eò quòd recog- 201
novit percuti ejus primam inſtantiam, & juriſdictionem; tunc attendat Ordinarius ipſe ad ſupra dicta, ut quando executor nominatus de jure communi debebat procedere in earum litterarum executione executivè, & via executiva; ita pariter ipſe Ordinarius viam executivam debet obſervare, quia litteræ Apoſtolicæ regulariter executionem merentur ob earum reverentiam.

At verò † quando ipſe executor de jure non exe- 202
cutivè, ſed via Ordinaria teneretur procedere aſſumendo partes Judicis, quia vel adeſt impoſſibilitas, aut aliàs poſſeſſor, vel ſimplex legitimus contradictor pro ſuo jure, & intereſſe juxta caſuum varietatem, & diſtinctionem hactenus deſcriptam in hoc cap. tunc pariter ipſe Ordinarius, cui per Senatum fit litterarum cognitionis *in prima inſtantia* rei iſſio, debet, & tenetur in via Ordinaria, non executiva procedere.

Et quamvis (ut audio) Senatus hic Supremus
aliquando in decreti conceptione, † quo remiſſio 203
harum litterarum fiebat Ordinario, ſolebat aliquando ſpecificè, addere & exprimere, quod Ordinarius, vel via executiva (juxta caſuum varietatem) in cognitione procederet; tamen hodie ab hac conceptione providè, & prudenter receſſit, quoniam non integrè, nec probabili certitudine Senatus ipſe poteſt recognoſcere à principio, quando ſit, vel non Ordinariè, aut executivè procedendum; per Ordinarium etenim multò ies litteræ ipſæ trahuntur ad Senatum anteaquam executor illis uſus fuerit, & antequam pars aliqua comparuerit, ut & plurimum ad petitionem Regii Fiſcalis, vel quandoque ad petitionem alicujus partis, cùm aliæ adſint intereſſe habentes, quæ legitimi ſint contradictores, qui poſtmodum poſſunt comparere coram Ordinario, per quorum comparitionem, & jurium deductionem alteratur natura, & via executiva litterarum Apoſtolicarum, ac ſic minimè conſtanter Senatus in omnibus caſibus poterit uti ſimili conceptione decreti; multoties quippè poteſt eſſe incerta, cum maximo periculo jurium partium. Quare rectius his temporibus Ordinarii diſcretioni jure munitæ relinquitur, ut juxta juris regulas prævideat, quando Ordinaria via, vel executiva procedere teneatur, præ oculis nunc habens, quæ non parvo labore in hoc cap. adnotavimus, ad tollendas deinceps intolerabiles controverſias his caſibus contingentes quotidie, cum quibus requieſcimus jam ab hoc Opere hodie 22. Februarii anni 1632. quo Sancta Mater Eccleſia feſtivitatem Cathedræ S. Petri Principis totius Orbis concelebrat.

F I N I S.

INDEX
RERUM ET VERBORUM,

Quæ in hoc Volumine continentur.

Prior Numerus Paginam, posterior articulum seu sectionem indicabit.

A

Abbas, Abbatia. Vide *Prælatus.*

ABBAS non potest renuntiare exemptioni ab Ordinario absque sui conventus consensu. *Pag.* 160. *n.* 31. *& seqq.*

Abbates etiam non exempti habentes jurisdictionem ordinariam hodie sua uti valent jurisdictione, non obstante Trid. decreto. *pag.* 203. *n.* 14.

Saravia, & Cænedus convincuntur supponentes posse Abbatem exemptioni renuntiare cum consensu sui conventus. *p.* 253. *num.* 23. *& seqq.*

Absens, Absentia. Vide *Judex.*

Absens à loco rei sitæ citatus ad litteras requisitorias, & non comparens patitur primum decretum, ex quo actor mittitur in possessionem ejusdem rei. *p.* 216. *n.* 18.

Absenti potest dari curator per judicem rei sitæ ad effectum decernendi primum decretum. *ibid. n.* 19. *&* 20.

Absenti dare curatorem potest judex, qui in causa habet jurisdictionem. *ib. n.* 14.

Absenti non subdito, non potest dari curator per judicem rei sitæ ibi non reperto. *ib. n.* 25.

Absentia judicis notabilis non solùm est justum impedimentum, ad eum excusandum à munere judicandi, verùm ad jurisdictionem in alium transferendam. *p.* 141. *n.* 37.

Absolutio. Vide, *Excommunicatio.*

Absolutionem à censuris quando impetrans, & quomodo compellitur à Senatu suis trahere expensis. *p.* 183. *n.* 86. *p.* 349. *à n.* 53. *cum seqq. & p.* 350. *n.* 63.

Absoluta. Vide *Potestas, Plenitudo, Princeps.*

Absoluta Principis potestas æquo, & bono temperanda est. *p.* 92. *n.* 9.

Absolutæ potestatis mentio aliqua non habetur in toto jure. *p.* 93. *n.* 16.

Abundans. Vide *Cautela.*

Abundantia verba tolerantur, quando ad majorem declarationem apponuntur, & tollendæ dubitationis gratia. *p.* 332. *n.* 10.

Abusus.

Abusui notorio Ecclesiasticæ potestatis Princeps obviat cum moderamine inculpatæ tutelæ, ne pax publica turbetur. *p.* 30. *n.* 9.

Abusus dicitur perperam contra jus, & rationem uti. *p.* 88. *n.* 27.

Abusus in jure vocatur perniciosus, detestabilis, & illicitus. *ib.*

Abusus notorius in materia retentionis ille dicitur, quoties in illo actu nullus usus stat. *p.* 89. *n.* 28.

In Regno Franciæ ab abusu appellatur ad Senatum, notoriè facto per Ecclesiasticos contra sancta decreta, & concordata. *ib. n.* 29.

De abusu notorio potest Curia cognoscere quando veniat quis contra authoritatem Regiam. *ib.*

Abusus notorius est trahere Regnicolam extra Regnum, à quo in Francia appellatur ad Curiam. *ib. n.* 32.

Ex abusu, & novitate scandali genitrice, & perturbationis statu, retentionem litterarum Apostolicarum licitè fieri, legitimamque esse causam, multi affirmant. *ib. n.* 34.

Abusus notorius, & novitas violentia quædam est. *ib. n.* 35.

Abusui notorio, & novitati potest Princeps obviare inter personas Ecclesiasticas, ne pax publica turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur. *ib. n.* 37.

Abusibus resistere maximè laude dignum est. *p.* 70. *n.* 73.

Accessorium. Vide *Principale, Comexum, Commissio.*

Accessoria est ad gratiam principalem executoris datio, & commissio. *p.* 362. *n.* 12.

Accessorii effectus nihil detrahit suæ principali dispositioni. *ib. n.* 13. *& seqq.*

Accessorium sive tractetur de principali augendo, sive destruendo, aut confirmando semper hujus naturam sequitur. *p.* 365. *n.* 41. *& seqq. & p.* 395. *n.* 7.

Accessorium corruit sublato principali, quia eodem modo resolvitur, quo creatur. *p.* 365. *n.* 43. *& seqq.*

Accidentia, Accidentale.

Executoris datio ad gratiam est qualitatis accidentalis, & extrinseca gratiæ, cujus substantiam non tangit. *p.* 362. *n.* 8.

Accidentalia possunt mutari & variari, non vitiata substantia rei principalis, secus è contra. *ib. num.* 9.

Accidentalia opponuntur, & veniunt post dispositionis esse perfectum. *ib. n.* 10.
Accidentalia extrinseca possunt adesse, & abesse præter subjecti corruptionem. *ib. n.* 11.
Actio, Actor, Agere, Agens. Vide *Causa, Acta.*
Agenti ex una causa, & prosequuta non obstat res judicata, quominus ex alia diversa ulterius agere queat. *p.* 153. *à n.* 7. *& seqq.*
Agens ex causa falsa non obtinet in eodem judicio ex alia vera, etsi tunc existente, in alio tamen judicio noviter intentata obtinebit. *p.* 155. *n.* 25. *& seqq.*
Actionem mutari in instantia appellationis licere, qui teneant Doctores. *p.* 238. *n.* 4.
Agens in prima instantia de bove non potest in secunda agere de equo, cùm tunc libellus nequeat mutari. *ib. n.* 11.
Lancellotus dicens actionem posse mutari in gradu appellationis reprobatur. *p.* 240. *nu.* 31. *& seqq.*
Actio tutelæ & negotiorum gestorum, est individua, & inseparabilis. *p.* 289. *n.* 11. *cum seqq.*
Actione primæva (cùm fuerit per adjudicationem extincta) non potest creditor agere, postquam sibi evicta fuit res in solutum data. *p.* 314. *n.* 20.
Agens ex una causa, falsa tamen, & invalida, non sustinetur judicium ex alia verè tunc existente. *p.* 273. *n.* 15. *& seqq.*
Agendi modus inspicitur, ut inde finis colligatur. *p.* 336. *n.* 16.
Agentis intentio regulat omnes actus ad finem intentionis. *p.* 337. *n.* 21.
Acta omnia emanata à commissione non subscripta, & sic nulla ex defectu formæ, pariter nulla sunt, cum procedant à radice infecta. *p.* 365. *n.* 38. *cum seqq.*
Acta gesta à judice carente jurisdictione, nulla sunt ipso jure. *ib. n.* 46.
Acta gesta per delegatum, aut Legatum contra formam Trid. in cap. causæ omnes, sunt nulla ipso jure. *ib. n.* 47. *& seqq.*
Filius in adventitiis, quorum pater noluit adquirere usumfructum, non potest agere in judicio sine ejus consensu. *p.* 348. *n.* 52.
Nec revalidatur judicium accedente consensu patris post litem contestatam. *ib.*
Acta & res judicata à pari procedunt, & cui unum non nocet, nec aliud. *p.* 381. *n.* 18.
Acta possunt nocere, res judicata tamen accidentaliter, non è converso autem hoc non currit argumentum. *ib. n.* 19.
Non agitur ex prima sententia, sed ex ultima confirmante, aut infirmante. *p.* 384. *n.* 6. *p.* 409. *n.* 10.
Actio ex prima sententia extinguitur per appellationem. *ib. n.* 8.
Actio judicati ex prima sententia orta, ideò extinguitur, quia appellatio reducit acta ad statum litis contestationis. *ib. n.* 9.
Actio judicati licet ex ultima sententia nascatur movenda erit coram judice rei Ordinario, secus officium judicis. *ib. n.* 20.
Actio judicati in factum potest intentari coram Ordinario, ac etiam coram Judice appellationis. *ib. n.* 21.
Rotæ decisio ad idem adducitur. *p.* 385. *n.* 22.
Actio judicati tunc intentari valet coram judice appellationis, si ibidem condemnatus reperiatur. *ib. n.* 23. *& seqq.*
Actor quod asseverat, probare tenetur. *p.* 401. *n.* 20.
Agi nequit in judicio ex protocollo ad rem in contractum deductam, quia ad id destinatum non est. *p.* 405. *n.* 17.

Actus, Acta, Vide *Processus.*

Actus licitus respectu principii, & prohibitus respectu finis, illud arceditur, & ut licitus judicatur. *p.* 40. *n.* 96.
In omni actu humano duo requiruntur copulativè, voluntas scilicet, & potestas, quorum altero deficiente, actus corruit. *p.* 127. *n.* 77.
Per actum nullum res non desinit esse integra, non perpetuatur jurisdictio, non inducitur litispendentia, non interrumpitur præscriptio, non expirat potestas, & similia. *p.* 131. *à n.* 113. *& seqq.*
Per actus resolutionem res retrotrahitur ad priorem statum, ac si gestus non fuisset. *p.* 132. *n.* 127.
Acta gesta per Judicem Secularem in articulo sibi pertinente fidem faciunt coram Ecclesiastico, sicut è contra. *p.* 134. *n.* 137. *& seqq.*
Acta facta in judicio sæculari ob bonum publicum, faciunt fidem coram Ecclesiastico, ne judicia illusoria reddantur. *ib. n.* 139. *& seqq.*
Actus quilibet potest dici nullus, & conditionaliter simul peti ejusdem rescissio. *p.* 148. *n.* 9. *& seqq.*
Actus personalissimus requisitus pro forma à jure nequit per alium fieri quantumvis habeatur vices, & authoritatem S. Apostol. ut in Legato de Latere. *p.* 226. *n.* 36. *cum seqq.*
Acta nova ad corroborationem executionis petitæ nova non egent instantia, cum sit prima continuata. *p.* 239. *n.* 26.
Actus simpliciter factus sustinetur ex potestate valida, non ex invalida, quando utraque concurrit in agente. *p.* 272. *n.* 3.
Actum agens videtur illum agere prout illud utile, & validè esset, non prout illicitè foret. *ibid. n.* 4. *& seqq.*
Ex duobus actis, de quorum anterioritate non apparet, fingitur præcessisse, qui facit actum valere. *ibid.*
Actus, qui fieri potest uno modo licitè, & alio illicitè censetur factus eo jure, & persona, qua licitè fieri potuit. *p.* 273. *n.* 12.
Nisi se restringat ad illicitam potestatem. *ib. n.* 12. *& seqq.*
Actum agens indifferenter, sustinetur actus ex ea potestate valida non obstante invalida. *ib. n.* 18.
Actus nullus non inducit prævention em jurisdictionis. *p.* 274. *n.* 34.
Acta habentur in Rota pro transportatis præstito impedimento per Consilium Regium, ne transportentur in odium recurrentis. *p.* 324. *num.* 16.
Actus quantumvis favorabilis contra voluntatem agentis minimè sustinetur. *p.* 336. *n.* 18.
Actus semper judicatur à principali intentione agentis. *ib. n.* 17.
Nec ultra intentionem agentis operatur. *ib. n.* 19.
Maximè in iis quæ pendent à potestate agentis. *ib. n.* 20.
Acta judicii dicuntur omnes scripturæ Notarii actuarii jussu judicis conscriptæ. *p.* 347. *n.* 27.
Acta judicii dicuntur publica triplici ratione. *ib. n.* 28.
Actus judiciales debent præcedere sententiam, cum sint vehiculum ad eam. *p.* 327. *n.* 52.

Index Rerum,

Et actu etiam nullo jus dicendi de nullitate acquiritur parti, cui detrahere adversarius non potest per ejus ratificationem. *ib.*

Super actu nullo consensus præstitus non subsistit. *ibid.*

Acta sunt vehiculum ad sententiam. *ib.*

Causa, ob quam acta irritantur, influit in sententiam. *ib.*

Additio.

Additio ad libellum, quando egeat nova instantia, & novis defensionibus. *p.* 238. à *n.* 14. *cum seq.*

Quando aliquid additur, vel detrahitur priori dispositioni in substantialibus tempore, aut qualitatum sit nova dispositio. *p.* 239. *n.* 27.

Aditus.

Ob aditum difficilem ad Sedem Apost. & longam distantiam omnes ferè Doctores retentionem litterarum justificant. *p.* 21. *n.* 2. *& seqq.*

Regi Catholico præ omnibus Principibus ratio superadditur difficilis aditus ad Sedem Apostolic. ad justitiam retentionis litterarum, cum Hispaniarum Regna in ultimis Europæ & Orbis finibus sita sint. *p.* 22. *n.* 4.

Textus singularis in cap. cum longè. 93. distinct. adducitur, expressè probans longè distare Hispaniarum regna à Curia Romana, & signanter Regnum Galleciæ esseque difficilem aditum. *ib. n.* 8.

Ob difficilem aditum ad Sedem Apostol. licitus redditur recursus ad Regem pro suspendenda interim executione litterarum. *ibid. n.* 9.

Ob difficilem aditum ad Sedem Apostol. & loci distantiam recursus habetur ad Principem Sæcularem Observatio Marthæ refertur. *p.* 23. *n.* 17.

Plurima Concilia celebrata fuere in Hispania, ad quorum Congregationem, & Decretorum observationem nunquam adita fuit Sedes Apostol. ob longam distantiam, & tardam negotiorum expeditionem. *p.* 25. *n.* 50.

Nec in causis criminalibus, & depositione Episcoporum, aditus ad eam habebatur. *ibid. n.* 51. *& seqq.*

Sedes Apostol. semper agnoscit extremitatem Hispaniæ, longum iter, & difficilem aditum, quam ideò excusavit in multis, non patientibus dilationem. *ib. n.* 46.

Ex notissima difficultate aditus ad Sedem Apostol. ob tam longam, & remotam distantiam, & iter non tutum, & plenum maris, & terræ periculis, justitia legitimi recursus ad Regem pro interim retinendis litteris Apostol. probabiliter, & securè deducitur. *p.* 26. *n.* 53. *& seqq.*

Aditus, & licentia Papæ requiritur in impositione tributorum Clericos comprehendente, etiam ad bonum, & utilitatem communem, & publicam. *ib. n.* 59.

Aditus ad Sedem Apostol. quando urget necessitas publica, & imminet periculum, non requiritur, ut Princeps petat à Clericis contributionem. *ib. n.* 60. *& seqq.*

Adipiscenda possessio. Vide *Immissio*, *Possessio.*

Adjunctus. Vide *Capitulum.*

Administratio, *Administrator.* Vide *Prælatus*, *Majoratus.*

Administrator Ecclesiæ, aut possessor majoratus, seu tutor tanquam tales citati, & condemnati nomine, & jure administrationis impediunt executionem ex jure proprio personali. *p.* 154. *n.* 16. *& seqq. & à n.* 11. *cum seqq.*

Administratores S. Apostol. nequeunt præjudicare Papæ. *p.* 150. *n.* 30. *& seqq.*

Administratores plures ejusdem tutelæ loco unius habentes, & simul reddere rationem tenentur. *p.* 289. *n.* 16. *& à n.* 11.

Administrationis, & tutelæ actio, sicut est individua respectu administratorum, ita & respectu hæredum ipsorum. *p.* 290. *n.* 21. *& seqq.*

Adversarium. Vide *Potentia*, *Citatio*, *Locus.*

Æquiparatio, *Æquipollentia*, *Æquipollens.* Vide *Casus*, *Subreptio.*

Per æquipollens non satisfit formæ subreptionis propriæ manus Sanctissimi requisitæ à Trident. *p.* 226. *n.* 33. *& seqq.*

Æquiparatus potior eodem jure, quo is, cui adæquatur, & æquiparatur. *p.* 332. *n.* 14. *& seqq.*

Æquiparati duo casus à jure dispositum in uno, & in alio dispositum, intelligitur. *p.* 421. *n.* 24.

Æquiparatorum eadem est dispositio. *ibid. n.* 26. *& 27.*

Affectio. Vide *Reservatio.*

Affecti beneficii gratia facta, licet non sortiatur effectum, non definit esse affectum. *p.* 335. *n.* 1.

Allegare.

Idem est nihil allegare, quod allegare, & allegata non probare. *p.* 327. *n.* 19.

Alienatio, *Alienare.*

Alienatio tacitè inducta à lege tanquam necessaria comprehendit minorem, quæ nec requirit decretum judicis. *p.* 373. *n.* 8.

Alienatio prohibita intelligitur de facta ab homine, non de tacitè inducta à lege. *ib. n.* 9.

Alienigena. Vide *Extraneus*, *Fructus*, *Retentio.*

Litteræ impetratæ per alienigenam inhabilem, & incapacem ad beneficium horum Regnorum, & earum executio sunt nullæ ipso jure. *p.* 130. *n.* 111.

Executio facta virtute litterarum Apostolicarum obtentarum per alienigenam statim reponenda per executorem, quandocumque compareat Fiscalis Regius, aliusve naturalis. *ib. n.* 112.

Examen litterarum obtentarum per alienigenam horum Regnorum cadit super mero facto temporali, an sit originarius, vel extraneus, quod incapax est spiritualitatis. *pag.* 179. *nu.* 32. *& seqq.*

Alienigena si in Regno admitteretur ad beneficium, maximum oriretur scandalum, vel ob derogationem juris patronatus Regii. *p.* 74. *n.* 26. *& seqq.*

Ob publicam utilitatem potest Rex concedere lege ne alienigenæ obtineant beneficia in Regno. *p.* 84. *n.* 60. *& seqq.*

Consensus Principis, ut alienigena possit obtinere beneficium in Regno, habet locum in beneficio jam obtento. *p.* 119. *n.* 8. *& seqq.*

Alienigena, qui intimare fecit litteras impetratas super beneficio patrimoniali, aut illis usus fuerit absque examine Senatus amittit naturalitatem horum Regnorum, & fructus quorumlibet beneficiorum sequestrantur. *p.* 120. *n.* 22. *& 23.*

Alienigenæ horum Regnorum sunt inhabiles, & penitus incapaces beneficiorum, quorum fructus sequestrantur. *p.* 126. *num.* 69. *& seqq. & n.* 111.

Impetrantes beneficia juris patronatus Regis, aut laïcorum sunt effecti alienigenæ, & extranei, sicuti impetrantes beneficia patrimonialia. *pag.* 145. *n.* 103.

Pœnæ amissionis naturalitatis, & temporalitatum jam impositæ alienigenis impetrantibus, eædem sunt impositæ impetrantibus Bullas in derogationem

nem patronatus Regis, & laïcorum eiſdemmet legibus Regni. *p.* 146. *n.* 106.

Alternativa, & Alternativè. Vide *Proviſus, Ordinarius.*

Analogum.

Analogum per ſe ſumptum, ſtat pro famoſiori ſignificato. *p.* 438. *n.* 44.

Angelus.

Angelorum miniſterio utitur Deus in humani generis protectione. *p.* 6. *n.* 15.

Ut illos regant, dirigant, & tueantur à diabolicis violentiis. *ib.*

Angelis mandavit Deus, ut homines cuſtodiant & tueantur. *ib. n.* 16.

Angelos mittit Deus, ut tollant ſcandala Regni. *ib. n.* 17.

Angelos ſuos mittit Deus, ut omnia tollant ſcandala à Regno. *p.* 72. *n.* 5.

Anima. Vide *Inhibitio, Princeps.*

Animus. Vide *Intentio, Tolerantia.*

Animo ferociori invaditur quis, cujus debilitas in obviando cognoſcitur. *p.* 81. *n.* 30.

Quæ in animo conſiſtunt, habent cauſam continuam, & ſucceſſivam. *p.* 121. *n.* 31.

Animus approbativus recurſus pro retinendis litteris colligitur ex Bulla Cœnæ, qua expreſsè permittitur. *p.* 52. *n.* 200.

Animus alicujus directè probari nequit, ſed ex verbis ejus, aut actibus externis. *p.* 53. *n.* 205.

Annulus Piſcatoris. Vide *Subſcriptio, Signaturæ commiſſio.*

Litteras annulo Piſcatoris munitas ſupplere ſubſcriptionem propriæ manus Sanctiſſ. & ejus vim habere, declaravit Greg. XIII. *p.* 228. *n.* 1.

Verba motus proprii Greg. XIII. quo diſponitur per annulum Piſcatoris ſatisfieri formæ ſubſcriptionis à Trid. petitæ recenſentur. *ibid. n.* 2. *&* 3.

Commiſſiones annulo Piſcatoris muniendas non cõmittit ipſe Papa, ſed alii Prælati ad id deputati ſubſcribunt ſupplicationes. *p.* 229. *n.* 8.

Commiſſiones plurimæ ſimul jam expeditæ, & confectæ ab officialibus adſportantur Sanctiſſimo coram quo ſigillantur cum annulo Piſcatoris penes ſe cuſtodito. *ib. n.* 9.

Per litteras annulo Piſcatoris muniendas facilè poſſet controverti intentio Trid. cum Papa nec ſubſcribat, nec habeat notitiam tenoris earum. *ib. n.* 12. *&* *n.* 41.

Senatus non admittit litteras annulo Piſcatoris munitas avocatorias primæ inſtantiæ; cum ex eo non ſit ſatisfactum formæ Conc. Trid. *p.* 230. *n.* 16.

Annulus Piſcatoris & ſigillum idem eſt. *ib. n.* 20.

Litteræ patentes ubi ad probationem ſpecialiter pro forma requiruntur, non ſufficiunt brevia ſub annulo Piſcatoris clauſa, licèt aliàs æqualem vim habeant. *ib. n.* 24.

Annulus Piſcatoris non ſupplet defectum ſubſcriptionis requiſitæ à Concilio, cùm etiam non probat quando ſcripturæ tenor ignoratur à domino ſigilli. *p.* 232. *n.* 36. *& ſeqq.*

Per annulum Piſcatoris quæ litteræ ſignentur. *p.* 392. *n.* 49.

Annulus Piſcatoris quæ ſigna & figuras habeat. *ib. n.* 50. *& ſeqq.*

Annulo Piſcatoris litteræ muniendæ plures ſimul deferuntur Sanctiſſimo, in cujus præſentia ſigillantur ab alio. *ib. n.* 53.

Per annulum Piſcatoris non ſatisfit formæ perſonaliſſimæ ſubſcriptionis propriæ manus Sanctiſſ. *ib. n.* 54.

Per annuli Piſcatoris munimen non ſatisfit Trid. deſideranti rationabilem cauſam in avocatoriis primæ inſtantiæ. *ib. n.* 55.

Antecedens.

Antecedente deſtructo, conſequens deſtructum remanet. *p.* 365. *n.* 40. *& ſeqq.*

Appellans, Appellatio, Appellare. Vide *Compariſio.*

Appellans conſentiendo gravamine renunciat appellationi, & inhibitioni virtute appellationis expeditæ. *p.* 39. *n.* 91.

Appellationi non poteſt renunciare appellans in præjudicium adverſarii. *p.* 164. *n.* 75.

Appellari nequit ſententia ſuper retentione bullarum lata per Senatum Galleciæ ad Cancellariam Valliſoletanam, quia cauſa non eſt capax ſummæ requiſitæ. *p.* 183. *n.* 89. *&* 90.

Appellatio non debet recipi per Superiorem in prima inſtantia, niſi à diffinitiva, vel à diffinitivæ vim habentibus, & nec expediri inhibitionem. *p.* 215. *n.* 2. *& ſeqq.*

De natura, & effectibus appellationis ab actu extrajudiciali, & qualiter fiant judiciales amiſſa ſua primæva natura. *p.* 216. *n.* 12.

Appellatio ab uno capitulo ſeparato non ſuſpendit in alio. *p.* 282. *n.* 31. *&* 32.

Appellatione deſerta juriſdictio devolvitur ad judicem à quo qui ſuam exequitur ſententiam. *p.* 320. *n.* 40.

Appellatio, & recuſatio ad effectum ſuſpendendi juriſdictionem à pari procedunt. *ib. n.* 41.

De appellationibus ad S. Apoſtol. emiſſis cognoſcit Legatus de latere, & Nuntius ad ejus inſtar datus. *p.* 332. *n.* 13. *&* 14.

Appellatio interponitur de minore ad majorem, non de ſe ipſo ad ſe ipſum. *p.* 340. *n.* 23. *& ſeqq.*

Appellans de electione non ſervata forma juramenti, de qua in cap. ut circa, de election. *l.* 6. an poterit aliam appellationem utilem reiterare, & viam appellationis ſemel aſſumptam proſequi. *p.* 341. *à n.* 33. *& ſeqq.*

Appellans ab electione non ſervata forma juramenti nequit iterum ea ſervata, viam appellationis proſequi coram Superiore, ſed altera via jus proprium deducere coram Ordinario. *ib. n.* 34. *& ſeqq.*

Ex appellatione objectiva nulliter propoſita jus fuit ſemel quæſitum adverſario, ne iterum admittatur objiciens ad probanda objecta. *p.* 342. *n.* 37.

Appellationem objectivam proponenti omiſſa forma juramenti præcluſa eſt via appellationi objectivæ, aliter tamen poteſt jus ſuum in judicium deducere, & proſequi. *ib. n.* 38.

Et appellatione informiter emiſſa contra cap. ut circa, ſemel fuit jus adverſario quæſitum, ne poſſit utiliter reiterari in ejus præjudicium, etiam intra terminum ad appellandum. *ibidem num.* 39.

Appellare poteſt victor ab omiſſione condemnationis expenſarum, ſi præveneris victum in appellando. *p.* 423. *n.* 45.

Appellatio ab omiſſione expenſarum anterior devolvit totam cauſam. *ib. n.* 46. *& ſeqq.*

Ex appellationibus ab utraque parte, una ad Papam, alia ad inferiorem, regulariter illa ad Papam prævalet. *ib. n.* 48.

Fallit in cauſa matrimoniali contra miſerabilem perſonam; quæ à ſua Provincia in neutra inſtantia extrahitur invita. *ib. n.* 49.

Appellans ad Papam prorogans juriſdictionem inferioris ad quem adverſarius appellaverat, renun-

tiare

Index Rerum,

tiate videtur devolutioni ſuæ appellationis ad Papam. *ib. n.* 50. *& ſeqq.*

Inferiori ad quem unus appellavit, & alteri ad Papam adquiritur jurisdictio, elidibilis tamen ope exceptionis. *ib. n.* 51.

Quæ prorogari rectè poteſt. *p.* 424. *num.* 52. *& ſeqq.*

Appellans comparens coram alio judice non poteſt impetrare commiſſionem ſuper appellatione jam reſoluta. *ib. n.* 56. *& ſeqq. & à num.* 51. *& ſeqq.*

A ſententia ſuper retentione Bullarum lata in Senatu Gallecieæ non datur appellatio ad Cancellariam Vallisoletanam, & de ratione. *p.* 184. *n.* 96.

Appellans nequit præveniri ab appellato in impetranda commiſſione ſuper appellatione. *p.* 138. *n.* 13.

Appellanti, dum res eſt integra competit facultas impetrandi commiſſionem ſuper appellatione ſua, quæ tunc ab adverſario præveniri, & ſupplantari non poteſt. *p.* 140. *n.* 27.

Termino præfixo appellanti ad impetrandum tranſacto, res deſinit eſſe integra, & jus adverſario quæſitum æquale ad præveniendam, & præoccupandam interpretationem ſuper appellatione. *ib. n.* 29.

Appoſitio manus. Vide *Manus, Papa, Princeps, Avocatio.*

Per appoſitionem manus Papæ in aliquo negotio avocata intelligitur poteſtas ab inferiore. *p.* 335. *num.* 2.

Papa ſi ſemel appoſuit manum confirmando jura alicujus amplius de eo jure cognoſcere nequit inferior. *ib. n.* 3.

Appoſitio manus Papæ ſuper collatione, permutatione, unione, actuſve confirmatione non impedit quo minus Ordinarius queat cognoſcere in prima inſtantia de ſubreptione, dolo, aut falſitate litterarum. *p.* 336. *n.* 7. *&* 8.

Appoſitio manus Papæ ad unum finem, & reſpectum non operatur ultra, quia ratione reſpectus conſideratur effectus. *p. ibid. n.* 14. *& ſeqq.*

Arbitrium. Vide *Cauſa, Retentio.*

Arbitrio prudentis reliquere jura quas cauſas juſtas eſſe ad ſuperſedendum in executione litterarum Apoſtol. *p.* 72. *n.* 2.

Arbitrio prudentis viri relinquunt jura examen cauſæ, an legitima ſit ad ſuſpendendam litterarum executionem. *p.* 109. *n.* 26. *& ſeqq.*

Arbitrarios omnes caſus facit lex, quando certos modos dare nequit, cum magis pendeat à circumſtantiis ſubjecti. *p.* 110. *n.* 27.

Arbitrium datum à jure ad diſcernendam cauſam retentionis, & ſuſpenſionis litterarum legibus, & rationibus circumſcribitur. *ib. n.* 28.

Archiepiſcopus.

Archiepiſcopus in cauſis ſuorum ſuffraganeorum non poteſt ſe intromittere, niſi fuerint legitimè per appellationem ad eum devolutæ. *p.* 213. *n.* 1.

Argumentum.

Argumentum ab ſpeciali validum eſt in jure. *p.* 126. *n.* 73.

Argumentum de immiſſione vigore litterarum Apoſtol. ad immiſſionem, ex l. fin. C. de edicto Divi Adrian. tol. rectè procedit. *p.* 133. *n.* 132.

Argumentum à contrario ſenſu non valet ad inducendam correctionem juris. *p.* 30. *n.* 36.

Articulus. Vide *Præjudiciale.*

Articulus noviter cumulatus non incluſus in libello ſicut excludit rem judicatam, ita & extenſivam juriſdictionem judicis appellationis. *p.* 238. *n.* 14.

Ad articulum noviter deductum extenditur appellatio tribus concurrentibus identitate rei, cauſæ, ſeu juris petendi, & conditionis perſonarum. *ib. n.* 15. *& ſeqq.*

Super articulo diverſo ex inſtrumento noviter præſentato judex nequit pronuntiare, cum novæ defenſiones dandæ ſint. *p.* 239. *n.* 22.

Articulus noviter deductus dependens tamen à jure deducto ad jam deductum coadjuvandum admittitur. *ib. n.* 24.

Novus articulus ſeparatus à primo deductus coram judice appellationis pertinet inferiori Ordinario, ſuper quo litteras expeditas retinet Senatus novum remittens articulum Ordinario cognoſcendum. *ib. n.* 28. *&* 29.

Affictus de novo articulo admiſſo, ut ſit ſuper eo pronunciandum, declaratur. *p.* 240. *n.* 32. *& ſeqq.*

Aſſertio. Vide *Princeps, Senatus, Judex, Notarius, Tabellio.*

Aſſerenti Principi timorem damni notabilis aut ſcandali, omnino ſtandum. *p.* 77. *n.* 38. *& ſeqq.*

Aſſiſtentia. Vide *Jus, Ordinarius, Epiſcopus.*

Attentata.

Ad attentatorum revocationem non deveniendum, niſi actis tranſportatis, ſine quibus juriſdictio non dicitur aperta judici. *p.* 324. *n.* 15.

Auditor Cameræ, & Rotæ. Vide *Inhibitio, Commiſſio, Rota.*

Auditor Cameræ, & quivis alius judex Romanæ Curiæ ex Concil. Trid. nequeunt cognoſcere de cauſis in prima inſtantia in præjudicium Ordinariorum. *p.* 197. *n.* 20.

Obſervatio Flores de Mena circa ſublatam juriſdictionem Auditoris Cameræ in prima inſtantia refertur. *ib. n.* 21.

Auditorem Cameræ poſſe avocare cauſas ex obligatione in forma Cameræ pendentes in partibus coram Ordinariis etiam in prima inſtantia, ex Flores de Mena dixerunt alii. *p.* 215. *n.* 6.

Declara. *n.* 7.

In Hiſpania tamen ubi Concil. Trident. in viridi eſt obſervantia removent omne privilegium in contrarium, opinio Flores non ſervatur, ſed potius reprobatur quotidie in Supremo Senatu. *ib. n.* 8.

Auditoris Cameræ, & aliorum judicum Romanæ Curiæ juriſdictio in prima inſtantia ſublata eſt hodie per Trid. *ib. n.* 9.

Auditor Cameræ, cui directa ſunt brevia, ſuper beneficio reſervato poteſt intruſos, & poſſeſſores coram ſe citare. *p.* 272. *n.* 3. *&* 4.

Auditor Cameræ, & quilibet alius judex in prima inſtantia caret juriſdictione, ex Trid. *p.* 352. *n.* 68. *& ſeqq.*

Auditor Cameræ eſt judex Delegatus, *p.* 353. *n.* 75.

Auditor Cameræ caret penitus juriſdictione contra Clericum Romæ obligatum, ibidem; tamen non repertum, etſi expreſsè renuntiaverit proprio foro abſque Ordinarii conſenſu, cui Senatus hujuſmodi cauſas remittit. *p.* 375. *n.* 22. *& ſeqq.*

Auditor Cameræ caret juriſdictione contra Romæ obligatum, ibidem tamen non repertum; at ſi Clericus proprio foro renuntiaret ſimul ſine licentia Ordinarii, ei Senatus remittit cauſam retentis litteris. *ib. n.* 30.

Auditor Cameræ hodie ex Trident. ſuſtollente omnium

omnium privilegia in contrarium, non poteſt cognoſcere de obligatis in forma Cameræ, nec cauſas coram Ordinariis pendentes in prima inſtantia avocare. *p.* 377. *n.* 51.

Nec in aliis viis executivis habet hodie juriſdictionem in prima inſtantia præter executionem in beneficiis reſervatis. *ibid. à num.* 52. uſque ad 57.

Avocatio, & avocare. Vide *Commiſſio, Inſtantia, Appoſitio manus.*

Avocare cauſas in prima inſtantia nequeunt Nuntii, & Legati de latere, niſi ad ſe legitimè per appellationem devolvantur. *p.* 197. *num.* 18. *& ſeqq.*

Aliàs inhibitiones, proceſſus & inde ſequuta nulla ſunt ipſo jure. *ib. n.* 19.

Damna, & incommoda, quæ oriebantur in perniciem Reipublicæ ob avocationes cauſarum in prima inſtantia ad Cur. Roman. recenſentur. *ib. n.* 21.

Avocare non poſſunt Nuntii, Legati, nec Archiepiſcopi cauſas pendentes coram Ordinariis quibuslibet inferioribus, nec inhibere. *p.* 213. *n.* 5.

Avocationes cauſarum pendentium coram Ordinariis ex obligatione Camerali in prima inſtantia factas per Auditorem Cameræ, non admittuntur in Hiſpania. *p.* 215. *n.* 6. 7. *&* 8.

Avocatio cauſæ ab Ordinario ob ſuam negligentiam non terminante infra biennium, fieri nequit, niſi prius de ea doceatur, & prius debet requiri. *p.* 223. *n.* 8. *& ſeqq.*

Avocatio, aut inhibitio nequit fieri per Superiorem, nec appellatio admitti in prima inſtantia, niſi a diffinitiva, vel à diffinitivæ vim habentibus. *p.* 224. *n.* 12.

Avocationis urgens cauſa reſervata arbitrio Papæ ab alio nequit examinari, nec ſe intromittere. *p.* 226. *n.* 35.

Avocatione juriſdictionis Ordinariæ ſublata, ſtatim & ipſo jure illam Ordinarius recuperat. *p.* 268. *n.* 54. *& ſeqq.*

Avocatio ſubſcripta licet in prima inſtantia liget manus Ordinarii, ea tamen ſublata juriſdictio ipſo jure conſolidatur cum naturali Ordinarii juris communis miniſterio. *ib. n.* 57.

Avocatio tacita per ſolam manus appoſitionem in aliquo negotio idem operatur, quod expreſſa, ut manus Ordinarii ligatæ remaneant. *p.* 335. *n.* 4.

Avocatio tacita per appoſitionem manus Papæ tantæ eſt efficaciæ, ut alia inhibitione non egeat. *ib. n.* 5. *&* 6.

Semel avocationis, aut exemptionis impedimento ſublato, aut ceſſante in aliquo caſu Ordinarius ipſo jure recuperat juriſdictionem in exemptum. *p.* 358. *n.* 39.

Avocatoriam commiſſionem interpretanti in prima inſtantia jus reſiſtit. *p.* 401. *n.* 23.

Avocatione nulla non tollitur juriſdictio Ordinarii, nec impedit remiſſionem ad ipſum. *p.* 407. *n.* 36.

Avocatio non cenſetur facta à Principe; non facta illi relatione pendentiæ litis coram alio judice, illam Principe ignorante. *p.* 426. *nu.* 83. *cum ſeqq.*

Avocatio cauſarum eſt Regalia Principis ſive incœptarum, ſive jam cœptarum coram inferioribus. *ib. n.* 86.

Avocatio debet fieri ex certa ſcientia Principis de cauſa pendente, ahàs non intelligitur velle avocare. *ib. n.* 87.

Nec tenet commiſſio avocatoria, imo omnia inde ſequuta ſunt nulla ipſo jure. *ib. n.* 88.

Ad avocationem cauſarum non de facili debent moveri Principes, ſed ex magna cauſa & urgente neceſſitate, quia Reipublicæ afferunt præjudicium & detrimentum, & parti. *ib. n.* 89.

Avocatio ſine magna cauſa cedit in contumeliam judicis, qui de cauſa cœpit cognoſcere. *ib. n.* 90.

Cauſæ, ex quibus fiat avocatio, quæ remiſſivè. *p.* 427. *n.* 91.

Princeps inſcius litis pendentiæ coram alio judice non cenſetur avocare cauſam pendentem. *ibid. n.* 92.

Avocatio eſt odioſa, & reſtringenda. *ib. n.* 93.

Avocationem ſapit clauſula (quam & quas) & tacitè in delegatum transfert juriſdictionem ſuper tota cauſa principalis. *p.* 429. *n.* 6.

Avocatio expreſſa non ſubſcripta, non tollit primam inſtantiam Ordinarii ex Concil. Trid. *ib. n.* 7. *& ſeqq.*

Avocatione ceſſante cauſa revertitur ad poteſtatem Ordinarii. *p.* 457. *n.* 19. *&* 20.

Avocatio ſive tacita, ſive expreſſa, in prima inſtantia requirit pro forma ſubſcriptionem manu Sanctiſſimi. *p.* 462. *n.* 66. *& ſeqq.*

Avocatio ab Ordinario de jure communi per ſolam commiſſionem alteri directam tacitè fiebat, hodie ex Trid. etiam expreſſam nullatenus, niſi ſubſcripta. *ib. n.* 71. *& ſeqq.*

Ex avocatione cauſarum maximè in prima inſtantia magnum infertur præjudicium Reipublicæ. *p.* 448. *n.* 124.

Regaliam ſuam, & poteſtatem penes ſe reſidentem magis oſtentat abdicatio, & avocatio cauſarum à ſuis Magiſtratibus. *p.* 437. *n.* 29.

In avocationibus primæ inſtantiæ S. Inquiſitionis, non ſufficit ſola ſubſcriptio, ſed debent concurrere conditiones requiſitæ ab indultis Apoſtol. *p.* 444. *n.* 93.

Authenticum, Authentic. Vide *Inſtrumentum.*

Authent. de mandat. Princip. §. deinde competens, ponderatur. *p.* 57. *n.* 15.

Authent. ut nulli judicum, §. hoc verò. *ibidem n.* 16.

Author.

Author non admittit abſolutè obſervationes Doctorum circa 2. aut 3. juſſionem, ſed cum fœdere diſtinctionis. *p.* 64. *n.* 17. *& ſeqq.*

Author conſideravit efficax ſalubre, & legitimum remedium, quo indirectè poſſit conſequi executio decreti retentionis, etiam jam peracta executione litterarum, ante recurſum poſtulatum à Senatu. *p.* 128. *n.* 89. *& ſeqq.*

Author obteſtatur Senatores ne aburantur ſuo pio & ſincero arbitrio in diſcernenda legitimitate cauſæ retentionis Bullarum. *p.* 182. *n.* 74.

Author eſt judex Tribunalis Regiæ Monarchiæ Siciliæ à Rege Catholico nominatus. *pag.* 34. *n.* 47.

Authoritas. Vide *Senatus, Majoria, Rex, Præeminentia.*

Authoritas Prælati non informat actus à ſe geſtos tanquam privato, & reſpectu ſui proprii patrimonii, requirentis authoritatem Prælati. *p.* 296. *n.* 46.

Authoritati Papæ nihil fit, quod detrahat in litterarum retentione, nec puriſſimas ejus aures offendat. *p.* 56. *n.* 1.

Authoritas Regis contemnitur, recurſuſque illuditur, fraudibus atque via aperitur, ſi pendente recurſu ſuper monitorialibus percurientibus

primam

Index Rerum,

primam inſtantiam cauſa principalis proſequeretur contra recurrentem in defectum. *pag.* 327. *n.* 54.

B

Bellum.

Bellum infidelibus inferri nequit eo tantùm, quòd fidem non recipiunt. *p.* 17. *n.* 167. & *n.* 172.

Benè tamen ſi prædicatoribus, aut volentibus fidem recipere violentia inferatur. *p.* 18. *n.* 173.

Bellum nullum ſuſcipiendum, niſi pro Fide, aut Reipublicæ ſalute. *p.* 79. *n.* 8. & 9.

Beneficium. Vide Scandalum.

Beneficio cedere quis cogitur ob ſcandalum vitandum. *p.* 114. *n.* 71.

Beneficia, aut officia plura unum obtinere vergit in damnum Reipublicæ Eccleſiaſticæ, & recti ac politici regiminis, & ob id litteræ ſubreptitiæ retinentur. *p.* 104. *à n.* 35. & *ſeqq.*

Beneficium ſuum Rex nemini ... eſſe captioſum. *p.* 327. *n.* 50. & 51.

Beneficium curatum patronatus laici devolutum ad Ordinarium debet provideri per concurſum, quia ſublato impedimento devolvitur pro illa vice ad liberam collationem Ordinarii. *p.* 359. *n.* 46.

Beneficii ratione non acquirentis reſidentiam qui ſortitur forum. *p.* 216. *n.* 14. & 15.

Inter beneficia patrimonialia, & juris patronatus laicorum magna datur ſimilitudo, & fraternitas. *p.* 145. *n.* 96.

Beneficia *patrimonialia* an præſervata ſint à reſervatione, ſicut beneficia juris patronatus laicorum. *ib. n.* 97.

Similitudinem inter beneficia patrimonialia, & patronatus laici non tantam dari dicit Gonçalez, quin reſervationem excludat. *ib. n.* 99.

Beneficiorum patrimonialium nulla admittitur in Hiſpania derogatio, nec reſervatio, ſicut in beneficiis patronatus laici. *ib. n.* 101.

Nec permutationes, aut reſignationes, vel penſiones. *ib. n.* 102.

Beneficia impetrantes juris patronatus Regii, & laicorum, ſunt effecti alienigenæ, & extranei, ſicuti impetrantes beneficia patrimonialia. *ibid. n.* 103.

Sicuti in ſubſtantialibus idem eſt diſpoſitum in patrimonialibus, quod in beneficiis patronatus laicorum, idem quoad executionem diſpoſitum, eſt intelligendum. *p.* 146. *n.* 105.

Bona.

Bona majoratus etſi in diverſis Regnis ſint ibi de eo agitur, ubi caput ſit majoratus. *p.* 217. *n.* 27. & *ſeqq.*

Bona hæreditatis ſi ſint in diverſis territoriis, cognitio pertinet ad territorium ubi eorum major ſit pars. *ib. n.* 28.

Si majoratus non habet caput, cui bona exiſtentia diverſis Regnis, aut diſtrictibus coh... nt, attenditur diſtrictus, quo major pars bonorum ſit. *ib. n.* 30.

Bona temporalia, & fructus beneficiorum ſequeſtrantur pro executione decreti retentionis latis litteris impetratis jam executis. *p.* 124. *n.* 65. & *ſeqq.*

Breve Camerale

Breve Pii V. de iterum examinandis Religioſis confeſſoribus ob ingens ſcandalum inde ortum confirmavit Gregor. XIII. ad ſupplicationem Philippi II. *p.* 75. *n.* 40.

Brevia Cameralia de ſtylo Curiæ expediuntur ad favorem provifi de beneficio reſervato, ne dum Bullæ expediuntur poſſeſſio in partibus occupetur, quæ nomine Cameræ Apoſtolicæ apprehenditur. *p.* 244. *n.* 5.

Breve Camerale ad favorem litterarum deſuper expediendarum ſuper beneficio reſervata datur, non ad favorem jam expeditarum. *ib. n.* 6.

Brevia Cameralia ad capiendam poſſeſſionem nomine Cameræ non datur, niſi ſuper beneficio reſervato. *ib. n.* 7.

Per Breve Camerale in executione gratiæ ſuper beneficio reſervato alteri, quàm Ordinario directum in prima inſtantia non lædi formam Concilii in cap. omnes cauſæ, declaravit Gregor. XIII. per motum proprium. *ib. n.* 10.

Refertur ad litteram. *ib. n.* 11.

Ex Gregoriana Conſtitutione loquente in caſu ſpecialiſſimo Brevis Cameralis nonnulli occaſionem ſumpſere dicere, in viis executivis generaliter non lædi Trid. etſi executio alibi, quàm coram Ordinario poſtuletur, & decipi oſtenditur. *p.* 245. *n.* 12. *cum ſeqq.*

Conſtitutio Gregorii XIII. dumtaxat emanavit, ut Brevia ſuper reſervatis non offendant formam Trid. *ib. n.* 13.

In Brevis Cameralis executione procedituv extrajudicialiter, in qua nec datur judicium, nec inſtantia. *ib. n.* 14. *cum ſeqq.*

Brevibus Cameralibus uti, nec apprehendi poſſeſſionem nomine Cameræ Apoſtol. minimè in Hiſpania patitur Senatus. *p.* 246. *n.* 33. & 40.

Inter executionem Brevis Cameralis, & cæterarum cauſarum viam executivam magna eſt differentia. *p.* 248. *n.* 49. *cum ſeqq.*

Bulla. Vide *Animus*, *Recurſus.*

Bulla in Cœna Domini non obeſt intentioni litterarum Apoſtolicarum retentioni, imo favet. *p.* 35. *n.* 55.

Bullæ Cœnæ quantum attinet ad litterarum retentionem verba referuntur. *ib. n.* 56.

Bullæ Cœnæ cap. 14. tangens retentionem litterarum Apoſtolicarum, qui Doctores referant ad litteram. *ib. n.* 57.

Bullam Cœnæ conformem eſſe uſui Hiſpaniæ in litteris retinendis, oſtenditur. *ib. n.* 58.

In Bulla Cœnæ non comprehendi Fiſcales Regios ſupplicantes à litteris Apoſtolicis ob bonum publicum Regni, aut Regis. *p.* 36. *n.* 62.

In cap. 14. Bullæ Cœnæ retentionem expreſsè permiſſam eſſe (ſupplicatione præmiſſa) plurimi recenſentur Doctores affirmantes. *ib. n.* 61. & *ſeqq.*

Bullæ Cœnæ cenſuras non incurrunt impedientes litterarum executionem prætextu informandi Pontificem, & proſequendi ſupplicationem. *ib. n.* 63.

Quia hoc indulſit expreſsè Bulla, quoties arbitratur litteras continere iniquum gravamen. *ib. n.* 64.

In Bulla, & ejus cenſuris non comprehendi recurſum ad Regem ad tollendam violentiam ex litterarum Apoſtolicarum executione oriunda, qui Doctores affirmant. *ibid. num.* 65. & *ſeqq.*

Bulla Cœnæ tollit fictum prætextum violentiæ in bullarum retentione, admittit tamen ſupplicari prætextu probabilis violentiæ. *p.* 37. *n.* 70. & *ſeqq.*

Bulla Cœnæ non adſtringit, ut de ſingulis litteris retentis mittatur ſtatim peculiaris informatio Pontifici. *ib. n. 72. & ſeqq.*

Bullæ Cœnæ dictionem (ſub prætextu) quomodo exponant plurimi graviſſimi Doctores, *num. 77. & ſeqq. n. 111. & ſeqq.*

Bulla Cœnæ eo ſolo contentatur, ut Rex ſupplicet à litteris, vel ſupplicare faciat. *p. 38. n. 84.*

In Bulla Cœnæ non prohibetur defenſio vi oppreſſis, per Principes legitimè præſtanda, & omni jure debita. *p. 40. n. 101.*

Bullæ verba, *Sub prætextu violentiæ tollendæ*, intelliguntur, quando ficto colore malitiosè impediatur litterarum Apoſtolicarum executio. *p. 41. n. 111. & ſeqq.*

Bulla Cœnæ in iis, quæ attinent ad Regaliam Regis in tollenda vi, & retentionem Bullarum juſta cauſa factam in Hiſpania non fuit recepta. *p. 42. n. 114. & ſeqq.*

Bulla Cœnæ quoad capitula tangentia Regaliam protectionis non obligat in Hiſpania, quia non fuit recepta. *p. 45. n. 143.*

A Bulla Cœnæ in capitibus tangentibus Regaliam protectionis vi oppreſſorum magis ex Reverentia Rex ſupplicavit. *p. 47. n. 162.*

Supplicatio à Bulla Cœnæ ſuſpendit ejus effectum, ita ut licitè Rex recurſu utatur. *ib. n. 163.*

A Bulla Cœnæ pro majori cautela, & Regaliæ ſecuritate humiliter ſupplicatum. *ibid. nu. 165. & ſeqq.*

Bulla Adriani refertur qua immunes fiunt Reges Hiſpaniæ à cenſuris quibuſlibet non parentes litteris in derogationem ſui juris patronatus. *p. 63. n. 8.*

Bulla Cœnæ in illis verbis (legitimè proſequantur) ponderatur. *p. 73. n. 24. & ſeqq.*

Bulla Cœnæ prohibens ſequeſtrum apponendum per judices laicos in beneficiorum fructibus declaratur, & interpretatur. *p. 250. nu. 68. & ſeqq.*

Bullæ Pii IV. verba recenſentur quibus apparet de omnimoda utilitate obſervationis, Concilii Trident. cujus decreta tot labore edita plura tollunt ſcandala, & abuſus in Eccleſia. *p. 190. n. 46.*

In dict. Bulla plurima leguntur provocantia Principes ad obſervationem Trid. pro univerſali Regnorum tranquillitate, & utilitate. *ib. n. 47.*

Bulla Pii IV. refertur, quo obteſtantur Principes Chriſtiani, ut ea charitate, & effectu quo adfuerunt Concilio, eadem populorum ſuorum ſalutis cauſa, ad ejus Concil. executionem præſtent auxilium. *p. 195. n. 24.*

Et ut interdicant, & recipi non permittant opiniones adverſantes ſalutarem diſpoſitionem Concilii. *ib. n. 25.*

Bullæ in Cœna verbis nihil detrahit ſtylus Senatus in remittendis cauſis Ordinario in prima inſtantia. *p. 198. n. 28.*

Imò exoritur juſtificatio ſtyli. *ib.*

Bulla Cœnæ ponderatur contra rigorem Rotæ, quæ nihil loquitur, nec diſponit contra recurrentem, & quærentem remedium. *p. 329. n. 76. cum ſeqq.*

Bulla Cœnæ ponderatur quoad obligationem proſequendæ ſupplicationis, & cui incumbat. *p. 38. n. 86. cum ſeqq.*

Per Bullæ Cœnæ publicationem tolli conſenſum omnem Pontificis in aliquibus caſibus verum non eſſe, probat Diana. *p. 50. n. 175.*

Qui cum aliis loquitur in conſuetudinibus contra *Salgado de Supplic. & Retent.* libertatem Eccleſiaſticam; contra quam non fuit inventus recurſus pro tollenda violentia, ſed in ejus favorem. *ib. n. 176.*

Per Bullæ Cœnæ quotannis publicationem tolli conſenſum Papæ ortum ex tolerantia recurſus, & conſuetudinum contra libertatem Eccleſiaſtic. qui dixerint. *ib. n. 179.*

Recurſus pro tollenda violentia, quia non eſt contentus in Bulla Cœnæ, ſtante tolerantia per tot ſæcula ejus publicatione ſubſequuta non includeretur, ſed foret præſervatus. *p. 51. n. 186.*

Privilegia ex quibus competit ad Principes cognitio de aliquibus cauſis ſpiritualibus non ſunt revocata per Bullam, juxta magis receptam ſententiam. *p. 52. n. 197.*

Bullæ Apoſtol. quam plurimæ recenſentur prohibentes avocationem ad Sedem Apoſtol. in cauſis tangentibus S. Inquiſitionem, & præſervantes primam, & alias ejuſdem inſtantias. *p. 422. à n. 82. cum ſeqq.*

C

Calumnia, Calumnioſus.

CAlumnioſè & differendi cauſa utentem retentionis remedio debet Senatus in expenſis condemnare. *p. 182. n. 81. & ſeqq.*

Camera Apoſtolica, Cameralis. Vide *Obligatus, Auditor.*

Canonicus.

Canonicus Cathedralis delinquens ratione beneficii curati à ſolo Epiſcopo abſque adjunctis puniendus, ut determinavit Rota. *p. 293. n. 15. & ſeqq.*

Caput.

Cap. Paſtoralis, de fide inſtrument. ponderatur, & interpretatur. *p. 47. n. 164.*

Cap. ſi quando, de reſcript. verba ponderantur. *p. 57. n. 13.*

Cap. cum teneamur, de præbend. ponderatur. *ibi num. 14.*

Cap. generali, de election. lib. 6. exornatur, & ad ejus diſtinctam diſpoſitionem reducitur generalitas Bullæ Cœnæ prohibentis ſequeſtrum fructuum, & proventuum Eccleſiaſticorum. *p. 125. à n. 68. & ſeqq.*

Cap. nos ſi incompetenter, 2. q. 7. & alia jura ſingularia ponderantur. *p. 68. n. 48.*

Cap. veniam, 35. q. 9. mirabiliter ponderatur. *ib. n. 55. & ſeqq.*

Cap. ſi quando, de reſcript. verba ponderantur & aliorum jurium. *p. 101. n. 18. & ſeqq. pag. 129. n. 94.*

Cap. cauſæ omnes, ſeſſ. 24. de reformation. c. 20. an fuerit inductum in favorem Ordinarii, vel partium, vel utrorumq; *p. 199. n. 1. cum ſeqq.*

Cap. ſignificavit, 36. de reſcriptis, ponderatur, & exornatur. *p. 264. n. 12.*

Cap. Capella de privileg. ponderatur. *p. 292. n. 2. & ſeqq.*

Cap. cum perſonæ, de privileg. in 6. latiſſimè & ſingulariter declaratum per Rotam. *p. 298. nu. 16. & ſeqq.*

Cap. licet, de procurator. lib. 6. latè & utiliter exornatur. *p. 275. n. 37. & ſeqq.*

Cap. quoniam frequenter, §. porro ut lite non conteſtata, Clement. caulam, de electione & Clement. 2. ut lite pendente, quibus Rotæ rigor fundatur, interpretantur, ut procedant quando citatio impeditur de facto, & authoritate propria, non

non de jure, authoritate publica, & lege permittente. *p.* 325. *n.* 33. *& ſeqq.*
Cap. concertationi, de appellat. lib. 6. pluribus exornatur. *p.* 339. *n.* 10. *& ſeqq.*
Cap. à Collatione, de electione, lib. 6. ponderatur. *p.* 340. *n.* 19. *cum ſeqq.* & latè noviterque interpretatur, *à n.* 24. *cum ſeqq.*
Cap. Romana, §. contrahentes, ne foro compet. lib. 6. latè ponderatur, & interpretatur. *p.* 339. *n.* 24. *cum ſeqq.*
Cap. Conſtitutionis 25. quæſt. 2. ponderatur pro illa præſentia ficta, qua in ſignatura per conceſſum utitur Prælatus. *p.* 391. *n.* 37. *&* 40.

Capitulum, Capitulares. Vide *Electio, Extrajudicialiter.*

Capitulares actus extrajudiciales, quibus Prælatus aſſiſtit, ſæpiſſimè controvertuntur, an ſuper defectibus electionum, aut exceptionibus oppoſitis, aut appellationibus à Capitulo licitè omittatur prima inſtantia Ordinarii. *p.* 196. *n.* 1. *& ſeqq.*
Capitulum ſe opponens executioni litterarum Apoſtol. ad impediendam immiſſionem proviſi, an & quando dicatur legitimus contradictor. *p.* 465. *nu.* 97.
Capitulares actus extrajudiciales ſunt cum juriſdictione capitulum careat. *p.* 339. *nu.* 2. *& ſeqq.*
Capitulo competit extrajudicialiter examinare habilitates, & inhabilitates oppoſitorum, licet careat jurisdictione, qua non eget examen extrajudiciale. *ib. n.* 14.
Capitulares actus non faciunt inſtantiam tanquam extrajudiciales, ut plerumque in Nuntii Tribunali declaratur. *ib. n.* 17.
Caſus de facto circa hanc doctrinam Eccleſiæ Toletanæ authore patrocinante, & obtinente refertur. *ib.*
A Capitularibus actibus appellatur ad Epiſcopum, ut Canonicum aſſiſtentem tanquam alium conſideratum. *p.* 341. *n.* 30.
In capitulum ſede vacante tranſit commiſſio ſpecialis perpetuò facta dignitati, quia eſt ordinaria non delegata. *p.* 355. *n.* 10.
Capitulum ſede vacante ſuccedens in juriſdictione ordinaria, etiam voluntaria comprehenditur in decretis de Ordinario loquentibus. *pag.* 204. *n.* 25.
Capituli ſede vacante prima inſtantia præſervata intelligitur à Trid. *ib. n.* 26.
Capituli privilegio, ut adverſus capitulares non procedat Epiſcopus ſine adjunctis, ſinguli capitulares non renunciant ratione juris complicati. *p.* 256. *n.* 65. *& ſeqq.*

Caput.

A capite non debent membra diſcedere. *pag.* 79. *num.* 5.
Caput Reipublicæ eſt Princeps, cujus imaginem repræſentat. *p.* 158. *n.* 10. *& ſeqq.*
Caput majoratus ubi ſit, judicium agitur, etſi bona, & villæ unitæ ſint in diverſis Regnis. *pag.* 217. *n.* 27. *cum ſeqq.*
Caput occiſi in diverſis diſtrictibus ſi reperiatur in uno diſtrictu, ad ejus dominium pertinet cognitio delicti. *ib. n.* 32. *cum ſeqq.*
Peccatum in cap. membra etiam inficit. *p.* 365. *num.* 39.

Capitula connexa, aut ſeparata.

Capitula plura ubi ſunt diverſa, ſententiam ſuper aliquibus latam aliis omiſſis validam eſſe, dixit Rota. *p.* 282. *n.* 22. *& ſeqq.*
Quot capitula ſeparata, tot ſunt ſententiæ. *ibid. num.* 29.
Capitula ſi ſint ſeparata, ſententia poteſt valere pro parte, licet pro parte ſit nulla. *ib. num.* 30.
Capitula ubi ſunt ſeparata, quia nullam connexitatem habent inter ſe, appellatio ab uno non ſuſpendit in alio. *ib. n.* 31. *&* 32.
Diverſa capitula, & ſeparata, quando dicatur continere ſententia etiam in jure patronatus. *ib. num.* 33.

Caſus. Vide *Ratio.*

Triginta tres caſus, quibus ob ſcandalum recedi-tur à juris diſpoſitione, refert Felin. *p.* 74. *n.* 25.
Ultra ſex caſus à lege Regia deſignatos an poſſit Senatus retentionis Regalia uti. *p.* 107. *nu.* 1. *& ſeqq.*
Sex caſus, quorum meminit l. Regia recenſentur. *ibid.*
In omnibus caſibus indiſtinctè, in quibus vertitur turbatio Reipublicæ, & damnum notabile Status Eccleſiaſtici poſſe Principem retentionis Regalia uti, mediis validiſſimis, ut verius oſtenditur. *p.* 108. *n.* 13. *& ſeqq.*
Caſus plures quoties habent eandem rationem, licet de uno tantum fiat mentio, intelligitur facta exemplariter, non reſtrictivè. *p.* 109. *n.* 15. *& 16. & ſeqq.*
Caſus omiſſus ſub ratione diſpoſitionis comprehenſus, expreſſus dicitur. *ib. n.* 21. *& ſeq.*
Ex caſuum magis frequentium expreſſione nequit fieri illatio ad excluſionem minus frequentium. *ib. n.* 17. *&* 24.
Ponderantur plures leges Regni, quæ noviter diſpoſuere circa alios caſus retentionis in l. 25. non comprehenſos. *p.* 110. *n.* 25. *& ſeqq.*
Ad caſus ſimiles ſub ratione generica comprehenſos, etiam in l. 25. non expreſſos, retentionem litterarum extendi omnes ferè Doctores tenent. *p.* 112. *n.* 47. *& ſeqq.*
Juſta caſuum varietate in retentionis examine diverſimodè concipiuntur decreta. *p.* 181. *nu.* 57.
Caſus retentionis aliqui pertinent ad retentionem litterarum, alii ad remiſſionem Ordinario, & de utrorumque decretorum conceptione. *ib. n.* 58. *& ſeqq.*
In caſu omiſſo videtur contrarium velle diſponere lex nova declarans. *p.* 247. *n.* 42. *&* 43.
Caſus omiſſus ut ſub lege comprehendatur, debet adeſſe omnimoda ſimilitudo, quæ nulla datur inter Breve Camerale, & alios actus executivos. *ib. n.* 44. *&* 45.
Caſus ſuperveniens non mutat actum conſummatum. *p.* 317. *n.* 9. *& ſeqq.*
Caſus duo quando ſunt æquiparati à jure, diſpoſitum in uno in alio repetitur. *p.* 332. *n.* 8. *p.* 377. *num.* 44.
Caſus, quos nectit rationis identitas non ſunt quoad juris diſpoſitionem ſeparandi. *p.* 421. *n.* 26. *&* 27.
Caſus plures quoties habent eandem rationem, licet de uno dumtaxat lex loquatur videtur id fieri exemplariter, non reſtrictivè. *ibidem num.* 28.
Caſus pauperis exceptus per Trid. ab ejus regula generaliter debet eadem exceptio extendi ad omnes ſimiles caſus, eandemque rationem habentes. *p.* 422. *n.* 29.
Maximè cum Concil. Trident. non excipiat pauperes taxativè, vel excluſivè ad alios ſimiles. *ib. num.* 30.

Cauſa, Communis, Connexa, Individua, Cauſativè. Vide *Retentio, Continentia.*

Cauſa legitima & juſta exiſtente, litterarum retentio provenit à principio juris naturalis dictantis defenſionem ut oppreſſorum. *p.*30. *n.*21.
Cauſa juſta deficiente litteræ Apoſtolicæ retineri non poſſunt. *ib. n.* 22.
Cauſæ legitimæ ad Bullarum retentionem vanæ ſunt arbitrio docti & pii viri relictæ. *p.*31. *n.*23. 24. *&* 28.
Cauſa juſta ad retentionem quando à Senatu non reperitur, ſtatim litteræ redduntur Impetranti. *ib. n.* 29.
Cauſa legitima ubi adeſt ad retentionem Bullarum non ligant cenſuræ, cum fiat Papa, & jure permittentibus. *p.*36. *n.*65. & 68.
Cauſa juſta ſuſpendendi reſcriptum ubi adeſt, illius cenſura non incurritur. *pag.* 59. *num.* 25. *& ſeqq.*
Retentio Bullarum ex legitima cauſa, zeloque Chriſtiano ob bonum publicum, ſpirituale, aut temporale, non odio, nec immoderatè facta, licitè judicatur à Doctoribus. *ib. n.*28.
Cauſas ad ſuperſedendum in executione litterarum quas juſtas eſſe, jura prudentis arbitrio reliquerunt. *p.*73. *n.*2.
Cauſæ ſcandali uti eminentioris ſpecialiter meminit jus ad litterarum ſuſpenſionem. *ib. num.*3.
Cauſa retentionis examinara per Senatum, & legitima reperta ubilibet talis debet judicari. *p.*77. *n.*57. *& ſeqq.*
Cauſam ſcandali legitimam eſſe ad Bullarum retentionem plurimi affirmant Doctores relati. *ib. num.* 58.
Damnum Reipublicæ Eccleſiaſticæ, aut temporalis, ſeu ſpiritualis, cauſam eſſe legitimam retentionis litterarum Apoſtolicarum in Senatu, omnes Doctores affirmant relati. *p.*82 *n.*45. uſque ad *n.*55. *& à n.* 34. *& ſeqq.*
Ex novitate, & abuſu oritur ſcandalum tanquam cauſa à cauſato. *p.*87. *n.* 9. *& ſeqq.*
Cauſa publicæ utilitatis legitima dicitur, ut Princeps tollat dominium proveniens à jure naturali, aut gentium. *p.*95. *n.*32.
Data tamen recompenſa. *ib. n.*33.
Ex cauſa publicæ utilitatis ſuperveniente poteſt Rex revocare, aut modificare donationem, privilegium, aut contractum à ſe geſtum, quando graviter coronam lædunt. *ib. n.*35.
Id tamen per legem generalem. *ib. n.* 36.
Præjudicium juris tertii juſta cauſa eſt retinendi litteras in Senatu. *p.*96. *n.* 47. *& ſeqq.*
Intellige ſi concurrat violentia, vel damnum aliud publicum. *p.*97. *à n.*62. *& ſeqq.*
Cauſa juſta tollendi jus tertii tunc præſumitur in Principe quando faciat cum citatione partis, non aliter. *p.*98. *n.*64. *& ſeqq.*
Subreptionis cauſa an ſit ſufficiens ad litterarum retentionem. *p.*99. *à n.*1. *cum ſeqq.*
Cauſæ examen, quænam legitima ſit ad ſuſpendendam executionem litterarum arbitrio prudentis viri relinquunt jura. *p.*110. *n.*26. *& ſeqq.*
Cauſæ retentionis litterarum per Senatum faciendæ ſunt variæ arbitrio boni, docti, & pii viri relictæ, ſicut cætera, quæ à jure non habent certam determinationem. *p.*111. *n.*29.
Cauſæ ſimiles expreſſis admittuntur in Bullarum retentione. *ib. n.*30. *& ſeqq.*
Ex juſta cauſa dummodo ſit evidens toleratur retentio litterarum. *p.*112. *n.*45.
Ob quaſcumque cauſas adverſantes ſacris Canonibus, & Conciliis generalibus litteræ ad Senatum trahuntur. *ib. n.* 46.
Cauſa univerſalis poſſidendi attenditur. *p.*114. *n.* 69. *& ſeqq.*
Cauſam continuam & ſucceſſivam habent ea, quæ in animo conſiſtunt. *p.*122. *n.*31.
Cauſæ illæ omnes, quæ legitimæ ſunt ad retentionem litterarum Apoſtolicarum arctant executorem ſuperſedere in earum executione. *p.* 129. *n.*93. *& ſeqq.*
Cauſa legitima requiritur ad fundandam retentionem litterarum, & qualea legitimæ ſint remiſſivè. *p.*153. *n.*1.
Ex una cauſa deducta in Senatu ad retentionem ſuccumbenti, an obſtet res judicata poſtea iterum agenti ex alia nova tunc non deducta. *ib. n.* 2. *& ſeqq.*
Cauſa nulla expreſſa, ſed generaliter agenti ad nullitatem ſibi præjudicare & in cæteris una proſequuta tantum, qui dixerint. *ib. n.*4.
Ex una cauſa deductæ, & proſecuta in retentionis recurſu poſſe iterum ex alia, etiam tunc exiſtente noviter retentionis remedium intentare, ut veriorem opinionem ampleditur, & comprobat Author. *ib. n.*5. *& ſeqq.*
Proſecutio ex una cauſa, & capite non tollit aliud, licèt omnia à principio deduxerit Actor. *ib. n.*6.
Agenti ex una cauſa, & proſequuta, non obſtat res judicata, quominus ex alia diverſa ulterius agere queat. *ib. n.*10. *& ſeqq.*
Retentionem litterarum petenti ex una cauſa, & ſuccumbenti non obeſt res judicata, quominus iterum ex alia ſeparata, & diverſa illam intendat, prout in facti contingentia obtinuit Author in Senatu Supremo. *p.*155. *n.*24.
Ex cauſa falſa agens non obtinet in eodem judicio ex alia vera, & tunc exiſtente, in alio tamen judicio noviter intentata obtinet. *ib. n.*25.
Marius Giurba dicens proponentem nullitatem generaliter, & proſequentem unam cauſam dumtaxat ſibi in cæteris præjudicare, reprobatur, & Tuſchus quem pro ſe allegat, contrarium tenet. *ib. n.*26. *& ſeqq.*
Cauſa retentionis in Senatu deducta litteris allatis examinatur per Ordinarios judicii tramites, in quo datur reviſio. *p.*177. *n.*16.
Quod non requirit judicialem indagationem, ſed extrajudicialem inſtructionem, ſicut nec indiget jurisdictione. *ib. n.*17.
Cauſa deducta in Senatu ad fundandam retentionem ſi conſiſtat in jure, vel ab adverſario confiteatur, denegatur probatio. *p.*180. *n.*51. *& ſeqq.*
Cauſa retentionis, quæ non legitima ſit, juſto & pio Senatorum arbitrio relicta eſt. *p.*182. *n.*73.
Cauſæ omnes tam ſpirituales, beneficiales, criminales, & mixtæ (aliàs beneficio non reſervato) extra Romanam Curiam in prima inſtantia coram Ordinariis tractandas decrevit Leo X. *p.* 196. *n.* 9. *& ſeqq.*
Cauſæ, quæ legitimæ dicantur, ut Summum Pontificem moveant ad ſcribendum propria manu commiſſiones in prima inſtantia, recenſentur in Conſtitutione Leonina. *p.*197. *n.*13.
Cauſæ criminales, & matrimoniales nequeunt tractari coram Decano, aut alio Prælato inferiori, jurisdictionem habentibus. *p.*203. *n.*4.
Cauſæ quæ de jure ſunt in Sede Apoſtolica tractandæ, non percutiunt primam inſtantiam Ordinarii, nec recurſus protectionis Regiæ locum habet. *ib. n.*13.
Et quales hæ ſint cauſæ. *ib.* remiſſivè.
Cauſa urgens, & rationabilis reſervata judicio, &

arbitrio ſolitis Papæ requiritur ex Tridentina, an avocationes fiant in prima inſtantia, & commiſſiones expediantur. p. 224. n. 17.
Cauſa finita non poteſt producere effectum infinitum, quia ſicut limitatur potentia cauſæ, ſic ejus effectus. p. 234. n. 12.
Cauſa ob quam irritatur proceſſus inſinit in ſententiam ad quam eſt vehiculum. p. 375. num. 32.
Cauſa communis mixta, ſeu connexa, quæ commodè non ſeparatur coram eodem judice tractatur, ne ejus continentia dividatur. p. 288. n. 1. cum ſeqq.
Cauſa unica defenſionis ubi eſt inter omnes ab uno judice cognoſcenda, ne ſequatur abſurdum, quod diverſæ, aut contrariæ ſententiæ ferantur. ib. n. 2.
Cauſæ individuæ ratione omnes rei diverſorum fororum ſunt conveniendi coram uno judice omnium ſuperiore. p. 289. n. 14. & 15.
Cauſa recuſationis licèt ceſſet ex mutatione Ordinarii recuſati, non tamen ceſſat ejus effectus jam conſummatus, & in eſſe productus. p. 317. n. 7. & ſeqq.
Cauſa recuſationis, periculi, aut ſuſpicionis ceſſante, ceſſat recuſatio, periculum, & ſuſpicio. ib. n. 12. cum ſeqq.
Cauſa receſſus ab Ordinario ceſſante, receſſus ceſſit ob eam factus. p. 318. n. 18.
Cauſa commiſſionis impetrandæ legitimè ceſſante, ceſſat & ipſa commiſſio impetrata. ibid. num. 19.
Cauſa ceſſante re integra, ceſſat effectus nondum conſummatus, ſed dum eſt in fieri. pag. 320. n. 40.
Cauſa ceſſante non ceſſat effectus jam conſummatus, & ex cujus exiſtentia jam tertio fuit jus quæſitum. ib. n. 41.
Cauſa rationabilis ad ſubſcribendum non conſideratur in ignotis à Papa, prout ſunt tacitè comprehenſi in clauſula generali, omneſque alios. p. 277. n. 54.
Niſi ipſa relata cauſa Papæ ſit univerſalis omnes complectens. ib.
Cauſam legitimam habens non parendi litteris, nec dicitur contumax, nec cenſuras earum incurrit. p. 325. n. 26.
Sententia quæ fundatur in cauſa, ceſſat ceſſante cauſa, & de variis exemplis. p. 123. n. 42.
Cautela, Cautio, Caveat. Vide *Executio.*
Cautela traditur, ut dato in Senatu decreto violentiæ, ſolùm iſtud intimetur judici, ut reponat proceſſu remanente in Senatu, ut poſtea fiat retentionis executio. p. 134. n. 143.
Cautio quando præſtanda Reo victo per Actorem, & tertium ſeorſum comparentem liti jam motæ. p. 280. à num. 11. & ſeqq. & à num. 19. & ſeqq.
Cautela abundans non nocet, etſi ea nulliter adhibita. p. 276. n. 51.
Cedulones. Vide *Edicta, Citatio, Lettrones.*
Cedulones ſeu Lettrones publicè affixi pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum Apoſtol. ſæpè in Hiſpania ſcandala cauſant. p. 345. n. 1. cum ſeqq.
Cedulones pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum Apoſtolicarum ſolent in Hiſpania affigi nocte furtivè, & occultè. ib. n. 4.
Cedulones pro publicando excommunicato, ſi in forma probanti ſint affixi, vitandus erit. ib. n. 5. & ſeqq.
Lettrones è Romana Curia in Hiſpaniam miſſi; quæ ſigna habere ſoleant, & quomodo affigantur. ib. n. 6.
Cedulones non in forma probanti, ſed ſimplices abſque authoritate judicis, & ſubſcriptione Notarii affixi fidem nullam dandam Author pluresque alii docti tàm Theologi, quàm Juriſtæ in facti contingentia ſubſcripſere. ib. n. 9.
Cedulones affigi non debent niſi præcedente ſpeciali ad id commiſſione Papæ, aliàs nulli erunt ex defectu juriſdictionis. p. 351. num. 66. & ſeqq. & n. 74.
Cedulones affigi per ſimplex papyrum nullam fidem faciunt, nec arctant, nec eis credere pars tenetur. ib. n. 70. cum ſeqq.
Cedulones originales, non eorum copia, affigendi ſunt, aliàs non arctant, tanquam invalidi. ib. à n. 71. cum ſeqq.
Cedulonum affixionem debet præcedere judicis decretum. p. 346. n. 15.
Cedulonum affixio cum procedat à judice, & ejus decreto, per ſubſcriptionem Tabellionis debet conſtare. ib. n. 16.
Partes adducentes cedulones ſi juſtum prætendunt potiùs à Senatu auxilium haberent, qui ſolum tractat de violentia ſedanda, & ſcandalo tollendo Reipublicæ nocivo. ib. n. 23.
Cedulones adducens ſi juſtitia nititur illam deſerit, & viam violentam amplecti potius vult. p. 347. n. 24.
Cedulonibus ut ſimplici papyro abſque ſubſcriptione Notarii nulla fides debetur. ib. n. 29.
Cedulones ne judicentur ſimplex papyrus, ſed fidem faciant, uti publicum inſtrumentum, quot requiſita habere debent. ib. n. 33. & ſeqq.
Cedulones miſſi & affixi etiam ab alio Notario, quam originario cauſæ ſubſcripti ſine partis citatione, judicis decreto, & aliis requiſitis fidem nullam faciunt. p. 348. n. 35.
Cedulones in ſimplici papyro ſine ſubſcriptione Notarii, & judicis à parte ipſa conſcripti, aliove innocente ſcripti præſumuntur. ib. num. 37.
Qui fidem nullam facere poſſunt. ib.
Cedulones pro denuntiando excommunicato non ſubſcripti à Tabellione, nec in forma probanti affixi, potius libelli infamatorii dicendi ſunt. ib. n. 39.
Maximè in partibus Hiſpaniæ tam remotis à Curia Romana, cum non niſi cum magna difficultate, damno, ſumptibus, & terditate veritas niteat. ib.
Senatus qua via ſuccurrere ſoleat publicato oppreſſo per cedulones, ſive in forma probanti, ſive ea careant. ibid. nu. 41. & ſeqq. & p. 355. num. 2.
Cedulones expediti, & cenſuræ ipſæ à quolibet carente juriſdictione in prima inſtantia ſunt nulli ipſo jure ſicuti cætera acta judicialia ab eo geſta. p. 348. n. 42. & ſeqq.
In cedulonum affixione tria ſimul præcisè requiruntur pro eorum validitate, nempe juriſdictio, ordo, & cauſa, ut de ſingulis latè. p. 351. à nu. 65. uſque ad n. 77.
Doctores plurimi recenſentur tàm Juriſtæ, quàm Theologi, qui in hac Regia Curia conſulti in facti contingentia reſolvere, cedulonibus publicè affixis omni ſolemni probatione carentibus nullam fidem dandam, nec partem pro declarato, & publicato habendam. p. 348. num. 46.
Cenſuræ. Vide *Excommunicatio, Cedulones.*
Abſque cenſurarum incurſu fit litterarum reten-

tio, ubi ita convenit pacì, & conſervationi boni Regiminis. *p.*32.*n.*33. *&* 34.
Cenſuras Bullæ Cœnæ non incurrunt impedientes litterarum Apoſtolicarum executionem prætextu informandi, & ſupplicandi Pontificem, & ſupplicationem proſequendi. *p.* 36. *num.* 63. *& ſeqq.*
Juſta cauſa ſuſpendendi reſcriptum ubi adeſt, illius cenſura non incurritur. *p.* 59. *num.* 25. *& ſeqq.*
Cenſuræ contra inobedientes fulminatæ eos ligant, qui cum obſtinatione non adimplent. *ib. num.* 27.
Cenſuras nullas incurri ob retentionem litterarum Apoſtol. legitimè factam plurimi affirmant Doctores. *p.*30.*n.*19. *& ſeqq.*
Nec in Bullam Cœnæ. *p.*31.*n.*24. *& ſeqq.*
Citatio, *Citatus*. Vide *Monitoriales*, *Tertius*, *Res*, *Cedulones*, *Edicta*.
Litteræ Apoſtolicæ tunc continent violentiam in præjudicium juris tertii, ſi expediantur abſque citatione, & cauſæ cognitione. *p.* 97. *nu.* 62. *& ſeqq.*
Juſta cauſa tollendi jus tertii tunc præſumitur in Principe, ſi faciat cum citatione partis, non aliter. *p.* 98. *n.*64.
Princeps abſque citatione, & juris ordine aliquem condemnans iracundia motus executio ſuſpendenda. *ib. n.* 65. *& ſeqq.*
Citatio omnium habentium jus complicatum requiritur, ut judicium valeat etiam contra citatos. *p.* 161. *n.*40.
Etiam citati reſpectu proceſſus, eſt nullus, ſi omnes conſortes non citentur ſtante connexitate juris ex eadem cauſa proveniens, pluries determinavit Rota. *ib. n.*41. *& ſeqq.*
Citationis defectus quoad unum non prodeſt alteri citato habenti jus ſeparabile, nec connexum intereſſe. *ib. n.*43.
Citatos, ut extra Regnum compareant in Romana Curia poteſt Rex defendere etiam ita citatis renuentibus. *p.*162.*n.*55.
Citationi ad inſtantiam alicujus, ſemel executæ renunciari nequit, cum jam ex ea fuerit jus tertio quæſitum. *p.*164.*n.*74.
Ante citationem mortuo eo, contra quem commiſſio fuit nominatim impetrata, an ſucceſſores, vel hæredes conveniri poſſunt, & citari. *p.* 264. *n.*12. cum multis ſeqq. Vide *Succeſſor*, *Commiſſio*.
Per citationem prævenia dicitur juriſdictio, & reſcriptum perpetuum. *pag.* 266. *num.* 37. *& ſeqq.*
Per commiſſionem impetratam, & citationem decretam nondum intimatam, & executam res non definit eſſe integra. *ib.*
Citatio nulla non inducit litis pendentiam. *p.*269. *num.* 67.
Citatione nulliter præcedente mutatus forus per privilegium noviter ſuperveniens, ibidem reus debet denuo conveniri. *ib. n.*69.
Ante citationem executam commiſſio non efficitur communis adverſario, nec ex ea jus illi quæſitum, ſed poſt ſic. *p.*319.*n.*26. *cum ſeqq.*
Citans aliquem ex commiſſione non ſubſcripta in poſſit obtinere in Senatu oſtendens aliam ſubſcriptam. *p.*272.*n.*2. *cum ſeqq.*
Citari & audiri debet is contra quem ob aliquod delictum fuit beneficium impetratum, etiam ſi non poſſideat. *ib.*
Citatio emanata vigore delegatæ juriſdictionis, *Salgado de Supplic. & Retent.* quam non habet, non ſuffinetur ex poteſtate ordinaria, quam ſimul habet. *p.*273. *nu.*7. *& ſeqq.*
Citatus indifferenter abſque reſtrictione cenſetur citatus tanquam ipſe, & tanquam tutor, vel adminiſtrator. *ib. n.*9.
Citatus ex ſecunda commiſſione non ſubſcripta, obtinet in Senatu remiſſionem Ordinario, eſſi actor aliam ſubſcriptam in Senatu oſtendat. *ib. n.*17. *& ſeqq.*
Impetrans poſtquam citavit ex ſecunda commiſſione nulla an poſſit illi renuncians ad priorem validam redire. *p.*274. *n.*19. *& ſeqq.*
Citatio ex commiſſione non ſubſcripta, ſicut & ipſa commiſſio nulla eſt ipſo jure. *ib.n.*28. *& ſeqq.*
Ex citatione nulla res non definit eſſe integra. *ib. n.* 29.
Ex citatione nulla prævenitio juriſdictionis non cauſatur. *ib. n.* 31.
Citatione nulla non obſtante poteſt quis commiſſioni renunciare. *ib. n.* 30.
Non citare omnino idem eſt, & nulliter citare. *ib. n.* 32.
Nec ex ea infertur contumacia. *ib. n.* 33.
Citandus, qui non patitur ad ſe pervenire citationem, vel impedit, habetur pro citato, & dicitur verè contumax. *p.*323.*n.*3. Vide *recurſus*.
Marcheſanus refertur, quod in Rota proceditur in principali conflito, quod citandus per Senatum Hiſpaniæ impedevit executionem monitorialium, quia tunc habetur pro citato. *ib. n.*4. *&* 5.
Refertur ad idem Rotæ deciſio expreſſa. *ib. n.*6.
Auxilio Conſilii Regii impediens quominus citetur habetur in Rota pro citato in odium recurrentis. *ib. n.*7. *&* 8.
Contra recurrentem habere notitiam citationis proceditur in Rota uti verè citatum. *p.*324.*n.*9.
Propter impedimentum recurſus à citando præſitum adhibetur in Rota fides ſimplici copiæ. *ib. n.*10. *& ſeqq.*
Citando, aut citato non currit terminus contentus in monitorialibus, dum in Senatu diſceptatur an percutiant Trid. *p.*325. *n.*23.
Citandus non habetur pro citato quando impedit non de facto, & authoritate propria, ſed de jure & authoritate publica, & lege permittente. *ib. n.*33. *& ſeqq.*
Citatio perſonalis debet præcedere excommunicationem. *p.*346.*n.*12. *& ſeqq.*
Citatus à Delegato non inſerta copia ſuæ commiſſionis in monitorialibus non tenetur comparere. *p.*349. *n.*45. *& ſeqq.*
Citationis decretum vigore litterarum nondum præſentatum coram Delegato, eſt nullum ipſo jure. *p.*367. *n.*72.
Citatio partis non requiritur in correctione litterarum diſcrepantium à ſupplicatione ſignata. *p.* 403. *n.*49.
Citatus per monitoriales, quibus non eſt inſertus tenor commiſſionis, non tenetur comparere, nec dicitur contumax. *p.*411. *num.* 32. *& ſeqq. & à num.* 28.
Citatio, qua non fuit inſertus tenor commiſſionis, non inducit contumaciam ad effectum excommunicandi, aut declarandi incurſum cenſurarum. *ib. n.* 33. *&* 34.
Præambula ad citationem in principali non exigunt citationem. *ib. n.*35.
Citationis reproductio quando ad validitatem proceſſus requiratur. *p.*266. *n.*37.

Index Rerum,

Clauſulæ quantumvis prægnantes non tollunt defectum intentionis. *p.*60. *n.*33.

Clauſula (motu proprio) nihil operatur contra præſumptam, vel veriſimilem voluntatem concedentis. *ib. n.* 35.

Clauſula (non obſtantibus, &c.) in reſcripto appoſita habet vim ſecundæ juſſionis. *p.* 66. *num.* 35.

Clauſula (non obſtante ſcandalo) ſi reſcriptum contineat, nihilo minus ſuperſedendum ad effectum reſcribendi. *ib. n.* 36. *& ſeqq.*

Clauſulam avocativam, & abdicativam habet lex Regia 81. inhibens Cancellariis circa violentias tangentes executionem Concilii Trident. *pag.* 169. *n.* 41.

Conveniendi virtute clauſulæ (omneſque alios) mortuo re integra Reo, contra quem nominatim commiſſio fuit impetrata, ac inſuper citati ſolent recurrere ad Senatum pro litterarum retentione, & remiſſio cauſæ ſuæ Ordinario in prima inſtantia cognoſcenda, qui affirmativum decretum obtinere debent. *p.*263. *n.* 2. *& ſeqq.*

Jurisdictio ex commiſſione contra aliquem nominatum in ea, quando per ejus mortem re integra expiret contra cæteros comprehenſos ſub clauſula generali [omneſque alios] in quo Doctores, & jura varia ſunt. *ib. n.*3.

Clauſula (omneſque alios) tribuit Delegato juriſdictionem contra quoſlibet in commiſſione minimè nominatos. *ib. n.*4.

Clauſulæ (omneſque alios) virtute ultra expreſsè nominatos tres, vel quatuor dumtaxat poſſunt citari, & nominari. *ib. n.*5.

Et horum quatuor nomina virtute dictæ clauſulæ generalis convincendorum exprimere tenetur impetrans in primo citatorio. *ib. n.*6.

Fraudibus ut occurratur debet impetrans conveniendorum virtute clauſulæ (omneſque alios) nomina expreſsè dare. *ib. n.*7.

Et interim jurisdictio Delegati eſt in aëre donec nominatio conveniendorum ex clauſula generali fiat per impetrantem. *ib. n.*8. *& ſeqq.*

Sub clauſula generali (omneſque alios) nec citari, nec conveniri, nec comprehendi dicantur. *p.*264. *n.*11. remiſſivè.

Comprehenſo ſub clauſula (omneſque alios) decedente re integra, ante citationem, expirat commiſſio etiam ſubſcripta manu Sanctiſſimi contra ejuſdem ſucceſſores. *ib. n.* 12.

Clauſulæ ad omnes qualitates contentæ in commiſſione reſolvuntur, ipſa reſoluta commiſſione. *p.*267. *n.*45. *& ſeqq.*

Clauſula irritans nihil operatur, ſi principalis diſpoſitio caſum non percutiat. *ibid. num.* 45. *& ſeqq.*

Clauſula (defendentes inductum) non poteſt uti inferior à Papa in præjudicium Ordinarii, qua tamen ſi Papa utatur ſubſcribere debet propria manu, aliter Senatus cauſam remittet Ordinario, quia poſt peractam executionem executoris fuit finita jurisdictio. *p.*326. *n.*34. *& n.*29. *cum ſeqq.*

Clauſulæ (omneſque alios) virtute, poſſunt citari tres, vel quatuor, ultra nominatum in commiſſione. *p.*272. *n.*1. *cum ſeqq.*

Clauſula [omneſque alios] addita per curſores in extentione commiſſionis, quæ non legitur in ſupplicatione ſubſcripta manu Sanctiſſimi, nihil operatur. *p.* 276. *n.*52.

Cauſa rationabilis ad ſubſcribendum non conſideratur in ignotis à Papa comprehenſis in clauſula (omneſque alios) *p.*277. *n.*54.

Niſi ipſa cauſa relata Papæ ſit univerſalis omnes complectens. *ib.*

Clauſula (contradictores compeſcendo) intelligitur de contradicente de facto, & authoritate propria, non de jure, & authoritate judicis. *p.* 325. *n.* 34. *& ſeqq.*

Clauſula (appellatione remota) intelligitur contra impedientes de facto, non de jure. *p.*326. *num.* 37.

Clauſula (amoto quolibet illicito detentore) tribuit jurisdictionem contra contradicentes de facto, non de jure. *ib. n.* 38.

Clauſula (cum plenitudine Juris Canonici) importat, ut proviſus conſequatur omnia jura aliis canonicis debita. *p.*331. *n.*4. *& ſeqq.*

Clauſulæ executivæ non mutant, alterant, nec ampliant principalem diſpoſitionem. *pag.* 362. *num.* 14.

Clauſula (juſtitiam facias prout de jure) addita per Regentem Cancellariæ non facit commiſſionem redactam ad terminos juris. *p.*397. *n.*30.

Clauſula (juſtitiam facias) addita per Regentem quid operetur. *ib. n.* 31.

Clauſula (quam, & quas) amittit effectum ſuum ex Conc. Trid. ex qua jam non poteſt procedi prout in prima, niſi commiſſio ſit ſubſcripta manu Sanctiſſimi. *p.*429. *n.*4.

Alias fieret fraus Tridentini decreto, quia facile foret impetranti aſſerere appellaſſe, ut obtineat commiſſionem cum clauſula (quam & quas) & effugere judicium Ordinarii. *ib. n.*5.

Clauſula (quam, & quas) ſapit avocationem, & transfert in Delegatum tacitè jurisdictionem ſuper tota cauſa principali. *ib. n.*6.

Clauſulæ (quam & quas) virtute non poteſt judex procedere in prima, quando impetratur commiſſio ſuper appellatione à diffinitiva, ſi de appellatione non conſtat, & de ratione fundamentali. *p.*430. *n.*11.

Ex clauſula (quam & quas) judex non procedit tanquam in prima etiam de jure communi, niſi deficiat appellatio, & ſententia ſimul. *ib. num.*13.

Clauſula (quam & quas) amittit effectum quo procedebat prout in prima, niſi commiſſio fuerit ſubſcripta manu Sanctiſſimi ex novo decreto Trid. *ib. n.*14.

Per clauſulam (quam & quas) poterat judex appellationis ſe intromittere in articulo ſeparato, & diverſo, jure communi attento. *ib. n.*15.

Hodie ex Trid. nullo modo, niſi commiſſio ſit ſubſcripta, quia requirit novum judicium & novam inſtantiam tangentem Ordinario. *ib. n.*16.

Clauſulam (quam & quas) mittit ſuos effectus, ſi pars adverſa non citetur ad dicendum contra commiſſionem. *ib. n.*17.

Subſcriptio manu Sanctiſſimi non præſervat effectus clauſulæ (quam & quas) quibus in aliquo caſu de jure privatur. *ib. n.*18.

Clauſula (quam & quas) non tribuit jurisdictionem in cauſa principali, quando ab ea fuit appellatio emiſſa, quæ apparet, ſecus quando fuit appellatum ab interlocutoria. *ib. n.* 19.

Et de ratione. *ib. n.* 20.

Clauſula (contradictores appellatione poſtpoſita compeſcendo) operatur contradicentem de facto, & non de jure. *p.*470. *n.* 145.

Intelligitur juris ordine ſervato, & citatis citandis. *ib. n.*146.

Clauſula (amoto quolibet illicito detentore) ubi nulla res judicata præceſſit, facit executorem mixtum, & requirit ordinem judiciarium. *ibid. num.* 147.

Quo caſu licita eſt appellatio ſuſpenſiva ab attentatis. *ib. n.* 148.

Clauſula copulativa, ſi ſequatur diſpoſitionem præcedentem diſtributivam inter eoſdem ad hanc illa referenda, & diſtributivè intelligenda. *p.* 38. *n.* 85. ubi de variis exemplis.

Clericus, Vide *Conſenſus*, *Prorogatio*, *Jurans*.

Clericus reconventus coram laïco non poteſt renuntiare ſuæ conventioni, cum ex ea fuerit jus tertio quæſitum. *p.* 164. *n.* 81.

Clericus pupillus poteſt hodie declinare forum Ordinarii in prima inſtantia, & Curiam Papæ adire, ſicuti de jure communi. *p.* 422. *n.* 37.

Clericus non poteſt prorogare jurisdictionem alterius, abſque ſui Epiſcopi conſenſu. *p.* 207. *n.* 5.

Ita ut nec ſufficiat ſolus Epiſcopi conſenſus. *p.* 208. *nu.* 6.

Conſenſu unius ex habentibus jus complicatum ex Trid. deficiente, non valet prorogatio, nec ceſſat Tridentini diſpoſitio, nec per conſequens Regis Regalia protectionis. *ib. n.* 7.

Clerici non repelluntur à ferendo teſtimonio in cauſa ſuæ Eccleſiæ. *p.* 210. *n.* 14. *& ſeqq.*

Clericus hæres laïci non convenitur coram judice laïco, cum quo cauſa non fuit cœpta. *p.* 265. *n.* 31.

Clericus hæres laïci coram judice laïco defuncti præventa jam cauſa cum iſto convenitur, & in eum tranſit inſtantia, & judicium cœptum activè, & paſſivè. *ib. n.* 32.

Clerici, & laïci cauſa ſimul conventorum uti hæredum unius, coram uno judice nempe Eccleſiaſtico tractanda. *p.* 288. *n.* 5.

Etiamſi unus ex pluribus conventis ſit clericus dumtaxat. *ib. n.* 6.

In cauſa individua ſi unus ex ſociis ſit clericus, tota devolvitur ad judicem Eccleſiaſticum. *ib. n.* 9.

Contra plures ſi agatur in judicibus duplicibus familiæ erciſcundæ, tutelæ, & curæ; & unus ſit Clericus, coram judice Eccleſiaſtico omnes conveniuntur ratione connexitatis. *ib. n.* 10.

Clerici, & laïci ſimul delinquentium cauſa inter ſuos judices dividitur ex obſervantia communi, ſecus ea ceſſante. *p.* 290. *n.* 28.

Clericus non prorogat jurisdictionem alterius ſine licentia ſui Epiſcopi. *p.* 311. *n.* 73.

Clerico creditori ſi ſuper pignore ſibi abjudicato per laïcum judicem, controverſia moveatur, non coram eodem laïco, ſed coram ſuo judice Ordinario Eccleſiaſtico conveniri debet. *p.* 313. *n.* 7.

Clericus creditor ex ſententia graduationis lata per laïcum obtinens bona, reus efficitur neceſſarius deinceps per anteriores creditores conveniendus coram judice Eccleſiaſtico. *ib. n.* 8. *& ſeqq.*

Clericus nequit prorogare jurisdictionem alienam abſque ſui Ordinarii conſenſu, nec proprii fori renunciatio tenet. *pag.* 372. *num.* 4. *& ſeqq.*

Clericus Romæ obligatus ibidem nequit exequi non repertus tempore executionis. *p.* 373. *nu.* 14. *& ſeqq.*

Clericus non poteſt expreſsè renuntiare ſuo foro abſque ſui Epiſcopi conſenſu. *p.* 374. *num.* 19. *& ſeqq.*

Covar. obſervatio refertur, quod judici loci contractus non adquiritur juriſdictio ex inſerta ſimul expreſſa renuntiatione clerici ſui fori. *ib. n.* 21.

Clericus conveniri poteſt in loco deſtinatæ ſolutionis abſque conſenſu Epiſcopi, ſi ibidem reperiatur, quia eſt prorogatio tacita, & à lege inducta. *p.* 377. *n.* 47. *&* 48.

Clericus ratione contractus, aut deſtinatæ ſolutionis alienum forum fortitur ſine conſenſu Ordinarii, ſi ibi reperiatur. *p.* 379. *n.* 66.

Clericus conventus ratione beneficii reſidentiam non requirentis apud judicem loci beneficii convenitur. *p.* 216. *n.* 14.

Clericus domicilium habere dicitur in loco beneficii reſidentiam requirentis. *ib. n.* 15.

Clerico minori litiganti coram judice laïco ab iſto datur curator liti. *ib. n.* 22.

Et è converſo judex Eccleſiaſticus minori laïco. *ibid.*

Coadjutor, *Coadjutoria*.

Litteræ coadjutoriæ in Cathedralibus, aut Collegiatis inter patrem & filium, retinentur in Senatu, ſupplicatione præmiſſa. *p.* 112. *n.* 50.

Cognoſcere, *Cognitio Violentiæ*, *& Cauſæ*. Vide *Inſtantia*, *Retentio*, *Rex*, *Senatus*.

Cognoſcere poteſt Princeps de Regalibus etiam inter Eccleſiaſticos. *p.* 14. *n.* 131.

Rex cognoſcit ſuper protectionis Regalia inter Eccleſiaſticos. *ib. n.* 133.

Cognoſcit Rex ſuper controverſia Regalium inter Eccleſiaſticos, cujus nequit juriſdictio declinari. *ib. n.* 134. *&* 135. *& ſeqq.*

Cognoſcit Rex ſuper beneficiis Regii patronatus, & eorum redditibus, & decimis, etiam inter Eccleſiaſticos tam ſuper poſſeſſione, quàm proprietate. *p.* 15. *n.* 139. *&* 140.

Et ſuper decimis, & terris ſibi conceſſis. *n.* 141. *& ſeqq.*

Super re donata Eccleſiæ per Regem, ipſe cognoſcit. *n.* 144. *ib. & ſeqq.*

Super redditibus, vulgo (juros) & aliis mercedibus factis per Regem Eccleſiis cognoſcit Rex. *ib. n.* 146.

Et ſuper feudis obtentis per Eccleſiam à Rege. *ib. n.* 147.

Cognoſcere, & componere poteſt Rex ubi timetur ſcandalum, etiam inter Religioſos œconomica poteſtate, non juriſdictione. *p.* 76. *n.* 47. *&* 48.

Cognoſcere poteſt Curia de abuſu notorio, quando inducatur contra Regiam authoritatem. *p.* 89. *n.* 30. *& ſeqq.*

Cognitio violentiæ poteſt ad alios ſimiles caſus expreſſos extendi ſub identitate rationis comprehenſos. *p.* 112. *n.* 46. *& ſeqq.*

Cognitio violentiarum tendens directè in executionem, & obſervationem Concil. Trid. ſoli Supremo Senatui eſt reſervata cæteris inhibitis Cancellariis. *p.* 189. *n.* 29. *&* 30.

Cognitio violentiæ clarè oſtendit quanto amore Reges Catholici obſequentiſſimi ſunt exhortationibus S. Apoſtolicæ provocantis ad Concilii protectionem, & obſervantiam. *p.* 191. *n.* 52. *&* 53. *cum ſeqq.*

Cognitio occiſi in diverſis diſtrictibus ad eum pertinet, in cujus territorio caput occiſi reperitur. *p.* 217. *n.* 33.

Collatio, *Conferre*.

Per collationem factam ab Ordinario aliumve actum extrajudicialem ejus conſumitur prima inſtantia. *p.* 340. *n.* 26. *& ſeqq.*

Index Rerum,

Collatio licèt deficiat, non deficit gratia reservatæ pensionis. *p.*363. *n.*19.

Collatio duorum beneficiorum unitorum, & existentium in diversis Regnis, & Diœcesibus, ad illum Episcopum pertinet, ubi caput eorum sit, cui nempe aliud sit unitum. *p.*217. *nu.*31. *& à n.* 27. ubi de majoratu.

Commissarius, *Commissio*, *Committere*. Vide *Rescriptum*, *Delegatus*, *Jactatio*, *Retentio*.

Commissarius non suspendens executionem commissionis continentis notoriam injustitiam ad effectum rescribendi an puniatur pœna ordinaria. *p.*58. *n.*22. *remissivè*.

Commissiones de necessitate sunt præsentandæ Delegato, aliàs non adquirit exercitium jurisdictionis. *p.*128. *n.*88.

Commissioni impetrans renunciare non potest, postquam citatus fuerit adversarius, ex quo jus sibi fuit semel quæsitum. *p.* 164. *num.* 78. *& seqq.*

Secus ante citationem. *ib. n.*79.

Committi potest causa in Curia in prima instantia si adsit suspicio, aut timoris causa, aliave honesta probata. *p.*197. *n.*11.

Commissiones, processus, & inde sequuta vitio nullitatis subjiciuntur, si in prima instantia committantur absque legitima causa. *ib. n* 12.

Commissione impetrata vetat Senatus uti extra Regna Coronæ Castellæ. *ib. n.*13.

Ad solius Episcopi collitigantis instantiam non potest in Curia causa committi, sed Episcopo viciniori. *p.*200. *n.*11. *& n.*17.

Lite orta inter Ordinarium & subditum, causa committitur viciniori juxta stylum Roman. Cur. & declaration. S. Congregation. *p.*209. *n.*11.

Et quomodo proceditur. *p.*210. *n.*12.

Commissione impetrata alteri ex causa recusationis Ordinarii, quam antea non proposuerat coram eo, sed post, an sufficiat, & ut illa uti permittat Senatus. *p.*211. *num.*26. *&* 27. *cum seqq.*

Commissio sine subscriptione Papæ alteri impetrata prætextu recusationis Ordinarii nondum coram eo deductæ, nec ab arbitris approbatæ, fuit à principio nulla. *ib. n.*28.

Commissio sine subscriptione Papæ impetrata sub falso supposito recusationis Ordinarii, quæ tunc non aderat proposita, est nulla. *p.*212. *n.*31. *cum seqq.*

Commissio impetrata ob appellationem à sententia, quæ nondum lata erat, nulla redditur. *p.*228. *n.*32.

Commissionem sine subscriptione Sanctissim. impetrans, & ob id remissa per Senatum causa Ordinario, non impeditur illum recusare ante omnia, & ob recusationem declaratam aliam alteri commissionem impetrare. *ibid. num.* 35.

Commissio potest impetrari alteri in prima instantia ob negligentiam Ordinarii non terminantis infra biennium, dummodo antea de ejus negligentia doceatur. *p.*223. *n.*6.

Limita. *nu. seqq. ibi.*

Commissiones avocatorias in prima instantia annullat defectus formæ subscriptionis. *p.*226. *nu.*32. *& seqq.*

Commissiones avocatorias in prima instantia non ita facilè expediuntur in Curia contra formam Trid. propter recursum protectionis Hispaniæ, & utriusque Monarchiæ Siciliæ. *p.*227. *n.*42. *&* 43.

In commissionibus avocatoriis primæ instantiæ ad partes missis non solet apponi subscriptio Papæ, nec requiritur, sed sufficit apponenda in supplicatione, qua petitur commissio, *ib. n.* 44. *&* 45.

Commissio de jure communi legitimè probatur per solum sigillum delegantis. *p.*229. *n.*4.

Commissio licèt ab alio sit subscripta, sigillata tamen tantùm cum sigillo delegantis probat. *ibidem.*

Commissiones annulo Piscatoris muniendas non committit ipse Papa, sed alii Prælati ad id deputati supplicationes subscribunt. *ib. n.* 8.

Commissiones plurimæ simul jam expeditæ, & confectæ ab officialibus adsportantur Sanctissimo, coram quo cum annulo penes se custodito litteræ ipsæ sigillantur, *ib. n.*9.

Commissiones avocatorias primæ instantiæ annulo Piscatoris munitas non admittit Senatus cum ex eo non satisfiat formæ, & intentioni Concil. Trid. *p.*230. *n.*16.

Commissiones avocatorias primæ instantiæ nisi propria manu Sanctissimi subscriptas non admittit Senatus, cùm firmiter sit servanda forma Trident. *p.*226. *n.* 43.

Commissiones super beneficio reservatæ libere expediuntur in prima instantia, cuilibet Delegato remissæ, cum non percutiatur Trid. dispositio, *p.*187. *n.*1. *cum seqq.*

Commissionis etiam subscriptæ cum clausula (omnesque alios) dubia utilissimam desiderare resolutionem in Senatu experimento cognovit Author. *p.*263. *n.*2.

Commissio contra aliquem facta successorum aut hæredum expressione, ad hos semper trahitur. *p.*264. *n.*14.

Commissio impetrata contra dignitatem, vel Ecclesiam etiam mortuo Prælato re integra contra Ecclesiam, vel pro ea sustinetur. *ib. n.*15.

Commissio contra Prælatum nomine etiam proprio expressò extenditur ad successorem, mortuo illo re integra, in materia concernente Ecclesiam, aut Dignitatem. *ib. n.*16.

Commissio super materia non transmissibili ad successores, vel hæredes indistinctè expirat, mortuo quandocumque eo, contra quem fuit impetrata. *ib. n.*17.

Commissio non extenditur ad singularem successorem ejus, contra quem fuit nominatim impetrata. *ib. n.*18.

Nisi in tribus casibus relatis. *n.*19. *& seqq.*

Commissio ut valeat contra successores ejus, qui expressè fuit in ea nominatus [in casibus, in quibus alias valeant ipsi conveniri] debet impetrari vivente antecessore non aliter. *p.*265. *n.*22.

Commissio contra aliquem nominatim impetrata, eoque decedente re integra, an expiret contra hæredes universales. *ib. n.*23.

Qui negativam opinionem sectentur. *ib.*

Commissionem contra aliquem nominatim impetratam eo decedente re integra expirare ipso jure contra hæredes; offenditur. *ibidem num.* 24.

Commissio expirat mortuo eo, contra quem impetratur, nisi prius fuerit citatus, ita ut hæredes ejus nequeant conveniri. *ib. n.*25.

Commissio expirat etiam contra hæredes ejus, contra quem impetratur, mortuum ante citationem, vel intra terminum datum in ea ad comparendum. *ib. n.*26.

Commiſſio contra Prælatum re integra mortuum non expirat, ſed contra ſucceſſorem in dignitate exercetur. *ib. n.* 27.

Alexand. Moneta in hoc articulo declaratur. *ib. n.* 28.

Commiſſio contra hæredes perpetuatur, quando defectus fuit citatus, licet lis non ſit conteſtata ante ejus mortem. *p.*266. *n.*34.

Abbatis doctrina convincitur ſupponentis commiſſionem durare contra hæredes defuncti impetratam ex ſola impetratione. *ib. n.*36.

Commiſſio contra aliquem nominatim, non trahitur ad ejus hæredes & ſucceſſores univerſales decedente illo re integra. *p.*267. *n.* 38.

Per commiſſionis præſentationem ſolam coram Delegato, nec jurisdictio dicitur prævenita, nec res definit eſſe integra. *ib. n.*39.

Commiſſionis præſentatio habet vim libelli in ſummariis, ſecus in ordinariis. *ib. n.*40.

Commiſſio ſubſcripta manu Sanctiſſimi, quæ durat contra hæredes & ſucceſſores ejus, contra quem nominatim fuit impetrata, etiam mortuum re integra, non retinetur in Senatu, ſed parti traditur, ut coram ſuo Delegato ea utatur in prima inſtantia. *ib. n.*42. *&* 43.

Commiſſio, mortuo re integra eo, contra quem impetratur, cùm expiret contra hæredes ejuſdem, vel etiam ejus qui ſub clauſula (omneſque alios) comprehenſus poterat conveniri, etiamſi ſubſcripta manu Sanctiſſimi, retinetur in Senatu, & cauſa hæredum in prima inſtantia remittitur Ordinario. *ib. n.*44.

Commiſſione principali reſoluta ipſo jure, reſolvitur ſimul qualitas ſubſcriptionis in ea contenta, *ib. n.*45. *& ſeqq.*

Commiſſione principali deficiente, aut reſoluta, reſolvuntur ſimul omnes clauſulæ, & cæteræ qualitates ab ea dependentes. *p.*268. *n.*46.

Commiſſione re integra reſoluta ſemel, etiam ſubſcripta manu Papæ contra hæredes, nova alia eſt neceſſaria, ut hæredes coram Delegato conveniantur. *ib. n.*47.

Commiſſio ſi in caſu ſubintrare non appareat, nec clauſula (ſublato) in ea appoſita operatur. *ib. n.* 48.

Commiſſio limitata ad certas qualitates, aut perſonas ultra non extenditur. *p.*270. *n.*86. *& ſeqq.*

Commiſſio, cujus virtute quis citatur, ut intra terminum compareat, extinguitur, ſi intra illum citatus decedat. *p.*271. *n.*88. *&* 89.

Commiſſio impetrata contra aliquem ſuffragatur tertio venienti ad cauſam in eiſdem ſtatu & terminis. *p.*285. *n.*61.

In commiſſione non intelligitur omiſſum, quod eſt connexum, incidens, aut conſequens. *p.* 286. *n.*70.

Commiſſio impetrata contra plures conveniendos in judiciis mixtis detegentes ſub diverſis Ordinariorum diſtrictibus, non indiget ſubſcriptione manus Sanctiſſimi, nec in Senatu rennere, ſed impetranti traditur, ut illa utatur coram ſuo Delegato. *p.* 289. *n.*14. *& ſeqq.*

Commiſſio in judiciis mixtis contra plures conſortes impetrata, etiam non ſubſcripta ſingulis eorum, non remittitur Ordinariis. *p.*290. *n.*20.

Quod procedit etſi omnes conveniendi ſint Clerici, aut Religioſi, ſive omnes laici, & aliqui clerici diverſi fori, quia coram ſuperiore Eccleſiaſtico omnes ſimul licitè conveniuntur. *ib. n.* 27.

Commiſſio in judiciis mixtis obtenta à Nuncio contra conveniendos ſub diverſis Ordinariorum diſtrictibus degentes per Senatum traditur parti, ut coram Delegato caveatur. *ib. nu.*29. *& ſeqq.*

Commiſſio non ſubſcripta contra exemptum impetrata in tangentibus adminiſtrationem non exemptam, retinetur in Senatu remiſſa cauſa Ordinario. *p.*293. *n.*12. *& ſeqq.*

Commiſſio ſuper jurisdictione prætenſa per Prælatos inferiores Epiſcopo non ſubſcripta, in prima inſtantia retinetur in Senatu, cauſæ cognitione Ordinario remiſſa. *p.*298. *n.* 9. *cum ſeqq.*

Commiſſio impetrata ob recuſationem Ordinarii poſtmodum re integra recedentis, an retinenda erit in Senatu, remiſſa cauſa Ordinarii ſucceſſori. *p.*317. *à n.*1. *cum ſeqq.*

Commiſſioni factæ communi nequit impetrans renuntiare adverſario (cujus fuit jam quæſitum) invito. *ib. n.* 11.

Commiſſio ob recuſationem Ordinarii impetrata ex hujus mutatione re integra (nempe ante juriſdictionem in Delegato radicatam) retinetur in Senatu, remiſſa cauſæ cognitione Ordinarii recuſati ſucceſſori. *ib. n.*12. *cum ſeqq.*

Commiſſionis impetratæ cauſa ceſſante, ceſſat & ipſa commiſſio impetrata. *p.* 318. *num.* 19. *cum ſeqq.*

Commiſſio non efficitur communis adverſario, nec ex ea jus quæritur per impetrationem, nec per præſentationem, ſed per citationem legitimè expeditam, & executam. *p.*319. *n.*26.

Secus poſt eam ſubſequutam, cui jam commiſſioni impetrans nequit renuntiare. *ib. n.* 27.

Commiſſioni continenti aliquid favorabile, poteſt re integra impetrans renuntiare. *ib. n.*28.

Commiſſio poſt præſentationem, & citationem executam fit communis adverſario, cui impetrans non poteſt renuntiare. *ib. n.* 39.

Niſi contineat publicam utilitatem. *ib. n.*30.

Commiſſioni continenti aliquod privilegium etiam ad commodum tertii poteſt re integra impetrans renuntiare. *ib. n.* 31.

Commiſſio non efficitur communis ante præſentationem, & citationem executam, qua non uti poteſt impetrans invito adverſario. *ib. num.*32.

Per comparitionem coram recuſato tollitur recuſatio, & commiſſio ejus occaſione impetrata. *p.*320. *n.*43.

Commiſſioni impetratæ cenſetur impetrans renuntiare per comparitionem coram alio judice competenti, ante uſum ſuæ commiſſionis. *ib. n.* 46. *&* 47.

Commiſſio ob recuſationem impetrata ante ejus exercitium non habet ſtatum perfectum, nec conſummatum, ſed eſt re integra reſolubilis, & variationi ſubjecta. *p.*321. *n.*51.

Ex commiſſione non adquiritur jus tertio re integra. *ib. n.*52.

Poſtquam ex ſecunda commiſſione nulla citavit impetrans, an poſſit illi renuncians ad priorem validam redire. *p.*317. *n.*9. *& ſeqq.*

Commiſſioni poteſt impetrans renuntiare re integra, ſecus poſt executam citationem. *p.* 274. *n.* 20. *& ſeqq.*

Commiſſionem impetrans, & comparens coram alio judice competente commiſſioni videtur renunciare. *ib. n.* 25.

Per ſecundam commiſſionem impetratam ſuper eodem negotio, an primæ videatur renuntiare. *ib. n.*26. *& ſeqq.*

Ad commiſſionem priorem ſubſcriptam poteſt impetrans

petrans redire, etsi ex secunda non subscripta citaverit adversarium. *ib. n.* 27.
Commissio non subscripta, & ex ea citatio executa sunt nullæ ipso jure. *ib. n.* 28.
Commissionem semel repudiatam à Delegato, potest iterum re integra acceptare, & validè procedere. *p.* 275. *n.* 40.
Commissioni secundæ non subscriptæ potest impetrans renuntiare, etsi ex ea citaverit adversarium, nulliter tamen, ad priorem subscriptam redire. *ib. n.* 43. *& seqq.*
Secunda commissio ad idem impetrata, & ad corroborationem prioris est nulla, & prior valida remanet. *p.* 276. *n.* 48.
Limita ut *ib.*
Commissio secunda super eodem impetrata, si nulla est, priori validæ non derogat, nec impetrans ei censetur renuntiare. *ib. n.* 49.
Commissiones quales, non nisi Ordinariis dirigantur de stylo Roman. Curiæ, & quales indistinctè etiam aliis delegantur. *p.* 333. *nu.* 28. *& seqq.*
Commissiones aliis directas nominatim, an Nuntius possit exequi, & se intromittere. *ib. à nu.* 31. *& seqq.*
Commissiones alicui directæ specialiter, & nominatim si coram alio præsententur, sententia, & processus sunt nulli ex defectu jurisdictionis. *p.* 334. *n.* 37. *& seqq.*
Commissiones, quæ de stylo Curiæ debent, & committuntur Ordinariis, si in eis se Nuncius intromittat in prima instantia, Senatus Ordinario remittit. *ib. n.* 39.
Commissio directa uni personæ, sine subdelegatione in aliam transferri nequit. *ib. n.* 38.
Commissio impetrata in prima instantia super subreptione, falsitate, & dolo litterarum Apostolicarum retinetur in Senatu remissa causa Ordinario cognoscenda. *p.* 337. *n.* 22.
Limita ut *n.* 23.
Commissio impetrata super appellatione ab electione consummata per Capitulum, & Prælatum, uti talem assistentem, per Senatum traditur impetranti, ut coram Delegato ea utatur. *p.* 341. *n.* 29.
Commissio specialis perpetuò facta dignitati transit in Capitulum Sede vacante, quia est Ordinaria non delegata. *p.* 355. *n.* 10.
Commissiones in executionem gratiæ non subscriptas manu Sanctissimi percutientes primam instantiam Ordinarii, omnes indistinctè tradit Senatus imperranti, ut illis coram Ordinario utatur. *p.* 362. *n.* 3.
Commissiones meræ justitiæ non subscriptas, & contra formam Trid. retinet Senatus, cognitione simpliciter Ordinario remissa. *ib. n.* 4.
Commissio principalis si est nulla, quia non subscripta, ex defectu formæ pariter, & nullæ sunt monitoriales, compulsoriales, remissoriales, executoriales, & inde emanata, quia procedunt à rad ce infecta. *p.* 364. *n.* 38. *& seqq.*
Commissiones aliæ, vel litteræ justitiam meram tangentes non subscriptæ, uti ineff ces, & penitus inutiles ad causam remissam Ordinario, coram quo judicium instatur, frustra rei remitterentur per Senatum. *p.* 365. *nu.* 48. *& seqq.*
Commissiones causarum non valent nisi litteræ fuerint expeditæ. *p.* 393. *n.* 66. *& seqq.*
Commissio, & supplicatio inter. habentur, sicut genus, & species; genus namque est supplicatio, commissio species sub suo genere inclusa. *p.* 394. *n.* 2.
Commissio ad executionem gratiæ continet justitiam, supplicatio verò meram gratiam. *p.* 395. *num.* 3.
Commissio est assessoria ad gratiam principalem. *ib. n.* 6. *& seqq.*
Commissiones sive subscriptas à Papa, sive à Prælato habente specialem facultatem ad id distribuit Vicecancellarius, vel ejus Regens. *ib. n.* 13.
Et de formula distribuendi. *ib. n.* 14.
Commissio, & concessio regulantur à supplicatione, & petitione. *p.* 396. *n.* 21. *& seqq.*
Commissa causa nullitatis adversus sententiam latam super una re, non potest super alia Delegatus pronunciare, *ib. n.* 22.
In commissione non lecta minimè censentur concessa. *p.* 397. *n.* 23.
In commissione subscripta per Papam non limitata omnia petita in supplicatione comprehensa & concessa intelliguntur. *ib. n.* 28.
Commissio per supplicationem simpliciter subscriptam à Papa in prima instantia comprehendit, quidquid in supplicatione non lacerata continetur. *ib. n.* 32.
Commissio petita à Sanctissimo per supplicationem postulatur, quæ itidem dicitur supplicatio. *p.* 398. *n.* 36.
Commissio, & executoris datio ad gratiam tunc illi est accessoria postquam fuit concessa, non antea. *ib. n.* 38.
Ex commissione ad partes missa non apparet, à quo fuerit subscripta supplicatio, an à Papa an ab alio habente signaturam, quia uniformiter omnes, & eodem modo scribuntur. *p.* 399. *n.* 4. *& seqq.*
Commissiones avocatoriæ in prima instantia, quæ mittuntur ad partes non requirunt subscriptionem propriæ manus Sanctissimi, sed solum supplicatio, quo satisfieri Concil. Trid. declaravit S. Congreg. *p.* 400. *n.* 8. *& seqq.* Vide tamen in §. 5. per totum.
Commissionem offendere, sed inutilem, & carentem forma solemni, & non offendere idem est. *p.* 410. *n.* 14.
Commissio super non ente nullam tribuit jurisdictionem. *p.* 424. *nu.* 58. *& seqq.* & de singulis effectibus à *n.* 51.
Commissio avocatoria ad Curiam contra miserabilem personam est subreptitia, non facta specifica relatione miserabilis. *ib. n.* 61.
Commissio specialis facta in Curia non tenet non facta Papæ relatione dependentia causæ in partibus. *p.* 426. *n.* 84. *& seqq.*
Et talis commissio, absque scientia certa Papæ est nulla ipso jure. *ib. n.* 85.
Commissio impetrata super appellatione nondum emissa nulla est. *p.* 429. *n.* 1. *cum seqq.*
Ex commissione super appellatione, quæ non fiat, potest procedi prout in prima instantia, si habeat clausulam (quam & quas) *ibidem num.* 2.
Ita ut tunc sententia in gradu appellationis non existentis lata prout in prima, sit prima. *ib. n.* 3. *& seqq.* Vide *Clausula.*
Ex commissione non subscripta habente clausulam (quam & quas) an Delegatus possit uti ex Trident. pronuntiare prout in prima, deficiente appellatione super qua fuit commissio impetrata. *ib. n.* 4. *cum seqq.*
Ex commissione (quæ nulla est ex defectu formæ Tri-

Tridentin.] Ordinarius; cui causam Senatus remittit procedere non potest, & sic sua Ordinaria potestate procedit. *p.*456. *n.*6.
Nec delegatus ipse, cui specialiter fuit directa talis commissio nulla. *ib. n.*7.
Commissionis virtute alteri judici directæ nominatim, Ordinarius procedere non potest, quia deficit intentio committentis. *ib. n.*8.
Commissionis defectum provenientem aliunde de jure communi non supplet subscriptio in eo apposita. *p.*212. *n.*34.
Commissione data, & petita suo Ordinario, quem dixit Salmantinum, cùm verè sit Compostellanus, neuter uti potest; unus, quia non nominatur, alter, quia deficit intentio Papæ. *n.*456. *n.*10. *cum seqq.*
Commissionem complere, & expedire non potest judex non nominatus, nec à nominato recedi potest. *ib. n.*12.
Commissionem uni directam nominato, si coram alio non nominato in ea impetrans præsentaverit nihil agit, sed vitio nullitatis subjiciuntur acta, & sententia. *ib. n.*13.
Commissio directa certæ personæ in alium transferri non potest absque subdelegatione. *p.*457. *num.* 14.
Commissio directa Vicario, seu officiali Episcopi nequit præsentari Episcopo non nominato in ea. *ib. num.* 15.
Nec è converso, quia de nominato ad non nominatum in commissione nequit validè fieri transitus. *ib. n.*16.
Nisi mediante subdelegatione. *ib. n.*17.
Commissio ex defectu formæ nulla à principio non potest in Ordinarium transire, quia de non ente ad ens non potest fieri transitus. *ib. num.*21. *& seqq.*
Ex commissione nulla umbra aliqua jurisdictionis non remanet in Delegato. *ib. n.*22.
In commissione pro executione gratiæ non subscripta per Senatum Ordinario remissa, tenetur iste regulariter via executiva procedere, aliter nempe non alterata privilegiata natura. *p.* 459. *n.* 39.
Commissio non subscripta super executione gratiæ ad beneficium non reservatum percutit primam Ordinarii instantiam ad quam pertinet tàm super executione, quàm super judicio Ordinario. *p.*461. *n.*55. *&* 56.
Sed si tunc fuerit commissio subscripta, executori pertinet non Ordinario cognitio tam in via executiva, quàm in via Ordinaria. *ib. nu.* 57. *& seqq.*
Commissio executoris gratiæ debet esse subscripta, ut via Ordinaria procedere possit in prima instantia, quando ex verbis gratiæ tenetur assumere partes judicis, alias causam remittit Ordinario. *ib. nu.*64. *cum multis seqq.*
Commissio ad petitionem tertii pro jure suo principali comparentis non amittitur in Hispania sine subscriptione Papæ. *p.* 286. *n.*78.
Secus si compareat in eodem statu, quo casu ejus commissio nova subscriptione non eget. *ibid. num.* 79.
Per commissionem impetratam, & citationem decretam, non tamen Reo intimatam, & executam res non desinit esse integra, nec jurisdictio prævenit. *p.*266. *n.*37.
Impetrans ante præsentationem commissionis potest liberè ea non uti, & renunciare, secus post eam, & citatio adversario, cui jam fuit jus quæsitum, & commissio facta communis utriquè parti. *p.* 139. *n.* 15.
Commissione facta communi, & jure æqualiter quæsito utrique parti, electio ex superstitibus æqualiter utrique competit præventivè. *ibid. num.* 16.
Re non integra per commissionis præsentationem commissio fit communis utrique parti, & æqualiter jus quæsitum, ac pariter jus eligendi unum ex superstitibus. *p.*140. *n.*28.

Comparitio, Comparens. Vide *Renunciatio, Immissio, Commissio, Tertius, Contradictor.*

Comparens coram judice incompetente cum protestatione, nec declinatoriæ, nec recusationi oppositæ renunciare videtur. *p.*309. *n.*54.
Comparens cum clausula (circa consensum) non censetur consentire in judicem incompetentem. *ib. n.*55.
Comparens ex necessitate juris renunciationem recusationis, aut appellationis non inducit. *ib. num.* 56.
Comparitio sola coram Auditore Cameræ aliove Delegato, etiam sine declinatoria non inducitur prorogatio. *p.*321. *n.*76.
Per comparitionem coram recusato tollitur recusatio, & rescriptum ejus occasione obtentum. *p.* 321. *n.* 43.
Per comparitionem coram alio judice competente re integra, & ante usum commissionis huic impetrans renunciare videtur. *ib. n.*47.
Comparens coram alio judice competente postquam commissionem impetravit, an ei renunciare videatur. *p.*274. *n.*25. *& seqq.*
Comparens coram judice à quo si fuerit rejectus, non renunciat suæ appellationi. *p.* 275. *nu.* 35. *& seqq.*
Comparens coram judice carente jurisdictione non dicitur renunciasse suæ commissioni impetratæ. *p.*276. *n.* 47.
Per comparitionem appellantis coram inferiori sine protestatione renuntiatur appellationi. *p.*424. *num.* 53.
Concurrentibus duabus appellationibus ad Papam, & ad inferiorem, si coram isto compareat renunciare videtur suæ appellationi ad Papam. *ib. num.* 54.
Comparens coram alio judice prætendente jurisdictionem in eadem causa videtur renunciare commissioni à se impetratæ ante ejus præsentationem, & exercitium. *ib. n.* 55.
Comparens appellans coram alio judice, non potest postea impetrare commissionem super appellatione jam resoluta. *ib. n.* 56.

Compensatio.

Compensatio admittitur in gradu appellationis etiam à diffinitiva, licèt reconventio non. *p.* 241. *num.* 6.
Compensatio quandocumque, & coram quolibet judice admitti debet. *ib. n.*7.

Competens, Competentia, Incompetens. Vide *Ordinarius, Jurisdictio, Judex.*

Competentia orta inter Ordinarium certantem causam in prima instantia sibi pertinere, & Nuntium, Archiepiscopumve, Senatus quomodo concipiat decretum. *p.*181. *n.* 59. *& seqq.*
Orta competentia inter Ordinarium, & superiorem ob primam instantiam illi præservatam ex Trid. Cancellariæ nequeunt uti decreto (en conocer, y proceder) *ib. n.* 64.
Super competentia orta inter Ordinarium tuentem

, ſuam primam inſtantiam, & ejus ſuperiorem, & à quolibet eorum fuerit appellatio emiſſa pro *ejus* delatione poteſt quodlibet Tribunal adiri. *ib. n.* 65. *& ſeqq.*

Error aliquorum putantium Audientias Regias uti poſſe decreto de conocer, y proceder, ſuper quocumque genere competentiæ ortæ inter Eccleſiaſticos, annotatur. *ib. nu.* 66.

Competentias inter Ordinarium, & Superiorem circa admittendas appellationes in prima inſtantia definivit S. Congregat. ampliſſimè. *p.* 213. *n.* 4. *cum ſeqq.*

Incompetens judex poſtquam ſe competentem declaravit, quieſcente parte, ulterius de ejus incompetentia non eſt hæſitandum. *p.* 303. *num.* 12. *& ſeqq.*

Incompetentia juriſdictionis dum tractatur inter duos, horum manus ſunt ligatæ ſuper cauſa principali. *p.* 327. *n.* 58.

Complicatio. Vide *Jus connexum*, *Executio*, *Condemnatus*, *Conſenſus.*

Complicatio jurium, & connexitas ubi adeſt, non fit executio in renunciantem, quia infert inſeparabile præjudicium non renunciantibus. *p.* 254. *n.* 37. *&* 38.

In juribus complicatis, ut ſententia teneat pro parte, non ſufficit aliquorum tantum citatio. *ib. n.* 39. *& ſeqq.*

Circa jus complicatum, & connexum multa remiſſivè. *p.* 162. *n.* 51.

In jure complicato, & individuo privilegium unius prodeſt alteri non privilegiato. *ib. num.* 52.

Complicatum jus habens privilegium unius renuntiatione non tollitur, cum redundet in alterius præjudicium. *p.* 201. *n.* 22. *cum ſeqq.*

In juribus complicatis executio ſententiæ tàm reſpectu condemnati, quàm non condemnati ceſſat. *ib. n.* 24.

Conſenſu unius ex habentibus jus complicatum ex Trident. deficiente, non valet prorogatio, nec ceſſat Trid. diſpoſitio, nec per conſequens Regis Regalia protectionis. *p.* 207. *num.* 3. *cum ſeqq.* uſque ad *n.* 7.

Juris complicati, & connexi renunciatio nec in præjudicium, etiam renuntiantis valet. *p.* 255. *n.* 45. *& ſeqq.*

Juris complicati renuntiatio commodam ſeparationem minimè admittentis non valet etiam in præjudicium renuntiantis. *ib. num.* 48. *& ſeqq.*

Juris complicati, & inſeparabilis præſcriptio contra unum, nec etiam contra iſtum completa dicitur. *p.* 256. *n.* 56. *&* 57.

Conceſſum. Vide *Signatura*, *ſubſcriptio*, *Supplicatio.*

Subſcriptas commiſſiones per conceſſum non admittit Senatus in prima inſtantia. *p.* 391. *nu.* 36.

Concilium Tridentinum, *Concilium.* Vide *Imperator*, *Inſtantia*, *Princeps*; *Violentia*, *Declaratio.*

Conciliorum ſunt protectores Principes, & omnium ad Status Eccleſiaſtici conſervationem, & tuitionem ſpectantium. *p.* 9. *n.* 59. *&* 60.

Concil. Trid. ſunt protectores, ſicut univerſaliter Eccleſiæ. *ib. n.* 67.

Concil. Trid. in quibus Regnis non obligat, quia non receptum. *p.* 44. *n.* 133.

Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 7. in Hiſpania non eſt receptum, quia antea, & poſt uni plura ſimplicia conferuntur. *ib. n.* 134.

Litteræ in derogationem Conc. Trid. ob ſcandalum retinentur in Senatu, *p.* 75. *nu.* 37. *& ſeqq.*

Litteræ Apoſtolicæ propter quaſcumque cauſas adverſantes ſacris Canonibus, & Conciliis generalibus trahuntur ad Senatum. *p.* 111. *n.* 40.

Concil. Trid. protectio lege nova commendata Senatui Supremo. *p.* 112. *n.* 53.

Concil. Trid. in cap. cauſæ omnes reſpicit favorem Ordinarii, & ſubditorum ſimul, ideò unius conſenſu non valet renuntiatio. *p.* 160. *n.* 35. *& ſeqq.*

Cancellariæ, & cæteræ Regiæ Audientiæ penitus ſunt inhibitæ ne de violentiis tangentibus obſervationem, & executionem Concil. Trid. cognoſcant, cum ſint reſervatæ privativè Concilio Supremo. *p.* 168. *n.* 26. *& ſeqq.*

Etiam de partium conſenſu. *p.* 169. *n.* 40.

Lex Regia inhibens Cancellariis circa violentias tangentes executionem Concil. Tridentin. habet clauſulam avocativam, & abdicativam, in qua ſolus conſenſus Principis operatur. *p.* 170. *num.* 42.

Lex Regia 81. loquens de inhibitione Cancellariarum circa violentias tangentes executionem Concil. Tridentin. latè interpretatur, & declaratur, in quibus caſibus procedat. *ib. num.* 48. *& ſeqq.*

Si coram Delegato apponat pars aliquam exceptionem provenientem ex diſpoſitione Trid. & à non admiſſione, vel rejectione appellet, poteſt licitè ad quælibet Tribunalia recurrere, & obtinere decretum vim fieri, deferendi, & reponendi. *ib. n.* 47. *& ſeqq.*

Quando cumulantur remedia retentionis, & querelæ ob negatam delegationem appellationi, an ad Cancellariam poſſit recurri in caſibus tangentibus executionem Trid. & nomquid quoad omnia teneatur remittere Conſilio Supremo, & quo genere decretorum tunc uti queat. *ib. n.* 56. remiſſivè.

Ad Conciliorum, & Eccleſiæ tuitionem ſæpè Pontificem invitaſſe Principes Chriſtianos, ut ſedarent violentos incurſus multis canonicis decretis legimus. *p.* 187. *n.* 3. *cum ſeqq.*

Concilium Agathenſe refertur, quod dicitur ab omnibus Principibus eſſe auxilium poſtulandum, pro moleſtiis pauperum quibus Eccleſia fatigatur. *ib. n.* 9. *& à n.* 26. *cum ſeqq.*

De Concil. Trid. executione, & protectione maximo conatu certat Rex Catholicus, uti ex ſuis legibus patet relatis. *p.* 189. *n.* 28. *&* 29.

Concil. Trident. decretum refertur, quo dicitur Deum feciſſe Principes protectores Eccleſiæ, Fidei. *ib. n.* 26.

Ex Concil. Trid. protectione Regi commendata oritur facultas condendæ legis in Concilii confirmationem & ejus executionis incitativæ. *ib. n.* 31. *& ſeqq.*

Concil. Chalcedonēſ. inviolabiliter obſervari præcepit ſua lege Imperator Martianus. *ib. n.* 33.

Item Juſtinianus quatuor œcumenica Concilia. *ib. n.* 34. *& ſeqq.*

Violentiæ tangentes obſervationem, & executionem Concil. Trid. conſpiciuntur in Aula regiminis. *p.* 189. *n.* 30.

Ad Caroli V. & Philippi II. inſtantiam facta fuit convocatio ad Concil. Trid. definiendum. *p.* 190. *n.* 43.

Tridentini decreta magno labore, & vigilantia fuere definita ad reformationem univerſalem morum, & pro univerſæ Reipublicæ ſpiritualis aptiori Regimine multa damna perniciosa avelluntur. *ib. n.* 44.

Et lamentabile foret Sanctiſſima decreta divinitus diffinita, & ſalubriter recepta, ſi fructum ex negligentia amitterent in perniciem Reipublicæ ſpiritualis, & temporalis. ibid. num. 45.

Verba Bullæ Pii V. recenſentur, quibus apparet de omnimoda utilitate obſervationis Concil. Trident. cujus decreta tot labore edita plura tollunt ſcandala, & abuſus in Eccleſia. ibid. n. 46.

In dicta Bulla plurima leguntur provocantia Principes ad obſervationem Concil. Trident. pro univerſali Regnorum tranquillitate, & utilitate. ibid. n. 47.

Concilio & Synodo injuriam facit, qui ſemel rectè diſpoſita revolvere contenderit. p. 191. num. 51.

Concil. Trident. ſumma cum reverentia fuit in Hiſpania receptum, in pluribus tamen Regnis aliorum Principum non. ibid. n. 52.

Quid prodeſſet Regem Catholicum ſe vigilantem præbuiſſe in Concil. Trident. provocatione, ſi in ejuſdem protectione non perſeveraret. ibid. n. 54. & ſeqq.

Ordinaria proviſio in Senatu expeditur ad exportandas litteras Apoſtolicas in contraventionem Concil. Trident. extortas ut vel retineantur, vel in judicialibus Ordinario remittatur cognizio. ib. n. 58.

Concil. Trident. ſpecifica requiritur derogatio. ibid. n. 59. cum ſeqq.

Trident. in cap. cauſæ omnes perſecutio frequentior eſt ſingulares continens difficultates, quæ ſpeciali egent tractatu diſcutiendas per totam. p. 192. n. 68.

Pro Concil. Trident. dubiorum declaratione, & interpretatione ad Sedem Apoſtolicam recurrendum. pagina 207. numero 1. cum ſequent.

Concilii declaratio nihil aliud eſt, quàm ipſummet Concilium declaratum ad effectum protectionis Regis. p. 209. n. 21.

Rex evigilare debet ne Prælati ex ſua abſona interpretatione Concilii ſubditos lædant. 195. numero 22. & 24.

Pater Enriquez declaratur circa violentias tollendas in contraventionem Concil. Trid. 196. n. 23.

Litteræ lædentes Trident. cætera decreta præter cap. cauſæ omnes, an retineri debeant in Senatu facillimè deducetur ex ſingulis Concilii decretis. ib. n. 2.

Trident. decretum in cap. cauſæ omnes præſervans primam Ordinarii inſtantiam ad litteram refertur, & ſpecialiter ejus verba adnotantur, ut ab alio judice tunc geſta ſint nulla ipſo jure. ibid. n. 3. & 4.

Concil. Trident. in cap. cauſæ omnes cum unius renunciatione non eſſet, nec Regalia protectionis impartiendæ ad preces reclamantis, & recurſu utentis. p. 201. n. 27. & ſeqq.

Concil. Trident. in cap. cauſæ omnes non obſtat pupillo Clerico, & aliis miſerabilibus volentibus declinare forum Ordinarii in prima inſtantia, ſicuti de jure communi eis licebat. p. 422. n. 37.

Protectione Concilii Trident. uti nequit Rex ſuper non contentis, nec comprehenſis in ejus decretis. p. 218. n. 5. & ſeqq.

Concil. Trident. ubi aliquid Ordinario remittit explicandum, vel exequendum, omnes juriſdictionem Ordinariam habentes poſſunt exequi ubi plura congeruntur de hoc. p. 203. num. 18.

Agitur exactè de exornatione Concil. Trident. in cap. 20. cauſæ omnes, §. ad hæc reſervantis ſolo judicio Epiſcopi cauſas criminales, & matrimoniales. p. 305. n. 41. & ſeqq.

Concil. Tridentin. in cap. cauſæ omnes non ſuſtulit legitimos modos, quibus de jure poterat quis alienum forum ſortiri. pag. 208. num. 9.

Concil. Trident. protectio Regi commendata ceſſat per recuſationem legitimè factam Ordinarii, cum Concilii ceſſet diſpoſitio. p. 209. numero 1. cum ſeqq. & à numero 6. cum ſeqq.

Concil. Trident. in cap. cauſæ omnes non ſuſtulit legitimos modos, ex quibus de Jure Canonico ab ordinario receditur in prima inſtantia. p. 215. n. 1. & ſeqq.

Concil. Trid. regula cap. cauſæ omnes, nonnullis modis limitata in eodem decreto reperitur, ex quibus licitè percutitur prima inſtantia Ordinarii, & ceſſat Regis protectio. 222. c. 2. cum ſeqq.

Concil. Trid. in cap. cauſæ omnes verbum proprium ponderatur, quod ſit excluſivum manus alienæ. p. 231. n. 33.

Concil. Trident. præſervans primam inſtantiam Ordinario non excluſit conſervatores, qui uti Ordinarii de cauſis exemptorum cognoſcunt in prima inſtantia. p. 259. n. 93.

Concil. Trident. non ſuſtulit legitimos modos, ex quibus de jure communi licitè receditur ab Ordinario. p. 389. n. 17.

Concil. protectio præſtatur à Rege ob bonum publicum, ne litigantes extra ſuas Provincias ire cogantur. ibid. n. 18.

Concil. Trident. decretum refertur, quo diſponitur exemptum quemlibet ratione beneficii ſubeſſe Ordinario. p. 293. num. 14. & ſeqq. & à numero 1.

Concil. Trident. in cap. 20. §. ad hæc, ſeſſ. 24. de reformat. & declarat. S. Congreg. non procedunt, quando ab inferiore Prælato ſuper juriſdictione prætenſa allegatur cum immemoriali, aut quaſi poſſeſſione privilegium ſimul. p. 299. n. 14. & 15.

Circa quod duæ ſingulares Rotæ deciſiones adducuntur. ib. n. 23.

Concil. Trident. in cap. 20. ſeſſ. 24. de reformatione, non excluſiſſe ſententias, & rem judicatam, pluries determinavit Rota. pag. 303. num. 1. cum ſeqq.

Concil. ubi non derogat ſententiis non comprehendere caſus per eas deciſos. p. ib. 4. n. 7. & 8.

Concil. Trident. præſervans primam inſtantiam Ordinariis non ſuſtulit legitimos modos, ob quos ab eo licitè receditur. p. 317. n. 2. & ſeqq. & p. 397. n. 2.

Concil. præſervans primam inſtantiam Ordinariis, licèt non ſuſtulerit legitimos modos ſortiendi alienum forum: non tamen illegitimos de jure communi approbavit, prout eſt quando reus non reperitur in loco contractus. p. 376. num. 37. & p. 477. num. 52.

Concil. Trident. renovavit formam præciſam à jure deſcriptam inhibitionibus expediendis, & aliter expeditas annullavit. p. 420. num. 8. & ſeqq.

Concil. Trid. induxit, ne pauper in causis matrimonialibus extrahatur à sua Provincia, sive in prima, sive in alia qualibet instantia. q. ib. n.17. & seqq.
Concil. Trident. in cap. causæ omnes non sustulit modos legitimos, ex quibus de jure communi licitè quis recedit ab Ordinario in prima instantia. p. 442.n.37.
Concil. Tridentin. referens aliquot casus per quos sit probandum jus patronatus, non censetur excludere alios modos, per quos de jure Canonico probari licitè poterat. ibid. num.38.
Concil. Trident. in cap. causæ omnes non comprehendit Tribunal Monarchiæ Siciliæ. p.33. num. 43.
Quia in eo Regno non fuit usu receptum. ibid.
In dispositione cap. causæ omnes licèt specialiter Legati de Latere sint inhibiti in prima instantia, non tamen Rex etsi Legatus Siciliæ, cujus specifica mentio debuit fieri. ibid. num. 44.
Ubi de aliis fundamentis.
Concil. Trident. licèt in Hispaniarum Regnis fuerit generaliter recept non obstat, quominus aliqua decreta usu recepta non sint in specie. p. 34. à n. 45.
Concil. Trident. in cap. causæ omnes præservans primam cognitionem Ordinariis supponit potentiam, habilitatem, & jurisdictionem eorum. p. 219.n.4. & p.221.n.29.
Regio Senatui privativa datur facultas ex l. Regia examinandi litteras Apostol. in derogationem Concil. Trident. p.433.n.4.
Declarationibus assertis dictantibus per subscriptionem apponendam in sola supplicatione satisfieri formæ Trident. uti non authenticis Senatus fidem negat. p.414.n.9.
Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi apponendam in ipsis rescriptis ad partes missis expresè decrevit Concil. Tridentin. ibidem num. 12.
Rescriptum mittendum ad partes subscribendum esse, non casualiter, sed providè decrevit Concil. Trid. ut certus sit Ordinarius de avocatione Papæ in prima instantia. p. 415. num. 14.
Si per supplicationem subscriptam satisfieret formæ Trident. ingens damnum efficeretur, etiam ipse impetrans, cùm cogatur de ea docere coram Ordinario, & Senatu. ibid.n.16.
A Concil. Trid. quod claris verbis discernit rescriptum avocatorium subscribendum non est facilè recedendum per declarationes, de quarum fide non constat contrarium dicentes, ib. num. 18.
S. Congregatio Cardinalium facultatem habet à Papa declarandi, & interpretandi dubia, & ambigua Concil. Trid. p.416.num.19.
Rex Catholicus non patitur, ut in aliquo subvertantur decreta Concil. Trid. ib. num.25.
Declaratio, quod per supplicationem subscriptam satisfiat formæ Trid. evidenter ejusdem verbis incongruit. ib.n.27.
Senatus verbis claris Concil. Trid. decernentis subscriptionem apponendam in rescriptis adhæret, nec patitur uti rescripto avocatorio primæ instantiæ, in quo subscriptio visibiliter non legitur. ibid.n.28.
Regis protectio cessat, ubi Concil. Trid. cessat, & nec disponit. p.436.n.23.
Delegata jurisdictio non comprehenditur in Tridentino præservante primam instantiam Ordinario. ibid.n.25.
Rex Catholicus uti protector Concil. Trident. in cap. causæ omnes, an poterit examinare litteras Apost. in derogationem primæ instantiæ S. Inquisitionis. p.442.n.55. & seqq.

Conclusio.

Concluſa jam causa inter alios, tertii comparentis lis simultaneè non tractatur. p. 282. à n. 35. cum seqq.

Concordia. Vide *Transactio. Fiscalis.*

Concordia inter collitigantes pendente recursu retentionis absque Fiscalis Regii interventu, an ipsum cessare faciat quoad omnes. p. 158. n.1. cum seqq.
Ex concordia inita inter collitigantes super retentione Bullarum regulariter non cessat recursus, quem prosequi valet Regius Fiscalis non transigens. ibid. n. 6. & à n. 63.

Concursus, Concurrere. Vide *Qualitas, Persona.*

Variis modis concurrere assolent in Senatu simul retentionis litterarum remedium & querela violentiæ ob non delatam appellationem ab executore earum emissam. p. 148. num. 1. & seqq.
Concursus habet locum in beneficio curato juris patronatus laici devoluto ad Ordinarium pro illa vice. p. 359. n.46.

Condemnatus. Vide *Jus Complicatum, Connexum.*

Condemnatus ad tradendum instrumentum obligationis quod non apparet, cogitur liberare debitorem. p.120. n.19.
In condemnatorum ad rei restitutionem, qua fuerat per tertium spoliatus contra quem obtinuit priman restitutionis sententiam executam, statim victor prior suam exequitur. p. 130. numero 106.
In condemnatum ad rei restitutionem, quam minimè possidebat tempore litis motæ, eo ipso quo cœperat possidere fit executio absque novo processu. ib.n.107.

Conditio. Vide *Jurisdictio.*

Conditionaliter possunt simul intentari remedium retentionis querela violentiæ ob non delatam appellationem emissam ab executore litterarum. p.148. n. 9. cum seqq.
Conditionaliter simul possunt proponi appellatio, & nullitas. ib. n.10. & seqq.
Conditionem tacitam habeat omnis dispositio rebus sic stantibus, ita ut ab ea recedatur nova superveniente causa. p.321.n.50.
Conditio, dilatio, aut tempus respiciens executionem contractus tantum non reddit principalem dispositionem conditionalem, sed pura remanet. p.363. n. 15.
Conditionaliter adquiritur jurisdictio judici loci contractus, si in eo reperiatur contrahens non absolutè. p.375.n.16.cum seqq.
Conditionaliter non absolutè attribuunt Doctores jurisdictionem judici loci contractus. p.375. n.24. & seqq.
Conditionaliter jurisdictio attributa non adquiritur judici, nisi prius conditione verificata, ita ut antea ejus processus sit nullus jurisdictionis defectu. ib. n. 27.
Conditio sub qua datur jurisdictio plenè probanda est. ibid. n.28.
Ante conditionem purificatam sub qua jurisdictio datur sententia lata est nulla, nec transit

in rem judicatam. ibid.n.29.& seqq.
Conditione (super qua fundatur jurisdictio data judici loci contractus) deficiente, atque etiam clerici renuntiatione cum licentia sui Ordinarii, processus contra eum non repertum ibid. nullus est. p.376.n.36.
Conditio extrinseca sententiæ non suspendens condemnationem, nec diffinitionem negotii admittitur. p.142.n.46.

Conductor.

Conductor rei eam emens, sequuto retractu, redit ad suam conditionem. p.143.n.72.

Confirmatio. Vide *sententia.*

Confirmatio, vel infirmatio sententiæ tacitè sufficit si illa fertur, idem vel contrarium continens. p.427.n.101.
Confirmatio sententiæ, vel statuti in parte cætera infirmata censentur. ibid. n. 102. & seqq. & p.45. à n.143.
Nullitas sententiæ ex defectu jurisdictionis influit in alias eam confirmantes. p.326. n.42. & sup. à n.37.
Officium Notariatus concessum ab Episcopo, Episcopi vita durante confirmatum à Papa, durat post mortem Episcopi. p.335.n.3.
Officium temporale provisum à Prorege confirmatum à Rege durat per vitam provisi. ibid.
Idem de Vicariatu Episcopi à nobili confirmato per Papam. ibid.
Idem de Vicariatu Regulari confirmato per Provincialem, ut non expiret morte Guardiani. ibid.
Provisio beneficii manualis confirmata per Papam durat per vitam provisi. ibid.
Confirmatio statuti per Principem, vel Papam dicitur statutum Papale. ibid.
Confirmatio non est actus per se solum subsistens, ideò super actu nullo, quia non confirmabilis, cadere non potest, quia pariter nulla redditur. p.326.n.39. & seqq.

Conformes, Conformitas. Vide *Sententia.*

Quando jus posterius confundit aliud secum concurrens, si aliud est temporale non operatur confusionem perpetuam, sed temporalem suspensionem. p.143.n.69.

Connexum. Vide *Jus complicatum, Condemnatus.*

Recursui æqualiter continenti utilitatem connexam vasallorum, & Regis in hujus præjudicium non valet renunciatio ratione connexitatis inseparabilis. p.159.n.25.
Quæ non possunt nisi connexè produci, non possunt nisi connexè tolli. ibid.n.26.
In connexis, & individuis nihil fit contra unum, quin alteri fiat præjudicium. pag.160. numero 27.
Connexa sunt ad individua. ibid.n.28.& seqq.
Connexitas juris ubi adest, citatio omnium habentium jus complicatum requiritur, ut judicium & sententia valeat etiam contra citatos. p.161.n.40. & seqq.
Circa jus connexum, & complicatum plura remissivè. p.162.n.51.
In commissione non intelligitur omissum, quod est connexum incidens, aut consequens. p.286. num. 70.
Connexitas in jure inducit inseparabilitatem. p. 288. num. 3.
Connexi dicuntur articuli, si lata sententia in uno parit rem judicatam in alio. pag. 423. n. 47.
Et sufficit, ut unus ab alio dependeat. ibid.
Connexitatis ratione persona inclusa in dispositione secum trahit personam excluſam, ut simul capiat. p.443.n.75.
In re individua quis non patitur præjudicium ratione communionis, & societatis cum alio. ibid. num. 76.

Concupiscere. Vide *Supersedere, Suspendere, Pendens.*

Conscientia.

Tuta conscientia utuntur Princip. Regalia retentionis Bullarum Apostolicarum tot Doctorum fulcita authoritate. p.35.n.53.
Etiamsi res foret dubia in utroque foro tutè sequuntur opinionem sibi favorabilem. ibid.

Consensus, Consentire.

Consentire videtur in matrimonio jam facto, qui Procuratorem constituit ad illud contrahendum. p.139.n.14.
Consensus superioris requiritur, ut renunciari valeat juri continenti favorem complicatum cum subditis. p.159. n.22. & seqq.
In dependentibus à Principe consensus partium nihil operatur. p.162.n.54.
Consensus patroni (super cujus defectu fundatur retentio) quandocumque accedat, facit cessare recursum retentionis. ibid. numero 58. & seqq.
Item in consensu partium, & Ordinarii ubi retentio petita fuit ex contraventione, cap. causæ omnes. p.163.n.62.
Item in consensu tertii ob cujus præjudicium litterarum retentio fuit petita. ibid.n.60.
Consensus ubi non requiritur pro forma actus, sed ad partis utilitatem, quandocumque subsequatur valescit actus. ib. n.66.
Consensus tam Ordinarii, quàm litigantis requiritur, ut cesset Tridentin. dispositio in cap. causæ omnes, ita ut altero deficiente Senatus causam insuper remittat Ordinario. pag.200. n.6. & seqq.
Consentienti in jurisdictionem alienam absque Ordinarii consensu, etiam condemnato nihil obest, quominus recursu Regio uti valeat, ut in Senatu executoriales retineantur, & causa Ordinario denuo tractanda remittatur. p.201. n. 27.
Consensu Ordinarii accedente post rem judicatam, an cesset protectionis Regalia, & Trid. dispositio. p.326. n.46. & seqq.
Consensus tacitus Ordinarii ex scientia, & patientia inductus sufficit ad validitatem prorogationis in prima instantia. p. 327. num. 49. & seqq.
Consensus Ordinarii accedens post rem judicatam, & sic tempore incongruo non reddit judicium validum. ibid. n.51.
Doctores affirmant, consensum tacitum Ordinarii sufficere ad prorogationis validitatem, loquuntur, quando tempore prorogationis accessit, non quando post rem judicatam fundatam in actis nullis. ibid.n.52.
Nec eo tempore incongruo accedente impeditur recursus, nec remissio per Senatum facienda. ibid.
Consensus super actu nullo non subsistit. ibid.
Consensus patris accedens post litem contestatam à filio in adventitiis (quorum pater noluit adquirere usumfructum) non revalidat judicium. ibid.
Ex consensu metu censurarum (facta prius pro-

teſtatione) prorogatio facta in Romana Curia per partem compulſam dicere de bono jure poſt oppoſitam declinatoriam non tenet, nec tribuit juriſdictionem in prima inſtantia. ib. num. 53.
Ex conſenſu meticuloſo creſcit violentia, & ratio protectionis in Senatu. ib. n. 56.
Gundiſalvi de Paz obſervatio recenſetur impugnantis vaidè praxim ſibi falſo relatam. Conſilium Supremum non remittere Ordinario cauſam, poſtquam pars in judicem Roman. Cur. contempſit. pag. 320. numero 63. & ſeqq.
Praxis hæc ſi vera foret, nullo jure ſuſtineretur. ibid. n. 64.
Conſenſus partis, ſine licentia Ordinarii ſufficeret ad alterius judicis prorogationem, illuſorium maneret Trident. & Regalia protectionis. p. 329. n. 78.
Per conſenſum partis non revalidatur proceſſus nullus ob non præſentatam originalem commiſſionem. p. 369. n. 90. & ſeqq.
Conſenſus ſolus partis abſque conſenſu Ordinarii non ſufficit ad prorogandam alterius juriſdictionem, nec partis renuntiatio valet. p. 375. n. 23.
Conſenſus proprii Epiſcopi ex quibus inducatur ad inducendam validam prorogationem clerici. p. 378. n. 55.
Conſenſus Vicarii Epiſcopi non ſufficit ad validandam prorogationem alienæ juriſdictionis factam per clericum. ibid. n. 56.
Conſenſus & voluntas, quæ inducitur ex facto non extenditur ultra id quod de neceſſitate inducitur ex facto. p. 280. n. 75.
Conſenſus præſtitus in actu geſto contemplatione unius perſonæ ab eo, qui duas repræſentat, non influit in aliam, cujus nomine actum non geſſit. pag. 290. numero 46. cum ſequentibus.
Conſenſus expreſſus Regis Catholici requiritur in impetratione, & executione litterarum obtentarum à Romana Curia contra jura Inquiſitionis Hiſpaniæ. p. 444. n. 92.
Sixtus V. tales litteras eſſe ſubreptitias deficiente conſenſu Regis, declaravit, & dat juriſdictionem Inquiſitori Generali ſuper examine librorum. ibid. n. 93. & 94.
Regi Catholico ex Bullis Apoſt. datur privilegium, ut ſine ſuo conſenſu expreſſo, nec impetrentur, nec exequantur uti ſubreptitiæ litteræ in derogationem juris S. Inquiſitionis Hiſpaniæ. p. 448. n. 114.
Conſenſus Regis ubi requiritur, litteræ ſine illo impetratæ in Senatu retinentur. ibid. n. 117.
Conſenſus per tertium præſtandus ex ſtatuto in actu minoris aut mulieris, eſt de forma, & ſubſtantia actus. ibid. n. 119.
Litteræ impetratæ in negotiis S. Inquiſitionis nullæ ſunt deficiente conſenſu Regis, ut declaravit Julius III. & ſunt ſubreptitiæ. ibid. num. 120.
Conſequens. Vide *Antecedens. Probatio.*
Conſequens cui conceditur, conceſſum etiam videtur ſuum neceſſarium antecedens. p. 179. num. 46.
Etiam ſi conſequens majus foret conceſſo. ibid. num. 47.
Conſervatoriæ, Conſervator. Vide *Exemptus.*
Conſervatoris poteſtas non ſolùm ad violentias illatas, ſed proprias ad inferendas videtur conceſſa. p. 177. n. 10. & ſeqq.
Conſervator ſuorum vaſſallorum dicitur Princeps. p. ib. n. 18.
Conſervator non utitur judiciali indagatione, poteſt tamen ad ſui inſtructionem aliquam adhibere ſuper manifeſtis violentiis. ibidem numero 19.
Conſervatores Religionum, & Univerſitatum non poſſe cognoſcere in prima inſtantia ex Trident. qui tenuerint. p. 251. n. 1.
Cognoſcere tamen poſſe in prima inſtantia verius oſtenditur. ibid. n. 2. cum ſeqq.
Conſervatorias regularium non eſſe ſublatas per cap. cauſæ omnes, imò cauſas plenariam cognitionem requirentes eſſe per conſervatores cognoſcendas in prima inſtantia pluries declaravit S. Congreg. ibidem numer. 3. & ſeqq.
Conſervatoribus Religionum pertinet cauſarum cognitio in prima inſtantia. ib. num. 6.
Conſervatoriæ quales hodie per Trident. ſint ſublatæ, ac prima inſtantia Ordinariis reſervata. p. 252. n. 7.
Conſervatoriæ hodiernæ habentes ampliores clauſulas, & facultates, in quo diſcrepent à limitatis per jus commune. ibid. numero 8. remiſſivè.
Conſervatoriæ Religionum, & Univerſitatum ſunt intactæ à Trid. ibid. n. 9.
Conſervatoriæ Regularium ſunt præſtitæ in Trid. ac ideò eorum conſervatores cognoſcunt in prima inſtantia, uti ulterius declaravit S. Congreg. ibid. n. 10.
Et idem reſponſum fuit conſervatoribus Univerſitatis Lerdicenſis. ib. n. 11.
Cap. cauſæ omnes, circa cauſas infra biennium terminandas non comprehendit conſervatores, declaravit Sacra Congregatio. ib. n. 12.
Conſervatoriæ particularium, manent ſub diſpoſitione juris communis, & ultra procedentes in violentiis non notoriis Rex uti protector Concil. Trident. remittit cauſam Ordinariis. ibid. n. 13.
Conſervatores Univerſitatum, & Religionum procedere in prima inſtantia juxta tenorem privilegiorum patitur Senatus, cum Concil. Tridentin. non percutiatur. ibid. n. 14.
Conſervatoris datio eſt etiam inducta in favorem collitigantium, ne cogantur Romam adire pro exemptis conveniendis. pag. 258. num. 88.
Eſtque inductum in favorem publicæ utilitatis. ibid.
Conſervator ſubintrat locum Ordinarii à quo quis eximitur, & illius naturam, & vices uti ſubrogatus aſſumit. ibid. n. 89.
Conſervator cum detur ad Univerſitatem cauſarum Ordinario æquiparatur juxta magis receptam opinionem. ibid. n. 90. & 91.
Conſervatores in prima inſtantia cognoſcunt de cauſis ſuorum exemptorum, eoſque agnoſcit Sanct. Congregatio, uti Ordinarios excluſivè ad Epiſcopos Ordinarios. p. 249. num. 92.
Conſervatoris datio in majorem favorem exemptorum, ſi per reſcriptum non ſubſcriptum mutari permitteretur, in majus potius eorum damnum foret, quod jus non petitur. ibid. num. 94.
In conſervatoribus vicem Ordinarii exemptorum datis, qui alium Ordinarium in ſuo loco non habeat, quique in prima inſtantia cognoſcere per-

permittuntur, verificantur verba Trident. in cap. cauſæ omnes. ibid.n.95.
Conſervatorem eligere extra Regnum prohibiti ſunt exempti, ne naturales moleſtiis tot patiantur. ibid.n.97. cum ſeqq.
De differentiis inter Conſervatores datos juxta jus commune, & modernos datos cum ampliſſimis facultatibus cognoſcendi judicialiter, & cum juriſdictione de cauſis exemptorum. p.260.n.103. remiſſivè.
De appellationibus emiſſis à Conſervatoribus exemptorum ad Sedem Apoſtolicam cognoſcit Nuncius Hiſpaniæ contra Cochier. p.291. num.37.
Conſervator magis accedit Ordinariæ juriſdictioni. ibid.n.38.
Nuncii principalis poteſtas eſt circa appellationes ab Ordinariis emiſſas, & propterea circa interpoſitas à Conſervatoribus loco Ordinariorum habitis. ibid.n.39.
Conſilium Regium. Vide *Senatus*, *Senator.*
Conſilium Supremum remittit omnes cauſas retentionis ob derogationem juris patronatus laicorum, aut Regis, & ad Cancellarias, aliaſve Audientias Regias ex l. Regni. p. 168. n. 19. & ſeqq.
Quod ita diſpoſitum ad exonerationem Supremi Conſilii in totius Regni regimine occupati. ib.n.20. & ſeqq.
Conſortes.
Conſors juris individui potitur privilegiis ſui conſortis. p.256.n.61. cum ſeqq.
Conſtitutio. Vide *Statutum*, *Lex.*
Conſtitutio 9. Julii III. non eſt in uſu in Regnis Hiſpaniæ. p.45.n.135.
Conſtitutio Pii V. de non conferendis beneficiis reſignatis conſanguineis Epiſcoporum in Hiſpania non fuit recepta, ſed ab ea ſupplicatum. ibid.n.136.
Conſtitutio Gregorii de facienda publicatione reſignationis, aut permutationis beneficiorum factæ coram Ordinario, non eſt in Hiſpania recepta. p.45.n.137.
Conſtitutio Clementis de largitione munerum Religioſis prohibita non fuit recepta. ib. num. 138.
Conſtitutio Pii IV. de profeſſione Fidei in aliquibus Religionibus non ligat, quia non recepta. ib.n.140.
Conſtitutio Greg. XIV. de immunitate Eccleſiarum in Hiſpania non fuit recepta. ibid. n.142.
Conſuetudo. Vide *Obſervantia*, *Præſcriptio.*
Conſuetudo examinandi litteras Apoſtolicas apud varias Chriſtiani Orbis Nationes viget, ſcientе & patiente Papa. p.33.n.40.
Quam non damnat Pater Enriquez, niſi ob ſuſpicionem fraudulentiæ inobedientiæ, aut niſi Rex de fide ſit ſuſpectus. ib.n.41.
Conſuetudo, & obſervantia Provinciæ attenditur ad juſtitiam actus, ſit ne licitus, aut illicitus. p.45.n.146.
Conſuetudo vetuſta, ex qua Princeps confert beneficia, tolli non debet, quando timetur ſcandalum. p.67.n.42.ſeqq.
Conſuetudinis mutatio ipſa etiam, quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat. pag.86.n.2. & ſeqq.
Conſuetudo non erit mutanda ex qua diu Princeps contulit beneficia, ne ex novitate oriatur ſcandalum. p.87.n.11.
Ex conſuetudine immemoriali competit Regi facultas tollendi violentias. p.108.n.6.
Conſuetudo non poteſt extendi de loco ad locum, nec de caſu ad caſum. ib.n.7.
Conſuetudo interpretativa non requirit præſcriptionem, ſed aliquando ita fuiſſe de facto obſervatum. ib.n.12.
Conſuetudo interpretativa legis non requirit ſcientiam Principis. ib.n.10.
Conſuetudo interpretativa dirimit omne dubium circa diſpoſitionem hominis, aut legis. ibid. num. 12.
Conſuetudine nequit fieri, quod nec pacto. p. 234.n.8. & 9.
Conſuetudo etiam injuſta excuſat. pag.326.n.42.
Etiamſi proveniat à principio injuſto. ibid. num.43.
Conſuetudines aliquot contra libertatem Eccleſiaſt. per tolerantiam Pontificum ſuſtinentur, & juſtificantur. p.50.n.174.
Contemplatio.
Contemplatione alterius facta promiſſio, iſto decedente re integra corruit, ſecus non re integra facta jam acceptatione per donatarium. p. 318.n.22. & ſeqq.
Conceſſio facta nomini contemplatione nominis; puta Imperatori, hæredi, & reſtringitur ad nomen, & eo deficiente deficit, & extinguitur. p.219.n.5. & ſeqq.
Conteſtatio litis. Vide *Litis conteſtatio.*
Continentia cauſæ. Vide *Cauſa.*
Continentia cauſæ ex quibus rationibus non dividitur, ſed coram uno judice tractari debet. p.38.n.4.
Continentia cauſæ dividi nequit. pag. 384. numero 12.
Unius cauſæ ad ſe ipſam magna eſt continentia. ibid. n.13.
Tam in principali negotio, quàm in alio ab illo originem trahente. ibid.n.14.
Contrahens, *contractus.* Vide *Obligatio.*
Quaſi Contractus, *Forus*, *Dignitas*, *Qualitas.*
Contractus poteſt dici nullus, & conditionaliter ſimul poteſt peti ejuſdem reſtitutio. pag.149. n.11. & ſeqq.
Contractus ratione fortitur quis forum, quia judex loci contractus competens dicitur. p. 215. num. 2. Vide *Forus.*
Ratione contractus quando & in quibus caſibus fortiatur quis forum, & de tota materia. p.216. num.11. Remiſſivè.
Contractus nomen fictum per contrahentes appoſitum non attenditur, ſed ejus forma, & effectus. p.235.n.24. & ſeqq.
Niſi contractus effectus nomini per contrahentes appoſito non repugnet. ibid. num. 26. cum ſeqq.
Contractu cujus ratione forum quis fortitur, ſublato, & forus etiam ſublatus intelligitur. p.268.num.51.
Contractus ratione fortitur quis forum alienum, quia de jure judex loci contractus competens dicitur. p.372.n.3.
Contractus ubi eſt à jure permiſſus inter partes principales non attenditur præjudicium inde alteri ortum incidenter, & in conſequentiam. p. 373. num. 12.
Si cum contractu celebrato in alieno foro ſimul concurrat expreſſa renunciatio proprii fori, abſolutè adquiritur juriſdictio contra contrahentem etiam ibi non repertum. p.374.n.18.
Hac tamen renuntiatione expreſſa Clericus abſque licentia ſui Epiſcopi uti non poteſt. ibid. num.19. & ſeqq.

Index Rerum,

Contractu extra Curiam Romanam celebrato, nec ibidem celebrato fortitur ejus forum nisi ibidem reperiatur contrahens, nec suppletur subscriptio requisita per expressam clerici renunciationem sine consensu Ordinarii. p. 378. n.53. & seqq.

Contrahens contemplatione unius ex officiis concurrentibus in eadem persona non influit in aliud, cujus nomine non contraxit. p. 294. n. 25. & seqq.

In contractu gesto à Papa non tanquam Papa; sed uti persona propria privata, & respectu sui patrimonii non videtur ei consentire uti Papa. p.396.n.46.

In contractu celebrato coram Papa, ipse videtur supplere omnes defectus juris positivi. ib. n. 45.

Contraria, Contradictor, Contradictio.
Vide *Tertius, Remedium.*

Contradictor legitimus admittitur ad impediendam executionem faciendam, non tamen jam factam, & re non integra comparens. p.123. n. 44.

Circa contradictores legitimos comparentes executione peracta, & re j... non integra plura noviter considerantur alibi non reperienda. p. 130.n. 108. & seqq.

Contradictor possidens non citatus quandocumque comparens reponere facit ante omnia gesta per executorem. ib.n.109.

Contradictor legitimus est quilibet originarius ad se opponendum executioni litterarum obtentarum per alienigenam ad beneficium horum Regnorum. p.131.n.118.

Item filius patrimonialis in provisione beneficii facta non patrimoniali. ibidem num. 119. & seqq.

Legitimus contradictor est quilibet vassallus pro defensione præeminentiæ, non majoriæ Regis. ibid. n.119. & seqq.

Legitimus contradictor semper est patronus laicus ad impediendam executionem beneficii impetrati absque sui consensu. p. 132. numer. 124.

Contradictor legitimus est Fiscalis Regius in iis, quæ tangunt publicum Regis, aut Regni præjudicium. ib.n.123.

Contradictor comparens post immissionem non possidens, quando legitimè comparuisse dicatur. p.133.n.129.cum seqq.

Contradictor, qui nec possidet, nec allegat causam resolutivam præcedentis executionis jam peractæ, non auditur in ejus repositione. ib. n.131.

Patronus laicus non citatus ad executionem litterarum, quandocumque comparet, dicitur legitimus contradictor tam respectu possessionis sui juris patronatus, quàm effectus resolutæ collationis, & possessionis per suam contradictionem. ibid. numer. 133. & seqq.

Remedia ad invicem contraria cumulari nequeunt. p.148.n.4.

Contraria simul stare non possunt. ibid. mero 5.

Ad propositionem unius ex contrariis sequitur remotio alterius. ibid.n.6.

Contraria allegans non auditur. ib.n.7.

Contrariæ etsi sint appellatio, & nullitatis oppositio, conditionaliter tamen simul valent proponi. ib.n.10.& seqq.

Contrarietas, & perplexitas ... ilia insurgit ex remediis conditionaliter, & disjunctivè simul intentatis. p.149.n.12.

Contrariæ an sint querelæ retentionis, & violentiæ ob non delatam appellationem ab executore emissam. p.148.n.3.& seqq.

Contraria remedia simul cumulari possunt ad diversos fines & respectus. pag.149.num.19. & seqq.

Contraria remedia ad idem cooperandum tendentia simul cumulantur. p.150.n.24.

Contraria allegare cuilibet permittitur ad sui defensionem. ib.n.25.

Contraria remedia ad idem cooperandum cumulari possunt & compatiuntur. pag. 144. num. 78.

Contrarietas in abstracto, & non in concreto, in substantia non attenditur. ib.n.79.

Privilegio communi, etsi omnes contraveniant, solus unus valet contradicere. pag.255.n.42. & seqq.

Contrariæ sententiæ ne in diversis judiciis ferantur, causæ continentia non dividenda, sed coram uno judice tractanda. pag.288.num.1. cum seqq.

Dispositio tollens contradictionem, aut impedimentum, intelligitur de impedimento præsito de facto, non de jure aperiente viam ad illud proponendum. p.325.n.34.

Contradicere de facto non dicitur, qui coram judice comparet. p.326.n.35. & seqq.

Contradictor legitimus opponens contra personas eligentium, eligendorum, aut electorum, facit ut actus extrajudiciales amittant primævam naturam extrajudicialitatis, & deinceps cognoscatur judicialiter. pag. 338. numer. 5.

Contradictoris legitimi exceptiones oppositæ contra electionem capituli requirunt judicialem cognitionem de quibus solus Prælatus cognoscit in prima instantia. pag. 339. num. 15.

Contradictor legitimus comparens coram executore litterarum super beneficio reservato in via Ordinaria audiri debet. pag. 460. numer. 54.

Nisi & contra ipsum commissio veniat subscripta, p.461.n.55. & seqq.

Contradictor legitimus si compareat, executor gratiæ non extrajudicialiter, sed judicialiter tenetur procedere. pag. 463. num. 79. & sequentibus.

Contradictor legitimus non possidens comparens re integra coram ordinario, cui Senatus remisit litteras ad immittendum, impedit immissionem, & in via Ordinaria per Ordinarium erit audiendus. p.464.n.87.

Maximè litteris habentibus clausulam citatis citandis, aut amoto illicito detentore. ibidem num. 88.

Legitimi contradictoris comparentis ad impediendam immissionem gratiæ, causa Ordinario remittenda Ordinaria via tractanda. ibid. n. 90.

Contradictor legitimus re integra comparens, possessione vacante, impedit immissionem, qui si non audiatur, appellat, & causat attentata. ibid.n.93.

Contradictor legitimus dicitur habens titulum coloratum, dummodo suum titulum coram executore gratiæ producat, licitè appellat, & causat attentata, secus si non produxerit. ib. n. 94. & 95.

Prælatus ante institutionem est legitimus contradictor

tradictor ad impediendam immissionem provisi Apostol. p.465.n.96.

Contradictor legitimus est capitulum licèt non possideat, ratione articuli puritatis sanguinis ad impediendam immissionem provisi Apost. ib. num. 97.

Resignans quando dicatur legitimus contradictor ad impediendam immissionem resignatarii. ib.n.98.

Legitimus contradictor non possidens legitimo tempore comparere dicitur etiam post immissionem, quando ea fuit ex aliquo capite nulla. p.466.n.105.

Legitimus contradictor comparens coram Ordinario (cui litterarum pro immittendo provisio fit per Senatum remissio) debet in via Ordinaria audiri sicuti jure communi attento poterat executor. ib.n.104.

Contradictor legitimus est provisus ab Ordinario ad impediendam immissionem provisi Apostolici ex causa reservationis, quando ista non est notoria, sed obscura, & dubia. pag. 467. num. 120. cum seqq. Cætera require *provisus*.

Contradictor ab alio fonte, nempe ab alio testatore admittitur in immissione, l. final. C. de edicto Divi Adriani tollen. p. 471. num. 161. & seqq.

Contradictor legitimus possidens impedit immissionem executivam litterarum, qui in via Ordinaria est audiendus. ibid. nu. 164. & 165.

Ad impediendam litterarum immissionem pariter judicatur regulariter legitimus contradictor cum solo titulo, ac contradictor cum possessione, nam cum utroque via Ordinaria est agendum. ib.n.172. & seqq.

Et uterque contradictor debet coram executore litterarum suum titulum producere, quem si non produxerit, non impedit immissionem. ib. n.174. & seqq.

Contradictor possidens debet perquiri per executorem, & citari, aliàs executio erit nulla & attentata. ibid.n.176.

Contradictor possidens non citatus quandocumque compareat etiam re non integra, debet audiri, repositis ante omnia immissione jam facta. ibid.n.177.

Contradictori possessori non audito, aut non citato per executorem datur manutentio. ib. num. 178.

Contradictor simplex cum titulo absque possessione debet comparere re integra, ante actualem immissionem, licet post decretum. p.472. num. 183.

Contradictor legitimus non dicitur provisus ab Ordinario super beneficio reservato, quando non possidet. ib.n.184.

Sibi contradicere in injustis Principes justi patiuntur. p.164.n.71.& seqq.

Contraria sunt facere rem judicatam suam, & impugnare sententiam. p.286.n.74.

Copia, Vide *Commissio*, *Citatio*.

Copiæ simplici fidem adhibet Rota in odium recurrentis ad Concil. Regis. p. 323. num. 7. & seqq. 10.

Copia simplex litterarum carens citatione, nec dicitur de actis, nec fidem prorsus facit. p.369. num. 93.

Creditor. Vide *Fortis*, *Debitor*, *Executoriales*.

Creditor, cui res data in solutum fuit evicta, non potest primæva actione agere per adjudicationem jam extincta, sed alia nova agere debet. p.314.n.20.

Creditore condemnato; an executoriales dirigantur in ejus debitorem obligatum ex guarentigia, vel sine illa, vel an ejus causa sit per Senatum Ordinario remittenda. pag.380. n.2. cum seqq.

Cultus Divinus.

Cultum Divinum debet Princeps speciali studio tueri. p.8.n.49.& seqq.

Litteræ suppressionis, aut unionis, cum extinctione beneficiorum ob diminutionem Cultus Divini, aliaque damna retinentur in Senatu. p.112.n.51.

Nihil præstantius conservationi Regnorum; quàm vigilantia in Cultus Divini, & Status Ecclesiastici tuitione, qua nititur stabilimentum omnium rerum publicarum. p.188. n.17. & seqq.

Cumulari. Vide *Concurrere*, *Contraria*, *Remedium*.

Cumulari an possint simul, & in eodem libello proponi querela retentionis, & querela violentiæ ob non delatam appellationem ab executore litterarum, & quando conditionaliter, seu alternativè. pag.148. à num.1. cum seqq.

Retentionis, & violentiæ ob non delatam appellationem querelæ simul cumulari possunt etiam non conditionaliter, si jam facta fuerit litterarum executio. p. 159. n.18. & de ratione num. seqq.

Cumulantur simul contraria remedia tendentia ad idem cooperandum. p.160.n.24.

Ubi duo remedia retentionis, & violentiæ ob negatam delationem appellationis ab executore litterarum emissæ simul cumulantur, variis modis decreta in Senatu concipiuntur. p. 181. n. 67.

Cumulatis simul violentia executoris ob non delatam appellationem, & remissione ad Ordinarium petita juxta Trident. primam illi conservans instantiam, an Cancellariæ cognoscere possint. ibid.n.68. & seqq.

Cumulato utroque remedio remissionis ad Ordinarium, & violentiæ ob negatam delationem appellationi ab executore emissæ diversimodè discernunt Cancellariæ; & quomodo. 182. à n. 69. & seqq.

Curator. Vide *Absens*.

Curatorem potest liti dare judex laicus clerico minori coram se litiganti, si è converso judex Ecclesiasticus. p.216.n.22.

Curia, *Curialis*. Vide *Obligatus*.

Curiales Apostolici si recognovissent finem; & prætextum Regis in hac Bullarum retentione, non ægre ferrent eandem. pag. 61. num. 45.

Ad Curiam recurrens pro impetranda commissione in prima instantia alteri super causa ad eam legitimè non devolutam, ad Ordinarium remittendus erit. p.198.n.22.

Curiales astuti ad movendum Sanctissimum, ut commissionem subscribat, ad subterfugiendam vigilantiam Regis in protectione Trident. semper fingunt causam jactationis. p. 269. n.74.

De Curialium circumstantiis dolendum affectantium jactationis causam, ut miserrimi litigantes à suis domiciliis extrahantur. ibidem numer. 75.

Index Rerum,

D

Damnum. Vide *Præjudicium*, *Respublica*, *Rex Retentio*, *Complicatio.*

Damnum allatum per litteras Pontificales Reipublicæ non aliter perciperetur à Sede Apostol. quàm per delationem, & examen omnibus numeris absolutum, & relationem factam Papæ per Senatum. p.56.n.4.

Damnum majus ubi timetur executione litterarum, quàm ex dilatione, suspendi debet. p.58. num. 20.

Damnum magnum, aut scandalum si oriatur ex litteris Papæ, peccat obediens. p. 59. numer. 24.

In litteris, ex quibus damnum publicum resultat, deficit intentio Papæ. ib.n.29.

Damnum notabile, aut scandalum ubi timetur ex litterarum executione, retentio locum habet, etsi ipsæ sint mero jure validæ. pag. 35. num. 56.

Principi asserenti timorem damni, aut scandali omninò standum. ib.n.58. & seqq.

Damnum Regis, & Regni ad invicem compatiuntur, cùm unum faciant indivisibile corpus. p.78.n.1. & seqq.

Damnum publicæ utilitatis, nempe Regni, aut Regis, justa causa est ad Bullarum retentionem. p.82.n.34. & seqq.

Damnum, seu utilitas Regni, aut Regis ad invicem convertuntur, quia non dabimus damnum Regni, quin vergat in damnum Regis. ibid.n.42. & seqq.

Damnum Reipublicæ Ecclesiasticæ, aut temporalis legitimam esse causam retentionis litterarum in Senatu; omnes ferè firmant Doctores de hac retentione tractantes. ib. n. 45. & seqq.

In damno publicæ utilitatis, non in subreptione consistit facultas data à jure ad supersedendum in executione litterarum etsi validæ sint mero jure. p.100.n.12. & seqq.

Damnum publicum oritur ex derogatione juris patronatus laicorum. pag. 103. num. 30. & seqq.

Damnum notabile sequeretur, si litteræ justitiæ non subscriptæ in prima instantia, impetranti traderentur, cum furtivè illis posset uti, & reproductis in Rota contra recurrentem procederetur in Rota per judicium contradictarum. p. 365. num. 48. cum multis seqq.

In damnum Regis concedentis alicui immunitatem à solutione cedit exemptio, non in damnum Regni concedentis certam summam. p. 96. à n. 55.

Data, Datarius. Vide *Supplicatio, Subscriptio.*

Supplicationes omnes quæ per datarium expediuntur, subscribuntur propria manu Sanctissimi. p.388.n.2. & seqq.

Datario porrigitur supplicatio, & revidetur à quibusdam, qua apponitur summari contentorum referendum Sanctissimo per datarium tempore subscriptionis. ibid.num.4.

Datæ gratiæ non attenditur, sed expeditio litterarum, ubi utraque data concurrit ad aliquem effectum inter aliquos. ibid.n.12.

Per Datarium quando, & quomodo expediuntur supplicationes super avocatione causarum in prima instantia, & quomodo rationabilis causa requisita comprobanda. pag.392. num. 46.

Jurisdictio licet adquiratur à tempore datæ, ad ejus tamen exercitium requiruntur litteræ, & earum præsentatio Delegato. p.393.n.66. & seqq.

Debitum, Debitor. Vide *Obligatio, Contractus, Locus, Auditor Cameræ.*

Si debitor debitoris per executoriales condemnati laicus fit, declaratur vim fieri, & illius causa competenti laico sæculari remittitur. p. 380. n. 6.

Debitor debitoris condemnati non adstrictus guarentigia prius debet coram suo judice ordinario conveniri, & condemnari, antequam in eam dirigantur executoriales contra suum creditorem expeditæ. ib. n. 7.

Singularia jura ad idem adducuntur. ibid.n.8.9. 10. & seqq.

Deceptus, Decipi. Vide *Securitas, Rex.*

Decipi nemo debet Principis authoritate, nec calumnia ex ea capi valet. pag. 327. num. 49. & seqq.

Nemo litteris Principis, aut verbis confidens decipi debet. ib. n. 59. & seqq.

Deceptus sub Regis securo in pristinum statum reponendus, ut liberè jus suum consequatur. p.328.n.62.

Decima, Redecima.

Jus percipiendi decimas Regi concessas à Sede Apostolica ipsius Regalia est. p.15.n.141.

Et de iis decimis, seu tertiis cognoscit Rex. ib. num. 142.

Sive tractetur de jure harum decimarum, sive de facto. ibid.n.143. & seqq.

Ob scandalum vitandum Ecclesia patitur decimas non solvi in Provinciis in quibus solvi non consueverunt. p.88.n.15.

Litteræ Apostolicæ retinentur continentes novitatem circa decimas. p.89.num.35.

Redecimæ litteræ ad Senatum deferuntur. p.111. n.38. & 39.

In terris recuperatis à manibus Maurorum statum subintrat privilegium decimarum Regi Hispaniæ concessum ab Urbano II. sæpè canonizatum per Rotam. p.368.n.41.

In decimis Regibus applicatis per Papam, cessat juris communis dispositio. ib.n.42.

Decimæ laicis concessæ ante Concilium Lateranense in feudum reversæ ad Ecclesiam recuperant libertatem, & nequeunt iterum infeudari laicis. p.359.n.45.

Declaratio. Vide *Interpretatio.*

Pro declaratione, & interpretatione dubiorum Concil. Trid. recurrendum ad Sedem apost. p.193.n.1.

Declarare dubiam dispositionem ejus est cujus est condere. ib.n.2.

Declaratio legum, & statutorum, aut Principis privilegiorum spectat ad Principem. ibid. num. 3.

Concilium convocare ad cujuslibet dubii sui declarationem foret penè impossibile, & semper durissimum, ob quod declarationem reservavit Papæ. ib. n.4.

Declarationem dispositionis suæ potest quis alteri committere. ibid.n.5.

Declarationi alteri commissæ super eo, quod sibi secretò dixerat committens, an sit standum; remissivè. ib.n.6.

Ad declaranda dubia Concil. Trident. Pontifex

creas

creavit particularem Cardinalium Congregationem. ibid.n.7. & ſeqq.
Declaratio Concil. Trid. iſtius redditur diſpoſitio, & ut talis venerandi, & obſervanda. p. 194. n.12. & ſeqq.
Declaratio nihil de novo inducit, nec novum actum, aut diverſum facit, ſed qualis fuerit præcedens, demonſtrat. ibid.n.15.
Declaratio alicui commiſſa perinde habetur, ac ſi à committente fuerit ſimul à principio facta cum diſpoſitione. ibid. n.16.
Declaratio ineſt diſpoſitioni declaratæ. ibid.numero 18.
Diſpoſitio declarata retinet ſuam primævam naturam. ibid.n.17.
Declaratio retrotrahitur ad tempus principalis diſpoſitionis. ibid.n.19.
Declaratio cenſetur dimanata eodem tempore à principio cum diſpoſitione principali. ib.n.20. & ſeqq.
Rex evigilare debet ne Prælati ex ſua abſona declaratione, & interpretatione Concilii ſubditos lædant. p.195.n.22. cum ſeqq.
Ubi refertur Bulla Pii IV.
Declarandi, aut interpretandi data facultas expirat ex prima declaratione. pag. 274. numero 23.
Incertitudo, quæ ex futuro eventu, vel per factum, aut declarationem alterius certa redditur, in qualibet diſpoſitione admittitur. p.141. num. 45.
A Concilio Trident. quod claris verbis diſcernit reſcriptum avocatorum ſubſcribendum, non eſt facile recedendum per declarationes, de quarum fide non conſtat, contrarium dicentes. p.415.n.18.
S. Congregatio Cardinalium facultatem habet à Papa declarandi & interpretandi dubia & ambigua Concil. Trid. p.416.n.19.
Declarandi facultatem qui habet, ea caret in re clara, non dubia, nec ambigua. ib. n.21.
Declaratio non cadit ſuper verbis claris, cum declaratione non egeant. ib.d.n.22.
Declaratio, quæ verbis diſpoſitionis declaratæ repugnat in nullo actu admittitur, cùm potiùs peremptio, deſtructio, & alteratio ſubjecti dicatur. ibid.n.23.
Per declarationem quando mutatur, aut alteratur ſubjectum, non declaratio, ſed nova diſpoſitio dicitur. ibid.n.24.
Declarationes Cardinal. Congregat.
Declarationes S. Congregationis Cardinalium ſunt deciſivæ vim legis habentes utpote latæ commiſſione Papæ à perſonis habentibus à Principe facultatem reſpondendi. pag.193. num. 7. & 8.
Declarationes Cardinalium, quia authoritate, & ſolemnitate muniri debeant, ut illis fides detur. p.195.n.28.
Declarationes S. Congregationis eandem vim habent, ac ſi ab ipſo Papa immediatè dimanaſſent. p.194.n.10.
Uti pluries eadem dixit Congregatio. ibid.
Declarationes Sacræ Congregationis non egent publicatione cum fiant in declaratione legis jam publicatæ. ibid. n.11. & ſeqq.
Declarationes Sacræ Congregation. Rotæ non licet infirmare, ſed obſervare. ibid.n.13.
Cum declarationibus S. Congregation. menſuranda eſt protectio Concil. Trident. ibid. numero 14.
Declaratio Concilii nihil aliud eſt, quàm ipſummet Concilium declaratum ad effectum protectionis Regis. p.195.n.21.
Declaratio S. Congreg. ſingularis refertur, qua dicitur de conſenſu ſolius Epiſcopi non poſſe cauſam in Curiam introduci, niſi partes etiam conſentiant. p.200. n.8. & ſeqq.
Quod iterum declaravit eadem S. Congregat. ib. n.13. & 14.
Declarationes Sacræ Congregation. referuntur, quibus expreſsè deciditur inſtantiam Ordinarii præſervatam in cap. cauſæ omnes, intelligi etiam de Decano, Archidiac. & aliorum inferiorum ordinariam habentium jurisdictionem, ex immemoriali. pag. 206. numero 49.
Doctores plures teſtantes dict. declaration. ib. referuntur. ibid.n.50.
Eaſque ſemper canonizavit Rota ibid.n.51.
Declaratio Sacræ Congregat. adducitur, ut inferior Prælatus habens jurisdictionem in ſua Collegiata Eccleſia, aut Collegio, non comprehendatur in cap. cauſæ omnes, præſervante primam inſtantiam Ordinariis. ib. num.55.
Declarationes S. Congreg. referuntur dicentes lite vertente inter Ordinarium, & ſubditum, negotium eſſe committendum viciniori. p.209. num. 11.
Quæ videntur procedere ubi lis vertitur ſuper re principi aliter pertinente ad Ordinarium collitigantem non ad ſuam Eccleſiam, cùm eo caſu poſſit eſſe judex. p. 210. numer. 12. cum ſeqq.
Declarationes S. Congreg. plures recenſentur, quod Epiſcopus in iis in quibus eſſe poteſt judex, quæ non ſpectant ad ſui, vel ſuorum principale commodum, poſſit etiam convocare capitulum. ib. n.19.
Declaratio ampliſſima, & ſingularis & Congregat. refertur circa competentias inter Ordinarios, & ſuperiores in admittend s appellationibus in prima inſtantia. p. 213. num. 4. & ſeqq.
Declaratio S. Congreg. refertur, dicens jure per appellationem ab actu extrajudiciali recedi ab Ordinario in prima inſtantia. p. 214. n. 10. & 11.
Declaratio S. Congreg. refertur, qua dicitur ratione contractus fortiri quem forum alienum, etiam in prima inſtantia non obſtante Trid. p.215.n.5.
Declaratio S. Congreg. qua dicitur nullitatem profeſſionis infra biennium terminandam. p. 223. num. 5.
Declaratio S. Congreg. quod ſi lis non ſit dilata ob negligentiam Ordinarii, ſeu partis, ſed ob gravitatem cauſæ, nequeunt partes ſuperiorem adire in prima inſtantia. ibid. num. 6. cum ſeqq.
Declarationes S. Congregat. recenſentur, ut ſubſcriptio Papæ non requiratur in commiſſionibus miſſis ad partes, ſed ſufficiat quod apponatur in ſupplicatione, qua commiſſiones petuntur. pag.22. num.44. & 45. Vide cap. 30. §. 5.
Congregatio pluries declaravit poſſe liberè expediri commiſſiones in prima inſtantia cuilibet Delegato; in beneficiis reſervatis, cum non percutiatur Trid. diſpoſitio. pag.244. num.1. cum ſeqq.
S. Congregatio pluries declaravit conſervatorias regularium, & univerſitatum non eſſe ſublatas per cap. cauſæ omnes, imò cauſas ple-

plenariam cognitionem requirentes esse per conservatores cognoscendas in prima instantia. pag. 251. num. 3. & seqq. & pag. 252. nu. 10. & 11.

Sacr. Congregat. declaravit, cap. causæ omnes, circa causas infra biennium terminandas non comprehendi conservatores. ibidem. num. 12.

Declarationes S. Congreg. non procedunt quando super jurisdictione prætensa per inferiorem Episcopo simul cum immemoriali allegatur privilegium. p. 299. num. 23. cum seqq. & à num. 15.

S. Congregatio censuit Concil. in c. causæ omnes, §. ad hæc non comprehendere casus per sententias decisos. p. 302. n. 2. & p. 329. n. 58. & seqq.

Declarat S. Congregat. quod Concil. ubi non derogat sententiis, non comprehendit casus per eas decisos. p. 303. n. 7. & 8.

Duæ declarationes S. Congregat. recensentur, quibus dicitur à gravamine extrajudicialiter illato per Ordinariam relationem emittendam ad ejus superiorem non obstante Trident. p. 357. n. 23.

Declarat. S. Congreg. referuntur dicentes à visitatione Episcopi facta tanquam Sedis Apostol. Delegati juxta Tridentin. ad Metropolitanum appellandum fore. ibidem num. 27. & seqq.

Declaravit S. Congregatio per solam subscriptionem appositam in supplicatione satisfactum esse Concil. Trid. ita ut commissiones ad partes missæ non egeant subscriptione. p. 400. n. 8. & seqq. Vide cap. 30. §. 5.

Sacra Congregatio declaravit formam juris, & Trident. inhibitionibus expediendis servandam etiam in appellationibus ad Roman. Curiam devolutis. p. 420. n. 14.

Supplicatio subscripta manu Sanctissimi exhibita in Senatu tunc probat avocationem in prima instantia supposita fide, & vera existentia declarationum Cardinal. p. 413. n. 1.

Declarationes Cardinalium asserentes sufficere supplicationem subscriptam, ut avocatio verè probetur referuntur. ibid. n. 2.

Declarationibus Cardinalium impressis non authentice Urbanus VIII. fidem abstulit. p. 414. num. 4.

S. Congregation. indic's decretum refertur fide exuens declarationes, de quarum veritate authentico testimonio non constat. ibid. numer. 6.

Declarationibus Cardinal. quæ authenticæ non apparent, Doctores passim fidem abnegant. ibid.

Declarationes assertæ quibus dicitur sufficere supplicationem, qua petitur avocatio in prima instantia subscriptam ex multis suppositam ostenduntur. ibid. n. 7. & seqq.

Declarationes S. Congreg. authenticas semper Senatus Regius amplectitur in casibus occurrentibus. ibid. n. 8.

Declarationibus assertis dictantibus per subscriptionem apponendam in sola supplicatione satisfieri formæ Trid. uti non authenticis Senatus fidem negat. ibid n. 9.

A Concilio Trident. quod claris verbis discernit, rescriptum avocatori non subscribendum, non est facilè recedendum per declarationes, de quarum fide non constat contrarium dicentes. p. 415. n. 18.

Declaratio quod per supplicationem subscriptam satisfiat formæ Trid. evidenter ejusdem verbis incongruit. p. 416. n. 27.

Declaratoria. Vide *Cedulones, Excommunicatio, Censuræ.*

Litteræ de dimittendo, vel comparendo intimatæ reproducuntur in Curia ubi ob non paritionem intra terminum fertur declaratoria censurarum in contumaciam. pag. 345. num. 2.

Declaratoria censurarum si ob metum, & potentiam excommunicati nequit intimari personaliter in loco publico, solemniter publicatur. ibid. n. 3.

Declaratoriam incursus censurarum monitio præcedens de necessitate requiritur ad ejus validitatem. p. 346. n. 11. 16. & seqq.

Declaratoria est nulla non servatis terminis servandis ad docendum se paruisse litteris Apostol. & monitorialibus. ibid. n. 13.

Declaratoriam incursus censurarum, & publicam denunciationem per cedulones, seu aliter monitio præcedere debet; & de praxi. ibid. n. 14.

Declaratorias litteras, aliàsve quaslibet ab Auditore Cameræ expeditas contra obligatum Romæ, vel extra eam, degentem tamen in partibus Senatus retinet, & causam remittit Ordinario. p. 378. n. 55. & seqq.

Declaratorias litteras expeditas ab Auditore Cameræ contra laicum in forma Cameræ obligatum, & specialiter submissum suæ jurisdictioni retinet Senatus, & causam remittit judici laico competenti declarando vim fieri. ibid. n. 59.

Declinatoria. Vide *Exceptio, Incompetens. Competentia.*

Declinatoria opposita, & rejecta acquiescente parte, judicium, & sententia tenet. pag. 303. num. 10.

Quod procedit quando aliàs judex habet jurisdictionem licèt per declinatoriam elidibilem. ibid. n. 11. & seqq.

Declinatoria opposita, super qua declaratur, & acquiescit gravatus, facit judicem competentem, quando solius partis sufficit consensus, non quando alterius simul est necessarius. p. 310. n. 62.

Decretum, Irritans. Vide *Clausula, Nullitas.*

In cap. causæ omnes, Concil. Tridentin. non solum reperitur decretum irritans tacitum, sed etiam expressum. pag. 304. numer. 25. & sequentib.

Verba (nullius sit momenti) vel aliter annullativa inducunt decretum irritans expressum. ibid. n. 27.

Decretum irritans tollit vires sententiæ, ac ejus executionem. ibid. n. 30.

Decretum irritans afficit titulum & possessionem. p. 468. n. 126.

Decretum irritans nihil operatur, cum clarè non apparet dispositionem, qua est appositum, latrare, sed interim possessor manutenetur. ibid. n. 127. & 128.

Decretum irritans in reservatione appositum nihil operatur anteaquam appareat clarè, beneficium esse reservatum. ibid. n. 129.

Decretum irritans tunc inficit possessionem, & titulum quando intrat constitutio, cui adhæret. ibid. n. 130.

Decretum irritans non operatur, nisi clarè pateat, beneficium sub regula reservatoria com-

pre-

prehendi. ibid. n. 131.
Decretum irritum in privilegiis tanquam acceſſorium nihil operatur, niſi clarè conſtet, privilegium intrare. ib. n. 132.
Decretum irritans appoſitum in conſtitutione Gregoriana de publicandis reſignationibus non intrat dum non fuerit doctum de non publicatione. ibid. n. 133.
Nec impedit manutentionem. ibid.
Decretum irritans tunc inficit poſſeſſionem, ſi certum ſit intrare, non quando eſt dubium, quia tunc manutentionem nec impedit dandam virtute detentionis. ibid. num. 134. & ſeqq.
Decretum irritans inficit poſſeſſionem juris, non facti, cujus virtute datur manutentio. ibid. n. 136. & 137.
Decretum irritans tunc intrat, quando eſt juſtificata gratia ejus, qui de illo opponit, alioquin ſufficit Reo poſſeſſori excludere Actorem per non jus ſuum. p. 469. n. 138.
Decretum. Vide *Senatus. Retentio. Favor.*
Decretum retentionis Bullarum, quod tendit in futurum, in executione jam facta verificari, aut adimpleri nequit. p. 119. numero 15. & ſeqq.
Contra decretum retentionis, & ejus verba ire videtur, qui Bullarum virtute quotidie utitur poſſeſſione, & ei inſiſtit. pag. 121. num. 30. & ſeqq.
Decretum retentionis Senatus exequi directè non poteſt in repoſitione executionis litterarum jam factæ. ibid. n. 33.
Decreti retentionis poteſtas ſub finibus ſuperſedendi, & impediendi executionem litterarum faciendam includitur non tranſgrediendis. p. 122. n. 41.
Mirabilia jura ponderantur in propoſito. ibid.
Decreti Senatus fines excedere non licet. p. 123. num. 42.
Decretum violentiæ, vim fieri quantumvis protervè judex Eccleſiaſticus nolit adimplere, & reponere, nunquam Senatus per ſe reponit. p. 124. n. 61.
Decreto retentionis obtento in Senatu poſt factam jam litterarum executionem compareat oppreſſus coram executore, & deducens cauſam eandem, quæ Senatum movit ad retinendum, petat repoſitionem, & à negata, vel non facta per executorem appellet, & querela violentiæ pro delatione, & repoſitione ſtatur in Senatu. p. 128. n. 90. & ſeqq.
Repoſitione facta per executorem virtute decreti violentiæ ſubintrat executio decreti retentionis poſt executionem litterarum obtenti. ibid. n. 91. & 92. & ſeqq.
Decretum retentionis exhibitum coram executore litterarum rectè probat cauſam legitimam, qua contradictor petit repoſitionem executionis earum ante recurſum peractæ. p. 134. n. 136. & ſeqq.
Decretum ſuper retentione dumtaxat profertur, quando ex actis utriuſque remedii ſimul intentati apparet juſtam retinendi cauſam, ac etiam vim feciſſe executorem non deferentem appellationi. p. 139. n. 15.
Et quid quando injuſta cauſa retentionis fuit inventa in Senatu. ibid. n. 16.
Si ſuper utriuſque remedii actis appareat abeſſe cauſam legitimam retentionis atque querelam violentiæ perperam propoſitam, ſuper utroque decernit Senatus negativè. ibid. n. 17.
Si ex actis utriuſque querelæ jam executio litterarum peracta appareat utrumque remedium legitimè intentatum, ſuper utroque decernit Senatus affirmativè, litteras retinendas, & executorem deferre teneri, & reponere attentata. p. 150. n. 26.
Si ex actis reperiat Senatus juſtam cauſam retentionis, & vim non fieri denegata appellatione, conſultius erit, decernere tantùm ſuper retentione, omiſſa declaratione ſuper violentia, & de efficaci ratione. ibid. n. 27.
Decretum violentiæ quomodolibet conceptum ſive affirmativè, ſive negativè, ſemper eſt præjudiciale executioni decreti retentionis, quando ab utraque parte utrumque intentatur remedium. ib. n. 30. & 31.
Per decretum retentionis affirmativum totaliter excluditur decretum violentiæ negativum, ſcilicet vim non facere executorem. ib. n. 32.
Si per inſpectionem actorum utriuſque remedii ab utraque parte intentati reperiatur rationi locum fore, ſuper ea decernit Senatus, nihil tamen ſuper articulo violentiæ, & quare. p. 151. num. 36.
Ab utraque parte intentatis remediis retentionis, & violentiæ, ſi retentio legitima non reperitur, denegatur, & ſi juſta reperiatur violentiæ querela, decernit Senatus vim facere executorem. ib. n. 37.
Super ſimultaneis remediis violentiæ, & retentionis non eſt neceſſarium ſimultaneum decretum, ſed ſingula decreta pro ſingulis remediis ſeparatim ſufficiunt. ibid. n. 38.
Flores de Mena, & Auguſtinus Barboſa cautè legendi dicentes, quod ſi à judicibus Apoſtoli appelletur, eo quod procedunt in prima inſtantia, dari in Cancellaria decretum vim fieri cum cauſæ remiſſione ad Ordinarium. p. 170. n. 50. cum ſeqq.
Decreto violentiæ (de conocer, y proceder) an uti queant Cancellariæ ultra Conſilium Supremum. p. 171. n. 56.
Decretorum retentionis formulæ. p. 181. n. 56. & ſeqq.
Cauſa retinendi ſi reperiatur legitima diverſimodè dantur in Senatu decreta juxta caſuum varietatem. ibid. n. 57.
Nam alii pertinent ad retentionem litterarum, alii ad remiſſionem Ordinario, & de utrorumque decretorum conceptione. ibid. n. 58.
Decretum quomodo concipiendum, orta competentia inter Ordinarium certantem cauſam in prima inſtantia ſibi pertinere, & Nuncium, Archiepiſcopùmve. ib. n. 59.
Decreto (de conocer, y proceder,) dumtaxat utitur Senatus Supremus, cujus eſt privativa cognitio ſuper executione Concil. Trid. ibid. num. 60.
Et de ratione hujus conceptionis decreti. ibid. num. 61.
Decreto (de conocer, y proceder) in violentia judicis Eccleſiaſtici cognoſcentis de Reo laico, & re merè profana omnia tribunalia Regia indiſtinctè utuntur. ibid. n. 62.
Decreto (de conocer, y proceder) in competentia orta inter Ordinarium, & Superiorem ſuper prima inſtantia Ordinario reſervata per Trid. Cancellariæ nequeunt uti. ibid. num. 64. & ſeqq.
Error aliquorum putantium in Audientiis Regiis uti poſſe decreto (en conocer, y proceder) ſuper quocumque genere competentiæ, ad-

Index Rerum,

adnotatur. ibid. n. 66

Decreta variis modis concipiuntur in Senatu, quando duo remedia retentionis, & violentiæ ob non delatam appellationem emissam ab executore litterarum simul cumulantur. ibid. n. 67.

Cumulato utroque remedio remissionis ad Ordinarium, & violentiæ ob negatam delationem, appellationi emissæ ab executore, diversimodè decernunt Cancellariæ. p. 182. numero 69. & seqq.

Nam si reperiant vim fecisse executorem, ita decernunt ut deferat & reponat, & articulum remissionis ad Ordinarium remittunt ad Supremum Consilium terminandum, & de ratione. ibid. n. 70. & 71.

Si autem vim non facere executorem reperierint, super utroque remedio cumulato subsistendum, utrumque remittendo ad Consilium Supremum. ibid. n. 72.

Flores de Mena, & Barbosa cautè legendi erga conceptionem decreti in contraventione Concil. Trid. p. 198. n. 25.

Decretum Senatus refertur inter impressa 66. quo exempti prohibentur eligere conservatorem extra Regnum. p. 259. n. 97.

Decreto Senatus prohibetur naturales impetrare commissiones judicibus extra Regnum degentibus, & in Senatu datur provisio ordinaria, ut afferant judicem in Regno. ibid. n. 98. & seqq.

Cum hoc decreto Senatus consonat Ordinatio Lusitana. p. 260. n. 100.

Decretum Senatus, 25. in ordine, anni 1562. ad litteram refertur, quo Episcopis Aragoniæ habentibus loca sibi subjecta in Castella ordinatum fuit, ut in illis creent judices ad evitanda maxima inconvenientia. ibid. num. 101. & seqq.

Decretum judicis in alienatione tutoris, citatio, & similia tanquam solemnitates intrinsecæ non præsumuntur. p. 400. n. 17.

Duo decreta referuntur Senatus circa minorem orbatam litigantem in causa matrimoniali non patiens deferri appellationi ad Curiam Romanam interponi, sed ad Nuntium. pag. 423. num. 1.

Decretum Senatus quo litteræ merentes sui natura executionem remittuntur Ordinario, nec immutat, nec potest naturam privilegiatam, ac ideò executivè procedere debet Ordinarius. p. 460. n. 48.

Litterarum executionem jam peractam Senatus virtute decreti retentionis per se ipsum reponere nequit. p. 137. num. 1.

Per decretum violentiæ executorem vim facere, & reponere, intimatum executori, & facta repositione, decretum retentionis plenum consequitur effectum. ib. n. 2.

Judex successor in jurisdictione omnino tenetur adimplere Regium decretum violentiæ, etiam suo antecessori directum. ibid. n. 4.

Superstes ut successori in causa tenetur adimplere decretum Senatus (de otorgar, y reponer) etiam directum suo antecessori mortuo, vel absenti. p. 158. n. 8.

Qui si reponere recuset, secunda jussio per Senatum expeditur in ipsum. ibid. n. 9.

Si plures sint superstites executores nominati, qui eorum adimplere teneatur decretum Regium violentiæ. ib. n. 10. & seqq.

Mortuo, vel extra Regnum absente executore, qui vim intulit, decretum violentiæ cuilibet ex superstitibus intimari potest, sive à vim patiente, sive ab impetrante, & is tenetur reponere. p. 141. n. 33.

Ut idem Regium decretum retentionis suum consequatur effectum impeditur per executionem litterarum peractam. ibid. n. 34.

Superstite executore (cui decretum Regium fuit intimatum) recusante reponere, secunda jussio per Senatum erit expedienda. ibid. n. 35.

Mortuo, vel absente executore, qui vim intulit, decretum violentiæ etiam ei directum comprehendit unum ex superstitibus, cui fuerit intimatum. ibid. n. 39.

Potest etiam concipi specificè, complemento directo ad unum ex superstitibus, cui fuerit intimatum. ibid. n. 40. & 41.

Decretum violentiæ decretum ad unum ex superstitibus, cui intimetur, non continet incertitudinem considerabilem, cum facilè ex intimatione ad specificam certitudinem reducatur. ibid. n. 41.

Si in decreto violentiæ Senatus non fecerit mentionem judicis superstitis, poterit seorsum in alio decreto id continente tollendæ dubitationis gratia. p. 142. n. 50.

Decretum violentiæ etiam directum judici mortuo, vel absenti, qui vim intulit, & etiam non facta mentione superstitis semper huic intimatum adstringitur. ibid. n. 51.

Inter decreta retinendi litteras, & remissiones ad Ordinarium ad finem reponendi nulla repugnantia reperitur, nisi in sonitu verborum, cùm in fine, & effectu conveniant. pag. 144. num. 76.

S. Congregat. Judicis decretum refertur fide exuens declarationes, de quarum virtute authentico testimonio non constat. Pag. 414. num. 6.

Decretum Regium prohibens Senatui, & cæteris Cancellariis cognoscere per viam violentiæ de causis quomodolibet tangentibus Tribunal S. Inquisitionis, refertur ad litteram. p. 434. n. 14.

Regis immediata persona an comprehendatur in suo decreto prohibitivo causarum tangentium S. Inquisitionem, & an possit quasibet litteras hujus generis retinere, justa existente causa. p. 435. n. 17. & seqq.

In decreto Regio prohibente causas S. Inquisitionis ad Senatum trahi per viam violentiæ excepta reperitur ipsa Regis persona. pag. 437. num. 35.

Cui non adaptatur ratio prohibitionis. ibidem num. 36.

Decretum etiam prohibitivum, & abdicativum harum causarum postmodum emanavit anno 1553. p. 439. n. 44.

Defectus. Vide *Jurisdictio, Commissio, Clausula, Nullitas.*

Defectus intentionis, vel facti annullat litteras Apostolicas. p. 59. n. 29.

Defectus intentionis Papæ, & subreptio æquiparantur. p. 60. n. 32.

De defectu intentionis Papæ, qui latè tradent. ibid. n. 36. remissivè.

Defectus, & facti exceptio non censetur exclusa ab statuto requirente omnes exceptiones. ibid. n. 37. & seqq.

Defectus intentionis, vel facti non tam est exceptio, quàm defensio. ibid. n. 39. & seqq.

Defen-

Defensio. Vide *Rex*, *Princeps*, *Violentia*, *Senatus*, *Moderamen*, *Exemptio.*
Defensio vi oppressorum cum ipso est Regno ab origine orta, & Regni objectum. pag. 12. num. 102.
Homines vel sola naturali humanitatis ratione cogente tenentur hominum mores ad bonum dirigere, & oppressionibus sub tyrannorum jugo passis defendere. p.19.n.188.
Communis societatis vinculo cogimur defendere vim patientes. ib.n.189.
Non defendere ab injuria si potest tam in culpa est, ac si patrem, & patriam deserat. ib.n.190.
Fortitudinis virtus est obviare injuriis, & vim patientem defendere. ib.n.191.
Defensio vi oppressis non prohibetur in Bulla Cœnæ per Principes legitimè impertienda, & omni jure debita. p.41.n.101.
Defensio ut tollatur à nulla constitutione sumenda erit interpretatio. p.45.n.103.
Defensio præstita à Rege vi oppressis provenit à fonte perenni juris naturalis. p.329.n.82. cum seqq.
Nulla est creatura in terra quæ non aliqua habeat naturæ adjumenta quibus se vindicet, & defendat ab externis offensionibus. p.330.unmer. 88.
Defensio nec in specie tolli potest per aliquam dispositionem. p.41.n.104.
Defensio differri, modificari, & variari potest. ib. n.105.
Defensio provenit à Jure Naturali, Divino, Canonico, & Civili. ib.n.106.
Defensio à nemine potest tolli proveniens à Jure Naturali. ib.n.107.
Defensio nec à Principe tolli potest. ib.n.108.
Defensio nec per Papam tolli potest. ib.n.109.
Defensio nec directè, nec indirectè potest tolli. ib. n.110.
Lex tollens defensionem interpretatur de defensione frivola, non de legitima. p.42.n.112.
Et intelligitur tollere defensionem civilem non naturalem. ib.n.113.
Defendere si non potest aliquem, nisi lædatur alius, commodius est neutrum juvare. p.127. num. 82.
Ad sui defensionem cuilibet permittitur contraria allegare. p.150.n.25.
Defensio vassallorum ad quam Rex tenetur, an illorum principaliter interfit. pag.158. num.2. & seqq.
Nullum est animal cui non sit ira, injuriæ impatiens, & prompta ad defendendum alacritas. p.329. à n.85.cum seqq.
Defensione licitè quis utitur probabiliter dubitans de offensione inferenda. p.176.n.5.
Etiamsi effectus defensionis non sequatur. ibid. num. 6.
Ut defensione quis uti valeat, non requiritur initium offensionis expectare. p.177.n.7.
Et sufficit visus armorum, licèt illis non utatur minans. ib.n.8.
Remedium retentionis Bullarum fuit ad defensionem inventum, & magis consistit in injuriis inferendis quàm in jam illatis. ibid.n.9.
Defensionis justa causa est violentiæ inferendæ timor. ib. n.11.
Ad defensionem suam dicitur factum verificato probabili timore, & periculo. ibid. num. 12. & seqq.
Defensionem potest quis licitè prævenire contra paratum ad offensionem. ib. n.14.
Offensam actualem non tenetur quis expectare; ut se defendat ad periculum obviandum. ibid. n.15.
Defensionem præstare, impossibile foret Principi non inquirenti an adsit violentia, cùm de juribus, & factis singulorum nequeat Senatus habere notitiam. p.179.n.42.
Defensionis modus debet commensurari cum genere violentiæ, ut si hæc sit judicialis, defensio etiam judicialiter erit præstanda, quam absque ejus notitia Princeps prævenire nequit. ib. num. 49.
Defensio vi oppressorum præstanda est, servata semper reverentia Sedis Apostolicæ. pag.182. num. 75.
Defensio omnis tunc dicitur permissa jure naturali, si præstetur cum moderamine inculpatæ tutelæ, aliter fit culpabilis. ib. n.76.
Moderamen in defensione procedit ab eodem principio juris naturalis, à quo & ipsa defensio. ib. n.77.
Ad defensionem justam conditio necessaria est moderamen inculpatæ tutelæ. pag.23. n.25.
Deferre. Vide *Appellatio*, *Recursus*, *Violentia.*
Delegatus. Vide *Commissio*, *Jurisdictio*, *Rescriptum*, *Subreptio*, *Subscriptio*, *Supplicatio.*
Delegatam potestatem a Deo cum Reges habeant Deum debent imitari. p.6.n.25. & 26.
Delegatus non adquirit exercitium jurisdictionis antequam sibi præsententur litteræ. p. 128. num. 88.
Delegatus ex rescripto manu Sanctissimi subscripto novum jus separatum, & non contentum in causa sibi commissa remittit Ordinario, cum nova egeat instantia, aut Senatui illud remittit vigore Conc. Trid. p.240.n.30.
Delegatus ad universitatem causarum loco Ordinarii habetur. p.258.n.91.
Delegatus caret jurisdictione, imò nec data videtur ante nominationem eorum, qui sunt in clausula (omnesque alios) comprehensi, & citandi. p.264.n.9. & seqq.
Potestas Delegati dependet, & regulatur à potestate delegantis. p.270.n.84.
Delegati jurisdictio expedientis ad partes monitorialium contra nominatum in commissione expirat, isto interim mortuo, nec contra hæredes exequitur. ib.n.85.
Delegantis jurisdictione resoluta resolvitur etiam Delegati re integra, qui nulliter deinceps procedet. ib.n.86.
Monitorialium, aut compulsorialium Delegati partibus dati commissio, & potestas finitur cessante jurisdictione delegantis in Romana Curia. p.271.n.87.& seqq.
Delegati jurisdictio ut prorogetur necessarius est consensus expressus non tacitus. pag. 311. num. 76.
Delegatus ex commissione subscripta manu Sanctissimi nequit cognoscere de controversia mota tertio emptori rei ab eo subhastatæ vigore suæ commissionis. pag. 312. num. 1. cum seqq.
Delegati jurisdictione nondum prævenia per ejus exercitium res adhuc dicitur integra. p. 318. n.23.
Nec litterarum præsentatio coram Delegato dicitur prævenia. ib.n.24.
Delegatam, & ordinariam potestatem habeant simpliciter agens videtur processisse ex ea, ex qua actus valet. p.273.n.11.& seqq.
Delegatus non acceptans commissionem potest

ante repudiationis acceptationem, iterum illam acceptare, & validè procedere. pag. 273. numero 40.
Delegata causa uni specialiter, si coram alio non nominato commissio præsentetur, nulla est sententia, & omnia acta ex defectu jurisdictionis. p. 334. n. 36. cum seqq.
A delegato citatus non inferta copia suæ commissionis in monitorialibus, non tenetur comparere. p. 349. n. 45. & seqq.
Delegatus non adquirit jurisdictionis exercitium ante litterarum originalium præsentationem, ita ut transumptum Notarii aliàs non authenticum nihil probet. p. 368. n. 73. cum seqq.
Delegato asserenti mandatum suæ commissionis non creditur. p. 409. n. 9. & 10.
Delegatio Papæ, aut alterius Principis probanda erit per litteras. ib. n. 12.
Delegatus nequit procedere in causa nisi prius ostensis litteris suæ commissionis. p. 410. n. 13.
Delegatus ante litterarum præsentationem subdelegans agit, quia subdelegatio est actus jurisdictionis. p. 318. n. 24.
Delegato vim inferente & postea mortuo, vel habente salubre remedium, est quærere unum ex superstitibus conjudicibus nominatis in commissione cui decretum violentiæ intimetur. p. 141. n. 38.
Delegatus certus esse debet sua commissione non aliter quàm per litterarum originalium ostentationem, & sibi factam præsentationem. p. 142. n. 53.
Ita ut transumpta earum non sufficiat ad exercitium jurisdictionis. ib. n. 54.
Per delegationem causæ factam Inquisitori non derogatur jurisdictioni Ordinarii, & è contra. p. 442. n. 60.

Depositum. Vide *Sequestrum.*

Depositario legata liberatio intelligitur, & restringitur de debito orto ex causa depositi. p. 219. à n. 6. cum seqq.

Derogatio, Derogare. Vide *Jus patronat. Alienigena, Retentio.*

Derogatio specifica Concil. Trident. requiritur. p. 191. n. 59.
Expressam derogationem requirit Conciliaris constitutio. p. 192. n. 60.
Concil. Generale modernum specificam requirit derogationem, & non sufficit generalis cujusque Concilii. ib. n. 62.
Derogatione generali, nec speciali Conc. Trid. indigent concessiones Apostol. propria manu Sanctissimi juxta motum proprium Pii V. ibid. n. 63.
Derogationem Triden. etiam specificam non admitti in Hispania, qui testantur. ib. n. 64.
Ex litteris subscriptis propria manu Sanctissimi infertur derogatio Concilii in uno casu cap. causæ omnes, 20. quia in eo sic specialiter decrevit quasi in cæteris videatur noluisse sufficere. ibid. n. 65.
Litteræ impetratæ in derogationem, & contraventionem Trident. examinantur in Senatu, qui variis modis discernit. ibid. numero 66. & seq.

Destinatio. Vide *Solutio, Contractus, Locus, Ratio, Obligatio.*

Ad effectum sortiendi forum alienum idem operatur locus contractus, & locus destinatæ solutionis. p. 376. n. 43. & seqq.
Ideò in loco destinatæ solutionis non sortitur quis forum, nisi ibidem fuerit repertus. p. 377. n. 45. & seq.
In loco destinatæ solutionis Clericus venire potest absque consensu Episcopi si ibi reperiatur, quia est prorogatio tacita, & à lege inducta. ib. num. 47.
Covarruv. observatio ad idem adducitur. ibid. num. 48.

Detentio. Vide *Retentio, Litteræ.*

Determinatio.

Determinatio respiciens plura determinabilia debet ea pariformiter determinare. pag. 395. numero 9.

Devolutio. Vide *Commissio, Jurisdictio.*

Deus. Vide *Angelus.*

Deus miseretur ejus, qui liberat miseros ab oppressionibus potentium. p. 5. n. 7.
Deus est protector generis humani, uti pluribus sacræ Scripturæ authoritatibus comprobatur. ib. n. 8.
Deum protectorem passim Rex Propheta invocat. ib. n. 9.
Deus liberat vi oppressos de manu potentium. ib. num. 10.
Deus ab origine creationis de hominis tutela curavit. ib. n. 11.
Deus uti verus protector præsto adest acclamantibus vi oppressis tacitis, & expressis. ibid. n. 12.
Multa Scripturæ loca ad idem recensentur. ibid.
Dei exemplo Principes viduas habere debent sub sua protectione. p. 6. n. 13.
Deus cuncta ordinavit ad defensionem Reipublicæ. ib. n. 19.
Deus reges creavit, ut protegant vi oppressos à violentiis. ib. n. 20.
Deus abhorret violentias, & scandala. ib. n. 18.
Protectionem (cum sæpè sit necessaria) non est verosimile, sibi reservare Deum, sed Regibus commisisse. ib. n. 27.
Ad Deum recursus immediatè in singulis oppressionibus non est homini possibilis. ibid. numer. 28.
Deus defensionem Ecclesiæ Regibus commendavit. p. 8. n. 43.
Et statum Ecclesiæ custodire, & ejus tranquillitatem curare. ib. à n. 44. cum seqq.
Deo replicare, & argumentari Abraham, Job, & Moysem pluribus sacræ Scripturæ locis legimus. p. 63. n. 14.
Dei incommutabilem naturam pro misericordia mutasse & temperasse suam sententiam, sæpè in sacris litteris legitur. p. 68. nu. 52.
Deus non dedit Principi jurisdictionem peccandi, nec auferendi alienum. p. 92. num. 10. & seqq.
Dei protectionem invocat Propheta Rex contra laqueum sibi absconditum. p. 327. n. 48.

Dictio.

Dictio (sub prætextu) includit dolum quando pars malitiosè utitur recursu retentionis contra jus ad finem differendi, & impediendi executionem litterarum Apost. p. 37. num. 77. & num. 111. cum seqq.
Plurimi Doctores graviffimi Salmantini, & Complutenses, qui sic intellexerunt verbum (sub prætextu) Bullæ Cœnæ, recensentur. ibid. numero 78.
Dictionis (sub prætextu) declaratio. ib. n. 79. remissivè.

Dictio (aut) eſt alternativa, & ſufficit alterum adimpleri. p.38.n.85.
Sive diſpoſitio, quæ apponitur ſit affirmativè, ſive negativè concepta. ibid. n. 86.
Dictio (omnes) comprehendit omnes caſus etiam non comprehenſos in proprietate vocabuli. p.246.n.28. & 29.
Dictio (quomodolibet) qua utitur Tridentin. comprehendit omnem modum agendi. ibid. num. 30.
Dictio (dumtaxat) qua utitur Trident. reſtringit & excludit omnes alios caſus, & perſonas præter expreſſas. p.303. n.15.
Et eſt reſtrictiva, & taxativa, & concludit negationem in aliis perſonis. ibid. nu.16.
Dictio (dumtaxat) & aliæ taxativæ in diſpoſitione de aliquid faciendo inducunt formam, & ſolemnitatem, ita ut aliter actus vitietur. ibid. n.17.
Habet vim prohibitionis tacitæ, & expreſſæ. p.304. n.18.
Dictiones taxativæ exponuntur negativè. ibid. n. 19. & ſeqq.
Dictio (dumtaxat) qua utitur Tridentin. in cap. cauſæ omnes, exponitur tanquam taxativa, ut ſolus Ordinarius. ib. num.21. & ſeq.
Dictio (niſi) inter alios effectus limitativos, ſeu negativos importat conditionem, maximè relata ad tempus futurum. ibid.n.25.
Dictio (niſi) importat formam. ibid.n.26.

Dignitas.

Dignitas unaquæque ſua jura retinet ſeparabiliter, & juxta quam contrahitur, attenditur qualitas non alterius dignitatis. p.295. n.37. & ſeq.
Dignitati ſi ex privilegio aliquis caſus datur eſt perpetuus, & non eligitur induſtria perſonæ, quia ſucceſſores ſunt incerti. pag. 355. n. 9. & ſeqq.

Dilatio. Vide *Terminus.*

Dilatio, tempus, aliave conditio reſpiciens executionem contractus dumtaxat non reddit conditionalem principalem diſpoſitionem, ſed pura remanet. p. 363.n.15.

Diſpenſare, Diſpenſatus. Vide *Licentia.*

Diſpenſatio Principis, ut alienigena poſſit in Regno beneficia obtinere, habet locum in beneficio jam obtento. p.119. n.8.
Diſpenſatio ad obtinendum beneficia incompatibilia, prodeſt ad jam obtenta retinenda. ibid. n. 9.
Diſpenſationes committuntur Ordinariis ex decreto Trid. p.205.n.33.
Diſpenſationes matrimoniales committuntur inferioribus Ordinariis habentibus quaſi Epiſcopalem Jurisdictionem. ibid.n.35.

Diſpoſitio, Diſponere.

Diſpoſitio in futurum ordinata multoties operatur in præterito, & in jam facto. p.118.nn.3. & ſeqq.
Diſpoſitio diſcretiva ſeparat, & arguit diverſitatem, & ſeparationem, ita ut unum cum alio non confundatur. p.294. n.43.
Diſpoſitio omnis tacitam conditionem habet, rebus ſic ſtantibus, ut ab ea recedatur nova ſuperveniente cauſa. p.321. n.50.
Diſpoſitio non poteſt verificari niſi prius verificetur ſuppoſitio. p.346.n.18.
Si præceſſit diſpoſitio diſtributiva inter aliquos, & poſteà ſequatur generalis copulativa inter illos, intelligitur juxta diſtributionem præcedentem ſingula ſingulis referendo. pag. 18. n. 84. & ſeqq.
Ubi aliquid diſponitur ſub aliquo ſuppoſito, prius debet de iſto conſtare. p.211. n.28.
Diſpoſitioni priori quando aliquid additur, vel detrahitur in ſubſtantia, tempore aut qualitate, quando nova dicatur diſpoſitio. p.239. num. 27.
Diſpoſitio omnis recipit reſtrictionem ad ſignificationem, & comprehenſionem adjuncti. p. 219. n. 6.
Et de exemplis. ibid. à n.7. cum ſeqq.

Diver. Vide *Pauper.*

Diviſio, Confinium, Diœceſum & Provinciarum. Vide *Princeps, Regalia, Papa.*

Diviſio hæreditatis facienda inter cohæredes provocatos, ſi unus ſit Clericus, uni judici, nempe Eccleſiaſtico pertinet. p.289. num.11. & ſeqq.

Dominus, Dominium. Vide *Rex.*

Imperator non habet dominium in rebus particularium ſubditorum. p. 93. numero 23. & ſeq.
Dominium rei non transfertur ex re judicata ante ejus executionem, & poſſeſſionis apprehenſionem. p.313.n.12.

Donatio.

Donationem à ſe factam, privilegium, aut contractum, quando ob publicam utilitatem poſſit Rex revocare, vel ejus ſucceſſor. pag. 95. n. 35. & ſeqq.
Donatio tacitè inducta à lege non requirit acceptationem. p.373. n.10.

E

Eccleſia, Eccleſiaſticus. Vide *Reſpublica, Rex, Princeps.*

AD Eccleſiæ præſidium, & dogmatum, præcipuè dirigi debet Principis officium. p. 7. n.29. & ſeqq.
Ad Eccleſiaſticam functionem quæ ſpectant, boni Principis eſt tueri. ibid. n.39.
Eccleſiæ tranquillitas, & Religionis Principi intereſt. ibid. n.40.
Eccleſiæ defenſionem Principibus commendavit Deus. p.8. n.43.
Eccleſiæ res tueri debet Princeps ſpeciali ſtudio. ib. n.49. & ſeqq.
Et cultum Divinum. ibid.
Eccleſiam ut juvarent Principes, principaliter à Deo poteſtatem acceperunt. ib. num. 52. & 53. ibidem.
Ab Eccleſia debet Princeps vim, fraudes, turbas, & externa mala arcere. ibid. nu.54. & 55.
Eccleſiam defendere Principes in coronatione jurant, cujus ſunt protectores. ibid. numero 58.
Eccleſiæ murus eſt Regis manus. p.9.n.61.
Eccleſiæ protector vocatur Rex. ibid. n.64.
In Eccleſiarum pace conſiſtit Imperii ſecuritas. ib. n. 71.
Inter Eccleſiaſticos cognoſcit Rex de Regalibus. p.14.n.132. & ſeqq.
Eccleſiaſtici ratione regalium, quæ tenent ſequuntur forum Regis temporalem. p.15.n.136.
Inter Eccleſiaſticos poteſt Rex cognoſcere ſuper protectione vi oppreſſorum, quæ Regi competit de jure uti Regalia, cum aliter ſuum auxilium præſtare non poſſit. ibid. numero 148.
Eccleſia Orientalis Jus Canonicum non recepit ob

ob morum diversitatem. p.44.n.132.
Ecclesia complectitur varia Regna habentia varios ritus, & modos vivendi. p.46.n.151.
Ecclesiastica Instituta, & Concilia laudabiliter in Regno observata, & moribus Provinciarum recepta, semper conservanda sunt. p.86. num. 4.
Ecclesiæ universalis concordia custoditur, si quæ à patribus instituta sunt, ætas subsequens reverenter observet. p.87.n.10.
Ecclesia multa debet tolerare ob scandali timorem. p.88.n.16.& seqq.
Ecclesiam, ejusque libertatem, & immunitatem tueri Principum Christianorum officium est. p.187.n.11. & seqq.
In Ecclesia nonnunquam Principes sæculi culmina tenent, ut disciplinam Ecclesiasticam muniant, & seditiones rigore Principum conterantur. ib. n. 12.
Ad Ecclesiæ tuitionem tenentur Principes ex debito regalis officii, etiam non postulatam, cum ipsorum studii, & religionis interfit. ib. num. 13.
Ecclesiæ mos est antiquus, ut Imperatores intersint Conciliis, ut necessaria Reipublicæ spirituali liberè proponantur, & modis omnibus exequantur, & Principum terrore impedimenta avellantur. p. 188. num. 22. & sequent.
Ecclesiæ protectores fecit Deus Principes juxta decretum Trid. ib.n.26. & seqq.
Ecclesiasticæ personæ, quæ interveniunt in executione litterarum Apostolicarum contravenientium privilegiis, & consuetudinibus horum Regnorum, amittunt naturalitatem, & suorum beneficiorum fructus sequestrantur. p.350. n.60. & seqq.
Quid si sint laici? ibid. à num. 57. & seqq. & à num. 62.
Edicta. Vide *Citatio, Cedulones, Declaratoria.*
Edicta publicis locis affigenda ob timorem, & potentiam adversarii debent esse publica instrumenta confecta per Notarium causæ cum testibus, & à judice sigillata. p.347.n.32.& seqq.
Effectus.
De variis effectibus rei redactæ ad priorem statum, & naturam. p.130.n.105. remissivè, & p.341.n.38 & seqq.
Effectum infinitum non potest producere causa finita, quia sicut limitatur potentia causæ, sic ejus effectus. p.234.n.12.
Electio. Vide *Nominatio, Capitulum, Extrajudicialiter.*
Eligere quando quis cogatur unum ex titulis, seu juribus incompatibilibus ad agendum, vel se defendendum. p.37.n.71.& seq.
Electio mero jure valida, si inde oriatur, vel timeatur scandalum, executioni non traditur. p.100. n.14. & seqq.
Electione semel facta sublata potestas est iterum eligendi. p.293.n.21.
Electio semel facta irrevocabilis, & incommutabilis redditur. ib.n. & seqq.
Electus repudians electionem de se factam potest ante acceptationem suæ repudiationis iterum acceptare. p.275.n.38. & seqq.
Electio competens ex testamento fit irrevocabilis, ex contractu autem variari semel potest. p.276.n.45.
Electio nulla non impedit variare, & iterum validè eligere. ib.n.46.
Electionibus assistit Prælatus uti Prælatus jurisdictionem habens. p.339.n.7. & seqq.
Quomodolibet inter electionem faciendam à Capitulo oppositio recedat pro suis examinandis objectionibus ad Ordinarium erit recurrendum, qui jurisdictionem habet, & primam instantiam. ib.n.16. cum seqq.
Electionibus & Capitularibus Prælatus ideò assistit uti talis, quia de incidentibus inter eligendum judicialem cognitionem requirentibus cognoscit, quo sua prima instantia consumitur. p.340.n.18.& seqq.
Senatus remittit causam Ordinario quomodolibet ante perfectam electionem oppositor excipiens à Capitulo recedat. ibidem num. 21. & seqq.
Ad quem pertinet jus conferendi electionem, aut faciendi collationem electo expectat cognoscere super defectibus electionis, aut electi oppositis. ib. n.22.
Ab electione, & collatione jam facta per Capitulum, & Prælatum assistentem uti talem, non ad illum, sed ejus Superiorem erit appellandum. ib.n.23. & seqq.
Commissio impetrata super appellatione ab electione jam peracta per Capitulum, cui Prælatus uti tali assistit, per Senatum tradenda est parti, ut ea coram delegato utatur. p.341. num. 29.
Ab electione appellans opponendo defectus contra eam, aut electum, tenetur servare formam juramenti, cap. ut circa, de elect. lib.6. alias corruit appellatio. ibid. numer. 33. cum seqq.
Ab electione appellans non servata forma juramenti nequit iterum cum ea eandem viam appellationis prosequi coram Superiore, sed altera via jus proprium deducere coram Ordinario. p.342.n.36.& seqq.
Electionem unius ex superstitibus executoribus nominatis pertinere impetranti privativè, mortuo primo præoccupante jurisdictionem, sectatur Christophorus de Paz. p.138. num. 11.
In impetrantis potestate sicuti fuit à principio, uti, vel non uti rescripto, ita ad eum privativè spectat eligere unum ex superstitibus, mortuo eo, qui causam cœpit, argumeptatur ipse Paz. ib.n.12.
Mortuo executore, electionem privativam unius ex superstitibus nominatis pertinere utrique parti, constanter tuetur Author contra Paz. ib. n.14. & seqq.
Commissione facta communi, & jure æqualiter quæsito utrique parti electio ex superstitibus æqualiter utrique competit præventivè. p.139. n.16.
Eligendi jus, aut nominandi si competit pluribus in solidum, inter eos admittitur præventio, & prævalet præoccupans. ib.n.18.
Ut in procuratoribus in solidum datis. ib. n. 19.
Judicum plurium competentium electio, competit prius provocanti, etiam invito adversario. ib.n.21.
Impetrantis facultas eligendi à principio unum ex executoribus nominatis in sua commissione, extincta fuit per primam electionem validè à se factam. ib.n.22.
Eligendi facultas, sive competens ex testamento, sive ex contractu, extinguitur, si fiat per contractum inter vivos. ibid.n.23.
Electio unius judicis ex nominatis facta ab initio

tio per impetrantem per contractum facta intelligitur, cum in judicio quasi contra habeatur. ib.n.24.

Eligendi facultas semper consumitur, quoties ab electione semel facta jus fuit alicui quæsitum. ib.n.25.

Re non integra per commissionis præsentationem, commissio fit communis utrique parti, & æqualiter jus quæsitum, ac pariter jus eligendi unum ex superstitibus, pag. 140. numero 28.

Eligendi unum ex superstitibus executoribus facultas si competeret impetranti privativè, grave foret inconveniens, qui vel tardius, vel nunquam eligeret. ib.n.30.

Impetrans mortuo judice Delegato, non habet judicem, qui ei possit præfigere terminum, ad eligendum alium ex superstitibus in sua commissione nominatis. ib.n.32.

In duobus malis minus est eligendum. pag.142. num. 59.

Ad examen litterarum Apostol. infringentium privilegia S. Inquisitionis Rex privatim eligit fidentissimos Senatores, qui omni secreto Regem consulant de inconvenientiis.p.437. num. 37.

Emphyteusis.

Emphyteuticum jus Prælatus emens ab emphyteuta sua pecunia non consolidatur cum proprietate Ecclesiæ, nec Prælati hæres illud tenetur restituere successori dignitati. p.295. n. 39. & 40.

Emptio, Emptor. Vide *Venditio, Delegatus.*

Emptor pignoris subhastati legitimo efficitur titulo possessor. p.313. n.2.

Contra emptorem pignoris subhastati possessorem judicium motum novum est intentandum coram suo judice Ordinario ex Trid. ibid. n. 3. & seq.

Emptio pro persona nominanda per emptorem sustinetur, ita ut facta nominatione retrotrahatur, ac si à principio ipsa contraheret. p. 142. n. 46.

Ens.

De non ente ad ens non potest fieri transitus. p. 457.n.21. & 26.

Episcopus. Vide *Ordinarius.*

Episcopus intra cujus Diœcesim Prælatus inferior prætendit jurisdictionem in matrimonialibus, & criminalibus, exercet jurisdictionem privativè anteaquam probetur immemorialis. p.205.n.43.cum seqq.

Probari tamen debet immemorialis per tres conformes. p.206.n.47.& seqq.

Episcopus quando debeat, vel non manuteneri in jurisdictione prætensa per interiores. ib. n. 53. remissivè.

Episcopus potest esse judex in causa suæ Ecclesiæ. p.210.n.13. & seqq.

Episcopus in causa suæ Ecclesiæ reputatur legitimus judex, at si causa tangat jus suum personale nullo modo. ib.n.15. & 16.

Episcopus in criminalibus pro offensa sibi illata potest malefactores punire. ib.n.17.

Episcopi possunt esse judices in causis suæ Ecclesiæ. ib.n.18.

Episcopus in iis in quibus potest esse judex, quæ non spectant ad sui, vel suorum principale commodum, potest etiam convocare Capitulum. ib.n.19.

Episcopus licèt non prohibeatur de jure esse judicem in causa suæ Ecclesiæ, aut dignitatis, potest tamen ob id recusari. ibid. num. 21. & 22.

Episcopus licèt in causa suæ Ecclesiæ queat ut suspectus recusari, ante recusationem tamen est judex competens, & sententia tenet. p. 211. n.23.

Episcopus si sit de aliquo Collegio sortitur locum non secundum dignitatem Episcopalem, sed secundum antiquitatem dignitatis Collegialis. p.294. n.21. & seqq.

Episcopus an sit competens in prima instantia super jurisdictione prætensa per Prælatos inferiores. p.299.n.23. cum seqq.

Episcopus cognoscit in prima instantia super jurisdictione prætensa per Decanum, & Archidiaconos in criminalibus, & matrimonialibus ex immemoriali. p.297. n.7.

Et interim quod per tres conformes immemoriales probatur, Episcopus exercet, & manutenetur. p.298.n.14.

Episcopus licèt in causa tangente suum personale interesse judex esse nequeat, potest tamen in tangente suam dignitatem, & Ecclesiam. ib.n.8.cum seqq.

Episcopus in causa suæ Ecclesiæ potest allegari suspectus, dummodo recusationis causa ante omnia proponatur. ib. n.11.

Episcopus manutenetur in jurisdictione prætensa per Decanum, & Archidiaconos ex immemoriali, interim quod ista per tres conformes probatur. ib.n.14. cum seqq.

Ad Episcopum non ad alium inferiorem de jure pertinet omnium causarum cognitio.p.299. n.20.

Episcopus ex juris assistentia manutenetur in jurisdictione per alium prætensa. ib.n.26.

Episcopus habet in jurisdictione intentionem fundatam de jure. ib.n.31.

Maximè in criminalibus, & matrimonialibus vigore Concilii, in quibus etsi inferior alleget immemorialem, Ordinarius manutenetur donec per tres conformes cognoscatur. p.300. num. 39.

Episcopus sola assistentia juris nitens non manutenetur in jurisdictione constito de privilegio, & quasi possessione contraria. ibid. num. 41. cum seqq.

Epistola. Vide *Imperator.*

Ex aliquot epistolis Pontificum, & Regum Catholicorum ad invicem missis colligitur animus Papæ approbativus recursus ad Regem. p.52.n.192.

Quas concordatâ vocavit Diana. ibid.n.193.

Epistolæ Papæ, & Principis legis vim habent, & pro lege possunt allegari. ib. num. 194. & 440. n.52.

Epistola Regis refertur directa Proregi Siciliæ ne patiatur quasi bet litteras Apostol. contra S. Inquisitionem, aut Ministros exequi, donec ad se remissæ examinentur. p.440. num. 53.

Error.

Error etiam inculpabilis non potest extendere rescriptum ad casum sub verbis non comprehensum. p.456.n.10. & seqq.

Eventus.

Quod secundum legem factum est, ex eventu non retractatur. pag.40. n.96. & seqq. ubi de variis doctrinis.

Evictus.

Evicta re data in solutum creditori, nequit creditor agere primæva actione per adjudicationem

nem jam extinctam, ſed alia nova agere debet. p.314. n.20.

Examen. Vide *Cauſæ, Breve.*

Declaratio S. Congregationis refertur, quæ ad evitanda ſcandala inter Ordinarios, & Religioſos oriuntur propter novum confeſſorum examen. p.25.n.42.

Et Doctores, qui videndi circa hoc novum Religioſorum examen ad contrahendum. ib.n.43. & ſeqq.

Examen litterarum Apoſtol. ad retentionem non eget juriſdictione, ſed extrajudiciali cognitione. p.102.n.22. & ſeqq.

Examen altius requirit remedium retentionis querela violentiæ, cum hæc ex actorum inſpectione terminetur. p.149.nu.14.

Examen litterarum obtentarum per alienigenam horum Regnorum cadit ſuper mero facto temporali, an ſit originarius, vel extraneus, quod incapax eſt ſpiritualitatis. p.179.n.32. & ſeqq.

Examen litterarum in derogationem juriſpatronatus laicorum, aut Regis, cadit ſuper mero facto, an quis ſit in quaſi poſſeſſione juriſpatronatus necne. p.180.n.53. & ſeqq.

Exceptio. Vide *Res judicata.*

Exceptio defectus intentionis, vel facti non cenſetur excluſa ab ſtatuto rejiciente omnes exceptiones. p.60.n.37.

Exceptio iſta rejecta per pactum de non opponendo, non cenſetur, & admittitur contra executionem. ib.n.38.

Exceptio defectus intentionis, vel facti poſt terminum datum à judice ad opponendum admittitur. ib.n.41.

Exceptio defectus intentionis, & facti ex iſtis eſt, quas judex ſupplere tenetur parte non opponente. ib.n.42.

De hac exceptione defectus intentionis, qui tractent, & explicent. p.61. n.43. remiſſivè.

Exceptio, quæ non debuit admitti, admiſſa tamen nocet. p.124.n.58.

Exceptio dilatoria, ſi ſit talis naturæ, ut reddat proceſſum retro nullum, etiam poſt litem conteſtatam admittitur. p.131.n.116.

Exceptio modificativa ad unum finem oppoſita ad diverſum in executione opponi poteſt. pag. 369. n.96.

Exceptio, Papam voluiſſe concurrere cum Ordinario, pertinet judicio ordinario, nec obeſt proviſo per Ordinarium, quominus executionem impediat litterarum Apoſt. p. 470. num. 158.

Statuto prohibente exceptionem omnem contra inſtrumentum publicum, admittitur exceptio, quod inſtrumentum non ſit publicum. ibidem num. 169.

Etiamſi hæc exceptio requirat altiorem indaginem. p.472.nu.170.

Et etſi agatur executivè, cum ſit exceptio proveniens ex ipſo inſtrumento. ib.n.171.

Exceſſus.

Exceſſus viam aliis aperimus, ſi negligenter, quæ uſurpantur, omittimus. p. 1.nu.27.

Exceſſus executoris ſicut eſt nullus, ita pariter, & ſuperioris ſententia illum confirmans. p.326. n.42. & ſeqq.

Excluſus.

Excluſus ab agendo, ſeu excipiendo non excluditur à retinendo. p.124.n.60.

Excommunicatio. Vide *Cedulones, Cenſura.*

Excommunicati ſive per cedulones, ſive alio quovis modo cauſam Senatus remittit Ordinario, quando conſtat ejus percuſſa prima inſtantia contra formam Trident. pag.349.numer. 53.

Et inſuper adſtringit Senatus partem adducentem cedulones, aut declaratorias, vel ejus agentes, & notarium intimantem, ut ad cautelam ſuis afferant expenſis abſolutionem. ibid. num. 54.

Executor, qui violenter excommunicavit, & aufugit, vel præſens, merus tamen carens juriſdictione ad abſolvendum, cogitur pars, aut ejus agentes, ut afferant abſolutionem ad cautelam. ib.n.55.

P. Enriquez obſervatio circa hoc refertur. p.350. num. 56.

Si in cauſis violentiæ adeſt excommunicatio oppreſſi emanata è Romana Curia; compelluntur complices in Senatu comparere, & laici detruduntur in carcerem, Clerici verò detenti in civitate coguntur abſolutionem tradere. p.351.n.63.

Idem pariter obſervatur, quando violentia facta, aut excommunicatione intimata executor, vel aufugit, vel litteras, & acta miſit Romam. ib. n. 64.

Nemo poteſt ſe obligare, ut abſque contumacia, & cauſæ cognitione poſſit excommunicari, nec ſtylus valet, ut omittatur citatio in executione requiſita. p.378.n.54.

Excommunicatio non arctat nec declarat incurſus in eam, ſi in citatione non fuerit inſertus tenor commiſſionis. pag. 411. n. 32. cum ſeqq.

Excommunicationem non incidunt juſta exiſtente cauſa ſuſpendentes executionem litterarum Apoſtol. ad effectum melius informandi Sanctiſſimum. pag.36.n.66. & à n.62.

Excommunicatio Papæ contra ſibi legitimè reſiſtentem non ligat quoad Deum. ib.n.67.

Ab excommunicatione immunis eſt recurrens ad Regem pro Bullarum retentione, cum fiat jure, & Papa permittentibus, accedente legitima retinendi cauſa. ib.n.68.

Excommunicatio non præbanda in Regem, quoties timetur ſcandalum, refertur caſus Zabarellæ. p.67. n.43. & ſeqq.

Excommunicatio contra non obtemperantes non ligat non obtemperantem ex cauſa vitandi ſcandali. pag. 75. numero 14. & ſeqq. & numer. 18.

Excommunicationem debet præcedere formalis monitio ad ejus incurſum, aliàs excommunicatio nulla eſt. p.346.n.10.

Excommunicatio, & declaratoria ſententia ſunt actus judiciales non probandi, niſi per ſcripturam ſolemniter ſubſcriptam. p.347. nu.26. & ſeqq.

Excommunicatio quando alibi conſtare debet neceſſarium eſt inſtrumentum authenticum. p.ib. n. 30.

Excommunicati publicatio fit per lecturam ipſius ſententiæ, ſi per affixionem ſit facienda, affigitur ſententia ipſa. ib.n.31.

Excommunicationis ſententia lata à judice carente juriſdictione nulla eſt ipſo jure, nec excommunicatum ligat. p.348.n.43.

Excommunicatio lata à Delegato ante litterarum præſentationem, vel etiam factam non inſerto tenore earum in monitorialibus eſt ipſo jure nulla ex defectu juriſdictionis. pag. 349. num. 46.

Nec

Nec Delegatus poteſt procedere ad ulteriora, declarando incurſum cenſuratum. ibidem numero 47.
Excommunicatio lata per Ordinarium in exemptum nulla eſt ex defectu juriſdictionis. ibid. num. 48.
Excommunicatio lata à judice appellatione pendente eſt nulla ipſo jure juriſdictionis defectu. ib.n.49.
Excommunicatio, & declaratio nulla ex defectu juriſdictionis non impedit Clerico celebrare, & divinis ſe immiſcere. ib.n.50.
Excommunicatio lata recuſatione pendente nulla eſt ipſo jure. ib.n.51. & ſeqq.
Excommunicationem conſtitutionis non incurrit contraveniens, dubitans an ſit recepta. p.43. num. 122.
Executio, *Executor*, *Executivum*, *Executoriales*. Vide *Adminiſtrator*, *Decretum*, *Via*, *gratia*, *contradictor*.
Executor merus carens juriſdictione licitè ſuperſedet in litterarum executione ad effectum reſcribendi ob ſcandalum, aliudve notabile damnum. p.102.n.21. & ſeqq.
Executione litterarum jam peracta, an poſſit retentionis remedio oppreſſus uti. pag.118.n.1. cum ſeqq.
Exequi decretum retentionis litterarum non poteſt directè in repoſitione executionis earum jam factæ. p.121. n.33. & ſeqq.
Leges Regni loquentes de retentione litterarum Apoſtol. tractant dumtaxat de illarum executione prohibenda, ne fiat, poſt factam tamen nihil ultra diſponunt circa executionis repoſitionem. p.124.n.26.
Executio litterarum facta ante recurſum poſſeſſoratum tangi nequit virtute decreti Senatus poſteà adepti. ib.n.59.
Executor merus intimato proceſſu fulminato ſi non comparet, Senatus nihil agit, executoriales tamen contra inauditum obtentas, poſtea retinet, ut denuò audiatur. pag.125. num. 65.
Executionem litterarum jam factam infringere repugnat naturæ recurſus retentionis. p.127. n.80. & ſeqq.
Executor licet non poſſit labefactare ſententiam Superioris, ubi tamen adeſt nullitas notoria, tenetur ſuperſedere. p.129.n.96.
Ab executore poteſtate carente, licita eſt appellatio ſuſpentiva. ib.n.100.
Executore nulliter procedente ad petitionem contradictoris legitimè comparentis, cuncta ante omnia reponuntur in priſtinum ſtatum. ibid. n.101.
Executio ſicut & ipſæ litteræ impetratæ ad horum Regnorum beneficium per alienigenam ſunt nullæ ipſo jure, cum ſit inhabilis, & incapax. p.130.n.111.
Et ideò reponenda ſtatim per executorem quandocunque compareat fiſcalis, vel alius originarius. ib.n.112.
Per executionem præcedentem, nulliter factam res non deſinit eſſe integra. p.131. num.113. & ſeqq.
Executio, & immiſſio in poſſeſſionem beneficii juriſpatronatus nequit fieri, quæ inferat præjudicium poſſeſſioni patroni data non præſentato. p.132.n.125. & ſeqq.
Executionem litterarum attentatum, & nullam declaravit Rota, eò quod non fuit facta cum præſentato per patronum ad idem beneficium. ib.n.128.
Executione litterarum jam facta utilius erit ante recurſum retentionis intentandum comparere coram executore, allegando exceptionem, & petendo repoſitionem à quo denegata appellare, & in Senatu uti utroque remedio retentionis, & vim fieri, ut reponat. p.134. num. 142.
Executionem ſententiæ latæ contra ſuum auctorem regulariter non impedit ſucceſſor, impedit tamen ſi ſuccedat alio jure, quàm hæreditario niſi fuiſſet citatus. pag.154. num.14. & ſeqq. à n.11.
Executio non fit in renuntiantem juri connexo & inſeparabili, quin refert inſeparabili præjudicium alteri non renuncianti. p.160.num.37. cum ſeqq.
Executio ſententiæ latæ contra unum ſuſpenditur in totum ejus reſpectu, ſicut omnium habentium jus complicatum, & continens inſeparabile præjudicium. pag. 162. num. 48. & ſeqq.
Secus proportione condemnati admittente diviſionem, & ſeparabilitatem. ib.n.50.
Qui non exequitur bona diſtrictè cœpta ex negligentia, manum deſtruentis imitatur. p.191. n.49. & 50.
In juribus complicatis executio ſententiæ tam reſpectu condemnati, quàm non condemnati ceſſat. p.201.n.24.& ſeqq.
In executivis percuti etiam dicitur prima inſtantia Ordinarii. p.216.nu.10.
Ex conſtitutione Gregorii XIII. loquente in caſu ſpecialiſſimo Brevis Cameralis non nulli occaſionem ſumpſere, firmare in viis executivis generaliter non lædi Trident. etſi executio alibi quàm coram Ordinario petatur, & decipi oſtenditur. pag. 245. num. 12. cum ſeqq.
D. conſtitutio noluit affigere regulam generalem, quod in omnibus viis executivis ceſſet Trident. diſpoſitio, cùm extra executionem Brevis in aliis procedatur judicialiter, & ceſſet reſervationis ratio. ib.n.15.
Executio extrajudicialis Brevis Cameralis quando in judicialem mutatur ob oppoſitionem legitimi contradictoris; mutatur etiam diſpoſitio Gregoriana, ita ut Ordinario pertineat in prima inſtantia cognitio. ib.n.16.
In executivis forus debitoris attenditur, ſicut in cæteris cauſis Ordinariis. ib.nu.18.
Executio peti nequit ex obligatione Camerali coram Metropolitano abſque conſenſu Ordinarii debitoris. ib.n.19.
Executio obligationis ſi coram non Ordinario petatur contra uſitatum ſtylum univerſalem Senatus cauſam Ordinario remittit. p. 246. num. 20.
Ratio, qua movetur Trident. ad præſervandam primam inſtantiam Ordinario militat in viis executivis, ſicut & in aliis Ordinariis. ib.n.21.
Ratio finalis Trid. in favorem ſubditorum inducta, ne extrahantur in prima inſtantia à ſuis Provinciis, pariter militat in viis executivis. ib. n.36.
Conſtitutionis Greg. XIII. principalis intentio fuit, declarare caſum ſpecialiſſimum in executione Brevis Cameralis non lædi formam Trident. ratione reſervationis beneficii, quæ ultra illum ad alia executiva omiſſa, & relicta ſub regula univerſali Trident. attendi non debet. p.247.nu.37.

Executionem coram alio judice petitam Senatus in dies remittit Ordinario in prima instantia. ib. n. 38.

Constitutio Gregoriana limitate consuluit Brevi Camerali, non extendenda ad cæteros casus executivos omissos. ib.n.41. & seqq.

Executio sententiæ latæ contra unum ex habentibus jus complicatum, & inseparabile impeditur etiam respectu condemnati. p.256. n. 66. remissivè.

Executionem potest impedire Prælatus, aut possessor majoratus condemnatus tanquam talis, ex jure proprio particulari non tangente dignitatem. p.295.n.39. & 40.

Executionem executorialium obtentarum ablata prima Ordinarii instantia, an possit evitare prorogans ex hoc capite. pag. 326. à num.44. & seqq.

Erasm. à Cochier in proposito refertur. ib. numer. 45.

Executio executorialium obtentarum contra formam Tridentin. in cap. causæ omnes, nec in prorogantem fit consentiente Ordinario, quam in totum excludit jurium complicatio, & connexitas. ib.n.46. & seqq.

Mandatum de exequendo post rem judicatam realiter non executum possessorem condemnatum possessionem non privat, nec lis finitur. p.313.n.cum seqq.

Executio rei judicatæ peti potest usque ad triginta annos actione in factum, vel officio judicis. p.314.n.15.

Executio rei judicatæ requiritur, ut lis dicatur finita. ib.n.17.& à n.10. cum seqq.

Executis semel litteris gratiosis, vel executorialibus in Rota obtentis, controversia super possessione mota immisso pertinet Ordinario non executori. ib.n.21.cum seqq.

Executione litterarum, vel executorialium facta expirat Delegati jurisdictio. ib.nu.22. & seqq.

Executione semel peracta, super controversia activa, vel passiva, ad Ordinarium erit recurrendum. ib.n.28. & seqq.

Executor gratiæ cum clausula (inducentes, & defendentes) habet jurisdictionem ad defendendum jam immissum à molestiis. pag. 315. num. 29.

Quod in Gallia non admittitur, sed quia expiravit jurisdictio per actualem executionem, ad Ordinarium recurrendum. ib.n.30.

Quod & idem servatur in Hispania in dispositione Concil. Trident. in Senatu dari rescriptum, ut causa remittatur Ordinario, firmat Riccius. ib.nu.31.

Executores meri cum clausula (cæterum) nequeunt post peractam executionem jurisdictionem amplius exercere obstante Tridentini decreto, sed ad ordinarium erit recurrendum. ib.n.32.

Executoris specialis datio ad gratiam redditur nulla ex defectu formæ Trident. & executor jurisdictione caret. pag.362. num. 6. cum sequentibus.

Executoris datio, & commissio est accessoria ad gratiam principalem. ib.n.12.& seqq.

Executoris datio ad gratiam, & ipsa gratia separationem habent inter se, & separabilitatem. p.363.n.16. & seqq.

Executoris datio licèt sit inefficax, & nulla ob defectum Tridentin. gratia principalis intacta remanet quoad substantiam, tradenda impetranti per Senatum; ut illa utatur coram ordinario, cui causæ sit remissio. ibidem numero 22.

Executor certus esse debet de sua jurisdictione per originales litteras non per exemplum minus solemniter deductum. p.368.n.75.

Executor nequit ante litterarum præsentationem exercere actum jurisdictionalem. ib. num. 81.

Executor executorialium contra creditorem obtentarum nequit exequi ejus debitorem à quo aliàs debitum via executiva consequi non potest, nisi prius convento coram suo Ordinario. p.381.n.11. & 12.

Ab executione contra neminem est incipiendum, sed judicium, & condemnatio debet præcedere. ib.n.15.

Executio, & executorialium expeditio pertinet judici, qui ultimam sententiam tulit confirmando, vel infirmando priores. p.385.num.2. cum seqq.

Executio expeditur à judice, qui sententiam executivam tulit non ab Ordinario, nec ab alio, nisi ad ejus commissionem. ibidem numero 5.

Qui præoccupavit jurisdictionem in cognoscendo præoccupat in exequendo. p.384.n.15.

Executio realis non personalis pertinet judici sæculari, ubi competens fuit ad cognoscendum de causa clerici. ib.n.16.

Antonius Diana contrarium inadvertenter tenens contra Authorem carpitur. ibidem numero 17.

Executionis causam remittit Senatus Ordinario quando tacitè, vel expressè ejus sententia transivit in rem judicatam. pag. 386. num.37. & 38.

Executionis causa quando est remittenda ordinario, executoriales legitimæ expeditæ per judicem appellationis tradendæ sunt parti, ut illis coram Ordinario utatur. ib.n.38.

At secus quando sententia Ordinarii ex aliquo accidente transivit in rem judicatam, quia tunc cùm ad ipsum pertineat executio, ita & executoriales expedire; quod si fecerit superior executoriales suæ retinentur in Senatu tanquam nulliter, & sine jurisdictione fabricata, & causæ simpliciter fit Ordinario remissio. ib.n.39.

Executio gratiæ super beneficio reservato directa Ordinario, si ejus alteretur natura, & debeat procedere in via ordinaria, tunc jurisdictione ordinaria procedit. pag. 458. numero 28.

Executoris datio ad gratiam cessavit, ergo gratia amisit privilegium executivum, falsa ostenditur argumentatio. ib.num.32. & seqq.

Bullæ gratiosæ tres continent partes, rem postulatam, & concessam, executionem, quam de jure merentur, & executoris dationem. ibid. n.33.

Executoris datio ad gratiam, si sit nulla, cætera ejusdem intacta remanent. ib. n.34.

In omnibus casibus in quibus litteræ gratiosæ remissæ Ordinario per Senatum amittunt privilegiatam executionis naturam, Ordinarius via ordinaria tenetur procedere, & hac via partes audire. p.459.n.37.

Executionem paratam habent litteræ Apostol. ob illarum reverentiam. ib.n.39.

Executivum privilegium inhærens litteris Apostolicis, aut instrumento guarentigiato non alteratur,

alteratur, & nec mutatur per Judicum variationem, & mutationem. ib.n.44.
Sed quocumque vadant, & coram quocumque judice agatur ex eisdem executivam viam retinent non admittendam. ib. n.45.
In executione litterarum gratiæ magis extrajudicialiter, quàm judicialiter proceditur. p.461. num. 59.
Ad executionem litterarum si allegetur aliquid requirens altiorem indaginem, in quo cum detur instantia, hæc ab Ordinario auferri nequit. ib.n.60.
Executoris litterarum jurisdictio ubi cessat, nequit gratiam exequi, sed per Senatum Ordinario remittendam. ib.n.61.
Executor ad beneficium reservatum potest executivè procedere, nisi compareat legitimus contradictor, aut possessor, quorum causam executor remittit Ordinario, vel per Senatum remittendam. ib.n.62.
Executiva via etsi instantiam non habeat, Ordinario pertinet. ib.n.63.
Executio petita coram alio judice, & orta competentia per Ordinarium declaratum competentem, non alteratur, sed coram eo eadem executio postulatur. p.460.n.49.
Executor si ex verbis gratiæ tenetur assumere partes judicis, an possit cognoscere in prima instantia, etsi subscriptio deficiat; assertio Augustini Barbos. & Novarii refertur. p.462. num. 64.
Negativè resolvitur contra ipsos. ibid. num. 65. & seqq.
Si executor tenetur assumere partes judicis ex verbis gratiæ si ejus commissio fuerit subscripta, potest cognoscere in prima instantia, nec tenetur eam Ordinario remittere, ibid. num. 67.
Si autem subscripta non sit, partes judicis non assumit, sed causam Ordinario remittit. ibid. n. 68. & seqq.
Executor gratiæ, ut possit via Ordinaria procedere duo requiruntur, quod ex verbis gratiæ teneatur judicis partes assumere, & quod ejus commissio sit subscripta propria manu Sanctissimi. ib. n.70.
In omnibus in quibus executor gratiæ poterat de jure communi, & debebat cognoscere in via Ordinaria, in iis hodie ex Tridentin. pariter Ordinarius (cui fit per Senatum remissio) Ordinariè procedere debet. ibid. num.75.
Et è converso in quibus executor jure communi attento in via executiva procedere tenebatur, pariter hodie Ordinarius tenetur, quando ei fit per Senatum remissio. ibid. n.76.
Executor gratiæ ad immittendum in possessionem est suapte natura merus executor, ita ut in eo non procedat dispositio c. statutum, de rescript. lib.6. p.463.n.77.
Et quando tunc fiat mixtus per comparitionem legitimi contradictoris. ib. n.78. & seqq.
Executor gratiæ ad immittendum regulariter procedit extrajudicialiter, nisi adsit possessor, aut legitimus contradictor compareat, quo casu judicialiter procedit. ibidem numero 79.
Executor gratiæ nequit hodie ex Trident. assumere partes judicis in prima instantia (ubi aliàs de jure communi poterat) cùm hæc Ordinario pertineat, nisi sua commissio fuerit subscripta. ib.n.80.
Executor gratiæ in Francia non habet aliquam causæ cognitionem, sed solam executionem puri & nudi facti, ita ut causæ cognitio Ordinario remittatur. ib.n.81.
In Hispania executores cognoscunt de executione, requirentia tamen altiorem indaginem Ordinario tenentur remittere. ibidem num. 82.
Quod intellige in beneficiis reservatis, in quibus quoad executionem meram, & extrajudicialem cognitionem subscriptione non indigent, in cæteris tamen non reservatis nec de executione cognoscere valent, nisi sua sit commissio subscripta. ib.n.83. & seqq.
Nicolaus Garcia asserens executorem gratiæ, ubi adest legitimus contradictor, pronunciare diffinitè, procedit de jure communi non ex Trident. juxta Flores de Mena, quem ipse perperam reprobat. ib.n.85.
A regula prohibitiva Trident. solum excipiuntur executores ad beneficia reservata; ergo in cæteris inviolata manet, ita ut egeant subscriptione. p.464.n.86.
Executor gratiæ potest summariè cognoscere de legitimitate contradictoris, suspensa principali cognitione, quæ in via Ordinaria pertinet Ordinario. ib.n.89.90. & 91.
Executor pro immittendo provisum Apostol. possessione vacante, non tenetur aliquem citare. ib.n.92.
Executiva via cessat, & Ordinaria agendum erit, ubi ad immissionem concurrit paritas titulorum. p.465.n.99.
Secundus executor ad gratiam datus in defectum prioris quando acquirit jurisdictionem. p.466. n.100. remissivè.
Secundus executor datur ad viam executivam in negligentiam prioris, quæ atque ejus jurisdictio cessant, comparente legitimo contradictore, cujus causa ordinariè erit tractanda. ib.n.101.
Executor primus transactis triginta diebus, an possit re integra etiam invito impetrante exequi gratiam sibi commissam. ib.n.102.
Et quid quando post triginta dictos dies declaravit non posse procedere. ib d.
Executor ante immissionem tenetur quærere, & citare possessionem, si adest, vel si lit. eræ sub intrusione sint expeditæ, & eum in via Ordinaria, non executiva (quam rectè impedit) audire. ib.n.105.
Executor merus quando efficiatur mixtus. p.467. num. 113.
Executor quando in Bullarum executione debet assumere partes judicis, & via Ordinaria audire si servata forma Trident. fuisse data, ita & in casibus Ordinarius procedere debet Ordinariè, facta sibi per Senatum Bullarum remissione. p.473.n.202.
Sententia vulnerans instrumentum executivum, si fuit nulla, non impedit ejus executionem. p.131.n.116.
Executiones omnes sunt comprehensæ sub dispositione universali Trident. in c. causæ omnes. ib.à n.39.
Nec aliud disposuit constitutio Gregor. XIII. ut ostenditur. ib.n.41. usque ad 57.
Litterarum executionem jam peractam Senatus virtute decreti retentionis per se ipsum reponere nequit. p.137.n.1.
Ad litterarum Apostol. executionem nunquam

unus solus nominatur executor, ut sic provideatur impedimentis contingentibus. p. 138. num. 5.

Litterarum Apostol. executio directa judicibus particularibus per Senatum remittitur Ordinario, cui prima instantia competit deficiente subscriptione propriæ manus Sanctissimi. p. 143. n. 61.

Sicut in substantialibus idem est dispositum in patrimonialibus, quod in beneficiis patronatus laicorum, idem quoad executionem dispositum est intelligendum. pag. 146. numer. 105.

Executor specialiter datus à Sede Apostolica ad executionem litterarum nullum habet in Regno Superiorem, ad quem recurratur pro earum suspensione. p. 137. n. 1.

Per decretum violentiæ executorem vim facere, & reponere intimatum executori, & facta repositione, decretum retentionis plenum consequitur effectum. ib. n. 2.

Executore mortuo, vel absente extra Regnum, à quo repositio peractæ executionis sit facienda virtute decreti violentiæ? idid. numer. 3.

Executoribus pluribus in solidum nominatis per prævention em unius cæteri non excluduntur perpetuò, sed isto mortuo, aut absente unus ex superstitibus prosequitur causam in eodem statu. p. 138. n. 6.

Cap. cum plures, 8. de officio Deleg. lib. 6. expenditur, & latè exornatur. ibid. & numer. seqq.

Si plures sint superstites executores nominati, quis eorum adimplere teneatur decretum Regium violentiæ. ibid. n. 10. & seqq.

Executore mortuo, electionem præventivam unius ex superstitibus nominatis pertinere utrique parti, constanter tuetur Author contra Paz. ibid. n. 14. & seqq.

Executore, qui cœpit causam, longè absente potest unus ex superstitibus in commissione nominatis eam reassumere in eodem statu, & prosequi. p. 141. n. 36.

Executore mortuo, vel absente, qui vim intulit, quando poterit recurri ad Ordinarium pro repositione possessionis, & attentatæ executionis. p. 143. n. 60.

Referuntur quamplurimæ provisiones Regis expediræ in variis occasionibus ad impediendam executionem litterarum Apostol. expeditarum in Romana Curia in præjudicium primæ, & ulterioris instantiæ S. Inquisitionis, vel aliter infringentium sua privilegia. p. 439. n. 46. usque ad n. 51.

Executoriales. Vide *Tertius.*

Executoriales obtentæ in Rota, ubi causa cœpta fuit in prima instantia non concurrente consensu partium, & Ordinarii, tanquam nullæ non præstant impedimentum, quominus retentæ in Senatu, causa denuo tractanda Ordinario remittatur. pag. 303. à nu. 13. cum seqq.

Executoriales contra formam Concilii obtentæ sunt nullæ ex defectu jurisdictionis. ibid. n. 14. cum seqq.

Executoriales obtentæ ablata prima instantia Ordinario absque ejus simultaneo consensu retinentur in Senatu illi remissa causa denuo cognoscenda. p. 326. n. 43. & seqq.

Executoriales obtentæ in prima instantia contra formam Tridentin. super articulo inciden-ti, puta manutentione, multo magis retinentur in Senatu. p. 327. n. 57. & seqq.

Executoriales obtentæ in Rota per contradictas, pendente recursu retentionis, aut remissionis monitorialium percutientium primam instantiam, an sub decreto retentionis, aut remissionis lato, aut ferendo per Senatum comprehendantur. pag. 323. numer. 1. cum seq.

Executoriales obtentas non comprehendi sub decreto Tridentin. in cap. causæ omnes pluries, & S. Congregatio, & Rota declararunt. ibid. num. 2.

Executoriales obtentæ in Rota termino monitorialium suspenso per recursum pendente in Senatu nullæ sunt. p. 325. n. 31.

Executoriales in Rota nulliter obtentæ nullum præstant impedimentum protectioni Trid. ibid. num. 32.

Executoriales contra indefensum utentem sub severo Regis recursu fraudulenter obtentas, ipso pendente super monitorialibus percutientibus primam instantiam retinet Senatus, ut causa noviter coram Ordinario incipiatur. p. 328. n. 63. & seqq.

Declarationes S. Congregat. dicentes per cap. causæ omnes non excludi executoriales obtentas pertinent tantum ad inferiorum jurisdictionem prætensam, de quo in §. ad hæc ejusdem. ibid. n. 72.

Executoriales obtentæ contra formam Trid. præservantis primam instantiam Ordinariis sunt nullæ ipso jure ex defectu jurisdictionis. ibid. num. 73.

Executoriales contra formam Trid. ante recursum ad Regem obtentas, si retinet Senatus, multo magis eo pendente obtentas retinebit. ibid. n. 74.

Executoriales legitimè per Superiorem expeditæ quo actio in factum ex eis proponitur contra debitorem condemnatum ibidem tamen non repertum, tradantur vincenti, ut illis utatur coram Ordinario. p. 366. n. 55.

Executoriales expediuntur in Rota ad quam causa legitimè fuerat devoluta, in partibus exequendæ, & committendæ. p. 380. num. 1. cum seqq.

Executoriales Romæ expeditæ contra creditorem, an in ejus debitorem licitè dirigantur, ita ut iste recurrens nequeat in Senatu obtinere remissionem Ordinario. ibid. num. 2. & seqq.

Executoriales contra creditorem expeditæ exequuntur contra ejus debitorem adstrictum ex guarentigia, aut debitum confitentem. ibid. num. 3.

Nec tunc causa ejusdem recurrentis ad Senatum Ordinario remittenda. ibid. n. 4.

Executoriales contra creditorem Romæ expeditæ non diriguntur contra ejus debitorem Clericum non adstrictum guarentigia, sed ejus causa remittenda Ordinario per Senatum. ib. n. 5. & seqq.

Executoriales obtentæ contra unum quæ tertio non nocent, licet illius causam Ordinario remittat Senatus executoriales non retinet, sed vincenti tradit; ut contra comprehensos illis utatur coram executore. p. 382. n. 24.

Quod procedit in similibus aliis litteris in prima instantia contra unum licitè expeditis, contra alios verò non, sed horum causam Senatus remittit Ordinario. ibid. n. 25.

Executoriales an fint expediendæ à judice ad quem vel à judice à quo valdè controverſum eſt. p.383.n.1.cum ſeqq.
Executorialium expeditarum per Superiorem (ad quem legitimè devoluta fuit cauſa) remiſſio non fit per Senatum Ordinario, quia ejus prima inſtantia perculſa non dicitur. p. 384. num. 18.
Niſi in duobus caſibus in quibus limitationem patitur regula generalis. ib. n.19.
Cauſa executionis quando eſt remittenda Ordinario, executoriales legitimè expeditæ per judicem appellationis tradendæ ſunt vincenti, ut illis coram Ordinario utatur. p. 386. num. 38.
At ſecus quando ſententia Ordinarii ex aliquo accidenti tranſivit in rem judicatam, quia tunc cum ad ipſum pertineat executio, ita & executoriales expedire, quod ſi fecerit Superior ſuæ executoriales retinentur in Senatu tanquam nulliter, & ſine juriſdictione fabricatæ, & cauſæ ſimpliciter ſit Ordinario remiſſio. ib. n.39.
Exemplum, Exempla. Vide *Tranſſumptum, Sumptum.*
Exemplo apum, & gruum Reges dantur ad regimen, & protectionem Vaſſallorum. p.10. numero 74.
Deciſio Rotæ ſingularis refertur circa fidem adhibendam exemplo litterarum Apoſtol. plura continens. p.368.n.84.
Exemplum ſupplicationis ſubſcriptæ an in Senatu probet ſubſcriptionem propriæ manus. p. 484.n.1. cum ſeqq.
Exemplum deſumptum à protocollo vitiato fidem non facit, uti productum à radice infecta. ib.n.5.
Exemplum ſupplicationis ſubſcriptæ ſolemniter deſumptum integram fidem facit in Senatu ad docendum de ſubſcriptione commiſſionis. p.405.n.12. cum ſeqq.
Exemplum rectè deſumitur ex ſignatura, & ſupplicatione ſubſcripta in iis in quibus in judicio fidem facit. ib. n.6.
Exemplum redditur de Cardinali expulſo à Regno Franciæ turbante Regni ſtatum. p.83. numer.56.
Aliud ſimile exemplum reperitur in Hiſpania ex qua Nuncius Apoſtolicus fuit expulſus eadem cauſa. ibid.
Exemptus, Exemptio. Vide *Religio.*
Exemptus citatus, ut extra ſuum Regnum, vel Provinciam, in qua ſuum Conſervatorem habet, reſpondeat an uti poterit Regalia protectionis, ut Senatus cauſam ſuo conſervatori remittat. p.257.n.79.
Exempti in prima inſtantia nequeunt revocari ad Curiam Roman. Juxta pacta inter Papam, & Reges Hiſpaniæ, Franciæ, Belgiique Principes. p.258.n.80.
Exempti evocati extra Regnum habent jus revocandi domum ad Judices ſuos Conſervatores ex privilegio. ib. n.81.
Exemptis evocatis extra Regnum licet querela ſupplicare Pontificem, imò etiam Conſervatoris officium invocare, quibus favet Trident. in cap. cauſæ omnes. ibid. num. 82. & ſeq.
Exemptorum protectio evocatorum ad Romanam Curiam in prima inſtantia provenit tàm ex protectione univerſali Regis, quàm ex ratione Trident. ib. n.86.
Exempto ſimul conceditur facultas eligendi Conſervatorem, ne cum tanto diſpendio cogatur litigare in Romana Curia, ibidem numero 87.
Exempti quibus ad majorem favorem datur Conſervator in ſua Provincia, amitterent privilegium Juris Communis, ſi per reſcriptum non ſubſcriptum ab eo avocarentur cauſæ in prima inſtantia, vel ſi illi vocarentur ad Curiam Romanam. pag. 259. numero 96.
Exempti ſunt prohibiti extra Regnum eligere Conſervatorem, ne naturales moleſtentur ex decreto Senatus impreſſo 66. in ordine. ibid. n.97. cum ſeqq.
Exempti Religioſi, & alii licitè uti poſſunt protectionis Regalia, & recurſu, ſi contra eos impetretur commiſſio non ſubſcripta propria manu Sanctiſſimi in prima inſtantia, ut retineantur in Senatu, remiſſa cauſa Conſervatoribus ſuis. p.260.n.102.
Exemptio quantumvis ampliſſima nihil prodeſt exempto aſſumenti qualitates, ob quas ſubeſt Ordinario. p.294.n.10. & ſeqq.
Qualitates diverſæ poſſunt concurrere in eodem corpore, ita ut ratione unius detur exemptio, ſecus reſpectu alterius. ibid. n.23. cum multis ſeqq.
Exemptio à ſolutione conceſſa per Regem alicui privato cedit in damnum Regis, non Regni concedentis certam ſummam. p. 96. à num. 55.
Exemptio à juriſdictione ordinaria non inducitur, quando Eccleſia, aut Hoſpitalis alterius protectioni committitur. p.16.n.158.
Exemptus nequit prorogare juriſdictionem alterius in præjudicium ſuperioris. p.159.n.24. & ſeqq.
Exemptioni ab Ordinario non poteſt Abbas renunciare abſque ſui Conventus conſenſu. p. 160. n.30.
Exemptus licet poſſit prorogare juriſdictionem Ordinarii, id procedit, quando non redundat in alterius præjudicium, ſed prorogantis tantùm. ib.n.32. & ſeqq.
Exemptio Vicorum ab aliqua civitate ad Regem pertinet, & loco exempto aſſignare. p. 167. num.10.
Locus exemptus Prælati à juriſdictione Epiſcopi, non definit eſſe de Diœceſi, & in Diœceſi Epiſcopi. p.205.n.35. & 36.
Eximere appellantem ab inferioris juriſdictione quoad alias cauſas ſeparatas, nequit ſuperior. p.213. n.6.
Exempti Religioſi etſi ſuæ renuncient exemptioni, & in Ordinarium conſentiant, Senatus eorum cauſas Ordinario non remittit. p. 253. n.15. & ſeqq.
Exempti ab Ordinario, & immediatè ſubjecti Papæ abſque ejus conſenſu nequeunt exemptioni renunciare. ib.n.16.
Quia in Papæ præjudicium renunciare nequeunt. ib.n.17. cum ſeqq.
Exemptus ab Ordinario abſque Pontificis (cujus exemptio intereſt) renunciare nequit exemptioni. ib.n.19.& ſeqq.
Per exemptionis privilegium regulares efficiuntur immediatè ſubjecti Sedi Apoſtolicæ abſque cujus licentia in aliam nequeunt conſentire juriſdictionem in illius præjudicium. p. 254. n. 36.
Exemptionis privilegium qua ratione concedi ſoleat

soleat Religiosis. ib.n.37.

Exemptionis jus ita est conjunctum cum jure superioris, ut commodè separari nequeat. ibid. n.38.

In exemptionibus Ecclesiasticis non datur separatio inter exemptos, & Sedem Apostolicam; in aliis verò in præjudicium solius renuntiantis, non tamen superioris. ibid. numero 39.

Exemptioni ab Ordinario in favorem privati & singulorum liberè qui renunciat. p. 256. numero 67.

Per exemptionis renunciationem validam Ordinarius ipso jure recuperat jurisdictionem. ibid. n. 68.

Exemptus non submissus immediate Sedi Apostolicæ potest prorogare jurisdictionem Ordinarii, & eidem se submittere. p.257. num.70. & seq.

Exempti renuntiatione invalidè facta Senatus non utitur regalia protectionis in favorem Ordinarii, cum Tridentin. in cap. causæ omnes in exemptis non procedat ibidem. numero 75.

Paulus Piasequius reprobatur, dicens, Religiosos maximè cum toto Conventu posse renunciare exemptioni, & se submittere Ordinario. ib. n.76. & seqq.

Contra reos exemptos in judiciis mixtis Nuncius validè expedit commissionem in prima instantia. p.290. n.30. cum seqq.

De exemptorum causis cognoscit Legatus à latere. p.291. n.33.

Cognitio de exemptis est de reservatis Sedi Apostolicæ, quam repræsentat Legatus de latere. ibid.n.34.

Inter plures Reos conveniendos in actionibus mixtis sive Clericos, sive laicos si adsit exemptus, Nuncius uti omnium superior Ecclesiasticus licitè expedit commissionem in prima instantia per Senatum non retinendam. ib. num. 36.

Exempti subsunt immediatè Sedi Apostol. de quorum causis Conservatores, non Ordinarii cognoscunt. p.292.n.1.

Exemptus ad parochialem, munus vel non exemptum promotus coram Ordinario conveniunt in tangentibus parochialem, vel munus. ib.n.2.

Religiosus vel alius exemptus promotus ad parochialem non subjectam Prælato Monasterii eximitur à Prælati potestate, & subintrat jurisdictionem Ordinarii respectu parochialis, ib. num. 3.

Exemptus ob Religionem si ratione parochialis subjectæ Ordinario contrahat, vel delinquat, etiam familiares Cardinalium subsunt jurisdictioni Ordinarii. p.293.n.5.

Etsi sit familiaris Papæ. ib.n.6.

Nisi possessio beneficii nondum sit exempto quæsita. ib.n.7.

Exemptus ratione rei non exemptæ Ordinario subest, quamdiu in ejus administratione deget. ib. n. 9.

Exemptus effectus prior Monasterii coram Ordinario convenitur. ib. n. 10.

Exemptus subest Ordinario ratione officii, vel publicæ functionis. ib. n. 11.

Contra exemptum commissio non subscripta in tangentibus administratione non exemptam remittetur in Senatu remissa causa Ordinario. ib. num.12.

Concilii Trident. decretum refertur; quo disponitur, exemptum quemlibet ratione beneficii subesse Ordinario. ibid.n.13.

Quod exornatur singulari Rotæ decisione continente plurimas mirabiles doctrinas. ibid.numero 14.

Exemptioni ex privilegio prævalet qualitas superveniens habens à Jure communi certam determinationem quando utraque concurrit. p. 294.n.24. cum multis seqq.

Qualitates diversæ possunt concurrere in eodem corpore, ita ut ratione unius quis sit exemptus, ratione verò alterius sit Ordinario subjectus. ibid.n.23.

Super exemptionis exceptione Ordinarium non posse cognoscere, qui teneant. pag.297. numero 4.

Super exemptione opposita coram Ordinario if. te cognoscere nequit. ib.n.6.

De exemptione competente ex privilegio non ex consuetudine Ordinarius cognoscit. p.298. num.12.

Exemptionem allegans supponit per necesse antecedentem subjectionem, & Diœcesim. pag. 299. num. 25.

Exemptio ab Episcopo concessa, an valeat in præjudicium successorum. ib.n.29.

Exemptionem prætendens ab Ordinario ex immemoriali possessione sola non obtinet manutentionem contra Ordinarium. pag. 300. nu. 44. & 45.

Secus si cum possessione ostendat simul privilegium. ib.n.47.

Nuncius virtute clausulæ (cum potestate Legati de latere) cognoscit de causis exemptorum Sedi Apostol. immediatè subjectorum. p.253. numero 17.

Erasmus à Cochier confusè loquens de Legatis missis non habentibus jurisdictionem in exemptos, declaratur. ibid.n.19. & 20.

In exemptorum causis facta commissio Ordinario à Canone etiam tanquam S. Apostol. delegato, an uti Ordinarius, an uti delegatus procedat. p.358. n.32. & seqq.

Ab Episcopo procedente Jurisdictione delegata contra exemptos ad Papam appellatur. ib. numero 33.

In causa commissa Ordinario contra exemptos uti delegatum procedere, dixit Erasmus à Cochier. ib.n.34.

Contrarium, ut verius defendit Author. ib. nu. 35. & seqq.

Exemptio supponit anteriorem subjectionem Ordinario de jure communi. ib.n.37.

Exemptionis impedimentum tollitur, data Ordinario facultate à Canone, ut liberè procedat in causa exempti. ib.nu.38.

Semel exemptionis, & avocationis impedimento sublato, & cessante, in aliquo casu Ordinarius ipso jure recuperat jurisdictionem in exemptum. ib. n.39.

Augustin. Barbos. observatio, quod facta commissio Ordinario à Canone in exemptos procedat in eos potestate ordinaria, cum semel sublatum sit impedimentum, & subintret jus commune recuperatum. p.359.n.47.

Erasmus à Cochier contrarium sentiens manifestè convincitur. ib. n.48.

In causis exemptorum in quibus à jure datur Ordinario cognitio etiam tanquam S. Apostol. delegato commissio non subscripta retinetur per

per Senatum; Ordinario remissa causa in prima instantia. ib.n.49.
Casus in quibus Ordinarius procedit in exemptos. ibid.n.50.remissivè.
Exemptio Clericorum, & eorum bonorum non extenditur ad necessitatem naturalis defensionis. p.27.n.66. & seqq.
Exempti si non habent judicem in Regno, apud Regem conveniuntur, ne in eo deficiat justitiæ administratio contra commune, & publicum bonum. ibid.n.68.

Exhibitio, Exhibere.

Sola exhibitio privilegii absque possessione exemptionis non violenta, nec clandestina non sufficit ad excludendum Ordinarium à manutentione. p.299.numero 30.
Ex sola exhibitione privilegii (quod respicit petitorium) non privatur Ordinarius possessione. ibid.n.33.

Expensæ.

Ad expensarum refectionem non teneri, qui una via omissa, a iam aggreditur, passim observat Rota. p.153.n.7. & 9.
In expensis condemnare debet Senatus frivolè & calumniosè utentem salubri remedio retentionis litterarum Apostol. p.182.n.82.
Fidejussorem de solvendis expensis impetranti, præstare prius debet oppressus, antequam sibi tradatur provisio ordinaria retentionis petitæ, & procuratorem in Senatu dimittere juxta duo decreta Senatus relata ibidem numero 83. cum seqq.
Victor potest appellare ab omissione condemnationis expensarum, si prævenerit victum in appellando. pag. 423. numero 45. & seq.

Expressum, Expressio. Vide *Avocatio.*
Extrajudicialiter. Vide *Executor.*

Extrajudicialem institutionem tantum, non judicialem indagationem requirit examen litterarum ad retentionem. p.177.n.17. & seqq.
Senatui ad solam sui institutionem sufficeret extrajudicialis informatio sine partis citatione etiam per testes sumenda ad retentionem bullarum. ibid.n.20. & seqq.
Extrajudicialiter geruntur ea, quæ sunt voluntariæ jurisdictionis, sed coram judice competenti. p.246.n.35.
Commissio de dispensando ubi nullus adest contradictor, non requirit judicium contentiosum, sed extrajudicialem cognitionem. p.205. numero 37.
Ab extrajudiciali actu gesto per Ordinarium per viam appellationis, an licitè ab eo recedatur in prima instantia. p.214.n.19.
Extrajudicialiter procedit in executione Brevis Cameralis in qua nec datur judicium, nec instantia. p.245.n.14.
Extrajudicialis executio Brevis Cameralis quando in judicialem mutatur per oppositionem legitimi contradictoris, mutatur etiam dispositio Gregor. XIII. ita ut Ordinario pertineat in prima instantia cognitio. ibid. num. 16. & seqq.
Extrajudicialis actus non habet instantiam. pag. 246. numero 34.
Extrajudicialis actus prima cognitio proponenda coram Ordinario, aliter offenditur dispositio Trident. uti declaravit S. Congreg. ibid. numero 35.
Extrajudiciales sunt actus capitulares, cum capitulum jurisdictione careat. p. 338. n.1. cum seqq.
Extrajudiciales actus quamdiu sam retinent primam naturam, & ex quibus cognoscatur fuisse in eis extrajudicialiter processum. ibid. numero 4.
Extrajudiciales actus ut sunt electio, collatio, & omnis beneficiorum provisio, examen scientiæ, & habilitatum, seu incapacitatum eligentium, seu eligendorum, sua primæva natura attenta, & extrajudicialiter tractantur. ibid. n. 3.
Extrajudicialis actus per oppositionem contra personas eligentium, aut eligendorum, vel jam electorum factam à legitimo contradictore amittit suam naturam, & fit judicialis. ib. num. 5.
Extrajudicialiter gravatus à Capitulo, aut comparet simpliciter dicendo electionem nullam, aut eligentes eligendum, seu electum juris defectum pati. p.339.n.9.
Aut simul cum oppositione contra electum, aut eligendum appellationem emittit. ibidem numer. 10.
Contra extrajudiciale gravamen duo sunt descripta remedia, querela simplex, quæ quamdocumque intentatur; & appellatio intra decendium emittenda. ib.n.11. & seqq.
Duæ declarationes Sacræ Congregationis recensentur, quibus dicitur à gravamine extrajudicialiter illato per Ordinarium appellationem emittendam ad ejus Superiorem non obstante Trident. in cap. causæ omnes. pag. 340. num. 26.
Per actum extrajudicialem, nempe collationem factam ab Ordinario, *ejus consumitur prima* instantia. p.341.

Extraneus. Vide *Alienigena.*
Extremum. Vide *Media, Ratificatio, Fictio.*

F

Facilis, Facilius. Vide *Facilitas.*

Facilius toleratur jus quæsitum, quàm jus quærendum. p.124.n.49.
Facilius impeditur jus competiturum quàm extinguatur adquisitum. ibid.n.50.
Facilius impeditur introductio, quàm productum in esse. ibid. n.51.

Factum. Vide *Spirituale, Retentio, Cognitio. Examen.*

Non omnia, quæ possunt fieri sunt facienda, ubi adest inconveniens. p.76.n.55.
Multa facienda prohibentur dum sunt in suo creationis principio, quæ facta tamen tenent. p. 124. n.52.
Licentia obtenta ad faciendum porrigitur ad jam factum, ubi actus dependet à voluntate, & potestate concedentis. pag. 127. num. 74. & 76.
Permittens aliquid de novo fieri, videtur confirmare jam factum, nisi alia ratio in contrarium suadeat. ibid.n.79. & seqq.
Media proportionata adhibita per Senatum ad deregendam causam sunt merè temporalia, & mero facto nitentia. p.179.n.31.
Examen Senatus super commissionibus contra primam instantiam Ordinarii vertitur super mero facto, an adsit subscriptio propriæ manu

nus Sanctiſſimi, necne. ibid.n.36.
Subſcripta an ſit commiſſio facti quæſtio eſt, cum ſubſcriptio in manufactura conſiſtat. ibidem num. 37.
De facto rei ſpiritualis incidente in principalem cauſam quilibet ſæcularis cognoſcit. ibidem num. 39.
Controverſia incidens quando dicatur meri facti, aut juris. ibid.n.40.
Quem poſſidere, vel in poſſeſſione eſſe quæſtio eſt meri facti, non juris. ib.n.34.
Factum quod non revelat, fieri non debet.p.180. num. 54.
Factum legitimè retractari non debet, licèt caſus poſtea eveniat, à quo non poſſit inchoari. p. 317. n.8.
Ex duobus factis, de quorum anterioritate non apparet fingitur præcisè, quod facit actum valere. p.272.n.4.
Quod communiter fit, legitimè factum cenſetur. p.326.n.44.
Factum quod non revelat, fieri non debet.p.365. num.50.
In facto conſiſtit ſubſcripuo propriæ manus Sanctiſſimi cum ejus manufacturam requirat. p.400.n.16. & ſeqq.

Facultas. Vide *Licentia*, *Nuntius*, *Res.*

Facultates tollendi violentias Principi competit ex conſuetudine immemoriali. p.108.n.6.
Facultas Nuntiorum Sedis Apoſtol. exhibentur in Senatu, ut ibidem examinentur. p. 111. num. 37.

Falſitas, *Falſum.* Vide *Verum.*

Falſitas litterarum Apoſt. & ſubreptio ſimplex non pertinent ad retentionem earum, nec cauſæ legitimæ retentionis ſunt. p. 105. n. 37. uſque ad n. 40.
Falſitas facilius committitur in ſupplicatione; quàm in litteris expeditis. p.404.n.3.
Ob falſam cauſam in ſupplicatione appoſitam, & relatam annullatur conceſſio tam in gratioſis, quàm in commiſſionibus juſtitiæ. p.407.n.34. & 35.

Fatalia.

Fatalia non currunt pendente cauſa in Conſiſtorio Principis. p.173.n.19.

Favor, *Favorabilis.*

Favorabilis debet judicari recurſus retentionis, quatenus tendit in utilitatem Reipublicæ. p. 85. n. 72.
Favorem Ordinarii, & ſubditorum ſimul reſpicit diſpoſitio Trident. in cap. cauſæ omnes, ideò unius conſenſu non valet renunciario. p. 159. n.25. & ſeqq.
Decretum Tridentin. in cap. cauſæ omnes, an fuerit inductum in favorem ſolius Ordinarii, cujus juriſdictio favorabilis, & naturalis dicitur. p.199.n.1.cum ſeqq.
Vel in favorem litigantium potius ſit inductum, ne cum tanto diſpendio extra ſuas Provincias litigare cogantur. ibid. num.4. & ſeq.
In favorem tam Ordinarii, quàm ſubditorum ſimul fuit inductum decretum, capit. cauſæ omnes, cum damna ſint communia: ubi adducitur declaratio S. Congreg. numero 5. & ſeqq.
Favore plurium introductum unius renunciatione non tollitur. ib.n.10.
Favor, aut privilegium commune unius renunciatione non ceſſat. pag. 101. num. 20. cum ſeqq.

Fictio, *Fingere.*

Fictio in caſu ficto idem operatur, quod veritas in caſu vero. p.377.n.46.
Fictio tranſlata requirit utrorumque extremorum habilitatem. p. 327. ſub n. 52.

Fidejuſſor, *Fidejuſſio.*

Fidejuſſorem de ſolvendis expenſis impetranti, & procuratorem ad proſequendam cauſam prius relinquere debet oppreſſus in Senatu, antequam tradatur proviſio ordinaria retentionis petitæ. Ubi duo decreta Senatus ad hoc ipſum recenſentur. p.183.n.84.
Fidejuſſio judicialis de reſtituenda re, vel pecunia præſtita Reo condemnato fingit rem, & pecuniam penes reum eſſe. p.180.n.11.

Filius, Vide *Agens*, *Judicium*, *Finis.*

Cui competit tractare de fine convenit etiam tractare de mediis neceſſariis ad finem. p. 180. num. 43.
Potentia omnis tanquam virtus ad fidem diſponit de iis, quæ ſunt ad finem. ibid. num.44. & ſeqq.
Ad fidem boni ordinata non debent mala operari. p.327.n.32.
Finis Reges creandi eſt tuitio Regni. p.11.n.93.
Finis creandorum Regnorum is eſt, ut vaſſalli in pace conſerventur. p.85.n.71.
Finibus certis concluditur Regalia retentionis & injuncta ad finem impediendi executionem faciendam, ultra progredi non poteſt. p.121.n. 35. & ſeqq.
Habens jus cognoſcendi circa finem pro bono communi, habet ad media proportionata, ut auferatur vis. p.179.n.39. & ſeqq.

Fiſcalis, *Fiſcus.* Vide *Concordia*, *Tranſactio.*

Fiſcales Regios non comprehendi in Bulla Cœnæ ſupplicantes à litteris Apoſtolic. ob bonum publicum Regni, aut Regis. p. 36. n. 62. & ſeqq.
Fiſcalis Regius non adſtringitur ex Bulla Cœnæ, ut ſuis expenſis, aut Regis proſequatur ſupplicationes emiſſas à litteris Apoſtolicis retentis. p.38.n.82.
Fiſcalis Regius in his, quæ tangunt publicum Regis, aut Regni præjudicium legitimus eſt contradictor. p.44.n.123.
Fiſcalis interventus an ſit neceſſarius in concordia inita inter collitigantes pendente recurſu retentionis, ita ut inſuper illum proſequi valeat. p.158. à n. 1. & ſeqq.

Forma. Vide *Subreptio*, *Subſcriptio.*

Novam formam induxit Tridentin. duo ſpecialia continentem contra ſtylum Roman. Curiæ facilè cum tanto partium, & ordinarii diſpendio, curialiumque ſuggeſtionibus cauſæ avocentur in prima inſtantia. p.224.n.16. & ſeqq.
Forma ſubſcriptionis propriæ manus cum ſit perſonaliſſima, à perſona Papæ non receditur. ib. n. 17.
Forma nova, & irregularis contra ſtylum fuit inducta à Trident. in commiſſionibus avocatoriis in prima inſtantia expediendis nempè ſubſcriptio propriæ manus Sanctiſſimi. ibid. num. 19.
Formam inducere cenſetur lex quando aliquid denuo diſponit cum certis modificationibus. p.225. n.23. & 24.
Quando per additionem mutata dicatur forma; aut

aut insuper antiqua maneat. pag.239.n.27. remissivè.
Formam inducit lex quando in actu requirit ad ejus probationem certas qualitates, & modificationes. p.225.n.24.
Forma & ordo substantialis datur, ubi adest prius, ac posterius. p.211.n.28.
Forma subscriptionis de qua in Trident. nec sonat, nec supplet cæteras nullitates, & requisita in commissionibus aliunde provenientia de jure communi, aut alio statuto. p. 212. num. 34.
Forma est quando sic eam lex vocat. pag. 225. num. 24.
Forma continet solemnitatem. p.226.n.34.
Solemnitas requisita à lege forma dicitur. ib.
Formæ nihil addi, vel detrahi potest. ib.
Formæ subscriptionis defectus vitiat non tantum commissionem, sed & omnia inde derivativa, citationem, inhibitionem, processum, & sententiam. ibid. sub n. 34.

Forus.

Plures sunt casus, quibus de Jure Canonico sortitur quis forum alienum. p.208. n.8.
Trident. in cap. causæ omnes, præservans primam Ordinarii instantiam non sustulit legis mos modos, quibus de jure alienum forum fortiri poterat. ibid.n.9.
Adducitur ad idem declaratio S.Congregat. ibid.
Ratione contractus sortitur quis formam, quia judex loci contractus dicitur competens. p. 215. n.2. cum seqq.
Forum quando sortiatur quis ratione contractus; & quando ad forum contractus faciendo erit remissio, & an requiratur ut ibidem reperiatur obligatus, & de aliis remissivè. ibid. num. 3.
Forum sui Ordinarii in prima instantia declinare, & Curiam Papæ adire potest, etiam hodie Clericus pupillus, & cæteræ miserabiles personæ. p.422.n.37.
Forum quando quis dicatur sortiri, & in quibus casibus, & de tota materia. p. 216. n.11. remissivè.
Forum alienum qui sortitur ratione delicti, & judex loci ubi perpetratur, est competens in prima instantia. ibid.n.12.
Nec ejus causam Senatus remittit Ordinario. ib. n. 13.
Forus debitoris in executivis attenditur, sicut in cæteris casibus Ordinariis. p.245.n.18.
Forus mutatur per privilegium superveniens lite cœpta per citationem nullam. pag. 269. numer. 69.
Rei diversorum fororum sunt conveniendi coram uno judice omnium superiore ratione causæ individuæ. p.289.n.14. & 15.
Forum sortitur quis ratione contractus, quia de jure judex loci contractus dicitur competens. p. 372. n.3.
Fori proprii renunciatio expressa in contractu alibi celebrato tribuit jurisdictionem judici loci contractus contra obligatum etiam ibi non repertum. p.373.n.11.
Fori renunciatio non valet in præjudicium superioris nec etiam ejusdem renunciantis ratione juris complicati. p.376.n.41.
Ad effectum sortiendi forum alienum, idem operatur locus contractus, & locus destinatæ solutionis. ibid.n.43.& seqq.
Forum Regis sequuntur Ecclesiastici ratione Regalium, quæ ab eo tenent. p. 19. num. 136. & seqq.
Forum quis non sortitur in loco destinatæ solutionis, nisi ibidem debitor sit repertus. p.377. n. 45. & seqq.
Ad forum sortiendum ratione contractus non sufficit, quod eo in loco reperiatur procurator debitoris obligati, sed hujus propria persona. ib. n. 49. & 50.
Forum quis sortitur ratione rei sitæ. p.216.n.13. & seqq.
Clericus conventus ratione beneficii residentiam non requirentis forum sortitur in loco beneficii. ibid.n.14.
Ratione rei sitæ quis sortitur forum si ibi reperiatur. ibid.n.16.
In omni foro præter forum domicilii requiritur præsentia rei. ibid.n.17.
Forus ratione rei sitæ non est fortior foro contractus. ibid.
Domini temporales eo conveniuntur foro etiam absentes, ubi suum habent statum, & caput majoratus tanquam domiciliarii. p. 217. num. 26.
Forus ubi caput majoratus cujus bona in diversis Regnis, aut districtibus sunt, attenditur si majoratus petatur. ib. n.27. & seq.
Secus si non habet majoratus caput, cui bona adhæreant, quia forus ubi major eorum pars sit, attenditur. ibid.n.32.
Socius non privilegiatus potitur foro privilegiato socii in rebus individuis. p.433.n.7.

Fraus.

Fraudibus occurrere, publicæ, & privatæ authoritati convenit. p.121.n.24.
Recursus ad Regem si non permitteretur post peractam executionem Bullarum in damnum Reipubl. magnæ fraudes orirentur. ibid. numero 25.
Fraudibus via non est aperienda. ibid.n.26.
Fraudibus ut occurratur, latam jus admittit interpretationem. ibid.n.27.
Fraus dicitur fieri legi, quoties per indirectum & cautelam redditur illusoria. ibid. n.28.
Fraudibus nervosè occurrendum est. ibidem numero 29.
Fraudibus obviandum, quando potest si principaliter fiant, non quando secundario, & in potentiam consecutivam. p.127.n.83.
Fraudibus ut occurratur debet impetrans commissionem conveniendorum virtute clausulæ (omnésque alios) nomina expressè dare. p.263. n. 7. & seqq.
Fraudibus non est via aperienda. p.328.n.64.
Fraudibus ut occurratur jus admittit latam interpretationem, reddítque dispositionem favorabilem. ibid.n.65.
Fraudata ne remaneat pars nec decepta, semper est facienda interpretatio, ibidem numero 57.
Fraus dolosi litigantis ne suo lucro cedat, retinentur in Senatu executoriales furtivè, dolosè, & occultè obtentæ contra recurrentem indefensum. ibid.n.69.
Fraus & dolus nemini debet patrocinari. ibid. num. 70.

Fructus.

Fructus beneficii vacantis, an possit Princeps ad munus sua reducere, ubi timor adest scandali ne dissipentur. pag. 120. n. 20. & pag. 125. n. 64. cum seqq.

Ubi de prævi, & regalia Regis Franciæ. ibid.
Fructus beneficii impetrati ab alienigena, & super quo naturalis consentit pensionem, quando sequestrantur ex ll. Regni. p.120. num.21. & seqq.
Fructus beneficii sequestrantur pro executione decreti retentionis quoties litteræ reperiuntur executæ jam. pag. 125. à numer. 64. cum multis seqq.
Fructuum beneficiorum sequestrum apponitur quando litteræ Apost. quas retinere decernitur, jam sunt executæ ob timorem scandali. p.145.n.90.
Per sequestrum fructuum beneficii impetrati, licèt ex integro non satisfiat vi oppressis litteris jam executis, in aliquo tamen coadjuvat, & detrahit fraudi impetrantis. ibid.n.91.
Fructus beneficii impetrati per alienigenas horum Regnorum sequestrantur, laro decreto retentionis, litteris jam executis. ibidem numer. 92.
Impetrantes beneficia patronatus Regii, aut laicorum, ac patrimonialia, Magistralem, aut Doctoralem, & executioni decreto dante litteras ipso facto sunt effecti alienigenæ, & amittunt naturalitatem, & fructus beneficiorum sequestrantur per Senatum. ibid.num.93.
Fructus beneficii patrimonialis sequestrantur impetrati litteris executis, nam impetrans ipso facto amisit naturalitatem. ibid.n.94.
Quod ex identitate, & majoritate rationis dispositum intelligitur in beneficiis juris patronatus laicorum. ibid.n.95.
Fructus beneficii sunt bona temporalia & sequestrantur ob executionem factam Literarum, quæ retineri mandantur. p.146.n.107.

Frustra, *Frustratorium*.

Frustraexpectatur id, cujus eventus nullius est effectus. p.180.n.53.
Frustra remitterentur Ordinario litteræ justitiæ ejus percutientes primam instantiam, cum penitus sint inutiles, & inefficaces ad causam illi remissam initiandam coram eo. p.365. num. 48.
Frustra expectatur eventus, cujus nullus est effectus. ibid. n.49. & seqq.

Fundamentum.

Fundamentum suæ intentionis quilibet probare debet. p.400.n.15. cum seqq.
Fundamentum commissionis avocatoriæ in prima instantia, & subscriptio propriæ manus, de qua docere tenetur impetrans in Senatu. ibid. n.13. cum seqq.
Fundamento sublato corruit ædificium. pag.405. num. 10.

G

Genus, *Generalis*. Vide *species*.

Genus non taxatur in enumeratione specierum cum loco exempli appositæ intelliguntur. p.14. 131.
Genus præcedens non restringitur per speciei appositionem cum fiat loco exempli p.g. 82. n. 43. & seqq.
Genus restringitur, & limitatur per enumerationem specierum. pag. 108. n.5. & pag. 113. num. 54.
Genus in dubio non restringitur per enumerationem specierum, nisi aliter appareat de clara voluntate disponentis. p.113. num.56. & seqq.
Genus & species ubi non sunt contrariæ, non restringitur genus. p.114.n.61.
Genus restringitur, quando species apponuntur per dictiones declarativas, scilicet, videlicet. ibid.n.62.
Genus sicut includit omnes species, ita ratio generalis omnes casus. pag. 246. num. 22. & seqq.
Generalis dispositio idem operatur quoad omnes species, quod specialis quoad singulas. p.395. n.5. & seqq.

Gratia. Vide *Litteræ*, *Subscriptio*, *Commissio*.

Ex gratia Apostol. fit immissio in possessionem ad instar l. fin. Cod. de edicto Divi Adriani tollendo, & juxta hujus regulas tractanda. p. 130. n.110. & 142.
Gratia in forma dignum, & dispensationes matrimoniales Ordinariis, non aliis dirigi solent de stylo Roman. Curiæ. p.333.n.28.
Item etiam dispensationes aliæ, absolutiones, & monitoriales, nec non criminalium commissiones Ordinario solent dirigi. ib.n.29.
Gratiam, aut dispensationes, seu commissiones aliis directas, an Nuncius possit exequi. ibid. à n. 31. cum seqq.
Gratia principalis intacta remanet, & valida licèt executoris commissio ob defectum subscriptionis nulla sit. pag. 362. numer. 6. & 7. & seqq.
Gratia corruens in una parte sustinetur in alia separata. p.363.n.18. & seqq.
Gratia subrogationis si corruat quoad item, quæ nulla adest, non corruit quoad possessionis partem. ib.n.20.
Gratia pro parte nulla, & pro parte separabili valida, pro illa sustinetur. ib.n.21.
Gratia perficitur per fiat quoad substantiam ante litterarum expeditionem, quibus ad substantiam sui non eget. ib.n.24.
Ad gratiæ probationem, ut ex ea in judicio agi valeat, litteræ necessariæ sunt, & ad earum expeditionem adstringitur impetrans. ibidem num. 25.
Gratia fiat in lingua Principis, in Scriptura testimonium, in executione commodum. ibid. num. 26.
Gratia absque litteris non potest probari. p.364. num. 27.
Gratia ante litterarum expeditionem non expirat per mortem Principis re integra. ibid. num. 28.
Gratia requirit scripturam ad probationem, ita ut nec testes sufficiant. ib.n.29.
Gratia per *fiat* præfertur gratiæ per *concessum*, quando utraque eadem die facta, & de antecedentia non constet. p. 388. n. 43. & p. 391. n.10. & n.4. & seqq.

Gravamen, *Gravatus*.

Gravamen quando dicatur habere vim diffinitivæ damnum irreparabile, vel præjudiciale causæ principali. p.213.n.7.
Gravamine, quo fundantur appellatio, commissio, & inhibitio, cessante & resoluto, resolvuntur cæteri ei nitenna, & causa ad inferiorem redit. p.319. n.34. & seqq.

Guarentigia, *Guarentigiatus*. Vide *Executio*, *Instrumentum*, *Obligatio*.

H

Habiles.

OMnis dispositio recipit restrictionem de habilitate actus, quæ supposita intelligitur. p.345.n.7.

Cùm de uno disputamus, cætera supponuntur habilia. ib.n.8.

Hæres. Vide *Successor, Instantia, Commissio.*

Commissio impetrata contra defunctum mortuum re integra ante citationem, & præventum judicium, quando expiret contra hæredem, aut successorem, vel non. p.264. à n.12. cum multis seqq.

Lis cœpta cum defuncto ex commissione subscripta, si nulla fuit, in hæredem delegatus jurisdictionem prævenisse non dicitur, sed coram Ordinario noviter conveniendus. p.269. n.65. cum seqq.

Delegatus ex commissione subscripta volens prosequi contra hæredem litem cœptam cum defuncto nullam, Senatus remittit causam Ordinario. ib.n.72.

Inter hæredes tutoris, & administratoris si unus sit Clericus, omnium causa coram uno judice, & Ecclesiastico tractatur. pag.290.n.21. & 22.

Reiditio rationis promissa à defuncto cum sit in origine individua, ita inter mille hæredes talis conservatur, & omnes in solidum tenentur. ib.n.23.

Hispania. Vide *Rex, Roma, Papa, Senatus.*

Hispaniæ consuetudo refertur antiqua circa majori iam Regis in custodiendis, & tuendis bonis Ecclesiæ Cathedralis vacantis mortuo Prælato. p.13.n.117.

In Hispania scandala, & seditiones magnæ ortæ fuere anno 64. ob admissionem alienigenarum ad beneficia. p.26.74.n.28.& 29.

Hispani ob longam Romæ distantiam difficillimè possunt adire Papam, ac ideò contumelias inter Ecclesiasticos Senatus modestè compescit. p.76.n.49.

Rex per suos Legatos Romam missos scandala passa ab Ecclesia impedit. ib.n.50.

In Hispania communiter reprobatur opinio Flores de Mena habentis Auditorem Cameræ in prima instantia posse avocare causas pendentes in partibus ex obligatione Camerali. p.215. n.6. cum seqq.

Cujus tamen assertio declaratur. ibid.

Textus singularis in c. cum longè, 93. dist. adducitur, expressè probans longè distare Hisp. Regna à Curia Roman. & signanter Regnum Galleciæ, essèque difficilem aditum. p.22. num. 8.

Conditiones petitæ à Diana pro justitia recursus ad Regem concurrunt omnes in violentiis illatis per Judices Ecclesiasticos in Regnis Hispaniæ longissimè distantibus à Sede Apostol. p.23.n.26. & seqq.

Rationes longæ distantiæ, difficilis aditus, periculum minantis, & urgentis necessitatis efficaciter urgent in Hispan. Regnis ob executionem litterarum Apostolicarum in damnum Reipublicæ utilitatis obtentarum. ib. n.29.

Hispaniam in extremis terrarum, essèque principium, & finem Europæ, & universi Orbis, sedere, apud omnes Geographos constans est. p.24.n.32. & seqq.

Spania (nomen Hebraicum significans quid absconditum) fuit appellata Hispania ob ejus remotissimum situm. ib. n.34.

Prophetiam Isaiæ cap. 18. loquentem de extremitate terrarum in Hispania verificari declarant plures Doctores. ibid.n.33.

Insula Cadiz vocabatur *Gadeira* Græcè significans extremitatem terræ. ibid. n.35.

Epitaphia notabilia sepulchrorum recensentur, quibus Hispania extremitas Orbis appellatur. ibid.n.37.38.& 39.

Cantabria sita est in extremitate terræ, & orbis. p.25.n.40.

Item Provincia Hispalensis. ib.n.41.

Item Regnum Galleciæ (Authoris nobilissima Patria) ubi adest promontorium *Finis terræ*, sic-dictum ob terræ universæ finem. ibid.n.42. & seqq.

Sedes Apost. semper agnovit extremitatem Hispaniæ, longum iter, & difficilem aditum, quam ideò excusavit in multis non recipientibus dilationem. ib. n.46.

Hispania nunquam desinit recognoscere Christi Vicarium uti caput Ecclesiæ universalis. ibid. num. 47.

Hispani Catholici antiquissimi gubernabantur cum aliqua dependentia à Sede Apost. ob terrarum distantiam, & inconvenientia in tarda expeditione negotiorum, & recursu ad eam. ib. n.48. & seqq.

Plurima Concilia celebrata fuere in Hispania ad quorum Congregationem & decretorum observationem nunquam adita fuit Sedes Apostol. ob longam distantiam, & tardam negotiorum expeditionem. ibid.n.50.

Assertio Gerberti Episcop. Rhemensis dicentis, interiora Hispaniæ Papæ jud.cia nescire declaratur. ibid.n.52.

Homo.

Homo ligatus manibus, & ab aliquo dissolutus si scribat, non dissolventis ministerio, sed ex se ipso facit. p.268.n.56. & seqq.

Honor. Vide *Rex.*

Humilitas. Vide *Supplicatio, Senatus.*

Jactatio, Jactans. Vide *Commissio.*

JActationis commissio subscripta an sit retinenda in Senatu ad preces ejus, qui alias comprehensus sub clausula (omnésque alios) citatur à Delegato. pag.269.n.73.& seq.

Jactationis Commissio uti à jure exorbitans præjudicialis parti, & Ordinario recipit restrictionem, ita ut ultra personam jactantem in ea nominatim expressam non extendatur. p. 270.n.76.

In jactationis commissione non permittitur apponi clausulam (omnésque alios) imò deletur, quia contra incertos denegatur. ib.n.77.

Jactationem ante omnia debet probare impetrans tanquam fundamentum contra jactantem nominatum. ib.n.78.& seqq.

Delegatus ex commissione jactationis subscripta non adquirit jurisdictionem, nisi in jactantem nominatum, qui alios ex clausula (omnésque alios) citet, Senatus horum causam remittit Ordinario. ib.n.81.

Auditor Rotæ cui commissio jactationis in prima instantia datur cum clausula (omnésque

alios) non adquirit jurisdictionem ultra principalem jactantem nominatum, & nequit in monitorialibus ad partes missi eam apponere. ibid. n. 83. & seqq.

Jacobus.

Divi Jacobi Hispaniarum unici patroni authoritas refertur. p. 6. n. 14.

Identitas. Vide *Ratio.*

Ignorantia. Vide *Mores.*

Immemorialis. Vide *Consuetudo, Præscriptio, Observatio.*

Immemorialis super jurisdictione in criminalibus, & matrimonialibus prætensa per inferiorem prebenda erit coram Episcopo, qui interim illam exercet privativè ex declaratione S. Cong. p. 205. n. 43. & seqq.

Immissio.

Immissio virtute gratiæ Apostol. fit ad instar l. fin. de edicto D. Adrian. toll. & juxta hujus regulas tractatur. p. 130. n. 110.

Immissio in possessionem beneficii juris patronatus nequit fieri quin inferat præjudicium possessioni patroni, concessa non præsentato à se. p. 1: n. 125. & seqq.

Immissus in possessionem vigore litterarum, aut executorialium si aliquando in ea permansit expirat Delegati jurisdictio, ne fiat Ordinario præjudicium, ad quem itur super nova controversia. p. 314. n. 23. & seqq.

Immittendi in possessionem jus cessat post factam immissionem etiamsi ab ea ceciderit immissus. ibid. n. 25.

Immisso semel in possessionem amplius immissio non competit. ibid. n. 26.

Immisso in possessionem decidente cessat via executiva, & via ordinaria agere debet. ibid. n. 27. & seqq.

Immissi & turbati in possessione, aut proprietate causa Ordinario remittitur, cum executione semel facta expiraverit executoris jurisdictio ex Trident. cujus prima instantia pertinet Ordinario. p. 315. n. 33.

Post immissionem comparens ex alio testamento non auditur in via executiva, sed ordinaria coram Judice Ordinario possessoris. ibid. n. 35. & 36.

Post immissionem (quæ ex aliquo capite fuit nulla) contradictor legitimus etiam non possidens, potest comparere. p. 466. n. 103.

Immissionem non impedit oppositio calumniosa. p. 467. n. 116.

Immissionem provisi Apost. impedit provisus ab Ordinario, si possidet, quando reservatio non est notoria, sed obscura & dubia. ibid. à n. 120. cum multis seqq.

De immissione ex l. fin. C. de edicto D. Adriani ad immissionem ex litteris Apost. rectè argumentatur. p. 470. n. 152.

Ad immissionem ex gratia Apost. impediendam par titulus requiritur, ubi utrique petit immissionem possessionis vacantis. ibid. n. 159.

Secus si provisus ab Ordinario possideat, qui impedit immissionem petitam à proviso Apostol. p. 471. n. 160. & 166.

In immissione ex gratia Apostol. proceditur ad instar l. fin. C. de edicto D. Adrian. toll. ibid. n. 161.

In immissione ex l. fin. admittitur contradictor ab alio fonte, nempe ab alio testatore. ibid. num. 162.

Immissio semel legitimè facta non revocatur per novam tituli productionem, nisi in contenti appareat de bono jure producentis. ib. n. 175.

Immissione facta non citato possessore si hunc velit executor denuo audire, & citare, ante omnia debet immissionem attentatam reponere, aliàs nulliter agit. p. 472. n. 181. & num. 177. & seqq.

Impedimentum, Impediens, Impeditus. Vide *Absentia.*

Impedientes litterarum Apostol. executionem prætextu reformandi, & supplicandi Papam, & supplicationem prosequendi non incurrunt censuras Bullæ Cœnæ. pag. 36. num. 63. & seqq.

Impedire retentionis recursum vergit in damnum majoriæ, & præeminentiæ Regis. p. 108. num. 3.

Impedimentum non præstat, quod de jure non sortitur effectum. cap. 141. à n. 113. cum seqq. & p. 276. à n. 55. & seqq.

Impedito agere non currit tempus. p. 172. n. 4.

Impedimentum proveniens ex facto Regis excusat. ibid. n. 5.

Impedito ex facto judicis non currit terminus. ibid. n. 6.

Impedimentum quacumque parte termini incidens, illum suspendit, nec attenditur principium tranquillum. p. 173. n. 16.

Impedimentum legitimum dicitur sive sit judicialis, sive extrajudicialis, sive de jure, sive de facto. ibid. n. 21.

Impedito sive de jure, sive de facto non currit terminus ad publicandas litteras resignationis. ib. n. 22.

Impedimentum legitimum habens ad se præsentandum Sed. Apostol. de jure excusatur. p. 325. n. 25.

Impedimento semel cessante res facilè revertitur ad suam primævam naturam. p. 358. n. 39. & seqq.

Per impedimenti hominis remotionem statim, & ipso jure subintrat juris dispositio. p. 268. n. 53. & seqq.

Ob impedimentum jurisdictio in alium transfertur ne detineatur justitiæ administratio, dum expectatur impedimenti remotio. p. 10. numero 30.

Imperator, Imperium. Vide *Rex, Regnum.*

Imperatores assistebant Conciliorum celebrationi, ut obsisterent inquietationibus, & turbationibus. p. 8. n. 57. & 58.

Imperii securitas in Ecclesiarum pace consistit. p. 9. num. 71.

Imperia non dubitaverunt sacris servire. ibidem numero 69.

Imperium nihil aliud est quàm cura salutis alienæ. p. 10. numero 75.

Absque imperio nec natura ipsa, nec gens, nec mundus stare poterat. ibid. n. 78.

Carolus Imperator impetravit à Synodo, ne sine suo consensu instituerentur Episcopi. p. 29. n. 6.

Imperatoris potestas & dominium, in gubernatione, & protectione subditorum consistit duntaxat, non in rebus singulorum. p. 93. num. 23. & seqq.

Imperatoris Honorii epistola missa Papæ refertur, qua profitetur sui intuitu pacem custodiendam, & seditiones Ecclesiæ obvenientes sedare. p. 187. n. 5.

Imperatores profitentur maximam adhibituri solicitudinem circa Dei dogmata, & Sacerdotum

tum honestatem. p.188.n.14.
Imperatores Christiani agnoverunt Imperii felicitatem, & amplitudinem consistere in vigilantia cultus divini. ibidem n.19.
Imperia ad sui conservationem & amplitudinem non dubitavere sacris servire. ibidem n.20.
Imperatores interesse Conciliis, ut necessaria spirituali Reipublicæ liberè proponantur, & modis omnibus exequantur, & Principum terrore impedimenta avellantur. ibid. num. 22. & seqq.
Impetrans, *Impetrare*. Vide *Commissio*, *Rescriptum*, *Retentio*, *Renunciatio*.
Impetrans, cujus Bullæ detinentur, post examen tanti Senatus meritò diffidens de secunda jussione causam deserit agnoscens Sanctissimum noviter & verius informandum. p. 39. numero 89.
Impetrans beneficium uno & inefficaci vocationis modo non juvatur ex alio vero, etiam tunc existente. p.273.n.15.
Secus si se non restrinxit impetrans ad unum vocationis modum. ibidem n.16.
Impetrans postquam citavit ex commissione secunda nulla, an possit illis renuncians ad priorem validam redire. p.274.n.19. & seqq.
Impetrans commissionem, qui se fundat in forma, & requisito necessario ad avocationem primæ instantiæ, de eo debet docere, cum sit fundamentum suæ intentionis. p.400. n.11.
Importunitas, Vide *Petitio*.
Per importunitatem nimiam Papa multoties concedit non concedenda. p.57.n.8.
Importunitas quandam violentiam infert in Principem, quia multoties involuntariè concedit non concedenda. ibidem n.10. & 11.
Per importunitatem obtenta non valent, cum fiant invito concedente. ibidem numero 12. & seqq.
Impugnans, *Impugnare*.
Ex actu impugnato nemo potest se juvare, nec fructum consequi. p.275.n.41.
Nisi in impugnatione succubuerit. ib.n.42.
Incertitudo.
Incertitudo in necessitatibus admittitur, & non vitiat. p.141.n.43.
Decretum violentiæ directum ad unum ex superstitibus, cui intimetur, non continet incertitudinem considerabilem cum facilè ex intimatione ad specificam certitudinem reducatur. ibidem n.44.
Incertitudo, quæ ex futuro eventu, vel per factum, aut declarationem alterius certa redditur, in qualibet dispositione admittitur. ib. numero 45.
Incertitudo, & generalitas sententiæ certificanda in executione admittitur. pag. 142. numero 48.
Incidens. Vide *Articulum*, *Accessorium*.
Incompetens, *Incompetentia*. Vide *Competens*, *Declaratoria*, *Ordinarius*.
Indi. Vide *Miserabiles*.
Indi ut miserabiles personæ talium privilegiis gaudent. p.18.n.178.
Indorum protectio & defensio maximè commendata est à Catholicis Regibus. ibidem n. 179. & seqq.
Individuum, *Inseparabile*. Vide *Connexum*, *Causa*, *Complicatum*, *Separabile*, *Jus*, *Complicatum*, *Continentia*, *Capitula*.
Individuum si est judicium, & inseparabile, sententia lata pro parte est nulla in totum. p. 282. à n.28. cum multis seqq.
Individua si sit causa socius non privilegiatus gaudet fori privilegio consocii. p.288.n.7.
Secus si causa sit dividua inter socios habentes jus conjunctum. ib.num.8.
Individua est rationis redditio tutelæ curæ, aut alterius administrationis, quæ nullam separationem recipit. p.289.n.12. & seqq.
Indultum Cardinalis Ordinarii de libera collatione in mensibus reservatis prodest Capitulo habenti simultaneam provisionem. p. 462. numero 71.
Infectum.
Infecta primitiva, infecta censentur derivativa. p.271. n.88.
Inferior, Vide *Prælatus*, *Jurisdictio*, *Ordinarius*.
Sub decreto Trident. præservante primam instantiam Ordinariis, an comprehendantur Prælati inferiores Episcopo Ordinariam jurisdictionem habentes. pag.202.n.1. & seq.
Qui negent. ib. n. 2.
Prælatos inferiores Episcopo habentes jurisdictionem Ordinariam comprehendi sub decreto Trident. in cap. causæ omnes, veriorem opinionem tuetur, & amplectitur Author. p. 203. n. 5. & seqq.
Inferiores Prælati veniunt appellatione Ordinarii, dum habent ordinariam jurisdictionem, ib. n.8. cum seqq.
Ad Ordinarii inferioris comprehensionem sub dispositione simpliciter loquente de Ordinario elegans Rotæ decisio refertur. p. 204. n. 28. & seqq.
Trident. in cap. 20. §. ad hæc reservans Episcopis causas matrimoniales, & criminales, non procedit in inferiore obtinente rem judicatam, aut verificante immemorialem. p. 205. num. 30.
Resolvitur ex cap. 20. Trident. præservatam esse etiam primam instantiam inferioris ordinariam jurisdictionem habentis. ib. n.40. & seqq.
Inferiores Episcopo non prohibentur exercere jurisdictionem in matrimonialibus, & criminalibus post probatam immemorialem per tres conformes. ib. n. 44. cum seqq.
Informatio, *Instructio*, *Instructus*. Vide *Papa*, *Senatus*, *Jussio*.
Informatio Senatus, qui Bullas retinuit, necessaria est in supplicationis prosequutione. p. 65. num. 24.
Papa non legitimè instructo, & informato de inconvenientiis ex quibus suæ litteræ sunt retentæ, secunda ejus jussio in idem incidit inconveniens, & defectum. ibid. num. 26. cum seqq.
Informatio super legitimitate causæ retentionis non tam ad sui ipsius Senatus instructionem fit, sed præcipuè ad Sanctissimum instruendum fideliter de ea. p.178.n.21.& seqq.
De instructione, quam habent Cancellariæ circa modum procedendi in causis retentionis Bullarum remissivè. p.183.n.87.
Inhabilis, Vide *Habilis*, *Alienigena*.
Inhibitio, *Inhibitus*, Vide *Rex*, *Stylus*.
Inhibitiones Rotales directè impugnantes Regio recursui, & Senatus decretis aliis incommutabilibus uti detrahentes regaliæ, & authoritati Regis retinentur. p.423.n.42. & seqq.
Inhibitio expedita vigore commissionis super appellatione, quæ non extat, corruit defectui

jurisdictionis. p. 424. num. 57. & seq. & à numero 51.
Sublato fundamento principali resolvitur tacitè inhibitio Rotalis. ibid.n.59.
Inhibitio Rotalis expedita super appellatione à re judicata, aut tribus retinetur in Senatu. ib. n. 62. & seqq.
Inhibitio Rotalis contra rem judicatam vigore tertiæ appellationis retinetur in Senatu. p.428. num. 106.
Et non relaxanda parti, sed retentio ejus facienda non ex furtiva reproductione in Rota damna præcavenda oriantur. ibid.n.107.
Inhibitiones tangentes beneficia possessa ab exempto retinentur in Senatu cum percutiant Trid. Decreta. ibid. n. 108.
Inhibitio ante executionem non causat litigium in beneficio. p.470.n.154.
Inhibitio Consilii Supremi non inducitur ex l. Regia disponente super remissione causarum retentioni Bullarum pertinentium ad Cancellarias, sed ejus exonerationi consulitur. p.168. n.23. & seqq.
Cancellariæ, cæteræque Reg... Audientiæ penitus sunt inhibitæ, ne de violentiis tangentibus observationem, & executionem Concilii Tridentin. cognoscant, cum sint reservatæ privativè Consilio Supremo. ibid.n.26.& seqq. & p.181.n.63. & seqq.
Inhibitionis processus, & inde sequuta sunt nulla ipso jure ex avocatione causarum ab Ordinariis in prima instantia. p. 197. n. 19. & seqq.
Inhibere Ordinario nequit Legatus in prima instantia, etiam de consensu partis, cujus renunciatio non valet in illius præjudicium. p. 20.n.18. cum seqq.
Inhibitio etiam Rotalis respicit futura, non præterita, & ideò non causat attenta, nec annullat acta quælibet gesta ante ejus intimationem. p.123.n.43.
Inhibitione temporali utuntur superiores Ecclesiastici ne interim (quod acta transportantur, & visa forsan an inhibitio perpetua concedatur, vel data temporali reformetur) suam inferior exequatur sententiam. p.233.n.1.
Inhibitionem temporalem non posse habere effectum inhibitionis perpetuæ, ita ut termino ejus transacto causet attentata, nec stylum contra hoc aliquid operari, acerrimè defendit Author. ib. n.2. & seqq.
Inhibitionibus suis licet Rota attribuerit ex præexcellentia tanti tribunalis aliquas prærogativas, non tamen istam quod temporalis operetur uti perpetua. ib.n.6.
Inhibitio Rotalis limitata ad tempus, vel causam ultra eam, vel tempus non causat attentata. ib.n.7.
Inhibitio temporalis si est operatura perpetuò dolosè & fraudulenter tempus apponitur in ea; Ubi plura jura ponderantur. p.234. numero 14.
Inhibitio captionem aut dolum continet non causat attentatum, nec nullitatem. p.23.n.15. & seq.
Inhibitio temporalis in expeditione & perpetuo in effectu etiam stylo immemoriali vallata reprobatur à Tridentino. ib. n.17.
Inhibitionis temporalis expeditione operatura uti perpetua, debet servari forma, quæ à jure in perpetua requiritur. ib.n.18.
Forma tradita per cap. Roma, de appellationibus, in 6. in expeditionis inhibitione reperitur renovata à Trident. cum clausula irritante, semota immemorialis contraria. ibid.n.19. & seqq.
Inhibitio expedita ad illudendum Concil. Trident. non operatur attentata, nec nullitatem. ibid. n.22.
Inhibitio in expeditione temporalis, & in effectu perpetua (juxta pravum stylum) non definit esse perpetua. ib.n.23.& seqq.
Inhibitio in expeditione temporalis, & in effectu perpetua (juxta improbum stylum) æquivocè nominata inhibitio indubiè perpetua dicenda erit. p.221.n.28.
Inhibitio, commissio, & appellatio, resolvuntur resoluto gravamine, quo nituntur, & fundantur. p.326.num.34. & seqq.
Sublata causa principali tacitè intelligitur resoluta inhibitio Rotalis super articulo incidenti emanata. ib. n.36.
Inhibitionis intimatio, & sententia, seu possessio si eodem die fiant, inhibitio censetur posterior. p.272.n.4.
Inhibitiones contra Trident. decreta, sive in prima, sive aliis instantiis præsertim Rotales ingentia inferunt damna in Hispaniarum Regnis. p.419.n.1.cum seqq.
Inhibitio pariter sublata est à Trid. in omnibus iis, in quibus vetat percuti primam Ordinarii instantiam. ib. n. 2.
Inhibitio non visis actis, nec adhibita causæ cognitione, & in partis citatione nulla est, nec arctat de jure. ib. n. 5.
Ad inhibitionis expeditionem forma est partis citatio. p.420.n.6.
Inhibitio in executivis ultra causæ cognitionem ordinariam, aliam requirit ante ejus expeditionem an appellatio sit recipienda, vel non. ib. n.7.
Inhibitionis formam à jure appositam renovavit Conc. Trid. annullans inhibitiones absque ea expeditas. ib.n.8. & 9.
Inhibitiones Rotales contra formam inviolabilem Trident. expeditas retinet Senatus illius protector, ne reproductis in Rota procedatur contra recurrentem per judicium contradictarum. ib.n.10. & seqq.
Inhibitionem Rotalem (cujus in Senatu petita fuit retentio ob contraventionem Trid.) adducendam, & exhibendam originalem, decrevit Senatus sub gravi pœna. ib.n.11.
Inhibitionem etiam minus canonicam causare attentata Rota moderna introduxit. ibidem num. 12.
Inhibitionibus à Rota expediendis servandam esse formam juris, & Trid. declaravit S.Congreg. ib.n.14.
Inhibitio Rotalis in causa matrimoniali contra pauperem, aliamvè miserabilem personam in qualibet instantia retinetur à Senatu, cum juxta Trident. non debeat extrahi à Provincia sua. ib.n.17. &n.39.
Inhibitionis causa cessante cessat ejus effectus jam consummatus. p.327.n.52.

Inobediens. Vide *Regnum.*

Inobediens non dicitur, qui jure contendit, nec censuras incurrit. p.59.n.25.& seqq.
Inobedientiam, audaciam judicis Ecclesiastici contemnentis Senatus authoritatem vindicta Senatui est reservata. p.128.n.87.

Inquisitio. Inquisitores. Vide *Rex.*

Litterarum Apostolicarum executio in præjudicium

dicium S. Inquisitionis suspendenda. p. 30. num. 10.
Et retinetur à Senatu. ib. n. 32.
Senatus Regis nequit per viam violentiæ ad se trahere causas quomodolibet tangentes S. Inquisitionem. p. 433. n. 1.
Recursus pro retentione litterarum tangentium S. Inquisitionem comprehenditur in decreto Regio prohibitivo. ibidem n. 3.
Inquisitorum jurisdictio delegata connexa est cum delegata Episcoporum, quorum primam instantiam Rex præservat. ib. n. 5.
Leges Regiæ excitantes Senatum ad protectionem primæ instantiæ solum disponit de ordinario, & non de instantia S. Inquisitionis. p. 434. n. 10.
Generalis facultas data Senatui cognoscendi per viam violentiæ, patitur limitationem in causis S. Inquisitionis, quam leges Regiæ novæ excitantes generaliter Senatum ad protectionem recipiunt. ib. n. 13.
Decretum Regium prohibens Senatui, & cæteris Consiliariis cognoscere per viam violentiæ de causis quomodolibet Tribunal S. Inquisitionis tangentibus refertur ad litteram. ib. n. 14.
Consilium S. Inquisitionis cognoscit de violentiis illatis per sua Tribunalia inferiora, & indicem bonorum confiscatorum ex Regio decreto. p. 435. n. 15.
Inquisitores dumtaxat non ordinariam exercent jurisdictionem. p. 436. n. 24.
Decreto Regio prohibitivo causas S. Inquisitionis ad Senatum trahi per viam violentiæ excepta reperitur ipsa Regis persona. pag. 437. num. 35.
Cui non adaptatur ratio prohibitionis ejusdem decreti. ib. n. 36.
Ad examen litterarum Apost. infringentium privilegia S. Inquisitionis Rex privatim eligit fidentissimos Senatores, qui omni secreto Regem consulant de inconvenientiis. ib. n. 37.
Simancas refertur asserens Regem posse retinere litteras Apost. in præjudicium S. Inquisitionis ex vi defensionis naturalis. ib. n. 38.
Regalia retentionis semper Rex utitur pro tuendis indultis S. Inquisitionis, ut ex pluribus exemplaribus hic offenditur. ibid. numer. 39. & seqq.
Pragmatica Regis Fernandi refertur, qua multis pœnis minatur quaslibet impetrantes litteras Apostol. & illas etiam per cedulones publicantes infringentes jura S. Inquisitionis in qualibet instantia. ibid. n. 40.
Provisio Regia refertur, qua mandat retineri litteras in causa S. Officio pertinente, & ne publicentur donec ab ipso Rege examinentur. p. 438. n. 41.
Ex Regiis pragmaticis colligitur quondam retentionem litterarum tangentium S. Inquisitionem pertinere ad Senatum Regium. ib. numero 42.
Postea tamen dimanavit decretum prohibitivum. ibid. n. 43.
Regiæ pragmaticæ insinuantes retentionem litterarum tangentium S. Inquisitionem pertinere ad Senatum Regium sunt anni 1527. ibid. num. 44.
Referuntur quamplurimæ provisiones Regis expeditæ in variis occasionibus ad impediendam executionem litterarum Apostol. expeditarum in Romana Curia in præjudicium primæ, & ulterioris instantiæ S. Inquisitionis, vel aliter infringentium sua privilegia. p. 439. n. 46. usque ad n. 51.
Epistola Regis refertur directa Proregi Siciliæ, ne patiatur quaslibet litteras Apost. contra S. Inquisitionem, aut Ministros exequi, donec à se remissæ examinentur. p. 440. n. 53.
Inquisitorum jurisdictio delegata conjuncta est, & connexa cum jurisdictione Ordinarii, cujus participatione illa includitur in c. causæ omnes. p. 441. n. 56. & seqq.
Inquisitoribus non datur jurisdictio privativa, sed accumulativa cum Episcopo, ita ut unus sine altero procedere non possit. ibid. n. 59.
Per delegationem causæ factam Inquisitori non derogatur jurisdictio Ordinarii, & è contra. p. 442. n. 60.
Ordinariæ jurisdictioni ne fiat præjudicium ex communione cum delegata Inquisitorum, utraque consideratur inclusa in c. causæ omnes, quoad præservationem primæ instantiæ. ib. n. 65.
Inquisitorum jurisdictio avocabilis ex quo cohæret jurisdictioni Ordinarii non avocabili, efficitur inavocabilis, & per participationem includitur in c. causæ omnes Trident. ibidem num. 70.
Inquisitorum primæ instantiæ nullum afferri potest præjudicium, quin simul inferatur primæ instantiæ Ordinarii. p. 443. n. 78.
Propterea utrorumque avocatio non admittitur, cum uterque includatur in Trid. ib. n. 79.
Opinio sectantium jurisdictionem Inquisitorum esse ordinariam reprobatur. ib. n. 80.
Opinio dicentium jurisdictionem hodie accedere Ordinarii, & carere imperfectionibus delegatæ, & habere excellentias ipsius ex connexione cum ordinaria honestatur. ib. n. 81.
Inquisitorum cognitio tam in prima quàm in ulterioribus instantiis præservatur indultis Apostol. vetantibus omnem recursum ad Romanam Curiam, sed solum esse recurrendum ad Inquisitorem Generalem Hispaniæ. ibid. num. 82.
Dominus Alvarez de Caldas Breve quoddam compendium fecit indultorum S. Inquisitionis, quæ tangunt ejus jurisdictionem. ibid. num. 84.
Recensentur Bullæ Apost. circa jurisdictionem Inquisitionis Hispaniæ tam in prima, quàm in aliis instantiis, & circa expurgationem librorum. ib. à n. 85. cum seqq.
Alexander III. eam extendit ad connexas, & dependentes ab hæretica pravitate. ib. n. 86.
Paulus III. declaravit suæ non fuisse intentionis derogare, nec minuere, aut mutare de juribus antiquis pertinentibus Inquisitioni Hispaniæ per suam novam erectionem S. Inquisitionis Rom. postmodum à se creatam. p. 444. num. 87.
Julius III. omnem suam potestatem contulit Inquisitoribus Hispaniæ in causis quomodolibet eam tangentibus ac si nihil in Sed. Apost. reservaretur. ib. n. 88.
Clemens VIII. ut indulta Apost. ad ea omnia extenderentur de quibus solum est cognoscere Hispan. Inquisition. de jure, aut de consuetudine. ib. n. 89.
Idem Pontifex committit denuo Inquisitori Generali causam librorum expurgandorum. ibid. num. 90.
Litteras impetratas in causis tangentibus Inquisitio-

sitionem Hispaniæ declarat Alexander VI. subreptitias & exequendas non esse. ibidem num. 91.

Idem declarat Clemens VII. ib.

Consensus Regis Catholici expressus in impetratione, & executione litterarum obtentarum à Romana Curia contra jura Inquisitionis Hispaniæ. ib.n.92.

Sixtus V. tales litteras esse subreptitias deficiente consensu Regis declaravit, & dat jurisdictionem Inquisitori Generali super examine librorum. ib.n.93.

Paulus III. causam librorum cognoscendorum esse propriam Inquisitionis Hispaniæ in suo territorio declaravit. Ubi quamplures aliæ Bullæ ad idem recensentur. ib.n.94.

Bullæ Apost. prohibentes recessum ab Inquisitione Hispaniæ, in qualibet instantia, & recursu etiam ad Sed. Apostolicam in quibusvis negotiis, & eorum dependentiis mulctæ recensentur, & ubi invenire possunt. p.445. n.96. usque n.109.

Refertur Trianus circa libertatem Ecclesiæ Gallicanæ. p.446.n.110.&111.

Bulla Pauli III. multa ex supra dictis in unum redigens refertur ad litteram. ibidem numero 112.

Regi Catholico ex Bullis Apost. datur privilegium, ut sine suo consensu expresso nec impetrentur, nec exequantur uti subreptitiæ litteræ in derogationem juris S. Inquisitionis Hispaniæ. p.448.n.114.

Ex avocatione causarum tangentium S. Inquisitionem Hispan. oriri scandalum, & novitatem asserit Rex. p.449.n.125.

Litteræ impetratæ in negotiis S. Inquisitionis nullæ sunt deficiente consensu Regis, ut declaravit Julius III. p.448.n.120.

Regi asserenti de timore scandali standum erit. ibid.

Per posteriorem erectionem Sanctæ Inquisitionis Romanæ nihil detractum fuisse juribus competentibus Inquisitioni Hispaniæ declaravit Paulus III. p.450.n.146.

Ad avocandam primam instantiam S. Inquisitionis non sufficit sola subscriptio, sed aliæ conditiones, & formæ concurrere debent. p.444. num. 93.

Instantia. Vide *Remissio*, *Ordinarius*, *Articulus*. *Verbum.*

Qui extra Regnum cogitur litigare in prima instantia retentionis remedio utitur. p. 205. numer. 34.

Litteræ percutientes primam instantiam Ordinarii in executionem gratiæ traduntur impetranti, ut illis utatur coram Ordinario. p.192. num. 67.

Litteræ meræ justitiæ prout rescripta, monitoriales, executoriales, & percutientes primam instantiam retinentur in Senatu, remissa causæ cognitione Ordinario. ib.n.68.

Trid. circa cap. causæ omnes, præservans primam instantiam Ordinariorum frequentiori [illegible]get Regalia protectionis. p.196.n.1.

Causæ omnes tam spirituales, civiles, beneficiales, & mixtæ (dempta reservatione beneficii) extra Roman. Cur. coram Ordinariis tractandæ in prima instantia decrevit Leo. ibid. num. 9.

Litteras percutientes primam Ordinarii instantiam examinat Senatus, & remittit causam Ordinario. p.198.n.24. & seqq.

Prima instantia reservata est in favorem Ordinarii cum ordo confundatur, quando unicuique jurisdictio non reservatur. pag. 200. num. 15.

Prima instantia præservatur Ordinario etiam in favorem partium, quasi sit inhumanum pro parva causa immodicos litis anfractus pati. ib. num. 16.

Primæ instantiæ præservatio in favorem tam Ordinarii, quàm partium fuit introducta, qui unus renunciatione non tollitur. p.201.n.19. & seqq.

Resolvitur ex c. 20. Trid. præservatam esse primam instantiam inferioris Prælati ordinariam habentis jurisdictionem. p.205.n.40.

Primam instantiam Ordinarii inferioris verè contentam sub priori parte capit. causæ omnes, Trid. debet Rex protegere. p.206.n.54.

Recusationis legitimus modus est recedendi ab Ordinario in prima instantia. p. 209. num. 1. cum seqq.

Prima Ordinarii instantia evanescit per appellationem à collatione, aliovè gravamine extrajudiciali. p.214. n.10. & 11.

Trid. non sustulit legitimos modos quibus de Jure Canonico recedere licet ab Ordinario in prima instantia. p.215.n.1. cum seqq.

Instantia Ordinarii percussa etiam dicitur in executivis. ibid.n.10.

Prima Ordinarii instantia licitè percutitur non nullis casibus exceptatis à Trid. in c. causæ omnes, quibus & protectio Regis cessat. p.222. n.1. cum seqq.

Instantiam Jure Canonico perire falso inducitur ex c. causæ omnes. ib.n.4.

Instantia nova, novoque judicio indiget jus novum deductum in instantia appellationis, diversum à deducto in primo libello. p.238.n.3. & seqq.

Nova instantia termino, & defensionibus indiget additio nova ad libellum quid novum, & diversum continens. pag.239. n. 18. cum multis seqq.

Concil. Trident. in cap. causæ omnes, non utitur verbo (instantia) in sua rigorosa significatione, ita ut causæ debeant habere instantiam, ut ejus dispositio procedat, sed ad ostendendum, omnes causas primitus proponendas & tractandas coram Ordinariis. p. 245. n. 17. cum seqq.

Ratio, qua movetur Trident. ad præservandam primam instantiam, æqualiter militat in viis executivis, sicuti & in Ordinariis. p.246.n.21. cum seqq.

Instantiam non habet actus extrajudicialis. ibid. num. 34.

Instantia inchoata cum defuncto per citationem continuatur in hæredem, aut successorem. p.265.n.30.

Instantia cœpta cum defuncto virtute commissionis subscriptæ manu Sanctissimi continuatur in hæredem coram Delegato. pag. 268. num. 58.

Instantia cœpta cum defuncto & perempta, acta Ordinaria judicii pereunt, ac si lis cœpta non fuisset. p.209.n.60.

Instantia perempta judicis extinguitur jurisdictio. ibid. num. 61.

Instantia perempta judex amplius non dicitur judex, sed privata persona. ibid. num. 62. & seqq.

Instantia defuncti perempta coram Delegato causa

causa cum hærede redditur integra, & ad priorem ſtatum, ac ideò pertinet Ordinario per Senatum remittenda. ibid.n.64.
Tertii comparentis coadjuvando eadem eſt inſtantia ac principalis quem defendit. p.284. numero 47.
Inſtantia tertii defenſuri, & principalis eadem eſt connexa, non diverſa, nec ſeparata, quæ ideò ad judicem de cauſa principali cognoſcentem, non ad Ordinarium ſuum pertinet nec eidem per Senatum remittat. ibid. num.48. & ſeqq.
Inſtantia nova, novoque judicio eget controverſia mota creditori poſt pignoris ſubhaſtati a prehenſam poſſeſſionem, & litem finitam. p. 314. n.19. & ſeqq.
Ad avocandam primam inſtantiam S. Inquiſitionis connexa cum ordinaria non ſufficiet ſubſcriptio ſola, ſed aliæ conditiones requiſitæ ex indultis Apoſtol. concurrere debent p.444. num. 93.
Inſtantiam, & judicium requirit oppoſitio legitimi contradictoris contra eligendos vel eligentes, & quæ coram Ordinario tractatur. p.339. n.13. & ſeqq.
Prima Ordinarii inſtantia conſumitur per collationem, aliumve actum extrajudicialem ab eo factum. p.340. n.26. & ſeqq.
Inſtantia Ordinarii durat, & perſeverat ſi ad ſuperiorem non fuerit devoluta cauſa ob legitimam appellationem ante diffinitivam, vel illa deficiente. p.430.n.10.
Inſtantia datur in eo quod contra executionem gratiæ opponitur requirens altiorem indaginem, quæ Ordinario auferri nequit. pag.461. n.60. & ſeqq.

Inſtrumentum.

Inſtrumentum, ut fidem faciat, ab eodem Notario, qui protocollum confecit, & non niſi ſemel à parte petendum extrahendum erit. p.348. num. 34.
Inſtrumentum inſertum in privilegio Principis non citata parte non probat, niſi exhibito originali. p.366.n.59.
Inſtrumentum, quo aliud regiſtratur abſque judicis authoritate, & partis citatione non probat. ib.n.60.
Inſtrumentum, quo aliud refertur non probat, niſi appareat relatum. ib.n.61. & 62.
Inſtrumenti productio ipſa facta parte citata, fit de actis, licet inſtrumentum ipſum de actis non dicatur. p.369.n.87.
Inſtrumentum à Regno extraneo, & longinquis partibus allatum quas firmitates habeat, ne redarguatur. p.407.n.32.
Si habeat fidem aliorum duorum, vel trium Notariorum, atteſtantium ſubſcribentem eſſe Notarium fidelem, & redargui nequit. ibid. numero 33.
Inſtrumentum relatum à Notario etiam in alio inſtrumento nihil probat niſi originale appareat. p.410.n.17. & ſeq.
Inſtrumentum de quo per relationem Notarii appareat alio inſtrumento non probat, niſi de relato doceatur. ib.n.22.
Etiamſi Notarius referat, ſe vidiſſe, & legiſſe ſine aliquo vitio, vel raſura. ib.n.23.
Inſtrumenti regiſtrati in actis exemplum, ut fidem faciat, requirit etiam partis citationem. p.411. num. 27.
Inſtrumentum, ſententia, mandatum, & ſimilia inſerta de verbo ad verbum in executorialibus de mandato judicis legitimè ubilibet probat. ib.n.26.
Inſtrumenta guarentigia, & alia exequibilia amittere executionis privilegium per uſum eorum coram Ordinario, eſt abſurdum. p.459.n.35. & ſeqq. & à n.33.
Inſtrumento guarentigiato ineſt qualitas executiva. ib.n.38.
Inſtrumentum in alio Regno confectum, quod executionem meretur ubilibet eam retinet coram quolibet judice diverſi Regni. p.460.numer. 46.
Inſtrumentum guarentigiatum coram Eccleſiaſtico Judice privilegium executionis non amittit. ibid.n.47.
Contra inſtrumentum authenticum ſtatum prohibens, exceptio poteſt opponi ipſum non eſſe authenticum. p.414.n.10.
Inſtrumentis informiter, & non ſolemniter exhibitis nemo credere tenetur. ib.n.11.

Intentio. Vide *Defectus*, *Agens*.

Interlocutoria, Vide *Sententia*.

Interlocutoriæ à quibus ante diffinitivam, & in prima inſtantia permittitur appellatio, quales ſint. p.419.n.3.

Intereſſe. Vide *Tertius*.

Interpretatio. Vide *Declaratio*.

Interpretationem paſſivam recipiunt Canones poſteriores à jure communi. p.204.n.19.

Intimare. Vide *Citatio*, *Declaratoria*.

Judex A quo, *vel Ad quem*, *Eccleſiaſticus*, *vel Laicus.* Vide *Reſtringens*, *Juriſdictio*, *Delegatus*, *Executor*.

Judex laicus non cognoſcit de facto rei ſpiritualis inter duos Clericos, ſi præcedat inhibitio Eccleſiaſtici. p.103.n.27.
Judex Eccleſiaſticus etſi proterve nolit adimplere decretum violentiæ Senatus, nunquam iſte per ſe reponit violentiam. p.124.n.61. & ſeqq.
Judici Eccleſiaſtico poſt violentiam notoriam illatam aufugienti, Senatus, qui vim fieri decrevit propria authoritate nunquam reponit. p.125.n.62. & ſeqq.
Judex laicus cognoſcit de facto rei ſpiritualis incidenter. p.128.n.85. & ſeqq.
Non coram laico adjudicante bona Clerico creditori, ſed coram Eccleſiaſtico movenda eſt controverſia ab anteſioribus creditoribus, & ibi terminanda. p.313.n.7.
Idem eſt in ſententia graduationis ex qua Clerico creditori bona debitoris fuere adjudicata. ibid. n.8. & ſeqq.
Judicibus Eccleſiaſticis maximè Apoſtolicis juſte non violenter procedentibus facilis pater aditus in Hiſpaniarum Regnis ex præcepto Regis. p.346.n.20. & ſeqq.
Judex ad quem quando teneatur iterum remittere cauſam Ordinario. p.213.n.8.
Judex ad quem an poſſit committere cauſam cum clauſula (una cum toto negotio principali) ſtante nova diſpoſitione Trident. ibid. num. 9.
Judex ad quem juriſdictionem reſtrictam adquiſivit ſuper cauſa & articulis deductis in prima inſtantia, ſuper aliis verò diverſis caret juriſdictione. p.238.n.5. & ſeqq.
Novum aliquid peti nequit coram judice appellationis nec ipſe illud admittere, cum ad id careat juriſdictione. ibid.n.6.
Judex appellationis non poteſt ſupplere, quæ

veniunt ad novam & diversam petitionem. ibid. num. 7.
Super novo capitulo non dependente à primo judex appellationis cognoscere non potest. ibid. num. 8.
Judex appellationis potest cognoscere super eo quod includitur super generalitate primi libelli. ibid. num. 9.
Judex appellationis potest supplere, quod venit ad coadjuvandam petitionem. ib. n. 10.
Judex appellationis in articulis separatis, & sic non devolutis caret jurisdictione. p. 239. n. 22.
Novus articulus separatus à primo deductus coram judice appellationis pertinet inferiori Ordinario super quo litteras expeditas retinet Senatus articulum remittens Ordinario. p. 240. n. 29. & seqq.
Ad judicem appellationis devolvitur jurisdictio limitata super eo duntaxat, de quo fuit cognitum in prima instantia. p. 241. n. 4.
Coram judice appellationis reconventio opposita non admittitur ex defectu jurisdictionis. ibid. num. 5.
Quando judex appellationis admittit reconventionem, vel non, vide latissimè in verb. *Reconventio.*
A judice à quo, vel à judice ad quem, an executoriales sint expediendæ valdè controversum est. p. 383. n. 1. & seqq.
Judici ad quem, qui ultimam tulit sententiam infirmando, vel confirmando priores pertinet executio, & executorialium expeditio. ibid. num. 2.
Judex appellationis, non Ordinarius exequitur suam sententiam merentem executionem. ibid. numero 3.
Sive infirmaverit sive confirmaverit, aut mutaverit priores sententias. ibidem numero 4.
Judici sæculari, qui competens fuit ad cognoscendum de causa Clerici pertinet executio realis, non personalis. pag. numero 15. & seqq.
Judex appellationis in territorio Ordinarii habet jurisdictionem causativè ob devolutionem legitimè factam non aliter. p. 385. n. 24.
Judex appellationis est competens in actione judicata orta ex quasi contractu in suo foro celebrato. ibid. n. 25.
Judex appellationis simul dicitur competens in actione judicati ratione quasi contractus. ibid. num. 27.
Judex loci contractus, aut quasi contractus non habet jurisdictionem contra quasi contrahentem non repertum in suo districtu. ibidem numero 28.
Causa condemnati conventi coram judice appellationis ex actione judicati, non tamen illic reperti, remittitur Ordinario per Senatum. ibid. num. 29.
Secus si in districtu judicis appellationis tempore conventionis ex actione judicati fuerit condemnatus repertus. ibid. n. 30.
Judex superior jurisdictione caret ob defectum appellationem. p. 480. n. 35.
Et etiam si ipse ob defectionem subsequutam expressè confirmaverit sententiam Ordinarii. ib. n. 36.
Pro judice carente potestate uno casu excepto non præsumitur. p. 401. n. 26.
Judici asserenti in sententia libellum, litis contestationem, testium examen, & similia non creditur. p. 409. n. 9.
Judici asserenti subscriptionem Papæ ex qua non aliter sibi adquirit, jurisdictio, in prima instantia non creditur. ibid. n. 10. & seqq.
Judex successor in jurisdictionem omnino tenetur adimplere Regium decretum violentiæ etiam sub antecessore decretum. pag. 337. numero 4.
Judicum plurium competentium electio competit prius provocanti, etiam invito adversario. p. 139. n. 21.
Unius Judicis electio ex nominatis facta ab initio per impetrantem, per contractum facta intelligitur, cum in judicio quasi contrahatur. ibid. n. 24.
Ob impedimentum judicis transfunditur jurisdictio in alium, ne detineatur justitiæ administratio, dum expectatur impedimenti remotio. p. 140. n. 31.
Electionem unius ex superstitibus nominatis executoribus pertinere impetranti privativè, mortuo primo præoccupante jurisdictionem, sectatur Christophorus de Paz. p. 138. n. 11.
In impetrantis potestate sicut fuit à principio uti, vel non uti rescripto, ita ad eum privativè expectat eligere unum ex superstitibus mortuo eo, qui causam cœpit, argumentatur ipse Paz. ibid. n. 12.
Mortuo executore, electionem præventivam unius ex superstitibus nominatis pertinere utrique parti constanter tuetur Author contra Paz. ibid. n. 14. & seqq.
Commissione facta communi, & jure æqualiter quæsito utrique parti, electio ex superstitibus æqualiter utrique competit præventivè. p. 139. n. 16.
Re non integra per commissionis præsentationem commissio fit communis utrique parti, & æqualiter jus quæsitum, ac pariter jus eligendi unum ex superstitibus. pag. 150. numero 28.
Eligendi unum ex superstitibus executoribus, facultas si competeret impetranti privativè, grave foret inconveniens, qui vel tardius, vel nunquam eligeret. ib. n. 30.
Impetrans mortuo Judice Delegato non habet judicem, qui ei possit præfigere terminum ad eligendum alium ex superstitibus in sua commissione nominatis. ibid. n. 32.
Mortuo vel extra Regnum absente executore, qui vim intulit decretum violentiæ uni ex superstitibus intimari potest, sive à vim patiente, sive ab impetrante, & is tenetur reponere. p. 151. n. 33.
Superstite executore (cui decretum Regium fuit intimatum) recusante reponere, secunda jussio per Senatum erit expedienda. ibid. n. 35.
Executore, qui cœpit causam longe absente, potest unus ex superstitibus in commissione nominatis eam reassumere in eodem statu, & prosequi. ibid. n. 36.
Delegato vim inferente, & postea mortuo vel absente, salubre remedium est quærere unum ex superstitibus conjudicibus nominatis in commissione, cui decretum violentiæ intimetur. ibid. n. 38.
Mortuo, vel absente executore, qui vim intulit, decretum violentiæ etiam ei directum comprehendit unum ex superstitibus, cui fuerit intimatum. ibid. n. 39.
Potest etiam concipi specificè, complementum directo ad unum ex superstitibus, cui fuerit intimatum. ibid. n. 40. & 41.

Decretum violentiæ directum ad unum ex ſuis perſtitibus, cui fuerit intimatum, non continet incertitudinem conſiderabilem, cum facilè ex intimatione ad ſpecificam certitudinem reducatur. p.152.n.44.
Senatus ſi in decreto violentiæ non fecerit mentionem judicis ſuperſtitis, poterit ſeorſum in alio decreto id continente tollendæ dubitationis gratia. p.142.n.50.
Judicium, Judicare. Vide *Inſtantia, Complicatio, Separabile, Mixtum.*
Judicium cœptum non mutatur per privilegium ſuperveniens. p.269.n.68.
Niſi judicium fuerit nullum. ib.n.69.
Judicium ſi eſt individuum, & connexum, ſententia ſi feratur pro parte eſt nulla. pag.282. n. 23. & ſeqq.
In judiciis duplicibus familiæ erciſcundæ, tutelæ, & curæ ſi contra plures agatur, & unus ſit Clericus, coram Judice Eccleſiaſtico omnes conveniuntur ratione connexitatis judicii. p. 288. n.10.
Ad duplicia judicia provocati ſunt rei, & provocans Actor. ibid.
In judiciis mixtis commiſſio impetrata contra plures conveniendo ſub diverſis Ordinariorum diſtrictibus degentes non indiget ſubſcriptione propriæ manus Sanctiſſimi, nec in Senatu retinetur; ſed parti traditur, ut illa utatur coram Delegato. p.189.n.14.
In judiciis mixtis unus omnium partium eſt finis, & omnes unius loco habentur, & circa idem perſeverat eorum officium. p.290. n.20.
Judicium motum contra emptorem poſſeſſorem pignoris ſubhaſtati, *novum eſt intentandum* coram ſuo judice Ordinario, non coram alio, qui ſubhaſtavit juxta Trid. p.313.n.3.
Judicium novum eſt controverſia noviter mota creditori poſt litem finitam, & apprehenſam pignoris ſubhaſtati *poſſeſſionem.* pag. 314. num. 18.
Et nova eget inſtantia. ibid.n.19.
Judicium motum ex una cauſa, falſa tamen non ſuſtinetur ex alia vera tunc exiſtente. p.273. n.14. & ſeqq.
Filius in adventitiis quorum pater noluit acquirere uſumfructum, non poteſt agere in judicio ſine ejus conſenſu. p.327.n.52.
Conſenſus patris accedens poſt litem conteſtatam à filio non revalidat judicium. ib.
Judicialis. Vide *Extrajudicialis, Defenſio.*
Juramentum, Jurans.
Juramentum appoſitum in contractu tribuit juriſdictionem judici loci contractus, licet ibidem conventus non ſit repertus. p.376.n.38.
Juramentum ſi non accedat obligationi de reſpondendo in loco contractus, ſed ejus principali diſpoſitioni dumtaxat, non tribuit juriſdictionem contra ibid. non repertum. ibid. n.39.
Jurans Clericus reſpondere in loco contractus abſque conſenſu Ordinarii non tribuit juriſdictionem ſi in eo non reperiatur. ibidem numer. 40.
Juramentum non auget principalem obligationem, ſed intra illius limites addit robur. ibid. num. 42.
Juriſdictio, & Juriſdictio Eccleſiaſtica, ſeu Temporalis. Vide *Ordinarius, Commiſſio, Clauſula, Conditio, Delegatus.*
Diviſio inter juriſdictionem Pontificiam, & Regiam non procedit per viam repugnantiæ, ſed *Salgado de Supplic. & Retent.* ſimplicis diſtinctionis. p. n. 62.
Juriſdictio non requiritur in ſuperſedente ex juſta cauſa in executione reſcriptorum ad effectum reſcribendi. p.16.n.159.
Temporalem poteſtatem mandare abſolutè, ne litteræ Apoſtolicæ executioni mandentur, aliud eſt, aliud verò ne ſuo examine exequantur, & de ratione differentiæ. p.29.n.5.
Juriſdictio non neceſſaria, ſed extrajudicialis proceſſus in cognitione cauſæ retentionis ad effectum ſuperſedendi in executione litterarum. p.102.n.21. & ſeqq.
Juriſdictione non eget Senatus ad examinandam cauſam legitimam retentionis. ib.n.23.
Magiſtratui ſpecialiter quanta juriſdictio data eſt, tanta de generali juriſdictione aliorum detracta cenſetur, in quo locus non eſt præventioni. p.169.n.43.
Regula, quod juriſdictio cenſetur data accumulativè, *non privativè*, quas patitur limitationes. p.170.n.44.remiſſivè.
Voluntas Regis nolentis, quod Tribunalia habent cognitionem accumulativam cum Conſilio Supremo in cauſis executionis Concil. Tridentin. clarè patet ex l.81. cum diſponat abdicando, vitando, & inhibendo. ibid.n.45.
Juriſdictionis Eccleſiaſticæ origo, & fons eſt Sedes Apoſt. quæ liberè de quibuſlibet cauſis Eccleſiaſticis valet cognoſcere. p.196.n.5.
Juriſdictio Ordinaria dicitur naturalis, & favorabilis, & an in ejus favorem, vel etiam partium ſit inductum c. cauſæ omnes. p.199. n. 1. cum ſeqq.
Juriſdictio Delegati, & Conſervatoris odioſa eſt. ibid. n.2.
Diſpoſitio quælibet derogans juriſdictioni Ordinariæ eſt odioſa. ibid. n.3.
Juriſdictione utitur Epiſcopus in criminalibus, & matrimonialibus, interim dum probatur immemorialis per Archidiaconum in ſuo diſtrictu per tres conformes. p.205. n.32. & ſeqq.
Juriſdictio in criminalibus, & matrimonialibus non eſt ſublata ab Archidiaconis, Decanis, & per Trident. ſed permiſſa ex immemoriali probata per tres conformes. ib. num. 42. & ſeqq.
Juriſdictio ab inferiore quæſita per immemorialem, aut privilegium, eſt verè Ordinaria comprehenſa in Trident. cap. 20. in principio præſervante primam Ordinariorum inſtantiam, & qui id teneant. p.206.n.52.
Erga juriſdictionem prætenſam per inferiores Epiſcopo proponi debet, & probari cauſa in prima inſtantia coram Epiſcopo, cum ſit cauſa tangens dignitatem non ſuum commodum perſonale. p.210. num.20. & à num. 13. cum ſeqq.
Juriſdictio limitata devolvitur ad judicem appellationis ſuper eo dumtaxat de quo fuit cognitum in prima inſtantia. pag. 241. num.4. cum ſeqq.
Juriſdictione in aliquorum gratia privativè data, non prohibetur alterius prorogatio. p.257.numer. 72.
Ante juriſdictionis exercitium nempe per citationem, nec juriſdictio præventa dicitur, nec reſcriptum perpetuatur. p.266.n.37.
De juriſdictione ſublata inſtantia perempta plura. p.269.n.60. & ſeqq.
Super juriſdictione prætenſa per Prælatos inferiores Epiſcopo, an iſte ſit competens in pri-

ma instantia. p.297. a n. 1. cum seqq.
Super jurisdictionis exercitio (an in aliquo casu sit exercenda) quilibet judex cognoscit, an sua sit jurisdictio. ib.n.2.
Si de jurisdictionis jure (sive de possessione, sive de proprietate contendatur) non de nudo ejus exercitio judex ipse cognoscere nequit, cum agitur de causa propria. ib.n.3.
Super exceptione, quod locus contractus, vel delicti, non sit de jurisdictione & districti citantis, iste cognoscit. ib.n.5.
Super jurisdictione prætensa per Decanum, aut Archidiaconos in criminalibus, aut matrimonialibus cognoscit Ordinarius in prima instantia. ib.n.7.
Et interim, quod per tres conformes immemoriales probatur Episcopus exercet jurisdictionem privativè, & manutenetur. pag. 298. numero 14.
Super jurisdictione prætensa per inferiores Episcopo commissio non subscripta in prima instantia retinetur à Senatu, causæ cognitione Ordinario remissa. p.318.n.9.
De jurisdictionis proprietate, aut possessione, qui cognoscit, quando competit ratione dignitatis non suæ personæ, & juris proprii. ibid.n.10. & seqq.
Jurisdictio potest adquiri per inferiorem Episcopo ex consuetudine, & præscriptione. p.299. num.21.
Lex dicens, solus procedat, attribuit Jurisdictionem privativam. p.304.n.22.
Et majoris Magistratus cujuscunque jurisdictionem excludit. ib.n.23.
Nec ejus jurisdictio potest prævenire. ibid.n.24.
Jurisdictionis defectu nullam esse sententiam latam à Nuncio in prima instantia declaravit Rota. ib.n.31.& 32.
Jurisdictionis defectus insanabilis est, & cæteris major non contentus in statuto excludente omnes defensiones. p.305.n.33
Jurisdictio alieni judicis in prima instantia nequit prorogari, nisi concurrente partium, & Ordinarii consensu. ib.n.34.
Jurisdictio quando nequit prorogari in præjudicium alterius, sententia ex defectu jurisdictionis nulla est. ib.n.35.
Jurisdictione Delegati nondum præventa per ejus exercitium, res adhuc dicitur integra. p.318.n.23.
Jurisdictio non dicitur præoccupata per solam litterarum præsentationem coram Delegato. ib. n.24.
Jurisdictio Ordinarii suspensa per recusationem ea cessante per remotionem re integra recusati statim devolvitur ad ejusdem successorem ex vi attractiva. ib.n.25.
Jurisdictio à tempore datæ litterarum adquiritur, non tamen ejus exercitium, ante originalium præsentationem sibi factam. pag. 367. n. 67. & seqq.
De jurisdictione sua certus non est judex, non facta originalium litterarum præsentatione. p. 369. n.85. & seqq.
De jurisdictionis defectu ob non præsentatas litteras originales non oppositio, quando sustineatur judicium, vel non. ibid. num. 86. & seqq.
Jurisdictionis defectu, oppositio ob non præsentationem litterarum, istæ originales exhibendæ sunt. ib.n.87.& seqq.
Jurisdictionem dare non possunt privati. ib.n.91.
Jurisdictionis defectus ubi adest, monitoriales, & cætera acta processus nulla sunt, & per consequens litteræ gratiæ in eis insertæ fidem non faciunt. p.370.n.100.
Jurisdictio in alienum subditum, ut ratione contractus adquiratur, duo copulativè requiruntur, celebratio contractus, in ejus loco, & quod in eo reperiatur obligatus tempore conventionis. pag. 373. numer. 16. & seqq.
Jurisdictionis voluntariæ actus geruntur extrajudicialiter, & coram judice competente. p. 246. n. 35.
Jurisdictio conditionaliter attributa non adquiritur judici, nisi prius conditione purificata, ita ut antea ejus processus sit nullus jurisdictionis defectu. pag. 375. numer. 27. & seqq.
Jurisdictio licèt adquiratur à tempore datæ, ad ejus tamen exercitium requiruntur litteræ, & earum præsentatio coram Delegato. p.393. n. 66. & seqq.
Jurisdictionis actus est subdelegatio, quæ non potest fieri à Delegato ante litterarum præsentationem. p.320.n.40.
Ad repositionem attentatorum judex non eget jurisdictione. p.143.n.64.
Inquisitorum jurisdictio delegata connexa est cum delegata Episcoporum, quorum primam instantiam Rex præservat. p.433.n.5.
Inquisitores legatam dumtaxat non Ordinariam exercent jurisdictionem. p.430.n.24.
Delegata jurisdictio non comprehenditur in Trident. præservante primam instantiam Ordinario. ib.n.25.
A Rege tanquam à fonte defluit potestas, & jurisdictio omnis ad eum refluit, & recurritur. p.437.n.31.
Inquisitorum jurisdictio delegata conjuncta est, & connexa cum jurisdictione Ordinarii, cujus participatione illa includitur in c. causæ omnes. p.441.n.16.& seqq.
Inquisitoribus non datur jurisdictio privativa, sed accumulativa cum Episcopo, ita ut unus sine altero procedere non possit. ib.59.
Jurisdictiones duæ unitæ si sunt, una alterius naturam assumit. p.442.n.66.
Jurisdictio Ordinaria est naturalis, delegata accidentalis & odiosa, & utraque commixta illa istam ad se trahit. ib.n.62.& 63.
Ordinariæ jurisdictioni ne fiat præjudicium ex communicatione cum delegata Inquisitorum utraque consideratur inclusa in cap. causæ omnes, quoad præservationem primæ instantiæ. ib.n.65.
Jurisdictio revocabilis sui natura si cohæreat jure irrevocabili, efficitur irrevocabilis. ibidem num. 69.
Inquisitorum jurisdictio avocabilis ex quo cohæret jurisdictioni Ordinarii non avocabili, efficitur inavocabilis, & per participationem includitur in cap. causæ omnes Trident. ibid. num. 70.
Opinio sectantium jurisdictionem Inquisitorum esse Ordinariam reprobatur. p.443.n.80.
Opinio dicentium jurisdictionem Inquisitorum hodie accedere Ordinarii, & carere imperfectionibus delegatæ, habere excellentias ipsius ex connexione cum Ordinaria honestatur. ib. n. 81.
Jus publicum, *novum*, *Jus Complicatum*. Vide *Complicatio*, *Connexum*.

Jus competens Regi ex privilegio, aut consuetudine in Ecclesiis, aut Regalia ipsius. p. 13. n. 116. & seq.
Jus Regium est Ecclesiasticam disciplinam, & mystica sacra tueri. ib. n. 119.
Jus habent Christiani denuntiandi Evangelium ubique terrarum, & mittendi concionatores ad quoscunque infideles. pag. 17. num. 168. & seqq.
Jure qui contendit non dicitur inobediens, nec censuras incurrit. pag. 59. numero 25. & sequentib.
Jura cuncta attribuentia Principi regaliam protectionis indistinctè & absolutè loquuntur non distinguentia inter casum, & casum. p. 109. n. 14. & seq.
De jure principaliter corroborato immemoriali consuetudine competit Regi regalia protectionis vi oppressorum. p. 114. n. 63.
Regalia tollendi violentias jus est universa & competens omnes species, & casus violentiæ. ibid. num. 66.
Jus universale ubi prætenditur per usum partis conservatur jus in toto. ibidem numer. 67. & seqq.
Jus retentionis principaliter est publicum. p. 158. num. 15.
Juri publico cum ad utilitatem communem spectet detrahi nequit, nec privatorum conventione tolli. p. 159. n. 16.
Juri in utilitatem principaliter publicam, & secundario in favorem aliquorum nequit privatorum conventione tolli, aut renunciari. ib. n. 18.
Juri complicato cum jure superioris nequit renunciari in illius præjudicium. p. 160. n. 29.
Super jure novo non contento in priori instantia, deducto tamen in Rota monitoriales, aliæve litteræ expeditæ, an à Senatu retineantur. p. 237. n. 1. cum seq.
Jus novum deductum in instantia appellationis diversum à deducto in primo libello nova indiget instantia, & novo judicio. p. 238. n. 3.
Jus novum omnino non dicitur pronunciatum, nec appellatum, ergo nec devoluta jurisdictio. ibid. num. 4.
Jus novum & diversum ab jam deducto in prima instantia cognoscitur quando super hoc sententia lata non facit rem judicatam super noviter deducto. ibid. nu. 12.
Jus novum non comprehensum in libello, cum nova egeat instantia, & judicio, nequit post litem contestatam introduci. pag. n. 18.
Jus habens admixtum interesse alterius inseparabile, nec sibi renunciatio præjudicet, nec alteri. p. 253. n. 48.
Jus habens separabile conjunctum cum jure alterius in sui præjudicium valet renunciatio, non in præjudicium alterius. ib. n. 50. & seqq.
Jus unius per se insufficiens potest à jure alterius fomentum recipere. p. 256. n. 64.
Jus novum, & diversum ab eo quod in judicium agitatur noviter deductum nova indiget cognitione, instantia Ordinarii per Senatum remittenda. p. 280. n. 6. & seqq.
Jus novum diversum, & separatum ab jam deducto in judicium tunc cognoscitur, quando res judicata super isto non præjudicat illi noviter deducto. ibid. num. 8.
Una persona, aut res potest diverso jure censeri diversis respectibus consideratis. p. 294. n. 28. 29. & 30.
Jura diversa in eadem persona concurrentia inducunt diversitatem personarum, quia non corporalis, sed intellectualis consideratio habetur. p. 295. n. 32.
Jura duorum in eadem persona concurrentia non confunduntur, sed quodlibet consideratur de per se, ac si essent in diversis personis. ib. numero 41.
Jura diversarum personarum in una concurrentia non inferunt diversas personas, sed diversa jura, & illa una persona diversas repræsentat. ibid. n. 43.
Jus parti quæritur ex actu etiam nullo, cui detrahere adversarius non potest. pag. 327. numero 52.
Jura partium sunt de actis processus, si registrentur solemniter in illo. p. 369. n. 87. & seqq.
Contra jus litteras Principis expeditas, & devitantes à juris tramite retinendas in Senatu, omnes Doctores pro tuta conclusione firmant. p. 425. n. 68. & seqq.
Ubi plurima ponderantur jura. ibid.
Juris dispositio velociter subintrat cessante, & remoto hominis impedimento. p. 268. nu. 53. & seqq.
Jus amissum, & quæsitum. Vide *Facilius.*
Juri alteri quæsito detrahi nequit. pag. 311. numero 74.
Jus semel tertio quæsitum tolli nequit, eo renitente, & invito. p. 317. n. 10.
Jus quæritur adversario ex commissione facta communi, cui impetrans renuntiare amplius non potest. ib. n. 11. & seqq.
Cessante causa non cessat effectus jam consummatus, ex cujus existentia tertio jam fuerit jus quæsitum. p. 318. n. 21. & seqq.
Jus adversario non quæritur ex commissione impetrata ante præsentationem, & citationem executam legitimè, secus post eam, cui jam renunciare non potest impetrans. p. 319. nu. 26. cum seqq.
Jus semel consolidatum, cessum, vel aliter amissum revivisci, re redacta ad priorem statum ex causa de præterito. pag. 320. numer. 38. & seqq.
Jus tertio non adquiritur ex commissione re integra. p. 321. n. 52.
Ex appellatione objectiva contra electionem informiter proposita, jus fuit semel quæsitum adversario, ne iterum admittatur ad probanda objecta. pag. 342. numer. 37. & sequentibus.
Actus semel nulliter gestus nequit validè reiterari, postquam ex primo fuerit jus tertio quæsitum. ibid. n. 40.
Jus tertio semel quæsitum ex facto alterius tolli nequit absque illius consensu. ibid. n. 41.
Jus impetrati quæsitum ex supplicatione jam subscripta officiales tollere nequeunt alterando gratiam. p. 403. n. 40.
Quando jus transfertur in alium si huic non adquiratur juris prohibitione remanet penes transferentem. p. 410. à n. 18. usque ad 21.

Jus Naturale, Divinum, & Positivum, & Gentium.

Contra Jus Naturale, & Divinum vim inferunt ejicientes à se, aut relegantes prædicatorem Verbi Dei. pag. 18. n. 176. & sup. à n. 164. & seqq.
Recursus ad Regem cum universaliter apud om-

omnia Christiana regna fuerit introductus, jus gentium dicendum, à Juris Naturalis ratione proveniens. ib. n. 181.
Jus gentium semper à ratione naturali æstimandum, licet principio ab omnibus gentibus non fuerit inventum. p. 21. n. 182.
Gentium mos sequi debet. ibid. n. 183.
In Jure Naturali fundatur recursus ad Regem. ibid. n. 185.
Quod in Jus Naturale, aut Divinum committitur, in omnium tendit injuriam. ibid. n. 186.
Respublica ubi vel idololatria, vel oppressionibus violentis vexatur, cuilibet licèt eam defendere lege naturali ordinante. pag. 19. n. 187.
Homines vel sola naturalis humanitatis ratione cogente tenentur hominum mores ad bonum dirigere, & ab oppressionibus sub tyrannorum jugo passis protegere. ibid. numero 188. & seqq.
De Juris Naturalis commutabilitate plura remissivè. ib. n. 195.
Ex origine Juris Naturalis, Gentium, Divini, & Positivi provenit Principem posse obviare violentiis, & executionibus litterarum Apost. pag. 29. numero 1.
Defensio provenit à Jure Naturali, Divino, & Positivo. p. 41. n. 106. & seqq.
À Jure Naturali originantur recursus retentionis Bullarum. p. 63. n. 9.
Universalis vulgi opinio est quodammodo Jus Naturale, non artificiosè, sed originaliter gentium mentibus infixum. p. 88. n. 22.
Contra jus Naturale privilegium concessum à Rege non valet. p. 93. n. 19. & seqq.
Et contra Jus Naturale dicitur concessum, quo res unius alteri conceditur. ibid. n. 20.
Litteræ in præjudicium juris Naturalis in præjudicium juris tertii non adimplentur. ibidem numero 22.
Mandatum Principis contra Jus Naturale, vel Divinum inductum non exequendum, sed suspendendum. p. 98. n. 66.
Retentio Bullarum provenit à Jure Naturali, cuilibet permittente licitam defensionem. pag. 162. num. 56.
Scandalum, & violentia, qua fundatur retentionis cognitio, contraria Juri Naturali, Spirituali, & oppositæ naturæ. p. 178. num. 25. & seqq.
Juri Naturali sive in præjudicium alterius Reipublicæ, aut privati, aut contra bonos mores renunciari non potest. p. 155. n. 55.
Juri continenti utilitatem privatam, & publicam, inseparabiliter renunciari nequit. ibid. numero 54.
Jus Naturale imbuit defensionem in omnes creaturas, circa quod plura notabilia. p. 329. n. 77. & seqq.
Juri Naturali nihil detrahi potest. ib. n. 84.
Jus naturæ non minus animalia docet, quàm homines. ibid. n. 85. & seqq.
Juris Naturalis est occurrere urgentibus necessitatibus, à quo nulla persona excipitur. p. 27. num. 66.
Jus naturale caret lege permissiva, prohibitiva, & consultiva. ibid.
Tolerantia Pontificum in recursu pro tollenda violentia provenit ex animo approbandi, ex natura negotii conformis Juri Naturali, & Divino, pro utilitate publica. p. 51. n. 189.
Tolerantia Papæ in his, quæ non sunt contraria Juri Divino approbationis, & dispensationis vim habent. p. 54. n. 212.
Tolerantia Papæ non præstat approbationem, nec dispensationem statuti contra Jus Divinum. ib. n. 211.
Theologi negantes effectus tolerantiæ Pontificum falsò autumant, recursus esse contra Jus Divinum. ib. n. 214.
Recursus pro tollenda violentia sunt conformes Juri Naturali, & Divino, & in favorem libertatis Ecclesiasticæ. ibid. n. 215.
Recursus pro tollenda violentia, si Pontifices judicarent Juri Naturali, aut Divino, nec non libertati Ecclesiast. obviare, viriliter resisterent, & non tolerarent. Sicuti in similibus fecisse, & passim facere pro salute animarum, & Pastorali officio, ostenditur ex multis Canonicis decretis. ibid. n. 217.
Inter habentes æquale jus melior est conditio prævenientis. p. 139. n. 17.
Quando jus posterius confundit aliud secum concurrens, si illud est temporale non operatur confusionem perpetuam, sed temporalem suspensionem. p. 143. n. 69.
Jus pignoris in re non perditur creditore facto domino revocabiliter. n. 73.
Ad jus semel à se abdicatum, & renunciationem regressus denegatur. p. 435. n. 18.
Jus competens Regi de jure, privilegio, aut consuetudine in rebus Ecclesiasticis Regalia ipsius est. p. 448. n. 15.
De qua cognoscit inter Ecclesiasticos. ib. n. 116.

Jus patronatus. Vide *Patronatus.*

Jus Regium patronatus est Regalia Regis. p. 151. num. 137.
Jus patronatus pertinens Regi efficacius est alio quolibet. ib. n. 138.
Super beneficiis juris patronatus Regii, & eorum redditibus & dotibus, etiam inter Ecclesiasticos cognoscit Rex tam de proprietate, quàm possessione. ibid. n. 139. & 140.
Litteras Apostol. in derogationem juris Regii patronatus Rex retinere potest, nec ob non paritionem aliquas incurrit censuras juxta Bullam Adriani. p. 36. n. 69.
Covar. insinuat nunquam admittendas litteras in derogationem juris patronatus. p. 63. n. 7.
In juris Regii aut laicorum patronat. derogationem secundam jussionem retinet Senatus. p. 67. n. 38.
Ex juris Regii patronat. derogatione maximum potest timeri scandalum vitandum omnino. ibid. n. 41. & seqq.
Juri patronat. laicorum & si de juris rigore possit Papa derogare, tamen non licet cum tanto Regis, & Regni scandalo. p. 87. numero 12. & seqq.
Litteræ in derogationem juris patronatus laicorum non retinentur, quia præjudicant patrono, sed ob damnum publicum inde illatum. p. 97. n. 62. & seqq.
Ex litteris derogantibus juri patronat. laicorum oritur damnum publicum. p. 103. n. 30.
Retentio Bullarum in derogationem juris patronat. cùm fundetur in defectu consensus patroni, cessat quandocumque intervenerit. p. 162. n. 58. & seqq.
Examen litterarum in derogationem juris patronatus laicorum, vel Regis, cadit super mero facto, an quis sit in quasi possessione juris patronatus necne. p. 179. n. 33.
Jus patronatus est individuum quoad substantiam,

tiam, at quoad poſſeſſionem, & exercitium ſeparabile eſt. p.255.n.51.&52.
In juris patronatus tranſlatione tacitè inducta à jure non requiritur conſenſus Epiſcopi. p.373. n. 11.

Jus tertii. Vide *Tertiur.*

Pontifices, & alii Principes juſtè ſtatuere reſcripta omnia in præjudicium tertii emanata non exequenda, quia contra jus ſunt, & Principis voluntatem. p.93.n.17.&18.
Reſcripta à Rege impetrata in præjudicium juris tertii obtinenda, non tamen exequenda, leges Regiæ enixè commendant. p.94.n.25.
Jus tertii tollere nequit Princeps, niſi ex juſta cauſa per legem approbatam. ibid.n.26.
Nec ex plenitudine poteſtatis, quæ bono & æquo temperatur. ibid.n.27.
Litteræ impetratæ contra jus tertii tanquam contra Jus Naturale obtentæ non ſunt exequendæ, ſed ſuſpendendæ. p.95.n.40.
Et quid contra Jus poſitivum, vel conſuetudinarium. ibid.n.41.
Contra reſcriptum tollens jus tertii præſumitur cum fit contra voluntatem Principis. ibid. num. 42.
Papa tolerat ſuſpendi reſcriptum in grave tertii præjudicium obtentum. ibid.n.43.
Litteræ Apoſtolicæ retinentur in Senatu ob grave damnum juris tertii ad effectum ſupplicandi Sanctiſſimum. ibid.n.44.&47.
Papa ſicut quilibet alius peccat tollendo jus tertii. p.96.n.55.
Reſcripta contra jus tertii cenſentur impetrata ob nimiam importunitatem, maximè curialium. ibid. n. 46.
Litteræ quibus tollitur jus tertii radicatum ex juſto titulo in beneficio cum deficiat poteſtas ſunt in Senatu retinendæ. ibid. n. 50. & ſeqq.
Litteras in præjudicium juris tertii retineri in Senatu, nulli magis quàm Papæ intereſt. ib. n. 52. & ſeqq.
Jus tertii poteſt tolli per legem generalem cunctos comprehendente, non particulares. p.97. num. 61.
Retentio litterarum in præjudicium juris tertii tunc habet locum in Senatu dumtaxat, quando ex executione earum inducitur violentia, aut aliud damnum publicum. ib. num. 62. & ſeqq.
Et quando hoc caſu violentiam continere dicatur. ibid.n.63.& ſeqq.
Si in expeditione litterarum Apoſtolicarum contra jus tertii, nec citatio, nec cauſæ cognitio adhibeatur ob violentiam ſibi illatam poteſt retentionis recurſu uti. p. 98. num. 71. & ſeqq.
Vis publica eſt injuſtitia, quia jus tertii tollitur. ibid. n. 73.
De jure tertii, qui dare nequit, nec probare, ſi tamen jam probavit auditur. pag. 124.n.53. & ſeqq.
Litteræ in præjudicium juris tertii extortæ regulariter in Senatu non retinentur, niſi ſimul concurrat publica utilitas. pag. 158. num. 14. & ſeqq.
Retentio Bullarum ob notabile præjudicium juris tertii ceſſat accedente tertii voluntate & conſenſu. p.163.n. 63. & ſeqq.

Juſtè, Juſtitia, Injuſtitia.

Juſtitia principis pax eſt populi, tutamen patriæ, immunitas plebis, ſolatium pauperum. p. 11. n. 96.
Quod juſtum eſt Principis objectum eſt. p.91.n. 1. & ſeqq.
Juſtitia ſublata fluctuat orbis terrarum univerſus, injuſtitia privata ſaltim cauſativè publicam producit perniciem. p.98.n.71.
Injuſtitia qua jus tertii tollitur, vis publica eſt. ibid. n. 73.

Juſſio Secunda. Vide *Impetrans.*

Juſſione ſecunda adveniente à Papa per juridicos tramites obtenta informato de inconvenientiis obtemperanda erit. p.63.n.5.
In ſecundæ juſſionis complemento poſt litterarum retentionem factam à Senatu Doctores variant. ibid. num.6.& ſeqq.
Covarruv. aſſertio adducitur. ib. n. 7.
Litteras in damnum publici regiminis ſuper materia, qua Princeps nequit diſponere etiam ſecundo, & tertio miſſas non exequendas, firmat Anguianus. p. 64. n. 11.
Si Papa informatus ſecundam mittat juſſionem poſſe ſecundo ſupplicari, & iterum ſuſpendi executionem donec tertia accedat juſſio, firmat Pater Enriquez. ibid.n.15.
Si in ſecunda juſſione novum aliquod gravamen addatur ex falſa informatione admitti poſſe in re gravi tertiam ſupplicationem aſſerit Pater Enriquez. ibid.n.16.
Author non admittit abſolutè obſervationes Doctorum circa ſecundam, aut tertiam juſſionem, ſed cum fœdere diſtinctionis. ibid. num. 17.& ſeqq.
Supplicatione à litteris interpoſita legitimè ac cum partis citatione proſequuta, ſecunda juſſio à Papa obtenta regulariter obtemperanda in Senatu. ib.n.18.& ſeqq.
Jura permittentia ſuperſedere in litterarum executione ad effectum reſcribendi, expectandi ſecundam juſſionem, nullam faciunt mentionem de tertia. p.65.n.19.
Primæ litteræ habentes clauſulas ex quibus apparet libera voluntas Principis obſequendæ ſunt, quia habent vim ſecundæ juſſionis. ibid. numero 22.
Impetrans, cujus litteræ fuere in Senatu retentæ, ſi ſecundam juſſionem obtineat non citato ſupplicante adhuc in Senatu detinendam. ibid. n. 23. & ſeqq.
Papa non legitimè inſtructo de inconvenientiis cauſantibus retentionem in Senatu, ſecunda juſſio in idem inconveniens, & defectum. ib. num. 26.
Papa dum non eſt inſtructus, & certus de inconvenientiis priorum litterarum. (quas Senatus retinuit) ſecundam concedens juſſionem, denuo non conſentit, ſed virtute prioris conſenſus agit idem continentis inconveniens. p. 66. n. 30. & 31.
Ad ſecundam juſſionem obtinendam debet conſueta juris forma ſervari. ibid.n.32.
Litteræ Principis ſi contineant damnum intolerabile, & irreparabile, totius eſt ſecundo replicare, & expectare tertiam juſſionem. ibidem num. 34.
Clauſula (non obſtantibus, &c.) in reſcripto appoſita habet vim ſecundæ juſſionis. ibid. numero 35.
Secundam juſſionem in derogationem juris patronatus laicorum, aut Regis, retinet Senatus. p. 67. n. 38.
Papa non vult ita durius agere contra Regem per tres juſſiones, cùm ejus non ſit intentio Reges,

Reges, aut Regni juribus, & consuetudinibus derogare. ibid.n.39.
A secunda, vel ulteriori jussione in derogationem juris strangerii ab universali scandalo supplicari iterum Sanctissimum posse. ibid. num. 44.
Jussionem aliam non solet Sanctissimus mittere, nec ita durius agere semel informatus à Senatu de inconvenientiis publicis suarum litterarum. ib.n.45. & seqq.
Jussio secunda, ulteriorve ad hæc Regna non solent expediri, vel quia partes timent expensas in prosecutione supplicationis, vel agnoscentes, quanta sit fides adhibenda fidentissimæ Senatus relationi. pag. 69. numero 66.
Secundam, vel alterius jussionem impetrans, protervè, & temerè agit, expositis privationi naturalitatis, & incapacitati obtinendi beneficia in hoc Regno. ibid.n.64.
Secundam, aut tertiam jussionem protervè impetrans præstat causam seditioni, ac turbationis pacis publicæ, qui ut seditiosus compelli potest à Regno. p.70.n.68. & seqq.
Litteræ Principis emanatæ super materia in qua deficit potestas, non exequuntur etiam accedente secunda, aut tertia jussione. pag. 96. numero 51.

L

Laicus.

Laicus ratione juris individui habiti cum Clerico non ligatur statutis laicorum. pag.256. numero 60.
Laicus hæres Clerici ligatur eadem instantia cœpta contra Clericum coram judice Ecclesiastico. p.266.n.33.
Laici intervenientes in executione litterarum Apostol. contra privilegia, & indulta, seu consuetudines horum Regnorum amittunt ipso facto bona, & quælibet officia, & eorum personæ Regiæ mercedi subjacent. pag. 350. numero 57. & seqq.
Quid si sunt Ecclesiastici. ib.n.60.
Laici quomodolibet intervenientes in supra dictis, si Notarii aut Procuratores sint, mortis pœna, & bonorum amissione plectuntur, cæteri amittunt bona, personæ verò Regiæ mercedi affectæ sunt. ib.n.62.
Laicus Romæ obligatus per se, vel procuratorem ex obligatione Camerali, an ab Auditore Cameræ exequi valeat. pag. 378. num. 57. & seqq.

Legatus Papæ, & de latere. Vide *Nuntius, Exemptus, Papa.*

Per suum Legatum refert Rex per annos Papæ supplicationes à litteris Apostol. p. 40. n.100.
Legati plures recensentur Regii missi ad Pontificem, ut conferrent hanc retentionis materiam. ibidem.
Per Legatos suos Romam missos scandala per Ecclesiam passa Rex impedit. p. .n.50.
Legatus de latere cognoscit de causis exemptorum. p.291.n.33.
Cognitio de exemptis est de reservatis Sedi Apostol. quam repræsentat Legatus de latere. ibid. num.34.
Papa eximendo ab Ordinario non censetur eximere à potestate Legati de latere. ibidem num. 35.
Legati de latere de jure Communi Ordinarii dicuntur, & cum Ordinariis fuæ Provinciæ concurrunt. p.332.n.2.
Legatus de latere, & Legatus cum potestate Legati à latere pares sunt. ibid. num. 11. & seqq.
Legatus cum potestate Legati à latere cognoscit de appellationibus ad Sedem Apostol. emissis. ib. n.13. & seqq.
De legato de latere ad Nuncium cum potestate Legati de latere valet argum. ib.n.16.
Legatus à latere de Jure Communi cum Ordinariis concurrebat, non hodie ex Trident. p. 333.n.23. & seqq.
Legati de latere licèt ex Trid. in c. causæ omnes inhibeantur in prima instantia, non tamen Rex etsi Legatus de latere Regni Siciliæ & de rationibus pluribus. ibid.num.24. & seqq.

Legatum, Legatarius.

Legatum pro virginibus maritandis obtinet jam nupta. p.119.n.11.
Secus quando dispositio dicat pro virginibus maritandis. ibid.n.12.
Legatum liberationis factum depositario, intelligitur de debito facto ex deposito non aliunde. p.219.n.8.
Legata liberatio tutori restringitur ad causam tutelæ. ib.n.9.& seqq.

Legitimum, Legitimè. Vide *Causa, Contradictor, Impedimentum.*

Legitimum dicitur, quod à lege approbatur, & secundum eam fit. p.65. à n.24.

Lectrones. Vide *Cedulones.*

Lex. Vide *Princeps, Statutum.*

Lex non recepta, nec moribus utentium comprobata non ligat. p.43.n.115.
Legis non receptæ transgressor non dicitur illam non servans. ib.n.116.
Lex sub conditione lata intelligitur si moribus utentium approbetur, cui tacitè conditioni subjicitur. ib.n.117.& seqq.
Etiam si habeat clausulam irritantem. ibid.n.118. & 119.
Dum disceptatur super lege Pontificia, an fuerit recepta non ligat. ibid.n.120.
Lex Canonica non ligat, ubi est verosimile Papam ignorare rei difficultatem pro tali loco vel tempore. ib.n.121.
Contraventio, & observantia contraria paulatim tollit vires legis, & censuras, etiam si ab initio cum peccato fuerit introducta. ib. numero 122.
Lex Pontificia non recepta à majori parte populi prætextu rationabilis causæ non obligat. ibid.n.123.
Lex Canonica tempore, loco, & causa, intelligitur lata, atque ex eorum diversitate temperari. p.44.n.124.& seqq.
Leges Pontificiæ multæ non receptæ in aliquibus Regnis, quia eorum moribus non conveniunt. ibid.131. cum seqq.
Leges multæ patriæ moribus non conveniunt. ibid.n.128.& seqq.
Lex habens plura Capitula quoad non recepta non ligat, quoad cætera sic. p.45.n.144.
Censuræ pro parte legis receptæ dumtaxat ligant, non pro parte non recepta. ibidem num. 145.
A lege lata non appellatur. p.46.n.148.
Nisi allata in præjudicium certarum personarum. ibid.n.149.
A lege etiam Pontificia supplicari licet ex justa causa quando moribus alicujus Provinciæ non

non convenit. ibid.n.150.
Legem universaliter latam facilè contingit, non convenire moribus gentium omnium. ibidem num. 151.
L. final. C. si contra jus, vel utilitat. public. ponderatur. p.58.n.17.
Leges plures Partitæ, & Recopilat. conferuntur mandantia Regis litteras non exequendas, sed rescribendum Regi super damnis allaturis publicæ utilitati. ibid.n.18.
Lex Regia licita est ob scandalum vitandum disponens ne alienigenæ in Regno retineant beneficia. pag.75.num.38.pag.190.num.41.
Legem condere potest Rex ob publicam utilitatem ne alienigenæ obtineant beneficia in Regno. p.84.n.60. & seqq.
Legem Pontificiam potest Episcopus contradicere, eò quod regioni suæ non conveniat. p.88. n.18. & seqq.
Destructio civitati paratur, in qua legi Magistratus præsunt, non illis lex. pag.92.n.4.
Lex ubi alicujus casus specialiter meminit, quia frequentius accidit, similiter minus frequentes non excludit. p. 109. num. 17. & sequentibus.
Lex Regia referens sex casus nititur in ratione generica ad ostendendam licitam retentionem in illis. ibid.n.18.
Leges humanæ tam Pontificiæ, quàm civiles, non receptæ non ligant. p.44.n.123.
Lex pœnalis ad alias personas, vel casus ultra expressos non extenditur. p.329.n.80.
Nec etiam per similitudinem, & rationis identitatem. ibid.n.81.
Per legem prævenire omnes impetrantium machinationes foret impossibile, & singulis specialem legem condere. p.110.n.23.
Eadem potestas, quæ attribuitur Regi ad condendam legem, qua aliquos casus retentionis expressit, durat in condenda super aliis sub ratione generica, & fundamentali comprehensis. p.112.n.49.
Singuli casus in lege Regia 25. relati singulas ante leges habebantur, & ex promulgatione priorum non fuit sublata potestas ad cæteras postea promulgatas. ibid.
Una alteravè lex non potuit prævenire tot novas machinationes ambientium impetrantium, quæ occasionem præbuere aliàs condendi. ib. num. 50.
Lex loquens distinctè, & cum aliqua qualitate trahit ad se omnes aliàs generaliter, & indistinctè loquentes. p.125.n.68.
Leges Regiæ ponderantur, quæ noviter disposuere circa alios casus l. 25. non comprehensos. p.112.n.51. & seqq.
Lex Regia loquens de retentione litterarum in derogationem beneficiorum patrimonialium Diœcesium Burgens. & extensa postea fuit ad alia loca quibus similis consuetudo. ibidem num. 52.
Legem Regiam 25. retinentem dumtaxat litteras impetratas ad Canonicatus Magistralis, & Doctoralis praxis Senatus extendit ad noviter erectos pro Pœnitentiaria, & Lectura ob similitudinem & identitatem rationis. ibidem num. 53.
Leges Regni loquentes de retentione litterarum Apostolicarum tractant dumtaxat de illarum executione prohibenda, ne fiat, post factam tamen nihil ultra disponunt circa executionis repositionem. p.124.n.46. & seqq.
Leges Regiæ tractantes de remissione causarum retentioni Bullarum tangentium in Consilio Regio quotidie practicantur. p.168.n.23.
Leges Regiæ disponentes super hac remissione causarum retentionis Bullarum ad Cancellarias non procedunt per inhibitionem Consilii, sed consulendo ejus exonerationi. ibid. num.24.
Agitur latè de intellectu l. 81. tit. 5. lib. 2. Recopilation. tom. 3. loquentis de inhibitione Cancellariarum circa violentias tangentes executionem Concil. Trident. pag. 170. n. 46. & seqq.
D. l. 81. non procedit absolutè in omnibus violentiis causatis ex dispositione Trid. sed tantum quando directè recurritur pro observantia, & executione ejusdem declaratur. ibid.
D. l. 81. quæ universaliter violentias tangentes conservationem Concilii prohibet, Cancellariis interpretatur, & declaratur. ibid.n.52.& seqq.
Ex protectione Concilii Regii commendata oritur potestas leges condendi in Concilii confirmationem, & ejus observationis incitativas. p. 189.n.31. & seqq.
Cognoscere de aliquo casu & leges condere super eo, paria sunt. ib.n.34.
Leges in jure civili reperiuntur circa res sacras, quia nihil per se faciunt, sed confirmant, quæ à sacris Canonibus sunt ordinaria, & suis jussionibus muniunt Principes. p.190.n.35.
Decretum à Sancta Synodo diffinitivum lege potest Regia sancita muniri. ib.n.36.
Lege sua præcipit Imperator Marcianus Concilium Chalcedonense inviolabiliter observari. ib. num. 37.
Legibus suis Imperator Justinianus mandavit quatuor illa Concilia Nicænum, Constantinopol. Ephesinum, & Chalcedonense observari, & custodiri. ibid.n.38.
Leges temporales conformes non contrariæ juris Pontificii dispositioni condi valent. ibid. num. 39.
Lex civilis ad evitandas fraudes & dolos, non de damno Ecclesiæ inferendo valeant circa res Ecclesiasticas. ib.n.40.
Lex quando aliquid de novo disponit cum certis modificationibus censetur formam indicere. p.225.n.23. cum seqq.
Lex ubi non distinguit nec nos distinguere debemus. p.246.n.32.
Lex nova declaratoria contrarium videtur velle disponere in casu omisso. p.247. num.42. & seqq.
L. is à quo, ff. de rei vindic. & l. non idcircò, ff. de judiciis expenduntur, & de earum intellectu, latè tractatur. pag. 280. à n.11. cum seqq.
L. tutorem, ff. de iis quibus ut indignis notatur, ad hoc quod discreta sunt jura quamvis in eadem persona simul plura concurrant. p. 294.n.30. cum multis seqq.
Lex non traditur ad præterita jam decisa per rem judicatam, transactionem, juramentum, præscriptionem & similia. p.310.n.61.
L. cum in diversis. 44. ff. de relig. & sumptibus funer. Singulariter ponderatur, ut Provincia ubi caput est majoratus, attendatur ad cognitionem, etsi cætera bona incorporata alibi sint. p.217.n.32.cum seqq.
Lex nova idem disponens, quod Jus commune recipit omnes limitationes, ampliationes, &

declarationes, quas Jus commune. pag. 213. numero 5.
L. à Divo Pio, §. si post aditum, ff. de re judicata, latè exornatur. p. 313. numero 4. & sequentibus.
L. unica, C. quando Imperat. inter pupillum, & viduam, quæ tantum loquitur in pupillo & vidua habet locum in cæteris miserabilibus personis, ex identitate rationis. pag. 422. n. 35. & seqq.
Ad l. fin. C. de edicto D. Adriani toll. terminos reducitur immissio ex litteris Apostol. p. 470. numero 152.
Lex nova disponens in certo casu in omissis contrarium disposuisse intelligitur. pag. 247. numero 42.
Lex nova limitativa, seu declarativa non corrigit jus commune, nisi in casu de quo loquitur. ibid. n. 44.
Lex seu statutum alteratum, seu cancellarium in parte in aliis remanet confirmatum. ibidem numero 45.
Lex de similibus ad similia non trahitur ubi diversa ratio limitat. ib. n. 46.
Vel ubi sequeretur jurium confusio. ib. n. 47.
Et debet adesse omnimoda similitudo. ib. n. 48.
Lex nova quando specialiter providet in uno casu contrarium videtur velle in aliis omissis. p. 415. n. 17.
Leges Regiæ excitantes Senatum ad protectionem primæ instantiæ solum disponit de Ordinario, & non de instantia S. Inquisitionis. p. 434. n. 10.
Generalis facultas data Senatui cognoscendi per viam violentiæ patitur limitationem in causis S. Inquisitionis, quam legem Regiæ novæ excitantes ad Senatum generaliter ad protectionem recipiunt. ib. n. 13.
Lex Regis Ferdinandi refertur qua multis pœnis minatur quoslibet impetrantes litteras Apost. & illas etiam per Cedulones publicantes infringentes jura S. Inquisitionis in qualibet instantia. p. 437. n. 40.

Libellus. Liber.

Libello generali licet quis respondere non teneatur, si jam respondit, sibi præjudicat. p. 124. numero 54.
Libellus in secunda instantia mutari non potest. p. 238. n. 11.
Libellus in judicio particulari mutari nequit post litem contestatam, ita ut remaneat eadem instantia. p. 239. ib. n. 19.
Libelli emendatio novum quid & diversum continens, nec in judiciis ordinariis admittitur. ib. n. 21. & seqq.
Nova additio ad libellum jam præsentatum novo indiget termino, nova litis contestatione, & instantia. ib. n. 13.
Libelli emendatio etiam post litem contestatam admittitur, si ea de re fiat, quæ causam habeat à priori, ne continentiæ causa dividatur. ib. n. 25. & seq.
Sixtus V. tales litteras esse subreptitias deficiente consensu Regis, declaravit, & dari jussit Inquisitori Generali super examine librorum. p. 444. n. 93. & 94.
Paulus III. causam librorum cognoscendorum esse propriam Inquisitionis Hispaniæ in suo territorio declaravit. Ubi quamplures aliæ Bullæ ad idem recensentur. ibid. n. 95.
Libros in Romana Curia reprobatos Authorum Hispaniæ eo solo; quod tractent de justitia Regaliæ Regis in rebus Ecclesiasticis Rex non patitur, ut in Hispania Brevia publicentur, sed retinet ne exequantur. p. 450. n. 144. & seqq.
Inquisitio Generalis Hispaniæ examinat, & expurgat libros Hispanos independenter à Congregatione Romana de indice, & Magistro sacri Palatii, quorum Brevia pro libris expurgatis non exequitur, sed novam expurgationem suo tantum nomine publicandam facit. ib. numero 145.
Liberè, Liberum. Vide *Arbitrium.* Vide *Factum. Licentia.*
Licentia obtenta per Prælatum ad testandum de fructibus intuitu Ecclesiæ quæsitis extenditur ad testamentum antea factum. p. 119. n. 4.
Licentia à Monacho ad testandum obtenta, extenditur ad testamentum jam conditum. p. ib. n. 5.
Licentia data à Principe ad ædificandum molendinum porrigitur ad molendinum antea illicitè constructum. ib. n. 6.
Quod procedit, sive Princeps sciverit factum fuisse, sive ignoraverit. ib. n. 7.
Licentia obtenta à domino feudi, aut emphyteosis pro re alienanda porrigitur ad alienationem jam factam. ibid. n. 13.

Limitatio, Limitatum. Vide *Verbum.*

Limitata est Regalia retentionis ad causam, & effectum supersedendi, & impediendi executionem; quæ cessat cessante causa. p. 122. n. 40. & seqq.
Limitata causa limitatum producit effectum. p. 336. n. 14. & 15.
Limites, & Districtus. Vide *Regalia, Divisio.*
Lis, & Lis initianda. Vide *Tertius, Commissio, Publicus, Rescriptum.*
Lis aliqua non requiritur in judicio gratiarum, p. 169. n. 37. & seqq. à n. 34.
Litium extinctio ad conservationem Congregationis humanæ expectat. p. 197. n. 16.
Litium sumptibus subditos sublevare ad præcipuum Reipub. regimen spectat. ibid. n. 17.
Lis si coram Ordinario non finiatur infra biennium liberè potest pars superiorem adire, qui avocat, & inhibet Ordinario. p. 222. n. 2.
Et tunc superior litem assumit in eodem statu non alia nova incipienda. p. 223. n. 3.
Liti cœptæ cum defuncto si fuisset renuntiatum, acta pereunt Delegati, & Ordinarius contra hæredem recuperat jurisdictionem in prima instantia, cum reddatur integra. p. 268. n. 59. & seqq.
Lis noviter initianda cum tertio comparentis exclusivè cum ejus jus nova egeat instantia. pag. 279. à n. 3. cum seqq.
Lis inter aliquos jam mota non suspenditur per tertium exclusivè comparentem, sed imò inter priores collitigantes prosequitur, & seorsum inter omnes tractatur tertii jus. pag. 280. n. 10. cum seq.
Litis cursum non suspendit, nec ejus diffinitionem per oppositionem tertii exclusivè comparentis Rota determinavit. p. 281. n. 16. cum seq.
Lis graduationis post sententiam executioni datam facta adjudicatione singulis creditoribus finita est. p. 313. n. 9.
Lis dicitur finita per rem judicatam executioni mandatam. ibid. n. 10.
Stephani Gratiani observatio refertur, quod ut dicatur lis finita non sufficit res judicata, nisi ejus

ejus executio realis subsequatur. ibid. nu. 13. cum seqq.

Lis initianda erit cum tertio, cui executoriales inter alios obtentæ non nocent. p. 381. nu. 16. & à n. 20. cum seqq.

Et coram suo judice Ordinario, cui prima instantia pertinet ex Trident. cui alias Senatus causam remittet. ib. n. 17. 21. & 22.

Lis non dicitur introducta, ubi non constat de mandato impetrantis commissionem ad litem movendam. p. 470. n. 155. & seq.

Litteræ Apostolicæ. Vide *Retentio*, *Recursus*, *Citatio*, *Commissio*, *Ordinarius*.

Litteræ Apostolicæ in Hispania multis in casibus ad Suprema vehuntur Tribunalia ut examinentur, an quid contineant in damnum Regis, aut Regni, aut contra publicam utilitatem. p. 29. n. 2.

Litteræ Apostolicæ in perniciem Reipub. Ecclesiasticæ, spiritualis, aut temporalis in Senatu retinentur, donec Pontifex de veritate informatus, vel revocet, vel confirmet præmissa supplicatione. ib. n. 3.

Litterarum Apostolicarum examine omnes Christiani Principes utuntur. ib. n. 4.

Aliud est potestatem sæcularem mandare absolutè, ne litteræ Apostolicæ executioni mandentur, aliud ne sine suo mandato exequantur, & de ratione differentiæ. ib. n. 5.

Litteræ Apostolicæ contra publicam utilitatem obtentæ retinentur, quia ad Regem pertinet Jure Naturali populos sibi commissos ab hujusmodi oppressionibus liberare. ib. n. 8.

Litteræ Apostolicæ ne exequantur nisi prius habita licentia à Senatu ob vitandum scandalum, statutum. p. 30. n. 12. & seqq.

Litteræ Apostolicæ in damnum Regis, aut Regni licitè retinentur ex justa causa, donec Pontifex melius informatus supplicatione præmissa secundam mittat jussionem. ibid. n. 16. & 17.

Litteræ Apostolicæ falsis suggestionibus contra publicam spiritualis Ecclesiasticæ, aut temporalis utilitatem impetratæ detinentur in Senatu, ne exequantur, quia deficit voluntas Papæ. ib. n. 18.

Litterarum Apostol. examine omnes Christiani Principes utuntur. ib. n. 19.

Litterarum Apost. retentio justa causa existente provenit ab origine Juris Naturalis dictantis defensionem vi oppressorum. ibidem numero 20. & 21.

Litteræ Apostol. justa deficiente causa retineri non possunt. ib. n. 22.

Litteræ Apost. quæ sine justa causa jus tertio quæsitum tollunt, justè retinentur. pag. 31. numero 24.

Litterarum Apostol. retentionis recursu omnes utuntur Principes Christiani. ibidem numero 25. & seqq.

Litteræ Apost. contra jus Regis, aut Regni, aut contra œcumenica Concilia Generalia ad Suprema Tribunalia vehuntur, illicque examinantur, & retinentur. ib. n. 27.

Litteræ statim redduntur impetranti quando Senatus justam causam non repetit. ibidem numero 29.

Litteræ facultatis Nunciorum quomodo, & ad quem finem à Senatu examinentur. p. 32. n. 37. & seqq.

Litteræ Apostolicæ in Hispania hoc tantum licito fine detinentur, ut supplicetur Papa certius informandus. p. 35. n. 59.

Litteræ aliquot interim suspenduntur dum Pontifex instructus de damno publicæ utilitatis aliud censeat. p. 57. n. 6. & seqq.

Litteræ Apost. ob scandalum vitandum ob derogationem juris patron. Reg. aut laicorum, juris strangerii licitè retinentur in Senatu. p. 75. n. 36. & seqq.

Litteræ etsi validæ sint mero jure retinentur ob damnum publicæ utilitatis, non tamen subreptione facultas retinendi nititur. p. 108. num. 11. cum seqq.

Litteras qui tenetur intra terminum expedire, impeditus dicitur durante controversia interim sibi nota. p. 172. n. 11.

Litteris ad Senatum allatis causa retentionis deducta accuratè examinatur per Ordinarios judicii tramites, in quo datur supplicatio. p. 177. n. 16.

Litteræ justitiæ, prout rescripta, monitoriales, executoriales, & percutientes primam instantiam retinentur in Senatu remissa causæ cognitione Ordinario. p. 192. n. 68.

Litteræ patentes ubi ad probationem specialiter pro forma requiruntur, non sufficiunt Brevia sub annulo Piscatoris clausa, licèt alias æquale vim habeant. p. 230. n. 24.

Litteræ Apostol. plurimæ in Senatu exhibentur, ut executoribus auxilium præstat, quod libentissimè exhibet, nisi vim aliquam contineant. p. 346. n. 22.

Litteræ Apostolicæ seu commissiones, ex quibus prima Ordinariorum instantia percuti potest, duplicis generis sunt. p. 362. n. 1. & 2.

Litteræ gratiosæ duo continent separabilia partem dispositivam & substantiam gratiæ, & partem executivam accessoriam ad gratiam. ibid. n. 5.

Litteræ gratiosæ in quibus consistit jus, actio & probatio impetrantis, necessariæ omnino ad causam per Senatum Ordinario remissam, illi sunt de necessitate tradendæ. pag. 363. numero 23.

Litteræ expeditæ, & deperditæ testibus probantur. p. 364. n. 30.

Litteræ meræ justitiæ quales sint. ib. n. 34.

Litteræ justitiæ non subscriptæ nullæ sunt ex defectu formæ, nec illi Delegatus uti potest ex defectu jurisdictionis. ibidem nu. 35.

Litteræ meræ justitiæ, quæcumque sint nihil coram Ordinario (cui fit per Senatum causæ remissio) ad judicium ibidem initiandum, prosunt, nec parti impetranti. ibid. n. 36.

Litteræ monitoriales, compulsoriales, remissoriales, executoriales, & emanatæ à principali commissione nulla ob defectum formæ Trid. pariter nullæ sunt, quia procedunt à radice infecta. ib. n. 38. cum seq.

Litteræ justitiæ non subscriptæ, uti inefficaces, & inutiles penitus ad causam Ordinario, coram quo judicium initiatur, frustra remitterentur eidem. p. 365. n. 48. & seq.

Litteræ justitiæ percutientes primam instantiam, si impetranti à Senatu traderentur maximum sequeretur damnum, cum furtivè illis uti posset, & in Rota reproductis contra recurrentem procederetur in causa per contradictas. ib. nu. 51. & seq.

Litteræ gratiosæ insertæ in monitorialibus authoritate judicis carentis tamen jurisdictione fidem

fidem non faciunt. p. 369. n. 65. & seqq.
Litteræ originales de necessitate præsentandæ sunt judici ad exercitium jurisdictionis, ita ut transumptum Notarii, alias non authenticum non prosit. ib. n. 67.
Litteræ gratiæ insertæ in processu fulminato non probant parte opponente; nisi originales exhibeantur. ib. n. 68.
Idem de copia privilegiorum. ib. n. 69.
Litteræ gratiosæ insertæ in monitorialibus, processu fulminato & aliis actis judicialibus fidem non faciunt post oppositionem partis nisi insuper originales exhibeantur. p. 370. n. 99.
Litteræ fabricantur ab officialibus S. Apostol. cujus virtute & gratia officia gerunt, & ideo nomen Pontificatus apponunt. pag. 389. numero 23.
Et de ratione diversitatis. p. 390. n. 24. & seq.
Litteræ & Bullæ uno & eodem modo pariter ab officialibus fabricantur, licèt supplicationes diversimodè subscribantur à Papa, & à Prælato habente facultatem signandi. ibid. numero 34.
Litteræ tangentes justitiam, seu commissiones cognoscuntur in cordulis Canapi. pag. 393. numero 56.
Litteræ principales gratiæ cognoscuntur in cordulis sericis rubei, croceique coloris. ibidem numero 57.
Litteræ executivæ gratiæ habent cordas Canapi. ib. n. 58.
Quæ litteræ Apostolicæ plumbentur, & quando plumbum sigillum pendeat ex cordulis sericis, aut ex cordulis Canapi. ib. n. 62.
Litteræ postquam sunt plumbatæ, gratia dicitur perfecta, & ex ea agi potest, & possessio apprehendi. ib. n. 63. cum seq.
De Litterarum fide (quæ magna est circa omnia in eisdem contenta) non hæsitandum. p. 399. n. 3. & seq.
Ex Litteris desuper confectis non apparet subscriptio, nec à quo subscripta fuerit supplicatio, an à Papa, non ab alio habente signaturam, quia uniformiter omnes eodem modo conficiuntur. ibid. n. 4.
Litteræ omnes conficiuntur sub nomine Papæ, & ipso solo loquente, & de differentia inter gratiosas, & jurisdictionales. ibid. n. 5.
Litteris desuper fabricatis confunduntur signaturæ, ita ut ex eis nequeat apparere, à quo fuerit supplicatio subscripta. ib. n. 6.
Ex Litteris non constat, an gratia sit per *fiat* an per *concessum* subscripta. p. 400. n. 7.
Litteræ commissionibus avocatoriæ in prima instantia, quæ mittuntur ad partes non requirunt subscriptionem propriæ manus Sanctissimi, sed sola supplicatio quo satisfieri formæ Trident. declaravit S. Cong. ibid. numero 8.
Litteræ fidem faciunt circa contenta, & lecta in eis, non circa non contenta. ib. n. 10.
Litteræ à signatura oriuntur, signatum instrumentum à protocollo. p. 402. n. 46.
Litteræ si à supplicatione subscripta discordent, remittendæ sunt ad correctionem. ibid. n. 47. & per supplicationem solvuntur discrimina earum. ibid. à n. 37. & seqq.
In litterarum correctione discrepantium à supplicatione subscripta non requiritur parvus citatio, quia ea invita corriguntur. p. 403. n. 49.
Litteræ Apostol. si virtute Decreti retentionis retinentur in Senatu, quomodo relaxandæ, ut superstes acceptet commissionem. pag. 142. num. 52.
Litteræ Apostol. mittendæ sunt ad superstitem, ad acceptandam commissionem, etiam stante Decreto Regio retentionis earundem. ibid. num. 55.
Et mittuntur tradendæ tabellioni cum omni cautela, & securitate, ut facta intimatione superstiti, & repositione redeant ad Senatum. ibid. n. 56.
Et redeundæ sunt in Senatum, vel virtute prioris provisionis Regiæ, vel etiam novi Decreti. ibid. n. 57.
Litterarum virtute jam per Senatum retentarum nihil ab impetrante fiendum quin subjiciat retentionis Decreto. ibid. n. 58.
Litteræ remissæ Ordinario ad effectum reponendi stante retentionis Decreto semper huic sunt affectæ, quocumque vadant. pag. 143. num. 72.
Leges Regiæ insinuantes retentionem litterarum tangentium Sanct. Inquisitionem pertinere ad Senatum Regium, sunt anni 1527. pag. 439. num. 44.
Decretum autem prohibitivum, & abdicativum harum causarum postmodum emanavit, anno 1553. ibid. n. 45.

Litis contestatio.

Post litem contestatam non potest introduci novum jus non comprehensum in libello, cum nova instantia, novo judicio, & defensionibus egeat. p. 239. n. 20.

Locus Tutus vel non Tutus. Exemptus. Vide *Citatio, Cedulones, Forus, Destinatio.*

Locus exemptus Prælati à jurisdictione Episcopi non ideo desinit esse de Diœcesi, & in Diœcesi Episcopi. p. 205. n. 36.
Locus contractus quis conveniri potest, si ibidem reperiatur non aliter. p. 373. n. 15.
Loci contractus judex acquirit jurisdictionem conditionaliter, si in eo reperiatur obligatus, non absolutè. ibid. n. 16. & 17.
Si notoriè ex tenore scripturæ apparet contractum non fuisse celebratum in loco judicis exequentis, ejus acta sunt nulla. p. 376. num. 33.
Si tamen dubium sit, & Clericus conventus declinet, acta nulla erunt juxta Scacciam. ibid. num. 34.
Quæ observatio procedit concurrente necessario requisito, quod debitor sit repertus in loco contractus. ib. n. 35.
Locus contractus celebrati per procuratorem attenditur ad forriendum forum, non locus, ubi factum est mandatum. p. 377. n. 49.

M

Major, Majoria. Vide *Regalia; Prærogativa.*

Majoris Regis est custodire & tueri bona Ecclesiæ Cathedralis mortuo Prælato tradenda noviter electo, refertur consuetudo Hispaniæ. p. 13. n. 117.
Majoria Regis Regalia ipsius dicitur. ibid. n. 118.
Majoria Regis dicitur Regalia de ipsis reservatis in signum Supremæ Majestatis. p. 14. n. 124.
Majestas summa Coronæ reservata dicitur majoria in signum Supremæ Majestatis. ib. n. 125.

Majestas summa Coronæ reservata dicitur majoria Regis. ib.n.125.
Recursus ad Regem est majoria inseparabilis à Corona. ib.n.126.
Nihil Regi magis nocivum, quàm semel amittere majoriam suam. p.81.n.27.& seqq.
Majus est dedecus parata amittere, quàm omnino non paravisse. ib.n.29. & seqq.
Majoriæ & præeminentiæ Regis detractio, & diminutio potior causa legitimâ judicatur ad retentionem litterarum Apostolicarum. p.423. n.42. & seqq.
Majoratus. Vide *Administrator*, *Executio.*
Majoratus successor in quem juris ministerio est translata possessio civilis & naturalis omnia remedia possessoria adipiscendæ, recuperandæ, & retinendæ intentare potest ad diversos effectus. pag.149.num.20. & seq.
Majoratus successori non nocet res judicata contra prædecessorem obtenta, quando venit ex proprio jure, & ex causa diversa à jure majoratus. p.153.n.11. cum seqq.
Majoratus caput ubi est, ibidem movetur indicium super bonis ei unitis existentibus in diversis Regnis. p.217.n.27. cum seqq. usque ad *fin. cap.*
Majoratus possessor, vel Prælatus si ex propria pecunia emit jus utile à feudatario, vel emphyteuta Ecclesiæ, aut majoratus, non consolidatur utile illud cum proprietate dignitatis, aut majoratus, nec eorum hæres tenetur illud utile restituere successori in dignitate, aut majoratu. p.295.n.39.
Majoratus possessor, aut Prælatus condemnatus tanquam talis potest impedire executionem respectu sui juris particularis, & personalis, non tangentis dignitatem. ibid. num.40. & seqq.
Majoratus si non habet caput, cui bona in diversis districtibus existentia non sunt unita, attenditur districtus quo major eorum sit pars. p.217.n.30.

Mandatum.

MAndatum superioris indubiè justum præsumitur, eique obediendum. p.58.n.19.
Mandatum de providendo de prima vacatura prodest in vacante beneficio tempore gratiæ. p.119. num.10.
Mandatum ad commissionem impetrandum si non constat, lis non dicitur introducta. p.470.numer. 155.
Mandatum constitutum à Prælato finitur mortuo Prælato etiam re integra. p.442.n.67.
Secus si detur super re communi inter Prælatum & capitulum. ib.n.68.
Manus & Appositio Manus. Vide *Appositio*, *Inhibitio*, *Papa*, *Princeps*, *Avocatio.*
Manus Regis murus est Ecclesiæ. p.9.n.61.
Manu propria, voce, aut persona sua qui aliquid facere tenetur, nequit illud per alium explicare. p.225. n.26. & pag.226. à num.36. cum seqq.

Manutentio.

Manuteneri quando debeat Episcopus, vel non in jurisdictione prætensa per Decanum, Archidiaconum, &c. p.206.n.53.
Manutentio datur provisо Apostolico facta possessionis cessione per Cameram Apostol. aprehensæ. p.244.n.9.
Manutenetur Episcopus in jurisdictione prætensa per Decanum, & Archidiaconos ex immemoriali, interim quod ista per tres conformes probatur. p.298.n.14.
Secus si illam prætendant ex privilegio, non ex sola immemoriali, quia tunc Prælati inferiores manutenentur, non Episcopus, si sint in quasi possessione simul. ibid. n.15. cum multis seqq.
Ad manutentionem contra habentem juris assistentiam possessio sola non justificata cum titulo saltim colorato non sufficit. ibid. n.17. cum seqq.
Manutenetur Episcopus ex juris assistentia in jurisdictione ab alio prætensa. p.299.n.26.
Ad manutentionem Ordinarii excludendam non sufficit sola privilegii ostentatio absque possessione exemptionis non violenta, nec clandestina. ib.n.30.33. & 34.
Manutentionem Episcopi impedit exhibens privilegium si simul sit in quasi possessione jurisdictionis. p.300.n.37.
Rotæ decisio refertur ad idem. ib.n.38.
In criminalibus, & matrimonialibus vigore Concilii Ordinarius manutenetur, donec per tres conformes cognoscatur de immemoriali per inferiorem allegata. ib. n.39.
Privilegio & possessione simul docens inferior manutenetur in jurisdictione criminalium, & matrimonialium. ib. n.40.
Episcopus sola juris assistentia nitens non obtinet manutentionem jurisdictionis, docto de privilegio, & quasi possessione contraria. ib. num.41.
Declaratio S. Congreg. circa manutentionem Ordinarii in jurisdictionalibus intelliguntur quando inferior prætendit jurisdictionem ex immemoriali dumtaxat, secus quando ex privilegio & possessione simul. ibid.n.43.
Prælato inferiori prætendenti jurisdictionem ex sola possessione, non datur manutentio, sed Episcopo ex juris assistentia. ib.n.44.
Idem est in eo qui prætendit exemptionem ab Ordinario, qui etiam ex immemoriali possessione sola non obtinet in manutentione contra Ordinarium. ibid.n.45.
Secus si inferior Prælatus, aut exemptus cum possessione ostendat simul privilegium, quo casu eis datur manutentio. ibid.n.46.
Manutentio datur pro sola detentione, quam, cum sit facti, Decretum irritum non inficit; sed tantum possessionem juris. p.468. n.133. & seqq.
Manutentio & immissio si simul petantur procedit petitio quando adsunt bona possessa & non possessa, referendo singula singulis. p.39.n.86. ubi de similibus doctrinis.
Manutentionem decretam à Nuncio Hispaniæ in prima instantia nullam declaravit Rota ob defectum jurisdictionis. p.247.n.35.

Matrimonium. Vide *Dispensatio.*

Matrimonium jam factum ratificare videtur, qui procuratorem constituit ad illud contrahendum. p.119.n.14.
In Matrimonialibus causis pauper non cogitur litigare extra suam Provinciam sive in prima, sive in aliis instantiis. p.421.n.17.& sequentibus.

Medium. Vide *Finis.*

Jus habens cognoscendi de fine pro bono communi, illud habet ad media proportionata, ut auferatur vis. p.178.n.30.
Media proportionata adhibita per Senatum ad detegendam causam retentionis sunt merè temporalia, & mero nitentia facto. p.179. n.31. & seqq.

Cui

Cui competit tractare de fine competit etiam tractare de mediis necessariis ad finem. ibid. num. 43.
Media sequuntur naturam sui finis, & ab ea regulantur. ib. n. 44. & seqq.
Medium inhabile impedit extremorum ad idem conjunctionem. p. 327. n. 52.
Metus. Vide *Timor*, *Locus.*
Minor.
Minor orbatus, & pauper sunt æquiparati in jure quoad privilegium, ne extrahantur à sua Provincia, ut alios invitos ad Curiam possint trahere. p. 421. n. 20.
In Minore orbato etiam divite semper permanet causa miserationis, cum semper non per suam personam, sed per alienam sit litigaturus. p. 422. n. 33. & seqq.
Minor orbatus comprehendi debet in dispositione Tridentini loquentis tantum de paupere, non restrictivè, nec taxativè. ib. n. 35. & 36.
Miserabilis persona. Vide *Commissio*, *Rescriptum*, *Concil. Trident. Pauper. Indi.*
Miserabiles à potentioribus semper vexari multa Sacræ paginæ testimonia comprobant. p. 11. num. 94.
Noviter ad fidem conversis nil miserabilibus personis debita est productio ab injuria, & violentiis. p. 18. n. 178. & n. 180.
Miserabilis persona comprehenditur in Decreto Tridentin. loquente tantùm de paupere non extrahendo à provincia sua in matrimonialibus in qualibet instantia. p. 421. num. 18. & seqq.
Miserabilium appellatione qui veniant. ibidem num. 11.
Miserabiles personæ nequeunt per rescriptum Principis à suis Provinciis extrahi, & possunt petere ad eas remissionem. ib. n. 22. & 23.
Miserabilium aliorum causam non est credibile despicere Trident. loquens dumtaxat in paupere, cum in omnibus eadem vigeat miserationis ratio. p. 422. n. 31.
Miserabiles personæ possunt hodie declinare forum Ordinarii in prima instantia, & Curiam Papæ adire, prout de jure communi. ibid. num. 37.
Miserationis pauperum causa est accidentalis; minoris orbati tamen naturalis, quæ alteri præfertur. ib. n. 32. & seqq.
Mixtura. Vide *Connexa*, *Patronus.*
Sub simplicibus casus mixtus comprehenditur, & quando. p. 433. n. 6. & seqq.
Casus mixtus tunc in l. comprehenditur quando de utroque simplici idem disponit, non quando de uno tantum. ib. n. 8. & 9.
Mixtum non comprehenditur sub simplici, de quo lex disponit si inter utrumque adest rationis diversitas. p. 434. n. 11.
Moderamen. Vide *Defensio*, *Retentio*, *Violentia.*
Moderamine inculpatæ tutelæ non adhibito in defensione, hæc juri repugnat naturali, & gentium. p. 182. n. 78.
Moderamen inculpatæ tutelæ tunc in defensione adhibetur, si id fiat, sine quo violentia tolli nequit. ib. n. 79.
Moderamen inculpatæ tutelæ consistit in tribus, circa modum, tempus, & causam. ib. n. 80.
Modus. Vide *Concil. Trident.*
Modus defensionis debet commensurari cum genere violentiæ; ut si hæc sit judicialis defensio etiam judicialiter præstanda, quam absque ejus notitia Princeps non potest. p. 180. num. 49.
Monarchia.
Monarcha Siciliæ dicitur Rex Catholicus ex concessione Apostol. qua exercet jurisdictionem Ecclesiasticam in Prælatos Regni, & exemptos. p. 35. n. 42. & seqq.
Monarcha Siciliæ cognoscit etiam in prima instantia in causis Ecclesiasticis, & exemptorum, non obstante Trident. in cap. causæ omnes. ib. n. 43.
Concilium Tridentinum in cap. causæ omnes non fuit usu receptum in Regno Siciliæ quoad Tribunal Monarchiæ; & de rationibus. ibid.
Legati de latere licèt comprehendantur in Concil. Trident. non tamen Rex Siciliæ Monarcha, ut Legatus S. Apostol. cum de eo specifica debuit fieri mentio. ibidem numero 44.
Author est Judex Tribunalis Monarchiæ à Rege Catholico nominatus. p. 34. n. 47.
Contra Monarchiæ jurisdictionem exagitavit Cæsar Baronius. ib. n. 48.
Et qui DD. illum impugnarunt. ib. n. 49.
Monasterium, *Moniales*, *Monachus.* Vide *Religio*, *Exemptus.*
Moniales exemptæ ab Ordinario, & immediatè subjectæ Sedi Apostolicæ etiam Generalis, aut Provincialis interventu nequeunt exemptioni renuntiare. p. 253. n. 25.
Commissarius Generalis cujus gubernio Papa submisit Moniales sibi immediatè subjectas absque Papali scientia eas dimittere nequit. p. 254. n. 26. & seqq. & n. 29.
Moniales exemptæ ab Ordinario immediatè subjectæ Sedi Apostolicæ absque hujus licentia nequeunt exemptioni renuntiare. ibid. n. 34. & seqq.
Monitorium, *Monitoriales.* Vide *Citatio.*
Monitoriales, aliæve litteræ super novo jure noviter deducto in Rota, non contento in priori instantia, an à Senatu retineantur. p. 237. n. 1. cum seqq.
Monitoriales expeditæ super reconventione opposita in Rota, ad quam causa conventionis legitimè fuit per appellationem devoluta, an sint in Senatu retinendæ, remissa reconventione Ordinario. pag. 241. num. 1. cum seq.
Monitorialibus, & compulsorialibus ablatis ex Regia provisione Rota dat fidem probationibus infirmiter, & nulliter factis. p. 324. n. 12. & seqq.
Monitoriales litteræ, & aliæ quæcumque derivativæ à commissione principali non subscriptæ, & sic nullæ ex defectu formæ, pariter nullæ sunt, quia procedunt à radice infecta. p. 364. n. 38. cum seqq.
Monitoriales, &c. sunt à sua principali commissione inseparabiles, de cujus vitio participant. p. 365. n. 42.
Monitoriales, & alia rescripta contra plures; quæ respectu aliquorum percutiunt Tridentin. & eorum causa Ordinario remittitur, aliorum verò nullatenus, parti tradentur, ut illis utatur coram suo Delegato contra non remissos Ordinario. pag. 366. num. 53. & sequentibus.
Monitoriales, & aliæ litteræ meræ justitiæ, in quibus insertæ veniunt litteræ gratiosæ, an

sint indistinctè tradendæ parti, ut illis utatur coram Ordinario, cui causa remittitur. ibid. n.55. cum seqq.

Monitoriales principaliter sunt litteræ justitiæ, quibus incidenter inseruntur gratiosæ, quæ ut exemplum informiter deductum nec fidem, nec probationem faciunt. ib. n.58. & seqq.

Monitoriales litteræ non subscriptæ cum sint nullæ ob defectum formæ, quæ fidem non faciunt, multò minus litteræ gratiosæ in eisdem accessoriè insertæ. p.367.n.63. & seqq.

In Monitorialibus insertæ litteræ gratiosæ authoritate judicis carētis tamen jurisdictione fidem non faciunt. ib.n.65.

Monitoriales percutientes primam instantiam Ordinarii quibus gratia inserta venit indistinctè reinentur in Senatu, remissa simpliciter causa Ordinario. ib.n.66.

In Monitorialibus insertæ litteræ ad finem probandæ jurisdictionis, in diverso fine fidem non faciunt, nisi originales appareant. pag. 369. n. 95. & 96.

In Monitorialibus inseruntur litteræ gratiosæ, & quandoque immediatè fit per judicem relatio subscriptionis manu Sanctissimi. p.409. num. 1. cum seqq.

In Monitorialibus insertus tenor supplicationis subscriptæ de verbo ad verbum de mandato judicis sufficit ad excludendam remissionem Ordinario in Senatu, etsi citandus ad insertionem non citetur. p.411.n.29.cum seqq.

Mora. Vide *Periculum.*

In Mora ubi est periculum, multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur. p.23.n.18.

Periculum ubi est in mora, posse Clericum pro auferenda violentia recurrere ad Regem, quando ejus Prælatus longè distat, & instans est gravamen, vel cœptum sit jam. ib.n.20. & 21.

Ob longam distantiam, & imminens periculum in mora posse Regem Prælatos inobedientes à Regno expellere, agnovit Diana. ib.n.22.& 23.

Si ob Moræ periculum,& damnum publicum inevitabile consensus Papæ haberi non potest præsumitur à Papa intelligitur. p.26.n.63. & seqq.

Mores. Vide *Lex, Papa, Provincia.*

Pontifex Universo præest Orbi, & singulorum Regnorum mores facilè ignorat. pag. 48. numer. 126.

Moribus patriæ multæ leges non conveniunt.ib. num. 128.

De Moribus Regni ignorantia Papæ in dubio præsumenda. ib. n. 129.

Mores singulares gentium sequi debemus. ibid. num. 130.

Mores Regni consuetudines, & privilegia agnoscunt Senatores Regii. pag. 84. numer. 65. & seqq.

A constitutionibus maximè Pontificalibus, eo quod non conveniunt moribus Regni, & Provinciæ, valet supplicari. p.88.n.19.

Mos est antiquus Ecclesiæ Imperatores adesse Conciliis, ut necessaria Reipublicæ spirituali liberè proponantur,& modis omnibus exequantur, impedimentaque Principum terrore avellantur. p.188.n.22. & seqq.

Mors gentium agnoscere, Imperatoribus conducibile est. p.71. n.76.

Mors, Mortuus. Vide *Hæres, Commissio.*

Executore mortuo, vel absente extra Regnum, à quo repositio peractæ executionis sit facienda virtute Decreti violentiæ. pag.137.nn.3.

Superstites ut successor in causa tenetur adimplere Decretum Senatus (de otorgar y reponer) etiam Decretum suo antecessori mortuo, vel absenti. p.138.n.8.

Qui si reponere recuset, secunda jussio per Senatum expeditur in ipsum. ib.n.9.

Mortuo executore, electionem præventivam unius ex superstitibus nominatis pertinere utrique partis constanter tuetur Author contra Paz. ib.n.14. & seqq.

Impetrans mortuo judice Delegato,non habet judicem, qui ei possit perficere terminum ad eligendum alium ex superstitibus in sua commissione nominatis. p.140.n.32.

Mortuo vèl extra Regnum absente executore,qui vim intulit, Decretum violentiæ cuilibet ex superstitibus intimari potest, sive à patiente, sive ab impatiente, & is tenetur reponere. p. 141. n.33.

Delegato vim inferente, & postèà mortuo, vel habente, salubre remedium est quærere unum ex superstitibus conjudicibus nominatis in cōmissione, cui Decretum violentiæ intimetur. ib. num. 38.

Mortuo, vel absente executore, qui vim intulit,Decretum violentiæ etiam ei directum comprehendit unum ex superstitibus, cui fuerit intimatum. ib.n. 39.

Mortuo vel absente executore litterarum, qui vim intulit, quando poterit recurri ad Ordinarium pro repositione possessionis, & attentæ executionis. p.143.n.60. & seq.

Mortuo executore [qui vim intulit] ex commissione non subscripta, Senatus remittit causam Ordinario, non ad *effectum* procedendi perpetuo, cum id impediat Decretum retentionis, sed reponendi tantum. ib.n.63.

Ordinarius, cui fit litterarum remissio mortuo executore ad finem reponendi, an ad petitionem solam partis, an etiam ad intimationem Decreti violentiæ reponere potest. p.144.nu. 80. & seqq.

Procurator constitutus à Prælato in rebus suæ Prælaturæ, morte Prælati etiam re non integra extinguitur. p.442.n.67.

Secus si detur super re communi Prælati, & Capituli. ib.n.68.

Mutatio, Mutare. Vide *Novitas, Abusus.*

Mutatio ipsa consuetudinis etiam, quæ adjuvat utilitate novitate perturbat.

Mutatione nulla varianda sunt, quæ ad perpetuam, & communem utilitatem fuerunt introducta. p.87.n.6.

Mutanda non erit consuetudo, qua Princeps diu contulit beneficia, ne ex novitate, & mutatione oriatur scandalum. ib.n.11.

Mutare actionem in instantia appellationis licere, qui teneant DD.p.237.n.2.

Mutari in secunda instantia non potest libellus. ib. num. 11.

Et quando mutari possit vel non. p. 239. nu. 21. & 25.

Quando per additionem mutata dicatur forma, aut insuper antiqua maneat. ibid. num. 27. remissivè.

Lancellotus asserens posse mutari actionem in causa appellationis, reprobatur, cum loquatur contra jus, & communem Doctorum. p. 240. num.31.

Motus proprius. Vide *Constitutio*, *Bulla.*
Motus proprius Pii IV. de professione fidei in aliquibus Religionibus non ligat, quia non receptus. p.45.n.140.
Motus proprius Pii V. de censibus in Neapoli non fuit receptus. p.47. n. 160. nec in Sicilia. ibid.
A Motu proprio Pii V. de censibus in Hispania non recepto ad Papam fuit supplicatum nomine Regis. ib. n.159.
Motus proprius Gregorii XIII. quo disponitur per annulum Piscatoris satisfieri formæ subscriptionis à Trident. petitæ, refertur. p.228.n.1. cum seqq.
Motus proprius Gregorii XIII. tanquam restrictivus Decreti Consiliariis ultra casum Brevium Cameralium, de quo loquitur, ad alias commissiones, & litteras trahi nequit. p.229.n.5.
Dictus Motus proprius in Hispania nunquam fuit receptus; imò ab eo humiliter supplicatum ex pluribus consideraris rationibus. ibid. num. 7. & seqq.

N

Narrativæ. Vide *Relatio*, *Princeps*, *Commissio.*

NArrativa & perita restringuntur, & limitantur per concessionem & signaturam. p.397. num.25.
Narrativa seu annuntiativa verba mandati in aliquo instrumento non probant mandatum, nisi eo ostenso. p.410. n.19.
Idem de sententia, & alio instrumento narratis. ibid.n.20. & seqq.
Narrativa vera facta rei judicatæ nunquam in Curia omittuntur clausulæ Ordinariæ præservativæ executionis. pag.426.num.81. & seqq. & à num.78.
Natura, *Naturalis.* Vide *Jus*, *Originarius.*
Natura ipsa, nec gens, nec mundus stare poterat absque Imperio. p.10.n.78.
Naturæ retentionis repugnat infringere executionem litterarum jam factam. pag.127. n.80. & seqq.
Naturales prohibentur impetrare commissiones extra illud, & in Senatu datur provisio Ordinaria, ut illi afferant judicem in Regno ex Senatus Decreto. p.295.n.97. & 98. & seqq.
Natura actus si potest esse Ordinaria, & irregularis, fit interpretatio juxta naturam Ordinariam. p.442.n.64.
Necessitas. Vide *Rex.*
Necessitas publica ubi poscit, permittitur Pontifici in ditionem Regis, & è converso suum Imperium exercere. p.74.n.30.
Ob Necessitatem publicam urgentem, & periculum imminens, jura transgredi licet, & licita judicantur aliàs prohibita. p.26.n.57.
Ob necessitatem urgentem actus fieri possunt omissa solemnitate, & consensu alterius alias requisiti. ibid. n.58.
Necessitas habet secum dispensationem annexam cujuscumque prohibitionis. ibid.n.61.
Necessitas quando urget, & periculum est in mora, facultatesque laicorum non suppetunt notorie, non consulitur Sedes Apostolica pro imponenda contributione. ibid. n.62.
Necessitas, & periculum in mora tribuit jurisdictionem non habenti. p.27. n.67. & seqq.
In Necessitatibus urgentibus extra ordinem Princeps subvenit. p.141.n.42.
In Necessitatibus admittitur incertitudo, & non vitiat. ibid. n.43.
In consequentiam trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa. p. 143. num. 68.
Necessitate instante, & deficiente remedio ad reponendam possessionem, & executionem litterarum, quæ retineri mandantur, omninò verificatur opinio Doctorum asserentium sequestrandos fructus beneficii per Principem ob vitanda scandala. p.146.n.108.
Necessitas urgens legi non subjicitur. ibid.n.109.
Necessitas facit licitum, quod aliàs erat illicitum. ibid. n.110.
Negligentia, *Negligens.*
Si Negligenter quæ usurpantur omittimus, excessus viam aliis aperimus. p. 81.n.27. & seqq. & p.90.n.40.
Ob Negligentiam Ordinarii non terminantis causam infra biennium partes liberè possunt adire superiorem, aut impetrare commissionem alteri in prima instantia. pag. 222. nu.2. cum seqq.
Nisi negligentia à partibus tantum, non ab Ordinario procedat, vel ob gravitatem causæ. p. 223.n.6.cum seqq.
Negligentia Ordinarii in lapsu biennii ut appareat, tenetur pars pluries protestari coram eo, ut causam terminet. ibid.n.8.
Nomen, *Nominatus*, *& Nominare.* Vide *Electio*, *Papa.*
Nomen proprium non est alteri communicabile. p.226.n.38. & seqq.
Nomen suum proprium apponit Papa quando subscribit supplicationem manu propria, quia actum privati hominis, & industriam personalem denotantem facit. p.227.n.43.
Nominatus ad officium per inferiorem, & confirmatus à Principe, ab hoc nominatus dicitur, & officium habere, non à nominante. p. 335.n.3.
Non secundum nomen fictum, sed secundum ejus effectum contractus, & quælibet dispositio judicanda erit. p.235.n.24. & seqq.
Ad cognoscendum contractum non attenditur nominis impositio, sed forma, & effectus. ib. n.25.
Nomen contractus attenditur per contrahentes impositum, si ejus effectus illi non repugnet. ibid. n.26.
Ad quæ singularis Theorica Burgos de Paz adducitur. ibid. n.27.
De nominato ad non nominatum in commissione non potest fieri transitus. pag. 457. n.16. & seqq.
Concessio facta nomini per contemplationem nominis putà Imperatori, hæredi, &c. restringitur ad nomen, & eo deficiente deficit, & extinguitur. p.119.n.5. cum seqq.
Nomen rei convenire debet. p.25.n.42. & 43.
A nomine argumentamur, cum talis quis præsumatur, qualis denominatio demonstrat. ibid. num.44.
Emptio pro persona nominanda per emptorem sustinetur, ita ut facta nominatione retrotrahatur, ac si à principio ipsa contraheret. p. 142. n.46.

Clau-

Clauſula (omneſque alios) ſuſtinetur per nominationem impetrantis circa conveniendos poſtea factam. ib.n.47.

Notarius. Vide *Tabellio; Aſſertio.*

Notarii ſolita verba non inducunt realitatem nec probant. p.368.n.77.

Notario atteſtanti in monitorialibus commiſſionem fuiſſe ſubſcriptam propria manu Sanctiſſimi, an ſit in Senatu fides danda. p. 370. n.101. remiſſivè.

Notarii teſtimonium, & fides legitimè deducta ex partitis librorum Datariæ, aut Cancellariæ probat. p.407. n.29.

Notario referenti mandatum in inſtrumento à ſe confectum non creditur, niſi ipſum mandatum oſtendatur. p.430.n.18. & ſeqq.

Notarius officium conceſſum ab Epiſcopo duraturum dumtaxat per Epiſcopi vitam confirmatum à Papa, poſt mortem Epiſcopi durat. ib. n.23. vide ibi de aliis ſimilibus.

Notitia. Vide *Scientia.*

Notorium, Notorietas, Vide *Abuſus, Reſervatio.*

Novitas, Novum. Vide *Judex, Articulus, Abuſus, Jus.*

Ex novitate magna oriri aſſolent ſcandala inter Religiones & Clerum, omninò vitanda. p.75. n.41. & ſeqq.

Mutatio ipſa conſuetudinis, etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat. p.86. nu.2.

Novitatis, & abuſus effectus eſt turbare Rempublicam, & publicum ſtatum inquietare. ibid. num. 3.

Ex novitate, & abuſu turbatio populorum oritur. ib. n.5.

Ex novitate, & mutatione circa ea quæ à patribus noſtris admiſſa ſunt juri publico detrahitur. p.87.n.8.

Ex novitate, & mutatione circa ea, quæ ab antiquo ſunt obſervata oritur ſcandalum tanquam cauſa à cauſato. ib.n.9. & ſeqq.

Novitates, & abuſus cum ſint genitrices ſcandali in damnum publicæ utilitatis, juſta cauſa eſt ad Bullarum retentionem. p.88.n.20.

Novitates, & abuſus valdè duri vulgo apparent. ib.n.21.

Pro novitatibus Imperiale implorandum auxilium. p.89.n.38.

Novum jus omninò diverſum à deducto in libello, & prima inſtantia non dicitur pronuntiatum, nec appellatum; ergo nec devoluta juriſdictio. p.238.n.4. cum ſeqq.

Novum jus deductum in inſtantia appellationis diverſum à deducto in primo libello nova indiget inſtantia, & novo judicio. ib. n.3. cum multis ſeqq.

Ex novo jure diverſo ab jam deducto non poteſt quis obtinere in eadem inſtantia, cum nova egeat, novo judicio, & novis defenſionibus. p.239.n.20. & ſeqq.

Novitates per legem introductæ ſcandalo, & ſeditioni occaſio ſunt. p.73.n.17.

Non novatur primus contractus, nec liberantur pignora, aut fidejuſſores per ſecundum in majorem firmitatem potioris factam. pag. 143. num. 74.

Secus ſi ſecundus fiat animo novandi, & à primo recedendi. ib.n.75.

Novitius.

Senatus praxis refertur, quo expeditur proviſio, ut novitius conſtituatur in toto, & liberiate, ejuſque exploretur voluntas ad profitendum; quoties adeſt ſuſpicio de morali violentia per importunas preces, aut fraudes. pag.19. numer. 197.

Nullitas, Nullum. Vide *Commiſſio, Proceſſus, Subſcriptio.*

Nullam profeſſionem non ratificat exercens actus profeſſi, dum eſt ignarus cauſæ nullitatis ſuæ profeſſionis. p.65.n.28. & ſeq.

Nullitas nulla major in jure defectu poteſtatis. p. 129.n.95.

Nullitas notoria ubi adeſt, executor tenetur ſuperſedere, licet labefactare ſententiam ſuperioris non poſſit. ib.n.96.

Nulla ſunt ipſo jure geſta à judice tempore, quo debet conquieſcere. ib.n.98.

Nulla ſunt ipſo jure litteræ ad beneficium horum Regnorum, impetratæ per alienigenam, inhabilem & incapacem, ac etiam earum executio. p.130.n.111. & ſeqq.

Per actum nullum non perpetuatur juriſdictio; non inducitur litis pendentia, non interrumpitur præſcriptio, nec expirat poteſtas. p.131. n.114. & ſeqq.

Per executionem præcedentem nulliter factam res non deſinit eſſe integra, quoad omnes juris effectus. ibid. num.113. & à numer.67. cum multis ſeqq.

Nulla eſt ipſo jure proviſio beneficii patrimonialis obtenta per filium non patrimonialem. ib. n.117.

Nullitas & appellatio, etſi contrariæ, poſſunt ſimul conditionaliter proponi. p.148.n.10.

Et idem de quolibet alio actu, aut contractu. p. 149.n.11. & ſeqq.

Nullitatem unam intentans, & ſuccumbens non prohibetur aliam nullitatem intentare ex alio capite. p.155. n.28.

Super nullitate ſententiæ dum diſceptatur, non currit terminus cauſæ principalis, quouſque finiatur nullitatis quæſtio. p.173.n.23.

Quando probabilis falſim fuit nullitatis exceptio. ibid.n.24.

Nullitatis judicio pendente, terminus ad appellandum non currit, dum non calumnioſa, ſed probabilis ſit nullitas. ibid. n.25.

Nullitatis judicio pendente non currunt fatalia. ibid. n.26.

Nulla ſunt omnia geſta ab alio, quàm ab Ordinario in prima inſtantia, juxta cap. cauſæ omnes. p.196. n.4.

Nullitatis vitio ſubjiciuntur commiſſiones, proceſſus, & inde ſequuta, ſi in prima inſtantia committatur, abſque juſta cauſa. pag.197. numero 12.

Nullæ ſunt ipſo jure inhibitiones, proceſſus, & inde ſequuta ex avocatione facta ab Ordinariis, in prima inſtantia. ibid.n.19.

Nullitatis vitio ſubjiciuntur proceſſus, & ſententia, ſi Ordinarius recuſatus procedat in cauſa. p.209. p.6. & p.210.n.21.

Si recuſans de nullitate opponat. ibid.n.7.

Nullum fuit à principio reſcriptum ſine ſubſcriptione Sanctiſſimi impetratum prætextu recuſationis, quæ nondum fuerat propoſita coram Ordinario, nec ab arbitris approbata. p.211. n.28. & ſeqq.

Nullus eſt actus, ſi qualitas requiſita tempore actus vel ante non intervenerit, ſed ſubſequatur. ibid. n.29. & ſeqq.

Index Rerum,

Nulla ſi fuit lis cœpta cum defuncto ex commiſſione ſubſcripta, Delegatus prævenisse non videtur jurisdictionem contra hæredem, qui noviter conveniendus erit coram ſuo judice Ordinario. p.269.n.65. cum ſeq.

Citatio nulla non inducit litis pendentiam. ibid.n. 67. & ſeqq.

Trident. & conſtitutio Leonis X. annullant proceſſum factum in prima inſtantia non ſervata forma Tridentin. pag. 304. numer. 26. & ſeqq.

Nullitatem commiſſionis provenientem aliunde de jure communi, aut alio ſtatuto non ſanat, nec ſupplet ſubſcriptio in commiſſione appoſita. p.212.n.34.

Verba nullius ſint momenti, vel aliter annullativa inducunt Decretum irritans expreſſum. p. 304.n.27.

Nulla ſententia eſt data à Nuncio in prima inſtantia contra formam Trident. juxta Rotam.ib.n. 31. & 32.

Nulla eſt ſententia, aliam nullam confirmans ex defectu fundamenti. pag. 326. num. 24. cum ſeqq.

Nullitas actus in favorem alicujus inducta, intelligitur, ſi ipſe velit. p.327.n.48.

Ex actu etiam nullo jus parti quæritur, cui detrahere adverſarius non poteſt. ibid.n.52.

Nullæ ſunt ipſo jure executoriales obtentæ contra formam Trident. præſervantis primam inſtantiam Ordinariis, ex defectu jurisdictionis. p.328.n.73. & ſeqq.

Nullæ ſunt litteræ juſtitiæ non ſubſcriptæ ex defectu formæ, nec illis Delegatus uti poteſt ex defectu jurisdictionis. p.364.n.35.

Nulla ſi eſt commiſſio principalis ex defectu ſubſcriptionis Sanctiſſimi, nullæ etiam ſunt monitoriales, & executoriales, &c. quia procedunt à radice infecta. ibid.n.38. cum ſeqq.

Annullata principali diſpoſitione, omnes clauſulæ in ea contentæ reſolvuntur. p.365.num.44. & ſeqq.

Nulla ſunt omnia geſta per judicem jurisdictione carentem. ib. n.46.

Nullæ cum ſint monitoriales non ſubſcriptæ ob defectum formæ, & nullam fidem faciant, multo minus litteræ gratioſæ in eiſdem acceſſoriè inſertæ. p.367.n.63.

Annullato principali inſtrumento, reſolvuntur omnes clauſulæ in eo contentæ. ibidem numer. 64.

Nullus proceſſus ob non præſentatam commiſſionem originalem non revalidatur per conſenſum partis. p.369.n.99. & ſeqq.

Nullitatis vitio ſubjacet totus proceſſus geſtus in prima inſtantia ab alio, quàm ab Ordinario. p.419. n.4.

Nulla ſi eſt commiſſio à principio ex defectu formæ non poteſt in Ordinarium tranſire ex remiſſione Senatus, quia de non ente ad ens non poteſt fieri tranſitus. p.457.n.21.& ſeq.

Nulla ſi fuit immiſſio ex aliquo capite, poteſt legitimus contradictor non poſſidens comparere poſt eam. p.466.n.103.

De nullitate unionis ante executionem eſt agendum, quando ab ea pendet juſtificatio nullitatis narratæ. p.467.n.114.

Nullitatis primæ ſententiæ ex defectu jurisdictionis influit in cæteris illam confirmantibus. p. 305.n.37. cum ſeqq.

Nullitas proveniens ex defectu jurisdictionis non convaleſcit per conſenſum partis accedentem poſt jam cauſatam nullitatem. p.307. ſub num. 52.

Nullitas actorum influit in ſententiam ad quam ſunt vehiculum. p.375.n.32.

Proceſſus geſtus per executorem ex commiſſione non ſubſcripta vitio attentatorum, & nullitatis ſubjicitur ex defectu notorio jurisdictionis. p.143.n.62.

Litteræ impetratæ in negotiis S. Inquiſitionis nullæ ſunt deficiente conſenſu Regis ex Bulla Julii III. p.448.n.120.

Nuntius. Vide *Exemptus*, *Legatus*

Nuntiorum facultates ad Senatum Regium deferuntur, ut illic examinentur, & quibus debeat uti in Hiſpania, admoneantur per Senatum. p. 34.n.51. & p.111.n.37.

Nuntiorum litteræ pro negotii gravitate examinantur in Senatu ante earum uſum, ne contra eorum Regnorum mores, eis utatur, & ad idem Pontifex conſulatur. p.34.n.51.

Nuntiorum Sedis Apoſtolicæ litteræ non vehuntur ad Senatum ad effectum examinandi idoneitatem perſonæ, ſed ut cognoſcatur ex eorum oſtentatione, an verè ſit Nuntius, & quibus facultatibus ne illis abutatur, & excedat. p.35.n.53.

Nuntii aut Legati de latere nequeunt avocare cauſas ab Ordinariis in prima inſtantia, niſi legitimè ad ſe per appellationem devolvantur. p. 197.n.18. & ſeqq.

Nuntius cognoſcere poteſt in prima inſtantia accedente partis, & Ordinarii conſenſu. p.200. num.11.

Nuntius Apoſtolicus poteſt procedere in prima inſtantia ſuſpecto allegato Ordinario. p.209. n. 9. & ſeqq.

Nuntii, & Legati de latere non poſſunt ſe intromittere in cauſis Ordinariorum, niſi ad ſe ſint legitimè per appellationem devolutæ. p. 213. n.1. & 2. cum ſeqq.

Nuntii nec Archiepiſcopi poſſunt cognoſcere de cauſis pendentibus coram Ordinariis quibuſlibet inferioribus, niſi per viam legitimæ appellationis, nec eas avocare. ib.n.5.

Nuntii & Legati non poſſunt ſe intromittere in cauſis coram Ordinario pendentibus ob ejus negligentiam infra biennium non terminatis, niſi de negligentia conſtet. p.223. n.9.

Nuntius in judiciis mixtis validè contra reos exemptos expedit commiſſionem in prima inſtantia. p.290.n.30. & ſeqq.

Nuntius Hiſpaniæ datur à Sede Apoſtolica cum poteſtate Legati de latere. ib.n.31.

Nuntio cum poteſtate Legati, cuncta quæ iſte poteſt ſibi commiſſa cenſentur, niſi aliter per ſecretam inſtructionem ſua limitetur poteſtas. ibid. n.32.

Inter plures reos conveniendos in actionibus mixtis ſive Clericos, ſive laicos, ſi adſit exemptus, Nuntius uti omnium ſuperior Eccleſiaſticus licitè expedit commiſſionem in prima inſtantia per Senatum non retinendam. p.291.n.36.

Eraſmi Cochier opinio falſa oſtenditur, dicens, quod Nuntius habens facultatem cognoſcendi de appellationibus à Delegatis Papæ ad Sedem Apoſtolicam interpoſitis non poſſit cognoſcere de emiſſis à conſervatoribus exemptorum. ibid.n.37. & ſeqq.

A Nun-

A Nuntio latam ſententiam procedente in prima inſtantia contra formam Trident. eſſe nullam ex defectu jurisdictionis, declaravit Rota. p. 304. n. 31. & ſeqq.

Nuntios ad partes miſſos non Ordinariam, ſed Delegatam jurisdictionem habere, qui teneant. p. 331. n. 1.

Nuntii Apoſtol. Hiſpaniæ cum poteſtate Legati de latere miſſi poteſtate Legati de latere funguntur. ib. n. 3.

Nuntii facultas cum facultate Legati de latere ſuperflua foret, ſi idem non operaretur quòd conceditur. p. 332. n. 9. & ſeqq.

Nuntiorum facultates cum poteſtate Legati de latere partim ſunt Ordinariæ, partim extra ordinariæ. ibid. n. 12.

Nuntius Apoſtol. cum poteſtate Legati de latere abſque alia facultate eandem habet facultatem, & privilegia, quæ Legatus de latere, ib. n. 15.

De Legato de latere ad Nuntium cum poteſtate Legati à latere valet argumentum. ibid. numer. 16.

Nuntius cum poteſtate Legati à latere appellationem ad Sedem Apoſtolicam emiſſam committit ſicut & Legatus. ib. n. 15.

Nuntii cum facultate Legati de latere non ſunt Legati verè, ſed ſimilitudinariè reſpectu exercitii. p. 333. n. 21.

Nuntii & Legati de latere noviori Trident. diſpoſitione in prima inſtantia jurisdictionem aliquam non habent, nec cum Ordinariis concurrunt. ibid. n. 24.

Nuntius ſi ſe intromittat cognoſcere in prima inſtantia, Senatus cauſam remittit Ordinario. ib. n. 25.

Nuntius Apoſtolic. an Delegatam, vel Ordinariam jurisdictionem habeat. ibid. n. 26. remiſſivè.

Nuntius Hiſpaniæ, an valeat exequi litteras directas Ordinariis in prima inſtantia. ibid. n. 27. & ſeqq.

Nuntius aliquando admiſit executionem diſpenſationum, aut in forma dignum, commiſſam Ordinario, aliquando reluctavit. ibidem num. 31.

Nicol. Garciæ obſervatio, tenentis Nuntium non poſſe exequi diſpenſationes, & gratiam dignum; cum non ſit in commiſſione nominatus. ibid. n. 32.

Nuntium eſſe executorem univerſalem litterarum Apoſtolicarum nullo jure probatur, nec in ſuis titulis legitur facultas. ibid. numer. 33.

Et quando foret talis executor, intelligeretur litterarum in forma gratioſa, non in commiſſoria, maximè in forma dignum expeditarum. ibid. n. 34.

In omnibus tamen poſt factam executionem per Delegatum nominatum in commiſſione poteſt Nuntius. ibid. n. 35.

Reſolutio Nicol. Garc. & Franciſc. Luvis, quod numquam practicatur Nuntium poſſe ſe intromittere in cauſa aliis Delegata. p. 334. nu. 36. & ſeqq.

Nuntius ſi ſe intromittat in commiſſionibus, quæ de ſtylo Curiæ ſolent, & committuntur Ordinariis in prima inſtantia Senatus Ordinario remittit. ibid. n. 39.

Jura loquentia de legati à latere jurisdictione, procedunt & in Nuntio cum poteſtate Legati de latere miſſo. ibid. n. 40.

Nuntius ad quem occurrit oppoſitor contra gravamen extrajudiciale geſtum à Capitulo, quo fundamento ſuam tueatur jurisdictionem contra primam inſtantiam Ordinarii. p. 338. n. 6. & ſeqq.

Exemplum reperitur in Hiſpania, à qua Nuntius Apoſtolicus fuit expulſus inobediens Regii Senatus Decreto violentiæ. pag. 83. numer. 56.

Ubi aliud adducitur ſimile de Cardinale ejecto è Regno Franciæ turbante ſtatum Regni, ibidem.

O

Obediens. Vide *Inobediens.*

Obligatio, Obligatus. Vide *Repertus; Forus, Contractus.*

OBligatus in Curia Romana, ibidem regulariter convenitur, etiam aliunde oriundus p. 215. n. 4.

Ex obligatione Camerali peti nequit executio coram Metropolitano abſque conſenſu Ordinarii debitoris. p. 245. n. 19. & ſeqq.

Obligatio rationis reddendæ continet factum indivíduum. p. 290. n. 24.

Rei quandoque conjunguntur ratione indiviſibilis inſtantiæ, ut in Clerico, & laico ſimul in ſolidum obligatis. ibid. n. 25.

Obligatus Rom. in forma Cameræ per ſe vel procuratorem in partibus degens, an exequi poſſit ab Auditore Cameræ, vel an uti poſſit Regalia protectionis, ut monitoria ſibi intimata, ſive litteræ declaratoriæ incurſus cenſurarum retineantur, & cauſa Ordinario remittatur. p. 372. à n. 1. & ſeqq.

Obligatione alicui prohibita, non intelligitur, quæ à lege tacitè, & incidenter deducitur ex actu permiſſo. p. 373. n. 7. & ſeqq.

Obligatum Romæ ad ſolutionem penſionis, & in partibus degentem, poſſe uti recurſu retentionis contra litteras declaratorias aliaſve Auditoris Cameræ, probat Gabriel Pereira, p. 378. n. 54. & ſeqq.

Objectus, Objiciens, Oppoſitus. Vide *Tertius, Contra Electio, Contradictor, Executio.*

Objiciens, opponens, vel dicens de nullitate ſimpliciter contra electionem jam factam coram Ordinario jus ſuum deducere debet, cum lis & inſtantia ex tunc incipiatur. p. 340. n. 21. & ſeqq.

Objectiva materia in jure eſt odioſiſſima, & pleniſſimam ideò requirit probationem. p. 342. num. 42.

In materia objectiva minori denegatur reſtitutio ad opponendum defectus contra electum. ib. n. 43.

Objiciens contra electum omiſſa via appellationis, ſi jus ſuum velit proſequi, aliam ingredi debet coram Ordinario. ibid. n. 44.

Idem erit in appellatione abſque objectione quæ ſi aliquo juris defectu nulla fuerit, & nec intra decem dies validè reiteretur, ſi velit appellans jus ſuum proſequi coram Ordinario debet illud deducere, aliter Senatus illi cauſam remittet. ibid. n. 45.

Index Rerum,

Forma capit. ut circa de electionibus, lib. 6. in appellatione objectiva ab electione, an possit adimpleri per procuratorem specialiter constitutum. ibid. à n. 46. & seqq.

Oblivio.

Oblivionem in Papa propter multitudinem negotiorum etiam in solitis expediri præsumi plures decidit Rota. p.230. n.15.

Observantia. Vide *Consuetudo, Præscriptio.*

Observantia contraria paulatim tollit vires legis, & censuras, etsi ab initio cum peccato fuerit introducta. p.43.n.122. & seqq.

Ex observantia optima insurgit legis, & cujuslibet alterius dispositionis declaratio, & interpretatio. p 108.n.11. & seqq.

Observantia interpretativa non admittitur in dispositione clara, sed in dubia. pag. 115. numer. 73.

Observantia publica excusat & facit actum licitum, alias de jure illicitum. pag. 326. numer. 41.

Odium, Odiosum. V de *Zelus, Recursus, Citatio.*

Officium. Vide *Munus. Notarius.*

Officium temporale provisum a Prorege durante ejus officio confirmatum à Rege durat per vitam possessoris. p.335. n.3.

Officium Vicariatus amovibile ad nutum Episcopi confirmatum à Papa non potest removeri. ibid.

Officium Vicarii regularis confirmatum à Provinciali non expirat per mortem Guardiani. ibid.

Officio Regali pertinet statum Ecclesiasticum, spiritualem, cultum Divinum, Dogmata, & Religionem in pace custodire, & in tuto conservare. p.16. n.162. & seqq.

Officium regale est Principum Christianorum, evigile esse in tuitione Reipublicæ, præcipuè spiritualis, dogmatum, & Conciliorum. p.187. n.1. & seqq.

Electus ab inferiore ad officium, & confirmatus à Principe ab hoc electus dicitur, & ab eo officium recipere. p.335.n.3.

Officia vel beneficia pura per unum occupari vergit in damnum publici, & politici regiminis Ecclesiastici, & tunc ob surreptionem litteræ retinentur. p.104.n.35. & seqq.

Duo officia simul concurrentia in eadem persona quodliber retinet separatim jura sua. p.295. n. 23. cum seqq.

Officium Notariatus concessum ab Episcopo (quod regulariter durat durante Episcopi vita) confirmatum à Papa, durat post illius mortem. p. 335. n.3.

Omissum. Vide *Casus.*

Opinio.

Homo, qui non habet rerum evidentiam ut Angelus, regitur opinionibus, & probabilior in praxi censetur moraliter evidens. p.111.n.44.

Oppressus. Vide *Recursus, Retentio.*

Ordinaria Provisio. Vide *Provisio Regia.*

Ordinaria via. Vide *Via.*

In examine retentionis procedit via ordinaria, & per sententiam diffinitivam, & admittuntur partes ad probandum, si negotium in probatione confistat. p.180. n.55.

Ordinarius. Vide *Episcopus, Revisio, Instantia, Prælatus, Retentio, Rex, Con. Trident. Jurisdictio, Provisus.*

Utilitati publicæ ut provideret Leo X. constitutionem promulgavit favendo jurisdictionem Ordinariam, quæ refertur. p. 196. num. 7. & seqq.

Ordo confunditur Ecclesiasticus, si sua unicuique Ordinario non servetur jurisdictio. ibid. num. 8.

Ab Ordinario nequit ante diffinitivam appellatio emitti, nec à superiore admitti, nisi sit à gravamine qualificato, ut in constitutione Leonis. ibid. n.10.

An in favorem Ordinarii cujus jurisdictio naturalis, & favorabilis dicitur, vel etiam litigantium subditorum sit inductum, cap. causæ omnes, sess. 24. de reformation. cap.20. p. 199. n.1. cum seqq.

Ordinarius si est collitigans, ex solo suo consensu non committitur causa in Curia, sed viciniori. p.200.n.12. & 17.

Ordinario inhibere nequit Legatus etiam de consensu partis cujus renuntiatio non valet in illius præjudicium. ibid. n.18.

Trident. in cap. causæ omnes, loquitur generaliter de Ordinariis, sub cujus verbis omnes indistinctè Ordinariam jurisdictionem habentes comprehenduntur. p.203.n.8. & seqq.

Ordinarii appellatione venit etiam quilibet Prælatus inferior Episcopo Ordinariam habens jurisdictionem. ibid.n.11.

Ordinarii facta mentio in Decreto aliquo, nisi subjecta materia aliud polcat includuntur inferiores Ordinariam jurisdictionem habentes. ibid. n.12.

Ordinario commissio directa etiam Ordinario inferiori directa intelligitur. ibid. n.13.

Observatio Flaminii Parisii refertur, ut Ordinarii appellatione etiam inferiores Ordinarii comprehendantur; quem Barbosa pro contraria opinione citavit. p.204. n.15.

Ordinarii appellatione non soli Episcopi comprehensi intelliguntur. ibid. n.16.

Sub Trident. injungente Ordinariis visitationem Ecclesiarum etiam exemptarum, comprehenditur Ordinarius inferior habens quasi Episcopalia jura. ibid. n.20.

Trident. permittens Ordinario remittere denuntiationes ad matrimonium procedit in Ordinario habente quasi Episcopalem jurisdictionem. ibid. n.21. & 22.

Ordinarii appellatione venit Prior Sanct. Joannis Hierosolymitani. ibid. n.23.

Ordinarii appellatione in materia adaptabili venit Archidiaconus habens ex re judicata jurisdictionem Ordinariam in suo districtu. ib. num.29.

Ordinarii appellatione venit Archidiaconus habens jurisdictionem Ordinariam in materia adaptabili. p.205. n.34. & seqq.

Ab Ordinario recedendi in prima instantia legitimus modus est recusatio legitima. p.209.n. 1. cum seqq.

Ordinarius legitimè recusatus causam de consensu recusantis committit alteri, vel ad superiorem remittit. ibid.n.3. & n. 5.

Ordinarius recusatus procedens in causa, processus & sententia vitio nullitatis subjiciuntur. ibid. n.6. & 7.

Ordinarii recusatione existente, cessat protectio Concilii commendata Regi, cum & ipsius cesset dispositio. ibid. n. 8. & 10.

Inter

Inter Ordinarium & ſubditum lite orta cauſa committitur viciniori juxta ſtylum Roman. Cur. & declarationes ſacræ Congregationis. ibid. n. 11.
Quod declaratur. p.210. n.12.
Ab Ordinario ob recuſationem receſſus non eſt licitus ante propoſitam recuſationem, & legitimam declaratam ac ideò reſcriptum alteri eſt nullum, nec ceſſat Trident. nec Regis protectio. p.212.n.34. & ſeqq.
Ob Ordinarii negligentiam non terminantis cauſam infra biennium poteſt pars liberè adire ſuperiorem, vel commiſſionem alteri impetrare. p.222.n.1.cum ſeqq.
Et quomodo arguenda, aut probanda ejus culpa & negligentia, & quid ſi ob culpam partium, vel gravitatem negotii. p.223. num. 6. cum ſeqq.
Ordinarius ipſo jure recuperat juriſdictionem in exemptos per exemptionis validam renuntiationem. p.256.n.68. & ſeqq.
Ordinarii juriſdictio eſt naturalis, & favorabilis. p.268.n.52. & ſeqq.
Avocatione juriſdictionis Ordinariæ ceſſante, ſtatim & ipſo jure illam Ordinarius recuperat. ib. n.54.55.56. & 57.
Ordinario datur à Senatu protectio quando in Monaſteriis virorum vel mulierum adeſt Parochialis ſæcularium, ſi ejus reſpectu impetretur commiſſio in prima inſtantia pertinente Ordinario ex Trident. alio Decreto. p.294. num. 27.
Limit. ut per idem Trident. Decretum relatum. ibid.
Ordinarium non poſſe cognoſcere ſuper exemptione oppoſita qui teneant. p.297.n.4.
Contrarium. n.6.
Ordinarius non cognoſcit de exemptione competente ex privilegio, ſecus ex conſuetudine. p.298. n. 12. & ſeqq.
Ordinarium non excludit à manutentione ex juris aſſiſtentia ſola privilegii oſtenſio, abſque poſſeſſione exemptionis non violenta, nec clandeſtina. p.299. n.30.
C. cum perſonæ de privilegiis, in 6. emanavit ad favorem ordinariæ juriſdictionis. ibidem num. 31.
Ordinarius non privatur poſſeſſione ex ſola exhibitione privilegii exemptionis, quod reſpicit petitorium. ibid. n. 33.
Nec impedit ejus manutentionem. ibidem numer. 34.
Secus ſi cum privilegii exhibitione doceat de quaſi poſſeſſione exemptionis. pag. 300. numer. 37.
Ordinarius judex emptoris rei ſubhaſtatæ, vel creditoris, cui pignus addictum adjudicatum fuit, cognoſcit ſuper controverſia illis noviter mota. p.313. n.6. & ſeqq.
Ordinario pertinet controverſia noviter mota immiſſo in poſſeſſionem, vigore gratiæ, aut executorialium in Rota obtentarum. p.314. n.21. cum ſeqq.
Item quando emptori pignori ſubhaſtari vel adjudicati creditori, nova moverur controverſia, non ad ſubhaſtantem, ſed ad Ordinarium recurri debet, ibidem num.2.cum ſeqq.
Ad Ordinarium debet recurri ſuper controverſia activa vel paſſiva mota poſt peractam ſemel executionem litterarum; aut executorialium. ib. n.28. cum ſeqq.
Ordinarii recuſati ſucceſſori remittit Senatus cauſam in prima inſtantia, non Delegato, qui anteceſſum vel deceſſum recuſati commiſſione ſibi per recuſantem impetrata non fuit uſus. pag. 322. num. 49. & p. 317. numer. 1. cum ſeqq.
Ab Ordinario ob reſervationem licitè receditur in prima inſtantia durante impedimento recuſationis, & non ſublato re integra. p.321. num. 49.
Ordinariam & Delegatam habens juriſdictionem, ſi ſe ad alteram, & inutilem reſtrinxit proceſſus non ſuſtinetur ex valida. p. 273. n. 6. & ſeqq.
Ordinarius gratiæ in forma dignum diſpenſationes, abſolutiones, monitoriales, necnon commiſſiones criminalium ſolent de ſtylo Romanæ Curiæ dirigi, non aliis. p. 333. à num. 28. & ſeqq.
Ordinarium habere juriſdictionem ſuper renuntiatione permutationis factæ in manibus Papæ, determinavit Rota. pagin. 336. numer. 9.
Ordinarius poteſt revocare unionem factam à Papa, cauſa legitima exiſtente, aut ſuperveniente, quia Papa uniendo non vult tollere juriſdictionem Ordinario. ib. n.10.
Limita in unione facta per Papam de plenitudine poteſtatis. ib. n.11.
Ordinarius poteſt privare beneficio, uti reſervato à Papa collato, licet à principio illud conferre non potuerit. ib. n.12.
Ordinarius cognoſcere poteſt de ſurreptione confirmationis factæ per Papam. ibidem numer. 13.
Inter Ordinarium & Nuntium ſuper cognitione gravaminis illati à Capitulo, controverſiam Author cum fœdere diſtinctionis componit. p. 339. n.9. & ſeqq.
Quomodolibet inter electionem faciendam à Capitulo recedat oppoſitor pro exceptionibus, & objectionibus, ad Ordinarium recurrere debet, qui juriſdictionem habet, & primam inſtantiam. ibid.
Ordinario Senatus remittit cauſam quomodolibet oppoſitor excipiens ante electionem perfectam teneat à Capitulo. p. 340. num. 20. & ſeqq.
Juriſdictio perpetuò data, ex privilegio, vel jure ſpeciali Ordinario non perſonæ, ſed dignitati, ordinaria eſt, non Delegata. p.354. num. 1.
Ordinario commiſſum certum genus cauſarum, ordinaria juriſdictio extenſa intelligitur, non delegata. p. 355. n.2.
Ordinario commiſſa juriſdictione certi generis cauſarum univerſaliter, ipſe Ordinaria poteſtate utitur. ib. n. 3.
Ordinario perpetuo certa cauſa commiſſa habito reſpectu ad officium, ſub Ordinariæ poteſtate comprehenditur. ib. n. 4.
Ordinariam juriſdictionem generalem etiam Ordinariam ſpecialem poteſt habere idem judex. ibid. n. 5.
Ordinario perpetuo facta conceſſio alicujus particularis caſus, ordinaria juriſdictio eſt. ibid. num. 6.
Quando Ordinarius poteſt diſponere ſuper

Index Rerum,

aliquibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis ob imminentem necessitatem, aut difficilem ad eam recursum, uti Ordinarius ordinariaque jurisdictione procedit. ibidem numer. 7.

Ordinariæ dignitati quando aliquis casus perpetuo competit ex privilegio Principis, non personæ, Ordinariæ est jurisdictionis. ibidem num. 8.

In casibus specialibus perpetuo concessis dignitati Ordinariæ, si in prima instantia commissio non subscripta manu Sanctissimi impetrata retinetur in Senatu, causa Ordinario remissa. ibid. n. 11.

In casibus à Trident. commissis Ordinario cum clausula [etiam tanquam Sedi Apostolicæ Delegato] an commissio alteri impetrata absque subscriptione percutere dicitur Ordinarii instantiam. ibid. à n. 12. cum seqq.

Referuntur Tridentin. Decreta, quibus Ordinario casus aliqui committuntur cum clausula [etiam tanquam Sedi Apostolicæ Deleg.] ibid.

Ordinarium, cui causa à Canone committitur etiam tanquam Delegato, non procedere jurisdictione Ordinaria, sed Delegata, qui tenuerint. p. 356. n. 13.

Ubi prima opinio refertur. ibid.

Ordinarium à Canone Delegatum Ordinaria procedere jurisdictione, qui absolutè tenuerint. ibid. n. 15.

Ordinario commissa causa à Canone aliquid addente, vel detrahente de jurisdictione ordinaria antea sibi competente, tunc uti Delegatus procedit, & ad Delegantem, non ad Metropolitanum appellatur. ibidem numer. 16.

Si causa noviter Ordinario à Canone commissa etiam tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, quæ ei de jure communi etiam competebat, excitata censetur sua jurisdictio ordinaria, non autem translata in Delegatum. ibid. numer. 17.

Et tunc ab Ordinario ad Metropolitanum appellatur. ibid.

Qui hanc tertiam opinionem teneant, recensentur. ibid. n. 18.

Ordinario facta commissio per Papam addita clausula (tanquam Delegato) vel potestate Nostra, &c. in casu aliàs de jure communi Ordinario pertinente, transfertur jurisdictio in Delegatum. ibid. n. 19.

Secus quando à Canone committitur etiam cum aliqua ex dictis clausulis. ibid. num. 20. & 21. & seqq.

Et tunc non ad Papam, sed ad Metropolitanum appellatur. p. 357. n. 22. & seqq.

Episcopus in visitatione commissa ex Trid. procedit ut Ordinarius, cum sibi de jure communi pertineat. ibid. n. 25.

Doctores simpliciter firmantes, Ordinarii procedentem ab ordinaria, & Delegata potestate, præsumendum ordinaria præcessisse, conferuntur. ibid. n. 26. & seqq.

Ordinarius in causis sibi à lege, aut à Principe commissis, aut uti Ordinarius dumtaxat, aut uti Delegatus tantùm, non utraque simul eo tempore procedere potest. ibid. numer. 27.

In commissionibus, per quas non excitata intelligitur Ordinarii jurisdictio, statim brevi manu jurisque ministerio avocata in delegatam transfunditur. ibid. n. 28.

Ordinario si fit facta commissio in casu aliàs de jure communi sibi pertinente, cum clausula, quod simul utraque potestate Ordinaria, & Delegata procedat, tunc in dubio ex Ordinaria processisse intelligitur. p. 358. n. 29.

In casibus à lege vel Principe Ordinario commissis, in quibus non alteratur Ordinaria potestas, commissio non subscripta manu Sanctissimi alteri impetrata retinetur per Senatum, causa remissa Ordinario. ibidem numer. 30.

Secus in casibus, qui denuo Ordinario committuntur cum clausula significante avocationem, qui de jure communi sibi non competebant. ibid. n. 31.

Ordinario facta commissio in causis exemptorum à Canone etiam tanquam Delegato, an uti Delegatus, an uti Ordinarius procedat. ib. n. 32. & seqq.

Ordinarius ipso jure recuperat jurisdictionem in exemptum semel sublato impedimento exemptionis in aliquo casu, aut avocationis. ibid. n. 39. & seqq.

In casibus exemptorum in quibus Ordinario datur à jure cognitio etiam tanquam S. Apostol. Delegato, commissio non subscripta retinetur per Senatum, causa Ordinario remissa in prima instantia. p. 359. n. 49.

Casus in quibus Ordinarius potest procedere in exemptos. ibid. n. 50. remissivè.

Ordinarius [cui Senatus primam instantiam remisit] non potest procedere in ea, virtute commissionis non subscripræ alteri directæ, sed sua jurisdictione Ordinaria. pag. 364. numer. 37.

Ordinarius suam sententiam exequitur, quæ per desertionem, vel ob non appellationem in rem judicatam transivit. p. 385. num. 33. & 34. cum seqq.

Ordinariorum jurisdictio habet juris assistentiam. p. 401. n. 21.

Ordinarii potestas ex sola juris assistentia probatur & conservatur. ibid. n. 23.

Ordinarius cui per Senatum fit Bullarum remissio in prima instantia, an uti Delegatus, & in via executiva, an uti Ordinarius, & in via Ordinaria procedere debeat, grandis meritò semper fuit reputata difficultas. p. 455. à n. 1. cum seqq.

Assertio affirmantium absolutè uti Delegatum, & in via executiva procedere debere Ordinarium; refertur ab Authore fundata. ibid. n. 2. & seqq.

Ordinarium, cui Papa delegat causam ei aliàs de jure competentem procedere uti Delegatum, & authoritate Delegata, non Ordinaria nonnulli tenuere. ibid. n. 3.

Ordinarium, cui causa delegatur sibi de jure communi competens utraque potestate procedere qui firmarunt. ibid. n. 4.

Author falsam probat opinionem de qua in numero 2. sectantium, Ordinarium, cui fit litterarum Apostolicarum remissio, procedere uti Delegatum, & in via executiva. ibid. n. 5. cum seqq.

Ordinario ideò Senatus remittit causam in prima instantia, quia sibi uti Ordinario, & potestate

teſtate propria, non aliena de jure pertinet, non impeditur per avocationem informem. ibid.

Ordinarius non poteſt procedere virtute commiſſionis alteri ſpecialiter judici directæ nominatim, quia deficit intentio committentis. p. 456. n.6.

Ordinario ſi cauſa uti tali, & de jure non competeret, Senatus eam illi non remitteret. ibidem num. 8.

Ordinarius, cui litterarum alteri contra formam Trident. Decretum fit per Senatum remiſſio, non Delegata poteſtate, ſed Ordinaria dumtaxat procedit. pag. 457. num. 19. & ſeqq.

Ad Ordinarii poteſtatem revertitur cauſa ceſſante avocatione. ibid. n.20.

Ordinario cui directa eſt commiſſio etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, an & quando Delegata, vel Ordinaria procedat poteſtate. ibid. n.23.

Ordinarius, cui directa eſt commiſſio, nequit procedere utraque poteſtate Delegata, & Ordinaria ſimul, quia una ſemper confunditur, niſi expreſsè in commiſſione utraque præſervetur. p.458.n.24.

Flores de Mena dicens, Ordinarium, cui fit à Senatu remiſſio Bullarum, in executione procedere uti Delegatum, quoad cætera uti Ordinarium, declaratur. ibidem nu. 27. & ſeqq.

Ordinarius procedit uti Delegatus ex commiſſione; ergo debet procedere via executiva, falſa eſt propoſitio abſolutè ſumpta. ibidem num. 29.

Ordinarium, cui fit per Senatum Bullarum remiſſio, debere procedere indiſtinctè via Ordinaria, qui ſoleant contendere. ibid.n.30.

Et qua ratione moveantur ad ſic ſentiendum. ib. n.31.

Falſa & improbabilis horum aſſertio oſtenditur. p.459.n.35.

Ordinarius cui fit litterarum remiſſio, quando in eis aliàs executionem merentibus valeat, & debeat via ordinaria procedere? latiſſimè oſtenditur. p.460. à n.50. & ſeqq.

In iis omnibus in quibus executor gratiæ poterat de jure communi, & debeat cognoſcere in via ordinaria; in his hodie ex Trident. pariter Ordinarius (cui fit per Senatum remiſſio) Ordinariè procedere debet. p. 462. num. 75.

Et è converſo in quibus executor de jure communi in via ordinaria procedere tenebatur, pariter & hodie Ordinarius tenetur, quando ei fit per Senatum remiſſio. ibidem numer. 76.

Ordinarius cui fit per Senatum remiſſio litterarum impetratarum contra aliquem ob defectum juris ſeu delictum, debet illum in via ordinaria audire. p. 467. num. 119. & à num. 107. cum ſeqq.

Ordinarius in Bullis ſibi per Senatum remiſſis executivè tunc procedet, ſicut & quando executor procederet, ſi ſua commiſſio fuiſſet ſubſcripta propria manu Sanctiſſimi. p. 473. num. 201.

Ordinarius non poteſt à ſe abdicare juriſdictionem in prima inſtantia parte reclamante. p.219.nu. 11. cum ſeqq.

Ordinarius non poteſt ſolo verbo, & ſua ſponte à ſe abdicare juriſdictionem uti judex neceſſarius, quam præcisè tenetur ſubditis adminiſtrare. ibid.n.13. & 14.

Ordinarius qui uti Delegatus (commiſſione cadente) proceſſit, non ſuſtinentur acta ex qualitate Ordinarii, qua uti talis poterat cognoſcere. p.220. n.15.

Ordinarius nequit à ſe abdicare juriſdictionem Ordinariam. ibid.n.16.

Ordinarius non poteſt ſubjicere Clericum ſubditum invitum & renitentem alteri judici. ibid. num.17.

Ordinarius remittens cauſam ad ſuperiorem in prima inſtantia nec amiſit juriſdictionem, nec ad ſuperiorem fuit devoluta. ibid. n. 18. cum ſeqq.

Pars gravata per remiſſionem voluntariè factam ab Ordinario cauſæ in prima inſtantia licitè utitur recurſu ad Regem, ut iterum remittatur eidem Ordinario. ibid. n.22.

Ordinarii cenſentur omnes illi qui officium perpetuum judicandi habent. p.259.n.93.

Litterarum Apoſtol. executio directa judicibus particularibus per Senatum, remittitur Ordinario, cui prima inſtantia competit deficiente ſubſcriptione propriæ manus Sanctiſſimi. p.143. num. 61.

Mortuo executore [qui vim intulit] ex commiſſione non ſubſcripta, Senatus remittit cauſam Ordinario, non ad effectum procedendi perpetuo, cum id impediat Decretum retentionis, ſed reponendi tantùm. ibid.numer. 63.

Remiſſio litterarum Ordinario facienda cum Regio Decreto ordinante eas retinendas in Senatu, quomodo compatiatur. ibid. num. 65. & ſeqq.

Remiſſio litter. Ordinario ad finem reponendi dumtaxat, brevi duratura non impedit, nec tollit effectum decreti retentionis, ſed pauliſper ſuſpendit. ibid. n.66.

Ordinario remiſſæ litteræ ad effectum reponendi ſtante retentionis Decreto, ſemper huic ſunt affectæ quocumque vadant. ibidem numer. 72.

Inter decreta retinendi litteras, & remiſſiones ad Ordinarium ad finem reponendi, nulla repugnantia reperitur niſi in ſonitu verborum, cum in fine, & effectu conveniant. p. 144. num.76.

Ordinarius, cui fit litterarum remiſſio mortuo executore ad finem reponendi, an ad petitionem ſolam partis, an etiam ad intimationem decreti violentiæ reponere poteſt. ibid.n.80. & ſeqq.

Ordinarius, cui fit litterarum remiſſio per Senatum non ex juriſdictione litterarum, ſed ſua propria in prima inſtantia procedit. ibid. num. 81.

Ordinarius, cui litteræ retentæ in Senatu remittuntur ad finem reponendi mortuo executore, reponere tenetur, tam ad petitionem partis, quàm ad ſolam decreti violentiæ intimationem. ibid.n.85. & ſeqq.

Ordinarius, cui fit per Senatum litterarum remiſſio, licèt non ſit ſucceſſor in juriſdictione executoris mortui, vel abſentis, eſt tamen ſucceſſor in eadem re, & cognitione. ibidem num. 86.

Ad

Index Rerum,

Ad avocationem primæ instantiæ ab Ordinario mixtæ cum Inquisitione non sufficit sola subscriptionis forma. p.445.n.93.

Ordinarius, cui fit per Senatum litterarum remissio in prima instantia, tenetur jure, & obligatione propria ratione officii justitiam ministrare, & reponere ab alio malè gesta. p.156. n.88.

Senatus remittens litteras Ordinario ad effectum reponendi gesta per executorem mortuum, liberè ei potest in decreto injungere repositionem. ibid. n.89.

Indultum Cardinalis Ordinarii de libera collatione in mensibus reservatis prodest Capitulo habenti simultaneam provisionem. p. 442. num. 71.

Rescriptum mittendum ad partes subscribendum esse, non casualiter, sed providè decrevit Concilium Tridentinum, ut certus sit Ordinarius de avocatione Papæ in prima instantia. p.415.n.14.

Ordinarius impunè hæsitat de avocatione in prima instantia si legitimè sibi de ea non constat. ibid. n.15.

Si per supplicationem non subscriptam satisfieret formæ Trident. ingenti damno afficeretur etiam ipse impetrans, cum cogatur de ea docere coram Ordinario, & Senatu. ibid. num. 16.

Per supplicationem subscriptam propriæ manus Sanctissimi præsentatam in Senatu non evitatur remissio ad Ordinarium in prima instantia. p.417. n.30.

Monitoriales ad partes missas quibus inseritur rescriptum avocatorium subscriptum manu Sanctissimi probant subscriptionem ad effectum evitandi remissionem Ordinario. ibidem num. 52.

Causæ hæreticæ pravitatis Ecclesiasticæ sunt, & ad Episcopum uti Ordinarium pertinentes. p. 441. n.57.

Ordinariæ jurisdictioni per quaslibet delegationes generales, aut speciales in causis hæreticæ pravitatis Papa non intendit derogare, sed præservare, ut Delegatus cum Ordinario simul procedat. ibid.n.38.

Inquisitorum primæ instantiæ nullum afferri potest præjudicium, quin simul inferatur primæ instantiæ Ordinarii. p.443.n.78.

Propterea utrorumque avocatio non admittitur cum uterque includatur in Trid. ibid. nu.79.

Opinio dicentium jurisdictionem hodie accedere Ordinarii, & carere imperfectionibus delegatæ, & habere excellentias ipsius ex connexione cum Ordinaria, honestatur. ibidem num. 81.

Ordo.

Ordines metu assumptos non ratificat ordinatus per eorum exercitium, dum adhuc later. p. 66. n.29.

Quia primus consensus, qui nullus fuit videtur perdurare, nec dum est ignorans denuo consentit, sed in virtute prioris consensus nullius agit. ibid.n.30.

Ordo Ecclesiasticus conferuntur, si sua unicuique Ordinario non servetur jurisdictio. p.196.nu.8.

Ordo, & forma inducitur ubi datur prius, & posterius. p.211.n.28.

Origo, Originalis. Vide *Instrumentum, Litteræ, Sumptum, Transsumptum.*

Originales litteræ sunt omninò præsentandæ judici Delegato, aliàs non adquirit exercitium jurisdictionis. p.128.n.88.

Originarius quilibet horum Regnorum legitimus est contradictor ad se opponendum executioni litterarum obtentarum per alienigenam. p. 131.n.118. & seqq.

Origo jurisdictionis Ecclesiasticæ, & fons est Sedis Apostolicæ quæ liberè de quibusvis causis Ecclesiasticis valet cognoscere. p.196. num. 5.

Originales litteræ gratiæ impetranti ideò tradantur per Senatum, ut illis coram Ordinario (cui fit causæ remissio) utatur, quia uti originales fidem, & probationem faciunt. p. 366. num.57.

Originales litteræ sunt de necessitate præsentandæ coram Delegato ut adquirat jurisdictionis exercitium, ita ut transumptum Notarii aliàs non authenticum non profit. p.367.n.67. cum seqq.

Originales litteræ semel præsentatæ possunt exemplari, ut exemplum in actis remaneat solemniter deductum, & istius tenorem in monitorialibus inseri. p.368.n.83.

Originalis scriptura si non probat, multo minus exemplum etiam solemniter ex eo sumptum. p. 404. n.4. & seqq.

Contra originale quidquid opponi potest, pariter ejus exemplo. ibid.

P

Pactum. Vide *Consuetudo.*

Pactum contra naturam, & substantiam actus non valet nec tenet. p.234. n.9.

Pacta inter Religiosos, & prælatos, seu Rectores valent inita, nisi per proximum Capitulum Generale, aut Provinciale sint refutata, & debito tempore refutatio intimetur. p.257.n.77.

Papa seu Pontifex. Vide *Princeps, Scandalum, Subscriptio, Supplicatio, Signatura.*

Papa potest mittere Prædicatores Evangelii in universum, & alicui Principi Christiano submittere eos, qui vim prædicationi inferunt, & impediunt. p.18.n.174. & 175.

Papa contentari solet una Generali supplicationum à litteris retentis allatione. pag. 37. num. 73. & 74.

Papa aliquando permittit quædam negotia tractari per Catholicos Reges Ecclesiastica, sua salva authoritate, ut appareat suavitas legis temporalis Evangelicæ. ibid. n.76.

Papa universo præest Orbi, & singulorum Regnorum mores facilè ignorat. pag. 4. nu.126. & seqq.

Papa multoties per importunationem aliquam concedit non concedenda. pag.37. num.8. & seqq.

Papæ potestas nullis legibus, aut regulis coarctatur. p.63.n.2.

Papa facit unum Consistorium cum Deo. ibid. num. 3.

Papæ non potestas, sed voluntas disceptatur in Bullarum retentione, quæ certa est nolle aliquid disponere in perniciem Reipublicæ spiritualis, aut temporalis. ibid.n.4.

Papa etiam semel informatus de inconvenientiis litterarum retentarum similes duplicans adhuc reti-

retinendas, cum non à mente ejus, ſed ab officialium negotiatione procedere præſumitur, firmat Menchaca. ibid.n.10.

Pontifici iterum atque iterum mandanti quod repugnat Reipublicæ, iterum replicari, cum non fiat ad contentionem obdureſcere, ſed veritatem ſtudioſius indagandam, firmat Zeballos. p.64.n.13.

Si Papa informatus ſecundam remittat juſſionem, poſſe ſecundo ſupplicari, & iterum ſuſpendi executionem donec tertia accedat juſſio, firmat Enriquez. ibid.n.15.

Papa dum non eſt inſtructus & certus de inconvenientiis priorum litterarum (quas Senatus retinuit) ſecundam concedens juſſionem, denuo non conſenſit, ſed agit virtute prioris conſenſus idem continentis inconveniens. p.66. n.31. & ſeqq. & ſurſum.

Papa non vult ita durius agere contra Regem per tres juſſiones, cum ejus non ſit intentio Regis, aut Regni juribus, & conſuetudinibus derogare. p.67.n.39.

Papa non impedit Regem retentionis Regalia uti, ſed in genere prudenter hortatur, & terret, ne miniſtri per abuſum excedant. ibid.n.40.

Pontifex ſemel informatus à Senatu de inconvenientiis priorum litterarum, non ſolet ita durius agere, ut aliam mittat juſſionem. ibid.n.45.

Pontifex uti Paſtor evigilans ſemper ſuos invitat ad pacem, nec vult aliquem vim pati. ibidem num. 46.

Pontifex ſemel informatus de damno Reipublicæ non dubitat remedium adhibere, nec aliud verendum de ſuo paternali amore, ad quem nos invitat pro reparatione damni orti ex ſuis litteris, & decretis. pag. 68. num. 47. & ſeqq.

Papæ placet ut iterum ac iterum ſibi replicetur, circa damnum Reipublicæ, ut veritas clarius luceat. p.70.n.70. & ſequentibus.

Papa multùm defert Senatus examini in Bullarum retentionem ejuſque informationi ſuper damnis oriundis ex litterarum executione. p. 23.n.59.

Papa non poteſt ſine cauſa alicui auferre beneficium, & alteri dare. p.94.n.29.

Papa ex juſta cauſa auferre poteſt beneficium alicui, data tamen recompenſa. ibid. num. 30. & ſeqq.

Papa non intendit detrahere Regaliæ retentionis litterarum Regi competenti de jure, & immemoriali. p.67.n.39.

Si Papa tantam fidem adhibet relationi Senatus ſuper legitimitate cauſæ ſuſpendendarum litterarum, multo magis executor earum. ibid. n.48.

Si aut Papæ pertinet Eccleſias & Parochias quoad ſpiritualitatem dividere, ita & Principi dividere Provincias, territoria, & juriſdictiones, quoad temporalitatem. p.167.n.11.

Papa Eccleſiæ Princeps poteſt Diœceſim ſeparare, & illam alteri inferiori Prælato ſupponere. ibid. n.12.

Papæ ampla eſt poteſtas in erectione novi Epiſcopatus per diſmembrationem aliarum Diœceſum. ibid.n.13.

Ad Papam ſolum pertinet dividere Diœceſes inter Prælatos Eccleſiaſticos. ibid.num.14.

In ſignum Supremæ poteſtatis. ibid.n.15.

Papa quando organo vocis ſuæ loquitur, tanquam prima perſona loqui videtur, quia per ſe ſcribere, & loqui, ſunt actus perſonalitatem denotantes. p.126.n.40. & 41.

Papa vix poteſt habere notitiam eorum, quæ continentur in commiſſionibus annulo muniendis, tàm ob multitudinem earum, quàm gravium occuparionum. p.219.n.10.

In contractu geſto à Papa non tanquam Papa, ſed tanquam privata perſona ex proprio patrimonio, an videatur ei conſentire uti Papa. p.295. n.45. cum ſeqq.

Papa multitudine negotiorum impeditus, nec præſumitur, nec poteſt expeditorum habere notitiam. p.229.n.14.

Etiam in ſolitis expediri, uti pluries decidit Rota. ib. n.15.

S. D. N. Papa Urbanus VIII. hac ætate feliciter Eccleſiam univerſalem gubernans laudatur. p.388.n.7.

Papa Urbanus VIII. ante creationem nominabatur Mapheus, ſubſcribit ſupplicationem, *fiat M.* cum prima littera nominis proprii ſua propria manu & littera. ib.n.8.

Papa non eſt conſulendus ob moræ periculum. p. 23.n.19. cum ſeqq.

Pontifices ſemper cognoverunt extremitatem Hiſpaniæ, longum iter, & difficilem aditum, quam excuſavit in multis non patientibus dilationem. p.25.n.46.

Pontifices antiquitus creabant Legatum à latere aliquem Prælatum Hiſpaniæ ad evitanda diſpendia cauſata ob neceſſitatem recurrendi ad eos. ib.n.49.

Papæ licentia requiritur impoſitione tributorum comprehendente Clericos, etiam ad bonum & utilitatem communem & publicam. p. 26. num. 59.

Secus ſi neceſſitas urgeat, & periculum ſit in mora, & facultates laicorum non ſuppetunt notoriè. ib. n.62.

Papa multum defert Regaliis, & conſuetudinibus immemorabilibus Principum Chriſtianorum, circa res ſpirituales maximè in Regno Hiſpaniæ tam remoto à Sede Apoſtol. p. 521. num.199.

Patientia. Vide *Tolerantia.*

Patrimonialis, Patronus. Vide *Jus Patronatus, Beneficium, Contradictor.*

Lex Regia loquens de retentione litterarum in derogationem beneficiorum patrimonialium Diœceſis Burgenſ. &c. extenſa poſtea fuit ad alia loca, in quibus ſimilis viget conſuetudo. p.112.n.53.

Super beneficio patrimoniali qui litteras impetratas impetravit, & illis uſus fuit abſque examine Senatus amittit naturalitatem horum Regnorum, & fructus quorumlibet beneficiorum ſequeſtrantur. p.120.n.22. & ſeqq. vide p.126. n.69. & ſeqq.

Proviſio beneficii patrimonialis obtenta per filium non patrimonialem eſt nulla ipſo jure. p. 131.n.117.

Filius quilibet patrimonialis legitimus eſt contradictor ad ſe opponendum executioni proviſionis beneficii patrimonialis. ib.

Patroni contradictione accedente litteræ Apoſtol. collationis & executionis reſolvuntur, obtentæ ſine ſui conſenſu. p.132.n.126. & ſeqq.

Etiam quandocumque compareat poſt factam executionem. p.134.n.143. & ſeqq.

Patronus, qui Eccleſiam dotavit pro removenda

da diſſipatione bonorum Eccleſiæ poteſt recurrere ad Regem. p. 22. n. 13.
Text. in cap. adminiſtratores, & capit. Princeps, & alia jura ponderantur per Martam. num. 14. & ſeqq.
Pœnæ amiſſionis naturalitatis, & temporalitatum impoſitæ alienigenis impetrantibus, eædem ſunt impoſitæ impetrantibus Bullas in derogationem Patronatus Regis, & laicorum ex eiſdemmet legibus Regni. pag. 146. numer. 106.
Rex Catholicus aſſerit ſe eſſe non ſolum Protectorem S. Inquiſitionis Hiſpan. ſed Patronum. p. 440. n. 52.
Patronus Eccleſiaſticus non comprehenditur in reſervatione, aut avocatione, quando reperitur mixtum cum patronatu laico. p. 443. numer. 77.
Rex Catholicus fatetur ſe Patronum, & Protectorem S. Inquiſitionis Hiſpaniæ eſſe. p. 448. num. 118.

Pauper. Vide *Miſerabilis.*

Pauper in cauſis matrimonialibus non cogitur litigare nec in prima re, nec in aliis inſtantiis juxta Tridentini Decretum. p. 420. n. 17.
Quo Decreto loquente de paupere tantum includitur, & comprehenditur quælibet miſerabilis perſona. p. 421. n. 18. & ſeqq.
Pauper ex Trident. non cogitur ultra Provinciam litigare in qualibet inſtantia in matrimonialibus, niſi altera pars offerat alimenta, & expenſas litis miniſtrare. p. 422. n. 33.

Pax.

Paci omnium Provinciarum providendum eſt. p. 6. n. 22.
De pace Eccleſiarum tractare boni Principis eſt. p. 9. n. 65.
Pax ſi ab omnibus ametur, & tota Reſpublica morum honeſtare veſtiatur Regnantis eſt laus. p. 10. n. 82.
In pace ſubditorum Regis honor conſiſtit. p. 11. num. 91.
In pace Eccleſiarum conſiſtit Imperii ſecuritas. ib. num. 71.
De pace omnino procuranda in Republica. p. 76. n. 52. remiſſivè.
Ob pacem habendam, & ſcandala vitanda multi ſunt caſus ſpeciales in quibus receditur à jure. ib. n. 53. remiſſivè.
Pax conſervatur ex obſervantia legum, & privilegiorum, alitervè ſcandalum naſcitur. ibidem num. 54.
Pax publica ne turbetur, nec bonum publicum detrimentum patiatur valet Rex inter Eccleſiaſticos authoritatem ſuam œconomicam interponere. p. 81. n. 25. & ſeqq.
Propter pacem poteſt Rex jus unius alteri dare. p. 95. n. 34.
Propter pacem firmandam, & habendam, ut ceſſent ſcandala, facilior reddetur Papa ad diſponendum in prohibitis. p. 53. nu. 210.

Pendens, Pendentia. Vide *Litis, Recurſus ad Regem.*

Pendente recurſu retentionis ad Regem, an concordia inter collitigantes abſque fiſcalis interventu facit ceſſare recurſum quoad omnes. n. 1. & ſeqq.
Pendente recurſu retentionis moderatorialium à Romana Curia emanatarum in prima inſtantia executoriales inſuper per contradictas obtentæ Rota, an ſub Decreto retentionis; aut remiſſionis lato vel ferendo per Senatum comprehendantur. p. 323. n. 1. cum ſeqq.
Pendente recurſu in Senatu, an monitoriales in prima inſtantia emanatæ percutiant Trident. principalis cauſa debent conquieſcere. p. 324. num. 20.
Pendente ſecuritatis cognitione nihil erit innovandum, quod à ſecurato poſſit noſcere. pag. 327. n. 60. & 61.
De pendentia litis coram alio judice debet fieri relatio Principi, aliàs avocatio non cenſetur facta à Principe ignorante illam. p. 426. nu. 83. & ſeqq.

Peracta Executio. Vide *Executio, Litteræ.*

Poſt peractam executionem litterarum, an recurſu retentionis quis uti poſſit. pag. 118. num. 1. & ſeqq.
Poſt peractam executionem Bullarum in damnum Reipublicæ ſi recurſus ad Regem negaretur, magnæ orirentur fraudes. p. 121. n. 25. & ſeqq.

Periculum. Vide *Aditus.*

Periculi cauſa ceſſante ceſſat periculum. p. 318. num. 17.
Periculoſum eſt coram judice ſuſpecto litigare. ib. n. 16.
Periculum ubi eſt in mora multa permittuntur, quæ aliàs non permitterentur. p. 23. n. 18.
Propter periculum moræ quis ſubjicitur judici non ſuo. ib. n. 19.
Ob periculum moræ non conſulitur Summus Pontifex. ibid.
Periculum ubi eſt in mora poſſe Clericum pro auferenda violentia recurrere ad Regem abſque metu cenſurarum dixit Diana. ibid. num. 20. & 21.
Ob periculum in mora imminens ob longam diſtantiam poſſe Regem Prælatos inobedientes à Regno expellere, agnovit Diana. ibid. num. 23.
Pericula, & diſpendia longè majora conſiderantur in remotis Provinciis, quàm in proximis. p. 24. n. 31.
Periculum inſtans, & diſtantia locorum excuſant ab Ordinis poſtulatione. p. 26. n. 64.

Permiſſum.

Permiſſum ad tempus cenſetur prohibitum poſt tempus. p. 127. n. 38. & p. 232. n. 4. & 5.
Cauſa permiſſiva, & prohibitiva mixtim concurrentia, hæc ut fortior ad ſe illam trahit, & attenditur. p. 434. n. 12.

Perſeverantia, & Perſeverare.

Perſeverandum in benè cœptis, ne inſtabiles operam & oleum perdant. pag. 191. numer. 48. & ſeqq.
Perſeverantia eſt, ratione benè conſiderata permanſio juxta Ciceron. & D. Bernard. ibid. nu. 54. & ſeqq.
Abſque Perſeverantia nec qui pugnat victoriam, nec palmam victor conſequitur, nutrix et ad meritum, mediatrix ad præmium, ſoror patientiæ, filia conſtantiæ, & amica pacis. &c. ibid. n. 56.
Non perſeverans uſque ad finem nihil eſſe dicitur. ibid. n. 57.

Perſona, Perſonaliſſimum, Perſonalitas. Vide *Miſerabiles.*

Perſona voce, aut manu propria qui aliquid facere tenetur,

tenetur, nequit illum per alium explicare. p. 225. n. 26. & seqq.
Actus personalissimus requisitus pro forma à jure nequit per alium fieri quantumvis habentem vices & authoritatem S. Apostolic. ut Legat. de latere. p. 226. n. 36.
Personalitatem si denotat natura verbi in dispositione apposiri, non egreditur personam. ibid. n. 37.
Papa quando organo vocis suæ loquitur, tanquam prima persona loqui videtur, quia per se scribere, & loqui sunt actiones personalitatem denotantes. ibid. n. 40.
Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi esse actum personalitatem respicientem in quo verus scribendi actus attenditur, non repræsentativus. ibid. n. 39. & seqq.
Eadem persona diverso jure censeri potest, ubi duplicis personæ jura in una concurrunt. pag. 293. numero 18. cum seqq. & pag. 294. num. 28.
Una persona, aut res diverso jure censeri potest diversis respectibus consideratis. ibidem num. 29.
L. tutorem, ff. de quibus aut indig. verba singularia notantur, discreta sunt jura, quando plura in eadem persona concurrunt. ibid. n. 31.
Cujus doctrinæ exempla deducuntur ex variis Legibus & Doctoribus. ibid.
Jura diversa concurrentia in eadem persona inducunt diversitatem personarum, quia non corporalis, sed intellectualis consideratio habetur. p. 295. n. 32.
In eadem persona concurrentia duo officia simul, quodlibet retinet separatim jura sua. ibid. num. 33.
Duæ personæ consideratæ in eodem subjecto, potest una supplere defectum alterius. ibid. n. 34. & seqq.
Duas personas potest quis repræsentare & gesta cum eo ex una non suffragatur quoad aliam. ibid. n. 38.
Diversarum personarum jura in una concurrentia non confunduntur, sed quodlibet consideratur de per se, ac si essent in diversis personis. p. 316. n. 42.
In eadem persona possunt simul concurrere diversæ qualitates, ita ut ratione unius sit exempta, ratione verò alterius sit Ordinario subjecta. ibid. n. 44.
Forma subscriptionis Concil. Trid. est personalissima excludens omnem fictionem, & veritatem repræsentativam, atque subscriptionem per æquipollens. pag. 391. num. 39. & sequentibus.
Persona loquens in dispositione non comprehenditur. p. 436. n. 10.
Nisi ubi subjecta materia aliud suadeat. ibidem num. 21.
Vel nisi eadem militet ratio in persona loquentis, quæ in alia. ibid. n. 22.
Persona inclusa in dispositione ratione connexitatis, secum trahit personam exclusam, ut simul capiat. p. 443. n. 75.
Petens, Petitio. Vide *Querela.*
Petitio importuna non solum Papam & Principes temporales, sed ipsum Christum vicit. p. 57. n. 9. & seqq.
Per importunam petitionem Papa multoties concedit non concedendo. ibid. n. 8.
Salgado de Supplic. & Retent.
Pignus.
Super pignore in subhastatione vendito, aut in solutum dato orta nova controversia per tertium non via summaria, sed ordinaria tractatur. p. 313. n. 5. & seqq.
Pignoris jus in re non perditur, creditore facto Domino revocabiliter. p. 143. n. 73.
Primus contractus non novatur, nec liberantur pignora, aut fidejussores per secundum in majorem firmitatem prioris factum. ibidem num. 74.
Secus si secundus fiat animo novandi, & à primo recedendi. ibid. n. 75.
Piscatio, Piscari. Vide *Regalia.*
Piscationum reditus inter Regalias Principis computatur. p. 12. n. 104.
Piscari non est de jure prohibitum. ibid.
Piscatio quantum ad protectionem est Regalia Principis. ibid. n. 106.
Plenitudo. Vide *Potestas, Absoluta.*
Plenitudini potestatis Principibus duæ à Deo non conveniunt illicita. p. 91. n. 8. & seq.
Pœna, Pœnalis.
Quibus plectantur pœnis, & praxis procedendi in Senatu contra exequentes, aut intervenientes in executione litterarum Apostol. contra privilegia, indulta, seu consuetudines horum Regnorum. p. 350. n. 57. & 58.
Sive Clerici sint, sive laici. ibid. & seqq.
Populus, & popularis actio.
Populi jure fœderis, vel pacis, alicui potestati submissi liberi esse non desinunt. pag. 16. numero 156.
Limita, nisi submissio ita procedat ut jurisdictionem etiam inducat. ibid. n. 157.
Populi salus suprema lex esto. p. 80. num. 21. & seqq.
Popularis actio adscripta est cuilibet de populo pro judicio publico. pag. 132. numero 122. & seqq.
Possessio, Possessorium, Vide *Manutentio. Contradictor, Immissio.*
Dum disceptatur de receptione legis nemo sua possessione privatur. p. 46. n. 158.
Possessio conferendi quoad quædam beneficia trahitur ad alia ejusdem speciei contenta in eadem dispositione. n. 68. & sequentibus, & à n. 64.
Causa universalis possidendi attenditur. ibidem n. 69.
De possessorio beneficiali cognoscunt Tribunalia Regia in Hispania juxta receptiorem opinionem, & consuetudinem. pag. 128. numero 86.
Possessio capta reducitur ad non possessionem per repositionem executionis litterarum virtute Decreti violentiæ, & omnia ad priorem statum, quo erant ante earum executionem. p. 130. n. 102.
Et tunc rectè subintrat executio Decreti retentionis litterarum post eam obtenti cum sit sublatum impedimentum, ibid. n. 103. & seqq.
Quem possidere vel in possessione esse, quæstio est meri facti, non juris. p. 179. n. 34.
Super possessione etiam rei spiritualis, quæ temporalis est cognoscit laicus de violentia. ibid. num. 35.
Possessio virtute Brevis Cameralis nomine Cameræ apprehensa creditur per eam provisio Apostolic. p. 244. n. 8.

Et datur ejus virtute manutentio. ib. n. 9.
Pluribus possidentibus potest contra unum quæri possessio, licèt contra alios non, quando præjudicium est separabile. p. 255. n. 51.
Possessio apprehensa in capite, puta fortalitio Palatio, &c. extenditur ad omnes alias res, & bona inhærentia, & connexa tanquam ad membra principalis capitis. p. 216. n. 36.
Possessio sola non justificata cum titulo saltim colorato non sufficit ad manutentionem contra habentem juris assistentiam. p. 298. n. 17.
Quando cum possessione simul allegatur privilegium sufficit ad manutentionem, cum tunc possessio non sit adeo infecta nec habeat tantam juris resistentiam. p. 299. n. 19.
Possessorem condemnatum possessione non privat mandatum de exequendo non exequutum nec ipsa in vincentem transfertur. p. 313. n. 11. cum seqq.
Possessionis causa super beneficiis reservatis potest ab executore Apost. cognosci. pag. 461. num. 58.
Possessione vacante executor pro mittendo provisum Apostolicum non tenetur aliquem citare. p. 464. n. 92. & seqq.
Possessorem tenetur executor perquirere (si adest) & citare, & eum in via ordinaria non executiva audire. p. 466. n. 105.
Possessor ubi adest, vel aliàs legitimus contradictor impedit executionem litterarum, & judicium erit ordinariè cum eis tractandum. ibid. n. 106.
Quod & idem procedit hodie in Ordinario, cui fit per Senatum litterarum remissio. ibid.
Possessor beneficii ab alio impetrati ob delictum, aliamvè causam juris debet in via ordinaria non executiva audiri, & vinci. ibid. n. 107. & 108.
Aliàs executio est nulla, & attentata. ibid. n. 109.
Ac etiam si executio fiat ante appellationem, vel post eam interpositam à possessore, cujus beneficium fuit impetratum ob juris defectum, aut delictum. p. 467. n. 110.
Qui manutenendus est, non is, cui possessio per executorem attenta data fuit. ibidem n. 111.
Possessore stante executor gratiæ debet assumere partes judicis, eum citare, & via ordinaria audire, & datur appellatio suspensiva causans attentata. ibid. n. 112. & seqq.
Ubi agitur de removendo possessore, datur appellatio à sententia executoris, suspensiva causans attentata. ibid. n. 115.
Ubi agitur de removendo possessore, censuræ sunt nullæ & attentatæ; quia ab executoris sententia datur appellatio suspensiva. ib. n. 117. cum seqq.
Possessionem beneficii vacantem, si uterque prætendat provideri, par titulus requiritur. p. 470. n. 159.
Secus si provisus ab Ordinario possideat jam quia impedit immissionem petitam à provisо Apostol. p. 471. n. 166.
Possessor allegans titulum exclusivum juris provisi Apostolic. vel illum reddentem turbidum impedit immissionem cum Papa provisо ab Ordinario non intendat præjudicare. ibidem num. 163.
Et suspendit executionem, & cum eo agitur via ordinaria. ibid. n. 164. & seqq.
Possessor non citatus quandocumque comparet, etiam re non integra, immissionem factam reponere facit, uti attentatam & nullam. ibid. n. 178. & 181.
Cui datur manutentio. ibid.
Possessio instrumentalis non est manutenibilis prius non expulso per executorem possessore. p. 472. n. 179.
Possessore non vocato executor non potest possessionem dare provisо Apost. ibid.
Ad possessionem vacantem impediendam par titulus est necessarius. ibid. n. 185.
Possessione non privat sequestrum beneficii de mandato principis donec causa cognoscatur. ibid. n. 195.
Possessio data alicui uti successori ab intestato, reperto postea testamento dicitur injusta, & probra, & non manutenibilis. p. 132. n. 127.
Possessio quæ ex aliquo accidenti fuit resoluta; puta finito tempore arrendamenti, vel beneficii amobilis secuta revocatione, & de aliis exemplis, non prodest ad manutentionem. ibid.
Potestas, *Posse*. Vide *Princeps*, *Papa*, *Absoluta*.
De potestate Vicarii Christi disputatio sacrilega absit à Christiana imaginatione. pag. 63. num. 1.
Potestas Papæ nullis legibus, aut regulis coarctatur. ibid. n. 2. & seqq.
Potestate caret superior præcipiendi aliquid exequi cum scandalo, quia opponitur præcepto Divino. p. 74. n. 22.
Potestas data à Deo Principi non fuit in destructionem, sed in ædificationem. ibid. n. 23.
Potestas Principis justitia coarctatur, & ultra non potest, quam honestè potest, non quando lædunt pietatem, aut bonos mores. ibid. n. 24.
Potestatis Supremæ prætextu à licito recedere non licet. p. 91. n. 3. & seqq.
Id est posse, quod licitè & justè fieri potest. p. 92. n. 13. & seqq.
Potestas eadem, quæ attribuitur Regi ad condendam legem, quia aliquis casus retentionis expressit, durat in condenda super aliis sub fundamentali ratione generica comprehensis. p. 112. n. 49.
Ad potestatem invalidam se restringens non sustinet actum ex valida tunc sibi competente. p. 155. n. 25. Vide restringens.
Potestatem duplicem habens, si actum simpliciter faciat, actus sustinetur ex valida. p. 272. n. 3. & 4.
Potestatem duplicem habens si se restringat ad inutilem, non sustinetur actus ex utili, & valida. ibid. n. 5. & seqq.
Præfectus. Vide *Signatura*, *Subscriptio*.
Præjudiciale, *Præjudicium*, Vide *Respublica*; *Princeps*.
Immissio in possessionem beneficii juris Patronatus nequit fieri, quin inferat præjudicium possessioni patroni data à se non præsentato. p. 132. n. 125. & seqq.
De præjudiciali articulo prius cognoscendum altero suspenso. p. 151. n. 33.
Præjudicialia ea sunt, quando unum excludit aliud. ibid. n. 34.
Præjudicium quando est separabile pluribus possidentibus potest contra unum quæri possessio licèt contra alios non. p. 255. n. 51.

Prælatus. Vide *Inferior.*
Prælatus in electionibus Capitularibus affiſtit uti Prælatus juriſdictionem habens. pag. 339. num. 7.
Prælatus uti talis ideo affiſtit electionibus Capitularibus, quia de incidentibus inter eligendum judiciale examen requirentibus cognoſcit, quo non ante ea ſua prima inſtantia conſummitur. p. 340. n. 18. & ſeqq.
Prælati in Capitulis Hiſpaniæ ſemper affiſtunt uti tales. p. 341. n. 28.
Prælati uti Canonici dignitas non attenditur in ſedendo, ſed antiquitas. ibid. n. 31.
Rotæ deciſio elegans ad idem refertur. ibidem num. 32.
Prælati inferiores Epiſcopo juriſdictionem ordinariam habentes, an comprehendantur ſub Decreto Trid. præſervantem primam inſtantiam Ordinariis. p. 202. n. 1. & ſeqq.
Qui contrarium tenuerint. ibid. n. 2.
Prælatus inferior probata per executoriales ſua juriſdictione ordinaria, venit appellatione Ordinarii. p. 205. n. 32.
Prælatus inferior probans præſcriptionem exequendi diſpenſationes matrimoniales in illis etiam venit appellatione Ordinarii. ibidem num. 39.
Prælatus inferior habens juriſdictionem ſuper ſua Eccleſia Collegiata, aut Collegio, non comprehenditur in cap. cauſæ omnes, præſervantem primam inſtantiam Ordinario, quia iſte non eſt talis. p. 206. n. 55.
Adducitur ad idem declaratio S. Congregationis. ibid.
Prælati Religioſi quibus gubernium monialium ſib ſubjectarum demandavit Papæ, non poſſunt eo inconſulto illas dimittere. p. 254. n. 29. & ſeqq.
Prælatus poteſt conditionem Eccleſiæ facere meliorem, non tamen deteriorem. ib. n. 40.
Per unum vel plures actus non cenſetur Prælatus favori Eccleſiæ renuntiare, cum etiam nec expreſſe. ibid. n. 41.
Prælatus etiam cum ſuo conventu nequit renuntiare privilegio exemptionis, & Ordinario ſe ſubmittere. p. 257. n. 78.
Prælatus ſeu majoratus poſſeſſor, ſi ex propria pecunia emat jus utilis dominii à feudatario, ſeu emphyteuta Eccleſiæ, aut majoratus, non conſolidatur utile illud cum proprietate dignitatis aut majoratus, nec eorum hæres illud utile tenetur reſtituere ſucceſſori in dignitate. p. 295. n. 39.
Prælatus ſeu majoratus poſſeſſor condemnatus tanquam talis poteſt impedire executionem reſpectu ſui juris particularis, & perſonalis non tangentis dignitatem. ibidem num. 40. & ſeqq.
Prærogativa, Præeminentia. Vide *Regalia, Majoria.*
Retentionis recurſum impedire vergit in damnum prærogativæ & præeminentiæ Regis. p. 108. n. 3.
Pro præeminentiæ Regis defenſione quilibet vaſſallus eſt legitima perſona, & contradictor. p. 131. n. 119. & ſeqq.
Si præeminentia Principum acquiſita in Eccleſia ex conſuetudine non conſervetur, ſcandalum Eccleſia patitur vitandum. p. 187. n. 10.
Inconveniens detrahens præeminentiæ Regis, & authoritate Senatus, præbet occaſionem turbationi utriuſque Reipublic. & damnum oppreſſis radicitus evitandum erit. p. 365. n. 52.
Præſcriptio.
Præſcriptio inchoata tempore permiſſo completa tamen tempore prohibito licita judicatur. p. 400 n. 97. & ſeqq.
Præſcriptio bona fide inchoata & perfecta per ſupervenientem malam fidem non redditur illicita. ibid. n. 99.
Tantum præſcriptum, quantum poſſeſſum. p. 108. num. 8.
Præſcriptio de uno caſu unius ſpeciei extenditur ad alium caſum ejuſdem ſpeciei, quo non fuit uſus præſcribens. p. 114. n. 65. & ſeqq.
Præſcriptione nitens ſententia non juvat ultra præſcriptum. p. 205. n. 38.
Præſcriptio juris complicati, & inſeparabilis contra unum, nec etiam in iſtius præjudicium completa dicitur. p. 256. n. 56. & ſeqq.
Præſcriptio juris complicati, & inſeparabilis privati & Eccleſiæ non dicitur completa contra privatum per tempus Ordinarium, ſed quoad omnes tempus contra Eccleſiam requiritur. ib. n. 58.
Præſcriptionis interruptio facta per unum prodeſt aliis conſociis. ibid. n. 59.
Præſentatio. Vide *Litteræ, Commiſſio, Jus Patronatus.*
Per ſolam commiſſionis præſentationem coram Delegato nec perpetuatur reſcriptum, nec prævenia dicitur juriſdictio. p. 266. num. 37. cum ſeqq.
Præſentatio commiſſionis originalis de neceſſitate requiritur ut Delegato adquiratur juriſdictionis exercitium, ita ut tranſumptum, aliàs authenticum non profit. pag. 367. à n. 69. cum multis ſeqq.
Deciſio Rotæ qua dicitur revalidari proceſſum per ſubſequutam litterarum præſentationem à principio omiſſam reprobatur ab eadem Rota. p. 398. n. 79.
Ante præſentationem litterarum executor nequit validè exercere actum juriſdictionalem. ib. num. 81.
Præſentatio reſcripti debet fieri ſolemniter per manum publici Notarii cum appoſitione teſtium. p. 369. n. 85.
Præſentatus ante inſtitutionem eſt legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem proviſi Apoſt. p. 465. n. 96.
Præſumptio.
Una præſumptio tollitur ex alia, & fortior vincit debiliorem. p. 472. n. 190. & 191.
In præſumptionum paritate præfertur reus, & poſſeſſor. ibid. n. 193.
Prævenio.
Prævenia non dicitur juriſdictio ante citationem, nec reſcriptum perpetuatum. p. 266. num. 37. & ſeqq.
Prævenia non dicitur juriſdictio per ſolam commiſſionis præſentationem coram Delegato. pag. 318. n. 23. cum ſeqq.
Prævenio juriſdictionis non cenſetur ex citatione nulla, aut nulliter expedita. pag. 274. num. 31. & ſeqq.
Prævenionem juriſdictionis non inducit actus nullus. ibid.
Executoribus pluribus in ſolidum nominatis per prævenionem unius, cæteri non excludunter

Index Rerum,

perpetuò, ſed iſto mortuo, aut abſente unus ex ſuperſtitibus proſequitur cauſam in eodem ſtatu. p. 138. n. 6.

C. cum plures, 8. de officio Deleg. lib. 6. expenditur, & latè exornatur. ib. & ſeqq.

Inter habentes æquale jus, melior eſt conditio prævenientis. p. 139. n. 17.

Jus eligendi, aut nominandi ſi competit pluribus in ſolidum, inter eos admittitur prævention, & prævalet præoccupans. ibid. n. 18.

Ut in procuratoribus in ſolidum datis. ib. n. 19.

In venatione, & piſcatione prævenientis, & præoccupantis ſiunt animalia, & piſces. ib. n. 20.

Prævention judicialis duplex eſt, altera, quæ fit à judice, altera, quæ fit à parte. p. 140. n. 26.

Precarium.

Precario, & ex gratia Princeps Tribunalia habent poteſtatem, quam ipſe minuere, dividere, & alteri applicare poteſt. p. 169. n. 34.

Precario poſſidere præſumuntur quæ ad Regem ſpectant. ib. n. 35.

Precarium & gratiam ſuam poteſt Rex modificare maximè ex juſta cauſa. ib. n. 36.

Prima inſtantia. Vide *Inſtantia*, *Ordinarius*, *Commiſſio.*

Princeps. Vide *Abuſus*, *Rex*, *Senatus*, *Retentio*, *Violentia.*

Princeps Dei exemplo viduas habere debet ſub ſua protectione. p. 6. n. 13.

Principum præcipuum officium eſt, Eccleſiam, dogmata, & Eccleſiaſticas perſonas tueri. p. 7. n. 29. & ſeqq.

Boni Principis eſt omnia quæ ad Eccleſiaſticam functionem ſpectant, tueri. ib. n. 39.

Principis intereſt Religionis & Eccleſiæ tranquillitas. ib. n. 40.

Princeps maximam debet habere ſolicitudinem circa Dei dogmata, & Sacerdotum honeſtatem. p. 8. n. 42.

Principes præciſam habent obligationem uti Eccleſiæ protectores Chriſtianæ Religionis curam habere, ſtatumque Eccleſiaſticum in pace conſervare. ib. n. 48.

Principes principali ſtudio debent res Eccleſiæ tueri. ib. n. 49. & ſeqq.

Atque cultum Divinum. ib.

Principes Catholici ſicut Protectores ſunt Eccleſiæ, ita honoribus condecorandi à Pontificibus. ib. n. 50.

Principes Deo reddent rationem Eccleſiæ, quam à Chriſto tuendam ſuſcepernnt. ib. n. 51.

Principes à Deo poteſtatem acceperunt principaliter, ut Dei Eccleſiam juvarent. ib. n. 52. & 53.

Principes vim, fraudes, & externa mala ab Eccleſia debent arcere. ib. n. 54. & 55.

Principes in Coronatione jurant defendere Eccleſiam, fidem, & Sedem Apoſtol. quarum ſunt Protectores. ib. n. 58.

Et ſunt Protectores Conciliorum, & omnium ad ſtatus Eccleſiaſtici conſervationem & tuitionem ſpectantium. p. 9. n. 59. & 60.

Principi quandoque licet diffinire ſuper concernentibus honeſtatem Eccleſiæ, & ejus tranquillitatem. ib. n. 63.

Boni Principis eſt de pace Eccleſiarum tractare, & contritas reparare, & reædificare. ib. n. 65.

Principes Chriſtiani Protectores ſunt Concilii Trident. ſicut univerſalis Eccleſiæ. ib. n. 67.

Sunt Protectores Religionis Catholicæ. ib. n. 68.

Principis vigilantia, induſtria, & occupatio debet defendere vaſſallorum otium. ib. n. 72.

Principes ad tuendum armis Imperium, & propulſandas injurias inſtructi eſſe debent. p. 10. n. 80. & 81.

Principis opinionem latè extendit ſubditorum cuſtodia & tranquillitas. ib. n. 83. & 84.

Principis præcipuum eſt intereſſe, vaſſallos tranquillitate frui. p. 11. n. 87.

Princeps tanquam tutor, pater, & defenſor vaſſallorum debet poteſtatem ſibi demandatam exercere. ib. n. 95.

Principis juſtitia pax eſt populi, tutamen patriæ, immunitas plebis, ſolatium pauperum. ibid. num. 96.

Princeps vigilans eſſe tenetur, ne violentiam ſubditi patiantur. ib. n. 98.

Principes culpantur, qui contra præcepta Dei inſtituta non prohibent. Laudantur tamen hoc facientes. p. 17. n. 163.

Principes Chriſtiani ex debito officii tenentur Eccleſiam, cultum Divinum, dogmata, & Religionem tueri. p. 18. n. 177.

Principes omnes Chriſtiani litterarum Apoſtolicarum examine utuntur. p. 19. n. 4.

Princeps jure naturæ quo tenetur ad ſedandum tumultum, & ſeditionis pericula in Regno (cujus eſt Protector atque Eccleſiaſticarum rerum) poteſt ex hoc litterarum Apoſtolic. executionem impedire. p. 33. n. 39.

Princeps poteſt non admittere in ſuo Regno Prælatum electum ad dignitatem ſibi ſuſpectum. p. 36. n. 50.

In Principem quandam violentiam infert importunitas, quia multoties involuntariè multa concedit non concedenda. p. 57. n. 8. & ſeqq.

Principis mandati executio ſuſpendenda, ſi timetur ex ea majus damnum, quàm ex dilatione. p. 58. n. 20.

Principis mandatum injuſtum, aut ipſo jure nullum non eſt exequendum. ib. n. 21.

Princeps ſemel certus de juſta cauſa ſuſpenſionis ſuarum litterarum, eas inſuper exequendas non mandat. p. 68. n. 49.

Princeps damno cognito facilè corrigit, quæ injuſtè mandavit. ib. n. 50. & ſeqq.

Plura jura recenſentur, in quibus Princeps pollicetur corrigere, quæ ipſe malè informatus decrevit adhibitis perfectioribus Conſiliis. ib.

Ex Principis levitate non procedit diverſa jubere, ſed ex utilitate Reipublicæ. ib. n. 51.

Principi (quem Senatus repræſentat) aſſerenti de timore ſcandali & inconvenientiis ſtatur. p. 69. n. 65.

Princeps caret poteſtate præcipiendi aliquid exequi cum ſcandalo. p. 74. n. 22.

Principi data poteſtas à Deo non fuit in deſtructionem, ſed in ædificationem. ib. n. 23.

Principis poteſtas & juſtitia coarctatur & ultra non poteſt. ib. n. 24.

Princeps ante oculos habere debet, ne ſcandala committantur. p. 76. n. 51.

Princeps magis commodum commune, quàm ſuum cuſtodire tenetur, quia divitiæ vaſſallorum quaſi ſuæ ſunt. p. 80. n. 15.

Princeps ita ſuos vaſſallos tueri debet, ut ne debiles inveniat, quando illis egeat. ibid. num. 16. & ſeqq.

Princeps quantò melioribus præeſt, tantò major ipſe, & honorabilior eſt. ib. n. 18.

Principis vigilantia omnium domos defendit, omnium otium eſt ipſius labor, omnium delicia ipſius occupatio. ib. n. 23.
Princeps inter perſonas Eccleſiaſticas poteſt obviare novitati, & abuſui notorio, ne pax publica turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur. p. 89. n. 37.
Principis objectum eſt, quod juſtum eſt, juxta Ariſtotel. p. 91. n. 1. & ſeqq.
Principes quibus Deus nomen ſuum communicavit, ea puritate uitere procurent, quæ tanto nomini convenit. p. 92. n. 5.
Principi non dedit Deus juriſdictionem peccandi, nec conferendi alienum. ibid. n. 10.
Principis poteſtas non agnoſcitur, ubi ſubditis fit injuria. ib. n. 11.
Princeps quod ultra juſtitiam operatur ex impotentia gerit. ib. n. 12. & ſeqq.
Princeps non dicitur poſſe, quod honeſtè non poteſt. ib. n. 14.
In Principe Chriſtiano non cadit abſoluta poteſtas, cui nihil licet, quod Divino, naturali, aut gentium juri repugnat. ib. n. 15.
Princeps quantumvis Supremus de bonis ſubditorum diſponere non poteſt, niſi ex juſta cauſa, & data recompenſa. pag. 93. num. 23. & ſeqq.
Principis facultas in retentione Bullarum unico nititur fundamento, turbatione, ſcilicet, Reipublic. Eccleſiaſticæ, & ſpiritualis. p. 100. n. 11. & ſeqq.
Principi generaliter competit facultas tollendi violentias, ut in pace Reſpublic. Eccleſiaſtica, & ſpiritualis vivat. p. 107. n. 2. & ſeqq.
Princeps ad manus ſuas, an poſſit reducere fructus beneficii vacantis, ne diſſipentur. p. 120. num. 20.
Principis Regalia eſt ereare magiſtratus, & creatos augere, vel minuere etiam ſine cauſa. p. 166. n. 2. cum ſeqq.
Princeps poteſt dividere Provincias, alterare, & mutare faciendo de duabus unam, & de una duas. p. 167. n. 7.
Princeps ex ſua Regalia poteſt Senatum de novo creare, moderare, aut tollere creatum. p. 169. n. 33. & ſeqq.
Princeps committens cauſam ad aliorum juriſdictionem pertinentem, illis interdicere videtur. ib. n. 42.
Moleſtiæ provenientes ex facto Principis impediunt termini curſum. p. 173. n. 14.
Princeps dicitur conſervator ſuorum vaſſallorum. p. 177. n. 18.
Principi uti protectori ſuorum ſubditorum pertinet cognitio omnium violentiarum à quibuslibet Eccleſiaſticis etiam illatarum. p. 179. n. 41.
Divi Auguſtini authoritas refertur, qua licitè petitur auxilium à Principe Chriſtiano per Prælatos contra hoſtes Eccleſiæ ad ejus tuitionem magis quàm ad vindictam. p. 187. n. 6.
Si principis præeminentia in Eccleſia ex conſuetudine non ſervetur, Eccleſia patitur ſcandalum vitandum. ib. n. 10.
Principum Chriſtianorum præcipuum officium eſt, Eccleſiam ejuſque libertatem, & immunitatem tueri. ib. n. 11.
Principes ſæculi nonnunquam in Eccleſia culmina tenent, ut diſciplinam Eccleſiaſticam muniant, atque ut ſeditiones eorum rigore conterantur. ib. n. 12.
Principes ad tuitionem Eccleſiæ tenentur ex debito Regalis officii etiam non poſtulatam, cum ipſorum ſtudii, & Religionis interſit. ib. n. 13.
Principis boni eſt, omnia tueri, quæ ſpectant ad functionem Eccleſiaſticam. p. 188. n. 15.
Principes ſi tuitionem Eccleſiæ præbere negligunt, à communione ejuſdem repelluntur. ib. n. 16.
Principes interſunt Conciliis non ad potentiam ostendendam, ſed ad tollendas diſcordias, veritatem inventam opitulantes. ib. n. 23.
Principes omnes Chriſtianos Pius IV. provocavit ad Concilii Trident. protectionem, obſervantiam & executionem. ib. n. 24.
Verba Bullæ ejuſdem Papæ, referuntur. ibidem num. 25.
Principes fecit Deus Protectores Eccleſiæ, & fidei juxta Decretum Concilii Trident. ibidem n. 26.
Principes generaliter ſunt Protectores ſtatus Eccleſiaſtici, & Conciliorum, ſed ſpecialiter deſtinati ſunt protectores Concilii Tridentin. quod plurimorum etiam authoritate fulcitur. p. 189. n. 27.
Princeps non videns, nec perlegens id, quod ſigillat, ſigillum fidem nullam facit. p. 232. n. 34.
Princeps non cenſetur confirmare, quod poſteà ſcribitur in papyro alio à ſe antea ſigillato. ib. num. 35.
In quo Innocentius ſibi contrarius, & communiter reprobatus notatur. p. 232. n. 36.
Principes non ſunt timor boni operis, ſed mali; juxta D. Paulum. p. 347. n. 25.
Princeps poteſt ſe opponere executioni ſententiæ latæ in Regno extraneo contra ſuum vaſſallum ex prorogatione expreſſa. p. 378. n. 62. cum ſeqq.
Princeps inſcius litis pendentiæ coram aliquo judice non cenſetur avocare cauſam. p. 427. n. 92. & ſeqq. & à n. 83. cum ſeqq.
Principes nec Senatores legitima exiſtente cauſa retinentes litteras Apoſtolic. non incurrunt cenſuras Bullæ Cœnæ. pag. 31. num. 24. & à num. 19.
Principes juſti ſibi juſtè contradicere patiuntur. p. 71. n. 71.
Princeps debet permittere Conſiliarios liberè judicium ſuum proferre, an deterriti verum taceant. p. 71. n. 72.
Æquius eſt quod unus Princeps multorum Senatorum ſequatur conſilium, quàm ut multi unius ſequantur voluntatem. ib. n. 78.
Principis officium eſt liberare vi oppreſſos. p. 23. num. 15.
Epiſtolæ Papæ, & principis legis vim habent, & pro lege poſſunt allegari. p. 52. n. 194.
Princeps ſubvenit in neceſſitatibus extra Ordinem. p. 141. n. 42.

Principale. Vide *Acceſſorium, Clauſula.*

Quod principaliter agitur attenditur, non quod venit in conſequentiam. p. 114. n. 64.
Is, cujus principaliter negotium tangit attenditur non habens jus in conſequentiam. p. 158. numer. 12.
Principali ſublato cortuit acceſſorium, quia eodem modo reſolvitur, quo creatur. p. 365. n. 43. & ſeqq.
Principali diſpoſitione annullata, omnes clauſulæ

fulæ in ea contentæ resolvuntur. ibid. nu. 44. & seqq.

Principales litteræ monitoriales non subscriptæ, cum sint nullæ ex defectu formæ, & nihil probent, multo minus litteræ gratiosæ in eisdem accessoriæ insertæ. pag. 367. num. 63. cum seqq.

Principali concesso intelligitur concessum, & Delegatum accessorium. p. 395. n. 8.

Privilegium, Privilegiatus. Vide *Exemptus, Exhibitio, Renuntiatio.*

Privilegium quando simul cum possessione allegatur sufficit ad manutentionem, cùm tunc possessio non sit adeo infecta, nec habeat tantam juris resistentiam. p. 298. num. 15. cum seqq.

Privilegium recipit interpretationem ab usu. pag. 299. n. 22.

Privilegium per Episcopum concessum super exemptione, an valeat in præjudicium successorum. ibid. n. 29.

Privilegium ad instar alterius jam concessi sortitur parem & eundem effectum cum illo. pag. 331. n. 5.

In Privilegio ad instar alterius repetuntur omnia, quæ in relato continentur. ibid. nu. 6. & seqq.

Privilegium & jus commune concurrentia ad idem non confunduntur, sed utroque potest quis uti. p. 47. n. 167. & seqq.

Per privilegium incompatibile cum jure aliàs alicui competente, isti renuntiatum censetur. p. 48. n. 169.

Privilegium quod transit in contractum, aut ob aliam causam onerosam obtentum potest revocari ex causa publicæ utilitatis. pag. 84. n. 58.

Privilegium ob remunerationem servitiorum, ex pretio, seu alia causa onerosa si sit nocivum Regi, aut Regno, modificari, aut revocari potest. ib. n. 59.

Privilegia Regia aut Regni expressa, seu tacitè concessa, per Sedem Apostolicam toleranda irrevocabilia, & intacta esse debent, cum fuerint in remunerationem servitiorum concessa, & diu tolerata. p. 90. n. 39.

Privilegia, & toleratæ consuetudines Regni & Regis tanquam concessa Protectoribus, & defensoribus Ecclesiæ, nec convellendæ, nec mutandæ sunt à Papa. ibid. n. 41.

Privilegium concessum à Rege contra jus naturale, prout est jus tertii, non valet. pag. 93. num. 19.

Privilegium datum loco, aut Provinciæ, & personis ipsius Provinciæ datum intelligitur. p. 131. n. 120.

Privilegium concessum patriæ, cuilibet de patria ex eo jus competit. p. 132. n. 121.

Privilegio continenti favorem privatorum, & Principis simul nequit ab illis renuntiari. p. 159. n. 25.

Privilegium unius prodest alteri non privilegiato in juribus complicatis, & individuis. p. 162. n. 52.

Privilegium habens jus complicatum unius renuntiatione non tollitur, cum redundet in alterius præjudicium. p. 201. n. 20. cum seqq.

Privilegio communi, etsi on. ex contraveniant solus unus valet contradicere. pag. 255. num. 42.

Privilegii renunciatio revertens ad jus commune admittitur nisi adsit præjudicium alterius inseparabile. ibid. n. 43.

Privilegio sui consortis potitur concessor juris individui. p. 256. n. 61.

Privilegium quis consequitur ex persona socii; quod ex sua non poterat. ib. n. 62.

Privilegio alicui concesso ut Ecclesiæ, Religioni, &c. simul in gratiam alterius, renuntiari non valet. p. 257. n. 72. & seqq.

Privilegium noviter superveniens mutat forum; si lis cœpta fuerit per citationem nullam, & privilegiatus noviter conveniendus in suo foro. p. 269. n. 69.

Super privilegio Sed. Apostol. controversia ad ipsam pertinet. n. 12. cum seqq.

Regaliam recursus pro tollenda violentia, plurimi Theologi vocarunt privilegium. pag. 52. n. 196.

Privilegia, ex quibus competit ad Principes cognitio de aliquibus causis spiritualibus non sunt revocata per Bullam juxta magis receptam sententiam. ib. n. 197.

Privilegia Regum obtenta à Sede Apostol. ob remunerationem circa jura spiritualia, Summus Pontifex non debet revocare. ibidem numer. 198.

Socius non privilegiatus potitur foro privilegiato sui socii in rebus individuis. pag. 433. num. 7.

Privilegio sui consocii fori gaudet socius in juribus inseparabilibus. p. 442. n. 72.

Minoris privilegio fori gaudet major consocius in inseparabilibus. ib. n. 73.

Privilegium, & indultum Cardinalis Ordinarii de libera collatione in mensibus reservatis prodest Capitulo habenti simultaneam provisionem cum Cardinali. ibid. n. 71.

Privilegia civilitatis, seu originis viri communicantur uxori ratione conjunctionis, & inseparabilitatis. ibid. n. 74.

Probatio, Probabilis.

Ad probandam subsistantiam gratiæ non sufficit supplicatio subscripta, sed litteræ super ea expediendæ illam probant. p. 405. n. 13.

Ad probandas circumstantias, & qualitates gratiæ, an fuerit subscripta in signatura per *fiat*, vel per *concessum*, ipsa supplicatio subscripta fidem facit. ibid. n. 14.

Una probatio contraria probatione conquassatur. p. 472. n. 190. & 191. & seqq.

Probationum paritas cum possessione redditur ad imparitatem. ib. n. 194.

Oppressus occurrens ad Regem debet de violentia docere. p. 15. n. 148.

Probari debet violentia à vim patiente, quia non præsumitur tanquam juri naturali odiosa. p. 16. n. 150.

Probatio violentiæ incidit in protectionem per necessariam consequentiam. ibid. n. 151.

In retentionis litterarum recursu cur probatio per testes admittatur. ib. n. 160. remissivè.

Probatio quæ non debuit admitti, admissa tamen valet, & probat. p. 124. n. 55.

Et suum operatur effectum, si non fuit impugnata per adversarium antea. ibid. n. 56.

Probationes contra Authorem non nocent successori in majoratu, nisi in prosequutione litis fuerit citatus, vel aliquot actus fecerit ex quibus sibi præjudicavit. p. 154. n. 15.

Probatio per teſtes cauſæ legitimæ ad retinendas litteras eſt conſequens neceſſarium ad cognitionem violentiæ quæ aliter conſtare nequit. p. 180. n. 48.
Cognitio violentiæ ob non delatam appellationem non eget extrinſeca probatione, cum ſit deducta ex actibus judicis Eccleſiaſtici rem notoriam inducentibus. ibid. n. 49.
Probatio ſuper cauſa retentionis à Senatu deneganda quando conſiſtit in jure, cum per illud jam ſit deciſa. ibid. n. 51.
Probatio denegatur, quando cauſa, ſuper qua oppreſſus retentionem petitam fundat, confiteatur ab adverſario. ibid. n. 52.
Si in probatione conſiſtat cauſa retentionis deducta, partes ad probandum admittuntur, & cauſa tractatur via ordinaria. ibid. n. 55.
Probatio per inſtrumentum, & partes æquales fidem regulariter facit. p. 230. n. 21.
Probatio per teſtes ſolos nihil prodeſt, ubi lex ſcripturam requirit pro forma. ibid. n. 22.
Et quales caſus requirant ſcripturam. ibidem n. 23.
Probatio dubia in temporis perſecutione non relevat. p. 300. n. 42.
Ad probationem gratiæ neceſſario requirit litterarum expeditionem, nec teſtes ſufficiunt. p. 363. à n. 23. cum ſeqq.
Probanda quomodo ſit ſubſcriptio propriæ manus Sanctiſ. in Senatu cum in commiſſionibus miſſis ad partes non apponatur, ſed tantum in ſupplicatione qua commiſſio petitur ad evitandam remiſſionem Ordinario in prima inſtantia. p. 386. cum ſeqq. Vide cap. 30. §. 5. per totum.
Paria ſunt non probare, quod obſcurè probare. p. 469. n. 140.
Ad probationem actus quando lex novum aliquem introducit modum cum certis qualitatibus, & modificationibus forma inducitur. p. 225. n. 24. & ſeqq.
Ad avocationem in prima inſtantia probandam, novam probationis formam inducit Tridentinum, à quo non recedendum, nec alius probandi modus admittendus. pag. 417. numer. 31.
Monitoriales ad partes miſſas, quibus inſeritur reſcriptum avocatorium ſubſcriptum manu Sanctiſ. probant ſubſcriptionem ad effectum evitandi remiſſionem Ordinario. ibid. n. 32.
Proceſſus fulminatus, *Proceſſus*, *Procedere*. Vide *Nullitas*, *Commiſſio*, *Subſcriptio*.
A judice procedente tempore, quo debet conquieſcere, legitimè appellatur, & vim facere decernit Senatus. p. 139. n. 96. & ſeqq.
Proceſſus eſt nullus etiam reſpectu citati, ſi omnes conſortes non citentur, ſtante connexitate juris ex eadem cauſa provenientis, pluries determinavit Rota. pag. 161. num. 41. & ſeqq.
Proceſſus inhibitiones, & inde ſequuta ſunt nulla ipſo jure ex avocatione facta cauſarum ab Ordinariis in prima inſtantia. pag. 201. n. 19. & ſeqq.
Proceſſum factum in prima inſtantia contra formam & tenorem Trident. ipſum, & conſtitutio Leonis X. annullant. p. 304. n. 26.
Proceſſus appellatione veniunt omnes Scripturæ in judicio factæ coram judice, & Notario deputato. ib. n. 28.
Proceſſus appellatione venit ſententia. ib. n. 29.
Proceſſus, & acta nulla ſunt facta prorogatione abſque ſuperioris conſenſu. p. 305. n. 36.
Proceſſus nullus geſtus à judice carente juriſdictione in radice, & à principio, nequit per partis conſenſum revalidari. p. 327. n. 52.
Procedere qui potuit ex utraque poteſtate, ſi ſe reſtrinxit ad invalidam, proceſſus non ſuſtinetur ex valida. p. 273. n. 8. & ſeqq.
Proceſſus omnis factus vigore commiſſionis nullæ ex defectu formæ ſubſcriptionis; pariter nullus eſt, uti procedens à radice infecta. p. 364. n. 38. cum ſeqq.
Proceſſu fulminato inſertæ litteræ gratiæ non probant, parte opponente, niſi exhibitis originalibus. p. 367. n. 63.
Idem de privilegio. ibid. n. 66.
In Proceſſu fulminato tranſſumptæ litteræ cum authoritate judicis, & non contradicente parte (quæ non adeſt ubi extrajudicialiter procedit) & cum aliis adminiculis probat. p. 369. n. 89.
Proceſſus nullus ob non præſentatam commiſſionem originalem revalidari non poteſt per conſenſum partis. ib. n. 90. & ſeqq.
Cauſa, ob quam proceſſus eſt nullus, influit in ſententiam, ad quam eſt vehiculum. p. 375. n. 32.
Procurator. Vide *Mandatum*.
Procuratorem conſtituens ad contrahendum matrimonium videtur conſentire, & ratificare jam factum. p. 119. n. 14.
Procuratorem, & fidejuſſorem reliquit oppreſſus in Senatu, antequam ei tradatur proviſio ordinaria retentionis intentatæ, de quo recenſentur duo decreta Senatus. p. 182. n. 83. cum ſeqq.
Procuratoris finitur mandatum per ſolam rem judicatam, qui nec deinceps executionem impedire poteſt. p. 313. n. 14.
Per procuratorem ſpecialiter conſtituendum, an poſſit adimpleri forma juramenti, *c. ut circa, de electione* 9. *l.* 6. p. 342. n. 46.
Negativè. p. 343. n. 47.
Affirmativè reſolvitur. ibid. n. 48.
Procurator ubi contraxit, attenditur ad forum ſortiendum, non ubi mandatum fuit confectum ad contrahendum. pag. 377. num. 49. & ſeqq.
Procurator conſtitutus à Prælato in rebus ſuæ Prælaturæ, morte Prælati etiam re non integra extinguitur. p. 442. n. 67.
Secus ſi detur in re communi Prælati, & Capituli. ibid. n. 68.
Profeſſio.
Profeſſionem nullam non ratificat exercens actus profeſſi, dum eſt ignarus cauſæ nullitatis ſuæ profeſſionis. p. 65. n. 28.
Profeſſionis nullæ cauſam infra biennium terminandam declaravit S. Congregatio. p. 223. n. 5.
Prohibitio, *Prohibitum*.
Prohibitum ad tempus poſt illud cenſetur permiſſum. p. 233. n. 4.
Prohibita obligatione alicui, non intelligitur, quæ à lege tacitè, & incidenter ex actu permiſſo inducitur. p. 373. n. 7. & ſeqq.
Prohibitus ſi ſit regulariter actus, & ob aliquam cauſam permiſſus, debet cauſa exprimi, & verificari. p. 401. n. 25. & ſeqq.
Cauſa permiſſiva, & prohibitiva mixtim concurrentia, hæc ut fortior ad ſe illam trahit. p. 434. n. 12.

Index Rerum,

Promontorium.

Sacrum promontorium (*cabo de S. Vincente*) Europæ, & Orbis terminus eſt remotiſſimus. p. 24. n. 36.

In Regno Galleciæ (Authoris nobiliſſimæ Patriæ) adeſt promontorium (*finis terræ*) ſic dictum ob terræ Univerſæ finem. p. 25. n. 42. & ſeqq.

Quod uſque nunc retinet hoc nomen. ibidem num. 44.

Prorogatio. Vide *Juriſdictio*, *Clericus*, *Forus.*

Exemptus nequit prorogare juriſdictionem alterius in præjudicium ſuperioris. p. 159. n. 24. & ſeqq.

Prorogare poteſt exemptus juriſdictionem Ordinarii quando non redundat in alterius præjudicium, ſed tantum prorogantis. p. 160. n. 33. & ſeqq.

Prorogatio alienæ juriſdictionis hodie ex Trid. præſervante primam inſtantiam Ordinarii non ita facilè eſt permiſſa. pag. 207. num. 1. & ſeqq.

Prorogatio alienæ juriſdictionis ut citè fiat concurrere debet conſenſus partium, & Ordinarii habentis ſimul jus complicatum ex Trident. ib. n. 2. & ſeqq.

Prorogare juriſdictionem alterius nequit Clericus abſque ſui Epiſcopi conſenſu. ibid. num. 5. & p. 372. n. 4.

Nec ſufficit conſenſus ſolus Epiſcopi. ib.

Prorogatio alienæ juriſdictionis in prima inſtantia nequit fieri abſque conſenſu Ordinarii ex nova diſpoſitione Concilii Trident. pag. 240. num. 33.

Prorogatio *exempti* non redundans in præjudicium alterius, ſed ſui tantum valet, juxta Rotam. p. 257. n. 69. & ſeqq.

Prorogatio redundans tantum in præjudicium prorogantis, non alterius valet. ib. n. 71.

Prorogatio eſt extenſio juriſdictionis ad caſum ſeu perſonam in ea non expreſſam. pag. 311. n. 65. & 66.

Prorogatio non fit juriſdictionis non exiſtentis. ib. n. 67.

De prorogationis ſubſtantia eſt conſenſus partium litigantium. ib. n. 72.

Prorogationem alienæ juriſdictionis tacitè inductam à lege ratione contractus, aut delicti Clericus facit ſine licentia Ordinarii, licèt expreſſa, & in pactum deducta non teneat. p. 372. n. 5.

Prorogatio ex juris neceſſitate, & tacitè inducta à lege non requirit conſenſum Epiſcopi. p. 373. n. 6. & ſeqq.

Proſequutio. Vide *Supplicatio*, *Cauſa.*

Proſequi ſupplicationem à litteris Apoſtol. emiſſam quis teneatur, & an ob non proſequutionem retentio præcedens illicita reddatur. p. 40. a. 95. cum ſeqq. & à n. 82.

Proſequutio ex uno capite non tollit aliud, licèt omnia à principio deduxerit actor, juxta Rotam. p. 153. n. 6.

Proſequutio ex una actione non impedit quominus ad aliam poſſit convolari. ibid. n. 7. & ſeqq.

Agenti ex una cauſa, & proſequuta non obſtat res judicata, quominus ex alia diverſa ulterius agere queat. ib. n. 10.

Marius Giurba dicens, proponentem nullitatem generaliter, & proſequentem unam cauſam tantum ſibi in cæteris præjudicare reprobatur, & Tuſchus, quem pro ſe allegat, contrarium tenet. p. 155. n. 26. & ſeqq.

Res judicata non obſtat quoad omnia deducta in judicio, ſi ſolum aliqua ſint proſequuta. ib. n. 28.

Et de exemplo. ib. n. 29.

Plura deducens in judicio, aliqua tamen ſolum malitioſè proſequatur, ratione doli ſibi in omnibus præjudicat. p. 156. n. 30.

Proſequutio ſupplicationis, ſicut & ipſa ſupplicatio à litteris incumbit parti, non Regi. p. 158. n. 5. & ſeqq.

Protectio. Vide *Princeps*, *Rex*, *Recurſus*, *Vaſſallus*, *Retentio.*

Protectore carens Reſpublica vi oppreſſa infelix judicatur. p. 5. n. 3.

Protectore omnia indigent & miſera, & felicia. ib. n. 4.

Plures authoritates Sacræ Scripturæ referuntur concludentes infelicitatem vi oppreſſi carentis protectore. ib. n. 5. & ſeqq.

Protectionem (cum ſæpè ſit neceſſaria) non eſt veroſimile ſibi reſervaſſe Deum, ſed ſui vicem gerentibus commiſiſſe. p. 6. n. 27.

Pro protectione præſtanda tributum datum Regi. ib. n. 41.

Protectio eſt de Regalibus Principi competens in ſignum ſupremæ poteſtatis. pag. 12. n. 103. cum ſeqq.

Protectio vi oppreſſorum proprium Regis officium eſt, aliis alienum, non precario, ſed proprietate ſuum. p. 13. n. 120.

Ubi Regalia abſolutè nominatur, præcipuè intelligitur de protectione vi oppreſſorum. ibid. n. 122.

Super protectione vi oppreſſorum (quæ Regi competit de jure uti Regalia) poteſt Rex cognoſcere inter Eccleſiaſticos, cùm aliter ſuum auxilium præſtare non poſſit. pag. 15. n. 148.

Protectio Eccleſiæ aut perſonæ, cui commendata eſt, defenſio extrajudicialis, non juriſdictio attributa intelligitur. p. 16. n. 153.

Protector, cui protectio commendata eſt, poteſt etiam armis commendatam defendere. ib. n. 154.

Protectione alicujus commendatus ad inſtar forenſis habetur, in quem protector non adquirit juriſdictionem. ib. n. 155.

Protectio vi oppreſſorum, aut patriæ fortitudinis virtus eſt plena juſtitiæ. p. 19. n. 193.

Imperator quoad protectionem Dominus eſt ſubditorum, non tamen rerum particularium. p. 93. n. 23. & ſeqq.

Protectio vi oppreſſorum, ne ſcandalum patiatur Reſpublica, propria eſt Principis Regalia. p. 158. n. 7. & ſeqq.

Epiſtola Bonifacii Papæ refertur miſſa Imperatori Honorio, ut protectionem, & auxilium Eccleſiæ, & Religioni oppreſſæ præſtaret. p. 187. n. 3. & 4. & ſeqq.

Protectio Tridentin. commendata Principibus nulli eorum magis convenit, quàm Regi Catholico & de ratione. p. 190. n. 42. & ſeqq.

Protectio Concilii adhibita per Regem menſuratur cum declarationibus ejuſdem S. Congregat. p. 194. n. 14. & ſeqq.

Protectio Trid. in c. cauſæ omnes, non ceſſat cum ejus diſpoſitio unius renuntiatione non tollatur,

tollatur, ſed ad preces recurrentis à Rege præſtanda eſt. p. 201. n. 26. & ſeqq.
Protectionis Regalia uti nequit Rex ſuper non contentis, nec comprehenſis in decretis Concil. Trid. p. 203. n. 3. & ſeqq.
Protectionis Regalia denegatur ſuper caſu non comprehenſo in diſpoſitione Trident. p. 303. n. 9. & ſeqq.
Protectionis Regalia inſeparabiliter inhæret Regiæ dignitati, maximè in tuenda fide. p. 436. num. 26.
Quam à ſe abdicare, aut renuntiare non poteſt, niſi ſimul Coronæ renunciet. pag. 437. num. 28.
Rex Catholicus aſſerit, ſe eſſe non ſolùm protectorem S. Inquiſitionis Hiſpan. ſed patronum. p. 440. n. 52.

Proteſtatio.

Proteſtari pluries debet pars coram Ordinario, ut ob negligentiam poſt biennium lapſum poſſit cauſa ab eo avocari. p. 223. n. 8. & ſeqq.
Et an hæc proteſtatio facta coram anteceſſore conſtituat ſucceſſorem in negligentia. ibidem num. 10.

Protocollum.

Ex protocollo nequit agi in judicio ad rem in contractum deductum, quia ad id deſtinatum non eſt. p. 405. n. 17.
Ex protocollo probantur dubia, & defectus ſcripturæ, ad quod magnam fidem facit. ibid. num. 18.
Supplicatio ſubſcripta eſt matrix, & protocollum, ex qua non agitur in judicio ad ſubſtantiam gratiæ, tamen ad ejus circumſtantias, & qualitates, ſeu ad probandum defectum litterarum fidem facit. ibid. n. 19.

Provincia. Vide *Italia.*

Singularum Provinciarum mores Papa facilè ignorat. p. 44. n. 126.
Unaquæque Provincia abundat ſuo ſenſu, & variis corporis, & animi inclinationibus ducitur. ibid. n. 127.
Decretalis non conveniens juri communiter obſervato in Provincia, non admittitur in litibus, ſed ad Papam reſcribendum. pag. 47. num. 164.
Provincias, & dioeceſes dividere, alterare, mutare poteſt Princeps, faciendo de una duas, & de duabus unam. p. 167. n. 7.
Provincias inter ſuas Cancellarias diviſit Rex, ut quælibet agnoſceret, de quibus violentiis Judicum Eccleſiaſticorum cognoſcere valeat. p. 168. n. 18. & ſeqq.
Qui ex privilegio non extrahitur à provincia, ſi defecto opprimatur defenditur à Rege. p. 437. n. 40. & ſeqq.

Proviſio.

Generalis proviſio non extenditur ad caſus, qui habent ſpecialem providentiam. p. 51. n. 187.
Proviſio Regia refertur, qua mandat retinere litteras, & ne publicentur donec ab ipſo Rege examinentur. p. 438. n. 41.
Referuntur quamplurimæ proviſiones Regis expeditæ in variis occaſionibus ad impediendam executionem litterarum Apoſtol. expeditarum in Romana Curia in præjudicium primæ, & ulterioris inſtantiæ S. Inquiſitionis, vel aliter infringentium ſua privilegia. p. 439. n. 46. uſque ad n. 52.

Proviſio Regia. Vide *Juſſio.*

Proviſio Regia expeditur à Senatu Supremo, ut ſubditus conſtituatur in tuto, & libertate ad profitendum, quoties timetur violentia per importunas preces, aut fraudes. p. 19. n. 197.
Proviſio Ordinaria datur proponenti in Senatu querimoniam retentionis, ut Regii miniſtri litteras perquirant, & ad Senatum remittant cum cæteris actis per executorem geſtis ut ibidem examinentur, an publicum lædant. p. 176. n. 1.
Ordinaria proviſione poteſt quis ſe munire ante damnum, quod timetur inferendum. ibid. n. 2. & ſeqq.
Proviſio ordinaria nullatenus traditur oppreſſo petenti retentionem, niſi prius præſtet fidejuſſorem de ſolvendis expenſis impetranti, atque ſimul relinquat procuratorem, cum quo cauſa valeat proſequi ad effugiendam dilationis ſuſpicionem. p. 182. n. 83. & ſeqq.
Ubi de hoc duo referuntur decreta Senatus. ib.
Proviſio ordinaria datur à Senatu, ut impetrans, aut eligens judicem extra Regna Coronæ Caſtellæ commiſſione non utatur. p. 198. n. 23.
Proviſio ordinaria datur in Senatu, ut naturales hujus Regni afferant judicem in Regno, ſuntque prohibiti impetrare commiſſiones judicibus extra illud degentibus. p. 259. num. 98. cum ſeqq.

Proviſus. Vide *Ordinarius, Reſervatio, Via, Executio, Contradictor.*

Proviſus ab Ordinario, & poſſeſſor eſt legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem proviſi Apoſtolici ex cauſa reſervationis, quando iſta non eſt notoria, ſed dubia, & obſcura. p. 467. n. 120.
Et impedit viam executivam litterarum, & in via ordinaria debet audiri. ibid.
Proviſos ab Ordinario agnoſcit Papa ut legitimos contradictores. ib. n. 121.
In proviſo per Ordinarium duo concurrere debent ut legitimus dicatur contradictor, titulus coloratus, & poſſeſſio. p. 468. n. 122.
DD. & Rotæ deciſiones plurimæ ad idem referuntur. ib. n. 123.
Proviſi ab Ordinario poſſeſſionem non inficit reſervatio, dum non docetur intraſſe, imò in ea manutenetur, & eſt legitimus contradictor. p. 469. n. 139.
Proviſus, & poſſeſſor per Ordinarium manutenetur uti legitimus contradictor, quando clarè non probatur intrare reſervationem, & decretum irritans. ib. n. 141.
Et via ordinaria erit audiendus. ib. num. 143. & ſeqq.
Proviſus ab Ordinario poſſidens eſt legitimus contradictor, contra quem procedi nequit executivè, ſed Ordinariè. pag. 470. num. 149. & ſeqq.
Proviſus ab Ordinario ſi poſſideat non adſtringitur titulum ex eodem fonte oſtendere, ad impediendam immiſſionem proviſi Apoſtol. p. 471. n. 167. cum ſeqq. n. 159.
Proviſionum anterioritas, reſpicit petitorium. p. 472. n. 182.
Proviſus ab Ordinario providente bona fide beneficium vacans in ſuo menſe, poſſidens, & proviſus Apoſtol. ex reſervatione, prætendentes immiſſionem, uterque habet fundamentum de jure communi. ib. n. 187.
Proviſus ab Ordinario & poſſeſſor manutenetur, dum reſervatio redditur turbida. ib. n. 196.

Index Rerum,

Provisus ab Ordinario manutenetur in sua possessione, donec de reservatione turbida contenditur. p. 473. n. 199.

Prudentia, Providentia.

Prudentia est cavere, quæ non putantur emergere. p. 84. n. 68.

Et est providentia & notio futurorum, & adventium calamitatum munimen. ibid. n. 69.

Publica utilitas. Vide *Respublica, Utilitas, Damnum, Retentio, Violentia, Litteræ.*

Publicus rerum status ex privato sæpiùs turbatur & ex eo publica oritur pernicies. p. 11. n. 99.

Publica utilitas Regni, & utilitas Regis. ibid. n. 88.

Ad publicæ utilitatis commodum plura specialia Regia reservantur in præmium summi laboris p. 14. n. 128.

Ob publicam utilitatem res aliena auferri potest data recompensa, vel pretio soluto, juxta l. partitæ. p. 93. n. 22. & 23.

Publicæ utilitatis causa legitima dicitur, ut Princeps tollat dominium proveniens à jure naturali, aut gentium. p. 95. n. 32.

Data tamen recompensa. ibid. n. 33.

Utilitatem publicam concernit, lites abbreviari. p. 197. n. 14. & seqq.

Publicatio. Vide *Cedulones, Edicta, Terminus, Tempus.*

Post publicationem testes non sunt admittendi, admissi tamen parte non impugnante probant. p. 124. n. 57.

Publicatio Bullarum resignationis intra quod tempus fieri debet, juxta regulas Cancellariæ. p. 171. n. 1. & seqq.

Publicatio Bullarum resignationis à quo tempore incipiat. ibid. n. 2.

Pupillus. Vide *Minor, Pauper, Persona, Miserabilis.*

Pupilli non mittuntur ad Curiam, quia ætas eos excusat, & possunt judicium Principis declinare, ut ad suam provinciam remittantur, item & cæteræ miserabiles personæ. p. 421. n. 22. & seqq.

Pupillus Clericus hodie potest declinare forum Ordinarii in prima instantia, & Curiam Papæ adire sicuti de jure communi. pag. 422. num. 37.

Q

Qualitas. Vide *Jurisdictio.*

Qualitas expressa in libello, seu citatione attribuit jurisdictionem pro tunc, revocabiliter tamen, si contrarium appareat. p. 412. n. 36. & seqq.

An & quando qualitas attribuere jurisdictionem sufficiat ad illam fundandam quod inseratur in libello. ibid. n. 39. remissivè.

Qualitas adjecta verbo, vel participio restringitur ad tempus verbi participii nec antea extenditur dispositio. p. 121. n. 34.

Ad qualitatem adjectam in dispositione debent restringi ejus verba quantumvis universalia. p. 171. n. 53.

Qualitas seu solemnitas requisita tempore actus, vel ante ipsum si tunc non adsit, actus est nullus, licet postea sequatur. pag. 212. num. 29. & seqq.

Non entis nullæ sunt qualitates, nec qualitas potest esse sine subjecto. pag. 267. num. 45. & seqq.

Qualitas subscriptionis contenta in commissione resolvitur, resoluta ipsa principali commissione. ibid. n. 46.

Qualitas qua fundatur jurisdictio ante omnia debet probari. p. 270. n. 79. & seqq.

Qualitate superveniente in qua aliud diversum jus reperitur, prior qualitas non impedit juris operationem respectu secundæ. p. 293. n. 16. cum seqq.

Qualitas officii prævalet in iis, quæ tangunt officium subjectum Ordinario. p. 294. n. 19.

Qualitas quæ prævalet respectu jurisdictionis attenditur. ibid. n. 22.

Qualitates diversæ possunt concurrere in eodem corpore, ita ut ratione unius detur exemptio, secus respectu alterius. ib. n. 23.

Qualitas superveniens à jure communi habens certam determinationem, prævalet exemptioni ex privilegio, quando utraque concurrit. ibid. num. 24.

Sub una contrahens qualitate tanquam talis censetur contrahere, & non tanquam alteri ex alia qualitate, quam simul habet. ibid. n. 25. & seqq.

Nec alteri qualitati, cujus respectu non contraxit, contractus prodest nec nocet. ibid. n. 26. cum multis seqq.

Qualitates diversæ in eadem persona possunt simul concurrere, ita ut ratione unius quis sit exemptus, alterius verò sit Ordinario subjectus. p. 295. n. 44.

Ad probandas qualitates, & circumstantias gratiæ testes admittuntur, licet ad substantiæ probationem, nequaquam. p. 364. n. 31.

Qualitas, qua fundatur jurisdictio ante omnia debet probari, aliter processus nullus est. p. 400. n. 12. & seqq.

Qualitatem fundamentalem qui non probat, dicitur carere jure. ib. n. 14.

Ad qualitates, & circumstantias gratiæ probandas sufficit supplicatio subscripta. p. 405. n. 14. & seqq.

Quasi contractus.

Quasi contractus ratione fortitur quis forum; sicuti ratione contractus. p. 385. num. 25. cum seqq.

Querela. Vide *Retentio, Recursus, Decreta.*

Querela retentionis & violentiæ ob non delatam appellationem emissam ab executore litterarum variis modis concurrere simul assolent in Senatu. p. 148. n. 1. & seqq.

Utraque conditionaliter intentari potest ad eadem parte. ib. n. 9. cum seqq.

Querelæ retentionis, & violentiæ peracta jam executione litterarum tendunt ab eundem finem. p. 150. n. 23. & seqq.

Querela & appellatio sunt remedia contra gravamen extrajudiciale, querela quandocumque interponitur, appellatio intra decennium tantum. ib. n. 10. & seqq.

R

Radix, Ramus.

Rami majores vires non habent, quam à radice susceperint. p. 405. num. 9. & à num. 5. cum seqq.

Ratio, Rationabilis, Ratio reddenda. Vide *Causa, Avocatio, Commissio.*

Quoties plura habent eandem rationem licèt de uno tantùm fiat mentio, censetur fieri exemplariter. p. 82. n. 44.

Casus plures, quoties habent eandem rationem licèt de uno tantum fiat mentio, intelligitur fieri exemplariter non restrictivè. p. 109. nu. 15. cum seqq.

Ratio legis generalis attenditur, tanquam virtus intrinseca ad inclusionem omnium casuum emergentium, in quibus militat. ibid. num. 19.

Ratio expressa in dispositione comprehendit omnes casus illi convenientes non per viam extensivam, sed potius inclusivam. ibidem numer. 20.

Sub ratione dispositionis comprehensus casus omissus expressus dicitur. ib. n. 21.

Quod sub ratione legis expressa venit, non dicitur extensio sed comprehensio. ib. n. 22.

Plures Doctores recensentur admittentes rationis identitatem ad retentionem litterarum Apost. in casibus non expressis. p. 111. n. 31. & seqq.

Litteræ aliæ expressæ non comprehensæ in l. Regia, quibus tamen militat lex ratio, retinentur à Senatu, ibidem exemplificatur. ibid. n. 35. & 36.

Retentiones omnes casus unica tantùm ratione & fundamento nituntur, præjudicio, scilicet, publicæ utilitatis. p. 158. n. 13.

Ratio finalis Concilii in cap. causæ omnes, militat in litigantibus cuilibet jurisdictioni Ordinariæ subjectis. p. 203. n. 6.

Verba generalia dispositionis restringuntur ad rationem & causam ejus. ibid. n. 7.

Ratio qua movetur Trident. in cap. causæ omnes, ad præservandam primam instantiam, æqualiter militat in viis executivis, licuti & in aliis Ordinariis. p. 246. n. 21. & seqq.

Ratio legis magis quàm verba est attendenda. ib. num. 24.

Dictum per rationem ampliatur, & limitatur, quæ magis quàm dictum attenditur. ibid. n. 25. & seqq.

Genus licut continet omnes species, ita ratio generalis omnes casus. ibid. n. 2.

Ratio similis Trident. in favorem subditorum inducta, ne extrahantur in prima instantia à suis provinciis, pariter militat in viis executivis. p. 246. n. 36.

Rationis redditio tutelæ, curæ, vel alterius administrationis est individua, quæ nullam separationem recipit. p. 289. n. 12. & seqq.

Ratio subintellecta, & non expressa pro expressa habetur in dispositione, quando una sola reddi potest, & omnes effectus expresse operatur. p. 421. n. 19.

Quoties plures casus habent eandem rationem, licet de uno dumtaxat lex loquatur, & fiat mentio, videtur fieri exemplariter, non restrictivè. n. 28. & seqq.

Extensionis sive comprehensionis materia in rationis identitate fundatur, non in minoritate. p. 430. n. 9.

A majoritate rationis valet argumentum. p. 146. num. 105.

Rationes plures, & validissimæ redduntur cur Trid. in cap. causæ omnes, comprehendens Legatos de Latere non comprehendat Regem Siciliæ, etsi Legatum de Latere sui Regni. p. 33. n. 44. cum seqq.

Ratificans, Ratificare.

Ratificare videtur matrimonium jam factum qui constituit procuratorem ad illud contrahendum. p. 119. n. 14.

Ratificatio processus nullius debet intervenire ante sententiam, quia postea non fit tempore congruo. p. 327. sub n. 52.

Ratificatio non retrotrahitur data vel à principio vel medio tempore inhabilitate alicujus extremi. ibid. sub n. 52.

Ratificatio non cadit super actu nullo, ubi declaratur. ibid. sub n. 52.

Recognitio. Vide *Scriptura.*

Reconventio, Reconvenire.

Litteræ monitoriales expeditæ super reconventione opposita in Rota, ad quam causa conventionis legitimè fuit per appellationem devoluta, an sint in Senatu retinendæ remissa reconventione Ordinario. p. 241. n. 1. cum seqq.

Reconventio non admittitur in causa appellationis à diffinitiva devolutæ ad Nuntium, vel Rotam. ibid. n. 2.

Reconventio est nova petitio, quæ expeditur eisdem juris terminis servatis, quibus & conventio. ibid. n. 3.

Reconventio coram Judice appellationis proposita in Rota, ad quam fuit conventio devoluta per appellationem à diffinitiva, litteræ aut commissiones expeditæ retinentur in Senatu reconventione remissa Ordinario. ibid. num. 8. & seqq.

Reconventio an fieri valeat coram Judice appellationis devolutæ ante diffinitivam, discordant DD. ibid. n. 9. & seqq.

Jacobi Cancerii distinctio refertur, quod admissio reconventionis, coram Judice appellationis ante diffinitivam pendeat, an ipse malè vel bene appellatum fecisse declaret. ibid. n. 10. & 11.

Scaccia refertur idem in effectu tenens, ut Judex appellationis à gravamine ante litem contestatam possit admittere reconventionem. p. 242. num. 12.

Ipse Scaccia clarè sibi ipsi contrarius adnotatur. ib. n. 13.

Reconventionem in qualibet parte judicii ante diffinitivam posse opponi veriorem resolvit Author. ibid. n. 14. cum seqq.

Reconventio etiam post conclusionem in causa & in articulo ferendæ sententiæ, & nondum latæ, rectè opponitur. ib. n. 15.

Reconventio quoad effectum prorogandi jurisdictionem ante diffinitivam quandocumque admittitur. ib. n. 16.

Secus autem quoad effectum simultaneæ cognitionis, & terminationis, quia tunc requiritur, ut ante litem contestatam, vel statim post eam opponatur reconventio, ut conventionis cognitio pari passu ambulet, & eadem sententia utraque terminetur. ib. n. 17.

Reconventio jure Regio intra viginti dies opponenda. ib. n. 18.

Reconventio in causa appellationis à diffinitiva non habet locum. ib. n. 19.

Judex appellationis à gravamine ante diffinitivam, si malè appellatum declaret, nequit reconventionem admittere, sed inferior, ad quem

quem conventionis causa redit. ibid. num. 20.
Judex appellationis à gravamine ante diffinitivam declarans benè appellatum, licitè admittit reconventionem cum causa principalis coram se remaneat. ibid. n. 21.
Litteræ super reconventione coram Judice appellationis, ante diffinitivam, cùm licitè causam principalem retinet, in Senatu non retineatur, cum jam non pertineat Ordinario remissio. n. 22.
Judex appellationis à gravamine extrajudiciali indiffinctè admittit reconventionem, super qua litteræ à se expeditæ minimè reinentur in Senatu, sed parti traduntur ut illis coram Ordinario utatur. ibid. n. 23.
Reconventio opposita ante litis contestationem, vel paulò post obtinet privilegium simultaneæ cognitionis, & diffinitionis cum conventione, non secus. p. 283. n. 38.
Recursus, Recurrens. Vide *Retentio, Rex, Princeps, Senatus, Rota, Tolerantia.*
Recursus ad Deum immediatè in cunctis oppressionibus non est homini possibilis. 6. n. 28.
Recursus ad Regem est Regalia ipsius inalienabilis, & inseparabilis à Corona. pag. 12. numer. 109.
Quam à se abdicare non potest Rex, nisi renunciando Regno. ibid. n. 10. & seqq.
Recursus ad Regem est de Regalibus majoribus ei competentibus in signum supremæ potestatis. ibid. n. 111.
Recursus ad Regem est Regalia à Rege inabdicabilis. ibid. n. 112.
Et Principi reservata in signum supremæ Majestatis, inalienabilis, & imprescriptibilis. ibid. n. 113.
Recursus ad Regem fundatur in jure naturali. p. 18. n. 185. & seqq.
Augustini Barbosæ, & Dianæ fundamenta contra recursum noviter intuentium destruuntur. p. 20. n. 198. remissivè.
Recursum ad Regem impugnans nullus hactenus Authoris invincibilibus fundamentis satisfecit, sed consulto omissis illis devictibus. ibid.
Recursum ad Regem ob tollendam violentiam ex litterar. Apostolicar. executione oriunda non comprehendi in Bulla Cœnæ, nec ejus censuris, qui affirment. p. 36. n. 65. & seqq. & à n. 55.
Recursus ad Regem ad Bullarum retentionem immunis est à censuris, cum fiat jure & Papa permittentibus accedente legitima retinendi causa. ibid. n. 68.
Recursus retentionis quatenus tendit in utilitatem Reipublicæ favorabilis est. p. 85. n. 72.
Recursus usum impedire vergit in damnum authoritatis & præeminentiæ Regis. p. 108. n. 3.
Recursus retentionis omnibus remediis aptior paci & gubernationi Regnorum. ibid. n. 4.
Pendente recursu retentionis in Senatu, si impetrans exequatur litteras rectè Senatus ponit hoc attentatum violentum, & de ratione. p. 127. n. 84. & seqq.
Recursu pendente ad Regem suspendi terminum pluries determinavit Rota. pag. 172. n. 9. & seqq.
Recursus omnis ad Principem regulariter suspendit terminum. p. 173. n. 18.
Contra recurrentem ad Consilium Regium pro impediendis monitorialibus proceditur in Rota per judicium contradictarum, & executoriales expediuntur, quomodolibet constet, recurrentem habuisse notitiam citationis faciendæ. p. 323. n. 4. & seqq.
In odium recurrentis ad Regem in Rota admittitur omnis interpretatio ad favorem alterius, ita ut simplici copiæ fidem habeat. ibid. n. 7.
Recursu utens, quominus citetur, habetur in Rota pro citato. p. 324. n. 8. & 9. & seqq.
Et datur fides simplici copiæ. ib. n. 10.
Et etiam testibus nulliter examinatis. ibidem num. 11.
In odium recurrentis acta habentur in Rota pro transportatis. ib. n. 16.
Recurrens nequit prævenire malitiam adversarii, quod dum monitoriales sunt in Senatu (quæ de necessitate sunt in Rota reproducendæ) causa in Rota contra eum defensum & interdum nondum citatam prosequatur. p. 325. n. 24.
Nec interim dum pendet recursus ad Regem potest dici contumax. ibid.
Recurrens ad Regem nec dicitur contumax, nec fugitivus ibidem, nec ob id debet molestari. ib. n. 28. & 29.
Recursus ad Regem pendens legitimum est impedimentum ut terminus à jure, vel Judice datus in causa principali suspendatur. ib. n. 30.
Recursu ad Regem omnes oppressi Prælati, & Religiones indiffinctè frequentes utuntur. p. 326. n. 39.
Recursu utens ubilibet inculpabilis, & excusatus haberi debet, cum faciat actum jure licitum, vel saltim publicè usitatum. ib. num. 40. & seqq.
Recursus ad præsidium innocentium inventus, foret vinculum iniquitatis, si Senatus pateretur exequi executoriales alibi obtentas contra recurrentem indefensum, pendente recursu super monitorialibus. ib. n. 45.
Foretque potius laqueus ad jugulandam justitiam recurrentis oppressi, & in remedio, & securitate reperiret periculum, & venenum. ibid. n. 46. & seqq.
Recursus cum suo fine pugnaret, & Regis authoritas foret umbra ad captionem, & dolum, si eo pendente in Senatu, alibi executoriales expeditas contra recurrentem exequi permitteretur. p. 327. n. 49. & seq.
Recursus vel à Rege penitus denegandus, ne sub ejus securitate oppressi justitia pereat, vel in causa principali est subsistendum. ibidem num. 55.
Recursus est in mortalibus valdè necessarius. ibid. num. 56.
Recurrenti condemnato in Romana Curia recursu pendente super monitorialibus Rex magis debet protectionem, cum sub sua securitate, & fide publica fuerit deceptus. ib. n. 59. & seqq.
Recursus ad Regem pendens legitimum est impedimentum suspendendi terminum monitorialium, ita ut citatus non dicatur contumax, quia non adstringitur comparere. pag. 329. num. 75.
Bulla Cœnæ ponderatur contra rigorem Rotæ, quæ nihil loquitur contra recurrentem. ibid. n. 76. & 77.
Bulla Cœnæ in cap. 14. & cap. 15. loquens de

de recurrente expressè disponit in eo appellante à litteris Apostolic. ad Senatum, non de recurrente pro sola tollenda vi. *p.329.n.78.*

Bulla in cap. 14. Non dirigit verba in recurrentem ex justa causa pro tollenda vi & ad finem supplicandi, immo supponit tunc licitè recurrere. *ib.n.79. & seqq.*

Recursum vi oppressis velle Papam tollere non est credibile, cùm alio remedio penitùs sint destituti longè absentes à Sede Apostol. *ibid. n.82.*

Recurrentem ad Principem pro tollenda vi & justa causa omnes viri docti a censurarum incursu excusant. *p.330.n.89.*

Si in Italiæ ditionibus prope Romam existentibus recursus ad Principes licitus est, multò magis in Regnis Hispaniæ procul ab ea distantibus. *p.22.n.6.*

Observatio Borelli ad id annotatur. *ibid.*

Ea Provincia longè distare à Curia Romana dicitur, quæ extra confines Italiæ sita est. *ib.n.7.*

Recursus quando ita facilè haberi nequit ad Sedem Apostolicam potest recurri ad Regem pro litterarum suspensione, donec Pontifex consulatur. *ib.n.11.*

Jacobi de Grassis singularis observatio ad id refertur, distinguens inter regna remota, & proxima Curiæ Romanæ. *ib.*

Ob difficilem aditum ad Sedem Apostol. & loci distantiam recursus habetur ad Principem sæcularem. observatio Martæ refertur. *p.23.nu.17.*

Ob difficilem aditum ad Sedem Apostolicam licitus redditur recursus pro suspendenda interim executione litterarum. *ib.n.19.*

Periculum ubi est in mora posse Clericum pro auferenda violentia recurrere ad Regem absque metu censurarum, agnovit Diana. *ib.n.21.*

Conditiones petitæ à Diana pro justitia recursus ad Regem concurrunt omnes in violentiis illatis per Judices Ecclesiasticos in Regnis Hispaniæ longissimè distantibus à Sede Apostol. *ib.n.26.*

Si ad Sedem Apostol. tunc recurri deberet, & ab ea remedium expectandum, numquam vis illatæ defensio naturalis prodesset, ob tam longam distantiam, & difficilem aditum. *ib.n.27.*

Deteriorib'sque inconvenientibus, sumptibus, & vexationibus ansa, & occasio præberetur. *ib. n.28.*

Ex novissima difficultate aditus ad Sedem Apost. ob tam longam, & remotam distantiam, & iter non tutum, sed plenum maris, & terræ periculis justitia legitimi recursus ad Regem pro interim retinendis litteris Apostol. probabiliter, & securè deducitur. *p.26.n.53. & seqq.*

Recursus pro tollenda violentia, qui non est contentus in Bulla Cœnæ, per quamlibet ejus publicationem non inficiatur. *f. 51.n.185.*

Recursus pro tollenda violentia, etsi comprehenderetur in Bulla Cœnæ stante tolerantia per tot sæcula, ejus publicatione subsequuta non includeretur, sed foret præservatus. *ibid. num. 186.*

Recursus pro retentione litterarum nunquam impugnavit Rota. *p.52.n.202. & 203.*

Recursus pro tollenda violentia sunt conformes juri naturali, & Divino, & in favorem libertatis Ecclesiasticæ. *p.54.n.215.*

Recursus pro tollenda violentia, si Pontifices judicarent juri naturali, aut Divino, nec non libertati Ecclesiast. obviare, viriliter resisterent, & non tolerarent. *p.54.n.217.*

Sicuti in similibus fecisse, & passim facere pro salute animarum, & Pastorali officio, ostenditur ex multis Canonicis decretis. *ib.n.218.*

Inquisitorum cognitio tam in primis, quam in ulterioribus instantiis præservatur indultis Apostol. vetantibus omnem recursum ad Romanam Curiam, sed solùm esse recurrendum ad Inquisitore Generalem Hispaniæ. *p.443.n.82.*

Bullæ Apost. prohibentes recessum ab Inquisitione Hispaniæ in qualibet instantia, & recursum etiam ad Sedem Apostolic. in quibusvis negotiis, & eorum dependentiis multæ recensentur, & ubi inveniri possunt. *p.445. n.96. usque ad num.109.*

Refertur Thuanus circa libertatem Ecclesiæ Gallicanæ. *ibid.*

Recusatio, Recusatus. Vide *Suspectus, Ordinarius, Commissio.*

Recusationis causa legitimus est modus recedendi ab Ordinario in prima instantia. *p.209.n.1.*

Recusationis causa probata coram Ordinario recusato, immò supersedere debet in negotio principali. *ib.n.2.*

Recusatus legitimè Ordinarius causam de consensu recusantis alteri committit, vel ad Superiorem remittit. *ib.n.3. & 5.*

Recusationis causa coram recusato proponenda; & quomodo, & à quibus arbitri eligendi ad cognoscendum de ea. *ib.n.4.*

Recusatus Ordinarius procedens in causa, processus & sententia vitio nullitatis subjiciuntur. *ib.n.6.*

Si recusans opponat de nullitate. *ib.n.7.*

Per recusationem legitimè factam cessat dispositio Trid. in cap. omnes, præservantis primam instantiam Ordinariis. *ib.n.8.*

Recusatione Ordinarii existente cessat protectio Concil. Trid. commendata Regi, cum & ipsius cesset dispositio. *ib.n.10.*

Episcopus in causa suæ Ecclesiæ potest recusari ut suspectus. *p.211.n.22.*

Recusari licet possit Episcopus in causa suæ Ecclesiæ, ante recusationem tamen judex est competens, & ejus sententia tenet. *ib.n.23.*

Sed post actus gestos videtur in eum consentire, & amplius eum non potest recusare. *ibid. numer. 25.*

De recusatione Ordinarii debet legitimè in Senatu constare, ut cesset Regia protectio Trid. *ib.n.26.*

Et de ea constabit, si illam asserat Papa in rescripto legitimè præcessisse. *ib.n.26.*

Recusationis causa Ordinarii rescripto impetrato, an quis possit uti, si non antea post recusationem proposuerit coram Ordinario. *ib.n.27. & seqq.*

Tale rescriptum ante recusationem Ordinarii propositam, sine subscriptione Sanctissimi fuit nullum à principio. *ib.num.28. cum seqq.*

Recusatione proposita Ordinarii post impetratam commissionem, & legitima per arbitros inventa potest Ordinarius causam alteri committere, vel ad Superiorem remittere. *p.212.n.33.*

Ob recusationem recessus ab Ordinario non est licitus ante recusationem propositam, & legitimam declaratam, ac ideò rescriptum alteri est nullum, nec cessat Trident. dispositio, nec Regis protectio. *ib.n.34.*

Et facta per Senatum remissione Ordinario, non impeditur impetrans illum recusare ante omnia, & ob recusationem declaratam aliam alteri commissionem impetrare. *ib.n.*35.
Recusari potest Episcopus in causa suæ Ecclesiæ, dummodo recusationis causa ante omnia proponatur. *p.*298.*n.*11. *cum seqq.*
Commissio impetrata ob recusationem Ordinarii postmodum, re integra, recedentis, aut decedentis, an à Senatu retinenda, ut causam remittat Ordinarii successori. *p.*317. *n.*1. *cum seqq.*
Recusatio legitimus est modus recedendi ab Ordinario in prima instantia. *ib.n.*3.
Recusatio Ordinarii facit cessare Trident. dispositionem, & per consequens Senatus protectionem. *ib. n.*4.
Recusationis causa licet cesset ex mutatione Ordinarii recusati; non tamen ejus cessat effectus jam consummatus, & in esse productus. *ibid. n.*7.
Ob recusationem Ordinarii commissio impetrata, illo decedente, vel recedente re integra (nempe ante jurisdictionem in delegato radicatam) retinetur in Senatu, remissa causa cognitionis Ordinarii successori. *ib.n.*12.
Recusationis causa cessante, cessat ipsa recusatio. *ib. n.*13.
Recusatio cessat mortuo reo recusato. *p.*318.*nu.* 14. & 15.
Quod intellige, si recusationis causa sit personalis, non realis, quæ tangat dignitatem, cum hæc in successore durat. *ib.n.*16.
Recusationis causa resoluta, Ordinario recusato, recedente, vel decedente re integra, res redit ad priorem statum, & intacta prima instantia pertinens successori recusati. *p.*319. *nu.*33. & *seqq.*
Recusatio & appellatio ad effectum suspendendi jurisdictionem à pari procedunt. *pag.*320. *nu.*41.
Recusationem cessare per mutationem Ordinarii recusati ante commissionis ob id impetratæ exercitium, & ad ejus successorem devolvi jurisdictionem determinavit Rota. *ib. num.*42. & *seqq.*
Per comparitionem coram recusato sine protestatione tollitur recusatio, & rescriptum ejus occasione obtentum. *ib.n.*43.
Ob recusationem commissio impetrata ante ejus exercitium non habet statum perfectum, sed est re integra resolubilis, & variationi subjecta. *p.*321.*n.*51.
Recusatione pendente jurisdictionis exercitium conquiescit. *p.*349.*n.*51. & 52.
Recusationis causa cessante post præventam jurisdictionem à Delegato cessat ejus commissio. *p.* 318.*n.*19.

Reædificare.

Reædificare Ecclesias, & contritas reparare boni Principis est. *p.*9.*n.*60. & 65. *p.*7.*n.*32.

Regalia. Vide *Princeps*, *Rex*, *Senat.*, *Retentio.*

De Regalibus est protectio vasallorum Principi competens in signum supremæ potestatis. *p.*12. *n.*103. & *seqq.*
Piscatorum reditus inter Regalia computantur. *ib. n.*104. & *seqq.*
Regalia Principis est piscatio quantum ad protectionem. *ib.n.*106.
Litora maris sunt Regalia Principis respectu protectionis. *p.*12.*n.*107.
Suprema Principis potestas (quæ Regalia dicitur) versatur in vigilantia subditorum. *ib.n.*108.
Recursus ad Regem est Regalia ipsius inalienabilis & inseparabilis à Corona. *ib.n.*109.
Regaliam recursus Rex non potest à se abdicare, nisi renuntiante Regno. *ib.n.*110. & *seqq.*
De Regalibus majoribus Regi competentibus in signum Supremæ Majestatis est recursus ad Regem. *ib.n.*111.
Et est Regalia ab eo inabdicabilis, inalienabilis, & in præscriptibilis. *ib.n.*113.
De regaliis solus judicat Senatus interdicta aliis judicibus cognitione. *ib.n.*115. & *seqq.*
Jus competens Regi ex privilegio, aut consuetudine in Ecclesiis est Regalia ipsius. *p.*13.*n.*116.
Majoria Regis Regalia ipsius dicitur. *ibid. n.*117. & *seqq.*
Regaliæ eo dicuntur, quia aliqua specialiter Regi magis conveniunt. *ib.n.*121.
Regalia ubi absolutè nominatur, præcipuè intelligitur de protectione vi oppressorum. *ibidem n.* 122.
Honor Regius, quæ est ipsa Majestas, dicitur majoria Regis inabdicabilis. *p.*14.*n.*123.
Majoria Regis dicitur Regalia de ipsi reservatis in signum supremæ Majestatis. *ib.n.*124.
Regaliæ enumeratæ in cap. 1. quæ sint Regalia non excludunt alias Regalias. *ib.n.*130.
De Regalibus potest Princeps cognoscere, etiam inter Ecclesiasticas personas. *ib.n.*132.
Super Regalia protectionis cognoscit Rex inter Ecclesiasticos. *ib.n.*133.
Super jurium Regalium controversia Rex cognoscit etiam inter Ecclesiasticos, cujus jurisdictionem nemo declinat. *ib.n.*134.
Uti de jure patronatus suo. *p.*15.*n.*135.
Regalium ratione quæ tenent Ecclesiastici sequuntur forum Regis temporale. *ib.n.*136.
Regalia Regis est jus Regium patronatus. *ibidem n.* 137.
Jus percipiendi decimas Regi concessas à Sede Apostol. ipsius Regalia est. *ib.n.*141.
De quibus cognoscit Rex. *ib.n.*142. & *seqq.*
Regalius, & subditorum privilegiis quæ obsunt, debet Rex obviare ad Reipublicæ conservationem. *p.*81.*n.*26. & *seqq.*
Regaliorum tanta est vis, ut si quis aliquid impetret in diminutionem juris Regii Curia rescindit. *p.*89.*n.*33. & *seqq.*
Regaliam protectionis indistinctè, & absolutè attribuunt cuncta jura Regi non distinguentia inter casum, & casum. *pag.*109. *nu.* 14. & *seqq.*
Regalia protectionis vi oppressorum Regi competit principaliter de jure corroborato etiam immemoriali. *p.*115. *n.*63.
Regalia tollendi violentias jus est universale complectens omnes species, & casus violentiæ. *ib. n.*66. & *seqq.*
Regalia protectionis Princeps uteus in aliquibus casibus non impeditur etiam uti in aliis sub suo jure universali comprehensis. *ibid. num.*71. & *seqq.*
De Regalia Regis Franciæ in reducendis fructibus beneficii vacantis ad manus suas, ne decipiatur. *p.*120.*n.*20.
Regalia retentionis pertinet Regi, & cognitio de

de jure, & consuetudine immemoriali, cui Papa derrahere non intendit. *p.49.n.172.*
Regalia propria Regis est protectio vi oppressorum, ne scandalum Respublica patiatur. *p.158. num.7.*
Regaliæ protectionis in præjudicium Regiæ dignitatis nemo potest renunciare, quominus ea insuper Rex utatur. *ib.n.8.*
Regalia est Principi reservata creare Senatus, & Magistratus. *p.166.n.2.*
Augere vel minuere ad libitum suæ voluntatis. *ib. num.3.*
Etiamsi sine causa. *ib. n.4.*
Et absque cuatione, cum totum pendeat à mera gratia. *p.167.n.5.*
Regalia Principis est dividere Provincias, dismembrare assignatas, & aliis Tribunalibus unire. *ib. n.6. & seqq.*
Regalia Principis est in signum supremæ potestatis, & jurisdictionis, dividere Provincias quoad temporalitatem. *ib. n.16. & seqq.*
Ex Regalia Principis provenit dismembratio cognitionis causarum ab uno Tribunali. *p.169. nu. 32. & seqq.*
Regalias Principi reservatas nemo exercet, nisi sibi à Principe concedantur. *ib.n.38.*
In Regalium generali concessione non veniunt Principi reservata. *ib.n.39.*
Regalia Principis est avocatio causarum, sive inceptarum, sive jam ceptarum coram Judicibus inferioribus. *p.426.n.86. cum seqq.*
Regalium recursus pro tollenda violentia plurimi Theologi vocarunt privilegium. *pag.52.numer. 196.*
Regaliis multum deferunt Pontifices, & consuetudinibus immemorialibus Principum Christianorum, circa res spirituales, maximè in Regno Hispaniæ tam remoto. *ib.n.199.*
Supplicatio ad Papam humilitatis, & reverentiæ indicativa, ostentat potentiam Supremæ Majestatis S. A. quam hac Regalia privare velle non est verisimile. *ib.n.201.*
Regis Regalia est minuere potestatem suis Magistratibus datam, & ad libitum tollere, & alteri aggregare. *p.435.n.16.*
Regalia protectionis inseparabiliter inhæret Regiæ dignitati, maximè in tuenda fide. *p. 436. n. 27.*
Quam à se abdicare, ac renunciare non potest, nisi simol Coronæ renunciet. *ib.n.28.*
Regaliam suam, & potestatem penes se residentem magis ostentat abdicatio, & avocatio causarum à suis Magistratibus. *p.437.n.29.*
Jus competens Regi de jure, privilegio, aut consuetudine in rebus Ecclesiasticis Regalia ipsius est. *p.448.n.115.*
De qua cognoscit inter Ecclesiasticos. *ib. nu.116.*
Regnum, Regimen. Vide *Respublica, Rex, Præjudicium, Princeps, Retentio, Vassallus, Violentia.*
Regnum non tam ad Regis, quàm ad vassallorum utilitatem est introductum. *p.10.n.76.*
Regni cor, ut est Rex, vigilat dormiente Regno. *ib. n.73.*
Regni utilitas & opulentia, est utilitas Regis. *p. 11. n.88.*
Regni unio finis est & objectum creandi Reges. *ib.n.93.*
Regnum non propter Regem, sed propter protectionem vi oppressorum à Deo fuit creatum. *p.12.n.102.*
Regnum nihil aliud est, quàm nobilis servitus. *p. 14.n.127.*
In Regno Hispaniæ jam diu inolevit praxis retinendi litteras, ut si adversentur Sacris Conciliis generalibus, informatus Pontifex de veritate, quod Ecclesiæ saluti, fidelium utilitati, Reipublicæ quieti disponat. *pag. 32. num. 35. & 36.*
In Regno Neapolitano, non exequuntur litteræ Apostol. donec interponatur brachium Regium vulgo dictum (exequatur.) *ib.n.37.*
In Regno Siciliæ non permittitur litteras Apostol. executioni dari, donec examinatæ à Regio Magistratu, emanet decretum (exequatur.) *p.33. n.41. & seqq.*
Monarchiæ Siciliæ praxis examinandi litteras Apostol. originem habet à privilegio Apostol. Rogerio primo Regi dato, qui constituus fuit Legatus Apostol. Sedis in suo Regno. *ib. n.44. cum seqq.*
Cæsar Baro. contra Monarchiam Regni Siciliæ in spiritualibus nonnulla scripsit. *p.24.n.48.*
Contra quem tamen nonnullæ prodierunt in publicum Apologiæ, nec non Regia edicta. *ibid. n. 49.*
Regni & Regis damnum ad invicem compatiuntur, cum unum faciant indivisibile corpus. *p. 78. n.1. & seqq.*
Custodiri Regem à malis, nihil prodest, si & Regnum non custodiatur. *ib.n.3.*
Regnum uti corpus mysticum infirmitatibus, & accidentibus est subjectum. *p.79.n.6.*
Regna sicuti corpora humana florent & interitum patiuntur. *ib.n.7.*
Regnantis est gloria subditorum otiosa tranquillitas. *p.80.n.14. & seqq.*
Ex bono regimine Reipublicæ simultaneum oritur utile Regi, & Regno. *ib.n.13.*
Regni utilitas est commodum Regis. *ib.n.17.*
Regem divitiis & auro abundare, nihil prodest, si Regnum sit tributis laceffitum, & oppressionibus infirmum. *ib.n.19.*
Regi nihil magis nocivum, quàm semel amittere suam majoriam. *p.81.n.28.*
Regni & Regis damnum, seu utilitas ad invicem convertuntur, quia non dabimus damnum Regnis, quin vergat in damnum Regis. *pag. 82. num.42.*
Regnorum creandorum finis est, ut vassalli in pace conserventur. *p.85.n.71.*
Extra Regnum trahere regnicolam abusus est notorius, à quo in Francia appellatur ad Curiam. *p.89.n.32. & seqq.*
Regnum stabile non est, ubi non est pietas, fides, & cura juris. *n.6. & seqq.*
Extra Regnum conventus in prima instantia uti potest remedio. *p.111.n.34.*
Regno Galeciæ dedit Philippus IV. Hispaniarum Rex votum in comitiis, illud dismembrans à Civitate Cameræ, quæ precario illud detinebat à dicto Regno. *p.168.n.17.*
Ad Regnorum suorum protectionem adstringuntur Principes, ne violentiam, aut scandala patiantur in perniciem Reipublicæ Ecclesiasticæ, spiritualis, & temporalis. *p.187.n.2.*
Regnorum conservationi nihil præstantius vigilantia in cultus Divini, & status Ecclesiastici tuitione, qua nititur stabilimentum omnium rerum publicarum. *p.188.n.17.*
Quod Imperator Theodosius in agone mortis suis

filiis præceptum reliquit. *pag.*188.*n.*17.
Ordinaria provisio datur à Senatu, ut impetrans aut eligens judicem extra Regna Coronæ Castellæ commissione non utatur. *p.*198.*n.*23.
In Regno Galleciæ judices non admittuntur Delegati in prima instantia, nec executores gratiarum conficiunt processum, sed de nudo tantum facto permittuntur cognoscere, sed Ordinarii. *ib.n.*27.
In diversis Regnis etsi sint bona & villæ unitæ majoratui existenti in alio Regno judicium movetur, ubi caput sit majoratus. *p.*217.*n.*27. *& seqq.*
Hujus Regni naturales prohibentur impetrare commissiones judicibus extra illud, & in Senatu datur provisio ordinaria, ut illi afferant judicem in Regno, ex Decreto Senatus. *p.*259.*n.*98. *cum seqq.*
Extra Regnum el gere Conservatores prohibiti sunt exempti ad fugiendas molestias naturalium. *ib. n.*97 *& seqq.*
Regni Aragoniæ Prælatis habentibus loca sibi subjecta in Castella ordinarium fuit per Senatum, ut illis judices crent, ob magna damna vitanda. *p.*260.*n.*101. *& seqq.*
Rex uti Legatus de latere Regni Siciliæ non comprehenditur in dispositione, cap. causæ omnes, & si in hibeat omnes Legatos de latere in prima instantia, validis fulcitur rationibus. *p.*33.*n.* 42. *& seqq.*

Reiterare.

Ab electione appellans objiciendo non servata forma juramenti, de qua in capit. ut circa de electionibus, lib. 6. an possit aliam appellationem utilem, validam reiterare, & viam appellationis semel assumptam prosequi. *p.*341.*n.*33. *& seqq.*
Facultas conficiendi actum non consumitur per actum informem, & inutilem, sed potest illo iterum utiliter reiterare. *ib.n.*35.
Reiterari non potest appellatio objectiva informiter, & nulliter semel ab electione appositа. *p.* 342. *à n.*37. *& seqq.*
Actus semel nulliter gestus nequit validè reiterari postquam ex primo fuerit jus tertio quæsitum. *ib.n.*39. *&* 40.
Relatio, Referens. Vide *Senatus, Princeps, Papa, Narrativa Jussio.*
Pontifex ad relationem tanti Senatus damna delet, certus aliter non moveri, quàm poscat publica subditorum salus. *p.*69.*n.*58. *& seqq.*
Relationi Senatus super legitimitate causæ suspendendarum litterarum Papa tantam fidem adhibet, multo magis executor earum. *p.*134.*n.*141.
Relatione subscriptionis facta in monitorialibus per Delegatum, aut Notarium, an sit danda fides in Senatu, ita ut probata dicatur subscriptio commissionis. *p.*409.*n.*1. *cum seqq.*
Relationi judicis in iis, quæ non dependent à mera sua potestate, standum non est, nec credendum. *ib.n.*8.
Nec in iis quæ requiruntur pro fundamento suæ jurisdictionis. *ibid.*
Relatio facta Papæ sub involucro verborum, idem est ac si veritas penitùs taceatur. *p.*427. *nu.*94.
Sub involucro verborum facta Principi relatio non potest apparere ejus deliberata voluntas. *ib. n.* 96.
Idem per cautam loquelam, aut ironiam. *ib.n.*97.
Relaxare. Vide *Litteræ, Decreta, Retentio.*
Litteræ statim relaxantur impetranti, ubi Senatus justam causam non reperit. *p.*31.*n.*29.
Si examine litterarum facto per Senatum reperitur legitimam deficere causam retinendi, statim relaxantur litteræ, ut illis pars utatur. *p.*181.*n.*56.
Religio, Regulares, Religiosus. Vide *Cultus, Monasterium, Examen, Scandalum.*
Religiosus vel alius exemptus promotus ad Parochialem non subjectam Prælato Regulari, eximitur à potestate Prælati, & subintrat jurisdictionem Ordinarii respectu Parochialis. *p.* 292. *n.*3. *& seqq.*
Ob Religionem exemptus, si intuitu Parochialis subjectæ Ordinario delinquat, vel contrahat, cognitio pertinet Ordinario. *p.*293.*n.*4.
Regularis, si præest Curæ animarum subest Ordinarii jurisdictioni, quod non obstantibus quibusvis exceptionibus pluries declaravit Rota. *ib.n.*17.
Religio non mendicantium, cui datur privilegium ad instar mendicantium, non est mendicantium, licèt ejus privilegiis fruatur. *p.*333.*n.*22.
Religiosi, & alii exempti sunt prohibiti extra Regnum eligere Conservatores, ne naturales molestentur ex Decreto Senatus. 66. inter impressos. *p.*259.*n.*97. *& seqq.*
Religiosi, & alii exempti licitè uti possunt protectionis Regalia, & recursu, si contra eos impetretur commissio subscripta propria manu Sanctissimi in prima instantia, ut retineatur in Senatu, remissa causa Conservatoribus suis. *p.*260. *n.*102.
Religiosorum causæ non trahuntur ad Senatum per viam violentiæ, si coram suo Prælato Regulariter tractentur. *ib.n.*104.
Religiosorum causæ, quæ tractantur coram judice Delegato, Ordinario, aut Conservatore, rectè ad Tribunalia trahuntur per viam violentiæ. *ib.n.*105.
Ubi gubernaculum disciplinæ contemnitur, restat ut Religio naufragetur. *p.*7.*n.*37.
Religionis tranquillitas Principi interest. *ib. n.*40.
Religionis Catholicæ Principes sunt Protectores. *p.*9.*n.*67. *&* 68.
Religionis tutela, & conservatio, ac timor Dei solus est custos societatis hominum interesse. *ib. n.*70.
Breve Pii V. de iterum examinandis Religiosis Confessoribus, & de scandalo sedato propter hoc à Rege Catholico. *p.*75.*n.*40. *cum seqq.*
Religiosæ res aliter tutæ esse non possunt nisi & Regia, & Sacerdotalis defendat authoritas. *p.* 187. *n.*7.
Religionum causas in prima instantia coram Conservatoribus suis cognoscendas, verius ostenditur. *p.*251.*n.*2. *cum multis seqq.*
Vide *Conservator.*
Religiosi Prælati quibus gubernium monialium sibi subjectarum demandavit Papa non possunt eo inconsulto illas dimittere. *pag.*254.*n.*29. *& seqq.*
Religiosorum subjectio Prælatis à Papa pendet, fine cujus ministerio Prælati Regulares jurisdictione carent. *ib.n.*27. *& seqq.*
Pontifex est Summus Prælatus Religionum omnium. *ib. n.*28.

Remedium. Vide *Querela, Retentio, Contraria.*

Remedio retentionis an possit intentari post peractam executionem litterarum, semper grandis habita difficultas. *p.*118.*n.*1. *& seqq.*
Remedium retentionis, & Decretum tendunt in futurum, ad impediendam executionem litterarum in perniciem Reipublicæ. *ib. n.*2.

Remedium retentionis Bullarum inductum fuit dumtaxat ad impediendam executionem in detrimentum Reipublic. etiam ſpiritualis. *p.* 119. *n.* 15. *& ſeqq.*
Remedium datum ad ſuperſedendum, nequit verificari in re jam geſta. *p.* 122. *n.* 37.
Remedia à jure conceſſa ante actum factum, vel in præparatione ad faciendum ceſſant poſt illum conſummatum; ſed confugiendum erit ad remedia ordinaria. *p.* 123. *n.* 43.
Plura jura ſingularia ad idem ponderantur. *ibid.*
Falſa ſunt abjicienda remedia, quæ veris ſunt periculis graviora. *p.* 127. *n.* 81.
Remedium efficax ſalubre, & legitimum conſideravit Author, quo per indirectum poſſit conſequi executio Decreti retentionis etiam peracta executione litterarum ante habitum recurſum ad Senatum. *p.* 128. *n.* 89. *& ſeqq.*
Remedia ad invicem contraria accumulari valeant. *p.* 148. *n.* 4. *& ſeqq.*
Et quando conditionaliter, & alternativè. *ibid. à n.* 9. *cum ſeqq.*
Remedio retentionis, & querela violentiæ ſimul intentatis ab utraque parte, quale ſuſpendendum. *p.* 150. *n.* 28. *& ſeqq.*
Super ſimultaneis remediis violentiæ, & retentionis non eſt neceſſarium ſimultaneum Decretum, ſed ſingula Decreta pro ſingulis remediis ſeparatim ſufficiunt. *p.* 151. *n.* 38.
Declaratur Pater Enriquez in hoc ſimultaneo remedio juris, & praxis terminos confundens. *ib. n.* 39. *& 40.*
Remedium retentionis litterarum ſui natura eſt præſervativum futuri damni, & periculi imminentis ſeu minati. *pag.* 176. *n.* 4. *& ſeqq.*
Remedium ad præſidium innocentium inventum non debet eſſe vinculum iniquitatis. *p.* 234. *nu.* 15. *cum ſeqq.*
Remedium contra ſententiam ſuperioris declarantis proceſſum inferioris attentatum, geſtum tranſacto termino inhibitionis temporalis, prætextu improbi ſtyli operantis perpetuò. *p.* 236. *n.* 33.
Remiſſio. Vide *Ordinarius*, *Retentio*, *Stylus.*
Remiſſionem vaſſalli prorogantis alterius juriſdictionem poteſt petere ſuperior. *p.* 160. *n.* 33. *& ſeq.*
Cauſæ omnes retentionis Bullarum ob derogationem juris Patron. laicorum aut Regis, &c. Remittit Conſilium Supremum ad Cancellarias, aliaſve Audientias & Regia ex leg. Regni. *pag.* 168. *n.* 19. *& ſeqq.*
Leges Regiæ diſponentes de hac remiſſione non procedunt per inhibitionem Conſilii Regii, ſed conſulendo ejus exonerationi. *ibid. num.* 24.
Remiſſio cauſarum pertinentium Bullarum retentioni nequit peti poſt latam primam ſententiam in Conſilio Supremo. *ibid. n.* 25.
Ex verbis ejuſdem Bullæ oritur juſtificatio ſtyli Senatus in remiſſione cauſarum Ordinariis in prima inſtantia. *p.* 199. *n.* 29.
Remiſſio non eſt facienda, ſi judex eam petens, & requiſitus, non ſint ejuſdem Imperii & Principatus. *p.* 379. *n.* 65.
Per remiſſionem cauſæ per Ordinarium factam ad ſuperiorem in prima inſtantia coram eo pendentis, an ceſſet Trident. diſpoſitio, & Senatus protectio. *p.* 218. *n.* 1.
Per remiſſionem cauſæ factam ad ſuperiorem ita efficaciter ad hunc devolvitur juriſdictio, ut omnia geſta per inferiorem corruant ipſo jure. *ib. Salgado de Supplic. & Retent. num.* 2.
Ordinarius voluntariè remittens cauſam ad ſuperiorem in prima inſtantia nec amiſit juriſdictionem, nec ad ſuperiorem fuit devoluta. *pag.* 220. *n.* 18. *& 19.*
Per remiſſionem voluntariè factam ab Ordinario cauſæ in prima inſtantia pars gravata licitè utitur recurſu ad Regem, ut iterum remittatur Ordinario. *ibid. n.* 22. *& ſeqq.*
Remiſſio cauſæ ad ſuperiorem tunc illicita erit in prima inſtantia, quando Ordinarius ſua ſponte, & nemine ritè inſtante illam fecerit. *p.* 221. *n.* 29.
Ordinarius à Legato ſuſpectus, & confitens cauſam oppoſitam licitè facit remiſſionem cauſæ ad ſuperiorem. *p.* 220. *n.* 25.
Ceſſante tamen fraude & colluſione. *ib. n.* 26.
Remiſſio ad ſuperiorem in prima inſtantia voluntariè facta per Ordinarium non eſt legitimus modus recedendi ab eo; imò contra juris reſiſtentiam facta dicitur. *ibid. n.* 27.
Remiſſio cauſæ in prima inſtantia legitimè facta per Ordinarium ad ſuperiorem operatur effectum juriſdictionis abdicativum. *p.* 221. *n.* 31.
Renuntiare. Vide *Abbas*, *Commiſſio*, *Privilegium*, *Exemptus*, *Comparitio.*
Renuntiare juri ſuo non videtur impetrans illud iterum ex privilegio. *p.* 47. *n.* 167. *& ſeqq.*
Per privilegium incompatibile cum jure aliàs alicui competente, illi renuntiatum cenſetur. *p.* 48. *n.* 169. *& ſeqq.*
Renuntiare beneficio compellitur Clericus ob ſcandalum vitandum. *p.* 74. *n.* 30. *& ſeqq.*
Et electioni de ſe factæ. *ibid. n.* 31.
Et Epiſcopatui. *ibid. n.* 32. *& ſeqq.*
Regaliæ protectionis in præjudicium Regiæ dignitatis nemo poteſt renuntiare, quominus ea ſuper Rex utatur. *p.* 158. *n.* 8.
Juri in utilitatem principaliter publicam, & ſecundariò in favorem aliquorum, nequit privatorum conventione renuntiari. *p.* 159. *n.* 18.
Secus ſi principaliter ſit in favorem ſingulorum. *ib. n.* 19.
Retentionis litterarum remedio, cum fuerit principaliter in favorem publicum inductum, & ſecundariò in utilitatem vaſſallorum, renuntiare nequit. *ib. n.* 20.
Renuntiari non poteſt privilegio continenti favorem privatorum, & Principis ſimul. *ib. n.* 21. *& ſeqq.*
Niſi adſit conſenſus ſimul Principis. *ib. n.* 22.
Renuntiari nequit juri complicato, cum jure ſuperioris in iſtius præjudicium. *p.* 160. *n.* 29. *& ſeqq.*
Juri & privilegio ſuo quis renuntiat, quando reſpiciat ſui commodum tantùm, non alterius aut publicum. *ibid. n.* 34. *& ſeqq.*
Renuntiatio redundans in præjudicium alterius aut juris publici, non tenet. *pag.* 162. *num.* 55. *& ſeqq.*
Retentioni Bullarum, ubi abſolutè, & immediatè urget utilitas publica abſque particularis participatione, renuntiari nequit ſine Fiſcalis interventu, qui tunc recurſum proſequi valet. *ib. n.* 57. *& ſeqq.*
Renuntiari nequit citationi ad inſtantiam alicujus executæ, cum ſemel ex ea jus tertio fuerit quæſitum. *p.* 164. *n.* 74.
Renuntiare appellationi non poteſt appellans in præjudicium partis appellatæ. *ib. n.* 75.
Dilationi ſemel obtentæ nequit quis renuntiare

in præjudicium alterius. *p.*164.*n.*76.
Rescripto per alium impetrato nequit impetrans renuntiare, postquam ex eo fuerit alteri jus quæsitum. *ib. n.*77.
Commissioni impetrans renuntiare non potest postquam citatus fuerit adversarius ex quo jus sibi fuit semel quæsitum. *ib.n.*78.
Secus ante citationem, etiam si commissio contineat aliquid ad commodum tertii. *ib.n.*79.
Rescripto antequam per citationem efficiatur commune renuntiari potest, & de ratione. *ib. n.*80.
Renuntiare suæ conventioni coram laico non potest Clericus reconventus cum sit jam jus tertio quæsitum. *ib.n.*81.
Renuntiare potest quis suæ actioni, & judicio intentato, re integra, hoc est, ante citationem, cum adhuc non sit jus tertio quæsitum. *ibid. n.*82.
Renuntiare potest quis actionibus, & exemptionibus semel in judicium deductis, re integra, antequam jus tertio quæratur *p.*165.*n.*83.
Renuntiatio non valet in præjudicium juris alterius, quoties ex renuntiatione inferri valet eidem præjudicium. *ib.n.*84.
Unius renuntiatione non tollitur quod in favorem plurium fuit introductum. *p.*200.*n.*10. *& seqq. & à n.*18. *cum seqq.*
Renuntiatione partis, cessante consensu Episcopi causa in prima instantia non auferitur ab Ordinario. *p.*201.*n.*21. *cum seqq.*
Unius renuntiatione non tollitur privilegium habens jus complicatum. *ib.n.*22. *& seq.*
Renuntiatio subditorum non valet in præjudicium superioris, cui est favor communicatus. *ib. n.*23. *& 25.*
Renuntiatio unius nequit fieri in præjudicium juris per alterum quæsiti. *ib.n.*26.
Exemptionis privilegio nequeunt renuntiare Prælati & religiosi cum soli Papæ sint subjecti, quorum Papa efficitur Diœcesanus. *p.*253. *n.*21.
Renuntiare suo foro nequit Clericus absque Diœcesani sui consensu. *ib.n.*21.
Renuntiatio privilegii cujus favore tantum fuit inductum, valet. *p.*254.*n.*31. *& seqq.*
Per unum vel plures actus non censetur Prælatus renuntiare favori suæ Ecclesiæ. *ibid. num.* 40. *& 41.*
Renuntiatio juris complicati nec in præjudicium etiam renuntiantis valet. *p.*255.*n.*45.
Renuntiare licèt possit Dominus caducitati, fallit si caducitas sit etiam in favorem alterius. *ibid. n.*46.
Renuntiatio juris connexi commodam separationem minimè admittentis non valet etiam in præjudicium renuntiantis. *ib.n.*48.
Renuntiare quando impetrans possit vel non commissioni impetratæ, invito adversario. *p.*274.*n.* 19. *cum seqq.*
Renuntiare videtur commissioni, qui comparet coram alio judice competente. *ib.n.*2.
Renuntiare an videatur primæ commissioni, qui aliam impetravit super eodem negotio. *ibid. n.*26.
Renuntiatio non acceptata non nocet, & iterum potest renuncians pœnitere. *p.*275.*n.*37. *& seqq.*
Renuntiatio propri fori expressa in contractu alibi celebrato tribuit jurisdictionem juri laico contractus contra obligatum etiam ibi non reperium. *p.*373.*n.*13.

Repositio, Reponere; Vide *Ordinarius, Judex; Superstes, Mors.*
Repositione facta executionis litterarum virtute Decreti violentiæ Senatus, res redditur integra, & consideratur ac si litteræ executiæ non fuissent. *p.*128.*n.*91. *& seqq.*
Repositione facta per executorem virtute Decreti violentiæ, intrat executio Decreti retentionis post executionem litterarum obtenti. *ibid. n.* 92.
Per repositionem executionis litterarum virtute decreti violentiæ possessio capta reducitur ad non possessionem, & omnia ad priorem statum quo erant ante illorum executionē. *p.*130.*n.*102.
Et tunc rectè intrat executio Decreti intentionis litterarum post eam obtenti, cum sit sublatum impedimentum. *ib.n.*103.
Reponere facit ante omnia gesta per executorem contradictor possidens, non citatus, quandocumque compareat. *ib.n.*109. *& seqq.*
Praxis ponitur, quemadmodum consequenda erit repositio executionis litterarum peractæ ante recursum retentionis interatum, ut fieri queat executio Decreti retentionis postea obtenti. *p.* 133.*n.*135. *& seqq.*
Reponi prius debet immissio attentata data non citato possessore antequam cum eo causa tractetur, & contradictorio, in via tamen ordinaria. *p.*471.*n.*176. *& seqq.*
Ad repositionem attentatorum judex non eget juris fictione. *p.*143.*n.*64.
Repugnantia. Vide *Contraria, Incompatibile.*
Rescriptum. Vide *Commissio.*
Rescripta damnosa reipublicæ spiritualis, aut temporali non concederet Papa, si id scierit à principio. *p.*56.*n.*3. *& seqq.*
Rescripta Principum insolitis non est parendum. *p.*88.*n.*23.
Contra insolita rescripta præsumitur ideo in eorum executione supersedendum. *ib.n.*25.
Rescriptum continens inconsueta suspectum est de falso. *ib.n.*26.
Rescripto per aliquem impetrato nequit impetrans renuntiare, postquam ex eo fuerit alteri jus quæsitum. *p.*164.*n.*77. *& seqq.*
Rescripto antequam per citationem efficiatur commune, renuntiare potest impetrans, invito adversario. *ib.n.*80.
Rescriptum corruit mortuo comprehenso sub clausula (omnesque alios) antequam nominetur per impetrantem. *p.*264.*n.*10.
Rescriptum impetrans super jure aliàs sibi competente huic non videtur renuntiare, quando abest incompatibilitas. *p.*276.*n.*50.
Rescripti præsentatio est de processu, uti illius potissimum fundamentum, faciendi solemniter manu publici Notarii, de qua judici non creditur. *p.*368.*n.*76.
Rescriptum impetrans in causa jam decisa repellitur à limine judicii. *p.*424.*n.*63.
Et à jure reprobatur super tertia appellatione. *p.* 425. *n.*64.
Rescriptum contra rem judicatam tanquam incivile, & injustum non debet admitti. *ib.n.*65.
Rescriptum super tertia appellatione nec tenet, nec à Principe poterit concedi de ordinaria potestate. *ib.n.*66.
Nisi per speciale privilegium tertiam appellationem concedat Princeps de plenitudine potestatis. *ib.n.*67.

Reſcriptum Principis contra rem judicatam, quatenus impedit ejus executionem admitti non debet. *ib. n.69.*
Idem contra tres ſententias conformes. *ib.*
Et injuſtum, durum, & incivile, & contra jus. *ib. n.71.*
Reſcriptum Principis durum, & aſperum, ſeu injuſtum, nec debet admitti, nec exequi, ſed retineri ne eo impetrans utatur. *ib.n.74.*
Reſcriptum contra rem judicatam quo requirit ne detineatur, ſcientia Principis certa, & quod utatur ſua plenitudine poteſtatis. *ib. n.79.*
Aliter nec etiam per indirectum valet. *pag. 426. n.80.*
Reſcriptum pluribus directum, & eorum cuilibet, ſi is qui cœpit cauſam decedat, aut legitimo impedimento detineatur, unus ex ſuperſtitibus aſſumit cauſam in eodem ſtatu. *p.138.n.7.*
Subſcriptionem propriæ manus Sanctiſſimi apponendam in ipſis reſcriptis ad partes miſſis expreſsè decrevit Concilium Trid. *pag. 405. num. 12.*
Inter ſupplicationem præſentatam Papæ, & reſcriptum deſuper confectum miſſum ad partes magna datur differentia. *ib.n.13.*
Reſcriptum mittendum ad partes ſubſcribendum eſſe, non caſualiter, ſed providè decrevit Concilium Trid. ut certus ſit Ordinarius de avocatione Papæ in prima inſtantia. *ib.n.14.*
A Concilio Trid. quod claris verbis decernit reſcriptum avocatorium ſubſcribendum non eſt facilè recedendum per declarationes, de quarum fide non conſtat, contrarium dicentes. *ib. n.18.*
Senatus verbis claris Concilii Trident. decernentis ſubſcriptionem apponendam in reſcriptis adhæret uti reſcripto avocatorio primæ inſtantiæ, in quo ſubſcriptio viſibiliter non legitur. *p.416.n.28.*
Motus proprius Gregorii XIII. clarè intellexit Concilium Trident. decernentem formam ſubſcriptionis in reſcriptis ad partes miſſis apponendam. *p.417.n.29.*
Monitoriales ad partes miſſas quibus inſeritur reſcriptum avocatorium ſubſcriptum manu Sanctiſſ. probant ſubſcriptionem ad effectum evitandi remiſſionem Ordinario. *ib.n.32.*
Reſcriptum impetratum in qualibet inſtantia pertinente ad Inquiſitionem Hiſpaniæ ſurreptitium declararunt Pontifices. *p.443.n.83.*
Niſi ad ejus executionem, & impetrationem accedat conſenſus Regis Catholici. *ib.*

Res, Res integra.

Super re donata per Regem Eccleſiæ cognoſcit Rex. *p.15 n.144.*
Res Eccleſiæ procedens à Rege efficitur de foro ipſius Regis. *ib.n.145.*
Res quæ ſemel prohibitionem evaſit, ſemper remanet libera. *p.130.n.104.*
Res eadem poteſt diverſo jure cenſeri diverſis reſpectibus aut temporibus conſideratis. *p.150. n.22.*
Res eadem verè & interpretativè dicitur, quando inter eaſdem perſonas eadem quæſtio renovatur, etſi de alia re penitùs diverſa. *p.153.n.11. & ſeqq.* ubi de exemplis.
Res omnis per quaſcumque cauſas naſcitur, & per eaſdem reſolvitur. *p.158.n.5.*
Ratione rei ſitæ non fortitur quis forum, ſi ibi non reperiatur. *p.216.n.13. & ſeqq.*
Limita in Dominis temporalibus abſentibus, & habentibus in territorio ſui ſtatus caput; quia dicuntur domiciliati. *ibid.*
Super rebus diverſis & ſeparatis ſimul in judicium deductis poteſt judex pro parte pronuntiare, & pro alia parte judicium differre. *p.282.n.25. & ſeqq.*
Idem inter diverſas perſonas ſimul conventas. *ibi.*
Quot ſunt res & capitula tot videntur ſententiæ, & variato uno, aliud remanet. *ib.n.26.*
Res quæ ſemel prohibitionem evaſit, ſemper libera remanet. *p.317. n.5.*
Rei ſemel alterata natura, ſemper remanet alterata. *ib. n.6.*
Res Eccleſiæ alicui conceſſa, & ab eadem Eccleſia recuperata primævam naturam libertatis ſimul recuperat. *p.359.n.43.*
Et etiam pro illa parte, quam Eccleſia recuperavit, in qua ceſſat impedimentum, & ſubintrat jus commune. *ib. n.44.*
Res, & perſonæ Eccleſiaſticæ in tuto eſſe non poſſunt niſi eas & Regia, & Sacerdotalis regat poteſtas. *ib.*
Re non integra comparens etiam aliàs legitimus contradictor, non impedit executionem jam factam. *p.123.n.44.*
Facultas à jure conceſſa revocandi, aut impugnandi actum expirat poſt actum jam conſummatum, & re non integra. *ib.n.45.*
Res redditur integra facta repoſitione executionis litterarum virtute decreti violentiæ Senatus, & conſideratur, ac ſi litteræ executæ non fuiſſent. *p.128.n.91. & ſeqq.*
Per executionem præcedentem nulliter factam, res non deſinit eſſe integra. *p.130.nu.113. cum ſeqq.*
Nec quoad omnes juris effectus deſinit eſſe integra. *ib.*
Res non deſinit eſſe integra per commiſſionem impetratam, & inde citationem Decretam, ante tamen ejus intimationem, & actualem executionem. *p.266.n.37.*
Re integra poteſt quis renuntiare actionibus & exceptionibus ſemel in judicium deductis. hoc eſt antequam ſit jus tertio quæſitum. *p.166.n. 82. & ſeqq.*
Re integra ante recurſum ad ſuperiorem poteſt Ordinarius poſt biennium ferre ſententiam. *p. 224. n.11.*
Re integra, id eſt, ante citationem, mortuo conveniendo, & comprehenſo ſub clauſula (omneſque alios) commiſſio expirat contra ejus ſucceſſores. *p.264.n.12. & ſeqq.*
Res non deſinit eſſe integra per ſolam præſentationem commiſſionis coram Delegato. *p.267. & n.38. cum ſeqq.*
Re integra cauſa ceſſante, ceſſat effectus nondum conſummatus, ſed dum adhuc eſt in fieri. *pag. 318.n.20. & ſeqq.*
Promiſſio contemplatione alterius facta, iſto re integra decedente, corruit, ſecus re non integra, & facta acceptatione per donatarium. *ibid. n. 22.*
Juriſdictione Delegata nondum præventa per ejus exercitium, res adhuc dicitur integra. *ib. n.23. & ſeqq.*
Res integra quando impetrans poſſit, vel non commiſſioni renuntiare impetrans, invito adverſario, *p.319.n.26. cum ſeqq.*
Re integra poteſt Delegatus iterum acceptare commiſſionem, quam ſemel repudiavit. *p.275.nu.40.*

Index Rerum,

Res non definit esse integra executione nulla, ideo impetrans potest suae commissioni renuntiare. p.275.n.40.

Etiam re non integra comparentis possessor ad impediendam immissionem litterarum Apostolic. debet, & in via ordinaria audiri si non fuerit citatus, reposita prius immissione jam facta. p.471. n.176. & seqq.

Reservatio. Vide *Provisus*, *Ordinarius*, *Possessio.*

Super beneficio reservato liberè expediuntur commissiones in prima instantia, cùm non percutiatur Trid. dispositio. p.244.n.1. *cum seqq.*

Reservationis impedimento accidentaliter sublato, Ordinarius etiam ignorans ipso jure recuperat suam liberam jurisdictionem, & potestatem. p.268.n.55. & seqq.

Litterae Apostolic. super executione gratiae super beneficio reservato quantum ad executionem, seu processum extrajudicialem non requirunt subscriptionem, quia in reservatis Concil. non percutiatur. p.460.n.53.

Reservatio si non est notoria, sed dubia & obscura, provisus per Ordinarium, & possessor impedit immissionem provisi Apostol. ex causa reservationis. p.467.n.120. *cum seqq.*

Reservatio, & Decretum irritans non producunt suos effectus, dum de reservatione non constat, nec probatur. p.471. n.177. & seqq. Vide *Decretum irritans* ad plurima alia.

Reservatio sive generalis, sive specialis non intrat donec appareat dispositionem principalem percutere casum illum. p.468.n.135. & seqq.

Reservatio non inficit possessionem provisi ab Ordinario, dum non docetur intrare; imò in ea manutenetur, & est legitimus contradictor. p.469.n.139.

Reservatio tunc impedit restitutionem spoliati, & ejus manutentionem, quando de ea clarè constat, non aliter. ib.n.140.

Reservatio clarè, & concludenter probari debet per provisum Apost. quando concurrit cum proviso per Ordinarium. ibid.n.142.

Reservationis probatio dubia si redditur, provisus ab Ordinario impedit immissionem, & cessat via executiva litterarum Apostolic. estque cum eo via ordinaria agendum. ibid. num.143. & seqq.

Reservatio ubi non est materialiter notoria, sed probabiliter de ea dubitatur, provisus ab Ordinario possidens impedit viam executivam litterarum, & via ordinaria vincendus. p.470.n.149. & seqq.

Ob relevationem concessa gratia, prius de qualitate reservationis constare debet, ut effectum consequatur. p.471.n.168.

Reservatio veniens ad annullandam collationem Ordinarii, & excludendum reum possessorem, debet plenè, & concludenter probari. p.472. n.188.

Nec est per plures praesumptiones, seu per plures probationes amovendus à sua possessione. ib. n.189.

Reservatio non intrat, quando contra eam aliquid coloratum opponitur. ib.n.192.

Reservatio si est notoria, quae nulla potest tergiversatione celari, inficit possessionem, & titulum, provisus ab Ordinario non impedit immissionem petitam à proviso Apostolic. ibid. num. 197. & seqq.

Reservatio si reddatur turbida immissio denegatur proviso Apostol. nisi eadem sit notoria. p. 473.n.198.

An à reservatione sint praeservata beneficia patrimonialia, sicut beneficia juris patronatus laicorum. p.145.n.97.

Reservationem omnem excludunt indulti Diocesis Calagurritanae clausulae. ibid.n.98.

Similitudinem inter beneficia patrimonialia, & patronatus laici, non tantam dari dicit Gonçalez, quae reservationem excludat. ibid. n.99.

Patrimonialium beneficiorum nulla admittitur in Hispania derogatio, nec reservatio, sicut in beneficiis patronatus laici. ib.n.101.

Nec permutationes, aut resignationes, vel pensiones. ib. n.102.

Resignans, *Resignare.* Vide *Terminus*, *Contradictor.*

Resistentia. Vide *Assistentia*, *Jus*, *Ordinarius.*

Res Judicata. Vide *Sententia*, *Executio.*

Super facto matrimonii quaestio incidens coram saeculari declarante, nunquam stitisse matrimonium contractum, obstat rei judicatae exceptio postea in quaestione legitimitatis coram Ecclesiastico mota. p.134.n.138.

Res judicata an obstet succumbenti in retentione una ex causa deducta in Senatu, postea iterum ei agenti ex alia nova tunc non deducta? p.153. n.2. *cum seqq.*

Res judicata non obstat agenti ex una causa, & prosequuta, quominus ex alia diversa ulterius agere queat. ib.n.10. & seqq.

Res judicata legitimè obtenta contra possessorem majoratus successori in eo, aut in dignitate nocet. ib. n.11.

Res judicata contra praedecessorem non nocet successori in majoratu venienti ex proprio jure, & ex causa diversa à jure majoratus. ib.n. 12. & seqq.

Res judicata ut obstet, tres requiruntur identitates, copulativè, causae, personarum, & rerum. p.154.n.18.

Res judicata non extendit vires suas ultra personas, res, & causas seu jura in ea comprehensa. ibid. n.19.

Res judicata ut obstet, sufficit, quòd identitas sit verè vel interpretativè. ib.n.20. & seqq.

Actio etsi sit diversa, si idem sit medium concludendi res judicata obstat. ib.n.22.

Res judicata obstat licèt ad rem diversam, si tamen ex eodem fonte, & origine petatur iterum. ib.n.23.

Retentionem litterarum petenti ex una causa, & succumbenti non obstat res judicata, quominus iterum ex alia separata, & diversa retentionem intentare possit, prout in facti contingentia obtinuit Author in Consilio Supremo. ib. nu. 24.

Res judicata non praejudicat quoad omnia deducta in judicio, si solum aliqua sint prosequuta. ib.n.28. & seqq.

Rei judicatae exceptio ubi in aliquo non operatur, nec ad id appellatio vires suas extendit. p. 238.n.13.

Rem judicatam quam faciant in prosequutis illae tres identitates. ib.n.16. & 17.

Jus novum & separatum à primo tunc cognoscetur, quando res judicata super isto non praejudicat illi noviter deducto. p.280.n.8.

Res & judicata acta inter collitigantes non nocent, nec possunt tertio comparenti ex suo jure indepen-

independenti & diverſo. *pag.*280.*num.*9.
Res judicata inter alios lata præjudicat tertio defenſuro, ratione connexitatis. *pag.*284. *nu.*56.
Res judicata fundata ſuper prohibito per Trident. & fundamento à lege reprobato, pariter reprobata intelligitur. *pag.* 305. *numer.* 37. *cum ſeqq.*
Declarationes Cardin. & Rotæ deciſiones dicentes Concilium Trid. in capit. cauſæ omnes, non excludere rem judicatam non procedunt reſpectu primæ inſtantiæ Ordinarii, ſed in §. ad hæc ejuſdem Decreti re longe diverſa, ut oſtenditur. *p.*327. *n.*58. *& 59.*
Trident. in dict. §. ad hæc non ſuſtulit juriſdictionem inferiorum quæſitam per rem judicatam ante Concil. promulgationem. *ib. n.*60.
Per rem judicatam executione mandata lis dicitur finita, non antea. *p.*313. *num.*10. *cum ſeqq.*
Per rem judicatam executioni non mandatam nec lis dicitur finita, nec poſſeſſor victus amittit poſſeſſionem omnino manutenibilem. *ib. n.* 11. *& ſeqq.*
Res judicata, & acta proceſſus à pari procedunt, & cui unum non nocuit, nec aliud. *p.*314. *n.* 18. *& ſeqq.*
Contra rem judicatam reſcriptum impetratum ſuper tertia appellatione non tenet, niſi ea plenitudine poteſtatis Principis. *p.*424. *à nu.*61. *cum ſeqq.* vide *reſcriptum* ubi plurima.
Ad rei judicatæ ſuſpenſionem non ſufficit expreſſum Principis reſcriptum quominus detineatur. *p.*425. *n.*78. *& ſeqq.*
De re judicata debet Papæ fieri expreſſa, & individua relatio, alias commiſſio non tenet, & eſt ſurrepitia. *p.*426. *n.*82. *& ſeqq.*
Rem judicatam non poteſt Princeps ſubvertere de ordinaria poteſtate per reſcriptum. *p.* 430. *n.* 12.

Reſolutum.

Reſoluto jure principali reſolvitur jus in conſequentiam ab illo dependens. *p.*158. *n.*4.
Reſoluto gravamine, quo fundatur appellatio; commiſſio, & inhibitio, reſolvuntur omnia eo nitentia. *p.*419. *n.*34.
Sublato fundamento, & origine, à quo cætera vim capiunt, & fundamentum, corruunt. *ib. n.*35.
Reſoluta cauſa principali, tacitè intelligitur reſoluta inhibitio Rotalis ſuper articulo incidenti emanata. *ib. n.*36.
Reſoluta adquiſitione rei revocabiliter ex cauſa de præterito, omnia redeunt ad priorem ſtatum, ita ut fructus hypotheca, & alia jura reſtituantur. *ib.n.*37.

Reſponſio.

Reſponſio ſimplex comprehendit omnia petita, quæ non ſunt cancellata. *p.*397. *n.*19. *& ſeqq. & p.*396. *n.*17. *cum ſeqq.*

Reſpublica. Vide *Utilitas*, *Neceſſitas.*

Reſpublica infelix judicatur violentiis oppreſſa protectore carens. *p.*5. *n.*3. *& ſeqq.*
Ad Reipublicæ defenſionem cuncta Deus ordinavit. *p.*6. *n.*19.
Reipublicæ ſalus & ſubditorum tranquillitas præcipua Regis eſt. *p.*10. *n.*85.
Reſpublica ubi vel idololatria, vel oppreſſionibus violentis vexatur, cuilibet licet eam defendere, lege naturali ordinante. *p.*19. *nu.*187. *& ſeqq.*
Reipublicæ Chriſtianæ utile fore, Principem obtinere privilegium, ut omnes litteræ juſtitiæ & gratiæ præſententur in Senatu ante earum executionem, & qui dixerint. *p.*32. *n.*32.
Regi de jure permittitur tollere violentiam illatam ex litteris Apoſtol. in damnum Reipublicæ impetratis per executionis ſuſpenſionem. *p.* 39. *n.*87.
Reipublicæ ſpirituali, aut temporali damnoſa reſcripta non concederet Papa, ſi id ſciret à principio. *p.*56. *n.*3. *& ſeqq.*
Reipublicæ ſalus nulli magis convenit, quàm Principi. *p.*79. *n.*12. *& ſeqq.*
Ex Reipublicæ bono regimine ſimultaneum oritur utile Regi, & Regno. *ib. à n.*13. *& ſeqq.*
Reipublicæ ſalutem turbant violentiæ, & ſcandala. *p.*81. *n.*24. *& ſeqq.*
Ad Reipublicæ conſervationem debet Rex obviare iis, quæ ſuis Regaliis, & ſuorum privilegiis, & conſuetudinibus obſunt. *ibid. n.*26. *& ſeqq.*
Reipublicæ Eccleſiaſticæ ſpiritualis aut temporalis turbationi, uti unico fundamento nititur Regis facultas in Bullarum retentione. *pag.* 100. *n.*11. *& ſeqq.*
Rempublicam tueri, & ejus ſalutem (quæ in tranquillitate conſiſtit,) curare, Regis eſt intereſſe præcipuum. *p.*158. *n.*9. *& ſeqq.*
Reipublicæ caput eſt Princeps, à quo dependet omnis poteſtas. *ib. n.*10.
Et Reipublicæ gerit imaginem cujus loco fuit ſubrogatus. *ib. n.*11.
Reipublicæ intereſt ſumptibus, & vexationibus partium conſulere. *p.*197. *n.*14. *& ſeqq.*
Reipublicæ intolerabile infertur damnum, cauſam inſeparabilem coram diverſis judicibus tractari. *p.*289. *n.*19.
Reipublicæ ſymbolum homo eſt, & mundus homo grandis appellatur. *p.*78. *n.*4.
Inter Rempublicam & hominem magna, & propria ſimilitudo reperitur quoad ſingula utriuſque membra, quæ ſpecialiter proportionabiliter adæquantur. *ib.*

Reſtitutio.

Reſtitutio in integrum, denegata ex una cauſa, iterum poteſt peti ex alia diverſa tunc exiſtente. *p.*154. *n.*17.
Reſtitutio in integrum, competens minori, competit etiam majori ſuo conſorti in individuis. *p.* 256. *n.*63.
A reſtitutione Regni, etſi injuſtè occupatur excuſatur Rex, ſi inde damna maxima oriantur ſuo ſtatui. *p.*87. *n.*11.

Reſtringens.

Reſtringens ſe ad poteſtatem invalidam non ſuſtinet ex valida tunc ſibi competente. *p.* 155. *n.* 25.
Judex qui ordinaria, & delegata poteſtate potuit procedere reſtringens ſe ad delegatam invalidam, nihil agit, nec ex ordinaria actus ſuſtinetur. *p.*368. *n.*81.

Retentio. Vide *Litteræ*, *Senatus*, *Princeps*, *Decreta*, *Rex*, *Cauſa.*

Retentionis litterarum Apoſtol. tractatus incognitas, & invincibiles difficultates continet. *p.* 22. *n.*1. *& 2.*
In retentionis litterarum recurſu cur probatio per teſtes admittatur. *p.*16. *n.*160.
Retentionis litterarum uſus ab omnibus ferè doctis, & piis viris tàm Juriſtis, quàm Theologis fuit approbatus. *p.*18. *n.*184. *& ſeqq.*

Index Rerum,

Retentionem litterarum Apoſt. legitimè factam Doctores tàm Juriſtæ, quàm Theologi approbantes recenſentur. *p.29.n.5. & ſeqq.*

In Retentione Bullarum Rex non intendit judicium Eccleſiaſticum uſurpare; ſed vult ad ædificationem Reipublicæ ſtatum Eccleſiaſticum promoveri. *ib. n. 7.*

Retentio Bullarum, exiſtente juſta cauſa, provenit ab origine & principio juris naturalis dictantis defenſionem vi oppreſſorum. *p.30.n.20. & 21.*

Retentio litterarum denegatur deficiente juſta cauſa. *ib.n.22.*

Retentionis cauſæ legitimæ variæ ſunt arbitrio docti, & pii viri relictæ. *p.31.n.23.*

Retinentur litteræ, quæ jus tertio quæſitum tollunt. *ib. n.24.*

Retentionis litterarum recurſu omnes Principes Chriſtiani utuntur. *ib.n.25. & ſeqq.*

Retentio in caſibus permiſſis exiſtente juſta cauſa fieri debet (ut aſſolet) cum maxima reverentia Sedis Apoſtol. ad effectum ſuppleudi. *ib. n.28.*

Retentio litterarum Apoſtol. & examen in Regno Neapolitano practicatur. *ib.n.30. & 34.*

Retentio Bullarum ex principio juris naturalis provenit, & ex neceſſitate officii Regalis, quo aſtringitur Rex ad defenſionem impertiendam. *p.32.n.31.*

Retentio licitè fit à Rege abſque incurſu cenſurarum, ubi ita convenit paci, & conſervationi boni regiminis. *ib.n.33.*

Dummodo id fiat ſine fraude, & dolo, non ex animo tantum impediendi litterarum executionem. *ib. n.34. & ſeqq.*

Retentionis litterarum praxis in Hiſpania jam diù inolevit, ut ſi adverſentur ſacris Conciliis Generalibus informatus Pontifex de veritate quid Eccleſiæ ſaluti, fidelium militari, & Reipublicæ quieti convenit, diſponat. *ibid. nu.37. & 38.*

Antonin. Diana inſurgens in retentionem litterarum Apoſtol. reprehenditur. *p.33.n.40.*

Retentionis Bullarum uſus, jure immemoriali conſuetudine, & validis fundamentis vallatur, remiſſivè. *p.35.n.54.*

Retentioni Bullarum non obſtat Bulla in Cœna Domini; imò favet. *ib.n.55. & ſeqq.*

Retentionem in cap. 14. Bullæ Cœnæ expreſsè permiſſam eſſe (ſupplicatione præmiſſa) plurimi referuntur DD. id firmantes. *p.36.num.61. & ſeqq.*

Ad Retentionem non examinat Senatus negotium principale, nec determinat, ſed violentiam principaliter ibi deductam. *p.37.n.81.*

Retentio litterarum præcedens legitimè facta non redditur illicita ob non proſequutionem ſupplicationis poſteà ſubſequutam. *p.40.n.95.*

In Retentione litterarum Apoſtol. nihil fit, quod detrahat Pontificis authoritati ejuſvè puriſſimas aures offendat. *p.56.n.1. & ſeqq.*

In Retentione litterarum Senatus nihil agit de Pontificis poteſtate, nec de viribus litterarum; ſed de ejus intentione dubitatur, quod licitum eſt. *p.59.n.29. & ſeqq.*

In Retentionis recurſu ſolum indagatur Papæ intentio, quæ deficit exiſtente juſta cauſa ad ſuſpendendam executionem litterarum. *p.61.n.44.*

Retentio Bullarum ob ſcandalum vitandum juſtificatur. *p.73.n.9. & ſeqq.*

Retentio litterarum etiam mero jure validarum locum habet ubi timetur damnum aliquod notabile, & ſcandalum. *p.77.n.56.*

Retentionem licitam eſſe litterarum ob timorem ſcandali, plures firmant DD. citati. *ib.n.58.*

Retentionem Bullarum in Senatu ob damnum Reipublicæ faciendum juxta rit. Regias Recopil. *p. 82. n.40. & 41. & ſeqq.*

Damnum Reipublicæ Eccleſiaſticæ, ſpiritualis aut temporalis legitimam eſſe cauſam ad retentionem Bullarum Apoſt. in Senatu, omnes DD. affirmant relati, *ibid. à n.45. uſque ad n.55.*

Retentionem Bullarum ex abuſu & novitate genitrice ſcandali, & perturbationis ſtatus licitè fieri, juſtámque cauſam multi probant. *p.89.n. 34. & ſeqq.*

Retinentur litteræ in Senatu ob grave damnum juris tertii, ad effectum ſupplicandi Sanctiſſimum. *p.95.n.44. & multis ſeqq.*

Retentio litterarum in Senatu ob præjudicium tertii tunc habet locum dumtaxat quando executione inducitur violentia, aut aliud damnum publicum. *p.97.n.62. & ſeqq.*

Retinetur in Senatu reſcriptum contra jus tertii iſto non citato, ne violentia fiat per ejus executionem. *p.98.n.68.*

Pater Enriquez declaratur in confeſſione duorum remediorum appellationis nempè ab executore, & Bullarum retentionis remedio. *ibid. nu.69. & ſeqq.*

Retentio ad decernenda in Senatu ob ſurreptionem ſimplicem litterarum. *pag.99. num.1. cum ſeqq.*

Retentio Bullarum unico tantùm nititur fundamento, turbatione nempè Reipublicæ Eccleſiaſticæ ſpiritualis, aut temporalis. *p.100.n.11. & ſeqq.*

Retinentur litteræ in Senatu, etſi ſurreptitiæ non ſint, ſed adſit alia juſta cauſa. *p.101. num.19. & 20.*

Retentione an Senatus queat uti ultra ſex caſus lege Regia deſignatos, ad partes diſputatur. *pag.107. à n.1. & ſeqq.*

Retentionis recurſum impedire vergit in damnum authoritatis, & præeminentiæ Regis. *p. 108. n. 3.*

Retentionis Regalia poſſe uti Principem in omnibus caſibus indiſtinctè in quibus vertitur turbatio Reipublicæ, & damnum notabile ſtatus Eccleſiaſtici, mediis validiſſimis, ut verius oſtenditur. *ib.n.13. & ſeqq.*

In Retentione Bullarum cauſæ ſimiles expreſsè admittuntur. *pag.111. à num. 31. cum ſeqq. & à n. 26.*

Retentio fit in Senatu reſcripti obtenti in præjudicium S. Inquiſitionis. *ibid.n.32.*

Retentionis remedio utitur qui extra Regnum adſtringitur litem tractare in prima inſtantia. *ib. n.34.*

Retentio litterarum ex juſta cauſa toleratur, dummodo cauſa ſit evidens. *ib.n.44. & ſeqq.*

Retentionem litterarum ad omnes caſus ſimiles & ſub ratione generica comprehenſos etiam non expreſſos in lege Regia extendi omnes ferè DD. tenent. *p.112.n.47.*

Quod etiam ſemper inconfusè fuit in Senatu obſervatum. *ib.n.48.*

Retentionis remedium an intentari poſſit poſt peractam executionem, grandis apud omnes habita difficultas. *p.118.n.1. & ſeqq.*

Retentionis remedium, & Decretum tendit in futurum ad impediendam executionem litterarum in perniciem Reipublicæ. *ib.n.2.*

Retentio Bullarum inventa fuit dumtaxat ad impediendam executionem earum in detrimentum Reipublicæ etiam ſpiritualis. *p.119.n.15. & ſeqq.*

Retentio ſi negaretur poſt peractam executionem litterarum in damnum Reipublicæ magnæ fraudes oriretur. *p.121.n.25. & ſ-qq.*

Retentionis Recurſu uti directè nequit regulariter poſt peractam executionem, & poſſeſſionis apprehenſionem vigore litterarum. *ib. nu. 32. & ſeqq.*

Retentionis Regalia certis finibus concluditur, & inventa ad finem impediendi executionem facienda ultra progredi non poteſt. *ibid. nu. 34. & ſeqq.*

Retentionis remedium eſt limitatum ad confines impediendi executionem, & ad hunc finem inventum dumtaxat, ultra quos ceſſat poteſtas. *p.127.n.77. & ſeqq.*

Retentionis litterarum remedium, & querela violentiæ ob non delatam appellationem ab executore earum emiſſam variis modis concurrere ſimul aſſolent, in Senatu. *p.148. numer.1. & ſeqq.*

Retentionis violentiæ ob non delatam appellationem querelæ an in finibus, & effectibus ſint contrariæ? *ib. n.5.*

Retentionis remedio, & querela violentiæ ob non delatam appellationem poteſt una pars conditionaliter ſimul uti ante peractam executionem litterarum. *ib.n.9. & ſeqq. & n.13.*

Retentionis remedium aliùs requirit examen querela violentiæ, cum hæc ex actorum inſpectione terminetur. *p.149.n.14.*

Retentionis remedio, & querela violentiæ ſimul intentatis ab utraque parte, quale ſuſpendendum. *ib.n.18. & ſeqq.*

Retentionem litterarum petenti ex una cauſa, & ſuccumbenti non obeſt res judicata, quominus iterum ex alia ſeparata & diverſa retentionem intentet, prout in facti contingentia obtinuit Author in Conſilio Supremo. *p.155.n.24. & ſeqq.*

Retentionis recurſu pendente concordia inita inter collitigantes abſque Fiſcalis interventu, an ipſum faciat ceſſare recurſum quoad omnes. *p. 158. à n.1. & ſeqq.*

Retentionis omnes caſus unica tantùm ratione & fundamento niituntur, præjudicio ſcilicet publicæ utilitatis. *ib.n.13. & ſeqq.*

Retentionis litterarum remedio, cum fuerit principaliter in favorem publicum inductum, & ſecundario in favorem vaſſallorum renuntiari nequit. *p.159.n.20. & ſeqq.*

Retentionis recurſus non ceſſat regulariter ex concordia inita inter collitigantes deficiente conſenſu Fiſcalis Regis, cui protectio principaliter intereſt. *p.162.n.53.*

Retentio litterarum provenit à jure naturali cuilibet permittente licitam defenſionem. *ib.n.56.*

Retentioni Bullarum ubi abſolutè, & immediatè urget utilitas publica abſque particularis participatione, renuntiari nequit ſine Fiſcalis interventu, qui tunc recurſu proſequi valet. *ib.n.57.*

Retentio, in caſibus quæ locum habet cauſativè ſub aliquo ſuppoſito (nempe ex defectu conſenſus ejus, cui principale negotium tangit) ceſſat quandocumque accedat conſenſus ejus. *p. 162. n.58.*

Ut in derogatione juris patronatus. *ib. nu.59. & ſeqq.*

Et in aliis exemplis. *ib.n.ſeqq.*

Retentio Bullarum ceſſat, ut ceſſante cauſa, quâ fundatur, ibidem. Menchaca declaratur. *p.163. n.65. & ſeqq.*

In retentione Bullarum principaliter urget utilitas, & intereſſe Regis, cujus eſt Regalia. *ib. n. 67.*

In retentionis cognitione duo tempora conſiderantur, ante decretum Senatus, & poſt illud executum, in primo principale eſt Regis intereſſe tollere violentiam, in ſecundo partis adſtrictæ ad ſupplicationis proſequutionem coram Papa. *ib.n.68. & ſeqq.*

Retentionis litterarum caſus omnes dupliciter per viam violentiæ ad Tribunalia deferuntur, aut directè petendo retentionem earum, aut decretum violentiæ, ut executor deferat appellationis à gravamine illato, emiſſæ. *p.171.n.54. & ſeqq.*

Retentionis litterarum remedium ſui naturâ eſt præſervativum futuri damni, & periculi minati. *p.176.n.2. & ſeqq.*

Retentionis remedium fuit inventum ad defenſionem, quæ magis conſiſtit in injuriis inferendis, quàm in illatis jam. *p.177.n.9. & ſeqq.*

In retentionis cognitione nihil concurrit ſpirituale exactæ indagationis impeditivum, nec reſpectu principii, nec reſpectu finis. *pag. 178. n.23.*

Retentionis Bullarum finis eſt violentiæ obviare, quia publica turbatur quies. *ib. nu.24. & ſeqq.*

Retentionis cognitio non adhibetur alio fine, quàm tollendi violentiam, non ad diſcernendum ſuper jure ex litteris orto. *ibid. n.27. & 29. & ſeqq.*

Agitur tantùm de quodam damno Reipublicæ extero non contento intrinſecè in litteris, nec cadente in intentione concedentis orto ab importunitate impetrantis. *ib.n.28.*

Retentionis examen (cum nihil ſpiritualitatis habeat, ſed meri facti temporalis incidentis in cauſa principali violentiæ pertinentis defenſioni, & cognitioni Principis) exactè poteſt in Senatu tractari. *p.180.n.50. & à n.42.*

De praxi Senatus circa executorem exequentem litteras, quarum petitur retentio, cum quibus aufugit, quemadmodum conſulat oppreſſo per ſequeſtrationem, & compulſionem, ut imperrans illas afferat, & abſolutionem à cenſuris intra terminum. *p.183.n.88.*

Retinendæ an ſint in Senatu monitoriales, & aliæ litteræ expeditæ ſuper jure novo contento in priori inſtantia, ſed noviter deducto in Rota? *p.237.n.1. cum ſeqq.*

Litteræ expeditæ per Judicem appellationis ſuæ per articulo ſeparato à cauſa principali (quæ ad ipſum dumtaxat fuit devoluta) retinentur in Senatu, facta articuli remiſſione Ordinario. *p.238.n.17.*

Retinet Senatus litteras expeditas ſuper novo articulo ſeparato noviter deducto coram Judice appellationis cum ejus cognitio Ordinario inferiori pertineat. *p.240.n.29. & ſeqq.*

Retinendæ ſunt in Senatu monitoriales expeditæ in Rota ſuper reconventione noviter illic facta,

ad quam tantùm conventionis causa fuit devoluta per appellationem. *p.*241.*n.*1.*& seqq. & n.* 8. *& seqq.*

Retinetur in Senatu commissio non subscripta contra exemptum impetrata in tangentibus administrationem non exemptam remissa causa Ordinario. *p.*293.*n.*12.

Retinetur in Senatu commissio in prima instantia super jurisdictione prætensa per Prælatos inferiores Episcopo, cui causæ cognitio remittitur. *p.*298.*n.*9. *& seqq.*

Retinentur in Senatu executoriales obtentæ ablata indebitè prima instantia Ordinarii absque ejus simultaneo consensu illi remissa causa denuo cognoscenda. *p.*326.*n.*43. *& seqq.*

Retinendæ litteræ in Senatu quamvis pars coram Delegato comparuit in prima instantia, suas exceptiones allegando, & monitorio respondendo. *p.*328.*n.*77. *& 78.*

Retinenda an sit commissio ob recusationem Ordinarii impetrata, postmodum re integra recedentis, vel decedentis, ita ut causa remittatur in Senatu ejusdem Ordinarii successori. *p.*317. *n.*1. *cum seqq.*

Retinetur in Senatu commissio impetrata ob recusationem Ordinarii ex hujus mutatione, re integra (nempe ante jurisdictionem in Delegato radicatam) remissa causæ cognitione successori Ordinarii recusati. *ib.n.*12. *cum seqq.*

Retinentur in Senatu executoriales obtentæ in Rota pendente apud eum examine, an monitoriales inde emanatæ percutiant primam instantiam Ordinarii. *p.*318.*n.*17. *cum seqq.*

Retentio Bullarum reverenter, & debito modo facta permittitur Regi ex Bulla Cœnæ. *ib. nu.*20.

Retinentur in Senatu executoriales obtentæ in Rota contra recurrentem, pendente recursu super monitorialibus percutientibus primam instantiam, ut causa noviter coram Ordinario cognoscatur. *p.*328.*n.*63. *& seqq.*

Retinetur in Senatu commissio non subscripta impetrata in causis exemptorum in quibus à jure datur cognitio Ordinario, eidem causa remissa in prima instantia. *p.*359.*n.*49. *& 50.*

In casibus à lege vel Principe Ordinario commissis, in quibus non alteratur ordinaria potestas, commissio non subscripta alteri impetrata retinetur in Senatu, causa remissa Ordinario. *p.* 358. *n.*30.

Secus in casibus qui denuo Ordinario committuntur cum clausula demonstrante avocationem qui de jure communi sibi non competebant. *ibid. n.*31.

Retinet Senatus commissiones meræ justitiæ non subscriptas manu Sanctissimi, causæ cognitione simpliciter Ordinario remissa. *p.*362.*n.*4.

Secus quæ sunt in executionem gratiæ expeditæ, quas omnes indistinctè tradit parti, ut coram Ordinario eis utatur. *ib. à n.* 3. *& seqq.*

Retinentur in Senatu indistinctè litteræ monitoriales non subscriptæ, quibus gratia inducta venit, remissa simpliciter causa Ordinario. *p.*367. *n.*66. *cum seqq.*

Retinet Senatus litteras declaratorias, aliasvè quasjibet ab Auditore Cameræ expeditas contra obligatum Romæ, aut extra eam degentem in partibus, & causa remittitur Ordinario. *p.*378. *n.*53. *& seqq.*

Ub ad idem observatio Gabrielis Pereiræ refertur. *ib. n.*54.

Retinet Senatus litteras declaratorias expeditas ab Auditore Cameræ contra laicum Romæ obligatum in forma Cameræ, & submissum ejus jurisdictioni, causam remittens Judici competenti, & declarans vim facere. *p.*378.*num.*59. *& seqq.*

Retinentur in Senatu litteræ meræ justitiæ percutientes primam Ordinarii instantiam. *p.* 382. *n.*23. *& seqq.*

Retinet Senatus inhibitiones Rotales expeditas contra formam inviolabilem Concilii Tridentini illis reproductis in Rota procedatur contra recurrentem per judicium contradictarum. *n.* 10. *& seqq.*

Retinetur in Senatu inhibitio Rotalis, qua cogitur pauper in causa matrimoniali extra suam Provinciam litigare juxta Tridentin. decretum. *pag.* 420. *num.*17. *& seqq. & pag.*422. *num.*29. *& seqq.*

Retentionis potior causa legitima judicatur detractio, diminutio, authoritas, majoriæ, & Regaliæ Regis. *p.*423.*n.*41. *& seqq.*

Retentione omissa in prædicto casu decreta Senatus manerent illusoria, & oppressus sub fide publica deceptus. *ib.n.*44.

Retentio datur inhibitionis Rotalis expedita super appellatione à re judicata, aut tribus conformibus. *p.*424.*n.*62.

Retentionem in Senatu non evitat inhibitio Rotalis, contra rem judicatam emanata. *p.*425.*n.* 75. *& seqq.*

Retentio litterarum principaliter nititur præjudicio publico vitando. *ib.n.*76.

Retentionem litterarum ob difficilem aditum ad Sedem Apost. & longam distantiam omnes ferè Doctores justificant. *p.*21.*n.*2.

Retentionis litterarum Apost. Regalia omnes totius Orbis Christiani Principes utuntur. *p.* 22. *n.*3.

Retentionem litterarum, adeò justam reddit longinquitas Regnorum, & difficilis aditus, ut etiam Doctores qui eam impugnant legitimam rationem esse expressè fateantur. *ib.n.*12.

Ex notissima difficultate aditus ad Sedem Apost. ob tam longam & remotam distantiam, & iter non tutum, sed plenum maris, & terræ periculis justitia legitimi recursus ad Regem pro interim retinendis litteris Apostolic. probabiliter, & securè deducitur. *p.*26.*n.*53.

In retentione Bullarum, de qua in Hispania versatur urgens necessitas, minans, aut imminens periculum in mora, difficilis aditus ad Papam ob extremitatem locorum. *p.*27.*n.*65.

Retentionem litterarum in Hispania justificat tolerantia Pontificum, eò quod in evidens utilitatis regimen vergit. *p.*50.*n.* 177. *& seqq.*

Animus approbativus recursus pro retinendis litteris colligitur ex Bulla Cœnæ, qua expressè permittitur. *p.*52.*n.*200.

Recursum pro retentione litterarum numquam impugnavit Rota. *ib.n.*202. *&* 203.

Ut inde Regium decretum retentionis suum consequatur effectum impeditum per executionem litterarum jam peractam. *p.*141.*n.*34.

Remissio litterarum Ordinario facienda cum Regio decreto ordinante eas retinendas in Senatu, quomodo compatiatur. *p.*143.*n.*65. *& seqq.*

Remissio litterarum Ordinario ad finem reponendi dumtaxat, brevi duratura non impedit, nec tollit effectum decreti retentionis, sed paulisper suspendit. *ib.n.*66.

Litteræ remiſſæ Ordinario ad effectum reponendi ſtante retentionis decreto ſemper huic ſunt affectæ, quocumque vadant. ib. n. 72.
Inter decreta retinendi litteras, & remiſſiones ad Ordinarium ad finem reponendi, nulla repugnantia reperitur, niſi in ſonitu verborum, cum in fine, & effectu conveniant. pag. 144. num. 76.
Retentio litterarum fit, ne procedatur ad earum executionem, at remiſſio earum ad Ordinarium, ad jam factam deſtruendam, & reponendam. ibid. n. 77.
Ordinarius, cui litteræ retentæ in Senatu remittuntur ad finem reponendi mortuo executore; reponere tenetur, tam ad petitionem partis, quàm ad ſolius decreti violentiæ intimationem. ib. n. 85. & ſeqq.
Litteræ in derogationem juris filiorum patrimonialium retinentur in Hiſpania, ſicuti in derogationem patronatus laici. p. 146. n. 104.
Pro retentione litterarum ad Senatum recurritur per viam violentiæ. p. 433. n. 2.
Pro retentione litterarum recurſus tangentium S. Inquiſitionem comprehenditur in decreto Regio prohibitivo. ib. n. 3.
Retentionis Regalia ſemper Rex utitur pro tuendis indultis Sanct. Inquiſitionis, ut ex pluribus exemplaribus hîc inſertis oſtenditur. p. 437. n. 39. & ſeqq.
Ex Regiis pragmaticis colligitur, quondam retentionem litterarum tangentium S. Inquiſitionem pertinere ad Senatum Regium. p. 438. num. 42.
Poſtea tamen dimanavit decretum prohibitivum. ib. n. 43.
Decretum autem prohibitivum, & abdicativum harum cauſarum poſtmodum emanavit, anno 1553. p. 439. n. 45.
Conſenſus Regis ubi requiritur litteræ ſine illo impetratæ in Senatu retinentur. p. 448. n. 117.
Surreptio litterarum influens in damnum publicum Regis, aut Regni, aut Reipublicæ, & Eccleſiaſtici regiminis legitima cauſa eſt ad retentionem earum. ib. n. 123.

Reverentia, Vide *Senatus*, *Rex.*

Reverentia Regis Catholici erga Sedem Apoſt. præ cæteris floret, inferturque ex ſummo affectu, quo in ſuis Regnis fecit obſervare Concilium Trid. p. 190. n. 42. & ſeqq.

Reverſus.

Brevi reverſus receſſiſſe non videtur. p. 143. n. 67.
Nec abeſſe dicitur ſtatim reverſurus. ibidem num. 68.

Revocabile, *Irrevocabile.*

Revocabile ad nutum connexum cum irrevocabili, efficitur irrevocabile. p. 442. n. 66.
Ubi de mandato procuratoris dato in contractu irrevocabili. ibid.
Juriſdictio irrevocabilis ſui natura ſi cohæret juri irrevocabili, efficitur irrevocabilis. ibidem num. 69.

Rex, *Regnans*, Vide *Princeps. Senatus*, *Retentio. Cognoſcere*, *Damnum.*

Reges Deus creavit, ut protegant vi oppreſſos à violentiis. p. 6. n. 20.
Saul conſtitutus fuit Rex à Deo ad protectionem populi. ib. n. 21.
Reges in temporalibus dicuntur Vicarii Dei ejus vicem, & locum tenentes. ibidem numer. 23.
Reges in temporalibus Dei imaginem habent; & ideò veraces eſſe debent. ib. n. 24.
Rex eſt Vicarius Dei non ad oſtentationem, ſed ad protectionem ſubditorum. ib. n. 25.
Et ſicut à Deo habent delegatam poteſtatem Deum debent imitari. ib. n. 26.
Regia poteſtas non ſolum ad mundi regimen, verùm præcipuè ad Eccleſiæ præſidium fuit collata. p. 7. n. 31.
Rex ad reſtaurationem, & reædificationem templorum poteſt redditus Eccleſiæ ſequeſtrare, exemplo Regis Joas. ibid. n. 32.
Ad Reges Chriſtianos pertinet, ut temporibus ſuis, pacatam habeant ſuam Matrem Eccleſiam. ib. n. 33. & 34.
Reges ſerviunt Deo, ſi in Regno ſuo bona jubeant, & mala prohibeant, quæ ad Religionem Divinam pertinent. ib. n. 33. & 36.
Reges quomodo ſervient Deo, ſi ea quæ contra ipſum fiunt, Religioſa ſeveritate non plectantur. ib. n. 38.
Regi datur tributum pro præbenda protectione. ib. n. 41.
Regis manus murus eſt Eccleſiæ. p. 9. n. 61.
Rex vocatur protector Eccleſiæ. ib. n. 64.
Rex multum poteſt circa reformationem ſtatus Eccleſiaſtici. ib. n. 66.
Regni cor, ut eſt Rex, vigilat dormiente Regno. ib. n. 73.
Reges exemplo apum, & gruum dantur ad regimen & protectionem oppreſſorum. pag. 10. num. 74.
Regnum non tàm ad Regis, quàm ad vaſſallorum utilitatem eſt introductum. ibid. n. 76.
Rex non eſt conſtitutus Dominus rerum particularium, ſed earum creatus protector. ibid. num. 77.
Reges electi ſunt, ut terrore ſuos populos à malis coërceant, & vaſſallos in fide, & æquitate defendant. ib. n. 79.
Et ut vim hoſtium propulſent. ibid.
Regnantis eſt laus, ſi ab omnibus pax ametur, & tota Reſpublica morum honeſtate veſtiatur. p. 12. n. 82.
Regi præcipua eſt Reipublicæ ſalus & vaſſallorum tranquillitas. ib. n. 85.
Regibus nihil magis ſtudioſum, quàm Sacerdotum honeſtas. ib. n. 86.
Regnantis eſt gloria ſubditorum otioſa tranquillitas. p. 11. n. 90.
Regis honor in pace ſubditorum conſiſtit. ibid. num. 91.
Reges creandi finis, & objectum eſt tuitio Regni, & vaſſallorum. ib. n. 93.
Regibus Hiſpaniarum pietate præexcellentioribus magis convenit vi oppreſſorum protectio. p. 12. n. 101.
Regis Majeſtati nihil convenientius, quàm Eccleſiæ inſtituta, ritus, & Sacerdotalia jura tueri. ib. n. 114.
Regi jus competens ex privilegio aut conſuetudine in Eccleſiis eſt Regalia ipſius. pag. 13. num. 116.
Regis majoria eſt, cuſtodire, & tueri bona Eccleſiæ Cathedralis mortuo Prælato, tradenda noviter electo, refertur conſuetudo Hiſpaniæ. ib. n. 117.
Quæ majoria Regalia Regis dicitur. ibidem numero 118.
Regi plura ſpecialia reſervantur in præmium

ſummi laboris, ad publicæ utilitatis commoda. p. 14. n. 128.

Rex ſuper protectione uti Regalia cognoſcit inter Eccleſiaſticos. ibid. num. 132. cum ſequentibus.

Regis forum ſequitur Eccleſiaſticus ratione Regalium, quæ ab eo tenet. p. 15. n. 136. & ſeqq. ubi de variis exemplis & doctrinis.

Rex ad præſtandam defenſionem quamvis egeat cognitione, non tamen jurisdictione. pag. 16. num. 152.

Rex ſumma cum reverentia retinet litteras Apoſtol. ubi urget neceſſitas publica damnum irreparabile populo, vel ſcandalum aliquod, donec Pontifex informatus quid cenſeret reſcribat. ib. n. 161. & ſeqq.

Rex Chriſtianus omnino repellere tenetur violentiam, & injuriam factam Prædicatoribus miſſis in terras infidelium ad prædicandum verbum Dei. p. 17. n. 164.

Ubi etiam quod teneatur defendere vaſſallos tyranni Principis, & infidelis impedientis eos recipere Evangelium, & audire verbum Dei. ib. n. 165. & 166.

Et hæc debellatio & defenſio non tendit ad compellendum, ut recipiatur fides, ſed ad protectionem innocentium tam concionatorum, quàm volentium illam recipere. ib. n. 167.

Rex infidelis impediens ſuos vaſſallos audire verbum Dei vim illis & injuriam facit, per Chriſtianos Principes propulſandam. ib. n. 169. & 170. & ſeqq.

Reges ad virtutem fortitudinis tenentur obviando violentiis. p. 19. n. 192.

Rex in retentione Bullarum non intendit Judicium Eccleſiaſticum uſurpare, ſed ad ædificationem Reipublicæ ſtatum Eccleſiaſticum promovere. p. 29. n. 7.

Rex Catholicus in Regno Siciliæ habet Monarchiam in temporalibus & ſpiritualibus. p. 34. n. 46. & ſeqq.

Regi de jure permittitur tollere violentiam inferendam ex litteris Apoſtol. impetratis per executionis ſuſpenſionem. p. 39. n. 87.

Non Regi ſed parti cujus intereſt, incumbit in privatis negotiis proſequi coram Sanctiſſimo ſupplicationem. ib. n. 88.

Rex Catholicus omni reverentia, & conatu pro ipſius ſumma Religione decreta Pontificia colit & exequi conatur. p. 56. n. 2.

Rex ſuum præſtat auxilium, ut exequantur litteræ Apoſtol. mediocriter tolerabiles, & ſub graviſſimis pœnis ſuos idem exhortatur. ibid. num. 5.

Rex etiam inter Religioſos componit, & cognoſcit extrajudicialiter, & œconomica poteſtate, ubi timetur ſcandalum. pag. 76. num. 47. & 48.

Rex eſt cor, & anima Reipublicæ. p. 78. n. 2.

Rex eſt caput & anima Reipublicæ, & ipſa ejus corpus. ib. n. 3. & ſeqq.

Regem cuſtodiri à malis, niſi prodeſt, ſi & Regnum non cuſtodiatur. ib. n. 4.

Regem divitiis & auro abundare nihil prodeſt ſi populus ſit tributis laceſſitus. pag. 80. numer. 19.

Quod exemplo ſtatuæ Nabuchodonoſoris contritæ comprobatur. ibid.

Ne pax publica turbetur, & commune bonum detrimentum patiatur, valet Rex inter Eccleſiaſticos authoritatem œconomicam interponere. p. 81. n. 28. & ſeqq.

Regi nihil noxius, quàm ſemel amittere majoriam ſuam. ib.

Rex ex cauſa publicæ utilitatis ſuperveniente poteſt revocare, aut modificare donationem, privilegium, aut contractum à ſe factum, quando graviter Coronam lædunt. pag. 95. nu. 35. & ſeqq.

Nec Regi nec Papæ in illicitis obtemperandum. ib. n. 39. & ſeqq.

Rex uti protector Reipublicæ generalem poteſtatem habet tuendi vi oppreſſos quoslibet, quæ non circumſcribitur caſibus expreſſis, ſi in cæteris militat rationis identitas. p. 113. n. 56. & p. 112. n. 49. & ſeqq.

Rex Regalia protectionis utens in aliquibus caſibus, non impeditur ea etiam uti in aliis ſub jure univerſali comprehenſis. p. 114. n. 71. & ſeqq. & à n. 66.

Rex ſemper uſus fuit ſua Regalia univerſaliter in cunctis caſibus in quibus vi oppreſſos ſuum auxilium impetravit. ibidem numer. 72. & ſeqq.

Regis præcipuum eſt intereſſe, Rempublicam tueri. p. 158. n. 9. & ſeqq.

Rex eſt caput Reipublicæ, à quo dependet omnis poteſtas. ib. n. 10.

Et ejus gerit imaginem, cujus loco ſubrogatus. ib. n. 11.

Regis principaliter pertinet vim tollere, urgens Judicem ad reponendum, & deferendum appellationi, oppreſſo tamen illam proſequi coram ſuperiore. p. 164. n. 70.

Rex jure ſuæ Regaliæ diviſit Provincias inter Cancellarias, ut quælibet agnoſcat de quibus violentiis Judicum Eccleſiaſticorum cognoſcere valet. p. 168. n. 18. & ſeqq.

Rex plenitudinem habet poteſtatis, qua nemo uti poteſt abſque ejus authoritate. pag. 169. num. 29.

Rex ſuæ Regaliæ virtute poteſt ad libitum genus aliquot cauſarum & perſonarum ab uno eximere Tribunali, & alteri dare. ib. n. 30.

Rex poteſt poteſtatem uni conceſſam moderari, & prohibere ne de aliquo genere cauſarum in aliquo Tribunali cognoſcatur. ibidem num. 31.

Rex Catholicus maximo certat conatu de protectione, executione, & obſervatione Concilii Tridentini, ut ex ſuis legibus patet relatis. p. 189. n. 28. & 29.

Rex vigore protectionis Concil. Trident. commendatæ poteſt leges concedere in Concil. confirmationem, & ejus obſervationis incitativas. ib. n. 31.

Rex vigore protectionis commendatæ poteſt Prælatis mandare, ut decreta Concilii inviolabiliter obſervent. ib. n. 32.

Rex Franciæ vigore protectionis Concilii Baſilienſis ſibi commendatæ cognoſcit de Prælatis illud contravenientibus. ib. n. 33.

Regis Catholici reverentia erga Sedem Apoſt. præ cæteris floret, & infertur ex ſummo affectu, quo in ſuis ditionibus feçit obſervare, Concil. Trid. p. 191. n. 52. & ſeqq.

Rex Catholicus acerrimus Trid. protector non patitur litteras contra formam inſeparabilem à perſona Papæ expeditas in prima inſtantia exequi, ſed vel retinet, vel tradit parti ut illis

lis coram Ordinario utatur, juxta distinctionem de qua. p. 227. n. 42. & 43.
Rex Catholicus uti Concil. protector potest obviare stylo pestifero ingentia damna includenti, ne inhibitiones temporales captiosè operentur perpetuò, cum contra Trid. expresse sit inductus. p. 236. n. 30.
Rex Catholicus vigore protectionis Concilii sibi commendatæ potest mandare Prælatis, ut observent decreta Trid. ib. n. 31.
Rege obviante stylo inhibitionis captiosè laqueus vi oppressorum contritus dicetur, & ipsi per protectorem liberati. ibid. n. 32.
Rex simul & Dux in Ducatu consideratur qualitas ducis. p. 295. n. 35.
A Rege judicante uti Duce appellatur ad Superiorem Ducis, omissa Regia qualitate. ibid. num. 36.
Regi jure naturali pertinet suorum subditorum vi oppressorum protectio. p. 324. n. 18.
Ac etiam Concil. Trid. protectio ex Bullis Pontificalibus. ib. n. 19. & seqq.
Ad Regem confugiens nec dicitur contumax, sicuti nec fugitivus. p. 325. n. 28.
Nec ob id debet molestari. ib. n. 29.
Regis authoritate nemo decipi debet, nec calumnia ex ea capi valet. pag. 327. num. 49. & 50.
Regis authoritas contemnitur, recursusque illusorius redditur, atque fraudibus via aperitur, si recursu pendente super monitorialibus percutientibus primam instantiam, principalis causa prosequeretur in Rota contra recurrentem indefensum. ib. n. 54. & seqq.
Rex Catholicus idem quod Imperator rectè cantare potest, quod in suis Regnis nihil timeri potest. p. 346. n. 21.
Rex uti protector suorum vassallorum pati non debet ut extrahantur à suo Regno, quod si de facto extrahantur per retentionem succurrit oppressis. p. 423. n. 40.
Rex excusatur à restitutione Regni, etsi injustè retinens si inde damnum magnum suo statui oriatur. p. 87. n. 11.
Regi Catholico præ omnibus Principibus ratio superadditur difficilis aditus ad Sedem Apostolic. ad justitiam retentionis litterarum, cùm Hispaniarum Regna in ultimis Europæ, & Orbis finibus sita sint. pag. 22. num. 4. & seqq.
Ob longam distantiam, & imminens periculum in mora posse Regem Prælatos inobedientes à Regno expellere agnovit Diana. p. 23. n. 22. & 23.
Regis immediata persona, an comprehendatur in suo decreto prohibitivo causarum tangentium S. Inquisitionem, & an possit quasibet litteras Apostolic. hujus generis retinere justa existente causa. p. 435. n. 17. & seqq.
Rex Catholicus de jure, & usu recepto, munito indultis Apost. retinet, & examinat litteras infringentes jura, & privilegia S. Inquisitionis. p. 436. n. 26. & seqq.
Simanchas refertur asserens Regem posse retinere litteras Apostol. in præjudicium S. Inquisitionis, ex vi defensionis naturalis. pag. 437. num. 38.
A Rege tanquam à fonte defluit potestas, & jurisdictio omnis, & ad eum refluit, & revertitur. ib. n. 31.
Rex non tam amplam potestatem aliis confert quam sibi majorem non reservet. ibidem num. 32.
Ex qua provenit sua Regalia abdicationis, & diminutionis exercitii à suis Magistratibus. ib. n. 33. & 34.
Rex Hispan. ubi absolutè nominat suum Consilium sine alia demonstrativa, de Consilio justitiæ intelligit ad differentiam aliorum Consiliorum, de quibus non loquitur sine speciali demonstratione cujuslibet. pag. 439. num. 44.
Rex Catholicus asserit se esse non solùm protectorem S. Inquisitionis Hispan. sed patronum. p. 440. n. 52.
Rex Catholicus examinat, & retinet litteras in derogationem privilegiorum S. Inquisitionis, non solum ex vi suæ Regalitæ generalis, verùm ex indultis Apostol. jus ei attribuentibus, ut sine suo consensu nullæ hujus generis à Romana Curia expediantur, aut executioni dentur. p. 441. n. 54.
Rex Catholicus uti protector Concilii Tridentini in cap. causæ omnes, an poterit examinare litteras Apostol. in derogationem primæ instantiæ Sanct. Inquisitionis. ibid. num. 55. & seqq.
Regi Catholico ex Bullis Apostol. datur privilegium ut sine suo consensu expresso nec impetrentur, nec exequantur uti surreptitiæ litteræ in derogationem Sanct. Inquisitionis Hispaniæ. p. 448. n. 114.
Rex Catholicus examinat, & retinet litteras impetratas contra indulta S. Inquisitionis, & ejus primam & ulteriorem instantiam. ibid. num. 113.
Rex Catholicus fatetur se patronum, & protectorem Inquisitionis Hispaniæ esse. ibidem num. 118.
Regi asserenti de timore scandali standum erit. p. 449. n. 135.
Ob scandalum vitandum, & novitatem litteræ Apostol. retinentur in Senatu. ib.
Reges Catholici semper occurrunt executioni litterarum in præjudicium S. Inquisitionis, illasque retinent. ib. n. 136.
Exemplaria quàm plurima ad idem recitantur. ib. n. 137. usque ad n. 143.
Roma, Curia Romana. Vide *Curia.*
Roma, cùm sita sit in medio Regnorum Christianorum Europæ, per necesse, longè distat ab Hispania sita in ejus extremitate. p. 25. num. 45.
Rota. Vide *Decisio, Inhibitio, Stylus, Auditor.*
Rota procedens contra recurrentem indefensum, & legitimè impeditum ob recursum pendentem in Senatu, vim vi addit, & multiplicat afflictiones oppresso. pag. 330. numer. 90.
Et hunc Rotæ rigorem ægrè fert Senatus. p. 324. n. 17. cum seqq.

S

Sacra, Sacrum, Sacerdos.

SAcræ Scripturæ plures authoritates recensentur concludentes infelicitatem vi oppressi carentis protectore. pagin. 5. numero 5. & seqq.

Index Rerum,

Sacræ ſcripturæ plura teſtimonia habentur miſerabiles ſemper à potentioribus vexari. pag. 11. num. 94.

Sacerdotum honeſtate nihil Regibus magis ſtudioſum. p. 10. n. 86.

Majeſtati Regis nihil convenientius, quàm Eccleſiæ inſtituta, ritus, & Sacerdotalia jura tueri. p. 15. n. 144.

Myſtica Sacra, & Eccleſiaſticam diſciplinam tueri, Regium jus eſt. p. 13. n. 119.

Pluribus Sacræ Scripturæ locis legimus Abraham, Job, & Moyſem replicare & argumentari Deo. p. 64. n. 14.

Salus. Vide *Reſpublica*, *Populus*, *Princeps*, *Violentia.*

Salus corporis in bene compoſito more ac ejus adminiſtratione decora conſiſtit. p. 79. n. 10.

Salus Reipublicæ nulli magis convenit, quàm Principi. p. 80. n. 12.

Salus populi ſuprema lex eſto. ib. n. 21.

Salubriter pro utilitate hominum inventa non ſunt contra eorum commoda ſumenda. p. 327. num. 47.

Majeſtas Imperii publicæ ſalutis eſt tutela. p. 81. num. 25.

Salvus Conductus. Vide *Securitas. Scandalum.*

Scandalizare. Vide *Pax*, *Tolerantia*, *Sequeſtrum.*

Scandala & violentias abhorret Deus. pag. 6. num. 18.

Ob vitandum ſcandalum tenet ſtatutum Florentinum, ne litteræ Apoſtolic. exequantur, niſi prius obtenta licentia à Senatu. pag. 30. n. 12. & 13.

Edicta hæc ad evitanda ſcandala ordinata valent. ib. n. 14.

Statutum ne alienigena obtineat in Regno beneficium pro bono publico & vitando ſcandalo valet. ib. n. 15. & p. 189. n. 31. cum ſeqq. & p. 190. n. 41.

In reſcripto Principis habente clauſulam non obſtante ſcandalo ſuperſedendum erit nihilominus ad effectum reſcribendi. p. 66. n. 36. & ſeqq.

Scandalum continens reſcriptum contra Rempublicam non exequendum, adeò ut nec ſecundæ juſſioni obtemperentur. ibidem num. 37.

De timore ſcandali & inconvenientiis litterarum Principi aſſerenti ſtatur. p. 69. n. 65.

Scandala abſcindi, Chriſtus in Evangelio jubet. p. 72. n. 1.

Scandali cauſæ uti eminentioris ſpecialiter meminit jus ad litterarum ſuſpenſionem. ibidem num. 3.

Cum ſcandalo nihil agendum. ib. n. 4.

Pro ſcandali ſuſpicione auferenda ſatagendum eſt. ib. n. 5.

Pro ſcandalo vitando Dei protectionem invocat Propheta. ib. n. 7.

Scandalum ubi imminet in executione litterarum Apoſtol. ſuperſedendum eſt. ibidem num. 8.

Ob ſcandalum vitandum retentio Bullarum juſtificatur. p. 73. n. 9.

Cum ſcandalo etiam Papæ non obediendum, ubi rectitudo rationis dictat potius expedire non obtemperandum, quàm ut ſcandalum naſcatur. ib. n. 10.

Scandalum novum, quando oritur ex mandati Principis obſervantia omittenda erit. ib. n. 11.

Scandalum vel abſurditas aliudvè inconveniens ſi oriatur ex mandato Principis officialis excuſatur non obtemperans. ibidem numer. 12.

Scandalum ſi immineat vel malum aliquod contra bonum publicum litteræ Apoſtol. non exequendæ ob majus vitandum damnum. ibidem num. 13.

Executio reſcripti non facienda ubi timetur de univerſali futuro ſcandalo. ib. n. 14.

Ubi adducitur exemplare de proceſſu fulminato contra Carolum Regem Siciliæ, ob ſcandalum ſuſpenſo: cenſuræ à litteris fulminatæ contra non obtemperantes non ligant non obtemperantem ratione ſcandali vitandi. ibid. n. 15. & n. 18.

Propter ſcandalum ſuſpendi poteſt mandati executio etiam pœnalis. ib. n. 16.

Scandali periculum ubi vertitur, Principi non obtemperatur. ib. n. 17.

Nec Papæ. ib. n. 18.

Papæ etiam reſcribenti cum clauſula (non obſtante ſcandalo) non obtemperatur, ſi immineat. ib. n. 19.

Scandalum eſt contra finem præcepti Divini. p. 74. n. 20.

Scandalum ſubditorum præcavere debent Prælati. ib. n. 21.

Superior caret poteſtate præcipiendi aliquid exequi cum ſcandalo, quia concurrunt cum præcepto Divino. ib. n. 22.

Scandalum maximum oriretur in Regno ſi alienigenæ admitterentur ad beneficia, aut ob derogationem Regii patronatus. ib. n. 26.

Scandala & ſeditiones magnæ ortæ fuerunt in Hiſpania, anno 64. ob admiſſionem alienigenarum ad beneficia. ib. n. 27.

Et ob eas conceſſit Paulus III. ut nullus alienigena potiretur penſionibus & beneficiis in ea. ib. n. 28.

Scandalum naſcitur ex turbatione Reipublicæ. ib. num. 29.

Scandalum imminens compellitur quis cedere beneficio obtento. ib. n. 30.

Ob ſcandalum debet quis renuntiare electioni de re factæ. ib. n. 31.

Ob ſcandalum poteſt Epiſcopus compelli renuntiare Epiſcopatui. ib. n. 32.

Ob ſcandalum quis privatur. ib. n. 33.

Ob ſcandalum transfertur quis de una Eccleſia ad aliam. ib. n. 34.

Scandali tanta eſt vis ut ejus ratione multa fieri permittantur, quæ aliàs non permitterentur. ib. num. 35.

Ob ſcandalum vitandum legitimè retinentur in Senatu litteræ in derogationem juris Regii patronat. laicorum, & juris ſtrangerii. p. 75. num. 36.

Ob ſcandalum vitandum litteræ in derogationem Concil. Trid. retinentur in Senatu. ibid. num. 37.

Ob ſcandalum vitandum licita eſt lex Regni; ne alienigenæ obtineant in Regno beneficia, ib. n. 38.

Propter ſcandalum, & quietem Reipublicæ poteſt etiam Clericus à Regno, aut civitate expelli per œconomicam Regis poteſtatem. ib. num. 39.

Breve Pii V. de iterum examinandis Religioſis confeſſoribus ob ingens ſcandalum inde ortum

tum reformavit Gregorius XIII. ad ſupplicationem Philippi II. ibid. n. 40.
Scandalum ex novitate magnum oriri aſſolet. ib. n. 41. & ſeqq.
Scandala orta inter Religiones & Gubernatorem Toletanum ob novum examen Religioſorum Confeſſorum, ſedavit Rex uti protector ſtatus Eccleſiaſtici. ib. n. 44.
Item in Epiſcopatu Cordubenſi. pag. 76. n. 45. & ſeqq.
Scandalum ubi timetur poteſt Rex pro illo ſedando inter Eccleſiaſticos, & Religioſos procedere, & componere, non juriſdictione, ſed œconomica poteſtate. ib. n. 47.
Ubi ob ſcandalum turbatur Regis ſtatus tranquillus, Rex inter Eccleſiaſticos extrajudicialiter cognoſcit. ib. n. 48.
Ob ſcandala vitanda multi ſunt caſus ſpeciales in quibus receditur à jure. ibidem num. 53. remiſſivè.
Scandalum naſcitur ex inobedientia legum, privilegiorum, è converſo verò pax. ibidem numer. 54.
Retentio litterarum etiam mero jure validarum locum habet, ſi ſcandalum aut damnum notabile timeatur. p. 77. n. 56.
Scandali cauſam legitimam eſſe ad retentionem litterarum Apoſtol. plurimi affirmant DD. ib. num. 58.
Scandalum oritur à mutatione & novitate eorum quæ ab antiquo ſunt obſervata, tanquam cauſa à cauſato. p. 87. num. 9. & ſeqq. pag. 88. num. 20.
Ob ſcandalum vitandum receditur à forma data. ib. n. 14.
Si ex electione mero jure valida timeatur ſcandalum, executio non datur. ibidem numer. 14. & ſeqq.
Ob ſcandalum vitandum poteſt Pontifex privare aliquem ſuo beneficio data recompenſa. ib. num. 15.
Scandalum ubi adeſt ceſſat præſumptio juſtæ cauſæ in principio concedente jus tertii. ib. num. 16.
Scandalum, & violentia, quia fundatur retentionis cognitio contraria eſt juri naturali ſpirituali, & oppoſita naturæ. p. 178. n. 25.
Scandali negotium celeri eget expeditione. p. 255. n. 44.
Scandalum ſemper in Hiſpania cauſant Cedulones publicè affixi pro publicando excommunicato ob non paritionem litterarum. p. 345. n. 1. cum ſeqq.
Scandalum, & periculum Reipublicæ quando timetur, & Pontifex conſuli non poteſt, recurri poſſe ad Regem firmat Diana. pag. 23. num. 24.
Ob ſcandalum vitandum permittuntur, quæ alias non permitterentur. p. 147. n. 111.
Inſtante neceſſitate, & deficiente remedio ad reponendam poſſeſſionem, & executionem litterarum, quæ retineri mandantur, omnino verificatur opinio Doctorum aſſerentium, ſequeſtrandos eſſe fructus beneficii per Principem ob vitanda ſcandala. p. 146. n. 108.
Regi aſſerenti de timore ſcandali ſtandum erit. p. 449. n. 125.
Ob ſcandalum vitandum, & novitatem litteræ Apoſt. in Senatu retinentur. ibid.
Scientia, ſcire. Vide *Ignorantia.*
Salgado de Supplic. & Retent.
Scriptura, ſcribere in ſcriptis. Vide *ſacra.*
Scripturam ubi ad probationem requirit lex pro forma, probatio per ſolos teſtes non ſufficit. p. 230. n. 22.
Scripturam ad probationem qui caſus requirant. ib. n. 23.
Scriptura privata ab aliquo ſubſcripta etiam contra juſtum negantem nullam fidem facit. p. 348. num. 38.
Scripturam ad probationem requirit gratia Principis, quæ per teſtes non probatur. pag. 364. num. 29.
Scriptura originalis requiritur ad probationem gratiæ præſentandam, & non ſufficit ſumptum. p. 369. n. 94. & ſeqq.
Scriptura originalis ſi fidem non facit, multò minus exemplum ex ea deductum quantumvis ſolemniter deſumptum. pag. 404. num. 4. & ſeqq.
Securitas, ſecurus. Vide *Rex.*
Recurrenti condemnato in Romana Curia recurſu pendente, Rex magis debet protectionem, cum ſua ſub ſecuritate, & fide publica fuit deceptus. p. 327. n. 59. & 60.
Securitatis cognitione pendente, nihil erit innovandum quod à ſecurato poſſit nocere. p. 328. num. 61.
Sub ſecuro Regis deceptus in priſtinum ſtatum ponendus, ut liberè jus ſuum conſequatur. ib. n. 62. & ſeqq.
Sedes Apoſt. Vide *Papa.*
Sedes Apoſtolica ut fons, & origo totius juriſdictionis Eccleſiaſticæ, & ſpiritualis, concurrit cum Ordinariis, & avocat ad libitum cauſas in prima inſtantia. pagin. 224. numer. 15.
Sedis Apoſt. intereſt, multos habere immediatè ſubjectos. p. 254. n. 32.
Sedis Apoſt. intereſt & alterius ſuperioris ut ſubditi ab alio non inducantur. ib. n. 32.
Sedis Apoſt. Regalia eſt inabdicabilis obedientia, & humilis reverentia. pag. 4. num. 1. cum ſeqq.
Senatus, Senator. Vide *Princeps. Rex, Recurſus, Retentio, Decreta, Violentia.*
Senatus ſolus judicat de Regaliis interdicta aliis cognitione. p. 12. n. 115.
Senatus praxis refertur in expeditione proviſionis, ut novitius in tuto & libertate ponatur ad profundum, quoties timetur violentia per importunas preces in fraudem. pag. 19. num. 197.
Senatores Regii caveant ne injuſtè impediant litterarum Apoſtol. executionem. pag. 32. numer. 38.
Senatus in retentione litterarum Apoſtol. non examinat negotium principale, nec determinat, ſed violentiam principaliter deductam. p. 37. n. 80. & 81.
Senatus ubi reperit cauſam retentionis litterarum legitimam, in eodem decreto ſimul aſſolet in aliquibus caſibus jubere, ut pars (cujus intereſt) ſupplicet Sanctiſſimum. pag. 38. num. 83.
Senatus retentione litterarum Apoſtol. nihil agit de Pontificis poteſtate, nec de viribus litterarum, ſed de ejus intentione dubitatur, quod licitum eſt. pag. 59. num. 29. & ſequentibus.
Senatus in recurſu retentionis tantùm indagat

intentionem Papæ; quæ deficit existente justa causa ad suspendendam executionem litterarum. p. 61. n. 44.
Senatus Regius semper est evigilantissimus in Reipublicæ salute, & causam retentionis non facile, sed humili reverentia examinat. p. 68. num. 53.
Ad Senatus tanti relationem Pontifex damna delet, certus aliter non moveri quàm publica poscat subditorum salus. p. 69. n. 57. & sequentibus.
De Senatus Regii authoritate, scientia, & prudentia, de ejus fidelissima relatione, & quanta sit ei fides danda plurima jura ponderantur. ib. n. 59. & seqq.
Senatores patres Principis sunt, quos uti patres venerator. ib. n. 60.
Senatus pars corporis Principis est, & in ejus membris numeratur. ib. n. 61.
Senatorum scientia est officium civilis intelligentiæ. ib. n. 62.
Senatus nihil proprius, quàm omni vigilantia curare de bono publico. ib. n. 63.
Senatores sunt electi tam doctrina legum, quàm experientia pollentes. ib. n. 64.
Senatus examini multum defert Papa ad Bullarum retentionem, ejusque informationi super damnis orituris ex earum executione. p. 77. n. 59.
Senatui suo committit Rex causarum examen ob quas petitur retentio, qui in dies evigilat in salutem Reipublicæ. p. 84. n. 63.
Senatores scientia & experientia experti melius agnoscunt quod utilitati publicæ sit convenientius, aut noxium. ib. n. 64.
Senatores melius agnoscunt mores Regni, privilegia & consuetudines. ib. n. 65.
Senatores Regii sciunt præterita, & de futuris æstimant erudita. ib. n. 66.
Senatores Regii uti prudentes ex præsentibus accidentibus quæ mala ventura erunt agnoscunt, & quæ damna præcavenda. ibid. numero 67.
Multa de Senatorum laude, & munere in Reipubicæ salute. ib. n. 70. remissivè.
Senatus in examine litterarum Apostol. non eget jurisdictione, sed extrajudiciali cognitione. p. 102. n. 21. & seqq.
Senatus an possit uti retentionis Regalia ultra sex casus à lege Regia descriptos. p. 107. à n. 1. & seqq.
Senatui supremo lege nova commendata fuit protectio Concil. Trid. p. 213. n. 54.
Senatus semper usus fuit Regalia protectionis in cunctis casibus necessariis, & urgentibus, nec dubitatur in contrarium observantia. p. 114. n. 72. & seqq.
Senatus numquam repònit per se ipsum executionem, quantumvis Judex Ecclesiasticus protervè nolit adimplere decretum violentiæ, vim fieri. p. 124. n. 61. & seqq.
Senatui reservata est authoritas vindicandi audaciam, & inobedientiam Judicis Ecclesiastici non obtemperantis. p. 128. n. 87.
Ad Senatum supremum cæteraque Cancellarias, & Audientias Regales pertinet cognitio violentiarum omnium generaliter, quas Judici Ecclesiastico inferunt. p. 166. n. 1.
Senatus, & Magistratus creare Regalia est Principi reservata. ib. n. 2.
Senatus, & Magistratus creatos potest Princeps augere vel minuere. ib. n. 3.
Etiam ad libitum suæ voluntatis, & sine causa. ib. n. 4.
Nec requiritur citatio cum pendeat totum à mera gratia Principis. p. 167. n. 5.
Senatus pluribus juris rationibus motus longum adhibet examen super causa retentionis. p. 177. num. 20.
Senatui ad solam sui instructionem sufficeret extrajudicialis informatio sine partis citatione etiam per testes sumenda ad retentionem Bullarum. ib.
Senatus diligenter examinat causam retentionis, auditis partibus, non ut decidat principale negotium, sed ad explorandum violentiam de qua principaliter cognoscit. p. 178. num. 29.
Senatus supremus solus utitur Decreto de conocer y proceder, ubi adest competentia inter Ordinarium tuentem suam primam instantiam, & alios superiores orta, non cæteræ Cancellariæ. p. 181. n. 59. cum seqq.
Senatus tanta procedit justificatione in causis retentionis, ut nullatenus oppresso detur provisio Ordinaria nisi prius relinquat fidejussorem de solvendis omnibus expensis impetranti, & simul procuratorem relinquat, cum quo prosequi valeat causa ad evitandam suspicionem dilationis. p. 182. n. 83.
Referuntur ad idem duo Decreta Senatus, quæ inviolabiliter observantur. ibid.
Senatores valde evigiles sint ne quis calumniosè utatur salubri remedio retentionis ad effectum differendi causam, aut vexandi adversarium; Ubi ad hunc finem referuntur duo ejusdem Senatus Decreta. pag. 183. num. 84. & seqq.
Senatui supremo reservata est privativè cognitio violentiarum tangentium directè observationem & executionem Concil. Trident. cæteris inhibitis Cancellariis. pag. 189. numer. 29.
Senatui potest Princeps facultatem tribuere leges condendi. p. 194. n. 9.
Senatus ægrè fert tam malitiam dolosam actoris, quàm Rotæ rigorem procedentis in causa per contradictas pendente recursu ad Regem super examine, an monitoriales percutiant primam instantiam Ordinarii. pag. 325. num. 17.
Et ob id retinet executoriales sic contra recurrentem indefensum expeditas, & causam remittit Ordinario denuò in prima instantia tractandam. ib. & n. seqq.
Senatores evigiles se præbeant, ne fraudem recursus patiatur in detrimentum Regis & Regni. p. 327. n. 53.
Senatus retinet executoriales in Romana Curia per judicium contradictarum obtentas contra recurrentem indefensum pendente recursu retentionis monitorialium causamque remittit Ordinario, ut denuò in prima instantia recurrens oppressus vincatur. p. 328. n. 71. & seqq.
Senatus non admittit omissiones in prima instantia subscriptas per *concessum*. pag. 391. num. 36.
Senatus prudenter justèque recessit ab stylo ex quo solebat in decretis remissionis Bullarum addere,

addere Ordinarium proceſſum executivè, vel Ordinariè juxta caſuum varietatem, & de ratione. p. 473. n. 203.
Senatus perſonam Principis repræſentat. pag. 435. num. 18.
Litterarum executionem jam peractam Senatus virtute decreti retentionis per ſeipſum reponere nequit. p. 137. n. 1.
Senatus Regius ſemper amplectitur declarationes S. Congreg. authenticas in caſibus occurrentibus. p. 414. n. 8.
Senatus fidem negat declarationibus aſſerentibus per ſubſcriptionem opponendam in ſupplicatione ſatisfieri formæ Trid. uti non authenticis. ib. n. 9.
Rex Catholicus non patitur, ut in aliquo ſubvertantur decreta Conc. Trid. p. 416. n. 25.
Senatus verbis claris Conc. Trident. decernentis ſubſcriptionem apponendam in reſcriptis adhæret, nec patitur uti reſcripto avocatorio primæ inſtantiæ, in quo ſubſcriptio viſibiliter non legitur. ib. n. 28.
Senatus Regis nequit per viam violentiæ ad ſe trahere cauſas quomodolibet tangentes S. Inquiſitionem. p. 433. n. 1.
Senatui Regio privativa datur facultas ex lege Regia examinandi litteras Apoſt. in derogationem Concilii Trid. ib. n. 4.
Senatus, & Tribunalia Regia nomine Regis, & precario exercent. p. 437. n. 30.
Ex Regiis pragmaticis colligitur quondam retentionem litterarum tangentium S. Inquiſitionem pertinere ad Senatum Regium. p. 438. num. 42.

Sententia interlocutoria diffinitiva translata in rem judicatam.

Sententia ad conſervandum aliquem indemnem ab obligatione, jam hac extincta per ſolutionem, exequitur eo modo quo ſervetur indemnis, ut ſolum ſibi reſtituat. p. 120. num. 17.
Sententiam ſi fuerit impoſſibile exequi directè in quo diſponit, fit executio in eo in quo poteſt. ib. n. 18.
Sententiæ & Decreti retentionis fines excedere non licet. p. 123. n. 42.
A ſententia nulla licita eſt appellatio, & deferenda, etiam in judiciis ſui natura inappellabilibus. p. 129. n. 99.
Sententia lata contra defunctum non nocet hæredi, qui ex alio jure, quàm defuncti venit. p. 163. n. 12. & 13.
Sententia in juribus complicatis ut teneat etiam pro parte, non ſufficit aliquorum tantùm citatio. p. 160. n. 39.
Sed omnium requiritur, ut ſententia teneat etiam contra citatos. n. 40. & ſeqq.
Sententia ſi poteſt exequi in portione citati non illato præjudicio portioni non citati, valet quoad citatum dumtaxat. ibidem numer. 42.
Sententia lata in favorem arrendatarii, & Eccleſiæ non citatæ, nec ſtantis in lite, eſt nulla utriuſque reſpectu ratione connexitatis juris & à jure Eccleſiæ dependentis. ib. n. 44.
Sententia in connexis & inſeparabilibus lata pro uno alteri ſuffragatur in conſequentiam quando validè fuit prolata, ſecus quando fuit nulla ex defectu citationis. ibidem numer. 45.
Sententia nulla reſpectu unius ex conſortibus ſuper jure ſeparabili erit valida reſpectu alterius, cui non prodeſt nullitas conſortis. ib. num. 46.
Sententia unica ex ſtructura verborum concepta & non per capita diſtincta, injuſtitia in parte influit in totum, nec exequi poteſt. num. 48.
Sententia in connexis non poteſt eſſe valida reſpectu unius, & nulla reſpectu alterius. ibid. num. 47.
Sententia ſuper retentione Bullarum lata per Senatum Gallæciæ nequit appellari ad Cancellariam Valliſoletanam, quia cauſa eſt capax ſummæ requiſitæ. p. 184. n. 96.
Sententia niteus præſcriptione non juvat ultra præſcriptum. p. 205. n. 38.
Sententia & proceſſus per Ordinarium vigore renuntiationis exempti, non tenent. p. 253. n. 20. & ſeqq.
In capitulis ſeparatis ſententia poteſt validè ferri ſuper aliquibus cæteris omiſſis. pag. 282. num. 22.
Quando plures litem movent, poteſt reſpectu unius ferri ſententia, & reſpectu alterius diſferri. ib. n. 23.
Item quando ab uno petuntur plures res, ſeu ſummæ ex diverſis cauſis. ibid.
Pluribus conventis ſimul propoſitionibus ſententia poteſt priùs cum aliis ferri, aliis omiſſis, quibus illa nec nocet, nec prodeſt. ib. n. 24. & ſeqq.
Sententiæ nullitas ob defectum juriſdictionis influit in cæteris illam confirmantibus. p. 306. num. 42.
Sententia lata pro parte eſt nulla ſi judicium eſt connexum, & individuum. pag. 282. numer. 27.
Tot ſunt ſententiæ, quot Capitula ſeparata in illa contenta. ib. n. 29. & n. 26.
Sententia quando dicatur continere diverſa Capitula etiam in jure patronatus. ibid. num. 30. & ſeqq.
Sententias & rem judicatam non excluſiſſe Concilium, in cap. cauſæ omnes, §. ad hæc pluries determinavit Rota & S. Congregatio. p. 302. à n. 1. cum ſeqq.
Concilium ubi non derogat ſententiis, non comprehendere caſus per eas deciſos, cenſuit S. Congregat. p. 303. n. 7. & 8.
Sententiam latam à Nuntio in prima inſtantia contra formam Trid. nullam eſſe ex defectu juriſdictionis declaravit Rota. pag. 304. n. 31. & 32.
Sententia in prima inſtantia niteus fundamento per Trident. reprobato omnino corruit, quia procedit à radice infecta juxta declarationem Sanct. Congreg. p. 305. n. 37. & 38.
Sententia lata ſuper petitorio durante adhuc poſſeſſorii ſuſpenſione, eſt nulla. pag. 306. numer. 40.
Sententia confirmans aliam nullam pariter, & nulla eſt ex defectu fundamenti. ibidem numer. 41.
Sententia lata in petitorio ſuſpenſo eſt nulla ex defectu juriſdictionis. ib. n. 42.
Etſi lata ſit ſuper petitorio, & poſſeſſorio ſimul in totum nulla eſt. ibid.
Sententia lata ex falſa cauſa expreſſa non ſuſtinetur ex vera, quæ aderat. pag. 153. n. 3. & n. 10. & ſeqq.

Index Rerum,

Sententia ut valida *sit*, super executione pensionis, & illius reservatione debet constare. p. 369. n. 92.

Sententia lata ante purificatam conditionem sub qua jurisdictio data fuit, est nulla, nec transit in rem judicatam. p. 375. n. 29.

Sententiæ latæ ab alieno Episcopo ratione contractus & renuntiatione Clerici absque licentia sui Episcopi, an sint nullæ. ibid. à n. 31. cum seqq.

Opinio Caroli de Grassis refertur & refutatur. ibid.

Non ex prima sententia agitur, sed ex ultima confirmante, aut infirmante. p. 384. n. 6.

Sententiæ primæ effectus extinguitur per appellationem. ib. n. 7.

Sententia Ordinarii, à qua fuit appellatum, si tacitè aut expressè transierit in rem judicatam, ab eo, non à judice appellationis erit exequenda. p. 385. n. 31.

Quod procedit, quando tacitè, vel expressè fuerit à partibus approbata. ib. & n. 32.

Item quando condemnatus intra terminum non appellaverit, quia judex Ordinarius suam sententiam exequitur, non superior. ib. num. 33. & seqq.

Sententia, qua enuntiatur, *quem esse procuratorem*, non probat esse procuratorem. p. 410. num. 20.

Idem si enuntietur in alio instrumento per relationem Notarii. ib. n. 21.

In sententiæ conceptione nulla est à jure descripta verborum forma, nec in ea requiritur expressa confirmatio aut firmatio alterius. p. 417. num. 99.

Nec refert quibus verbis utatur judex in proferenda sententia, dummodo ex illis mens ejus percipiatur. ib. n. 100. & seqq.

Sententia cassata, aut confirmata in parte, in cæteris cassata, aut confirmata censetur. ibidem num. 102.

Sententiæ dicuntur conformes etsi discordent in formalitate verborum, dummodo in substantia, & fine conveniant. p. 428. n. 103.

Tertia sententia super eodem conveniens cum prioribus conformis dicitur, etsi illas non confirmet. ib. n. 104.

Sententiæ ut difformes dicantur, opus est, ut difformitas adsit circa substantiam, & effectum, seu qualitatem principalem. ibidem numer. 105.

Sententia quæ fundatur in causa, cessat cessante causa. p. 123. n. 42.

Et de alimentis semel per sententiam taxatis. ibid.

Et de sententia lata in iis quæ suapte natura mutationem recipiunt, & de aliis exemplis. ibid.

Sententiæ nullitas ex defectu jurisdictionis influit in alias eam confirmantes. pag. 306. numer. 40.

Ex sola sententia & re judicata non transfertur rei dominium seu quasi, ante ejus executionem, & rei apprehensionem. p. 313. n. 12.

Causa ob quam acta irritantur influit in sententiam, ad quam sunt vehiculum. pag. 375. numer. 32.

Separabile, *Separatim*, *Insepa. bilis*. Vide *Complicatio*, *Jus*, *Judicium*, *Connexum*.

Sequestrum.

Sequestratio non est generalis providentia in Bullarum retentione, cum multæ litteræ retineantur ob damnum Reipublicæ, quæ non respiciunt fructus. p. 125. n. 64.

Conceditur tamen pro decreti executione, ubi congruit. ib. & n. seqq.

Sequestri remedium regulariter non est tutum in Decreti retentionis executione, quod multoties impugnavit Rota, aliàs permittens recursum ob defensionem naturalem. ib. n. 65.

Adversus sequestrum factum per Curiam Regiam in beneficiis Ecclesiasticis plurimi clamant DD. ib. n. 66.

Sequestrum appositum per judices laicos non impedire pacificam possessionem, pluries Rota declaravit. ib. n. 67.

Sequestrum apponendum per judices laicos in beneficiorum fructibus prohibet expressè Bulla in Cœna. ib. n. 68.

Declaratur tamen, & interpretatur. ibid. & num. seqq.

Sequestrantur fructus beneficii impetrati ab alienigena atque beneficiorum patrimonialium adepta eorum possessione ante Senatus examen ob specialissimam rationem. pag. 126. *num. 69.*

Item in derogationem juris patronatus Regii, & laicorum, & juris filiorum patrimonialium, & Doctoralium, Magistralium, & similium. ibid. n. 70. & seqq.

Ex sequestri appositione in beneficii fructibus; non rectè infertur ad repositionem executionis litterarum directè per Senatum faciendam. p. 125. n. 64. & seqq.

Sequestrum licèt Senatus apponat in fructibus beneficii pro executione Decreti retentionis semper quod litteræ Apostolicæ reperiuntur executæ; adhuc ex eo non integrè satisfit vi oppresso, nec fini hujus recursus. p. 127. num. 81. cum multis seqq.

Leges Regiæ permittentes sequestrum in aliquibus casibus specialibus facta executione litterarum ante examen Senatus, repositionem executionis videntur denegare. pag. 126. n. 72. & seqq.

Sequestrare potest Rex reditus Ecclesiæ ad Templorum reædificationem, & reparationem. p. 7. n. 32.

Sequestrantur ex titulis Regni fructus beneficii impetrati ab alienigena, & super quo Originarius consentit pensionem. p. 120. n. 21.

Sequestrantur fructus quorumlibet beneficiorum ejus, qui litteras super beneficio patrimoniali intimare fecit, aut usus fuerit absque examine Senatus, & amittit naturalitatem. ib. n. 22. & seqq. p. 126. n. 69. & seqq.

Per sequestrum quando & quomodo compellatur impetrans trahere litteras, & absolutionem à Romana Curia intra terminum. p. 183. num. 88.

Sequestrum durat in causa appellationis, quia nisi per rem judicatam lis non dicitur finita. p. 314. n. 16.

Sequestrum fructuum beneficiorum apponitur; quando litteræ Apost. quas retinere decernitur, jam sunt executi ob timorem scandali. p. 145. n. 90.

Per sequestrum fructuum beneficii impetrare licèt ex integro non satisfiat vi oppressis, litte-

ris

ris jam executis; in aliquo tamen coadjuvat, & detrahit fraudi impetrantis. ibid. n. 91.
Fructus beneficii impetrati per alienigenas horum Regnorum sequestrantur, lato Decreto retentionis, littera jam executa. ib. n. 92.
Impetrantes beneficia patronatus Regii, aut laicorum, ac patrimonialia, aut Magistralem, Doctoralemque, & executioni de facto dantis litteras ipso facto sunt effecti alienigenæ, & amittunt naturalitatem, & fructus beneficiorum sequestrantur per Senatum. ibidem num. 93.
Sequestrantur fructus beneficii patrimonialis impetrati, litteris executis, nam impetrans ipso facto amisit naturalitatem. ib. n. 94.
Quod ex identitate, & majoritate rationi dispositum intelligitur in beneficiis juris patronatus laicorum. ib. n. 95.
Fructus beneficii sunt bona temporalia, & sequestrantur ob executionem factam litterarum, quæ retineri mandantur. pag. 146. numer. 107.
Sequestrum beneficii de mandato Principis, donec causa cognoscatur, non privat possessione. p. 472. n. 195.
Signatura, *Signum*, *Sigillum*. Vide *Subscriptio*, *Commissio*.
In signatura gratiæ & justitiæ potentissimis Tribunalibus, quæ causæ expediantur. pag. 224. num. 18.
Sigilli appositio æqualiter probat, ac si commissio fuisset subscripta propria manu delegantis. p. 229. n. 5.
Sigilli appositio nihil operatur, quando apponens non est certus, & conscius tenoris scripturæ sigillatæ. ib. n. 11.
Per sigillum non supplet subscriptionem requisitam pro forma. p. 230. n. 27.
Sigillum benè supplet subscriptionem quando agitur de probando consensu, non tamen quando ad solemnitatem actus subscriptio requiritur. ibid. n. 28.
Sigillum supplet defectum subscriptionis, ubi agitur de solo præjudicio sigillantis, non tamen tertii, quia tunc non admittitur probatio privilegiata. ib. n. 30.
Simplex sigilli appositio commissionem non probat, quando actus requirit causæ cognitionem. ib. n. 31.
Inter sigillum & subscriptionem æqualitas cessat in dispositione Trident. cum ad commissionem avocatoriam primæ instantiæ requirat justæ, & urgentis causæ examen. ibid. n. 32. & seqq.
Sigillum fidem nullam facit si Princeps id quod sigillavit nec videt, nec perlegit. ibid. n. 34. & seqq.
Signatura dicitur omnis subscriptio in supplicationibus apposita sive per Papam, sive per alios quoslibet. p. 388. n. 5.
Flaminius Parisius refertur attestans de signatura supplicationis propria manu Sanctissimi, & ejus praxi. p. 389. n. 14.
Signatura per *fiat* solus utitur Papa. ibid. numer. 17.
Et ut favorabilior aliis signaturis præfertur. ib. num. 19.
Signatura per *fiat* aliis latior est, & potentior. ib. n. 18.
Signatura per *concessum* utitur Prælatus habens facultatem à Papa subscribendi supplicationes. p. 390. n. 25. & seqq.
Prælatus habet limitatam potestatem signandi supplicationes ad beneficia certæ quantitatis. ib. num. 27.
Supplicationes cæteras omnes signat Prælatus, cujus opera utitur Papa ad exonerationem tot gravissimorum negotiorum. ibidem numer. 28.
Prælatus habens à Papa facultatem signandi supplicationes, qua forma per *concessum* subscribat. ib. n. 29.
Et tam in prima supplicationis parte, quàm in secunda. ibid.
Signatura per *fiat* utitur Papa, Prælatus verò per *concessum*. ib. n. 32.
In signatura gratiæ licèt adsit differentia inter Papam & Prælatum in supplicationibus subscribendis justitiam tangentibus nulla, vel modica. ib. n. 33. & seqq.
Signatas commissiones per *concessum* non admittit Senatus in prima instantia. p. 391. n. 36. & seqq.
Signans Prælatus per *concessum* licèt dicat in præsentia D. N. Papæ in Papæ præsentia nunquam subscribit, sed in domo sua. ib. n. 37.
Præsentia Papæ quam asserit Prælatus in sua signatura per *concessum* est ficta. ibid. n. 38. & seqq.
Signatura per *fiat* præfertur signaturæ per *concessum*. ib. n. 41.
Et signatura per *concessum* habeat prægnantiores, & privilegiativas clausulas. ibid. num. 42. & seqq.
De signatura per *annulum Piscatoris*, & quæ litteræ per eum signentur. pag. 392. num. 49. & seqq.
Sigillum quæ signa habeat, ut illi fides detur. ib. n. 51. & 52.
Per plumbum sigillantur omnes Bullæ expeditæ; per Cancellariam, aut per Cameram. p. 393. num. 59.
In sigillo plumbeo quare apponitur facies S. Pauli ad dexteram, & S. Petri ad sinistram. ibid. num. 60.
Sigillum plumbeum quibus litteris circumscribitur. ib. n. 61.
Habens signaturam per *placet* à Papa, an intelligatur habere connexam signaturam commissionum. p. 395. n. 4.
Signatura non petitio attenditur, & quod commissum non legitur, dicitur esse neglectum. p. 397. n. 23. & 24. & seqq.
Signaturæ supplicationum confunduntur litteris desuper expeditis, quia ex eis non apparet à quo fuerit supplicatio subscripta, an à Papa an ab alio habente signaturam, quia omnes eodem modo scribuntur. pag. 399. num. 4. cum seqq.
Signatura si à Bulla discrepat, creditur signaturæ. p. 201. n. 29.
Signaturæ creditur quoad circumstantias gratiæ putà tempus, vel qualitates. ib. n. 30.
Per quam signaturam an per *fiat*, an per *concessum* litteræ fuerint expeditæ ubi dubitari contingit, supplicatio subscripta exhibenda erit. ib. num. 31.
Signatura non dignoscitur ex tenore litterarum atque ideo illa simul producenda ad elidendam veritatem. ibid. n. 32.

Index Rerum,

Signatura ſupplicatio non probat, niſi litteris expeditis. ib. n. 34.

Signaturæ creditur quoad confectionem litterarum ſuper ea. p. 402. n. 35.

Signatura ad verbum regiſtratur per abbreviatorem in libro, & ſi de ea dubitatur ad eum quaſi ad Protocollum recurritur. ib. n. 36.

Ad ſignaturam originalem recurritur, quando excitatur, litteras fuiſſe extenſas, vel reſtrictas & aliter quam à Papa conceſſum. ib. n. 37. cum ſeqq.

Signaturæ, quoad contenta in ea magis ſtatur, quam Bullæ deſuper ſumptæ. ib. n. 38.

Signaturam adire opus eſt pro declaratione ſi commiſſionis verba obſcura ſint. ibidem numer. 44.

Sigillum comprobat, confirmat & robur addit iis quæ in ſcriptura continentur. p. 462. n. 73.

Socius.

Socius non privilegiatus potitur foro privilegiati ſui ſocii in rebus individuis. pag. 433. numer. 7.

Socius gaudet privilegio fori ſui conſocii in juribus inſeparabilibus. p. 442. n. 72.

Minoris privilegio fori gaudet major conſocius in inſeparabilibus. ib. n. 73.

In re individua quis non patitur præjudicium ratione communionis, & ſocietatis cum alio. p. 443. n. 76.

Similitudo, Simile.

Similes cauſæ expreſſis admittuntur ad Bullarum retentionem. p. 111. n. 30. & ſeqq.

In ſimilibus caſibus in quibus datur identitas rationis ad retinendum *litteras*, iſtæ in Senatu examinantur. ib. n. 41. cum ſeqq.

Similitudo omnimoda debet dare, ut fiat extenſio de ſimilibus ad ſimilia. p. 247. à n. 46. cum ſeqq.

Similitudinem inter beneficia patrimonialia, & patronatus laici, non tantam dari dicit Gonzales, quæ reſervationem excludat. pag. 145. num. 99.

Similitudo omnimoda inter duos caſus non requiritur ad comprehenſionem legis, ſed ſufficit quod conveniant in caſu, de quo agitur. ibid. n. 100.

Simplex. Vide *Surreptio.*

Singula.

Singula, ſingulis congruè referenda ſunt. p. 38. n. 86. ubi ad plura utilia infertur.

Solemnitas. Vide *Forma, Subſcriptio, Qualitas.*

Solemnitas requiſita tempore actus, vel ante ipſum, ſi tunc non adſit actus eſt nullus, licet poſteà ſequatur. p. 211. n. 29.

Solemnitas ſeu qualitas quæ requiritur pro fundamento eo tempore debet concurrere, non tamen ſufficit quod poſteà ſubſequatur. p. 212. n. 30. & ſeqq.

Solitum, Inſolitum.

Inſolitis reſcriptis non eſt parendum. p. 88. num. 23.

Inſolitum dicitur quod non ſolet fieri, ſolitum verò quod aliquando factum fuit. ibid.

Contra inſolita reſcripta præſumitur, ideo in eorum executione ſuperſedendum. ib. n. 24.

Inſolita, & inſueta continens reſcriptum præſumitur falſum. ib. n. 26.

Soluto, Solvere. Vide *Deſtinatio, Contractus, Obligatio.*

Species, Speciale. Vide *Genus.*

Per enumerationem ſpecierum non reſtringitur genus præcedens in eadem diſpoſitione. p. 113. num. 56.

Specierum enumeratio poſt genus facta intelligitur cauſa majoris declarationis, & expreſſionis. ib. n. 57.

Per ſpecierum enumerationem in eadem diſpoſitione factam nunquam cenſetur reſtrictum genus, quando genus, & ſpecies tendunt ad eaſdem perſonas. ibid. n. 58. & 59.

Secus quando genus, & ſpecies apponuntur in diverſis diſpoſitionibus, & inter diverſas perſonas. ibid. n. 60. & ſeqq. Ubi de aliis limitationibus.

Spirituale, Spiritualitas. Vide *factum.*

De facto rei ſpiritualis incidenter cognoſcit judex laicus. p. 128. n. 85.

Spirituale nihil concurrit in retentionis cognitione impeditum exactæ indagationis nec reſpectu principii, nec reſpectu finis. p. 178. n. 2. & ſeqq.

Status. Vide *Comparens, tertius.*

Publicus rerum ſtatus ſæpiùs ex privato turbatur privataque injuſtitia cauſativè publicam producit perniciem. p. 70. n. 69.

Statum Eccleſiæ ſi præſumitur turbari, aut ſcandalum oriri ex præcepto injuſto Papæ, non obtemperatur ſine peccato. pag. 76. nu. 46. & ſequentibus.

Papæ præceptum non exequendum, ubi præſumitur publicum ſtatum Eccleſiæ turbandum. p. 83. n. 56.

Si ex præcepto injuſto Papæ vehementer præſumitur ſtatum Eccleſiæ turbari, non eſt parendum. p. 87. n. 13.

Per actus reſolutionem res redit ad priorem ſtatum, ac ſi geſtus non fuiſſet. p. 132. n. 127. & p. 288. à n. 70. & 71.

Status Eccleſiaſtici, & Conciliorum maximè Trident. Principes eſſe protectores, plurimorum authoritate fulcitur. p. 189. n. 27.

In eodem ſtatu, quo erat lis, illam debet continuare, & aſſumere ſuperior aditus ob negligentiam Ordinarii non terminantis infrà biennium. p. 223. n. 3.

Re redacta ad priorem ſtatum, jus ſemel conſolidatum, ſeu aliter amiſſum revivíſcit. p. 320. num. 38.

De effectibus redactæ ad priorem ſtatum. ibid. n. 39. remiſſivè.

Statutum, ſeu Conſtitutio, Lex, Supplicatio. Vide *Exceptio.*

Statutum Florentinum, ne litteræ Apoſtol. exequantur, niſi habita prius licentia à Senatu ob vitanda ſcandala, validum eſt. pag. 30. n. 12. & 13.

Edicta hæc ad evitanda ſcandala ordinata valent. ibid. n. 14.

Statutum ne alienigena obtineat beneficium in Regno pro bono publico, & evitando ſcandalo valet. ib. n. 15.

Statuta ſaluberrima à majoribus inſtituta nec excedenda, nec immutanda ſunt. pag. 87. nu. 7. & ſeqq.

Statutum prohibens adquiſitionem, non prohibet adquiſitorum retentionem. p. 124. n. 47.

Statutum loquens contra ingredientem poſſeſſionem non habet locum in retinente. ibid. num. 48.

Statutum providens aliter, quàm jus commune cum certis modificationibus quidquid in eo exprimetur habetur pro forma. p. 215. n. 23. & 24.

Statutum permittens obligationem filio fam. artifici intelligitur, si obligatur intuitu artis. n. 7. cum seqq.

Statutum disponens adhibendam fidem libris mercatoris restringitur ad negotia tangentia mercantiam. p. 414. n. 10.

Stylus. Vide *Inhibitio, Rex.*

Stylus Romanæ Curiæ observat, omnes causas ad forum Ecclesiasticum pertinentes in prima instantia coram Ordinariis locorum debere tractari. p. 196. n. 6.

Stylus senatus in remittendis causis Ordinario in prima instantia nihil detrahit verbis Bullæ Cœnæ relatis. p. 198. n. 28. & 29.

Stylus introductus, ut inhibitio temporalis operetur perpetuò est contra substantiam actus. p. 234. n. 11. cum seqq.

Stylus dans robur perpetuum inhibitioni temporali includit dolum, & fraudem, & laqueum justitiæ partis, & judici inferiori. p. 233. n. 3.

Stylus ut inhibitio temporalis operetur uti perpetua etiam immemoriali vallatus reprobatur à Tridentin. p. 235. n. 17.

Stylus, qui simpliciter peccat in forma inhibitionis expediendæ, si est à Trident. reprobatus; quanto formosius ille, qui simul continet fraudem, & dolum. ib. n. 20.

Stylus, ut inhibitio in expeditione temporalis, & in effectu perpetua, fuit inventus ad illudendum Trid. Decretum. ib. n. 21.

D. Franciscus de Alvisis Auditor Nuntii Hispaniæ laudatur acquiescens fundamentis Authoris in facti contingentia acerrimè impugnantis stylum assertum sui Tribunalis, ut inhibitio temporalis ad quadraginta, post illa causaret attentata. p. 236. n. 29.

Stylus à nemine carente potestate condendi legem introduci potest contra jus clarum, secus contra dubium. ib. n. 34.

Stylus Senatus tradendi litteras gratiosas impetranti, ut illis utatur coram Ordinario, cui fit cognitionis remissio ex Tridentin. provenit de necessitate justitiæ. p. 364. n. 32.

Stylus Senatus retinendi litteras meræ justitiæ percutientes primam instantiam Ordinarii, isti facta simpliciter remissione causæ validè comprobatur. ib. à n. 33. & seqq.

Stylum etiam immemoriali vallatum introductum contra formam à jure traditam inhibitionem expeditionum expressè reprobavit Conc. Trid. p. 420. n. 13. & seqq.

Stylus Rotæ non obligat extra eam in partibus, nec attenditur, nec servatur. ib. n. 15.

Stylus in contraventionem Trident. circa formam inhibitionum admitti non debet in Hispania, quoad unguem servatur Trid. intactum. ib. n. 16.

Subdelegatus. Vide *Delegatus, Commissio.*

Subdelegatio tacita an scientia & patientia Episcopali indicatur. p. 457. n. 18.

Subditus. Vide *Vassallus, Princeps, Dominus.*

Subditus non constituitur in possessione exemptionis ex eo, quod non appareat, superiorem non exercuisse jurisdictionem in illum, nisi probetur casus contingentia, & ipse exercere volens fuisset repulsus. p. 299. n. 35.

Subrogatio.

Subrogatio gratiosa non intrat, ubi non constat de beneficio litigioso. pag. 470. numer. 154. & seqq.

Subscriptio, Subscribere. Vide *Supplicatio, Signatura, Litteræ, Commissi, Instantia.*

Causæ quæ legitimæ sunt, ut Papa subscribat commissiones propria manu in prima instantia, recensentur in constitutione Leonina. p. 197. n. 13.

Quarta exceptio, cap. causæ omnes (quæ vergit circa subscriptionem commissionum avocatoriarum manu Sanctissimi) frequentior est in Senatu, & maxima reverentia amplexa. p. 224. n. 14. cum seqq.

Subscriptio propriæ manus pro forma fuit inducta à Trident. in commissionibus avocatoriis in prima instantia. ib. n. 17. cum seqq.

Quod & expressè dixit motus proprius Gregor. XIII. p. 225. n. 21.

Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi cum noviter appetat Tridentino in commissionibus, primæ instantiæ avocatoriis, ultra jus commune, formam substantialem inducere intelligitur. ib. n. 22. cum seqq.

Subscriptio petita à jure est forma, ita ut aliter actus sine ea fidem nullam faciat. ibidem num. 25.

Subscriptio commissionis non supplet nullitatem ob defectum requisiti aliunde provenientis à jure communi, vel alio statuto. pag. 212. num. 34.

Subscriptio manu propria à jure in actu requisita nequit per æquipollens, aut actum factum, sed verum fieri. p. 225. n. 27.

Subscriptio manu propria Sanctissimi requisita Trident. in commissionibus primæ instantiæ est forma. ibid. n. 28.

Subscriptio manu propria ubi requiritur, an sufficiat scriptio manu propria. ib. n. 29.

Subscriptio ubi requiritur ad eventandum præjudicium tertii, & ad ejus favorem non sufficit scriptio propria manu. ib. n. 30.

Subscriptionis propriæ manus defectus vitiat commissiones in prima instantia. pag. 226. numer. 32.

Subscriptionis formam dum postulavit Trident. non consideravit effectum, sed damnum & inconveniens in principio existens avocationis in prima instantia. ibid. n. 34.

Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi esse actum respicientem personalitatem, in qua verus scribendi actus attenditur, non repræsentativus. pag. 227. num. 39. & seqq. & à num. 33.

Subscriptio propriæ manus Sanctissimi non est necessaria præcisè, ut adhibeatur in commissionibus ad partes missis, sed sufficit quod apponatur in supplicatione qua commissio petitur. ibid. n. 45. & 46. Vide c. 30. §. 55. per totum.

Subscriptio non apposita in commissionibus ad Senatum delatis, quomodo sit in eo probanda, ut satisfactum dicatur formæ Trid. & protectionis Regaliæ cesset. ibid. nu. 46. remissivè.

Subscriptio manu propria Papæ non tollit suspicionem fraudis. p. 229. n. 13.

De pluribus dubiis, ampliationibus & limitationibus attingentibus commissiones subscriptas,

ptas, vel ſubſcribendas propria manu Sanctiſſimi, p. 230. n. 17. remiſſivè.
Subſcriptio ubi requiritur, & ſigillum eandem vim & parem probationem inducunt, & pari paſſu ambulant de jure. ib. n. 18.
Subſcriptio quando requiritur in actu pro forma, minimè ſuppletur per ſigilli appoſitionem. ibid. n. 19. & ſeqq.
Subſcriptio propriæ manus Sanctiſſimi ſpecialiter deſtinata eſt à Tridentin. ad probationem commiſſionis avocatoriæ in prima inſtantia, quo caſu ſolum ſigillum non ſufficit. ibidem num. 25.
Subſcriptio propria manu ubi requiritur ad ſolemnitatem, aut removendam ſuſpicionem, non ſuppletur per ſigillum. p. 231. n. 26.
Subſcriptio ubi non requiritur pro forma ſuppletur per ſcriptionem. p. 232. n. 36.
Subſcriptionis defectus vitiat commiſſionem, necnon annullat illo jure cætera omnia derivativa, citationes, inhibitiones, & executoriales. ibid. n. 34.
Subſcriptionis defectus non ſuppletur per annulum Piſcatoris, cum etiam non probet, quando ſcripturæ tenor ignoratur à Domino ſigilli. ibid. n. 37.
Subſcribens in ſchedula vacua ſibi non præjudicat, eo quod non vidit, nec legit poſteà ſcripta. ib. n. 38. & 39.
Quod procedit ſive in ſubſcriptione ſchedulæ vacuæ, ſive in ea ſigillanda, ex identitate rationis. ibid. n. 40.
De pluribus difficultatibus tangentibus ſubſcriptionem commiſſionis in prima inſtantia à quibus ſubſcriptio fiat, quomodo in Senatu probetur, an per exemplum ſupplicationis ſubſcriptæ, an per relationem judicis Delegati, aut Notarii; & aliis ſimilibus & ſingularibus, vide remiſſivè. ib. n. 42.
Subſcriptionis qualitas reſolvitur, reſoluta ſemel ipſa commiſſione principali, p. 267. num. 45. cum ſeqq.
Subſcriptio manu propria qualitas eſt commiſſionem informans, huic acceſſoria cujus naturam reſolutivam ſimul ſequitur. pag. 268. num. 49.
Subſcriptæ commiſſionis impedimento ſublato, juriſdictio de facili revertitur ad ſuam naturam, nempe Ordinarium. ib. n. 53. & ſeqq.
Subſcriptionis qualitas regulatur à viribus commiſſionis, cui apponitur. p. 270. num. 82. cum ſeqq.
Ex non ſubſcripta commiſſione citans, an poſſit in Senatu evitare retentionem, vel remiſſionem Ordinario, oſtendens aliam ſubſcriptam ad idem? p. 272. cum ſeqq.
Ex non ſubſcripta ſecunda commiſſione citatus obtinet in Senatu remiſſionem Ordinario, etſi actor aliam ſubſcriptam in Senatu oſtendat. p. 273. n. 17. cum ſeqq.
Subſcriptio non qualificat, nec approbat, quæ non leguntur in ſupplicatione. p. 276. n. 53. & ſeqq.
Subſcriptionis formulæ, quibus ſignantur ſingulæ litteræ Apoſtol. ſive per Sanctiſſimum, ſive per alios ad id deputatos ignotæ ſunt in partibus Hiſpaniæ, neceſſariæ tamen penitùs recurſus Regii cognitioni. p. 387. 1. & ſeqq.
Subſcriptionem apponit Papa in eodem papyro ſupplicationis. p. 388. n. 5.
Subſcriptio omnis ſive per Papam, ſive per alios quoslibet in ſupplicationibus appoſita dicitur ſignatura. ibid.
Subſcriptio Sanctiſſimi apponitur per *fiat*, cum prima littera nominis proprii, quod Papa habebat ante creationem, non poſtea aſſumpti juxta morem R. Eccleſiæ. ib. n. 6.
Subſcriptione per *placet* utitur Sanctiſſimus in commiſſionibus, quibus rectè convenit formula hæc. ib. n. 11.
Subſcripta ſupplicatio per Sanctiſſ. ad quos officiales tranſmittatur, ut denique Bullæ fabricentur ſuper ea. ib. n. 12.
De efficacia verbi, *fiat*, quo in ſubſcriptione ſupplicationum utitur Papa, & qua ratione per *fiat* ſubſcribat. p. 389. n. 16.
Subſcribit Papa ſupplicationes, ut plurimum in ſua Camera, præſente Datario, aliquando in plena ſignatura. ib. n. 20.
Subſcribit Papa ſupplicationes propria manu, & cum prima littera ſui nominis proprii, litteras verò deſuper expediendas nullatenus; imò in eis apponitur nomen aſſumptum in creatione & quare. ibidem numer. 21. & ſeqq.
Subſcribit Sanctiſſimus ſupplicationes propria manu, ac nomine proprio, quia facit actum perſonalem, & actionem propriam à ſua voluntate, & animo dependentem. ib. n. 22.
Prælatus juxta negotii gravitatem aliquas litteras defert Sanctiſſimo ſubſcribendas, qui, ſi adeſt juſta cauſa, ſubſcribit propria manu. p. 390. n. 25.
Subſcriptionis forma Concilii Tridentini, ut perſonaliſſima excludens omnem fictionem, & veritatem repræſentativam, atque ſubſcriptionem per æquipollens. ib. n. 26. & ſeqq.
Prælatus habet facultatem ſubſcribendi ſupplicationes ad beneficia, pro ut ſupponit regulæ Cancellariæ. p. 391. n. 44.
Subſcriptio per *conceſſum* in commiſſionibus avocatoriis primæ inſtantiæ non ſupplet defectum ſubſcriptionis propriæ manus Sanctiſſimi. p. 392. num. 45.
Sanctiſſimus difficillimè ſubſcribit litteras avocatorias ab Ordinario, ſi juſta, & probata adſit cauſa. ib. n. 47.
Diverſimodè ſubſcribit Papa commiſſiones agitandas in Curia, aut in partibus avocatorias primæ inſtantiæ. ib. n. 48.
Per nullam ſubſcriptionem, aut ſignaturam in litteris avocatoriis primæ inſtantiæ ſatisfieri poteſt formæ perſonaliſſimæ Conc. Trident. requirentis ſubſcriptionem propriæ manus Sanctiſſimi. p. 393. n. 68.
Subſcriptione propriæ manus Sanctiſſimi in ſupplicatione appoſita, an comprehendatur commiſſio executoris in litteris poſtmodum expeditis lecta. p. 394. n. 1. cum ſeqq.
Subſcribens contenta omnia in ſcriptura dumtaxat videtur approbare. p. 395. n. 15.
Subſcribens cenſetur propriè, & virtualiter ſcribere omnia contenta in ſuperiore ſcriptura. p. 396. n. 16.
Subſcriptio virtualiter continet quidquid in corpore ſcripturæ continetur, omnia per ſubſcribentem approbantur. ib. n. 17.
Subſcriptio cum qualitate aut limitatione non operatur ultra eam. ib. n. 18.
Subſcriptio ſimpliciter relata ad ſcripturam non com-

comprehendit, quod in ea non apparet, nec continetur. *ib. n.*19.

Subscriptio limitata limitatum producit effectum, ita ut in scriptura contenta non limitata approbata intelligantur. *ib. n.* 20.

Subscriptio generalis, & non limitata comprehendit omnia in scriptura contenta, nec specialis expressio singulorum necessaria est. *p.*397. *num.*26.

Subscriptio simplex, & generalis sufficit. *ib.n.*27.

Subscriptionem non extendi ad ea, quæ in scriptura non leguntur, determinavit Rota. *ib.n.*33.

Subscriptio restricta ad superiùs expressa ultra non operatur. *ib.n.*34.

Subscriptio propriæ manus in supplicatione ad rem petitam apposita non influit, nec determinat executoris dationem in supplicatione non contentam, nec petitam, quia illam non respicit. *p.*398.*n.*39.

Subscriptio supplicationis rei petitæ in Senatu non attenditur, si executoris commissio seorsum data propria manu Sanctissimi non fit subscripta, quominus Ordinario causa remittatur, si ejus prima percutiatur instantia. *ib.n.*40.

Subscriptio propriæ manus Sanctissimi, cum in commissionibus non apponatur, sed in supplicatione tantum quia petuntur, quomodo in Senatu fit probanda, ut impediatur remissio ad Ordinarium in prima instantia. *p.*399.*n.*1.

Subscriptione propriæ manus Sanctissimi non egent commissiones in prima instantia missæ ad partes, cum sufficiat supplicationem, qua petuntur subscriptam esse, quo satis fit Trid. *pag.* 400. *num.* 8.

De subscriptione (quæ in commissione avocatoria non apponitur, nec apparet) impetrans debet docere in Senatu, per ipsam supplicationem subscriptam, ut commissio avocatoria in prima instantia possit prodesse & remissionem ad Ordinarium evitare. *ib. n.*9.

Subscriptio propriæ manus qualitas est formalis, & præcisa, qua fundatur commissio avocatoria in prima instantia. *ib.n.*13. *& seqq.*

Subscriptionis solemnitas extrinseca (maximè consistens in facto) non præsumitur interveniisse. *ib.n.*16. *& seqq.*

Subscriptio propriæ manus consistit in facto, & manufactura Sanctissimi, quod minimè præsumitur, nisi probetur. *ib.n.*18. *& seqq.*

Subscriptionis ampliori probatione adstringitur impetrans. *p.*401.*n.*24. *& seqq.*

Subscriptio per supplicationem originalem exhibendam in Senatu probari debet ab impetrante. *ib. n.*27. *& seqq.*

Subscripta supplicatio erit exhibenda judici de partibus coram quo oppositum fuit discrimen inter ipsum & litteras. *ib.n.*34.

Subscriptio originalis in Senatu Parisiensi fuit præsentata, coram quo fuerat exceptum, Bullas aliter cantare, quàm in signatura continebatur, huicque fidem datam fuisse in facti contingentia testatur Rebuffus. *p.*402. *n.*39.

Cum subscriptio nulla legatur nec mentionetur in commissione avocatoria, per impetrantem ei insistentem, & allegantem probanda erit in Senatu. *ib. n.*40.

Hac subscriptione Reali in Senatu non apparente, causa in prima instantia Ordinario indubiè remittetur. *p.*403.*n.*51.

Subscriptio si in litteris mentionetur, & negetur, quis eam probare tenetur, adstringaturque supplicationem subscriptam in Senatu præsentare. *ib. n.* 52.

Ubi de differentia inter litteras ipsas quibus Summus ipse Pontifex loquitur & asserit suam subscriptionem, & litteras monitoriales, & similes, in quibus judex asserit subscriptionem. *ib. n.*53.

Subscriptio propriæ manus, an per exemplum Supplicationis subscriptæ in Senatu probat dicatur. *p.*404.*n.*1. *cum seqq.*

Subscripta supplicatio sufficit ad probandam qualitatem & circumstantiam gratiæ. *p.* 405.*n.*14. *& seqq.*

Ex subscriptionis relatione facta per judicem, vel Notarium in monitorialibus magna oritur etiam peritissimis confusio, ut credant, commissionem fuisse subscriptam manu Sanctissimi. *pag.* 409.*n.*1. *cum seqq.*

Subscriptionem simpliciter relatam in monitorialibus post insertas litteras gratiæ incantè aliqui referunt ad commissionem, cum non respiciat nisi ipsam gratiam duntaxat per Papam subscriptam. *ib. n.* 4.

Subscriptionis relationi in monitorialibus clarè respicienti partem executivam, & commissionem factæ à judice, an per Senatum danda sit fides, ut impediat remissionem Ordinario. *ib. num.*5.

Negativè resolvitur. *ib. n.*6. *& seqq.*

Subscriptionis qualitas qua fundatur commissio avocatoria in prima instantia, ante omnia probari debet. *ib.n.*7.

Subscriptioni, de qua per judicis relationem in monitorialibus apparet, fides non datur in Senatu, quominus Ordinario causa remittatur. *p.*410.*n.*15.

Subscriptio, quæ per relationem Notarii conflat in monitorialibus, non impedit remissionem Ordinario per Senatum faciendam. *ibid. n.* 16. *& seqq.*

Subscriptio propriæ manus Sanctiss. quæ per solam relationem Notarii in monitorialibus aliisve similibus litteris apparet, fidem non facit in Senatu, quominus remittatur causa Ordinario. *ib.n.*24.

Subscriptio manu Sanctissimi non præservat effectus clausulæ (quam & quas) quibus in aliquo casu de jure privata est. *p.*430.*n.*18.

Subscripta si non fit executoris commissio, non potest hodie procedere in via ordinaria in prima instantia, etsi ex verbis gratiæ teneatur assumere partes judicis, sed Ordinario causam remittit. *p.*461.*n.*64. *& seqq.*

Subscriptio propriæ manus Sanctissimi influit in iis omnibus quæ virtualiter in commissione de jure continentur. *ib.n.*72.

Subscriptio propriæ manus Sanctissimi unicum, & solidum est signum ejus voluntatis, ad cognoscendum, an velit avocare causam ab Ordinario, non aliud. *ib. n.*74.

Subscriptionis tenor insertus in monitorialibus fidem facit, secus si negetur à parte, quia tunc originalis debet exhiberi. *p.* 411. *n.*35. *& seqq.*

Subscriptionis modus, quo supplicatio subscribitur, eodem debet subscribi rescriptum ipsum manu Sanctissimi, ut remissio denegetur in Senatu. *p.*388.*n.*1.

Non subscriptas commissiones manu Sanctissimi quantumvis in supplicatione subscripta in eo doceatur, Senatus non admittit. *p.* 413. *n.* 3. *& seqq.*

Declarationibus assertis dictantibus per subscriptionem apponendam in sola supplicatione satisfieri formæ Trid. uti non authenticis Senatus fidem negat. *p.414.n.9.*

Subscriptionem propriæ manus Sanctissimi apponendam in ipsis rescriptis ad partes missis expresse decrevit Conc. Trid. *ib.n.12.*

Subscriptio sola non sufficit ad avocandam primam instantiam à S. Inquisitione, sed aliæ conditiones necessariæ concurrere debent. *p. 444. n.93.*

Rescriptum mittendum ad partes subscribendum esse, non casualiter, sed providè decrevit Conc. Trid. ut certus sit Ordinarius de avocatione Papæ in prima instantia. *p.415.n.14.*

Si per supplicationem subscriptam satisfieret formæ Trident. ingens damnum efficeretur etiam ipse impetrans cum cogatur de ea docere coram Ordinario, & Senatu. *ib. n.16.*

A Conc. Trid. quod claris verbis discernit rescriptum avocatorium subscribendum non est facilè recedendum per declarationem de quarum fide non constat. Contrarium dicentes. *ib. nn. 18.*

Declaratio quod per supplicationem subscriptam satisfiat formæ Trid. evidenter ejusdem verbis incongruit. *p.416.n.27.*

Senatus verbis claris Conc. Trid. decernentis subscriptionem apponendam in rescriptis adhæret, nec patitur uti rescripto avocatorio primæ instantiæ in quo subscriptio visibiliter non legitur. *ib.n.28.*

Motum proprii Gregor. XIII. clarè intellexit Conc. Trident. decernentem formam subscriptionis in rescriptis ad partes missis apponendam. *p.417.n.29.*

Per supplicationem subscriptam propriæ manus Sanctissimi præsentatam in Senatu non evitat remissio ad Ordinarium in prima instantia. *ib. n.30.*

Monitoriales ad partes missas, quibus inseritur rescriptum avocatorium subscriptum manu Sanctissimi probant subscriptionem ad effectum evitandi remissionem Ordinario. *ib.n.32.*

Substantia. Vide *Qualitas, Probatio, Accidentalia.*

Successor. Vide *Hæres, Commissio.*

Successori in majoratu non nocet res judicata contra prædecessorem obtenta, quando venit ex proprio jure, & ex causa diversa à jure majoratus. *p.153.n.12. & seqq.*

Successor regulariter non impedit executionem sententiæ latæ contra suum Authorem, impedit tamen si succedat alio jure, quàm hæreditario, nisi fuerit citatus. *p. 154. num. 14. & seqq.*

Successor Ordinarius an constituatur in negligentiam per protestationes factas suo antecessori, ut terminet causam infra biennium. *pag. 223. n.10.*

Successor ejus, qui comprehendebatur sub clausula (omnesque alios) & mortuus fuerit integra ante citationem, non potest commissionis ejusdem virtute citari, nec conveniri. *p.264. n.12. & seqq.*

Successorum aut hæredum facta expressione in commissione ad hos semper trahitur. *ib. nn.14.*

Ad successorem singularem ejus, contra quem fuit nominatim impetrata, commissio non extenditur, nisi in tribus casibus. *ib.n.18.*

Primò nisi successor singularis scienter in vitium successerit. *ib. n.19.*

Secundò ubi successoris Author alienavit causa mutandi judicium. *ib.n.20.*

Tertiò, quando contra successorem singularem nova alia emanavit commissio. *ib.n.21.*

Commissio ut sustineatur contra successores ejus qui fuit expressè in ea nominatus, in casibus in quibus aliàs valeant ipsi conveniri, debuit impetrari vivente antecessore, non aliter. *pag. 265.n.22. & seqq.*

Successor, vel hæres ut convenire queat coram judice defuncti, & non suo, requiritur, quod judicium contra defunctum fuerit per citationem præventum. *ib.n.29. & seqq.*

Ad successores & hæredes universales non trahitur commissio contra aliquem impetrata nominatim decedente re integra ante citationem. *p. 267.n.38. & seqq.*

Contra quos retinetur in Senatu, & earum causa Ordinario remittitur. *ib. à n.42. & seqq.*

Privilegium per Episcopum concessum super exemptione, an valeat in præjudicium successorum. *p.299. n.29.*

Successori Ordinarii ob cujus recusationem fuit impetrata commissio decidentis, vel recedentis, postmodum integra, an fit remittenda causa, retenta commissione. *p. 317. num. 1. cum seqq.*

Ad successorem Ordinarii recusati statim devolvitur jurisdictio cessante recusatione re integra post remotionem, aut mortem recusati, ex vi attractiva. *p.318.n.25.*

Successori Ordinarii recusati remittit Senatus causam in prima instantia non Delegato, qui antecessum, vel recessum recusati commissione sibi per recusantem impetrata non fuit usus. *pag. 320.n.48. & seqq.*

Successor Judex in jurisdictionem omninò tenetur adimplere Regium decretum violentiæ, etiam suo antecessori directum. *p.137.n.4.*

Superstes, ut successor in causa tenetur adimplere Regium decretum Senatus (de otorgar y reponer) etiam directum suo antecessori moruo, vel absenti. *p.138.n.8.*

Qui si reponere recuset, secunda jussio per Senatum expeditur in ipsum. *ib.n.9*

Successor in re alio jure, quàm jure prædecessoris non tenetur ad id, ad quod is tenebatur. *p. 144.n.82.*

Successor in re per juris translationem tenetur stare conductioni per antecessorem factæ, secus si succedat per privationem, & extinctionem juris. *ib.n.83.*

Successor per privationem ex eo non tenetur stare conductioni, quia extincta fuit conductio, licet successor sit. *ib.n.87.*

Ordinarius, cui fit per Senatum litterarum remissio, licet non sit successor in jurisdictione executionis mortui, vel absentis, est tamen successor in eadem re, & cognitione. *ib. n.86.*

Sumptum, seu Transumptum. Vide *Scriptura, Litteræ.*

Sumptum ex supplicatione subscripta originali fidem facit ad probandum per quam signaturam fuerint litteræ expeditæ, an per *fiat*, an per *concessum. p.406.n.21.*

Sumptum supplicationis originalis probatio sufficiens est ad detegendos defectus litterarum ex ea sumptarum. *ib.n.22.*

Sumpto scripturæ regulariter in judicio fides non datur. *ib.n.23.*

Sumptum ſolemniter, & cum juris requiſitis factum legitimè probat. *ib. n.24.*

Sumpto ſupplicationis ſubſcriptæ ſolemniter tranſſumpto, integra fides in Senatu danda ad effectum impediendi remiſſionem Ordinario. *ibid. n.25.*

Sumptum de regiſtro ſupplicationem non probat ſubſtantiam gratiæ, cum ad id litterarum expeditio ſit neceſſaria, probat tamen qualitates ejuſdem. *ib.n.27.*

Sumptum de regiſtro ſupplicationum fidem facit, poſtque litteræ ſunt expeditæ, & impenſæ ſolutæ. *ib.n.28.*

Sumptum de regiſtro litterarum in vim compulſorialium fidem facit. *p.407.n.30.*

Sumptum de regiſtro Bullarum fidem non facit extra Curiam Roman. imò nec in Hiſpania admittitur. *ib.n.31.*

Sumptum ſupplicationis ſubſcriptæ, ne in Senatu redargui poſſit, quomodo corroborandum. *ib. num. 32.*

Sumptus. Vide *Lis.*

Sumptibus & vexationibus partium conſulere (cùm Reipublicæ intereſſit) ſemper enixè præ oculis habere jura Pontificia, & civilia, quæ recenſentur. *p.197.n.14.*

Sumptus litium ſubditos ſublevare ad præcipuum Reipublicæ regimen ſpectat. *ib.n.17.*

Superior.

Superior potest petere remiſſionem Vaſſalli prorogantis alterius juriſdictionem. *ib.n.33.*

Superior aditus in prima inſtantia ob negligentiam Ordinarii non terminantis cauſam infra biennium eam aſſumit in eodem ſtatu, non novam incipit. *p.223.n.3.*

Superſedere, Suſpendere.

In ſuperſedente in executione reſcriptum Papæ non requiritur juriſdictio, ſed juſta cauſa. *pag. 16.n.159.*

Suſpenduntur interim aliquot litteræ dum Summus Pontifex inſtructus de damno publicæ utilitatis, aliud cenſeat. *p.57.n.6.*

Multa jura Canonica, & civilia grato animo ferunt ſuſpenſionem litterarum ſuggeſtionibus obtentarum in damnum Reipublicæ. *ib.n.7.*

Multa jura permittunt ſuſpendi litterarum executionem legitima exiſtente cauſa ad effectum reſcribendi Principi. *ib.n.13. & ſeqq.*

Suſpendenda eſt mandati Principis executio, ſi timetur ex ea majus damnum, quàm ex dilatione. *p.58.n.20.*

Commiſſarius non ſuſpendens executionem reſcripti notoriam continentis injuſtitiam ad effectum reſcribendi, an puniatur pœna ordinaria. *ib.n.22.* remiſſivè.

Suſpendenda eſt reſcriptorum executio, donec de inconvenientiis, aut periculo Princeps informatus, vel revocet, vel ſecundam mittat juſſionem. *ib.n.23.*

Juſta cauſa ſuſpendendi reſcriptum ubi adeſt, illius cenſura non incurritur. *p.59.n.25.*

Jura permittentia ſuperſedere in litterarum executione, ad effectum reſcribendi, & expectandi ſecundam juſſionem nullam faciunt mentionem tertiæ. *p.64.n.19.*

Suſpenditur litterarum executio, quando ex juſta cauſa, quæ facit præſumere extortam voluntatem Principis, quod durat donec de ejus libera voluntate appareat. *ib. n.20.*

Superſedendum erit in reſcripto etiam habente clauſulam (non obſtante ſcandalo) ad effectum reſcribendi Principi. *p.66.n.36. & ſeqq.*

Superſedendum eſt in litterarum executione ob damnum publicum. *p.84. n.61. & ſeqq.*

Suſpendendæ ſunt litteræ contra jus tertii impetratæ, velut contra jus naturale obtentæ. *p. 95. n. 40.*

Executor non ſuſpendens executionem litterarum contra jus naturale, an debeat puniri. *ib.n.41. & ſeqq.*

Suſpendi executionem reſcripti in grave tertii præjudicium obtentum Papa tolerat. *ib. n.43.*

Suſpenduntur litteræ Apoſtolicæ in præjudicium juris tertii, ſupplicatione reverenter, & cum cauſarum expreſſione interpoſita. *pag.97. n. 58.*

Contra mandatum Principis veniré non dicitur, qui pro majore utilitate, & honore Principis, aut Papæ illud ſuſpendit. *ib.n.59.*

Suſpenditur litterarum executio quoties ex ea majus timetur damnum, quàm ex dilatione. *ib.n.60.*

In executione reſcripti ſuperſedendum continentis notabile præjudicium. *p.98.n.67. & ſeqq.*

Ad ſuperſedendum in executione litterarum facultas data non in ſurreptione conſiſtit, ſed in damno publicæ utilitatis, tametſi litteræ validæ ſint mero jure. *p.100.n.12. & ſeqq.*

Ad ſuſpendendum in executione, & ſupplicandum à litteris Apoſtolicarum jura ſolùm conſiderarunt utilitatem publicam. *p.101.n.17.*

Jura plura ponderantur, quæ dum diſponunt circa ſuſpenſionem executionis litterarum nituntur cauſa univerſali damni publici. *p.110.n.25. & ſeqq.*

Cauſæ examen quænam legitima ſit ad ſuſpendendam executionem litterarum arbitrio prudentis viri relinquunt jura. *ib.n.26. & ſeqq.*

Jura quibus nititur retentionis recurſus dumtaxat dant facultatem ſuperſedendi in executione litterarum non reponendi jam factam. *p.112. n. 36. & ſeqq.*

Remedium datum ad ſuperſedendum nequit verificari in re jam geſta. *ib.n.37.*

Executor poſtquam ſemel reſcripſit Papæ ſuper inconvenientiis litterarum, tenetur ſuperſedere in executione, & expectare reſponſum ſuæ conſultationis. p.127.n.84.

Cauſæ omnes illæ, quæ legitimæ ſunt ad retentionem litterarum Apoſtolicarum arctant executorem ſuperſedere in earum executione. *p. 129.n.93. & ſeqq.*

Superſedere tenetur executor ubi adeſt nullitas notoria, licet aliàs non poſſit labefactare ſententiam ſuperioris. *ib.n.96.*

A Judice procedente, quando ſuperſedere tenetur legitimè appellatur, & vim facere diſcernit Senatus. *ib.n.97. & ſeqq.*

Remedio retentionis, & querelæ violentiæ intentatis ab utraque parte, quale ſuſpendendum. *p.150.n.28. & ſeqq.*

Superſedendum erit in Senatu in retentionis articulo, donec cauſa retentionis examinetur, & de retentione. *ib. n.29.*

Remedia retentionis & querelæ violentiæ quomodolibet intententur ſive ab una parte, ſive ab utraque, ſive ſimul, ſive ſucceſſivè, ſemper in articulo violentiæ ſuperſedendum quouſque retentio examinetur. *p.151.n.35.*

Superſedendum eſt omninò in cauſa principali, probata recuſationis cauſa coram Ordinario. *p. 4. n. 2.*

Supersedens in litterarum executione ad effectum rescribendi damna ex ea oriunda dicitur servire Principi. *p.*5.*n.*2.

Facultas in commissione data ad supersedendum in executione litterarum Apostolicarum operatur etiam executione jam facta nulliter tamen, & attentatè. *p.*128.*n.*87.

Supersedere in executione litterarum Apostolicarum donec Papa consulatur, est levissimi præjudicii temporalis, non perpetui, nec irreparabile. *p.*183.*n.*91.*cum seqq.*

Suspectus, *Suspicio.* Vide *Recusatio.*

Suspicionis, aut timoris causa verificanda, vel ex alia honesta potest in Curia causa committi in prima instantia ex constitutione Leonis. *p.*196. *num.*11.

Suspicione existente ubi collitigans est Episcopus causa per Sedem Apostolicam committitur viciniori. *p.*211.*n.*24.

Collitigans cum Episcopo in causa suæ Ecclesiæ cautus sit, ut à principio eum dicat suspectum, nam postea semel tacitè per actus gestos coram eo videtur in eum consentire, & amplius ex ea causa illum suspectum nequit allegare. *ib. n.*25.

Suspicionis causa cessante cessat suspicio. *p.*317.*n.* 13.*cum seqq. declara ut in n.*16.

Supplicatio secunda. Vide *Jussio*, *Supplicatio.*

Vide *Signatura*, *Commissio*, *Papa*, *Avocatio*, *Bulla*, *Datarius.*

Litteræ Apostolicæ hoc tantum licito fine retinentur, ut supplicetur Papa certius informandus. *p.*35.*n.*59.

Prælati, & Capitula Hispaniæ exhortantur à legibus Regiis, ut suppliceut à litteris, quæ offendant publicæ utilitati, etiam spirituali, illasque ad Senatum mittant. *ib. n.*60.

Retentionem litter. Apostol. in cap. 14. Bullæ Cœnæ expressè permissam esse (supplicatione præmissa) plurimi recensentur DD. id firmantes. *p.* 36.*n.*61. *& seqq.*

Impedientes litteræ executionem prætextu informandi, & supplicandi Pontificem, & supplicationem prosequendi non incurrunt censuras Bullæ Cœnæ. *ib. n.*63. *&* 64.

Supplicari in Bullarum retentione permittit Bulla Cœnæ, sub prætextu probabili violentiæ. *p.* 37.*n.*70.

Si supplicationes prosequantur illegitimè, quorum interest. *ib.n.*71. *&* 72.

Papa contentari solet una generali allatione supplicationum à litteris suis. *ib.n.*73.

Supplicationum singularium informatio foret Papæ in gravissimis occupato valdè molesta. *ib. n.*74.

Et foret damnum partibus ipsis. *ib.n.*75.

Supplicationes à litteris Apostolicis per partes interpositas, vel per Senatum interponere jubentem Regius Fiscalis suis prosequi, aut Regis expensis non adstringitur. *p.*38.*n.*82.

Senatus ubi reperit causam legitimam retinendi litteras in eodem decreto simul solet in quibusdam casibus jubere, ut pars, cujus interest, supplicet Sanctissimum. *ib.n.*83.

Supplicatio quatenus arguit humilitatem, & reverentiam, est Regalia S. Apost. *p.*4.*à num.*1. *& seqq.*

Supplicationem prosequi coram Sanctissimo in privatis negotiis non Regi, sed parti cujus interest, incumbit. *p.*39.*n.*88.

Supplicationis prosequendæ obligatio videtur cessare, litteris ab impetrante desertis ob legitimam retentionis causam. *ib.n.*90.

Supplicans à litteris Apostolicis nullo termino est adstrictus ad supplicationem prosequendam. *ib. n.*91.

Supplicante parte citata, & non comparente secunda jussio obtenta obtemperatur in Senatu. *p.*40.*n.*94.

Ob supplicationem non prosequutam per oppressum interpositam recursus retentionis litterarum præcedens non redditur illicitus. *ib.n.*95.

Supplicationes per suum Legatum per annos refert Rex Pontifici. *ib. n.*100.

Supplicari licet à lege etiam Pontificia ex justa causa, quando moribus alicujus Provinciæ non convenit. *p.*46.*n.*150. *& seqq.*

Supplicari potest à lege Pontificia per Regnum illud cujus moribus inconvenit. *ibid. num.* 151. *& seqq.*

Supplicatio à lege Pontificia suspendit interim ejus effectum. *ib.n.*155. *& seqq.*

Fas est populi communi consensu suspendere legis effectum animo supplicandi Principem. *ib. nu.* 157.

A motu proprio Pii V. de censibus in Hispania non recepto ad Papam fuit supplicatum nomine Regis. *p.*47.*n.*159.

A brevi Pii V. de iterum examinandis Religiosis semel approbatis ad confessionis Sacramentum ob scandalum inde ortum in Ecclesia, supplicavit Philippus II. *ib.n.*162.

Quod ob id Gregorius XIII. postea reformavit. *ibid.*

Retentionem postulare non debet fiscalis animo impediendi executionem; sed supplicandi Sanctissimum, ut instructus provideat, quod magis Reipublicæ Ecclesiasticæ conveniat. *p.*64.*n.*12.

Si Papa informatus secundam mittat jussionem posse secundò supplicari, & iterum suspendi executionem donec tertia accedat jussio, firmat Henriquez. *ib.n.*15.

Si in secunda jussione novum aliquod gravamen addatur ex falsa informatione; admitti posse tertiam supplicationem in re gravi, asserit Henriquez. *ib.n.*16.

Supplicatione à litteris interposita legitimè, & cum partis citatione, secunda jussio a Papa obtenta regulariter obtèperanda in Senatu. *ib.n.*18.

Impetrans (cujus litteræ in Senatu fuerunt retentæ) si secundam jussionem obtineat non citato supplicante, adhuc in Senatu retinendam. *pag.*65.*n.*23. *& seqq.*

Supplicari posse Sanctissimum semel, & iterum, quando litteræ continent damnum Reipublicæ spirituale, aut temporale, & scandalum timeatur. *p.*66.*n.*33.

Supplicari iterum Sanctissimum posse à secunda, vel ulteriori jussione in derogationem juris strangerii ob universale scandalum. *p.*67. *n.*44.

Supplicatio est actus humilitatis. *p.*68.*n.*53.

Supplicationi, & informationi Senatus ob ejus gravitatem sibi notam Pontifex acquiescit. *ib. n.*54. *& seqq.*

Supplicari potest à lege, quæ non convenit utilitati publicæ. *p.*84.*n.*62.

Supplicari licet à constitutionibus maximè Pontificalibus eò quòd non conveniunt moribus vetustis Regni. *p.*88.*n.*19.

Supplicare Clerico licet à litteris quibus jus suum ad beneficium tollitur, ut melius informatus Papa illas reformet. *p.*96.*n.*53.

Et hanc

Et hanc ſupplicationem non admittens Papa, peccat. *ib. n.* 54.

Ad Papam paciſcentem cum Clero de præſtanda certa ſumma nomine decimæ ſi aliquem poſteà eximat à ſolutione, poteſt Clerus ſupplicare. *ib. n.* 55. *& 56.*

Supplicari poteſt ad Papam à litteris in præjudicium tertii, qui ſi non admittat peccat. *p.* 97. *n.* 57.

Supplicatione reverenter, & cum cauſarum expreſſione interpoſita ſuſpenduntur litteræ Apoſtolicæ in præjudicium juris tertii. *ib. n.* 58.

Ad ſupplicandum & ſuperſedendum in executione litterarum Apoſtolicarum jura ſolùm conſiderarunt utilitatem publicam. *p.* 101. *nu.* 17. *& ſeqq.*

Partibus non Regi principaliter incumbit à litteris ſupplicare ad Sanctiſſimum, & ſupplicationem proſequi. *p.* 158. *n.* 3. *& ſeqq.*

Supplicatio ſecunda *con las mil y quinientas*, non admittitur in cauſis retentionis litterarum Apoſtolicarum deciſis in Conſilio Supremo, aut Cancellariis Regis. *p.* 183. *n.* 89.

Supplicatum ſtat in Hiſpania à conſtitutione Gregorii XIII. ob plures rationes & damna. *pag.* 247. *n.* 39.

Supplicatio omnis duas continet partes, prima continet quod petitur, ſecunda abſolutionis petitionem ad effectum dumtaxat conſequendi gratiam, & clauſulas non obſtantes. *pag.* 388. *num.* 3.

Supplicatio porrigitur Datario, & revidetur à quibuſdam, qua apponitur ſummarium contentorum referendum Sanctiſſimo per Datarium tempore ſubſcriptionis. *ib. n.* 4.

Supplicationis ſecundam partem quomodo ſubſcribat Papa, & quo in loco. *ib. n.* 9.

Supplicatio continens materiam juſtitiæ, & contentioſæ juriſdictionis, qua formula per Sanctiſſimum ſubſcribatur. *ib. n.* 10.

Supplicationis primam partem qua formula ſubſcribat Sanctiſſimus. *p.* 389. *n.* 15.

Supplicationes omnes ſubſcribit Prælatus habens facultatem à Papa, exceptis quæ immediatè expediuntur per Datarium, & quales hæ ſunt. *p.* 390. *n.* 25. *& ſeqq.*

Supplicationem impertinentem & indignam qualiter rejiciat Prælatus. *ib. n.* 30.

Sub ſupplicationis ſubſcriptione nullatenus comprehenditur commiſſio executoris ad gratiam ſeorſum, & poſtea data. *ib. n.* 35.

Per ſupplicationem poſtulatur commiſſio petita à Sanctiſſimo, quæ etiam dicitur ſuppliçatio. *p.* 391. *n.* 36.

Supplicatio & commiſſio inter ſe habentur, ſicut genus, & ſpecies, genus namque eſt ſupplicatio, & commiſſio ſub ſuo genere incluſa. *p.* 394. *n.* 2.

Supplicatio continet meram gratiam, commiſſio ad ejus executionem continet juſtitiam. *p.* 395. *num.* 3.

Supplicatio habet duas partes, prima continet rem petitam, ſecunda abſolutionem & non obſtantia. *ib. n.* 10.

In ſupplicatione nullatenus continetur executoris petitio. *ib. n.* 11.

Poſt ſupplicationem ſubſcriptam à Papa hoc eſt gratiam conceſſam impetrans, ſi vult petit executorem, & illi commiſſionem. *ib. n.* 12.

Supplicatio eſt nomen genericum complectens ſub ſe omnes ſupplicationis ſpecies. *p.* 398. *n.* 37.

Ex ſupplicatione ſubſcripta manu Papæ, alteriuſve ſignaturam habentis, commiſſiones (quæ ad partes mittuntur) fabricantur per officiales. *p.* 399. *n.* 2. *cum ſeqq.*

Supplicatio ſola ſubſcribitur, non commiſſio miſſa ad partes, prout declaravit S. Congregatio. *p.* 400. *n.* 8.

Ex ſuppliçatione originali debet impetrans probare in Senatu ſubſcriptionem. *p.* 401. *numer.* 27. *& ſeqq.*

Supplicatio præſentari debet in judicio, ſi inter eam, & litteras deſuper fabricatas allegatur differentia. *ib. n.* 28. *& ſeqq.*

Inter ſupplicationem ſubſcriptam manu Sanctiſſimi & litteras deſuper confectas, ubi allegatur diſcrimen, recurrendum eſt ad ipſam ſubſcriptionem, & ſignaturam. *p.* 459. *n.* 41.

Ex ſupplicationis ſubſcriptæ inſpectione, & lectura colligitur quid contineat ad quam tanquam ad matricem recurritur pro diſcrimine litterarum. *ib. n.* 42.

Supplicatio ſignata attenditur, licet aliter literæ per officiales ſcribantur, qui non poſſunt ſupplicanti præjudicium inferre. *ib. n.* 43.

Supplicatio quoad effectum ſurreptionis potius attenditur, quàm litteræ expeditæ. *ib. n.* 45.

Et ob id recurritur ad illam tanquam ad matricem. *p.* 402. *n.* 46. *& ſeqq.*

Ad ſupplicationem ſicut ad matricem recurritur pro diſcordia litterarum, nec expeditores earum poſſunt gratiam alterare, nec jus impetranti quæſitum tollere. *p.* 403. *n.* 48.

Supplicatio ſubſcripta poſtquam eſt regiſtrata literiſque confectis facillimè Curiales attenti originalem nanciſcuntur ab officiali, ſoluto uno argenteo. *ib. n.* 59.

Supplicationis ſubſcriptæ exemplum, an probet in Senatu ſubſcriptionem manus Sanctiſſimi. *p.* 404. *n.* 1. *cum ſeqq.*

Supplicatio originalis ſubſcripta & ſignata, in judicio nullam fidem facit, nec aliquam probationem inducit. *ib. n.* 2.

In ſupplicatione facilius falſitas committitur, quàm in litteris expeditis. *ib. n.* 3.

In ſupplicatione originali probanda mille etiam teſtes adhibiti nullam fidem faciunt. *ib. n.* 7.

Supplicatio ſubſcripta non ſufficit ad probandam gratiæ ſubſtantiam, ſed litteræ deſuper expediendæ, illam probant. *p.* 405. *n.* 13.

Secus ad probandas circumſtantias, & qualitates ejuſdem. *ib. n.* 14. *& ſeqq.*

Ad ſupplicationem ſubſcriptam, ſeu ſignaturam recurritur, tanquam ad matricem, & protocollum. *ib. n.* 15. *& ſeqq.*

Ex ſupplicatione ſignata, quæ eſt matrix, & protocollum non agitur in judicio ad ſubſtantiam gratiæ, tamen ad ejus circumſtantias, & qualitates, ſeu ad probandum defectum litterarum, fidem facit. *ib. n.* 19.

Supplicatio etſi non probet ſubſtantiam gratiæ, ſed qualitates ejuſdem, pariter & per teſtes hæc probari poteſt. *p.* 406. *n.* 20.

Supplicationem originalem ſubſcriptam ſi exhibeat impetrans in Senatu, cauſa tamen ad movendum Sanctiſſimum expreſſa falſa delegatur in Senatu, an ejus commiſſio ſit retinenda, & cauſa Ordinario remittenda. *p.* 407. *n.* 34.

In ſupplicatione, qua impetratur beneficium nullatenus petitur commiſſio executoris, nec mentionatur; ſed poſt gratiam factam poſtulatur ab impetrante ſi voluerit. *p.* 409. *n.* 3.

Supplicatio ſubſcripta præſentata coram Delegato, & incerta per Notarium de verbo ad verbum in monitorialibus ex decreto Judicis fidem facit in Senatu. *p.*411.*n.*15. *& ſeqq.*

Supplicationis ſubſcriptæ tenor incertus in monitorialibus abſque citatione rei citandi, illum arctat & ſufficit, ut in Senatu impediatur remiſſio Ordinario. *ib.n.*35.

Niſi comparens contradicat, quia tunc originalis ſupplicatio exhiberi debet. *p.*412.*n.*37.

Supplicationem à privato emiſſam Regi non incumbit proſequi ex Bulla Cœnæ, ſed ſuam. *p.*38.*n.*86. *& ſeqq.*

Supplicatio & appellatio à pari procedunt, niſi in caſibus in quibus in jure reperitur expreſſa ſententia. *ib. n.*24.

Et qualis ſit differentia. *ib.* remiſſivè.

Sæpè ſupplicare à Pontificis litteris detrimentum Reipublicæ inferentibus, licet. *p.*71. *n.*74. *& à n.*76. *cum ſeqq.*

Eodem modo quo ſupplicatio ſubſcribitur à Sanctiſſimo debet reſcriptum apparere ſubſcriptum in Senatu. *p.*388.*n.*2.

Supplicatio ad Papam, humilitatis, & reverentiæ indicativa oſtentat potentiam Supremæ Majeſtatis S.A. quam hac regalia privare velle non eſt veriſimile. *p.*52.*n.*201.

Supplicatio ſubſcripta manu Sanctiſſimi exhibita in Senatu, tunc probat avocationem in prima inſtantia ſuppoſita fide, & vera exiſtente declaratione Cardinalium. *p.*413.*n.*1.

Declarationes Cardinalium aſſerentes ſufficere ſupplicationem ſubſcriptam, ut avocatio verè probetur, reſeruntur. *ib.n.*2.

Senatus non admittit commiſſiones non ſubſcriptas manu Sanctiſſimi quantumvis de ſupplicatione ſubſcripta in eo doceatur. *ib. n.*3. *& ſeqq.*

Declarationes aſſertæ quibus dicitur ſufficere ſupplicationem, quia petitur avocatio in prima inſtantia ſubſcriptam ex multis ſuppoſitam oſtenditur. *p.*414.*n.*7. *& ſeqq.*

Declarationibus aſſertis diſtantibus per ſubſcriptionem apponendam in ſola ſupplicatione non ſatisfieri formæ Trid. uti non authenticis Senatus fidem negat. *ib.n.*9.

Inter ſupplicationem præſentatam Papæ, & reſcriptum deſuper confectum miſſum ad partes magna datur differentia. *p.*415.*n.*13.

Si per ſupplicationem ſubſcriptam ſatisfieret formæ Trident. ingens damnum efficeretur etiam ipſe impetrans cum cogatur de ea docere coram Ordinario, & Senatu. *ib.n.*16.

Declaratio quod per ſupplicationem ſubſcriptam ſatisfiat formæ Trid. evidenter ejuſdem verbis incongruit. *ib.n.*17.

Surreptio.

Surreptio ſimplex an ſit ſufficiens ad litteras retinendas in Senatu, magna ſemper fuit inter Senatores, & advocatos diſſenſio. *p.*99. *n.*1. *cum ſeqq.*

Surreptionem ſimplicem ſufficere ad Litterarum retentionem in Senatu, nulla jura inſinuant. *ib.n.*2.

Ob ſurreptionem retineri litteras in Senatu qui Doctores innuant, recenſetur. *ib. à n.*4. uſque ad 9. declaratur. *p.*103.*n.*28. *& ſeqq.*

Surreptionem ſimplicem non ſufficere, nec eſſe ſubjectum habile ad retentionem litterarum verius oſtenditur. *p.*100.*n.*10. *& ſeqq.*

Facultas à jure data ad ſuperſedendum in executione litterarum non conſiſtit in ſurreptione; ſed in damno publicæ utilitatis, & ſi litteræ validæ ſint mero jure. *ib.n.*12. *&* 13.

Surreptitiæ etſi litteræ non ſint retinentur, ne exequantur, ubi legitima cauſa adeſt. *p.*101.*n.*19. *&* 20.

Abſurdum eſt fundare retentionem Bullarum in ſimplici ſurreptione, ceſſante qualitate publici damni, cum ad illius cognitionem Senatus egeret juriſdictione. *p.*102.*n.*24. *& à n.*21.

De ſurreptione ſimplici ubi agitur cum tractetur de viribus tituli, ejuſque validitate, aut nullitate, cauſa jam foret merè ſpiritualis, cujus Senatus etiam incidenter eſſet incapax. *ib.nu.*25. *& ſeqq.*

Doctores, qui in retentione Bullarum de ſurreptione mentionem faciunt, non loquuntur ſimpliciter, ſed adhibita qualitate damni publici. *p.*103.*n.*28. *& à n.*34.

Surreptio ob non factam narrationem beneficii obtenti vergit in damnum Reipublicæ Eccleſiaſticæ, & publici regiminis, & ſcandalum cæterorum, & ob ea retinentur litteræ. *p.*104. *num.*35.

Surreptionem ſimplicem litterarum non agnoſcit Author pro legitima cauſa retentionis. *p.*448. *n.*122.

Surreptio litterarum influens in damnum publicum Regis, aut Regni aut Reipublicæ, & regiminis Eccleſiaſtici legitima cauſa eſt ad retentionem earum. *ib.n.*123.

Surreptio includitur in litteris, quæ tangunt damnum publicum, de quo non fuit facta relatio Papæ. *p.*103.*n.*29.

Cerola loquens de ſurreptione in Bullarum retentione declaratur. *ib.n.*31.

Bonacina etiam. *n.*32.

Surreptio ſimplicis abſque qualitate publicæ utilitatis non eſt ſubjectum habile ad retentionem Bullarum per Senatum diſcernendam, nec poſtulandam. *ib.n.*33.

Doctores, qui in retentione Bullarum mentionem faciunt de ſurreptione explicantur de ea, quæ tangit damnum publicum: non tamen inde inferendum ad ſimplicem ſurreptionem. *p.*104.*n.*34. *& ſeqq.*

Dianæ aſſertio circa ſurreptionem litterarum, & falſitatem ad Eccleſiaſticum Judicem pertinere latè explicatur. *pag.*105. *à num.*40. *uſque ad num.*44.

Super ſurreptione, falſitate, & dolo litterarum Apoſtol. commiſſio impetrata in prima inſtantia retinetur in Senatu, remiſſa cauſa Ordinario cognoſcenda. *p.*337.*n.*22.

Niſi aliter de voluntate Papæ avocare volentis cauſam ab Ordinario appareat, & hoc per ſubſcriptionem propriæ manus non aliter. *ib.n.*23.

Surreptio ſola non ſufficit ad retentionem litterarum impertiendam, niſi alia cauſa publica concurrat. *p.*100.*n.*10.

Surreptio ſimplex litterarum Apoſtolic. non impedit Regium exequatur in Regno Siciliæ, ſed remittitur executori illarum, ut de ea cognoſcat. *p.*104.*n.*34.

Reſcriptum impetratum in qualibet inſtantia pertinente ad Inquiſitionem Hiſpanicam ſurreptitium declararunt Pontifices. *p.*443.*n.*83.

Niſi ad ejus executionem, & impetrationem accedat conſenſus Regis Catholici. *ib.*

Sixtus V. tales litteras eſſe ſurreptitias deficiente conſenſu Regis, declaravit, & dat juriſdictionem

nem Inquiſitori Generali ſuper examine librorum. *p.*444.*n.*93. *&* 94.

Suſpenſio, Suſpendere. Vide *Superſedere, Articulus, Præjudiciale, Retentio, Violentia.*

Suſpendenda erit executio litterarum Apoſtolic. in præjudicium S. Inquiſitionis expeditarum. *p.*30. *n.*10.

Litterarum Apoſtolic. executio ſuſpendenda erit cum debita reverentia, & ſecunda juſſio expectanda. *ib.n.*11.

Qui juſtè ſuſpendit executionem litterarum, verè obtemperat. *p.*67.*n.*53.

Suſpenduntur cenſuræ litterarum earum executione ob ſcandalum ſuſpenſa. *p.*73.*n.*18.

Non ſuſpenditur lis inter aliquos mora per comparitionem tertii excluſivè, ſed imò inter priores collitigantes proſequitur, & ſeorſum inter omnes tractatur ſive jus tertii. *p.* 390. *num.* 10. *& ſeqq.*

Dum in Senatu diſceptatur an monitoriales in prima inſtantia emanatæ percutiant Trident. principalis cauſa ſuſpendi debet, ut conquieſcat. *p.* 325. *n.*21.

Dum diſceptatur ſuper eo, in quo terminus fuit appoſitus, iſte non currit, ſed ſuſpenſus manet. *ib.n.*22.

Suſpenſio litterarum Apoſtolicarum, ſi à Sede Apoſtol. expectaretur de nihilo prodeſſet, cum non niſi jam illata violentia, & ſcandalo ruente accedere ad Hiſpaniam poſſet. *p.*22.*n.*5.

Quando jus poſterius confundit aliud ſecum concurrens, ſi illud eſt temporale, non operatur confuſionem perpetuam, ſed temporalem ſuſpenſionem. *p.*143.*n.*69.

T

Tabellio. Vide *Notarius, Inſtrumentum, Aſſertio.*

TAbellioni non creditur niſi in eo, de quo ipſe rogatus fuit. *p.*348.*n.*36.

Tabelliones laici intimantes aut intervenientes in executione litterarum Apoſtolicar. contravenientium privilegiis, & conſuetudinibus horum Regnorum, nec non procuratores mortis pœna plectuntur, & amiſſione bonorum. *p.*350. *à n.*62.

Cæteri verò laici amittunt bona, perſonæ autem Regis mercede ſunt affectæ. *ib.*

Tacitum. Vide *Expreſſum. Avocatio.*

Tacitum non poteſt plus operari, quàm expreſſum, cum quo datur æqualitas tantum. *p.*428. *n.*3. *& ſeqq.*

Temporale, Tempus. Vide *Impedimentum, Inhibitio.*

Tempus tantum reſtituendum impedito quantum per impedimentum fuit ablatum. *p.* 173. *n.*17.

Tempus totum, quod duravit impedimentum ſuppletur impedito, quod non computatur in termino. *ib.n.*20.

Temporale ſui natura operari perpetuum eſt contra ſubſtantiam actus. *p.*234.*n.*10. *& ſeqq.*

Tempus prætenſum non percutiens, probatio non relevat. *p.*300.*n.*41.

Tenor.

Tenor ſupplicationis ſubſcriptæ & præſentatæ coram Delegato, & ejus mandato inſertus de verbo ad verbum in monitorialibus, etiam parte non citata fidem facit; ad effectum arctandi citandum, & ut certus ſit de juriſdictione Delegati. *p.*411.*n.*28.

Tenor commiſſionis inſertus de verbo ad verbum in monitorialibus arctat citatum ad comparendum, etſi ad inſertionem non citetur. *ib. nu.* 29.

Tenor commiſſionis inſertus in monitorialibus ſufficit, nec eſt neceſſe tranſmittere ipſam originalem. *ib.n.*30.

Intellige quoad effectum comparendi coram Delegato, non autem reſpondendi in principali negotio, quia reo opponenti debet ante omnia originalis exhiberi commiſſio. *ib. n.*31. *& ſeqq.*

Tenor ſubſcriptæ commiſſionis propria manu Sanctiſſimi inſertus in monitorialibus non facit fidem ſi poſtmodum à parte negetur, quouſque ſupplicatio ſubſcripta exhibeatur. *p.*412.*à n.*36. *& ſeqq.*

Terminus. Vide *Tempus, Appellans, Impedimentum.*

Termino nullo adſtringitur ſupplicans à litteris retentis ad proſequendam ſupplicationem. *p.* 39.*n.*92.

Terminos antiquos à partibus noſtris conſtitutos tranſgredi non licet. *p.*86.*n.*1. *& ſeqq.*

Termino & dilationi ſemel obtentæ nequit quis in præjudicium alterius renunciare. *p.*164. *n.*76.

Terminorum publicorum affixio & diviſio eſt de Principi reſervatis. *p.*167.*n.*8. *&* 9.

Terminus ad publicandum litteras reſignationis non currit, dum in Senatu durat examen retentionis earum petitæ. *p.*172.*n.*3. *& ſeqq.*

Terminum non currere propter recurſum ad Regem per viam violentiæ tollendæ declaravit Rota. *ib.n.*7.

Terminus aliquis à jure vel judice aſſignatus partibus non currit ſed ſuſpenditur toto tempore, quo durat recurſus ad Regem. *ib.n.*8.

Terminus ſuſpenditur dum non ceſſant lites & moleſtiæ. *ib. n.*10. *& ſeqq.*

Terminum ſuſpendit moleſtia ſive judicialis, ſive extrajudicialis ſit, ſive de facto. *ib.num.*12. *&* 13. *& ſeqq.*

Terminus non currit per introductionem cauſæ in conſiſtorium Principis. *p.*173. *n.*15.

Terminus cauſæ principalis non currit durante quæſtione nullitatis ſententiæ, & de limitationibus. *ib.n.*23. *& ſeqq.*

Terminus non currit dum diſceptatur ſuper deſertione appellationis. *ib.n.*27.

Dum diſceptatur de eo, ſuper quo terminus eſt appoſitus, non currit. *p.*174. *n.* 28. *& p.*325. *n.*21. *&* 22.

Terminus ad publicandas Bullarum reſignationes non currit durante in Senatu examine earum an ſint, vel non retinendæ. *p.*174.*n.*29.

Terminus aſſignatus ad cauſam terminandam lapſus non officit Judici ulterius proſequenti, ſi ob ſubterfugia partium labantur. *p.* 223. *num.* 6. *&* 7.

A Judice tamen erit probandum non ſua culpa labi terminum contigiſſe. *ib. n.*7.

Commiſſio, cujus virtute quis citatur, ut intra terminum compareat, ſi intra illum decedat, extinguitur. *p.*271.*n.*89.

Terminus ad comparendum non currit citando; aut citato, contentus in monitorialibus dum in Senatu diſceptatur, an percutiant Trid. *pag.* 325. *n.*23.

Dum diſceptatur an articulus ſit admittendus, vel poſſeſſiones vel non, & an illis ſit reſpon-

dendum terminus ad probandum non currit. *p.* 173. *n.* 27.

Tertia, Tertia appellatio. Vide *Res judicata, Surreptio, Sententia.*

Tertius. Vide *Status, Commissio, Comparens, Contradictor.*

Tertius conqueſtus in Senatu de præjudicio executionis litterarum ad quam fuit citatus non utitur remedio retentionis, ſed appellationis ab exceſſu, & ob non delationem Senatus additur per viam violentiæ. *p.* 98. *n.* 70.

Tertii cauſa comparentis coram Delegato aut Judice appellationis lite inter alios pendente an ſit per Senatum Ordinario remittenda. *p.* 279. *n.* 1. *cum ſeqq.*

Tertius lite pendente comparet uno ex duobus modis, excludendo principales litigantes, aut alterum coadjuvando. *ib. n.* 2.

Tertii excludentis perſona diverſa eſt à collitigantibus, cujus jus ſeparatim tractatur, nova inſtantia, novoque & diverſo judicio eget, nec tenetur litem, cui opponitur in eodem ſtatu aſſumere. *ib. n.* 3.

Tertius excludendo litigantes ex commiſſione poteſt aliam impetrare, ut in prima inſtantia contra eoſdem litigantes lis nova incipiatur. *ib. n.* 4.

Tertius excluſivè ad litigantes volens commiſſionem impetrare, ut cum eo lis initietur in prima inſtantia, tenetur hoc in commiſſione exprimere. *p.* 280. *n.* 5.

Jus novum & diverſum ab eo quod in judicium agitatur, noviter per tertium excludendum deductum nova indiget cognitione, ſed inſtantia Ordinario remittenda. *ib. n.* 6.

Tertii jus comparentis excluſivè independenter habetur à jure jam litigantium, cui inter iſtos acta, & res judicata non nocent, nec proſunt. *ib. n.* 9.

Per comparitionem excluſivè non ſuſpenditur prioris litis curſus, ſed imò inter priores collitigantes proſequitur, & ſeorſum inter omnes tractatur tertii jus. *ib. n.* 10.

Tertii jus & prioris actoris ſeorſum tractatur, & qui eorum prius rem judicatam obtinet ab altero impeditur non in executione, præſtita tamen reo cautione per primum victorem. *ibid. n.* 11. *cum ſeqq.*

Baldi opinio aſſerentis per tertii excluſivè comparitionem ſuſpendi curſum litis ad prioris actoris petitionem refertur. *ib. n.* 12.

Covarruv. contra Bald. nullo momento ſuſpendi prioris litis curſum per tertii comparitionem, affirmans defenditur. *p.* 281. *n.* 13. *& ſeqq.*

Vincent. de Franchis opinionem Covarru. ſectatur, & verum reſtituit intellectum dict. l. is à quo, ff. de rei vendicat. *ib. n.* 14.

In Regio Collaterali Conſilio deciſum ex opinione Covarruv. contra Fiſcum ſe ut tertium opponentem excluſivè ad collitigantes, & petentem ſuſpendi eorum litis curſum. *ib. n.* 5. *& ſeqq.*

Tertius non poſſidens comparens pro ſuo intereſſe non impedit expeditionem litis, nec executionem ſententiæ, cum ſua non interſit, rem litigioſam magis eſſe penes unum quàm alterum. *ib. n.* 17.

Referuntur plurimi Doctores idem firmantes. *ib. n.* 18.

Tertio comparente excluſivè poſt rem judicatam & in ejus executione, cautio non præſtatur reo per vincentem de qua in l. is à quo, de rei vind. ſecus ſi ante rem judicatam comparuerit. *ib. n.* 19.

Tertius excluſivè comparens, nedum litis curſum impedit, ſed multo minus executionem. *ib. n.* 20. *& ſeqq.*

Tertius excluſivè tardius veniens, quo tempore legitimo comparere tenetur, ut non ejus cauſa ſimultaneè tractetur cum lite jam pendente. *p.* 282. *n.* 34. *cum ſeqq.*

Concluſa jam cauſa inter alios, tertii comparentis lis ſimultaneè non tractetur juxta obſervationem Covarru. *ib. n.* 35.

Tertii cauſa comparentis lite jam pendente, hoc eſt poſt litis conteſtationem non tractetur ſimultaneè, ſed ſeorſum uti diverſa. *ib. n.* 36.

Ponderatur ad id l. ſi à quo de rei vindic. *p.* 283. *n.* 37.

Vincentii de Franchis deciſio declaratur, qua fit mentio tertii comparentis poſt concluſam cauſam. *ib. n.* 39.

Tertius minor comparens poſt concluſionem in cauſa an habeat reſtitutionem in integrum. *ib. n.* 40. *remiſſivè.*

Tertius comparens excluſivè coram Judice appellationis remittendus erit Ordinario per Senatum. *ib. n.* 41.

Tertio comparente coram Delegato ex commiſſione ſubſcripta manu Sanctiſſimi inter alios obtenta, cum illius cauſa ſit omnino nova & diverſa, Ordinario per Senatum remittunt. *ibid. n.* 42. *& ſeqq.*

Tertius comparens defenſurus reum vel actorem tenetur aſſumere cauſam eo ſtatu, quo reperitur tempore ſuæ comparitionis. *ibid. n.* 44. *& ſeqq.*

Tertius comparens defenſurus eiſdem terminis, & defenſionibus adſtringitur, quibus principalis ſuus. *ib. n.* 45.

Tertio defenſuro comparenti poſt concluſionem cauſæ denegatur in integrum reſtitutio ad pinguius probandum. *p.* 284. *n.* 46.

Tertii comparentis coadjuvando eadem eſt inſtantia, ac principalis, quem defendit. *ib. n.* 47.

Connexa, non diverſa. *ib. n.* 48.

Tertii defenſuri cauſa & principalis defenſi connexæ ſunt, & ad invicem dependentes, & coram eodem Judice tractandæ. *ib. n.* 49.

Tertio defenſuro præjudicat res judicata inter alios lata ratione connexitatis. *ib. n.* 50.

Tertius defenſurus comparens non eſt perſona diverſa à principali, ſed una eademque cum illa. *ib. n.* 51.

Tertius defenſurus etiam citatus ex ſua perſona non quit opponere exceptiones dilatorias, nec declinatorias, etſi Clericus ſit. *ib. n.* 52.

Ex tertii defenſoris admiſſione non fit deterior conditio actoris, imò tenetur aſſumere cauſam in eodem ſtatu. *ib. n.* 53.

Delegatus ex commiſſione ſubſcripta manu Sanctiſſimi ad cauſam principalis defenſi indubiè cognoſcit de jure tertii defenſoris, & Judex appellationis coram quo comparet ratione connexitatis, nec Senatus ejus cauſam remittit Ordinario. *ib. n.* 54. *& ſeqq. & à n.* 48.

Rota generaliter dicens, coram Delegato in partibus admitti omnes venientes ad cauſam pro ſuo intereſſe; declaratur in tertio defenſore. *ib. n.* 56.

Tertio venditor comparens ante Judicem inchoatum cum emptore petens in ſe tranſferri Judi-

cium

cium animo novandi actionem, nec liberandi actorem à judicio, sed tantùm ut cum eo inchoetur judicium præfixa cautione, auditur etiam invito actore. *p.*284.*n.*58.
Limita nisi intersit actoris, cum defensore non litigare suo in foro. *ib.n.*59.
Tertius defensor ubi admittitur ad mutationem Judicii convenitur coram suo Ordinario non obstante commissione impetrata contra emptorem subscripta manu Sanctiss. sed per Senatum tertii causa Ordinario remittenda. *p.*285.*n.*60.
Commissio impetrata contra aliquem suffragatur tertio veniente ad causam in eisdem statu & terminis. *ib.n.*61.
Tertius exclusivè comparens si velit, an possit assumere causam inter alios pendentem, eo statu, quo tempore erat suæ comparitionis, ac si fuisset tertius defensurus. *ib.n.*62. *& seqq.*
Tertius exclusivè duplici via potest comparere. *ib.n.*63.
Vel deducendo noviter jus suum, aut etiam commissionem impetrando tanquam in prima instantia, & tunc cum eo Rs initiatur. *ib.*
Aut comparet assumendo litem inter alios cœptam in eodem statu, vel facit actus continuativos, & eidem acta, & sententiæ nocent, & prosunt. *ib. n.*64.
Tertius pro jure suo independenti à jure litigantium habet electionem, an velit, ut cum eo instantia initietur, vel cœptam continuare, & assumere eo in statu. *ib.n.*65.
In tertii exclusivè facultate est, venire adhærendo statui causæ, vel inchoando novum judicium. *ib.n.*66.
Et de hac duplici via qua tertius exclusivè comparens uti potest, qui videndi. *ib.n.*67.
Tertius exclusivè comparens appellando à sententia, vel dicendo illam nullam; omnia acta per prius gesta facit sua. *ib.n.*68.
Tertio exclusivè comparente, & assumente causam in eo statu, vel faciendo actus continuativos idem judicandum, ac de tertio comparente coadjuvando. *ib.n.*69.
Limita ut, *p.*286.*n.*71.
Ac ideò ejus causa non erit suo Ordinario remittenda. *ib.n.*69.
Plures Rotæ decisiones inseruntur circa tertios exclusivè comparentes facientes acta, & sententias suas, & quando non. *ib.n.*71. *cum seqq.*
Tertius comparens post peractam litterarum executionem super re vel beneficio coram Ordinario debet litem movere, non coram executore. *p.*314.*n.*24.
Tertius comparens liti inter alios, si non fuit admissus, non videtur actis consentire, nec impeditur redire ad aliam viam sibi faciliorem. *p.*275. *n.*36.
Tertius quilibet, cui executoriales Romæ legitimè obtentæ non afficiunt Regalia protectionis uti valet, ut ejus causa Ordinario remittatur. *p.*381.*n.*13. *& seqq.*
Cum tertio cui res judicata inter alios obtenta nocet, lis est initianda, & judicium noviter movendum. *ib.n.*14. *& seqq.*
Cum tertio lite pendente comparente exclusivè lis initianda est, quia acta Judicii inter alios illi non nocent. *ib.n.*20.
Et coram suo Ordinario instantia (quæ distincta est) tractari debet, aliter hujus tertii causam Senatus Ordinario remittit. *p.*382.*n.*21.
Tertii causa, cui executoriales Romæ expeditæ, vel alibi, non nocent; penitus per Senatum Ordinario erit remittenda. *ib.n.*22.
Tertii causa se executioni per Senatum remissæ Ordinario opponentis in via ordinaria, tractanda erit, in eáque tertius ab Ordinario audiendus. *p.*460.*n.*51.
Quod in quolibet tertio, cui res judicata inter alios non nocet, nec instrumento guarentigiato, aut litteris Apostolic. non est comprehensus. *ib. n.*52.
Tertius veniens ad causam pro suo jure litigantes excluturus duplici via potest comparere, ut in prima, & in eodem statu. *p.*286.*n.*71.
Tertius pro suo jure comparens, re jam vindicata in statu & terminis, &c. Et appellans aut dicens de nullitate illa sententia facit numerum quoad se, ita ut aliam vel alias instantias habeat. *ib.n.*72.
Tertius comparens pro jure proprio in eodem statu, & appellans à re judicata, non videtur eam recipere cum qualitate rei judicatæ. *ibid. n.*73.
Tertius pro jure principali simpliciter admitti petens in eodem statu absque appellatione approbat sententiam cum qualitate rei judicatæ. *ib. n.*76.
Tertii causa comparentis ex stylo Roman. Curiæ remitti solet eidem judici, qui de causa pendente cognoscit. *ib.n.*77.
Tertius comparens pro suo jure principali, & independenti potest admitti ab eodem Delegato cui causa inter litigantes fuit commissa virtute clausulæ (quam & quas,) *ib.n.*80.
Quod in Hispania non admittitur ex Tridentin. & dispositione, & observatione. *ib. n.*81.

Testamentum. Vide *Licentia.*

Testimonium seu fides. Vide *Notarius, Tabellio, Instrumentum.*

Testis.

Testes post publicationem non sunt admittendi; admissi tamen parte non impugnante probant. *p.*124.*n.*57.
In re tam gravi prout est retentio Bullarum, non est fidendum de uno, vel altero teste testantibus de legitimitate causæ, sed per delationem omnibus numeris absolutam Sanctissimo remittendam. *p.*178.*n.*22.
Testibus etiam nulliter examinatis datur fides in Rota in odium recurrentis ad Regem. *p.*324. *n.*11.
Testes nulliter, & sine citatione examinati fidem faciunt in præjudicium impedientis, quominus validè examinentur. *ib.n.*13. *& 14.*
Per testes probantur qualitates & circumstantiæ gratiæ, licèt non substantia ejusdem. *p.*364. *n.*31.
Testes & instrumenta æqualem probationem faciunt. *p.*404.*n.*6.

Timor.

De timore mali minati idem judicamus, quod de ipso malo. *p.*176.*n.*4. *& seqq.*
Timor violentiæ inferendæ justa causa est defensionis. *p.*177.*n.*11. *& seqq.*
Timor justus an probetur per juramentum ejus, qui ad suam defensionem fecisse asserit. *ib. nu.*13. *remissivè.*
Timoris aut suspicionis ex causa potest causa in prima instantia committi in Curia Roman. juxta constitutiones Leonis. *p.*197.*n.*11.
Timor recursus ad Regem non potest præstare justam causam omittendi juris solemnitates denun-

citionis, excommunicationis requisitas. *pag.* 346.*n.*19. *& seqq.*

Titulus.

Titulos plures cumulare sive certus, sive incertus de jure suo ad majorem corroborationem, & cautelam nemo prohibetur. *p.*47. *num.*166. *& seqq.*

Titulorum multiplicatio in beneficialibus ad majorem corroborationem sui juris non prohibetur. *p.*48.*n.*170.

Ex Titulorum incompatibilitate data in beneficialibus defendi quis potest non agere. *ibid. n.*171.

Et quando cogatur alterum eligere. *ib.*

Titulus Ordinarii facit legitimum contradictorem contra immissionem ex Bullis gratiæ Apostolic. *n.*153. *& à n.*120. *cum seqq.*

Titulorum paritas requiritur ad impediendam immissionem ex gratia Apostolic. ubi uterque eam prætendit beneficii vacantis & non occupati. *p.*470.*n.*159.

Secus si provisus ab Ordinario jam possideat qui impedit immissionem petitam à proviso Apostolic. *p.*471.*n.*160. *& n.*166.

Titulus ab eodem fonte emanatus requiritur ad impediendam possessionem vacantem, & quando uterque contendit super ejus immissione, secus quando provisus Ordinarius per prius illam occupavit. *p.*472.*n.*186.

Tolerantia.

Recursus ad Regem pro tollenda violentia ab executione litterarum in damnum Reipublicæ competit Regi jure proprio, & est Regalia ipsius, quæ in Bulla Cœnæ non prohibetur, & ideo nec tolerantia Papæ eget. *pag.* 49. *n.*172.

Tolerantia Pontificum legitimum præstaret titulum ad justitiam recursus retentionis quando in Bulla Cœnæ comprehenderetur. *ibid. n.*173.

Consuetudines aliquot contra libertatem Ecclesiasticam per tolerantiam longissimam Pontificum sustinentur, & justificantur. *pag.* 50. *num.*174.

Retentiones litterarum in Hispania justificat tolerantia Pontificum eo quod in evidentem utilitatem spiritualis regiminis vergit. *ib.n.*177.

Doctores aliqui Theologi volentes enervare robur tolerantiæ in recursu ad Regem recensentur, & examinantur. *ibid.n.*178. *& seqq.*

Per Bullæ Cœnæ quotannis publicationem tolli consensum Papæ ortum ex tolerantia recursus, & consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam, qui dixerint. *ib.n.*179.

Tolerantia Pontificum cum scientia non inducere sufficientem consensum ad justitiam recursus pro tollenda violentia, & consuetudinum contra libertatem Ecclesiasticam, qui dixerint. *ib.n.*180.

Tolerantiam Papæ non esse approbativam animo inducendi, vel confirmandi consuetudinem contra libertatem Ecclesiasticam, sed ut scandalum vitetur, qui dixerint. *ib.n.*181.

Tolerantia Pontificum inducere consensum approbativum in consuetudinibus aliquot contra libertatem Ecclesiasticam plurimi Doctores tenent. *ib. n.*182.

Tolerantia Pontificum super recursibus pro tollenda violentia, non cadit super consuetudine contra libertatem Ecclesiasticam, uti falsò supponunt aliquot Theologi. *ib. n.*183. *& 184.*

Tolerantia Principis habet vim dispensationis confirmationis, & consensus. *pag.* 51. *num.* 188.

Tolerantia Pontificum in recursu pro tollenda violentia provenit ex animo approbandi, ex natura negotii conformis juri naturali, & divino, & pro utilitate publica. *ib.n.*189.

Tolerantia recursus non oritur à causa vitandi scandali, sed ex agnitione Pontificum, utilem esse, & necessarium recto utriusque regimini Reipublicæ. *ib.n.*190.

Ille Pontificum animus ex multis colligitur, ex Bulla nempè Martini V. *ib.n.*191.

Et ex aliquibus Epistolis Pontificum, & Regum Catholicorum ad invicem missis. *p.*52.*nu.*192.

Quas concordata vocavit Diana. *ib.n.*193.

Tolerantia Pontificum approbativa recursus multis justissimis rationibus utilitatis applicari potest, non vitando scandalo ut putarunt aliqui Theologi. *ib.n.*204.

Tolerantia recursus tametsi provenerit ex vitando scandalo, non ideo tolerantiæ effectus enervantur. *p.*53.*n.*206. *& seqq.*

Multa per patientiam tolerantur, quæ si in judicium deducerentur, non tolerarentur, quomodo intelligatur. *ib.n.*207. *& seqq.*

Tolerantia Papæ post impletam præscriptionem, integrum jus, & omnes effectus dispensationis, & approbationis integrè consequitur. *ib.*

Tolerantia Papæ, pro evitando scandalo in juribus pertinentibus ad Sedem Apostol. post completam præscriptionem præstat integrum jus tolerato, non antea. *ib.n.*208.

C. nihil de præscriptionibus, & cap. nisi essent de præbend. ad id interpretantur, & verus intellectus adducitur. *ib.*

Tolerantia Papæ ob scandalum vitandum majorem præstat causam ad dispensandum, & magis Papam arctat. *ib.p.*209.

Tolerantia Papæ non præstat approbationem, nec dispensationem statuti contra jus Divinum. *p.* 54.*n.*211.

Tolerantia Papæ in iis quæ non sunt contraria juri Divino approbationis, & dispensationis vim habent. *ib.n.*212.

Tolerantiæ Principis in iis, quæ non dependent à sua potestate, nihil opponitur. *ib. n.*213.

Theologi negantes effectus tolerantiæ Pontificum in recursibus falso autumant recursus esse contra jus Divinum. *ib.n.*214.

Recursus pro tollenda violentia uti rem tam gravem non tolerarent tamdiù Pontifices, si utiles non judicarent utrique Reipublicæ. *ibid. n.*216.

Transactio. Vide *Concordia.*

Transactio super jure complicato cum jure alterius non valet in istius præjudicium. *p.*160. *n.* 30. *& seqq.*

Transumptum. Vide *Originale*, *Instrumentum*, *Sumptum*, *Tabellio.*

Transumptum litterarum aliàs non authenticum fidem non facit, nec tribuit jurisdictionis exercitium, sed originales sunt de necessitate præsentandæ. *p.*367.*n.*67. *cum seqq.*

Ubi refertur singularis Rotæ decisio. *ib. à n.*71. *cum seqq.*

Transumptum litterarum originalium etiam per Notarium

Notarium teſtantem fideliter tranſſumpſiſſe, ſicut non probat, ita nec ſufficit, ut adquiratur Delegato juriſdictionis exercitium. *ib. n. 71. cum ſeqq.*

Imò tunc Delegatus nulliter citationem diſcernit. *ib. n. 74. & ſeqq.*

Tranſſumptum litterarum Apoſtol. deficientibus ſolemnitatibus requiſitis, fidem non facit. *pag. 368. n. 78. & ſeqq.*

Tranſſumptum litterarum in proceſſu fulminato cum authoritate judicis, & non contradicente parte (quæ non adeſt ubi extrajudicialiter proceditur) & cum aliis adminicalis probat. *ibid. n. 80.*

Tranſſumptum litterarum authenticum ſolemniter cum juris requiſitis deductum fidem facit in judicio, ſecus minus ſolemne. *p. 370. n. 98.*

Tranſſumptum de regiſtro ſupplicationum ſubſcriptarum nullam fidem facit. *p. 405. num. 11. & ſeqq.*

Tres conformes. Vide *Sententia*, *Conformitas*, *Commiſſio*, *Surreptio.*

Tribunal. Vide *Senatus*, *Decretum.*

Tribunalia Regia in Hiſpania cognoſcunt de cauſa poſſeſſoria beneficiali juxta receptiorem opinionem, & conſuetudinem. *p. 128. n. 86.*

Tribunalia ſeparantur ob faciliorem litium expeditionem. *p. 168. n. 21. & ſeqq.*

Tribunalia ex gratia Regis & precario habent poteſtatem, quam ipſe minuere, dividere, & alteri applicare poteſt. *p. 169. n. 34. & ſeqq.*

Tribunalia Regia (ultra Conſilium Supremum) nequeunt ſe intromittere in cauſis tangentibus executionem Concil. Trid. etiam de partium conſenſu. *ib. n. 40.*

Cùm fint inhibita per clauſulam avocatoriam, & annullativam in qua ſolus conſenſus Principis operatur. *ib. n. 41.*

Tribunalibus, & Cancellariis utile eſt ſcire, quando læſa dicatur prima inſtantia Ordinarii, ut facilius cognoſcant, an ſit deferendum appellationi à Delegato interpoſitæ. *p. 171. n. 57.*

Tribunalia Regia (extra Conſilium Supremum an poſſint uti Decreto de proceder y conocer) orta competentia inter Ordinarium tuentem ſuam primam inſtantiam, & alios ſuperiores oriam latiſſimè differitur. *p. 181. à n. 59. cum multis ſeqq.*

Tributum.

Tributum ideo vaſſalli præſtant Regibus, quia eos in pace tueri, & defendere debent. *p. 7. n. 41.*

Quam defenſionem ſi non præſtent peccant Reges ex Divo Thoma. *ib.*

Tridentinum. Vide *Concilium.*

Turbatio, *Turbare.* Vide *Reſpublica*, *Pax*, *Tutela*, *Tutor.* Vide *Princeps.*

Tutela Religionis, conſervatio, & Dei timor ſalus eſt & cuſtos Societatis hominum inter ſe. *p. 9 n. 70.*

Tutelæ, & curæ actio eſt individua, item actio negotiorum geſtorum. *p. 289. n. 13.*

Tutelæ actio ſicut eſt individua reſpectu tutorum, ita & hæredum eorum. *pag. 290. num. 21. & ſeqq.*

Tutus, & Tutus acceſſus. Vide *Locus*, *Citatio*, *Cedulones*, *Edicta.*

V

Vacatio. Vide *Impetrans*, *Gratia*, *Mandatum.*

AD unum vacationis modum ſi ſe impetrans non reſtrinxit juvatur ex utiliori, & valido. *p. 73. n. 215. & ſeqq.*

Vaſſallus. Vide *Subditus*, *Dominus*, *Princeps*, *Prorogatio*, *Protectio.*

Vaſſallorum otium & tranquillitatem debet Principis vigilantia, induſtria, & occupatio defendere. *p. 9. n. 71.*

Vaſſallorum tranquillitas, & Reipublicæ ſalus Regis eſt præcipua. *p. 10. n. 85.*

Vaſſallos tranquillitate frui, Principis præcipuum eſt intereſſe. *p. 11. n. 87.*

Vaſſallorum divitiæ & utilitas ſunt quaſi Principis, quia utilitas Regni, eſt utilitas Regis. *ib. n. 88.*

In Vaſſallorum opulentia, & fortitudine laudatur Princeps. *ib. n. 89.*

Vaſſallorum otioſa tranquillitas Regnantis eſt gloria. *ib. n. 90.*

In Vaſſallorum pace honor Regis conſiſtit. *ibid. n. 91.*

Vaſſallus quilibet eſt legitimus contradictor, & perſona pro defenſione præeminentiæ, & majoriæ Regis. *p. 31. n. 119. & ſeqq.*

Vaſſallus nequit conſentire, nec expreſsè nec tacitè in alterius juriſdictionem abſque Domini conſenſu. *p. 159. n. 23. & ſeqq.*

Vaſſalli unius Regni ſine ſui Principis licentia, an alterius Regni juriſdictionem poſſint prorogare. *p. 257. n. 74.* remiſſivè.

Vaſſallos Regis obligatus in forma Cameræ nequit conſentire in juriſdictionem judicis Eccleſiaſtici. *p. 378. n. 58. & ſeqq.*

Vaſſallus Regis contrahens in Regno extraneo; ubi reſpondere promiſit, ſi ibi fuerit repertus, convenitur. *ib. n. 60.*

Ubi de obſervatione Gabrielis Pereira circa Luſitanos obligatos in Regno Caſtellæ. *ib. n. 61.*

Vaſſallus voluntariè & expreſsè conſentiens in juriſdictionem alterius Regis, non præjudicat ſuo Regi, qui illum detinere poteſt, ne extra Regnum litigaret. *ib. n. 62. & ſeqq.*

Vaſſallos alienam juriſdictionem prorogantes voluntariè Barones paſſim ſolent vindicare. *p. 279. n. 64.*

Venditio, *Venditor.* Vide *Emptor.*

Delegatus legitimè datus ſuper cauſa emptoris cognoſcit de jure venditoris comparentis propter connexitatem ſimultaneumque jus utriuſque. *p. 284. n. 55.*

Venditor comparens ante judicium inchoatum cum emptore petens in ſe transferri judicium animo novandi actionem, non reluctante auctore auditur. *ib. n. 57.*

Venditor comparens ante judicium inchoatum non animo novandi actionem nec liberandi emptorem à judicio, ſed tantùm ut cum eo inchoetur judicium, præſtita cautione auditur etiam invito Authore. *ib. n. 58.*

Limita, niſi interſit actoris cum venditore non litigare in ſuo foro. *ib. n. 59.*

Venditor ubi admittitur ad mutationem judicii; convenitur coram ſuo Ordinario non obſtante commiſſione impetrata contra emptorem ſubſcripta manu Sanctiſſimi, ſed per ſenatum cauſa remittenda. *p. 285. n. 60.*

Index Rerum,

Verbum. Vide *Abundans*, *Declaratio*, *Senatus.*

Verbum Regalia, comprehendit omnia patrimonialia, & Fiscalia Regis. *p.14.n.129.*

Verba privilegii Monarchiæ Siciliæ referuntur, quo Rex creatus fuit perpetuus Legatus in suo Regno. *p.34.n.45. & seqq.*

Verba Bullæ in Cœna Domini quantum attinet ad retentionem litterarum Apostol. referuntur, & Doctores illam adducentes. *p. 35. num. 55. & seqq.*

Verba Bullæ Cœnæ, ibi (legitimè prosequantur) ut intelligantur cum partis citatione, & causæ cognitione. *p.40.n.93.*

Verba Bullæ Cœnæ, ibi, [sub prætextu violentiæ tollendæ] intelliguntur quando ficto colore malitiosè impeditur litterarum Apostolic. executio. *p.41.n.111. & seqq.*

Verba cap. si quando, de rescriptis, & cap. cum teneamur, de præbendis, & aliorum jurium ponderantur. *p.57.n.13. & seqq.*

Verba Bullæ Cœnæ, ibi, (legitim prosequantur) ponderantur. *p.65.n.24. & seqq.*

Verba limitativè apposita habent inducere terminum, quem non licet transgredi. *p.122.n.39. & seqq.*

Verba futuri temporis in actibus dependentibus à voluntate, & consensu disponentis resolvuntur in tempus præsens. *pag. 127. num. 74. & seqq.*

Verba, text. in cap. si quando, de rescript. & cap. cum teneamur, de præbendis subtiliter ponderantur. *p.129.n.94. & seqq.*

Verba dispositionis quantumcumque universalia declarantur, & restringuntur ad terminos qualitatis adjectæ. *p.171.n.53.*

Verba legis debent intelligi simpliciter, non secundum quid. *ib.n.45.*

Verba non secundum quod sonant, sed secundum intentionem proferentis sunt accipienda. *p.246. n.25. & 26.*

Imò ad hoc sunt improprianda. *ib. n.27.*

Verba (causæ omnes) quibus Tridentin. utitur, ponderantur, ut nihil excludant. *ib. num. 28. & seqq.*

Verbum (prima instantia) quo utitur Trid. receptum in rigorosa significatione repugnaret directè ejus rationi & mentioni. *ib. nu. 33. & à n.17. cum seqq.*

Verbi *fiat*, potentia præponitur cuilibet alteri verbo præceptivo, & majorem voluntatem demonstrat. *p.391.n.43.*

Verba enuntiativa inducta propter aliud non disponunt in enuntiatis. *p.248. n.51.*

Declaratio ut admittatur debet esse congrua verborum significationi. *p.416.n.26.*

Verba legis cui non conveniunt ejus dispositio non adapiatur. *p.436.n.25.*

Veritas, *Verum.*

Veritas ut clarius luceat placet Papæ, ut sibi iterum, & iterum replicetur, & arguat circa damnum Reipublicæ. *p.70.n.70. & seqq.*

Verum esse non potest, quod falso principio nititur. *p.405.n.8.*

Veritatem tacens Principi idem est, ac si infirmus taceret vulnus Chirurgo. *p.427.n.98.*

Veritas per argumenta & replicationem exagitata magis lucescit. *p.70.n.75. & seqq.*

Via, *Via ordinaria*, *Summaria*, *Executiva.* Vide *Ordinarius*, *Litteræ*, *Remissio*, *Executio.*

Viam excessus aliis aperimus, si negligenter ea quæ usurpantur, omittimus. *p.81.num.27. & seqq. & p.90.n.40.*

Qui una via omissa, aliam aggreditur, non teneri ad refectionem expensarum, passim observat Rota. *p.153.n.7. & 9.*

Via ordinaria non summaria diffinitur nova controversia mota emptori pignoris subhastati, vel creditori adjudicati. *p.331.num.5. cum seqq.*

Et coram judice Ordinario creditoris emptoris, non coram subhastante. *ib.n.6. cum seqq.*

Via executiva gratiæ, aut executorialium cessat immissio cadente à possessione semel apprehensa, & via ordinaria agere debet. *p.314. nu.27. & seqq.*

Via ordinaria non executiva auditur comparens post immissionem factam ex alio testamento, & coram Ordinario rei possessoris. *p.315.n.35. & 36.*

Tertius comparens pro suo interesse & jure, si non fuit admissus, non videtur actis gestis consentire, nec impeditur redire ad aliam viam sibi favorabiliorem. *p.275.n.36.*

Via ordinaria, & uti Ordinarius, an via executiva, & uti Delegatus debeat Ordinarius procedere in Bullarum remissione sibi facta per Senatum. *p.455.n.1. cum seqq.*

Via ordinaria audiendus est tertius se opponens executioni litterarum remissæ Ordinario per Senatum. *p.460.n.51. cum seqq.*

In omnibus in quibus executor gratiæ de jure communi poterat, & debebat via ordinaria cognoscere; in iis hodie Trid. pariter Ordinarius (cui fuit per Senatum remissio) Ordinariè procedere debet. *p.462.n.75.*

Et è converso in quibus executor de jure communi tenebatur via executiva procedere; pariter hodie Ordinarius via executiva cognoscere tenetur, quando fit per Senatum remissio. *ibid.n.76.*

Via executiva cessat, & ordinaria aggreditur ubi concurrit ad immissionem paritas titulorum. *p.465.n.99.*

Via ordinaria non executiva debet audiri possessor beneficii ab alio impetrati ob delictum aliumvè juris defectum, & vinci antequam auferatur. *p.466. à n.107. cum seqq.*

Via ordinaria non executiva procedere debet executor litterarum provisi Apostol. super beneficio reservato, quando reservario non est notoria, sed dubia, obscura contra provisum ab Ordinario possidentem simul. *p.467.n.110. cum multis seqq.*

Ordinarius (cui per Senatum Bullarum remissio fit) ut cognoscat quando via executiva, vel ordinaria procedere teneatur, præ oculis habeat regulas immissionis, ex l. fin. C. de edicto Divi Adrian. *p.473.n.200.*

Ordinarius in Bullis sibi per Senatum remissis executivè tunc procedet, sicut & quando executor procederet, si sua commissio fuisset subscripta de manu Sanctissimi. *ib.n.201.*

Inter viam executivam Brevis Cameralis, & cæterarum rerum multiæ sunt differentiæ. *p.248. à n.40. & seqq.*

Vicarius.

Vicarius Dei in temporalibus est Rex. *p.6.à n.23. cum seqq.*

Vicarius Episcopi appellatione Ordinarii comprehenditur. *p.*204.*n.*27.

Vidua. Vide *Miserabilis.*

Violentia, Vis, Vi oppressus. Vide *Defensio, Princeps, Rex, Senatus, Querela, Retentio, Decreta.*

Vim patientem acclamantem malus judex non exaudit. *p.*5.*n.*6.

Violentias, & scandala abhorret Deus. *pag.* 6. *num.* 18.

Violentum est, quod contra legem est. *p.* 11.*n.*97.

Violentias ne subditi patiantur, Princeps vigilans esse tenetur. *ib.n.*98.

Vis in populo abesto, lex est 12. tabularum. *p.*12. *n.*100.

Vi oppressorum defensio cum ipso est Regno ab origine orta, & Regni objectum. *ib.n.*102.

Vi oppressus recurrens ad Regem debet de violentia docere. *p.*16.*n.*149.

Violentia non præsumitur, nisi probetur à vim patiente. *ib.n.*150. tanquam juri naturali odiosa. *ib.n.*150.

Violentiæ probatio incidit in protectionem per necessariam consequentiam. *ib.n.*151.

Violentia oppressorum urbanius tollitur per Principem, qui suum, & suorum jus gerit, cuique ex debito Regalis officii protectio competit. *p.* 19.*n.*194.

Vim inferunt, & actum involuntarium reddunt nimiæ persuasiones, & importunæ preces. *ibid. n.*196.

Violentiam quandam infert in Principem importunitas petentis, quia multoties involuntariè concedit non concedenda. *p.*57.*n.*10.

Violentia, & immodica persuasio æquiparantur à jure. *ib.n.*11.

Violentiæ, & scandala salutem Reipublicæ turbant. *p.*81.*n.*24. *& seqq.*

Violentiæ prætextu retinentur litteræ Apostolic. continentes novitatem circa decimas, aut redditus decimas. *p.*89.*n.*35.

Violentum est, quod injustum est, & contra legem. *p.*91.*n.*2.

Violentiam tunc continent litteræ in præjudicium juris tertii, si expediantur absque ejus citatione. *p.*97.*n.*62. *& seqq.*

Vis publica est injustitia, quia jus tertii tollitur. *p.*98.*n.*73.

Principi generaliter competit facultas tollendi violentias, ut Respublica Ecclesiastica, & spiritualis in pace degat. *p.*107.*n.*2. *& seqq.*

Violentiæ articulus suspendendus in Senatu, donec causa retentionis examinetur, & de ratione. *p.*362.*n.*29.

Violentum non dicitur vi oppresso opitulante, & cooperante, seu consentiente, juxta Aristotel. *p.*164. *n.*61. *& seqq.*

Violentia adest in damnum Reipublicæ, immediatè potest Fiscalis Regius solus vel à principio recursum deducere, vel ex post facto, desistente ipsum postulante. *p.*164.*n.*71. *& seqq.*

Violentiæ causæ tangentes observationem Concil. Tridentin. & aliæ judicum Ecclesiasticorum quorumliber existentium in Curia Regia examinantur in aula regiminis, & cæteræ omnes ad Cancellarias, & Audientias pertinent. *p.* 169. *n.*27. *&* 28.

Violentia, qua fundatur retentionis cognitio est contraria juri naturali, & spirituali oppositæ naturæ. *p.*178.*n.* 25.

Violentiæ obviare finis est retentionis litterarum, qua publica turbatur quies. *ib. nu.* 148. *& seqq.*

Violentia perpetrata etiam à Clerico nullam includit spiritualitatem. *ib. n.*26. *& seqq.*

Epistola Divi Augustini, qua adversus violentias fit ultio à potestatibus per Prælatos postulanda. *p.*187.*n.*6. *&* 8.

Violentiarum cognitio tendens in executionem; & observationem Trid. soli Supremo Senatui est reservata, cæteris inhibitis Cancellariis. *pag.*189.*n.*29. *&* 30.

Violentia infertur ei, qui extra Regnum, & ad Romanam Curiam evocatus adstringitur litigare, quem protegit Princeps. *p.*258. *n.* 83. *&* 84. *n.* 80.

Vim repellere jure naturali est concessum non inventum, cum id bestiarum sensibus sit infixum. *p.*330.*n.*86.

Pro retentione litterarum ad Senatum recurritur per viam violentiæ. *p.*432.*n.*2.

Visitatio. Vide *Ordinarius, Episcopus.*

Sub Trid. impugnantes Ordinario visitationem Ecclesiarum etiam exemptarum comprehenditur Ordinarius inferior habens quasi Episcopalia jura. *p.*204.*n.*20.

Declaratio S. Congregat. refertur qua dicitur à visitatione Episcopi facta tanquam Sed. Apostol. Delegati juxta Trid. ad Metropolitanum appellandum fore. *p.*357.*n.*23.

Similis alia S. Congreg. declaratio refertur. *ibid. num.* 24.

Episcopus in visitatione commissa ex Trid. procedit uti Ordinarius, cum sibi de jure communi pertineat. *ib.n.*25.

Ab Episcopo juxta Concilium visitante Ecclesias exemptas etiam tanquam Sed. Apostol. Delegato appellatur ad Metropolitanum. *p.* 358. *num.* 36.

Unio, Unitum, Unitas. Vide *Connexio, Separabile, Jus Complicatum.*

Unionis aut suppressionis cum extinctione beneficiorum litteræ retinentur in Senatu ob diminutionem cultus Divini, aliaque damna. *p.*112. *n.* 52.

Voluntas, Voluntariè. Vide *Retentio, Consensus.*

Voluntas & potestas ubi ad invicem repugnant, nihil agitur. *p.*59.*n.*30.

Bullarum executio supersedetur quando ex justa causa præsumitur exorta voluntas Principis, quod durat donec de ejus libera voluntate appareat. *p.*64.*n.*26.

Quando clarè constat de Principis jam instructi, & informati voluntate, velle etiam injustum mandatum exequi obtemperatur. *p.* 65. *n.* 21.

Primæ litteræ habentes clausulas ex quibus appareat liberè voluntas Principis obsequendæ sunt, quia habent vim secundæ jussionis. *ibid. n.* 22. declaratur. *p.*66.*n.*54. *& seqq.*

Nihil volitum, quin præcognitum. *p.*65.*n.*27.

Sedes Apostolic. nonnulla rationabiliter ordinat, quæ utilitate subditorum suadente, revocat. *p.* 66. *n.* 36.

Ob utilitatem evidentem, vel urgentem necessitatem quandoque statuta variantur humana. *p.* 69. *n.*57.

Dependentia à voluntate alicujus recipiunt interpretationem extensivam, etiam ad ea, quæ aliàs illegitima judicarentur. *p.*127. *n.*76.

Voluntarium à principio fit neceſſarium ob jus tertio quæſitum. *p.*164.*n.*72.
Voluntarium quod fuit deducere aliquid in judicium, non licet diſcedere, cum ex ſuo facto jus fuerit ſemel adverſario quæſitum. *ib.n.*73.
Voluntas Regis nolentis quod Tribunalia habeant cognitionem accumulativam cum Conſilio Supremo in cauſis executionis Concil. Trid. clarè paret, ex l. 81. cum diſponat abdicando, vetando, & inhibendo. *p.*170.*n.*45.
Voluntas magis facto quàm verbis declaratur. *p.*174.*n.*14.

Uſus, Uſusfructus.

Per uſum partis conſervatur jus in toto, ubi jus univerſale prætenditur. *p.*114.*n.*67.
Uſusfructuarius proprietatis emptor retractu ſequuto, redit ad ſuum uſumfructum. *p.*143.*n.*71.

Utilitas, Utilis. Vide *Litteræ.*

Utilitatem publicam non convenit diutina ludificatione differri. *p.*79.*n.*11.
Utilitas Regni eſt commodum Regis. *p.*80. *n.*17.
Utilitas publica ita tuenda, ut commodi proprii obliviſcatur Rex. *ib.n.*20. *& ſeqq.*
Pro utilitate publica conferenda cum potentioribus eſt dimicandum. *ib.n.*22.
Propter publicam utilitatem multa admittuntur contra rationem diſputandi, quæ aliàs de jure non permitterentur. *p.*81.*n.*32.
Utilitatis publicæ cauſa poteſt Princeps auferre dominium. *ib.n.*33.
Utilitatis publicæ damnum juſta cauſa eſt ad litterarum retentionem. *p.*82.*n.*34. *& ſeqq.*
Ad publicam utilitatem conceſſo reſcripto non derogat conceſſum privato. *p.*48.*n.*57.
Utilitatis publicæ damno nititur retentio Bullarum non in ſurreptione ſimplici, etſi validè retinentur ex eo. *p.*100.*n.*12. *& ſeqq.*
Utilitatem publicam ſolum jura conſiderarunt ad ſuperſedendum in executione litterarum Apoſtolic. & ſupplicandum. *p.*101.*n.*17. *& ſeqq.*
Utilitas publica niſi concurrat, litteræ in præjudicium tertii non retinentur in Senatu regulariter. *p.*158.*n.*14.
Ad utilitatem publicam cum pertineat delictorum punitio minimè impeditur privatorum conventione. *p.*159. *n.*17.
Utilitati publicæ ut provideret Leo X. conſtitutionem promulgavit, favendo Ordinariorum juriſdictioni, quæ refertur. *p.*196.*n.*7. *& ſeqq.*
Utilitati connexæ, & inſeparabili ſive publicæ, ſive privatæ nequit renuntiari. *p.*255.*n.*53.
Utile per inutile non vitiatur in dividuis. *p.*282. *n.*28.
Secus in individuis. *ib.& n. ſeqq.*
Pro utilitate hominum ſalubriter inventa non ſunt contra eorum commodum interpretanda. *pag.* 327. *n.*47.
Utile per inutile non vitiatur in habentibus ſeparationem. *p.*363.*n.*17.
Pro utilitate communi multa recepta ſunt contra rationem diſputandi. *p.*21.*n.*1.
Pro utilitate communi plura recepta ſunt contra rationem diſputandi. *p.*26.*n.*54.
Utilitatis publicæ cauſa etiam naturali jure derogatur. *ib.n.*55.
Utilitatis publicæ ratio quando urget, ordo eſt ordinem non ſervari. *ib.n.*56.

Vulnerata executio, Vulnus. Vide *Executio. Inſtrumentum.*

Divus Paulus per ſingulas Eccleſias vulneribus medetur. *p.*44.*n.*125.
Vulneratis litteris per ſententiam, via executiva amittitur, quas, nec ſuperior, ad quem fuit appellatum exequi poteſt. *p.*459.*n.*40.
Vulneratæ non dicuntur literæ ob declaratum proceſſum nullum, niſi etiam ipſæ annullentur. *ib.n.*41.
Nec vulneratur, & ſi declaratur, non eſſe juſtificatas, cum poſtmodum juſtificatæ exequi valeant. *ib.n.*42.
Ex ſemel vulneratis litteris amplius executivè agi nequit. *ib.n.*43.

FINIS.